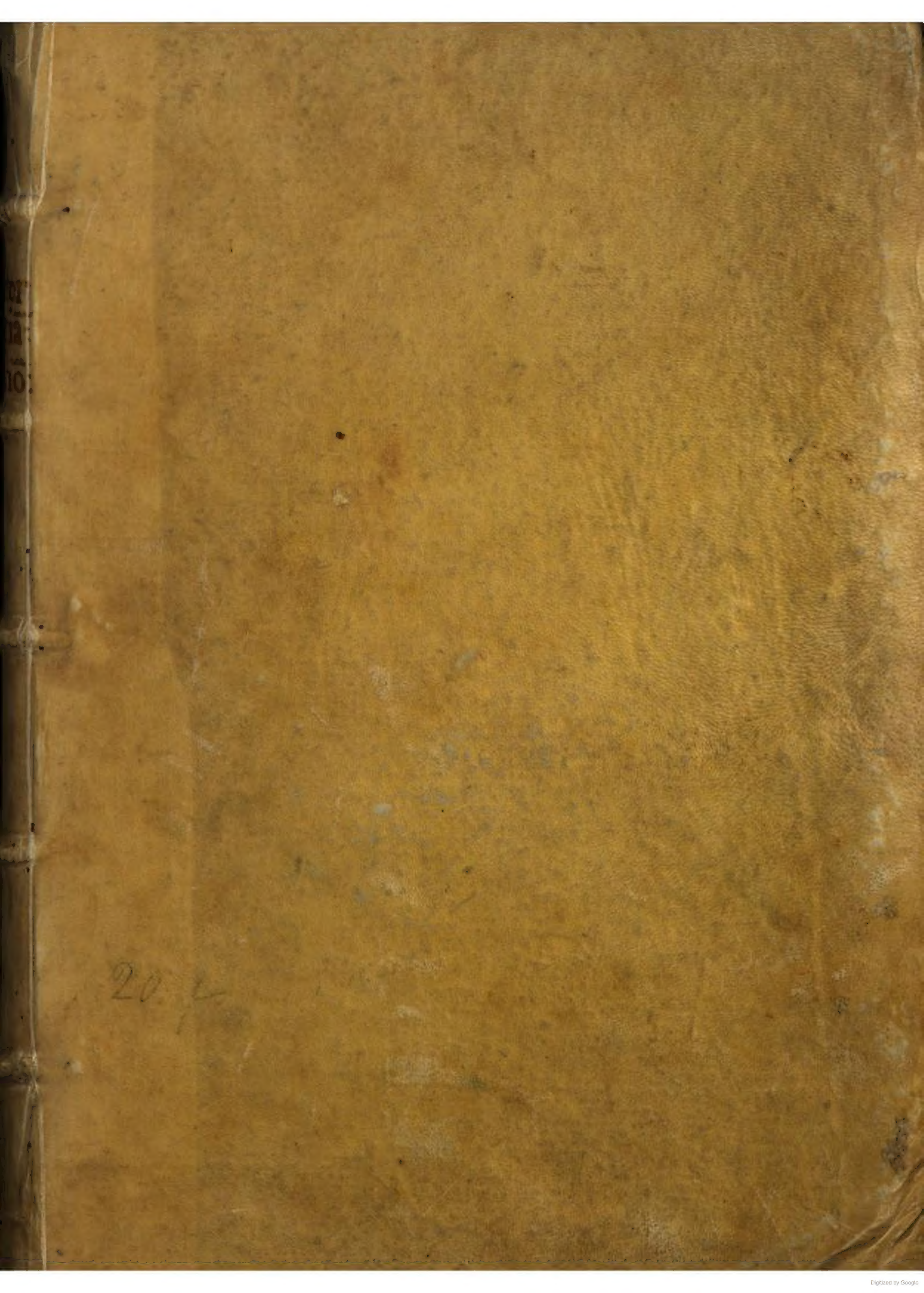
20

Tomo Unico

CONCILIATOR

CONTROVERSIARVM, QVÆ INTER PHILOSOPHOS ET MEDICOS VERSANTVR,

PETRO ABANO PATAVINO,
PHILOSOPHO AC MEDICO CLARISSIMO
AVCTORE.

Libellus de Venenis, Eodem auctore.
Petri Cararij Quæstio de Venenis ad terminum.
Symphoriani Champerij Lugdunensis in Conciliatorem cribrationes.

Quæ omnia nuperrime à uiro doctissimo accuratissime sunt recognita, uarijsq; annotationibus, ac indice locupletiori illustrata.

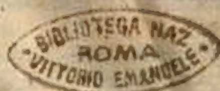

VENETIIS APVD IVNTAS
M. D. XLVIII.

Ex libris [illegible] Antonij de [illegible]

CONCILIATOR

CONTROVERSIARVM, QVAE INTER PHILOSOPHOS ET MEDICOS VERSANTVR.

PETRO ABANO PATAVINO,
PHILOSOPHO AC MEDICO CLARISSIMO
AVCTORE.

Libellus de Venenis, Eodem auctore.
Petri Cararij Quaestio de Venenis ad terminum.
Symphoriani Champerij Lugdunensis in Conciliatorem cribrationes.

Quae omnia nuperrime a viro doctissimo accuratissime sunt recognita, nonnullis annotationibus, ac indice locupletiori illustrata.

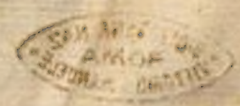

VENETIIS APVD IVNTAS
M. D. XLVIII.

INDEX CONCILIATORIS

Petri de Abano, nuper recognitus, cum ordine alphabetico, differentiarũ, ac foliorum numero, vt facillime, quicquid queritur, inueniri possit.

A.

D.

E.

Ægritudines

Labor

L

M

Panniculi

T

V

Virtutum

Finis.

CONCILIATOR DIFFERENTIARVM philosophorũ, & præcipue medicorum PETRI DE ABANO PATAVINI celeberrimi Philosophi mediciq; sua tempestate præstantissimi.

Prologus.

VNVM in trinario, ac omne qđ ipsi prętẽdens in antea. Deinno vero medicorũ, philosophorumq; illustrium condigerens sententias Politicorum quidem septimo Arist. inquio scribere. Bene viuere, ac fœlicitatem appetere omnes, sed hæc adipiscendi his quidem potestas, his vero non, propter fortunam quãdam aut naturam, vbi cuiuslibet primitus naturale desiderium ad vitam, & fœlicitatem denotatur. Quosdã tamen deinceps fortuna seu natura impeditos id posse minime adipisci. Primũ quidem elucescit, quoniam bonum appetunt omnia. Vnde laudatur hoc testante Ethicorum initio. Viuere autem & beari bonum extat summum, quia viuere viuentis est forma. Vnde de anima secundo. Viuere viuentis est esse, hoc vero ceu perfectius quoddam, & diuinius prę alijs appetitur maxime, quod eius firmat oppositũ. Omne nanq; animal mortem perniciemq; deuitat, de cõsolatione tertio. Est denique fœlicitas operatio quędã animæ, & vsus secundum virtutem perfecta. Ethicorum. 10. de cõsolatione quoq; tertio. Beatitudo est status omnium bonorum aggregatione perfectus. Palin. Cunctis hominibus natura insitũ est desiderium ad sciẽdum, quod beatitudine (ceu tactũ) terminatur. Viuere itaq; & fœlicitari appetit vnũquodq;, quod ante perfectum, præcipue. Adhuc demũ, vita priuantur quorum naturaliter praua simulq; improportionata extant principia ab intrinsecis, & extrinsecis causata, & actus virtutis deficientes omnifariam, non paucos vero est huiusmodi reperire. Verumtamẽ in proportione eorum vicissim malitia, differentia aperietur in sexta. Actus quoq; horum brutales detestantes Ethicus. i. moralis Philosophus virtutib⁹ incitat principalioribus insignitos cõsuetudine possidere non breui. Quidã nanq; non solum corpore, verum & anima natura fere sunt serui. Fortunam demũ talium similiter impeditiuam, ingenuitatem fore, diuitias, potentias ac his opposita, omninoq; fortunium, et infortunium rhetoricorũ testatur secũdo, in qua vim geneseos sydeream esse puto non inmerito includendam. Nonnulli enim vita priuantur ac beatitudine, bona decepti æstimata fortuna velut & praua. Nã etsi ea fœlicitati ministret pręsidium, quo, quanto, quali, & vbi, & quando expedit modificare. Adoptans itaq; actibus virtuosis nitatur magisq; ac magis in postera vita ac fœlicitate potiri perpetua, non vtiq; tantum exemplo, verum et opere cęteris aspirantibus in hac vita prodesse, cum scientiam viuificans nequaq̃ mortis vinculis astringatur. Librum equidẽ contexere decreui ex problematibus vna cum sociorum intellectu viuentium carissimorũ publice lustris inuestigans iam binis. Quo nempe philosophorũ ac medicorũ dissidia in medicina sopiãtur apparentes, pręcipue cum dicatur cuicunq; pręferens veritatem continue. Quapropter ipsum Conciliatorẽ malui appellare. Ipsumq; diutius latere putabam, ni precesquęritantiũ crebras oporteret exaudire condignas, ac casus nõ formidarem emergentes incõsulte. Hunc quidem sic scicitantem, præ opere in primitiuis fore scientijs philosophia quoq; ac medicina pręter alia sufficiẽter instructum. Quę in tres separabo partes trinitatis, in deorũ etiã venerationis prelatione. Finiunt nãq; iuxta philosophũ oia in prima, & minima trinitate. In quarum vtiq; pma quęsita statuẽtur cõmunia, & velut forinseca, modi reiq; vtriusq; partis medicinæ, theoricę videlicet & practicæ. His etenim cognitis facilius, & expeditius vniuscuiusq; animus ipsam rationẽ ac viam artis considerare poterit, ueteris rhetoricę prooœmio. Secunda uero theoricæ cõtinebit dubitata. In tertia quidem, quæ practicæ subdent finalia, his etiam appenditia occurrentia quandoq;. Partes autem per differentias sequestrabo, cũm pleraq; vnũ quęsitorũ non parum differt a reliquo, quas equidem vsq; in totius voluminis terminum ipsarũ breuitatis allegationis gratia cõtinuas naturalis numeri ordine numerabo. Ipsas denique inuentionis facilitate algorismi pingendo figuris. Eodem quoq; mõ sermones ex sapiẽtibus adductos, quos etiam ceu iacent conabor transcribere, ac rite huc ex fonte deriuare breuiorib⁹ literis indicabo. In vnaquaq; similiter differentiarũ semper quatuor inquirentur præter vtriusq; partis arguta, quorũ aliquod velut insinuabitur subdiuisionem recipiet aliqñ, hæc autem sunt, terminorum dubitati primitus expositio. Secũdo quidem quid de ipso fuerit ab alijs prę sentitum. Tertio veritatis cum eius motiuis ostẽsio, ac tãdem quartũ, argumẽtorũ solutio. Quæ breuitatis amore qua nil vetustioribus amabilius, terapeuticę methodi quarto, in duabus aut q̃tuor differentijs explicabo, in cęteris vero subscribam, pter primũ, secundum, tertium, quartumq; sciendũ.

B Post medium. & 1. ethi. com. c. 4.

Li. 2. c. 4. Tex. cõ. 37.

Ca. 7. sic. me, & c. 8. in princ.

C

D

Quis, & [illegible] libri Conciliator [illegible]

E Libri diui. fo. 1. cœli. tex. cõ. 1.

F

Ga. 4. in 8.

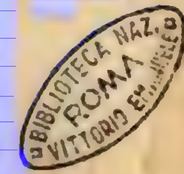

Sufficientia decem quęstionũ vniuersalium.

QVONIAM medicina est scientia humani corporis, vt sanabilis procuratiuã, de qua præsens studet inscriptio. Ea quidem dupliciter, vt & reliqua potest scientiarum considerari. Aut. n. quantum ad ea quę ipsius forinseca, vel intrinseca. Si quidem pmũ aut quo ad causam formalem, materialem, efficientẽ vel finalem. Si vero ad causam referatur formalem, aut vniuersale seu particularem. Primũ quidem dupliciter euenit, vel ratione perfectionis ipsius, & ita oium consurgit differentiarũ prima, siue modi, sicq; secunda. Si autem in specialiorem attendatur, vel quantum ad eius totum esse, & tunc tertia, seu partes, & id aut respectu intellectus, & ita quarta, siue affectus, sicq; quinta. Et si quo ad materiam dupliciter, uel prout ordinatur in cognitionem, tũc sexta vel permanentiam, & sic nona. Quod si quantum ad efficiens intendatur, aut ratione artificis, & tunc septima, vel artis, sicq; octaua. Si vero ad finẽ referatur ipsi⁹, decima consurgit inde. Si autem quantum ad intrinseca dupliciter, aut quo ad theoricam, seu practicam & reliqua. Is siquidẽ sufficientiæ modus cęteris posset adaptari quęsitis, vt quorundã est studium. Sed quia potius curiositatem cum prolixitate adducit q̃ vtilitatem, in his id, quę deinceps, omittatur quęsitis.

G

H

Quæsita cõmunia decem vtriusq; partis medicinæ, theoricæ, & practicæ.

Quęſita centum de theorica cum eorum appenditijs

Quęſita vniuerſalium rerum, & elementorum primitus.

Quæſita circa complexionem.

Quęſita circa annexa.

Quęſita circa humores.

Quæſita circa generationem ex ſpermate dependentem.

Quęſita circa membra.

Quæſita circa virtutes

Quæſita circa ſpiritum.

Quæſita circa operationes.

Quæſita circa ſanitatem rerum naturalium, & effectuum exiſtentem.

Quæſita circa res non naturales.

Quæſita circa res præter naturam, vt ægritudinem in cõmuni.

Quæſita circa ſigna.

Quæſita circa febres.

Quæſita circa apoſtemata.

An

Quæsita circa passiones neruorum.

Quæsita circa passiones colli, & pectoris.

Quæsita circa passiones hepatis.

Quæsita circa intestina.

Quæsita circa vias vrinæ.

Quæsita circa articulos & pedes.

Quæsita circa manualem actum.

Quæsita circa ipsum annexum.

¶ Quęsita de appẽditijs notabilioribus, & primo differentiæ tertiæ.

Finis Tabulæ Differentiarum.

A

Vod necessarium non sit medico cęteras scire speculationis scientias ostēditur: quia Hippo. Chous medicorum eximius omniumque fm Gal. primus: quem quidem deus tanquam nunquam peccantem produxit humano misericorditer, puidens generi ad perfectam medicinę traditionem in quibusdam problematibus Aristo. attributis per me translatis, alias scientias non habuit, cum nōdum fuissent inuentae. Quoniam artes ac vniuersaliter scientiae necessariores prius fuerunt inuentę. prohoemio metaphysicae, de numero quarum est medicina. Amplius scientia & sensus secantur vt res de quibus extant. tertio de anima: cū igitur res de qua est medicina sit à rebus alia, & distincta, de quibus sunt aliae scientię: ex diuersitate nāque subiecti sortiuntur hae diuersitatem & vnitatem, sicut potentiae ab obiectis. Medicina ita erit ab alijs altera, & distincta, & per consequens medicus ab ea denotatus. Scientię itaque cū sint aliae, ac aliae: necessitates erunt similiter differentes exinde consurgentes: ita quod vna nō sit in eo quod alterius necessaria: alioquin quodlibet esset in quolibet necessarium, & sic confusum omne fm Anaxagoram, & distinctum nihil. Adhuc ois ars & disciplina quod naturae deficit, vult supplere, polyticorum. 7. naturae autem deficiebat sanitatis conseruatio, & ęgritudinis remotio: hunc autem defectum tollit scientia medicinae: sicut apparebit per descriptiones ipsius differentia tertia. promittit nāque ea sanitatem custodire, & aegritudinem remouere. Et i. secundo phy. Illud est frustra, quod natum causa alterius non includit illud cuius causa erat aptum natum: medicina vero ordinatur ad sanitatis possessionē. Vnde haeresum exordio. Medicinalis artis intentio est sanitas, finis vero possessio ipsius. si ergo in sanitatis possessione necessaria esset alia scientia, tunc medicina esset frustra. nihil autem frustra est in natura. primo coeli & mundi: & tertio de anima: & hinc neque in arte, cum sit eius imago & sequela. Rursus simile videtur de hac scientia & alijs: sed aliquis potest vnam aliarum sine reliquis adipisci: vt grammaticam, logicam, vel rhetoricam. Ex quibus concluditur alias scientias non fore necessarium scire ad medicinam.

Li: q dicit introductoriis medicorū ca. 1. 1 fne &. c. 4. & 1. de vir. naturalibus c. 13. post me.

Circa pn. Te. c. 32.

B

Prio phys. Te. cō. 34. in fine.

Te. cō. 63.

C

Te. cō. 32. Te. cō. 45.

IN OPPOSITVM est Hippo. in lib. de aere & aqua: & Gal. in principio artis curatiuae: & Haly. in initio theoricae. Amplius illud cuius cognitio & perfectio dependet ex cognitione, & perfectione aliarum, necessario expetit illas ad sui perfectam cognitionem, talis vero est haec scientia & aliarū non paucae. Scientiae nāque posterae non perficientur omnino, nisi per priores declarentur quousque tandem ad eā scientiarum quae metaphysica dicitur, eleuentur. tertio apparens metaphysicae & primo prima. Propter quod necessariū est medicū scire cęteras speculationis scientias. Vt autē istius quaesiti veritas habeatur primitus termini ipsius exponantur. Ois. n. demonstratiōis principiū quod quid est existit, poemio de anima. Secundo quid senserunt quidam exprimatur. Tertio veritas demonstretur. Quarto quoque sibi remoueantur aduersa.

In medio.

D

Te. cō. 1. doc. 1. c. 1. 16 & c. 2. In prin. & post me. Te. cō. 11.

PROPTER PRIMVM sciendum quod medicum est diligens minister & adiutor naturę. aliquis vero versutos actus attendens illius, ait. Medicus est inuidiae pelagus inexhaustum, detractionis organum, indefensę aut indefessae ambitionis perforata clepsidra: alienae veritatis garrulus cōtradictor: ignorantię pprię cōstantissimus inconfessor: inexcusabilis infirmorum neglector. Quid autē sit scientia, & quid speculatio, differētia ostendetur tertia. Scientia vero speculationis est cognitio aliquarum duarum, vel trium demonstrationum, aut triū doctrinarum ordinariarū tradita; vt differentia ostēdet. 8.

Medicus quid.

Necessarium quoque dicit quadrifariē: quinto metaphysicae. Vno quidem modo sine quo non contingit esse, aut viuere, vt cibus est necessarius animali. Dicitur secundo sine quo bene non contingit esse, vel fieri: quod est sine quo res bene esse non potest: sicut laboranti necessarium est vt sanetur pharmacia. Dicitur etiam necessarium violentum, iuxta quod Euenus ait omnem rem necessariam tristem esse. Dicitur & quod sic est & aliter non cōtingit se habere, qualis necessitas immobilium sempiternorū, vt dei & principiorum.

E

Necessariū Quadruplex. Te. cō. 6.

PROPTER SECVNDVM quidem sciendum quod secta medicorum fuit triplex: haeresum lib. Quidam vero fuerunt Methodici. i. inartificiales: vocātes tū seipsos methodicos. Alij vero Empirici seu experimentales. Tertij autem Logici siue Rationales. Primi quidē erant vniuersalia solum considerātes: particularia vero despicientes, & media: de quorum quidem secta diffamatus existit Thessalus cū alijs non paucis: & fm istos quāto aliqua erant vniuersaliora, tanto plus medicinę necessaria existebat. Secundi vero solum particularibus intendebant: vniuersalia spernētes & media: tanquā facti prioribus oppositi omnifariam: fm quos vtique sequitur alias scientias nihil fore necessarias ad medicinae perscrutationem: cum ipsa sit particularis maxime: immo in ea tota: cuius siqdē sectę institutor fuit Serapion antiquior. Tertij vero mediam veritatis obseruantes viam, considerantes particularia prout sub vniuersalibus continentur, & vim inde recipiunt declarationis, posuerūt specialissima de quibus est scientia fore prima speculationi medicinae necessitate praetacta necessaria. Vniuersalia vero secunda, & maxime superiora extra medicinam existentia. Cuius heresis fundatores fuerunt Hip. Archigenes & Gal. cum alijs demum istorū collegis: vnde Cornelius celsus vetustissimus auctor Esculapius siue graece Esclepius celebretur: qui rudem & vulgarem medicinae scientiam paulo subtilius excoluit in deorum numerum receptus est; quare de re. sa. primo: quem seriatim transtuli in latinum. Primus noster deus Esculapius non paruus sermonis huius testis: deinceps quidem eius duo filij Podarilius & Machaon bello troiano ducem Agamēnonem secuti, non immediocrē opem suis cōmilitonibus attulerunt: quos tamen Homerus non in pestilētia: neque in varijs generibus morborū aliquod intulisse auxilium: sed in vulneribus tantūmodo ferro & medicamentis mederi solitos esse proposuit. Post quos siquidem clarissimi Pithagoras Empedocles & Democritus: cuius aliqui Hippo. choum discipulum fore crediderunt virum arte & facundia insignem. Post quem Diocles: Charistiust Paraxagoras: Crisippus: demumque Herophilus ac Erasistratus. Post quos Serapion: qui omnium primus nihil hanc rationalem disciplinā pertinere ad medicinam professus. In vsu enim tantum & experimentis eam posuit: quem Apollonius & Glaucias & post Heraclites tarentinus aliquantulum: ac non mediocres viri aliqui secuti sunt: & ex ipsa professione se appellauerunt empiricos. Itaque medicina in duas partes diuisa est, alijs rationalem artem, alterius ve vsum tantum vendicantibus sibi: nullo vero quicquā post eos qui supra cōprehēsi sunt agitante nisi quod acceperant. Asclepiades vero medendi rationem ex parte magna mutauit. Ex cuius successoribus Themison nuper in senectute quaedam deflexit: p hos quidem viros salutaris ista nobis innotuit pfessio. Primo vero criticorum capitulo secundo supra se Gal. immediatius ponit Archigenem cum eius imitatoribus. Vltra quem Heraclidem tarentinum cuius experimentalem cognitionem inquit fuisse. Supra hunc quidem Philotimum & Dioclem: ante quos omnes mirabilem Hippocratem profitetur extitisse. Ipse nanque vir bonus & benignus primus scripsit in his quae artis medicinae

Te. 1. & 13 Sectę medicorum.

F

Sectę empiricę in curatores

Inuētores Sectę rōnalis.

G

A. l. Mathiano.

H

I C.2.&7 quod vtile Gal. libro de cholera nigra per me translato:
de cuius quidem Hip. finis productione iam prætactũ.
Hæsitatur tñ qualiter dicatur Hip. primum scripsisse,
cum dictum sit prius hunc plures præcessisse quod & me
dici qui de assidis denotât. Dicendũ id verificari quan
T.2e. acu. Te.c.6.1. tum ad id quod est recte inuenire, ceu Arist. topicam re
perit & sophisticam. Qualiter autem quis adinuenit, in
quio: aut intellectu principiorũ habito, aut etiam semet
ipso, vt mox apparebit: & aliis modis non paucis cum
isto. vnde in quibusdã problematibus Arist. ascriptis.
Plurimi quidem veterum medicorum sparsim quædam
inuenere medicinæ mathesibus. i. diuinationibus aut tri
bus congregantes modis. s. à fortuna vel vaticinio aut
dæmonum inuocatione seu aliis quibusdã modis. Qua
re empirici artem huiusmodi constituerunt naturali pu
Te.c.6.2. ta fortuita reuelatiõe, & similitudine de hæresibus appa
Tr.3.c.3. circa fine. rens. vnde quarto tertij. Sanati sunt quidã à lepra biben
do vinum in quod proiecta fuit vipera interficiendi in
tentione, aut obediendo somnio, vel visioni, ceu inuen
K ta est vrina conferre in passione splenis magni canone se
cundo vnde Gal. de inge. patre præmonito in medicina
lem perueni artem. Taliter etiã ipsius quis consilium lau
Tracta.2. ca.72. dauit eiusdem. 14. Auis quippe similitudinem seu imita
Cap. 4. tione Hippocrates conspiciens, adinuenit clystere: quæ
Lib.13. Cap.9. non modica pisciculorum copia dolens assumpta, ro
strum in mare submittẽs deduxit in anum: ita vt ea cessa
ret egerente dolor. practicæ secundo ca. 7. Similiter Dio
scorides inuenit fœniculũ oculis conferre humanis, aspi
ciendo serpentes vere cauernas egredientes, eorũ oculos
eo fricare assidue. Primorũ quidem & secundorũ annul
latio libro hæresum curatiuæq; artis est aperta.

PROPTER TERTIVM vero sciẽdum est
q; aliæ scientiæ siue artes liberales necessariæ sunt in me
dicina necessitate saltem secundo modo dicta, & si non
L primo vel quarto quantum ad eius principia vel modũ
Cap. pmo versus fine ab aliqua illarum traditum: quod auctoritatibus osten
ditur & rationibus. In principio nãq; terapeutices artis
sicut transtulit scribitur: si neq; geometria, neq; astrono
mia, aut dialectica, neq; alia aliqua doctrina bonarum
medici fieri debentes indigent, quemadmodum vitupe
ratus Thessalus promisit: sed neq; longa egent experien
tia operum artis, facile quisq; medicinam posset addisce
re. Sicq; igitur non solum astrologiam & logicam medi
cinæ fore necessariam, verum etiam geometriam & quã
libet aliam doctrinam bonam, per quam scientiam intel
Lib.13. T.c.215. ligo naturalem, metaphysicam, & cæteras artes libera
les inexpressas. vnde Constantini translatio sententiæ
inhærens ait cæteras liberas artes esse necessarias. Adhuc
Gal. in fine techni testatur se duos libros de artium con
Cap.3. stitutione composuisse medicinalem ordinans discipli
nam. Amplius Halyab. in principio theoricæ ait opor
M tere lecturum librum illũ quem completum & regalem
vocauit dispositionem, perfectum esse, & probum, oẽs
scientem artes. In libro tñ eius tota continetur medicinæ:
& ideo inquit non eget lecturus hunc librum medicinæ
aliquos alios legere libros, cum sit omnia continens quæ
sunt necessaria discipulis & peritis. Sententias enim ver
borum præintelligere oportet, vt cõmode possit suos cõ
ceptus aliis exprimere: eosq; pronuntiantes intelligere:
hoc autem fit per grammaticam quæ est sciẽtia recte scri
C.6.& 14. bendi: & cognoscẽdi id quod profertur. topicorum sex
to. Et ideo Alpharabius de ortu scientiarum ipsam scien
tiam linguæ appellauit: quæ nihil aliud videtur esse nisi
Parte pma c.1. in fine. idiomatis regula quædam directiua: eget etiam quãma
xime logica, quæ fm. A. in eius logica est speculatio rerũ
Colligitur versus fi. quibus peruenitur ad cognitionem incogniti. Sed apud
Halyabbatem est verborum libra: & omni vtilis arti.
vnde primo cõplexionum. ca. 5. Prauæ falsitates eorum
quæ in principiis logicæ cõsiderationis edocentur, cau
sæ maximorum delictorum fiunt: & contingit omniã N
male operata, & fm artes omnes, & fm omnes totius
operatiões vitæ sequi sophismata. vnde Haly. rodoen Cõ.10.
primo techni Ga. dixit doctrinas vt inuitaret nos ad di
scendũ artem dialecticæ & vt faceret nos scire q; impossi
bile sit comprehendere artem medicinæ sine arte diale
cticæ: nisi fuerit homo excellentis naturæ velut Hippo.
Manifestum enim q; non scitur verum: neq; saluatur ali
quis ab errore, nisi per artem logicæ. Quare Boetius in Logica q̃tũ valeat. Te.c.71.
Porphyrij cõmentario. Epicurum & alios necesse fuit
falli qui abiecta scientia disputãdi de rerum veritate per
quirerent. Similiter primo de physico auditu. Primi quæ
rentes fm phicam veritatem & naturam rerum, diuer
terunt vt in viam quandam aliam ob infirmitatẽ, idest
propter paucitatem exercitij in dialectica fm Commen
tatorem: vnde col. fm principio. Scias q; aliquis non po C.1. glo.
terit stare super fine huius libri: neq; intelligere maio
rem partem eius: nisi ille qui legerit tantum in logica q;
possit ad minus cognoscere modos trium demonstra O
tionum: puta simpliciter, causæ, & esse seu signi, sicut dif
ferentia videbitur octaua. Est autem & altero modo ne Te.c6.5. Cap.2.
cessaria: quia per ipsam defenduntur probabiliter scien
tiarum particularium principia. quarto meta. vnde pri
mo topicorum. Est ad omnium methodorum princi
pia viam habens. Et ideo in prædicamentis. Simplicius.
Logica est pars organica totius philosophiæ defendens
nos à malis in practicis, & à falsis in speculatiuis. O q̃
igitur grandis est logicæ necessitas. Eget & rhetorica: quæ
fm Tullium ad persuasionem facultas est apposite dicẽ
di: vt sermones suorum conceptuum expressiuos sic le
pide sciat coornare, vt gratanter recipiãtur ab infirmis:
vt ita in eius confidentiã deducantur: vt differentia ostẽ
detur. 135. Est etiam non minus necessaria, eo quòd Gal.
medicorum princeps vtplurimum vtitur rhetorica ora
tione persuasionis inductiua: vnde Alpharabius in di
dascalicis super Arist. rhetorica. Vides in illo quod po
situm est in pluribus lib. Gal. declaratione sua de rebus P
scientialibus multoties oratione hunc vsum fuisse rheto
rica: vt q; venæ oriãtur ab hepate. propterea q; grossius
ex ipsis est circa hepar: & q; fm elongationem ab ipso
graciliantur: & q; virtus corporis regitiua habitaculum
habet in cerebro: eo quòd rex semper in excelsiori lo
co habitat ciuitatis. Et quoniam homo intelligit per ce
rebrum: propterea q; homines de eo quem vident pati
defectum in intellectu, dicũt q; est absq; cerebro. Et quo
niam fortitudo & timiditas existunt in corde, quòd ho
mines dicunt de timido ipsum cor non habere: & est id
de interioribus tertio ca. 4. de quo aliquid differẽtia. 66. In fine.
dicet. Est etiã necessaria arithmetica numerorũ scientia et
in se quantum ad dies criticos, de quibus negociatur plu
rimum medicina: vt per eam sciat compositionem nu
merorum & fractionem eorũq; naturas: & in eo q; ad
alias ordinatur mathematicas vt musicam & præcipue Q
astrologiam. Eget etiam geometria scientia magnitudi
num mensuratiua: vt ea vulnerum cognoscat figuras.
Rotunda nãq; tardius ac difficilius sanantur. posterio T.c.30. in fine.
rum primo. Ideo q; latera adinuicem plurimum distant:
cum circularis figura sit cæterarum amplissima: vulnera
vero triangulata vel quadrangulata & huiusmodi faci
lius sanantur: cum partes distent in adinuicem per parũ:
vbi nãq; angulus, illic carnis propter applicationem p
pinquorum incipit generatio. Et ideo chirurgici diago
nales vulnerum faciunt sectiones. Necessaria etiam exi
stit, inquantum ad astrologiam ordinatur. Musicæ autẽ
necessitas apparebit differentia. 63. Necessitate quoq; nõ
modica sibi necessaria extat astrologia quæ est scientia
quãtitatum & motuum cœlestium corporum in se ac in
suis effectibus vniuersaliter consideratiua: vt ea medica
minibus electis vtatur tẽporibus: quibus est luna fœli
cibus

A tibus contemperata planetis: & sub competentibus figu ris: sicut etiam apparet per Ptolemeum in centiloquio. Siquis purgationem sumpserit luna existente cum Ioue: operationis ipsius minuetur effectus. Itidem tangere mē brum ferro luna stante in illius membri signo, horribile: & talium plurima. Et huius quidem necessitatem vehe menter tetigit Hippo. in lib. de aere & aqua dicens. Qui vero ea quę de re altissima tractauimus rata tenent & cre dunt: norint astronomiam medicinæ non minimā par tem esse vnde in lib. eidem de pronosticatiōe sm lunam ascripto. Cuiusmodi est medicus qui astrologiam igno rat nullus debet se in eius manus ponere. Hæc etiam in principio pronosticorum quando dixit: & si quid diui num fuerit etiā cum illo in ægritudinibus res celestis &c. quanquam Cōmentator sensibilius loquens de continē te nos exponat. Necessitas etiam ista ostenditur critico rum tertio cap. 2.3.4. & quasi per totum. Geofar dictus Albumasar introductorij primo. Medici indigent ne

B cessario astrorum scientia, vt per eam sciant sui magiste rij radices certissime. Oportet quoque medicum illum in firmum curare, cui ex significatione stellarum iam pro uidit astrologus. Naturalis quoque scientia necessarijssi ma est sola: quanquam ipsam non tangant præfati, cum ea subalternetur illi subiectum namque ponitur sub subie cto: vt ostendetur differētia. 7. Principia etiam sua sumit ab ea, ceu ex libris aialiū apparet: & primo prima. vnde de sensu & sensato. Physici est de sanitate & infirmitate prima inuenire principia. Et ideo col. in principio lectu rus hunc librum necesse est quod ipse de illis sit, qui visi fue rint aliquid scire in radicibus scietiarum naturaliū. Me taphysica quoque ei sicut alijs est necessaria: cū defendat realiter omnium scientiarū principia metaphy. quarto. Et ideo omnes tandem eleuātur in ipsam scientiæ vt Ari sto. in tertio illius testatus est cum. A. Amplius probā tur rationibus: cum rebus existentibus scientias acceperi

C mus in prædicamētis. Sicut enim res se habet, sic & scien tię de quibus extant. Res vero omnes connexæ sunt & coniunctæ non solum quæ sunt vnius generis vel mate riæ, verum quæ diuersorum, ita vt suprema inferiorum immo supernorum attineant & attingant. Dionysius de diuinis nominibus. Connectuntur etiam: quia omne quod est, substantia existit vel accidens: cum hæc diuisio totam entis euacuet naturam. sic & omnes scientiæ aut erunt de substantia, vel accidēte: sed quæ sunt de acciden te, in substantiam tandem reducuntur: cum accidens esse non habeat nisi per substantiam, & diffinitionem non nisi per ipsius additionem. septimo metaphy. Rursus principia saltem vniuersalia & mediata sunt omnium eadem. 12. metaphysicæ. quæ autem sic sunt vnum, ab alio quadam necessitate dependet: propter quod Gal.

D de inge. 9. ca. 4. Confestim a pueritia philosophiam cu piētes, ad illā venimus primo: deinde postea patre somnijs manifestis promoto ad medicinalem venimus exer citationem: & per totam vitam scientias alterutras ope ribus magis quàm verbis in studium duximus. Illæ ta men quæ medicinæ sunt necessariores existunt istæ. Lo gica quidem cum sit omnium scientiarum velut sal cibo rum conditiua: naturalis eius principiorum ostensiua: & astrologia eius iudiciorū directiua. Adhuc res omnes sunt essentialiter ordinatæ: igitur & scientiæ de quibus extant. in sic autem ordinatis posterius perfecte non pos sumus adipisci sine prioris cognitione: cum scire sit per causæ adeptionem posteriorum primo. medicina verò est de rebus posterioribus: est enim scientiarum particula rissima. Et ideo Boetius de conso. quosdam detestatur manibus violentis discerpentes philosophiæ vestes pu tantes quidē ex aliqua particula illius sibi ascripta in se totam continere. Itaque ex his oibus concluditur omniū bonarum doctrinarum oportere medicum dignotionē

habere. Et fortassis medicinæ discipuli confestim. ap pellantur magistri aliarum. videlicet artium: non medi cinæ. Attendendum tamen non oportere omnino peri tum etiam medicum exquisitam prædictarum cognitio nem habere. sufficit enim si aliqualem ipsarum habuit in communi sicut etiam Haly. demum sentire videtur. E

Deincepsque sciendum quòd res dupliciter possunt cō siderari, & scientiæ consequenter de quibus sunt. Aut in cōmuni prout omnes habent ordinem adinuicem: sunt enim ex eisdem principijs & tandem in finem tendunt eundem vltimū. vnde. A. primo metaphysicæ. Omnes scientiæ cōmunicant in vna vtilitate, quæ est acquisitio perfectionis animæ humanæ præparantis in effectu eā ad futuram fœlicitatem: & sic vna res alia eget: & sibi connectitur exinde scientia. Vel sm quòd sunt particu lariter suis generibus & speciebus distinctæ: aliorū enim alia principia, sicut numerorum, & planorum. princi pio de anima: & ita vna per se sine alia existit: cum non semper oporteat vltimam quærere causam, sed magis immediatam. physicorum secundo. Amplius neque antiquandum est in alijs scientijs, & maxime in his quæ sunt vniuersaliorum, & de sermone: tunc nāque cum dif ficultate grandiori peruenitur ad particularium cogni tionem & sensum: circa quæ versatur scientia medicina lis aliarum maxima. Oportet enim mandata medicorū sequenti differentia subscripta. à pueritia, & ab adolescē tia suscipere. In his namque temporibus facilior extat cu stodia quàm in senectute: cū obliuionis sit domus. theo ricæ primo. capitulo. 12. Recitat enim Gal. elementorū primo cum esset in. 19. anno se à quodam didascalo de hæresi Athenæi incepisse medicinalia docere: vnde re gressum melius videtur esse faciendum ex hac ad priora deinceps.

HIS ITAQVE VISIS dicendum ad argu menta quarto. Ad primum dicendum quòd & si plu res scientiarum non fuissent inuentę adhuc tēpore Hip pocra. tamen bonitate sui ingenij. & naturæ instinctu ipsis vtebatur vt iam traditis: iuxta illud primi elencho rum. Omnes etiam idiotæ vtuntur dialectica & tentati ua conantes arguere: vnde Boe. Struere parietem natu ralis ingenij: sed arte fit melius. Et ideo inquit Haly. Hippo. fuisse naturæ excellentis: nam bonitas naturæ ipsius & sollertię superfluitas perduxit ipsum ad hoc vt tribus vteretur doctrinis absque arte naturaliter dialecti cæ. Ad aliud dicendum quòd res particulariter consi deratæ sunt distinctæ: aliæque, ac aliæ: in cōmuni tamen vt dictum est sunt eædem. Dicendum etiā quòd quan tum ad cognitionem quandam particularem essentia lem medicinæ aliæ non sunt necessariæ scientiæ. quan tum vero ad vniuersaliorem & pleniorem cognitionem entem de perfecto esse sunt necessarię. Ad aliud dicen dum quòd medicina ad ea quæ sunt propria ipsius nul la aliarum indiget scientiarum: eget tamen alijs inquan tum vna scientia locatur sub alia vt ostensum est sicut res sub re continetur. Cum enim in scientia sint duo, sup posita & ratiocinata. primo metaphy. A. quantum ad ratiocinata cum propria illi scientiæ in qua ex proprijs ratiocinantur, alijs non indiget: quantum vero ad sup posita egent vt superiori scientia declarentur ac defen dantur per communia. Ad aliud consimiliter dicen dum. Ad aliud dicendum quòd licet omnis scientia particularis vt declaratum est aliquomodo egeat vniuer sali: non tamen similiter: quia quædam est magis parti cularis vt quæ de ente particulari: alia vero minus sicut quæ de minus particulari. Vniuersalior namque scientia rum non tot requirit adminicula velut grammatica vel logica relatione aliarum, ceu quæ de ente particulari. Medicinam vero, dictum est particularissimam fore aliarum.

Marginal notes: Cā. 10. — In medio — In principio — Lib. primo Te. cō. 7. — Doct. 1. c. 2. post medium. In principio Ca. 1. pro. — Te. cō. 5. Colligitur te. cō. 2. — Trac. primo cap. 1. circa principium. Ca. de relatione in medio. — Te. cō. 4. — Te. cō. 19. — Te. cō. 5. — C. 3. in prin. — Te. cō. 5. — F — Te. cō. 38. In alijs scietiis non est antiquādū. — G — Cap. 8. — primo' tech. cō. 10. — H — Colfr. c. 1 in medio

DIFFERENTIA. II.

Vod non sit opus medico logicum esse videtur: quia quod est vanum, sibi non suppetit. Tale vero est logicũ esse. vnde proœmio (Te.cõ. 11.) de anima. Manifestum ꝙ dialecticæ diffinitiones vanæ sunt omnes. Itaqꝫ & tota fere cognitio logica, cum diffinitio mediũ demonstrationis existat saltem potioris. Amplius quod est impertinẽs & extraneum, non est opus medico. huiusmodi aũt sunt sermones logici. vnde Cõmentator quarto physico. (Cõ.27.) Intendit Arist. per sermones extraneos logicos: & pħiam quæ ex istis cõponitur, philosophiã vocat extraneam.

Rursus: quod est inutile, non necessarium est medico in vtilibus finẽ stabili enti. hoc vero est logica. vnde interiorum tertio cap. 1. Logica vere sunt quæcunqꝫ vltra vtilitatem naturæ considerantur rerum. Eorũdem vero primo ca. inutilis apparet logicorũ problematum scrutatio: cum nihil in dignotione passionum neqꝫ in sanatione: neqꝫ in pronosticatione inueniendorum sit iuuatiua: quare Cõmẽtator 12. metaphy. Vniuersaliter enim ei qui semper est in disputatione multoties accidit videre extranea remota à rei natura. Ideoqꝫ primo theoricæ. ca. 3. Gal. ait primo lib. de cognitione morborum interiorum. logicarum inuestigatio quæstionum in arte medicinæ vtilis non est: cũ nihil per eas diligentius de morborum natura inquiratur: vt neqꝫ ipsorum causæ aut signa vel medelæ. Palin: vna scientia nõ videtur omnino sibi differentibus etiam genere indigere: sed logica & medicina sunt differentes omnifariam: cũ principia, subiecta, media, & fines sint alia. nam logicæ sunt entia rationis principia: subiecta & intentionis secundę. A. primo meta. media ex quibus fulcitur, vniuersalia: finis vero pfecte ratiocinari. Medicinæ vero subiectũ corpus humanum sanabile: vt sexta ostendetur differentia. Media ex quibus tandem affirmat indiuidua existunt sensibilia. Non enim deinde hominem medicans sanat, nisi fm accidens: sed Calliam aut sortem. proœmio metaphy. similiter Halyab. techni secũdo. Speculatio medicinæ totius sensum non transcendit: vnde idẽ super quarto quadripartiti. Ars medicinæ non inspicit nisi res manifestas sentiendo & videndo. Cuius quidem finis est sanitatis possessio: differentia priori. Ex quibus infertur medicũ non oportere logicum esse.

(Prio post mediũ & ẽ fil'is senten tia nõ ver ba forma lis.) (K) (Cõ.4.) (Ibi. de or dii.lib.) (Capi.1. circa pn.) (G) (Cap.1.in medio.) (Cõ.24.)

OPPOSITVM vero huius ex differẽtia suscipit antedicta. Adhuc illud per cuius defectũ cõtingit medicum errare, sibi opus extat. hoc autem est logica. vnde in hæresibus tract. secundo cap. 2. (Te.19.) Dialecticæ necessitas magna. vt ex quibusdam conducatur quiddam manifeste scire, & non obediamus vnquam sophismati neqꝫ ab altero: neqꝫ à seipso. Et secundo simplicium pharmacorum. (Distin.2. Cap.1. in medio.) Medici quibus non est scientia per viam dialecticæ & canonum eius errant errore quãmagno. pertranseunt enim terminos proprios. Errant etiam in ratione sua simili errori infantium, qui non incipiunt scire dialecticã nisi ex proximo. (H) Adhuc Gal. cum alijs docet inuestigare morborum naturas & illorum causas per rationem cognoscere: hoc autem est logicæ: cum scientia rationis existat. Logicum nãqꝫ rationabile interpretatur. Ex his itaqꝫ concluditur opus fore medico logicum esse.

VT HVIVS QVAESITI veritas ostendatur: eius primitus termini aperiantur: cum cuiuslibet propositi oporteat quid nomine significet primitus cognoscere. (Cap.1.) Nominibus nanqꝫ & non rebus latis in discrepationem euenit disputare. elenchorum principio. Secundo videndum quid de hoc nonnulli sensere. Tertio veritas subiungatur. Ex quarto tandem ad argumenta dicatur.

PROPTER PRIMVM quidem sciendũ ꝙ ratio terminorũ huius quæsiti differentia visa est priori.

PROPTER SECVNDVM vero sciẽdum (N) vt etiam apparuit in ea quòd aliqui medicorum empirici prætermissa omnifaria ratione, ac experientiæ solum intendentes voluerunt medico non opus fore logicam habere: neqꝫ vtile ipsi aliquod impartiri: sed potius iacturam inferre: cum ipsa sit vniuersalium, quorum vt apparet hæresum libro despectores existunt. Sed horum (Colli. tex. 11. & sibi. q dicitur stru ductorius medi.c.3. in fi.) quidem defectus insignitus est differentia præeunti. Istis nanqꝫ accidit nullam ægritudinem, aut auxiliorum materiam certe dignoscere, cum cognitio sola non sufficiat sensitiua: & maxime deficiunt circa raro contingentia: vnde quinto interiorum capitulo penultimo. Qui sine ratione experientiam irrationabilem obseruant solam: vsus eorum quæ raro fiunt inexperientiam habent. Et quia raro emergentia eorũ sunt sectæ derogatiua, omnifariam ipsa contemnunt: vt non solum curas talium: verum etiam antecedentes spernant eorum cognitiones: in teriorum tertio. capitulo. 3. (Cõ.1. in fi. Cõ.35. in pncipio.)

PROPTER TERTIVM siquidẽ iuxta Cõmentatorem sciendum septimo metaphysicæ physicorumqꝫ primo. quòd dialectica vsitatur duobus modis. (O) Vno quidem fm quòd est instrumentum: & sic vsitatur in alijs scientijs fm quòd accipitur illud quod in ea declaratum est in ipsis: & sic visus mihi est modus sciendi communis cunctis scientijs traditus in ea: quem propriorem pronuntio: & hic vsus est in modis sciendi traditus. Et alio modo fm quòd est in seipsa scientia speculatiua ad aliam scientiam: & sic ea magis vti videtur, inquio metaphysica: cum ipsa de ente consideret simpliciter: propositiones etenim dialecticæ sunt entis simpliciter: non tamen inquantum ens sicut diffinitiones & descriptiones & alia in eis dicta. Et hic modus vsus mihi videtur extraneus in cæteris scientijs à diuina maxime. (Cõ.1 5.) (P) Secundo quoqꝫ is eiusdem scribit quòd logica duplex existit: quædam nanqꝫ vniuersalis omnibus scientijs: puta septem vna artium liberaliũ existens. Est enim dicta ipsa dialectica ad omnium methodorum principia viam habens. Altera quidem vnicuiqꝫ scientiæ propria: primam quidem vniuersalem vt ostensum est in priori differentia medico fore necessariam. (Te c.27. in fine.) Quod Palin firmatur: quoniam omnis scientia est cum ratione posteriorum fine: medicina vero vt monstrabitur differentia tertia est scientia. Rationem nanqꝫ ipsius maxime oportet cognoscere per scientiam quę circa rationem negociatur: hæc autem est logica vt etiam nomen scilicet rationalis denuntiat. Illuminat enim & dirigit, & iuuat cæteras scientias in modo processus. Stabilit etiam ipsarum saltem probabiliter principia. Quarto vt tactum prius metaphysicæ: metaphysica vero demonstratiue. (In tertio. primo differentię. Te.cõ.5. post mediũ.) differt enim ab ipsa potestatis modo: propter quod logica etiam communiori non parum indiget medicus. (Q) Quam etiam Gal. primo elementorum notat se habuisse quando eius præceptori Attanethico opponit de quo discipulus ille inquit nutritus hic in dialectica inde repletus contagione: vnde tertio virtutum naturalium ca. 10. Oportet debentem cognoscere quid alijs melius mox quidem natura & prima doctrina. i. instructione scientiarum quæ de sermone & logica proprie. cum omnium sit in eorum fines reductiua multum ab alijs differre. Propria quidem est duplex: altera quidem scientiæ: altera vero scientis. Prima quidem est modus in ordine processus & demonstrationis in hac scientia vel illa obseruatus: quam Aristo. in plerisqꝫ tradidit initijs librorum vt topicorum pħicorum & ethicorum. Ptolomeus etiã in principio quadripartiti & centiloquij. & Gal. quasi in omnium librorum exordijs &. A. in de subiectis medicinæ & principio sermonis pulsuum & maxime vrinarum. Nam & si omnes scientiæ vtantur logica: ipsa tamen fruuntur amplius illæ, quarum cognitio suscipitur ex

A tur ex materia aut actibus humãis velut naturalis: astro
logia iudicialis: medicina & moralis: pp enim diuersita
tem eorum ex quibus sunt, oportet logicam hmõi cano
nes pręmittere: quibus ipsę ad aliquam cognitionis co-
artentur vniformitatem. Secũda vero attenditur penes
quasdam dispositiones et consuetudines medico magis
extrinsecas existentes: quarum vnæ sumuntur amplius
ex parte aiæ: alteræ vero ex parte corporis: eo ꝙ esse cõ-
positi est proprie. primo de aia. Quæ aũt rõne conside-
rantur aiæ: sunt mores: quos expedit medicum habere.
Licet enim peritus medicus naturaliter agrestiũ sit mo-
rum dña. 7. consuetudine tñ & arte conari debet lauda-
biles acquirere: qui & magis sic erit appreciatus qñ con-
tra eius tali freno rõnis operabiẽ natiuitatis signatores.
Mores vero & actus ipsius fm ꝙ testantur illustres me-
dicorum Hip. Gal. & Haly. maxime hi sunt: quorum
B quidam nomine habitus denotantur alij vero priuatio
nis. Voco quidem habitus quia Dei primitus debet esse
amator: ac ipsum in cunctis operibus suis vt præponaẽ
præponere. hic nãqꝫ solum languores sanat: & deuian-
tes in veritatem deducit. Ipsumqꝫ timere: cum principiũ
pronũtietur sapientiæ. Ex quibus sacer reddetur & diui
nus: vt res ẽt sibi reuelentur sacrę, sacris, aut sacratis ho-
minibus solum ostensæ. Sitqꝫ apprehendens, intelligẽs,
memorãs plene, ac solers, lector assiduus. neqꝫ die neqꝫ
nocte studio deficiens, & meditator indesinens: medita
tio nãqꝫ clauis existit veritatis: probatosqꝫ obseruet ma
gis auctores: sitqꝫ eius studium in medicina pręcipue: sit
& diligens et expertus, ac uerax, fidelis, fortis, pudicus,
castus, mansuetus, ac misericors: pius: lõgi vsus: tardus:
passionumqꝫ ignominiosarum sibi pensarum sagax oc
cultator: visitator infirmorũ sollicitus, & maxime acu-
C torum: vt mane saltẽ visitet & vesperi: licet talibus sem-
per foret assistẽdum: hospitalium infirmorum rimator:
in quibus plurimi et extranei casus adueniunt: neqꝫ ostẽ
tatione quadam pigeat ab infirmo sciscitari morbi pfe-
cte occulta: vt quod ars non prodit, interrogatio mani-
festet. Sit & ipsius primaria intentio sanitas. Nam medi
cinæ intentio est sanitas: finis vero possessio illius. Pau-
cis quoqꝫ amicum et familiarem se reddat: maxime si fa
mosus fuerit medicorum. Oportet ẽt huic ab adolescen-
tia insudare. Custodia enim tunc fit facilior ꝙ̃ in senecta
quæ domus obliuionis existit. Quod si doctor fuerit, di
scipulos aptos vt filios diligat et pertractet. Gratisqꝫ ac
absqꝫ fęnore aliquo edoceat: indignosqꝫ abijciat. Disci-
puli vero vice versa vt prẽm & adhuc amplius diligãt
& exaltẽt: credant vt discant retributiones illi exhibẽdo
condignas: eiusue filios vt fratres astringãt dilectione:
sitqꝫ lingua expeditus & sensibus cunctis perfectus: ad-
D sitqꝫ solum medicationis deputatus officio: tunc enim
vnumquodqꝫ optime agitur, qñ i unum finem ordinaẽ
contrarium aũt praue: & ad minus vitæ consistat hone
stæ. Qui vero priuationis sunt & imperfectionis, actus
aut mores propulsentur freno sobrietatis ab eodem: vn
de non sit inuidus: non cupidus: & ideo non tachistis:
quia non rationabilissime odio habetur abolistota: nõ
auarus: non dissidiosus: non luxuriosus: non vinosus
aut detractor: non etiam laudator, nõ venator, aut alea
tor vel instrumentorum omnino musicalium pulsator:
non hipocrita: non verbo, sed opere medicus: non ti-
miditate vel audacia passionatus: nam hæc infirmitatẽ
parit: illa vero inartificialitatem: nõ audax aut pręsum
ptuosus: non præceps: non contumax aut discursor ci-
uitatis salutator. Quidam enim circũeuntes totam ciui-
tatem salutant: deducuntqꝫ potentes vt cęnent cum eis-
dem: non discipulorum emptor: neqꝫ venenorum, neqꝫ
aborsuum perpetrator vlla occasione, aut doctor. Sunt
enim cœli qui arguunt: elementa quæ sæuiunt: ac in po-

Colligitur Te. cõ. 64. Perit' medic' ẽ nãlr agrestium morum.

Lib. de lege.

Intẽtio prima medici.

Masue.

sterum diuinæ visionis absentia: non ambitiosus, aut E
vanagloriosus vt vni hæresi constitutus: non loquax
orator, aut contumeliosus: neque litigiosus: ne aduer-
sus te concitata insurgat inquiens natura. O frustra in-
gratum mortalium genus: occiditur æger, & non mori-
tur: & mihi fragilitas imputatur. Theodorus Priscia-
nus. Ex parte quoque corporis dupliciter: aut quantum
ad ea quæ ipsius debet vtique esse mediocris habitudi-
nis & staturæ: neque enim sit ualde pulcher, & comptus
vt decorum mulieribus, & perterreantur ægrotantes:
neque turpis aut deformis vt abominatus aspernetur:
neque gigas aut homunculus: sed medium hic tãquam
virtuosum inter duo hæc obtineat extremorum: sit etiã
actibus tardus: anhelitus eius & sudor non sit fœtidus
vt caprosus: aut polyposus: & vniuersaliter non sit
corpore vnctuosus vt ex eo velut ab hirco hora coitus
fœtor percipiatur horrihilis. Ad summum nanque F
expedit vt se munde gerat, & honeste. Vel ex parte
corpori adminiculantium: qualia sunt dicta bona for-
tunæ sine quibus non contingit esse fœlicem, ethico-
rum primo. & ideo mercedem secundario sine inter-
missione accipiat. Qui enim emere vult & donare: di-
sponit mendicare: dum quidem dolet, accipe. nam si Cas. 12.
cessauerit dolor, & laboris ilico præmium cessabit iu-
xta illud. Dum locus est morbis medico promittitur
orbis. Mox fugit a mente medicus morbo fugiente.
Quando enim æger bene persoluit, magis te reputat:
& seipsum cum suis obligat ad ea quæ mandans perfi-
cienda, ne amittantur expensæ: citiusque sanatur: iu-
xta illud Empta solet care multis medicina iuuare. Si
data sit gratis nil confert vtilitatis: non enim sic te re-
putat, & confidit. Propter quod non ita sanatur vt. 135.
tangetur differentia. Non tamen velis pauperes oppri- G
mere, neque egenos saltem intuitu pietatis deserere: cum
inde laudabilis consurgat fama. Quod enim abun-
danter accepisti: his velis gratis primæ amore bonita-
tis impartiri. Nunquam autem sis oblati obnegator:
nisi fortassis tibi quid prius intulerit tanti: & maxime
cum minor, aut mediocris fueris medicorum: quoniam
medicina & maxime curatiua marti est scripta: qui om-
nibus fere planetis iudicatur odiosior: hic etiam irremu-
nerationis: obiurgij, & omnis iniquitatis extat plane-
ta: propter quod expetit negocium tuum ne decipiaris
primitus firmare: nisi ægrotus magnificus esset & cu-
rialis omniquaque: adhuc uidetur laborantibus ꝙ qua-
si nihil tui in eorum impendas visitatione, Et vt ad
vnum sit fari obsequia medicorum spernuntur vt ad
multum. Hospitium debet esse secretum: paucisque quo
ad eius intima notum: non calcantium incursibus re-
sonans: non etiam mitris & vexillis medicinalibus in- H
signiter denotatum neque notis proclamatum. Am-
plius oportet etiam denuo medicum esse astutum ac sa-
gacem in futurorum maxime pronuntiatione. Nunqꝫ
enim quid absolute pronuntiandum: sed sub conditio-
ne dicendum id ad plurimum contingere contrahẽdo.
vnde quarto secunda. Cum apparent signa mala timo-
rosa, p̃mittemus sermonẽ in pditione inde ad plurimũ
cõtingẽte. Nã qs multoties saluaẽ mirabiliter absqꝫ spe.
Quare Gal. apho. 6. Oportet medicũ studiosum ẽẽ vt
nõ aliqd dicat absolute. Nã morborũ & pprie acutorũ
nõ vsqueqꝫ sunt certę pnũtiationes salutis aut mortis.
Neqꝫ etiã chronicorũ q̃tũ ad eorũ saltẽ initia apho. Qđ
pp materiei euenit diuersitatis iordinationẽ sicut oñdeẽ
dña. 138. & iõ medici oportet iudicia: sicut ẽt astrologi
fore cõdõnibus alligata cõtinue q̃si multiplici itellectu:
velut quæ spirituum pronũtiationis præstantia: vt dica
tur exempli gratia. Ita solet in talibus casibus continge-
re: non tamen necessario, Videmus enim qñqꝫ senos di
gitos

Qualr debet se hẽre i pnosticando.

Collr tra. 1. c. 3. vsus finem. Apho. 16.

2. aph. apho. 19.

I gitos in hoīe, et collobium hn̄tem & hm̄oi. Nam et mō
Scdo afo. 29. & pno sti. 3. struositas interdum occurrunt in ęgritudinibus uelut in
naturis: co. sm. 7. Cum aūt declinaueris cū quadam hæ-
Te. cō. 7. sitatione ad latus mortis: tñ demissione aliqua uultus, et
Cap. 31. simulata id pronuntiabis mæsticia: non tñ ex necessitate vt quasi videaris creatori derogari, nisi illius essent necessitatis signa: tunc enim dicēdum est salutem ipsius q̄si ex miraculo diuino posse ac non alr̄ contingere: neq; & postq̄ tuum in perniciem declinauerit iudicium reiterare id velis nisi sciscitent qui sunt eius: quod si facis, quasi his videberis vt de hoc læteris tanq̄ ex tuo pronostico gloriam habiturus. Plurimi etenim vanagloriosi medicorum cum prædixerint, perniciem prędicantes, inhiāt eius mortem: neq; forsitan necessaria saluti ministrātes: vt aliquos sit audire vanagloria suæ pnuntiationis deductos, iā euasuros medicinis mortificasse donatis, sir
K & astantes illi deuiant famulari. Aegrotum vero ipsum nunq̄ a spe salutis amoueas. & si tu oino, ac ipse desperes: scietur enim d'ia. 35. q̄tum cōfidentia infirmi de medico ei conferat ad salutem. Euasuros et cum cōditione & necessitate pronuntiabis prædictæ simili, iudicando
Snia hipp. 1. aph. aph. 1. ipsum rōnabiliter saluaturum: si medicum diligentē habuerit. Sitq; infirmus obediens & ministri idonei: ac necessaria p̄parata extrinseca: neq; aliquid superuenerit in oñsum. Et iō Gal. obseruarē hanc pronosticationis dili-
Tertio asi nadium. gentem cautelam testatur. 3. interiorum. c. 3. Semper sm totam vitam meā meipsum ab audaci confessione abstinui: & medicans vsq; ad senectutem nunq̄ vsq; hodie erubui sm curam vel pnosticationē vt alij gloriosissimi
Fcd̄ medium. medicorum. Vtebatur enim cautelosis canonibus eius determinantibus pnunciationē pfecte vocibus cōdōna-
L tis: & quasi duplicibus: interiorum apparens. 5. ca. 7.

HIS ITAQVE visis dicendum ad argumenta quarto. Ad primum dicendum q̄ dialecticæ diffinitiones p̄nt dupliciter considerari: aut q̄tum ad viam quā tradunt diffiniēdi: & sic nō vanæ sed necessariæ sūt, vel q̄tum ad ea de quibus sunt: & quia illa sunt cōia & extranea, quæ minime faciunt in alijs scientijs scire: iō dn̄r
Cō. 11. primi de aia. vanæ: vnde Commen. Diffinitio ois deficit per quam cognoscuntur accn̄a: neq; diffinitio dicitur nisi æquiuoce: vt quia in ea colligatur aliquod falsum: aut componitur ex causis remotis aut accn̄tibus: & talis uidetur diale-
Cō. 42. in principio. ctica diffinitio: nam aliter cōsideratur a logico & aliter a philosopho sm Commentatorem. 7. meta. vel etiā ab alio artifice suo modo. Logicus nanq; eam considerat sm q̄ est instrumentum inducens intellectum ad quiditates intelligendas. Philosophus vero sm q̄ considerat naturas rerum: & sic de alio ente sm ipsius sciæ considerationem: sic itaq; a logico in scia spāli modus debet, & non res logice assumi. Ad aliud et per hoc apparet qd
M dicendum: quia in propria scia ex pprijs debet quis pcedere, cum voluerit sciam aggenerare modo seruato cōi puta logicæ: non aūt ex ipsis quæ sunt in se cōia: qualia sunt: si propositum in proposito & oppositum i opposito: & quoties dicitur vnum cōtrariorum & reliquum: ac hm̄oi cōia: qm̄ oportet quæsiturum bene instantē esse per primas instantias generi quod sit oēs illius generis
Te. cō. 20. considerando differentias secundo cœli & mundi. Ad aliud dicendum, iam visum quid senserit ibi per logicū Gal. sed fortasse Haly. praue accipit dictū Gal. Quod enim is particulariter dicit de vna logicæ quæstione: vt passio si in capite existat ex fumis delatis ex uentre in ipsum eiq; consimiles an debeat dici capitis vel ventris. Haly. aūt in hm̄oi sermone oēm vī rōnem logicā spernere: quod noluit Gal. in hoc agendum saltem rōne modi vsus: quod et ostendit p̄tendens aut pręcedens antedictæ orationis Gal. Huius itaq; ex tali alterutrinq; argumentatione inutilis &c. Ad aliud dicendum q̄ licet lo-

N gica ex parte rei, & vt est docens, a medicina & a cæteris differat scientijs: ratione tamen modi et ut utens in oēs concidit & cum omnibus conuenit.

DIFFERENTIA. III.

QVOD MEDICINA non sit scientia Te. cō. 19.
videtur: qm̄ scia est de incorruptibilibus & perpetuis. 1. posteriorū: sed ea de quibus ponitur esse medicina sunt corruptibilia oia. Corpus enim humanum de quo tractat cū his quæ sibi applicantur oibus sunt mutabilia & corruptibilia. Adhuc ois sciētia est de abstractis ibidem: sed medicina non est de abstractis, sed de concretis: quod ostenditur ex eius diffinitione: quia est scientia sanorum ægrorum, & neutrorum: quæ omnia sunt concreta in Te. cō. 15.
techni. 1. Palin. scientia est vniuersalium: sed medicina Trac. 1.
est particularium. Non enim quis medicans sanat hominem nisi sm accidens: sed Calliam aut Sortem diffe- O
rentia priori. Singulare enim curabile. unde tertio de ingenio. c. 7. Medicina non fit vniuersali homini: sed vni Trac. 1.
cuiq; indiuiduo suo. Amplius si medicina est scientia: aut est singularium, aut vniuersalium. non singularium quia de illis non est scientia: sed sensus. neq; vniuersaliū quoniam si de eis sit scientia oportet q̄ intellectu percipiantur: cum scientia sit habitus intellectualis: sed si cōprehendantur intellectu cum sit vnus & singularis: & omne quod suscipitur, per modum suscipitur suscipientis, & non suscepti: omne etiam quod in indiuiduum venit indiuiduum fit: huiusmodi igitur vniuersalia particularia & singularia reddentur. Rursus vt de aliquo sit scientia, oportet aliquod esse principium per quod velut per medium passio probetur de eo: hoc autem est diffinitio subiecti: sed in diffinitione medicinæ cadit accidens: puta sanum, ægrum, & neutrum. Accidentium P
autem non est diffinitio neq; demōstratio: posteriorū. 1.

Adhuc quod non est unum: nō est: quia quicquid est: Te. cō. 15.
ideo est quia vnum numero est: libro de ente & uno Boe & 12.
tius: sed medicina non est vna: quoniam quorum non est vna cognitio, non est vna scientia: medicinalium vero non est vna cognitio: cum quædam ratione cognoscantur: quædam vero experientia: cōsiderat etiam corruptibilia ut incorruptibilia: iuxta illud de aere et aqua. In me.
Si ex altissimis considerauerint: norint quoq; astronomiam non esse minimam partem medicinæ: saltem in dierum criticorum redditiones impressiones cōtemplatur superiorum: quorum non videtur vna ratio, cū differant plus q̄ genere. 10. metaphysicæ similiter conside- Te. cō. 13.
rat substantiam & accidens. Itidem scientia est vnius generis subiecti partes considerans & passiones. 1. posteriorum. sed hæc scientia non est vnius, verum pluriū: Te. cō. 22. & 25.
cum sit omnium quæ in mundo sunt corporum: theoricæ primo. Medicus enim propter corpus humanū cōsi- Cap. 4.
derat omnia sibi quocunq; occurrentia modo. Eti. si es- Q
set scientia, supponeretur alicui sciētiarum superiorum: hoc enim est de ratione scientiæ subiectę particulare: sed non supponitur scientiæ: sed potius arti mechanicæ: cū finis eius sit sanitas vlterior, quæ opere conseruatur, vel introducitur: velut in mechanicis videmus contingere. Ex his igitur concluditur omnibus q̄ medicina non sit scientia neq; vna.

IN OPPOSITVM horum omniū sunt Hip. Aristo. Gal. & alij eximij medicorum & philosophorum qui eam scientiam profitentur. Amplius scientiā est entis immobilis comprehensio veritatis: huiusmodi vero est medicina vt declarabitur. Est itaq; scientia.

Vt huius quęsiti cum sibi annexis ueritas ostendatur: primitus eius termini exponantur. secundo videndum quid alij de hoc ipso sensere. tertio veritas demōstretur: & quarto tandem ad argumenta dicatur.

Propter

A PROPTER PRIMVM vero sciendum quod medicina dicitur a modo: ipsa nanque salubrem tradit vivendi mensuram. Hæc quoque modis accipitur plurimis. Aliquando nanque sumitur vniuersalissime prout est quidam habitus proprijs principijs causatus in anima qualiter de ea auditur quæsitum. Sumitur & vniuersaliter prout est debita sex rerum non naturalium administratio, vel potio, vel chirurgia. Accipitur & particulariter secundum quod in particulari conuenit morbo in complexione, siue in compositione, aut in natura cõi, sicque vnum instrumentum medicinæ prioris dicitur medicina, ceu potio. Sumitur et particularius pro pharmaco solum laxatiuo: quam acceptionem nunc habet vsus vt plurimum. Adhuc ipsa multas inuenitur habere notificationes. Describitur enim .ij. de inge. sanita. cap. 12. testante Hippo. Medicina est adiectio & detractio. Adiectio quidem eorum quæ deficiũt: ablatio vero superfluentium. Et hæc quidem cum eius expositione descriptio magis videtur practicam repræsentare. Platoni quoque ascribitur quod medicina sit hominis scientia vt sanitate participet. In libro quoque hæresum capitulo primo. Medicina est doctrina seu disciplina sanorum & ægrotatiuorum. In techni vero primo dicitur. Medicina est scientia sanorum, ęgrorum, & neutrorum. Translatio quoque Arabica putans hanc diffinitionem semicompletam ei addens inquit. Medicina est scientia rerum pertinentium continuatarum cum sanitate & cum ægritudine: & cum dispositione tertia, in qua non euadit homini sanitas neque ægritudo. Primo autem theoricæ, Cap. 3. Gal. in lib. artis paruæ diffiniuit medicinæ artẽ diffinitione qua eam Eracleus diffinierat. s. cognitio eorum quæ ad sanitatem & infirmitatem & neutrum referuntur. In principio quoque canonis primi. Medicina est scientia qua humani corporis dispositiones noscuntur, ex parte qua sanatur, & ab ea remouetur, vt habita sanitas conseruetur, & amissa recuperetur. Auer. autem colliget primo capitulo primo. Est ars operatiua exiens ex principijs veris in qua quæritur obseruatio sanitatis corporis humani, & remotio suæ ægritudinis secundũ quod potest fieri in vnoquoque corpore. Sexto vero eiusdẽ ait ille diffiniuit medicinam bene: qui ipsam in genere suo diffiniuit dicens: quod est ars operatrix quæ inuenta est experimento & ratione: conseruans sanitatem & remouens ægritudinem: & hæc est veracior diffinitio quæ in aliquo auctorum sit inuenta libro. Dixi quoque in primis quod medicina est scientia humani corporis vt sanabilis procuratiua. Deinceps propter genus medicinæ quod est scientia sciendum quod quinque sunt habitus quibus anima dicit verum affirmando vel negando. 6. ethicorum & vtcunque in fine posteriorum scientia, ars, prudentia, sapientia, & intellectus. Suspitione nanque & opinione contingit falsum quandoque dicere. Scientia quoque ad præsens sicut & scire tripliciter dicitur. Est enim scire siue scientia proprijssime dicta, sicut illa quæ est per causas proximas & immediatas secundum cõsequentiam continuam conclusionis illatiua qualis est illa scientia seu scire quod diffinitur posteriorum primo quando dicitur. Scire opinamur vnumquodque simpliciter, & non sophistico modo, quod est secundum accidens: quod est quando causam arbitramur cognoscere propter quã res est: & quoniam ipsius est causa, & quod non contingit aliter se habere: & ista quidem scientia ex demonstratione propter quid aggeneratur, siue doctrina secundum Gal. compositiua. Sumitur secundo proprie, licet quo ad nos proprijssime possit dici, cum innata sit nobis via procedere ex notioribus & certioribus nobis in notiora secũdum naturam: physicorũ principio. Etenim cum effectibus per se causis suis inhęrẽtibus ordine priori e conuerso proximis & immediatis secundum consequentiam peruenitur in causam quę intenditur venari, aut causis remotioribus intermissis quibusdam propinquioribus deducitur conclusio in effectum: scientia per demonstrationem elicitur: quia seu doctrina dicta resolutiua, & ea quę ex his duabus vijs consurgit scientia, dicitur habitus intellectualis ex demonstratione elicitus. Vnde Isaac Amaran in de diffinitionibus. Scientia vera est cognitio vera, quam verificat ratiocinatio & demonstratio firmat: per ratiocinationem quidem demõstrationem intelligit: quia: per demõstrationem vero propter quid: illa enim proprie dicitur demonstratio. Suscipitur scientia & scire tertio improprie & communiter valde, pro veritatis adeptione modo quocunque, siue rõne, aut experientia, seu alio modo: & sic nihil aliud est scientia nisi earum rerum quę sunt comprehensio veritatis. Boetius prędicamentorum commento. Vnde Isaac pręta-ctus. Scientia absolute est ab anima comprehensio veritatis rerum preparatarum ad sciendum: cuius siquidem vtilitas est acquisitio fęlicitatis ęternę. A. primo meta. Ars autem est habitus cum recta ratione factiuus seu recta ratio factibilium: & dicitur ars collectio pręceptorũ ad vnum finem tendentium: rhetoricę nonę primo. Fit autem quando ex multis experimentalibus conceptionibus vna efficitur vniuersalis de similibus acceptio: meta. procœmio. Est & demum sciendum vt etiam iam apparuit in descriptionibus medicinę pręmissis, quod medicina interdum dicitur scientia: aliquando vero ars & operatrix: vnde Hip. Vita breuis: ars vero longa. & in de lege. Medicina artium excellentissima vel pręclarissima. In principio quoque regiminis acutorum. Ars medicinę in diuinationis vanitatem redacta est. Cum tamen inter artem & scientiam appareat distare non parum: quoniam scientia videtur quid in facto esse: ars autem magis in fieri. vnde in fine posteriorum. Si quid circa generationem artis est: si vero esse scientię: & .6. ethi. omnis ars circa generationem, & artificiari, & speculari qualiter vtique fiat aliquid contingentium & esse, & non esse: & quorum principium in faciente: sed non in factiuo: neque enim de his quę ex necessitate sunt vel fiunt est ars: neque de his quę sunt secundum naturam: in seipsis enim habẽt principium. vnde .2. de ge. aïalium. Ars est principium & species eius quod fit: sed in altero. naturę autẽ motus in ipso ab altera existens natura habente speciem actu. Sic enim innuitur ex his, & primo exprimitur metaphisicę. A. Res quędam sunt ex opere nostro: alię vero ex opere naturę. Illę quidem dicũtur ex opere nostro, quarum per nostrum ingenium & potentiam sumus auctores: & quia huiusmodi sunt artificialia proprie dicitur quod ars sit circa illa: quę sunt in quadam transmutatione, & electione. vnde Eustrachius ethicorum principio: ars est collectio ex adinuentis comprehensionibus exercitatis & probatis ad aliquem finem bonorum eorum quę sunt in vita. Ex opere vero naturę sunt illa quę ab ipsa producuntur, quorum auctores non existimus per ingenium & industriam nostram: qualia sunt maxime illa de quibus sunt modi tres philosophiæ essentiales: naturalis: mathematicus & diuinus sexto metaphysicæ: circa ista: scientia dicitur proprie cum rebus existentibus scientias acceperimus. differentia prima. Est tamen aduertendum quod ars potest dupliciter considerari: aut prout est habitus acquisitus in anima: & sic est in facto esse sicut & scientia: vel prout refertur ad res factibiles de quibus est eas faciendo: & ita esse dicitur circa generationem & fieri: scientia vero vtroque modo dicitur in esse, & in facto iam perfecto. Cum igitur vt apparebit medicina duas habeat partes: theoricam scilicet & practicam: quantum ad theoricam potest scientia proprius dici: quo vero ad practicam ars magis: & quia Hip. secundum Gal. fuit medicinę inuentor: omnibus

I Li. de chor. ni. c. 1. & 7. & vbi supra dfia prima i principio.

bus enim quos sciuit prior & inuentor scientiæ: quasi in motu & factione amplius extitit applicando nunc se rebus experimento: demum vero ratione, cum adhuc habitum non haberet perfectum & quietatum in anima. Merito itaq; potuit Hip. medicinam artem & non scientiam nominare. Alij vero iam fere ab eo perfectam accipientes: vt sic plus eam habent scientiam appellare. Est autem prudentia habitus cum vera ratione circa humana bona operatiuus. Est & recta ratio agibilium. rhetoricorū vero primo: est virtus intellectus secundū quam bene consiliari possunt de bonis & optimis ad felicitatē dictis. Sapientia vero est in artibus certissimis: & est sciētiarum certissima sub se intellectum comprehendens, & scientiam: oportet enim sapientem non solum quæ ex principijs scire: sed circa principia verum dicere. Vnde (Ca. 1. ante medium.) Boetius. 1. arithmeticæ. Sapientia est rerū quæ sunt, suiq; (In secūdi. Te. cō. 17.) immutabilem substantiam sortiuntur comprehēsio veritatis. Intellectus siquidem est principiorum habitus: (Cap. 14.) posteriorum fine. vnde. 6. ethi. Intellectus est terminorū (Te. cō. 27. In fine.) quorum non est ratio: quia scientia est illa quę est cum ratione: posteriorū. 2. in hoc enim ipsa ab intellectu sequestratur.

K Is etiam est ille intellectus de quo dicitur ꝙ intellectus existit semper verorum. (Te. cō. 8.) Est enim quid notissimū & firmissimum quod per se venit ad habētem. 4. meta. Ipsum enim habemus inquantum per sensum terminos cognoscimus, cognito enim quid sit totum, quid pars, statim scimus ꝙ omne totum est maius sua parte: quod principium est notissimum in mathematicis & firmissimum. in medicina vero ꝙ omnis cura per contrarium. Et est communis animi cōceptio, quam mox quisq; probat auditam. Boetius de trinitate. Est autem opinio cōceptio ad quam acceditur cū formidine alterius partis: (Cap. 1. versus fine.) non enim omnis qui putat, iam cōcedit. A. 5. de anima: dicitur & conceptio vel acceptio vnius partis contradictionis cum formidine alterius.

L PROPTER SECVNDVM sciendū quidem prius ꝙ quidam non solum negauerunt medicinā esse scientiam: sed & naturalem, & astrologiam, & maxime iudiciorum, & his consimiles: deinde ꝙ aliqui singulariter annullauerūt medicinam. Propter huiusmodi primum sciendum ꝙ cum quidam nollent de rebus sensibilibus & corruptibilibus posse scientiam fieri: hi (Te. cō. 5. T. c. 22.) autem maxime fuerunt Heraclitus & eius collega Cratillus. primo meta. & 4. meta. Arguebāt enim. De illo de quo nihil potest enuntiari vere, non potest esse scientia: cum sit entis immutabilis comprehensio vera; sed de naturalibus nihil potest certe enuntiari: qm̄ de eo quod est in continuo motu & trāsmutatione nihil vere potest proferri: sed omnia naturalia sunt huiusmodi, sicut sensus ēt ostendit. Primum quidem probant: quia si de eo quod

M transmutatur continue aliquid deberet enuntiari, anteq; enuntiatum esset, mutaretur: & esset in alia dispositione ꝙ prius cum deberet fieri enūtiatio. Quod uero assumit, probant: qm̄ principia prima entium naturalium transmutabilia sunt ſm ipsos. Primū etenim principium posuerunt vaporem, qui transmutabilis est præ cæteris maxime: quare de eis non contingit aliquid vere enuntiari: & sic non fore horum scientiam, cum sit veritatis compręhensiua, & enuntiatiua. Vnde Cratillus ad tantam deuenit insaniam, ꝙ nihil opinatus est oportere dicere; sed digitum mouebat solum. Increpauit etiam Heraclitum dicētem: bis enim idem flumen non esse intrare. Ipse. n. Cratillus æxistimauit ꝙ neq; etiam semel: transit enim mox, & aliud efficitur. Sed hi peccauerunt in vtraq; suæ (Te. cō. 17.) rōnis propositione: vt apparet. 4. meta. Falsa nanq; est propositio dicens: non contingere aliquid vere enuntiari de eo quod est in continuo motu & transmutatione: qm̄ aut est verum enuntiare quod transmutatur, aut qd̄ non: cum de quolibet affirmatio, vel negatio sit vera. Si

N autem quod non transmutatur est verum: tunc id negāt quod intendunt affirmare: dn̄t enim ꝙ transmutatur. si autem verum est quod transmutatum est enuntiare: tunc habetur propositum ꝙ de eo vere contingit aliquid enūtiare. Palin, de eo quod trāsmutatur verum est ſm Arist. id esse saltem enuntiare: nec hic habet cām aliquam nisi quia ipsum est ipsum. Peccatur etiam in secunda propositione qn̄ dicitur. Oīa entia sunt transmutabilia & in continuo motu: oportet enim ꝙ si aliqua sint trāsmutabilia, aliqua esse intransmutabilia. In omni enim transmutatione necesse fit aliquid esse fixū permanēs cui mouēs innitatur: omnis enim motus alicui innititur immobili, de causa motus animalium. Oportet ēt in omni ea fore aliquid subiectum: quia omne quod transmutatur, trāsmutatur ex aliquo sicut ex subiecto. Aut igitur illud est transmutabile, aut intransmutabile: siquidem intrāsmutabile, stat intentum. si transmutabile, tunc habet subiectum aliud circa quod transmutatur: et ita erit de illo eadem quęstio. & sic vel erit processus in infinitū in causis materialibus: quod est vniuersalis contra secundum

O meta. aut erit dare materiam primam & subiectum intrāsmutabile. Itidem similiter deducitur ex parte efficiētis: quia omne quod transmutatur, ab aliquo trāsmutatꝰ (Te. cō. 5.) 7. phy. Aut igitur illud est intransmutabile, aut trāsmutabile vt prius: & sic aut erit processus in infinitum, aut (Te. cō. 1.) erit primum efficiens intransmutabile: nō igitur omnia entia sunt transmutabilia: vt voluerunt Heraclitus & Cratillus. Plato aūt ex nouo consuetus Cratilli & Heracliti opinionibus sensibilibus oibus defluentibus sciam non existere potius suscepit: & propter hoc, Socrates circa moralia negociatus est solum: & de scientia naturali nihil. primo meta. (Te. cō. 5.) Videbatur nanq; ei ꝙ moralia non essent in continuo adeo motu & trāsmutatione sicut naturalia: & in his inquirebat vniuersale & diffinitiones & quæ sunt huiusmodi.

P (Scia de nā lib. de mēte Platōis quo detur.) Quæ Plato suscipiens putauit sic in naturalibus faciēdum esse: & propter hoc coactus fuit modum dare quo scientia posset de naturalibus saluari: posuit enim ꝙ naturæ & quidditates rerum essent ab eis separatæ: omnium enim habentium vnum principium commune vniuocum posuit vnam ideam vel speciem cōem omnibus illis per se subsistētem quam voluit esse principium dans oibus participantibus ipsa, esse: & per eam cognosci alia, cum sit separata & vniuersalis in actu: & non cognosci aliqua per aliquid existēs in eis pticulare: cū oē exn̄s i eis sit pticulare & corruptibile. (Cōfutatio opinionis Platonis. Te. c. 11. & sequētibus) Ista vero opinio reprobaī in locis q̄ multis. prio qdē & 7. meta. maxime qa separatū, et nō separatū, nō sunt vnius rationis: nec ēt corruptibile & incorruptibile. 10. (Te. cō. 20. & 21.) meta. Si ergo ideæ sunt separatæ non possunt esse particularium quidditates & naturę. (Te. cō. 26.) Adhuc peccauit in eo ꝙ posuit ipsas esse per se subsistentes: & cum hoc vses:

Q quia omne per se subsistens est vnum numero: & quod tali singulare in prædicamentis: si ergo sunt per se subsistentes: tunc erunt singularia & non vniuersalia. (Cap. 1.) Amplius nihil quod separatum est ab aliquo potest esse immediata causa cognitionis illius & sufficiens: nam & si res possit cognosci per causas extrinsecas non tn̄ immediate & perfecte: sed immediate & perfecte cognoscitur per aliquid existens in ea. Item sunt aut nihil, aut posteriores singularibus: vnde in procemio de aia. (Te. cō. 8.) Aial vniuersale aut nihil est, aut posterius est: itaq; si ideæ sunt separatæ a particularibus, non possunt esse immediata cā cognitionis: neq; cognitionis eorum: sed oportet eis esse (Te. cō. 35.) aliquod principium cognitionis intrinsecum: pp quod posteriorum primo. Gaudeant quidem species si sunt: monstra enim sunt: cum nihil hæc conferant ad genera- (Con. 18.) tionem neq; ad scientiam. Commentator in. 12. meta. videtur Platonem palliare inquiens. Iste proportiones & virtutes quæ sunt in elemētis a motibus solis, & aliarum

rum

A rum stellarũ, sunt hæ quas reputauit Plato formas & eas intedit, sed lõge inspiciebat eas, quia eas dicebat formas. Arist. autẽ Peripateticoꝝ princeps post istos superueniẽs viam tenuit mediã, modũ dans qualiter de naturalibus, & vr de sensibilibus, & corruptibilibus possit esse scia. Non. n. posuit eã fore de particularibus sensibilibus oĩno, vt empiricoꝝ quidam: neq; de vniuersalibus abstractis penitus, ut Plato, sed sensit ipsam fore de hmõi ẽm ꝙ per intellectũ abstrahendo in quadã forma cõi pluribus accipiuntur. Et hoc est qd' dr̃ in techni primo, medicinã esse sciam qualiũ. i. vĩuum acceptoꝝ per intellectũ in vna forma qualificatiua cõi, quæ nata est inesse & prædicari de singulis particularibus. Vñ. 3. de inge. ca. 1. Dicimus nihil esse in medicina quod nõ possit demõstrari, & ostẽdi ẽm suam speciem. Nõ enim directe est oium sigillatim quo ad esse existentiæ, neq; quorũdam: alioꝝ autem nõ cum sit imperfectum & inartificiale: hmõi autem abstra

[margin: Q̃ũo & nã hũ° sit scia ẽm Aristo.] *[margin: Te. cõ. 7. tra. primo.]* *[margin: Post med.]*

B ctionem facit intellectus agens maioris existens potẽtię natura. Innatus nanq; est intellectus diuidere adunata[que] esse in ea, ex quibus cõponuntũ quis nõ diuidantur in essẽ sicut diuidit materiam à forma, & formam à composito. Cõmẽ. 12. meta. ac primo idẽ de aia, diffinitiones extra intellectũ sunt res particulares, sed intellectus est qui agit in eis vniuersalitatẽ. Et ideo dicendum ẽm mẽtem Aristo. ꝙ naturalia, & subiecta naturæ gñabilia, & corruptibilia possunt dupl' cõsiderari. Aut prout habẽt esse in particularibus, cum sit incõprehensibile, & impossibile: sunt. n. infinita, & tunc sunt corruptibilia, & ita de ipsis non est scientia: vnde ẽm Plato. sunt relinquẽda, cũ sint indeterminata. Et Haly. indiuidua accepta in medicina sunt infinita, neq; comprehendũtur aut continenẽ, neq; peruenitur ad ea sicut dixit Gal. Aut prout sunt abstracta ab hac particulari vel ab illa sensibili materia, siue quo ad esse essentiæ in intellectu iã facto, & sic sunt in

[margin: Cõ. 39. Com. 8] *[margin: Ca. 7. tr. 1. p'mi tech.]*

C corruptibilia, ac finita, & de eis põt esse scientia, & naturalis, & alia considerans naturam eoꝝ passiones & causas, quare Gal. ad Teucrum introductorio pulsuũ. ca. 4. Ars in incõprehensibilibus & infinitis consistit inquãtũ conuenit gñibus, & speciebus finitis mensurans quod infinitum est, & ita semper permanent vt homo ẽm se cõsideratus: si enim corrumpat in Sorte, permanet tñ in Platone quo corrupto manet in alio, & sic semper. Propter quod metaph. 7. Vniuersalia ẽm ꝙ hmõi remanentia semper sunt: & ita de naturalibus est scientia non per aliquid separatum in eis, sed per aliquid existẽs, quod est quidditas ipsorum, quæ quidem ẽm se nõ corrumpitur licet in aliquo corrũpatur, vnde eodem septimo. Quod quid est non corrumpitur, sed id cuius est quod quid est. Vtrum autem cõtingat aliquam naturam vniuersalem corrumpi corruptis omnibus singularibus, dubium vẽ apud plures, cum dicant ꝙ vniuersalia sunt de numero remanentium: & ꝙ de vniuersalibus est scientia, & quòd

[margin: Circa fin.] *[margin: Te. cõ. 35]* *[margin: Te. cõ. 52]*

D sciẽtia est incorruptibilium: sed vnde hoc accipiant: cum omnia sint corrupta quidam dubitauerunt. Fortassis autem hoc inest sibi, quia remanet in intellectu: qui est vnus cõis apud omnes perpetuus, & incorruptibilis sicut homo, vt senserunt plores Arist. expositores, aut in intellectu remanet intelligentiarum. Propter secundum huiusmodi sciendum, ꝙ quidam negauerũt medicinam esse scientiam, seu artem ob dissonãtiam prauorũ inuicem medicorum: vnde re. a. proœmio positis quibusdã opi. sibi aduersantibus dicitur. Cum ergo huius dissensionis magnitudo de acutis passionibus inter curatores cousq; increuerit, vt quod vni ægrotãti profecturum est, alij vero videatur nociuum: ars medicinæ in diuinationis vanitatem redacta est: ita ꝙ etiam vulgo liquidissime clare videatur vt medicinę ars putetur omnino non esse. Sunt etiam quidam grossi, & hebetis intellectus adeo, vt credant, ꝙ medicus non possit aliquid de intimis corporis

[margin: Q̃'s neg. ñ medicinã esse sciẽtiam.] *[margin: Te. cõ. 16]*

E cognoscere: & sibi per consequens impotens in iuuamentum consulere, & hoc maxime quantum ad duo medicinæ instrumenta diætam, scilicet & proprie potionem: sicut huiusmodi de causa quidam iudicialẽ detestati sunt Astrologiam. Albumasar introductorij primo. Chirurgiam vero suscipiunt: cum sensibilius appareat eis valde distantia in ad inuicem coniungere & sanare. Sed istis dicendum iuxta quodam de morbo. primo, ca. 5. dictum: ꝙ ipsi nõ debent ab alijs vituperari, cum ipsi seipsos vituperent, peritum nescientes ab imperito secernere, neque hac defectum in arte arguit: sed in operatore magis, qui non ea, vt oportet sciẽter eo vtitur. Neq; etiam siquis est hebetis intellectus, vt ad veritatem alicuius difficilis non possit peruenire, æstimandum alium perspicacis intellectus hoc nõ posse perficere: licet etenim oculus vespertilionis lumen solare etiã submissum non possit intueri, nihilominus tamen oculus aquilæ rotam eius fulgentiorẽ intuetur.

[margin: Post med.]

F PROPTER TERTIVM quidem primo videndum, vt petunt præarguta ꝙ medicina est scientia. secundo ꝙ est vna. tertio ꝙ naturali supponitur Philosophię. Propter ergo istoꝝ primum sciẽdũ sicut cõiter sentiunt docti, ꝙ medicina est scientia siue ars excellẽtissima, qm̃ ipsa in se continet, quæ ad scientiam requirunt. Quatuor. n. ad p̃ns videntur ex peti: vt de aliquo sit scia, puta ꝙ illud sit ens, quia de non ente nõ est scia, ceu q' diametros sit simetros, posterioꝝ. 1. Secundo, ꝙ illud ens sit in intellectu cõprehensibile, est nanq; scientia, vt dictum habitus intellectualis, vnde quia humano non valet capi intellectu vtrum astra sint paria, vel imparia, de hoc scientia nõ potest cõstitui, neq; etiam rõnabilis opinio, cum nobis sint infinita. Requiritur & tertio, ꝙ hmõi ens sit per se, qm̃ de ente per accidens nõ est scientia. 1. poste. Vnde sexto meta. Nulla scia, nec actiua: nec factiua, neq; speculatiua est de ipso studiosa. de his. n. quæ sunt per accidens nihil cura est arti, Ethicoꝝ. 5. cũ sint indeterminata & fortuita. Expetitur quoq; quarto ꝙ tale ens sit

[margin: Quæ requi rũtur vt de aliq̃ sit sciẽtia.] *[margin: Te. cõ. 5]* *[margin: Tex. cõ. 18 Tex. cõ. 4]*

G id de quo possint passiones & proprietates per media probari de subiecto. Iuxta illud quod dictum est. Scientia est vnius gñis subiecti partes & passiones considerans. Sed in his quæ sunt medicinæ prædicta contingit quatuor reperire. Est enim illic subiectum quod omnium est quæ in in mundo nobilissimum corpus: puta humanum sanabile differentia. 6. Capitur etiam ab intellectu, cũ non lateat nos propter eius debilem entitatẽ velut materia prima, aut quia potentiã superat intellectus, vt ea quæ sunt Dei, & intelligentiaꝝ: sed sit quid medium intellectui cõterminũ, & propinquũ. Est etiam per se subsistens, cũ causas habeat sufficientes esse sui. Habetq; quarto passiones & partes, quę de ipso per media. i. diffinitiones probant. Exempli grã: corpus sub hac passione quod est sanabile medicinæ ponet subiectũ. differentia. 6. de quo sic cõtingit sanabile demonstrari. Corpus nãq; humanũ est cor-

[margin: In fine.] *[margin: Primo post. t. c. 22. & 25.]*

H pus animatum particeps animæ rationalis. Omne autẽ corpus animatum anima participans rationali, & sanabile: tale vero est corpus humanum, ergo est sanabile. Construatur itaque talis sermo, de omni eo, quod habet sufficienter conditiones quę expetuntur ad scientiam, potest esse sciẽtia: hoc autem habet (vt visum est) medicina: ipsa igitur erit scientia. Notandũ tñ ꝙ cognitio quę accipitur ex his quæ sunt medicinæ, nõ semper est certa demõstratione fulcita: sed non parũ innititur coniecturę veritati multum appropinquanti de crisi, & aphorismorũ primis sicut in prognosticationibus patet ipsius: ac his quæ sunt interius occulta & incerta per cõtrarium appositione, aut exhibitione per simile. Non enim in talibus possumus ad id quod est certum peruenire: sic enim, vt quæ Asclepij seu Esculapij nostra foret scientia tertio de ingenio, capitulo septimo appropinquamus tamen in-

[margin: Cap. 5. Cõ. aph. 1]

quantum

I quantum possumus, cõfidentes, ꝙ natura superfluum resecet, diminutũ vero adaugeat: sic igitur medicina est sciẽtia: & est genus ipsius improprie tñ dictum: & ideo dr̃ in techni primo. Nomen scientiæ cõiter & non proprie audire oportet. (Tex.1.tr.1 Cõ.20.;l fi) vnde Cõmẽ.5.meta. Scientia non est genus medicinæ: nisi scientia diceretur ſm resolutionem ad sciẽtem, & medicina ad medicũ, tunc.n. scientia esset genus medicinæ, & sciens genus medici: nã si aliquod genus sit relatiuum, & sua species non sit relatiua, non est genus in rei veritate, sed supple cõiter, & cum extẽsione quadam. (Cõ.22. lã. Prio techni tra. 1. cõ.1.) Quare idem.10.eiusdem vnum relatiuorũ põt esse in aliquo gñe, & suum relatiuum in alio, vt sciẽtia & scitũ, sciẽtia.n. in qualitate & scitũ in substãtia. Haly. autem exponit illud dcm̃ esse: quia scientia est quid cõe ad tres sciẽtias ex principijs naturalibus pendentes, vt agriculturã, pastoralẽ, et medicinã. Põt ẽt exponi, quia scire dr̃ dupli͛r in pñti: proprie quidẽ quod demõ͂ratione hr̃ propter quid, in qua doctrina existit cõpositiua, quæ fit procedendo à causis in effectus. K Cõiter, per demõstrationem quia venatum, ſm quã procedit doctrina resolutiua ecõuerso priori vel diffinitiua sicut ostenditur dr̃ia.5. Aut cõiter dixit propter practicam, quę non habet rõnẽ scientiæ, vt theorica. dr̃ia.4. quod.q. cõcedit in prius dictũ, sic igitur sciẽtia est genus medicinæ tãꝙ naturale, & non logicum: cũ in gñibus lateant multa. phy.7. prædicatur.n. nõ vniuoce: uerum analogice magis de theorica & practica, qm̃ p prius de theorica. vñ A. in logica speculatiua est dignior comparari scientiæ. (Tex.;cõ.31 Partejs .cã in princi.) Propter huius scdm̃ sciendum, ꝙ medicina est vna scientia, cuius quidem grã sciendum, ꝙ vnum dicitur ad præsens quatuor modis, vnum quidẽ numero, vt quorum materia est vna, sicut Sor. principiũ enim indiuiduationis sumitur ex materia ſm ꝙ sub determinata fuerit quantitate, licet Porphyrius cũ Ga. posuerit probabiliter indiuiduationem ex accidentibus appropriatis causari. (Medicina ẽ vna scia.) Vnũ specie, sicut quorũ rõ diffinitiua est vna vt homo. L Vnum genere, ceu quorũ est eadẽ prædicationis figura sicut substãtia. Et vnũ ſm analogiam siue proportionem, sicut quęcunq; ad vnum dñr aliquid. vt sanum dictũ de corpore, causa: & signo, hæc aũt sic se habent adinuicem, quia quæcunq; sunt eadem proportione non sunt eadem gñe, & quæ gñe, nõ specie, quæ vero specie non numero, sed ecõuerso. Inferius enim infert superius, & nõ cõuertitur. Si ergo quæratur nunc vtrũ medicina sit vna scientia: dicendum ꝙ non est vna vnitate numerali, talis enim (vt dictũ est) debetur indiuiduis de quibus positum est non esse scientiam, cum sint infinita, & ideo testatũ ipsa fore omittenda. Neq; est vna vnitate speciei, aut generis, cum contrariorum sit eadem disciplina. non enim oĩa in scientia vna determinata sunt eiusdẽ rõnis, neq; prædicationis, vt Sortes, & Plato, & sanum & ægrum, sed magis est vna quarto modo. s. analogiæ. oĩa nanq; in medicina determinata habent analogiam M quandam & attributionem ad corpus humanũ sanabile, verum est tñ, ꝙ scientia quãto est plurium, & maioris analogiæ, ꝙ ipsa minus habet rationẽ scientiæ, sicut ostẽdit scientia prædicamẽtorum & problematum, cum demonstrationes procedant ſm cõsequentiam & cõtinuationem, nec descendunt de gñe in genus: posteriorum.1. (Te.cõ. 22.) Omnium igitur quæ traduntur in medicina licet sint ſm se valde disparia, tñ vna extat scientia, qm̃ vnitas sciẽtiæ causatur ab vnitate obiecti. Scientia enim est habitus aię intellectiuæ, habitus vero rõnem & distinctionem sumit (Tex.cõ. 33) ex obiectis. secundo de anima, quare manifestum est, ꝙ vnitas scientiæ accipitur ex vnitate obiecti ſm rõnem: tale vero, vt ostensum est sufficit, vt sit vnum vnitate quadam analogiæ, & attributionis. Propter quidem tertiũ huius sciendum, ꝙ Constantinus apostata in principio huius grandioris furti quod pantechni, seu totam artem appellauit, voluit medicinam supponi, siue subalternari (Opinio Cõstantini de subalternatione medicinę.) logicæ, naturali, & morali, cuius motiuum fuit: quia inquit oporteret & medicũ rationabilium rerũ, naturaliũ, & non naturalium: necnon & moralium tractatorẽ esse. N Cõstat quia oẽs incidit diuersis cogitatiõibus oibus subijci. Sed ꝙ rõnali siue logicæ subalternet, falsum existit, cum non principia à logica, præter alias assumat, neq; ẽt subiectũ medicinæ sub subiecto locet logicæ. dr̃ia euidẽs secunda. (Cõfutatio dictę opinionis) Neq; dicendum est ꝙ ideo logicæ supponatur, eo, ꝙ ipsa ratiocinetur, sic nãq; oĩs scientia logicæ supponeretur: cũ quælibet ratiocinetur scientia. Est enim logica duplex. differentia secunda, quarum nulli potest subijci, quia non communi, vt tactum: neq; proprie, quoniã nõ differt à medicina: cum ipsa in qualibet reperiatur scientia, nisi fortassis id ponatur, quia vt dicitur differentia. i. logica in methodorum omnium principia viam habet, sed & reliquis inest etiam scientijs. Neque est moralis simpliciter, cum in ea doceãtur mores & virtutes directe naturales: acquisiti vero remote ac extraneæ valde. O Iuxta illud primo de inge. ca.5. Qui vult curare aiam primo curet corpus: & politicorum.7. Corporis quidem curã necessarium priorem fore: ꝙ quæ animæ. (Iuxta finẽ.) Anima vero moribus curatur virtutis, hi autem sunt qui à scia cõsiderantur absolute morali. Casu tñ potius, ꝙ rõne fortassis naturali dixit supponere, quod sic declaratur. Cũ enim potius ꝙ rõne fortassis naturali dixit supponere, quod sic declaratur. Cum enim posteriorũ primo duplex sit subalternationis modus scientiæ sub scientia: vnus quidem ratione subiecti, eo, quòd subiectum sit sub subiecto ſm quem dicimus Astrologiã subijci scientiæ naturali: alius quia accipiat principia à scia superiori: quõ ponit Astronomia subalternari Mathematicæ, puta Arithmeticę et Geometriæ. (Te.cõ. 30.) Sumit.n. ꝓbões suas à scientia numeri, & mensuræ Almagesti principio. Isto quidem duplici modo medicina scientiæ supponitur naturali. primo quidẽ rõne subiecti. Nam corpus humanũ sanabile quod ipsa considerat sub ambitu cõtinetur scientiæ naturalis, quod P est ens mobile inquãtũ mobile apparens.4. meta. aut corpus ſm alios mobile, quod nititur. A. in principio canonis declaratione probare. Vnde in principio de sensu & sensato physici est de sanitate & infirmitate prima inuenire principia: nec enim sanitatem nec infirmitatẽ possibile fieri carentibus vita, quare fere physicorum plurimi & medicorum qui magis physicę artem prosequuntur: hi quidem finiunt ad ea: quæ de medicina, hi vero ad ea quæ de natura incipiũt de medicina: (Co.ſ. te.c. 7.& 29. & 11. met. p' prin. & in medio.) Similiter subalternatur secundo ipsi rõne principiorũ: quoniam vltimæ conclusiones scientię naturalis, vt libri plantarum & animalium maxime sunt principia supposita & credita: nõ autem ratiocinata à medico. sed per scientiam naturalẽ fulcita & stabilita. Vnde dictũ Auer. colliget.1.ca.1. Medicina est ars operatrix exiens ex principijs veris. s. naturalibus. (Prima ſ. doc.1.c.2. Te.cõ.11.) Et ꝓpter hoc diffinitio in techni primo tracta. prima data mordet ibidem id non tangens, quod tamẽ fuit necessarium, neq; id faciunt diffinientes: cum talia in diffinitionibus debeant subaudiri quarto prima. Q Qui vero medicinalem scientiam asserunt totam fore practicam, subalternari mechanicæ cõcupiscunt.

SVPEREST QVARTO nũc arguta remouere. Ad primum igitur dicendũ, ꝙ iam apparuit, quõ medicina, & quælibet alia scientia põt esse de sensibilibus corruptibilibus ſm ꝙ illa in quadam suscipiuntur per intellectũ forma cõi, sic enim perpetua redduntur & incorruptibilia: nõ aũt ſm ꝙ sunt in sui natura particulari significata. Ad aliud dicẽdũ, ꝙ medicina est de abstractis, abstrahere uero aliqd ab alio ſm intelſm, nihil aliud est, nisi cõsiderare vnũ ꝑter reliquũ. Cuius grã sciendũ.6. met. ꝙ abstractio est triplex, vna quidẽ à materia oino, & ſm esse, & ſm considerationẽ vel intellectũ, & talis est metaphysici nullo modo materiã concernentis. (Abstractio triplex. Te.cõ.1.) alia vero ſm

rationem

A rationem tantum, & nõ ſm eſſe: & ita mathematicus abſtrahit. tertia quidẽ fit non à materia ſenſibili in cõi: ſed à materia ſenſibili ſignata, hac, aut illa, & ſic abſtrahit naturalis & medicus & vniuerſaliter artifex omnis qui materiã ſenſibilẽ cõcernit. Sunt ergo illa de quibus eſt medicina aliquo modo abſtracta. Quòd ſi dicis, immo ſunt cõcreta, quæ.n. adiectiuã ſunt & dependentia: cõcernũt ſubiectũ, qualia ſunt ſanum, & ægrotũ. Dicẽdũ, ꝙ abſtractum dupliciter dr̃. vno quidẽ modo, vt iam viſum, ꝙ non ſit materiæ ſignatę immerſum: immo uigore intellectus ab ipſa expoliatũ. Et de ſolũ ſic abſtractis eſt ſcia. Alio modo dr̃ abſtractũ prout rẽ ſuã dicit per ſe ſubſiſtẽtem magis, & non in dependentia, vt albedo & ſanitas: Concretum vero eſt qđ eandem nominat cum quadã inclinatione, & dependentiã ad ſubiectũ, vt albũ & ſanũ, & de talibus concretis bñ põt eſſe ſcia: dũmodo ſint abſtracta via antedicta. Et quia ſanũ, & ægrum, & neutrũ quãdã dependentiã importabãt ad ſuũ ſubiectũ, iõ Gal. diffiniẽs medicinã dicit eã eſſe ſanoꝝ. ſ. corpoꝝ, ægroꝝ, & neutroꝝ. Ad aliud dicẽdũ, ꝙ medicina eſt vl'ium, vt oſtenſum fuit. Si autẽ dicis nõ medicamur vniuerſali, vt homini, ſed particulari, vt Calliæ vel Sor. Dicendum, ꝙ iſtud medicari nõ eſt ſcia directe: ſed quidã actus & labor particularis, & de tali nulla eſt ſcia. vñ & qui dicunt medicinã artẽ machanicã ſic ipſam à longe aſpexerunt. Si autẽ dicatur, ꝙ in iſto actu, vel opere ita particulari extet rõ medicinæ cum finis eius aliter nõ acquiratur. Dicendũ, ꝙ licet tandẽ hoc cõcurrat, tñ magis adipiſcitur ſciendo ſciam ſcientialẽ & maxime modum, & qualitatẽ operãdi: dirigit.n. & regulat in actũ operãdi pticularẽ: & tũc cõſequitur medicinæ finis perfectę, quod oſtẽditur. Qñ.n. quis tendit ad opus. feſtine neglecto modo, & qualitate operãdi, vtplurimũ magis nocet, ꝙ proſit, etiam bona habens experimẽta, cũ cõgruis cõplexio

Obiectio.

Solutio.

B

C nibus & locis tẽporibus neſciat applicare, experimentorum, lib. hunc.n. modũ, & aliæ ſcientiæ habẽt: puta logica. docet nãq; ſyllogiſmũ cõficere, ſyllogizare autem demũ eſt quidã actus eius quodãmodo practicus, & tamẽ quis nõ ſyllogizans qñ ſcit logicã dr̃ eius finẽ fuiſſe adeptum. Ad aliud dicendum ꝙ medicina nõ eſt ſenſibilium particularium, ſicut neq; alia (vt oſtenſum eſt) ſciẽtia, ſed eſt vniuerſalium. Probas aũt ꝙ non, quia vniuerſalia qñ veniunt ad intellectum, redduntur particularia: cũ ſit vnus numero & particularis. Dicẽdũ, ꝙ vl'e habet duplex eſſe, vnũ gdẽ in intellectu iã poſt in actum aliqñ deducto, aliud ſm ſe, prout à multis particularibus eſt quædã forma cõis per intellectum abſtracta, hæc.n. ſpẽs & ſiſitudines reꝝ abſtrahit à pticularib' ẽt ſignatis, & reponit intellectũ poſſibilẽ. ſ. cõgregãs vnã ꝙdã naturã cõem natã ineſſe vel dici de pluribus. iuxta illud Porphyrij. Participatione ſpẽi plures hoies ſunt vnus hõ, et deinum proijciens lumen ſuum ſuper intellectũ poſſibilẽ

Libro ... c. 3.

D facit ipſum prædictã naturã intelligere, habet.n. ſe ad eũ ſicut lumen ad colores, & ſic intellectus cõſurget in actu, & tandem adeptus, ſeu accõmodatus. dr̃a. 57. Cum igit ſm ſe natura illa cõis, vel ſpẽs remaneat vl'is ab obiecto pfecta, poterit de ea fore ſciẽtia, vl'.n. ꝙ intellectualis natura ſit in genere ſuo ſicut Sol in gñe corporeo. Scim'.n. Solem fore vnum numero, & indiuiduum, & lucem quę in ipſo, dupliciter conſideratam. Si.n. conſiderẽ prout eſt in eo forma Solis eſt vna numero, ſi vero accipiatur ſm ꝙ ab eo eſt manans, ſic vl'r oium eſt illuminatiua diaphanoꝝ tam peruiorum, quæ facit lucida ſm actum, ꝙ nõ peruiorum: quę reddit colorata, et ſic multa agit & facit. Noſter.n. intellectus ſm ꝙ eſt aliquid naturæ aiæ, dr̃ indiuiduus, tñ prout emittit actiones intelligendi eſſe in virtute notaẽ vl'i: & hoc mõ vl'ia ſunt in ipſo, quia ſic eſt abſtractiuus & denudatiu' formaꝝ ſicut lux corpalis colorum, licet ergo indiuiduus ponatur ſm ꝙ eſt forma ho

E minis, tñ ſm ſuã poteſtatem incptũ eſt potẽtia lucis ſpũalis vl'is eſt: nã ẽt vl'ia ſunt in intellectu ſicut forma in materia, vel accñs in ſubiecto. Ens.n. in aia potius eſt intentio rei ꝙ res, & iõ ſicut non indiuiduaẽ corpaliter per eſſe qđ habet in luce corporali, neq; ẽt ſpecificaẽ, eo ꝙ eſſe in luce cõuenit oĩ colori: ita & intentio rei nõ ſpecificaẽ, nec indiuiduaẽ p hoc, ꝙ eſt in luce incorporea intellectuali, ſed manet vniuerſalis. Contingit autẽ circa hoc dubitare: cum nihil agat vltra ſuã ſpeciẽ, intellectus igiẽ indiuiduus ſpẽm nõ poterit vl'em cõcreare. Dicendum: ꝙ id praue ponentes vnitatẽ intellectus nõ ſic angit, ſed veritatem pluralitate ipſius profitẽtes cum lege: & iõ dicunt ꝙ intellectus tripliciter hoi counitur: vno quidẽ modo, vt natura dans eſſe, & ideo indiuiduus: alter ut potentia, per quã eſt operatio intelligendi: & ſic vl'is eſt virtus. Id tñ vr̃ cõtra Ariſt. 3. phy. & 12. meta. negante paſſionem nunq; plus ſubiecto fore abſtractã. Qđ & per ſe dicã verificari, virtus.n. viſiua materialis obiecto ſuſcitata eſt, et medij diſpõne coextenditur in immenſum. tertio mõ: vt forma acquiſita ex multis intellectibus. Quia igitur hæc difficilior eſt tractatio ꝙ negociũ pñs exquirat: nunc tñ ſufficiet dixiſſe. Ad aliud dicẽdum ꝙ diffinitio eſt duplex, vna quidem vere, quæ ſolius eſt ſubſtãtiæ, ſicut.n. ſola ſuba habet, ꝙ quid eſt vere. 7. meta. ita & diffinitionẽ: & hæc dr̃ ꝓprie ſubſtantialis diffinitio. Eſt & alia improprie ſumpta uerius dicta deſcriptio ſeu notificatio duplex etiã exñs, quaꝝ vna ex accñtalibus ꝓprietatibus cõſurgit inſeparabiliter cõcomitãtibus gñi ꝓximo cõiectis. Altera vero ex ſubſtantialibus differentijs pter cõueniẽs ſui ꝓximum genus aggregatis. Boetius topi. 2. prima quidem haꝝ erit diffinitio ſm quid, vt accidẽtium: ſicut.n. accidentia non habent proprie quod quid eſt: immo per additamẽtum: recipiunt enim in eoꝝ ratione ſubiectum, vt ſymmitas eſt naſi cauitas, ſic enim nõ habent proprie diffinitionem, hæc tamẽ diffinitio eſſentialis dici poteſt, non autem ſubſtantialis cum ſolius iſta ſit ſubſtantiæ. ſecunda vero diffinitio impropria, ſeu notificatio erit ſubſtantiæ, qua vtimur multotiens ex defectu ſubſtantialis. 7. apparens meta. Sic igitur dicendum ꝙ diffinitio ꝓpria ſubſtantialis nõ cõſtat ex accñtibus, eſſentialis autẽ & impropria cõſtare poteſt. Adhuc quãq; accidentiũ prout diuiduntur contra ſemper, aut frequenter nõ fit demonſtratio: cum ſint caſualia & fortuita vel etiam contra per ſe: prout tamen ſeparantur cõtra ſubſtantiã eoꝝ: ceu ſignat matheſis extat demonſtratio. Ad aliud dicẽdum: ꝙ illud quod nullo modo participat vnitate: nõ eſt, quæ autem ſunt medicinæ vnitantur vniuerſali vnitate quadam: vt oſtenſum analogiæ, & attributionis: & ita poteſt eorum eſſe vna cognitio quæ ſciuntur experientia: & quæ rõne ſubſtantiæ: & accñtis corruptibiliũ, & incorruptibiliũ. Ad aliud iam apparet quid dicẽdũ. Ad aliud dicendum, ꝙ finis medicinalis ſcientiæ nõ eſt opus partiale: aut ſanitas hæc vel illa: ſed cõis: ea enim introducitur ſanitas actu prout eius virtute: ſicut diceẽ differentia conſequenti: in opus deſcenditur: ita vt ipſa ſanitate: quæ eſt animæ forma ſanitas introducit: quæ corporis habitus.

Coll. t. c. 36 Te. cõ. 1.

F

Tex. cõ. 19

G

Coll. 2. t. c. 14 ad te. cõ ... .

H

DIFFERENTIA. IIII.

VOD MEDICINA non ſit theorica oſtenditur: ſed practica, quoniam dictũ eſt differentia præcedenti, ꝙ medicina eſt adiectio eorum, quæ deficiunt, & detractio illorum, quæ ſuperabundant: & ꝙ eſt ars operatrix inuenta experimento & ratione: qđ autẽ tale practicum extat. Adhuc iuſtum eſt vnumquodq; ſortiri nomen à fine. 2. de anima: ſed finis theoricę ueritas eſt, practicæ vero opus Ethicorum ſecũdo: & primæ philoſophiæ. 2. Medicinæ autẽ finis nõ veritas eſt, ſed operari. Non.n. id negocium eſt ſciendi

Tex. cõ. 49

Tex. cõ. 3

causa

I Auicen. causa, sed ut sani simus, hic enim est medicinæ finis differentia prima. Rursus in principio metaphysi. Theoricæ scientiæ sunt in quibus quærit perfici virtus aiæ speculatiua per acquisitionẽ intellectus in effectu. s. per adeptionẽ sciæ imaginatæ, & creditæ de rebus, quæ nõ sunt nr̃a opera, nec nr̃æ dispõnis, his. n. est certitudo sciæ et opinionis, vñ idẽ in logica. Eius finis. s. philosophiæ speculatiuæ nõ est nisi pfectio aiæ, vt sciat tm̃. Finis igit ipsius est cognitio sciæ, quæ non est opus: sunt aũt modi Philosophiæ tres essentiales, naturalis, mathematicus, & diuinus. 6. metaph. Medicina vero nullũ extat taliũ, cũ eius finis sit per opus sanitatis possessio: propter quæ medicina non erit speculatiua: verũ factiua magis seu practica.

In princi.

Te.c.8.2.

IN OPPOSITVM vr̃ q theorica. Illa nanque est theorica in qua perficitur intellectus per se speculatiuus: hmõi quidẽ est medicina cũ principiũ habeat & causas primas in quibus intellectus perficitur cõtẽplatiuus: ceu sunt elementa, & cõplexiones cũ aliis. Et scia illa non est practica, quæ docet modũ, & qualitatẽ operandi, cũ id in opus nõ concidat, & hmõi quidẽ est medicina, primo prima. Rursus. A. in principio meta. Practicæ sciæ sunt illæ in quibus quærit pfici uirtus aiæ speculatiua per adeptionẽ sciæ imaginatæ, & creditæ de rebus, quæ sunt nr̃a opera: ad hoc vt secundario pueniat pfectio virtutis practicæ in moribus, vñ hic in logica, finis practicæ est pfectio aiæ nõ vt sciat: tm̃ sed vt sciat qđ debet agere, et agat ita vt practicæ finis sit cognitio sciæ, quæ est in opere, sed medicina nõ est de his quæ sunt ex nr̃o opere, sed naturæ: cum eius extet subiectũ corpus humanũ dr̃ia 6. vñ neq; mores cõtractat nisi fortassis naturales: de qbus nõ moralis est, sed naturalis magis: quare infertur medicinã practicã nõ existere, quorũ quidẽ cõtrariũ sentiunt fere vniuersi ponentes medicinæ aliquid theoricũ & eiusdẽ quid practicũ. Amplius sicut est in artibus liberalibus, & Philosophia: ita & in medicina: q̃m vtrobiq; reperitur, qđ est sciæ, sed in artibus reperit aliqd theoricũ: ceu in grammatica. 1. elemẽtorũ cognitio, syllabarũ puta dictionũ, & orõnũ: cõgrue vero demũ vnũ cũ alio cõiungere, practicũ. In logica vt ppõnis syllogismi notitia, theoricũ extat. Cõiungere vero has in vnũ, & syllogizare actũ practicũ. In Philosophia vero simplr̃. 3. modi eius essentiales, sunt quid theoricũ: moralis vero Philosophia oĩs, qđ practicũ: & si quidã hoc in ea theoricũ ponant, virtus est habitus electiu9 &c. Ethicorũ 2. & alia multa: et ulr̃ principia magis habent rõnem theoricæ: conclusiones vero vltimiores, practicæ. Itaq; erit similiter in medicina: quia eius erit quid theoricum & aliud practicum.

K

Doc. i. c. i

L

Cap. 5. 6.

PROPTER PRIMVM quidẽ sciendũ, q quid sit medicina monstratum est dr̃ia priori, quid aũt theoricũ, & practicũ ex argutis: hæc quoq; est medicinæ aliis amplius attributa diuisio, cum in ea euidentius appareat qđ theoricũ, & practicum q̃ in cæteris, quæ quidem diuisio partim est generis in species, partim uero totius integralis in eius partes quantitatiuas: qualis est partitio animæ, di uisionum libro. Cuius quidẽ rõ alia vegetabilis: quædã sensibilis, alia vero rõnalis. In eo nanq; q medicina prædicat de theorica & practica: rõnẽ inducit diuisionis generis in species, & separat ab ea, quæ integri totius in partes ipsius: inquantum vero tota rõ medicinæ saluatur in theorica, & practica, ceu genus saluat in qualibet ipsius scilicet specie, disiungitur à diuisione totius vniuersalis: & annectitur ei, quæ totius quãtitatiui in eius partes.

Diuisio medicinæ.

M

PROPTER SECVNDVM vero sciendum, q Isidorus ethi. i. & Hugo in didascalicon medicinã nõ distingunt in theoricã & practicã, sed absolute totã practicam ponunt: eãq; inter. 7. locantes mechanicas: quæ sunt lanificiũ, armatura, nauigatio, theatrica, agricultura, pastoralis, & medicina: nõ tñ hæ vltimæ trium sunt ita mechanicæ: vt reliquæ, cum principiũ obtineãt interius naturale vegetabile: aliæ vero amplius: oĩno. n. videtur ãp posito, & non aliter fieri. Hi. n. solũ vnr̃ superfici te us attendisse, q motus sumit nomen: & spẽm à termino ad quem, & quod iustũ vnumquodq; appellari à fine. Volentes finem medicinæ fore opus solũ: vt fortassis medicinam experimentalẽ, tm̃ & vetularũ perceperim. Apud & Auer. col. 7. ca. 31. Medicina inter mechanicas situatur: eo q artifex eius multotiens sequitur finẽ in ipsa: & interdũ priuatur illo: ceu in reliquis mechanicis interdũ. Et ppterea dixi in diffinitione, q medicina est ars mechanica, & multi ex hoc mirabantur, sed ignorauerũt quid dixerim physi. 2. de mechanicis artibus, vñ hic sicut priores per medicinã solam praxim & motionẽ corporearũ actionum videntur audire. A. quoque diuidens, vt alii medicinam in theoricam. & practicam contra quosdã, vt Halyabbatem, nititur ostendere vtrãq; fore scietiam, & non practicam actionẽ. Scientia nãq; diuiditur cõtra opus, quoniam scientia est quid vniuersale in intellectu conceptum: opus autẽ est aliquod particulare in motu situm: & transmutatione: asserit nãq; q theorica sit ad sciẽda principia, vnde & eã sciam dicit sciẽtialem, quã cum sciuerimus, scientiam tantummodo habebimus, ita q in qualitate operationis nihil nos intromittemus. Practica vero est ad sciendam operandi qualitatem, quæ ideo dicitur scientia operatiua, docet enim modum & qualitatẽ operandi, absq; eo q corporaliter moueamur, & laboremus. Ita nãq; quid esset particulare, & non scientia, cum actus & generationes sint circa singularia principio meta. ac Ethicorũ. 8. Cui alludit Almagesti in initio. Bonũ dicens fuit, quod sapientibus: non deuiantibus visum est quando partem speculationis à parte operationis diuiserunt, quæ sunt duæ sapientiæ partes: vocat igitur vtrãq; partem sapientiam, et scientiam magis. Halyab. vero doam quarto, et primo quadripartiti. Ministeria habent duas partes. quarum vna est theorica, & alia practica, sicut sunt medicina, iudicium, astronomia, & agricultura, quæ sapientes operantur per sapientiã: nõ ea, quæ sciunt laboratores per vsum. Et nosce fm Ptole. ibidẽ q ministeria sunt in quatuor maneriebus. Prima quarũ est theorica, & est scientia solummodo & hæc est Philosophia. Secunda est practica, & hæc est per quã mores sciuntur animæ, & quomodo debet regere, & gubernare ciuitates, & manutenere domũ. Tertia est quæ complet opera naturæ, ceu medicina, ac agricultura. Quarta est dirigẽs, & aptãs sicut carpentaria, militia & hmõi: ac vlr̃ oẽ quod ad officium ordinatur regis: vnũ enim in aliud ordinatur vt frenifactiua in equestrẽ, & in ea quæ deinceps. Et ideo cum Halyab. ca. 4. eam posuerit actionem, non erit scientia. Inquit enim is q medicina diuiditur in duo diuidentia, quorũ alterum est scientia, & alterum actio. Scietia igitur est cognitio veritatis intentionis quæ proponitur, & est posita in cogitatione per quã est discretio, & regimen eorum quorũ volumus actionẽ. At vero actio est illius eductio rei quæ posita est in cogitatione in propatulo sensuũ & operatione manuũ, iuxta qđ discretio imperat. Scđm hunc igitur theorica erit scientia & speculatio quædã, practica vero mechanicarũ una magis. Auer. quoq; colliget principio cap. primo. amplius concidit in sñiam Haly. non põnens medicinã totam mechanicã vt in. 7. Ait. n. q huius artis aliquid est speculatiuũ, & illud est eius scientia naturalis, & aliquid practicabile, & pars practicalis est ars medicinarum experimentalis: & illius est ars anatomiæ. Sed theoricalis plurimum est accepta causis sanitatis & ægritudinis. & præcipue à causis multum remotis sicut sunt elementa & consimilia.

N

C.

In fine.

O

Ca.

Col. r. c. i. in medio.

P

Q

PROPTER TERTIVM quidem sciẽdum est, q theoricum & practicũ dupliciter dicitur, & rõne rei, & intellectus siue modi. Est autem theoricũ ex parte rei: cũ ipsa sit ex opere naturæ & nõ nostro pducta, sitq; prima, & superior

Theoricũ & practicũ dicitur vel ex pte rei, & intellect9.

A & superior in esse & cognitione: qualia sunt illa de quibus modi philosophię extant tres essentiales pacti. Ratione quidē intellectus qm̄ ipse rē quātūcūq; pōt vtrūq; speculatiuā reddere conaī inquātum est ipsius pfectiuus ex scientia vsium quātūcunq; apparens primo de partibus aialium: vnde tertio de aia. Intellectus speculatiuus cū speculatus fuerit aliquid actuale. i. factibile, siue agibile iā nihil pcipit aut psequi, aut fugere. Multoties enim intelligit terribile aliquid, aut delectabile, non iubet autē timere vel delectari. Sic itaq; intellectus speculatiuus pōt aliquid in se practicum intueri, & speculatiuus erit, dum modo psequēdo vel fugiendo non transcēdat in actum, & merito: intellectus nāq; fm Boe. maioris est potentiæ q̄ natura: pōt enim cōiuncta disiungere, & disiuncta cōiungere: vt tactū etiam per Auer. dn̄ia priori: & ita tota medicinæ sciētia erit speculatiua, imo & agricultura fm pfatum Haly. tradita per Virgilium, & Palladium, & oīno ars oīs dicta mechanica. Practicū quidē ratione rei extat, cū natura ipsius de se inclineī in opus seu negociū. Ethicum est, vt boni efficiamur fm virtutem operantes: ethi. 2. medicinale vero vt tandē sanitate fruamur. Praxim vero ipsius quærimus, vt seruemus sanitatē, & ægritudinem remoueamus. Vnde in pœmio de aia. Physicus existit circa materiæ passiones nō separabiles: sed circa quascūq; nō inquātū hmōi alius artifex est vt instructor aut medicus: & Cōmētator quod ex istis formis & passionibus nō est per naturā: sed per volūtatem cōsiderandum est ab artificibus mechanicis: vt carpentario & medico. Practicum vero ex parte intellectus est qn̄ ipse ordinat quid in actu eligēdo vel fugiendo: ceu qn̄ medicus eligit medicinā vt fugiat ægritudinē, & inducat sanitatem. Praxis tn̄ actualis non est intellectus, cū sit vsium etiam practicus: sed sensus qui singularium fm actū existentium. 2. de aia cui debeī emperia ceu intellectui rō: & ideo fm Aui. cū quis habuerit theoricā & practicā scientiam, adeptus erit scientialē. & operatiuam: & si nunq̄ fuerit operatus: cum practica nō sit actio: sed modū doceat & q̄litatem operādi. Quod ex simili testaī Boe. musicæ inquiēs primo. Is est musicus qui rōne perpensa canendi scientiā nō seruitio operis: sed imperio speculationis assumit: & fortassis illud voluit Ari. introductus ab Auer. colliḡ primo ca. 1. Et Ari. appropriat hāc artem inter artes mechanicas in virtute. Quod indicat pblema tertio: quia eius potētia doceī modus operādi & ordo. Aliquis enim ipsam in eius aia habēs: virtute ipsius pōt actualiter agere cōseruādo & curādo. Verū ex. 9. meta. hic angiī sic Auic. Videī impossibile esse ædificatorem qui nō ædificauit, nihil autē cytharedum qui nō cytharizauit, nam addiscēs cytharizare: cytharizans addiscit cytharizare. Quare interiorū secūdo capl̄o vltimo. Methodi solū cognitæ sine multiformiter exercitari fm eas, nequeunt perfectos redddere operari eos qui discūt. Vn̄ dicendum q̄ licet oīs scientia sit in aia virtute intellectus ex rebus originata: tn̄ perfectio amplior: eius operatiōē suscipiī ex applicatione demum habitus ipsius ad res ex quibus cōtraxit originē. Cytharizare etiā magis in praxi pmanet q̄ medicina. Similiter neq; Gal. negauit sciētiam verum ipsius perfectionē qua in eius vltimū finem tendiī & cōmunius intētum. Est enim perfectio duplex: vt quantum ad esse: ac bene esse. Vnde Alpharabius de ortu scientiarū. Medicus medicator non efficiī perfectus nisi per duas virtutes. Quarum vna est virtus super vsia & canones q̄ acquiritur ex libris medicinæ: & altera virtus quæ aduenit per longitudinē frequentiæ actionū medicinæ in ægris & studiȷ̄ in eis per longitudinē experimēti: & visionis corporū indiuiduorū: & per hāc virtutem potest medicus mensurare medicinas: & curationem fm vnumquodq; corpus in vnaquaq; dispositione. Ex his itaq; apparet q̄. A. cum Haly sensit vtrāq; partem medicinæ theoricam. s. & practicam scientiam existere. Haly. autem theoricam solum: practicā vero actionem magis. Auer. quoq; vt visum plus eam practicæ q̄ theoricæ ascribit, cū etiam dicat q̄ sit ars operatiua seu operatrix, rationabilius tn̄ ac dulcius censuit Aui. ponens vtranq; medicinæ partem rationem habere scientię suo modo.

Margin notes (left column): C 2. primo, Te. c. 46. — Ca. secūdo Te. c. 17. — Coll. c. in me — Te. cō. 60. Prio pma vt sopra in oppositū. — Ca. 14. In medio. — Particulę primę. — Tract. 5. ca. 14. — Theorica & practica ...
B C D

PROPTER QVARTVM quidem ad primum dicēdum q̄ adiectio, & detractio & ars operatrix non dicunt hmōi (vt expositum est) motum & actum, sed modū potius et qualitatē ipsius: aliogn nō eēt ars excellentissima: vt declarabiī differētia subsequenti. Ad aliud dicendū q̄ finis theoricæ veritas est, & non aliud: practicæ vero cum hoc in opus est declinatio: cū modus & qualitas in ea declareī agēdi: quod etiā negocium hoc contingit manifestare. Ad aliud dicendum q̄ medicina aliquid est talium: reduciī enim in scientiam dn̄ia. 3. & sequenti: quæ si finaliter sanitatem opere faciat adipisci, est tn̄ scientia, cum id nō actionem seu laborē importet corporeum, verum qualitatem dicat & modū operationis: & proprie cum circa ipsam hic negociantis finiī intentio: similiter quoq; apparet quātum cogant in oppositū adducta: quia ostensum est q̄ prima medicinæ pars simpliciter est theorica: reliqua vero sicut declaratum, & si dicatur practica: modum speculationis quendam tn̄ obseruat, ita vt & tota possit dici speculatiua.

DIFFERENTIA. V.

QVod medicina non sit artium excellentissima monstraī. Ex quibus ostēsum est ipsam practicam solum existere differētia peunti. Adhuc de illo quod est vanum, ac in artem diuinationis redactum, non est artium præclarissima: cum id denotet vilitatem, & imperfectionē: huiusmodi vero medicina est. vn̄ Hip. de lege. Res medicinæ sunt vanæ: primoq; re. a. Ars medicinæ in diuinationis vanitatem est redacta. Rursus: seruile, aut quod in aliud ordinatur, non est excellentissimum: talis vero est medicina: subseruit enim bonis fortunæ: ea enim acquiruntur maxime ipsa: & ordinatur in naturam: differentia tertia subalternaī nanq; illi. Amplius cognitio intelligibilium sicut substātiarum separatarū, & animę, est, præclarior ea quæ corporis: ceu hęc illis nobilior: talium autē est scientia medicinę, cum sit de corpore humano sanabili tanq̄ de subiecto. differētia. 6. metaphysica vero & quæ de aia traditio, de re itelligibili nobilissima. Et fulciī: quia omnes sciētiæ in primā tandē reducunť metaphysicam dictam. differētia prima. Palin: si esset pclarissima, eidem id inesset soli: cum per superabūdantiā dictum vni tm̄ cōpetat: thopi. 5. Sed multæ aliæ medicina sunt excellētiores. Ari. & Cōmētator de aia in initio: ppter quæ medicina nō est artium excellentissima.

IN OPPOSITVM Hip. de lege taliter principians. Medicina artium pręclarissima. Rursus illa est scientiarū excellentissima, q̄a tuetur, & dirimitur quod naturaliter affectatur præcipue: hæc autem est medicina quæ circa corpus extat humanum, vt vita conseruetur, & protendatur illæsa. Omne nāq; animal salutem tueri conatur: mortem perniciemq; deuitat: huius procemio. vnde tertia primi. c. 1. de duabus rebus nobis securitatē præbet. s. putrefactiōis penitus prohibitionē & humiditatis defensionē: ne celeriter resoluatur: hac ēt actus cōseruantur innocui. Itaq; artium medicina erit pclarissima.

PROPTER PRIMVM quidem sciendū q̄ quid sit medicina, quidq; ars, quō etiam scientia. vel ars dicatur differentia visum est tertia. Præclarissimum autē id dicitur quod nobilitate ac prioritate reliqua præcellit: vt inde sit appetendum maxime.

PROPTER SECVNDVM vero sciēdum q̄ aliqui dehonestauerunt scientiā istam præcipuā: sicut reliqua ab idiotis vituperaní q̄ūq;, cū quælibet sciētia tot

Margin notes (right column): E F — Col. 1 fin. — G Te. c. 16. — Cap. 15. Te. cō. 1. — H — Post medium.

I hostibus exponatur, quot eius extant vituperantes, & ignorãtes: nihil.n. diligit nisi cognitũ. Quorum aliqui id cõmiscere: quia sensibus inexperti, ac intellectu obnubilati non potẽtes attingere ad ea quæ pmittit: cum non solum dispositiones corporis doceat exteriores cognoscere, verũetiam interiores: nec tm̃ p̃sentia, verum & futura: putant quidem sic reliquis, vt sibi euenire: horum ridiculum est non paruum. Non.n. si nycticoracis oculus lucẽ solis intueri minime valet: reliqua nõ poterũt aialia quorum defectus est in promptu: cũ seipsos vituperent & nõ artem, differentia.3. Nõnulli vero eãdem vanã putabãt: quia cõsiderantes eos qui hmõi artis fatebanť se familiares existere, inuenerunt multũ à veritatis tramite deuiantes. Quapropter Hip. inquiens: medicina artiũ excellentissima: subintulit. pp indisciplinã vtentium: quo ad practicam. videlicet. & iudicantiũ quãtum ad theoricã. Talis vana in defectũ vtiq3 est medicina oĩbus artibus magis: vnde primo re.a. Quę res iam demũ ad hoc deducta est puta inexperientia medicorũ solo noĩe, ac inscitia: vt vulgo liquidissime clare videať q3 medicinę ars nõ oĩno putať. Cum.n. quid vni ægrotãti profecturum: alij vero nocuum appareat: medicinæ ars in diuinationis vanitatẽ est redacta. Sed vere hmõi nõ hanc sauciant artẽ, seu scientiã pclarã vsquequaq3: verũ potius idiotã: qui pseudo ipsius se pfiteť artificem: & vulgũ pcipue peritum ab imperito secernere ignorãtẽ: nã expers totius medicinalis scientiæ ab eo peritissimus iudicať. dignoscens.n. ptisanam: syrupum: aquam quoq3 mellis à vulgo medicus habeť: hoc equidẽ vtcũq3 tactum. Et hinc etiã nõ parum scientia patiť astrorum: cũ hodie perpauci periti reperiantur in ea: quilibet nãq3 in cœlum conspiciẽs Saturnũ denotans, aut Iouẽ, astrologus à vulgo reputať ignaro.

K — Te.c.16. — Differentia tertia.

PROPTER TERTIVM quidẽ sciẽdũ pmo q3 medicina ẽt nũc est de numero nobilissimarum artiũ, & demum quidẽ amplius olim extitit hmõi. Propter primũ quidẽ huius sciẽdum q3 ipsum oñdiť tã ex parte illius quod sibi pncipalius inexistit, q3 ei⁹ quod secũdario. Prius quidẽ tripl'r rõne puta subiecti, modi procedendi, effectiui pncipij, & finis. Cum.n. vna sciẽtia sit alia nobilior subiecto, & modo pcedẽdi, ac vtroq3. de aia principio. pp hoc & pcipue subiecti gratia sciẽtia medicinæ nobilitabiť: vt corpus extat humanũ rõne dispõnis: vt tactũ est: maxime affectatę. Id aũt cæteris quæ hic digni⁹: cũ homo sit altissimus corpore, ac nobilissimus virtute. Altissimus qdem corpore rõne mistionis, vel nexus elementorũ in illo: eo q3 subtilius sunt cõtexta & in ipso æqualitatẽ ponderis studiosius insequunť: cuius signum extat corporis rectitudo. iuxta illud transfigurationis primo Ouidij. &.5. de cõsolatione. Pronaq3 cũ spectent aialia cætera terrã. Os hoi sublime dedit: cœlumq3 videre. Iussit, & erectos ad sydera tollere vultus. Nã sursum in eo, sursum est simpl'r seu in vniuerso, quod in alijs nõ reperitur aialib⁹, sed fm quid. differẽtia.40. Ex parte similiter cõplexionis: quia donauit hoi cõplexionẽ tẽperatiorẽ quã in hoc mũdo foret poẽ inuenire: cũ suarum virtutũ quibus agit & patiť æquidistãtia. prima primi. A. vnde Alexãder medicus in pblemati. à me translatis. Naturã habet in cõtẽperantia cõplexionis existentẽ corpus humanũ cæteris aialium magis. & theoricæ.i. Homo tẽperatioris factus est cõplexionis cæteris aialium cõplexionibus. Amplius quoq3 ex parte mẽbrorũ ipsius: qm̃ eis cognitis oium aliorum aialium facillime cognoscuntur particulæ: hystoriarũ apparẽs primo. sicut.n. auri p frusta habeť cognitio minutatim, ita hois partes illarum respectu quæ in brutis velut aurũ extat in fornace, pbatũ. Nobilissimus quoq3 existit virtute, rõne formæ cõis siue v'is ipsius humanitatis. videlicet, quæ in ordine formarũ indiuidualiũ tanq3 vltimum cõplemẽtum intendiť à natura. ipsa nãq3 hucusq3 pgressa cessauit, seu nõ habẽs

L — Te.c.1.

M — Doc. tertia ca.1. — Cap.7.

quid honorabilius quod subiectũ substerneret eidẽ. Alexander peripateticus. Quare cõmẽ.2. de aia. Cõplementum aialium, & finis eorũ qui intendebať in generatione quẽ cum natura potuit ptingere stetit: est modus aialium habẽs virtutẽ speculatiuã, & cogitatiuã, aut intelligibilẽ: hac nãq3 parte hõ solus nucleum pcipit ex fructu. potentia etenim sibi gratis deforis accõmodata, rerũ causas & v'ia pscrutať: vnde Auer. de sensu & sensato. Homo cõprehendit differentias rerũ, & intẽtiones ipsarũ, pprias q̃ sunt in re sensata, quasi medullam de fructu: aialia vero, alia q̃ forinseca velut cortices fructuũ existẽtia: cuius quidem signũ: quia ipsa mouenť à sensibilibus minime nisi inquãtum rõnẽ importãt alimẽti. solus nanq3 hõ à cãtu. figuris concitať & tincturis: & Aristo. ibidem. Solus vt est dicere sentit aliorũ aialium hõ: & gaudet flor., & aliorum odoribus. ac Ethi.3. In alijs aialibus nõ est delectatio fm sensum: nisi fm accidẽs: neq3 odoribus leporũ canes gaudẽt: sed cibatione. sensum aũt odor facit: neq3 leo voce bouis: sed comestione. Et si medicus aiam nõ consideret directe: verum eius amplius subiectũ: eãdem tñ fm quid cõspicit ex cõsequẽti: vt differẽtia.3. dictũ: curã corporis eã quæ aiæ pire. Clara ẽt & decora nõ parũ reddiť medicina ex parte modi, pcedẽdi: cũ sit ordinatissime tradita vt per doctrinas ordinarias noiatas: differentia.8. Subijciť etiã scientiæ naturali, sũmens tres modos ostensionis ex illa, cuius quidẽ demonstrationes sunt certæ q3 multũ: vnde Cõmẽ.2. meta. Demõnstratiões mathematice sunt in primo certitudinis ordine, ac eas in hoc cõsequunť naturales. Medicina vero est qdã particularis naturæ sciẽtia: imo p'hia & medicina sunt sorores. Cõmen. sectarũ. Rursus eius cognitio grãdis: cũ sit de corpore nobis cognito, & sibi ppinquis: ita vt recõpenset aliqd nõ ad naturalẽ: imo ẽt ad eam q̃ fm diuinã philosophiã: de partibus aialium apparẽs primo. Rõne vero principij effectiui: qm̃ pmus eã inueniẽs, docẽs, ac vtens, fuit Asclepius siue Esculapius: qui ob eius scientiæ celsitudinem in deorũ numerũ est recept⁹: dñia.1. tãdẽ aũt diuin⁹ Hip. eã pfecit: ac in lucẽ deduxit: de quo Arist. in quibusdã pblematibus eidẽ ascriptis. Deus miserẽs humani generis alterutris morbis dissoluti naturam incarnãs Hip. pduxit tanq3 nũq3 peccãtẽ in medicinę traditionẽ pfectã. Quod ẽt fulciũt pirones.i. pbatores: ã quibus pironia quis liber gręcus eorũ oẽm scientiã pter medicinã ipugnãtes. Quibus siquidẽ forsitan pblematibus pfatis alludit qñ dicit: medicinalẽ artẽ non inuilifico, & ihonoro queadmodũ alias artes. Ex parte quoq3 finis q̃ est sanitas Ethi.i. ac ei⁹ possessio. pma dñia. hic aũt dignus & pĩnẽtus maxime, vt ita ea carẽs fœliciteť minime, sine nãq3 ipsa nullus põt humanorũ actuũ exerceri. Ex parte siquidẽ eius quod secundario: qm̃ ea cõfert in laudẽ et amicorũ acquisitionẽ. Iuxta illud rhetoricatũ Hip. non aũt ipsius seriẽ: vt in ea significat trãslatio. Ois qui medicię artis studio, seu gloriam, siue delectabilem amicorum cõsequi desiderat copiã &c. Ac.19. sif'r theoricę. c.1. In honorẽ ẽt nõ paruum adducit cõiter affectũ: vñ eccl'iasti.38. Honora medicũ, pp necessitatẽ, etenim illũ creauit altissim⁹. Cõfert ẽt i bonorum acquisitionẽ fortunæ: qre Cõmẽ. secta. Bonũ aliquod diuitiarũ & vitæ nr̃æ opportunũ inuẽta est ars medicinæ: sanitatẽ opari & cõseruare, pmittit & exercere: p quã magna bonorũ vtilitas hoibus addiť. vñ Mes. Insignia medici gestiũt munera. Similiter & nomẽ pclarum existẽs cũctis diuitijs melius. iuxta illud ecclesia.7. Meli⁹ est nomẽ bonũ q3 vnguẽta pciosa. Quorũ plurima taliter tanguñť theoricæ pmo. Medicinæ artis scientia inter excellẽtiores est artes, cæterisq3 maior vtilitatẽ, & maioris periculi. oĩbus nãq3 existit hoibus necessaria. Propter hmõi secundũ sciendum q3 antiquitus: vt tempore in quo nondum inuentæ fuerant scientiæ nobilissimæ speculatiuæ: hæc extitit quã nunc amplius pclara posterius

N — Cõ.12. — In sen. — Post cõmẽdium. Cap.11. — O — Cõ.16. in prin. Post me. dũ prologi. — P — Q — Cap.1. Ethi.10. ca.10. — In princi. prono. — In prin. prologi. — In princi. gradi. Cap.1.

A rius nanq̄ hę alĳs inuētę. pluribus itaq̄ repertis artibus vt alĳs quidem ad necessaria vitę: alĳs vero ad introductionē existētibus. meta. pͦhemio. Sciētiarū aūt speculatiuarū principia & plurima ipsarū inuēta sunt per Hipp. vñ elemētorū primo Hip. primus oium inueniēs vidit elemēta artiū, & naturę hois & primus sufficiēter demōstrās. Et naturaliū primo c. 2. Primus oium quos scimus medicorū et philosophorū demōstrare tētauit: sicut prius cognoscēs certisime opera naturę. Et in eorundē. 2. cap. Primus oium quos scimus recte dixit Hip. Aristo. vero secūdus recte exposuit: & merito: quia inuenit & cōpleuit tres artes: logicā, naturalē, & metaphysicā. Cōmēta. physicorū accessu. Quod aūt Hippo. prędicta cognouerit, sermo ipsius de humana ostendit natura: cui quidē similem de generatione & corruptione Arist. inscripsit. Asclepiades vero cū cęteris medicis de elementis. Quòd aūt priscis tēporibus fuerit excellētissima medicina,

B innuit Arist. meta. 6. volēs q̄ si nō foret altera pręter naturā cōsistentes: physica esset sciētiarū prima. Si aūt est aliqua substātia imobilis, hęc prior & philosophia prima & ita vniuersalis. vnde cum priores philosophi impotētes distinguere sensum ab intellectu, non posuissent aliqua entia nisi corpora: apparens meta. primo. et quarto de anima. 3. naturalem philosophiam existere primam oium cogebantur proferre. Ita & medicinam cum prius fuerit (vt tactum) inuenta naturali tanquam necessarior alĳs: igitur ea fuit prior, ac earum praeclarissima.

PROPTER QVARTVM quidē ad primū quidē apparuit qd dicēdū ex insignitis priori differētia.

Ad aliud dicendū q̄ illud nō impingit crimen sciētię, sed ipsis ignaris artificibus, & vulgo iperito: vt visum: discernere peritū nequeūti ab iperito. Ad aliud dicēdū q̄ medicina nō est tātae nunc quātae naturalis pħia excel-

C lētię: cū sit pfecte tradita, & exposita, finisq̄ altioris: secus aūt antiquitus extitit aliarū relatione scientiarū. Nec sciētia fine forinseco nobilitat: q̄lis est amicitia, honor, et diuitiarū opulētia: vñ Geosar. introductorĳ pͦmo a simili testatur illos insipiētes qui studēt i astrologia vt valeāt per ipsam diuitias, augmētationē dignitatis acqrere, & honoris. Verū ab intrinseco fine, q̄lis est in medicina sanitatis possessio. Ad aliud etiā simil'r quid dicēdū apparuit. Ad aliud dicēdū cōcessum esse nūc minus speculatiuis cęteris pclarā. Est tñ pręclarissima respectu plurium aliarū: cū ei' subiectū sit nobilissimū: modus pro cedēdi pfectior: finisq̄ desiderabilissimorū: & q̄ p̄ supabūdātiā dicit, vni soli cōuenit in illo gñe. Ad ea vero q̄ alterius partis arguta quātū, q̄uo, & q̄ñ nobilitatē extē dant medicinae, innotuit: finis nanq̄ ipsius licet q̄maxime appetatur egentibus quandoq̄, ceu summū bonum:

D non tamen is est simpliciter naturae humanae: verum sciae potius ac speculari. Ethi. 10.

DIFFERENTIA VI.

QVod corpus humanum non sit medicinę subiectum monstratur: quia scientia est vnius generis subiecti: differentia tertia, sed illorum quae cōsideranī à medico plura sunt, etiā genere differētia vt tactū est eadē. Quod firmatur: quia res naturales, nō naturales, ac etiā praeter naturā in subiectis numerantur medicinae prima primi.

Adhuc illud est subiectū in sciētia de quo determinaī in illa: quia subiectū, & sciētia cōuertuntur: sed de multis agitur vt apparet in ipsa q̄ corpus non sunt humanum.

Amplius cū passiones de subiecto demōstrentur p̄ ipsius diffinitionē, sicut per mediū: vt dictū olim: ipsumq̄ oportet esse intelligibile, vniuersale, & icorruptibile: q̄m obiectū est intellectus. 3. de aia: tale aūt nō est corpus humanū cū sit sensibile, & ei' cōsideratio sensibilis: qa ceu apparet ex techni. 2. trac. de signis. t. cō. 24. & Haly. expriuiēte medicinalis speculatio nō trāscēdit sensū ex qb'

E cōcluditur corpus humanū nō fore medicinę subiectū.

HVIVS AVTEM oppositum testātur medicorum illustres plurimi. Amplius illud est subiectum in scientia cui attribuūtur omnia determinata in ea: corpori autē humano omnia determinata in medicina attribuunī: & actione quā causant in ipsum diffiniunī: igitur & subiectū erit medicinae. Circa id vtiq̄ quęsitū propter in añcedentibus tacta, de his breuiter trāseundum.

PROPTER PRIMVM cuius quidem sciendum q̄ subiectū in scientia est illud circa quod speculatur intellectus in illa: quod proprius dicitur obiectū. ita nanq̄ scientia ad ipsum se habet, sicut ad eius obiectum potentia. Corpus vero humanum est corpus mistorum dignissimum oium, & vinculū vniuersi. velut enim aurum depuratum se habet ad caetera metalla. ita corpus hoc ad caetera corruptibilia corporū. differētia priori.

F PROPTER SECVNDVM vero sciēdum q̄ Gal. primo apho. & Haly. in sui libri p̄ncipio esse volunt subiectū medicinę corpus humanū: hoc tñ sic prolatum simp'r nō est directū: cum etiā subiectū moralis sciētię, aut polytice, aut physionomię sit corpus humanū: vnde illorū breui & sano intellectui oportet adiūgere aliquid puta: vt iam tactum: hāc passionē sanabile. Omne nanq̄ subiectū oportet passiones, & partes determinatas habere. Quidā vero ponūt subiecta librorū eē cano. medicinales sub aphoristica breuitate traditos, aut diuisiua, aut diffinitiua, seu hmōi: quod satis est dictū sine arte, cum dicāt cōfuse totam scientiā esse subiectum totius: nō discernentes subiectū a passionibus, proprietatibus, & partibus: nihilq̄ fere rōnis significantes. Distinguūt etiā hi multiplex esse subiectū: quod & suscipiūt a consiliatoribus. A. & Auer. in discordia eorum de subiecto meta. Triplex enim ponunt subiectū. Vnū quidē p̄ prae-

G dicationē: & sic metaphysicę subiectū est ens. Aliud per radicationē, & sustētationē quandā, & ita substātia: in ea nāq̄ fundanī oia quae determinanī in ipsa. Aliud p̄ viā finis, & sic deus dicitur ipsius subiectū: totū enim esse ipsius finitur in deū: & sic in medicina dicunt esse subiectū triplex: rem quidē medicinalē per modū praedicationis: omne. n. quod determinaī in medicina est res medicinalis: per viā vero finis sanitatis possessio. Corpus aūt humanum per modū radicationis & fundamēti testanī fore subiectū. Sed ista quidē distinctio cum eo q̄ nō certificat quaesitū: ipsum etiā non tollit. similis. n. est illi qui solet à quibusdā in metaphysice subiecto fieri dicētibus id fore triplex: vel quia communius vt ens: aut certius ceu causa: vel dignius vt deus. Huiusmodi vero distinctiones sunt logicae & scientĳs realibus abhorrēdae: cum ad multos indeterminate deducāt errores: acceptatae tamen a pluribus nostrum consuetudine putantibus omnem distinctionem solutionem existere.

H PROPTER TERTIVM vero sciēdum est q̄ subiectū medicinae est corpus humanū sanabile: sicut dicitur q̄ subiectū naturalis philosophię est ens, vel corpus mobile. Quod pͦmo prima satis innuit q̄ñ dicit. Q̄m medicina corpus humanū cōsiderat ex parte vñ sanat: & à sanitate remouet: Cum. n. medicus cōsideret corpus humanū affectū his duabus dispositiōibus: sanitate, & ęgritudine, includunī sufficiēter in hac pasione: puta sanabile. Potest nāq̄ hoc denotare aptitudinē cōseruatiuā sanitatis, & aptitudinē ipsius receptiuā aegritudine remota. Dico autem sanabile non sanatū: cum id sit finis & forma, illud autem materia: quae nunquam concidunt phy. 2. q̄ autem id sit subiectum, ostēditur. Prius tamen sciendum q̄ subiectū dupliciter dicitur. vno quidem modo entis actu, in potentia tamen ad aliud, quod ex ipso causari videt. homo enim existēs actu, est in potētia vt sit subiectū albi: & ita nō est hic sermo de subiecto. Dicitur & alio modo subiectum in scientia: ad quod vi-

Margin notes: Post prin. Lecta 6. — In medio. — In pn. — In fi. pn. — T. cō. 3. — T. c. 11. — T. c. 11. — T. c. 39. — Cōsi. 10. — Doct. 1. cap. 1. — Colligitur. T. cō. 58. — li. 1. cō. 11 et in pn. et l. 3. cō. 71. in medio. — Aphor. 10. — Doc. 1. c. 2. in pn. — T. cō. 70. — Cōditiões subiecti in scientia.

I dicitur quatuor requiri. Vnum quidē primū φ sit notius prius intellectui occurrens inter oia cōsiderata in ea: secundum vero φ ex ipsius cognitione ꝓcedat ad cognitionē oium aliorum in illa. tertiū quidem φ de eo ꝓbenī passiones, & ꝓprietates in illa scientia: & quartum φ oia in ea determinata habeāt ad ipsum attributionem. Primū quidē ostendit: qm̄ scientia cōparat ad subiectum, sicut potētia ad obiectum. secūdo apparens de aia. ceu. n. obiectū determinat potentiā: & nobilitas potentiæ est ex nobilitate obiecti. ita subiectū determinat scientiā: & nobilitas scientiæ est ex nobilitate subiecti. vnā nāq; scietia est nobilior, quę est de nobiliori: sed inter oia quę primo apprehendunt ab aliqua potētia, illud prius apprehēdit, quod est p se obiectum illius potētiæ: vt color cū sit per se obiectum potētiæ visiuæ. Illud quod pmo apprehendit à visu est color, siue coloratū: ideo inter oia quæ cognoscunt in scietia, subiectū est primo cognitum in ipsa. Et ex hoc
T. cō. 33.
K sequit secūdum: φ ex eius. s. cognitione ꝓcedendū est ad cognitionē aliorum in illa scientia: qm̄ ex cognitione notioris ꝓcedendū est ad cognitionē aliorū: cū igitur subiectum sit hmōi, ex ipso igitur ꝓcedendū erit. Tertium etiā declarat: quia subiectū in scietia debet esse de quo demonstrantur passiones. nā per ea quę determinant, nō cognoscimus de subiecto nisi quia est, & quid dicit p nomē, supponitur. n. fore posteriorū. 1. Sed quale est est qd cognoscimus, & hoc p ipsius ꝓprias passiōes: ideo de ipso passiōes, et ꝓprietates demōstrant in scia illa. Quartū quoq; videt esse manifestum ex nois rōne. subiectum enim fundamentum seu fulcimētum videtur importare à quo alia determinata in scietia sumāt esse: & sic ad vnum referri. Corp⁹ aūt humanū sanabile habet has quatuor cōditiōes. Est nāq; notius quod est in medicina: & primū itellectui occurrit. Ex ipsius et notioritate cętera reddunt nota. sicut apparet ex resolutiōe ipsius facta. primo. prima. habet etiam partes: quod patet resolutione prędicta: et passiones puta sanabile, siue sanitatis, & ægritudinis susceptiuum: alia etiam determinata in medicina ad ipsum reducuntur: & per attributionem ad id considerantur. Est igitur eius subiectum communius.
T. cō. 2.
L
Doct. 1. cap. 1.

PROPTER QVARTVM quidem ad primum dicendū φ licet quæ cōsideranī à medico sint plura, & genere differētia: in quadam tū vnitate analogiæ, seu attributiōis vnitant ad scietiæ vnitatem. differētia tertia. ceu oia decē genera in ente. Oia nāq; ab eo cōsiderata tādem ꝓpinquius, aut remotius in corpus sanabile ex huiusmodi attributione reducunt. Ad aliud similiter dicendum quæ. n. corpus non sunt humanū: ad ipsum sic tandem reducunt. Ad aliud dicēdum φ sensibile duplex est: quoddā particulare motui & materiæ huic coniunctū: & de tali non est scientia: alterum p intellectū abstractū ab his, non tū in cōi: & de hoc sensibili est scietia. Et modus etiā pbiæ essentialis vt naturalis ceu id in prio
M ribus quęsitis euidēs existit: de quo sensibili est medicina: talem etiā sensum intuet medicus. Considerat nāq; vſa quorū cognitio sensui est valde ꝓpinqua: cū ex posterioribus. & apparētibus in priora magis deueniat: medicina etiā multum in experiētia cōsistit. alię vero scientiarū licet à sensu sumant originē: plurimæ tū ab hac ea magis abstrahunt. Vidēs nāq; Gal. φ læsione cerebri & hepatis vel iuuamento lædit, aut perficit virtus aialis, & naturalis, hāc quidē ponit cōsistere in cerebro: illā vero hepate. Ac quia i ossibus, & similibus nō est neruus apparēs, aut vena, simplr ꝓfert ipsa virtutē habere innatam tm̄: cum tū vitā recipiant, & virtutē nutritiuā cum alimēto à corde, & hepate: quod ꝓbat prima primi. c. de membris ex obstructione meatus inter hæc & ossa: non tū innatitas tolletur prima: verum potius eius conseruatio quicquid dicat. A. solet & id aliter interpretari: sed quia inferius dicetur sufficienter, taceatur ad præsens.

DIFFERENTIA VII. N

Quod prædictū medicinæ subiectum nō sit vni, sed pluribus medicis cōmittendū ostendit: qm̄ duo cōcurrētes, sunt agere, & itelligere potētiores ethi. 8. melius etenim iudicant multi φ quicūq; vnus. politi. tertio. iuxta illud quod tu nescis fortassis nouit ofellus. In pluribus tū medicis cōsistit turba multa, & nō in vno. Amplius sicut se habet sensus ad sensibile: ita intellectus ad intelligibile. de aia tertio sed plures sensus sensibile meli⁹ pcipiūt, & discernūt φ vnus fm illud codē politi. tertio. Incōueniens forte vtiq; videbit esse, si melius pcipiat quis duobus oculis, & duabus auribus iudicās, & agēs duob⁹ pedibus, & manibus: φ multi multis. Adhuc medicorū pnceps. Gal. casus recitat φ plurimos i qbus idicat alios sibi fuisse medicos associatos, quos & ipse videbat suscipere. Ex quibus cōcludit vno pluribus medicorum corpus humanū fore, vt recte procuret, committendum.
Cap. 1. ante.
T. cō. 3.
In fine.
Vt lib. praenosti. post medij & 10. de ingenio. c. 3.

O

IN CONTRARIVM videt Damascenus in aphor. dicēs φ vni fideli medico cōmittēdus est æger, cuius error à recti distātia paruus sit, eo φ nūq; peccare maius est φ fm hoiem: qui tū minus peccat, artificialior est eo, q plus. ꝓnosticorū tertio. vnde Damascenus ibidē. Neq; enim humana natura periculū incurrere nō potest psertim in subtilib⁹: cuius cām assignat in priori aphor. qm̄ si plures cōsulit, in singulorū errores plurimū cadet. Amplius Arist. poli. 1. Natura nihil facit tale qle statuarij delphicū gladiū ob iopiā, sed vnū ad vnū. Sic. n. vtiq; pficiet optime organorū vnūquodq;. In secundo. eorūdē. Vnū nāq; opus ab vno pficit optime. Adhuc secūdo politi. cōtra Socratē qui mulieres ponebat & alia cōes. De ꝓprijs maxime curat, de cōibus autē minus: vñ ꝓuerbium. Participantium molendinū, torquibus colligatur. Duo. n. sunt vt ibidē ait quæ maxime faciunt sollicite curare hoies & diligere: proprium & dilectū. Sed si pluribus medicis cōmittatur actus ꝓcuratiōis, cōmunis redditur, & ꝓcurati dilectio remittitur. Itaq; corpus humanum vni tantum medico committendum.
Aphor. 46
Gal. c. 41.
In pncipio
Circa fi.
Circa fin.
Post pncipium.

P

PROPTER PRIMVM sciendum quidē φ quid sit subiectum hoc differentia apparuit præcunti: quid autem medicus prima.

PROPTER SECVNDVM vero sciēdum φ quidam ꝓnuntiauerunt corpus humanum in eius salutem medicis egere φ pluribus: qm̄ vnus alio iuuatur in inquirēdo expedientia illi. Alij vero pdictis oppositi facti dixere simpliciter vni soli fore cōmittēdum, se sermone Damasceni vallantes: quorum quidem defectus cum ipsorum motiuis explicabitur ex dicendis.

PROPTER TERTIVM siquidē dicēdum primo fere viā obseruādo mediā, φ corpus humanū pluribus cōmittēdū est medicis: vno tādē pncipaliori facto.

Q Secundo vidēdum quales plurimi pnt in vnū cōsurgere. Primū quidē declaratur, qm̄ sicut in alijs euenit regiminibus, puta in politicis, ita & in corporis humani regimine. nam æstimandū est aial cōstare quēadmodū ciuitatē bene legimus rectā. de cā motus aialium: vñ legis, positiua, iudicatiua, exercitatiua, & medicinalis: quatuor ponunt ab Eustratio. Ethi. pncipio vrbanitatis partes. Sed in politico regimine plures tādem regētes ad vnum supremū ordinant regentē aliorū inferiorum oium sciscitantem motiua & cōsilia vt in Aristocraticon politicorum libro pncipatu: quod etiā. 8. phy. 12. meta. ac in oculatione indicat ꝓcli platonici. ois nāq; motus in vnū demum ordinat: vt demū oēs intelligentiæ in primā: sed non solum hæc: sed aia tandem vt fine clauditur illius.
T. cō. 75.
T. cō. 52. & 54.

Adhuc vnus pp ꝓmptitudinem naturæ humanæ ad labendū nō pōt ita oia, vt plures, corpori emergētia humano, aut sibi necessaria ꝓuidere, cum extent fere infinita: vnus: nāq; non potest in se perfectiones etiā vnius rei cunctas

A cunctas habere perfecte: quia nihil simplici in genere omnibus ex partibus perfectũ natura exposuit. secũdo rhetoricæ veteris. Propter quod Zeusis cum picturã elegãtissimam cõstitueret Crotoniatibus, ex oĩbus formosioribus mulieribus ipsorũ quinq; elegit: vt susciperet quod inesset vnicuiq; venustatis summæ: opposito derelicto: plures vero pñt pfectius pdicta intueri, cũ pluribus vtãtur sensibus & intellectibus. Et firmat: quia virtus vnita plus est infinita ꝙ multiplicata seu dispersa. in de causis: & p consequens magis motiua & operatiua. ne etiã cõfusio, ac multiloquiũ impeditiuum corporis humani & maxime lapsi inducat: oportet tandẽ in vnũ pncipale consurgere prudentiorẽ, sollertiorẽ, ac magis sollicitũ existẽtẽ & ab ęgroto amplius affectatũ, in quo & omnẽ spem posuerit: quę ꝗtum cõferat in salutẽ dicet differentia. 135. cuius imperio regimen ordinet omne siue cõseruatiuũ fuerit, seu curatiuum. Quidam tñ opulẽtiores fastu quodã deducti plures concitãt ad seipsos: quod non laudo, nisi pdicto modo fuerint in vnũ redacti. Corp⁹ igitur humanũ pluribus, vno pncipaliori facto, medicis cõmittendũ: & maxime cũ notus & familiaris extiterit: vnde Cornelius celsus. Cum vtrinq; par scientia fuerit medicus tñ amicus, extraneo est vtilior. Propter secũdũ hmõi sciendũ ꝙ hmõi medici debent esse docti: exercitati, ęquales, aut fere solliciti, diligẽtes, fideles, beniuoli in salutẽ corporis humani simplr intendẽtes: nõ victoriam, aut vanã gloriam, vel bonorũ fortunæ acquisitionẽ: ne cõcitata de ipsis cõqueratur natura. Talium nãq; pluralitas in vnũ pncipaliorem poterit vtiq; cõuenire: & tales descripti differẽtia sunt secũda, ꝙ & ipsi diligentes extant naturæ ministri. Verum pene plurimi his prauis eorũ actibus & moribus sunt oppositi, sicut reliqua eos tetigit medici descriptio differẽtia pma. Emuli videlicet detractores, oblocutores, elati, ambitiosi, sciẽtiæ alicuius & laudis detestatores, loquaces, negligentes, luxuriosi, vinolenti, aleatores pecuniæ: vanæ gloriæ ac superbiæ inhiantes: etiã incultores omnifariãq; spernẽtes. Quod in testamẽto Dei mandatũ est medicis Hippocratis sicut apparet ex de lege & theoricæ principio: & tales non solũ vt in vnum non cõueniunt priorẽ: verũ vnusquisq; diffidet a seipso: nedũ ab alio: & hmõi: licet nulli esset corpus cõmittendũ humanũ: minus tñ potest nocere solus, ꝙ plures. Propter quos assero in salutem ipsius, medicum habendum esse vnum pdictis bonis ppriętatibus adornatum, qui de suis pbioribus eligat socijs, vel discipulis vnum, vel duos, aut etiã tres, cum quibus inquirat & perficiat quod expediat circa pdictũ subiectũ, illis pluries visitantibus aut eorũ aliquo continue assistẽte: veritas. n. cum magno populo iudicari non põt, sed cum aliquibus intelligentibus & sensum habẽtibus quadripartiti quarto. Hic nãq; prothomedicus libẽter percipit illorum motiua: eis bene dicta concedens tanꝗ sibi: nec verecũdatur quicꝗ illis cõfiteri. similiter & illi volẽtes apud ipsum apparere neq; sibi detrahere: concedunt oia quæ videntur rõnabilia. ꝙ si dubitant vnanimiter inquirunt. hic. n. modus est veritatis inquisitiuus pmo coeli & mundi. Vnde ad summũ salubrius est vt vnus princeps in opere psignet laudem, aut vituperiũ habiturus. Tepescit. n. cum plures fuerint, vnusquisq; in seipso: tãꝗ non omnino ex fine regiminis cõsequentia habiturus: q̃re parificatus stimulor me nolente. Est aũt sciendum ꝙ medici merito vtplurimum malorũ extant morũ. Tum quia ex vili stipite, & sterili originem cõtraxerunt, intumescentes demũ, & contumeliosi facti cũ fuerint aliqualiter incrassati. Tum etiã quia medicinæ scientia, & simpliciter curatiua maxime scorpiõi attributa est & marti: quorum ppriętates in malum tendentes iam sunt tactæ. Conseruatiua vero magis tauro & veneri, hos in omnẽ trinam incitãtibus luxuriã: istos tñ qui stellariter prauorum morum existunt, pper virtutẽ Scorpionis & Martis in eis dominantẽ ob attributionis virtutẽ perfectos reperio medicos. Vnde naturaliter pbus medicus malorũ debet esse morum. Tum etiam quia scientia hæc non de virtutibus ac moribus determinat acquisitis sicut aliarũ plurimæ: sed de naturalibus tm̃ in techni. Tunc; pter astralitatem ꝙ prauam moralitati oppositam.

B C D E (margin letters) — Sed to trac. de corde tex. cõ. 130.

PROPTER QVARTVM vero his breuiter sic astrictis cum medicorum reuerẽtia & inducta suis satis pcedẽtia vijs verum cõcludẽtia pro parte existant: amplioris tñ gratia didascaliæ. Ad primum dicendũ cũ alijs ꝙ Ari. loquit de iudicio intellis practici in agibilibus: in quo plures reperiuntur perfecti: hic aũt est sermo magis de iudicio intellis consideratiui quo perpauci vigent valde. Et ideo magis est consentiendũ vni maxime vigenti ꝙ pluribus deficientibus: aut licet pluribus vigẽtibus repertis per se foret amplius cõmittendum ꝙ vni: per accidẽs tñ vt pper inappropriationẽ & mores prauorum medicorum (vt tactum est) secus euenit. Dicendum etiã ꝙ turba multa melius iudicat ꝙ vnus quicũꝗ indifferenter. Ille nãq; vnus põt praui iudicij existere & pcipue in singularibus: sed vnus peritus & expertus pprie in vlibus & in his quæ subtili egent inuestigatione pluribus indifferẽtibus iudicat perfectius: cũ pauci reperiantur in talibus iudicare scientes. Ad aliud dicendũ ꝙ plures sapiẽtes melius vno iudicãt, nisi amore peruertantur, aut odio: quæ multoties iudicij veritatem permutant: magnorum moralium. i. & centiloquio: quod medicis plerũq; euenit, cum eorum sit iudiciũ nõ modicum passionibus submissum. Ad aliud dicendum ꝙ Gal. sustinebat alios medicos, aut pper virtutẽ ipsius, & honestatem, aut vt ipsos corrigeret aperiẽdo errores illorũ sicut apparet decimo de inge. c. 3. in adolescẽte qui etiam cibatus ante paroxismum obseruatione diatriti in eorũ syncopiçauit psentia. Ad argumẽta quidẽ partis alterius dicendum pro pmo ꝙ æger cõmittẽdus est vni fideli medico videlicet pncipaliori qui plurium simul motiua & cõsilia suscipiat. Si. n. plures consulat vnũ post alterum nõ concidẽtes in eisdẽ, aut concidentes sm magis & minus diuersificatis: distractus nesciet cui fidẽ omnifariam debeat adhibere. Vnde medicamen hodie istius experiens: cras vero illius: demum tertij: & sic in errorẽ singulorum deueniet: cũ pluralitas nõ fuerit in vnitatẽ redacta. Ad aliud dicendum ꝙ qñ plures medici modo pœostenso ad vnum corpus concurrunt procurãdum: vnũ ordinat ad vnum: licet enim sint plures: vnitant tamen in spẽ: & semper ad vnum pcurationis ordinant actũ. Et hoc est quod vult Arist. ꝙ vnumquodq; in vnũ actũ ordinet, & nõ in plura: non tñ ꝙ plura eadem spẽ in eundem non possint actum ordinari: cum quilibet medicus ordinet ad medicandum: esset autẽ nõ vnum sicut si medicus ordinaret ad venatiõis actum. Sed contra in fine de anima dicitur ꝙ lingua facit ad duo opera naturę: gustum, & locutionem: & ꝙ est quasi manus molẽdinarij in ducendo cibum. 12. animalium. A. Dicẽdum ꝙ licet ordinetur in plures actus principalius tamẽ in vnũ: vt in gustum sicut apparet: quia quędam animalium gustant: non tamen locutione vtuntur. Ad aliud dicendum ꝙ plures medici redduntur proprij in virtute illius vnius principalioris.

F G H — Galenus cur alios medicos tolerabat in cura. — Tertii. et II 2. te. cõ. 88. T. c. vlt.

ANNEXVM.

Occasione illius quod dictum est subiectum in scientia supponi videt ex hoc deduci nullam scientiam eius probare subiectum: verũ omnem recipere illud creditum ab alia superiori: vnde primo meta. Auic. nulla sciẽtia debet stabilire subiectum suũ esse. Amplius si probaretur, id esset ex prioribus ipsa nihil autẽ dictum est fore prius & notius eo. Alioquin scientiarũ quod vna conci-

Cas. pmo versus fin.

K deret in aliam: & demonstrationē continget de genere in genus descendere, ac circulationem fieri: quod respuunt Arist. priora, & posteriora cum primi prima: sic nanq; mitteret in scientiam qd' non suum: ea ppter oportet vnā scientiam in aliam deduci donec tandem demonstratiue in metaphysicam eleuentur omnes: cum ipsa sit dignior ac senior cæteris. meta. 3. in logicam vero probabiliter, cum ad omnium methodorum principia viam habeat: primo topi. non igit scientiarū aliqua suū pbat subiectū.

OPPOSITVM quoq; videt Cōme. sapere secū do phycorū. & Gal. tertio techni, pbās id principiū tera peuticū inductione ac exēplo, φ ois cura fit p contrariū.

PROPTER PRIMVM quidem sciendū φ quid sit scientia cū subiecto, notum extat ex præmissis: quid autem probatio differentia videbit consequenti.

PROPTER SECVNDVM vero sciēdū φ Auic. videt velle nullam scientiam (vt tactum) suū pbare subiectum: quod & eidem Cōmētator pfato imponit secundo tanq; delinquenti: volens φ licet scia non pbet suū subiectum demonstratiōe simpliciter, aut causæ seu propter quid: probat tñ demonstratiōe: quia siue esse aut signi & quæ hæc sint, differentia apparebit consequēti.

PROPTER TERTIVM quippe dicendum φ scientia pōt approbare eius subiectū ex posteris, & declarare tanq; nobis notioribus entibus seu aduersarijs: ceu Arist. defendit priores dignitatum cōtra ignaros & proteruos. 4. meta. vt de quolibet verificari affirmationem vel negationē, & omne totū maius est sua parte, & hmōi deducēdo ad incōuenientia his quę negāt similiter apparentius absurdiora. Similiter quoq; pbat esse materiæ primę physicorum primo: ex proprietatibus ipsius quod est fore ingenerabilē, & incorruptibilē. Primusq; motor octauo illorū ex suis eodem modo pprietatibus probat, vt ex motu cōtinuo & vniformi: non. n. est inconueniēs φ aliquid notū naturæ, nobis aūt ignotū, declaret p ea q̄ nobis nota. Cū duplex sit modus sciēdi: vt ondetur cōsequēti. Quod firmabit demum sermo Gal. techni primo dicentis resolutiuā fieri ex finis notione.

PROPTER QVARTVM dicendū φ sermonis pinducti diligēter auditi expositio iam apparuit: non. n. negatur probatio subiecti quocūq; modo, sed demonstratione simpliciter, & ppter quid: quod fortassis intellexit Auic. licet Auer. stimulus antiquorū præterq; Arist. & Zoar. ipsum satagat pungere. Ad aliud similiter apparet quid dicendū: qm̄ per ea quæ artis alicuius ex pprijs cōsequentibus pñt subiectū & causæ ipsius vt expositū stabiliri. Ad ea quæ alterius apparet: & proprie ad id quod Gal. differentia videbitur. 153.

L. 1. c. 1. Lib. 1. te. cō. 6. et 11. Doct. 1. ca. 2. in f. — Te. c. 3. Cō. 1. & 15. T. cō. 81. — Scia pōt a posteriori pbare suū subiectū. A te. cō. 8. vsq; ad 19. & a t. c. 17 vsq; in f. Te. c. 81. T. c. 42. — Circa fin. T. 16. 1.

DIFFERENTIA. VIII.

QVod doctrinarum ordinariarum numerus nō sit trinus: sed indiffinitus videt. Cum. n. doctrina ordinaria dicat ab ordine: vbi qui dē erit ordinē dare, illic & doctrinā ordinariā: sed ois doctrina ordinē obseruat pdicati saltē ad subiectū, consequētis ad antecedēs, & cōclusiōis ad pmissas. Adhuc ois scientia est de bono, & difficili secundo ethi. sed bonitas est in rebus, ppter ordinem maxime fine. 12. meta. Eti. videt nullā fore ordinariā: quia ipsa faciens est scire. Scire aūt simpliciter, & nō per accidens est per causas: in principio poste. Causæ autem sunt nobis ignotæ. puta intelligentiæ & deus: sic enim se habet intellectus noster ad eas, vt oculus vespertilionis ad lucem solis. secundo meta. Rursus pbatur hoc medio fere vnā tm̄ fore, cū scire sit vnū per causas. s. solū. doctrina. n. ordinaria ordinat in scire. Amplius in techni dicitur φ ex resolutiua consistunt oēs artes sm rōnem: nō est igitur alia, si omnes ex ista: tunc nāq; foret alia ociosa doctrina. Itidem cōpositiua & resolutiua videt vna esse doctrina, altera. n. videt esse ex effectu ad causam, reliq vero ex causa ad effectum. Hic aūt processus idē existit sicut via quæ est ab Athenis ad Thebas, & quæ à Thebis ad Athenas: phy. c. Amplius videntur duæ: qm̄ sicut dicit Haly. cōpositiua fit per demōstrationē, ppter quid: resolutiua vero per demonstrationem quia. hæc aūt solæ duæ demonstrationes ponuntur poste. 1. Palin. diffinitiua non videtur doctrina ordinaria: cum doctrina ordinaria fiat per consequentiam & continuationem iā techni translatione arabica: & Haly. Sed quod quid est obiectum intellectus existit differentia. 6. quod diffōne significatur: quia igit ipsum est quid simplex & indiuisibile: & diffinitio talis erit: cū diffō sit idem cū diffinito.

Cap. 3. T. c. 33. — T. cō. 5. — T. c. 1. primo. t. c. 7. — M

Rursus vident tres. sic enim scribit Gal. Adhuc Auer. colsin. primo etiā. 2. physi. dicit esse tres demonstrationes: demonstrationem simpliciter siue causæ & esse: demonstrationem causæ vel ppter quid: & demonstrationem esse siue signi. sed doctrinę ordine demonstrationis perficiunt. Eti. quod doctrinis notificat, est cōplexū, aut incōplexum. siquidem incōplexum, notificat per genus doctrinæ diffinitiuum. si vero cōplexū: aut notitia eius fit per posteriora: & sic resolutiuū, aut per priora: & sic cōpositiuum. Amplius processus in arte est duplex. primus à principijs ad principiata tendēs, circa quē existit cōpositiua. Secundus vero e contra duplex existens: aut enim circa pncipia fit essendi: & ita doctrina resolutiua: aut cognoscēdi: & sic diffinitiua. Adhuc quatuor ostendunt. super. n. has tres videt vna termini cōpositiua: sicut est vna termini resolutiua: vt sibi inuicem correspondeāt sm pcessus cōuersos, velut resolutiua cōpositiuæ & contra. Itidem Cicero & Boe. in eorū topicis rationem differendi diligentem in duas sequestrant partes. vnam iudicatiuam: quæ in resolutiuā diuidit, & cōpositiuam. Illum nāq; qui iudicat si eius iudicium dicit verificari: demonstratione oportet iudicare fulcitum: alteram inuentiuam siue topicam: & quarta cum istis tribus erit diffinitiua. Rursus quinq; sm Haly. puta resolutiua, cōpositiua, diffinitia, descriptiua, & diuisiua. Adhuc Cōmentator in accessu ad librum physi. 8. videt tangere inquiēs. Spēs doctrinæ vsitatę in hac scientia sunt modi disciplinarum. s. tres modi demonstrationis: signi. videlicet. & demonstratio causæ, & demonstratio simplr: quāuis signum & cā sint illa quę sunt plus vsitata in hac scientia: & aliqn̄ est vsitata demonstratio simplr & maneries disciplinæ diuisionis, & cōpositionis, & diffōnis & enthimematis, & inductionis. Ex his igitur omnibus concluditur suo modo doctrinarum ordinariarum numerum fore diuersum.

OPPOSITVM autem horū in adinuicē se ostendit. Vt autē huius quęsiti difficilis, & pluribus ignoti: à multisq; praue iudicati veritas ostendat sm mei possibilitatem magis modestiæ q̄ audaciæ imputando. Primitus ostendatur quid sit doctrina. secundo quid doctrina ordinaria, & inordinaria, & quot modis dicantur. tertio demonstretur quæ sit vere doctrina ordinaria. quarto veritati tollant aduersantia præinducta.

Primitus ostendatur quid sit doctrina: quid doctrina ordinaria & quot modis dicat. secūdo assignet differētia doctrinarum inordinariarum ab his quæ sm ordinem currunt. tertio monstretur quæ sit vere doctrina ordinaria & processus earū & differentia adinuicē & cōueuientia. quarto veritati tollant aduersantia præinducta.

PROPTER PRIMVM vero sciendum φ doctrina dupl̄r accipit. Vno quidē modo sm φ est act° à Didascalo tendēs in discipulū. Alio aūt modo, put est habitus aīæ pfectius. primo siquidē modo doctrina dupliciter suscipit: cōmuniter & pprie. Cōmuniter qdē accepta dicit ab Haly. actio idifferēter doctoris in discipulū. Ista quidē actio differētibus fit modis: aut. n. platione vocis viuæ, aut inspectione scripturæ: per scripturam. n. Platonis

T. c. 1. primo techni cō. 3. T. cō. 1 2. & 30 primo. c. 3. — Cō. 11. — O. — P — In proœ versus fi. — Q — In alio exēplari sic legitur. — Cō. primo primi techni,

A Platonis Ari. & Hip. eorum intelligimus sermonem. q. psentes essent. primo de vtilitate particula. aut manus indicatiõe vel digiti, vel stationis designatione: puta circulo vinũ denotãte. Si vero ꝓprie sumaṫ doctrina: tunc erit actio doctoris in discipulũ p essentialia. Similiter quoqꝫ his duobus modis põt sumi scientia & prout est habitus aię perfectiuus: aut. n. cõmuniter & sic est habitus in ipsa quocũqꝫ modo acqsitus, siue expientia aut rõne, seu quocũqꝫ alio: vel ꝓprie accipitur, & ita erit habitus acqsitus per viam demonstrationis alicuius. Est autẽ circa hũc modum sciẽdum ꝙ sciẽtia, doctrina, & disciplina videntur idẽ importare ẜm rem. Vnde in techni medicina dicitur sciẽtia. In libro autem hæresis doctrina & disciplina: differũt aũt respectu quodã: nam sciẽtia referṫ ad scibile: doctrina vero ad docentẽ: disciplina aũt ad discipulum: vnde sicut differentia tertia: sciẽtia tripliciter est dicta: ita doctrina: quod apparet: qa tribus põt modis denotari.

Cap. 2.

Primo tex. prio tra. 1. Tex. 1.

B PROPTER HVIVS secundũ sciẽdum vero vt amplius appareat quid sit doctrina iordinaria: qdqꝫ ordinaria: quid etiam. q. media, cum ipsa dicaṫ ab ordine, videndũ quid extet ordo. Primo tñ sciendũ ꝙ hic est duplex: particularis, & vl'is. particularis quidem est dependẽtia incõpacta siue cõsequẽtia posterioris à priori qũocũqꝫ: qualis est cõsequentia pdicati ad subiectum: cõsequentis ad antecedẽs: conclusionis ad pmissas: & sic quęlibet doctrina põt dici ordinaria: improprie tñ valde eo ꝙ ordinem hmõi particularẽ obseruat: vnde aphoristica doctrina simplr iordinaria in quibusdã potest sic ordinaria dici vt in illo pcipue. Qui crescunt, & ventres hyeme & vere. Est & alius ordo vl'is & ipse duplex: aut enim fit per accidẽtalia, vel per essentialia. siquidẽ per accidẽtalia: tũc hæc erit dependẽtia cõiuncta seu continua posterioris ad prius per rei aduenĩẽtia: & ita descriptiua maxime & diuisiua ẜm plures eius partes: & si sint doctrinæ plus tñ inordinariæ, ꝙ̃ ordinariæ debẽt appellari. sunt. n. quasi mediæ inter dictas & dicẽdas: ipsæ. n. in eo ꝙ continuãt quæsitũ, differũt & superant pdictas, & cõueniunt cum dicendis: in eo aũt ꝙ vtplurimũ non per essentialia eorũ ordo stabilitur, differunt à dicẽdis. Est & tertius ordo dependẽtia seu cõsequẽtia recta posterioris ad prius cum quo vere continuaṫ ꝓpter diffinitiuã. s. & manet ꝓpter cõpositiuã videlicet & resolutiuã: & sic tres erũt tñ doctrinæ ordinẽ habẽtes. Põt etiam aliter dici ꝙ doctrina duo respicit: rõnem seu deductionẽ quandã cui tanq̃ vni innititᷣ: & ita cũ oĩs doctrina alicui rõni innitatur: põt dici ordinaria, cũ ordinẽ aliqualẽ obseruet antedictum: aut respicit res ex quibus cõstituiṫ continuatiue: & sic ẜm ꝙ fuerint ordinatæ, diceṫ doctrina ordinaria: quia si per accidentalia erit descriptio & diuisio. si vero per essentialia: erit cõpositiua: resolutiua & diffinitiua.

Aphor. 14. primę. Aphor. 15. primo.

C

D PROPTER TERTIVM quidẽ videndum primo quæ sit harũ doctrinarum vere ordinaria, et quæ nõ: quid secũdo sit doctrina resolutiua, & compositiua. tertio de quibusdam circa ipsas dubijs. quarto quid diffinitiua. quinto qũo differunt ab inuicẽ & à quadã parte diuisiuæ, & qualiter conueniant. Propter primũ istorum sciendũ ꝙ ordo pdictus per essentialia stabilitus potest tripliciter cõsiderari. cõmuniter proprie, & magis ꝓprie. Siquidem proprie magis, tunc solũ vna erit doctrina ordinaria cõpositiua quæ per demonstrationẽ ꝓpter quid exerceṫ: ipsa enim pfectior est demonstrationum, in qua saluaṫ verissime rõ syllogismi demonstratiui, quę est ꝓprie faciens scire: cũ ꝓcedat ex cã immediata in effectũ immediatũ: & ideo doctrinales scientię ea vtunṫ: cũ earũ demonstrationes sint in primo gradu certitudinis: naturales vero ipsas sequunṫ. Cõmen. 2. meta. vnde in principio phy. doctrinã describens ordinariam tanq̃ antonomasice seu p se noialiter dictam solã tetigit dicẽs. Doctrina ordinaria est incipere à cognitione causarũ primarũ

Cõ. 16.

Cõmẽ. 1. in fine.

E rei cognoscendæ perfecte: deinde intendere ad cognitionem aliarum causarũ remotarum ẜm ordinẽ donec perueniatur ad cãs propinquas. Si vero pfatus ordo ꝓprie sumaṫ: tunc cum hac erit doctrina etiam resolutiua quæ ꝓtenditur ab effectu in cãm cõtinue, aut à cã in effectum intercise: puta omissa cã aliqua intermedia iter ipsam & effectum inuestigãdũ primo post. & hic modus demonstrationis ꝓcessus tactus est principio phy. qñ diciṫ. Innata est nobis via ꝓcedere ex nobis notioribus & certioribus in notiora & certiora ẜm naturã: eo ꝙ effectus in rebus sensibilibus his notiores nobis sunt causis, cũ magis in sensum cadunt: licet causæ simplr & in se sint notiores col. 2. c. 2. & oĩs doctrina & oĩs disciplina intellectiua ex pexistenti fit cognitione posteriorum. 1. Si autẽ pdictus ordo accipiatur cõmuniter, tunc doctrina diffinitiua põt dici doctrina ordinaria, cum ipsa aliquẽ importet modum ipsius. Explanat. n. diffinitum, & declarat per essentialia: cũ ea optimum suscipiat terminũ, quẽ & quidam substãtialem ẜm Gaṫ. appellant: similiter fit per continuitatem: partes. n. in diffõne debẽt esse continuæ denotantes vnitatẽ materiæ cũ forma: forma enim per se. i. sine medio aduenit materiæ. secũdo de aia. & 8. meta. & ideo in veris diffõnibus nõ debet copula diuersitatis intercidere designatiua, sed totũ esse continuũ: vt homo est aial' rõnale mortale. Propter secundũ hmõi sciendũ ceu scribitur principio secundi poste. ꝙ quæsita sunt tot numero, quot scita. nihil enim tandẽ scimus nisi quod quæsitum fuit in principio. Quæsita quoqꝫ sunt quatuor: duo simplicia: puta an est: & quid est. et duo cõposita. s. quia est & ꝓpter quid. seu quare. Primum vero simpliciũ est an res sit simpliciter inuenta. ẜm vero quid res est. cõpositorum autẽ primum an quia hoc inueniaṫ illi inesse. secundũ est q̃re hoc inueniaṫ illi. In quibus quidem quæsitis querens nil aliud intendit, ꝙ̃ vt ostendaṫ ei inuentio termini medij, quo sibi certificatur dubitatũ & concludiṫ: & ideo ꝓprie diciṫ terminus medius id vnde fit scientia rei, conclusio nãqꝫ ꝓprie dicitur scitum. Tria siquidem istorũ quęsitorũ demonstratiuo sciunṫ syllo. s. id quo quæritur an hoc simpliciter inueniaṫ illi, & illud quo quæritur quare inueniatur illi, & illud quo quæritur an hoc simpliciter inueniaṫ, quod est an res aliq̃ simpliciter sit inuenta. Quartum vero. s. quo quæriṫ quid est res, scitur per diffõnẽ & mediũ eam cõcludẽs: et non est eadẽ sciẽtia p diffõnem & syllm acquisita: & si contingat alicui fore vnã & eãdem sed nõ ex parte vna. post. secũdo. Cum igitur in tribus primis quæsitis nõ quæratur nisi inuentio termini medij, sciendũ ꝙ in quæsito quo quæriṫ an hoc inueniatur illi, & in eo in quo quæriṫ an hoc simpliciter inueniaṫ, si eius debeṫ inuentio per terminum mediũ qui non est cã inuentionis: tunc in vtroqꝫ restat quæstio de ꝓpter quid, quæ nõ certificaṫ nisi detur terminus medius qui est inuentionis cã. Si autem rñdeatur inuẽtio ipsius per terminum medium qui est cã: tunc cessat quæstio de ꝓpter quid: quia iam dedit inuentionẽ & causam. Verũtamẽ sicut dicit Arist. in primo. demonstratio quę dat cãm inuentionis, est alia à demonstratione quæ dat inuentionem tñ: nam illa diciṫ demõstratio ꝓpter quid: quæ cõpetit quæsito de qua re: & illa demonstratio fit p priora natura: quia terminus medius in ea est cã quæsiti, quæ vero dat inuẽtionẽ tñ diciṫ demonstratio quia: quę cõpetit in quæsito de an hoc inueniatur illi vel an simpliciter inueniatur: nã licet sit ex propositionibus immediatis & necessarijs & per se: terminus tñ medius in ea est res causata à maiori: vt apparebit extremo: & sic fit per posteriora natura. Sed ad quæsitum illud de qua re rñdetur per demonstrationem quæ simpliciter demonstratio dicitur: & est demonstratio propter quid: & hæc est doctrina cõpositiua. Ad alia vero duo respondeṫ per demonstrationẽ quę noiaṫ demonstratio nõ absolute: sicut vult

T. c. 10. T. cõ. 2.

T. cõ. 4.

F

In prologo technis te. cõ 9. Colligitur. T. cõ. 7. T. c. 14. T. cõ. 1.

G

T. cõ. 2.

H

Colligitur. tex. cõ. 30.

Hic dicitur Conci. & Trusiano doctrina cõpositiua & resolutiua.

I Ari. & est demonstratio quia: & hæc doctrina dicit resolutiua p cōuersionē. Nunc vero assignet magis processus harū doctrinarū & ipsarum exēpla. demū dicemus qūo ad quartū quæsitum satisfit p diffōnē: ex quo tertia cōsurgit doctrina dicta diffinitiua. Dicat igit φ pcessus vniuscuiusqȝ duarū est: sicut etiā vult Haly. vt assumat quęsitum, & aspiciat ad id quod sequit ad subiectum, & antecedit ad prędicamentū: & hoc in prima figura syllogismorum quę dignissima est figurarū. Figurarū enim faciēs scire maxime prima est. poste. primo. in alijs autem secus. Illud. n. erit medius terminus ex quo extrahit rōcinatio super quęsito: & consideret si ille medius terminus ē cā maioris extremitatis: qd. s. pdicat in qsito siue cōclusione: deinde cōsideret in pponibus syllī per quē qsitum factum est conclusum si fuerit in aliqua illarū locus dubitationis: & soluat similiter ad mediū terminum qui sit cā

K maioris extremitatis, vel extremi, & fiat psyllogismus alter & alter donec nullus remaneat locus dubitationis: quia iam deuentū sit ad aliquod principiū p se notū in illo genere ex cuius cognitione firmat cognitio prioris qsiti. Exemplificetur modo de vtraqȝ & primitus seruādo Gal. ordinem de resolutiua: demū cōpositiua. Exempla vero duo inueniunt vsitata: quorū vnū ponit theoricæ primo ca. 3. Subiectum medicinæ vt corpus humanum sanabile docet in partes integrales primo resoluere, & demum cōponere ex eisdem. Aliud ab Haly. de resolutione medicinæ in partes suas essentiales puta in conseruatiuam & curatiuā: & demū cōponere medicinas ex hmōi incipiendo partibus. Exēplum siquidem theoricę nō est detestādū ad suum ppositum, cū subiectū voluerit resoluere in partes, aut ex eisdē cōponere sicut ipsum fere videtur Haly. spernere dicēs hoc nō cōuenire sentētię Gal. merito quia ipse intēdit magis facere resolutionē scientiæ

L medicinę: φ subiecti ipsius: nihilominus vtrūqȝ est rectū exēplum suo loco. Quia igit hmōi exēpla sunt nota: suscipiat aliud exēplum quod tangit. 11. curatiuæ artis. ca. 2. & 2. Recipio igit fm doctrinā resolutiuā aliquod quęsitum in mēte. puta febrem humoralē, & soluo ipsum in subiectum & pdicatū. s. in fumū putridū, vel fuliginē immediate cor petentem. Ista enim est febris cā immediata febrium primo. c. 1. & 3. Post hanc vero resolutionē fiat hmōi demonstratio. vbicūqȝ est febris putrida illic est fumus putridus immediate petens cor: sed in hoīe est hmōi febris pu. ergo sibi inest fumus putridus. Adhuc resolue fumum hunc in putredinem & demonstra consequenter quicūqȝ habent fumū putridū hmōi habent minerā putredinis: talis habet &c. Deinde resolue hanc putredinis minerā in suam cām. puta in prohibitam trāspirationē: & tūc demonstra: vbicūqȝ est minera putredinis illic est phibita transpiratio: sed in hmōi est putredinis minera.

M Item resolue phibitam respirationē in suā causam vt in oppilationem vel obstructionem demonstrādo demū: vbicūqȝ est inuenire phibitam transpirationē illic & oppilationem: sed in tali est inuenire phibitam transpirationem. Similiter resolue diuidēdo oppilationē seu obstructionem in suas causas: qm̄ aut fit ab humoris vitio, aut sine humoris vitio: & demonstra vt prius: siquidem ab humoris vitio resolue iterū diuidēdo: qa aut ille est multus, vel viscosus, aut grossus: & pcede vt prius. si multus resolue ipsum in suam cām immediatam vt qm̄ multum comedit: multum aūt comedit quia multū appetit: multum vero appetit: quia os stomachi habet frigidum: frigidus. n. stomachus bonus est appetere: malus aūt digerere secundo techni. frigidū vero habet os stomachi pp complexionem frigidam simplicē, vel humorosam, aut pp frigiditatem aeris & hmōi: & sic totū syllogiçando demonstratiue ostēde & resume postea alia mēbra diuisionis & resolue vel simpliciter, vel diuidendo & demum demonstra. Exēplū aūt doctrinæ cōpositiuæ iam patet.

N Est. n. per cōuersionē istius vt incipiat à cā vltima in qua stetit resolutio: exēpli cā: ex cōplexiōe frigida vel humoribus frigidis os stomachi reddet frigidū vt demonstret sic. Quicūqȝ habet humores frigidos in ore stomachi: is habet os stomachi frigidum: homo habet humores frigidos. Deinde procede vlterius cōponēdo: si habet os stomachi frigidū multū appetit vt dicat: quicunqȝ habet os stomachi frigidū multū appetit: sed quis habet. Si autem multū appetit multū comedit: & demonstretur: quicūqȝ multū appetit, multū comedit: sed talis &c. Item si multum comedit, multi accrescunt humores aut grossi aut viscosi: & si tales, causabit oppilatio: & si oppilatio, phibita respiratio. Et si hoc, minera putrefactionis: & si illa, fumus putridus immediate cor petēs: & sic febris erit: & demonstret continue: vt vbicunqȝ est dare fumum putridū imediate cor petentē, illic est febris: sed hmōi &c. Sic igit

O vides φ febris est vltimū cātum ad qd' puenisti p doctrinam cōpositiuam, quæ fuit primus effectus in doctrina resolutiua. Apparet etiā ex hmōi exemplo φ doctrina resolutiua non solū resoluit, & cōpositiua cōponit: sed etiam reuertit resolutiua sup resolutum, et demonstratiue pbat ipsum: cōpositiua aūt super compositū, & idē similiter demonstrat. Propter tertiū hmōi sciendū φ circa pdicta contingit nō parū & simpliciter dubitare. primo quidē qm̄ quidam contra Haly. expresse eū dehonestantes dicunt φ doctrina resolutiua fit per demonstrationē pp quid cōpositiua vero per demonstrationē quia. Et hi quidē videntur moueri multipliciter. Primitus quidē quia Ari. vocat librum priorū & posteriorū analetica. i. resolutiua: et cōstat φ in his libris & pprie in libro poste. tractat de demonstratione pp quid, & de demonstratione quia: sed pp quid demonstratio est potior demonstratione quia: ergo & sibi potius cōuenit analesios. i. resolu

P tionis nomen. Adhuc Gal. dicit φ ex resolutiua oēs artes fm rōnem consistunt: talis autē videt illa quę demonstratione pficitur pp quid: cū sit absoluta, & dignior demōstratio p quā ars scire faciēs debet pcedere. Amplius Haly. dicit φ ipsam sciunt geometræ: & isti demonstratione vtuntur pp quid. & subdit demum & scientiarum auctores sciūt hūc modū doctrinæ: & Ari. posuit ipsum in analeticis. Rursus Gal. dicit φ resolutiua habet ex finis notione. si igit in ipsa consisteret demonstratio qa: cum illa pcedat ex effectu ignoto ad cām: tunc Gal. dicere debuisset ex finis ignorātia: & non ex finis notiōe: volunt etiā hi φ vtraqȝ. s. resolutiua, & cōpositiua pcedat ex finis notione: nā donec perueniat ad finem notū vel resolutione, aut cōpositione, nō extrahit quæsitū, & tūc exponunt. Secūda vero est quæ ex notione finis. i. per finem cognitū ex cōpositione inuentorum fm resolutionem: sed maxime resolutiua dicitur fieri ex finis notione

Q quæ in demonstratione cōsistit fm eos ppter quid: quia id quod est finis resolutiōis est & simplr notius, et nobis notius. Sed dicendū φ Haly. hic perfecte sensit: quod etiam ex dictis Halyb. potest colligi ponēdo resolutionem cōsistere fm demonstrationē quia. in qua fit processus ex effectu ad cām: & cōpositiuam, pper quid. in qua pcessus (vt apparuit) est cōuersus. vnde Cōmen. 7. meta. dicere vnum post aliud, est dicere fm dissolutionē. s. incipiendo à posteriori & perueniēdo ad principiū in cognitione: sed motus qui incipit ab vltimo in dissolutione & est cōpositio, dicit actio pcedens ad sanitatem ita φ accidit vt sanitas quæ est extra aiam: fit à sanitate quæ est in aia. Sanitas. n. quæ est in aia, est in cōpositione fm intentionem Arist. ad esse sanitatis quæ est extra aiam: hoc est illud quod dicit principiū operationis, est finis cognitionis: & principiū cognitionis est finis operationis: quod etiam insinuant noia. In rebus. n. quæ fiunt arte naturā imitante: dicimus aliquid resolui in aliud, qn̄ effectus in cām resoluitur: & totum in partes sequestratur ex quibus constabat

Marginal notes (left): Prio. tech. tex. cō. 2. — Tex. 31. — In prologo primi techni. — Te. cō. 2. in fine. — Te. cō. 4. tracta. de vrinis.

Marginal notes (right): Et ī plog. cō. 1. techni cōmen. to. 1. & Dynus. — Pmo techni. te. cō. 8 — Pmo techni. te. cō. 7 — Cō. 13.

A constabat: vt domus in tectum, parietem, & fundamentum. Aliquid et dr componi qn ex partibus suis cōstitutiuis construitur: vt domus ex fundamento, pariete, & tecto. Adhuc resolutiua dr fieri ex finis notione. i. effectus. finis. n. & effectus idem est fm Boetium in topicis. Est nāq; finis cā cārum, & effectus cārum. doctrina aūt quæ habetur seu quę incipit ex notione effectus deueniēdo ad causam illa fulcitur demōstratione quia poste. 1. T. cō. 30. Sed contra hoc est quod dictum: qm̄ tunc deberet dici ex effectus ignorātia: cū illud quod proponitur primo sit ignotum. si. n. notum foret, iā quæsitor nō quæreret. Et iō sciēdum q̄ aliquid pōt esse notum & ignotum dupliciter principio phy. & . 7. meta. quo ad nos, & q̄tū ad naturam. Effectus. n. sunt nobis noti, & ignoti naturæ: causæ vero contra: vt apparet ibidem. Sic itaq; dicēdum q̄ doctrina resolutiua incipitur ex effectus notiōe: quia effectus est notus quo ad nos: ignotus tn̄ naturæ siue simpliciter. & iō volens ipsum probare & notificare aliq̄s doctrina resolutiua docet fiat notus simpliciter, q̄rit eum: & hūc modum procedēdi obseruat Ari. in principio sciæ q̄ de natura. Quod aūt ista recte sit mens Gal. onditur ex translatione Arabica Græcæ. q. cōmētatiua ita: prima quidem earum fit fm viam cōuersionis & solutionis: & est ut statuas rem ad quam intendis, & cuius in mente tua sciam inquiris fm finem complemēti eius: deinde consideres in propinquiori parte & ppinquiori ex eo fine quo non stat res illa nec completur: vsquequo peruenias ad principia eius: sed ad principia, cum sit terminus ad quem, non peruenitur nisi ex effectibus i quibus demonstratio consistit quia: quod itidem Haly. cōfirmat. Sunt aūt & alij pter istum modum recitatum iniuste p̄dictam seriem interpretantes: de quibus nihil ad p̄ns cum techni minime commentetur. Redeūdum igit ad argumenta illorum prainducta postq̄ firmatum est sup verum. Dicendum quidem ad primū q̄ Ari. principalr in posterioribus docet construere demōstrationē pp quid: & consequenter quia: demonstratione vtendo quia: siue resolutiua: sic & syllogismum conficit in prioribus simplr vtendo hac eadem. Sumit. n. in mente effectum cōem: demonstrationem. v3. & eam resoluit ad partes primas & secundas: vt in demonstrationem pp quid, & quia: affirmatiuam & negatiuā & reliqua. Sir & syllm simplr saltem. itaq; resolutiua in his vtitur doctrina. Adhuc licet et improprie causæ dici pnt resolui ad effectus, eo q̄ ipsis applicatæ constituunt eos. Pōt et resolutiuum large acceptum in se cōtinere, & resolutiuū vere, & compositiuum: quod ōnditur: eo q̄ fm Ciceronem & Boetium resolutiuum idem est quod iudicatiuū: hoc aūt vt dicetur demōstrationem pp quid, & quia colligit in seipso. Ad aliud dicendum q̄ quidam dicūt q̄ ex resolutiua ōēs artes consistunt fm rōnem: verum esse q̄tum ad inuentionem primam artium: cum inueniens procedat de dubio ad notum per se, & ibi sistat: q̄tū vero ad modum docendi inuenta arte, ecōtrario. Sed hoc non valet: quia eadem via in his est inueniendi & docēdi ex sensibilibus. s. notioribus nobis. Et iō dicendū est alr, vt appareat illorum et cōtra quos itur principaliter defectus: q̄ nō dicit Gal. simpliciter ex resolutiua oēs artes consistere: sed fm rōnem adiungit: quia cum modus doctrinę humanæ quem tradit Ari. cōtrarium Platoni & theologis, sit procedere ex confusis & notioribus nobis, doctrina illa quæ hunc modum seruabit, rem dubiā notificādo, per notiora vtiq; erit fm rōnem: cum ex notioribus in ignotum conetur peruenire: quod effectu cōprobatur. Videmus. n. fere oēs scias & sensibilium maxime modo resolutiuo traditas: vt apparet ex libris naturæ Aris. fortassis et logicę. Gal. similiter necubi fere visus est vti compositiua nisi in libro elemētorum fm sententiam Hip. Ad aliud dicendum q̄ Haly. minus bn̄ dixit. vnde plures sequaces ipsius in baratrum ignorantiæ detrusit: uel q̄ inquit geometrę bn̄ sciunt eam, sed nō q̄ vtantur ipsa: quia si sciunt demōstrationem pp quid: sciunt & quia: cum sint connexæ & in eadem parte doceantur artis: non tn̄ vtūtur sed compositiua magis. Itē qn̄ dicit q̄ Ari. posuit ipsum in analeticis: dicam q̄ vtēdo plus in libro priorum, & docendo, & vtēdo plus in libro posterio. Ad quartum iā apparuit quid dicēdū.

Tx. cō. 1. T. cō. 10.

Secundo aūt circa p̄dicta cōtingit dubitare: quia quidam voluerunt. q. cum prędictis q̄ doctrina resolutiua esset eadem cū iudicatiua: dicta a Græcis analetica. Cōpositiua vero idem quod inuentiua quæ ab eisdem topica nuncupatur: & cum illa procedat per signa & posteriora. hunc. n. modum plus seruat qui inuenit. Similiter & compositiua per talia stabilietur: quorum motiuum fuit: quia hanc diuisionem doctrinæ in resolutiuam, & compositiuam voluerūt reducere ad illam Ciceronis & Boetij in iudicatiuam & inuentiuam. Sed dicendum ipsas deficere: qm̄ diuisio Ciceronis & Boetij superior est: & totius logicę diuisiua: hæc aūt solum partis ipsius demonstratiuæ. Nam ad partem iudicatiuā reducitur cōpositiua et resolutiua: cum ille qui iudicat debeat iudiciū suum cum probatione, & diligenti examine inferre, vt iudex habeatur iustus: & iudicium rectum ad neutram partem contentionis declinans iniuste. Ad inuentiuam quoq; non ducitur aliqua doctrinarum ordinariarum verarum: cum ipsa sit topica ex quibusdā signis extraneis, & forinsecis procedens. Resolutiua tn̄ si procedat ex signis siue significationibus proprijs, sunt inseparabiles, & familiares: formam maxime cōsequentes & nō materiam vt alia. Dubitatur & tertio: qm̄ dixerūt quidam q̄ doctrina resolutiua cōtinet sub se compositiuā: fm quendam demum regressum. Et mouebantur fere sicut primi: quia Arist. docet resolutiuā in. 1. poste. & docet demōstrationem pp quid componere principaliter: quo et modo vtuntur geometræ: cum tn̄ Haly. dicat q̄ resolutiua fiat per demonstrationem quia: compositiua vero per pp quid. Ad quod rn̄dent dicentes q̄ in doctrina resolutiua ē duplex actus. s. resolutio q̄siti in suas cās: & alius est regressus ex causis super quæsitū. vn̄ quo ad primū processum pōt dici q̄ in doctrina resolutiua fiat demōstratio, qua proceditur de effectu ad cām: sed quo ad secundū fit demonstratio pp quid: quia fit processus in regressu hmōi a cā super effectum: sed quia i doctrina compositiua incipitur a causis & proceditur ad effectū solum: sicut dicit Gal. iō fiunt demonstrationes in ea solum pp quid. Et istorum quidem sermo magis est deauratus: q̄ aureus hic, & in plerisq; exīs. Huic aūt opinioni phātasiam p̄stat sermo Halyabbatis superficietenus intellectus. Loquēs. n. de resolutiua doctrina ait. At cōuersionis via est vt speculetur quis quod scire desiderat: ponatq; illud sua in imaginatiōe ab eius principio vsq; ad vltimum: tunc ab vltimo eius reuertens incipiat per conuersionem: considerabitq; unamquāq; eius partem ex quibus illud quod componitur: nec sine eis fit: donec ad principium redeat: vr̄ igitur sermo apparenter hic sonare q̄ in resolutiua doctrina intercidat regressus: & sic compositiua locabitur sub ea. Ad quod dicēdum q̄ doctrina resolutiua: & compositiua nūq̄ pn̄t in idem formaliter coincidere. sunt. n. ex opposito diuisæ sicut demonstratio quia, & pp quid: talia vero nūq̄ coincidūt: vna nāq; spēs opposita non iuuat alteram ad esse. Boe. 4. topi. sed fortassis idem subiecto: idem. n. est processus in vtraq;: sicut via ab Athenis ad Thebas est eadem & contra. Sed ista quidem identitas est materialis: hic autē quæritur identitas formalis & nō terminorum, ea enim diuersitatem inducit in scia. non tn̄ negandum quin in sciam traditam vna doctrinarū non possint cadere modi doctrinæ aliarum ordinariarum vel inordinariarū: sicut

B

F

G

H p̄mo theorice. c. 3. ast medum.

L sicut apparet per Gal. in techni vtetem doctrina diffinitiua: & tñ vtitur improprie doctrina cōpositiua: qñ nititur probare hoc principiū. Ois cura fit per contrariū: inductione & syllogismo. Ad eorum quoq; sermonē
Libro 5. tex. c. 23. quid dicendū patet per illa quę dicta sunt ad primos dubitantium. Ad sermonē Haly. dicēdum q sophisma est feriei. Ipse.n. quinq; doctrinas numerauerat: quibus enumeratis resumens ait. At conuersionis via est: & demū proponit quiddam cōe in vtraq; doctrina.s. resolutiua & cōpositiua dicēs: vt speculetur quis quod scire desiderat & reliqua: et prosequēs specialiter de doctrina resolutiua inquit. tūc ab vltimo eius reuertēs. &c. Quod autem hęc sit resolutiua simpliciter apparet: qñ dicit nec fine eis fit: donec ad principium redeat: et deinde subdit exemplum: vt hois corpus quod diuiditur in mēbra instrumentalia, & illa in consimilia, & reliqua. Et demū resumit spāliter de doctrina compositiua dicens. At vero
K cōpositionis uia huic est contraria. Incipiens enim. &c.
T.c.10. Propter huius.4. sciendum q diffinitio est triplex. poste.2. Quędā enim est principiū demonstrationis vt tonitruus est extinctio ignis in nube. Seu ira est appetitus vindictę. Alia est demonstrationis conclusio ceu tonitruus est continuus sonus in nube. Aut ira est feruor sanguinis circa cor. Alia quoq; est demonstratio sola positione differens.i. debita ordinatio figurę & modi terminorum: vt tonitruus est sonus continuus in nube pp extinctionem ignis in nube. Vel ira est feruor sanguinis circa cor pp appetitū vindictę. Diffinitio siquidē a diffinito nō differt: nisi sicut explicitū & implicitū ſm Eu-
T.c.17. 7.com.3 Diffinitio quo modo inuestigetur. stracium ethi.1. Est.n. diffinitio rō quam signat nomē. 4. meta. Qualiter aūt diffinitio sit venabilis difficile est videre. poste.2. non.n. potest demonstratione hoc fieri, quia ipsa est syllogismus. Sillogismus aūt est per mediū
L diffinitio vero rei cōuertit cum re: & pdicatur de ipsa in quid. Oportet igitur si quis vult concludere extremum maius esse diffinitionē minoris: ut medius terminus conuertat cū vtroq; extremo, vt ipse sit pdicatus de minori ex via quid est & ęqualis: & maior pdicatus de medio ex via quid est & equalis: nisi enim fuerint i syllogismo istę duę conditiones, non sequit maius extremum diffinitionem minoris: sed sequitur tm̄ quod est inuētum rei: sed exītibus prędictis cōditionibus in syllogismo contingit q fiat petitio eius quod est i principio: nā si ostendatur q diffinitio aię sit numerus motus se ipsum mouens sicut videt Ptolomei per hoc.s. q aia est causa vitę per se: ergo aia est numerus mouens seipsum, tūc medius terminus ęque erit diffinitio minoris, ut maius extremū & erit vtraq; diffinitio una: diuersarum tñ interpretationum & diuersorum vocabulorū idem significantium. Si igitur per vnā inuentam diffinitionē ostēditur altera
M in eadem inueniri: cū in vna intelligat altera: et rñdeatur sibi inuicem ęqualiter in qōne de quid est. Manifestū q iam oñditur idem per seipsum: & ita petitur quesitū primum. Ex his igitur videtur q non est possibile demon-
5. poste. c. 17 strare super diffinitionem. Neq; ēt videtur hoc possibile syllogismo hypotetico: sicut ēt dicit. Aris. queadmodū in contrariis sępe diffinitionē venantes dicimus: si diffinitio sanitatis est causa faciens actionem, tunc & diffinitio ęgritudinis erit causa nocēs actioni: sed diffinitio sanitatis ē illud: ergo & diffinitio ęgritudinis erit hoc: qm̄ qui incedit hac via in inuentionē diffinitionis est petens quod est in principio: propterea quia inuentio ipsius est q scia in diffinitionibus contrariorum, & ignorātia sit ſm vnū modū: unde oñdit aliud per id quod per ipsum ostenditur, quod est petitio diffinitionis: et si forsan esset diffinitio vnius contrariorum notior aliqñ, non accideret hoc ita oi loco. Et pp hoc qui ponit q per diffinitionem inuenitur diffinitio semper & in oi loco: conuenit iam q petat diffinitionem. Neq; iterū potest diffinitio

inductione probari: eo q per inductionem ostenditur q N
res inuenitur rei dictione prędicatiua: diffinitio autē est dictio expergefaciens de substantia rei conditionalis & consecutiua nō pdicatiua. Etiā Diffinitio est qualiū siue vniuersaliū in techni. Inductio vero singulariū: sic ergo non potest nec syllogismo nec inductione ostēdi: ita.s. q diffinitio sit ex istis argumentis conclusa ex necessitate. Restat ergo nunc inquirere vtrū per viā diuisionis sit possibile inuenire diffinitionē: dicat igitur q Ari. dicit q via diuisionis non est proficiens: vt inueniatur ex ea aliquid ignotum: nedū q inueniatur ex ea diffinitio.2. poste. Nā non oportet q dēt conclusio sicut ex via concessionis: sed ex via qua sequitur de necessitate ex aliquibus que concessa sunt. Nam si volumus ostendere q hō est aial ambulans hñs duos pedes ex diuisione: tunc nō est alius modus q̄ iste: vt dicatur ceu apparet de partibus aialium primo. hō aut est aial vel nō aial: & qñ con- O
ceditur nobis q est aial: procedamus & queramus: si est C.p.2. & 4.
ambulans aut non ambulans. Et qñ concedit q est ambulans: dicimus post illud q aut est hñs duos pedes, uel est multipes. Et qñ concedit q est hñs duos pedes aggregamus oia concessa nobis & dicimus q hō est aial ambulans duos pedes hñs: & hoc non est aliud pter concessa: cū oporteat conclusionē esse aliud ab his qui cōcessa sunt, ex quibus sequitur. Secundo ēt priorum dicit q in diuisione qñ conamur per eā aliquid ignotū ostendere Cap.7.
cōmittitur petitio: vt hō aut est rōnale aut irrōnale: sed non irrōnale est: ergo rōnale est. petit.n. propterea quia hoiem non esse irrōnalem non ostendit: nisi per hoc q est rōne vtens, & rōnale: ergo id quod ponit in pmissa ostenditur ex conclusione. Sed tñ sicut vult Aristo. & si via diuisionis non sit per syllogismū, est tñ vtilis in syllogismo: nam qñ pmittitur diuisio q hō aut est aial, aut non aial: deinde si est aial non euadit quin sit aut gressibile, aut non gressibile: & si gressibile aut bipes, vel mul- P
tipes: deinde ostendit per syllogismū q est aial: non, nō aial: & q est gressibile, & q est bipes: & non, non gressibile, neq; multipes: aggregat nobis diffinitio hois ex his syllogismis. Sed istud non fit semper: sed qñ sunt genera quę diuidūtur nota rei de qua pdicant. Et qñ fit diuisio in qua non cadit error: vt quia.s. in differentias primas & non in differētias quę comitant a longe: vt si diceretur aial aut est sanū, aut est ęgrum: nā per talem diuisionem huius generis non inuenit diffinitio hois. Qñ ergo cōceditur q genus diuisum est inuentio rei: cuius queritur diffinitio: & non errat in diuisione & transitur: donec peruenitur ad spēm cuius intenditur diffinitio: tūc iam exit diffinitio per viā diuisiōis ex necessitate. Propter quod sciētia prouenięns ex ea per hunc modū: neq; est ex syllogismo: neq; ex spē scię prouenientis ex syllogismo, Q
sed inuicē similantur in aliquo: verumtñ similitudinem non est opus hic referre. Sic ergo videt per diuisionē diffinitionē inueniri posse. Boetius ēt libro diuisionū hoc innuit qñ dicit q in eodem diffinitionis diuisionisq; rō versatur: nam diuisionibus iunctis, vna cōponitur diffinitio. Ars quoq; & regula diffiniēdi ſm ipm est vt proposita spē diffinienda sumatur genus eius: & diuidatur per differentias suas primas: & adiungatur vna earum quę de spē predicatur generi: & videat si ęquatur spēi: nā si ęquatur, sic erit eius diffinitio completa. si aūt nō, tunc diuidatur differentia similiter in alias suas primas & differētia addatur predictis illa quę pdicatur de spē: & inspiciatur iterum si ęquat. nā si non: tunc fiat hoc iterum, & iterū donec ęquentur: & ita uidet diffinitio non aliud q̄ compositio diuisorum: pp hoc quidē Cōmentator i principio de aia. Cū manifestū sit q aliquis vn Lib. pmo cō. 5.
modus seu via cōis est quo inquirimus in unoquoq; qd sit quęrendū est quis sit ille utrū ex prioribus vt demonstratio: sicut dicebat Hip. aut ex posterioribus sicut procedit

A cedit diuisio velut sensit Plato: aut sit aliqua uia media: vt compõnis via, quæ est collectio diffinientium per diuisionem inuentorum & compõnem eorum: quam dedit Arist. i posterioribus. Vr igitur genus doctrinę quo inuenitur & extrahitur diffinitio ipsa via diuisionis & collectiõe & aggregatiõe diuisorũ, donec ęquaẽ ei quod intenditur diffiniri. Sed q̃uis videatur per viam diuisionis melius q̃ per aliq̃ aliam viam extrahi diffinitio: tñ adhuc accidit dubium i hac via: sicut dicit Arist. pp qd' dubium nõ vr necessario extrahi diffinitio ex diuisiõe. Nam non sequitur qñ prædicatur de hoie q̧ est aial ꝑdicatione separata: & q̧ est gressibile & bipes: ẽt siſr q̧ verificetur prædicatione coniuncta. Perhiermenias. 2. Nã de hoie verificatur separatim q̧ est musicus, & q̧ est bonus: non tñ sequitur coniunctim q̧ sit bonus musicus. Nõ remanet ergo hic aliqua via qua oñdatur diffinitio ex necessitate, sicut oñditur occultum per manifestum.

Ca. 1. circa principiũ.

B Igitur via inquisitionis diffõnis non est aliquod genus doctrinæ ordinariæ stricte accipiendo doctrinam & p se. Ideoq; Gal. hoc considerans: videns ẽt diffõnem plerũq; esse: sicut principia in oĩbus artibus supposita: nõ dixit esse genus doctrinæ quo diffõ inueniatur: sed potius compõnem, & diuisionem diffõnis sic suppositæ appellauit genus doctrinæ. Et licet Arist. de hoc genere doctrinæ non fecerit mentionem: tñ ipse inuenitur fuisse vsus eo in locis q̃ multis in sciarum tractatibus particularibus: quod iõ tacuisse vr: quia hoc genus doctrinę nõ vr aliquid ignotum declarare per notum sicut ex cõclusione: aut fortassis quia nõ vr esse alius modus diffõnis venatiuus: quẽ Aris. dixit esse diuisionem, vel diuisorũ compõnem: q̃ modus diffõnis compositiuus. Nã hic ẽt diffõnis diuisiuus dr: assumitur. n. diffõ & diuiditur i genus & drias: & vnaquęq; driarum diuiditur in sua significata: & vnũquodq; significatum in suas spẽs vsq; ad quendam terminum non descẽdendo ad spẽlissima: neq; prosequendo vnumquodq; q̃tum conuenit: sicut ergo est diffõnis compositio ex diuersis: sic diffõnis expositio ex compositis: & ita vr vna esse vel cõsiſis via.

C Sed Gal. hãc potius posuit genus doctrinæ. s. diuisionẽ diffõnis: q̃ inuestigationẽ et inuentionem eiusdem: quia cũ plerũq; diffões sint suppositæ in scientijs sicut principia, non indigent inuestigatione: sed explanatione. Aut fortassis quia hoc genere doctrinæ maxime nõ vtũtur ad tradendam sciam totam vno simul ordine: imo annumerando capĩa sciæ generaliter: vt habeatur aliqliter memoria totius sciæ: nam habitis uniuersalibus capitulis: facilem habet hõ progressum ad particularia capitula: & eorundem facilem memoriam. Non aũt vtimur eo ad particularia quæsita scientię declarãda sicut alijs. Et pp hoc subtiliter inspiciendo posset dici q̧ vtimur eo ad memorandum non ad discendum, vel docendum: iõq; Arist. hanc doctrinam esse non posuit: ea tñ ẽ usus: qm̃ medium in demõstratione est subiecti diffõ, aut passionis fm quosdam. Largius aũt Gal. hoc considerans vocat id esse doctrinam: aut forte quia hac specie doctrinæ non indigemus nisi ad longitudinem artis abbreuiãdam: cuius cã inter cęteras scias necessaria fuit in medicina: qm̃ lõgior est alijs, & simul opus est vt habeatur memoriter pp opus quod fit ex hac doctrina. Et iõ credendum est q̧ in sola medicina dignum sit de ea fieri mẽtionem.

D Amplius cum diffõ quę existit demonstrationis medium, sit subiecti, vt volunt peritiores: & de subiecto supponatur quia est, & quid dr per nomen: similiter & de diffõne: nihil ergo probabit. Restat aũt nunc prædictam doctrinam exemplo declarare. Id aũt conueniens est q̧ præ oculis habeatur a Gal. quod est vt assumatur diffõ medicinæ & diuidatur sicut supradiximus, & declareẽ oẽ illud cuius intellectu indigemus in vnaq̧; partium: ita tñ q̧ a generalibus summis nõ declinetur. Circa vero hoc genus doctrinæ contingit dubitare: quia vr genus quoddam termini compositiuum, sicut termini resolutiuum, vt correspondeant velut doctrina compositiua, & resolutiua. Dicũt quoq; quidam q̧ hoc genus ad compositiuum reducitur. Alij uero q̧ nõ est ordinarium: eo q̧ partes diffões venatur per accñtales ꝓprietates, & non per principia essentialia rei: quia illa principia in suo genere non habẽt principia. Ego aũt peritioribus assentio q̧ genus compositiuum diffõnis est necessarium: sed nõ debet tangi sed supponi pp duas causas: quarum una habetur ex compõne rei ex suis principijs: alia quidem: qm̃ non per quodlibet genus extrahitur q̃situm: sed diffinitio medicinæ quam intẽdit hæc scia nõ inquiritur sed supponitur: & si inquiratur habetur per compõnem principiorum eius, & cãrum quæ habẽtur ex alijs scientijs. Et pp hoc Gal. diffinitiuam comparauit resolutiuæ, non aũt compositiuæ.

F Sed si quis diceret illud solum certificari de primo suscepto puta medicina non aũt de contentis sub illa. Dicendum vt visum saltẽ fm Gal. q̧ tñ prosequitur diffõnis expositionẽ seu explicationem: non autẽ inuestigationem: aut inuentionem: et iõ non fuit eius termini compositiuam subdere. Propter huius quintum sciendum q̧ descriptiua & diuisiua doctrina videntur differre a vera doctrina ordinaria: qualis est diffinitiua resolutiua magis & maxime cõpositiua: immo doctrinæ videntur ipsi simpliciter ordinariæ: quia tñ Aristo. & Boetius vt apparuit vtuntur diuisiua. Halyabbas aũt & hãc & descriptiuam ponit cum alijs tribus: cuius oppositum dicit Haly. & innuit a Gal. vt q̧ descriptiua, & diuisiua non sunt ordinariæ: quia per eas non extrahitur quæsitum: per accidentalia enim fiunt: dicendum q̧ tñ sunt tres: sicut vult Gal. & Haly. quarum proprior ẽ compositiua: impropria vtcũq; diffinitiua: media aũt resolutiua: q̧ aũt ita sit declaratum est ex prius dictis.

G Sciẽdum tñ q̧ quidam voluerunt descriptiuam ad diffinitiuam reducere: diuisiuam vero ad resolutiuam: dicentes q̧ Gal. dicit doctrinas ordinarias non nisi in comparatione inordinariarum, q̃ fiunt per media & exempla. Hoc aũt dicere non sapit veritatem & mẽtem Gal. cum ipsemet refutet descriptiuam: eo q̧ non sumit terminum optimum: quem et qdã substantialem nominant: sed et accñs coassumit ex quo fiunt notiones: non autẽ diffões. Sed de diuisiua non oportet sic simpliciter iudicare: cũ. n. diuisio sit fm Halyabbatem septem modis: dicit nãq; vnum modum diuisionis speciei in indiuidua: quod non placet Boetio libro diuisionum: separauit primitus diuisionem in p se & per accñs. Per accñs quidem in tres modos. s. subiecti in accñtia, accñtis in subiecta, accñtis in accñtia. Per se aũt diuisionem iterum in tres disiũgit modos, videlicet in diuisionem generis in spẽs, totius integrantis in suas partes, & vocis æquiuocæ in suas significationes.

H Inter quas diuisio quæ ẽ generis in spẽs essentialis exñs est potens modum quendam cãre sciẽ: pot. n. modus quidam sciæ cõsurgere, qui fortassis non parum adminiculatur ꝑdictis tribus vt oñdetur doctrinis. Ad inducta igitur dicẽdum q̧ iam apparet q̃uo diuisiua non est doctrina ordinaria uere. Quid aũt doctrinis conferat, apparebit. Similiter si Aristo. aut Boetius vtitur ea: non vtitur vt doctrina ordinaria. Eodem modo Halyabbas qñ dicit doctrinas esse quinq;: non addit ordinarias: vt diuisio fm plures eius ptes, & descriptiua fm oẽs: nisi ipsa ꝑ diffinitione accipiatur vera: cum illius lateant partes: non sunt simpliciter doctrinæ ordinariæ: sed potius fm qd: vt oñsum est ẽt prius. Restat nunc videre q̃uo hæ quatuor inuicem differant, & qualiter conueniant v3 diuisiua per essentialia facta, compositiua, resolutiua, diffinitiua. Dicendum itaq; q̧ a diuisiua differũt resolutiua & compositiua; quia ille post resolutionem, aut compõnẽ probant

I probant per effectũ, aut per cãm quod assumunt: hęc vero simplr sequestrat genus in suas partes essentiales: nõ aũt probat: vt aialium aliud hõ, aliud bos. Conueniũt aũt: qñ diuisio fuerit per se: quia resolutiua interdum vtitur diuisiua: puta qñ effectus unus in pręs resoluerẽ cãs: vt i exemplo resõonis de oppilõne apparuit. Nam q̃dam fit ab humoribus: alia a compõne frigida: quædã a stipticitate contangentis, vt aeris mineralis, aut aquæ sulphureę uel hmõi. Constat. n. φ hic est modus diuisionis: cum sit sectio vnius in multa: silr ẽt ipsa vtitur compositiua: qñ cã in plures diuisim confertur effectus. Qñ vero una cã unum simpliciter producit effectum: illi ppꝛie est compõ, aut vt dictum est resolutio. Differt ẽt a diffinitiua: & sibi congruit: distat quoq̃: eo φ diffõ per plura noia explanat, & notificat diffinitum coniuncte, diuisiua vero cum quadam indeterminatione aliqualiter manifestat quod in diuiso continetur: sibi aũt conue-

K nit qm̃ diffõ vtitur qñq̃ vt apparebit per se diuisione. Diffinitiua itidem differt a resolutiua et compositiua: in eo quidem quod illæ probant ignotum per notum: hæc aũt solum explicat in singularia. Cõuenit vero illis: qm̃ diffinitiua termini primo utitur resolutione: nisi aliquid primum resoluendum in mente quęsitum diffiniatur ut est medicina: sed postea vtitur resolutione: & hoc qñ effectus in vnam refertur cãm: aut etiã compositiua qñ cã vnum producit effectum: qñ aũt effectus in plures ducit cãs aut ecõuerso, tunc utitur diuisione, sicut apparet qñ dicitur φ sanum dicitur tripliciter. s. corpus. cã, & signũ & similiter ægrum, & neutrum: in hoc. n. diffinitiua diuisiua vtitur doctrina. Descriptiua vero quid dr̃iæ hẽat & affinitatis cum alijs, ex his apparet, qm̃ a diffinitiua quidem differt, eo φ ex pluribus vt multum differentijs ta vtitur: & ẽt quia genus vel dr̃iæ sunt accñtales. Con-

L uenit vero quia explanat licet aliter: & qm̃ alterũ ipsius vt genus vel dr̃ię sunt essentiales: ut dr̃la visum est tertia. Sic igitur ad alias tres tm̃ ꝑprie doctrinę sunt ordinarię.

SVPEREST ERGO nũc quartum principalium expedire. v3 præinducta contra determinatam veritatem remouere. Dicendum itaq̃ ad primum & secundum, φ doctrinæ ordinariæ potiores sunt in numero trinario: & φ non oĩs scia vel doctrina dicitur ordinaria: nisi ordine quodã particulari & improprie sumpto. Ad tertium dicendum φ est dare ordinariam vt oĩsum est doctrinam: nec tñ oportet primam cãm quæ nõ sit illius generis cognoscere oĩno: qualis est Deus: cũ cã superior & immediata post aliam in illo genere sit suf- Te.cõ. 31. ficiens: vñ. 2. phy. Oportet semper cãm summam vniuscuiusq̃ quærere: non. s. in esse: sed in illo genere. vt hõ ædificat: qm̃ ædificator est: ædificator aũt est ẜm ædifi-

M catiuam, huius. n. non oportet aliam cãm quærere: uerũ hic standum similiter & in proprosito. Aut fortassis sicut volunt plures nihil perfecte possumus scire in hac uita: cum cãs ignoremus priores. Ad aliud dicendum φ vna est doctrina ordinaria: si ea in potissimo esse suo sumatur: vt declaratum est prius. Similiter ad quintũ apparuit quid dicendum: puta qũo artes oẽs ẜm rõnem consistunt ex resolutiua. Ad aliud dicẽdum φ illa est identitas materialis, quæ non vnificat vel plurificat doctrinas: verum illud operatur (vt dictum est) idẽtitas formalis. Ad septimum iam patuit per dicta & ad octauum quodammodo. Aut ad hoc dicendum φ licet diffõ & diffinitum sint idem subiecto, inq̃tum tñ vnũ est quid confusum & implicitum: aliud determinatum & explicitum, sunt aliud. est. n. diffõ diffiniti esse iudicatiua & expositiua: cum sit ratio quam signat nomen.

Ad. 9. 10. 11. 12. quid sit dicendum ostẽsum est prius. Demõstrationes realiter quot sunt. Ad. 12. tñ spãliter dicendum φ demonstrationes realiter non sunt nisi duæ. s. ꝑp quid, & quia: nam demõstratio ꝑp quid, & quia: idem est cum demonstratione simpliciter. Est aũt demonstratio simpliciter qñ cã, & effe-

N ctus sunt similiter noti: quod in mathematicis euenit: rãro autem in naturalibus occurrit: vnde Commentator principio phy. Si contigerit vt notum apud nos: sit notum apud naturam: tunc demonstrationes in hac scia erunt causæ, & esse: & si contigerit vt nota apud nos: non sunt nota apud naturam: q̃ non sunt priora in esse, sed posteriora: tunc demõstrationes datæ in ista sciẽtia erunt signorum, & non demõstrationes simpliciter. In rebus nãq̃ naturalibus nota apud nos: non sunt illa q̃ sunt cognita simpliciter. i. naturaliter: quod est cõtrariũ in mathematicis: illa. n. quæ sunt cognita in illis simpliciter: & sunt cãæ priores in esse, sunt cognitæ apud nos: non tñ intendit Cõmentator φ mathematicus cõstruat demonstrationem simpliciter tanq̃ aliam ab illis duabus: sed φ facta demonstratione ꝑp quid qua utitur mathematicus: effectus simpliciter notificatus ab ea per

O cãm, est ẽt ita notus quo ad nos, ac si ad ipsum foret facta demonstratio. Ad. 13. iam dictum est sufficienter.

Ad aliud dicendum φ vt apparuit resolutiua procedit per demõstrationem quia, vt compositiua: ꝑp quod reducuntur ad iudicatiuam. Inuentiua vero non est demonstratiua, sed probabilis, & extranea. Ad. 15. dicẽdum φ similiter innotuit quid dicendum: neq̃ ẽt Haly. dicit doctrinas ordinarias fore. 5. verum doctrinas simpliciter profert. Ad. 16. dicendum φ tres sunt doctrinæ verius ordinariæ: aliæ vero non sunt simpliciter: sed ẜm quid & improprie: q̃dam earum dictæ valde ordinariæ: & iõ post demõstrationes ordinarias doctrinas constituentes dixit Commentator. Et maneries doctri- Auer. I. proemio phy. circa fin. næ diuisionis &c. vt innuat φ non sunt doctrinæ ꝑprie ẜm ordinem currentes. Sic igitur in his huius veritas q̃si

P tĩ perstringatur neq̃ alicui medicorum quod dictum est arduum & vanum esse videatur: cum quęsitum sit physicum & secretum ualde: non aũt medicinale.

DIFFERENTIA. IX.

QVOD NATVRA humana non sit debilitata ab eo φ antiquitus vr̃. Primo quidem qm̃ quod generatur, aut generatur ex quodam finito, aut infinito. non ex infinito: qm̃ nõ est dare ipsum phy. 3. & primo T. cõ. 48. cœli & mundi: unde primo de generatione aialium. Na a. te. c. 33. vsq̃ ad te. c. 75. tura refugit infinitum: generatur igitur ex finito: quod Ca. 1. post medium. quidem non posset esse: si natura in generatione semper procederet debilitando. Iã dudum. n. generatio cessauisset ẜm peripateticos æternitatem mundi asserentes: similiter et ẜm sermones legum mundi generatio aut oĩno iã cessasset, vel manifesta iam appareret debilitas: cum grãde spatiũ a mũdi generatione hucusq̃ ponatur siue ẜm Indos, seu Persas, aut Iudeos, siue Christicolas idẽ cõsi-

Q derare velimus: vt oñdi in tractatu quem de motu cõstruxi. 8. spheræ. Amplius si natura esset debilitata, uel hoc esset ex parte naturę superioris, vel inferioris: nõ quidem superioris, qm̃ superiora sunt perpetua & incorruptibilia: optimam & perfectissimam vitam toto æterno deducentia: q̃ nec aliqua rerum exteriorum ab ordine suo distrahit, nec tp̃s ea senescere facit primo cœli & mundi: & libro de mundo: neq̃ ẽt ex parte naturæ infe- T. cõ. 100. rioris: puta rõne generantis: nam generatio nõ fit ex substantia generantis: sed ex eius superfluo: ne emissione substantiæ generantis generans corrumpatur: & sic generatio in nihilum cõuertatur. dr̃ia. 34. Rursus: oĩs Te. cõ. 25. motus naturalis, & ordo naturæ fortificatur in fine: primo de cælo: cum proprie perfectionem magis attingat: conseruatio vero naturæ consistit in quodam motu & ordine naturali: ꝑp qđ non solum non debilitatur nũc verum ẽt fortior debet esse q̃ antiquitus tẽdens in finẽ.

Adhuc videmus diſõnem ætatũ & sermones de eis ab antiquioribus medicis dictos: tp̃e ẽt moderno verifi-

cari:

A tati:vt ab antiquissimo Hip.& alijs:iuxta & illud psalmistæ. Sic aũt in potentatibus.80. annis & amplius labor,& dolor. Natura igitur humana nõ est ab eo quod antiquitus debilitata.

IN OPPOSITVM quia priscis tpibus hoies fuere lõgæuissimi:magni corpe & viribus robustissimi: pulcherrimi ut gigãtes: uñ Solinus mirabilis. Corrupta nãq; successione nostri proles tpis per nascentium detrimenta. Itidem quod est in vltima parte sui periodi seu ætatis debilitatum est:hæc.n.natura eius: cum sit via in corruptionem: sed talis est ætas nunc instans: septima. vz.& vltima fm legiferos a Chro citra:uñ Apostolus. Sumus in quos fines seculi deuenerunt. Adhuc totus hic mundus infimus senescit & corrumpitur continue: vñ methaurorum.1. Vbi nunc est arida, olim fuit mare & econuerso. Rursus vnumquodq; debilitatur p distare a suo principio libro de mũdo: quia.n. ista terrena fuerunt remota a commodo diuino, existunt corruptibilia plena multi turbinis: quod & ex libro apparet de causis: sed natura humana moderna multũ distat a suo principio & fm mundum generantes:puta ab Adã siue a Deo pp quod remanet debilitata. Palin fm Mesue de consolatione simplicium medicinarũ. Elleborus albus tpe isto intolerabilis est: & sicut venenum perniciosum pp naturæ debilitatẽ:pp quod Serap. in primo eius breuiarij cum Alexandro affrodisio: & nigrum qui minus est albo effrenis:fore nunc ait dimittendum & loco eius lapide vtẽdum laçuli:quod & ad multum minores nũc q̃ antiquitus doses indicant medicinarum. Amplius secundo de hystorijs aialium. Quæquidem paucos & minores sunt dentes habentia breuioris sunt vitæ & debiliora existunt vt multum:nunc aũt plurima generatorum solum.28.generantur dentibus: antiquitus fere vniuersis habẽtibus.32. Natura itaq; humana: ab eo quod antiquitus fuit:iacet debilitata.

(Cap.5. In pricipio — B — Cap.22. Versus fi. — Cap.3. In fine. — C)

PROPTER PRIMVM vero sciendum q duplex existit natura quidem naturans ut primus:sicut quidam theologiçantes dixerunt: & natura naturata q̃ est princip ium motus & quietis eius in quo est primo, p se,& non fm accñs.phy.2. Naturæ nanq; motus est in seipsa ab altera exñs natura hñte spẽm actu: q̃ i hoc arti opponitur,cum sit pirncipium & spẽs eius quod fit i altero:secundo de generatione aialium. Sub hac aũt secunda natura dicta per prius de forma:consequenter de materia:minime vero de priuatione, medicus multos naturę locat modos. Sumitur.n.pro cõplone, natura iuxta illud quod dr̃ hoc est naturæ calidæ. Accipitur etiã pro cõpõne & pro virtute regitiua: q̃ est oium corporis virtutum congeries:secretorum libro. Sumitur & pro cõsuetudine. Est nãq; q̃dam natura cõsuetudo dña.98. Accipitur & ab Haly. pro persona quæ apud Boetium de duabus naturis est naturæ rõnalis indiuidua substãtia. Sumitur & interdum pro colli matricis extremitate, ac pro ficteri:iuxta illud. Si natura fuerit soluta. Dr̃ & natura natiuitas seu nascentia: vt siquis extendat siue producat hanc lr̃am.phy. primam huius nois physis.i.naturæ apparens.meta.5. vñ apho.2. Crassi valde fm naturam.i.natiuitatem Cõmentator. Boetius quoq; de duabus naturis naturam quatuor suscepit modis:aut cõissime pro omni re substantia,vel accidẽte:cuius talis extat diffõ. Natura est earum rerũ quæ cum sint quoquo mõ intellectu capi pñt. Sumitur & cõiter prout de solis dr̃ substantijs:& tũc est vel quod facere, aut qd' pati possit. Duplex.n.substantia corporea,& incorporea. Suscipiturq; proprie pro corporea, q̃ motus est principium fm se & non per accñs. Accipitur & proprius pro naturæ diuersitate:ceu aliam dicimus q̃ auri naturam,& argẽti: q̃ vnamquãq; rerum dña est informans specifica. Humana quidem ab hoie denotata: quę hois in se continet

(Te.cõ.3. — Cap.1. Versus fi. — In pricipio Tertio technis. cõ.66.in fine. — D — Te.cõ.5. Apho.44.)

participationem: debilitari vero dicitur cum a viribus olim habitis ad actus lõgius discedat, aut tempore sup sit breuiori:antiquitus quidem quod multum a præsenti in se est distans.

E

PROPTER SECVNDVM sciẽdum q̃dẽ q vt resonant sermones legũ & mosaicę præcipue:natura humana debilitata est ab eo quod antiqtus existebat. cuius quidem signum est:qm̃ audiuimus hoies a mundi generatione & circa productos longeuissimæ vitæ extitisse:sicut ex Moyse colligitur geneseos libro. Adam.n. 930. vixit annis. Matusalem vero.969. Noe vero.700. cum Habraam & alijs. Consequenter aũt ab illa longęuitate minoratos velut Moysen: Dauid & Aron cum leuiticis:sicut per eundem ibidem apparet dicẽtem. Nõ permittam spm̃ meum in hoie:quia caro est ultra.100.et 20.annos. Hęc nãq; est uita hois naturalis fm & astrologos:tanti.n.sunt anni solis maiores. Nunc aũt ab eo termino est ętas humana minorata:cum cõiter uix extẽdis 80. annorum spatio:vñ Commen.2. de generatione & corruptiõe. Medici dñt q tps iuuentutis in hoie sit vsq; ad.35. annos. Et pp hoc uita naturalis sit.75. annis. Et iõ dixit Machometus q vita est mediocris in.70.&.60 annis. Tpe aũt grã.1149.floruit Commen. vt.2. innuit cœli & mundi. Amp.idem rõne persuadetur: qm̃ cũ natura humana nõ posset saluari in seipsa: eius miserta est sollicitudo diuina dans ei virtutem generatiuam: vt saluaret in spẽ.secundis de aia,& de generatione aialiũ. Huius aũt salus & permanentia non est simpliciter & p se:sed per accñs & admista rei corruptibili exteriori: vt vsu sex rerum non naturalium consideratarum a medicis constituta in vita pñti:in futura vero incorruptibilis & perpetua velut in seipsa sine nectare pmanens:& nullo vniuersaliter egens exteriori adminiculo corruptiuo. Sic aũt est q longe melius est in seipso in incorruptione, q̃ in corruptione & per aliud remanere:& ideo Deus cuius est cuncta ordine quodam disponere.12.meta.naturam itaq; produxit vt debilitando procedens finiatur demum:vt tandem vita oino relicta corruptibili accidẽtali, substantiali & perpetua fruamur in cœlis cum eo. Et iõ ceu tactum est cum simus in quos fines seculi deuenerũt:merito igitur fm leges natura humana existit nũc debilitata:tum viribus:tumq; breuiori spatio temporis mensurata.

(F — Cõ.58. — al.1150. al.1135. Cõ.111. — Te.cõ.34. Cap.1.in principio. — G — Te.cõ.52.)

PROPTER TERTIVM vero sciẽdum: q cum de naturalibus dessteratur fm Albertum in primo de generatione nihil ad nos de miraculis diuinis,nec & legũ persuasionibus magis absequẽtes quod multoties apparet:q quæ causarum cã voluntate quadam produxit añte:nil ad pñs de miraculis ipsius & voluntate scrutandum consequẽti: cum leges uim solam obtineant psuadendi:poli.2. Inquiratur igitur veritas quæsiti ex dictis astrologorum,philosophorum, & medicorum deinceps. Propter quod dicendum q natura humana cũ alijs & q̃ sunt sub orbe lunari aliqñ debilitata extitit, aliqñ fortificata:interdum uero & medium seruat iuxta peritiam pdictorum:quod quidem duplici ad pñs ostẽditur via:astronomica,& philosophica. Astronomica quidem in tres separatur:prima quidem sumitur ex parte stellarum fixarum exñtium in.8.cœlo: & imaginum fere allegoricarum ab indis positarum:cum cœlis & çodiacis signatis aut imaginatis in eisdem. Nam si virtus debeat imprimi in ista inferiora a superioribus, oportet vt illa simplex et immaterialis per media sibi correspõdentia,& homogenea in ista tandem inferiora ordinate transferatur:& iõ siue ponatur octauum cœlum moueri in oppositum noni ab occidente in oriens in.c. annis uno gradu fm sniam Ptolomei longitudine: latitudine vero minus:ceu declaraui in editione huic cõsimili:quã in astrologia cõposui: vñ & spãlem tractatum cũ institeo

(H — Post medium.)

materiali

A materiali oñſuo conſtruxi: qui quidem motus triginta-
ſex milibus annorum termino terminatur: in quo ſm
quoſdam ſtoicos: Pythagoricorum oia reuertuntur
vt prius: vel in.70.annis aut.66.ſicut cōius hodie tenet.
ſiue ponatur illud quod Ptolomeus vocat motū in op-
poſitum noni: retardatio q̄dam.8.ſpherę: eo quod non
conſequatur pp modicum diſtare oino motu primi mo
bilis: ceu poſuit Alpetragius Abuyſac. Inueni tamē tpe
moderno caput Arietis mobilis: ſiſr Cancri: libræ mo-
bilium receſſerunt a capitibus Cancri libræ et Capricor
ni immobilium per.10.gradus &.12.minuta: anno grãe
Quo tpe fuit conciliator.
1303.quo ego Petrus Paduanenſis hunc librum cōſtru-
xi: pp quod iudicantes hodie uerius aſtronomici addūt
10.gradus &.12.minuta motus.8.ſpheræ quęrentes mo
tum verum in.9.motui prius inuento vero calculatiōe i
8.ad hoc vt tali actu capita æquinoctialium & tropico
K rum ſignorum zodiaci mobilis directe occurrāt ſub ca-
pitibus p̄dictorum immobilis zodiaci: vt & uirtutem re
cipiens ſub impreſſore: ſicut declaraui in æditione quā i
diſcordantijs vtriusq; partis aſtronomiæ compoſui. Et
ideo ſiue ponatur mundum ſm veritatem legis noſtræ
incepiſſe: ſeu infinitas circulationes ſm peripateticos p̄-
ceſſiſſe: inferendum eſt q̄ qñ capita mobilium ordinatę
& directe extiterunt ſub capitibus imobilibus: tunc vir-
tus perfectiori modo a primo principio per medias cās
taſr ordinatas, fortiori modo imprimatur in iſta inferio,
ra, cum cāæ tunc ſibi inuicem correſpondeant inuicem:
ex diſtantia ēt tanta p̄dicta & proportione zodiaci mo
bilis ad immobile quidem iam ſenſus oñdit aperte dies
artificiales ſuper nocte eſſe maioratos noctesq; breuia-
tas ab eo quod antiquitus in ſolſtitio hyemali: in æſtiua
li vero contra: vt in tractatu.8. demonſtraui ſpheræ.
Propter quod concludendum eſt tunc naturam huma-
L nam illo tpe vt ſic fortiorem & longiorem extitiſſe. Cū
aūt p̄dicta capitum a ſe recedentia magna deſtiterint di-
ſtantia: & virtute non ita ordinata in iſta inferiora: infer
tur naturam humanam cum alijs hic inferioribus debi-
litatam permanere. Veruntñ aſs priori redeunte capitū
et aſtrorum diſpōne ad p̄dicta puncta: quod poſt nouē
milia annos ſm Ptolomei contingit ſniam: neceſſe erit
iuxta p̄fatos & naturam humanam taliter redeuntem:
itidemq; ſm peripateticorum ſniam vigorari: nā hmōi
oppoſitiones, & tranſmutationes infinities ad nos pue
nerunt: cœli & mundi, et methaurorum primis. Secū
Te.c.22. Caþ.5. Vlti 8
da quidem cā aſtrologica: ſumitur ex planetis & maxi-
me ex cōiunctionibus Saturni & Iouis & ſolaribus ecli
pſibus, & lunaribus vtcūq;. Ex coniunctione nanq; Sa
turni & Iouis in principio arietis quod quidem circa fi-
nem.960. contingit annorum: tunc.n. ſm aſcēdens cō-
iunctionis & dominium eius: ſm ēt locum coniunctio-
M nis eorum ex domibus aut ſm fortunas vel infortunas
locum aſcendentis & coniunctionis aſpicientes variaſ
non ſolum natura humana fortitudine aut debilitate;
longæuitate aut econtrario: immo & totus mundus in-
ferior commutatur: ita q̄ non ſolum regna ſed & leges
& pphetæ conſurgunt in mundo ſignificatiue ſaltē ſeu
cauſaliter in quibuſdam: uolentes prioribus. q. neglectis
reliquas condere: ſicut apparuit in aduentu Nabucho-
donoſor, Moyſi, Alexandri Magni, Nazarei, & Ma-
chometi: Quod & dearticulatur id cōe: fortunatur nāq;
& infortunatur ſm coniunctiones medias Saturni et Io
uis duodecies aut tredecies in qualibet triplicitate factas
quod ſpatium.240.aut.60.menſuratur menſura anno-
rum. Quod ēt magis dearticulatur per minores coniun-
ctiones eorūdem in quolibet ſigno.20.annorum termi-
no. Operantur & ad hoc aliorum planetarum coniun-
ctiones: ſiue binariæ, ſiue trinariæ, aut quaternariæ, ſeu
quinariæ, ſiue ſenariæ, aut ſeptenarię: nam in coniūctio
ne minori eſt diſtinctio mediæ; & i media diſtinctio cō-

iunctionis maioris in centiloquio: et iō in principio me M.
theororum. Hic mundus inferior continuus eſt lationi- Ca.1. poſt principiū.
bus ſuperioribus: ut ois uirtus eius gubernetur inde. Cō-
tingit ēt non minima naturæ permutatio ex ſolaribus
eclypſibus: ſub cōiunctionum antedictarum tpibus va
riatarum ſecundo quadripartiti. Et q̄ ſol eſt cor cœli, ui
ta & aliorum pr cunctorum: vñ Albumaſar in Sadam
ait: ſolem & lunam ēt exiſtere vitam oium uiuentiū poſt
Deum. Quod oñdit inuentum poſt q̄ſdam eclipſim ſo-
larem circa numerum.70. annorum olim factam: poſt
q̄s grādis variatio in iſtis inferioribus eſt inducta: & ma
xime quidem terra reddita eſt ſterilior ſolito: motus etiā
phantaſmatum: ac caledemonum & cacodemonum:
incuborum & ſuccuborum cetus abſcorpti reperiuntur
peramplius: qd' cultui crebro magis aſcribiſ diuio. Na
tura ēt humana magis uſ debilitata: auaritię, et cupidita
ti dedita: mendicantes multiplicati: & maxime qm̄ p̄ceſ
ſit coniunctio Saturni & Iouis in triplicitate frigida & O
ſicca, vitæ & fortitudini viuentium: q̄ ſtat per calidum
& humidum, contraria. Sic igitur vt ſic in eius motibus
natura humana debilitata permanſit. Eſt aūt.3.cauſa
huius conſiderationis ex planetis accepta: ſm q̄ eis de-
betur quoddam regimē cōe in mundo, quo vnuſquisq;
ſua maneria mundum habet gubernare potiſſime p in-
telligentiam ſibi ſm Auer. in trac. de ſubſtātia orbis vir Ca.1.
tute copulatam: & ſi ſubſtantia extra conſiſtat. Huius
aūt intelligentia eſt ſeptenaria ſm numerum.7.planeta-
rum ſeu intelligentia ſeu angeli dicantur. Nā prima q̄dē
eſt Satur. caſſiel. ſecunda Iouis ſachiel. tertia Martis ſa-
mael. quarta Solis Michael. quinta Vene. anael. ſexta
Mercurij Raphael. ſeptima vero Lunæ Gabriel. Ordo
aūt in ducatu eorum exiſtit: qm̄ primo ducit Satur. dein
de Venus poſtea Iup. deinceps Mercu. poſtea Mars:
deinde Luna: demum Sol. Ducatus aūt & regimē vni-
uſcuiusq; eſt.354.annorum & quatuor menſium luna- P
rium: ad ſimilitudinem anni lunaris cōtinētis.354. dies
&.11. treceſimas: & ſm hoc inuentum eſt q̄ cum Mars
mundum gubernaret: factum eſt diluuium pp coniun-
ctionem maxime planetarum in piſcibus. Sub ducatu
aūt lunæ diſpartitæ ſunt linguæ: ſubuerſa eſt Sodoma et
Gomorra: & factus trāſitus a filijs Iſrael de Aegypto:
& multa alia apparuerunt iudicia: ſm naturas & pprie
tates ducatuum planetarum. Nam cum planeta fuerit
de planetis inferioribus paruis & laborioſis: ſicut luna
& Mercurius, debilitatur & inordinatur natura conſe-
quens illorum naturam: ſimiliter et cum fuerit aliquis ſu
periorum in fortuna: pp eorum indiſcraſiam excedentē
complexionem: natura cum alijs peruertitur et debilitaſ
humana. Cum fortitudo, uita, & integritas, ſm philoſo
phos in temperamēto conſiſtat abſoluto ſeu relato: pp
quod & ſub regimine fortunarum & motu ordinato &
diutino procedentium: ſicut eſt Iup. & ſol: aliqualiter cū Q
Venere vigoratur et longæuificatur natura humana: et
iō cum huius ducatus magis vigeat in vna parte vniuer
ſi q̄s in alia, videmus naturas humanas in fortitudine et
debilitate & longæuitate & eius contrario cum alijs di-
uerſimode tranſmutari. Expedita itaq; trina aſtrolo-
giæ via: reſtat philoſophica exequenda: q̄ ēt in tres ſicut
prior ſequeſtratur cās. Vna quidem ex parte permiſtio-
nis & corruptionis elementorum ad ſe inuicem corru-
ptorum, aut pp diluuium ignis, ſicut recitatur i Tymeo
aut pp diluuium aquæ: vt notum eſt multis. aut pp alias
tranſmutationes nociuas, & peſtiferas imprimentes cō-
tinue in ſubiecta: ceu apparet in de aere & aqua: vñ.4.
introductorij Albuma. Noe propheta venerandus fu-
giens corruptionem & frigiditatem aeris ex montibus
Armeniæ relinquens archam: in Chaldeam aerem q̄rēs
calidum ſe tranſtulit: vbi & naturæ vigoratę extiterunt
& prophetiæ, ac ſciæ ſunt inuentæ: cum ſm eundem ille
locus

A locus prophetarum & sapientum existat. Sicut contingit pp hiatus, & voragines terrae: vt. 2. methau. vt denotat Vulcanus pp vehementem corruptionem mistorum et maxime aialium intumulatorũ: ex quibus vapores eleuantur in aerem corpora aialium corrumpẽtes parata. febrium. 1. ca. 4. Est & secunda ex parte vsus sex rerũ non naturalium accepta, eo ꝙ hoies nr̃i tpis & maxime in istis regionibus: vbi viget cupiditas, auaritia, gula, & luxuria: debitum regimẽ sanitatis non obseruant: cõtra quos inclamat Gal. apho. 6. Hip. dicẽte pueros & eunuchos non podagrizare. Inueniẽs demum Gal. eosdem aegritudine detentos inquit hoies nr̃i tpis esse amicos gulae & luxuriae: quod non extiterat tpe Hip. & iõ tunc vere retulit pdictos non podagrizare. Erãt. n. antiquitus hoies contenti comestione glandium et castanearum. 3. alimentorum. c. 36. Cum. n. hoies vterentur tunc debita B administratione dietae, & cibis ad latus grossitiei tendẽtibus, eorum naturae fortes erant, & humores compacti & emulsioni resistentes. Et pp hoc Hip. uti poterat in eorum eũone medicinis fortibus vel fortiter eũatiuis q̃les sunt ellebori albus, & niger, euforbium, mezereõ &c. pp quod primo quarta. In terra Turchorum magna requiritur q̃titas scamoneae. Tpibus aũt modernis: quia hoies vtuntur regimine inordinato, & cibis subtilibus, liquidis, & delicatis: compõnem raram, et solubilem, et humores fluxibiles generantibus: naturis inde debilitatis & humoribus cum spiritibus per se resolubilibus factis. per se medicinas non tolerant: vt antiquitus fortiores. Et ex hoc apparet intellectus verborum Serap. Alexandri, et Mesue. Tertia cã sumitur ex parte modi generationis naturae humanae obseruati ab antiquo tpe et moderno. Antiquitus. n. mas & foemella non coniungebãtur nisi in aetate perfecta & membris generationis integratis: quod & nunc phrisones obseruant: cũ non fuerint vt dictum est priores, gulae & luxuriae amici: & iõ C cum generatum sequatur naturã generantis ut plurimũ: primo de generatione aialium: vñ & Damascenũ: Nati ex iuuenibus parentibus principalia membra fortia & sana naturaliter hñt. contrarij autẽ contrariae, fortiores & longaeuiores fuerunt antiqui. Relinquitur igitur naturam humanã tanq̃ ex uigorosioribus principijs olim productam longeuiorem & fortiorẽ extitisse, quod auẽdens Aristoteles vult politi. 7. virum. 35. annorũ & mulierem. 18. copulari: vt vigore seminum & tpe generationis & gestationis prolis concurrant. Propter quod etiã dixit fore pter naturam: aliam mulierẽ ab vxore cognoscere propria: cum proles inde genita gubernetur q̃ pra ue: & sic natura reddit vilificata: tpe vero pñti, quia vir & mulier añ debitum tp̃s cõiunguntur: eo puta quo nutrimentum adhuc oportet tendere in augmentum nutriti: & nõ in superfluum spermaticum: ipsis nondum cõ D sequentibus augmentum: neq; ẽt eius appropinquantibus termino: sicut non solum coeũt añ tp̃s: immo & multoties corpore male dispositi & plurimũ, vt cibis & potibus repleti: cum multum coeuntes, & ebriosi non generent, aut debiliter tertio. 20. problematum. Iõ concludit naturam modernam & vitae periodo & uigore minoratam. Attendẽdum tñ ꝙ licet dictum sit ꝙ natura humana isto tpe ac istis climatibus sit debilitata, et perfectionibus minorata, contingit alijs tpibus, & regionibus fortificari & perfici magis: modo sm ꝙ praedictae cãe tã coelestes q̃ eẽtales pñt sibi in contrarium q̃ sint nunc, cõcurrere: ceu sapit peripateticorum astutia ponens sm infinitas coeli gyrationes & sires eadem & sim̃ia spẽ & numero iterum aduenire: quia quorũ substãtia deperit, nõ redeunt eadem numero de generatione & corruptione secundo. Ex his omnibus concluditur naturam nũc ab eo quod prius imbellicitatam.

PROPTER QVARTVM aũt ad primũ nãq; cũ dicat naturã nõ generare ex ifinito, sed ex finito, cõ E cedat. Et si dicat ꝙ oportet illud finitũ defecisse, & sic naturam cessasse: apparet iam quid dicendum: qm̃ cum natura hic incipiat debilitari, anq̃ debilitetur i plurimum, natura vsis intendens cõseruationem spẽrum, perpetuo in eius addit vigorem, ne decidat paulatine oino. Ad aliud quod dicebatur postea ꝙ hoc non potest esse virtute corporum supercoelestium, cum illa sint incorruptibilia. Dicendum ꝙ licet sint incorruptibilia sm substantiam, & aeterna. Ipsa tñ sm suum situm, cõiunctionem, & aspectum diuersificata, corruptionem incurrunt: & iõ diuersas nunc & prius pñt imprimere in naturam & in haec inferiora dispões. Neq; ẽt valet quod dicebat: neq; ex parte generantis et reliqua: quia tale superfluum oportet esse sic proportionatum vt in ipso perfectio valeat conseruari, intellectus vocatus seu virtus diuina aut informatiua decisus a parte: quod quidem erat in superfluis antiquorũ modo perfectiori quam in his q̃ istorũ. F Ad tertium dicendum ꝙ motus duplex est: qm̃ qdã est circularis: quidam vero rectus: nunc aũt qñ dr̃ ꝙ motus fortificatur in fine: veritatem habet de motu recto: quidem grauium est deorsum, leuium aũt sursum. vt apparet in dimissis, & emissis. In motu aũt circulari nõ est verum: immo ille consequens naturam sui subiecti: semper vniformis est virtutis habilitate dispõnis in mouendo in principio, medio, & in fine, sicut ẽt oñditur in motu illuminatiõis a candela. Cum igitur natura humana & ordo eius cum alijs sit vt quidam circulus. 2. de generatione: vñ problematum. 17. circulum esse dicũt humana. Dicendum talem motum non fortificari in fine: sed potius remanere eiusdem dispõnis aut diuersificatũ parum per: vt eius excitant cãe. Ad quartum dicendum ꝙ illud tp̃s non est multum elongatum a nobis: & si sit multum a generatione distans mundi: ita ꝙ grandis sit inducta varietas: aut fortasse non modica: vt declaratũ a priori est addita haec variatio intantum ꝙ & dictum psalmistae non verificatur hodie cõiter & vsquequaq;. G Sic igitur dictum sit q̃tum de hoc rõnabiliter põt comprehendi: iuxta sapientum mundi versutiam: nil sapientiae diuinae superius pscriptae derogando: sed potius eã per oia confirmando: cum ipsa sola sit veritas, & vita. In hoc aũt me aliqui proterui nolentes aut potius impotentes audire: gratis longis vexauere tpibus: a quorum manibus me meaq; veritas laudabiliter eripuit praefata: demum mandato ẽt superueniente apostolico. Tunc ad rões in oppositũ: dicendum & primo ad illud qd dicebatur vnũquodq; debilitatur per distãre a suo principio. Dicendum ꝙ verum est si illud quod distat totũ esse accipit ab illo principio, & non ab alio: sic aũt non est in proposito. nam quod distat, et quod generatur nõ solum recipit esse a generante particulari, sed & ab vniuersali vt a corporibus superioribus iam dictis: cum homo hominem generet & sol phy. 2. &. n. videmus ꝙ filius generatus fortior est & longioris vitae q̃ pr̃ generãs: H cum filius magis distet a principio q̃ pr̃. similiter et Mathusalem magis distans a principio q̃ Adam. Secũdo ad dictum Mes. & Serap. iam apparuit quid dicẽdum: & si non sit inconueniens dicere vt ostẽsum est nunc naturam & dudum procedere debilitando. Et sic tertio dicendum ad illud quod instabatur de dentibus. Et haec de praesenti differentia.

DIFFERENTIA. XI.

Quod quis existens medicus per sciam astronomiae non possit conferre in salutem aegroti monstratur per Albubatir libro de natiuitatibus dicentem quasi hora ascẽdunt. 24. milia roboath: quorum vnumquodq; cõtinet decem milia momenta, momentum vero quodlibet colorem habet, gustum, & naturam suam suo modo: & ita

Marginalia: Visus 8. — Apho. 28. — Quarta primi. c. 9. circa pncipiũ — Collir cap. pmo circa mediũ: & c. 16. circa pncipiũ: & extifĩc. li. 1. ca. 1. in fi. — Apho. 7. — Textu 8. — Trac. 1. c. 2. & 3. pte p ble. 5. & 4. 6. proble. — Te. c. 70. — T. c. 25. 59. 68. 69. pble. 3. — Te. c. 16.

Manuscript notes: motus est duplex circularis, et rectus; motus rectus fortificatur in fine — Per astronomiam non potest conferri in salutem aegroti

I ita est subtile, q nō est sensus humani percipere nec inuestigare: nec scit aliquis nisi solus Deus. Si ergo non pōt ab hoie percipi motus cœlestis: significatio nōn poterit in conferentia ęgroti ordinari. Continet aūt robuth spatium decem milium stadiorum. quod duo milia ducēta quadraginta conficit miliaria. Amplius Commē. ait 13. meta. astrologia nři tpis nihil est, nec est esse in ea: sed est conueniens computationi non esse: sed quę nunc est: illa existit de qua loquitur: quod aūt non est, ægroto cōferre non pōt. Rursus: tria sunt q cadunt sub consideratione medici, cā, dispō, seu corpus, & signum: quorū esse tale existit: quia per cām tanq̄ a prioribus medicus in cognitionem deuenit dispōnis trinæ, sanitatis, ęgritudinis. & neutralitatis: per signum aūt velut a posterioribus & sensibilibus signat. Sed neq̄ rōne cāæ, neq̄ rōne signi cōferre pōt ægroto: quod ondit eo q effectus & cā sunt proportionabiles physi. 2. signum ēt et significatum sunt proportionabilia: quod hic neq̄ in cā cāto, neq̄ in signo & significato vř euenire: qm̄ cā & signum sunt incorruptibiles perpetuæ & indeterminatæ ut superiora hæc cāntia. Cātū vero & signatum velut q huius, & contra. quod declaratur: quia corruptibile & incorruptibile dřnt plus q̄ genere: meta. 10. Adhuc sunt hęc indeterminata, nec vnř plus posse determinari ad salutē ægroti: qm̄ si determinarentur: cum corpora cœlestia in hæc inferiora imprimant per motum, et lucem secundo cœli & mundi, aut rōne motus, aut rōne lucis. non motus, quia motus circularis superior cessat i orbe ēt ignis. problematum. 26. & introductorio ad artem sphericā. In altissimis. n. montium non fiūt vēti, vt in Atho, seu Olimpo, & talibus. Cuius signum est, qm̄ derelinquentes sacrificantes holocaustorum cineres in posteriori anno reuertentes inalteratos vt prius fuerant inueniunt: eo q uentus & pluuia non generentur in eis. Si ergo motus cœlestiū ē in igne, & sub eo cessat, nō poterit hic inferius in aliquid conferentium applicari ægroto. Neq̄ ex pte lucis pōt determinari, eo q corpora cœlestia sunt rotunda: formam speculorum rotundorum hñtia lumen omnifariam expandentia: a quolibet nāq̄ puncto fere infiniti exterius deferuntur radij. Quę aūt radios cōgregāt, & ad signatum locum determinant specula, sunt concaua vt testātur perspectiui. Propter q proportio & determinatio contingere non poterit. Rursus si sint aliqua corpora cœlestia q conferant in salutem infirmi: sunt & alia q nocent. Iup. nanq̄ & Venus sunt benigni & fortunæ. Satur. aūt & Mars, infortunæ: reliqua vero indifferentes natura: pp quod medicus aliquis exñs astrologus conferre non poterit, cum eorum effectus prohibere non ualeat. Et confirmatur: eo q aerem sic aut ašr dispo nunt, quali oportet nos vti: quia alias materias eligere, & fugere possumus: q aūt ex continente impossibile sit effugere: sed uti necessarium est ipsa: eius nanq̄ ineuitabile est necessitas. 9. de inge. c. 14. Etiam çodiacus mobilis a çodiaco immobili recessit per. 10. gradus. &. 23. mi. sicut nunc peritiores testantur dřia priori: quibus ēt nunc alij cum motu accessionis & recessionis. 8. spheræ satis incidunt. Cum igitur virtus probatur a superioribus in hæc iferiora directe fm q caput signi vnius çodiaci mobilis erit sub capite zodiaci signi immobilis: & iam tāta fuerit facta distantia. vno quidem modo continget cōferre: vt puta fm zodiacum mobilem fm vero immutabilem nocere: & maxime qñ duo signa aduersantiū naturarum continua vnum post aliud existēt: pp quod nō magis confert q̄ nocebit. Palin: natiuitas sciri non pōt, cum cœlum fere in momento vt dictum tpis: grandem ab eo quod erat primus motus suscipiat trāsmutationē, sub qua grādis fit ab eo qd' prius uarietas in susceptiuo. similiter nō cognoscitur ad multum hora casus seminis neq̄ natiuitatis momētum: & maxime qñ ortus tardat nascentis. Et fulcitur eo q stellæ consideratæ ab astrologis: solum mille. 29. existunt: aliæ vero sunt infinitę: quę & velut esse habent et operari meta. 2. cum igitur eas medicus exñs astrologus nō cognoscat eisdem conferre nō poterit. Itaq̄ medicus exñs astrologus non poterit in salutem conferre ęgroti.

In 8. c. 45. — Te. c. 67. — K — Te. c. 13. — Collr. t. c. 42. pbl. 35 — L — M — Post med. un. — N — Colliget. t. c. 4.

IN OPPOSITVM sunt snię philosophorū astrologorum & medicorum. Amp. Dauid. 4. de causis. Cā primaria plus influit super suū cātum: q̄ cā vniuersalis secunda. Sed corpora cœlestia pter Deum & oino separata sunt primæ cāæ istorum inferiorum: sicut oēs consentiunt sapientes: pp quod & vehementius operabuntur, quorum operationes debite approximans medicus exñs astrologus his conferre poterit. Sapiēs nāq̄ cum sciuerit assimilare & conuenire res superiores inferioribus, verificabit astrorum in hæc inferiora iudicia Haly. Hebē ragel. Adhuc qui pōt iuuare et nocumentū remouere, pōt in salutem ægroti conferre: sed hoc potest astrologus ēt solus: iuxta illud centiloquij. Astrologus optimus multū malum prohibere poterit: quod fm stellas uēturum est. Et aia sapiens sic opus adiuuat naturæ: seu seminator fortitudines naturales. Multo igitur amplius consociatus medico. Cōfert itaq̄ medicus existēs astrologus in salutem ægroti.

O

PROPTER PRIMVM quidem sciēdum q qñ quæritur an quis exñs medicus &c. non formam inhærentem singulariter medicinæ intelligo, uerum subsistentiam subiecti, sicut hoc participium, existēs, indicat: in qua duæ inhærent formæ: medicina videlicet & astrologia: ita q & materiam dicat seu compositum, & nō formam. Quid aūt sit medicus dřia dictum est prima: gdq̄ medicina tertia. Est autē astronomia seu astrologia: lex vel rō figuras cælestes & motus in se & in suis effectibus vniuersaliter considerans. Quidā uero assignantes differentiam appellare volunt astronomiam sciam de motibus: astrologiam aūt iudiciorum sciam: quod nō oportet: fere. n. idem videntur importare. Nam astronomia ab astro: & nomos quod est lex dř: astrologia vero ab astro: & logos quod est rō uel sermo. Tangitur quoq̄ in hac descriptione duplex astrologiæ pars: vna quidem quæ scia dicitur q̄titatum figurarū: ordinationis & motuum corporum: vel scia totius: & hoc per eius primas dřias: per secundas vero vt in suis effectibus, & reliqua tāgitur altera pars quę dř scia iudiciorum: q duplex existit: vna quidem introductiua ad iudicia: altera exercitatiua appellatur: q et iterum in quatuor separatur partes: quarum vna est de reuolutionibus. secunda de natiuitatibus & earum reuolutionibus. tertia de interrogationibus. quarta de electionibus: cui & imaginum supponit scia. Quę aūt de reuolutionibus tres habet partes: quarū vna est de. 120. coniunctionibus: alia de reuolutione anni fm introitum solis in caput arietis considerata: uel ex coniunctione seu oppōne solis præcedente accepta. tertia vero de mutatione temporum vt pluuiarū & huiusce lucidatoris dřia monstraui prima. Cōferre hic intelligo cōiter quodlibet iuuare, sed iuuamētum illud fuerit in expōne eorum quæ dñr in medicina de astrologia, siue in applicando debite tria medicinæ instrumenta ad tres antedictas dispositiones: seu etiam pronosticando quocunq̄ modo.

Astronomia qd sit — P — Astronomia duplex

Q

PROPTER SECVNDVM quidem sciendum fm Albumasar primo itroductorij q fuit aliquorū medicorum opinio se de medicinali scia iactantium, vt acquirant per eam: sciam astrorum nil vniuersaliter cōferre ad magisteriū medicinæ: quod eis quadrupliciter pōt contingere. primo quidem vt oñdant se oia scientes suæ imperitiæ solatium reddētes: facti ēt similes quibusdam rhetoribus: primo naturalium virtutum. c. 16. in principio deridentes quæ maxime nequeunt dissoluere non

audentes

A audientes neq; conantes cotradicere. Quibusdã aũt hoc euenit vt quietent intellectum suũ: dicẽtes sciam astrorũ non posse cõprehendi cõsiles facti Senofano Colophonio ponenti terrã quiescere pp infinitũ eius qđ deorsum: vt non negocient q̃rentes cãs. 2. cęli & mun. cum infinitum cã careat considerabili: non. n. pertrãsit intellectus. Alij vero id dixerunt quia viderunt quosdã se appellãtes astrologos aut simul medicos & astrologos in iudicijs errare: pp quos sciã astrologiæ vituperari nõ debet: cum sic iudicantes non sint astrologi sed mendaces et diuinatores. Quibusdã vero visum hoc fuit ppea quia vñ eis q dcã medicorũ semper sint attendẽda: cum interdũ diuersitas intercidat inter iudicium medicinæ & astrologiæ nescientes diuersitates inter has apparentes ad concordiam reuocare. Illi vero qui sequũtur medicinã sicut debent, et suorum maiorum dicta diligenter inspiciunt,

B concedunt hanc sciam astronomiæ non solum vtilem: sed & necessariã maxie medicinę: q tertio approbabunť dicẽdorũ: & primi cõtradicẽtes qdem reprobabunť. 4.

PROPTER TERTIVM vero sciẽdũ primo q corpa cœlestia in hæc agunt inferiora secundo quot & quibus modis. tertio q medicus exñs astrologus huius põt cognitionem hr̃e. quarto q confert astrologia ad salutẽ ægroti. quinto quibus vtiq; modis. Primũ huius oñdiť: qa ex necessitate iste mundus & inferior cõtinuus est supioribus lationibus: vt ois uirtus eius guberneť idẽ tactum prius metheororũ. 1. qđ ẽt dixere astrologi: unde principio centiloquij. Mundanorũ mutatio ad hoc & ad illud, corpum cœlestiũ mutatione est: & iõ cãs rerum rimaturus primo cœlestia contẽplare. Propter q noue iudices. Ois mũdanæ geniturę cõdõ ex planetis: corũq; signis tãq; ferrum ex lapide magnete depẽdet: vñ Mesahalach epistola. Sic est opus planetarum in hoc mũdo

C lapidi magnetis & ferro. Hoc idẽ tribus oñdiť rõnibus: qm sicut apparet. 2. & . 10. meta. Qñcũq; inueniť aliqua natura plurificata in multis fm vnã uniuocã rõnẽ exñs hanc oportet in cãm eius magis vnitã & determinatam adducere: vt tandem multitudo ois ad vnã reducať vnitatem. Nũc aũt & natura caliditatis & frigiditatis & reliqua plurificata inueniť exñs fm vnã vniuocã rõnem: quare oportet ipsam in vlteriorẽ cãm deducere, hoc aũt nõ põt esse nisi corpus, & nõ intelligentia fm principia philosophiæ: cũ natura in suis opõnibus saltũ nõ cõmitat: imo sic latenter de extremo in extremũ p mediũ pcedit vt cõtinuitate lateat cõterminũ. i. vltimũ & medium hystoriarũ. 8. Amp. ois cã sufficiẽs non ipedibilis fm se eius effectũ iprimit, & ex necessitate in passum sibi subiectum, talis aũt cã corpus ẽt cęleste: cum sit ppetua & incorruptibilis toto æterno vitã p se sufficientissimã ducẽs neq; senescẽns: primo cœli et mũ. Et firmať: quia motus

D corpum cœlestium est res diuina q̃ res de mũdo nequit mõ aliquo disturbare: qm̃ est necessaria et inde aliud esse non põt. primo quadripartiti. Et sic fere semp tanta cã materiã sibi subiectã ẽt indispositã põt disponere. Rursus: ea q̃ essentialr sunt ordinata fm prius et posterius, et cãm et cãtum unum agit in aliud necessario, talia autem sunt in cõi inferiora cũ superioribus: qđ appet: qm̃ absoluto posteriori nõ tolliť qđ prius, sed ecõtra: pp qđ superiora in hæc iprimunt inferiora. Propter secũdũ huius sciendum q tribus modis vñr superiora i hæc inferiora imprimere: quorum vnus est vl̃is alius particularis, tertius. q. medius. Vl̃is vero motu pficiť & luce: corpora nãq; superiora his duobus modis vñr in hæc inferiora agunt: vñ. 2. cœli & mun. Calor & lumen a cœlestibus generaẽ corporibus attrito aere ab ipsorum latione. Natus est. n. motus ignire & ligna, & lapides & ferrum: vt sagittæ liquescant plumbeæ: experimur nãq; q qñ motus in superioribus crebrius & uniformiter ad unã partẽ tendens efficiť: sicut qñ motus diuersitatis conuenit cum motu longitudinis: hoc est qñ planetæ fuerint in cõtrarium motus directe, aerẽ ad caliditatem mutari: qñ autẽ motus diuersitatis fuerit in contrarium motus lõgitudinis: vt cũ fuerint retrogradi: eo q motus hebetaľ, ad frigiditatem disponi & humiditatem: Quod aũt per lucẽ

E

operenť apparet cum in cõiunctione stellarum simul & lumine multiplicato velut multis radiantibus speculis fm plagam inferiorem illi suppositã, percipiamus aerẽ ad caliditatem mutari. In quarum quidem separatione lumine dispartito contrarium sentimus contingere pp quod quarto de partibus aialiũ. Noctes plenilunij sunt calidiores pp lumen lunæ. Luna. n. velut speculum oblugubre fm Hypparcum recipiens lumen a sole undiq; fm partem nobis expositam & velut alter sol tunc maxime fm Haly heben ragel facta: lumen transfundit in hæc inferiora: sic ergo hoc verificaľ non solum in cõiunctione: verum etiã in aspectibus & maxime oppõnis & trino: cum tunc radij plures alterutrim ex opposito demandenť. Modus vero operandi medius est quo p eorũ

F

compłonem operanť: nam q̃dam earum dñr frigidæ & siccæ vt Saturnus: quicquid dixerit Commen. 2. cœli & mundi contra. A. inquiens. stellas in rei ueritate nõ agere frigiditatem, sed calores siles vnicuiq; elementorum. Cõtradicit ẽt expssius sibimet in de substãtia orbis q̃dã vtiq; calidæ & humidæ: vt Iuppiter &c. Et easdem cõplexiones sortiunť stellæ fixæ cum planetis primo q̃dripartiti. Intelligo aũt cõplexionem nõ formaliter eis inexistentẽ sed effectiue: qm̃ tunc essent cõposita ex elemẽtis cõtrarijs: & sic corruptibilia: vñ primo cęli & mun. consentit Arist. antiquioribus ponentibus corpus cœleste quintã essentiã vel naturã p se exñtem: & Commen. Credimus q Chaldei dixerũt cęlũ naturã quintã. dr̃. n. q philosophia pfecta erat tpe illorũ: sicut Ari. tpe: cũ infinities eedẽ redeãt opiniões. Qđ aũt sic est cõplexionatũ in hæc inferiora opaľ effectiue, sicut motus cãliter & nõ

G

formaliter calefacit: & vinũ inebriat cũ hoc nõ sit casm: neq; ebriũ. Cõplexio aũt oium astrorũ: vt i primo q̃dripartiti: ex cõplexione planetarũ eliciť, ad caliditatẽ tendit & humiditatẽ: ueluti cõplexio humana: cũ supiora sic ordineť ad inferiora ista accñtalitate sic q̃dã et intentione secunda sicut declarabiť dr̃ia. 101. ad hoiem quidem magis ordinabunť. Nã primo prima. c. de cõplexionibus ex caliditate & siccitate cordis: caliditate & humiditate hepatis: frigiditate & humiditate cerebri ponitur ex q̃dã coalteratione qñ hæc ꝓportionabunť, & ponderabunť inuicẽ resultare cõplexionẽ tertiã tẽdentẽ ad caliditatẽ & humiditatẽ: quã medici tẽperamentũ quo ad iustitiã appellãt: ita et in supioribus caliditas Iouis Martis et solis supant frigiditatẽ Saturni: Veneris cõtẽperatæ i frigiditate & lunæ: ita q caliditas supexcedat: similiter & humiditas multa Lunę & Veneris nobis ꝓpinquarũ et Iouis, supant siccitatẽ Saturni, Martis, & solis nõ vehe-

H

menter sicci: cũ sit fons maxime caloris & vitæ. Nõ. n. est vita viuentium p̃ter Deum, nisi p solem & lunã. Albumasar in Sadã: Similiter aũt & in stellis fixis euenit, cum similes vt dictum est planetis sortianť cõplexiões. Sic igiť cõplexio stellarum oium velut quodam modo ordinata in naturam humanam vt ipsa ad calidum tendat & humidum. Modus vero particularis est quidam influxus stellaris vnicuiq; indiuiduo fere differenter ab alio propria natiuitate aut reuolutione eiusdem iditus: & ideo videmus Saturnum & Martem: licet simpliciter sint infortunæ, & habeant annos auferre ab alcocodẽ: tamen quando fuerint alcocoden. i. datores formarum vitæ, annos suos minores medios seu maiores præstabunt secundum eorum fortunationem. quod & in alijs magis contingit planetis: & ideo omnis planeta secundum diuersitatem natiuitatis & reuolutionis vni existit fortuna: alij vero infortuna. Et hic quidẽ modus est sic

Concili. C singularis

Marginal notes (left): T.c.72. — T.c.δ.4. / Te, cõ, 7. — Dffia. 9. ar. 1. Post medium. — Ca. 1. circa prin. — Te. c. 100. — T.c.42. vt supra in ar.

Marginal notes (right): Ca. 5. Post mediũ — Ca. 42. I fi. Ca. 2. vsq; fi. — T.c. 21. Scõo cœli Cõ. 22. i fi.

I singularis & appropriatus ꝙ ēt medium cum non sit susceptiuum eius ipressionis, nō reddit͛ ab eodem affectū: uelut piscis dictus torpedo manum piscatoris stupefacit & non rete. Alexander peripateticus methaurorum.1.

Propter huius tertium sciendum: ꝙ quis medicus exñs astrologus hmōi impressiones & modos earum in hæc inferiora pōt cognoscere: qm̄ scia est habitus intellectualis ex demonstratione elicitus: talis aūt ex cęlestibus corporibus pōt acquiri ab intellectu, cum scia astrorum habeat condōnes oēs sufficienter requisitas ad sciam. Ipsa nāq3 sumit demonstrationes suas ex scia numeri & mensuræ Almagesti primo: ꝗ ẜm Cōmentatorem.2. meta. sunt in primo ordine certitudinis vt dr̄ia.5. Subiectū ēt suum fixum est ꝑpetuum, inalterabile, & quodāmō de his ꝗ a materia abstrahūt oino sensibili: & iō Ptolo. ibidem ꝑfert istam sciam naturali, cum illa sit transmutabilium, generabiliū, & corruptibilium, de ꝗbus certā hr̄e

K nō possumus cognitionē: & metaphisicę lifr cū hęc sint eorum ꝗ a sensibus remota sunt: & potentiā transcēdūt nr̄i intellectus. Sic.n. hęc se habet ad manifestissima i natura.i. intelligentias, & Deū de ꝗbus existit ea: velut oculus nycticoracis ad lucē solis: meta.2. Adhuc cū scia ẜm Gal. non solū acquirat͛ ex rōne, sed ēt experientia: ꝗ ẜm Ari. sensibilium existit ꝑ potentias organicas susceptat & ad ea ꝗ sunt astrologiæ sensus qui plura facit scire vt visus ꝑtingat: ex eis ꝑ experiētiā ex sensu acceptā cognitionē poterimus suscipere: & maxime ꝑꝑ ipsorum ꝑpetuū & imutabile existere. Et si alij non valeant nostrorū sensus attingere: & hic quidem sensus: deinde vl̄e cōscēdit & sciæ principium intellectus vigore dr̄ia.3. ꝑꝑ qd᷑ scia ex cęlestibus poterit hr̄i. Sed vlterius quidem vidēdum est ad ꝗ̄tum eorum scia se extendat: ꝑꝑ qd᷑ dicēdū ꝙ sicut Gal. distinguit i plerisq3 locis duplicē esse cognitionē i medicina: vnā quidē certā, aliā aūt cōiecturatiuā artificialē acceptā iuxta arbitrium vicinans veritati: sic & in astrologia contingit iudiciali magis: cū certior eius ꝗ de motibus ꝑtis astrologię hac hēat͛ cognitio: & iō Al-

L buma.3. introductorij diffiniens astrologum dicit eum fore sapientem in esse planetarum & eorū signatione: & mediatorem eorū ꝗ fiunt ab eis ex tp̄e noto in eodē tp̄e suo: & in tp̄e futuro ac definito: qd᷑ exponens ait stellas signare oēm rem ꝗ est in hoc mundo. scire tñ nobis est ipossē totum ꝑꝑ impotentiā intellectus nr̄i. Signāt.n. stellæ sup res huius mundi tribus modis. Quorum primus subtilis est et ꝓfundus: intm̄ ꝙ non possit comprehendi scia ꝑꝑ infinitatem fere indiuiduorum signatorum ꝗlia sunt naturæ & accn̄tia determinata oium indiuiduorū exn̄tium in quolibet elm̄torum. Et ꝑꝑ hoc apparet uerificatio illius qd᷑ inducebat͛ in contrarium. In vnaquaq3 hora ascēdunt.24. millia roboat &c. vñ.3. de inge. Qd᷑ non pōt patefieri, neq3 scribi in libro, neq3 ab aliquo dici vnum quiddā est, puta vera ꝗ̄titas vniuscuiusq3 particularis. Secūdus modus est qm̄ pōt astrologus cogno-

M scere signationem sup vnā spēm: aut sup numerum gentium alicuius ciuitatis & filiorum: non tñ pōt qualitatem seu numerum & ꝗ̄titatem signationis ꝑcise hr̄e. Est aūt & tertius modus quo ex signatione rerum sup eas qualitatem, & ꝗ̄titatē cognoscimus ceu sunt genera, & spēs, & elm̄ta & transmutationes eorū in seipsis et indiuiduis determinatis: determinate tñ applicatione descendēdo. Quocirca & scia iudicialis reddit͛ valde difficilis: tñ ꝑꝑ multa sibi adminiculantia: qm̄ non poterit dare iudicia ẜm stellarum compōnem: nisi hō qui vim aiæ & compōnem naturalem bñ cognouerit in centiloquio: vnde Haly. cōmen. Hęc sciæ pars melior est cunctis partibus ꝗ in hac continent͛ scia: ꝙ qui bñ sciuerit astrologus, philosophicus meret͛ dici. Hmōi.n. scia iudicialis est conterminabilis & affinis astrologiæ de motibus naturali scię & medicinæ: per illā.n. dispōnem cœli & loca venat͛ ꝑ

N has uero oportet materiam cognoscere, tum ēt quia difficile est oium stellarum ēt instrīs cōsideratarum signationēs accipere: & maxime qñ seipsis discordant, tum sifr ex mō applicationis superioris & vl̄s ad inferius & ꝑticulare: oportet nāq3 per debita media multis circunstantijs habitis additis in deorsum quod vl̄e adducere: tñ ēt ꝑꝑ instabilitatem & mutationem materiæ super quam iudicat͛: & iō in principio centiloquij astrologus debet rem proferre non spāfr: sed vl̄r: velut qui rem aspicit ex longinquo: cum eius cognitio sit ẜm materiam, & nō ꝑ formā: de ꝗ cognitio hr̄ dubia: de forma uero certa: cum ipsa semꝑ sit inuariabilis viæ vni & ordini adherēs cōtinue: ꝑꝑ qd᷑ Mesahalach non imerito in epistola. Scito ꝙ scia astrorum sit grauis valde: & dignius qd᷑ ex ea scire potuit hoc est oē. s. vl̄e aut plurale: vt sunt reuolutiões annorū et reliqua. Verūtñ qñ hæc vl̄ia cognouerimus, ad particularia indiuiduata poterimus sicut aliæ sciæ

O concernentes materiam sensibilem descendere, velut medicus operat͛ in medicina sanando non hoiem: sed calliā aut sortem: ꝑꝑ quod & si in alijs scientijs hō multo studio inquisitione egeat & experientia: præ alijs in hac indiget admirabili scia & diuina. Deinceps sciendū ꝙ dupfr pōt quis medicus exñs astrologus citra cōpōnes opera ēt particularium debite descēdendo ex vl̄ibus añ dictis in hæc inferiora factas cognoscere. Primo quidē scia quadā vl̄i: nam planetarum quidam sunt fortunę & fœlices: sicut Iuppiter, Venus, & Luna: ēt & sol per aspectum. quidam aūt infœlices & infortunæ velut Satur. & Mars: et sol per coniunctionem: ad quos ēt tanꝗ indifferens Mercu. amplius sæpe declinat: cum igit͛ fortunæ per se prosperos inducant effectus in hæc inferiora. Infœlices aūt contra, & horum luna sit facta vicaria hñs similitudinem cum corpore in operatiōne: ut in centiloquio: iō dicta est ab astrologis dare dispōnem suā oibus planetis.i. reddere se dispositam ad impressionem suscipiendam cæterorum planetarum: cui si Saturnus aduer-

P satur iuncta cum infortunis aut eas aspiciens uel in combustione solis posita vel in signis prauis locata, poterit astrologus iudicare in cōi nocumentum super quemlibet ægrorū: eo ꝙ natura impeditur vl̄is. Corpora nāq3 ægra propter eorum debilitatem, & priuationem regiminis proprij: magis recipiunt impressiones forinsecus aduenientes quascunq3. Qñ vero planetis fuerit coniuncta fœlicibus aut aspectibus beatis & in figuris competentibus, salutem vniuersaliter ægrotantibus promitte. Dixi aūt vniuersaliter, & per se, eo ꝙ fortuna efficit͛ infortuna, & contra infortuna fortuna. qñ qualitas planetæ qualitati opponitur ęgritudinis. Luna nāq3 qñ Marti coniungitur, & si deberet nocere rōne contrarietatis quam ad naturam habet humanā: confert tñ rōne qualitatis caliditatis. v3. & siccitatis febricitātibus ex phlegmate: cum ex his materia febrilis digeratur calefacta & exiccata: & sifr in saturno & alijs: quare in centiloquio pulcherrime dr̄: nisi fuerit ægritudini ipsi contraria for-

Q tuna contraria & in suo haię.i. similitudine. Est autē & alia cognitionis via particularis in tres sequestrata modos: vnus quidem verior & præcisior: qui ex natiuitatis configuratione superiorum aut eiusdem deprehenditur reuolutione: sicut in parte natiuitatum sciali continetur. Est & alia per interrogationem habita: cum.n. quis propriā natiuitatem ignoret concessum est sibi cum magna sollicitudine & instantia interrogationem vl̄em ꝓponere astrologo: & eam velut figuram natiuitatis recipere. Cœlum & enim tunc sicut fuit tp̄e natiuitatis aut prope valde inuenitur configuratum: sicut recitat Albuma. de seipso in Sadan non habente natiuitatis proprie configurationem: sed pro ea quæstionem assumpsisse vl̄em in qua oēs eius relucebant condōnes. Inuenitur et modus tertius; qui est per cōsiderationem dñi coitictionis

Margin notes: Scientia quid — T.c.1. Li. de phlebotomia .c.5 ꝓœ. & li. introd. pulsuū. te. 24. & .1. de simplicib. dist. 5.c.5. & dist.1.c. 2. & .1. de dieb. criticis.i fi. & .2 & .3.i ꝓnc. et.9. terap. c.6. & .8. myamir.c. 1. colli. 1. met.i ꝓnc. ꝓœ. Pria apho. cō.1 4.et.1 decri.c.5 — Cap. — Planetę fœlices. — Infœlices.

A nis aut pṗuentioris,ṗcedentes ægritudinem & ascenden tes hora principij ægritudinis & loci lunæ. Nã si luna tunc iuncta fuerit fortunis,aut ab eis aspecta, salutem si- gnat ægrotãtis. si vero contra, necem signabit eiusdem. Haly. Hebenragel. Propter q̃rtum hmôi sciendum q̄ astrologia nõ solum cõfert medicinę practicę imo theo ricæ,& pluribus sciarum. Confert.n.scię meta. eo q̄ do cet ex posterioribus eius finem intentum , & subiectum inuestigare : p̄ corpa nãq̄ cœlestia potissime in cognitio nem deuenimus principij primi: vñ Apostolus ad Ro- manos. primo Inuisibilia Dei p̄ ea q̃ facta sunt a creatu-

T.c.47. ra mundi: intellecta cõspiciunt: q̃d' et consentiens Arist. 12. meta. cum voluit inuestigare primum principium & & numerum intelligentiarum, ad Calipum & Eudoxũ famosiores astrologorũ se trãstulit, & fm numerũ sphe- rarum ab eisdem : differenter tñ positum, numerum cõ-

B clusit intelligentiarum. Et iõ ait q̄ pluralitatem lationũ ex maxime ṗpria philosophia mathematicarũ sciarũ intendere oportet ex astrologia. Est et scia q̃ fm Ptolo- meum præ cæteris nos moribus & virtutibus informãs amplius in amorem & cognitionem primi deducit : vt & prius apparuit iuxta illud Ioannis. Hæc est vita æter

T.cõ.56. na vt cognoscant te Deum uerum et vnum. Ad minicu

li.2.t.c.57. lat et scię naturali & medicinę theoricæ in eorum libros

L.i.i.c.3. exponendo: sicut appet.2. de generatiõe: de cœlo & mũ

Apho.i.5. do, i metauris & alijs pluribus: & Hip. in epidimia: in

&.16.& parti. q̃rta de aere & aq̃.& Gal. in plerisq̄ apho.3. & ṗcipue critic

apho.5. conm.3.in q̃pluribus capitis theoricæ.5. & primo pria

Ca.2. vsq̄ ad.12. in qbus sunt sermones q̃ sine hoc nõ pñt intelligi: q̄ aũt

Doc.2.ca. maxime cõferat medicinæ practicæ, & vtcũq̄ theoricę

singulari vt.3.&.6. oñsum est ex verbis Hip. dñia prima. Rursus.3. cretico- rum cap.6. Ego redeo ad rẽ quã cõsideraui cum studio & ṗscrutatione vehementi et inueni eã certã verã q̃ non perit: & est res quã inuenerunt astrologi Aegyptij: & est

C q̄ luna signat sup̄ dies q̃lis est dispõ hois in eis in ægritu dine sua & in sanitate sua: q̃m si applicent̃ q̃dã stellæ æq̃ les hæsitãtibus.i. erraticis: & sunt illæ q̃ nominant̃ fortu næ: erunt illi dies illi hoĩ conuenientes: & cõtra, si appli cent̃ q̃dã stellę hæsitantes egredientes ab æqualitate: erũt illi dies hoĩ læsionis & tristitiæ : quod et sensit primo de ingenio sanitatis.c.i.contra Thessalum. Voluit.n. me- dicum non solum medicinalia cognoscere, sed & diale cticã, arithmeticã, astrologiã & quadriuium oẽ. Amp. expsse,ṗbat Haly. in principio libri sui, oportere medi- cum in omnibus septem artibus liberalibus magistratũ si- cut declaratum sufficienter dñia prima. Oñdit itidem rõne: q̃m conferentia vr̃ cãri ex debita & cõuenienti ap- plicatione conferentis iuuatiui. Hoc autẽ tribus modis põt euenire quibus dcm̃ est corpora cœlestia in hæc infe riora operari. Primo quidem declarat̃ ex motu : q̃m ali- quis exñs medicus ṗcipiens p̄ sciam astronomiæ motũ

D velociorem in corporibus supioribus fieri, aut tardiorẽ & sicut declaratum est aerem calidiorem aut frigidiorẽ reddi , conabit̃ p̄ sciam medicinæ regimẽ administrare sex rerum non naturalium, fm similius in conseruando fm vero contrarium in curando. Similiter vero si lumi- ne congregato videbit (vt oñsum) incõtinenti aerem ca- dum generari, aut eo dispartito, frigidum fieri. Eodẽq̄ mõ fm coniunctionem planetarum, & aspectum : qui modus erat secundus medius in hæc inferiora opatiõis. cœlestium corporũ operãtium regimẽ sani & ęgri vtriq̄ ṗportionabiliter cõmensurabit. Sic tandem et tertium modum particularem & appropriatum opõnis atten- dendo: quod et oñdit ex hoc: q̄ aliquis exñs medicus p̄ artem astronomiæ põt fortunare ascendens dñm ascen dentis medium cœli & secundã & septimã. Infortunare vero sextã & eius dñm: tunc imaginem effundendo in qua lux cęlestis viuifica sanitatis excitatiua infunditur: sicut apparet p̄ imagines astronomicas Ptolomei, The-

bith, Thebẽ, Chorat & aliorum. Et ego quidem fui exp̄ E tus figurã leonis impræssam i auro, sole exñte in medio cœli cum corde leonis , Ioue, aut Venere aspiciente : ac Dolorẽ re- nũ aufers malis infortunatis & cadentibus, dolorem renum aufer re : quod , corrigia ex corio vituli marini cum fibula ex osse cete masculi confecta operat̃ nudam super carnem cõcincta. Et merito: nã vultus huius seculi subiecti sunt vultibus cœlestibus in centiloquio: quod firmatur reci- tatione. Cõmen. de figura scorpionis in incessum impſſ- sa luna exñte in scorpione morsum eiusdem curantis. Morsum scorpionis curans.

Propter quintum huius sciendum: q̄ scia astronomiæ confert medicinæ operatiuæ dupliciter. primo quidem debite corpori applicando tria instrã medicinę: dictam quidem potionem, et chirurgiam, p̄p tres dispões, sani tatem, ægritudinem, & neutralitatem. Astrologus nãq̄ ṗsciens aerem immutari ad caliditatem aut frigiditatẽ, F aut paroxismos seu exacuitiones cõtinuarum febrium fieri intẽsiores aut remissiores, ṗcedet cum debita admi- nistratione regiminis in sano & ægro, fm q̄ declarant de cibatione in aphorismis & regimine acutorum cañ. Hip. considerando virtutem, & paroxismos quoscũq̄ in cibando vel non cibando. In administratione et po- tionis oportet attẽdere astrorum iudicia sicut dictum p̄ Hali. vñ in centiloquio. Siquis purgatorium acceperit luna cum Ioue exñte, abbreuiabitur tunc opus eius, & effectus minuetur p̄p fortificationem virtutis naturę & coniunctionem lunæ cum Ioue. Medicina.n. tunc ope- rari non poterit, cum agat virtutes plures superando na- turales. Palin: ibidẽ: purgatorium accipere luna exñte i Cancro, Scorpione, uel Piscibus: dño et ascendentis cõ- iuncto planetę qui fuerit sub terra: laudabile. Si vero cõ- iunctus fuerit dño ascendentis planetæ exñte in medio cœli, patietur nauseam: euomet medicinam & in eo nõ morabitur. Oportet et in applicãdo tertium instrm: pu- G ta chirurgiam ad sciam iudiciorum attẽdere: iuxta illud centiloquij. Tangere membrũ ferro luna exñte in signo illius membri periculum est. Signum aũt membri est in- Sectio cor telligendum hoc mõ: q̃m astrologi corpus humanum i poris hu- mani ab astrologis. 12. secant partes ad similitudinem. 12. signorum ponen- tes arietem super caput dñari, thaurum super collum, ge mini super humeros & brachia: cancrum, super spatu- las: leonem super pectus & cor &c. Nunc autẽ q̃n luna fuerit in ariete prohibetur phlebotomia, & oẽ opus chi rurgicum in capite & similiter in alijs. Ita et phleboto- mia brachiorũ lunã exñte in geminis: & incisio hemor- roidarum et circunstantium partiũ, in scorpione exñte. Iõ q̄ luna sui humiditate membrum humiditate replẽs, consolidationem impedit : eo q̄ vulnera non sanantur nisi perfecte exiccentur vt apparet.6. aphor. particula. Confert & alio modo in pronosticando. Signa nãq̄ ṗ- Cõ. aphor. 8. secundo technis cõ. i.&.2. nostica conferunt fm Haly. quia confortat per ea medi cus seipm̃, & ṗparat̃ ei vt conueniat de condõne p̄cij: et firmat quod fides spopondit de eo q̃d' in condõne fuit: H cõfert et infirmo quia indicat ei medicus id quod videt, & indicat suis, & facit eos scire scm̃ infirmi: & q̃n euadit ex ægritudine, fit bona fama eius: & extollunt eum nar rationibus suis infirmi vt apparet et pronosticorum.i. Confert et ei in pronosticando: eo q̄ de his quæ ptinent Cõ.i.&.2. morituris fm leges ordinatur: & vniuersaliter iudicium astronomiæ tunc maxime vr̃ conferre: cum ambiguum redditur iudicium medicinę p̄p signorum diuersitatem: & et quia morborum acutorum non oĩno certas ptestat̃ Hippo. pronuntiationes salutis aut mortis : aphor.2. Apho.19 Adhuc pronuntiationes chronicorum in initio sunt la- tentes: neq̄ declarantur nisi per inspectiones in singulis quaternorum primo & vicenorum secundo: & quadra gesimorũ tertio, ṗnosticorũ tertia. Cuius quidẽ cõsidera T.c.4.5.6. &.7. tionis modus sumit̃ ex motu lunæ p̄ q̃dras circuli decur rentis & per circulum totum criticorũ tertio.c.3.

I PROPTER QVARTVM quidem ad primū dicēdum: q̄ solutio eius iā apparuit ex his q̄ dicebant tertio expositorum. Loquit. n. de significatione planetarum, & aliorum corporum determinata fm̄ q̄titatem & q̄litatē cuiuslibet indiuidui oium sp̄erum: horum aūt cognitio intellectu nō pōt cōprehendi humano: sed potius diuino vt dcm̄ est. Remanent tn̄ alij duo modi cognitionis vniuersalioris magis, quibus astrologū dcm̄ est p̄terita, p̄ntia, & futura posse cognoscere: & p̄ cōsequens in salutem posse cōferre ægroti. Ad secundum dicendum q̄ hoc dixit de astrologia motuū magis q̄ de iudiciali: eo q̄ videbat ei ipsam fore sup falsa principia fabricatā: cū ipsa ponat ecentricos, & epiciclos, & motus p̄prios in planetis quibus corpus p̄scindunt cœli q̄ vn̄r esse cōtra determinata secundo cœli & mundi: & iō ēt dixit. puta ut in iuuētute q̄ ista p̄scrutatio p̄ me cōpleret secundo cœli & mūdi. In senectute vero factus despero. 12. meta. vn̄ cius sniam cū de hoc dicat se desperasse: nō oportet hæc magnifacere. Et de hoc uisum lucidatoris dr̄ia. 4. positis ēt ecentricis & epiciclis siue quibuslibet alijs in ea fundamentis. scia nō cōdemnat p̄p hoc iudicialis, cum hoc nō ip̄ediat & diuaricet opus astrorum in hæc inferiora.

A. 2. c. 43. vsq; ad. 11. cō. 58. Cō. 4 ?, in fine.

K

Propter q̄d tres vn̄r fuisse astrologiæ. vna q̄ volebat oīa appentia saluare p̄ multitudinem spherarum: eo. n. q̄ videbat aliquis planeta tot motibus moueri cōcludebat tot spheras hr̄e quibus mouebat: quia astrum ponebat in fixum sphereæ: sicut clauus infigit rotæ: meta. 12. & secundo cœli & mundi apparens. Alia fuit q̄ hodie obseruat fundata sup centricos & epiciclos planetas ponens in orbibus p̄ se moueri, p̄prijs & hāc fundasse dn̄t pithagoricos sup quā fundauit Thymocarus Arsatilis: Abrachā: Ptolomeus: Phelndēsis: & vniuersi fere posteriores. Fuit & tertia similis multum pri° quā adinuenit nō multum an̄ ista tp̄a. Auēpatricius Abuisach qui posuit oēs spheras & circulos ecentricos sine ēt epiciclis ac ab vno motore simplici motos solumq̄ q̄d sniæ derogat p̄ipateticæ plures orbium motores ponentis: dr̄nti tn̄ uelocitate & tarditate fm̄ q̄ sphere appropinquāt, aut distāt a primo motore. Voluit & tādem p̄ polos diuersos ex quibus motibus diuersificant appentia saluare. Hæc aūt & prima sicut appet cōsiderāti q̄ declaraui in lucidatore nō poterunt stare. Rursus verba vn̄r inania dixisse sine applicatione ad subiecta. Nō. n. cañ & tabulas scripserunt quibus diffinitus motus cœli & planetarum dephenderei: sicut posuit secundā. Ad aliud dicēdum: q̄ illa p̄pō veritatem habet i causis essentialibus & p̄ se ordinatis: p̄ticularia aūt p̄ se q̄libet & essentialiter istorū inferiorū nō reducunt in cās supiores. Accidit. n. ex tali motu, aut luce q̄ generet seu corrumpat iste, aut ille: licet totum hoc inferius in ipsas essentialiter reducat: vn̄ prio q̄dripartiti. Mutationes rerum terrestrium sunt variabiles, & cōuertibiles, recipientes res primas a cœlestibus: i mō accñtis & rei vni° sequētis aliā. Similiter & licet motus cesset circularis, tn̄ motus inducit rectus ex radijs solis & stellarū delapsis i hæc iferiora vt aerē & aquā &c. quare. 11. p̄blematum dr̄ melius nocte q̄ die audiri, aut q̄a aer mouet & sonat calefactus a sole sicut inquit Anaxagoras. vel quia p̄ vacuum melius audit q̄ p̄ plenum. In die nāq; aer dēsat, sicut replet a luce & radijs p̄p illud q̄ descendunt ab ipso ignes & radij, cum sint corpora: corpus aūt vt sit noctis rarius est. Eodem quoq; mō dicendum q̄ q̄uis stellæ specula sint rotunda: tn̄ quia fere oēs sunt maiores terra. Quælibet. n. stella fixa visu notabilis maior est tota terra. Alfagranus, & maxime ipse sol cuius magnitudo, p̄bat a Ptolomeo q̄ sit maior terra 166. vicibus & quarta & octaua unius uicis: radij, p̄fluēt ab eis in sursum & in latum dilatati et i deorsum: p̄p angustiā vero terræ velut ad punctum coāgustati formam Pyramidis acquirentes: cuius conus siue acumē in cētro

Astrologiæ tres. T. c. 43. vsq; ad. 1. cō. 46. Te. c. 46.

L

M

Probl. 5. & 33.

existet terræ, basis uero eius in corpe stellæ: p̄p q̄d ēt astrologus appropriādo semp̄ vniuersale p̄ p̄ticularia: lumē assignatum poterit in ægrotum adducere: cum hæc sit dispō (vt declaratum) naturalis radiorum. Similiter ut iā oñsum dicēdum q̄ astrologus pōt fortunatiores reddere fortunas, et infortunatiores ab infortunio separare fm̄ q̄ sciuerit inferiora cōuenienter reducere in supiora: actionem motus & luminis cōiunctionis & uirtutis occultæ specificæ: supiorum his inferioribus applicando. N

Ad aliud de çodiacis quis calculatorum dicet q̄ hoc soluit si illorum. 10. graduum et. 22. minutorum fiat additio. p̄p q̄d ponit fieri additio hui° motus octauę sphereæ ad motum nonæ: sed hoc nō vr̄ ualere, eo q̄ tunc fm̄ nonum cœlum & nō p̄ octauum erit iudicium: nec etiā calculator p̄ eius calculationem vr̄ posse sig̃natum & iudicium p̄mutare astrorum. Et iō dico q̄ quia nō grādis intercessit distātia inter çodiacum mobilem & imobilē q̄ fere ab vtroq; idem iudicium accipit: verūtn̄ rō cōcludit q̄ q̄n grādis supueniet distantia alterius ab altero, q̄ tūc oportebit p̄ vtrunq; iudicare. et sic duas figuratiōes cōstituere: vnā p̄ octauum cœlum: aliā vero p̄ nonum: & postea signatum & iudicatum ab vtrisq; scd̄ cōparatione inuicem & cōpōne accipe. hodie tn̄ nono cōñs iudicamus cœlo magis octauo. Et hęc quidem rō satis vr̄ difficilis & emollita sciam iudiciorū auertere. Ad aliud dicendum q̄ virtus aliarum ad has et oīum reducta est: immo stellarum oīum fixarum virtus exñtium in sexcupla magnitudine ad. 15. primæ magnitudinis notiores reducit, & harum ad septem planetas, cum oēs sint vt dcm̄ similibus naturis naturatæ: & adhuc planetarū virtus oīmoda suscipit a luna. Dat. n. dispōnem suā: vt dcm̄ oibus planetis: tum quia similis est corpi in opōne: tum quia p̄piquior nobis. Est. n. sicut quidā Algaçillus & nuntius cursu velox planetarum. Et iō in oibus p̄tibus astrologiæ exercitatiuæ principalius p̄cipit lunam obseruari: cum ipsius esse & loco cōiunctionis & p̄uentionis eiusdem & ascendenti ac eius dn̄o cōsociare. Ad aliud dicendum iā apparuisse tres modos fore cognitionis dispōnis ægroti: vnus quidem cōis alius p̄ticularis p̄ interrogationem, & alius p̄ticularis p̄ cōsiderationem dispōnis cœli & potissime lunæ tp̄e principij ęgritudis.

O

P

Et quia vlterius videbat p̄bari p̄ celerem cœli motum p̄tactum & tarditatem plerunq; ortus infantis q̄ quis minime posset horā natiuitatis p̄cipere certā: & ēt cōceptionis, cum videbat incertior. Dicendum q̄ licet multus & celerrimus motus fiat in circunferētia: tn̄ angustia sphereæ minorat: & hebetat relatus ad centrum: vt puta terrā & eorum q̄ sunt in ea: ceu experimur q̄ radio solari p̄ fenestrā cadente in aquā: modico motu & fere ip̄ercptibili facto in ea maximus & manifestissimus motus splendoris ad parietem ex reuerberatione radiorum efficit. Et iō Albuma. in primo introductorij. Error vnius gradus non impedit astrologum: quod & veritatem habet in pluribus iudiciorum modis. In directionibus vero falsificat: & maxime eo q̄ error vnius gradus errorē cōmittit vnius anni: cum in directione vnicuiq; gradui vnus attribuatur annus: sicut in genealiticis edocetur libris: aut permutatio illa sic grandis cœli fere in momento licet diuersificet & peruertat cognitionem ac iudiciū astrologi quantum ad quędā particularissima, de quibus quidem dictum ipsum non posse comprehendere: non tn̄ quo ad vniuersalia quæ pōt suscipere. Q

Incipit secunda pars libri particularis theorica.

DIFFERENTIA. XI.

Vod elementum sit vnum monstratur: q̄m materia est elementū. vn̄ Commen. 5. meta. elemētum dr̄ de causis intrinsecis et dignius de materia: sed ea vna extat nūero. Adhuc q̄ vni & eidē sunt eadē, & sibi iuicē: & n torū primo,

Cō. 4. i principio. Collr post p̄ncipiū. Te. c. primi. Te. c. vlt. i fine collr. t. c. primi. & 4. T. c. 10.

A prio. sed eĺntū & pricipiū sunt naturæ eadē: vñ.5.meta. quapp & natura principium & eĺntum. principiū vero est unum tm̄: ut.12.cōcludit meta. Qd' aūt duo vr: quia illa sunt eĺnta q̄ sunt principia: & cāæ rerum.5. apparēs meta. Hæc aūt materia sūt & forma: vñ physi.p. Subiecta materia cum forma cā est eorum q̄ fiunt, ceu mr̄. Et cōfirmat quia eĺnta ordinant ad mistionē & tādē ad generationē: ita vt & ignis huc cōcurrat supior ad ipsam: dria.15. Ipse aūt pficiunt actione & passione: vbi saltē requirunt duo: quorū vnum sit vt materia & passiuū: reliquum vero vt forma & effectiuum. Qd' ēt tria oñdit: qa totidē posita sunt rerū initia: materia, forma, et priuatio
Te.cō.67. phy.1. Palin. illud est elemētum alicuius ex quo & illud
Te.c.2. cōstituit: sed ea sunt tria. i qlibet. n. re sunt totidē. primo coeli & mūdi. oīs. n. tribus cōstat pfectio. Qd' aūt qnqz aut sex vr: qm̄ cū ea sint quatuor materialia, & materiā
B nō patit p se neqz causaltimo pp agēs primo, primi. vñ:
Doct.3.c.5.post medium. 12.meta. materia ipsa seipsam nō mouebit, sed tectōica: oportebit itaqz saltē quintum subdere: qd' sit mouēs ipsā
Te.cō.30. & ad generationē deducens: aut sextum: & iō. Empedocles cum pdictis quatuor litē introduxit & cōcordiā ea mouere. Qd' aūt decē mōstrat, quia sunt prima rerū genera cathegoriæ appellata: qd' fulcit Pythagora oia conātc in denariū cōducere metaphy.1. Et qz infinita vr:
In proce. Iuxta fi. Te.c.10. qm̄ oēs philosophi Platōe sublato generationē stabiliūt ppetuā. Solus. n. is creauit tps physi.8. ea vero ppetuari nō posset: nisi ex qbus fieret forēt infinita. Cōsumerent n. & cōsumpta forēt, alioqn et deficerēt oīsariā ipsa: qre Anaxag. Chaos quoddā imaginatus est, i quo ifinitas partes locauit omiomeras. Democritus uero, leucipp9, et epicurus, athomos infinitos. Et ppea Empedocles conatus fuit ponere elementa inalterabilia, et impassibilia seu mūdum ifinities particulariter generari, & corrūpi:
C elementa igitur subiecta sunt varia & indeterminata.

IN OPPOSITVM sunt logici, medici, & peripatetici ponentes ea quatuor vt terrā: aquā: aerem & ignē.
Prio theorice.ca.1 f. circa pnci. Adhuc humores sunt elementa qdā a primis fm Isaac & Halyabbatē filiati. hos vero quatuor scribunt. quare Aurelius. oibus hoibus innascunt ęgritudines ex q̄tuor humoribus, vñ hō viuit: & inde regunt sani: & lædunt ifirmi. cū igit effectus sit cāę pportionabilis & cōtestās.
Colli.t.cō.57. phy.2. Elemēta itaqz erunt similiter quatuor primaria.

PROPTER PRIMVM quidem sciendum qz elemēta sunt quadruplicia: qdā nāqz prima & uniuersalia tā corporum simplicium, q̄ ēt cōpositorum sicut materia & forma: Cōmentator.3. coeli & mundi. Alia vero
Cō.31. cōia cōpositorum tm̄ fundamēta vt pnoiata. Nōnulla vero ppinqua: & ppria ut consimilium partes indifferēter aialibus cōes. Reliqua aūt media perfectis aialiū ap-
3.f. circa principiū. Doct. pria cap.1 circa principiū. propriata sicut humores q̄tuor dicti: sanguis: phlegma: cholera & melancholia: theoricæ.1. vñ primo prima. Subiectum ppinquum corporis humani sunt mēbrum & spūs, longinquum humores: & eius longius quatuor
D elementa. Elementum aūt siue hylemētum & pprie pri-
Te.c.4. mum, simplex et indiuisibile iportat.5.meta. Indiuisibi
In fi.cō.4. le quoqz fm Cōmen. ibidem tripliciter dr̄. vno quidem diffōne, ceu generalissima & indiuidua. Altero i spēbus seu forma, & id vle aut particulare vt q̄tuor nota eĺnta & oino cōsimilia: &.3. q̄titate, sicut vnitas & punctus:
Prio eĺntorū post mediū &.1.de simpl. cif. 3.ca.1. Denotant ēt elementa noie calidi, frigidi, sicci, & hūidi: vt Gal. locis insignat q̄ multis: qd' euenit fortassis: quia elementum dcm̄ est simplicitatem & indiuisibilitatē denotare. Intentiones vero hmōi per calidum, & frigidū. reliq̄ iportant p aquā: & terrā &c. cū subiecti & accñtis materiæ ac formę cōpōnem perferant, uel non sunt simplicia & pura primo theoricæ nisi sensu, & non aio, vel
Ca.5.isto intellectu. aut qm̄ elementa referuntur ad actus: qualitates vero maxime ac immediatius sunt actiuæ: dria.60. quidam tn̄ terrā; aquam &c, timuerunt cōfiteri elemēta quia neqz auferimus ex corpore eorum quid, neqz iponi- E
mus, qd' valde insanum. elementorum primo. Id quoqz elementum plurimis reperit idē iportantibus fere notifi- T.c.31. Post medium
catum modis. Quinto nāqz meta. &.3. coeli & mundi. T.c.4.
Elementum est id ex quo cōponit res primo: & est in eo Elm̄ qd.
indiuisibile spē in aliā spēm. In principio vero primi elementorum. Elementum est minima particula eius cuius est elementū. primo quoqz theoricæ est id qd' simplicius est oibus cōpositi corporis partibus & q̄titate minus.
Isaac vero amarā in elementorū suorum exordio. Elm̄ Ca.5.i pn.
ē res ex qua generatione prima generat aliquid & existit in generato ex ea ptāte, nō actu. Secundum vero. A.6. Ca.4.in medio.
meta. Elementū corporeū est id ex quo & alio a se cōponit res: & est in eo per essentiā: & nō diuidit per formā. 1. Doct.1.c. singulari.
vero prima. Elementa sunt corpa. vz. simplicia: & sunt ptes primę corpis humani & aliorū: q̄ i corpa diuersarū formarū diuidi minime pñt: ex quorum cōmistiōe spēs diuersorum generatorum fiunt. Et nosce qz oēs amplius F
notificāt elemētum, put relationem habet ad mistum, & non sit fm esse suum in misto distinctum nisi. A. & pcipue qñ describit elementorum vnumquodqz tunc enim vtrunqz tangit. Quid aūt sit secūdum elementū & quoties dicatur. dria.29. notatur: sicut & tertium in sermonē de membris monstrabitur.

PROPTER SECVNDVM vero sciēdum tria: vt et triplicia posita sunt simplicia elementa. Primitus quoqz sciēdum aliquos aliter posuisse prima elemēta q̄ posita sint a pitis medicis, & philosophis fm ea entia diuersificātes & pcipue materialia. Nā elementum est unū aut multa, & si vnū, aut in genere substātiæ, vel accñtis vt q̄titatis: & ita Pythagoras vnū posuit qd' est numeri principium, rerum ēt oium initium: nesciens distinguere inter ipm̄, put est principium numeri, & fm qz est vnum trāscendentiū. putabat. n. qz sicut additione unitatis aut subtractiōe uariat nūerus, ita & spēs rei seu natura. Sqdē G
in cathegoria substantiæ vel imobile, aut mobile: siqdē primum vel infinitum ut Melissus antiquissimus: uel finitum vt Parmenides uere. Si aūt mobile ut plures: quia naturales cuncti, aut vnum vt Hesiodus legista. Cōme. Eĺntorū positio fm antiquos. Cō.14.
1. meta. terrā oium elemētum ponens, vel aquā ceu Thales milesius philosophorum scitorum primus: aut aerē, vt Diogenes, vel vaporem vt Cratillus & Eraclius: aut ignem sicut aliqui, cum subtilissimum sit quid, & incorporeum fere, q̄ ad naturā videret elemētorum pertineret & si multa vel de genere accñtis ceu Plato lineā, planū, & solidum rerum uolens principia: aut ex genere substātiæ & ea vel finita, vel infinita. siquidem finita, vel duo fm apparentiā Parmenidis ignem & terrā: aut reliqua tria pter terrā: vt naturalium aliĳ. quia ea vr̄ magis hēre rōnem elementati q̄ elementi: cum sit densa & cōpacta Cur nullus antiquorū posuit terrā simplex elementū.
valde. At quia frigida & sicca principiĳs cōtrariat vitę. Ipsam philosophorum nullus simplex posuit elementum. vñ de aia primo. Elementa oia iudicem acceperūt H
præter terrā. Aliqui vero quatuor materialia dicta: vt T.c.31.
Empedocles his duo adiūgens formalia, litem. s. & amicitiam. Et si plura infinita ceu Democritus & Leucippus ponentes athomos infinitos quibus fieri volebant alterationem, figura, ordine, & positione. Aut medio posuerunt modo inter oia huius: vt Anaxagoras cum Anaximandro. In eo enim qz posuit chaos quoddam, noluit elementum vnum & finitum. Eo uero qz sensit in illo contineri partes cōsimiles infinitas, plura posuit & indefinita. Quorum oium defectus exterminat Aris. in locis sufficienter q̄ multis. Et Gal. non parum de elemētis maxime: et idēo in præsentiarum omittatur, cum eorum etiam defectus appareat dicendorum tertio: licet Isaac elementorum tertio satagathorum expositionem fulcire: vnde. A. sufficientiæ primo. Nos nō comprehē- Ca.4. circa principiū.
dimus nec possumus intelligere Melissum & Parmeni-

I detnec putamus eos adeo fuisse imperitos: sicut vř i verbis ipsorum. Propter huius quidem secundum sciédũ ꝙ aliqui posuerunt vnum ẽt eñtum & secundum vt hu
Cap.1. morẽ, de natura humana et elementis lib.2. Quorũ qdã dñt ipm fore sanguinẽ, alij phlegma, nonnulli cholerã, reliqui vero melancholiã. Et mouebanť eo ꝙ videre putabant fluxũ solũ vnius humoris mortẽ cãre. ut sanguis solutione continui: aut cholerae tm̃ egressu, seu phlegmatis, aut melancoliae. Quos Hip. & Gal. lõgius ipugnãt ad plurima incõuenientia deducẽdo. Tũc nãq; corpus nõ alterareť: patereť: doleret: sanareť: neq; vniuersaliter generareť aut corrumpereť: cum haec oia fiãt a cõtrario. Cuncta.n. interimunť & corrũpunť a cõtrarijs, de distẽperãtia inaeqli. Fit nãq; alteratio, et generatio ex oppositis. Est & dolere cõtrariũ subito ipressorẽ sentire. Oisq;
Cap.4. Doct.2. sanatio cõtrarietate pficiť: pp qd' nõ ex vno: sed ex pluri
K bus cõstituiť hñs. Iuxta tñ Ari. & Auer. sniam cũ aliqui
Sãguis verus humor bus medicis, sanguis est humor verus: reliq vero supfluitates magis illius. dña.30. Neq; verũ existit ꝙ dum aial fluxu deperit: vnus tm̃ defluat humor: vñ de natura humana. In supfluis purgationibus nullus mortuus est, sola purgata cholera: verũ primitus educiť ea, deinde phlegma, postea melancholia, & vltimo moriendo sanguis. dña.144. Decipiebanť.n. hi emperiae prauitate, pprieq; sanguis, cũ sui q̃titate & colore ceteros supet et occultet.

Propter huius quoq; tertium sciendum, ꝙ ptes cõsimiles ponunť elementa ut os: cartilago: ligamentũ: neruus: & caro simplex: eo ꝙ ipsa cõponunt et constituunt officialia: sicut caput: thoracẽ &c. et per consequens corpus
Cõpõ corporis triplex. oẽ. Nã triplex est cõpõ: una quidem consimilium ex elementis: secunda officialis ex consimilibus. tertia uero totius corporis ex his, secundo de partibus, & de morbo primo. Quidã ẽt posuerunt vnum istorum elementorũ principale vt cor, ceu pipatetici. nõnulli vero quatuor:
L
T.cõ.1. vt caerebrum: cor: hepar: & testes: velut Platonici & medici: differentia.38.

PROPTER SIQVIDEM TERTIVM tria similiter sciendum: & prius ꝙ elementa sunt q̃tuor primaria vt testanť periti. Qd' fulciť quia qlitates actiuae & passiuae vt caliditas & frigiditas: siccitas & humiditas quatuor sunt elementorum cãq; uñ methaurorum qrto. Qm̃ quatuor cãe determinatae sunt elementorum: vnũquodq; vero vnam habet sibi essentialiter inhaerentẽ: dña consequẽti. Adhuc ex quatuor terminis incõplexis sex consurgunt coniugationes: quarum quatuor sunt possibiles, vt caliditas & siccitas q̃ est ignis: caliditas & humiditas q̃ est aeris: frigiditas & humiditas aq: frigiditas & siccitas q̃ terrae. Caliditas vero & frigiditas: siccitas & humiditas cum oifariã sint contraria, & seipsa respuant et corrumpãt: nulla cõstituent elementa: de generatione
T.c.16. & corruptione.2. Rursus quoddã graue est in vltimo
M qd' est terrae, aliud in respectu qd' aq. Et similiter leue vel simpliciter, vt ignis aut fm quid, ceu qd' aeris. Palin: oẽ fit ex aliquo tãq; ex materia. ab aliquo velut ab agẽte p formã: sed in elemẽtis his notis aliquid horum locũ magis obtineat materiae & passiui, vt terra & aq: aliud formaeãplius & actiui, velut ignis & aer. Amplius id ostẽdunt multiplicia signa: vt similitudo seu figura: generatio & corruptio primum quidem: quia effectus ptendit naturã suae cãe: sed in elementatis elementorũ effectibus reperiunť similitudo in substantia et qlitate: nã qdã sunt grossa valde: qdã subtilia: nõnulla media: & haec dupli cia: vnum.n. extremum magis aut alterum respicientia sunt: & qdã calida & frigida & sicca & humida, & sitr
Tex.c.50. grauia & leuia simpliciter aut fm quid. Itidẽ.2. de gene
T.cõ.73. ratione & corruptione ex qbus aliqua generanť, in eadẽ
T.cõ.59. corrumpunť: alioquin cõsumerenť annullata iã ipsa cũ
Cap.5. ast medium. ea & oẽ sint finituin actu. phy si.3. & oẽ corpus finitum
Lib.1. post principiũ. remoueť a corpore finito eorũdem primo. Sed ex q̃tuor

N elemẽtis fit generatio cuiusq;: qd' oñdit resolutio. vř.n. mistũ in q̃tuor resolui. siue fm naturã: vt in aialis corruptione. Nã.1. theoricae, & Isaac de elñtis q̃ solidiora vt os & cartilagines, i terrã cõuertunť. v3. a dño humidiora in vaporẽ vel aquã. spũs in aerẽ: & calor naturalis in ignẽ: vel p artẽ vt sublimatio denotat: & q̃ oui pcipuet inde nãq; diuersae substãtiae q̃tuor eliciunť sensu: prima itaq; sunt q̃tuor elñta. Propter secundũ huius sciendũ ꝙ humores apud cões medicorũ sunt q̃tuor ptacti. qd' ex signis oñdiť q̃ multis. Et qdẽ primitus etherogeneitate sanguineae massae: quia si tm̃ vnus esset humor in sanguine: tunc plures nõ repireniť substantiae: qd' est falsum: cũ i eo inueniať substãtia pura, multa, purpurea, sufficienter decocta: q̃ est sanguis: et substãtia uelut spuma, clara, subrussa, multum decocta, vt cholera. & viscosa, subalbida, cruda ceu phlegma: subsidens vero crassa, subnigra, minus sanguine cocta est vt melãcholia. & aquositas liquida naturalis: dña.29. Similiter purus vt possibi
O le est sanguis diuersitatẽ recipit in substãtia: colore & naturis alijs, qd' cordae aut ynes.i. villi in eo repti oñdunt. Qd' ẽt lac cõfirmat etherogeneum ens, et modus genera
Post mediũ tionis uini ex vuis nõ calcatis: naturaliũ.2.c.9. Fit ẽt embrio non ex simplicibus, sed ex cõmistis vt spermate ac menstruo sanguine quorum natura etherogenea existit. Adhuc ex mẽbrorum dña: quia eorum qdã sunt dura, cõpacta, frigida & sicca, vt ossa: nõnulla subtilia, leuia, calida & sicca vt pulmo: qdã vero carnosa: tractabilia: calida & humida ceu musculi. Reliq vero mollia: viscosa: frigida & humida ut phlegmatica. Haec aũt nõ extãt talia nisi, ppter q̃tuor i eis dñantes humores. Amplius
Ca.5. circa pncipium: ex pharmaco: nã quoddam est sanguinis eductiuum de
et lib. de pharmacijs lib. aut saltem continui solutio: aliud phleg
phar. ca.3. matis: nõnullum cholerae reliquum melancholiae: cũq;
Post mediũ hoc semper contingat vt etate oibus & tpe. Cõuincitur igiť humores quatuor existere hęc Hip. et Gal. cũ Haly.
P Secundum tñ peritiores & perspicaciores ut tactum. nõ constituunt neq; corpus nutriunt oẽs: verum sanguis solus aut quod in ipm phlegma conuersum. Propter igitur huius tertium. puta de membrorum numero quid de hoc sentiendum differentiae relinquatur.38.

PRORTER QVARTVM vero. ad primum dicendum ꝙ licet materia proprie apud Arist. et Commẽtatorem dicatur elementum. hic tñ elementum quaeritur corporeum & nõ incorporeum quale hyle. Ad aliud dicendum id verum fore si materia eadem rõne principium esset & elementum & non subiecto. si aũt per aliã non conuincit. sed accñs cõmittitur potius cum principium & elementum inter se distent. principium nãq; pprie de cã dř agente, elemẽtum vero de materiali. Aliqd
A.t.cõ.1. vsq; ad. tex. cõ.4. est.n. principium qd' non est elementum aut cã, ceu punctum principium est lineae: non tñ elemẽtum, siue cã: cũ
Q improbetur phy.6. illã ex punctis cõponi et principiũ: vñ iniciatus est motus. Adhuc differt principium ab elemento ꝙ principiũ nõ ex necessitate rebus est hõgeneũ: quarum extat principium: oino aũt elñ hõgeneũ elemẽ
Post mediũ torum primo. Ad aliud qd dicẽdum iã apparuit, cum elñ q̃situm dcñ sit fore corporeũ, qles nõ sunt materia & forma, neq; ẽt priuatio. sitr principium est vnũ oium vř ceu cã prima. Sunt & alia partialia in illã ordinata
T.cõ.19. 22. & text. vltimo. principia q̃ multa. meta.12. Ad cõfirmationẽ vero dicẽdum sitr aut ꝙ actio & passio nõ est sine q̃tuor elñtis: cum fiat qualitatibus quatuor i eisdẽ fulcitis. Ad aliud quid dicendũ apparuit sitr, cum sint incorporea elñta.

Ad aliud dicendum ꝙ illa tria nõ sunt principia materialia ex quibus hic q̃sita: verũ alia differenter exposita. Secundum nãq; Arist. ibidẽ substãtia sunt virtus & operatio: q̃ potius obtineñt vigorẽ formę & agẽtis q̃ materię q̃ iuxta Pythagorã extãt pricipiũ: mediũ & finis. Sapiẽtię vero.11. mẽsura, nũerus, & põdus: apud vero Augu

stinum:

A fimū: modus: ordo et spēs. Ad aliud q̄d dicēdū appuit ex his q̄ Arist. cum Empedoclem locis impugnet q̄ mul tis. Quantum tñ ad id quod posuit elemēta quatuor ma terialia, sane dixit: quia tñ i plurimis positum corrūpit. ponens ipsa inalterabilia & impermutabilia errauit de gene. & cor. 1. Peccauit ēt ponendo litem & concordiā i vniuersum infinities generare & corrumpere nisi parti cularitér audiatur istud. Sequitur ēt ipsum indifferenter dicere litem & amicitiam cōgregare & disgregare. Ad aliud dicendum q̄ illa non sunt elementa quæsita cum sint formalia quod ostendit prædicatio ipsorum in q̄d de subiectis: neq̄ elementa dicuntur proprie sed princi pia cū ostensa sit dr̄ia horum prius. Ad aliud dicendū q̄ Pythagoras non curatur in natura: vt ēt apparet ter tio creticorum. ca. 2. conans ex mathematicis oia demō strare in ea pp æstimationem dictā de vno quod nume ri principium, ponens id causam entium existere: vnde quia denarium perfectum numerum posuit. 15. pblema tum: ēt putauit in ipsum oia coaptare ponens duas decē norum sistitias seu coordinatiōes. meta. 1. quare sphæris nomen solum exñtibus manifestis: iō decimam antico nam. i. contra extensam vel motam faciunt. Ad aliud dicendum q̄ nō oportet principia ponere actu infinita vt perpetuetur fm philosophos generatio. Sufficit. n. q̄ entibus actu finitis sint in potētia infinita: pp in adinui cem successiue infinitas alterutrinq̄ transmutationes: quod gyrationes orbis ostendunt: cum vna non depen deat ab altera vsquequaq̄: sicut hoc ēt secundo metheo. ac de generatione & corruptione apparet.

(T. c. 1, 2, & 6. — Post mediū — B — Probl. 3. In prooe. vfus fi. — Ca. 1. fere dio. lib. 2. a te. c6. 56. vsq̄ ad te. 66. 60.)

DIFFERENTIA. XII.

QVod terra sit primum frigidorum monstrā tur: qm̄ q̄tumcunq̄ aliquod magis distat a fonte caloris, tanto minus est calidum frigi ditati admistum: cum vnumquodq̄ debili tetur a sui principio distātia. de mūdo Aris. sed terra p̄ cæteris elemētis amplius distat a fonte nāq̄ caloris vt a corpe cœlesti recedit motu calefaciente ac lu ce. secundo cœli & mundi seu ab igne. Amplius illud vr̄ frigidius, quod compactius est et grossius. Frigidi. n. motus est a circunferentijs ad centrum congregando, & ingrossando de gene. & cor. 2. Terra vero compactior ac grossior elementis cæteris. Adhuc motus calidi est sursum tendere: vt & q̄to magis calīn in id tanto plus eleuetur, vt ignitur hic motus est ad aerem. Frigidū itaq̄ illi oppositum petet q̄ inferius, & q̄to frigidius magis deorsum tendit. sicut. n. simplr ad simplr, ita & magis ad magis: q̄d terræ relatiōe inest ad aquam. & si vtrūq̄ sit graue. Palin: quorum locus est contrarius et forma: et q̄ inde procedunt demum. hæc. n. ipsam sequuntur. nā q̄tum natura dat de loco, tñ & de forma. 4. cœli & mū di: sed eīn superius vt ignis locum obtinet nobiliorē & qualitatem formaliorem: igitur & locum viliorem hñs, q̄litatem hēbit priori oppositam: talis vero ē frigiditas: ipsa nāq̄ caliditati opponitur. Amplius qualitates se cundæ causantur a primis: sed leuitas absoluta stat cum caliditate vltimata: grauitas itaq̄ simplex stabit cum fri giditate vltima. hæc autem erit terra. Erit itaq̄ terra fri gidorum primum.

(C — Colli 2. te. co. 71. vsq̄ ad. t. c. 104 te. c. 54. — Colli. te. c. 25. — D)

CVIVS OPPOSITVM cuncti fere testātur phi losophorum et medici. Amplius. i. elementorum frigi dius quod calidiori opponitur: cum maxima sit cōtra riorum distantia. Hæc aūt aqua inest ad ignem: cum in adinuicem sint maxime peremptiua. Rursus illud est frigidius quod magis imprimit in sensum secundo de partibus aialium: Huiusmodi quidem aquam fore de notat ipse: propter quæ aqua primum erit frigidorum: non autem terra.

(Colli post medium. Auer. 4. c. 5. com. 40. circa prin cipium. Ca 5. in medio & fi.)

PROPTER PRIMVM quidem sciēdum q̄ ter ra est elementum simplex: cuius locus est vniuersi cētrū, vbi naturaliter quiescit ad ipsum tēdens separata: cuius quidem natura cum grauitate absoluta sicca est in sum mo & frigida: cuius quippe in generatis finis est figura re retinere ac seruare figuras & formas. Et huius quidē rationis apertio apparebit in sequenti amplius differen tia. Quod autem terra sit elementum & ipsius esse & na tura dr̄ia priori & 16. apparebit. Sunt aūt tres tunicę seu partes: quarum vna inferior circa cētrum. propinquior enim est simplicitati vt & terra dicatur pura. Non enim terra quam calcamus, aqua quam bibimus, & similiter aer & ignis simplices extant elementorum & simpliciū primis simplicium. Sensibus nanq̄ non reperiuntur quo rum vni aliud non videatur immistū: sed aio sic esse intelli gunt elntorum & theoricæ primis. Quidā tñ senserunt i medio esse Oceani simplicem aquā. dr̄ia sequenti. Est & alia super hanc situata salsis exñs luto: in quam defluunt aq̄. Super istā quoq̄ est tertia velut terræ facies: q̄ in te ctā mari diuiditur & detectā illi eminentem: cui pp calo rem solis lateraliter. Algaçel siccitatem iquit dominari: seu reliquę humiditatem: quid aūt sit frigidum, dr̄ia ostē detur. 15. quid aqua in sequenti.

(E — Colli post mediū dict. 1. c. 1. post medium. Colli circa pncipiū. c. 5. in pnci. — F)

PROPTER SECVNDVM vero sciēdum q̄ ad Parmenidis positionem sequitur terram esse frigidorū primum. Licet. n. diceret oia esse vnum: fm veritatem ab eo æstimatā: tñ vt saluaret q̄ in sensu visa: posuit duo fore rerum principia. calidum quidē ignem appellauit, frigidum quidem terram. metaphysicæ. 1. cuius positio nem Arist. sufficienter destruxit. Fuerunt et alij similiter terram frigidissimam iudicantes: & si alio motiuo velut Auic. sensit aliqñ in fine cœli & mundi: quod prætactū est virtute: quia cum cœlum moueatur vltima velocita te velut Arist. sensit secundo cœli & mundi: corpus q̄d sub eo existit motum ipsius consequetur, ita vt eo ac etiā luce calefiat: pp quod resoluetur vehementer vt siccitas, in id cadat: hoc autem est ignis. Corpus autem sub hoc situm tanq̄ distans non assequitur sic motum cœli & lu cem. vnde minus redditur calidum. Et ideo minus resol uitur vt partes habeat igne magis contiguas: ex quo aer efficitur calidus natura & humidus: demū quod est sub his propter iam longe distare: motus debilitatur in ipso, & lux: ita vt frigiditas i ipsum sensum imprimatur oc cultiorem: quia etiam cōstringitur ac humidum reddit. vnde aqua efficitur frigida natura et humida. Quartum vero ab his corpus distans oino a cœlo, nec motus ip sius factum susceptiuum neq̄ lucis, cōstringitur vltime, & terra efficitur frigida & sicca. Amplius terra immo bilis facta est vt cœlum super ipsam fulcitum valeat mo ueri: cum oē motum oporteat alicui inniti immobili de motu aialium. pp quod oportuit ipsam fore in vltimo frigidam, cum frigiditas immobilitatem & grossitiem causet. Opus ēt fuit hanc a cœlo distare oifariam ne sibi appropinquans motu eius calefieret & dissolueret vno non manens loco: quare inter cœlum & ipsam posita fuerunt reliqua elemēta. vñ pp tantam in vniuerso terrę necessitatem visa est natura eius productionē cæterorū elementorū magis intendere. Erit itaq̄ frigidorū primū terra. Hanc tñ positionem idem impugnat. 9. meta. di cens id non posse sermonibus probari syllogisticis. Nō enim hoc est verum qñ diligenter fuerit cōsideratū: imo aliter existit: qm̄ elementa nō generantur in eis corpore cœlesti: sed a quatuor: puta combinationibus qualitatū quatuor designabilibus in eis. In corporibus enim cœle stibus: & si effectiue quatuor sunt combinationes elemē torū, qualitatiue ēt fm astrologos sit assignare. Ab vno quoq̄ nanq̄ horum fluit in materiam aptam suscipere aptitudo ad formā: q̄ deinde recipit sic coaptata formā a datore formarum. Nō enim id totum fuit ab vno cor pore: sed sunt comparationes illic repertæ inducētes di uersitatem a causis occultis. Secundum tñ sententiā me

(In fine proœmij. — Te. c. 52 — G — H — Ca. 5. post medium.)

I illorum peripateticorum datorem non ponentes forma
tum, dicendum cœlum per illas combinationes qualita
tum materiam disponere, & formam tandem ex ipsa su
scipere: cum idem ſm eos sit disponens materiā & intro
ducens formā: de quo tactum. 88. Amplius addidit: ꝙ
hi ferunt primū corpus non hr̄e formam aliq̄, nisi cor
poralē imprimere, quod non est verū. Nō. n. esse corpis
ꝑficiſ ex forma corporeitatis sola, nisi p̄ter hanc formā
dimensionatā alia intelligaſ forma. Neq; ēt eo ꝙ vnum
corpus rarefiat calido, aut inspisseſ frigido, fit aliud cor
pus ꝑꝑ motū huius, licet calefiat illo. Quòd ēt pars mate
riæ ascendat vel descēdat qn̄ accidit calor est ꝑꝑ ordinē
grauitatis & leuitatis in vniuerso. Adhuc addendum
ꝙ natura non datur alicui solum in fieri: verum ēt in fa
cto esse ſm ꝙ fuit apta recipere: & proprie cum oñ datur
dr̄ia. 22. complexionem etiā posse innatam permutari.
K Eti. non solum corpora superiora motu operantur et lu
ce: sed fortunio, & infortunio, & virtutibus quibusdam
specificis appropriatis, quæ sine medij imprimunt imu
tatione sensibili: dr̄ia. 10. vn̄ subdit sibi videri ꝙ docens
generationem elemētorū conatus est alicui abbreuiare.
Veniens aūt post eum eius confirmauit dictum: Scribēs
vero fuit confundens & se perturbans sicut qn̄ discipu
lus quod audiuit depingit non perfecte multoties hn̄s
docentis sententiam. Fuerunt et alij distinguentes ꝙ in
elementis duplex est natura vt primo indicatur etiam
theoricæ: vna quidem eorum propria qua aqua frigi
dior est terra. altera vero aduentitia a superioribus acq̄si
ta: qua volunt terram aqua frigidiorem esse. Quod q̄dē
nituntur astruere ex secundo de generatione aialium &
Collr. c. 5. post mediū Collr cō. 12. ǒsus 8. Commentator. 12. meta. ponentibus duos calores spē
differentes: vnum. v3. elementalem: reliquum uero cœle
stē. Cōtra quos fortassis quis ibit explicando ꝙ primū
L dictum stare non pōt, vt ꝙ alia sit elementorum natura
q̄ eis fuerit deriuata a virtute superiori in materiam eorū
sic vel aliter susceptiuam. Quod ostenditur. nam sicut se
habet natura aialium ad elīta & cęlestia: ita se hn̄t elīta
ad eadem. nulla vero natura est in aialibus maxime in
his quorum forma educta est ex potentia, materiæ quę ī
elementis & in superioribus corporibus non sit reperta
suo mō: non igitur erit alia elementorum natura p̄ter re
ceptam a superioribus in talem eorum materiam. Am
Ca. 4. post principiū. plius ſm Arist. qn̄cunq; inueniuntur effectus aliqui in
rebus cōicātes in pluribus, oportet eos in suas causas re
ducere quarum vnam tandem oportet in aliam adduce
re, cum nō sit dare principia disceptata: tertio de partibus
aialium: ita ꝙ tandem natura hæc inferior in lationem
primam superiorem est reducta vt tactum sæpe: & ideo
philosophantes verius oium lucidorum lucem in pri
mum lucidorum reducunt: quod est sol: et caliditatem
in ignem. Neq; valet etiam sicut iam ostensum: ꝙ duo
M calores in elementis sint ita vt audiantur tanq̄ spēs dif
ferentes: cum illud dicatur non quidem relatione facta
ad elementa, sed ad mista tantum: in quibus reperitur ca
lidum igneum tanq̄ instrumentum nutrimenti præpa
ratiuum. & cœleste seu viuificatiuum & informatiuum
magis: qm̄ elementum est simplex: corpus vero hic ex
eo & calido compositum cœlesti.

PROPTER TERTIVM vero sciēdum ꝙ terra
non est primum frigidorū: sed aqua ceu cuncti recte phi
losophātes ac medici cum illis ēt sēsere. Nam cum vnū
quodq; elemētum vnam habeat qualitatem in summo:
reliquam vero acquisitam & ex adiecto: terræ quidem
siccum: aquæ autem frigidum ascribitur: vnde secundo
T. cō. 16. de gene. & corru. Quatuor entibus unius vnumquodq;
est: terra quidem sicci magis q̄ frigidi est: aqua vero fri
gidi magis q̄ humidi. aer quidem plus humidi q̄ cali
Cō. 10. di: ignis autem calidi amplius q̄ sicci: vnde Commen
tator quarto metheororum, Si mistio fiat, necessarium
est vt vnum duorum elementorum fortioris sit opera N
tionis in vna contrariarum qualitatum, q̄ suum com
par: ꝑꝑ quod non est necessarium vt sint inuētæ in duo
bus elementis duæ qualitates substantiales in fine. Si. n.
in igne foret caliditas & siccitas in fine: & frigiditas &
humiditas in aqua: nunq̄ temperarentur & admiscerē
tur vt aliq̄d fieret: & iō siccitas ignis non est in fine, neq;
humiditas aquæ. Quod aūt terra non sit primū frigido
rum, rōne cōfirmatur duplici: una quidem a prioribus
naturæ & causis: altera vero a posterioribus ipsi. nobis
aūt prioribus. Prima quidē & secūda quintuplici innī
tiſ medio. Primo siquidē ex modo oñditur ꝓductionis
seu regiminis elītorum. Nam priora elīta ſm Platonē
Tymei. 1. sunt ignis & terra, ex quibus esse conficiſ vni
uersi: qm̄ ꝑ alterum eorum: vtpote ignē existit visibile: ꝑ
alterum vero tactibile, vt terrā. Et Parmenides hæc po T. c. 18.
suit esse (vt visum) principia: vn̄. 2. coeli & mundi. si est
dare terrā: dare est & ignē ex necessitate: nā si vnum cō O
trariorū est in natura: & reliquum. Sic igiſ cum ista duo
sint primo ꝓducta seu gubernata ſm mundi ꝑpetuitatē:
oportuit cum ipse ignis obtineat unā qualitatū actiuarū
in summo puta caliditatē, ꝙ alterum elementum vnam
passiuarum ēt retineat in summo: hanc aūt nullus dabit
nisi siccitatē: ex quibus possint tandē generari aut guber
nari alia duo elementa intermedia, et eorum qualitates.
Si. n. quis terrā summe frigidā poneret, vt frigidiorē aq̄
iam ordo & exn̄tia q̄litatum passiuarum in his duobus
primis elītis nullatenus inueniret in summo: cuius cō
trariū ꝓbabiſ. Secūdo ex cōnexu & ꝓportiōe elītorū
& q̄litatum in adinuicē. nā ſm Tymeū & Macrobium
sup somnio Scipiōis: fere plurima numero ꝓducta sunt
cōtexta septenario: sicut ibidē induciſ in locis q̄ multis:
hic aūt numerus inueniſ in q̄litatibus elītorum ad elīta
P relatis. Sunt. n. primo q̄tuor elītorum q̄litates tribus se
cundo numeris seu ꝓportionibus colligatæ: iuxta illud
de consolatione Boetij. 3. Tu numeris elīta ligas: nexus
aūt & iunctura ꝑfecta existit, cum vni actiuæ in summo
elīto attributę: passiua alterius elīti subsequatur in sum
mo: post quā & actiua incidat alia: & tādem passiua vt
nexus nodo trino vtriusq; qualitatis ordini proportio
natus firmior habeatur. Cum itaq; ignis caliditatē obti
neat in summo: sicut conueniunt vniuersi: post ipsum
oportuit elītū poni: cuius qualitas passiua esset in sum
mo. hoc aūt fuit humidum aeris, cum vtiq; sit maxime
passiuus: ad quod ex necessitate cōsequitur qualitas alia
actiua: puta frigidum aquæ in summo: vt nodus sit fir
matus in tertio corrn̄dente igni: ꝑꝑ quod & quatuor ele
mentorum: terra siccitatē obtinebit extreme proportio
natam aeri. Si. n. poneret terra frigida in summo, cum iā
numerus deficeret trinarius, deficeret & septenarius:
neq; nexus iam tātus existeret inter ea. Tertio uero ex
appropriatione qualitatum ad elementa: nam ſm ꝙ ap
Q paruit vnumquodq; elementum habet vnam qualitatē
appropriatā in vltimo. Cuius quidem rō est: qm̄ ſm ꝙ
res vnaquęq; habet vnā formā & vnum esse: sic & vnā
naturā seu ꝓprietatem ad illā consequentem. Itaq; ignis
aut hēbit summe calm̄, aut frigidum, aut siccum, aut hu
midum. Nō frigidū vt sensus indicat, & intellectus ap
prehendit, ꝑꝑ calm̄ acquisitum ex motu orbis, in cuius
est concauo et luce. neq; siccū: qm̄ formalissimo elītorū
formalissima debeſ qualitas: similiter neq; humidū: cū
locus eius ꝑꝑ lucem & motum hoc impediat caliditatē
cāntes. Subsequenti aūt elemento vt aeri aut erit summe
frigidum, aut summe siccum, vel summe humidū: non
summe frm̄: tum ꝑꝑ ignis cōtiguam caliditatem ipsi, tū
ꝑꝑ oppōnem summe calidi et summe frigidi. sic. n. redu
centur ad mediū quoddam. ꝑꝑ quod & qualitates eorū
elementorū ignis & aeris iā non ꝑmanerent in summo.
neq; summe siccū: qm̄ cū ignis ꝑꝑ caliditatē summā sibi
siccitatem

A siccitatē associet, si iam & aer siccitatē obtineret vltime; tunc cū siccitas lima & exacuitio caloris existat. Intantū his duabus siccitatibus limatione acuata, ignis caliditas incenderet, ꝙ cōtēperamentum oīno ab his tolleret inferioribus: q̄re generatio desineret. Et ideo natura cuius est cūcta rōne disponere humidū elemētū supposuit calido: vt caliditas humiditate contēperet, mulceat & ꝓhibeat ad inferiora ꝓlabi inflammando. Subiacenti vero equidem elemēto aquæ, videlicet siccum aut frigidū relictum est in summo: non siccū: qm̄ elementum humidissimum sibi contiguū, aer videlicet, sui prohiberet humiditate penetratiua. Amplius iam duę qualitates in summo passiuæ cōiungerentur sine medio: quod & ostēsio prohibuit secūda. Sic itaq; aquę accōmodatū fuit rationabilissime summe frigidū vt caliditatē duorum contēperet elementorum calidorū ante ipsam. Itaq; terræ concluditur necessario inesse vltime siccum: non autem summe frigidum.

B Adhuc quarto monstrat ex elementorū fine: quæ generatio existit propria animaliū: & maxime hominis: cum sit vltimū a natura intentū. Si.n. terra haberet frigiditatē in summo, cum habeat siccitatē vt probatū in vltimo: distet etiā à motu & luce superiorū, iam tantum frigiditas & siccitas inualesceret, ꝙ generatio & vita non posset in ipsa habitātibus adaptari: cum frigiditas et siccitas maxime vltimata sit uia in mortē. Et ideo uidemus ꝙ generatio & vita sub vtrisq; polis: in quibus vigēt hæ qualitates in summo tollūtur oīno: propter quod & cōpositorum quæ in his excedūt qualitatibus, venena existunt pestifera: vt opium & mādragora: quod nō cōtingit cū summe frigidū humido sociatur in aqua: eo ꝙ frigidum obtunditur humido. Et ideo neq; ex eis cōposita à prædominio cōplexionē obtinēt extremam gradualiter cum frigidum iunctū cum humido vix gradū excedat secundū. differētia. 138. Quinto vero ex ꝓportionalitate & improportionalite qualitatū ad elementa:

C oportet nāq; propriū seu accidens propriā dispositionē subiecto configuratā habere: cum igit qualitatū quędam sint formales: aliæ vero materiales sicut elemēta: quorū formalissimum est ignis: materialissimū vero terra: vt itaq; formalis qualitas formaliori seu minus materialiori correspondeat subiecto. oportebit summe frigidū formaliori vt aquæ siue minus materiali adaptare & non materialissimæ terræ. Sic igitur ex his quinq; apparet à prioribus assumptis ꝙ aqua est terra frigidior. Restat vero & nūc ab alia via ex effectibus accepta monstrare: quæ velut & prima, quinq; ostēditur modis. Primo qdē ex parte substantiæ terræ & aquæ. Dico aūt substātiam medicorū more qualitatē quandā secundam cōiunctam substātiæ: velut est densum, & rarū, & durum, & molle, & talia. cum.n. terra sit densa & dura: aqua vero mollis & rara: & quod dēsum est & durum: licet cum difficultate figurationes recipiat: eas tamē bene cōseruat receptas. primo ꝑma. (Dist. 2. ca. sign. post medium.) Quod in aqua cōtingit cōtra. cum talis videatur ꝓportio fore aquæ ad terrā: qualis existit aeris ad aquā. Itaq; terra caliditatē cœlestē melius aqua retinebit:

D propter quod & minorē frigiditatem aqua habet: maxime cum cōtinue agens in terrā imprimat: & licet sit indisposita recipere: agens tñ debile aut in materiā indispositam imprimens: idem facit in longo tēpore: quod & forte siue in materiā dispositam in breui. de simplicibus. 4. (C. 5. d. 3.) Amplius densum & grossum fortius radios refrāgit raro & subtili. Secūdo ex parte actionis ipsius. si.n. terra esset summe frigida. & non aqua: tūc actiuum nō esset approximatum passiuo: sed ab ipso in ꝓportione separatum: propter qđ nō proueniret actio. ꝑmo de gene. & & corru. (Colligitur circa principium.) Tertio vero ex effectu. videmus nanq; aquā suæ naturæ relictā: etiam præter subtilitatē & motū magis infrigidare terrā. (Colligitur, tex. cō. 44. 45. & 55.) Iterum aialia in terra producta magis abūdant sanguine, q̄ generata in aqua. quæ aūt plus sanguinis habent reliquis, sunt calidiora. de cōplexionibus primo. vt & tēpore frigiditatis immēse petant terram vt se occultēt in ea. E (Cap. 9. versus fi.) Quarto aūt ex parte quantitatis terræ minoris aquę. cū.n. potissima causa caliditatis radiorum extet refractio, quantūcūq; enim radij magis inspissantur primitus & secūdo, tanto refracti amplius calefaciunt: quod in terra est euenire, & nō in aqua. Radij etenim à superioribus in hæc inferiora qn̄ descendūt: semper in acutū & in cōdensatum sunt tēdentes: & ideo cum terra minoris sit molis: maioris etiam distantiæ à superis: radij in ipsa cōdensabūtur magis q̄ in aqua. propter quod & infrigidabit minus velut caliditate magis affecta. Quinto vero ex parte situs terrę & eius immobilitatis. cum enim ipsa sit infima et immobilis. aqua vero superior & mobilis: accedit nāq; motus eius ad semicirculare fm Alpetragiū. quod aūt infimum est et immobile, melius impressionem recipit et conseruat q̄ illud qđ est mobile: nam motus in sublimibus & mobilibus videtur infrigidare proble. 5. (Proble. 36) vt inflātibus et mouētibus ollas accidit bulliētes: F ideo tum propter motū aquæ: tum propter motū aeris, & ventos circa talia generatos: non sic virtus cœlestis calefactiua in aqua reseruatur velut in terra: quare relinquitur aquam terra frigidiorē existere.

PROPTER QVARTVM quidem. Ad primū dicendum: ꝙ id verum: si illud naturā suam reciperet ab illo calido solum: sed dictū est esse in cœlis alias qualitatū cōbinationes à quibus illa recipitur. Adhuc attēdenda est rei natura nō solum in fieri: sed in facto esse: & modo receptionis & retentionis: qui alius in terra existit vt apparuit & aqua. Ad aliud dicendū ꝙ non oportet. multa nanq; cōpactiora et grossiora sunt calidiora subtilibus & raris: vt os, pilis: aut aliæ virtutes operant cœlorum ad grossitiē & densitatē terræ: propter finē ipsius nobiliorem: vt immobilis reddita fulcimentū sit motus orbis: sicut remanet inoperta vitæ perfectorū animaliū gratia: vt differētia ostendetur sequēti: magis etiā stat motus deorsum cū sicco vniuersaliter q̄ cum frigido, ut ostēdunt mineralium plurima. G Ad aliud dicendū ꝙ motus leuium sursum & deorsum nō est à qualitatibus omnino: sed à forma à generāte ipressa. 8. physi. dans enim formam, & motū dat consequentē ad illam: neq; qualitates secundæ sunt à primis simplr: sed ab imprimēte formam. (Colligitur t. cō. 31. & expsse ab auc. 3. cœli cō. 28. in medio.) Ad aliud dicendū ꝙ locus nō sequit qualitates: sed magis formā rei. aliud etiā impedit ne terra sit summe frigida vt ostēsum. Et ꝑ hoc ad aliud simılr apparet.

DIFFERENTIA XIIII.

Q Vod aqua sit primum humidorū & nō aer monstratur: qm̄ elemētorum propriissime sicci qdē terræ: humidi vero aquæ metheo. quarto. Quod aūt propriissime est tale, primo & per se videt id existere. vnde Cōmen. (T. cō. 19. Com. 19. vbi supra in pri. ct.) elementorū siccū est terra: humidū vero aqua. & de partibus secūdo dicit ꝙ aq̄ principaliter & simplr est humida. Rursus. ꝑmo elemētorū. (Colligitur post medium.) Inuenio in aqua summā frigiditatem & humiditatē. In igne vero caliditatē & siccitatem. Et summe quidē humidū simul cōfiteri aliud q̄ aquā dici videtur q̄ valde vanum: vnde in principio de cōplexionibus cap. 1. (H In fine.) Non potest animal aliqđ esse seu summe calidum vt ignis, seu summe humidum vt aqua. Quod aūt summe tale illud ꝑmo hic est: quare pharmacorum primo. Aqua cū eo ꝙ infrigidat est magis humida q̄ omnis res. (Colligitur dist. 1. c. 6. in fine.) Amplius qđ non potest ab aliquo separari, per amplius et prius videtur eidē inesse illo quod potest: cum plus rei essentiam fortiat. huiusmodi vero est humiditas. Inseparabilis.n. est ab aqua manēte illa. semper nanq; permanet humida quantūcunq; calefacta sole vel igne: eorundē primo. (Dist. 3. cap. 1.) aer vero calefactus humiditate consumpta ignescit & siccitatē acquirit. Palin: Materialiori elemento & ignobiliori sibi proportionabilis qualitas

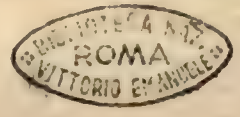

I qualitas debetur. cum igitur aqua sit aere materialior, & ignobilior, eidem inerit qualitas consona maxime. hæc autẽ est humiditas: materialior nãq; passibilior ac vilior qualitatum existit aliqua. Et. aqua ꝓportionaſ hyemi: aer autem veri: cũ causa & effectus sint ꝓportionabiles: sed hyems est humidior vere. Rursus Cõmentator meta. 7. quemadmodum transmutatio in substãtia facit nos scire materiam primam esse ita & actio formã. Sed aquę opus est humectare magis ꝙ aeris: vt denotat sensus cui in q̃litatũ acquiescendũ iudicio & primarũ ꝑcipue. Imo videſ ipse desiccare: cũ in oibus resoluat dispositiõibus. prima secunda. Itaq; humiditas aquæ inest per prius.

CVIVS OPPOSITVM innotuit differẽtia priori; vnde Nicolaus peripateticus in eius problematibus. Aer calidus tẽperate, humidusq; in summo: nã humiditas substantialis est illi quẽadmodum frigiditas substãtialis est aquæ: & siccitas terræ: & caliditas igni. Rursus K si aquæ inesset humidũ primo: aeri non inforet per prius qualitatum aliqua: cuius oppositũ notatum est in antea. aeri ergo humiditas inerit primo, & non aquæ.

PROPTER PRIMVM quidem sciendũ ꝙ aqua est corpus simplex: cuius locus naturalis est vt circundet terram, & circũdetur ab aere: cum in situ eius ꝑmanserit naturali: frigida natura & humida: cũ grauitate cõparatiua: cuius in generatis finis extat formas figurare, lineare, & tẽperare. Dictum est aũt. cuius locus naturalis &c. qm̃ terra in quadã eius parte inueniſ aquis discooperta. Quod multiplici de causa potest cõtingere: aut. n. virtute stellarũ entiũ in. 12. imaginibus quæ sunt extra zodiacum in septẽtrione: cõpescentium mare oceanum ne superinundet terram. iuxta illud psalmistæ. Cõgregasti aquas in vtre: ꝓp quarum virtutis relaxationẽ enigmatizãt diluuium cõtigisse. Vel qm̃ in parte septẽtrionis terræ est eleuata: metheororũ. 2. quod ostendit ibidẽ fluxus maris methydis siue thanays per mariũ reliqua tãdẽ in hispa- L nicum. Aut quia terra rara est & porosa: ita vt humidum imbibat aquæ. Siue ꝓp radiorum calorẽ, & maxime solarium resoluentẽ aquam in vapores. Vel ꝓpter aialium ꝑmanentiam magis: perfectiora. n. egebant aere ad caloris eorũ conseruationem, necesse nanq; fuit ꝙ terreitas dominareſ in ipsis: vt sapienter facta consisterent: vnde opus fuit denudari in aliquibus locis terram aeri: vt ad esse nobiliũ faciat aialium. Quare Algazel. Degere nanq; nõ possent in aqua cum gaudeant pulmone.

Quòd & si videaſ contra naturã particularem elementorum talis ordo concurrere, non tñ contra vl'em existit vniuersi. differentia. 15. cuius intentio est cũcta semper in melius ordinare, donec ad summũ appetibile peruenia ſ, quod oium finale appetitiuum de aia tertio. Est autem triplex aquæ maneries. Vna quidẽ cõgregata mare con- M stituens & maxime amphitrite appellatũ vel oceanũ. nã hic locus est ꝓprius aquarum: & ideo quidã dixerunt in eius medio fore aquam simplicẽ, purã, insipidam: cũ elementum certum oĩ tertia maxime careat qualitate: mistio nãq; ex illa cõsurgit. Est & alia in cauernis terræ & montium ꝑcipue retenta: discurrẽs motu quodam impulsiuo sub ipsis. Nõnulla vero vt quæ fluminum super faciem terræ effluit manifeste: vniuersaliter quoq; ꝑmutaſ aqua ẽm naturam terræ præcipue ac etiam aeris in quibus moratur & transit. Est autem humidum in hoc loco auditũ quod actu in vltimo extat tale. differentia. 15.

PROPTER SECVNDVM quidem sciẽdum ꝙ Rasis dixit aquam fore humidorum primum. Voluit nãq; medicinæ introductorio concors factus Thali milesio fieri aquam à glorioso excelso frigiditatẽ cũ humiditate cõbinante creaturarũ oium primum corporaliũ: deinde ignem: demumq; aerem. Aqua descendente grauitate, ac igne leuitate ascendente. facto siquidẽ aere, fuit ventus sonans mouens aquã motu vehementi donec illisæ sunt, vñ ipsius: & spumauit spuma eius: quia q̃dẽ frigido congelata reddita facta est terra sup aquã: quã vtiq; positionem Arist. in multis dãnat locis. Fuerũt & alij N distinguẽtes duplex fore humidũ: quoddã nãq; subtile, passibile, dissolubile, quo aer plus aqua dicitur participare: alterũ vero huic oppositũ fere: quo aqua amplius gaudet aere. Quidã vero dñt id non valere: qm̃ hmõi differentiæ sunt materiales: materia vero nihil distinguitur: vnde meta. primo ẽm Anaxagorã nihil erat discretum. in fundamento. n. naturæ indistinctum omne: nã actus est qui separat & distinguit. eiusdem. 7. quare vera differentia hinc inter aerẽ & aquam haberi non poterit: vt cui differentia dicta insit per prius. Dicunt & alij iuxta primum primæ: duplex fore humidum, quoddã etenim naturale, ceu quod aeris: reliquum accidẽtale ma- defactiuum: vt quod aquæ.

PROPTER TERTIVM quidem ducimus dicẽdum ꝙ humidũ dupliciter põt considerari, vel quãtum O ad eius essentiã principaliter non impeditã, & tale quod aeris: aut ad inhærentiam apparentẽ: vt quod aquę. Et firmatur præter apparens & differentia ꝑcedenti: nam cum aer sit maxime permutabilis & alterabilis dña. 16. ei qualitas debetur ꝓportionabilis & accommoda illius causatiua: talis quidem est humiditas: cũ passiuarũ qualitatum sit passibilissima: non posset. n. alioquin à nostris corporibus permutari: & variari de leui: ex quo læsio cõsurgeret nõ parua. Neq; calidũ id impedit cũ ei sit acquisitum debilius humido, subtiliatiuum tñ & dissolutiuũ. Recipit & impressiones corporum superiorũ & inferiorum: quod nõ posset nisi qualitas tanq; instrumẽtũ esset ad hoc eidem accõmoda. In aqua vero secus contingit: cũ non adeo permutabilis sit, & alterabilis: neq; impressionum susceptiua. Et ꝓpterea infirmitas pestilens nulla sic in pisces videtur cõcidere, ceu in hoies sæpe ac peditantium alia. hystoriarum octauo. Ipsa nãq; aqua sentiſ P aere humidior: eo ꝙ humidũ ipsius est adhærẽs amplius congregatũ: vnde cum fuerit mediũ inter subtile oĩno & grossius: tunc vtiq; poterit humectare perfectius nõ solũ apparenter: sed vere, vt imber ostendit. Itidem elementis plus facientibus ad vitã qualitates inerunt hmõi. hæc autem sunt ignis & aer. operãtur nãq; ad spirituũ generationem & motum quibus est vita: cum sit motus à corde transfusus in mẽbra. hmõi autem sunt caliditas & humiditas differentia. 21. Adhuc de rõne humidi est praue terminari termino ꝓprio: perfecte vero alieno, siccũ vero cõtra de ge. & cor. secũdo. hoc autem aeri magis inest humido cum sit caliditati cõiunctũ ipsum in diffusionẽ incitans & in terminationem eius: econtra vero fit humido aquæ consociatur nãq; frigido vehemẽti. Intellige siquidẽ humidũ aeris & aquæ: ceu calidũ flãmæ, feruẽtisq; Q ferri. Quod. n. flãmæ licet essentiaſr calidius eo quod ferri calefacit tñ intẽsius ferrũ flãma: sic & magis aere humectat aqua. Itaq; essentialiter aqua humidior est aere.

PROPTER QVARTVM quidem. Ad primũ dicendũ ꝙ Arist. nõ sentit humidũ inesse prius vl'r aquę verum ẽm quid ceu quãtum ad id quod est corpora ꝑ humidum aquæ, & siccum terræ sic & aliter terminari: humidum. n. indeterminatum est, ꝓprio termino: bene quidem determinabile cõsistens termino alieno: siccũ vero contra: vnde Aristo. post inducta subdit. ꝓpter hæc oia terminata corpora hic non sine terra & aqua. Cõmentator siquidẽ postq; est de necessitate ꝙ generanſ corpora per humidũ cum sicco: & elementũ siccũ est terra: & humidum aqua: tunc necesse sit omne corpus generari grossum: passum ex terra & aqua. Et ideo prima primi duo elementa grauia plus iuuant ad mẽbrorum generationẽ & eorum quietẽ. Ad aliud dicendum ꝙ Gal. loquitur sensibiliter vt medicus suscipiens humidũ ẽm sensus inhærentiam: sicut etiam ibidẽ scribit summam caliditatẽ & siccitatẽ

Margin notes (left): Coment. cõ. 9 — Sũ. prima doct. 1. ca. 3. post medium. — Cap. 1. circa ꝑncipiũ. — Cõment. te. c. 51. & 54. — De quo ꝑ. mo meta. in proemio in medio.

Margin notes (right): Te. c. 17. — Te. c. 49. — Cõment. doc. 3. c. 3. iuxta finem. — Al. dulcius — Cap. 19. in fine. — T. cõ. 29 — Vbi supra in argumẽ. — Doc. 1. c. singulari iuxta fi.

A & siccitatem in igne: & in aqua frigiditatem & humiditatem: cum tñ Aristo. verius sentiat vnã solam qualitatẽ per prius vni elementorum existere differẽtia priori: sed fortassis id nõ valet Gal. qa. A. pma primi vult ipsum tractasse de elemẽtis pprie nõ vt medicus. verũ amplius vt philosophus. Aut dicendum ꝙ Gal. duas qualitates cõiunctas sensit in summo & nõ diuisim vni elementorum insistere: cuius contrarium tñ inductum ex Auer. differẽtia priori. Vel fortasse hic sermo exponendus ſm pmissam Arist. & Cõmẽtatoris intentionẽ. Ad aliud dicendum ꝙ in aqua (vt apparuit) nos adiuuans est sensus: in aere vero intellectus. sicut. n. humidum inhærens non põt ab aqua separari illa durante: ita neqꝫ humidũ essentiale ab aere permanente. Ad aliud dicendum ꝙ humidum aeris quãquam sit materiale respectu ignis: est tñ formale relatione terræ & aquæ: cũ duo elementorum superiora teneant magis locum formæ, & inferiora materiæ: vnde humidũ materiale adherens debet aquę, cum sit hmõi. reliquum aũt aeri. B Ad aliud dicendum ꝙ licet hyeme sit humidior vere humiditate accidentali madefactiua: verũtamen est humidius humiditate essentiali connutritiua: vnde & tali humiditate videmus viuẽtia magis vere, ꝙ hyeme humectari: quod sanguinis & flegmatis ostendit natura. Ad aliud dicendum ꝙ humectatio aquæ inhærentiæ ac accidentalis existit amplius: quæ autem aeris essentialis proprie.

Doc. pma ca. 2. iuxta finem.

SEd ex Nicolao circa quoddam inductũ partis oppositæ contingit dubitare: an qualitas elemẽti ei appropriata præcipue sit forma substantialis eius: vt is videt sentire. Quod firmatur: quia elementorũ primo. caliditate innata hyle. i. materiæ primæ ignis proficiscit seu generat. & demum terra, aqua, & ignis non ex aliꝭ corporibus: sed ex hyle & qualitatibus sunt. Quod autẽ hyle aduenit est forma substantialis, & nõ accidẽtalis vt qualitas. Et. Cõmẽtator. tertio cœli & mundi. Ignis nõ est ignis in actu nisi in calore & siccitate: q̃ sunt in sũmo. C

Coll. ante medium et post mediũ.

Cõ. 67. iuxta finem.

Amplius quod ponit in rõne alicuius, est substantia ipsius: cũ rõ ex genere & differẽtia constituat substãtialibus: sed in diffõne ponunt elemẽtorũ ipsorum (vt apparuit) qualitates. Adhuc illud videtur esse cuiusdã substantia, quod nequit ab ea separari. talis siquidem est caliditas ignis, & humiditas aquæ. Itaqꝫ qualitates elementorum erunt ipsorum formæ.

CVIVS quidem contrarium se innuit sentire. A. secundo meta. inquiens. Aestimauerunt multi qui se reputant sapientes: ꝙ aliqua res sit substãtia, & accidẽs simul ſm respectum ad duo. dixerunt enim ꝙ calor est accidẽs corpori ignito: sed igni generaliter nõ est accidẽs: de quo subdit satis diximus in principio logicæ. Dicẽdum ꝙ qualitates elementorum nõ põt esse ipsorum formæ substãtial. es: cũ quod vere est, accidẽs nulli: physi. primo. quod. n. in vno est substãtia, nõ põt in alio esse accidẽs. D si ergo vere sit & substãtia caliditas in igne: aliꝭ nõ posset qđ est falsum accidere. Quare Cõmen. 8. meta. ex hoc sequit incõuentens vt ꝙ aliquid sit qualitas in se & in alterius respectu substantia: sed substãtia nõ dicit in alicuius respectu. Amplius cõposita seu cõcreta haberent diffõnes ignis vel alterius elemẽti cum fuerint calida, seu alia. calidum nãqꝫ cõpositum est ex substãtia & qualitate: vt cõposita ex substãtia & accidẽtibus: & tunc vnum erũt in actu, & duo in potẽtia. Rursus. Cõtradictoria essent simul vera: cũ sit accidẽtis inexistere: substãtię vero minime. Adhuc. forma substantialis pcipit intellectu qđ quid est. Nãqꝫ eius est obiectũ. 3. de aia. sed elemẽtorũ qualitates pcipiuntur sensu quicquid sentiat Cõmẽ. 2. de anima. Rursus. Substãtialis forma alteri nõ cõtrariatur, cũ nihil cõtrarium insit eidẽ: qualitates vero elementorum inuicem cõtrariant. Palin: forma substantialis nec est actiua vel passiua: hæ aũt sunt hmõi: elementorũ

Ca. pmo. ante medium.

T. cõ. 17.

Cõ. 5. iuxta finem.

Coll. te. c. 11. & 38. & 52.

Cõmẽ. 12. versus fi. et tertio cœli cõ. 67. versus finem.

igitur qualitates accidẽtia, & nõ substãtiales sunt formæ. E Ex quo ẽt apparet non valere distinctionẽ quã aliqui faciunt de caliditate aut frigiditate siccitate vel humiditate simplr dictis quod sit forma substãtialis ignis de nõ simpliciter vero ꝙ sit accidẽs actiuum & passiuũ. quidã tñ distinxerunt de substãtiali ꝙ erat duplex. Vnũ quidem quod est rei essentiæ cõstitutiuum: quale genus est, & differentiæ vere. Aliud aũt quod inseparabiliter & cõuertibiliter illud cõsequit: primo quidẽ modo nõ ponuntur qualitates elementorũ formas substãtiales fore, verũ secũdo, quod etiã stare non põt, cũ id substãtiale quoddã sit pprium: ppria vero ſm Boetium ex genere manãt accidentium. Tunc ad pmum dicendum ꝙ Nicolaus fortassis extitit & Gal. huius opinionis improbatę. Aut ꝙ substãtiale, p essentiali suscipit & habitudine saltẽ inseparabili. Vel per qualitates audiuit formas substãtiales similitudine: q̃dã declaratiua. Ipsæ nãqꝫ notiores sunt formis & maxime elemẽtorũ, cum in eis actiua cõtrarietas inexistat. F Aut per q̃litates intellexit substantiales: forma nãqꝫ huius est qualitas. Boetius in pdicamẽtis. Ari. siquidem inquiens quatuor has qualitates cãs elementorũ fore metheo. 4. ipsas instrumẽtaliter potius audiuit: prout in virtute suarũ formarum operant substantialiũ. Ad aliud dicẽdum ꝙ ignis nõ est ignis simplr per calorẽ aut siccitatẽ in summo: ceu homo non est pp risibile simplr: sed pp melius esse dicit etiã actus operatio. videlicet. quæ pficit q̃litate: insunt etiã hęc duo igni summe cõiunctim, & non diuisim. Ad aliud dicẽdum ꝙ diffõnes illę nõ sunt elemẽtorũ substãtiales & verę: sed potius descriptiones aliquæ, cũ lateat nos entis forma vltima & completiua, quæ iuncta cũ genere spẽm cõstitueret: q̃re loco illarũ differentias plures accipimus accidẽtales vnius substantialis differẽtię vicẽ tenẽtes vltime perfectiue. vñ. 7. meta. Palã quia finalis differẽtia substãtia rei erit, & diffinitio. Si vero nõ: oportet multoties eaꝫ differentia in diffõnibus plures differentias accepere accidẽtales ad denotandum idem. G Ad aliud respondit Cõmen. quia quãdo ignis aufertur per ablationem caloris, non auferẽ primo neqꝫ per se: sed mediante ablatione formæ ignis: sicut qñ aufertur risibilitas, aufertur homo: sed nõ primo, immo secundo: vt mediante rationabilitatis ablatione.

Te. cõ. 1. in pdi.

Te. cõ. 43. in medio.

7. meta. cõ. 5. in fi.

DIFFERENTIA. XIIII.

QVod aer sit natura frigidus monstrat p Senecã causa secũdo quæstionũ naturaliũ dicẽtem. Frigidus & obscurus per se est aer: lumẽ illi calorqꝫ alimentũ sunt. Subdit & denuo. Natura aeris frigida est. Rursus. Vniuscuiusqꝫ natura in sui medio purior reperit & efficacior, cum virtus saluetur in eo amplius ꝙ in extremis, sed medium aeris interstitium sensibiliter inuentũ est frigidum: quod effectus vt grãdines, niues, & pruinę in eo indicãt genitæ. H Similiter & cõgelatio in altioribus montibus: in uitalitas & sterilitas plurima reperit, cũ nihil viuat sine calore. ibidem Seneca. Palin. Quod dimissum naturę suæ tendit ad frigiditatẽ, naturaliter extat frigidũ, hmõi est aer: ceu indicat ex psentia calefacientis ipsum alicuius, & absentia illius. Itidem. quod indifferenter se habet ad caliditatẽ, et frigiditatẽ nõ videt natura calidum: quia qđ natura est tale, determinatũ est nõ ab aliquo extrinseco. principio physi. & aialiũ & generatione secundis. talis quidem aer videtur existere. Celeriter nanqꝫ caliditatẽ suscipit & frigiditatem. Est & pars eius inferior sufficienter calida percepta: superior vero calidior: media quoqꝫ frigida. Itaqꝫ aer naturaliter est frigidus, aut nullam sibi determinat naturam.

Cap. 1. Te. cõ. 5.

HOC AVTEM cõcedenti: Ari. de ge. & cor. insurgit cum aliꝭ illustrium phoꝝ & medicorũ, ponens aerẽ calidum natura. Rursus illud quod pmutat in aquã frigidius elemẽtorum: vt declaratum: per aduentũ frigiditatis

Libro. 2. te. cõ 16. & 23.

I T.c.16. ditatis non est natura frigidum, cum tale sibi occurrat. hmõi vero vt apparet est aer. Amplius scdo de gene. & cor. ex quatuor primis elementorũ q̃litatibus sex con surgunt cõiugationes: q̃tuor possibiles: & duę vt oppositæ directe ipossibiles: & nulli nisi aeri possibile fit calidum & humidũ adaptari: igif aer natura calidus existit.

Doctr.1. ca. singu. i medio. PROPTER PRIMVM aũt sciẽdum φ aer est elemẽtum calidum & humidũ. vnde prima primi. Aer est corpus simplex, cuius naturalis locus est in cõcaua ignis superficie. ipsiusq; leuitas extat cõparatiua: ac eius natura non impedita: calidus est & humidus, cuius quidẽ in generatis esse cõfert vt rarificenf, subtilienf, & alleuienf, & ad superiora eleuenf. Ipsius quoq; triplex ponitur interstitium siue tunica: vnũ quidem hic calidũ & humidũ existens radiorũ solis & stellarum ad hæc solida corporum refractione, aliud est supremum igni cõtiguum: calidum ens, videlicet, & siccũ. Estq; intermediũ frigidũ & humidum sensibiliter ad alia pceptum pdictarum causarum in ipsa priuatione calefaciẽtium. Algaçel vero aerẽ in quatuor sequestrat tunicas: quas oẽs sentit caliditate participare. vna quarũ cõtiguatur terræ in qua est fumositas & aquositas à terra & aqua eleuatę: in qua calor alicubi reperif. terra nãq; recipit solis splẽdorem & calefit: vnde calor in aerem puenit sibi vicinũ. Super hãc quoq; est alia imunis ab humido vaporali existens: quę minus est calida: calor nãq; terræ nõ puenit vsq; ad ipsam eius eleuatione. Tertia quidem est purus ens aer, ad quem nec calor nec vapor potest puenire. Super hãc quoq; est vna alia in qua est fumositas: fumositates nanq; terræ in aerẽ eleuanf, & conantur ad cœlum ascendere empireum. s. ad ignẽ: quid aũt calidũ sit sequenti notabif dña. Est et naturale tale qd qđ à pncipio quodã sibi inhærẽter saltẽ habitudine inest intrinseco: & de hoc dña apparuit. 9.

Aeris triplex interstitium.

K

L PROPTER SECVNDVM vero sciendũ φ quidam dixerunt aerẽ posse dupl'r cõsiderari: vno quidem modo fm φ aer est: & sic calidus natura est: alio prout in tali situaf loco: & ita frigidus extat natura. Quod fortassis est falsum: quia aer fm φ est aer nõ naturaf seu qualificatur: verũ potius substantiaf. Adhuc iam duarũ cõtrariarũ naturaliter particeps foret naturarũ. Eti. Locus sequitur formã: similiter & qualitas vel natura. Fuerũt & alij vt tactũ: ceu Seneca iudicans aerẽ naturaliter & de se frigidum fore ac obscurũ. calorem vero & luminositatem à superioribus recipere, aut ab eorũ radijs vt est continens: aut ignis & cœli vt dictũ vicine: vnde aeris pars media, quæ neutra harum afficif causarum eius ostendit frigiditatem naturalẽ. media igitur pars aeris: vt ab his semota: in frigore suo manet. Cuius quidem causa in tertio apparebit dicendorum. Quidam tñ Modernorũ dixerunt Senecam frigiditatem intelligere accidentalem & non quæ potentionaliter est in aere: sed φ de naturali audiuerit sermo eius inductus indicat manifeste.

M PROPTER TERTIVM quidem sciendũ φ aer vniuersaliter calidus est & humidus. Nicolaus peripateticus. per prius tñ humidus est q̃ calidus: vt differentijs visum. 12. & 13. Est autẽ attendendũ φ de esse aeris & natura põt eius nõ immerito dubitari, ppter eius mutabilitatem ac varietatẽ: cum cognitio certa stet in permanenti: variatur nãq; de leui, ppter ipsius substãtiæ subtilitatẽ. Substãtia. n. subtilis plus recipit passionem. simplicium quarto, & de febriũ primo. Similiter pp qualitatẽ ipsius ppriam: ceu humiditatem cæteris qualitatũ passibilissimam in hoc caliditati oppositã. Itidem variaf caliditate & frigiditate. vnde problematũ. 25. Frigidus aptus est eẽ & calidus: non aũt humidus humiditate puta aquæ. Et ideo dubitatũ in eius natura actiua nõ aũt passiua. Adhuc rõne situs ipsius ens sub igne & super aquã & terrã: à quibus cum astrorum radijs imutaf q̃ maxime. Quod & firmant ponẽtes ipsum quinq; planetis: vt Saturno:

Et. 1. de generat. T. c. cõ. 23.

Cas. 4. Cap. 1. in fine.

Prob. 10.

N Ioue: Marte: Venere ac Mercurio diuersis motibus ac impressionibus agitari fm eorum naturas & lationes. differentia. 19. Dico itaq; φ aer calidus est natura vbiq; & p accidens alicubi. nam in superiori tunica magis est calidus accidẽte q̃ natura, & siccus similiter. In ea vero quæ inferius natura & accidẽte caliditate participat: humiditate etiã natura & accidente. Quod autẽ hoc calidũ operaf, accidens multiplex extat, vt refractio radiorum ad corpora tersa & solida, & calidũ contentũ in terra & aqua: & deniq; exhalatio à calidis resultãs locis vt à mineris sulphureis & ignibus in terra cõburẽtibus: vt Vulcano: Appono & plurimis talium. Media quoq; natura quidem ens calida per accidẽs est frigida. quia distat à motu superiorum: & ab igne non incalescit nisi debiliter valde. neq; radiorum refractione illuc pertingere potente: ita vt caliditas ipsius sit quasi possibilis ex quadã positione ad cœlum & ordine inter elementorũ alia suscepta: & ideo de facili à superuenienti frigido pmutata: ita vt natura æstimef frigida. Quod & rõnibus cõfirmatur: quia quod est, ppinquius cœlo pter ignẽ qualitatẽ illius participabit oino: cum natura in eius actibus saltũ & inordinationem nõ cõmittat historiarum. 8. hic autẽ est aer. Itidem neutra duo elementorũ imediate se consequentia reperiunf cõtraria oino: ppter armonicam colligantiam quã inuicẽ habẽt. differentia. 13. vel. 23. sed ignis & aer imediate se cõsequunf. Ignis vero calidus & siccus natura. aer igitur frigidus non erit & humidus naturaliter. Adhuc quorũ ppriet ates naturales sunt eædem: illa erunt eadem: cũ ex his tanq̃ ex pprijs passionibus illorum demonstref essentia. Si ergo aer est naturaliter frigidus, cum sit humidus natura: aer vtiq; erit aqua: cũ ipsa natura frigida sit & humida. Palin. Aer leuitate sua mouetur sursum saltem cõparatione ad terram & aquã: licet sit grauis respectu ignis & in sphera sua. vñ quarto cœli & mundi. In ea quæ ipsius regione oia grauitatem habẽt pter ignem etiã aer: motus aũt &, pprie à medio fit, à calido. Eti. Aer in terris saltẽ habitatis in oibus eius resoluit dispositionibus: primo secũda. resolutio à calido pficif: cuius testimonium dant corpora in quibus aer dominatur: calida enim & humida sunt natura: quod etiam indicat sensus frigiditatis paucæ ab aere, & multæ ab aqua circũdantis: & altis montiũ attingentibus medium aeris interstitium. Ex quibus concludif aerem fm se totũ naturaliter fore calidum: & si hmõi caliditas: quia debilis & passibilis. q. de facili à quolibet permutante alteref, ppter causas plurimas antedictas permutationis. Et nosce φ ista caliditas quidẽ aeris potius elemẽtis frigidis cõparaf q̃ corpori nostro. vnde primo secũda. Aer nõ dicif fortis frigiditatis nisi in cõparatione nostrorũ corporum.

O

Coll. ca. 2. circa principium.

T. cõ. 30. P Doc. 4. sũ. pme ca. 3. post medium.

Sum. pme doc. secũdæ c. 1. in principio.

PROPTER QVARTVM quidem. Ad primum dicendum Senecam moralem & non physicum errasse.

Q Ad aliud dicẽdum φ non est verũ φ semper medium sit purius & pfectius extremis: imo interdum extremum medio, vt apparet in pulsu medio inter fortem & debilem. nam fortis purior & perfectior medio. Vel dicẽdum verum esse si per æquidistantiam accipif medium à calido: cuius pprietates erunt nõ impeditæ. quod hic nõ euenit: quia sicut, pbatũ est in libro de crepusculis: vapores non longius tribus miliaribus aut paulominus eleuãtur à terra. vnde medium hoc per abnegationẽ & nõ per æquidistantiam dicitur seu participationẽ. Ad declarationem dicẽdum φ locus medius aeris & si natura sit calidus: per accidẽs tñ est (vt apparuit) frigidus. tñ, ppter defectum radiorum illuc attingere non valentium. tum ppter orbis distãtiã. quare primo metheo. locus aeris. s. medius non est, ppe astra calida existentia: neq; prope radios refractos à terra qui phibeant, ppe terram constare: disgregante caliditate cõsistentias. Fiunt enim nubium congregatiões vbi desinunt radij ppter inẽsum spargi.

Ca. 1. post principiũ.

A caliditas etiam ignis non pōt ad tantam distantiam aerē alterare. Quod etiā adiuuat vaporū natura illuc pertingens: quia cū forte naturaliter sint frigidi, calidi vero accidentaliter ad suā reuertunt infrigidati naturam: tanq̄ pugna habita inter calidū ipsorum accidentale, ac aeris remissum calidū: ad quod & venti aerem cōcutientes frigidi cooperanē. vnde Arist. Extincta caliditate pp suspē di vaporem in aere qui longius supra terrā vapor infrigidatus iterum cōstat: & pp derelictionem caloris, & ppter locum. videlicet. frigidum. Quidā vero conanē hoc destruere: quia cuiuslibet effectus positiui cām volūt positiuam & nō priuatiuā & q. violentā assignare. Causa vero pinducta videtur priuatiua & violenta. & ideo vt cām positiuam dēt, in corpora deducunt superiora: cum hic motus oīs ex necessitate cōtinuus sit supioribus lationibus: metheo. primo. quod dicunt cōtingere frigiditate astrorum frigidorū. vt Saturni, Veneris, vel Lunæ: non per viam motus vel lucis: quia sic magis calefaciunt: sed per modū instrumentorum naturæ superiorū, aut per ppprias ipsorum effectiuas qualitates. Sed id dicere non sanum fortasse: cum dicat Cōmentator secūdo cœli & mūdi contra. A. ponentē stellarum quasdam infrigidare, & aliquas calefacere: eas in rei veritate non agere frigiditatē sed calores similes vnicuiq; elementorū: quod manifestū esse ait in Luna. sed pbl. dixi. 25. & differentia. 10. quod sufficit in hmōi accusationibus. Ac etiam pter Arist. causam: cum ostensum sit eadem. 10. q natura oium syderū inuicem recōpensata: tandē ad caliditatē declinet & humiditatem. Adhuc non solū immutabunt mediū aerē vt fiāt in ipso frigiditatis effectus, ceu pluuiæ ac talia, sed hūc nos continentē similiter vt accidāt in ipso. Cuius oppositum apparet metheo. primo. Neq; incōueniens est q effectus positiui sit cā quædā priuatiua: vt quæ immediata. neq; ēt frigidum est priuatio oino: cum neq; aliquid violētum impossibile fortassis esse continue dum eius cā permaneat sempiterna. Circa id quoq; metheorologia rōcinanē q̄ plurima: nō psenti speculationi accōmoda. Propter aliud dicendū q aer dimissus naturæ suæ non tendit ad frigiditatē: sed magis ad caliditatem: sed quod ad illā videt tendere sibi per accidens id vt ostēsum contingit. Quòd aūt appareat recedēte calido infrigidari accidente similiter euenit: eo q aer nō habeat tantam caliditatem natura vt calefaciens illud amotum.

Ad aliud dicēdum q aer vt probatum est determinat se ad caliditatem natura. propter autem debilem caliditatem & multimodam varietatem videtur neq; calidū aut frigidum in se præcise continere.

Occasione huiusmodi dicti in aeris descriptione vt alleuientur & ad superiora eleuentur hæsitaē. An is in ppria sphera, siue in seipso leuitatem habeat aut grauitatem: videt nanq; hic per A. leuitatē obtinere: cum eius iuuamētū sit leuificare ac eleuare. Adhuc. pbl. 25. aer sursum ferē: vter enim qn vacuus fuerit deorsum fertur, qn inflatur sursum permanet, ppter aerem sursum ferri. Eti. De ratione calidi est dilatari & moueri de centro ad circūferentiam superiorē directius vt ignis ostēdit: & adolescentiū rectitudo: sed aer est calidus. eius enim naturā talis pronuntiata. Amplius quæcūq; cōueniunt sm locum & formas, pportionanē. quia quantū natura exhibet de loco alicubi: & de forma tantundem: quarto cœli & mundi. Similiterq; cōsimiles formas huiusmodi affines sequunē pprietates: cum originentur ab eis. nunc autem locus ignis & aeris satis concidunt: sed ignis est leuissimum corporum petens quod superius dispositiōe omni: quare aer huic subsequeē. Rursus. Spiritus aialis est de materia aeris. resoluiē enim in hunc aiali deperdito differentia. 19. Spiritus vero superiora petit: cum sit calidior res corporis aialis prima primi. Item lapis acuto duro qn cōfricatur & acuitur, quid decisum ab illo conspicitur quidem superius petere: cum tamen sit graue: totus enim lapis grauis: habebit itaq; in ipsius regione aer leuitatem.

IN CONTRARIVM q (vt dictum) in ea quę ipsius regione oia grauitatem habent pter ignem: etiam aer habet: quare, pbl. 21. aer quāuis misceatur alicui: nihil leuius vtiq; facit. habet enim grauitatem aer in aere. Palin. Elementa ordinanē in generatiōe maxime: vnde oēs notificantes ipsa descripserunt per id quod in mistionē est concidere. A. quidem excepto eorum tangente pprium cum hoc esse dria. 16. Id aūt perficietur in amplius: si adhuc naturalis inclinetur in hunc locum in quo gignunē & dispensantur fere cuncta. Inter quæ aer sui caliditate & humiditate sufficienter contēperatus ad alia: in vitam & conseruationem eiusdem ordinatur potissime: ignis vero edax & perēptiuus superiora habuit petere impressionis extraneæ minime receptiua. Quomodo autem in mistionem concurrant differētia monstrabitur. 16. itaq; aer in semet participat grauitate.

PROPTER PRIMVM quippe sciēdum q quid sit aer: qdq; sphera eius ac ipsemet denotauit descriptio eius. Audio quoq; per aerem sufficienter purum & tēperatum, & ad summum inter oēs abundantias medium, vt possibile est vt sit magnitudo lata per aerē figuræ con similis; ipsa enim conuocat ad motum: cœli & mundi quarto. Est autem horū quatuor elementorū quoddam in vltimo leue, semper petens superiora improhibitum. illic enim saluaē vt ignis: aliud graue in summo inferiora perquirens naturę dimissum proprietibidemq; similiter conseruatum: ceu terra. Quædam vero mediū locum & naturam obtinent inter ista leuia ac grauia nō simpliciter sed ad aliquid: sicut aqua cōparatiōe terræ, leuis: aeris vero & ignis maxime grauis: aer autē contra sm se etiam amplius inclinationem habet, & velocius vt ostendetur ad grauitatem q̄ ad leuitatem. Erit igitur leue quod natū est sursum ferri: siue à medio non prohibitum, graue vero deorsum seu ad medium quarto cœli & mundi. Grauitas tū & leuitas similiter penes Cōmētator duplex extat. altera quidem quando aliquid in eius extat loco, quę non est nisi velocitas motus ad sursum sui vel deorsum ab eo quod violentiam inducit, reliqua vero simplex quando extra suum fuerit locum.

PROPTER SECVNDVM vero sciendum q aliqui senserunt aerē in suo loco leuitatem habere: ac etiā aquam nō habere grauitatē: ceu in libro de ponderibus conaē ostendere Ptolomeus vel Theseus quare dicit Simplicius q ipse idem cum oi diligentia qua potuit: inuenit idem pōdus vtris aere pleni & non pleni. Inquiens etiā quosdā scripsisse non inflatū vtcunq; maioris ponderis fore inflato. Quod dicunt aliqui causari cū Arist. videaē contrarium sentire: ppter aeris diuersitatē: experti in humiditate maiori: minori vel media, sm grossitie: subtilitate ac medio. Sed alij voluerunt aerē in suo loco habere leuitatem, sed infra parum grauius esse plumbi obolo, et infra parum. nisi grauitatē & leuitatē possideant veras: quod & aliqui tenent moderni, sicut Themistius, & eius imitatores vnde conatus est motiui expressiuum cōfringere Aristo. quo ostēdit aerem grauitatē in seipso cōtinere. Voluit nāq; hic talenti lignum grauius esse plūbo in aere: ideoq; citius illo deorsum petere: aquæ vero id superenatare: plūbum autē submergi: eo q lignum in aere existens: triplici grauitate celeri rapitur deorsum: puta quæ ipsius, & aquæ, & terræ. plūbum vero horū duorum solum, cū ipsum ad lignum minime participet aere: sed supernatat ipsum aquæ: nam ipsius relatione lignum est leue, ppter aeris dominium talis: plūbum aūt graue. aquæ etiā respectu cum in eo dominet terra potissime. Translatio siquidem arabica gręce vtplurimum cōmentatiua id feriat ita, sicut scimus dicentis q lignum centum librarū in aere

Marginalia (left): 2. meta. c. 4. in fin. — Cas. pmo circa prin. — B — Cō. 42. in fine. — Proble. mate. 20. — Ca. 1. post mediam. — C — D — Prio pma docu. c. singu. post medium. Problema te. 12. — Te. c. 25. — Doct. 3. ca. 2. circa p.

Marginalia (right): E — Dria sex deci. ar. 3. — Proble. mate. 17. — F — Tex. 42. & 45. — G — T. c. 4. 31. & 33. — L. 4. cō. 29. — 4. cœli te. cō. 29. — H — Quarto. cœli. t. c. 25.

I in aere grauius ꝙ duarum librarum plumbum. Inquit si
quidem Themistius cãm non existere quã tradit Aristo.
puta quia plures grauitates existunt in ligno ꝙ in plũbo
celerius tendere deorsum ꝓpter aerẽ habere grauitatẽ in
eius loco: sed qm̃ lignum ꝓpter maiorem molẽ plus par-
ticipat grauitate terræ: ac etiã aquæ plũbo minoris quãti
tatis: ita vt aer dominans in eo nõ impediat terrestreitatẽ
aut aqueitatem in seipso: sed bene impedit eã in aqua, cũ
sit leue in ipsa. Induxit etiam is Arist. hoc contingere ꝙ
elementa permaneant in locis ꝓpriis violenter: ceu stant
in extraneis nisi grauitatẽ & leuitatem possideant natu-
Quarto cœli cõ. 30. ra. Hunc aũt impugnat Cõmen. Arist. sententiã confir-
mans: vt amplius videbit tertio dicendorum. cã enim p̃-
tacta essentialis est Arist. & occulta: Themistij vero acci-
dentalis & apparens. vnde is accepit cãm accidentalem
essentialis loco: & peccauit. Causa quidem extitit erroris
K eius: quia cã accidẽtalis est per se manifesta, essentialis ve-
ro quã tradit Arist. occulta: quæ cũ latuerit: Themistius
accidẽtalem illã hac neglecta suscepit. secũdum etiã ipsius
inductum non valet: qm̃ grauitas aliter dicit & videtur
æquiuoce de ea (vt visum) quã habet elemẽtum in seipsõ
ac de ea quæ foris. Quidam vero p̃figurati ligni cele-
rius descẽdentis plũbo voluerunt pro cã necessitatem va
cui assignare. vt quia maior moles ligni amplius scindit
aerem, ac hiatum inducit ampliorẽ: circa quẽ timet natu-
ra vacuum intercideret nisi celerius id moueat in aere: qd'
nõ taliter euenit quia minus in plũbo. Sed id non valet:
quia sic grauia & leuia nõ mouerent natura: verum vio-
lente magis. Adhuc fortius tunc ꝓhibens requireret in
ꝓhibendo descendere grauitatẽ alicuius maioris apparẽ
tia & leuioris ꝓpter necessitatem vacui, ꝙ plũbi grauio-
ris existentia & minoris: neq; posset in vacuũ intercide-
re: cum mox vtrinq; subintret aer. Alij vero illud cele
L rius deorsum dixerunt lignum tendere: ꝓpterea quia ma
ius perfectius suscipit impressionẽ motus aeris deorsum
latitudine superficiei plũbo minori. Assumunt enim ꝙ
aer moueatur continue: vt denotant athomi. similiter &
Proble. mate. 17. aq̃ continue de qua minus videt agitata. Sed huius aeris
motus est vẽtus, ipse nãq; aer est motus ꝓbl. 5. principiũ
insuper motus etiã insufflationis venti est à superiori lo-
Ca. 1. post principiũ. Eũ. prima doc. 2. c. 9. versus fi. co: tanꝗ ab eo quod est formale in ipso metheo. secũdo
& secũda primo. Motus igit hmõi impellit deorsum ve-
locius lignum p̃tactum plũbo. Dicendum etiã illud
nõ valere: quia aer quicquid dicat Auẽpetras quiescit rẽ-
lictus magis suæ naturę. Iridem etiã concesso ꝙ aeris mo-
tus sit ventus, quod sane nõ dicit vt ibidẽ declaraui. non
fit adhuc motus aeris tãtus ad inferius qui valeat corpus
in eo positum tam celerius altero deorsum impellere, cũ
Ca. 2. post principiũ. ꝓbl. coll. 9 &. 13. ꝓble. 26. hunc percipiamus non raro quiescere: vt penna ostendit
in eo suspensa. Adhuc vẽtorũ latio licet superius sumat
exordium, non tñ directe in deorsum, sed in obliquum
M perflant. metheororũ secũdo & ꝓblematum. 25. & 26.

PROPTER TERTIVM vero sciẽdum ꝙ aer in
Quarto cœli, t. c. 30. ꝓpria sphera habet grauitatẽ, siue inclinationẽ qua ipse
vel quod positum in eo, facilius deorsum moueat ac cele
rius: vt inductũ Arist. Quod & rõnibus ꝓbat & firmat
signis: qm̃ terra naturalr tẽdit semp deorsum & ignis sur
sum (vt tactũ) violẽter vero illa sursum, ille aũt deorsum:
quod apparet: quia ex remotione circũstãtium: vt aquæ
vel aeris: non ascendit ea: neq; hic descendit. aqua aũt &
aer intermedia grauitate participant & leuitate: amplius
tñ grauitate: ita vt horũ actus grauitatis est similior mo-
tui suo naturali: ꝙ leuitatis actus violento. nam si aufera
tur terra, naturaliter descendit in locũ illũ, vt sensus edo-
cet: aqua. Si vero remoueat aer: violentia in ipsius occur
rit locũ aqua. similiter si tollat ignis, aer ipsius locũ vio-
lentia replebit: & nõ contra. Si autem secedat aqua, vel
terra naturaliter, aer tendit in illum locũ ex inclinatione
grauitatis, & non ex necessitate vacui, vt fortassis quis
dicet: ceu confirmabitur in amplius. sursum vero mouet N
violenter igne semoto. Palin. Et quod est materiale, lo
cus debet inferior, ipse nãq; talis: sed humiditas quæ est
ꝓpria qualitas aeris. drĩa. 13. inter cæteras qualitates ma-
terialior existit. vnde ꝓbl. 11. humidi ſm naturam deor- ꝓble. 45.
sum motus. Rursus. Quorum est vna superficies, vnũ
inclinat in aliud: cum habeãt inter se cõpõnem: sed vna
extat superficies aeris & aquæ: puta humiditas. quarto
cœli & mundi. & ꝓbl. 25. per quam hos terminari cõtin T. cõ. 39. ꝓble. 3.
git: non aũt per caliditatem aut frigiditatem aliquid ter-
minatur: & ideo licet aqua & terra conueniant in frigidi
tate: non tñ eorum vna superficies existit ibidem: quare
aer non humectatur contangens aquã in eodẽ. Descẽdit ꝓble. 3.
igitur naturaliter aer ad aquã, nõ autẽ ipsa, cũ sit grauior parti. 25.
aere ad ipsum: sed violente magis coadiuuante tñ super-
ficie vna præfata. Et ob hoc per facilia ingenia vnum in
aliud deducit: quare Arist. ꝓpter quod aqua in vas igni- O
tum destruitur siue deducit: sit. n. vas vitreũ spissum, for- Quarto cœli te. cõ. 35
matum vt ventosa fere, habẽs os acutius reliquo corpo-
re: in rotunditate terminans: in quo ponat candela suffi-
cienter ignita. cum aũt fuerit calefactũ ipsius orificiũ: in
aquam celeriter taliter imergatur, vt nequeat aer modo
subintrare aliquo: tunc vtiq; videbis aquã velociter in
vas eleuari, vt & tandẽ lumen extinguat. Cuius quidem
Alexander duas assignat causas: quas Themistius sata- Cõ. 39. 4. de celo.
git vitiare. Cõmẽtator vero hunc repellit cũ remorsu: cũ
aliquo consentiendo Alexandro. quod omitto breuita-
tis gratia. cũ etiam neq; p̃sentis extet negocij. Id aũt mul
tiplicia cõfirmant signa: vt illud quod tactum de talenti
ligno velocius plumbo ruente deorsum. Quod defendit
Cõmentator contra Themistiũ cõparando horũ motũ
deorsum inuicem in igne: & quod cũ causa sit essentialis
per se cõcludens, id verificari debet de vtrorũq; posito P
pondere æq̃li. Tres enim grauitatis causæ excedẽt duas.
de hoc enim Themistij non verificabitur causa: sed for- 25. ꝓble. ꝓble. 22.
tassis id negaret. Adhuc Arist. vter vacuus puta aere
plus trahit deorsum. videlicet. quod vidi experientia ita
fore in aere subtili, calidiori, & sicciori: replendo vesicã
nõ solũ oris spiritu: ne diceret humidum in ipso imissum
contineri graue: verum etiã follis: ponderandoq; postea
repperi vtrẽ quasi plũbi obolo plus ire deorsum: addidi Quarto cœli cõ. 30. ver
hoc qñ legi de cœlo. Dicit tñ Cõmen. ꝙ testimonium in sus fi.
ductum ab Arist. de vtre nõ fuit sustentatũ super ipsum:
improbando ꝙ aer in suo loco habeat grauitatem: verũ
induxit ipsum ad confirmandũ. vnde si non fuerit con-
cessum, nihil nocebit cũ fuerit manifestum ratiõi. Debet
etiã corium vtris siccum esse & subtile. vnde Cõmen. vi In fine, c. 30. 4. de cœ
detur ꝙ vter Aristo. quo testificat id fuit subtilior & sic
cior ꝙ Themistij. debet & aer medius esse substantia &
qualitate. Rursus. Experimur facilius fore aerẽ depel-
lere deorsum ꝙ sursum. similiter & aquã quod grauitatẽ
denotat in seipsis. Amplius. spiritus aialis emissus in
aerem: licet in ipso calor cadat innatus: mouet deorsum, I
humectat. n. Palin. Quod in idem cõcidit proble. 11. ꝓble. 45.
Vox magis est audibilis desup inferius: ꝙ deorsum sur-
sum, ꝙ si dicatur cum voce humidum educi quod habet
grauare vt videtur Aristo. ibidẽ tangere, dicam similiter
& calidum quod debet alleuiare contra ponderat humi-
do. Eti. Cõposita ex his in quibus viget ignis & aeris
natura deorsum ruunt: vt fulmina ignesq; cadentes. Aer
igitur in propria sphera continet grauitatẽ. Nosce: quod
in hoc facit dubitare quæsito: necessitas extat vacui &
instantia causæ Aristo. & Themistij.

PROPTER QVARTVM quidem. Ad primũ
dicendum ꝙ per aerem alleuiant mista, & ad superiora
reducunt per cõparationem ad terram & aquã: quę gra-
uant & ad infima eadem deducunt. dictum nãq; aerem
leue fore illorum cõparatione: non tñ ꝙ ipse mista eleuet
ac alleuiet in eius sphera. Ad aliud dicendũ ꝙ Aristo.
disputando

A disputando procedit:non autem determinatione afferẽdo. vnde ibidem illud glossans dixi ꝙ magis Arist. dubitanti assimiletur, ꝙ̄ docenti:& id apparet:qm̄ mox in contrarium subdit. Si autẽ aer sursum alleuiat & ꝓhibet deorsum ferri, quare grauiores sunt inflati vtres videlicet.

Ad aliud dicendũ ꝙ aer est modicũ calidus:nisi aquę ac terrę amplius relatione: quare humiditas eidẽ verius inexistens vincit eius caliditatẽ. ipsum.n. subsidere inclinat: vt spiritus ostendit aïalis in aerẽ delapsus:cũ sit qualitas materialis loci infimi quãtitatiua. Ad aliud dicẽdum ꝙ licet aer conueniat cũ igne in aliquibus:magis tñ conuenit cũ aqua & maxime in his quibus locus expeditur qui deorsum, ceu superficiei quędã identitas ac cõmunis vtrisq; humiditas. Adhuc in ordine vniuersi quod subest alicui inter aliq̃ loca extrema, assimilaẽ pamplius inferiori cõmuni mediato ꝙ̄ superiori cõsimili:vt apparet in consecutione naturæ inferioris à superiori. non.n. B videtur id medium arithmeticum angustũ:sed geometricum magis latum. Ad aliud dicendũ ꝙ spiritus aïalis non mouet̃ sursum à calido tm̃:verum ab aïa cum virtute magis:principale nãq; agens ea existit. Spiritus etiam licet resoluat̃ plus ad aerẽ:eo ꝙ est corpus quoddã subtile sibi continuum: rõne tñ caliditatis ipsius conuertit̃ in ignem peramplius. Ad aliud dicendum ꝙ licet minimum confricatione decisum à lapide caliditate suscitata q̃dã ac motu petit ꝑmitus supiora: vt mox tñ inferiora, Figura ẽt i motũ cõcitatiua:latior id causare coadiuuat.

DIFFERENTIA XV.

Vod ignis non sit calidus monstratur:quia si esset calidus calefaceret:ac calor sibi adesset:sed hæc ei ẽm Algaçelem non insunt. Adhuc cũ de rõne calidi sit tẽdere sursum: mouetur.n. à centro ad circũferentias, nũq; deorsum tenderet. & ita mista non essent ex quatuor elementis concreata. Quòd si dicas eũ quæ deorsum violẽ C tia petere, tunc mistio non erit naturalis sed violenta, & sic non permanens. Itidem si esset calidus. cum de ratiõe calidi sit lucere:illuminare:inflãmare:foret aut ignis qui est carbo:flãma, vel lux:sed tunc eius lumine ꝓhiberet stellas nocte videri: vt lux impedit diurna. Rursus. Si foret calidus, et maxime cum præstetur illi caliditas in summo, iam corrumperet circũstantia: vt orbẽ superius, & aerem inferius. itaq; ignis calidus non existit.

IN OPPOSITVM sunt philosophantes cũ sensu pręstantes sibi caliditatem in summo. vnde. 13. ignis esse calorẽ & siccitatẽ est habere in summo. Adhuc si vnũ contrarium est in natura, & reliquũ. secũdo coeli & mundi:sed frigidum est in natura primo aquę inditum: vt apparuit differentia. 22. &. 13. igitur & calidum erit in natura, quod nulli nisi igni: vt ex ꝑmissis visum differentijs: potest adaptari. Amplius Cõmẽ. 2. de gene. & cor. qñ aliquod contrarium fuerit in aliquo: necesse alterũ in eo D inueniri:sed frigidum inuenitur in genere qualitatũ:ergo & calidum. Contraria vero expetũt subiecta diuersimode affecta seorsum tñ:non.n. vna ẽm oẽs determinationes oppositionis coexistere possunt. Cum igitur aquam frigiditas disponat, ignẽ caliditas afficiet. Itaq; ignis est calidus:quod nullus compos mentis negat.

T.c.18.

Collr cõ, 49.

PROPTER PRIMVM vero sciendũ ꝙ ignis est duplex: ꝓprius quidem & est hic materialis. vnde ꝑmo metheo. Quod cõsequenter igitur ꝓpter cõsuetudinẽ vocamus ignẽ, non est ignis: excessus enim calidi & velut seruor est quod ignis. Alius vero sphericus:qui elemẽtũ ꝓprie ignis extat, corpus simplex existens:cuius naturalis locus super oẽs elementarias existit partes:qui est concaua coeli superficies:leuitatẽ habens absolutã:cuius natura calida & sicca:cuius esse in generatis est maturare, subtiliare, permiscere, & frigiditatem submittere aliorũ: cuius ẽm Algaçelẽ nõ est nisi vna tunica, simplex enim

Cap. pmo, in medio,

E est & vniformis:nec habet lumen ẽm etiã. A. de coelo & mundo:aut colorem:sicut neq; corpus coeli vel aer: sed est subtilior eo. si enim haberet colorem ꝓhiberet videre stellas in nocte:& lumen faceret super terram:sicut ignes accensi in ea. Vnde Auer. de sen. & sen. Ignis non lucet nisi qñ adunatur cũ alio corpore: quod innuit̃. 5. de ge. aïalium. Ignis semper videt̃ formam nõ ꝓpriam habẽs: sed in altero corporum:aut.n. aer vel fumus aut terra videtur quod ignitũ. Color aũt candelæ & lumẽ ipsius nõ fit nisi ex permistione ignis clari in fumo tenebroso:ex q̃bus coniunctis fit lumẽ & color:& aliter ignis purus colorem non habet:quod ostẽdit̃:quia vbi ignis fortior est in candela: illic vix color inexistit:ita vt videatur. q. fenestra vacua:in qua nõ sit nisi inanitas & aer: & verior hic ignis est ille qui est ibi. Ignis vero alterius ꝓprij elemẽtati:tres vt iudicatũ est sunt modi. s. ignis carbo:flãma & lux. 5. topicorũ secũdo de partibus scdo ca. & simpliciũ F primo. ẽm enim materiã diuersificat̃:cum verus ignis & vr̃ elementa in partes quæ sunt diuersarum formarũ diuidi minime possint. Sunt enim specie indiuisibilia:& si quãtitate aut rõne applicationis ad materiam diuidant̃: nam si materiæ ignis occurrat terrestri, ignis carbo consurgit:si vero aqueæ flãma:& si aereæ, lux efficitur, ꝓprie enim aer luminis est susceptiuus. Causa quidem quare & sphericus dicit̃ ignis:quia non habet ille nomẽ nominatum aliud ab isto sicut est nomen nominatum glacies & aqua. ꝙ si esset nominatum, vocaremus aquã glaciem. Alexãder metheo. ibidem. Calidum quoq; sicut & alia quælibet elementorũ qualitas, duplex existit: per se quidem & per accidens. Per se vero, aut in summo vt quod ignis. aut respectiue:& id aut actu quale quod animaliũ, vel potentia seu virtute vt terræ nascentium: per accidẽs autem vt calidum aquæ.

Auer. 4. celi cõ 32. p° medium.

Collr cap. 12. post pn ci. et ca. 14. post mediũ

Circa pn.

Versus fin. Ca. 15. versus finem. Dist. 2. ca. 3. versus finẽ. & dist. 3. ca. 4. circa pncipiũ

PROPTER SECVNDVM quidem sciẽdum ꝙ G quidã sequẽtes apparẽtia, & sophismatibus decepti, posuerunt contradictoria simul fore nedũ contraria, vt & ignem dicãt esse frigidum, sicut apparet. 4. meta. detestatum. hi.n. similes sunt testificantibus Anaxagorã indicantem super niuem sapientẽ ꝙ nõ est alba:quia dixerũt oportere virum sapientem in rebus naturalibus exaltare animam suam à sensu:& ponere ipsam altiorem illo: & deridere imaginationes suas simplicium. 2. ca. 1. quibus vtiq; non est insistendum:cũ sensum negent, egentes eo: & omnem demum cognitionem.

Collr te. cõ. 21.

Et' cõple. secũdo ca. secundo.

PROPTER TERTIVM quidẽ sciendũ ꝙ ignis calidus est & in summo. vnde ꝓbl. 25. Ignis semper calidus & eo nil calidius. & pharmacorũ primo dist. 2. cap. 4. in prin. Non est mirum si aqua sit igni contraria:cum si in sũmo caliditatis & sicci. quare primo theoricæ. Calida substantia quæ in vltimo est caloris est ignis. Quod ꝓbatur:qm̄ id quod imediate calefacienti supponit̃, estq; susceptiuum caliditatis, reddit̃ calidum ab eo:hic autem est ignis:reponitur.n. sub orbe immediate calefaciẽte motu & luce. secundo coeli & mundi. & metheo. 1. qd' priores dictant differentiæ. Adhuc quod opus inducit caliditatis, est calidum: cũ actio faciat scire formam, sicut transmutatio materiam: differẽtia. 13. id vero agit ignis: calefacit enim euaporationem & resolutionem inducit, rarificat, alleuiat, aggregat, quæ eidem tribuit & quæ diuersa segregat:digerit & frigiditati contrariat̃: superiora petit:adurit & hmõi. Itaq; huiusmodi ignis est calidus. Sciẽdum tñ ꝙ intensior est caliditas in igne hic materiali: ꝙ̄ in igne formali elemento:eo ꝙ ipsa in solidiori suscipitur subiecto:quod ostẽdit ea calibi impressa, & stupæ: quod fortassis & ad finem factum est generationis: ne ignis reliqua corrũpat elementa misti. vnde Cõmen. sup id secundi de gene. & cor. Ignis est arsio calidi & sicci. ideo nihil ex igne generatur: vt etiam tactũ de generatione aïalium secundo, Quare Alexander, Hoc non inuenitur

Proble- ma. 19.

Ca. 5. post medium.

H

Collr te. cõ. 41.

Ca. 1. circa principiũ.

Te. c. 21.

I nitur nisi in igne qui est hic. Ignis autē qui est in vltimo cōtinuitatis puta orbis non est in fine caliditatis & ebullitionis. Quapropter plura elementa sunt causæ generationis. Sed contra id. propter qđ vnūquodq; et illud magis, ꝓpter ignem aūt qui est elementū: alia sunt calida & elemētata, ita vt ignis qui hic existit. Adhuc in vno quoq; genere vnū extat primū quod est causa calidorū posteriorū: vt ignis est calidissimus. Est nanq; alijs hic causa caloris meta. 2. Is autē videtur ignis qui est elementum, cum verum sit eius esse. Dicendū q̄ ignis elemētū primum extat calidorū, & q̄ illud philosophi veritatē habet in analogicis: non aūt in pure vniuocis: vt hic homo generatus est ꝓpter hunc generantē. igitur generans homo magis est generato. non valet: neq; in pure æquiuocis: vt in hoīe picto & vero: verificatur enim in analogicis & in his in quibus faciēs generās est tota causa eius quod fit. quod nō hic euenit, cum ignis caliditas fortificetur propter materiā suscipientē illum: qđ signant materię ostensæ. similiter si aliquid est primū & alicuius causa: id pōt sibi amplius & minus inesse ꝯm subiecti (vt tactum) susceptionē, aut aliter quocūq; modo. Nosce etiā cum eo quod tactū nona. q̄ natura duplex est: vniuersalis & particularis. vniuersalis quidē vt afflans & imprimēs in hęc inferiora: virtus cœlestis quæ adhæret vię vni & ordini: qđ indicat motus illius, à quo bonitas & pfectio causatur in istis. vnde. 2. criticorū. Omne bonū pulchrū, & omne quod ordini vni adhæret & viæ, & ostēditur in eo vestigiū sapiētiæ, non est illud nisi de sursum. particularis vero est ipresio in hęc infima sigillata priori vniuersali. regitur enim & gubernaẗ per illam, quę etiā duplex existit: vna quidē infima: altera vero duarū media, sicut quæ viuentiū natura ꝯm magis et minus distās ab illa superiori: & ꝯm hoc plus aut minus ordinata: vt humana maxime, cū ei amplius appropinquet. Infima quidē sunt quæ elementorū priori, propter lōge distare, fere opposita: & ideo minime ordini vni adhæret et vię: & propria materia pma et quæ elementorū sibi viciniora. quare factū q̄ multa sunt cōtra naturā particularem, non tñ vniuersalē: cum ea sit particularis causa et dominatrix naturæ. vnde licet mors sit cōtra impetū naturæ particularis, non tñ vniuersalis. Et propterea. 2. cœli & mundi senium & omnis defectus & corruptio est cōtra naturam: & q̄nto physico. Corruptio nō est extra naturam. senescere enim ꝯm naturā erit: et ita fœmella dicitur masculus orbatus vel occasionatus. 2. de gene. aialium. Natura enim particularis & proprie quæ forma existit, perfectū semper & marē intendit: cum sit quid diuinius: sed vniuersalis cum natura etiā quæ materia & maxime propter priuationē admistā fœmellā etiā adoptat: cum sine ea non possit generatio saluari quicq̄d senserit. A. quādoq;. Similiter q̄ aqua maris fluat & refluat contra naturam particularē ipsius existit: cum eius naturalius sit quiescere: sed nō cōtra naturā vniuersalē: vt motū lunę mouētis mare ꝯm q̄ ad angulos quatuor mūdi occurrit differētijs. 88. et. 148. per hūcq; modū ignis descendit leuis ad mistionē. & terra eleuatur ad eandem grauis.

[margin: T.c.4.] [margin: K] [margin: Ca. secūdo in medio.] [margin: L] [margin: Te.c.37.] [margin: T.c.56.] [margin: M]

PROPTER QVARTVM quidem. ad primum dicendū q̄ ignis in sphæra sua nō dicit proprie in se calefacere: cum id dicat transitū in materiā exteriorem, quæ in eo nō existit: sed vbi cōiungitur aeri: sed calescere dicitur verius, cum actionem dicat intrinsecā fere ad modū eius quod est appetere & agere. Ignis aūt hic materialis in materia ens extranea ꝓprie dicitur calefacere: cum in vna ens transeat in aliam. Ad aliud dicēdum q̄ ignis nō descēdit deorsum per naturā eius propriā: sed vi naturæ (vt tactum) vniuersalis gubernātis generationem et corruptionē: neq; mistio est simpl̄r naturalis: sed potius ꝯm quid uiolēta: puta ex inclinatione ignis in sursum. Et propterea dici potest q̄ mistio quodāmodo violēta est: & magis ratione ignis q̄ aliorum elementorum. Et quia quędā violentia & oppositio mistis includitur: tum ratione primarū qualitatum: tum q̄a secundarū localium necesse fit mistum aliq̄n corrūpi. Ad aliud dicendū q̄ sermo hic est de igne prout est elementū: tu autē adducis ignē elemētatum vt ostēsum prius. Ad aliud dicendū q̄ nō corrūpit orbem nec agit in ipsum, cum actus agentium sint in materia patienti et disposita: orbis aūt hmōi non suscipit impressionē: cum ꝯm Cōmentatorē nō secum cōmunicet in materia. Corpora nanq; cœlestia nō recipiūt peregrinas impressiones neq; aer corrumpitur calore ei cōtiguus: quia ignis superior vt tactū, non calidus omnifariā: etiā remittitur in calore propter distare à causis calefaciētibus. orbis resistit etiam igni cum alijs elementis frigidis habētibus cōtrarietatē ad ignem: & propter hoc impugnatur: pmo metheororū. Anaxagoras ponens supra hunc aerem totū esse æthere lucido inflammato plenum. Cum enim hæc inferiora elementorum nihil sint vere respectu ipsius corrumperentur omnino: ita vt generatio & omnis cessaret motus hic: quod omnifariam respuunt peripatetici.

[margin: N] [margin: Libro de substantia orbis i pn. &. 2. cō. 3.] [margin: Fis cap. 1. circa pn. & Cō. cap. 1.] [margin: O]

DIFFERENTIA. XVI.

QVod elementa sint in misto actu seu ꝯm formas eorum in eo maneāt substātiales ostenditur: qm̄ ex elementis generantur generata & cōuertuntur in corruptione nō corrupta in suis formis essentialibus. A. sexto. meta. Inquit etiam elementū corporeū in misto ꝯm essentiam existere. quod & innuit pma primi: qn̄ dicit plurimum vnius elementorū plurimū alterius cōtāgere. Verus autem cōtactu solus existit corporū: pmo de gene. & cor.

[margin: Prio fen ca. 10. post medium. Doc. 3. ca. 1. in pn. T. cō. 44. & 45.]

Eti. Omnis actio prouenit ab eo qđ est actu. 9. meta. sed elementa agunt et patiuntur in misto: alioquin mistū corruptibile non foret. Palin. Si elementa in actu non permanent in misto, iam nō mistio causabit: sed magis corruptio: cū mistio subiectū præsupponat. Est enim miscibilium alteratorū vnio. pmo de ge. & cor. Alteratio vero à generatione distat. ibidē: qm̄ alterationis subiectū actu existit: generationis aūt potentia. Itidem: si forma substātialis misti sit actus materiæ: formis simplicium corporum elementorū exclusis: tum simplicia corpora elementorū rationē perdēt: cum elementū sit id ex quo cōponitur res pmo: & est in eo indiuisibile specie in aliā speciem: differentia. 11. sublatis vero substantialibus formis simpliciū corporū, nō causabitur mistio. Palin. Si nō manent actu, tunc videi cum materia misti nullam actu formam obtineat nec simplicis nec cōpositi: q̄ priuatio eius sit adeo generalis, ceu quæ materiæ pmæ: sed ipsa est simplex omni de se carens forma: cum in fundamēto naturæ nihil sit discretū. meta. 1. igitur & materia cōpositi: quod oīno extra rationē existit. Adhuc materia misti cōmunis existēs per nihil efficieẗ propria huius vel illius materia. reciperet eni tot formas cōpositi materia: quot & prima. Amplius cuius est potentia, eius est actus: de somno & vigilia pncipio: si igitur elemēta sint potentia in misto: erūt & actu: cum ens omne potētia sit aut actu: sunt enim primarū differētiarū entis. 5. meta. Rursus. vbi conuenit inuenire proprietates & passiones elementorum: est & ipsa reperire: cum passiones sint à subiectis inseparabiles: phy. & generationis pmis: sed has in misto est reperire: ergo &c. Etiā dicunt Halyab. & Isaac amaram. in corruptione animalis partes eius in elementa resolui: vt spiritus in aerem: calorē naturæ in ignē: humiditates in aquam: & ossa cum eis proportionabilibus in terram: apparens elementorū primo ca. 15. vnde Simplicius secundo cœli & mundi. Theophrastus ab oculis hominis flammam segregari narrat. Megethius autem Alexādrinus medicus mihi narrauit à viro sciatico ignē exiuisse à vertebro coxe & combussisse omnia: in quo et cessauit

[margin: Collr. te. c. 13. in fine.] [margin: Mistio qđ sit.] [margin: P] [margin: T. cō. 30. in fine. Collr te. cō. 10.] [margin: T. c. 13.] [margin: Q] [margin: Tex. 14. & 16.] [margin: T. 14. pma theo c. 5. ast medium.] [margin: Post medium.]

A cessauit passio. Elementa igitur sm formas ipsorũ essentiales seu actu in misto existunt.

IN CONTRARIVM vt q̃ potẽtia solum, signãt etiam auctoritates & firmant rationes. Primo nanq̃ de gene. & corru. saluatur virtus elementorum in misto. videlicet. 3. vero cœli & mundi. In carne. ligno et vnoquoq̃ talium est potentia ignis & terræ: et secundo de partibus. Melius forte cõpositionem dicere ex virtutibus elementorum, q̃ ex terra, & aere, aqua, & igne: non ex his sed sicut in aliis dictum est prius, humidum. n. & siccum & frigidum & calidum: materia cõpositorum corporũ sunt. vnde Gal. primo elementorũ. Dicit Arist. elementa confusa fore æstimasse qualitatibus solis: idq̃ dogma eligendum propter certitudinẽ: eo q̃ ab incõuenienti pseruat. Et Isaac elementorũ librum initians. Philosophus in plerisq̃ libris suis diffiniuit elementum esse rem ex qua generatione prima aliquid generatur & existit in generato ex ea potestate non actu. B Adhuc quidẽ ex pluribus entibus actu non fit vnum actu per essentiã. 7. metaphy. sed elementa vnũ actu vt confessum constituunt. Eti. Si formæ permaneant elementorum in misto actu, ipsum iam plurium existet formarũ: quod est falsum: cum vnius rei sit vnicum esse perfectiuum: ceu philosophia sentit peripateticantium rõne. Palin: cum quælibet particula et minima misti sit mista: pmo de generatione & corruptione. In eadem quatuor erunt elemẽta corporalia: & ita in eodem locorum minimo plurima situabuntur corpora. Cuius contrarium secundo de anima: & quarto dicitur physicorum. sunt igitur in misto potentia, non actu.

T.c.24. T.c.32. — Ca. primo — Circa fi. — Te.49. — Te.86. — Te.c.69. Te.z.8.

PROPTER PRIMVM vero sciendum q̃ cũ mistio sit elementorũ seu miscibilium in vnũ sm veritatem conuentus: primitus esse elementi: mistionis actus & potentiæ ostendatur. secũdo qũo miscibilia naturaliter moueantur ad mistum. tertio quæ & quot sint de rõne mistionis conditiones notentur. C Propter hoc primũ sciẽdum q̃ quid sit elementum & quot modis dicatur differentia ostẽsum est. 11. Est autem mistio multiplex: vna quidem vera superius iam diffinita: in qua ex qualitatibus miscibiliũ alteratione corruptis resultat noua qualitas ex illis in misto: de qua nũc est sermo. Est & alia non vera multiplex existens: qm̃ aut per iuxta positionem ceu aqua oleo: aut sm misturam velut ordea frumentis. vel sm adhærentiã vt lapis lapidi: aut sm vnitionem & assimilationem: sic sanguis carni & medulla ossi. vel sm inclauationẽ, ceu lignum ligno: aut sm detentionem & circũplicationem: vt anulus anulo: quædam fere media existit inter istas extremas sic vt qñ vnum miscibilium taliter alii cõplicatur: vt sensus nequeat discernere: sicut euenit in mellicrato & aceticrato. Imitantur enim naturã talium cõponẽtia: ceu quidem sm mistionem reputata fore: nõ existentia vero D sm veritatem & apud naturam substãtialiter quẽadmodum elemẽta. Alexander in pblematibus. Mistio enim certa non est ad sensum: neq̃ eius ita minimum: sed essentialiter & vere. primo elemẽtorũ. Est autẽ potentia duplex vna quidem remota distans ab actu nõ parũ: aptitudine tñ ad ipsum ita dicta. Reliqua vero secũda forma dans esse rei: actus etiã primus noiata. Similiter & actus duplex: vnus quidẽ primus potẽtia. videlicet. pfata. & alius secundus qui est operatio, cuius nihil quidẽ potẽtiæ. Sic igitur aliquid est tm̃ potentia vt prima: aliud actus solum sicut actio. quidam vero medium velut potentia secunda seu actus primus. prima quidem potentia dicitur & simpliciter potẽtia respectu formæ. altera vero sm qd: qm̃ relatione actus operatiui: ipse vero actus econuerso. hic autem actus sumitur pro primo siue potentia secunda: potentia vero pro potẽtia prima: quæ inclinatio est quędam ad actum primũ seu formam: dĩa. 56. Forma vero substãtialis seu essentialis est illud p quod res esse habet, et in spẽ locatur: ab ea nãq̃ quidem spẽm sortitur. Propter

Ex hiis hẽt sm Cõci. q̃ cõposito q̃litas alia a pmis q̃litatibus est. — Coll. circa princi.

E huius vero secundũ sciendum q̃ in oĩ actione & passione materiam oportet & agens motum ã fine formæ impressiuum actualiter cõcurrere. Materia siquidem misti elementa sunt, seu miscibilia. Elementũ enim est sicut materia remota indisposita. miscibile vero ceu propinqua. Sed agens dupliciter existit: quorũ vnũ est motor immobilis dans cuncta moueri vt causa prima. vt Boe. immobilisq̃ manens das cuncta moueri: de cõsolatione. Secũdum vero virtus orbis cum his quę locantur in ipso astris: quæ duplicia existunt: quædam. n. sunt erratica: vt septẽ errantes seu planetæ dicti quorũ sol fons caliditatis spheram cõmouet ignis: luna vero principium humiditatis spheram concitat aquæ: quod ostẽdit motus accessus & recessus eiusdem sm motum diurnum cœli quadratiuũ quatuor puncta cardinalia constituentẽ: differentia. 168. Aerem vero concitant quinq̃ alii: Saturnus nãq̃ ad frigiditatem disponit ipsum congelatiuã mortiferam. Iupiter quoq̃ calorem & humiditatem illi cũ tẽperamento F pstat. Mars caliditatem æstualem cũ siccitate. Venus frigiditatem cum humiditate mensurate: sibi quidẽ Mercurius cõmunicabilitatem ac passibilitatem ens indifferẽs attribuit: et ideo diuersi motus sunt in aere reperti. quędã vero astrorum sunt fixa in sphera octaua locata ex quibus sm Ptol. & Hipercũ. 48. sine suis gestaminibus procreantur imagines seu formæ, ceu in causæ assignatione physionomiæ per me notaui constructæ. Cuius motus sm Ptol. in. 36. milibus annorum cõpletur: cuiq̃ illius graduum centũ deputando annos: nũc aũt circa. 70. verius differentia. 9. & tractatu quem de motu octauæ construxi sphæræ: ex cuius motu cã pma fulcito continget tandẽ signa septẽtrionalia meridionalia fieri: & ecõtra vniuersam sic vicissim habitationem permutari vt ibidẽ declaraui. vnde metheo. primo. vbi nunc est arida olim fuit mare ac contra. vult. n. permutationes hmõi infinities iterari. G Ex hoc quoq̃ mirabiles in occultis etiã terræ visceribus imprimuntur imagines: virtus siquidẽ astrorũ ad infinita delapsa & maxime solis sibi p radios ignis virtutem sociat & coniungit. Ignis nãq̃ qui est in cõposito radiis introducitur solaribus maxime cum aliis & nõ per motum eius naturalem deorsum: sed magis violentũ ex natura inductum vniuersali. differentia pmissa. hi etiam agunt in terrã & aquã ac vl'r in continens calefaciendo & vapores in medium vt in aeris superficiẽ attrahendo vbi mistum conficitur ceu in metherologicis monstratur. licet enim sit contra naturam grauitatis terræ ac aquæ superiora petere. & ignis leuitatem descendere: non tñ est contra naturã motoris primi vl'is & cõiuncti particularis: velut motor est cœli qui cã ois est trãsmutationis primaria: motus nãq̃ est ipsius tanq̃ motus cuiusdã sapientis sm Mesahalach de sphera mota: ad quem ois qui in H elementis existit in elemẽtatis reddit. 8. physi. Cõmentator. Et ideo vt ex. 12. dicitur meta. opus naturæ opus est intelligentiæ: motor quidẽ hic velut aia operatur quæ causa principalis in aiatis est actus ois: secundo de anima & collin. 4. vnde simpliciter alimenti causa est ipsa. Ignis vero quodammodo & concausa: eo q̃ omnium natura constantium terminus est & ratio magnitudinis & augumenti aiæ siquidem & non ignis quod tale. Ea nãq̃ sursum eleuat qñq̃ grauia. leuia vero deorsum adducit contra mobilis inclinationem oĩno: ceu dictant choleræ: nã nigra grauis petit os stomachi sursum tendens: rubea vero leuis intestina deorsum: vnde mistio naturalis existet non parum differentia priori. Deducitur itidem ignea virtus deorsum vaporibus pluuiæ & roris quibus admiscetur: cuius quidem signum: quia aquæ pluuiales & rores vaporosi extant calidi & digesti. Quidam vero dixerunt vnum elementorum fore in alio in potentia: vt metau. primo. Quod forte non valet: quia mistio fit ex elementis prout sunt simplicia suo modo, &

Agẽs duplex. — Ca. 5. circa finem. Eodẽ libro 1. ca. 2. circa pncipiũ — Coll. 6. 10 iuxta fi. T.c. 38. Coll. te. c. 37. 39. et 48 qnto. c. 3. circa pncipium. — Ca. 1. circa principiũ

non ſm q extant in alijs elementa: dictum etiã differẽtia priori ignem elementũ minus habere caliditatis iſto materiali: plura.n. elementorũ ſunt cauſæ generationis. Veniunt autem miſcibilia in miſtionem animalium & proprie pfectorum per terrenaſcentia: ex his enim conduni cibi ex quibus humores & ſpermata: & ex illis tandem per viam originis conſtituunt aĩalia elementorũ primo.

Post medium & ſius fi. Eſt enim materia primitus prima: deinde elemẽta: demũ terrenaſcentia: poſtea cibi: deinceps ſang. poſtea humiditates & ſpermata: deinde mẽbra conſimilia: poſtea quæ officialia: & vltimo embrio vel fœtus. Finis quidẽ perfectio extat vniuerſi & miſtorum bonitatis diuinæ participatio. Forma aũt miſtionis apparet, cũ ipſa forma quædam exiſtat. Propter tertium hmõi ſciendum q. 8. vel 9. ſunt conditiones ad miſtionem requiſitæ: quarum prima q miſcibilia permaneant in tertio & non in alterum corrupta: hæc nanq inter miſtionem & generationẽ habetur drĩa. vnde Ariſt. [Neq materiam combuſtibilis. ſ. igni: dicimus cõmiſceri neq miſceri qñ exardet, ſed ignẽ generari: ſic etiam nec cibus pmiſcebitur corpori. Requiritur & ſecundo q miſcibilia ſint corpora: nõ.n, accidẽs cõmiſtionem ſuſcipit cũ ſubiecto. vnde neq figuram cũ cera, neq cum corpore album: neq accidẽs accidenti cõmiſcet: ceu neq diſciplinæ album, cum oporteat iterũ ex miſto ſeparari miſcibile. Propter quod expetit tertio q nõ ſemper pmaneant coniuncta: verũ etiam ſequeſtrent ex miſto qñq. Quarto q ſint minima quantitate oĩno: ita q miſtio non ſit ſenſu, vt ordei & milij coniunctorũ: ſic.n. quod miſtum hoĩ eſſet: lynceo nõ foret. Licet.n. cathimia ærugo: lythargirũ & vçiſur videant eſſe idem & vnũ vltime trita & coniuncta: non tñ vere ſunt, ſed plurima: elementorũ pmo. in principio. Oportet & quinto omiomera ſibi & homogenea exiſtere. Anomiomera nãq aut etherogenea vt naſus & oculus miſceri nõ contingit oĩno. Sexto quidẽ q ſint contraria ſimul actiua & paſsiua cõmunicantia in materia. Septimo q æquipotẽtia ſufficienter extent & nõ omnifariam. ſi vnũ.n. aliud ſuperet potẽtia aliqualiter nõ miſcebit illi velut æs ſtãno. Et ſi vincat, oĩno tranſitus fiet in dominans & nõ miſtura, vnde vna vini gutta mille non miſcebitur amphoris aquæ, cum ſoluat ſpecies & tranſmutetur in dominans. Octauo q ſint terminabilia bene ita vt ab eorum remoueantur viſcoſitate, fluxibilitate, euaporatione ac reſolutione: quod accidit cũ miſcibilia perfecte fuerint inuicem applicata: vnum.n. ab alio ſuſcipiet quod prius nõ fuerat in ſeipſo primo apparens. Additur & non oportere non penitus fore ſimilia: cum ſic actio non proueniat & paſsio: nec oĩno diuerſa: quia iam contraria forent in eodem: ſed media inter iſta debent etiam partim corrupta exiſtere, ſm partem vero ſaluata: virtus nanq ſaluatur eorum de humana natura & primo de gene. & corru.

Códitiões. 9. requiſitę ad miſtionem.

K Primo de ge. & cor. te. có. 23.

L

T. c. 24.

M PROPTER SECVNDVM vero ſciẽdum q de hoc quæſito fuerunt multæ opiniones: & iõ difficile oſtẽditur aphor. primo cuius & difficultatem indicat rei natura, cum ipſum ſit de miſtione. Circa hoc autẽ eſt actus dei & naturæ: vnde pmo cõplexionum. Appoſitio ſiue cõmiſtio eius quod tale ſm parua & nõ per totum cõſtitit: ſed per totas ambo cõfundi dei & naturæ opus. Propter quod ſufficit de talibus probabiliter veritatem enunciare. ſecundo cœli & mundi & metau. 1. Et ideo aliqui poſuerunt miſcibilia permanere in miſto actu ſeu ſm formas eorum eſſentiales. Alij vero potentia ſeu virtute. nõnulli fere modo quodã medio actu operatiuo. Ponentiũ autem ea manere in miſto ſm formas: quidam voluerũt eas actu primo & ſecundo integras exiſtere: vt Empedocles philoſophus ac eius Aſclepiades medicus collega: ceu Democritus philoſophus & Epicurus illius imitator Athomos & corpora ſenſerunt tenuiſsima incõpacta rerum principia, elementorum primo, quod erroneũ

Cõmẽ. 1. verſus fi. Ca. 9. poſt pncipium. Colli. te. c. 34. & 60. Coll. ca. 1. In pncipio

In pncipio & ſi medium.

valde eſt: vnde eorũdem primo. Quicunq opinant fieri quid compoſitorum corporũ ſenſibile manentibus qualia ſunt elementis: & ſolum inuicem cõmiſtis vt in aceruo frumẽti or. & fabarum impoſsibilia dicunt. Ita enim fere nulla conditio miſtionis ſaluabitur antedictæ: neq miſtio foret certa: ſed ſenſibilis & phãtaſtica magis: neq ex ipſa vnum conſurgeret in forma: ſed aggregatione ſolum. Alij autem dixerunt eas tranſmutari: confundi & alterari per totum: quare ibidem. Quicũq ex igne, aere, aqua & terra tranſmutatis cõfuſis & alteratis per totum miſtum opinant fieri ſenſibile: & ſi inſenſibilia ſint illa contingentia & vera dicunt. Cuius poſitionis fuiſſe videtur. A. 6. meta. & prima primi. voluit enim q elementa haberent duplex eſſe ſeu actum: primum quidẽ quod habent ex primis eorum formis ſubſtantialibus: ſecũdũ autem vt ſunt coniuncta cum accidentibus naturalibus: quæ potentiæ ſuæ naturales exiſtunt ab eſſentijs ipſorũ fluentes, velut eſt calidum, frigidum, ſiccum & humidũ. dicit ergo q elementa quo ad eſſe ſecundum, non manẽt in miſto vſquequaq: immo ipſorum corrũpuntur excellentiæ in vnoquoq ſm medietatem ad alterum: ex quibus qualitas reſultat media quæ actus extat miſti. Habẽt etiam elementa duplex eſſe: liberum quoddam & integrum: aliud ligatum & partitum. Liberum quidẽ & integrum voco qñ ignis aut aliud elementum conſiderai in ſua ſphera, in qua naturaliter locatus perſeuerat: et ita nõ concurrunt in miſtum. Dico vero ligatum & partitum, quãdo ab alio eſt alteratum & aliud alterans & diuiſum in ipſum: & econuerſo: ita q plurimum vnius fit cũ plurimo alterius, minimum etiã vnius cũ minimo alterius: & ita quo ad eſſe primum manent in miſto. Mouebãtur autem & iſti: qm viſum eſt ipſis q niſi permanerent elementa, iam nõ foret miſtio: verum magis corruptio. Itidem: actus miſti eſſet iam actus materiæ primæ imme diate: ſicq materia ipſum ſuſciperet non pſuppoſitis corporibus elementarijs ſimplicibus: ita vt elemẽta rõnem perdant elementariam. quibus vtiq quid dicendum tertio & quarto apparebit dicẽdorum. Hanc autem poſitionem nitit deſtruere Cõmentator tertio cœli & mundi: & ſi eam concedat in fine primi de gene. Ad ipſam nanq multa conſequuntur impoſsibilia, vt q nullũ ens generetur ex eis diuerſum ab ipſis in forma ſubſtantiali, verũ in accidentibus ſolum. Itidem ſi elemẽta permaneant actu in miſto, cum hmõi primum eſſe actum etiã importet. & ideo cõpoſitum non habebit vnam formã ſubſtantialem: ſicq vnum vere non erit: ſed aut aggregatione ſolum vel contactu. Adhuc continget vt quælibet forma ſit ab alia diſtincta: ita vt quatuor corpora ſint in minima qualibet parte cõpoſiti. Rurſus ſi formæ elementorum relinquuntur in compoſito in ſuis perfectionibus, & in qualitatibus permutentur, ac alterẽtur ſm amplius, aut minus, poſsibile fiet vt elementorũ formæ ab his qualitatibus ſm totum denudent: pars nanq & totũ eiuſdem ſunt rationis: hyſtoriarũ principio: cum tñ ignis non ſit ignis niſi per caliditatẽ & ſic. in ſummo. & ideo poſt talia ſubdit q paucitas exercitationis Aui. in natura & naturalibus & bona confidentia in pprio ingenio ipſum ad hos perduxit errores. Quam etiam modernorũ aliqui vitiant poſitionem: eo q impoſsibile ſit materiam ſm idem diuerſas ſuſcipere formas elementorum. Si enim in corpore miſto formæ ſubſtãtiales elementorũ ſaluarentur: oporteret illas diuerſis partibus in eſſe materiæ. materiã vero diuerſas partes accipere ſit impoſsibile, niſi quãtitate in materia pintellecta: ſublata.n. quãtitate, ſubſtãtia indiuiſibilis manet. phyſi. 1. Ex materia ſub quãtitate exiſtẽte ac forma ſubſtãtiali eueniente, corpus conſtituit naturale: diuerſæ igit partes materię elementorũ fortaſsis ſubſiſtentes multorũ obtinent corporum rõnem. plurima vero corpora eſſe ſimul impoſſe fore dictum

N

Opinio Auicen. de miſtione. A ſi medi.

Primo ſu ſi. ca. 10. poſt medi. Doc. 3. pmo i p

O

P

Cõ. 67. verſus fi. Cõ. vlti.

Q

T. c. 1 ſo.

A

In argumentis supra post oppositum.

re dictum est:non igitur in qualibet parte misti sunt quatuor elemēta:cū nō fieret vera mistio: sed ad sensum tm̄. Rursus forma qualibet substantialis in materia ,ppriā expetit dispōnem sine qua stare non pōt:vnde alteratio via est ad generationē & corruptionē. Impossibile autē est ibidem conuenire ,ppriam dispōnē quæ requiritur ad formā ignis,&,ppriam quæ requirit ad formā aquæ: qa fm hmōi dispōnes ignis & aqua sunt cōtraria. Cōtraria vero impōe in eodē fore:itaqꝫ ipōe φ in eadē parte misti formæ substātiales insint ignis & aliorum. Et ideo Cōmē. volēs incōuenientia quæ sequunt euitare Aui. mistionemqꝫ à corruptiōe sequestrāre ac sensu:via inter ptāctos,pcessit media:non.n.posuit φ formæ puræ remanerent & pfectę:neqꝫ corrūperent oīno: sed eas fm partem pmanere ac partim corrūpi:vt sic in quādā reducant mediatatem. Nam si corrūperent fm totū:tunc primo hyle ac essentialiter quaslibet reciperēt formas,ppterea posuit φ formæ sint elemētorum mediæ inter formas substātiales & accidētales pfectas et accidētia & φ amplius & minus,pp earum impfectionē ceu accidētia possent recipere:qꝫ si hoc videaī cōtra pdicamēta continētia,nihil fore substātię cōtrariū,neqꝫ magis neqꝫ minus suscipere: sibi qdem rñdet non fore incōueniēs hmōi formis,cum sint imperfectissime diminutæ à formis substātialibus perfectis valde:ac materiæ primę propinquissimę. Est.n.esse suum.q.medium inter formas essentiales & accidētia. Et ideo dicit fore pōe vt remitterent in misto:& prouenirent ex eorū collectione forma alia:sicut ex albedine & nigredine plurimi consurgūt colores medij. Quā quidē līr opinionē dupl'r aliqui persequunt: tum quia videt inter substātiam & accidēs mediū astrui.tum quia cōtrarietas & susceptio magis & minus attribuit formæ substātiali.

Opinio cōmentato.

B

Dicere nāqꝫ formas elemētorū fore medias inter substantiam & accidēs est mediū iter cōtradictoria locare:quod est contra posteriorū primū. Cōtradictio nāqꝫ est cui fm se mediū nō inexistit:nā formæ substātiali est in subiecto nō esse,sed subiectū & hoc aliqd cōstituere in pdicamentis. Accidētis vero inesse,cum accidētia nō sint entia:sed entis.7.meta.nō esse in subiecto,& esse in subiecto cōtradictionē important. Palin.vt pbat.4.meta. media & quorū sunt media.s.extrema sunt in eodē genere. vnde poste.1. Ex eodē genere necesse vltima & media esse substantię vero & accidētis nullū est cōmune genus.in porphyrio.& tertio meta. Qm̄ ens de quo magis videt fore genus nō potest:eo φ iam drīæ essent entis,nō ens:non entis aūt non sunt spēs neqꝫ drīæ,4.topi. & de partibus pmo.quare formæ elemētorū non obtinebunt medium inter substantiā & accidēs. Ostendit & formas elemētorum demū magis & minus nō suscipere,eo φ oīs forma hæc suscipiēs,diuisibilis est p se vel p accidens inquātum.s.subiectū suum magis & minus valet participare: fm aūt id quod est diuisibile p se aut per accidens,accidit motū esse cōtinuū.6.physi. Est aūt loci mutatio,augmētum,& decremētum fm quātitatem & locū quę p se sunt diuisibilia, alteratio vero fm qualitatē magis & minus recipientē,vt calidum & albū. Si ergo formæ elemētorū magis suscipiūt & minus,generatio & corruptio ipsorū motus erit continuus:quod est ipōe,cum nō inueniatur nisi in quātitate:qlitate & vbi.5.physi. Et ideo generatio & corruptio mutationes extāt & nō motus. Amplius dicūt φ oīs drīa fm formam substantialem variat spēm: & quod recipit magis & minus:differt quod ē magis ab eo quod est minus:& quodāmodo sibi contrariū existit, vt magis albū & minus albū. Si ergo forma ignis magis suscipiat & minus,aut alterius elementi magis facta vel minus:spēm variabit,& non erit eadē forma,sed alia:& ideo.8.meta. sicut in numeris variaī spēs per additionē & subtractionē vnitatis,ita & in substantijs: substantiæ nāqꝫ positæ sunt velut numeri in termino. Hic tñ for-

C

T.c.5. post medium.
Ca. de substantia in prædi. & medio.
T.c.6.2.
Co.lī. 1. cō.17.
T.c.12.
c.3. i me.
T.c.10.
c.5 in fi.
Cap. 3. in principio.

D

T.c.37.

T.c.9.

T.c.10.

tasis horum dicta & similia diceret Cōmentator sermonem particulariçando Arist. in forma substātiali perfecta vera existere:quod forsan nō valet cum ptacti Arist. sermones sint in locis vrībus scripti. Has quoqꝫ sic apparēter positiones dissonas:quidā quoqꝫ fm rem asserūt easdē existere & si videant verbis dissentire:dicunt nāqꝫ φ Auic. voluit formas elemētorū transmutari,& cōfundi,& in mediū quoddā redigi:licet Auer. imponat sibi ipsum eas posuisse integras in suis pfectionibus pmanere:quod nō æstimo sensisse. Absurdum nāqꝫ videt φ tātus philosophus posuisset formas sic absolute pfectas & incōfusas vt quidā priorū voluerunt pmanere in misto, in quo conditiones antedictas mistionis ab Arist. nō seruasset. In eo vero φ Cōmētator dicit eas trāsmutari & in medium quoddā fm susceptionē magis & minus adduci voluit idē quod dictū ab. A. vt inquiunt. Sed veritas est φ Auer. formas elemētorū amplius confregit & subsidere fecit φ. A. Et ideo hic aliā positionē magis cōsonā Arist. visus tenere de gene. primo. vt apparebit dicēdorum tertio:cui quidē contestanī mox dictura. Est autē sił'r & positio de hoc ipso modernorū satis sententiæ Aristo. consona. Ipsa tñ parū dearticulata & minus pluribꝰ intelligibilis existit. Dicunt.n. φ qlitates elemētorū actiuæ & passiuæ cōtrariæ sunt inuicem magis suscipientes & minus. Ex hmōi vero qlitatibus inuicem alteratis cōstitui pōt qualitas quædā media quæ vtriusqꝫ extremi sapiat naturam:sicut citrinū inter albū & nigrū:tepidū aūt inter calidum & frigidū. Remissis nāqꝫ qualitatū elemētarium excellentijs constituiī ex illis qualitas quædā media,quæ est,ppria qualitas corporis misti sicut qualitas simplex ad formam corporis simplicis inducendā: hoc igiī modo extrema dñr in medio reperiri,quod participat natura vtriusqꝫ:sic & qualitates simplicium corporū inueniunī in,ppria corporis misti qualitate: quæ quidem qualitas corporis simplicis: aliud est ab eius forma substātiali:agit tñ in virtute ipsius:alioquin calor calefaceret solū,non aūt forma substantialis per eius actiones educereī in actū:eo φ nihil supra suā spēm agat. Sic igiī virtutes formarū substantialiū corporū simpliciū in corporibus mistis saluanī virtute quidē & non actu. vnde Arist. primo de gene. nō manent elemēta in actu vt corpus & album:nec corrūpunī,nec alterum,nec ambo:saluaī.n. virtus eorum. In tertio quoqꝫ cœli & mūdi in descriptione elemēti corporei. de hoc videī Arist. dubitare aiens:sit itaqꝫ elementum corpus:quod diciī,ppter materiam primā eo φ elementū de ipsa & simplicibus primis corporibus æquiuoce diciī. Cōmentator tertio cœli & mundi. Et subditur demum.ad quod alia corpora diuiduntur intus existens potētia aut actu.hoc tñ vtroqꝫ modo adhuc dubitabile ipsum indiuisibile in altera specie. Quidā vero rudiorū nunc dixerunt elementa remanere in misto actu quātum ad eorū operationes: dicunt.n. φ elementa possunt dupliciter cōsiderari. vno quidē modo quantum ad eorū substantiam & esse distinctū: & ita pmanent in misto potentia,& nō actu. Aliter vero quātum ad ipsorum actionē:& sic dicunt ea actu permanere in cōposito: quod quidē satis videī absurdū,cum nihil agat vltra suam speciem. si ergo erunt potentia in misto non poterunt in actum operatiuum deuenire ex potētia hmōi. Amplius secūdo meta. vnūquodqꝫ sicut se habet ad esse,sic & ad operari,quod autē est potentia: actionem habere non potest,cum sit actus perfecti. Rursus singulum operaī inquātum est actu,ppter quod videtur impossibile miscibilia in misto ponere potentia & actualem operationem habere,cum ea immediatius à qualitate procedat. Ipse quoqꝫ aliquando dixi quòd quæsitum potest dupliciter audiri,aut in fieri ipsius misti,aut in facto esse iam eius & completo. Siquidem prius elementa sunt in actu, cum in tali fieri actio concurrat &

E

F

Cō.vlti.
Opio modernorū.

G

T.c.24.
T.c.31.
Cō.31.

H

Opinio rudium.

T.c.4.

Opio quæsitum conciliatoris.

I passio: & omne tale subiectũ requiraĩ in actu: qm̃ solius entis in actu est agere & pati: cum ens potẽtia actione careat oino. Iam.n.idẽ foret actus & potentia. Amplius fieri misti est per alterationem: quia mistio est miscibiliũ alteratorum vnio. ꝙ oportet: quia alteratio est via in generationem: sed alteratio (vt tactum) subiectũ requirit in actu: generatio vero in potentia. vnde Aristo. alteratio est qñ manente sensibili substãtia in eius passionibus fit transmutatio in cõtrarijs aut medijs: generatio aũt qñ totum transmutaĩ in totum sensibili nullo permanente subiecto: quare necesse fit oino miscibilia in misto actu per manere: quod fortasis sentit. A. & qui dicunt secum formas substantiales elementorũ pmanere in misto: minus tñ aut magis confusas, & ab excellentijs separatas, vt in medium deductas fm ꝙ motus alteratiõis miscibilium cum alteratio fiat in tpe: magis aut minus recedat à termino à quo: ad terminum accedẽs ad quem: puta generationem.

Primo de ge. & cor. tu. t.c. 23.

K Si autem exponaĩ quæsitũ manere in misto: in facto esse misti & cõpleto: tunc elemẽta potẽtia & nõ actu permanere dicunt, cum formæ corrũpãtur ipsorũ: quod monstratur: quia sic mistum esse, est generatũ esse. Id aũt est totum hoc, in hoc totũ transmutatũ, forma. vñ Aris. Generatio simplex & corruptio est nõ cõgregatione & segregatione: sed qñ transmutatur hoc totum in hoc totum: cum.n. in subiecto alterationis duo existant: hoc q̃dem fm rõnem vt forma: illud autẽ fm materiam qñ in his fit transmutatio oino: generatio erit & corruptio: generatio nãq; vnius, alterius existit corruptio. Adhuc si elementa virtute nõ permanerent in misto tm̃: sed & in actu: tunc mistũ esse quod est generatum esse: nõ differret essentialiter à miscibili: quod omnifariam absurdũ. Sic etiam nõ quælibet pars misti minima mista foret: cuius cõtrarium apparuit ex mistionis cõditionibus. Palin. Proclus protestatur omnẽ cãm virtualiter existere in effectu.

Primo de ge. & cor. T. cõ. 10.

L Cum igiĩ elemẽta sint cã efficiens misti per suas qualitates actiuas & passiuas: in misto virtualiter erunt ipsorum qualitates: & quia hmõi nõ agunt nisi in virtute formæ substãtialis elementorũ: cũ nihil agat (sicut dictũ est) vltra suam spẽm: et vnũquodq; sic opatur vt habet esse, formæ substantiales erunt similiter in ipso misto virtute. Propter quod oportet dare miscibilia quę tm̃ ad formas eorũ substãtiales potentia. s. & virtute contineri in misto in generato esse. Vt aũt quod dictũ est amplius declaretur: & ne virtus qua dñr permanere in misto elementa, sine subiecto subsistere videaĩ: cũ ponanĩ formæ substantiales corrũpi omnifariã. Dicendum ꝙ qñ elementa veniunt ad mistionem prout esse in misto miscibilia importat mistionem in fieri: tunc qualitates contrariæ elementorum agunt & patiunĩ inuicem: & ad mediũ ducuntur quoddam quod est qualitas miscibilium præparans ad formam & cõplexionẽ misti. Harum vero qualitatum

M actionẽ & passionem quousq; formæ possunt elementorum incorruptæ sustinere: miscibilia permanent actu in misto. Qñ aũt ex p̃dictorum actione & passione formæ substantiales elementorum passæ & transmutatæ corrũpuntur, forma generaĩ misti, quam sequiĩ cõplexio illius ex alteratione primarũ qualitatum corruptarum pp elementorum formarũ corruptionem. In instanti nãq; formæ corrũpuntur elementorũ, cum earũ passionibus & ꝓprietatibus forma introduciĩ misti cum eius passione natura seu cõplexione. Quòd aũt ea sit sententia Arist. declaraĩ, cũ positum sit generationẽ simpliciter fieri, qñ subiectũ sensibile fm se, ac passiones seu accidẽtia corrũpantur in alterũ: dictũ etiã est similiter primo de genera. & cor. ꝙ hyle maxime ꝓprium generatiõis est subiectũ, ac corruptionis: ac. 4. physi. materiã nõ separabilẽ esse: vnde primo de generatione: materiã nunq̃ sine passiõe posse fit esse: neq; sine morphea. & pmo elementorũ sine qualitate. Propter quod euidẽter cõcludiĩ ꝙ vna forma

T.c.14. T.c.17. T.c.19. Post mediũ.

N corrupta, hyle aliã suscipit in instanti, ceu introductione sensitiui sup vegetatiuũ, & intellectiui super sensitiuũ: declaraĩ ex. 2. de gene. aialium. Intelligo itaq; pmanere in misto elemẽta potẽtia seu virtute: eo ꝙ cõplexio misti sapit naturã & virtutem q̃litatum miscibiliũ: ex quibus p alterationem educiĩ: sicut sanguis generatus ex lactucis: dum põt naturam aliq̃liter retinere lactucæ: similiter & forma misti ex corruptione formarũ substãtialiũ generata elemẽtorum, sapit esse & virtutẽ formarũ substãtialium elementorũ: ex quibus educiĩ: sicut caro sapit esse & virtutẽ elementi ex quo fuit generata. vnde Seneca tertio quæsitorũ naturalium. Pabuli sapor apparet in lacte: & vini vis existit in aceto: neq; etiã est dare ꝙ formæ cedãt elementorũ in nõ ens oino: qm̃ ex ente, & substãtia nũq̃ cõstituiĩ nõ ens & nõ substantia: vnde nõ corrũpiĩ substãtia neq; elementorũ corpora absolute, sed corrũpitur talis substãtia & corpus tale in talẽ substãtiam & corpus tale: et tñ hoc totũ manẽte materia trãsmutaĩ in hoc totũ.

Ca. 3. post pncipium. Nota qualiter fit elementorũ potẽtia remanere in misto fm cõciliatorẽ.

O Sed fortasis pmum mẽbrorum maxime distinctiõis p̃fatę & si quibusdã videaĩ acceptũ: sententię tñ Arist. & Cõmẽtatoris aduersaĩ: cum fm hos mistio sit quid medium inter alterationẽ subiectũ posidentẽ omnifariam actu, & generationẽ in potẽtia solũ: quod indicãt mistionis conditiones eiusq; ratio. Non.n. dicitur ꝙ sit alteratiuorum vnio, neq; corruptorum, verũ alteratorum: & fm hoc neq; est transmutatio alterius contrariorũ in alterum: neq; transmutatio eorum in materia: medium itaq; erit mistio inter duo p̃tacta: quod positio nõ seruabat p̃missa: verũ mistionẽ primo sumptam modo nõ videbatur ponere ab alteratione alterãtvt qm̃ mistũ sumebatur in fieri: neq; secundã à gñatione, qñ accipiebaĩ i facto eẽ.

P PROPTER TERTIVM quidem dicendũ cum Arist. & eius diligẽtioribus interpretibus vt p̃tactum ꝙ elemẽta p q̃litates eorũ actiuas & passiuas inuicẽ agũt & patiunĩ: ita vt remissis earũ excellentijs ad mediũ quoddam p̃figuratũ diuisibile deducanĩ: vnde secundo de ge. Quæ misceñ corrũpunĩ intẽsiones adinuicem: ita vt tũc nõ sit materia: ceu euenit in generatione: nec contrariorũ alterũ actu simpr, velut in alteratione, sed mediũ. Et Cõmẽtator primo de ge. Mistio cõtingit qñ æqualiter miscibilia patiunĩ & agũt, ita ꝙ veniat post aliq̃ media q̃litas inter duas cõtrarietates: puta dico calidi, & frigidi: sicci, & humidi. In hac aũt q̃litate sic ex p̃dictis q̃litatibus passis & remissis, in mediũ tñ latũ cõsurgente: virtus saluaĩ miscibiliũ: vt cã virtualiter in eius reluceat effectu. Cum igiĩ miscibilia per suas q̃litates imediatius efficiãt mistũ: in eo virtualiter existẽt in q̃litate. s. resultãte media. videlicet vna: vel etiam dico duplici fortasis fm ꝙ cõplexio inde resultãs fuerit simplex vel cõposita: & quia licet oĩs actio perficiaĩ q̃litatibus: ipsæ tñ nõ agunt nisi in virtute formæ substantialis primo: vt ostẽdei differẽtia. 90. Qua

T.c. 42.

Cõ. 29.

Q litates.n. hæ q̃q̃ nõ sint formæ substãtiales elemẽtorũ. dĩa. 13. virtutẽ tñ habẽt illarũ: vnde & calidũ ignẽ facit in virtute formę substãtialis eius: tũc q̃dẽ saluabunĩ in q̃litate media naturaliter vna ceu duplici velut agẽs pncipale vsq; quãtum in secũdario: quod denotãt automata. i. spontanea dicta mirabilia, & tãq̃ literarũ vox in syllabis, et harũ in terminis. Sic itaq; in illa q̃litate media vna vel duplici q̃ formã q̃lificat misti, insunt oẽs q̃litates elementorũ pmo. & amplius & cõsequẽter formę illorũ: pfectius.n. ac potẽtius sunt q̃litates pmę in misto, q̃ elemẽtorũ formę: cũ illę sint solũ cõfractę & remissę amplius suscipiẽtes & minus: & iõ diuisionẽ cõsequunĩ. hę aũt corruptę ferẽt & sic sunt in potẽtia tm̃, aut virtute in p̃dicta media consurgẽte qualitate: iuxta illud. Saluaĩ enim virtus eorũ cũ miscibilia nõ sint penitus corrupta: neq; omnino saluata. Et id est quod diciĩ per Gal. primo elementorum in fine. Aristo. æstimasse solis elementa fore qualitatibus confusa. Vnde Alexãder in probl. copulata quidem

A dent sibi ipsis copulant quæ sm mistionem: vt sunt qualitates elementorū omnifariā habentiū primas qualitates destructas & alias generatas potētes aūt rursus à natura separari & saluari. Et Cōmēta. elementa sunt in potētia in misto: sed non est intelligere hic per potētiam pmā materiam, cum cōposita quæ sint in potētia aqua, ignis, terra, & aer: vt caro & os sint in actu: vnde facilius remouentur miscibilia ex mistis, ꝙ ea quæ sunt in materia ex ea: neqꝫ etiā sunt in potētia in elemētis sicut partes in continuo, quæ sunt partes potētia quousqꝫ diuidanť & fiant partes actu: sed medium modū inter ista duo videnť obtinere. Sic igiť appareat hmōi quęsiti difficultas ac ipsius probabilis veritas: quam rationes fulciunt ad hoc prætactæ: & minores confirmant ad ipsam cæteris occurrentes opiniones.

Secūdo de ge. & cor. cō 4º. post medium.

B PROPTER QVARTVM quidē. Ad primā quę A. dicēdū ꝙ illa fuit ipsius opinio nō approbata modo vel exposita. Ad aliud dicendū ꝙ in q̄litate media (vt ostensum) est saluať actus operatiuus, cū non fiat totalis corruptio eorū quæ sunt elementorū. Ad aliud dicendum ꝙ nō erit corruptio vt declaratū omnifariam, cum qualitate pdicta reseruet actus & forma. Ad aliud dicendum ꝙ elemēta non pdent rōnem suam oino, cū dictum sit ea virtute saluari in tertio. Ad aliud dicēdum ꝙ materia misti qualitate informať media resultante & forma etiam qualitate dico continēte illam in virtute vt ostensum. Ad aliud dicendū ꝙ materia prima efficiť ppria huius vel illius. per formas elementorum quidem primo pmutatas & cōfusas: secundo vero ꝑ formā misti datam ex miscibilibus pductam. medio vero modo per qualitatē consurgentē formam vtcūqꝫ saluantē elementorum: neqꝫ etiā est ꝙ materia cōpositi tot formas quod & prima recipiat: cum ipsa materiā informet primā. Confundiť. n. aut corrūpitur, vel saluať in medio. similiter & Auer. de subātia orbis. Dimensiones interminatæ assistunt materiæ præcedētes aduentum formæ in eandem.

C Collr. trā. 1 aū mediū

Ad aliud dicēdum id verum fore in potentijs animæ in quibus nō extat quæsitū. Intendit. n. Arist. illic monstrare ꝙ sentire neqꝫ est animæ ppriū solius, neqꝫ corporis, sed vtriusqꝫ coniunctim: qm̄ si potentia eius esset proprium animæ solū, aut corporis: similiter & actus, cum ipsa ordinenť inuicem. potentia. n. relationē quādam & inclinationē ad actum importat. Ad aliud dicēdū ꝙ sicut miscibilia permanent, ita & pprietates ac pasiōes. nam vt alia remanent & alia valde ita & ipse: ac nō quę elementorū simplices & in summo: hæ autē mistorū velut cōpositæ & remissæ. Ad aliud dicendum ꝙ elemēta non resoluuntur ex partibus misti iam perfecti velut à vase & segregatione: sed per corruptionē partium misti generanť itidem elemēta in eo virtutē permanentia sicut tetigit Alex. Neqꝫ etiam verū est ꝙ vnū corporis vel spiritus vel aliud in vnū resoluať elementorū sibi affine: cū vnumquodqꝫ sit cōpositum ex quatuor elementis: & resoluatur in ea ex quibus cōponiť: sed ꝙ pro maiori parte in sibi conuertitur proportionabile. Et similiter dicendum Simplicio. At iuxta etiā secundū illud quod aliqū dixi vtriusqꝫ arguta suis procedunt limitibus.

D

Quæsita circa complexiones.

DIFFERENTIA XVII.

QVod complexio sit substantia ostendiť per primum de iuuamentis mēbrorū: & de vtilitate particularum testantem ipsam fore substantiam corporis & naturam mēbri. et per secreta scripta monteo cōfirmantia cū hoc factorem eā esse substātię vniuscuiuscūqꝫ mēbrorū: vnde Haly. in omni mēbro est virtus fixa quæ eius ppriā pficit operationem: & substantia huius virtutis sm Gaľ. est cōplexio ppria ei: forma: videlicet ppria cōplexionis. Amplius. A. 5. de aīa. Instrumentorū cōplexio eis est substantialis & naturalis. Rursus secundo naturaliū diciť: omnia per qualitatiuam fieri crasim sm veteris sententiam. vnde prima aphori. Non vtiqꝫ aliud aialibus ꝙ innatum operať calidum: natura. n. non est aliud sm Hippocraticā rōnem ꝙ hoc: nō enim aliud quid quod plasmat aīal à principio queadmodū neqꝫ rursus auxit vel vsqꝫ in finem nutrit: nisi calidū quod innatū, oium operum naturalium cā existēs: tale aūt nō videť aliud ꝙ substantia. Adhuc id quod cōstituit esse alicuius, substantia est ipsius: à substātiali nāqꝫ forma, dať esse. hmōi vero est cōplexio. vnde pmo iuuamentorum. Carni esse & neruo & aliorū vnicuiqꝫ est ꝑ cōplexionem ex q̄tuor elementorū qualitatibus constructā. Rursus illud quo destructo destruiť aliud, extat eius substātia. 5. meta. talis aūt est cōplexio. nā ea destructa, destruiť mēbrum, & vīr animal. Palin. quod est pars, & nō potest separari, est substantia illius cui sic adest. hoc vero est complexio: cōstruit enim compositi esse, & non potest remoueri: quia complexio inseparabilis actu. Damascenus in aphori. complexio igitur est substantia.

Ca. secū. in cap. 9.

In pncipio secū. techni cō. 16.

Cap. 2.

E Ca. 8. & 9. Collr cō. apho. 15. in medio.

Cap. 1. In pn. & pmo de vti. pti. cap. 9. versus fi.

T. c. 15.

F A pho. 6.

IN OPPOSITVM sunt philosophantes cōmuniter & medicorū cū his cetus: vnde primo theoricæ vocantur qualitates hæ cōplexiones ex elementorū. s. inuicem copulatiōe alterius cū altero. Eti. A. cōplexio est qualitas. hæc autē in genere locatur accidentis. Rursus quod potest inesse & abesse præter subiecti corruptionē est accidens: hoc autem est complexio differentia. 12. Erit itaqꝫ complexio accidens, & non substantia.

6. ca. 1 pn.

pma pmi do. 3. ca. 1

PROPTER PRIMVM vero sciendum vt apparuit sm sensum Gaľ. ꝙ cōplexio est factor substātiæ cuiuscunqꝫ mēbrorum animalis: complexio igiť est substātia corporis & natura eius. A. vero sufficientiæ primo. Cōplexio est q̄litas veniens ex reciproca actione & passione q̄litatum contrariarum in corporibus sibi pmistis. & 12. vero aialium ipsius. Cōplexio est res accidēs ex q̄litatum contrariarū opatione in particulis minimis diuidentiū eas inuicem & alterantiū. primo aūt prima: est q̄litas quæ prouenit ex actione inuicē & pasione contrariarum qualitatū in elementis inuentarum: quorū partes ad tantā paruitatē redactæ sunt: vt cuiusqꝫ earum plurimum contingat plurimū alterius: dicitur & ꝙ cōplexio est effectus ex elementorū q̄litatibus alteratione resultās in mistis. Cōplexio quoqꝫ tripliciter potest considerari, aut ratione substātiæ, vel causæ, aut ordinis sm prius & posterius. Substātia quoqꝫ seu subiectū in quo fundať complexio tanꝙ accidēs in suo susceptiuo est miscibile: vñ sm ipsius diuersitatē diuersificabit et ipsa. Miscibilia nāqꝫ in triplici extant differentia: quædam. n. sunt ęqualia, alia inæqualia, quædam vero media. quæ autē ęqualia. apud. A. duplicia sunt, aut. n. sm mensurā æqualem, sunt talia: quæ cōplexio mensurę seu ponderis sm. A. & Gaľ. diciť & Algaçelē forte intellectualis. Vel amplius in relatione ad actus nobiliores: & hęc cōplexio quo ad iustitiam appellatur temperata: siue in vniuersa substātia vel ipsius totalitate: siquidē primo modo dupliciter possumus imaginari euenire. aut. n. quātitates & qualitates pondere & mēsura elementorū sunt in misto æquales, pportionatæ: non superātes neqꝫ superatæ: qualitasqꝫ resultans ex eis sit media cōplexio inter oēs extremitates simplicis qualitatis & cōpositæ: vt caliditatis, frigiditatis, & reliquarum: caliditatis & sic. & cæterarū: & denominatur æqualis quo ad pondus: vel ꝙ mensuræ apparenter & non pondere virtutesqꝫ seu qualitates elementorum æquales & pportionatæ in misto pmaneant: cōplexio tñ quæ ex his resultat non oino extat in medio: sed ad vnum declinat extremorum simplicium distēperantiarum vel cōpositarum prætactarum, Et his quidē secundus modus diciť inæqualis complexionis quo ad pondus: cuius neuter reperiť in rerū natura. 13. differētia.

G Ca. 6. post medium. Ca. 11. pn.

Doc. 5. ca. 1. in prin.

Cōplexiōis diuisio.

H pma pmi vbi supra primo de cōplonib. Cap. 6. in medio.

I Complexio vero ad operationes relata temperamentum dicta iustitiæ est, quæ prouenit qñ tm̃ fuerit de mensuris & qualitatibus elementorũ prout suppetit suscipienti ad eius actiones peragendas: quæ in octo sequestratur modos ſm q̃ cõparatio potest fieri aut ad totam speciẽ, vel ad partem speciei: siue ad indiuiduum aut ad partem indiuidui: quorum quodlibet subdiuiditur in duo ſm q̃ hm̃oi comparatio fuerit ad extra vel ad intra: et sic octo resultabunt modi. primo prima. Quando autẽ miscibilia fuerint oino inæqualia quatuor constituunt cõplexiones oĩquaq; distemperatæ ad iustitiam cõpositæ: ceu calida & sicca cum reliquis tribus quarum quędam sunt sine hu. vitio & aliæ cum illo. Et id dupliciter: quoniam aut madefacit mẽbrum solũ exterius, vel penetrat introrsum: quod silr̃ duplr̃ euenit: qm̃ id apat, vel minime, quę similiter latitudine sunt in magis & minus infinitę. Si vero miscibilia inter ista mediocritatis obtineant modum, in quo neq; æqualitas existit oino, neq; inæqualitas: tũc consurgent reliquę quatuor cõplexiones simplices ad iustitiam distemperatæ, velut calida, & frigida: quæ obtinet tẽperamẽtum in passiuis: & sicca, & humida in actiuis: quæ eodẽ modo diuidunt vt simplicium præmissæ.

Doctri. 3. vel supra.

K

T. c. 12. Diuersificatur etiam cõplexio rõne causæ cõstituẽtis: nã omne quod fit, aut à natura fit: aut arte, vel per se vano. 7. meta. Siquidem penes naturam varietas attendat in ea: dicetur q̃ alia erit innata, alia influens, quædã vero media. Innata vero alia fixa, alia fluens seu currens, quæ per ætates variatur differenter ſm q̃ nunc & prius calidum vtrũq; circa vtraq; se habet humida: sicut complexio pueritiæ calida extat & humida, iuuẽtutis calida & sicca &c̃. Fixam quoq; duplicem aiunt existere: vnã radicalem & principalẽ, vt quæ à primis duobus in pncipio cõstructionis acquiritur principijs spermate videlicet & mestruo: aliam quidem fixam & secundariã: qualis quæ sexus ab illa priori radicali causata. per virtutem.

L nãq; caliditatis innatæ in primis fundata principijs forma datur masculineitatis: per contrarium vero fœmineitatis: differẽtia. 28. Influens vero est illa quæ per debitam sex rerum non naturalium administrationem paulatim acquiritur ſm declinationis ipsius excessum diuersificata: quæ autem media existit partim videlicet innata: partimq; influens, est musculorum, ventris quoq; & talium, cõplexio influens siue infusa: quia influit eis à corde cerebro & hepate. partim vt innata: quia non in alia fluit

Ca. vltio. extra se: aut quia à primis spermatibus talis indita fuit innata natura. interiorum primo. Sed à per se vano causat cõplexio ex casu inopinato: ceu qñ quis fortuitu igni,

T. c. 12. seu aquæ, siue cuicũq; occurrerit: alioquin prauã imprimenti vel aliqñ alteram cõplexionẽ: nam sanitas & salus sunt à fortuna qñq;: domus autem & effigies nequaq̃ poste. 2. Causatur etiã ab arte: vt ostendit theriaces cõple

M xio: qua venenum expellitur: non quidẽ q̃ ars sit causa oino: sed quia extat principium applicationis medicinarum adinuicem: ex quarum confractione resultat cõplexionis primarũ cõplexio secunda in totum, vel forma. differentia. 178. Diuersificatur quidẽ tertio rõne ordinis: qm̃ quædã est prima, ceu aquositatis lactis nullo affectæ coagulo cõplexio frigida & humida: differẽtia. 148. casei quidem frigida & sicca: butyri calida & humida. Altera vero secũda vt quę lactis totius ex his constructa ad tẽperamentum declinans. 193. differentia: participãs tñ plus frigido & humido: & similiter in arte. Cõplexio quidẽ prima ceu in theriace est natura vniuscuiusq; me-

Ca. 1. circa principiũ. dicinæ ingredientis eam. secunda vero quæ ex prędictis per applicationem artis resultat. Aui. tra. primo. secũdi. quæ venenũ expellit & alios actus inducit in nulla medicinarum ipsam cõstruentium inuenta. Cõplexionẽ quoq; innatam seu radicalem audio quæ primo qualificat principia generationis: spermatis. s. & sanguinis mẽstrui, in qua complexio misti & vluentis cõtinetur & cõterminatur: multi enim gradus mistionis & perfectionis sunt in natura reperti & proprie humana: & hm̃oi complexionum quædam est actu & altera potẽtia: ceu tactũ est de calido & frigido differentia. 15. Circa id nosce q̃

N

A nnecqua vtrũ cõplexio inęqualis quo ad pondus sit ęq. vel quo ad iustitiam.

ppter sermonem. A. aliqui dicunt cõplexionem inęqualem ad pondus fore quo ad iustitiam ęqualem: immo & inæqualem, & simpliciter quãcũq; cõplexionẽ ab æqualitate ponderis ponunt esse inæqualem. Arguunt. n. aliq cõplexione data: aut est æqualis quo ad pondus, aut inæqualis: non æqualis quia hãc impossibile inuenire, igit inæqualis. Sed hi & contra mentem dicũt. A. & ratio ipsorum est sophistica. Primũ quidẽ ostenditur: quia. A. innuit q̃ cõplexio ad pondus diuidat contra eã quæ à iustitia: & demum illã ponderis subdiuidit in æqualem & in inæqualem. Itaq; inæqualis ponderis non poterit esse alia quæcũq; à iustitia, cum vna species nõ iuuet oppositam ad esse. Boetius topi. 4. Adhuc ibidem complexio inæqualis ad pondus non est absolute media cõtrariarum qualitatum: sed magis declinat &c̃. per quod satis innuit q̃ parũ distet à cõplexione quo ad pondus æquali, taliter vt sit aliqualiter media inter eam, & æqualem ad iustitiã in secũdo maxime modo. Rursus mox subdit q̃ id quod in medicina cõsideratur æquale quantum. s. ad eam quæ ponderis æqualẽ & extra æqualitatẽ puta inæqualem: non est hoc. i. æqualis quo ad pondus: neq; illud hoc est inæqualis ad ipsam. Et cõfirmat: quia prius dixit illud esse ſm q̃ oportet per diuisionẽ rõnalẽ cum consideratione absq; vlla comparatiõe ad rem aliquam. Et mox subdit id esse duobus modis. hm̃oi autẽ consideratio extat phantastica non in rerũ natura inuenta, verum potius ficta: & ideo modi vtriusq; inuentionẽ vult non esse possibilem. Ex opposito vero supplendũ q̃ cõplexio ad iustitiam est per diuisionem cũ consideratione relata ad rem aliquã existentem. Non igit quę à iustitia poterit inæqualis aut quæcũq; reliqua ad pondus fore. Sed aduersarius insurget quia ait. Sed phyco medicus credere debet q̃ æquale ſm hanc intentionem &c̃. remouens deniq;. A. à medici consideratione æq̃le ponderis reliquit inæquale ipsius considerandum medico. Dicendum q̃ cõplexio æqualis & inæqualis ponderis: est æqualis æqualitati cõparata iustitiæ. Insurget & non minus denuo cum dicat æquale: de quo medici tractant non esse denominatum ab æqualitate in qua cum pondere æqualiter existit. Aut vt prius dicendum est: vt q̃ interpretatio modi inæqualis ponderis id tollit cũ ponat æqualitatem mensuræ apparentis virtutum elementorum: & tñ cõplexionem resultantem ab his declinare vtcũq; à medio ad aliquam cõplexionũ simplicium aut compositarum. Ad id autem quod inducũt dicẽdum q̃ aliter accipiunt inæquale ad pondus q̃. A. ipse nanq; accipit pro modico distare vt apparuit ab æquali: hi vero pro quantocũq;. Neq; etiã quod extat inæquale ponderis ſm. A. potest esse genus: & superius cõplexionis iustitialis: tunc. n. non ens esset genus & superius entis: cũ illa non inueniatur: hæc vero maxime: cuius falsitas tertio apparet meta. Nosce quoq; q̃ æquale & inæquale improprie sumitur: cum quantitatẽ seu relationẽ importet: complexio vero qualitatem: vnde proprius temperamentum dicetur & distemperamentum. Substãtia vero dicitur dupliciter: vt tandem sit dicere: vna quidem subiectum vltimum quod nõ prædicatur de alio vt indiuiduum: à principali. n. substantia nulla fit pdicatio: aliter vero pro quod quid est, & separabile. tale vero vniuscuiusq; forma & species. quinto metaphy. & in prædicamentis substantia alia est prima: quæ proprie & principalissime ac maxime dicitur: & quæ neq; est in subiecto: neq; dicitur de subiecto vt aliquis homo & Sortes. Altera secunda vt species, & genus ceu homo & animal quibus

O

P

Q

Coll're te. cõ. 10. Substantię diuisio.

T. c. 15. Parte secũda in pncipio

A ḡbus principalis subest dicta substantia. Secundū quoq; Boetium ibidem triplex existit: vna dicta hypostasis. i. materia: alia vsia forma: & tertia vsiasis ex ambabus cōposita: quæ sola directe in prædicamēta locatur. aliæ vero à latere ac reductione. hi autem substantia suscipiš pro quod quid est rei siue forma. Accidens etiam prout adest & abest præter suscipientis corruptionem: & q̄ nullū est quatuor aliorum p̄dicabilium Porphyrius & nō sm̄ q̄ est genimen siue symptoma morbi eum consequens vt vmbra corpus: tertio de accidenti: & de ingenio. 11.

Capi. 6. Cap. 1. Cap. 11. & fin. fini.

PROPTER SECVNDVM vero sciendū q̄ sermones Gal. prætacti apparenter sonare videnš q̄ cōplexio sit substātia & tanquā corporis forma substantialis etiā hominis: vt anima humana: vt de tremore: iectigatione & spasmo libro. Natura & anima nō est aliud pręter calorem: quare Cōmen. tertio de anima. Gal. æstimauit q̄ virtus cogitatiua esset virtus rationalis. Multum náq; fecit eum in hoc errare locus cōsequentis: quia enim virtus rōnalis appropriaš homini: & cogitatiua appropriatur: æstimauit, pp̄ter cōuersionē affirmatiuæ vniuersalis q̄ cogitatiua esset rationalis: et vnus illorum qui errauerunt in hoc est Abelfanus babylonensis. Quidam etiam modernorum imposuerūt Gal. velle ipsum aiam fore crasim. Aliqui etiam id senserunt. A. primo de aia: quidam enim dixerunt q̄ anima est cōplexio: quia quādiu cōplexio fuerit stabilis non mutabitur sanitas vitæ. Quid autē senserit de ipsa in pluribus ab eo locorū perquirens nondum determinate repperi. hæsitare náq; visus est de hac in quāmultis: vnde. 5. de accidenti. quid sit anima incōueniens hoc dicere. Si vero tēpus occurrerit opportunum, fortasse disputabitur inde: quod. q. ad temeritatem: atq; audaciam pertinet. Quinto vero simpliciū: auctores obūbrationis crediderunt q̄ spiritus esset substantia animæ: nos autē non sumus ausi iudicare de substantia animæ per aliquod. Nono tm̄ de iuuamentis. Non debemus referre q̄ intellectus sit à spiritu: sed à temperantia spiritus animalis instrumentaliter tm̄. De motibus vero liquidis: plures recitat de anima opi. post quas ait ingrere de anima an eius substantia sit corporea: neq; cessat q̄n corpus accidit alicuius rei animalis descendere in eam: aut est aliquid corpori cōtinuum quod cum corpore decidit: aut spermatis est virtus & positio aliqua: & cur conueniant cū creatione corporis accidentia animę, relinquo hoc illis qui de se æstimāt q̄ id sciunt veraciter. Similiter quoq; secūdo & tertio interiorum: visus est dubitare quid Hip. voluerit nomine aiæ denotare. In cuiusdam quoq; ipsius seriei expositione eorūdem tertio inquit. Aut crasis est anima effectiuarum qualitatum, aut crasi earum alteratur: tertio tm̄ præfato videtur expresse velle cōplexionem aliud ab anima fore, dicens q̄ humores. & vniuersaliter crasis corporis alterāt actus animæ. Concessum est ab optimis medicis & philosophis & à me per vnū monimentum monstratum est q̄ per crases corporis sequentes demonstraui animæ virtutes: vnde quia in his locorū non erat Gal. sermonem de aia diffinire icciro sub dubitatione relinquit eius negociū in loco determinato: vt modus est scribentiū vbi eam aliud à cōplexione, pfitetur fore: vt autē ppositi intentio habeaš Gal. in quæsito directe adducatur series illius de vtilitate particularū primo. quā ex græco traduxi. quod. n. de illo libro cōmuniter habeš: est quiddam abbreuiatum in nouem tractatibus aggregans quod illius vsq; ad. 12. librum. cōtinet. n. 17. libros: vt & etiam tractatus ostēdit: quem transtuli de optima cōpositione. Est autē ipsa talis. Existunt quidē primæ ac maximæ cōplexiones. Hę náq; substantiā particularū complent, ppriam: qm̄ hinc qualitatem habēt caliditatem, frigiditatem: sic. et hu. corpora, pp̄ter hoc & naturā. Est. n. tale esse carni & neruo: & aliorum vnicuiq; hic quod, pp̄ter talē ex quatuor dictis cōplexionū factum est: prout sunt corpora naturalia cōplexionata dico: & nō substantiæ simpliciter: aut corpora. & subdit. Hæc igitur ipsis sm̄ substātiæ rōnem existunt. sequunš vero ex necessitate sapores, humores, colores, durities, & mollicies: & alia ex necessitate accidentia, situs, magnitudo, numerus, & plasmatio. hic autē sermo non tm̄ promit cōplexionem fore substātiā: vt priores in argumentis p̄tacti: quos quidem nonnulli volentes tolerare: dixerunt cōplexionem posse ad membrum dupl'r cōparari: aut prout ipsum est substantia seu subiectum cui inest: & eam qualificat: & ita est accidens qualitas: cū accidentis esse sit in esse & qualificare hmōi. Aut sm̄ q̄ membrum extat instrumentum operationis: & sic dicunt cōplexionē formam substantialem fore, p eam náq; operaš mēbrum: & in esse traducitur instrumēti: per ipsam náq; ita ordinatur ad actum: q̄ autē id realiter sit imposibile differentia ostensum. 13. sic. n. idem foret accidens & substantia. Neq; potest aliquis dicere: q̄ substantiale sumatur pro eo quod inhæret inseparabiliter subiecto: vt risibile homini distinguens in substantiali: vt apparuit differentia p̄tacta: quia vt ostendeš differētia. 22. cōplexio innata pōt pmutari. Sil'r tali ēt dato substantiali nō valet: cū sit quædā naturalis, pprietas. ppria vero sm̄ Boetium emanant ex accidentium genere.

Ca. 6. ante medium. Cō. 6. vers. fin. fini.

B

Ca. 2. circa principiū.

Ca. 5. vers. finem. Aū. medio. Cap. 5. di. Blin. 1.

C

Cap. vltio post mediū

Ca. 3. post medium.

Ca. 9. post medium. Ca. 7. post medium. Ca. 7. post medium.

D

Ca. 9. vers. finem.

E

PROPTER TERTIVM vero sciendum q̄ complexio potest dupliciter considerari. Vno quidē quantū ad rem. aliter vero quātum ad modum. Siquidem primum dicēdum ipossibile oīno cōplexionem fore substātiam pp incōuenientia p̄tacta dria. 13. sed simpl'r eam dicendum accidēs: quod est q̄litas, existere: quia cōplexio ex elemētis educiš: siue ex eorū substantijs: aut q̄litatibus cū. n. in elemēto sint duo substātia & q̄litas, pportionabiliter: & in elitato debēt duo existere: nō qdē ex substātijs elementorum cōsurgit cōplexio: quia id quod educiš ex eis p cōpositionē elicitur: & talis sm̄. A. est forma misti. Igiš ex qualitatibus educiš quod alteratione pficiš: qualitatibus. n. tertij generis, pprie alteratio inexistit. Adhuc substātia nōn fit ex non substantijs in prioribus. Si ergo cōplexio foret substātia, nō fieret ex q̄litatibus, cum nō sint substātię: sed fit ex q̄litatibus: vt dicūt. Amp. proprium cōplexionis est inesse cōtrariū ei: & magis suscipere ac minus: quod substātiæ in esse negaš in p̄dicamentis. Itaq; imposs̄e cōplexionē substātiam fore. Si vero cōplexio nō rē substātię importet: verū modum: sic vtcūq; pōt tolerari. Improprie tm̄ cōplexionē substātiam fore. Secūdum. n. q̄ p substātiā: siue formā substātialē aliquid sustentaš in esse pfecto: ita suo mō mēbrum p cōplexionē in esse ipsius sustētaš & pmanet opatio: vnde quia illud à quo imediatius videš actio, puenire: manifestius est nobis sicut instrumentū vt cōplexio: q̄ illud: à quo mediate: puta agēte principali: vt substantia cū p operationē in cognitionē alicuius pueniamus: pductio aūt actionis: & sustentatio: manifestius videš ab instrumēto q̄ à p̄ncipali agēte, pdire pp contrarietatē, quia in q̄litatibus, pprie reperiš: ab ipsa. n. puenit imediate. cōsequenter vero à substātia: sup quā hoc fundaš. dria. 60. Sil'r Hal. in plerisq; locis. & Ari. 2. de partibus: vt tactum dria. 11. nominant esta calidū: fri. siccū. & hu. nō entia substātia: sed q̄litates & eorū instrumēta. Secūdum quē ēt modum Apl's ad hebreos. Fides est substātia sperandarum rerū: & argumentum non apparentiū. nō. n. fides realiter est substātia: sed accidēs: rōne tm̄ modi dici potest substātia: quia p ipsam tanq̄ p basim sustētificantē quis mereš salutē: nā sine fide impos̄e est deo placere. Neq; ēt series Gal. græca testatur cōplexionē substantiā fore omnifariā: sed cōplexiones esse primas alijs enunciant: quæ sequunš ipsas. Addit ēt eas particularū propriam cōplere substantiam: non quidem sicut agētis principale & primum: verum vt instrumentale & secūdarium: quod apparet ex eo: quod subdiš.

F

G

Ca. de substantia dif.

H

fer. 11. 12. & 13.

A Hęc ergo ſm ſubſtātię rōnem exiſtūt: vel q̄a cū diffiniret corpus cōplexionatū: in eius cadit rōne: vt naturales ex petunt diffinitiones. Aut dulcius ſuccincte dicēdum: φ per ſubſtantiam intellexit eſſentiā. Ipſa.n. vtcūq; etiā in accidentibus inuenitur. 7. meta. Vſia nanq; ſubſtantiam importat: & eſſentiā. hmōi autem φ multę locutiones reperiunt. in techni.n. terminos diffōnis medicinæ: qui ſunt accidentia: ſubſtantiā vocat: & diffōnem ipſius dicit fore ſubſtantialē: & ſigna quædam ab inhærētibus ſm ſubſtantię rōnē eſſe. Adhuc aphoriſmorū prima. Signa critica ſm primam eorū ſubſtantiā ſunt ſymptomata: dicit.n. ægritudinem ſubſtantiam fore ibidem. & ſecundo interiorum cap. vltimo & ſeptimo de ingenio. Vbi translatio monachi ſm eſſentiam naturę morbi. & ſecūda quoq; aphoriſmorum. virtus vna & ſubſtantia dicit. & primo febrium. 8. theoricæ tertio Alexādri: φ febris ſit ſubſtātia: & φ calor eſt ſubſtātia: ac Cōmentator 4. metheororū. digeſtionis ſubſtantia eſt tēperata. & colliget primo. Hæc diuiſio eſt hmōi libri ſubſtātia: cum tñ oia hmōi: vt ęgritudo: virtus: febris: digeſtio: & diuiſio ſint accidentia vere. Propter quod ad vnum dicēdum: φ in talibus locis ſubſtantia per eſſentiam ſumitur abuſiue: quia fortaſsis impropriętatem transferentes cōmittunt: aut non determinat græcus.

Te.c.7. & 19. *Lib.1.te. cō.9.* *Lib.2.tex. cō.7.* *Cō.11. prima parti. cō.14.* *Ca.ſcdo.* *Cō.16.* *Cō.13.* *Ca.1. poſt medium.*

B PROPTER QVARTVM vero ad primū quid dicēdum iam viſum. Ad aliud dicendū: φ Haly. lingua loquitur Gal. quod apparet: quia mox ſubdit: ſed ſm Ari. ſententiā: eſt cōplexio inſtrumētalis. ſ. propria: qua virtus operat. Ad aliud dicendū: φ. A. vel alluſit Gal. aut ſubſtātialis & ꝓpria. i. naturalis à principijs videlicet emanans intrinſecus: vel forte illam inſeparabiliter audiuit conſequi. Ad alia duo dicendū: φ fortaſsis Hip. voluit animā fore craſim: vt tetigit Gal. aut φ cōplexio cā oium exiſtit non agens: ceu primitiuum principale, verum vt ſecundarium inſtrumētale. Aut quia medicus eſt artifex euidentiæ: quæ magis extat in agente ſecundario φ principali nō imediato: quæ aiæ Hip. craſi voluit aſcribere vnde coll3.2. Calor cōiunctus ex calore influenti miſſo à corde & calore cōplexionis mēbri eſt forma: cū qua agit & patit. Et ſubdit. Sed vtrum ſufficiat iſte calor ad faciendū hoc: an ſit hic alia virtus ſtans iſti calori loco formæ: iſta non eſt res: quam medicus habeat neceſſe inquirere. Ad aliud dicēdum φ cōplexio nō dat eſſe quidditatiuum, ſed diſponit & ꝑparat ad illud: ſicut actio qualitatum primarū ad formam ꝑparat materiam ſuſcipiendā. Ad aliud dicendum per interemptionem: qm̄ differentia. 13. qñ riſibilitas aufert: aufertur homo: ſed nō primo: ſed ablatione rōnalis: ita & cōplexio aufertur ſecundo: forma ſubſtantiali ſublata. vt anima. Dicēdum ēt: φ Ari. illic loquitur ſm opi. Platonicorum ponentiū numeros fore ſubſtantialis rerum: & punctum materialiter lineæ: & lineam ſuperficiei: & hanc corporis. Ad aliud dicendum: φ cōplexio non eſt pars ſubſtantialis proprie corporis: ſed cōplexionati eiuſdem: vt tactum eſt ſuo modo. ſic.n. in techni dicta ſunt ſubſtantialia eſſe ſigna: neq; eſt φ non poſſit complexio etiam innata ſeparari: differentia. 22. vbi Damaſceni exponetur aphoriſmus.

Ca.7. ante medium. C D *Li.1.tex. cō.7*

DIFFERENTIA XVIII.

Qvod ſit cōplexionem æqualem ſeu tēperatam reperire oſtēdit: quia. 5. proble. Propter quid mēſurata corpora laborāt multoties: & permutātur facile: aut, ꝑpter idem ambo: æquale.n. & cōmenſuratum. Palin: cōmuniter.n. teſtatur ipſam cum medicis Gal. Quod & rōnes monſtrant. motus.n. fit omnis de extremo per medium in extremum: phy. 5. & iuuamentorū quarto. Mutatur autē quis de cōplexione calida & ſicca in frigidā & humidam: ac contra, ſimiliter de ca. & hu. in frigidā & ſic. differētia. 22. Interueniet itaq; motu cōplexio inter iſtas media ſic extremas: ſed non alia φ temperata: ſiue æqualis. quare hanc continget reperire pondere etiam & non iuſtitia tm̄. Rurſus: arte amplius poteſt natura: & ideo ipſam imitatur. ſecundo phyſi. eam tñ non ſequit, licet multū laboret. A. quarto metheo. Ars autē pōt corpus conficere tēperatum. cōplexionum & theoricæ primis: qñ.n. accipitur quātitas menſurata ꝓportionalis ex corporibus calidioribus & frigidioribus: ceu aqua feruentiſſima: niue ſeu glacie: & ex ſicciorbus & humidioribus: vt puluere & aqua: corpus conſurgit in vniuerſa tēperatum ſubſtātia: quod quidē docet cognitiōe: ſiue collectione & ſenſu cōfici ibidē: natura igit multo amplius hmōi poterit corpus tēperatum cōſtruere ac æquale. Palin: ſenſus eſt quædam ꝓportio media cōtrarietatis eius: quę eſt in ipſo. differentia. 62. hoc autem nō erit niſi ſit cōplexio tēperata: & maxime in hoie: cum ſit pfectioris ſenſibilitatis cæteris: & ideo cunctis prudētior, ſecūdo de aia: & cōplexionū primo. ſapientiſsimum aialium iudicat. Adhuc ſi vnū contrariorum eſt in natura: & reliquū. ſecūdo cæ. & mun. cōtraria.n. debent eſſe paria. Cōmē. primo cœli & mundi: ſi cōplexio diſtemperata eſt in natura: quare & tēperata quæcūq;: cum opponat illi. Et cōfirmatur: quia ſi eſt dare imperfectum: erit & perfectum rōne: cum ſint contraria eidem: ſed reperitur imperfectū: vt cōplexio diſtemperata. Amp. neq; natura ſupior videt tēperamentum ꝓhibere: neq; generationis natura particularis inferior: neq; etiā continens &c. naturæ ſuffragantia: cum hæc contingat tēperata reperire: non.n. ſeneſcunt & corrūpuntur oino & ſimul. Itidem intellectus & ſcientia eſt ſemper verorum tertio de aia: ſed cōplexio etiam quo ad pondus eſt in intellectu. primo prima. & Algaçel. tradit etiam. A. ſcientiā de ea notificādo ipſam & diuidendo: quod autē tale, coexiſtit: quia quod nō eſt: non eſt ſcire. primo poſte. ſi ergo eſt: aut in intellectu vel in ſcientia: cum hmōi ſint entiū: conuertit etiam ens & verum. Eti. ſi menſuratum eſt: & menſura: cum ſint correlatiua: ſed menſuratum eſt vt cōplexio iuſtitialis tēperata: quę certe qualitati: hoc eſt complexioni ponderis ſm. A. eſt propinqua valde, itaq; complexio temperata etiam ponderis reperitur.

E F G *Te.c.11. Aſt Ari. colligitur. t.c.18. de quo infra dfīa.84. art.4.* *Ca.9. vbi ſupra.* *Ca.7.* *T.c.94.* *Ca.6.* *T.c.18.* *Colli. re. 1. añ medi. 2.c6.24.* *Colli. tex. cō. 21. ... & 51.* *Doc. 3. ... 1. In pri.* *T.c.5.*

HVIVSMODI quoq; oppoſitum: & maxime de ea: quæ ponderis ſentire videt Gal. auditus cōplexionū primo cap. 9. & re. ſa. primis cum Haly. Aui. Algaçel. & Auer. quod ratione firmatur: qm̄ ſi foret hmōi cōplexio, nō ineſſet habēti vitā: cū ponatur ſtare per ca. & hu. differentia. 21. vbi autem calidum & hu. non extat temperamentum. Amplius quomodo fieret miſtio: niſi vnum elemētorum: aut cauſarum aliud ſuperexcederet: vt ratio ſaluaretur actiōis & paſsionis. Rurſus in miſtis omnibus dominatur terra & aqua metheo. quarto. & primo prima: quod autem tale temperamentum non patitur. Adhuc quarto eorūdem Cōmētator ait. Ari. ſentire φ potentiæ ſunt inæquales in quolibet elementorum quatuor. ſi.n. eſſent ęquales: non operaretur vna in alteram ſibi comparem: & tunc non eſſet actio virtutū actiuarum ſuper paſsiuas: & ſic inde non prodiret effectus: cuius oppoſitū ſignificat ſenſus. Igitur cōplexio tēperata: & maxime ponderis: reperiretur minime.

Circa prī. 2. coll3. c. 1. in medio. *T.c.19.* *Colli. do. Ari.2. ca. ſingulari in fine.* *Com.10.* H

PROPTER PRIMVM quidem ſciendum: quòd quid ſit complexio: & qūo diſtinguatur: & maxime ratione miſcibilium: differentia innotuit priori. Vt tñ hæc amplius eluceſcat, notandum: φ ponderis complexio virtuti morali: & fœlicitati videtur coaptari. hæc enim medium obtinet: quod & difficillimum & perfecte impoſsibile adipiſci: & ideo ſecundo ethi. dicitur virtus non ſimpliciter: ſed quo ad nos medium exiſtere: quod latitudine participat non pauca: ita quòd ponderis prima æqualitas fœlicitati comparatur: quam nullus pōt

Problema te.21. *Primo de cōplexionib' ca.9. poſt prin.* *T.c.22. cap.3.* *Ca.5. i. ſe.*

A lus pôt in hac vita adipisci permanêtê: qm̃ nihil simpliciter in genere oibus ex partibus perfectũ natura exposuit. rhetoricæ veteris. 2. Ponderis aũt modus inæqualis virtuti coaptatur magis: quæ participat latitudine. Sed complexio iustitialis dicta iustitiæ merito coaptatur: p̱prieq̃ naturali. quædam. n. naturalis: altera positiua: & hm̃oi quidem distributiua: vt honores & substãtiæ: alia vero cõmutatiua: ceu q̃ in participatione inuicẽ. 5. ethi.

Cap. 7. Est aũt iustitia uirtus q̃dam perfecta: non simpliciter: sed ad alterum: & pp hoc præclarissima virtutum: & neq̃ vesper: neq̃ lucifer ita admirabilis: & talis vere: ut appa

Ethi. 5. c. 3 rebit: est complexio æqualis quo ad iustitiam. Est nanq̃ æquale & medium vtcunq̃ ita acceptum: & ipsa æqualis complexio non simpliciter sed ad alterum: puta: iustitia operationibus iustis relata. Iniustum aũt: vt ait: inæq̃le quod euenit: quia a medio & æquali in magis secedit: aut minus: quales sunt complexiones distemperatæ: in

B magis quidem quatuor compositæ: in minus vero simplices quatuor aliæ: sed quia quęsitum circa complexionem existit: quæ elementorum est qualitatum combinatio: qualitas quidem hic actualis per se quæritur: ac essentialis: non tñ in summo: quia illa elementorum extat natura: non aquæ quidem calefactæ: aut talium: quia accidentalis: non potentialis: qm̃ medicinarum & terræ nascentium & huiusmodi differentia: 15.

Ca. 1. & 3. PROPTER SECVNDVM quidem sciendũ ex cõplexionum primo: q̃ antiquorum quidam complexionem indistincte ẽt miserunt æqualem: duas tm̃ complexiones ponentes calidam & siccam, & frigidam & humidam. Visum nanq̃ fuit eis calidum non posse cum humido copulatum permanere: cum calidum humidũ exiccet ipsum continue in siccum perducendo: neq̃ frigidum cum sicco sociari priuatione digestionis inde cõ

C secuta superfluitatum crudarum & aquosarum generatiua. Quibus contradixerunt complexiones quatuor affirmantes diffusius: non. n. oportet fieri quod dicunt: qm̃ calidum proportionatum ponitur humido: immo

Cap. 3. Post mediũ nullum sine calido. de gene. aialium. 5. Adhuc, humidum illud est condensatum et aliis qualitatibus affectũ, non tale simpliciter: sed a prædominio. Neq̃ frigidum ẽt est purum sine calido, & siccum sine humido in altera complexione: ita q̃ non possit talis copula diu durare. Procul tñ dubio vitæ hm̃oi complexio extat abbreuiatiua: tum pp humidi pauperiem: tum ẽt pp humores extraneos aquosos in digestiõe auctos, celerius eorum mala frigida calidum innatum extinguendo qualitate: &

Coll. 1. theor. c. 11 & 1. prac. cap. 15. obtegendo: & suffocando q̃titate: quare Haly. non immerito cæteris iudicat ipsam breuioris vitæ constare. differentia. 21. Alij quoq̃ quatuor ponentes compositas solum videntur æqualem indifferenter omisisse: ceu cõmunius fuit ante Gal. sentitum. Hos aũt nititur extermi

D nare q̃ plurime: dicit. n. eos dereliquisse complexionem æqualem: quæ cæteras præcedit potentia & bonitate necessarijssimam maxime: sine hac. n. nihil pôt rõcinari ĩ theorica: cum sit aliarum regula & mensura directiua: et ceu Polycleti statua: neq̃ ẽt in practica: cum ois complexio distemperata conseruetur: aut reducatur: seu curetur

Li. 3. t. c. 5. & 16. Li. 1. circa pricipiũ. relatione ad ipsam habita. Et iõ alijs prefertur in regimine cõseruatiuo in techni. et de regi. sani. Calefieri. n. aut infrigidari: & circa corpus pręcipiunt huic relatione habita. In tantam nanq̃ oportet ipsos deuenire absurditatẽ q̃ negantes eam, affirment eandem fore. Nonnulli vero ipsorũ dixerunt hãc sub ca. locari & humida. Quos itidem insequitur: qm̃ aut hæc tẽperata erit: & tunc omittitur ca. & humida: aut ipsamet calida erit & humida: et tunc complexio non erit alia temperata: neq̃ ẽt sub calida pôt locari & humida: quia sic contraria erunt in eodem subiecto: vt calidum distemperatum et temperatũ.

Adhuc temperato frigidum opponetur & siccum: q̃d ridiculum grande: his quidem cõtentus concludit itaq̃ E hos oportere temperatam explicare complexionem ab alijs quatuor seorsum. Et licet hm̃oi cõplexio plus cõueniat cum ca. & hu. q̃ cũ alijs: quia temperata iustitialis a medico q̃sita tendit ad calidum: vt dicunt: & hu. essentialiter tñ differt: & non tm̃ per magis & minus, sicut calidum & humidum: principij primi gradus et principij secundi: pp quod concluditur eã dari ex necessitate: quã Ari. iam concessit: quæ tertio affirmabitur dicendorũ. Nosce quoq̃ q̃ Gal. cum Haly. in his quæ de complexione temperata loquitur confusius Aui. ita ut dubitare faciat ẽt doctores inquiẽs complexionum primo: q̃ du Ca. 6. & 8. plex est complexio temperata. Vna quidẽ simpliciter & in vniuersa substantia: vt q̃ hois eucratioris substantiæ, arborum, aialium, et hoium media: de qua ait. Temperata quidem hanc: q̃ ex contrarijs certissime ęqualiter conuenientibus nominamus: et deinceps est medium in oi genere: & maxime ẽm vniuersas substantias extremi F tatum generatur. Et earum secundo regula fuerat eius: et Cap. 1. iudicium elementorum isomeria. i. æqua portio: pp quã & vlteriorum oium medium expletum eucraton & cõmensuratum noiatur: et similis est sermo eius de cute ma nus: q̃ intus. Haly. uero Gal. fidelior iterp̃s. Et comple Prio theor. ca. 7. i pnc. xio quidem tpata de vere tpata prædicatur: cuius lõgin quitas ab oibus extremis æqualis est: atq̃ hæc est: in qua elementorum sunt oium ęquales partes. Quæ qm̃ hm̃oi est tpata, inter oia dr̃ extrema: sed & tpata in substantiæ totalitate dr̃ quoq̃ & de tpata ẽm vtilitatem & necessitatem: quę in quocunq̃ corporum necessaria expetitur. Porro tpatam veraciter vix est oino inuenire in oibus fere corpibus ad vltimum vsq̃: nisi q̃ hõ tpatam hñs complexionem illi proximus est: maximeq̃ cutis palmarum complexio. Gal. 1. complexionum. Altera cõplexio est ẽm genus tpata quodcunq̃: vt arborum & Cap. 9. aš medium, aialium: cum eorum fuerit optima & media non simpliciter qñ æqualitas certissime fuerit contrariorum extre G morum: sed qñ ẽm virtutem decentem existit eis cõmensuratio. tale aũt aliquid & iustitia esse dicimus non pondere & mensura æquale: sed opportune & ẽm decentiã. In secundo vero alia q̃ ẽm vnumquodq̃ genus eucrata proprijs corporum actibus et utilitatibus iudicatur. Dr̃ Ca. 1. circa principiũ. quoq̃ & de tpata ẽm Haly. penes necessitatem & vtilitatem: q̃ in quocunq̃ corporum necessaria expetitur: iuxta quam ficus & canis dicuntur tpati. Hi quidem sunt sermones Gal. cum Haly. de complexione tpata: q̃ superficietenus in primo eorum membro videntur cõplexionem ponderis portendere: ac mẽsuræ. Quia tñ hãc negat. A. eius expositor. dico Gal. per hm̃oi cõplexionem intellexisse quędam modum iustitialis ęqualitatis: deinceps monstrandum propinquum cõplexioni quo ad pondus inęquali q̃ maxime. dr̃ia. 20. Et iõ hanc cõparat misturis elementorum æqualibus: non q̃ earum H mensuræ & quantitates simpliciter sint eius ęquales omnifariam: verum per comparationem ad tpatam ẽm genus in vnoquoq̃, neq̃ illam priorem actibus compat vt hanc & vtilitatibus: eo q̃ ipsa mox corrumpitur nõ permanens tpe, quod aũt tale, caret actu: cum tpe perficiatur ois: vel q̃ est apparenti mensura & non pondere æqualis inter extrema certe. Aut Gal. cum Haly. nõ sentit complexionem fore ita extremis ęqualem existenter, sed eam imaginãdam: sicut ex primo vr̃ de re. sa: vt hãc clarius expressit. A. grã facilioris intellectus realis complexionis: quam docuit cognoscere p̃cognitione seu ẽstimatione vel sensu: vt iam tactum: de qua Aui. Gal. impugnat non raro. Nosce q̃. A. taliter exponẽdo complexionem: quo ad iustitiam angustius suscipiens: & tanq̃ regulam certam totius vniuersi. eam solum in homine statuit. Gal. vero quod ipsius adampliãs ad vnũquodq̃ substantiæ genus adaptauit: vnaquæq̃ autẽ ita temperata:

I temperata: suam ei habet corrñdentem discrasiatam in
simplicem diuisam & compositam: ceu & vnaquæq;
temperatarum in octo potest & diuiditur modos.

PROPTER TERTIVM quidem primitus sciē
dū ꝙ complexio ponderis nō reperitur realr̄ in natura:
& demum ꝙ complexionem institialem oportet pone-
re:& quam. Propter hmōi quidem primum sciendū:
ꝙ complexionem ponderis æqualem dare, figmentum
est vix fictum. Qm̄ pondus ignis cum sit leuissimus in
vltimo:q̄to magis tāto leuius existit: vn̄ ponderari nō
poterit:& alijs æqualr̄ associari. Amplius per impoſſe
concesso eo pondus hr̄e:si poneretur in tanta mēsura &
proportione in misto:sicut de alijs:cum sit actiuus ma-
xime, mox, aut citissime alia corrumperet miscibilia:vn̄
mistum uel non fieret:uel factum paucissime perdurans
corrumperetur. Neq; ēt sic mēsura qualitatis puræ igneæ
K fortassis posset ad mistionem descendere, cum sit leuis
summe:pp quod non solum sit hāc complexionem nō
ponere in natura:sed neq; ēt imaginari facile: cum seip-
sam corrumpat. Algaçel vero complexionem in intel-
lectu diuidit in æqualem & in inæqualem:q̄ fortassis est
distinctio complexionis ad pondus:vt æqualis & inæq̄
lis prætacta. Aequalem aūt probat impoſſe fore:qm̄ cor
pus eam hn̄s nec quiesceret, nec moueretur, quia si quie-
sceret in terra:tunc terra vinceret in eo:silr̄ si aere aut aq̄.
Si aūt moueretur ab aere ad ignem, tunc ignis vinceret,
si vero ad terram, tunc terra. Si aūt quiesceret in aere: sic
ipse vinceret: conuenit igitur vt nec quiescat in loco:
Cōmē.7. nec moueatur ad locum:quod est impoſſe. vn̄ Cōmen. 1.
cœ. & mun. Si componeretur corpus æqualr̄ aliquod:
contingeret non moueri oīno:sed staret in quocunq; lo-
co poneretur. Adhuc iam non esset temperatum si lo-
cum hr̄eret:cum sequeretur id motum elementi p̄domināti
tis in ipso:sicut mistorum reliquum. Sed forte quis po-
L net hmōi corpus locum hr̄e in medio elm̄torum: vt in
concauo sphæræ aeris:hic.n. forma grauitatis & leuita-
tis vr̄ adæquari. Si.n. poneretur in concauo orbis lunæ:
aut in aeris conuexo: deorsum tenderet ad locum prædi
ctum:cum in ipso vigeret forma grauitatis. Si aūt in ter-
ra, dn̄ante sibi forma leuitatis, ad medium ante dictum
moueretur locum. Aut dicendum hoc medium magis
circa terram inexistere: neq; illud in assignato inueniri
loco pp terram duobus elm̄tis ad finē aīalium terrestriū
coniunctam. Actiones adhuc nō posset illic habere hu-
manas saltem politicas: vnde vita eius nulla foret, aut
breuissima. Rursus complexio prouenit ex actione:ac
passione contrariarum qualitatum & reliqua. vbicūq;
vero est assignare actionem ac passionem: oportet agēs
Colīr 2.t. supra passum dn̄ium obtinere. 1. de ge. et cor. proportio
c.46. vsq; nes.n. æquales inuicem impassibiles sunt: non.n. actio
56. interueniret neq; passio:pp quod oportet unum qualita
M tum alij dn̄ari: vbi aūt illud: pōderis complexio esse nō
T.c.19. poterit quocunq; mō. Amplius. 4. meta. Composita
sunt media hn̄tia:hmōi quidē magis:illius vero minus:
Quod aūt magis habet & minus, non est æquale ponde
Secūdo de ris seruans mensuram: vn̄ Comment. ibidem hoc demō
ge. & cor. strat impoſſe inueniri complexionem mediam in extre-
t.42. in fi. mis: vt dicit Gal. esse poſſe:qm̄ si esset poſſe:foret poſſe in-
ueniri compositum ex ipsis extremis absq; eo ꝙ accide-
ret transmutatio inuicem:aut diminutio. Quare secūdo
idem de gene. & cor. si æquales fuerint potentiæ:tunc nō
T.c.19. fiet aliqua forma: vt declaratum. 4. metheo. Et qn̄ posi-
tio alterius nō fuerit dn̄ans simplr̄:sed dn̄ans dn̄ata, ge-
nerabitur ex eis aliquod mediū:sed tn̄ declinabit ad par
tem dn̄antis: & iō hoc medium cum eo ꝙ est declinans
ad alterum duorum extremorum habet aliquam latitu
dinem recipientem magis et minus. Medium.n. est mul
ta & non indiuisibile:ad quod medium elm̄tis transmu-
tatis & redactis fiunt carnes:& quæ talium sm̄ Ari. ibi-
dem. Et ex hoc apparet tibi impoſſe esse aliquā comple- N
xionem temperatam:quam posuit Ga.s. tp̄antiam:quæ
est sm̄ extrema: q̄ sunt in fine:non temperantiam: q̄ est
sm̄ extrema compōnis spēi:in qua considerat medici-
na. Secundo tn̄ colīm. dr̄ ꝙ error quem dixit de tp̄ata Ca. 1. i me dio.
complexione Ga. est paruus: deniq; is cum Ga. ingens. Ca. 1. post
Res miscibiles non inueniūtur in misto nisi duobus mo prin.
dis. vnus est: vt mensuræ sint æquales:& ista mistio vo-
catur æqualis:eam extremitatibus comparando: eo ꝙ ī
medio earum est non declinans. secundus est vt sit inæq̄-
libus mēsuris:& hæc quidem inæqualitas multis est mo
dis:sm̄ quam quidem diuersificatæ:ac inæquales factæ
sunt complexiones spērum. Palin. qn̄cunq; fit vnum
per essentiam:oportet alterum componentium per mo-
dum potentiæ se hr̄e:ac reliquum per modum actus: q̄a
ex pluribus exn̄tibus actu non constituitur vnum p es-
sentiā. dr̄ia. 16. verum aggregatione solum: vt ex granis
plurimis, aceruus: sed ex miscibilibus vnum efficitur p O
essentiam:pp quod oportet alterum illorum se per mo-
dum hr̄e potentialitatis: vnum vero per modum actus.
Quod aūt locum obtinet actus:rōnem habet dn̄antis al
terius respectu. Vbi aūt hoc. vera reperitur inæqualitas:
seu intemperamentum. Itaq; impossibile ponderis com
plexionem reperire. Propter hmōi secūdum sciendū:
ꝙ licet cōiter cōcedatur complexionem quo ad iustitiā
in rerum natura fore, tn̄ vt veritas on̄datur: & sapientū
sermones verificentur, non simplr̄, sed cum determina-
tione asserendum: quid autē sit:apparuit iam vtcunq;.
Ipsa quoq; in cōi triplex vr̄ existere. Vna quidem in q̄
tp̄amentum existit:ac si punctuale indiuisibile in pꝓpor-
tionibus mēsuræ qualitatum elm̄torum miscibilium ad
opōnes aīæ meliori modo exercendas. Alia quidem in
latitudine quadam pluralitatis & paucitatis terminata:
a qua si egressus contingat:erit complexio institialis di-
stemperata. tertia quoq; inter has media. Primam siqui P
dem adhuc. q. impossibile sit permanentem tp̄e inueni-
re:quam suspicati sunt quidam ponderis inæqualem: cū
ipsa non sit nisi tanq; in instanti:hmōi aūt cum sit vt fe-
re indiuisibile non est tp̄s: neq; in tp̄e quasi. 6. phy. Qd Te.c.34.
sit tale:non erit tp̄ata complexio permanens vt huma-
na:cum ea ordinetur ad actus:hi aūt oēs tp̄e mēsurant.
Formæ nāq; naturales non requirunt q̄titatem:& com
plexionem punctalem indiuisibilem: cum sit minimā
carnem reperire. 1. physi. quia oīum natura constantiū Te.c.18. & de aīa.t.c. 41.
terminus est:& rō magnitudinis & augmēti. Itaq; neq;
actus punctales hn̄t et indiuisibiles: cum in oī actione et
passione oporteat potentiam agentis: aptitudinem pa-
tientis:& tp̄s interuenire secunda primi. Et hanc æstimā Doct. 2.
dum est Gal. tetigisse primo de re. sa. sm̄ abbreuiationē sum. 1. c. 1. post mediū
transferentis. ita. Simplex sanitas & perfecta: q̄ certissi-
mam habet eucrasiam: vel nunq; fuit in aīalis corpore,
vel si vnq; fuit, neq; in instanti tp̄e permāsit in ictu ocu- Q
li:in vnoquoq; momento alterata:& non eodem se ha-
bens mō. Secundum vero translationem meam & ver-
botenam eucrasia duplici exn̄te:hāc quidem apud intel
lectum:aut substantiam perennem: vt in aīalis corpore:
hac vero exn̄te simul & apparēte in oībus sanis. Et sub-
dit. demum non oportet quærere in tanta transmutatio
ne diligenter optimam complexionem: si.n. & contin-
gat aliqn̄ sm̄ aliquam optimam naturam: sed non per-
manet neq; in instanti certa. Quare admirari superuenit
opinionem virorum quicunq; sanitatem & eucrasiam
absq; latitudine:& vnam esse æstimant: si adhuc extra
hanc est non sanitatem esse amplius. passionis.n. semp
illationem non sentiunt:de re vel nequaq; genita in ani
malis corpore facientes sermonem: aut neq; minimum
permanente si aliqn̄ generata. his igitur hanc somnian-
tibus sanitatem defecimus conseruare. Nos aūt in appa Scdo te-
rentes deuenimus, vnde Haly, vltimus finis æqualitatis chni cō. 14
est res:

A est res: q̄ forsitan non inuenitur: & si inuenitur: occultū est sensui. Et hæc tolerat ipsius sermo: & si non intellexerit per eum hmōi æqualitatem: sed praue potius corpus semper sanum: quod per oēs decurrit ętates: de qua Gal. quoq; & Haly. propositum sermonem: quem vtiq; innuebant illi qui corpus posuerūt in dogma sempiternæ passionis incurrere, tanq̄ nullo hn̄te optimas operationes: cum calor naturalis pabuletur continue humido radicali: resolutionem quoq; & solutionem inducat continui ſm eosdem. Similiter aer semper resoluit q̄tumcūq; humidus pp radios cœlestes in eo impressos secūda primi. Est & alia iustitialis complexio latitudine participans aliquantula: dicenda quidem angustior valde rarissime inuenta: neq;.n. duo ipsam hn̄tes: nedum plures pñt in vno tp̄e existere. Cū ad id uideatur maxima cōiūctio: puta Saturni & Iouis i principio Arietis cum alijs: & aspectus ois supercœlestium operari natura iubente diuina: ceu qn̄ quis insurgit eadem consignante prophetia legem imponens nouam sapientes dogmatiçans & hoies. Est.n. hic medius inter angelos & sapientes: nedū hoies ſm Isaac: Amaraan: Aui. & Algaçelem: & talem fuisse dixerunt quidam Moysen & Macrabei mēdaces Christum Marię filium. De hac quoq; temperantia scribitur in de optima corporis compositione: φ vltime pfectum in oibus: vt neq; consimilibus: neq; in organicis particulis nihil incommensurate hr̄e sit positum nō valde quid continue: sed in longis temporum periodis cōsueuit fieri. Quod aūt breue deficit: ab hoc frequenter vī distis: continue sanū dico corpus semper. Et est secundus hic modus æqualitatis quo ad iustitiam: de quo primo prima est temperamentum mediale late complexionis: inuentum in indiuiduo: quod est in vltimo æqualitatis ex spē: q̄ in vltimo ēt æqualitatis existit: & in ætate in q̄ augmentum ad suum peruenit finem: in quo ęqualitatis modus quartus & sextus concidunt inter.8. exn̄tes ad intra relati: vt ēt indicat. A. de qua.12. aialium idē. Ista est temperantia in virtute: quod dicit pp ponderis complexionem: & iō fit temperantia in virtute: de qua dr̄: φ tn̄ reperitur raro. quare in de optima compositione. promptequidem cognoscere optimam corporis compositionem: & si rara extet ipsius generatio. Et fortassis eius pmanētię tp̄s duorum aut trium est annorum vel minus: siquis eam voluerit amplius coartare: vt circa.33. ānos: aut tasr. Quo tp̄e quidem scribunt Christum temperatissimum passum fuisse hierarchæ. Tertia vero est: latitudine multitudinis & paucitatis participans plurima: q̄ corpus est simplr̄ sanum duplex exn̄s: vna quidem corpus semper sanum dicta. & altera sanum multum in techni. & re. sa.1. Sanitas est q̄dam contemperantia. Cōtemperantia vero ois ſm duplicem perficitur, & dr̄ modum. Aliqn̄ quidem in summum veniens & vere tēperata exn̄s: qn̄q; vero breue deficiēs a tēperata. Erit itaq; & sana contemperantia duplex: q̄dam quoq; diligens vel certa & optima: perfecta & summa: & hāc dico corpus sanum semper existere. Hæc aūt deficiens ab hac q̄dem non vtiq; iam aliqualiter tm̄ vt contristari sit aial: & hæc sanitas est corporis multum sani: ut ēt apparet in techni. Et φ hmōi temperamētum a medico consideratum: latitudinem cōtineat non paruam ōnditur ex cōsequenter adiunctis. Est & hæc logica q̄dā magis: vel ſm opportunitatem artis q̄stio non concedentibus quibusdam alterum altero magis sanum fore: neq; esse latitudinem sufficientem in dispōne corporis: quam sanitatem nominamus: sed vnū quid.s. perfectam exn̄tem ipsam indiuisam in magis & minus existere: nobis aūt quemadmodum album corpus: hoc quidem minus apparet album: id vero magis: ita & sanum magis & minus vī hoc. Idem quoq; de optima eucrasia. Sanitas nō est angusta, neq; impartibilis, sed in sufficientem latitudinem

Sū.1.ca.3. Post medium.

B Scdo cōnto aū i medio Colli.4. & Ar.1.c.4.iuxta fi. & meta.10. c.1. in pn. & c.2.5. i fine.

Cap.3. ib.

Doc.3.c.1 post principium.

C Ca.5. post principiū.

Cap.3. pmo trac. 3.t.c.2. in prin.

D

Primo vbi supra.

Vel cōtra. ca.c.3. ib.

extendi potius vī bene se hr̄e: si debeat vtilis sermo esse futurus exercentibus artem: non solum raro corpus & velut exemplar Polycleti exercere in ea: sed & in deficiētibus quidem ſm aliquid ab ipsa. Palin. tertio complexionum. qui corpus dicunt in dogma sempiternæ passionis incidere: rōne quidem sola inueniuntur forte hr̄e demonstrationem: non tn̄ vtilitas eius aliqua est ad secūdam partem operationis: spernuntur nāq; circa nos tā paruæ passiones: ac.q. insensibiles inexistentes. Ex his itaq; apparet: q̄ Gal. illorum respuit sniam: qui corpora ponebant in passione sempiterna: sicut somniauerūt aliqui non intelligentes ipsum in techni: & ista quidem complexionis æqualitas est: q̄ primo prima & aialium 12. A. in.8. ęqualitatis diuiditur modos ſm comparationem diuersificatos: eius quod est intra & extra dr̄ia.17. modo secundo inde fortassis propulsato. Secundum ēt hmōi complexionis temperamentū distinguuntur ętates decurrentes in ipsa per tp̄s oē: vt apparet ex techni in eius contemperantiæ descriptione: semper.n. tale, in oi permanet tp̄e tale: huic ēt octo complexiones opponūtur ex æquo distemperatæ. Quod aūt prędictas vltimas duas sit dare temperantias: ōnditur argumentis. Quia Hip. de humana natura. Necesse est primum generationem non ab vno fieri elemēto: non.n. pōt ab vno neq; ex vno generari: nisi alteri cōmisceatur. Adhuc oportet φ sint eiusdem generis: q̄ miscentur & eādem hr̄e potentiam: alioquin cōferunt nihil. Necesse ēt est: φ calidū frigido, et siccum humido contemperate se hēant inuicē & æqualiter: si.n. alterum pemineat multum vt fortissimum debilissimo: generatio non vtiq; fiet: sed transitus in dn̄ans vn̄ geneseos Ari.1. veteris sermones affirmās. Non est vnam guttam aquæ mille milibus uini amphoris miscere. Vbicunq; igitur & qn̄cunq; elementa hoc mō inuicem cum suis occurrant dispōnibus an̄ dictam cābunt tertiam temperantiam & secundam: cum influxus fuerit vehemens astralis: agentia nāq; & patientia inuicem approximata impossibile non agere ibidē: hoc aūt erit quādo fuerint ſm amplius aut minus adęquata.

Rursus cum hō sit vltimus finis & complementū vniuersi a natura intenti. dr̄ia.5. oportuit ex talibus esse: ex quibus posset cætera cognoscere: & eis per ingenium & sapientiam dn̄ari: hoc autē erit si in aliquo eius optimū ponatur miscibilium tpamētum. Ex his.n. complexio consurget tpatissima: ex qua & sensus perspicax eliciet. Vbi aūt id, & aptitudo aderit mentis: iuxta illud secundi de aia. Molles carne apti mēte: duri aūt inepti: ex hoc enim redduntur ingeniosi: vel non ingeniosi: & iō dcm̄ hoiem fore prudentissimum ac sapientissimum aialiū: quia cōsiliatiuum est solum aialium memoria & doctrina participās. Hystoria.1. Et confirmatur qm̄ cum hō multis sit operationibus deditus: vt plurimos vitæ defectus abijciat: quibus subijcitur: cū natura humana multipliciter sit serua. meta.1. vn̄ politi.7. multis organis indiget id quod est viuere. opus fuit ipsum totum: aut q̄dam eius maxime tpatum existere: tpamentum aūt obtinet extremorū medium: quod aūt hmōi, ad valde plā pōt extendi & coaptari q̄ extremorum quodcunq;: pp quod tpatam habuit præ cæteris entibus complexionē theo.1. Fuit & vnus ad alios tpatissimus: vt hic priceps & dux & mensura foret aliorum potissime iuxta secundum tpamentum an̄ dictum. Quod & in alijs ēt conspicimus suo mō spēbus: puta vnam apem alijs maiorem dn̄atiorem in prudentia quadam, cui fauent cæteræ, & ducuntur ea: similiter & formicarum: & in alijs sic vilibus nedum in præciosioribus contingit reperire. Hmōi quoq; complexio iustitialis in hoie præ cæteris est temperatior alijs, & dignior sola fere simpliciter tpata: cum sit regula oium, & mensura. In alijs aūt spēbus vt equo & asino: & ficulnea: & cæteris ſm quid est tpata cōplexionum.

E Ca. 4. in medio.

Doc.3.c.1 post principium. Ca.1. circa prin.

F

T.c.28.

G

T.c.54.

T.c.94.

Ca.1. In fi.

H In pœ. ad mediū post medium.

Cap. 7. in principio.

I xionum. & theo. primis. c. 7. Et iõ inquit. A. hoiem certe æqualitati ponderis. s. appropinquare q maxime, cũ modum tpamenti complexionis secundum ad iustitiã verius fuerit adeptus. Eti. cum naturæ processus sit ordinatus paulatinus de extremo per mediũ a fine in extremum. hysto. 8. nullo quidem modo reperiatur complexio quæ mensuræ: quæ autem iustitiæ vt apparẽs: opus tunc fit inter duas adeo distantes, nõ vnam, sed duas tẽperantias intercidere medias. Sic igitur iustitialis simpliciter temperata complexio erit trina.

Ca. 6. & 9. i medio p. ma primi dic. 5. c. 1. Ca. 1. circa prin.

PROPTER QVARTVM quidem. ad primum dicendum: q Aris. & medici per complexionem tpatã. eam q iustitiæ audiunt: pcipue fm eius duos modos vltimos: & non q ponderis: quia illam (vt oñsum) impossibile fit reperiri in vniuerso: igitur multo minus fm Aui. vt sit hois complexio. Ad aliud quid dicendum, apparuit. Ad aliud dicendum: q vt probat complexionem iustitię inueniri sicut oñsum: concedendum: sed nõ quo ad eam q ponderis. Immo dicendum: q ois motus

K & reliqua verificatur magis in his q alterantur: & non ĩ aliis ita motibus: licet. n. non acquiratur per alterationẽ medium reale introductum, acquiritur tñ medium motus siue spatii. Aut dicendum illam rõnem procedere imaginatione falsa. At si cum fiat trãsitus de vna extrema complexione in aliam: q sit per complexionem mediam interueniẽtem inter illas: quod non oportet: quia fm Ari. transmutabile tãdiu manet sub forma abiiciẽda, quousq introducatur in instanti noua in ipsum forma: quam consequitur complexio reliqua priori corrupta. Neq oportet q id per formas fiat intermedias: aer enim qñcunq transmutatur ab igne, tandiu manet sub forma aeris: donec forma introducatur ignis in instãti. sic aũt eueniet in proposito: q tãdiu remanebit mistum sub vna complexione: vt ca. & sic. quousq introducatur

L in instanti altera ceu fri. & hu. neq oportet vt in ipsum introducatur prius q media. Vel posset cõcedi: q sicut transitus fit de vna complexione extrema: vt de calida & hu. in aliam extremam. vʒ. frigidam & sic. per aliq complexionem mediã: sic est illam complexionem mediam ponere: nunq vero fit transitus per istam complexionem mediam: ita. s. vt sistat in aliquo tpe: vt ista cõplexio media manere possit sub quadam latitudine: vñ licet transmutabile alteretur in transitu: non tñ peruenit ad illam mediam subsistentem. Ad aliud dicẽdum: q multa põt facere ars; q nõ pt natura: ut domũ, effigiẽ, et econtra: ceu hoiem, aut plantam. Quędam nanq fiunt initialiter a natura: complentur vero per artem: velut sanitas subleuata medicina. q̃dam initialiter fiunt ab arte: natura vero perficiuntur: vt proiectio seminis in terrã:

Ca. 77. in fi. vñ Cõmenta. 2. phy. voce Alexãdri. Natura complet multa: q sunt per artem: & ars multa: q sunt per naturã.

M dña. 164. Et quod inducitur de corpe illo arte cõstructo non arguit complexionem ponderis: sed iustitiæ potius tpamentum: quod apparet: quia sibi cutis comparatur: q complexionis est iustitia tpatę. Id ẽt nequit vsqueq q tpamentum existere, cum ipsum continue aer immutet & resoluat. Aut aliquis posset id ponderis mistum experiri: cum sensu discent inde nři. Vel si vis id esse complexionis ponderis oñsiuum: dicendum q licet sit ualde familiare paradigma sibi propinquum: nõ tñ oĩno ipsius oñsiuum: neq tñ falsum. In exemplis. n. non expetitur verificatio: sed expõ. Cõmentator. 3. de aia. vñ primo priorum. Exempla ponimus, vt sentiat qui discit. Ad aliud dicendum: q medium & tpamentum complexionis iustitialis sufficit complexioni humanæ: vt excellentias qualitatum tactibilium discernat. Si. n. homo esset oĩno sensibilis: tunc pp lædentia extrinsecus, aut intrinsecus occurrentia, non posset diutius permanere in uita: cum ab oibus fere nocumentum reciperet sensibilibus.

Collr. c6. 14. añ medium. Cap. 40.

N Et iõ scio quosdam sensibilissimos qui ad morsum pulicis læduntur maxime continue fore languorosos. Non enim oportet hoiem solum esse sensibilissimum: sed occurrentibus extrinsecis & intrinsecis ẽt posse resistere. ¶ Ad aliud dicendum: q æquale puta ad põdus: & inæquale ẽt, & æquale ad iustitiam & inæquale non sunt contraria: eo q non existunt sub eodem genere: sicut rõ expetit contrariorũ. Non ens. n. non contrariatur enti: cum non habeant eãdem materiam seu genus. Ad cõfirmationem aũt dicẽdum similiter. Ad aliud vero dicendum: q natura vniuersalis & particularis complexionem prohibent ponderis: vt apparuit. vna. n. in alteram ordinatur: prohibet ẽt vtcunq complexionẽ iustitiæ dictam primo mõ: cum non permaneat: sed fluat in instanti. Natura. n. nunq producit aliquid in esse: qn in eius cõseruatione laboret. de gene. aialium. 2. Et quia complexiones iustitiales duę, permanent tpe opationes nobiles exercentes: iõ natura illas producit & cõseruat:

O & non parum in hoc laborat. Ad aliud dicendum: q intellectus duplex existit ad pñs: intellectus quidẽ principiorum qui per se venit ad hñtem. dña. 3. qui quidem sicut lumẽ quoddam nobis innatum: verum semper testatur: qualis de quolibet esse aũt non esse, oẽ totum maius sua parte: & est alius intellectus qui est aix potentia intellectiua: & hic verus est aliqñ: ceu qñ verum itelligit, uel falsus, qñ falsum. 3. de aia. Vel complexio ponderis est in intellectu: prout dr virtus passiua: ipsa. n. corruptibilis est. puta imaginatio, aut phantasia, vel uirtus imaginatiua. 3. de aia: non. n. quod est in intellectu oportet ire fore quocunq mõ: cum non sit credere intelligere. 3. phy. quia intellectus est potentiæ maioris q natura. differentia. 4. põt. n. coniuncta separare: disiuncta coniungere. Itidem de complexione ponderis non est scia vera perfecta p principia vel cãs: aut effectus tradita: sed scia

P improprie æquiuoca: vel est scia negatiua: & talis potest esse de non ente vocans ipsum non esse: & qũo: sicut de infinito & vacuo est scia. Dicendum ẽt: q sicut habet esse ita & notificari: & genus habet & dñas cõsimiliter. neq ẽt diffõ vel descriptio affirmat rem esse: aut negat: cum eius intellectus sit simplex: circa quem verum non existit aut falsum. 3, de aia: sed quidditatem rei simpliciter denotat: nõ differt. n. a diffinito: nisi quia illud nomẽ est implicitum: hoc aũt explicitum. dña. 4. Ad aliud dicendum: q mensura est in re aliquo mõ saltem fm q res dr a reor reris: licet non prout dr a ratitudine: & sicut habet esse, ita & mẽsurare. Intellectus. n. passiuus vt virtus imaginatiua: hanc põt ex simplicibus copulare: ceu hominem componit volantem in montem smaragdinum: primo prima de virtutibus cap. 5.

Collr. c. 4. añ mediũ. & c. 2. 6 par. tib. cap. 2. cir. princ.

Cap. 11.

Te. cõ. 18. T. c. 75.

T. cõ. 21.

Cir. mediũ

DIFFERENTIA. XIX.

Q Vod nõ sit ponere complexionem simplicem ex semisse vel calidam vel frigi. sic. vel hu. oñditur: qm nullus philosophorũ aut medicorum posuit añ Gal. cum non sit tantos ac tales insufficiẽtes dare. Adhuc eam negans Auer. colliĝ. 2. cap. 1. inquit fore probatum ex 4. metheo. quinq tm esse complexiones: unam æqualẽ: & alteram inæqualem: quam consequenter in quatuor cõpositas seqstrat. Amplius hoium quisq participat complexione humana: cum oẽs sint eiusdem rõnis: sed ipsa est composita: est. n. calida & humida composita. Igitur erit q̃cunq: cum inferius semper suscipiat pdicationem superioris: nõ. n. ab eo põt absolui. Rursus cã & effectus sunt proportionabiles. 2. phy. vñ in techni. nata quidem a principio principii: virtuti & initio attestantur: & principium his q ab eo. Sed cãæ complexionis efficientes: vt elementa per suas qualitates sunt compositæ: ac conseruantes: vt aer cum aliis rebus. 5. nõ necessariis. Ignis. n. calidus et siccus: aer calidus & hu. & c.

T. cõ. 19. & a icubi puⁱ sit hři. qñ Auer. fere nihil i libro illa dicit: sed vide. 2. 6. ge. cõ. 48 vbi etiam Auer. itep se remittit ad. 4. methe ex qb° appet q diminutã habem° eius expõnẽ in libro illo.

æstas

A Collr.te.c.37. Li.2.te.c.37.in fine. T.c.17. T.c.30.

æstas ca.& sicca:& cibus quis calս & hu.et reliqua. Sitr humores qui sunt effectus compl'onis compositi extāt: ceu chol'a cal.& sic. &c. Eodē quoq; mō & calor istrm compl'onis & naturæ compositus est. cals.n. & humidus pronuntiatur.collm.2.cap.7.Itidem & corpus cōpositū. Palin: cōpl'o est qualitas proueniens ex actiōe & passione & reliqua.dr̄ia.17. quod nomē denotat cōplexio.Idem est ꝙ coniunctio:seu copulatio qualitatū. Eti.in oī natura est aliquid materiæ,& aliquid formæ.3.de aia.quorum primū proportionatur qualitati passiuę:reliquum actiuę:humidum.n.& sic. sunt ut materia: calīn & fri. velut forma.4. apparens metheo. vñ ibidē Facit quidem faciens duabus virtutibus: & patitur passionibus duabus:faciens quidem est calidum & fri. patiens quoq; sic.& hu. Oportebit igitur in complexione duo hmōi coexistere. Itaq; nulla complexio simplex existet compositarum media.

B Cap.2.in fi.& c.3.in pn.&.c.8.in6 medifi.

IN OPPOSITVM Gal. complexionum primo cum aliorum plurimis sequacibus. Ait.n. plures medicos et philosophos quatuor compositas distemperatas cognoscere: sed alias quatuor ex semisse harum generatas:ignoro qūo dereliquerūt. Palin: vbi est dare magis & minus,datur & medium.Cum igitur inueniatur multum distemperata ad caliditatem & siccitatem: & distēperata multum ad fri.& humi.& ita in alijs: inuenietur & media vtcunq; inter hæc sic extrema: hmōi autē erit aliqua quatuor simplicium ſm mediū distemperatarū solum.dr̄ia.17.Cum.n. elementa diuersimode proportionata ueniant ad mistionem:quorum effectus est complexio:quid prohibebit quin ignis caliditas superet frigiditatem aquæ aut contra:non aūt humidum aeris siccum terræ:vt vnum quid consurgat ęquale medium inter sic. & humidum: aut humidum superet a sicco: vel contra: & frigidum aquæ contemperetur ignis calido: propter quod ad hoc quis aduertens:quatuor simplices ponet complexiones.

C

PROPTER PRIMVM quidem sciendum ꝙ q̄d sit complexio: quiq; ipsius modi ostensum est dr̄ia.17. Entium aūt quoddam est simplex oīno, aliud compositum oīfariam,nonnullum vero intermedium.Primum quidem duplex existit:quoddam.n.est potentia tale pura: ceu hyle,cuius existit esse in posse: substantiatur.n. ꝑ posse Auer. de substantia orbis: licet.1. physi. videatur sentire contrarium:tunc.n.substantia eius ablatione potentię corrumperetur apud generationem:& esset in p̄dicamento ad aliquid,& non in p̄dicamento substantiæ. Quod forsitan euenit:eo ꝙ potentiam ipsius considerauit illic:prout respectum quendam importat. Aliud vero actu tm̄ uelut causans primus.Est.n.actus primus purus & immunis ab oī potentia.12.meta. Quæ aūt horū duorum media, formæ sunt compositæ & materiæ cōpositæ.Cōmētator.1.phy. In oībus.n. ſm Boetiū citra primum est compositio ex quod est, & quo est. Et in de causis cōmē. intelligentia componitur ex quidditate & esse. Est.n.habens hyliatim & formam:similiter & aīa. Compositū quoq; oīfarie corpus est maxime humanū. Ipsum nāq; cæteris compositius existit corporibus: cū in eo gradus oīum reperiantur entium:a materia.n.incipiens sicut cætera:hæc prima per simplicia corpora trāsiens & cōmista: vsq; ad ens porrigitur intellectuale.5. & priori dr̄ia. Quapropter concedit. phy.8. microcosmum existere: vñ ad vltimum deueniēs compositionis graduū:in nullum ordinatur vlterius aīalium. Est nāq; finis & vltimum quid hoc a natura intentum. Medium vero istorum simplex est & cōpositum: ſm ꝙ fuerit ad diuersa comparatum:nam per comparationem ad primum,simplex omne compositū est:relatione quoq; ad vltimum,omne simplex: quod erit magis quanto plus materiæ appropinquabit primæ: aut primo condentit

Cap.1.circa prin. Cōm.70. T.c.35.& 36. Com.1.in medio. D Collr.t.c.17.

vnde elementa composita sunt respectu materiæ primę & formæ:sunt tm̄ simplicia corpora relatione mistorū. Ex his enim componuntur metherologica: ex quibus constituuntur mineræ: ex hisq; terræ nascentia: & quæ deinceps. dr̄ia.16. quę diuersa comparatione simplicia dici p̄nt, & composita. Gratia huius quod dicitur ex semisse: seu medium sciendum medietates in vniuerso.10.fore: quarum duæ sufficiant in p̄nti. vz. arithmetica medietas.& geometrica. Est autem arithmetica dispositio:quæ æquas tantum per differentias diuidit q̄titates: puta.1.2.3.aut.2.3.4.In hac enim medium situatur indiuisibile & verum:& ideo reip.quę a paucis gubernatur: comparatur. Geometria vero terminos æquali proportione coniungit:quæ quidem in cubica reperitur figura: ceu in taxillo. In eo nāq; superficies.6.existunt.8.anguli.&.12.latera cuius paradigma est.6.8.12. similiter.1.2.4.In ipsa nāq; non medij sumitur æqualis & indiuisibilis differentia omnimoda: verum proportiones tantū: nō enim.8.recte medium inter sex extat &.12. neq; duo unius &.4.Et ideo monocratiæ similatur magis:in qua ciuium omnium & popularium est medietas valde lata & quædam æqualitas Boetius.2.arithmeticę. Duplicis quidem huiusmodi æqualitatis: vna est æqualiū in q̄titate vt arithmetica: & altera similium in qualitate: vt q̄ ſm medietatem geometricam dicta:qua quod iustum et quod virtutis vniuersaliter dicitur æquale.5.ethi. Hos quoq; sermones attuli: quia in sapientum orationibus reperiuntur inexpositi non raro. Sed vt sit familiarius dicere medium extat duplex. vnum quidem reale indiuisibile & per æquidistantiam:velut duo inter.1.&.3.et 4.inter.3.&.5.est medium aliud quo ad nos habens latitudinem & distantiam inæqualem: vt.8. inter.6.&.12. quale est medium assignatum in uirtute morali ethicorū apparēs.2. Virtus enim describitur per esse quo ad nos medium: & huiusmodi quidem medium multitudinis & paucitatis complexio obtinet humana ad alia relata primo prima.

E F Cap.45.& 41. Cap.7. Cap.5.

PROPTER SECVNDVM quidem sciendum ꝙ Gal.1. complexionum præter quatuor compositas complexiones simplices:dicit se quatuor alias adinuenisse:vt omnes cum temperata numero cōtineantur nouenario: quod non simpliciter testatur: sed ad id talem conatur demonstrationem afferre. Supponit enim ceu probatum ab altera ibidem hæresum quatuor esse complexiones compositas distemperatas: quarum vna reprehendit & conuincit alteram:eo ꝙ una duas tantum complexiones ponebat calidam sic. & fri. humidam. Ca.vero hu.& fri.sic.nequaq̄. differentia.18. Hoc itaq; sibi ex accommodato assumpto procedit calidum stat cum sicco:vt in calida & sic.complexione, & stat similiter cum humido,vt in ca.humi. de quo minus videtur ſm sectam complexionem ca.hu.destruētem: igitur stabit cum medio inter humidum & siccum:cum medium hoc propinquius ēt sit calido q̄ humidum: quod positū est stare. Similiterq; frigidum stat cum sicco & humido & reliqua. Itaq; erit complexio calida tm̄, & frigida tm̄. Eodem quoq; modo siccum stat cum calido: vt in ca.& sic.ceu consentiunt hæreses ambæ: & cum frigido vt secunda,repulsa prima. ergo & cum medio stabit inter calidum & fri.contemperatio: proprius enim id sicco q̄ frigidum:quare si siccum secum frigidum compatitur:multoplus & medium, & similiter est de humido, stat enim cum calido & frigido. Sic igitur duæ aliæ erūt complexiones simplices vt sic.& hu. Itaq; cum primis duabus reddētur quatuor. Olfaciunt ēt sermones eius huiusmodi ratiocinationem. Motus oīs fit de extremo in extremum per medium. Cum igitur fiat transitus de ca.sic.complexione ad frigi. & humidam: & de calida & humida ad frigidam siccam per medium fiet: quod

G Doct.3.c.1.circa pn. et.c.2.ipn. ca.8.in fi. Cap.1. H

erit

I erit aut cali. solum: aut frigi. uel sic. seu humida. Volentri quoque fortassis amp. ueritatem quam apparentem probabilitatem prosequi medicinalem Gal. ac eius non consentiet persuasioni. Nõ enim oportet si calidum &c. stet cũ sic. & hu. propterea stare cum horum medio: eo quod in cõmisto & medio hr hoc quidem magis: id autem minus per modum potẽtiæ & actus. dña. 18. Adhuc. vbi cõcurrit actio & passio, tollitur medium: cum vnum hẽat victoriam super aliud. Amplius. in extremis: puta in sicco & humi. qñ ponitur stare calidum & fri. est latitudo: et propter hoc permanentia & formę acquisitio: nõ autem in medio, cum ipsum importet rõnem indiuisibilitatis magis. Ad aliud etiam dicendum: quod non est necesse dare medium permanens reale nunc inductum: vt nouam formam inter extremam. dña. 18. Aut si detur medium illud transiens: non perdurat etiam fere momẽ
K to impotens omnifariam excedẽti resistere: tale vere medium complexionem non constituit: cum sanitatẽ neque
Cap. 1. in medio. angustam: neque impartibilem quæramus. dña eadem.
Colli͂m vero. 2. non solum cũ antiquioribus Ga. quatuor ponuntur tantum esse complexiones vt compositas: sed negando simplices quatuor: quas fatetur Gal. se
Te. c. 29. inuenisse argumentatione in illum ex sententia inuehit Arist. metheororum. 4. præcipue ita. Scias in summa quod mensura duarum qualitatum actiuarum, sequitur a mẽsuris duarum qualitatum passiuarum: ideo quia formæ
In argu. propriæ proprias habent materias sub eis: ac si dicat quod qualitas actiua existens velut forma requirit passiuam tanque materiam. in omni enim vt dictum natura expetitur aliquid loco materiæ, & aliquid formæ. prima materia exceptis & vltima forma: neque etiã sine materia extat forma: ipsa enim non separatur a morphea. 1. de ge-
Te. c. 19. 31 & 41. Colli. te. c. 3. & 49. ne. & cor. Amplius eodem. 2. vnaquæque rerum quę appropriatur complexiõi de necessitate, appropriatur dominationi qualitatis actiuæ, quæ stat loco formæ: & do-
L minationi qualitatis passiuæ quæ stat loco materiæ. Si enim non sic esset iam complexionatum non esset vnũ in forma: immo duo: propter quod cum nõ sit dare materiam sine forma, aut contra. itaque omnis erit comple-
Te. c. 2. xio cõposita: nullaque simplex. Quod fulcitur: quia. 4. metheo. simplex & naturalis gñatio ẽ permutatio a virtutibus actiuis: caliditate. s. & frigiditate: cum proportionem habuerint ex subiecta materia vniuscuiusque naturæ. hmõi aũt virtutes sunt passiuæ: ceu siccitas & hũiditas.
Volens autem Gal. defendere dicit quod qñ complexio est cal. simplex, aut frigida, non est forma sine materia: qm̃ medium ex sicca & humida: est materia calidi, aut
Te. c. 28. 36. frigidi. vnde. 4. metheo. patiens quidem humidum aut siccum & alia ex his. Sed quia difficilius est assignare qũo humidum & siccum habeant rõnem agentis & formæ: calidum autem & frigidum patiẽtis & materię. Vt
M igitur saluentur simplices passiuæ sic. s. & hu. sciendum quod qualitates omnes interdum dicuntur actiuæ. vnde in
Secũdo techni trac. de testicu. li. c. 2. 1. 6. techni Gal. has omnes quatuor vocat operatiuas. Et Haly. ibidem. Gal. sequendo sententias dialeticorum omnes nominauit qualitates actiuas: quia qualitates actiuæ & passiuæ in vno capi. dialeticorum continentur. vnde primo virtutum naturalium cap. 3. Ari. nonnũque in libris de gene. & cor. his quatuor vtitur. s. tanque actiuis omnibus sigillatim separatis: in libris aũt metheo. problematum & plurium aliorum locis duabus solum actiuis & duabus passiuis. Et firmatur: qm̃ & si quãtitates sm̃ se ipsas sint imperfectæ ad eam quæ operis directionem theoricæ. 2. & regimine sani. tñ rõne qualitatis quę proprium actionis extat instrumentum: multiplicata quantitate multiplicatur & virtus et inde actus: cum forma debitam quantitatem requirat in materia: qua fulcita egreditur actus qualitate media. vnde quanto fuerit magis extensa: tãto plus fortificatur operatio; cum omne agens multæ quãtitatis esse expediat. de causa. 2. ignis

N enim actiuissimus in tam modica potest sumi quantitate vt minime operetur. complexionum. 3. Poterit itaque intantum augeri quantitas in qua fulcitur qualitas passiua: minuique tantum illa, in qua actiua: quod id quod proueniet a passiuis habebit rõnem formæ & agẽtis: quod autem ab actiuis, patientis & materiæ: ita quod medium calidi & frigidi existet: vt materia sicci & humidi formalis & actiui. Sic etiam materia complexionis temperatæ, sicca ponetur & frigida. propter enim naturam speciei totius ea tendit ad calidum & humidum cum suo temperamento. licet enim caliditas & frigiditas per se sint qualitates actiuæ: & siccitas & humiditas passiuæ, per accidens tñ secus hoc modo potest contingere. Dubitatur quia dictum est per Gal. Arist. vti quatuor qualita- Te. c. 8.
tibus vt effectiue. 2. de gene. & cor. cum ibidem dicat calidum & frigidum fore actiua: siccitas autem & humiditas passiua: et declarat per eorum actus. Forte dicendũ O
quod id dixit Gal. aduertens quod Aristo. illic agit de generatione simplicium elementorum: quæ vigore perficitur qualitatum in substantijs fundatarum tanque instrumentorum ipsarum: ita vt non solum ex aere fiat ignis, aut ex terra aqua, sed contra. Quod fieri oportet humiditate & siccitate tanque actiuis. Declarat & illic Aristo. effectus nõ solum prouenire a calido & frigido: sed a sicco & humido: vt in libro etiam apparet pharmacorum: et Lib. 1. c. 21 dist. 2.
secunda primi. Vnaquæque nãque qualitas respectu effectus progrediẽtis ex ea potest dici actiua. humiditas. n. Doc. 2. sũ. 1. c. 1. 2. 3. 4.
humectat, remollit, applanat & huiusmodi: siccitas vero exiccat, indurat, exasperat &c. Quidam vero dixerunt passiuas etiam vere dici actiuas propter resistentiã qua passionem causant in agens iuxta illud physico. 3.
Omne simul actiuum & passiuum physice. Sed non tãnilis Gal. extitit intentio: sicque cõis. Aliqui uero dixerũt Te. c. 16.
eas agere per accidens: vt actiuarum vigore. sicut humidum humefacit non per se: sed per frigidum constringẽs & ingrossans subtile: ceu in cõuersione aeris in aquam:
P Sed hic extraneus actionis modus & impertinens. Ex his igitur indicatur & concluditur passiuas etiam qualitates habere nonnunque rationem agentis & formæ: sed Auer. respondebit talem formam materiæ improportionalem fore.
PROPTER TERTIVM vero sciendum quod huiusmodi complexiones quatuor simplices & maxime passiuas nõ est ponere medias sm̃ medietatem arithmeticam consistentem in esse indiuisibilis medij & veri. Quod ostẽditur: quia si ponatur calidum frigidum excedere, medium contemperatum ex humido et sicco nõ poterit permanere; dupliciter vere. primo quidem quia cum calidum & frigidum sint actiua, et siccum & humidum passiua: & contraria si debent inuicem agere (vt tactum) oportet vnum alterum superare. Alioquin non Q
esset actio & passio. In momento enim remanebũt quasi coæquata: postea fit alterum dominari alteri: vt calidum frigido, & siccum humido aut contra: & ita consurget complexio composita: ceu cal. sicca, vel frigida hu. Rursus calidum datum superexcedens consumet humidum quod dabatur cum sicco facere contemperamentum quoddam medium: & complexio calida reddetur consequenter & sicca: similiter humidum contemperatum sicco in frigida complexione perdurare non potest: vt complexio sit simplex, frigida, propter cõtrarietatem sicci ad humidum prius dictam. Frigidum etiã quod medium est datum inter siccum & humidum, aut humidius reddet incrudando illud, vel siccius congelãdo. Multo etiam minus hac via erit ponere simplicem permanẽtem aliquãdiu: aut fortassis impossibile in passiuis, eo quod calidum & frigidum efficacissime qualitatũ non permanent simul iunctæ, nisi excessu vnius super alterum.

A alterum. Similiter siccum si ponatur excederetcum sit lima exacuens caliditatem, suscitabit calidum de medio positum in extremum alterum: aut si fuerit valde siccũ reducet illud medium ad frigiditatem pabulum subtrahendo: cum humidum sit nutrimenti materia: sic. & humidum superuenire tribus alijs positum ex medio assignato suscitabit frigidum. Multum enim humidum in corporibus mistis magis sibi frigidum associat. proble. apparens tertia. Volet etiã has forte quis eo impugnare modo: quo & temperata complexio impugnabatur certe. Secundum uero medietatem dictam geometricam & quo ad nos ac apparentem potest concedi Gal. probabilem magis ꝙ mathematicam cõsiderationem perscrutari: sicut eius expostulat scientiæ modus: aliquo tẽpore quatuor prædictas simplices complexiones ex se misse positas inter distemperatas omnino compositas permanere. vnde. 6. de reg. sa. id sentiens inquit: in libris de crasibus dictum est impossibile permanere ad multũ discrasiam aliquam vnam. Ipsa nãq; sibijpsi ex necessitate acquiret aliam: & ideo plurimis medicorum q̃tuor visæ sunt esse solæ discrasiæ compositæ. Et. in. 7. curatiuæ. Siccitas inculpabili existente oppositione: quæ fm calidum & frigidum existente: fm seipsam permanere non potest. Quod & A. primo primi interp̃s Gal. suscepit inquiens. Istę tñ quatuor simplices non diu permanent. Caliditas nãq; maior ꝙ debet, reddit corpus siccius ꝙ oportet. & frigiditas maior ꝙ debet: cito reddit ipsum humidius ꝙ oportet humiditate extranea. & siccitas maior ꝙ debet reddit ipsum cito frigidius ꝙ oportet, humiditas vero facit velocius frigidius ꝙ oportet: immo quod plus tandem nõ perdurant complexiones etiam compositæ: iuxta illud techni. Decidente calida & sicca crasi. Sed contra hoc videtur quod scribitur in techni de corpore semper tali vt ęgro per omnes ætates permanente tali. Dicendum ꝙ duplex est dispositionis inhærentia. vna quidem habitudinalis & hæc semper permanet suo modo, et inclinationem habet ad sua principia: vt apparet de permutatione faciei: in de aere & aqua. Alia vero actualis & hæc permutatur continue: fm ꝙ calor aliter afficit humidum nunc ꝙ prius de qua verificantur sermones præmissi: & de hoc apertius apparebit differentia. 22.

Proble. 1. & 6.

B Circa fin.

Cap. 7.

Doct. 3. c. 2. ver. 6.

Scdo libr. trac. de te. Ric. c. 20.

C

PROPTER QVARTVM quidem sciendum ꝙ vtrinq; rõnes pro parte syllogiçant: & ideo his & illis oportet breuiter dicere. Ad primum igitur dicendum eos intellexisse has non permanere in medio arithmetico vsquequaq;. Ad aliud quid dicendum, apparuit.

Ad aliud dicendum ꝙ natura humana est cali. & hu. in cõi alijs entibus comparata vniuersis: sub qua sunt multi gradus & lati vnius extremorum in aliud: sub tali nãq; cõi non solum simplex complexio seu intemperata continetur, sed & temperata omnis. Ad aliud dicendum ꝙ causa et effectus sunt proportionabiles conuersim: quãtum ad quasdam proprietates maxime cõmunes: vt si causa est vniuersalis, & effectus: & si vniuoca vniuocus &c. Non tñ quantum ad omnes proprietates singulares: nõ enim si causa est vna, et effectus vnus: neq; si simplex, & effectus: cum in effectu non omnino saluetur rõ causę. uerificatur etiam in causis per se & immediatis magis. Elementa nãq; licet sint qualitatibus affecta duobus excedentibus admista: qñ tamẽ in tertium transeunt: alterantur ipsæ & permutantur. Similiter & causæ conseruantes & permutantes, hæc etiam habent vnam qualitatem excellentiorem, qua necessario sibi alteram associant. De humoribus, calore, ac corpore dicẽdum ꝙ secus est loqui de complexione in qua sunt solũ qualitates elementorum in tertium redactæ vnum ex coalternatione complexionis vniuscuiusq;. Et de corporibus in quibus est prima complexio cum qualitatibus uirtutes etiam substantiarum magis saluãtur elemẽtorum. propter eorum enim quantitatem fulciuntur q̃litates. vt ostensum est: & intenduntur ita vt non simplices permaneant verum sibi associent alias: et redduntur ita compositę propter eorum eleuatiores qualitates: & in hoc saluatur Gal. vtcunq;. Aut dicendum. ꝙ ratio realiter sic esse cõuincit: apparet tñ sumpto medio aliud latiori. Ad aliud dicendum ꝙ Gal. fatetur se has q̃tuor simplices complexiones subiunxisse. vnde æstimandũ est ꝙ ante tempus eius nomen & rõ etiam existeret complexionis: cum igitur solas quatuor compositas ponerent: nomen & rõnem indicantem compositionem sibi attribuerunt. Vel dicendum ꝙ in complexione simplici est etiam copulatio quatuor qualitatum: licet illarũ vna sit excedens solum. Ad aliud dicendum iam apparuisse ꝙ hoc non conuincit fouere volentes Gal. eo ꝙ assignatum est i complexione simplici: dudum quid materiæ & quid formæ: aut fm veritatem has non est dare complexiones: vt declaratum extat. Ad alterius partis inducta iam satis innotuit quid dicendum. Ad sermonem vero Gal. dicendum ꝙ licet sit dare mediũ: non tñ permanet. complexio vero quæritur permanẽs, non successiua. Ad huiusmodi probationem dicendũ ꝙ prohibet rõ contrarietatis: requirens, si debet actio & passio fieri: vnius super alterum dominium: vt ostensum antea. non est autem inconueniens ꝙ aliquid fm veritatem & realiter sit vnum: fm tamen apparentiam & fm phantasticum aliud fore iudicatur: ceu differentia declarabitur. 47.

D

E

Ar. 2. fm dio.

F

Ar. 2. i me dio.

DIFFERENTIA. XX.

QVod melancholicus sit propinquior æqualitati ponderis vel mensuræ: temperamẽto iustitialis certi: vt secundi modorũ. 8. oñdit Quoniam medium plus distat a medio ꝙ aliquod extremorum iter ea distet ab ipsis: cum sint diuersæ coordinationis. Sed complexio ponderis est vnum medium iustitialisq; certi natura aliud. utrunq; enim notificatur per esse mediale suis extremis. melancholicus vero vnum extremorum inter ipsa cadens. cum frigiditate remittatur & siccitate calidum & hu. vitæ naturæ humanæ: quod in terminis cõibus posset more geometrico declarari. Adhuc complexio põderis præcise ponitur temperata. sed quæ iustitialis certe declinat ab ea caliditatẽ & humiditatem: quæ vero minus declinat: illi propinquior erit. hæc autem est melancholica: cum frigida sit & sicca. Et i. complexio cuius calidum & hu. est eleuatum: magis recedit a temperamẽto: ꝙ illa cuius est remissum: cum in ea summum sit temperamentum: sed huiusmodi est iustitialis certa relatiõe ad melancholicam. Rursus quæ magis est alterabilis & permutabilis amplius recedit a medio temperamento ꝙ eius opposita. huiusmodi uero certa existit iustitialis. vnde dr̃ia. 16. Propter quid mensurata corporum laborant multoties & permutantur facile: quod ostendit ipsorum tenuis compago. Melancholica uero terrestria dura resistunt in amplius. Itidem cutim propinquiorẽ ait. A. æqualitati certæ: & Gal. cum Haly. esse temperatam in vniuersa natura: dummodo eucratissimi fuerit hominis: & non callosa: sed cutis frigida est & sicca, generat enim sanguinem frigidum. tertio alimentorum: et complexionum secundo. cutis est siccissima: melancholicus igiť propinquior est ponderis ꝙ certus iustitialis.

G

H

Prio prim doc. 3. c. 1. Prio cõplo nũ. c. 9. Prio techni tract. 3. cõ. 2. Colli. c. 3. & 32. Cap. 5.

CVIVS OPPOSITVM sapiunt medici. Palin. ille propinquior est summo temperamento in quo conditiones mistionis prætactæ dr̃ia. 16. perfectius obseruãtur: sed id in iustitiali certo & non melancholico: perfectius obseruatur: ut perfectio actuum tandem consignat ergo. Amp. temperamentum propinquius est temperamento: & maxime qñ vnum reliquo comparatur: q̃ distempera-

I distemperamentum temperamento: temperamentum vero iustitialis obtinet certus: non autem melãcholicus.

Adhuc illa temperatior est complexio, quae perfectius de quolibet iudicat excessu: cum iudicem rectum oporteat medium omnifariam tenere, & nõ ad aliquam cõtradictionis partem inclinari. & ideo recto, & ipsum & obliquum cognoscimus. 1. de anima. sed huiusmodi est iustitialis certa et non melancholica: cum sensus in quadam extet mediocritate qualitatum excellentium: differentia priori. Itaqꝫ iustitialis certus propinquior est ponderi melancholico.

T.c.25.

PROPTER PRIMVM sciendum ꝙ quid sit cõplexio quid põderis & iustitiae: ac omnis eius distinctio ostensum est differentia. 17. & 18.

PROPTER SECVNDVM vero sciendum ꝙ quidam dixerunt ꝙ complexio innata iustitialis certa propinquior est ponderi: non autem influens. videbatur enim ipsis ꝙ innata temperatior influenti existat: eo ꝙ remissior in calore illa, quae perpenditur in syncopibus & paroxismi principijs, cum influens abscedat. Sed hoc non valet: cum illa ut apparebit relatione ponderis sufficiẽter sit distemperata. Eti. dicentes iustitialem certã ponderi viciniorem complexionem, audiunt compositam ex innata & influenti. Est nãqꝫ in quo augmentum ad suum peruenit finem. A. Alij vero dixerunt ꝙ cõpositae ex aequali iustitiali & pondere: vbi omnis aequalitas iustitialis certe: quia vnam saltem aequalitatem habet: vt quae iustitiae certae, & aliarum quęlibet neutram, sed ponderi quantitatum vel virtutum aliquae inaequales magis propinquae. Quod stare minus potest: cum ratione absoluta iapplicabili componant quid ex illo qđ est, & eo quod non existit: sibi etiam diuisione opposito: vt complexionem vnam ex iustitia & pondere.

K

Fris. fmi doc. 3. c. 1. Post princ.

L Ahuc. A. Est propiquior certe aequalitati quam prius nominamus, talem autem nunq̃ nominauit aggregatã: verum simplicem solum. vnde ridiculum non paruũ.

Vbi supra Imediate.

Dixerunt & alij ꝙ propinquior aequali ad pondus q̃titatum non est propinquior aequali ad pondus virtutũ & econuerso: sed id etiam stare non cupit: cum absolute iustitialis certa proferatur ponderi appropinquare.

Adhuc quod alicui appropinquat vtroqꝫ modo simpliciter appropinquat. sic autem esse ostendetur de iustitiali certa. Et ideo alius stetit super hoc ꝙ omnis complexio iustitialis certa est ponderi propinqua rõne uirtutum: non autem quantitatum. Et similiter in cute. volẽs ꝙ rõne quantitatum ponderi propinquior extat calida sic. & cal. hu. quia in his minus excedunt elementa grauia ꝙ̃ in iustitiali certa. Secundum vero nititur ostẽdere ex plurimis inefficacium: sed quod id non stet, denotat dictum contra immediatos. Itidem. quod appropinquat quo ad virtutes ponderi, non appropinquat ęqualitati certae, verum magis certae iustitiali: cum pondus in se iuxta probatos mensuras importat & virtutes. Eti. ꝙ aliqua sit aliarum rõne mẽsurarum propinquior põderi falsificabitur manifeste. Alij vero rõcinantium dicunt per actus certum iustitiale aequalitati certae propinquum. Quod etiam non valet, non enim actus quaeruntur sed componentia prima. neqꝫ etiam ponderis aequalitas actibus participat. Dices vero fortassis ꝙ imaginatis: sed rõne eadem dicẽdum ꝙ actus arguunt complexionem & compositionem, ceu effectus suam causam.

M

PROPTER TERTIVM vero sciendum: vt huiusmodi veritas hactenus latens amplius reddatur cognita: primitus complexio põderis quid sit & qualiter: & ex quibus constet ostẽdatur: & sic erit expositum qđ occulte tactum differentijs prioribus de ipsa. Secundo monstretur qũo iustitialis certa prae caeteris sit ponderi propinquior omnifariam. Propter huiusmodi primũ sciẽdum: ꝙ in omni actione philosophica oportet agẽs motum a fine cõcurrere, ac materiam ex qua suscitet formam: quod in toto conspicere fit uniuerso. Nam eius q̃dam se habent per modũ materiae: vt elementa quatuor prima: & aliae per modum agentis: sicut corpora coelestia cum eorum motoribus. Eorum tñ quae vim tenent materiae istorum: inter se tñ illius locum aliqua seruant amplius vt terra & aqua: quaedam vero agentis: ceu aer & ignis. sunt enim illorum relatiõe formalia: ita ꝙ sicut uis superioris superat quantitate, regulat, ac informat elementa virtute: sic & elementa duo formalia reliqua materialia bina. Et quia superiora in elementa effectiue: saltem per motum & lucem: at etiam plurima per virtutes specificas caliditatem causant cum humiditate quadã: naturae nãqꝫ ipsorum omnium confractae in calidũ coalternatione consurgunt & humidum. dña. 10. Sicqꝫ in elementis: nam ignis male et caliditate superat quantitatem aquae & frigiditatem: ita vt calidum obtineat super frigidum: graueqꝫ leuificet. Et aer qui terrae molem excedit & siccitatem remittit: licet enim humiditas sit eius vehementer passiua. iuuatur tñ quanto & calido mensurato eliquatiuo ei consociato: nec non etiã ab aquae humore: taliter vt humidum aeris cum quantitate ipsius obtineat super terrę siccitatem & molem: nam ex pugillo terrae decem consurgunt aquae: & ex vno ipsius. 10. aeris: & de hoc similiter ignis. 10. & contra ex. 10. ignis vnus aeris: & deinceps. 2. de ge. Sic itaqꝫ natura totius vniuersi in calidum tẽdit & in humidum inclinatur. Quod fit maturi: qm̃ superiora, ceu ostẽdetur dña. 101. vtcunqꝫ ad hoc & hominem praecipue propter generationẽ ordinãtur maxime ad vitam. Et vero perficiuntur & stant calido uelut agente, humido tanꝙ̃ materia. expedit nãqꝫ vt vniuersum indigniores inclinet naturas ad esse amplius & permanentiam operantes. Imaginetur igitur cũ virtutibus superiorum elementa inuicem cõuenire vt denotata sunt mole ac virtute: cum eadem sit rõ totius & partis: hysto. 1. vt actiuũ vigorem tñ habeat super passiuũ, ꝙ inde actio contingat & passio: & consequẽs mistum possit generari. Dico igitur hinc vnum corpus cõsurgere omnifariam temperatũ, cum uniuersi extet padigma: ipsumqꝫ certum erit iustitiale temperamentum. si autem iam amplius mensurae quantitatum elementorum & q̃litatum inuicem adequẽtur: tunc temperamentum consurget maius, et tanꝙ̃ momentaneum: ꝙ si elementa intantum imaginentur adaequari vt qualitates seu ipsorũ virtutes participent aequalitate omnino: non autem ita quantitatum mensurae verae sed potius apparentis ponderis inęqualis constituetur natura. aut tandem omnifariam phantasiamur vt possibile mensuras quãtitatum & qualitatum sibi certissime inuicem aequaliter componi: sicqꝫ ponderis consurget aequalitatis modus. ceu hoc vtcunqꝫ dña innotuerunt. 18. Quem quidem modũ cũ eo añti immediatius oñsum ibidem entem minime reperiri possibile: verum tñ phantasiari. & adhuc non leuiter vt praetactum. cum neqꝫ generatione aut vitã posset potiri. nam opus ad has fit qualitates efficientes & conseruantes puta caliditatem & hu. quę harum potissime sunt causę super reliquas obtinere duas frigiditatem. s. et siccitatem mensuras similiter quantitatum non penitus aequales: sed in eo terreum et aqueum dñari: cum habeat nos continens habitare: actusqꝫ hic proprios exercere. Quare cum haec in iustitiali certo taliter concurrant modoqꝫ perfectiori fieri poterit & tpe permanere quodam. Temperamentum autem tanꝙ̃ instantaneum inter haec extrema locatum utrorumqꝫ aliqualiter participat naturis: puta ꝙ poterit fortasse ẽt entem generari: sed breuissime permanere permutatum in momento. Post certũ vero iustitiale iuxta talem mensuram quantitatum elementorum & qualitatum corpus sanum cõstituetur simplr. Et deinceps lapsum ita vt post multum sanum, sanum sanguineum

N

Ar. 3. post principium

O

T.c.37

P

Cap. 1. circa prin.

Q

A sanguineum locetur, deinde cholericum deinceps phlegmaticum, & tandem melancholicum: q̄ multū secedit a pondere & mensura cæterorum respectu: cum minus eo participet caliditate & hu. latitante i eius temperamēto absolute imaginato declinans in frigiditatem & siccitatem. Distat et̄ q̄ plurimum ab eo rōne mensuræ qualitatum: ita vt corpus iustitiale certum elongetur a pōdere præciso calido & hu. illo pp magis participare: melancholicum vero pp minus illa continere respectu æqualitatis ponderis: q̄ certum iustitiale superet in pr̄s illis pticipando ęqualitatem mensuræ: tal'r q̄ meſicum rōne calidi & hu. amplius distat a iustitiali certo q̄ a pōdere vero tanq̄ in opposita linea eidem locato: in eo tñ mensuræ q̄titatum fuerunt inæquales valde: ita vt cum his & calido & hu. vitę ac speciei poterit fieri & permanere aliquādiu. Post hæc aūt iustitialis natura in alijs considerata consequenter spēbus a pondere ſm pr̄s inuicem vel minus secedit. vñ porcus temperatissimus in eius specie

B hoī propinquior vel pullus natura: tum rōne vitæ: tūq̄ rōne speī præ alijs post hoiem magis appropinquabit mensuræ vel ponderi certo. Deinde vero leo pp caliditatem & sic. suæ speī multum distabit ab eodem: remittit tñ pp vitæ principia: quæ sua caliditate mulcebri: & pcipue humiditate contemperat caliditatem & sic. immensam speī. Piscis aūt licet ex parte vitę ponderi appropinquet: rōne tñ talis speī elongatur q̄ multum in frigidum decidēs & humidum. Lepus vero vel formica plus adhuc, cum frigidi sint & sicci. Adhærens quoq̄ terræ ac vegetabile: multum amplius secedunt ab eodem: ac maxime quod vita caret. vt metherologicā a pōdere remota sunt valde ac omnifariam simplicia, cum sint velut lineæ a centro in circunferentiam terminatæ. In his etiā oportet diligenter elementorum mensuras quantitatum aiaduertere. hoc autē non solum euenit relatione vnius

C speciei ad aliam: sed et̄ intra se grandis esset & infinita distantia fere. 1. & theoricæ primis: cum in vnaquaq̄ sit amplius temperatum & minus reperire: ita q̄ in spē humana verificentur & ordinentur sermones peritorum.

Cap. 7.

Cum aūt vnusquisq̄ quatuor graduum in tres diuidatur mansiones. differētia. 139. temperamentum summū & medium extra ipsorum māsiones erit æqualitas imaginata ponderis primi modi. In prima vero gradus primi portione sit inæqualitas phantasiata eiusdem. In medio autem ipsius æqualitas instātanea & quasi ictu oculi immanens permutata. In prima vero mansione gradus secundi sit iustitialis æqualitas certa. Semper autem sanum post hanc, & deinde vt multum: deinde sanguineus: deinceps cholericus: postea phlegmaticus & tandem melācholicus extremum deterius speciei humanę: ceu certum iustitiale melius cum aliquo permaneat tēpore: quod non velut momentaneum. Et ſm id pōt dictū dictarum vniuersaliū audiri q̄ natura humana est cal. et

D hu. temperate in. 2. gradu. Ab hinc aūt intēsius in tertiū & quartum tendentia redduntur corpora ægrotantia et morientia. Sed graduum duplex distinctio ſm duo media: dr̄ia monstrabitur. 139. et ad id declarandum pigraphya notabitur consequenti. Nosce q̄ hic casus difficultatum est: quia ignotum his extitit quid pondere importaretur. Et qm̄ ipsum non est in naturam locare: ceu sit dicere: sus est rōne mistionis ꝓpinquior hoi alimentorum. 3. et. 8. de inge. Detur itaq̄ quis iustitialis certus: iste quidem temperatissimus cūctorum suum existet. Si autē supra hunc esset tēperatior iam non in natura stabit suū: sed concidet in humanam. Propter ſm hmōi sciendū q̄ iustitialis certus ꝓpinquior est pōderi q̄ meſicus sicut sentiunt medici: immo ei vicinatur intīm vt sermo Gal. toleret et Haly. supficialis hunc fore illū qn̄q̄: vt visum in antea. Aui. vero sicut certior in hac re: distinxit: vt visum dr̄ia. 17. compl'onem ponderis ab illa q̄ iustitiæ in

Collī. c. 1. circa pn. Collī. c. 1. ī med. o & lib. 7. c. 6. ī medio.

duos modos ipsam incidens: licet eorum componentia expresse nō oino seorsum tetigerit. Voluit et̄ q̄ tota species humana sit propinquior pōderi cæteris. d. Cū homo hāc diuisionem habuerit. i. diuisum. s. compl'onem quo ad iustitiam. Supra enim diuisionem innuerat complexionis in ponderis æqualitatem & iustitiæ aut diuisionem. i. sequestrationem elementorum ex locis suis: ac tantam portionem & talem q̄ sit actionibus & passionibus cui occurrit & dispōnibus conueniens. Et subdit q̄ vere q̄ primo dicimus ęqualitati puta ponderis propinquus erit valde. Et demum inquit q̄ iustitialis certa est medialis quæ reperitur inter duas extremitates late distantes complexionis speciei humanæ, & in indiuiduo quod est in vltimo æqualitatis ex specie in fine æqualitatis existenti & in ætate in qua augmentum ad suum ꝑuenit finem. differentia priori. quod raro iuenitur & nō nisi in lōgioribus temporum periodis. Et subdit. Et hęc quidem ęqualitas etiam licet non sit ęqualitas certa, quā in huiusmodi cap. nominauimus. s. ponderis: eo q̄ hāc inueniri non est possibile: est tamen ei propinqua. Ista tamen propinquitas non est quocunq̄ modo: quia non cuiuslibet membri in se considerati: nisi vnius solius: vt cutis iustitialis certi. Illa nanq̄ propinquior cæteris mēbris & cutibus est ponderis. Modica tñ coalternatione suscepta ex confractione caliditatis carnis & san. & frigiditatis neruorum & ossium: sed relatiōe puta q̄ totius inuicem membrorum: vt cal. frig. sic. & hu. Hæc enim in se ab huiusmodi ęqualitate sunt remota. Verū ex cōfractione, ac coalternatione vicissitudinaliter vnius cōplexionis eorum cum alia resultat talis certa iustitia: declinans tñ a pondere in cali. & hu. pp generationem & vitam: vt tactum per Haly. & Auer. coll'ī. 2. Sicut nāq̄ triplex est in corpore compō dr̄ia. 16. ita & complexio. vna quidem consimilium primo vt ossium: neruorum: & cætera quę ex miscibilium cōsurgit qualitatibus. alia officialium resultans ex consimilibus. 3. vero totius corporis ex horum ꝑponderatione ac confractione. Nosce et̄ q̄ hmōi iustitialis complexio certa reperitur simpl'r in viro, non aūt in muliere: nisi ad alias, vel ad species aliorum, nam nisi in climate temperato, & in regimine sil'r cōmensurato. Deinceps quoq̄ rōnibus astruatur q̄ iustitialis certa sit ponderi propinquior quocūq̄ modo. Si nanq̄ respicimus duo existētia in hoie: corpus. s. cū eius dispōnibus & aiam, inueniemus ſm vtraq̄ imaginata in corpe ponderis: hoiem et̄ totum & iustitialem certum pcipue cęteris aialibus, et naturis ei ꝓpinquiorē. Ea vero erant eſnta sicut materialia & uires superiorum ceu formalia: hō nanq̄ iustitialis certus rōne suę molis, vel mēsurę pr̄s cęteris appropinquat illis q̄ componūt corpus imaginatum. nam velut unus extat mūdiculus: quod ostendit compositio, & situs partium & proprie iustitialis certi. sursum enim in eo: sursum est simpl'r et in vniuerso. In alijs autem aialibus minime: licet ſm quid: ut ad caput eorum quo suscipiunt alimentum. Vr̄ enim nomen ab eo quod est capere & comprehendere suscipere de progressu aialium. quare. 4. de partibus. Rectū est solum aialium hō pp naturam ipsius & substātiam esse diuinam dr̄ia id apparens. 5. vñ ońdetur. 29. & 79. hominem fore prudentissimum aialium: quia parui extat capitis sui corporis resone. Et ꝑpea pueri cū sint primitus nanosi circa capita intelligere non valent sufficiēter: ac quia quadrupedia sunt nanodea continue demissorū capitum pondere ipsorum caruerunt intellectu & rōne: ita q̄ deinceps caliditate minorata & terrestriori substātia reddita maiori, fiunt animalia multipedia capitibus terrę propinqua: & tandem ipsis carentia super terram repentia vel ipsi coniuncta. sic deniq̄ vt plantę quod caput vt radices in deorsum directe habeant terrę infixum. Quod & capitis denotat figura coeli ac totius

E Doc. 1. c. 1 ass medio.

F

G Cap. 1.

H Ca. 9. circa pncip. & a Gal. 3. de util. pti. c. 1

I vniuersi imaginem referens. Tymei.2. Et fm q̄ est hoīs in cōi ad alia: quia magis accedit ad situm vniuersi, qd' dispō partium oñdit ipsius, ita et iustitialis certus ad hominem se habet totum respectu corporis imaginati. Qd' signo fulciret mendax Genti. eo q̄ Helyam adeo dicat temperatum extitisse, ut in quolibet elementorum possit locari, sicq̄ in ipso elementa proportionata & contrarietates eorum sopitæ: vt fere in quolibet posset p̄manere: ita q̄ receptus est in turbine igneo, & cursu equorum igneorum: ecclesiastici. 48. Similiter talem dicet Christū. simplicibus.n. pedibus vndas maris calcauit Matthei 14. vñ talia corpora vehementer ponderi fuerunt p̄pinqua: vt.q. in oī possent elemēto seruari. Hoc aūt fictum verum oē attribuendum diuinæ immediate p̄tāti: Christum tñ testantur hierarchæ temperatissimum extitisset quod actus diuini edocuerunt eiusdem: inquantum aūt natura participauit humana. Ex parte quidē alterius K componentis: vt aīæ proportionatæ virtutibus imaginati corporis pōderis apparet propinquitas ex iam dictis: cum homo participet ope diuinissimo: vt sapere & intelligere aīalium solum. Est enim eorū prudentissimū & sapientissimum. Cōsiliatiuum enim solum est aīaliū, memoria et doctrina multa participans. dřia. 8. p̄p diuinam ipsius esse substantiam & naturam. Quam obrem tanq̄ instr̄m ad suscipiēdum nobilissimam formam vt aīam humanam, & demum ad actiones & passiones exercēdas temperatissima ei p̄stabatur compl'o. Quare A. Donauit hoī Deus temperatiorem compl'onem q̄ in hoc mūdo esse ē pos̄e. Vñ Algaçel in naturis. Cū elemētorum cōmistio fuerit pulchrioris, & fortioris æqualitatis: qua nihil possit inueniri subtilius & pulchrius: sicut sperma hoīs fuit aptum recipe a datore formarū formam pulchriorem formis: quæ aīa extat humana. Prętacta vero iustitiali adsunt certo p̄fectiori nō parum modo q̄ melācholico. Rursus dřia. 18. fm hunc si esset cōplexio ęqualis in intellectu seu ponderis maxime primi L modi iam nō haberet locum. Ea enim rōne qua esset in vno loco moueretur ad alium. Sed iustitialis certus magis est aptus ad motum: & locorum acquirere plures q̄ melancholicus in quo præ cęteris dñať graue. Eti. q̄to aliquid p̄fectum seu temperatū rarius repitur: est magis tale: cum plura in eius requirantur constōne. Vñ corpus distemperatū ad iustitiam: alijs tñ temperatum speciebus crebrius inuenitur q̄ sanum multum: & sanum semper: isto minus & iustitiale certum vt tactum adhuc rarius. rarissime aūt quod in instanti fere non p̄manētę immutatum. Si ergo supra id aliquid posset temperamētum adesse in rerum natura, illud tēperatius hoc existeret: cum p̄ueniatur temperamento latissimo ad temperamentum angustum & breue: ita q̄ vltra ipsum non patitur natura temperamentum, nec vł̄r esse: sicut vltra pri M mum nihil p̄fectius est reptum: nunc aūt sicut se habet sp̄ sanum ad iustitiale certum: & hoc ad sanitatem. q. momentaneum: ita id mediante sanitate instātanea fere pōderi imaginato: sed semp̄ sanum p̄pinquius est iustitiali certo q̄ multum sanum, & multo amplius distemperatum distat ab eo: & melācholicum p̄cipue. Itidem: nobilitas actuum & p̄fectio arguit temperamētum & eius p̄pinquitatem: cum actio faciat scire formam: & oīs tēperata compl'o ex suo dignosciť officio. Sed p̄fectiores nobilioresq̄ sunt longe iustitialis certi q̄ melancholici. dřia priori. est.n. dator legis ēt mundi repator. Sic itaq̄ certum sit sane intelligenti q̄ iustitialis certus quocunq̄ mō p̄pinquior est ponderi q̄ melancholicus: aut alius, seu alia mundi res quæcunq̄. Sed circa p̄dicta contingit dubitare: qm̄ dictum est illud esse magis temperatum quod minus est affixum & determinatū loco. plura potens eł̄nta tentare, sed tale quidem est anas: pōt nanq̄ in oī eł̄nto locari & viuere diu extra ignem. In igne aūt dr̄ de salamandra: iustitialis autē certus ēt nequaq̄ valet tā N diuersis locis adaptari. itaq̄ temperatiora hmōi existēt illo. Dicendum q̄ ista posse aut similia locari in pluribus eł̄ntis: non est p̄p hoc q̄ temperata ipsa sint: sed potius quia sunt distemperata et etherogenea: salamandra nāq̄ quia fri. & sic. cum humiditate extranea viscosa & compacta, impassibilis redditur et insensibilis fere. Aut quis dicet forte falsum esse: quia nos non inuenimus aliquod aīalium habitare in igne oīno de p̄prietatibus elementorum: cuius veritas exprimitur compl'onum. 3. salamandra vsq̄ ad aliquod tp̄s nihil ab igne patitur: sed comburitur si tp̄e appropinquat ampliori. Neq̄ ēt p̄tes anatis & aliarum auium sunt homogeneæ in suo temperamento: neq̄ compl'o coalternata oīno. Nā partes primæ p̄ quas hn̄t esse rōne molis diligenter apparētis sunt grauiores: q̄ illæ ponderis imaginati ac iustitialis: sił̄r et distemperatæ recedentes diuersimode: vt tactum ab eo. Partes vero earum secundæ ac de bene esse ficciores ac le O uiores extant fortassis pondere: vt ferantur per æthera: i iustitiali aūt certo est temperamentum homogeneum: p̄ oē amplius coalternatiuum: quo tñ magis rōne actuum & eł̄ntorum in eo dñantium firmatur in terra & aqua.

PROPTER QVARTVM quidem sciendum q̄ inducta prius fere cessant oīa. procedebant enim vt ostēsum est ex falsa radice. Vnde ad primum dicēdum q̄ complexio quo ad pondus non est vnum medium & quo ad iustitiam aliud, sed q̄ quæ ponderis est medium tm̄: & iustitialis ēt certa est quasi vnum extremorum: licet minus alijs distet: vt declaratum a pondere. Et licet vtrūq̄ sit mediale, non tñ ęque sunt media: sed seorsum: immo vnum in alterum ordinatur: & extremum est ad ipsum. Ad aliud similiter dicendum cum ex eodem p̄cedat fundamento. Ad aliud dicendum q̄ licet complexio certa ad calidum attineat & humidū, non tñ magis recedit a temperamento melācholica: imo amplius appropinquat: cū pondus non subsit complexioni me P lancholicæ, verum supra illam, ita q̄ melancholica nō est medium inter pondus & iustitiale certum: sed potius vnum extremorum certæ subiacens æqualitati. Melancholicus enim minus participat calido & hu. q̄ cōpl'o ponderis: q̄uis mensuris amplius generatiuis & conseruatiuis, nec est is talis nisi rōne vitę aut aliarum specierum. Respectu vero iustitialis certi est amplius frigidus & siccus: vt ostensum prius. Ad aliud dicendum q̄ iustitialis certa non est magis alterabilis melācholica. vñ de optima compōne. Qm̄ optima corporis compō cūctis actibus disponitur optime: & difficile passibilis est oīum aliarum. quod euenit p̄p robur & partium inuicē hōgeneitatem. Si autē mensurata corp̄a permutentur & laborant de facili, redeunt tñ & sananť celeriter. qm̄ modica est illa passio extensiua: non aūt intensiua. p̄p p̄tiū enim vniformitatem mox vna cōpatiť alteri: ita q̄ vna Q patiente compatiať confestim & reliqua: & ita in plura distributa passio reddiť minor. Ari. ibidē. sił̄r & vna sanata ea coadiuuata sanatur reliqua: ut nullam forte neq̄ diu incurrat passionem: & sic in Arist. concidit Gal. p̄p qd' q̄rens Alexā. in p̄bł. huic p̄portiōabile. puta: quare in brutis febres & occultæ passiones difficile sanabiliores et piculosiores q̄ in hoībus, soluens. Altero quidem mō inquit quia velut difficile passibilissima exn̄tia maioribus cāis patiuntur magis q̄ a contingentibus per vigorem aphor. illius. In morbis minus & reliqua. Ad aliud dicendum q̄ hic quæritur natura cutis actualis vt viuę: non autem potentionalis vt mortuæ prout etiam alimentum venit corporis. Similiter Gal. ibidem non loquitur de cute humana, sed ostracorum subdens post inductum ostracum tale quidem ostracis quale nobis cutis. Huiusmodi quidem euidens id paradigma.

Complexio

Prima pri. doc. 3. c. 2. in p̄tin.

Cap. 4. in medium.

Li. 3. c. 32. in p̄n. & 1 cōpl'onum ca. 6.

A E

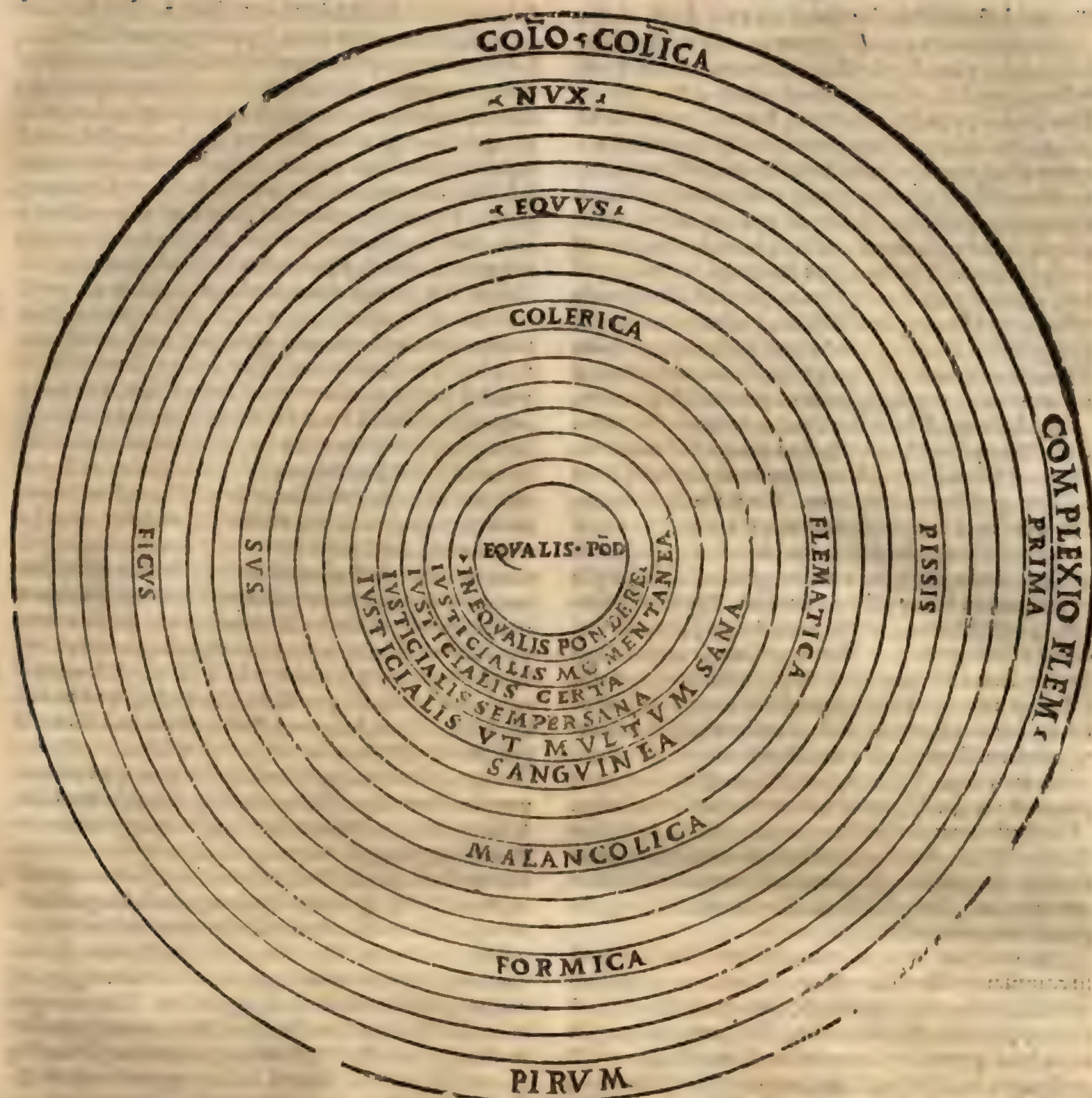

B F

C G

Complexio mefica.

DIFFERENTIA. XXI.

Post. fincl.

QVod complexio calida & hu. sit longioris vitæ mõstratur, quia. 6. de reg. sa. dicitur ꝙ humidissimi & calidissimi sūt lõgæuissimi. Amp. Haly. complexio calida & hu. cæteris est longioris uitę, qđ & snia nititur Aris. affirmare tam ĩ compľone, ꝙ̃ regione. siľe nãq; est de regione & compľone. Sed qui habitant regionē caľam & hu. vitæ sunt longioris. de cãis lõgitudinis & breuitatis vitæ. Rursus, vita stat ꝑ caľm & hu. ibidē. & Damas. ĩ apho. dicit. Est aũt hmõi compľo talis. Adhuc digõ & nutritio q̃ sunt viæ in vitam & eius longitudinē, caľo ꝑficiuntur & hu. 6. de ac. ea vero compľo talis. Palin. illa compľo in q̃ humidum improportionatur caľo, lõgioris existet vitæ: ex hoc nãq; vř vitæ cãri longitudo, hmõi vero cal. et hu. quod signatur, eo ꝙ, prima primi, pueri ab infantia vsq; ad iuuentutem in calore fere extãt tẽperato & humiditate suꝑflua, qđ quidē temperamētū aduenit ꝑ mediocrem exiccationem iuuētute accñte. primo, tertia. Illa igitur compľo existet lõgioris vitæ, cuius humidum tardius reddeť ꝓportionatum caľo. Cum. n. ꝓbabile sit ꝙ ætas corrñdeat ætati, si ętas pueritiæ cal. et hu. plus cęteris extendetur, & sic iuuentutis & senect. & senij. Quod particularius notatur ita, Si. n. complexio temperata cum temperato humido ab humiditate suꝑflua pueritiæ sequestretur ĩ fine. 22. annorum, aut. 23. ita vt reddatur oĩno temperata id calidæ & hu. accidet cõplexioni in fine. 35. aut. 36. annorum, & sic magis extendetur pueritia, & per consequens aliæ sibi corrñdentes ætates. compľo igiť caľa & hu. est vitę cæteris longioris.

2. techni tra. de test. com. 10.

D

Apho. 6.

Ca. 3. circa principiū.

Doc. 3. c. 2 circa prin. Collr doc. 4.

CVIVS OPPOSITVM quia illa compľo breuioris est vitę, q̃ oium est maxime putrefactioni exposita, cum ea vna cãrum mortis extet, & quæ prompta est oi ægrotare de cã. Talis quidem hæc est. 8. de igne. sani. quod & indicat fœtor sudoris, vrinæ, ac egõnis eorum: qualis. n. hircorum complexio hmõi est, & q̃ talium naturarum ibidem & quarta primi. Ostenditur aũt. 2. & de alijs ꝙ sint lõgioris vitæ de quibus minor dubitatio existit &. 1. de cal. & sic. quia illa complexio q̃ amplius resistit cãis mortificantibus est longioris vitæ. Talis aũt hæc, eo ꝙ potissima cã peremptionis nostræ humor est suꝑfluus phlegmaticus, primo prima, & tertia cap. 1. dupliciter. n. nos mortificat. vnde quidem sui mala qualitate frigida calido innato obuiando. Aliter suffocando regimine q̃titatis eius superfluæ. Hęc aũt minime aggregantur in corporibus calidis & siccis. in techni. 2. de cõplexionum libris. In tali ẽt complexione humidum est minus frigescibile, minusq; ꝑ sui cõpactionem exicca-

H

Ca. 1. i fin.

Ca. 2. ipsi. trac. 1.

Doc. 3. c. 3 post medio Collr doc. 4.

Li. 2. c. 4. post prin. Te. c. 52.

I bile, quod est potissima longioris vitæ fm Arist. cā, q̄re cōpo̅ cal. & sic. cæteris est longæuior. Et q̄ frig. & sic. sit lōgæuior vita vr̄, q̄m p̄m nobis mors aduenit putre factione, q̄ calido efficitur & hu. metheo. 4. & 11. de ige. Hæc aūt his opposita oīfariam. Rursus, ea resistere vr̄ magis cāis corruptiuis tam intrinsecis q̄ extrinsecis occurrentibus, cum eius humidum sit putrescibile minime ac ab intrinsecus alterantibus sui compactione & densitate minime passibile. Adhuc si principium vitę est frigidę & sic. complexionis uita ex ipso deriuata totius ad complexionem frigidam tēdet & siccam, sed principiū vitę vt cor est frigidum & siccum, quod ōndit ipsius duritiēs compactio et ipu̅trescibilitas. vnde. 3. alimentorū. Indigestibilis & tardę ptransitionis indicatur, genitura ēt frigida pnūtiatur, pble. 4. pp quod cum magis sequat naturam suorum principiorum, cæteris erit longæuior.

T. c. 6. Ca. 4. circa prin.

Ca. 11. sī. pbl. 52. vltime.

K Quod aūt frig. & hu. ostenditur, quia mors vr̄ accelerari ex cōsumptione humidi facta a calido. Sed in tali cōplexiōe humidum resistens est multum consumptioni calidumq̄ cōsumens sopitum. Amp. fm Arist. humidum pingue cā longæuitatis existit, sed pinguedo in corpore abundat frigido & hu. complexionum. secūdo & primi secunda. erit igitur vitæ longæuioris. Huius q̄dē oppositum in his apparens est tribus. Quod aūt tēperata sit talis, pbatur, quia illa complexio q̄ primo oīum existit virtute, ptāte, ac ordine excellentię, cæteris est longæuior, cum ad vitam quod est esse ordinetur præcipue, sed temperata extat hmōi complexionum. 2. c. 1. Rursus, cui oīa mensurata inexistunt nullo ēt indigēte metiēte forinseco, lōgioris erit vitæ. Hmōi aūt complexionū existit temperata. Tm̄. n. appetit q̄tum & digerere bene pōt, nullo ēt eget dispensante sic extrinseco. in techni. 3. Eti. supfluitates oēs faciliter excernit p sensibiles poros & insensibiles, minimeq̄ læsa reliquarū ab extrinsecus fm Gal. alterantibus. propterea temperata longioris est cæteris vitæ. Item Gal. secundo complexionum, cōplexio temperata est antiquior aliјs.

Ca. 4. ante medium.

Versus fin. & li. 1. c. 9. post me.

De cā lōgi. bī. vitæ in me. T. c. 31. Scdo tech. tē. cō. 44.

L PROPTER PRIMVM quidem sciendū q̄ quid sit complexio dr̄ia visum est. 17. Videndum itaq̄ quid vita, & q̄ ipsius cāę primitus, & deinceps quid mors, cū vitæ opponatur, & q̄ illius cāæ. Propter primum q̄dē sciendum, q̄ vita dupliciter dici accipitur. Primo quidē p essentia vitę, & id tripliciter, aut quidem vniuersaliori magis, iuxta illud Cōmen. de causis. Vita est pcessio, pcedens ab ente sempiterno quieto, & primus motus q̄lis q̄ intelligentiarum & cęlorum, & p consequens qbusdā medijs interuenietibus istorum inferiorum generabiliū & corruptibilium a primo cāte cāta. Hoc quoq̄ mō notificatur. 2. de aia. Viuere viuentibus est esse. i. vita est forma & viuentis substantia: p vitam. n. vnumquodq̄ viuentium in esse consistit. Aut minus vniuersali & amplius materiali q̄n dr̄. 2. de aia: uita est cōsistentia per alimētū. Vel pticulari, put aialibus suppetit pfectioribus. vnde Aluredus de cordis motu: Vita est motus continuus a corde in cętera mēbra delapsus, iuxta illud Hip. Vita breuis, ars vero lōga. Altero vero modo, p modo & mensura uiuendi. fm illud principij meta. Hoium genus arte & rōne viuit. Sunt aūt cāæ vitæ triplices, vniuersales. s. primæ, pticulares secundæ, ac medię, q̄s oportet considerare volentem pfecte cās vitę & longitudinis & breuitatis eiusdem indagare. Non. n. sufficit considerare vniuersalia, nisi pticularia q̄ scire faciunt considerētur. Neq̄ ēt particularia, nisi vniuersalia a quibus esse & veritatem sumunt, attendantur. Cā vero vniuersalis & prima est cœlum motu & luce. Mediæ uero fm geneasticos sunt duæ. Quarum vna pportionatur materiæ, seu mr̄i, vel vxori q̄ hylech. i. vita psice appellatur. Secūda quidem alcochodem, q̄ formam, seu p̄rem, aut nuptum importat. Hylech autē sumitur a sole icipiēdo primitus si fuerit possibile natiuitate en te diurna. Quod si nō sit pueniatur ad lunam, et ab ea expetitur primo si natiuitas fuerit nocturna, q̄ si nō possit ab ipsa suscipi, reditur ad solem econtrario. Et si ab his nō possit sumi iterum aspicitur ascendens, deinde ps fortunæ si nō pōt ab eo suscipi. q̄ si non ab hac consideretur gradus impletionis, si natus vel natiuitas fuerit coniunctionalis. Si vero oppōalis pmittatur ps fortunæ ascendenti consequenterq̄ gradus sequatur pueutionis. Quod si ab aliquo istorum non valet sumi, non viuet quis, nisi luminaria fortassis se beniuolo videāt aspectu cum visu et fortunarum laudabili. Est aūt alcochodem planeta respiciēs amicabili locum hylech aspectu, in quo & aliquā quatuor essentialium quinq̄ dignitatum planetarū insignis obtineat seu plures, ut domū aut exhalationē, triplicitatē seu terminū. Faciens. n. cōiter respuit eius vilitate. Hic quoq̄ planetę alcochodē fm q̄ fortificatus, aut debilitatus fuerit in qnq̄ locis potentiæ vt gradibus luminariū ascēdētis medij cęli & ptis fortunę gradu. Ac ēt almutach cum alijs eius dignitatibus essentialibus, & accidētalibus annos suos tribuit maiores, medios aut minores, menses, septimanas, aut dies. Cui ēt alcochodem i additione numeri annorum suffragantur fortunę fm rem ipsorū fortunatum, & aduersantur infortunæ fm eorū esse depravatum, annos diminuendo alcochodem & sibi accommodatum a fortunis minuendo & suffragium ei ex his. Natura hylech v3 & alcochodē de cā vitę & longitudinis eius & breuitatis pnosticantur astrologi vt dr̄ia. 113. apparebit. Secundum vero Aristo. est aer continens, & piodus solis, & lunæ. vnde. 4. de ge. aialium. c. vlti. Cā eius quod est esse longæ vitæ aial quodcunq̄ est contemperatum fore ad continentem aerem & ad piodos solis, & lunę maxime. Rōnabiliter. n. tpa oium gestationum & generationum, & vitarum, mensurari volunt fm naturam piodi, quare. A. 18. aialium. In spē nō sunt positi termini cā materiæ solis, sed cā receptionis longæuitatis est impressio a stellis, donec sit vita concordans cum reuolutione alicuius stellæ, aut multarū stellarum. Ex his enim de cā vitæ ac eius longitudine & breuitate pgnosticantur geneastici, ut dr̄ia. 113. apparebit. Cāæ vero pticulares & secundę sunt duplices, q̄dam nanq̄ primę & mediatę, nonnullę vero secūdę & immediatę. Primę sigdem calidum & hu. & eorū inuicem pportio. vn̄ Arist. Duę nanq̄ cāę vitę, quod q̄tum, & quod quale. Oportet. n. non solum fore multitudinē humidi, sed pportiōe opus est qualificatum fore, puta q̄ calidum, neq̄ facile sit congelabile, neq̄ humidum exiccabile de facili, ita ut pportio hu. ad cal̄m magis videatur esse attendenda in longitudine vitę, q̄ humidi multitudo. vnde Arist. ait quid fore longioris vitę deficiens multitudine humidi, si in plurimi rōne excedat fm q̄le. i. proportionem eius cū calido q̄ deficiat fm q̄tū. Oportet ēt hmōi humidū cum eo qd' est calidum fore pingue. vt non sit facile exiccabile pp eius humiditatem aliqualiter inuiscatam, neq̄ facile infrigidabile pp eius pinguedinem, q̄ calidi extat fomentū. quare Auer. in tractatu eius de abūdantia humidi & calidi, & dn̄ium virtutū actiuarum super passiuas est cā longę vitę: cuius quidem contrarium, cā breuitatis erit vitę & p consequens mortis. Audit aūt p abundātiam cal̄i & hu. vitę cām primariam q̄si materialem, p dn̄ium vero actiuarū sup passiuas, cām q̄si formalem qd' Aris. p q̄le notificauit. Cāę quoq̄ secūdę ac imediatę est pportio q̄litatū actiuarū inter se & passiuarū inuicē & actiuarū passiuas. Similiter & harū oium tandem ad tertium puta cor. Longitudo. n. vitę cōsequitur vr̄ cordis proportionem complexionalem sicut ait Auer. in libro de cāis lōgitudinis & breuis uitę. Propter qd' videmus multos hoies quorū mēbra sūt fortia, sana, & virtutes validę, qbus ęgritudines occurrunt mortales, pp q̄s ants

Vita q̄d sit

T. 1. 37.

M

Collī t. c. 3 14. 16. 34. 37. 46. 48. Apho. 1. primę. Vitę cāę.

N O P Q

Alcochodē quid sit.

In fine.

Iuxta fi.

A ante senectutem moriuntur. Conspicimus & alios his oppositos ad senectutẽ puenire regimine æquali vtriq; & consimili supposito. vñ coll;.6. Nõ est impossibile credere duos hoies vnius & eiusdem temperatę complexionis æqualiter vno ẽt regimine vtentes vnũ ad meliorem puenire finẽ in altero vero malos generari hu. mortem inducentes: q͛d euenit quia in complexione mala p̃paratio est fixa. q̃ cã existit vt in ipso hęc generetur malitia, q̃uis hanc ignoremus p̃parationem. Cuius quidem p̃parationis ignorantiæ cã infinitas p̃parationum existit. Id aũt dico causari ab hylech & Alcohodem ſm q; rebus his consociantur variabilibus. Sic igitur apparet q̃ sint cãæ vitæ, & quæ longioris & breuioris. Deinde quoq; sciendum q; quidam posuerũt cãm vitæ ipsiusq; lõgitudinis regionem calidam & siccam. alij vero multitudinem sanguinis nonnulli sanguinem corporis, alij quidem spiritum. Mortis quidem causa & vitæ breuitatis ex oppositis cãtur.

B Qui oẽs a veritate Arist. & Commen. secedunt p̃posita. Locus nanq; calidus & siccus p se causa non existit, cum vita calido mẽsuretur & humido: sitq; calidum & siccum adustiuum peremptiuum, nisi per accidens inquantum siccum prohibitiuũ putrefactionis existit. Neq; ẽt multitudo sang. eo q; ad ipsius multitudinem non sequitur virtutis augmentum. neq; ad eius diminutionem, debilitas. prima primi: per aliud tñ extat causa inquantum in sang. calidum continetur & humidum: quod causa per se dictum est fore vitæ. Similiter neq; magnitudo corporis p se id causat: verũ per accidens inquantum in magno corpore multum caliditatis & humiditatis continetur. si. n. ita esset: tunc equus iam hoie foret lõgioris vitæ. Neq; similiter spũs, ceu voluerũt quidam dicentes spm̃ grossum, tenebrosum, paucum, qualis qui melãcholicorum, vitam breuiare priuatione nutrimenti. multum vero & ventosum idem pp grandem exufflationem operari: subtilem quidẽ & modicum pp euentationem, velut lucerna extinctioni parata vitam abbreuiare.

C humectatum aũt & turbidum et infrigidatum pp ipsius aquositatem impurã. hmõi autẽ spũs & proprie fluens vitæ cã non existit: verum humidum proportionatum calido, nisi per accñs: cũ spũs ex humido generetur & calido. vñ prima primi. Spũs ex humorum uaporibus & eorum subtilitate ſm aliquã generatur complexionem, in quibus calidum cõseruat, et humidum. Et de vtilitate particularum. 6. Spũs est vapor sanguinis temperatus. Propter hmõi ſm sciẽdum aliqualiter iam quid mors ex opposito cum eius causis apparere. Est nãq; ipsa calidi natiui exiccatiõe, humidi aũt putrefactione, extinctio. In ista quidem descriptiõe mors tangitur duplex. vna quidem naturalis p cõsumptionem humidi radicalis: de qua dr̃ in de morte & uita q; ea contingit in vltima senectute sine tristitia. Est enim aiæ ablatio insensibilis oino: quæ nil aliud est nisi frigiditatis & siccitatis vltimatum supra calidum naturę dominium.

D Est & alia mors innaturalis seu violenta: cuius principium est ab extra ex marcore præcipue siue alio fortuitu, qua grandis læsionis sensus percipitur & tristitia, quæ nihil aliud vr̃ esse q̃ corruptio & marcor humidi & per consequens calidi: vnde. A. Corruptio dupliciter aduenit indiuiduo. aut naturaliter: qñ calor naturalis humiditatem consumit naturalem: ita vt frigiditatem & siccitatem faciat dñari. aut accñtaliter: ceu qñ indigõne in corpore superfluitates accrescunt: per quas natura purum: ab impuro non valet secernere. vnde infirmitates ei accident & dñiũ virtutum passiuarum sup actiuas: et tandem improportio primorũ inter se principiorum & eorum ad cor. Deinde vr̃ ẽt q; ad mortem naturalem ſm Arist. ac accñtalem: qñq; cõsequat ipotẽtia motus euentationis cordis a pulmone: pp quam calidi naturalis subsequitur extinctio.

Cap.1. la. medio.

Doc.4.c.1 versus 6.

Doc.6.c.4 ſo prin.

Ca.17. in medio & 7. de iuua. mẽ. mẽb. c.7. post principium. Mors qd & quotu plex.

Collr tertia primi doct.1.c.1. circa fin.

E PROPTER SECVNDVM vero sciendum q; omnes conueniunt q; complexio calida & humida, ac temperata longæuioris vitæ existunt: cum in eis causæ vitæ modo reperiantur perfectiori antedictæ. Sed diuersificati sunt quæ duarum longioris existat vitæ. Haly. nanq; cum pluribus ipsius sequacibus audientes sermones fortassis Arist. superficietenus in vitæ causis ponẽs cali. & humi. longæuiorem præ cæteris hunc ordinem ceu gradus denotat longæuitatis: ita complexio breuioris vitæ reliquis facta est frigida & sicca: deinde frigida tantum: deinceps sicca tantum: postea frigida & humida: deinde calida & sicca: deinceps humi. tantum: postea complexio æqualis: & tandem cali. & humi. dummodo calidum dominetur humido, et a morbis euadat putrefacientibus: & ideo laudauit philosophus in longitudine vitæ terram calidam vicinã mari: propter humiditatem aeris & caliditatem. Et complexionem laudauit cali. & humi. quæ duplex existit. vna quidem naturalis ab initio creationis laudabilis, altera uero accidẽtalis vituperabilis ad putrefactionem velox. cuius quidem positionis infirmatio in sequẽtibus apparebit.

F Fuerunt autem quidam tenentes temperatam longeuiorem ad Haly. respondentes q; is comparat complexionem calidam & humidam ad distemperatas: quod falsum iam apparuit ex ordine durationis vitæ assignato per ipsum.

PROPTER TERTIVM vero sciendum: q; cõplexio temperata cæteris longæuior existit: cuius temperamentum fuerit secundi aut quarti modi prænotati. differentia. 18. quam quidem dico longæuiorem: mortiq; magis oppositam: non solum distemperatis alijs: verũ etiam cali. & humi. præuenienti ab exiccatione: seu putrefactione. Et antequam id astruatur ratione, primitus exponatur sermo Aristo. dicentis vitam calido constare & humi. Primo tamen ostendere volo quid nomine complexionis intelligam temperatæ: cum plures & maxime philosophorum nitãtur destruere.

G Est aũt duplex ad præsens complexio temperata. vna quidem statim variata non permanens temporis lõgæui periodis, pducta. vñ Gal. de regi. sani. 1. simplex sanitas & perfecta q̃ certissimam habet eucrasiam nunq̃ fuit in aialis corpe: vel si vnq̃ fuit, neq; pusillo neq; in instanti permansit tempore: in ictu oculi vnoquoq; momento alterata & nõ eodem se hñs modo. vñ in libro de optima complexione. Quod. n. vltime perfectum in oibus, vt neq; in consimilibus, neq; in organicis particulis nihil incommensuratum habere sit positum: non valde quidem cõtinuum: sed in longioribus temporum periodis fieri cõsueuit. Et hic est quod voluit Aui. cañ. 1. dicens: q; hmõi complexio est in indiuiduo temperatiori oino in spẽs humanas & in quo augmentum ad suum peruenit finẽ. Et de hac complexione non ẽst sermo cum ipsa momento omni alterata non maneat.

H Est autem & alia complexio tẽperata infra hanc per oẽs decurrens ætates ſm meliorem qualitatis modũ: q̃ sic diffinitur a Gal. in techni. Corpus semper tale est maxime eucratõ in simplicibus particulis & primis coæquale, maxime in organicis & in vtriq; potissime naturæ corporis. & de hac temperãtia seu corpore subdit Gal. post præmissa verba libri de optima compositione, quod autem parũ deficit ab isto saltem vidisti continue. Et hanc quidem complexionẽ intelligo esse lõgæuiorem et magis oppositam morti nõ solum distemperatis, verum & cali. & humi. quæ per exiccationem existit & putrefactionem similiter. Propter quod nosce: q; cum calidum & humidum, respectũ .q. quendam videatur importare: ut apparet per primũ complexionum Gal. c.3. nitentem astruere complexionem æqualem: mordendo antiquos ipsam omittentes: non. n. vt ostensum est dña. 18. põt dici aut cognosci di-

Scdo techni tra. 3 te. cõ. 10.

In pnci. & c.1 in 6. & c.8. añ medium.

A temperatã non solum alijs distemperatis: verum etiã calida & hu. longæuiorem existere.

PROPTER QVARTVM vero. Ad primum dicendum id esse verum comparatiõe harum complexionum ad reliquas distemperatas: non autem ut ostensum relatione ad temperatam. Quod aũt hoc sit sñia Gal. apparet ex cõtinuatione facta in. 6. reg. sani. Ex quo suscipitur hic sermo. qñ enim determinauit regimẽ & cõplexionis temperatę dicit se deinceps determinaturum regimẽ lapsæ. quod ẽt apparet ex diuisione complexionis quam statim subiungit. Ad secũdum p interemptionẽ dicendum: & si Arist. alicubi complexionem dixit cal. & hu. fore longæuioris vitæ, aut relatione intulit ad distemperatas facta, vel temperatam more antiquorũ sub cal. conclusit & hu. dña visum. 18. Et sic̃ dicendũ de regione cal. & hu. Ad aliud dicendũ q verum est p cal. et hu. contemperatum debita (vt uisum) ꝓportione. Qñ B vero addebatur q in complexione cal. & hu. magis viget calidum & hu. interimendũ, eo q humidũ in ea ostẽsum est fore excessiuum calido improportionatũ: vt aut cito exiccabile, vel velociter putrefactibile. Ad aliud dicendum fm quosdã forte q digõ non fit a cal. & hu. sed p cal. & sic. vñ. 3. 13. Digestiua conseruatur p siccitatem cum cal. verum quia id dictis sapiẽtũ repugnare vr̃ non parum: creditur lr̃am fore corruptam continentẽ, p humiditate siccitatem. Aut fortassis voluit alludere sermoni Gal. de accñte hñti. 6. Digõ si temperatam habuerit siccitatem, est talis qualis si nutrimentum fuerit humidis. unde fit digõ per siccitatem. s. temperatam. Supfluũ enim humidum hebetat calidũ: opponitur ẽt homogeneitati ciborum non paucorum, quæ potissima est cã digestionis: & ꝓpea pueri non possunt res duras pfecte digerere: iuuenes autem valent ibidem: digõ ẽt fit p cal. & hu. contemperatum & in cõi. vt ossis oñdit digõ. Ad aliud dicendum q id non euenit in cal. & hu. eo q licet C in ea humidum tardius videatur contemperari calido: in tpe tñ succedẽti calidum cum virtute repatitur ab humido magis q̃ in complexione temperata. Itidẽ vt ostẽsum est post ætatem cõsistentiæ & maxime in senio: plures superfluitates ab humidi superabundantia superaccrescũt in hac complexione q̃ in temperata. Ad aliud dicendum q hoc non sufficit: non enim (ut uisum) oportet calidum & priuationem superfluitatũ solum adesse, immo necessariũ est humidum & cõteperatum. Adhuc licet hmõi humidum sibi adsit: non tñ a principio natiuitatis sufficientis q̃titatis potentis calido consumptiuo resistere, qđ siccitate exacuitur et fortificatur. Ad aliud dicendum q q̃uis frigi. & sic. p se resistant putrefactiõi: p accñs tñ ut i digõne humidum cãndo supfluũ putrefactionis: puta mortis cã existit. Adhuc hmõi cõplexio minime mortis consumptiuæ resistit: & iõ breuioris posita est ab Haly. vitæ. Ad aliud dicendum id esse verũ D in complexione non viuentis: in ea vero quæ vitæ, de q̃ ostensus sermo veritatem non continet. Ad aliud dicẽdum vt videbitur dña. 24. q cor põt dupliciter considerari: vno quidem modo materialiter: put est mistum ex elementis duræ compositionis factum & solidæ: vt motibus & percussionibus pulsationum continue possit resistere illæsum, & spũs plurimos, & subtiles, & calidissimos in eo exñtes a resolutione defenderet: & ita complexionis frigidæ & siccæ existit: quod idicat difficilis eius digõ: genitura ẽt materialiter est frigida. 24. Aliter vero fm esse illius formale magis quod est rõne innati ca. hu. radicalis: sanguinis in eo contẽti: ac spiritus in illo generati cum motu & agitatione: & sic cor calidum est multum: siccumq parumper: vt ostendetur differentia. 25.

Ad aliud dicendum: q humidum resistens directe cõsumptioni: per quod permanet vita: est aereum magis: nõ autem aqueum quale quod pinguedinis: aut adipis, differunt enim æquiuoce quasi cum vnum sit viuificũ: E alterum vero oppositum amplius infrigidatiuũ: ac suffocatiuum. Et hinc quid dicendum ad reliquum.

DIFFERENTIA. XXII.

QVod complexio innata seu radicalis pmutari non possit: ostenditur: quia corpus semper tale, aut signum, vel cã est: quod i oĩbus ætatibus pmanet tale. in techni. 1. Adhuc ibidem: ipsas vero solidas partes corporis vere solidas & primas fm nullum modum possibile est humidiores facere. Palin. Damascenus i aphorismis. complexio naturalis fm vicinitatem quidem separabilis: actu tamen inseparabilis. Et primo prima. Vnumquodq autẽ indiuiduum propriam habet cõplexionẽ, in qua aliud sibi associari sit impossibile. Amplius idẽ in mineralium traditione: non est possibile vt vna complexio vertatur i aliam. Rursus rõnibus: qm̃ quod naturaliter & per se inest alicui, suum contrarium inesse nõ poterit, sicut calidum per se inest igni natura, vnde frigidum inesse non poterit, in p̃dicamentis: & ethi. 2. nullũ F naturale in cõtrarium assuescit. Lapis. n. si decies milies sursum feratur cõsuetudine inacquisita: semp ruit inquæ deorsum: hmõi est complexio innata: quod & nomẽ testatur. Adhuc: si complexio fm Gal. est substantia, differentia. 17. substantia vero non mutatur: cum in ea non sit motus: phy. ꝓbatum. 5. neq contrarium & magis & minus. Adhuc: si cõplexio est habitus vel dispositio, in hoc ẽt non est motus, sed solum in passione, et passibili qualitate. 7. ꝓbatũ phy. qđ aũt caret motu illud vtiq permutari non põt. Itidem: primis re. sa. & alimẽtorũ. Si fabã tribus decoquas diebus, non est tibi possibile vt eius inflationẽ remoueas ab ea: quia inest sibi ex substantia ipsius, ꝓpria, & non ex diminutione decoctionis. Si vẽtositas itaq non põt separi ab ipsa, multo minus cõplexio naturalis ab alijs pfectioribus et elatioribus poterit separi. Amplius. Isaac febriũ. 1. actio naturalis nũq G destruiť nisi qñ fit sepatio aiæ & corpis: itaq neq eius instrm̃: vt cõplexio innata. Rursus mores a cõplexione cãti pmutationem non vñr suscipere: ceu apparet per Haly. 2. techni de sene calidi cordis portãnte vestes iustorum, sermonesq ꝓferente cum extraneis virtuosos. qui qñ in domum reuertebatur ad mores rediẽs naturales, seu ut lupus inter domesticos et familiares existebat. vnde proble. 30. Nam semper facit quousq aliquis fuerit: hi quidem audaces: alij autem taciturni &c. Complexio igitur permutari potest minime.

IN OPPOSITVM septimo de inge. capi. 7. & in techni. 2. decidente. ca. & sicca crasi tpe par aogmaticæ ætatis, in frigidam conuertitur & siccam. Adhuc Damas. in aphoris. ex mutatione stellarum in longitudine et latitudine, vita, naturæ, & consuetudines mutantur.

Itidem differentia. 15. Complexio est qualitas: in ea vero motus locatur alterationis: cum ex eadem cõsurgat. Cui autem per se inest motus, illud mouetur & permutatur de vno in aliud. Rursus, si possibile fit ethicam fo- H re tertiæ speciei, possibile est complexionem innatam pmutari, cum ea sit in membris solidis latitans: sed possibile ipsam & necessarium qñq fieri: itaq cõplexio innata poterit permutari.

PROPTER PRIMVM vero sciendum: q quid sit complexio & quid innata vel radicalis dña visum est. 17. Permutationem vero ipsius audio qñ priori depdita reliqua suscitatur inde: qua corpus disponitur et instrumentaliter gubernatur animatum.

PROPTER SECVNDVM vero sciendum: q tripliciter inuenitur enuntiatum de hoc quæsito. Plures enim dicunt complexionem innatam nullo posse permutari mõ vita manente. Alij vero aduersantes ex directo p̃dictis volunt eam mutari oĩno: Nonnulli aũt fere mediam

Marginalia (left): Post. princ. — Trac. 2. c. 4 ad medium. — Ca. 3. versus fin. — In medio. — Secũdo techni tra. 6 de ethicu. cõ. 10

Marginalia (right): Trac. 1. te. cõ. 6. lib. 2. tra. de tesstu. te. c. 15 — Aphor. 6. Doct. 3. c. 1. circa medium. — Cap. de oppositis. Cap 1. circa prin. — T. c. 19. — T. c. 17. Cõ. 18. i fi. Cap. 15. — Cap. 3. ad medium. — Trac. 6 cor de cõ. 13. i medio. — Proble. 1. post prin. — T. c. 10. Trac. de ethicis. — Aphor. 55.

I mediam elegerunt viam: ponentes illam fm actum p-
mutari fm q̄ est operatio: permanere uero fm exn̄tiam,
seu actum primum: qui est forma: siue fm potentiã secũ-
dam: idem nãq; est actus primus seu potentia secũda de
aia secũdo quod quidẽ est in habitu ipsam latitare quo-
dam non potentẽ in actum: qui est actio deuenire: quod
primi conanẽ auctoritatibus & rõnibus astruere Boetij
ẽt de consolatione apparens. 2. esse. Impoſe forerẽ natu
ralẽ separari a corpore: nisi in separatione aiæ: talis autẽ
est cõplexio. Adducunt ẽt Isaac sermonẽ præscriptum.
In argumẽto. Rursus cõfirmãt: quia cõplexio causaẽ ex certa & de-
terminata ꝓportione eſn̄torum: hæc aũt permanente vi
ta permutari non põt: cũ ipsius instr̃m extet vnicũ prin
cipale. Iterum compſo p̄parat ad receptionem formæ
Colſr doc. substantialis & virtutis specificæ. primo: secunda est. n.
2. sum. 1. instr̃m quo forma seu aia operaẽ. vñ. A. naturaliũ. 6. pti
cap. 15. cula. 5. instr̃a fatigantur ex vigilia & motu: & destruitur
Ca. 2. post mediũ. eorum complexio: quę est in eis naturalis & substantia-
K lis: pp quæ & illa breuitatis causa non recitata cõcludũt
nullatenus complexionem innatam permutari posse:
quorum quidem defectus tertio amplius dicẽdorum ap
parebit: neq; eorum stare pñt motiua: vñ ad illud Boetij
dicendum: q̄ res naturalis est duplex. q̄dam. n. est q̄ cõ-
positi extat substantia, vel proprietas inhærẽter ac inse-
parabiſr principia concomitans speciei illius rei natura
lis: sicut aia & risibilitas hoi: et caliditas igni: & talẽ rem
naturalem impoſe sit separari: nisi in corruptione cõpo
Post mediũ siti. Est & alia res naturalis: q̄ ãplius sequiẽ principia ma
Añ mediũ terialia qualis cõpſo. est. n. forma misti. colſm. 2. ca. 1. &
q̄ post compſonem sequunẽ: vt ẽt ca. 7. apparet eiusdẽ:
& hmõi res naturalis: licet non possit ꝑmutari extra ter-
minos dicendos ꝑmanente uita q̄lis est humana cõpſo:
ꝑmutaẽ tñ intra. Ad aliud dicẽdum: q̄ illa proportio
mistionis eſn̄torum grãdem recipit diuersitatem in ma-
gis & minus: ceu decursus denotat ætatum. Adhuc la-
L tior existit complexio qualificãs proportionem hmõi
certam datam mistiõis eſn̄torum: intm̃ q̄ & gradus ex-
tremitatis in ipsa oĩs poterit inueniri: minorem nãq; vi-
demus distantiam sanguinei ad melancholicum in pue
ritia (si sensum nolumus & operationes negare) q̄ ali-
cuius eiusdem ad seipsum in fine decrepitę ætatis ad pue
ritiam: aut a marasmate ad eandem. Ad tertium: licet
complexio præparet ad receptionẽ formæ substãtialis:
et sit operationis instr̃m hęc tñ facit cum quadam latitu
dine: & merito quia tota spẽs humana proportionalita
tẽ quãdam inter se temperamenti continet: non solũ ad
seip̄m in diuersis tpibus: verum ẽt vnius ad alium. Qui
aũt dicunt compſonem ꝑmutari fm actum, non aũt fm
potentiam seu essentiã, nituẽ id astruere p Damas. p̄in-
ductum: q̄ compſo naturalis fm uicinitatẽ est sepabilis:
actu tñ inseparabilis: volentes p actum primũ: seu p po
M tentiã secundam. i. potentiæ naturalis in secũdo mõ q̄li-
tatis. Persuadent itidẽ siľitudine ad aquã: dicentes actua
lẽ frigiditatem ab ea posse separi: potentionalẽ aũt non,
cũ ei naturaſr insit. Quibus ẽt dicẽdum: q̄ Damas. aſr
est exponendus. v3. q̄ p nõ posse actu separi: latitudinẽ
denotat cõpſonis humanæ vita manente: quia fm vici
nitatẽ sepabilis est. i. qm̃ ꝓpe extremos deuenit terminos
latitudinis humanæ assignatos vt sepeẽ, eos tñ actuaſr
non egrediẽ. Aut q̄ ipsa est fm vicinitatẽ in actu: nõ. n.
ipsius est actus pfectus & excellens: qa hic eſn̄torũ solũ
sed remissus: non tñ sepaẽ oino ab illo excellẽti actu: sed
eo existit reſone terræ nascentiũ: quorũ natura extat po-
tẽtionalis. Vel dicendũ: q̄ fuit eius opinio: sicut supfi-
ciaſr sonat: q̄ non teneẽ ad pñs. Quod ẽt dicunt secũdo
non valet: vt iã apparuit contra primos. non. n. ita cer-
tus cõpſonis sequiẽ gradus ꝓportionẽ mistionis eſn̄torũ
insepabiſr: vt calidũ ignem: & frigidũ et hu. aquã: cũ ex
principijs ei insit formalibus: non aũt materialibus: vt
euenit in compſone q̄ forma existit misti. colſm. 2. Siſr N
q̃n dicunt compſonem innatam permanere in potẽtia: Ca. 1. post principium.
aut potentiam intelligunt secundam: quæ est actus pri-
mus siue forma: & ita essent duæ cõpſones instr̃a vnius
formæ substantialis vltimæ: quod est absurdũ cũ vnius
formæ substantialis totius unica sit complexio instr̃ans
tãdem & perficiens opõnes: vel p potentiam audiũt pri
mã separatam oino ab actu ceu potentia infantis ad mi
litandũ. Et tũc innata cõpſo sic p mutata in talẽ potẽtiã
non erit: neq; p ipsam nũq̄ fieri poterit opõ: q d'. n. sic est
in potẽtia, non est: vñ cõpſonũ. 3. Potẽtia nõdũ ens q d' Ca. 1. circa prin.
dr̃. Adhuc eadẽ rõne q̄ cõcedũt hãc cõplexionẽ ꝑmuta
ri ab actu secundo. & deuenire in actũ primum: eadem
uia pp talem mutationẽ seu alterationem continue factã
paulatine a cõplexiõe supacquisita ab illo actu ꝑmuta-
biẽ vltimo: intm̃ q̄ corrũpeẽ oino fm subiectum: sicut vi
demus albedinẽ corrumpi in nigredinem ipsius opposi
tam tandem: primo alterationibus multis transmutatã.
PROPTER TERTIVM autem sciendum: licet O
pluribus videatur extraneum: q̄ cõplexio innata ꝑmu
tetur oino. Propter quod nosce q̄ humana cõplexio p-
manens ẽt singularis latitudinem habet grandem termi
nis extremis definitam: vltra quos vita tandem huma-
na non põt ꝑmanere: intra quos fm Gal. 8. gradus exñt Prio cõpſonũ. c. 8. i s.
extremi: quorũ quatuor sunt simplices: vt ca. frig. & sic.
& hu. quatuor vero compositi ca. & sicca &c. oẽs distẽ-
perati exñte simpliciter vel fm quid, in quorum medio
extat tẽperatum. Ex quibus põt quis paulatine ab vno
in alium ꝑmutari p debita media homogenea: vt q̃n in
vtrisq; symbola qualitas reperitur, sicut sanguineus in
cholericum, & hic in melancholicum, ac melãcholicus
in phlegmaticũ. De extremo vero in extremũ sibi con-
trariũ pp improportionẽ homogeneitatis nõ sic fortas-
sis põt transmutatio: nisi p media plurima fieri: q̄ nãq;
symbolũ hñt, facilius trãsmutanẽ: q̄ aũt minime, tarde,
de ge. 2. vñ melancholicũ pp ꝓportionem & distantiã T. c. 25.
grandẽ ad sanguineũ & depastũ humidi a calido conti- P
nue, oino difficillimorũ est acq̄rere cõplexionẽ sangui-
neã, et maxime pueritia expirãte. In simplicẽ aũt pp ęq̄-
litatẽ contrarietatis alterius vnaquæq; facilior trãsmuta
tio euenit q̄ insit extreme composita. Deinceps quoq; Li. 1. trac. de te. c. 10.
hmõi positio fm Ga. signis rõnibus fulciaẽ. Primo q̄dẽ Li. 3. te. c. 50.
quia dcm̃ est in techni. Q̃n ca. & sicca decidit crasis, i fri
gidã conuerti & siccã. Adhuc ibidẽ &. 6. de regi. sani. Post principium.
docetur discrasias lapsas ad temperatam reduci: vñ dr̃
hoc quidem genus innatas corrigit discrasias: cuius q̄dẽ
doctrina foret ociosa, si complexio innata nullatenus
posset ꝑmutari. & Haly. 2. quadripartiti. mores hoium
& cõplexiones, & aliæ virtutes oẽs mutãtur fm q̄libet
harũ rerum, vt aeris & regionis. Ruffus exptũ est puellã
nutritã fore napello: anum vero veneno serpentũ. 4. se-
xta. & de regimine dñorum. Et primo de plãtis: boletũ Trac. 1. c. 2 in fi.
ꝑnitiosum natũ in Persia: transplantatũ quoq; i Aegy-
ptum & Israel, factum est comestibile: vñ. 6. de accñti & Q
morbo. Arbor trãsplãtata de Persia in Aegyptũ: q̄ cũ i Ca. 1. post medium.
solo Persarũ foret mortifera, in Aegypto absq; nocumẽ
to reddita est: de q̄litate nãq; mala, mutata fuit in bonã.
Idẽ alimẽtorũ. 2. de psicis: id. n. illud. Palin. de aere & Cap. 35.
aq̄: cõsuetudo est altera natura, & daẽ exẽplũ mulierum
exacuentiũ & elongãtiũ infantium capita: vt aiosiores
viderenẽ ad bellũ: deinde naturã consuetudinẽ esse secu-
tam: vt natura iã taliũ p se infantiũ ꝑducat capita. Eti.
rõnibus oñdiẽ: eo q̄ cõplexio variaẽ: sic aut aliter ex ca
lore humidum depascente radicale: cum. n. oẽs ꝓducti
fuerimus in vltima limositate humiditatum. 1. de re. sa. Colſr i pñ.
& tertia. 1. ca. 1. continue calor innatus consumit pabu- Colſr post principiũ.
lãdo se: ac exiccat humidum: vñ necesse sit cõplexionẽ
ẽt radicalẽ in frigidã & sic. ꝑmutari eius principijs ꝑmu
tatis: & maxime fm ponentes id humidum irrestaura-
bile:

A bile: vnde plures talium ex hoc negant permutari innatam saltem vicissim: quid autem de hoc differentia ostendetur. 112. Adhuc continue permutationem ex calidi actione in humidum conspicimus s'm ætates: non enim ætas causa est permutationis, ceu quidam superficiales existimarunt, verum potius effectus ex proportione calidi in humido cãtus: in qua sic innata permutatur alterata cõplexio: permutatio enim effectus, arguit permutationẽ in cã. Et ideo partes solidas vere solidas & primas impossibile dictum est humidiores reddere. Amplius, si cõplexio nõ permutetur: cũ virtus & anima non senescat, de anima primo: supposita debita administratione sex rerum nõ naturalium, vita possit perpetuari. Rursus, nunquam ex coalteratione & ponderatione cõplexionum membrorũ principalium inuicem resultaret cõplexio ab illis in totum altera: quod est cõtra primã primi, & Haly. Neq; etiam in tertia specie ethicæ mala posset cõplexio contingere æqualis quæ accidit: vnde primo secunda cõplexio mansiua cõplexionem corrumpit principalem. & coll'm tertio de causis doloris. Tota complexio bona permutatur à mala extra naturam: neq; etiam praua sic posset cõplexio reperiri non diuersa, quæ oia medicis ridiculosa. Palin. absurdum est grande ponere id: quod est maxime alterabile vel permutabile non alterari tandem: aut permutari omnino cõtinue & paulatine in aliud: quale est cõplexio: cum ea sit passio & passibilis qualitas: in qua proprie physi. 7. probatur alterationem inesse: magis etiam suscipit & minus contrariũ habens ac passionem continue alterantem & abijcientem ex ipsa. Itidem. id testantur actus & dispositiones. percipimus enim quorũdam hominum dispositiones deficientes: non raro tñ à seipsis primum ac postea: quãtum quę cholerici à sanguineo vel melancholico: similiter cõspicimus formas: seu qualitates corporis inuicem permutari: vt carnositatem in pinguedinem: synthesim in maciem extenuatiuam &c. Eodemq; modo colores & alia corporis vniuersa: intantũ q & mores: de quibus minus videtur, cum plus sequãtur principia formalia: visi sunt transmutari plerunq;. vnde Haly. super primo quadripartiti. In ætate maiori qñ mores quales sunt apparebũt cõpleti, graue multum est ipsos permutare: in pueritia vero facere possumus leuius: alioquin. n. sciẽtia moralis ad hoc ordinata foret vana. Hæc igitur omnia cõplexionem innatam, à qua deciduntur pdicta, demonstrant permutari necessario. Neq; est fluens tm: vel quæcũq; acquisita quæ pmutet solũ: sed tãdẽ quę innata vere, cũ omniũ talium causet: aut recipiat immutationẽ, & sibi reddat.

In pñcipio in arg. — T.c.65. — B — Doc.3.ca. primo. prio techni tra. 2.cõ. 1. sũ. secda doct. secũda. ca. 29. in pnc. Cap. 11. in medio. — 2.t. cõ. 14. vsq; ad. 1. cõ. 20. — C

PROPTER QVARTVM vero. ad primũ dicẽdum: q proportionabili maxime ei facta sex rerũ administratione semper tale: naturalem quãdam continue inclinationem seruat vt permaneat hmõi: ceu contraxit à principijs. differentia. 19. In hoc tñ latitudo gradualis lata s'm magis reperitur & minus: permanet nãq; tale s'm vnãquãq; ætatem complexione innata semper permutata paulatine: quale ratio non minus oppositum includit q reliquum: cum ætatis cõplexio nil aliud sit q innatæ cõplexionis ex proportione calidi ad humidum pmutatio variata: q si dicat s'm Hip. q relicta consuetudine elongandi facies: reuersa est tandem natura in pristinum facierum: sicut etiam in quã multis. secundo inducitur de consolatione. Dicendum: q aut nõ fuit perfecta transmutatio inducta: vel q cãtum rõne cõtinentis: cũq; aliorum subeant fortis facies longas demum non inducet cõsuetudine cessante. Ad aliud dicendum: q licet sit siccũ pp eius fixionem, & humidi debilem impressionẽ passiui: maxime non possit in ipsum pmutari: vt declaratũ: non tñ aliam quãlibet cõplexionem permutari non cõtingit: immo magis deceptio ita interuenit consequentis. Vnde dicendũ, q partes primę spermaticæ dictæ qñ fue-

D — Lib. de aere & aqua post mediũ

E rint perfecte desiccatæ & induratæ vt in senio: & hoc pp cõplexionis alterationẽ, & humidi cũ calidi deperditione, non pñt humectari & regressio fieri: ceu humores cęteri irregressibiliter in melancholiã conuertunt. dña. 29. Quare alia translatio: membra corporis sicca: quæ vere sunt sicca: dura sunt: & nõ est posse aliquo modorum vt ponat ea humidiora q sunt, sed sufficit custodire ipsa ne velociter exiccentur: & id differẽtia exponet. 112. magis.

Ad aliud quid dicendũ apparuit. Ad aliud dicendũ id fore verũ in cõplexione punctali: & ad alios angusta intra se tñ latitudinẽ nõ paruã potenti recipere: hmõi nãq; extat in tali tempore: in alio aũt variat continue: vt tandẽ sit aliã huic ppinquam aduenire: vnde & si Indus ita cõplexionem sclaui acquireret: aut econuerso nõ moreret, aut infirmaret, non aũt subito (quia natura repentinas nõ tolerat mutationes) id posset contingere: quod in sequenti amplius apparebit differẽtia. Vel dicendum: q est posse permutari cõplexionem: nõ tñ necessariũ omnẽ maxime: cum duplex sit mutatio: vna quidẽ imensa extra terminos quosdam spãles denotatos, vt melancholicus pmutatur in phlegmaticũ vel in aliũ: altera parua: ceu qñ melãcholica: vel alia intra terminos ipsi' amplius suscipit & minus: vnde pma nõ extat necessaria: verum posis qñq; qñ affuerint causæ pmutantes administratæ: vna tñ est permutatio necessaria, sicut quæ in frigidũ tendit & siccũ: ad quam ois tandem pdurans, necessario inclinatur. Ad aliud dicendũ, q per cõplexionẽ intellexit. A. rõnẽ substãtiæ, vel ipsam cũ ea quod indicãt subsequentia. Non. n. ista sensibilia sunt differẽtia qua pmutatur species: sed sunt accidẽtia & pprietates: quarũ expoliatio vt vaporis, coloris, ponderis: vel saltẽ diminutio nõ est posis, quia circa hic rõ non cõstat. i. forma: cõplexio aũt est accidens. dña. 17. Ad aliud dicendũ id esse verũ, nisi aliquid ipediat, aut in his quę sunt inanimata. Inanimatis vero & pprie aia rõnis secus existit: in qbus non est passio & motus à generante: sed aia magis, quæ consuetudine paulatine acquisita põt in mediũ aut contrarium pmutari: inanimata nãq; actiue cõsuetudinẽ nõ recipiunt pprie. Cõplexio aũt de qua sermo inanimato extat aia etiã discretiua: & similiter dicendũ huic cognato. Ad aliud quid dicendũ differentia ostẽsum. 17. aut licet cõplexio non pmutet speciei: causa tñ quæ indiuidui pmutat. Dicendum etiam, q cõplexio nõ est habitus, vel dispositio, sed passio & passibilis qlitas magis. Aut cõcessio q sit habitus vel dispositio ceu caliditas vel frigiditas: cum aliquid in permutato esse dicant magis: & nõ in permutari seu alterari dicendũ: q licet in habitu & dispositione non sit motus per se & primo: est tñ per accidens, ac ex consequenti. Ad aliud dicendum, q nõ notat Gal. impossibilitatem: verũ potius difficultatem. Si enim sic aut tanto tẽpore non possit ventositas excludi à fabis: aliter vel ampliori excludetur tẽpore: id nanq; est difficile, ceu melancholicum vt tactum in sanguineũ permutare, vel tẽperatum. Aut fortassis magis inseritur ventositas fabarum substantiæ, q complexio corpori.

F — G — H

Ad aliud dicendũ, q iam visum fuit: quæ res naturalis & actio potest destrui vita permanente, & quæ non.

Ad aliud dicendum, cum accidentiũ quædam consequantur materiam, vt nigredo ethiopis, quædam vero formam: sicut risibilitas. A. sufficientiæ primo: q mores consequuntur amplius principia formalia: minime vero materialia: cõplexio autem econtra: principia etenim formalia non permutantur omnino nisi post corruptionem. vnde Cõmen. primo de anima. Mẽbra leonis non differunt à membris cerui: nisi, pp ter diuersitatem animę cerui ab anima leonis: & id etiam manifestum est in indiuiduis eiusdem speciei: & ideo diuersi sunt mores. coll'm quoq;. 6. ca. 1. Accidentia, ppria formæ sunt causa multitudinis varietatum, quæ in moralitatibus indiuiduorũ hoium

Cã.6. in medio. — Cõ.53. — In medio.

I hominum cognoſcuntur:eo φ in homine multæ indiuiduorum ſpecies vel cõpoſitionum inueniũtur. Eſt enim vltimum compoſitum in natura:vnde compoſitior cæ-
Colſr. t. c. 17. teris:omnes enim entis gradus in eo ſunt vtcũq; reperti. Et ideo microcoſmus.8.phyſi.recitatur.

DIFFERENTIA. XXIII.

ar. 1. poſt me. Vod duo indiuidua,ſiue plura poſsint ean dem cõplexionem habere oſtendit:quia dif
Auctori tate auer. colli.6.ca. primo. ferẽtia.21.nõ eſt impoſſe credere: φ ſint duo hoies vnius & eiuſdẽ cõplexionis tẽperatæ æqualiter & reliqua. Adhuc prima pmi.
Doctri.3. ca.1. ante medium. Quæcũq; ſpẽs in terra habitabili cõmorantiũ habet cõplexionem ſibi pprĩam. Palin.plures ſunt ſanguinei
Gal.1.cõple.caſ.2. & cholerici:φ plurimæ ſimiliter põt eſſe medicinę calidę vel frigidæ in pma manſione primi gradus aut ſecundi.
Li.3.tex. com.50. 6.poſt pncipium. Itidem:medici ponũt parẽ caliditatẽ in puero & iuuene ſic differẽtibus dispõnibus & tpe. Rurſus.in techni
K & de re.ſa.docet reduci cõplexiones diſtẽperatas ad tẽ peratam:quod nõ perficiet:niſi eius oimodam cõſequat ſimilitudinẽ. Rurſus.ſumat liquor aliquis calidus, & ponat in duobus vaſis,oibus paribus oifariã, in vtroq; ſimilis:vel eadẽ erit caliditas cũ humiditate oino: ita & in cõplexionibus. Eti.Quis calidæ naturę naſcat p.10. annos:poſt alterũ frigidæ:qñ primus ad ſenectutẽ deuenerit frigidam entẽ:alter vero ad iuuentutẽ calidã:ſimilẽ habebunt caliditatẽ in hmõi tranſitu:cum vnius remittat caliditas intenſior,& alterius intendatur remiſsior.

Amplius.quorum cauſæ ſunt eædem vel ſiſes,& effectus,cum hmõi ſint pportionabiles:ſed cauſę & effectus põt eſſe hmõi:vt φ idem ſit ſperma,ſan.mẽſtruus: & in eodẽ loco & aſcendẽte ſimiliter. Palin.Quorũ habitus: actus,& vſr poſtera ſunt eadem,& priora:quia actio facit ſcire formã.hæc aũt inuenta ſunt interdũ & ſiſia. Recitat nanq; Aug.de ciui.dei:φ erant duo gemelli:quorũ
L vnus lætabat,triſtabat,eſuriebat,ſaturabat,ægrotabat, cum hmõi ineſſent alteri,& contra.Cuius cãm quæſitus Hip.ait exiſtere:quia ex eodẽ patre,aluo,ſimili nutrimẽ to & regimine fuerãt pducti & educati.Poſsidonius autem aſtrologus interrogatus rñdit ex idẽtitate ſtellari cõ tingere:cuius rñſionem ſuſtulit Aug.ei quæ Hip. Similiter & Quintilia.gemellos adeo ſimiles pnuntiat: φ vno ægrotante alter infirmabatur:vt medici de ſalute deſperarent vtrorũq;:qui cõſiderantes:cõſilium inierunt deli berantes neutrũ poſſe mortem effugere:niſi alter occide
Albertus. retur:quod eorũ conceſsit genitor. Hiſtori.etiam nono. Viſi ſunt à nobis in germania duo gemelli ita ſimiles:φ nullus noſtrum vnum recognoſcere potuit ab altero:ſed quęcunq; ipſorum vidimus:confuſi fuimus in nomine omnino:eo φ neſciebamus vter eſſet duorum,& loquebantur & cantabant quaſi vna voce:ac ſe tantum inuicẽ diligebant:φ vnus ſine alio diu eſſe non poterat. Igitur
M omnino complexio eadem in duobus reperitur.
Doctri.3. ca.1. ante medium. CVIVS OPPOSITVM ſcribitur primo prima. ita.Omne indiuiduũ debet habere cõplexionẽ ſolũmodo ſibi pprĩã:in qua ei aliud eſt ipoſſe aſſociari. Adhuc Habraam ebenare Aſtrol. quẽ in latinũ ordinaui. Non eſt poſſe vt cõplexio vnius nõ ſit à complexione alterius alia diminutione vel augmento:nõ.n.põt particulariter
pmo tech. Trac.3. duo hoies inueniri æquales in ſuis cõplexionibus, opationibus,& cogitationibus. Palin.Haly.manifeſtum
Cõ.2.in fi. eſt,φ ſanitati cuiuſcũq; corporũ eſt latitudo:quæ eſt pter latitudinẽ eius in alio corpore. Nã ſanitas çexdi eſt alia à ſanitate çambrini:ſed ſanitas eſt cõplexionis effectus: & quorum effectus alteri & diſsimiles,& cauſæ ſunt diſ
In fine. ſimiles.Itidem primo theoricæ ca.6. Cõplexionũ quãti tates corporũ ſcribunt infinitæ:velut ſinnabarũ.i.plum bum vſtũ,ceruſam,atramentũ,& auripigmentũ:ex quo æqualibus partibus cõmiſceas color quidã ex his cõſurgit.Si vero alijs imminutis adaugeas,alij pcreantur colores & alij:& ſic demum diuerſimode cõmiſcẽdo,colo
N rum protendit & in infinitũ generationis diuerſitas: qd' neq; in cõplexionibus aut coloribus cõtingeret: ſi plura
Caſ.1.de ſpẽ in fi. in vnũ coinciderint. Rurſus ſm Porphyriũ. Vnumquodq; indiuiduũ ab alio quibuſdã diſtare ponit: pprietatibus:quas in alio ſit reperire impoſſe:quarum vna erit cõ plexio,cũ ſit quid indiuiduo pprium.Itaq; nunq; plura
Indiuidua duplex. indiuiduorũ eãdem totaliter habebunt complexionem.

PROPTER PRIMVM vero ſciendum:φ indiui
T.c.ff. duũ eſt duplex:pmum vt ſpẽs ſpãliſsima: vnde ſecundo meta. Non eſt poſſe ſcire priuſquã ad indiuidua peruenia
Caſ.3.in la ſocūq. tur.Eſt & aliud vltimũ vt ſingulare ſignatũ:de quo Por phyrius.Indiuiduum eſt quod de vno ſolo pdicat parti culari:vel eſt hoc aliquid in quod eſſentialis nõ deſcẽdit pdicamẽtalis ordinatio:cũ ſit ſubſtantia principalis: à q pdicatio nulla:in pdicamentis. Cuius quidẽ in diuiduationis rõ pbabiliter à Porphy.deſignat ex pprietatibus
ca.de ſp. in pncipio. piudicatis:ipſis nãq; particulare concernit ſignatum:ve rius eſt tñ dicere,vt elicitur ex illo.5.meta. Numero ſunt
O
Tex.c.
idẽ,quorũ materia eſt vna:φ ipſa exiſtẽs ſub certis dimẽ ſionibus ſignatis pncipium ſit indiuiduationis & formę ſuſceptionis. Quot aũt modis dicat ſimilitudo:& quo ſit rerũ differentiũ eadem qlitas exponet dña.116. Atten dendum tñ,φ ſimilitudo duplex eſt: vna quidẽ virtualis vſis,qualis eſt cauſantis pmi intelligentiarũ:& adhuc orbis ad iſta:hmõi nãq; his virtutes & pfectiones impri munt ſuas.Eſt & alia realis contracta: quæ & qdruplex põt exiſtere:ſicut vnũ & idẽ quadrupliciter dicit.dña.3. &.59. Vnitate ac identitate analogiæ,generis,ſpeciei,ac numeri:itaq; vna eſt ſimilitudo analoga:in qua oia con ueniunt viuẽtia:puta in calido & humido:per hęc.n.cõ ſtat vita.dña.21.quibus perfectiora per prius participãt
Ca.24.ſus finem. & actualius:cũ terrę naſcẽs dictum ſit.5.colſm.eſſe calidum potẽtionale.alia vero generis:vt dicat φ oẽs homi
P nes ſunt ad alia tẽperati:in pmo æqualitatis modo iuſtitialis.Homo.n.ita cæteris generatis eſt tẽperatior: nonnulla quidẽ ſpeciei:quod multis euenit modis:cũ cõplexio magis recipiat & minus:& ideo hmõi quidẽ ſimilitudo lata aut anguſta vel media:lata quidẽ ſicut ſanguinei ad ſanguineum:& phlegmatici ad phlegmaticum in vtroq; ſexu:media vero ceu ſanguinei viri ad virũ ſanguineum:& fœmellæ phlegmaticæ ad phlegmaticam. Anguſta ſiquidem vt duo indiuidua non ſolũ ſimilent in his oibus iam tactis:verũ etiam in accidentalibus: ceu in habitudinibus, coloribus, capillis, ſtigmatibus, acti
Ca.6.in bus,& moribus,velut euenit amplius in gemellis. vñ.7. hyſto.gemelli plurimum vt frequenter iã facti ſunt ſimiles.Ex quo aũt hmõi dependeat ſimilitu.dña oſtendet. 37.&.48.vnitas autem ſimilitudinis numeralis eſt certa punctalis qualitas in quantitate ſuſcepta pciſe:quid autẽ ſit complexio differentia.17.viſum fuit.

PROPTER SECVNDVM quidem ſciendũ: φ
Q aliqui imperitiorum ſuperficialiter audientes inductorũ plurima conceſſerunt duorum vel plurium ſimilẽ omni fariam poſſe complexionem habere: quorum defectus tertio & quarto monſtrabitur dicendorum.

PROPTER TERTIVM vero ſciendum,φ duo indiuidua nunq; põt punctaliter eandẽ cõplexionẽ poſ ſidere oifariæ:vt & auctoritates perſuadẽt inductæ: põt tñ ad hãc tm̃ appropinquare vt habitus, actus: & hmõi iudicent ſenſu ſimiles:ſeu idẽ exiſtere,qd' rõnibus aſtruit non paruis:tã ex his quæ antecedũt generationẽ aſſumptis:φ ex his quæ in ipſo fieri cõcurrunt generationis:et
T.c.ff. deinceps.pmo nanq; de aia vnũquodq; videt habere p priam ſpeciem & formã,ſpecies aũt hæc ſubſtãtialis eſt, forma vero ſimilis qlitatẽ denotãs, erit cõplexio:ne ſermo Ar. videatur dictiõe ſuperfluus,aut ſi forma ſeu ſpe cies eſt ppria,& cõplexio illius inſtrumẽtum mox appa rens. Rurſus,cõplexio aut eſt mẽbri ſubſtãtia & factor illius

A illius vt tactum differentia.17.vel aiæ instrumentum. Si quidem substantia: cũ vnius rei vnicum sit esse: & forma erit vnica: & ita vnumquodq; indiuiduorum ꝓpriã habebit cõplexionẽ oino ab alijs differẽtẽ. si vero sit instrumentum aiæ: cum nullũ sit cõplexione ꝓprius: & vnius formę ac agẽtis: vnicum sit pncipale appropriatũ instrumentum: vna ꝓpria cuiusq; erit itidẽ cõplexio. Amp. quorum pncipia & causæ sunt aliæ & aliæ nõ cõuenientes: & inde ꝓcedentia existunt altera. Sed causę cõplexionis sunt tres. vna quidẽ inferior, alia superior, tertia vero media. Inferior quidẽ sperma & menstruũ: quæ non pñt sic idẽtificari: vt oino similes cõsurgãt in diuersis qualitatibus effectus: quia cũ matrix duo habeat receptacula: vel in vnũ totũ concidet sperma: vel dispartiet in ambo, quod plurimũ euenit cũ natura semp quod melius & distinctionẽ intendat: & ideo forma quæ quid diuinũ dicitur. phy.1. separat & distinguit.7.meta. Qñ igit sperma

B fuerit in duabus matricis cõcauitatibus partitũ, sanguinẽ post sex dierũ vel.7.spatium incipiet ad se attrahere. dña.48. sperma vero cõcidẽs in latus dextrũ calidius & vigorosius reddet: ac magis actiuũ: silr & menstruũ: cũ sit calidius & vigorosius sinistro: pp cordis irradiationẽ in cũ pleniorẽ, hepar, fel, & motum, qui est in dextris gestari & fulciri in sinistris: de cã motus aialium. In sinistrũ quoq; cõcurrẽs cõtrarium adipiscet. Adhuc si fuerint in eadẽ concauitate matricis vnus appropinquabit amplius partibus calidis: & alter frigidis sm q; fuerit superius vel inferius, ante vel retro: dextra magis vel sinistra. Superior quidẽ aspectus est cœlestis alius existẽs super latus dextrũ: & alter super sinistrũ matricis: cũ diuersa in orbe çenith possideãt: silr etiam diuersus erit aspectus & influxus cœlestis: si fuerit in eadẽ concauitate: cũ cuilibet loco & locato suus debeat çenith & aspectus: duo aũt corpo-

C ra ipoẽ sit eundẽ locũ occupare: vñ duæ acus quãtũcũq; exiles cõiunctæ habent differẽtẽ çenith & aspectũ in orbe: imo etiã qlibet arena hmõi habet & sydus sm Mercu. hermetẽ seu enoch: qre dicit bene Habraã. Nõ põt vt natiuitas hois vnius assimilet natiuitati alterius tanq; sibi. Non.n. est orbis stãs sm vnũ modũ: nec vnq; erit pũctus horæ: q remoueã ꝓportio quæ fuerit sicut illa. vnde Lucanus. Stant gemini fratres fœcundæ gloria matris. Quos eadẽ varijs genuerũt viscera fatis. Media quidẽ est virtus informatiua intellectus vocata hñs respectum ad cãm inferiorẽ & superiorem: assimilat.n. virtutibus cœlestib⁹: vñ cum ipsa sit alia in hoc & illo: vnũquodq; nãq; requirit ꝓprium efficiẽs & informans: aliam & aliã habebit relationẽ ad cãm superiorẽ & inferiorẽ: aliud silr & aliud expetẽs instrumẽtum in vno & altero: vt calidũ elemẽtale & cœleste: sicut dña declarabit.48. Rursus. locus est vltimus terminus continẽtis imobilis cũ debita distãtia & ꝓportione ad orbem.4.phy si. Sed sicut locus

D est: ita & natura opat.10.ꝓbl. & de inspiratione & respiratione: naturæ materiæ in quo loco sunt tales entes existũt: vñ de lege. natura nostra talis est qlis est regio. Est.n. locus principiũ generationis sm Porphyriũ: quẽadmodum & pater. Et quãtum natura dat de loco, tantũdẽ & de forma. apparẽs quarto cæ. & mun. Sed vnũquodq; habet locũ ꝓprium: cũ.n. dimensiones dimensionibus resistant, plura corpora nõ pñt eundẽ locũ obtinere, itaq; formã & ꝓprietates cõsequẽtes habebit proprias: quæ in alio non poterunt indiuiduo reperiri. Palin. Corpore organiçato virtutæ aiæ pcedentis & cõplexionis, noua tandem superuenit forma vltima cõpletiua: vt aia intellectiua in hoie. secundo de ge. aialiũ. Solus.n. intellectus de foris vltimo aduenit: ad cuius formæ introductionẽ cõsequit noua cõplexio: nõ solũ alia à cõplexione alterius indiuidui: verũ etiam à pexistẽti superuenit diuersa. Materia.n. cũ forma est cã eorũ: quæ fiunt vt accidentiũ ceu mater. physi.1. In istis nãq; formæ intellectiuæ: puta animæ aduẽtu perfecta & vltima existit generatio hois & accidentium cõcursus: tñ id totum in aliud transmutatur in instanti vsq; ad materiã deueniens (vt exprimunt) primam: nullo.n. sensibili remanente fit de generatione & corruptione primo. quid ergo punctalr assimilat tot tãtaq; diuersa. Adhuc cõplexiones & oia corporis: ac consequenter quæ aiæ alterant & permutant natiuitatis hora ex signis plurimis & ꝓprie ascendente: ac eius dño & significatorib⁹ vitæ ptactis. dña.21. Ex quibus geneastici sufficienter indicãt de statura corporis, habitu, colore, & dispõnibus etiam aiæ: sed in eadẽ hora saltẽ arcta, gemelli, de quibus magis est hæsitatũ, nasci nõ pñt: & ꝓprie qñ partus naturalis extiterit. In hora vero quãtumcũq; angusta contingit aspectũ cœli et impressionẽ inde permutari aliter se habentem in priori & posteriori: vt tactum dña.10. In quolibet igit fere puncto variat cõplexio tpe ꝓprie separationis ex vtero: cũ de occulto & opaco ꝓcedat in manifestũ & lucẽ: licet.n. varietas modica

F sit hic: aut minor nõ percipiat: maxime tñ fit in orbe: ceu qñ aqua vasis modicũ mota in quã radius incidat solis, motus apparet in pariete plurimus. Et iõ quia tanta talisq; fit in orbe pmutatio imaginũ fusores certissimã conantur horã effusiõis eligere. Eti. Cõplexio indiuidualis permutatur alicuius per breui. etiam nõ permanẽs tpe in eadem dispõne punctali. vñ.1.aphoris. dico fluens & transmutatũ corpus in instanti: quare vtriq; intensior fiet varietas vnius ad alterũ: & permutatio quãtumcũq; sensus deceptus eos iudicet consimiles fore complexione. Itidem, qũo ex totali diuersitate mistionis graduali & coalteratione cõplexionũ mẽbrorum cõsimiliũ & officialiũ in tertiũ: puta corpus omne poterit in duobus aut pluribus silis vel eadẽ certe cõplexio cõsurgere. Sic itaq; duo indiuidua eandẽ nequeunt cõplexionem certam induere: & si appropinquent satis ei: cõmunem autem vel me-

G diam possunt habere: prout monstrant præarguta.

PROPTER QVARTVM vero. ad pmum dicẽdum q; auer. nõ intendit simplr dicere, q; duo indiuidua possint punctaliter eandẽ cõplexionẽ habere: verũ sensu & apparentia magis: eo q; tot sunt pparationes in materijs fixæ: vt eas p signa cognoscere nequeamus quod euenit pp pparationũ infinitatẽ. dña.21. & in fine prioris. Ad aliud dicendũ, q;. A. loquitur de idẽtitate cõplexionali generis vel speciei late: hic aũt sermo pręcisam & punctalem quærit. Ad aliud & ad aliud dicẽdũ eodẽ modo. In quolibet.n. gradu mansiones extant infinitæ in magis & minus variatę: vt ostẽdet differẽtia.139. Ad aliud quid dicendũ. dña monstrabit.27. Ad aliud dicendũ, q; Gal. docet distẽperatas reducere ad tẽperatas reductione quadã lata: nõ vt reddantur similes certe: verũ potius apparenter & late: cum nequeat medicus ad id

H quod est certum oifariam peruenire: de inge. sa.3.ca.7. Ad aliud dicendũ, q; nõ est simile de liquore liquefacto demum sic distributo & de cõplexione corporis humani: cum hęc ex pluriũ consurgat coalternatione: pluresq; gradus interueniant mistionis (vt tactum) anteq; hois pfecta resultet cõplexio. In quibus similitudinẽ qualitatũ oimodam obseruare fit ipoẽ: nõ aũt ita exurgit natura illius liquoris & esse. aut fortassis etiã variat similitudo certa caliditatis liquoris hac & illac recepti: ꝓpter cœlestes figuras diuersimode imprimẽtes in hoc & illud vasorũ. Ad aliud dicendũ, q; tales cõplexiones non sunt innatæ: sed potius ex quodã tpis concursu vicissim permutato acquisitæ sunt & in diuersis humidis fundatę cũ alteris orbis aspectibus: vnũ nanq; humidorũ siccius est altero. Impoẽ aũt fit duo corpa esse paria in calore: quorum vnũ siccius altero est. colsm.2.ca.1. Ad aliud dicendum, q; causæ nõ sunt similes nisi similitudine qdam lata vt tactũ. similiter & ascẽdẽs sm veritatẽ: nã in quolibet, q. indiuisibili tpis permutat aliter nunc se habens q; prius:

Marginal notes: T.c.81. T.c.49. T.c.41. ꝓble.21. Ca.1. post principiũ. Colli.te. cõm.24. Ca.3. ante medium. T.c.80. Te.cõ.19. & 23. Apho.10 in fine. Versus fi nem. In medio.

I prius: licet sensus et astrologus etiam nequeat discernere. Geophar introductorij tertio pp materiæ indeterminationem ac infinitatem pparationum prodeuntiū ex illa.

Ad aliud dicendū, q̄ pinducta non sunt similia oino & indiuisibiliter: sed satis appropinquare videnẜ: vt & sensus esse diiudicet fere oisariam siẜa. Non.n. tristari & gaudere: famescere & hmōi sunt idiuisibilia penitus: immo grandis repiẜ in his latitudo. Siẜr non dixit quos cōsiderauit gemellos q̄ loquerent et cantarēt simplẜr et vna voce: sed q̄si, subintulit, siẜitudinis denotās latitudinem.

DIFFERENTIA. XXIIII.

Quod cerebrum sit calidū ostendiẜ p Isaac in dictis testantē id naturaliter ca. & hu. Amplius cum homo sit microcosmus: est nāq̧ ad similitudinē ,pductus vniuersi: sed in eo calida sunt superius vt aer & ignis: frigida vero inferius sunt reliqua. cerebrū aūt est superius: quod vero hmōi ē leue, id aūt calido attestaẜ, ceu graue frigido.

K Rursus cerebrum fm Hal. & A. 12. aialium est medulla capitis: ea vero calida. de partibus aialium & alimentorum. 2. Et i. Motus & sensus fiunt à ca. calidū nanq̧ motiuū. secūdo de geñ. aialium. & ,pbl. 13. & secundo de aia. Nihil sine calore sensitiuū. Sed in cerebro multi extant motus, & vehementes actus ab ipso prodeunt cū eo q̄ sensus saltē instrumētaliter pmanet initium. Frigiditas vero spūs impuios reddit, motus, & sensus, & operationes quę fiūt p eos hebetat, cum sit mortificans & paralyticum faciens. Adhuc in cerebro abundāt spiritus calidi, subtiles, mobiles: hi autē ipsum calefaciunt. Palin. Sperma decidiẜ à toto corpore & maxime à cerebro fm Hip. de aere & aqua. et ,pble. 10. qđ significat lęsio ipsius ex coitu imoderato. sperma vero ca. est. proble. quarto cerebrum igitur calidum est.

2. tech. c6. 33. Collẜ cap. 1. 6. & 7. Cap. 7. Cap. 1. ,pble. f. T. c. 130. ,pble. 58. & 4. ,pble. 11. & 15. ,pble. 6. 28. & 31.

L CVIVS OPPOSITVM sentiunt philosophi & medici vniuersi id ponētes frigidū natura: & hu. de ipso enim nullus ambigit alius. Adhuc quod est molle, humidum, subalbū contestaẜ frigido: tale quidē cerebrum. Rursus ois cōplexio membri naturalis siẜis est ei quo nutriẜ. 5. de iuuamentis. ca. 4. & prima primi. sed cerebrū fm magnam nutritionis eius partē alitur phlegmate vt dicunt. Itidem. natura ingeniaẜ ad excessum vniuscuiusq̧ secūdo de partibus. cū igitur cerebrū vehemēter calefiat tum pp spūs calidos lucidos, tum ,ppter eorū motum plurimum: tum ,ppter virtutis motiuæ q̄ sensibilis vtriusq̧: tūq̧ ,ppter fumos calidos ex corde ac ,ppter ex reliquo corpore emissos: oportuit frigiditatē adesse quæ hanc contēperaret acquisitam caliditatem. Igiẜ opus fuit cerebrum frigidum esse, vt eo calidum temperetur.

& 6. & vel. pri. ca. 17. Doc. 3. ca. 2. ante medium.

M PROPTER PRIMVM quidem sciendū q̄ cerebrum est ceu medulla capitis: in supremo corporis sita: tribus seu quatuor ventriculis intercisa duabus meningibus velata, sensus & motus organice initiatiua. vnde tertio theoricæ. Cerebrum cæteris est honorabilius mēbris corporis & excellētius. Est nanq̧ radix & quasi fornax aiæ rōnalis, per quā est aius & discretio sensibusq̧ origo: quare de re. sa. primo. Cerebrū est domus quædā aiæ rōnalis. fm enim operationū manifestationē ipsum est pncipium virtutis aialis et honorabilior corporis pars: fm vero essentiā cor. dña. 38. Ipsum quoq̧ tertia pmi, ca. 2. cōiter sumptum. diuidiẜ in substantiā velatiuā: medullarem & vētres spiritu plenos, ,pprie tñ hic intentū & descriptum cerebrum appellaẜ substātia medullæ similis. Quid aūt sit calidum & frigidū, & quot modis dicatur: monstratū. 15. dña. Sumitur autē nunc calidū & frigidū nō superabūdantia dictū: vt quod elemētorū: sed relatione: nec quod potētia tale: vt corpori occurrētium: verum quod actu. Quod tripẜr cōparaẜ: aut ad tēperatum in genere suo, velut homo diciẜ tēperatus in genere animaliū oium relatione pmo ęqualitatis iustitialis modo, & cutis in genere mēbrorum. Aut in specie: ceu plato diciẜ frigidus respectu sortis tēperati: & Ar. calidus. & cerebrum idem diciẜ calidū vel frigidū relatione ad aliud tēperatū: apparens in techni. vel ad quodcūq̧ contingēs sicut homo cōparatus leoni: & cerebrum siẜr diuersis contingenter cōparatum. pmo theori. Et hic quidē est sermo de cōparatione in genere: nō autē de ea quæ in specie seu ad cōtingens quodcūq̧: cū sic vnum & idē differēter calidum dici possit & frigidū. Petit igitur quæsitū de vera substātia cerebri: & calido & frigido relato actuali fm cōparationem in suo genere habitam cōsiderato: qlis est cutis.

Cap. 11. in pncipio. [illegible] sexta f. lo prin.

N *Collẜ. 1. trac. de corde. T. c. 1. ca. 7. &*

PROPTER SECVNDVM vero sciēdū q̄ Isaac solus ausus est, pnuntiare cerebrum ca. inquiens. Quāuis cerebrū sit naturaliter calidū & hu. quia ex generibus est pinguedinum & medullarū: accidētaliter tñ est frigidum pp aerē multū frigidū caput percutientē, ac paucitatē carnis & pinguedinis sup caput existentē. Vnde quidā arbitrati sunt cerebrum naturaliter esse frigidū dicētes id esse tanq̄ phlegma grossum & viscosum. Et firmantes hoc ex actionibus & passionibus suis: eo q̄ inquiunt se inuenire q̄ aggrauat stomachum in digestione durū, & q̄ appetitum debilitat, qui putant suā intentionem cōfirmare sermone Gal. alimentorū tertio dicentis. Qñ vis mouere vomitum da post cibū cerebrum: quod etiā ex actionib⁹ naturæ ita confirmāt. Cerebrū est sensus & motus fundamentum, quare frigidū monstraẜ fore ac humidū. Si. n. foret calidū dicunt cum motus eius sit frequētissimus calefaceret id & incenderet: animalq̧ periret. Ab Isaac dupliciter siquidē ea falsificantur. & rōnabiliter & artificialiter. Primo quidē: quia licet cerebrū stomacho inferat pdicta nocumēta nō ex frigiditate id operaẜ: sed potius ex humiditate pingui viscosa: ita quidem interpretaẜ sermonē Gal. nam aqua frigida existēs appetitū augumentat: quem vinū calidum minuit. cibū etiam depellit deorsum sicut aer: & calidum sursum adducit. Ratione vero ostendiẜ. quia Ar. in libro de naturis aialium. Cerebrū cum fundamentū sit sensuum & motuū: ipsi aūt ex virtute caloris naturalis sunt: ipoẜe sit illud esse frigidum: quia frigiditas humiditatem naturaliter claudit & ingrossat, sensum soporat, & motui repugnat. Itidem. si cerebrū esset frigidum, auferretur memoria, phantasia, & rō homini, cum hęc impossibile sit cum frigiditate fore. quod ostēdit phlegma qñ cerebro dominaẜ, mollescit memoria: tardaẜ discretio, ac inordinaẜ ratio. Ex verbis itaq̧ Ar. bene pōt intelligi q̄ cerebrum sit ca. & hu. temperate. natura tñ studuit accidentaliter eidē frigiditatem pstare. ne sæpissimus illud incēdat motus. In dictis vero particularibus quidam arbitrati sunt cerebrū esse accidētaliter calidum. Sed Ar. in lib. aialium dixit calidū esse naturaliter & frigidum accidentaliter. dicimus ergo cerebrum naturaliter esse calidū, & accidentaliter frigidum. hic itaq̧ est sermo Isaac breuiter aggregatus. Sed q̄ positio Isaac stare nō possit tertio dicendorū apparebit: cuius etiam nō valent motiua. Non. n. cerebrū est de genere pinguedinis & medullæ ,pprie, cum ipsum dicaẜ medulla æquiuoce & pinguedo. colẜt. 2. quod & de partibus apparet aialium. & cōplexionū secundis. Genus autem vniuoce fere de sub eo pdicaẜ contentis: neq̧ etiā aer habitatus tm̄ potest infrigidare cerebrū, quin spūs & motus ipsius cum fumis calidis id continue petentibus, non magis calefaciant. cum hic non sit frigidius oino cerebri cōplexione: ,ppter quod amplius habet dicere cerebrum accidētaliter calidū, q̄ frigidum. Neq̧ pinguedo est calefaciens & maxime superflua: licet naturaliter sit ca. verū magis infrigidans, vnde corpora pinguiora, & mēbra, frigida & frigescentia extāt. Neq̧ multū recedūt à recto: qui cerebrum phlegmati adaptant cū ei ,pportionei valde. veritas etiam est cerebrū non solum humiditate viscosa reddi duræ digōnis; sed etiā frigiditate cū ipsa pficiaẜ

Vt in a O Cap. 7. P Vt in up Q Cap. 8. in medio. Cap. 1. p⁹ medi

caliditate

A caliditate & humiditate. Quod aũt hi inducebãt ex Ga. certum est q̃ nõ multum eo firmant quod intendunt: sed quod fulciunt ex actionibus naturæ & fundamento sensus & motus Isaac quasi eius oblitus nõ ĩpugnat, aut fortassis ignorauit. Quod vero ĩponit Aṽe. falsum extat, cũ ipse oppositum affirmet vt apparebit ex dicendis. Neq; etiã cerebrum sic est frigidũ, q̃ calorẽ nõ habeat sufficientem sensui, motui, memoriæ, phantasiæ, & rõni, & quia non tñ idest frigidũ verũ etiam calidũ: sed cordis, & hepatis sic ꝓnuntiaẽ cõparatione. prima primi. Sunt & in ipso sp̃us, qui horũ sunt instrumẽta actuũ calidi & mobiles existentes valde. Neq; etiam cõparat cerebrũ ad cutẽ, quæ est regula & mẽsura cõplexionis partium oĩum: aut falsum dicit aperte si hoc iudicat illa calidius. Male itaq; ex verbis Aṽe. põt audiri cerebrum calidũ & hu. tẽperate, verũ frigidum magis, neq; natura studuit cerebro solũ ꝓstare accidẽtaliter frigiditatẽ, sed etiã (vt tactũ) caliditatem. Quinto tñ febrium simpl'r frigidũ sentit & humidũ ita. Membra sentiunt materiã eis silem vnde eã trahunt, sicut cerebrũ quod frigidũ est & hu. sic itaq; sermo Isaac vanus existit, quod forte nõ parũ ex Cõstantino monacho euenit trãsferẽte. Quidã vero volẽtes Isaac defendere exponẽtes q̃ qñ dicit cerebrũ fore calidũ naturaliter et humidũ dupl'r posse intelligi. Vno quidẽ modo ꝑ cõparationem ad cutẽ, vt cerebrum dicaẽ calidius cute, quod falsum aperte. Aut q̃ dicaẽ calidũ in sui creatione cõparatiue ad id quod eius expostulat actus, & ita inquiũt id natura calidũ fore. hoc. n. mẽbrũ plus habuit in sua creatione de caliditate q̃ eius expetat actio: quod factum est, quia hic acri exponebaẽ frigido. Si. n. foret tectum sicut alia intrinseca, nõ sibi ꝓstasset tñ caloris natura. Contra quos ceu aduersus Isaac est ꝓcedendum. Ipse nãq; intellectum habuit cauillosum sophisticũ. Modus etenim quẽ vult cõparationis extraneus est valde, quare Theophilus ipsum magnum medicum appellat sophistam.

C PROPTER TERTIVM quidem sciendũ. primitus veritas exprimaẽ quæsiti. Deinde quæ duarũ q̃litatũ frigiditas vel humiditas sit ꝓprior cerebro ostẽdaẽ, cum vnicuiq; elementorũ ac elemẽtatorũ excedẽtis cõplexionis & cõpositę insit vna q̃litatum ꝑ prius, altera vero ꝑ posterius. d̃ria. 12. Propter huius p̃mum sciendũ q̃ cerebrum frigidũ est, quod & oẽs testanẽ cum medicis pħi. vnde. 2. de partibus. Cerebrũ est frigidissimũ earũ quę in corpore partiũ. & in de somno & vigi. p̃mo. Quę in corpore oĩum frigidissimũ cerebrũ non habẽtibus quæ huic æquiualeat pars, quod verũ q̃tum ad mẽbra p̃ncipalia, cũ plurima ponãt medici eo frigidiora vt ossa, cartilagines, ligamẽta, pãniculos & chordas, aut ꝑ modum decisionis supfluitatum frigidarũ s̃m quosdã ab ipso, verum nãq; si iuste cõplexionẽ cerebri cõsideremus, ꝓut ex q̃litatibus resultat elemẽtorũ, frigidũ existit & nõ ex accidẽte attẽdendo illius, vt Isaac naturã. Quod ostẽdiẽ argumentis, q̃m illud quod est insanguineũ & siccissimũ frigidũ extat. tanto. n. pars participat calore, quãto & sanguine. cõplexionũ p̃mo. Tale quidẽ est cerebrum. vnde secũdo de partibus. Cerebrũ maxime humidorum exanque quæ in corpore oĩum, neq;. n. aliq̃d sanguinis habet in ipso, & siccissimum est, in eo nãq; nõ est vena magna neq; parua p̃mo histo. Amplius cõplexio resultat in totum ex coalteratiõe particulariũ cõplexionum vniuscuiusq; simplicis & cõpositi, & p̃cipue p̃ncipaliũ. p̃ma primi, & Haly. sed hæc resultare nõ poterit si cerebrũ ponatur ca. cũ deficiat frigidũ alioꝝ calido cõtrapositũ, & iõ ibidẽ frigidorum sicut cerebrũ, calidorum vt cor, humidorum velut hepar, siccorũ vt ossa. Eti. quod opponiẽ mẽbro calidissimo, vt id cõtẽperet est frigidũ. hmõi q̃dẽ est cerebrũ. vnde secũdo de partibus. Aduersus cordis locum & eã quæ in ipso caliditatẽ dedit cerebrũ natura, & hmõi gratia existit hæc particula aialibus naturã habẽs

E cõmunem aquæ & terræ, ꝑꝑ quod sanguinẽ habẽtia cerebrum habent oĩa. vñ tardos & hebetes est inuenire cerebrũ grande habẽtes supflue, ac exstaticos insanos qui paruum cũ nõ possint ꝑfecte cordis refrenare calorem. Rursus actus cerebri sunt sensitiui ac motiui, hi aũt frigido egẽt & humido. sensitiui nãq; ꝑficiunẽ receptiõe, quæ indiget humido, & retẽtione quæ frigido. motiui etiã frigido, cũ motus oĩs innitaẽ quiescenti. de cã motus aialiũ, quod frigido cõpleẽ. Silr s̃m Aṽe. et Gaẽ. cerebrũ somnũ inducit. hic aũt ꝑficiẽ frigido & humido. Adhuc ortũ attestaẽ p̃ncipali à quo decidiẽ & cõtra. in secũdo techni. vñ Sene. tertio naturaliũ q̃onum. Pabuli sapor apparet in lacte, & vini vis extat in aceto. nulla. n. est res quæ nõ eius quo nasciẽ notã reddat, sed oculus aqueus frigidus s̃m Aṽe. nerui, panniculi & nucha iuxta medicos frigidi entes oriunẽ à cerebro. Amplius vnũquodq; tẽperatorum lædiẽ à silibus suæ crasis, iuuaẽ vero à cõtrarijs moderato vsu. in secũdo techni, sed cerebrum est hmõi. lędiẽ nanq; à frigidis maxĩe. Incurrit. n. epilepsiã, apoplexiam, subeth & talia. Iuuatur vero à calidis vt odoribus castorei, stœcados, costi, & talium, itaq; cerebrum frigidũ cuti cõparatũ, quæ mẽbrorũ extat mẽsura. Propter hmõi quidẽ secũdum videẽ q̃ ꝓprior q̃litas cerebri sit humidũ. per Gaẽ. cõplexionum p̃mo. & alios ponẽtes cerebrum amplius appropinquare cuti in gradu frigiditatis q̃ humiditatis, magis. n. hoc eleuat. Itidẽ. tactus ꝑcipit maiorem humiditatẽ q̃ in ipso frigiditatẽ. In cõtrariũ dictũ est ꝑ Aṽe. cerebrũ frigidissimũ corporis mẽbrorum fore omniũ. Rursus ꝑ. A. frigidorũ sicut cerebrũ, humidoꝝ velut hepar. Dicendũ, q̃ naturalis complexio cerebri frigida est & hu. vñ Haly. Cõplexio naturalis est vt sint caliditas & sicci. pauciores q̃ frigiditas & hu. s. vt ipsæ sint in eo augumentatæ parũ, quæ cõplexio cerebri diciẽ æqualis. Præeminẽtẽ vero ipsius q̃litatẽ simpl'r quidã asserunt humiditatẽ, & r̃ndẽt Aṽe. q̃ cerebrum est frigidius alijs mẽbris oĩbus q̃tum ad effectũ. plures. n. supfluitates ab eo frigidæ deciduñẽ q̃ ab aliquo mẽbrorũ corporis, nõ aũt q̃tum ad essentiã. Et iste quidẽ sermo est deauratiũ, sicut plurimus aliorũ fructus nocte legẽtiũ nõ raro, & iõ peponas vna colligũt & acerbos. Contra quos in hmõi dictũ d̃ria. 13. & 16. Ceu. n. quid se habet ad esse & ad operationẽ silr. Dico itaq; q̃ ꝓprior q̃litas cerebri est frigiditas, cũ cerebrum vt phlegma ascribaẽ aquæ frigidorũ p̃mo d̃ria. 12. q̃d'. A. videẽ in ꝓhabitis sensisse.

Sed vt dissolutio appareat inductorũ dicendũ q̃ humiditas est duplex ceu ostẽsum d̃ria. 12. Vna quidẽ essentialis, vt quæ aeris, q̃lis illa hepatis. vñ Haly. Hepar est fons & origo humiditatis totius corporis, sicut cor caloris est, & altera q̃si accidẽtalis acquisita vt aquæ, cui proportionaẽ quæ cerebri. Ipsum. n. radix est & minera humiditatum aquosarũ quã tetigit prius. A. ipsumq; tact' cõprehẽdit amplius frigiditate, vapores nanq; calidi, & fumi petẽtes cerebrum infrigidanẽ sub eo, & si plurimis id sit partibus calidius, quia tñ eius est remissum calidũ, frigidũ extat cõparatione illoꝝ ascẽdẽtium, ita vt patiaẽ eos sub se infrigidari & coagulari, & tandẽ fluere liquiditate, ceu cacumẽ termæ calidũ adhuc ens infrigidat & coagulat vapores calidiores, & ad id peruenientes. Haly. ceu & vapores ostendunt delati s̃m aeris interstitiũ. partiũ secũdo. Itaq; accidẽte cõtingit q̃ sic humidũ iudiceẽ.

Nosce etiam hmõi gratia q̃ cordis cõpl'o, materialis quã sumpsit ex miscibiliũ mistiõe frigida, extat & sicca, & iõ fortis extat texturæ ac cõpactæ, ita vt igni viderim in cõbustis ꝑ cæteris corporis partibus resistere, ad quod ẽt humidũ coadiuuat tũc cõculcatũ in id ipsum q̃d'oportuit, vt obstaret motibus & ꝑcussionibus & calorib', ꝑꝑ quod sup id sita fuit pinguedo quædã, æquoca tñ, eliq; ipsum duræ digõnis, delationis, & melancholici magis alimẽti. Fortassis aũt est vehemẽter calida ad siccitatem quãdam

Marginal notes (left): Doct. 3. c. ante me dium. — In prin. li. de vrinis. — Cap. 7. in princi. — A6 mediũ — Ca. vltio. & secũdo. — Cap. 3. — Ca. 14. in medio — Ca. 16. p' princi. — Doctri. 3. Ca. p̃mo — ꝑ. techn. tra. 1. cõ. 2. — Cap. 9. in me.

Marginal notes (right): 2. de ptib'. Ca. 7. post me. — Te. cõ. 37. in fine. — 2. de ptib' cap. 10. iq medium. — T. cõ. 59. — Cap. vltio in fine. — 2. techni cõ. 44. — 2. techni trac. de hepate cõ. 3. — 1. techni cõ. 43. i fi. — Cap. 7. in me.

I quandam propter calorem spiritus & motum declinãs, licet eã sanguis contẽperet. Est nãq; oium aialis particularum sanguinissimum simul & calidissimum, Cor. n. parum deficit à siccitate seu duritie cutis. Hepar aũt multum. cõplexionũ. p̃mo. ca. vltimo. quod tactũ dña. 21. secũdo tñ colľ3. Et si cor est siccũ, vt dicunt medici, videtur mihi q; est declinans ad humiditatem pp spiritũ existẽtem in eo, et est generatũ ex sanguine arteriarũ solum: hepar vero ex menstruo. tertio theoricæ. Et sciendum q; in hepate & cerebro nõ est calor qui sit pprius in eorũ esse, nisi calor partium cõsimiliũ: imo calor cũ quo suas operanť operationes de necessitate ipsis transmittiť à corde, qui est eis sicut forma. sed calor qui est in ipsis proprie est eis sicut materia, colľet quarto. ac etiã de pulsuũ iuuamento. Hepar vero post cor sanguificũ viscerum maxime. de partibus tertio. ẽm quidem materiã ens calidũ & hu. cũ san. extet coagulatus, & formã siľr, quod eius denotat actus. Est tñ amplius calidũ q̃ hu. plus nãq; acute in gradu caliditatis elongať q̃ humiditatis, cũ non solũ generet sanguinẽ sui calore, sed etiam alia calida & sicca. Forma siľr vitę stat amplius in calido q̃ i humido. Nec est fons & origo corporis totius humiditatis, quia sit magis humidũ q̃ calidum, sed pro tanto id diciť inesse ipsi, quia cor calidius eo, fons est & origo caliditatis omnis.

Cap. 3. in fine.

Cap. 34. in medio. Cap. 2. 3ᵃ pncipiũ. Colľr post principiũ. ca. 12. post medium.

K

PROPTER QVARTVM vero. ad p̃mum quid dicendũ apparuit. Ad aliud dicendũ q; minoris mundi est similitudo aliq̃ ad maiorẽ & nõ multimoda. Quęlibet enim siľtudo non quatuor ẽm puer. gradiť pedibus: neq; superior in vniuerso sunt q̃lia vt calida, sed corpora q̃litate carentia vt orbes, neq; omne leue petit sursum, aut graue deorsum, sed q; mouet à generante. 8. phy. & 4. cæ. & mun. apparens, nõ aũt quod ab aia. Cum aliq̃n sit q; graue agiteť sursum, leue vero deorsum, vt ostẽdunt cholerę. p̃ma primi. Ad aliud dicendũ, vt visum q; cerebrũ diciť medulla vel pinguedo, ęquoce aut metaphorice. Ad aliud dicendũ, q; motus & actus cerebri pficiũtur calido multũ, & q; in cerebro per se aut in spiritibus eius, vt. d. tm̃ extat calidũ qđ eius põt motibus sufficere.

Ad aliud dicendũ, q; hic q̃riť cõplexio ppria cerebri, & nõ acquisita ex spiritib⁹ nõ innatis aut motu vel aliĳs.

Ad aliud dicẽdum, q; spma de se frigidũ existit, cũ sit superfluitas, nisi cõciteť motu & mẽbrorũ afficiať calorib⁹ primitiuorũ. vñ pbľ. 4. Genitura frigida est & humida, aut magis debilitať coitu cerebrũ q̃ aliud mẽbrorũ, quia debilis est cõpaginis ac cõplexionis imbecillioris vt frigidæ & humidæ ex vilioribus consitæ qualitatibus.

L

Colľr tex. cõ 17. Colľr. t. c. 22. & 25. Doctri. 4. ca. 1. circa medium. Ar. 2. in me.

pbľ. vltio.

DIFFERENTIA. XXV.

Vod nucha sit cerebro minus frigida ostenditur, quia illud est minus frigidũ quod frigidioris remittit frigiditatẽ, velut tepidum se habet ad frigidũ. talis aũt nucha extat ad cerebrũ. vnde secundo de partibus, pptерea continua est spinalis medulla cerebro, vt ipsum calefaciat, q̃a natura semp ingeniať ad vniuscuiusq; excessum. Auxiliũ. n. cõtrarĳ apponit, vt æquet alterius excessum ad alterum. vnde. A. Et putant aliqui nuchã cũ cerebro continuari, & ideo sit eorũ vna natura: sed in hoc errant quia medulla cerebri est frigida & spinalis medulla calida, & significat sup hoc sua pinguedo: sed nucha cõplexionem hanc à corde acquisiuit. Eti. Quod est frigidius oium particularũ corporis est frigidius nucha, tale est dictum cerebrũ esse. dña priori. Rursus. quod est calidũ est cerebro minus frigidũ, cũ frigidũ sit positũ prius. sed ea est nucha, quia est medulla. vñ interiorũ. 5. huic, pprie substantiæ nomẽ medulla, & alimentorũ. 3. bene nominatur medulla. Hæc aũt ẽm naturã calida. secũdo de partibus, cui & attestanť cũcti. Palin. Quod mẽbro calido appropinquat est calidũ, sed nucha fere p omne, magis cordi appropinquat quã cerebro, & arteriæ magnę plus

M Cap. 7. in principio.

17. aialiũ. Cap. 6. añ medium.

Cap. 4. in pncipio. Cap. 9. Cap. 7. in principio.

N

pertranseunt per dorsum, in qua copia spirituũ continetur, & sanguis vitalis: vnumquodq; aũt calidius reddiť, quãto plus vicinať calori. Adhuc muscillagines frigidę non reperiunť circa ipsam, neq; reumatũ discursus frigidorũ, velut circa cerebrũ. hm̃oi aũt frigiditate accidunt, pp quod nucha minus cerebro participat frigiditate.

CVIVS OPPOSITVM sapiunt. G. Haľ. & A.

Palin. Sicut est in ortis ab aliĳs principalibus, ita pportionabiliter erit in his quæ à cerebro, sed arteriæ venæ ac seminaria vasa orta a corde, hepate, & testiculis sunt minus calida illis. nucha vero nascitur à cerebro & sibi extat continua. Rursus. pars anterior est minus frigida posteriori, cum rarporior extet, quod ostendit pilus & situs calidi cordis. In anteriorib⁹. n. iacet. tertio de partibus. & per descensum ab ipso pars frigidior, grauior & ipura eius magis est nata descendere, cuius etiã frigiditatem eius transitus p ossa manifestat. cerebrũ aũt locať magis in priori parte, & nucha in posteriori. Palin. quod locatur in opposito membri calidioris ab illo calefactũ, eius remittitur frigiditas, sed cerebrum frigidum locatur in cordis opposito cæteris calidiori, propter q; nucha plus cerebro extat frigida ergo.

Ca. 4. post pncipiũ & in medio.

O

PROPTER PRIMVM quidẽ sciẽdũ est q; nucha est nuncius & vicarius cerebri in cursu dorsi. tertia p̃mi. & secundo theoricæ tanq̃ cerebrũ, lateraliter nãq; oriuntur ab ea nerui nõ potentes cõuenienter à cerebro nasci. prima primi. Est aũtẽ nucha dictio græca transumpta à nothos quod est dorsum, vel spina quæ etiã spinalis dicitur medulla. vnde quinto interiorũ dictum est. quod nominatur pprie medulla cui determinationis gratia addita est dorsalis, sicut & collaris, & lũbaris, demumq; oẽs eam simpliciter assuecuerunt dorsalem nominare, quæ demittitur à cerebro per dorsi spõdilos vsq; ad anũ. Est. n. velut clauis ligans spondilia. colľ3 secũdo quare de partibus secundo. sola indiget colligatione pp distinctiões. pro ligamento. n. facta est viscosa, & neruosa vt habeat tensionẽ. vñ Aui. Medulla licet sit fundamentũ neruorum, valet tñ ad aliud. Est. n. tanq̃ cõtinuatiuũ ligamẽ spondiliũ, & ipsa quidẽ minus mollis est cerebro, & maxime in extremo quo ad caudale. Quantum. n. plus distat à cerebro, tanto magis induratur. tertio alimentorũ. eaq; duobus sicut cerebrũ tegitur pãniculis. quid autẽ sit cerebrũ, dña ostensum priori. quid vero frigidũ. 15. & sumitur pro actuali respectiuo. & quia quæsitum cõparationẽ importat, canon obseruandus eiusdem dña. 27.

Tract. 1. cap. 2. Doct. 5. 1. c. 6. ca. 4. i p̃.

P

Cap. 11. Cap. 6. 12. aialiũ ca. 6. ante medium.

Cap. 9.

PROPTER SECVNDVM quidem sciẽdum q; Ariz. loco præinducto videtur nucham sentire nõ solum cerebro frigidã minus, verum calidam fore, ac de natura vtcunq; medullæ ossis. primo vero cõplexionum diciť humidius & calidius seu minus frigidum esse cerebrum spinali, pter hoc & mollius. siľr primo theoricæ ac prima p̃mi. in cathalogo frigidorum remissioris ea cerebrum locatur frigiditatis, & quod prius poniť magis est tale, cum amplius distet acutis tẽperamento, sed in humiditate notať ecõtra, q̃a p̃mo est cerebrum postea nucha. Ga. autẽ p̃mo cõplexionum. gradum eorum in frigiditate non explicat, sed in humiditate solum inquiens. Spinalis medulla est frigidior cute, ac carne humidior, & hac magis cerebrum est humidius. tertio quoq; alimentorum poniť eãdem cum cerebro habere cõplexionẽ. Est nãq; homogenea cerebro & eiusdẽ naturę cum ipso, vñ in dictis particularib⁹ spinalis medulla ad cõponẽ medullæ ossium frigida iã & humidissima sicut cerebrum, loquunť tñ de cõplexione potẽtionali isti duo in his locis. sed colľ3 secũdo. vbi de ei⁹ natura pnunciať actuali inquit. Quẽadmodum diximus de cerebro siľr & de nucha, & q; natura medullę de natura est cerebri frigidissima & humidissima & iuuamẽta eorum sunt eadẽ. Tenuit. n. q. medium iter Ariz. & Ga. Sic igiť quidã senserunt eã cerebro minus frigidam. Aliĳ

Q

Ca. vlti. in. fine. Ca. 9. post medium. Doctri. 3.

cap. 1. circa medium.

Cap. 9.

ca. 7. post medium.

A gidam. Alij vero frigidiorem: tertio vero vnam naturã cõfusam pstarunt vtrisq;: eo φ cõplexionẽ cerebri & nuchæ attedunt materialẽ magis ex mistione consurgẽtem elementorũ à qua extat ad alterum: aut eã tanquã cõmunẽ inspexerunt valde. vel Auer. breuis. Cupiens quoq; qñq; & ipse Aß. cæteris associari distinxi φ nucha & cerebrum poterãt dupliciter cõsiderari: aut, put talia cõsurrexerunt ab elemẽtis: & sic nucha minus est cerebro frigida: vel fm φ aliquo calefaciẽte sunt affecta, vt spiritu seu nutrimento vel alio: & ita cerebro amplius ipsa frigida. Quod & quidã suscipientes voluerunt cõplexione innata id & acquisita diuersificare, ponẽtes dorsalem medullam minus frigidã cerebro rõne cõplexionis innatæ. cerebrum vero rõne cõplexionis acquisitæ ex vaporibus & fumis illi demãdatis. Sed id stare non potest: cũ mẽbra hic naturam eorum actualẽ sortiant, non fm φ quid sunt materiale, pductum ex elementis. ita nãq; cõplexio

B attendit potẽtionalis, verũ prout forma, virtus, & calor sibi inditi continent in eisdem. quodlibet. n. mẽbrũ sicut & totũ aial habet spiritũ cõplantatũ quo põt esse velut virtutis instrumẽtum: alioquin cor poneret frigidę et siccæ naturæ: differẽtia priori. quod tñ formaliter calidius est cunctis. Eti. Cerebrum magis debet dici frigidũ ex cõplexione acquisita φ innata: quod ostẽdunt reumata & alia frigida vaporibus & fumis infrigiditatis sub eo. Adhuc simili modo dicet quis φ nucha esset frigidior cerebro ex cõplone acqsita ex loco frigido, ossuoso, ligamẽtali, intranspirabili, et cordis distãtia saltẽ virtualiter.

PROPTER TERTIVM vero sciendũ φ nucha simplr superstat cerebro in frigiditate vnius numeri fm trinos inductos si certius ipsius aduertat natura: minus enim calore participat aiæ: quod ostendit. quia illud est minus frigidũ quod plus afficit virtute ac spiritu. id autẽ

C est cerebrum & nõ nucha: cũ sit pncipium saltẽ manifestatiuæ virtutis aialis & formarũ. Amp. quod locat in opposito mẽbri calidioris ab illo calefactũ ipsius remittit frigiditas: sed cerebrũ locat in cordis opposito cæteris calidioris: vt se cõtẽperent vna: vt demum sensit Aß. de partibus. et Auer. sifr colls secũdis. Eti. Motus pficit à calido: ipsum nanq; motiuũ est differentia priori. quies aũt per se frigido: sed intensior: multiplicior. & difformalior motus puenit à cerebro φ à nucha: cũ etiam ipsa cerebro moueat. est. n. mouẽs nõ motũ de motibus ligdis. Adhuc nerui sensitiui plurimũ oriuntur à cerebro, & motiui à nucha: his sensitiui sunt minus frigidi propinquiores cuti, cũ ortum vt multũ attestet origini, & factũ patienti. Rursus. Id mẽbrum est frigidum, à quo plurimum rigores incipiunt, & frigora, & in frigidis, pprie vt mulieribus fm veterẽ: sed ea pars est posterior in qua locatur nucha, & nõ superior & anterior in qua cerebrum: propter quæ nucha cerebro erit frigidior.

D PROPTER QVARTVM vero. ad pmum dicẽdum φ nucha ceu ostẽsum: formaliter nõ est cerebro minus frigida: sed magis: neq; eius officiũ inest cerebri frigiditatem cõtẽperare: sed potius cordis ipsius vt dictum. Propter seriẽ vero. A. inductã sciendũ φ ipsa & ea quæ Aß. vident superficietenus sonare ibidẽ. φ medulla spinalis nõ sit cerebro cõtinua: & ideo exponat Aß. quidẽ taliter: multis videt cerebrũ medulla esse & pncipium medullę: quia videt & est supple spinalis medulla continua ipsi. s. cerebro: sed est totũ cõtrariũ ipsi. videlicet. cerebro fm naturam. i. cõplexionẽ. vt est dicere φ ipsum supple sit medulla & pncipiũ eius: qa cerebrũ frigidissimũ &c. & φ ita sit apparet: quia mox subdit. ppter quod & continua quæ spinalis cerebro est. Et sifr exponat quę. A. ita vt errant ad id quod est esse vnã naturã cerebri & nuchę referatur, & nõ ad id quod est continuari. Ad aliud gd dicendũ anteriori apparuit dria. Ad aliud dicendũ: φ non est nucha medulla pprie: & si Aß. vtcũq; id videat innuere: qm quæ in ossibus alijs calida & humida: sed æquiuoce magis. vnde colls secundo. Nomen medullæ dicit æquiuoce de medulla ossis & ea quæ est in olla capitis. i. substãtia cerebri. Et nõ vocamus eã medullã nisi qa sic à vulgo noiatur. natura. n. nuchæ: vt dictũ est: de natura extat cerebri. vnde Aggregator. Medulla reperta in ossibus est vere medulla: & reperit medulla alia in spina li: & est nucha quæ est durior & siccior medullis ossium.

E

Caß. 8. in me.

Sed cõtra. medulla quæ est in ossibus superfluitas fm Auer. penitus existit: & est substãtia tẽperata. de distẽperantia vero inæquali: & prima primi. ossis ponit nutrimentum. Dicendũ φ. 12. aialium Aui. asserit superfluitas nutrimẽti ossis exterius & per expressionẽ interius facta nutrimentũ simpliciter ibi. Dicere aũt φ sit simpliciter superfluitas vt sonat Auer. sermo nõ est rectũ, pprie nisi cerebro aut nuchæ comparet fortassis quæ neq; nutriunt, neq; sunt superflua sed necessaria. Sed euenit circa id hæsitare cũ dictum sit nucham, pprie dici medullã fm Gal. Iuxta vero Auer. æquiuoce. Dicendũ φ, pprie nõ

F

suit appositum relatione ad veram medullã quę ossium extat: sed cõparatione ad quod tandẽ dicta est dorsalis. Quòd autẽ certe nõ sit dictũ: sed metaphora. alimentorum habet tertio. quia spina ab his quæ fm spinã ossibus cõtinetur cõsimilis ens fm colorẽ medullæ. ppter hoc medullam nominãt ipsam: sic & cerebrũ ipsum nominant quidã eodem modo. Ad aliud dicendũ: φ licet nucha cordi appropinquet alicubi: & amplius arteriæ aortæ fm situm: nõ tñ fm virtutem vt cerebrum: cũ tanq; corporis omnis extet caminus: calores & fumos ipsius suscipiẽs vniuersos. fm etiam positionem cerebrum propinquius cordi est, φ nuchæ in partiũ plurimo. Ad aliud dicendum, φ mucilagines & reumata plus in cerebro φ in nucha superabundant: non quidem essentialiter: verũ per accidens magis contingit differẽtia ostẽsum prçeũti.

Caß. 9.

G

Quæsita circa res annexas.

DIFFERENTIA. XXVI.

Quod puer sit iuuene tẽperatior seu propinquior certe ostendit æqualitati: quia. 6. de re. sa. optimã crasim habet corpus fm puerorum ętatem. alie vero omnes deteriores hac sunt. Eti. Apho. tertio Aetas puerorũ est optima ætatũ: pportionatur nãq; veri, quod est tẽperatum: vnde in eo degunt optime. Amp. ille tẽperatior est, cuius calor est & suauis & gratus tactui: plusq; participans substantia calidi coinnati: quæ est eucrata: eo cuius est mordax et anxiabilis, minusq; illa participãs. hic aũt est puer: alter vero iuuenis. apho. pma. Itidẽ. Quod est siccius, non est tẽperatius. sed hmõi est corpus iuuenis respectu pueri. vnde pmo de reg. sa. Semper à pma generatione omne aial quotidie fit siccius. plus autẽ iuuenis, p cessit puero ab ista. Eti. Proportionat puer aeri: iuuenis autẽ igni. aer autem ad ignem est tẽperatus: cæteris. n. elementorũ qualitates minus habet sensibiles. Quod aũt tẽperatũ est, sentitur minus apparens pma pmi. Palin. Quod valet in plura, fortius extat: & quod tale tempera tius est virtutis enim fortitudo sequit fm Haly. complexionis tẽperamentum, sicut debilitas malitiã cõplexionis. pma tertij. Talis quidẽ est puer: cum suam possit radicem saluare, & sibi augmentũ pstare. pma primi. licet iuuenis in primũ possit: non tñ in alterũ. caret. n. augmẽtatiua, quæ puero inexistit: potestq; ipse iuuene in actum coitus crebriorẽ, est & pfectioris digestionis illo: cum illa calido pficiatur & humido. qlis quidẽ est is, cum iuuenis iam sit siccitatẽ adeptus: itaq; puer tẽperatior est iuuenę.

Caß. 1.

Cõ. aphor. 14. circa pncipiũ.

pria apho. 14. post medium.

In pncipio

H

Doctri. 3. ca. 1. circa medium. 2. techni trac. de te. cõ 6. & 7. Caß 9. Doctri. 3. ca. 3. ante medium.

IN OPPOSITVM. Iuuentus habet cõplexionẽ magis æqualẽ cõplexione pueri. primo pma. vnde secũda eiusdẽ & techni primo. Pueri inter corpora numerantur neutra. Rursus. ille distemperatus est qui in humiditate superflua existit, hmõi quidẽ est puer. prima primi. vnde

Doct. 3. c. 3. iuxta fi. Do. 1. c. 2. Tracta. 2. tex. cõ. 6. Doctri. 3.

Margin notes (left column): Caß. 7. in me. ca. 11. versus finem. — Ca. 1. versus finem. — Pt. 5. apho. aphor. 2. tex. 69.

I vnde.9.de inge. Substantia puerorũ omnium humidissi ma. & .1.theoricæ. Pueritis ætas est in humiditatis vlti mo. ab hoc autem iuuenis recessit. Adhuc perfecti tẽ perationes sunt oppositis: sed iuuenes sunt perfecti, in techni. & pueri imperfecti. quare complexionum secun do. puer est animal imperfectum. Quare Ioannitius, pue ros, senes, & conualescentes, defectos appellat. propter quod temperatior iuuenis est puero.

Cap.5. Cap.17. Cap.11. Coll. li.2. c.45. Cap.2. In isagogis ca. de operatione medicinę post principium.

PROPTER PRIMVM vero sciendũ cũ in quęsi to ætas includatur φ ipsa est dispõ aialis permanente cõ plexione media: rebus naturalibus attributa: ex actione calidi in humido ex cuiusdã influxu cãta: tẽporali perio do mensurata. qua augeť, stat, decrescit & manifeste decli nat. Ista siquidẽ sufficiens est diffinitio: cum in ea oia quę sunt de ratione ipsius: aliis exclusis tanganť ætatis. Bene nãq͂ dictum est dispõ: vt excludať φ aliqui dixerunt tẽ

K poris spatium quod in genere locať quãtitatis: cum ipsa quædã: extet qualitas: velut cui annectiť ea ostendit com plexio. Genus autẽ & diffinitum oportet eiusdẽ generis fore top.4. Cætera nanq͂ annexa rebus naturalibus me diante adiunguntur cõplexione: vt sexus, forma, seu quali tas, & color: quibus & cõsuetudinem adiungo: cũ sit na tura quędã secunda: cũ adinuentione, arte, vtcũq͂ reddiť naturalis & ipsa. Mutatur.n. cõplexio consuetudine, re gione, ac artificio theoricæ primo. In qua demũ notifica tione eius indicať distinctio & cã: videtur.n. duplici cãri agente. videlicet. extrinseco & intrinseco. p̃mo quidẽ du plici aut à planetarum impressione in aialis corpus: vel à p̃side s̃m φ fuerit istis vel illis actibus ciuilibus accom modum. Primitus quoq͂.7. eueniũt ętates: ceu septem sunt planetæ: quarum p̃ma cãtur à luna: ipsa nãq͂ guber natrix est infantiũ in quatuor p̃mis annis quadripartiti. 4. qui & nutritiõis appellanť: quos primitus vocãt astro logi ex dominio triplicitatis ascendẽtis anteq͂ iudicetur

Coll. ca.9 in pncipio.

Ca.19.20. 21.22. & 23. in fine.

L quicq͂ de nato. Et digne quidem talis fieri põt configu ratio: qm̃ sicut luna est planetarum infimus, humida ve hementer & mobilis: sic & in hac hora infans aia dispo nitur & corpore: p̃ncipium.n. vitæ suscipiť ab huius æta te. Ceu à luna in alios ascendiť planetas econtra q͂ in cõ ceptione. illic.11. incipitur à Saturno & terminať in lunã. d̃ria.49. Egetq͂ cibo humido liqdo. supra quã occurrit Mercurius indifferens: rõnis tñ & scientię planeta. vnde puer tradendus est magistro cũ sex habeat an. qui eũ do ceat. prima tertij. Recipit nãq͂ tunc de facili omnẽ imp̃s sionem, cũ sit adhuc velut tabula rasa. de aia.3. oĩs susce ptibilis impressionis de facili: gubernãs natũ.10. an. hæc enim medietas extat annorũ eius minorũ. Et demum du cit Venus. & quia est planeta huius seculi delectationis: hilaritatis: vt gulæ & luxuriæ: ita disponiť & natus: cu ius regimẽ.8. terminatur annorũ spatio. tot nãq͂ sunt ei* minores anni. Et postea suo quodam p̃ncipatu sol regit

Cap.4. p̃me doc. T.c.14.

M quarto: sicut nunc quartũ cõmuniter poniť locum obti nere in orbe. & quia ipse perfectior extat inter cœteros & dignior planetas natus hac hora fere omissis quæ sunt veneris: diuinus appetit videri: honestatẽ simulãs & ab stinẽtiam.19. permanet annis: vt anni sunt eius minimi. Deinceps superuenit mars. & quia est ætas superbię: ma gnanimitatis & rixæ: taliter & natus disponitur: pugnat enim pro acquirendis modo quocũq͂: opa exercens ma iora: in quo tẽpore progenito multa contingũt aduersa: & .15. dominať an. s̃m annos ipsius minores. Et denuo superuenit Iuppiter planeta futuri seculi: pacis & tranql litatis: sub quo natus penitet cõmissorũ Martis ducatus quærens quæ dei ac omnẽ operationem bonã.12. natum gubernãs an. vt minores sunt eiusdẽ. Et tandem occurrit Saturnus frigidus, siccus, dolosus, cogitatiuus, tristis, la bore plenus & angustia: qualiter disponiť & natus. plu rimæ nãq͂ tunc illi accidunt infirmitates & tristitiæ: & hoc natum gubernat s̃m numerum annorum eius mino

N rum.30. ita vt omnes anni congregati reddanť.68. nam valde pauci sunt transeuntes annos.100. Quod si pertrã seat perdunt actus eorum oẽs: quos quis superans ex Sa turno deuenit in lunæ ducatum: quæ nõ quatuor solum ducit an. vt prius: verũ.25. sicut anni maiores ipsius Ha ly. ibidem. Si autẽ modo altero ceu p̃tor actus iniũgit ciuiles: tunc septem iterũ sunt ætates. vnde Odofredus le gista. Aetatum p̃ma est infantia.7. an. in masculo & fœ mina diffinita: sub qua ætas locať anniculi dicta. i. quæ vnius anni. alia quoq͂ puerilis ab hinc appellata: quæ 14. an. in masculo in fœmina vero.12. terminatur. Est & adolescẽtia quæ vsq͂ ad.25. peruenit an. alia est iuuentus ab hinc vsq͂ ad.50. perueniens. Quædam vero grande uitas dicta in.70. an. extensa in qua viri excusatiões iam recipiunt. Est & senectus a.70. in antea quæ fine ponitur carere: nisi quia lex vltra.100. an. neminẽ viuere p̃sumit.

O Senium quoq͂ diciť.70. termino carens certo: cõcluditur tñ morte quæ satis videť sic immissa diffute: iuxta quod Oribasius apho.5. Ideo phthisici fiũt maxime a.18. an. vsq͂ ad.35. quia tunc multũ exercitanť: sunt.n. apti intan tum, vt lex romanorũ ipsam ætatẽ p̃batur dicat. Quos enim antiqui ad bellum p̃bare volebant a.16. an. assume bant non ante a.14. vero vsq͂ ad.18. quibusdam leuiori bus exercitijs afficiebantur. a.18. vero vsq͂ ad.35. iam ad arma mittebantur. & a.35. vsq͂ ad.60. tribuni erãt. a.60. vero in antea cõplebant militiam & sui honoris accipie bant dignitatem. i. mittebanť per pontẽ paruum: & lice bat eis quod voluissent agere. Quæ autem ab intrinse co cãtur ætas, dupliciter variatur. aut.n. strictius sumitur prout aĩal, vel in perfectum tẽdit, aut ab eo mox labitur in oppositum: & ita duæ tñ erunt ætates: vt augmastica & per augmastica: diligenter nãq͂ considerãdo cum cõ traria agant semper approximata: et in actione quacũq͂ alterũ fit p̃dominans oĩno. d̃ria.18. Oportet humidum

apho.1

P & calidum primitus obtinere: ac demum, p̃portionabili ter his frigidum, mox & siccũ: quia sic forsitan aliquis il lud p̃nosticorũ exponet tertio. Primus quidẽ terminus trãsmutationis in frigus qui.30. anno. vltimus vero.35. vnde sexto de reg. sa. Principiũ declinationis habẽt qui dam confestim post.30. annos quidã vero post.35. Me dicinaliter tñ exponẽdo magis hmõi non p̃cipitur ince ptio: imo etiã in senectute virtutis non apparet oĩno de fectus aperte. Vel latius accipiť: quod etiã dupliciter euenit: aut à naturali calido, vel innaturali. Siquidẽ pri mus, tunc ętates quatuor extant: vt signat p̃missa earum descriptio: adolescentia siue pueritia quæ.25. aut.30. ter minatur anno: & iuuentus quæ.35. aut.40. finitur. Sene ctus vero vel grandeuitas.55. aut.60. perficitur anno. & ab hinc in antea p̃tenditur seniũ in finẽ. Aetatum autem

Cõ.30. de medicina.

Cap.2.

Q p̃ma in.5. s̃m. A. sequestrať vt infantiã, dentium planta tiuam, cõcussiuam, spermaticã & fortitudinis ætatem. apho. & tertia. Etiã & alia ætas dicta consistentia: inter iuuentutẽ & senectutem locata: quarũ vna multoties cõ tineri notatur sub altera. Scito quoq͂ φ adolescẽtia du pliciter inuenitur accipi. vna quidẽ sicut apparet per. A. pro ætate p̃ma vr̃i. aliter pro pubescentia. vnde.1. theo ri. Pueritia vsq͂ ad annos dicitur.15. adolescẽtia vsq͂ ad annos diciť.30. & aphor.3. Incipiunt pueri post.14. an. pubescere: similiter & pueritia eodẽ theoricæ duplex ex tat. Vna quidem vr̃is vsq͂ ad.30. fere annos. Altera ve ro partialis adolescẽtia: ceu apparuit dicta ab annis.15. in antea vsq͂ in.30. tertia quoq͂ aphor. Pueritia inter pu bescentiam & iuuentutem à Gal. locatur. primo vero ter tia. Infantia poniť in annum tertium extendi, & ab hinc in.14. puer: & demum adolescentia. Similiter consistẽtia est duplex. Vna quidẽ iuuentutem p̃cedens in qua pau sat augmentũ. apparẽs de reg. sa. Altera vero subsequẽs illam in qua corpus & virtus cõseruantur à casu saltem apparenti iam p̃tacta: cuius quidem diuersitatis causam

Pria pm do.3. c.1. Ab apho. 15. vsq. 8.

Cap.11.

cõ. aphor. 28. in fin.

Com. 30. aphoris.

Doct.1. c. 4. iuxta fi. Coll. li. b. & li.2.1 fi.

nõ paucã

A non paucam transferentium garrulitatem æstimo cum fortasis nominum defectu. Si vero non parũ ętas ab innaturali calido dispensef. prout ea fuerit talibus ęgritudinibus disposita vel alterius: tũc ætates fortasis abbreuiabũtur à prioribus. calor. n. extraneus vitam breuiat. vnde. 6. de reg. sa. Quæcunq; corpora ægrotatiuã dispositionem habuerũt mox in generatione prima, hæc quidem nequaq; deueniunt vnq; in senectutem, aut si deuenerint oino demum vnã aliquam ægritudinẽ prolixam habẽt: quare ſm hanc intentionem tertia scribitur apho. iuuentutẽ in qnto septenario. l. 35. an. terminari. senectutem vero in septenario. 7. hoc est in. 49. Et nosce q; qa calidum siue naturale omnino, seu etiã innaturali cõmistum diuersimode afficit humidum naturæ à multis. videlicet. diuersificatum naturalibus: innaturalibus vel extraneis. ideo non simplr pronuntiandũ ætatis terminũ. vnde de regi. sani. sexto non est certũ determinare ætates certo annorum numero, sicut quidam fecerunt, præterquã ſm latitudinẽ: & ideo in terminatione ipsarũ dixerunt in tot annis, aut tot finiri, vel cũ additiõe aut qsi circa vel fere. Quod euenit ppea qa aliqua cõplexio longioris est vitæ alia: vt quæ tẽperata & sanguinea: demũ & q deinceps dña. 21. Periodus aũt temporalis interpretaf qñ subditur, crescit, stat & reliqua: vt pdicta quadrimembris ætatum significat distinctio. Est aũt puer agonus. i. ingeneratiuus. primo de ge. aialium & secũdo recitatur cõplexionum q; sit aial imperfectũ: iuuenis autẽ contra. Est siquidem tẽperamentum duplex. Vnũ in quo qualitates elementorum meliori sunt modo concretæ. Aliud quod in nobiliores potest actus consurgens ex prioribus: sic vt vere tẽperatum sit illud cui hæc duo perfectius inexistent. Et quia quæsitum cõparationem importat: canon subaudiaf illius in sequenti explicandus differentia.

Cap. 2.

Cõ. apho. 81 in fin.

Post principio.

B

Collr cap. 17. 4. fin et cap. 19. C. 2. i medio. & 2. de re. sa. circa principium.

PROPTER SECVNDVM vero sciẽdum est q; aliqui dixerunt iuuenes pueris tẽperatiores existere quo ad integritatem & pfectionem formę, cũ virtute constantiori: quãtum vero ad ea quæ corpori extrinsecus occurrunt tẽperatiores sunt pueri, cum eorum calor mulcebris reperiaf & suauis: iuuenum autem ingratus & horridus. Quorum quidẽ pmum suscipio. Sed q; alterum stare nõ posit tertio & quarto monstrabif dicẽdorũ: cum hmõi quæ puerorum mulcebritas, ac suauitas calidi: subsistat distẽperata non parũ: relatione quæ ad pondus saltẽ humidi rõne vt veritas cogit dña. 19. Ideoq; alij dixerũt q; hi põt referri aut ad cõponẽtia, vel actus, penes quos tẽperatiores iuuenes extant, cũ perfectiores vt ostẽdetur eorum sint actiones. Siquidẽ quãtum ad cõponentia id dupliciter euenit: vel ad prima generationis pncipia: vt sperma & sanguis: & qa in puero puriora sunt q̃ in iuuene & naturaliora: sic hi tẽperatiores sunt iuuenibus. Vel quo ad mistionẽ elementorũ: & ita pueri sunt & iuuenes æquales vt sentiunt medici in calore. In pasiuis tñ distãt nõ parũ, qm̃ pueri vehemẽter sunt humidi, iuuenes vero iam siccitate participant aliqua. Sed eis priori quidem concesso, id tñ stare non põt, tum quia vt ostendef, pueri quãtum ad generationis pncipia sufficiẽter sunt in humido distẽperati: ac etiam vtcũq; in calido. neq; forte pncipia illa sunt semp puriora priusq̃ denuo. dña. 112. Neq; etiã q; purius cõplexione ac cõpõne tẽperatius seu ęqualius hoc extat: & quod plus: nunq̃ aliquid reperit in esse ctu, quod in eius prius nõ extiterit cã. Cum igif pncipia generationis vltima causenf ex miscibiliũ mistione, nequaq; erit ipsa à natura miscibiliũ asignare altera: cum inde vim suscipiant omnem: vbi. n. vnum pp alterum, vtrobiq; vnũ. Qũo autem pueri & iuuenes sunt in radice vel quarto elemento pares: sequenti monstrabif dña.

C

D

Nosce quoq; hos cõtingere defectus ex scriebus Gal. superficialiter auditis. videtur enim taliter audire pueros præferre iuuenibus in temperamento.

PROPTER TERTIVM quidem sciendum sint pliciter & indistincte q; iuuenes sunt pueris tẽperatiores: ceu clarius per omne (vt tactũ) sensit. A. vnde cõplexionum secũdo status maxime oium aialium in medio cõsistit extremitatum: neq; in vltimum deueniens siccitatis, vt senectus: neq; in humiditate et mollitie multa existẽs, queadmodum infantiũ ætas. talis autem est iuuentus. E

Prima pri. doc. 3. c. 3. p° medium.

Quod ostendif ex assumptis à substantialiter inhærentibus, operationibus & casibus. Et pmo quidẽ cõsimiliũ: qm̃ illud corpus quod amplius summo appropinquat tẽperamento, tẽperatius existit nõ tali. hoc autẽ est quod iuuenis, & non pueri. Certo nãq; tẽperamento vicinaf in ætate in qua augmentũ ad suum puenit finem. prima primi. sed hoc extat iuuentus. vñ primo theoricæ. Aetas quæ ad statum puenit iuuentutis, ea est in qua cõplef corpus crescere, declinatioq; sumit initium: cuius status. 35. sunt anni. corpus. n. est in statu a. 30. an. vsq; ad. 35. theo. secundo vsq; ad quod tẽpus Haly. sensit partes augmentari cum theoricæ quarto. Quod innuit Gal. in prętactis ppositorum primo. Sed pble. 20. homines vsq; ad. 30. an. augenf: quod etiã indicaf prima primi. qñ scribitur consistentiam circa. 30. an. existere. Quare ex his cõuincitur ætatem nõ contingere certo annorũ numero diffinire: vt prætactum etiã à Gal. Taceant igitur Haly. corrigentes & volẽtes corpus in. 25. stare simpliciter anno: & ideo literam eius corruptam textus hi tres denotant. 10. additionem testãtes. Et cõfirmaf: quia corpus in ætate iuuentutis expositum, licet multum appropinquet tẽperamento, cum eo q; calidum ponitur & siccum: distat tñ ab eo versus caliditatem declinans & humiditatem: cũ igitur puer sit iuuene humidior, secedet ab eo amplius à temperamento prædicto saltẽ in pasiuis: cum is (vt tactum) sit in humiditatis termino: vt & ita minus iuuene tẽperatus existat. & si calore fere sint pares. Itidem: id coæqualitas ois seu compositio demonstrat à cõplexione q̃ multum causata. Illa nanq; hora qua perfectior ac elegantior reperitur mẽbrorum coæqualitas eadem temperatius existit, sed id iuuentutis fit tempore cum omnia mẽbra sint proportionabiliter extensa & completa ſm omnem quadruplicẽ cõpositionis naturam. quare pma primi. Pulchritudinis dicif ætas. vnde eodẽ tertia. Iuuentus ætas est sanitatis & cõplementi. Eti. Ex operationibus consimilium & officialium. Cuius nãq; sunt perfectiores & minus impedibiles, illi sunt tẽperatiores: cum huius tẽperamentum arguant à quo causanf. tales quidẽ sunt quæ iuuenis, non aũt pueri. Quod monstratur seorsum. de aiali nanq; notum est tam apprehensiua: siue de foris, aut de intus q̃ de motiua. In oibus enim his iuuenis puerum ac senem nõ minus excedit. vnde de reg. sa. primo iuuenum ætate existente optima ad actiones quæ ſm impetum excedit. Quòd si fortasis instatur: quia seniores perfectius iudicant alijs. physi. 7. ex quo accipitur q; psbyteri. i. senes melius iudicãt iuuenibus. Palin. pbl. 30. Senes facti magis intellectum habemus: sed iuuenes existentes citius addiscimus. Ad primum dicendũ q; id per accidens euenit vt, ppter inordinatum motum, & pasiones existẽtes in primis ætatibus. vnde mox eodem subditur septimo. Multa enim perturbatio existit circa ipsos & motus: & ideo nullus eligit iuuenes duces: eo q; pasionati non constat eos esse prudentes. top. 3.

Doc. 3. c. 1 ast medium Cap. 11. in principio. 3. techni cõ. 63. Cap. 1. ast medium. Prob. 7.

F

Doc. 3. c. 3. in principio.

G

Do. 3. c. 3. Do. 1. c. 2. p° principium.

H

T. c. 10. pble. 4.

T. c. 10.

Ad aliud similiter potest dici q; cum duplicia sint in nobis ibidem instrumẽta, manus (quod est organum organorum) & intellectus: sicut mox non sumus potentes manibus, sed postea procedente ætate: ita & intellectus naturalium non statim, sed in senectute nobis aduenit maxime: tunc nanq; perficitur optime: nisi aliquo impediatur vt aliquæ naturæ. Intelligere enim nostrum non fit sine phantasia speciebus intelligibilibus informata; quarum copiam ante senectutem nondum

ca. 3. i me. pble. 30. pble. 4.

I acquirere potuimus perfectè. Aut dicẽdum φ secus est de intellectu & alijs animæ virtutibus: oẽs nãq; senio debilitantur: ipse vero solus iuuenescit. primo de aia quod
Collr. tex. 66.65. significat hunc organo minime alligari. Vel hmõi instã
pblc. 30. tia per parua nõ distrahit quod vniuersalius. dat quoq;
pbl. 4. 16. Arist. apparentẽ ibidem causam cur citius iuuenes discimus: vt, ppter nihil quodã modo scire: qñ autem scimus quod fit in senectute non amplius simr discere videmur.

Eodẽ modo & operationes vitales in iuuene sunt for-
Ca. 1. t. 4. & in fine. tiores: quod pulsus ostendit. est nanq; in eo validior φ in reliquis ætatibus pulsuum introductio: & fm partem etiam anhelitus. Similiter quoq; naturales actus extãt efficaciores in iuuene. generatiua quidẽ vigorosior exi- stit: & si fortassis pluribus sufficiat adolescens coitibus iuuene, ppter mollitiem & superfluitatẽ eius plurimam: tanq; ab actibus duplicis virtutis vt nutritiuæ ac augmẽ-
Apho. 71. K tatiuæ decisam. vnde Damas. Nati iuuenibus parẽtibus pncipalia mẽbra naturaliter habẽt fortia & sana. Quod etiã euenit in digestiua natura, indifferentius se habẽt ad
Ca. 3. omnium alimentorũ digestionẽ φ pueri: pp quod sexto de accidẽti. Si digestionis cõparationem in iuuenibus & pueris facere volumus in humidis & liquidis cibis, inuenimus vtrosq; pares, sed in siccis dispares: qm eis iuuenes melius quod durũ est digerũt. Quòd si dicas id nõ esse rõne cõplexionis eorũ: φ nõ perfecte digerãt dura: sed quia nõ sunt eis homogenea: iuuenibus aũt sunt pri-
Et ex ĩsse doc. 6. sũ. ma primi. Dicendum φ nõ sunt illis homogenea: qm magis humidi et molles extant iuuenes hinc remissiores
vnicc. c. 3. versus fi. illis tẽperatiores. vnde cũ hi æque: vt pueri digerant hu-
Collr circa medium. mida: pfectius vero dura: digestionis erunt perfectioris: ad quam calor eos iuuat exacuatus & vtcũq; humiditas
Ca. de ẽta. exiccata superflua. Augmẽtatiua vero quæ in pueris imperfecta magis oppositum: vt declarabitur: importat.

Rursus ex casibus. Illi nãq; sunt temperatiores, qui obti nent medium inter duritiem & mollitiẽ, asperitatẽ & le-
L nitatem: multitudinẽ, & paucitatem pilorum, & colores quasi extremos: ac in quibus vlr decor oĩs in coęqualita te totius corporis & omniũ organorũ reperitur. hmõi q dem sunt iuuenes, & nõ pueri: cum sint superflue molles & lenes: in albũ etiã colorem nimis tendẽtes: minus etiã decori & cõpositi aspectu, cũ adhuc extent imperfecti: quod & notãt superfluitates existentes in eis plurimæ vt quæ in cerebris ipsorum: cũ duplr sint humidi. vnde secundo cõmenti pulsuum. In pueris plurimæ superfluita
T. c. 8. 4. p' pncipiũ. tes existunt: &, pptera indigẽt systole φ maxima: vrinæ etiã ipsorũ sunt hypostasi abũdãtes: nõ aũt quæ iuuenũ. In pueris. n. multũ humoris colligit crudi: corpus autem mẽsuratum vt scribũt nullam aut pusillam hypostasim habet. Quod fortasis quis id impediet. d. in eis multũ fore hypostasis: , pptereа φ vna ventris actio nõ potest sufficienter seruire nutritiuæ simul & augmentatiuæ. cri-
Ca. 12. M sium primo. Sed id nõ valet: quia alimentũ eorũ digeri tur tandẽ in tertia digestione cuius supfluum hypostasis extat. Aut forte rñdebit digestiones pcedẽtes corrigere
vbi supra. doc. 3. c. 9. non posse vltimã. dña. 29. Sed φ amplius vrina iuuenũ
Ca. 12. appropinquet vrinæ denotanti tẽperamentum, ea quæ puerorũ, notum crisium primo. et secũda pmi. quod etiã instruunt alimẽta ex iuuenibus plantis, & aialibus sumpta tẽperatius nutrimentum exhibentia: ac etiam extrin secus alterantia minus in iuuenem, φ in puerũ imprimẽtia. Si autem vnũ pdictorum vel duo in pueris inuenien tur perfectiora: quod impossr per se fortasse, non tñ destruitur, verum potius asseritur cõparatio vt φ iuuenes pueris, aut quibuscũq; alijs sint tẽperatiores. sola nanq; vniuoca cõparabilia extant dña sequenti. à pdominãti tñ tẽperamentũ iudicabit. Ex quibus concludit iuuenes quocũq; modo pueris tẽperatiores existere. Sed circa id dubitare accidit: quia si iuuentus est tẽperata: tũc non erit aliqua ætas cal. & sicca: & ita vna deficiet vltum pri

marum cõbinationum: & ideo aliqui infantiã voluerũt N dare in ætate temperata: vt videt Gal. innuere ponere tẽperamẽtum oino. Sed id non valet vt videbitur. 66. illa enim ois quadruplex elementorũ seruãda est cõbinatio æqualiter. Sed dicendũ φ licet ætas iuuentutis sit tẽperata æqualitatis ponderis rõne: est tñ cal. & sic. respectu ętatis puerilis ac aliarũ calida: ceu cutis ponderi relata tẽperata: cordi aũt frigida & humida. & osi calida & hu.

PROPTER QVARTVM vero. ad pmum dicẽdum φ Gal. non intendit illic dicere φ cõplexio puerorum sit ea quæ iuuenum tẽperatior, ceu plures praue subaudiunt: ibi nãq; cõparãs cõplexionem tẽperatam inter duas contrarietates ad cæteras distemperatarum ait. Erit eucrata hæc talis fm status tẽpus non minime & in tempore fm declinationem vt illis congruum. nã optimam quidem crasim habet corpus fm puerorum ætatem. Dicit igitur nõ cõparando hmõi optimam ad iuuenes: sed
O ad pueros cõplexionũ inæqualium: eo φ in ea habent tẽperamentum quod pueri debẽt habere in cõplexione tẽperata semp: q in oibus ætatibus pmanet talis in techni. Et subdit. Aliæ vero oẽs deteriores hac: nõ quidẽ ea quæ fm status & tẽpus declinatiõis, ceu quidam mendaciter Li. 1. tex. 1. t. c. 4. 6. intelligunt. sed oẽs aliæ. i. inæquales ptactæ sunt ac deteriores. æquali. s. cõplexione. Ad aliud dicẽdũ φ Gal. non vult φ cõplexio puerorũ sit optima simplr: sed respectu veris: cui cæteris tẽporum, pportionat amplius: eo φ calidum eius & humidũ est remissum: vt quod veris: ita φ sit sicut ipsum tẽperata. sed id non arguit cõplexionem temperatã absolute, quia si ver dicatur tẽperatũ ad corpora nostra nõ est tñ simpliciter tale, sed aliorũ tẽporũ respectu, q eo distẽperatiora existẽt, habẽtia qlitates magis quo ad nos excedentes & extraneas. Aut dixit eã ętatẽ optimã rõne actuũ naturaliũ: de his. n. sermo ibidẽ & nõ aialiũ: quia p sise gubernat vt corp' tẽperatũ pmo. & 6. re. sa. cũ eius calidũ sit remissum obtusum humido: iuuenis vero calidum & si tẽperatius, tñ exacutius extat,
P ita vt nõ sit totum id p similia & maxime quo ad calidũ gubernare: nisi corporis fuerit tẽperati. cum. n. calidum vel frigidũ: quia efficaciora sufficienter excedunt in corporibus: tutius est ipsa vti regimine permutatiuo φ conseruatiuo. differentia. 116. Ad aliud dicendũ φ id fore siccius in iuuene est esse tẽperatius: cũ non dicat siccitatis excessum: verum humiditatis diminutionẽ supfluæ: quod integritas & pfectio monstrat actuum siccitate vi- Circa me. gente hmõi pma tertij. c. 1. Verũ integritas & pfectio nostra pficiendi operationes in qdam cõsistit siccitate, quæ incessanter, pcedit donec nos perimat. Ad aliud dicẽdum φ Gal. per hmõi plurimos sermones non satagit habere φ pueri sint iuuenibus tẽperatiores: sed φ quantitas humidi spermatici fm ipsorum corpora amplius est in eis aggregata φ in iuuenibus: & plus sic participãt calore ampliori qtitatiue: & iuuenes qlitatiue. vñ subdit φ duplicib' existẽtibus substãtijs hac qdẽ delectabilẽ hñte
Q calorẽ: ea vero anxiabilem. Alterã quidẽ plurimã habẽt infantes: alteram autẽ iuuenescentes: vt ad totã corporis, pportionem calor etiam suauis & gratus: & tẽperamentum substãtiæ innati magis distat à certo tẽperamento φ calor anxialis & mordax. calor. n. puerorũ nimis remit tit humido abũdanti in eis valde. Ad aliud dicendũ: φ licet, pportionet aeri: ipse tñ non est, ppinquus certo tẽperamẽto: neq; aliquod elementorum p se: sed cõmiste quo plurimũ participant iuuenes. Ad aliud dicendũ, φ nõ possunt in plura φ tẽperati: quia. n. augumentatiuã habent qua augentur amplius, arguitur oppositum à proposito. In hoc nãq; ostenditur esse in via ad perfectionẽ & nondum perfecti: velut iuuenes: qui omnem adepti sunt perfectionem & nullam adhuc amiserunt. Neq; vt visum actus crebrior si fuerit in pueris spermaticationis perfectus extat & gignitiuus; sicut qui iuuenum,

Similiter

A Similiter etiam apparuit q digestio non fit qucunq calido, sed eo ab humido superfluo excesso. vnde dria. 21. Si digestio tēperatā habuerit siccitatē, est talis qlis si nutrimentū humidius. melius. n. iuuenes digerūt qa entes medij psin sunt alimētis homogenei: q pueri tanq extremi.

DIFFERENTIA. XXVII.

Quod puer sit iuuene calidior ostendit: quia quod est substātia & natura calidum magis est tale illo quod qlitate, cum qualitatis esse dependeat à substātia. puer aūt substātia seu natura calidus: iuuenis vero qlitate. Isaac in vrinis. & febrium. 5. Amplius. ille calidior est qui ppinquior extat pncipio caliditatis ac fonti, cū vnuqdq debilitet p distare ab eius pncipio. Ar. de mundo. hic autē est puer: cū nondū intercesserit tempus longū in quo fuit sperma sanguis, et spūs vaporalis, qui multū sunt calidi: sed iuuenis est ab his elongatus. cōplexionū. 2. & primo pma. Itidem. quod magis cōfortat digestionē debilem: cum ea potissime pficiat calido: & quod in plures potest actiones naturæ: cui ue pabulū calidi est plus & aptius: & quod sanguinosius ac rubicundius extat calidius est: cū hæc oia calido pficiant sufficienti. talis quidē est puer & non iuuenis. nam. 5. simpliciū & 7. curatiuæ: cum. 13. tertij pcipit puerum sane cōplexionis, ppinquum pollutioni, ventri frigido seu debili & nō iuuenem applicari: plus ēt iuuene ac sæpius comedit, sui corporis molis relatione, ipsiusq comestio qn bona est digestio: nutritioni superest ac augmēto. Materia etiā ipsius existit aerea sanguinea cū aquositate pusilla quæ calidi reddit pabulum idonea. hmōi aūt cūcta calido causant ampliori. in iuuene vero secus oia. Itidem. ois virtus corporea est finita. pma primi. & aialiū. 12. A. caliditas aūt horū est hmōi. Quod aūt tale oportet tandē deficere: cū repatiat ab obiecto cōtinue: sed in iuuene finit & repatit q maxime eius qd in pueritia respectu: cū extinctiōi & morti eo ampli9 appropinquet. Itaq calidior puer extat iuuenescenti.

C IN CONTRARIVM quia ille calidior qui participat elementorū calidissimo: vt igne: cū sit radix & pncipium omne formalis caliditatis. ipsa nanq in eo extat in summo. dria. 15. ita vt oia calida reducant in ipsum. 2. meta. hmōi quidē est iuuenis: non aūt puer cū hic filietur ab eo: ille vero ab aere. Rursus. Hic calidior est cuius cōtactus magis imprimit in sensum, & capilli sunt plures, longiores, grossiores & rugosiores, ipsiusq ægritudines & vomitus cholerici: cum hæc omnia fiant calido. talis quidem est iuuenis, & non puer ceu sensus ostendit esse. Igitur calidior extat iuuenis puero.

D PROPTER PRIMVM vero sciēdum q quid sit puer & iuuenis: dria ostensum priori. Calidū quoq sm Gal. dupliciter accipit & p subiecto seu corpore calido & p qualitate. Improprie tn aphor. 1. cū concretū iportet aggregatum ex subiecto & accidente: denotās primo accidēs & cōsequēter subiectū. Cōmentator. 5. meta. qd' ecōtra censuisse ipingit Aui. Est & calidū quoddā actu, aliud potestate. de priori autē sermo. Calidius autē de partibus secūdo. sexies dicit: vna quidē à quo magis calefit appropinquatione contactū. vñ. A. ibidē: eo q calefacit tactum vt ignis. aliter quod magis in sensu imprimit in tangēdo. Et. A. qn fuerit in terra receptū calefacit: circa quod pōt mendacium concidere. pp nāq habitū sensibilitatis multæ tangens adeo in ipsam valet imprimere, vt doloris extet cā. Alio modo quod magis liquefacit & adurit liquefactibile ac vstibile. Altero si vnū pluris molis & alterum minoris: quod nāq pluris calidius minori. Adhuc calidius dicit quod non cito sed tarde infrigidatur. Nonnullo etiam modo quod velocius calefactiuum tarde calefactiuo calidius sm naturam dicit: ceu id sit pe illud qdē: cōtrariū lōge. pmo si qdē mō: tertio & qnto ignis est calidior aq feruēti: in alijs aūt ecōtrario.

E PROPTER SECVNDVM vero sciēdū q alij qui cū motiuis pronuntiauerunt pueros calidiores. Alteri vero sitr iuuenes. secūdo cōplexionum. apho. primo prima theoricę & primi prima. qm pueri sunt pducti ex spermate & sanguine valde calidis & aggregatis: ipsisq ppinquiores extant iuuenibus plurimū. Sunt & puerorum corpora rubicundiora his quæ iuuenum sanguine syncero multū & calidissimo participantia. Rursus. In pueris est augmentū appetitus siue istimbre grandis suorum corporū relatione cum digestione laudabili. Cū igit hmōi oia calidū arguant & pficiantur eo: iuuenibus pueri extant calidiores. Qui vero iuuenes pueris ponunt calidiores, moueni ex eo q san. amplior est in eis q in pueris: & hi sanguinē mittunt de naribus non raro: & q rubea in eis abundat cholera. vñ ægritudines eorū ex hac & vomitus multiplicant. hęc aūt calidior est sanguine: cū sit res corporis calidior de distemperantia inæquali. Sensus etiā & intellectus iuuenibus in vltimo adsunt pfectiores: cū iuuenis aial perfectum sit, puer autē imperfectum. vnde rōnabile fit iuuenibus dominari efficacissimum & principalissimum elementorū: vt ignis. Puerorum vero actus ab his qui horū manifeste deficiunt: cum nequeāt incedere, currere, et portare, neq vlr vllū actum illis sitr perficere: sunt etiā somnolēti, quod frigiditatē notat & humiditatem, iuuenes aūt minime. Sunt itaq pueris calidiores. Nōsce quoq q hęresis secunda tanquā acerbior primā pūgebat in duobus: vt in eo q ponebat illa augmētū à calido fieri: hoc inquiens ipsum fieri magis pter humiditatē, q caliditatis robore. & digestione non solū abundare pueros: sed multū à iuuenibus deficere. Impugnat etiam ipsam in eo q dicebat appetitum seu istimbre bonum fore in pueris: qm ait non abundantia caliditatis appetunt animalia, imo frigiditatis. existētis in appetitiuis animalis particulis. stomachus nāq frigidus bonus est appetere: malus autē digerere, techni. 2. qd' relatione debet intelligi: & quia cibus puerorum nō solū in nutrimentum, sed in augmentū conuertit: vult eos cibis indigere q multis. Contra quam equidē in defensionem prioris insurgit. A. aiens sermonem eius falsari: qm humiditas est augmenti materia, & nō efficiens. materia vero etsi sm q materia sit quid passiuū. secundo de ge. & cor. potētia nāq materia passiua existit: p se tn̄ nō patit, neq p se causat, imo apud operationem virtutis in ea agētis: vt aiæ vel naturę cū instrumēto debito: vt colore. vñ. 12. meta. Materia nō seipsam mouebit: sed tectonica: neq instrumēta: neq terra: sed semina, & germina. Rursus. Falsa est dictio sectæ secūdæ in primā. quia bonus appetitus vel istimbre nūq frigore pficit: cū quinq illic interueniant ordinati motus. dria. 53. sed potius appetitus cōsurgit hic dictus caninus: qd' ostēdit: quia inde causatur in eis cibo digesto: nō solū nutrimentū: verū & augmentū. non. n. nauseam incurrunt, fastidium, vel vomitum, nisi pter eorum regimē prauum & inordinatū qnq: quia nullam ex rebus intendunt nisi comestionē. Cōmen. pgnosticorum. 3. Porro Gal. duabus his superueniens hæresibus. quiddā etiā cōitatis adiūgens caloris vtrisq cōtradixit in parte: inquiens hos rōcinari sup res primas ex posteris valde ac secundis: cum non sit rationabile oino ex posterioribus fidem facere prioribus. nā inuestigatio recta debet à substantia sola rei subiectæ, & nō ab eius aduētitijs suscipi. Et pterea tanq vilipēdens is pdictorum altercationes subdidit primitus canonem hic cōparationis obseruandū: vt qn aliqua cōparantur adinuicem, in oibus vtrinq debet ęqualitas ois & similitudo psupponi: nisi in eis quæ cōparant solis. vñ pbr. 5. Via ignota videt longior: & si alia sitr habētes adipiscamur. sola. n. vniuoca sunt cōparabilia: qre opus sit hinc cholericum puerū iuueni cholerico & sic in alijs naturis aut idē sibi cōparari: macrum gracili: carnosum carnoso: laboriosum

Concil. F ij

Margin notes (left): Ca. 4. — Turti. 5. ru. k colore rine. Cap. 9. aff nedium. — B Cap. 2. 0. 3. c. 3. rca me. — lif. 2. c. 2. 1. 7. in fi. rac. 1. ca. in fine. — lo. 3. c. 3. medi. a 3. post nedium. — Collr. ter. c. 4. — D Elemētorū 2 c. 1. de mpl. cis. c. 1. & 8. dist. 2. c. 8. 1. de sple. c. 5. 44. — n secundo aliū. c. 6. n pncipio

Margin notes (right): Ca. 1. aff medium. cō. aph. 14. Ca. 11. Do. 3. c. 3. post prin. — F Doctri. 2. Ca. 2. — G Tra. de vētre. t. c. 4. Pria doct. 3. c. 3. Collr te. com. 53. T. cō. 30. — H Cō. 36. in prin. 2. cō plexionū. c. 2. in medio. — pbr. 25.

I so:laboriosum laborioso:desidem ocioso:ieiunum ieiunoac ebrium ebrio:& non contra. Et vsr oportet equalitatem & similitudinē oīum naturalium ac pternaturalium interuenire:& eundē ad seipsum tpe altero cōparādo. Deinceps quoq3 obuiās pfatis: ait se multa corpora diligēter tetigisse:nō infantiū solū,aut puerorum, verū adolescētiū & iuuenū:ac eosdē etate diuersificatos: neutrosq3 inuenisse veraces:neq3 affirmātes pueros calidiores neq3 iuuenes:cum eorū neutrū altero calidiorē inuenerim simpliciter aut frigidiorē: sed qlitate sola qdā differētes ipsorum caliditates. nāq3 puerorum multa est mulcebris: familiaris:euaporabilior & grata tangenti:que vero iuuenū pauca anxiabilis: fumosior tactui & indelectabilis: quod & poteris experiri assuefactione diligēti plura corpora tangēdo & diuersa. Oportet nāq3 a manifestioribus incipere. Balnei.n.aer qnq3 est adeo calidus: vt nullus eum ferre possit:sed cōburere videt. & aliqn ita frigidus:vt & sudorē nequeat inferre. interdū vero medius & eucratus. Et sisr hanc dispōnē trinā est in aqua reperire,sicue balnei,aut corporis cuiusdā alterius. His taliter quidē entibus inquiens qnq3 aerē & aquā cōmēsuratio calidiorem:interdū vero frigidiorē cōparans medio: non tn aq3 eucrata & aer sunt tactui cōsiles penitus:qm in vno et vt in aere tactus pōt diuersa pcipere: cū qnq3 sit qsi nebulosus & vaporosus,interdū lucernosus,fumosus: nōnūq3 vero purus certissime:& id vtcūq3 pōt in aq3 contingere. vn in multis & diuersis substātijs equalitas caliditatis fit idistinctos & indiscretos decipiēs aperte,sed nō intelligētes ac experientes assidue vt dixi:cū lapis qdem interdū possit caliditatē suscipere silem aquae:siccus tn est. humida vero aq3. Per haec quoq3 exēpla vult habere q3 cum fiat motus p mediū ex extremis in extremum: taliū erit iuuenes dare medios inter pueros & senes:cū possint fm A. seipsos sustētare.i. radicalē caliditatē custodire:nō aūt augmentare:quorū vtrūq3 pñt pueri:neutrum aūt senes. sunt igit pueri & iuuenes in medio. vt in.4.elemento. secu radice calidi siles vel aequales. Id ēt apho. pma declarat p liquores simplicē & cōpositū & equaliter & inaeqnalr in peluibus aequalibus & inaequalibus. Et mirādū nō parū qre Gal. tā subtilia intellectui ēt difficilia: p sensum potuit cōprehendere:puta q3 calor in iuuene & puero foret equalis. q. fm qrtum elemētū ignē. videlicet. In puero vero plus dñaret suba aerea cū aquositate qdā. In iuuene aūt magis ignea qd in apho. ex caliditate ostēdit in subiectis impressa diuersis:quorū vnū substantie pportionat puerorū. reliquū aūt iuuenū:vt aq3:oleū:es:ferrū et hmōi.
Dicendū q3 Gal. fuit tactus pfectissimi, quod eius indicat rō,& fidelis empiria. nā ex tactus dispōne qs ingeniosus iudicat aut oppositus secundo de aīa:quod ēt notat systoles in pulsu post multā inquisitionē ab ipso perceptio:de quo cū qdam mirat. A. secūda pmi assertione determinatiua q3 pulsus verae portae apertae fuerunt &c.
Haly. vero fidelior Gal. iterpres inquit calorē aequalem fore in pueris & iuuenibus quantitate,diuersum autē qlitate:vt ēt inductū p Gal. calor tn puerorū vaporosus est,mollis,& iucūdus tactui:qui vero iuuenū cōtra. Cuius Gal. dedit exēplum de aere balnei, & aqua calida vt sint ambo in caloris vltimo:quae tacta calore inuenient in quātitate aequalia exurentia. sed balnei aerei calorē comitatur acumē & punctio:nō aūt calidā aquā: verū potius lenitas:vnde nō pōt aq3 calida dici aere calidior balnei:nec cōtra: cū vterq3 sit aequaliter calidus. Sic nāq3 se habet calor pueri & iuuenis. hic.n. pportionatur calido aeris balnei:qui vero pueri aquae,vtriq3 tn in quantitate cōueniūt caloris. Aui. vero. eximius dilucidator explicās Gal. pōnē ait. Caliditas pueri & iuuenis aequalis est in radice sed caliditas pueri est maioris quantitatis & minoris qlitatis. s. acuitatis: quae aūt iuuenis cōtra. cuius declaratio est vt opinet vna sola caliditas in mēsura vel

Secūdo cōtponū ca. 2. post medium.

K

Pria pmi doc. 3. ca. 3. ad me.

L

Com. 14, apho. circa pncipiū.

T. cō. 94. Doc. 3. sū. pma ca. 1. Prio the. c. 21. post pncipium.

M

Pria primi doc. 3. c. 3.

N corpus calidum subtile vnū in quātitate & qlitate semel penetrasse in substantiam humidā multā,ceu aquam,& alia in siccā paucā vt lapidē: quo posito caliditas aquae inueniet maioris quātitatis et minoris qualitatis. lapidis vero ecōtra. Radix tn caliditatis semp pmanet eadē. qd monstrat:quia pueri fuerūt generati ex seminibus multū calidis:quibus nōdum aduenit res que ipsa extinguat cū puer continue cresceēdo,pcedat. Sed licet iuuenibus nihil occurrat quod eorū calorem augmētet innatū: tn adhuc ipsum extinguēs nō occurrit nisi q3 calor in iuuenib9 cōseruat humiditate minoris quantitatis & qlitatis: mulcebris. s. & suauis donec ad declinationē perueniat: nec tn tā grandis diminutio adhuc humiditatis existit quae caliditatem retinere nō valeat. neq3 est nisi q3 augmētum pficere nō pōt. prius aūt tanta erat q3 calorē poterat cōseruare,ac augmētū pstare:tandē vero ad tm deueniet vt neutrum valeat efficere ceu in senectute. cū ergo fiat transitus de extremo per mediū in extremū: in eo alterū concidet extremorū,vel calorē cōseruare ac nō posse in augmentum addere aut econuerso:quod est impossibile:augmentum enim semp psupponit nutrimentū:cū posteriora in essentialiter ordinatis nō possint a prioribus separari: sed cōtra. Itaq3 poterit calorē custodire:quae iuuentutis est etas. Et scito q3 id quod. A. radicē appellat caloris. Haly. & fere Gal. quātitate ipsius elementū quartum. puta ignē. Et quod diuidit in quātitatē caliditatis & qualitatem. i. acuitatem,hi in qualitatem mulcebrem & acutam. Haec est igitur de hoc medicorum illustrium rō abbreuiata. Sed circa pdicta dupliciter euenit dubitare. dictum nāq3 est calidum sumi pro calido corpore & caliditate: quod videt cōtra cano. cōparationis fore assignatū:eo q3 sola vniuoca dicta sunt cōparabilia. quae aūt sunt diuersorū generum nō vident hmōi:vt corpus & qualitas. Dicendum q3 haec sunt vniuoca vniusq3 speciei inquātum calida. nam ita oīa alba sunt in specie indifferētia. top. 4. Amplius dubitat. qūo. n. possit esse aequalitas seu mensura radicis: siue quarti elemēti in puero & iuuene: cū nunc sit breue tps quo in corpus penetrauit pueri:iuuenis autē qm longum: formę nāq3 pmutant tandē fm subiectorum varietatem cum corpus quotidie semp a pma generatiōe reddat siccius. dria priori. & ideo colst. 2. impossibile sit inuenire duo corpora quae sint cōia in calore: cum vnū sit altero siccius sicut opinat Gal. in puero & iuuene. Dicendū q3 Gal. & A. nō intendunt dicere q3 sit aequalitas oīfaria quarti elemēti: seu radicis in puero & iuuene: sed potius lata. conueniunt. n. peramplius sibi adinuicē in calore: qm cum senibus & decrepitis: vel ēt qm hi inter se quocunq3 modo:cum ambo sint quo ad aequalitatē seu aequaliter calidi. illi vero infrigidari incipiētes: quod innuit Gal. apho. pma inquiens. Ac si quartum elemētum ignē parē ponamus in ambobus corporibus. s. iuuenis & pueri:vt similiter ea dicamus eē calida. etenim acsi. i. quasi & vt similiter scribēs:& nō:& similiter latitudinis similitudinē denotant. vn pmo expssius de reg. sa. Semper a pma generatione omne aīal quotidie fit siccius:nō tn calidius aut frigidi9. similiter in oi aetate:sed quecunq3 vtiq3 optime cōpositionis corporum cōsimilis quodāmodo in his vsq3 in statum caliditas pmanet quecunq3: & humidioris optimis augēt: talium deinceps caliditas non erit caliditas eadē certe vel similis pueri & iuuenis: verum late magis:quare secunda primi. Et nos iā declarauimus q3 calor in pueris et in iuuenibus fere est similis: modoq3 simili ponit. A. idem efficiēs san. melancholiae. dria. 32. Per hoc igit quid dicēdum apparet. ad pmum. & q3 Auer. gratis Gal. crimen impingit:cum nō loquētem. s. Gal. fm veritatem habeat redarguere: sed suā potius suspicionem. apho. prima. Moderni autem in hoc quaesito cum prolixitate distant quos breuitatis gratia & iuuamenti omitto pauci.

O

Arg. 1. in principio.

P

Cas. 11, ver. fol.

Cas. 1. in medio.

Cō. aphe 14. v.

Q

Circa fi

Doc. 3. sū. 1. ca. 7. Pria prima doc. 4. c. 1. p9 medū. Collr cō. 15. in me.

Propter

A PROPTER TERTIVM vero sciendum primitus quid caloris multiplicitas tāgat. Et deinde veritas eliciat inde. Propter hmōi pmum sciendum ꝙ calidum est duplex: cœleste. videlicet. & elementare. dria. 48. & 111. qn enim ista cōdecenter in adinuicē concurrunt constituitur generatū: ita vt radicem caloris seu quartū elementū calidum audio cōpositum ex calore cœlesti & elementari in humido radicali fulcito. quod quidē diuersificat ratione subiecti, fm ꝙ fuerit humidū huius amplius vel minus cōcretum, & inde obtusius vt in puero: aut acutius, sicut in iuuene: & hoc calidum & humidū pōt dici vere innata in principijs generationis cōplantata. Est & aliud calidū fluens siue currens: & humidum quæ virtute digestionum & maxime cordis ex alimentis causantur. differentijs pactis. quæ quidē in iuuene quātitate ac etiā qualitate sunt ampliora & intensiora: cum vasa sint maiora ipsius & feruentiora. Propter hmōi siquidem secūdū

B dicendum ꝙ iuuenes calidiores sunt pueris: calore etiam pmo: licet. n. radix caloris & pcipue ppter calidum cœleste vtcūq; magis vigeat in pueris ꝙ in iuuenibus: cū abūdantiorem & ameniorem habeat materiā. ipsa. n. eadē permanens specie magis & minus pōt suscipere. in iuuenibus aūt exacuitio eius cum sufficiēti adhuc humido radicali siccitate ipsam continue limante: pcipue cum ponatur restaurari. dria. 112. vehemēter excellit caloris puerilis obtusionem, vt etiam plus superent calidum radicis puerorum ꝙ ipsa iuuenū calorē, ita vt iuuenes etiā priori calore præclarescant pueris. Iuuat quoq; iuuenescētium calor calido fluentibus & humido: quibus hos certū pueros superare. et si Gal. cū alijs calida & humida amplius tangant prima. Quod breuiter potest firmari per rōnem pcedentis quæsiti prima sumpta à substantialiter inhærentibus effectibus & casibus in modicū transmutatis: licet nāq; per essentialiter inhærentia Gal. comprehendat

C æquum calorem radicis: siue quarti elementi in pueris & iuuenibus: nō tn certe oino: sed cū aliqua vt expositum est latitudine. Amplius. illa sunt calidiora in quibus calidum iam materiā suā superare incipit, ipsaq; extat adhuc sufficiens id vigorose sustētare. hoc aūt in iuuenibus reperit: non aūt in pueris. vnde in dietis particularis. Calor puerorum naturalis licet substātialiter sit fortis: nondum tn est in perfectione, ppter abundantiā humiditatis eorum: cū iuuenibus quidē oia (vt ostensum prius) perfectiori adsint modo. non autē in pueris: quia ab infantia vsq; ad iuuentutem humiditate abundāt superflua. neq; in senibus, qm vt tactū: calor in eis radicem custodire nō valet: quod declarant lignorū ignitiōes præcipue. Eti. Qui membro calidiori pportionant, calidiores extant his qui minus calido. hmōi vero sunt iuuenes: pportionant. n. cordi cæteris calidiori partibus, qđ eos oñdūt

D virilitas: audacia et pseuerātia. pueri aūt hepati similant: qđ significat ꝙ est amplior sanguinis in ipsis ꝙ in iuuenib⁹ gnatio. apho. 3. Itaq; iuuenes pueris erūt calidiores.

Parti. 5. rubrica de ... p⁹ pn.

Cō. aphor. 21. in fine.

PROPTER QVARTVM vero dicendum. Ad pmum ꝙ Isaac per calidum substātię vel naturæ audiuit quātitatiuum siue mulcebre: cum tale dicat dependentiā ad substantiam vt ostēsum: nō aūt ꝙ ipsum extet substātia. caliditas vero vigorata in iuuenibus hāc dependentiā nō importat, cū rem suā dicat amplius in abstracto. Ad aliud dicendū ꝙ ille sermo intelligendus est in gradibus entium vniuersi: non autem in ente quolibet particulari. Non. n. illicitū est virtutes fieri fortiores & validiores extra sua pncipia: eo ꝙ fortiunt materias p quas fiunt hmōi: vnde chordarū extremitatum maior est potentia ad contrahendum ꝙ potentia suorum principiorū quæ sunt versus partem neruorū. A. 5. de anima. Cum enim actio fiat in tēpore, non mox ad pñtiam agentis fortificatur ipsa: quod lignorum ostendit incensio. Ad aliud dicendum ꝙ digestio non solum perficitur calido, sed &

Cap. vlti. p⁹ mediū.

E humido: quod vtcūq; hebetat calidū. iuuenes autem ab hoc amplius separant à pueris: neq; pueri plures potest actus naturæ, ꝙ iuuenis vigor: cum pueri augmentatiuam imperfectionē importēt amplius perfectione: differentia priori. neq; etiā in virtutibus naturalibus quibuscūq; superant pueri iuuenes: cum careāt generatiua fere. Nutritiuam etiam eis iuuenes habent æqualem, aut fortiorem: eo ꝙ digestiua est hmōi. differētia priori. in alijs autem virtutibus ostensum est prius satis iuuenibus deficere manifeste: neq; materia calidi aerea ipsos fortificat tm: vt terreitati permista: licet calido sit suaui idonea diutius permansiuo. Sanguis quoq; eorum aquosus magis rubedo etiam puerorū & pprie infantium intensior per accidēs existit: vt ppter raritatem pororū quam suscipit à matricis calido cum cutis subtilitate: quod secus cōtingit & pprie qn iuuenescit: & quia humor augmentat vt cholera: qui licet sit sanguine calidior non tn coloratior: cum sanguis sui colore choleram tingat peramplius. F

Ad aliud dicendum ꝙ nō oportet vt apparuit, ꝙ aliqd diutius duraturum intensius existat: immo potius euenit oppositum: cum vigor dispositionē subiecti requirat determinatam. Argumēta vero partis alterius cōcedo, caliditatem tangentia naturæ concutam ac etiā currentē: cum hæc subsequat à priori. Hæc igitur sit veritas istius quæsiti breuis ex differentia priori. & 112. non modicū elicita, inutili omissa circa id modernorū garrulitate.

DIFFERENTIA. XXVIII.

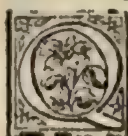

QVod masculus ois non sit fœmella qlibet calidior & siccior ostendit: qm magnitudo corporis, fortitudo, et vigor à caliditate causantur & siccitate: cum sint alterutris qualitatibus efficaciores. hmōi aūt reperiūtur in entomorum piscium paruorum: ouificantiū: quadrupedum & auiū rapacium fœmellis. de ge. aialium primo. ac vrsa & pardalis vigorosiores pardalo & vrso denotantur. hystoriarū eorūdem. 8. Adhuc homo est calidissimū aialium. 10. pbl. quod aūt per superabundantiā dicit, vni soli conuenit. top. 5. sic. n. in auibus gāpsonicis masculi frigidi reddunt & sicci: ppter coniunctionē caliditatis & sicci. speciei cū caliditate sexus & siccitate masculini. in eo nāq; ob hoc causatur adustio. in fœminino vero contēperamentū consurgit ex ipsius natura frigida & hu. speciei calidū & sic. remittente. Multū igit ampli⁹ in specie hois mari adustio cōtinget: vt in frigidū cōuertat & siccū: & tandē in humidū accidētaliter. Rursus. Si ois masculus eēt calidior et siccior fœmella qlibet: iam masculinū et fœmininū drię viderent aialis essentiafr cōcomitātes: qđ negatū. 10. meta. illiusq;. 5. A. & pina pmi.

G Cap. 16. Cap. 1. Prob. 57. Cap. 15.

Eti. Cholericus calidior est phlegmatico: sed mulierū quædā est cholerica: virorū vero quis phlegmaticus. Palin. Pulsus manifeste maior & fortior arguit intēsiorē calorē: talis aūt qnq; repertus est in fœmellis. oppositus aūt in viro: cō mēti pulsuū secūdo. Amp. pars & oino corpus omne quātū habet de san. tm ēt habet de calore. vsr. n. insanguineū oē sanguineo frigidius. cōplonū secūdo. sed fœmellę & pcipue i spē humana plus participāt sanguine: qđ eius periodicus fluxus ostēdit: ac color non parū faciei. Itidē. corpus nō lędi à frigido denotat calidū: sed mulier nō sic videt vt mas à frigido noceri: cū eā videam⁹ tpe frigidiori pauciores pānos masculis ferre. in aq ēt diutius permanet nudipes lauās eosdem. Erit itaq; nō masculus quilibet fœmella calidior & siccior.

H T. c. 25. Cap. 1. Doct. 5. c. sing. circa medium. C6. 1. post pncipium. Primo ca. vlti. & lib. 2. ca. 1. circa medium.

IN CONTRARIVM viri calidi magis et sicci fm naturā sunt, mulieres vero hūidę & fri, pbl. 4. Eti. Masculus calidior & siccior ꝙ fœmella: vt ab optimis anterioribus philosophis & medicis dictum: commentu pulsuum secundo. quare theoricæ primo. Masculinum in oibus aialibus calidius est & siccius cōplexione fœmineo: & fœmineū frigidius & humidius masculo. qđ sen- pble. 25.

I titum est in libris de ge. aialium. & hysto. 9. Amp. ille calidior extat & siccior vt ad vnū sit dr̄e: quod pfectius agit, fortius, ac diutius. hæc nāq; qlitatū coniugatio efficacior distēperatarū est oium. is aūt est mas: vt ex ipsius apparet, ppriet atibus: quibus distinguit à fœmella. 8. pfa to. & cōplexionum. 2. vn̄ colľ. 3. 2. Masculi cōplexio calidior & siccior est cōpľone fœminę: qd' manifestū ex eorū opib^9. Itaq; masculus vľr calidior & siccior est fœmella.

Com. 1. Caſ. 11. Colľ lib. 4. c. 1. & c. 6. ſ medio. Colľ. c. 1. Caſ. 4. Ca. 4. p^9 pncipiū.

PROPTER PRIMVM vero sciēdum ꝙ mas est aial quod in aliud valet generare, fœmella vero quod in seipsum. hic. n. ponit hoc in id, illa vero hoc i id suscipit, in aialibus saltē pfectis: quod, ppter entoma sit dictū quędam. Et hæc quidē differūt modo, rōne, sensu: aut particulis quibusdā difformiter hincinde organiçatis. de ge. aialium pmo. & ad summū mas est aial actu participās perfectiori, fœmina vero imperfectiori. est nāq; queadmodū orbatus masculus: seu occasionatus. eorūdē. 2. vn̄ illorū pmo. mulier est vt masculus agonus. in potētia. n. qdam fœmella est. videlicet. calidi, eo ꝙ nō possit digerere sperma ex vltimo alimēto. qre hmōi quarto masculus est potēs digerere & constare facere & segregare sperma habēs pncipiū speciei. fœmella vero est suscipiēs, impotēs cōstare & facere. Est aūt sexus rebus naturalibus mediante cōplexione vnū inseparabilľr annexorū. Nosce quoq; ꝙ sexualis insurgit distinctio ex particula in se naturalis pncipiū caliditatis cōtinente. vtpote corde in sanguineis: in aliĳs aūt ex eo quod ei, pportionabile: ex quo siquidē organa depēdent genitalia & nō cōtra: vt sensere nōnulli. Et si quidā, ceu Anaxagoras posuerit distinctionē hmōi in spermatibus existere. Empedocles in caliditate simpľr & frigiditate: aliq vero in latere dextro matricis vel sinistro. & Democritus abderites in pp obtinere sperma: quod, puenit à particula. Qui fm aliqd & maxime. Empedocles ipugnanť de ge. aialium. 4. quare Haly. Cōplexio caľ. adiuuat ad generationē masculi. caliditas. n. qn̄ naturalis fuerit adiuuat sup digōnē. nā qn̄ sperma digeriť: reddiť virtus ipsius cōpleta. frigiditas autem innaturalis seu extranea digestionem, phibet. vn̄ sperma indigestū efficiť crudum & debile. & ideo latus dextrum matricis adiuuat in generādo marē caliditate sua: & sinistrum fœminā frigiditate. sed caliditatis adiutorium aut frigiditatis impedimētū hmōi nō extat essentialis cā: sed magis æqualitas cōplexionis fm Arist. cordis virtutem reddens fortiorē ac eius oppositum debiliorem.

Caſ. 1.

Caſ. 3. K Priu. c. 9. Ca. 1. poſt medium.

L Caſ. 1. Secūdo techni tra. de teſti. cō. 1. in pn.

PROPTER SECVNDVM quidē dicendum ꝙ Parmenides posuit ꝙ fœminina essent vľr calidiora masculis: & viris mulieres. Empedocles aūt cōtrariū. de partibus. 2. illius siquidē motiuū pfectum, ex sanguinis abūdantia est. qd vero de hoc sentiendū sit, qrto, ppositorū ostēdeť. Ista siquidē pscrutatio secūdo cōmenti pulsuum bene ptractať: sľ ris. n. valde illic, intēdiť eidē, puta qs fortioris sit pulsus masculus vel fœmella? cui^9 series fere itaz in eo ꝙ neq; mox à pncipio sľr vniuersi nos à cōplexione formati sumus: & ꝙ neq; studĳs neq; dietis sľr vtimur: quod vľe huius enūtiationis corrūpiť. poľe nāq; fit fœminā aliqn̄ inueniri nō minorē, neq; vľr paruū, neq; parē, sed habentē quibusdā viris pulsum manifeste maiorem: virūq; contingit intelligere phlegmaticiorē natura: frigida. n. erit hæc cōplexio & humida: fœminę calidiori & sicciori cōparata: cū hoc ēt vir Pontū quæ regio frigida est valde inhabitet: nutriaturq; in vmbra: pigriteť & fm dietā volupteť: custodiat ēt portā atrĳ: fœmella vero ihabitet Aegyptū. multū exerciteť, & moderate dietetur: maior tūc erit fœmellæ, ꝙ viri pulsus. Si vero vterq; dieteť, vt expetit natura ipsorū pma, & eadē inhabitēt regionē, nō solū maior qui viri reddeť pulsus: sed & maior multū illo qui fœmellæ: sic itaq; vult Ga. ꝙ quātū ad cōplexionē naturalē pulsus maris fortior semp existit eo q fœminæ: sed pp cōplexionē ex sex rerū regimine cōsurgentē ceu si regimē vnius fœminæ. videlicet. declinet ad calida, maris aūt ad frigida, pulsus poterit cuiusdā fœminæ maris pulsu fortior reperiri. Ex hoc deniq; sermone dixerūt aliqui marē & fœmellā dupľr posse cōsiderari. vel quātū ad pncipia gn̄ationis sperma. s. & sanguinē embrionē cōstituētes: & ita mas oīs calidior & siccior est muliere: cū is ex calidioribus & siccioribus, pducať pncipĳs. fœmella vero cōtra. Aut quo ad cōpľonē acquisitā indifferēter post cōstitutionē pdictā: siue ex san. mēstruo demū embrionē nutriēte, seu qlibet dispōne alia occurrēte: seu post ortū oino supueniēte. puta sint duæ fœmellę quarū vnius maris sit impgnatio, & alterius fœmellæ in regiōe tēperata: & deinceps pma Pontū petat languoro sa: reliq vero Aegyptū sane habēs cū cæteris cōuenientibus pdictis: euenit tūc his: vt q pariet fœmella mare reddaľ calidior & siccior ex acquisito. vnde tertio. 21. inquit Hip. Vir nō est frigidior oino muliere. s. in cōplexione mēbrorū suorū pncipaliū & cōpľone sua pma & cōplexiōe spermatis sui sani: nisi accidat ex cōpľone accidēte.

Caſ. 1. in medio. Caſ. 1. M

N

Trac. 1. 7. in fen. O

Sed fortasis dicet quis hæc nō sufficientiā hr̄e oimodam, sicut tertio dicendorū apparebit: cū visum sit qn̄q; fœmellā habentē quæ virilitatis oīa: mare amplius ipsis ēt frigidā regionem tn̄ habitātibus eadē: illis & regimine vtētibus cōformi. Quidā vero rudius, ptulerūt fœmellā fore interdū aliquā calidiorē mare & sicciorē: assumentes qdē imoderatā omnē discrasiā actū resoluere aphor. secūda. Sperma. n. quoddā repiť calidū & siccū supfluet quod inuirtuosum pp exhalationē spirituum. fm Haly. nō marē, sed fœminā gn̄abit. Ex hoc quidē volūt fœminā gn̄atā esse mare calidiorē & sicciorē. Quod nō valet pter alia: qa spma id sic erit debilitatū ꝙ fœmina postq̄ producta fuerit: inde frigida erit valde. Adhuc si erit calidior & siccior viro: is debuit gn̄ari ex tali feie: qd natura hūit facere pticularis saltē: cū eē & pfectū itēdat cōtinue.

Colľ. c. apho. 51. Secūdo p techn. tra. de teſti. cō. circa fi.

P

PROPTER TERTIVM quidē sciēdū ꝙ tangendæ sunt pmo causę generationis maris & fœminæ. scdo applicenť in approbatione huius, ppositi. Propter huius pmum sciendū ꝙ hę duplices extāt. quædā quidē particulares & materiales fere: alteræ vľes: velut formatrices & effectiuæ. Quarū equidē pmæ depēdent à mare, ac fœmina, et circūstātĳs aliĳs. A mare qdē, vt à semine ipsius: quod multipľr euenit ab ipsius virtute. videlicet. Causa nāq; in masculorū generatiōe virtus extat spermatis: fœminæ vero debilitas. Hip. de embrionis ge. 5. Virtutē vero cōplexionē ipsius possum intelligere: ac nō min^9 virtutē dictā informatiuā: de q dictū quod sufficiēs dr̄ia. 36. & 48. aut substātiam ipsius. Sperma. n. debet esse mediocre cōsistētia, nō liquidū currēs, vt super aquā fusum aut speculū diffundaľ, nō grossum viscosum in eadē submersum, sed mediocre spū multo existēte in ipso supnatante: debetq; esse nō terreū, nō aqueū, sed magis aereū spumosum. de aialiū generatiōe. 2. Aut quātitate: oportet nāq; sufficiēs esse, cū sit multorū pncipiū. vel qlitate: vt sit calidū sufficienter cū passiuarum, pportione: & coloris albi grandinosi, pter spiritū cōclusum in illo. Spūs. n. aerei subingressi copia pstat albedinē. Aut à parte, debet nāq; ex dextro proĳci teste, & rene consili calidiori, & cōterminabili hepati. A fœmella quidē: aut à sang. menstruo & spermate illius sľr: ceu sapiūt aliqui. vt sint suo modo his cōditiōibus denotati. vel à matrice qd' sit post mūdificationē eius: sitq; casus spermatis in dextrū latus matricis: ex testiculo, pprie dextro. illud. n. calidius existit. vn̄ tertio. 21. rustici strigūt sinistrū thauri testiculū vt sperma effundaľ ex dextro. & iō mulieres circa hmōi curiosę iubent fœmellā post coitū super latus sopiri dextrū. vnde quidā dixerūt: ꝙ si sperma ex dextro viri in dextrū decurrat fœmellę marē gn̄ari. si vero in sinistrū ex sinistro fœmellā. si aūt ex sinistro i dextrū, erit fœmina masculina. ꝙ si cōtra, mas cōficieť fœmine^9. Circūstātia qdē vt sit coeuntis

Circa medium. Spermatis boni cōditiones.

Q Ca. 1.

Vigesimaprima. p. tra. 1. c. circa finē.

Caſ. 14.

A fit coeuntis ætas iuuentus, non pueritia vel senectus. Et oino sit coitor hmõi alhamni vt vir fortis corporis, æqualis carnis, multi spermatis, sufficienter grossi, calidi, magnorum testiculorum cum venis manifestis, immẽsi appetitus, qui non debilitet ex coitu, cuius etiã prius dexter infletur testiculus. Similiter cõsideranda signa fœmellæ suo mõ. Adsit & regio tẽperate frigida, & hora & ventus septentrionalis. nãq; in masculinitatẽ adiuuat. vnde hysto. 6. Borealibus coitũ patiẽtia masculos pariunt magis: australibus vero fœmellas: pmutant. n. fœmellas patientia vt masculos pariant: & ideo coeuntia oportet ad boream aspicere. Causæ vero generaliores tres extant in præsenti. Imaginatio maris aut fœmellæ vehemẽs: vis autẽ cõstellationis & versalis natura. dña. 37. Vigor. n. imaginationis: qñq; tam fortis existit impressionis: vt non solum sexum immutet: verum spẽm fere. Vis autẽ cõstellationis extat in imaginibus ab indis in. 8. cœlo cũ

Ca. 19. Masculinitatẽ adiuuans.

B nono nunc denotatis: quarũ efficaciam Ptol. approbat in centiloquio: ac ascendens & vlr figuratio cœlestis: qñ forma imprimitur masculineitatis vel fœmineitatis cũ planetis cõpictis in illa. Et tertio vlis natura æquæ fere fœmellam intendẽs & marẽ. ipsa nãq; conseruationem intendit speciei: quæ fore nõ potest in aialium perfectis: nisi maris & fœminæ cõbinatione. qñ. n. talia generare appetũt, opus eadẽ est imitari: vt in vnũ masculinum & fœmellam cõcurrant: ceu euenit in plantis de ge. animalium. 2. hæc. n. natura est vis syderum: & dæmonũ aliquibus inferis hmõi attributa. fm quosdã nãq; hic oĩa plena dijs. Ar. de mundo. Homo. n. generat hoiem & sol. In toto nãq; terræ naturã vt fœminã & marẽ nominãt: cœlum, & solẽ, aut aliquid aliorũ talium, vt generantes & patres appellãt. de ge. aialium. primo. Propter huius secundũ sciendũ q; vt q̃ multũ est dicere mas calidior & siccior est fœmella. hic nãq; quæsitũ materiã cõcernit sensibilẽ. q̃ aũt talis nõ penitus iudicabit, sed vt sępe magis. Interdum nãq; põt contingere fœmellam calidiorẽ

Collr. ca. circa princi. pium. 2 fi. 1. 2. cõ 16. Ca. 2.

C & sicciorem mare cõsistere. quod innuit theoricæ. pmo. Ita in pluribus aius, cognitio, discretio, & constantia in viris est maior q̃ in mulieribus. Primum quidẽ huius ostẽdi: qm̃ illud est calidius & siccius: in quo suo modo calidiora vigent elemẽta: sed ignis & aer: quorũ vnus calidus est & siccus: alter vero calidus & hu. vigẽt in mare. Aqua vero & siccitas terrea remollita dominant in fœmella: quod tactus cũ eorum actibus & reliquis passionibus ostẽdet, ergo &c. Adhuc pfectius debet qlitatũ cõbinationi pfectarum attribui: quod ex ipsius, puenit efficacia. mas aũt fœmella pfectior: vt tactum. cõbinatio ẽt qualitatum efficacior cal. est & sicca: cũ plus forma participet, et minus materia. Palin. illud calidius & siccius est, cuius essentiales significationes actus & accidẽtia intensiorem caliditatẽ denotant & siccitatem eius oppositõ: talis vero est mas respectu fœmellæ. tactu nãq; cali-

Ca. 11. In medio.

D dior extat & siccior: fortior ẽt virtute trina seu quaterna: duriorisq; substãtiæ, asperioris & rarioris, & vlr coloratioris: pfectiorisq; coæqualitatis figura, quãtitate, numero & positione. Virtus ẽt cuiuscũq; membri dearticulati his differẽtijs robustior inuenitur: silr & pulchrior: magisq; eius, pportionatus habitus theoricæ primo. Et ad summũ põt rõne sumpta à substãtialiter inhærentibus, actibus & casibus ostẽdi: vt tactum dña. 26. Erit igit mas culus calidior & siccior fœmella. Quòd aũt fœmella reperiat mare qñq; calidior & siccior: monstrat denuo tam ex parte cãrum particulariũ, q̃ ẽt vlium. Primũ quidem qm natura semp intẽdit quod pfectius. sic. n. dispensat sperma in aialis generationẽ vt prudẽs œconomicus i familia alimẽta: secũdo de ge. aialiũ. cõstituit nãq; vnũquodq; vt q̃melius possit in suũ finẽ puenire. dato itaq; (quod posse) spermate & sanguine mẽstruo calidiorib⁹ & sicciorib⁹ intm̃ vt qlitatibus sufficiant in masculi gene-

Ca. 4. versus finem.

E ratione, minoribus tñ quãtitate vt maris expostulat generatio: cum maior in oibus diametris hic pp nobiliores & pfectiores actus habeat esse, fœmella. natura siquidem ex hmõi principijs fœmellã, pducet, & nõ marem quæ calidior & siccior existet ipso mare: cũ talis vis materiæ sit generata paucitate: quæ non modicũ erit pfecta ita vt eius actus æquent viro, ẽt cuidam nõ diminuto. Et tales qñq; notaui fœmellas cũ corpore ab origine decoro quãtitate q̃ parua, ac demũ cuius actus viriles & precipue rõnis & intellectus erãt: & ægritudinibus languorosæ: cholericis diarijs talibus laborãtes: q̃ sæpe cũ vomitibus interdũ hmõi. Cuius tactus cũ habitu: figura & alijs caliditatem denotabãt certissime. Quod & fulcit ex materiæ & passibilitate ipsiusq; aptitudine. meta. nanq; 10. sperma hoc est maris & fœmellæ materia. Et Cõmentator ibi. Fit mas aut fœmella qñ sperma aliquã patitur passionẽ. Amp. monstrat ex causis trinis pdictis in principio generationis agẽtibus locũ materiæ magis obtinẽtibus. Sint itaq; duo spermata cũ sibi cõparib⁹ mẽstruis.

T. cõ. 15.

F vnum quidẽ calidius & siccius. quod de se sufficiẽs sit in maris, pductionẽ: alterum vero frigidius & humidius vt sit generatiuũ fœmellæ. priori deniq; occurrãt causę tres ante dictę fm q̃s euenit fœminiçare: adsint quoq; viri & fœmellæ imẽsa fœmineitatis imaginatio: casus seminis: hora & virtus cœlestis siue formæ vel horoscopi & cæterorum cardinũ maxime cũ planetis silr fœminiçãtia existant. caliditatẽ nõ tñ destruẽdo ceu qñ mas qui ab astrologis cõis notat fœmineus in die pcipue calidus existẽs & siccus: significator extiterit aut venus cõtẽperata fœminæ in loco fuerit calido & sicco eidẽ pportionabili: et in cõplone vel aspectu silr calidorũ et sic. vel luna fœmineo taliter disposita: lumine plena: tũc nãq; calidior extat. noctes. n. plenilunij sunt calidiores pp lumẽ lunę de partibus quarto: sic & vniuersi natura diligẽter fœmellæ generationẽ intẽdẽs. Ex hoc quidẽ semine deducet cũ lo

G cis contẽperatis & adiutis ex vigore naturæ particularis q; plures oporteat mares generare valde q̃ fœminas: ppterea q; naturæ vlis est in fœmellarũ, pductionẽ operari nõ minime: cum absq; ipsis generatio nequeat pfici & spẽs saluari quicquid interdũ censuerit. A. Ex reliquo aũt spermate cum eius mẽstruo hmõi in vigoratis & fere oppositis masculus generat: vnde fit videre annorũ aliquo masculos maxime generari altero vero fœmellas. Itaq; conuincitur fœmellam quandam interdũ calidiorem aliquo mare ac sicciorem existere.

PROPTER QVARTVM quidẽ. ad pmum dicendum q; in paruis quibusdã aialium imperfectorũ, ppter generationẽ & cõseruationẽ speciei puidit natura: pducens fœmellas maiores in statura: fortiores: & per cõsequens calidiores maribus: vt spẽm possent gestatione magis saluare: sicut entomorũ & paruorũ pisciũ fœmel

H lę. In auium aũt rapacibus masculi per accidẽs minores, debiliores, frigidiores & sicciores facti: ex calido aduren te, ppter cõplexionẽ caliditatis sexus cum speciei calore. Quod silr accidit pardali: quãuis videat Ar. sentire in physionomia pardũ pardali fortiorẽ. Vrsa vero ex ma lis moribus existimat audaciã habere accidẽtibus sexui: & pcipue tẽpore catulorũ lactationis: vt & porca: nõ tñ sic diu in pugna perseuerat vt vrsus: vñ non eo calidior. Ad aliud dicendũ q; homo est calidissimũ aialiũ calore quãtitatiuo: nõ aũt qlitatiuo. duplex. n. hic: sed magis leo & aues inductæ. & ideo quarto de partibus. Rectissimum aialiũ homo. quantitatiuũ aũt calidũ in adustionẽ nõ cõducit: verũ qlitatiuũ exacutũ. Ad aliud dicẽdũ q; masculinũ & fœmininũ nõ insunt p se aiali pmo essendi modo, cũ nõ sint dñę ipsius substãtiales sed secũdo: sunt enim quędã naturales ei⁹ pprietates: ceu pcactũ: & isepa rabilia accidẽtia. illa. n. q̃ hũt ab eodẽ agẽte, & ab eis quę in vna cõueniũt forma: ex eadẽq; materia & i eũdẽ ordi-

Cõ. 4. circa principiũ.

I nantur finem: ſpecie nõ differunt. talia vero ſunt maſcu-
linum & fœmininum. Fiunt nãq; à virtute actiua exiſtẽ
te in ſpermate. cõueniunt etiã in forma: cũ vnius rei vni-
ca ſit eſſentialis forma. Indiuidua. n. ſpeciei alicuius non
forma differũt eſſentiali: ſed materia ſub quãtitate termi-
nata ſignata. Itidem etiã exiſtit ſperma paſſum aliquam
paſsionẽ ſm quã maſculus efficiẽ aut fœmella: ſpecie igiẽ
non differũt ſed ꝓprietate magis. Quòd aũt dicit maſcu-
linum caliditate & ſic. differre à fœmella. dicendũ id di-
uerſificari in q̃plurimis: non aũt vt declaratum eſt oĩſa-
riam. vl'ia nãq; medicinæ ac oĩa quæ materiam cernunt
ſenſibilẽ, etiam in cõmuni, verificari euenit vt ad multũ.
Ad aliud dicendũ, q corpus cholericũ eſt calidius &
ſiccius phlegmatico in ſuo genere: nõ aũt realiter in alio.
nam fœmellã cholericam contingit inuenire: ſanguineã
phlegmaticã & melancholicam. oĩs tñ cõparatione ma
K ris eſt phlegmatica: iuxta ſexus rõnem. Ad aliud quid
dicendũ, viſum eſt. Ad aliud dicẽdum eſt q verificatẽ
ſi ſan. ille fuerit naturalis & nõ ſuperfluus quaſi ex indi-
geſtiõe cãtus: ſicut qui muliebri emittiẽ fluxu. Ad aliud
Lib. 2. tra. dicendũ, q non lędi à frigido dupliciter põt contingere.
de teſtic. in techni: aut quia corpus ſit calidum vel denſatũ inob-
T. c. 21. uium frigori. ſecundo ſiquidẽ modo euenit mulierẽ non
adeo vt marem lædi à frigore: & nõ ꝑmo. quare non ca-
lidior. vel nõ læditur tñ ꝓpter eius imperfectiorẽ tactũ.
non. n. ita vt mas cõmuniter ꝑcipit nociua: aut fortaſsis
fœmella tanq̃ minus diſtans à frigido eiq; contraria pa
rum alterationem ſubitam ſuſcipit minorẽ ab eo vt oſtẽ-
dunt aquatica. Ad alterius etiã partis inductorum pri
mum quid dicendũ: viſum. Quòd autẽ in oĩbus aĩalibus
maſculinum calidius & ſiccius fœminino: ſit poſitũ vt
q̃ multũ in perfectioribus verificari, qualium eſt homo:
de quo ad præſens inquiſitio: non autem vt declaratum
in his q̃ prę paruitate ſunt iperfecta, vel accidẽte ifrigida
L ta & exiccata. Aliud ẽt ſua via progreditur aperta.

DIFFERENTIA. XXIX.

Vod non ſimul ſed ſucceſsiue humores ge-
nerentur oſtendiẽ: qm̃ generatio phlegmatis
aliorum ꝑcedit generationẽ. Eſt nãq; phleg
Ca. 3. poſt ma humidũ primũ à cibo indigeſtũ. top. 6.
principiũ. primum aũt prioritatẽ & ordinẽ videtur ad
alios humores phlegmatis iportare. primo quoq; de ge.
aĩalium. Phlegma eſt ſuperfluitas primi vtilis alimenti.
Ca. 9. poſt Ex quibus elicitur coll'z ſecũdo q phlegma eſt ſuperflui-
medium. tas ſanguinea: ſeu ſuperfluitas diminuta vt ſit ſan. nõ ſu-
perfluitas cuius ſeparatione à ſanguine remaneat ſang.
cõpletus ſicut a cholera & melãcholia: pp quod impoſſe
ſit cibum conuerti niſi ex eo generenẽ ſupfluitates phleg-
Cõ. 31. in maticæ. Quod itidem videẽ ſapere Gal. 2. de re. a. & 4.
medio. de reg. ſa. & Theophilus in vrinis. Amplius ordo tol
Caꝑ. qd ſi lit ſimultatem. Ex phlegmate. n. fit ſan. & ex illo chole-
gnificat ru ra & melancholia, ex cholera vero melancholia: & non
beum aut cõuertiẽ. ſecundo re. a. & primo theoricę. Rurſus. quę
ſubruffum à diuerſo ꝓcedunt agente nõ ſimul generari videnẽ: cum
ſedimen. identitas requiraẽ etiam tẽporalis. ſed hu. fiunt à diuerſo
Com. 31. agente vt calore: quia efficiens phlegmatis cã eſt calor di
Com. 25. minutus: choleræ ſuperfluus. ſang. autem & melancho-
Doct. 4. c. liæ temperatus. prima primi. Eti. ſublimata vt ouum,
2. circa me oſtendũt ex quibus viciſsim hu. extrahuntur, quibus ꝓ-
dium. portionantur: quorũ primus ſimilaẽ aquæ ſecũdus cho-
M leræ. tertius ſanguini. quartus vero melãcholiæ. Rur-
ſus imperfectũ prius eſt ꝑfecto: cũ natura paulatim conti
Coll'r caꝑ. nue de iperfectis tẽdat ad ꝑfecta. hyſtor. 7. ſed phlegma
3. & caꝑ. 7. eſt impꝑfectũ cum ſit ſan. diminute decoctus. ſan. vero ꝑ-
& li. 2. c. 1. fectus. Adhuc. humiditates humores ẽt exiſtẽtes gene
et. 4. d vtil. ranẽ ſucceſsiue. nã ex ꝑma pluries fit tertia & aliqñ ex ſe-
pti. ca. 3. ſ cunda & tertia q̃rta: ſicut oſtẽdeẽ dr̃ia. 23. Palin. quinto
de iuuamẽtis. c. 1. Prima oꝑatio caloris innati in ſangui-
ne eſt in hepate: & poſt illud oꝑatur in eo alius calor for-
tior calore hepatis. ſ. calor cordis. vnde primo cõplexiõ
num. ſanguis rurſus ipſe à corde habet calorem. Itidẽ. K
quinto de iuuamentis. Et tertio theoricæ. Generatum eſt Caꝑ. vlti. Caꝑ 3. Ca. 18.
hepar rubeum vt ſanguinem ſibi ſimilem. videlicet, ru. Ca. 2. ver
generet theoricæ. 4. & Almanſoris primo. ſcribitur ſan- ſus finem
guinem hepar ſimpliciter generare. Ex quibus conclu
ditur q humores ſucceſsiue generentur ſolum. & q ſan.
etiã genereẽ in hepate proprie, & humorũ alius nullus.
HORVM AVTEM oppoſitũ videẽ cõitas ſentire
auctorum magis. Adhuc quæcunq; ex eadẽ generanẽ
materia ſm diuerſas partes, & ab eodẽ agente ſimul ob-
uiante partibus materiæ diuerſis: & aĩa in fines operãte
diuerſos, vna generanẽ. vt patet ꝑ decocta in aqua. Solet
etiã groſſum poni exẽplum de carnibus pullinis, caſtra-
tinis, porcinis & vaccinis: ſimul elixatis. Quo hu. ſiqui-
dem ꝑdicto ſe habẽt modo. Palin. quoq; ſermo natu-
ralium. de iuuamẽtis quinto. Aſsimilaẽ generatio humo O
rum generationi vini ex muſto non calcato facti: in quo Humorum gñatio aſſimilatur
ſimul quinq; exiſtunt ſubſtãtię, vna qdẽ mollis leuis ſpu
moſa cholerę ꝓportiõata: alia vero terreſtris grauis fœcu Poſt me.
lẽta melãcholię. tertia frida idigeſta phlegmati aſsiĩata. c. 3. de vtil
q̃rta aquoſitas vrinalis: et q̃nta vinũ parũ ſangui relatũ. pti. 3. c. 2 principiũ.
PROPTER PRIMVM quidẽ ſciendũ quid ꝑ ter Caꝑ. 1.
minos iporteẽ antea dictos. Et deinceps modus monſtre Caꝑ. vlti.
tur quo humores in generationẽ tendũt. Propter huius
ꝑmum ſciendũ q humor multis diciẽ modis ſm cõmu-
ne, & ꝓpriũ diuerſificatis, & mediũ. vnde quidẽ ſumitur
cõiter pro fluxibili humiditate quacũq; vt aq̃ humor di
catur. iuxta illud bucolicorum. Dulcis humor ſatis, ma-
turis frugibus imber. Accipitur & pro chiloſitate recedẽ
te ex ventre & in hepar ꝑ meſeraicas tendentẽ. vñ apho- P
riſ. ſecũda. Sanguifica virtus ab imbecillitate non altera Cõ. aphoriſ. 17. p° po.
bit eũ qui in venas hepatis, & meſeraicas reſumitur hu- Cõ. aphor. 18.
mor: quare ibidẽ vẽter ex cibarijs ꝓprium trahit chimũ.
Suſcipitur etiã pro humore ꝑmo quadruplici & pro hu- Pria ſen doc. 4. cap. ſingu.
more ſecũdo ſimiliter quaterno. ſ. humiditate. pp quod
A. humores ſunt corpora quæ ex ꝑma generanẽ ciborũ Doctri. 4 eiuſdem.
cõmiſtione: & humor eſt ex eo quod comediẽ & bibitur ca. 1.
nutriẽs. Dico quoq; ſumi ꝓprius ꝓ humore ꝑmo bono Prima pri
ſiue malo. Quare idẽ. humor eſt corpus liquidum, humi mi doc. 4
dum: in quod in ꝑmis nutriẽs cõuertiẽ. i. chilus. Sed me c. 1. in pa
lius dicendũ eſt q hic accipiẽ humor ꝓ ꝑmo & ſecundo:
quod apparet qñ dicit eũ nutrire per ſe vel cũ alio. Con-
ſtat aũt humorem primo non nutrire. dr̃ia. 33. Eti. inquit
quos. ſ. humores paulo poſt noĩabimus & nõ antea no-
minauimus. Adhuc. A. eẽt inordinatus valde: ſi prius
tangeret humores in ſpeciali & demum in cõmuni. Nec
obſtat quin nutriens conuertaẽ imprimis. i. imediate in
corpus humidũ liquidum, cũ humiditas huius ſit reſpe- Q
ctu mẽbrorum licet differant in hoc humida ſm plus &
minus. nihil. n. realiter differens inter nutriens, & mẽbrũ
niſi q humidum liquidũ videẽ cõcidere. Accipitur vlti-
mo humor ſtrictiſsime pro humore ꝑmo & bono: iuxta
illud. A. 12. aĩalium. Humor eſt corpus humidũ currẽs: C. 5. 1
& educitur ad bonum. Humorum quoq; vt apparuit
quidam ſunt primi vt phlegma: ſanguis cholera & me-
lancholia. alij vero ſecũdi humiditatũ noĩe etiã ſpecifica
ri. vt differentia monſtrabiẽ. 33. Generatio vero dupl'r
accipiẽ, cõmuniter quidẽ prout ſub motu locaẽ de nõ eſſe
in eſſe ductiuo, continẽs in ſe alterationẽ verã præceden-
tem generationẽ & terminũ ipſius, in quo in inſtanti daẽ
ſubſtãtialis forma: quæ quidẽ eſt ductio in ſubſtãtiam: &
eſt actus cõpoſitus ex alteratione & plaſmatione, natu-
raliũ ꝑmo. Sumiẽ ſecũdo generatio ꝓprie prout eſt muta-
tio quædã, & nõ motus. phy. 5. & ipſa quidẽ eſt mutatio Caꝑ. 6. in principio.
ſiue terminus motus formæ ſubſtãtialis in inſtãti ꝓducti T. c. 7. &
ua. Gñationes. n. ꝓprie ſubſtãtiarũ exiſtũt. de ge. & cor. 10.
ꝑmo. Eſt aũt ſm peripateticorũ ſententiã attendendum T. c. 10.
quòd humores ſpecie non differunt: ſed ſolo accidente:
aut materia

A aut materia sub q̃titate extẽsa: & nedum humores: imo duo indiuidua essentialiter non differũt. vñ. A. 1. meta. Singularia cuiuslibet spẽi postq̃ non sunt diuersa in intellectu essentiae, vnum sunt: sed debent esse diuersa accidentibus: quare difficile sit in eis inuenire formas veras aut fortassis impossibile: quod apparet, eo q formę sibi ab. A. attributae potius passiones q̃dã sunt & accñã vera: sicut sanguinis forma tpata decoctio est: phlegmatis diminuta: cholerae vero excessiua: & melancholia fex hypostatica dicta. Formae nãq; huius in fieri & alterari potius vñr, q̃ in esse & pmanere consistere. vñ medici magis eorum apparentia: opinionem Auicebrontis de gradualitate formarum sectantur: q̃ Arist. & Cõmentatoris sniam: veritatem earum denotãtium. Simul quoq; dupliciter in post praedicamẽtis inuenitur dici: natura. s. & tpe. Id ẽt dupliciter: qm̃ aut natura simul dicta cõuertuntur fm subsistendi consequẽtiam: imo cã exñte vt alterum existat: qualia sunt ad aliquid posita: vt duplum & dimidium simul extant natura: vel q ex eodem genere diuiduntur in adinuicem ediuerso: quo dñr mõ spẽs sub genere contineri. logice tñ & non philosophice: cũ fm veritatem vna sit prior & nobilior altera: eo q vna duarum dñarum ex qua cum genere spẽs constituitur se habet vt habitus & pfectio: & reliqua tanq̃ priuatio & defectus. & iõ. 7. phy. Genus non est vnum aliquid: sed iuxta hoc latent multa vt aequiuocationes. Tpe vero simul dñr: quorum est eodem tpe generatio et non successiue: quod opponitur & conuenit vtcũq; ei quod est instans & indiuisibile nunc dictũ: quod erit si plura in eodem generentur instanti. Propter huius fm sciẽdum q cibus & potus ore assumpti p isofagum, in ventrem deducuntur: qui terrestris si fuerit & grossus dentibus diuisus et attritus: pp diuisionem in minima, digõni uentris redditur habilitatus: quia diuisio alimenti in modica facilem exhibet opationem calido. 2. de ptibus. Intm̃ vt et principium fm quosdam digõnis suscipiat inde aliq̃le. ut prima primi nutriens masticatione aliquam habet digestionem: demum in ventrem deducti & in adinuicem pmisti: pfecta digeruntur ab eo digõne: et in massam ptisanariam siue in chilum transmutantur. Tum pp caliditatem ventris: & hoc principaliorem exñtis & humiditatem. Tum ẽt pp multa membrorum ei adminiculãtiũ 3. naturalium. & prima primi. Facta quoq; digõne. pyloron apiẽ ventris & insalubriter dietantibus simul fere totum in intestina dilabitur: quod et quidam sensibilissimorum testantur se sentire q̃nq; primumq; in duodenũ pueniens: & deinceps secedit in ieiunum & reliqua. dein de p meseraicas ex porta hepatis ramificatas i ipsum attrahitur. Sunt autẽ meseraicae ceu intestinorum mediae venae subtiles oibus vel pluribus intestinis infixae, & ventri ẽt ac pprie ieiuno in concauitatis puncto hepatis colligatae: velut cordae tentorij in vnum continuantur pũctum: & hae quidem tanq̃ manus exñt hepatis iteriorũ 5. immutantes ipsius virtute chilum in formã chimi: ita q & in ipsis liquor aliquam subrubedinis colorationẽ assumit. Ponunt nãq; anathomici q in cõcauo hepatis vena oritur dicta lata porta: q̃ in quinq; sequestratur venas: quarum quatuor in ptes diuiduntur hepatis: ex quis in minimas deuenientes quousq; vt villi reddanẽ capillares: vna vero earum in kistim porrigitur, vt nutriatur fellis: demum in deorsum hinc octo ad splenem: ventrem & intestina demandãtur venae: quarum. 8. sex sunt maiores, & duę minores, q̃ qũo pticularius ptendũ tur pñtis speculationis non extat. ab eisdem quoq; anatomicis ponitur vena dicta concaua: seu ventrẽ hñs in gibbo hepatis oriri: q̃ in venas tandem tendens paruas velut capillos: in substantiam supiorem plus dirigiẽ hepatis vt mõstratur dña. 47. Qñ aũt chilus p meseraicas attractus in venas portae minimas deuenerit hepatis ramis occurrit, ex vena concaua subtiliatis. Ramificationes enim inferiores & orificia venae imbibunt et potant supioris venae ramusculos: vt tunc totum tangat totum: & sic digõ virtuosior efficiatur contactu: tunc. n. virtus hepatis humorifica cum eius instrõ: puta calido sup chilum conuertitur & in sanguinem transmutat: & alios tres humores & aquositatem vrinalem: q̃ cã penetrationis in semitas angustas extitit necessaria.

Ca. 2. post medium.

B

T. c. 31.

C Cap. 3. in medio. Doc. 4. c. 3 in prio.

Cap. 7. Doc. 4. c. 2 circa pn.

D Cap. 7. Post mediũ

Venę portę ortus.

Venę cõcauę ortus.

E

PROPTER VERO SECVNDVM sciẽdum, q quidã simpliciter ptulerũt humores generari in instãti & in hepate: quod dictum est valde vanum. non. n. rñdent q̃sito cum instans tpi & eius simultati opponatẽ neq; ẽt vt apparebit pñt in uno instanti oẽs realiter generari: neq; in hepate solum fiunt, sed in venis, & corde.

Et iõ fuere alij dicẽtes rõne materię simul tpe generari: sed humores ex parte agentis: puta caloris fm magis & minus & medium opantis posuerunt non simul: sed successiue fieri. Sed hoc fortassis cum eo quod indistinctũ est valde stare non põt: cum materia non sit cã distõnis: imo magis indeterminationis et confusionis: sed actus. ipse nanq; est qui separat & distinguit. dña. 18. vñ oportet aliqualiter agens materiae applicari vt inde suscitetur forma distincta & in esse retinens quid distinctum.

F

PROPTER TERTIVM quidem sciendum: q hu. fm diuersas eorum acceptiones in dñtibus locis generantur. nam in venis hepatis, vel in alijs locis ab eo efficiuntur cum intentione aię calore opante in materia: ut dña uidebitur. 32. siquidem in illis prius ex chilo fiãt. Considerandum q illa ex quibus fit chilus aut sunt tẽperata, vel distẽperata. 8. modis vel magis quatuor cõpositis: vt quia calida & sicca. & calida & hu. & c. similiter corpus et hepar ppriẽ aut est sanum simpliciter, vel parum lapsum, aut lapsum valde. octo vel quatuor ptactis modis. Supponatur ẽt in his q corpus sanum simpliciter debita vtatur sex rerum administratione, ut sanitatem ẽt obtineat actualem, & non habitudinalem tm̃. & alia corpa distemperata regimine vtantur conuenienti maxime. Dico itaq; q humores: ẽt q̃tumcũq; temperato corpe & cibo: similiter non oportet in vno instãti oẽs generari. Casu tñ fortassis põt interdum contingere quibusdam: licet generatio cuiuslibet existat p se in instãti, si formam recipiat idem substantialem. Quod euenit pp diuersitatem materiae agentis et instri tam grandẽ: q vno instanti non oportet in vnum effectum cõcurrere. Suscipiũt ẽt humores diuersitatem ex aspectu in pparatione & generatione supno. Nec ẽt oino in eodem loco hepatis generantur: imo aliqui magis supra, versus cor: quidã magis infra: alij in medio, & sic fm alias loci differentias redduntur distantes. Neq; ẽt chilus cũ p venas adducatur strictas: in breuissimo tpe concurrit i hepar. Est naturae ẽt intentio ad sang. maior valde q̃ ad alios humores est nãq; alijs prior natura. Sic igitur cum impossibile sit tam dñtes quasi cãs in instãti adeo diuersos effectus inducere, non poterũt vna oẽs in indiuisibili vniuersaliter generari: sed aio q pñt simul tẽpore q̃nq; fieri. Quantum vero spatium tale simul tpe contineat diffinire non possum, cum termini naturales, non pcipiantur pcise: neq; ẽt tps pscriptũ repitur quo chilus in hepar ductus in humores conuertatur: sicut. 3. 13. tps notatur quo uentris pficitur digõ: sub quadam indeterminatione tñt ceu. 12. horis vsq; ad. 22. dña. 120. sed cũ hepar materiã suscipiat ad informationem, q̃ vẽter habiliorem: fit fortassis calor hepatis magis cõuersiuus: in breuiori tpe suũ imprimet effectum i chilum: in humorem ipsum traducẽs: puta oibus parificatis in cõiori tpis spatio: quod. 7. sit horarum aequinoctionalium: totum pficiatur: & in vna dicatur horarum mediã vel tertia: q quatuor generentur hu. in quatuor instãtibus eiusdem. Hoc aũt dico euenire pcipue qñ corpus seu hepar fuerit simpliciter sanum,

G

H

Tra. 3. c. 9. Post mediũ

I num, aut breuiter lapsum. alimentum contemperatum
Post mediũ Ca.1.circa prin. ac decenter vnaquaq; administratum. Quod & sapere
vr̃.2.naturalium cap̃.vlti.p exemplum de vino nõ cal
cato inductum.&.5. de iuuamentis. qñ cibus post p̃pa-
rationem eius a venis meseraicis venerit in hepar: ita q
factus est ppinquus sp̃ei sanguinis: tunc hepar incipit in
complemẽto opationis eius, quousq; facit eum san. pu-
rum. Et demum oñdit qũo ex cibo separentur tres sup-
fluitates. vna quidem feculenta, vt vuarum cortices quę
in stercus secedit: alia q̃ est sicut feculentum vuarum quę
in vinũ descendit melancholiæ attributa: reliqua quod-
2.techni trac.ò cpe. dam spumosum choleræ assimilata. hoc ẽt Isaac in prin
cipio vrinarum sentire vr̃. Et Haly. qñ substantia chili
Cõ.5. post prin. puenit ad hepar: decoquit ip̃m iterum et sumit ex eo hu.
Doc.4.c.1 q̃tuor. Prima vero primi. In oi decoctione q̃ est hmõi.i.
post prin.g simultanea: est res q̃ est sicut spuma velut res supflue de-
cocta: q̃ est cholera: & res q̃ est sicut hypostasis: vt melã-
K cholia & res diminute decocta ceu phlegma: & res tem-
peratæ cocta vt sanguis. Hi ergo satis oẽs innuere vñr q
humorum generatio in hepate tpe fiat simultaneo. qd' ẽt
monstratur: quia actus agentium sunt in patiente bñ di-
sposito: cum igitur licet materia videatur esse vna: est tñ
differens: eo q ex differentibus sit composita elemẽtis.
Et calor q̃uis in cõi sit vnus, variatur tñ ex materiæ ap
plicatione & ex aliis iam p̃dictis: ita q vno tpe latitudi
nem habẽte poterit calor modicum diuersificatus diffe-
rentes in materiam diuersimode dispositam effectus im
primere: & sic distãtes simul tpe cãre hu. quod & p̃tacta
oñderunt añmissa. Si vero alimẽtum distemperatum
extiterit ad frigiditatẽ & hu. vel ad frigiditatẽ & sic. &c.
& corpi vel hepati occurrerit sic distemperato pportio-
nabiliter, aut saltem qñ corpus fuerit lapsum valde sup-
posita ciborum temperantia, non generabuntur hu. si-
L mul tpe, sed successiue: nisi quis simultatem tpis in lõgũ
Cõ.31. in me. multum extenderit: & ita fortassis voluit Gal.re. acu.2.
q prius generetur aliis hu. phlegma, dicens q generatio
phlegmatis p̃cedit semper in cibis in quibus vincens est
phlegma generationem sanguinis: & conuersio eius: cu
ius dispõ est hęc ex cibis ad sanguinem fit mediante san
guine. Et nos quidem inuenimus hoc accidere non in ci
bis malis tñ: sed in vnoquoq; ẽt ciborum: de quibus pu
tatur q sint in fine bonitatis: sicut panis & triticum qd'
Añ mediũ dr̃ candarusum & pisces. In.4. quoq; re. sa. Humores
crudi cõiter sunt oẽs albi & nondum digesti pfecte a na-
tura: immo sunt adhuc crudi. in medio.n.san.est & cho
lericorum humorum, & horum qui vocatur crudus vel
phlegma. illi nãq; supdigesto pficiuntur san. hi aũt nõ-
dum facto: q̃a vero hu. quidam sunt añq̃ certissime san.
cibus fiat: & velut semidigesti: alii vero indigesti oino:
alteri vero parum deficiẽtes a sang. spe. alii vero vltime
M sanguinis effecti in immensitatẽ caloris: & horum hi q̃-
dem parum sanguine distant. quidam vero plus. alii au
tem p̃m. Et post q̃dam subdit. Coctio crudorũ hu. vel
semicrudorum quicũq; añ sanguinem generãtur. In his
itaq; sermonibus exp̃sse apparet ordo prioris & poste-
rioris generationis humorum in hepate & venis. vnde
Li. de vri-nis ca. qd sig̃ficat me-beũ vl sub-rufũ sedi-mẽ. i me-dio. Theophilus. Humorum hi quidem prius sanguine fiũt
vt phlegma & hycor.i. sanguis aquosus: hi vero cũ san
guine vt chol'a ru. & melancholia. humor syncerus ve
re san. in medio est amborum. Eti. confirmatur. vt.n.
hu. in generatione se excedunt rõne maioris q̃titatis: ita
ex pte similiter tpis. pp.n. maiorem aptitudinem ex pte
materiæ & agẽtis in ipsam efficaciam: amplius & prius
generatum est de hoc hu. q̃ de reliquo: quod ẽt indicant
phlebotomiæ factæ plures sub artho an adductis in q̃-
bus nihil sanguinis aut modicum repitur. verum totum
apparens phlegmaticum. In his.n. pp materiã in vnius
distemperantiæ tendentem excessum fere totus calor illi
acquiescẽs in ipsam se agẽdo cõuertit. Et sr̃ qñ corpus
fuerit cholericũ aut melãcholicũ supflue, & alimẽtũ mul N
tũ proportionabile multũ plus & prius generabitur. ex
massa ẽt ptisanaria ex hoc q̃ ex alio pportione q̃titatis
& simultatis temporaneæ corrupta: sicut nãq; vincens
est q̃titas generati humoris cum pportione ad alios: ita
& prioritas generationis humoris cæteros añcedet. vñ
naturalium.2. Mel in iuuenescentibus & calidis natura Cap̃.8.
anticipat chol'a fiens nõ sanguis. quare alimẽtorum.3.
Mel in calidis corporum puenit conuersum in cholerã Ca.38.18.
añq; in sanguinem vertatur. quare &. A. vr̃ sentire: qñ
dixit: in hepate p̃tacta oi decoctione fortasse fore rẽ adu
stam vel adustioni attinentem si decoctio supflua fuerit.
Si vero corpus fuerit tpatum & alimentum distempe- Pria primi doc. 4.c.1.
ratum: aut cõtra: tunc humores medio generabunt tpe: añ mediũ.
vt nec oino simul tpe: neq; drñti valde: s̃m tñ magis &
minus: put maior & minor fuerit excessus aut æq̃litas.
Quod si hu. non generentur in hepate: dupliciter põt O
contingere. aut.n. generantur añq; in ip̃m concurrant:
aut postq; p id transierint. siquidem primo, dupliciter.
aut vniuersaliter: & tunc generantur humoribus veris
prius supfluitates dictæ ab Arist. et Auer. phlegmaticę. 2.colli.3.c.8
alimentum.n. totum in quoddam subphlegmaticũ mu post mediũ
cilaginosum conuertitur: & in meseraicis maxime: vel
particulariter: vt complexione aut non minus alimẽto.
vñ Gal. de cho. ni. Demonstratum a nobis q phlegma Ca.8. ante
ticus humor ex phlegmaticis cibis s̃m primam in vẽtre medium.
genitus est digõnem: sicut & cholericus & melancholi-
cus in hepate transmutatur: & in ipso digõne qui phle- Versus fi.3
gmaticus in sanguinem. quare de re. sani.5. Frigidi com
plexione mox phlegma generant in ventre. Sed id
possibile nõ vr̃. quia oẽ phlegma naturaliter est album. Cõ.aphor.
aphor.7. vñ Gal. de cho. ni. hũc humorem qualiscũq; 30.
vtiq; fuerit noiant phlegma si albus solum extiterit: sed Ca.2. post medium.
supfluitates dictæ phlegmaticæ qñ saltẽ venerint in me- Cap̃.
seraicas in aliq; conuertuntur subrubedinem. vñ.5. iuua P
mentorum. Venæ attrahentes cibum ex stomacho añq̃
emittant hepati p̃parant & alterant ip̃m alteratione p-
pinqua hepatis alterationi: puta in naturam sanguinis
modicam. Rursus humor non est supfluitas, cum egeat
ipso, sed phlegma s̃m Arist. est supfluitas. Adhuc hu. Ca. vltima
solum dicuntur in hepate generari. Amp̃. Ga. naturaliũ
2. vr̃ p̃dictas supfluitates non debere phlegma vocari:
dicens finaliter indigõnem phlegmatis intelligere opor
tet eam q̃ secundę digõnis. vz. eam q̃ in venis. s. hepatis.
digõnem.n. hepatis digõnem solet vocare venarũ. Nõ
enim vtiq; pprie demum: q̃ s̃m ventrem aut nequaq; ge
neratus esset s̃m principium. s. hepar, & suas venas hu-
mor hic: sed & hoc effugit. s. qñ nõdum. vz. in hepar ve
nit. Sic itaq; in hepate vr̃, & non añ generari. Ad hoc
dicendum et primitus sciendum. q phlegma dupliciter
assumitur vt pprie cuius complexio frigi. est & hu. p de- Q
coctionem in hepate diminutã generatum. vñ in.2. na-
turalium. Semidigestum dr̃ aliquod alimẽtum: cuius ẽt Ca. vltima
color albedini pertinet. & hoc. Gal. cum aliis solet noie
phlegmatis intelligere. Est & aliud phlegma improprie
dictum: puta chilositas vẽtris & meseraicarum p̃tacta:
eo q in ipsa frigiditas & humiditas & materialitas ima
ginentur, & tenacitas & viscositas ueri phlegmatis. q̃re
3.13. Plurimum quod inuenitur in stõcho, aut quod ge- Tract. 1.c 16. i med.
neratur in ipso ex humore, est phlegma. Cuius quidẽ cã 1.colli.3.c.8
est: qm̃ chilus est vere ppinquus phlegmati. Et iõ Auer.
non hoc simpliciter vocauit phlegma: verum phlegma
ticam supfluitatem. Nosce quoq; q pprium phlegma
tis est album fore, siue certe vt phlegma gipseũ. Ip̃m.n.
est album. prima primi: colore. vz. terminato: seu cõiter
translucenti, sicut phlegmatũ reliqua: pprium aũt sang.
coagulari semp & vbi: siue foris aut intus: dũmõ ppriũ Doc.4.c.1
egrediatur locum. sed choleræ amariçare. Quare sermo añ mediũ
fortassis Haly, &. A. non proprius est diuidẽs chol'am
ru. in

A Colli.2.te chni.tra.de ventre cō. 26. Pria primi doc.4.c.1. in me. ru. in naturalem, & innaturalem: cum potius habeāt dicere amaram: non.n. cholera oīs rubeo coniungitur colori: sed amaro, semper sapori: & iō non distinguitur p colorem: neq; hnt choleram rub. dicere ad drīam nigre: vt volunt aliqui cum q̄dam cholerae magis colore participent melancholiae q̄ cholerae: ceu prassina & adusta. cholerae vero nigrae proprium est fuscere seu nigrescere: cum eo q̄ ipsis & phlegmati extat proprium nō coagulari. Gal. de chol'a ni. Ca.2.u'sus finem. Tunc igitur ad primum dicēdū: phlegma oē naturaliter esse album: pōt aliqñ tñ fore liuidum ex aliorum cōmistionibus hu. Gal. ibidem. Com.30. aphor.7. partic. Non enim solum in meseraicis supfluitates phlegmaticę colore tingūtur sanguinis, immo ēt verum phlegma in hepate, & venis. Sang.n. sui q̄titate maiore & colore ru. purpureo oēs humo. supat et obtenebrat. Haly. Colli.2.te chni trac.de hepate cō.42. Ad aliud dicendum: q̄ phlegma est superfluitas p uiam diminutę decoctionis: & non p modum supflue aut impuritatis: B vt cholera & melancholia: & haec vtilis existit & laborantibus consumitur. 1. de aialium generatione. Ca.18.versus finem. & q̄ sic est supfluitas necessitatem habet: q̄ licet sit ventris: nō tñ hepatis & membrorum supfluitas: non.n. inconueniēs est quid esse supfluitatem respectu unius, iuuatiuum tñ et necessariū respectu alterius: vt cholera vadens ad kistim supfluum est sanguini transeunti per venas: non tñ kisti & deinde intestinis: & silr est in mel'ia in splenē delapsa.

Ad aliud dicendum: q̄ licet hu. fm medicum generenī principalius i hepatis venis: nihilominus virtute ipsius Ca.3.circa prin. generantur in oībus venis alijs: vt tactum ēt drīa.91. vñ 3. de iuuamentis. In venis venientibus ad stōchum, & i venis venientibus ad oīa membra influit aliquid virtutis generatiuae san. Ad aliud quidem iam ex dictis apparuit. Rediens igitur dico q̄ si hu. generentur postq̄ hepar transiuere, aut in venis recipiant generationem vel i corde. siquidem in venis virtute hepatis. aut naturaliter C & sic adhuc successiue generātur cum ex seinuicem fiat. vñ Haly. Qñq; quatuor hu. generantur in venis: & in 2.techni tra.de hepate cō.5. caeteris corpis membris. & horum generatio qñq; est naturalis: vt qñ ex phlegmate supdecocto generaī sanguis ipsius locū in nutritione obtinentis qñ hic defuerit. Ipm enim est in potentia san. cum sit deficiens ab ipso solum decoctiōe abbreuiata. Est nāq; sanguis ipfecte decoctus.

Vel innaturaliter: ceu qñ hu. redduntur innaturales ut ex san. subtili: sed p superdecoctionem cholera: ex grosso mel'ia: & ex cholera tandem successiue itidem mel'ia. oēs.n. humores in mel'iam conuertuntur tandem velut in primam materiam. & deinde regressio nō est possibilis: cum non incrudetur assatum aut coctum. theoricę.1. Ca. vltimo colli3.2.&.3.&.2. de re. acu. Hoc aūt sic fore indicat Cap.1. iuxta fi. &.c.2. post me. Cap.4. caloris diuersitas in magis & minus ampliata: & materię in adinuicem transmutabilitas: cum continue irregressibiliter in frigidum & siccum pertranseatur. D Si aūt generentur a corde aut virtute eius fiunt in hepate & ēt in venis cum ab ipso tandem sit oīs virtus: & tunc ut declaratum simul tpe aut successiue generantur: & siquidem in ipsius cordis dextro, ppriē ventriculo generentur: sicut Cō.31. in medio. vult Arist. p oē & maxime. 3. de ptibus. sic in instāti hu. poterunt generari: qm̄ solus illic fit san. in actu: cum solus sit humor & nutriat. alij vero in potentia sunt in ipso. drīa consequenti. Quod aūt cor sit generatiuum humorū intra se primordiale principium, pbat Aristo. qm̄ ipsum est venarū principium p quas decurrit. drīa.47. Adhuc in ipso sanguinis repitur q̄titas maior tanq̄ in quodam fontali principio, & iō dicunt q̄ nullus dignificabit hepar fore principium totius corpis neq; sanguinis. Hoc.n. sanguinis susceptiuum non habet in seipso: quemadmodum cor. Quod ēt colli3.2. demonstratur p Cap.9. in medio. plura. Sic igitur appareat qūo humores non generentur in instanti: & qūo simul tpe & qualiter non: & in qbus locis: & in huius drīa siquidem drīa auxiliabitur.33.

Nosce quoq; q̄ chili generatio vt ad multum simultanea: quae autem humiditatum successiua: ea vero quę humidorum fere media. E

PROPTER QVARTVM quidem dicēdum. ad primam per Aristo. & Auer. inducta iam apparere, & similr ad id quod per Gal. & Theophilum mōstrabaī.

Ad aliud dicendum: q̄ huius generatio est in venis & membris in quibus concessum hu. successiue generari.

Ad aliud dicendum: q̄ licet agens sit diuersum, non tamen multum: vñ pp hmōi & materiae proportionabilitatem agēti pōt diuersus effectus insimul tpe habente latitudinem produci. Ad aliud dicendum: q̄ non est silr oīno in generato per naturam & calidum ipsius mulcebre & suaue. & artem cum calido igneo excedenti: cū natura sit principium intrinsecum sufficiens materiam palpare per oē. ars aūt extrinsecus insufficiens ipsam oīfariam tangere: de aialium generatione. & naturalium secundis. calidum.n. viuentium regulatur ab aia: nō autem elare quale quod artis. F Colli.c.5. Cap.3. aū medium. Ad aliud dicendū: q̄ in eisdem numero prius est imperfectum: deinde perfectum, nam infans in virum permutatur. in his aūt q̄ distāt numero secus existit. meta.9. aut q̄ humor quilibet i sui generatiōe primitus est imperfectus: deinde decoquitur & perficitur. Ad aliud dicendum: q̄ generatio hu. & humiditatum quo ad quid similis existit: quātum vero ad Te.c.13.& 15. aliud dissimilis: cum hu. primi generentur interdum successiue: aliqñ uero simul. humiditates aūt vñr ordinem seruare prioris, & posterioris, velut est ordo digōnis ventris ad eam q̄ hepatis. Ad aliud oñsum quid dicendū iam dudum: pfecta.n. generatione & vltima hu. generātur in corde. diminuta vero & prima i hepate amplius.

Ad aliud dicendum: q̄ intentionaliter prius generabiī san. q̄ alij hu. Ipse nanq; solus necessarius. alij vero magis ad bñ esse & iuuamentum generati: quare natura magis produxit hepar ut esset instrm aptū generationi san. G q̄ aliorum hu. in ipso tñ generantur: licet superentur & tingantur excessu sanguinis & cholerae. Ad primum i oppositum inductum quid dicendum monstratum est prius. Et ad alia demum allata dicendum: qm̄ cōcludūt hu. simul tpe generari, qñ corpus fuerit sufficienter tēperatum, & alimētum cum demum administrationis mō illi continue occurrens huius.

GRatia siquidem eius quod dictū est de phlegmatis generatione dubitare itidem contingit. an sanguis generatus ex alimentis sit eiusdem spēi cum eo qui est generatus ex phlegmate. Et vr̄ q̄ non: quia diuersorum perfectibilium diuersae sunt perfectiones: cum vnumquodq; seorsum ordinetur in suum finē: sed phlegma & alimentum sunt diuersa perfectibilia: cum realr distent. Rursus hu. qñ permutātur a sui naturali dispositione reddūtur innaturales. Haly. &. A. Colli.2.te chni tra.de hepate.p.2. pma primi doc.4.c.1. & ca.1. sed phlegma est humor: alterabitur vtiq; in dispōne pter naturam: cibus aūt in naturalem: puta i sanguinem. Eti. Phlegma est corporis res frigidior. primi prima. & cōplexionū. H Doc.3.c.2 Prio.c.vltimo versus finem. non pauca vero alimentorum sunt calida naturae proportionata humanae. Quae aūt adeo differunt non vñr in idem coincidere. non igitur san. generatus ex alimentis & phlegmate, speciei extat eiusdem.

IN OPPOSITVM vbicunq; reperitur vera proprietas alicuius: inuenitur & ipsum: cum inseparabiliter id consequatur: sed in sanguine generato ex phlegmate & cibis reperitur proprietas san. propria: puta coagulari. Ga. de cholera ni. Cap.1. Itaq; eiusdem reddetur naturae specificae generatus ex vtrisq;.

PROPTER PRIMVM quidem sciendum q̄ terminus audiatur suis expositum quaesitis cum drīa.63. ut etiam videbitur consequenter.

PROPTER SECVNDVM vero sciēdum ipsum satis fore vniformiter enuntiatum: licet in eius propor-

tionabili

I tionabili sit vt mox apparebit dubitatum.

PROPTER TERTIVM aūt sciendum: q̄ san. generatus ex phlegmate, aut ex alimētis, fit eiusdē spēi, & maxime si genitus fuerit ex ipso in hepate. quod ostēditur: quia virtus hepatis cum eius calo pōt hmōi materias alimentorum & phlegmatis apparenter differentes disponere & pparare ad eandem formam sanguinis suscipiēdam. Quod sigr̄at sanguis generatus ex napello, vel aliquo hmōi extraneo: & ex vitello vel vino: cum ex vtroq̄ re & p̄dicatione constituatur san.142.dr̄ia apparens. Amplius cum finis & forma sint idem etiam
T.c.70. numero: physicorum.2. sed finis sanguinis ex vtrisq̄ constructus est corpus nutrire, spiritumq̄ generare. In hoc.n.sanguis tanq̄ in proprium finem ordinatur.differentia.31. Itaq̄ san. ex ambobus qui generat, est eiusdē spēi. Quod siir cuenit si transducatur vt in sanguine alibi q̄ in hepate: qm̄ id erit in virtute ipsius hepatis: dictū
K nāq̄ dr̄ia.29. q̄ in venis venientibus ad stomachum, & ad omnia membra, fuit aliquid virtutis generatiuæ sanguinis. Et huius quidem veritas annexi approprie consequenter non modicum.

PROPTER QVARTVM quidem. ad primum q̄ licet perfectibilia sint diuersa: identificantur tm̄ vt visum hepatis & caloris virtute, cum idē materiam disponat & formam inducat. Et sic dicendum ad secundū. Hepar.n.cum his q̄ ipsius habet calefacere & alterare.

Ad aliud dicendum: q̄ phlegma cum sit san. diminute decoctus pōt calore mēsurato alterari digōne vlteriori, & non in id quod præter naturam: verum in sanguinem conuerti: quod non sic inerit choleris duabus cum peccant qualitate, vel substantia. dr̄ia.30.

HVius ēt occasione q̄situm introducitur diutius hęsitatum: vt an generata ex coitu siue combinatione aīalia, et putrefactione seu casu sint eadem
Ca.1. specie. Et vr̄ q̄ nō. quia.1. de genera. aīalium. Quæcūq̄
L non ex aīalibus fiunt, sed ex corrupta materia, hæ generāt quidem: alterum aūt genus: & quod factum est: neq̄
Ca.36.in fine. fœmella: neq̄ masculus. Eti.6. histo. Sunt autē & alia genera murium multa circa quos equidem non parum versatur q̄situm. Adhuc q̄cunq̄ non hn̄t eūdem actū non concidunt in spēm vnam: totius.n. vnus actus: sed combinatione genita & casu: eodē non participāt actu: cum illa possint naturalissime generare tale alterum q̄le
T.c.34. ipsa. hæc vero minime. vn̄.2. de aīa. Quæcunq̄ pfecta & non orbata neq̄ spōtaneam neq̄ casualem hn̄t generationem facere: quid valent tale alterum: quale ipsa: vt aīal siquidem aīal, & planta plantam. Eti.8. meta. alterius materiæ alter est actus. Et Com.8. phy. q̄n materia
T.c.6. fuerit diuersa diuersificabitur & forma. Et.8. idē meta.
Cō.46. In entibus naturalibus q̄libet forma habet materiam p-
Cō.11.sic. priam: sed diuersa & inappropriata est materia mēstrualis ex qua aīal quod generatur, & materia putrefacta.
M Rursus. oporteret si aliqua fierent sponte: spēq̄ eadem aliquod calidum determinans cōnaturale: siir & virtus actiua. neutrum aūt vr̄ horum adesse, cum calor ille sit cœlestis cōis: ac putredinalis: neq̄ agens quod apparēs partiale formæ impressiuum. Adhuc qūo cum nihil agat vltra suam spēm cœlumq̄ sit incorruptibile & cōe generabit corruptibile appropriando, non igitur generata coitu & per se coincidunt in speciem vnam.

IN OPPOSITVM quia si magis uisa distare sunt eiusdem spēi, & ea q̄ minus: sed cœli magis vnr̄ inter se distantes q̄ generatum combinatione & a pseuano. qđ oñdit diuersitas orbis & stellæ, ac qualitatū efficacia cū
Collr. cō. 78. & cō. 79. & cō. 23. centrorum alietate: vt oñdit lucidatoris dr̄ia.4. cœli vero oēs sunt idem spē. Commentator.1. cœli & mundi.
Collr. t. c. 8. & 9. Amplius cum ars imitetur naturam sicut est in factis & dispōnibus: ita & in entibus naturæ.2. ēt meta. sed in illis idem spē fit ab intellectu practico & casu vt pciosi acquisitio. Sanitas & salus fit natura et arte. Posteri. etiā
N 2. exn̄s spēi eiusdem: vt denotant actus: similiter igitur T.c.49. in entibus erit naturæ. Sunt itaq̄ eadem specie quæ coitu producta & sponte.

PROPTER PRIMVM quidem sciēdum, q̄ genita combinatione, vel coitu dicuntur q̄ p̄ter naturā determinatam & agens uniuersale puta cœlum: agens etiā expetunt particulare vt hoiem. Is.n. & sol hoiem generat. phy.2. Qui ēt p̄ter alia pfectiora: ponitur entiū vni- T.c.26. uersalissimo indigere aiam in ipsius materiā immediatius infundendo: cum solus intellectus ueniat ab his q̄ foris. de ge. aīalium. Cā aūt genita spōte perseuano quæ 2.c.3. ante medium. absq̄ agente pticulari pducuntur. Quid aūt sit spēs, tactū est dr̄ia.65. dictū.n. ibidem genus non esse vnā q̄dā naturam: sed circa ipm latere multa. Aequiuocationes enim latent in eo: quarum quippe q̄dam sunt distantes non parum vt canis aīal, & sydus: aliæ similitudinem
O inter se hn̄tes aliq̄: sicut hō verus & pictus: nonnullę autem proxime genere vel similitudine: ita vt in eo non videantur æquiuocationes: cum tn̄ sint: ceu corpus naturaliter loquendo: æquiuoce dr̄ de cœlesti & hmōi corruptibili: cum amborum non sit vna materia: conueniunt tn̄ in genere logico: similitudine quidē vt magister scholarum, & familiæ dr̄ æquiuoce proprie: tn̄ sic siquidem harum doctor: illius vero dn̄s alter.

PROPTER SECVNDVM vero sciendum est. Op. Aui. A. uoluisse gn̄ata coitu & putrefactione eadem fore spē: ac unumquodq̄ in spēm posse indiuiduum duplici hoc mō puenire. Sensit nāq̄ in lib. de diluuijs. et.15. apparet Ca.1. ante mediū. eius aīalium. q̄ post corruptionem spēi totius diluuio, peste, aut voluntate, stellarum vigore ac intelligētiæ agētis possit spēs itidem ex eln̄tis pcreari: & nō egeri fœmella nisi pp locum: et sic matricem in generatione non expetit nisi pp melius accidere, vt embrionem foueri perfectius. Et quia rarius inuenit perfectus generationis locus
P in eln̄tis: pp repentinas ipsorum transmutationes, puisum quidē fuit de loco determinato: puta matrice: absq̄ tn̄ ipsa nihilominus cum locus reperiretur in eln̄tis cōtēperatus, perficietur generatio. Cuius plurima inducit signa. quia videmus ex putrefactione alicubi mures generari, & demum p coitū multiplicari: siir pisces & hmōi.

Eti. Serpentes in monumētis plus ex capillis mulierū: maxime ob eorum lōgitudinem cum humiditate viscosa generari: & denuo coitu multiplicari mare ac fęmella constitutis. Adhuc.15. aīalium. Habui amicum q̄ fecit Ca.1. post pnci. scorpiones: qui alios demum generauerunt scorpiones. Subdens non debere aliquo esse mō q̄ res generata p uirtutem generatiuam: quin ēt possit alr̄ generari: qm̄ generatio est in spēi conseruationem: sed fęmella circa indiuiduum extat. Testatur itidem se credere quendam castorem siue biuarium se fecisse in riuo ioceon dicto: cum sit parui tpis. nimiæq̄ a mari distantiæ: ita vt inde non po
Q tuisset ad hunc peruenire locum. Adhuc visum est caput vnius aīalis, vel alia pars seu ipm totum in mr̄ice alterius generari. distātium ēt abinuicem mole ac gestationis tpe: ceu hois & pecudis. Stellæ.n. & proprie q̄ arietis hn̄t mōstruosa generari: finisq̄ piscium: sicut oppositæ opposita, ceu visum est alicubi lapides suscipere formas partium humanarum. Quod fortasse sentitur tymei.2. Opi. Commentatoris. vt inductum p̄ria.101. Cōmentator vero.8. phy. con- Cō.46. Post medium. tra istos pluribus vadit vijs. ponēs nihil idem spē, casu generari & coitu. Primo quidem quia transferens se ad hoiem magis ait: q̄ tunc hō generaretur ex non semine hois: sicq̄ foret hō æquiuoce cum eo qui generatus ex semine. Q̄ncunq̄.n. materia fuerit diuersa, diuersificabitur & forma. Eti. Si materię & formæ nō essent appropriatæ, tunc quodlibet generaretur ex quolibet: foretq̄ oino materiæ iam ociosæ ac superfluæ. Rursus. si hō ex terra vt mus generaretur: tunc aut foret semper aut in

pluribus

A pluribus vel paucioribus. siquidem prius sic hõ non generaretur ab hoie oino. si aũt secundum: tunc hõ generaretur ab hoie raro & a casu. siquidem. 3. sic eadem spẽs produceretur natura & casu: cum tamẽ sit oppositum.

Palin. hoc dato tollerentur cõparatio & respectus cãe ad effectum: sicq; cessaret necessitatis natura. Subdit etiã q nulla spẽs fit a casu; sed inuenitur aliquid sĩe ei quod fit a casu. Quæ aũt inueniũtur casu sunt monstruosa: nõ naturalia. Diximus quidem ista contra negantes id manifestum fore p se: sicut. A. qui dicit poße esse hoiem generari ex terra cum eius famositate: vt dr ẽt. 2. meta: sed cõuenientius in mrice. Et hic sermo ab hoie qui dat se scire fatuus est valde. Arist. aũt vt amp. 3. videbitur, dicendorum mediam horum tenuit uiam. Non. n. oia põt fieri casu sicut aialium perfectiora: cum plura expetant in sui productionem & esse: vt visum dría. 36. Sĩr ẽt vt tactum q̃dam semidiminuta & iperfecta, sĩliumq; pcium: vt pisces: mures & talia põt vigore stellarum ex materia B putrefactibili produci: adr vt vterq; verum dicat p pte. Quid aũt ex dicendis perampliꝰ apparebit. Aliquis enim fortassis diceret q utraq; sint spẽ logica eadem: nõ autẽ naturali: cum ille consideret intentiones quasdam cõiores. Is aũt res propriores: ita ut sint eadem spẽ: æquiuocatione tertia, q̃ vix fore vr: non aũt prima aut secunda. Sed hic magis respondeo ad hominem.

PROPTER TERTIVM vero sciendum q animalia q̃dam generata ex putrefactiõe mox eiusdem extant spẽi: q̃dam vero consequenter trãsmutatione interueniente media. Nam q̃dam sunt quorum generatio est perfecta, sicut ea in quorum generatione agens aduenit particulare: aliqua vero imperfecta non aliter q ex putrefactione producta: neq; vnq; generãtia, vt anguillæ, hystoriarum libris: lumbrici terrestres & hmõi. q̃dam vero media. Et horum nonnulla mox producta casu extant eadem spẽ cum his q̃ coitu: vt mures & serpẽtes: C q̃dam vero nunq; efficiuntur eadem spẽ cum producentibus: ceu lendines a pediculis pductæ. Quædam vero sunt media fere in spẽm producentis transmutatione renũtia: sicut ranæ: producunt. n. oua: ex quibus fiunt primitus ranunculi oblongi cum capite grandiori, & cauda subtili ad modum marsonum pisciculorum. qđ & vermes oñdunt syrici. vñ hysto. 5. Fiunt quidem vocatæ psiche. i. papiliones ex campis. i. rugis in raffano & caule stantibus: q̃ primitus sunt minores milio, deinceps parui fiunt vermes, crescentes deinde in tribus diebus puę campæ: deinde augmentatę latitãt & permutãt formam & vocantur kirisalides: q̃ duram hñtes tunicã tactæ: fiunt aũt vt araneales & folliculi figura: tpe vero multo interueniente circumrumpitur tunica & euolant aialia psiche dicta. Sic igitur apparet qũo per multa intermedia paulatim ex his quæ minores milio rugalibus fiũt psiche tandem: seu papiliones. Propter huius qdẽ D veritatis indagationem primitus tangãtur quatuor cãæ sicut aliorum plurium aialis generati casu vĩes cum calido elementari putrescibili & cœlesti forma siue imagine ex. 48. stellis quasi particulari: materiam generatiõis talis determinante, vt serpens, scorpio, vel q̃ hmõi, quod dria expositum sufficienter. 101. Consequenter aũt veritas subiungatur. Dico igitur q genita propagatione et casu siue mox aut tandem ptacta: eiusdem sunt spẽi etiã entis: quod oñditur: quia meta. 7. In factis quidem a natura. q̃dam nanq; & illic eadem & ex spermate fiunt & sine spermate: hoc aũt idẽtitas aut erit numeralis, aut generalis, aut spãlis. non prima: quia illa sunt numero eadem: quorum materia vna q̃titate determinata dría. 34. non. 2. qm̃ sic sermo inartificialis oino: cum oẽ pticipãs sensu sit aial. spãlis igĩ erit identitas. Et iõ Arist. vr hoc sermone opinionem euellere vtrorumq;. Aui. quidẽ qñ dixit, q̃dam ponentis. vt visum: q̃cunq; fiunt coitu casu

posse produci. Auer. vero qñ subiunxit eadem volẽtis E nullatenus: sicut ostensum casualia & propagabilia spe vnitari. Eti. probl. q̃ritur. 10. pp quid hmõi quidẽ fiũt aialium non solum ex seinuicem: sed & a casu. alia qdẽ ex seinuicem solum: ut hõ & equus: sic itaq; sentit q̃dam fieri a casu solum: alia copula tm̃: nonnulla vero vtroq; mõ. Adhuc qñ causæ aderunt sufficientes identitatis spẽi: hmõi quoq; erunt specie eadem: sed talia reperiunt in generatis sponte cum his q̃ coitu: quia in illis est casum elementale præparans materiam: non. n. est putrefactibile oino: dría. 101. similiter et cœleste illuminatiuum: viuificum: aiatiuum: in esse contentiuum: & vis formę determinatæ vehemens in producendo. Ad quod nõ parum operatur locus, cum sicut est, operetur ita natura. probl. 10. vt loca oñdunt calida temperate: in quibus generata non raro sponte perfectiora q combinatione, pducta in locis his oppositis: ut oñdunt q̃ utrorumq; oia cum illorum multitudine ad propagata: ceu in his quæ F aiæ sunt: quidam hoium per se potẽtes intelligentiæ cõiungi agenti: terminosq; inuenire medios demonstratiuos & oia q̃sita sui ingenij subtilitate: vt de Hip. profert Haly. quos ẽt alij cum toto doctore quem hñt instruendo & dearticulando nunq; vel vix valent suscipere. A. 5. de aia. Potentiæ nanq; condonatæ circũstantijs diuersificantur non parum nũc & prius. Amp. quorum est eadem compõ, figura, & protractio, sunt eiusdem spẽi: nam compõ cum sequatur complexionem dría. 63. arguit illam: hæc vero, eandem formam vel aiam: cum sit proprium illius instrm̃. dría. 23. eã vero vt oñsum spẽm causat. Similiter Com. 2. cœ. & mundi probat q si vna stella est rotunda, & alia: & iõ q̃ sunt eiusdem figurę cõclusit eiusdem fore spẽi: inquiens iam declaratum esse q figura est ex rebus essentialibus i corporibus cęlestibus: quia sunt aiata: sicut. n. vna stella est rotunda, & alię, qa sunt eiusdem spẽi. Eodem vtiq; mõ erit in his vtrisq; fi- G guratis compõ & protractio oino eadem. Et firmatur: quia in. 3. eius figuræ sunt ex qualitatibus associatis formis substantialibus perfectis: arguunt igĩ ipsas. Palin. Quorum finis & actus sunt idem, & ipsa: cum oia ordinentur in finem: & actio ducat nos in formam, ceu trãsmutatio i materiam. dría. 13. sed hi oino idem appent: sunt itaq; spẽ eadem sponte genita & copula.

PROPTER QVARTVM vero, ad primum dicendum vt apparuit: q licet sit alterum genus. 1. consequenter tñ reddit idem spẽi: transmutatione superueniẽte plurima & tpe. Aut dicendum verificari hoc in q̃busdam imperfectioribus vt enthomis: subditur. n. talia. n. sunt enthomorum q̃dam. Ad aliud dicendũ: q genus sumitur improprie pro manerie & mõ generationis diuersificatæ accñte aliqualis: ceu Parthi sic diuersificanẽ & Indi. vñ pœmio meta. hoium genus arte & rõnibus viuit. Aut dicendum esse plura murium genera eorum nomen extẽdendo: nam quidam sunt parui, fului in arboribus habitantes magis sicut nechellæ dictæ: alij sub H terra vt tal pæ, quidam sub aquis in ripis cum longiori musida pantagani appellati: nõnulli q magni Pharaonis dicti cum pilis magnis asperis: & alij ẽt habitant in domibus: alteriq; in agris: quorum aliqui uidentur inter se fore speciei eiusdem athomæ: reliqui vero differentes. Ad aliud dicendum: q sermo Arist. non verificatur i oibus q nõ possint generare: sed in quibusdam vt tactũ de enthomis imperfectioribus. Ad aliud dicẽdum: q licet materia videatur diuersa ente: virtute tñ redduntur eadem: pp quæ operantur in ipsa vt oñsum: necessitas ẽt formæ non sumenda est a materia oino: verum magis a fine: cum reliquis cãrum necessitatem imponat: est nãq; cã cãrum. Ad aliud quid dicendum, visum est. Ad aliud dicẽdum: q licet cœlum sit incorruptibile fm substantiam: corrumpitur tñ cõtinue fm situm, motum & lumen:

Marginalia: 7. met. t. c. 31. — Cõ. 5. — Op. Arist. — 6. ca. 16. & lib. 5. ca. 11 post prin. — cap. 19. ã mediũ. Psiche aialia. — Tiõ 3. — pbl. 66. — pbl. 11. — 1. tech. in pbl. cõ. 10. Ca. 7. vsq; finem. — Cõ. 59. 5. — Cõ. 67. vsq; finem. — Circa pnc.

I quibus haec habet causare. similiter pp impotentiam materiae non potentis plene suscipere: ob. n. distare a cōmodo diuino hoc infima sunt infirma & plena multi turbinis. Arist. de mūdo. Rōnem aūt ex cōmento susceptā in partem contrariam non concederet. A. sicut Cōmentator testatur. putauit nanq; Auicenna coelestia genere idem esse, & spē diuersa: pp diuersitatem partiū motuū suorum & difformitatem (vt tactum) centrorū. Ad hoc ēt facit diuersus eorum actus: cum q̄dam sint calida effectiue: alia frigida: & sic. & humi. q̄dā masculina & alia foeminina. Cōmen. aūt id tollit. d. stellas in rei veritate non agere frigiditatem: sed calores similes vnicuiq; elementorum: quod manifestū est in luna, in aliquibus operantibus manifeste. Sed dicendum verius q; licet non sint formaliter talia: sunt tñ effectiue hmōi: sed tñ vniuersaliter motu et luce caliditatem inducunt oia. Debet etiā fieri comparatio actus frigidi: calidi vel alterius ad temperatum inter elementa: qualis aer: uel magis ad mistum temperatius: vt corpus humanum. Adhuc aqua non esset summe frigida cum terra consequēter: aut caliditas aliquorum esset vt frigiditas horū. Et firmatur: qa substantiae apparēt eorum oino diuersae: vt lunae ad plura. vñ. 3. de ge'aialium. Luna vr̄ cōicans quartae substātiae: puta terrae. Similiter ēt sunt in continua: non aūt vt animalia partibus in adinuicem continuata. unde fortassis melius est dicere superiora genere conuenire, specieq; differre, & maxime q̄ in diuersis sunt spheris. Quae autē in vna eadem ceu q̄ in. 8. oia. Mouebatur vero in id vt tactum cōmen. quia oia superiora sunt figurae unius, puta rotundae. Sed aliquis forte volet ēt aliis rotundis aduersam identitatem specificam huic adaptare. Tum ēt quia si essent genere eadem, vt subdit, & plura specie, composita forent ex materia & forma diuersa. & si ita essent generabilia & corruptibilia. essent ergo ab aliquo. igitur essent illic corpora priora eis: quod impossibile oē. Quod ēt aliquis impediet dicendo corpora coelestia materiam habere, licet aliam & alteram q; hanc subiectā transmutationi: cum dicatur. 1. coe. & mū. coelum esse quiddam singularium & eorum q̄ ex materia: quod verificatur in coelo tripliciter dicto. ēt coelum totum appellando vniuersum. 8. quoq; meta. distinguitur duplex materia: intellectualis. v3. et sensibilis. vñ Aui. Multoties inquit coelestia non habere materiam aut equiuoce hincinde dici. Octauo uero is ait meta. in scia declaratum naturali esse q; coelum habet materiam localem siue ad vbi: & tamē non habet materiam generabilem & corruptibilem. & iō videmus q; coelum non componitur ex materia que est in potētia: & forma q̄ est in actu: quod dictum est certum distōne verificatum. De qua &. 8. Aris. meta. in naturalibus sempiternis aut substantiis alia rō. Forsan. n. q̄dam non hñt materiam, aut non talem: sed solum fm locum mobilem. &. 12. eiusdem. oia hñt materiam quecunq; transmutātur: sed & alia & sempiternorum quaecunq; non generabilia: mobilia vero latione verum nō generabilem hñt: sed vñ quo. veritas nāq; est q; vna est materia oium considerata in se per priuationem ois formae: sed diuersificatur rōne. Sint igitur i hac materia hec incidenter consecutione sermonis dicta: cum ēt considerationem nō proprius huius operis protendat: de qbus traditum sufficienter in expōnibus probl e. parte. 10.

3. coel. cō. 41. in fine.

K

Ca. 10. ad medium.

L

T. c. 92.

T. c. 16.

Cō. 4. in fi.

T. c. 12.

T. c. 10.

M

pble. 66.

Causa eius quod dictum est in venis aliquid esse virtutis sanguinis generatiuae, dubitatur an digestio cōis fiat in venis. Et vr̄ q; sic per Gal. in plerisq; locis exprimentem secundam distōnem fieri in venis. Eti. de re. sa. Audire oportet digestiuam virtutem non eam q̄ in ventre solum, aut venis, vel fm hepar: sed & fm vnamquāq; particulam. Et. A. asserentem in eis perfici tertiam digōnem. quartam vero i singulis membris. Et fulcitur: quia primo pronostico. Ondi in libro

Coll. li. 4. in fi.

Pr. la primi doct. 4. c. 1.

Cō. vl. post prin.

N de spermate q; san. vr̄ multoties in venis: ex quibus nutritur hō: āncedere & recipere aliq̄ immutationem ad generationem spermatis: hoc autem digestione perficitur. Post princ.

Adhuc de somno & vigi. deforis ingrediente alimēto in susceptiua loca fit euaporatio ad uenas. ibi vero ꝑmutatum in sanguine vertitur & vadit ad primū: puta cor. haec autē conuersio non fit nisi per digōnem. Rursus. Cuius est superfluitas cōis: eius est & iuuamentum cōe: sed talis est q̄ venarum. vñ de accñti. 6. Digōnis superfluitas venarum est triplex: quarum vna cholerae rubeq; fex, secunda cholerae nigrae, tertia vero est aquositas. &. 1. dr̄ de re. sa. arteriarum & uenarum superfluitas est quale serum in coagulo lactis. Amp. digō est q̄dam perfectio cum sit completio a proprio & naturali calore. dria. 50. sed hoc datur in venis: quia locus san. sunt venę: de somno & vigi. Locus aūt habet virtutem saluatiuam: apparens. 4. phy. vr̄. n. principium esse generationis: ceu pr̄ Porphyrius. vnde q̄tum natura dat de forma, tm̄ et dat de loco consequente illam. 4. cae. & mū. Itidem. quod pōt plus, poterit & minus: sed venae pn̄t sanguinem generare: quod plus vr̄ q; simpliciter digerere. hoc. n. immutare: illud vero informare. vñ dictum fuit in uenis uenientibus ad stomachum: & reliq. Oriuntur ēt a corde, i quo digōnis solum est radix & perfectio ceu & aliorum actuum. dria. 38. Eti. q; maxime phlegma transit p venas cum sanguine: vt suppleat illius defectum qñ membra carent alimento. Est nāq; semidigestum aliquod nutrimentum. Id aūt oportet perfici digōne, quod non vr̄ nisi venarum, cum non reuertatur deinceps in hepar. Cōis itaq; digestio erit in venis.

Cap. 1. An

Post prin. Coll. te. c. 4. c. 8.

O

Coll. te. c. 25.

IN OPPOSITVM cōiter sunt medici & Auer. proprie tres tm̄ ponentes digōnes ventris. s. hepatis, & membrorum. Amp. vnius membri vnicus est actus Haly. certus saltem & principalis vti hic expetitur cum procedat ab esse quod est vnicum per unam formam cuiusq;: sed venarum actus est seruire hepati deferēdo. vñ de partibus. 3. Eius quod in corpus distribuitur, totū venae cā. Rursus. Digō & maxime cōis fit p calm & humidum: sed venae frigidae sunt & siccae: cū sint neruosae. Igitur venae digōnem non operabuntur cōem.

1. collet. c. 9. in fine. 1. tech. tra. de ventre cō. 30. finem.

Cap. 5.

P

PROPTER PRIMVM quidem sciendum q; q̄d sit uena, quidue digō, & quot dicat modis, dr̄ntiis ostensum est. 47. et. 50. Est aūt digō cōis q̄ ordinatur principaliter in finem proprii digerentis. consequenter vero i ois partis alitionem, qualis q̄ ventris & hepatis: hae nanq; partes laborant pro oi corpore, licet directius tñ pp seipsa: ut de motibus apparet liquidis: propria quidem est quam vnaquaeq; habet particula: in quam siquidem ordinantur cōes aut immediatius, vt q̄ hepatis: uel mediate sicut illa q̄ ventris. Solae autē hae sufficiunt in aialibus perfectioribus etiam transmutare alimentum in partes: neq; absq; vna earum valet perfici: vt ostendunt passiones hydropicales maxime: vna enim digestionum aliā corrigere non valet.

Cap. 3.

Q

PROPTER SECVNDVM quidem sciendum. A. sensisse quatuor fore digōnes ēt cōes. inquiēs prima primi. Debes scire q; sanguis & quod cum eo labitur tertiam habet digōnem in venis, & qñ in membra diuidit & vnumquodq; recipit suum nutrimētum, habet q̄rtā. Sed huic cōtrarium sentitur. 3. coll3 aperte. ita mihi melius vr̄ vt non ponatur tertia in venis digō sicut posuit hō quem tu scis: eo q; sanguis in eis nō transit ad aliam formam: sicut fit in ventre, hepate, & aliis mēbris. Gal. vero secūdam digōnem in locis q̄ multis adscribit hepati: verum in quibusdam solet venis attribuere ipsam tantum. Quid autem de his monstrabitur consequenter ex dicendis.

Doc. 4. c. 1

Ca.

PROPTER TERTIVM quidem ostēdendum prius q; nulla digō cōis pōt de se in venis simplr̄ pfici.

Secundo

A Secundo aūt qualiter sit audiendus sermo Ga. oñdetur: & ex hoc actus venarum apparebit in amplius. Propter primum huius, sciendum q digō cōis secunda, fit i hepate: vt sentiunt medici oēs & nō in venis directe. vñ partiū.3. Hepar est digōnis grā. Quod oñditur: qm̄ ad digōnem & pręcipue cōem.5.aut.6. vñr expeti. Vnum qdem vt adsit organum digestiuum concauitatem hñs in quo comprehendatur & quiescat digerendum, digō enim perficitur quiete. dña.61. Cui ēt virtus sit innata q̄litatibus vtēs amplius: caliditate & humiditate: ac obiectum determinatum in eo quod operetur, quod & essentialiter fm medicum ipsa transformatur. Et superfluitas determinate immutatione extet huius. Cum hoc ēt fm plures nutriatur immediatius eo quod digestum i ipso: ceu hæc venter habet. Concauum nāq est organum in quo quiescens alimentum: vt obiectum determinatum B virtute quidem sibi indita & coadiuuantibus non paucis: vt tactum digeritur ac essentialiter transmutatur. Sētiūt ēt oēs ex puriori parte chili digōne ipsius factiuunicam eius intrinsecam saltem nutriri. dña.53. habet ēt superfluitatem q̄ per intestinorum egreditur viam. Quæ etiā reperiuntur in digōne membrorū tertia. sunt.n. illic partes concauitates hñtes & poros, in quibus quiescens alimentum iam elaboratum digōne duplici: denuo ipsarū virtute rubeum pręexistens, in albedinem pertransit trāsmutatum, vt simile corpori reddatur: habetq superflua vt cerebri mucosa, spūmata, sudorē, sorditiē, pilū, vnguē, & occultam a medicis absq noīe dictam trāspirationē. Ex eo aūt quod sic digeritur confitentur oēs corpus immediatius nutriri. Quæ vtiq non minus est in hepate reperire. Ipsum nāq est organum concauitates hñs, & scissuras, in quo chilus residens, velut obiectū distinctū: meseraicis delatum virtute ipsius: substantia & colore i sanguinem realiter transmutatum conuertitur. Substan-C tia.n. hepatis est propinqua naturæ sanguinis: de iuuamentis.5. vñ p̄dictum est: hepar creatum est rubeum: vt sanguinis esset conueniens generationi: velut mammæ & testes albi producti sunt: vt sperma & lac procrearēt vt talia: habet etiā (sicut tactum) supfluitatem trinam, vt cholam, & meliam, & aquosum vrinæ: nutritur & sanguine. In hoc.n. facere dr̄ operationē. prima primi: de quo tactum dña.33. In venis aūt nulla vel paucissima reperiuntur istorum: non.n. licet habeant cōcauitatem, in ea contētum quietatur: sed potius in delationem pducitur: ita.n. dictæ sunt hepati seruire: neq virtus eis inest transmutandi, quod substantia, ipsarum & complexio denotant. Haud aliud habet obiectum q̄ hepatis digō: sanguinem. v3. Neq ipsum essentialiter transformant: immo sub natura continue magis in eis remanet sanguinis. vñ alimentorū.3. Digestio q̄ in hepate & venis sanguificatio. Neq adhuc nutriuntur eo: verum magis humiditate dealbata: cum sint partes spermaticæ. Haud ēt D aliqua venarum digōnis supfluitas assignatur ipsarum: ita q. A. pfitens tertiam digōnem cōem in venis nō eidem supfluitatem appropriauit: sed cōfundit cum ea q̄ digōnis tertiæ vel quartæ apud ipsum inquiens. Duarū digōnum supfluitates remanentium per resolutionem et reliqua. Amplius unumquodq quod generat aliqd generatione: saltem vt hęc vniuoca, consimile generato existit: principalia.n. contestantur ortus & contra. Hepar aūt proportionatur sanguini: cum sit san. congelatus: generatum ex sanguine menstruo: theoricæ.3. dictū aūt est colorem ru. hře qualis qui sanguinis. Quantitas ēt ipsius q̄ grandis & organiçatio mirabilis id ostēdit: quorum fere nullum inexistit venæ. Non itaq in venis cōis fit digō: sed in hepate hoc tm̄. Propter secundum, huius sciendum: q venę sunt duplices. qdam.n. sunt cadentes in hepatis constructionem, alię vero extra ip̄m. Quæ autē primæ subtiliores extant q̄ secundæ reliq: vt

Cap.7. in medio. — Cap.3. circa prin. — Doct.4.c.1. post pri. — Ca.30. versus finem. — Pria primi doc.4.c.1. versus fin. — Ca.34. p° medium & li bro.5.c.3. post mediū

virtus hepatis ei quod digeritur immediatius posset occurrere. vñ iuuamentorum.5. Corpus hepatis primum E instrorum generantium sanguinem: quāto magis cibus fuerit propinquus ei, tanto velocius in suā alterabit naturam: ac melius recipere faciet sang. spēm: & iō telæ venarum in hepate sunt tenuiores telis venarū residui corporis: & quia istę continent quod digeritur immediate i seipsis hepatis vigore: velut lebes pulmentum decoquēdum: sed actus decoctionis attribuitur non igni uere decoquenti: sed lebeti multoties. Itaq & digō plerūq non hepati principali organo, sed instro contentiuo. Illæ autem venæ q̄ extra hepatis existunt substantiam magis sunt ab huius actu remotæ, telasq habuerūt grossiores: quia sunt remotę a substantia generante sanguinem. In virtute tñ hepatis sentitur oibus venis inesse aliq̄ virtutem san. generatiuam ut p̄tactum inesse: & maxime istarum meseraicis. vñ.3.14. Hepar est membrum quod generat sanguinem: q̄uis meseraicæ conuertant qñq chilum ad sanguinem cōuersione aliqua: pp id quod in eis est de virtute hepatis. Sic igitur meseraicæ vñr pparare F digōnem hepatis: ceu masticatio facta in ore, habilitat et disponit ad uentris digōnem. de ptibus.2. Diuisio.n. alimenti in modica facilem exhibet calido operationē: ceu & vasa spermatis fm Arist. dicta inuoluta cooperātur ad digōnem testiū fm alios. dña.35. Venæ itaq delatrices reliq̄ sanguinem in partes magis disponent ad digōnem tertiam: q̄ aliquid superaddant secundæ: & maxime uersus cutem ipsarum extremam. Quod fortasse sensit. A. tertiam digōnem ēt cōem ponens in eis. Qd' enim digeritur in his partim obtinet formam humoris & fm aliquid humiditatis: cum sit in uia. Quod indicat febris ethica & putrida fm tale qñq facta. dña.93. Vel fortassis. A. mouet id quod cum sanguine labitur p venas: vt tactū: puta phlegma quod loco sanguinis in ipsum conuersum stare ponitur: quod quidem vr̄ oportere non alibi q̄ in ipsis ad eum cōuerti. Sed dicam id aut G virtute contingere hepatis & non venarum. Aut tertiā hanc forte ponit digōnem cōem modum obseruās suū: vtpote aliorum semper ampliare sermones cum eorum recitatiōe distorta. Sic igitur digestio solum fit in hepate principaliter, & ipsius gratia in venis: per se autem efficienter nullatenus.

PROPTER QVARTVM vero. ad primū Ga. & A. visum quid dicendum. Ad aliud vero dicendū q Gal. illic idem contra Theutonem loquitur: vnde vt ipsi cōcludat suscipit numerum digōnum: qualitercūq fuerit opinatum cum semper in ipsum eatur. Etenim cū sit debilis compaginis ceu san. coagulatus sui substātia & colore sanguinem tingit ēt: ac si aliquid eius admiscetur ei: ceu spongia quasi tinctura inficit p ipsam liquorem transeuntem: cum hoc q in hepate virtus est immutatiua & sanguifica. Quod aūt tale est non potuit in se liquorem continere subtilem: & iō in ipso fuerunt venulę H subtilissimæ plures dispartitæ: vt contactus interueniret immediatus fere: in quibus contineretur chilus. Natura enim hic velut in alijs ingeniata excessum coequauit.

Ad confirmationem dicendum: q illa est series trāslationis Arabicæ: quæ vniuersaliter non raro distorta reperitur & mendosa: quod & sic immediate a Græco deduxi. Oñdi aūt in his q̄ de spermate q in tunicis uasorū a quibus nutriuntur testes multoties apparet transmutatus iam san. ad spermatis generationē: neq.n. ipsas vasorum tunicas ab alio aliquo conueniens est nutriri. Apparet itaq ex hac serie q non fiat in venis, de quibus sermo, digō: verum de tertia q̄ membrorum: vnde testiculi nutriuntur. Ad aliud dicendum: q aquositas vrinalis est superfluitas digōnis venarum: prout sunt in hepate: virtuteq ipsius: vt expositum facta: q̄ iterdum digestio venarum dicitur: vrina.n. cum cæteris hu. in hepate generatur.

Cap.5. in medio. — Cap.1. Tract.1. in prin. — Cap.5. in medio.

I neratur. Ad aliud dicendum, q̄ locus habet virtutem saluatiuam & esse datiuam: nō sic a se materialiter vt est extrema superficies continentis: verum formaliter magis quod recipit ab orbe s̄m talem aspectum vel proportionem aut alterum: ita & venæ licet sanguificandū collocēt materialiter: formaliter tn̄ & virtute relocāt ab hepate. Ad aliud dicēdum, q̄ illud quod inesse venis vr̄ de permutatione versus sanguinem: non est ipsarum, ꝓprium ēt meseraicarum: verum eis vt visum ab hepate accōmodatū: vbi aūt vnum pp alterum, vtrobiq̄ vnū. Natura nāq̄ ipsarum ē deferre propria, sunt.n. ut riuuli quidam. de partibus. 3. subintulit ēt aliquid diminutionis. v3. notam. Dicendum ēt q̄ licet venę oriātur a corde: in quo principaliter digō pficit sanguinis & spūs: non tn̄ in eis digō efficitur: sed potius delatio, ut iductū ab Arist. Ad aliud ēt quid dicendum apparuit: si.n. uenæ transducunt phlegma in sanguinem aliqualiter id ex virtute contingit hepatis & non venarum.

K Voniam dictum est antea q̄ plurimum inuentum i stomacho, aut generatum ex humoribus in ipso est phlegma, quod tandem vlteriori digōne i sanguinem pōt cōuerti. hæsitatur an digō subsequens, ꝑcedentem valeat corrigere. Et vr̄ q̄ hinc ēt sic. Rursus. Sicut se habet membrum ad membrum, taliter se habebit actus ad actum, cum ex eisdem procedat: sed membrum vnum pōt aliud corrigere & contemperare, vt cerebrum cor positum in eius oppositum. dr̄ia. 25.

Ca. 13. p° medium. Adhuc si hepar mēbrum debile cordis respectu. 7. de inge. pōt contraoperari ei, caliditatem illius remittēdo: multo amplius hepar forte resoſonem vētris eius actuit puta digōni poterit obstare: ipsamq̄ perfectius deducere, ut canon firmat dialecticus. Illud aūt valet in techni.

Li. 1. tract. de corde. c. cō. 1. Et fulcitur. quia hepar calidum & humidum natura: quo digō pficitur oīs: ita vt digestio vētris lapsi naturaliter in frigiditatem & siccitatem cōtemperetur ac roboretur inde. Palin. qn̄ plura ordinātur in aliquem actū, fortiora pn̄t emendare ac supplere debiliorum defectū. Sic aūt pn̄t se hr̄e hepar & membra digestionis ad ventrem: cum vnum fuerit amplius vtcunq̄ lapsum ad frigiditatem & siccitatem: reliquum vero ad caliditatem et humiditatem. Eti. Agens debile plus pōt super materiam dispositam, q̄ꝫ forte super eam q̄ indisposita: cum oē agens materiei expetat dispositionem. Sed venter suscipit quod rude atq̄ i dispositum: hepar vero mēbraq̄ maxime quod dispositum, poterit ergo digestio consequens præcedentem corrigere.

L

Coll. cō. aphor. 17. & cō. apho. 35. OPPOSITVM VERO huius vr̄ sentire simpliciter Gal. aphor. & alimento secundis. 6. n. de accīti vult q̄ operatio tripliciter digestionis læsa: in uentre: in hepate ac membris: tribus similiter lædatur modis: permutatione. v3. debilitate ac corruptione: quod crisium. 1. etiā indicatur: ac in locis q̄ꝫ multis. vnde de re. sa. 4. Panem quidem deficienter assatum: aut carnem vel legumē imperfecte decoctum: impossibile in vētre digeri benigne. Rationem vero eandem hn̄t q̄ s̄m ventrem elaborata praue ad secundam quę in venis digestionem: quam ex principio male constructa cibaria ad eam q̄ in vētre. ac q̄ s̄m venas non recte digesta eandem hn̄t rōnem ad eā q̄ in carne: quam habuerunt cibaria quidem ad illam q̄ in uentre. Ex ipso aūt reddita ad eam q̄ in venis: nec igit diligenter exteriora venter digerit: aut venæ illa q̄ ex vētre: neq̄ carnes q̄ ex venis: qn̄ non bn̄ fuerint elaborata.

Ca. 6. i. & c. 9. Ca. 1. Coll. c. 11 & 12. vsus finem.

M

Parti. 1. iu xta finem. Vnde Isaac de vrinis. Dum cibus in stomacho & hepate non fuerit excoctus & digestus: impossibile fit vt digeratur in membris & eorum assimiletur substantiæ. Similiter si cibus fuerit imperfecte digestus in stomacho: crudus perueniens ad hepar: non inde recipit coctionē neq̄ in perfectum mutatur sanguinem: sed remanet clarus roseus & crudus: ita vt perueniēs non poterit in eis digeri: nec ipsarū substantiæ assimilari. Quod & indicatur prima tertia. ita nutrimento multo & supfluo. licet accidat vt digeratur i stomacho: raro tn̄ digeritur in venis: imo in ipsis remanet crudus & extendit ipsas & scinduntur qn̄q̄: & tertio. 14. Debilitas causatur hepatis: cū stomachus mandat ad ipsum chilum non bonæ digestionis: immo digestionis debilis aut corruptum. Et vt ad vnū, nondum percepi aliquem oppositum huius sentientē. N

Doct. 2. Ca. 7. vsq finem.

Tra. 1. c. in ...

Rursus. Oīs cā primaria plus est influēs sup suum causatum, q̄ꝫ cā vniuersalis: secundo de causis: sed digestio ventris est prima respectu eius q̄ hepatis ac membrorū: & illa q̄ hepatis horum relatione: plura. n. indigent stomachi digestione q̄ꝫ hepatis: & huius q̄ꝫ membrorum.

Itidem. in essentialiter ordinatis ablato priore aufertur posterius & non contra: ut eodem apparet de causis: sed digestiones hmōi tres vnr̄ essentialiter stabilitæ: vt vna sit sub alia ordinate contenta. Ordinantur nāq̄ oēs tandem i deperditi restaurationem. Adhuc. si deficit agēs fortius, multo amplius & debilius: sed venter deficit vt supponatur qui digerit non solum caliditate & humiditate quadam eidem inserta substantiæ: verum ēt pp partes illi caliditatem cum humiditate præstantes q̄ꝫ plurimam: vt tactum. Similiter hepar cum sit mēbrum principale ca. & hu. alijs fere oībus perfectius partibus participabit digestione perfectiori. non igitur digestio consequens antecedentem poterit corrigere. O

PROPTER PRIMVM quidem sciendum q̄ oē esse digestionis visum est ante: & quid nutritionis. dr̄ia 30. & 56. Corrigere aūt intelligo non solum qn̄ vna digestio alteri suffragatur in modicum: verum cum una ꝑfectius alteram corrigat vel emendet: velut qn̄ corpus ægrotans in pristinam reducitur naturam.

PROPTER SECVNDVM vero sciendū q̄ corpus in quo apparuit cōis sentiunt q̄ digestio subsequēs præeuntem non valeat corrigere. Fortassis ad corpora sufficienter sana vel ad plurimum se transferentes cōtingentia: iuxta inductum. A. raro tn̄ digeritur: de quo amplius monstrabitur ex dicendis. P

14. tertii tra. 1. ca. 1. i medio.

PROPTER TERTIVM quippe sciēdum q̄ corpus in quo tales attenduntur digestiones, aut erit sufficiēter sanum, vel lapsum seu discrasiatum. Quod si primū dico nullatenus posteram digestionem satis paribus cæteris anteriorem corrigere. Si. n. primæ deficienter adsit digestionis actus qui amplius alterat ad secundam: vt masticatio ad primam: nihil poterit digestio sequens in prioris correctionem: quod indicāt amplius inducta. 2. Siquidem lapsum corpus extiterit, aut vniformiter seu ꝓportionabiliter declinat in aliquam octo complexionum distemperatarum: aut dr̄nter & cum improportione. Quod & si primitus tūc huius lapsus vel erit paucus ab eius tēperamento excedens: aut multus. Qd' si modicus & maxime versus qualitates q̄ non sunt proprie in digestione membri sufficienter ꝑcedentis: proprie vero digestiuæ consequentis: puta si vēter digerens debet esse calidus in medio primi gradus vel tasr, & hepar in principio secundi: tunc si venter quis fuerit calidus in principio primi gradus & hepar i medio secūdi: poterit vtiq̄ digestio hepatis eam q̄ ventris corrigere. Tum quia q̄tū venter subsistit in caliditate: eā tm̄ hepar uigoratur. Tū ēt qm̄ cum huius modico hepatis excessu vis digestiōis ipsius saluatur sanguifica. Tum quia venter in modicū lapsus digestionem nō infirmat: ita vt dispositum ei nō attribuatur aliqualiter: quod et rōnes psuadent priores. Si aūt lapsus fuerit q̄ꝫ plurimus: tūc dico posteram digestionem nequaq̄ꝫ præcedentem posse corrigere: verum potius ꝑcedentem corrumpere consequentem: vt inductum p. A. puta si venter fuerit calidus in māsione prioris gradus primi: & hepar calidum in tertio intense. Sui nanq̄ caliditate multa cum siccitate; non poterit hepar sufficienter Q

A sufficienter vigere virtute sanguifica, cum excedens satis discrasia tandem actum proprie corrumpat virtutis. Adhuc hepar calidus adeo modicam caliditatem ad se trahit ventris, sicut maior flamma minorem, ita vt venter quantumcunq; subiaceat hepati, depauperatus calido digerere poterit minime. Sicq; prauissime preparabit hepati chilum generans crudum et corruptum, quem nempe hepar calidius attrahet etiam ante tempus vt inde opilatio & debilitas (sicut tactum) hepatis consurgat, vnde plurimos talium est videre hydropem, scabiem, lepram, & huiusmodi desedationes incurrere. Talia enim sunt discrasiata, vt oppositione in vnam nequeant concidere armoniam, potius enim incitant in furiam quã se corrigant, quod & secunda itidem persuadent inducta. Quod si corpus fuerit difformiter siue improportionabiliter lapsum, ceu si vna partium ipsius declinet in aliquam complexionem suæ naturæ similem, aut aduersam vltra id quod ipsius est complexionis, & alia huius in oppositum. Tunc nanque duplex est lapsus. Tum quoniam declinat ab ipsius opposito. Tum etiam quia non consimiliçat & concidit cum alia partium in vnam quandam concidens naturam, velut cum cor fit frigidum, vel summe calidum, & cerebrum calidum vel frigidissimum ac hepar siccius, aut hepar frigidum &c. in techni. &. 6. de re. sa. Tũc huius, ceu dictum prius, aut erit lapsus modicus, & sic poterit vtiq; corrigi, puta quando hepar fuerit calidum & humidum in principio secundi gradus, aut parum amplius, venterque frigidus & siccus in opposito. Hepar enim tantum potens sui caliditate, & humiditate digestiuis intensis, quantum vẽter caliditate & siccitate submissus correctionem inducet, cum in his complexionibus virtus saluetur adhuc chalificatiua & sanguifica, & proprie quando venter fuerit paruus, cui cibi parum debetur & sæpe. in techni. deductusque ab hepate, ac ipsum sufficienter magnum. Quod & bis iam persuasum non modicum. Quod si lapsus fuerit grandis, ceu si hepar cali. & sic. in tertio gradu. Venter vero frigidus & siccus vel humidus in eodem uel magis opposite habentibus, digestio sequens præcedentem non corriget, immo corrumpet. Econtra potius se habebit vt probatum secundo. Cum in his sic complexionibus aduersis ac excedentibus vires non saluentur sufficienter membrorum immutatiuę. Quod autem dictum est de digestione vẽtris & hepatis, similiter audiatur de ea quæ membrorum, ac de medijs complexionibus inter hæc membrorum extrema mediocriter iudicandum.

B

L. I. 3. te. cõ. 56. circa princi.

C

L. i. 3 de te. c. 70.

PROPTER QVARTVM vero dicẽdũ, q̃ inducta suis vijs procedunt, logica. n. sunt altrinsecus aliq̃d veritatis concludentia. Phlegma nãq; natum in ventre aut delatum si non fuerit corruptum, est materia in sanguinem apta vlteriori conuerti digõne, nam digõ ventris non peccauit circa ipm oino, & proprie qñ peccatũ fuerit vt visum ex parte cibi. Ad aliud dicendum, q̃ membrum corrigit membrum, & actus actum, qñ non fuerit excessus i natura vltimatus, adeo vt actus destruatur virtutis. Ad aliud similiter apparet per huius.

D

Ad aliud dicendum, q̃ nõ quælibet dispõ sufficit digestioni hepatis & membrorum, sed debita & eorum actionibus proportionata quod deficit sicut visum nõ raro. Ad auctoritates quidem alterius partis uisum ẽt quid dicendum. Ad alia duo dicendum, q̃ digõ p̃cedens non deficit omnino, sed disponere adhuc valet hepati ac membris. Causa etiã vniuersalis prima, licet amplius influat vniuersaliter ac extensiue, non tamen intẽsiue ac particulariter vt secundaria, quod actioni attinet in amplius. Ad aliud dicendum, q̃ venter operatur circa materiam rudem & indispositam valde, nõ autem sic alia.

E

DIFFERENTIA XXX.

QVod solus sanguis non nutriat vr̃ auctoritate fere oium medicorum. Amp̃. 7. de iuuamentis. Generaliter nihil est in corpe simplex purum, sed oia membra cõicãt in materijs, & oẽs materiæ inueniuntur in oibus membris. Materiæ vero sunt hu. nutrientur itaq; ex omnibus, cum nutrimentum fiat ẽ simili. Rursus. de humana natura, & elementorum. 2. Alij hu. tres reperiunt in sanguine, vt ẽt apparet in phlebotomijs, hos aũt non est frustra ponere. Adhuc. cum alimentum transmutet tandem alitum, & si solus san. nutriret oia membra in suis naturis, formis, & virtutibus, & alijs dispõnibus consequentibus forent similia. Sed hoc est falsum, cum grandis eorum appareat diuersitas. Itidem. nutritio est assimilatio eius quod nutrit ei quod nutritur. 1. naturalium. Cum aũt membrorum quædam sint cholerica, q̃dam melancholica, & phlegmatica, oportuit in eorũ nutrimento determinatos fore humores ea, p̃ter sanguinem nutrientes. Palin. Stomachi pellicula interior, ut cõiter sentiũt dr̃ia. 53. ex massa nutrit imediate chylosa q̃ nondum in sanguinem transiuit, igit non vr̃ solus sanguis nutrire, & p cõsequens neq; embryonem cõstituit.

Cap. 7. In princi.

Colli. c. vlt. p̃n. aũ ine diũ & visus finem.

F

Ca. 8. et 11. in p̃n.

IN OPPOSITVM ẽ Arist. in plerisq; locis dicẽs sanguinem solum nutrire aut per se, aut simpliciter imediate, seu tm̃. Et Auer. cum quibusdam medicis dr̃ia. 33.

Amp̃. de proprietate boni hu. est vt solus, vel cũ alio nutriat, sed san. optimus est humorũ, complexionũ. 2. Et disiunctiua est artis, & non sermonis vim continens copulatiue, vnde Haly. dr̃ia. 33. Sanguis purus est materia nutrimenti membrorum. Eti. Phlegma nõ nutrit, cum sit frigidum & hu. & semidigestum aliquod nutrimentum, id. n. calido fit opus perfici & hu. quemadmodum & vita, neq; cholera, & melancholia, quia qd' vr̃ nutrit, oportet in venas transduci. Sed choleræ non p̃ueniunt ad venas in quibus est sang. neq; ipsis nutritur corpus iuuamentorũ. 6. vnde, naturaliũ. 2. falsat Erasistratus ponens cholerã in venas cũ sanguine pertrãsire, grã. vz. nutrimẽti, aut q̃a fortasse id ad eius sequit põnẽ, sanguis igit solus nutriet, & aial ẽt cõponet. Auic. tñ diceret solum san. nutrire mẽbra sanguinea, non aũt alia.

Cap. 5. Post medio 3. techni cõ. 196. & li. 2. tra. de hepate cõ. 5. & tra. õ ventre cõ. 26. i med.

G

Cap. 1. post princ.

PROPTER PRIMVM quidem sciẽdum q̃ san. est humor calidus & hu. sapore dulcis, odore suauis, minime coagulabilis solus, cuius alius est in arterijs, qui tenuis est liquoris, in ru. clarum vergens ad flauum. Alter vero in venis colore rubens p̃m, multiplicitas aũt eius dr̃ia videbitur consequenti, ac ẽt. 33. Est aũt actus nutritionis seu nutritio s̃m Gal. assimilatio eius quod nutrit in propriam qualitatem, & substantiam eius quod nutritur. In qua quidem assimilatione oportet appõnẽ, & vnitionem procedere, cum posteriora a prioribus nequeant absolui. Est ẽt nutritio ex aliq̃ sit substãtia prius euãta restauratio. Quare appõ est eiusdẽ sine dimẽsiõe, Naturaliũ. 1. et q̃a talis actus siue effectus reł õnẽ ad eius cãm iportat, q̃ q̃dẽ virtus est nutritiua, oportet ẽt videre q̃d sit ipsa. Est aũt vis q̃ nutriẽs in nutriti cõuertit sitũtudinẽ. Iõ ut p ipm restaurationẽ recipiat eius qd' dissoluit pria primi. Et q̃a hmõi virtus depẽdẽs est & materialis infra tp̃s, nõ solũ quo ad opõnẽ, sed ẽt q̃tũ ad substãtiã, iõ & ipsa (sicut cęterę taliũ) materia indiguit corporum. Eguit aũt materia duplici. Vna q̃dẽ in q̃ tãq̃ in p̃prio sũ data subiecto sustẽtaret. Secũda aũt ceu ea i q̃ opat. Pria q̃dẽ mẽbrũ existit rõne q̃ cõsist magis, eo q̃ hoc una virtutũ extat naturaliũ. Naturales vero virtutes cũ sint materiales eis quorũ sũt vehemẽter cõcretę, ad opposita nõ potẽtes. Velut vitales & aiales magis. pria primi. &. 4. de virtutibus. Immo potius vię vni, & ordini vni adhęrẽtes singulari, pp qd' virtutes dictæ sũt naturę, subiectis naturalibus eguerũt sibi p̃portiõabilib᷒, q̃lia sũt mẽbra

Sãguis qd sit.

1. vtus nã liũ ca. 8.

H

Colli. ca. 2.

Doct. 6. c. 1. post p̃n.

Colli. doc. 6. c. 4. visus finem.

Concil. G dicta

I dicta mēbra naturęuū & eorū opposita q̄si mēbra. v3. officialia, vocātur aīę istā. Et iō videmus ꝙ hęc virtus plātis īexistit pp earū materialitatē minime organiçatis ī quibus nō sunt aliæ reptæ duæ. Materia deniq; ī quā uirtus hoc eius actum exercet alimentum existit, & quia oē alimentum primo contrarium existit alendo de ge. et
Caß.4. T c 18. Caß. 45. in medio. cor.1.2. de aia &.3. compsonū, oportuit primitus remouendo ab ipso cōtraiacētes passiones, corpi assimilari. Hoc aūt fieri nō potuit nisi retineretur in corpe determinato tpe. Sic igitur indiguit membris plurimis sibi deseruientibus & virtutibus ac tpe. Membris quidem duplicibus, quibusdam quidem pp retinere tādiu alimentum, donec per tres digōnes alteratum tandem in substantiā sibi conuertatur ei, quod deperditū extiterat. Iō in ore indiguit tanto detineri, quo primitus eo alimentum alteratur rude: deinde eodē in ventre transmisso, ipse & alijs eguit digestiuis, vt tandem generata q̄dam, inde substan
K tia simili substantialiter ptisanæ attrahatur per quasdā velut hepatis manus dictas meseraicas formam uenarū habentes, per exuctionem puri ab impuro in hepatis concauitate digerenda, in quo et substantijs.5. seu sex generatis virtute digestiua: dr̄ia priori, vna earum san. v3. vtraq; cholera supflua & aquositate purgatus in venas vlterius impellitur digerendus, vt & tādem per digōnē in membrorū fontibus ex venarum orificijs delapsus, deperditi corpus restaurationem suscipiat. Et quia a tali alimento in qualibet digōne expellebatur superfluum, fuerunt partes ēt necessariæ hoc colligentes, ne purū maculetur superfluo feculento. Duplex hęc causa plurifica
Caß. 10. tionis partium existit aialium.1. Sunt ēt virtutes q̄dā huic nutritiuę velut famulæ, subseruientes in attrahēdo ipsi alimentum digerendo & superfluum expurgando: quales sūt virtutes quatuor primæ attractiua, digestiua, retētiua, & expulsiua, cum discretiua. Virtutes ministrā
L tes appellatæ hæ nāq; operantur circa alimentū, velut plures circa vnum laborantes opus. Indiguit ēt tēpore. Nam in omni actione quatuor oportet cōcurrere: agēs
Te.cō.14. v3. potens in materiam sibi dispositam agere secundo iuxta illud secundi de aia. Actus actiuorum sunt in paciente & disposito. Requiritur ēt contactus tertio, cū oīs
Te.c.60.& 78. actio fiat per contactum.1. de ge. Ipse nanq; contrarijs excitat qualitatibus, affecta adinuicem mista ad agēdū.
Caß.4. Requiritur &.4. cum his tps.2. de cā. Cum sit virtus vt dictum sub tpe constituta, in quo agēs tandiu sit attingēs passum vt effectum inde conuenientem educat.

Istis autem virtutibus & partibus nutritiua fulcita in alimentum tanq̄ ad finem dupliciter vr̄ operari. Sicut ipsa duplex existit, vt & virtus generatiua, vnam quidē præparatiua siue immutatiua, secūda quæ calido & cōplexione membri operatur velut instrumentis: altera ve
M ro perfectiua seu informatiua secunda, vt alimēti in mēbra. Cuius quidem tria sunt opera, apponere, vnire, &
Caß. 11. tandem assimilare: vt per earum probatur defectus. naturalium virtutum.1. Dupliciter quidem inquio vt et membra ſm medicos sunt duplicia, ex spermate. v3. & sanguine generata. In membris nanq; spermaticis vniformiter & regressibiliter operatur, quod apparet eo ꝙ in pueritia plus restaurat, q̄ deperdatur, & ideo necessario consequitur augmētari. In iuuentute vero æqualiter restaurat, propter quod status est. In senectute autem minus intelligibiliter, magis autem in senio manifeste valde, vnde & difformis sequitur declinatio. Et neq; demū ordo regressibiliter fit de minus ad plus, seu ad mediū. In membris autem sanguineis difformiter & regressibiliter operatur, quę quidem diuersitas ex varietate complexionum penes tempora & alias res causatur non naturales, & hoc est ꝙ videmus quosdam vno tempore carnibus minorari, alio vero tēpore difformiter incrassari. Est autem huius virtutis obiectum nutrimētum triplex

existens.3. complexionum & naturalium primo. Vnū quidem actu nutriens, quod verum dicitur nutrimentū, vt quod apponitur, vnitur, & assimilatur. Aliud nutrimentum, ceu quod nondum nutriens apponi incipit et vniri. Tertium vero futurum nutrimentum sicut quod est adhuc in venis vel ventre iam immutatum ſm ꝙ alimentum etiam remotius potest extendendo nutrimentum appellari iuxta illud primi primæ. Nutriens masticatione. Quorum quidem primum substantiæ contraponitur effluxioni. Secundum sanguinis fluxui. Tertiū autem vomitui & lyenteriæ. de reg. sani. primo. N. Caß.1. iuxta finem. Ca. 11. & 1. de re. sa. i fine. Doc. 4. c. 1. in fine. In princi.

PROPTER SECVNDVM vero sciendum ꝙ secundo Elemētorum Gal. istam quęstionem difficiliorem reputat ea ēt quæ est de modo mistionis elemētorū, & probabiles vtrinq; fore circa ipsam pōnes. Ait enim non est simpliciter possibile demonstrare, verum hic vt in primis elemētis. Vterq; enim sermo habet quid proprium & ꝓbabile, & subdit post alia. Ideoq; et quicūq; medicorum & philosophorum ex sanguine solo nutriri aial nuntiauerunt, oportet laudare eorum sn̄iam, vt conuenientia cognoscentiū. Sed Hip. naturalius adhuc & his ex quatuor hu. generationem, & augmentationē adhuc & nutrimentum inquit corporibus nr̄is. Visum enim fuit Hip. naturalius fore ex q̄tuor hu. generari corpora & nutriri, cum melius saluetur transmutatio & medicinalis apparētia. Impugnat ēt vnum ponentes elm̄tū & humorē. dr̄ia.11. & iō quidam ad id q̄situm rn̄derūt ꝑ digōnem Haly. dicētis nomē san. fore cōe, signat.n. aggregationem humorum permistorum in venis, sicut appet in phlebotomia. Illic.n. non est san. purus, sed in eo oēs existunt hu. Dr̄ aūt san. a supabundanti in mistu ra eo ꝙ cæteros excellat sui q̄titate, & rubeo confundit colore, & hęc massa a medicis dr̄ sāguinea. Signat ēt sanguis nomen purum eundem ab alijs oino distinctum, et hic, parum seu raro inuenitur singularis & putrefactus, ita ꝙ ei nō alius associetur humor iuxta illud secundi ꝓgnosticorū Hip. vr̄ ne aliqs humor sit purus, siue syncerus, sed oēs sint ꝑmisti.1. eorum ēt humiditates sanguinē vocat Gal. Dicunt ergo hi ꝙ si hæc dictio solus exclusiua, importat exclusionem sanguinis.i. massę aggregatę in venis, intelľs ꝑpōnis est falsus. Tunc.n. purus secundo mō dictus sanguis nutriret, qđ dicunt esse falsum: tum quia non est humorem purum dare in corpe. Tum quia cum mēbra sint ī naturis suis diuersa, oportuit ipsa ex diuersis nutriri hu. ut a cōsumptione restauratione, ꝓportionabili seruentur illæsa. Tum ēt quia hu. alij a sanguine nisi nutrirent, frustra viderentur in venis existere. Si vero solus dicat exclusionem choľæ supfluæ tendētis ad sacculum fellis, & meľię ad splenē, & aquositatis vrinalis tendentis ꝑ renes ad uesicam, sic dicunt verum esse solum sanguinem nutrire, qđ idem est ip̄m nutrire, put oēs hu. est deferēs, sed qđ de hoc appebit in dicēdorū.3. 1. techni tra. de eis com. 22. O P Cō.1 8. Cō. 10. ꝑnci. & cō. 13. in me.

Q Circa ꝑdicta euenit dubitare, eo ꝙ dcm̄ est in corpe humorem purum vel syncerum minime repiri, cum dicat primi de morbo. Raro est iuenire humorem singulum syncerum. Quod autē raro reperitur inuenitur interdū. Ca.12. & 8.

Dicēdum ꝙ sermo Gal. est in apātibus particulariter, & non in humoribus corporis vniuersaliter. Parum.n. est ꝙ in apātæ non sint hu. plures commisti.

PROPTER TERTIVM quidem sciēdū ꝙ solus san. nutrit, put ēt hæc dictio exclusionem facit san. primo mō dicti. In quo cæteri hu. sunt aggregati, includendo ſm modū sanguinis. v3. puri. Tum quia solus sang. sic acceptus idem sonat quod purus. Ideo distinguendū ꝙ purus dupliciter dicitur, vt quod oino nullam habet admistionem, sicut vinum omnifariæ aquę non mistū, aut quod modicam admistionem recipit, ceu vinum tā modice mistū aq̄, vt statim oino transitus fiat in dn̄ans. Et isto quidē modo visum est Hip. purum nutrimētū in corpore

A corpore reperiri. Enuntio igitur sanguinem nutrire, non solum membra sanguinea, quod et aduersario nõ debet onerosum videri, verum et cætera membra, q̃tumcũq; uideantur diuersarum naturarum, cum tñ illa diuersitas non grandis, in vnam statim concidat complexionis coaleratione resultantis vnionem, ꝓp qđ & nutrimentum oportuit esse cõe, qđ ꝑ virtutes imissum vlteriorẽ actionem cõitas illa specificaretur in partiũ naturis. Qđ autẽ hoc sit verum, seriebus confirmatur philosophorũ illustriũ & medicorũ, vt Ari. de aialibus & alijs. Auer. philosophi & medici. Et Gal. vr̃ tãdem hæc fuisse snia. Ait enim. 2. naturalium. Qđ sufficienter grossum est & terrestre, refugiens pfectam transmutationem q̃ est in hepate trahitur ad splenẽ. Qđ aũt moderate grossum cum decocto. i. sanguine fertur. Indiget. n. in multis aialis ꝑticulis sanguis grossitie aliqua, sicut in latis inulis ꝓp retẽtionẽ, sunt. n. retentiui. Indiget aũt non minime & citrino hu. qui nondum igneus vltime factus est sanguis. Et quæ ei vtilitas dicetur, immo in eodem. 2. vult choleram non diffundi per venas, ad nutritionem subaudi. In hanc quoq; sniam visum est concidere. 4. de iuuamentis particularum simpliciter choleras, superfluitates appellãs. vnde in. 5. Cholera citrina non habet vtilitatem, vt vadat in venis ad hepar, & ad stomachum, & ad residuũ corpus: neq; nutrit aliquod mẽbrorum, sed exit ad intestina. Sic ergo vult q; melancholia, & cholera cum sanguine trãsferantur vtilitatis cã, non aũt necessitatis, nisi forte melancholia. in virtute tñ san. arterialis splenẽ nutrit. iuuamentorum. 5. quæ quidem necessitas iuxta elementorum ẽm. A. & Haly. vr̃ in nutriẽdo existit. Hoc ẽt vr̃r sapere de phlegmate, ipsum volentes sicut & sanguinem purum oia posse membra nutrire, qñ id in eum conuersum fuerit. Est enim velut semidigestum aliquod nutrimẽtum, vnde ipsum sanguinem testantur diminute decoctum. Amplius Isaac in libro vrinarum. Cor meliorem, & laudabiliorem, atq; tẽperatiorem sibi pt̃e san. attrahit, ex qua se confortat et nutrit, et residuũ subtiliat. Et de cholericis, & phlegmate, & alia putredine mundificat, et per arterias ad mundificandum calorem naturalem mandat, & per totum corpus diuiditur, quo & ipsum nutritur & viuificatur. Itidem in lib. diętarum vniuersalium et febrium. 5. Natura qm̃ odio habuit choleram ru. ꝓp amaritudinis suæ acumẽ, in chisti fellis collocauit, neq; aliquid sui sanguini admiscuit, nisi quantũ necessitas expetiuit ad virtutem in toto corpe expulsiuã excitandam. Similiter & melancholicum hu. splene incarcerauit, ne eius sanguini commisceretur, nisi q̃tum fuerat necessarium ad virtutem confortandum contẽtiuam in qualibet corpis pte. Adhuc Alexander in phlebotomatibus inquit cholerã ru. & amplius nigram in corpe minorari & nõ nutrire. Chola. n. ru. est acuta, & adhuc minus melancholia, quia natura inimica & ꝑticularũ corrosiua et proprie adusta. Quod vr̃ tandẽ sentiri. 4. 15. cum cholæ non ponatur iuuamentum cum alijs in alimentum subire. Propter qđ cum eis audeo asserere, solũ sanguinem nutrire, adiectione tñ apposita, q; hoc ueritatem habet in corpe sub sanitatis latitudine collocato, rebus sex non naturalibus debita sibi administratione applicatis. Contingit nãq; ægrotatiuo, aut famelico, natura indigentia coacta, nõ solum phlegmate vti immediate pro nutrimento. Sicut innuit. A. sermone de humoribus. absq; eius transmutatione in sanguinem, uerum fortassis etiã duabus choleris, cum tpe famis videamus immense supflua & stercorosa exuccare q̃ maxime, qđ famescentes ostendunt immense. A sanguine extraneissima, in sua corpa nutrimenti transducentes cã. dria. 53.

Cap. viii.

B
Cap. 1. in medio.
Cap. 3. 18.

De iu. me. ca. 3. circa prin.

Ca. 4. circa prin.
In medio 2 theuri. c. 25.
Do. 4. c. 1. prime prim.
Par. ii. pma in medio.

C

Lec. 8. 4. & sui finem.
Coll. ca. 7. post mediũ

D
Tract. c. 1.

Coll. 1. pma do. 4. c. 1. & Haly. 2. tech. tra. de flo. com. 17. & 10. de iuuamento. c. 1.

Confirmatur tandem ꝑdictum oibus ex causis q̃tuor acceptis. Prima quidẽ ex materiali suscipitur. Eadẽ nãq; est materia nutrimenti & generationis, Ex quibus. n. sumus ex eisdem nutrimur. vñ de ge. aialium & coll. 3 secũdis. In generationę idem est datur nutrimenti & materię sed sumus ex sanguine tanq̃ ex materia ẽm Aris. ꝑ totũ primum & secundum de ge. aialium. & 2. naturalium. dicentem venam, arteriam, neruũ, cartilaginem, pinguedinem, adipẽ, membranam, & medullam in sanguineã fore. Ex san. tñ generata. Qđ ꝓbatur. qm̃ in vulua non est cholera neq; melancholia in actu. coll. 3. 2. & naturaliũ. 2. San. est materia vna & vniformis summissa semini, qđ ẽt apho. 5. sentire vr̃ inquiens Gal. embryonẽ ex puriori pte sang. menstrui mulieris generari & nutriri.

E
Cap. 4.
Cap. 10.
Cap. 3.

Cap. 1.
Cap. 3.
Cõ. aphor. 37.

Amplius. si melãcholiam dicamus cum sanguine mẽbrũ aliqđ nutrire, vel ossa & hmõi, aut ipsa est coniũcta cũ sanguine, aut sepata in nutritione taliũ mẽbrorũ. Nõ quidem sepata, qm̃. A. dicit. eam cum san. mitti ꝑ venas ad membrum. Qđ ẽt oñditur, quia si mẽbrum diuisim a sanguine nutriret & melancholia, & tunc mẽbrũ non vnius formæ virtutis, & instri existere, qđ non est dare, cũ vnaquæq; res ꝑ vnam formã vnicam hẽat esse. Nec ẽt melancholia mista cũ sanguine nutriens melãcholica uirtutẽ obtinet mistionis, cũ iproportionabiliter ẽm aduersarios ẽt mẽbrũ qđlibet plus a sanguine q̃ in alio nutriat humore. & iõ coll. 3. 2. Neganr̃ cholerae generatiõis elementa, cũ existant potẽtia, tm̃ in menstruo. Elementũ nãq; oportet actu ꝑexistere seiunctũ & virtute, demũ cũ alijs in misto cũ ꝓp eãdẽ formã, virtutẽ & instrm calidũ vz. ad vnã actualiter ducar̃ naturã, potẽtia tñ nõ est secũ deferens hu. Qđ itidẽ i cerebro declarar̃ phlegmatiori, qđ tñ sanguine vr̃ & non phlegmate ꝑdicta uia nutriri. vñ lib. de somno. Sanguis tenuissimus & purissimus q i capite est, densissimus & turbidissimus q in inferioribus ꝑtibus. Qđ appet, eo q; diu fuit continuus cũ corde, & ꝑ ipm transitũ faciens est ad cerebrũ cũ spũ uitali, q calidissimus existit. Nec ẽt põt dici q; phlegmaticus efficiar̃ oĩsariã, eo q; qđ coctũ est incrudari minime põt ẽm Haly. & Auer. Sisr & medulla sãguinei vltimi distributi i ossa interceptũ supfluũ digestũ iuxta Arist. 2. de ꝑtibus, casa & hu. ossa mer̃ica nutrit intrinsecus sicut Gal. de distẽperantia inęq̃li libro cũ reliq̃s medicorũ. dria. 52. Secũda vero ex formali, qm̃ q̃dẽ de ge. aialiũ & de simplicibus q̃rtis. Nihil generar̃ neq; nutrir̃ nisi ab eo qđ dulce. vñ i diętis vr̃ibus. Nihil nisi dulce nutrit, eo q; nutritio fit ꝑ assimilationem nutrientis ei qđ nutritur. Nunc aũt solũ dulce nutrire naturę assimilatur humanæ, eo q; dulce calidum existit, & hu. in. 2. gra. quẽadmodum & complo humana ibidem, sed solus san. est dulcis ceu dñt Aristo. historiarum. 3. & medici vniuersi, naturæq; familiaris, & ꝓprius. Cholera nãq; amaritudine mista ꝑticipat & acuitate. Melancholia ponticitate & acredine, cum aliq̃ sanguinis accñtali dulcedine. Phlegma vero insipiditate, ꝓp quod soli sanguini remanebit nutrire. Neq; potest exponere dulce solum nutrire. Hoc est amicabile, cũ nullus sapor nisi qui dulcis actu existit, amicabilis inueniar̃ naturę particulariter humanę. Et iõ ex duabus choleris nedum fit nutrimentum, sed neq; aialia, vt lumbrici & ascarides ab eis generantur. dria. 101. Quod ẽt declarar̃ ex effectu nutritionis, quia cũ alimentum tandẽ trãsmutet alitum: si membrum aliquod ex cholera, aut melancholia nutriretur actualr̃, earũ sapores manifestos esset i nutritis reperire, quod non est eo q; pulmo ex san. nutrir̃ cholericissimo. 5. de iuuamentis. 4. c. amarus tñ in eo nõ gustatur sapor. Quod absq; instantia contingeret repire in corde, cum non vteretur euacuationibus phlegmatũ vt ipse. Sumitur & tertia ex parte efficientis: qm̃ virtus imutatiua opans in cibum per calm & hu. opar̃ quo & materiã ꝑparat, & formã ad restaurandũ inducit, nã ex pte cal̃i facilis fit actio in materiã, cũ calm maxie sit actiuũ. Ex pte uero hũidi facillima fit receptio, cũ agẽs materiã regrat dispositã vt declaratũ, ꝓp qđ cũ ipm et patiẽs vt probatum

Pria primi doc. 4. c. 1. i medio.

F

Cap. 1.

An medio

G
Prio theo. cap. vlti.
colli. c. 1. v. 8. & li. 3 ca. 4.
& li. 1. c. 8.
Ca. 6. i fin.
Cap. 8.
Ca. 1. di. 3.
Colli lect. 16.
Lec. 17.
Cap. 19.

H

Post medium

I vt pbatum: debeant esse pportionata consimilia, patiēs vero tale est san. cum natura sit calidus humorum & humidus. Adhuc peccatum est fieri per plā quod potest paucioribus perfici. phy. indicatum. 1. sed ex san. solū pñt cætera membra nutriri, cum in eo sint alij hu. in potentia: sicut in cibo q̄tumcūq; tpato. Rursus & .4. ex parte finis, quia ad hoc est generatio et nutritio etiam ordinata vt diuino perfruamur & optimo. 2. de aīa: hoc aūt fiet p id quod optimum, puta sanguinem: vñ Isaac primo febrium eum naturę filium vocauit, & eīntorum ac complexionum secundis dr̄ maxime naturę pprius: pp quod cum nutritio ordinetur ad uitæ conseruationē, q̄ hanc impediunt nequaq̄ dicenda sunt nutrire: mel̄ia vero ipsam impedit cum sit frigida & sicca, q̄ mortis est dispō cātiua, de morte & uita. et iō Haly. Mel̄ica cōplo inter cæteras complōnum breuioris iudicatur vitæ. sicr cholēa ru. vñ & .4. de partibus. Fel non est pp nutrire, cū non sit alicuius grā, sed putrefactio q̄dam. Et iō gratiosissime antiqui dixerunt causam esse viuendi plurimo tēpore non habere fel, et maxime circa hepar copulatum, sicut ceruis & quibusdam aīalium atq; hoīum. Est ēt cā putrefactionis & fe. tum pp destitutionem eius a regimine naturę ex odiositate ipsius ad eam, tum pp sīlitudinē eius cum fe. q̄ est caloris innati in igneum conuersio. Sic igitur ex his cōcluditur efficaciter solum sanguinem seu purum, singularem nutrire: pter choleram oīno, & phlegma plerunq;, eo q̄ ipsum primi vtilis alimenti est superfluitas. Cuius quidem signum est q̄ mistum alimēto puro nutrit, & laborantibus hoc exinanitis & exercitationibus cōsumitur. 1. de ge. aīalium. vñ. 2. coll. Phlegma est sicut cibus pparatus membris, qñ cibus tardatur eis, & sic est materia sanguinis, ppinqua, qd' in duobus non cōtingit. Neq; .n. ppinqua, neq; ēt remota sunt materia & nutrimentum membrorum, & iō fit impōle eas real'r in sanguinem conuerti. sunt tñ in potentia in illo. Nam multoties in eius cōuersione subtile cōuertit̄ in cholām, & grossum in mel̄iam, non aūt conuertuntur in sanguinem & in corpis nutrimentum: quia calor in eis ulterius agens cum vna sit vehemēter calida vr̄ magis inflāmare ipsam et corrūpe, in humores cōueniēdo innaturales, q̄ in verū corpis nutrimētū. Reliq̄ vero cū eo q̄ cōplōne delinq̄t eius substātia oīno a sāguinis recessit natura.

Coll. te. c. 56. Hic vr̄ p̄cil. sapere opinionē monachi de sang. T. c. 34. c. 3. & li. 5. c. 3. Ca. 3. vsus s. 2. techni tra. de test. com. 20. Ca. 2. v. s.

K

Caß. 8. Cap. 12. 4. fi nem. Ca. 8. post medium.

L

PROPTER QVARTVM vero. Ad primum dicendum q̄ hæc fuit illorum opinio q̄ non seruatur in p̄senti. Ad aliud dicēdum q̄ ēt san. non est simplex cū in eo, ut ostensum est, sint alij tres hu. potētia uelut in alimentis. Ad aliud dicendum q̄ alij humores a sanguine non sunt frustra: cum habeant iuuamentum pter nutriendi necessitatem: vt ipsa explicat. A. Ad aliud dicendum q̄ non multum valet apud philosophiçantem exquisite, & si fuerit Hip. de humana natura. Gal. 2. alimentorum theoricæ. 1. Eo q̄ necessitas alicuius effectus, qualis est nutriri, non ex necessitate sumēda est materię, imo magis agentis & formæ, seu finis, vt apparet phy. 2. & de ge. aīalium. 1. reprehendente Empedoclem, volētem effectuum necessitatem in materiam reducere quācunq;. Non enim ideo membra sunt diuersa, eo q̄ nutrimentum eorum diuersum existat: cum diuersitas materiæ sequatur ex diuersitate vel formæ, vel finis, & non contra: vnde Commen. 1. de aīa. Non differunt mēbra leonis a membris cerui, nisi quia eorum differūt animę. Quod sentit Gal. naturalium. 2. volens vnumquodq; ex eadem materia. v3. sanguinea generari, ppter diuersitatem contingentem a virtute informatiua & nō ex materia. Ad prædictam enim rōnem multa sequuntur inconuenientia subtilius consideranti: tum quia iam virtus fere frustraretur: tum ēt quia diuersificata i membris vltra diuersitatem materiæ nutribilis nullam deberent habere, tum ēt quia videretur iam q̄ permutatio & assimilatio nutrientis in nutritum a materia contingeret. Sic etiam mēbrum deberet si ex pluribus nutriretur hu. s̄m eos plura esse, quæ oīa absurda sunt in natura: vñ. 5. de iuuamētis. Verior sermo duorum est, quia necessariū fuit vt caro sit s̄m suum esse. vñ paratus fuit hepati, pulmoni, & spleni cibus aptus: q̄ dicere q̄ substātia carnis cuiuslibet istorum trium sit similis substantiæ sanguinis a quo nutritur: pp quod puto Gal. in. 2. elemētorum seductum fore aliud dicere Hip. amore. Ad aliud dicēdum q̄ nutritio facta per sanguinem fit per simile omni quaq;: eo q̄ in sanguine reperiuntur alij hu. in potentia. Sanguis enim corruptus s̄m eius subtilitatem mutatur i choleram. Eius aūt quod grossus conuertitur in melancholiam. Ex ipso aūt qñ amplius decoquitur phlegmaticus elicitur humor. Et ideo cum ipso alios defert hu. in potentia, vlteriori digōne decoctus a virtute nutritiua præparatiua subseruiente nutritiuæ perfectiuæ. iuxta illud Arist. Immutatione poterit in membra non solum sanguinea verum ēt phlegmatica, melancholica, & cholerica nutrire suo modo. Et merito q̄m i hu. ordo quidē irregressibilis conuersionis unius in alterum existit. 2. re. a. & .1. theor. Phlegma nanq; per eius vlteriorem decoctionem conuertitur in sanguinem, & sanguis in melancholiam, saltem quod est eius grossum rōne substantiæ: & ipsius subtilius in choleram: pp quod non oportet dicere choleram vtrāq; cum sanguine transire p venas pp necessitatem q̄ est nutrire, sed magis pp iuuamētum. qd' A. cum alijs tetigit sufficienter. Quod si q̄ratur quid ex illis contingat choleris: dicendū choleram rubeam pter alias expulsiones in sudorem expelli: cum sudor sit aq̄itas sang. cui pus cholericum est admistum. 2. cañ. p secessum, vrinam, & sensibilem euōnem reg. san. 1. De melancholia vero dicendum q̄ de ipsa non multum trāsit ad venas cum sanguine: cum eius ēt q̄titas sit in corpore parua. dr̄ia. 32. Expellitur ēt in expulsiones tertiæ digestionis & quartæ. Vel fortassis eius q̄titas aliqua ad albedinem aliqualem permutata in materiam hypostaticam retransit. Ad aliud vero quid dicendum differētia videbitur. 53.

Coll. c. 39. Caß. 15. x

M

Coll. 2. te. c6. 21. vsq; in finem. Ca. 13. aſi medium. Com. 53.

Capi. 3. in medio.

N

Ca. 4. post medium.

In singulis sunt alij hu. potētia

O

Cō. 31. in medio. Ca. vi.

Pria prima doc. 4. ca. Ca. 651. princi. Post medi.

P

DIFFERENTIA. XXXI.

Quod sanguis arterialis, seu vitalis non nutriat ostēditur, quia hepar nutritur, & viuit. Vita nanq; est consistētia per elementum, & tñ ramorum sibi nullus a magna deferi arteria. vnde. 1. historiarum. Adhæret q̄dē magnæ venæ hepar: arteriæ aūt non cōicat. Eorundem quoq; & partium tertijs. In hepar & splenem nulla ptēditur aorta: hoc est arteria recta grandis: sang. vero arterialis per arterias partibus dirigitur. Adhuc coll. 2. Gal. sentit q̄ san. non fuit factus nisi propter vnū duarum rerum. Aut propter nutrire, sicut sanguis qui est in hepate, & in venis: quas opinantur medici nasci ab hepate. Aut vt sit vehiculū spiritus cordis, & iste sanguis est arterialis. Non igitur Auer. ponit sanguinis vitalis iuuamentum nutrire, sed spiritum cordis vehiculare tātum. Idemq; iuuamentorum ac prima primi & theoricæ secundo. Palin. Isaac diffinitor. Ex sang. prorumpente ab hepate per venas ad omnia membra, fit nutrimentum, virtus, & constitutio. Ex sanguine quoq; currente per arterias, spiritus nutritur vitalis: sicut ignis oleo: non rememorans nutritionis membrorum. Amplius prima primi. Sanguis essentiæ bonæ per venam magnam a gibbositate hepatis ascendentem vadit, & tendit per venas quæ ab eo vt rami separantur, deinde in guideguil venarum &c. Demum in venas quæ sunt sicut rami capillares: postea sang. ab eorum orificijs refudando labitur in membra ex parte diuina: sanguis autem transiens per venas est naturalis solum. Rursus, 11, tertij, cor nutritur cum virtutibus suis naturalibus.

Caß. 12. Caß 4. Caß. 7. Ca. 8. post medium

Q

Caß. 13. s. c. 3. & 4 1. coll. doc. 6. cap. 4. L. i. diffonē post medium Doc. 4. c. 2. aſi mediū.

Ca. 1. post medium.

A naturalibus. Si ergo virtus faciens ad nutritionem cordis est naturalis, tunc nutrimentum eius, vt sanguis erit naturale: itaque si cordi hoc insit, quod est radix arteriarum, & sanguinis vitalis: multo amplius alia membra sanguine solum nutrientur naturali. Itidem nutricatio per calidum fit & humidum: quod ostéditur digestione per hmôi perfecta in eam ordinata. Sanguis autẽ naturalis calidus est & humidus natura, qui aût arterialis calidus & sic. Eti. Dare uitam & nutrimentum sunt diuersi actus. Cum igitur vita detur ex sanguine arteriali, ipse enim appellatur vitalis, nutrimẽtum itaque ex sanguine erit naturali. Non igitur nutrit vitalis.

2.c.4. ante mediũ. Ca.2. ante mediũ. HVIVS QVOQVE oppositum scribitur de generatione maxime aialium &.2. colliget. sub Arist. snia. Adhuc quod pôt in pls, poterit & in minus: sanguis quoque arterialis potest dare vitam, quod est pls q̃ nutrimẽtum exhibere, ergo nutrimentum poterit partibus conferre, & B merito, cum dare vitam & nutrimẽtum, tandem ad eãdem pertineant rationem.

PROPTER PRIMVM vero sciendũ q̃ sanguis ratione continentis duplex est in præsenti. Vnus siquidem arterialis, seu vitalis appellatus, a corde nascens, & & per arterias ab eodem ortas in totum diffunditur corpus. Alter vero naturalis dictus, siue venalis generatus in hepate, a quo per venas in totum corpus dirigitur. Quorum qui in venis, rubicũdior est: qui autem in arterijs, flauior quãplurimum. Gal. de melancholia libro. Ca.2.Ifo. Quid autem sit uena aut etiam arteria. dña ostẽdet. 47. &.46. Conueniunt quoque venę cum arterijs noie quidẽ & re. Primo quidem, quia interdum cõitate nois arterię dñr venæ, sed non contra. Arabes enim magis hoc nomen vena determinant per pulsare, quod dñt inesse arteriæ, & non pulsare, quod est venæ simpliciter dictæ: cõmuniter tñ nomine venarum itelligitur illud quod vna C ambitur tunica, motu carens dilatationis & constrictionis. Re autem quia ambo sunt corpora longa concaua, ligamentalia. Distant quippe eo q̃ vnam hñt solum tunicam venæ, præter dictam venam arterialem, quæ est in pulmone. Arteriæ autem habent duas tunicas, arteria venali pulmonis excepta, in quibus est motus localis, oriunturque a corde, venæ ab hepate apud medicos. differentia. 47. Quid autem sit nutritio, & eius modus, differentia ostendit præmissa.

PROPTER SECVNDVM quidem sciendũ q̃ principia Gal. & quorundam philosophorum & platonicorum quos imitatur, plerunque magis sapiunt, q̃ solus san. naturalis nutriat solidas aialis partes. Arterialis autem sit materia spirituum, nutrimentum, & vehiculũ ipsorum, sicut iam apparuit vtcũque. Posuerũt enim animam triplicem fore in corpore, & tria possidere principalia. dña. 57. quod et vr̃ primo iteriorum indicari. ca. D vlti. vbi dña inter aiatum, & naturale assignatur organum. Naturale nanque coinnatam sibi actus virtutem habet, velut magnes virtutem fm quam trahit ferrum: sic & aialium singulum organorum. Itaque si demum esset permansibilis eius substantia, nihil indigeret neque venis, neque arterijs: quia uero nutriri indiget & commensurationem custodiri innati caloris, propterea ei opus fuit venis & arterijs. Sic igitur venas ordinat solum sanguini: arterias autem coinnato calori. vnde ex sententia ipsius, talis videtur ratio posse deduci. Quorũ animæ, seu virtutes, & instrumenta sunt diuersa, operationes inde procedentes sunt diuersæ. Prædictæ vero vt apparuit sunt diuersæ. Sed operatio virtutis vitalis cum eius instrumento est dare vitam. Ergo naturalis cum suo, erit nutritionem ministrare. Præinducta quoque Gal. prima Doct. 5. c. sing. dica mediũ. primi ab Auic. non recipiuntur, quoniam si inter eos et hepar via clauderetur, & os nutrimentum aptum haberet, eius actio in ipso destrueretur: non igitur se habet in relatione magnetis ad ferrũ nullo adhuc auxilio indigente. Hæc tamen instantia contra Gal. A. non valet: E ceu neque aliæ. Quia per priuationem deportationis alimenti ab hepate in os, non tollitur ipsius inanitas, sed tantum eius pmanentia & conseruatio: licet sermo Gal. probabilitati magis, quã veritati attineat. Sed tamen q̃ sang. tantum nutriat naturalis, non reputo: vt apparebit sufficienter dictum: neque hic ad præsens radices recipio. Gal. omnifariæ. medicinales tamen sunt & apparẽtes. Non enim virtus naturalis & animalis ad vitalem se habent vt disperata omnino: immo vt inferius ad superius. Fundantur nanque hæ duæ in tertia: vt vitali quę omnium existit radix prima. Possunt nanque tales virtutes dupliciter considerari, aut quantum ad esse eorum pfectum & formale, puta fm q̃ organis determinatis alligantur cum spiritibus sibi cognatis ad suas peragendas manifeste operationes, & sic vtcunque rationem seruant disperatorum, & hoc quidem putauit Gal. sufficere, uel F quãtum ad esse imperfectum & materiale: & ita sola formalis & perfecta una extat uirtus, puta, uitalis in corde, imperfecta vero & materialis duplex in eo: vt animalis & naturalis, et sic habent rationem inferioris ad supius. Est enim vitalis tanq̃ eorum genus & principiũ. In corde nanque sunt oẽs virtutes cum oium sit prima radix, & minera in aiali, tanq̃ primus benedictus in uniuerso, nõ tñ omnes possunt manifestari in eo per opera, quia hoc mediante efficitur instrumento disposito. In corde autẽ solum est vitalis instrumentum completum: postea spiritus vitalis tendens ad cerebrum per arterias digeritur in rete mirabili, & in cerebro: tanq̃ in sibi deputato organo a natura & reliqua. differentia. 38. Apparet etiam q̃ ratio præinducta Gal. sic procedentibus non concludit eo q̃ animæ seu virtutes & organa non sunt omnino diuersa: immo vnum subcontinetur in alio. vnde. 2. de animalium generatione. In corde est hepatis forma. Virt⁹ vital est alia⁊ sicut gen⁹ & prin. G

Ca. 1. post medium. PROPTER TERTIVM quidem dicendum q̃ san. arterialis habet etiam nutrire, & non naturalis tantum: quod & auctoritatibus ostenditur & rationibus non philosophorum tantum, verum etiam medicorũ. Li. 1. c. 5. i medio. Gal. nanque de marasmo. Cor forte existit attractione, & habent omnes particulę animalis proprium alimentum ex corde: hic autem sang. erit vitalis. Adhuc. 7. Cap. 2. de iuuamentis. In venis pulsatilibus & non pulsatilibus: inuenitur san. & spiritus, sed illud quod est in venis pulsatilibus ex sanguine, est parum purum, & propinquum naturæ vaporis. Et illud quod est in venis non pulsatilibus ex spiritu est parum & nebulosum. Et subdit, vt inductum differentia priori, q̃ materiæ corporis cõicant oibus membris, & q̃ oẽs materiæ inueniuntur in oibus membris, fm tñ q̃titates inæquales. Hę aũt nõ vñr nisi prædicti sang. & spiritus pp quod vterque sang. nutriet, & spũs spũabit. Hoc autẽ pôt ibidem particulr ẽt ex membris particularibus hri. Scribitur. n. ibidem: H fuit vena pulsatilis i pulmone hñs coopertorium tenue ad similitudinem creationis uenæ non pulsatilis in alijs membris, vt det pulmoni ex sanguine subtili qui est in ea multum: hoc autem non erit nisi pp nutrire eundem. Cap. 13. vnde. 2. theoricæ. Arteria venalis vnam habens tunicã teneram & fragilis intrat pulmonem, & in eo multas diuiditur in partes. Accipitque ab eo aerem, & ad ipsum sanguinem defert quo pascatur. In idem quoque cum his Cap. 1. in do. 3. fñ. 4. consentitur ita prima primi. Vna arteriarum ad pulmonem vadit & in ipso partitur, propterea vt aer attrahatur, & sang. qui pulmonem nutrit a corde deferatur, qui transitus nutrimenti pulmonis est ad cor, & a corde ad pulmonem vadit. Apparet itaque ex hoc, membra vitalem sanguinem nutrire. Sed quis mox insurgens dicet non esse simile de pulmone, & alijs membris: ita q̃ per eum possit de alijs concludere. Nam di-

I spositio pulmonis in venis suis contrario modo se habet dispositioni aliorum membrorum. De iuuamentis septimo. Est enim pulmo membrum calidum, & siccum, multi caloris & motus, indigens nutrimento calidiori & plurimo. plurimo siquidem propter tres causas. Vna quarum multitudo est caloris, propter quam cibus eius factus quasi ad similitudinem vaporis velociter exterminatur. Secunda est pulmonis expansio in hora receptionis aeris. hoc enim adiuuat ipsum ad trahendum cibum ex locis profundis & spissis. Tertia quoque quia solus pulmo inter omnia membra ex cordis cibat sanguine: quem cor digerit & subtiliat valde. non autẽ de alijs partibus ita est: cum istis non participent natura & dispositione. Dicendum quod licet ex his deducat quod pulmo prae multis partibus magis debeat nutriri sanguine etiam arteriali: nihilominus & alia etiam nutriuntur ex eo. Nutritur nanque splen inde membrum melancholicum: de quo minus videtur: propter quod & alia magis sanguini propinqua poterunt inde nutriri. vnde quinto iuuamentorum praeinducta vtilitas venarum pulsatilium in splene est: quia cibant & nutriunt ipsum. cum eo quod resudat ex eis: similiter quoque tertio. 15. In splene quidem sunt venae pulsatiles, & non pulsatiles plurimae, in quibus sanguis digeritur & assimilatur substantiae ipsius, & ideo iuuamẽtorum. 5. splen nutritur ex sanguine subtili nigro. Hepar uero ex sãguine spisso rubeo.

Cap. 1. (margin) · K (margin) · Cap. 4. (margin) · Cap. 2. (margin) · Cap. 4. (margin)

Circa quod accidit haesitare: quoniã. 13. de inge. Mõstratum est splen, vt & alia, ex sanguine grosso nutriri: qui quasi limus est purior est. Dicendum quod splen, vt et alia, ex sanguine nutritur duplici: arteriali. s. & venali: & quod arterialis magis in finem ordinatur ipsius. licet. n. sanguis melancholicus attrahatur in splenis nutrimentum: digeritur tamen & subtiliatur antequam nutriat: sicut tactum ex Aui. inducto. vnde sermo cõpletus erit Gal. quando vterque copulabitur vna. Quare iuuamentorum. 5. loco praedicto: melancholia digeritur in splene antequam trãsmittitur in stomachum. Iuuaturque is motu arteriarum plurium in ipso existentium: deferentium ei virtutẽ cordis: spiritum & sanguinem: ita vt digestione fiat sang. ipsius subtilis consimilis eius naturae. De renum quoque nutrimento iuuamentorũ. 6. & non indigent renes vna tertia veniente eis ad cibandum eos: & sufficiunt eis duae venae copulatae cum vtroque illorum. s. vena pulsatilis, quae oritur a maiori vena pulsatili, quae est versus deorsum: & vena, non pulsatilis, quae oritur ex vena amplat quae ex gibbo nascitur hepatis. Isaac quoque in elemẽtis. Dicimus quod non intendimus dicendo quod sanguis cordis est purus, mundus, & nudus ab humoribus sanguinis, qui dirigitur ei ab hepate: vt nutriatur corpus eius: imo non intendimus nisi de sanguine procedente in arterias ad totum corpus, qui est uehiculum caloris innati: & ex quo est materia & ipsius nutrimentum. a sanguine vero qui ei transmittitur ab hepate ad nutriendum corpus ipsius, non sunt hu. separati. nam si illud esset, priuaretur operationibus naturalibus. Causa autem propter quã fit san. arteriarum purus, mundus, nudus ab humore et sordibus, est: quia ad cor non vadit ex sanguine nisi quod est melius & laudabilius: deinde discernit ipsum & accipit ad nutrimentum sui, & ad nutrimentum caloris innati, quod in ipso est melius: & trãsmittit quod ex ipso superest post illud ad membra pectoris, & pulmonem, & caput vt eo nutriantur: quando cibus horum membrorũ est ex superfluitate cibi cordis. Id autẽ quod dicit quod cor nutriatur a sanguine hepatis non separato a caeteris hu. fortassis veritatem non habet: eo quod cor antequam nutriat a sanguine naturali: eum vlterius digerit & in vitalem cõuertit. vnde Isaac Israelita in vrinis. Sanguine de vtrisque choleris, & phlegmate ab aquositate sui mundificato, cor meliorem, & laudabiliorem sibi trahit partem: vt se confortet atque nutriat. Sic igitur sang. cor nutriens vitalis erit, & choleris mundificatus actu in ipso tñ sunt in potentia. Ad Isaac probationem dicendum quod non priuatur propter hoc cor virtutibus naturalibus: quando istae sunt in quolibet membro particularizatae & contractae. In hepate vero sunt in cõ. secundum medicos maxime. Istae tñ virtutes naturales in corde redduntur alterius naturae quam istae quae erant in hepate. Subdit autem post antedicta. Caloris residuum subtiliat, & de choleris, & phlegmate & alia putredine mundificat per arterias ad mundificandum calorem naturalem: mandans vt pinguedine sua nutriat, & per totũ corpus diuidat. Cor enim est fundamẽtum naturalis caloris. quod sic constat: partẽ quam sibi trahit suae naturae nutrimentum & substantiae assimilat: partemque superfluam ad mẽbra capitis & pectoris mandat: vnumquodque inde nutriens & suae vniuscuiusque naturae assimilans. Auer. autem collibet secundo. Debes scire Arist. velle quod cibus & nutrimentum oium membrorum sit ex duobus sanguinibus simul mistis, et quod sang. qui est in hepate, & venis non pulsatilibus, est sicut materia sanguinis in arterijs cordis, & quod san. arteriarũ est sicut forma sanguinis ei: hoc est quia dat ei complementum & coctionem & facit ipsum cibum propinquum actui. Quod rõne firmatur: quando ex quibus sumus, ex eisdem nutrimur: ut dictum prius. sumus aũt ex sanguine naturali & vitali. a partibus enim vitalibus et naturalibus sperma & sanguis deciduntur menstruus. vnde. 3. theoricae. Cor ex sang. fit arteriarum hepar vero ex mẽstruo, & oia membra carnea. ex vtroque. n. sanguinum vnaquaeque generatur particula & nutritur, sed quaedã ex vitali amplius. alia vero ex naturali: vitalique dempto magis, nõ parum nutritio perficitur ex sanguine naturali. Et fulcitur praeassumptum quando embryo nutritur per umbilicum secundum quod ad cotylidones cõsolidatur matricis. 2. de ge. aialium. In quo sunt quatuor vasa, & duo interdum: aliquando vnum tm: & istorum duae sunt venae vel alterum, & duae arteriae vel reliquum: secundum quod animalia sunt maiora, media, vel minora. Tertio quoque theoricae. ponunt venae duae et arteriae similiter a matrice ad vmbilicum peruenire: quando aũt vmbilicum transierint tunc vt plurimum congregantur duae venae in vnã & arteriae in vnam. Venae quoque ad hoc fuerunt natae vt sanguine in ipsis cõtento foetum pascerent mẽstruo: arteriae vero vt spiritum ferrent & sanguinem. Sic igitur sang. per arterias attractus i embryonem habet nutrire. Nõ enim datus est propter solum spiritus generationem, cũ spiritus etiam attrahatur a matrice, quia sang. tantae nõ foret productus quantitatis: cum ex modico eius plurimũ generetur spiritus. neque spiritus põt resolui uelocius: vt aliquis diceret propter continens solidius, in quo habetur. Adhuc. omne membrum quod participat venis, participat & arterijs. cum igitur nutrimentum fiat non solum per vasa: immo et per simplicem confluxũ & emanationem, vt in ossibus & cartilaginibus. propter spiritus: quorum est vitam instaurare: non erit arterias tantas & tales assignare, sed propter sanguinem vitalem: cuius est et nutrire. Item nutritio fit a simili, sed membrum quod nutritur non solum est naturae sanguinis, vt naturalis: immo plura sunt natura vitae, & maxime cũ vnũquodque ex oibus cõmisceatur elementis, non est partem puram in corpore assignare. unde Auer. Nutrimentum debet fieri ex aliquo quod proportionetur materiae: quale san. est naturalis, quae est crudus, & alio quod ad formã referatur sicut arterialis quae est coctus. vt ergo conuenientior fiat, proportio: oportet in nutricatione crudũ cocto admisceri, vt cõtemperentur ambo. Palin. Oẽ quod nutrit, vt asserit, debet mẽbris aduenire, sed duo sanguines membris occurrunt. ergo his duobus debet nutriri. Et demũ subdit apparere Gal. asserere quod membra superiora cibentur a sanguine

Margin notes (left column): Dist. 3. ca. 10. circa prin. · L · Cap. 3. · Lib. 1. in medio. · M · Parti. 1. in medio.

Margin notes (right column): N · Cap. 8. in medio. · O · Cap. 14. post medi. · P · Ca. 4. ante medium. 2. c. 5. i pri. Ca. 34. ad medium. · Q · 2. colli. c. 8 in medio.

A in sanguine arteriali: & hoc quia præcepit incidi arterias in passione hemicranea, & in epilepsiæ perseuerãtia: pcipitur ẽt.13. de inge. pp oculorum passionem arterias téporum abscindi. Et subdit: vtinam ego scirem quid phi bet eum credere ꝙ iste sanguis arteriarum non nutriat alias partes corporis. Ex isto tñ Gal. sermone & interiorum.3. inquio non põt Auer. habere pp arteriarum incisionem in prædictis passionibus sanguinem arterialem superiora membra nutrire. Dicam nanq; hanc fieri, nõ propter euacuationem sanguinis arterialis: sed quia per eam alteratur mala complexio calida: aut fumus: vt apte. a Gal. ibidem apparet: per eas ad caput delatus dolorem præstans: diuertitur in alia. unde licet conclusio sit vera, non tamen iuste deducitur ex pr̃missis. Itaq; probabiliter concludendum sanguinem arterialem nutrire: licet potissime spirituare sit eius & vegetare. Attendendum tamen vt etiam sentitur coll'3.2. ꝙ sanguinis vitalis & naturalis commistio potest fieri dupliciter. vno qdem modo vt sanguis naturalis per venam procedentẽ a gibbositate hepatis transcendat in cor. aliter vero per attractionem extremitatum arteriarum capillarium ab extremitatibus uenarum capillarium: & cõtra. Diuisio enim venarum & concursus pulsatilium cum venis nõ pulsatilibus est propter duas causas: quarũ quidem vna vt sit iuuamentum per telas cooperientes venas nõ pulsatiles, & ligantes ipsas cum membris vicinantibus eis. Altera vt transeat ab vtroq; genere venarũ ad alterum: ex eo quod continetur in eis: de iuuamentis sexta & prima primi. In extremitatibus itaq; venarum & arteriarũ capillaribus sang. arterialis associabitur sanguini naturali ad nutrimentum. Sed contra prima primi dicitur ꝙ san. essentię bonę vadit per uenam magnam & a gibbositate hepatis ascendentem. Dicẽdum ꝙ perfectius dicitur ab Aui. animalium.12. ita. Sang. remansit in gibbo mundificatus stans ibi in magna vena quæ diuidit in duas partes: quarum vna tendit deorsum, reliqua sursum. Nosce quoq; ꝙ membrorum aliquod est quod maxime nutritur ex sanguine naturali, vt hepar: & maxime pars superior gibbosa quæ caret arteria. Hoc autem maxime euenit: quia nutrimentum fit a simili, & hepar sanguini similatur. Est enim sanguis congelatus seu inspissatus consequenter ossa eidem affinia. cor autem cũ pulmone multum relatione aliorum ex arteriali. splen vero, & renes communiter ex vtroq;.

Caf. vlt. versus f. — Cap. 1. — Cap. 1. — Cap. 1. in medio. Doc. 5. fẽ. 4. c. 5. i fi. Doc 4. c. 1 añ mediũ. Ca. 4. in fi.

C

PROPTER QVARTVM quidem. ad primum dicendum de iuuamẽtis scribi.5. ꝙ in hepate est arteria: non tamen per eius omne, sed per partem magis disseminatur inferiorem concauam: fueruntq; positæ venæ pulsatiles in concauo hepatis, & non in conuexo: quoniam conuexum hepatis quod est continuum cum pariete ẽ multi motus: et sufficit ei exufflatione motus eius: & non indiget alia exufflatione. Et fuerunt venæ pulsantes in cõcauo hepatis propter suam necessitatem ad hoc: quoniam ipsæ sunt missæ a corde ad hepar ad custodiendum temperantiam caloris. Ex hoc etiam apparet sm Gal. ꝙ hepar non solum ex sang. nutriatur naturali. Quando autem dicitur id Aristo. velle dico vel me ipsum non intelligere, vtrum voluerit ꝙ ad splenem, & hepar nullatenus perueniat arteria aorta: quia hoc comprobatur falsum: aut si uenit non distribuitur per partes hepatis vt iam apparuit per Gal. sicut per partes aliorũ distribuitur membrorum. Ipse etiam Aristo. tertio hystoriarum. nullam venam vult in matrices a concaua protendi, sed solum ab arteria. Cuius oppositum experimentatur anatomiçans. vel fortassis Aristo. non percepit arteriam ad hepar peruenientem per anatomiã, cum ipsa sit parua in partes inferiores eius exterminata ab inferiori parte ab arteria per dorsum tendentem sursum ad hepar protensa. Potest enim dici de eo, quod idẽ

Ca. 3. post prĩ. & post mediũ. — D — Cap. 4. in medio.

E de Parmenide profitetur, quasi ipsum excusans physi. primo. in diuersitate rationis subiecti & accidentis ita. hoc autem Parmenides nondum vidit. vnde secundo colliget. Tempore autem Arist. non cognoscebatur aliquod iuuamentum diaphragmatis nisi propter separationem membrorum spiritualium a nutritiuis: ad hoc vt non accideret tempore digestionis eis aliquid ex calore illo. differentia.99. Erratur etiam coll'3 secundo continente multas arterias hepati a corde venire: tum quia visum falsum existit, tũ quia peius, quoniam id imponit Gal. cum apertius testetur ipse sensus anatomicus oppositum. hic nanq; anatomiam ignorauit. vt in huius indicat septimo. Ad aliud dicendum Auer. aut loqui sm opi. Gal. vel ꝙ iuuamentum san. arterialis est vt sit vehiculum spiritus cordis: quia ad hoc principaliter est natus: non tamen propter hoc tollitur ꝙ etiam (ut ostẽsum) nutrire cum sanguine non habeat naturali. veruntamen naturalis principaliter habet nutrire: hic autem (vt dictum est) viuificare. Et per hunc modum dicendũ aliis & Isaac & diffinitor. Ad aliud dicendum: ꝙ licet superficietenus. A. sermo sonet san. naturalem solũ nutrire, perspicacius tamen audiens dicet nomine venæ etiam arteriam intelligi. Ad aliud dicendum: ꝙ si cor virtutibus nutriatur naturalibus: sunt tamen vt apparuit alterius ordinis, & quasi æquiuoce relatione ad virtutes naturales hepatis. Aut licet virtus naturalis sit in quolibet membro: ipsa tamen variatur per complexionem membri diuersam. alia enim est complexio carnis, & alia ossis: propter q̃ sequitur & nutrientis diuersitas.

T. c. 15. — Ca. 9. post medium. — Cap. 9. in medio.

F

Ad aliud dicendum: ꝙ licet san. arterialis sit calidus & siccus per comparationem ad sanguinem naturalẽ: est tamen calidus & humidus per comparationem ad cutem, complexionum primo. sic enim omnis san. est cali. & hu. licet quidam sit magis talis: quidam vero minus. magis vero & minus non diuersificant speciem cũ Haly.10. meta. non enim tanta est caliditas sanguinis arterialis & siccitas, ꝙ ꝓpter hoc ratio ab ipso tollatur nutritionis: contemperant etiam se humores commisti.

Cap. vlti. — T. c. 11. — G

Ad aliud dicendum ꝙ dare vitam, & nutrimentum (sicut oñsum) non sunt opposita ut aliq̃ disparata: quorum vnũ nõ coadiuuat alterũ ad esse. verũ tribuere vitã est tãq; supius, & velut genus ad id qd' est nutrimentum ministrare: & quod plus põt, poterit vtiq; & qd' minus.

GRatia quidem huius quod suppositum est, videlicet sang. in venis tantum contineri, dubitatur. quia cum sm Arist. (vt visum dña priori) solus sanguis nutriat cerebrum: in quo.1. de hystoriis non est vena, neq; magna, aut pua, nõ poterit illud nutriri. Sic neq; ossa, et sipia, neq; renes.86.7. Adhuc pria primi. san. ab orificiis venarum resudando, labit in mẽbra ex pte diuina. plurima vero (vt tactũ) carẽt venis. Rursus. cum subtilius soluta cõtinuitate mox effluat sang. si hic tñ egrederet ex venis: tunc totum foret corpus vena: qd' absurdum. Non igitur sanguis est in venis tñ.

Ca. 10. pº prin. — Do. 4. c. 1. añ mediũ. — H

IN OPPOSITVM est Arist. de aialibus nõ raro cum medicis vniuersis. venæ nanq; duplices, pulsantes & quietę sunt loca sanguinis: eo ꝙ deseruiãt cordi & hepati. Eti. euãtis venis, necubi ex corpore sang. educit. In venis igitur continetur solis.

3. de ptib. c. 5. &. 3. c. 3. 4 f. & 3. ò nã ai 4 c. 3. in pu.

PROPTER PRIMVM quidem sciendum: ꝙ quid sit san. ꝑactum est: & ostendetur ꝙ triplex existit, dña.33. per venam vero hic audio ẽt arteriam sibi (vt tactum) in eis contineri sanguinem vitalẽ: & in venis simpliciter dictis, naturalem.

PROPTER SECVNDVM quidem sciendum quosdam ob prætacta sensisse sanguinem non in venis tñ esse: quorum falsitas ostendetur confestim.

PROPTER TERTIVM vero sciẽdum ꝙ sang. solum continetur in venis & arteriis & his proportionatis,

I natis, puta corde, et lacuna sanguinis: duobus primis susceptus modis. quare hystoriarum.3. Ois san. est in vase & in vocatis venis: in alio aut nullo preterque in corde solum. &.3. de ptibus. Sine vena non est san. cor et ipm continet, in hntibus cor: vn complexionum.1. Cor est sanguissimum viscerum. Construitur aut lacuna sanguinis seu torcular fm Eracleum sup glandulam ex opimenti plicatione. Ipsa nanque non est vena vere, sed quia figura eius rotunda est, concaua, & et curua, sanguisque in ea inuenitur sicut in venis. Ideoque vena tertia vocatur ab Halyab.3. theoricae. Quare cum reducatur ad venam sermo Arist. verificatur dicentis in venis solis pterque in corde sanguinem contineri: ceu et ipsum ad venas deducitur. Est nanque cor sicut pars ipsarum. hystoriarum.3. Est aute is eorum q in capite sunt ordo. quia primum os palati, deinde rhete mirabile vel serinum, inde postea gladula, sup quam sang. pretacta lacuna, deinde duramater, deinceps piamater, postea cerebrum, uentres eius, super cuius medium sunt due nates lateraliter: & neruus et in medio superius. de iuuamentis.9. Probatur aut q san. fm duos primos modos tm in uenis cotineatur, ac sibi coparibus: qm vbi aliquid generatur, ibi solum perficitur, & conseruatur permanens tale: quantum.n. natura dat de forma, tm et dat de loco, ac ceteris coseqntibus: ut apparet.4.coe. & mun. hmoi uero est san. generatur nanque in hepate, & corde. Rursus. Illud solum continetur in eo quo saluatur loco. virtutem nanque is habet saluatiuam. physi.4. sed san. solum saluatur in venis, & sibi compa ribus: nam in ventrem.i. concauitatem effusus ex necessitate putrefit. aphor.6. vnde Gal. de nigra cholera scribit sanguinem trumbari non solum excides a corpore, uerum intra, ut pulmonem, pectus, uesicam, & matrice. itaque san. solum in venis & sibi confinibus continetur. Sanguis vero.3. dictus modo egressus est uenas, in membrorum porositatibus locatus. quod onditur: quia ordinatur in ipsorum nutritionem tanque in finem. assimilat enim iam eis non parum substantia, & qualitate maxime: qui qn amplius digeritur & ingrossatur ab ambitu venarum separatur: expresso et membro denotat ipm et in eorum spongiositatibus contineri dria.33.

PROPTER QVARTVM quidem. ad primum quid dicendum, visum prius: similiter licet non habeat hmoi: attrahunt tn sanguinem ex venis, ppinquius cotiguitate quadam: & alterat ac transmutant in seipsa: sang. enim renum profundatur cum tota carne eorum: quasi vapor: & continuatur cum ea paulatim: efficiturque eoru cibus: de iuuamentis. Ad aliud dicedum vt apparuit: q san. qn locabitur extra venas: iam fit san. qui concessus est non in eis cotineri. Ad aliud dicendu non oportere totum corpus venam esse, licet p totum.i. per maiorem partem sui diffundatur. tm.n. protenduntur, vt occultentur & minorentur amplius alimento quod p eas decurrit, ceu riuuli minimi tandem & in apparentes facti quibus ortus irrigatur, aut foliorum uitis protractiones & vie, tertia de partibus, venula manifesta nulla. Deocculta ntur aut venarum plurime in decrepita etate: vt deorsum denotat manus. Cum igitur deferant dis seminate plurimum per corpus si punctura subtilior et nulli earum occurrat: propinquitate tn & dolore attrahente loci: ad quem etia natura relaxata cum spiritibus conuadit: mox & humoribus san. educit uene termino.

DIFFERENTIA. XXXII.

Vod eadem sit ca efficiens san. & melancholie hypostasis, monstratur. qm illa vnr hre idem efficiens: q ab eodem pducuntur agen te agens aut est calor: sed san. & melancholia: immo et alij humores producuntur a calore hepatis. hic autem est vnus, cum sit et forma eius. Est enim calor forma corpis. colli.2. Et vnius rei una est forma & esse. Quod et fit vnus calor humoru generatiuus, innuitur prima primi. Amplius q retinent eosdem sapores, & cam vnr efficientem eandem hre: cum p sapores magis in cognitionem alicuius pueniatur dria.143. sic aut in sanguine euenit & melacholia. quia sanguinis sapor est dulcis: & melancholiae similiter inter dulcedinem & ponticitate existit. Et firmatur. quia solus san. vt probat. A. habuit hypostasim p modum residentie: q melacholia est naturalis. Quod aut tale: sanguini extat connexum. Palin. Cum triplex appareat calor generatiuus humorum aut diminutus, supfluus, uel temperatus, non est dare q melancholiae sit calor diminutus: cum iste sit phlegmatis: neque excedens: quia hic cholere. Itaque erit temperatus. is aut sanguinis est. Non.n. potes dicere q sit calor melancholie hmoi intesior calore san. quia tunc illum caliditate superaret: neque remissior ipso: vt quasi qui phlegmatis: quia iam melancholia erit insufficienter decocta ex caloris abbreuiatione: sicque ex ulteriori decoctione posset in sanguinem conuerti: quod negatum dria.29. hu. igitur ab eodem calore pducunt: et magis idem sanguinis & melacholiae naturalis efficies.

HORVM QVOQVE oppositum sentitur secuda naturalium & crisium. Eti. quoru materia extat diuersa, & agens: cum id vtcuque diuersificetur fm materie dispositionem: alia.n. est materia sanguinis, alia melacholie: cum haec sit mediocris, illa vero grossa & terrestris. Et roboratur: quia san. est filius amicissimus nature: melancholia vero frigida & sic. ut senum complexio, et via ad mortem. Amp. ca materialis melancholiae est quod de nutrientibus est vehemeter, grossum paucae humiditatis: & eorum calidum est fortius in illo prima primi. Sic igitur vr ca efficiens melancholiae caliditatis eleuata: nedum q sanguinis caliditati adaequata. No itaque san. & melancholiae eadem est ca efficiens: sed diuersa.

PROPTER PRIMVM quidem sciendum q melancholia est humor frigidus & sic. & duplex existit. naturalis et innaturalis. Naturalis quidem fm. A. est boni sanguinis fex, turbulentia, & supfluitas: cuius sapor dulcedinis & ponticitatis medium obtinet. Et hic quidem fm Gal. humor proprie uocatur niger. Melancholia uero innaturalis est cholera nigra q est subsidetia p modu adustionis cinereitatis, ac et humidi expssionis, & coterminationis. et ipsa quidem quadruplex rone adustiois. Producitur.n. ut ondetur alijs etia de cais fm q quilibet humorum quatuor fm. A. & Haly. pot incinerari: na qdam ex phlegmatis efficitur adustione: q melancholia dicit phlegmatica: duplex exns: fm q phlegma cui melancholia comiscetur naturalis, subtile aut grossum fuerit: rarius tn accns pp inobedientiam ipsius adustioni et incinerationi alijs maiorem. nonnulla ex sang. combustione melia dicta sanguinea. & queda ex cholerae adustione vt cholerica: & alia melancholiae adustione duplex exns fm q melacholia q aduritur fuerit subtilior: q praua est valde fermetans terram & ebulliens vt acetu acerrimum Gal. in de cholera nig. apho.4.2. naturaliu: 3. interiorum, &.14. de inge. In quibus siquidem locis tagi vr magis melancholia naturalis, & que ex huius adustione q dupliciter generatur, adustione, ac putrefactioe 14. de inge. fugereque ab hac sensit muscas & aialium caetera: ud est grossa q minus extat effrenis in inferendo: est tn ea difficilioris eradicatiois ex pte infixa. Multiplicaturque innaturalis melacholia pluribus de causis tam calidis, q frigidis, & alijs: & io non immerito dictum est interiorum.3. q dece milia sunt ab eo imaginata. & prima primi: spes timoris extra consuetudinem sunt infinitae. primo quidem si complexio corpis fuerit melancholica & proprie cordis aut pp caliditatem hepatis, ac etia fm Dioclem, intestinorum: quem mendose (aiut) Theophilum fm modum Arabum appellat: vel pp splenis debilitatem

A debilitatem in melancholiam attrahendo & sanguinem ab ea mundificando: vel ꝓpter oppilationem & apostemata eiusdem, vel etiã meseraicarum: aut ꝓpter frigus vehemens congelans humidũ & indurans: vt in speciẽ melancholiæ trãseat sicut phlegmati accidit vitreo: vel propter longam cõstrictionẽ humoris alicuius & affectiõis priuationem à calore naturæ: aut pp ægritudines ꝓlixas & p̄cipue loco calido ac æstate. Ipsę nãq; tandẽ humorẽ incinerãt. secũdo quippe ꝓgnosticorũ: niger humor vel superassatione pessima et corrosissima efficiť cho. ni. aut grosso san. similiter exiccato vel mortis & frigiditatis ratione: & vľr causæ ipsius sunt regimen sex rerũ non naturalium ad frigidum & sic. declinans: & ꝓprie aer, cibus & potus, & superfluitas tristitiæ & timoris. Visum etiã quibusdam medicorum melancholiã à dæmonio cõtingere. quibus quidẽ dicit. A. se nõ curare cum p̄bicam doceat an contingat vel nõ à dæmonio: quod euenit ꝓpter mira cogitata & dicta ab eisdem: vt & naturaliter cõtingere posse non putentur: cum mulier idiota melancholica facta fuerit audita congrue latinum proferre: quæ quidem sanata destitit, vt illius oblita.

Colľr cap. 29. & c. 38 & cõ. 47. & li. 3. cõ. 29.

Tertio primi trac. 4. cap. 1. 8. 4. ſ.

B

PROPTER SECVNDVM vero sciendum p̄ma scribi primi: eandem fore cãm sanguinis & melancholię calorem puta temperatũ. Naturaliũ autẽ, & crisium secũdis. Videť contrarium sic portendi alterato cibo in venis innato calore sanguinem quidẽ fieri à cõmoderatiõe quæ sm eum. alij vero humores pp ĩmoderatiões fiẽtes: & huic sermoni oia concordãt quæ videnť: sed melãcholia humor est alius à sanguine & maxime cũ sit ei cõtrarius opere & natura. Quid autem de hoc, consequenter videbitur ex dicendis.

doc. 4. c. 1. Ca. 8. post medium. Cap. 12.

PROPTER TERTIVM quidem vt tantorũ virorum nõ contrarietatẽ colligentiũ cũ eis veritas extiterit cognita: vnusq; alterius interpres: intellectus p̄cipiaľ: sciendũ ꝙ q̄ñcũq; aliq̃d mediũ geometricæ vel arithmeticæ nosciť: ponitur inter duo extrema: id nõ vere vnum existit cum latitudine participet: sed triplex magis: ita vt extrema cum medio resultent. 5. Quod euenit in proposito: nam confessum est choleram ab excedẽte calido generari, phlegma vero à diminuto: quod aũt intermedium horum cũ latitudine temperatũ aut declinat magis ad latus vnius extremorũ: vt excedẽtis calidi: & tunc san. generabiť cholericus infra choleræ calorẽ: vel ad partẽ alterius extremi, puta calidi diminuti: et talis calor melãcholiæ ꝓcreatiuus erit: aut idem mediũ obtinebit & temperamentum verũ in hmõi genere & à tali san. generabiť calore. Non aũt intendit dicere. A. ꝙ oino idẽ sit calor sanguinis & melancholiæ: ipsis in adinuicẽ cõparatis: sed respectu phlegmatis & choleræ (ceu expositum) eũdem fore calorẽ puerorũ & iuuenum. differẽtiæ. 27. Nõ enim melancholię sic est diminutus calor vt phlegmatis: neq; adeo superacutus sicut qui choleræ: sed medius cũ latitudine inter istos. Quòd aũt ita sit apparet: quia demum is diuersificat in formis ipsorũ. nã ponit sanguinis formã decoctionem tẽperatam: melancholię vero fecem hypostaticam. Si enim formę essent eędẽ, iam hmõi essent eadem, cum formæ sit dare esse & vnum esse. Quod sic insinuat: quia mox post ista ponens causas vniuersales humorum vt quatuor qualitates: caliditatẽ ęqualem posuit sanguinẽ & non melancholiam generare verũ excedẽtẽ. Sic itaq; sumpsit. A. calorem tẽperatum cum latitudine grandi: q̄ñ dicit ipsum fore cãm sanguinis & melancholiæ ꝓductiuam. Gaľ. vero cum angustia prout tẽperatũ ẽst vere illud quod oino mediũ obtinet extremorũ ita vt calor remissus à calore tẽperato se teneat cũ calore diminuto, parũ vero excedens ab illo cũ supexcedente. A. vero potius p̄dicta duo mediũ continentia cũ certo medio locauit. San. igiť sm Gaľ. fit à calore simpliciter temperato: reliqui vero à distẽperato: sm magis tñ et minus: quia

C

D

E

à maiori distẽperantia ipsius causãtuř phlegma & cholera: sed à maiori melãcholia. quod etiã innuit Gaľ. quod demum subiunxit ibidem cibos calidiores natura cholericiores: frigidiores vero phlegmaticiores: & in ætatibus similiter. Deinceps quoq; sciendũ ꝙ calor humorum generatiuus dupliciter põt cõsiderari: aut in se & in cõi, et sic extat vnus: aut particulariter & ꝓut referť ad aliud. Quod tripliciter euenit: aut ad aĩam seu intentionẽ naturæ: vel ad partes hepatis, aut materiei. Siquidem ratione aiæ dico ipsum diuersificari: & p consequẽs hu. q̃m ipsa principaľr intẽdit sanguinẽ: consequẽter vero phlegma, & demum alios. & ideo calore differenter vtiť ad ipsorũ ꝓductiones: ita vt hic possit in parte etiã causare diuersitatem generationis ipsorũ. Diuersificať etiã sm partes & loca hepatis: q̃m purior erit iuxta partem superiorẽ ipsi⁹ intra venã cordi ꝓpinquã, vbi fortassis magis generatur sanguis. In parte vero interiori extrinseca inde plus distant phlegma aut melancholia: in eminentia vero superiori intrinseca calidiori: vt dicať plus cholera. Variatur etiã ex parte materię in qua fit actio cũ resistẽtia ipsi⁹. Aptitudo enim diuersificat actionẽ agentis. secundo de cã. nam quædam est materia tẽperata: alia calida: nõnulla frigida &c. Adhuc alia subtilis: alia grossa: quædã vero media. dr̃ia. 29. Quod & monstrať rõne: q̃m agens variatum p applicationẽ ad aliud, nõ remanet idẽ, etiã si cõiter fuerit in se idẽ cõsideratũ: cum ẽt accidẽtia in subiecto alterationem inducant. talis quoq; est calor humorũ generatiuus ex applicatione: vt ostensum ad diuersa.

In hoc cõcordat. Conci. cũ Trusiano scdo techni ca. de hepate.

F

Rursus: cã & effectus sunt ꝓportionales. vnde si effectus est singularis, & cã singularis. & si vniuocus, et vniuoca & contra physi. secũdo. sed san. calidus est & humidus. melancholia vero hypostasiua fri. & sic. Est etiam san. mediocris sub̃æ, melãcholia vero grossæ & terreæ. Erit itaq; altera & altera cã ipsorũ ꝓductiua. Sunt & diuersorum effectuum oino. Quæ aũt hmõi sunt à diuersis saltẽ ĩmediatis ꝓducunť causis. Sanguinis igitur & melancholiæ nõ erit cã eadẽ præcise. Scias quoq; ꝙ se habẽte corpore naturaliter plus extat sanguinis: deinde phlegmatis: cõsequenter postea cholerę, ac tandẽ melancholię minus: vt sit dicere. 30. 8. 3. 2. vel aliquid ponderis ita ꝓportionati. Quod & accidit pp necessitates & iuuamẽta horum naturę amplius vel minus accõmodatas. vñ Alex. in ꝓble. Nosce nãq; ꝙ san. nutriẽs corpus abundat quãtitate: deinde phlegma: q̄ñq; .n. id in fame nutrit. postea minorata est flaua cholera vt nõ nutriens & acuta. Adhuc autẽ pl⁹ minorať nigra cholera tãq̃ naturę inimica.

Colľr te. cõ. 37.

G

Audio quoq; huius ꝓportionẽ quãtitatũ visu magis q̃ pondere: cum melancholiæ terrestris ponderosæ sit amplius. ita in corpore cholera ignea leuis, ceu indicat agarici & lapidis laçuli natura, de choleræ vero amaræ natura plurima tangentur differentia. 91.

PROPTER QVARTVM quidẽ. ad primũ iam ostensum quid dicendũ vt ꝙ hu. fiunt ab eodẽ calore ceu hepatis in cõi: sicut etiam calor totius corporis põt aliq̃liter vnus dici. diuersificať tñ valde: vt declaratũ: ex applicatione. Ad aliud dicendũ ꝙ habent eosdẽ sapores cũ latitudine grandi: sicut calor idẽ hoc modo dicitur ipsorũ: nã sapor sang. est simpliciter dulcis: melancholię nõ solum dulcedinẽ obtinens: verũ etiã cũ acredine ponticitatem. non. n. calor pfecte potuit grossitudine substãtiæ dominari. Ad aliud dicendũ ꝙ contingit nõ eundem oino fore calorẽ sanguinis & melancholiæ: sed magis ꝙ affiniores habẽt calores q̃ phlegma & cholera ad inuicem. & fortassis longius pmanet pmista melancholia sang. q̃ alij hu. vnde cõcessum calorẽ amborum forẽ eundẽ vtcũq;. nõ autẽ simpľr. Neq; melancholia cõuertetur in san. per vlteriorem decoctionẽ sicut phlegma eo ꝙ calor melancholiæ simpľr sit remissior illo sanguine: quia substantia grossa terrestris inobediens humectatiõi

H

sanguini

I fanguini refiftit. Quod.n.humor aliquis naturalis non conuertatur in fanguinem,dupliciter poteft euenire: aut ratione caliditatis excedentis,vt cholera: vel ratione fubftantiæ,ceu melancholia. Phlegma vero & quia fubftãtiam minus habet excedentẽ tempramẽtum ꝙ cholera & melancholia,eftq; frigidum,tum rõne fubftantiæ humorofitati aptæ:tum ẽt rõne vlterioris caloris: põt tẽpore necefsitatis in fanguinẽ conuerti. Sed contra. Dura corpora vt offa,cartilagines, & talia melancholica pñt in fanguinem conuerti:non minus itaq; melancholia. Dicendũ ꝙ hæc tranfeunt per hepar: quod eft humorũ generatiuum:melancholia vero recefsit ab ipfo,neq; ad id nifi fymptomatice poteft aduenire,fi tñ concederetur aliud foret:neq; etiam fanguis vere generaẽ nifi in hepate ac corde maxime,à quo remoueẽ melãcholica natura.

Quæ autem funt partis alterius,patet ex his quæ inducta funt,neq; calidũ melancholiæ fortius eft in eius materia, nifi quia fundatur in fubiecto grofsiori, à quo tñ re- K patitur non potens ipfum omnifariã fuperare,aut eft fortius in illo cũ fortiter imprimaẽ in ipfum ficut euenit qñ in hepate melãcholia generaẽ innaturalis: vt fentit. Aui.

Prima pri mi do.4.c. 1.poft me.

DIFFERENTIA. XXXIII.

Quod humiditates humores dicti fecũdi nõ fint,oftẽdiẽ. quia pmo de fomno & vigilia. Nutrimentũ oibus extremũ,his qui fan.habent.fang.natura. Adhuc de iuuentute & fenectute. Sanguis habẽtibus fanguinem eft vltimũ alimentũ ex quo fiunt particulæ. Rurfus fecundo de partibus. Manifeftũ ꝙ fan.eft vltimum alimentũ aialibus fan.habentibus: & vlr hic eft fermo ipfius in locis vniuerfis.pbat nãq; ꝙ embryo nutriaẽ imediate fan. quia innouiter natis medulla fanguinea reperiẽ.ex fang. enim cõftitutæ funt partes. Amp.in techni.3.libro. Talem & tñ oportet fang.influere ofsibus ex quali & quãto fiat porus. Tertio etiã cõplexionum.fanguis cõuertiẽ in carnem nõ per mediã aliam trãfmutationẽ. Et prima primi. Sanguis ab orificijs venarũ refudando labitur in mẽbra ex parte diuina. Palin ibidem. Nõ indiget fanguis in quorũdam nutrimẽto multoties cõuerti: ficut caro,imo illico qñ ei nutrimentũ occurrit in ipfam cõuertitur. Eti.ibidem. Hepar inquãtum digeftionẽ fecũdam adeo pfectam efficit quo ad fan. ad ipfum nutriendũ fit bonus actionem operatum eft. Adhuc colli3.2.fentitur fang.fimplr nutrire:& oino plures hmõi fermones repe riuntur à medicis & pl'icis. Amp.fi humiditates effent febris,aut apoftema,ex eis manifefte fierent: fed non febris:quia ifta erit ethica:nõ aũt hæc: quia.3.colli3:ethica eft calor extraneus fixus in fubftãtia mẽbri. ꝙ autẽ inde fiant apoftemata extat inauditũ. Itidem. Eadẽ eft materia nutrimenti & generationis.dña.30. Ex quibus.n.fumus:ex eifdẽ nutrimur.ibidẽ.fm Arifto.vero & Cõmẽ. fumus ex fanguine,nutriemur itaq; ex eo. Rurfus.effectus arguit cãm:fed caro(vt dñt)eft fan.effectus.ipfa vero eft rubea quod indicat caro hepatis: cordis & renum maxime.vñ pmo naturaliũ. In cõuerfione fanguinis in carnem nõ poniẽ nifi infpiffatio ipfius quædam in fubftantia:nõ aũt in colore alteratio: vt qñ panis pmutatur in fanguinẽ:humiditates igitur minime funt. Quo equidem dato oftendiẽ folum vnã exiftere.quia quãto aliqd eius magis appropinquat fini: tanto citius & paucioribus interpofitis gradibus attingit illũ,fed fanguis magis appropinquat mẽbris cibo exteriori:qui vno interpofito medio aut duobus factus eft.videlicet.chilus vt mafticatione cũ eo quod locus & accidentia indicant illũ con fequentia. Rurfus.cũ humiditates ex humoribus fiãt: funt nãq; humores fecũdi,pportionabiles igiẽ erunt humoribus:& vnus folus eft humor: vt fang.cęteri vero fuperfluitates.dña.30. Palin.quod eft humor pmus nõ eft humiditas fecũda exiftẽs, cũ ex oppofito diftinguaẽ,

Ante me.

Ca.3.iuxta fnẽ fecũdo de partib'. ca.6. i prin. T.cõ. 110. Ca.7.circa principiũ. Do.4.c.1. afi mediũ. Pria primi doc.5.cap. fingu.in fi. Pria primi doc.5.ca. fingul. Cap.8.

L

Cap.11.in medio.

M

Cap.10.in medio.

fed humiditas pma nomine carẽs quæ põt appellari fanguinea eft humor:quia extat in venis: vt in carũ tradunt extremis orificijs. quod aũt in venis locaẽ, eft humor. N Eti.quod nõ facit fimplr ad nutritionẽ aut corporis colligationem nõ videẽ humiditas,cum fit(vt infinuatum) hæc ipfius ratio.talis quidem humiditas fecũda eft dicta ros:quia fm. A.folum qñ corpus alimẽto indiget corpori ab aliqua caufarũ phibito conuertitur in alimentum: neq; cõnectit corporis partes cũ fit humida vt ros fubtilis fluida. Adhuc.illud quod pfecta tranfmutatione tranfmutatũ eft,& pars iam mẽbri factum nõ videẽ humiditas fed potius mẽbrum:qm humiditates funt humores qui à principali difpõne conuerfi:in tñ ꝙ funt potẽtes tranfire in mẽbra eis demandata: tñ nõdum alicuius mẽbrorum fimplicium cõplete pars funt effecti.pma primi.& aialium.12. A.hmõi vero non eft quarta glutẽ dicta:cum colligit iam & cõtinet corporis partes. Ad cuius quidem diffolutionem diciẽ corpus redigi in cineres.

Pria primi doc.4.c.1. circa fin.

Do.4.c.4. in pnc. Ca.5.circa principiũ. 12.aia.ca. 5.in prin.

O Palin.idem ibidem non ponit nifi tres.omittit.n.primam prætactam:ex quibus elicitur humiditates vnam fore,aut duas,aut tres tantummodo.

HORVM QVOQVE duorũ oppofitum præoftẽforum fentiũt gratiofifsimi medicorum. Gaẽ. Io.Serap. Haly.Ifaac.&.A.cum alijs.Hi nãq; oẽs ipfas fore afferunt & numero pmanere quaterno. Rurfus nutritio fit à fimili:fed membra funt infpiffata plurima etiam alba, itaq; nutrieni ex hmõi humiditatibus. Item humiditates fenfus pcipit qñ membra fortiter exprimuntur tenera mollia: vt nafi lepore & maxime in ætate infantili: quarum fuperfluitates denotant infenfibiliter etiam foras demandatæ. Quod & oftẽdunt aliqui fubito decollati lac dantes ex venis. Adhuc humiditates debent ex elemẽtis quæ confequuntur ex humoribus numero proportionari.hi autem funt quatuor:ex quibus conuincitur ipfas fore numeroq; probabiliter quaterno exiftere.

P PROPTER PRIMVM vero fciendũ ꝙ humores funt duplices:primi. videlicet. fan.phleg.cho.& me. & fecũdi dña.29.fecundi vero funt humiditates dictæ: quarum rõ apparuit in iam argutis: funtq; quatuor numero.f.humiditas fanguinea quæ & nomen non habẽs diciẽ,ros,cãbium.et glutẽ. Eft autem pma humor adhuc in extremitatibus paruarum venarũ: contentus mẽbris fimplicibus,ppinquarum illa imbibentiũ ac irrigãtium: quæ vnicuiq; appropriaẽ fuo mẽbro attractione:quæ fi quidem humiditas fm Ifaac feb.3.etiã in vegetabilibus reperiẽ. Hæc nãq; eft velut humiditas exiftẽs i humiditatibus arborum: vt quæ in ramis vitis exiftit. Alia vero eft humor in quo nondũ tertia perfecta eft digeftio p oia tranfiens mẽbra fimplicia: ficut ros quæ in alimentũ cõuerti eft apta qñ eo caruerit corpus:& vt mẽbra humectet qñ aliqua forti fuerit cã deficcata:quod eft fibi femp & vt effentiale.pnum vero aduenit nõ fæpe: ficut aquofa humiditas arborũ & terræ nafcentium, velut quæ in frumento & vuis nõdum maturis. Tertia quoq; parũ ante eft coagulata & eft verum mẽbrorum alimentũ cõuerfum fiue alteratum fm fpeciem cõplexionis:fed nondum puenit ad cõplementũ vt perfectam obtineat ipforum duritiem ac fimilitudinẽ: ficut caro tenera quæ nondum eft mẽbris afsimilata & eft ficut humiditas frumẽti: quæ cepit coagulari & faporifera fieri: mollis tñ adhuc pmanet, vt vuæ humiditas coagulari & dulcis fieri incipiens:fed tñ nondũ eft deficcata neq; ad duritiẽ cõuerfa.

Ca.1.poft mediũ.

Q Quarta vero eft cõtinẽs & colligans partes noftri corporis:à principio nãq; conftructionis eius in mẽbris eft diffeminata fimplicibus:ipfa vero velut ligamẽ in adinuicem coagulans & cõferuans: & cũ ipfis vnum effecta dum ea in puluerem refoluãtur: cuius quidẽ principium fuit ex fpermate feu à materia embrionis:hæc autẽ ex humoribus. A.& eft veluti humiditas frumenti coagulata

Pria primi doc.4.c.1.

& fubftãtiæ

A & substantiæ ipsius assimilata id à putrefactione custodiens, & vt humiditas vuarum passularum eas à corruptione defendens.

PROPTER SECVNDVM quidem sciẽdum q quidã scioli negauerunt humiditates oino: & maxime primã & vltimã, volẽtes sanguinẽ imediate conuerti in mẽbra. Quorum motiua sunt aliqua in argutis p̃tacta. abhorrui enim cuncta quia ridiculosa: accusantq. A. & Io. Serapionẽ: eo q has posuissent humiditates soli. Ga. Haly. Isaac & Auer. non increpant: quia tyfli hos forte non viderunt. Et dicunt Auer. Haly. Gal. etiam secũdo crisium humiditates nõ ponere: neq Isaac in viatico: qd ridiculum est grande valde: cũ Auer. tangat ipsas & Haly. Ga. vero. 2. de crisi. ca. vlti. nihil loquit de ipsis excusans se de signis ethicæ: cum fere pp alias sequatur febres. Et mirabilius: qa Isaac inducit in viatico cũ illic de ethica nõ agatur nisi has tetigisset. Sunt & alij plures ibidem B errores quos vile sit tangere: cũ stultũ sit forte stultos sermones exquirere valde, tertio de partibus. Verũ pp̃ter illos qui tantæ inscitiæ sequuntur didascalos: cum non duplo septimo curatiuæ artis egeant tpe: sed multiplici. Eorum qdẽ defectus apparẽter clarescet dicendorũ tertio.

PROPTER TERTIVM vero sciendũ q humiditates opus sit ponere: & quatuor pprie: quod auctoritatibus monstraf & rõnibus. Primo quidẽ quia septimo terapeu. has quatuor tãgit Ga. distinguẽs quatuor siccitates his opposítas. Inquit. n. q certissima siccitas est in eo q solida substãtia corporum similiũ facta est siccior, hic priuare incipit humiditatẽ quartã gluten dictã. Alia quidẽ est siccitas eorũ quæ cõsistunt ex substãtia humida & coagulata: qle quidẽ est pinguedo & liquefactorũ caro: & est priuatio humiditatis tertiæ. Tertia quidẽ est qñ perditur humiditas familiaris ex qua corpus nutrit: quæ sm oẽs ipsius particulas roriformiter est disseminata: & hæc est humiditas secũda ros dicta, vt satis exprimitur. C Alia quidẽ est siccitas consistẽs sm paruas arterias & venas vniuscuiq particularũ pprias quæ ex indigẽtia causat sanguinis: & hęc humiditati opponit, sicut apparet, sanguineæ. Has etiã humiditates is tangit. 10. curatiuæ, & primo de differentijs febriũ: non tñ adeo expresse: & sit in secũdo de tabe p me trãslato, ita fit graciliũ vna dispõ qñ humiditas deperit ex solidis corporibus: quã pp̃riũ eorũ diximus esse cibũ. & molles cõterit carnes. Altera vero corporũ ipsorũ sequit solida: quę pma & cõsimilia sunt appellata. In pmo etiã pgnosticorũ indicat ipsas. dicens ostẽsum fore in his quæ de spermate, q in vasorum tunicis: à qbus testes nutriunt multoties apparet trãsmutatus iã san. ad spermatis generationẽ, neq. n. ipsas vasorum tunicas ab aliquo alio nisi ex hoc sanguine est cõueniẽs nutriri. dr̃ia. etiã. 36. Quòd aũt ipsas asserat Isaac. Haly. Auer. ac etiã Almã. 10. apparet oibus nõ despiciẽ D tibus: nullus nanq põt ethicas distinguere recte, nisi ponens siccitates minores, maiores, & medias quib⁹ humiditates sunt oppositæ. Rõne siquidẽ confirmat dupli ci: qm̃ digestio fit in addẽdo & assimilãdo nutriẽs nutrito, pgnosticorum. 1. sit & nutritio: sed nutritũ omne inspissatum est fere & dealbatũ: ita vt substãtia & colores nõ parũ imutatum sit à sanguinis substãtia. Amp. de rõne caloris innati mulcebris & suauis existẽtis est inspissare & dealbare: vt in lacte apparet & seminibus ex sanguine pductis: circa quẽ agitur expoliando & addendo. Quod ostẽdit: quia praue lactificãtes aquosum et citrinũ lac habẽt. & multũ coeuntes sanguinẽ emittunt. Rursus. tertio virtutũ naturaliũ. His quæ sifem habẽt substãtiam in se inuicem transmutare cõtingit. his vero quæ q̃ multũ distant, imachinabile sibiipsis assimilari sine trãsmutationibus quæ in medio: nã quæ adinuicẽ trãsmutãtur symbolũ oportet habere. secũdo de ge. & cor. sed sanguis & mẽbrorum plurima multũ distant: oportet itaq aliquod intermediũ aduenire. Palin. Natura nõ committit saltum: imo paulatine pgredit de extremo per me- E dium in extremũ. 8. hystoriarum. si aũt ex sanguine fiat in mẽbrum trãsitus, imediatus instantaneus, saltus & inordinatio quędã cõcidet in naturã: aliquid igit inter hoc oportet medium intercidere. Amp. 5. phy. & 9. terap. Motus fit de extremo p mediũ in extremũ: cũ itaq is fiat de sanguine in mẽbra: aliquo fiet medio supoccurrẽte nõ motus tñ: sed rei magis & formæ. Et quid amplius. videmus humiditates inspissatas & dealbatas anatomiçando partes solidas, et maxime ossa hinc defluere: quod & spma supfluitas ostẽdit naturalis: indiuidui tñ & nõ speciei: ipsa vero & pprie naturalis cõtestat non parũ iuuatiuo. Ex quibus conuincit etiam sm Arist. mediũ quoddam humiditatũ noie signatum inter san. & mẽbra existere: ipsas igit opus sit ponere. Est deniq numerus earum quaternus p̃tactus: & si nõ possit ita necessario pcipi se ostẽdi vt pbatum est ipsas fore: monstret tñ inquãtum F sit poße. Simile nanq videt esse de causis efficientibus & materialibus appropriatis vtcũq, cum ab eodẽ dependeant pncipio vel aia: sicut quę in eodẽ organo puta cor pore: sed in agẽtibus cõspicio intercidere media inter eorum pncipium pmum vt aiam, & mẽbrũ quod agit imediate. videlicet. virtutem & cõplexionẽ: spm̃ & calorẽ. Similiter inter particulã nutritam & aiam quatuor intercident media humiditates dictę: cuius necessitas est. quia inter multũ distantia: cũ sint valde disparia: oportet nõ solũ medium: verũ & media interuenire plurima: vt etiã apparet q inter craneũ durissimũ & cerebrum mollissimum duo interueniunt in medio pãniculi: dura mater. s. & pia. Adhuc cõspicimus quãdam humiditatẽ membris insertã adeo vt de eorũ appareat substantia vt quartam: aliã remotiorẽ sanguini, ppinquã sicut primã: cũ igitur istæ duæ multũ distẽt: vnũ nõ fuit sufficiens inter hęc medium interuenire: sed duo. Rursus ostẽdit ex siccitatibus quatuor distinctis quatuor humiditatibus oppositis: cũ vnum cõtrariorũ totiẽs vt aliud p̃dicet. Similiter G ex feb. ethica triplici existente. quia prima spẽs: dr̃ia. 93. duas possidet humiditates primas: ex quibus pbabilius cõcluditur quatuor humiditates existere. Circa p̃dicta dubitare contingit an ex pma humiditate causet imediate tertia vel secũda mediate. & videt q ex secũda fiat tertia sine medio. Sicut. n. est rerũ esse & ordo: sic debẽt act⁹ existere: sed pmo est pma: deinde secũda & tertia: quare tertia causabit à secunda imediate. Dicendũ q sm. A. vtplurimum ex pma innuit tertiam fieri. Regulariter. n. qñ nutrimentũ fuerit copiosum corpori imediate semp generat ex prima tertia. Qñ aũt defuerit prima ex aliqua causarũ exiccantiũ illam, natura digerẽs: et sic inspissans humiditatẽ secundã cõuertit in tertiã. Imaginat nanq q ex digestione pmę humiditatis vt in tertiã conuertat, eliciatur quoddã subtile roridũ quasi supfluum ipsius: cum H ois digestio saltẽ in iuuatiuo pcedat ispissando. dr̃ia. 50. Natura. n. sagax hãc velut quoddã promptuariũ in mẽbris recõdit simplicibus: vt tpe indigẽtię humiditatis primæ conuertat in tertiam, velut qñ phlegma indigentia sanguinis ab aliqua cãrum inducta conuertit in san. vt idẽ cũ cæteris testat & san. qñ digerit phlegmaticus aquosus: alias aũt madefacit. Sermones tñ Gal. cum alijs videntur sonare amplius q ex prima pducat secunda: & ex hac tertia. Dixit nãq ex secunda corporis particulas nutriri: tertiam vero esse quasi pinguedinis & carnis humiditatem. vnde. A. nõ vitupero qui videt quasi mentẽ quãdam instinctu insitã p̃stare naturę vt puidens quid, velut promptuariũ pparet sibi in fortuitos euentus. Pręinductę etiã quis põt satis dicere rõni: qm̃ non semper vt ordo pductionis assuit: sic & actus attendit. Cum cor, cerebrum, & hepar cęteris vere priora: vt ore & stomacho & talibus: & tñ hæc prius operant in cibũ illis. Quod & ostendit

Cap. 3. in medio.
Ca. 3. in fi.
Cap. 6. in pncipio.
Ca. 10. & cap. 11. a. 8. & 19.
Cap. 1. in pncipio.
Com. 46. ad mediũ.
Cõ. 46. ad medium.
Ca. vltio. in medio.
Com. 2. t. cõ. 14. vsq ad t. cõ. 31.
Ca. 1. circa pncipiũ.
Com. ter. cõ. 22. circa pncipium.
Cap. 1.
prio de ge. ca. 1. in pncipio.

I ostendit nutritio embryonis in vtero & extra. Adhuc insurgit anxietas cū natura breuiori semita (vt tactū est) semper ad finem satagat peruenire p̄fixum. Amplius peccatū fieri plurimis, quod paucioribus pōt explicari. Cum igit̄ natura chilum albū cōuertit in chymū rubeū, et demū in humiditates dealbatas: quod in aialibus non fecit in sanguineis & plantis: de quibus nō sic fuit sollicita: vt de aialibus p̄fectis & ,ppṙie hoie. Nō.n. natura sic

Te.cō.50. Collī pmo de ge. aia. c.1. p° pncipiū & ii. 2.ca.1. asi medio. & 2. de partibus ca.10. in pncipio. prob.e.13. A.te.c.1. vsq; ad.te. cō.69.

contingēter opatur q̄ pcurans vilia despiciat p̄ciosa. secundo coeli & mun. Frustra itaq; & ad quid tot satagit transmutationes inducere? Dicendū sicut apparet ex libris aialium: &.10. ,pblematū: q̄ quāto aliqua p̄fectiora sunt tanto in eorū ,pductione pluribus indigent: ita vt quædā generent̄ ab agēte solo vl'i. modica etiā transmutatione circa materiā facta: sicut quæ putrefactione cōsistunt. Alia vero cū hoc indigēt agente particulari, & dispositionibus pluribus, & motibus, vt quę p̄fecta & maxime homo. Cum aūt modus conseruationis consurgat &, ,pportionē modo ,pductionis, sil'r pluribus egebunt organis & transmutationibus in eorū p̄manentia, & cōtrariis in adinuicem sicut ex contrariis ,pducit̄: cū vnum contrariū ex altero ,pducat̄ subiecto manēte. p̄mo phy.

K

Et.in corporibus p̄fectorū aialium est diuersitas maior rōne substantiæ ac accidētium: q̄ in aialibus imperfectis: vt in insanguineis & plātis. Partes nāq; aialiū quædam sunt albæ valde, sicut ossa, nerui, cerebrū, & hmōi. Aliæ vero i ruborē vergētes, vt hepar, cor, & renes. Aliæ aūt mediæ ceu musculi pulmo, splen: & ideo pp eorū diuersitatem oportet alimentū diuersificari, vt quædā nutriant̄ ex albiori, aliæ ex eo quod aliquā portēdit rubedinem, nōnullæ vero medio. Palin. in hoie p̄cipue naturali pulchritudo quędā consurgit ex colorum varietate: color nanq; ipsius debet esse ex albo rubeoq; p̄fusus. in techni.

Lib.1. tra. de testi.u. te.cō.11.

Soluendū igitur q̄ natura inquātum pōt finem semp per breuia intendit: pp autē perfectius ,pducere accidit multotiēs ,ptelaræ. Similiter si qd pōt æque p̄fici paucioribus vt plurimis, eligendū magis, sed hic ostēsum nō posse p̄fectum quod natura ex paucioribus cōstruere: & ideo potius eligit in p̄fectis pluralitatem imperfectione.

L

Adhuc. quædā mēbrorum nutriunt̄ ex alimento propinquo plurimū sanguineo, ceu caro, ,ppea opus fuit alimentū ad ruborē p̄mutari. Quędā vero extra ab eo elongato, vt ossa & quæ taliū, & ideo cōueniens fuit p̄mutationem in albedinē causare. Vt aūt veritas amplius appareat sciendū (ceu tactū differētia.30.) q̄ sanguis tripliciter accipit̄. vnō quidem modo pro massa sanguinea siue humorū oium cōgerie. Aliter ,put humorū vnus est liquidus, rubedine participās, & dulcedine, syncerus vtpote contra alios tres & aquositate distinctus: sicut etiam cū medicis sentit̄ hystoriarū tertio. Aut ,put iā inspissatus existit & rubedine ac dulcedine excedēti expoliatus. Humor.n. nutriens actu, omni caret excessu. vnde apho.4. Nutrimentū quod simpl'r humectat est sine qualitate forti: non.n. acerbum, neq; acutum, neq; salsum, neq; amarum. Quare p̄mo ,pgnosticorum. Impoēe fit tunicas vasorū nisi ex hoc sanguine nutriri. vñ tertio.20. Sperma est supfluitas cibi q̄rti in toto corpore, & est sanguis magis digestus. Et.4. coll'g. Materia qua nutriunt̄ mēbra radicalia est sanguis dealbat⁹. Et Haly. Sanguis purus est materia nutrimenti mēbrorū. Impurus vero est qui infusus in venis sil'is existēs humoribus reliquis oibus: quem idistinguēs de formatione embryonis errauit Eremita.

Cap.19. in principio.

M

Cō.2pho r. 25. I medio

Cap.1. Cō.46. Cap.4. Collī pmo theo.c.15. p° pncipiū. & lib.2.ca. 12. in pn.

PROPTER QVARTVM quidē. ad p̄mū si quidem dicendum: q̄ Av. accepit sanguinē tertio modo dictū & nō de aliis: & ideo errant plurimū putātes nos ex sanguine solo generari & nutriri. Aut fortasse fuit illius opi. quæ nō seruat̄ in p̄senti q̄ voluit forte per hoc q̄ etiā in nouiter inquit natis medullam sanguineā reperiri. Diceret tñ aliquis q̄ id non conuincit; eo q̄ sicut sanguis cū

contra Aris.

N

nutrire habeat oportet dealbari: sil'r & medullam sanguineam os nutrituram. Ad aliud quod Gal. hoc dicendum modo. in de cōplexionibus vero tertio. subdit̄ minima transmutatione sanguine indigente ad carnis generationē. Ad aliud dicēdum ipsum hac via ,pcedere, aut sanguinem nō sumpsit pro nutrimento mēbrorum imediate, sed mediate, sicut apparuit ex sententia eius manifeste, quo & dicimus modo panē nutrire sub actu nutritionis: & sanguinē longinquiorē, neq; etiam Aui.12. aialium dixit labi sanguinē simpliciter in mēbra, sed addidit, paulatim imbibit mēbra. Ad aliud dicendū, q̄ nō intendit. A. dicere q̄ illico cōuertat̄ sanguis in carnē q̄n ei occurrit, sed modica eget alteratione q̄n in carnē debet cōuerti respectu alterationis qua indiget q̄n in membra debet radicalia transmutari. Conuenit, n. secum satis in cōplexione & substantia: et hoc est quod dicit. Nō.n. indiget sanguis in nutrimēto multotiēs conuerti sicut carnis, ac si dicat pauca eget conuersione. vñ in fine naturalium. Carnes quidē & quæ viscerū oium: & quæ musculorum ex sanguine ipso nutriunt̄ breuem alteratione suscipiunt. Natura.n. mēbris remotis à sanguine cōstituit concauitates & foramina, vt apparet in ossibus in quibus nutrimentū continet̄, vt paulatim cōuertat̄ in ipsa: distantia nāq; vt in se transmutent̄ plurima egent cōuersione media, quæ aūt sunt sanguini propinqua, hac indiguerunt minore. Ad aliud dicendū, q̄ quia hepatis nutrimentum saltem quo ad eius veriorē substantiā quę est san. coagulatus, paulatine permutat̄ in colorē, maxime dicit̄ ipsum operationē facere vt sanguis quoad nutriat aliquid, cōuertit̄ tñ in humiditates suo modo, hoc etiam cōcesso non simpl'r, sed hic solum humiditates tollit. Ad aliud Auer. iam etiā quid dicendum visum est. Ad aliud dicendū, q̄ ostendunt̄ humiditates per ethicam. in his.n. fundatur d'ria.93. Et si dicat̄ s'm Auer. & alios plures ethicam fieri in substantia mēbri. Dicendum q̄ mēbrum cōiter sumit̄ etiam ad ipsas humiditates, & maxime ad iam coagulationē suscipientes, & merito, quia tendūt & terminant̄ ad ipsa: & vnūquodq; sumit nomē à termino ad quem. 5. phy. & secundo de aia. Iustum est vnūquodq; à fine appellari. Et q̄ hoc sit ostendit̄: quia imediate Auer. tres distinguit sp̄es ethicæ s'm tres humiditates. Sunt etiā apostematū humiditates factiuæ, sicut sentit̄ prima primi. & iuuant ipsa causari: non tñ apparet, ,ppter sanguinē humores etiā alios sui quātitate & colore denigrantē. Ad aliud quid dicendū visum q̄ nō fimus ex sanguine, neq; nutrimur, nisi tertio modo eo accepto. Ad aliud dicendū: q̄ caro nō est rubea vere sed tendit versus album, amplius q̄n bene sanguis ab ea exprimit̄ & lauat̄: aut si aliqua sit rubea vel purpurea vt quæ hepatis, hoc nō in est sibi sanguinis rubore, sed magis ea quæ hepatis à natura ipsius sibi inexistit, ideo.n. factum est hepar rubeum, vt sanguinem generet rubeum quinto de iuuamētis. & tertio ac quarto theoricę. Renes fortassis remanēt rubei, quia ruborē aquositatis sanguinis nō possunt p̄fecte imutare, cum nullā habeant venā in quarū extremis incipiat dealbari nisi emulgētes, quæ tñ nō disseminant̄ in eos oino. d'ria.87. &.31. Ad aliud dicendum, q̄ sanguis magis distat à mēbro maxime radicali. q̄ à cibo exteriori, aut quia motus intēdit̄ in fine, eo q̄ natura tūc efficitur operosa.10. ,pblematum. oibus enim viis et mediis quibus pōt expeditioribus satagit in finem pertingere. Aliquis enim ad terminū citū volens ,puenire semitas iuenit plurimas & breuiores. Ad aliud dicendum, q̄ humiditates non dicunt̄ quatuor s'm quatuor transmutationes & formas, quas suscipiunt anteq̄ in membrum traducant̄ vere. Ista nanq; videtur natura conuersionis alimenti, vt semper plurificando procedat postq̄ in ventrem fuerit digestio ac ipsius imutatum dum membro fuerit assimilatum, nam primitus in fęces conuertitur

Cap.5. Circa fin.

Cap.4. in fine.

O

Lib.3. ca. vltimo in medio.

P

Te.cō.6. T.cō.49.

Collī.doc. 4.cap.1.& ab Isaac fe.5.ca.11 iuxta fi.

Q

Cap.3. Cap.18. versus fi.

pbl.45.

A uertitur i ichorem: deinde ichor in quatuor hu. notos, & aquositatem, sanguis vero in supfluitates & quatuor humiditates: & hoc in superfluitates earum. Tandem mẽbro fit appositio, vnio, & assimilatio, & hoc rõni satisfacit & imediate antepositæ. Ad aliud dicẽdum, ꝙ prima humiditas nõ est simpl'r in venis, sed in earũ orificijs extremis mẽbris contiguis potans ipsa. Sapit. n. propter terminum ad quẽ & finem iam magis naturã membri ꝗ̃ humoris: & sic cõiter humiditates nominentur aliqualiter humores: & forte, ꝓpter hoc eã tacuit. A. 12. animalium. Et per hoc etiã ad illud. Ad aliud dicendum, ꝙ ẜm A. Ros nõ erit adeo pura humiditas ad nutritionẽ ordinata, vt pma & tertia: cũ rarius actu cõuertatur in nutrimẽtum. Est tñ humiditas, quia apta est cõuerti ad id qñ corpus caruerit sufficienti alimento: sicut phlegma ẜm ꝙ est humor sanguinis respectu. Aut fortassis non est simpl'r humiditatis officium cuiuslibet nutrire, sicut neq; humorum: nam & humiditas quarta nõ dicitur nutrire. Ad aliud dicẽdum, ꝙ in corpore generatæ nõ sunt quatuor humiditates hæ, sed tres solum, nam quarta puta gluten, nõ est humiditas, sed pars corporis magis, fuit tñ humiditas qñ fuit sperma. vnde id ꝑpendens. A. axioma, subdidit pncipium huius ex spermate fore, spermatis autem ex humore. Aut dicendũ, ꝙ in mẽbro est dare partes solidiores & principaliores & molliores non sic principales. primę quidem sunt vera substãtia solida membri. secundæ vero sunt connectentes & continentes in adinuicem primas: vt in lapidibus ostẽdit coniectis adinuicẽ in muro per calcem, & in lignis per collam.

[Margin: Cap. 5. — B — Gluten nõ est humi. sed magis ps membri. — Pria primi doct. 4. ca. 1. post pncipium.]

Quæsita circa generationẽ ex spermate dependẽtẽ.

DIFFERENTIA. XXXIIII.

Quod sperma à toto corpore siue ab oibus decidatur mẽbris ostenditur, quia de aere & aqua. Sperma ab oibus corporis descendit mẽbris, sanum quidẽ ex sanis, ægrũ quoq; currens ab ægris. & pmo de ge. animalium. Amplius, pble. 4. Quare coeuntes dissoluunt & infirmantur in coitu vt frequẽter. vtrum, ꝓpter illud ab oibus mẽbris expurgatio est spermatis. Quod & confirmatur rõnibus, qm̃ in emissione seminis vehementia inest delectationis per totũ corpus diffusa, quę nõ videtur euenire nisi, ꝓpter emissionẽ spermatis: cũ igitur fiat in toto corpore, à toto etiam emittetur. Itidem. illud videtur decidi à toto corpore, per cuius superfluam emissionem totũ corpus nocumẽto afficitur, cum vlla nõ extet alia causa: sed id accidit in spermatis superflua emissione vt sensus indicat. Rursus. colobi seu mutilati colobos generãt seu mutilatos: quod quidem nõ accidit nisi quia sperma à parte colobata descẽdere non valet, cum corpus careat eadẽ. Amplius. genita gignentibus assimilantur non solũ ẜm naturalia, immo & ẜm acquisita: cicatrices. videlicet. & stigmata. patre nanq; calcedonico in brachio confusam & non dearticulatã habente picturam, similem & filius cõtraxit ibidem. ¶ Vnde post pmissos de aere & aqua sermones, sic operatiões sunt, vt calui caluos, varij varios oculos, straboq; strabonem generet. Palin. Vnumquodq; perfectum generat sibi simile. metheororum. 4. hoc autem nõ euenit nisi sperma decidatur à toto vt per omne fiat assimilatio. Adhuc rõnabile videtur sicut totius est aliquid ex quo fit primo, similiter & particulariũ vniuscuiusq;, cum eadem sit ratio totius & partis. historiarum primo. Vt igitur aliquid deciditur ad generationem totius, ita aliquid deciditur ad generationẽ partis, cum totum nil aliud sit ꝗ̃ partium aggregatio. Cõmentator. physicorum. 1. deriuatur itaq; semen à toto.

[Margin: P° mediũ. — C — Cap. 17. p ble. 15. & 21. & prīc. 20. ptl. 51. — D — Vbi supra immediate. — T. c. 19. — Ca. 1. circa pncipiũ. — Com. 17. Cap. 18. 15. de natura aialiũ. Ca. 1. post pncipiũ.]

HVIVSMODI QVOQVE oppositũ sentit Aristo. cum. A. primo de generatione aialium. Quod firmatur rõnibus, qm̃ videmus aliquos ad osculum mulieris, aut ad minimum tactum repente semen emittere, hoc autem sic fieri non posset si à toto corpore decideretur. Adhuc. perpendit plures mutilatos pfectos generare: secus aũt contingere oporteret si à toto, pueniret corpore. Etiã. Materia nõ decidit à toto sicut sanguis, sed à matrice plurimũ, itaq; ab omnibus non deciditur membris. E

PROPTER PRIMVM vero sciẽdum. ꝙ licet genitura & sperma cõiter vt nomina synonyma audiant, primo tñ de generatione aialium distare ponunt. Videtur nanq; ꝙ genitura vocatur quæ à generante prouenit nato coire quocũq;, primum habens generationis principiũ. Sperma quoq; dicitur quod habet ex ambobus principia copulatis, velut in plãtis euenit & in quibusdam aialiũ, in quibus nõ est fœmella à mare semota vel seiuncta: sic ergo nomen cadit super imperfectiora vniuersalius etiã continens, vtpote principium vnde motus & materiã. Geniturę vero nomen in pfectioribus particulariter causam vnde motus importat. Est siquidem sperma seu genitura vtilis superfluitas vltimi alimenti sanguinei distributi in partes. Sperma nãq; & si cum alijs superfluitatibus corporis superficietenus cõuenire videatur, multũ tñ distat. Non. n. est tabes aut dissolutio sicut antiqui sensere: talis nãq; est pter naturam oino, hoc autẽ naturalissimum existit: neq; enim est ois superfluitas, verũ vtilis, qm̃ simpliciter superfluitas nihil proficit ad naturã, sed tanꝗ̃ oino excernitur impertinẽs: hoc vero vtilissimũ, immo necessarium speciei perfectorum oino. Neq; quęcũq; superfluitas vtilis est, non enim prima, sed secũda, eo ꝙ phlegma est primi alimenti vtilis superfluitas. Est nãq; primum indigestorum adueniẽs ex cibis. drĩa. 29. quare cõiter descriptum sperma esse vtilem superfluitatẽ vltimi. Totum vero dupliciter dicitur. Vno quidẽ modo qñ nulla partium deficit ex quibus esse habet: & hoc tripliciter, aut vnũquodq; sub eo contentorũ dicitur vnũ, sicut vniuersale multa cõtinet in prædicari, vt aial. ¶ Vel ex his vnum vt totũ dictum integrale. Et id aut quoniã vere tale seu continuum sicut corpus naturale. vel minime: vt quod arte velut domus: seu demum inter hęc duo medium obtinẽs sicut totum dictum potestatiuũ, vt aia. Aliter vero quod est quantum habens principium, medium & vltimũ: quod etiam ꝓprie & aliqñ transumptiue dicitur totũ & omne. Numerus. n. & aqua nõ dicitur totum nisi metaphorice, meta. 5. & de hoc toto quæsitũ auditur. Corpus aũt est quoddã quãtũ naturale, & nõ mathematicũ: ex mẽbris cõsilibus & officialibus cõstitutũ.

[Margin: E — Ca. 8. post mediũ. — Geniture differẽtia a spermate. — F — Spermatis diffinitio. — Totũ quotuplex. — G — T. c. 31. in fine.]

PROPTER SECVNDVM vero sciẽdũ, ꝙ sperma decidi à toto corpore dupliciter potest intelligi: aut mediate aut immediate. Immediate quoq; concedẽdum est sperma nõ descendere à toto, verum à testibus & vasis seminarijs. In eis nanq; interdum sperma continetur fermentatũ, quod ad motum quẽlibet citissimæ lasciuiæ deciditur, sicut in argutis tangebatur. Si vero audiatur sperma mediate à toto deriuari dupliciter hoc euenire potest: aut quãtum ad materiã ipsius spermatis, vel virtutẽ cum ipso decisam, quod verificabitur cum materia sibi etiã proportionabili. Primus etiã modus duplicẽ potest recipere intellectum: aut enim auditur decidi à toto corpore. i. à mẽbris principalioribus & notabilioribus respicitibus principaliora. In quibus magis homiomeritas & corporis continetur totalitas, & sic visum tertio. 20. sperma à toto deriuari. Scribitur enim. Oportet vt sit ex omni mẽbro principali fons, & vt sit ex membris alijs resudatio etiam ad istas radices, ꝓpter illud est assimilatio, & ideo ex mẽbro diminuto mẽbrum generatur diminutum, licet illud fiat dum venæ nõ vltimum finẽ consequuntur, & non ꝓcedit appetitus vltimus cum digestione cõpleta, quasi velit ꝙ assimilatio interdũ deficit, eo ꝙ virtus assimilatiua & cõpletiua non habens materiam spermaticã ex toto corpore, ꝓpter eius debilitatẽ, indigesta etiã ente ex materia inexistentiũ mẽbroꝝ, perfectam similitudinẽ & cõplemẽtũ

[Margin: H — Tra. 1. cap. 1. visum.]

I & cōplementum non valet inducere humanum:& ideo contingit colobos generare. Concedendū nāq; est ei sperma sic à toto decidi, cum ipsum sit vtilis superfluitas vltimi alimēti sanguinei distributi in partes. A partib⁹ nāq; pncipalioribus & notabiliorib⁹ oportet maxime ipsum sperma decidi, eo φ in ipsis ꝓprie vltimum distribuit alimenti sanguineū. Neq; dicendū sperma à cerebro solo descendere, verūtñ fermentum ipsius est ex illo: nā ꝓportionabiliter concedendū est plus de spermate descendere à cerebro φ ab aliquo mēbrorum aliorū, cū grandē secū habeat similitudinē, quod etiā ostēdit nocumētū magnū factum in cerebro & in eis ortis vt oculis. ꝓbl. 4. ex coitu multotiēs iterato: & ideo A. in quibusdam Hip. intentionibus plurimū materiæ spmatis est ex cerebro, pp quod de aere & aqua. Quibuscūq; incidunt venæ quæ post aures, hi prorsus oi orbantur generatione, quod A. verum testat dicens Ga. ignorasse an incisio harū venarū sterilitatē incurrere faciat, an non. Quòd si Aꝶ. dicat. 10. ꝓbl. semen à cerebro tendere ꝑ spinam, dicendum eum intellexisse, aut ꝑdicto modo, φ maior pars spermatis cōparabiliter à cerebro deriuet φ ab vno aliquorū mēbrorum, vel ſm aliorū, vt Hip. fuisse locutū opinionē. Si aūt intelligat sperma decidi à toto corpore, eo φ à qualibet particula quid decidat minima, stare nō pōt, φφ id antiquorum quidā senserint. de ge. aia. primo, quorꝫ quidā aialis generādi posuerūt partes fore dispersas in spermate, volentes ēt fœmellam habere sperma generatiuū, imaginātes siſr sperma de substātia fore generātis, qui etiā partiti fuerunt. Quidā. n. eorum voluerūt hoc inesse per se & totaliter masculo & fœmellę: alij vero vt Empedocles particulariter & seorsum: quos Aꝶ. improbat ibidem. Si. n. ita esset, vt dñt partes in semine dispersæ tūc vitā habere nō possent, cū vita in q̄dam vnitate consistat & colligatione. Si vero fuerint cōtinuæ iam paruum quoddā aial erit sperma, quod erit cōtra eundē in secūdo. Amplius. nunq; mas generaret nisi masculū vt assimilatio veniret in pudēdis. hoc aūt non videmus neq; fore contingit. Rursus. si à mare & fœmella siſr ꝑueniēt, duo vtiq; erūt aialia cum vtrūq; ponat habere oia generationis initia. Et ideo Empedocles cōtra eos inuehit dicēs. Propter q̄d fœmellæ nō generarent ex seipsis, siquidē à toto ꝑuenit & habēt susceptionē. i. matricem. Propterea modum aliū elegit Empedocles vt antea dictum est. Qui etiā ſm Aꝶ. stare nō pōt. Ad ipsum nāq; multa sequunt iposīa, Nō. n. sic generatæ dispersę partes seorsum à mare & fœmella aiam & vitā possent habere. neq;. n. possent coniungi & continuari velut partus quorūdā aialium plurificatus. Adhuc. nō est poſe cōtinuas partes fieri & in vnū locū cōcurrere pp amicitiam, vt ponebat Empedocles. Itidem. qūo distinguerent partes in aiali: & sursum & deorsum: & dextra & sinistra: & anterius & posteri⁹, non. n. ſm cū modus posset aliq; inueniri. Amplius. nō est poſe cū membra virtute ad seinuicē determinent, vt officialia: virtus. n. operatiua apparēter saltē in parte est officiali. ꝑmo hystoriarum. quod ostendit dr̃ia. 63. & passionibus vt cōsimilia duritie & mollitie. & hmōi, ab istis sic diuersis vnū aliquid actualiter ꝓcedere. Rursus. iam nō seruaret similitudinis rō si non ꝓcederet ab vno in vnius virtute, tūc enim iā non esset aliquid siſitudinis inductiuum. Est aūt rō cōis cōtra istos ambos in hoc φ dicūt sperma fore de substātia generātis. diu. n. & iādudum cessasset generatio substātia generantis paulatim & successiue attenuata & tandē corrupta. dr̃ia. 9. Nec pp hoc tollit generationis vniuoca cā: quod hi timuerunt, cū ea sequat effectiua generationis ꝑncipia & non molis siſitudinem alicuius. Ipsi nāq; sine reliquis materialē solum cognouerunt cām. meta. ꝑmo. ita vt virtutē ignorarent informatiuā corporis cōstructiuam, vnde coacti ex hoc ex materia dicere, quapropter positū gñationē fieri non ex substantia generantis, sed ex superfluo eiusdē alimenti, quod ostēdit ipsius cū delectatione emisio. Impugnat ēt Aꝶ. illos qui posuerunt sperma esse superfluū alimēti à qualibet minima corporis decisum particula, qm̄ si taliter ꝑueniat à toto vel à mēbris consimilibus solis, vt carne, osse & neruo. Aut officialibus, vt facie, manu vel ab vtrisq;, cum plura dari nō contingat. Nō quidem à cōsimilibus, qm̄ in eis non existit assimilatio: imo in officialibus magis. ꝑmo de ge. & metheo. 4. Neq; ab officialibus tm̄, qm̄ tunc nō ab oibus ꝑueniret corporis partib⁹, verisimile. n. magis ꝓcedere à cōsiſibus. Priora enim illa sunt, & officialia cōponunt. Similiter & tertius modus dari nō pōt, qm̄ totum supra partes nihil addere videt, nisi ordinē & cōpositionē quandā. Propter quod cōcludit Aꝶ. cōtra hos sperma nō hoc modo à toto deriuari. Amp. nunq; si sic esset φ colobus pfectum generaret, siſr ac siſitudines semp conuenirēt generantium ad generata, cuius oppositum cōspicimus sæpius euenire. Palin. Cum sperma sit modicæ quātitatis valde, si totū in fumos dissolueret vaporosos, non posset esse cuilibet parti minime applicatum: imo forma ipsi naturalis nō seruans debitam quātitatem in materia deperderetur, & ideo nec à toto ita venire posset genitura. Amp. sequeret corpus destrui in coitu: si. n. ponat minimā particulā spmatis decidi à minima corporis parte, cū minimi non sit minimū, in coitibus corpus dissolutione destrueretur.

Margin (left): pble. 1. & vltimo. Vbi supra Imediate sius fine. — K — pble. 58. — Cas. 18. — L — M — Cas. 4. — Coll. 1. c. 44.

Margin (right): N — Coll. tra cō. 37. vel 1. de ge. & ca. 18. Coll. tex cō. vltī. — O

PROPTER TERTIVM aūt sciendū. ꝑmo qūo sperma ad testiculos adducat: & tādem φ à toto seu notabilioribus partibus, & non à minimis decidat. Propter hoc ꝑmum sciēdū φ cū sperma sit supfluitas vltimi alimēti sanguinei iam distributi in partes, in quo vltima iam celebrata est digestio, existens in mēbris simplicibus & spongiosis, venarū capita & arteriarū ingredit minima, & maxime cū corpus materia careat in vasis spmatis fermentata, ex quibus ꝑuenit ad venas & arterias illis maiores, & sic demū cōsequenter de minore ad maius ꝑtransit quousq; ad venā ꝑuenit dictam concauā & arteriam maiorē super dorsum trāseuntē. Quod forte de aere & aqua. & 10. ꝓbl. sentiēdum, ita semen à cerebro portendit ꝑ spinam, et sic ponet sperma ad testiculos peruenire, vt ostēdet dr̃ia. 85. qualiter hypostasis ad renes, & tandē ad vesicā pertransit, quo etiā modo dabit pharmacū humores ad ventrē attrahere. dr̃ia. 141. Anatomia aūt transitus spermatis ad testiculos, dr̃ia demonstrabit sequēti.

P — pble. 5.

Dicunt & aliqui sperma deriuari & ad testiculos ꝑ vasa seminaria dicta inuoluta ꝑuenire vigore vehemētis caliditatis et subtilitatis spūs deportātis. In hoc. n. actu corpus intantū aperiri & purificari aiunt, vt sperma venas etiam magnas & arterias subtiliatū per resudationē ingrediatur absq; ꝓcessu antedicto, de venis paruis & arterijs ad maiores, quod modo eodē fieri videt quo pharmacū existens in stomacho materiā attrahit ad se existentē in pulmone, absq; hoc φ venas & arterias ingrediat. differentia. 61. Hic autē modus fortasse calūniabitur illis: eo φ visus est sanguis qñq; in coitu frequētato & conato emitti de venis imediate egrediens. Rursus. in tēporis quasi momēto non videt sic illa materia spermatis subtiliari vt possit in venas & arterias solidas penetrare. Propter huius secundū sciendū, φ id instruitur auctoritate Arist. & aliorum ipsum sequentiū. Et rōnibus confirmatur. Ait nāq; primo de generatione aialium, cōtrariū quidem sententiæ quā antiqui dixerunt dicendū. Hi quidem. n. voluerunt φ sit perueniens ab oi, nos autē φ ad omne natum est sperma dicimus. Habet. n. in se virtutē decisam à toto, per quam ipsum valet informare quod generatur ex eo. Vnde translatio arabica. Sperma est id quod habet virtutem essendi conueniēs toti. Cui etiā consonat. A. ibidē. Et nō est opus vt veniat spma ab oi parte, in vna. n. parte sunt oēs partes, & vlr partus nō est cā φ materia

Q — Cas. 18. & pncipio. & versus fi. — 15. de ai. a. ca. 2. post medium.

A ꝙ materia ſit influxa ab oĩ membro, ſed cũ ſua eſt virtus informatiua, ſicut eſt ſcãnũ in carpentarijs. Haly. quoq; qualitercunq; diuerſificentur diſpõnes virtus quæ facit ſperma deferẽs ipſum in diſpõne coitus. ſ. virtus generatiua currit ex omnibus virtutibus corporis ad teſticulos, & fit ſperma cõprehẽdens eã. In hora. n. coitus ſpiritus vnus in virtute magis cordis ex tribus cõflatus, ſpiritib' cum virtutibus ſibi ꝓportionabilibus, deſcendit à tribus principalioribus mẽbris corporis virtutem habẽtibus ꝑ arterias, venas & cannales totius corporis ad teſticulos vel ad vaſa totius ſeminaria, ſm Aꝝ. inuoluta, i quibus vnitatus & ꝑfectus, ſperma informat, ei virtutẽ generatiuam exhibens ſuper totũ. Quod ẽt rõne monſtratur, qm̃ ſperma eſt principiũ generationis: ꝑncipia vero ſunt minima quãtitate, & maxima poteſtate. elenchorũ & de gen. ani. in fine. hmõi vero eſt ſperma taliter deciſum.

(technī. de te. 1. ver. i fine.)

B Amp. hoc valde rõnabile exiſtit ꝙ virtus generationis informatiua à toto deciſa, materiã quãdã generationis: & ſi nõ decidatur à toto poſſit forma generationis informare, cum videã virtutẽ ſolam cœleſtẽ ex fere cõtinua & eadem materia, diuerſa aialia etiã ſpecie procreare. Eti. Qũo ſemen quſparuum qualiter à tota maxima decideretur arbore. Rurſus. hoc poſito omnes contrarietates & ipoſsibilia remouenẽ, ceu apparebit intuẽti antedicta.

(Caꝑ. 7. ius fine. ca. 11. in ſie.)

Propter qd' ex his cõcludaẽ ſperma à toto corpore demandari, non quidem mole, ſed vigore.

PROPTER QVARTVM vero, ad primũ Hip. dicendum ipſum intelligere in vigore, aut quia à principalibus & notabilibus materia deſcendit eiuſdẽ. Ad aliud dicendũ ꝙ loquiẽ ſm aliorũ opinionẽ, quod indicat vtrum (vt mos eius in illo codice) vel ab oibus partibus notabilibus, vt cõfricatio denotat vlceroſa interius ꝑcipue. Ad aliud dicendũ, ꝙ non ꝑꝑ hoc concluditur ſperma ꝓuenire à toto, quia nõ ꝓpter ꝓuenire à toto hoc euenit, ſed quia pruritus in partibus illis eſt fortis. Ex materia enim ſpermatica tranſeunte ſupra membra ſenſitiua, titillatio cauſatur quędã, ex qua inducitur delectatio, vt apparet in ſcabioſis qñ calida balneantur aqua. Videmus etiam ꝙ multotiẽs coire delectationem hmõi ꝓſternit valde. primo de ge. animaliũ. Et. A. eorũ nono. Scimus etiam ſm Aꝝ. pueros adhuc impotẽtes in coitu delectari ex ſpiritus ventoſi emiſsione ſola. Et ideo delectatio ſperma non arguit euenire ab omni. Ad aliud dicendum per interemptionẽ. Spiritus enim, & hydropicorum aqua ſeu ſanies ex vna etiã parte corporis repẽte dimiſſa, interemit animal. apho. 6. Ad aliud dicendum ſæpius oppoſitũ contingere ꝓpter quod magis cõtrarium ꝙ ꝓpoſitum ſermo concludit, ꝙ quare colobus colobum generet, iam ex ſermonibus apparuit Aui.

(C. ꝗ ota quõ i coitu in ito cauſet delectatio.)

(Ca. 18. aſi medij. ca. 1. circa ncipiũ & ñ mediũ. ca. de ge. a. circa ncipiũ. pho. 27.)

(Arg. 2.)

D Ad aliud dicendũ, qñ dicebatur genita gignentibus ſimilari. Dicendum ſimpliciter in pleriſq; ſecus ſe habere & maxime ſimilitudine particulari, virtus nanq; informatiua, aut ꝓpter eius debilitatẽ vel aliquam materiæ ſeu alterius diſpoſitionẽ, non omnimodam valet generantis ꝓpriam ſimilitudinem inducere, ſed remotam, vt aui vel ataui, proaui ſeu auunculi, vt differentia oſtendetur. 37.

Adhuc. videmus aſsimilari gignẽtibus genita ſm vocem, vngues, & pilos, ſm motum, ex quibus tñ nullum deciditur ſperma cum ſit ſuperfluum corporis & partiũ eius ſubſtantialium. Similiter generantes habẽt barbam & canos interdum, quibus tamen genita carent. Ad aliud dicendum, ꝙ generatio ſimilitudinis illius fit forma & vigore, nõ autẽ vt iam apparuit, materia & mole.

Ad aliud dicendum huiuſmodi deciſionem ſeminis & generationem fieri nõ ratione ſeminis, ſed vigore magis virtutis informatiuæ ipſum ad generationem aptum reddentis, neq; in vigore membrorum omnium, ſed magis vnius, ceu cordis in quo omnia conueniunt, & cui etiam famulantur.

E OCcaſione prætactæ delectationis in coitu cõſurgit anxietas, quis amplius delectetur in eo, mas aut fœmella: videtur nãq; ipſa amplius maſculo ipſo voluptuari. Scribitur enim theo. 6. Voluptas quæ mulieri fit ex coitu, maior eſt ꝙ quæ viro. Voluptuatur nãq; in eijciendo ſuum ſperma, & in eius quod viri ſuſceptione: hic autem in emiſsione tñmodo. 4. etiam de accidenti, vnde. A. aialium. 9. Duplatur delectatio fœminarum, qm̃ ipſę delectantur nõ ſolum in motu ſui ſpermatis, & in motu orificij matricis in ſuggendo, ſed etiam delectantur adhuc in diuerſitate motus matricis. Dico etiã voluptuari eas ex confricatione nõ modicum, & ꝓprie in orificij matricis parte ſita in oppoſito pectinis directe. Ipſa enim balano correſpondet virgæ, vbi viget delectatio grandis, ita vt multũ coeuntes ſolum voluptuẽtur in illo. Hanc ſimiliter delectationem mulieris ſenſit Thireſias maiorem, qui vir fuit & mulier, poſtea tãdem vir redditus. Ouidius in transfiguratione primo libro metamorphoſeos tertio fabula quarta. Delectatur itaq; mulier mare amplius in coitu.

(Caꝑ. 16. in fine.)

(Caꝑ. 6. in fine. Ca. 5. circa mediũ.)

F IN OPPOSITVM quia delectatio ſeu delitia cauſatur ex coniunctione proportionata conuenientis cum conuenienti, ſed hæc vehementior erit in viro cum ſit tẽperatioris cõplexionis fœmella, hac nãq; cauſaẽ. Intenſior igitur hæc voluptas in viro. Dicendũ ad vnum ꝙ extenſiue plus delectatur mulier, perdurat. n. voluptas in ea diutius, ceu & cauſæ oſtẽdunt quæ ipſius, cum plus ſpermatis vel guttæ emittat, rarius tñ, ſuſcipit etiam viri ſperma ſucceſsiue, longior eſt diuerſitas motus matricis cum fricatione diutina: vir vero intenſiue voluptuaẽ per amplius, in modica enim hora qua delectaẽ plus ipſius intenditur voluptas & ſemper qñ emittit continue, non aũt mulier in quo eius amplior eſt delectatio. Quod oſtẽditur, quia hæc voluptas cõſiſtit in tactu, vbi ergo is erit perfectior & hæc intenſior, ſed hic eſt in viro, cum (vt tactum) temperatioris ſit craſis illa. Rurſus, ſperma viri calidius magis inducit pruritum delectationis titillatione quadam incitatiuum. Eti. Meatus viri ex quibus educitur ſperma, ſunt longiores, anguſtiores, ac inuolutiores, vt amplius percipiant ſpermatis pertranſeuntis ꝑ eos delectationem. Palin. Sperma viri velocius & ſubito quod eſt delectationis inductiuũ tranſit per huiuſmodi meatus, expulſiua in ipſo ente fortiori: ſed in fœmella ſecus ſunt oia, quod & indicat velox & grandis viri ex ſuperfluo coitu cũ exterminatione cõſumptio, ſic itaq; delectatur muliere is amplius in coitu. Ex quibus quidem quid dicendum ad præarguta viſum eſt.

G

DIFFERENTIA XXXV.

QVod teſticuli nõ ſunt ad generationẽ neceſſarij, ſed alicuius melioris gratia oſtenditur per tertium hiſtoriarum, & primũ de ge. teſtantes teſticulos ſimplr nõ eſſe neceſſarios, ſed ꝓpter bene eſſe. Rurſus. prima primi. & 13. de animalibus. In venis protẽſis à vena concaua, & à renibus ad teſticulos, digeriẽ ſperma & albificatur, cũ prius eſſet rubeum ꝑꝑ multitudinẽ tortuoſitatis earũ & reuolutionũ, & quod ad eas ẽt peruenit à corde. Hoc quidẽ oſtendiẽ rõne, qm̃ teſticuli ſi eſſent neceſſarij oibus inexiſterent generãtibus: multa vero eis generãt carẽtia.

(Collr caꝑ. 1. in ꝑnci. pio et i medio.)

H (Caꝑ. 4. Doc. ſ. ſũ. ſ ca. ſ. ca. 4. circa principiũ.)

Eti. Non ipſorũ poniẽ neceſsitas niſi ꝑꝑ ſpermatis generationem, ſed hmõi generatio in toto aut principalioribus partibus extat corporis. Generatiua nanq; in totum videẽ corpus diffundi velut & nutritiua, cum circa idẽ, diuerſificatum tñ, vt ſecũdo apparet de aia. operenẽ obiectum. Amplius illud eſt neceſſarium ſine quo res eſſe nõ põt. 5. meta. Aial aũt ſine teſticulis eſſe põt, & maxime cũ ſperma decidatur à principalioribus corporis partibus, & virtus generatiua, vt oſtenſum, 28. labatur à corde. Non igitur teſtes ſunt neceſſarij.

(collr tex. cõ. 34. 42. & 47. T. cõ. 6.)

Huius

I HVIVS AVTEM oppositum senserunt medici & pl'i omnes pene. Adhuc, illud est necessariũ, quo ablato reliquũ non sufficit, sed ablatis testibus generatio non perficitur vt apparebit, necessitatẽ & ipsorũ demonstrat cõpositio, figura, & sensus, testiculi ergo necessarij.

PROPTER PRIMVM siquidem sciẽdum ꝙ necessarium quot dicat modis, dĩa ostẽsum pma. Testes quoq; sunt carnes quędã glandulosę in folliculo vno oscheon dicto cõgregatę, albę, ad humiditatẽ spermaticã generandã creatę: velut carnes mamillarũ glandulosę, albę, ad lac generãdum cõstitutę: sicut & hepar rubeũ in sanguinis ruborem generãdum. Testiculis quoq; iam dictis meatus quidã continuantur qui duplices existunt. Sunt.n. quidã eorũ inter renes & testiculos existentes vasa ab Ari. dicta inuoluta in quibus posuit sperma generari, non aũt in testiculis. Hmõi aũt vasa ita sunt disposita, qm̃ in dextra corporis parte coram rene dextro à corpore arterię, ac venę chyli per dorsum descendentium originant rami fere per totũ & rarissime à venis & arterijs emulgẽtibus dictis in renẽ tendentibus dextrum, qui siquidem rami ptensi per corpus amplianl sub renibus directe, qui per syphac penetrantes ad caput testiculi tendunt dextri, intra se colorẽ rubedinis obtinentes ex vno quoq; testiculi capite in alterũ transeũt, & demum reflectuntur versus testiculi caput prius dictum. In quo ponit historiarum, tertio humiditatẽ spermaticã albã generari & contineri. Vbi etiã terminis literarũ more geometrico situationem eorũ conat ostendere. In parte vero sinistra rami hmõi venarũ & arteriarum nõ ptendunt à corporibus venarũ et arteriarũ descendẽtiũ per dorsum, sed ꝙ plurimum à vena & arteria emulgente, qui demum deinceps ramificantur vt in latere dictum dextro. Et ideo tertio. 21. volentes rustici marẽ generare, sinistrum tauri testiculum ligant, vt ex dextro fiat calidiori & fortiori pieictio. Multotiẽs quoq; contingit relaxatio aut aduenit ruptura meatibus, vbi hi per syphac penetrant, vt ĝirbus vel intestina cadant in oscheũ, & pręcipue in parte dextra, in qua intestinum habet monoculum dictum ꝙ parua alligatione participãs, & hmõi quidẽ vasa inuoluta dicunt dydimi. 15. aialium. A. & pblematibus quibusdam Ari. ascriptis. Sunt & alij meatus vasa à medicis dicta seminaria, qui incipientes à testiculorum capitibus supra collum vesicę exterminantur in virgã, quos dicunt seruire testiculis seruitio delatorio, eo ꝙ ab ipsis in virgam, & tandem in matricem adducunt semen, quid autem generatio sit differentia. 29. ostendit.

PROPTER SECVNDVM vero sciendũ Arist. fuisse sententiam in locis pręallegatis testiculos non fore necessarios ad generationẽ, necessitate maxime pmi modi necessarij, sed ipsos fore gratia cuiusdã meliorationis & iuuamẽti. Voluit enim testiculos fore quędã suspensoria quę eorũ pondere meatus antedictos inferius trahendo stare cogerent apertos, & ideo aialibus eos apponi, quemadmodũ texentes lapides adaptãt liciatorijs, hoc quidem est in textoribus cõspicere. Suspẽdunt enim filis texẽdis pondera, vt vi trahendo inferius remaneãt apertę, ꝙ per eas iacere nauiculam valeãt libere, quibus amotis obturant hmõi meatus. Sic & ablatis testibus poros voluit seu meatus retrahi interius, vt & oppilatio interueniat coartatoria, & ideo non posse generare excisa. Hanc quoq; positionẽ Ar. sicut & alias conat astruere.

Primo quidẽ quia si testiculi forẽt necessarij, oibus simpliciter inessent aialibus. Nũc aũt neq; pisces neq; serpentes testiculos habẽt, & tñ visi sunt coeuntes, et plenos fm spermata poros habere. Concludebat igit ipsos meliorationis alicuius fore gratia. Amplius ait. Iam taurum quẽdam post excisionem mox coeuntem impregnasse, eo ꝙ meatus nondũ erant retracti. Cũ igitur careret testiculis apparet eos in generatione necessitatẽ non habere.

Quod aũt fortasis ipsum mouit, ꝙ maxime fuit: qm̃ nullam particulam ęstimauit testiculos pororum fore prędictorum, sed eos potius continuos à renibus super testiculos appodiari, & reflecti demũ sic pertrãsire ad virgã.

Hęc aũt, omni reuerentia, pro magistro exhibita, cum forte ipsum nõ intelligam, stare videnl non posse, vt & amplius tertio apparebit dicẽdorũ, neq; forsitan illa quibus id conat asserere. Primum quidẽ nõ valet, non.n. si testiculi nõ insunt aialibus imperfectis, pp hoc concludendum aialium perfectioribus non opus illos existere, cum plura expetant in ipsorũ constitutione, vñ licet nõ simpliciter necessarij, fm quid tñ & alicui vt perfectiori sunt necessarij speciei. Quòd aũt asserit taurum impleuisse excisum, concesso sibi quoq; eundẽ vaccam ascẽdisse vt coiret, nõ hinc tñ habet inferre testiculos non opus fore in generatione, ac sperma in vasis ideo generari inuolutis, qm̃ excidẽs aut abscidit oscheum solũ, & testiculos demum violẽter extraxit, ceu cõiter agunt excidẽtes. Et quia meatus illi vehemẽter inhęrebant testiculis, abrupti fuerunt, ita vt semen à vasis inuolutis deueniens ad oscheũ iam diuisum rueret deorsum. Si autẽ diceret Ar. sperma fore contentũ in meatibus existẽtibus inter testes & virgam, cũ hmõi aialis sint longissima. Rñdebit aduersarius si sperma id fuerit gonimõ pp testiculos oportet accidere à quibus prius fuerat generatũ, iam.n. super ipsos transiuit, vnde Ar. non cõcludet hic intentũ. Vel excidens, quod nõ fit, testis pãniculum excisit, & tũc nõ minus idem sequet quod antea. Quòd aũt tertio dixit testiculos nullã partem fore meatuum, fortassis veritatẽ non cõtinet, cum alijs & mihi pluries sensibili apparuit anatomia contrariũ. Visum est nãq; sperma in substãtiã veram testium cadere, quod sperma ostẽdit in eis inuentum, & ipsorum augmentũ cum coitur prius imanifestatorum & inęstimatorum nõ habere vt perdicibus insit & phasianis, historiarũ tertio. Ferunt etiã incidẽtes vasa seminaria nequaꝙ cum inuolutis continuari superioribus reflexiuis, sed magis oriri ex testiculorum capite altero. Quidam vero reuerentiam Ar. exhibentes dixerunt testiculos posse dupľr considerari, aut in cõi, vt in omni aialis ambitu, & ita non necessarij cũ aialium plurima carcãt illis, & qm̃ Ar. sermo erat vl'is in omnibus ipsorum protulit eos non fore necessarios absolute. Vel in particulari, vt in genere perfectorum, & tunc esse asserunt opus habere. Hi autem & si veritatẽ sapiant, nõ tñ fideliores extant expositores. Nam opus boni expositoris non est sermonẽ verificare, sed scribẽtis manifestare magis intentionẽ, quãuis sit falsa, pgnosti. primo. Ipsi enim aperte contra intentionẽ exponunt Ar. Is nanq; in animalibus etiam perfectioribus inducens voluit testiculos iuuamentum & non necessitatem obtinere, puta morosiorem motum materię spermaticę superfluitatis causare, porosq; seruare apertos & in his maxime quorũ exterior est situs. Ait enim in animalificis puta equis & talibus alijs, & in hominibus saluantes reduplicationem, inductus est similiter taurus excisus implens, quę omnia sunt animalium perfectiora. Et ideo dicendum ꝙ Ar. tempore nondũ erat perfecta sciẽtia vsquequaꝙ anatomię, vt ostensum differẽtia. 99. Haly. quoq; sperma generatur in testiculis, sicut generat spuma in oribus equorum quando stimulantur, & à percussione vndarũ maris. Gal. vero dixit ꝙ testiculi sunt qui generant sperma, sed Ar. inquit ꝙ generatur in venis inuolutis in vasis spermatis & completur eius in testiculis generatio. Id vero vltimum quod Ar. imponit non ab eo reperio. Nicol. autem in problematibus attulit quid ambiguum serie Ar. recitata inquiens. Sunt tamen testiculi vtiles ad spermatis digestionem, quemadmodum mamillę ad lactis generationem. Nunc quidem dicunt lac in mammis generari.

Propter

Marginalia (left): K — coll. 1. de gen. 2. cap. 4. in me.; cap. 1.; Ter. 1. c. 4.; L; cap. 1 in medio.; Ap. opi.; M
Marginalia (right): N; O; P — cap. 1. medio; co. 7. an medium; Q; Tpe Ar. nõ erat perfecta scientia anatomię 1. tech. cõ. da. de tes. co. 1.

A PROPTER TERTIVM vero sciẽdum, ꝙ testes non solum sunt iuuatiui, verum necessarij modi etiã primi seu quarti necessitate, quõ ea quæ secũdi similiter Arist. cõcedit, quod significant auctoritates, & similiter etiam rationes. Gal. quidem in locis ꝙ multis. A. etiam. 15. animalium sententiam pertractat Arist. præfatam qñ dixit, Magister primus ꝙ testiculi exeũt à vijs spmatis, noluit intelligere ꝙ nihil facerent ad generationẽ spermatis: sed ꝙ sua substantia est diuersa à viarum substantia quæ cõtinuantur cum illis, quõ non est vna via: sed sustentamentum viarum: & subdit. Et non est mẽdacium quod dicit medicus. s. quod inuolutũ explicuit. prima pmi. Ambiguus est. n. non raro de aialibus. A. inquiens. Testes sunt necessarij ad sperma generandum quod genealogiã conseruat, & iuuatiui vt formæ cõplementum detur, ac complexio masculina cõseruet & fœminina. vnde tertio. 20. dixit eos fore mẽbra principalia, in quibus generat sperma ex humiditate delata in venis ad eos. Qui aũt his amplius angit est Auer. Arist. fidelissimus iterpres & collega ipsum non tenẽs coll; secũdo & quarto. In quo etiã medicinam conat tradere fm Arist. fundamenta: sed potius via gradiẽs cõmuniori ait. Testiculi fuerunt ordinati ad faciendũ sperma, & ideo fuit eorum caro alba, sicut caro mamillarum. Et, ppterea qñ conuertitur sanguis cõuertitur ad similitudinem eorũ, & facit ipsum albũ sicut hepar facit chilum rubeũ, quia vis agentis est sibi patiẽs assimilare. Rationibus quidem firmatur, quõ vnumquodꝗ generat à sibi simili & conuenienti. 7. meta. Sperma vero substantia, cõplexione, & colore, magis testiculorum carnibus assimilatur ꝙ vasis inuolutis, cum sint corpora neruosa, frigida & sicca, colore versus eorũ pncipium subrubeo. Amplius. quãto aliquid est pfectius: tanto plura requirit ad eius constitutionem. in de anima libus, &. 10. pbl. apparens. Natura. n. plus laborat & intentius in pductione perfecti ꝙ imperfecti. Sed homo & plurima quadrupedũ sunt alijs perfectiora. vnde his nõ solum vasa suffecerunt spermatica in spermatis generationem, verum opus testiculorũ affuit, & quia eorum incisio adeo grandem in animali permutationem inducit quod ostẽdunt eunuchi. Rationabile hos supra sperma generandum potentiã habere. Adhuc. si testiculi solũ essent vt suspensoria deorsum trahentia vasa non forent inuoluta cum eis adeo cõtinua, ita vt sperma sup substãtiam cadere testiculi, sed directe per candẽ tenderẽt, cuius oppositũ experit incisor. Palin. Si testes nõ eẽnt opportuni, ad spermatis generationẽ: sed solũ pondere suo vt lapides in liciatorijs iuuatiui, tunc nunquã redderet qs sterilis ex frigidorũ super eos appositiõe vt opij, iusquiami, mandragoræ & similium, cum talis eorum pondus non minuant, neꝗ meatus sic frigiditate coangustantur quin deberent calore, postea relaxatione ampliari. Neꝗ istr est dicendũ vasa inuoluta vt testiculos frigidorũ suppositione nocumento affici, cum interius sint tendentia, vbi calor intensior occultetur. Expertum autem frigidorum testibus applicatio sterilitatem inducere. Eti. Quibus testium situs intrinsecus vt habentibus colligationẽ dorso firmius inhærent, sicut thecodeis elephantibus & volatilibus nullam suo pondere testes applicationẽ vasis inuolutis possunt præstare ad modum lapidum in liciatorijs pendentium, cum suspensione careant examplatiua. Fortassis autem quis diceret pondere opus non esse cum meatus remaneant calore interius aperti, quære tur etiam propter quid testiculi hora casus seminis adeo virgæ adherent. Propterea sanius concludendum necessarios testiculos perfectioribus simpliciter fore. Nosce quoꝗ ꝙ licet dictum sit testibus inesse necessitatem generationis & vigorem, non tñ principaliter & primo. sed sibi fore à corde infusam, ipsum enim est radix & principium virtutum omnium non solum quidem vitalis, verum etiã naturalis, & animalis. differentia. 38. vnde primo & quinto de animalium generatione. Non est suspicandum vt quidam æstimant testiculos esse conuentum multorum principiorum, eo ꝙ ipsorum fiat magnarum corporis transmutationum causa, non enim ab ipsis euenit vt ipsis, verum propter cordis trãsmutationem cum quo cõmunitatem habent non minimam per arterias, venas, & neruos, & aspectum. Sunt enim carnes solidiores velut speculum caliditatem cordis in eos delapsam in corpus refrangentes omne. Propterea dicendũ cum non sit principia discepta ponere, verum in vnum tandem omnia coordinare. differentia. 38. virtutem & spiritum eisdem à corde dirigi qui tandem istam permutationem vigore cordis, tamẽ in testibus suscipit, sicut spiritus à corde delapsus, in cerebrum ab eodem. vnde coll; secũdo. Scire debes ꝙ istud membrum puta testiculi non est princeps virtutis generatiuæ, quãuis virtus in eo sit vt opinatur Gal. quia illud non potest agere suam operationem per se, nisi per spiritum eidem missum à corde temperatum quantitate & qualitate. Propter quod apparet quòd virtus cordialis quæ mensurat hunc calorem, vt possit facere suas operationes sit principalis generatiua. Et virtus quæ est in hoc mẽbro est eius seruiens. & si aliquod in hoc habet dñium, est illud particulare.

PROPTER QVARTVM quidem. ad primum quid dicendum apparuit. Ad aliud similiter visum. Illa enim fuit Aristo. quæ in præsentiarum non tenetur opinio. Ad aliud dicendum, quòd. A. non intelligit sperma in venis illis perfecte digeri, dealbari, & formari, sicut nec sanguis omnino digeritur in hepate ad cordis relationem aut in meseraicis hepatis respectu: sed id vigore accidit testiculorum vt iam per eundem apparuit manifeste, sicut meseraice tanquam hepatis manus ipsius virtutem chilum in ruborem immutant aliqualem. de iuuamentis quinto & interiorum quinto. Ad aliud dicendum vt visum quòd sermo extat in animalibus perfectis. Ad aliud dicendum verum existere de virtute generatiua materiei spermaticæ, nõ autem de datiua formæ & vigoris spermatici, eo quòd talis ostẽsum situatur in testiculis vigore tamen cordis. Membra siquidem generant sperma materialiter, testes vero in vigore principalium formaliter. Ad aliud dicendum, testiculorum necessitatem non fore propter singulare, sed speciei gratia. Nam primo quidem modo sunt necessarij, alio vero modo iuuatiui vt dictum prius, licet enim sperma decidat à principalioribus corporis partibus, id tamen materialiter existit, ꝙ si subdatur generatiuam virtutem à corde deriuari, dicendum sicut apparuit in aliquo membrorum vt in testiculis & non alibi determinari. Sit itaꝗ de hoc taliter cum modestia diffinitum, cũ sit Arist. sententiæ contrarium quo minoris est ambiguitatis & à contradictione remotior. Et ideo dixit Alex. nos sumus sustentati super sententiam huius hominis. secundo cœli & mundi Cõmentator cõmen. 1.

Left margin notes: Li. de testamẽte. di. 1. 2. ca. 3. 4. & 5. ap. 1 in tertio. — oct. s. & c. 5. ma pmi. 2. s. c. fin. ca me, ap. 1. pn. — B — s. 10. in ncipio. ap. 7. — ostr ter. 22, 28, 40. — asst. 1 de . aia. ca. & fin. 12. 81. & 2. partib f. 10 in incipio. de. 13. — C — D

Right margin notes: E — Cap. 1. in fine. Ca. 7. versus fin. — Ca. 10. circa pncipiũ. — F — Ca. 1. et 3. circa pnci piuni. Ca. 7. post medium. — G — H — In fine.

DIFFERENTIA. XXXVI.

QVod genitura siue sperma viri non sit pars constitutiua embryonis monstratur: quoniam sperma facit sicut quæ ab arte: habet enim potestate specie. septimo meta. & primo de gene. animalium. Ex spermate enim & sanguine menstruo non ponitur ibidem vnum fieri, nisi sicut lectus ex ligno & carpentario, & sphera ex cera & forma, & vt sanatus à medicinali disciplina, & vniuersaliter sicut ex mouente & mobili, ac etiam ꝙ masculos exhibeat speciem & principium motus, fœmella vero corpus et materiam sicut in lactis fit coagulatione. Corpus enim lac est, formans autem coagulũ & pncipiũ constare faciẽs. Et eorundem secundo. Fœmella exhibet corpus & molẽ, mascul⁹ aũt nõ, & corpus est ex fœmella, aia

Right margin notes: Te. cõ. 31. Cap. 10. in medio. — Ca. 4. post principiũ.

I la, anima vero ex masculo. Adhuc naturalium secūdo Gal. Sperma velut artifex & Phidias existit, sanguis vero vt cera. & ideo subdit. Os, vena, arteria, neruus, cartilago, pinguedo, adeps, membrana & medulla insanguinea quidem, ex sanguine vero facta sunt. Expressius. n. cum Aūz. sensit. quicquid dicat alibi aut ipsi imponat ꝙ embryo cōstruat ex menstruo solū tanꝗ ex materia, ex spermate vero velut ab agente & dante spēm, quod autē tale nō pars existit molis, vnde de re. sa. primo. Sanguis & sperma generationis nostrę sunt pncipia. Sanguis quidem tanꝗ materia quædā ꝓportionata & bene ꝑ omne acqescens cōditori, sperma vero rōnem obtinet cōditoris. Palin. tertio. 21. Conceptio ex spermate viri virtutem habet odoris ſm sententiam philosophi. Et firmatur. qm̄ à plurimis aialium cum sint paruissima nihil poterit ſm molem educi, dissoluerentur. n. quædā etiam

Cap. 3. in medio. — *Prima apho. com. 14. in medio.* — *In prin.* — *Tract. 4. c. 1 in fine.*

K ita paruo complicanī tpe vt nullum possit ab eis decidi quantum. Eti. ſm medicum cū. 10. historiarū: Si debet ipregnatio pfici opus fit vna, pṗcere, quo quidē accidēte vtrūlibet alterutrū ipediet ad susceptionē. Rursus. ars imitaī naturā. phy. 2. in arte vero ita euenit ꝙ agēs nō ingrediī artificiatū nisi in virtute tm̄. Amplius, posita genitura partem cōstitutiuam embryonis existere materialem, cū sit & actiua tūc idē erit agens & patiens, mouens & motum, loco quoq; & subiecto entia indistincta, agēs etiā in idē concidet cum materia agetq; aliquid in seipso pmo, & sic generatio nō differt ab augmēto quæ extant cōtra, in physicis. 7. &. 2. ac de gñatione & corru. determinata. Nō igiī genitura pars est embryōis cōstitutiua.

Te. cō. 21. — *T. c. 1. & 2.* — *Te. cō. 70.* — *Li. 2. a te. cō. 23. vsq; ad. t. c. 40.*

L IN OPPOSITVM Hipp. de embryonis generatione volens non solū viri sperma cōstitutionē generati subingredi, verū etiā mulieris, quod & videī sentiri historia. 10. cōplexionū. 2. apho. pma. & in locis ꝗmultis cum inuitatione ad librū de spermate nondū translatū.

Cap. 2. — *Cō. apho. 15. ad me.*

Similiterq;. A. nō solū in canone verū in tractatibus aialium qñq;. Quod & fulciunt argumēta. Cōceptum nāq; primā misturā dico ex masculo & fœmina, de ge. aialium. mistura vero solū extat corporū. primo de ge. & cor. Amplius delinquiī cum qd possit paucioribus cōstrui amplioribus idē pficere. physi. apparens primo. cum natura & ars respuant semper quod superfluum, vt theoria denotat aialiū pcipue. hoc autē euenit si relicto spmate ꝓportionaliori ipsa cōstituanī ex sanguine incōuenientiori eisdem, cū oporteat sanguinē primū ad naturam transmutari spermaticā ꝗ in partes, quo sperma nō eget cū sit tale. Rursus. diuersitas in posteris diuersitatem arguit in prioribus saltē imediatis cum causeī ab eis, nunc aūt partiū quædā spermati similanī, aliæ vero sanguini vt caro maxime, ꝑꝑ quod cū ortum suo attesteī pn

1. cap. 10. — *Coll'r. te. cō. 83.* — *Coll'r tex. cō. 56: li. 1. de ge. aia. ca. 1. versus finem.*

M cipio. in techni. 2. lib. Quę sanguineæ partiū generabunī ex sanguine, reliquæ vero ex spermate eisdem ꝓportionatę. Itaq; genitura pars embryonis extat constitutiua.

T. c. 37.

PROPTER PRIMVM quidem sciendū, ꝙ quid sit genitura & sperma differētia visum. 34. dico aūt partem constitutiuam corporeā magis materiā iportantē & molem. Embryo quoq; & si dicaī esse quod ex principiis generationis in matrice cōficitur: tertio tñ theoricæ iuxta veterem, huic ſm tēpora cōfecto diuersa, noia imponunī altera: ſm nāq; is quatuor variatur tempora, in quorum primo sub spermatis reperiī forma, & tūc spermaticus appellatur. Secūdū vero in quo sperma repletū apparet sanguine, non tñ cor aut cerebrum aut hepar adhuc discernunī, diuisio tñ partium incipit apparere: quo tpe fœtū Hip. noiauit. Est et tertiū qñ informatio cordis, cerebri & hepatis manifestius apparet & reliquę partiū incipiūt iformari, noiatū tūc quod cōcipiī embryo. qrtū vero tp̄s existit qñ discernunī & apparēt singula mēbra formatione qsi pfecta, quāto tñ minorata, & tūc cōceptꝰ vocaī, eo ꝙ moueaī & pedibus calcitret manifeste.

Ca. 34. post medium.

N PROPTER SECVNDVM vero sciendū, ꝙ quidam ceu Hip. & Ga. ex concepto maxime naturalium secundo vbi non parū, ac etiam de vtilitate particularū se peripateticum representat, tñ qñq; posuerūt ꝙ sperma sit pars materialis etiā constitutiua embryonis. Moueñī enim videntes mēbra dicta illi spermatica cōsimilari, vt sanguinea sanguini, & quædā restaurari, alia vero minime, ac per cætera talium signorū postera. Quod quidē nō oportet, cū virtus dicta informatiua spermati inexistens hmōi plasmationem & similitudinē possit ex menstruo coagulādo & dealbando inducere: vt Ga. imitans Aūz. naturaliū sensit secūdo. Non enim necessitas generati sumēda est oīariam à materia, verū amplius ab agēte & forma cū fine. cōtra Empedoclē phy. secūdo de ge. aialium quinto quod etiā dña innotuit. 30. Dicentibus quoq; sperma fore partē embryonis materialē, multa cōsequunī in naturis præmonstrata in argutis absurda.

Cap. 3. — *Cap. ante dicto.* — *A tex. cō. 76. vsq; in finem.* — *Ca. 1. circa pncipium.*

O Quidā vero sequacium Hipp. & Ga. vtriusq; partis rationes vitare volentes dixerunt in spermate tria fore considerāda, partē. videlicet. grossam tenacem, quā quidam in substantiā cedere ponunt mēbrorum spermaticorum: partē quoq; subtilem aeream vaporosam, & hāc dicunt in spiritus substantiā conuerti: & partem tertiā, puta virtutem informatiuā operantē velut quæ arte consistunt. Cuius quidē positionis falsitas quo ad primam partiū manifesta ex inductis existit. Quid vero tenendū in reliquis duobus ex consequentibus apparebit. Fuerūt & tertio aliȷ dicētes sperma ſm substātiā ipsius nullo modo fore partē embryonis cōstitutiuā, sed virtute tm̄. Audientes Aūz. sermones in prioribus argutionibus inductos. Cuius quidē opi. videī Ga. naturalium secūdo. Nihil. n. molis spermatis, verū vigor solus & odor audiī ex ipso constitutionē embryonis intrare, quod plures exponentes Aūz. incōplete sensere. Quę similiter positio intellecta subtili Aūz. sententia permanere nō valet. Sequereī nāq;

Cap. 3.

P virtutem vehemēter actiuam perfectiuū, ꝓprium derelinquere subiectum. Ex hoc etiā natura videreī insipienter operari. Cuius quidē sapientiæ nō est finis, cū relicto subiecto cōuenientiori ꝓprio extraneo inhæreret & improportionato. Adhuc quæ perfectiora genere aialiū non solum virtutē expetūt, sed & subiectum, cum in sui plura expetant constitutionem. differētia priori. Dicunt quoq; praue Aūz. exponentes contra ipsius mentem vt tertio dicendorū elucescet aperte. Ad illud vero quod superficietenus auditus Arist. sermo sonare putatur, sperma. s. embryonem ingredi vigore solū. Dicēdū aliquos per hmōi virtutē intelligere informatiuā intellectū vocatam. secundo de ge. aialium. hæc. n. embryonis cōstitutionem non subit, nisi in virtute, ceu forma artificiali vel

Cap. 3. in me.

Q similitudo existētis in aia, quod artificiatū nō subintrat, vt medicinali sanatū disciplina, mole autem minime. Sed certius dicendū, ꝙ Aūz. de ge. aia. primo. sermo cōis extat in oī aialium natura, quod ostēdunt inducta entoma & pisces ouificantiū quidā, à quibus moles nō videī decidi spermatica in fœmella, ꝑpter eorū iperfectionem aut ab eadē suscipi, verū potius caliditas & virtus aliq, ac odor in ventositate, aut fumo imittiī sustentata, cum accidētis sit pmo in susceptiuo ꝓprio permanere.

Cap. 1. in me.

PROPTER TERTIVM quidem sciendū ꝙ perfectorum genitura embryonem ingrediī, non quidē vt pars quæ materialis constitutiua eorū, verū magis vt vñ motus initiū & formę ipresiuū. Et ideo id in talibus sentiens Aūz. præmissum quæsitum quod vniuersalius in primo de gene. tetigerat animalium resumit in secundo. In quo quid de substantia accidat spermatis ostenditur, quid etiam & qualiter habeat esse virtus qua fulcitur. idē ait enim. Genituræ autem corpus & cætera. vult nanq; ꝙ cum ipso spermate virtus emittitur quædā intellectus vocata, q̄ gñationis est principiū existēs à corpore separata,

Cap. 3. in me.

A rata, non.n.membrum habet organiçatum ceu virtutũ aliæ naturaliũ. Ea pp virtus diuina & intellectualis appellaẽ à Cõmẽ.7.meta.dña.48. Et hæc quidẽ virtus cõplectiẽ sperma & inde pcedit in generatione embryonis suscitata & mota coeuntis impulsione, quousq; cor generetur, demumq; illius vigore mẽbra generant reliqua. dña.38. vñ Ar. In corde est forma et spẽs hepatis, quare hepar est quasi ex supfluitate nutrimẽti cordis. A. aialiũ 9. quod similiter euenit in alijs, ab actu.n. ente quod potentia existens fit in natura ceu arte factis. Subdiẽ autem postea q corpus geniturę sit à corpore inseparabile, qd' quidẽ sperma dissoluitur geniturę.i.actiuo generationis pncipio et spũ repleẽ naturã habẽs humidã & aquosam. Propter quod ait nõ esse quærendum ipsum semp foras exire, neq; particulã tñ aliquã esse cõstitutæ formę, quod declarat velut vtiq;, neq; coagulum lac constare faciẽs, etenim hoc pmutat & particula constituta molis est nulla. Sic igiẽ sapit q sperma subtiliatũ & vaporosum redditum in spũs cõuertaẽ forma entes & factores embryonis, neq;.n. coaguli virtus in lac imprimiẽ, nisi vaporatiõe coaguli fulcita. Vnde. A. ibidẽ. Et nõ putes q Ar. dicat q spma dissoluaẽ, pereat & muteẽ quasi ad nihilũ, imo rõ eius est quod ego innui tibi. 9. s. eiusdẽ aialium dicentis ita. Et putant hoĩes q Ar. putauerit q sperma viri non esset pars pueri, neq; imistum cũ materia eius. Sed hoc nõ fuit eius cõsilium, sed suũ extat cõsiliũ q inuoluatur cũ materia ipsius, & pfundeẽ in materiã vt sit opator mẽbrorum & ducat idoneã materiã ad mẽbra, & erit id sperma materia spũs in creatura, & efficiẽ multũ subtile, et habile vt in spiritũ transeat. Et dicamus q sperma sine pfundatione operator sit in mẽstruo sanguine, & non sit sperma mulieris operãs sed materia, qre is tertio. 20. plurimũ studij spermatis est in particularitate spiritus infantis, & nõ est nisi velut coagulũ agens in lacte. vñ prima primi. Parum est ex quo pueri fuerunt sperma & spiritus vaporalis, quoq; quidẽ sententiæ cõsonũ est colli; secũdo. ita: Nõ est credẽdum q sperma pbeat iuuamẽtum qlitate solũ: sed cõfert is iuuamẽto caloris quãtitatiui, ac si dicat non solũ ingrediẽ caliditas in abstracto vt virtus: sed calor quẽ sentit esse corpus seu calidũ in cõcreto, quo notauit sperma in vaporẽ & spiritũ dissolutũ embryonem subintrare, vigore nãq; spiritus à corde alijsue pncipaliũ partiũ decisi vnus pficiẽ in testiculis spũs gignitiuus, cui' virtute sperma euaporans in spũs dissoluiẽ, & tñ ipse oĩs generaẽ in corde primo, testiculis aũt secũdo. Præinductum autẽ rõne firmatur, qm̃ quãto aliqua pfectiora, tanto pluribus egent in ipsorũ pductione, dña priori, quod modus animæ ostẽdit introductionis humanæ, atq; artificiatorũ elegantiora, homo aũt maxime & plura hmõi sunt aialium pfecta. Q multis itaq; indigent in eorũ cõstitutione. Cum igiẽ imperfecta etiã (vt inductũ) imittant caliditatem & virtutẽ, quæ pfectiora tanq potentiora, virtutis etiã fulcimentũ pstabunt. Amplius. qñ sperma decidit in matricẽ, mox cõstat hymen. historiarum. aut perixiron. i. circũsiccum vel grando notata. de ge. aialiũ secundo. quod aũt sic vallatũ, & calido affectum, nõ habet viam ad resolutionẽ, sed euaporationẽ in spirituum conuersionẽ, quod de generatione infantis indicat veteris Hippo. spermatis sex dierum visio in pellicula more albuminis contenti. Rursus. omnis actio contactu pficitur, hic aũt verius corporũ. de ge. primo. Cum aũt corpus geniturę sub natura corporeitatis pmanet spirituali, perfectius saluantur quę pmissa, q si virtus sola vel caliditas ingredereẽ, quẽ quidẽ ars obseruat tenorẽ, & ideo materiam solam ornat exterius vt eã palpare valet. natura vero per omne plasmans extendiẽ eminens seu pfundum. naturalium secundo. Palin. Aliter non saluareẽ siĩtudo generatiõis casei ex coagulo & lacte & embryonis ex spermate & sanguine. Itaq; genitura cõstitutionẽ

Gõ.13. p' medium.
2. de ge. a. cas. 1. post medium.
Cas. 4. in me.
B
Lib. 16. a. Ca. 1. post medium.
Cas. 1. in fine.
Tra. 1. c. 3.
Do. 3. c. 3. versus f.
Ca. 10. in fine.
C
D
Lib. 7. c. 7.
Ca. 3. in f.
& ca. 4. ad fine.
Collr a te. cõ. 53. vsq; ad. t. cõ. 8.
Cas. 3. in me.

E ingrediẽ embryonis non mole neq; vigore solũ, verũ eo spermate in spũs resoluto, q modus fere obtinet mediũ.

PROPTER QVARTVM quidẽ. ad pmũ quid dicendũ apparuit ex notatis. Ad aliud dicẽdũ q. A. secũdo de aia voluit odorẽ materialiter olfactu imutare, nõ aũt intentionaẽr vt Cõmẽtator de aia secundo. vñ & his sm. A. in generatione locabiẽ corporũ. Ad aliud dicendũ q licet ars sit naturæ sequela quædã, tñ põt ars, quod nõ natura & cõtra. dña. 18. & 164. Natura.n. (vt tactũ) materiã tangit & plasmat per omne. ars vero qd' extrinsecũ tm̃ põt, & eã in aliud generãdum mutare, qd' natura nõ valet. naturaliũ secũdo. Ad aliud dicendũ q gutta mulieris tunc non emittitur ad extra & ad collũ matricis ipediẽs spermatis virilis attractionẽ, verum ad intrinsecũ matricis magis, quod demũ euomiẽ aut euanescit incitata matrice ad susceptionẽ spermatis viri. Ad aliud dicendũ q nõ accidũt incõuenientia in argutis inducta, eo q si positũ sit sperma essentiã ingredi embryonis, nõ tñ tanq pars existens materialis: sed velut formalis & efficiens magis, quia spiritus seu calor innatus tanq forma etiam mẽbrorum extat & motor. colli; secundo. vnde de motu aialium. Omnia videntur aialia spiritũ habentia cõplantatum & potentia isto. id quo aliquid potest agere extat eius forma. Auctoritates seu rõnes partis aduersæ quãtum inferant, similiter visum: nã medici vt ad multũ tenuere sperma materialiter ẽt embryonem intrare. Ad aliud dicendũ q Arist. 10. historiarũ loquitur de mulierũ passionibus non sm pprium intentionem verum medicinalẽ amplius. Ad aliud dicendum q ibidẽ interuenit mistura corporũ: vnum tñ locũ tenet factoris & formæ, reliquũ vero patiẽtis & materię, ceu menstruum & nõ patientia & materialia vtraq;. Aut dicendũ q sperma non euanescit verum sub substãtia remanet vt ostensum spirituali. Ad aliud dicendũ verũ fore si æque construaẽ bene ex paucis. Ostẽsum aũt q perfectioribus aialium pluribus opus est in eorũ constitutione. Ad aliud quid dicendum apparuit & differentia notatũ. 30. Virtus nãq; informatiua sanguine ad naturam spermaticã permutato, valet mediãte spermate in spũs resoluto ex menstruo oẽs gignere partes, absq; eo q ipsum in materiam cedat generati.

DIFFERENTIA. XXXVII.

Vod sperma dictum fœmellæ aut humiditas dealbata seu gutta ingrediatur constitutionem embryonis ostẽdiẽ. Ex vetere de infantis formatione. & Gal. in locis q multis tractatus naturaliũ. Haly. similiter. &. A. tam in animalibus q in canone. Amplius, & historiarum. 10. Si debet fœtus fieri, oportet vtrosq; marem. s. & fœmellã cõmensuratos esse ad simul emittẽdum: si enim multũ dissonent, non erunt pueri. Et similiter tertio. 20. ibi etiam Arist. concedit mulierem habere sperma, quod autem eijcitur vna videẽ vtrisq; sperma, cum sanguis nõ emittatur in coitu filiante. Amplius. mulieres curiosæ sollicitæ in coitu quando impregnantur testantur, ceu & signant medici os matricis & pudẽdum post coitũ exiccata reperiri, denotantes se hinc concepisse, habentes & in hoc delectationem non paruam. Id autem non videtur aliter contingere, nisi quia matrix simul guttam mulieris cum spermate virili attrahit & reseruat. Eti. Mulieres habẽt testiculos occultatos iuxta duo matricis cornua, hi autem cum non sint frustra, ceu naturaliũ nullũ, verum in spermatis generationẽ ordinati. differentia. 35.

Adhuc agens & patiens proportionari oportet, quæ quanto amplius talia magis efficient. primo de gene. & corru. Sed mulieris gutta plus spermati viri analogiçat q menstruum, cum conueniat eidem digestione interueniente vlteriori substantia & corpore. Palin. Si fœmellæ non ingrediatur gutta partium erit tunc ex menstruo

Concil. H ij generatio

Cas. 5. in medio.
Cõ. 97.
Cas. 3. ad medium.
F
Cas. 7. ad medium.
G
Collr in pncipio.
Tra. 1. c. 3.
H
Collr. t. c. 66.

I generatio folũ tanq̃ ex materia. Cũ igitur membra sanguinea ætate dicãt qualibet deperdita posse restaurari in quod prius. omne igitur membrum regenerabitur mutilatum, cuius sensus edocet oppositũ. Itaq; fœmellæ gutta constitutionem ingreditur embryonis.

(Cap. 19. et 20. 1. de ge. Cap. 10. Cap. 3. Vt. 3. 30. ca. tra. 1. & 9. de aialib. cap. 2. 1. de ge. a. c. 18 & ca. 20. 4. fine.)

CVIVS OPPOSITVM martyriçant Arist. per omne aialium. Colli3. & naturalium virtutum secundis, firmantes ex menstruo & genitura embryonem cõpaginari tantũ. Itidem. si gutta ingrediatur fœmellę, cũ virtutem habeat nõ tñ passiuã verum & actiuã, sicut Gal. multotiẽs impingit Aui. habeatq; menstruum pro materia, tunc posset cõcipere per seipsam absq; altero agentis auxilio, quod sensus cum Arist. deludit. Adhuc differentia priori. peccatũ cõcidere, cum potens paucioribus fieri, cõstituatur plurimis vt etiã apparebit. Sed embryo potest ex genitura vt actiuo, & mẽstruo passiuo cõstrui. Hæc. n. velut forma & materia extãt cõueniẽtes. Ex his K aũt sine reliquis vnũ per essentiã cõsurgit etiã. Gutta igiẽ fœmellæ constitutionem non ingredietur embryonis.

PROPTER PRIMVM quidem sciendũ q; quid sit embryo differentia visum est p̃missa, quid est aliqualiter mulieris gutta, cum eo q; amplius, ex dicendis apparebit. Propter quod sciendũ q; Hipp. & Gal. cum eorum cõplicibus senserũt fœmellã habere sperma etiam verũ constitutiuũ embryonis & constitutionẽ eius ingrediens. 9. animaliũ relatũ. A. vnde tertio. 20. Apud Gal. quidem & medicos masculo & fœmellæ sunt simul duo semina, de quibus ambobus diciẽ nomen spermatis non cõmunitate nominis tñ, sed vniuoce. Voluit. n. q; guttę mulieris non solũ inesset vis coagulationem suscipiens, verũ coagulationẽ imprimens: remissior tñ vigore virili coagulationem imprimente, in gutta vero mulieris susceptiua coagulationis intensior. prima primi. Sed id, vt monstrabitur, & si absurdum dicere sit fœmellã habere sperma repugnat præmonstratis de ge. aialium p̃mo. L ita habente, duas non contingere fieri spermaticas segregationes. manifestum. n. est q; fœmellæ non confert sperma ad generationem. Si. n. sperma esset, menstrua vtiq; non essent. nunc aũt ꝓpter hoc esse, reliquum nõ aderit, quod plurimis astruit signis. Multotiens nãq; fœmella concepit, nulla ei facta delectatione in coitu, & siẽr eidem facta nihilominus. Itidem. æqualiter cõcurrentibus masculo & fœmella humidis nil generatur nisi adsit humor menstrualis cõmensuratus. Amplius. non valet quod æstimant quidam fœmellã sperma habere, propter delectationẽ fieri homogeneã fœmellis vt maribus in coitu, quia hmõi nõ est humiditas spermatica totius: sed loci ꝓpria magis vt matricis superfluũ, neq; eius delectatio spermatis arguit emissionẽ. fit. n. interdum ex spiritus emissione velut in pueris apparet prius adhuc coire impotentibus. Palin. Quibusdã aduenit vt colore albis, aliis aũt non fit vt subnigris & virilibus. Adhuc M multitudo eius quod emittiẽ nõ est ẽm spermatis emissionem, imo multũ excedit. Eti. Causatur ex alimentis ceu sunt acuta mordicatiua. Hæc. n. notabilẽ eius faciunt segregationem. Itaq; fœmella nõ habet sperma viri spermati analogiçatũ, verũ magis dictum æquiuoce. vñ. 9. aialium. A, Dico q; sperma viri & mulieris ęquiuocatur in noie spermatis, sicut hoc nomen oculus, est æquiuocũ qñ, diciẽ oculus Solis & hois. quod nõ cognosciẽ in spermate viri & mulieris p participationẽ nisi in noie, quare tertio. 20. Nomen quidẽ spmatis qñ de duobus diciẽ est p cõitatem nois. & subdiẽ. Sperma viri est calidũ, digestũ, spissum, & spma fœmellæ genus est sanguinis menstrui parũ cõuersum, & nõ est longinquũ à virtute sanguinea elongatiõe spmatis viri. Et pp hoc assimilauerũt ipsum philosophi añcedẽtes mẽstruo, vñ p̃mo & quarto de ge. aialiũ. Menstrua sunt spma indigestũ, & iõ. A. plerunq; nõ sperma quod mulieris vocat, sed guttã & aquã qñq;.

(Cap. 2. Tract. 1. c. 3. post pn. — Doct. 5. c. sing. c. 19. in medio. — Ca. 1. 4. 6. — Trac. 1. ca. 3. añ me. — Cap. 19. Ca. 1. & 2. Vt. 16. a. t. 1. añ me.)

N PROPTER SECVNDVM vero sciẽdũ q; Hip. Gal. cum. A. cum Haly. dixerunt sperma mulieris siue guttam ingredi embryonis cõstitutionẽ, quorũ quidam voluerunt id fore non p modum materiæ solũ, sed agentis, vt tertio theoricæ. Hipp. & Gal. arbitranẽ q; sperma agentis & materiæ obtineat locũ in fœtus generatione, sanguis aũt mẽstruus solum materię. Id aũt Gal. vt ei. q. imponitur aialium. A. pluribus nititur rõnibus et signis minus sufficientibus astruere, quod puto in libro de spermate ipsius fore. Primitus nanq; Gal. reprehẽdit illũ qui dixit q; sperma nõ moratur in matrice, qm̃ iam foret appetitus matricis cõtra sperma si ipsum eiiceret, immo retinet illud, decoquit & digerit, faciens circa ipsum euenire corticem terreum durũ sicut accidit pani in furno assato. Hip. de ge. infantis. Eti. Matrices factæ sunt asperę vt sperma contineant ne foras labaẽ. Adhuc. ossa, nerui, venæ & talia dura, alba ex materia fluida non pñt fieri, O sed ex materia viscosa, contẽperata, nõ fluente qualis est sperma mulieris, non aũt sanguis. Itidem, gutta mulieris amplius cõicat mẽbris radicabilibus qualitate q̃ sanguis. Cum. n. generatũ habeat generanti assimilari, gutta mulieris materia cõuenientior & propinquior erit sanguine partium generationi. Rursus. sperma licet ꝓiiciatur interdũ: retineẽ tñ qñ est opus sicut sanguis mẽstruus retineẽ & emittiẽ qñq;. Amplius. ꝓpter quid facti forent testiculi in muliere & vasa spermatis, si nõ faciũt ad spermatis generationẽ? iam. n. essent ociosi. Recitat aũt se vidisse in muliere vasa spmatis plena humiditate spermatica, licet sperma illud fuisset humidius eo quod maris. Vidit etiã mulierem pp retentionẽ spmatis suffocationẽ pati ex viri abstinẽtia, deinde sanata fuit cũ euatione ipsius qñ extitit delectatio. Siẽr somniat fœmella, & delectaẽ, & sperma emittit. Eti. Si mulieris nõ ingrediẽ gutta, tũc ossa, nerui, venæ ac hmõi forent de genere carnis. Et deinceps diminuta & fracta possent restaurari ẽm omnem partẽ & dispõnem, cuius oppositũ experimur. Adhuc P filius assimilaẽ matri, nõ aũt fit pp sanguinẽ ipsius cũ sit materia, & materię nõ sit assimilare sed formæ, assimilatur etiam patri & matri. Id aũt erit pp aliud ambobus cõmune quod extat sperma & nõ sanguis, cum vir careat mẽstruo. Itaq; sperma mulieris ingreditur, ceu quod viri embryonẽ. Et subiungit deniq;. A. q; Gal. putauit his sissibus magnam fecisse ꝓbationẽ. Deinde sibi ipse coarguit Gal. oportere filium semp patri assimilari cũ maris sperma sit eo quod fœmellæ efficacius. Respondet autẽ sperma mulieris seipsum semper à mẽstruo maturari. vñ semper cõualescit vigor eius. Sperma vero nõ habet adiutorium quod viri. Alibi etiã dixit q; sperma mulieris reddit se cibũ spermati viri. hæc igiẽ sunt Gal. rõcinata.

(Cap. 14. in pncipio. Cap. 2. — Circa pncipium.)

Haly. autẽ duplicem assignat cãm quare sperma mulieris generatiõem ingrediaẽ. Quarũ vna vt sperma mulieris esset cõueniens spermati viri: ipsum enim grossum est & cõplexione calidum, mulieris vero subtile ac frigidum econtra, ꝓpter quod vnũ alteri cõmiscetur ad cõtẽperandũ & permistionem faciendã bonam. Q Est & altera operimenti generatio quod spermaticũ circundans. virile nanq; sperma non põt se per omne distendere, sed occultaẽ magis, ꝓpter quod spermati indiguit mulieris, vt pellicula construaẽ hmõi, & ea sperma roboreẽ virile, ad hoc vt spermaticę partes plurimæ possent ex his duobus generari, quod altero fieri dñt nõ posse. Galeni aũt inducta & quæ similiter Haly. stare non possunt, vt asserit. A. ibidem. Nos enim inquit mirati sumus super illud quod olfecit medietatẽ cuiuslibet rei, & dixit se scire philosophiam quomodo dixit istas rationes raras. Videmus nãq; quicquid dixit medicus iste contra Aristo. putans se aliquid dicere cum nihil dixerit, licet sciuerit multum de ramis, ignorans radices scientiæ. Quod autem dixit Gal. primo reprehendẽdo illum qui dixit sperma non morari

(3. theo. c. 14. p. pn. — 9. de. a. et 2. in fine.)

A non morari in matricē dicendum nō valere, quia membrum attrahit. Cuius quidem attractionis cū expleuerit vtilitatem, id expellit, sicut apparet in attractione aquositatis ab hepate, & venis, & mēbris, quæ medicinas attrahunt, vt rectificetur mala eorū cōplexio, aut materia dissoluaṫ, quas ipsorū potito expellunt auxilio. Nono etiā aialium. A. scribiṫ illum fore stultū, qui dixit eo modo opari matricē in sperma, quo furnus in tortā: licet. n. matrix sit calidissima, eius tñ interior supficies est humida valde. & ideo nō est de sui natura coassare aliquā substantiam, & telam, ac coriale generare in ipsa. Si. n. hoc accideret, tūc venter & hepar calidi circa illa quæ cōtinētur in seipsis mēbranā inducerent caliditate. Quæ nanq; circa sperma cōstituiṫ mēbrana, virtute fere cōstituiṫ informatiuę. Si. n. potens est ossa generare, multo amplius & mēbranā ambientē sperma. Quod. n. in plus ſm Dialecticum pōt & in minus. B Neq; etiā dicēdū est secūdo, q; matrices sint factæ asperæ pp retinere mulieris guttā, sed viri spma & conceptū. Lenificanṫ ēt ex superfluo humiditatis fluxu. Neq; dicēdū postea q; mēbrana, dura, vt ossa & quæ talium, non pñt à materia generari fluida rubea, cū virtus informatiua valeat hmōi ex san. gñare. naturaliū. 2. Necessitas. n. gñati nō dependet à materia, sed amplius ab alijs cāis, et maxie finali in alijs & de ge. aialiū. 5. Similiter nō est dicendū q; gutta mulieris magis cōicet mēbris radicalibus, cū hęc sit ipura, liquida, frigida, & matricis supfluitas est q̄ mulier frigidæ cōplexionis languorosa nō parū abundat, aialium generationis pmo. Et nō est dicendū q; sit siſe de sanguine & mulieris gutta, cū hic sit necessarius sine quo generatio fieri nō potest, illa vero minime. Neq; cōuincit ēt q; dicebat testes iā ociosos fore, cū. 2. colī; hæc tollaṫ instantia. Viri nanq; habent māmas, nō tñ obtinēt in generatione lactis inuētionē. Testiculi. n. hmōi aliā pstant vtilitatē, q̄ spma causare aptū generationi. C Gignunt. n. humiditatē incitantē desideriū ad susceptionē seminis virilis conuenientiorē: ,ppter quod nec ipsi neq; hmōi est humiditas ociosa. Cōplementū ēt formæ tribuunt fœminę, ac cōplexionis pseruationē. pma pmi. Ad aliud dicendū, eū deceptū esse lata q̄dam coloris sīſitudine. Plus. n. à spermate distat ea gutta, q̄ ēt sanguis ab eodē, vt apparuit. Et siſr dicendū ei q; de suffocatione inductū. Neq; quod de somno affertur & delectatiōe conuincit, q̄m pueri somniant adhuc ipotētes in actu, & delectanṫ spūs emissiōe absq; spermate. Mulieres. n. ſm matricē multipſr delectanṫ in suscipiēdo virile sperma, in eijciēdo suū, & in diuersitate motus matricis. apparēs dr̄ia. 34. Et siſr in cōfricatiōe, ppriē circa orificium supremū versus pecten, ita vt in hoc curiosi has ad syncopim perducāt; pportionaṫ nāq; delectatio hmōi partis ei quæ virgæ sūmitatis. Non est ēt necessariū guttā mulieris ponere, vt inde spermatica generentur D mēbra irrestaurabilia. hoc. n. ex san. ostensum est virtutē posse agere informatiuā. Dicūt etiā ipsi medici sanguinē in generationis exordio in spermatis cedere naturā, & q; partes pmitus inde generatæ vt sanguineæ secūdæ restaurari nō pñt, quod sapio. Quod & de assimilatione inductū vltimo minus valet, sed cōsequēs cōmittiṫ magis, cū ex rōne hic multipliciter verificata perueniaṫ in vnū ipsius simplicē intellectū. vna. n. res ſm. A. ibidē plures cās habere pōt, vt apparet in colore, propterea inquit q; syllīi quos Gal. induxit nō sunt resolubiles rectē in figurā verā & modū: imperfecte nāq; adduxit. Siſitudo siquidem, vt in pſentiarū est dicere à duobus videṫ causari, quorū vnū est vl'e magis, alterū vero particulare. Vl'e quidē naturæ vl'is speciei intētio. Nō. n. vl'is natura solū intēdit generationē, imo ēt corruptionē, cum vna absq; altera fore nō possit. Corruptio. n. vnius est generatio alterius. & cōtra de ge. & corru. Primo. licet. n. natura particularis generatioņē semper & conseruationē intendat:

omne nāq; aial salutē tueri conaṫ, mortem pernitiemq; deuitat. de consolatione. 3. siſr non solum masculū intendit, imo & fœmellam, cū sine his nō possit duobus perfici generatio. Natura vero singularis peroptat masculū cōtinue, ea ,ppter. de ge. aialiū. 2. fœmella est mas orbatus. Quare in sermonibus geneasticis legis Mosaicæ scribiṫ. Adam ex Eua ipsius socia semper binos marē & fœmellam. videlicet. suscipere vt inuicē colūborū more possent genus ,ppagare humanū. Causatur & siſitudo ab ente particulariori amplius triplici puta cœlesti aliquo vigore, & imensa imaginatione fœmellæ maxime, ac in formatiua virtute indita semini. Vis aūt cœlestis aliqua est formę & imagines cœlestes, q̄s Indi & Chaldęi imaginati sunt in. 8. cœlorū existere. vnde Ptol. cētiloquij. 9. Vultus hmōi sęculi ait fore subiectos vultibus seu figurationibus cœlestibus. & in. 95. eiusdē. Formæ semper accidit, vt id quod ascēdit ex gradibus, sit simile illi quod appetet natus. Quod Haly. rodoan declarat, q̄dam nunc longiori pncipis vnius inducta historia, & merito quia motus seu mūdus superior oium hic motuū inferiorū est cā, vt ois virtus guberneṫ inde. metheororū pmo. Dependet ēt similitudo à virtute imaginatiua nō parum & viribus aiæ. vnde ,pblematū. 10. satisfaciēs quæsito. Cur in hoibus minor fit assimilatio geniti ad generās q̄ in cęteris aialium? q̄m homo multifariā ſm aiam disponiṫ in coitu, ſm enim q; pater & mater in coitu fuerint dispositi, ita afficiunṫ & genita. De vigore quoq; imaginatiōis q̄ plurima locuti sunt. A. maxie de aia q̄rto & Algaçel ipsius collega, volētes vt vi imaginationis intēsæ deijciatur homo in puteū, & camelus in caldariū ita vt opereṫ non solū in corpore ,pprio, verū & in alieno. dr̄ia. 135. & ideo non est mirū si materiā passibilē adeo vt sperma & menstruum valeat imutare. vñ prima pmi. Ipsemet æstimationes mouēt humores, ceu sanguine mouet res intueri rubeas. Et secūda eiusdem. Cōtingit corpus ,ppter affectiones pati aiales, plerūq;. n. res iprimūt naturales sicut accidit vt puer illi simileṫ, cuius forma imaginata fuit q̄n extitit cōuentio, & vt sit color ,ppinquus colori ei⁹ quē viderunt, q̄n fuit casus. Talia tñ credere abhorrent q difficilis dispōnis nō nouerunt habitudines, nō aūt sapientiam diligētes. Quare tertio. 21. Et dixerūt quidā sapiētū & nō sunt elongati à iudicio possibilitatis, q; de cāis assimilationis est illud quod exēplificaṫ, q̄n est dispō conceptiōis in mēte mulieris aut viri ex forma imaginata exēplificatione firma. De hmōi vero imaginatiōis assimilatione in Genesi reperiṫ exēplum, qūo Labā eius decipiebat auunculū Iacob. facta nāq; prius agnorū partitione oriēdorū per coloris distinctiōes, Laban vnā spēm coloris eorū eligente, hic tñ virgulas colore opposito coloratas, in flumē vbi potabant oues coitus tēpore & conceptionis iponebat, vt ex imaginatione talis coloris, illo agni reddanṫ geniti colorati, put sibi cedebat in sortem.

Ex parte quidē virtutis informatiuæ, quæ pncipiū est quoddā diuinū desuper à superioribus, cōplexionū primo, iuxta illud secūdi de ge. aialiū. In quibuscūq; apprehendiṫ q̄d diuinū. tale vero est q̄d vocaṫ intellectus, quia cū ea fuerit valentior oīmode obtinēs, & in eo q optime sit dispositus substātia & natura, paternā siſitudinē iprimet oīfariam, vt alhamni faciēs masculos vir fortis corporis tertio. 21. hic. n. nō ſm spēm tm̄ assimilat aut radicalia indiuidui, imo & ſm accidētia vt signa & stigmata. vñ de ge. aialiū pmo. Nō solū ſm naturalia partibus assimilati sunt pueri, sed & ſm acquisita, cum. n. generātes cicatrices haberent, geniti locis susceperūt eisdē, quare visum est in calcedone patre habēte in brachio vocatum stigma, in filio affuit, confusa tamen, & nō dearticulata pictura, & ego vera signa in ambobus aspexi quādoq;. Quare de aere & aqua. Calui caluos. Vari Varos, & strabi strabones generant. Quando autem virtus informatiua

Marginal notes (left): Cap. 2. in medio. — Cap. 3. — Ca. 1. circa pncipium. — Cap. 9. ad extremum. — Ca. 10. p' pncipiū. — Doct. 5. c. sangu. post medium. — 3. de aia. c. 3. vsus fi. — T. c. 17.

Marginal notes (right): E — Ca. 5. iuxta finem. — F — Ca. 1. circa finem. pble. 10. — Ca. 4. vsus finem. — Do. 4. c. 2. sū. pma — doc. 2. c. 14 vsus fin. — G — Tra. 1. c. 2. p' mediū. — H — Ca. 9. post medium. Cap. 3. in medio. — Tra. 1. c. 14 ca. 17. in fi. — Versus fi.

I formatiua existet contraria, similitudo imperfectioris & remotioris inducet, vt matris vel aui. Et nosce id tractari de ge. aialium quarto. vbi cā solū ex motu & vigore assi gnatur principij maxime actiui. Et ideo Aui. ibidem pri mus magister declinat ad frequentius. nam qñ fortis ex titerit, generat hic homo, vt Socrates. qñ vero debilitari ceperit, pducitur homo, φ si amplius infirmetur, aial seu monstrum. Et hinc silr habet φ qñ hmōi motus fortior extiterit, natus similabit patri, qñ vero imbecillat matri aut superiorū alicui fm φ magis aut minus cōtingit debi litari, ceu motus Socratis aut masculi, vel hominis saluat virtus vel corrūpitur. Vnde. A. assimilatio est cōis & p pria. Cōmunis qdē fm spēm, vt in Partis aut Aethiopi bus: pprie vero fm ordines, qm filij pprietates habent à parentibus. Cum ergo fuerit assimilatio fm omnem par tem obediens fit genitum simile patri, & si fuerit obediēs assimilabitur matri, & si non fuerit ita similabitur auo

K fm alterum terminorum aliquē. Quòd si nō fuerit in se culo, amittet assimilationem humanorū. Quòd si amit tat indiuiduitatē accipiet humanitatē, et si illam aialitatē sicut in rebus monstruosis, vt qñ filius hominis habue rit caput arietis, & agnus caput tauri. Virtus. n. induxit in eo formā fm figuras cœlestes quæ accidūt & vincūt.

Sed circa pdicta contingit hæsitare, quia supra positū est similitudinē à parente solum dari, cū in nō paucis vi deatur genitum similatū matri. Dicendū φ similitudo est duplex vna quidē indiuidualis quæ sequit figurā, & tali nisi raro, pductum similat matri: & est alia specifica, nō figuram, sed cōplexionē sequens, & maxime cordis qua forma masculineitatis pręstatur aut fœmineitatis, et ita conceptum semp parenti similat. radicalem. n. cōple xionem hæ primi seminis sequunt. dña. 28. Fœmella. n. nunquam agit, neqꝫ similitudinē suam vnqꝫ imprimit, nisi per accidēs, valdeqꝫ phibendo agēs ipsius similitudinē

L imprimere, eo φ se materiam reddat indispositā, ceu qs volēs aliquē effectū causare disturbatus & inclinatus ab aliquo etiam illū non potēte inducere. Iuxta illius impe tum causabit eundē, non aūt fm ppriam electionē oino. Sic igitur apparent dicta Gal. nequaqꝫ valere. vnde ea cōscripsisse opinandū aut magistrorum veteri obedien do, vel tpe quo adhuc rudis existebat in naturæ peritia, vt ostēdit hmōi oppositū naturaliū secūdo notatum. Dicta etiam Haly. eius fidelioris imitatoris, non est diffi cile remouere. Non. n. sperma viri adeo grossum existit (vt asserit) substātia, φ humidiori egeat eliquante humo re & subtiliante, cum necessaria sit etiā primitus ingrossa tio illius vt cōgregatione vigoret in seipso. Quapropter geneastici ponunt Saturnū frigidū vel siccū eidē pmitus. dña. 48. dominari. Estqꝫ silr in ipso virtus informatiua cū spiritibus ca. liquātibus & subtiliātibus quod seminis omne. Id etiam posset opus sanguis explere menstruus,

M neqꝫ ipsum intm est calidū cōplexione vt frigido egeat cōtemperante, cum cal. sit & hu. moderate, quod eius al bedo grandinea & spirituum denotat copia. Neqꝫ & pper operimentū & mēbranum fieri spermati necessa rium fit φ mulieris humidū virili semini cōmisceri, cum id ex vrili spermate valeat perfici. vnde dña priori. Qñ acceptū fuerit sperma à matrice, & intus moram fecerit, hymē circunstat, & in humidis corporeis calefactis cir cūstat, quēadmodum decoctis infrigidatis perixiron. i. circūsiccum. Sicut. n. ibidem in materia spermatica sup fluum animalium compactionis alimentum est, cū non dum attraxerit aliunde. differentia. 48. ita ex ipsius sper mate viri minus puro potest hymē ceu membrana sper ma inuoluens generari & sang. tandem perfici.

PROPTER TERTIVM quidem sciēdū φ Aris. & eius imitatores fœmellam neqꝫ sperma habere: neqꝫ ēt embryonis ingredi constitutionē sensere. Quod pmitus ostendit experientia. Nam Aris. & Auer. quod & mihi confessę sunt aliquæ mulierū, voluerunt impregnationē posse cōsistere absqꝫ ipsarū guttæ subadministratiōe, cu ius signū delectationis est absentia. Cū emissionē nanqꝫ hmōi guttę delectatio existit, nōnullæ siquidē masculinę fuerūt impregnatę, qꝫqꝫ eis displicuisset copula. coll'3. 2. Vbi qdē testimoniū inducit sacramētale cuiusdā vicinæ fide dignæ iurantis se ipregnatā fuisse in balneo Lauelli, in quo praui spermatiçauerant viri. Qd' fatet fore. Auer. pōt cum matrix sperma attrahat à virtute specifica, vt Auendadich testat. Hanc vero experientiā conant qui dā, vel multipl'r falsificare. primo quidē dicētes φ ideo mulier delectationē nō sentit, quia multotiēs mul tumqꝫ coit. vñ sensus hebetat delectationis. aialium Au i. 9. Id aūt nō valet, quia tūc gutta mulieris nō esset generationi apta, imo & neqꝫ viri semē. Sperma nāqꝫ multū coeun tis, decrepiti, ebrij, infantis, & patientis acutarū aliquam nō generat. tertio. 20. Impedit & aliter emperia pdicta, qm dicunt mēbra delectationis esse paralytica vel humi ditatibus plena. Quod silr nō tollit, quia tūc infrigidare tur gutta mulieris. Sperma quoqꝫ virile extingueretur & suffocaret, neqꝫ ēt valeret attrahi. Quare inde quiesceret generatio. Quis etiā forte adhuc ex. 15. obuiauit aialiū A. habēte ita. fortasse licet mulier nō pcipiat emissionē à se coitus hora, in alia tñ exiuit vel ante coitū aut p expul sionē, & intrauit matricē & custodiebat ab ipsa quousqꝫ potuit ponere ipsum iuuamentū. Et hoc qñ post aduenit sperma masculi directe ad ipsum sine aliq attractione. Dicendū φ. A. id sub dubitatione cū forte adducit. Fuit & opinionis nūc defensę oppositæ. Cuius etiā oppositū apparuit in illo. Eti. dicēte Aris. id de san. spmati praue attribuit. A. vel φ illud sperma non potuit, nisi p aliquē motū delectationis in matricē cadere ex fœmellæ testicu lis. vel si cecidit fuit corruptū pp inuigorationem eius & humiditates qs repit in matrice. Sicut. n. ipol'e fit vtrasqꝫ P

vesicas inuenire vacuas. naturaliū tertio. ita vētrē & ma tricē. Aut si gutta retineret illa mulieris à matricę, oporte ret demū aut eā deorsum ruere aut matricem claudi: φ si clauderet, tūc viri nō posset sperma subintrare. Quod si quidē rōcinatio firmat postea nō subingredi, qm hmōi gutta est ipura, fœtida, & supfluitas matricis sentinosæ vrinæ vt dictū assimilata. digna magis eiectione qꝫ susce ptione, quātitatisqꝫ cū sit supfluæ, liquida, subtilis, spma ti viri occurrens, id suffocaret & extingueret. Est & de nuo nō vl'r mulieribus cūctis, verū albis & languorosis amplius, nō aūt subnigris & viraginibus vt inductum.

Rursus. idē est dator nutrimēti & materiæ cū nutrimē tū in materiā cedat. vñ secūdo de aialiū ge. Materia eadē est q augetur & q cōstituit pmū. sed san. materiā exhibet nutrimenti. dña. 30. nō aūt gutta mulieris matricis sup fluum. Adhuc. si ea ingrederet, matrix nō illam foras eijceret tanqꝫ supfluum. ipsam vero eijcit. Euomitur. n. à

Q matrice vt sperma viri ad se trahat, distillat nanqꝫ ab ea, ceu saliua ex ore famelici, qñ aliquē inspexerit comedē tē. coll'3 secūdo. hmōi tñ contrariū scribit tertio 20. &. 21. quod ostēdit siccitas instrumētorū gñationis post coitū.

Sed forte id euenit tpe. Neqꝫ etiā pōt dici φ gñationis actus partim ex spermate pficiat viri, partimqꝫ mulieris gutta, ita vt vnū quædā operet mēbrorū alterūqꝫ altera. Licet. n. sint mēbra plurima, ipsa tñ vno sūt pluriſicata pncipio, puta corde, nam dator oium extat mēbrorū in virtute. Non. n. dicendū est φ possit ex spmate viri & gutta fœmellæ vnū fieri, velut oxymel cōstituit ex mel le & aceto, qm aliqd oportet adesse cōstitutiuū & formæ datiuū sicut est virtus informatiua, ceu respectu oia extāt igrediētia embryonis cōstitutionē velut materia. Palin. Mulieris gutta embryonis ingredit gñationē virtute acti ua vel passiua. nō actiua, qa sicut virt' igredit seminis vi rilis. neqꝫ ēt passiua, qa hoc inest materię. materia vero solū ē vni' vna, qa materiā formę pportionari oportet.

Vnus

Marginal notes (left column): Cap. 3. l. 18. aia lin me. — 18. aialiū. circa me. — Cap. 3. ca. 3. theo. cap. 34.

Marginal notes (right column): N — Cap. 10. aū media. — Cap. 1. ad medium. — Tra. 1. c. 2. — O — Cap. 1. ad medium. — Cap. 4. in fine. — Ca. 4. ante medium. — Cap. 10. p' medium. Tra. 1. c. 1. Trac. 1. c. 1 &. fi. &. 10. circa pncipiū.

A Vnius enim rei vnica est forma, & vnicum distinctū eē: cum ergo sang. sit vna materia embryonis non poterit esse ipsius materia gutta mulieris. Non igitur ꝙ fœmellę humidum constitutionem ingreditur embryonis.

PROPTER QVARTVM quidē dicendū ꝙ auctoritates Hip. Gal. ac cæterorū recipere nō habeas medicorum, cū huic fuerint sententię opposītū. Ad aliud dicendū ꝙ Aris. ibidem loquit̄ ſm medicorū opinionē, velut ex verbis eius apparet nō multū post inducta. Nō enim necessaria est mulieris gutta ad generationē, cū sine hac, vt ostēsum, pficiat̄. Confert tñ vt occasio plerūq; cū matricē incitet in semē suscipiendo virile. Ad aliud dicendum non valere, cū plures mihi testent̄ oppositū, aut gutta fœmellæ sequit̄ attractionē & motū spermatis viri lis sursum, nō tñ ꝙ secū cōmisceat̄ in vnū: matricis nāq; collū longitudinē habet grandē mēbri virilis respectu.

B Ad aliud dicendū ꝙ interemptionē assumpte, vt visum prius. Ad aliud dicendum ꝙ licet ex san. vt iam ostēsum, omnia constituant̄ mēbra, nō tñ possunt cuncta restaurari, quia non illa in quibus in primordio generationis sanguis in naturā conuersus est spermaticā, cū virtus iam abscesserit informatiua, indurueritq; materiam.

Occasione siquidem hmōi quod tactum est de restauratione partium, dubitat̄ an spermatica possint vera vnitione sola restaurari. Et videt̄ ꝙ sic. Ca.16.1. Gal. enim.14. de inge. sanitatis venas sensibiles qnq; regeneratas dictum est prius. Et quarto quarta. Venarum rami multotiens eminent & nascunt̄ sicut caro. hæ autē spermaticæ, quę si generant̄ multo amplius pfecta poterunt cōsolidatione cōglutinari. Et.5. de inge. post quartam dic soluto brachio venam pulsatilē pfecte solidatā inueni. Amp. partes deperditæ in quibusdā restaurantur aialibus, vt pedes cancrorum & stellionū designant̄ & caudæ. Haly. etiam, multo itaq; magis in perfectioribus, vt hoie & silibus reficient̄, vt saltem reunient̄ pfectissime solute, cū natura nihil faciat negligēter, vt ꝙ de aialibus curet imperfectis & vilibus, pfecta vero & pciosa despiciat. apparens.2. de cæ. & mun. Adhuc. dentes spermatici existentes qd' plus est post casum renascunt̄. Rursus. partes nutriunt̄ per omne, adestq; cābium siue spermaticum, quod vlterius coctum & induratum poterit in locum vniendo deperditi poni, & præcipue cum humidum restauretur radius. differentia.112. Radicalia igitur soluta perfecte poterunt vniri.

Tra.1.c.3. Vsus &c. *Cās. 7. in medio.* C *X. c6. 5.*

CVIVS OPPOSITVM colligit̄ ex apho.6. qm̄ qñ os fuerit incisum, aut cartilago, vel neruus, aut maxillæ tenues, vel pputium, neq; crescunt, neq; cōglutinant̄. Inuiscant̄ tñ ſm Cōmentatorē. vnde quosdā detestat̄ volentes ossa fracta, neq; consolidari, neq; iuncta reparari, quod porus ostendit generatus qñ subtiliter perquirit̄ ligans fracturam eorū in circuitu. Adhuc. in techni fractura ossis, quæ cōtinuitatis extat solutio insanabilis est quātum in pma consideratione, sed iuxta secūdum quēdam modum curabilis quodāmodo fit, vt apparebit cōsequenter. Eti. tunc non esset differētia mēbrorū ptacta: ꝙ quæ sunt ex spermate non possunt restaurari, quæ aūt ex sanguine possunt. Rursus humidum conglutinatū quod soluitur erat simpliciter tale vel à generatiōe. Illud aūt per quod fieri habet reunitio vt nunc seu à tempore. hæc autē cum opposite diuisa, in techni, non concidunt. Non ergo spermatica soluta poterunt copulari.

Apho.19. *Lib.3. tt. c6.114.* D *Lib.1. tt. c6.6.*

PROPTER PRIMVM quidem sciendū ꝙ quid sit membrum spermaticum, quidq; sanguineū iā visum. Est quidem cōsolidatio soluti duplex. Vna quidē certa, vt redeant tali vnitione quali erant prius, quæ pma intētio vnitionis vocatur. Altera vero est quædam applicatio & contractus partium adinuicem facta per sanguinē inspissatum colligantē labia vulneris in adinuicē. vnde in techni, Secunda est ligatio contingens fieri per porum ligantem in circuitu fracturam.

Lib.3. tt. c6.114.

PROPTER SECVNDVM vero sciendū ꝙ sermones superficialiter sapientū vnr vtrinq; oppositi, vt tactum quidem de fractura ossis prius. vnde.5. de inge. Vulnera quæ sunt in pulsu dictū est à quibusdam medicis nō posse sanari, quorū experimentū aliqui putant in hoc sufficere sibi, nōnulli vero suæ credūt rōni, dicētes ꝙ vna ex pelliculis pulsatiliū venarum dura sit et cartilaginosa: & durū corpus non pōt consolidari, eo ꝙ solidatio nō fit nisi in teneris corporibus: neq; ossa coniungun tur ſm consolidationem, sed ſm id quod super eis fit & coagulat̄, quod à medicis vocat̄ ossiua coagulatio. Subditq; horum oppositū fere inquiēs. Dico me vidisse pulsantes venas esse solidatas & carnem circa eas generatā. In pueris quidem & mulieribus in fronte, oculis, planta, & in rasceta manus. Subiungitq; denuo. Dico naturā venæ pulsantis ostēdere pelliculas eius duras esse & difficiles ad solidandū. Non est tñ necessarium ꝙ non possint solidari, ppter hoc nō oportet te desperatū esse de sui consolidatione, maxime si vulnus sit paruū, & corpus naturaliter molle. Videmus. n. multotiēs pulsantes venas incisas in pueris & mulieribus, ppter eorū mollitiem consolidari. hæ tñ difficilius aliis venis cōsolidant̄. vñ prima primi. Mēbra quæ ex spermate sunt creata, qñ solutionē continuitatis patiunt̄, certa cōtinuitate nō restaurant̄, nisi pauca ex eis & in paucis habitudinib' & in ætate pueritiæ, sicut ossa & rami venarū parui. Nō. n. magni neq; arteriarū, neq; venarū, qñ. n. aliqua eorū pars seiungit̄, nihil loco eius nascit̄, & hæc quidē sunt sicut ossa & nerui. Quare quarto quarta. A. recitans sermonē Gal. ingt. Dico ergo ꝙ nos conamur in quibusdā mēbris, quorū cōtinuitas est soluta, vt redeat eorū continuitas sicut fuit, & illud sicut in carne. Et conamur in quibusdā eorū vt remaneat cōtactus eorū cū conseruatione, licet nō redeat ipsorū continuitas, vt illud in ossibus infantiū & puerorū. In eis. n. qñq; sperat̄ reditus ille. De neruis vero & venis dixerunt quidā medicorū ꝙ nō redeunt cōtinuitati, imo fortasse remanet in eis contactus conglutinationis conseruatione currēte sup eos, et cōiungit eos. Et dixerūt quidā ꝙ illud nō, puenit nisi in arteriis solū. Gal. vero iā cōtradixit eis istud & dixit, imo qñq; incarnant̄ arteriæ per testimoniū experientiæ, & cū concessione ratiocinationis. Testimonio vero qm̄ nos iam vidimus arteriam quæ est sub basilica & caput arterię tēporis & cruris Icarnari. Cōcessione vero q̄ ex rōcinatione, qm̄ os est extremitas in duritie, & nō incarnat̄ nisi parū & in infantib', & caro extremitas in lenitate icarnat̄, sed venę & arteriæ sunt mediæ inter ossa & carnē. Quare oportet vt sit earū dispositio media inter ossa & carnē, ergo sunt minus recipientes incarnationē q̄ caro, & facilius suscipientes eam q̄ ossa: & incarnantur qñ sectio est minima & parua, & corpus est humidum & lene, & non incarnant̄ in diuersificato ab eo. Et hic est modus disputationis theoricus. Et illud in quo confiditur est experimentū, & is quidem est sermo, de hoc Gal. cū. A. de quo videbit̄ cōsequenter.

E *Cās. 7. in principio.* F *Doc. 5. c. 6. 2u. p' me.* *Tra.1.c.1. in pncipio.* G H

PROPTER TERTIVM vero sciendum ꝙ mēbra spermatica si soluant̄ solutiōe maiori vel etiā media, & in corporibus iam induratis, prouectis & prauæ dispositis & proprie humidioribus, non reuniuntur continuatione vera, & præcipue ossa, & consequēter cartilagines, deinde ligamenta, chordæ, tunica interior arterię, neruus, & pāniculus, & venę tunica & arteriæ forinseca non reuniuntur, verum ſm quādam applicationem magis vel cōtactum possunt in adinuicem (vt visum) copulari. Quod pbatur tum fortasis pp absentiā virtutis informantis: recedit. n. fœtu figurato. differētia.48. tum pp defectum materiæ spermaticæ, ex qua mēbrū pmanebat vnitum. Tū pp virtutis debilitatē causatā in ipso pp solutionē eiusdē, tum quia pp ipsius duritiē iam natā, per

I oppositumq; facta ex sani possunt omnia vere reuniri. Lib.3.tec. c.106. vnde in techni. Soluta continuitate intentio curationis est vnio, i posis quidem in partibus organicis, sed in con similibus non impossis. Nã in quibusdã posis, vt in car nosis cõglutinatio, sanatio est. Si aũt solutio continui fue rit perpauca, & infantibus bonaq; habitudine sufficien ter posis, erit pmã vnitionis intentio, & maxime in tuni cis venosis, cõsequenter pãniculis, tunicis intrinsecis ar terię, chordis, ligamentis, cartilaginibus & ossibus, vlti mo pp causarum psentiam adhuc fere ptactarum. Nam vigor quis in mẽbris principalibus & maxime corde re manet informatiuæ, subest etiã aliqd materię spermaticę disseminatę in mẽbrorũ fontibus. Sunt etadhuc mollia, neq; debilitas interuenit, de qua curãdũ in eorũ solutiõe. Sic itaq; breuius veritas elucescat ex primis.

PROPTER QVARTVM autem, ad primũ q̃d dicẽdũ, visum est. tam. n. modica põt esse venę abscisio K in ramo eius adeo paruo & in corpore infantili bene ha bituato, q non solum verius reunit, verum renascit post deperditionẽ denuo, non tñ aliæ partes taliter solutæ. Fa cilius. n. potest etiã certe pars consolidari, q̃ deperdita re staurari. Ad aliud dicendũ non esse simile, qm̃ in pdu ctiõe perfecti aĩalis, natura vna totum suum posse facit, vt id perficiat à principio, nõ aũt imperfectioris eductio ne ita. Considerans. n. natura q pfecta poterant ad mul tum pmanere, si partes cõpletas habuerint oĩno, cum fa ctæ fuerint fortes conterminatæ. Imperfectã vero mini me cum multotiẽs depereant, decreuitq; in his nõ totum suum posse primitus expandere, verum aliquid materiæ 3.techni.à c6.106. apud se retinere. Aut hmõi partes ſm Haly. ex supfluis sunt renatæ, neq; etiã tales reuniunt & tantæ vt priores. Quod etiã indicant plantæ nõ potentes in directũ cõcre scere. Non igit natura despexit pciosa perfecta, verũ ma gis dignificauit perfectiora omniquaq; reddendo. Ad L aliud dicendũ q etiam nõ est simile, materia. n. dentium latitat intentione naturæ, cũ non egeat prius eis, neq; for tibus: humidiori. n. alitur alimẽto, nõ sic aũt in alijs eue nit partibus, cum semp sint q̃ necessariæ saltem qualitate seu numero. Ad aliud dicendum q pp debilitatẽ par tis solutæ, atq; alias causas ptactas, ex humido nutrimẽ tali quocũq; non põt vt ad plurimum vera in partibus radicalibus vnitio fieri. facilius nanq; sit eas nutrire q̃ reunire, cum nutriens sit humidius magisq; in partes mi nutatim cõspersum, debilitata nãq; parte solutione nu trimentum impurius reddit, vt praua etiã decrepitorum nutritio enunciat. Et similiter ad ea q̃ alterius partis ap parent, cum sermo sit in his quæ magis cõtingunt etiam Ga.cõ.19. in fine. in solutionibus cõtinuatis non paruis. vñ apho. 6. Hæc incisa & similia Hippo. dicit non posse solidari, tũ quia loca sunt neruosa & subtilia, neq; tñ, ppter hoc, sed quia sunt separata magis spatio. Dicendum etiã q licet ſm M loquaces quod est, à generatiõe & tpe differãt rõne, cõci dunt tñ subiecto. Omne nãq; corpus est vere à gñatione tale sicut sensit Haly. perfecte, ſm tñ magis & minus.

ADhuc horum hæsitatur occasione & potissime qm̃ plebiscitę parte diminutis hostiliter pœnã in ferunt, qua mẽbrum iudicandum sit colobũ lęsio ne. Nam videt q omni, quia pfectũ extat cui nihil deest T.c.21. eorum quæ natũ est habere. 5. meta. igitur erit impfectum Ca.1.in fi. cui &c. cũ bene diffiniens cõtraria consignificet. topi. 6. sed diminutũ est imperfectum, vt nomen ostendit. Et. n. omne totum & pfectum sunt in differentia specie, igit & sua opposita, quare lesione quacũq; posita membrũ co lobum seu diminutum existit. Itidem. qñ tollit id quo mẽbrum principaliter agit, colobum fiet, quia etiã mem brum in actũ suum ordinat tanq; in finem, sed id remo tione accidit partis consimilis, cum ea pficiantur opera tiones officialium etiam. differentia. 63. tunc itaq; mem brum colobum reddet. Rursus, mẽbra vñr dñr ægra existere, carentia tñ suo actu, vt ostendit cõtusio, oppilã N tio circa cerebrum, nucham vel neruos, vti naturalitas absq; aĩalitate: seu nutritio sine motu & sensu, ac is absq; illo interiorum primo. & prima primi. potestq; actus de Cap.pe. Doc.6.c. 4.post pri cipium. leri alia cõpositionis natura, & nõ ea quæ numeri sola. quare colobũ absq; separatione constabit. Eti. Carne abscissa membrum non redditur colobum. 5. meta. sed T.cõ.32. Comẽ.32. in medio. labium est caro. Adhuc Cõmen. ibidem. Diminutum membro est id cuius numerus non remanet, sed id cõtin git cum çirbus auferatur, igitur colobum aliter q̃ abscis sione cõtingit, præcipue cum alia sint prætacta, partisq; interioris detruncatione.

QVORVM OPPOSITVM omnium sentiunt. T.c.32. Arist. & Cõmen. 5. meta. Itidem. q colobum idẽ im portat quod abscissum vel breuiatum græce, sed in præ tactis plurimis non peruenit abscisio huiusmodi, cũ nõ appareat. igitur indiuidua hæc minime coloba.

PROPTER PRIMVM quidem sciendũ q læsio O est nocumẽtum sensibile perceptum in actu, quæ triplex existit, vt minor, media, & maior. vnde. 2. techni lęditur Trac.de ventre. T.cõ.33. operatio aut leuiter, aut mediocriter, aut oĩno nõ fit. pri ma quidem dicit pmutatio, ceu visus, qñ aliud sit suppo situm cõspicit. reliqua quidem debilitas, sicut visio tene brosa, sed tertia corruptio vñs sicut cęcitas de accidẽti. 3. quarũ vnaqueq; triplex iterũ extat. ceu. 3. simplices sunt Ca.3.circa pncipiũ. naturæ. nã quædã consimilis, quædam officialis, & ter tia vtraq; natura cõis appellata, quarũ quippe deterior est vltima, minus quidem secunda & minime quę tertia. Quid aũt sit operatio, quæcũq; dicatur, differentia ostẽ dit. 61. & membrum. 38. Est aũt hic iudicium sententia, ratione, seu consuetudine approbata, colobum quidem noie abscissum importat, breuitatum, mancũ, mutilatũ, imperfectũ, diminutũ, aut vulgariter mancũ, vt supra. Ratione vero ipsum totum quod parte essentiali secũda ria integrali diminutũ extrema, est & totũ triplex meta. P 5. puta vñe quod natum est de pluribus pdicari. perierme Totũ tri plex. T.c.31. Ca.5.circa pncipium. nias primo, aut quod in pluribus habet esse. 7. meta. vt aĩal. Logicus nãq; considerat intẽtiones secũdas, prout sunt pdicabiles ac subijcibiles: metaphysicus vero respi T.c.45. cit ad quiditates. Est aũt hmõi natura totius vt ĩ qualibet parte eius saluet subiectiua. aliud vero est totũ itegrale ex partibus cõstans quãtitatiuis, vt corpus, & domus, cuiᵃ rõ saluatur partibus vna cõiunctis, cum id non aliud sit q̃ aggregatio partium in ipso. physicorum primo. quia nõ in vna vel in pluribus cõstat partiũ, sed in oĩbus toto vñi oppositum. Tertiũ quidẽ virtuale quod ex partibus Auct.ca. 17. in fine. ipsius constat potestatiuis, vt aĩa, cuius triplices sunt vi res notæ. quod vt mediũ duorũ extat pdictorũ, partim nãq; rõnem & nomen pars suscipit totius, sed nõ saluat in qualibet eius parte. Similiter etiã pars triplex existit. Hic autem sermo de toto est integrali, & eius parte prout totum respicit potestatiuum, aufertur enim simul cũ eo Q & non de toto vñi, cum sit quãtorum, quod hic totũ ex petitur, huiusmodi quippe totius descriptio præfata in amplius tertio apparebit dicendorum.

PROPTER SECVNDVM vero sciẽdum, vt & tetigerũt arguta, q aliqui dixerũt colobum id fore quod abscissum extremo. Aliqñ vero sine hoc posse colobũ dici, dũtaxat eius actus deficiant omnifariam, sed quid de hoc sentiendum tertio videbitur consequenter.

PROPTER IPSVM quidem tertium sciendum, T.c.31. primitus conditiones hmõi positæ. 5. meta. subdantur: deinceps vero veritas subiungatur. Propter hmõi pri mum attendendũ q earũ quædã sumunt magis ab ipso toto, alię autem plus partẽ respiciunt, vtrinq; aũt. 6. fore videtur, licet vna qñq; cõplicetur alteri. primo quidem puta q sit totum integrale diuisibile, quod sit inæquale sublatũ ei à quo abscidit. Et ideo duorũ vno separato co lobositas nõ surgit cũ totũ non permaneat. plures enim id expetit

A id expetit partes, ꝙ permaneat eius substantia siue spẽs. Nam si calix colobus fiat adhuc oportet fore calicem, & ideo numerus non dicitur colobus cũ eius ablata vnitate, spẽs permutetur, ꝙ sit heterogeneum sit velut officialia membrorum quia pinguedinis uel carnis, nõ redditur ẽt sic colobum priuatione. ꝙ partes in toto dr̃iam causent in situ. vñ aqua, ignis, & vniuersaliter homogenea, non sunt coloba, cum in eis partes in per accidens situentur, & ꝙ sit cõtinuum natura uel arte, quia harmonia licet dissimilium sit partium, peccatumq; hñtium, quia tñ incontinua sunt, non dicuntur coloba. Rõne uero partis, ꝙ sit pars integralis dissimilis quæ auferatur oino a toto, & non scindatur aut perforetur tm̃. vñ si pforetur calix non efficitur colobus, ꝙ non sit pars quæ abscinditur principalis ceu caput, cuius abscissione interitus consequatur. ꝙ non possit denuo regenerari ablata, sicut pinguedo & caro. ꝙ sit extrema vt exterius situata, quare splenis ablatio vel renis corpus non causat colobum, & ꝙ sit essentialis, qualis nõ est pars aialis ex superfluitatibus genita. Vnde si auferantur pili, uel auis deplumetur, colobitas non interueniat, quare calui non sunt colobi, & vtiq; cum hæc interuenerint oia mẽbrũ proprius dicetur colobũ existere. Partis siquidem qdã est accidẽtalis & extranea, ceu vngues & maxime in hominibus, & pili. Altera essentialis, & hæc duplex, vel fluens & refluens, vt pinguedo & caro. Aut permanẽs, & ea bina simpliciter, vel principalis, vt trinæ notę, aut secundaria sicut cæteræ illis illatæ. Patet ergo descriptio prædicta, sic itaq; verius dñr coloba exterioribus aliqbus membris separatis, qm̃ quędam sunt aperta natura, foris denotata, sicut manus & pedes, oculi, nasus, & virga. & alia sublatentia, vt lingua, dentes. Quædam vero media, vt auris & testiculi. Eti. quædam velamine teguntur artificiali, vt genitalia. Reliqua vero minime, & proprie quę faciei anterius. quædã media, ceu auris, manus & pedes. Quędam ẽt sunt maiora, vt manus & pes respectu maioris & ipsius partium. duplices nãq; sunt. de distemperantia inæquali. Propter ẽm hmõi sciendum ꝙ colobum põt dupliciter accipi, vt ẽt apparet in libro inchoationis anatomiæ, quam trãstuli, tertio. aut proprie ẽm ꝙ eius & partis ipsius condõnis ostendunt. Vel cõiter, & id duobus ẽt modis, aut a natura cum mẽbris nascens diminutum, quod potius ægemena ẽm al cabitium & monstruosum appellatur. uel ab euentu, seu tpe. Quę dñr ægritudines, ceu qñ alicuius oppilone, casu vel percussione actus partis deperit ea permanente toti coniuncta. Cum igitur quis euẽtu verius colobetur apparẽter & magne, ita vt corruptio interuenit totalis simpliciter indiuiduum est colobum, vt cum manus seu pes abscindatur, et pœna a legislatore tũc imposita instãter & importune qualitercunq; repetenda, qñ. n. totaliter actus priuatur, corpusq; relictum fedum, abominabile atq; spretum redditur, id indiuiduum colobum oino, et pœna cõmittẽti exquirenda est simplr̃. Absolute nãq; prolatum in eius auditur signatorum potiori. regimine acutorum. 3. Oportet aũt hic nõ solum diminutionem corpori aduertere illatam, verum ẽt deformitatem non parum inde causatam, maxime cum non valeat occultari. Quod in techni scribitur tertia nobis intentio inuenire aliquam compõnem. i. decorationem iuxta trãslationem alteram, vt in decurtationibus hoc est partem remanentem super adductione pellis cooperire, vt minus deformis permaneat, quod ẽt attendunt hi qui medicantur mutilandis pellem vndiq; cõtrahentes sursum ante abscissionem, vt descendens circulariter tandem valeat tegere manens, quod extremum. alicubi autẽ sic euenit. quare &c. Si particula fuerit minima vt digitus aut ẽt ipsius pars, licet vere colobetur, quia tñ non sic læditur totius actus, neq; deformatur intm̃, colobitas non vsque quaq; iudicãda, neq; absolute pœna ĩposita expediẽda, verum mittenda cæteris alijs condõnibus pariter occurrentibus, quibus in arbitrium iudicis relinquẽdum prudentis regis. Non. n. cuncta particularia pp eorum infinitatem scribi pñt. Noscẽ ẽt ꝙ palpebræ superioris abscissio grandem inducit defectum & deformitatem, cũ oculus tandem spirituum dissolutione aut continentis alteratione cæcetur. Si vero læsio fuerit in parte absq; ipsius separatione ĩ toto natura vel aliter, cum ẽt totũ nõ adeo vt prius defendaẽ, & non id nisi ut cõius & ẽm extensam aut diminutam rõnem colobi diminutum iudicetur, quod & põt ẽm plus & minus apertum & occultum similiter cõtingere. Iõq; pœna vt prius non simpliciter expedienda, sed iudicis magis coniecturæ rõnabili cõmittere, & standum, cum hoc ẽt pensanda plebiscitæ instituentis intentio cum peccantis. s. conditione, ac delicti quantitate. Nam furtorum aliquo, quis suspendiẽ, aliquo vero, quis mutilatur, aut aliter plectitur, & tamẽ furtum vtrinq;.

Margin: B (beside "tuata, quare splenis"); C (beside "ius & pedes"); Cap. 2. in princi. (beside "de distemperantia"); D (beside "actus priuatur"); Collr cõ. 5 añ mediũ. Li. 3. t. cõ. 179. (beside "acutorum. 3."); E, F, G (right margin).

PROPTER QVARTVM vero iam. Ad prima tria quid dicendum apparuit, qm̃ cõiter & extense põt colobum appellari, non aũt certe, peccatum ẽt numeri amplius reliqua compõne praua actum tollit & totum deformat, & iõ talium coloborum pœna supputãda et ad priorem comparationem arbitranda, vt qñ colobitas accidit verissime. Ad aliud dicẽdũ ꝙ sermo Arist. audiendus est plus de carne naturali simplici, cuius regeneratio possibilis est magis ꝙ̃ de carne glandulosa lacertosaq; qualis quæ labij. Nam in eo pars non parua spermatica, puta neruus, ligamẽtum, panniculus. In vtroq; quippe duo extant musculi, cum hoc etiã labia extrema sunt dependentia separata, quod non sic carni adest reliquæ. Ad aliud dicẽdum ꝙ licet numerus partium diminuatur, opus sit illam fore extremam, si verius, vt visum, colobum debet dici, quod non est in gibbo, cum sit interius contentum, neq; eius abscisione ante putrefactionem, qñ erumpit & reductus fuerit, plagaq; iuncta fuerit solum, debet quod tale, colobum noiari.

Quæsita circa membra.

DIFFERENTIA. XXXVIII.

QVod plura sint membra principalia, ostenditur Gal. & medicorum aliorum cum stoicis auctoritate. Ait. n. in techni principalia fore cerebrum, cor, hepar, & testiculi, vnde Cõmentator. 1. de aia. Opinatur Aristo. ꝙ aia facit per virtutes diuersas & membra vnica. s. principalia, & membra diuersa nõ principalia, ea vero pluralitatem important. Rursus. ẽm vnitatem aut pluralitatem perfectionũ numerabũtur perfectibilia, ea nãq; ad eas tanꝙ̃ ad fines ordinantur. perfectiones vero sũt. 3. aut. 4. vt ibiq; fere voluit cũ Platonicis Gal. aialis. v3 virtus, vitalis, & naturalis. Hæc autẽ duplex alimento vtens, & generatiua. Quarum quidem primam in cerebro locauit. Secundam in corde, & tertiam in hepate, quartam in testibus dr̃ia. 57. Posuit nãq; cum prædictis aiam substantiarum aggregationem fore. prima primi. vnde primo de aia. Quidam dicunt aiam partibilem, et alio quidem intelligere, alio vero concupiscere. Cõmentator siquidem innuit Platonem qui opinatur ꝙ aia essentialiter diuiditur in corpore ẽm diuisionẽ membrorũ in quibus agit suas actiones diuersas, & ꝙ non cõicatur in aliquo membro, ita ꝙ pars intelligibilis est in cerebro tm̃, & desiderium vel concupiscibilis in corde tm̃, & naturalis. i. nutritiua in hepate tm̃. Adhuc idem. 8. meta. Sicut transmutatio fecit scire materiã, sic & actio formã, sed. 3. vel. 4. percipimus manifeste actiones, erunt igitur tres vel quatuor formæ. Forma vero hic ordinatur ad subiectum vel materiam. Tria igitur vel quatuor erunt subiecta. Itidem ens particulare subijcitur enti & proportionatur

Margin: Li. 1. t. cõ. 17. Cõ. 29. & 7. (beside "QVod plura"); H Sum. vnĩ. doc. 6. c. 4. ẽ sus finẽ. Te. cõ. 99. ibidẽ 1 pñ. cum. (beside "vtens, & generatiua"); Collr cõ. 11. (beside "turalis. i. nutritiua")

I portionatur uniuersali, sed in ipso sunt plura principia, puta materia, forma & priuatio. physicorum. 1. Iuxta illud quod positum in hmôi pœmio, tria in vnaquaq; rerum existere. Vnde trinitas attribuitur diuinorum entium nobilissimo. Plura igitur vno membra existent principalia.

Collr. t.c. 56. 67. & 70.

IN OPPOSITVM Arist. in oi eius philosophia. Palin. de cã motus aialium. Existimãdum aial constare velut ciuitatem bene legibus rectam. In hac vero vnus præest, in quem oia tendunt tandem vt decet ciuilia.

Ca. 27. s.

Rursus. cum recitetur physicorum. 8. Hoiem microcosmum fore, quæ in ipso sunt, similia erunt his quæ in maiori mundo. In eo aũt vnum existit, in quod tãdem ordinantur oia ceu in finem: cõcluditur. 12. meta. vnum ergo solum extat membrum principale. Quod testes membrum non sint principale ostẽditur, quia ipsis ablatis reliquum perdurat. Ablato vero quod principale, corrumpitur oẽ. Eti. Principale vnicum est illud in qđ contendunt organa, in alijs ẽt nobilibus partibus visa existere, ut i cerebro: tale uero cor. unde primo pharmacorum ſm Timæum. Res quæ submerguntur in venis linguæ, ab ea protenduntur ad cor. Itaq; vnum principale membrum tñ esse vr̃.

Te. cõ. vlti.

K

Dist. 3. c. 9 post princ.

PROPTER PRIMVM vero sciendum. q; membra sunt corpora solida quæ ex humorum generantur cõmistione: prima primi. Est ẽt pars aialis inspissata ex humiditatibus genita naturæ viribus insignita. Et nosce q; corput integrantia dicũtur partes vel membra siue mer * græce. Membra nanq; dicuntur quæcunq; partium tota entia partes alteras hñt in seipsis proprias, puta caput & pes. aialium initio. dicuntur ẽt loca. interiorum principio. Nominantur vero particulæ ipsorum minores portiones. Gal. tñ membrum oẽ multoties pticulam appellat. Membrum ẽt dupliciter accipitur, pprie prout notificatum est. Secundo maxime, ſm q; virtus naturalis sibi inexistit. Et cõiter pro oi substantia indurata in aliquod officium ordinata, quale id est quod ex supfluitatibus qualitatiuis ẽt generatur: vnde Haly. manifestum q; capilli & vngues sunt ingredientes in numero membrorum. Horum aũt quædam sunt consimilia, homogenea, simplicia, prima, incõposita vel homiomera, quorum pars qualibet sensata conuenit toti nomine ac rõne. Aialium principio, ac prima primi. ceu os, cartilago, neruus, vena, arteria, panniculus, ligamentum, chorda, caro simplex: vt quę hepatis, pulmonis et splenis, adeps & pinguedo, cutis, capillus & vngues. Quædam vero officialia istis in noie & diffõne opposita, quæ sunt aię instrã in officium aliquod ordinata heterogenea, composita, secũda, cõmista, aut anomiomera dicta. Cõmiscentur nãq; ex simplicibus, ceu caput, manus, duplex pes, thorax & ventralia. In his. n. 7. plurima exñt constituentia consimilia. Et sciendum q; cor & cætera viscerum q̃tum ad materiam, quia facta sunt ex san. indeq; nutriuntur, sunt homiomera. q̃tum uero ad formam figuræ siue compõnem extant anomiomera. 2. de partibus. Nihil. n. adeo consimile est quod non valeat ita dissimile dici. In vnoquoq;. n. consimilium quadruplex compõnis reperitur natura. Adhuc membrorum quædam dñr a medicis aialia, nõnulla vitalia, & alia naturalia, ſm q; i eis plurimum virtus talis fuerit primarie, apparẽter tñ inserta. Nam quæ aialia sunt, sensui extant deputata, motui uoluntario & discretioni, in hoie tñ, puta cerebrum, oculi, odoratus organa, nares, lingua, nerui, lacerti & diaphragma. Vitalia vero sunt per quæ vita constat, & spũs fit euentatio ad caloris naturalis custodiam, vitalesq; perficiuntur actiones, ceu pectus, panniculi eius, cor, pulmo, cannales illius, gutt, diaphragma & arteriæ. Membra quoq; naturalia sunt duplicia. Quædam vt alimẽtum per ipsa alteratum cõ-

Doc. 5. ca. fin. in pro.

Prio hyf. cap. 1. Li. 1. c. 1. Vt i lib. de vti. parti.

L

2. tech. cõ. 32.

1. hys. c. 1. Doc. 5. ca. f. circa pro.

M

Ca. 1. in f.

uertatur i corpus, vt restauretur quod deperditum in ipso, ad hoc vt permaneat indiuiduum. Sunt aũt hæc, os, dentes, œsophagus, venter, intestina, hepar, fel, splen, renes, vesica, glãdula secus eam, & venæ. Alia vero vt genitalia dicta instituta a natura in spẽi permanentia. Nõ enim poterant indiuidua diutius superesse. De aia & de ge. aialium secundis. vnde Cõmentator. Sollicitudo diuina cum nõ poterit facere permanere indiuiduum, miserta est in dando ei virtutem qua põt permanere in spẽ. Membra vero huic permanentiæ deseruientia sunt, matrix, veretrum, testiculi vtriusq;, vasa spermatica ambo, & mamillæ. Harum aũt partium oium quædam sunt principales tanq; radices & fundamenta uirtutum exñtes, ceu cerebrum, cor, hepar, et testes. Aut ſm Arist. dña. 35. vasa spermatis dicta inuoluta, reliqua vero his sunt adiutorium præstantia, quorum, quędam seruiunt deferendo, sicut nerui cerebro, arteriæ cordi, venæ hepati, & vasa seminaria testibus. Sunt & quædam virtutem hñtia innatam & influentem. i. infusam, vt stomachus, intestina, renes & talia: nonnulla innatam solum, sicut cartilago, glandula, membrana. Et vr̃ q; sit ista ex ligamento solum eo applicato constructa, et quę hmõi. N

Collr. t.c. 54. Cap. 1. 2. s. ali. d. 34. in f.

O

Sunt & alia defensoria vt panniculi, et craneum. Aliqua vero superfluum continentia, sicut intestina & vesica: nonnulla ligantia, vt colligationes: & quædam in adiutorium digõnis conferentia, vt partes quę oris. Eorum ẽt quędam agunt actu tñ, v: cor. alia iuuamentum solũ, ceu pulmo & eius cannales. Nõnulla vero vtrũq; ut cerebrum & hepar. 7. etiã vtrunq; de inge. Quædam quoq; spermatica, et alia sanguinea, vt caro, pinguedo, & adeps. reliqua vero ex spermate, prout expositum in eius quæsitis. Et sanguinea quidem restaurãtur deperdita, non aũt spermatica. dña. 36. Itidem. quorundam motus est naturalis, ut matricis & venarum: aliquorum vero aiatus, ceu musculorum. Sunt & vnam tunicam hñtia, vt kistis fellis, & vesica apparenter saltẽ, & duas. sicut intestina, & arteriæ. Quorum oium ortus euidẽtia quadam est a pãniculo syphac, vel sub costali. dña. 44. Quædam ẽt propinqua sanguini. aliqua longinqua ab eo, primo prima. & theoricæ. 2. Est aũt mẽbrum principale habens proprię & primæ virtutis principium in corpe necessariæ consistentis, vt singulare permaneat, aut spẽs. prima primi. & theoricæ. 2. cap. 1.

Cap. 1. Vbi datur exẽplũ de ctrure & oculo.

P

PROPTER SECVNDVM quidem sciẽdum q; iuxta vnitatem, aut diuersitatem aiæ vnitantur, aut diuersificantur partes, cum earum rõ sumẽda sit a forma vel fine, partium primo. Sciendum quoq; de aia differentes fuisse opi. ſm Arist. 2. de aia. Nam quidam putauerunt animam fore vnam essentiam facientem per se actiones suas sine instrũ diuersitate. Putauerunt & alij q; aia sit sapiens per seipsam sciens oia, & non eget sensibus & instrũs, nisi vt per ipsa excitetur ad id quod habet naturaliter in seipsa. Quidam ẽt dixerũt hoc fieri quasi reminiscendo. Nam accidit ei interdum obliuisci, ut Platonici. vnde Boetius de conso. q; si Platonis musa psonat verum. Quod quisq; discit immemor recordatur.

Doct. 5. c. fing. circa medium.

Cap. 1. circa finem.

Q

Nonnulli fuerunt dicentes aiam non esse vnam, sed multas, & q; aia quæ est in vno corpore aiarum, extat collectio, regentis. v3. aiæ & apprehendentis & irascibilis et concupiscibilis. De istis ẽt fuit qui dixit q; aia concupiscibilis est nutritiua. Dixitq; locũ eius fore cor, cui cõcupiscentiã nutriendi attribuit simul & generandi. Et istorum similiter quidam voluit q; generare sit ex quadam virtute cuiusdam partis aiæ i testiculos maris emanãte, ac fœmellæ. Tenuit ẽt quidam q; aia sit vna essentia, ex qua istę virtutes emanant, quarum vnaquæq; ppriam habet actionem, & q; nihil agit nisi mediantibus hmõi uirtutibus, quæ Arist. vr̃ fuisse snia. Quas equidẽt A. fere cũctas exterminat ample. Positio vero Platonis

ac per

A ac per consequens Gal.1. annullatur sufficienter de aia, quare cum id instantis et non sit inquisitionis, suspenda tur ad pñs. Secũdum hoc igitur oportuit Plato. & Gal. perfectibilia ponere plura, cum multas posuerint perfe ctiones: iuxta vero Ari. sniam vnam ponentis aiæ sub stantiam diuersificatam tñ viribus vnum expedit mem
Doc.f.ca. Aog. circa medium. brum principalium assignare. Reliqua secũdaria eidem subseruientia. vnde. A. prima primi, ut medicus tãdem diffiniẽs asserit membra principalia existere tria fm sin gularitatis pmanẽtiam, cor. f. cerebrum & hepar. Quar tum vero ad speciei durabilitatem ceu prætactum.

PROPTER TERTIVM quidem mõstrandum primo q vnum est membrum principale. Secundo qd' illud dicendum. Tertio qũo põt vtcunq concedi plura fore principalia, ostendendum. Quod et tandem q̃tuor
Ca.f.4. In medio. declaratur exemplis. Propter primum hmõi est scien dum q vnum est membrorum alijs principalius vt cen
B suit Arist. per oẽ. unde de partibus aialium tertio. princi pium eorum quæ sunt in corpore necessarium vnũ esse.
Ca.f.1. In princi. Vbi aũt contingit unum, melius est q̃ plura. Quod etiã satis vr concedere Gal. interiorum.5. Idq rõnibus ostẽ ditur, qm̃ in vnoquoq genere oportet tãdem dare vnũ primum, quod aliorum oium cã existat, & per cuius at
Te.c.4. Te.c.1. & 2 tributionem cætera habeant esse.2.&.10. meta. Oportet nanq omnem pluralitatem imperfectionis & confusio nis contentiuam demum in vnum aliquod supremum regulans adducere, cum id entia appetãt natura. Nolũt enim male disponi, nec bonum est pluralitas principa
Te.c. vlti. tuũ. Vnus igitur princeps.12. meta. In genere itaq ani malis vniuersi constructionem imitans primum existet vnum. Amplius lucidatoris speculationis astrologię. dña.2. Omne quod in multis per vnam rõnem vniuo cam reperitur, in aliquo est illis prius, quod illorum om nium existat cã vt oẽ calidum. iuxta Aristo. peritiam in
2. meta. te.c.4. primum calidorũ reducitur, quod est ignis. Diuersitas
C aũt virtutum reperitur tam vitalis q̃ naturalis & aialis. Oportet igitur demum ad vnam reducere in qua vniuo centur. Rursus, in essentialiter ordinatis cum non sit processus in infinitum, neq status in multis, opus sit ad vnum deuenire supremum. Non enim contingit multa principia & discepta facere. de partibus tertio. igitur in
Ca.p.4. an medium. genere membrorum aialium vnũ extat principium pri mum, ceu in cæteris vniuersi. Propter secũdum hmõi sciẽdum q tale membrum cor existit, non aũt cerebrum vel hepar, quod ostẽdit ipsius locus. vnde tertio de par tibus. Positio cordis principaliorem obtinet locum, cũ
Ca.4. post princi. ipsum sit circa medium, magis tñ parti attinens superio ri q̃ inferiori & anteriori q̃ posteriori, honorabile natu ra semper in honorabili locorum collocatur, nisi quid impediat. Si aũt quo ad eius acumẽ cor parum declinet ad sinistrum, euenit pp cõtemperare sinistrę partis frigi
Ca.f.17. Capi.4. in medio. ditatem. vnde.1. historiarum. et.3. de partibus. Cor alijs aialibus fm medium pectoralis loci existit, hoibus uero
D parum inclinatur ad sinistram ad sinistrorum infrigida tionem æquandam. Maxime nanq aliorum aialium frigefacta sinistra habet hõ. Quod ẽt hepatis dico calidi tate cõtingere & magnitudine corporis ipsius respectu,
Ca.9. & 5. splenisq mole. Quare coll.3.2. locus cordis fuit i medio, quia hic est locus regis, ad hoc ut sit regnum ipsius pporo tionatum æqualiter oibus suis circunferentijs. Quod ẽt euenit vt diligentius custodiatur. Hoc aũt est domiciliũ sibi proprium cassula dicta, eiusq cõstructio naturalis sima & mirabilis declaratur. Itidem. illud est principiũ membrorum cui primo inseritur aia, & maxime moti ua. Hoc aũt est cor. primitus nanq oibus vegetatur & mouetur. vnde vitalis virtus aliorum oium radix in ip sum configitur primo. Quod ostendit desertio vitæ in il
Doc.f.ca. Ficcaime. lo adueniens vltimo differẽtijs.47. &.57. Quare prima primi philosophorum magnus dixit q membrum tri buens & nõ suscipiens est cor. Ipsum.n. oium virtutum E
est prima radix et oibus alijs membris suas attribuit vir tutes, quibus nutriuntur & viuunt, & quibus comprehẽ dunt & mouentur. Cor nanq non suscipit simpliciter. Non.n. recipit quid prius non datum ab eo, verum fm quid solum ceu taliter permutatũ, sicut nihil accipio ab aurifabro, qui mihi auri massam ei datam restituit nu mismatum caracteribus insculptã. Palin. cor est prin cipium virtutis naturalis, cum sanguinis principium et fons & susceptaculum sit primum. dña.47. similiter & aialis extat initium. Nam motus mobilium, & vniuer saliter ois sensus ab eo vr incipere, & i ipsum terminare. ibidem. vnde.2. de ge. aialium. Forma & spẽs hepatis ẽ Ca.1. post princi.
in corde. Adhuc. illud primum est mẽbrorum in aiali quod primitus constituitur & postremo abscedit, hoc aũt est cor. dña prędicta. Cæteris igit membris cor prin cipalius est. Quod ẽt eius, mirabilis ostẽdit compositio.

Nosce quoq quosdam posuisse hepar & cerebrum corde priora et principaliora. quod innuitur meta.5. ita F
principium ẽt dicitur quod generatur primum in exñte vt aliqui cor, alij cerebrum, nonnulli quod sortitur tale putãt. vnde.3.21. Veritas est q primum membrum qd' in corpore creatur est cor. q̃uis de Hip. dicatur q ipse di Te.c.1.
xerit primitus cerebrum creari, & oculos fm q testificat Tra.1.c.1. circa pn.
illud dispositio pullorum oui, hæc.n. primitus apparẽt q̃ magna. Propter quod.2. de ge. aialium. Dubitatio nem habet quod accidit circa oculos aialium, maximi Ca.4. & 6.
enim a principio vnr oibus aialium nouissimi cum sint partium, pp plurimam cerebri frigiditatem & hu. Sir & cerebrum in principio humidum & multum. Hęc tñ postea concidunt digõne humido minorato. Sed Hip. dicendum q licet cor non appareat eo q latens inferius 3.11. vbi su pra imme diate.
primum tñ formatur. vnde. A. Cor qñ creatur i primis non est in oi re apparẽs manifestum. Subdit tñ is q cõse quũtur capitula, in quibus Hip. dicit q rectius est vt sit primum quod creatur hepar. Eo q prima corporis ope ratio est nutrimẽtum, quasi sit res fm appetitum ipsius. G
Quam si quidem impugnat opinionem, inquiens q ser mo hmõi ostenditur esse corruptus experientia, cum stu diosi in hac arte non testificẽtur rem fore fm q existima uit oino. Similiterq rõne, quia nihil nutritur quod non participat vita cum calore naturali. Hic aũt a corde dat & non hepate, pp quod oportet prius creari membrum a quo procedit calor & spũs vitalis creatione ipm nutri entis. Propter quidem hmõi tertium, sciendum vt ve rificetur aliqualiter dictum Gal. q aliquid põt dici prin cipium alicuius dupliciter. aut radicaliter & primo, vel manifestatiue & secundo. Primo siquidem mõ est vnũ membrum principale, aliter vero plura. prius quidem sicut cor, cum apud Aristo. vna sit aia. saltem inquantũ motus principium & sensus illi magis inditum. tota.n. ipsius substantia in ipso fundatur, non tñ oẽs virtutes i eo prodeunt in actus, cum instrũs careant determinatis, sed solum vitalis quæ extat radicaliter in illo & formali H
ter, ac ẽt manifestatiue. Aialis uero virtus & naturalis ra dicaliter solum. Formatur vero aialis & perficitur in ce rebro, & naturalis i hepate. similiter apud. A. maxime de aia.5. Spiritus ex corde per arterias venales demãdat ad cerebrum, qui prius digeritur & subtiliatur in replica tione quadã sub cerebro dicta rete mirabile, et tunc spũs aialis efficitur vitam potens præstare & sensum cũ mo tu, vbicunq expanditur. Eodem quoq modo a corde spũs demandatur in hepar, qui in eodem permutatur in naturalem. Secundum uero medicorum plures, spũs na turalis in hepate creatur solum non aliunde aduenienes 4. theoricæ. & interiorum apparẽs primo. vnde Alex. Ca.f.1.
in proble. Sanguine in hepate digesto & trãsmisso a cõ Ca.f. vlti.
mensurataq caliditate pedagogato & humiditate gene ratur spũs vaporosus, qui per concauam venam cum

sang.

I sang. in cor ascendens amplius calefactus & subtiliatus fit aereus, qui quidem rursus per venales arterias ad cerebri basim deueniens & deponens frigiditate cerebri immensuratum feruorem spũs efficitur ęthereus, qui organum existit ad actum, velut equus agrestis admonitus a freno. Cuius quidem spũs aer cibus constituitur. Inspiratione.n. ingrediens cor subtiliatus per arterias ascẽdit ad cerebrum. Quam quidem nutritionem aio cõcedere. Gal. cũ Haly. & si Arist. & Auer. displiceat. & A. differentia. 155. qui siquidem spũs corpus existat configuratur corpori. Si vero subtilissimus, & purissimus, & splẽdidissimus, aia diligitur rõnali. Corpus vtcunq; incorporeum ens et ligatio media existit extremitatum substãtiam cõtrariam habentium. Hic quippe bene consistẽs dat aię oia fm rõnem operari, fm q tali vel hmõi fuerit qualitate, ceu affectus substantia vt in ęditione physionomię declaraui. Non tñ in his audio aiam corpori

K aliquo mediante vinculo alligari, cum forma per se occurrat materię. 2. de aia. & 8. meta. Rediens igitur ita dico videri se habere cerebrũ & hepar ad cor, vt virtus visiua ad aialem, vnde. A. 12. aialium. Dixit Arist. q sensus tactus habet prncipium a corde & non a capite, & sic gustus qui quodammodo est tactus: & subdit. Sed visus, auditus, olfactus licet habeat principium a corde, tñ neq; cor audit, neq; odorat, sed istrm istarum operationum est cerebrũ. Et dixit q instrm tactus est caro & neruus, & ambo inueniuntur in corde: & q quędam istarũ uirtutum completur in radice, quędam non, sicut dicũt medici q cerebrum palpat per se, & nõ videt per se. Prima quoq; primi. Maiori oibus philosophis vr̃ q oium istarum virtutum principium existit cor, sed manifestatio primarum actionum ipsarum extat in cerebro, corde, hepate, & testiculis. Sicut.n. cerebrum fm medicos ẽ principium sentiendi & mouẽdi, & post hoc vnusq;q;

L sensus & motus membrum habet sibi proprium in quo ipsius manifestatur actio. Visus nãq; aut gustus per spiritum non perficitur aialem, qui est in cerebro, nisi penetret ad chrystallinam, aut ad linguam. Sic ẽt actiões nõ eueniunt a cerebro, hepate et testiculis, nisi cordis uirtute & spũs, vnde. 5. de aia, & in eo qui de medicinis cordis inde sublato. Cor est primum principium, & ab ipso emanant virtutes ad cerebrum. Quarum quędam suas actiones perficiunt in cerebro, et partibus eius, sicut imaginatio & cęterę. Quędam vero emanant a cerebro ad alia membra, quę sunt extra illud sicut ad pupillam & ad musculos mouẽtes. Et similiter a corde ad hepar emanat virtus nutriendi, deinde ab hepate ad totum corpus mediantibus venis, & nutrit ẽt cor, quia virtutis principium est a corde, materię vero ab hepate. Quare. 3. de partibus. Cor siquidem & hepar oibus necessaria sunt

M aialibus. Cor quidẽ pp caliditatis principium, oportet enim aliquod esse velut caminus seu fornax, in quo ponatur natura viuificans, & hoc bene custoditum, velut arx ciuitatis existens corporis, hepar autẽ digõnis grã. Cor nanq; formaliter & perfecte oẽs posset actiones pficere, si ei assorent instrã. Ipsa vero non potuit habere ne id in eius actu nobiliori, quę est vitam dare impediret, & iõ ab ipso fuerunt disiuncta. Gal. vero in libris de sententijs Hippo. & Platonis de accidenti. 4. ca. vlti. & de interioribus. non raro conatus est quibusdam manifestioribus phantasijs gratis veritatem primi confringere magistri (ibidem.) Archigenem deridens dignificãtem sniam protodidascali, eo q in memorię lęsione siciã. idest ventosam iussit capiti & non pectori, in quo cor continetur, apponi. Et iõ colľet. 2. qñ Gal. vituperauit Archigenem, quia curabat virtutem memorabilem cũ medicinis cordialibus, credẽdo q esset transmissa a corde, et dicebat, Si credis q uirtus memorialis sit in corde, quare non apponis uẽtosam sup id in medicando ipm.

Colli. t. cõ. 7. — Colli. t. cõ. 15. — Cap. 10. i fine. — Doc. 6. fẽ. vnica ca. 1 i medio. — Cap. 8. In medio. Colli. tr. c. 1. c. 1. post medium. — Cap. 7. in medio. — In medio lib. 3. ca. 4. ad mediũ. — Ca. 9. t. 5.

N Inquit Auer. Dico q est vna reprehensio quę est magis vituperabilis q̃ verba Archigenis. 4. uero de accidenti. Et si Arist. sufficientissimus fuerit ad quodcunq; voluit sermonem inducere, tñ nihil habuit suasibile inuenire, pp quid capite repleto quiescit ad primum sensitiuum ĩ corde firmatum, vt ipse suspicabatur, unde & medici sibi nuda experientia obuiant in curis, non cor sed caput potius in lethargijs, stuporibus & uigilijs procurantes. Hęc aũt veritas quibusdam põt sensibilioribus quarto padigmatibus declarari. Cor nanq; proportionatur pelago ventis agitato, a quo fluuij deriuantur tres magni, quorum vnus per totũ corpus diffunditur spũm deportans et sanguinem, arteria dicta aorta. Reliquus uero uegetat pulmonem, & aerem ipso attrahit inspiratione, ac inde capnosos vapores expiratione depellit. Est & fluuius alius demandatus ab ipso sursum tendens in cerebrum, ut nerui generentur ab eo ex materia continuante

O inter cordis & cerebri materiam, qñ mpellitur sursum. Is aũt fluuius in eius expansione inueniens superius obstaculum refractus vnum generat lacum, puta cerebrũ, a quo siquidem lateraliter origināntur riuuli multi, quorum vnus extat maior, vt nucha: septem vero minores, sicut paria septem neruorum. Ipsa nanq; ceu vicarius et nũtius cerebri per totum dirigitur dorsum, ex q̃ vtrinq; lateraliter plures emergunt nerui ex spondilium foraminibus egredientes. A pręfato ẽt pelago procedit apud eius dextrã cordis auriculam fluuius alius magnus, puta vena grandis magis q̃ arteria parua, hepati delata. Cuius quidem venę vna pars ascendit, altera vero descendit. Quę ex materia producitur qua cordis materia cõnectebatur hepatis materię cum ea spũabat deorsum versus latus dextrum a cordis materię eius vigore, quę modicum progressa locum ampliata, pducit hepar. v3. a quo plures vt demum fluuius maior tẽdit in deorsum riui ac riuuli, sicut vena chilis cum meseraicis et alijs. Ex quibus tandem cum alijs consurgũt testiculi. Amplius

P aliud paradigma hmõi declaratiuũ. Sit enim quis tres habens potestates puta cantandi, suendi, & domificandi: hic in oẽs tres põt, indifferenter tñ, quia cantare valet qñ mox voluerit, cum hmõi eidem sint organa insita a natura, & iõ sibi hęc operatio proprior, formalior, & perfectior. In duas vero alias non poterit nisi qñ instrã habuerit debite acquisita. Sic et in corde est ois virtus radicaliter aut formaliter, spũs & istrm vnius virtutis, puta vitalis illic fulcitur pfecte. In reliquis aũt secus est duabus. Quare oportuit cor instrã aliunde acquirere q̃ sunt cerebrum, hepar aut testes. Ex his itaq; contingit capere firmamẽtum Arist. verum, & medicorum probabilem phantasiam. vnde prima primi. Philosophi sermo qñ certificatur subtiliter est veracior, sed medicorum sermo in primis qñ attẽditur est magis manifestus. Et demum

Q qñ considerant sicut debent & certificant, inueniunt rẽ sicut vr̃ Arist. & non quemadmodum medicis. Nã tractatus suos extractos inueniunt ex propõnibus sufficiẽtibus. i. probabilibus & non veris. i. necessarijs, in qbus non assequuntur nisi quod de rebus apparet, sicut pulchre ostendunt pręfigurata.

PROPTER QVARTVM quidem, ad primum quid dicendum apparuit. Ad confirmationem Cõmẽ. dicendum Aristo. audiuisse q illa membra diuersa cum virtutibus vnitentur in membro vno principali, puta corde quod voluit, quod dixit membra vnica. s. principalia alioquin decideret in Platonis opinionem. Ad aliud dicendum, q perfectiones apparentes & secũdarię, duę vel tres existunt, realis vero & prima tm̃ vnica.

Ad aliud similiter dicẽdum, q actio facit scire formã apparentem aut existentem, procedens.n. quis vlterius & non sistens in hmõi apparentibus secũdis, verum ad primariam deueniens, actionem inuenit veram, ex cordis

Colli. c. vl. in medio. — Doc. 5. ca sing. & do ctrin. 6. fẽ. vnica. ca. 1 versus fi.

A dis virtute pdeunte. Ad aliud dicendum, q licet prin
Vt in inge nio. cipia entis naturalis in cōi sunt tria principia. 1. physi.
ipsa tandem in unum reducunt, quod est oium primum
aliorumq; cūctorum causatiuum. Sicut enim in cōi sunt
tria principia, vt materia, forma, & priuatio, & vnum
primum sicut Deus, ita in particulari extant secunda,
tria, vt cerebrum, testes, & hepar, & vnū principalius,
ceu cor illis corrñdens in cōi. Cor enim proportionatur
In me. Deo, cerebrum consequēter nobilius. 7. de inge. ca. vlti.
primæ intelligentiæ, sed hepar secūdæ, testes tertiæ, sicq;
deinceps. Similiter & trinitas diuinorum reducitur in
vnum vt essentiam vel naturam. Inducta quoq; alte
rius partis veritatem concludunt necessario, & si appa
renter inspiciens aliter quis attētet iudicare. Testibus au
tem q̄uis indiuiduum non egeat necessario, ad speciei ta
men sunt genealogiam propagandam necessarij, vt ap
paruit differentiam. 35.

B

DIFFERENTIA. XXXIX.

Te. c. 1. QVod craneum vno constituatur osse mon
stratur, qm̄ illud est unum & continuum cu
ius motus est vnus s̄m se & indiuidualis. 5.
meta. tale vero est craneū, iunctura enim ca
pitis super primam spōdilium colli mota,
totum mouetur caput. Et fulcitur. quia superius os ca
Ca. 7. i p̄n. pitis continuum est extremis spondilibus, quod vocat
craneum. historiarum. 3. Palin. Si craneum esset ex
multis ossibus constructum, cum cerebrum sit membrū
existens in vltima partium mollitie tueri sufficienter nō
posset, cum iuncturæ non sint pp defendere, sed motus
gratia factæ, pp quod vt perfectius muniatur opus fuit
ex osse vnico fore. Quod autem ex pluribus, ostendi
tur, q̄a cum cerebrum tum sui debili digōne multas colli
gat supfluitates, tum ēt qm̄ caminus totius corporis va
pores & fumos recipiens eductione egentes, nisi transpi
rent poris corrumperetur, & iō iuncturis serratilibus ca
C rētes cranei, doloribus & vniuersaliter passionibus sunt
capitis expositi q̄ multis. Amplius. cor cum cerebro
fortius sit & durius, plura & diuisa habet ossa, vt costas
ipsum ptuentia, & cerebrum itaq; amplius. Quod au
tem ex duobus componatur persuadetur, qm̄ iuxta di
uisionem contenti, vt cerebri diuidetur continens puta
craneum, cum id ordinet ad illud, sed cerebrum in duas
diuisum est ptes s̄m longum, q dura mater ostēdit sub
scindens s̄m longitudinis directum non parum, simil'r
et capilli alterutrinq; in dextram cadentes & sinistram.
Ca. 7. Quod aūt ex tribus vr̄, qm̄ ex futuris serratilibus re
Ca. 7. circa prin. linquuntur ossa diuisione, hæ aūt sunt tres. vnde. 1. & . 3.
Vt Ade. histo. virorum tres suturæ in vnum copulatę. Amplius
prima pri. & tres sunt cerebri ventres ad quos craneum vt ad finē
doc. 5 fō 1 ordinatur. Quod & quatuor, vel quinq; ostenditur,
ca. 1. i me. quia cum his suturis tribus veris medici cōius duas ad
3. hist. c. 7. in p̄n. dunt non veras, ex quarum protensione ossa relinquē
Li. 1 ca. 3. tur quatuor aut quinq;. Itaq; craneum ex diuersis diuer
post prin. simode compaginabitur ossibus.
D

IN OPPOSITVM Aristo. & Alman. ex. 6. cō
stituentes ipsi ossibus.

PROPTER PRIMVM quidem sciendum, q
corpus ex pluribus constituitur ossibus, & vniuersaliter
ptibus sexcuplicis vtilitatis causa. Aut enim pp motū,
vt cum vnum iterdum oporteat sine altero moueri, ceu
manus parua sine vlnis: vel pp resolutionē vaporosarū
superfluitatum. Factæ nanq; sunt in partibus distōnes
& spatia per quas emitti valeāt in extrinseca: seu pp in
commoda ossibus superuenientia. Si nanq; vnum foret
ipsius, corruptionem totius inde sequeretur nocumētū.
Aut pp diuersitatem i magnitudine partis & paruitatę,
nam quasdam magnas oportuit partium existere et grā
dioribus ossibus indigentes, paruas vero contra. vel pp
fortitudinem & stabilitatem, vt ossibus mādibulę opus
fuit superioris ne ipsius instabilitate mobili q̄ supra ipsa E
nobilia continentur incurrerent nocumētum, vnde mā
dibula superior quiescit aialium oi, crocodilo excepto
fluuiali. Inferior vero agitatur, vel pp motus leuitatem.
Quare facta sunt cōcaua, quædam vt leuiora existant,
in quorum concauitatibus situatur medulla nutriēs ea,
ceu adiutoriorum & coxarum ossa. Est aūt craneum
totum os rotundum, non carnosa pelle contectum. hi
storiarum. 1. Vnde theoricæ. 2. craneum est os capitis fi Ca. 7.
gura acutum ante & retro, cuius quidem rotūditas adest Ca. 3. i p̄n.
tam vt sit a susceptione longinquius incōmodorum cū
non contingat æneam sphæram tangere nisi in pūcto
aiæ procemio, quare col'ī 3. 2. Castellani faciunt turres
rotundas vt machina non possit eis nocere, tum ēt vt ca
pacior reddatur. Figura enim circularis cum vndiq; di 1. de aïa te. cō. 13.
stet vniformiter in lateribus capacissima extat. 2. cœli et Ca. 11. i fi.
mū. Acutum vero anterius extat & posterius, vt nucha T. c. 105.
cum ortu saluetur neruorum. Craneum vero transumit
a cranion quod Grææ contentiuum importat, multa
enim locantur sub eo celata. Ipsum ēt multipliciter acci F
pitur, nam sumitur proprijssime pro parte verticis con
terminabili aderē sagittali. s̄m illud primæ primi. Qua
tuor parietes capitis facti sunt craneo duriores, quia ca Doc. 5. sū. pria ca. 5.
sus & percussiones vt multum eis occurrunt, & quia ne post prin.
cesse fuit vt craneum esset rarum & meditullium. Sumit
et proprius pro quatuor parietibus ante & retro, dextra
& sinistra, q̄ sunt sex cū duobus suptemporaneis dictis
ossibus. Iuxta illud secūdi theoricæ. ca. 3. Cranei ossa di Post prin. In me.
uiduntur in sex, & s̄m illum ibidem. 6. craneo extant p
pria, vel quis ponet fortasse pro duobus parium ossa in
duo redacta, & si vere quatuor extent. Suscipitur & p
prie pro oibus ossibus cerebrum defendētibus, s̄m illud
primi primæ. Iuuamētum oium ossium cranei est q cly Doc. 5. sū. pria ca. 2.
peus extat cerebri defendens ab insurgentibus læsioni
bus eidem. vnde. 2. theoricæ. Oïa q̄ in craneo sunt ossa Ca. 3. i me dio.
25. sunt, ita ut hoc os quod cerebri basis comprehēdatur G
basilare dictum. Accipitur & quarto cōiter pro oibus
capitis ossibus; iuxta illud Alman. primi. Ossa cranei
connumerata. 23. erunt dentibus exceptis. Qua quidem Ca. 2. ante medium.
signatione hic craneum amplius denotatur: Craneum
quoq; uerius quinq; habet aderem seu serratiles futuras,
commissuras siue compulsiones, quarum tres sunt verę
eo q penetrāt directe ab extrinsecus ad intrinsecum, de
quibus vna dicta sagittalis transit per verticem capitis,
ipsum in duas separās partes. 1. Alia coronalis noia
ta transiens de tpe per superius ad tp̄s versus anterius ta
liter. ⌒ Supra ipsam nāq; firmatur corona, q̄ quidē
qn̄ fuerit sagittali coniuncta cōsurgit arcualis figura hu
iusmodi. Est & tertia lambdabilis dicta, eo q ad simi
litudinem lambdę Grææ l'ræ, aut figuræ in algorismo
septem repręsentantis ita: Λ q̄ pars ymō. i. vomer ap
pellatur historiarum. 1. gerit enim illius similitudinē ali
qualem cuius cum prædictis adiunctio talem constituit
figurationem. Sunt & aliæ duæ aderem mendosæ corti
cales. Non enim penetrant vt prædictæ ad interius dire
cte, q̄ superius iuxta semicirculum alterutrinq; pertran
seunt de lachrymali maiori ad aurem, q̄ si prioribus iū
guntur tribus, talis consurget figura vt descriptio pa
titur plani. Hæ autē aderem quinq; in craneo p̄cipue
determināt & relinquunt ossa. In quo tn̄ sunt alia q̄ plu
rima, ex alijs diuisionibus & futuris consurgentia, pp fi
nes & vtilitates nō paruas, quarum vna sumitur ex pte
ossis, & altera ex parte illius quod sub ipso contentum.
Prima quidem duplex existit, una ne si craneum lęderet
in partium altera, continuitate cōicaretur toti læsio; &
id est iuuamentum cōe oium pluralitatis partium. Alia
qm̄ in vno nō potuit interuenire osse diuersitas perfecte
in duritie & mollitie, raritate & spissitudine, subtilitate,
& grossitie, has enim uarietates diuersæ exquisierunt ce

H

rebri

rebri dispones, vt ne grauaretur grossitie & duritie, ac fumi expellerentur raritate & subtilitate. Secunda quidē per serratiles perficitur iuncturas, & id multipliciter, aut vt vapores & fumi per aderem resoluātur a cerebro, vel vt dura mater in aderem craneo alligetur ne cerebrū grauet, & proprie hora intumescentiæ illius, vt vocis maioris & furoris, aut vt villi neruorum & nerui egrediantur a cerebro & vasa subintrent vitæ & alimenti. Quot aūt sint cranei & demum capitis figuræ & quales, dr̄ia docebit. 79. Est aūt os corpus durum, album, substētamētum corporis & erectio, ex semine impuriori a calido ge-

Ca. 4. 9. 8. neratum assatiuo. de ge. aialium. 2. Penes cuius siquidē formam reliquum omne figuratur corpus. vnde. 1. anatomiæ. quale quid tabernaculis vocata sunt ligna recta, & domibus parietes, tale in aialibus ossium substantia. Et nosce ꝙ sermo præmissus verificatur vt ad multum, & in corporibus naturalibus magis.

K PROPTER SECVNDVM vero sciendum, ꝙ in hac dr̄ia auctores apparenter saltem videnī non modicum variari, & primitus quidem in ossibus cranei, ac

Cap. 7. Li. 1. c. 2. deinceps in suturis. Propter huius primum sciēdum,

C. 2. 3. ipa. ꝙ caput componitur non ex quatuor partibus, sed ex

Tria p. do. sex. 3. de historijs. vnde Alman. Sex ossa sunt propria

5. sū. 1. c. 3. 3. tech. c. 3 cranei. & colliget. 1. cuius anatoma illa fere extat aialiū.

Li. 1. ca. 2. A. vero. caput quinꝗ habet ossa, sed Haly. oia quæ in craneo sunt ossa. 15. sunt. Adhuc Almansor, oia cranei ossa qñ fuerint connumerata erunt dētibus exceptis. 23.

Propter ſm huius sciendum, ꝙ q̄dam habent craneū vnius ossis sicut canis, hoc aūt compositum vt homo, & hmōi. Mulierum vero caput suturam habet vnam quidem in circuitu, virorum vero tres in vnum copulatas vt in pluribus. Iam aūt visum est caput viri nullam

Cap. 7. habens suturam. historiarum. 3. vnde. A. ibidem. In ca-

1. aialiū ad medium, pite hoīs sunt plures suturæ, & iam vidit Aristo. hoīem nō habentem suturam in capite, & sæpe accidit hoc mu-

L lieribus. Cōiter vero medici (vt inductum. 5.) distinguūt vt ad multū apparet suturas, tres quidem veras & duas mēdosas, quorum quidem veritas. 3. dicendorū ondeī.

PROPTER TERTIVM primitus enumerētur cranei ossa cōiter accepti, & deinceps hinc duplex p̄tacta sopiatur discolia & discordia. Propter huius primum sciendum ꝙ frontis coronale primum est capitis os, demum os laude sibi corrñdens ex opposito, postea duo plana ossa fere, dextra & sinistra ſm Almansorem & A. quæ ſm Halyabbatem vtrinꝗ extant duplicia, nam vtraꝗ eorum subtilior pars lateraliter circa aderē sagittalem quadrangulatæ figuræ existens, duo verticis appellantur ossa. Quæ aūt eorum pars inferior dura circa aures sita, vbi aderem permanet tenuis super, temporanea dicuntur ossa figuram triangularem repræsentantia, quorum vtrunꝗ in tres separatur partes: quarū vna quidem solida lapidi similis, lapidea ob id dicta, in qua situm est foramen auditus, vt incommodorum tollatur

M occursus. Alia vero est os augmentatum in acutum ex illa ortum, capiti assimilata mamillæ, prohibens mādibulam inferiorem egredi inde extra. Tertia vero pars tēpus dr̄, q̄ vtrinꝗ eleuata ossibus coniungitur temporū, cuius soliditas non est tāta vt duarum partium primarum. Et hæc quidem subdiuisio magis differt officio ꝙ

Tria p. do. 5. sū. 1. ca. 87. aderem sit discreta & essentia, sicut os anchæ ſm. A. est quadruplex. Apud uero Halyabbatem triplex, cum tamen vnum sit & continuum. Videntur enim sex hæc ossa partes extremæ duorum secūdariorum ossium maiorū inferiores vtrinꝗ ſm eundem. Deinde ſm fere vniuersos est os dictum basilare, aut algecedi, seu cauilla sustinens & deportans oia cerebri ossa, & iō basis ipsius nuncupatum. Ipsumꝗ vr̄ similiter continuari cum osse

2. theo. c. 3 in medio, laude superius. vnde Halyab. Et ossis quod continuaī ossi puppis capitis in loco qui dr̄ basis capitis durū crea

N tum fuit, vt melius sustineat & deferat, & ne sub quibus superius sitū est computrescat. Sunt & quatuor inæqualia ossa paris dicta, duo quidem in dextra & totidem in sinistra ſm longitudinem tpis ex trāsuerso situata. Quorum vtilitas existit neruos occultare, prolongare, & ꝓtegere, prodeuntes inde extra ex quinto pari neruorum cerebri. vnde ſm. A. nouem huius sunt tm̄ ossa. Apud vero Halyabbatem. 15. extant, & deinceps oēs coincidentes ponunt. 54. ossa mandibulæ superioris q̄ ab aderem relinquuntur notis, puta oculorum sex, genarū siue maxillarum duo, nasi duo, foraminum eius sub prioribus entes duo, quatuor enim in naso sunt reperta, duo ī quibus dentes situantur vtrinꝗ. Sed nunquid vnum adest aliud nasum per medium partiens, aut ad quatuor reducitur priora, cum ex illis consurgat vt diaçoma ex syphac & panniculo sub costali. vnde annectitur basillo, aut vnus extat per se pueritate intactus fere. Inferior autē

O mandibula duo continet ossa, q̄ forti sub mento nectuntur iūctura, vt vnum os tm̄ appareat, qñ fuerit tpe indurata. Deinceps aūt in vtraꝗ mandibula, vt multum & antiquitus maxime, dentes continentur. 32. nunc autem inueniuntur. 28. non raro. dr̄ia. 9. Nam in extremitatibus mādibularum quatuor sunt dētes molares magni, qui non parum oriuntur in medio tpis augmenti, & vt post seminis eductionem & ante cōsistentiam circa. 30. annos, et iō dentes ſm. A. dr̄r sensus siue intellectus. vñ 2. de historijs. Nascuntur vltimi hoibus gunfei. i. dentes sensus, circa. 20. annos & viris & mulieribus. Etiā quibusdam mulieribus. 18. annorum existentibus nati sunt gunfei, & viris similiter. quod accidit quibuscūꝗ in ætate non orti fuerint canini. Vidiꝗ ego militem fortem & carnosum dicentem ꝙ in termino. 43. anni natus ei fuit vnus istorum dentium, & in. 44. alius, & in. 45. in quo erat tunc tertius, sicut alium vel alios qui amittentes oēs ante. 60. annum dentes regenerati sūt denuo, prioribus, tñ minores & imbecilliores. vnde Com. 4. quadripartiti: Bene teneo ꝙ dentes vice alia renascantur transeuntibus ætatem Saturni, de qua uisum dr̄ia. 26. Cuius oppositum æstimatur. 9. theoricæ ita. Nonnullos audiui qui dicerent senes se vidisse quibus cum cecidissent dentes redierunt, & eorum alij producti sunt loco, nec ego verū id credo. Quæ etenim productioni dentium parata est materia, in senum corporibus non hr̄. Dicendum ꝙ veritas extat, ꝙ aliqñ renati sunt vt tactum, non tamen prioribus æquales & merito. Hn̄t enim quasdam ꝓprietates p̄ter alia ossa, vt sensum & reliquas narrandas differentia. 43. etsi Goar senserit oia sentire ossa. Itaꝗ ſm Alman. qui duo vr̄ omittere minora paris ossa cranei, seu capitis, in vniuerso sunt tantum. 55. ſm. A. vero ea colligentem. 57. Apud Halyabbatem aūt subdiuidentē q̄ temporanea, & sex inde constituentem. 63. dentibus semper. 32. suppositis existere. Sed mulier pp diuisionē ossis coronalis habet vnum plus. Numerū vero harū, sufficientiam & probationem ostendit ipsorum actus & finis. Propter secundum huius sciendum primitus ꝙ Arist. Almansor, Halyab. & Auer. qñ dicunt sex capitis ossa, craneum accipiunt proprius pro ossibus fron tis, laudæ, verticis & tpis, & maxime ſm Halyabbatē, aut fortassis duo istorum sex, sunt ossa paris in vnū collecta. Ad aliud dicendum, ꝙ. A. ad illa quinꝗ ossa reducit demum alia, quod apparet cum subdat deinceps paris quatuor ossa, craneum enim accipiens proprie in eius constitutionem interserit os basillare. Ad aliud similiter dicendum, ꝙ Halyabbas craneum accepit ꝓprie, quod innuit concludens. Oia igitur q̄ in craneo ꝓpria sunt ossa. 15. sunt, quorum sex craneo propria sunt.

Ad aliud dicendum, ꝙ Almansor vt apparuit craneum cōiter accepit, vt iam cōtulit distiō. Ad aliud vero secundum dicendum, ꝙ quidam exponūt ꝙ mulier vt

Tria p. d. 5. sū. 1. c. Cap. 4.

Cap. 17. postmodum

A vt multum habet vnam tm̃ futuram & in circuitu, quia ꝓp frigiditatem & humiditatem eius humores reddunt frigidi, viscosi vt sint informatiuæ inobedientes virtuti taliter, vt non solum opus sit vnam habere in circuitu, immo q̃nq; ois deperdatur in circuitu apparenter futura, iuxta illud. A. Sæpe accidit mulieribus caput earum non habere futuram, cũ multotiẽs visum sit caput absq; futura. Quasi velit dicere ꝙ sæpius contingit futurarum diminutio, & obductio in mulieribus q̃ in viris. Nam sagittalis in ipsis terminatur in coronalem, i mulieribus vero penetrat vsq; in nasum. Ipsum ẽt diuidens in duo, & iõ exponendum vnum in circuitu per verticem capitis transeuntem ab acuto trianguli laudæ vsq; in nasum cum duabus reliquis in viro repertis. Quod & series satis intonat Arist. talis. Huius craneum mulierum habet futuras sup. tres sicut virorum, & de illis vnam in circuitu, nam ꝓp earum multas superfluitates expurgandas,
B natura in ipsius futuras adauxit. Ad aliud dicendũ, ꝙ Arist. loquitur de futuris certis, q̃ tm̃ sunt tres positæ, & non fallacibus. Aut perfectius dicendum, ꝙ non dicit simpliciter tres, sed subdit in adinuicem copulatas & coniunctas. Coniungũtur enim & tangunt se (vt descriptum) veræ, non aũt corticales mendosæ. Quod autẽ vidit Ari. caput sine futura sicut ego q̃nq;, non est cõtra medicorum relatum ad quod naturalius craneum, quẽadmodum caput mulieris cõspexi futuras septem hñs. Nam interius ab acuto laudæ descendebat aderẽ in deorsum q̃ altera ẽm latum diuidebat ita.

AD PROPTER QVARTVM vero ad primum dicendum, ꝙ licet ossa cranei non sint penitus vnum ẽm essentiam vt magnes, sunt tñ vnum connexione ac inclauatiõe serratili, aut lata, seu longa, vel alia, quod motum sufficit vnum causare. Nam vnum aliud multipliciter redditur, aut colligatiõe, vt onus vinculo & ligna
C visco, & linea ẽt reflexa vna dicitur et continua, & ptiũ singulæ, vt tibia & brachium, quarum magis vnũ sunt
Tex.c.1. continua q̃ natura, his q̃ in arte. meta. 5. Ad fulcimentum expõne dicendum continuum. i. applicatum (ẽm aliam translationem) vel ꝙ idem accepit cõtinuum improprie pro contiguo, nam omne continuum contigua
Capi.3. in medio. tur, sed nõ contra. topicorum. 4. Ista tñ contiguitas vel applicatio non ad partes inter se refertur cranei, verum ad colli spondiles quibus supponitur craneum. Ad aliud dicẽdum per interemptionem prioris. Licet enim craneum sit ex multis ossibus constructum, sunt tñ connexa iunctura adinuicem firma sic vt eorum pluralitate non sequatur cerebri læsio, sed potius iuuamenta per futuras præostensa. Ad aliud vero concedendum. Ad aliud cum expõne dicendum. Quod licet cor sit cerebro nobilius, est tñ solidius & fortius intra concauitatem latiorẽ locatum. Adhuc cum cor sit calidissimũ
D eget euentatione, sed euentari non posset nisi per motũ, motus aũt non constat nisi ꝑ musculos, & maxime vbi aliquis actus fuerit voluntati admissus. Euentatio autẽ huius ossium oĩmoda impediretur circunstantia, ꝓp q̃d oportuit inter costas cor munientes superius & inferius, & in medio musculos concurrere cũ eisdem. Ad aliud dicendum. Quod licet diuisio cerebri per lõgum sit manifestior, nihilominus tñ sunt diuisiones aliæ ꝑ reliquas futuras denotatæ, etsi non appareant adeo, quod ostendit ventriculorum separatio ẽm latum intercidẽs, & nõ longum. Ad aliud dicendum. Quod tres sunt vt dictum est adinuicem copulatæ, non aũt inde tolluntur reliquæ duæ, aũt ventres cerebri non comparantur futuris cum quinq; sint illæ & interdum (vt inductum est) plures, ventres vero tres tm̃. Ad aliud dicendum. Quod vt lineæ secant se aut non secant, proueniunt plura vel pauciora intermedia. Si enim se crucialiter secant, q̃tuor producuntur interualla. Si vero ẽm iuxta positionẽ ex quinque quatuor producuntur interclusa. Capitis autẽ E lineatio vtroque fit modo, ita vt ab his quinque sex interueniant interstitia.

DIFFERENTIA. XL.

Vod caput nõ sit ꝓp cerebrum, sed ꝓp oculos creatum ostenditur ex. 8. de iuuamentis et principio certo canonis tertij. Amplius Cap.1. Post prin. si cerebrum esset ꝓp oculos, vnum nõ separaretur ab alio, alioquin quod ante finem esset ociosum. Nũc aũt (vt scribitur in prædictis) cerebrũ in quibusdam aialibus reperitur in pectore, oculi vero in locorum emineñtiori vt super q̃dam ipsorum cornua. Dicunt & quidam apẽ croceam oculos habere in posteriori parte corporis post succinctorium. Rursus. cum oculus sit ceu quidam ex lõginquo speculator, habet in excelso situari, velut custodes nauium & vinearum ac exercituum exploratores. Hoc aũt non erit in cerebro cum q̃dam hoc habeãt circa medium sui ac infra. 4. hi- F storiarum Arist. &. A. Palin. q̃n ante finem debet in principalius & dignius ordinari, cum sit amplius intentum reliquo, sed oculus principalior pars et nobilior est Ca.1. ante medium. cerebro cum sit animantior eo, vegetatiua enim sensitiua in cõi & visiua participat aïa a qua ois consurgit nobilitas. Vnde in ęditione physionomię scripsit oculos velut flores aiæ fore ac cordis nuntios fideles, cerebrum aũt solum vegetatiua. Tactus enim nullum reddit sensum, de partibus. 2. vnde. 4. de accidenti ca. 8. Cerebrũ Cap.3. 16. In pn. 4. & pri. aialiũ. est insensiuum organum, a natura itaq; ꝓp oculos factũ Ca.9. circa est caput, & non cerebri causa. pn. &. 1. de ge. anima

CVIVS OPPOSITVM colligitur ex pluribus Ca.4. & fi. aialium libris. Adhuc id est factum ꝓp illud cuius q̃titatem figuram & tegmen repñtat. Ita vero caput, vt ap- Doc. 5. fũ. pria ca. 1. in pn. paret, se habet ad cerebrum nõ ad oculos. Cerebrum. n. cum esset molle, de facili passiuum, eguit tegmine defensiuo. Hoc autẽ fuit craneum cũ partibus illi suppositis. vnde prima primi. Oium ossium cranei iuuamentum G est ꝙ sunt clypeus cerebri, ipsum cooperientia & ab omnibus malis defendentia. Eti. Oculi. (vt tactum) in supremo corporis habent situari. Hoc autẽ est cerebrum. vnde. 3. theoricæ cap. 11. Cerebrum cæteris est membris excellentius. Ipsum autẽ capiti subijcitur, cætera nanq; Circa fine. sunt ei membra subiecta. tymei. 2. Itaq; caput factum est ꝓp cerebrum, id autem ꝓp oculos & alios sensus & proprie visum. colliget. 2. Cap.11. in prin.

PROPTER PRIMVM quidem sciendum ꝙ caput iuxta Tymęum est præter cæterum corpus honoratius optimati quadam eminentia cui reliqua membra H dñanti parent atq; obsequuntur, iure meritoq; subiecta. At Cassius fœlix: Caput est arx summa corporis & honorabile ac necessarijssimum sensuum domicilium. Caput dicitur aũt simpliciter a capio, eo ꝙ ipso mediante aliquo velut orificio capitur alimentum, vel a cephalis Græce caput, inde cephalæon siue capitulum, eo ꝙ caput sub se vigore ac ẽt actu plurima cõtineat, in summa. Quod in quibusdam erectum sursum directe, vt sursum in eis sit simpliciter seu in vniuerso superius ceu hoibus. In quibusdam vero his reperitur oppositum sicut i plãtis & ostracodermis. vnde de partibus. 4. Ostracoderma sicut plantæ caput deorsum hñt, quia desubtus acci- Cap.6. piunt alimentum velut plantæ radicibus, vt quod sursum simpliciter habeant deorsum & cõtra. plurima vero istorum hñt medium quorum aliqua alteri magis appropinquant extremorum, vt aues homini, ac sonipes, cum caput non habeãt ceu alia deflexum bruta, nec indirectum vt homo. Quædam vero plantis & ostreis appropinquãt peramplius ceu repentia, post q̃ pedes plures hñtia, & demum bruta quasi medium obseruantia extremorum. Et quia hñt aialia caput plurima in extremitate corporis situm & determinatum circa simplici-

ter

I ter sursum, aut ſm quid in eis, iõ põt vtcunq; caput audiri, quod in tali extremo corpis determinatione situat.

Quid autẽ sit cerebrum, dña oñdit. 24. Hæc quoq; præpositio, pp, cãlitatem importat. Cãę aũt sunt q̃tuor, materialis, formalis, efficiens, & finalis. phy. 2. quibus Gal. instrũlem associat, iuuamẽtorum. 7. & de acci. 3. ad efficientem tñ reducendam. Ad hanc siquidẽ Prępõnẽ, pp, ois põt cã reddi, vt pp quid oculus talis, assignans materiam, dicit pp cerebrum. Ex illo enim eius suscipit materia, cum ipsius sit ortum in techni, reddẽs vero formam dicet rõnem talem, dãs vero agens virtutem q̃ dã repñtabit cum instrũrorum tali, sed assignãs finem in eius reducet actionem magis, qui siquidem finis expetitur in quæsito, cum intentionaliter sit causa causarum, operatiue tñ ſm Boetium ipsarum effectus. Et is quidẽ triplex ponitur, de generatione aialiũ. 2. et colſet. 6. Vnus nãq; dicitur finis, cuius gr̃a, qui est ad quem tẽdit & ordinat.

T. c. 28. & 29. C. ſ. 3. Cap. 1. Colſi li. 21 tt. cõ. 61. trac de cerebro. Ca. 4. post medium. Ca. 1. ipn.

K Alter vero finis dictus absolute, vt cor in membrorum generatione. Sunt et aliȷ̃ duo fines huius cã. Alter quorũ finis dicitur perfectionis entis inseparabilis, ceu forma finis dicitur materiæ: nam factiuum & generatiuum nõ sic tm̃, sed quod tale ad factum ordinatur & generatum vt post cor totum consequitur aial finitum & perfectũ. Reliquus quidem est finis vtilis, & quo vtitur quis finitis & completis quo existente, sunt quę per ipsum, & hic finis causarum appellatur, vt organicarum partium finis vsus, ſm hos ẽt serra finis dicitur vasorum per ea factorum. Secundo vero de aĩa dicitur finis duplex, vt cuius, & quo, qui spẽm repñtat & indiuiduum.

T. c. 35.

PROPTER SECVNDVM quidem sciendum, q; aliqui indiscrete pronuntiauerunt caput factum esse pp cerebrum quantum ad substantiam, quantitatem & figuram, quo vero ad situm, pp oculos. Quorum nimirum defectus est apparens cũ posterius absoluant a priori. Situs enim super priora fundatus genera nequaq; poterit diuidi contra illa. Rursus. neq; (vt apparebit) discordes conciliant, & iõ aliqui dixerunt q; in aialibus perfectis caput factum est pp cerebrum, in quibusdam vero imperfectorum pp oculos, cum hi in talibus inueniantur absq; capite et cerebro, quorum annullatio mõstrabitur consequenter, cum oculi nequeant a p̃dictis separari oino, sed potius accidat contra. Aliȷ̃ vero sicut Gal. & A. dixerunt q; non oportet dicere q; caput fuerit pp cerebrum, quia istrm̃ quod sensus & motus extat principium idest in oibus aialibus, q̃uis inueniatur in locis diuersis in quibusdam aialibus, quia aliquibus in pectore, & iõ nõ oportet dicere q; caput fuerit pp cerebrũ: neq; pp orificium, qm̃ os inuenitur in aialibus carentibus capite, in pectore: neq; aures, & nares & alia instr̃a, cum inueniantur in aialibus capite carentibus in pectore, quare oportet dicere q; caput fuerit pp membra quæ non inueniuntur in pectore aialium carentium capite.

L

M Inueniuntur enim oculi in aialibus carẽtibus capite positi super additamenta similia cornibus longis, & huius subditur motiuum prætactum. Indigent enim oculi vt sint in alto, quia ipsorum actio est aspicere & conseruare, sunt nanq; in excelso siti velut uiarum exploratores, & nauium speculatores. Ex tali nanq; situ in remotiora conspiciunt & si locentur ita hmõi, nõ tñ patiuntur ab occurrentibus, cum sint durę substantiæ, ceu qui molles paterentur, & iõ Aui. non est necessarium omni animali creare caput absolute, sed aiali oculum lenem habẽti, cuius is cautela indiget multa, & loci affirmatione. Nã pluribus aialibus capite priuatis duo creata sunt additamẽta a corpore sublimata, super quę oculi eorũ decenter constituti fuerunt. Quod aũt horum sermo non simpliciter acceptandus, ostendetur deinceps monstrando q; oculi situãtur circa caput semper & cerebrum, vel quod loco eius & non supra cornua protensa, verum magis infra, & q; oia capita hñt aĩalia.

In 20. tert. cap. 1.

N PROPTER TERTIVM quidem sciendum primitus, q; cętera capite participant aialia & si nõ oculis, sicut monstratur historiarum. 4. discurrẽdo per oia, de quibus vr̃ dubium existere, qualia sunt exanguia etiam quadruplicia vt ostracoderma. i. duri coriȷ̃ ceu cochleę, spolete, vertices, & hmõi. malacostraca, idest mollis testæ. Eorum enim principium fuit a molli testa, nunc indurata, ut cancri qui vropygio. i. caudali carent soli grãci dicti carides. Hoc est gãbari, carabi. i. locustæ maris. malacia. i. mollia ceu polypi, sepiæ, ac entoma. i. diuisa sicut vespæ, apes, & talia, & extra aquas plura degentia. De ostracodermis vero Ari. inquit. Immanifestum est omne præter caput, & accidit dictum caput & os eritium deorsum habere. &. 4. de partibus. Hñt caput oia. Partes aũt corporis quæ secus alimenti susceptionẽ aliæ innoiatę. De visu aũt & auditu eorum firmum quid nihil neq; valde manifestum. Carchinum aũt. i. araneam marinam mediam ostracodermorum & malacostracorum ponit cornua habere duo substãtialia ruffa, & oculos sub his longos rectos, non autem desuper cornua vt Gal. cũ Alex. Malacostraca quoq; ait caput & sub oculis os habere. Similiter & malachiȷ̃s inter mediũ ventris & pedum inesse caput, & natare lateraliter aduocatum caput pedes extendentia, quia sic natãtibus accidit p̃uidere quod in anterius, superius enim sunt oculi, os autẽ posterius, adhuc super os oculi magni duo. Entomorũ hñt oculos quidem oia, aliud aũt sensitiuũ nullum manifestum preter in quibusdam linguã. Hoc ẽt illic Alex. testatur Arist. breuiator. Quod & firmat rõ. quia illud habet caput, quod capit & recipit alimentum, cum inde caput originem traxerit, sed omne aial id habet, cũ hinc constat vita. igitur omne capite participat, ita q; & plãtæ. Aut quia homo habet caput directum superius, & arbor inferius, pnũtiauit Plato hoiem arborem trãsuersam. Oculi ẽt illos hñtibus debent circa hmõi caput & orificia locari, vt alimentum percipiatur inducentibus, & discernant.

Ca. 7. ſ. 6o. Ca. 6. ſ. 8 & cap. 9. Histor. 4. 4. & ver. &. 4. histor. 1 aũ medũ.

O

P Quod aũt caput sit pp cerebrum. 4. de partibus scribitur ita. In sanguinẽ hñtibus caput est maxime cerebri gr̃a, quia in hñtibus sanguinem, hæc pars in opposito locatur cordis, vt caliditatem ipsius refrigeret, ac contemperet. Calida enim natura inualescẽs facit incrementum a medio ſm propriam lationem, nam ad multam caliditatem frigiditas opponitur et humiditas. Oportuit ẽt cerebrum de se locari superius ut esset tutum pp eius debiles qualitates & superexcedentes, ac ipsius fragilem passionem celeriter obuiantes. vnde primo secunda. Locus cerebri proprius si altus non esset, ex tali modo proueniret res quam tolerare non posset, nec eius uirtus cum ipso remaneret. Ipsum quoq; apud medicos non parum ordinatur ad cordis euẽtationem. Propter enim motum pectoris & diaphragmatis præcipue modo pulmo id flabellans, quod ostendit subita suffocatio apoplecticorum & similiũ, cum sp̃us a cerebro ad lacertos pectoris nequeat prouenire. Itaque dicere cerebrum pp oculos creatum præcipue iuxta Arist. & Auer. fine tangunt iuuamentum amplius necessario. In hoibus autem est ẽt diuinitatis manifestatiuum peramplius.

Ca. 9. circa prin. Ca. 19. secũdę sum. doct. ſcdę 1 fine.

Q Qđ aũt tertio caput & cerebrum sint oculorum subiecta, sentitur de partibus. 2. Auditus quidem & visus maxime in capite & horum visus oibus, quia pisces, & hmõi audiunt & odorant, nullum tñ sensitiuum inuenitur in capite manifeste, sed visus oibus habentibus rõnabiliter est circa cerebrũ. Quod probatur, quia oculus est de natura aquæ, de sensu & sensato. &. 5. de gene. aialium. cerebrum aũt est hmõi cum sit frigidum & humidum.

Cap. 10. aũ medũ. Circa prin. ca. 1. lect.

Adhuc. oculus debet esse diaphanus sufficiẽter vt recipiat colorum sp̃es, & cõseruet, tales quidem aqua reddit cæteris magis elemẽtis, sed cerebrum est huiusmodi.

Amplius

A Amplius si oculi non reperiuntur absque capite & cerebro. Hoc autem sine illis, ea nõ propter oculos erunt, sed potius contra. Vt autem inductum omnia habent animalia circa caput et cerebrum oculos, quia non sunt in cornibus protensi, vt dicit Gal. cum. A. sub eis. Quæ quidem plus videntur in caridis, & carabis, & carthamis protendi, et tamen vt certificatur anatomia exquisita situantur in capite habentium caput ac etiam cerebrum. Et nosce q̃ sunt sine oculis quædam de genere anguium serpentes cæci, vocata hyrudines, lumbrici terrestres & huiusmodi, saltem capite participantia quo sanguinem & alimentum attrahunt necessarium, talpa vero habet sub pelle. Qđ'autẽ aliqui dicunt etiã philosophantes cum idiotis q̃ Cynises seu tauanos dictos & talia sub alis oculos habere, quia inde ablatis quibusdã additamentis videntur excæcari, eo q̃ inordinate volãdo discurrunt, ridiculum. Nõ enim id euenit propter B oculos ibidem habere, cum natura hos non habeat ex præostensis in occultis situare, sed potius quia corrumpitur harmonia quædam & proportio eorum qua eutabatur ipsorum calidum, dictum enim differentia. 811 q̃ animalia tripliciter euentantur, propter quod confidentius inferẽdum caput factum esse propter cerebrum amplius q̃ propter oculos, neque alibi eos q̃ in capite, vel cerebro situari. Aliquis tamen uolens Gal. & A. vtilibus condescendere, inquit eos per caput intelligere, vt apparuit extremitatem quandam corporis superius situatam & figuratam vt cerebri sit receptiua, quoniam quæ non ita habent, neque caput aut cerebrum videren tur habere, sed huiusmodi magis aliquid loco. vnde. 4. de partibus. Caput habẽt animalia omnia sanguinem habentia. Exanguium autem quibusdam indeterminata hæc est pars ueluti cãcris. Potest etiam dici quod oculorum primo modo finis dicti est cerebrum. tertio vero contra.

Ca. 8. circa prin.

C PROPTER QVARTVM quid Gal. & Aui. sit dicendum apparuit. Ad aliud dicendum, q̃ vt monstratum, oculi non separantur a capite & cerebro, nisi huius quæras determinata situ & figura omni, neq̃ est verum q̃ oculi non reperiantur circa pectus, vt inductum de malachijs, & tamen vident suo modo quæ a longe, cum lateraliter dictum est illas inniatare vt conspiciant quæ in antea, & ideo quæ caput habent desubtus omnino ut ostracoderma taliter, capite carent. Ad aliud vt apparuit dicendum, q̃ cum eo q̃ fuerint circa medium ipsorum oculi poterunt propter figurationem in latus aut taliter susceptam ita disponi, vt valeant quę anterius conspicere, & prouidere distantiar neque etiam in oculis solum expetitur celsitudo, verum etiam salus, ac lateralis aspectus. Ita enim pluribus super bregmate D locarentur, sed non forent ibidem saluati, propterea declinantes vtcunque latuerunt sub cerebro & capite infossati. Ad aliud dicendum, q̃ verum esset si corpus id ex se haberet, quod non est, sed aliquando recipit vt a corde cerebro medio, sed tamen cerebri inest virtute, vt motui caliditas, & ebrietas vino, quia alia calefacit a se ac torpificat. Propter enim multam frigiditatem & humiditatem, cuius ostensum est iuuamentum, quam oportuit habere cerebrum & substantiam mollem quasi fluidam non potuit sensum actu inducere ac præstare. Quod autem oculis affectus animæ, & cordis ostendatur actio, euenit, quia vt speculum sunt animatum apparentes. Cor autem & cerebrum latentia tanquam a quibus signa non possunt substantialiter suscipi inhærentia, & ideo actus obseruant & accidentia illorũ physionomi. Cerebrum etiam locus est mentis tãquam virtutis diuinioris, non autem oculus.

DIFFERENTIA. XLI. E

Quod nerui oriantur a cerebro monstratur omium fere medicorum auctoritate. Rursus. 5. de aia. Auicennæ. Ne principium, puta, cor grauetur creati sunt nerui in cerebro, & venæ in hepate. Itidem. illud sumit ortum ab aliquo, quo destructo, destruitur & ipsum. Sed destructo cerebro, destruitur neruus in sui operatiõe sensus & motus. Cuius quidem signum, quia si ligetur, aut abscindat via cerebri ad membra, destruitur ois eorum actus, qui pstabatur per neruos. de motibus liquidis. et similiter eo saluato, vigorantur. Adhuc. illud vr̃ nasci ab illo, a quo deriuatur immediate ipsumq̃ non pertransit. de partibus. 3. Sic aũt vñr per anatomiam nerui ad cerebrum se habere. Amplius nerui sui albedine et mollitie flexibili, & proprie in eorum exitu a cerebro, assimilãtur ei maxime. Ortum. n. attestatur principio, ac cõtra. in techni. vñ Seneca. 3. naturalium qõnum. Nulla res est, quæ non eius quo nascitur notam reddat. Neruos aũt (vt tactum) videmus in eorum exordio simillimos cerebro & non cordi. Eti. Neruorum principiũ oportet esse electiui motus exordium potentis in opposita, quod cordi inesse nõ põt, cum motus ipsius sit amplius naturalis adhærens ordini vni & viæ. Itaq̃ nerui orientur a cerebro, & non a corde.

Ca. 8. ante medium.

Cap. 1. in me.

Coll. c. 4. & 5.

E

Li. 1. t. cõ. 37. in fi.

CVIVS OPPOSITVM tenet Arist. aialiũ libris cum. A. & Auer. Eti. de iuuamẽtis. Neruus qui est vnũ de tribus q̃ appropriantur venæ concauę, neruus est fortis, & oritur ex auricula cordis dextra. Rursus ibidẽ. In hepate, & corde fuerunt nerui, quia quodlibet eorum est principiũ alicuius virtutis. Hepar. n. appetitiuæ, cor vero irascibilis, licet in corde non sic diuidantur sicut in hepate, splene & renibus. Quod aũt añ id dixerat parũ, nerui non oino inueniunt diuisi in corpe cordis, audiendum est non q̃ nullo modo inueniatur in eo, sed q̃ perpauci comparatione ad q̃dam membrorum. vñ oino, id est, vl'r non inueniunt nerui & cętera. Non. n. pticula negatiua non cadit sup signum vl'e, & iõ ipm nõ pimit vsquequaq̃. Cum igit nerui orianẽ in corde, quod aliorum est principium, ijdem originẽ contrahent sicut aliorum oia. Palin. Cor amplius pportionaẽ neruis q̃ cerebrum, cum vtrunq̃ sit substãtia q̃dam indurata sicut & motiuum alterutrum, secus aũt se hñt (vt & iã oñsum) ad cerebrũ. Igiẽ nerui oriunẽ a corde, & nõ a cerebro.

Hist. 3. c. 5. Li 7. c. 1. Cap vl. iuxta fin & nota q̃ Ga. cui tenetur eft negatiuus.

G

PROPTER PRIMVM quidem sciendum quid sit cerebrum oñsum est dĩa. 34. Est aũt cor sm Zoar mẽbrum principale, cuius virtutes sunt potentes in corpore, ac effectus maximi. Ipsum nanq̃ contextum est ex carne dura, virtutum organum, in corporis medio, & velut fornax situm, duobus ventriculis, pariete, ac quatuor ostijs intercisum, cuius domicilium ipsius existit capsula proprium. Est enim in microcosmo tanquam sol, aut primus in megacosmo. Nomen siquidem neruí iuxta secundum interiorum & Haly. tripliciter accipitur. Vno quidem pro substantia subalbida ad flectẽdum habili, & ad separandum dura, quæ organum sensus secundum medicos existit & motus. Cuius ortus apud eos ad cerebrum est, vel nucham, de quo præsens hæsitatio est. Alteroque pro substãtia priori magis indurata, subalbida, etiam insensibili, ex ossibus nata, ipsa inadinuicem coniungens ac continens, similiterq̃ musculum cum reliquo corpore, & ideo dicitur ligamẽtum. Tertio vero est chorda nascens ex musculo secundum eius alterum maxime extremum ex neruo & ligamento composita. Oriri quoq̃ vt aliquid dupliciter nũc dicitur ab alio, sm q̃ ab, vel a, seu ex, potest importare causam efficiẽtem, aut materiam, primitus quidem ex corpore cœlesti dicũtur aliqua produci. Secundo aũt ex menstruo membra.

Theist. 1. tra. 1. c. 8 in prin.

H Ca. 1. in fi. 3 teh. cõ. 131. i poe.

I PROPTER SECVNDVM vero sciendum, ꝙ
Plato & Galenus imitans ipsum, nō raro senserunt ner
uos oriri ex cerebro nō solum fm̄ virtutem, sicut plures
peripateticorum, imo ēt radicaliter fm̄ materiā. Posue
runt.n. aiam fore substantiarum aggregationem ꝑ tria
Do.5.cap. singu. 3.tech, cō. 28.in fi. mēbra æqualiter distributam, dr̄ia apparent.48. Fue
runt & quidam posteriorum conantes sub distōne mul
tas adinuenire vias, quibus possent Arist. & Gal. cōcor
dare. Quod & prima primi conatur. A. & Haly. quasi
ꝓferens sniam Gal. ei q̄ Ari. in medicina, volens sniam
Aris. medicos ducere in errorē ignaros sup. distinguere.
Iτidem. Alij dixerunt ꝙ nerui pn̄t dupliciter conside
rari, aut q̄ntum ad ipsorum diaphaneitatem, & ita oriū
tur a cerebro, quia vtrūq; tale, vel quo ad eorum substā
tiam, & sic a corde. Sed id saltem q̄ntum ad primum sta
re nō pōt, cum nerui vbi facti diaphani sunt glutinosi,
frigidi et sicci si sufficiēter distent a cerebro, quod ostēdit
K immobilitas & insensibilitas eiusdem differentia.47.
Dixerunt & alij neruos posse considerari quantum
ad sensum & motum perfectos, & ita nasci a cerebro, cū
sit dator, & instr̄m istorum perfecte: aut imperfectos, &
sic a corde. Ipsorum.n. principium est imperfectum &
confusum. Id ēt nō vȝ vt videbitur, cum sensus ꝑfectior
& acutior sit in corde, q̄ in neruis. Quod indicant eius
intolerabiles dolores, cum eo ꝙ huius distōne non eūaſ
q̄situm vsquequaq;. Voluerunt & aliqui neruos nasci
a cerebro manifesta origine, quod indicāt eorum actus:
a corde autem occulta, de quibus cum alijs apparebit.
Senserunt aūt quidam virtualiter eos a corde oriri, cū
Cap 8. vbi supra I att. sit oium prima radix, materialiter vero a cerebro. Et hi
quidem. A. olfecerunt.5. de aia, licet.n. eum non expli
cent perfecte, quo plenius exposito non tm̄ suffragabiſ
eisdem. Voluit.n. ibidem principium neruorum esse
a cerebro, sed transmittitur sibi virtus a corde, qm̄ non
oportet vt in membro vbi est alicuius uirtutis principiū
L sint operationes principales ipsius virtutis, & vt sit in
str̄m actionis virtutis illius, quod factū est, ne principiū
grauareſ, qm̄ possibile fit vt instr̄m sit creatum ad susci
piendum ex aliquo, qd̓ non suscipit nisi postq̄ est gene
ratum, ita ꝙ in cerebro illud quod primum creatur, non
sit principium sensus & motus in actu, sed sit aptū fieri
aliqd̓ principiū mēbrorum q̄ sunt post illud cū sumpse
rit ab illo. vn̄ cū i cerebro creati fuerint nerui ꝑtingentes
ad cor, suscipit sensum & motum ab illo, & postq̄ ei ge
neratum fuerit instr̄m suscipiendi ab alio. Quare cum ge
niti fuerint illi nerui ꝑtingentes ad cor, suscepit sensum,
et motum ab eo. Qn̄.n. creatur cerebrum, creatur cū eo
ex materia eius aliquid ꝑtingēs ad cor. Alienum quidē
a corde ꝑ quod transmittiſ sensus & motus, q̄uis ortus
eorū sit a cerebro, & ꝑuentio ipsorū ad cor non sit adeo
manifesta, vt putauit ille q ꝓsumpsit dicere ꝙ ortus ner
M uorum qui sunt inter cerebrum & cor, sunt a cerebro ad
cor, non a corde ad cerebrum, quod quidē exēplo decla
rat, ut prio notificat prima: Sicut nāq; cerebrum est prin
Doc.6.sū. vn.ca.1.& ca.4. cipium sensus & motus fm̄ medicos, nō tm̄ cōpleſ, puta
visus aut gressus, nisi postq̄ vbi virtus visiua ꝑuenerit
ad chrystallinā, vel motiuā in musculos gressionis, ita
virtus i cordis ipso nō ꝑficiſ ꝓter vitalē, sed qn̄ ad aliud
ꝑuenerit instr̄m. vȝ. cerebrum, aut hepar, vel testiculos.
Sic igitur vult neruos a cerebro magis oriri, suscipere tm̄
ortum uirtualem a corde, quod oium est prima radix, et
hoc neruis mediantibus, quorum ortus magis est a cor
de ad cerebrum, q̄ contra, quod ēt innititur in canone.
Ca.1. post principiū. Tertio tn̄ aialium consentiens Ari. visus est vtcunq; si
bimet aduersari, vt patebit. Voluit enim neruos oriri a
corde substantialiter modo quocunq;.
PROPTER TERTIVM vero sciēdum ꝙ nerui
oriunī a corde tā q̄ntum ad materiā siue radicē, q̄ ēt quo
ad formam & virtutem, immediate tn̄ vel cum medio,
quorum vtrūq; auctoritatibus & rōnibus fulcitur. Ter N
tio.n. historiarum, Principium neruorū aialibus est ex Ca.5.ī fi.
corde, etenim in seipso cor habet neruos in maximo vē
triculo, & vocata aorta neruea est vena, & maxime cū,
ex ꝓpositio cām dicat materialem. Iτidem. de ꝑtibus
2. ꝙ cerebrum non habeat continuitatem neq; viam ad
sensitiuas particulas, palam, quod & ꝑ visum. Adhuc Ca.7. post prin.
3. aialium. A. de neruo debemus dicere ꝙ appropriatur Ca.1.4.&
ꝓꝑ applicationem, & non nascitur a corde in q̄ntum car
nosum, sed a quadam substātia dura occulta in substan
tia cordis, & neruus fuit creatus in corde, & non assimi
latur illi, sicut verruca, & glandula in carne: & non na
scitur istud ex ipsa substātia q̄ ei apparet, sed ex materia
q̄ ei coadunatur, & occultatur. Et si res est ita non opor
tet verum dixisse Gal. in pignore suo quod posuit cōtra
custodem altaris, ꝙ daret multum aurum ei qui mōstra
ret ꝙ nerui nascerentur a corde. Iτidem.2. eiusdem de Ca.3.4.&
aia, cum principium fuerit in illo, erit sentiens per seip̄m O
q̄uis sit caro, sicut est cor, licet.n. separentur in corde fila
neruorum, non est tn̄ longe quin excipiāt ab eo sensum,
& reddāt vni origini & ab eo cerebro & alijs membris,
Præauctoriçatum vero firmatur rōne.9. ēt aialium.
A. & 3.21. cum.3. theoricæ. Qn̄ spermata in matrice col Ca.4.&6 per totum
liguntur, eorum exufflatio reperitur tota impelli ad me Cap.14.
dium humiditatis, vt ꝓparetur locus cordis, demū fiunt Tra.1.c.3
a latere ipsius dextro, & a latere ipsius suꝑmo duæ vesi in prin.
cæ ramificatę quasi ab eo ipsum vsq; ad horam tangen
tes, deinde separātur ab eo, & discernuntur, & fit prima
illud ex quo creatur cor. & dextra, illud ex quo creatur
hepar, & impletur alia sanguine ad albedinem decliui,
ex qua cerebrum concreatur. Sic igitur primum fuit om
ne ēt radicaliter et uere in materia, ex qua creatum est cor
primo & in virtute ipsius facta est separatio in deorsum
dextrando, qn̄ creatum est hepar, & sursum dirigendo,
qn̄ cerebrum fuit productum. Occultantur aūt & euane
scere vn̄r nerui qn̄ in cerebrum procēduntur a corde, ceu P
fluuius qn̄ ex pelago in lacum disseminatur ampliorē.
Adhuc qn̄ ex materia cordis seq̄stratur et eleuatur sur
sum pars materię vt cerebrum concreetur, ꝑmanet inter
cordis materiā & cerebri propago q̄dam cōtinuatiua,
ex hac aūt efficitur neruus, cuius ꝓcessus est a corde ad ce
rebrum, vt ēt tactum.5. de aia. A. Ipso.n. medio cor cere Cap.8.vbi
bro colligatur, sicut ēt qn̄ materia hepatis deorsum tēdit supra ar.3.
dextraliter, quod inter cor & hepar cōtinuat factum est
vena. dr̄ia.47. Id autē fulcitur, quia quicquid est cā cāæ,
cā est cāti. Rursus. aialium.3. A. vbi est principiū vir Ca.1.4.&
tutis, ibi & principium existit instri. Vnum.n. ordinaſ
ad aliud, vt tādem oꝑatio ꝑueniat & finis. Sed in corde
virtutis est initiū sicut cum ip̄m sit prima radix. In vno
quoq;.n. generū oportet vnum primum ponere aliorū,
ne ꝓcessus accidat infinitus.2. & 12. meta. Amp̄. ner
uus est organū maxime sensus, ac ēt motus. dr̄ia sequēti, Colli.2.c.4 &.1.c. vlti in fi.
sed cerebrum non sentit. vn̄.2. de ꝑtibus. Cerebrum nul
lum facit sensum tactus, sicut neq; sanguinem, neq; sup Ca.7. post prin.
fluum aialium, sed aialibus inest cerebrum ad naturę sal Q
uationem, ne cor sui caliditate suꝑflua inflāmareſ oino,
& iō positum id frigidissimum particularum, in oppo
situm ipsius vt hoc cōtemperet. Natura.n. semꝑ ad ex
cessum uniuscuiusq; ingeniatur. ibidem, & collȝ.2. Cere In ꝑo.cap. Ca.11.&
brum.n. non sentit neq; mouetur, quia ꝓꝑ cōtemperare fi. &.c.11.i medio.
cordis caliditatem & siccitatē, eguit plurima frigiditate,
& humiditate, q̄ & in se, ac in ꝑueritate inde cāta, tollunt
sensum. Eti. Si cerebrum debilis cōpaginis in sui natu
ra sentiret in tm̄ fumis ascendentibus, & alijs læderet oc
currentibus, ut dolore, spasmū incurreret celerrime, simi
liter si mouereſ, ob eius debilem cōpaginem nō parum
lęderetur. Non.n. nisi quadam fortasse alterationis, aut
q̄ntitatis dilatione, aut constrictione. Cum qui localis est
motus, sufficiēti ꝑficiaſ casō, et qa vigorosior reliqs mul
to eget

A to eget & fortiori constituente, quare fortassis calūniabitur dictum. 4. de accñti. cerebrum esse isensitiuū organū a natura, sed sensitiuorū sensuum organū factum est. k. quid sensatum in potētia non aūt sensibile actu. vñ monachi translatio: Cerebrum non fuit cōstitutum vt esset sensibile, sed vt sensatum existeret. Potentia nāq; ipsius deducit in actum, aut p semetipm, vel p aliud. Nō quidē primo, cum sit frigidissimum oium pticularum & remotissimū a sensus et motus natura, q̄ pficit caso. Si aūt p aliud ceu p calitatem cordis sibi delatā, vt declaratum ēt p. A. tunc sibi p accñs inerit, & secundo. Nihil. n. sic ens se in actum deducit, cum ab exñte id pagat actu. Cōfert itaq; ad sensum & motum p aliud, vt appuit saluationis gr̃a. Contempat. n. refocillat, & quietat spūs calitate dissolutos laboris, aut alterius, hos a supflua remittendo, & quiescere faciendo. Palin. In corde est principium sensitiuū & p consequens motiuum añ creationem ēt cerebri pfectam & neruorum. Ois nāq; pl̄alitas reducit ad vnitatē & oē in pl̄imis p vnam rōnem vniuocā tandem inuētū cōtrahit in vnum aliqd' illius prius inexñs, quale quidē cor i genere gressus & motus, ac ēt sensus inexistit, qd' fit maī, quia illud est principiū neruorum, qui sunt organa sensus & motus, in quo hi maxime vigent, hoc autē est cor. vñ de somno & vigi. Principium sensus & motus principale est a corde, dolores ēt in ipso fiūt itolerabiles fm Ari. &. A. 5. de aia. Ipm ēt est primum qd' mouet & vltimo quietatum. Insup & cordis cōpso locaī media inter eā q̄ nervorū motiuorū, et illā q̄ sensibilium. theoricæ. & prima primi. Adhuc in corde spēs est & fora hepatis. de ge. aialium. 2. & eadē rōne q̄ cerebri. Id ēt declarant padigmata. dr̃ia. 38. Itaq; cor est principium neruorum, et nō cerebrum, vt oñsum dr̃ia. 38. vtroq; mō principationis & originis. Sic igit radicalr appet oēs neruos cū cerebro pcreatos, ex corde oriri, aut imediatius, vt q̄ primi, vel mediate sicut cerebrum cum secundis.

Ca. 7. de ca prin. & li. de 4. no. uū corp' dispositiō'

B

an. medio. Cap. 8.

Cap. 1. Ar. 3.

C PROPTER QVARTVM quidē. ad primas medicorum auctoritates quid dicendum, appuit, & maxime Gal. qm̄ ortum aut accipit imediatum, vel non verificaī in neruorum oium ortu. Ad aliud dicēdū, q̄. A. non negauit principium neruorum & sensus, & motus non esse a corde, sed q̄ non oēs imediatæ originem contrahunt a corde. Ad aliud dicēdum, q̄ licet pderet sensum & motum infra ligaturā aut icisionem, nō est q̄ virtus cū spū fluat a cerebro principalr, sed magis a corde. Aut rō concludit cerebrum esse primum neruorum immediaturn, quia iplātanī in eo qd' orit a corde puta cerebro, aut passumptum non est vēr verum, vt oñsum. 13. Ad aliud dicendum, q̄ quidā neruorum ptrāseunt (vt oñsum) a corde in cerebrum, in ipso tñ pp eius magnitudinem et humiditatē remolliti occultant, & ad naturam couertunī ipsius fere. Nerui nāq; humectati citius reddūtur molliores & pmutati valde, sicut ēt venæ pmutātur trāseūtes p hepar. Sūt. n. puræ valde tunicas hñtes exilio res. 5. de iuuamentis. Aut verificaī sermo de neruis ortis a cerebro absq; medio. Ad aliud dicēdum, q̄ nerui albedine in pcessu nō similanī cerebro, licet qñ ex ipso pcedunt, similenī, sed tñ distant sicut color determinatus distant a terminato. Color. n. cerebri est terminatus, neruorū aūt interminatus fere & pclarus, vel silr̃itudo sumpta ex colore non arguit similitudinē in substātia oino, eo q̄ color est res extrinseca, valde spūalis, & pmutabilis delevi. dr̃ia. 145. Ad aliud dicendum, q̄ non oportuit vt neruus ois sit principiū motus voluntarij, nisi ex ipso cū alijs q̄ regruni, cōstituaī musculus. Motus. n. matricis & venarū est naturalis. pria primi. et tñ i ipsis sunt nerui. Silr et motus cordis ē naturali redactus motui magis. dr̃ia. 48. Ad auctoritatem Gal. alterius ptis dicēdū q̄ aut illa series non est Gal. oino. vt. dr̃ia dictū. 47. vel alterius illic fuit opinionis a cōi, ceu naturalium libro,

D Ca. 3. circa medium.

Doct. 5. c. 8. p' medium.

E aut p ortum illum intelligit quādam detectionem & manifestationem ipsius nerui circa auriculā cordis dextrā, ad saluationem venæ amplæ. Alioquin. n. sibi aduersaretur. Nā idem ponit neruos oēs oriri a cerebro, vel nucha, & si aliquos concedat cordi inesse, non tñ vult ab ipso eos oriri, verum potius a cerebro sibi deriuari, sicut nerui maxie quos a sexto pi neruorū cerebri ponit oriri. 9. de iuua. c. 3. & 8. & vti. ptīcu. cap. 6.

DIFFERENTIA. XLII.

Quod caro sit organum tactus, sentit Ari. in plerisq; libri aialium locis, cum Auer. testā te Alex. & Themistium idē ēt sensisse. Amplius firmatur ēt rōne, qm̄ tactus existit in quadam media proportione qualitatum tāgibilium, huius aūt proportio in carne magis reperitur cum sit ca. & hu. naturæ humanæ, & tēperamento magis pportionata, neruus vero frigidus est & siccus, imo frigidus multum. collet. 2. Adhuc. id oñdit dr̃ia organi ad medium, eo q̄ medium recipit & nō discernit, sed organum recipit & discernit vt inductione posset oñdi. Caro autem recipit & discernit tangibilium qualitates ceu sensus insinuat, ipsa igitur organum est tactus, & non medium. Cap. 4. Histo. 1. & 2. de pe. c. 1. & c. 8. et ca. 3. & 5. et collīgi. 5 ca. 11. 2. & aia cō. 109. Cap. 17.

F

OPPOSITVM VERO huius sentiī de aia & de partibus aialium secundis. Itidem rōne fulcitur, quia sensibile sup sensitiuum positum, nullum causat sensum velut color oculo immissus. de aia. 2. sed sensibilia tangibiliū carni occurrētia mox cōstituunt sensum. Adhuc. apud medicos nulla caro sentit, nisi ex neruorum admistione. Dicunt enim carnem solum fore sanguinis coagulationem quandam, hæc autem de se nullum sensum facit. vnde. 1. de iuuamentis. Nulla caro in se sensibilis est essentialiter. Caro igitur est medium & nō organum. Quod aūt neq; neruus sit organum tactus, inōstratur ex. 1. de aia ita. Quæcunq; insunt in aialium corporibus simpliciter terræ, vt ossa, nerui, & pili, nihil sentire videntur, eo q̄ terreæ existant naturæ. Amplius, vt dictum, tactus existit in quadam media proportione tangibilium. Hac autem neruus caret, cum frigidus sit et siccus, & iō organum esse nō poterit. Eti. A. 2. de aia. Si sentiens esset neruus solum, oporteret ipsum fore in toto corpore expansum, velut panniculus, & per consequens corpus omne neruus esset, aut tactum nō per oēs partes diffundi. Quæ ambo sunt absurda, neq; enim totum corpus est neruus, neq; aliqua pars insensibilis, saltem extrinseca, cum tactus p totum distendatur aial, ne quid ei læsiuum ignorāter occurrat. Palin. Neruus mēbrum est consimile, cum noie ac rōne hmōi concidant totū & ptes in vnum. Sentire aūt est opatio virtutis aialis, q̄ membris pficitur instralibus ipsa. n. ordinatur ad actum huius virtutis potissime pficiendum. Non ergo neruus, tactus est organum. Cuius oppositum Gal. tenet cum medicis volens neruum esse sensus, & motus, et pceptionis occurrentis ab extrinseco contributiuum. T. c. 107. Capi. 1. et c. 8. p' pn. Te. c. 73. & 75. Ca. 5. post medium. T. c. 73. G Ca. 3. post medium. Vt. 9. de iuua. ca. 4 p' prin.

H Amplius de sensu & sensato, tactum fore terrg, neruus aūt terreus frus est & siccus. Rursus. aial pp sensum fm Aris. existit. Sensus. n. adueniēs uegetabile aial cōstituit. Esse aūt aialium et vniuersaliter mistorum magis cōstat terra & aqua, q̄ aere & igne, metheororū. 4. neruus autē terreus & aq̃ticus est. Quod aūt caro & neruus sint tactus istrm vr ex. 12. aialium. A. dixit philosophus q̄ istrm tactus sit caro & neruus, & ābo inueniuni in corde & nō i capite. Qd' aūt nullū sit horum vr̄, quia de aialibus & de ptibus secundis. Organū tactus fore dr̄ quoddā qd' intus, & de sensu quoq; & sēsato asserit, sensitiuū tactus & gustus iuxta cor fore, qd' appet ex de somno et uigilia & de ptibus. 3. i q̄bus motus delectabiliū et tristiū et totalr ois sensus, a corde scribit incipe, et ad ipm terminari, qd' maxime verificaī in tactu, cū fora q̄dā vr aialis. Itaq; quod intus añ cor, erit tactus sensitiuum. Contrarium Post princ. 2. de pti. c. 8. & lib. de sō. & vi. T. c. 29. Cap. 10. T. c. 107. Ca. 10. iuxta finem. Post pnci. capit. 4. ad medium.

I trarium quoq; indicat vehemẽs caliditas & siccitas cordis improportionata æqualitati tangibilium. Nã vehemens calidũ sensum impedit, adeo q̃ solutiones ẽt cõtinuitatis calefacti non percipiunt ex pugnis. Nõ igiť cor tactus est organum, neq; ẽt qď intus, cum sensus videať pficí in qď extra, ceu in supficie cutis ois exteriori.

PROPTER PRIMVM quidem sciendum, q̃ caro est substãtia mollis terminata ab initio creationis animalis, & post ex sanguine generata inter os & cutem situata. Quę siquidẽ cõiter sumpta dupľr existit, vera. v3. & q̃ similis est carni. Vera quoq; caro. 10. et. 14. de ingenio, compľonum, & theoricę secundis. Almansor. 3. ac colľ3. 1. quintuplex extat. Quędam nanq; est lacertosa, vt q̃ partium vt parua musculi. Ipsa. n. componitur ex simplici ac prima carne & neruis, in techni, pp qď dñt medici hanc sentire, q̃ verius dř caro. Est & alia pura dicta, non quia ipsi neruorum non insint villi cõmisti aliqui, sed quia ei ppauci respectu añ dictę inexistunt, & iõ dicunt carnem puram non reperiri, q̃ quidem repitur in gingiuis, circa ossa dorsi, & narium, et in balano, & hęc sentit sibi rõne qua prior. Tertia vero dř caro fm Erasistratum parẽchyma seu insusa, vel infusio, vt q̃ viscerũ circa pãbulũ laborantiũ maxime ceu q̃ hepatis, splenis, renum, & pulmonis: humido. n. infunduntur. Et iõ vt Cornelius Celsus isinuat viscera noiantur. Aliqui vero vim sermonis audiẽtes minime confusam noiant, eo q̃ nullam sibi determinate compľonem approprient, sed illam q̃ ptes sibi ppriє vendicat & confundit, puta q̃ hepatis ca. hu. splenis fra & sic. sicq; deiceps. Quarta qdẽ est caro simplex & oifariam certa, in qua sola sanguinis inspissatio attẽditur. vñ Gal. Caro hepatis, splenis, pulmonis & renũ simplex est natura, q̃ quidem eo q̃ oi careat, vt sic corpe neruoso insensibilis iudicatur, cum sanguinis sola cõdensatio nullum pštet sensum eidem. Iõq; hmõi membra pnũtiantur non sentire. Quinta vero est caro dicta glandulosa duplex exñs. Vna quidẽ ordinata in generationem humiditatis, et hmõi, vel phlegmaticæ, ceu mesenteriũ larynga: aut vľioris vlteriori digõne pfectę, & id quidẽ vel adesse idiuidui vt caro glãdulosa post radicẽ linguę situata: aut in esse spẽi sicut testiculorũ caro spermatis generatiua, & mamillarum, lactis. Est et alia i alteros fines minus nobiles ordinata, vt aut ad superfluitates cerebri recipiẽdas, sicut caro faucium, aut aurium, supfluitatum cerebri receptiua, & q̃ sub axillarum cordis, & q̃ inguinum hepatis: vel ad fulciendum deputata, ceu glandula sub basi cerebri locata, cui rete submittitur dictum mirabile: vel ad loca replenda vacua in sustẽtationem ẽt ordinata, uti glandulæ mesenterij, siue ad humectandum, sicut q̃ circa collum vesicæ, aut ad fouẽdum, vt glandula morum dicta, fouet enim & subsidet vt culcitra venæ cõcauæ circa cordis auriculam dextrã sitæ. Hęc quoq; caro & maxime glãdulosa ultima posita est non sentire. Quæ vero similis est carni triplex existit, aut quia locum tenet carnis in sanguine carentibus, ceu in sipijs & polypis, quod carni. A. nominat ppor tiõale. Vel quia æqualitati assimilať compľonis carnis maxime sensitiuæ, velut dentes. Ipsi. n. fm Cõmẽ. secta rum non sunt ossa, vel non qualia reliqua. vñ. 2. de ge. aialium accedit, neq; eandem naturã alijs ossibus dẽtes hñr: vñr. n. in plurimis et pcipue sensitiue consonare, nã ẽt sentiunt apud Gal. & A. dria consequenti. Crescunt ẽt oi tpe, vt ex casu manifestatur eorum p oppositos macie pmanentes opposita, fluunt ẽt ac refluunt tanq; caro cum ẽt regenerentur in senio qñq; dria. 39. Tertio vero mõ aliud dř siľe carni, eo q̃ vehemẽter eidem sit insertũ sustentationem & nutritionem suscipiens, vt nerui & similia, & hoc est quod interdum totum corpus in carnẽ seqstratur & ossa, et maxime a vulgo, qui equidem noie ossis cartilaginẽ ẽt audit, Reliquũ aũt oẽ carnẽ esse fateť.

Ca. 11. p° medium. Cap. 2. Cap. 3. Cap. 14. Colľr. c. 9. 10. & 11. Cap. 10. Li. 1. trac. de ect. Te. cõ. 9. K L M 4. aia. c. 1. i prin. Cõ. tex. vl. in fne. Ca. 4. iu f.

Organum quoq; seu instrm est pars p quam principale operatur, cum. n. ipsum sit simplex, materiam in quã agit attingere pp improportionem nõ põt absq; medio & iõ colľ3. 2. primum aiæ instrm poniť corpus quoddã calm, deinde corpus reliquũ, compľone tñ primitus qli ficatum. Medium siquidem, hoc est interstitiũ in quo prius suscipiť sensibile, q̃ in organo. Cuius euidẽs appet necessitas in sensitiuis, q̃ ipsorum de longe sua recipiunt sensata, quid aũt sit intus, appebit ex dicendis. Tactus siquidem dupľr accipiť. Vno quidem mõ pro uirtute tactiua, organo affixa, in mediocritate tãgibilium cõsita qualitatum, ceu in pposito. Ar vero fm q̃ ipsa per eius obiectum in actum deduciť quod est formale in ea, puta ipso tactus sensatio actualis: & ita quot sunt contrarietates in actu, tot & ipsi. Primus aũt vnus tm, cum eius subiectũ sit vnicum, cor. v3. aut neruus. Vnitas tñ & pluralitas tactus, verius & formalius suscipiť ab orto q̃ ab organo. Adhuc. tactus duplex existit. Vnus quidem naturalis qñ tangibilia organo occurrunt læsionem minime inferentia, verum pfectionem magis. Est & alius innaturalis, qualis est solutio continui cordi, aut neruo immediate occurrens ab intus, seu ab extra: quid autem sit cor, quidue neruus, dria innotuit priori.

PROPTER SECVNDVM vero sciẽdum, q̃ historiarum primo scribitur tactũ fore i homiomera pte, puta in carne aut tali aliquo. In. 3. quoq; earundem, pellis incisa p se hoc est sine carne, isensibilis est, & maxime q̃ in capite cum sit ad os sine carne. Secundo autẽ de ptibus. calidi fri. sic. & hu. & aliorum talium scribitur sensitiuum fore carnem, & quod huic pportionale, eo q̃ cor pulẽtissimum sensitiuorum existit. Et subditur demum aial fm sensitiuam particulam, caro aũt & pportionale sensitiuum. vñ Auer. de sensu & sensa. instrm tactus est caro. Secũdo vero colľ3. Carnis duæ sunt spẽs. v3. lacertosa, & pura. Et Arist. dicit q̃ super has duas sunt instra sensus tactus proprie stantia cum eo, sicut stat oculus cũ visu, & demonstrat hoc, quia sensus simplex non inuenitur nisi a corpore simplici, & q̃ neruus est seruitor carnis in hac apprehensione, adtemperando spũm sensus qui mittitur a corde. Voluit igitur is q̃ sicut cerebrũ extat saluationis gratia contemperando ex situ opposito cordis caliditatem, & in medium quoddam proportionatum vitæ ac sensui adducendo. 2. apparens de partibus: ita operetur neruus subseruiens carni. Subdit etiam post quędam. Dicimus q̃ caro est proprium instrm sensus tactus, propterea quia illud est membrum quod cõmunicat oibus aialibus, sicut tactus est sensus oibus cõmunis aialibus. Et in carnibus perfectorum animalium sunt dispersi multi nerui ad contemperandam constitutionem carnis, & quia nerui sunt similes cõstitutioni cerebri, est iuuamẽtum eorum de genere iuuamẽti cerebri.

Contrarium quoq; istorum scribit Arist. cum Commentatore de aia. 2. q̃rit. n. quid sit tangibile sensitiuum, vtrum caro, & in alijs proportionale, aut non. Rñs ait, Sed hoc quidẽ est medium. Primum autem sensitiuum aliud quoddam est intus. vnde. 2. de partibus. vbi vnũquodq; sensitiuorum ostẽdit duplex existere, dextrum v3. & sinistrum, vt apparet in oculis & auribus, dicit in tactu hoc immanifestum existere. Cuius quidem causa quia non est primum sensitiuum caro & talis pars, sed intus. De sensu vero & sensato. hoc exponens ait, fortassis quod intus, tactiuum quidem terræ, gustatiuum vero species quædam tactus, & ideo iuxta cor sensitiuum est eorum. sic ergo apparet Aristo. & Commentatorem sibi eisdem aduersari. Secundo quoque de anima. A. ex proprietatibus tactus est q̃ instrumentum naturale ex hoc q̃ sentit q̃ est caro neruosa, aut caro, et neruus sentit ex tactu, quamuis ibi non sit medium aliquo modo. vnde Auer. de sensu & sensa, appropriatur tactui

N Colľr. c. post pn. c. 11. i medi. & c. 11 O Cap. 4. Ca. 11. p° prin. Ca. 1. Circa fn. Ca. 8 p° medium. R Ca. 7. circa medium. Cap. 13. in prin. Q T. cõ. 107 Ca. 10. iuxta finem Post prin. Ca. 3. post medium. in prin.

A ctui & gustui hoc quod non indiget medio. Quod quidem non parum vr̃ aduersum Aris. in .2. de aia, scribenti medium in tactu non solum intrinsecum, verum et interuenire forinsecum. Itidem aũt idem si principium sentiẽdi fuerit in carne, erit sentiens per seipsam, quauis sit caro sicut est cor: licet enim separentur in corde fila neruorũ, non est tñ longe quin accipiant ab eo sensum, & reddãt vni origini, & ab ea ordine reddatur cerebro ac alijs mẽbris: quare (quito eiusdẽ) sensus cordis & pcipue tactus, maior est quam sensus ipsius cerebri. Vñ intollerabiles sunt eius dolores, & ideo cor est primum principium & ab ipso manant virtutes ad cerebrum. Ga. quoque cum eius schola (vt visum) posuit neruum fore instrumentum sensus tactus primum. Itaque apparet circa organum tactus grandis discholia.

T.c.109. Aui.2. de aia.c.3.4. finem. T.c.?.ime dio.9. 3 in na. In argu.p° oppositũ.

PROPTER TERTIVM quidem sciendum, quod opus sit primitus ex horum diuersitate veritatẽ colligere, & deinceps eosdem ad se inuicem conciliare. Propter primum quidem huius sciendum quod organũ tactus duplex existit, vnum quidem radicale ac primum ceu cor. Nam ipsum principium est & radix oium virtutũ, & formæ magis subiectum, cũ tactus non solum videatur virtus: immo et forma ſm aliquos, cum aial esse habeat per ipsum. Et hoc fortassis Arist. sensit, qñ dixit organũ primum tactus fore quod intus. vñ. A. vt apparuit, carnem posuit cordis per se sentire. Alius vero tactus p modum cuiusdam mediæ proportionis tangibilium qualitatum. Qñ.n. cordis separatio accidit continui ab intra vel ab extra, tactus actui interuenit innaturalis, in quo idem recipiens existit & reddens. Nam ſm. A. caro recipiens, alia est a carne cordis. Caro vero ipsius recipiens & reddens, sit & neruus quod organum ponit tactus. Quod aũt dicit Ari. tactũ fieri medio, verificatur de sensu dicto naturali, cũ de illo habuerit ptractare, q neruo inest cute mediante & carne, ac vr̃ hymene, seu pellicula subtilissima insensibili super oẽ corpis superficie tenus extensa. dr̃ia sequenti. vñ .2. de aia. Siquis circa carnem extenderit vt hymẽ faciens. Nec fortassis est incõueniẽs tactum alicubi absque medio pfici, maxime et in craneo, cum videamus neruos, & cor discoopertos tactos sine carne sensum & dolorem præstare. Non enim similiter de tactu est & alijs sensibus, cum ipse iuxta Auer. de sensu & sensato, præter alios ex his q percipit qualitatibus vtcunque constituatur, & iõ non oia sentit tãgibilia, quẽadmodum visus oẽs colores, quia nisi ſm quod fuerint sufficienter excedentia. 4. meta. Alex. Adhuc non solum potentia immo q̃dam, vt dictum, vr̃ tactus forma fore aiali datiua, pp enim sensum animal positum existere.

B 2.de aia.c. 3.t.f. C T.c.109. pol princ.

Interuenit tñ aliquod medium extraneum ceu humidum aqueum vel aereũ, cum aliqua duo corpa sei aqua vel aere contangant. 2. de aia. Est aũt et aliud organũ quod quidem est secũdarium & ptiale, qualis est neruus qui et dupl͡r põt accipi, aut q̃tum ad eius originẽ secũdã put. s. a cerebro immediatius oritur, mediãte nucha, aut corde. Et ſm hoc fortassis non sentit, cum nõ sit illicitũ virtutes fieri fortiores & validiores extra sua principia, eo quod sortiũtur materias p quas fiũt hmõi. vñ chordarũ extremitatibus maior est potentia ad contrahendum, q̃ potentia suorum principiorum q̃ versus ptem neruorũ exist(it). A. de aia. 5. Et ſm id forte quis verificabit sermonem Aris. dicentẽ, sensibile supra sensum positum nullũ constituere sensum. Accipitur et neruus secũdo mõ, put ptẽdit et segat a nucha & cerebro diaphaneitatẽ acqrẽs, q̃ non parua sentiendi est cã, carni aũt admistus. Cõtemperat. n. ea, si opus sit, ipsius fr̃itas, & ita quidem pono neruũ esse instr̃m tactus innaturalis ut declaratũ sine medio. Naturalis aũt cũ medio ceu carne, cute, ac hymene. Qd' aũt neruus talr̃ sumptus sit organũ tactus sentit pter Gal. A. 1. de aia. d. Tactus est vis ordinata i neruis cutis

T.c.115. D Ca.vlti.p° medium. Ca.s.post principiũ.

totius corpis & eius carnibus ad apphendendum id qd' tangit illud, & afficit contrarietate pmutante compl͡onem & affectionem compõnis. vñ Algaçel. Tactus est virtus diffusa p oẽm cutem, & carnem mediante corpe subtili qd' est vehiculum, quod spũs dr̃, & discurrit p cõpagines neruorum, quibus mediantibus ad ptes cutis ptingit, & carnis, qd' satis Cõmen. innuit. 2. de aia. Ita sermo Ari. dat infra esse aialibus tangibilium intra carnẽ. Et hoc conuenit ei qd' post appuit p anatomiam. s. quod nerui hñt introitum in tactu & motu. qd' igit sciuit Aris. rõne, appuit post sensui. vñ post q̃dã contradicẽs Alex. ponenti carnem fore organum tactus in dissolutione argumentationis ipsius, inquit, Qd' dicit Alex. contradicẽdo huic opinioni. s. quod si caro esset quasi medium, cõtingeret vt sub carne foret aliquod mẽbrum, p qd' fieret iste sensus, aut vnum, si sensus hoc esset unum, aut pl͡a, si pl͡es, nihil est. Iam. n. apparuit post Aris. tpe Alex. quod in aialibus sunt q̃dam corpora q dñr nerui, & hñt introitũ in sensum & motum. Quod igitur apparuit Aris. rõne, manifestum est post sensui, & nihil est quod dicũt posteriores peripatetici quod nerui non hñt introitum in sensum tactus. Est. n. sermo Ari. in potentia ppinqua, & est etiã sensibilis. Sic igit apparet quod Arist. olfecit, vt innuit Cõmentator, neruum esse instr̃m tactus, veritate quasi compulsus ipsum intelligens per id quod intus. Prædictũ vero indicat experientia dolores. vz. vehementiores ei occurrentes, quam carni. Quod firmatur, eo quod sensus simplex parti debetur simplici, vt inter ea accidat pportio. Sensus autẽ tactus est simplex, & neruus similiter. Non autẽ caro & proprie sensitiua, cum ex carne simplici & neruorum villis (vt ostensum) componatur. Itidem, ut prædictum, tactus est media proportio qualitatum tangibilium. Vbi ergo reperietur mediocritatis proportio tãgibilium, & instr̃m illic erit tactus. Id aũt in neruo est, & non in carne, eo quod neruus & proprie sensitiuus in siccitate & humiditate contemperatus est fere. compl͡onũ, & prima primi. Nec est multum frus, ceu phlegma. colliget scribitur. 2. Cuius quidẽ fr̃itas modica, carnis remitit caliditatẽ, ita vt fere ad temperamentum accedat. Itaque tactus organum erit neruus, & nõ caro, nisi carnis noie caro cordis audiatur, aut neruus latius comprehendat sub carne, & maxime cum videamus dentes sentire, in quibus caro nullatenus inexistit. Propter ſm huius, sciendum quod id difficilius est quæsitum & pręcipue, quia Aristo. nõ perfecte visus est naturam nerui cognoscere, vt ostendit, quia aialium sermones & proprie historiarum tertij. ita. Oia ossa quæcunque se tangunt vt adinuicem componãtur, colligata sunt neruis, & circa omnia ossa est multitudo neruorum. In capite autem nõ est aliquis, sed suturę ipsorum ossium continent ipsum. Nondum enim tpe suo perfecte cognita fuerat incisiõis scia. dr̃ia. 99. & ideo distantes facti sunt peripatetici in eo.

E Cõ.108.in fine. Cõ.116.in eis finem F Ar.1.i po. G Ca.9.t.f. Do.3.c.2. in fine. Cap.18.in medio. Capl.5.in medio.

Adhuc. id dependet ex præmoto. 2. de anima. an tactus sit vnus sensus aut plures. vnde Cõmentator si fuerit declaratum quod ista virtus fuerit plures vna, necesse est vt caro sit quasi medium & ut nõ sit. q. instr̃m. Veritas tñ est quod sensus tactus sunt plures sensus vno, licet huius rationem visi sint ignorare. Alex. et Themistius. Cuius inducit rationem. quoniam illa sunt vnum, quæ vnius cuiusdam generis vniuoce prędicationem suscipiunt. 5. apparens metaphy. vt album & nigrum, & cęteri colores medij, in colore. Graue autem & acutum cum alijs differentijs medijs, in sono, & ita de alijs duobus sensibus vt olfactu & gustu: & ideo vnusquisque vnus est sensus. Quæcunque vero non vniuocantur in vno aliquo 10. generum, non sunt vnum, velut tangibilium dr̃æ. Nam q̃dam earum sunt i genere qualitatis, vt cal. & fri. sic. & hu. q̃dã in pdicamẽto substãtiæ, vt graue, & leue. Nõ. n. virtus q comprehendit graue & leue, cõprehẽdit

Anatome tpe Aristo. non pfecte cognita. Cap. 107. añ mediũ. Cap. 108. añ mediũ. H

I ea nisi mediante motu, quia graue aut leue non compre
hēdit, nisi qn̄ mouet ea corpus graue vel leue. & iō opor
tet opinari q̄ vr̄ Arist. q̄ sensus tactus est plus q̄ vnus;
& q̄ caro est illi quasi medium. Similiter rarum & den-
sum sunt in genere pōnis apparēs in p̄dicamentis, & iō
cum istis nihil sit vnum cōe uniuocum, nō erit vnus sen
Dui 8ē; 4. in medio. sus. Qualiter vero graue, leueq; sunt substantię, qualia p
amplius visa. Dicendum ꝓ tanto id Cōmentatorē senti
re, q̄ præ alijs vehementius inhærēt qualitatibus substā
T.c.24 tiæ. vn̄. 4. cœ. & mun. graue & leue magis alteratio. v3.
augmētatio & minoratio horum in seipsis hr̄e vn̄r prin
cipium motus, ꝓpinquissimam esse substantiæ ipsorum
Post mediū comen. materiam. Cuius siquidem signū, qm̄ latio absolutorū
siue substantiarum extat, & generatio vltimus motuū.
vn̄ Cōmentator. Materia motus in graui & leui, valde
est ꝓpinq̄ materiæ grauis & leuis, & ita eorū ꝓpinquat
substantiæ, sed alijs accidentibus cōtrarium inexistit, &
K iō qn̄ acquiritur aliqua pars formæ grauis et leuis, mox
cum illa parte acquirit̄ aliqua pars, vbi nisi quid ipediēs
subēuenniat, non aūt in alijs oino sit motibus. Nosce ēt
hæsitatum fore circa q̄situm, eo q̄ Aristo. ponit tactum
duplici, vt apparuit, medio pfici, extrinseco. v3. ut aqua
& aere, & intrinseco puta carne. Circa extrinsecum autē
Themistius & Alex. Arist. non tenuere. Et iō ne huius
medium extraneum alteret tangibilia, & organum imu
Cō. 115. i medio. tet. Cōmentator motus fuit ad dicendum q̄ aialia non
sentiunt ꝓprias qualitates elemētorum, cum sint simpli
Scdi ō aia. cia pura aer aut aqua, qn̄ sunt in eis. Posuit etiā q̄ frītas
naturalis ab aqua separari non pōt, neq; humiditas ab
aere, sicut neq; caliditas ab igne: & q̄ aial sentiat calorē
aut frigus in his elementis, non euenit nisi qn̄ eis associā-
tur corpa calida vel frigida, ab aere & aqua aliena. Hoc
aūt dictum cum eius affirmatione, vt q̄ locus naturalis
locato sit similis, patitur calumniam apud posteriores
hunc locum interp̄tantes. Cum ꝓprie sit alteratio in q̄li-
L tatum primis, & p consequens in substantijs quibus pri
mitus insunt. Videmus & aquam & aerem simplicitati
ꝓpinquiores, celerius ad caliditatē & fri. alterari. No-
sce quoq; Ari. voluisse medium extraneum fore i tactu,
Cō. 116. i principio. tanq̄ sine quo necessariū. vn̄ Cōmen. qn̄ declarauit mo
dum s̄m quē dr̄ q̄ aqua & aer sunt media in tactu, si de-
bent dici media, reuersus est ad dicēdum illud qđ est me-
dium i rei veritate in hoc sensu. s. q̄ est impoſe vt sine eo
sentiat sensus iste, & est caro eius, cuius ꝓportio ad ip̄m
est sicut ꝓportio aquæ & aeris ad alios tres. Sic igitur ex
Cōmentatore ēt apparet q̄ medium extrinsecum in ta-
ctu nō est necessarium, & maxime cum aer cessibilis val
de exprimatur oino contactu corporum solidorum, ve
rum p accn̄s magis pp infusionem vltimorum ab humi
do aquæ vel aeris, & iō tangibilia nō sentiunt simul cū
medio, quod infundit vltima. Cuius simile in percusso
est mediante clypeo, non minus sic percutitur clypeus,
M. quare clypeus pcussus vlterius pcutiat clypeatum, & sit
cā pcussionis ipse, sed potius ipsa pcussio, & q̄si in instā
ti pcutitur simul cum clypeo clypeatus, quod euenit in
his q̄ sē tangunt in humido aqueo vel aereo, & hæc for-
tassis est subtilis Aristo. sn̄ia de medio tactus extraneo.
Medium quoq; intraneum, vt plurimum est necessariū,
aliqn̄ aūt nō necessarium, vt in tactu innaturali sicut ta-
Cō. 108. in fine. ctum prius. Deinceps quoq; sciendum q̄. 2. de aia.
Cōmen. volens sermones Arist. aduersantes sibi conci-
liare: hæsitās, inquit, q̄ sermo Arist. in lib. de aia cōtra-
rius est sermōi in de aialibus, qm̄ ille sermo forte fuit s̄m
q̄ apparuit. s. q̄ sciuit de membris aialium tp̄e illo quo
librum de aialibus condidit. Tunc enim adhuc nescie-
bat neruos, & iō dixit q̄ instr̄m tactus est caro. Hoc aūt
In argu. ad oppositū. dictum Commen. calumniam recipit nō paucam, quia
vt præinductum ex aialium libris Aristo. non solum
posuit carnem organum tactus, sed quod intus, sicut in
de anima etiam. Eti. probabile sit Aristo. melius sci- N
uisse neruos tempore constructionis libri aialium q̄ tp̄e
eius qui de anima, cum fuerit prudentissimus vniuersali
bus prius, q̄ particularibus insudans, experientia lōgo
tempore habitis indigēte. Propter quod Ethicorum. 6. Cap. 9. in medio.
Puer potest esse bonus mathematicus, non autem mora
lis, & per cōsequens neq; naturalis, aut medicus minus.
Rursus. Auer. de sensu & sensato & coll3. 2. vt indu-
ctum suam non seruauit legislationem, cum ibidem pō
suerit carnem organum tactus, in de anima vero quod
intus. Propter quod dicendum, vel tunc Arist. illam
tenuisse opi. & maxime, qa credidit sensum tactus vnū
tunc esse, & non plures, vt etiam dicit Cōmenta. vtraq;
nanq; fortassis Arist. tempore fuit opinio famata, & po
stea, quod apparet, quia Alex. posuit carnem tactus in-
strumētum, & Themistius abbreuiator eiusdē. Aut dul-
cius dicendum q̄ Arist. qn̄ carnem dicit tactus esse orga
num, pro carne, carni simile audiuit, puta neruum, aut O
fortassis quod est intus vt cordis carnem, et hac quidem
via non potest Auer. prodire & maxime coll3. 2. cum Cap. 13.
neruum exprimat & carnem, ipsamq; ponat principa-
lius instrumentum tactus, q̄ neruum. Quod apparet,
quia dicit neruum seruire carni temperando. Cuius qui-
dem defectus apparuit, cum ipsa per se non sentiat, neq;
etiam sit corporis particula principalis, nisi quis carnē
illam audiat cordis. Quod autem dicit. A. carnem ner-
uosam tactus fore instrumentum, non est intelligēdum
q̄ hoc insit ipsi carni nisi prout radiata fuerit a virtute
& natura nerui, ceu primo de anima tetigit expressius.
Ex his igitur vtcunq; apparet cōcordia grandis in hac Cap. 5. ad medium.
differentia discolię. Et ad vnum est animal. Animal pp
sensum. ergo pp illud quod principalius est i aiali. Hoc
autem cor, ipsum itaq; organum tactus.

PROPTER QVARTVM quidem ad Arist. &
Auer. & reliquorum sermones apparuit quid dicēdum
apparentes tenuisse carnē organum tactus. Ad aliud P
dicendum, vt iam visum, q̄ in carne non est tanta tangi
bilium mediocritas, vt in neruo, cum caliditas carnis &
humiditas valde plus remoueatur a temperamento ab-
soluto vt cutis, q̄ frigiditas nerui & siccitas modica.
Ad aliud dicēdum q̄ medium recipiat & non discer-
nat, verificatur in medio extraneo, quale in tribus est
sensibilibus propter bene esse inuentis. Non autem de
medio intraneo, eo q̄ illud cum sit coniunctum organo
sensitiuo, irradiatur, & sensum recipit illius gratia. Qđ
autem dicebatur in contrarium carnem esse medium,
eo q̄ sensibile, positum & reliqua. Dicendum verifica-
ri in tactu dicto naturali & non innaturali, cum positū
sit illum perfici absq; intrinseco medio. Ad primum
autem illorum quod inducebatur neruum non sentire
ex sermone Arist. dicendum ipsum per neruum, vt ap-
paruit, ligamentum audisse, cum causam assignet terrei-
tatem naturæ ipsius. Aut q̄ neruus non sentit in princi- Q
pio principiante, cum a cerebro egrediatur vel nucha,
vel sentit ratione cuiusdam diaphaneitatis & trāslucen
tiæ. Tunc enim spiritus possunt dirigi. Insensibilis aūt
est ratione eius quod terrei & compacti. Ad aliud di
cendum ut ostensum est q̄ frigiditas nerui & siccitas ma
gis stat cum temperamento absoluto, q̄ alicuius præter
cutem alterius membri complexio, quando spiritus ei
occurrit, cum hic calidus sit & humidus. Ad aliud
dicendum q̄ non oportet sicut dixit. A. neruum diffun
di per omne corpus, vt sit organum tactus sensum ad-
ministrando in toto, sicut neque arteriam, aut venam,
cum spiritus per neruum transeuntes alterent & assimi-
lent carnem sibi coniunctam, & eam sensitiuam red-
dant, immo quod durius ea valde. puta dens irradia-
tione spiritus per ipsum redditur sensitiuus absque om-
nimoda in ipso nerui sparsione, & caro post deperdi-
tionem

tiorem reddita, differentia consequenti. vnde tertio colli 3. Videmus quod membra sentiunt per neruum etiam in locis quae non sunt neruosa. Ad aliud dicendum quod licet neruus sit membrum cosimile, eo quod pars coicat toti noie et diffinitione. Est tn mebrum officiale consideratu prout naturam plasmatis induit. Compositu enim omne consimile natura qdruplici, licet non ita manifestius, ceu instrale. Propter enim formam figurae anomiomerum est. de partibus. 2. Ad alia vero duo alterius partis dicendum quod tactiuum dicitur esse terrae, non simpliciter, sed ad alios tres sensus comparatione, in quibus magis dominatur alia elementa, puta ignis in odoratu, aer in auditu, aqua in visu. de sensu & sensato. vnde in. 2. de anima. Tactus no est simplicium, sed compositorum reductorum in vnam quadam mediocritatem, immo ibi scribitur quod sensitiua solum est ex duobus simplicibus vt aere & aqua. Nam pupilla est aquae, auditus aeris, sed olfatus est alterius horum. Ignis enim aut nullius est, vel communis omnibus, cum nihil sit sensitiuum absque calore, terra vero nullius est, aut i tactu miscetur maxime.

A — Ca. 11. in medio. — Cap. 1. & 5. — Circa fine. Colli. te. c. 117. 118. — Te. c. 130. — B

Ad aliud dicendum quod neruus & caro sunt organum tactus fm opinionem loco, & tempore, vel respectu differentem vt apparuit. Aut vnum principale reliquum secundarium & contemperaus. Ad aliud dicendum & quod concedendum vt quod intus est primum tactus organum, puta cordis caro, aut neruus. Ad primu quidem alterius partis dicendum, quod licet cor respectu temperamenti vniuersalis calidum sit & siccum, ipsum tamen vitae comparatione, ac sensibilium excellentiarum sibi occurrentium, quales sunt suffocationes repentinae, & solutio imparis, tanquam in quadam mediocritate locatum existit. Et ideo non solum tactus primo modo dictus, verum etiam. 2. vt tactum repertus est in corde.

Ad aliud dicendum quod sensus superficialiter exterius repertus causatur magis, per virtutem nerui interius locatam. vnde si quis hymen cuti superponat & tangat, sensum faciet. secundo de anima. Continuitate nanque partium virtus defertur ad extra.

C — Te. c. 109.

DIFFERENTIA. XLIII.

Quod cutis non sentiat videtur, qm colli 3. 2. ipsius iuuamenta ponuntur defendere solu & abscondere. id autem non est sentire.

Ca. 8. in f.

Adhuc de generatioe animalium. 5. Totaliter pellis natura supponitur terrestris, q autem talis non sentit. & ideo. 3. de anima. Ossibus, pilis & huiusmodi partibus non sentimus: qr terreae naturae sunt. Et fulcitur, quia. 2. complexionum. Cutis extat siccissima. Huiusmodi autem non sentit, cum sensus sit mediocritas quedam excellentium, vt dictu prius, qualitatum. Et. quod adest & abest subiecto manente accidentis more, non sentit, cum sensus sit cuiusda esse pfecti. Sensus. n. aial (vt prius positum) constituit, talis vero est cutis, quod eius defedationes & inflammationes, & venenationes denotat, ac excoriationes, & q hmoi.

Ca. 1. post prin. — Te. c. 66. — Ca. 5. post prin. — D

Rursus. dictum prius est oem sensum perfici medio, qd non esset si cutis sentiret, ei naque absque medio occurreret sensibile. Palam. si cutis sentiret, oporteret eam denudari a natura ab oibus qualitatibus sensibilium quas recipit, alioquin non susciperet illas, cum receptiuum sonii opus sit fore absonum, & coloris absque colore. 2. de aia. Ex hmoi autem mox posito, constituitur cutis, ipsa igitur non sentit.

Te. c. 71.

IN OPPOSITVM coiter sunt medici ponetes ea regulam & mensuram ois sensus & temperameti. Sicut enim complexio temperata totius per coalternationem quandam et confractionem causata, est temperatissima & contrarietatum excelletium potissime perceptiua, ita & in vno membrorum fere p se cutis existit. Amplius, illud quod est temperatum, porosum, diaphanum, sentit, cum per ipsum valeat spus pertransire aialis. talis vero (vt apparebit) est cutis. Adhuc. ossibus valde frigidis & siccis compactis, ac imperijs fm Zoar inest aliquid sensus. Cutis autem in his mensurata vtrisque, sentit itaque cutis.

E — 1. theisir. Tra. 4. ca. 19. & f.

PROPTER PRIMVM quidem sciendum quod cutis seu pellis est membrum ex neruo carneque contextum superficietenus corpus ambiens omne, ac ipsius protectiuu. vnde. 1. complonum. Cutis est velut sanguineus, quis neruus certissime media exns neruo & carni. q. ambobus facta sit cofusis. Defendit aut vel qd interius abscondendo & molle. q. duro conterminando, quod in brutis euenit maxime, aut sensum pstando: pp. n. dolorem sensus passionem refugiunt aialia q contristant. Cutis quoque diuersificatur. naque quorunda est dura testea, vt plurium exanguium, aliorum aut mollis, rara sicut hoium, quorundam vero media, vt sanguineorum. Cutis naque humana est taq passio carnis, aliorum aut velut pars exns, pble. x. Cutis et hois licet reliquis sit subtilior 5. de ge. aialium. et theoricę. 2. rarior ac melior existit interim, vt quidam Persarum Rex ea iubebat, fm Oribasiu in aphor. fenestris applicari, pp ipsius substantiam porosam tanq diaphanam non obstantem lumini. Diuersificat tn qm alicubi est subtilior, sicut q faciei, quod immutatio coloris ondit in ea celeriter facta, in quada vero parte grossior, vt q plantarum pedis & volarum deinde, alicubi aut media, ceu in alijs partium locis. Cuius quidem teperamentum temperati no ptractantis manu q aspera, vt gubernatoris, in vola est eius intesius. vnde 4. 7. Ad vltimum materia pruritus aggregat inter duas cutes. Quae aut hmoi reliqua, complonum & theoricae requirant secundis. qd uero sentire, dria innotuit priori.

Ca. 9. & f. — F — pble. 17. Ca. 5. in f. Ca. 15. p. medium. — Trac. 3. c. 6 ver. f.

PROPTER SECVNDVM vero sciendum, quod in hoc qsito sapientum sermones vident aduersi, 3. naque historiarum. Insensibilis est pellis incisa per se. i. fine carne. Maxime aut talis est q in capite, quia quod intermedium sine carne est ad os. simile quoque fere dicitur de ca 2. ita. Est cutis velut regime, & indumentum quoddam aialis coinnatum: neque igitur digonem, neque redditione cibi, neque sang. neque pulsum, neque respirationem, neque motum fm impetum, neque vniuersaliter actum alique aiali pbens. Simul aut & oium extrorsum posita rone abiliter recipit superfluitates corporis totius. Cuius quidem oppositum scribitur complexionum. 1. et. 2. immo adeo sentit quod ipsa extera percipiuntur occurrentia differentia priori. A. vero animalium. 3. dicit Aristo. quod cutis non habet sensum, nisi fuerit carnosa & maxime cutis capitis, & in veritate cutis quae appropinquat neruis habet sensum, sed ista quae est in superficie exteriori non habet sensum. quia in ea non est neruus, quorum quide pertractatio, dicendorum apparebit tertio.

G — Ca. 11. circa prin. — Ca. 9. & f. Colli. c. 21 ver. f. Ca. 1. sign.

PROPTER TERTIVM quidem sciendum in antecedentia quod cutis sentit ex seminibus seu principijs generata primis. vnde. A. 2. de anima. Ex proprietatibus tactus est quod tota cutis quae circundat totum corpus est sentiens per tactum, & non vna eius pars sola, cum hic sensus naturaliter corpus ab accidentibus coseruet. Nam cutis duplex existit, ceu etiam innuit. Quaedam nanque non vera velut hymen ac insensibile tegmen omniquaque corporis, iuxta inductum prius: si quis circa carnem extenderit hymen faciens. secudo de anima. Quod firmatur, quia si foret sensibilis ea deperdita non restauraretur, cum id ex natura haberet nerui, in quo principium manifestatur sensus, similiter & natura in principio totum eius posse in sibi tam nobilem attribuendo virtutem exposuit, vnde q nobilitatis partes nequeunt recompensari delete, sed restauratur haec continue qbus qnque defluit omnifariam. Rursus. Puncta. nullum reddit tactum, quam quidem natura construit. q. ex quoda

H — Ca. 3. & f. — D fia fere denti in f. T. c. 109.

F cutis interioris superfluo alimenti, & ea fortassis vt positum prius apud Arist. mediũ extat tactus quod interaneum. Non igitur hmôi sentit sed fere tegmẽ & salus cutis antedictę, et obtusio tactus ne aial doleat amplius ex occurrentibus sensibilium. Est & cutis altera vera spermatica sub priori locata, spissior illa valde, quę ponitur sensum habere. Quod fulcitur. qm̃ illud sentit quod ex neruo componitur. Ad ipsam vero nerui vndiq; deueniunt, vt in extrema, cum positum sit locum organi tactus habere. Cutis autem dicta est composita ex neruo & carne. Rursus. Si cutis non sentiret, iam foret animalis corpus lęsionibus expositum, & corruptionibus obuium omniquaq;, quia sensus tactus est natura conseruans corpus ab accidentibus læsiuis occurrentibus, idcirco necesse fuit vt totum corpus ceu sentiens superficietenus poneretur. A. 2. de anima. Hoc autem foret cõtra naturæ producentis intentionem. Nunquã enim ea producit aliquid quin de eius non procuret permanẽtia & salute. de gene. animaliũ. 2. Itaq; cutis huiusmodi sentit, non tñ adeo intensus est sensus ipsius, vt qui neruorũ cum ex carne ẽt componatur ipsa, quæ de se sentiens est minime vt ostensum est prius, neq; oportuit illud, tunc nanq; alterationibus cunctis obuia in amplius pateret.

Dfia. 41. i argu. p° oppositum iuxta finem.

C6. 3. & 8.

K Collr. c. 4. añ mediũ. & 2. de p. ca. 8. circa prin.

Ex quibus apparet quid dicendum. 2. quia Gal. sermo illic de cute videtur verificari superficiali exteriori, quam indicauit insensibilem, cum careat copulatione ad principium sensitiuum. Alibi vero cum alijs de cute spermatica sub hac sita. Quod autem Arist. dixerit hãc non sentire, dicendum q; fuit tunc opinionis q; caro per se instrumentum foret sensus, & quia cutis capitis superius maxime absq; carne cõsistit, cum ibi musculus extet, minime iudicauit eam non sentire, sed quod de hoc rõnatum prius. neq; est vt communiter exponitur illud de cute pura, neq; vniuersaliter actum præbente aliquẽ animali insignem. v5. & nobilem, quia hoc solius membri compositi, in virtute tamen consimilis dñia. 63. habet tamen actum sibi proprium naturalem et occultum quadruplicem, quo eius actio perficitur alimenti. Sed illud falsum vt apparuit, iam enim foret membrum certe huius cutis, & non tegmen solum, priuat ẽt Gal. hic actibus partialibus occultis cutem talem. Noscẽ quoq; q; cutis cum eo q; cæteris membris vt dictum temperatior existit, superflua tamen a toto suscipit corpore. Suum nanq; officium est pati & suscipere. Interiorum enim recipit materiam ad ipsam transmissam, & exteriora occurrentia. & fulcitur quia membrorum perfectio nõ solum est actio, verum & quorũdam passio. vnde prima primi. cum suarum virtutum conuenientia quibus agit & patitur, & colł5. 2. Sanitas est bona dispositio in mẽbro cum qua operatur actionem quam habet per sui naturam, aut patitur passionem quã habet pati. Aut spermatica proprie sentit. Superficialis uero quod superfluũ suscipit. Alij vero dicũt cutem suscipere quod superfluum ad finem ex intentione ac industria naturæ. Corrumperetur enim animal si non susciperet superfluum, quod corporis, sed primum certius & subtilius.

L

Do. 3. c. 2. circa prin. Ca. 1. 3 pn.

M

PROPTER QVARTVM vero. ad primum dicendum q; per defendere intelligitur etiam sentire. Non enim sui duritie tuetur vt clypeus testudinalis resistẽdo, verum non minus sensu refugiendo nociua. Ad aliud dicendum q; natura pellis non est adeo terrestris, vt tactũ excludat, sed talis iudicatur carnis respectu quoniã ab ea superficiali ente humidum euaporans, solida relinquitur & terrestris: neq; etiam cutis animalium sanguineorum est & proprie nostra siccissima, sed ea quæ ostracodermorum & similium. differentia. 120. Ad aliud quid dicendum apparuit cum pellem denotet superficialem extrinsecam. Ad aliud quid dicendum differẽtia visum priori. Nam inter cutem spermaticam veram, & obiectum sensus tactus est cutis superficialis intermedium non vera, qñ tactus fuerit naturalis, quando vero innaturalis penetrãs cutem, vt ad neruum perueniens aut non extat illic medium vel humidum quod influens mediat, velut quando duo corpora se contangunt quantumcunq; in aere vel aqua. Ad aliud dicendum q; præter alios sensus, tactus componitur ex his q̃ percipit. Dictum enim prius proprium esse oĩbus istrumentis sensuum, nihil habere in actu ex eis quæ comprehendunt, nisi instrumentum tactus. Cõprehendit enim in cõi qualitates ex quibus constituitur, non aũt in spãli cum ex contemperatis constituatur. Percipit autẽ extremas tanq; alias. & iõ prima primi. Cutis cum sit temperata non patitur. q. a corpore constructo ex aqua feruẽti et niue aut aliquo siccorum corporum ac humidorũ, sentire nanq; quoddam est pati. 2. de aia. et. 4. de accñti. passio autem oĩs ab oppositis fit.

N

Do. 3. c. 1. Te. c. 51. & 118. Cap. 5. iuxta finẽ.

O

CVIusdam dicti occasione per Zoar superius introducti, an ossa sentiant hæsitatur. Videtur. n. id opinari cuius rõnes inducit. Experientię nãq; pp abominationem is nõ potuit, ceu testatur super esse. Primitus quidem, quia sicut virtus naturalis pertransit ab hepate in ossa non exñtibus venis per ipsa dispersis. Alioquin. n. non essent vegetabilia nutribilia, neq; suũ digerentia alimentum, ita & per se virtus aialis pueniet in ossa. Et pcipue appet cum videamus neruos amplius per eam transire, q̃ venas, quod & fulcitur. Non. n. virtus naturalis fortior est in suo processu ad mẽbra, q̃ virtus aialis. verum contra. Amp. ait. Sensus ossium est debilis valde. Quare occultatur, & iõ non reputatur, cũ ad ea puenire non possimus nisi p incisionem ptium circũiacentium, quarum sensus est fortis & acutus valde, cum fm Hip. duorum dolorum non fm eandem regionẽ factorum maior denigret minorẽ, ut motus remissior intensiorem depellit. hoc q̃ Zoar. Rursus. Vbicunq; contingit inuenire passionẽ, & subiectum cum ea est inuenire fm Ari. cũ ab eo nõ possit separi ab intellũ cõnato, ẽt diuo. Tunc. n. conciderent contradictoria qđ negat ethicorum agatõ. 6. & i ossibus repit passio sensus, puta dolor, cũ sit sensus rei nociuę cõtrarius. dñia. 76. Prio. n. crisiũ. in pleuresi est dolor costę pungitiuus, ipsa siquidẽ os. ac. 2. 3. 11. Ex signis euẽtus torturę est q; hõ iuenit dolorẽ i ossibus faciei suæ. Itidẽ. qđ verius inest alicui, magis inerit, q̃ qđ illi fictius, cũ ãplius eius pticipet natura, sed tactus pł's cæteris elñtis terrę vř attribui. vñ de sensu & sen. Tactiuũ terrę. os aũt appropinquat ãplius ipsi tã rõne cõplõnis, q̃ substãtiæ quietis ac fulcimẽti. Adhuc aia sensitiua est forma, qđ oñditur, qm̃ dat esse pfectum. pp. n. sensum, aĩal est aial. de aia & ge. aialium fecũdis. de rõne hmôi est formę q; diffundatur p totum cum det simpł'r esse, erit igitur in ossibus. Palin. Vtilitas nerui est redditio sensus & motus ad oẽs corpis ptes. de iuua. i. & A. de aia. 2. Oportet vt totũ corpus ponatur sentiẽs p tactum, & non vna pars. Sensus. n. est natura conseruãs ipm ab accñtibus ipugnantibus maxime. Tertioq; de accñtibus. Nocumentum tactus in toto corpe est, sed ossa sunt pars corpis aliqua, & sub totius corpis ambitu contenta. Eti. si ligamenta sentiunt, & ossa sentiunt, cũ ab eorum extremis ponanř connasci. Ortũq; illi, a quo pducitur, attestetur in techni, sed ligamenta sentiunt. vñ theoricæ. 9. Altera cãrum grauis dolor in iuncturis est pp sensus virtutem q̃ in ligamentis est, & neruis. Rursus. fm Gal. & A. dentes sentiunt, sed hi sunt ossa. pria primi. Sunt. n. naturam hñtes eandem ossibus, & fiunt ex ossibus. de gene. aialium. 2. Itaq; sentiunt ossa.

1. theice tra. 9. c. 19 Col. 2. thi iñr trac. 6. ca. 1.

2. aphor. apho. 46.

P

1. phy. t. c. 14. Ali. 4. me taph. t. c. 9 & 27. cap. 3. cap. 16.

Post princ.

T. c. 16. 17 23. & 27. Cap. 1.

Q

Cap. 5. C. 2. 3. 1. & Cap. 1.

Lib. 1. c. 4. 32. Ca. vl. & de vii. pri. cap. 1. Prin p. do. 5. & 1. c. 5 & 7. 3. c. 1. T. c. 79. T. c. 66.

IN OPPOSITVM sunt medici fere vniuersi & philosophi. 1. n. de aia et. 3. Ossib9, neruis, pilis et hmôi ptibus nõ sentimus, qa terreę sunt naturę, pp qđ et plãtę nullũ hñt sensum. vñ Alex. medicus, Os est insensibile.

Adhuc

A Adhuc. si ossa sentirent, iam ppter motum, laborem, confricationem, et cõpressionem, nimios tantus adesset dolor, vt non diu aial posset videre, nullũ enim sympto matum, vt dolor, est interemptiuum. hic autẽ euitandus. Itidem. In essentialiter ordinatis semp quod prius est, vsius posteris, ita vt ab eis posuit separari, sed is econtra de causis apparens: tũc igitur si ossa sentirent, & quæ talium sensus, nõ esset angustior vita, cũ sicut intellectus se habet ad sensum, ita hic ad vitam, sed intellectus nõ habens organum in corpore, alligatur operatione illi, non tñ toti. verum phantasticis solum viribus repræsentatis in cerebro peramplius. Non. n. animaliũ corpora sunt sicut quæ cœlorum homogenea, vt vna poss et eadẽ animificare anima tota. Itaq; minime sentiunt ossa.

PROPTER PRIMVM vero sciendũ q quid sint ossa, dria. 39. visum, quid sit autem sensus, priori.

B PROPTER SECVNDVM autẽ sciẽdũ q Zoar solus amplius expressit æstimare se oibus ossibus inesse aliquid sensus, deductus motiuis ptactis insufficiẽtibus, vt apparebit. Isaac vero hamarã elemento. 3. cum Isaac israelita febrium. 5. inuit ossa, & quæ taliũ sentire oia, ceu plãtas. Triplicẽ. n. distinguit sensum naturalẽ qui pprius est aialibus & plantis, recipiunt. n. & delectant nutrimẽto conuenienti, refugientes oppositũ. Et aialem, quo dolor pficit corporeus & mouet voluntarie. Et intellectualem, siue spiritualẽ, qui est inuestigatio, discretio, interpretatio & cognitio veritatũ. Post quæ subdit. Corpora cœlestia sentiẽtia sunt, sed nõ patiẽtia, neq; pmutabilia à natura & essentia sua, & pp hoc nõ dolent. hoc etiam sensit primo coeli &; mun. simplicius quibusdã minus sufficientibus motus argumẽtis, quod psentis non extat inqsitionis. Huiusmodi siquidem Isaac distractione gradus entium confundit. Adhuc sensus nõ solum erit virtus passiua, verum etiã actiua. Cuius oppositũ. 2. monstra- C tum est de aia. cum hoc q sensum improprie accipit pro qualibet indifferenter susceptione, ita vt ignis etiam aut quodlibet inanimatum sibi alliciẽs aliquid sentire dicat.

Rursus. Quidam ex Zoar pduxerunt q sensus est duplex, cõfusus occultus, qualis qui ossium & huiusmodi, aliusq; determinatus & manifestus. Sed quid de his cum prioribus, tertio, & quarto, videbitur dicendorum.

PROPTER TERTIVM vero sciendũ primitus q ossa non sentiũt oino. Et demum gratia cuiusdã ptacti ex argumẽtis ostendendũ dentes modo sentire aliquo. Propter pmum hmõi sciendũ q ossa nõ sentire, multipliciter põt ostendi. Primitus qñ sensus est medietas quædã excellentiũ qualitatũ. dria priori. hoc aũt in ossibus non inest cum sint frigidiora & sicciora mẽbris cæteris de cõplexionibus. 1. & 2. sensitiuũ etiã est nihil sine calore. 2. de aia. sunt & duriora reliquis, minusq; porosa, transparentia, nõ spũs aialis, quod huius virtutis organũ, susce- D ptiua. Palin. Quod nullã habet continuitatẽ ad sensitiuas particulas nõ sentit, de partibus. 2. & in quod nõ cõterminant disseminatę cũ organo careat delatiuo. hmõi vero est os, non. n. cordi continuatur, aut neruis, neq; hi cõterminant in ipsum. Eti. Sensus datus est aiali, ppter custodiã. 2. de aia Ari. & A. sed ossa non egent custodia & salute hmõi, cum sint interius sepulta duraq; creata, quia sunt ab occasiõibus remota. Rursus. Peramplius videt q ligamentum sentiat q os, cum sit neruo similius rõne, ac noie, ita vt & neruus dicat, dria priori, qui positum est organũ sensus tactus, & ipsum non sentit prima primi. quare secũdo theoricæ, ligamẽtorũ origo ab ossiũ extremitatibus, vñ & sensus expertia. Itaq; nullo sentiunt ossa modo. Propter hmõi sm sciendũ q de sensu dentium vñr discordari. vnde theo. 2. c. 10. Aiunt medicorum plurimi dentibus sensum inesse inter ossa reliqua, quæ etiã titillant & tremunt velut labia. hmõi aũt rei dicũt signũ, dolor qui accidit illis, qm̃ nõ fit dolor alicuius nisi sentientis. Contẽnunt aũt hoc quidã, & aiunt illum gingiuarũ esse, neruorumq;, qui in eis sunt. Eti. 9. eius asserit eos nõ sentire ita. Sciendũ dentes nullũ per se habere dolorem, non. n. sentiunt: cuius rei signũ, qm̃ qñ aliqs frangit modica sui parte homo nõ lædit. Accidit dentibus dolor ex mala complexione, quę neruis accidit, aut apate calido vel frigido, sed mitigat dolor qñ dẽs eruit, eo q neruus nõ distẽdit. Locus. n. illi dilatat est, et apati locus adiectus quo dissoluat, & medicamen loco patiẽti obuiat, & supponit, ac tangit. Et hic quidẽ sermo videt ab Alex. pdijsse, dicente ita. Quidam dicunt dolorẽ fore in dentis pfundo. quibus rñdẽt alij, q dens est os, & sine dolore debet esse. Os. n. insensibile est, quod lima ei ostẽdit adhibita, quod absq; rõne logica & phica ostendo. Qñ. n. aliqñ dolerem dentẽ, diligenter cognoui p meipsum, sicut audiuerã altercationes, quia nõ solũ dolent dentes, sed & constringunt, & trucidant, sir & inflãmationem patiunt. Etenim aliquo tpe dolui dentẽ, & manifestaui sine ipso dente. s. in gingiuis esse dolorẽ inflãmantem. Oppressione igit dolẽt ea quę vicinant, & dentibus duris existentibus, dolor pp oppressionẽ augmentat, vt vtraq; sensibilitates in experimẽto sint. Alia. n. in gingiuis, altera vero in dẽtis substãtia. Manifeste nãq; scio & testimonium phibeo his qui dicũt dolere dentes, quia in neruo qui surgit in radicibus dentiũ, & circũligat cũ mẽbranulis quibus circũtenet in ipsis orta inflãmatiõe, dolor generat, vt manifestius cognoscas nõ dẽtẽ, sed neruũ aut mẽbranã dolere. Ablato nãq; doloroso dẽte, dolor minuit, non quia tollitur, sed qm̃ nõ opprimit locus qui phlegmonẽ habet, liberat nanq; ab oppressione, quo facto cessat dolor. vñ Serap. à quo hmõi prius vñr sermones emanasse, qñ ægritudo est in neruis & pelliculis gingiuarũ, imaginant multi q dolor sit in ipso dente, & cognoscitur hoc ex dente qñ eradicat, qm̃ si remanet aliqd doloris post eradicationẽ dentis, tũc significat q apa est in neruo, diminutio autẽ doloris qñ eradicat molaris est qm̃ alguimur non extendunt extensione à quantitate cũ qua cadit pcussio. & lęsio nocet ex continuatione sua cũ osse, pp quod est tensio &c. vt dictum p alios ab eo. Nõ ergo sentiũt dentes. In contrariũ, quia prima pmi. nullum ossium nullo modo sentit, pter dentes. Gal. enim dixit q experimẽtũ nobis demonstrat eos habere sensum, de quo natura sollicita fuit, & fecit ipsos cũ virtute, quæ de cerebro, puenit, vt inter calidũ & fri. discernant. vnde tertio. septima. Et scias q dentes sunt ex summa ossium quibus inest sensus, pp illud quod venit ad eos ex neruis à cerebro, pcedentibus lenibus. Et qñ dolẽt sentiunt illud quod accidit eis ex pcussione & saltu, & qñq; sentiũt fricationem suã & cõmotionẽ suã. Eti. Scias q dentes dolent qñq; pp causam dolorosam existentẽ in substantia ipsorũ, & aliqñ in neruo, quod est in radice ipsorũ, & interdum gingiua. & reliqua. Adhuc. 3. de accidenti. In dolore dentiũ tactus pati videt. & pbl. 22. dentes velociter dolent. Et. 34. sentiunt frigus magis, et facit dolorem. Ad poros enim sunt apti nati, dolorẽ quoq; incurrũt cõgelatiuum. interiorũ. 2. Qui eius subiectũ puta sensum arguit. Sentiunt igit dentes. hæc quæ ab alijs de his sunt ptacta. Dicendũ q dentes sentiunt, tum pp neruos prouenientes ad radices eorum, & in eos disseminatos ex. 5. pari neruorũ cerebri, tum pp finem & curã naturæ pendentẽ inde maxime, vt tueant à nociuis, elicientes sibi cõuenientia. Sensus tñ eorũ debilis est, & hebes valde, frigiditate & sic. ac eorũ duritie, quã oportet pp ipsorũ confricationem & incisionẽ habere ne frangant & doleant, cũ quadã etiam diaphaneitate plucida & porositate participent aliqua. Et quia talis est ipsorũ sensus nõ dolẽt continui distantia, sufficietenus tacti pcipue vel q̃minime pcipiunt terrestrium occurrẽtia. Qualitates aũt primas, & pcipue efficaciores, maximeq; intensas sentiũt, & dolores

Margin notes (left): P^s principio. Ca. 2. in fi. — Te. c. 11. & 118. — Ca. 9. Ca. 3. T. c. 130. — Cap. 7. post principium. — 3. de aia. T. c. 63. Ca. 3. & 5. — Doctr. 5. c. singu. Cap. 11. in principio. Circa fin.

Margin notes (right): E Cap. 17. post principiũ. — F — 2. trac. breuiarij cap. 16. — G — Do. 5. sũ. 6. 5. & fi. — Ca. 1. cir a medium. — 3. 7. c. 4. in principio. Ca. 3. ante medium. probl. 7. & 14. pbl. 1. et 3. Ca. 6. i pn. — H

I lores illis inferunt mox alterutrinq; occurrẽtes cum sint spũaliores penetrabiliores, in quibus & rõ actiõis ꝑpter contrarietatẽ inuenit, ac quia pp quod vnũquodq; & illud magis. posteriorũ. 1. sic igitur dentes sentiũt, non ex seipsis sed ex transmissione ac irradiatiõe virtutis aialis peruenientis neruorum gratia ad ipsorũ radices, ceu caro post deperditionem generata sensum torporosum ex hmõi acquirit emanatione. Non. n. neruus põt gigni ab scissus, neq; qm̃ sentiũt taliter dicẽdi sunt non sentire, caro non aliter sentit. vñ iuuamentorũ. 1. Nulla caro in se sensibilis est essentialiter. Nã sentit per aliud, vt neruũ in ipsa diffusum, & tñ dicit sentire, nisi fortasis q̃q; cordis, & q dolor dentium videat acutior, non ipsorum est, sed neruorum aut pãniculorũ gingiuarũ. Id aũt confirmat, quia cũ frangeret mihi dens in eminentia superiori ꝓfundius tangenti ferro acuto aperte dolorẽ percipiebam. Ex his nanq; amplius Arist. & Gal. A. consentientes q̃ reliquis apparet dentes sentire, ac quõ quibuscũq; obiectis.

Te. cõ. 5. 6. finem.

Ca. 5. post medium.

K Visum etiam q aliorum inducta emollientia eosdẽ non sentire, aut ꝓtendunt nõ sentire ꝑm seipsos eosdem. Sicut neq; caro pãniculus aut hmõi, vel sensu aptissime, quod concedo vt caro post abscisionem generata.

PROPTER QVARTVM vero, ad ꝑmũ Zoar apparet quid dicendũ, sic. n. vt ait, hęsitauit non q ꝓ veritate oĩaria tenuerit. vñ in fine inquisitiõis ipsius. Istud est de rebus in quibus permansit apud me dubium. Ad aliud dicendũ q nõ est sic, quia natura ossis indiget virtute naturali, ampliusq; vitali, non aũt aiali, corrũpet. n. & putrefieret absq; illis. Non aũt sine aiali, vt planta demonstrat. Id ẽt per quod nitit declarare nõ valet. Et primo qm̃ praue supponit sensum in vegetabilibus ceu visum, qñ inquit. Alioquin ossa nõ essent vegetabilia & reliqua. Neq;. 2. qm̃ licet nerui transeant per ossa vt saluent interius, non aũt disseminati per ipsa terminant in eadẽ. Aut. 3. quia virtus aialis fortior sit in partes quibus apta ꝓlabi, vel fortasse virtus fortior naturalis cũ instrumẽtũ seipso suum exerceat opus, vt magnes attrahit ferrũ, aialis vero per aliud. interiorũ. 1. Adhuc naturalis virtus videtur attrahi ab agente cum eo quod imittit. Id aũt quod aialis tm̃ imittitur. Ad aliud dicendũ q quãuis sensus eorũ sit debilis, tñ per q̃litates actiuas mox violentius occurrentes manifestaret vtcũq;, ceu qui et carnis renatę, cũ etiã ipose nos optimos hre habitus, & latere. meta. apparẽs. 1. Sic nãq; id dicto Pythagorico. 2. cœ. et mũ. ac musicorum dictũ corpora cœlestia sonũ causare harmonicum, nõ tñ sentimus pp hunc esse à natura in auribus cõplantatum nostris, vt æris malleatores ostẽdũt. Potest ẽt os à parte sensibili frigido vel alio medicamine taliter separari, in quod nihil sẽnsibili ossi occurrẽs ingeret doloris in eã. Eti. Et si dolor maior minorẽ denigret & demulceat, nõ tñ ipsum tollit ex toto, in osse autẽ nullo ingenio percipit certe dolor, aut sensus. Ad aliud dicendum q Gal. per costã audiuit eam cõiter ꝑm q per tegmen fuerit colligatione firmata, dupliciter. n. suscipi põt. A. etiã nõ dicit q ossa doleant, sed q homo inuenit dolorẽ in ossibus faciei. Nã nerui transeũtes ꝑ foramina ossium faciei sunt illi qui dolent, non aũt ossa. Vel ipsa pp quandam cõfusionẽ, vel contiguitatẽ partiũ ibidem, oẽs vñr dolere, & si tm̃ quę neruosa veraciter doleant. vñ de reg. sa. 3. musculi ꝓfundiores qñ sensum habẽt doloris, in ossibus ipsis dispositio videt esse, ceu caliditas & fri. videt vna in eadẽ parte sentiri, dria. 92. Ad aliud dicendũ q tactus non cõmiscet terræ ꝑ cæteris amplius, quia in nullo ipsa sensuum vere dñat, sed si alicui cõuenit is erit tactus, vnde. 2. de aia. Terra vel nullius aut in tactu miscet, maxime sup. si miscet alicui. Quare relinquit nullũ esse sensitiuum extra aerẽ & aquã. Sic igit hæc duo magis tactui inerunt q̃ ẽt terra. Vel dicendũ q de sensu Arist. loquit & sensato ꝑm opi. illorũ g quatuor elemẽtis conati sunt quatuor sensus attribuere, vt igni olfactũ, aeri auditũm, aquæ visum, & terrę tactum. cum tñ. 2. de aia. dictũ sit q ipsa sit nullius &c. ac q ignis aut q nullius sit, vel cõmunis oibus: nihil. n. sine calore sensitiuum est. Ad aliud dicendum q licet aia sensitiua sit in toto tota, & in cordę ꝑncipaliter, nõ tñ potentia sentiẽdi, à qua progredit immediatius sentire. vñ licet sit in ossibus, quia tñ organa non sunt in sentiendo disposita, nõ sentiunt ea, velut cerebrũ principium ꝑm medicos sensus est & motus. hoc tñ in se nõ cõtinet actu, dria ostensum. 41. Ceu causarũ ꝑma oibus de se vniformiter influit, dũmodo apta sint recipere susceptiua. A. de aia. 4. vt aial est per sensum, put existit potentia. Ad aliud dicendũ q vtilitas nerui &c. est ad oẽs partes, et totũ corpus natas sentire, q̃les nõ sunt ossa, & quæ ipsius, vt ostensum prius, cã. Ad aliud dicẽdũ q ligamẽtũ, vt apparuit per eundẽ Haly. sensus expers existit, & q ꝑ ligamẽta. 9. theo. audiunt chordę, quę etiã ligant, cũ etiam chordæ ligamẽta fore dicant. de iuuamẽtis. 4. sicq; ois pars eius ꝑm Arist. sensitiua osse in habentibus excepto fortasse aut transferẽtibus intercidit falsa. Ad aliud dicendũ q licet dẽtes sint ossa, nõ tñ qualia reliqua: differunt. n. in proprietatum plurimis, quãuis in quodã conueniãt cõi. vnde de ge. aialiũ. 2. Accidit nãq; eandem habere naturam ossibus aliis dentes. Ossa. n. in prima cõstitutione fiunt oia, & nihil posterius. Dẽtes vero posterius, & ideo deperditi pñt renasci, augent per vitam, sentiunt, vt etiã ostensum, carent medulla, qua participant ossium nõnulla, dislocati relocari nõ possunt, neq; fracti restaurari, vt ossium cætera, & ideo non immerito dictum ibidem de dẽtibus. Dubitabit vtiq; qs, sunt enim naturã eandẽ habẽtes ossibus &c. dria etiam. 96.

Ar. ista q̃ dixi: dico ꝑm meam existimationẽ & intellectum.

Cap. vlti.

Arist. post 2. collec. te. co. 17.

Te. cõ. 51.

Ar. medio

Te. c. 130.

Te. c. 130.

Cap. vlti. p° medio.

Cap. 9.

Ca. 4. fere finem.

DIFFERENTIA. XLIIII.

Quod pãniculus sit simplex pars & nõ cõposita ostendit ex theo. 2. Itidem. illud est mẽbrum simplex incõpositũ, vt dñt, cuius quãcũq; particulã assumpseris sensibilẽ, erit suo toti noie cõicans & diffõne. hmõi vero est pãniculus. Amp. de distemperantia inæquali. mẽbra enumerant consimilia in quibus locant pãniculi. & subdit: Hmõi aũt non amplius cõtingit diuidere in aliã spẽm, sed sunt consimilia & ꝑma, ꝑter venas & arterias. Cum igit pãniculis insit sensus, & is neruorum ꝓprius. differentia. 42. erunt solum creati ex neruorum filorum textura. Similiter naturaliũ. 1. inter omnia simplicia elementa, ad sensum sensibilium locatur panniculus. Rursus. Nihil cõponitur ex eo quod est cõtrarium suo fini, cũ cõpõ & cõplexio ad opus ordinet, sicut ad finẽ. Sed si pãniculus cõponeret ex aliquo, foret ex neruo & ligamẽto, nõ quidẽ ex hoc, cum sit insensibile. finis autẽ & vtilitas pãniculi est sensum dare in mẽbro nõ sentiẽti ꝑstare, quod impedit colligatione. Eti. Si in panniculi cõstitutionẽ caderet ligamẽtũ, cum neruus in eã incidat, iam dolor foret ipsius aggrauatiuus sicut membris inest pauci sensus, vt hepati et spleni nõ habẽtibus de se tactũ, sed pãniculo tm̃, sed nõ est ipsius dolor hmõi, verũ pungitiuus. Itaq; pãniculus simplex est, & incõpositus.

Ca. 1. et 16.

Ca. 2. circa principiũ.

Ca. 6. ante medium.

IN OPPOSITVM prima primi. pãniculus cõponitur ex neruo & ligamẽto. Amplius. si solum cõponeretur ex neruo, solutio continuitatis ipsius induceret spasmum, velut ea quæ nerui, sed hoc nõ, verũ tm̃ nerui aut chordę. iuxta illud techni. li. 3. Nerui vero & chordę punctura. Palin. Quod ligat, & sensum præstat, constituitur ex colligatione neruorũ. Talis quidem est pãniculus, ligat enim, vt renes cum dorso, & membro insensibili essentialiter præbet sensum, igitur panniculus est neruo constituitur & ligamento.

Doctr. 5. c. fin. ad finem

Te. c. 131.

PROPTER PRIMVM quidem sciendum q pãniculus est corpus expansum, tenue, cõtextũ ex filis neruosis, non sensu perceptis, qui etiã dicitur coopertorium hymen.

Pãniculus quid.

A

hymen, meninga, tela & mēbrana. Quem quidē oportet natura esse fortem vt defendat, nō carnosum vt attrahat, neq; habeat humiditatem, & subtilē, vt existens leuis nullā faciat grauedinē, qui equidē fortior est circa nobiliora mēbra. Custodia.n. egent vt cor & cerebrum, circa opposita vero oppositus. de partib⁹. 3. Cuius quoq; iuuamenta sunt plurima. Vnum equidē vt facturā vel figuram mēbrorū custodiat ne labanſ. Aliud vt corpora suspendat adinuicē & annectat, sicut renes dorso pāniculo. n. tm̄ socianſ ei. Alterum vt mēbra sensu carentia pāniculi superficie sensum recipiant ceu pulmo, hepar, renes, splen. Aliud vt vnum lacertū separet ab alio. Reliquum vero ꝙ si qn̄ vni accidat nocumētum, ne alij efficiatur cōmune, & ne motu vnius ab altero patiaſ musculus. Est etiam ipsius iuuamentū mēbrum construere simplex, vt kystim fellis, aut cōpositum sicut corneā, intestinum & vesicam. Nosce quoq; theo. 2. atq; prima primi. duos poni pāniculos ꝑncipaliores, sicut cooperientē costas interius pectoris, ex quo membra oriunſ oīa panniculosa, & pāniculis inuoluta. Et pāniculū syphac seu peritonion dictum, ventris interius musculos obtegentem, à quo vt à priori pāniculosa & inuoluta pāniculis originanſ, & maxime ꝙtum ad eorū tunicā extrinsecā. nam tunica interior vesicæ scribiſ naturaliū. 1. de constitutione ipsius fore ꝓpria. Quæ vero exterior ab omēto, seu syphac ꝓcreari. 3. vero. 13. scribiſ. omnia mēbra pānniculosa & panniculis inuoluta originē à pāniculo cooperiente musculos ventris ihtrinsecus contrahere, quod fortasis euenit, quia priori maior, hic enim ortus sensitiuus apparēs extat magis ꝙ veritati astrictus. quid autem sit neruus & ligamentum, differentia visum. 41.

Caꝑ. 11.

Caꝑ. 15. Doctr. 5. c. singu. circa fine

B

Ca. 6. iux. 4. & ca. 13. Caꝑ. 1. Colli post medium. ca. & caꝑ. se pma ꝑ. do. 5. c. fin. versus fin.

PROPTER SECVNDVM vero sciendum ꝙ in hac dr̄ia inueniunſ sermones aduersi & ꝑcipue. A. exprimit enim prima primi. loco supradicto. ꝙ pāniculus cōponatur ex neruo & ligamēto. 3. vero. 18. Renibus aduenit neruus paruus ex quo creantur pāniculi eorū. quarto vero interiorum. dicitur membranā extrorsum pulmonis cōstrui ex duobus neruis minimis venientibus à sexta coniugatione neruorum cerebri, sed quid de hoc, manifestabitur ex dicendis.

Ca. 1. de 8. Caꝑ. 5. in medio.

C

PROPTER TERTIVM quidem sciendū ꝙ vt ad multum pāniculus cōponitur ex neruo & ligamēto, ibi tm̄ pars nerui superat nō raro eam quæ ligamenti, alicubi tm̄ fortasis panniculus extat solū neruus dilatatus. Dixi aūt non raro, quia aliquis pāniculus est in quo fortasis vincit natura ligamenti eā quæ nerui cum sit principalius ꝑꝑ vincire, vt pāniculus ligans inadinuicē digitorum ossa. vnde prima primi. Digitorum iuncturas ligamenta cōprehendunt fortia, quæ sibi obuiam occurrunt cū pāniculis cartilaginosis. qui aūt hm̄oi non parū participant ligamento. Aut fortasis quis vt pāniculus est ex ligamento tm̄, ceu circa iuncturas, ꝑꝑ ligare & dolorem nō inferre, quorū primū ostendiſ, qm̄ cōplexionū primo. post ligamentū in frigiditate locaſ chorda, deinde pāniculus & postea neruus, eo ꝙ ligamentū simpliciter oriſ ab osse frigido, & ideo frigidū, deīde chorda post ipsum, cum in ea nō parua sit portio colligationis, deinceps pāniculus, & postea neruus, quo notaſ ordine panniculum participare neruo & ligamēto. plus aūt vt positum est neruo, si.n. pāniculus foret neruus exampliatus solum, iam neruo nō ponereſ frigidior. Adhuc. cuius iuuamentū est vincire, suspendere, & cōtrahere, frigidū extat, cū his natura ligamenti hac ente participet. hm̄oi vero pāniculus est ad multum. Rursus. Ad musculū apparenter vt eius ꝑncipium trāsmittiſ neruus & ligamētum. circa medium vero horū nihil manifestaſ, nisi corpus tenue dilatatum. tale vero dictum est pāniculū fore. Igitur vt ꝙmultum panniculus ex neruo contexitur & ligamento. Secundum quidem persuadeſ, quoniam

Doct. 5. fẽ. ꝑma. c. 13. in fine.

D

Ca. vlt. 1. sui fere.

parti sensibilissimę ꝑꝑ eius finē natura parte indiget huiusmodi. hæc aūt est cor. quare. A. 5. de aīa sensus tactus maior cordis ꝙ ipsius cerebri, vn̄ intolerabiles sunt huiusmodi dolores. & ideo de partibus. 3. Cor nullā grauē sustinet passionem. Et fulciſ quia cor in eius extremo pāniculum habet, aut demū capsulā vel vaginam eius pannicularem, secedentē ab ipso post basim ꝓprie, tales vero pāniculi & maxime primus videnſ ligamēto participare minime, cum ligamentū originel ab osse. Cor autē cum eius panniculo ꝓductū fuit ante os omne, cū ipsum vltimorū extat. Similiter & qui capsulæ pāniculus antecedit cordis generationē. Sicut.n. qn̄ sperma cadit in matricem, mox circūstat hymen. dr̄ia. 36. ita generato corde quod est ꝑncipium ante ossis generationē, pāniculus ꝓexistit capsulę illi⁹. Os quoq; stomachi sensibilissimū, quod nerui sexti denotant paris cerebri pertingentes in ipsum, & sensum aīatum eidem ꝓstantes spālıter suꝑ cæteras partes imensum, adeo vt ꝓ cæteris possit apparere partibus. Cui quidē & si animato careant sensu, oculorꝫ coniunctiuæ appropinquāt, cū oculus sit particularum sensibilissima. 13. de inge. Quod de renibus fortasis sensit inesse. A. & merito cū nullum de se habeant sensum. Sunt.n. partes durę cōpactę, ad quas ꝑueniunt aliter nerui, aut pāniculus renū non componiſ ex ligamēto, quia quod eius perparū suscipit vel nerui noīe audiuit etiā ligamentū, cū neruus multiplicitate noīs dicatur. dr̄ia. 41. Cum & primo subdiſ pāniculum renum contextum ex neruo & ligamēto, & similiter de illo quod interiorū. 4. Et ad vnum, vt sit dicere pāniculi ligantes ossa inuicem, vt rasetæ & digitorū ꝓprie amplius participant ligamēto. deinde qui musculorū, ac deinceps qui interiorū, minus. Qui autem cordis, & stomachi oris, minime, ſm ꝙ plus vel minus, hoc vel illud exhibet iuuamentū. Itaq; vt ad multum panniculus ex neruo contexitur & ligamento. Rarius autem is nerui tm̄ extat textura.

E

Caꝑ. 8. In medio. Ca. 4. iux. finem. 2. theo. ca. 15. imedio

F

Caꝑ. 16. ꝑ principiū.

PROPTER QVARTVM vero. ad ꝑmum dicēdum ꝙ simplex & incōpositū diciſ dupliciter, aut quod nullam habet cōpositionē oīno ſm veritatem, & ita pāniculus neq; aliquid corporis est simplex, cū saltem cōponanſ ex principijs generationis ex materia & forma, aut quod nō sensu perceptibile, & tunc pāniculus, chorda & caro etiam dr̄r simplicia, cum tm̄ chorda ex neruo (vt conueniunt) cōponaſ & ligamento, ac caro ex materia verę carnis vt sanguine inspissato & neruorū villis, quod dr̄ia explicabiſ amplius. 58. Ad aliud quid dicēdum per id apparet, qm̄ illa ratio partis simpl̄r datur ꝑ id quod tale in sensu videſ, & nō vt ita diciſ, existit vere. Ad aliud dicendum similiter cū Gal. enumerat chordam, & carnē simplices, quæ nō minus extāt pāniculo cōpositæ. Ad aliud dicendū ꝙ vt multum pāniculus nō est ꝑꝑ sensum ꝓstare solum, sed ꝓpter alia iuuamenta ꝓmonstrata. Ad aliud dicendū ꝙ nō valet, qm̄ vbi ligamentorū concurrit in pāniculo portio, nō est tanta vt eius sensum multum ꝑuertat, ceu cū parti occurrit insensibili mollitiei ꝙ grandis, & ideo in eo dolor non accidit grauatiuus, verum vt dictum pungitiuus. Ad ea etiam quæ alterius partis dicendū, vt dictum, ꝙ ꝙplurimum pāniculus ex neruo cōponiſ & ligamēto, aliqn̄ tm̄ ex neruo solum. Ad aliud dicendū ꝙ nō est cā ꝙ punctura pāniculi nō inducat spasmum, eo ꝙ sit tm̄ ex ligamēto, aut ipsius pars potissima, sed diuersitas cōpōnis texturæ, vtrorūq; grossities, ac subtilitas substantiæ. quarto quarta. nam villi nerui in chorda directe ſm longum ꝓtenduntur, ita vt vapor horribilis ex ipsius punctura directius cerebrum petat, in pāniculo vero ſm omnē dimēsionem, vt vapor hic eleuatus ꝓhibeaſ ad cerebrum peruenire dispersus. Adhuc chorda est grossa dura ꝙmultum, nō cedens occurrenti, seruans etiā læsionis illatiuū. In eo enim quod sensus vnitiua est amplius, panniculus autem

G

H

Ca. 1. trac. 4.

I autem lenis, subtilis, cedens imprimenti de facili. Virtus etiam in ipso non est velut in chorda vnita, ppter quod dolor non tãtus eidẽ inest vt chordæ, puncturaq́ ipsius spasmum non ponitur incidere, sicut ea quæ chordæ. Aliud etiam quantum concludat, scitum antea.

DIFFERENTIA. XLV.

Ca. 11. In medio.

Caß. 8.

Caß. 4.

Quod autem nares sint organũ olfactus, & non caruncule seu additamẽta mamillaria, ostẽdit. primo.n.histo. Olfactus fit p hanc partem narium. videlicet. hic aũt sensus est odoris. Itidem. in. 4. earũdem. Hęc quidẽ aialium habẽt nares, hæc aũt poros quibus olfaciunt. Rursus. 4. de accidẽti. Nares nominauimus, quæ sunt instrumenta duabus virtutibus. sicut lingua olfactui. s. & anhelitui.

Ca. 17. in pncipiu.

K

Auer. circa pncipiũ de sensu & sẽ sato.

Collr li. 9. ca. 4. circa principiũ.

Cõ. 100. in medio.

Amp̃. collr. 2. Manifestum q instrumentũ olfactus est nasus. Itidẽ quoq́ de sensu & sensato. Instrumentũ odoratus est aer ipositus naso. Palin. firmatur rõne, qm̃. 8. d iuuamẽtis. Venit vtriq́ nariũ pars nerui maior illa, quæ venit ad auriculas, cũ igitur neruus sit aliorũ oium sensuum instrumẽtum, erit & odoratus. Eti. Cõmẽ. 2. de aia. In hoc q Aristo. dixit Ampliantur venæ & viæ. demonstrat q nasus est pp necessitatem, & non pp melius. Quod aũt ppter necessitatem existit, tale organũ est pncipaliter eius in quod ordinaĩ, & non subseruiens pp melius illi. Adhuc illud quod est frigidũ & hu. non põt esse organũ & pncipium alicuius sensus: cũ frigiditas sit mortificãs & paralyticũ faciens, humiditas aũt remolliens & hebetãs, cerebrum vero frigidissimum & humidissimum est particularum corporis. dña. 24. Itidem. quod est organũ alicuius virtutis, ipsam oportet ei actualiter inexistere, alioquin nõ poterit in operationẽ peruenire, quod paralysis neruorũ ostẽdit. Cerebrũ virtute sensitiua caret vsr: tactum.n. nullum facit sensum, sicut neq́ san. aut alia superfluitas aialium. dña predicta, quod experimentũ edocet.

L

Te. cõ. 73. 75. 98.

Te. c. 114.

Amp̃. sensibile positũ sup sensum nullũ cõstituit sensum. 2. de aia. cũ omnis sensus medio pficiaĩ quodã. ibidẽ. Sed odorabile positũ sup nares vt interius, non sentitur. Palin. Illud videĩ alicuius obiecti esse sensitiuum, quod imutationẽ recipit ab eodẽ: de rõne nãq́ obiectorum est potentias organis alligatas quiescẽtes in actum adducere. Sed imutatio apparet fieri in naribus in olfaciendo, puta extensio quædã & titillatio. Nares itaq́ sunt odoratus sensitiua, & non predicta mamillarum capitibus similia additamenta.

CVIVS OPPOSITVM fere oẽs sentiunt medici, capita p̃fata mãmis similia & non nares ponentes olfactus organa. Rursus. alij oẽs sensus videnĩ à cerebro deriuari, quare & hic cõfluet sisr ab eodẽ, neq́ etiã apparet in naribus organiçatio quæ odoratus sit instrumẽtũ, cum & alias habeat operationes pprias, & vnius mẽbri sit vnica. iuxta Haly. operatio. s. ppria.

M

2. techni tra. de ven tre cõ. 30.

Caß vlti. in fine.

Eti. Illic est organum virtutis vbi cõtingit eã principalius pati & confortari, sed olfactus nocumentum non est pori nasi passio, sed ventriculorum anteriorũ cerebri, interiorũ. 3. cõfortatur etiã ab aromaticis. Itaq́ capita mamillaria. i. similia mamillarum capitibus, sunt organa olfactus.

Olfactus quid.

PROPTER PRIMVM quidem sciendũ, & p organum instrumentũ, seu sensitiuum, est subiectũ cui virtus infigiĩ, aut in quod cõtendit. Est aũt olfactus vis ordinata in duabus carũculis anterioris partis cerebri, similibus mamillarũ capitibus, ad apprehendẽdum id quod offert ei aer attractus de odore, qui est in vapore pmisto cum aere aut de odore impresso in illo ex pmutatione q̃ fit in corpore odorifero. A. de aia primo.

Caß. 5. ad medium.

Ex quo etiam iam apparet vtcũq́ quæ sint additamẽta p̃racta. In oppositũ.n. supius directe lachrymaliũ maiorũ os eminet vtrinq́ parũ exteri' cõuexũ, ad iteri' vero plus cõcauũ, in qd' vtrinq́ cõdescẽdit cerebrũ eminẽs parte vtraq́: & formatur intra durã matrẽ in figurã mamillarũ, & parũ induratur à substãtia cerebri, ceu extremũ mãmæ durius extat in mamilla. vñ. A. 12. de aialibus.

N

Caß. 7. a medium.

In anteriori parte nascunĩ additamenta quę sunt similia mamillis, p quę fit olfactus, & diuidunĩ à mollitie cerebri modicũ, & nõ sunt ita dura vt nerui. In principio quoq́ tertij cañ.

Fẽ. prim trac. 1. c. 1 p' prin.

In anteriore præterea parte cerebri, oriunĩ duo additamẽta mamillaria quibus fit odoratus, quæ quidẽ à lenitate cerebri parumper differunt in primis, sed postea consequiĩ ea neruorum durities. Ad ista quoq́ additamẽta vel caruncula fit per nares aeris & odoris attractio, pforaĩ.n. duobus foraminibus os cõpositum manifestis, pmo inter hæc existens, demũ superius pforaĩ multis velut cãnalibus paruis, & reddiĩ quasi spongia vt diminuat multitudinem frigoris aeris apud anhelitum ne pergat inalteratus ad cerebrum. Et hoc quidem os situaĩ sub dura matre, ipsaq́ sisr pforaĩ foraminibus. sicut clepsydra. 9. de iuua.

Ca. 4. & s. Nares g

O

Sunt aũt nares instrumẽta delationis aeris ad pulmonem & odoris ad carunculas p̃fatas ex pluribus ossibus & cartilaginibus cõposita. Est etiã meatus pueniens de palato in nares & carũculas hmõi, quarũ iuuamenta sunt multa. Per eas.n. vt p̃scriptum, fumalis euaporatio ad p̃dicta peruenit additamẽta, & aer pulmoni dimittiĩ, temperatũ etiam inde cerebrũ. Iuuant sisr ad aerẽ incidẽdum, vt literæ articulenĩ perfecte. Superfluitates etiã expellunĩ inde à cerebro, teguntur q́ à visu. Turpe nãq́ foret illarũ cõspicere decursum. iuuant quoq́ in ipsas manibus excutiendo & expellẽdo.

T. c. 92.

Nosce quoq́ hominẽ sensum odoramẽti deteriorẽ cæteris habere aialium. 2. de aia. saltem intẽsiue, extensiue autẽ certiorẽ cũ plurimũ & pluribus alijs aialium delecteĩ odoribus. vñ in cane fm Alex. de pblematibus. olfactus intensior est eo qui hois, in aquila visus, in aiali dicto pmo gustabilis iudicio, gustus, fm araneas & aliquas auiũ tactus, q̃tum ad id. videlicet. quod est obiecto subtiliter occurrere, nõ aũt quo ad discutiendum qualitatem tangibilis, quæ pcipitur ex obiecto. ita.n. cæteris homo tactus est perfectioris. & iõ aialium prudẽtissimũ. 2. de aia. in apris vero auditus.

Te. c. 94. 2. de gen caß. 4.

P

Ca. 17. in principio

PROPTER SECVNDVM quidem sciẽdum q Auer. collr. 2. voluit nares fore instrumẽta odoratus ppria. Inquit.n. fm Arist. Fit iste sensus in duobus meatibus qui sunt in naso. Et fm Gal. fit in carũculis duabus similibus capitibus mamillarum. & dicit q ppter remotionem istius loci, attractione indiguit. Et tũc impugnat Gal. inquiens. Si foret ita sicut dicit Gal. ergo odoraremus, quãuis nares nostræ forent oppilatæ qñ aerem per os attraheremus, quia palatũ est aptũ naso. Foramẽ.n. vt dictum, existẽs in palato continuaĩ cum foramine nasi transeunte ad p̃dictas carunculas. Et subdit fm q dicit Auenasor. Nos odoraremus odorẽ ciborũ qñ incipiunt digeri in stomacho, narib' supple oppilatis &c̃.

Q

In medio

Itidẽ. si per illas duas carunculas fieret olfactus aialia inolfactilia, qualia. videlicet. sunt olfantia p̃ter hominẽ nõ odorarent. ipsa.n. odorem pcipiunt cũ paucis sensibiliũ differentijs. vnde idẽ de sensu & sensato. Homo melius distinguit dñas sensibilium olfactus, q̃ cætera aialia, & tñ multa aialia fortius comprehendunt odores ex remoto.

Ca. 1. iux finem.

q̃re. 5. de ge. aialium. Certitudinẽ sensuum de longe minime, vt est dicere, homo habet vt fm magnitudinẽ aialiũ, quę aũt circa dñas maxime. Ipse nanq́ q̃tũ ad olfactũ, est maioris ingenij in olfaciendo q̃ oia aialia, & in ppalando odores occultos cõfricatione, quod nõ habẽt cætera. 2. de aia: A. pp quod dña. 5.

ca. 5. i p. m pble. 12.

Solus homo aliorũ aialium gaudet floribus et alijs odoribus. vñ pblematũ. 10. Homo magis alijs aialibus est odoratiuus. Non igitur p illas duas carunculas erit odoratus. Hæc aũt positio stare non põt, sicut. 3. ostendeĩ dicendorũ. Est ẽt ipsius remouere fulcimina. Quid autẽ sit dicẽdũ ei quod arguit, per. A. 3. & 4. dicendorũ, videbiĩ.

T. c. 100.

Ad aliud dicẽdum ipsum nõ valere, quia. 2. de aia, olfactus perficiĩ opculo

remoto,

A remoto, velut visus amotis palpebris in habetibus eas, discooperire nobis euenit inspirantibus ampliatis venis & poris: id autē fieri non pōt nisi naribus olfactibile attrahatur. Non.n.hoc contingit si quis detinens velit ore aperto ipsum attrahere. Adhuc magis transducet olfactile mistum aeri in pulmonē & ventrē, q̄ in sursum p colatoriū ascendat. Palin. Videt ratio potius opposi tum includere, ꝓposito, quia si ſm eūdem odorabile perueniret ad carūculas p̄fatas, prius cōcurreret in nares, cum illa duo foramina earū, & colatorij sibi obuient circa eū qui sub oculis locū, ꝓpter quod eis oppilatis deberet olfactus pfici in loco contactus. Nō.n. pōt dicere q in loco nariū anteriori sit organum olfactus, eo q quodā imisso nares ad interius valde oppilante, odorabiliq; demum apposito ad nares nō fiet odoratus sensus. Similiter dicendum Auenasori. Ad aliud dicendū q sermo hic est de hoie nunc, & nō aliorū. Aut fortassis in alijs pfectorum, ita vt in hoie pficit odoratus. Vias tñ liberiores habent cerebrumq; frigidū & hu. minus. Sed cōtra hæc & cum Auer. videt apho.5. mulieri si in vtero non cōcepit, velis aūt scire si cōcipiat. Cōtegens vestibus suffumiga deorsum ex aromatibus, et siquidem transire videtur odor p corpus ad os & nares, cognosce qm̄ ea nō ꝓpter se nō generat. Si igit p omne corpus ab iferius in sursum pōt fumus ad odoratus organū peruenire, multo deniq; magis qn̄ appropinquatur ipsi de extra odoratiuum. Dicendū q si deberet sentiri à muliere sic disposita odorabile, opus est os tenere aptū, alioquin nihil pcipiet, ceu nil quantūcūq; odoratiū ore clauso sentit existēs in eo.

B

Apho. 60.

PROPTER TERTIVM vero sciendū sententiā fuisse fere oium medicorū, q olfactus sensitiua sunt extremitates duæ vētriculi cerebri duplicis in rotūdum acutū præeminētis cū substantia terminatori ea quæ cerebri, vt prius tactum, quod anatomia designat apertius, qd' et videt innui non parū de sensu & sens. ita. Vtit natura respiratione ad duo, vt operose quidē ad thoracis adiutorium, & aduentitie ad odorē. Inspirante.n. sicut expirante puta hoie, facit per nares motum ad olfactū. videlicet. Nō sunt igit nares olfactus certum organum, sed potius quoddā delatiuū vt.5. de ge. aialiū. Quorūcūq; nares lōgæ vt laconicorū catellorū, odoratiua pfectę sunt. Existē te nāq; pfundo sensus organo longe, quia motus nō destruunt, sed recte tendunt, sicut præ oculis manus visum adunantes. vnde, pble.13. expressius. Ad cerebrū.n. terminatus odor sensum facit. Quod exprimit de iuuamentis aperte. Sensus cōprehendēs odores inter alios sensus positus est intra testā, in duobus ventriculis anterioribus vētriculorum cerebri, qui continent spūm vaporosum. Subdit etiam tandē. Vtilitas duorū foraminum pertransseuntium à cerebro vsq; ad nares, est ipsius superfluitates euacuare. Et in hoc est vtilitas alia, q̄ cerebrū qn̄ infirmatur, adiuuat. Est & vtilitas ꝓpria ante istas. s. odoris cōprehensio, & ante istā alia, puta anhelitus aeris & copulatio eius cū cerebro. Propter oēs igit istas causas appropriatur sensus odoratus vt sit in cerebro, quia pars quæ cooperit istū sensum, indiget vt per eam pertrāseat quod cerebrum adiuuat. quarto vero de accidenti. Monstrauimus quoq; q p̄mum instrumentū odoris sint ventriculi cerebri. Hanc etiā positionē seruat Haly.3. theoricæ. & quod etiā signo rōnabili ostēdit, quia si domū ingrediamur vndiq; clausam, multis odoribus bene aromaticis repletam, naribus nostris apertis replebunt p̄dictis odoribus. Si aūt tunc cū ipsorū apertione & repletione aerē cōtinentes attrahere cessauerimus, minime sentiemus tpe illo antedictos odores. Qn̄ vero aerē attraxerimus eos mox sentiemus, quia homo inspirans odorat. non inspirans aūt sed expirās aut retinēs spiritū non odorat.2. de aia. quare concludit Haly. nō nares sed duo capita capitibus mamillarum similia fore olfactus organa. Rursus. vt dictum per Arist. Olfactus noster ꝓportionatur oculi palpebris velatis, quibus non pōt perfici videndi actus nisi amoueantur palpebræ, fit etiā inspirando & operculū detegēdo venis ampliatis & vijs. Nō percipit etiam homo nisi differētias extremas odorū & valde insignes, nihil.n. odorat odorabiliū sine letitia & tristitia, cum certum hūc sensum minime habeat ꝓpter multā cerebri frigiditatem & hu. virtutē impedientē olfactiuam, & fumalē extinguendo euaporationē, quæ cā odorationis existit, & ꝓpter hoc olfactus attributus fuit igni, ratione. videlicet. obiecti ꝓprie. Causat etiam is ex fumali euaporatione. Cōmensurat nāq; calor odorabilis & motus ipsi ad hyperbolem eius quæ in loco. i. cerebro frigiditatis et humiditatis. Natura.n. semp ingeniat ad excessum vniuscuiusq; de partibus.2. Olfactus siquidē rōne organi quod est circa cerebrum est virtute seu potētia calidū, materia vero frigidum. Hæc igit singula monstrāt sensitiuum ꝓprium olfactus circa cerebrū, & non secus nares existere. Itidem. organiçatio partium arguit virtutem instrumēti, sed in extremitate vtraq; vētriculi anterioris cerebri p̄dicta ita extat artificialis organiçatio, vt nō ob aliud sit, nisi ꝓpter odoris perceptionē. Quod forsitan id quis impediet. d. additamēta illic facta esse, ac parum à mollitie cerebri permutata, vt eis hinc fortitudine acq; sita possint pati superfluitates primi ventriculi expurgari inde illęsa, ceu sub cerebro locata fuit glandula, modicum à substātia cerebri in duritie permutata, ne superfluitatibus cerebri hinc transeuntibus lædat. Cui dicendū q nō ꝓpter hoc oportuisset os tm̄ in exterius concauare, neq; vias sic angustas naturæ pstare. Ex ventriculis etiā decurrunt circa mediū superfluitates, ad glandulā dictā, non tm̄ lædunt his ipsi. Aut licet quod obijcit iuuamētū importet quoddā, vt voluit Gal. cum. A. nō tñ illud extat pncipale, sed odoratus magis, cū vnus sit sensuū perficientium. Adhuc læsa parte interiori & naribus sanis, lædit & odoratus, quod & nobis indicant collectiones fœtidæ sub cerebro anterius perceptæ, ac coriçæ nullam in naribus læsionē notantes, nō paucæ. Itaq; carunculæ pfiguratę organa sunt odoramēti, & nō nares. Nosce quoq; ex.2. de aia. A. esse instrumētum triplex. quoddā nāq; reddens tm̄ quod secundariū & subseruitiuum existit, ceu neruus opticus crystallinæ, ac vasa seminaria inuoluta testiculis. Aliud vero percipiens solū, quod pncipale extat & perfectiuum, vt crystallina & testiculi quo ad seminis generationē. Tertiū quoq; reddens simul & suscipiēs, vt neruus tactiuus, cordis etiā caro, per se nāq; sentit. dfia.42. Itaq; in ꝓposito nares sunt organa reddētia solū, carūculæ p̄fatæ suscipientes tm̄. Oportuit.n. plura instrumenta & figurationes esse, vt perficeret hic sensus, qui nobis cum difficultate alligatur propter cerebri dictam frigiditatem & humiditatem immensam.

PROPTER QVARTVM qdē. Ad primū, pcedens ex Aũ. dicto apparuit qd dicendū, vel quia noluit nares organū olfactus pncipale & susceptiuum, sed deferens & secundariū. vñ secundus philosophus diffiniuit nares odorū fore adductionē. Aut sermo fortassis. Aũ. fuit hora q nondū perfecte tradita erat incisionis sciētia. differentia.99. Ad aliud dicendū vt apparuit, q nares quoquo modo sunt instrumenta odoratus, subseruiunt enim & deferunt, ꝓprijs instrumētis, & quia nō solū habent iuuamētū hic, sed (vt dictū est) alia plura. Iō volens Ga. eas linguæ assimilare, cuius ꝓprius est actus gustādi, secundarius in vocē cōferre, est etiā vt manus molēdinarij in voluendo cibū sub dentibus.12. de aialibus. A. nares dixit instrumenta fore odorationis & anhelitus. Ad aliud Auer. iā apparuit, non.n. tenet modo. Ad aliud dicendum, q p tanto dicit instrumentum olfactus esse aerē impositū naso, q̄a ipse confert maxime vt actus perficiat odorationis, & ideo posuit ibidē q instrumētū auditus,

Margin notes: C

Ca.1. post medium.

Proble.5. Li.5.c.4. In medio.

D

Ca.4. circa principiū. Ca.14. in medio. 4.ca.14.

Tex.98.

In medio.

E 2. de aia. & com. 100.

Ca.7. circa principiū.

F

G

Cap.3. versus finem.

H

Gal.11. de vtil. pti. ca.11. in pn. Ca.12. p° medium.

I

T.c.83.

auditus, esset aer impositus auri. Hic enim necessarius est maxime. 2. apparens de aia. Ad aliud dicendū, q̄ illa pars nerui nō est pars q̄ sit olfactus sensitiuū, sed tactus. Oritur. n. hæc & ramificatur ex. 3. neruorum pari ex cerebro ortorum. Ad aliud dicendū, q̄ sermonē Auer. aut eius expositionē hic non recipio, cū opinionis fuerit oppositæ. Ad aliud dicendū, q̄ notat difficultatem, nō aūt iposibilitatē. Cōuincit. n. tm̄ q̄ homo deterioris sit cæteris aialibus olfactus, neq̧ etiā cerebrū tm̄ est frigidum & hu. imo calidum & cōterminatū vtcūq̧, sed frigidum est respectu cordis & hepatis: et humidū respectu ossiū. prima primi. Et quia cerebrū sic frigidū, fuit odoratus igni attributus, vt fieret, ceu ostēsum, æqualitas, habuit etiā homo (sicut tactum) ingeniū in odoratione qua odorabile facile agit ad organum peruenire. Ad aliud dicendū, q̄ virtus in caruncul is actu reperit, prout saltē formā noiat. Neq̧ pp̄ hoc q̄ cerebrū caret virtute sensitiua, tollit quin circa ipsum odoratus nō possit esse organum, cū non sit ꝓprie (vt declaratū est) in substantia cerebri, sed in ꝑfiguratis additamētis: & quia per parū à cerebri differūt substātia, ideo rō vt prior difficultatē, & non impositatē concludit odorationis. Q; si sermones qñq̧ Gal. cōsonent instrumentū olfactus fore in cerebro, aut ventriculos duos anteriores, vt apparuit exponēti, quia est circa cerebrū & eius velamen. Id. n. quod alicui naturaliter est annexum, multotiens id dicit, ceu cor dicit arteriarum pars, vñ histo. 3. Cor est sicut pars arteriarū. Et in principio cañ. 3. Cerebrum diuidit in substantiam velatiuam medullarē, & ventres plenos spū. Ad aliud dicēdum, quid ostēsum. 42. Nec eo q̄ odorabile positū intra nares nō sentiat arguit ibidē ꝓprium fore olfactus organum, sed euenit, quia cū odorare consistat in fumali euaporatione, opilatione tunc interueniente, ipsa non pōt in ꝑfatas deuenire carūculas, quod ostēdit, si. n. aliquod intra nares ponitur paucæ fuerit quātitatis, vt effumatio vaporosa nō ꝓhibeat transire, adhuc odor percipietur. Ad aliud dicendū, q̄ nō ois imutatio ꝓprium arguit sensitiuū velut neruus, vt ostēsum dria. 42. organū tact⁹, caro tñ imutat apud obiectū ipsius. Quod qdē nō pncipale arguit instrumētū, sed magis accessoriū, & delatiuū.

Colli doc. 3. c. 1. ante medium. & c. 2. post med.

K

Ca. 3. ante medium. pma fen. tra. 1. ca. 2. in pncipio.

L

DIFFERENTIA XLVI.

Vod tunica interior arteriæ cōstruat ex villis in longitudine ꝓtensis, ostendit ex. 3. naturalium. & prima primi de mēbris. Rursus. priori & ꝓpriori actioni hmōi debet organū: hæc aūt est attractio dilatatiōe facta: oportet. n. si quid expellit, q̄ prius attrahat, villi aūt longitudinales attrahūt. Erunt igit vt prius & ꝓprius instrumentum, quod aūt tale, sedē debet accipere intrinsecam iuxta ꝓpinquius amplius situm. Etī. Anhelitus & pulsus sunt ꝓportionales, ipse nāq̧ currit pulsus cursu. 3. 10. sed in anhelitu ꝑcedit attractio, ergo & in pulsu: hæc aūt posita villis perfici longitudinalibus, qui ei magis erunt accōmodi existentes intrinsecus. Adhuc. digniori & fortiori actui, instrumētū debet aptius & vigorosius, sed id euenit cum longitudinales fuerint interius, quia p̄ eoꝝ attractionē vita ex corde in cætera demandat membra. Fit etiā attractio nutrimēti per ipsos melius in partes arteriꝗ. Itidē. Si villi latitudinales essent interius fortiores ꝓpinquitate facti ꝓhiberēt aerē introduci, quod nō faciēt exterius positi vigentes q̄ minus. Itaq̧ tunica interior arteriæ in villis ſm longitudinem dissoluitur.

Caſ. 11. Doc. 5. ca. singu. post medium.

M

Trac. 1. ca. 7. in fine.

IN OPPOSITVM Gal. 7. de iuuamētis. et Haly. cum Auer. Rursus. Immutatio corpori aduenīēs mox quasi per arterias iuuante spiritu in cor defert: hæc autem perficitur expulsione, quam facit arteriæ interior tunica villis latitudinis intra se positis, nam longitudinales id impedirent attrahendo. Adhuc. longi exterius siti aeri appropinquant amplius q̄ entes intrinsecus, & ita facilius subindūcere poterunt aerem. Igitur latitudinales villi extant in tunica interiori arteriæ.

Caſ. 3. 2. theori. ca. 13. circa principiū. 1. collect. c. 5. 1 pn.

N

PROPTER PRIMVM quidem sciendū q̄ arteria est mēbrum neruosum à sinistro cordis ventre ortum in eius subsidium, motu cōtrario ordinatū, in longū, rotundumq̧, ꝓtēsum, duplici tunica velatum, vitæ mediātibus sanguine & spiritu in aliud reliquum corpus delatiuum. Hmōi aūt duplicis tunicꝗ interior est multꝗ spissitudinis & duritiei, exterior vero mollis, tenuis, rara, sicut tunicæ venæ nō pulsantis. 7. de iuuamētis. vñ. 2. theoricꝗ. Interior tunica est quinquies duplicior exteriori, & iō Abrucalis magister Gal. qui id bene mensurauit voluit arteriam fore sexcuplam grossitudini venæ. Habuerūt aūt tunicas duas ne fortitudine scindantur, & ne spūs in eis raritate dissoluat, pulsant aūt vt cōtēperent vitalia, & vt spūs partibus cū sanguine deferat, ac ipse attrahat ex venis in eas. Est aūt villus siue inulus aut filum membrun neruosum, ꝓtensum, subtilissimum, ad motū actionis cōmunis ordinatū, nam mēbra quæ solum ꝑ seipsis agunt, villis nō eguerunt, cū actio sit parua: sufficit. n. calor naturalis loco villi, ceu sunt os, cartilago & hmōi. Quæ autē ꝓpter omne corpus operant eguerunt illis, cū vehementior sit actio vt vēter, arteria, & hmōi. Est aūt is triplex vt quasi trina dimensio, longitudinalis, latitudinalis & diagonalis, mediātibus quoq̧ his arteriꝗ operantur. In eis nanq̧ sunt quatuor virtutes, quarū quædā dilatant, aliꝗ constringunt: quædam retinent & faciunt post quietem dilatationem, nonnullæ retinent, & agunt post quietē constrictionē, quæ oēs villis operant ꝓprijs. Haly. Et quia dubiū erat qbus agunt & quomodo, eos timuit partibus appropriare arteriæ.

Arteria q̄ sit.

Ca. 3. circa pncipiū. Ca. 13. circa pncipiū.

Villus q̄ sit.

O

PROPTER SECVNDVM quidē primitus exponat quid de hoc senserunt priores, deincepsq̧ vtr dissonantiæ sapientū tangant circa villos. Propter hmōi siquidem primū sciendū q̄ naturaliū. 3. ita subscribitur. Tunicarū arteriæ quæ quidē extrorsum ex rotūdis, quæ vero introrsum ex rectis quidē plurimis, paucis vero eis quibus ex obliquis. Dico aūt rotūdum latitudinalē, obliquum aūt transuersalē, quod fulcit qm̄ subditur: Arteriæ similant ventri. His quoq̧ videt cōsentiri, vl'ius tñ pma primi ita: Membrorū quidem habentium duas tunicas, villi latitudinales semper in eorū extrinseca sunt tunica, & alij duo in intrinseca tunica, ita vt longitudinales declinent magis ad superficiem eius interiorē q̄ transuersales, ſm hoc igitur cōmune longitudinales extant in tunica interiori. In cōtrarium de iuuamētis. Tunica interior arteriæ dissoluit in fila ſm latitudinē. vnde. 2. theoricæ, oppositum naturaliū. 3. penitus seriatur ita. Interior arteriæ tunica villosa est & in latū, sed tunicæ exterioris sunt in longum villi: & in ea pauci ex transuerso. Colliget autem pmo. cōtextura interioris arteriꝗ tēdit in latitudinē, exterioris in longitudinē. Propter hmōi siquidem secundum sciēdum q̄ Alex. in ꝓblematibus taliter seriat, inuli recti i stomacho. i. œsophago attrahūt, obliqui vero expellunt. In alijs aūt particulis obliqui detinēt vt in matrice. tertio quoq̧. 13. Mery separatus est à villis transuersis cū nō sit ad retinendū, cui consentit coll'ij secūdo. vbi tm̄ longi explicantur & lati, nō aūt transuersi. tertio vero theoricꝗ: Mery est cōpositum ex duabus tunicis, altera exterior carnosa, cuius villi ferunt in latum, reliqua vero interior neruosa, & eius sunt villi in longum ꝓtēsi, & in ea pauci p̄ transuersum deducti, quod innuitur naturalium etiā. 3. prima etiam primi. Motus transglutiendi est cōpositus, fit enim villis ꝓprijs per formam ex situ longitudinis, latitudinis, & transuersiōis, sed iste motus est mery. Apparet itaq̧ q̄ dupliciter aduersantur hi, primitus, quia. A. posuit in stomacho seu mery villos trāsuersos cum Halyabbate, & q̄ demum fecit transuersos expellere in stomacho, cum vbilibet ponantur retinere. Adhuc

1. tech. ... ta. d com cō. 8. i ...

Ca. 11. p medium.

P

Doctr. 1. ... singu. ...

Li. 7. ca. ... circa ... Gal. 13 ... in pncip.

Q

Caſ. 1. ... pncipio.

Caſ. 1. Ca. 9. circa pncipium. Caſ. 14. ... med.

Caſ. post pn. doc. ... collo. ...

A Adhuc secundo coll. de ventre. Retentio & expulsio fiunt per tunicam quæ procedit per latitudinem: cæteri vero fere testãtur expulsionẽ fieri per tunicã dissolutam in villos latitudinis, & retentionẽ per illam quę transuersionis. Tertio vero naturaliũ. venter habet inulos obliquos gratia circũtractionis. Amp. dissonant circa intestinorum villos nõ solũ ad alios, verũ etiã inter se. vñ. 3. naturalium. Vnicuiq; intestinorũ rotundi fm alterutrã tunicarum inuli sunt, circũtrahũtur. n. solum. Attrahũt aũt nihil ad modũ quo matrix non attrahit mẽstrua, sed tñ expellit, simpliciũ. 5. quinto vero de iuuamẽtis. Intestina qm̃ non indigent virtute attractiua, habuerunt fila per quæ foret ipsis possibile tñ. expellere. tertio siquidẽ theoricæ. Intestina siquidem sunt cõposita ex duabus tunicis villosis, & cuiusq; villi tunica in latum rotundaf. Tertio vero. 16. Vincens super duas tunicas intestini est villus tendens fm latitudinem. coll. vero primo. Intestina cõposita fiunt ex duabus tunicis, & habẽt texturam tendentem in latitudinẽ solũ. vnde. 2. illius. Virtus manifestior in eis est expulsiua, nõ aũt attractiua. Cuius cõtrarium naturalium ita. 3. Sola oium organorũ ex tunicis simul & vtrosq; obliquos habẽtib9 inulos facta sunt intestina. Haly. quoq;, intestinũ expellit illud quod aggregatur ex egestione in eo, & attrahit sibi aliquid aliud ex superfluitatibus. prima autem primi. Melius est intestinis vt villi attrahendi & retinendi non sint simul, sed supple per tunicas separatis: non. n. multa indigent retentione, sed attractiõe & expulsione, sic igiẽ eis villi inerũt longi & lati. Quod firmatur, subditur. n. q aliqñ membrum habet duas tunicas, vt fiat eius attractio, & expulsio motu vehemẽti, vñ facta est earũ alterutra singulr instrumẽtũ sine pmixtione, vt stomachus & itestina, itaq; Gal. & A. fere cõtrariant ne dum alijs, sed sibimetipsis.

PROPTER TERTIVM quidem explicet prius veritas quęsiti, deinceps vero lites circa pinductas sopiãtur dischol. has. Propter hmõi primum dicendũ cũ. 7. de iuuamentis. Haly. & Auer. q tunica interior arteriæ constituitur ex villis latis, exterior vero ex longis quidẽ plurimis, paucis vero ex transuersis. Quod experientia ostẽdit in amplius, cũ quis accipiens arteriam magnam & decoquens quasi excorticãdo seiungẽt, apparebit eidem q magis fm latum seu rotũdũ decorticari. Quod & rõne firmatur, suppositis tñ prius q inspiratio, expirationem pcedit. vnde historiarũ li. Morientia expirãt, quare necessarium esse primũ inspirationẽ, &. 7. de iuuamen. Principiũ motus oium istorũ est vnũ, & est cordis expansio, quæ fortior est cõtractione. Adhuc qñ cor dilataf, arteriæ constringunf, & contra, dña. 80. & q arteriæ (vt dictum) extãt in cordis obsequio. Amplius q dilatatione fit attractio, constrictiõe vero expulsio. Palin. q villi longi attrahunt, lati vero expellunt, transuersi detinent. Et itidem instrumẽtũ actioni amplius necessariũ interius locatur in ppinquum agenti. vñ. 3. 13. Non positi sunt in vẽtre villi expulsiui extrinseci, & longitudinales intrinseci, nisi quia attractio est prima operationum eius & ppinquior, deinde expulsio aduenit post illud, quod nempe ostendunt mesopleuri dilatantes pectus & constringentes vna, qui villos à quatuor partibus recipiunt, & ideo vnusquisq; fm Almansorẽ & A. est quadruplex. Apud tñ Gal. & Haly. singularis, quare sunt 88. vel. 22. villi eorum. Siquidẽ dilatantiũ in partem magis expanduntf exteriorem, vt aptius aerem qui foris existit, attrahant. Constringentiũ vero interius, vt liberius fumum vaporosum expellant in quæ foras. His itaq; suppositis pcedaf, nã si prior est ispiratio expiratiõe, ac cordis expansione, cor primitus attrahẽdo aerẽ ad sui refrigerationem à pulmone per arteriam venalẽ dilatatur. Et quia hoc deseruit ei, constringitur, eo q qñ vnum mẽbrum dilataf vt attrahat, reliquum constringitur vt expellat, naturalium. 5. hmõi quidem expulsio cum sit necessarior attractione, villis perficieẽ latitudinis interius positis, quia sic erunt agẽti ppinquiores. At deinceps in hmõi cordis expansione sifr arteriam oportet magnam cõstringi eidem deseruientẽ, vt in id san. expellaf aliqualiter ab eo qui cordis in calore remissus. Et etiam ne is dilatatione expãdaf. Qñ autem cor angustaf, arteriæ dilatantur, ita vt in arteria magna constrictio præcedat dilatationem, in arteria vero venali econtrario res se habet.

Rursus. Expulsio arteriæ est fortior motus & plus necessarius attractione, quia per illã expellif vapor fumosus cum aere prius introducto mixtus, quia ppter eius inflãmationem odiosam iam naturæ redditã tanq; nocibilius conatur plus excretiua propellere q aerem ad refrigerium introducere, cũ modicus sufficiat, eo q is quãtũcũq; calidus, est frigidus nostrorum spirituũ cõparatione. secunda primi. Est etiã vapor pactus grossior, ita q fortiori egeat impulsiuo, aer vero subtilior, vt sibi sufficiat remissior, ad fortiorem autem actũ & amplius necessarium suppositum est instrumentũ intrinsecũ & propinquum existere. Eti. Fulcitur qm̃ taliter dispositi aeri ppinquiores expositi, ipsum poterunt perfectius attrahere, q si forẽt intrinseci, quibus dictum paucos sociari ex transuersis. Concomitanf nanq; longos semper, qa motus fortassis eorum attractiuus requirit fulcimentum in amplius. Itaq; villi lati in tunica erunt intrinseca, longi autẽ in extrinseca. Propter hmõi aũt secundũ sciendũ q villi aliqñ operanf per se, & sicut dictum, longi attrahunt & reliqua: interdum vero per accidens, & ita opus agunt aliqñ ab hoc oppositũ, sic. n. retinent non solum transuersi, sed & lati. Est etiam qñ in retentiua pbent auxilium qui fm latitudinem tẽcedũt. prima primi. vnde ad id quod ponit. A. trãsuersos in stomacho expellere, dicendum eo tanq; supposito fore per accidens, ceu cum omnes in vehementi appetitu maxime tandem constringendo retineant, ad quod expulsio consequif eius quod in stomacho continef, cum sit longus coronaliter rotundus, per se tñ dictum ipsos retinere. Quãdo vero aliqua pars transuersorum operatur potest retinere, & quietem præstare vt attractiuo fulcimẽto innixa perfectius attrahat, & pcipue qñ appetitus non fuerit imensus, tunc. n. quasi lumbricorum terrestrium motus similatur eisdem.

Ad aliud q. A. & Auer. non ponunt transuersales in stomacho, hos autẽ Alex. & Haly. firmant, dicendum q illi tanq; per parũ necessarios & manifestos reliquere. Actio nãq; stomachi est vehemens attractio in qua perpendif quies q minime, hi vero considerantes morulam quandã in mery attractione, ac quia sociantur transuersi quidem in alijs partibus semper cum longis, protulere etiam stomachũ eisdẽ perfrui. Ad aliud dicẽdum q in ventre perficitur expulsio per se villis latis, & maxime qñ partes stringuntur superiores: qñ vero contra euenit, causaf vomitus: per accidẽs autem retinent, ceu cum fm superius rotundetur ventris fundum pprie, non autẽ fm medium, per se vero cõiter ponitur retentio transuersis musculis vigere. Ad aliud dicendũ, q illa litera Gal. est corrupta fortassis translatione, nam in græco erat egcarsion, quod dico vt inquit Gal. 2. de reg. sa. contrarium recto quod est rotundum, dicitur etiam cõmuniter egcarsion plagion. i. obliquum. vnde deceptus trãsferẽs nois cũ multiplicitate, qñ debuit trãsducere egcarsion. i. rotundum seu latum transtulit obliquum. Et similiter ad aliud dicendum, q errauit prius non recte transferẽs qñ transtulit, 2. naturalium tertio. Sola oium organorũ ex tunicis simul & vtrosq; obliquos habẽtibus inulos, cum dicere debuerit rotundos. Aut dicendum obliquũ equiuocum esse ad latum & trãsuersum, ceu prius visum Gal. innuere. Ad aliud dicendum, q. A. alijs aduersatur ponentibus simpliciter intestina fm ambas tunicas villos

[Marginal notes, left: A: 2. 9. post principiũ. — Ca. 8. de 2 pa. — 25. fñ. — 46. c. 1. — Cap. 2. — Cap. 16. — 1. tra. 1. trac. 1. ca. 6. — B: 2. 9. ante medium. — 2. 11. 4. in f. — Techni. ra. de vt. c. 16. 23. — doctr. 1. c. 2 ngu. 4. f. — C: c. 5. theo. ca. 3. — coll. ca. 4. 5. 1 pa. — Lib. de resp. 2. & capi. — c. 5. — D: Tra. 1. c. 1.]

[Marginal notes, right: E: Coll. c. 8. añ mediũ. — ca. 2. doc. secũde sũ. pme ante medium. — F — Doc. 6. sũ. vn. capi. 3. circa pricipium. — G — H]

I villos habere latos. Aut dicendũ q̃. A. intellexit intestina superiora, reliqui vero inferiora. Vel sanius q̃ licet intestina superiora. 5. solũ habeat villos latos, vltimum tñ vt rectum & pcipue ipsius extremum longos etiã habet. vnde tertio. 16. In intestino recto jam apparent villi multum longi, qm̃ est ex intestinis maioris operationis indigens ad trahẽdum illud quod est supra ipsum. Aut aliquis dicet hos longitudinales villos nõ esse de substãtia intestini recti, sed musculorum duorũ longitudinaliũ q̃ sunt in eo. Q. si dicat. A. simpliciter in intestinis attractionem motu fieri vehementi, aut eũ nõ audio, vel fortassis fit ab alio q̃ à longitudinis villis, vel attractionẽ appropriabit stomacho, expulsionem vero intestinis, quod quidẽ non recte interpretabit cõtra mentẽ nuntiantis: Si. n. causa duplicitatis tunicarũ foret in illa. Vñ dicam tunicas intestinorum duplices ex iuuamẽto existere cõi. vt ne si accidat nocumẽtũ vni, ei alterũ cõicet. Nam K si quis diligẽter attendat in oibus mẽbris continentibus alienum ab ipsorũ substantia, duas tunicas inueniet nervosas præter venas, aut fortassis vaginam cordis, ita q̃ & phrenes sunt duplices & triplices. 3. 10.

Ca. 1. tra. 1. post principium. — Col. tra. 1. c. 1. t. 6.

PROPTER QVARTVM autẽ. Ad primũ dicẽdum id dictum esse tẽpore quo nondũ sciebat anatomiã perfecte, cum testatum sit dña. 99. de se Gal. dicere nõ fore possibile inuenire in arte medicinæ, aliquid quod per ipsum non sit inuentum. Auicẽnæ vero dicendũ, vel quia secutus est illic Gal. aut oratio ipsius est vlis, ceu in partibus vlr duas habẽtibus tunicas. hmõi autẽ veritas pro vno non interimit particulari, cum ad rõnẽ scientiæ sufficiat ipsa vt ad multũ. phy. 2. & meta. 6. Ad aliud quid dicendũ, apparuit, dictũ nãq; est q̃ in aliis arteriis ab ea quæ vnius tunicæ, cõstrictio pp obsequium quod pstant cordi expansione, pcedit. Ad aliud dicendum, q̃ licet anhelitus & pulsus sint pportionales pportione seu similitudine lata & non vera, nã similitudo est duplex, quædam fm veritatẽ, & aliqua non, vt qñ quid alteri similitudine proportionaĩ longinquiori. Haly. licet enim anhelitus & pulsus conueniant in specierũ fere numero, & in causis tribus, vel virtute, instrumẽto & necessitate, L differunt tñ in q̃plurimis & pprie cum cerebrum cõtra operet cordi. Ad aliud dicendũ, q̃ vigore cordis oia in initio reddunĩ viua, quæ demum conseruanĩ in esse p debitum defluxum ab ipso ad ea fm dilatationẽ & constrictionẽ, sed in hoc (vt ostẽsum) cõstrictio arteriarũ operatur dilatatiõe in amplius. Neq; arterias oportet villos habere, aut quodlibet pp ipsius actum nutritionis particularem, cum (vt tactum) calor tanq̃ instrumentum sibi sufficiat naturæ. Ad aliud dicendum, q̃ pp necessitatem fere vacui quod sequiĩ ad cõstrictionẽ, nisi mox subsequaĩ attractio. dña. 81. ac pp aeris subtilitatẽ, & ipsius modicã respectu euentationis necessitatẽ, non phibetur villis latis intus existentibus, sed cogitur subintrare.

Coll. t. cõ. 55. Coll. t. cõ. 6. — 3. techni. tra. 1 te. c. 8. in fine.

DIFFERENTIA. XLVII.

M QVod venę oriantur ab hepate videĩ p Gal. in techni, & aliis locis non paucis. A. 5. de aia. & vlr oẽs medicos. vñ primo colĩet. Inuentum est per viam sensus q̃ venæ ramificantur ab hepate. Amplius. si orirentur à corde, ipso moto mouereñ, & hoc, cum idem sit motus totius & partis, vt totius terrę & vnius Poli. primo cœli & mun. Cum aũt cõsequens sit falsum, falsificabitur & antecedens. Rursus. Si venæ orireñ à corde, cum ordineñ ad finem sanguinis vt delatione ipsius p eas nutriatur corpus. prima primi. tũc cor principiũ foret san. eundem informans. Et ideo totũ sanguinis oporteret in ipsum concidere, hoc autẽ impossibile videĩ fore. Sic. n. cum inter hepar & cor non sit nisi vnus transitus, puta vena concaua, p eandem oporteret simul sang. totũ ascẽdere ac plurimum eius nutriturum partes inferiores, pluses & maiores superioribus per eandemq; descẽdere. Id autem videĩ impossibile cum motus per eãdem partem ita occurrant oppositi fm sursum & deorsum sibi resistẽtes adinuicem in loco intermedio cordis & hepatis. Palin. 10. meta. Minimum in vnoquoq; genere pncipiũ est in illo, cum sit metrum seu mensura. venarũ autẽ minimæ sunt in hepate, non autem in corde. Itidem. venę videnĩ ab illo contrahere originem cui magis attestanĩ, hoc autem est hepar. & maxime q̃tum ad ipsius pãniculum, nõ autem cor cum sit diuersæ substantiæ ac solidę.

Lib. 1. tex. com. 18. Cap. 8. Cap. 6. in principio. 3t. c. 19. — Doct. s. c. singu post principiũ.

N Te. cõ.

Eti. Principium san. venarum existet principiũ cum hæ ordineñ ad ipsum, hepar autẽ san. existit pncipium, cum sit calidum & humidum sibi colore affine, videlicet. 5. de iuuamẽtis. cum Haly. 3. & 2. theoricæ. Hepar factum est purpureum, vt sanguinẽ generet purpureum, videtur etiam forma san. & ois eius dispositio in hepate dari, hepar itaq; est venarum principiũ. Rursus. ostẽ O diĩ venas oriri à cerebro seu ossibus, eo q̃ vena ex pãniculo construiĩ, pãniculus autem vt ad multum cõponiĩ ex neruo & ligamento. dña. 44. hi aũt originẽ suscipiũt à cerebro & ossibus. Quòd autẽ à panniculo videtur, quia theoricæ & prima primi. Omnia mẽbra pãniculosa, vel pãniculis inuoluta orinnĩ à pãniculo cooperiente costas interius, & pãniculo musculis ventris succedente syphac dicto. 3. vero. 13. & 22. scribitur etiã panniculum ambientẽ interius pectus cum aliis oibus tactis ab hmõi originari panniculo, vt. 44. tactũ. Cum igitur venæ pãniculosæ sint, ab isto pãniculo deducent originem.

Cap. 3. Cap. 18. finem. Cap. — Doc. — trac. 1 trac. 1

HVIVSMODI QVOQVE oppositũ sentit Aristo. in de aialium libris, & potissime partium. 3. quod rationibus conaĩ astruere non paucis. Amplius de iuuamentis. 7. Fuit origo venæ nõ pulsatilis venientis ad pulmonẽ ex loco ex quo oriĩ; vena pulsatilis ex corde. Etiã Propter diuersitates iter telas istaꝝ venarũ, fuit origo vasorum quæ habẽt vnam tunicam mollẽ tenuẽ ex tenuiore parte cordis. Et origo illarum quæ habẽt duas tunicas spissas duras ex spissiori & duriori partium eius, hæ autem sunt cordis dextra & sinistra. Palin. naturalium P tertio. Si non tñ demum maior est vena quæ ad pulmonem ducit, q̃ ea quæ in cor nascitur &c. Adhuc animalium. 3. A. de facili pbatur q̃ cor sit principiũ venarũ & neruorum. Rursus. ab illo venæ orinnĩ, in quo primo & vltimo percipitur vita, cum ad ipsam ordineĩ nutrimento, sed hoc est in corde, & in dextro. videlicet. ventriculo iuxta eius dextram auriculã, vbi vena ventrem habẽs continuaĩ cordi. Pleraq; siquidẽ visu notaui anatomiçans q̃ cessante motu cordis, & p consequẽs vita, cum stet per motũ, in sinistro ventriculo paulatine motus & etiam ordinate constituiĩ is in dextro quousq; ad medium deueniat cõcauæ venæ cordi affixæ. Ibi. n. videtur tandem aperte ois vitæ motus cessare eiusdem. Q Itidem, principium venarum & aliorũ in loco debet esse nobiliori, vt ipsum eo fulcito valeat principare, vt. n. locus est, ita natura operaĩ. pblc. 10. talis autẽ locus est cordis. colĩet. 2. Situaĩ nãq; in medio, parumper tñ declinãs ad sinistrum, vt quãtum ad eius acumen. In oibus enim aialibus cor est fm medium pectoris, in hominibus vero parumper declinat ad sinistram ad æquandã frigiditatem sinistrorum. primo de historiis, & 3. de partibus, quare principium cor erit venarũ, & nõ hepar, cũ descẽdat in dextram habens ex opposito contiguum sibi splenem, neq; aliquid aliorum, vt ostendetur inductorum.

Cap. 4. Cap. 3. loide cir fin. c. — cap. 24. fine — Ca. 1. — pblc. 12. Cap. 9. sub finem — Cap. 17. — Cap. 4. in medio.

PROPTER PRIMVM quidem sciendũ q̃ vena est corpus pãniculare, oblongum, rotundũ, vna tunica consitum, sanguinis naturalis in nutritione contentiuũ. Est aũt hepar san. inspissatus, & ipsius primum generationis instrumentaliter organum: dico autem primum pp cor quod illius organũ. secundũ & perfectiuũ existit. Quid autẽ sit cerebrũ & oriri, quid os, quid ve cor, & qd panniculus

Vena qd sit. — Hepar qd

A niculus differentijs ostensum.24.&.39.41.&.44.

24. pr cula. 1. est princ. ipsij.

PROPTER SECUNDUM vero sciēdum quosdam dixisse venas ortas a cerebro. de partibus.3. Cuius opi. videtur fuisse et Isaac vrinarum libro, quorum motiuum existit fortassis antedictum a textura pāniculorū ex neruis sumptum, sed horum defectus tertio & quarto dicendorum apparebit. Quam equidem opinionem cū his qui posuerūt venas oriri ab hepate, tertio de partibus repellit per hæc plurima ita. Faciunt nāq; principia multa & discepta: cum in vnoquoq; genere, ac in toto etiam vniuerso vnum opus sit esse principium, in quod tādem reducantur cuncta: et per quod regulenť. vnde in fine.12. meta. Entia nolunt male disponi, nec bonum pluralitas principatuum: vnus igitur princeps. Ex ordine namq; vniuersi ad unum perfectio causatur in entibus: cū igitur animal & maxime homo sit microcosmus: vt. 8. recitať phy. vnum aliquod erit membrum in eo quo trahent originem & gubernabuntur cætera. Est etiam æstimandum animal constare velut ciuitatem bene legibus regulatam, de causa motus animalium. In hac autem oīa deriuanť ab vno principe, & tendunt, propter quod in corpore animalis unū erit tale, ut cor: aut aliquid illius loco.

Com. 17. in fine.

B

Amplius. ab eo quod est frigidissimum membrorum corporis non oriuntur venæ, cum ad finem ordinentur delationis calidi. Cerebrum autem est huiusmodi. extat enim frigidissimum et humidissimum partium corporis omnium: differentijs.24.&.25. Eti. per alia membrorum protēduntur venæ pertranseuntes in omne: per cor vero nulla. Illud enim quod pertrāsitur omnifariam ab aliquo eius non potest esse principiū. Palin. Cor venis proportionatur cum sit corpus spissum solidum sanguinisq; contentiuum solū pręter arterias & venas. Rursus. Anatomia indicat, & generatio similiter animalis, cor primo genitum, et sanguinē in se primitus continere.

C

Amplius. motus delectabilium & tristium: & vniuersaliter omnis motus a corde videretur in animalis generatione incipere: & in idē determinari. Adhuc ostendit locorū eius medius, et situs ipsius tam artificiose compositus, cor fore venarū & aliorū principium. Itidem quod est exangue, nullum sensum habēs principium nō extat venarum. Cerebrum autem est huiusmodi. ipsum autē est sine sanguine omnino, & neq; modica neq; magna venula in eo terminatur, historiarum.3. nullum ēt facit sensum tactus: sicut neq; sanguinē neq; superfluum, animalium de partibus.2. Itaq; cor venarum est principium, & non cerebrū, hepar vel aliud. Fuerunt & alij sicut Gal. cum suis sequacibus vt apparuit: ponentes venas oriri ab hepate: astruētes hoc maxime: eo ꝙ venę videntur ab ipso oriri, & ramificari, ac nutrimentum attrahere velut plātarum radices a terra. Quod quidem vt videbitur stare nō potest: licet enim venæ fixæ in hepate nutrimentum eo mediante ad cor adducant, et in hoc similitudinem habeant ad plantas quasdam non tamen inde oriūtur, cum totam substantiam etiam cōtinue maiores carū pertranseant hepatis: quod in eo quod ab alio nascitur nō euenit, velut plantis ortis a terra: dummodo in loco proprio fuerint & non in vasculo conclusę: neq; etiam plantæ ramificantur omnes in terra propter attrahere, verum etiam propter sustentari: ne impulsionibus decidant & ventis: est ideo conspicere plantarum plures paruarum vnam radicē tantum habere. Adhuc mouentur ęstimantes formam sanguinis in hepate pręstari, eo ꝙ in quandam fiat rubedinem transmutatio: licet videantur sentiri.6. de accidenti. dari a corde. Non tamen propter hoc dicendum formam sanguinis dari perfecte in ipso sed diminute magis. Introducitur etenim aliqua ad rubedinem chili in meseraicis immutatio: in quib⁹ tamen non ob hoc san. dicitur vllatenus generari: cū enim sanguis hepatis sit imperfectus in via ad perfectionē: &

Ca.3.in fi. Ca.7. circa prin. & cap.10.

Op. Gal.

D

Coll. ca.1 in sec.

E magis & minus speciem non variet vtriusq;: vnum erit agens formæ inductiuum complete: quæ namq; vnius extant speciei introducūtur ab vno agente: id autem cor erit, & non hepar: cum sit aliarum particularū formalissimum. Quare cor sanguinis & venarum erit principiū.

Mouētur etiam sequaces Gal. ex argutis. quorum defectus quarto monstrabitur propositorū. Tertio vero 14. Sermo in hoc extat ambiguus incitans quærere talis: vena continuans inter cor & hepar descendit a corde ad ipsum: aut ascendit ex ipso ad cor: aut ẜm ambas intentiones. Ascendere aūt, uel descendere taliter non est aliud ꝙ oriri a corde, vel hepate aut indifferenter ab vtroq;.

Cap.1. ante medium.

Fuerunt autem nonnulli contemporanei dicentes venas posse dupliciter considerari, ratione siquidē materiæ ac continentis: quomodo dicunt eas indubitanter a corde oriri: aut eius quod per eas defertur ceu sanguinis, & quia is duplex est: imperfectus ab hepate, perfectus vero a corde: ẜm hoc eas dicunt duplicem originem contrahere, imperfectionis quidem ab hepate: perfectionis vero, à corde. Sed hi licet quo ad primum veritatem sapiāt, ꝗtum vero ad secundum eorum dictum, desipiunt: cum hic non quæratur ortus contenti verum cōtinentis solū. F

Amplius præmissum est perfectum & imperfectū ab eodem introduci agente specificato. Fuerunt & alij ponētes venas oriri a corde velut a principio primo media to: ab hepate uero tanquam ab immediato & secūdario.

Quod etiam stare non potest, eo ꝙ monstrabitur per plura cor principiū venarum & immediatū existere.

PROPTER TERTIUM quidē veritas primitus enodetur, & deinceps quis ventriculorum cordis sit nobilior ostendatur. Propter primum huius sciēdum ꝙ cor venarū extat principium sicut sapiunt peripathetici nō solum virtute, verum etiam materia: quod & iam differentia vniuersaliter ostēsum.38. Et ratione monstratur non minus. nam. A. animalium.9. & tertio.21. cum.3. theoricę. Quando matrix colligitur super sperma tandē sicut dictum. differētia.41. vigore calidi, & informatiuæ virtutis, fiunt tres spumante spermate vesiculæ, quarum prima & principalior est cordis materia: reliqua ascendens, cerebri: & tertia in dextra descendens, hepatis: ita vt hæc separetur ab ea quæ cordis quodam inter medio vtraq; colligante: hæc autem non est nisi materia venæ magnæ, cum nihil aliud inter hæc duo sit continuans. Quod firmatur: quia.2. de ge. animalium. forma & species hepatis est in corde: hæc autem vena principium est aliarum venarum et origo sicut eius ramificatio indicat. Quod, & anatomia ostendit: cum pars istius venæ dictæ chilis continua hepati per vnū transeat additamentorum descendens in renum oppositum, quibus vtrinq; venas immittit emulgētes dictas. Similiter & rami venæ portæ dictæ ramificati in concauo hepatis cōtinuantur ramis venæ cōcauæ orientis a corde ramificatis a gibbo hepatis ad medium: ꝗꝗ hoc propter paruitatem, sensus non valeat diligentius discernere. Vnde quarto de partibus. Vocatum mesenterium hymen protenditur continuum a protēsione intestinorum ad venam magnam & aortam, plenum venis multum & spissis ab intestinis tendentibus ad eas. Neq; est dicēdum, ꝙ continuatio hepatis cum corde sit ex arteria tantum, & non ex vena prædicta, cum hæc sit nobilior vt monstrabitur, etiam arteria, sit etiam incomparabiliter maior illa. Hæc nāq; arteria quæ ad hepar dirigitur parua est valde, & ab inferiori parte multum magnæ arteriæ trāseuntis scilicet per dorsum ramificata in hepatis cōcauum occurrit. Vnde tum propter eius paruitatem: tum etiam propter eius occultationem Ar. in plurimis locorum animalium, eam non cognouit, testans nullam aortam venam tendere in hepar, sicut plurimi anatomizantes ipsam nesciunt reperire. Quare etiam praue Auer. secundo colliget. voluit

Coll. c.4. tra.1. ca.2 in princ. Cap.14. in medio.

G

Ca.1. post medium.

Cap.4. in principio.

H

... prio histo. c.18. & li. 3. cap.4. in medio. Cap.9. in medio. Ca.3. post mediam.

I iuit multas arterias ad hepar venire. De hac quoq; arteria Gal. anatomię princeps melius eam cognoscens alio (de iuuamentis quinto) testatur solum partem hepatis viuificare inferiorem: superior namq; gibbosa ex motu dilatationis & constrictionis, cor mediante viuificatur diaphragmate. differentia etiam. 31. Et si hic modus ostensionis monstrauerit. (41. differentia) neruos a corde oriri declarat in amplius venas ab eodem nasci, cum nerui nō ita substantiam cerebri pertranseant, neq; sic cordi continuentur apparenter vt venæ. Amplius ortum attestatur suo principio productiuo. in techni. Venę autem non contestantur hepati, cum non sit nisi. sang. (secundum. A.) congelatus. Neq; (vt quidam rudium inquiunt) dicendum eas oriri ab hepate, quia similitudinē habeant cum eius panniculo: quia eadem ratione nascerentur a pulmone, vel splene. Adhuc ita nasci, non ēt oriri ab hepate, verum a panniculo. Eti. Non pertransirent in hepar perforando substantiam panniculi totaliter, sicut neq; arteriæ penetrant cor.

Li. 8. tex. com. 37. 143. tra. 1. ca. 1. circa principiū.

K Itidem panniculus hepatis non est de cōstitutione ipsius uere: venæ vero attestantur cordi & precipue illius dextro vētriculo, tum ratione suæ corporeitatis, tumq; capacitatis, tum etiam contenti vt pote sanguinis in vtrisq; reperti solū. Amplius illud est principium uenarum quod est principium sanguinis, venæ namq; ordinantur ad sanguinem: sed sang. principatur in corde, cum cor calidum sit et humi. colliget secundo. Vnde complexionum primo, Cor est natura sanguinissimum & calidissimum omnium viscerum animalis: quod autem sic conuenit cum sanguine principium erit ipsius perfecti & imperfecti, cum vniuocentur tandem. Rursus, vita est cōsistentia per alimentum (secundo de anima) sed alimētum primitus est in corde (tertio de partibus, & secundo de ge. aialium.) Neq; tamen (vt quidam scioli) dicendum a matrice deuenire proprium alimentum in cordis nutritionē, immo prius oportet immutari ab eo, vt digestione sibi proprium reddatur simile: quare cum cor sanguinis hui9 sit principiū, erit similiter & venarum. Propter huius vero secundum sciendum, q; quia vena oritur a dextro cordis ventriculo, ipsa nobilior est arteria, sicut eam supra illam dignificat Arist. vult enim dextrum ventrem nobiliorem sinistro, & vitaliorem amplius: sicut nobilius & prius est ante q̄ retro: & sursum, eo quod deorsum: ac dextrū, sinistro: quæ quidem dextro insunt ventri, reliqua vero sinistro. Quod particularius monstratur, quia cor iudicatur principium corporis omnis, eo q; primitus in ipso reperitur motus et vita. vltimo de ge. animalium secūdo.

Cap. 3. in medio. Cap. vlti. versus fi. Collr. 1. cō 3. 14. 16. 34. 37. 46. 48. Collr cap. 3. iuxta fi. & cap. 4. Cap. 1. in fine. 3. de ptib9 ca. 5. circa principiū.

L Collr. 3. de partib9 ca. 3. vsus fi. & c. 4. post medium. Cap. 4. in medio. Cap. 1. circa principium.

Nunc autem cum eadem sit ratio totius & partis (primo historiarum) & pars se habeat ad partem, vt totum ad totum, in illa parte in qua posterius cessat motus & vita, ipsa erit nobilior & prior. Hæc autem est dextra: motu enim & vita cessante in ventriculo sinistro, per horulam percipietur in dextro.

M Cum enim tēdit in interitum, sicut per incisionem pluries percepi, cessat moueri latus sinistrum deueniendo versus dextrum: considerando semp aliquid quod mouetur, & aliquid immobile circa motū donec perueniatur ad locū vbi hæc vena nascitur a corde: cuius quidem medio immobili posito percipitur motus circa illud q̄ temporis modico, vt & tandem hic cesset omnis motus & vita. Videtur itaq; vena intentionaliter amplius oriri a corde, arteria. Vnde. (13. animaliū. A.) melior & nobilior duarum partium cordis est ad dextram, & ab illa multum emanat de sua vita. Sed quis forte obediēs Gal. (sentit enim is huius oppositum expresse septimo de iuuamentis, vbi scribitur dextrum cordis ventrem propter pulmonem factū esse) vt ei putatribuat alimētum, dicet motum cordis reflexum fore cōpositum ex duobus motibus, & duabus quietibus: velut cum qui pulsus in tali autem motu cum quies semper interueniat, modo (physicorum. & prima secunda) particula quandam oportet in ipso corde immobilem constituere, cum probatum sit de causa motus animalium, motum omnem immobili alicui inniti & fulciri. N

Ca. 3. versus finem. Cap. 1. in medio. 8. te. c. Doc. 5. prima circa principium.

Huius autē in corde paries quidam extat medius, & maxime in habentibus duos ventres in eo. Cum igitur virtute deficiente in tali, prædictus cordis motus uentris sinistro solido spisso non possit inesse (partes enim sic spissæ & solidæ inobedientes motui utrinq; lateraliter nō possunt modo dilatationis & constrictionis ad unum parietem constitutum immobilem moueri, uirtute deficiente pulsatiua) motus hic ad latus perueniet dextrum cordis, vbi partes molliores: & maxime ad locum in quo uena grādis continuatur cum corde. Illic namq; virtus pulsatiua iuuata habilitate partium ad motum, unam potest partē immobilē constituere fm spēm parietis primi a qua motus perueniet priori: nō igitur dexter uenter hinc erit sinistro nobilior. Cui dicēdū non valere quod inductum, eo q; O organa in actus ordinantur tanq; in finē propriū, & nō contra. Fistulæ nāq; apponunt fistulatori, & non fistulator fistulis. (quarto de partib9.) Vnde cū natura ꝑduxerit organa talia in parte dextra, quibus (vt mōstratū est) & motus cū vita potest vltimo perdurare, non aūt in sinistra: concludendum simpliciter latus dextrum sinistro nobilius. Nam in eo pręfata ordinasset, si tantæ foret nobilitatis vt dextrum. Cuius quidē signum quis faciet, q̄m quinta pars pulmonis quæ utrinq; duorū est media, ad latus peruenit dextrum, ut quasi culcitra, stramentum ac firmitas uenæ amplæ (de iuuamentis septimo). Galenus aūt fortassis respondet, hanc partem pulmonis principalem minime cōsistere. At eius magnitudo id coindicat rñdebitur. Eti. Instabit Gal. quia sinister uentriculus alias habuit utilitates, ꝑpter quas fuit densior dextro. sed etiam non ualet: q̄m actus cordis principalis est uegetare, ad quem organa ipsius omnia ordinantur potissima. P Rursus, aliquos percipi pulsus nō parum habentes natura & morbo notabiliores i sinistris q̄ in dextris, appropinquantes uero morti ipsos econtrario, resumentes autem uires in quod prius deueniebāt. Adhuc in aialium suffocatis ois sanguis reperitur in uenis nilq; in arterijs, quod non euenit, nisi quia uirtus regitiua cum spiritibus & sanguine totis existentibus in arterijs, strangulationis tempore concurrit ad cor tanq; in arcem, pertranseuntq; hi per ipsius parietem perforatum vtcunq; (ceu possibile ostendit naturaliū tertio) in partem dextrā tanq; in eorū maius refugium. Neq; dicēdum q; spūs existens in sinistro ventriculo, sit nobilior eo qui in dextro. Est nāq; ille superexcedēns vtrūq; in caliditate ac siccitate, ꝑp motum necessariū vitæ. Vita enim motu constat & alimēto. Cuius forma magis firmat in dextro uentre, cū spūs & sanguis ibidē sit plurimus et quantitatiuus & nō adeo qualitatiuus vt in sinistro. Videtur nāq; fore Q proportio eorum quæ sunt in dextro ad ea quæ sunt in sinistro, qualis est sanguinis sanguifici ad cholericum. Pono nāq; q; dexter ventriculus cordis principaliter ꝑp esse ipsius existat, sinister aūt magis vt vita impellat in alio, ex quo tādē iuuamentū fiat cordi. In cōtrariū Gal.

Ca. 9. post principiū. Cap. 1. in medio. Cap. 1. post medium.

PROPTER QVARTVM quidem ad primum dicendum q; Gal. ad multum & sui sequaces fuerunt alterius opi. qui non tenētur in presenti, aut locuti sunt sensibiliter vt medici, quorū sermones apparentes existunt.

Ad Auer. dicendum similiter eum fuisse loquutum & proprie colliget primo cum illic anatomia subscribatur Almansoris. Quod ostendit eo q; dixit per viā sensus & ramificari venas ab hepate (qđ forte inuit in techni) ita, venæ famulant hepati q̄si principio venarū & nō oriri.

Ad aliud dicēdū: q; mot9 est duplex apparēs (physi. 8.) Quidā enim ē a forma impressa a generāte semp determinatū locū cōsequēte. Vt nāq; natura formā exhibet, ita &

Li. 1. tex. com. 12. T. c. 12.

A ita & locum, cum is ipsius sit saluatiuus. (4. physi. & de coe. & mun.) Hic autem motus elemētis inest & elemētatis, in eo quod motū ea sequunt̄ elementi p̄dominātis in eis. (quarto de coel. & mun.) Quo genere motus totū mouetur & pars simili modo. Est & alter motus à forma vt aia inditus aialibus, qui multotiēs non cōsequit̄ motum elemēti p̄dominantis, sicut apparet in melancholia graui, & terrestri, quæ vigore aiæ sursum tēdit ad appetitum oris stomachi excitandū, cholera vero leuis, ignea deorsum ad intestina stimulāda, vt eijciant quod in eis continet̄ superfluitatis, & ideo prima Aui. primi considerans huius motū, ita priori naturaliori contrariū, Deo grates cōtribuit oibus factoribus meliori. Venæ igit̄ si mouerētur, isto secūdo mouerent̄ motu, qui eēt alterius q̄ totius, vt motus ostendit cordis, & arteriarum alius. (dr̄ia. 80.) Priori nāq; modo venæ nō possunt longius moueri, cū

B sint lenes, molles, flexibiles, non valētes motum cōsequi cordis. Ad aliud dicendū sil̄r. Aut non fore necessariū totū sanguinē in cor transire, vt formā acquirat, vt sang. naturalis possit reddi vitalis ex attractione extremarū arteriarū ab extremitatibus venarū ac contra. (dr̄ia. 31.) occurrunt. n. hmōi adinuicē, fit nāq; cōspiratio & cōfluxus ois inesse p̄ eundē etiam porū. (naturalium tertio.)

Ex quo ēt apparet dicendū nō esse inconueniens p̄ venam cocauam sanguinē simul ascendere & descēdere lateraliter, tñ cum motus naturæ sint ordinati, sintq; illic virtutes attractiuæ & expulsiuæ determinatæ, ceu intestinum orbum habet vnū foramē tm̄ per quod ingreditur nutrimentū iam foeculentū, & demum iam maiori facta excoctione egredit̄ inde. Ad aliud dicendū nō sufficere, vt aliquod sit p̄ncipium fore minimū in quantitate solum, sed oportet maximum sil̄r esse virtute. Hæc. n. s̄m Arist. est principiorū rō elenchorum & aialiū fine. Venæ aūt existentes in hepate, quāuis minimæ sint quantitate,

C non tñ maximæ vigore, cū de se non sit p̄ncipium grandium actuum aliquorū, sed cordis virtute. Adhuc etiā ipsis minores quæ hepatis sunt in simplicibus ramificatæ mēbris, de quibus tertio de partibus scribitur earum meatus fore minores q̄ sanguinis grossities, p̄ quos trāsmittitur, & ideo prima dicit̄ primi. sanguinem ab his in mēbra labi ex parte diuina. Quæ quidem & si adeo sint minimæ, nullus tñ eas posuit venarum magnarū principia, verum principiata. Ad aliud dicendum q̄ venæ non attestantur hepati, vel eius pāniculo (vt declaratum fuit) magis q̄ cordi, immo minus. Ad aliud dicendū, q̄ hepar licet sit calidum & humidū & colorem habeat purpureum, nō tñ (vt apparuit) est sanguinis formæ datiuum, sed potius p̄paratiuum, vt & meseraicæ manus hepatis apud Gal. appellatę (interiorum quinto) p̄parāt chilum in quendam ichorem subrubescentē transmutan-

D do, principium nāq; simpl̄r sanguinis formæ datiuum ostensum est cor prius. Ad aliud dicendum venas (vt ostensum) non nasci à cerebro, eo q̄ sint pāniculosę, cor enim habet pāniculum à quo nascunt̄ id continentē sibi vehementer, vt sensus ostēdit, applicatū, qui videt̄ fore continuatio quædā ipsius fortis texturæ alterius existētis, p̄prie à pāniculo quo fines neruorum cōtexuntur & ligamentorū. (dr̄ia. 44.) Nerui etiā cū pāniculis oriuntur à corde. (dr̄ia. 41.) Ad aliud dicēdū, q̄ sermo ipsorum est apparens medicinalis multū, non aūt exquisitus concertus, (vt visum est dr̄ia. 44.) cum dicatur naturaliū primo, q̄ tunica interior vesicæ sit plus q̄ dupla exteriori, & p̄pria illa eadē ab omēto innata. Galenū aūt in alia parte cōtrariū medicis, ex de iuuamētis dico fuisse tūc alterius opinionis, sicut in libris naturaliū est is Aristotelicus ois, & in de iuuamētis nō parū. Aut error subscribētis cū primo huius q̄rto & quinto iam positum sit venas oriri ab hepate. Quod. n. de hoc habet̄ libro est abbreuiatio quædā, cum libros in græco contineat, 17. vnde series

Marginalia (left): T. e. cō. 4. / e. cō. 14. / T. e. cō. 22. / Doct. 4. c. 1. p' me. / Ca. 13. p' principium. / Lib. 1. ca. 11. in fi. / 5. de gen. / c. 7. 6. fol. / Ca. 5. post medium. / Doct. 4. c. 2. 4. fol. / Ca. 7. post medium. / Ca. 13. p' principiū. / Ca. 5. in principio. / Ca. 3. circa principiū. / de vtil. p. 4. 11. 14. 6.

E gręca eiusdē sexti. Venæ quidē ex hepate incipiunt, ceu id p̄ plura in dogmatibus quæ s̄m Hip. & Platonē ostensum. Et oia quę adinuicē cōfitent̄ etiam contestant̄ vero.

Ad aliud dicendū, q̄ loquit̄ s̄m Arist. positione tenētis venas (vt visum) à corde nasci. vñ naturalium. 2. Ego cognosco dogmata q̄ peripatetici, alia vero nō, neq; p̄pe.

Aut dicendū quicquid illic dixerit q̄ (vt apparet ibidem. s. naturaliū. 3.) noluit venas oriri à corde, qm̄ nasci est oriri, innasci autē implantari. i. directe in aliud figi sicut exnasci seu explātari est lateraliter in aliud impingi. Vnde ibidē vena tendēs in pulmonē, in ipsum dicit̄ explantari, ceu emulgentes venæ in renes. illorum. 2.

DIFFERENTIA XLVIII.

Quod sperma decisum nō sit aiatum ostēditur, qm̄ quod fit aiatum, nō est aiatū. Fiens nāq; in permanentibus nōdum existit, sed sperma fit vnaquæq; particularū & aiatū (secūdo de ge. aialiū.) Amplius omne hic

F aiatum nutrit̄, viuum. n. est per aiam, vita equidē cōsistētia existit p̄ alimentū, sperma vero nō videt̄ nutriri, cum nutritionis nōdum habeat actus & organa. Adhuc, nulla supfluitas est aiata, cūm omne aiatum necessarium sit & iuuatiuum, sed sperma est supfluitas. (dr̄ia. 34.) hæc autem abijcienda. Rursus. omne aiatū participat aia, cum inde rem sortiat̄ & nomen, sed sperma non participat ea, ita. n. esset planta vel aial, hæ nāq; hic aia participant sola, cuius actus denotāt falsitatē. Palin. Aut erit aiatū ex spermate, vñ est sperma, vel ex coeuntis aia, nō quidē p̄mo cū sit supfluitas, neq; secūdo quia ipartibilis est aia, ceu formarū aliæ, vñ non pōt ex coeuntis s̄m partem aia separari. Sperma igit̄ decisum nō est animatum.

IN OPPOSITVM Arist. de gen. aialium. 2. Eti. Quod non abijcit aiam, immo hāc in eius cōtinet ambitu, est aiatum; p̄pter. n. ipsam esse aliquid dicit̄ animatū. Sperma vero est hmōi, non. n. est abijciens aiam potētia

G ens vt viuat, sed est quod habēs vt semē & fructus. (2. de anima). Itidem. illud est animatū in quo aię ostenditur actus, cum ipsi deducant in cognitione potentiarū aiæ. (secūdo eiusdem.) In spermate vero animæ reperit̄ actio & mirabilis, cum non solū conseruet esse, sed cōducat ad illud quod apparet, statim enim cum ceciderit in matricem circūstat hymen. (dr̄ia. 36.) deinde sanguinem ad se trahit, & quę deinceps vt ostendet̄ ex dicendis. Adhuc illud est animatū in natura, quod operat̄ vt ea quæ sunt ab arte, qm̄ sicut ars per quoddam principiū operat̄, ita & natura. Distat tñ, quia artis principiū est ab extra, naturæ vero ab intra. (de ge. animalium & naturaliū secundis.) Sperma vero est tale, nam facit sicut quæ ab arte. (36. dr̄ia.) Animatum igitur sperma est concisum.

PROPTER PRIMVM quidem sciendū q̄ quid

H sit sperma dictum, dr̄ia. 34. Est autem aiatum corpus participans aia modo quodam, quæ est substātia seu forma corporis physici potētia vitam habētis, aut p̄ncipiū viuendi, sentiendi, mouendi, & intelligendi. (2. de aia.) Decisum autē dicit̄ sperma, cum separatum fuerit à coeūte, in loco conuenienti susceptum, spiritibus principaliū fulcitum, ab informatiua virtute possessum.

PROPTER SECVNDVM vero sciendū q̄ antiquorum quidā ponētes sperma substantialiter à toto decidi corpore, coguntur confiteri ipsum nō potentia tm̄, verū etiā actu esse aiatum. Vnde p̄mo de ge. aialium: Si partes dispersę sint in semine qūo viuūt? ac si dicat ipos̄e fore. Quæ nāq; viuūt, oportet vnita fore, si vero fuerint cōtinua, tunc semen erit continue quoddā aial paruum, qd' ēt ridiculū. Contingeret. n. aiam generātis secari, substantiamq; ipsius ac ḡnatione citissime cessare, siue dudū annihilatū fuisse. (dr̄ia. 24.) Rursus. si semen esset existenter aial, sentiret, sensu. n. discernitur aiatum ab aiato. (de anima primo.) sed non sentit, non enim constringit

Marginalia (right): Gal. 4. in principio. & Ca. 14. 16. / Cap. 4. / Ca. 1. 4. & Collr. c. 4. per totū. / Ca. 1. 4. & Collr. c. 4. / T. c. 10. / T. c. 33. / cap. 1. 4. & Cap. 3. / Te cō. 6. & 7. & 18. / Cap. 18. / T. cō. 19.

I cõpunctũ,ꝓp quod ſperma non erit actualiter aĩatum. ❡ PROPTER TERTIVM vero ſciendum primitus ꝙ ſperma eſt aĩatum potentia,poſtꝙ̃ non actu. Hæc enim in his partitio totã entis naturam euacuat. Demũ videndum qualis ſit iſta potentia,& poſtea qualiter progrediatur in actum,ac quarto quid accidat de principio id mouente. Propter pmum huius ſciendum,qm̃ ſicut in vegetabilibus pmo eſt inexiſtens potentia prius a qua emittitur germẽ & radix,ita & in fœtu modo quodã inexiſtentibus oibus particulis potẽtia,pncipium in promptu maxime inexiſtit,ꝓpter quod ſegregatur primũ cor actu,& nutritiuam quidem aiam ſperma & fœtus habẽt ſeparabiles,licet tunc ſint coniuncti. Vnde virtute equidem oia ponendum,actu vero non habentia prius ꝙ̃ ſe parentur,& faciant aiæ opus(de ge.aialium ſecundo.)

Ca.3.&c. 4.aſi me. Adhuc illud eſt potentia quod in actum deducit̃, niſi aliquid impediat,tale quidẽ eſt ſperma,potentia nãqꝫ in

K actum naturaliter inclinat̃,velut imperfectum ad perfectum. Quòd ſi dicat̃ omnẽ potẽtiam in actũ ſimpliciter duci,eo ꝙ ocioſa foret niſi perueniret in ipſum, nihil autẽ fruſtrat̃ in rerũ natura,ꝓprio fine. Dicendũ autem nõ de omni potẽtia ꝑtactũ veritatẽ habere, ſed de ꝓpinquiſsima ſe ꝑ modum habitus habẽte, quæ velut quædã neceſsitas exiſtit,vt eius oſtẽdet diſtinctio. Aut quis forſitan hoc impediat oſtendẽdo hanc potentiã nondũ fore in rerum natura. Principale quoqꝫ quæſitum ſoluit̃ de gen̄.aialium ſecũdo,ponenti ſpermatis naturã quaſi me

Ca.1.18. diam inter id quod habet eſſe vniuoce,pure,& æquoce, nec.n.aiam habet actu,vt aial pfectũ,nec eſt priuatũ ea, ſicut mortuũ,ſed eã habet in virtute,longius tñ.Eſt.n.ſicut dormiens geometra,qui potẽtia ſecunda,ſeu actu primo geometriçat, vigilans vero ꝓpinquius vt actu geometriçant ſecũdo. Propter ſecundũ huius quidẽ ſciendum ꝙ potẽtia ſm prius & poſterius tripliciter eſt dicta

L

Cap.5. (primo de aĩa. A.)Vna quidẽ aptitudo abſoluta à qua nihil exit in actũ,nondum.n.ſibi aliquid ineſt ꝑ quod in ipſum egrediat̃,& hæc potẽtia vocatur materialis abſolute,nullam formã habens inſtar materię,qualis eſt infantis nunc nati ad ſcribẽdũ,& ſpermatis materia, cum adhuc in fontibus ſepulta iacet mẽbrorum. Alia vero eſt aptitudo ad actum magis, non tñ põt in illum ſine medio ac alteratione ꝑuenire,quæ potẽtia dicit̃ potentionalis,ſicut quæ pueri ad ſcribendũ cum cognouerit inſtrumenta iam ſcripturæ,& ſpermatis cũ factũ fuerit in teſtibus, & hæc potẽtia eſt media inter dictã & dicendã. Eſt & tertia quę eſt aptitudo actui ſine alteratione cõiuncta. Nõ.n.bene habet dicere ſapientẽ cũ ſapiat alterari, ſicut

T.c.58. neqꝫ ædificatorem cũ ædificat.(ſecũdo de aĩa)quæ potẽtia vocatur pfectio,velut quæ ſcriptoris qñ actu nõ ſcribit potẽs ſcribere cũ voluerit expedite, qua quidẽ potentia ſperma in matricẽ iniectum ex coeũtis motu affectũ,

M & in actum quẽdam concitatũ,participat,vt declarabit̃ peramplius. Quæ etiã duplex põt exiſtere ſm ꝙ minus aut magis actui appropinquat,vt vna potẽtia dicat̃ ha

Te.c6. 5. &.55. bitudinis,altera vero habit⁹.dſ̃ia etiã.57. Secũdo quoqꝫ de aĩa duplex diſtinguit̃ ſolum potẽtia, pma ceu q̃ priores continet duas,& ſecunda quæ eſt actus primus & pfectio vel forma. Actuſqꝫ ſimiliter duplex,quorum primus eſt potentia iã dicta. Reliqua vero,ipſa extat actio. differentia ẽt.16. Propter tertium vero huius, ſciendũ ꝙ ſperma pfectum à coeunte primitus impellitur in matricem,motum & mouẽs in illius virtute ꝑhabita ceu in automatibus.i.per ſe cauſalibus accidit mirabiliũ, quibus quidem ineſt ꝙ primo tactu moueñ ordine quodã ſucceſsiuo,reliqua quo ad pmũ tangentis ꝑdurauerit mo

In medio. uere virtus,vt apparet(tertio de accidẽti.c.pmo.)in lapillis ſeu lateribus ſibi inuicẽ ordinatis,in quibus vno priori tacto ille ſecundũ tangit,& ita deinceps omnes ruunt. Quod oſtendunt ſilr machinæ & molendina. Vnde(de

N gen̄.aialium ſecundo.)contingit hoc quidẽ mouere,hoc

Ca.1.4. autem non, & eſſe velut automata mirabiliũ, partes.n. quieſcentes exiſtunt ſe aliqualiter habentes vt potentia, quarum cum aliquid extrinſecorum mouerit primam, mox quod eſt habitu fit actu,in quibus nõ tangens nũc, prius tñ tetigit. Similiter euenit circa ſperma cum tetigerit prius aliquid,non tñ nũc tangens modo aliquo inexiſtit motus. Sicut.n.ædificandi ars domum conſtruit,ita equidem à matrice fotum iuuatur in hoc ſperma, quia ab ipſa ſuſceptũ ipſius adeo anguſtatur orificium, ꝙ & ſco

Cap.1. lopis ſumen ingredi nõ valeret. naturaliũ tertio. Primũ autem quod in eo ita ſuſcepto apparet, quædam ſpumoſitas vaporoſa mediante ipſius extat calido. Vnde(ter

Tra.1.c. In pu. tio 21.)Diſpoſitio prima quæ aduenit ſpermati à matrice concluſo,eſt ſpumoſitas eius quod ex operatione virtutis accidit informatiuæ, tunc etiam ipſa calido ſeminis mediante & matricis pellicula tali, qualis oui exiſtit inte

O rior,ſperma circũdatur. Hipp. de embryonis formatio

Circa p. Cap.1. princip. ne. vnde.9.hiſtoriarum. Cum ſperma ſuſceptum fuerit à matrice,& morã fecerit, circũſtat hymẽ, quod ſic ipſum circũdat,quemadmodum in humidis corporeis calefactis,& demum infrigidatis perixiron.i.circũaſſum (de

Ca.3. ge.animalium ſecundo) vt in pulmentis apparet infrigidatis. Hoc autem ſperma ſibi adhuc ex quadam parte ipſius impurioris. Et aquoſioris. Suſtẽtationis purioris

2. de g. aia.c.4. exiſtit alimentũ,ceu ſemen plãtarum terræ iniectũ ſeipſo videtur foueri. Vnde Av. Quemadmodum in ſpermatibus plantarum ſtatim ineſt aliquid tale quod lacteum primum, ita & in materia animalium vt ſpermate ſuperfluum cõpactionis & coniunctionis puri cum impuro eſt alimentum partis purioris iam in ſpiritũ expumãtis. Virtus autem per quã nutritur ab ea quæ patris deriuata,vel demum corrũpitur alia nobiliori veniente. Vnde

Cap.1. P (16.animalium A.)Alia quidem virtus poſt virtutẽ nutritiuã acquiſitam à patre venit, Creditur nanqꝫ ꝙ nutritiua veniens à patre ſit veteraſcens, donec cõplexio aliqua mutatione mutetur, & cum illa complexione quæ iam datur ex nouo poſt veteraſcentẽ,cõtinuat̃ virtus nutritiua quæ eſt,ꝓpria ei,ita ꝙ iſtud quod acquiritur à patre non poteſt ſufficere illi regimento ad vltimum,& remanet ex eo quod acquiſiuit à patre,& nõ poteſt ſufficere niſi ei ſuccuratur alia nutritiua forti, quæ aliter nutrit

Cap.2. ꝙ̃ illa prior habita à patre. Propter quod(tertio 21.) Virtus informatiua nõ indiget in diſpoſitione informationis nutrimento,dum non accidit reſolutio ſenſibilis ſenſibile faciens nocumentum. Neqꝫ eſt dicere ꝙ ſuperfluitati ſpermaticæ mulieris viri ſemen alimenti cauſa cõmiſceatur,cum non ingrediatur fœtus conſtitutionem(differentia.37.) Ipſo deniqꝫ ſpermate ſic ſeipſo fulcito, ſpumoſitas vaporoſa intumeſcit prius mota in ſpiritũ, ſeqꝫ dehinc à centro ſpermatis ad circũferentiam virtute cali

Q di permutãs(hic enim motus eſt ipſius)quæ ob obſtaculum præfatum hymen circũſtans vndiqꝫ ſpermati,inuenitur refracta et in centrũ ipſius ſecedit,illicqꝫ baſim iam

Ca.1.cir ca princ. ſibi conſtituit. Vnde(tertio.21.) Reperitur exufflatio tota impelli ad medium humiditatis, vt præparet̃ cordis locus. Quod autem ex ſpumoſitate hac ſpermatica mediante calido,& informatiua operante ſpiritus inde cauſatur complantatus, ꝙ tumor & albedo denotant iam

2.de ge. aia.c.2. in medio. facti ſeminis. Vnde Av. ſpiritus ſpermati molem facit immiſtus,& albedine perluſtrat, ideoqꝫ ſemina conſpiciuntur alba niſi fuerint nimia caliditate decocta vt piper. Quæ quidem albedo cauſatur ex ſpumoſo ſubtili aereo, vt nix indicat, & ſpuma quod ſubſtantiam ſpiritus ſpermatis deſignat, qui cum primo inſpiratus à calido loci & naturæ excitatus, viſcoſum humidum mox diſſoluit. Quod in exteriora delatum iterum conſtare incipit infrigidatum, propter à principio caloris diſtãtiã. Hic quidem ſpiritus reflexus & pulſans in ſemine hmõi

humidũ

A g.81.tra.1 ca.1. circa pͥncipiū.

humidum diſtendit virtute calidi ad mēbrorum figurationes ſuſcipiendas. Vnde. A. Semē in tres partitur veſicas, quarum prima & principalis & media cordis eſt cōſtitutiua, aſcēdens aūt directe, cerebri, tertia vero dextra deſcēdēs, hepatis, replēturq́ iſtæ veſicæ duæ ſicut antea, & prima filis ſanguineis velut venis, quibus trahūt materiam ſanguinis à matrice, deniq́ formari cor incipit cū alijs duobus mēbris, & vmbilicus, nam licet pͥncipium creationis iſtorum p̄cedat creationem vmbilici, tn̄ cōplementum creatiōis eius, cōplementū illorū trium & duorum maxime antecedit. Rector aūt huius tam diuini operis virtus eſt dicta informatiua, ab aīa parentis deciſa in actum per impulſionē coeūtis incitata, quā Gal. de naturalibus ſecūdo, appellat ſummā artē, p̄ſidem & intellectiuam ſine mente. Aḃ. autem appellat intellectum vocatum ſiue intellectiuā diuinā, ceu ei Haly. aſcripſit. Nominauit aūt eam Aḃ. intellectū vocatum, ad dr̄iam intellectus potentionalis, & agentis pars exiſtentiū aīæ intellectiuę, vt tertio de aīa inquit: Dico autem intellectū quo aīa opinaꝛ & ſapit, ad dr̄iam intellectus quem ponebat Anaxagoras chaos dicti ex eodem cōſimilia ſequeſtrantis. Et ideo apparet hic erroneus intellectus Iacobitarum me perſequentium, tanq́ poſuerim aīam intellectiuam de potentia educi materiæ (differentia. 9.) cū alijs mihi. 54. aſcriptis erroribus, à quoꝝ manibus gratia dei, & apoſtolica mediante laudabiliter euaſi. De qua quidē virtute (16. aīalium) A. inquit: Virtus informatiua eſt illa quæ dat vitam, & eſt proportionalis virtuti ſupercœleſtium, & iſta virtus facit ſimilia ſm quid virtutibus ſupercœleſtibus, quouſq́ ſit poſsibile illam recipere vitā, & eſt diſperſa per vniuerſam ſubſtantiam corporis ſiue ſit humidum ſiue ſiccū, & in ſpermate ſubſtantia eſt prima potens recipere hanc virtutē, & eſt ſpūs primus deferens calorem cœleſtē, & ipſe eſt cā omnium partiū ſpermatis, eſtq́ hæc virtus à corpore abſtracta. Cui etiam ab Aḃ. accipiens Cōmē. 7. cōmentās metaphy. Ari. dixit in lib. de aīalibus, ꝙ ipſa ſit ſīl'is intellectui in hoc, ꝙ nō agit per inſtrumentū corporale et mēbrum ꝓprium, quo à virtutibus differt alijs naturalibus, qm̄ illæ non agunt actione intellectus operatiui, ſed per inſtrumēta terminata & mēbra ꝓpria. Et ideo dubitat in ea Gal. dicens: Neſcio vtrum iſta virtus ſit creator aut nō. Et ſecūdo colſet Gal. in vno librorum ſuorū aſsimilat eam adamanti, & venit ad diuidendum eā. et id naturalium ſecūdo. Ponit enim ipſam virtutē quandam ſine mente habentē attractionem cōmenſurati, vt magnes attractiuam potētiam habet ferri. Sed vr̄ oīno non agit niſi per calorē qui eſt in ſemine, non ita ꝙ ſit forma in eis ſicut aīa eſt incluſa in corporibus cœleſtibus. Et ideo Aḃ. magnificat hāc virtutem & attribuit illam pͥncipijs diuinis nō naturalibus (de ge. aīalium ſecundo.) & de ipſa inquiens dicit: Geniture corpus in quod egrediꝛ quod aīalis pͥncipij, & hoc quidem ſeparabile exiſtens à corpore in quibuſcūq́ apprehenditur quid diuinū, talis aūt quod vocatus intellectus. Conſiderans itaq́ Aḃ. ꝙ ea non habet organum adhuc figuratum in maſſa ſpermatica, vocauit eā ſeparabilem, ipſius tn̄ ſeparabilitas eſt alia ab ea quæ intellectus longeq́ minor, ille nanq́ ſeparabilis eſt oīno. Hæc autem virtus diuina practica præ alijs nobilitata generationis virtutibus, cum ipſa ſit ſimplex et immaterialis fere, non imediate materiā attingēs indiguit ſubiecto magis diſtincto eā vehiculante ad mēbrorum figurationes & formas dandas cōuenientes, hoc autē fuit ſpūs, eſt. n. corpus ſubtile vehiculū virtutis. Eguit etiā inſtrumento, cum ſit ſimplex ſicut aliæ miſtorū virtutes. Huius aūt virtutis duplex exiſtit inſtrumentū, vnū quidem eſt calidum cœleſte, quod eſt viuificatiuum cōtinue, nunq́ vero peremptiuum, faciens aīata ad aliquā cœli conformitatem accedere. Agit. n. ad conſiſtentiam & continentiā

Caꝑ. 2. in medio. Collr. 2. & ſe. aīa. c. 1. 3. techni cra. de te. cō. 3. in fi. 3. c. 1. et 5.

B

Caꝑ. 1. circa me.

C

Cō. 31. ꝑ medium.

Caꝑ. 7. verſus fi. Caꝑ. 1.

Ca. 3. poſt mediū.

D

eorum maxime, ceu oīs virtus cœleſtis facit conſiſtiui & in eſſe cōtineri ſubſtātias g̃natas: & id dignius eſt inſtrumentorum, quo ea medio actus in g̃natione nobiliores exercet, g̃natū magis ineſſe tali finitantes. Eſt ēt ipſi aliud inſtrumentū ſecundariū. ſ. calidū elemētare, quod quidē nō habet oīfariā viuificare, & cōtinentiā cauſare, verum potius corrūpere, niſi calido refreneꝛ cœleſti, & hoc qdē calido materia & alimētum cū virtute attrahiꝛ & p̄paraꝛ informatiuæ ſeparando ipſum à cōtraiacētibus paſsiōibus, digerēdo & ꝑmutādo. Nam diſgregat heterogenea, & homogenea congregat (ſecūdo de gen. & cor.) p̄parat nāq́ ita materiā informatiuæ, ſicut ignis & aq̄ ſm Aḃ. ferrū gladificāti mollificādo dura, & indurādo mollia. In cuius demū aīa exiſtēte, idea forma introduciꝛ vt gladij in ferrū. Et huius quidē duplex calidū iſt frugū diſtinguiꝛ maturatiōis. ſimpliciū quarto diſtōnis ſecūdę. Quā equidē virtutem informatiuę taliter p̄parantē medici vocant primā imutatiuā, ad dr̄iam ſecūdæ alimentū in tertia digōne imutantis, vt ſecūda informatiua id informet & ſtare faciat loco à partibus deꝑditi, & hæ duę virtutes nutriētes exiſtūt. Materia vero in q̄ virtus informatiua opaꝛ his inſtrumētis, ſanguis eſt mēſtruus attractus à matrice in generationis locū, qui formas recipit mēbrorum debitas, & ea demū nutricatione cū augmento cuſtodit. Vnde Aḃ. Oium quidē in ſpermate inexiſtit quod gemina facit eſſe ſpermata, vocatū calidū puta cœleſte. Hoc aūt non ignis neq́ talis virtus eſt, ſed interceptus in ſpermate & in ſpumoſo. i. in ſꝑmate ſpumāte ſpūs aliquis & in ſpiritu natura ꝓportionalis exiſtēs aſtrorū ordinationi. Vnde. A. in lib. de viribus cordis: Spiritus eſt ſubſtātia corporea generata ex elemētoꝝ cōmiſtione vergēs in ſīl'itudinem ſuꝑcœleſtium corporū. In q̄rto vero de aīa inquit ipſum effigiare vultus ſuos ad ſīl'itudinē cœleſtiū corporum, ꝑꝑ quod ignis nullū generat aīal, neq́ videꝛ conſiſtēs in ignitis, neq́ in humidis, neq́ in ſiccis nihil, ſed Solis caliditas, & q̄ aīaliū generat. Homo. n. hoīem generat & Sol. phyſi. 2. In p̄fatum aūt ſpūm virtus ſuſcipitur primitus vitalis. Vnde pͥma pͥmi. Virtus vitalis eſt pͥma virtus quæ in hunc ꝓuenit ſpūm, cum ex ſubtilitate ꝓcedit humiditatū exiſtentiū in generatiōis maſſa, ſpūs enim ex humorū generaꝛ ſubtilitate, hic aūt erit ſpiritus innatus cōplantatus. Demū vero ſm Aḃ. ſpūs ꝑ hanc virtutē ſuſcipit pͥncipiū pͥmū, & ꝓinde aīam primā, in cuius virtute creato corde, motu eius & arteriarū, ſpūs generaꝛ ſecūdus materialis vel fluēs dictus. In. 16. vero aīaliū idē Aui. In ſꝑmate eſt ſubſtātia pͥma potēs recipere hanc virtutē, puta vitalē, & ſpūs pͥmus deferēs hunc calorē eſt cā oium partiū ſꝑmatis, hūc aūt dico cœleſtē. Vnde ibidem videꝛ ꝙ calor iſte veniēs à ſuꝑcœleſtibus habet effectū in virtute, quē nō poſſet hr̄e calor ignis. Qui ſiquidē videꝛ quatuor actus circa pͥncipiū generationis exercere, quorū pͥmus eſt diſſoluere ac extēdere humidum ſeminis virtute calidi ſibi adiūcti, vt receptabile fiat formarum. Secūdus eſt ferire & pulſare fortiter ꝑ totū humidū, quo plura cauſat foramina, & cōcauitates cōſtituunꝛ, vt cor & arteriæ ipſius vaſa cōſtituanꝛ. Tertius eſt informatiuā virtutē huius oꝑis p̄ſidē ad oēs mēbrorum informatiōes deferre, hoc nāq́ dictū eſt ſpūs officiū eſſe. Quartꝰ quoq́ eſt ſeparare vias ſuas à vijs humidi, nō. n. ꝑꝑ groſsitiem ipſius & cōpactionem poſſet ſpūs ꝑ vias illius velociter tranſire, cū oporteat ipſum celeriter totū corpus irradiare, vt illuminans domū velut candela. Ideoq́ facta fuit via ſpūs iuxta viam humidi radicalis. Et iſtæ quidē ſunt oꝑationes naturales ſpūs in ſemine cōplantati. Q. aūt ita ſit monſtraꝛ, nā omne quod moueꝛ neceſſe ſit hr̄e motorem ſibi appropriatum: ex his quę de auditu apparent phy. Cum igiꝛ videamus pͥncipia g̃nationis materialia maxie moueri trāſmutādo ſe ad debitas formas aīatorū & figuras recipiēdas, oportet motorē adeſſe, hic aūt non

E

Tex. cō. 8. 2. de gen. aīa. c. 1. verſus fi.

Caꝑ. 4. in medio.

F

2. de gen. aīa. caꝑ. 3. ante mediū.

Caꝑ. 2. in fi.

Caꝑ. 5. ꝑ pͥncipium.

G

T. c. 26.

Doc. 6. ſū. vn. c. 4. circa me.

Collr. 2. & ge. aīa. c. 4. Caꝑ. 1. in medio.

H

Li. 7. tex. cō. 1.

I potest esse nisi virtus informatiua, & ideo vocatur qñq; à physicis anima. Sed q̃a hmói virtus cũ sit formalis & simplex per se non potẽs informare diuersa, eguit instrumento quod quidẽ diuersificatum figurarum inducat diuersitatem, sic.n.indiguit eã vehiculantẽ subiecto, q; & aliquo modo ẽt rõnem assumpsit instrumẽti. Adhuc, quia sicut forma idealis artificis cũ nõ imediate attingat materiam indiget instrumẽtis, ita & hæc virtus informationis, cũ ex arte cõcomitantia vnius ad alterũ arguaí in naturã & econtrario, his quidẽ generationis pncipijs sic adinuicẽ agentibus & patientibus, cor cũ alijs formatur partibus, Quo pacto vigore informatiuę cũ alijs eius pncipijs ex materia menstruali, virtute prioris spũs, & calidi vehemẽter cordi inhærẽtis, spũs pactus fluens generatur secũdus p motum cordis & arteriarũ iam & cõfricationẽ ex illius materiæ vaporibus, qui & priorẽ silr spm

K & calidũ iuuat in extẽdendo & attrahẽdo materiam ad oium mẽbrorum figurationes cõplendas, & ad materiã pparandã menstrualẽ & decoquendam, vt nõ solum in mẽbrorum transeat informationẽ, sed in ipsorũ etiã nutrimentum, & maxime cordis cum prius pficiaí illis. Sic igií videí iste spũs duo facere in materia mẽstruali, & differre à pdicto in eo q; nõ est cã formatiõis cordis, sed potius formaí ab eo, corpore deinde iam organiçato, hic si quidem spũs solũ videí virtutẽ vitalem deferre p corpus vniuersum, & dare illi potentiã viuendi actualem, & nutriendi ampliorẽ. Huic etiam spũi sicut priori quatuor assignanĩ operationes, quarũ prima & pncipalis est qm viuificus extat, quã ab eius motore acqsiuit, qui est aia. Secunda quia est calefactiuus, quod ei à corde quod fons caloris est deriuaí. Tertia qm euentatiuus existit, p quam quidẽ dissoluit & q̃si verberãdo & pulsando subtiliat ea quæ viscosa sunt in corporis nutrimẽto, & hanc ab eius

L pprio motu obtinet. Quarta quoq; ipsius opatio, sicut cõiter dicií, quia omnẽ virtutẽ aiæ ad opationes essentiales & sibi pprias expedit, hi equidẽ actus spũs cõmunes vtriusq; eliciunt exinde formationẽ fœtus Hipp. de quo vtiq; duplici spũ cum calido, dña sermo erit etiã. 59. Sic igií apparet quaĩr & quibus medijs spermatis potẽtia deducaí ad actum, vt aial inde cõstituaí. Propter qrtum vero huius sciẽdum q; pncipium mouẽs intrinsecum, vt virtus informatiua intellectus vocatus dicta, videí non corrũpi per Aɴ. dicentẽ: Si corrumpaí quid faciens siue oẽs partes ipsius seu aliquas, inconueniens, reliquas.n. quid faciet? q.d. nihil. Si.n. facit cor, deinde corrũpaí, & alterũ mẽbrum eiusdẽ sit rõnis, aut corrũpenĩ aut manebunt oia. Intus igitur saluaí huius virtus. Dicendũ q; virtus corrũpitur informatiua cũ embryonẽ plasmauerit, sicut & nutritiua veterascens ex patre, vt dictũ prius, vna nãq; esset eius pmanẽtia postq; eius pfecerit actũ, vt apparet ẽt in augmẽtatiua. Quod ostẽdit, quia ipsa iuxta Aɴ. est qd separabile existens à corpore in qbuscũq; apprehendií quid diuinũ, hoc aũt est quia non habet (vt tactum est) mẽbrum aliquod velut instrumentũ sibi deputatum, & ideo virtutibus fuit assimilata cœlestibus. Qd nõ esset si corpore pduraret iam organiçato, tunc.n. coniungereí organo & virtus eẽt simplr naturalis, pp quod aboleí corpore formato. Cuius quidẽ igií corruptio erit, vt dicaí, circa. 35. dies in mare, in fœmellis vero circa. 45. & inde dña. 49. Embrya.n. circa hæc formanĩ tẽpora. Quidã vero dixerunt ipsam corrũpi qñ aia introducií intellectiua, ita vt oẽs embryonis operatiões sint ipsius, quod conantur ex Aɴ. secũdo de ge. aialium psuadere. Quod equidẽ licet falsum appareat ex pfatis, sentẽtiæ videtur ipsius oifariam repugnare, cũ velit embryonẽ primitus vita viuere plantæ, vt vegetatiua, demũ aialis, puta sensitiua, deinceps vero intellectiua. Informatiua.n. qd' & nomẽ ostẽdit, nõ hoc agit, verũ informationis cũ alijs ad hoc suffragãtibus actũ solum exercet. Propter

a.de gen. aia.cap.1. versus fi.

a.de ge.a. c.3.in me.

M

N quod cõmuniores dixerunt q; existẽte informatiua, iam adest etiam nutritiua, sicut ostẽsum ex Aɴ. Qua quidem recedente & embryone vsq; ad materiã primã deducto, sensitiua aia priori superuenit corrupta, virtutẽ habẽs vegetandi & nutriendi. Hac deniq; vt priori, ad materiam deducta primam pp alteratiões ad hoc pcedentes aia introducií priori abolita intellectiua, duabus potẽtijs pdictis & intellectiua fulcita, quibus videí. A. 16. aialiũ consentire, & tẽpus denotans quo imittií ipsa inquit: Cũ cor & cerebrũ inueniunĩ, cum eis aia cõiungií rõnalis (quod fm geneasticos quarto existit mẽse: Sol.n. tunc dominaí embryoni) pncipatũ & aiam denotans rõnis. & subdit: Et separaí ab ipso aia sensibilis naturalis, quæ interdum erit materialis, & aliqñ non materialis: verũ tamẽ nõ dũ erit adhuc discreta, imo erit velut in ebrio & epileptico, sed cõpleí ab extrinseco intellectu cõferente. Cæteræ aũt virtutes cõplenĩ corpore & corporeis rebus. Sed circa

O pdicta dubitare cõtingit, cur nõ mox à pncipio introducií aia intellectiua? vt semita natura pcedat breuiori pluralitatis respuens peccatũ. Adhuc si embryo reducií bis, vt dictum est, vsq; ad materiã primã & corrũpitur, corruptionis vtiq; apparet hic modus magis q; generationis, ac dispõnes pcedentes introductionem formæ in materiã videnĩ ipsum debilitare prius, & exterminare, pducentes eundẽ ad corruptionem, sicut qñ quis morti iam natus accedit, primo imbecillitaí, deinceps corrũpitur. Quod hic nõ percipitur, imo vigorari continue perpendit in amplius. Dicendũ q; natura semp quod melius est operatur & per breuia, cum eius sapientiæ non sit finis. Ad horũ igitur pmum dicendũ q; natura paulatim, & latenter, ex imperfectis tendit in ea quæ sunt perfecta, & q; forma, iuxta Platonẽ, nõ imprimit nisi fm dispositionẽ & meritum materiæ, cum igií pmo nõ fuisset ea disposita in aiæ intellectiuæ susceptionem, neq; etiam

P ipsa egeret, eam nõ suscipiet, sed alteram. Et hunc quidẽ ordinẽ videí natura docta in his quæ sunt corporea obseruare. Primitus.n. dẽtes pducit debiles, deinde cũ opus sit illis eiectis fortiores subministrat. Ad aliud dicẽdũ q; quia id euenit in instanti nõ pcipitur, cum mutatione introducií, & non motu. phy. 5. Quod & sentire apparet Aɴ. volens de gẽ. & cor. pmo. ipsam fieri, cum hoc totum transmutatur in hoc totũ, quod non esset, nisi ad materiam primã perueniret, alioquin siquidem nõ esset generatio, verum potius alteratio subiecto permanente. Adhuc nisi prima corrũperet forma, altera enti eueniret existẽti in actu, quod autẽ sic occurrit, est accidens. Similiter & cum esse sit à forma substantiali, habẽti quidẽ plures formas, & plura esse haberet, vt & nihil hic vere vnũ existeret. Dicendũ etiam q; dispositiones præcedentes in eo q; præparant ad susceptionem formę pfectioris, & si corrũpatur præcedens, nihil tñ sentitur languorositatis dato etiam tẽpore. Neq; simile de corruptione quod

Q inducebatur iam nati, quia dispositiones pcedentes ad corruptionem talem pparantes simpliciter ad ipsam disponunt, & non ad perfectum, vt in susceptione formarum embryonis ipsum perficientium in amplius. Ad primum igitur introductorum dicendum q; quidam in plerisq; peruertentes sermonem ex hoc Aristo. volũt argumentum assumere, q; si permanet informatiua, gradũ sit in formis assignare, ceu Auicebron fontis vitæ tractatu. Quod autem per Aɴ. assumunt ex peruerso procedit ipsius eorum intellectu. Non enim ibidem determinando, verum opponendo procedit, sicut ex eius demũ determinatione apparet. Dicendum etiam q; saluatur virtus hæc intus, dum partes informauerit omnes, siue simul aliquas prius, & alias posterius informet. Nã sicut dicit, aliqui posuerũt partes oẽs simul fieri, alij vero vnũ post aliam, sicut versus vocati Orphei. Nosce quoq; q; plura in hac dña collecta sparsim in alijs sunt cõscripta.

Propter

Cap.1.in medio.

Nota quo tpe aia intellectiua introducitur i embryõe

Te.cõ.9.& 10.

Te.cõ.10 & 13.

1.de ge.a. c.1.p' mẽ

A PROPTER QVARTVM quidem.ad primum dicendum q̄ sperma sit aiatum actu,nō autem potentia cum illā obtineat sufficiēter actui ꝓpinquam. Ad aliud quid dicendum apparuit. Ad aliud dicendū q̄ nulla superfluitas simpľr in quanto & quali est animata, sperma vero est supfluitas, nō qualis,sed quāti. Adhuc non est superfluitas speciei imo necessaria,non solū iuuatiua, sed indiuidui solū. Ad aliud dicendum q̄ sperma est aiatum,vt dictum,participat.n.anima, potentia vt declaratum,& non actu,vn̄ & animal existit potentia. Ad aliud dicendū,q̄ iam dictum, quomodo supfluitas extat aiata,& qualiter nō,neq̄ partit anima,sed & recedit,sed virtus quędam deciditur cum semine,sicut etiam impellens virtutem tribuit impulso,non tamen inde,vt hic forma aliqua sibi inditur naturalis.Ethicorū tertio.

B DIFFERENTIA. XLIX.

Coll.c.1. fin. pncipio Caꝑ.4. Caꝑ.4. ꝓble.41. Caꝑ.5.in medio. Ca.1.scdi tractatus.

QVod natus octimensis viuat ostendit ex.7. historiarum.& q̄rto de ge.aialium,ac ꝓblematū.10.sil̄r ex Auicē.aialium.9.tertio.21. Rursus. si quod minus visum inerit, & quod magis,plus aūt videtur debere viuere octimensis q̄ septimensis, cū amplius ꝑmanēs in vtero vigorem & augmentum ꝑstans ad esse vitæ peramplius possit suscipere,sed vt consentiūt septimensis viuit,multo magis igit octimensis. Adhuc tēpus informationis, & motus in fœmella tardat plus q̄ i mare per dies.6.(vt scribunt)aut aliter,cum igitur triplabitur tēpus informationis & motus,vt tēpus habeat ortus ſm Hip,astutiam & Haly. tertio theoricæ.sed fœmella nascetur in nono mense quod plurimū euenit. Mas vero tēpus ꝓoccupās nascetur in octauo vt multum, & tūc viuet vt plurimū, alioquin natura imperfecte quidē,& non pp finem operaretur,quod est absurdum,nihil enim imperfectū,neq̄ ſm tēpus,neq̄ ſm plasmationem & generationē fit à natura,in proble. Alex. Palin. Natus videt mori ꝓpter rigiditatem qualitatū peremptiuam,naturę oīno aduersam. Quare ponunt geneastici natū sub potestate Saturni non viuere,vt ostendet.Sed nunc ponatur nouimēsis quis oriri hora gelu vehemētis,octimensis aūt tēpore calido,contēperabitur adeo q̄ hic non minus viuet nouimense,& fortasis in Aegypto viuet octimensis,regiōis enim caliditate iuuatur. Eti. Sicut in alijs diuersitates fiunt q̄ grandes, ita & in hoibus: alicubi enim viuunt etiā diutius,alibi autē secus contingit,ita & circa octauū eueniet mensem,itaq̄ quis natus viuet octimensis.

(margin: Li.de natura fœtus Caꝑ.34.)

C

HVIVS QVOQVE cōtrariū scribūt Haly.A.& geneastici cæteri,quod experientia iuxta nos ostendit. Adhuc.si parientes octauo mense periclitantur,multo magis & parti,cum ipsis hæ fortiores extent,ipsæ aūt periclitantur.de historijs.7. Rursus moræ natorū matrum in vteris à geneasticis tm̄ tres ponunt,quarum vna minor dicta est.268.dierum continens.8.menses.&.18. dies, alia media habens.273.quæ in.9.huius menses & tres consurgit dies.tertia vero continet.288.maior dicta ex qua.9.consurgunt menses &.18.dies,quare cum nulla harum cadat in octauum mensem,nullum videt in ea nasci,& per cōsequens neq̄ viuere in ipso,non enim nascitur in ea,nisi quia vegetari pōt,cum natura nunquam producat aliquid,quin id conseruare sollicitet.de ge.animalium secundo. Non itaq̄ viuet natus octimensis.

(margin: 5.ri.tra. 2.caꝑ.1. — Ca.4.post medium. — D — Coll.c.4. ꝑ medium.)

PROPTER PRIMVM quidem sciendū q̄ quid sit mensis,quot etiā dicat modis,dr̄ia ostendet.104. Per mēsem aūt hic,ſm Haly.videt Lunaris intelligi. Apud vero. A.& cōiter dicentes,mensis videt pro eo qui Solis accipi. Non tn̄ id multum refert,cum.9.menses lunares nō deficiāt a.9.solaribus,nisi per quatuor dies & semis, lunari quidem cōtinente.29.cum dimidio,& solari.30. vt magis,cū scribat historiarū.9. Alia quidē aialia vno tēpore faciunt ꝑfectionem, vnum.n.determinatum est partus tempus oibus,homini autem soli multa,inter cæ tera animalia. Etenim.7.mensium,&.8.mensium,&.9. mensium fiunt,&.10.mensium ſm plurimum. Quidam vero superaccipiunt in.10.mense. vnde ꝓble.10. Homo solum aialium multa habet tēpora generationis, etenim 7.mens.&.8.mens.&.10.mens.fiunt,alijs autem vnum tempus perfectionis. Hoc idem suscepit. A.animaliū.9. his quæ deinceps connectens. Iam dixit mihi vnus fidelis q̄ vna mulier peperit post.14.mens.& bene dixit.

E (margin: ꝓble.41. Caꝑ.5.in medio.)

Natus quoq̄,siue partus est triplex,nam quidam est naturalis oīno & consuetus,qualis qui nouimens.cum aliquibus decem diebus:alius innaturalis & extraneus penitus,vt octaui:reliquus vero medius, et hic sil̄r triplex, aut.n.oino medium possidet, sicut qui septimi, aut declinat ad latus amplius naturalis & consueti,seu decimi, vel ad partē sui oppositi, vt.11.&.14. Secundum si quidem Omar tyberiadum distōnes natiuitatū in nutritiōe sunt quatuor. Vna eorū q̄ non gustāt cibum,cum his.n. non est vita. Reliqua qui gustant cibū, sed nō nutriunt. Tertia gustantiū & nutrientiū,vitā tn̄ nō cōsequunt longam. Quarta quoq̄ gustātiū nutriētiū cibū & ad senectutē ꝑueniētiū finalē. Est aūt apud geneasticos nutritio spatium tēporis quatuor annorū,vt super natū oēs pertranseant quatuor elemētorū naturæ. Quidā tn̄ ascribūt Ptolomeo nutritionē spatium vnius anni,iuxta Solis motū continere,quos Haly.q̄rto repellit quadripartiti confirmans vt cæteros voluisse nutritionē quatuor annos continere(differentia.26.)ſm igitur tertiam & quartam partem præfatæ distinctionis,non autem ſm primam & secundam dicitur quis viuere.

(margin: partus triplex. — F)

PROPTER SECVNDVM quidem sciendum q̄ auc.sibi videntur hic saltem aperte aduersari. Alex.n.in ꝓblematibus simpliciter astruit octimensem natum vitalem non fore, quærens ꝓpter quid septimenses infantes vitales,octimēses aūt minime. Haly. vero.tertio theori. quærit.Si quis autem dicat cur puer qui octauo nascitur mense nō viuit?quod sil̄r Alchabitius, vnde Abraham de natiuitatibus:Si quis nascit in.8.euenit cā ꝑter naturā matri occurrente, vel ex parte corporis,vt morbus,aut aiæ,ceu timor cōfestim accidēs,vnde si egrediat hoc mēse morieť ipse & mater ipsius. cuius oppositum sentit historiarū.7.&ꝓble.10.ita:Quæ.8.mensium circa Aegyptum quid?& in quibusdā locis vbi bene mulieres efferētes & ferunt multa,facile pariunt & genita possunt viuere quāuis monstruosa fiant. Hæc quidem viuūt,quæ.8. mensiū,& enutriunt. Cui nimirū consonat. A.aialiū.9. &.3.21.quid autem de hoc videbitur consequenter.

(margin: G — caꝑ.34.pº medium. — Caꝑ.4. ꝓble.41. — Caꝑ.5. Tra.1.c.2. ꝑ medijū. & ꝑ.fine. 7.histo.ca. 4.post me.)

PROPTER TERTIVM vero sciēdum prius q̄ octimensis regulariter,& vt ad multum valde nō viuit. Deinceps q̄ particulariter,& extranee magis,siue i paucioribus viuit.cum sit quid monstruosum,quod raro cō mittitur à natura. Propter primum huius sciendum q̄ ipsum veritatem cum eius modificatione continet,vt fere omnium locorum docet emperia,& ideo subdit Ar. post seriem præfatam:In locis autem circa Græciā in.8. mens. pauca omnino saluantur,plura vero pereūt.quāto ergo magis non viuent in alijs regionibus distemperatis?Græcorum enim terra temperatior cæteris ponitur ab. A. & maxime terra Hippo. col.2.cap. vltimo. Amplius præmissum firmatur ratione triplici, quarum vna suscipit ex scientia medicinæ seu naturæ. Alia ex ea quæ numeri. Tertia vero ex iudiciorum astrologiæ peritia capit exordium. Propter primū quidem sciendum ſm Hippō.de embryonis formatione.7.epidemię.theoricæ tertio.atq̄.9.animalium. A.& tertio.21.cum Ar. in libris animalium.quòd post collectionem spermatis in matrice mox circundat ipsum hymen siue pellicula continens & fouens idem,vt scriptum prius,sicut etiam ostendit sperma sex dierum decidens à puella præcepto

(margin: H — Coll.ꝑmꝑmi do.3. in fi. Ca.1.et ex ꝑsse 2 ga. 1.de re.sa. Coll.2.1. c.31.vsq̄ in fi.pric. Caꝑ.34. Caꝑ.2.& 4.sil̄r tra. 1.ca.1. 1.de ge.a. c.3.in fi.& 7.histo.ca. 7. De natura fœtus post ꝓcipium.)

I Hippo.retro septies saliente,quam in vtero non oporte
bat concipere,quod velut oui albumen inuolutũ pellicu
la in terra visum est delapsum, aliquando quidem non
6.tm̃,verum etiam.7.dierum sic permanet spatio. Cum
autẽ sic fuerit,vt notatũ, informatiua virtus nihil adhuc
petit à matrice,sicut.A.fatetur cum Ari. Demum trium
dierũ ex hinc spatio, ipsa punctorũ & linearũ inceptio
nem in massam spermatis inducit. Demum post.6.die
rum morã,qui iam cũ prioribus fiunt.15.sanguineitas in
totũ penetrat,& fit illud vnde causaṫ,& interdũ vno die
aut duobus antecedit seu postponit. Deinceps.12.dieb9
ab hinc fit humiditas caro,& iam frusta incipiũt carnis
discerni,& mẽbra principalia tria manifestari,& tũc qui
dem alia separantur ab aliorũ cõtactu,& humiditas ex
tenditur nuchæ,hoc etiã antecedit,& postponiṫ duobus
aut tribus diebus. Demum post.9.dies separaṫ caput ab
K humeris,ac extremitates à lateribus & ventre, vt & sen
sus discernat in quibusdã eorum,in aliquibus tñ occulta
tur,& spatium quidẽ iam.36. continet dies,ita ꝙ si qua
tuor addanṫ in quibus occultatio inerat, spatiũ omne in
quo embryo informabiṫ.40.erit dierum,& hic quidẽ ter
minus est quasi cõis plasmationis,qm̃ interdũ formaṫ in
30.ꝙ minus est priore,aliqñ in.50.& ꝓprie fœmella,eius
enim informatio tardaṫ & motus. Est & aliud spatiũ.35.
dierum,aliud vero.45. & ita hincinde ẜm diuersitatem
cœli & continentis ac materiæ,ꝓpriæ, cum informatiua
7.hist.cap. differente in magis & minus. Et ideo dictum est ab Ar.
4.i medio. Tempus ortus hois fore varium ꝙ̃plurimũ. Dicũt etiã,
vt asserit.A.& hic videṫ Hip.cum Haly.fuisse.septima
etiam particula sexti epidemiæ, ꝙ si tẽpus informatiõis
dupleṫ,tempus inde consurget motus. Si vero hoc triple
tur,tẽpus dabitur partus. Vnde formatus in.30.diebus
mouebiṫ in.60.& nasceṫ in.180.qui sunt menses integri
triceni. Plasmatus autem in.35.mouebitur in.70.& nasci
L tur in.210.qui.7.extant menses. Formatus vero in.40.
motus sibi aderit in.80.natiuitas in.240.q̃ sunt octo mẽ
ses.& quia talis rarissime viuit,& formationẽ ponit. A.
cõmuniter in.40.ideo refert canonẽ præfatum sub alio
rum sentẽtia. Plasmatus quoqꝫ in.45.mouetur & in.90.
& nascitur in.270.&.9.constituunt menses. Qui autem
T.c.33. in.50.formatur.in.100.mouetur, nasceturqꝫ in.300. qui
erunt decẽ menses. Vnde de hmõi epidemiæ.7.labores
in periodis qui in.70.mouentur,in triplicibus finiuntur,
& qui itẽ.90. mouenṫ,in triplicitate terminanṫ. Hic igiṫ
motus est terminatiõis & partus embryonis. Amplius
sciendum ꝙ partus nõ fit nisi ꝓpter matricem,qñ tumo
re grauatiuo distenditur amplius, vel mordicatione, vt
qñ humida eius serosa reddita & acuta panniculos scin
dunt quibus cõtinebatur,vt sensui occurrat matricis. na
Cap.3.& 21. De natura fœtus 4.fnẽ tertio.21.tra.1.ca.2.4.fnem. turalium.3.Aut ꝓpter contentum, vt quia satagat exire
ob penuriam nutrimenti, ẜm Hip.tunc enim calcitrans
pãniculos rumpit & exitum petit. Apud vero.A.cõ
uenienter causa superadditur alia non parua,indigentia
euentationis,& aeris attractionis cum loci angustia. Cũ
M igitur fœtus fuerit fortis,& matrix debilis,angusta,tunc
puer mense.7.omniquaqꝫ perfectus,tam ad ea qualitate
saltem quæ corporis,ꝙ̃ animæ indigens aere,loco & ci
bo ampliori mouetur & calcitrat, vt pateat exitus sibi,
Coll.21. quem si adipisciṫ perfectus existens,vt ita viuere poterit.
3.tra.2.c. Vnde.A. Generantur septimenses ꝓpter plasmatiuam
3.circa pn. virtutem in matrice fortissimam existẽtem & inuenientẽ
sanguinem vtilem & cõmensuratum,& ideo celeriter ꝑ
Lib.de natura fœtus 4.fnem. ficitur opus. Quòd aũt virtus attẽdaṫ embryonis & ma
tricis dispositio,testatur Hip.ita: Hæc autem semper fit
& in natura fœtus. videlicet.& genere matricum,et quia
primæ puerperæ habent sanguinem hu.& tractabilem,
matricẽ paruam & debilẽ,vt plurimum aliis pariunt se
ptimo mense. Si autem septimo nõ parieṫ exitus,fatiga
tus etiã dissolutus ex motu plasmatiuo & conamine ap
petibili egressus, octauo pausat mense, vt labor abscin N
datur præcedens,& vigor eiusdem cum corpore augmẽ
tetur,& ideo vsqꝫ ad nonũ moratur mensem,quo si qui
dem egrediatur,quia refectus,vigoratus, & auctus,par
tus aderit naturalis maxime(naturalium tertio)& viuet
aliis præcipue. Ipsius enim egrediṫ virtute valida, & ma Ca.3.circa fnẽ.
trice diutius ipsum completius fouente,tunc autẽ expellẽ
te. Si autem egrediatur in octauo debilis existit fatigatus,
& non à virtute faciente ipsum nasci, verum amplius à 3.theo.ca.34.4.fnẽ.
causa symptomatica hunc impellẽte. Is enim apud. A.
est imperfectus ẜm excessum & inordinationẽ materiæ,
alia plasmatus forma. Haly.quoqꝫ: Quia in ipso est ha
bitudo turbationis, languoris,& debilitatis,non viuit,
non enim inest sibi virtus nutritionis & augmẽti. Cuius
quidem signum, quia fœtui septimo mense turbatio &
morbus & mala prægnantium in.8. men. fit habitu 7.ca.4.in medio.
do & grauitas ipsarum, cum prægnantium habitudo
sequatur eam,quæ fœtuum habitudinem. Vnde Histo. O
Dolent quidẽ mulieres maxime men.quarto & octauo.
& si corrumpatur quarto aut octauo,corrumpuntur,vt
frequentius & ipsæ. Quare non solum qui octo mẽsium
non viuunt, sed & parientium periclitantur vt multum
parientes,& ideo bene sibi præcaueant adulterantes me
retriculæ,in quo mensium,ꝓcurẽt aborsum,multæ nãqꝫ
hinc sunt iam extinctæ. Si igitur,vt inductum prius,pe
riclitatur gestans perfecta & robusta,quãto peramplius
& fœtus? Quòd autem mense corrumpaṫ quarto, euenit,
quia tunc trahere incipit embryo sanguinis plurimum,
& matrici vehementius alligari & initi, ceu fructus me Cõ. apho. 4.
dio tẽporis arbori colligatur ꝙ̃ magnę.apho.4. In octa
uo quoqꝫ ꝓpter laborem quem tolerant, & discrasiam
quam incurrunt,grauantur maxime,similiter & fluxus
sequitur sang.grandis ex innaturalis solutione,ita vt sæ
pius corrumpãtur. Si autem puer nõ nascatur in nono, P
verum ad decimum perueniat, ad quæ deinceps inquiṫ
A.ꝙ iudicium eius est iudicium nati infirmi,debilis,plu 21.3.tra.1.c.1.4.fnẽ.
rimum enim qui desiderabat pari nono,sed non potuit,
nascitur in decimo, cui accidit quod accidit fere nato in
octauo,significatur enim virtutis ipsius debilitas. Hæc
igitur probabilis est ratio, quã medici cum naturalibus
possunt in causæ quæsiti assignationem adducere. Sed
circa prædicta contingit dubitare,videtur nãqꝫ octimen
sis vitalior septimensi,hic enim fatigatur motu,& calci
tratione egreditur,coangustatur etiam & læditur in par
tu. Ad aerẽ similiter peruenit in quo sunt omnia sibi no Coll.cõ.13. circa principiũ.
ciua & extranea aphorismorum apparens.3. Alius aũt
permanens octauo non fatigatus intantum, neqꝫ coan
gustatus,neqꝫ in extrinsecum aerem deductus spatio die
rum.20.aut.25. vel hmõi à fatigatione liberatur,magni Ca.34.4.fus finem
ficatur & roboraṫ, quare vitalis amplius septimense vi Q
detur reddi. Dicendum quidem iuxta.3.theoricæ. Di
spositiones contingentes fœtui septimen.& deinceps in
octauo spatio fere.40.dierum cõtineri admodum quasi
cuiusdã ægritudinis acutæ conuersiuæ in.40. diebus cri
ticatæ. vnde ait. Hæ dispositiones à fœtibus cessant cir
citer.40.dies,hi nãqꝫ dies in.9.concidunt menses,vnde
& tunc vitalis efficitur,plus enim sibi nocet labor egres
sionis cum debet pausare ꝙ̃ iuuamentum quod post.7.
suscepit à matrice,iudicatur enim prius ꝙ̃ latere incepit,
vt sit debilis. Est & causa subdenda huius astrologica.
Palin. Dubitatur quia omnis crisis plus est salutifera
quàm mortalis,nisi pestilens fuerit morbus, aphorismo Cõ.apho.13.in fne.
rum secunda. Sed partus est modus aliquis crisis. diffe
rentia.106. Aliquis igiṫ natus in hmõi habitudinibus vt
ad multũ vitalis existet. Dicendũ ꝙ viuere nõ potuit,
ꝗa læsus prius, lædiṫ & in partu patiturqꝫ nõ minus ab
extrinsecis cũctis occurrẽtibus. Est ẽt pestilẽs,& mõstruo
sus,quare nõ poterit ꝑmanere in vita. Secũda quoqꝫ de
ductio est arithmetica ꝑ Alex, tacta in huius quæsiti dis
solutione.

A solutione. Ait enim.7. est numerus perfectus vt testatur Pythagoras, arithmetici & music.8. vero imperfectus. Quod.7. sit perfectius p simile iducit i multis, quia multa principiorum, & maxime quę hois numero constituta sunt septenario. Deus.n.mūdum.7. gubernat astris. Septimenses vero infantes dentes producunt, septénes vero deponunt, in bis aūt.7. pubescunt, ter aūt.7. virili-gant. Morbi ēt proportionaliter septēnario iudicantur numero. Luna similiter tanto numero figuratur, mensisq; septimanis, & hebdomada.7. constat diebus. Vocales similiter lrę.7. extant apud Graecos, sed iuxta latinos.5. solum & realius, licet enim in duas superaddendo Graecus figurā variet, sonum tn̄ seruat. Quotiescūq; enim Gręce ponatur.i.lrā, puta tria simplicia sic.i.η.y. & duo composita seu diphtōga, vt ei.oy. & duo.o. paruum, v3 & magnum, ita o.ω. singularem tn̄ habet sonū B continue. Graecus enim tanq̄ curiosior naturę imitator 7. voluit vocales.7. planetis adaptare, sicut.24. scripturae elementa cōstituit.24. diei naturalis horas similādo. Macrobius quoq; in expōne somni Scipionis siue Tullij, permulta ad idem conatur exempla persuadere ponens oia fere.7. numerari, & quae hois maxime. Inquit enim menses.7. cōsurgere ex primo cubo parium foeminā.s. qui est.8. & primo iparium velut mare qui est.27. 8.aūt.&.27.constituunt.35.qui multiplicati, per sextum numerum perfectorum primum.210. consurgunt dies 7. menses directe constituentes tricenos. Vnde cōcludit ita: Est ergo natura foecundus hic numerus, vt primam humani partus perfectionē quasi arbiter quiddā maturitatis absoluat. Cubus aūt numerus dr̄, qn̄ numerus bis in seipsum conducit, vt bis duo, bis octo, ter tria, ter.27. Praefatum siquidem oñditur rōne, quia.7. est numerus impar, & ois hic est perfectus. Existit enim uelut forma, C parem in se continens & imparem: cōsurgit ēt ex numero trinario s̄m eius partes in quo q̄libet reperitur perfectio, vt in aeditione sermonum monstraui. Sex enim & vnum.7. constituunt, duo ēt &.5. ac tria & quatuor.7. reddūt. Nouem similiter numerus est perfectus, attribuitur enim intelligentiarum ordinibus, quos.9. ponūt diuinorum tractatores, vt sunt cherubin, & seraphin, & q deinceps. Sunt & coelorum orbes.9. (pbl.15.) quod nūc cōiter testantur astrologi, vt ostensum lucidatoris axiomatum astrologiae dr̄ia.3. Quod aūt is perfectior sit, rō similiter angit, cum & ipse numerus impar existat. Adhuc partes constituentes ipsum eundem recōmendant. Cōsurgit enim.5. partibus. Quarum vna numero proportionatur trinario perfectissimo, puta ter p tria nouē, hic enim sunt tres trinarij, quorū quilibet ex tribus consurgit. Vnde in hmōi numero nouēnario potissime coaceruatur trinitatis pfectio. Sunt quoq; huius numeri aliq D partes constitutiuae ceu.8.&.1.7.&.2.6.&.3.5.&.4. quae quidem quatuor, pportionantur elementis, cum eorum interstitijs. Sic igitur i hoc numero ita pfecto partus erit maxime naturalis. Naturalis ēt post hunc existit denarius, ipse nanq; pfectus extat numerus. pbl.15. Vn̄.A. Denarius numerus est pfectus, qm̄ ois numerus per.10. cōstituitur s̄m circulationem. & iō Arist. phy.3. ait Platonem fecisse numerum vsq; ad.10. Hunc quoq; numerum multum dignificauit Pythagoras ponens ordines rerum duos, vnum quidem pfecti, & alterum impfecti, quorum quilibet constat ex.10. volens ipsum esse principia correlatione dicta. In quorum primo locauit finitū, impar, singulare, dextrum, masculum quiescens, rectū, lucem, bonum & quadratum: in altero vero his opposita, puta, infinitum, par, plurale, sinistrum, foeminā, motum, curuum, tenebram, malum & altera parte longius. Nouem ēt ex n̄tibus spheris manifestis decimam antitonam.i. in contrarium motam seu extensam faciunt Pythagorici. meta.1. Vndecimus vero numerus modicū perfectiōis habet in his, et iō rarius oritur in ipso foetus. E Sextus autē, & octauus maxime & duodecimus, vt sic extant imperfecti oifariam, & iō in octauo non viuit. Est enim par vt & alij duo, estq; impfectus magis diminutus, vt videbitur consequēter, quare in ipso natus nō uiuet. In alijs aūt, vt duodecimo & sexto, aut non nascitur, vel inuitalis occurrit. Sunt enim hi numeri oppositi antedictorum pfectis, & maxime octauus & duodecimus. Vnde primo criticorum. Ego non vidi aliquem iudicatum i die duodecimo, neq; sextodecimo, in octauo autē fit rarius & praue. Nosce quoq; arithmetas numerum imparem multum praeferre pari, eo q hic rōnē habet pfectionis & formę, ille aūt imperfectionis & materiae. Vn̄ & Deus s̄m Virgilium numero impari gaudet. & iō Pythagorici primum numerum imparē actu, vt trinarium, ad deorum sanctificationes offerebant.1. coe. & mun. Ex hoc ēt causam assignarent, quare vsus inoleuit vt pilulae laxatiuae, in numero dentur impari, F debent nanq; agere. Actionis aūt rō sumit a forma, tāq̄ ab eo quod ipsius est principium sustentatiuum, & non a materia. Impar vero habet rōnem formae, par autem materiae. Circa p̄fata siquidem contingit haesitare, qm̄ i nono Euclidis dr̄ q perfectus numerus appellatur qui oibus partibus, quibus numeratur est aequalis. Et Boetij arithmeticae.2. Aequalis numerus est sex infra.10. nam tres sunt eius partes quibus consurgit: medietas quidem vt tria, tertia pars duo, sexta vnum: tria enim duo vnū senarium tm̄ constituunt numerum. Infra vero.100. pfectus est numerus.28. infra siquidem mille est.496. Et infra quoq; decem milia octo milia centum vigintiocto. Est ēt numerus abundans, qui oibus suis partibus q̄bus numeratur est maior, velut.12. nam eius medietas est sex, tertia pars quatuor, quarta tria, sexta duo, duodecima vnum, q̄ simul numeratae in decimumsextum crescunt numerū. Diminutus vero qui oibus suis ptibus minor G numerantibus est inuentus, ceu octo. Cuius quidem medietas quatuor, quarta pars duo, octaua vnum. q̄ in.7. tm̄ collectae consurgunt. Sic igitur hinc ēt apparet numeri octaui imperfectio. Concluditur & similiter q.7.9. et 10. numeri non extant perfecti. Ad quod dicendum, q numerus pfectus ad p̄ns tripliciter dr̄, vnus quidem, eo q partes eius simul sumptae oēs totum pręcise reddāt integrum, vt dictum est antea de.6. & vigesimooctauo, qualis nō quaeritur hic perfectio, quae pfectio materialis vr̄ magis: partes enim sunt materia totius. physi.2. Est & perfectus dictus per modum formae & dātis esse q̄lis est impar: & iō quia trinarius primus est talium, indicat (primo coe. & mun.) fore pfectus. De ipso enim primitus dr̄ oē, totum & perfectum: idē enim sunt indr̄ia spē. Appellatur ēt numerus pfectus rōne affinitatiōis cuiusdam & recirculationis q̄ obseruatur ad ipsum, & ita denarius est dictus pfectus, & iste quidē pfectiones vltimae H realiores extant prima. Haec tn̄ rō & si sit grata & accepta Pythagoricis, & vniuersaliter Arithmeticis, & ponētibus numeros esse substantias, rerumq; causas, eo q nesciuerunt distinguere inter vnum quod enti adaequat, & vnum quod numero extat principium, putantes id sicut est principium numeri ipsumq; variat, ita & entis: Schola tn̄ peripatheticorum cum Gal. criticorum.3. sermonibus non acquiescit hmōi, sed eos magis extraneos a veritate, ac accn̄tales aestimat, propriam quaerēs & naturalem in vnoquoq; genere rōnem, dictum tn̄ illorū probabilitatem induit aliquam numerorum rebus assimilatione quadam. Tertia quoq; rō assumitur ex geneastica ea exercitatiuae parte astrologię visa ex superiorum motu horum oium inferiorum causas assignante. Iuxta illud initij centiloquij: Rerum causas rimaturus primo coelestia contemplare. nam mundanorum mutatio ad hoc & ad illud corporum mutatione contingit coelestium.

Marginal notes: In p̄emio versus fin. — Ca.2. post medium. — De numero septenario viō Phi loctiū i pio go (?) — T.c.1. — Numerus cub' q̄d sit. — Collec.;30. et expsse li. 1.ca.20. — Numerus abūdās q̄d. — Diminut° — pbl.3. — T.c.31. — T.c.2. — pbl.3. — T.c.61. — Capit.8.in medio.

I cœlestium. Vt huius igitur effectus, puta octimēsem nō viuere causa daretur, talem planetarum ordinem & modum in embryonis ducatu adinuenit in vnoquoq; mēse dn̄antium. Posuit nanq; mense primo sup conceptionem Saturnum dn̄ari, frigidum entem & siccum: tunc nanq; semen aquosum ens & fluxibile indiguit aliquo quod ipsum sisteret, constringeret, & fixaret, ut calidum ipsius vigoret vnitatum, cuiusmodi est frigiditas & sic. Saturni: est enim origo virtutis retentiuæ, in cētiloquio. Secundo quoq; mense super ipsum Iuppiter dn̄atur fortunans, calidus & humidus, augmentatiuus. Est nanq; virtutis crescentis origo: tunc enim cōceptus eget calido dilatante ipsius materiam, & humiditate ad extensionem dilatante, ptractionemq; linearum & pūctorum, & tandem ad informationem, & vt ēt frigiditas & siccitas reprimatur Saturni. Reliquo siquidem mense. Mars occurrit qui sui caliditate iam fientem embryonem calefacit & desiccat superfluas ipsius humiditates & ad motum concitat: tunc enim moueri præincipit, calidum.n. & siccum, motiua valde. Mense aūt quarto superuenit Sol cor cœli, mundiq; princeps, qui sui caliditate viuifica intm̄ pficit embryonē, vt spiritus in ipsum ingrediaꝛ rōnalis. vt apparuit in priori. Est nāq; origo & fornax virtutis vitæ. Quinto vero mense Venus ordine sup occurrit frigiditate & humiditate contemperans, quod calidum Martis & siccum, ac Solis, carnemq; augmētat, & quæ ipsius, & oia membra preparat, figuraue decora plasmat eadem. Reliquo nimirum mense aduenit Mercurius humida exiccans supflua, contemperantia inducendo, faciensq; ad motum, qui partes minores separat extrinsecas maxime, ac distinguit complens coæqualigatum omne. Luna quoq; septimo supadijcitur mense, carnem et pinguedinem sui humiditate ifantem nutriēs & augmentans, cum ipsa virtutis naturalis sit origo, humectat ēt mr̄icis partes. Vnde quia sic pfectus oiquaq; recepto iam oium planetarum bn̄ficio, & quia sub potestate nascitur Lunæ, saluaꝛ egressus, cum ipsa fortunæ et vitæ causa existat. Vnde Albumasar in sadan: Vita viuentium post Deum, est Sol & Luna. & iō Ptol. hos in suis iudicijs dignificat quāmagne. Demum mense. 8. reuertitur Saturnus in fortuna frigidus & siccus, qui infrigidat infantem & coangustat, & in matrice permanere cōpescit: qui si egrediatur læsus ēt ab alijs extrinsecis, Saturni malitiam tolerare non poterit: ipse nanq; non solum qualitate destructionem machinaꝛ, uerum ēt quadā eius maliuola impressione occulta, vt declaratum dr̄ia 10. Demum mense nono supuenit Iuppiter ordine, fortuna calidus & hu. temperate: qui cum sit pr̄ deorum virorumq; (. 3. de aia sm Homerum, politicorum. 1.) plures sub eius nascuntur dn̄io viuentes q̄maxime. Si autē decimo moreꝛ in utero mense, sub Martis nasceꝛ dn̄io: et quia is laboriosis moueꝛ motibus, hinc iste agitatus egreditur: at quia in fortuna calidus & siccus, q̄plurimos natos sub eo ponit Abraham euenire, sed viuere parum. Cui ēt. A. concordat. 3. 21. Ego tn̄ anno exn̄s. 53. velut a matre sollertissima potui comprehēdere, ac p trutinam Hermetis natiuitatis gradus ascendentis occulti inuestigationem, repperi morā nouem mensium &. 14. dierū me in vtero contraxisse. Si uero. 11. nascatur mēse, quia tunc ad ptātem reuertitur Solis, itidem natus poterit viuere, cum Sol (ut dictum) post Deum cum Luna sit cā uitæ. non tn̄ partus erit naturalis oino. Circa prædicta quidem dubitatur, quia cum Saturnus significet finem rerum, antiquitatem, & senectutem (vt tradunt Astrologi) non vr̄ sup principium & nouitatem impræsnationis sign̄are, neq; Luna sup finem impræsnationis, quasi vt. 7. ascripta mēsi, cum ea significet initia innouationis & motus. Quod fulciꝛ eo q̄ ipsa denotat ānos quatuor primos nati, dr̄ia ēt. 26. Dicendum q̄ hm̄oi attributiōes planetarū ad corporum habitudines, sm̄ quosdam fiunt similitudines & proprietates. In generatione nanq; embryonis aspexerunt, ppietatem quæ est constringere & occultare sui frigiditate & sic. Hoc enim (vt dictum) egebat sperma in principio. Iō sibi Saturnum primitus attribuere: & demum (ceu pdictum, deinceps) considerantes tarditatem motus & opationis, quæ in senectute aduenit nato: frigiditatem quoq; ætatis & siccitatem, impedimenta ēt corpis & aiæ, vt morbos tristitiā & mortem & talia: & quia hæc ascripserūt Saturno, Saturnum ipsum ascripsere senectuti. Ex his igitur apparet quid dicendum. Itaq; ex his tribus conuincitur natum octimensem regulariter, & vt fere semper non viuere.

K Margin (left, beside "occurrit qui sui caliditate"): K

L Margin (left, beside "mectat ēt mr̄icis partes"): L

Versu 8. (margin, beside "rorumq; (. 3. de aia")

M (margin, beside "quia is laboriosis")

Tra. 1. c. 1. in fine. (margin, beside "Cui ēt. A. concordat")

N (right margin, beside "butiōes planetarū")

Propter secūdum huius sciendum q̄ interdum & velut rarius pōt viuere, quia (vt dictum) in Solis Aegypti quibusdam locis calidis, non tn̄ excedentibus plurimū, vbi sunt mulieres viragines, fortes & bene efferentes, & plures contemperatæ regionis calore: & iō in illis locis qn̄q; rōnes non conuincunt oino pfatæ. Neq; quidem prima pp fortitudinem fœtus, & magnitudinem corpis acquisitam a mr̄e, ac ēt a pr̄e pbentibus sanguinem calidum & spma digestum sufficienter: vt spumosum spiritibus oino. Deficit similiter illic vtcunque secunda, qm̄ octauo natus ibidem uiuit imperfecto, pficitur tn̄ utcūq; pp affinitatem mediastinam, quam habet cum septimo & nono pfectissimis declaratis. Abscinditur ēt non parum tertia pp enim caliditatem innatam, vigorem & pfectionem quam infans contraxit a matre huius & patre, regionisq; caliditatem poterit malitiæ Saturni occultæ, ac ipsius frigiditati et siccitati obuiari. Quod fulcitur eo q̄ sic nata quædam naturæ sunt monstra, cum rarius & pter eius intentionem contingant, talia vero pmissa sunt in naturam qn̄q; concidere: sicut q̄q; mularum genus sit totum sterile, conceptum tn̄ habuit mula, sed nō enutriens vsq; in finem. de ge. aialium. 2. Quod autē in his regionibus ab Aegyptijs æstimetur quis natus octauo mense uita potiri, euenit, quia latet mulieres cōceptionis principium. Frequenter enim retinentur menstrua, inflantur & spumantur ventositates, & tūc credunt esse prægnantes, cum tn̄ coeuntes impræsnentur postea. hi. sto. 7. Vnde Hipp. Quidam opinati sunt puerum hr̄e plus. 10. mensibus. Iam enim multotiēs hoc audiui, sed qūo hoc contingat, dico praue, nanq; acceperunt pgnatiōis initium hoc modo. Qn̄ enim mr̄ices spū quodam repleꝛ ventoso, putant se iam esse pgnantes, eo q̄ ēt mēstrua retineꝛ defluentia in mr̄ices. Deinde cum mēstrua sponte rumpunꝛ, aut alijs illis occurrentibus egrediunꝛ, hæc & priora cum ventositate: demūq; sic purgatæ appropinquant viris, & coeuntes impræsnātur tunc, aut post parum, & ideo putant mulieres aliqn̄ septimensem octimensem fore, & nouimensem decimensem ac hunc vndecimensem. Ari. siquidem ponit eas absq; mēstruorum eruptione impræsnari, quod probabilius videtur inde incipere, si nanq; menstruant communiter non se prægnantes æstimant.

O (right margin, beside "vbi sunt mulieres viragines")

P Ca. 6. post prin. (right margin, beside "enutriens vsq; in finem")

Cap. 4. in medio. (right margin, beside "plus. 10. mensibus")

Q Histo. c. 3. post prin. (right margin, beside "rum eruptione impræsnari")

PROPTER QVARTVM quidem, ad primum quid dicendum apparuit. Ad aliud dicendum q̄ nō magis vr̄ vitalis octimensis q̄ septimensis. vt ostensum sufficienter, immo minus valde. Non enim ois mora tēporis augmentat & vigorat fœtum, sed mora determinata cū dispōnibus debitis ostensis ad illud opantibus.

Ad aliud dicēdum q̄ licet informatio aut motus maris pcedat eam quæ fœmellæ, pōt tn̄ fieri retardatio & æqualitas in tpe ortus: & iō quia fortassis ista tpa non semp sunt, pportionabilia, vt dictum in canone duplatiōis & triplationis. A. aliorum (vt pfatum) testaꝛ illud opinione. Aut dicendum q̄ nonus mensis latitudinem habet grandem quam consequitur principium decimi, ita q̄ mas nascetur circa principium amplius noni, fœmina

A mina vero circa finem seu initium. Ad aliud dicendũ φ non solum quis pp qualitates primas pemptiue in ipsum agentes excessum depit, verum ẽt pp debilitatem & impotentiam in octauo mense, cum oritur impotentiæ occurrenti & languori: neq; Saturni pimitur frigiditate cum siccitate solum, verum ẽt non minus virtute quadã sibi occulta insita (vt ostensum dr̃ia.10) quę absq; medῑj operatur immutatione. Ad aliud quid dicendum apparuit: concessum enim est (rarius tñ peccãte natura) hãc diuersitatem puta viuere in octauo & alijs inuentum est accidere qñq;. Quantum aũt arguũt auctoritates ptis aduersæ (apparuit antea.) Ad aliud dicẽdum φ rarius est valde, vt non pidicentur nascentes in octauo: quod aũt tale, vr̃e non corrumpit, cũm per parum & in loco accidat pticulari. Ad aliud dicẽdum φ geneastici moras distinxerunt solum cadentes in nono mense, aut circa, qm̃ sic in plerisq; contingit nasci. Quod aũt alio B nascantur tpe non prohibẽt, sed id rarius euenit, sicut testat Abraham euenire. Vnde trutina Hermetis, aut alius inuentionis gradus natiuitatis modus occulti in extra nonum mensem minime protendunt, vt indicãt more foetuum in vtero pmanentium. Nosce quoq; non esse, pteruiendum in huiusmodi terminationibus mensium præcisis, & vniuersaliter cuiuslibet artis materiam sensibilem concernentis, propter ipsius vagam & indeterminatam naturam: vt tactum est dr̃ia.26.

DIFFERENTIA. L.

Quod digestio procedat subtiliando vr̃, qm̃ contentum proportionatur continenti, & disponitur s̃m ipsius dispõnem: cum ipm̃ immutet ad sui crasim & similitudinẽ. Sed continens, vt vasa qbus quod digeritur demandatur ad membra (vt apparet) subtiliando pcedũt. Est nanq; ad venas de maximis puenire ad capillares, ex quibus sanguis in membra labitur ex parte diuina, C prima primi. Et merito qm̃ venæ ex maioribus sic minores procedunt, donec fiant meatus minores q̃ sanguinis grossities. de partibus.3. Adhuc quod habet penetrare in partes angustiores, melius penetrat si subtiliãdo procedat, cum tale motui sit expositum magis: hmõi uero est quod digeritur. Amplius. chilus est substantia liquida ptisanæ in spissitudine similis, q̃ vlterius tũc ducitur mediãte ichore generato in meseraicis in sanguinẽ ab hepate: hic aũt grossior, vt sensus indicat, ex ichore et sanguine. Similiter sanguis ex phlegmate per digestionem generatus subtilior apparet eo, cum phlegma plurimum sit grossius sanguine. Humiditas ẽt ros dicta subtilior monstratur humiditate sanguinea. Sanguis ẽt arterialis subtilior venali ex quo concreatur. Itidem, spũs cordis vaporosus digestus & alteratus in rete mirabili subtilior redditur, ita ẽt spũs vaporosus qui est sicut materia comprehensus in locis vacuis, vt arterijs & corde, D conuertitur digõne in spũm innatum in oĩbus mẽbris: improportionabiliter tñ in his comprehensum: q reddit*us* tandem poris est innatus in qualitate sua, cum prius fuerit vt materia vaporosus.5. simplicium. Rursus, qđ deciditur ab aliquo cõtestatur ipsi, (in techni) sed supfluitates digõnum procedunt subtiliando: grossiores enim sunt egestiones vrinæ, sudoribus & transpirationibus sensui occultis. Palin. Secunda aphor. ponuntur humores indigesti grossi solum & viscosi. Hi aũt in eorum digõne egent subtiliatione & incisione, q̃ subtiliatio sibi importat: digõ igitur subtiliando procedit.

OPPOSITVM huius vr̃ sapere Arist. metheororum.2. Digesta oĩa constare nata sunt. Vnde Alexan. ibidem: Oĩa digesta primo constant & grossa fiunt. Et 4. eorundem: Accidit digesta grossiora et calidiora esse. Ex spumosis quidem igitur aquosa, ex talibus aũt quæ terrestria cõsistunt. Quarto quoq; te.a. Digõ oĩa cogit, adunat et ingrossat. Adhuc. 2. progno. De natura digestionis est vt ingrosset non vrinam tm̃, sed egestionẽ, & in eis q̃ recipiunt digõnem in stomacho, et sputum in eo qui habet pleuresim aut pipneumoniam, & humiditatem descendentem ex naso & coriça, & lippitudinem in ægritudine ophthalmiæ, & saniem etiã in vlceribus. Vnde. 4. metheororum: Et q̃ in nascentijs constantia facta fuerunt, quales in ophthalmia, puta lachryma cum facta fuerit limus siue lippitudo. Amplius, ichor subtilior est sanguine, & sanguis humiditatibus, & ipsæ mẽbris in quæ vltimo conuertuntur. Eti. Subtile indiget ingrossatione quæ digestione præstatur, ut comprehensum a virtute expulsiua liberius excernatur. Itaq; digõ ingrossando procedit.

PROPTER PRIMVM quidem sciendum φ digestio est perfectio, seu completio in vnoquoq; humido a naturali calido & proprio ex oppositis passiuis, siue contraiacentibus passionibus. Est igitur calidi digõ triplex existens. Vna quidem pepansis dicta q̃ attenditur in fructibus, et vniuersaliter in aĩalium spmatibus. Alia epsesis i elixis & oĩno aĩalium humoribus. Tertio vero obsesis in assatis & vniuersaliter in ossibus & solidioribus: a calido enim fit assatio, vt tegula in fornace. de ge. aĩa.2. Frigiditatis vero indigõ, q̃ ẽt opposite triplex existit: puta homotes, molisis & statesis. metheororum.4. Quę quidem digõ existit duplex: nam q̃dam est in iuuatiuo, altera vero in nocitiuo siue in supfluitatibus. prima primi. Est autẽ digõ in iuuatiuo alteratio q̃dam siue transmutatio eius quod nutrit, in propriam eius quod nutritur qualitatem ac ẽt essentiam s̃m. A. prima primi. primo elemẽtorum.3. complexionum. &.2. naturaliũ. Hęc enim nil aliud est nisi vt alimentum intm̃ elaboret, vt virtus nutritiua ipsum stare faciat loco deperditi. Digestio vero in nocitiuo duplex: qm̃ illud aut non adeo est nocitiuum quin possit ad benignum reduci, vt phlegma dulce (s̃m Haly.) cum in sanguinem permutatur, sicut vinum põt reduci cum est in via pmutationis ad acetum. Et tunc saltẽ rõne termini ad quem sibi cõpetit digõ ante dicta, vel est superfluum et nocitiuum factũ intm̃ vt nunq̃ possit corrigi, ceu salsum phlegma oĩno, & vinum cum pfecte in acetum permutatum fuerit t tũc quidem sibi debetur digõ quæ est præparatio, vt ipsum faciliter expellatur victũ a natura. vnde quarta primi. Intentio in digerendo est adæquare substãtiam materiæ vt sit præparata ad expulsionem facilem. Hoc itẽ aphorismorum secunda.11. terapeutices. et ab Haly. Huius aũt indispositio aut imprępăratio humoris, ut a natura vinci & expelli non valeat, tripliciter dr̃ fore. Aut rõne substãtiæ ipsius, puta si fuerit grossus: hic enim incuneatus, & inclusus, obstruens ductus, nõ põt expelli: vnde ipsum primitus oportet subtiliare. Vel viscosus. Is autẽ eius adhærentia similiter non põt educi, quare oportet & hunc primitus incidere. Aut subtilis: Iste nanq; imbibitur & inseritur sic membro, vt natura non possit ipm̃ in expulsione comprehendere & educere, pp quod ipm̃ oportet primitus ingrossare. Nõ enim digõ oĩs in nocitiuo procedit subtiliando, sicut quidam impugnantur. quarta primi. Humores quidem hi ad crisim laudabile egent diuisione & excretione. aphorismorum quarta. Aut hoc erit rõne q̃titatis: cum enim humor fuerit multæ q̃titatis, non põt simul digeri, quare opus est & maxime cum virtus fuerit imbecillis, eum paulatim per interualla euacuare, & ita quasi digerere: euacuatio. n. huius, sicut pars digõnis existit. Vel rõne q̃litatis, & hoc dupliciter: aut primarum, vt si fuerit calidior, aut frigidior &c. aut calidior, & siccior et reliqua: qm̃ tunc oportet ipsum ad moderatum per cõtrarium adducere. Aut pp qualitates subsequentes, vt quia sit putridus aut mordax & acutus; tunc enim oportet ipsum rectificare & expurgare

Marginal notes: Do.4.c.2, circa med. Ca.5. post medium. Cñ⁹ gdit. Ca.5. ẽẽti. cibis lib. Li.1.c.6. 57. Cõ. aphor. 9. Ca.1. post medium. E Te.c.17.& 19. Cõ.4. ante medium. Cõ.33. T.c.17. Digõ qdsit & quotuplex. F Ca.4. 4.s. Te.c.10.& 18. Doct.6.su. vni.c.3. Post med. Coll.c.1. in fi. &.2.i pn.&.4.in medio. G 3.tech. cõ. 105.i pn. Tra.2.c.7. post mediũ. Cõ.aphor. 9.c.4.4.s. 3.tech. cõ. 91.in fi. H Trac.1 c.7 post mediũ Cõ. apho. 22. in me.

I expurgare cum abstergentibus & mundificatibus. Aut venenosus, quem oportet corrigere cum his q̃ virtute ꝓpria venenis hñt resistere. in techni et. 13. similiter de ige.

Li.3.c. et. 195. Ca.3. in f.

Noſce quoqꝫ ꝙ vnaquæqꝫ iſtarum digõnum ſiue ſit in iuuatiuo oĩno, ſiue nocitiuo ſeu medio, aut fit totalr̃ a natura vel principaliter & initialiter, pficitur aũt et ꝑ artem: vnde in techni. Alterantur hu. aut digeſti ab ipſo corpore aliquibus pharmaticis virtutibus. In iuuatiuo quidem qñ quis perfectę fuerit digõnis, velut puer, ſeu iuuenis eucratus. Iuuatur aũt ab arte qñ debilis fuerit digeſtionis, vt ſenex melancholicus. Electuaria enim, & inunctiones ſibi adminiſtrantur & huius regimina calefacientia. unde tertia primi. Ingredi ad loca calefacientia, & habere ceruicales eleuatos, ſunt de his quæ ad digõnẽ iuuant, itaqꝫ talis artis operatio, qñ ſemimalum reducit ad benignum neceſſaria eſt non parum. Digeſtio ẽt ſimpliciter nocitiui aliqñ ſolum perficitur a natura, vt qñ

Li.3.c. et. 195.

Do.1.c.7. A ſi multis coopiri pã. etc.

K ipſa potens digerit materiam abſque medici auxilio, ac expellit. Iuuatur & non parum ſæpe ab arte, & proprie qñ imbecillis fuerit: ſic enim oportet cibis & potibus & medicinis, ſicut ſyrupis, electuarijs, frictionibus, exercitijs maturare & digerere. Sciendum tñ ꝙ digõnis in ſimpliciter iuuatiuo quædam ordinãtur in reſtaurationem ſubſtantiæ groſſioris deperditæ, ſicut ſunt oſſa: alia in reſtauratione ſubtilis, & ipſius facilem penetrationẽ: ceu ſpiritus quædam in mediũ, vt carnes. Digeſtio quidem quæ abſolute in ſuperfluitatibus exiſtit dupliciter variatur: nã aut tale nocitiuum eſt ſparſum per corpus plurimum, & hoc aut intra venas aut extra, vel in loco collectum ſicut apa: quod et dupliciter euenit ꝟm ꝙ apoſtematis materia poterit eſſe calida ſiue per eſſentiã, quia in ſeipſa ſit calida vt ſang. & cholera: ſiue ꝑ putrefactionem vt cancer & vndimia: vel quia ſit natura his oppoſita modis, vt ſcrophula & nodus. Eſt & digeſtio tertia

L circa horum duorum medium, quod dupliciter euenit: aut quia ſupfluitas eſt naturalis, vel humor paratus ad corruptionem, qui in benignum redigitur a natura.

Digõnis cauſę.

Vlterius aduertendæ ſunt digõnis cauſæ, quia illius quę eſt ſimpliciter in iuuatiuo, cum his quę medium obtinent ſunt virtus, complexio, et calor membris inſitus. naturalium libro ſecundo. & prima primi. Cauſæ vero in nocitiuo digeſtiõis abſolute poſſunt ſignari. 3. vel fortaſſe. 4. quia digeſtio cum ſit accidens non habet materiam ex qua, ſed in qua. 4. meta. Vnde cauſa materialis non eſt in ipſa proprie, ſed materia eius eſt illud in quo fundatur. Cauſa vero formalis erit decoctio ſufficiẽs digerendo proportionata. Finis vero eſt in hmõi digõne in expulſione ordinatio. Efficiens quoqꝫ vna quidem principalis & velut artifex, virtus regitiua totius: altera inſtrũalis, & ſecundaria quæ duplex exiſtit: interior, & hæc eſt duplex: vna ſimplex & incorporea, vt eſt com-

Ca.2.& fi. 3.c.7. ſum. vni. Do 6.c.3. Colſi.tex.c. 44.

M plexio: altera huic oppoſita, vt calidum & membrum ſimiliter. Et exterior, & hęc duplex: vna q̃ reſpicit virtutem magis, vt diæta: quædam vero cauſam, & diſpõnẽ vt medicinæ. In ægritudine nanqꝫ frigida, cibi & potus inſpecta virtute, competunt frigidi, & contra: & ſimilr̃ medicinę ſuo modo. Dico aũt ſic, quia in medicinis magis eſt oppoſitio q̃ in diæta obſeruãda. Ipſa nanqꝫ plus expetit per ſimile adminiſtrari, ſicut per contrarium medicinæ. Sunt aũt groſſum & ſubtile qualitates quædam materiales, ſiccum & humidũ magis condiſtantes. dña 83. In groſſo enim partes ſunt adinuicem congregatæ et denſatæ, in ſubtili autem contra.

PROPTER SECVNDVM quidem ſciendum quendam dixiſſe ꝙ digeſtio procedit ſubtiliando (quarta primi) cuius motiuum potuit eſſe, qñ huic acciderũt experimenta, quę ad hoc ipſum duxerũt vt illis acquieſceret: & quia hæc non fuerunt ꝟm canones, non valent neque aliquod eorum eſt ꝓſufficiens in hoc oſtendendo.

Tra.2.c.7. poſt mediũ

N Fortaſſis nanqꝫ in materia ẽt ſubtili calidum medicamẽ exhibuit cuidam, quod poros aperiens & materiam in fumos diſſoluens & magis ſubtilians ſanatus eſt patiẽs. Potuit & rõne friuola perſuaderi, qm̃ de rõne calidi eſt ſubtiliare, diſſoluere, eliquare & penetrare: ſed digeſtio perficitur proprie calido & magis abſolute nocitiui ꝑꝑ quod concludit digõnẽ ſubtiliando procedere. Hęc aũt poſitio falſa vt plurimum eſt in ſe, cum ut in multis, ſicut oſtendetur digõ ingroſſando ꝓcedat. Ad ipſam enim ſequuntur inconuenientia non pauca: quia ꝟm id natura mox initio ęgritudinum in quibus eſt hmõi ſubtilitas, euacuaret: & ipſa digõne parata euacuaret: & ars imitatrix naturæ in principio ęgritudinum talium, ẽt radicaliter eũaret: cum p̃ceptum ſit arte digeſta medicari. Adhuc, nunqꝫ ſubtile imbibitum eſſet inobediẽs euacuationi, cuius indicat ſenſus cõtrarium. falſitas autem ipſius magis apparebit in. 3. dicendorum. Motiua ẽt

prĩa apho. apho. 22.

O huius non valent: quia in illis experimentis impreſſio fuit accidentalis, vt inſinuat Aui. vnde cauẽdum eſt ne te impreſſio decipiat accidentalis. quarta primi. Qñqꝫ enim vidimus ex febre curari ꝑꝑ aliqua calida naturam diſturbantia, & ipſam ad paroxiſmum incitantia: hoc tñ quia accidentaliter eſt factum ꝑꝑ irritationem naturę ad pugnam, & proprie cum materia fuerit indigeſta: nõ eſt tñ artificiale imitandum. Si enim calidam materiam in quodam ſic ſubtiliauerũt vt ipſam reſoluerent, ꝑꝑ qd' quieuerit morbus: alijs quidem potuerunt plus ad intenſiorem inflammationem & cõſumptionem perducere.

Ca.1.in medio.

Ad aliud dicendum ꝙ calidum ſubtiliat, reſoluit, & eliquat heterogenea. In his autẽ quæ ſunt eiuſdem tribus, oppoſitũ operatur. 2. de geñ. & cor. Materia vero digeſta redditur vnigenea dupliciter, bonæ nanqꝫ digeſtionis natura eſt vt rem oẽm ſimilem ponatur quocũqꝫ modo. Dictum eſt ẽt ꝙ digõ non ſolum perficitur ca-

T.c.8.

P lore tanqꝫ inſtrõ, ſed & natura regitiua magis tanqꝫ artifice. Fuerunt ẽt aliqui poſitionem oĩno cõtrariam firmantes, volẽtes digõnem oẽm procedere ingroſſando. Quorum fortaſſis motiuũ ſumpſerunt ex ſermone Ari. & Gal. in argutis iam præmiſſis. Adhuc calidum calefaciendo poros aperit, & quod eſt ſubtile materiæ eliquat, vaporat & reſoluit, reliquumqꝫ tunc relinquit ingroſſatum: paſſio enim magis facta abijcit a ſubſtantia. Quod aũt ſubtile vr̃ amplius abijcibile, ſed digeſtionẽ dictum calido perfici magis, ꝑꝑ quod vr̃ ingroſſando ſemper digõnem procedere. Dicendum ꝙ licet hæc poſitio plus contineat veritatis p̃cedenti, ut magis nãqꝫ ꝙ digeritur, groſſeſcit, tñ calũniam patitur non modicã & in ſe & in eius motiuis: vt enim in repudiatione antemiſſa opus eſſet naturæ & arti humores groſſos, & ſimiliter viſcoſos a principio ẽt radicaliter euacuare, cũ ſint ſua groſſitudine & cõpactione digeſti. Similiter & groſ-

Q ſum & viſcoſum eſſet eũationi aptum, impeditiuo vero carens. Cuius falſitatem denotat ſenſus, & quod dicetur non minus. Quod autẽ mouentur ex ſermone Ariſt. & Gal. non valet, ſicut in. 4. mõſtrabitur, ꝓpoſitorum. Apparet ẽt quid ad rõnem ipſorum dicendum, quia digeſtio nõ ſolum perficitur calore, verum amplius virtute regitiua ipſi principante, et eum ad finem ordinãte. Ipſa nanqꝫ oẽm ab humore qñ potens fuerit in diſpõnẽ remouet, quia euacuationi erat ineptus: & licet aliquid euaporet & reſoluaẽ, non tñ qd' remanet ſemper cõſtatt magis tñ humidum inuiſcatum quieſcens ſubtiliatur eliquatum, ſicut apparet in glaciali diſſolutione.

PROPTER TERTIVM quidem ſciendum ꝙ digeſtio vt ad plurimum ĩgroſſando tendit, aliqñ tamẽ ſubtiliãdo: nam digeſtio in iuuatiuo ſimpliciter quæ ad reſtaurationem groſſi ordinatur deperditi ſemper ĩgroſſando, ꝓcedit, ſicut vult Ariſt. manifeſte. Oportet enim ꝙ fiat terreum quo nutrimur, i. ingroſſatum. vnde Damaſcenus:

Colli. 42. met. tex. c. 19. Apho. 6.

A mascenus. Per frigidum & siccum nutrimur. i. per terreũ ingrossatum: hocq; aperte apparet in pmutatione ichoris in sanguinem, & sanguinis in humiditates, & tãdem in membra: quod & rõne asseritur. Ea enim quæ sunt
T.c.7. ad finem disponuntur proportionabiliter ipsi, cum finis necessitatem imponat his quæ ad ipsum. 2. physic. Sed finis digõnis est vt grossum deperditum restaurei. Restauratio vero debet fieri similis q̃tum est possibile. Ergo & ea quæ sunt ante istum finem oportet vt ingrossentur, vt ipsum adipiscantur: quod aũt ingrossaĩ, prius subtile est. Amplius, motus ois & mutatio sunt ex op-
T.c.7.25. positis terminis (.5. phy.) sed motus est quidam in dige-
T.c.65. stione, fit enim alteratione quadam magis, & ẽt localis tãdem interuenit. Quod aũt mouetur (vt apparet ibidẽ) cum partim sit in termino a quo, & partim in termino ad quem: semper abijciens quod intrat sibi ex termino a quo, & acquirens quæ sunt termini ad quem: tunc qd᷑ digeritur erit primo in altero terminorum vt sit subtile,
B demũq; acquirendo quæ sunt termini ad quem, paulatine ipsum efficietur, tandem vt grossum reddatur. Quare conuincitur quod digeritur continue ingrossando pcedere, donec pars efficiatur grossa. Si uero digestio sit simpliciter iuuatiui, vt pars restauretur subtilis deperdita, & vt motus inde proueniat perfectius, vt spiritus digestio: ita digestionem concedo (ut tactum est in argumẽtis) subtiliando procedere: subtiliantur enim digõne humores, & in vapores transducuntur, ex quibus demum spũs procreantur. Quod ẽt euenit certius, qñ spiritus vitalis in rete secundino digestus vlterius in aialem trãsit, & materialis in formalẽ, & innatum. Qd᷑ aũt ita sit illis rõnibus põt mõstrari, terminis tñ commutatis, quibus ostẽsum digõnem iuuatiui in restaurationem grossi deperditi ingrossando procedere. Si aũt digestio attẽdaĩ in simpliciter nocitiuo, fm q sparsum fuerit, per oẽ fere corpus intra venas vel extra, vel in parte, vel in hepate
C aggregato. Sic quidem primum tũc dicẽdum q cum talis digestio non sit nisi præparatio quædam, & habilitatio humorum virtuti expulsiuæ, ẽt humor redditus sit naturæ inobediens, aut pp grossitiem vel viscositatem, aut subtilitatem: opus fit sic subtiliare, & viscosum incidere, & subtile ingrossare: pp quod oportet aliqñ subtiliare, interdum vero ingrossare fm q dispõ expetit humoris euationis prohibitiua: & in hoc consentiunt vniuersi vno ante dicto excepto. Si vero digõ fuerit in nocitiuo secũdo aut illud aggregatum est calidum siue per se vt quod choleræ et sanguinis, seu per putrefactionem sicut quod phlegmatis & melancholiæ, vel frigidum.
Apa quot modis terminetur. Quod si prius dupliciter ẽt contingit: vel enim maturaĩ, aut resolutiõe criticatur. Apa enim tripliciter terminaĩ,
Doc.2.c.1 A figuris. aliqñ enim resoluitur, interdum saniatur, at qñq; in duritiem permutatur. de distemperantia inæquali. Si aũt sa-
D niatur testatur ipsum digõne ingrossari. aphor. prima.
Cõ. aphor. 22. Si enim fuerit apa fm exteriorem cutẽ, desudant in principio liquores quidam subtiles, deinde digõne fiũt grossiores fm q plus aut minus digerũtur: sicut in phlegmonibus euenit oris & occultorum, & vniuersaliter in his quæ fiunt fm vnamquãq; particulã. Similiter ẽt in pleuritibus contingit: nam primitus quidem est indigestissima, vt qñ nil expuitur: deinde liquores redduntur subtiles, tertio grossiores, quarto aũt est vt in fine digesti fiũt.
Com.33. vnde. 2. prognosticorum. De natura digõnis est vt ingrosset sputum in eo qui habet pleuresim aut pipneumoniam. quod rõne monstratur, qm̃ hæc apata per viam plus fiunt reumatis. Quod aũt reumaticat existit subtile
Lib.3. t.c. 55. aliter enim apte non adeo cito decurrere posset in spongiositatem similium partium, venas minimas egrediẽs,
Do.2.c.1. Cõ.1. in fi. &.2.&.3. principio. sicut est modus generationis apatum datus in techni. & de distemperantia inæquali. et. 13. de inge. Quod autem subtile est, oportet per contrarium inspissatione puta cu

rari: quod & plurimũ solet euenire. Interdum tñ qñ materia fuerit subtilis, & virtus fortis in resolutionem, digestio apatis quæ ad ipsius terminationem ordinatur plurimum subtiliatione perficitur. Si vero fuerit frigidũ essentia & accidente & induratum, tunc eius digõ subtiliando procedet, cum ois cura contrarietatis perficiatur rõne: vnde in nodis, scrophulis et hmõi ita frigidis apostematibus, calida cũ humiditate administramus prius maturantia & subtiliantia: demum calidiora siccis adiũcta, vt mollificata & subtiliata materia in vaporem resoluatur & fumum, hunc modum seruando quo ad materia euanescat vniuersa. Si aũt digõ fuerit in horum medio et humore parato putrefieri uelut dulci phlegmate, aut crudo, si ad benignum conuertatur similiter iudicandum, vt de simpliciter iuuatiuo, quod ingrossando procedit. Quod si in naturalibus superfluitatibus eodem modo Gal. in locis non paucis, quod & rõ confirmat. Naturalis nanq; superfluitas eius a quo deciditur, sapit naturam: decisum enim decidẽti proportionatur, quod ostendunt egestio, vrina, sudor, saliua, coriça, sordities oculorum, siue lippa. Arist. et Gal. Sed circa pdicta accidit dubitare: non enim vr̃ q digõ procedat, vt multum ingrossando, interdum aũt subtiliãdo, cum digestio potentia quadam perficiatur naturali. Hæc autẽ existens irrationalis, non ualet ad opposita, sed rationalis. differentia. 77. & meta. 9. vnde prima primi. Virtutes naturales non ex voluntate proueniunt vnde profluunt. Ad id dicẽdum q licet sit vna digestiua in cõi, non tamen speciali: diuersificatur enim per complexionem, calorem et partes a quibus dependet. Vnde oibus identificatis dico ad opposita non valere, verum multipliciter variatis, aut non ita dñtes euidenter sunt actus virtutis naturalis ceu aliarum.

Frigia apata & idurata qũo curantur. E

4. methe. t.com. 14. vsq; ad. te. cõ. 19. F

T.c.9. Doc.6.c.4 post mediũ

PROPTER QVARTVM vero, ad primum dicendum non esse verum vasa semper procedere coangustando, immo aliqñ ita, interdum vero aliter dilatando vt apparet in mery, ventre, venis meseraicis, & his quæ sunt in substantia hepatis entibus angustis. Aliæ vero sunt latiores donec ad capillares perueniant. Adhuc, oportet id in quo digerendum digeritur fore angustum, vt melius & adhærentius amplectatur, vt inde pfectior consurgat digestio, vt quæ in hepate designant venæ. G

Ad aliud dicendum q licet digestum grossescat, seq̃stratur tamẽ in partes paruas: est et illic virtus expulsiua partis & aqua recedit, & attractiua illius ad quam accedit, vnde transitus poterit perfici hmõi. Ad aliud & similes instantias dicendum q per chilũ duo possumus intelligere, aut misturam ex grosso futuro fœculento & subtili: vel ipsum subtile tñ quod per meseraicas emittiĩ & attrahitur digerendum. Siquidem prius fortasse quis concedet digõnem hic subtiliando procedere, sed quia intellectus secũdus est sanus, vt dicatur digestio respectu illius quod continue digeritur & depuratur, pertransiẽs vsq; ad membra paulatim & continue, ita talis semper procedet ingrossando, donec membris fuerit vnita, & omnifariam assimilata. Ad aliud de rore dicendum eo modo, aut quia ros non est iuuatiuus nisi in casu, vt tpe famis: sed est supfluitas humiditatis sanguineæ (dña 33.) qñ aũt egetur digõne, ingrossaĩ et in cambium transducitur. Ad aliud quid dicẽdum apparuit. Ad aliud dicendum q non est simile quocunq; modo, sed vtcũq; cum similitudo sit quædam vniuoca, quædã analoga. 37. dña. Vel superfluitates ingrossando procedũt si fuerint a iuuatiuo decisę vt ipsum. Vltimum tñ iuuatiuum quia grossius est, non debet habere superfluitatem grossiorem, verum potius contra, cum semper quod digeriĩ amplius purum & homogeneum & amplius ingrossatum: quare quod elicitur ab eo erit subtile purum, cũ modicum heterogeneitatis habeat, per porosq; ad multum insensibiliter H

I insensibiliter delatum? vt sudor & superfluitas occulte transpirans ostendit. Ad aliud dicendum ꝙ Gal. solum fecit illic sermonem de indigestione humorum, ratione grossitiei & viscositatis: quia hęc sepius euenit. Indigestio vero subtilitatis rarius accidit, quare eam intelligens omisit. Ipsam tñ ponit in. 11. de ingenio. et in aliis.

Ca. 4. in fi. Vt libr. de pstône ar. medi. c. 19 & li. 6 sect. t. c. 21. 3 fi. Ad inducta ēt aduersę partis cum hoc ꝙ sua tendunt via, dicendum Aris. magis locutum fuisse de digestione quæ est in iuuatiuo prout ordinatur in restaurationem grossioris deperditi. Gal. vero de superfluitatibus naturalibus amplius & materialibus in loco collectis, quæ suppuratione iudicatur. Similiter quod reliquum instat concedendo suo modo.

DIFFERENTIA. LI.

K Quod attractio quæ a calido non reducatur ad eam quæ a vacuo monstratur, quia causa positiua non reducitur in priuatiuam, cũ priuatio potius in habitu concidat & non ecõtrario. Sed et calidi attractio positiuum quid importat, quæ vero & vacuo, aliquid priuatiuum vt apparebit. Amplius attractio est actio cum fm eã in id quod subiicitur agi dicatur. Ois autẽ contrarietate perficitur qualitatiua & caliditate proprius, cum sit q̃litatum efficacissima et motus cãtiua (dria. 60.) vacuo aũt non est actio neq; contrarietas aut qualitas cum sit non

Probl. 56. ens. Rursus: proble. prima. Multus ignis modicum ad se rapit, velut ostendit candelę lumẽ iuxta quod cerei approximatum, & ipsa itidem nouiter extincta lumen ab ardente per iuxta põnem ẽt suscipit in deorsum. Nõ aũt potes talia pp vacuum esse fingere, cum aer circũstet copiosus subtiliatus calido loci repletus. Erit itaq; a calido flammeo cum a simili fiat attractio. simplicium ter-

Ca. penul. tio. Ignis aũt proportionatur igni, non autẽ vacuum.

L Quod adhuc testantur signa. Quæ nanq; necessitas vacui & timor, cum vapores radiorum cœlestium caliditate sua ac indita in aerem eleuentur? Et cur sub monte custodiæ arte concauo Cupalo dicto æstate ventus ab interius mouetur ad extra, hyeme vero contra, nisi pp calidum nũc exterius tunc vero interius? Aut quare pyrethrum, mastix, & quę hmõi calida posita inter dentes phlegma liquefaciendo attrahunt: non aũt ita quæ frigida? Igitur attractio quæ a calido non reducitur in eam q̃ a vacuo. sed econuerso.

Cap. 14. in medio. IN CONTRARIVM quidem tertio naturalium ponuntur tm̃ duo attractionis modi, vt quæ a vacuo, et proprietate qualitatis: innuens illam quæ a calido ad eã quæ a vacuo reduci: cum non sit insufficiẽtiam illic assignare. Quod exprimitur prima primi & 5. simpliciũ.

Do. 6. c. 5. Dist. 4. c. 3. añ mediũ. Rursus, si vacuum est, motus non est, quia mouẽs oẽ fulciri & inniti oportet cuidam immobili (de motu animalium) quod in vacuo non suppetit. Si aũt nõ est mo-

M tus, neq; calidum est, quia ipsum motu cãtur, & luce, (secundo de cœ. & mun.) quare vt id sit, tandẽ opus fit

T. c. 41. vacuum non existere. Adhuc natura intendẽs quod melius & perfectius, quęcunq; sunt ordinat in illud causare remouens oppositum, hoc aũt est plenum: illud aũt vacuum defectum & priuationem importat, pp quod calidum erit, ne vacuum concidat in naturam. Palin, calidum resoluit & cõsumit, ad quod opus fit consequẽter aliud subsistere, alioquin non ens cõmisceretur enti, quod extat impossibile entibus cõtradictoriis. Igitur q̃ a calido attractio, ad eam ducetur quæ vacui.

PROPTER PRIMVM quidem sciendum ꝙ attractio est aliquis motus. ipse aũt est actus entis in potentia, secũdum ꝙ huiusmodi, seu mobilis in eo ꝙ mobile.

T. c. 6. 9. añ medium. Mouẽs duplex. physi. 3. Nosce similiter ex horum. 7. Cõmen. ꝙ mouẽs duplex est: quoddam quidem vt cuius gratia siue pp finem, quod aliq̃n distat a moto, ceu locus ẽt separatus in se attrahis locatum, & quod amatum amans. Aliud vero sicut erit vnde motus initium simul ens cum eo quod mouetur, vt in giratione & attractiõe apparet propria.

N Eti. quod mouetur omne, aut a seipso, vel ab altero. A se quidem, cum mouens & motum simul intercidant sine medio, licet pronuntiatum sit omne quod mouetur ab alio moueri. Aut intra se per aliquod principiũ mouens primum, vel a superiori fm ordinem vniuersi. Sed quod ab alio fertur, quadrifarie mouetur: q̃m qui ab altero motus seu violẽti, quatuor extant: pulsio, tractio, vectio & vertigo: ad quos siqui alii sunt, reducuntur. Quibus quidem in præsentiarum relictis, solum de attractione intẽdatur, quæ est cum ad seipsum vel ad alterum velocior fiat motus trahentis ꝙ̃ attracti, non separatus ab

Ca. 10. 4. fin. Attractio duplex. attracto. Et ideo attende fm Cõmẽ. ibidem, ꝙ attractio duplex existit: vna quidem vera, in qua mouetur attrahens cum attracto: et motus attrahentis velocior existit ꝙ̃ is qui attracti. Quod inuentum est in virtutibus volũtariis, & naturalium plurimis: & iõ in aialibus positæ

O sunt coniunctiones quibus mediis perficitur actio. Est & attractio reliqua non vera, in qua quod attrahit quiescit: quod vero attrahitur mouetur, vt perficiatur a mouente: ceu lapis mouetur deorsum, & ignis sursum, et ferrum ad magnetem, ac nutrimẽtum ad partes, q̃n sang. ad superiora tendit corpis. Extat tñ dria inter ista, & ea quæ mouentur ad locum proprium, tanq̃ ad eorum finem: q̃m illa mouentur ad ipsum siue fuerit ꝓpinquius aut remotius ab eisdem: hęc aũt vt alimentum non mouentur ad nutriendum, nisi fuerint sufficienter proxima & habilitata: similiter & ferrum non attrahitur, nisi q̃n inter eos oino dispõ actiui interuenerit & passiui. Nam si magnes fricetur allio, ferrum non attrahet. quadripartiti ẽt primo. Quod expertus sane non reperi nisi sanguine fortassis vna die intingatur hircino. Requiritur etiã

P debita distantia, nam q̃n multa fuerint nõ attrahit nisi maximus existat, cum medium non valeat immutare. Similiter coniunctio expetitur, & confricatio prior ferri cum illo, vnde & karabe confricatione calefactum ꝑfectius paleas rapit. Caliditas nãq; attractionem fortem initiat & vigorat, ceu dissolutiua ostendunt uehementer calida, & specierum alephãginæ pharmaciis cõmistio,

Ca. vlti. in prin. vnde naturalium. 3. Quæ consequentia dilatantur, eius quod euacuatur a longe possunt attrahere: quæ vero q̃litate familiari, proxime solum. Nam siphõe hauritorio quãlongissime misso in aquam euelli põt ad os per eum eadem, non tñ ferrum amplius ab heraclio lapide adductum, vel frumentum poterit euelli a testa. Nosce ꝙ inuenitur magnes qui ferrum vno latere attrahit, & altero fugat. Habeo quidem cultellum ferreum vehementius attrahẽs ferrum magnete. Quidam ẽt ipsius carnes euellit humanas, q̃n & eius puri frustum accipitur grande,

Q ferraturæq; applicatum ex opposito mox reserat eãdẽ. Eo ẽt vtũtur ꝙ̃ multi magi. quid aũt calidum: dria innotuit. 15. Vacuum quoq; põt dupliciter sumi: aut ꝙ̃tũ ad nomen, cuius rõ vacuum locus est priuatus corpore

T. c. 51. 54 57. 58. 65 Cap. 5. T. c. 28. repleri possibilis (phy. 4.) vulgus enim idem fore uacuũ & plenum aere dicunt (topicorum. 7.) hmõi siquidem diffinitio est rõ quam signat nomẽ. 4. meta. Vel quo ad rem, & ita non fit ipsum in rerum natura locare: vnde

Cap. 1. termino si caret qui omnino existit signans rei quid est esse. topicorum primo.

PROPTER SECVNDVM quidem sciendum ꝙ Aristo. fuit snĩa, vt ois attractio perficiatur calido (vt metralogica ostendunt) eo ꝙ est motus qui ab alio. Ois aũt hmõi fit caliditate, calidum nanq; bene mobile, ad se nanq; homogeneorum est attractiuum, heterogeneorum est expulsiuum. Frigidum autẽ si attrahit, id magis est intra se oia coangustando & immobilitando. Est autem attractio quædam actio, sed ois contrarietate ꝑficiẽ qualitatiua, cum a substantia non perueniat inmediate actio

A actio(dria.60.)nihil enim cōtrariatur ei:quod ſm Alex. philoſophum de ſuba, verificatur cōpoſita quæ directe locatur in genere & non ſimplici. Cōmentator phyſi.1. In ea nanq; ſopitur contrarietas potentiæ & actus & elementorum ſimul adunatione,cum ex eis vnū conſtituatur per eſſentiā, ita vt proprie in ſimplici contrarietas reperiatur:in cōpoſita vero niſi late, ceu perfecti & imperfecti ſuſcipiatur ſm q; in vnoquoq; genere vna prima exiſtit contrarietas. Phyſi.1. Alexander ſiquidē medicus in ꝓblematibus: Attractio quoq; timore fit vacui, velut qđ ſiphonis & ſyringiæ trahit,& caliditate vt tapſiæ,& ab vſu,& a forti debile,& proprietate,ceu ferrum a magnete,et a particulis ſan. vnde theoricę.4. Attractio fit trib9 modis. Primo quidē ex neceſſitate euacuationis & conſecutionis eorum quæ euacuātur, ceu cubis fiſtula ſugatur aqua. Secundo calore, velut ignis oleū lucernæ ad ſe trahit impoſitū. Tertio aūt per potentiam naturalē, vt magnes ferrum,qua membra ſibi alimentum trahunt cōueniens. quod colligit a Gal.2.enim febrium inquit:Cataplaſmata calore attrahunt, vt quæ ex tapſia,pice,vel reſina & ſifibus: ſimiliter & ignis qñ iuxta ipſum inuenta fuerit aliqua particula. Ex talibus nanq; in tumorē eleuatur particula,ꝓpter attrahere ad ſeipſam,uel reuma ſuſcipere a toto. Cataplaſma nanq; attrahit velut ventoſa.11. curatiuę artis. Tertio quoq; naturaliū tangens quę a vacuo attractionē in calamis et clyſteribus,inquit Eraſiſtratum quæ in aquā imittuntur, verum dicere:qm̄ euacuato aere qui cōtinet ſm ſpatioſitatem eorū,aut vacuus ſimul reperietur locus,aut qđ continuū ſequetur.tertio eorūdē.

Noſce duas eſſe ſpēs attractionis,hæc quidē eſt conſequentiæ ad id quod euacuatur:hęc vero proprietate qualitatis fiens: nam aliter quidē ad vtres aer, aliter autē ferrum ab heraclio euellit lapide. Vocat autē attractionem a vacuo fieri cōſequentia eius quod euacuatur, quia vna parte humidi euacuata,conſequenter cōcurrit et reliqua, alioquin intercideret vacuū: et iſta quidem conſequentia apparet maxime in decurſu humidi qui deorſum aut in latum,in ſurſum aūt minime, niſi eius motus initium ab eo quod tm̄ ſuperius deſcenderit primitus, quātum eſt in quod tendit quod impulſione fit amplius. Cum.n.fiſtula liquor ſurſum ore attrahit non interuenit conſequētiæ eius quod euacuatur tm̄, eo q; motus eius deorſum velocior exiſtit,quē aer deſcendens impellit. Qñ autem fuerit inferius & tranſiuerit inſtrumēti angulum,talis velocior erit liquoris motus in deorſum, & fortior q̄ aeris in ſurſum. Et ideo conſequentia accidit eius quod euacuatur. Scias q; humidum ſurſum motum,ꝓpter eius ex alto deſcenſum,quanto fuerit denſius incongelatum, tanto amplius proijcitur in altum:& quāto rarius,minus,propter impulſionē vehementiorem & remiſſiorem a groſſo vel ſubtili cauſatam:quod fontes arte deducti oſtendunt tpe frigido & calido, & nocte ſiſr & die:vnde molēdina nocte amplius molūt. Quinto vtiq; ſimplicium ponitur quę a calido attractio, & tacet quæ a vacuo,vt ois tandē ſit trina. Auicēna uero cum tres cum alijs modos dederit attractionis,attulit denuo q; attractio quę a calore apud certificātes neceſſario reducit ad implendum uacuū,imo ipſamet exiſtit. Qui fortaſſis inſpexit magis Gal. naturalium libro ſm certificationem tradito,cum proteſtetur ſe ibidem noſcere ſolum dogmata peripateticorum.

PROPTER TERTIVM vero ſciendum,q; ſi attractio motus exiſtens fiat,ꝓpter finem, quæ a calido attractio,ac ēt quæ a virtute attractiua reducit ad eam quæ a vacuo.i. ne vacuū concidat in natura, cū id ſit ei odioſum & ſpretum oifariam. Conatur.n.corpus quodlibet contra inclinationem ēt ſuam mouere, vt oēm repleat locum vacuo penitus propulſo, intantū vt potius cœlum ſubſidere faciat illius repletiuū,q̄ vacuum aduenire permittens,vt aſcripſere Auicēnæ, Quod fortaſſis ſenſit qñ inquit:imo ipſamet exiſtit. Merito.n.vacuum habet impugnare natura, cum defectus & inordinatio iā ſequeret in vniuerſo:priuationem nanq; & imperfectionē importat,is autem perfectiſſimus eſſet & locus ſine corpore. Et adhuc nō eſſet quies neq; motus, cū fulciri ſit opus:neq; termini motus & drię. Neq; ſi motus fieret,eſſet in tēpore,ſed in inſtanti:cum non obſiſteret quod mediū: vas ēt obturatum ſubmergeretur in humidū, quod non fit,qm̄ aere plenū: & ideo Philo.in de ingenijs,cum alijs conatur aerem probare corpus fore, quod Philoſophorū rudes vacuum eſſe putarunt. Sequerent & alia inconuenientia plurima. Phyſi.4.monſtrata. Si vero attendatur motus, prout fit a principio vnde motus, ſeu ab agente quod ſimul eſt cum motu, & nō a fine: dicendum q; ois actio vſr ac initialiter fit a calido. vnde colſ3.5. Et generaliter ois attractio quōcunq; fiat, nō fit niſi per calorē: nam attractio inquātum eſt attractio,eſt appropriata calori:quod voluit. vt tactum per Ariſt. Attractio.n.quæ a vacuo conſequitur ita eā quæ a calido. Nam in azarachā et ſiſibus,quod magis vr cogere dicere attractionem a vacuo calido initiari continentis, & ne vacuū interueniat ꝑficitur calido: ēt humidum quod attrahitur remanet incongelatū, ſi.n.vehementer infrigidaret, congelaretur, vt nō eſſet conſequētia eius quod euacuatur educi: vbi ēt a calido humidū remanet eliquatum, vt vna pars aliā conſequenter impellat & conſequat. Motus ſiſr a calido fit in azaracha. Virtus namq; motiua calido inhærens,quod in eius conſtat concauitate ſurſum aere deducto conſequitur tandem humidū, quod in follibus eodē accidit modo. Ventoſę quoq; applicant igne aut ſpiritu calido, vnde potius attractio quæ a vacuo in cā quę calidi reducitur q̄ cōtra:& multo amplius quæ a proprietate ſeu forma ſpecifica initiatur calido, cum ea ſit proprietas q̄dā rei conſequens ſubam.71.a qua actio, vt ab alijs prouenit rebus in cōi,& a cōplexione primarie velut ab inſtrō: quod nomen oſtendit proprietas dictum à Gal. qualitatis. vnde ſimpliciū.5.diſtōnis quartæ:Medicina attractiua eſt quæ a ꝓfundo corporis euellit attractione, cuius ſuba eſt calida ſubtilis:& hæc duplex:nā quædam eſt talis ſm naturam, vt pulegium,ſordes aluearis,ſerapinum, & hmōi. Altera vero accñte, vt putrefactione ceu fermentū,ſtercus et proprie columbinū,& reliqua. Eſt & alia ꝓprietate attractiua ſuę qualitatis,qua ēt membra ſibi alimentū rapiunt conueniens. Et oportet vt hmōi ois medicina cuius talis eſt ꝓprietas ſit calida,vnde quæ vehementioris extat caliditatis,plus attrahit non tali,eo q; ipſa caliditate iuuat:tunc nanq; duplici trahit de cā: & iō aphoriſmorū prima. Oia purgatiua pharmaca calida ſunt virtutibus. Quòd ſi non ſint per ſe talia, illis iubent ſpēs aleſanginas cōmiſceri. Cum.n.magnes ferrum attrahit, vt karabe feſtucas, vel anaſtach ignē: prius mediū imutatur qualitatū primis & alterat, quarum quidē propria eſt alteratio. Et q̄q; ois tandem actio vſr & primarie fiat a calido, inquātum tñ talis attractio perficitur vacuo vel virtute(vnde colſ3.5.licet attractio inquātum attractio ſit appropriata calori)non,ꝓpter attractionē abſolutam magnes attrahit ferrum,verū propter talē attractionem,ꝓpriam: & quæ ſit, dria oſtēdetur.71. Et ſic audiendus eſt Alex.d.ſyringiam non attrahere caliditate aut ꝓprietate. Quòd aūt tandem ois attractio initialiter & abſolute fiat à calido,& ad ipſum reducatur, monſtratur quia oē quod in multis per unam rōnem vniuocā reperit, eſt in aliquo illis priore, quod oium illorum exiſtit cā,ſicut omne calidum in primum calidoꝝ reducitur quod eſt ignis.2.&.10.ēt metaphyſicę. Huiuſmodi autē eſt attractio cū triplex ponat, aut bina. Rurſus, opus eſt multitudinem oēm in vnitatē educere aliquā, vt infinitas tollat & inordinatio,pp quod attractionē omnem diuerſam oportet in vnā reducere, non autē in illā quæ a vacuo,

Com.51. In fine. — T.cō.56. — Caſ.1.in medio. — B Ca.11.aſ medū. — Caſ.15. poſt medium. Ca.14.aſ medium. — C — D — 1.prima do.ſexta caſ.3. — Lib.2.c.4. in prin.

E — a te cō.50 vſq; ad.t.cō.57. — Caſ.1 8. — F — G — Caſ.3.in principio — Cō.aphor. 24.aſ medium. — H — Caſ.11. circa prin. — T.cō.4. Te.c.2.35

I vacuo,neqꝫ a virtute,sed in eã quæ à calido. vt ostensum primum: hoc.n. modo attractionis saltẽ initialiter & in cõi egent ea:ipsa vero aliarum neutra, licet possint oẽs in vnũ.3.conuenire, vt fortassis in alimenti ad mẽbra euulsione. Sic itaqꝫ calidũ attrahit efficienter, vacuũ vero finaliter siue intentionaliter. Est aũt dubium de liquore ascendente sursum & extra decidente a vase, minus ẽt ꝙ semipleno per filtrum tangẽte illum. Quo vtiqꝫ ingenio aquæ rectificantur turbidæ. Aut non est hic attractio, sed magis impulsio, & speciei aquæ multiplicatio, quæ prius euaporando sursum, cum eo ꝙ aer leuiter cedit ad quod operatur trãsitus filtri dispositus sui raritate & partium ipsius colligatione: calidum etiam potest ipsius & continentis, immo etiam liquorum coadunare.

PROPTER QVARTVM vero sciendum, quòd ꝙuis quid dicendum appareat sua semita, dicendum tñ doctrinæ facilioris gratia vnicuiqꝫ. Vnde ad primum

K quid dicendũ apparuit, qm̃ vacuum hic intellectum nõ est cã priuatiua,verum potius positiua. Fit.n.attractio a vacuo.i.ne fiat vacuũ, non tñ oportet ꝙ attractio a vacuo sic exposito quæ a calido reducaẽ ad ipsum, sed magis contra, nisi rõne fortasse, vt expositũ est finis et intentionis naturæ vltimæ. Ad aliud dicẽdum vt visum est assertione:cõtrarietas nãqꝫ qualitatum & præcipue actiuarum est cã principalis & immediata actionis. Est nãqꝫ velut formę substantialis instr̃m,mediata vero & prima est substãtia. dña.60. et vlterius apparet per antedictum.

Ad alia quid dicẽdum sufr apparuit. Nam vult calidũ per se ꝙ attractionem perficiat aut saltẽ initiet quãlibet.

Ad primum eorũ quæ partis aduersæ dicendũ licet exprimatur naturaliũ tertio duas esse attractionis spẽs. In

Ca.14. in medio. Cap.9.circa principium. alijs plurimis ponitur (vt tactum) & quæ a calido tertia: immo ẽt naturalium secundo. dicitur oẽm actionem ẽm veterẽ qualitatiua perfici crasi. Ad aliud dicẽdum, aut ꝙ attractio a vacuo cã est aliarum, vt concessum est per

L modum finis. Vel is sermo in motu extat & attractione quæ hic, & non superno. Aut fortassis hic per vacuum quoddam non tollit motum fulcientem. differentia. 12.

Ad aliud quid dicendũ apparuit, qm̃ de vacuo arguit, prout finaliter spretum a natura omnifariã. Ad aliud dicendum, ꝙ potest aliud subesse ne vacuum accidat vt aer aut aqua, vel si contingat, vt iuuetur a vacuo, eius tamen principium fuit a calido.

DIFFERENTIA. LII.

QVOD MEDVLLA nõ nutriat ossa ostẽditur, qm̃ ẽm Aristo.sang. per se & imediate nutrit, & vltimũ est alimentum (dña.30.) sed medulla non est sanguis, vt cum alijs denotat locus. Adhuc. quod simpl'r est superfluitas non nutrit, sed abijciendum velut impertinens vsqꝫquaqꝫ, hm̃oi vero est medulla: coll'ꝫ.11. Eti. Quod nu-

M

Cap.8. in medio. tritur ex san. non nutritur ex medulla, cum vnius partis vnum sit nutrimentũ, eo ꝙ esse habeat & naturã vnam: sed ossa nutriũtur ex san. vnde Haly. Os nutritur ex san-

3.tech.c. 115.in fi. guine grosso & spisso, & ideo in ossis fractura egemus deductione talis & tanti sanguinis, ex quali et quãto fiat

T.cõ.110. Do.3.c.1. versus fi. porus. in techni libro.3. & prima primi. Situs ossis est humores naturales exuccans locatos in eis. Rursus. Ex quibus cõstituti sumus ex eisdẽ nutrimur, cum eadẽ sit mate-

Do.3.c.3. versus fi. ria ex qua augeẽ & constituitur primum. (dña prætacta) sed ossis generatio est ex sanguine (prima primi) non aũt ex medulla. Amplius, nutritio fit per assimilationẽ nutrientis ei quod nutritur, hęc.n. ipsius extat ratio: sed medulla non est similis ossi, cũ calida sit & humida labens, os aũt frigidum & siccum, fixum. Palin. Sic ossa & maxime solida & dura, vt quę leonis, haberent medullam,

Cap.6. ante mediũ. sed ea carent: vnde.12. aialium. A. aial quod habet stricturã in osse multumqꝫ osseitatis, nec egens sustentamento medullę, non habet medullam, sicut leo. Multa etiam

N paruorum, & maxime auium, non videntur medullam habere. Non igitur os nutritur medulla.

IN OPPOSITVM medici, unde de distemperantia inæquali: Ossium quædam habent scissuras, in qbus

Cap.1. Cap.19. in fine. natura est humidũ grossum album in nutrimento eis præparatum. Secundo vero de vtilitate particularum: Ossa magna fuerunt concaua, & habent medullam vt sint leuia, sicut adiutoria & coxæ: & cum hoc fuit medulla in eis ad cibanda ea. Tertio quoqꝫ naturalium: Qualis sanguis carnibus, talis medulla ossibus: ille vero ipsas nutrit. Et theori.2. In cõcauitatibus quorũdam ossium sunt

Ca.vltio. Cap.1.in medio. Doc.5.fẽ. prima.c.1. Cap.9. medullæ vt eis pascãtur. Prima autem primi: Iuuamentum medullę est vt nutriat os. Duodecimo quoqꝫ animalium. A. Iuuamentum medullæ est vt nutriat & remolliat os, ne siccetur a motu. Amplius quod humidum naturaliter situm retinetur in membro in aliud ineuacuatum, idẽ nutrit aut nutrire valet, ita vt phlegma id agant & ros: ea vero est medulla (vt dictum in antea) in ossis ventre locata. Nutriet igitur hæc ossa.

O

PROPTER PRIMVM quidem sciendum, ꝙ qd sit os, dictum est dña.39. Est autẽ medulla corpus molle

Medulla qd sit primitus sanguineum calidum & humidum in ossis concauitate situm, in albedinem calore permutatum. Mollitiem autẽ ipsius ostendit tactus & sanguineam eius visus naturam in animalibus nouiter natis. In his nãqꝫ apparet medulla sanguinea, sed deinceps alteratur ab osse. vnde. A.12. aialium: Medulla est sanguis alteratus ab ossis

Cap.6. ante mediũ. natura. Quomodo aũt ipsa differat a cerebro vel nucha, ostensum est differẽtia.25. Situatur quoqꝫ in quibusdam ossium, vt in magnis duris, ceu quæ pedum plus & manuum magnorũ, non enim profundius possunt humectari ab extra & nutriri: in minoribus vero & rarioribus inexistit minime. Quorũdam etiam animaliũ sic solida sunt ossa & cõpressa, vt concauitatem modicam habeãt

P

Cap.7. Cap.9. & medullam. unde histo.3. & partium secundo. Quę ossium sunt solida & fortia, vt quæ leonis, modicã & subtilem habent medullam, & in paucis ossibus, vt in cruribus & brachijs: non autẽ est immutabilis ita vt videãtur

Ossa leonis non habere totaliter medullam. In ossa enim cõsumitur alimentum: ita enim solida extant, vt excussis sicut ex lapidibus effulgeat ignis: quædã vero nullatenus habent, vt quæ paruorum & siccorum aialium. Ossa etiã maiora habent & aliqua eandẽ seposam & conterminatã magis, vt cornigera: quædã vero sanguinosam & humidiorem, ceu alia videntur & melancholica, cum densiora habeant ossa & solidiora phlegmaticis: aut alijs magis par-

Cap.1. in fine. ticipare medulla, vnde modicam habet porcus. A. animalium tertio.

PROPTER SECVNDVM vero sciendum sen-

Q

2. de partibus.c.6. tentiam fore superficietenus saltem, Aristo. medulla ossa minime nutrire, volentis per omnia sanguinẽ immediate fore alimẽtum totius. Quod ostendit eo ꝙ medulla in nouiter ortis est sanguinea, sanguine alimento embryonis existente, sicut ex ipso constitutis. Vnumquodqꝫ autem ex eo nutritur, ex quo generationẽ suscepit. Quibusdam nãqꝫ ait inexistere medullam intercepto alimento, scilicet sanguine, ex quo fiunt ossa. Sed ꝙ sanguis sit omnibus alimentum. dictum. differẽtia.30. Et ideo fortassis

Cap.8. in medio. aduertens Auer. colliget.2. ait: Medulla quæ in ossibus, penitus est superfluitas cibi eorum, & est tẽperata. Quid autem medici de hoc sentiant ipso, inductum antea est. A. vero fere mediam seruans viam, sentit os ab eius sanguine nutriri quo ad partes ipsius magis extrinsecas, & demum huiusmodi nutrimentum superfluum exprimitur interius in ossis antrum prouidẽte natura, & medullam cõstituit, quæ ipsum humectet deintus, & nutriat ita vt fere idem sit superfluum partium vni, & reliquæ iuuatiuum, ceu cholerræ sanguini superflue per venas decurrenti, vtiles sunt felli & spleni. Cuius quidem series: Medulla

A dulla est sustentamentum ossis, & est superfluitas cibi ossis, quæ vertitur intra in expressione, & est etiã cibus ad os. Et inter istos sermones non est diuersitas, & nõ est id mirum, quia medulla quando est multa, poterit ex ea qd conuerti ad cibum: & tunc non est opus in hoc medico disputare, vult nanq; q veritatem a naturali venatã medicus supponat. Sed forsitan aduersarius non concedet Arist. membra ex sanguine fieri nisi dealbato ad naturã spermatis ducto, iuxta illud secundi naturalium: Os, vena, arteria, neruus, cartilago, pinguedo, adeps, membrana & medulla insanguinea quidem existentia ex sanguine facta sunt, demumq; ex sanguine nutrientur taliter permutato. Vnde non dicet q vt superfluum generationis ossis sit humidum sanguineum in eis repertum, eo q ex sanguine sub eius forma permanente construatur, sed id natura prçordinante inexistit velut quoddam ipsius promptuarium. Ossa nanq; in principio sunt mollia,

B rara, ita prout sanguis permutatus per omne ipsa ualeat ab extrinsecus occurrens nutrire. Quando autem proceditur, & indurantur tempore, minime, tuncq; natura huius humidum sanguineum condecoquens in substãtiam permutat ossium dupliciter (vt declarabitur) proportionatum iuuamento.

PROPTER TERTIVM autem sciendum quòd sicut ex sermonibus de iuuamentis & de animalibus potest colligi. A. medullæ finis duplex extat, humectare ossa videlicet, & nutrire. Cuius quidem principalior est ipsa humectare, q nutrire, ita vt medulla fere uicem obtineat phlegmatis humectantis, ac etiã nutrientis cum necessitas occurrerit etiam causæ. vnde prima primi: Medulla os mollificat ne frãgatur, motus enim ipsum exiccat. Dico itaq; cum medicis amplius insudãtibus in his: posterius & particularius, medullam intrinsecus nutrire vtcunq; ossa, quod monstratur. Illud enim qd' nutritionis colligit modum, nutrire habet: talis quidẽ est medul-

C la, cum enim prius esset sanguinea subtilis sanguinis more digeritur, ingrossatur & dealbatur, vt ossi reddatur cõsimilis velut sapiunt qui in antea. Rursus, illud nutriet quod maxime natura participat qua perficitur nutritio, hoc autem est medulla cum calida sit & humida, per huiusmodi enim constat nutricatio cũ in ea quidam obseruetur digestionis actus & nutritionis, qui calido completur & hu. vnum enim se vt materia subdit, alterum vero superest sicut agens. Palin. Prætactum est nutritionem similitudine pfici, medulla vero cõfiguratur ossi: vtraq; enim proportionabiliter est substãtia inspissata dura cõterminata, ita vt non minus assimiletur ossi, q sanguis carni, simistr & alba, iuxtaq; ipsum vndiq; interius sparsa. Medulla itaq; poterit ossa nutrire. Sed circa prædicta euenit ex similitudine sumpta nutritionis dubitare, cum medulla sit calida & humida, ossa vero frigida &

D sicca illi opposita. Dicendum q illud quod nutrit nõ oportet q sit nutritio actu simile, sed potẽtia: cum alimẽtum in principio sit fm Arist. contrarium, & cõplexionum tertio. & merito, quia nutritio est quędam transmutatio siue generatio: õis autem transmutatio fit ex oppositis, vnde alimento alito & stante econtrario natura partis id cõtrarium transmutat, & in se cõuertit. Differentia quod monstratũ. 30. Habet & aliud iuuamentũ non minus isto, qd' est humectare os et remollire, vt pretactum, quo necesse fuit eam participare caliditate & humi.

PROPTER QVARTVM vero, ad primum dicẽdum quòd Aristo. videtur fuisse saltem apparens opinio, q san. sub forma ens ipsius, cætera nutriat membra sine transitione in subalbidam humiditatem. Et si expositum sit differẽtia. 30. eum per san. audiuisse iam dealbatam humiditatem. Ad aliud simistr dicẽdum, aut quis dicet Auer. dixisse medullam simpliciter ossis superfluitatem respectu partis ipsius exterioris, nõ autem interioris. Sed quia hoc non solet cum A. concidere cuius hæc extat sententia, ideo potius dicendum Auer. cum Arist. tenuisse illã fore simpliciter superfluitatẽ. Superest nanq; fm eum ab ossis generationis materia. Ad aliud dicendum Gal. cum aliis medicis per sanguinẽ intelligere humidum in albedinem iam conuersum, quod ipse voluit quandoq; nomine sanguinis appellare (differentia. 33.) & quia porus sit ad extra nõ apparẽs, interius os ex sanguine permutato nutriri videt maxime, ex medulla vero q parum. Ad aliud dicendum vt ad primum, procedit enim ex suppositis ab Arist. & Auer. neq; A. sensit os nutriri ex sanguine sub natura propria permanente, sed in spissitudinem permutato. Ad aliud dicẽdum q medulla non ideo fuit calida & humida, quia solum eius (vt ostensum est) sit nutrire, verum principalius humectare, ad quod calidum plus agit & humidũ: id enim poros aperit, & humidum dissoluit, quo demum illud os mollificat deficcatum. Et q q humida sit medulla &

F calida, paulatine tamẽ digesta vlterius ab osse & assimilata, in naturam trãsducitur eius modo quo & phlegma elaboratum omnes potens est corporis particulas nutrire. Ad aliud quid dicendum iam apparuit, quoniam non dicit ossa leonis carere medulla, eo q nullã habeant omnino, sed quia ceu quis dicitur sine pede: aut quia pede careat omnifariam vel turpem possideat. quinto metaphy. Quod apparet, quia idem inquit aialium tertio, dicit Arist. q leo non habet medullam nisi in adiutorio & coxis: quæ autem paruorum animalium nõ egent medulla, cum sint subtilia porosa per totum ab alimẽto de foris occurrente potentia nutriri.

DIFFERENTIA. LIII.

QVOD VENTER nutriatur chilo monstratur omnium medicorum testimonio. Amplius ratione firmatur, quoniam nutricationis ratio in assimilatione consistit, sed chilus ventri similatur: generatur enim in ipso & per ipsum. Generat autem sibi generans consimile. aphorismorum. 5. vnde. 7. metaphysicæ: Vnumquodq; generatur a sibi simili & conuenienti. Rursus. Illo debet nutriri venter, quod perfecte digestum est in ipso, digestio nãq; in nutritionem ordinatur: sed chilus perfecte digeritur in ventre, digestusq; cõtribuitur hepati. vnde prima primi: Cibus in stomacho digeritur integra digestione. Palin. Ex illo nutritur venter, ex quo facilius potest & celerius nutriri, eo q id melius: Deus vero & natura semper agunt quod melius. Eti. Quod ab ipso desideratur, & cum magna auiditate amplectitur, ac delectatione retinetur, nutrit: alioquin circa cibũ ocio sa existeret iam actio, & ab eo etiam quod virtutem roborat. Virtus enim non nisi confortatione suorum fortificatur instrumentorum, vt membri, seu spiritus. 11. curatiuę: sed facilius potest & citius vẽter nutriri ex chilo, cũ ei consimilis extet, non autem sic sanguis, est nanq; spissus & albus, vt venter. Ipseq; grãdi amplectitur chilum auiditate, ac delectatione retinet immensa, ceu sensus cõtractionis ipsius post comestionẽ indicat circa eum. naturalium. 3. Chilus similiter cõfortat virtutem, quod nõ accidit eius conuersione in partẽ, cum id sanguine perficiatur immediate: neq; in spiritum, cum ex sanguine generetur. Est nãq; vapor sanguinis tẽperatus. de iuuamentis. 7. chilus aũt nondum est sanguis. Et cum plures non sint confortationis modi. Ipse itaq; nutriet ventrem.

HVIVS QVOQVE nondum visus est aliquis directe oppositum exprimere, quod tamen non paucis potest astrui rationibus. Tertio quidem complexionum, vinum est facile pręcæteris transmutabile: ex quo tamen videtur maxime non esse possibile animalis nutrimentum antequam in digestionis organis ventre, hepate & venis suscipiat transmutationem, & sic per totam diem & nocte

Concil. L

Margin notes (left): 12. xiia ca. 6. post pri. — Cap. 5. in eo medio. — Doc. 5. ss. prima. c. 1. in medio. — 1. de xia. Te. cõ. 45. Cap. 3. versus finem, & ca. 4. in medio.

Margin notes (right): E — F — Te. cõ. 17. ca. 1. in fi. — G — Collr cõ. 4. apohr. 39. Tex. & cõ. 12. in medio. — Doct. 4. c. 1. circa principium. — Cap. 1. in xta finem. — H — Cap. 4. in principio. — Cap. 7. in medio. — Ca. 1. post princ.

I

& noctem superiacens exterius fuerit corpori, neq; frumētum etiam bis coctum vel blitis: nihil igitur aliud nutriet, nisi per hæc tria digestionis transiuerit loca, quia. febrium primo. particulæ nutriuntur primum ex humiditate totius corporis disseminata sm medias membrorū regiones, hoc autem trina perficitur digestione. Eti.

Ca. 9. post principiū.

Aristo. & Commentatoris sermones communiter reperiuntur huiusmodi: Solus sang. nutrit, sang. immediate nutrit, sanguis per se nutrit, sang. est vltimum alimentū, sed chilus non est sang. Adhuc eadem est materia nutrimenti, augmenti & generationis. differentia. 30. Gene-

versus finē

rātur autem partes ex sanguine. differentia. 35. & 37. nō autem chilus est sanguis. Itidem. elementorum secundo. Corpora ponuntur fieri et nutriri ex quatuor humoribus, chilus autem nōdum est humor, quare venter minime nutritur chilo.

PROPTER PRIMVM quidem sciendum, q̄ venter multipliciter inuenitur dici scilicet communis, et

K

proprius, sumitur enim vniuersaliter pro omni concauitate. vnde primo de crisi. Venter apud Hippo. est nomē

Ca. 11. circa prin. Apho, 20,

commune omnis membri habentis cōcauitatem, ceu accipitur aphorismorum, 6. quando dicitur: Si sanguis in ventrem effundatur: & reliqua. Quod & nomen sapit. kœlia enim Grece venter: kœlon nanq; concauū. Inde vena kœli, & vētres cerebri & cordis. Sumitur autem et vēter proprie pro concauitate membrorum spūalium et naturalium, quæ est a pectoris claui ad pectinis os: vnde

Caß. 13. ī prin.

Almansoris primo. Concauitas totius vētris, quæ a furculis vsq; ad ancharum ossa &c. Sumitur & tertio proprius pro concauitate naturalium tantum, & ita venter

Stomachi pble. 19. parti. 1. aphor. 2.

dicitur stomachus & intestina. problematum prima. & a Vetere dicente: In perturbationibus vētris & alia. Accipitur & propriissime pro concauitate dūtaxat stomachus cōmuniter dicta: iuxta illud in techni libr. 2. Ventris vero cognitiones, ceu suscipitur in quæsito. Secundū

L

T. cō. 116. vt colligitur sexto miamir. Caß. 1. p totum. cō. aphor, 17.

vero Gal. stomachus dicitur œsophagus seu mery proprie a stoma quod est os: inde stomachus id est orificiū.

Os autem stomachi est locus in opposito gladiatę vbi is ampliatur inferius, quod præcordium dicitur cor & sibeth similiter. vnde aphorismorū. 4. Os ventris cor veteres nominauerunt. Quid autem sit nutritio & modus illius. dr̄ia visum. 30. Chilos autē Græcum qui cibum importat. Indeq; Achilles ab a. quod priuationē notat: velut in. quandoq;, & chilos, id est quasi incibatus: non enim cōmuni cibo vescebat, sed instructus ab Hipocentauro eius præceptore medullis, vt fieret fortior, ceruorum nutriebatur. Chilos quoq; sm Haly. Aristo. per l. con-

2. tech. tra cta. de hepate. cō. 5. Chilos qd Doc. 4. c. 3. p° prin.

scripsit denotans q̄ digeritur in ventre. quod Gal. eligit. Quod autē generatur in hepate per m. Aristo. chymum nominauit: quod et Gal. concessit. Est autē chilus substātia liquida ptisanę spissitudine similis (prima primi.)

M

dictus etiā ptisanaria massa, pultium similitudine ptisanę. Bene autem dixit spissitudine similis, vt in substātia; nō enim in colore similitudo extat omnino, cum chilus colore plus tingatur assumptorum. Quod egestiones ostendunt quandoq;, cum quis colorata sumpserit vehementer. Non enim adeo perfecta fit in stomacho transmutatio & in intestinis, vt color omnifariā immutetur. Nosce quoq; Hippo. sensisse cibum decoqui in ventre calore. Philistinicūq; Praxagoræ discipulum, in eo putrescere. Erasistratum quidē eundem in ipso conteri. Asclepiadis autē emulos omnia huiusmodi vana esse & superuacanea promere, nihil enim decoqui, sed crudam materiā sicut assumpta est in corpus oē reduci ex virtutibus apparens. a Gal. secundo vir. naturalium, per totum et maxi-

Caß. 8.

me. Cornelius tamē satagit saluare Asclepiadem: imitatur enim non parum eundem.

PROPTER SECVNDVM vero dicendum, q̄ quidā priores sequentium talem protulerunt distinctio-

N

nem, volentes ex ipsa vtriusq; partis axiomata euitare. Dixerunt nanq; q̄ venter quantum ad tunicam interiorem sufficienter nutrit ex chilo, quātum uero ad extrinsecam ex sanguine profluēte ab hepate ad eundē. Quod & sententiis volunt fulcire maiorū, puta tertio. 13. vt con-

Caß. 1.

sequenter dicetur. Firmant & id similiter ratione dicētes quidem ventrem nutriri ex illis quibus conuenientius & facilius nutritur, vt dictū prius, facilius autem & cōmodius quo ad tunicam interiorem alimentatur chilo, cum ei similetur peramplius. Hanc quidem positionem nō approbo, vt ostendetur consequenter peramplius, cum in tunicam interiorem satis spissam corpulentam concidant venæ q̄ plurimę, in sui et substantia satis cōprehensę visu, præstantes eidem nutrimentum: non enim illas fit ponere casuales. Adhuc hic particula q̄ maior indiget vero alimento per venas. Eti. veræ consumptioni eidem per oppositum, veram oportet restaurationem

O

aduenire: vera siquidem consumptio aduenit in hac ventris tunica, & proprie propter quinq; motus appetitus se consequentes, vt dicetur in illa. Quòd autem dicunt chilum illi tunicæ assimilari non recipio, cum ea sit neruosa, spermatica, egens alimento secundum deperditionem factam, quod in eam multis transmutationibus cōuertatur: immo tunicæ chilus plus assimilatur carnosæ sanguineę. Quod eni in carnem conuertitur minori eget transmutatione, q̄ quod in alias conuertitur partes. differētia. 33. Istis vero priores medicorum illustres testantur ore omnes vnico partem interiorem vētris chilo per cōtactum nutriri. Et ne id videar fingere eorum subdantur sermones. Aphorismorū enim secunda. Venter deniq;

Cō. aphor. 18. in medio.

frui monstrat cibariis hic primitus ipse, ex eis proprium trahens nutrimētum, & disponens in suiipsius tunicas. Cum autem satiatus fuerit ea, tunc ad secessiones emittit.

Caß. 7. in principio,

Tertio vero naturaliū. Venter attrahit cibariorum quā-

P

tum suauissimū euaporatiue & paulatim, & hic tunicis suis imponit & apponit. Cum autem sufficiēter repletus fuerit, velut onus aliquod reliquū deponit cibum. Quar

In fine.

to quoq; de re. sa. Venter suiipsius primū gratia cibum suscipit, & vt accipiat & repleat quod deest sibi, & propterea circūplectitur vndiq; ipm, et retinet omnē donec sufficienter satietur. quarto aūt theoricæ. Actio imutationis & alterationis duabus de causis est, altera est vt illi cibus cōpetens fiat, sumatq; qd ipsi erat in eo conueniens, id quod suæ proximū naturæ suis addat operimentis & tunicis. Altera vero vt hepati facile fiat mutare in sangui-

Caß. 3. in medio.

nem. Isaac vero in vrinis: Cibus & potus digerunt a stomacho, & succus quasi ptisanæ efficiuntur, deinde nutri-

particu. 1. post prin.

mentum suiipsius stomachus trahit quod naturæ suæ ac cōplexioni est simile, superfluaq; deponit. Febrium ve-

Caß. 3. in medio.

ro Isaac. s. primo: Stomachus sua proprietate digerit cibum, & cōuertit eum ad suam nutriendā essentiam. Pri-

Q

ma siquidem primi: Occultum stomachi primum nutri-

Doc. 5. sū. 5. caß. 2. Tra. 1c. 1. iuxta finē

mentum quod est in ipso tangit, & ex eo per contactum nutritur. Tertio autem. 13. Stomachus tribus nutrit modis, vnus est quo fouetur cibo in ipso adhuc existente, & secundus est nutrimētum ei delatum per venas quæ sunt in eo, & tertius quia ad ipsum tempore famis vehementis effunditur sibi sanguis rubeus, purus ab hepate: eoq;

Caß. 9. ante medium,

nutritur. Colliget siquidem secūdo. Et accidit vt aliquis ex nostris sociis dubitet ex hoc, quia mēbra ex chilo nō debent nutriri, nisi postquam conuersus fuerit in sanguinem, & non est adhuc conuersus in sanguinem in stomacho. Dicimus ergo q̄ stomachus nutritur ab eo ex re modica quæ plus assimilatur qualitati q̄ quantitati. Video ergo oēs in hoc concordare q̄ venter nutriatur chilo nō solum quātum ad pelliculam interiorē, verum quantum ad tunicas (ceu exprimunt q̄nq;) aut quātum ad essentiā ventris. Solus aūt Auer. quasi hęsitans addidit hmōi nutrimentum fore magis qualitatiuum q̄ quantitatiuum.

Horum

A Horum etiam dictum contingit ratione persuaderi, qm̄ illud nutrit, quod consumptioni resistit, vt fami & siti: ad hoc enim alimentum ordinatur, sed huiusmodi mox quiescūt assumptis cibo & potu. Adhuc ceu plura aialia nutriuntur ex quibusdam humiditatibus absq; sanguine, ita in vētre possibile fore partem subtilem qua nutriatur chilo propter aliquā humiditatem, quāuis nō sit sang. cum igitur illa nutriuntur animalium totaliter sine sanguine, stomachus ſm partem eius subtilem nutritur chilo. Et fulcitur quia vēter in animalibus terræ similatur in uegetabilibus. vnde quarto de partibus: Venter & intestina potentia est terræ, ex qua oportet accipere alimentum. Et etimologiarum. 2. Qualis terra plantis, talis ventris natura animalibus. Quare quarto de accidēti & morbo: Venter in animalibus est constitutus vt cella cibi, sicut terra nascētibus. Vegetabilia vero humiditates trahunt a terra, & nutriūtur ex eis modica alteratione facta: itaq; vēter poterit ꝓportionabiliter ſm eius quandā partē nutriri ex humiditatibus, & præcipue cum quinq; motus desiderij sibiinuicem ordinate succedentes terminētur ad ipsum. Quorum quidem primus membrorum extat inanitio. Secundus naturale ipsorum desiderium. Alius suctio venarū a stomacho. Quartus sensus stomachi sentiens eandem. Vltimus vero desiderium aiatum, quod quidē omnium finis existit. Solus enim venter sentit aialiter suam inanitionem. quinto de iuuamētis. & de accidenti. 4. & Isaac febrium primo. Rursus. Sicut stomachus sensum solus habuit animatū, ita & modum nutritionis poterit prę alijs habere partibus singularē, qualis qui dictus per chilum. Igitur opus fuit ali ventrem nō tm̄ ex sanguine, verum etiam ex humiditate sibi per contactum præparata, velut natura hora immensæ penurię sang. cōuertit se super phlegma iuxta membra existens, ideoq; nutrit eadem. (prima primi.) absq; fortassis ꝙ in sanguinē conuertatur. Hanc autem cōem omnium positionem cum eiusdē motiuis in præsentiarum cum reuerentia proferens non approbo, neq; multum afficior ad cā eo ꝙ omnes vnico concordent sermone. Id enim euenit, quia vnum primum dicentē ab illo indifferenter passim secuti sunt cæteri, ceu criticorū primo. de affirmatione dierum criticorum tangitur huiusmodi, et ideo sermones sic sumpti successione cōmunes reperiuntur mendaces quandoq;. Coactus enim fuit Gal. vtcunq; in aphorismis primo id ponere, vt ostēderet quomodo ex eo qđ est repente & cito nutrire, velox subsequatur superfluitatis egressus in omni triplici digestione et nutritiua, indeq; protulit in alijs. Sicq; deinceps ab hinc cæteri. Ad motiua igitur ipsorum dicendum: & primo ꝙ fames & sitis non cessant eo ꝙ aliqua pars ventris nutriatur ex chilo, sed potius quia pars inanita irrigatur, & exuda reddit, sicq; consequenter fames & sitis videntur mitigari, virtusq; roborari, ceu syncopiçatus, vel dissolutus ex frigidæ aquæ fortificatur in eum effusione, ita vt anxietas & æstuatio sopiātur. Cum igitur quod exterius id operetur applicatum, multum amplius quod interius assumptū poterit roborare. Itidem post comestionem mox, ac etiā in ipsa eleuantur fumi mulcebres & suaues, qui petentes cum alijs partibus cerebrū spiritibus associātur, ipsosq; reddunt vigorosos: velut etiam aere frigido spiritus reintegratur calore dissolutus. Adhuc natura sagax totius alterius corporis præsentiens alimentum iam in ventrem peruenisse concedit eidem sanguinis tātum attrahere, vt sufficiat quo ad suam perficiat digestionem. Expectat nanq; ipsa ex eius digestione beneficium grande suscipere, ceu in politicis inspectum est fieri. Animal enim cōstitutū est, vt ciuitas bene legibus gubernata. differentia. 38.

Ad aliud dicēdum ꝙ non est simile, cum in ventre, vt ostendetur, sint venæ ipsum sufficiēter nutrire potentes, non autem in exanguibus inductis. Similitudo etiam ventris in animalibus, ad terram in uegetabilibus est latitudinis immensæ. Non enim verum est ꝙ venter nutriatur vt vegetabilia ex humiditatibus terræ, sed ꝙ sicut terra continet ea quibus aluntur vegetabilia, ita & venter cibos retinet & digerit, & in humida conuertit, quibus facto sanguine partes nutriantur. Ex quo etiam quid dicendum apparet ad reliquum. Non enim necessitas fuit propter quam oportuerit ventrem ex chilo nutriri, ceu hunc sensum animatū habere, cum propter cæteras corporis appetat partes, vnde natura prouidit eidē in hoc regitiua. Fuerunt & alij maiorum cupientes sermones exponere duplicem distinguētes nutritionem, veram videlicet, in qua omnes conditiones nutritionis obseruantur: & non veram, in qua sub quadam obseruantur similitudine aliqua. Prima quidem dicunt cætera mēbra nutriri. Secunda vero quo ad partem quandam ventrem.

Sunt & alij dicētes ꝙ ventris chilo nutritio perficitur tertiæ digestionis & secundæ virtute quam venter possidet vigore membrorum, in quibus celebrantur digestiones perfectę. iuxta illud differentiæ. 29. In venis venientibus ad stomachum, & in venis venientibus ad omnia membra corporis, fuit aliquid virtutis generatiuæ sang.

Quidam vero clamant ventrem nutriri chilo, nutritione desiderio satisfaciente idq; quietante. Qui omnes nec sermones saluant maiorū, quorum se interpretes insinuant fore, cum inquiant illi ventrē aut tunicas eius simpliciter nutriri, aut satiari, frui, seu uoluptuari cibo in ipo succificato: similiter neq; veritatem enuntiant, quorum defectus in sequenti monstrabitur dicendorum.

PROPTER QVOD dicendū tertio supposito vētre ac alimento cōmensuratis naturæ, ꝙ venter ſm naturam existens nutritur, non ex chilo, sed ex sanguine solum ad humiditates conuerso, vt partium aliæ. Quod et veritas cogit proferre. Constat enim ꝙ nutrimētum proprium, vt dicitur, partibus fit per vasa: ea vero etiā oculis subiacentia per totam disseminata sunt ventris substātiam, vt sensibilis omnis denotat anatomiæ discretio. Ipse nanq; licet duas cōmuniter ponatur tunicas habere, sensus tamen in ipso quatuor percipit fore manifeste, ceu naturalium primo. & tertio. 19. vesica ponitur duas tunicas habere; vna tamen naturalium tertio. & prima primi. ceu apparens dicitur esse sicut & tertia tertij. Cornea ponit tunica ex quatuor constructa, cum tamen proferatur vnam tantum a cæteris habere. Tunicarum vero quatuor ventris hæc extant anatomia: quoniam tunica una existit exterior subtilis neruosa cooperiens tunicam grossam carnosam, quæ videtur quinto iuuamentorum tangi. Cuius ortus est a panniculo syphac dicto, est & subcarnea dicta, et deinde tunica neruosa interior, supra quam quarta sternitur tunica interius per omne alba, mollis, & lenis similis hymeni forinseco: cuius albedo intensior est œsophago. In has siquidem tunicas venę, quas non frustra fit ponere, diffunduntur ꝗ plurimę sanguinem etiam ostēdentes a superficiali primarum incipientes per secundā & tertiam protenduntur in quartam manifeste. Neq; dicere fit quòd propter earum paruitatem ventrem nō possint sufficienter nutrire, cum plurimæ permaneāt ipsę in tunica carnosa maxime: quæ licet dicatur carnosa, neruositate tamen participat plurima. Parum enim a neruosis dissoluitur, & eo parua indigent restauratione. Amplius. si chilo nutriretur venter, appetitus non accideret caninus, qui stomachi extat fames cum mēbrorum satietate. Sed fortasse dices id mala complexione dominate sibi contingere. Sic autem reliquum corpus tunc dicetur nequaquam nutriri debere.

Adhuc quod est propinquum sanguificationis loco, a remotis valet melius ad se nutrimentū per venas attrahere, huiusmodi aūt est venter. Et ideo ipse ac quæ ipsius prę ceteris impinguantur partibus. problematū quinta.

Cap. 4. in medio. — cap. 7. post principiū. — Vt ſcto de ac. & mor. ca. 7. circa medium. cap. 1. cap. 7. circa mediū. cap. 3. versus finem. — Doct. 4. cap. 1. in medio. — cap. 1. post medium. — ca. 13. post principiū. tra. 1. c. 1. Cap. 11. Doct. 5. c. sing. versus finem. tra. 1. c. 1. versus fi. Cap. 2. — eble. 5.

I Amplius quomodo venter in tunicis neruosis tam ci to nutrietur, vt confortatio ex alimento monstrat mox facta suscepto, cum nutritio eius tempus requirat mediū inter illud quod concidit in nutritione carnis & ossis, vt rei ostēdit natura. tertijs naturalium apparens. ac cōplexionum. Rursus modus nutritionis sequi debet modum generationis, cum ordinetur in ipsum, ita vt primitus quod generatur habet nutriri primum ceu cor: quod vero secundo, postea. Quod sic obseruatū est in fœtu matris sanguine nutriente. Antea enim nutrimētum ad cor & hepar deferebatur ꝙ ad ventrem, similiter post partū ante ventrem nutriētur ista. Fortassis vero quis impediet istum sermonē probabilem ex alio modo nutritionis assumptionis alimenti ante ortum, & postea. Sed dicēdum ꝙ licet assumptio & repositio sit aliunde & alibi nunc & prius, modus tamen nutritionis, vt alia deducunt peramplius: idem. Palin. Cum sit unus modus generationis, vnius erit conseruationis & nutritionis. Propter quæ & alia prædicta & maxime ꝑpter id quod venarum uentris plurimarū ostendit anatomia. Conclude ventrē ex chilo minime nutriri nisi irrorationem quandam & exudationē quam ex alimentis susceptt quis velit extraneæ nutritionē appellare. Verum enim nutrimētum est actu nutriens, quod in tertia digestione elaborabitur. tertio cōplexionum. & naturalium primo. Sit igitur rationabiliter id præ alijs tactum.

Cap. 4. Cap. 1. & sub finem.

Cap. 2. Cap. 11.

PROPTER QVARTVM siquidē primitus ad auctoritates quid dicendum apparuit. Ad aliud dicendum, ꝙ chilus ventri non similatur vsquequaꝗ etsi generet ipsum, non tamē simpliciter, vt introducat in eum formam talem qua ipso valeat enutriri. Latius etiam dictum est generanti generatum similari. Ad aliud dicendum similiter per interemptionem, & tunc ad probationem dicendum ꝙ licet chilus perfecte digeratur in vētre quantum ad hoc, scilicet, vt in sanguinem trāsmutetur in hepate, præparat enim venter hepati, nō tamen intantū redditur digestus ꝙ valeat per se nutrire, tum nutrimentum oporteat a tribus digestionibus istrumentorū trium possideri. Ad aliud dicendum ꝙ nō est ventri facilius & citius, immo difficilius & tardius nutriri. Et impossibile tunc ex sanguine, vt apparuit. Et si dicatur sibi fore similis, dicendum ꝙ talis similitudo est accidentalis valde & extranea, qualis est coloris similitudo & non substantiæ imperfecte trāsmutatę ac assimilatæ. Ad aliud dicendum ꝙ chilus non desideratur & amplectitur quidem delectabiliterꝗ retinetur ratione præsentis nutritionis, sed futuræ cum fuerit factus sanguis & hu. consequēter. Aut hoc euenit, vt ostensum est, propter ventrem irrigare ac exudare, & ratione fumorum euaporosorum sursum delatorum propter cōfortare, ac per hoc iam cessat consequens aliud omne.

K

L

M GRatia siquidē istius quæsiti dubitatur an submissum per anum possit nutrire. Videtur ꝙ nō, quoniam iuuamentorum. 5. Non fuit via per quam intrat quousꝗ perueniat ad corpus, nisi vna scilicet per os. Eti. Dictum prius nihil nutrire nisi per tria loca permeet digestionis, qđ autē subimmittitur nō ea peragrat. Non enim peruenit ad ventrem vbi forma chilositatis acquiritur: qm̄ quæ immittuntur nequaꝗ ascendere possunt ad ieiunum, quod si tamen valde violenta, fortasse tangent intestina subtilia sola. de ingenio. 13. Et fulcitur, quia tunc etiam hepar non poterit ab intestinis per meseraicas quæ vt manus sunt ipsius attrahere, cum sint inter intestinum ieiunum & hepar situatæ s̄m Isaac in vrinis, ad quod immissum, vt dictum, non pertingere valet. Adhuc si deberet quod immittitur in ventrem peruenire oporteret id parum virtute intestinorum attractiua fieri. Ipsa vero nihil attrahunt, eijciunt autē solum. naturalium. 3. Et firmatur, quia in problematibus quibusdā

Cap. 1. in prin.

Dfia. 53. in argumētis ad oppositum & articulo. 4.

Cap. 11. in sta finem.

Particula prima an te mediū.

Cap. 8. circa prin.

Arist. per me translatis ex eo hic inferius ventre trahere cōtra naturam. Rursus. In essentialiter ordinatis vnū non potest ab altero separari: huiusmodi autem vidētur tres fore digestiones, prima nāꝗ ordinatur ad secundā, & illa in tertiam, in quibus cum deficiat quod primum, omne perimitur consecutiuū. Ostensum aūt iam priorē, vt quę ventris, digestionem aboleri, cessabit & secunda, sicut quæ hepatis: cū non possit in ipsum immissum per meseraicas mandari. Deficiet tandem igitur & tertia. N

Amplius partes ordinantur ad actus, sed quæ intestinorum recipere & expellere quod superfluū: ventris autem attrahere, recipere & digerere, quod purū. Non itaꝗ quod immissum ano poterit nutrire.

IN OPPOSITVM Zoar. Eti. Si quod transit per vnam digestionē nutrire ualet, vt chilus ventris tunicas, poterit & quod per duas. Sed primum potest, vt sentiūt oēs prius. Secundum autē videbitur tertio propositorū.

1. theisir tract. 10. Cap. viii. in medio.

Itidem tertio, ꝓbatur naturaliū, esse confluxum & conspirationē totius in totum per easdem vias, tpe tn̄ alterο: poterit ergo ex intestinis ad ventrem ac hepar subimmissum peruenire, & tandē perueniens inꝗ tertiæ digestionis loca transire. Nutrit itaꝗ subimpositū per anum. O

Cap. 13.

PROPTER PRIMVM autem sciendum ꝙ anus est extremitas recti intestini sphincteris dicta, in qua tres vel quatuor situantur musculi. Quod aūt subimmittitur s̄m Zoar est lac recēter mulsum aut ptisana subtilis. Dico aūt laudabilius fore pullos meliores in uino decoctos cum spēbus aromatiçatos. Sit tn̄ ut reqrit dispō, demum in succū expressos. Aut Zoar forte respexit discrasiū calidā. Quid aūt sit nutritio et motus ipsius: dr̄ia oñ dit. 30.

Anus qd sit.

PROPTER SECVNDVM vero sciendū ꝙ aliqui negantes quod submittitur per anum posse nutrire, ingeniati fuerunt in præfocationibus qūo alimentum in ventrē inducerent. Quorum aliqui construxerunt arūdinem concauam de argento vel stāno, cuius quæ immittebatur extremitas erat subtilis & reliqua ampla, qui pluries conati sunt facere, vt gurgulioni expellenti aliqua induceretur cōsuetudo: tuncꝗ succum ptisanæ, aut lac per arundinem intromittebant in ventrem. Sed id quidē ingenium causat læsionem non paruam in locis gurgulionis & gutturis. Et ideo alij iunxerunt ꝙ patiens intromitteretur in vas plenum lacte prædicto, vel ptisanā tenui vsꝗ ad os, volētes nutritionem taliter per poros cutis attractione fieri. Quod foret subdo melius si esset prębalneatus & fricatus. Sed apud Zoar modus hic nutritionis est debilis. Non enim hinc nutrimentū posset sufficienter in partes peruenire. Adhuc dictum prius super apposita corpori per diem & noctem immanentia non id nutrire. Verum ingeniatus sum modum iuxta primū his laudabiliorem, vt ꝙ intestinum aliqđ habeatur subtile, satisꝗ forte, & per virgam argenti, stanni, seu plumbi subtilē immittatur in stomachū. Cum aūt sufficienter intrauerit, impellat adeo virga vt intestinum ploretur. Aut eius ligatio vel inuolutio facta prius absoluatur: tuncꝗ ipsa extracta remanēs intestinū exterius aperiat: & in id succus pullorū pędictus intromittat paulatim. Modus enim his submissionis gurgulioni aut gutturi non nocebit, vt qui prior. Sed fortassis aliqñ sit difficilius prædictam & virgam imponere, intestinūꝗ immissum sustinere. Quidam vero negarunt nutrimentū, refocillationem concedentes, sed hoc insufficiens est, vt prius tactum. P

Q

PROPTER TERTIVM siquidem sciendum ꝙ prædictum subīmissum succosum potissime potest nutrire intestinis mūdatis in antea. Vnde Zoar. modus proprius præstans proculdubio corpori nutrimentū est, vt accipiatur vesica alicuius animalis, capræ, videlicet, aut bouis, & impleatur lacte aut ptisana, & ligetur cum orificio suo rostrum perforatum, quod immittatur in anum & præmatur vesica illa plena præfato nutrimento cum

manu

A manu vt impellatur quod in ipsa in intestinum rectum. Accipiet enim inde intestinum prædictum aliquid nutrimenti, residuumq; impellet ad aliud sibi cōiunctum: qd' demū ad aliud propulsabit, donec ad pyloron pueniat ventris. Ex quo possibile fiet ipsum quod sibi vtile attrahere, digerere, demūq; hepati per meseraicas descendens per intestina mādari. Mihi tñ visum q cū clystere vsuali possit melius immitti: & maxime cum cannulā habuerit longā, mollem, in directum pforatam. Q. autē hic modus nutritionis sit possibilis, firmatur: qm̃ quod immittitur aut puenit ad ventrē, vel minime: quorum siquidem vtroq; dato habetur intentum. Quod autē in ventrem prętactum a Zoar immittitur possit peruenire, monstratur: quia si qñ quod magis extraneū pōt subimmissum in ventrem peruenire cum virtute imbecilliori, poterit & qd' amicabilius ipsa fortiori, cū ea motus tunc dirigat in quę vtilia. Sed clystere peruenit qñq; etiā quātitatis pau-

B cę respectu eius quod hic expetit ad ventrē, vt in cholica vel iliaca in qua virtus est imbecillis. Multo igit̃ hic magis, cum īmissum sit amenū et natura cōstet, vt ad multū in suffocationibus hmōi. Q. autē clystere ita eleuet scribit de accidenti. 6. ita. Sępius ex clystere aspicimus partē ascendentē superius, ppulsari. Stercus quoq; paratur euacuationi, sicut cōtingit in ileos quæ spēs est mortalis, qd' in breuiario ēt recitatur Serapionis. Et fulcit: qm̃ cholerā aliosq; hu. & maxime subtiles conspicimus in ventrem ascēdere. vnde primo tertia. Tolerare famē stomachum putridis replet hu. Inspicimus simil'r naturam cum vehementer eget, operationes inducere mirabiles, vt saniē expellere per ossis meditulium. aphor. 7. Et materiā in cerebro contentam qñ est apoplia & proprie minor, in alteram duarū partium expellere corporis. Ac materiā morborū in partes diuersas & longinquas expellere, vt ostēdit terminatio pectoris passionum. Si aūt minime perueniat ad ventrē, poterit tñ nutrire: qm̃ ad intestina valebit

C puenire longiori per clystere impulsione, atq; cōtinuiori facta ēt ad gracilia, vbi sunt venæ meseraicæ oibus intestinis continuę ẜm A. & Halya. Octo enim venaꝝ ortarum a porta hepatis, quinq; infigunt & sparguntur per oia ob attractionē in hepar intestina. Tres vero in nutritionē partium ordinant circūiacentium. Meseraicę vero qd' immissum aptum penetrationi, tum subtilitate, tum aromaticitate etiā, tum naturæ ipsius amicabilitate proprie qñ fuerit indigentia cum virtutis robore in hepar deducent. Quod vero ad ipm̃ deuenit sic habilitatū poterit in sanguinē conuerti demumq; nutrire. Et firmat quia (ceu prętactum) sicut in venis venientibus ad oia mēbra inest aliqd virtutis generationis san. vigore iecoris cuius sunt manus, ita intestinis aderit vis chilosandi vigore vētris cuius sunt partes vtcunq;. Quod ostēdit oris pellicula in qua digestionis reperit aliqualis participatio, ppter

D continuitatē ac affinitatem, quā obtinet cum uentris tunica, vtrobiq; enim similis vr̃ ratio. Et qd' submittitur nutritioni, aptum fit maxime vt intestina sui quadam digestione etsi in uentrē non perueniat, possint illū modicum defectum remouere, cum id sit amplius nutrire aptum q̃ plura per ventrem trāseuntia. Nutritus. n. qñq; hominū quis feno fuit diu & paleis cū aqua: nōnulli vero corijs, arboꝝ glandibus, et siſibus q̃ multū a vero nutrimento & amplius subimisso distantibus. Vinum ēt nutrit subtilius indigentē mox penetrans ventrē. Non. n. quid diuinum acquiritur, vt æstimant quidā in ipso, vt sine eo nō possit fieri alitio &, pprie in nutrimēto subtili: quale prętactum vehementer alimentare apto, cum concessum sit hu. quasdā interdum nutrire absq; in sanguinis cōuersione. differentia. 30. Itaq; subimmissum poterit nutrire ad ventrem perueniendo, vel etiam minime attingendo.

PROPTER QVARTVM vero dicendum. ad primum q fuit via naturalis cōis & vt semp contingēs, cum aīal fuerit in suo esse naturali: de quo Isaac sermo.

E Ad aliud dicendū, q illud subimissum per tria, vt declaratum, loca digestionis pertrāsit simpl'r aut ẜm aliqd. Quod vero dicitur dictum subimmissum per clysterē neuquaq; valere ad ieiunū ascendere, verificat vt ad multū, cum ēt ipsum oporteat esse minoris quantitatis cū sit acutum, seorsum motiuū: hinc timendo exacuitionē phlegmonis, de cuius ibidē agitur cura. Tale vero qd' intromittitur hic non existit, cum subtile sit, suaue, ac naturæ accōmodum: ex quo vicissim pōt tanta quātitas subimitti, vt attractum & impulsum ventrē pertingat, cum ēt dictum sit clysterē ad stomachū interdum ascēdere. Ad confirmationē dicendum q pro tanto dixit Isaac meseraicas esse inter ieiunū & hepar, quia plures sunt in eo q̃ in alijs intestinis, et ideo semp uacuum reperit. de iuuamētis. 6. Ad aliud q̃d dicēdum apparuit vtcūq; dr̃ia. 46.

F cum A. videatur Gal. cōtraire. Vel q intestina nil attrahunt, sed solū eijciunt, cum aliquid in ipsa intromittitur modo naturali cōsueto. Quando vero aliter secus cōtingit, sicut conspicimus stomachum grauatum qñq; susceptum sursum expellere vomitu: cum tñ naturaliter habeat attrahere ac in intestina expellere. Ad aliud dicēdum iam apparuisse qūo in subimmissione per anum remaneat ordo attractionis essentialis. Ad aliud similiter visum: quoniā id est quādo naturalis modus & vsus fuerit obseruatus subimmissionis alimenti.

DIFFERENTIA. LIIII.

QVOD PILI & vngues nutriant, ostenditur ex quinto de animalium ge. & pble. 10. Item aphor. quinta. cōplexionum. 2. & de iuuamētis primo. c. 2. Quod firmatur rōne, qm̃ membra nutriuntur, alioquin consumerentur irrestaurabilia rara, sed pili & vngues sunt mēbra. Ingrediuntur nāq; in numerum membrorum. Halyab. Rursus. Pili crescunt de histo. 3. simil'r & vngues. Cremē

G tum vero nō nisi perficitur nutritione. Adhuc capillorum & vnguiū est generatio. in techni. libro. 2. sed cui generatio inerit, & augmentum & nutritio inerunt: vnum enim ad alterū ordinatur: generatio nāq; ipsorū si in esse non pmaneat facto existet ociosa, non perdurat aūt nisi per alimentū. Eti. Quod intētione, pposito & arte productum naturę, regimen habet eiusdē, & quod tale nutritur, cum nutritionis actus sit pmanentię fundamentum. Hoc autē inest pilis palpebrarū & superciliorum. cōplexionum. 2. & theoricę. 2. Amplius. quando deficiunt pili aut vngues, plerūq; docet copiosius nutrimentū corpori administrari, quod non fieret nisi susciperent alimētum inde. Pili ergo nutriuntur & vngues.

IN OPPOSITVM in techni libro. 2. Capillorum & vnguium nō est regimē, quod aūt caret regimine cum a virtute dicat, regitiua carebit & ipsa: & per consequens nutritione ac alijs minime potietur virtutum effectibus.

H Itidem. si nutrirent hi haberent regimen aliquod, sed nō habent, quia vel principalitatis, qd' non, cum principia sint tria vel quatuor solū: aut deseruientium, quod ēt nō euenit, quia ea sunt quatuor numero principaliorib' quatuor deseruientia: neq; virtutē habent influentē & innatā, qm̃ carent virtutis receptione a primis: neq; regimine participāt innato, eo q habētia ipm̃ sibi a primis acquisiuerunt generationis principijs & innatū esse et fixū a semetipsis habuere, non aūt postea: primo interiorū apparens. Adhuc historia. 3. Crescunt pili in infirmitatibus q̃busdā, puta, in phthisicis, magis autē & in senecta. & de gen. aialium. 2. augentur & mortuorum pili, sed in talibus passionibus innutritur et minoratur corpus omne & maxime post mortem. & ideo primo de ge. animalium dicitur. A pilis & vnguibus nihil materia spermatis in coitu decidi. Non ergo nutrimento crescunt substātifico: propter quod pili non nutriuntur & vngues.

Ca. 1. post principiū. Tracta. 3. cap. 31.

Doc. secūda cap. 7.

Cō. apho. 55. versus finem.

46. tertij. tra. 1. c. & fen. a pri ... doctri. quinta ... cap. 2. 5. theor. c. 31. & libr. 5. ca. 16.

Cap. 1. in principio.

Coll. c. 3. 4. & 5. pbl. 21. & plib' sequentib' & pbl. penulti. p. aphor. 67. Ca. 5. & 6. 1. the. c. 1. Cap. 10. & 11. T. cō. 14

Ca. 5. post medium. Ca. 16. p' principiū. T. cō. 31.

Cap. vlti. iuxta fine. Cap. 11. versus fi. Cap. 4.

Ca. 18. in principio.

I PROPTER PRIMVM quidem sciendum primitus quid sit pilus cum modo productionis ipsius, quisue locus, eorũq; iuuamentum ostendatur: & quid vnguis cum eius productionis via: quid etiam nomine importetur nutrimenti. Propter hm̃oi primum sciendum q pilus est corpus a fumo adusto resolutũ, per poros egrediẽs cutis, ab exteriori aere exiccatum in longum rotundũq; protensum. Hæc quoq; descriptio de per se existit ex pluribus aggregata de pilis sermonibus. Est autẽ productio eius per cutem extrorsum. cõplexionum.n. & theori.secundis. Caliditas & ꝓprie siccitati coniuncta cum in corpore obtinuerit humidum superfluũ ex principijs generationis assumptum, calefaciendo, & exiccando inspirat, rarefacit & porificat iter quasi primitus parãs pilis: demum vigorata humorum quiddam in fumos resolutum adurens, ad poros iã præparatos expellit, cui aliud cõsequenter adiungit: & deinceps taliter operans pilum in longum extendit continue radicem ipsius semper extrinsecus propellẽdo: vnum enim coadiuuat aliud in expellendo, ceu cum liquidum quoddam propelleretur ex vase. Quod apparet ex lanugine capillari super stercora humida in vmbra maxime aut arbores ꝓducta. Propter huiusmodi vero secundum sciendum q capilli producuntur per corpus fere omne: non autem in manuum volis & pedum plantis propter musculum chordosum, frigidum, cõpactum sub ipsis existentẽ. iuuamentorũ.2. Quem etiã solum testatur prima primi Gal. Aui. cognouisse. In facie vero tamen ne visus impedireĩ & ne facies deformaretur, generãtur q̃ pauci & breues pili: & maxime in fœmella: in capite vero multi & lõgissimi. Est nãq; homo hispidissimum animalium circa caput. de partibus secundo. consequenter autẽ circa fœmora, sub axillis & faucibus. Propter quid autem tanti et tales in capite fiunt, cum sit frigidissima & humidissima cerebrum particularum. differẽtia.24. quæ autem talis eorum impedit productionẽ, cum dictum sit pilum a caliditate & siccitate produci. Dicendum ad id situm non modicũ operari. Est nãq; caput tanquã corporis caminus cordis caliditati suppositum, fumos totius corporis recipiens indirectum. Estq; craneum cũ ipsius cute porosum. In ipso enim porositates & suturæ serratiles extant q̃ plurimæ. differentia.39. Quæ siquidem frigiditati resistunt & humiditati cerebri, cum etiã in ipso spiritus augeantur subtiles, mobiles, calidi, quod rete ostendit mirabile nominatum cum caliditate sub mento refracta. Et quia aliorum animalium pilorum materia in cornua trãsmittitur aut in vngues, dentes, plumas, seu rostra, nõ tantorũ adeoq; protensorum est in eorum capitibus pilorum aut pennarum existentia. Est enim caput in eis non sic in cordis directe opposito sitũ, sed in anterius lateraliter magis. differentia.79. Et ideo in iuba circa dorsum anterius & collũ & proprie non cornuta, pilosiora redduntur. In caudis verum plurimum propter finem abundant, vt tegant & occurrentia propellant: velut in equis & huiusmodi. pilosi autem in corpore multum, indigẽtiam habent circa caudas quod euenit in vrsis. de partibus.2. Propter huiusmodi quidem tertium sciendum q omnium pilorum vtcunq; iuuamentum existit duplex. Vnum siquidem quantum ad interiora, reliquum vero quo ad exteriora. Primo quidẽ quia in vapore adusto, ex quo procreãtur pili, materia mala superflua educiĩ de corpore, quæ causa poterat ægritudinum esse: & ideo habẽtes capitis partes compactas aderem carentes fere, vt fumi conuersi in capillos vix egrediantur, inde sæpe in dolorẽ concidunt capitis. Nam pilus trahit malam ex corpore materiam, & inde mundificat ipsum. coll3.2. sicut georgici qñ terrã volũt fertiliorem reddere, in eam partẽ nitrosam amarã & adustã semina proijciunt attrahẽtia vt siclam & lupinos, theoricæ.4. Cum enim nutrimentũ tandem per sise

Marginalia (left): K; L; M; pilus quid & quõ generatur.; Ca.5.&.6 in medio. Cap.16.versus finem.; Cap.2. in medio. Doc.5.sũ. secunda.c.20. versus finem. Cap.14.in medio.; Ca.14. in medio. pilorũ iuuamentum.; Cap. 2. in fine.; Ca.1. post medium.

attrahunt huiusmodi nitrosa & amara, ꝓpria nãq; sunt ipsorum: vnde terra remanens quasi vnctuosa et dulcificata, fertilior efficitur: cuius oppositum inducunt rapæ, cum humorẽ ex ea sibi dulcem alliciant: quare ipsam demacrant. Tali nãq; modo pili omnes intrinsecis cõe præstant corpi subsidiũ. Iuuant ẽt partes extrinsecas. Quod etiam dupl'r euenit, aut per se magis ex intentione ac arte naturæ ſm propriã proueniens plasmationem, velut in plantis cõtingit seriose ꝓductis, vel per accidens magis: quasi materiæ vel cõplexionis necessitate consecutũ. Primi siquidẽ iuuamenti sunt palpebrarũ proprie pili, & supercilioꝝ demum, consequenter aũt qui capitis. Et istoꝝ qdem aliqui sunt pp defendere magis, sicut maxime qui palpebrarum & superciliorum: ꝓhibent.n. ne ad oculos cõcurrant extrinseca, vt pluuia, imber seu puluis: & præsertim qui palpebrarũ: et ideo nõ fuerunt in sursum protensi vt aliorum quidã, neq; in deorsum, sed in anterius & in rectum extensi: hanc.n. hi præ alijs pilis habuerunt naturã, et alteram, quia vitæ aialis conformes sunt. Non enim ꝓlongantur cõtinue, vt reliqui, neq; desinunt, ꝓducti ẽt natiuitatis initio: his siquidem rostra, dentes & vngues quorũdam ꝓportionantur aialium, et ideo de iuuamentis &.2. cõplo'num sensit Gal. pilos palpebrarũ & superciliorum ex intẽtione & arte ꝓduci naturæ. Vnde qui palpebraꝝ præcipue videnĩ nutrimentum & regimen fere verũ habere, cum ita præfixum habeãt originis tẽpus & ꝑmanentiæ. Quod et nõ oino sic euenit in his qui superciliorũ. Augentur.n. senescentibus, vt abrasione indigeant, ꝓpter.n. humiditatis consumptionẽ coniungẽtis & obturãtis sectiones plures, quæ sunt in ossibus supercilio rum, fumus hinc emissus amplior pilos protẽdit. In senectute nãq; corporis propago, vt antiquum, rimosum et trãsparens reddiĩ ædificium. tertio historiarũ, & de partibus.2. Alij vero pilorũ sunt pp concupiscẽtiam, ceu qui barbæ: hi.n. in decore ac venustate reputati sunt viris, & ꝓprie reliquis a Romanis nunc nationibus: obtegunt ẽt faciei rugas. Virũq; a muliere distinguunt, cũ ipsi barba oriaĩ nisi valde frigido, & eunuchato a natura vel arte. Non aũt fit mulieri, nisi fortassis pili grignonũ dicti: qđ aut pp calidam multum euenit cõplexionem, et acutoꝝ vsum, vel menstruorũ defectionem cum spermatis retentione, qbus mulier deturpaĩ, ceu vir decoratur. Sed pp quid viris adest barba, fœmellis aũt minime? Dicẽdum q est multiplex cã, vel quia vir vr̃ calidior et siccior muliere. dñia.38. pili aũt in cõplexione generantur calida & sicca. In frigida vero & humida ei abolẽtur opposita pp vaporẽ non potẽtem in ea perfecte inflãmari. Vel quia natura sunt mulieres venustiores, & viris impilosæ amabiliores. Protendiĩ etiã hm̃oi fumi pars ois in caput. Reputãtur.n. cõius ex capillis pulchriores ac honestiores: aut quia vt ad multũ sunt ociosæ sub vmbra morãtes in amplius, humidisq; ac frigidis se alimẽtis replẽtes. Sunt & his menstrua in quæ nõ modica materia transmittiĩ pilorum: cũ igitur vir vt ad multũ opponatur cãrum præfatis, barbã obtinuit: & maxime circa mandibulam inferiorem. Quod etiã non vr̃ cum hæc sit frigida & sicca, ossuosa, neruosa. Dicendum id cõtingere pp crebrum motum mandibulæ, quo caliditas suscitata vaporẽ in pilum adustionẽ ꝓducit. Aut quia caliditas a corpore omni delata in cerebrũ frigidum & humidũ refrangiĩ, inde in hunc locũ deorsum: & ideo partẽ sub mento sentimus cæteris nudis calidiorẽ consistere, vt & frigescentes quidã illuc manus gratia calefieri adducãt. In hoc etiam testes coadiuuãt non parũ cum sint carnes dilatatæ, duræ caliditatẽ corporis & proprie cordis refrangẽtes in quæ sursum, & velut solaris radius speculo concauo calibino refractus: & ideo ex ipsorum abscissione corpus infrigidatur omne, & barba innata non oritur: actus & mores in muliebres peruertuntur. Nõnulli vero sunt pili propter tutelam

Marginalia (right): N; O; P; Q; Ca.5.post medium.

A tutelam & ornamentũ, vt qui capitis ſuperioris & in mu
lieribus maxime. Viriſq; fere præter gallicos omnibus
& maxime qui legum extant aliarum: defendunt enim
caput ab imbribus, caumatibus, & alijs ab extra inſurgẽ
tibus læſiuis: ornant autem caput & mẽtum ſm Apoſto
lum & mulieres præſertim. Protenduntur etiam capilli
mulierum amplius uiris, aut quia plus earum humidum
paſſibile, coextenſibile, carentq; vt dictũ barba. Rur-
ſus. Viris capillorum accidit detruncatio, non autẽ mu-
lieribus taliter. Paſſiones autem recipiunt pili: qui capi
tis proprie, tam in ſubſtantia, q̃ in accidentibus. In ſub-
ſtantia quidem: quoniã abſcinduntur quãdoq; omnino
in loco caluaria dicto, ꝑpter ipſius ſiccitatem plurimũ.
Caſ. 5. iu-xta finem. compꝛonum ſecundo. Et quia propter caliditatẽ & ſicci
tatem cerebrum diſtat a craneo: vt non ſic immediatius
valeat, quæ capitis ſupius irroratione humectare: quod
mulieribus et eunuchis propter eorum multam frigidita
B tem & humiditatem non euenit. Et propter quid ergo
vir aliorum maxime animaliũ caluitiem incurrit, cum
cerebrum ſit frigidiſſimum & humidiſſimum omnium
corporis membrorum? Dicendum aut propter ſitum
id ipſius euenire, cum ſit fumorũ ſuſceptiuum aduſtorũ
in ſurſum delatorum directe: quoniam caluaria eſt ſicca
valde, ac quia pluris ſunt motus ſpiritus animales pro-
pter actus varios in vita neceſſarios: aut q̃a luxuriæ mul
Caſ. 11. in medio. tæ (hiſtoriarum tertio) vnde caluities non cõtingit eunu
chis. Hæ nanq; cauſæ ſunt calefacientes, & deſiccantes
tandem omnes. Sunt etiã capillorum quidam groſſi, ali-
qui ſubtiles, alij medij, et molles nõnulli: alij aſperi, hir-
ſuti, quidã mediocres. In accidentibus quidem ipſi per
mutantur & figuris: nam ſunt aliquando plani, interdũ
criſpi, quandoq; vero medij. Criſpi vero redduntur aut
multa caliditate, vt in æthiopibus in q̃bus adeo corrugã
Coll. doc. techn. c. 5. tur, vt & piperi ſimilent. ſecunda primi. Carentes nãq;
C humiditate non poſſunt extenſi ꝑmanere, ſed veluti cor
rigia igni expoſita contrahuntur: vel propter pororum
ex quibus egrediuntur tortuoſitatem. Ita enim diſponũ-
tur exterius, ut meatus per quos tranſeunt: propter quod
in capite frigido & hu. eſt conſpicere capillos criſpos
quandoq;. Cauſantur & interdum pororum anguſtia:
fumus enim adeo egreditur exilis, vt exterius in capillos
denſatus ſeipſum continere nõ poſſit, ſed plicatur & tor
quetur, ceu quando filum ex arcto ſubito extrahitur fo-
ramine: & hæc fœda et modica eſt criſpitudo minimeq;
capilloſa: verum à cauſis oppoſitis redduntur plani, ex
medijs quoq; mediocres ſimplicium & criſporum. Va-
riantur etiam in quantitate aut ratione locorum, in q̃bus
oriuntur vt prætactum: vel ex parte cõplexionis, ætatis,
conſuetudinis, ſexus & alterius regiminis, circa non na-
turalia verſantis. Diuerſificantur etiam in colore: quo-
niam & alij ſunt albi, quidam nigri: nonnulli vero me-
D dij, hiq; plures. Quod aut naturaliter euenit vel acciden-
te, vt ex aduſtione nimia, vel humore tingente ſuperflue
melancholico, efficiuntur nigri. Materia etiam ipſorũ
ad phlegmaticum & modum putredinis, quædam con-
uerſa circa ſenectutem ex impotentia calidi digerentis fit
in homine præcipue, ac equis color albus canities dicta.
Caſ. 3. circa principiũ & 5. in prin. de ge. animalium. 5. Fit autem hoc in temporibus primũ
et magis propter humiditatẽ phlegmaticam in muſculo
rum temporibus interceptam eoſdem irrorantẽ. Et ideo
Doc. ſecũda caſ. 3. Homerus homines temporitanos appellauit. Alexan.
proble. omnium primo. Et noſce de cauſa caniciei pri-
mo ſecunda. taliter ſeriari ambigue. Canitiei quidẽ cauſa
apud Ariſt. eſt conuerſio ad colorẽ phlegmatis. Et apud
Gal. eſt athacherugi quæ nutrimentum comitatur, quod
ad capillos venit cum frigidum fuerit: & fuerit tempus
motus eius, & ipſius penetratio in poris parua. Sed vt
huiuſmodi veritatis appareat concordia vtriuſq; præfa-
ti ſeries ſubſcribatur. Quinto nanq; de animalium ge. eſt

ſiquidem putrefactio aquæ & terræ, & corporum oium E
talium, propter quod & terreſtris vapor, vtputa dictus Caſ. 4. ad medium.
elixis: etenim ombros eſt putrefactio terreſtris vaporis:
quare & in pilis tale alimentũ exiſtens non digeſtum pu
treſit & fit vocata canicies: alba vero quia ombros ſolũ
putridorum, vt eſt dicere albũ. Cauſa vero huiuſmodi,
quia multum habet aerem. Secundo vero cõplexionũ. Caſ. 5. in fine.
Pili fiunt imbecilles & albi quos nominãt canos. Imbe-
cilles quidem indigentia proprij nutrimenti, albi autem
qũo & nutriens eos tale, quale caries aliqua phlegmatis
in tempore putrefacti: eſt autem caries proprie lignorum
putrefactio. vnde Ouidius. Vertitur in putrem cariem,
rimiſq; dehiſcit. Ex his igitur ſeriebus inductis apparet
aperte, quicquid videat dicere. A. de athacherugi nutri-
mentum comitante: q; eadem cauſa omnifariam a Gal.
aſſignatur & Ariſt. caniciei: & ideo ſubiũxit. A. Cumq;
duas dictiones cõſideraueris, inuenies eas propinquas,
pro certo: quoniã cauſa in albedine coloris phlegmatis, F
& cauſa in albedine athacherugi eſt vna. Et fortaſſe ad
hoc ipſum produxit mendoſitas arabicarum translatio
num. Viſum eſt etiã quandoq; caniciem fieri ex contra-
ctione ſpirituũ propter timorem ſubito inductum, velut
mortem contingit expectantibus repẽtinam. Et differt a
priori: quia illa incipit a capillorũ radicibus, hæc autem
ab eorum extremis: vt ſubalbedo in plantis incipiẽtibus
exiccari adhuc præcedens pedetẽtim occurrit, ea vero re-
pente ſimul. Eſt & alterum iuuamẽtum pilorum parti-
bus extrinſecis tanq̃ ſecundario minus prædicto, quod
Gal. dicit ex neceſſitate cõplexionis euenire: quia calido Coll. ſecũdo complexionũ. c. 5. & 3. techni. cõ. 106.
exiſtente, materia propellitur in pilos ad extra: quos per
accidens Haly. aſſerit prouenire: qd' in noſtris intelligi-
tur corporibus, alijs aũt iuuamentum faciunt veſtium, et
protegentium armamẽto. Et ſi dicant eas in nobis ex ne
ceſſitate materiæ, ſeu per accidẽs peruenire, nihilominus
poteſt pilorum forinſecorum omnium iuuamẽtum aſſi- G
gnari aliquale: ſicut eorum qui ſunt circa verenda, hypo
chondria, pectus & ſub axillis, ꝑducti nãq; ſunt illi pro
pter tegere ac occultare pudenda, & ſimiliter ab extrinſe
cis tueri & calefacere. Qui autẽ ſunt circa partium alias,
protegunt & calefaciunt, quod alijs quaſi hominum &
agreſtibus fuit expediens plurimũ: cum non habeant, vt
nos arte calefacientia & defenſiua ſibi parata. Et ideo na
turam oportuit quæ ad exceſſum vniuſcuiuſq; ingenium
apponit de partibus ſecundo laborare, vt pili plures his
& longiores extẽderentur per omne. Propter huiuſmo Caſ. 7. de ca princi. Vnguis quid.
di quartũ ſciendum: q; vnguis eſt corpus expanſum pel-
tale ex ſuperfluitatibus productum induratũ, ſuper digi
torum extrema, iuuamẽto plurimo ſituatum: ſolũ enim
in vltimis oritur digitorum manuum ſiue pedum, ceu pi
li in cute particula corporis extrema: unde ſi quid de oſſi
bus paruis in ſummis manuũ aut pedum perdatur, non
ibidẽ vngues creſcunt: ſicut neq; in nobis pili cute deper- H
dita, propterea in cicatricibus non fiunt. unde probl. 10. ꝓble. 27.
Propter quid equis et aſinis oriuntur in cicatricibus eorũ
pili, hominibus aũt non: aut quia in his corium eſt tanq̃
pars carnis, in nobis aũt cutis, non vt pars: ſed magis ve
lut paſſio carnis. Modus quoq; ipſorum originis pro-
portionabilis eſt pilorum productioni, ex ſuperfluitati-
bus tñ groſſioribus nõ adeo aduſtis generant: quod eorũ
mollities indicat. Ipſi ẽt diuerſificantur multipl'r, tam ra
tione ſubẽ q̃ accidẽtis: quidã. n. ſunt groſſi, aſperi, duri,
alij ſubtiles, lenes molliores. Sunt & aliqui magis expan
ſi, quidam parui anguſti. Exiſtunt equidem planiores, et
recti nonnulli: alij vncoſi & recurui: quidam ſunt luci-
di & ſplendentes: reliqui obſcuri & tenebroſi, alij albi,
alij fuſci, quidam permiſti ex albo et ru. viuidiores entes
& nitidi. quorũ ſignificationem ſufficienter mõſtraui in
tractatu quẽ de phyſionomia cõſtruxi. Nã vngues am-
plius regimine participant naturæ q̃ plures pilorũ, cum

I ponaꝰ non parum ex sup̄fluis cordis ꝑduci. Et ideo pilis palpebrarum superciliorum & capillis proportionãtur ſm Platonem. In quibuſdam vero animalium videntur intantũ iuuatiui, vt in terminis neceſſitatis exiſtant. Pręter etiam iuuamẽtum quod partibus afferunt intrinſecis, pilorum more delatione in quæ extra quadruplex ipſorum extrinſecis exhibent iuuamentum. Vnum quidem quia ſicut & tutela carnium exiſtunt digitorum ne lædã tur cum ſuper rem cõpreſſerint duram: conſeruant nãq; ipſorum vltima, ceu ferrum extremitatem haſtę. Aliud quia per ipſos digiti res capiũt minutiores, & firmius retinent. Tertium qm̄ eis ſcalpitur & mũdatur. Aliud quia quandoq; ſunt in defenſione arma: quod magis alijs ab homine euenit aialibus. Super hoc aũt venuſtiores reddunt digitorum extremitates aſpectu: ſicut in artificiatis euenit, in quibus aurũ ſupponitur aut ebur. Quid aũt ſit nutrimentum, quotiens etiã dicatur: dr̃ia oſtenditur. 30.

K PROPTER SECVNDVM vero ſciendum aliquos protuliſſe indiſcrete ꝙ vngues et capilli nutriantur ſm veritatem, non autem ſm apparentiam. Hoc autem ſm vtrunq; membrum apparet inartificialiter dictum, quia vt declarabitur minime nutriuntur ipſi. Adhuc ſi nutrirẽtur quo modo in tam longo temporis ſpatio nos lateret? vnde debenti ſcientiarum principia ideas aſſimilantur Platoni, contra quem primo ſcribitur metaphyſicę: Mirum quomodo lateat habentes potiſſimam ſcientiam. Stupendum igitur quo modo habentibus capillis & vnguibus virtutem ſm eos perfectam: puta nutritiuã inditam, nos lateat imperceptos. Eti. Apparenter magis pili & vngues nutriuntur et creſcunt ꝙ̃ membrorum etiam principalia, cum protenſionẽ ipſorum videamus continue fieri taliter, vt & abſciſſione indigeant: propter quod cum tales ſibi contradicant manifeſtius omittanꝰ.

(Coll. tex. 66.44.)

Quare fuerunt alij probabiliter dicentes ꝙ pili & vngues poſſunt dupliciter conſiderari: vel ſm ꝙ ſunt ſuper

L fluitates a natura in extrinſeca propulſę: & ita cum mem bra non ſint: neq; fruentur alimẽto: aut ſm ꝙ in partem aliquã huiuſmodi ſuperflua ſunt condenſata: ex quibus iuuamentorum aliquod prouenit iam tactorum: & ſic cum aliquo modo rõnem membri acquirant, fortaſſis et per conſequens nutriri poterunt. Quod etiam forte ſtare nõ poteſt: qm̄ pilorum (vt oſtenſum) aliqui & vnguiũ non ex ſuperfluitatibus omnifariam: nec præter intẽtionem videntur eſſe naturæ: neq; etiam ſuperfluitatum in partem aliquã ſolidam condenſatio membrorum cõſtituit vt nutrimẽto vtatur: cum eis virtus (vt oſtẽdetur) deficiat regitiua: propter quod cum determinatione de hoc dicendum ampliori. Auer. vero colliget. 2. contra prædicta Gal. videtur ire, volentis pilos ex continua fumi emiſſione ad cutem generari dicens. Quòd quidam pilorum generantur ex neceſſitate materiæ: vt axillarum,

(Ca. 2. 3 6.)

M pectinis, & plures alij: quia pilus ſm Gal. generatur ab vno vapore fumoſo aduſto: quod ſpeculatione indiget. Et ſubdit in deteſtationẽ Gal. videri pilum fore corpus extenſibile ſiccum: & talis eſt ſuperfluitas cibi ſicci: quando nimis excoquitur durante in illo pinguedinis admiſtione. Et demum concludit. Igitur nõ eſt iſte vapor: cuius ſit aggregatio partis ſuper partem, ſed eſt corpus continuum fortis cõtinuationis extenſiuum creſcens in longum. Vult igitur ꝙ pilus cum ſit corpus huiuſmodi, vt non per modum cuiuſdã continue generetur emiſſionis: immo magis permanens ſibi conueniens recipiat nutrimentum. Cui ſiquidem probl. 10. videtur ſuffragari quęrendo. propter quid ouium crines: quãto magis protenduntur duriores efficiuntur: hominum vero molliores.

(Pble. 11.)

Reſpondetur id cõtingere: quia ouium crines ex corporis ſuperficie oriuntur: qui vero hominis ex profunditate: quare ouium pilis alimentum eſt modicum: hoium autem oppoſitum. Tunc igitur cum ſit id digeſtum: quia digeſta, vt inquit, ſunt indigeſtis molliora: ouium crines circa principiũ reddet molles. Cum autem plus procedẽdo verſus finem ipſorum hebetatur humidum & exiccatur, duriores reddẽtur & ipſi. Sed in hominum crinibus cum primum ſit alimentũ indigeſtum: & ita durum indurabit crines: cum vero protenſum amplius fuerit digeretur, & humidum efficietur, adeo vt crines molliantur circa extrema. Ex his igitur videtur tantum haberi, vt pilo manente nutrimentũ deferatur per ipſum, & nõ tantum perueniat ad radices: quare non ſolum ex quadam continua ſucceſſiua fumatione in extrinſeca eſſe pilus habebit: vt viſum Gal. Ad hoc dicendum ꝙ in pilis palpe-

N brarum ac etiam ſuperciliorũ ſimpliciter præinductum concedendũ, cum terminum videãtur ſuę protenſionis, & maxime ſuperciliorum, quaſi inuariatum obſeruare. Sed in pilis alijs & vnguibus qui cõtinue videntur extẽdi non abſolute dicẽdum. Magis enim videntur ex continua effumatione prolongari, ꝙ̃ ex cõtinua aſſumptione alimẽti per totum ipſorum: ita ꝙ in talibus ponendũ principaliter protenſionem eorum fieri ex cõtinua fumi ſubmiſſione. Nihilominus humidum põt aliud in ipſos iam condenſatos diſſeminari: ex quo humiditatem aliquam acquirunt, & præſertim cum humidũ fuerit ſubtile, aqueum, & mẽbrum vaporoſum, vt & ipſum aduri valeat minime. Et id eſt ꝙ videmus quorũdam capillos fere cõtinue ichore madefactos, & precipue cum fuerint

O imperflati. Et ad aliud Auer. dicendum verum eſſe pilum corpus extenſibile, ſiccum, fortis cõtinuationis, cũ fuerit exterius ab aere frigido induratum: non autẽ quando eſt permanens in poris vel ſub fumi natura, vbi ſit eidem additio: vnde hic male infert, vaporẽ non fore aggregationem partis ſuper partem: verum corpus continuũ continuationis fortis in longitudine recipiens augmentum. Ariſt. vero reſpondere poſſet Gal. non prouenire prædictam diuerſitatẽ in crinibus ouium & hoium propter humidum nutribile per ipſos delapſum, verum magis propter aeris frigiditatẽ: ſic aut aliter, ꝑpter diuerſitatem materiæ indurãtem. Quando enim crines ouium ex cute ꝑcedunt adhuc humiditate participant ſufficien-

P ti: & quia paruo tempore fuerunt in aere, molles adhuc extant: quando vero plus permãſerunt, exiccantur & indurantur ab ipſo. In crinibus vero hominũ mox humidum ineſt groſſum, viſcoſum cũ caliditate ſufficienti expulſiua indurans eos: quando autẽ in aere permanſerint inſpirabunꝰ ab eo, ſubtiliabuntur & digerẽtur confortato calido continentis frigiditate: magis ꝙ̃ ea condenſenꝰ & indurenꝰ: cum eius caliditas illi repugnet, ita vt tẽperamentum aliquod cõſurgat. Aut fortaſſis melius concedẽdum vt datum antea humidũ quoddã diſſeminari in criniũ permanentia, cũ effumationis cõtinua emiſſione.

Q PROPTER TERTIVM quidem ſciẽdum ꝙ ex prætactis poterit veritas quæſiti haberi cum dicendis. Primo. n. de iuuamẽtis. Vngues non poſſunt ſtare apud vſum ſcalptionis vel abraſionis et aliarũ operationum: ideo ipſis appropriaꝰ ad recipiendum crementum in oĩbus tpibus: ſed eorum crementum nõ eſt in oibus dimenſionibus. ſ. longitudine, latitudine ac profunditate, ſicut in alijs mẽbris: ſed in longitudinem tm̄, vt capillorũ crementũ. Cum. n. humiditas fuerit multa, & exitus facilis, & aduſtio imbecillis: bene augmẽtabiles fiunt & groſſi cõmoderate abundantia eos nutrientium ſup̄fluitatũ. cõpſonum. 2. vnde Halyab. 2. theori. Tendunt ad vngues nerui, venæ et arteriæ, ad quos cibũ deferunt quo viuificanꝰ: niſi ꝙ eorũ cibus non eos auget & creſcere facit in loco lato: queadmodum alia membra & profundo ſimul: ſed in longum tantum producit, ſicut oſtenſum in capillis. Vt autem huiuſmodi veritas liquidius elucescat: ſciendum ꝙ nutritio duobus fit modis. Vno quidem per ſubtiliationem, ſicut quando alimentum conuertitur

(Ca. 2. post medium.)

(Ca. 5. A. Cap. vlti. in fine.)

(Nutritio quot modis fiat.)

A uertitur in membrum & eius formam accipit secundum omnem signatam partem: quod & operatur nutrimentum tertio susceptū modo: quo membra aluntur vera: cū ea quatuor habeant virtutes ministrantes & proprie digestiuam immutatiuam secundam alimēti. & informantem nutritiuam: puta secundam illud in membro. Est & altera nutritio per iuxta positionē: sicut qñ nutrimētum secus ponitur aliquibus partibus membri, quo quædam dixerunt membra mō nutriri ēt certa: quod tñ in his impugnabitur dña. 112. hoc tñ ponendum est mō membra cōiter sumpta nutriri. vt pilorum plurimi et vngues. Ad radices nāq; horū præexistentium fumus peruenit adustus, & ipsas propellit in antea. Emittitur ēt humidum in eas, & defertur in capillos & vngues per ipsas ex natura expellente vel ex quadam ſm Auer. attractione. & proprie in palpebrarum & superciliorum pilis. Non enim ipsorum alimētum transubstantiatur per oēm primitus

B partem, sed per quandam iuxta positionem eorum propellitur materia in quæ foras. Et hac quidē diuisione intellecta sufficiēter relinquitur quid dicendum ad vtriusq; partis arguta. Sed circa prædicta euenit dubitare, quia in techni videtur nutritionem veram ēt per iuxta perfici positionem, qñ scribitur membrorum similes partes habentium nutrimentum proprium ex appositione factū esse, & non per vasa: talis aūt oppositio quandam iuxta positionem videtur importare, cum oē nutriēs oporteat nutrito applicari. Dicendum q; Gal. non intendit discere qualiter partes nutriātur, cum id amplius appareat naturalium. 2. de gene. aialium. 2. sed potius nutrimenti distinctionem innuit hypostaticam. dña tacta. 30. vt qd' nutrimentum quoddam est verum, sicut quod apponiť, vnitur & assimilatur parti: aliud futurum, seu humor existens in venis, qui nondum apponitur. Sed vt sermo is aperiatur in amplius, & veritas declareť quæsiti: sciendum q; regimē est duplex. quoddam nāq; est membrorū ex materia pura iuuatiua generatorum: aliud vero ex su-

Colli lib. 2.c.c.29.

Ca. 1. & 6 aĩ. & 5. in principio.

Ca. 4. sed magis proprie ... tura ... ca. 6.

C perfluitatibus productum. Primum aūt est quadruplex, iuxta quod quatuor sumuntur membrorum dñæ. Nam quædam eorum habent regi medio principali, vt per ea plurima regantur membra: sicut tria, vel quatuor principalia nominata: quædā vero regimē habent, quo illis deferendo quidem deseruiūt principantibus. Est & regimē aliorum minus, vt habētium virtutē innatam & influentem idest infusam vel receptam, quorūdam vero est regimen vilius, eo q; solam virtutem habeāt innatam in sui generatione inditam sibi a natura. primo interiorum. Et hmōi quidē natura est prima & velut basis existens, qua membrum inesse locatur ipsius. Quāq; enim tres antedictę dñæ membrorum hac participent uirtute seu natura: quia tñ nobilioribus virtutibus participant, ea ipsis ponunť in esse specifico, & non ista: ceu homo in esse ipsius

Cis. vlti.

D speciei cōstituitur per rationale, non aūt per aial aut corpus, & quia membra cōiter dicta regimine non participant vero, nisi fortassis qui palpebrarum pili & superciliorum fere sunt: velut pēnæ maiores maxime in auibus determinate, non certa existent membra: aliqualiter tñ et imperfectæ. potest ipsa ēt dici regimine frui: vt vngues et capitis pili magis: minime uero qui aliarū partium. Considerans itaq; Gal. hoc regimen improprie fore, ac quasi similitudinarie sumptum ait: Capillorū & vnguium nō esse regimē: & per consequens neq; digestionem cū aliis, neq; ēt nutrimentum seu augmentum: neq; generationē multo amplius veram, & si eam improprius sumens dicatis sed generatio sola. Quod ostenditur: quia de rōne partis veræ nutritæ existit, vt simul fere tempore genereť tota, & nō successiue multum & paulatim: & q; terminū habeat sui crementi præfixum, & q; nō redeat deperditū: ac per transubstantiationem, non per secus appositionē ipsius fiat nutricatio adhuc q; sensibilis appareat ipsius resolutio. cum igitur pili & vngues nullo istorum participent, aut paucis, actum nutritionis perdēt vere. Pili tñ præsertim palpebrarum videntur plura istorum habere: vtcunq; enim fere simul a principio concreanť, habēt &

E terminum sui crementi: quod nō habent dentes propter finem ne attritione perdantur continua, fit ēt ipsorum per transubstantiationem nutricatio magis. Tertio autē & quinto videntur carere. vnde Ari. in quibusdam problematibus dicit eos non canescere: quales siquidem præfati pili fere sunt & vngues & rostra in animalium aliis. Vngues autem & pili ceteri nullum istorum habent nisi fortassis resolutionem, seu deperditionem manifestiorē. Propter quod improprie valde regimine participant naturæ: seu nutricatione.

PROPTER QVARTVM quidē ad primas auctoritates dicendum q; improprie sumitur nutritio et nutrimentum aut q; non per transubstantiationem, verum magis per iuxta positionem nutriuntur quasi oēs: neq; pili & vngues sunt membra, nisi nomen extendatur: vt

F hic Haly. fecit membri. Ad aliud dicēdum. q; sicut crementum non est uerum, ita neq; nutrimentum. unde. 14. de inge. vbi defectum translationis suppleui quantum transpirātium humorum limosum est mox a principio capillos generat: et reliquum ſm substantiam augmētat. non enim simpliciter ait: sed determinatione proferens: uerum nāq; augmentū est ſm tres dimēsiones extensio. naturalium primo. Ad aliud dicendum: q; generatio cōiter accipitur pro omni datione formæ substantialis, mō quocunq;. ita q; generatio huiusmodi sit casus quis actus expulsiuæ. nam veram generationē præcedit permistio in qua fit actio & passio ſm oēs partes, & non ſm alteras & alteras: non q; inde simul consurgat fere totū quod generatur: nec tñ prohibeo formam substantialem imprimi in instanti. Ad aliud dicendum posse concedi de pilis palpebrarum & superciliorum vtcunq;, de aliis vero & vnguibus minime: qm̄ natura multa, pducit non

Ca. 18. in principio.

Ca. 7. de ea. princi.

G pp simpliciter esse, sed magis pp bene esse, quales sunt vngues & cæteri pili. Ad aliud dicendū: q; non concludit de nutricatione per transubstantiationem facta, verum per iuxtapositionem, vt ostēsum dicta. Inducta quoq; alterius partis de nutricatione concludunt certa per transubstantiationem & regimine virtuoso.

DIFFERENTIA. LV.

QVod virtus augmentatiua nō sit altera a nutritiua ostenditur, qm̄ vegetatiuæ quæ est virtus naturalis duo sunt opera generare, & alimento vti. secundo de aia. igiť & duo actus, & duæ formæ: vt nutritiua, & generatiua, cum opera oīs ex virtute deducatur in esse, ppria. Rursus. Quorum substantia, subiectum instrumentum obiectum, & opus sunt eadem. illa videntur eadem fore. ita

T. c. 24.

H vero nutritiua & augmentatiua se habēt: idem nāq; sunt in substātia. Nā diuisio aiæ in suas partes, est sicut pomi in odorem, saporem & colorem. Cōmentator primo de aia. Est & subiecto idem in membro & instrumēto, sicut calido vel spiritu, & alimentum est ambarum vnū obiectum, ac ipsarum cōe opus, sicut appositio, unitio & assimilatio. Eti. Nutritiua interdū affert plus q̄ dissoluať, aliquando æque, nonunquam uero minus. tunc quidem qñ plus addeť quod est augmentari, opus erit nutritiuę. Aut si agumentatiuæ eadem rōne qua hic ponitur augmentatiua, erit & æquatiuam & minoratiuam ponere & maxime æquatiuam cum opus habeat perfici. Adhuc saltem videbitur q; augmentatiua sit effectus nutritiuę, et non vt quid alterū cōtra ipsam diuisa differēs opposite. Erit itaq; crescitiua eadem virtus cum nutritiua.

T. c. 92.

CVIVS OPPOSITVM tenēt cum philosophis medici. Palin. Illa non sunt eadem, quorum uno destructo, non destruitur reliquum: cum ad vnius partis destructionem

I ctionem perimatur totum tanq̃ habẽs in omnibus partibus constare::ita vero & se habent nutritiua et augmentatiua:destruitur nanq; ipsa,permanente nutritiua : cum animalia semper nutriantur,non autem semper augeantur.topicorum & de anima secundis. A.igitur virtus nutritiua est a crescitiua diuersa.

Cap.13. Cap.1. circa, principium.

PROPTER PRIMVM quidẽ sciendum q̃ vegetabilis aia,seu virtus a medicis dicta naturalis, est perfectio prima corporis naturalis instrumentalis : cuius tres sunt vires scilicet nutritiua,quę est vis conuertens corpus a corporeitate in qua erat i similitudinẽ corporis in quo est:& apponit ei,unit & assimilat pro restauratiõe illius, quod dissolutũ fuit ex illo. Et augmentatiua vero est vis augẽs corpus in quo est ex corpore quod ipsa illi assimilat augmento ꝓportionali in oibus suis dimensionibus: quæ sunt lõgitudo,latitudo,& profunditas,ut perducat rem ad perfectionem. Est aũt generatiua vis quæ accipit K de corpore in quo est partem illi similem in potentia, & operaƭ in ea per attractionem aliorum corporũ quæ illi assimilat generari & cõmisceri,et conuertit ea in similitudinem ipsius in effectu. A.de aia primo. Naturalium vero primo actus harum describuntur virtutũ. Est enim nutritio solidis appositio sine dimẽsiõe aialis particulis. Augmentatio aũt dimensionum ẜm longitudinem latitudinem et profunditatem in eisdem additio. Generatio quoq; est in substantia ductio vel progressus de non esse per formam substãtialem in esse. Ipsa enim acquiritur & superuenit in ea materia. Hæ siquidẽ tres virtutes multipliciter differunt:qm̃ nutritiua est duabus vniuersalior aliis,& tpe superior,cũ fere semp permaneat permanente vita. Fere aũt dictum est,quia interdũ aial nõ nutriƭ.6. de accidenti.licet eo modica careat morula. Sed augmentatiua est dum corpus cõsequiƭ statum,demũq; abscedit. L Generatiua siquidem particularior nutritiua, & vniuersalior crescitiua. Nam circa.14.incipiẽs annum vsq; ad .75. vel inde porrigitur aliquãdo. Crescitiua vero ad magis ẽt vsq; ad.35 solum.dĩa.26. Habent ẽt hę ordinem principalitatis & seruilitatis in adinuicem, cũ nutritiua in crescitiuam ordineƭ,& hæc in generatiuam tanq̃ in finem naturalium virtutum. Differunt & instrumento,vt calore:nam al iõ vtitur nutritiua ab augmentatiua, quia hæc fortior & extẽsior. Et hæc a generatiua: qm̃ hæc spirituosior & compositior illis duabus calore,cum tres spiritus vnum constituant. Distant ẽt obiecto:qm̃ alimentum prout quid hoc aliquid & substantia nutritiuæ obiectum existit:vt aũt quantum augmentatiuę,sed vt quale generatiuæ.de aia.2. Idem actu:eo q̃ nutritiua vnit nutrimentum ẜm mẽsuram quam habet modo æquali,aut pene augmentum faciẽs ẜm grossum:sed augmentatiua ẜm oẽs diametros augmentat & magis ẜm longitudinẽ M quod est difficilius,cum in mẽbris fiat spermaticis duris: q̃ in augmẽto latitudinis & profunditatis seu grossitiei: & inde fit q̃ membra quędam interdum in generationis principio sunt magna, vt superiora maxime in viris:& alia parua,vt inferiora,quod consequẽter euenit ecõtra. Non ergo vis id operatur nutritiua:quia tũc æqua fieret proportione. Sed augmentatiua id agit cum vniat semp fere. Finis ẽt alius:vt diffinitionibus ꝑtactis indicatũ est Idem quoq; hic & diuersum sumiƭ:prout numero ascribitur. Quotiens autem dicatur, dĩa ostendit.3.

Cap.5. Cap.54.

Cap.1.

T.c.47.

PROPTER SECVNDVM quidem sciendum q̃ aliqui posuerunt nutritiuam & crescitiuam fore virtutem eandem. Ratione quidem solum differentes,sicut in cæteris animæ viribus sensere. Volebãt enim animæ potentias sola ratione differre. differentia. 38. Quod etiam Augu.monachus sensit: quorum falsitas quantum hic sufficit,ostendetur ex dicendis.

potentię aię realr ab iuicem distĩguunƭ

PROPTER TERTIVM quidem dicendum q̃ hæ duæ vires vnius partis sunt aiæ,quæ licet sibi multũ sint affines:non tñ realiter sunt eadẽ sicut medici cũ physicis sensere. Quod apparet:quia sicut animal ꝓpter esse N nutrimento eget nutritiua pręparato,cum vita sit per alimentum consistentia:ita & augmento ex alimento per crescitiuam inducto,cum ex materia fuerit modica productum,non enim posset in actus proprios nisi susciperet cremẽtum. Vnde in hoc oportet duplicem virtutem ponere sicut in generatione & amplius, vt immutatiuã primam & informatiuam. dĩa.48. Amplius quorũ diffinitiones differũt,& ipsa distant:sed diffinitiones vt posită sunt alię generatiuæ,aut nutritiuæ,& augmentatiuę. Eti. Quorum non est idem instrumentum,obiectũ,tempus,actus,modus & finis,illorum non est eadem essentia:cum ex his in cognitionem talium deueniatur:hmõi vero est nutritiua,vt ostensum, & augmẽtatiua. Itaq; nutritiua erit a crescitiua diuersa. Est tñ sciẽdum q̃ hæ duæ vires sunt affines valde,cum circa idem sint subiectum: Ca.10.in principio. puta corpus oẽ plusq̃ generatiua cũ crescitiua. vnde colliget secundo. Virtus augmentatiua non habet propria O membra sibi,sed eadem sunt eius quæ virtutis nutritiuæ: & ideo generatiua potest ab illa separari,nõ tamen a nutritiua:& quoniam subiectum habet saltem formæ datiuum vt testiculos,licet non materia,quod totum est corpus,neutra tamen potest a nutritiua discedere cũ sit earũ principium & radix.

PROPTER QVARTVM vero.ad primũ dicendum q̃ Arz.sicut breuiloquus sub alimẽto vti nutritiuã & augmentatiuam comprehendit:vt Commentator expressit. Quod ẽt apparet:quia demum earũ distinguunƭ, vt ostensum est, obiecta. Ad aliud dicendũ q̃ licet quędam videantur habere eadem, non tñ nisi quadam idẽtitate cõiori sunt eadẽ,non aũt ut apparuit,ꝓpria: grandis enim affinitas inter istas ꝑtacta apparentiã idẽtitatis & ita deceptionem hanc inducit. Ad aliud dicendũ q̃ non est simile de aliis operibus nutritiuæ, eo q̃ est plus P addere circa quod operatur crescitiua:qm̃ circa illud qđ minus restauratur q̃ sit deperditũ,non cadit virtus:quia ipsa perfectionem importat,illud autem imperfectionẽ: non enim minoratiua virtus est,sed peccatum magis & imperfectio. neq; est virtus æquatiua dicta circa proportionalem restaurationem deperditioni assignanda,cum virtus egeat vt perficiat indiuiduum vel speciem tẽpore ampliori:quod hic non euenit cum talis restauratio modico perduret tpe valde. Adhuc nullũ ostenderet opus eius vltra id quod est nutrire ac esse per alimentum habere. Ad aliud dicendũ q̃ crescitiua non est nutritiuæ effectus,immo virtus per se stans ab illa (vt ostensum) separata:habet tñ esse valde secum vniforme,sicut & oẽs virtutes ẽt diuersarum adinuicem naturarum : subseruit tñ sibi materiam præparando aptam:ex qua demum operatur vt augmentum inducendo. q̃ aũt quandoq; plus addatur,non fit vigore ipsius,sed augmentatiuæ.

DIFFERENTIA. LVI.

Q Vod augmentum fiat ẜm partes materiales ostendit,& non formales:qm̃ partes officiales augmentanƭ:eo q̃ partes consimiles augmententur. Vnde primo de gene. & cor. Anomiomera augeƭ, qñ augeƭ homiomera:sed homiomera sunt vt materia: anomiomera eni cõponuntur ex illis.quarto metheo.& de partibus.2. Augmentum itaq; fit per partes consimiles, & nõ officiales. Rursus. Quantitas substãtiam consequiƭ compositam ex parte materiæ,qualitas vero ex parte formæ magis. Augmentum autem quantitatẽ importare videƭ cum sit ꝑexistentis quãtitatis additamentũ:de ge. & cor primo. Adhuc illud augetur,de cuius rõne est extẽdi,hmõi est materia non forma:cum ipsa simplex & indiuisibilis occurrat cõposito in sex principiis. Est enim cõpositioni contingens in simplici & inuariabili essentia consistens.

Q

T.c6.35. in medio. Te.c6.41. post me.& 54 circa principium. Ca.1. post principiũ.

T.c.31.

Palin.

A Palin. Si quęlibet particula aucti sit aucta, vt vna sup-
Cap.1 positionum est augmenti in partibus omiomeris: tūc da
to particularum minimam augmentari omiomerarum,
cum minimi nō sit minimum: augebitur ex minimo tūc
nutrimenti. Propter quod sequitur augmentum ſm du-
plum fieri primitus, & sic deinceps ſm octuplum & cen-
tuplum, & ita in infinitum fere: & ideo aut non quęlibet
particula aucta reddetur, vel in infinitum augebitur aug
mentabile. Quæ cum absurda existant, aut non erit aug-
mentum, vel secundum partem materialem fluxibilem,
& non formalem et permanentem. Augmentatur igitur
materialis pars, & non formalis.

T.c.35. in fine. IN CONTRARIVM pmo de gen. & cor. qcūq;
partem aliquo augeri adueniente, ſm ſpēm hoc quidem
contingere, quæ quidē ſpēs nil aliud est ꝙ forma: ſm aūt
materiam non subdit ēt ſm ſpēm cuicunq; aduenire: ſm
aūt materiam minime. Eti. oportet augmentū fieri ſup
rem stantem firmā. Alexan. peripateticus in tractatulo
B de augmēto. Quod enim fluit augeri non potest cū ꝑexi-
stenti non valeat quantitati adiungi, sicut dicta ratio te-
statur augmenti. Materia quoq; non stat, verum fluit &
refluit, vnde Arist. Huius quidem scilicet materialis par
1 de gen. & cor. te. co.36 tis defluit, hæc vero aduenit, forma uero & species cuius-
cunq; particularis permanet. Amplius augmētum est
unus quatuor motuum continuorum: motus aūt non fit
nisi ſup partem stantē quietā, eo ꝙ ois motus alicui inni-
titur immobiliū. de causa motus aialiū. pp quæ augmen
tum ſm particulas erit formalis, & non materialis.

PROPTER PRIMVM quidem sciēdum ꝙ aug-
mentum & diminutio tribus est modis, ſm Commenta-
Com. 11. circa principium. torem. primo cæl. & mun. Quia aut ſm augmentum ve
rum & diminutionē, & id tm̄ est in plātis & aialibus: aut
ſm alterationem, vt accidit aquæ & aeri: qn̄ enim inspis
santur minoris fiunt quantitatis, qn̄ uero rarefiunt maio
C ris: & hoc multū inuenit in corporibus cōsimilis naturę,
vt accidit in musto additio. Tertius est additio ſm accu-
mulationem quod inuenit in corporibus consimilibus
compositis, vt in mineris, & in elementis similiter: & est
vt ſup rem addat aliqua extrinseca & continuetur cum
prima, & ſm hoc dicit ꝙ ignis augeī a prædictis. Cōiter
quoq; dicit ꝙ augmentum dupliciter accipit, aut vniuer
saliter pro additione quacunq; et quantacunq; siue in in
aiatis, seu in aiatis: siue ſm oēs tres dimensiones, duas vel
1 de ge. & co. t.c. 31 vnam. quod Ari. notificat magnitudinis ꝑexistentis ad
ditamentum. Cōmentator quidem inquit ꝙ augmentū
Com. 38. 2 de gen. & corru. non est aliud ꝙ quantitas inquantum obtinet formam.
Vel proprius prout in corporibus reperit solum aiatis
ſm tres notas dimensiones extensis, quod ſm membra
spermatica solum attendit. naturalium primo. vt ex ve-
Cap. 5. in fi. & 7 circa principium. sicæ manifestæ tumefactione. & ideo prima primi. Im-
pinguari. n. post macredinē in ætate consistentię, quāuis
contingat plerunq;, non tm̄ est cresentia: cum non ſm
D naturalē fiat proportionē vt in tribus diametris. Exten-
Doctrina 1 sexta sum. vol. ca. 2. post principium. sio tm̄ (vt tactum priori) maior in sursum & deorsum effi
citur, ꝙ in dextrum & sinistrum: & adhuc ſm ante & re-
tro, quæ istarum dimensionum est minima: magis ēt ſm
longum: consequenter ſm latum: & demum ſm profun
dum. de cuius actu Gal. naturalium primo. Augmenta-
Ca. 5. in fi. tio est additamentum dimensionum ſm longitudinem,
profunditatem & latitudinem solidarum aialis particu-
larum quarum & plasmatio fuit. Sic itaq; tripliciter su-
mitur augmētum, aut cōiter pro additione quacunq; rei
ad rem, vel proprie pro ea quę fit in partibus sanguineis
quolibet tpe, vel propriissime ſm ꝙ in membris est solū
spermaticis omni dimensione extensis. In augmēti si-
quidem huiusmodi ratione partes ſm materiā reperiunt
T.c.35. Colli. t.c. 33. & 34. & ſm formam vtrq; duplices existētes, ut innuit primo
de ge. & cor. 4. metheororum. & de partibus. 2. Quædā
Colli. c.1. enim sunt notiores & tanꝙ priores, aliæ occultiores &
velut postremæ, quarum primæ cum secundis medium E
obtinēt quoddā. Sunt. n. quędam ſm materiam, formā
debiliter respicientes ad actū aiæ vegetatiuæ & sensitiuæ
magis deputatę, quales homiomerę sunt dictæ. In quarū
vna, puta carne, sensus inesse ponit primū. histo. primo
& partium secundo. de quibus sunt adeps ēt et pinguedo Cap.4.
vniuersa. Sunt & aliæ ſm formam materiam in se conti- Ca.1. versus finem.
nentes ad actū aiæ seu virtutis ordinatæ, vt instrumenta
les dictæ, per eas enim aiæ motus complentur & opera
manifestatiue saltē: ceu de hoc & de carnis sensu differen-
tia monstrat. 63. & 42. Quædā vero inter has mediæ tri
plices extant, nam ipsarum aliæ magis se tenent cū par-
tibus materialibus, vt os & cartilago, quæ basis sunt cor-
poris & tutamen. Quædam vero cum formalibus am-
plius, ceu nerui, panniculi, ligationes, venæ & arteriæ cū
vasis seminariis membris deseruientibus principalibus
quibus formalitatis rō inexistit. Nonnullæ aūt medium
obtinent ab vtrisq; extremorum æqualiter distantes, ve-
luti musculus compositus ex carne simplici tanꝙ parte F
materiali & neruo, ligamento, panniculo & chorda, ve
lut formalibus. Partes quoq; ſm materiā occultiores &
velut postremæ sunt in partibus homiomeris ēt contētę,
ideo caro & os & vnumquodq; taliū dupliciter dicitur,
hoc ſm formam, hoc aūt ſm materiam, de quibus quæ-
situm principalius existit. Dicitur autē sic pars ſm for-
mam, illa quæ propriam in cōposito retinet formā ex se
in suam valens operationē. Pars nāq; hæc debitā quan-
titatem requirit in materia, cum sit minimam carnē repe
rire natura. physicorum primo. Quæ amplius partita T.c.38.
caro nō remanet naturalis, sed in mathematicam magis
permutatur, cum non propriam formam & actum ob-
tineat in materia. Pars quoq; ſm materiam dicit quæ per
se non potest in ꝓprium actum, sed alteri adiuncta, puta T.c.30.
habenti actū priori opposita, materia enim nō seipsam Cap.1.
mouebit, sed tectonica. 12. meta. cum ipsa substantiei per G
posse de substantia orbis, cuius per se non est passio neq;
actio, pp quod apparet ꝙ non quęlibet pars quantum-
cunq; minima, est pars ſm formam cum ea careat actu
oīfariam, & sit pars ſm materiam & quātum consequēs
illam. Sic ēt ſm Ari. duplices sunt partes ſm formam &
ſm materiam in uno quodam, puta manu: nam est pars
in illa nobilior, ceu ipsius coæqualitas ex consimilibus
orta, puta osse, cartilagine, neruo, ligamēto, panniculo,
chorda, venis cum arteriis & cute. Quæ quidem partes
extant ſm materiam prædictæ correspondentes formę.
Reliqua vero pars ſm formam & materiam extat secun
dum ꝙ prædictorum vnumquodq; simplicium organi
cum componentium dupliciter (vt declaratum est) dicit.
Hoc quidem ſm formam, illud vero ſm materiam.

PROPTER SECVNDVM vero sciēdum ꝙ ru- 1. de gen. & co. t.c. 35. in fine.
dissimorum aliqui superficietenus solum audientes Ari.
dicentem ſm ſpēm fieri augmentum, ſm materiam vero H
minime, protulerunt simpliciter augmētum fieri ſm par
tes formales, non aūt materiales, qđ quidē non est aliud
ꝙ in generabilibus & corruptibilibus a materia formā
absoluere. Ex quibus siquidem oia in hmōi generant, si-
cut enim solum cōpositū generat & corrūpitur. 7. meta.
ita nutritur & augeī id ipsum, cū idem sit modus produ- T.c.53.
ctionis & salutis. Cuius quidē discholiæ veritas ex di-
cendis i amplius apparebit. Fuit quoq; et opinio Alex.
huic opposita ponentis augmentū ſm materiā, nō autē
ſm formā fieri, vt ei Cōmentator primo de gene. & cor. Co. 18. in principio.
imponit. Dixit. n. Alex. ꝙ dictū Arist. in illa quæstione
non est dictū coactione probationū, sed quia aia quieuit
in hmōi: materia. n. non ſm totū dissolui, ut vult Alex.
sed in ea quædā res permanet fixa: si. n. aliter esset, iā con
tingeret vel formā separari, aut eā pluribus subesse mate-
riis. Quæ cū sint absurda, posuit ꝙ in materia pars fixa
illa necessario augmentaretur, & diminueret, denuo aug-

mentata

I mentata ex humiditatibus ciborũ aduenientibus illi materiæ, aut recedẽtibus ſm partem oẽm: & ꝙ natura ſit cõſeruatiua figuræ membri illius hora augmẽti & diminutionis. Et ſubdit, ſi hoc ſit verum, qũo ſuit ꝙ his magiſter primus iſta cõceſſit ſine probatione, cum nunꝙ aliquid dixiſſe creditur ſine forti probatione? Dico aũt in Ari. fulcimentum, ꝙ licet huius probationem hic non multũ adducat, ex dictis tñ ipſius locorũ pluriũ duplex huius rõ aſſignatur. Illud enim augeſ, in quo principium motus alterandi exiſtit & augendi: principium náꝙ motus primum quod non augetur neꝙ alteraſ eſt in principio motus, quod augeſ ꝑmitus, eo ꝙ hoc in ſe obtinet a principio primo, ſed virtus operatiua, alteratiua & augmentatiua & talium cæteræ ſunt in parte anomiomera ſeu formali, vt in pluribus aialiũ apparet locis. Rurſus. Act⁹ oĩs eſt a forma, quia ipſa & actus ſunt idẽ. Vnũquodꝙ vero agit inquantum eſt actu, paſſio aũt a materia qualibet: apud tñ operationem virtutis in eã agentis, quia materia per ſe nõ patitur, neꝙ creaſ (prima primi) dictum enim ſeipſam minime moueri, ſed tectonicam. Augmentatio aũt eſt actus augmentabilis. naturalium primo. pp quod concluditur rõne formę augmentum augmẽtabili aduenire, non aũt materiæ. Commentator ſiquidem redarguit Alexan. dicentem augmẽtum ſm materiã fieri. Tunc náꝙ ſequereſ illud fieri aut ſm accumulationem, puta per iuxtapoſitionem partis ad partem, vel per ſubintrationem aduenientis in id quod exigit & adueniens ſuſcipit: quæ quidem ſufficienter ſunt abſurda cum miſcibilia non cedant partibus ſubintrantibus ęqualiter, neꝙ aduneſ eiſdem niſi inquantum formam habẽt determinatam. Sic enim foret poſſibile oĩa commiſceri, quod tñ non eſt niſi virtus & forma permiſtionẽ cooperans, hic exiſtat. Palin. Alexan. ſm Commentatorẽ non ſoluit quæſtionem, verum potius cõmutat illam, qm̃ adhuc reſtat quærere qũo augmenteſ ex humiditate oĩbus occurrente partibus, ſi uirtus & forma non ſupponaſ augmentans. Eti. Alex. dare non poterit qũo figura ſitus et aliæ diſpoſitiones mẽbri officialis augmenteſ, cum non ſint miſcibiles materiales, verum formales magis. Et ideo cõcludit cum Ari. dicendũ vt apparebit: cauſa enim ipſius & modus in augmento vniuerſalis exiſtit in rebus quæ miſcentur & oppoſitis. Alexã. vero in miſcibilibus tm̃.

Vide infra dfia. 63. in principio.

K

Doc. tertia ca. 3

Colli ca. 5 & 7

L

PROPTER TERTIVM quidẽ primitus iuxta Ari. & Commentatorem veritas ſubdaſ quæſiti. Demũ modus conſideretur augmẽti. Propter primum hmõi ſciendum ꝙ augmentum fit ſm formã, non tñ vt forma exiſtit: tunc enim ſm oẽm eſſet formam augeri, ſed fit in eo quod eſt quid quantum, habens formam, non aũt ſm materiam, eo ꝙ materia fluit & refluit, non eandem quã prius diſpoſitionem obſeruans. Augmentum vero ſup rem fixam ſtantem fore debet, qualis eſt forma: nõ tamẽ intelligendum ꝙ augmentum ſit in materia ſine forma, ſicut imponitur Alexandro, vnde hic in tractatulo de augmẽto ſibi adſcripto, dicamus ꝙ forma rei & hyle creſcit ſimul, & ꝙ hyle aſſimilatur quantitati, & forma qualitati. Quantitas aũt permutatur & alteraſ, neꝙ figiſ ſm diſpoſitionem ſuam propriam: qualitas aũt eius quæ eſt forma ipſius, eſt fixa remanens ſm diſpoſitionem ſuam propriam abſꝙ permutatione. Quod Ari. declarat inquiens. Siquis eadẽ menſura puta lagena mẽſuret aquã, ſemper alia & alia menſuraſ aqua, menſura tñ vt lagena permanet formam propriã obſeruans inconcuſſe. Quæ ſiquidem aqua parti proportionatur materiali, mẽſura vero vt lagena formali. Hæc aũt diuerſitas ſeu dĩa i partibus anomiomeris oſtẽdiſ magis his quæ homiomeræ, quare magis latet ęquiuocatio in eis, ꝙ̃ in anomiomeris: manus. n. & caput mortuæ minus rõnem manus & capitis obtinent, ꝙ̃ caro & os. de gene. et cor. ꝑmo, metheororumꝙ quarto. Sic itaꝙ cũ Ari. uiderit partem formalẽ

M

1. de ge. & cor. t. c. 36

T. c. 37

T. c. 16

N

permanere continue, materialẽ vero ſucceſſiue aduenire & recedere, augmẽtum poſuit ꝑncipaliter perfici forma, tanꝙ per id in quo augmẽtationis ratio ſeruaſ pręcipue: per materiam vero alimenti, puta velut per id quo mediante perficitur augmẽtum: per materiam aũt membri tãꝙ per id in quod per partem formalem introductum eſt augmẽtum, ita ꝙ tandem poteſt fieri pars ſm formã. Quicquid vero imponaſ Alexãdro, in tractatulo tñ de hoc ſibi cõparato quæſitum oĩno, vt Ariſt. cõterminat. vnde Commentator, vt teſtaſ tertio de aĩa. non videns libros Alexan. praue fortaſſis ſuſcipit eius dicta. Quod idem fulciſ, eo ꝙ augmentũ non fit niſi ſup rem ſtantẽ & fixam: hæc aũt eſt forma, & non materia, cum ea fluat et refluat tanꝙ de ſe conterminationẽ habens nullã, quare metaphyſicæ ſecundo: Materiam oportet imaginari in remota, forma aũt permanet inuariabilis ſub corruptiõe cadens minime. Amplius oſtẽditur, quia oĩs perfectio rei aderit rõne perfectioris in ipſa entis. Augmentũ vero quædã eius extat perfectio neceſſario, cum prę paruitate in rem primitus non poſſit aliquid propriam. Augmentum itaꝙ fiet ſm formam, et non materiam. Audio tñ, ꝙ augmentum ſit partis formalis per formã, non tñ ꝙ forma per ſe augmenteſ, ſicut neꝙ per ſe generaſ (vt prætactum.) ſed tanꝙ per id quo: forma. n. eſt rõ qua efficiſ augmentũ. nihil. n. augetur niſi cõpoſitum, ceu neꝙ generatur, vnde Alexan. Creſcens ꝙ̃uis creſcat cũ hyle ſua & forma ſua, non tñ rõne materiæ, cũ non figaſ, ſed formæ. Quare in his quæ augenſ verius, ceu aĩatis, aĩa rõnẽ obtinet formalis & efficientis cauſæ augmenti. Similiter ẽt compoſitum per formã totum agit, vt patet primo de aĩa, et non forma aut materia, ceu aĩa neꝙ intelligit neꝙ corpus, verũ hõ per aĩam. Propter ſm hmõi ſciendum prius tres poni ab Ariſto. conditiones augmenti. Nam oportet quidem vnãquãꝙ partem augmentabilis augmentatã fore, ſicꝙ maiorẽ redditã: & ꝙ aliquo de foris adueniente augmentũ perficitur, & quod augeſ propriã ſeruare debet formã. Deinceps quoꝙ noſce ꝙ ſm Commenta. mẽbris iã in oẽm dimenſionẽ extenſis quædã cibalis occurrit humiditas, quæ per oẽs partes ipſius minimas & foramina diſſeminaſ, qua ſiquidẽ extenduſ foramina & condenſantur in partes & tranſmutatur carnoſas minimas augmentantes mẽbra præfata. Adhuc ſiquidẽ partib⁹ illis carnis iã factis foramina relinquunſ minima, quæ humiditate cibali rurſus repleta in partes demum carnis minimæ permutabiſ extenſionẽ & augmentũ iterũ faciens. Itidẽ quoꝙ tertio & quarto & deinceps erit talẽ tranſmutationẽ, & per conſequens augmentum perfici virtute naturæ mẽbri & calidi trãſmutatione cibalis humiditatis in partes corporis facientiũ cõtinue, dum permanſerint talia. Itaꝙ augmentũ non eſt niſi ſm hmõi uirtutẽ per quã quod augmentaſ formã habet: quã quidẽ Ari. intendit qñ dixit. Augmentũ ſm formã, non aũt ſm materiã fieri. Si. n. non eſſet iſta virtus, ĩpoſſibilis foret in oĩbus ſenſibiliũ partibus augmentatio, niſi corpus penetraret corpus, aut accumulatio cõtingeret. Gal. ſiquidẽ naturaliũ ſecũdo. quærens qualiter vndiꝙ augebuntur extenſa ſimul & nutrita, tanꝙ quippe ꝓprie profundus, reſpondetur ꝙ id diſciſ magis ſi ad memoriã reducatur, quod dictũ de veſicæ in primo, extenſione per pueros inducta, & ex nunc ẽt dicendis. Cogitetur. n. cor a principio ita paruũ vt a milio non differat vel faba. Et quære quomodo poteſt fieri magnũ ſine hoc quod vndiꝙ extenſum nutriatur per totũ id, vt parũ antea monſtrabatur corpus nutritũ. Promittens igitur nutritionis modũ, non dat illum, aut quia non ſciunt.

Cõ. 10. & principiũ.

T. c. 11

O

Te. c. 64.

1. de ge. & cor. t. c. 33

P

1. de ge. & cor. t. c. 38 & ſus foc.

Q

1. de ge. & cor. t. c. 35

Ca. 5. ver ſus finem

Cap. 7

PROPTER QVARTVM quidẽ dicendũ. ad primum hanc augmentationẽ in ęquiuoco procedere. nam & partes homiomeræ, (vt oſtenſum eſt) nõ ſolũ dicũtur ſm materiã, verũ ẽt ſm formã, cũ vnũquodꝙ dupliciter dicatur,

A dicatur, sintq; partes duplices fm materiam, & similiter fm formã ostensæ. Ad aliud dicendum augmentũ q̃titatem importare in augmentato cõiter dicto, non aũt in proprio de quo principalius sermo, vt ex rõne apparuit fm Gal. augmentationis: aut licet augmentũ materiam respiciat tanq̃ id quo aliquid augmẽtatur, nihilominus vnũ amplius respicit formam eius quod augmentatur rõne. Ad aliud dicendũ q extendi & augeri non inest materiæ, cũ eius substãtia sit in posse: quod aũt tale, caret actu nisi per naturã formæ. Ipsam nãq; materiã dictum est per se nõ pati, neq; creari. Forma quoq; q̃q̃ in se simplex inextensibilis sit & indiuisibilis, materia tñ super signata q̃titate condonat hmõi. Ad aliud dicẽdum non consequi quod inducitur pp consumptionẽ seu deperditionem prius factã, in qua succedit alimentũ adueniẽs secundo: neq; pp hoc contingit vacuum in aialibus, cum partes ipsorum sint molles potentes concidere & extendi, vt ait Asclepiades contra Erasistratũ. naturalium. 2.

B Neq; ẽt sequitur augmentũ fieri secundũ duplum, uerum secundum aliquã proportionẽ ex nutrimento vt natura expetit augmentabilis. puta deperdatur mna vna ex corpore toto, tunc erit necessaria gratia nutritionis una mna & 20. pars vnius nutritionis vt dicatur causa. Aut dicunt q illud quod aduenit dum additur, propriã nõ seruat q̃titatem, sed mẽbri cui addit̃ suscipit quantitatẽ, quã quidem potentia obtinet, & non actu, pp quod cum adueniens secum non adducat q̃titatẽ, nec vt æquale, neq; ceu maius, nec aut minus ad id cui addit̃, se habebit, sed velut materia potius influens vasi quod ad fluxum eius maiorẽ vel minorẽ extenditur proportione. Non autem dicendũ, vt quidã sensere, q licet humidum sub maiori q̃titate extet q̃ siccum, cum tñ minimum humidũ in minimum conuertit̃ siccum, condensabitur humidũ dissolutum liquatum in siccum se cõfirmando, ita q non tm̃

C sed minus constituetur sicco. Tũc enim sequeretur q ad minus decupla vel sexcupla proportione cresceret quod augetur, quod absurdum: vel vacuum grande in corporibus augmentandis intercideret, vt in cinere non minus aquæ recipiente.

Caf. 1. in medio. & ca. 6. ante medium.

DIFFERENTIA LVII.

Vod virtus virtus vitalis nõ sit altera ostenditur a naturali, et aiali p Gal. naturaliũ initio, tertio de accidẽti. apho. 2. et. 4. theoricę. Amplius uirtutes distinguunt̃ et numerantur fm subiecta, cũ fundẽtur in eis illinc prodeuntes. Ipsa vero sunt aia tm̃ & natura, naturaliũ pmo. Adhuc plura sunt vitam habentia virtute vitali carentia, cũ eius origo & fornax sit cor, hmõi aũt non habent illud. Rursus. Illa sunt eadẽ quæ formã habẽt eandem specificã, cum det esse ac idẽ esse. tales vero sunt virtutes oẽs, cum ẽt oia indiuidua eiusdem speciei habeant secundum Peripateticos vnam formã, neq; differũt nisi acci

D dente. Oẽs enim hoĩes spẽi participatione sunt vnus hõ. Eti. videtur vitalis eadem cum naturali, quia dat vitã: ea uero est cõsistẽtia per alimentũ quod naturale existit. Itidem q eadem cũ animali: quia motiua sub animali continetur, vitalis vero vt irascibilis & concupiscibilis imperat moueri, de anima primo. A. Itaq; non est ab aliqua harum duarum vitalis altera.

Caf. 3 Colli. lib. de vir. nostrum cor. p̃ ab ipsis pendentib' & lib. de sub. stãt. vir. naturaliũ. Caf. 1. Cõ. aso. 36. in fine. In. cap. 1. & q̃ ad. 10

Ca. 5. post principiũ.

CVIUS OPPOSITUM cõmuniter sentiunt medici. Amplius tria sunt membra principalia, cor, cerebrum & hepar: ad ipsa igitur tanq̃ ad bases seu radices ordinantur virtutes. Rursus. Illa non sunt eadem, verum potius differentia, quorum vnum ab altero separatur. Hepate autem nondum ente, aut mortuo quod naturale est principium adhuc stat vitale, vt ostendetur. Igitur ab aliis est vitalis alia.

Ca. 1. ad medium. Lo. sexta d. 1. in principio.

PROPTER PRIMVM vero sciendum q virtus est causa quædam efficiens, pharmacorum primo, et oĩs operis initium. pma primi. Ipsam quoq; in præsentiarũ quadrupliciter reperio ab Ar. suscipi. Vno quidem mõ pro qualitate, cũ ab ipsa oĩs procedat operatio i natura, iuxta illud primi prima. Cũq; elemẽta agunt & patiunt̃ suis virtutibus. Aliter quidẽ pro vltimo alicuius posse. vnde primo cæl. & mun. Virtus est excellentię, quod. est vltimum potentiæ. Adhuc pro virtute morali, quæ est habitus electiuus in medio quo ad nos existens determinata rõne vt vtiq; sapiens determinabit. ethi. 2. Sumit̃ & pro potentia aiæ fm q eam Ar. diuidit in vegetatiuam sensitiuam & rõnalẽ. Quid aũt sit virtus vegetatiua, seu naturalis, quidq; nutritiua augmentatiua & generatiua ipsiusq; partes, dña ostensum. 55. Et ipsa quidem est duplex, ministrans & ministrata. Et hæc aut ad esse spẽi, & ita generatiua, cui᷒ vna est, sicut superius vniuersalis sperma generans in testibus masculi & fœmellæ, & altera particularis, & ea duplex: Vna immutatiua dicta pma alterãs & inmutans generationis principia absq; informatione, & hæc duplex. vna cõis uniuersaliter negociãs circa generationis principia, ceu imutatiua secunda cõis in hepate. Reliqua partialis vt quæ pparat informatiuę in cuiuslibet membri a corde plasmationẽ, sicut immutatiua singularis vniuscuiusq; partis secũda, & altera cum formatione dicta informatiua diuina participans amplius natura. dña. 48. Vel ad esse indiuidui, & id dupliciter: vel vt perficiatur diminutum existens a natura, & ita augmẽtatiua: aut vt saluetur, & sic nutritiua. Quæ itidem vt generatiua particularis, est duplex immutatiua dicta secunda, alterat enim alimentum & immutat: & informatiua ẽt secũda, quæ illud informat cõsimiliter oiſariam, ei quod deperditum, quod dña tactũ præallegata. Famulans quidem quadruplex extat, quia alimentũ distans opus sit corpori adiici quod agit attractiua. Est & contrarium ad corpori difforme, vnde opus est pręparatione, vt ei reddatur simile, quod operatur digestiua. Sed quia id fit tpe, necessaria fuit retentiua quæ tanto tpe contineat quo ad immutatiua suum perficeret actum in eo, sed quia alimentum non potest totaliter assimilari alito, de re. sani. 6. habens duplicia superflua, serosa humida, & fumosa, aphorismorũ tertia, opus fuit expulsiua hæc in quæ foras excernens. Colliget igitur. 2. vane quasi addĩtur discretiua, cum ẽt ipsa sub expulsiua locetur et attractiua. In plurimis enim qñ attrahit partiũ altera, reliqua expellit, ex quo accidit discretionẽ fieri. Et hinc similiter necessitas partium multitudinis habet̃. naturaliũ primo. His vero quatuor virtutibus immediate demumq; aliis cunctis tanq̃ instrumẽta inæqualiter quatuor deseruiũt qualitates pmæ, caliditas. v3. frigiditas, siccitas & humiditas. Virtus aũt sensitiua, seu aia est perfectio organici corporis secundum q apprehẽdit & mouetur appetitu, duplex existens, motiua scilicet & comprehẽsiua. Et illa similiter duplex, nam vna mouet eo q imperat motui, vel quia efficit motum. Prima quidem est appetitiua seu desideratiua cordi. 38. insita duplex ẽt existens. Vna quidem vis cõcupiscibilis quæ imperat moueri vt appetitui adiiciant̃ congrua, reliqua irascibilis dicta imperãs moueri, vt repellantur nociua: vis aũt motiua motũ efficiẽs neruis & musculis est infusa, quæ chordas & ligamenta contrahit, & itidem relaxat, pp quod mouẽtur membra & iuncturę dilatatione & flexione. Cuius quidem motus diuersificatur secũdum q ita vel aliter moueri pręceperit desideratiue ęstimatiua. Quæ aũt comprehẽsiua duplex existit, quædam quidem manifesta quę in quinq; diuidit̃ sensus, vt visum, auditum, odoratum, gustum, & tactũ, & hic quidem multiplex secundum contrarietates differentes. Comprehendit enim calidum fri. sic. & hu. durũ & molle, asperum & lene & hmõi, quia tñ figitur in uno instrumento, & virtus est quodãmodo vna ipsius communis, putatur hmõi sensus essentia. et de hoc differẽtia

E

Doc. 5. c. 1 in pncipio T. cõ. 116.

Ca. 5. iuxta finem.

F

G

Circa fin. Com. afo. 16. v. fine. Ca. 7. post mediũ. & c. 9. in medio.

Cap. 10.

H

visum

I visum. 42. Altera occulta & illa bina, quia vel negociat circa formam, vel intẽtionẽ. Et si primum, vel operatur circa formam simplicem: & hoc tripliciter, aut eam comprehendendo, & ita sensus cõis: vel conseruando & retinendo, & tunc imaginatio vel phantasia, quæ ſm Algazelem est formarũ archa: aut cõponendo, componit enim & diuidit eã, & ita imaginatiua virtus & brutalis, seu cogitatiua rõnalis. Siquidem circa intẽtionẽ seipsam exercet, aut hanc abstrahendo a forma cum appendiciis tñ materiæ, vt hic & nũc, seu absq;, sed vniuersaliter. Q; si primũ dupliciter, aut ipsam denudãdo, particulariter tñ a forma, & tunc æstimatiua: vel eam retinendo, & hoc tripliciter, aut sine interruptiõe aliqua ipsius et tpis quasi distantia, & hæc dicitur conseruatiua: vel cõtra, & sic reminiscitiua, quę velut quis extat syllogismus: aut medio cri, & tunc memoria quæ cõior est illa, cũ sit in oibus perfectis: ea vero in homine tm̃: syllogizat. n. solus. Si vero

K absq;, sic virtus rõnalis vel humana, quæ est pfectio pta cti organici corporis cum deliberatione vel meditatione vniuersalia suscipiens: & hæc duplex, vna quidem speculatiua, & altera actiua quæ principium est mouens ad actiones cogitationis singulas. Actiua quidem duplex existit, aut enim ipsius actio mox in exteriorem incipit materiam, sicut est ars, quæ est recta rõ factibilium (dria. 3.) in. 7. distributa mechanicas (dria. 4.) Vel operat intra seipsam, quasi circa hominum actus versans, sicut prudentia quæ est recta rõ agibilium, Et id multipliciter, aut circa semetipsum, vt monastica quæ tradit in ethicis magis: vel familiam dispensat, ceu œconomica: aut ciuitatẽ, vt politica. Speculatiua vero est virtus quæ informatur a forma vniuersali nuda a materia. Duplex aũt hæc existit, & potentia, & actu. Potẽtia quoq; triplex est, quædã enim absolute remota non parum ab actu materialis dicta, velut infantis potentia ad scribẽdum. Est & alia minus distans hac ab actu potentialis noiata, ceu pueri po-

L tentia ad scribendum qñ instrumenta cognouerit scripturę. Tertia vero est adhuc proprior hac actui perfectionis dicta, cum scriptor non scribit perfectus, vt tactum. 48.

Quibus quidem potẽtiis triplex proportionatur intellectus vt materialis nullam habens formam, sed subiectum existens ois, vt ipsius potẽtia prima. Est & alius relatus potentiæ secundæ: vt qñ in potẽtia materiali habẽtur de intelligibilibus per se nota, ex quibus acceditur ad intelligibilia secũda ex eis nota principia: prima namq; sunt propositiones priores per se ad habentem venientes. 4. metaphy. ceu de quolibet esse aut non esse: ac oẽ to-

Te. cõ. 8 & 9. tum maius sua parte. & hic intellectus est potentialis dictus, vt eius potẽtia. Terti⁹ quoq; est dictus perfectionis intellectus, qui potest actu qñ voluerit intelligere, & hic triplex potest ab Ari. intellectus potentialis dici. Qñ aũt is actu intelligit intelligens se intelligere, intellectus est ap-

M pellatus in effectu, & tunc sibi coniungitur & vnitur intellectus dictus accommodatus ab extrinseco. A. primo

Ca. 5. versus finem. de aia. Vel acquisitus ut ab intelligentia quã posuit agen-

Ca. 1. post medium. tem: metaphy. 9. Et ideo intellectum nõ posuit aliũ agentem aiæ partem, sicut neq; Plato cũ posuerit is per se vniuersalia subsistere. Intellectus aũt qui naturã habet actus ſm Ari. est agens aiæ pars existens humanæ se habẽs ad potentialem, vt lumen ad colores: ipsa nãq; materiebus immersa & dispositionibus indiuidualibus cõiuncta vt spẽs earum, extrahit & reponit impossibilem intellectũ & super eundem proiiciens lumen, actu reddit intelligibile. Commentator quoq;. 3. de aia, volens dare modũ

Cõ. 36. p⁹ medium ter cõiungendi, nos cum separatis vt intelligamus ea, ponit ꝙ intellecta in nobis sunt duplicia vel naturaliter, vt primæ propositiones, siue intellectus in habitu dictus iã possibilis, aut voluntarie, sicut intellecta ex illis primis propositionibus acquisita. Et prima quidẽ intellecta facta sunt ab intellectu agẽte. Intellecta vero acquisita fiũt in nobis ex intellectu primarum propositionũ & agẽte, N intellectusq; hinc cõsurgẽs est speculatiuus factus voluntarie ex intellectu in habitu primis scilicet propositionibus & agente. Et in hac siquidem actione ex duobus his intellectibus, intellectus in habitu est sicut materia vel instrumẽtum, sed agens vt forma aut efficiens. Cum igitur intellectus materialis intelligit actu format⁹ speculatiuo & agẽte postremo efficitur intellectus in actu, separatus, cõtinuatus, & proprie cum oia speculatiua intellecta in nobis fuerint facta. Cum aũt ita fuerit itelliget oia entia. Et hõ ſm hũc modum vt inquit Themistius assimilatur Deo in hoc ꝙ est oia entia quodammodo, et sentiẽs ipsa quodammodo. Et o ꝙ̃ mirabilis est iste ordo, & ꝙ̃ extraneus iste modus essendi. Et id quidem in sermonum ędi tione latius declaraui. Ex his itaq; diligenter cõputatis apparet ꝙ virium aiæ catena. 34. aut. 35. cum eisdem deseruientibus constituitur annulis, quatuor videlicet qualitatibus, quatuor naturalibus uiribus famulantibus, sex O dominãtibus, duabus vitalibus, vna motiua in cõi, quæ penes lacertorum appropriationem in. 529. ſm eorũ numerum sequestratur. 5. apprehendentibus manifeste. 7. occulte percipientibus. 5. aut. 6. vniuersaliter agentibus. Inter quos annulos intellectus in actu vel accõmodatus seu acquisitus principans extat tm̃ & seruitus oifariam. Qualitates vero quatuor primæ famulãtes & dominatę oino, quæ vero in medio, se mediocriter habent. Hæc autem cõsequẽtia orationis sũt dicta, & vt ẽt hic uirtutis numerus comprehendatur ois. Medicus aũt artifex singularior virtutem diuidit in naturalem, vitalem & aialem, cum tria vel quatuor sibi manifestentur membra, velut principia cor, cerebrum, & hepar cum testiculis. Est aũt naturalis vis cuius sedes est hepar, & ab eo incipiens tendit cũ sang. & spiritu naturali per venas in oẽs corporis partes, vt easdem nutriat. Vitalis vero est vis per quã est vita, cuius fundamentum origo ac fornax est cor, a quo incipiens ad oia corporis membra mittit per arterias, vi P tamq; ministrat. 4. theoricę: vnde prima primi doctrina sexta: de virtutibus aialibus. Virtus uitalis est vis quę cũ Ca. 5. in membris recepta fuerit, pparabit ea ad recipiendũ vir Ca. 4. in principio tutẽ sensus & motus & operationis vitæ: quibus ẽt timoris & iræ admiscent motiones. Ipsa nãq; duplex existit: vna quidem agens seu operatiua quæ cor & arterias vicissim econtrario dilatat & constringit. Alia uero patiẽs siue ad hæc operata, a qua passiones, seu accidentia prouueniunt animæ, vt ira, timor, gaudium & tristitia, & quę talium: & ista fere videtur desideratiua dicta, sub qua irascibilis & concupiscibilis continentur. Animalis vero est vis, cuius cerebrum sedes est deputata & fornax, & de his quidem tactum. 38.

PROPTER SECVNDVM quidem sciẽdum ꝙ sermones inueniuntur maiorum differentes in hoc quæsito. Quidam alicubi tres scribuntur fore virtutes distin- Q ctas, & realiter differentes oifariam: vt Gal. & Halyab. Ioannitius & A. vnde. 9. de inge. dictum est in libro de Cõ. 10. in principio. dogmatibus Hip. & Platonis, tres alterius generis ad se inuicem virtutes animal dispensare. Cuiq; proprio corpori tanq̃ ex fonte distributas, quas Plato vocauit aias, propriam vniuscuiusq; substãtiam inueniens. Vna quarum necessaria est in nutritione, aialis & plãtę, cõis enim est ambobus, cuius fons positum est hepar, eiusq; riui per oẽ corpus disseminati sunt venæ prodeũtes ab ipso, quã indifferenter concupiscitiuam siue nutritiuam vel naturalem, aut aiam vel virtutem nominant. Alia solum existens in aialibus ſm cor locata tanq̃ innati fons caloris, cuius riui extant arteriæ, quæ vitalis virtus irascibilis & aia nuncupat vitalis. Tertia vero aia locatur in cerebro actuum excogitatiua, qui secũdum electionem simul cũ sensibus expositis, cuius riuuli sunt nerui, quibus sensum Cõ. 18. in fine & motum exhibet aiali. Quidam vero vitalem vident sub

A sub naturali collocare:unde aphorismorũ.2. Cerebrum, ipsius panniculi, spinalis medulla, diaphragma, & vniuersaliter neruosæ particulæ, & maxime quæcunq; sunt proximę cerebro, sanæ signantur oino mente roborata, sicut denotant sana quæ ſm ventrem & hepar & ipsum cor qñ fuerint ad oblationes ciborum parati. hoc autem naturali videt pertinere virtuti. In de accidenti ēt tertio. Pulsus accidentia in symptomatibus scribũtur naturalibus. Adhuc prima primi. Videtur potius sub naturali, q̃ sub aiali vitalis collocari. Secundo vero colliget. Virtus pulsatilis de necessitate vis est cibatiua & diuisiua, & princeps: quia cum ipsa dat cor calorem alijs membris, & est sicut seruiens principalis virtuti cibatiuę, quia cum ipsa conseruatur. Et ita non est conueniens ponere illam vnam virtutem per se ab alijs uirtutibus, eo q ipsa est aię nutritiuæ sicut aliæ quinq;. Attractiua scilicet digestiua, retentiua, expulsiua & discretiua, q̃uis pulsatilis plus ap

Ca.4. post principium licet litera exterior dicat de expulsus q̃ ē accidẽs vir tutis expul siue. Colli. do. 6.c.4 Cap.7

B proprietur vitæ pp multum calorem qui est in ea. Et aliq eam plantatiuam appellant seu uegetatiuam. Et forsitan medici non vocauerunt istam virtutem vitalem nisi pp hoc quia plus appropriatur vitę, q̃uis ipsa sit de genere virtutis nutritiuæ. Et firmatur. quia cuius actio est naturalis, ipsum est naturale, cum ea formam arguat. Sed pulsus vitalis actio est naturalis. unde. 5. de accidẽti. Cognoscimus moueri pulsum naturaliter. Et mot⁹ pulsus est naturalis purus: de iuuamentis. 7. quoq;. Operatio cordis est naturalis. Igitur vitalis virtus est naturalis. Alij autẽ videntur vitalẽ sub aiali locare, vt in naturalium initio, qñ dicitur quædam fore naturæ opera vt quæ cõia plantis & aialibus, nõnulla vero aię, ceu quæ aialium. Et subditur, q si quis dicat plãtis aiam inesse, tunc diuidens nominauit plantatiuã quidem hanc, sensitiuam vero aliã. Innuit igitur q vitalis sub aiali continetur, cũ ipsa extet cum sensu. Quod ēt videtur sentire tertio de accidenti, dicens actionem aliam fore aiæ, aliã vero naturæ: atq; aiæ alia sentit, alia mouet, & alia regit & ordinat. Quæ autẽ naturę diuiditur in attractiuam, digestiuam, retentiuam, & expulsiuã, vnde quarto theori. Oportet naturæ ac aię virtutes esse per quas possit suas operari actiões. Naturę siquidẽ actiones sunt generare, augere & nutrire. Actiones aũt aiæ quædam sunt vita dilatatio cordis videlicet & venarum pulsatilium & ipsarum constrictio: quædã per quas animus, et discretio, & uolũtarius motus & sensus. Quod ēt sensit. A. prius diuidẽs motiuam in eã quæ motui imperat vt desideratiuam, sub qua cõcupiscibilis locatur & irascibilis, vnde hmõi virtutẽ vocat sensibilẽ vel vitalem. Et Damascenus qñ inquit: Virtus siue virtutes naturales, & spũales. per spũales enim audiuit animales, prout etiam sub se cõtinet vitales, & si uocet Ioannitius vitalem spiritualem virtutem. Quidam vero protulerunt virtutem vitalem fore realiter eandem cum naturali, apparẽter vero aliam. Quorum quidem defectus in constantibus apparebit qñ probabitur non solũ essentia, sed etiam apparentia certissime a naturali differre.

Cap.2. versus finem. 3. ded. tra. 1. c. 7. circa principiũ Ca. 7. versus finem. Cap. 1

C Cap. 3. in principio Ca. 1. circa principiũ

Primo de aia. c. 5. Alo. 5.

D In isago. Ja ct.10

PROPTER TERTIVM quidẽ sciẽdum primo, q vitalis potest dici naturalis & aialis, differenter tamẽ. Secũdo q ipsa est prima virtus & principalis aialis essentialiter differẽs ab alijs. Et tertio ex his apparẽtes dischоliæ sopiantur inductæ. Propter hmõi primum sciendũ q natura potest dupliciter accipi aut cõiter prout distinguitur contra artem, duo enim sunt rerum principia, natura et ars, iuxta illud secũdi physicorũ. Natura est principium motus & quietis in eo in quo est primo & per se, & non ſm accidens, vnde. 2. de geñ. aialium. Natura est habens principium motus in seipso ab altera natura habente spẽm actu. Ars vero principium & spẽs eius, quod fit in altero. Et ita cum ois ista virtus triplex sit, a principio quodã intrinseco erit naturalis. Aut pprie prout natura quædam est ordinata viæ vni adhærens & ordini

NI quot modis uci pi potest Te. cõ. 3 Ca. 1. iux. ta finem.

qualis est supernorum. Est & altera huic opposita oino variationi & diuersitati oifariam subiecta, vt natura elementorum pp multum distare ab ordine naturæ superioris. Reliqua vero extat media, ut quæ mistorum. Cuius quidem alia est ordinata amplius ceu quæ hominis, alia minus vt imperfectorum, nonulla mediocriter sicut quę mediorũ ſm q maior fit accessus vel recessus hinc inde. Omnia nanq; per naturam ordinant superiorẽ, sicut per infimã inordinata redduntur, quia oẽ bonum pulchrũ, & quod ordini vni adhæret & viæ & ostenditur in ipso vestigium sapientiæ, non est illud nisi desursum a natura videlicet suprema ordinata impermutabili & icorruptibili. criticorum. 2. Nunc itaq; virtus naturalis cum adhęreat ordini vni & viæ determinatę continue. q. quodam instinctu perficiens eius naturæ actus, vt sic proportionetur primæ, cum opus eius sit opus intelligentiæ magis q̃ virtutis aialis. Aialis autem cum eius actus sint varij ordini non adhærentes & maxime in habente rõnem, (Potestates enim rõnales valẽt ad opposita: peri Hermenias secundo) naturæ vt taliter proportionatur infimæ. Vitalis autem media in mediam reducitur substantiam. Ipsa nanq; in eo quod diuersa operatur ut dilatat & constringit simul (prima pmi) cum virtute conuenit aiali, & separatur a naturali. Sed quia in hmõi diuersitate ordinẽ seruat illæsum, conuenit cũ naturali, & seiungit ab aiali. Apparet igitur q nomen & rõ non vniuoce de his dicit tribus, sed magis analogice. Similiter virt⁹ aialis potest differẽter sumi, vel prout dicit ab anima ſm q actus vel principium extat cõprehendendi et mouendi, ex aliqua proueniens voluntaria cõprehensione. Et naturalis, put est initium operationũ virtutis quæ in ipsius proueniũt corpore, & ita erit animalis a naturali diuersa & eadem cum vitali. Q. si naturalis arctius sumatur prout operat circa nutrimentum in salutem indiuidui aut spẽi. Et vitalis vt principaliter operatur ad vitã singularis, tunc ipsa erit altera a naturali. Amplius sciendum q quæsitũ potest referri aut ad totum genus hic viuentium, vel partem sicut ad animal & pręcipue perfectum. Et itidem nosce q diuisio aiæ in suas potentias, est diuisio subiecti in sua accidentia, ceu pomi in colorem saporem & odorem, & non generis in spẽs. Cõmentator primo de aia. Quãuis attendens lib. diuisionum Boethius communes intentionum & prædicationes dicat diuisionem animę communem quid habere simile diuisioni generis in spẽs, totiusq; integri in partes. In eo enim q animæ pars quælibet prædicationem recepit, ipsius diuisioni attinget generis. Sed quia nõ omnis anima omnibus partibus iungitur ad naturam totius habet referri: nõ enim in qualibet parte aiæ tota ratio saluatur ipsius. Propter hmõi ſm sciendum q virtus vitalis est omnium radix virtutum prima non solum natura, uerum etiam tẽpore, licet in semine in principio sint omnes simul confusę non priores, aut posteriores. Ipsa tamen prius agit & manifestat alijs ceu eius subiectum cui innititur. vt cor. 38. Quæritur siquidem secundo de gene. animalium. unde spermaticum nutrietur matrici iniectum, cum alimentum non possit habere ab extrinseco. Soluitur quidem non esse verum q semper alimentum sit ab extrinseco, cum intrinsecus inueniatur in seipso. Quemadmodum enim mox in seminibus plantarum reperitur quid tale quod lacteum prius anteq; posfit alimentum suscipere a commisto terræ sibi cõiuncto, ex quo lacteo tanq; germine superfluo ponit ipsum nutrire, sic & in materia animaliũ superfluum compactionis alimentum est. Vnde. A. ibidem. Creaturæ primę vt cordi suum nutrimentum est sibi propinquum, & post hoc nutrit se a corporibus extrinsecis. differẽtia etiã. 45. Adhuc Arist. in eodem. In corde forma est & species hepatis. Et. A. 9. animalium. Postq; spiritus est delator animæ, animaq; est vna, tunc erit hepar quasi ex super-

E

Cap. 2. in medio.

F

Ca. 1. versus finem.

Doc. 6. c. 3. versus fi.

G

Com. 92

H

Cap. 4. ad medium,

16. alaliũ c. 1. v. finẽ.

C. 4. 1. post medium Cap. 4 in medio

fluitate

I fluitate nutrimenti cordis,& tunc erit cor principium generationis hepatis. Et hæc quidem superfluitas nutrimẽti cordis ex qua dicit fieri hepar, erit illud quod Arist. vocauit compactionis superfluũ. Prima quoq; primi. Virtus uitalis est prima quæ in spiritu prouenit, cum spiritus procedat ex humorũ subtilitate: deinde spiritus ſm Aũ, recipit per ipsam principium primũ et animam primã, ex qua aliæ virtutes profluunt, naturalis videlicet & animalis. Tertio siquidem. 21. veritas est φ primũ membrũ quod creatur est cor, licet dicat de Hippocrate φ primũ dixerit creari cerebrũ & oculos, vt apparet in pullis. Sed is decipit, quia qñ cor creatur non apparet in primis manifeste. Visus etiam alicubi est dicere φ prius generetur hepar, quia prima corporis operatio est nutrimẽtum. Id autem falsificatum fuit experimento inuentum, cum studiosi in arte non reperiant ita. Et rõne, quoniam membrum non nutritur in quo non est vitæ sustentatio cũ calore naturali, pp quod necessario fit generari membrum

[Margin: Vbi supra 2. de gen. aia ca. 4. Doc. sexta cap. 4. — Trac. 1. c. 2. post prĩncipium.]

K prius a quo procedit calor naturalis & spũs vitalis ante generationem nutriẽtis ipsum, & virtus informatiua nõ indiget in dispositione informationis nutrimento, dum non accidit resolutio sensibilis nocumentum faciens sensibile. Vitalis igitur est prior alijs nõ solum dignitate seu natura, verum etiam tempore, ceu cor ipsius basis & sufficiens saltẽ ad esse confusum per se in nutrimento, & φ virtus naturalis & hepar est ab his. Cordi nanq; principaliter inest vitalis, consequenter naturalis & animalis. Licet enim cor in se cõmunem virtutem & spiritum habuerit, tamen quia non fuerunt organa manifestationis in ipso cuncta, quia cor impediretur, tamẽ fuerunt demũ seorsum posita (.5. A. de aia) & ipsum eis vires & spũs demandat. Eti. quod præparat ad recipiendũ alias virtutes, sensus, & motus, & operationes uitæ illud est prius: talis quidem est vitalis. pma primi. Rursus, propter qđ

[Margin: Ex hoc potest hẽre φ asi oẽm restauratio, nẽ pcessit resolutio. — Collr. c. 8. circa mediũ.]

L vnumquodq; & illud amplius, sed propter vitalẽ habẽt esse aliæ. Itaq; vitalis omnium pma maxime. Sed quis obijciet. Et si prima extet in vegetabilis introductione, insensibilis tamen aduentu, & rationalis, alijs erit simul tanea. Dicendum φ licet id altioris sit cõtemplationis, habetur tamen φ ipsa cum eius principio fuit prima, vnde non indignior ad minus alijs, æqualis, aut maior, & ita ab eisdem separata. Sed id gradum dantes in formis. cum permaneat præexistens non conturbat. Q; autem essentialiter differat ab alijs, ex his non parum apparet. Et firmatur, quoniam quorum diffinitiones, subiecta, instrumenta, obiecta, actus et fines distant, essentia et illa differunt. Sed diffinitiones harum virtutum vt apparet sunt diuersę, subiecta etiam altera, sicut cor et hepar, similiterq; instrumenta, quia alius est calor & spiritus uitalis, et nutritiuę. dña. 55. Similiterq; alimentũ aliud, quia unũ

[Margin: Doc. 6. c. 4 circa me.]

M rude & materiale vt naturalis, reliquum depuratum & tanq̃ formale. Finis etiam alius, quia vitalis est uitã dare magis & licet nutritiuam per prius in se contineat, materialiter fortassis, perficitur autem & formatur hepatis vigore, sicut & de sensu cordis aliqui sensere. Naturalis aũt simpliciter est in animalibus pcipue alimenti pręstatiua. Itaq; vitalis essentialiter differt a naturali & aiali. Sed dubitatur circa virtutum pluralitatem, Damasceno dicẽte. Virtus siue virtutes naturales & spirituales varia nomina habentes vna & eadem est. Adhuc vnum membrum est principale. dña. 38. Dicendũ φ est genere vna sed differẽs & multiformis spẽ vnde aphor. 2. Virt⁹ una & substãtia, ſm quidẽ genus Hippocrates indicans unã fore virtutem, species autem plures. Aut licet sit vna subiecto, vt dictum de anima in comuni, est tamen differens officijs per membra. Quare idem Damascenus. Virtutes ſm diuersa in subiectis membris officia diuersis vocabulis nuncupani. Aliud vero hmõi apparet ex. 38. Propter hmõi tertium sciendum φ aliqui considerãtes sub

[Margin: Aphor. 5. — Cõ. aphor. 16. in fine. — Aphor. 6.]

N tilius quod firmatum, posuerũt vitalem ab alijs alterã ẽ duabus. Alij vero attendentes φ vita reperit in plantis, ita vtcunq; virtus vitalis. Vel quia locuti fuerũt in toto ente hic viuenti ceu philosophi, aut quoniam ostensum ipsam vigorem nutritionis sub se continere, vnde. 3. 11. Cor nutritur cum virtutibus suis naturalibus. Et quia (sicut tactum) eius actus est in suo corpore non ab obiecto, vt animalis motiua. Adhæret etiam vię & ordini vni respectu animalis maxime ut ostensum antea ipsam ad naturalem reduxerunt. Qui autem ipsam videntur ad animalem reducere, addunt, quia in eodem subiecto reperit semper sumpta proprie cum aiali: & quia conuenit cum motiua q̃ est pars aialis, & pcipue virt⁹ patiẽs seu ad hoc operata ipsius quę motiuæ lacertorum imperat mouere.

[Margin: Tra. 1. post medium.]

PROPTER QVARTVM quidem. ad primum quid dicendum apparuit. Ad aliud dicendum φ non simpliciter diuidũtur ex opposito, cum anima ois sit natura, & non contra: ostensumq; etiam φ vitalis non minus, verum amplius potest alterũ istorũ esse. Ad aliud

O dicendũ φ hic maxime sermo est de vita particulari perfecta, quæ fundatur in corde, non autem de cõi, in cuius parte quadam cor non reperitur ut plãtis. Ad aliud dicendum φ licet exquisitius loquendo non solum quæ in diuidui sunt & specie indifferentia, immo etiã indiuidua eiusdem speciei omnia. dña. 29. cum species per formam substantialem cõstituatur in esse. Nam essentia solum est uniuersalium. 7. meta. & ita uirtutes sunt oẽs specie differentes, & maxime si ponatur naturam sapere diuisionis generis in species, aut diuisio aiæ (vt dictum) est subiecti in accidentia. Virtus enim animalis, uitalis, & naturalis inhærent animæ tanq̃ formæ subiecto: loquendo tamẽ ſm apparentiam medicorum magis & formarum gradualis, dicendum sicut ostẽsum has uires essentialiter differre. Ad aliud dicendum φ uita per alimentum est materialis, quæ autem uitalis, uirtutis formalis. Et itidem in

[Margin: Collr. 1. c. 35. & 37.]

P uitali ostensum materiam uitam similiter existere. Ad aliud quid dicendum uisum dudum. Ad ea autem quę alterius partis, per hæc apparent.

DIFFERENTIA. LVIII.

QVod uirtus aialis motiua primitus influat in musculum, φ neruum uidetur. Primo enim de iuuamẽtis, omnes motus uolũtarij fiunt per musculos, et ex hoc sequitur φ musculus est ipsa pars mouens, alię uero partes creatæ sunt ad adiuuandum: & per musculos & eorum extrema quæ dicuntur chordę est motus uoluntarius. Et in de uoce. Musculus organum extat motus uoluntarij. De causa uero, Musculi sunt qui primo mouentur. Et de accidẽti. 4. Ablata cute qui subiectus est musculus nudus existens immobilis quidem apparet læsione in eo facta, sentiens tamen. Et consimiles his Gal. plures profert sermones, quibus uidetur indicari motum primitus lacerto

[Margin: Ca. 2. post principiũ. — Cap. 1. in principio. Cap. 2. Cap. 5. in fine.]

Q ab anima immitti. Palin. Ioannitius. Virtus voluntarie mobilis mouet lacertos quibus &c. Itidem. A. pmo de anima. Virtuti irascibili & cõcupiscibili seruit virtus mouens quæ est in lacertis. Quod & ratio persuadet: qm organicas partes idoneæ præparãt passiones, sed musculus est quid, organicum cum sit officiale cõpositum magis, neruus autem simplex. Rursus motus partium est multiplex, extensiuus, cõtractiuus, & incuruatiuus. &c. Est enim ad omnem differẽtiam situs sexcuplam: hmõi autem mouendi diuersitas in musculo magis pter eius potentiores in omnem partem dimensiones saluari potest, q̃ in neruo gracili pducto. Ampli⁹ in omni motu oportet aliquid esse quo fulciatur mouẽs, id autem in musculo propter eius magnitudinẽ erit reperire, minime autem neruo corpe subtili ente. Palin. Vnius partis unica est actio Haly cum sit a forma tandem quę vniuscuiusq; est vna, sed neruus vnam habet operationem, quia sentire.

[Margin: In Isagogis ca. 11. Ca. 5. post principiũ. — 2. thegni tra. de venis c. cõ. 30 versus fi.]

A tire. differentia. 42. Itaq; virtus mouens immediatius indita est musculo ꝙ neruo.

IN OPPOSITVM ꝙ neruo motiua insit ꝑus, neruus enim reddit virtutem animalem ex cerebro, & vtilitas nerui est reductio sensus & motus ad omnes corporis partes. de iuuamentis primo & prima primi, Pleruq; principium sensus & motus simul est vnus neruus &c. Et ibidem similiter penetratio virtutis motiuæ est in neruis, qui sunt in lacertis continui. Itidem de motibus liquidis. Medici diligenter inquisiuerunt an nerui vtilitatem motus habeant ex sui substantia & natura, an supra neruos sit aliquod membrum ꝙ neruis hanc virtutē tribuat sicut lacertis exhibere vidētur, q̄ui quidem adhærent neruis vidētes in omnem partem infra incisionem nerui sensum et motum, prout progrediebantur ab illo neruo esse ablatum, vt hi in ortu neruorum declarant a cerebro & nucha. Ex his itaq; sermonibus longius illic tactis hmōi consurgit ratiocinatio. B Omne illud quo ablato aufertur reliquum, causa erat illius cū fuerit tota ipsius causa, sed ablato neruo vel multum læso sensus tollitur & motus. de accidenti etiam. 4. Erit igitur neruus principium motus, & primum irradiatus ab anima & non musculus, quia ipso ablato adhuc sensus et motus remanet in parte super abscisionē sita. Primitus itaq; irradiat mouens virtus neruum, ꝙ musculum.

[Margin: Cap. 5. in principio. Doc. 5. 3. c. 1. circa principiū. & ca. sing. Cap. 1. Doc. 6. c. 6 in medio. — Ca. 5. versus finem.]

PROPTER PRIMVM vero sciēdum ꝙ quid sit virtus motiua cum eius comparibus, differētia innotuit priori. Modus autem ipsius mouendi extat hmōi, primitus enim species cōuenientis aut tristabilis immutat aerē, qui sensum particularem demum immutat, & hic cōmunem, ꝙ siquidem immutationem phantasia seu imaginatio recipit & cōseruat, deinde ipsius species recepta immutat cogitatiuam, & hæc æstimatiuam, quæ aliquādo in memoria locatur cū alijs. C Aestimatiua vero immutat cordis actiuam siue operatiuam, & ea passiuam, vel ad hoc operatum quæ demum imperat irascibili aut concupiscibili s̄m ꝙ species apprehensa fugienda est vel prosequenda, quæ tandem imperat motiuę lacertis affixæ mouentis per eius musculos differētes. sunt enim. 529. secundum Gal. differentia priori: ex quo etiam apparet ꝙ motiua potest dici virtus animalis & vitalis vtcunq;, prout ei hæc imperat, vel illa, & hic quidem motus differentia mōstrabitur. 135. Quid autem sit neruus, quot etiam dicatur modis, dr̄ia. innotuit. 41. quid vero sit musculus & eius necessitas. 3. dicēdorum apparebit. Est aūt horum mobile primum quod prius suscipit virtutem motiuam qua motum consequenter mouet quæ deinceps. Quæ siquidem apud Ari. est aia. Hæc nanq; licet ut forma diffundatur per omnē ipsius materiam partem nullam sibi determinās, verum tñ prout est motor alligatur amplius cordi, vnde Commētator phy. 8. D Musculus est quid motum per se, & componitur ex tribus, puta carne musculi, & est postremum motū, & ex calore naturali qui est motor, & motum qui transit in neruos, & anima mouente quæ est forma in illo calore naturali. Verumtñ apud medicos & præcipue Gal. artificum sensibiliores primum mouens immotum volūtarie est cerebrum, vnde de motibus manifestis. Primum mouens ac pręcipuum vniuersa mouens aialis membra uolūtario motu, est cerebrum, quæ aūt extrema, puta manus, & pedes, sunt mota tm̄. Intermediorum vero vnumquodq; motum & mouens velut nerui, musculi, chordæ & hmōi. Motus ēt multiplex existit. Naturalis quidē cuius principiū est ab intra siue passiuum sit vt grauium & leuium. 3. cœli. hæc enim non habēt proprie principium motus actiuum intra, verum magis inditum ab extra. Grauibus enim & leuibus generans motum indidit, quod extra permanet, nam sicut alia accidentia consequuntur formam substātialem, ita & locus, & consequenter ad locum moueri, nam motus est propter locum, non tñ forma naturalis est motor, E sed qui formam hmōi impressit ad quem motus talis cōsequitur. Cœlestia ēt mouentur per principium separatū quod est in eis. tractatu de substantia orbis. Ipsum nāq; est ab eis separatum essentialiter, coniunctum tñ s̄m virtutem: & in eis situatum per quem fortassis modum ponitur cœlum. 2. ce. & mun. animatum fore. Aut s̄m plurimos per eius animam cui exterior intelligentia virtutē influit suam, per quem modum arbitratus est Commentator substantiam quandam separatam in hominis cogitatiuam imprimere et influere. Principium autem motus actiuum in animalib⁹ intrinsecum existit, & hic quidem motus potest dici etiā voluntarius, si a motore procedat vtente rōne, cuius potestas est ad opposita. dr̄ia priori, et metaphy. 9. Est & motus violentus huic oppositus, cuius principium extat extrinsecum. Violentū enim est cuius principium est ab extra non conferente vim, idest formam naturalem passo. ethico. 3. F vnde in magnis moralibus. Ipsum est cuius principiū est ab extra & a quo cogitur operari. Est & medius inter naturalē, & violentū, vt aialis gradientis in altum. Nam rōne formæ seu animæ est naturalis, cum de ipsa dicatur ēt per prius natura. physicorum. 2. ex parte vero molis, violentus.

[Margin: Sensibile quomodo moueat sensum & demum intellectum. — Com. 43 in medio — Ca. 1. versus finem. — Tex. c. 28 — Ca. 2. & 3. circa principium. Tex. c. 6. & c. 13. Coll. 1 de som. & vi. in medio — Tex. c. 5 — Cap. 2. in principio. — Tex. c. 18. Ca. 17. in medio.]

PROPTER SECVNDVM vero sciendū. 2. colliget scribi expressius primum ab aia motū seu calore naturali musculum fore mobile ita. Primum mobile a calore naturali est musculus tanq; indito ab instrumēto. Aia enim mouet pluribus medijs cōcurrentibus incorporeis & corporeis: puta virtute locum situationis & actionis determinante, complexione qualificāte, calido et spiritu calefaciente, & virtutem ad actum vehiculante, ac membro hæc omnia sustentante. Cum enim anima multum distet ab organo corpulētiori in quo videtur manifestari actio, multa oportuit interuenire media, ꝓportionabilia, cum natura saltū nō cōmittat, sed paulatim & ordinate valde, ꝓcedit de uno in aliud extremorꝫ per media, intantum vt eius continuitate conterminū lateat, & medium. G histo. 8. Hanc quoq; positionē Auer. rōne munit. Cōueniēs enim est vt motor proportioneē mobili, calor aūt est ca. & hu. & musculus similiter ꝑꝑ eius cōpositionem. Componiē enim vt ait ex carne simplici, & neruositate, & nasciē a corde. Neruus aūt solus frigidus est multū nō habēs similitudinē cum calore naturali. Neq; dicendū est ꝙ vena vel arteria sit primū a calore motum innato, q̄m vena oriē a membro non primo. Subdit etiam ꝙ de rōne non est ꝙ instr̄m quod dat nutrimentum sit instr̄m motus, magis enim conueniens est vt nutritio fiat per quietis instr̄m. Neq; etiam arteria cum sit eadem via alterius actionis datiua, puta pulsationum operatrix dissimilium & non conuenientium motui voluntario, propter quod concludit primum mobile fore musculū, non aūt neruū. H Super hoc quoq; fulciē non post multa Gal. c. de iuuamētis. anhelinus turpiter aggreditur & forsitan sophystice assumēs rationis vim in argutis prætactæ. Si motus est, voluntarius neruus est, sed neruus non est, posita eius detruncatione, quare a destructione consequētis concludit destructionem antecedētis, puta motū voluntarium non esse. Itaq; motus voluntarius erit in neruo. Ait siquidem hunc sylls̄m falsum fore in principijs, & in figura corruptū, ita vt peccet in materia & forma simul, q̄m q̄n remoueē vnū ꝑdicatū rei quę data est a subiecto, non debet semꝑ remoueri ꝑdicatum ab illa, a qua remotum est subiectum. Et qui opinanē hoc tenenē credere cū negatione oppositi accidentis in tota materia negationē oppositi consequentis. Et ideo hæc verba nō sunt digna vt audiantur. Et iste modus est vnus in quo manifestum est ꝙ Gal. non habuit veram radicem in logica, quia si per remotionē nerui remoueē aliquis motus, ideo non est de necessitate, ut q̄n neruus est ꝙ dicatur propria causa in

[Margin: Ca. 1. circa princi. — Ca. 19. ad medium.]

I hac re. Sentire igitur videtur Auer. vtcunque sermones peregrini Gal. videntur committere deceptionē consequentis, a propositione siquidē habente plures verificationis causas in vnam tantum procedendo. Vbi ēt termini vt sic conuertibiles non extant, tunc nanque licet vis teneret illationis gratia materiæ, non tñ ratione formę. Non. n. datur si dolor est, solutio extat imparis, hoc autem non reperitur, itaque neque dolor, eo quod is etiā ex mala causatur complexione. differētia. 76. Subdit autem demum idē in suæ positionis fulcimentum, iam uisos fuisse homines percussos supra neruos dormitarios ramificatos ex quinto parium neruorū cerebri delatos extrorsum ex craneo sub ossium parium tecturis, & cum illis priuatæ sunt oēs operationes voluntariæ, & ideo dormitarij appellātur. Vnde subdit Rhasim dicere quod quādo rex Indię nobiles volebat interficere aliquos per hunc interficiebat modū. Et visus dicere propter hoc quod omnes voluntarij motus his duobus affixi sunt neruis. Iste igitur est sermo Auer.

K Quod autem huiusmodi positio fortassis stare nō possit tertio dicendorum apparebit. Nunc autē aliquis forte defectum argumentationis eius contra Gal. ostendet taliter. Quod enim dicit primo calorem naturalem conuenire musculo eo quod vtrunque calidum, fortassis non est verum, quia in motu non solum requirit calidum quo perficiatur, immo frigidum quo contemperatur vt ingrossetur frigido & fulciatur. Adhuc moueri inest sibi per neruum vt ostendetur primo. Amplius quomodo musculus nascitur a corde nisi virtute, vt plurimorū alia. Esset nāque de natura musculi id ipsum quod negatur tertio. 11. motusque illius uoluntarius, quod ridiculum. Q. autem dicit neruum multū frigidum, hoc manifeste cōtradicit veritati & sermoni Gal. complexionum primo. theo. primo. & prima primi. Scribunt enim hi neruos fore frigiditatis paucæ, quia ipsos iuxta cutem complexione situanti. Verum ex eius dictis etiam magis potest cōcludi

L quod neruus sit mobile prius, cum ipse sit frigiditatis paucę, & calefiat calore innato quo contemperatus is ad motū & fulcimentum eius redditur aptior musculo. Id tamen dico nō sufficere verum moles etiam requiritur corporea quæ amplius reperit in musculo, quam in neruo. Et ideo motus in musculo prius quam in neruo manifestatur; immo & in chordis magis, vnde per eas describitur motiua. pma primi. quare illas nouit idiota, non autem sic musculos. Quod etiam dicit venam nasci a membro nō primo, videtur mobilis leuis non seruans positionem eius Aristo. magistri volentis venas a corde imediate nasci. dña. 47. Impugnat etiam Gal. non iuste, cum musculus non habeat quod in ipso motus manifestetur pmo, nisi per eius principalius principium ceu neruum, sicut per cerebrum mouentur voluntaria. Motus enim voluntarius nunquam separari potest a neruo, sicut habere tres a quadrato: cum

M per nullū inditus sit motus voluntarius musculo nisi per neruum. ergo ipso abscisso bene sequitur quod motus remoueatur a musculo, cum eius virtutem nō suscipiat aliūde, vnde accidens non committit vt sibi imponit Gal. In neruo tñ cum sit cōe instrm sensus, & motus, non manifestatur ita motus, cum is sit exilis flexibilis. Motus autē indiget fixione, quam neruus pstare non potest, licet sensum valeat exhibere, eo quod difficilius est mouere quam sentire cum illud sit agere, hoc vero pati. Ad agendum aūt plus vigoris requiritur quam ad patiendum, de accidenti. 4. & interiorum pmo. Neque etiam valet quod de neruis inducit Auer. dormitarijs, cum mors possit aliunde contingere, quam pp percussionem neruorum illorum, & vniuersaliter absque neruorum causa, non aūt motus voluntarius vllatenus potest perfici sine neruo. Sermo tñ Auer. apud veritatem præferentem potest admitti: licet fortassis nō ex sufficientibus deducat, vt quod primum mobile a calore naturali, est musculus, quantū ceu prætactum ad ipsius manifestationem, motus enim repræsentatur in musculo amplius pp sufficientius habere, quæ necessaria sunt motui ptacta quod neruus pp illis carere, ita vt neruus quo ad motum tribuēdum proportionatur cerebro, quantum vero ad sensum cordi. hoc enim habet cerebrum virtutis tantū.

N PROPTER TERTIVM quidem sciendū, quod virtus motiua immediatius irradiat neruum & immittitur ipsi, consequenter aūt tanquam quoddā ex ipso & alijs compositum in musculum dirigit, unde interiorum primo. Neruus nullus ē ipse sm seipsum sine musculo nullatenus operans in aialis particulis tales actus, sed per medios musculos oēs motus electiuos nominatos perficit. Cernunē aūt ad mouēdas particulas, quandoque quidem manifeste musculi ipsi, quandoque quidem per medium chordæ. Ac eorundem. 3. Principium motus primum quidē neruis, per ipsos aūt musculis datur. Et itidem aliæ cognoscunt a medicis radices neruorum qui mouēt musculos a radicibus neruorum cuti manus præstantium sensum, unde de motibus liquidis. Postquam lacertorum motū arterijs & venis

O constrictis in suo deprehenduntur manere statu, eumque strictis neruis impediri, quod ad lacertos quidem dirigitur a neruis virtus aliqua per quam fit eorum actio iudicauerunt, vnde subditur virtutem ordinatiuam trāsmitti per neruos a cerebro ad lacertos: quare dña priori, Virtus ex cogitatiua in cerebro locata vtitur particulis, queadmodum riuis quibusdā neruis sensum & motum mittēs per eos aiali omni. Quarto vero theori. Virtus membra voluntarie mouēs a cerebro procedit, & per neruos ab ipso orientes mittitur & a nucha, atque ad lacertos peruenit voluntarium illis dans motum. Prima quoque primi. Vbi musculi datur necessitas dicit motum volūtarium membris non cōpleri nisi virtute mediātibus neruis a cerebro illis adueniente. Non fuit ēt conueniens neruos ossibus continuari, ne læderentur eorum duritie: ideo egressa est substantia similis neruo ex ossium extremitate ligamentum dicta, quæ neruo fuit adiuncta, & vna res cū illo facta. Et quia hmōi substātia sic cōposita erat adhuc subtilis nimium & infirma, neque posset ad multum extendi nisi sustentarei alio, & maxime qn orit a cerebro vel nucha superiori, & proprie cū hæc substātia diuidai in partes plurimas, ppterea sibi admista fuit simplex caro quæ sibi coniuncta sustētaret, & vacuitates eiusdē repleret. Et quia hæ inconiunctæ erant substantiæ, subtiliatus est neruus, & ligamentū, et diuisi in fila & ex eis cōtexta est substantia panniculus dicta colligans & continens in adinuicem pdicta, & separans ēt vbi oportet & distinguens. Pars quoque hmōi substantiæ cōpositæ quæ ad membrū tendit mouendū colligit, subtiliatur, & indurat ita vt funiculi assumēs similitudinē chorda dicatur. Ex neruo. n. cōponit & ligamento, quia caro desistit tm protendi, & panniculus in neruū indurat, & ligamentum in chorda, qn pertrāseunt. Et hæc substātia ex his quatuor cōposita musculus appellat siue lacertus qd diuersitatē nō importat realē. Ex his igit seriebus recte auditis apparet virtutē motiuam primitus in neruū influere, quam in musculū. Apparet ēt necessitas musculi eiusque essentia, & per cōsequēs quid erit mobile primum seu immediatū, cū in eo rō motus & fulcimēti aptius reperiat, quam in neruis, in virtute tñ ipsius. Neruus enim est sicut pars consimilis principalis instri scilicet musculi. Nunc aūt cōclusa cōfirment rōne.

Q Oportet etenim mobilis ad motorē pportionē interuenire, vt intelligibilis ad intellectum, vt edocent quæ de physico auditu. Sed neruus cum sit simplex magis proportionatur virtuti simplici ēt enti, quam musculo cōposito saltem compositioni particulari. Thorax enim & hmōi construuntur vniuersali theo. vnde & ipse ibi locatur in anatomia compositorum. Adhuc cū hæc virtus requirat subiectū per qd deferat & quo: p se nāque nō moueret, cū nihil sic moueat nisi corpus. 6. physi. illud non erit nisi neruus,

In Auer. male Galenū intelligentem.

Ca. 1. 16.

Caf. 9. iuxta finem. Ca. 9. post medium.

Doc. 3. ca. 2. ante medium.

A vero hi Incōstātia detegitur. Doc. 6. c. 6. in prin.

Ca. 5. 16. Ca. penu. post me. & lib. 4. c. 4. in fine.

Cap. pen. post me.

Ca. 6. versus finem.

Ca. 1. in medio.

Ca. 17. in principio.

Doc. 5. fū. 2. ca. 1 in principio.

3. cap. 1.

Collr. t. c. 19. & gmtum.

A neruus, eo q immediate oritur a cerebro uel nucha manifestatiue saltem. Musculus vero non intantum extendit ut cerebrum uel nucham tanq sensui subiacens attingat.

Est etiam neruus lucidus, peruius, porosus, & tale meretur esse animalis virtutis spiritu mediante receptiuum primum & delatiuum, hæc autem musculo non insunt nisi forte per neruum, & ideo in oppilationem & obstructionem neruorum videmus paralysim & similia causare, non sic autem quæ musculi. Rursus. in vnoquoq membrorum officialium est particula consimilis qua illius perficitur principaliter operatio, aliæ autem partes propter bene esse. dria. 63. Talis aût particula iuste consideranti neruus erit, non autem ligamentum, cum nõ sentiat neq pncipio alligatur. Fit etiam propter iuuare neruum principaliorem, vt apparuit ex musculi cõpositione. Neq panniculus cum sit secundarius, aut caro quia

B Collr.1.c. 42.&.43 non est principalis, sed ex san. causata fluxum habens et refluxum, neq etiam totus musculus cum toti insint motus per partem magis. physi. 8. Palin. hic nos docet experientia quia uidemus motum cessare & sensum neruo præciso, non autẽ musculo, motus tamen tunc non inest neruo, nisi fortassis contractionis seu spasmationis, sed musculo magis, sensus tamen inest prêter musculum neruo etiam manifestus. Sic igitur sufficienter cõcludatur q neruus est id quod immediatius & pncipalius vigorem recipit animalis virtutis, motus videlicet atq sensus. Et q demum manifestatur in musculo.

PROPTER QVARTVM quidem ad primas auctoritates oẽs vna protendentes uirtutem musculum mouere, dicendum id gratia manifestationis motus existere, cum videmus musculum mouere, nõ autem q virtus in ipso primitus recipiatur, immo in neruo, uelut principiũ operationis visus posita est crystallina, manifestatur tñ magis in partibus coniacentibus. dria. 63. Ad aliud

C dicendum, q partes non audiuntur illic organicæ sm q organicum & consimile opponũtur: sed organicum dicitur esse per relationem ad simplices conceptus animæ, aut hoc in motus uerificaẽ, ut dictum est, manifestatione, non aũt in principio primitus motoris susceptiuo. Ad aliud iam apparet quid dicẽdum sit mõ antedicto. Ad aliud dicendum q neruus ratione complexionis ipsius & substantiæ, magis fulcimentum præstat musculo, moles tamen deficit neruo in illo reperta. Vel quæsitũ petit organum cui primitus immittitur virtus motiua: non autem id cui virtutis insit apparentia seu manifestatio immensior. Ad aliud dicendum, q uerũ est quando illud membrum fuerit unum modo omni, neruus autem alius est sensitiuus, plerumq & motiuus. Aut nõ est omni idẽ modo vno etiam dato neruo. Nam in ipso est dare frigiditatem & siccitatem minorem & mollitiẽ, & ita erit organum sensui aptum. Et est reperire prædictas in eo qua-

D litates intensiores, & pluris diaphaneitatis porositatis, quibus redditur instrumentum motui aptius. Ea etiam quæ partis oppositæ nota sunt.

QVoniam dictum est iuuamentum nerui existere distributionẽ sensus & motus in omnes partes, hæsitare cõtingit deinceps, vtrum vnus neruus possit esse sensus & motus principium. Quod nõ videtur, qm̃ quorum virtus est alia complexio, substantia, et finis seu operatio in idem non concident principium, talis vtiq neruus est sensitiuus & motiuus, cũ virtus sen-

Doc.3.c. 2.in fine. sibilis ordineẽ in sensitiuũ, & motiua in motiuum, sitq motiuus siccior & durior sensitiuo pmo. et theo. primis.

Ca.9. ver sus fi. & fi. 2.ca.10 Finis etiam sensitiui est sensum prêstare, motiui vero motum. Palin. Illa non concidunt in vnum principium,

Coll. tex. c6.41 Ca.5.16. Ca.5.post medium. quorum esse diuersis continetur generibus, cum prædicamentorum coordinationes sint impermistæ. posteriorũ pmo. sed quod sensitiui in passionis cadit genus, motiui aũt in id quod actionis. Sentire nanq pati est quoddam

E & mouere agere. 4. de accidẽti. & interiorum primo. Et fulcitur, quia ibidem sentire suscepit actionem ab alio vt ab obiecto, quod ei extat tanq pati. Motus aũt eam nõ suscipit verũ potius causat in aliud. Eti. Si vnus est neruus principians sensum & motum, tunc & virtus erit tm̃ vna correspõdens eidem, cum tñ eius quædam sensitiua & reliqua motiua. Rursus. in techni libro. 2. vt ad multum nerui sensitiui oriũtur a parte anteriori, motiui vero a posteriori. Itidem propter quid ergo alius erit neruus sensum principians, alterq motum? Is enim videtur solus sufficere, non igitur vnus neruus poterit esse sensus & motus principium. Tex.c.37

OPPOSITVM VERO comunitas sentit medicorum. Amplius sicut est in primo instrumento, &c. 2. ita similiter & erit i tertio puta cerebro, nucha, & neruo, sed vtrorumq illor alterum vnum existens sensum initiat & motum. Rursus. quorum nomen & rõ sunt eadem, & actus principium similiter erit vnũ, cum habeant eandem naturam, sed talis est neruus sensitiuus & motiuus. F

Vterq nãq dicit unus & est substãtia flexibilis, subtilis, protẽsa, colore alba ex cerebro & nucha producta. Neruus igitur poterit vnus fore principiũ sensus & motus.

PROPTER PRIMVM quidem sciẽdum q vnũ quotiens dicitur, dria ostensum. 3. vnum autem hic sumptum vnitatem importat numeralem. Quid autem neruus dria. 41. quidq sensus. 42. Sed motus. 51. cum eorum multiplicitate. Principium vero multipliciter dicitur. vno quidem modo vnde motus initiatur vt distãtiæ, cuius oppositũ eius terminus. Secũdo unde optime fiet qdcunq, ceu in doctrina nõ est incipiendũ a rei principio, verum vnde discitur facilius. Tertio quod primum producit vel generat in inexistente, sicut fundamẽtum in domo, & cor in animali. Ad.^to ic. vnde primus initiat motus, vt pater & mater filij: & lis extat principium belli. Aliter sm voluntatem ac impetum mouẽs & mutans, si-

G cut princeps aut tyrãnus, & artiũ architectonica. Sexto vnde cognoscit res primo ut suppositiones & priores dignitatum principia sunt cognitionis conclusionum: hic aũt principium auditur quarto potius dictum modo.

PROPTER SECVNDVM quidem sciẽdum q Aristo. vt tactum dria. 42. fortassis non cognoscens perfecte nerui naturam posuit eius opera differẽtia & altera magis vt necessarium ligare ossa & adinuicẽ connecteret prêterq in craneo, in quo suturalis siue serratilis est copula, & is vere non est neruus nisi vt æquiuoce, verum ligamentum, ac aliud sensum vt innuit præstare, ita non capit vtiq neq stupor vbi nõ est neruus corporis. Plurimi aũt sunt nerui circa pedes, manus, costas, collum, & brachia. Stupor ero usensus est passio, dria. 73. Colliget tñ. 2. Ari. imponitur q voluerit neruum solum mõ carnẽ calidam sui frigiditate contemperare nõ potentem excellentiori sentire calore. Ait nãq apparere ex Ari. snia q non Ca.p.7.26 medium.

H sit factus neruus nisi ad contẽperandum calorẽ intrinsecum ad hoc vt det virtutem sentiendi videlicet carni, vt subdit post multa. & hæc opinio plus sequit in iuuamento cerebri. Sed forte Auer. stare nõ potest, cũ nullibi diligẽter inquirẽs talis nerui reperiã iuuamẽtũ, cũ hæc et tẽperies causet a cerebro sufficiẽter, de partib^9. 2. Adhuc caro cordis reliq calissima carniũ p se posita ẽ sentir. dria. 42. Vbi hesitatio appuit circa nerui naturã. sisr Auer. istra. Ca.7.26 medium.

PROPTER TERTIVM quidem sciendũ q vn^9 & idem neruus potest non raro initium sensus & motus fore, sicut testatum est de accidenti quarto interiorum. 1. de motibus manifestis: & theo. 6. Volũt enim q multotiens detur sensus & motus per vnum neruũ, & plerũq quidem vnus neruorum singulariter præstat sensum, & alter motũ. Tũcq non cõcidet dubitatio si sensus potest eẽ sine motu, aut ecõtrario vt i lingua, et oculo, verũ pri^9 magis cum idem vtrisq fuerit neruus. Veritas tñ sanior Ca.5.versus finem, Ca.6 Collr.c.1. Ca.15. in principio.

I est q̃ vbicunq̃ est sensus, non est motus, cum mouere sit quoddam agere, sentire uero pati. Ad agendũ vtiq̃ plus requiritur virtutis & caloris, ad patiendum aũt modicũ. ibidem. Vbi aũt repertus est motus, per oppositũ & sensus, dummodo ei occurrat sensibile. Dico aũt ita quia dictum est aliquem neruorũ principiũ mouendi & non sentiendi, non q̃m non possit sentire, sed quia sepultus forinsecum sibi non valet naturaliter aduenire sensibile, vnde prima primi. Membrorum quidem sentiẽtium mobiliũ plerumq̃ sensus & motus simul principiũ est vnus neruus & plerũq̃ separantur, & erit principium alterutrius virtutis neruus. Vt id aũt peramplius appareat sciẽdũ q̃ neruus non est principium sensus & motus primum, sed cor, aut cerebrum cum nucha, verum secundariũ magis, puta respectu carnis & panniculorum, musculorum & chordarũ, ceu & nucha taliter se habet cerebro relata & neruis. Insuper & neruus amplius extat sensus principium, q̃ motus: sentit enim existẽter in seipso ac alia sentire facit quibus super expanditur, ita q̃ ẽt panniculos & chordas quibus contexuntur non parum ex eo. Sed motus initium nõ est actu, sed virtute magis. Non enim mouere potest seipsum localiter neq̃ alium actualiter, illat⁹ tñ in musculi cõstructionem cuius pars est non minima, cũ fiat ex neruo & carne simplici. in techni. facit ad motum, & quia organũ delatiuum extat virtutis & caloris naturalis, consequẽter mouet & musculum. Est igitur organum motus reddens ipsum tñ seu deferens, sensus aũt non solum q̃ hmõi, verum percipiens siue indicans magis. Sic enim se habet de his vt de neruis opticis et crystallina, dñia. 45. Propositum aũt firmatur rõne, q̃m in his maxime quorum vnum ordinatur in aliud: quod potest amplius, poterit vtiq̃ & minus, talis vero est motus ad sensum: ipse nanq̃ in motũ, sensus aũt in salutem aialis, similiterq̃ motus, eo enim adipiscit quod apprehẽsum. Sed neruus aliquis mouens, cum mouere sit agere ad qđ plurimum requiritur virtutis, poterit & sentire, cum pati modicum virtutis expetat. Amplius q̃n virtus seu aia & calor naturalis vigorosi extiterint ẽm q̃ amplius aut minus inhærent organo vni, poterunt operari diuersa, puta currere ac stare, in aiali quoq̃ alterum expetit plus virtutis, reliquum autem minus: hmõi uero neruus est organum respectu caloris naturæ ac uirtutis, plurimũ nãq̃ ipsorũ immissum neruo motum principiabit, minimum vero sensum. Rursus quorum complexio modicum distat inuicem vnũ poterit in quod alterum, ẽm qđ taliter efficietur naturæ calido, & virtute, talis vero complexio nerui est vtriusq̃ cum frigidus sit & siccus mensurate, ita vt illis peramplius receptis remittetur frigidum & intendetur siccum: ẽm vero minus contra, non enim sufficiẽs calidum quod innatum operari, nisi occurrat influens eidem reddẽs alterum quoddam tertium, velut formale calidum. Eti. Ab organo cuius substantia vtcunq̃ diuersa existit cum hoc q̃ agens (sicut tactum) variari contingit, diuersus poterit consurgere princeps effectus. Sed hmõi est nerui substantia, nam in ea est diaphaneitatem seu peruietatem attendere sensui existentem consonam. Cũ maxime spiritus sensitiuus sit hmõi: ac ẽt terrestreitatem & duritiem, quibus neruus motiui efficitur conformis, cum motus fortius expetat subiectum ob actionẽ, & durius propter quietis fulcimentum. Itidem. vnum & idem numero potest in duo ẽt dissona, vt lingua in gustum & sermonem. 3. de aia, differenter tñ, quia in alterũ principalius vt gustum, & in reliquum ex consequenti, puta in sermonem; nam etsi vnum quidem extet lingua subiecto, est tñ diuersa rõne. Gustat enim propter neruos sibi a tertio pari neruorum cerebri delapsos. Sermonem vero motu dearticulat per eos qui a septimo, ita siquidẽ in neruo duplex (vt tactum) rõne substantię amplius natura, principalius quoq̃ ordinatur in sensum, cum eum

[Left margin notes: Doc. 5. ca. singu. post medium. — K — Li. 1. tra. cta. de test. te. cõ. 9 — L — M — Te. c. vlti. & lib. 2. te. cõ. 83.]

N suscipiat ẽt actu sensibili occurrente, non autem motum vt tactum nisi virtute tñ: itaq̃ aliquis neruus motum & sensum poterit initiare. Q̃m autem egetur quandoq̃ sensu simpliciter & intenso nõ distracto in plura, natura neruum hic adinuenit simpliciter sensitiuum qualis opticus ac quia interdum indigetur motu solum & immensiori neruum: tuncq̃ constituit motus absolute quales plures sepultorum, vt manuũ & pedum. Vtrisq̃ vero neruus vnus participat: quoniam cum eo agere ceu qui tertiĳ & quinti parium ex cerebro productorum.

PROPTER QVARTVM autem ad primum dicendum q̃ q̃uis hæc sint dissona in speciali, conueniũt tñ in cõi taliter q̃ aia cum calore naturę delato in eorum organum possit in eum diuersum effectum imprimere. Ad aliud dicẽdum: q̃ licet pati quod est nerui sensitiui, & agere quod motiui, sint diuersorum generum, nihil tñ prohibet idem fore subiecto, ceu aliquis relatiõe generati dicitur pater in genere locatus ad aliquid, prout vero in seipso subsistit, in prædicamento substantiæ, similiter & de neruo ẽm diuersa & in eo reperta & in eum imprimentia. Oẽ quoq̃ simul actiuum & passiuũ, & mouens physice mobile erit. physicorum. 3. Ad confirmationem similiter apparet ex multis. Ad aliud dicendum, q̃ virtus est vna in comuni, diuersificatur tamẽ ẽm organa in speciali. Organumq̃ vt visum ẽm eius naturam alterã, & receptionem, potest similiter diuersificari. Ad aliud dicẽdum, q̃ non impedit quin etiam neruus quis possit esse sensus & motus initium, ut declaratum: licet sensitiui simpliciores plus prodeant a parte anteriori, et motiui a parte posteriori. Ad aliud quid dicendum apparuit. Et ad ea quæ partis alterius, ẽt satis his iam apparet.

Occasione illius quod dictum est musculos virtutem habere tñ innatam hæsitatur deniq̃. Videt enim q̃ musculus nõ habeat solam hanc, verũ et influentẽ cum ea seu infusam, per Ioannitiũ enumerantẽ inter membra habentia virtutem innatam & influẽtem, q̃n inquit. Oẽsq̃ lacerti. Quod innuit in techni libro. 2. vbi enumeratis principalibus partibus, deseruiẽtibusq̃ ipsis, & habentibus virtutem innatam solum, in quibus non reponitur musculus, subditur demum: Aliæ omnes partes comune his habentes suĳpsius regimen venis & neruis indigẽt, sub quibus videtur musculus locari. Eti. Nullum membrum officiale habet virtutem innatã tantum, sed & cum hac influentem & sic compositum. Qđ autem tale suscipit a simplici, musculus uero est pars officialis. 3. theo. cum sit instrumentum virtutis animalis. Et firmatur, quia recipit sensum & motũ a cerebro. dñia. 58. Adhuc habentia virtutem innatam tantum, sunt ossa & caro non sentientia: musculus vtiq̃ sentit: habet igitur musculus virtutẽ innatã & influentẽ, & nõ solũ innatã.

IN OPPOSITVM idem Ioãnitius connumerãs musculum in his quæ habent virtutem innatam tñ. Et in techni, vbi agitur de partibus quæ habent virtutem innatam, & vbi de habitudine tractatur totius, qua musculus representatur consequens eorum constructionem & naturam. Adhuc si componentia musculum habent virtutem innatam tantum, & ipse, cum ratio totius consurgat ex partibus: hæ vero habent, quæ sunt prima & simplex caro cum sit san. cõspissatus, & nerui, per quos etiam non recipit musculus cum careãt sensu. Sunt nãq̃ terreæ naturæ, quę vero talia non sentiunt. primo de anima, & tertio, neq̃ motum habẽt. differentia. 58. ligamentum etiam quod de ipsius est constitutione. Almanso. & prima primi. Et ideo hic despiciunt Haly rodoam separans ligamentum huius proprius, ac etiam panniculum a musculo tanq̃ eius non ingrediens constitutionem. Et firmatur, quia magis dictum est differentia. 58. musculum conponi ex carne, ipsius calore naturali, & anima. Caro autem virtutem habet innatam solum. Palin. Igitur

[Right margin notes: O — Te. cõ. 8 — P — In isagogis ca. de modis membrorũ iuxta finem. — Te. cõ. 30. — Cap. 1 — Q — In isagogis. c. immediate ante dicto. — Lib. 2. tr. c. 9. & tra. cta. de test. tex. cõ. 9 — Te. c. 79 lib. cõ. 66 — Cap. 3. in principio. — Doc. 5. sũ. 2. c. 1. circa prin.]

A Igitur agere dicitur quod motũ habet a seipso. interiorũ primo. talis quidẽ musculus i genere mot⁹. colliget apparens. 2. & phy. 8. Habet ergo muscul⁹ virtutẽ innatã tñ.

2. thegni. tra. 3 test. cõ. 9. in fi. Cap. 6 Cap. 1 Cap. 43

PROPTER PRIMVM sciẽdum, ꝙ quid sit musculus seu lacertus, dña visum. 58. Habere aũt virtutem innatam solum quod est vnum membrum quatuor diuisionis partium quadrimembris prætactæ, tripliciter potest audiri. Aut aliquid habet virtutem innatam solum, idest coinditam naturalem, prout eius principiũ est magis intrinsecum viæ vni adhærens amplius, & sic naturalia dicta membra contra diuisa aialibus, quorũ actus exordium a formis maxime habent virtutem innatam solum. Aliter dicitur membrum habere virtutem tm̃ innatam & sibi sufficientẽ inditam, quia nullo simpliciter egens ab eodẽ nequaꝗ̃ suscipiat absolute. Verumtñ suã inditam virtutem cæteris per modum primi in vniuerso contribuat, quale cor fm Aristo. extat sententiam exquisitam. Vel quid. 3. possidet virtutẽ innatam solum, quia taliter sibi in suę generationis exordio inditum fuit, eo ꝙ est prima radix, & principium cęterorũ. Ante nãꝗ aduenit & ultimo recedit priusꝗ̃ cæteris incipit & antea cõpletur, nam licet partes simul generẽtur lata quadam paritate, prius tñ fiũt superiora ꝙ̃ inferiora, interiora ꝙ̃ extrinseca, principalia ꝙ̃ sequentia. dña ẽt. 49. Et ideo dictum. 2. de gene. aialium. vbi apparẽt quæ hmõi formã hepatis præexistere in corde, sicꝗ nullum a corde membrorum virtutem habebit innatam, cum oia videantur ab eo vtcũꝗ depẽdere, vt ẽt apparet interiorum. 3. Et id verum certum, uel apparentibus imaginetur ꝙ ex massa generationis spermatica præiacente, partium vnaquæꝗ suscipit formæ simile quod suum, non autẽ sic in virtute vnius, aut successione quadam vt prius. Et ita æstimauit sensibilius Gal. prętacta uirtutem innatam tm̃ obtinere. Cum ẽt apparenter in plura ipsorum non perceperit arteriam, venam, aut neruum deferri, ceu os, cartilago cum ligamento monstrant & pinguia. Fuit igitur sermo Gal. pulchrior apparens, Ari. vero profundior coexistens.

B 2. de ge. a. ca. 1. in fi.

Ca. 1. post medium.

Ca. 4. & 5

C

PROPTER SECVNDVM vero sciẽdum quosdam sensisse musculum habere virtutem innatam tantũ, prout eo redditur calidum frigidum &c. pingue & extenuatum, pilosum vel oppositũ corpus sic, aut aliter collocatum. Prout eo vero perficitur motus, ac ẽt sensus, virtutem habet innatam & influentem. Sed id dicentes nõ sopiunt hæsitantes, cum modũ & causam non assignẽt, neꝗ difficultatem aperiant. Insuper & horum quidam voluerunt dicere musculum primo dici modo, altero autem lacertum, conantes id ex Ioãnitio cũ techni astruere.

Sed id etiam non valet cum nomina magis extent synonyma, differẽtes his plus trãslatione ꝙ̃ natura. Vno igitur indifferẽter vtendum pro alio. Musculus tñ videt a græco transformari. Mus enim apud eum murẽ & musculum importat, qui etiã in xistro dicitur. Lacertus quidem quasi lacertulus, ad modum nãꝗ muri ex lateribus eo cõpaginatur corpus, qui & licet uniuersaliter musculum importet, proprius tñ cum qui brachiorum ad humeros, quare & brachia lacertos denotant poetæ.

D

PROPTER TERTIVM quidem sciendũ ꝙ musculus seu lacertus dignius virtute fulcit fluenti & innata vt, denotauerunt in hoc adducta, cum præter eius naturalia fulciat aialibus, puta sensu & motu, uenæ nanꝗ ac arteriæ non sunt de constitutione essentialiter musculi, uerum vt meatus quibus ipsæ conseruat ei uitam & alimentum deferẽdo. Consequenter aũt virtute innata potietur solum, vt ostẽdit iam caro, musculi pars, cum sit ceu sanguis inspissatus motu, vt sic carẽs & sensu cum musculo perficiatur & neruo, vnde dictum est ab A. ossa & caro non sentientia, in eius ẽt compositionem cadit ligamentum, quicquid dixerit Haly. membrum directius habẽs virtutem innatam solam. Neruus autem in musculi cadens constructione præter id quod habet vt dictum tribuere sensum & motum, potest & aliter is inueniri, puta magis rõne suæ terrestreitatis, ꝙ̃ diaphaneitatis, &, put dissoluitur in fila, carnem primam & simplicem ligãtia, cum non posset aliter permanere, sicꝗ actum inducit ligamenti, cum illud non sufficiebat vt minus, ideo aliqui id non audientes dixerunt musculũ sumi pro parte quadam illius, vt carne. Sed circa id contingit anxietas, cũ scriptum sit in techni membra habentia uirtutem innatã tantum seipsa regere, ita ut neꝗ alijs dominenẽ, neꝗ alia dominentur eisdem innatas habentia regentes ea virtutes. vnde Ioannitius, Sunt habentia propriam virtutem qua reguntur & eorum qualitas constat. Cuius oppositum qm̃ hmõi membra sunt naturalia instrumenta, de his enim scriptum interiorum primo, ꝙ licet coindita in sit eis virtus qua suum perficiunt actum, ceu magnes trahit virtute sibi indita ferrum, ita ꝙ si permansibilis esset eorum substantia, nullo demum indigerent, vt neꝗ arterijs neꝗ venis. Sed quia egẽt nutritione ac custodia cõmensurationis caloris, eguerunt ideo illis, suscipiũt ergo aliunde virtutem non habentes tantum innatam. Dicendum ꝙ suscipiunt non propter acquirere viuacitatẽ, quia in principio (vt tactum) receperunt ipsorum productionis, verum propter cõseruationem viuacitatis prius susceptę, ceu amplius in de interioribus, ut expositor manifestauit Gal. cũ in techni fuerit eius breuitas vt ea quę Ioannitij onerosa. Et sileat A. inquiens prima primi. si clauderetur via inter hepar & os, & id haberet nutrimentum aptum, eius actio destrueretur in ipso, non enim hic tollit viuacitatem verum ipsius conseruationem magis, quod etiam concessit Gal.

E

Lib. 1. te. com. 16

In isagogis ca. de modis mẽbrorum. Cap. 7

F

Doc. f. e fingo. cir. medium

PROPTER QVARTVM quidem. ad primum & 2. quid dicendum, ex præmissis visum, verius nanꝗ musculus virtute viget vtraꝗ, vt ostẽsum. Ad. 3. dicendum, ꝙ inquantum est simplicibus constructum ut ipsis rõnem quandam habet membri habẽtis virtutem innatam tantum, prout vero positum magis ut compositum vtraꝗ participat virtute, neꝗ simpliciter est officiale, & compositum musculus membrum, quia nõ cõpositione vniuersali vt caput, verum potius particulari, vt fere medium obtineat simplicis, & compositæ partis. theor. 3.

G

Ad aliud etiã apparet, quia caro pars musculi maior: vnde in de anatomia. 4. quem transtuli. Carnes aialium maxima pars musculorum substantiæ aialium sunt disseminatis quæ in ipsas ligamentis & neruis musculus generatur, quæ licet de se sensu careat & motu, hos suscipit tamẽ vigore sibi a cerebro delapso per neruum. dña. 58.

Cap. 1

Ad ea etiam quæ alterius similiter quid sentiendum, visum est. Nam Gal. cum Ioannitio cõsiderans ꝙ in musculo magis repræsentantur membra fruentia virtute innata sola, ꝙ̃ in alia partium, posuit (vt declaratum) musculũ talem existere, nam in ipso est caro & ligamentum ac vtcũꝗ pinguedo magis ad carnem reducta. Inuoluit enim is & circundat os, & cartilaginem, quæ omnia extant virtutem innatam habentia, solam neruus etiam sicut ligans & continens carneas partes, rationem induit huius, & per consequens panniculus cum ex ligamento constituatur & neruo. differentia. 44. Id etiam amplius differentia. 42. sumitur, & caro quandoꝗ pro omni substantia usꝗ ad os & cartilagines. differentia. 42. ceu hinc eum musculum componi ex carne dicamus. Ad aliud quid dicendum, differentia visum. 58.

H

DIFFERENTIA. LIX.

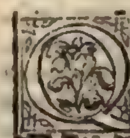

QVOD CALOR & spũs sint idem monstratur ex. 5. pharmacorũ, Hippocrate dicẽte calorem innatũ spiritum fore. Amplius rõne. Quæcunꝗ habent idẽ agens, & ex eadem producunt materia, producunt ẽt hora eadem, vident eadem existere, cum hæ sint idẽtitatis cau

Dif. 3. ca. 5. ante medium.

Gen primi doc. 5. ca. fin. 1. the. tra. de test. cõ. 9. i fine

I fæ:hæc aūt calor habent & spūs,fiunt nanq̧ a corde ex humorum subtilitatibus,vel eorꝫ vaporositate eodem ẽt tpe,ergo. Adhuc quorum eadem est operatio,ac ẽt proprietas,illa sunt eadem:hæc nāq̧ fecit scire formam, velut transmutatio materiam. Est autẽ calor resolubilis & subtilis & motiuus maxime vt & spūs.de distemperātia inæquali. Et si calor & spūs essent diuersi,cum calor existens corpus, vt videbit̃,diffundat̃ per oẽ corpꝰ & spūs, similiter duo corpora eundem obtinerent sitū, quod impossibile. Iridem,cū calor nō sit res non naturalis neq̧ ẽt præter naturam,verū naturalis,iā res naturales forent octo,cuius contrarium dictum ab oibus, ponunt enim concorditer septem tm̃. Erit itaq̧ calor & spūs idem.

Doc.11c.1 in medio.

IN CONTRARIVM quia cū et diuersitatis nota calorem proferunt tanq̃ a spiritu diuersum, vnde de causa motus aialium,in alijs potest idẽ maius & minus fieri etiam,pp calorem & spiritum & frigiditatem. Et prima

K primi:Cerebrum & hepar virtutem vitæ suscipiūt,& calorem naturalem & spiritum a corde.& aphoř.2. Vt exteriora habeant spiritum & sanguinem & calorem sicut interiora,et ideo multę reperiunt̃ locutiones huiusmodi. Adhuc calor naturalis describitur temperatus, mulcebris & suauis,pma aphoř. Spūs vero calidior corporis est res.prima primi. Amplius illa differūt,quorꝫ locus est diuersus,cum locus naturam saluatiuam imitetur formæ. Quantum etenim natura dat de forma, tantū & de loco,de cœlo & mun.4. Locus autem et trāsitus caloris, diffinitionum libro,est intra arteriarum tunicas,spiritus vero intra tunicam & tunicam, propter quæ calor non est idem cum spiritu.

Doc.5.c. singu. cō.apho.1 Cō.apho. 14. Do.3.c.1 Collī.t.c. 15

PROPTER PRIMVM vero sciẽdum q̧ caloris ad p̃sens duplex datur distinctio:quarum vna ab eius sumitur principio,pcessiuo,altera aūt ab ipsius esse. Secundum quoq̧ primam calor est duplex. Vnus quidẽ simplex impermistus. Alter vero compositus & permistus.

L Simplex quidem duplex ẽt reperitur:hic quidem elementaris,qui quidẽ est qualitas propria ignis adeo ipsius formam inseparabiliter concomitans,vt plures antiquorū ęstimauerint ipsum fore eius formam essentialẽ,quod impugnatum dřia.13. hic aūt calor generatiuus minime existit. Caliditas nanq̧ vegetabilium neq̧ est ignis, neq̧ ab eo principium sumit. Confert tñ ad materię pparationẽ alterando & transmutando vt forma introducat̃ in eā, velut caliditas & frigiditas in susceptionẽ formæ ab aia artificis gladij. Est & alter calor simplex cœlestis viuificans,& in esse cōseruans oium uiuentiū germina,nunq̃ cōsumptionem & peremptionẽ inducens, quod in spermate oium inexistit uocatū calidum. Et hoc quidẽ instrumentum immediatū existit,cui innixa fulcitur aia in esse & operationibus.dřia.48. Est autẽ calor alius cōpositus ex his antedictis duobus, qui quidem est aialiū calor &

M vegetabilium vtcūq̧. Est nāq̧ aiæ,quorꝫ alter velut pręparatiuus existit materiæ, vnꝰ vero datiuus quasi formę. Hmōi siquidẽ calor duplex est,qui.2.colliget calor dicit̃ cōplexionis in oibus diffusus repertus membris & potissime in corde,calorq̧ appellatus inatus. Ex virtute autẽ caloris istius in corde fulciti,calor alius generat̃ vt fluens & ad membra diuersa discurrẽs. Ex quo & calore antedicto conficiit̃ tertius qui ceu forma membrorum existit, quo mediāte & virtute aiæ velut principaliori membrorum oẽ suam perficit debita cōplexione supposita actionem & passionẽ,quod ẽt de pulsuum tangit̃ vtilitate. Calor quippe cordis conseruat̃ respiratione, qui vero in reliquis partiū,hac,et trāsmissione caloris a corde ad ipsa. Istos ẽt calores in plerisq̧ locis canonis tetigit A,ingens. Calor innatus qui in nobis existit vel intus est per quem calor innatus indicat̃ & influens.dřia.3. Hunc quoq̧ calorem non simpliciter,sed innatū & naturalẽ multotiẽs appellāt. Quid aūt calor sit inatus,iam apparuit, vř.n.

Caꝭ.7.asi medium.

Cap.9.1 colliget in medio tan gitur secū da pmi do ctri.3.c.3

contractior fore naturali. Is nāq̧ ẽm quosdam vt cōiotinnatum calorem importat & fluentem tanq̃ a natura deriuatus regitiua. Isaac autem febrium primo,calorem naturalem appellat illū qui a corde per arterias demandatur in corpus,cuius fundamentum spiritum dicit vitalem,viam etiam ipsius per arterias. Auer. vero calorẽ videtur appellare corpus calidi,ante dictū vaporosum demandatum a corde in membra per arterias. Est & distinctio altera caloris,suscipitur nanq̧ dupliciter,pprie quidem pro caliditate,improprie vero pro concreto ex calidi corpore & calore,vt innuit̃ apho.pma,& colliget .2.cum ipse in genere locet̃ caliditatis. Spiritus siquidẽ multipliciter dicitur,sumit̃ nanq̧ pro una trium personarum diuinarum,iuxta illud Ioānis. Spiritus vbi vult spirat:& pro substantia dæmoniaca gratificata vel deprauata,& pro omnia,secundū illud euangelij. Spiritus quidem promptus,caro aūt infirma,& pro vento.metheo. 2.ac pro anhelitu,vt pro nostī.pmo:& pro corporibus alchimicis sublimatis subtilibus metalla trāsmutantibꝰ, ex quibꝰ elixir idest lapis philosophorū cōstruit̃:ac pro corpore subtili aereo virtutum latore, qui duplex est innatus complantatus qui proprius est substātia corporea ex elementorum commistione generata vergens in cœlestium similitudinem corporum. dřia.48. cū reliquis ibi recitatis. Et pro fluenti suscipitur magis seu currenti, ceu ibidem ostẽsum,qui est vapor sanguinis temperatus .7.de iuuamẽtis.seu substantia subtilis ex humorum vaporibus,vel eorum genita subtilitate ẽm aliquam cōstructionem,cuius cor extat principium:de quo Isaac diffinitionum. Conuenerunt antiqui q̧ spiritus est corpus subtile procedens a corde in arterias ad totum corpus,& facit ipsum habere vitam & anhelitum per pulmonem, & ascendit ad cerebrum,& procedit ab eo in neruos per totum corpus,& facit ipsum habere sensum et motum. Ex his quidem videtur proprius spiritus dici q̃ innatus, cū de ratione spiritus, & vt nomen sonat, sint subtilitas & cita mobilitas,quę non ita spiritui adsunt complantato.

N

Collī.c.1 in prin. & ca.3. Caꝭ.7

Cō.apho. 14.cir.principium. Caꝭ.7

Caꝭ.2 in principio.

O T.& c.27.

Caꝭ.7 post p:in.

Lib. post me.

P

Nosce quoq̧ q̧ proprius loquendo non sunt nisi duo spiritus, vitalis scilicet,& animalis, vnde colliget primo. Spiritus sunt duo,scilicet spiritus apparẽs in corde,et spiritus apparens in cerebro,sed in hepate non apparet per viam sensus esse spiritus,quod innuit Isaac de diffinitionibus spirituum notificans, vnde in thegni. Et cum san. appellatus spiritus vitalis,& animalis, in nullo naturalem tangens.12.quidẽ de inge. Si vero est aliquis naturalis spiritus continetur &c. Medicus vero extendens spiritus nomen,multotiens spiritū exprimit naturalẽ principians ipsum ex hepate solū, quod verius calidū extat vaporosum corpus & turbidum.q.quod ex natura spiritus apparebit subscribenda. Quid aūt sit vnum & idẽ, ac quotiens dicatur,dřia visum.3.& apparebit ẽt.109.

Caꝭ.14

vbi supra imediate. Li.3.tex. cō.208 Caꝭ.5

PROPTER SECVNDVM sciendū q̧ Gal̃. simplicium.5.distinctionis.3.imponit Hippocrati q̧ calor & spiritus idem existunt non solum accidente, verum ẽt essentia numerali,cuius series. Conuenit autem nobis ne erremus in intellectu nostræ intentionis sermonis eius. Et sciamus q̧ ipse non voluit per sermonem suum calorem innatus nisi illud quod nos iterum nominamus spiritū, & est ille qui fixus ẽ in corpore cuiusq̧ animalis. Et Ar. quidem iam dixit ipsum iterum in libro suo, & non est iterū quod prohibeat nos quin intelligamus ab Hippocrate q̧ ipse innuit per sermonẽ suū calor innatus ad substantiam san.& ad substantiam spermatis cū spū cum sit vnicuiq̧ harum substantiarum ipse calor innatus naturalis. Quod & videtur sapere Gal̃.aphoř.pma.& naturalium.2.capitulis,cū Hippocrate volens calidū qdʼ innatum solum oia in animalia operari,& substātiam nr̃ę generationis tria,spiritum quidem, sanguinem & aereā humiditatem,complere. Quinto quoq̧ de accidenti, sermo

Caꝭ.5

Q

Cō.apho. 15.in medio tertio per totum & 4.circa pricipiū. Caꝭ.4.de ca princi piū & vsq; ad finem.

A mo reperitur ambiguus quo auditur vt calor sit idem cū spiritu, & alius, quod fortasse contingit errore monachi. Hoc siquidem fortassis sensit Auer. colliget secundo. d. oportere speculari quod sit primū corpus quod mouet, & apparet quod sit calor naturalis qui est i nobis, & hoc forsitan est illud corpus calidum in fine vaporosum in corde inuentum, quod mittitur ab eo ad cætera membrorum per arteriarum viam, sed quid de hoc, tertio videbit dicēdorum & quarto. Sed ꝙꝙ calor & spiritus sic idem subiecto dicantur, nihilominus differunt ratione. Calor etenim dictus est, eo ꝙ calefacit, subtiliat, digerit & maturat, congregat homogenea, & heterogenea disgregat & cætera talium. Spiritus autem ab eo ꝙ spirat, pulsat, illuminat, & virtutem ad suas defert peragēdas actiones. differentia. 48. Fuit etiam Haly. opinio ꝙ spiritus et caliditas innata sint duo uapores naturales i corpore, corpora videlicet aerea subtilia, inter quos existit differentia B eo ꝙ spiritus subtilior est calore innato, & calor innatus grossior & pluris humiditatis. Hęc autem positio sicut sonat stare non potest. Est enim contraria ponentibus in corruptione animalis calorem sui subtilitate ad ignē conuerti, spiritum autem ad aerem. primo theori. & Isaac in plerisq;. quod etiam nomen indicat caloris, cum sit quid ab igne descendens subtilissimo corporum & leuissimo.

Adhuc. vnum separari non potest ab alio, velut causæ suæ effectus continue inhærens, & ipsum inseparabiliter concomitans, ceu illuminatio illuminans. Est autem fortassis & modus eius dicendi aliquis iuxta Isaac diffinitionē calorem ponentem transire cū sanguine per medium tunicæ arteriæ interioris, spiritum autem inter tunicam & tunicam ipsius, ne grossitie sanguinis oppilante, si per interiorem transiret tunicam, arteriæ motus impediretur a sanguine, velut enim spiritum subito per omne corpus diffundi, velut lumē per domum. Quod C quidem dictum & si apparens sit, stare tamē non potest, cum magis impediretur inter tunicam transiens & tunicam arteriæ, propter earum adinuicem connexionem.

Amplius interius non impediretur, cum arteria non sit sanguine repleta omnino. Rursus cum calor ille innatus qui trāsit per arterias spiritui sit insertus, & spiritus transiens inter tunicam arterię & tunicam, calori sit coniunctus, mouetur nanq;. Nihil autem mouetur tandem nisi calido. differentia. 61. quare calor locum differētem non possidebit a spiritu, nisi forte secundum quandam additionem aut diminutionem, quidam enim spiritus plus afficiuntur calido, alij autem minus. Fuerūt & alij dicentes calorem naturalem & spiritum naturalem fore idem, vitalem vero & animalem differre. Hi autē sic dicentes naturalem virtuti volunt solum attribuere secundum medicos situatę in hepate, quod fortassis mouit eos D sermo. Hip. & Gal. volens (vt tactum) calorem vniuersalem omniū operum naturaliū causam existere. Hoc autem contra plurima determinatorum existit, cum calorem naturalem sapiant ꝙ nam videlicet regitiuę instrumentum existit. Neq; etiam naturalis proprie dicitur spiritus cum ipse inspirationem, pulsationem, delationem & motum vehementer importet. Spiritus autem hic græce pneuma quod anhelitus seu inspiratio vel expiratio dicitur, quod motum attractionis & expulsionis velocem & grandem importat.

PROPTER TERTIVM vero sciēdum, ꝙ calor & spiritus nec sunt idem realiter differentes sola ratione, neq; duo differentia corpora, neq; calor naturalis cum spiritu idem naturali. Sed testor ipsos solum subiecto fore idem, neq; distant secundum exquisitam consideratio nem & modum loquendi rectum ex proprietatibus eorum assumptum, & ex modis essendi causatum. Modus nanq; significandi ex modo consurgit essendi, calorem dicere quantum ad eius essentiam, aut calorem innatum

Cap. 7

p. tech. cō. 15. iuxta finem.

Cap. 5. in medium. Vt elemētorū pmo & febrium 3. c. 7

Lib. post cauterium.

E seu calorem naturalem denominatiuum. Etenim appositum nunꝙ principale & primarium permutat insignitum. Qualibuscunq; enim proprietatibus calor varietur, semper eius essentia in prædicamento locatur qualitatis. Q. autem sint idem subiecto tantum, ceu quæ qualitas idem existit cum eius subiecto, sententijs diffinitur, & ratione firmatur. Calor enim immediatius aīæ adhæret ꝙ spiritus, & spiritus denuo ex his habet esse & operari. Sicut nanq; calor ignis sustētatus in eo ex aere ignem generat, ita calor animaliū ex vigore informatiuæ aut animæ spiritum conficit ex spermate, quod Hippo. de formatione sensit embryonis inquiens sperma colligi & ingrossari calefactum, & habere spiritum tāquam existentem in calido, & spiritum extra tēdere per sperma calido existēte. Dicit etiam humidum calefactum spiritum constituere, et sperma calefactum in matrice spiritum habere & emittere. vnde prima primi. Vitalis est prima virtus F quæ in spiritum prouenit, cum spiritus ex subtilitate procedat humorum: hæc autem causat a calido, eius enim (vt dictum) subtiliare. Ex hoc ergo apparet calorem spiritum præcellere, alio tamen fulcitum subiecto, & ipsum velut causam effectum causare: hic autē qualitas existit.

Amplius secundo generationis animaliū sentit sperma calido spirituari & moueri ita, Spma ab intrinseco egreditur coniacens idest adunatum spissum, et album, ab interiori caliditate spiritum multū habet calidum. Exeunte autem cum expirauerit calidum, & aer infrigidet, humidum fit & nigrum ab aere. Q. autē spiritus sit aliud a calore, apparet secundo naturalium aperte. Ipse enim digestionis est causa. Q. vero denuo calor sit accidens & qualitas sanguinis nō tantum, sed & spiritus, hoc idē testatur aphor. secunda. Commentator sic. In principijs paroxismorum iubemus laborantes vigilare reordinantes eam quæ a vigilatione ad quæ extra allationem spūs G & sanguinis & eius qui in eis caloris. Hic autem modus essendi inde nō est alius ꝙ formæ in subiecto, & accidentalis proprie. vnde elemētorum primo. Memorare quia & multus calor circa corpus animalis ignem, spiritus autem natura sine quo vitam impossibile constare, aerem quidem maxime, cum eo autē ignis memoretur. Sic igit cum calor principalius attribuatur igni, & spiritus aeri, ac erunt igitur alteri. Et quia spiritus primitus est aeris. consequenter uero ignis quod ipsius erit qualitas spiritus dispositiua, quod & sensit Isaac in febribus ponens caloris naturalis fundamentum fore spiritum vitalem, eiusq; viam, arterias. Accidētis aūt esse est in subiecto fundari.

Istud quoq; non minus rōne firmatur, qm̄ prædicamētorum coordinationes sunt impermistę. posteriorꝫ pmo. vt ꝙ vnū pdicamentum in aliud transire nō potest, cum ex opposito diuidant, & potissime accidēs substātia esse non potest. dria. 13. & 16. ostēsum. Cum igit calor seu caliditas innatus vel naturalis sit q̄litas tertię spēi, uel pmę, H nō minus spūs qui est substantia corporea ex subtilitate humorꝫ vel eorꝫ vaporibus fm aliquam cōplexionem i corde generata calor ens: q̄litas esse nō poterit. Adhuc quæcunq; se habent sicut causa & causatū, prius & posterius, vt accidens & subiectū, non sunt idē vere, sic aūt vt declaratum calor se habet ad spiritū. Est. n. quid primis adueniens corporibus tam simplicibus corruptibilibus ꝙ incorruptibilibus, hoc tn̄ calidum ꝑprium habet humidū spūari aptū, in quo fundat primitus. Rursus illa non sunt eadē fm essentiam, quorꝫ vnum se habet vt mouens, reliquum aūt vt motum, hoc aūt mō calor se habet ad spiritū. Calor nanq; innatus mouet spūm & impellit in vapores extraneos, & calidū innaturale ad resoluēdū & destruendū eos prima secunda. Itidē quoq; naturę & ꝑprietates naturales differunt, & ipsa distant. Ex talibus enim in cognitione occultorum tanq; a posterioribus deuenimus, huiusmodi autem sunt naturæ & proprietates

In pncipio

Ca. 4. de virtutibus. Circa pn.

Cap. 1. in principio.

Aperte ca. 8. post me dium.

Collr cō. aphoris. 1 circa prin.

In medio.

Collr te. c 43. p° me.

Doc. 3. c. 5. ch. me.

I (vt prætactũ) caloris & spũs, & ideo diuersi existũt. Sic igitur ex his apparet calorem et spiritum realiter differre, esse tñ idem accidente seu subiecto, plus tamen esse idem subiecto. Apparet etiam calorem esse quo vis animæ fulcitur immediatius. Huic quoq; forte sermoni nouissimo quis aduersabitur ex. A. sumens originem dicente de medicinis cordis, spũm appẽdiculum primum aiæ virium, & emanationem secũdam im membro corporis fieri ipso mediante. Propter quod dicẽdum. A. illic per oẽ spiritũ accipere prout est qualificatus & informatus calido primario, quod apparet ex attributione operationis caloris ibidem sub nomine spũs denotata. Iste nanq; est ordo progressionis aiæ in membra, vt ipsa viuificet, gubernet, & debitas ex eis faciat opatiões cõsurgere. Primo siquidem aia immediate suæ aduenit materiæ organizatæ, apparẽs (.2. de aia. &. 8. metaphy. & dans esse primũ substantiale) deinde in vires sequestratur membris ipsas apprehẽdendo, quod quidem fit complexione formali & calido ex duobus caloribus confracto primo: postea hęc societas suscipitur in spũ. Spũs aũt mouetur a corde, ac ipsum mouet, quibus duobus moueĩ effectiue cerebrũ & nucha, ex quibus motus cõsurgit in neruos, ex neruis vero in lacertos, ex lacertis aũt tandem procediĩ ad chordas, & demum ad membrum quod est motum, tm̃ velut digitus manus aut pedis. Membrorum autem quædã sunt mouẽtia tantum, vt cerebrum cum nucha: quædam mota tantum, sicut partes extremę: nonnulla autẽ mota & mouentia, ceu lacerti: mouẽtur enim a cerebro, & deinde partes mouent extremas, vt tactum prius.

Tra. 1. c. 1 in princ.

Coll. 1. c. 6 Tex. cõ. 7

K

PROPTER QVARTVM uero, ad primum iam apparuit & ad ẽm quid dicendum. Committendo enim improprietatem in sermone calor, idest calidũ corpus & spũs idem sunt realiter, licet differant ita, vt ostensum est, rõne. Improprietas uero locutionis apparet: qm̃ cõcretũ per prius noiat accidens q̃ subiectum. contra. A. Commentator. 5. meta. Ad aliud dicendum q; hęc non se habent eodem mõ, sed differenti particulariter valde, neq; ẽt eundem habent finem (vt ostensum) ad quæ prædicta vt apparuit ex proprietatibus caloris & spũs ordinanĩ.

L

Cõ 14. añ medium.

Ad aliud, iam dictum sufficienter. Ad aliud dicendũ hoc verũ esse si calor & spũs essent corpora dña per grossum & subtile, vt cõtra Haly. inductum. Ad vltimum dicẽdum, q; res naturales sunt solum septem, nam calor quidem pro corpore calido ad spiritum reducitur tanq̃ ad cõpositum ex calore & ex corpore vaporoso quodã ipso informato, prout uero qualitas calor sub cõplexiõe locatur maxime. Rationes autem partis aduersæ licet probabiles sint earum quædam gratia discussionis inductæ, quia vero conantur veritatem concludere, nunc dimittantur illæsæ. Monachi tamen translatio corrupta diuertit ab alterius veritate.

M

HEsitare aũt circa prædicta contingit an spũs permaneat idem numero in oi vita aialis, cũ positũ sit aliquem fore innatum complãtatum, videtur tñ non pp hoc perdurare: qm̃ spũs est calidior corporis res. prima primi. quod autem tale, contestatur igni maxime, cum eius hoc extet natura. dña. 15. Sed hic idẽ minime permanet, immo mox generatur ex materia alter, & alius factus. primo de gene. & corru. et metheoroꝝ. 2. unde de iuuentute & senectute. Ignis permanet semper factus & fluens sicut fluuius, sed latet propter uelocitatem.

Doc. 3. c 2. post pri.

Ca. 1. post principiũ.

Adhuc. illud quod maxime alteratur, cum alteratio sit hmõi via in corruptionem ac subtile q̃ magnę non perdurat, substãtia enim subtilis passionem tolerat minime. primo febrium, & pharmacorum. 4. sed spiritᵘ est hmõi, quare (de inęquali distemperãtia) facile alterabilissimus spũs, quia & subtilissimus. Rursus, sang. immo ẽt carni formis substantia. de inge. 11. de quibus magis vr̃, cũ sint grossiores spũ, non permanent, verum permutantur vicissim: nã si quod magis non aderit, multo amplius neq; quod minus, per topicam regulam. Eti. Omnis passio amplius facta abijcitur a substantia. Topicorum. 6. sed talis est qui spiritus, vnde. 11. de inge. Spiritus substantia fere ẽm vnamquãq; receptionem amplior fit & minor.

Ca. 1. versus finem. Dif. 1. c. 3 versus finem Doc. 2. c. 2 In fine. Cap. 1

N

Libro. 1 ca. 16 Cap. 5 Cap. 1

Amp. id ostendit somnus propter spiritus resolutionem factus, differentia. 108. Non igiĩ in omni permanet hominis vita spiritus idem numero.

IN OPPOSITVM quia si non pmaneret corrumperetur, sed non potest corrumpi, quia vnumquodq; interimitur & corrumpitur a suo contrario, de inæquali discrasia. sed spiritui nihil est contrarium cum sit substãtia. Et firmatur, qm̃ oẽ quod corrumpitur aut taliter corrumpitur, vel sui corruptione subiecti, vt scientia, ignorãtia, sanitas, & ęgritudo aialis interitu, de causis longitudinis & breuitatis vitæ. Sed non prius, quia nihil dare contingit in corpore adeo frigidum, q; spiritus immensam caliditatem superet prætactam, cum forte nihil frigidum sit actu in eo, neq; secũdo cum potius habeat suum saluare susceptiuum vel receptaculum, alioquin in sui emolliret corruptionem, quam nullum naturalium intẽdit & operatur. Amplius, cum sit duplex innatus, complãtatus et fluens, primus quidem perdurat idem continue, quod nomẽ ipsius ostendit. Ipsum enim symbolum debet esse & pportionale rei. de sensu & sensato. Similiter & secundus, actiuus enim & motiuus conseruatiuus maxime ac complantatum excitans in actum. Manet itaq; spiritus idem numero in permanentia animalis tota.

Doc. 1. c. 4 in medio.

post principium

O

post principium

PROPTER PRIMVM quidem sciẽdum q; quid sit spiritus, quotiẽs ẽt dicatur, & idẽ similiter numero, visum priᵘ, et dña ẽt. 48. a qua cũ. 56. id depẽdet subq̃sitũ.

PROPTER SECVNDVM vero sciendum aliquos voluisse spiritum permanere eũdem numero, cum sit aialis permanentia inde causata: nõnullos permutari alteratum continue hora etiam breuiori. Quosdam uero sub dubitatiõe id fere omittere, vnde de causa motus animalium, vtrum quidem igitur est idem semper, aut sit semper alter, alter sermo, puta primo de generatione & corruptione, sed quid de hoc sentiẽdum, tertio & quarto videbitur dicendorum.

P

PROPTER TERTIVM autem sciẽdum, q; spiritus innatus complantatus principalius in corde cæterisq; partibus eius virtute permanet numero vnus ideq; continue. Configuratur nanq; partibus formalioribus & spermaticis, alteratur tñ & transmutatur sicut & ipse non minus. Fluens vero seu currẽs, ut nomẽ denotat, nõ permanet idem semper, verum alius efficitur & alius tpe non longo, materialibusq; particulis & sanguineis proportionatus. Qũo aũt spiritᵘ innatus educaĩ in esse cum spermate, ac de ipso ante cordis constructionem, ac fluẽs corde genito cum eoꝝ actibus, dña visum. 48. Q. aũt innatus permaneat idem numero cõtinue fulcitur rõne: qm̃ tria corpora circa principium generationis nr̃æ complent substantiam, spũs, sang. & aerea humiditas ex qua ẽm principia, vt in libro de spermate, generatio est aialis particu. aphoř. prima. Hmõi igiĩ permanet tunc semp. Similiter & san. qñ in spermaticam conuertiĩ substantiã membrorum solidorum generatiuam. differentia. 36. & 37. permanebit igitur & spiritus qui tandem permutatus reddetur innatus. Et sperma omne maxime resoluendo & dilatando coadiuuabit calidum cõplexionis in spũs innati cõstructionẽ. Hic. n. spũs vnus est numero generatione primus & generabiles plures, sicut unũ est mẽbroꝝ generatione primũ, vt cor, generabilia uero membra plura de medicinis cordis. A. Adhuc aia permanet vna eademq; continue, sed his spũs creatus est primum appendiculum viriũ animæ, ac emanatio secunda in corporis mẽbra ipso efficiĩ mediante ibidẽ spiritus videlicet fluẽs.

Q

primo. c. 1 in fine Cõ. apho. 15 añ me.

Li. 1. c. 1 in medio.

In princ. cap. 1

Rursus si permanet illud in quo aliquid inseparabiliter fundaĩ,

A fundatur;& id permanet,ceu sunt materia & forma. Sed humidum radicale irrestauratũ, aut ſm plurimos irrestitutum ꝑmanet numero continue idem: spũs autem innatus ipsum cõplectitur & quasi informat. Itidem.illud quod,ꝑportionabiliter se habet vt pars formalis & solida, permanet idem numero continue, vt visum dñia.56. sed talis est spũs, vt tactum, vnde post pręmissa de causa motus aialium subditur. Idem.n.est & de alijs partibus, id est siſis dubitatio an remaneãt semper numero eędem aut alteræ factæ aut aliæ. Amplius id permanet semp idem numero quod nutritur:nutritio.n.in permanentia ordinatur aialis,sed spũs innatus nutritur ex fluẽti. differentia.155. Itaq; spũs innatus cõplantatus idẽ permanet semper numero nutritus & auctus, vt ostensum de partibus formalibus dñia.56. Q, autem currens non ꝑmaneat numero idẽ continue,horum monstrant opposita. Et firmatur itidem seorsum: qm̃ illud quod est vt materia de se resolubile q̃ magne ordinatũq; alterius in subsi-

B dium,nusq̃ insertum inuiscatũ non stat continue:hmõi vero est spũs fluens:generatur nãq;(vt tactum) ex vapore sanguinis vel eius subtilitate:hic aũt maxime alterabilis corruptibilis:vnde Heraclitus & Cratillus vaporem ponentes rerum oium principium,dixerunt nihil,ꝑpter eius repẽtinam mutationem posse verificari. dñia.3. Ordinaturẽt in spiritus cõplãtati alitionem & excitationẽ eius de potentia fere in actum: in hmõi tamen virtute cũ qualitates currẽtes sint aptiores innato, neq; ẽt humido inseritur et constrictus permanet vt implantatus: verum in locis vacuis cõtinetur quę in nobis,simplicium quinto. vt corde & arterijs & ſm aliquid in venis. Adhuc, hic proportionatus est sanguini & substantiæ carniformi, & vr̃ partibus materialibus minime perdurãtibus, sed effluentibus continue:non ꝑmanet igitur spũs fluens semper idẽ numero, sed labitur q̃ multum tam rõne sub (Cap.5.de medicinis secundis.)

C stantiæ, q̃ cõplexionis. Qui aũt minori permanet tpe est animalis cũ sit subtilior, resolubilior, & maxime qui motiuus,actiuior enim maxime:nõ aũt adeo sensitiuus: deinde ꝑmanentior vitalis isto,grossior nãq; & vigorosior: & tandẽ minime resolutioni exponeẽ horum cõparatione siquis naturalis cum rõne subẽ pinguioris cõplexionis submissioris calido & motus non laboriosi.

PROPTER QVARTVM vero dicendum, & si appareat ad primũ quidem qm̃ concludit de spiritu currenti qui breui permanet tpe, non tñ in lapsum vt ignis oino, cum sit quid mistum grossius igne. Ad aliud sir̃ dicendum,alteratur enim & patitur q̃ maxime:neq; aliquid in eius ordinatur permanẽtiam sicut tpe incõplantati subsistentiam. Ad aliud quid dicendũ, mox apparebit. San. enim & carniformis substantia ẽt minus confluunt spiritu currenti,cum sint amplius terminati:tamẽ quia etiam in aliud ordinatur sicut san. in alimentũ atq;

D spiritus. Caro aũt non principaliter intenditur a natura, & maxime quia eius reperitur semper materia in corpore præparata puta sanguis. Spiritus aũt innatus idẽ permanet numero tanq̃ intẽtus & necessarius maxime: vnde substantia carniformis cum sanguine vr̃ quoddã medium inter istos duos spũs obtinere. Et propter hoc cõsequenter apparet ad aliud. Currens nãq; patitur in,phibente q̃ magne,ita vt corrũpatur non raro. Innatus vero non sic cum defendatur vigore ac fomento, sitq; non adeo vt alter subtilis, mobilis, agitatus, sed potius fere quietus & insertus. Ad aliud ẽt apparet, protẽdit nãq; spm̃ amplius cõplantatum currentẽ cum is ęxpandatur de centro in circũferentiam, et cõtra. vt dñia visum.108.

Ad ea ẽt quæ partis alterius, apparet quid dicendum, cum de spũ magis conuincant cõplantato. Verũtamẽ dicendum ad primũ q; licet spiritui nihil contrarietur in quantum est substantia per se subsistens ei:tñ inquantum est talis substãtia passionibus plurimis affecta primis, secundis & tertijs, ei contrariantur q̃ plura ipsum alterantia & corrũpentia deniq;. Sed vnde igit̃ contrarietas causetur,hic sermo cum totum quod hmõi oriatur a substantia, pręsentis non extat considerationis. Et ad fulcimẽtum dicendum q; vt tactum a suo destruitur spũs contrario, vt frigido phlegmatico et maxime vitreo vel melancholico,cum spũs innati sit caliditas non excedens verũ magis subtemperata. Similiter ẽt alia nõ pauca spiritum corrũpentia vt excellentiæ cæteræ,& motus fortes symptomataq; resoluẽtia & maxime dolor. primi secunda introductum,& merito, quia subtilis extat substãtiæ passibilis q̃ potissime & fluens q̃ pręcipue. Corrumpit etiã subiectum suũ vel fulcimentũ & si accidente dñia.3. Satagens nãq; se in ipso sustentare, &,ꝑprie in eo quod efficit caliditate pabulatiua & consumptiua, per se aũt & proprie innatus intendit & conatur saluare continue. Ad aliud dicendũ q; de spiritu concedẽdum innato,de fluenti vero minime, cum eius actiuitas et perfectionis euidentia non sit a seipso,sed ab innato complantato ac corde, ordineturq; in illum successiue, ceu ostẽsum,tanq̃ fomẽtum ac excitatiuum ipsius nonnullum. (E) (Doctri.2. cap.29. in medio.) (F)

DIFFERENTIA. LX.

QVOD OMNIS actio a qualitate fiat tñ videtur, qm̃ quatuor determinatæ qualitates. in secundo de ge. & cor. sunt elementorꝝ causæ. &. 4. metheo. Si ergo elemẽtorum & elemẽtatorum magis. Et q; simplex & naturalis ens ꝑmutatio ab eis existit virtutibus ibidẽ. Amplius prima problematũ assignatur cã solutionis medicinarum per partem superiorem aut inferiorem, seu per vtraq; ex qualitatibus tñ elementorꝝ prędominantium in eis. Elleborus.n.albus,quia calidus & leuis purgat superius. Scamonea eo q; sit calida et grauis inferius, elatterium autẽ & gummi tapsiæ ꝑp vtraq; alterutro purgant modo. vnde Oribasius aphor,4. Quia elleborus albus leuis est, vomitũ facit,& leuia purgat, ac superiora petit. Niger vero grauior est,et quanto grauior tanto inferiora petit: grauiora eni semper inferius petunt. Rursus. ois actio est a cõtrario. primo de ge. & cor. Contrarietas aũt ꝑprie reperitur in qualitate,cum in ea sit vere maxime distare ꝑp naturam actiui et passiui in ipsa prius repertam. Cõmentator tñ meta.8.&.10. voluit primo contrarietatem in situ reperiri ꝑp maxime distare, vt quod centri ad circũferentiam,& inde in alia profluere. Contraria nãq; sunt quæ sub eodem genere posita maxime a se distant. differentia.72. Adhuc actio omnis hæc per motũ existit vel saltem incipit, proprium etenim actionis est esse in motu in sex principijs, omnis autem motus fit a contrario, itaq; actio omnis fit a qualitate. (Tex.cõ.8. 15.&.16. T.cõ. 1. in principio. Tex.cõ.2. pble.41.) (G) (Te.cõ.50.) (Cõ.4.ante mediũ.) (Cõ.13.in medio.)

OPPOSITVM mõstratur,quia prima primi.neq; prouenit aliqua operatio nisi a virtute. Et eodẽ scribitur, secundã actionẽ fieri a materia & a virtute specifica seu forma,quod & Gal.in pluribus sensit librorꝝ. Itidem. quod ab alio quam a qualitate fiat, vt a substantia. Commentator enim.7.&.12.meta. qualitates sunt instra formarum substantialiũ,ita q; substantia sit principale operationis principium. Rursus. Arist.contra quosdã.secundo de anima. Ignis non est cã nutrimenti & augmenti,sed aia immo concausa. Anima aũt est substantia,propter quod a substãtia egreditur actio. Amplius. illud quod dat simpliciter esse,dat actionẽ consequẽtem inde, sed substantia simplr̃ dat esse, quia accidentia non sunt entia sed entis.7.meta. Adhuc. videt̃ q; fit actio a quadã virtute occulta dicta forma specifica seu proprietas: qm̃ si ois actio fieret a qualitate, tunc semper in tali actione esset inuenire naturã & proprietatem qualitatis, nunc aũt inueniuntur quædã operationes quę nullo modo videntur posse qualitatibus attribui, sicut medicinarꝝ attractio; qm̃ quædam graues purgãt sursum, vt lapis laçuli, quædam (H) (Circa pn. Do.6.c.1. in princi. Doc.2.sũ. ꝑma.c.15. in prin. Colli cõ. 13. in me. Colligitur cõ.18. Te.cõ.19. &.41.) (Te.cõ.2.)

I quædam leues deorsum, ceu pulpa colloquintidę: sic & aurum in ventre strutionis positũ ilico extractum inuentum est minorari, quod nõ accidit ab igne calidiore calore strutionis. colliget. 5. Inuenimus & q acus tacta cuspide a magnete conuertĩ ad polum articum. Ostenditur & quarto q actio fiat a quantitate, ponunt nãq; medici quosdã hu. & ægritudines corrũpere, & necem inducere qualitate: alios aũt quãtitate, vt apparuit de athletarum euacuationis necessitate. Palin. Sang. temperatus sui qualitate venas scindit sui quãtitate, & liquor tẽperatus vr̃ interdum vasa corrũpere. Rursus, cum vnũquodq; sit determinatũ propria forma, virtute, & fine idem consequente. quarto metheoroꝝ. si quantitas his caruerit, & maxime actione videbitur esse frustra: cum vnũquodq; sit ꝑpter eius actionem in finem ordinatũ. In natura aũt nihil ociosum reperitur. primo de cœlo. & tertio de aĩa. Itaq; non omnis actio perficitur qualitate, sed a substantia, proprietate & quantitate similiter.

Ca. 14. in fine. — 1. aphoris. apho. 3. — Collec. te. cõ. vlti. — Te. cõ. 31. — Te. cõ. 45.

K PROPTER PRIMVM quidem sciẽdum, quòd actio est fm quã id quod subijcitur agere dicitur. differentia sequẽti, & in de sex principijs Gilbertus. Qualitas vero est fm quam quales esse dicimur in prædicamẽtis, quę triplex existit, vt apparebit consequenter.

post prin. Diuisione, quarta in principio.

PROPTER SECVNDVM quidem sciẽdum q plures antiquorum posuerunt differenter oẽm actionem quatuor qualitatibus fieri elemẽtorum, ita q & actiones a formis occultis, ꝓuenientes dictis specificis, in elemẽtorum conati sunt reducere naturã. Cuius positionis videtur Arist. & cum Auer. dr̃ia. 71. quam siquidẽ Alex. peripateticus Arist. prior expositor nititur defendere, volẽs formas oẽs ex elementorum mistione cum qualitatibus suscitari. Cui equidẽ positioni tñ initur q & intellectũ possibilẽ voluit de potentia materiæ per actionẽ qualitatum educi. Et ideo solus inter cæteros peripateticos hunc

L posuit corrumpi, sicut apparet in eius tractatu de intellectu, & a Cõmen. 3. de anima. In cuius quidẽ positionis persuasionẽ inducit nos in elementoꝝ mistionis admirationem. Ait nãq; q ex simplicibus elemẽtis, aut ex ipsis non grãdem mistionis gradum suscipientibus, minime ꝓuenire posse nobiles formas dignarũ actionum & virtutum susceptiuas: qñ vero in mistione elementa adinuicem cõponuntur & alterant, gradum altiorẽ & nobiliorem mistionis suscipiunt, ꝑ eorum excoctionẽ & depurationẽ formas nobiles cum actionibus mirandis vltra id quod oĩno repertum fuerat in aliquó simplicium ꝓuenire, quod ex spiritibus alchimicis conãtur ostẽdere. Videmus nãq; cum hmõi fuerint simplices aut non per artẽ & ingenio subtiliter pręparati, excocti & depurati nõ grandem effectum habere in metallorum conuersione. Quando autẽ præparantur & adinuicem cõiunguntur, ꝓueniunt actiones ex eis mirabiles, eorumtrãsfiguratione excellenter vltra id q in simplicibus aut in praue prouenirent præparatis. Hæc aũt positio & si prima fronte

Cõ. 5. ante mediũ.

M quãdam probabilitatẽ videatur habere, iam tñ est cõtra veritatem & sniam Arist. & maxime in intellectu possibili, quod & ostenditur rõne: qm̃ quodlibet calidum simplex seu cõmistum licet diuersas habeat operationes in particulari, cõueniunt tñ in genere. Calidum nãq; omne dicitur homogenea cõgregare, & heterogenea disgregare. secundo de ge. & cor. & metheo. 4. Similiter est de frigido sicco & hu. in eorũ actibus. Nunc aũt multas actiones cõspicimus, vt declarabitur in sequentibus, quę neq; in genere, neq; etiã in specie cum qualitatibus cõueniunt elementorũ: propter quod non est dare actionẽ omnem a sola tñ effici qualitate. Adhuc insufficiens est valde nihil dirigere & informare qualitates elementorum, nisi per mistionẽ ipsam & cõplexionem. Sic. n. non esset species & forma alia nisi cõplexio, quod oĩno falsum: tunc enim nõ fieret generatio, aut solum accidens generarẽ.

Te. cõ. 8. Te. c. pmi.

N Rursus. virtutes supiorum disponẽtes ad generationẽ et formaꝝ substantialium receptionẽ viderentur ociosę. Amplius. nihil agit vltra suam spẽm & formam: qm̃ sicut habet esse res, ita & operari & contra. 2. metaphy. Multas autem in mistis maxime actiones, vt apparebit, videmus transeuntes sensibiliter qualitatum elementorũ naturas: itaq; ab alio q a qualitatibus prouenit actio, ut etiam differentia videbitur. 71.

Tex. cõ. 4.

PROPTER TERTIVM quidẽ primitus ostendatur in qua actione verificetur magis eã a qualitate perfici. Secundo monstretur qũo actio quęlibet vtcunq; potest dici effici qualitate. Propter primum huius sciendũ q actio est duplex, etenim quædã corporea, alia vero incorporea in sex principijs. Intelligo autẽ actionem corpoream illã quæ fit mediãte corpore cum motu & transmutatione. Incorporeã vero quæ sine, qualis est actio in

post prin.

O telligẽtiarum & dei, si actio põt appellari, quæ operatio verius: dr̃ dr̃ia consequenti. Actio aũt corporea duplex existit: vna quidem inconuersiua, ita q agens actionem suam imprimit in passum absq; alicuius agẽtis repassione, qualis est actio corporis sup cœlestis in ista inferiora. Cum enim superiora & inferiora in materia non conueniant, nisi vt ęquiuoce, vnum vicissim non aget & patietur ab altero, cũ natura posuerit corpus cœleste inalterabile perpetuũ & incorruptibile a contrarietatibus exemptum, neq; peregrinarũ impressionum susceptiuum. Est et alia actio cõuersiua, ita q agens repatitur a passo alteranti & agit, qualis est actio istorum inferiorum generabilium & corruptibilium in materia cõicantium. de qbus physicoꝝ. 3. Omne simul actiuum & passiuum & mouens physice mobile erit. & phy. 3. Cõm. Quod ratione cõicationis in materia cum cõtrarietatibus accidit: & iõ primo de ge. Albedo nõ patitur a linea, cum earum sint

Tex. cõ. 8 Com. 16 Te. cõ. 42

P materiæ diuersę. Si itaq; quærat an ois actio fiat a qualitate: manifestum est in actione cõuersiua corporali verificari maxime. vnde Cõm. 7. meta. Apparet q elemẽta nõ patiuntur neq; agunt nisi per qualitates, non aũt per formas substãtiales. Formæ nãq; substantiales materiales nõ sunt actiuæ neq; passiuæ: passiuæ nãq; & actiuę primæ sunt qualitates, quod & Arist. primo de ge. & 4. vt tactum metheororum, vr̃ sensisse. vnde de cã motus aĩalium, Cã motuum talium. s. illoꝝ in quibus sunt passiones alterantes phantasiã & appetitum, sunt caliditas & frigiditas, quę de foris & deintus existentes naturales. Quare vr̃ sentire q & in apprehẽsionibus aĩę aliqua sit motiua qualitas quæ moueat agentẽ operari, vt bonum aut apparẽs bonum. Neq; etiam põt dici actionem a quantitate principalr̃ procedere, cum ois hic actus sit cũ motu: mathematica aũt sunt immobilia. 3. metaphy. abstracta. n. sunt a motu. In imobilibus nãq; motus principium inesse non põt: licet. n. sic in re mota, non tñ mouetur nisi accidentaliter. Cõmen. Et ideo scribit ibidem in

Cõ. 31. in medio. — Colligite tex. cõ. 51. Tex. cõ. 1. — Tex. cõ. 3.

Q mathematicis nullã fore rationem, finis autẽ boni. In eis nãq; neq; deterius inest neq; melius. Hoc & roboratur rõne: qm̃ contraria oia in eodem sunt genere: ois actio est per cõtrarium. Qualitati aũt per se contrarietas inexistit, & neq; substantiæ, neq; quantitati in prædicamẽtis. Quod affirmatur, quia simile occurrens simili, non solũ inducit actionẽ: immo neq; passionẽ, puta sentire, quod est pati quoddã, vt ostẽdunt duo corpora in adinuicem consimilia se tangentia. cõplexionum primo. & prima primi. Propter quod actio primitus procedit rõne qualitatis & nõ substantiæ, neq; quãtitatis. Sciendũ quoq;, ceu apparet secundo de gen. & cor. & 7. metaphysicæ a Cõmentatore, q qualitates duplices existunt, primę videlicet caliditas. fri. siccitas, & hu. secundæ aũt q plures, vt apparet ex obiectis sensuum, sicut durities, mollities & cæteræ. Sunt & tertiæ, sicut albedo, nigredo, dulcedo, amaritudo, sonus, & silentiũ: quæ ceu esse habent per primas:

T. c. vltimj. — Diuisione quarta p' medium & secunda & prima. Coll. c. 5. Doctr. 1. cap. 1. Tex. cõ. 8. & 10. Coll. c. 3. in medio.

A mas, sic & operari, cum fiíis sit dispositio rei in entitate et opere. Reducuntur nãq; qualitates hmói secundæ & tertiæ ad primas: qm in eis primitus saluatur ratio cõtrarietatis. secundo de ge. & cor. Si vero loquamur de actione corporali non cõuersiua, dicendum proprius ꝙ non omnis actio est a qualitate hmói: cum ostẽsum sit præter hanc aut esse alias qualitates, vel quendã modum qualitatiuum haberi. Videmus nãq; actiones quasdã occultas, quas negare non cõtingit, ex aliȷs ꝙ̃ ex qualitatibus sensibilibus cõuersiuis euenire, sicut apparet de auro assumpto in corpore strutionis, quod statim extractum repertum est diminutũ, quod ab igne non contingit vt tactum. Conspicimus ẽt lapides preciosos & medicinas, virtutes mirabiles & occultas habere, quæ ex qualitatibus & naturis non possunt consurgere elementorũ, cum nihil agat vltra suam spẽm, & agens omne effectum sibi proportionabilẽ in materiam introducat. Et ideo bene sensit pharmacorũ. 3. Gal. ꝙ hmói actiones per rõnes a qualitatibus sumptas elementorum inuestigari non possunt, sed per experientiã magis, cum ex alia natura prodeant altiori in cõpositum ꝙ̃ sit elemẽtaris natura, puta cœlesti. Propter quod extra actionẽ a qualitate conuersiuam oportet aliã subiungere, quæ actio, ꝑprietatis occultæ seu formæ specificæ siue speciei totius appellaĩ. Et fortassis verificatur in his Arist. sermo initialiter saltẽ, eo ꝙ oẽm actionem virtutis occultæ præcedat actio quædam seu affectio & dispositio qualitatiua: vnde pharmacorũ tertio. Omnis medicina similis in substantia quæ vehemẽtioris extat caliditatis, est plus attractiua. Auxiliatur enim caliditas eo quod per similitudinẽ facit: attrahitur enim duplici de cã. Primi vero secunda. Napellus et alia venena quæ virtute operantur occulta per quãlibet conuersionem agunt in sui qualitatẽ: venenum aũt serpentis agere dicitur ibidẽ ipsamet obuiatione, eo ꝙ calidũ actu cum sit aialis superfluum vt sit quid actu hmói quod nõ in venenis reperiĩ inanimatoꝝ, cum sint potentia talia.

B — Te.cõ.15. — Cap. 1. & tertio digẽnis secũdę, & habetur expresse. 6 libr. c. 1. & li. 9. tra. 2. circa prin. — Ca. penul. — Ca. 15. de ca medũ. — C

Potest & siĩr quodãmodo extendendo nomẽ qualitatis ẽt in actione corporali non conuersiua, & in actione non corporali verificari, eo ꝙ ois actio a principali agẽte videtur depẽdere quibusdã mediȷs velut instrĩs modũ quasi portendẽtibus qualitati, per quem etiam modum dicitur primũ agere per intellectum mediantibus spẽbus quibusdam vel ideis sicut forte videtur Plato sensisse, ad quas quidẽ aspiciens diuersas rerum spẽs producit. Licet enim vnus semp & idem permaneat oino transmutatione carens reali, ponitur tñ idem per spẽs has diuersificari ideales, per quas etiã suo modo & minus vniuersales ponunt intelligẽtias actionẽ suam, quæ est intelligere & mouere, etiã exercere. Similiterq; actionẽ corpoream non cõuersiuam põt quis ad actionẽ qualitatiuam adducere. Corpora nãq; superiora in quibus dictum hanc actionẽ fore mediante luce & motu in hæc agunt inferiora. Lux aũt in prædicamẽto suscipitur qualitatis, & sic motus cõsideratus vel penes perfectionẽ ad quam tendit & terminum non differens nisi ꝑm magis & minus, erit in substãtia, quantitate, qualitate, & vbi. Tot. n. sunt spẽs motus & mutationis, quot & entis supple hmói. Aut fortassis entis ẽt cuiuslibet prædicamẽti ꝑm ꝙ est dare perfectum & imperfectum in eo. Secundum vero ꝙ est in via magis ad ꝑtactam perfectionẽ est in gñe passionis. 3. physi. & Cõmentator ibidẽ. Propter secundum huius sciendum ꝙ actionẽ ab aliquo progredi dupĩr potest euenire, aut ꝙ illud sit velut in principiũ primum & fundamentum ipsius actionis in quo ratio contrarietatis sustenteĩ, & sic formæ etiã substantiales sunt actiuæ & passiuæ, nõ tñ essentialiter. Cõmen. 7. meta. cum in eis contrarietatis non sit rõ, quod etiã videtur Arist. 2. de aia sensisse, vbi contra quosdam ponit aiam quę est substantia corporis physici organici, esse calidum alimenti, non autẽ ignem

D — Te.cõ.5. Cõ.4. verfus finem. — Com. 51. in medio. Te.cõ.41.

sed magis cõcausa, vt tactum quodãmodo esse: ac. 2. de ge. aialium scribens caliditatẽ & frigiditatem dura mollificare, & viscosa frãgibilia reddere & hmói talia, sed ratione & forma, per quã hoc quidẽ iam est caro, hoc autẽ os non facit, verum hoc agit motus qui ab operante existit, puta vocatus itellectus seu virtus ꝑm medicos dicta informatiua. Potest & secundo ab aliquo actio ꝑuenire, eo ꝙ sit secundũ & immediatum a quo prouenit actio, licet per viam instrĩ magis videatur hoc facere ꝙ̃ per modum principalis agentis actionẽ sustentantis, vt euidens per Cõmen. 2. de aia, ita ꝙ actionẽ dignius uidetur attribuere formæ quę est aia, ꝙ̃ igni qui est instrũ & materia. vnde. 5. colliget. Decoctio fit per calorẽ qui est in cibato, non tñ calor est primus motor in hac re, sed aia nutritiua. Ipsa eni est quę ordinat & determinat ad vnum finẽ, & non ignis. 2. de aia. Et ideo Arist. 2. de gen. et cor. nititur improbare illos, qui qd' quid est & vnde motus principium auferentes actionem oẽm ex qualitatibus tm̃ videntur adducere. Sic igitur breuiter declaratũ existet qũo actio ois fiat a qualitate, & qũo non, & qualiter qualitas põt suscipi differenter. Testor tñ Arist. dicere omnem actionem qualitate perfici initialiter, saltem quod ostenditur attractiua caliditate concreta, & calefactione attractione meliorata, vt karabe in rapiendo paleas frictione calefactum denotat.

E — Ca. 1. & 6. — Cõ. 41. iuxta finem. Ca. 3. post medium. Te.cõ.41. Te.cõ.53. 54. 55. — F — Coll. 1. & ge. & cor. Te.cõ.59.

PROPTER QVARTVM vero ad primum dicendum Arist. loqui de actione corporea cõuersiua, quę ois qualitate perficitur, vt declaratũ est. Ad aliud dicẽdum, ꝙ hoc forte Arist. nondum vidit vt simile dicit de Parmenide. primo physi. Arist. nãq; nullam actionem vĩ in his inferioribus posuisse, nisi ex virtutibus, ꝑgrederetur elementoꝝ: posteriores tñ pręter hanc actionẽ inuenire dependentẽ, vt declaratum existit ex uirtutibus superioribus occultis a tota specie seu forma specifica. Aut dicendum oẽm actionem fore a qualitate aut essentialiter, aut initialiter & coadiuuatiue. Virtutes nãq; occultæ in earum iuuantur actione per qualitates elementoꝝ, vt tactum. Sicut. n. in aialibus apparet magis ꝙ aia primum est actionis principiũ, consequẽter vero virtus super illã fulcita, & deinceps calor', ita in hmói inanimatorũ primitus est substantia rei, deinde virtus in qbus est occulta, demumq; cõplexio, vt ois tandem hic actus progrediaĩ cõplexione. Ad aliud dicendũ verum fore in actione corporea conuersiua istorũ generabilium & corruptibilium, de qua sermo de gene. & cor. Sunt tñ aliæ actiones quæ ex cõtrarietate non consurgunt, aut contrarietas in eis æquiuoce sumetur, siquis dicat hmói actiones fore ex cõtrariȷs, velut & qualitas in eisdẽ sumebatur æquiuoce.

Te.cõ.25. — G

Ad aliud eodẽ modo dicendum cum motus in tali existat actione qualitatiua. In pluribus nãq; actionibus nõ reperitur motus velut in entibus diuinioribus, dñia consequenti. Ad eorum ẽt quæ alterius partis primum dicendum ꝙ qualitas elemẽtaris est virtus quædã. differentia. 57. & ꝙ actio a materia & a substantia subtiliter cõsideranti ad actionem reducũtur qualitatis. In actionibus nãq; quibusdam qualitates alteranĩ solum & permanẽt substãtiæ, & hanc actionẽ vocat a qualitate: in nõnullis aũt corrumpitur & substantia, quam a materia: improprie tñ vocat actionẽ, proprius enim a qualitate, ac speciei forma proueniũt. Ad aliud dicendũ vt iam apparuit qũo a qualitate fiat actio, & qliter a substantia tanq; ab eo quod sustentat & defert subiectum contrarietatis a qua primo ac mediate aliquid operatur. A qualitatibus vero deinceps magis & immediatius, ꝑgreditur actio, & si modum quendã instrumẽtalitatis respectu formarum substantialium videãtur habere. Ad aliud dicendum, ꝙ sicut ex coniunctione materiei cum forma multa consurgunt in cõposito quæ in neutro cõponentiũ fuerant, ita siĩr suo modo ex applicatione accidentis ad substantiam.

H

I tiam. Aut licet substantia sit causa sustentationis & subiectum accidentium, non tñ est immediata cā actionis cōtrarietatis. Ad aliud dicendum hoc verum cōcludere siquis totaliter quod quid est & vnde motus principium ab actione excluderet, sicut arguitur cōtra quosdā. de gene. & cor. 2. Ad aliud cōcedendū est vt iam apparuit. Oportet nāq; præter primā actionem elementariā hanc secundam ponere, si sensui nolumus cōtradicere, & effectus rōnabiliter in proprias sit cās adducere. Ad aliud dicendum φ a quantitate vt quātitas est qualitatibus sensibilibus separata, nullo modo fit actio: eo φ mathematica quę sunt de quātitate, immobilia sunt. 3. meta. quod aūt tale, actionē non habet, cum dictū, actum oēm cum motu existere sīr & locū. vnde. 4. physi. Ostendunt aūt & mathematica φ nō sint in loco, quæ si tñ locum dicātur habere, vt dextra & sinistra &c. hoc positiōe ad nos consurgit. primo de ge. & cor. vbi dicitur mathematicis dandus sīr tactus & locus. Quæ aūt locum non habēt, actionem non suscipiunt, qm̄ sicut locus est, ita operatur natura. 10. probl. Vnde si medici quasdā actiones dicāt ex qualitatibus humorum consurgere, quasdam autē ex quantitatibus, dicendū illud fore fm iudicium sensibile, cum fm Haly. medicinalis speculatio sensum nō supergrediatur. Importuna enim diligentissima subtilitas, febrium. 2. Videntes nāq; quosdā hu. sensibiliter qualitatibus effrenes, hos ponūt qualitate peccare, alios vero in eisdē mitiores, velut plurimū est san. & phlegma dicunt actione quātitatiuā corrumpere: cum tñ subtiliter cōsiderantē, vt apparuit, oporteat hanc actionē a qualitate existere. Iuuatur tñ per quantitatem maxime cum agens oē multę opus est quantitatis. de cā. 2. potentiæ nāq; corporum sequunt magnitudines eorum. Cōmentator primo cœli & mundi. Ad aliud dicēdum per interemptionē, huic nāq; quantitati superexcellenti mala iam associata qualitas existit, & si imperceptibilis videatur: & ideo dicunt φ repletio quo ad vasa non permanet diu quin sibi repletionem associet quo ad virtutem. Ad aliud dicendum Arist. loqui inesse istorū generabilium & corruptibilium in q̄bus posita est actio conuersiua, quātitas autem vt ostensum actionem nō habet nisi actio ęquiuoce & improprie extēdatur valde, cum sit posita in ratione rcontariorum existere.

T. cō. 53. 54. 55.

T. cō. 3.

T. cō. 5.

T. c. 44.

K

pble. 12.

2. techni com. 14. Ca. 4. post medium.

Caꝑ. 2. Cō. 23. in fine.

L

PRæcedentium rursus gratia φ lędere alicuius morbi fiat quātitate, monstratur, licet quid hmōi differentia fuerit indicatū. 60. qm̄ apho. prima. Athletarum quidā in vltimam repletionem deuenientes pereunt repētine, aut in eis scissa sunt uasa, sed repletio imensuratam dicit quantitatem. Itidem apho. 2. Vbicunq; nutrimentū præter naturam amplius intrat, hoc ægritudinem facit. Sed amplius est ꝓprietas quantitatis, quare Cōmen. Manifestum φ in ęgritudinem venit, ꝓpter multitudinem nutrimēti. Et confirmatur, quia primo secunda repletio venas findit & ad suffocātia fit fluxus: & accidit suffocatio, aut apoplexia, vel epilepsia: cuius quidē sanatio est vt cito cum minutione succurratur, ꝓpter quātitatem, quare Auer. colliget. 3. Febris sanguinis sūt duæ spēs. Vna fit ꝓpter augmentum quātitatis solum. Ait ēt humores qn̄q; calorem propter quātitatem extinguere. Similiter de inge. 13. In tumoribus qui præter naturā fm magnitudinē desistūt membra ab eo quod fm naturā.

Cō. apho. 31.

Apho. 17.

Colli᷑ post mediū cō.

M

Do. 3. c. 6.

Ca. ꝑ². ante mediū. Eodem. 3. c. 3. & finē Ca. 1. post principiū.

Amplius si phlebotomia cuidam cōpetit morbo, is lędit quantitate, qm̄ phlebotomia est euacuatio vl̄s multitudinē euacuans. de pharmacis. & primi quarta. Ipsa vero eidem cōpetit, vt & sanatio manifestat. Rursus est dare humorē temperatum, ceu sanguinem hic aūt uenas pōt findere, non quidem qualitatis ratione, cum sit temperatus. Quantitate igitur fracturā operabitur, ceu aer φ plurimus cōtemperatus vtre inclusus. Lædere igitur alicuius erit morbi quantitate.

Ca. 20. in principio.

IN OPPOSITVM quia si aliquis quantitate morbus læderet, tunc cum id sit actio quędā iam perficeretur ipsa quātitate & non qualitate sola, sicut ostensum differentia. 60. Eti. Omnis actio est cum motu. 3. metaphy. unde auctor. 6. principiorum. Proprium actionis est esse in motu, sed in quātitate non est motus, quod ostēdunt mathematica quātitati subiacentia, separata nāq; sunt a motu & vl̄r ab oibus sensibiliū qualitatibus. quare. 11. metaphy. Mathematicus circa ea quæ ex ablatione theoriam facit, circūtollens enim oia sensibilia speculaī, puta grauitatē & leuitatem, duritiē & mollitiem: adhuc aūt caliditatem & frigiditatem, et alias sensibiles cō trarietates. solum aūt derelinquit quantum & continuū. Palin. Id nō lędit, quod habet rōnem materiæ cum minime agat, eo φ ipsa materia fm φ materia est passiuum. primo de gene. & cor. Non igitur morbus quis aget quantitate. N

Te. cō. 5. post prin.

Aā medi

Te. cō. ff.

PROPTER PRIMVM quidē sciendum φ morbi lædere actus corporis, est sensibiliter nocere, ac tādem perimere: ratio nāq; ipsius est operationū corporis læsio manifesta, ceu visum dña maxime. 72. Quantitas vero seu quantum dicitur vnum entium. 10. φ diuisibile in ea quæ insunt: quorū vtrunq; aut singulū vnum aliquid aut hoc aliqd natum ē esse. Huius vero quātitas duplex existit: nā quædam discreta, ceu numerus & oratio: altera cōtinua, vt linea superficies & corpus: & cum his consequūter locus & tempus. Et huius itidē alterutra, quædā est per se: alia vero per accidens. Per se qdem, aut fm substantiam, puta linea, superficies & corpus: vel fm passionem & habitū. Et id aut passio quātitatis discretæ, vt numerus, & tunc multū & paucum: vel continue, & sic magnū & paruum: quod autē respicit lineam, & sic lōgum & breue: vel superficiē, & tunc latum & strictum: aut corpus, & ita altum & ꝓfundum. Subditur ēt graue & leue, quæ siquidē quantitatem respiciunt his minus: hęc enim numerantur in accidentibus quātitatis intentione secunda. Diuidūtur enim grauitas & leuitas eadem diuisione qua magnitudo. In maiori enim quantitate maximeq; ꝓportionali plus est grauitatis, in opposita vero secus. Per accidens siquidē quantitas est quæ rōne magnitudinis, cui ea inhæret quanti aliquā sortitur rōnem, vt albū musicum & hmōi: subiecta enim ipsorum sunt quanta quædam. Et sīr motus primi mobilis rōne magnitudinis qua causatur, quātus existit, ac tempus consequenter motu causatum. Nosce ēt φ magnum et paruum, multum & paucum sīr qn̄ accipiuntur fm φ sunt dispositiones essentiales in quātitatibus dicuntur passiones & accidentia quātitatis, sed qn̄ respiciunt vnū in alterius respectu, videnī in capitulo relationis collocari. Relatio nāq; accidit quantitati et cæteris prædicamentis. Arist. in prędicamentis. &. 5. metaphy. ac Cōmentator. Amplius vt veritas diligentius indagetur, sciendum φ quantitas pōt dupl̄r suscipi, aut simpl̄r, vel fm quid. Primo quippe aut fm rōnem cōem, vel magis particularem. Quod si prius, aut fm rōnem intentionalem fm φ in eius cōitate omnis concludiī inferior quantitas, prout subijcibilis extat & prædicabilis, & ita de cōsideratione logici existit. Vel fm rōnem realem inquantū ens extat, & tūc de ea metaphysicus speculatur: contēplatur. n. ens inquantum ens. 6. metaphy. Si vero ratio inspiciatur particularior, realis tñ, puta prout est multiplicabilis unitate, sicut quantitas discreta: vel mensurabilis puncto, vt linea vel suפficies, de cōsideratione tunc extat mathematici: ipse nāq; circa talem negociaī quantitatem. Si autē intueatur quantitas fm quid, puta prout terminus est & mensura physicorum corporū & vniuersaliter quantitatibus sensibilibus subiecta, negocij existit physici.

O

P

Colli᷑ dif ...

Q

T. c. ...

T. c. ...

PROPTER SECVNDVM vero sciēdum quod cōis factus est, vt apparuit ex argutis medicorum sermo, φ morbus quis lædit qualitate, alius vero quātitate: quod ostendiī.

A Doctri. 4. cap. 1. vers. finem. ostenditur: nam si sanitas debet adesse, oportet humores quãtitatis mensura determinatos fore, ac qualitatis proportionatos. apparens prima primi. cum rõnes contrariorum extent contrarię. Vt autem medicorum verificetẽ sermo, introductum id quęsitum philosophicum nõ parum, cuius veritas dicendorum videbitur tertio.

PROPTER TERTIVM vero sciẽdum ꝙ a quãtitate simpl'r & per se nõ prouenit alicuius morbi læsio, & vſr neqꝫ actio. Consequenter aũt et coadiuuatiue accidit magis. Primum quippe ostenditur: qm̃ lædere agere quoddã existit. Secundum.n.hoc in id quod subijcitur, agere quid dicitur, sed oẽ agere siue actio contrario pficitur. dr̃ia.60.quãtitati aũt nihil extat contrarium in prædicamentis. Amplius.nihil principaliter & per se agit vltra suam speciẽ. Sicut.n.se habet aliquid ad esse, sic & ad operari.2.metaphy. sed si morbus læderet quãtitate, cum simpl'r sit qualitas.dr̃ia.74.aliquid vltra suam speciem ageret propriã per quam haberet esse. Itidẽ. illud quod est absolutum a qualitatibus sensibilibus a quibus dependet læsio, & vſr actus omnis nõ lędit aut agit, tale quippe quãtitas existit, cũ ea sit prior qualitate, possitqꝫ quod prius a posterioribus absolui. Ei autẽ non debetur locus, motus, aut tempus, neqꝫ cõtactus, & ideo neqꝫ ratio boni. apparens.3.metaphy. nisi forte per accidens et quo ad nos. dr̃ia.60. Rursus. quicquid inest vni speciẽrum rõne superioris, inest & alteri, sed morbo inanitionis inest lædere qualitate, puta cõplexione, quãuis quantitatem minorem videatur importare, vt ostendunt simplex hectica, & senectutis hectica: is aũt contrariatꝛ repletionis morbo. Quod firmatur, quia magis & minus ad easdẽ deducunt dr̃ias in techni: quantitate igitur simpl'r & per se nõ prouenit lædere. Declaratur ẽt secundo ꝙ accidat id consequẽter & adminiculatiue, quia forma naturalis debitã quantitatem vt esse habeat & operetꝛ, expostulat in materia, ita ꝙ in maiori extensa quãto amplius agit: iuxta illud Cõmen. primo cœli & mun. Potentiæ corporũ sequũtur magnitudines quæ sunt in eis. Et propterea.2.de cã. Omne agens opus fit magnę quantitatis existere, in minori autem minus, ita ut ignis actiuissimus minima susceptus quãtitate non sentietur nedũ ꝙ lædat. cõplexionum.3. Quod ẽt venena ostẽdunt recepta quãtitate ꝗ minima. Est nãqꝫ minimam carnẽ reperire, quæ amplius diuisa formã carnis nõ retinebit. physi. primo. Lædit igitꝛ aliquis morbus vtcunqꝫ quantitate & vniuersaliter agit. Ea enim ꝗ maxime manifestatꝛ actionis intẽsio vel remissio. Et ideo quia medicus artifex sensibilitatis & euidẽtiæ amplioris non immerito, ꝓtulit lædere alicuius morbi & actus vſr perfici quantitate. dr̃ia etiam tactum.60. Circa quidem prædicta forte conuenit dubitare, quia dictum quantitati nihil fore cõtrarium, & motum in ea non cõcidere, per consequens ẽt cum oĩs extet de contrario in cõtrarium per mediũ. physicorꝫ.5. cum eodẽ scribantur horum opposita ſm quale. s. quãtum & vbi motum esse solũ, in vnoquoqꝫ nãqꝫ horum est contrarietas. Dicendum vtiqꝫ ꝙ quãtitati simpl'r considerata vt a logico, metaphysico, et mathematico, nihil extat contrarium. Quod ostenditur, qm̃ contraria sunt quę sub eodẽ posita genere inter se distãtia maxime vicissim se de subiecto expellunt.10.metaphy. vnde in prædicamentis, Aliquo in cõtrarijs existẽte susceptibili possibile in alterũ transmutationem fieri, nisi alterũ natura extiterit sicut igni calidum. hęc aũt ratio verior contrariorum per prius inerit qualitati, cum oĩa prætacta amplius eidẽ inexistant ꝗ vbi, aut quãtitati. In vbi nãqꝫ opposita nõ se mutuo expellunt de subiecto: non enim quod est sursum vniuersi nunquã poterit esse deorsum aut contra: a quo tñ Cõmen. tanꝗ a priori.8.&.10.meta. ponit cõtrarietatem in alia genera emanasse, quod minus approbo. Quod & auctor.6.principiorũ confirmat a loco remouens contrarietatẽ modo quo tollit Arist. hanc a quãtitate, quicqd contra eos elenthice conentꝛ aliqui dicere: non enim per se forte, ac primo sibi cõtrarietas inexistit, verũ fortassis per accidens magis, puta rõne qualitatis vt grauitatis & leuitatis. Nam earũ vna in locũ deorsum inclinatur, altera vero in eum qui sursum. Silr̃ & in quãtitate contrarietas ſm quid inexistit & consequenter: principaliter vero in qualitate. Qñ.n. aliqua cõpletam simpl'r attingunt magnitudinẽ in augmento, sunt perfecta: qñ aũt existunt citra illam, imperfecta sunt & diminuta. Et sicut perfectio & imperfectio ſm quantitatẽ circa idem habẽt fieri in physicis: huius quoqꝫ rõne in quãtitate contrarietas inexistit. vnde ceu consequẽter puta qualitate magis eidẽ inest contrarietas, ita & lędere & vſr agere. Taliter ẽt in ea est motus, oĩsqꝫ qualitas sensibilis: quare Cõmen.3. meta. Licet mathematica sint in re mota, non tñ mouentur nisi accidentaliter. Hæc aũt veritas indicatur criticorum.2.ita. Numeri quidẽ in seipsis non faciunt aliquid, sed substãtias consequuntꝛ quæ in aliquibus agunt horis. Nosce ꝙ motus ille qui amplius substantiæ inhæret est in vbi cum sit grauitate ac leuitate, quę magis substantiã consequuntur his quæ in qualitate, aut quãtitate mouentur. ita vt Cõmen.2.de aia. graue dicat & leue substãtias existere: sunt tñ verius qualitates.5.meta. aut quãtitates, vt tactum est. & ibidẽ. Latio enim motus est perfectorũ postꝗ generatione sunt perfecta. Consequuntꝛ enim formam peramplius substantialem: videntur nãqꝫ graue ac leue in seipsis motus habere principium, & modicum de foris impediri posse, quod non sic euenit in augmẽtabili & alterabili. Sanabile nãqꝫ ex seipso in sanitatem deuenit, puta cum arte non iuuatur medicinæ plerunqꝫ illius auxilio subleuatur. cę. & mun.4. Sic igitur motus in vbi est alijs perfectior, tanꝗ substãtiam plus attingens & velut alterationis effectus, et vtcunqꝫ augmenti & decremẽti. nã in his quæ generantꝛ & corrumpuntꝛ ea prior existit motuũ cæteris. naturalium.1. In vniuerso autẽ probatur physicorꝫ.8. lationem priorem motuum existere.

PROPTER QVARTVM vero & si apparet qd iam dicendum, tñ gratia perfectioris didascaliæ vtriusqꝫ partis respondeatur argutis. Ad primum nãqꝫ dicendum ꝙ talis repletio aut amplius nutrimẽtum seu multitudo perimit suffocãdo, aut vasa scindendo, seu apoplexiam, aut aliã ægritudinem ex multitudine humorũ inducendo, non quidẽ quantitate, vt simpl'r quantitas, sed magis, put ſm quid & naturalis: qualitatis.n. hoc magis euenit gratia, puta calido concitante prius, vt motus superfluus in athletis: aut frigido coartante, ceu sub eius itinerando dominio vel viscoso grosso, duro vel mollitꝫ ac sim̃ibus. vnde colliget.3. pũgitur Gal. eo ꝙ visus est morbum cõsimilem oẽm a primis solũ causari qualitatibus: nõ enim his solis, verum ẽt duritie & mollitie. Quod firmatur, quia feb. de repletiõe san. de qua subditur, magis lędit rõne qua febris & qualis, ꝗ ea qua quanta: cum febris sit mala cõplexio calida & sicca. Q. si dicat Auer. fieri ꝓpter quantitatẽ solum: dicendum illud ſm apparẽtiam cõtingere medicinalem: cum tñ qualitatum aliqua prius eius, vt tactum, materiã in oppilationem cõcitauerit, grossum enim viscosum & multũ habet magis rationem qualitatis, oppilationis cã. Plurimis quidẽ sic apparet inductorũ quid dicendum. Ad aliud dicendum ꝙ phlebotomia quantitatẽ non simpl'r euacuat, sed naturalem magis, cum etiã dicat A. ea quandoqꝫ euacuari multitudinem san. interdũ malitiam ipsius, & qñqꝫ vtrũqꝫ. Ad aliud ẽt apparet, qm̃ licet cui videatur inesse humorum temperamẽtum primarum qualitatũ, superexcedit tñ quædam secundarum. Ad primum aũt eorum quæ partis alterius, dicendum ꝙ a quãtitate simpl'r, vt ostensum, nõ fit lædere aut agere, sed a qualitate sola. dr̃ia.60. ſm quid autẽ & consequenter euenit. Ad aliud ẽt quid dicendum

Marginal notes (left): Diuisione secunda in medio. — Tex. cõ.4. — B — Tex. cõ.5. — Libro.3. te. cõ.59. — C — Com. 33. in fine. — Cap. 4. in principio. — Te. cõ. 38. — D — Collr. t.c. 3.7.19. 26.52. — Tex. cõ.9. &.11. — Te. cõ.13. &.14. par. ti. tertia de oppositis i medio. — Cõ.4. ante medĩ. — Cõ.13. in

Marginal notes (right): E — Principio: Diuisione secunda in medio. — Lib.5. te. cõ.5. — Cõ.3. ante mediũ. Ca.2.t.c. — F — Cõ. 108. & sus fin. Te. cõ.19. Te. cõ.18. — Te. cõ.24. — G — Collr. c.1. in medio. & c.5. & 6. in prin. A. t.c.55. vsqꝫ ad te. cõ.61. — Ca.1.t.c. — H — Ibidẽ quarta primi. c. 10 post principium.

I dicendum apparet, sunt quāta quippe vt alia absoluta, & ea de quibus mathematica a motu, tempore, cōtactu et tactu simplr, vt visum, separata: simr a loco qui vere solum naturalibus debet, ab ipso tñ minus sunt abstracta. vnde Cōmen. primo de gene. & cor. Impossibile sit mathematica abstrahi a loco, vt mathematici abstrahunt ea ab alijs accidētibus: tñ corpus non est in loco nisi p̄ suas dimensiones, non per accidentia alia. Ad aliud dicendum q̄ quantitas vt quantitas non lædit aut agit, prout consequitur materiā, sed magis qualitas. Est. n. tanq̄ ratio quo perficit actio, & instrm immediatum ipsius propter rōnem contrarietatis in ipsa primo inuentā: substātia vero est vt basis & fulcimentū actus primū & mediatum, quantitas aūt ceu adminiculum quoddam: nam ea qualitas extenditur actiua. Quanta enim superficies fuerit tantum album esse dices, in prædicamentis: totum igitur compositum aget, verum qualitate amplius.

(Margin: Cō. 44. in mediu. — Diuisione, secūda ante mediū.)

DIFFERENTIA. LXI.

K
QVOD FRIGIDITAS nō ingrediatur operationē naturæ essentialiter sed per accidens ostenditur. quia. 4. metheororum. Factiuum autē frigidum vt corruptiuū aut s̄m accidens. Adhuc. 6. de accidenti. Dico q̄ caloris augmentatio vtilis, si nō processerit ad vltimitatem vt mēbra dissoluat & liquefaciat: frigiditas vero nullum in actione confert iuuamentum. Amplius Haly. & prima primi. Frigiditas essentialiter in operationē naturæ ingressum non habet, verū per accidēs disponendo instrm vt villum aut ventositatē & spūm ingrossatione sustentādo. vnde primo sexti naturalium. Frigiditas nō habet ordinem in virtutibus quæ cōueniunt appetitibus naturalibus, nisi q̄si seruitiū vtilis consequentis. Quod & ostenditur rōne, quia oium virtutum operationes per motum existunt: hic aūt perficitur calido: quare. 2. de ge. aialium. & proble. 13. Calidum motiuum, frigidū autem econtrario permansiuum. Frigiditas. n. paralyticum faciens, & mortificans motui aduersat. prima primi. Etiā Quod vni adest contrariorū, remouetur ab altero. Contraria nanq̄ mutuo se adinuicem expellunt de subiecto, cum ratio eor̄ in maxima constet distantia. dria. 153. sed caliditati essentialiter inest operationē subingredi, cum calidi, vt tactum, sit mouere. Rursus operatio per complexionem existit tanq̄ per naturæ instrm. Complexio autē humana maxime ad caliditatē & humiditatem declinat secūdi gradus respectu cōpletionis pondere ęqualis. dria. 139. & Isaac. sopitum erit igitur calido frigidum. Et confirmatur q̄m calidum est duplex in ea: vnum quidem cōplexionale mēbri cuiuslibet quod velut materiale cōsistit, & aliud vt forma mēbro cuiq̄ a corde demandatum, ita q̄ ex his duobus calidis coniunctis efficitur vnum calidum quod est quasi forma membri. dria. 59.

(Margin: Te. cō. 30. in fine. — Ca. 3. i fi. — 2. techni tra. de stō. cō. 13. — Do. 6. c. 3. — Ca. vl. i fi. — Ca. 1. post principiū. — pble. 5. — Ca. sd. ā.)

L

M hæc autem duo calida sic in vnum augmentata frigiditatem in operationem naturæ essentialiter concurrere non permittunt. Non igitur frigiditas operationem ingreditur naturæ essentialiter, sed per accidens.

IN CONTRARIVM quia. 2. de ge. aialium. Dura, mollia & viscosa, frāgibilia & quæcūq̄ alia tales passiones aialis existunt particulis. Caliditas et frigiditas faciunt vtiq̄. Dicitur ēt q̄ ex alimento nutritiuę aię virtus facit augmentum vtens vt organis caliditate & frig. Et quod plus subdit, quia in his motus existit illius ac qd̄ in his quæ fiunt gratia alicuius accidit, hoc quidē infrigidare ipsorū: hoc aūt calefacere et fieri particularum vnāquāq̄ hanc qdem carnē mollem &c. Rursus. metheororum. 4. Generant calidū & frigidum obtinentia materiam. & in fine illius: Tales quidē partes caliditate & frigiditate, & motibus ab his cōtingit fieri coagulatas calido & frigido, sicut & fiendi ęs quidem aut ārgētum tam caliditas & frigi. & motus. Adhuc idem vr̄ sentiri ita

(Margin: Ca. 1. & fi. — Eodem. 2. ca. 4. circa medium — Post mediū capli. — Te. cō. 1. — Te. cō. 54. in medio.)

N naturalium primo. ca. 6. Submisso spermate in matrice, vel in terra, nihil differt tp̄ibus quibusdā determinatis, vt q̄ plurimę construantur particulæ eius quę generatur substantiæ siccitate, caliditate, frig. & hu. vnde primo de iuuamentis. Cōplexio est substantiæ operator cuiuslibet mēbrorum per cali. fri. sic. & hu. Et colliget. 3. Operationes oris stomachi iuuantur & cōplentur frigiditate tēperata. Amplius ratiocinatio cōfirmat idem. Illud enim quod est naturale. opus ingredit essentialiter naturę. Ipso enim hoc dicit naturale, talis vero est frigiditas. vnde. 4. metheo. Secūdum vnamquāq̄ perfectionē terminantur a naturali caliditate & frigiditate. Rursus quod essentialiter facit ad generatū esse, essentialiter ingreditur opus naturę: q̄m generatum fore opus est naturę, sed frigiditas essentialiter facit ad generatū esse, vt apparet in niue, glacie & crystallo & pluribus metallorum, & in phlegmate & proprie vitreo, quod et in corporibus animalium fortassis cōtingit actu frigidū reperire. frigiditas igitur opus essentialiter ingreditur naturæ. O

(Margin: Ca. 5. i. a princi. — Ca. 11. in pa. 2 & 3 & 4. — Te. cō. 13.)

PROPTER PRIMVM quidem sciendum q̄ frigiditas est naturalis aquę passio, seu proprietas sibi naturaliter primitus inhærens: tertio vero acquisita secundo. Vnumquodq̄. n. elementor̄ vnam sibi qualitatem obseruat in summo ex qua aliam acquirit. dria. 12. Quotiens aūt dicitur ipsa: dria visum. 15. Hic sumit pro frigiditate actuali repressa. Ingreditur vero demū vnum in aliud multiplr. Aut. n. sicut partes essentiales quę diffinitione significant, ingrediūtur quod quid est & suum vr̄: vel vt partes integrales quod totū integrant, vt consimilia & officialia corpus: aut vt accidens ingredit constitutionem subiecti, quod p̄prius tñ egredi dicitur cum materia, cum forma oium sit causa, velut mater accidentium. physi. primo. seu sicut instrm instrumentatū. Quod quidem instrm si corporeum virtualiter solum, & non s̄m seipsum instrumentatū ingreditur, vt apparet in organis a principali motis agente. Si vero incorporeū fuerit s̄m id qd' est essentialiter in operatū habebit ingressum: cum per se faciat ad motum et sic ad formā & ad esse, vt in elementorum qualitatibus existentium est videre in misto.

(Margin: Te. cō. 80. — P)

Amplius operatio, actio & factio & si videantur satis conuenire, dria tñ distant pluri, quod ex eorum notificatione & p̄prietatibus apparebit. Est aūt operatio illud in quo euanescit forma operati, & corrūpitur post quietem facientes eā. diffinitionum libro. vtpote ambulatio & locutio quę euanescit, neq̄ inuenitur eius vestigiū post quietem ambulantis & loquētis. prima aūt primi. est effectus virtutis immediatus. In sex princip̄ijs vero, actio est s̄m quā in id quod subijcitur, agere dicimur. Primo vero pā thegni. Actio nihil aliud est q̄ quidā virtutis motus ad id quod efficitur: non tñ dico q̄ actio essentialiter sic sit motus. vñ de reg. sa. 2. Quicunq̄ motuū non sunt actus. Mouere nāq̄ in plus est ipso agere. primo de gen. & cor. Q Ipsa tñ cum motu existit actio: nam p̄prium actionis est esse in motu, & motus in actione firmatur, in sex princip̄ijs. s̄m vero Halyabbatē. Singularum actionum motus quidē sunt, mouetq̄ eos agens. Factio uero respicit ea quæ artis, ceu actio p̄prius quæ moris. iuxta illud differētię. 3. Ars est recta ratio factibilium, prudētia vero agibilium. Subtilius aūt consideranti apparebit q̄ operatio prædictis duobus vniuersalior existit, licet vnū pro alio recipiat sæpe. Nam actio vr̄ materiā supponere extrinsecam in quam agitur, licet prius actio duplex sit posita, corporis, videlicet, & animę. Operatio quoq̄ & rem vr̄ extrinsecam in quam agat agens, importare, vt secare & vrere, & intrinsecā, vt intelligere. Est nāq̄ operatio quædā transiens, vt vrere et secare: alia vero in operante permanens, vt intelligere & velle. diffinitionum libro. Rursus actio ois videtur a motu inseparabilis fore tanq̄ ab eius natura, & proprietate: operatio vero cum motu & sine

(Margin: Iuxta fi. — Calli dic. sexta cal. in prin. — In sexto principio — Colli. c. 4. in prin. — Versus fi. — Te. c. 41. — Capitu. de actione. 4. tract. 1.)

A sine motu, vt in diuinis. vnde ethi. 7. non solũ motus est operatio, sed & imobilitatis. Quam ẽt sine motu existere in operatione ostenditur retentiuę. Quid autẽ sit natura, differẽtia visum. 9. hic aũt sumitur pro virtute regitiua & proprie naturali. Essentialiter vero ab essentia nomen denominatiue suscipit. Essentia seu quidditas ex partibus formalibus amplius per diffinitionẽ importatis, quod quid est rei indicantibus denotaẽ. 7. meta. In eo aũt quod essentialiter inexistit & dici de omni, & per se, et vl'r, & ẽm ꝙ ipsum importatur. Cuius essentialiter esse oppositũ quod est accidentaliter existit. Quod in contrarij sui iam notificatione cognoscitur. Notãdum ꝙ per accidẽs reperitur in his quæ sunt essentialiter ordinata & in his oppositis & in ambobus dupl'r. In primis quidẽ vel prout diuiditur contra primum. vnde prima primi. Neruorum iuuamenta quædã sunt ẽm essentiã, puta pręstare sensum & motũ: alia per accidens, sicut carnẽ corroborare & corpus fortificare, ceu hic sumitur magis. Aut cõtra immediatum: quare (in techni) magnitudo vocis, aut eius paruitas non fit semper: neqꝫ immediate principaliter a caliditate & frigiditate, sed ẽm accidens, id est ꝑ aliud. In secundis etiã dupliciter, vel prout diuiditur contra id quod est semper & in pluribus, ceu casuale & fortuitum: aut contra illud quod est per se, vt calidum infrigidare, frigidumqꝫ calefacere.

B

PROPTER SECVNDVM vero sciendũ quòd Haly. & A. maxime prima. & naturalium. 6. primis nititur ostẽdere frigiditatẽ non habere ingressum in operationem naturæ, neqꝫ ordinẽ in virtutibus ipsius. Supponit enim omniũ operationes virtutũ per motum existere. Frigiditas siquidẽ motum tollit, cum paralyticatũ & mortificatum quod mobile, reddat. Ideo concludit operationem virtutũ quæ conueniunt appetitibus nõ ingredi naturalibus essentialiter, eo quod tollat motum quem ponit in rõnem operationis concidere, sed per accidens præparãdo instr'm puta ſpm̃ & vẽtositatem in expulsione ingrossando. Huius aũt positionis defectus in tertio ostendetur propositorum. Motiuum ẽt eius fortassis nõ valet. Ponit nãqꝫ Ari. vt præhabitũ ꝙ motus cõstat nõ solum caliditate, verum ẽt frigiditate: & ꝙ partes animalium calido & frigido & motibus eorũdem coagulationem suscipiunt. Rursus, oẽs consentiunt ꝙ frigiditatis sit cõtrahendo mouere de circũferentijs ad centrum. Cõtrahendo enim congregat quæ sunt eiusdẽ tribus & alienę. 2. de gen. & cor. & 4. metheo. Caliditas quoqꝫ motũ cõtrariũ habet, homogenea solum cõgregans, & heterogenea propellens. Itidem naturaliũ primo. Vena & singulum aliorum organoꝝ operatur propter operatiuam cõplexionẽ quæ ex quatuor qualitatibus. Tertio quoqꝫ ipsarum. Matrices oino collo clausas continere in pluribus mulierum nouẽ mensibus, fœtus autẽ permansio & constrictio perficitur frigiditate, pbl'. 13. A. etiã volens probare virtutẽ retentiuam in eius operatione motu vti, nõ iuste vr̃ ratiocinari. ait nãqꝫ: Retentiua operatur mouendo villos transuersos ẽm figuram comprehensionis bene factam, & si retentioni motus attribuatur localis, sicut attractioni & expulsioni. de accidenti. 6 Dicam etenim ei hoc verum fore qñ ipsa instr'm contrahit super id in quo demum operabiẽ digestiua sibi famulando aut generatiuę detentiua. Quando aũt contractum fuerit instrumentum, & hæc figura bonæ cõprehensionis fuerit facta, motus ois cessabit detentiuę. Et ideo demum quasi se castigans subdit: Duæ localiter mutatę & retentiua qđ & nomen vr̃ importare, & sic detẽtiuę operatio sine motu existet, cum tñ supposuerit omnm operationẽ perfici motu, vt tactũ. Et hoc quidẽ detentionis tempus lõgius est valde tpe figurationis villorum ẽm bonam cõprehẽsionis formam. Q. si quis dicat illic esse cõmotionem spirituum, vt quidã dixere, dicendum hoc nõ fore in retentiua, vt retentiua, sed in digestiua. Similiter in digestione non est motus localis nisi consequenter, & ꝑ accidens vt rõne permistionis partium cõsequentis ad motũ alterationis. vnde. 4. de accidenti. In conuersione cõuersiue non est necesse moueri locali mutatione: nã concauitate ꝑficiẽ & non inulis. Itaqꝫ neqꝫ ois motus est a calido quocunqꝫ modo, neqꝫ ẽt omnis operatio per motũ tanqꝫ per suum existit essentiale, cum ipsum (vt tactum) contingit aliqñ ab operatione separari. Quidã vero deaurãtium volentes arma in defensionẽ sumere A. dixerunt ꝙ frigiditas essentialiter primã compositionem ingrediatur misti, cum oia constẽt ex elementis, & eoꝝ naturis. dr̃ia. 16. Quod ad operationẽ vero essentialiter nõ ingrediaẽ, sed accidentaliter magis, villũ sustentando, aut vẽtositatem & spiritum ingrossando, & eorum ꝓhibendo dissolutionem: quod ridiculum grande: frustrant nãqꝫ sic dicentes naturam semper propter finem operãtem, ponunt enim quod est ad finem rescindentes eundem.

Margin notes (left): Cõs. 14. in fine. — Cõst. tex. cõ. 35. — Doc. 5. c̃. tertia. c. 1. in prin. — techni lib. 3. tract. de ventre. tẽ. c. 11. — t. techni tract. de ventre. tẽ. 13. — Do. 6. c. 3. primo ca. in fine. — In argumentis. — Tex. cõ. 8. Tẽ. cõ. 1. — In c. 3. in principio. — Ca. 3. in principio. — pbl. 5. Capitulo primo doc. 6. — Ca. 3. post prin. — Ca. 3. post prin. — supra A. in fine.

E

F

PROPTER TERTIVM vero sciendum, primitus ostendatur ꝙ frigiditas ingreditur essentialiter operationem, & non per accidens tm̃. Secundo ꝙ non adeo remanet frigiditas elata in aialibus, & maxime in nobis, vt caliditas. Propter primũ huius sciendum ꝙ frigiditas essentialiter operationẽ ingreditur naturæ quocunqꝫ modo prædictoꝝ sumatur natura. Cõstat enim ꝙ si natura iuxta Arist. generaliter sumaẽ, ꝙ frigiditas fere ęqualiter operationẽ ingreditur naturæ, vt & caliditas, quod non in natura generabili & corruptibili apparet solum, verum ẽt in ea quæ perpetua & incorruptibilis, efficiẽter dũtaxat, qualis quę corporũ superiorum. Est nãqꝫ Saturnum dare Venerem, & Lunam cum alijs eiusdem cõplexionis fixis stellarum per se virtutem frigiditatis hic modo efficere aliquo, quicquid dicat Cõmen. 2. cœli et mundi. cum omne multiplex & difforme oporteat tãdem in vnum primũ vnicum ac vniforme reducere. lucidatoris dr̃ia. 3. In hac quoqꝫ natura inferiori generabili & corruptibili quæcunqꝫ dicta frigiditas remissa essentialiter in opus ci⁹ obtinet ingressum. Quod & auctoritate approbaẽ, & rõnibus cõuincitur. Arist. nãqꝫ. 2. de ge. aialium. Fiunt aũt carnes, aut his proportionale, a frigido cõstante, ꝓpter quod & dissoluuntur ab igne. Canon quoqꝫ est quarti metheororũ, ꝙ quæcunqꝫ fiunt a frigido, a calido dissoluuntur, & contra. In his quidem maxime quæ nõ fiunt ab aia. Neqꝫ ẽt sane ẽm aduersarios non ingreditur quia tollat motũ, cum dictum sit de motu aialium: Causę motuum caliditas & fri. quæ de foris & intus existens naturales. Adhuc ibidẽ. Ois motus alicui innititur immobili, sed innixio fit a frigido, sicut motus a calido. ergo frigidum requiritur ẽt ad motum. Rursus cõplexionum primo. dicitur pinguedinẽ propter frigiditatem pãniculorum generari. vnde prima primi. adeps frigiditate coagulatur. Et ꝙ cãæ generationis humorũ cum alijs existunt caliditas & frig. Sil'r videmus & maxime extra corpora aialium cõposita proprie frigiditate cõstare, vt ostẽditur in niue, glacie, crystallo et metalloꝝ quibusdã. Phlegma ẽt actu frigidum in corporib⁹ nostris vt vitreũ percipitur generari. Amplius ratione mõstratur. Nam vnũquodqꝫ sicut se habet ad esse, sic & ad operari, vt dictum prius, eo ꝙ esse ordinatur ad actum: siqs nanqꝫ dispositio rei in entitate veritate & operatione. 2. metheo. Frigiditas aũt cum alijs qualitatibus, ut ostẽsum. 16. essentialiter cum earum subiectis ad esse faciunt misti, propter quod & essentiã ingrediuntur operationis: sicut nanqꝫ se habet subiectum, ita & passio, seu ꝓprietas naturalis ab ipso deriuata. Itidem nisi frigiditas essentialiter operationem ingrederetur naturæ, caliditatis excessus cõpositum destrueret. Indiguit ergo frigiditate saltẽ contemperante. Palin. sanitas ex operatione naturę cõsurgit directe: causatur nãqꝫ ex debita proportione cõplexionis & com-

Margin notes (right): Cap. 41. in fine. — Ca. 4. post medium. Te. cõ. 36. — Ca. 9. 16. & lib. 2. c. 3. cir. prin. & cap. 4. — Doc. 5. c. singu. — Te. cõ. 4.

G

H

I &c compositionis membrorum consimilium & officialium adinuicem, sed frigiditas caliditatem sibi obuiam vt febrilem extinguendo corpus ad temperamentum & sanitatem perfecte reducit: id aũt non fieret nisi uirtus vteretur ea in eius actu. Q. si A. diceret frigiditatem intensam opus naturæ non ingredi sed remissam: dicendum hoc parum valere, eo ꝙ ẽt caliditas non nisi remissa, & frigiditati contemperata, & in constitutionem & operationem compositi essentialiter ingredit. In naturã nanqꝫ ingreditur regitiuam virtutum videlicet cõgeriem, vt apparuit in retentiuam & expulsiuam virtutes entes naturales. Ex parte quoqꝫ aialium scilicet virtutum comprehendentium occulte in cõseruatiuam & memoratiuam. Quantum vero ad virtutes uitales innixione motus partium lateraliũ cordis ipsius parieti. Omnis enim motus innititur cuidam immobili. Quod ẽt manifeste apparet in elementorum natura & forma, seu compositione: quę

K a natura dependet elementorum. vnde complexionum primo. Plasma forte sequitur quatuor elementorũ eucrasiam, aut forsitan aliquod principium diuinius desuper ex superioribus. Plasmatio nãqꝫ per frigidum non parũ existit, eo ꝙ ipsum congregat, & in esse retinet nõ solum homogenea verumetiam heterogenea. Calidum aũt hõgenea congregat, heterogenea autem disperdit & disgregat. vnde A. secundo de aia. Primum instr̃m virtutis nutritiuæ est calor naturalis: calor enim est aptus ad mouendum materias, post hunc sequitur frigiditas ad faciendũ eas quiescere in suis perfectionibus creaturarum. Hoc itidem quod dictum est in alijs naturis verificatur in natura ẽt de consuetudine dicta, sicut secunda quædam regitiua natura, ac ẽt in natura ſm ꝙ hepati tanꝗ eius principio primordiali et fundamento ſm medicos attribuit. In cuius solum naturæ operationem negauit A. frigiditatem essentialiter ingressum habere. Cuius tñ datum est cõ

L trarium in virtute detentiua & expulsiua. Ostensum etiã fuit ꝙ motus non solum est a calido, verum ẽt a frigido, & ꝙ operatio non oĩs est cum motu, immo quędam eius cum quiete. Ex his etiam cõcluditur Hebẽmesue & Isaac israhelita, ſm ꝙ eis imponit Haly. errorem, ac Ioánitiũ & Halyab. non incurrere ponentes detentiuam frigido & sicco operari, expulsiuam vero frigido & humido.

Propter ſm huius sciendum ꝙ in corporibus aialium, & maxime nostris, caliditas minus remissa in cõstitutionem operis naturæ & operationem eorũ prouenit ꝗ frigiditas, eo ꝙ complexio nostra declinat ad caliditatem & humiditatem. dr̃ia. 20. Et ideo licet ponam frigiditatẽ essentialiter ingredi operationem naturæ, magis tamẽ remissa valde, puta sub minori excessu caliditatem remittendo ingredit, ꝗ caliditas. vnde Gal. de typo ex calido & frigido cõstat mistio, licet ipsum calidũ principaliter sit de intentione naturæ, quia per ipsum fiunt motus &

M operationes naturæ oẽs, quibus repugnat contrariũ, attamen frigiditas magnum similiter exhibet iuuamentum. & hoc quia cum de natura calidi sit trñ moueri sursum et secus appositum trahere, si frigidum non impediret festinaret ad distantiam valde longam, sed id impedit quem admodum dispergi de celeri nõ sinit. Quare Auer. tertio colliget. Membra non agunt & patiuntur nisi cum quodam calore temperato, ex frigiditate proportionali ei. Ostensum enim est in naturali philosophia frigiditatem esse in corpore sicut instr̃m contemperans naturalem calorem. Idem quoqꝫ de causis longitudinis & breuitatis vitæ. Calor mẽsuratus cum frigore dat generationem & propriam formam naturalem. vnde ꝓma primi. Tu trñ ex hoc intellige ꝙ æqualitas & sanitas magis pertinẽt caliditati, ꝗ frigiditati. Et eodem. Caliditas calori magis ẽ conueniens innato, ꝗ supple frigiditas. Adhuc tertij prima. Caliditas est conueniens virtutibus frigori contemperata. & ideo ponitur sequi debilitatem & destructionẽ

Cap. 9. ass medium.

Ca. 1. post medium.

3. tegtechni trac. de vẽtre cõ. 13 In isagogis ca. de operationibus. 4. techni cap. 2

Tremore irrigatione rigore & spasmo cap. 6.

Cap. 1. Coll. post me. & lib. 3. cap. 1. & cap. 7 post prin.

Doc. 3. c. 1 versus fi.

1. fen sũ. ꝓma. do. 3. cap. 8 Tra. 1. c. 6.

N operationis frigiditatis causa, non autem caliditatis nisi vehemẽter fuerit excedens. Tertio ẽt. 13. non seruans ꝓmi primæ legislationem inquit ita. Retentiua oportet vt cõseruetur ſm plurimum siccitate cum declinatione ad frigiditatem. Expulsiua cum humi. & frigi. Quod fulcit quia illud plus eleuat in aliquo vt in misto, quod magis facit ad esse & operationem eius opposito, talis quidem est caliditas relatione frigiditatis, vt formæ denotat ipressio & mot⁹. Est nãqꝫ hæc formalis, fri. aũt materialis magis: caliditas itaqꝫ intensior extat frigido in misto.

Propter quartum quidem. ad primum dicendum ꝙ Ari. non dixit simpliciter frigiditatem accidentaliter operari, sed. q. per accidẽs respectu caliditatis, minus enim operatur per se ad esse, quia solum amplius contemperando. dr̃ia. 48. Substantialiter vero operatur ad corruptionem generatorum. Commentator ibidem. per accidens vero ad eorum esse. Aut illic sermo est de fri

O gido in cõi præparante admistionem, hic aũt in particulari prout ordinatur ad aialia. Ad aliud dicendum ꝙ Gal. dicit actionem, nõ aũt operationem aut frigiditatẽ nullum in actione præstare iuuamentum, verum est vltimatam, vt caliditas ẽt vltimata, remittitur tñ magis frigiditas ꝗ caliditas, vt dictũ, & hoc fortassis intellexit, aut iuuamentum de quo sit curandum. Et similem mox subdit Gal. sermonem inquiens. In cæteris actionibus nihil valet humiditas nisi in nutritione & augmentatione maximæ. vel illius fuit opi. quam in præsentiarum non approbo. Et similiter dicendum Haly. & A. Ad aliud dicendum non esse verum omnem operationem per motum existere, verum quadam quiete magis fieri, vt in diuinis. Quod & in detentiuę iam apparuit actu. Neqꝫ oĩs frigiditas (vt ostensum) paralyticat & mortiferum reddit, immo frigiditas temperata secum motum compatit, vt in pluribus apparuit actibus. Ad aliud dicendum

P concedendo verum fore qñ contrarijs per naturam ipsorum inerit et non per naturam generis superioris, sicut albo & nigro per naturam coloris inest viridi. Dicendũ ẽt caliditatem non per naturam sibi propriã ingredi operationem naturæ quæ opponitur frigiditati, verum per vniuersalem magis superiorem cœlestem, cum calidum cœleste etiam frigidum superet, sicut apparet ex stellarũ naturis. ostẽsum dr̃ia. 10. Aut dicendũ ꝙ hoc caliditas facit in corporibus nostris frigiditate cõtemperata, prohibet enim assationẽ. Commen. metaphy. 4. Ad aliud dicendum cum calido humano associari frigidum non excedens calidum remittendo: ostensum nãqꝫ ꝙ frigiditas in nobis magis remittit, & in minori permanet caliditatis excessu. Et hinc quidem dicendum ad aliud &c.

DIFFERENTIA. LXII.

Q VOD DIGESTIO fiat frigiditate ostenditur ex medicorum opere, qñ enim volunt materias digerere calidis, cibos & pot⁹ exhibent frigidos ac medicinas, ut oxyçaccharã syrupum frigidum, çuccharum violatum, & triasandalorũ confectiones. Adhuc digestio est quædam generatio, sicut putrefactio aliqua corruptio. 4. metheo. sed generatio fit frigiditate, vt est videre in multis: fit enim vermis iniue. hist. 5. Rursus quod naturale est digestionẽ potest causare, ea enim est naturæ actus, & ad ipsum ordinatur, talis quidem est frigiditas. Vnde prius circa vnamquãqꝫ perfectionem circa ea quæ terminant a naturali caliditate & frigiditate. Palin. quod facit ad esse, & ad operationẽ, id enim ordinatur ad illud, sed frigiditas facit ad esse, cum ingrediatur, vt aliæ, qualitatum mistionem. dr̃ia priori. ex qua tandem complexio resultat: faciet igit ad operationem, sed digestio est virtutis digerentis operatio. Adhuc digestio. dr̃ia. 50. est materiei præparatio, vt a virtute liberius expellatur excretiua: hæc vero frigiditas operatur materiam calidam infrigidando,

Tra. 2. c. 4 Doc. 6. sũ vni. c. 3

4. meta. com. 30

In fine

Cõ. 30. in principio.

T. c. 6. & 14. Ca. 14 versus finem. pñ. 4. meta. T. c. 13.

A dando, & subtilitate ipsius impeditiuam expulsionis remouendo, saltem nanque hanc digerere habet materiam. vnde Haly. plurimum quod infrigidat & humectat, prohibet digestionem, præterque in materijs cholericis calidis & siccis scilicet cholera citrina sola. Frigiditas igitur digestionem inducit.

IN OPPOSITVM meth. 4. Frigiditas etenim indigestionem inducit. vnde Alex. ibidem. Non fit aliqua digestio a frigiditate, ponitur enim digestio a caliditate facta esse. Et Commentator. Opus frigiditatis prohibet digestionem, quia ipsam operans omnibus modis calor est naturalis. Quare prognosti. primo. maturatio non completur nisi per caliditatem. Amplius digestio est cōpletio a naturali & proprio calido. Indigestio vero est imperfectio propter indigentiam propriæ caliditatis. differentia. 50. vnde de gene. animalium. 3. Digestio caliditas quędam est. Et quarto. Digestio omnis operatur calido, propter quod frigiditate non erit digestio.

B PROPTER PRIMVM autem sciendum ipsum satis fore notum ex differentia. 50. & præmissa.

PROPTER SECVNDVM quidem sciendum quod Aui. simpliciter per se negaret frigiditatem inducere digestionem, cum ea sit opus naturę: frigiditas autem secundum eum magis nō habet inuentionem neque ordinem in virtutibus naturæ. differentia prædicta. Sed quid de hoc, uidebitur consequenter.

PROPTER TERTIVM vero sciendum quod duplici. dria. 50. supposita digestiōe ceu iuuatiui et nocitiui, vtrāque causat frigiditas modo quodam. Dupliciter nanque potest ea digestionē inducere, aut per se, vel per accidens: & per accidens quidem ad digestionem facit iuuatiui, eo quod corporis poros vndique concludens calidum interius naturæ cōpellēs coadunat, & fortificat, iuxta illud Hip. Ventres hyeme & vere extāt natura calidissimi: quo accidente intenditur digestio. Facit et ad digestionem nocitiui, quia quod curat ægritudinem materialem, digestionem inducit, cum ipsius curationem oporteat (si nil impediat) digestionem præcedere secundum illud veteris, Digesta medicari & mouere nō cruda: sed frigiditas curationem inducit. vnde. 5. apho. Est autem vbi in distentione sine vlcere iuuene bene carnoso æstate media frigidæ aquę multæ infusio caloris reuocationem facit: calor vero hic liberat. Frigidum nanque calefacit cōuersum quodammodo & abscōdens quod calidum interius. physi. 8. Sic igitur ostensum sit quod frigiditas vtcunque digestionem conducit per accidens vtranque. Per se vero dico & primo frigiditatem digestionem et satis intēsam causare, quando fuerit alijs vt in complexione vnita qualitatibus. Ex oibus nanque misti qualitatibus ipsius resultat complexio. Sicut nanque dicimus aliquem fore calidum & siccum aut hmōi, eo quod hæ duę qualitates excedant in eo, nihilominus tamen quod eius cōplexio non sit frigido confracta & hu. ita enim in proposito. Quod enim digerit, oportet ex quatuor naturalis fore cōstitutum, & quod digeritur similiter. vnde quarto metheo. Nullum humidum ipsum secundum seipsum pepasim patitur, idest maturatur sine sicco. Differēter tamen valde frigiditas facit ad digestionē, caliditas atque humiditas, quia digestio principaliter perficitur caliditate, demum humiditate. vnde Haly. Digestiuæ caliditas est adaucta & humiditas temperata. Quare primo prima. Quæ omnibus plus indiget caliditate est digestio, quæ siccitate non indiget, de qua sit curādum subaudi sed humiditate. vnde sermo tertio. 13. in scriptione corruptus est habens digestionem fieri per siccitatem cū caliditate. Vult nanque dicere per humiditatem cū caliditate: aut fortassis quis diceret ipsum velle siccitatem ad digestionē operari, iuxta illud sexti de accidente. Digestio si temperatam habuerit siccitatem, est talis qualis si fuerit nutrimentum huius. Frigiditas etenim vr ad digestionem facere, eo quod temperat calidum illi coniuncta, quod esset excedens acutum, ac ipsum reddit cū humido temperatum. Cōgregat et partes membrorum & potentiores facit in calidi retentione & ipsius vigoratione. vnde dictū prius. Caliditas est cōueniens virtutibus contēperata frigori. Sic igitur digestio perficitur principaliter caliditate, secundo humiditate, tertio siccitate et frigiditate. Quod rōnibus potest ostendi, quibus monstratū est frigiditate in opus essentialiter naturæ et habere ingressum. dria pdicta. Q. aūt dicatur frigiditatē digestionem nō causare, audiēdū est dnantem: ipsa. n. perficitur potissime calo & hu. nihilominus tamen alijs cōfederata est qualitatibus. Sicut dicimus aliā naturam fore cholerici et phlegmatici. Et tamen vterque ex eisdem est cōfectus, mō tamen alio. Q. autem secundo frigiditas digestionem procuret nocitiui, actus in morbis calidis medicorum designant practaci. Itaque breuiter sit ostēsum quomodo frigiditas se habeat ad digestionem propter alia plurima huiusmodi in alijs differentijs declarata.

F PROPTER QVARTVM vero ad primū dicendum quod frigida non semp exhibentur gratia digestionis materię, sed magis pp febrilem discrasiā, nisi talē discrasiam velimus ad digestionem materiei reducere, vt in febribus euenit quarū materia non est calida. In cholericis aūt febribus frigida quidē alterant, & materiā digerunt ingrossando: huius et non sunt multū frigida febrium respectu, frigida quidem cholericarū comparatiōe. Ad aliud dicendū vt apparuit, quod sicut frigiditas facit ad generationē ita & ad digestionem, neque aliquid in aialibus generatur a frigido potenti, velut metrologica, vel mineraliū aliqua, sed neque a calido. Sed contra in fonte Abani feruentissimo generantur vermes, qui extracti moriuntur confestim. Dicendū quod aut non sunt in loco feruētissimo eius oino sed a latere. Vel canonē modica instantia non perimit, sicut vermis in niue. Aut nix hęc antiquata, sicut in terrę huius ponit ipsum Ari. generari, puta generatur super terrę superficie niue tecta ea iā calore solari affecta. Vel quod nō logice concluditur dicendum. Ad aliud dicendum eodē modo quod frigiditas prout ad esse cū alijs agit qualitatibus, caliditatem remittit, cōgregat, & ad digestionem operatur, non autem quando fuerit excedens. Ad aliud similiter dicendum. Ad aliud quid dicendum apparuit, cum digestionem tangat nocitiui. Ad inducta vero alterius partis qd dicendū apparuit, quando negatū frigiditatē ex ęquo caliditati et hu. digōnē inducere, & qūo operatur & quantū, ostensum.

DIFFERENTIA. LXIII.

QVOD ACTIO mēbris officialibus cōiter attributa, ex cōpositione depēdeat vr, cum sit membrorum officialium natura. Primo. n. de historijs aialium. Tactus quidē in homiomera fit parte, factiuæ vero virtutes in anomiomera: puta separatio alimēti in ore. Motus vero secundum locū pedibus, aut alis, seu proportionalibus: vnde. 2. de partibus. Homiomera anomiomerarū genera sunt. Illorum enim opera & operationes extant, puta oculi, & nasi, & faciei totius, & digiti, & manus, & totius brachij. Subditque demum. Sensus quidē homiomeris operationes per anomiomera existēt ipsis. Primo quoque de ge. aialium. Partes officiales per se aliquid faciunt, vt lingua & manus. Dicitur et in principio meta. sensum visus per oculos fieri. Amplius interiorum. 2. per oculos quidē uidere, per aures vero audire. Et de inge. pmo. Dico visum esse actionem oculorum, loquelam linguæ, & gressum pedum. Adhuc in techni amplius & inhærentium eius officialibus puta effectuum virtute. Itidem pmo de regi. sani. Actus ex necessitate sequitur benignas compositiones sine querela. Et subdit demū. Forma vero, positio, numerus & quantitas actuum sunt causa. Ois enim hæresis, idest opinio, in hoc ibidem dicitur conuenire. Rursus membra quibus compositio debetur sunt officialia, hęc aūt ordinata

Concil. N sunt

Marginal notes: 1. techni cap. 16. — Tt. c. 5. 14 — Com. 14. In prin. & Com. 15. In fine. Cō. 38. & Cap. 2. in medio. Ca. 1. post medium. — E. pt. apho. 25. — E. pt. apho. 21. Apho. 21 — Tex. c. 68. — T. c. 11. 3. techni tra. de ven tre. cā. 13. Dor. sexta sū. vnt. ca. 9. versus fi. Tra. 1. ca. 4. cir. me. Colli. ca. 3 Vbi dicit secca cibaria confortatiora iu uentibus. — Cap. 4 — Cap. 1. a medium. — Cap. 18. i prologō. Cap. viti. Cap. 7 Lib. 2. te. c. 7. & 11. — E F G H

I Sum. prim. doc. 5. ca. sing. 1. tr. thechni. tra. 3 ca. 2 sunt ad motus & operationes aïæ fm. A. & Haly. perficiendas. Eti. eo quo destructo reddit quid magis æquiuocum & imperfectum q̃ alio, in ipso enim plus vigebit natura illius q̃ in reliquo. Sic enim vr̃ se habere in cõplexione quæ debetur membris consimilibus & compositione officialibus attributa, nam æquiuoce magis dicitur manus abscissa manus q̃ os & caro. metheo. 4. et primo Tex. cõ. 54 Tex. c. 37 de gen̄. & cor. apparet: hoc autem nõ vr̃ euenire nisi quia in natura compositionis magis vnitas membri saluabat q̃ in complexione. Iidem si cõpositio est causa actuũ qui complexioni vident ascribi, multo magis erit causa operationum sui, quilibet. n. est potentius in se q̃ in alio: sed compositione fiunt operationes alicuius consimilis, quia enim neruus est porosus longus ita situatus, sicq̃ numerat⁹ ipsi⁹ perficit opus, & similiter os. Digestiua et quæ est in parte maximeq̃ carnosa uentris operationem vr̃ explere sua concauitate, & rotunditate tali, seu figuratione, similiter quæ attractiua & expulsiua. Palin. Mo

K tus fit per lacertum, qui mẽbrum est officiale. tertio theo.

Cap. 1 Componitur enim ex carne simplici, neruo, ligamento, panniculo & ẽt chorda. Similiterq̃ in cęteris inducendo sensibus tam extrinsecis q̃ intrinsecis uidebunt per mem

Tex. cõ. 64 bra officialia exerceri, sua. n. talia sunt sensiteria. Rursus q̧ ab vtrisq̃ debeat actio prouenire, & non ab alteru tro, monstratur ex primo de aïa, quia totum compositũ agit, non aũt partiũ altera, vnde dicere aiam irasci simile est si quis dicat eam texere, vel ędificare. Eti. q̧ a neutris partium, quia fm Arist. ipsæ sunt potentia in toto, quod autem in potentia non agit cum oïs operatio ab ente fiat actu. 9. meta. Est enim non ens quod potentia. complexionum. 3. Itaq̃ concluditur operationes officialiũ com

Colli. 1. c. 7. & 16 positioni attribui, & non complexioni, & q̧ etiam non

Cap. 1. in principio. vni istarum sed vtriq̃ aut neutri.

L CVIVS QVOQVE oppositum vr̃ sapere Gal. in q̃pluribus locorum volẽs membri actum quantũcunq̃ officialis: per vnam partem consimilem in eo existẽtem complexione perfici eiusdem. vnde primo de morbo. et

Cap. 6. in principio. Cap. 3. in principio Cap. 10 interioꝝ. 3. Ex homiomeris fiunt actus, sed aliarũ particularum vtilitas quædam est, actus uero non. Quare. 10. de ige. ab homiomeris noiatis aialibus fiũt actus oibus. Amplius quod est prius & simplicius se habet per modum causæ, eius vero oppositum per uiam effectus, talis aũt est complexio cum sit causa cõpositionis maiorisq̃ simplicitatis (vt ostendet) tãq̃ aiam imediatius attingẽs.

In isagogis colli. ca. de modis mẽbrorum. Doc. 5. sũ. secũda c. 1. Cap. vlti. Adhuc musculus apud Ioanniti ũ & Aui. mẽbrũ extat consimile, cum de ipso agat. prima primi. vbi de anatomia consimilium tractat, vt ꝑmissum in procemio, et t̃n per ipsum ꝑficiunt motus & operationes plurimæ. Eti. act⁹ existit ex ꝑma particularũ substãtia nõ ex positiõe. interioꝝ. 6. hęc aũt naturã officialitatis iportat. Igit operatiões officialiũ cõplexioni et nõ cõpositioni attribuunt.

M PROPTER PRIMVM quidẽ sciendum, q̧ quid sit actio, quidq̃ factio, & operatio, & qũo conueniant et differant ostensum. 61. dñia. Deinceps vero sciẽdum sicut apparet primo de histo. & . 2. de partibus. q̧ mẽbroꝝ

Cap. 1. in principio. Cap. 1. cir. principiũ. quędã sunt homiomera, quę & homogenea, consimilia, simplicia, & incomposita esse dicunt: alia vero anomiomera vel heterogenea, officialia, vel instr̃alia, aut organica, composita & secunda. Sunt autem fm primũ prima.

Doc. 5. c. sing. circa principiũ. 2. thechni com. 2 & Haly. membra consimilia quoꝝ si sensibilem quamcunq̃ assumpseris partem, erit toti cõicans in nomine & diffinitiõe, vt os, quęlibet enim pars ossis est os, & est substantia indurata alba ex superfluis principioꝝ generationis producta: talia quidem sunt os, cartilago, neruus, ligamentũ, chorda, panniculus, adeps, pinguedo, caro, vngues, & capilli, si nomen quis membri velit ostẽdere. Officialia vero erunt per oppositum, quorum videlicet quamcunq̃ sensibilem partem susceperis toti non cõmunicabit noïe & diffinitiõe, vt pars man⁹, puta digitus nõ

N est manus, neq̃ est organum organorum, hæc nanq̃ est

T. c. 38 Cap. 9. Cap. 4 ratio manus. 3. de aïa. & . 4. de partibus, & primo de vtilitate particularum. Positiue vero a prædictis notificant membra composita, q̧ sint instr̃a ad complendum motus & aïæ operationes, sunt autem hæ, cor, cerebrum, hepar, testes, oculi, nares, nasus, os, pulmo, canna, vẽter, intestina. splen, fel, renes, vesica, manus, pedes, collum, pectus, dorsum & femur vt tactum. 38. dñia. Attendendum t̃n q̧ horum quædam sunt pure consimilia, ceu quę verius extãt prima & simplicia, vt os, cartilago, neruus, colligatio, pinguedo, adeps, caro hepatis, splenis, & renum quæ simplex nam, & similiter etiam pulmonis, cũ caro eorum sine aliquo suscipitur corporum alioꝝ commistione. Sunt & alia officialia pure facta, puta manus, pes, pectus & talia, quæ & grãdem diuersitatem in se recipiunt. Etenim cõpositiora sunt corde, cerebro, hepate,

O & talibus. In manu nanq̃ seu pede magno præcipue de distemperantia inæquali, multiplex est cõpositio. Componitur enim ipsa ex adiutorio, vlnis duabus, seu focilibus, & manu dicta parua, hæc vero ex digitis, pectine et raseta, quæ omnia sunt composita, unumquodq̃ autem horum trium ex partibus constituit magis consimilibus ceu osse, cartilagine, neruo, ligamẽto, chorda, carne, pinguedine, vena, panniculo, & digitis. & vngue. Quędam vero extant media inter prædicta duo extrema lata, quę etiam sunt triplicia: nam horum aliqua magis declinant ad latus officialium ceu musculus, ipse nanq̃ cõpositus est compositione particulari: ꝑdicta vero officialia vniuersali. 3. theo. dictum est arteriam duplici panniculo & villis contextam. Quædam vero plus ad latus declinãt

Cap. primo & libro. 1 Ca. 13. in principio. consimilium, vt panniculus, & cutis, deinde chorda, demum caro pura. Alia quoq̃ sunt in medio vere, vt vena filis villosis conserta. Est autem cõsiderandum q̧ licet

P quędam dicantur membrorum simplicia, ipsa t̃n ex suis prioribus componuntur, non quidem ex his quæ eiusdẽ sunt naturæ cum illis, & ideo in membrorum genere simplicia & prima dicũtur. Nam triplex est in corpore com

Ca. 1. in pr. Ca. 3. versus finem. positio. 2. de partib⁹. & elementoꝝ primo. & de morbo primo. vna quidem qua consimilia dicuntur ex elementis componi, secũda qua officialia ex cõsimilibus, tertia quoq̃ per quam totum ex his constituitur corpus, prioꝝ t̃n compositio est ex spermatibus, illoꝝ autem ex cibis, cibi ex terrę nascentibus, huiusmodi autem ex elementis vniuersalibus, & ista ex hyle, idest materia prima consurgunt & qualitate seu forma. Dixi aũt vt sic attendendũ, qm̃ non est aliquod membrum adeo consimile, quin aliquo non possit modo dici sub alia ratione officiale. Oia enim quantumcunq̃ consimilia forma, quantitate, numero participant, & situ, & vnitate, similiter & proprie fm Auer. consimilia, nec aliquod ita est officiale quin ne

Q cessario in eo similitudinis nõ reperiatur natura, cum officiale ex cõsimili cõstituat. Vnde de partib⁹. 2. Homio

1. collim. c. 5. i medio. meron propter formam figuræ anomiomeron existit. Quid autem complexio, quot etiã dicatur modis. dñia

Ca. 1 fi. visum. 17. Dicendum tamẽ q̧ ipsa dicitur natura membris sub rõne similitudinis attributa, quæ fm q̧ triplex est membroꝝ dicta compositio, sic & triplex constat cõplexio: vna quidem consimilium prima, secunda compositoꝝ ex his ex alternatione consurgens cõplexionis primorum, tertia corporis omnino consurgens ex horũ secundoꝝ coalternatione & cõfractione complexionis in tertiam. Vnde Haly. cõplexio cuiuscunq̃ membroꝝ

2. techni cap. 2 compositoꝝ est composita ex complexione membroꝝ consimiliũ partium ex quibus componit, & similiter cõpositio vnaquęq̃ naturas quatuor obtinet coęqualitatis vt dicetur, licet in secunda & tertia id vigeat magis compositione. Est aũt compositio siue coæqualitas uel plasma dispositio quædã, siue ordinatio mẽbris officialibus attributa complexione, aut fortasse desuper ex superio

ribus

A ribus diuinius consequens principiũ quoddam. Hęc aũt aut virtus extat in formatiua, vel quis stellaris influxus, quæ siquidem in quatuor distribuitur naturas, formam, q̃titatẽ, numerũ, & sitũ seu positionẽ, quorũ vnũquodq̃ in suas partit drias, quod p̃sentis non est speculationis.

PROPTER SECVNDVM quidem sciendum, q̃ quorundam sermones videntur simpliciter sonare q̃ operationes instralium compositioni attribuant, quod pluribus euenit fortasse, eo q̃ locutiones inexpositas recipiunt cões. Sunt & alij idẽ rõnibus astruentes, ut quia virtuti correspõdet aiali organiçatio sola membrorum, sed hæc compositione perficitur, virtus itaq̃ aialis sola operabitur compositione. Amplius mẽbra consimilia quibus debetur complexio, sunt vt materia, & ordinant ad officialia tanq̃ ad formam quibus attribuit compositio. col sm. 2. In formam vero reducitur actus, non autẽ in materiam. Cõcluduntur igitur operationes membrorum in compositionem reduci. Sed hęc quidem positio B velut sonat stare non potest, sicut tertio monstrabitur dicendorum. Somniãt enim q̃ compositio sit quædam natura separata vsquequaq̃ a complexione, quod quidem absurdum. Non enim natura corporis de his dicit duabus, vt genus p̃dicatur de spẽ, sed magis ordinem causæ importat & effectus. Est enim ostẽsum q̃ compl'o diffunditur per oẽm compositionem & contra, neq̃ ipsorũ motiua, vt videbit, sufficiunt. Quãq̃ enim loquendũ vt plures, iudicandum tñ ut pauci. topico. 2. Non. n. verum est q̃ virtuti aiali sola correspondeat organiçatio, immo ẽt complexio, cũ ipsa sit instrm qua virtus dicta informatiua corpus plasmat oẽ. Vnde Gal. diligenter aduertẽdo membra officialia magis per complexionem, q̃ per cõpositionem, vt apparet in techni, docet cognoscere, cum complexio sit causarum potissima compositionis productiua. Ad aliud dicendum, q̃ mẽbra consimilia licet ordinentur ad officialia velut materia ad formam, non tñ complexio ad compositionem, eo q̃ hæc non solum C est membrorũ consimilium priorum, sed etiam iam compositorum illorũ virtute: cum ostensum sit complexionẽ multiplicem fore sicut compositionem: neq̃ etiã illa rationem omnifariam habent materiæ, hæc formæ.

Cap. 6 — Li. 1. tra. de ven. tr. tõ. 11.

PROPTER TERTIVM vero sciendum, q̃ operationes officialium nedum consimilium membrorũ radicaliter & primo complexioni ascribuntur, secũdario vero & manifestatiue cõpositioni. Est nãq̃ ea velut partium ordo & habilitatio quædã, vt liberius operationes perficiant. Ita ẽt actio consimilium per organica manifestat. vnde colliget. 2. Vnũquodq̃ consimiliũ habet operationem propriam quæ manifestat plus in composito.

Ca. 7. post principiũ.

Sciendum tñ q̃ istis duabus naturis operationes attribuunt, non tanq̃ principalibus agẽtibus sicut p̃mis, sed sicut instralibus & secundarijs. Cum. n. medicus artifex sit sensibilis, postera & secũdaria plerũq̃ magis aduertit D q̃ alia, vt tactũ. 17. Priora vero his sunt virt⁹, & adhuc aia cũ subiecto. Ipsa nãq̃ immaterialis existens si in operationes p̃gredi debet in materiã transeũtes extrinsecam oportet in has p̃ multa mẽdia deuenire, nam saltus aliter quidẽ caderet in natura, & ideo post aiam seruit uirtus ipsius vel potentia, quę partibus determinate alligat tanq̃ principale agẽs, & inde fuerũt instra multiplicia. Quorũ aliqua fuere corporea vt spũs, & organum vlterius materiale: alia vero incorporea, puta compl'o tãq̃ quid principale aiæ vel virtuti immediatius coinhærẽs. Ipsa enim instra qualificat corporea, & in suo esse conseruat, demũ est instrorum corporeorum compositio. Q. aũt radicaliter & primo operatiões officialium complexioni attribuantur, & non coæqualitati, tam auctoritates testãtur, q̃ rõnes conuincunt. Ari. nanq̃ de causa motus aialiũ, motum & per cõsequens actionem oẽm vr calori, & spiritui, atq̃ frigiditati attribuere. In quinto etiã proble. uult

proble. 40. in fine.

gressum lacertis & neruis perfici, inquiens. Qui similib⁹ gradiunt gressibus lacertis crurium distẽsis laborẽ habẽt, distensionem gressus faciunt lacertis & neruis in ipsis facta violentia fulcitati, hi aũt partiũ consimiles. Adhuc de optima compositione. de morbo primo. secundo curatiuæ artis, & 7. & in locis alijs nõ paucis quodlibet officiale membrum vnam particulam consimilem habet, per quam principaliter ipsius perficiũtur actus: aliæ aũt partes sunt vdut iuuatiuæ atq̃ melioratiuæ: sicut crystallina in oculo, musculus quidam maior proprie in crure, caro hepatis simplex in eo, in corde aũt locus ortus uenę concauę, vel quid hm̃oi: vnde p̃mo de inge. Crystallina quæ necessario sm exteriores mutatur colores vt aial videat. mutari vero non posset nisi lucidissima foret & clarissima, hoc aũt non esset nisi complexio sua taliter extitisset. Quidam tñ mendose dixerunt in corde id esse, ventres spiritibus plenos, cum non partem dant cordis propriam. Hoc ẽt vr sapere cũ dixit cõplexionem substantiam fore membri & ipsius factricẽ. de iuuamẽtis primo. & de secretis. In his enim locis intm vr complexionẽ extollere, vt aiam quasi & formam ponat ẽt corporis humani. vnde Haly. In oi membro est virtus fixa qua eius propriam perficit operationem. Et substantia huius virtutis, sm sniam Gal. est complexio propria ei, forma, vz propria complexionis. Sed sm Ari. sniam est cõplexio instralis cordis scilicet propria qua virtus operat. In secundo ẽt naturalium, qualitatiua sentit crasi ẽt sm sniam Hip. aia perfici. Et aphor. prima. Non vtiq̃ aliud aialibus q̃ innatum operatur calidũ, hoc natura est sm Hippocraticã rõnem quod de tabe explicat maxime. Adhuc A. 5. de aia. Instra virtutum apprehensibilium fatigantur ex vigili motu, & destruit eorum complexio quę est eis naturalis & substantialis, & hæc sunt membra officialia, sicut apparet per inductionẽ eius in quolibet sensuum particulari. dria. hoc. 17. Eti. Sicut se habẽt in agẽtibus principalibus & primis rei constitutiuis, ita ẽt in secundarijs & instralibus, hæc enim sicut ante finẽ in illa tanq̃ in finem ordinant. Talia vero oportet eiusdẽ fore rõnis & naturæ. Sed in primis sic est q̃ licet operatio nõ sit nisi compositi, est tñ per alteram partium p̃ncipalius, velut tanq̃ id quo fit act⁹ sicut est respectu corporis aia. Hõ enim p̃prie per aiam intelligit & operat. Similiter & operationes licet sint cõpositi per se ex vtraq̃ scilicet cõplexiõe & cõpositione, p̃prius tñ cõplexioni ascribent, cũ ipsa sit instrm immediatius aiæ vires attingens cõpositione. Palin. Ois actio fit & qualitate pp rõnem contrarietatis i ipsa fere sola immediatius vere repertã. dria. 60. Sed cõpl'o immediate a qualitate causat elementorũ. Compositio aũt nõ est de qualitatibus primis aut secundis, sed maxime de postremis, vnde. 17. dria sm Gal. primas qualitates & cõplexionẽ quæ est vt membrorũ substantia consequunt ex necessitate sapores, humores, colores, durities & mollities & alia ex necessitate accidẽtia, vt situs, magnitudo, numer⁹ & plasmatio. Aut fortassis potius dicit ordinẽ quẽdã partiũ & situationẽ, uel si sub qualitate locat, nõ est tertiæ spẽi, cuius p̃prie alteratio existit & actio. phy. 7. verũ est qualitas quędã improprie, puta vel in q̃titate cõtinua, seu discreta, vel figura, aut situ, in quibus nõ est cõtrarietas uere, sed p̃ accidẽs magis: dria ẽt 72. & ideo neq̃ actio seu passio. Amplius calidũ naturale cũ sit naturæ instrm quo actus perficiunt cæteri. Cui ergo plus erit affine, magis in eius operationes cõfert, hæc aũt est cõpl'o cũ id qualificet, nõ aũt cõpositio. Rursus actus officialiũ causæ p̃ncipaliori existẽti in eodẽ genere & non secũdarię debet ascribi, hęc aũt est cõplexio cũ ipsa fere cõpositiõis semp̃ sit causa, quicquid nãq̃ est causa causæ, sic extat & cãti. Sequit nãq̃ cõpositio cõpl'onẽ, et quoddã forte desup̃ diuinius p̃ncipiũ, vt p̃tactũ, qđ tñ p̃ prius cõplexionẽ imutat. Itidẽ, Destructa cõpl'one in

E Cap. 1 — Cap. 6. in principio. — Cap. 6. aũ mediũ & iuxta finẽ. — Ca. 1. post principiũ. — Ca. 6. iuxta finem.

F Cap. 1. in principio. — In primi. 1. techni. cõ. 26

Ca. 8. & 9 Cõ. apho. 15. in me.

Lib. 1. ca. 3. & 4 — Ca. 2. post medium.

G

H

A te. c. 15. vsq; ad te. cõ. 21

I membro quãtumcunq; perfecte organiçato, mox tollit actus, non autem sic contra, cum partis alicuius compositione valde læsa videatur actus inde vtcũq; prouenire, vt in mutilatis, qui vncis formam manuum protendentibus operationes uerarum conantur manuum exercere: vnde et mulierem carentem manibus vidi pedibus nere, cum tñ perfecta deficeret compositio ad talẽ exercẽdum actum. Conuincitur itaq; officialium actus radicitus & primo a complexione consistere. Ex iam dictis vtcũq; apparet ẽt ꝙ secundario & manifestatiue compositio in operationes officialium confert velut vlterius instrm, cũ sit quædam ad operatiões habilitatio: & ideo est videre aialia imperfectiora quibus paucæ sufficiũt operationes in vita dearticulationem in partibus modicam habere. Quæ vero perfectiora, ꝙ multa: sicut homo qui cęterorꝫ est elegãtissimum & compositissimum aialium cum dearticulatione curiosiori: hoc nãq; quia sibi ad plurimos
K mouet actus in vita necessarios opus extitit, cum multis
In medio, In prohemio ante methodum. organis egeat id quod est viuere. politicorum. 7. Natura enim multipliciter est serua. ꝑncipio meta. Quod etiã in physionomia insinuat Aris. Alexandro transmissa inquiens. Palmæ longæ cum digitis longis significãt dñm suum bene dispositum ad multas artes & præcipue mechanicas, hę nanq; magis cum in fieri consistant, partiũ expetunt dearticulationẽ subtiliorẽ. Et pp hoc fortassis vidẽtes ꝑmi medicorꝫ cõpositionẽ intm a cõplexione deficere, iter res naturales cõpositionẽ minime expressere.

PROPTER QVARTVM quidem ad primum Ari. primitus autoritates dicendum ꝙ ipse non negauit ꝙ actus officialium radicalius & primo nõ prouenirent per complexionem, sed voluit ꝙ secundario & manifestatiue fierent per compositionem. In virtute tñ complexionis vnius particulæ consimilis, vt & eius apparuit ẽt superius snia, vt tñ ad vnum sit dicere superficietenus sermones Ari. videnł sonare operationes officialiũ a com-
L positione procedere, sicut consimilium a complexione.
Ca. 2. in fi. Quod & quidam ab eo sensere. Ad aliud Ari. & Gal. dicendum ꝙ aut locuti fuerunt vt plures, cum peccatum sit positam trãsgredi locutionem. topi. 2. Fere nanq; oẽs tales & proferunt & recipiunt locutiones, oculus videt, auris audit, odoratus olfacit, cum tñ istæ potẽtiæ sint passiuorum. dña sequenti. Sunt enim sub potentia sensitiua
Te. c. 51 & 118 locatæ quæ tota. 2. de aia. ponitur passiua, designatur tñ nomine actiuarum in eo ꝙ eis actus sic ascribitur, vnde potẽtia sensitiua aliqualiter agit in eo ꝙ iudicat obiectũ suum esse hoc vel aliud, vt albũ visus aliud a nigro. dña sequenti. Aut dicendum ꝙ (saltem eodem primo de ingenio, concludendo oculos esse instrm quorum actio est visus) locutionem mox corrigit subdens, huius primum instrm est crystallina. Ad aliud dicendum ꝙ in techni sua breuitate indistincte secutus est modum loquẽdi com-
M munem. Ad aliud similiter dicendum. Ad aliud dicẽ dum, ꝙ ideo vocantur officialia instra aiæ potius ꝙ naturæ, quia in ipsis apparenter plus manifestatur aiæ ope-
problc. 7 ratio: & ideo. 33. proble. dicitur caput diuinissimum fore eorꝫ quæ circa nos existunt. Cerebrum enim est membrũ diuinum & eius inhabitator est aia. 79. Quod autẽ in officialibus membrorum aiæ manifestentur operationes, & non perficiãur oino, fortasse innuit A. qñ dixit ipsa fore ad complendum motus & operationes, potius hic denotans iuuamentum ꝙ necessitatem, vł enim contingere, ceu in aliis actibus vniuersi. Nam elementalis actio percipitur maxime, minus quæ cœli, minime vero quæ intelligẽtiarum et Dei, & si potior & prior existat reliqs.

Ad aliud dicendum, ꝙ non solum destruitur compositio, immo magis complexio actualis saltẽ, quia hic calidum requirit in actu. Cõpositio seu organiçatio vł ad minus fm apparẽtiam permanere, magis enim, vt ostensum, in complexione natura fulcił, ꝙ in compositione.

N Q. aũt plus dicã æquiuoca instralia vita priuata ex defectu contigit manifestationis operationẽ quæ cõpsone perficiebanł. Ad aliud dicendũ, ꝙ cõpositio nõ est causa operationum consimiliũ, nisi remota ualde & coadiuuatiua velut quædã occasio, quasi extranea, sed complexio est earum essentialis causa, cõpositio aũt ipsarũ causa vł, quia actu sunt totius & non partis. Ad aliud dicendũ, ꝙ lacertus quia mediũ obtinet consimiliũ & officialium diuersimode comparatum poterit & officiale & cõsimile mẽbrum appellari, cũ media designenł interdũ
noibus extremorꝫ. apho. 4. Mediũ enim extremorꝫ vni Collir. cõ. apho. 4
cõparatum vł ab altero re diuersum: cũ enim ipse cõparatur ad caput qđ est officiale potissime ꝑcipueq; in eius parte consideratum mediis reputabił quid cõsimile. Qñ uero ad os vel neruum, officiale. dña. 58. Et ideo quidam medicorꝫ uidenł lacertum sub parte locare consimili, alii vero sub officiali. Ad aliud iã dudum innotuit quid dicendum, qm licet actus sit cõpositi, vnum tñ componen-
tium est altero principalius, & rõ qua actus efficił ꝑprie, O
reliquum vero adiuuatiuum & illius melioratiuũ. Ad aliud dicendũ, ꝙ partes non sunt simpliciter in potẽtia, sed respectu totius, & ideo licet totum (vt tactum) principalius agat, nihil tñ prohibet partem operari vigore to-
tius, sicut mõstratum. 8. physicorꝫ, totum moueri per ali Tex. c. 42.
quam eius particulã. vnde supposito ꝙ totum directius agat, quid magis consequẽter an cõplexio vel cõpositio dubitatł. Et ea ẽt quæ alterius partis iã hinc apparent.

DIFFERENTIA. LXIIII.

QVOD VISVS fiat extramittendo et non intus suscipiendo ostendił auctoritatibus ꝙ multis. Primitus quidẽ Platonis vt declara-
bitur ex Tymei. 2. Et Ari. 31. proble. dictis. proble. 31
Coadunate exiẽs visus magis videt, expan-
so aũt oculo diuellił. Et ibidẽ. Visus magis adunat⁹ par- proble. 16
uus exit, & non confestim expanso exiens disgregatur.
Adhuc tertio metheo. Cuidã accidit passio debiliter vi- P
denti, ita vt semp idolum suum ambulans ante se uideret
ꝑcedere, qđ euenit, quia visus refrangebał ad ipsum. Sic Cap. 2. de halo. & iri de. aũ me.
enim visus erat debilis & tenuis vt aerem non posset impellere & diuidere. Et hic quidem fm Alex. peripateticũ fuit, ut alibi dixit Ari. antipheron. erithes, qđ interpretãs ait. Aere spisso facto non possunt per ipsum pertransire radii emissi, sed refrangi. Boethii ẽt. 5. de consolatione. Visus manẽs totum simul iactis radiis intuetur. Quod & medici sensere quorꝫ gratia est intromissum quęsitum.
vnde progno. primo. Lumẽ uisibile penetrat ex pupilla Cõ. 26. p° principii.
ad aerem extrinsecum cum qua continuał in humiditate subtili clara. Idq; denotał de accidenti et de interio. quar-
tis, uniuersaliter nanq; spiritum uisibilem multum & cla Cap. 1. in principio.
rum egredientem foras propinqua & remota bene videre ac secernere, oppositum aũt opposite, clarũ vero & paucum de prope bene videre & discernere, non aũt de lon-
ge. Multũ siquidem & turbidum perfecte de longe, non Q
aũt de prope: vł enim medio clarescere, vnde senes videndum elongãt. Alex. vero Aphrodiseus medic⁹ in ꝑble. Visibilis spũs subtilis & purus, longius quidem adiens resoluił & non bene firmał. Isaac quoq; Salomonis in dietis vniuersalium. Splendor visibilis cum palpebras
exierit in aerẽ extendił & videda cõprehendit. Quarto Lectio. 10 iuxta fini.
siquidem theo. 1. opinio Tymei manifestius hmõi exprimitur, videntis spũs natura est aeris ignei illuminati,
qui cum ad hu. peruenerit crystallinum foras egreditur, Ca. 11. ad medium.
continuatur & vnił aeri illuminato diurno pp eam quæ inter vtrunq; est configurationem, vterq; nanq; horum facilis est immutationis & alterationis, & aer exterior in colores facile ac celeriter alterał. Spũs quoq; egressus aeri cõtinuatus & vnitus in eum in quem aer prius alteratus est alterat colorem, & ad oculũ eandẽ defert alterationẽ, & alteratur ea humiditas crystallina cum alterationis sit susceptibilis

A susceptibilis facile. Ideoq; Augu. tertio de libero arbitrio. Amp. hoc fulciunt rōnes, quia cum color non sit qualitas actiua & per se alicuius corpis immutatiua, vt qualitatum primę non poterit immutationem in oculum causare, pp quod opus erit eundē ab oculo immutari. Et firmatur. quia alij sensus videntur sua quodam motu suscipere obiecta, visus vero minime. Adhuc. si visio perficeretur susceptione, tunc oculus iuxta diligentē inspectionem dilataretur, cū ampliat⁹ fiat magis aptus suscipere, vt in alijs euenit comprehendentibus: cuius apparet oppositum, contrahitur enim & coangustatur a vehemēti intuente. Rursus inspiciens quis alterius pupillam, idolum causat in illam ab aspiciente visam & causante, non autem ab illo in cuius pupillam imprimit. Si ergo in suscipiendo perficeretur visio, id magis perciperet in cuius formaretur pupilla q̄ alius quispiam. Itidem speculo
B quisq; oppositus se intuetur eius idolo cōsurgēte in illo. Quod radiorum vī emissione ad ipsum cōtingere refractorum ab eodem, vt solares radij causantes iridem a nube refranguntur regulari aquosa. Palin. Quod suscipit interius substantia est, vel accidens: non quidem substantia, tunc neq; in pupillam transfunderetur ipsa destructa & destruente visum: accidens vero non, cum id subiectū non permutet. Secundū Boethium nāq; accidentia sunt indignantis naturæ, perimi quidem possunt, permutari vero minime. Eti. Si fiat intus suscipiendo, hoc erit s̄m Ari. speciem suscipiendo intentionaliter coloris, cum autem forma intentionalis nullum patiatur obstaculum visus, fieret quoq; glaucesis i patiēte quę ex siccitate immoderata & densitate contingit maxime corneæ. de generatione animalium. 5. Facta est igitur porosa, peruia, vt aliquid hinc ab oculo emandetur. Rursus. si hoc, tunc visus vt alij sensus s̄m oēm partem, ut etiam de posterius
C suum susciperet quod non fit obiectum. Palin. Coloris quidem susceptiuū est quod sine colore. 2. de anima. sed oculum dicunt coloratum terno vel quaterno colore. Hoc quidem ipsum denotat lumen & signa. Lumē nāq; non raro videtur ex oculo descendens super nasum micare, & præcipue q̄n quis confricuerit ipsum, similiter ex pergefactus id percipit mane. Amplius. quidam animalium intantum radios emittunt ex oculis vt medium sufficiāt illuminare: velut leones, lupi, catti, hyenę, serpētes, & huiusmodi: quod opus est propter venationē quā exercent nocturnam. Rursus, q̄n mulier mēstruans speculum nouum, tersum, inspicit, nubē in illud inducit sanguineam vt sit difficile illud abstergere. 2. de somno & vigi. Adhuc pupilla vnius oculi altero clauso repletur & magnificatur, eo q; spiritus totus uolens egredi deferatur in ipsam, dicunt etiam basiliscum solo visu interficere,
D Itidem dicitur visus videt. Videre vero, actionem importat & foras emittere. Suscipere vero intus passionem videtur denotare. Amplius venefici præcipiunt quando quis voluerit quam in eius prouocare amorē aut exterminare, vehemēter intueri carmine quodam prolato, ac si spiritus amoris vel odij ex oculis in eandem dirigatur, vt Alex: indicat in proble. Ex his itaq; concluditur visum extramittendo perfici.

HVIUS OPPOSITVM sentit Aristo. de sensu et sensato, cū peripateticis reliquis contra Platonē. Quod & rationibus mōstratur, quia s̄m Auer. si quid extramittatur uisione, possibile fiet in obscuro uidere sicut in luce, neq; indigebitur medio vt luce, neq; etiā retibus, idest tunicis oculi: neq; aliquo istorum destructo, destruitur visus. Adhuc si fiat huiusmodi egressus tūc eodem modo & sub eisdem dimensionibus & figuris apprehenderent visa de longe & de prope. Rursus Algaçel in his quę de anima. Multi videntes iuxta stantes melius viderent, & debilis visus vna cum illis perfectius inspiceret cum illuminaretur medium, Quorum oium experimur oppositum. Amp. tpe ventoso cum emissum extra agitetur &
E maxime triangulare, aut pyramidale, non contingeret videre. Adhuc cum radius vel lumen qui emittitur s̄m hoc sit corpus, contingeret plura corpora esse in eodem loco ut emissum & aer. Esset q; visus tactus cū foret absq; medio extrinseco. Esset & basis emissi ad oculum & acumen versus rem visam. Talis nanq; est corporis emissio vt pyramidalis forma denotat ignis, cuius contrarium tradunt perspectiui, destrueretur etiam videns quantuscunq; ex emissione huius ad astra. Neq; emittitur aer q̄n abundat in extra, neq; ignis q̄a non uideret quis in aqua extinctus ea, neq; nisi in sursum cum hic ignis motus sit solus, & non ad omnem loci differentiam. Fit igitur visus intus suscipiendo & non extramittēdo. Argumentationes quoq; sumptas ex libris geometricorum ac perspectiuorum vt Euclidis, Algaçelis & aliorum literis alphabeti denotatas taceo, quia plurimi eoꝝ quibus scribit non familiares existunt huiusmodi.

F PROPTER PRIMVM quidē, quia visio est medij luce mediante per pupillam speciei coloris susceptio. vnde de ge. animaliū. 5. Visio est oculi motus s̄m q; diaphanus. Sciendum quid sit pupilla, quid lux & color ac istis cōparia. Est autem pupilla foramen vueæ tunicę. quarto de accidenti. Oculus vero instrumētum videndi complexione aqueum cum quadam anteriori planitie, rotundū in supremo, in anteriore parte capitis locatum, ex septem tunicis & tribus hu. cōstitutum, sex musculis motum, & vno vel duobus seu tribus fultum. Particularem autem oculi compositionē scribunt medici & perspectiui. Dicunt nāq; q; ex cerebro duo anterius progrediuntur nerui soli intra ipsos cōcaui. quarto de accidēti. qui ante cranei egressionem cruciātur cum reuersione tandem dextri ad dextrum, sinistriq; ad sinistrum, ut vnum sit deferens: velantur etiā panniculis duræ matris & piæ per quas transeunt. Cum igitur post cruciationem illorū ad orbitam perueniunt extra craneum figuram habent
G quasi hemispherij, ab alterutro pāniculus separatur grossus duræ matri compar, qui tunica dicitur sclirotica sup os hemisphericę cōcauatum locata. Postquam ex neruo sequestratur alius panniculus pię matri cōpar, qui secundina nominatur, & super priorem locat. Et demum neruus anterius producitur in crystallinum, cuius quidem substantia in panniculum dilatata tunicam constituit locatam super priores retinam dictam. In cuius capacitate humor locat vitreus, vitro similis liquefacto. Ante vero hūc crystallinus vel glacialis situatur humor. Super quē tunica ponitur aranea dicta tela, vt inter principale & secundarium ac nutritum & eius superfluum, distinguat. Crystallinus enim nutrit ex vitreo, ipsiusq; superfluitas albugine⁹ extat, & ipsa quidē hemisphericę anterius extensa oritur ex retina, post quam humor locatur albugineus albugini oui comparatus. Deinceps tunica dicta est vuea colori vuę q̄n coloratur simillime, quæ oritur a
H secundina, perforata ens. Cuius foramen est pupilla ne ipsius colore prohibeatur videndi actus. Est nanq; receptiuum coloris, quod sine colore, soni vero assonum. 2. de aia. Et sup hāc situat cornea, lucida, porosa, et ideo nō opus fuit ipsam perforatā apparēter existere. Quę s̄m veritatē, licet nō sensu, quadruplex extat et orit a sclirotica, vt & oēs tunicæ substātiales oculi sint tm̄ tres. Deinceps ex panniculo tertio post hos duos nerui (nam ex panniculo craneum exterius vestiēte coniunctiua seu consolidatiua nascit, oculum in eius orbita cum musculis stare compellens) proueniunt, quorum quidem sex mouentium & vnus vel duo aut tres sustētantiū. Palpebra vero supior, vt oculum in suū actum ordinet et tueat, mouetur sola. Cuius qdē tres extāt musculi, duo sec⁹ lachrymalia deorsum cōtrahēdo, sicq; oculū claudēdo: & vn⁹ supius circa palpebrę mediū eādē subleuatiōe aperiēdo. Sed circa

Marginalia (left): 3. de aia te. c. 38. & li. 2. de ge. c. 121. — Ca. 1. vel sm̄ form. — Tex. 49. — li. de so. — post prin. — Lib. de sen. & sen. sta. post me.

Marginalia (right): Ca. 1. post medium, pupilla qd sit. — Ca. 5. 1. in medio Oculus qd sit. — Ca. 1. post principiū. — Oculi vnice. — Te. c. 5. 71

I ta prædicta dubitare contingit, quia dictum est post cruciationem vtrunq; neruorum ad suum dextrum vel sinistrum, vnde processit, redire, cum huius cõtrarium transferatur per Stephanonẽ. 2. theo. ita. Porrectis deniq; duobus his neruis ad oculos, fit qui a latere cerebri ortus est sinistro dextri oculi, qui aũt a latere dextro sinistri. Et cõfirmaẽ. quia qñ capitis perforaẽ meninx in parte dextra, paralyticaẽ in sinistra, & contra: eo q̃ nerui orti a parte dextra capitis ferũtur in sinistram, & contra. Iacẽt nãq; alterutrinq; coinuicem. Cassius in probl. suis. Contrarium tñ Stephanoni monachus transtulit, et ideo prima primi. Quidam qui nõ est Gal. dixit q̃ ad sectionem cruceam sine reflexione penetrant. Inquit qui nõ est Gal. ne putareẽ q̃ hic sermo foret eius, cum Haly. fuerit diligentior imitator. Dicendum cum approbatione sermonis prioris A. nisi per id quod est non reuerti ad eã vnde neruus incepit partẽ. vellet Halyab. spiritũ audire qñ vnus claudiẽ oculoꝝ, quod series tñ nõ tolerat illius. Quod firmatur. quia vnumquodq; quod oriẽ & recipiẽ ab aliquo dignius est vt protendaẽ in partẽ a qua directius ꝑcedit, cum perfectius a suo perficiente qđ ipsius suscipiat, quod in oĩbus est conspicere, ita vero se habet dextera ad dexteram, et sinistra ad sinistrã. sinister igiẽ neruus dextratus sinistraẽ, dexter vero econuerso sinistratus dextraẽ tandem. Rñdeo ẽt Cassio quia nõ est, vt ait, oĩno oppositã percussioni mollificari partem eo q̃ neruoꝝ positio tendat ĩ opposita vnde surrexit. Sed magis ex maiori lęsiõe acutioriq; causata ex impulsione instrĩ in partem oppositam parti percussæ. Plaga ẽt illic strictior nõ valet vt reliqua expurgari. Est aũt oculus cõplexiõis aqueę. & de sensu & sensa. &. 5. de ge. aialiũ. Ipso nãq; p̃dominabiẽ alijs elementis magis. Cuiuscunq;. n. plus ẽm potẽtiam huius vnũquodq; ẽm naturã. 4. met. Quod ostẽdiẽ quia aqua est ĩpressionũ susceptiua & redditiua, qđ & indicat oculi perforatio. Nõ. n. aliquis humor hinc vr̃ intãtum vt aqueus euacuari, neq; ẽt aereus adeo, qm̃ virt⁹ visiua in extremo foret tũc oculi, sed interius est magis, quod situs denotat crystallini. Q. vero sit terre⁹ apparet, neq; igneus, cum ignis nimiũ agiteẽ & resoluaẽ de facili nihil retinens, qđ tñ posuerunt quidã signo isto decepti q̃ oculo modo vr̃ lucere, quoꝝ fallaciæ causa aperieẽ. dicendo rum. 4. Q. si Ari. 31. ꝓble. visum dicat esse ignis, dicendum ipsum ẽm alioꝝ opinionẽ fuisse locutũ, qđ fit ĩ illo multotiẽs libro. Aut dicendũ quo ad spũs oculũ naturã ignis obtinere, simpliciter tñ in ipso prædominaẽ aqua. Quinq; nãq; sensibus entibus, tactus & gustus, cũ quidã sint tactus terræ, oculus aquæ, auditus aeris, olfatus uero ignis. Ex fumali nãq; vaporatione causaẽ, quæ igne perficitur. dr̃ia. 155. Est aũt lux act⁹ siue perfectio diaphani ẽm q̃ diaphanum. 2. de aia. Est & illud quo fit umbra in corpore opaco. vnde. 3. sexti naturaliũ. Est qualitas quę ex sua essentia perfectio est translucẽtis ẽm q̃ translucẽs.

Lumen vero est qualitas quã corpus non translucens mutuat a lucido, & efficiẽ ea translucens actu. Differt. n. a luce quia lux est in corpe per se lucido vt sole, vel igne: lumen vero receptũ ex ipsa in medio. Est. n. corpis habẽtis lucẽ. Radius quoq; diciẽ lumẽ rectilineũ punctaliter a corpore lucido immissum diaphano. Vnde radius lumen extat & non contra, cũ ex refractione lumen ẽt causetur. Splendor aũt vel radiositas est qualitas ex refractione lucẽtis ad aliquod tersum in medio derelicta sicut qñ solares radij ex speculis & maxime concauis refranguntur. Est aũt diaphanum corpus peruiũ translucens non ẽm se visibile, lucis & tenebræ vicissim susceptiuum vt aer & aqua. Color siquidẽ est motiuus uisus ẽm actũ diaphani. de aia. 2. De sensu quoq; & sensato est extremitas perspicui in corpore terminato. vnde Cõmen. Color ẽ vltimũ diaphani terminati. Tertio vero sexti de naturalibus, qualitas est quę perficiẽ ex luce, & solet ponere corpus prohibens affectionẽ lucẽtis ab eo inter qđ & lucens fuerit ipsum mediũ. Color etenim intantum perficiẽ luce, vt A. vidẽtur sonare sermones, colores in obscuro solum existere in potentia. Quod & aliqui eidem imposuere, verum aũt dicam esse nõ rõne coloris vt color, sed ẽm q̃ vr̃ actu. De luce quoq; quid sit plures fuerũt opiniones. Quidã. n. antiquissimi vt Empedocles dixerũt corpus fore. vnde Augu. de libero arbitrio. Lux in corporibus primum obtinet locum. Voluerunt & alij lucẽ fore corpoream substantiam in corpore lucẽte, in illuminato vero receptam. Alij vero posuerunt lucem coloris quandam euidentiã seu manifestationẽ, ac si quidem formalior et nobilior sit inter colores color, quod Auẽpace dicunt sensisse. Aliqui quoq; ꝓbabiliter dixerunt q̃ lux non habet esse ratũ in natura, sed intentionale vel spũale tm̃: dixerunt enim lucẽ esse intentionem formæ corporis luminosi in perspicuo ẽm esse spũale generatam. Veriores aũt peripateticoꝝ ponunt lucem vel lumen qualitatẽ fore realem. Harum quoq; opinionũ destructio aut approbatio non est pręsentis inquisitionis, quas siquidem proble. 11. pertractaui. Extra siquidem mittere dicitur qñ quid ab oculo producitur in medium. Intus vero quãdo aliquid suscipitur ab his quæ exterius.

PROPTER SECVNDVM vero sciẽdum, q̃ de hoc tres inueniunẽ positiones. Quidam nanq; priorum dixerunt visionem perfici extramittendo, alij interius assumendo. Aliqui autem modernoꝝ vtrunq; in vnũ collegerunt. Primi vero licet conuenirent in cõi, differebant tñ multipliciter in particulari, nã ipsoꝝ aliqui posuerũt. C. vt Empedocles cui assistit Iacob alkindi in de diuersitate aspectus lunæ, lucem seu radium corporeum sub forma pyramidis habẽtis acumen in oculo & basim rotundam in re visa vsq; ad ipsam per mediũ dirigi, & taliter visionem perfici, ipsumq; ex oculorum tunicis egredi, quemadmodum lumen per lanternæ mẽbranam. Quidam vero vt Tymęus aduertens q̃ maximum ẽt corporum cito dissolueretur ex tali vsq; ad astra emissione corporali, voluit ignem elementorum mulcebrem nobis cognatum in medium exire, vbi cohærens lumini aeris exterioris iuuatus digrediatur, ita vt ad rem sub forma pyramidali perueniat visam: debilis enim non per se sufficiens existebat, & propter hoc dixit res in tenebris nõ videre. Extinguitur enim lumen oculorũ in tenebris, vnde opus est ipsum lumine iuuari extrinseco. Sic autem iuuatus coloris specie suscepta repercutitur demũ ad oculos quodam recursu, & ita sensus perficitur qui visus vocaẽ.

Alij vero vt Euclides cum sibi cõparatis perspectiuis posuerunt lineas solum ab oculo egredientes, & triangulum constituentes, cuius cathecus q̃ntitas existit rei visæ. Hypothemisa vero radius vel linea superiorem partem rei visibilis attingens, basis vero radius seu linea partem inferiorem attingẽs, cuius diameter est mobilis super partes rei visæ, vbi certior visio accidit in diametro mobili, siue secundum Aui. in sagitta. In hypothemisa vero & basi debilitatur visio, quod euenit, eo q̃ a corpore spherico luminoso radij pene punctaliter emittũtur, vnde in theorematibus perspectiuæ ponatur ab oculo eductas lineas ferri spatio magnitudinum immensarum & sub visibus contentam figuram conum esse, verticem quidem in oculo habentem, basim autem in terminis conspectorum. Secundi etiam dicentes visum susceptione intranea perfici diuersificati sunt. Quidam nanq; vt Democritus, sicut Aristo. sane dicens oculum aqueæ fore naturæ & visionem susceptione compleri intranea. Sed quia putauit ipsum videre quandam apparitionem existere non recte dixit. Existimauit enim q̃ forma visibilis foret discursus quidam rei visibilis ad oculos, ita vt quid materiale resolueretur a re visa, & ad oculum veniret, & tamen nihil de ipsa re diminui visa, cum superficies

Margin notes (left): Ca. 10. añ medium. — 1. theo. pãtechnis. Cap. 10 — Do. 5. sũ. 3. ca. 2 — K — Post prin. Ca. 1. in medio. Tex. c. 25. — L — proble. 22. — Lux quid — Te. c. 69 — M — Cap. 1. añ medium. Lumen — Radius — Splendor — Diaphanũ — Color — Te. c. 67 & 73 — Li. de sen. & sensa. ca pitu. 1
Margin notes (right): N — O — proble. 11. — P — Q — 3. de aia. c. 5. in prin. — Li. de sen. et sensa. post prin.

A ficies careat spissitudine omnino. Voluit et visum pfici ex pictura imaginis supficialis a re discurretis in tunica cornea tersa, polita, vt speculo a qua vim sensit fore visiuam, cum dixerit oculum fore speculum animatū. Motus autē est hic eo φ non fiat notitia eius alicuius nisi per aliquid illius. Visus vero est notitia eius quod vr̄ aliqua pp quod aliquid defertur ad videntē. Tertij quoq; medium tenere volentes, dixere visum fore per emissionem alicuius ad extra & specierū susceptionem ad intra, sed quid de his. 3. & 4. dicendorum apparebit.

PROPTER TERTIVM autem sciendū, φ Aur. sententia & aliorum peripateticorum est φ color intentionaliter seu spiritualiter multiplicet spēm suā in medio lumine affecto ceu aere vel aqua, hic autē illam susceptā defert oculo. Aer etenim mediante lumine recipit prius spēs rerum, deinde reddit ipsas reti extrinseco vt corneę, & hic reddit eas donec earum motus ad vltimum perueniat retis, in medio quoq; istarū retiū humor extat grandinosus speciem coloris comprehendens & dijudicans, & est quasi medium obtinens inter naturā aeris & aquę. Est nāq; natura eius his duabus communis naturis. Ab hinc nāq; per neruos opticos species defertur sensui cōi, vbi hæc spiritualior redditur. Formæ nanq; habēt tres vel quatuor ordines seu gradus. Vnus quorum est materialis, & ē quem seruāt in natura: alius in sensu cōi, & est spiritualis: tertius est hoc spiritualior magis in virtute factus æstimatiua: & tādem spirituatur deinceps amplius, donec in intellectum simpliciter spiritualem & vniuersalem deducat: hic enim est qui res particulares extra existentes vniuersales reddit. dfia. 3. Sciendum etiam φ in videndo vtimur quibusdam lineis intētionalibus: vnde Auer. 3. colliget. & de sensu & sensato. Inuentio istarum linearum non habet intentionem fm sensum sed fm intellectum, vt. q. ex oculo intelligātur exire, perfecte nāq; videre & quod accidit ab eo nō perfici nisi per intentionem harum linearum & pyramidum in figura noua & noua: est verum, nullum tñ habet subiectum nisi mediū diaphanum. Ipsum enim a sua natura habet recipere lumen & colorē huiusmodi receptione. Q. aūt visio fiat suscipiēdo quidem intra, probatur dupliciter, directe videlicet & ex consequēti. Primo quidem id immediatius inferendo, qm̄ intus suscipere quoddā est pati, foras vero sicut tactum emittere agere, vt ex sentire & intelligere habetur ex de aia: Virtus aūt uisiua est passiua cum subijciatur sensitiuę quæ vniuersaliter passiua existit. Amplius cū color lumine affectus sit quid actiuum, si visio extramittendo perficeretur, uirtus tunc visiua existeret actiua, & ita simul foret actu & potētia respectu eiusdem. Neq; ēt in visione vnum esset actiuum, reliquū passiuum, sed ambo magis actiua, cū tñ. 3. de aia scribatur in oi natura esse aliquid, hoc quidem vt materiam & potentiam, alterum vero vt formam & factiuum. Eti. alij sensus visui compares perficiuntur in suscipiendo & non aliquid a se foras emittendo. Ex consequenti quoq; monstratur in probando videlicet visionem fieri per alicuius extramissionem, quia illud quod emittitur, aut erit substantia corporea vel quod accidens, non quidem substātia quocunq; modo componatur cum vidente & re visa vel ab eodem separetur. Quod quadrupliciter potest accidere, aut enim erit coniuncta cum viso & vidente, vel separata a vidente, reiq; coniuncta visę, aut cum vna parte visi adiecta & non cum alia. Quarto quoq; modo sit ipsius dispositio cū vidente vel separata a viso & vidente. Primum quidem esse non potest, quia cum infinitis fere vicibus, die ēt vna possumus ad libitum oculū aperire, claudere & reaperire stellas inspiciendo, si oculus vt orbis foret magnus haberet inaniri & dissolui. Neq; ēt potes dicere φ qñ oculus clauditur quod emissum est ab eo regrediatur in ipsum, cū nihil talē sit possibile facere reductionem. Eti. Res φtumcunq; eminus, idest lōge videretur oino in eadem figura & φtitate sicut de prope. Adhuc fm Auer. contingit vt visio sit in tpe & proprie qñ res uisa fuerit remota, nam probatū est. 6. phy. oē corpus moueri in tpe. Quam quidē rōnem non dignificare vr̄ A. d. fortasse autores ponentes visum fieri intus, suscipiendo rōcinanł contra autores de radio lineari nescientes, qm̄ hoc friuolū est quod contra eos adducunt: quia autores de radio possunt ponere tēpus & non sensatum, eo φ est breuissimū in quo radius est motus vsq; ad stellas fixas. Volunt nāq; perspectiui illuminationem fieri in tēpore, imperceptibili tñ, sicut terram nullam quantitatem probant astrologi per comparationem ad ultimum orbium habere. Et si vere habeat quantitatem, illud tñ est contra Ari. 2. de aia dicentem φ extra rōnem existit & sensum, φ lateat nos illuminatio in tpe facta in tāto spatio quantum est ab oriente in occidens, in spatio vero paruo fortasse posset latere. Rursus virtus visiua est in calore, nullum enim corpus est subiectū ipsius nisi calor naturalis, qui si ab oculo separetur tendens ad rem uisam infrigidaretur statim & eius annihilaretur act⁹. Neq; potest dici fm vt φ egrediens de oculo separetur a vidēte & rei coniungatur visæ, puta stellis cū nulla intercidat cōtinuatio inter rem visam & videntem. Simile nanq; foret ac si diceret aliquem tangere manu abscissa, uel corpori serpētis redditur id quod cauda tangił ipsius abscissa. Similiter & tertium destruitur videlicet φ cum vna parte visi continuetur & non cum alia, qm̄ non videretur totum: sed illud tm̄ quod offenderetur seu tangeretur. Et si ēt non coniungatur cum re, non videbit ipsam. Neq; potest dici visum permutari in naturam exeuntis radij et fieri. q. vnū. Tūc enim qñ videremus cœlum, oporteret dicere ipsum in naturam exeuntis radij permutari, vt fiat cum eo sentiens. q. sit vnum aliquid, ita vt ostendat vel tangat stellā Saturni aut Iouis & eā videat totā, cuius falsitas est apparens. Quartum ēt non potest poni, vt φ egrediēs nullam continuationē habeat cū vidente & viso, quia non posset fieri actio, cū nihil separatū fm Aur. & Cōmēto. valeat operari, aut qūo forma deferreł rei visæ ad oculū, vel quid aget copulationem cū eo? Propter qd' emissum ab oculo nō potest esse corpus. Nunc aūt ostendał φ nō potest esse accidens aliquod existens in eo qd' est inter vidētē & visibile, ceu aer: aut φ ex oculo foras emittatur, qm̄ id erit vel mediū, aut instr̄m, si aūt instr̄m vel sentiēs aut reddens, non aūt sentiens, vt φ stellas sentiat reddēs visui qd' sentit inde. Adhuc aer non tangit quicquid vr̄, ut stellas fixas. Rursus. oporteret φ lux esset corp⁹ dispersum in aere & in cœlo unita cum nr̄is visibus. Absurdū ēt est dicere φ cœli nr̄o visui patianł, ita vt aer sit eorū sensitiuū instr̄m, quod crimē Auer. impingit Gal. inquiens: Galenus intantū applicał errori φ æstimauit aerem sentientē. Quod ei⁹ vr̄ sermo p̄mo, pgno. pene sonare, dicit enim se ostendisse in lib. de visu. φ aer lucidus cū quo cōtinuatur lumē visibile stat loco instr̄i naturalis, cuius virtus est similis virtuti nerui in corpe. Si aūt sit instr̄m reddens seu deferens & sentiens, tunc totus aer sensibilē virtutē a nobis recipiet sæpius ac multotiens perdet, & non hic solus sed cœlū totū, & sic cœli natura totiens magna pmutabił mutatione quotiēs ad ipsum conuertał intuit⁹, qd' est absurdū. Neq; est vt mediū qd' primo patiał a uisu postea perficiał vt sit mediū. Quā. n. virtutē recipiet a visu? nō quidē vitę cū ipsum sit elementū simplex, neq; sensitiuam, ea nāq; sentiret, qd' improbatum est antea. Neq; peruietatē ex ipso acquiret, cū sol i hoc efficacior existat. Neq; lumē, qm̄ ipsum est mediū quo, vt dictū, perficił visus. Nec calorē aut frigus, quia si calorē frigore ente i medio nō esset uisio, aut si frigus nō calore stāte: neq; aliqd innoiatum, quia qd' contingit sciri cōtingit utcūq; significari. Scd'm quoq; Auer. nō potest emitti accidēs cū aiæ subiectū

Marginal notes (left): 3. de aia te. c. 121 (B); Cap. 18 post prin. Coll. post medium. (C); Li. 3. de. c. 31. & 118 & li. 3. te. c 3. & 7; Te. cō. 17 (D)

Marginal notes (right): Li. de sen. & sensa. Te. c. 15 3. de aia cap. 5. (E); Te. cō. 71. (F); Coll. 1 de ge. & cor. te. c. 44. & 55. (G); Li. de sen. & sensa. in̄ fine. Cō. 26. p⁹ principiū. (H); Li. de sen. & sensa. versus fine

I subiectum sit substantia tm̃,quia aīa non ponitur in luce illa,sed intra oculum,non enim posset cōprehendere sensibilia cum non tangeret,quia oīs actio & passio fit per contactum. Adhuc,lux non est in oculo per naturam oculi,sed intrat ipsum ab extrinseco,qm̃ si esset de ei9 natura,tūc videret in obscuro,pp quod accidit oculos claudenti crebro & aperienti vt videat non certe nisi postq̃ fuerit illuminatus. Deceptio horum fuit, quia spiritum per quem fit visio conuenientem luci æstimauerunt esse lucem,credendo ipsam fore corpus. Decepti sunt ēt non

(g.3.tra.1. c.28. in fi. & .3.de aīa ca.7. ī pn. & ca. 8. in medio. 3.de aīa c. 7. in me.)

parum ex visus fallacijs,quarum fm A.maxime extat q̃ vnum oculo compresso altero videatur duo. Huic quoq̃ sermoni v3. q̃ oīs actio fiat per offensionē vel cōtactum,non vr̃ A.omnino assentire.d. q̃ non est per se nctum,nec omnino manifestū q̃ oē corpus efficiens debeat in patiēs offendere,q̃uis id per inductionem in plerisq̃ inueniatur corporum,non tñ est necesse vt oīs actio

K & passio per offensionem fiat & contactum: possibile nanq̃ est aliquorum actiones sine offensione fieri, sicut est possibile vt non corpus agat in aliud corpus absq̃ offensione puta intelligentia.Si ergō quędam corpora tangendo alia vero non, nemo potest probare hoc esse impossibile pp distantiā & situm quæ est inter duo corpora vnum in aliud sine offensione operari.Quia tñ per contactum operari in pluribus euenit,cadit admiratio q̃ fiat contactu,sicut si famatum esset actionem sine contactu euenire,de eius tūc opposito cōsurgeret admirari.Et hæc quidem ratio nigromanticos vigorat & veneficos, licet prior sit Ari.uerior sententia. Vult eni separata nequaq̃

(Ca.1. ver fus finem.)

agere,vnde.2.de ge.animalium.mouere nō tangens, est impossibile. Amp. fm Algaçelem quod emittitur ab oculo si esset accidēs,impossibile foret ipsum moueri, cū nihil moueatur nisi corpus. Hæc itaq̃ est huius rōnis A. & aliorum huius prolixę sniæ abbreuiatio.Ex uniuersis

L igitur his concludatur visum fieri intus suscipiēdo & nō extra mittendo. Neq̃ fit ēt intus suscipiendo ut sensit Democritus,qm̃ visa tunc diminuerentur corpora & consumerentur pp discursum ab eis factum,quod nō est. Læderetur etiam similiter oculus ex receptione huius discussionis cōtinuę. Aut res nō videreī tota verum tm̃ fm q̃titatem quam suscipere ualeret pupilla. Cuius ēt motiuum

(Li.1. a te. c. 56. vsq̃ ad.t. c.81.)

in his quæ de gen. vniuersaliter tollitur & cor. Positio quoq̃ modernorū tertia ex duabus confecta impugnaī vt & prima.secun.enim cōcidit in visionis extramissione,qualis etiam vr̃ quæ Platonis,cum ponat spiritum retro denuo ad oculum refrangi,quę opinio non tm̃ est nouella,quantū insania. Sufficit itaq̃ breuitatis gratia harū opinionum sic fere in communi destructio.

PROPTER QVARTVM quidem. ad primū dicendum q̃ Platonis fuit snīa & Empedoclis visum fieri extramittendo,quos Ari.impugnat de sensu & sensato.

M Empedoclem quidem,qūo enim visus extēderetur vsq̃ ad astra siquid corporeū existat quod ab oculis emittiī, hoc nanq̃ impossibilium,vt ostensum prius. Platonem vero qm̃ melius erat dicere in principio statim aerem lumini oculoꝝ cōiungi,& ita eorum laborem excusare q̃ ipsos in spatium aeris delatos copulari. Neq̃ etiā est modum assignare quo lumen lumini cōiungatur, quia coniunctio vel separatio est proprie corporum, & non qualitatis,quale est lumen. Neq̃ ēt quodcunq̃ coniungitur cuilibet,cum nō sit eiusdem rōnis, sed determinatum determinato magis. Adhuc tunica oculi intercidit iter ambo lumina prohibens eodem copulari.Neq̃ etiam ualet quod dicit lumen nocte tenebris extingui, & ideo visum non fieri. Vnde quippe extingueretur? non calido, neq̃ frigido,nō sicco,aut humido,quia in his fit uidere dummodo fuerint peruia illuminata. Ad alia Ari.cū Alex. dicēdum q̃ loquitur fm opinionem prædictorum cum nondum improbasset ipsorum positionem, quod ordo

N indicat naturæ librorum & modus eiusdē, qui fuit aliorꝫ opiniones nondum improbatas suscipere. Aut dicendum ad sensum magis tactum idolum non fore fm veritatem in aere exteriori, verum in humiditate albuginei, quæ medio proportionatur extrinseco, quē crystallinus irradiat, apparitiones enim suffusoꝝ, idest patientium in oculis imaginationes phreneticorum, melāncholicorū & creticantium representanī ibidem. vnde Gal. primo pro nosti. Res quas æstimant videre deforis intra ipsorū existunt oculos. Ad alia autorum inducta dicendum eos

(Cō. 26. in principio.)

cum his qui illius fuerūt opinionis consensisse. Q. enim visus fieret extramittendo probabilius vr̃ fronte prima, & manifestius ac hinc passionum circa visum cōtingentium promptius est causas assignare. Et ideo medicus sensitiuus hāc induit opinionem. Fieri autē intus suscipiēdo verius & occultius. Sic enim hoc se habet vt snīa Aꝛ. & medicorum, quia illa intellectualis certa, hæc autem pro

O babilis sensitiua. dr̃ia.38. Et tale ēt quod patiī opinio de vnitate formæ & eius gradualitate. Ad aliud rōnis dicendum, q̃ color est q̃litas actiua sicut sensibilia sensuum

(T.c.41. in medio.)

aliorum.4.metheo. Quidam tñ sensibile voluerūt quod dam cōe motiuum ponere, aut si non esset redderetur tñ medij illuminati vigore, ita q̃ dictū est colorem motiuū esse visus fm actum lucidi. Si enim visibile tangeret oculum immediate non fieret visio. Duplex nanq̃ oportet intercidere medium, vnum actiuum quod est lumē agēs in coloribus esse spirituale in eo q̃ redduni visibiles, alterum diaphanum vt deferēs, non tñ illud progreditur ab oculo, quia nunq̃ inuenitur potētia passiua formam sui actiui agere: & ideo uisus nō habet aliquid quo in se agat formam sensibilis, sed hoc potius lumen perficit quod actus est diaphani. Neq̃ oportet in hoc sensu motum intercidere, sed mutationem magis cum sit cæteris spūalior

(Ca.1. post medium.)

.4.de accidenti. Ad aliud dicendum, q̃ non contingit

P coangustari oculum in perspicaci visione, quia lumē ex ipso exprimatur, sed potius vt virtus visiua cum spiritu circa crystallinam aduneī, ex qua visus confortaī: nam virtus oīs vnita vigorosior dispersa & multiplicata, ex qua uigoratione pupilla reddiī ad suscipiendum aptior: vnde volentes acutius videre manu oculo vmbram faciunt, & ideo oculi parui coadunati sepulti vt perspicaciores approbantur, quod qui tartarorum ostēdunt. Fortificatur enim spūs visibilis & proprie grossus ex motu et cōstrictione, vt perfectius & lōginquius uideat. Vnde

(Tra.4.c.1. in medio.)

.3.3. Et apud illos qui dicunt peruium vehere formas videndi & reliqua, est q̃ glacialis motus fit fortis qñ videt illud quod elongaī. Et illud est ex eis quæ subtiliāt ipsum spiritum grossum habitantem in ipso, & resoluit spiritū visibilem & proprie paucum. Ad aliud dicendum, q̃ illud quod vr̃ est spēs coloris per medium ad crystallinū delata, idolum aūt in cornea ipsa aspicientis non tanq̃ visibilis a virtute uisiua susceptibile inducitur, sed potius

Q prout quoddam corpus existit tersum ad modū speculi idolum representātis, hoc aūt nō uoluit Democritus visum fieri ut impugnatus est prius. Ad aliud dicendum, q̃ idolum representatum in speculo non est forma naturalis, sed intētionalis magis immutationem medij & organi intentionaliter seu spiritualiter causans, non aūt realiter aut materialiter, neq̃ permanent in speculo, sed continue ad motum inspiciētis induciī priori corrupto aliud & diuersum, vt in sex innuitur principijs. Neq̃ oportet

(Ca. de adl one post medium.)

radios semper a corpore luminoso excellenter ad speculum emitti, velut in iridem mittiī longius a sole distantē, & impressionis vehementioris existentem, materia ēt in dispositiori ente susceptiua, vnde & lumen medij sufficit ēt debile idolum in speculum representare. Ad aliud dicendum, q̃ est accidens intentionale, et in oculo suscipiī, puta spēs coloris, id vero potest se multiplicare in mediū quousq̃ crystallinæ occurrat, vt declaratum prius. Accidens

A dens etiam naturale licet subiectum nō permutet, potest tñ seipsum in medium multiplicare, sicut de caliditate apparet ab igne in aerem emissa hunc alterando successiue.

Ad aliud dicēdum, vt apparuit, q̄ spēs coloris suscipit in aere, illuminaturq; oculus ex illuminatione mediȷ, ita q̄ porificata cornea & diaphana spēs suscipitur aere mediante illuminato luce: quod non fieret si sicca intempe rate foret & condensata. Ad aliud dicēdum, q̄ secus est quo ad hoc de visu & aliȷs sensibus: nam ipsorum sensitiua in exterius ampliata velut a centro expanduntur, ut apparet in odoratu, auditu, ac gustu cū tactu: organum vero visus coangustatur, vuex nanq; foramen est arctū similiter ipsum coarctāt et palpebrę ceu scribit Tymeus, vt hinc nō ad oēm partem, sed indirectum suscipiat magis visus, ēt poros requirit subalternos & sibi correspondentes indirectum, auditus autem non, sed hos & alios indifferenter. proble. 11. Ad aliud quid dicendū appendi tio videbit consequenti. Signorum vero dicendum. [proble. 11]

B Ad primum quidem q̄ huius lumen ante oculos apparens aut est, vt dictum, intra humiditatē albugineam, vel q̄ non emittit ab oculo tāq; visioni conferēs, sed potius quia cornea polita vt alia, prout tactum, relucens tersa.

Ad aliud rñdet Aui. q̄ pupilla est de his quæ nocte lucent & illuminant, et iactant radios super sibi oppositū. [3. de aia. c. 7. aū me.] Hmōi aūt sunt multorum aīalium oculi, sicut prædictorum antea, in quibus viget lumen intantum pp̄ ipsorum cerebrorum caliditatem, ut nocte possint medium illuminare luce procedente ex oculis virtute suorum elementorum. Aliqui tñ simpliciter dicunt lumen hoc extersione oculorum procedere & illuminare ad modum quo noctiluca, vt squammæ piscium, putredines quercuum & talia, non acquiescentes omniquaq; A. quia si lumē emitterent dicunt medium sic illuminari, vt color ostenderet in nobis. Quod nō multum cogit, quia aliquid potest il

C lis apparere, quod tñ nobis non ostenditur cum sint potentiæ visiuę illorum multum a natura differentes: illa tñ emissio si erit non pp̄ hoc arguit visionem perfici extrinseca missione, vt spēs coloris suscipiatur, sed magis ut medium disponatur. Quod autem dicunt radios iactari vr̄ veritatem non habere, quia sic radius esset corpus: quod enim iactatur & mouetur est corpus. Quod ēt ostendunt perspectiui, eo q̄ cum radius offendit in aliquid siue tangit, descendit & refrāgitur. Quibus rñdet Aui. q̄ tales argumentationes sunt falsę, qm̄ prædicta de radio nō sunt propria nōia, sed trāsumptiue dicta, cum nihil de his habeat vere, quia enim accedit ab alto putatur descēdere. [3. de aia. c. 8. aū me.] Radius igitur cum nō sit corpus motum minime habet, sed mutationem factam in instanti, sicut illuminatio & visio. Ad aliud dicendum, q̄ licet oculus alter maioret altero clauso, nō tñ est vt aliquid ex eo emittatur, sed ma

D gis vt vigoretur & illuminet, quasi spū aggregato ad suscipiendum quod occurrit ab extra. Ad alia duo dicendum, q̄ illud quod emittit ab oculis menstruatæ, ac basilisci, non est vt eius visio perficiatur extramittendo, sed sunt quidam vapores corrupti uenenosi. Quod apparet ex eorū grossitie nebulosa, cum in speculo uelut nubes appareat sanguinea: hi autē spūs magis essent visionis impeditiui. Ad aliud dicēdum, q̄ licet susceptiones & perfectiones organorū sensus significent actiue, s̄m rem intelligendæ sunt passiuę: unde in talibus locutio est impropria, ita q̄ verbum actiuum vere denotat passionem, & passio actionē sępe more græco. Aut in virtute sensitiua, ut uisiua est primitus susceptio passiua, deinde actus quis iudicatiuus colorati. Quod fortasse innuitur de som. & vigi. 2. ita. Quemadmodum visus patitur sic & aliquid agit, vel magis agit, vt oculus menstruatæ & basilisci vapore fumoso infectus, vt p̄cedētia tetigerūt arguta. [Auic me.] Ad aliud dicendum, q̄ p̄ dicta immissio quam amās in amatum infert, aut odiens in oditum nihil (vt dictum) cōfert

E visioni, sed quædam fit immutatio intentionis quæ fortassis impressionem causat in vires phantasticas eius cui immittit. Sciendum autem quosdam interpretantes sermones sapiētum imaginū dicere ipsas & sibi comparia efficaciam habere, s̄m q̄ ars moueт a natura in quā sicut in superius principium ordinat. Cū enim quid boni aut praui debeat alicui ex astralitate natiuitatis suæ contingere, hoc incitat artem ad cōstruendū imagines uel quid simile. Cuius gratia vr̄ hoc iperitis euenire. Sed quia hoc vr̄ esse a casu respectu artis, & q̄ nihil operetur, cum etiā videamus tales imagines indifferēter ex parte subiecti & tp̄is impressiones causare, cum tñ quod natū sit differens & ordinatum, vnde quis ab hac secedet positione. Propter quod theologiçantes dixerūt, hoc ex vigore magis contingere dęmonum se artibus implicantium talibus, quare dicunt simplicib⁹ et p̄cipue mulierculis plus q̄ prudentib⁹ hinc effectus cōsurgere, has etenim amplius possunt astutioribus decipere. Quia tñ hæc persuasio a spiri

F tibus sumpta præsentis non est methodi, dicendum forsitan magis erit q̄ materia stellis proportionali suscepta & liquata sic aut aliter, ut cōsonum est illis: & pro quo sit figurata tp̄e conuenienti lux cælestis, quæ est intelligentiarum velut instr̄m motu seu radiȷs in hanc dispositam imprimit materiam, vt virtus quædam decidat intentionaliter seu spiritualiter vim æstimatiuam illius pro quo agit primitus immutando, quia aliȷs spiritualior est virtutum alligatarum hmōi, tunc intentio sic lumine stellarum cum intelligentȷs suscitat, vt quod intentionale existit sibi proportionabilius amplius immutet ad amorem vel odium incitando. vnde huius operant de nocte plus q̄ de die, ne virtute solis radȷ aliorū corporum cælestiū obtenebrent & dissoluant, conant ēt radios directe super id qd' fundit facere concidere. Et q̄ simplices magis aliȷs consequantur effectū fortassis euenit, quia firmius in his credūt, et ideo in his magis possunt ęstimatiuas illorum

G pro quibus talia fiunt alterare & immutare. Cum geneastlicis tñ magis cōsentio, vt quicquid naturaliter homini accidit, opus sit materia disposita ex eius coastralitate quocunq; modo cōsurgere, iuuari tamē arte. Secundum nanq; Ptolomeum, aīa sapiens opus adiuuat stellarum, ceu seminator fortitudines naturales. Aut fortasse veneficus ex sui habuit natiuitate vt talium sortiretur effectū, sicut qn̄ ex astralitate principis fere infiniti cadunt in bello, quod nō erat ex natiuitate tantæ multitudinis ois euenire necesse, per modica tñ valde sæpe illic ente inclinatione. Aui. vero & Algaçel ponunt talia ex virtute aīæ contingere, qualis est quæ prophetæ. Sed differentia. 135. & 136. modus datur alius. [4. de aia c. 4. visus 6.]

SEd circa prædicta huius vltimę rōnis ex oculorum sumptæ coloribus dubitare contingit, qm̄ si (vt terminatum est) uisio perficiatur interius suscipiendo, tunc oculus erit absq; colore, cum color inexistens prohi

H beret alios uideri, ut apparet de aia. 3. nam intus apparēs prohibebit aliū, & obstruet. Rursus oculus est diaphanus, peruius & proprie cornea, quam inquiunt colorib⁹ variari, sed diaphanum est sine colore, eiusdem. 2. Amplius, vt prętactum, color est vltimū, siue finis diaphani terminati, sed oculi diaphanum est interminatum, cum sit transparens, peruium, et proprie secundum corneam. Oculus itaq; non est coloratus. [T. c. 4] [Tex. c. 71 Dr̄ia p̄cedente ar. 1 visus sens.]

IN OPPOSITVM sunt philosophi & medici ponentes colores oculorum tres seu quatuor. Palin de sensu et sensato. Omnia corpora colore participāt, oculus aūt est corpus, itaq; is coloratus existit. [post prin.]

PROPTER PRIMVM quidem sciēdum, q̄ quotiens dicatur color, quid nāq; sit visum: & deinceps qualiter causetur. Prioris huius gratia sciēdum, q̄ color dupliciter videtur accipi. Vno quidē modo communiter & extense, prout idem extat quod visibile. Ipsum autem est

color,

J. li. de aia. t. c. 69. & 71

color, iuxta illud quod dictum est, Colorẽ motiuum esse visus ſm actũ diaphani, & taliter oculus; elementa, imo & supercoelestia dicuntur colorata: vnde Ari. de coloribus. Aer quidẽ & aqua ſm seipsos natura albi. Ignis vero & sol fiunt rubicundi. Terra vero est natura alba, sed pp tincturam dicit multicolor, quod fulcit, quia illud quod vr, est coloratum, proprium nãq; obiectum visus est color. 2. de aia. sed oculus vr cum cæteris &, coloratus itaq; erit tali mõ. Suscipitur & color proprius & anguste, put in minus vr se habere ꝙ visibile, iuxta illud quod dictũ est ipsum fore extremitatem siue vltimũ perspicui in corpore terminato. Nã de rõne huius coloris apparẽt duo esse, vnum quidẽ quod sit in corpore terminato non diaphano, cum illud sit potius medium coloris delatiuum in organum; aliud quod sit in mistis solum. Est nãq; color sicut sonus, odor & sapor, qualitas tertiarum quædã causatarũ a primis mediantibus secundis, circa quas tactus existit, & similiter gustus, put quidã tactus existit, vt uisum. 42. Hic aũt ſcdo color causat ex permistione diaphani luminosi i corpore nõ perspicuo siue terminato: vnde color hic vel ille causabitur ſm talem vel huius mistionis proportionem. Quare Auer. de sen. & sensa. Color albus fit ex admistione ignis clari siue lucis cũ elemẽto maxime diaphano puta aere, quare de ge. aialium. 5. Albũ vaporosus aer exhibet inclusus i oibus. Nigredo vero causatur ex ignis turbidi permistione cum elemẽto minime diaphano ceu terra. Medius autem color ex his causis ſm mediocritatem producit. Et quia possunt multipliciter variari colores, erunt multi & fere infiniti theoricæ primo. licet numero diffiniti vocentur.

T. c. 63. — Li. de sen. & sensa. post prin. — K — Ca. 5. ver sus finem. — Cã. 6. in fi.

PROPTER SECVNDVM quidem sciẽdum, ꝙ oculorum colores diuersimode repetiũtur expressi. Quidam enim tñ tres posuerunt. Nã probl. 10. et theoricę. 3. scribitur niger, subniger & glaucus. & 5. de ge. aialium. niger, glaucus & varius. In techni vero, glauc⁹, niger & medius. ab A. demum viridis, varius & niger. Quidam vero quatuor posuere sicut Ioãnitius, vtpote subalbidũ, glaucum, uarium & nigrum A. & rubeum, citrinũ, plumbinum & fuscum. Sed Auer. rubeum, subalbidum, nigrũ & varium. Qui licet videantur dissonare, possunt tñ in vnum reduci sufficienter. Nam Ari. primus, & Halyab. per colorem subnigrum audiuerũt colorem illum quem Gal. vocat medium. Sed Ari. postea per colorem variũ intellexit mediũ vel subnigrum. Aui. aũt per viridem intellexit glaucum, per varium vero mediũ vel subnigrũ: ita vt hi concordẽt optime, non tñ in numero, verum & in forma. Ioannitius vero ponens quatuor, qd' ꝑtacti dixerunt glaucum tanq; extremum, is locauit in medio ponens subalbidum vltimorum alterum, medium & colorem exampliauit in duos tanq; introductionis grã. Qui aũt ab Aui. pręscripti multũ a ꝑnotatis dissonare apparent numero & qualitate. Potest tñ dici ꝙ plumbinus & fuscus reducant ad nigrũ, & citrinus ad glaucum, rubeus ad medium vel subnigrum seu varium. Vel melius ꝙ hi colores non sunt substantiæ oculoꝝ, puta corneæ, verũ magis humorum repręsentantiũ se in uenis amplius coniunctiuæ, qd' apparet qñ inquit. Color significat humorem dominantem proportionalem: nãm rubeus ostẽdit dominium san. citrinus choleræ, plumbeus flegmatis, & fuscus melancholiæ. Auer. vero vt alter ponit q̃tuor colores, & uidentur magis qui sunt in venis cõiunctiuę, ponens eos super complexionem cerebri significare. Quod erit verum si caput totum fuerit uniformiter complexionatum. Et sicut rubeus vt oculi habentis venas rub. significat super complexionem cerebri calidã, & subalbidus qui frigiditatem notat, ac niger caliditatem. Et medium horum duorum vt varius temperantiam ostendit.

proble. 11. Theo. 1. c. 11. Ca. 1 — L — Li. 1. t. c. 62. 3.3 tra. 2. cap. 34 — In isago/gis ca. pro prio. 3.1. tra. 1. cap. 1 — 1. collige. c. 17. & li. 2. ca. 15. & li. 4. ca. 3 — M

PROPTER TERTIVM siquidem sciendum, ꝙ Empedocles voluit causam coloris oculorum ascribere igni & aquæ putans glaucos plus habere ignis & minus aquę, & ideo ipsos de die non acute videre pp indigentiã aquæ, nigros vero contra, & pp ipsos nocte nõ perfecte videre pp ignis penuriam. Varius aũt ad hoc quidẽ melius existit. Sed hoc Ari. superueniens impugnat supponens quod ꝑmonstratum, oculũ non esse ignis sed aquę, & ideo contingere causam coloris oculoꝝ aliter assignare. Nam oculorum quidam sunt habẽtes humidũ aqueũ plurimum commensurato: hi aũt minus, nonnulli vero commensurate. Habẽtes nãq; amplius humidum sunt nigri pp non peruium ipsum reddi de facili, si uero modicum habuerint econtrario pp oppositum, habentes autẽ mediocriter, medij erunt existentes horum. Quod maris ostendit aqua, cum enim profunda fuerit apparet nigra, expãsa vero subalbida, sed media mediocris vt suffusca vel hmõi, hæc siquidem causa cõior satis, de ge. aialiũ. 5. Particularior aũt subdit In techni quincuplex causa sumpta ex parte humoris crystallini et albuginei: nam si crystallina fuerit multa vel rutilans, splendida aut eminentius, puta versus extrorsum locata, humor etiã albuginioui consimilis vel paucus aut purus oculus reddet glaucus immo glaucissimus, qñ oia concurrerint in unum. Si aũt per oppositũ crystallinus fuerit paruus subturbidus in profundo oculi situs cũ multitudine albuginei & eius perturbatione nigerrimus constituetur. Ex causis aũt his hincinde mediocriter concurrentibus oculi color consurget medius. Ioannitius vero has in septem exampliauit causas, duas addens ex parte visibilis ſpũs, vt abundantiam eius & claritas cum eis oppositis, & vnam ab humoris vuei qualitate intensa vel remissa. Omisit tñ eam quæ sumpta fuerat per Gal. a crystallinæ rutilãtia eiusq; opposito. Nosce ꝙ licet colores oculorũ hi sic varij videantur corneæ plus attribui, eius tñ nõ sunt proprij, verum ex his quę interius magis repręsentati, cum ea sit per se alba. Vnde Crassius i probl. cornea ẽ alba, sed mediũ oculi apparens nigrũ, non tñ tali colore vt ad minus existit, sed cum splendor ſm hanc partem &c.

N — Ca. 1. li medio. — O — Li. 1. t. c. 62. 63. 64. 65. — In isago/gis cap. de coloribus oculorum — P

PROPRER QVARTVM quidem apparet quid dicendum, suis enim inducta vijs consopita procedunt: vnde ad primum quid dicendum, notum est. Non enim colore oculus est coloratus vero, qui est corpis terminati prohibente ipsius susceptiuum alium colorẽ recipere, sed colore improprio & extenso prout diaphanum quodcunq;, et vniuersaliter visibile quodlibet coloris nomine censetur. Ad alia duo similiter dicẽdum subsequentia. Nam de colore concludunt proprius sumpto. Ad ea & q̃ alterius partis inducta qd dicẽdũ visum est. Cõueniũt .n. de colore cõiter p ipso visibili motiuo visus suscepto.

Quæsita circa sanitatem naturalium rerum & effectuum existentem.

DIFFERENTIA. LXV.

Q

VOD SANITAS sit ſpẽs subalterna sicut ægritudo, ita ꝙ interposita vel disiunctionis nota diffiniri debeat velut ęgritudo mõstratur. Qm̃ sanitas est calidoꝝ & frigidorũ commensuratio quædam, aut eoꝝ quę sunt infra, aut ad continens. physicorum. 7. Cum itaq; interponatur aut separationis & diuersitatis denotans pluralitatem ſpẽs non erit specialissima. Rursus eorũdem. 5. Nihil est magis sanatiuo aut ęgrotatiuo ſm naturam aut extra. Dicet igitur æqualiter, si enim sanitas esset ſpẽs specialissima, & ægritudo subalterna esset, vtiq; sanatio dicta a sanitate magis ſm naturã, cum oia ipsius comprehenderet copulatiuę ꝙ ægrotatio ab ægritudine noiata contra naturam. Adhuc in techni. Qm̃ vero ad totum genus referentes sanitatis &c. genus aũt relatione dicitur specierum. Palin ibidem. Genera lapsuum sunt eadem, idest æqualia his quę virtutem horum complent aut fore sunt eadem genere. Sed genera lapsuum sunt tria, complexionis,

Tex. 17. — T. c. 56 — Lib. 3. te. com. 54 — Lib. 2. te. com. 13

A xionis, compositionis & naturæ cõis, quare sane consistentiæ tria etiam existẽt genera. Amplius. 10. metaphysicæ. tñ vnum vni est oppositũ. si ergo sanitas esset spẽs specialissima, & ægritudo subalterna, vnũ pluribus opponeretur, vt sanitas vna ęgritudinibus plurimis. Itidẽ quotiens dicitur vnum contrariorum, totiens & reliquũ: in topicis. Et contrariorum contrariæ sunt rõnes & causæ. 2. de ge. & cor. & metheo. 4. Sanitas aũt & ægritudo sunt contraria, cum maxime distent adinuicẽ. Cum igiť ægritudo sit multiplex, & sanitas erit multiplex. Sanitas itaq; species est subalterna, & non specialissima.

Tex.co.14
Lib.1.ca.11.in medio.
Tx.c.56
Tx.c.40

IN OPPOSITVM qm̃ de humana natura. Sanũ est corpus qñ moderate habuerit ea in adinuicẽ, quę multitudinis & virtutis, & præcipue qñ fuerint cõmista. Dolet autem, qñ aliquid horum minus, aut plus fuerit in corpore, aut discedat & incommistũ fuerit omnibus. vnde Gal. super hoc in de chol'a nig. Nũc igitur qm̃ sanum est qñ habuerint hæc adinuicem temperamẽtum. Aegrotat vero qñ aut ꝑm totum corpus, idest in oibus vasis abundantia est aliqua, aut si ꝑm vnam quandam generaľ particulam, quibus operibus artẽ copulantem iudicare dicet Hip. Vult igiť ꝙ sanitas sit vna copulata, ęgritudo vero multiplex: quare in techni diffiniens sanitatẽ, seu corpus sanum simpliciter nõ denotat in ipso disiunctionem, verum copulationem magis inquiẽs ipsum fore Eucraton a generatione in simplicibus & ꝑmis particulis. Coęquale vero in his quæ ex his componuntur organicis. Diffiniens autem corpus simpliciter ægrũ, notã Aut, disiunctionis apponit, aiens id ex generatione aut distemperatum in his quæ similes habent partes, aut non coæquale in organis, aut in vtrisq;. Quod naturalium. 2. indicatur ita Eucrasiam quod optimum semp dicere, Dyscrasiam autem quæ deteriora. Itidem in techni. Sanis oia insunt ꝑm naturam, ægrotantibus autem, pręter naturã inquantum ægrotant. Cũ itaq; non repetaľ in ægrotantibus oia in quacunq; addatur ægrotant, indicatur portionem sanitatis cũ ægritudine simul existere, & ita sanitas erit vna simplex & perfecta. Aegritudo autem multiplex. Eti. primi secũda. Sanitas est dispositio seu habitus per quã corpus hominis in sua complexione, & compositione tale existit, vt ex eo operationes oẽs proueniant incolumes. Aegritudo vero est dispositio non naturalis i corpe humano ex qua in operatione essentialiter prouenit nocumentum. aduentu primo. Et est aut complexio nõ naturalis aut compositio nõ naturalis. Amplius. sanitas habet rationem integri & perfecti, ęgritudo autem oppositi. Quod tale vero existit indiuisibile & simplex. secundo ethicorum. et primo magnorum moralium. Malum enim & imperfectum rationem habet infiniti, bonũ autem finiti, sicut dixerunt pythagorici. Sanitas ergo species est specialissima.

Ca.1.16 mediũ.
Ca.5.16 medium.
B
Lib.1.tra.3.tt.c.6.2
Tex.c.3.
Ca.1.vers.sus finem.
Li.1.tra. de vrette tt.c.38.
C
Doc.1.c.2 in princi.
Idest cap. 1. in prin.
Colli ca. 3. i medio

PROPTER PRIMVM vero sciẽdum ꝙ quid sit sanitas, quidq; ægritudo hic & 27. dr̃ia ostendetur. Spẽs quoq; est quæ sub assignato ponitur genere. Cuius quædam est subalterna dicta habens vicem generis etiam & speciei: vnde dicit Logicus ipsam naturam generis et speciei obtinere. Generis quidem prout ad inferiora comparatur, spẽi vero prout ad superiora. Cuius rõ ꝙ ipsa prædicatur in quid est de pluribus differentibus, non solum numero sed etiã spẽ. Spẽs quoq; specialissima est atoma seu indiuisibilis per differẽtias essentiales: diuiditur tñ in accidẽtia, cuius notificatio est ut ipsa sit tm̃ spẽs, & genus nullo modo. vnde Porphyrius dicit eam prædicari de pluribus differentibus numero in eo quod quid. Consurgit autem spẽs cum sit ens rõnis ab ente naturæ reali. Logica enim ois, cui spẽi consideratio subest, intẽtiones seu conceptus considerat secundos, prout primis applicantur. vnde A. in primo met. Subiectum logicæ sicut sciuisti sunt intentiones intellectæ, 2, quæ apponuntur intentionibus primo intellectis ꝑm hoc ꝙ perueniť de cognito ad incognitum non inquãntum ipsæ sint intellectæ, & habent esse intelligibile quod esse nullo modo pendet ex materia, sed nõ corporea. Sicut enim ens naturæ realius vt compositum constituitur ex materia & forma, ita & spẽs constat ex genere locũ materiæ obtinente, & ex dr̃ia formæ, licet vtraq; dicat totum per modũ tñ partis. Cuius quidem speciei est proprietas vt diffiniatur sola. genꝰ enim vt genus cũ genere careat, eo ꝙ ipso nihil superius, diffiniri minime potest: nec indiuiduum, cũ dr̃ia careat essentiali: sic enim sunt idiuisibilia. dr̃ia. 11. Nosce siquidem genus & spẽm differre, non solum vt cõius & determinatum, verum in non esse vnam quandam naturam, aut esse: nam genus non est vnum aliquid, physicorũ. 7. Species vero vna quædam extat natura, eo ꝙ ipsa sumiť a forma vltima completiua, quę simpliciter est una entiũ in natura: sed genus non suscipitur ab aliqua forma ente vna in rerũ natura, verum rõne tm̃. Non enim est aliqua forma qua homo est aial, præter illam ex qua est homo. Oẽs enim homines qui sunt vnius spẽi cõueniunt in forma spẽi constitutiua, quilibet nanq; habet aiam rõnalẽ: sed non est in homine, asino, et equo, cõis aliqua aia quę constituat aial præter illam, quæ constituit hominem, asinum, vel equum. Quod si esset, iam genus una quædã esset natura corporalis, vt spẽs, sed in sola cõsideratione accipitur forma generis per abstractionem intellectus a differentijs. Et ita vnum genus erit logice, nõ autem physice, et de hoc dr̃ia tactum quid. 29. Sed quia de sanitate & ægritudine loqui non intenditur, prout sunt cõceptus quidam secundi, ceu has considerat logicus, verum magis prout primi, & formę quędã naturales particulares concernentes subiectum. Sciẽdum hinc ꝙ sanitas ad tria potest comparari, aut ad eius causas, vel subiectum, aut ad operationes. Prima quidem comparatio duplex existit, qm̃ aut ad causas ꝑmas mediatas, vt quales sunt causantes sanitatem a generatione simpliciter, aut a generatione in tpe pręsenti. Quędã enim sanitas est simpliciter, alia vero vt nunc, & est tñ vtraq; a generatione: nã quædam est continua semper talis, vt quæ corporis semper sani: alia parum deficiens ab illa, ceu quæ multum sani: tertia vero multũ, sicut nunc sanita natiuitate nanq; contraxit, vt sic nũc siue breui sanum hora. Et hæc mens extat Gal. velut Haly. intellexit sane, non autem vt cõiter exponitur de sanitate a tpe, vt vsu sex rerum administratione causata debita Galenum faciẽdo inordinarium in techni, vbi sanitatem ex suis considerat principijs intrinsecis. Vel quo ad causas secũdarias & immediatas, vt est complexio, cõpositio et natura cõis dicta ex his vtrisq;, si quidem ad subiectum facta fuerit comparatio, hoc etiã dupliciter euenit, aut ꝑm partẽ subiecti sicut sanitas quæ determinato inest mẽbro, ut sanitas ossis, carnis & oculi: vel ꝑm totum ipsius. Verum per gradus distinguitur differentes ꝑm ꝙ dicuntur corpora sana triplicia esse scilicet sanum semper, multum, & vt nunc. Aut fit ad operationes sanitatis relatio ꝑm ꝙ melius aut deterius perficiunť. Est ẽt causa sanitatis antecedens complexio, & compositio consimilium. Complexio vero & compositio officialium, est causa coniuncta: sed proportio commensurata harum est sanitas corporis totius, similiterq; de ęgritudine, & neutralitate suo modo.

D
In vilibus c.3.pº fo.
Ca.1.post principio.
E
Tex.c.3
F
G Hic vr̃ cõuenire cũ. plusq; commẽtatore.
techni lib. 1.tra.3.c. 1. in fi. & cum. 3. in Principio.

PROPTER SECVNDVM quidem sciẽdum ꝙ Auer. 5. physicorum. vr̃ sentire sanitatem esse spẽm subalternam. Mouens enim hanc quęstionem ait. Quod dicitur scilicet per Ari. ęstimatur non sequi, qm̃ et si infirmitas est multarum specierum, æstimatur vt non sequatur ꝙ earum sint spẽs contrariæ sanitatis, qm̃ sanitas est vna & ægritudines sunt multæ. Respõdens inquit. Sed forte vr̃ ꝙ vna sanitas continet multas particulares sanitates oppositas illis multis ægritudinibus, sed non habent nomina,

H
Cõ. 37. versus finem.

I mina,& ideo latent. Tertio quoq; colliget. hanc Simplicius confirmat opinionem inquiens. Numerus specierũ ægritudinis est sicut numerus specierum sanitatis,& a cognitione sanitatis cognoscitur ęgritudo,quamuis opinatum sit q notiores sint spẽs ægritudinis speciebus sanitatum, propterea quia multæ ægritudines habent nõia, & sanitates illis oppositę nomina non habẽt. In hanc enim positionem cõis concidunt logici in suis verborum versutijs intentiones considerantes non parũ a quidditatibus separatas: vnde & magis puto Auer. in hanc concidisse opinionem,ut eius cõtradiceret patribus vt moris extitit eiusdem. Ego etiã aliqñ dogmatiçaui q sanitas potest referri ad duo,ad subiectum. v3. quod disponit, et sic species extat subalterna,quam puto Auer. habuisse intentionem. quod ostenditur,quia physicorũ,& colliget secundis,sanitatem diffinit non in cõi prout competit toti corpori, vt cęteri,verũ magis ẽm q vnicuiq; debetur parti,

K aiens ipsam bonam dispositionem in membro cum qua ipsum operatur actionem quam habet per sui naturam, aut patitur passionem quam habet pati ẽm q dictum est de reg. sa. pmo,q sanitates sunt quam plurimæ. Sed illud nõ sufficit,qm̃ sicut quęritur vna tandem complexio totius per coalternationem complexionũ particularium membrorum,& compositio vna vniuersalis in toto ex compositionibus partialibus ipsorum(vt hic etiam voluit) colliget secundo, ita præter sanitates membrorum singulares,vnam totius opus sit ponere sanitatem ex complexionibus & compositionibus cõsurgentem partialibus membrorum,quæ species erit specialissima. Aut sanitas consideratur secundum q ad operationes refertur, & sic species non est subalterna. Sed quid de his tertio etiam dicendorum apparebit & quarto.

PROPTER TERTIVM vero sciendũ q sanitas nullo modo potest verius dici species subalterna. Quod

L apparebit si ex quibus membris distinctionis præhabitę monstretur quõo sanitatis esse specificum constituatur. Intuenti enim videbiť q sanitas prout ad subiectum quod qualificat comparatur,ẽm singulorum membrorum diuersitatem in specierum sanitatis pluralitatem trãsire nõ poterit,cum sic sanitas non differat nisi subiecto a sanitate ex tali autem dñia sanitatis species nõ constituitur differens,ceu albedo in pariete,& niue,non differt spẽ,cum oia alba sint spẽ indifferẽtia. topi. 4. Adhuc ẽt specifica & finalis deficit dñia,vt operationum integritas: neq; ẽt prout gradum denotat maioritatis aut minoritatis sanitatis in subiecto,cum magis & minus spẽm sit positum non variare. Neq; similiter tertio rõne causarum primarum,eo q sanitas contracta a generatione simpliciter,& pręsenti,sanitas existit spẽ non differens,cũ operationes possunt satis in idem concidere,quæ formam & spẽm arguentãt. Non igitur in his potest pluralitas subalterna

M specierum sanitatis reperiri. Restat ergo tandem intueri quid spẽm,quę ẽm Boethium sola diffinitur, & rei quidditatem cõstituat in esse,quod erit facile si reliquas distinctionis præfatæ quis aiaduertat partes remanẽtes, velut sunt causæ immediatæ & secundariæ & operationes ex sanitate procedentes. Cũ enim rõ spẽi ultimæ constituať ex genere propinquo & dñia vltima cõuertibili completiua cũ eo cuius est dñia,sanitatem spẽm rei specialissimã tñ dicere,eo q complexio, compositio & natura tertia dicta cõis in genere dispositiõis,aut habitus locatur, qđ genus sanitatis existit,sicut apparet per sanitatem notificantes. Perfectę quoq; operationes sunt dñia completiua sanitatem tanq̃ quid formale in esse constituentes,& maxime,quia sanitas & ægritudo perfectius diffiniuntur per actum ẽm q̃ primum apparens. de morbo primo. Operationes aũt plenæ fore non possunt,nisi vtriusq; existãt naturæ,complexionis. v3. & cõpositionis,& tertiæ tandem dispositionis, cum spẽs atoma totum dicat indiuiduorum esse. Sic itaq; cõcluditur sanitatem esse spẽm specialissimam,non autem subalternam. Logici tñ volentes quendam conceptum cõem prædictis duabus aut tribus abstrahere naturis,dicunt sanitatem spẽm fore subalternam. Ipsi tñ operationem non considerant quæ formalior extat dñia sanitatis,a qua tãq; a fine denominať ipsa. Hoc aũt confirmatur amplius auctoritate siquidẽ & rõne. Ari. enim primo magnorum moralium. Malũ quidem enim multiforme,bonum aũt vniforme,puta sanitas quidem simplex, morbus aũt multiformis. Hoc ẽt fulcit snia eiusdem. 2. ethi. pretacta. Idem visus est etiã. 4. topi. sentire: licet aliter superficietenus exponant logicorum plurimi hui⁹ veritatis ignari. Vult enim q si generi sit aliquid contrarium,& spẽi: sicut nanq; virtuti opponitur vitium,sic & iustitiæ iniustitia, aliqñ tñ erit contrarium aliquid generi,quod non spẽi. Instãtia quoq; in sanitate & ægritudine, quia simpliciter sanitati inest veræ & perfectæ,cuius rõ consistit in adunatione copulatiua complexionis,compositionis,& naturæ,cõis ægritudo est contraria,prout ipsa ẽt coniuncta in lapsu triplicis potest esse naturæ prætactæ: sed quædam ægritudo cum sit spẽs ægritudinis puta complexionis,aut compositionis vel vtriusq; naturæ cõis nulli contrariatur, qm̃ non potest sanitati directe opponi, cum ipsa in copulatione cõsistat: opponiť tñ quodammodo,& ẽm quid, velut medium extremis: vt febris quæ est in cõplexione ægritudo proprie nũ cõtrariatur sanitati verę, neq; ẽt ophthalmiæ apa. v3. in oculi cõiunctiua: morbus enim organicus est apa. dñia. 75. Auer. tñ exponit nihil esse contrarium sanitati,& ophthalmię vno noie nominatũ ceu in vitio, virtute,iustitia,& iniustitia cõtingit. Amplius. 6. reg. sani. Optimum in oi generatione rerum vnum est, male vero manifestum est, qm̃ q̃plures sunt. Sanitas vero est quid optimũ,existit enim bona dispositio per quam aial suas exercet actiones,patiturq; passiones naturales,ęgritudo aũt opposita. Sanitas igitur ois vna,quod autẽ tale atomum est,& priuatũ diuisione in partes essentiales. Adhuc cuius causa est vna siue simplex,proxima & immediata,& effectus est talis,cũ causa & effectus hmõi oino proportionales existãt. Talis quoq; est pportio calidorum,frigidorum,sic. & hu. adinuicẽ debita quæ respicit complexionem & membra consimilia: ab hac nãq; causatur omne ẽm Gal. cum ipsa substantia membrorum et forma existat. 17. dñia. Compositio autem dicta natura officialium,aut unitas natura cõis, potius est effectus quidam resultans ex complexione. 61. sicut partes officiales constituuntur ex consimilibus,& partes sunt materia totius. physicorum. 2. Rursus operatio est effectus ex prędictis naturis veluti instriis & in virtute,sua aia vt principali causata. Sed operatio est vna cõis,ergo et causa sanitatis erit vna. Sanitas enim est causa naturalis opatiõis. primo de morbo. Si enim quis est sanus in complexiõe, & non sit sanus in compositione,aut cõtra, non erit hic sanus appellandus,sed neuter magis. in techni. Adhuc plura requiruntur ad cõstitutionem & maxime alicuius perfecti,q̃ ad eius destructionem,immo quolibet illorũ destructo plurimum destruitur & totum, vt apparet de voce & locutione. 11, probl. & interiorum. 4. sed sanitas est quid factum. Est enim ẽm Gal. constructio oium particularum corporis ẽm naturam, ægritudo vero imperfectio quædam & defectus sanitatis. Itidem sicut est in arte,ita & in natura, cũ ars naturam imitetur: sed in arte ita est q artificiatũ non habet esse artificiati, nisi eius partes oẽs integraliter habeat, velut in domo in cuius perfectione requiritur coniuncte fundamentum, parietes, & tectum existere: per oium autem subtractionem, aut per duarum,aut per solius vnius, corrumpitur esse domus, ita ẽt erit in natura, vt in sanitate & ægritudine, quæ maxime formę naturales existunt. Non enim sequitur q si est

Marginalia (left): Ca. 1. post principiũ. — Cõ. 9. 15. Ca. 1. in principio. — post prin. — Coll. c. 1 post me. — Ca. 11. v. fus finem. — C. 1. 3 fin.

Marginalia (right): N — Ca. 5 In ista, post eppd finem, — Ca. 5. post medium. — O — 5. phy. cõ. 57. v. fus fi. post prin. — P — 2. de inaxamen. c. 1. i prin. & de vti pri. ca. 9. in fine. & li. secret. in prin. T. c. 31. Circa pn. cap. 2. — Q — Lib. 1. te. com. 5 pbl. 1. tra. 3. ca. 6 Li. de cõplexia & li. de optima cõpositione. ca. 1.

A est sanitas in cōplexione, aut in cōpositione ꝙ propter haec corpori insit simpliciter sanitas: cum hic potius sapiant naturā totius integralis ꝙ̄ totius vl'is. In ægritudine vero secus est cum ex lapsu in qualibet natura lædaẽ operatio oīno in toto. Amplius res rōnis cum sumanẽ a rebus naturæ, ꝓportionantur eisdē, sed in rebus rōnis, puta diffinitione requiruntẽ partes oēs coniunctim, vt sit perfecta diffinitio. Interimitur autē per vnius particulæ interemptionē sicut generis, aut drīæ alicuius. 7. topicorum. Sic igitur in rebus naturæ vt in sanitate & ægritudine, nam sanitas est sicut quoddam finitum & determinatum, ægritudo aūt vt vagum & indeterminatum. Aegritudo enim potius dicit defectum pfectionis quæ est sanitas, ꝙ̄ naturā aliquam realitatis ponat. Itaꝗ sanitas est species specialissima & nō subalterna. Amplius nosce ꝙ sanitas & ægritudo, siue temperamentū & intemperamentum possunt dupl'r accipi: aut prout dicunt magis modū, & sic æquales existunt, vtreꝗ quippe sunt. 8. modi. vnde prima primi. cōplōnes distemperatas æquale est siue cōprehenderis &c. verūtamen modo ęqualitatis primo nō vr̄ aliquod distemperamentorū opponi cum in eo contineatur omne. Vel rem amplius denotant, & tunc fit relatio. Aut ad cōponentia prima essentialia & ita sunt æquales, & inęquales fm ꝙ ægritudo pōt esse cōiuncta (vt apparuit) & disiuncta non raro: genera nāꝗ lapsuum eadē sunt his quæ virtutē complent. Aut cōparanẽ ad operationes, & id dupliciter, vel inæqualiter vel æqualiter: siquidē primum vel sanitas accipiẽ angustius, & latius ægritudo, & sic erant inæquales, vt sanitas perfectissimas habet operationes vna tm̄, sicut semper sani: & ęgritudo multipliciter. Dictum enim quod optimū in vnoquoꝗ genere, vnum malum multiforme. Aut econtrario: & tunc omne erit sanum vtiꝗ ēt ad ægrotans in actu, iuxta illud & diuideẽ totius sanitatis latitudo. Aut

C æqualiter, & illud dupliciter: vel latius, & sic erunt solū duæ dispositiones, vt sanitas & ægritudo, continebunt enim totum corporis ambitum ita vt non concidat neutrum. Vel anguste, et taliter in techni uenit locatum inter sanum & ægrum medium.

PROPTER QVARTVM vero. ad primum dicendum ꝙ sanitas essentialiter et absolute est cōmensuratio calidorū frigidorum &c. Sed quod subdiẽ postea aut infra aut ad cōtinens, non dicit essentiā sanitatis, sed potius subiectū in quo fundatur, aut cām remotā a qua pōt causari. Aut Arist. exēplariter loquitur vbi manifestatio & nō veritas expetitur, quia in exemplis non requiritur verificatio, sed manifestatio, quia exēpla ponimus, non ꝙ ita sint &c. Ad aliud dicendum ꝙ peccat per fallaciam cōpositionis & diuisionis: non enim est Arist. intētio diuisim dicere ꝙ sanitas sit fm naturam, & ægritudo præter naturam æqualiter, sed coniunctim ꝙ sanitas nō

D est magis fm naturā aut econtra ꝙ̄ ægritudo, quod apparet. Subdit enim ꝙ generatio non est fm naturā & corruptio extra naturā, immo vtrūꝗ fm naturam. Senescere enim fm naturam, et neꝗ generationē uidemus aliam quidē fm naturā, aliam vero extra naturam cōius, sumpta natura prout principiū motus est ab intra. physic. 2.

Ad aliud dicendum ꝙ illic genus sumitur cōiter et improprie pro aliquo superiori inconuertibili. Non enim oē quod sequitur, & non conuertiẽ est genus, licet sit difficile separare quin sit. topicorū. 4. Istud enim cōe ad totū esse sanitatis, non est cōe generis veri fm ꝙ ipsum in proprias sequestratur drīas, ex quibus spēs consurgit, sed est cōitas potius latitudinis subiectorū fm ꝙ sanitas reperiẽ in corpore semper sano, multū sano, & etiam simpliciter ægro & medio fm Gal. Est. n. sanitatis latitudo magna. vt in techni, & de morbo. principio, velut ex primo de regi. sani. dictum ꝙ sanitates sunt ꝙ̄plurimę. Ad aliud dicendū ꝙ licet genera lapsuum sint æqualia, non tn̄ eo-

[left margin notes: Cap. 1. circa prin. & cap. 9. in medio. — Doctr. 3. cap. 1. — Tex. 63. — Cap. 15. in medio. — Li. 1. trac. 3. te. cō. 6. in fine. Li. 1. ca. 4. post prin.]

E dem modo ordinātur ad sanitatis constitutionē & ægritudinis. In sanitatis nāꝗ, vt declaratum est, cōstitutione debent naturæ corporis cōiungi cunctæ. In ægritudinis aūt constitutione non requiriẽ ꝙ adsint copulatiue, verū sufficit ꝙ disiunctim. Ad aliud dicēdum ꝙ genus illic sumitur improprie & cōiter, sicut in proœmio meta. hominū genus arte &c. Ad aliud dicendum ꝙ tm̄ vnum vni est oppositum eodem oppositionis genere & recto. Aut ꝙ sanitas spēs specialissima non opponitur speciei ægritudinis sicut extremū opponitur extremo, & extremum medio: directe nanꝗ vt apparuit sanitas opponiẽ ægritudini fm lapsum in omni triplici natura. Et opponitur fm quid ægritudini fm lapsum in vna partium solum, seu duabus. Ad aliud dicendum ꝙ verū est de his quæ opposita sunt per se & vere. Sanum autē & ægrum fortassis non sunt hmōi, cum se adinuicem compatiātur vtcunꝗ, vt ostēdetur drīa. 72. ex qua veritas amplius apparebit quęsiti. Cum enim ratio contrariorū sit maxime

F distare et mutuo se ex subiecto expellere, hęc pfecte hmōi nō insunt contrarijs. Aut verificaẽ rōne superioris naturæ in qua conueniunt & non fm naturas eoꝝ proprias. Ad aliud huic simile dicendum est eodem modo.

VT autē sermo præfatus in amplius appareat, hęsitatur an corpus quod vt nunc tale dicunt, seu ægrum vel neutrū sit a generatione vel ab extra. Q. aūt ab extra vr̄, quia in techni dicitur id fm tempus, & in tpe fore: hoc aūt quid extrinsecum extat, cum rē sapiat nō naturalem. Adhuc. si mensura est forinseca, & mensuratū, cum simul extent natura: sed mensura est extrinseca vt tempus cum sit formarū vna, qua medicinæ corpori applicanẽ, ceu ēt & qualitas, & quantitas, & modus, vsus ēt. in techni libro. 3. Rursus. oīs diuisio cedit in opposita, quod non esset si tale vt nunc foret a generatione, cum id quod est simpl'r tale sit ēt hmōi. Eti. Gale

G nus vr̄ ipsius quod est tale ab extra fore oblitus infra, vt crimen impingatur ipsi sicut imponitur Haly. de corpore praue ægrotatiuo. Et cōfirmatur, qm̄ sanitas ac etiam ægritudo duplex existit, vt ex principijs generatiōis primis, & ab extra seu a tpe, vt quę post ægritudinē acquisita. Rursus primo ēt vbi ponuntur. 6. corpora habitudinalia non vr̄ hoc inferi. sunt nāꝗ sanum in vltimo, sanum in vltimo, neutrum, ęgrotatiuum, parum, ęgrum, & ęgrum maxime. Cum igitur talia sint a generatiōe, & qd' tale vt nunc non reponatur in eis, cōcluditur ipsum fore huiusmodi ab extra amplius.

IN OPPOSITVM Gal. & Cōmentator Haly. recte auditi, id quod est tale ab extra notificaẽ per actus, & nō per ipsius principia. Natura eni & ars principiant diuersimode, cum vnum sit ab intra: reliquū vero foris. Sed qd' vt nunc tale denotatur per eius intrinseca, vt eucrasiam ꝓpriam & cōpositionem, differētem tn̄ ab ea ꝙ̄

H amplius corpis tpati, vt series firmat technica. Eerit igiẽ qd' vt nunc a gnātione, & non ab his quæ foris existens.

PROPTER PRIMVM quidem sciendum ꝙ corpus in duobus locatur generibus puta quantitate, quod est magnitudo continua tribus dimensionibus constituta, vt lon. lati. ꝓfunditate, ac substantia: ipsa nāꝗ corporea existit dimensionata sim'r cum ea duplex extet, incorporea & corporea. vnde Auicē. 2. meta. Corpus est sub͂a trium dimensionū ad angulos rectos seinuicē secantium susceptiua. Hic aūt non suscipitur corpus prout est quid quātitatiuum aut substantiale, nisi prout qualitate informatur sana vel ægra. dictum nāꝗ drīa, 7. medicinā corpus humanum sanabile speculari. Huiusmodi vero corpus duplex extat, quoddā nāꝗ ex principijs generationis taliter constitutum, alterum aūt ab his quæ foris, siue sint superiora vel inferiora nō naturalia dicta, licet principium effectiuū intrinsecus lateat. drīa. 72. omne nanꝗ dictum est de potentia in actum per actum prȩexistentē. ibidem.

[right margin notes: Li. 1. trac. 3. te. cō. 4. & 6. — Te. cō. 11. & 14. — Tra. 3. a. t. cō. 1. vsꝗ in fine. — 1. techni. tra. 3. tex. & cō. 4. — Coll'r. c. 1. aū medium.]

I ibidem. & id quãdoq; constituitur arte, interdũ vero vel superno ambitu concitante cœlesti, ceu nos continenti. Primum aũt triplex reperitur: aut enim semper tale puta optimam cõplexionem & compositionem in silibus & officialibus partibus a generatione contrahens, aut pessimam in eisdẽ, vel mediam. Sunt enim tria corpora semp talia, vel distans per parũ ab eis, ceu qd' dictum. V t multum tale sifr triplex, aut plurimũ inde secedens in vtrisq; naturis dictum, vt nunc tale: quod plures volentes suam positionẽ quę pertractatur astruere, ita protulerunt: cum series tñ græca contineat in nunc, vnde alia translatio in præsenti hora. Nosce quoq; sanitatẽ cum eius correlatiuis duplr notificari, aut ex principijs intrinsecis, & tũc est eucraticitas in consimilibus, & coęqualitas in officialibus: vel ex posteris magis, sicq; habitus erit vel dispositio, qua operationes subiecti sane ꝑueniunt, ita vt prior diffinitio principiũ demonstrationis sapiat: secunda vero

K eiusdẽ conclusionem, ac tertia, ceu demonstratio positione differẽs, vt sanitas est habitus &c. pp eucrasiam & coęqualitatẽ & reliqua. apparens posteriorꝫ primo.

PROPTER SECVNDVM autem sciendum q; cõius dicunt corpus vt nunc appellatum ab eis tale fore nõ a generatione, verũ ab extra, vt ætate, tpe, regione, ac

Te.cõ.10. vl'r. 6. rerum non naturaliũ administratione. His. n. corpus ꝑmutatur de sanitate per mediũ in ægritudinem aut econuerso, dũmodo talibus nil reliquis fuerit gubernatũ formis: quorum siquidẽ pretacta sũt motiua. Quid vero de eo sentiẽdum tertio cum quarto videbiẽ dicendorum.

PROPTER TERTIVM ergo sciendum q; corpus tale vt nunc vel in præsenti hora siue tpe, cheros eni importat duo. Hoc græce dicif id quod ex principijs generationis est tale, vt sanitatẽ aut eius correlatiuum possi

Lib. 1. techni trac. 3. c. 5. deat in nunc, seu hora præsenti, ad differẽtiam eius quod est semper aut multũ tale: quod & Gal. vr indicare intel

L lectũ inquiens, sanum in nunc sanũ fore corpus ẽm presentem horã: & hoc est esse sanum in illa hora, seu tpe in qua permanet eucraton in consimilibus, & coęquale in organicis: non tñ ẽm perfectissimã eucrasiam & coęqualitatẽ, quia hæc principalr debentur corpori semp sano, cõsequenterq; multũ sano ẽm ꝓpriam ipsius sani corporis naturam, vel & ẽm propriam sanitatẽ corporis ipsi⁹, vt aliqñ scribunt: grece siquidem sonat ẽm propriã. s. eucrasiam & coęqualitatem: ipsa vero ente simplr sani corporis. Vnde alia translatio, ẽm cõtemperãtiam ꝓpriã. Omnis aũt is sermo quod est natura seu generatione tangit, & nõ quod extra. Id eni quod est hmõi corpus a natiuitate cõtraxit talem naturã, qua in nunc siue hora presenti habet sanitatẽ suam propriã in cõplexione ac compositione ẽm eius naturam differentem satis ab eo quod simplr tale: qui aũt volunt eorum oppositam rõnem firmare literam corrumpentes scribunt ẽm propriam natu

M ram tpis ipsius, quod & sufficiẽter explicat Cõmentator

Cõ. 1. versus finem. ordinem faciens in his tribus corporibus. Qñ. n. inquit tẽperatę fuerit cõpłonis & æqualis cõpositionis corpus, Gal. sic nominauit id meliorẽ formarum. Qñ autem ab his paulisper minuatur, ita vt non impedianẽ operationes: tunc est corpus vt multũ sanum. Si autẽ diminuatur cõplexio & compositio diminutione q̃plurima, ita vt reddaẽ corpus de facili susceptiuum ægritudinis, non nominatur corpus sanũ in hora præsenti, eo q; in illa hora sunt cõplexio & compositio in eo ẽm temperantiã propriam, puta infra ęqualitatẽ suam in pluribus dispositionibus. Hãc & triplicem sanitatẽ natura indicat regimine

Post prin. sanitatis primo. Sed & firmatur rõne q; vno extremorum posito cum medio alterũ datur intelligi, vt apparet

Post prin. prefato. 2. vbi Gal. per frictionem multã & mediocrem expressam dat paucã audiri: multo ergo amplius alterũ sufficienter indicatũ extremum exponẽdum & suo contraponendũ contrario, quod hinc euenit ceu iam diligẽter expositum: erit ergo tale in nũc a generatione extre

N mum oppositũ ei quod semp ab eadẽ. Quod aũt in multum tale medium erit latum per amplius optime appropinquans cõpositioni, cum vbicunq; sit dare magis & minus & mediũ, sed etiã in plures sequestrari habeat partes, cum vnaqueq; species sanitatis grandẽ obtineat latitudinem. Vnde si non poneref tale corpus vt in nũc expositũ, iam foret doctrina Gal. diminuta corporꝫ omittens vnum. Rursus si corpus est tale vt dicũt hmõi ab extra aut conseruaẽ, & tunc non põt dici q; ab eis quæ foris eidem sanitas insit, aut curatur, & ita nullum corpus esset vt nunc sanum, nisi prius ægrotans hisq; foris sanatum. Cum tñ aliquod corpus tale a natiuitate existat cõtrahens dispositionẽ, taleq; in præsenti dicatur sanũ hora, hoc est in tpe verum, cum eius sanitas sit debilis agitabilis non parum. Palin. Si vnum contrariorꝫ est in natura, & reliquum. dria. 18. & econuerso, cum eorꝫ sint oppositæ rões: sed nunc est corpus ægrum in nunc causa

O tum ab his quæ foris, qm̃ tale creditum ab aduersarijs est actu seu iam ægrotans quocunq; modo exterius vel interius. vnde in techni a qbus deinceps sunt iam. i. actu qualitercunq; ægrotatiua corpora. vnde inferius quæcunq; vero in pręsenti. i. actu sunt ægra corpora. vnde transla Lib. 1. tec. cõ. 10. tio arabica corpora quæ sunt infirma nunc. s. quę iam in Lib. 1. tra. firmata sunt. Corpus ergo nunc tale a generatione cõsta de ventre. bit, & non ab extra ẽm mentem Gal. & Commen. te. com.

PROPTER QVARTVM vero. ad primum dicendum q; non sumitur ẽm tẽpus & in tpe prout corpus est quid causatũ & mensuratum ab eo via cõseruationis aut reductionis: sed quia sanitas eius debilis & in paruo permanens tpe, & quia ratio vt nunc dicitur existere vel in hora p̃senti. Vnde sanitas eius quod est semper videẽ quasi ad modũ perpetuorum extra tẽpus existere: cum ois quæ alia in tpe proprius cum abscindaẽ incontinuata, ita vt sanitas corporis simplr ægri existat nunc maxi P me: deinde illa quæ neutri ẽm magis inter se & minus, sicut & multum sunt talia: et exinde quę corporis in nunc sani: demũ minime quæ corporis multũ sani. Et per id & ad secundum apparet. Ad aliud dicendũ q; bene diuisio cadit in opposita: licet eni esse a generatione in eis nõ sit cõtrarium, esse tñ talem cõplexionem & cõpositionẽ aut reliquã, vt visum, est oppositum ẽm q; sanitas fuerit firma vel agitata semp vel media. Ad aliud dicendum q; corpus vt in nunc sanũ ab extra notum est sufficienter per corpora a generatione sana: nã eorꝫ sanitas non nisi his forinsecis conseruatur: sicq; cum sint natura sana permanet hmõi simplr ab extra. Ad confirmationem dicendum q; licet possit sanitas esse ab extra, ea tñ non est quæ a Gal. exprimitur hac parte, verꝫ quę natura magis conseruata vel de foris producta. Ad aliud dicendum q; A. non tetigit distincte omnia vt apparet plus in neutro, sed implicite magis, ita vt sub eo quod est sanum nõ Q in vltimo, comprehendat sanum in nunc iam expositũ, & simpliciter in ægro & neutro.

DIFFERENTIA. LXVI.

QVOD VER calidum & humidum existat videẽ, quia de natura humana. maxime ẽm annum humidũ & calidum est ver. Et quarto probẽ. Natura veris caẽ. & hu. & in libro secretorꝫ ad Alexan. quod & . 8. innuitur de inge. c. 9. Itidem Albumasar. 2. introductorij. Tẽpus veris est calidũ & humidum. Adhuc auctor sex principiorum ait sanguineos seipsis deterius in vere speculari, quod euenit, eo q; sise cõiunctum sisi facit id furere, & velut ignis in igne, cum sanguinei calidi sint & humidi, & ver sisr. Amp. 2. cœli & mun. Si vnum contrariorũ est in natura, & reliquũ, cum ipsa diuidantur ẽm oppositas drias, sed frigidum & siccũ est in natura velut autũnus. Amp. iuxta doctrinã secundi de ge, & cor. & complexionum

Ca. 1. post medium. pble. 31. Ca. de q̃ in fine. Te. cõ. 1. Te. cõ. 1. Ca. 2. in fi.

A xionum primo. Ex quatuor incōplexis in elementis repertis resultant sex cōbinationes, quarum quatuor sunt possibiles, vt calidi & sicci: calidi & humidi, frigidi & humidi, frigidi & sicci, & duæ incōpossibiles, sicut calidi & frigidi, sicci & humidi, cum se non cōpatiantur cōtraria. Ex quibus in alijs cōsistunt hęc oibus, cum elemēta sint cęterorum primaria forma & qualitas, quod per cōsensum in humoribus reperitur, cum filij ꝫm Halyabbatem & Isaac sint elemētorum. mo theo. 2.25. Iridem. illud tempus in quo sudor abundat, calidū est, & humidū: qm̄ sudor a caliditate causatur & humiditate. tertia aphor. hoc autē est ver. vnde Hip. ibidem. Qñ ęstas fuerit veri silis, sudores in febribus expectare oportet. 3. apho. 7 aphor. 7. Eti. Illud temporum in quo humorum causatur fluxus, & repletio cōtingit & maxime sanguinis, est calidum & humidū, id autē euenit in vere. tertia aphor. ter. & co. phor. 11. Palin. Quod plures ægritudines ac sęuas adducit, nō est tēperatum, sed pestiferum amplius: B hmōi uero est ver, nam in ipso ibidē accidunt manię, melancholię, aut reliquæ: ver itaq; calidum est & humidū.

OPPOSITVM quoq; hmōi ver fore temperatum sentit Gale. cōplexionum. 1. maxime & in alijs locorum cum sequacibus plurimis. vnde Isaac in diętis particularibus. Cap. 4. articu. 5. rubrica de ... in me ... io. Ver cæteris tpibus temperatius, est enim medium inter quatuor qualitates. Eti. Circa quod natum est fieri vnum contrariorū, & reliquum, cum sub eodē ipsa locentur: sed circa tēpora natum est fieri distemperatum, ut hyems & autūnus. Amp. quod est sanissimū & minime mortiferum, extat tēperatum: pp enim temperamentum sanitas & vita cōsistit. hmōi autem est ver. apho. 3. aphor. 12. Adhuc bonitas dispositionis, & robur virtutis contestatur tēperamento. Hęc aūt prę cæteris temporum contingunt in vere. Palin. Generatio in quodā existit temperamento. sed hæc multiplicaꝫ potissime in vere: tūc enim aialia moueuntur ad coitum, quod & sol causat & demōstrat in ipsius exaltatione cōsistēs, vt in arietis signo suffi C cienter, vt dicunt astrologi, cōtemperato. Sifr etnobis in contēperata extat dispositione: neq; enim nimis propinquus est vt in æstate: neq; plurimum distās sicut hyeme. Materiam etiam inuenit in qua operatur dispositā cum medio. ver igitur temperatum extat.

PROPTER PRIMVM quidē sciendum q; quid sit ver & qūo causetur. 115. ostēdetur dria. Temperatum quoq; quod queritur hoc vt in alijs est qđ iustitię, & non ponderis, cum hoc sit dria. 18. impossibile reperire. Temperamentum autē quod iustitię reperitur ad calidum declinans tamen & humidum. Pręsupponendo etiam ver in sui naturalitate permanere.

PROPTER SECVNDVM vero sciēdum quòd Gal. cōplexionum. 1. nititur ostendere ver fore temperatum, contra quosdā dicentes ipsum calidū & hu. Cap. 4. Pręsupponēdum ēt affirmatione Arist. Dheophrasti & stoicorum cęterorum. Primitusq; illorū tangens motiua (æstimāt D enim vt ait eucrasiam ex validis naturæ actibus, mortē vero ad frigiditatē et sicci. animal perducere. Vitam etiā dicunt humido cōstare & calido, mortem vero econtra. Hęc aūt in complexionē sibi proportionalē temporum oportet deducere: quorū alterum adaptabitur veri, reliquum vero autūno. Ex hoc quidē vlterius probāt veris etiam cōplexionem esse optimā & temperatā cum eo q; calida est & hu. qm̄ dnt non vt hyems frigidum & humidum, neq; vt æstas calidum & siccum: vnde & tēperatum volunt cōcludere, elementorumq; quatuor cōbinationes anni quatuor tēporibus adaptare) Hos siquidē inquit dupsr deceptos. Primo quia conātur in anni tēporibus quartam oino inuenire coniugationem. Secundo, quia ver hyeme calidius, & humidius ęstimāt æstate. Si aūt hoc ait cum ver sit ęstate humidius, et hyeme siccius, tunc humidū ipsum erit & siccum. vnde subdit q; oportet ab ambobus differentiā non ex semisse, sed integram sumere: calidum siquidē erit & siccum si hyemi cōparet, E frigidum aūt & hu. si æstati: ꝫm neutrā igitur cōparationem integre factā calidum erit & hu. ppter quod ipsum oportet per se scrutari, & non ad alia tēpora tm̄. Amp. ꝫm hmōi cōparationem autūnus ēt poterit dici tpatus, cum nō sit frigidus aut humidus vt hyems, neq; calidus & siccus vt æstas: quare iniuste probāt ver calidum fore & humidum cōparatione ad alia tpa facta. Ratiocinationē vero quatuor cōbinationum in tpibus impugnat inquiens. Non enim si quatuor sunt cōplexionum cōiugationes oēs immensuratarū ipsas iam ad quatuor tpa oportet esse distributas, quod quadā hoc magis persuasione q; demonstratione ostēdit ita. Si aliquis est in mundo eucraticus ordo, & oia sint ꝫm melius & nō deterius ordinata; pbabilius fuit cōmensurata fore plurima tēpora, & vnum ex ipsis distemperatum fieri. Hi vero cōtrarium demōstrare student vt quod nullum sit temporum tpatum cum in eis dominetur nunc quidē frigidum: modo vero calidum & rursus siccum: tunc vero humidum. F

Subdit ēt rōnem ex sermonibus Hip. per longa cōstructam, cuius vis hæc extat. Illud tēpus quod paratum est putrefactioni, & vt ad vnū sit dicere pestilentiæ, non est tpatum. tale vero calidum & hu. sicut adducit ex epidemijs Hippocratis. Quæ ēt ratio introducitur. 4. theoricę. Cap. 3. in medio. Hic igitur sermo abbreuiatus Gal. Sed fortassis aduersario nō syllogięabitur volenti pręinducta impugnare. Primo quidem qm̄ qñ aliqua cōparantur quibusdam, licet non sint talia oino, vt ea quibus cōparantur: possunt tñ eis magis vel minus fore silia vel diuersa; ppter quod non sequitur, q; sicut est cōparatio ad vnum, ita ad aliud velut euenit in pręsenti. Nā ver cōparatum hyemi est calidum caliditate multa, sed cōparatum æstati parum est frigidum. Sifr comparatū æstati humidum existit plurimum: hyemi vero modicum, ppter quod calidum relinquetur & humidū: neq; simul erit humidū ver et siccum, G cum hæc sit impossibilis conbinatio, respectiue tñ. Et ita de autūno dicendum cum cōparatus æstati plus sit frigidus, parum vero siccum: hyemi vero ecōtrario, sic frigidus est et siccus: verius etiā seipso cognosciꝫ q; alterius ex semisse saltē comparatione. Id ēt quo Gal. cōbinationes frangebat dicet aduersarius non valere, cum hæ repertæ in elementis conseruentur vsr in alijs, non enim postera possunt a prioribus vnq; separari. Adhuc temperamētum datum in entibus, cum sit iustitiale stat cū calido & hu. & ppriè nostrum: natura enim declinat humana ad calidum & hu. cæteris amplius. vnde cum calidū & hu. hoc latitudinē grandem obtineat, ad ipsum poterit contēperatum adduci, quod oēs ante Gal. consentirēt vna.

Sed quis suffragans Gal. respondebit, tēpora non solū causari ab elementis, verū magis a superioribus. Dicendum q; hic cōcurrunt vna duo, propter enim superiora non parum disponunꝫ elementa, & contra per viam cāę H & effectus. Sol naq; solus causat æstatem, hyemem, ver & autūnum. criticorum. 3. licet per alia intēsio accidat & remissio. Cap. 1. in principio. Dicet ēt illud quo hoc confirmatur non sufficere, sed suspitionem fore quādam. Quod fortasse sensit in eo quod dicit pbabilius, eo q; plura mala sunt studiosis. 4. topic. & 2. ethicorum. Cap. 11. Cap. 5. in ... malum enim multifaria partiꝫ diuisione, quod nō solum in his quæ sunt moris: verum ēt in rebus videmus naturæ cōtingere, cum hic sermo bonum tangat tēperamentum & pfectum valde. Ad aliud sifr dicet q; calidum & hu. superfluū parat ad putrefactionē & pestilentiā, non aūt remissum contēperatum quale calidum est & hu. veris. unde Haly. Quędam est cōplexio calida & hu. accidētalis, & hæc est vituperabilis: quia est velox ad putrefactionē, & altera naturalis ab initio creationis. 1. techni tra. de test. cā. 2. in fi. Vnde accidētali assimilaꝫ ver multū calidum & hu. naturali vero quod humiditate & caliditate cōmensuratum. Et ideo inquiet quis mirandū de Gal. fore, cum in destru-

I in destructionem positionis alicuius; & sui confirmationem, non achillea vtitur argumetatione. Sermo enim vt ipsius, pbabilis seu persuasiuus magis hic ois. vnde Alfarabius in didascalicis super Aristo. rhetorica. Orationes passionales & morales & firmatiuæ virtutis doctori nõ conueniunt alicui in scientijs; neq oportet vt aliquis eis vtatur cum faciant errare: et tu inuenies oẽs istas in libris Gal. de hoc, per quod confirmat seu probat in plerisq libroram suorũ virtutes suas, intẽdit seu vigorat ipsas per honorationem & reuerẽtias ab oibus sibi exhibitas propter experientiã æquitatis suæ et iustitiæ: deinde per iactationem sui et depressionem aliorum medicorũ. Proinde. A. Gal. hmõi suscepit sermonẽ. primi secunda. non simplicem, sed modificatum, inquiens. Natura veris trahit ad æqualitatẽ in humiditate & sic. sicut est temperamentum inter caliditatem et hu. licet nõn prohibeamus quin principium veris trahat ad humiditatem quãdam, & tñ K non est longinquũ ab ęqualitate, sicut est siccitas autũni. Silr dicendum est finẽ ipsius trahere ad caliditatẽ. vnde prima aphor. Ver fm principium simile magis est crasi hyemis q̃ æstatis, in fine vero econuerso: in medio vero temperatius existet. vnde. 2. pulsuum. Cõmen. Veris in medio eucratissima constitutio est continentis nos aeris, qre & corpora sana sunt. Scdm tñ Aui. totũ declinat ad caliditatẽ subtilem parum sopitam, & humiditatẽ naturalem. Quidam vero volentes Gal. cum suis prædecessoribus cõcordare dixerunt q ver põt dupl̃r considerari, aut formaliter, vel effectiue: hoc est in se, aut effectus ratione resultãtis ex ipso in corpore. Formaliter quidem id pronuntiant temperatum, effectiue vero calidum & hu. Sed hi deficiunt tñ, quia Gal. derogãt, cum ipse simpl̃r tpatum fore asseruit, volens tpatum & calidum & humidum opponi. Adhuc. qđ formaliter habet esse, ita efficit cum res sic operet vt sortita est esse. Sed formaliter ver L est temperatum, vt dicunt, propter quod formalis & nõ effectiua erit ipsius actio. Adhuc quod formaliter habet esse, ita talẽ effectum oportet a forma procedere, cum ois operatio originaliter inde consurgat: & maxime in his in quibus agens semper existit actu. Vnde potẽtia suscitatur ad actum per aliquid forinsecũ, quod dictum est propter ebrietatis ex mero effectum. Amplius tolerabilius esset dicere contra, puta calidũ formaliter fore & humidum, effectiue vero temperatum. Cõmentator vero primo quadripartiti vbi ait Gal. contraire Ptolomeo de hoc inquit. Nos inter hos duos sapiẽtes conuenientiam volumus apponere hac rõne. Tenet. n. Ptolomeus q calor veris est talis qualis calor & humiditas Iouis, quæ est cum tpamento. Hic enim voluit potius sequi opiniones magis famosas, quia tpata cõplexio quæ est vitæ conueniens, et cremento tendit magis ad calorẽ & humiditatẽ, & pp hoc inter hos duos sapiẽtes non est contrarietas.

M PROPTER TERTIVM autem sciendum q sol qñ peruenit circa æqualitatis lineã sui effectiua caliditate aerem reddit calidum, et calefaciendo humiditatẽ superfluã euaporare facit hyemis, ita vt quasi humiditas accidẽtalis exhalet aquosa, et remaneat materialis aerea, propterea quidẽ redditur minus humectum hyeme. Et quia caliditatis per prius erit calefacere, deinde euaporationẽ facere & exiccare, ver magis elongaĩ ab hyeme caliditate q̃ humiditate. Qñ vero sol circa principium peruenit cancri, amplius calefaciẽs materia prædispositã, exiccat adeo vt tempus calidum id reddatur & siccum, quod est æstatis. Demum sol a nobis incipiens recedere, ad frigiditatẽ quãdam conuertitur aer respectu æstatis siccitate modicum in eo mutata, cum quælibet caliditas exiccet, non aũt quælibet frigiditas humectet. primi secunda. Qñ vero sol oino a nobis recesserit, tunc & frigiditas in aere intenditur, non eni radij sibi occurrunt inspissati, quod potissima cã caloris. 1. metheo. neq ẽt mora interuenit. Frigiditatis vero intẽsione humidũ non subtiliaĩ, sed remanet vaporosum aqueum. Silr & fumi vaporosi ex occultis terræ & aquis qui a circũstante minime resoluti exhumectant aerem, propter quod hyems frigida redditur & humida. Vt aũt veritas amplius innotescat, attendendum q ver põt dupl̃r considerari, vt apparet de calido, frigi. sicco & hu. prima secũda: aut enim inquãtum vnũ temporũ quatuor cõtra alia distinctum, & sic cali. est & hu. cum tpamento tñ vtcunq cum proportionetur aeri. Non. n. ipsius tanta est caliditas vt æstatis, neq humiditas vt hyemis: proportionatũ enim est aeri, quod indicatum de natura humana ita, Maxime fm annũ humidum & cali. est ver. Aut per relationẽ ad corpus nostrũ, & sic contẽperatum: magis. n. alijs natura sua et in se ac relatione actionis quã facit in corpore humano eis pportionabile existit, q̃ aliquod aliorũ cum sit tpatum. Ita & ver dicetur contemperatum suo modo. vnde colliget. 2. Complexio veris est, pter caliditatẽ & hu. Sed licet possit dici q est tẽpus tpatum cõparatione corporis humani, non tñ tpatum proportione æqualitatis qualitatum. Silis etiã cautilatio qualis hęc quæ veris põt de sanguine ad alios humores, et distinctio silis fieri. Nã sanguis potest considerari, put est vnus humorũ contra alios distinctus, & sic calidus est & humidus. Est et talis relatione tẽperamenti iustitialis angusti, puta secundi modi et cutis. Aut prout refertur ad corpus, et ita tpatus existit, cum sit magis dilectus a natura, & tanq̃ filius proprius eius maxime. Isaac febrium. 5. & elementorũ. 1. Quorum vtrũq breuiter ostẽditur. Primo quidẽ, quia impossibile fit vt postea vnquã a prioribus absoluantur cum ipsa dependeant essentialiter ab eis & non contra, sed tpa sunt posteriora quatuor elementis, quę suis qualitatibus his omnium sunt cã, igitur dispositionibus disponentur elementorum. Quod apparet, quia sibi succedunt fm elementorum ordinẽ inuicem tpa. Nam æstas, pportionatur igni, P ver, aeri: hyems, aquæ: autũnus vero terrę. Cum itaq in elemẽtis non sit ponere aliquod tpatum, cum oia sint in vltimo talia, id ẽt esset aer, quod nõ est, cum calidus sit & humidus. Et firmatur, quia naturalium. 2. cõtra Erasistratum arguitur non ponentẽ melãcholiam humorum vnum q quarta cõiugatio crasium in oibus existit alijs: quare & in humoribus, propter quod ver calidum est & humidum alijs tpibus relatum. Eti. 2. cum medicus oia consideret fm effectum, qui ex ipsis in corporibus resultat nostris, illud erit tpatum quod effectum cõtemperatũ inducet: tale autem existit ver naturale, vt sensus ostẽdit. Propter quod concludẽdum ipsum ad corpus nostrũ tpatum inter cætera tẽporum existere. Et si aer sit frigidæ cõplexionis valde spũs comparatione primo secunda.

PROPTER QVARTVM quidem. ad primũ dicendum q auctoritates inductæ considerant ver fm naturam, prout alijs cõparatur tempoɼ naturis. Ad alia Q duo apparuit quid dicendum: verum enim concluditur aere considerato prout alijs refertur temporum naturis. Ad aliud dicendum q ver cum eo quod est calidum et hu. põt dici corpori tpatum, quod & caliditatem importat & humiditatem. Ad aliud dicendum, verũ fore si g se contingat: per accidens enim aut plethoria prius aliunde acquisita, vel virtutis imbecillitate secus põt contingere. Ad argumenta ẽt partis alterius ostensum cõiter qd dicendum, & qũo sermo verificetur Gal. & quãtum ciis concludunt rões. Ad aliud dicẽdum q tpatum & distemperatũ non sunt directe contraria, cũ non sit inter ea maxima distantia quæ cõtrariorum est natura. 72. dria. Nam tpatum est vt medium. distemperatũ vero vt alterum extremum, quod alteri aduersatur ex directo, vnde axioma hmõi verificaĩ in directe contrarijs. Ad aliud dicendum q verũ est per relationẽ ad corpus, non tñ ad tpa, nisi late calidum & humidum dicatur temperatum.

Ad aliud

Doc. 2. fẽ. prima. c. 3. sen. fiñ.
Cõ. apho. 15. in fine.
Cõ. t. 5. in prin.
Collir. c. 2. immediate alleg. post ...
Doc. 1. fẽ. 1. ca. 3. in medio.
Cap. 1. an te medĩ.
Collir. doc. 2. s. fẽ. c. 3. in prin.
Gal. ... medium.
Cap. vi. post prin.
Collir. c. 2. ... & c. 3. ... ca prin. ... Ver. ...
Cap. c. ... te medi.
Doc. 1. ... 1. cap. 1. ... prin.

A Ad aliud dicendum ꝙ verum est per se: per accidens autem potest vere nõ minus pluribus alijs fore prauæ dispositionis & roboris infirmatiuum. Ad aliud potest dici ꝙ illud temperamentum generationis est latum valde: & in oibus potest contingere temporum, in vere amplius, hoc ẽt calidum non refugit humidum, cum sit vitæ causa: & quod hmõi debet causa generationis fore, cũ generatio ad vitam ordinetur. Et quid similiter dicendũ ad aliud apparuit. Omnibus tamen vna potest antedicta distinctione solutio coaptari.

Circa prædicta hæsitare cõtingit, Iudicatum enim autumnũ distẽperatum fore: puta frigidum et sic. quod non vr̃ cũ Philaretus scribat ver & autumnum existere temperata tpa. Eti. Theo. 7. Veris & autumni cõplexio tpata est in frigore & calore. Primi vero secunda. Si nõ iudicauerimus ꝙ in autũno sit fortis ęqualitas inter caliditatem & frigiditatẽ, non tñ erit ab æqualitate longinquus. B Rursus. cuius causæ ac effectus sunt tẽperati: & ipsum: cum vnum causet & reliquum ostẽdat: sed id in autumno efficitur in media proportione nobis ppinquitatis & distãtiæ ceu in vere: cum ipse initief circa ingressum solis in libram: sicut illud arietis. Pulsus ẽt qui potior est naturæ actus vere & autumno scribitur magnus & fortis: theo. 7. cum complexionis tẽperantia virtutem augeat et cõseruet. vnde Gal. ad Teucrũ ƒm horas veris medias maximos & vehementissimos: vt in horis habent pulsus velocitate & spissitudine commoderatos similiter aũt & autumni media. Autumnus igiẽ tpatus.

OPPOSITVM qm̃ autumnus est tempus vitæ cõtrarium primi secunda. Aegritudinum acutarũ & mortalium generatiuus. apho. 3. vnde colliget. 4. Autumnus ætati senectutis assimilatur quæ ad mortem est semita, cõplexionum. 2. quod autem tale: distemperatum maxime est. Adhuc temperatum dicit omnium qualitatum mediocritatem sufficientem. ipse autem siccissimus cum ęstate fere: ea enim parum minus siccior autumnus. meteo. et C complexionum primis. Audio tamen ꝙ id accidẽte magis contingat ꝙ natura propria, cum filietur a terra. Autumnus itaqꝫ distemperatus.

PROPTER PRIMVM vero et secundum dicendum ꝙ ex prioribus innotuit primum, ac in argutis ƒm. De his enim quatuor vr̃ superficietenus opinio fuisse.

PROPTER TERTIVM uero sciendũ ꝙ autumnus est distemperatus potissime tam in actiuis ꝙ in passiuis. Primo quidem: quia licet non sit adeo intensa frigiditas i vt hyeme: neqꝫ caliditas velut in æstate: subita tñ immutatio quæ in eo existit in eadem naturali die: nunc ad frigiditatem: tunc mox ad caliditatem: magis corpus praue alterat & permutat ꝙ diutina mansiua frigiditas aut ca. intensior. natura enim quod repentinum non patitur. Cuius quidem inæqualitatis causa aeris resolutio et subtilitas extat immẽsa propter caliditatem p̃cedentem D æstatis ac ẽt veris. substantia enim subtilis amplius alterationem & passionem incurrit. dña. 14. Q. aũt sit distemperatus in passiuis, ex argutis apparuit: cum causa caliditatis p̃tacta: quod firmatur eo qm̃ sol in autũno peruenit ad libram vbi cadit & maxime in via cõbusta ente a. 19. gradu ipsi⁹ ad tertium scorpionis. ceu exaltatur in ariete. proprieqꝫ in oppositione loci combusti. In eo enim planetæ oẽs & maxime sol & luna detrimentum patiuntur: nisi fortassis Saturn⁹ cum exaltetur in libra vbi cadit in via: & ppriẽ. 21. gradu ita vt ab eis non sit quæ vitæ profluant velut cum in alijs fuerint signorum partibus. Percepi nanqꝫ sæpe ꝙ tp̃s pręnubilosum, serenum redditur cum in. 19. gradum peruenerit arietis: vbi ƒm Hermetem singulariter exaltatur. Oppositum vero quando ad gradum librę occurrerit cõtrariũ: sicut luna honoratur in. 3. thauri: deprimiẽ aũt in eius opposito. Nõ igiẽ ex parte solis vt aliqui sen sere autumnus est tpatus: cum sol non sit imprimat in vere & autũno: quare is distẽperatus oino. E

PROPTER QVARTVM vero quid dicendum apparet, Ad primum igiẽ dicendum ꝙ Philaretus ut dicunt voluit autumnũ fore tpatum rõne situs solis ad nos, sed ꝙ id stare non possit, monstratum iã est. Aut improprie sensit autumnum temperatum: eo quod nõ est in eo tanta caliditas & frigiditas: ceu in ęstate & hyeme. Et improprie vero dixit quia tale tpatum non est vere mistum cõfractum: sed potius iuxta positionem ꝙdam sensibili amplius temperamento causatam. Ad aliud similiter dicẽdum: aut ꝙ nolũt oino pulsus veris & autumni assimilari: sed aliqualiter magis. Est nanqꝫ similitudo magis in motu & quiete pulsus: non aũt in q̃titate ac virtutis tenore ipsius. Ad aliud quid dicendum apparuit. Cum ẽt solis similis distantia non eodem mõ imprimat vere et autumno. Et ideo Auer. detestans pulsus similes ponentes in his duobus tp̃ibus: inquit eos errare penitus. In autumno enim virtutes imminutæ propter paucum calorẽ spirituum. pulsus enim in eo est quasi similis pulsui senectutis: quod ostendunt vegetabilia siccitate senescentia. F

DIFFERENTIA. LXVII.

QVOD SVB æquatore diei siue linea æquinoctiali nõ sit possibilis habitatio ostendit per Ari. primitus id sentientem. 2. meteo. & plures vt apparebit aliorũ. Adhuc confirmatur rõnibus nõ paucis & signis: qm̃ si locus ille foret habitabilis, aliquis ex illis ad has nr̃as iam peruenisset regiones, aut quis nr̃m iuisset ad illos: ad nos demum reuertens: sed nil horũ nõdum interuenit. Ptolomeus & Albategni. Rursus. Hic. 2. quadripartiti: & Alfagranus cum astrologorũ cæteris distinguẽtes sufficiẽter climata et hoium habitationes incipiunt primum clima citra lineam æqualitatis per. 12. gradus cum dimidio & quarta. Amplius vbi cõgregañ potiori mõ plures causæ caliditatis: intm̃ augumentabiẽ ea (ꝙ esse non poterit) G illic habitatio: cum vita cõstet in habitatione et dispõne tpata potissime humana: sed hoc est sub æquatore: qm̃ cũ tres sint causę caloris p̃cipue, directio: ppinquitas, & mora: et circa hunc locũ reperiañ potissime. Illic enim adest directio cũ sol bis in anno sup zenith capitum ptranseat eorũ: ceu qñ fuerit in primo minuto arietis & libræ. & qñ in alijs fit signis, semper minus longañ. 24. gradibus: cũ infra hos sit solis maxima declinatio. puta. 23 gradus. et. 33. minuta. Est ẽt propinquitas magna. quia cũ terra sit rotunda: & rotũdum circa partem superiorem & mediã magis sit eleuatum: terra ibidem plus eleuabitur et magis soli appropinquabit. Quod ẽt confirmatur ex solis circuli eccẽtricitate: vt apparet. 3. Almagesti. sol enim nunc obtinet augem seu longitudinem lõgiorem a terra in. 29. gradu geminorum: quę eccentricitas est duorũ graduum cum dimidio. Oppositũ aũt augis in. 29. est sagittarij magis appropinquans terræ per duos gradus similiter & semis. Propter quam nimirum appropinquationem quidam matematicorum zonam interceptã inter circulum tropici capricorni, & circulũ paruum antarcticũ inhabitabilem fore pnuntiauerunt, sicut in sequentibus uidebiẽ. H Sic igiẽ apparet ꝙ sol in ariete & libra magis appropinquat terræ: ꝙ transeundo geminos & cancrum: propter qd' plus calefaciet. Similiter ẽt mora cõcidit cum alijs causis, cũ dies semp adæqueñ noctibus. hæc tñ non adeo interueniũt vt causarum duæ p̃dictæ. Rursus sub tropico cancri de quo vr̃ in amplius non est habitatio aut praua & rara: a qua sol vt dictum elõgatur plurimum respectu sub æquatore habitantium: & non transit etiã nisi semel sup illorum caput in anno. vt qñ fuerit in principio cancri. propter quod sub linea æquinoctiali cum sol habitatoribus appropinquet: & bis super illorum caput transeat in anno ibidẽ in habitatione caliditatẽ causabit. Itidem radij propter directionem prætactam cadentes re-

Margin notes (left): libro pol... meteo. ca. ... contiens ... meteor. / cap. 4. / Dot. ... 1 ... ca. 3 ... / Cap. 4. in medio. / ca. 8. te. 5 / Doc. 3. ... 1. ca. 4. ... a fnem. / G. 6. apho. / 10. c. 1. 8. / Cap. 1. ad medium. / Coll. ca. 4 ... / C. 2. 4. post medium.

Margin notes (right): 4. colliget. c. 20. in fi. / Cap. 2. ad medium.

I ctū axales ad terram refranguntur in seipsos. vnde inspissantur maxime & fortificantur primi secunda. aerem in tantum igitur calefacient vt vitæ sit humanæ tpatæ contrarius. Adhuc est reperire terram: inhabitabilem, ppter eius nimiam remotionē a sole: vt existentē sub polis. Erit igitur reperire inhabitabilem propter nimiam ipsius appropinquationem ad solem, cum calidum et frigidū sint cōtraria. contrariarūq; rōnum erit vtrūq; distemperatū opposite: propter quod cū terra æquinoctiali supposita soli maxime appropinquet, ipsa vr̄ inhabitabilis fieri.

Doct. secūdum. sma ca. 5. post principiū.

OPPOSITVM MONSTRATVR cōi fama cōponentium tabulas super Arym ciuitatem quę pdicatur recte esse in medio mundi, distans ab vnoq; quatuor angulorū mundi, scilicet, oriente: occidēte: meridie & septentrione per. 9. gradus. Compositores aūt tabularū sup ciuitatem pdictam hi in theorica planetarum hispalensis fuisse dnr̄ Nēbroth gigas iconomic⁹: Ptolomeus Albategni: Albumasar & Algorismus. Amplius locus æquinoctialis est medius distās æqualiter ab vtroq; polo: medium aūt virtuosius: perfectius & temperatius est extremis. Cum ergo versus extrema sit habitatio & temperamentum, multo itaq; magis erit circa medium: quale locus est qui sub æquatore: habitabilis itaq; erit.

K

PROPTER PRIMVM quidem sciendum q; circulus æquinoctialis siue æquator est vnus de sex circulis maioribus diuidens spheram trāseundo ab oriente in occidentem in duas partes æquales: æqualiterq; distans ab alterutro polorū, zodiacum in principio arietis & libræ itersecans. & ideo dicit̄ æquator quia cū sol sit in his duobus signis nox diei in vniuersa coæquatur terra. huic ēt circulo pars terrę supposita sub ęquatore esse notat̄. Vt aūt appareat zonarum seu plagarū terrę distinctio: sciendum q; quatuor paralelli circulorum æquinoctiali collaterales: quorū duo sunt versus meridiem: puta paralellus antarctic⁹, & paralellus tropici hyemalis: & duo versus septētrionem: velut paralellus arcticus & paralellus tropici cancri, denotant in cælo. 5. zonas, & per cōsequens ēt alias. 5. illis suppositas distinguūt in terra: iuxta illud. Ouidij maioris. Totidēq; plagę tellure pmuntur idest imprimunt̄. Isti quoq; licet paralelli dicant̄ idest æque distātes: non tñ q̄tum distat primitus a. 2. tm̄ distat tertius a, 4. &c. Sed ideo ita dicunt̄ quia vtrobiq; æqualiter distāt non magis vnus accedēs aut minus alio. Quod apparet per earum distantias oiquaq; intensas: nā a polo arctico ad paralellum arcticum seu polum zodiaci. 23. gradus cū. 33. minutis interueniunt. ab hoc quoq; circulo ad tropicum cancri. 42. gradus. &. 54. intercidūt minuta. Inde quoq; ad æquatorem. 23. gradus. et. 33. minuta sifr. Inde adhuc ad tropicum capricorni. 23. gradus. et. 33. minuta. Quare. 47. consurgunt partes et sex minuta. & tanta fert distātia aliorum paralellorum adinuicem, q̄ta fuit poli mundi ad polum ҫodiaci. & sic demum inde ad tropicū capricorni. Habitatio quoq; duplex existit: quædam nanq; est bona, vtcunq; cōtemperata, quę habitatio simpliciter est dicenda: nonnulla quoq; praua distemperata valde, aut, ppter frigiditatē, sicut partes duæ polis appropinquantes: aut propter caliditatem velut loca sub tropicis supposita, adeo q; quędam habitationum, ppter ipsarum intemperiem inhabitabiles denuntiant̄: sicut turpes habens pedes, aut prauos non habere, dicit̄. 5. meta.

Æquator circulus

L

Libro, 1.

M

Yt. cō. 17

PROPTER SECVNDVM vero sciendū q; quidam dubitauerunt vtrum sub linea ęqualitatis esset habitatio aut non: de quorū numero Ptolomeus fuisse vr̄ secunda dictione Almagesti. Ait enim quidam dicūt q; est possibile vt illud quod est sub linea æquidistante ex terra sit habitabile: ideo q; eius complexio est valde bona: eo q; solis non prolongatur obumbratio super pūcta summitatis capitum propter velocitatem suæ declinationis in latitudine ab ęquatore dieu & propter hoc sunt æstas & hyems bonę complexionis, ppter breuitatem longitudinis solis a sūmitate capitū in vtrisq; tropicis. Et subdit qd̄ dicimus est s̄m ęstimationē. Verū vero illud quod est sub hac linea habitet: nos hmōi sciam non comprehendimus, qm̄ aliquis non puenit ad eā qui sint in nr̄is regionibus habitabilibus vsq; in diem nr̄m hunc. vnde Albategni. 2. ca. Lineę non sentit̄ ęquinoctialis habitatio. Neminē enim hmōi nr̄i tpis se hanc vidisse cōfitentē nouimus. Ptolomeū ēt in libro suo nullā inde mētionē fecisse deprehendimus. Hos quoq; vr̄ imitari Ametus alfraganus dicēs. Incipiamus nūc rememorari loca habitabilia terrę s̄m q; scimus & peruenit ad nos: vnde post quædā. Et inuenimus latitudinē loci inhabitati hmōi quartę s̄m q; cōprehendimus & peruenit ad nos. Quidam quoq; in alterā cōscenderūt partē, asserētes absq; ambiguitate loca sub æquatore diei nō habitari. vnde. 2. meteo. Duab⁹ existētibus decisionibus possibilis habitatiōis regionis. Hac qdē ad superiorē polū qui s̄m nos, hac aūt ad alterū & ad meridiē. Istæ quidē duæ solæ habitari possibiles: & neq; vltrauersiones idest tropicos: vmbra. n. non vtiq; erit semp ad arctū: nunc aūt inhabitabilia fiūt prius loca anteq; subdeficiat aut permutet̄ vmbra ad meridiē. Quæcunq; vero sub vrsa idest sub polo arctico a frigore inhabitabilia. Et subdit demū. Et quidē ad latitudinē vsq; ad inhabitabilia scimus habitata. hæc siqdē enim pp frigus nō habitata vt iā: hæc aūt pp æstū: vnde quæ extra indicū mare: puta in oriēte colūnas Heracleas: vt in occidēte pp mare uidentur copulari, ppter cōtinuā esse oēm habitabilē. Sic igit̄ sentit duas plagas terræ: v3. interiacentem paralello arctico & tropico cancri: et interceptā inter tropicum capricorni, et paralellum arcticū pp tēperiē causatam ex calō et frigido hitari. Mediā quoq; duob⁹ interceptam tropicis ab hoibus minime incoli: duas quoq; sifr extremas, ppter gelu minime ihabitari. Huic quoq; cōsentit per oia Tullius de somno Scipionis cum eius interprete Macrobio. ait quoq;. Cernis aūt eandem terrā: q̄si quibusdā redimitam & circundatā cingulis. Ex quibus duos inter se maxime diuersos & cœli uerticibus ipsis ex vtraq; parte submissos obriguisse vides pruina: medium aūt illud maximū solis ardore torrenti duo habitabiles: quorū australis ille i quo qui insistūt, aduersa nobis vrgēt vestigia, nihil ad nr̄m genus. hic aūt alter subiectus aquiloni: quę colitis. vnde interpres eius Macrobius. Horum vterq; habitationis impatiens est: quia torpor ille glacialis nec aiali: nec frugi vitā ministrat. Illo enim aere corp⁹ alitur quo vita nutrit̄. Medius quoq; expositor eius cingulus & oino maximus æterno afflatu continui caloris vstus spatium quod lato ambitu, plixius occcupauit nimietate caloris facit ihabitabile victuris. Inter extremos vero medium duo maiores vltimis medio minores ex vtrisq; vicinitatis intemperie temperantur. In his tm̄ vitales auras natura dedit incolis capere. Horum per oia cōsors his Virgilius nullius s̄m Macrobiū sciẽ expertis in georgicis inquit. Quinq; tenēt cœlum zonæ: quarum vna corusco Semper sole rubēs & torrida semp ab igne. Quam circum extremæ dextra leuaq; trahūtur Ceruleæ glacie concretæq; imbribus atris. Has inter mediamq; duæ mortalibus imbribus ægris Munere concessæ diuū. & via secta per ambas. Obliquus quo se signorum verteret ordo. vnde eius contemporaneus mirificus versificator Ouidius transfigurationis exordio. Vtq; duæ dextra cœli totidemq; sinistra Parte secant zonæ, quinta est ardētior illis. Sic onus inclusum numero distinxit eodē. Cura dei: totidemq; plagæ tellure præmuntur. Quarum quæ media est nō est habitabilis ęstu. Nix tegit alta duas totidem inter vtrasq; locauit. Temperiemq; dedit mista cum frigore flamma. In hanc etiā vt apparebit Auer. opinionem concidit Cordubensis. Plures nāq; antiquorum videntur in eam cōuenire. vnde tpibus Ari. & ante etiā

N

Cap. 1. ad medium.

O

P

Q

Libro. 1.

A etiam vt usq; ad tempus ēt legis Machometi vr̄ hęc plus opinio valuisse. Quam etiā quidam inexperti affirmant adhuc positionem modernorum dicentes quoq; p̄dicta loca ihabitabilia fore. Dupliciter enim mouebātur. Quidam nāq; ,ppter solis caliditatem in illis locis immēsam adustiuam: sicut persuadent p̄allegati: quorum defectus aut expositio in tertio ostendeẗ dicendorum. Nonnulli aūt phylosophorum antiquorum, quorum vnus fuit Belenus Alroguani: quem ēt Carites secutus est uersificator. Dixerunt enim ꝙ mare oceanum est expansum in latitudinē duorum tropicorum. Quos quidem annullat Ptolomeus in libro sibi ad artē sphericam cōparato inquiens: ꝙ nullus narrauit opificum disciplinarum sicut dixit Carites versificator. Verum illud quod visum est tp̄e nr̄o: inuentum est plurimum habitatum. & non est inuētum in illo pelagus quo contineaẗ. Et inuenta sunt a tropico æstiuo ad lineam æqualiter robuch unum, idest decemmillia sta-
B dia & .80. stadia: illud iā perambulatū est. Et scriptæ sunt enuntiationes eius auxilio regis Aegypti. Quæ quidē & habitationes denotanẗ a Ptolomeo secundo quadripartiti: & Alphagrano cum aliis saltē q̄ntum ad habitatiōes quæ circa tropicum existunt cancri: quod ēt magis in.3. apparebit dicendorum. Adhuc non est dare naturam fecisse locum medium & tp̄atum aquis detentum, vt nullū perfectissimorum aialium in eo valeat habitare: propter quod mare inter vtrosq; non intercipietur polos.

PROPTER TERTIVM quidem primitus sciendum, ꝙ locus sub æquatore habitabilis: ac ēt temperatus est. Secundo quid sit de habitatione plagæ nostræ opposite tenendum. Propter hmōi primum sciēdum ꝙ lineā æquinoctialem duo contingit intelligere, aut oēm inter vtrosq; tropicos latitudinem distantiæ: & sic plures sunt eius partiū habitationes prauæ: aut inhabitabiles & maxime quæ sub tropicis & eis vicinæ. vel latitudinem di-
C stantiæ vnius gradus versus tropicum cancri, & alterius versus tropicum capricorni a medio indiuisibilis æquatoris: cuius terræ spatii latitudo sicut experti sunt saracenorum sapientes, cētum & tredecim cōtinet milliaria & tertiam portionem milliarii: continente vno gradu cœli 56. milliaria & duas tertias milliarii: atq; milliarium. 4. mille. & .5. cubitorum s̄m mensuram corporis tp̄ati. Cubito etiā pedem cum dimidio continente. Cuius quidem spatii latitudinem inquio fore s̄m A. maxime habitabilē & temperatam tp̄amento iustitiali mō secundo relatam & totius corporis humani, aut cuti temperatæ ,pportionato vt vr̄ innuere A. Ne aūt uidear p̄dicta gratis astruere adducanẗ sermones sapientum & rōnes. Ptolomeus quoq; in libro sibi ad artem sphericam comparato, p̄dictam sn̄iam confirmans inquit. Et oportet ne opinemur ꝙ çona perusta cum totalitate sua sit inhabitabilis. Iam enim venerunt quidā a diuersis locis eius, & inuentū est plurimum eius inhabitari. Et ,ppter hoc narrant quidam
D locum mediæ çonæ perustę magis habitatū q̄ fines eius.

Et Apolonius quidem autor enuntiationis fecit librum & scripsit eum de locis habitationis qui sunt sub æquatore diei. Et ista habitationis loca sunt illa quę sunt i medio hmōi perustæ çonæ: & sunt loca habitationis eius quod habitaẗ temperatioris cōplexionis q̄ loca habitationis duorum finium eius. Vnde Albetegni post sermonē eius p̄missum antea subdit. A sanctū intelligētib⁹ istius lineæ cōplexionem tp̄atam esse cōcipiendum est. & ,pbat quia neq; sol multum remoueẗ ab ea: neq; diutinam morā in eius directo facit: ideo tam æstiuale q̄ hyemale spatium in ea bone cōplexionis habeẗ. Quod ēt ostendit ex regionibus circumiacentibus in quibus [illegible] contingit hoc idē.
Apho.79 Eam quoq; silr̄ habitabilem [illegible] Ioan. Damascenus in aphorismis. In india & apud habitantes sub æquinoctiali duæ hyemes, duæ æstates: duo autūni, & duo vera in anno fiunt. vnde illis fructus abundantiam arbores procreant: & memoria subtilis est: & alia multa. Haly E aūt Rodoā medicus & astrologus perspicuus. 2. quadripartiti. Dies & nox est apud illos qui morantur in linea æquinoctiali semper æquales: & hoc facit ꝙ dies non sit vllo tp̄e supremi caloris. Et ,ppter hoc morantes in ipsa linea sunt crocei coloris, & non nigri aut bruni. sicut versus tropicum cancri commorantes: & in toto est aer comprehendens ipsos minoris caloris: eo qui comprehendit nigros. Hanc quoq; sn̄iam maxime astruit A. prima primi & primi secunda. & aialium. Non enim solū vīr hūc locum habitabilem: verum oibus contēperatiorem fore nisi adsint montes, aut maria, vel aliud occurrens tēperamentum peruertens: & ꝙ oēs dispositiones morantium in linea æquinoctiali sunt nobis similes: neq; aer illic nocumento impediẗ sensibili: sed eorū complexionibus semper est similis. Ipse. n. præ cæteris virilior extitit in hanc cōfirmando sn̄iam. Testans ēt ad hoc cōfirmandum demonstrationē a libi attulisse. Cū his ēt sunt Nico- F laus & Iudæus almagesti Cōmētatores. Hoc idē astruiẗ signis: qm̄ Albumasar dialogorum ad Sadam libro ait. In regionibus zinçorum apparet stella magna ut sacc⁹: et noui hominem qui vidit ipsam: & dixit mihi ꝙ habet lumen modicum sicut petia nubis, & est semper australis. De ipsa quoq; cum aliis mihi retulit Marcus Venetus omniū quos vnq̄ scitum orbis maior circuitor & diligens indagator: ꝙ eandem vidit stellam sub polo antarctico: & est magnā habens caudam: cuius pinxit talem fore figurā.

Doc. 3. Cap. 1. in medio. Cap. 8. 2do Arine scōe 12. cap. 1 versus finē

Retulit etiam ꝙ vidit polū antarcticum a terra eleuatū q̄titate lanceę militis lōgæ in apparentia & arcticum occultatum. Inde ēt nobis camphoram: lignū aloes, & verçinū exportari nūtiauit. Testatur illic calorē intēsum & habitationes paucas. hæc quidem vidit in quadam insula ad G quā per mare adiuit. Dicit etiam illic homines fore & arietes q̄ magnos valde, habentes lanas grossas & duras vt setæ sunt porcorum nr̄orum. Et ꝙ ad hmōi loca nō patet nisi per mare accessus. Adhuc Haly A. quadripartiti. Et aliqui dicūt ꝙ in ambobus capitibus tam in septētrione q̄ in meridie sunt hoies alios hoies comedentes: & isti sunt habentes facies corruptas & turpes. Et ego vidi ex istis hoies qui dicebāt per mūdum euntes se ipsos uidisse uelut est reperire circa punctum & phalarin. Ethicorum ēt. 7. Et Hermes dixit Ca. 8. post principiū. in libro latitudinis ꝙ in fine septētrionis & meridiei morantur spūs & diaboli & bestiæ lædentes alios. Q. aūt sub polo arctico sint hoies alios perdentes & comedētes adhuc hodie reperiẗ sicut mihi Petro paduanēsi relatum H est a dignis fide viris in Perusia. Similiter in gallicis partibus audiui a sociorum fidelissimo in finibus Noroegiæ fore spūs q̄ multos, quos hoies signaculis crucis expellūt ex illis semitas lateraliter construentes, a quibus diuersus aboleẗ vsus. Ex his igiẗ testimoniis iudicaẗ lineam æqualitatis fore habitabilem: & aliquos illuc iuisse: & iterum aduenisse postq̄ fit trāsitus de hac habitatione ad illam in qua polus antarcticus eleuatus apparet: qd' nullo mō fieri potuit nisi per sub æquatorē transeundo cum toti ab oriente in occidens iniiciaẗ orbi. Prędictum totum ēt rōnibus conuinciẗ plurimis: qm̄ intra tropicum cācri & capricorni est ēt habitatio vbi & sol transit bis in anno sup capitū illorum çenith. & per modicum tp̄is spatiū puta mēsis aut duorum vel trium seu quatuor. Est ēt sub tropico cancri: vbi & semel tm̄ ad çenith in anno caput eorum diu permanens accedit: iuxta illud Lucani. Nusq̄ flectētem

I umbras Syenę. Est.n. ciuitas sub tropico cancri firmata
Lib. pmo in qua qñ sol accedit ad primū minutum cancri vna die anni in meridie habet rectā vmbrā in seipsam versam & ad nullā partē declinatā: multo igiť melius sub linea erit æquinoctiali cum spatium unius transitus sup çenith ibi existentiū distet ab alio sex mensiū spatio: & vt ostendeť super eoꝝ transiens non moraŧ zenith capitū. Q. autē pinducta habitentur loca testaŧ ēt Ptolomeus. 2. quadri. & Alfagranus cum alijs in climatum digestionibus.

De his quoq; istis fere diebus hæc incolentibus climata transcripsit epřam frater Io. Cordelarius ex regione Mohabar Indiæ in oris in quibus corpus iacet Thomæ apři dicens ꝙ in India semp est ęstas, & non ęstus, quia cōiter sunt venti qui tēperant calorē. Hyems nō est ibi: quia sol quasi semp directæ sup illic habitantiū transit capita patrum declinādo in meridiē & arctō. vnde. 23. die Augusti vidi oculis proprijs & probaui ꝙ radius solis ita dire
K cte super capita cadebat habitantiū ꝙ non faciebat vmbram aliq; ex aduerso: et sim circa finē contingit Martij. Sic igiť fm hoc vř ꝙ circulus paralellus in quo illoꝝ figuratur capitū zenith transeat per septimū aut octauū gradum virginis: tunc enim. 23. die Augusti sol illic erat: & per, 22. aut. 21, gradū arietis pp qđ non videnŧ sic distare ab indiuisibilitate et æquatoris nisi per spatiū octo graduum & qsi. 40. minutoꝝ latitudinali distātia. Testaŧ ēt ꝙ stella tramontana dicta sic in basso illic extitit ꝙ vix potest videri, pp ꝙ arbitraŧ ꝙ de aliquo loco alto posset videri alia tramontana versus meridiē. Hoc tñ verū nō existit si vt pbant astrologi terra nullis sit qtitatis ad cœlum: dummō in loco depresso non esset qd impediēs visionem fieri. Dicit etiam ꝙ uidit signa circunuoluētia se circa partes alterius tramontanæ, ipsam tñ non vidit: Et hoc forte refert esse pp vapores multos ascendentes circa partes illas. Apparet igiť declarata rōcinationis assumptio. vnde & conclusio inferŧ necessario. Eti. Sol parū
L moraŧ supra capitū eoꝝ zenith: immo celeriter transit.
SG. prima doc. 2. ca. 8. post pn. vnde Ptolomeus in libro pdicto sibi cōparato. & pmi secunda: credi debet sermo ꝙ terra quę est sub æqnoctiali est circa æqualitatē: qm̄ causa calefaciens vna existit quæ est solis oppositio capitū: quæ quidē sola non grandem facit impressionē: sed ꝙ magnā infert impressionem est perduratio oppositiōis. Et ideo videmus in autūni principio: et circa horā nonā, pter moram maiorē caliditatē generari: ꝙ in æstate & meridie: & si tūc sit rectior oppō: nā in terra lineæ supposita æquinoctiali sol zenith capitum habitantium nō opponiŧ nisi diebus paucis: deinde cito elongaŧ. Sed sol qñ peruenit ad tropicū cancri aut capricorni per eandem viā accedens & recedens diu stat super illoꝝ zenith capitum: spatio enim quinq; dierū aut plurium non apparet remotus ab inde, pper qđ eos incessanter calefacit. Et ideo terra lineæ supposita æquinoctionali erit tēperata. Suppositæ aūt tropicis distēperatæ
M ad caliditatē maxime: sub tropicis enim occurrit mora & ppinquitas rectitudinis: & ppinquitas uirtualis quod sic non sub linea contingit æquatoris: propter qđ Ptolomeus. Oportet vt sit locus hmōi inhabitabilis, pter superfluitatem caliditatis: & si habitaŧ tunc cū labore quodam & non continua habitatione. Incessus aūt solis sup æquatorē diei & eius permutatio ab eo fit cū velocitate. Oportet ergo ex hoc ꝙ sint loca habitationis: quæ sunt sub æquatore diei tēperata. Amp. sub linea æqualitatis cū dies calidus nocti adæqueŧ semper vnū alterū cōtemperabit: frigidum. v3. & calm: adeo ꝙ habitatio & contemperamentū consurget: qđ apud illos qui circa statim: aut sub tropico habitant nō euenit cācri aut capricorni.

Adhuc ex multis parū distemperatis & breuibus vnū cōsurgit tēperamentū: hoc aūt sub linea cōtingit æquinoctiali: dictū. n. est illic fore octo tpa in anno: nullū ēt tēporum ipsorū in aliqua qualitatū excedit ut nřa. Iridē, vbi perflant venti plurimi acrē contēperantes & radioꝝ re-
N fractiones solariū, phibentes: & leuanŧ vapores multi a maribus, fluminibus, & lacubus, calor reddiŧ tēperatus. Sed hoc euenit sub æquatore: qa idē cōtingit intra æquatorē tropicū cācri. puta i India vt recitatiōe adduxi Cordelarij vbi minus vř: qre multo amplius sub æqualitate his caliditas in tēperamentū remittet. Rursus. Radij supercœlestiū: qa sub æquatore, pueniunt ad apicē conuexi terræ dispersi, non poterūt sic refrangi vt peruenište ad superficiē planā aut concauā: sicut sentiunt ēt per spēttiuŧ qđ alijs non sic cōtingit locis. Adhuc. ubi est multa corporum cœlestiū radiorū reflexio & cōcursus adinuicē, illic possibilis est habitatio & tēperata, cū naturæ supioꝝ inuicē cōparatæ ad caliditatē & humiditatē cōplōni humanæ tendant, pportionatā: vt declaratū dřia. 10. Siřr
T.c.58 & sol cū alijs planetis per eius ad nos accessum est causa gñationis & vitæ & p recessum oppositi. de ge. & co. 2.
O cū igiť hæc meliori occurrāt mō sub æquatore: locus erit habitabilis & tēperatus. Q. aūt persuadēt quidā: eo ꝙ spūs circa natiuitatē sibi ficus attulit recēter maturas: nō ualet: qm̄ ab India potuisset portasse in qua fructus sunt hora oī recentes maturi: sicut Damascenus & Cordellarius testanŧ. Propter hæc igiť & similia concludendū est sub linea æqualitatis fore habitationē & tpatam adeo ꝙ
Colligitur apho. 79 fm A. in hoc erit tpamentum iustitiale: mō ēt. 2. relatum.

Circa extrema vero quarti climatis & inde erit tēperamentū relatū alicui cōplōnū quatuor simpliciū distēperatarum fm partē & cōtemperatarū. In primo aūt &. 2. climate pncipio tertij & fine qnti. 6. &. 7. erit distēperātia quatuor distēperatis oino cōplōnibus cōpositis relata.

Neq; est dicēdū ꝙ pp caliditatē tollaŧ ab æqtore tēpera-
Doc. sc. fū. 1. ca. 1. in prin. mentū, qa vita ēt nřa cū calo stat valde extēso: nō aūt sic cū frigido. Qđ ēt apparet p primū scđam dicētē aerē qtūcunq; calm fore frigidū nřo corpi & maxime spiritibus
P cōparatū. Calidior igiť aer multū hic nřo erit corpi cōpa
Cō. 2pho. 15. in fine. ratus. Circa quoq; pdicta dubitare contingit: qa Gal. 3. partic. apho. & alibi vř ponere regionē tpatā ingens, Quę vere certissime eucrata & media zona orbis terrarū oriens est & occidēs quæ p kindiā & choū est & p regiones qcunq; nō multū ab his secesserunt aut ad arcton uel ad austrū. Excogitare vero te oportet qs dixit. s. Hippocrates regiones ad orientē & occidentē rectā quādā lineā tensam vt vocatā eucratā zonā a versutis: qui circa talia certissime itelligas. Vult igiť tēperatiorē habitationē certissime contineri a duabus lineis, ptensis ab oriēte in occidentē: quarū vna transeat per kindiā quæ est locus in opposito Cōstātinopoli versus orientē situatus: & altera p choū dictū hodie lāgo insulam terrā Hippocratis: quoꝝ distantia latitudinalis circa. 300. est milliaria. hę aūt lineę cōtinēt aliqd qnti climatis: & magnā partē qrti. vnde. 1.
Ca. 10. in fine. theo. Tēperatæ regiones q̄ sub recta positæ sunt linea ab
Q oriēte vsq; ad occidētē: & q̄ his, pximę sunt & cōfinesŧ vt quartū clima inhabitantes inter duo extrema caliditatis
2. techni cō. 46 & frigiditatis sunt medij. Haly. quoq; approbat tēperamentū medij climatis quarti & tertij declinantis supra mare salsū. Adhuc Albumasar. 2. introductorij dicit ibi dē fore terrā, phetarū & sapiētū: sicut in. 2. ēt appet qdri.
Cap. vlti. in fine. Auer. quoq;. 2. colliget. Licho similatus laudat quintū præ cęteris: qđ forte euenit qa regionē voluit cōmendare suā. Quilibet. n. locū naturalē, ppriū diligit, cū ad ipsius gñationē faciat & cōseruationē. Nullus quoq; istoꝝ locorū est sub æquatore, pp qđ cū tantos nō sit dare insufficientes negligēdo eqlitatis lineæ tpamentū id nō vř fore. Subdit ēt. Sub lāce diei nō est tps tpatū, vt multi opinanŧ hoium, & dicit alias declaratū fuisse. Ad primū quidē dicēdū: snia pmissa incōcussa seruata ꝙ hi medici existētes tāq; sensibiles et apparētes cū medicoꝝ pscrutatio sensum nō trāscēdat, & qđ psm euenit cōsiderāt. Tpamētū vero ęqtoris: qa psunis est ignotū vt tactū & tāgeŧ, tacuerunt:

A runt: quæ nanq; in medicina considerant: experimento percipiunt sensibiliori maxime. Auer. quoq; hic non teneo cũ se desperatione. 12. metaphysicæ reddiderit suspectum in his quæ astrologiæ cõsiderationi subdunt, quicquid ꝓmiserit iuuenescens. 2. cœli & mun. Aut fortassis asserit sub lãce diei idest sub ęquatore, vbi radius directus est & acutus velut lancea, vel vt lãces libræ vt obuiet A. hæc sentienti. Eius. n. sollicitudo plurima extitit in illius præ alijs obuiatione. Propter hmõi scd'm sciẽdũ ꝙ quidam mathematicorꝫ dixerunt regionem interceptã inter tropicum capricorni & paralellum antarcticũ non habitari: tum pp solis circuli eccentricitatem ꝓbatam a Ptolomeo. 3. vt dictum Almagesti. & ita pp propinquitatem: tum pp directionem: tumq; pp morain: hæ enim tres causæ caliditatis sub tropico capricorni videnť concurrere: duæ aũt secundæ sub tropico cãcri. Quidam quoq; voluerunt inhabitabilem ipsam fore pp aquarum immensitatem, eo ꝙ terra sit versus arcticum eleuata. meteo. 2.

Cõ. 41. in fine. Cõ 35. in medio.

B Primis siquidem contrarij sunt sermones prænducti. Adhuc ꝓpinquitas duarũ partium cũ dimidia scilicet ad terram maior sole in fine sagittarij ente non potest ob caliditatem habitationem penitus remouere. Aut tñ cõcludiť solum ꝙ circa tropicum capricorni non adeo sit possibile: vt sic habitari velut sub circa tropicum cancri: aut fortassis capricorni signum subsequens frigidum & siccum caliditatem remittit solarem: pp ẽt Saturni ꝓprietatem ibi domificati. Alijs ẽt soluẽdum: quia licet loca illa nõ sint ut apparuit, sicut hæc nr̃a habitata: sintq; maria illic & aquæ q̃pluring. vnde Haly. 2. quadripartiti. Pars tropici hyemalis depopulata. Insulæ tñ & terra habitabiles sunt non paucæ. Quod ẽt videtur posse ostendi eo ꝙ ille locus est dexter & superior magis: vt sensit Ari. secundo cœli et mun. Huius tamen oppositum secundo indicat meteororꝫ ponens hunc polum superiorem nostrum vt cæteri astrologi, & alterum inferiorem.

Ca. 1. cir. principiũ.

C PROPTER QVARTVM siquidem: ad auctoritates primas Ari. & aliorꝫ dicendum aut eos illius fuisse opinionis: quam nunc non approbo: vel forsan per torridam çonã intellexerunt partes illius tropici ꝓpinquas quæ sunt inhabitabiles pp immensam caliditatẽ. Sermo tñ relinquiť Ari. ne vltra tropicum cancri sit habitatio: qd' apparet ex eo ꝙ dicit vmbram semp fore ad arctum, & prius deficeret habitatio q̃ muteť ad meridiem. Propter qd' dicendum ꝙ Ari. tunc nondum experientia qd' declaratum est audiuerat: aliquæ enim partes nunc habitanť quæ olim non habitanť: ſm nanq; eundem meteororum primo. Vbi nunc est mare olim fuit arida & contra. & proble. 26. indicat libiam vltra versiones æstiuas fore ac vmbram in meridie iacere. Alexander quoq;. 2. eorundem ibidem recitat q̃o dicitur ꝙ circa syenẽ sunt ęthiopes habitantes: & ꝙ in quolibet ęthiopum vmbra cadit ad partes meridianas. Quibus r̃ndet ꝙ si hmõi partes sunt habitatæ: & ex dicentibus de his & putantibus contradicere Ari. onerosis creditur pp cauma inhabitabiles has partes fore: aiunt enim ipsos q̃tum ad plurima in aqua morari: & ꝑter naturã q̃dam viuere: aut sub tropicis habitantes vel breue aliquid distãtes: vlteriora quidem tropici inhabitabilia pp cauma. Hui⁹ quoq; sermonis primum Alexandri A. ꝓpungit, qui lineã æquinoctialem posuit temperatam. Secundo vero suspectum se reddit: cum ostẽsum sit ꝙ sub tropicis calidum est intensius: & ꝙ elongationem a tropicis versus lineam æquinoctialem remittiť continue casm: & acquiriť tp̃amentum: neq; saluat Ari. vt ostensum prius. Ad aliud dicendum. ꝙ aliqui vt apparuit ex recitationibus fideliũ post tpa Ptolomei ad nos illinc transeuntes peruenere: aut vt inductũ est per librum ad artem sphericam, ẽt ſm Ptolomeum aliqui peruenerunt ad has regiones de locis æquinoctialiũ.

Tx. cõ. 14. 15. 16. Ca. 1. post principiũ.

Cap. 5 de ca... Colli. pbl. ...

D Nõ enim inconueniens ꝙ idẽ hõ senserit diuersis tpibus opposita. Dictum est illic ẽt Arym ciuitatem Indiæ existere. Quidam tñ aiunt hinc illuc aut econuerso nõ posse trãsitum cõpleri: q̃m illic sunt montes, q naturam habẽt hoies ad se trahendi sicut adamas attrahit ferrum. Dicũt ẽt ꝙ ridẽt dum attrahunť, & attracti retinenť. Adhuc Seneca. 5. naturalium q̃onum. Cæsar q̃dem vt aliarum virtutũ ita veritatis in primis amãtissimus, ad inuestigandũ caput Nili miserat centuriones duos q audiuit narrantes illos longum iter peregisse: cũ a Rege Aethiopię instructi auxilio, commendatiq; ꝓximis regibus penetrassent vlteriora: qui aiebant peruenimus ad immensas paludes: quarum exitũ nec incolæ nouerant: nec separare quisq; potest ita implicatæ aquis herbæ sunt & aqua, nec pediti eluctabilis nec nauigio. ibi inquiũt uidimus duas petras: ex q̃bus ingẽs vis fluminis excidebat: sed siue caput illa siue accessio est Nili: siue tũc nascať in terras, seu ex priore recepta cursu redit, nescit. Referunt nonnulli tñ fore desertum & locum arenosum plenũq; serpentibus & aialibus venenosis & aquis priuatũ dulcibus, vt & nullus de facili illinc trãsire possit. vnde & parum ante ista tpa Ianuenses duas parauere oibus necessarijs munitas galeas qui per gades Herculis in fine Hispanię situatas trãsiere. Quid aũt de illis cõtigerit iam spatio fere trigesimo ignoratur anno. Transitus tñ nunc patẽs est per magnos Tartaros eundo versus aquilonẽ: deinde se in orientẽ & meridiem congyrando. Quidam nãq; dixerunt hoc euenire pp occeanum inter vtrosq; tropicos expãsum: quorum iam perempta est positio. alij vero pp caliditatẽ sub duobus adustiuam existentẽ tropicis. Huius ẽt positionis falsitas iam apparuit manifesta. Et hi q̃dem coalludunt ei qd' dicunt fideles nr̃i paradisum terrenum seu delitiarum sub linea æquinoctiali versus orientẽ situatum, & muro igneo a terra vsq; ad cœlũ perfecte vallatum. Hic ẽt cherubin asserunt flammeo gladio antestare, ꝓhibentem volentes adire, in quo Adã & Eua fuerunt positi: demũ peccato gulæ expulsi. In eoq; positi Enoch voluptuãtur & Helyas morituri manibus antechr̃i. Hunc quoq; allegorice flãmeum gladiũ adire qui volunt caliditatẽ immensam sub capite cancri & capricorni existentẽ: vnde Isidorus ethimologiarum testať paradisum delitiarũ in loco alto versus orientem situm ad globũ lunæ fere attingẽte: quod idem Beda testať anglicus. Q̃ aũt intm̃ eleuetur vt ad globum lunarem quasi perueniat: ignis spherã incurrens, veritatem non cõtinet: nisi naso cereo alius subiungatur contorto intellectus. In mappis quoq; mundi & figurationibus terræ conscribitur: ꝙ sit locus oi amenitate conspicuus, hominibus inhabitabilis, igneo muro usq; in cœlum incinctus, in quo & vitæ consita permanet arbor, et alia q̃plurima ut expositores geneseos profitenť. Martyres aũt huius rei pręinducti testanť unanimiter de paradiso hmõi nihil sentire. Ad aliud iã ostẽsum quid dicendum per p̃dicta. Ad nota enim & plurimũ contingentia se transtulerunt. Ad aliud dicẽdum: ꝙ sub linea æqualitatis nõ conueniunt caliditatis causæ p̃cipuę. Morã enim potissima caloris causa illic minime vt dictũ reperitur. Effectus ẽt directionis puta reflexio in rectum & axem prohibeť radiorum: tum pp apicem summum rotunditatis ibidem: tum ẽt propter ventos & uapores illic motos, radios dispergẽtes & remouentes. Neq; propinquitas illic tm̃ maior reddiť: quin non sibi eidẽ contraria operatio accidat pp motus velocitatem in locis eisdẽ: vt ostẽsum est prius. Ad aliud dicendũ: ꝙ trãsitus in anno semel sup çenith capitum habitantium sub capite cancri aut capricorni valde plus: & vt declaratum locũ inflammat & distemperat q̃ bini situs sup summitate capitum habitantium sub æqualitatis linea: cũ nox diei æquetur cõtinue: et nõ interueniat mora. Ad aliud dicẽdũ, iã apparuisse q̃o radij disgregenť & i potẽtes reddanť. Ipsi. n. sub linea æqualitatis icidũt in cõuexũ: nõ aũt in cõcauũ,

E

F

G

H

I aut planum, qui autem tales satis minime calefaciunt fm perspectiuos. Ipsi enim seipsos contemperãt. Ad aliud dicendum: q̄ nõ est simile: nam vita stat cum eleuatione maiori in calido: vt ostẽsum. 61. dña, q̄ cum frigido, eo q̄ caliditas est amica naturę, frigiditas aũt paralyticans, & mortificum reddens ibidem. Adhuc ratio hęc nõ con uincit caliditatem excedentem fore sub æquatore vt apparuit: sed alibi magis vt sub duobus tropicis denotatis.

Ad aliud dicendum: q̄ est dare locum inhabitatum p̄p caliditatem, sicut ꝑpter frigiditatem vt sub tropico cãcri & capricorni, nõ autem sub æquinoctiali determinato.

proble. 36 ADhuc circa id quod dictum, ventos aerem contemperare dubitatur: q̃m ventus omnis frigidus: ꝑble. 5. Palin. Ventus fit ab exhalatione sicca: vt fluat a frigore pulsatin de mundo, sed quod tale, non contemperat, immo infrigidat amplius. Eti. Ventus causatur ex motu aeris, est nãq̄ ipsius proprie passio: talis autem infrigidat: nam motus facit frigidum. Cuius si

K
proble. 18 gnum: quia mota infrigidantur calida. proble. 25. & vt
proble. 36 in perflantibus & mouentibus ollas quę bulliunt accidit proble. 5. quod mota denotat aqua. Amp. quod calefacit non contemperat. hmõi est ventus cum sit in motu

5. ꝑble. 36 vt tactum. Motus autem calefacit. vnde proble. ibidem.
ꝑb. 5. c. 1. post prin. Motus caliditatem facit, quare in eorũdem. 13. & de ge.
proble. 47. animalium. 2. Calidum motiuum. vnde proble. 26. propter quid venti frigidi existentes a motu calidi. Adhuc non contemperant propter aerem humidissimum huius impeditiuum, cuius est passio. Itidem. quia dictum ab exhalatione ipsos causari sicca. ventus igitur aerem non temperat.

IN OPPOSITVM quia illud aerem cõtemperat, quod depurat, clarificat & subtiliat ipsum, eius alteratio nem prohibẽs & corruptionem: talis vero ventus extat vt aqua etiam ostendit mota.

L PROPTER PRIMVM quidẽ sciẽdum primitus quid sit ventus: & vnde causetur, & q̃uo. Secundo quot sunt, & quales monstrẽtur. Tertio eoꝝ representatiua pe rigraphia depingatur vt & tandem appareant arguta.

Vẽtus qd sit. Propter igitur primum sciendum q̄ ventus est aer motus a determinato loco ab exhalatiõis siccæ fumosæ cau

Ca. 1. post principiũ satus multitudine. 2. apparens meteororum. Quidam vero dixerunt ventum fore aerem motum, qui detestant

Ca. 14. in medio. topicorũ. 6. & meteororum. 2. Non enim q̃uolibet aer motus causat ventum: ceu neq̄ aqua fluuium: sed solum

Ca. 1. post principiũ. cuius principiũ est a fonte originali, a quo continue aquę fluit multitudo. Quod firmat: quia illud quod fm naturam suam humidum est, nõ est illud quod siccum: sed aer naturaliter est humidus. Primit⁹ enim humiditas sibi adest, vt visum. 12. dña. Ventus autem est siccus, cum sit exhalatio fumosa, sicca. Itidem sequeret, ventos vt aerẽ omnes esse continuos, & vnum ventum, sicut vnus est

M aer. Adhuc q̄ oẽs simul flarent si oẽs partes aeris simul moueantur: quod est contra fm meteororum continen

Ca. 1. post medium, tem duos ventos contrarios non posse simul flare: & de hoc amplius monstraui proble. 26. De mũdo vero dicit q̄ sit aer multus fluens & subitus & subtilis. Seneca quæstionum naturalium. 4. est aer agitatus in unam partem.

1 ꝑncipio. Quinto autẽ theoricæ. ca. 8. Vapor est siccus a terræ corpore resolutus: cuius siquidem descriptiones calumniari possunt excepta prima vtcunq̄. Propter fm aũt huius sciendum q̄ eius causa est duplex. Vna quidem materia

Vẽti causa lis, vt exhalatio sicca, fumosa, resoluta maxime a terra: fm tñ amplius & minus diuersificata, vt iã indicatum. Altera vero efficiens sicut sol potissime motu suo & calido: ac ẽt cum aliis planetis signat: nam Saturnus cum eo mouet ventos oriẽtales, Venus, meridionales: Luna cũ Marte, occidentales. Iuppiter cum Mercurio, septentrionales. Triplicitas ẽt ignea, vt arietis: leonis et sagittarij cõ citant ventos orientales. Terrea ceu thauri: virginis & capricorni, meridionales. Aerea sicut geminorum: libræ et aquarij, occidẽtales, Sed aquea qualis cancri: scorpionis & piscis, septentrionales. 15. ẽt stellæ fixæ prioris magnitudinis ortu suo & occasu commouent ventos. proble. prima, & arte sphærica Ptolomei, & de aere & aqua cum aphoř. 3. Fit autem ita: quia ꝑpter calidum subinclusum in poris terræ exhalatio causatur fumosa, sicca: quæ eius virtute directe deducitur sursum: donec interstitium aeris medium contingat frigidum quo refrangitur lateraliter & oblique insufflando deorsum: vnde meteororum. 2. Motus quidem venti desuper, sed materiæ generationis principium de subtus et obliqua ipsius latio. Circa enim terram flat: quare primi secunda. Licet primum materierum ventorum principium sit ab inferiori, motuum & exufflationum ac turbinis initium est a superiori: et id est iudicium commune aut secundum plurimum. N

proble. 3 Co[m]m. circa medium. coll. apho. & com. 12 Ca. 2. post principiũ. Sẽ. 1. do. 2. c. 2. 16.

PROPTER SECVNDVM quidem sciendũ uentos fore. 12. in nr̃æ plaga habitationis notę fm q̄. 12. sunt puncta in ipsa. vnde originem contrahunt, uel iuxta. 12. apud astrologos signa. Primum autem punctum est qđ proportionatur loco æquatoris a parte orientis vbi çodiaco intersecatur immobili, aut ubi ortus ęquinoctialis, & dicit apeliotes seu subsolan⁹, & aliq̃n eurus. Sũt & alij huic collaterales sinistra quidem sicut eurus proprie, dextra vero vt cecias siue vulturnus. quorum primus notat in puncto paralelli tropici capricorni seu ortu hyemali. alter vero in puncto proportionato paralello cancri vel ortu æstiuali. In parte vero meridiei sub tropico cãcri notetur punctus a quo nascitur auster siue notus: cui siquidem dextra locatur finichias siue euroauster vel euronotus inter eurum & austrum, a sinistra vero vt ab. m. puncto nullus ponitur flare. meteororum. 2. sed in de mundo dicitur. Inter libañ. et notum quidam libanotum, alij vero lybaphynta vocãt. Communiter vero austro africum. A puncto quoq̄ proportionato sectioni çodiaci immobilis ab æquatore siue ab occasu æquinoctiali per oppositum subsolano consurgit çephyrus seu fauonius: cui quidem dextra correspondet puncto tropici capricorni vel occasu hyemali lips siue afric⁹. A sinistra vero apud paralellum tropici cancri vel occidens estiuale situat argestes: olympia: yapia: syroçona siue chorus: sed in puncto septentrionis circa polum arcticum nascitur aperdias: boreas vel septẽtrio cui nimirũ collateralis dexter est trechias vel circius, sinister vero messes siue aquilo. Hæc autem ventorum situatio sumpta plus est ex meteo. 2. quam Varro seneca de quæstionibus naturalibus. & Isidorus ethymologiarum imitantur. Halyabbas tamen. 5. theoricæ. parum secedit ab istis: nam chorum scribit. vbi ponitur circius. In omnibus autem concidit cum aliis. Propter quod dictum commune videtur satis deuians ab his falsari ut poetę. Sunt subsolanus, vulturnus, eurus, eous. Atq̄ die medio notus hæret africus austro. Circius occasum çephyrusq̄ fauonius afflant. Eueniunt aquilo, boreas & chorus ab arcto. Sunt autem horum quatuor principales: vt a quatuor punctis denotatis venientes orientali: meridionali: occidentali: & septentrionali. signis etiam quatuor attributi arieti scilicet capricorni: libræ & cancero. Octo vero collaterales & consocij. Soli autem nautæ. 16. ponunt eis emperias suas in mari naues gubernantes: quorum octo vocant principales, & octo mediunculos inter illos alterutrinq̄ sitos. Dixi autem in nostra plaga. 12. fore: quoniam in plaga quæ proportionatur huic inter tropicum cancri & paralellum antarcticum locata quæ habitabilis extat meteororum secundo sunt. 12. similiter itidem dispositi: & ita. 24. erunt. Apud antipodas vero idest eorum qui habitant secundum oppositum pedum: iuxta Ptolomeum in arte sphærica. 24. similiter erunt. Secundum nanq̄ duplicem habitationem superiorem ꝑtactam

O
Co[m]m. c. 1 in medio.
P
Cap. 2.
Q
Cap. 2. ad medium.

A præ tactam duplex erit & inferior, vt in vniuerso. 48. sint venti. Differunt tñ quidam ventorum existentium in superiori hemisperio ab his qui sunt in inferiori, quia qui in superiori oriẽtales, in inferiori occidẽtales & econ uerso, vt hic. 26. apparent proble. & metheorogę. vtcũq;. 2. Oribasius autem. 3. aphoꝝ. dicit quosdam posuisse duos ventos, ꝑpter oriens & occidens. Alij quatuor pro pter quatuor plagas mũdi. Alij. 12. propter tpa quatuor: diuiso vnoquoq; in tres menses. Qualitas autem & na tura omnis venti ratione materiæ est sicca magis ac ẽt fri gida. Sed ex parte formæ diuersificaẗ per loca vnde tran sit tam ex parte solis, q̃ elementaris materiæ, nam venti orientales, quia nascuntur sub radijs solis, cum nondum tñ extet in suo vigore, neq; diu sint sub eo, erũt calidi mẽ surate, ac quia transeunt per loca altiora sicca & modicũ aquosa, induunt aliquam siccitatem. Noti vero quia ve niunt de sub sole qñ est in eius potẽtia, suntq; diu secum.

B Et quia per maria et aquatica paludosa permeant, calidi sunt & humidi distemperati, zephyri autem quia flant sole recedente & inuigorato, frigidi sunt vtcunq;, & quia loca permeant multum aquosa, unde proble. 26. Magni tudo & profunditas maris: est apud occasum redduntur amplius humidi. Septentrionales vero, quia distant a so lis incessu, et super loca transeunt arida congelata, frigidi sunt & sicci valde. Temperatioris igitur naturæ sunt ori entales, deinde occidentales, distemperati autem reliqui. Quorum saniores etiam per se orientales extant magis. Septentrionales quidẽ per accidens, deteriores vero me ridionales, quasi aũt medij occidentales. Hæc aũt veri ficantur vt ad multum, dispositio enim maris, mõtium, & locorum desertorũ adustorum hmõi, permutat quan doq;, vt assamaym dicti. primi secũda. ostẽdunt venti. E

PROPTER TERTIVM vero sciendum, q; licet communiter figuretur descriptio ventorum circularis, ceu quæ mappæ tympanalis, audienda tamen magis, cum talis sit terrena secundum Aristo. habitatio. Descri batur igitur figura cum circulis, lineis, punctis, & ventis in ea opportunis. Cuius hæc sit repræsentatio. F

Marginalia: proble. 51. ca. 1. post medium. — proble. 1 — Sẽ. 1. de. 1. ca. 8. 18.

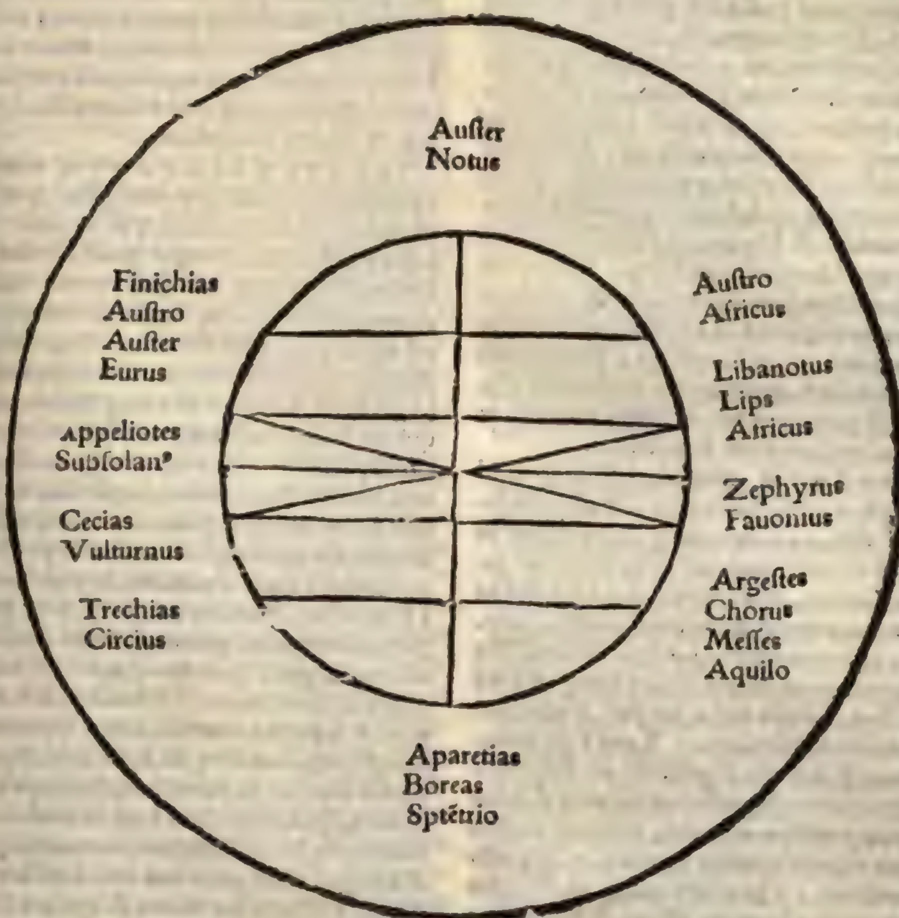

PROPTER QVARTVM autem dicendum, q; omnis ventus est frigidus vt visum rõne materię, vel me lius hic dicẽdum, q; frigidus est propterea, quia depellẽs aerem nobis, contiguum tepefactum calore nostro fri gidus sentiẗ, vnde proble. 5. Semper corpus nostrum pro prium quendam tepidum vaporem emittit a se, qui cale facit propinquum aerem sicut titio præsens. Ad aliud quid dicendum apparuit, ventus nanq; siccus est multũ & frigidus, rõne materiæ. Ad aliud dicẽdum, q; motus vt motus, non infrigidat, immo calefacit in dispositione quacũq;, vñ tñ in rebus subtilibus, vt aere, ac ẽt aqua infri gidare, ꝑꝑ quod declaratum in præarguti solutione, vel quia remouet aliam causam quæ erat percepta potior in frigidationis causa, q̃ ventus calefactionis, vt in sufflan tibus & mouentibus ollas ꝑꝑ aerem quem impellunt in eas, & diuisionem liquoris ebullientis, qua calidum ex halãs remittitur, & prohibitione refractionis radiorum motu aquæ in ea concidente & proprie velociori. vt de claraui proble. 5. Ad aliud ẽt quid dicendum apparet, motus enim per se calefacit, per accidens uero vt ostẽsum infrigidat. Ad aliud dicẽdum, q; licet aer sit humidus, non tamen uentus, quia talis passio non est ipsius tñ, sed magis acquisita ab exhalatiõe sicca, fumosa, & solis mo tu. Similiter etiam ad aliud quid dicendum, apparet.

Marginalia: proble. 36. — proble. 38

DIFFERENTIA. LXVIII.

QVOD CARNES coclearum sint cæteris laudabilioris nutrimenti, ostenditur, quia ethicis exhibentur, similiter & cancrorum egentibus laudabili nutrimento, quod eorũ indicat extenuatio, cum virtutis debilitate.

I Q; autem quæ piscium videtur, qm̄ vna conditionum vt ostendetur, laudabilis alimenti est, ꝙ sit facile digestibile, hm̄oi autem sunt quæ piscium, cum sint molles, qđ ipsorum cita ostendit decoctio, propter quod carnes coclearum & piscium sunt alijs laudabiliores.

CVIVS OPPOSITVM tenent plures præferẽtes his carnium nutrimentũ, vt mõstrabitur. Sed ꝙ quadrupedum extent meliores cæteris, ostenditur, quia nutritio nis rõ similitudine perficit̃. Nutritio enim est assimilatio nutrientis in nutritum perfecta, tales autem reliquis nobis similiores existunt, vt notant compositiones, figuræ ac dispositiones omnis corporis vtrinq;, & ideo deducitur humanas cæteris fore laudabiliores, tanq̃ proportionales maxime, quod ostendit bonitas lactis humani ad id quod alioꝝ. Propter quod Gal. vt̃ in de ingenio. 7. porcinas cunctis in nutrimento præferre, cum similiores ipsas reliquis nobis indicet existere. vnde alimentorũ. 3. Porcinarum carnium similitudinem est addiscere ex eo, ꝙ quidã comedebant humanas carnes, vt porcinas, nullam suspitionem habentes ſm gustum ipsarum & odorem. Compertũ enim iam a malis receptoribus hospitũ & alijs quibusdam, & occultatum fuit, quousq; inuenti fuerunt in eis digiti hominis. cañ. 2. quod nunc et actum in alpibus Florentinis ab hospite scelerato, qui aduenientes decollans, & expolians, pro carnibus vendebat porcinis, in quarũ comestionem concitati sapore mouebant̃ homines auide. Adhuc his videt̃ ꝙ testudinum carnes histricum, et ericiorum sint laudabiliores, cum eoꝝ superfluitates in testas emittant & spinas, ceu pisces laudantur squamosiores, pp̱ quod hm̄oi elegantiores. Oppositũ quoq; horum carnes ostendunt volatilium, & maxime qui pullorum, cum sint tẽperatæ & cõplexioni humanę ampli⁹ affines, humanis exceptis. colliget. 5. Sunt et̃ mollioris substantiæ ac rarioris. quod autem hm̄oi plus digestioni obediens est & penetrationis, & demũ nutritionis celerrimæ. Itaq; hæ laude cæteras antecedunt.

Marg.: Caß. 6. in medio. Caß. 1. in medio. K — Tra. 2. ca. 60s. i pn. — Ca. 14. p⁹ medium. L

PROPTER PRIMVM quidẽ sciendum, ꝙ quid sit caro q̃tum ad ipsius complexionem actualem sufficienter ostensum est dr̃ia. 42. Licet nanq; caro proprie dicatur corpus calidũ & humidum, molle ex sanguine generatum, & ita tm̃ aialium, metaphora, tñ potest dici in carentibus etiã sanguine quod ei proportionabile, caro.

Quid autem sit nutrimentum & quotiens dicitur, dr̃ia ostendit. 53. suscipitur autem hic alimẽtum ſm ꝙ est quid remotissimum adhuc existens extra corpus, iuxta illud prima primi. Nutriens masticatione. Laus vero attenditur nutrimẽti in eo ꝙ sit facile digestibile, nõ viscosum grossum, modicam habens superfluitatem, neq; tñ adeo subtile, vt celerius ex partibus euaporet, ac familiarem et coinnatam habens ei quod nutritur virtutem. 7. apparẽs de inge. & alimentorum. 3. Quædam nanq; multi extãt nutrimenti, suntq; naturæ humanę affines, sed duræ sunt digestionis, & tardi per partes incessus, vt porcorum carnes cum sint viscosæ ac superfluis plenæ. Aliquæ vero sunt digestionis celeris non viscosę, sed quia citius euaporant, modicum alimentum & immansiuum dant corpori, vt quod auium minimarum. Diuersificatur etiã carnium prælatio penes elementa in eis dominantia, nã quædam sunt terrestria, nonnulla vero aquatica, & quędam aerea, licet oia ex quatuor componantur elemẽtis. Hæc et̃ diuersificãtur rõne complexionis, loci, tp̄is vitæ, ac exercitij, sicut libri alimẽtorum ostendunt & diętarũ. Quæsitũ nanq; huius existit adeo prolixum, vt inde nõ paruus possit tractatus cõponi, tum pp̱ naturã rei, tum propter loquentium in ipso discordiam euidentem. Breuiter tñ veritas indagabitur eiusdem. Vniuersaliter enim terrestria & aerea laudabilioris & pluris sunt nutrimenti, q̃ aquatica, & quæ terræ pluris q̃ quæ aeris, sed nõ ita laudabilia. Diuersificat̃ et̃ nutritio tripliciter. Et ratione alimenti, quia habens prædicta extat laudabile. Ac ex parte aliti, quod enim bene sapit nutribilius fit & laudabilius: iuxta illud veteris. Parum deterior cibus & potus vnde Haly. Bonus cibus generat malum sanguinẽ, maiusq; bonum. Et ex parte vtriusq;, vt sit virtus quædam occulta inter vtrunq;. Nam licet determinatus cibus diffinite speciebus ascribatur. histo. 8. velut bobus, orobũ, porcis, glans. Indiuiduo et̃ attribuitur, immo & mẽbro, & ideo videmus aliquos vnum nutrimentum adoptare indeq; laudabiliter connutriri, secus vero in alijs, ceu ego hepate gaudens, videns lac comedentem & maxime panem immiscentem, mox ad vomitum incitor, cum tñ id alimẽtum sit pluribus amœnum. Cuius quidem causam centiloquium conat̃ assignare, vnde. 7. de inge. Duplex est aptitudinis cibariorum intentio. vna quidem cibarij natura, reliqua familiaris & coinnata virtus alẽdi. Estq; hic sermo in corpore etiam audiendus mensurato magis vnde alimentorum. 3. Ad commensuratam complexionem referre sermonem dignificaui semper ſm tractatus meos oẽs & in regimine magis sanatiuo, similiterq; cañ. comparationis p̱reostenso, differentia. 22. quare eodem. 3. Quando audies me comparantem adinuicem species animalium inquire, discerne, ac discute sermonem, etiam experientia non bene nutritum & pingue, gracili & non cibato cõpares, neq; quod iuuene senescenti. Praua enim hæc & iniusta comparatio.

Marg.: Caß. 6. in medio. Ca. 1. ante medium. M — Do. 4. c. 2. i pncipio. — Caß. 6. in medio. Ca. 1. ante medium. — N — 2. apho. aphoris. 3. techni com 10. in principio. Ca. 1. versus finem. — Caß. 6. in medio. Ca. 11. in medio. — O — Ca. 1. post medium.

PROPTER SECVNDVM vero sciendũ, ꝙ licet a plurimis gentium appetant̃ pisces q̃ italis amplius, cũ eis habeant meliores, nullus tñ omnino p̱posuit uniformiter nutrimentum eoꝝ ei quod terrestrium & uolatiliũ. Ipsorum tñ laudat Gal. præ cæteris marinos. Quidam enim nascunt̃ in mari, & illic morantur. Alij vero hinc ad aquas perueniũt dulces. quidam vero in aqua oriunt̃ dulci, & vt plurimum pascũtur in eadem rarius accedentes ad salsa. Alij vero in vtraq; nascuntur, & vescuntur, qui oẽs diuersificantur, vt tactum. rõne spẽi, loci & exercitij: Specialius aũt commẽdat pisces saxatiles cum alijs eoꝝ bonitatibus, ouiscos, buglossas, torpedines, scaros, laurices, trilias, pelagines, cephalos, cobios, spinulas, & similes. De quadrupedibus autem præfert non parũ quę porcorum carnes et maxime in plurimum nutrire, vnde Democritus, Porcinæ carnes qñ bene digestę fuerint, sanguinem nutriunt optimum. Nihil enim melius in nutrimento corporis inuenimus, maiores tamẽ ętate vitam⁹, quare alimentorum. 3. Omnium eduliorum caro porcorum est maxime nutritiua, cuius experientiam habẽt euidentissimam athletæ, &. 8. de inge. Porcorum meliores carnes hæ quæ ex montibus, deinceps autem eis hędi. Et 5. theo. Quadrupedum caro laudabilior est porcina in calore et in humiditate temperata, eiusq; cibus plurimus, & sanguis ab ea generatus omni melior est sanguine, vn de cañ. 2. Christiani dicunt & qui eos imitãtur, ꝙ melior caro est caro porci syluestris. Et tñ imponitur colliget. 5. hæc series. A. inquit. Melior carnium est caro porcina, et sentit ꝙ ista caro sit quasi naturalior hominibus q̃ alia caro aialium ambulantium, & experientia hoc docet. Et hi aio respexerũt magis has carnes, prout plurimũ dant alimentum, corporibusq; nr̃is similius. Quod conualescentes ostendũt inde celerius restaurati, sunt tñ difficilis digestionis & alimenti uiscosi, nisi locus & exercitium et vniuersaliter, vita ea remittant. vnde. 7. de inge. Si cibus seipsum digereret & assimilaretur nutriendis, tunc opus esset nutritiuis cibarijs, sed quia nõ idem est quod nutrit, & digestionem operatur, ideo non solum eligere oportet quod nutricatiuissimum est de se alimentũ, sed quod possit celeriter digeri, nutrimentum et̃ temperatum exhibet oiquaq;. Non enim nutricatiuissimum potest esse digestibilissimũ. Tertio quoq; Almã. præfert̃ hædina, est nãq; temperata nullam habens in se malitię admistionẽ, unde in

Marg.: 3. allmas. toꝝ ca. 14. ante me. — P — 8. de ige. 2. post me. — Caß. 1. in principio. — Ca. 1. post medium. C. 11. in principio. Tra. 1. ca. 146. — Q — Caß. 11. in principio. — Caß. 6. in medio. — Caß. sed medium.

A In dictis particularibus lactentes hircorum cæteris aiali bus ſunt meliores in ſapore ſcilicet, nutrimēto, digeſtiōe, ac boni ſanguinis generatione. Oribaſius uero. Hædina caro fit indigeſta & caro agnorum, vnde. 5. colliget. ca. prædicto. Maior pars medicorum abominantur carnes agnorum, eo q̄ multa humiditas dominatur ſuper eos, & laudant carnes arietum iuuenum, ſed conueniens ē di cere q̄ carnes agnorū ſunt poſt bonitatem carnium hędo rum. Et Raſ. ita ſentit, ac et A. cum Haly. Inter vero ſyl ueſtres prælaudanſ quæ capreolorum. Vnde Almā. & A. Caro gaçel inter ſylueſtres carnes melior habeſ cum ſua inclinatione ad melancoliam, pp quod eligenda quę iuuenū. De qua in dictis vniuerſalib' oia ſylueſtria aialia non ſaporifica neq̄ nutribilia ſunt ſicut domeſtica p̄ter capreolos qui ſunt ſyluatici, ſaporoſiores, nutribiliores, & laudabiliores. Ex nimio enim motu et labore ſanguis ſubtiliatur, pori aperiuntur, & eorum ſuperfluitates pro pelluntur. Eſt etiam prædicta diſſidia ideſt diſcordia in

Li.3.c.9 fuerit 800. 2.caſ. tra. 2.ca.146. ante medium.

B volatilibus maior. Gal. nanq̄ alimentorum. 3. Digeſti bilior eſt caro volatilium & maxime perdicis, franguel lini, columbæ, gallinæ ac galli, turdorum autem merulo rum ac paruorum paſſerū inter quos ſunt turriles durior ipſis eſt & adhuc magis turturis faſſæ & anatis. Similis autem ei quæ gallorum & faſianorum ad digeſtionem et alimentū exiſtens, ea quæ ſm eſum delectatione. Durior autem & difficile digeſtibilis & magis idonea eſt his quæ pauonum. Octauo autem de inge. Ex uolatilibus autem optime quidem perdices ſimul cum montanis oibus paſ ſeribus, deinceps autē gallinæ & faſiani & nouæ colum bæ, nec cohibeantur intus manere nec hæ. Talia enim ſu perfluitatē colligūt vniuerſam, quę inexercitata & oino quæ ſtagnodea & paludeſtria, per paſſeres autem pręmiſ ſos audio aues minutas & non paſſeres vere dictos. Ca lidiſſimi enim ſunt & luxuriam incitātes. Iſaac. Alman ſor vero commendat præ cæteris ſtarnam. Starnæ caro omni carne auium leuior iuenitur, atq̄ his qui ſubtili vo lunt cuſtodiri regimine conuenientior, poſt quam cotur

Ca.18. p' principiū.

Ca.1.poſt medium.

In dictis vniuerſali bus lec.40 & in dictis parti.gata principio, bri.de vo. latilibus in fac.

C nicis caro in bonitate extat. 2. Caro iterum pullorū poſt iſtam ponitur. Coturnicis t̄n caro melioris eſt generatiua ſan. et ſpermatis augmentatiua, perdicis nanq̄ caro iſtis groſſior exiſtens, ventrem ſtringit, & multum nutrit. In vniuerſalioribus uero dictis, quædam tēperata ſunt com plexione, ut gallinę, gallinalia frigidiora, temperamento t̄n attinentia ſicut ſtarnæ pulli. In particularibus vero, cę teris volatilibus ſtarna eſt ſubtilior, & pulli perdicum, et pulli gallinarum, poſt quos perdix, faſianus & gallina. Reliquis vero volatilib' ſunt duriora & grauiora grues & pauones. Et demum pulli ſunt leuiores digeſtione cæ teris domeſticis volatilibus, & laudabiliorem generant

Li.3.c.18. in principio.

D ſanguinem, & appetitus confortatiui ſunt, & oibus natu ris conuenientes. Haly. quoq̄ Zoar Auer. & Meſ. præ cæteris laudant pullorum carnes, & maxime gallinę quę nondum peperit, & galli qui nondum calcauit, ſunt enim facilis conuerſionis in ſan. & ſuperfluitatum pau carum, proprietatem mirabilem habentes in temperādo complexionem & humores. Cuius brodium optima le proſis eſt medicina. A. vero, Volucris quidem caro me lior eſt caro aduram, ideſt turturis & gallinarum & ſubti lior earum & non ſunt cum nutrimento altobue ımideſt perdicum, & alteam ideſt adexarim, qui demum de aduram ait. Caro aduram melior eſt carne pullorū fortaſ ſe, quia pluris eſt alimenti. Hæc igitur eſt diuerſitas plu rima & fortaſſis alia nō parua, quę inter auctores in hac reperitur materia. Secundum nanq̄ diuerſas laudabilio ris nutrimenti proprietates ac eius quod nutritur ſanita tis vel roboris intētionem carnes laudanſ variæ. Vnde G. reſpiciens facilem alterationem & ſubtilitatem in car nibus perdicum & paſſerum expoſitarū, prætulit eaſdē. Quare A. Caro alcubugi eſt de ſubtilioribʼ carnibʼ. Al

5.the.cap. 23.in principio theſ. primo' tra.3.c.7. in medio. 5.colliget. cap.31.in principio. De ſimplici. cap. de hiſce gallorum, in principio. 2.caſ.tra. 2.ca.146. Ca.121.a, et,trac.2.

2.caſ.tra. 2.cap.126

E manſor vero cum Iſaac aduertens ſubtilitatem ſtarnę, ac leuitatem ipſam cæteris prætulit. Per ſtarnam quoq̄ po teſt intelligi aut auis magna, velut anſer griſea cinereā, cu ius caro laudabilis, maxime cum iuuenis fuerit ab Almā ſore iam cæteris prælata, uel maneries perdicis paruę iux ta Tuſcos quam Moyſes v̄r audire Iudeus inquiens. Si militer ſtarnæ non videntur pro dn̄o nr̄o quia ventrem conſtringunt. Hanc vero proprietatem perdicibus præ ſtant cæteri, ſed quia poſt ſtarnam ſubdidit Almāſor co turnicem, dubitandum eſt, quia vel ea, intelligit autē per dice maiorem, eiuſdem vero coloris cū rubeis pedibus et roſtro, ſaporis delectabilioris dicta coturnix italica lin gua, & ita eius audiendus eſt ſermo. vel per hanc intelli gitur ortigo ſiue quiſcula, & tunc cum non accepto, cum hæc ſit carnium volatilium deterior fere: licet ſaporoſior vnde. 2. cañ. Ex comeſtione carnium coturnicis timetur thetanus & ſpaſmus, non quia comedunt ell'm tantum, ſed quia in ſubſtantia earum eſt hæc virtus. Iſaac quoq̄.

Lib.5.ca. 10. in principio. In dictis vniuerſalibus lec.40 & parti.s. rubrica de volatilib'.

F Coturnices cęteris ſunt peiores, ſicut nec nutrimento, nec digeſtioni laudabiles, propter quorum comeſtionem ac cidentia q̄nq̄ ipſe perſenſi ſpaſmoſa, vt & aliorū ſenſibi liſſimi. Iſaac etiam ſm diuerſas intentiones carnes vola tilium laudauit diuerſas. Et de gallinis ſimiliter eſt diuer ſitas A. t̄n plus ab aliјs v̄r diſcedere, cum adeo turturum laudet carnes. Et fortaſſis in eius terris eſt ipſarum tanta bonitas præter reliquas, aut aduertit ad proprietatē qua roborāt intellectum, Secundum tamen Gal. poſtponun tur, vt apparuit pluribus multum. Iuxta vero Auer. aut etiam Moyſen caliditati attinent & ſiccitati, laudabilio res tamen ſunt columbis.

Tra.2.ca. 145.in dictis vniuerſalibus lec. 46.in medio vbi ſupra immediate. 2.caſ.tra. 2.ca.121 natu durā eſt turtur. gent, ibi.

PROPTER TERTIVM quidem ſciendum, vt ad ſummum dicere q̄ in ſanguineorum carnes dictę, & quæ aquaticorum vniuerſaliter illaudabiliores ſunt re liquis. Et quæ volatilium his quæ terreſtrium laudabilio res, licet minoris extent nutrimenti & fortitudinis, Simi

G liter vt oino dicere quæ ad augmentum tendunt cæteris meliores, quæ t̄n ſiccæ ſunt complexionis, vt hædorum qui paruorum ſunt conueniētiores. Cum t̄n caprina pro cedens nō ſit bona. Omnis enim fœtus humidus iuxta veteris peritiam, q̄to partui propinquior, tāto deterior, & q̄to p̄portionabiliter remotior, laudabilior. In ſicco vero contra. Et quæ maſculorum laudabiliores ſunt his quæ fœminarū. vnde Haly. Omnis fœminea caro ſan guinem generat malū. Iſaac vero ab hoc excipit capras Vult.n. eas minus illaudabilioris hircis fore nutrimēti. Adhuc ſm Oribaſium. Oium creſcentium caro melius digeritur ea quæ declinantium. Quæ vero mediæ habitu dinis inter pinguedinem & ſubtilitatem ſaniores, & quæ caſtratorum aliјs eligibiliores. Adhuc carnes nigrorum aialium ſaniores & leuiores aliјs, & maxime albis, quæ itidem motu exercitanſ ſufficienti conueniētiores oppo ſitis. Deinceps quoq̄ particularius dicēdum, q̄ cancri

5.the.c.21 i dictis vni uerſali lec. 34. circa principiū.

H in fontibus reperti, quorum forma et molles ſunt, ut eorū qui dicūtur granci, laudabiliores hi cum fontales fuerint habentur cæteris cum habeant quid ſimile carni. vnde ethicis valent & conſumptis cū ſint humidi, molles, con uerſiui facile, & impinguatiui, cum prædictorum remit tant calorem & ſiccitatem, hi enim proprie dicuntur can cri, quare hiſto. 4. & partium. Cancer ſolus talium ſine cauda de quibus audiendum q̄n ethicis dari iubentur & conſumptis, eo q̄ cancri cōiter vocati his conferunt mi nime, nocētes amplius cum ſint digeſtionis durę, niſi for taſſis q̄n fuerint mollochiæ appellati. Piſces autem lau dati apud nos marini ſunt pectines, auratę, guy, cephali, folia, triliæ. De aqua vero dulci pcha quā & Gal. com mēdat, parui petrini, temalus, carpio, lucius & truta ma xime deaurata ſpinoſa, Sapidiſſimus autem piſcium eſt ſalmo, eſorum uero carnis terreſtris ſimilitudinem ducit. Quadrupedum autem domeſticorum hędum apud pa

Cap.2.aſi medium. Ca.7. poſt principiū.

Alimentorū.3.ca.27

tauos

I tauos maxime pręfero lactentem. Dico autem ita, quoniam in regionibus calidis multum & siccis minus appreciandus est agno, deinde annualem agnum, & postea vitulum lactentem, & deinde porcum. Syluestrium autem præferendus est capreolus & propriè lactes. Caro namque huius, eo quod frangibilis digestibilis neque abominabilis eius pinguedine saporis conuenientis secundum Isaac: deinde porcus syluestris: ceruus: lepus: cuniculus: ericius: ursus et qui deinceps.

In dictis Vniuersalibus lec. 33 post me.

De volatilibus quoque caponum, gallinarum iuuenum laudabiliores sunt carnes. Quod ipsorum ostendunt oua cum gallorum testiculis, & maxime quę circuire possunt interius non cohibitę habitare, & demum quæ columbarum anserum & anatum iuuenum. Syluestrium quoque laudabiliores sunt fasiani, & ad sanitatem & ad robur. Et fortassis et vniuersaliter domestici, cum sint gallinis propinquissimi & eiusdem speciei fere, sintque illis sicciores & citioris alimenti, ac exercitij amplioris. Post quos sunt perdices, starnę, coturnices maiores, laudati franguelli, laudulæ, turtures: columbæ: turdi: merulæ: parones, pauones: grues &

K

post me dium.

quæ demum. Sed circa prædicta dubitatur: quoniam. o. de re. sa. præponuntur qualæ perdicibus ita. Optima caro ad tales dispositiones est qualearum, perdicum, & atagino rum &c. hæ autem vituperatæ sunt coturnicum dictione.

Dicendum quod scriptor, seu translator, literam corrupit: vbi enim scripsit qualearum, debuit scribere montanarum sicut dicitur in Græco orinon. quod apparet, quia mox transtulit vbi: similiter scribitur Græce loco orinon origiorum volucrum, volens formam latinam induere. Quod probatur & si iam notum, quoniam capones laudatissimos, quando fuerint pingues, detestatur in dispositione de qua sermo calculosa corpore sicco. Vituperantur igitur maxime qualeæ, cum sint pingues, & abominabiles. Adhuc dicit qualearum, sine copula. vnde apparet, quod non diuersitatem denotat, sed vniformitatem. Græcus enim & maxime G. semper vtitur in diuersis, copula, & non loco illius

L

puncto. quarum quidem ordinationum causam & fulcimentum, ex antedictis, in his, quæ ad nutrimenti laudem dicta sunt, diligens, gratia breuitatis, poterit intellectus assignare. Laudantur et, aut vituperantur carnes a partibus: quoniam quæ dextrorum laudabiliores, similiter & quæ circa ossa & musculorum media, & quæ huius, aut alterius membri, ceu particularius. 3. alimentorum. & in dixtis monstratur. Itidem domesticorum humidior est natura ea quæ syluestrium, propter aerem, vitam, & ocium. illis autem oppositum inest, & maxime montanis. Caro et horum minus computrescit, melioris chymi, et superfluitatis paucæ. Hęc autem contestari faciunt experimentum, & ratio ex homogeneitate, ac eius contrario horum, ad corpus nutriendum sumpta, & ex natura ipsorum, secundum quod facile alterabilia, frangibilia, vel difficile, seu celerius, aut tardius penetrabilia, vt sermo alimentorum ostendit.

PROPTER QVARTVM vero ad primum dicendum, quod coclęę dantur consumptis: quia alunt maxime

M

Estque adherens ipsarum alimentum, digestionis tamen sunt difficilis. Vnde alimentorum. 3. Cocleas quotidie omnes gręci comedunt, habentes quidem duram carnem, & propter hoc indigestibiles, si tamen digeratur maxime nutritiua. Ad aliud de cancris apparuit quid dicendum, licet. n. laudabile nutrimentum in suo exhibeant genere consumptis, non simpliciter tamen amplius plurimis. Ad aliud dicendum, quod pisces non sunt digestionis simpliciter facilis cum sint frigidi, aquosi: nec mollicies eorum est aerea ca. & hu. digestioni apta, sed frigida aquea, laudandi tamen sunt suo modo præfati, mediocrium carnium existentes, qui enim mollium carnium valde aut durarum minime. alimentorum. 3. Ad

Cap. 3

aliud dicendum. quod licet quadrupedia nobis plurimum similentur actu: non tamen uirtute, quæ in hoc petitur quæsito. Non. n. vt dictum est, alimentum semet corpori immergit: sed virtute indiget digerente; vehiculante, & apponen te, quod in eis non euenit: propter carnium ipsorum duritiem & uiscositatem, cum sint distemperata, terrea multum complexionis humanæ respectu, et substantiæ. At quia caro hominis carni proportionatur humanę, modo quocunque laudabilioris foret alimenti, nisi abominatio intercideret. Fortassis quoque propter eius facile nutrire ac multum, ægritudinem celerius incaute repletionalem causaret. Quidam tamen brutalium, sub alterutroque polorum degentium, homines trucidantes comedunt. differentia. 67. Et similiter de porcorum carnibus quid dicendum apparuit: nam illam similitudinem impedit digestionis grauitas, et alimenti viscositas. Ad aliud dicendum, quod licet testudines propter superfluitates quas in extrinseca propellunt, laudabilioris reddantur nutrimenti, non tamen ita, vt aliorum plurima, cum nutrimentum ipsarum, sit vnctuosum valde, & abominabile, quamuis ipsas ponat Isaac ex materia cui æqualiter quatuor elementa idest grauia & leuia sunt intermista. Ista tamen mistura

O

Cap. 10 In dictis vniuersalibus lec. 33 post prin. vbi supra in medio in medio.

non est vera, vt: quæ corporis humani in quę maxime minimum vnius tangit alterius minimum, sed per iuxta positionem fere. Ericij similiter secundum Isaac ac histrices cum eo quod plures ab eis superfluitates exciduntur: praui remanent adhuc alimenti & medicinalis magis. Vrinam enim prouocat ericij caro, & ventrem soluit maiorem in modum tempore maxime coitus & fæmellæ præcipue.

Ad aliud quid dicendum, apparuit.

DIFFERENTIA. LXIX.

QVOD OVI albumen sit calidum & vitellus frigidus, monstratur ex. 3. de ge. aialium. Amp. id in quo aialis principium inexistit est calidum. In calido enim principium vitale ibidem: cum aia & vita consistent corporibus per calidum: hoc autem est album: cum ipsum spermati assimilatum, idque sit ex quo concreatur pullus. Rubeum autem est terrestre grossum ex quo nutritur, tale uero frigidum. Adhuc in auium

Confir. c. 1. versus fi.

P

paludosis supabundat vitellus, minus tamen ru. & humidus & minuitur albumen. In campestribus vero contra, sed illę frigidiores & humidiores sunt secundum naturam campestribus in eodem, albumen vero et vitellus oui partes ab illis decisę, earum retinebunt naturam, cum producentis semper notam obtineat quod productum. Rursus. quod segregatur circulariter a coniuncto per modum cuiusdam ebullitionis siue feruescentię calidum extat, cum huiusmodi sit eius natura. Sic autem albumen cum esset prius counitum rubeo, vt ostendetur, sequestratur ab ipso ibidem rubeo intus tanquam terrestre subsidente, quod ostendunt oua in patella confracta ignis motui occurrentia leui. Eis. n. quod album circulariter uidebitur assistere rubeo. Eti. quod attrahit & quod transmutat est calidum, talem autem quendam actum albumen inducit in rubeum ipsum attrahens & in alimentum pulli commutans. Est nanque tanquam in lac agens coagulum.

Rursus albumen proportionatur spermati. rubeum autem sang. vnde in dictis vniuersalibus. Sicut sang. & sperma sunt materia & nutrimentum animalium gradientium, ita oua, materia & nutrimentum volatilium. Sperma vero calidius sanguine denotatur. Itaque album est calidum: rubeum autem frigidum.

Lec. 41 circa me.

Q

IN OPPOSITVM est omnis medicorum turba, ponens quod licet ouum totum æqualitati attineat, album tamen frigiditati pertinet vtcunque, & ideo ipsum grossum est & difficile digestibile. 12. de inge. Vitellus vero caliditati, quare huic opposita testantur inesse. Palin. quod est insipidum est frigidum, quod autem dulce calidum: talia vero sunt albumen et rubeum. Adhuc quod celeriter digeritur et in corpus transmutatur humanum, calidum extat & hu. tale nanque ipsum: huiusmodi autem dicunt fore vitellum & non albumen. Eti. Rubeus color vitelli attestatur caliditati, albus vero albuminis frigiditati: vnde Ari. in quibusdam proble. sibi attributis. Testeum oui videtur terræ frigidum & sic. humidum eius aqueum, spiritus autem qui in ipso humidus & calidus: vitellus

Cap. 6 medio.

vero

A vero igni similis, calidus & tẽperate siccus. Videt enim mũdi huius ouum imago. Similiter apparet eius album lacti ꝓportionari: rubeum autẽ sanguini. hic aũt calidior existit lacte. Rursus quod cõfert ægritudinibus calidis, id est frigidum, cũ conferentia in his perficiat contrario. hmõi vero est album: vnde. 13. de inge. Mihi videtur veteres cum multa circũscrutatione ad humidum ouorum deuenisse, quod immordacissimum & uiscosum eligẽtes. quare Dios. Album oui, combustionibus medicat. Itaq; albumen est frigidum: vitellus autem calidus.

Ca. 16. p° principio.

Ca. 471. post prin.

PROPTER PRIMVM quidem sciẽdum: ꝙ ouũ est aial potentia ex ouificãtis productum superfluo. Nõ enim ipsum pp eius imperfectionẽ potest intra se immediate aial producere, vt quod perfectum: sed alio, vt ouo mediãte. Constituitur ẽt ex aialis superfluitate, quia si de substantia foret generantis, dudum iam cessasset & ipsa, drĩa. 34. hoc aũt superfluum ex quo constituitur, est san-
B guis menstruo ꝓportionatus, qui in subrubeum condensatur colorẽ: in quo materia cõtinet adhuc albuginis. Ex vitello demum in calidioribus ouantium per uiam cuiusdam ebullitionis vt ꝑtactum, album segregat: & vndiq; circunstans efficit rubeo: vt & ipsum in medio albo permaneat, velut terra i aquę, & aeris intermedio. A. aialiũ. 17. vniuerso assimilauit. Quæ aũt ouificantium sunt frigidiora, ꝙ interius oui oẽ permanet indiscretum. Taliter enim album confundit, & rubeũ vna, vt monocolorata esse appareãt. In auibus quoq;, ouum alligat matrici per eius acumen, quo ad se contrahit alimentum: ita vt ab eo absoluat perfectio. Sic enim exterminat, vt eius nihil appareat: qñ egredit vestigij alligãtis velut vmbilici. Testa quoq; submollis existens, ouo iam perfecto, interius permanente, qñ foras educit: indurat celeriter, euaporãte ipsius humido, iam paucificato et derelicto quod terrestre.

Oua quidem diuersificant ex his, quæ per seipsis inexi-
C stunt, & occurrentibus aliunde. Primo quidem multipliciter: quia aut rõne illorum a quibus ꝓducuntur: qm̃ quę dam prauissimi sunt chimi, vt quę auium paludestrium: quædam optimi, ceu plurium campestrium, vt gallinæ, fasiani, & perdicis: Alia vero media: multum tñ ab his declinantia sicut anserum & anatum palustrium: vel ex parte cõplexionis: quia aliqua sunt ex aialibus tẽperatis sanis, laudabilis existentibus nutrimenti, quædam ex distemperatis, labentibus non parum in excessu, prioribus his opposita. vel ętatis gratia: qm̃ quædã sunt ex auibus adolescentibus: alia ex iuuenibus: nonnulla vero ex decrepitis, quorum media sunt laudabiliora, seu ex parte habitus: qm̃ aut sunt pinguium, aut extenuatarũ, vel mediocrium, quæ cæteris perfectiora: vel rõne modi eorum ꝓductionis: quia quæ calcata, delectabiliora existentia, ꝓpter magis esse digesta. In oibus enim quod digestũ dulcius de ge. aialium: aut non calcata oua ypeneina, siue ȩ-
D phyrina dicta, ꝑfatis opposita, quæ ẽt gallo superascendente valent adhuc perfici, dum non interuenerit albi a vitello discretio: ita ut & gallus alterius ẽt spẽi supcoiens, suam in quibuscunq; ouoꝝ impinguat formam: vel ex parte loci, ceu regionis, cum sicut locus est, ita natura operatur. Quæ enim fiunt in regionibus calidioribus, aut frigidioribus, praui extant humoris & insipidi: quæ vero in medijs, laudabilis & saporosi: cum saporis medij, vt vnctuosus & dulcis: nutrimentales, ex mensuratis assurgant causis. Ex his quoq; quæ forinsecus adueniũt, vel ꝓpter tp̃s: qm̃ quædam sunt partui ꝓxima: alia remota: nonnulla media: quoꝝ optima sunt prima, ceu pessima postrema opposita: medijs vero iter utraq; iudicatis, aut ꝑꝑ artificiũ decoctionis ipsoꝝ: quod ẽt uariat dupliciter: vel rõne modi decoctionis, vel ꝙtitate. Primitus quidẽ, qm̃ quædam sub cineribus coquunt: alia vero in tiganis frixant: quæ ambo praua: aliqua vero fracta cum oleo, garo, & modico vino contunduntur admista, & in vas

Li. 1. ca. 1. in medio.

proijciunt obturatum, in lebete posita, sub quo ebulliat E aqua, donec consistentiam recipiãt mediocrem. Similia quoq; fere sunt confracta, super aquam bullientem in tiganum vel caldariam proiecta: alimentorum. 3. 5. vero colliget. Ouum conquassatũ cum oleo et aceto, & tremulum factum, est valde bonum. Decoctum enim cũ oleo, melioraĩ, & maxime nouo: qm̃ est tpatum attinens caliditati, & impinguat hepar, ipsius adaugens substãtiam. Et ꝓpterea religiosi oleo vtentes pingues sunt & rotũdi: & huius ꝑparationis modi laudabiliores existunt. Non nulla vero igne integra assant: quædã aqua elixant: alia cum carne & herbis iuscellata: nonnulla vero aqua deco quunt oleo, sale, cõdimẽtis: vt cepe, pipere, cinnamomo, & similibus, quæ media iudicant inter ꝑdicta. Ex parte quidem ꝙtitatis decoctionis: qm̃ alia minus vt sorbilia: quædam amplius vt dura: nũnulla vero mediocriter decoquuntur sicut tremula: quoꝝ laudabiliora sunt prima sicut reliqua deteriora. Et si fortassis q̃ media plus corpi F exhibeant alimẽti: ceu alterũ extremoꝝ mãsiuum in amplius: quid aũt calidum & frigidum: drĩa signat. 15.

3. ca. 11

Cap. 36

PROPTER SECVNDVM quidem sciẽdum, ꝙ aliqui dixerũt albũ oui esse calidius rubeo, ꝙtum ad eius partem acutam, in qua caput dictum situat galli, ꝙtum vero ad alias ipsius partes, minime. Quod & stare non potest: qm̃ sicut se habet pars circa quã caput est galli, ad quandam partẽ vitelli: sic alia ad aliã: & per consequens ois ad oẽm. Sed quæ circa caput galli ponit, rubeo calidior est, & merito: quia totũ album habet calefieri ex capite galli, et informari: totum etiã factum est per modum ebullitionis cuiusdam, & ascensus calidioris ac leuioris vndiq;. Similiter Ari. ꝓnũtiare vr̃ absolute albũ calidius rubeo consistere quare &c. Alij uero dixerunt. Aꝝ. exponentes, albũ calidius fore rubeo caliditate quę in actu: valentes medicos audiuisse vitellum illo calidiorẽ caliditate potẽtiali. quod ẽt non valet: qm̃ sicut se habet tactus ad actũ ita potẽtia ad potentiã vlterioris act⁹ respectu a G corpore acquisiti: quod in cæteris est declarare. Nã sicut leo viuens, aut anas, est calidior sue, vel perdice actu: ita & mortua potentia talia facta nutrimentum corporibus ꝑstant illis calidius. Quod similiter in vegetabilibus reperitur: licet nõ adeo extet diuersitas in his manifesta: quia ipsorum calidum magis est in potentia ꝙ actu: nam etiã viuentia vegetabilium colliget. 5. potentia ponuntur calida. Est enim eorum calidum confractum, sopitum, respectu animalium calidi. Adhuc ouum infrigidatur oui ficatum, vt calidum euolet actuale. Non igitur sic dicentem inconueniens contingit euadere.

Cap. 14 versus fi.

PROPTER TERTIVM vero sciendũ: ꝙ id quę situm potest terminari: vt. 26. drĩa. dicẽdo ca☉m est. 2. qd' dam nãq; viuificum: aereum, & vtcunq; aquosum, mulcebre, & delectabile: plurima ẽt caliditate affectum cœlesti, gonima faciente spermata. drĩa. 36. Et ita ꝙ album ca- H lidius vitello: qd' sic innuit de ge. aialium. 3. Generatiõis quidem principium ex albo accipit aial. In calido enim aiale principium: & demum album natura quidẽ humidum, in seipso caliditatem habet aialem. Est & alterũ calidum consumptiuum, igneũ, subiecto insitũ terrestriori, anxiabile, & insuaue, ꝙ minus cal'o participans cœlesti, quo vitellus calidior est albo: quod indicat ibidem cum dicit. ipsum esse terrestre grossarũ partium, qd' non est generationis principiũ: verum magis nutrimenti, ꝓportionatur nanq; sanguini, ceo album spermati, qd' ostendũt passiones a calido & frigido: his quidẽ similes: alijs autẽ occurrentes opposite. vnde. 17. aialium A. Album oui, est aquosum valde: & est in eo multũ de aere, in quo agẽs calor, id segregat a vitello, cum sit terrestre siccum. Cuius calor est tãꝙ corpoꝝ terrestrium: albuminis vero est ceu corpoꝝ aereorum, aliꝙtulum aquosorum. Et propterea album magis conueniens, vt fiant ex ipsę corporis radi calia,

Ca. 1. versus finem.

in medio.

I calia, & vitellus quasi nutrimentum: qm̄ est sanguis mutatus ad substātiam spermatis incompletę. Q. aūt albumen uitello calidius apparet: quia illud est calidius quod magis participat principijs aiæ introductiuis: cum hui⁹ cal'm sit instr'm naturæ p̄ncipalius: tale quod albuminis p̄inductum: quod & caput dictum ostēdit galli in ipsius repræsentatū acumine. Rubeum aūt per oppositū: quia terrestre grossarum partium, eidem vehemētius inhæret cal'm fere igneum. Cal'm nanq; in his duobus ita se videt habere, velut in liquore ac lapide impressum. Sic itaq; album vno mō calidius: reliquo aūt erit rubeum. Noscetū q; vitellus corpori relatus tpato humano: non autē vt pri⁹ pulli generatio calidior, sicut recte sapiūt medici, est albo pp cal'm fortius inhærens eidē, tanq; terrestriori subiecto fulcito: tum ēt, ppter saporem ipsius dulcem, ac eius ætherogeneitatem corpi humano albumine affiniorem: secus aūt contingit in albumine. Adhuc aliquid potentia minus cal'm existens, in vlteriorem actum caliditatis
K potest eleuari alio calidiori, ppter cal'm corporis ipsum exterminans oiquaq;: vt oē quod ipsius cal'm potētia in actū vltra fere ipsum eleuet caliditatis. Carnes nāq; anatis: in vlteriorē gradū deueniūt caliditatis in cholerico q̄ in phlegmatico, aut in appetēte fortiter, uel minime. Euaporat ēt cal'm aereum ab albumine cito; qđ ostēdit ipsius minoratio, qn̄ post partū permanserit tpe: quę aūt hmōi reliqua ex dr̄ia sumant. 26. Sed circa p̄dicta cōtingit dubitare: quia in pullo℞, ex ouis generatione, principium ipsius primum dictū est in extremo, vt albo circa caput galli maxime situari, quod natura praue vr̄ ordinatum: cum in medio vt saluet, habeat locari: sicut in alijs aialificantibus & casu ēt generatis. Semen. n. aut generationis quodcunq; principiū obtinet, quod loci medium. de ge. aialium apparens. Dicēdum ēt non esse sile omnifariā de generatione ho℞, & pullorum, cum in aialificātibus matrix sit in matre: in ouis aūt cōtra. mater situat in matrice ibidem. Rubeum. n. tanq; mater situat sub pellicula subtili cōtinente vndiq; ouum, quæ velut matrix existit. Vel dicēdum. Generatio pulli non est in extremo albi superioris, verum magis inferioris, vbi rubeum pertingit ipsum: unde. 17. animalium A. pullus fit ex parte vitelli: qui est in substantiam albuminis attractus. & ideo inuenitur creatura inter album & vitellum.

Colli. li 3 ca. 1. 6. fi. ca. 1. 6. fi.
L
In medio,

PROPTER QVARTVM vero ad primū quid dicēdum apparuit: qm̄ Av℞. loquit de ca. primo uiuifico, medicus aūt de reliquo. Ad aliud sil'r dicendum. Ad aliud dicendum q; non solum, ppter frigidum plus participant talium auium oua vitello: verum ēt, ppter grossitudinem & ętherogeneitatem partium ipsius: dictum est aūt & cal'm exhalare quod albi qn̄ fuerit ouificatū. Ad aliud dicendum: q; non, ppter cal'm solum fit segregatio albi a rubeo, eleuatione: verū amplius pp partium ipsius leuitatem cum viscositate: rubeum enim, pnuntiatum est
M terrestre. Dicet ēt quis fortasse partes albuminis esse viscosas cum aliqua leuitate: ita vt cal'm in eas perueniēs & nequiēs separare, subleuat easdem, quod similiter accidit in his quæ frixant leuiter ouis: ceu in ebullitione ostenditur lebetis, a quo viscosum, non graue inexistens, celerius effluit aqua. Ad aliud sil'r quid dicendum apparuit: qm̄ de calido est sermo priori non parū a caliditate incubantis exterius adiuto. Ad aliud dicendū: q; licet caliditate viuifica sperma calidius sit sanguine: caliditate tn̄ acuta et terrestri, sanguis potest esse calidior illo. Ad quę uero alterius partis iam ad primum quid dicendū apparuit. Ad alia duo sil'r apparet: qm̄ cum calido albi aereo admiscetur multum aqueum hebetās ipsum: cal'm ēt ipsius dictum est exhalare: ostensum ēt q; rubeum magis albumine proportionat corpi. Ad aliud dicendum: q; rubedo nō est in vitello, ppter caliditatem tm̄: verum ēt magis propter materiam, vt sanguinem ex quo generet, ceu caro rubrior cæteris partibus sanguine. Neq; dicendum
N album lacti assimilari: & si hoies id putiadεoop sɿolo ɔ ɘɹ similitudine. Cuius qdem cōtrarium sensit rubeum comparans lacti, cum id velut lac alimentum sit pullis: de ge. aialium. 3. Ad aliud dicendum, q; ab albumine calidū qn̄ frangitur euadit: non sic autem a rubeo. Adhuc non solū ponitur hic conferre, ppter frigiditatem: verum etiā pp viscositatem qua cum immordacitate participat adhærentia: vnde ibidem G. q; viscosum sine mordēdo cū moderate fuerit calidum, in dolorosissimum existit.

Cap. 1. li. mediam.

DIFFERENTIA. LXX.

QVOD VINVM calidum sit & siccū ostenditur: qm̄ meri cōplexio vniuersaliter est calida & sicca. 5. theoricæ. Est aūt merum fm̄ hunc vinum vuarum et racemo℞. Adhuc illud qđ competit phlegmaticis, cal'm debet esse & siccū: cum p̄seruatio naturā cōtrarietates includat vtcunq; phlegmaticis aūt vinū cōpetit: tum qa eo℞ mitigat frigiditatē: tum quia phlegma digerit & subtiliat: qđ autē tale, cal'm existit & siccū. Eti. illud qđ habet dissoluere: exiccare: demacrare: vlcera abstergere, & mundificare, cal'm existit & siccū. vinū vero ē hmōi terapeuticæ, 3. Rursus. Quod inducit accidentia caliditatis & sicci. vr̄ esse cal'm & siccum: qm̄ effectus & causa sunt, pportionales. nunc aūt vinum sitim & siccitatem vr̄ causare: vt denotant bibuli pataui tabernam petentes ante luciferū: & ægritudines cal. & sic. ceu vigiliarum instantiam. febres freneticas, spasmos consumptiuos, & desipientias interiorum. 2. Palin. Curat appetitum caninum contingentem a frigiditate simplici vel cū humore frigido acido. apho. 2. potus indigētiam soluit: quod autem tale calidum & siccum: cum sanatio perficiat contrario: quare vinum calidum erit & siccum.

Ca. 5tis. principio.
O
Cap. 4. in medio.
Cap. 10. versus & Cō. apho. 11.

RVRSVS QVOD calidum & humidum fm̄ naturam: pble. 3. Adhuc quod vaporosum, ventosum, et somniferū existit: cal'm est et hu. hęc nāq; a calido & humido agente causant: sed vinum est hmōi: de somno & vigilia. Palin. Quod calefacit & humectat, calidum est & humidum: tale vero est vinum quarta primi. In terris ēt viget calidis et humidis contemperatis: calidum itaq; & humidum. Q. autem frigidum & humidum, vina indicant Gallicana: & quod frigidū & siccū, Anglicanā.

proble. 6 & 16.
P
post prin. Tra. 1. ca. 19. 6. fin.

PROPTER PRIMVM vero sciendum, q; vinū ex multis vt apparet per Dioscoridē exprimit succosis: potissime tn̄ ex uuis: q; est liquor cęteris naturæ humanę amplius accommodus: gaudet. n. ipso q̄ maxime: cum, pportionetur eidē magnopere: de quo qdem p̄sens extat quæsitum. Quod dupliciter potest cōsiderari: aut q̄tum ad ea quæ magis sibi existūt intranee: vel quo ad illa quę forinsecus adueniunt. Primo siquidē in vino est quinq; considerare, liquorem eius seu substantiā, virtutem, odorem, saporem, & colorem regi. sani. theo. 5. & dixtis par
Q tibus. Ratione nanq; liquoris vinum colligit diuersitatē nam quoddam existit subtilis: quoddā grossi, aliud vero mediocris: quoddam spissi, turbidi: nonnullum subtilis clari: aliud vero mediocris & reliqua. Ex parte quoq; virtutis: qm̄ eius quoddam est uehementis virtutis: aliud debilis: quoddam mediocris, fm̄ eius complexionis diuersitatem. Diuersificat rōne fere oium generū saporū. Nam quoddam est insipidum fere, vt aqua. aliud stipticum ponticum, quoddam vero acetosum: nonnullum vero dulce: quoddam aūt amaritudini attinens & acuitati, qualia sunt vina vetustiora & artificiata: ceu quæ tedę, picis, medicinalia nō nutritiua. colliget. 5. et. 7. Aliud vero salsedini pertinet, sicut mari mistū. 12. de inge. Sumit & 4. uinum diuersitatem ex parte odoris: qm̄ quoddam est aromaticum, quale dictum fm̄ Haly. Richanū, delectabile apud sensum: quoddam odoris horribilis, indelectabilis, sanguinem generans malum, & cephaleam inducens.

A. c. 671 vsq; ad c. 704.
5. I medio. cap. 10
Ca. 16. in medio. Colc. c. 17. Cap. 4. 5. theorice cap. 10

A inducens. Aliud medium inter hæc: Quoddam vero & odoris mortificati ficut aqua. Variatur denique vinum rōne coloris. 5. quod multipliciter existit ſm q̄ eius est inuenire colores differentes. Nam quoddā est album, aquę virtute, & colore, & sapore ſiſitudine propinquū: quoddam pallidum, aliud vero citrinum seu xantum: quoddam roseum, nonnullum rubeum, aliud rubore participans in subnigredinē vergens. Propriores sunt tn̄ differentiæ vini sumptæ, rōne substantiæ virtutis & saporis, q̄ odoris & coloris. Si autē vinum ſm eius extrinseca attendatur, quadrupliciter id pōt euenire: aut rōne intentionis assumētis, vel alicuius cōmistionis eius extraneę: aut originis ipsius, vel temporis. Q. si primo, dupl̄r: aut ex parte ipsius vini amplius, vel reſone ad suscipientem plus facta. Primitus quidem potest tripl̄r variari: qm̄ aut est cibus & potus simul: aut potus tm̄, vel medicinę locū occupat. Cibi aūt & potus, vinū naturam obtinet, quod

B & gratia restaurationis exhibetur deperditi, cuius est cibi officium: aut deportationis nutrimēti per corpus, quod

aſ.33. potus existit natura. tertio quidem de alimentis, contra quosdā medicorum volentes vinum non alimētum, sed potius potum aliquē appellare. Exhibetur quoque interdum vinum sub rōne potus tm̄, vt deportationis alimēti per corpus, qualis est potus vini, delatiuus appellatus, qui exhibetur stomaci digestione cōpleta, & hepatis fere dimidiata. Triplex nāq; potus existit, permistiuus, delatiuus, & alteratiuus. d̄ria. 118. Sumitur et vinum gratia medicinæ seu potus alteratiui: quale illud quod in digestione humorum exhibeť frigidorum, viarū apertione, & in syncopis releuatione. Diuersificatur autē & vini natura q̄ maxime rōne assumentis: & id vel q̄litatis aut quantitatis, vel ætatis. Nam aut cōplexione tpatus, vel cholericus, et reliqua: seu fortis, aut debilis, vel mediocris qui assumit, aut sibi multā quantitatem, vel paucam, aut

C mediocrē assumit: penes quæ & vini effectus reddiť diuersus. pble. 30. Vinum nāq; occupans infrigidatos, reddit taciturnos et sobrios primo. paulo plus potatum, loquaciores facit: plus aūt adhuc sumptum, rhetoricos et audaces: adhuc magis iniuriosos, demum maniacos, multū vero ampli⁹ stupidos, & epilepticos reddit. vnde Isaac. Vinū assimilarunt theriacæ magnæ, eo q̄ ipsum contrariarum est naturarū. Infrigidatos. n. calefacit, calefactos infrigidat, siccatos humectat, & humectatos exiccat.

proble. 1. ost prin.

o dię. par t. ptic. s. tec. de vino.

Ex parte siquidē ætatis, quia pueris non conferunt vina neque nutricibus. de somno & vig. quare tertia primi. Pueris vinū dare ad bibendum, est sicut ignē igni addere in lignis debilibus. Sed seni quantum potest tolerare da, et iuuenibus da ipsum tēperate. Confert. n. his eductione choleræ in vrinā & humectatione desiccatorū. Senibus aūt, quia calefacit & humectat, vrinā prouocat cum superfluis, eorumque virtutem intēdit. Cōmune nāq; est oibus

Post prin. Doc. 1. ca. 4. 1. ferm

D vinis virtutis confortatio: propter aūt nullum istorꝫ, ceu euidens, pueris conuenit. Et ideo de re. ſa. 5. Sicut vinum est pueris contrarijssimum, ita senibus est vtilissimum.

In medio.

Si aūt vino aliquid extraneum permisceatur, eius pmutatur natura, sicut propter thedam picinam ad acuitatē & amaritudinē deducit, siccius & innutribilius tactum. Aut ei miscentur rosæ, et tunc ad temperatā frigiditatem conuertitur, vel saluia, & sic permutatur ad caliditatem cum stypticitate, aut absinthiū iuxta gallos, & cum his subamaritudinē acquirit. Admiscentur ēt ei alefanginæ species, çuccharū, aut mel. Et vinum artificiatum fit, qd' claream, seu stelladiā appellant. Ex multis ēt ei admistis herbis & alijs Dioscorides cōstruit vinum, sibi cōmisceť & aqua in ebullitione, quod sanius quidā pataui rustici faciunt, & aliqñ post. Quod si forte fuerit, ipsum, eaque permodica, velocius inebriat. si aūt ei permisceatur multa, & ꝓprie hora qua bibitur, ventrem & intestina infirmat, & ventosum dolorem causat. Quare re. a. secundo.

Vita fo. ugh moi.

C8a. 9. la. zia fcom. C a. 2. poſt prin.

E Vinum aquatum, cōmistum, stomachum debilitat, & generat vētositatem in intestinis, & maxime cum æstate fuerit infrigidatum valde. Et ideo prac. primo. iubetur tēperari aqua per sex horas antequā sumatur. Diuersificatur ēt vinum ex parte originis, & hoc, aut rōne regionis: qm̄ regionum quædā est ca. quędam frig. alia mediocris. In frigidis nāq; regionibus, vinum frigidum et inuigorosum generatur, nisi per accidens rōne subclusionis vaporū calidorum. Alexā. in proble. vt ēt innuit Commenta. re. a. tertio, quod chorismū ostendit. In calidis vero ca. per se ac potens frigidū, vt tactum, ceu ægyptium accidente, in mediocribus aūt mediocre. Aut rōne altitudinis, profunditatis, & mediocritatis regionis, qm̄ in regione alta, ventis exposita, vinum, vt sic subfrigidū, generabitur & imbecille. In concaua vero secus. In mediocri vero quod mediocre. Vel ex parte diuersitatis ipsius terrę, quia in terra frigida, sicca, sabulosa, vinum generabitur debile, calore priuatum. In petrosa quodammodo

Com. 43.

F argillosa & caroposa cōtra, ita q̄ medijs multipl̄r variatis, grādis inuenietur vinoꝝ diuersitas. Plantæ nāq; potissimæ præ alijs a terra diuersitatē grandem sortiuntur: cum velut earum venter extet. d̄ria. 53. & merito. natura enim sicut locus est, ita operatur. proble. 10. Et de lege natura nostra talis est, qualis est regio. et ideo. 20. dicitur. eo rūdem q̄ capparis, non vult in operatis terris facile generari. Aut ex parte temporis. Vinum nāq; quoddā est nouum, aliud antiquum, quoddam vero medium inter duo. 7. de inge. & Isaac amplius in dictis particularibus, ſm quem, vinum nouum dicitur ab expressione torcularis, vsque ad annū, vel parum amplius, quod penes hanc frigiditati attinet & humiditati. Vetus vero, post q̄tuor vsque ad septimū: calidum & siccum in. 3. Mediocre quidem a duobus annis, vsque ad quatuor calidum & siccū in. 2. sic igitur elucescat vinum esse diuersum. Calidum

pble. 12. In medio.

pble. 12. Caꝑ. 6. in medio.

G & siccum seu frigidū & reliqua ſm potentiam, uirtutem, seu per se, audio, hoc est cum eius potētia calore naturali affecta, in actum deuenit secundū, siue operationem calefaciet, siccabit vel infrigidabit &c. Non aūt q̄ actualiter existat, seu per accidēs, cum huiusmodi multoties, ex impressione accidentali existens, experimēti polliceatur errorem ſm Gal. in plerisque cum sic calidū interdum infrigidet, & frigidum calefaciat.

Vt prio de ſimplicib⁹ dist. 1. c. 1. in prin.

PROPTER SECVNDVM vero sciendū, q̄ cal. & sic. vinum pronuntiat vulgata opi. aut praue de hoc sentiens, vel vinū medicinale antiquum, magis audiēs, q̄ quod alimentale. Isaac siquidem sentit natura cali. vinum & sic. frigidum vero & hu. accidente, quia sui subtilitate & perforatione, aquam defert per membra infrigidantem & humectātem: quod valde simpliciter dictum est & extraneę: quorū quippe per amplius defectus apparebit consequenter ex dicendis.

In dictis ꝑticu. parti. 5. rubri. de vino circa medium.

H PROPTER TERTIVM quidem sciendum, q̄ quia sermo enuntiatus simpl̄r in eius potiori suscipiēdus est significatione, re. a. tertio ita quidē vinum susceptum, calidæ cōplexionis erit, & hu. videlicet ipsius considerata in oibus dictis prius mediocritate et perfectione, vt est cuidā per ipsa cum cōparatione discurrere suscipienti qd medium, & in ætate quod primū. Ea propter authoritatibus suffragatus Arist. vt prius et Gal. medicorū ducis, & aliorum indubitāter ostensionibus adiectis, & maxime, prout cibi, & potus obtinet rōnem ca. & hu. vinum testor existere. vnde Cōmen. libro introductorij pulsuū. Ea quæ a vino appositio cita, quia hu. est & cal. Et. 5. de re. sa. ꝑcipit seni volenti humectari vino vti bono, apto nato calefacere & humectare: mox etiā prius oleum, balneum calidum dulcium aquarū, & vini potum dixerat senibus fore vtilia: qm̄ eos humectant, & somnū moderate mouent: propter quod in. 2. de naturalibus dicitur. Vinum diciť paucissimā choleram generare: hoc quoque

Collr. c. 3. aſi mediā.

C6. 16. In prin. Vſus ſinē.

Caꝑ. 8. an te medii.

satis

I

satis elicitur apho.2.& ex Tecni. Quod et sentit Isaac in dietis pticularibus de vino nouo, hic subcluso, inquiens, eius calorē in pmo gradu fore. vnde pertinere frigiditati & hu. quantū ad alia duo genera vinorum cōparando, & idcirco cęteris nutribilius. Haly. vero his consentiens ait. Vinum choleram nigrā sua calefactione et humectatione tēperare: naturam mollire, & membra humectare principalia. Quare Almā. nono. Vinū iubet dari subtile, clarum, & bene odoriferū melancholicis; per contrarium curaturis. Ideoq; colliget. 8. Vinum resistit melancholiæ a tota specie. Tertia quoq; primi. Sicut cōplexio frigiditatis & sicci. cōtraria est spiritui debilitans ipsum. ita caliditatis & hu. vt vini complexio cōfortans est & cōueniens. Et quarta pmi humectat & calefacit. Quod aūt dictum rōnibus confirmatur, qm̄ nutrimentum cal. est & hu. & ei⁹ digestio calido hu. celebraī apho.2. Vinū aūt cæteris est nutribilius ibidem, quod apparet, eo q̄ vinum cum vitellis ouorum & iure carnium in nutritiuis peramplius numeratur, quod et eis nutribilius existit: cū magis penetratiuū sit, & spiritibus pportionabilius. & ideo impinguātur temperate ipso vtētes. Rursus quod spūs restaurat, & aiam dilatat: cal. est & hu. hi nāq; præ cæteris nutribilibus confortanī a vino, & in gaudium et alacritatē inducit. tertia primi. Vinum. n. est cōsimile & conueniens calori innato. de cā.2. Quod patet per Alman.4.& Auer. colliget.7. testantem vinum prę cæteris fore releuatiuū a syncopi: intm̄ q̄ & saracenis in tali licet casu ipm̄ assumere. vnde secunda primi. Vinum semp̄ habet per eius essentiā ad spm̄ conuerti. 11. quidem tertij. Vinum magis nutrimentum est spūs. Esse aūt spirituum & virtutū: in ca. existit & humi. Spūs nāq; calidus poni tur ibidē & hu. ac colliget.2. Ex ipso nāq; & virtutibus cum alijs natura cōpaginatur humana, tanq̄ ex formalioribus quæ ca. & hu. Itidem vinū hic consideratū ex vua natura dulcificata, calore cœlesti educiī, quæ siquidem. 5. theo. ca. dicitur & hu. quod eius indicat sapor, & nutritionis vbertas. Custoditores nāq; vineaꝝ, ficus, & vuas comedentes, & modicū quid panis interponentes, impinguantur satis. de alimentis.2. productum autē ab aliquo naturā eius a quo educitur retinet. Amp̄. hmōi vinū saporosum et amicabile dulcedine participans existit: propter quod dicitur pble.3. bibulum non amicum vini, sed dulcis existere. Quod uero hmōi ca. extat et hu.

Colli^r cō. apho.11. & com. apho.18. & cō. aphoris.21. Parti.5: rubrica de vino circa medium. 5. theo. ca. 30. cir. pn. Cap.13 Cpp.16 Trac.4.c. 18. in pn. Tra.3.c.3 post prin. Colli^r cō. apho.11 Cō. aphoris.18

K

Tra.4.ca. 13. ver. fi. & tra.5. ca.10. Cap.13 Cap.16 Do.3. sū.1 ca.11. versus finem. Trac.2.c. 9. i medio. Cap.2 Colli^r:

L

Ca.19. p^o princi. iū. Ca.9. post principiū. proble. 29

Rursus ex effectibus ostendiī plurimis diuersis contingentibus alterutrinq; in potātibus mensurate vinū, & in alijs sumentibus liquores aut aquā. Nam primos carnosiores conspicimus, spermaticiores, magis generatiuos, alacriores & melius coloratos: secūdos vero oppositos. Quæ oia & similia caliditatē indicant & humiditatem.

Adhuc ca. ipsius & hu. ostendiī cita eius ad ignē conuersio. quod nāq; tale ignis pabulū fit maxime. qui eius nutritur humido, vt denotatur candela, ore vasis ebulliētis eo pleni, ipsa cito tactu, pprie qn̄ dulce fuerit rubeū, ad quod sal operatur immissus sua incisione euaporans & flammam continuans. Eti, quod flectit nocumētum coleræ ni. propter contrarietatem ca. est & hu. cum ea frigida sit sic. omnisq; flexio & destructio contrarietate perficitur, tale quidem est vinum prima.3. Vinum itaq; taliter conditionatum ca. est & hu.

M

Tra.4.c. 18. in pn.

PROPTER QVARTVM quidem. ad primum dicendum q̄ licet merum natura ca. sit et hu. comparatū tñ ad potuum plures ca. et sic. Comparaī enim his ad vinum de passis: mellinum, dactylinum, ceruisiam, foca: & hmōi in cōtaū illius æstimatiōis fortasse. Ad aliud concedendum in via reductionis & p̄seruationis: nō aūt conseruationis. Sed qn̄ diciī q̄ vinum competit phlegmaticis: dicendum q̄ id de quo est hic sermo, cōpetit eis, prout calidum est grā reductionis vel p̄seruationis, quæ contrario mensuranī: vt aūt est humidum causa conseruationis quę persimile existit: phlegmaticus enim magis est frigidus q̄ hu. Aut dicendum q̄ vinum proportionabile phlegmaticis, nō solum grā cibi & potus competit: immo magis medicinæ. Ad aliud dicendum, id intelligi de vino prout est medicina: non aūt ut cibus & potus de quo hic est sermo. Ad aliud dicendum, hoc fore per accidens a uino hic intellecto: cum ppter eius grandē q̄titatem assumptam nō digeraī: sed potius corruptum in humores subacidos, & nitrosos, sitiferos, cōuertatur: vt & piscium corrupta ostendit digestio. habet ēt vinum hmōi humiditatem passibilem ualde, quæ in digestione, in fortuna & motu spirituum supercalefacta, in effectum fere siccitatis deduciī. Aut melius dicendum, q̄ hmōi uinum extat medicinale, potens, quale similiter qd' appetitum curat caninum. Vnde Gal. Sit eorum quę sufficienter calefaciunt. Et per id ad aliud. Ad alia dicendum q̄ vinum tangunt non alimentale hic quæsitum: sed medicinale potius. Nam vinorum quoddam est ca. & hu. quoddam ca. & sic. aliud frigidum & hu. aliud vero frigidum & siccum temperamento iustitiæ relatum &c.

N

Colli^r in medio [...]

O

Deinceps hæsitaī, an vinum competat pueris, cū dictum sit eis nocere. et vr̄ ipsis cōuenire: qm̄ cōseruatio perficiī simili: dīia.116. sed pueri sunt ca. & hu. dīia.27. ac siī^r vinum.70. dīia. Eti. pueri egent alimento pluri, cum multum resoluaī ab eis: aphor.2. Indigent ēt augmento cum sint imperfecti: sed vinum est alimentum maxime: dīia.70. Amplius hæc perficiuntur cum spiritibus sanguine proprijssime. Ipso nāq; gaudet non parum, & fouetur natura, cum ei sit pprius maxime elementorum secundo. Sed vinum & pręcipue rubeum, proportionaī sanguini: cum illis ut indicatum, tam rōne complexionis q̄ substantiæ, saporis, odoris, & coloris.

C. [...] aphor. [...] fine me[...]

Versus [...]

Adhuc illud quod euacuat superfluitates & maxime phlegmaticas confert pueris: cum in eis abundent. Sunt enim in humiditate superflua pma primi. similiter quod digerit humores crudos quibus superfluunt eorum gulositate. sed tale quidem est vinum. Vniuersas enim mouet excreationes. 11. de inge. humoresq; phlegmaticos & crudos maturat, apparens de regi. sanitatis. 4. igitur vinum competit pueris.

P

Doc 3.c. post prin. ca.9. post principiū. Post prin. Dīfie immediate præcedente

IN OPPOSITVM vt visum Ari. & Gal. & A. cū cæteris. Rursus vinum q̄ dabiī erit aut forte ac calidū. & tunc substantiam subtilem ipsoꝝ calidam inflammabit & humidam exiccabit: cum ea sit passibilis & cōsumptibilis valde tanq̄ a se resoluta. vel debile tanq̄ sicq; ipsorum superfluum coaugebit humidum. Adhuc appetitui condescendēdum naturali, cum naturalia oporteat imitari: sed pueri, quorum naturalis extat appetitus, nō desiderant vinum. Vnde proble. tertia. Propter quod pueri calidi existentes nō amatores vini sunt. Scithæ autem & viri fortes calidi existentes amatores vini. Non ergo vinum competit pueris.

proble.7

Q

Dīfia immediate precedente

PROPTER PRIMVM quidem sciendum, q̄ qd sit puer: differentia visum.26. & quod puer sicut & pueritia quinq; dicitur modis. Quid autem uinum cum omni eius esse, iam monstratum & q̄ vinum hic auditur prout vinum absolutum alimentorum existit.

PROPTER SECVNDVM vero sciēdum, q̄ aliqui præargutis concitati, dixerunt vinum absolutum pueris competere, ceu medium circunstantiarum alimentale: forte vero & calidius minime: quorum defectus apparebit ex dicendis.

PROPTER TERTIVM vero dicendum, q̄ vinum, vt alimentum sumptum, & in q̄titate sufficienti & qualitate cum alijs simpliciter, non competit pueris, & q̄maxime lactētibus. Quod innuit Ari. qn̄ dixit, pueris vinum non conferre, aut nutricibus, consequenter maxime dentes implantātibus: deinde magis concussiuis, ac deinceps non pubescentibus, & ętate fortibus, quibus ppter

Li. de somno & vigi post prin.

A propter iuuenibus appropinquare aduersaĩ minime. Et iam visus est Arist. sermo. in hoc. A. Gal. vtcũq; de quo vtiq; primo eius reg. sa. talis est series. Puer non gustet vinum vsq; ad plurimũ tempus. Calefacit. n. & humectat potatũ corpus &c. Subditq;. Pueri vero sicut non cõgregãtes nullum talium humorũ vt cholericorum, ceu iuuenes, aut melãcholicorum sicut senes, q̃ plurimam humiditatem habentes, nõ indigent aliquo bonorũ a vino inductorum. solã vero suscipiunt illius læsionẽ. vnde primo prac. Non cõuenit pueris vinum, p̃pinari neq; assuescere ipsis. Est nãq; cõplexio cal. & hu. Corpora. n. quorum cõplexio est ca. & hu. patiunĩ accelerationem putrefactionis humorũ. Sed cum his quæ dicta sunt vinum cogit pueros ad mores iniquos corrumpit mẽtem. Eadẽq; facit pueris qui iam creuerunt. Sexto vero colliget. Scias q̃ vinũ & ceruisia mala sunt pueris: eo q̃ eorũ capita replent, & malo calore calefaciunt eos, & mentem eorum perturbãt. Quod firmatur, quia illud replet caput, vapores sursum deferendo, & demũ descendẽdo deorsum, coarctans venas & poros quibus p̃ficitur anhelitus, parat ad putrefactionẽ cum sit ca. & hu. sitq; plus calidum q̃ pueri & hu. superflue ceu ipsis neruis nocens cum sint molles replendo & imbibẽdo, in furores incitans, & cõtumeliam impudicã, & cętera talium causans praua: nõ confert pueris, sed ea vt notant præinducti vinũ causat.

Adhuc illis non cõpetit vinum, quibus nullũ ab eo suscipitur iuuamentũ: verum nocumentum solum & non modicũ, vt apparuit per Gal. sed tales sunt pueri, vt eis visum iam nocere. Non cõfert autẽ, quia cum humectet, & virtutem confortet, pueri his non egent, cum non sint exiccati, sintq; fortes vt eis expedit, choleramq; in vrinã excernat iuuenibus, quo ẽt non pueris opus, melancholiamq; facit labere in senibus, quod non expedit pueris: non. n. abundant illa. Concludatur igitur, vinum, vt cõditionatũ, breuius pueris nõn conuenire, sed tñ amplius & minus: gratia tñ medicationis, vt alterando cõplexionem aliquam prauam frigidam, & p̃prie stomachi, vel exiccando humidã, seu propter hu. crudos digerẽdo vel aperiendo & vrinã prouocando, põt competere quandoq; quãtitate sufficienti & qualitate, tpe, modo, vsu & ordine. Iuuat ẽt melancholicos non parum eorũ animas prę cæteris dilatãdo, ac in gaudiũ deducendo, ita vt melancholiæ resistat a tota spẽ vt visum. vnde Haly. cum prætactis. Detur pueris modicum tñ vini vt p̃uocet vrinam, & minuat ab eis supflua, & humectet siccitatẽ quæ accidit illis ex labore, & alias inducit vtilitates, nõ tamẽ permittaĩ illis suscipi copia. vnde Aristo. concessit vinũ et maxime nutricibus inquiens. Differt. n. nihil fortassis ipsos bibere vel nutrices, sed oportet bibere aquaticũ & modicum: spirituosum enim vinum: vnde hic & nunc, quoniam pueri multum abũdant humiditatibus crudis, & maxime in ventre, ipsis potest dari non raro licentia in vino, prouectioribusq; maxime. horum autẽ forma ostendit se manifeste.

PROPTER QVARTVM vero. ad primum dicendum vt indicatũ, vinum non cõpetere, quia non sit e in spẽ & natura, quaſe quod cõseruatiuum: verum in genere magis, cum sit calidius pueris potẽtia id: de quo sermo, vtcũq; ẽt humidum superflue, ita vt non cõpetat eis rõne conseruationis, minusq; vt ostensum, rõne præseruationis. Ad aliud dicendum, q̃ licet pueri ægeant prę dictis: hæcq; fiant a vino, verũ vbi expedit. hic aũt non p̃pter nocumenta maiora inde consurgentia iuuamẽto. Interdum nãq; aliqua in se simplicia bona existunt: cõmista vero corrũpunt. differentia. 143. vnde aliis quibus fit iuuamentum absq; nocumento fere sunt magis alendi. Et similiter ad aliud iam patet. Ad aliud dicendum id fore gratia medicinę quod cõcessum interdum taliter competere.

Rẽ prin. | a. 11. de medii. | Cap. 6. in medio. | Primo pra ctic. c. 11. in medio. | 1. de & trig. post principiũ.

B C D

DIFFERENTIA. LXXI.

QVOD FORMA specifica dicta tota substãtia rei, sit substantia videtur: q̃m. 3. cõplexionum Gal. dicit etiã naturam & vniuersam substãtiam: cõplexionem vero quæ ex quatuor elementis. Et Moyses in ep̃la de reg. sa. Forma specifica est tota essentia. i. substãtia, nõ simplex qualitas. Amp. multoties forma dicitur specifica, & tota substantia, cum voces sint passionũ signa in aia existẽtium. & per consequens rerum: primo perhiermenias. & de aia tertio. Adhuc formæ substantiales solo capiunĩ intellectu, quia quod q̃d est & vl'e intellectus est obiectũ. tertio eiusdem. Formæ vero accidẽtales sensu deprehenduntur, quo est experientia. hmõi aũt forma non percipitur per sensum. Est. n. aut aia, aut alia forma de nõ perceptis sensu. primi secunda. Eti. forma specifica. 3. de simplici. & . 13. de inge. nõ est demonstrabilis rõne. quod aũt non demonstratur est quod quid est & substãtia. posteriorũ. 2. passio. n. sola seu p̃prietas per medium demõstrabilis est de subiecto illo indemonstrabili existente.

Rursus quod non destruitur destructo accidẽte, est substantia: cum rõ accidentis sit aduentus & recessus, pręter subiecti corruptionem: talis aũt est specifica forma: eo q̃ mortuo Tyro, adhuc in eius carnium substãtia remanet forma plurium animalium peremptiua. Itaq; existit substantia & non accidens.

CONTRARIVM HVIVSMODI ostendiĩ ex multis locutionum modis. Tertio. n. naturalium dicitur attractionẽ fieri proprietate qualitatis. Et prima primi: attractionẽ a virtute attractiua. Et secundo secundi: portulacã eradicare verrucas ea fricata, proprietate sua non qualitate: hæc aũt sunt accidentia. Rursus. 3. simpliciũ ponitur attractionẽ fieri per similitudinem attrahẽtis ad attractum. Similitudo autẽ in genere ois locatur qualitatis, cum ipsius sit p̃prietas s̃m eam simile vel dissimile dici. 5. metaphy. Amplius quod sequitur cõplexionem, est accidens: eo q̃ aduenit ente iã actu. quod aũt sic aduenit, naturã sortitum est accidentis. In hoc enim differunt formæ substantiales ab accidentibus. nam substantiales enti in potentia adueniunt, aliæ enti in actu. Cõmenta. de aia. 2. sed forma specifica post cõplexionem occurrit s̃m A. propter quod et accidens erit. Ostenditur etiam substantiã fore & accidens secundo colliget. testante, matricẽ sperma attrahere per vnam p̃priam virtutem quã habet a forma specifica, siue a tota spẽ. Adhuc mõstratur non esse nec ab ea operationem fieri, eo q̃ positũ tandem operationem a qualitate prouenire. dr̃ia. 60.

PROPTER PRIMVM quidẽ sciendum, q̃ quid sit forma specifica, siue tota spẽs suppositum indagare. Quid autẽ substantia quidq; accidens, visum dr̃ia. 17.

PROPTER SECVNDVM vero sciendũ, q̃ quidam negauerunt hmõi formas specificas seu virtutes occultas, eo q̃ ipsis videbatur oẽm operationem a qualitatibus elementorũ procedere. dr̃ia. 60. non eleuantes eorũ intellectum in principia formalia et superiorem naturã. Negauerunt ẽt eas in mineralibus & hmõi, eo q̃ in aialibus perfectioribus ipsis existẽtibus sibi non videbantur reperiri. Alio quoq; propterea q̃ inexperti effectus illis attributos consequi nõ poterant, quod quidẽ veritati & sensui repugnat manifeste. Apparet nãq; magnetem ferrum attrahere, & eundẽ ne attrahat ab adamante ligari. Visum est ẽt sępe çaphirum antracem fugare, aurum corletificare, & iaspidem sanguinis vndecũq; fluxum cõpescere, & narium cicoream. Quæ quidẽ cum fere ab hominibus vulgata sint, impossibile est veritatẽ non in maiori parte habere, neq; talia possunt q̃litatibus ascribi differentia. 60. Neq; ẽt est dicere q̃ operationes a formis non proueniant specificis mirabiles, cum sint finis & cõplementum naturæ, eo q̃ a qualitatibus, vt asserunt, operationes

Cap. 4. ante mediũ. | Cap. 1. circa prin. Collr t. c. 68. in fi. | Collr tex. com. 11. Sũ. 1. doct. 2. cap. 15. | Col. dif. 1. c. 1. iux. fi. Dist. 2. c. 3. 4. fine. Te. cõ. 2. | Cap. 14. Doct. 6. c. 3. 4 sus fi. Cap. 53. circa prin. Distin. 4. Cap. 4. T. non habẽte com. in medio. | Collr cõ. 4. in med. Primo. 2. Sũ. 1. doct. 2. cap. 15. Cap. 10.

E F G H

I ſiones proueniant vilioribus, & a natura minus intētis. Q. vero virtutes occultæ non ſic in aialibus manifeſtentur, velut in mineralibus, aut dicendū falſum exiſtere: tradunt enim circa naturalia et magica et conſiderantes virtutes mirabiles in vegetabilibus & aialium mēbris exiſtere: quaſi ſcienter eis operarētur ſm Hermetē quicquid arte conficiſ magica, vt in peonia, ſcamonea, et aliȷs hmõi vegetabilibus. In epilepſia quidē cholica & hmõi oſtendiſ. In craneo quoqȝ hois ꝙ virtus ineſt contra epilepſiā ſecunda ſecundi. In oſſibus vero eiuſdē in ęgritudinibus iuncturarū virtus grandis. vnde tertio. 22. Aeſtimauerūt quidam ꝙ de expertis quę non diuerſificātur, oino eſt vt in potu dentur hoīs oſſa aduſta. et iam vſi fuerunt quidā de proſumptuoſis, & ſanati ſunt cum eis ex podagra, & doloribus iuncturarū oino. Aut dicendum ꝙ in aialibus hmõi virtutes ſunt occultæ, ideo vidētur latere, eo ꝙ natura in illis circa maiora & nobiliora ſit intenta, ſicut

Colli. ca. 329. & ca. 322. tra. poſte. ca. 9. poſt medium.

K apparet in hoie qui futura contingentia & prognoſtica operationibus rõnis intentus non percipit, ut brutorum plurima. In ipſo ex multoties virtute vna vehementer operante, vt cogitatiua deficit exterior ſenſibilis, auditiua, ſeu viſiua, quia multoties delata ante oculos nō videmus de Ari. Aut non ita impreſſe perdurant vt in mineralibus. Quid autē dicendum fallitis experientia, & propter hoc negantibus operationes formæ ſpecificę, tertio apparebit dicendorum.

ſ. ſu & ſen ſato verſus finem.

PROPTER TERTIVM autem ſciendū ꝙ videre ſit primo an ſit ſubſtantia, vel accidens, vt & quid ſit mōſtretur. ſecundo modus manifeſtetur introductionis ipſius. Tertio an in oibus reperiaſ. Et quarto eius ſaluatio & durabilitas oſtendatur. Propter primum hmõi ſciendum ſicut ex ſermonibus philoſophoꝝ varȷs colligitur & medicorum: ꝙ forma ſpeciei, ſiue tota ſubſtātia, aut qua aliqd operatur dupl'r poteſt accipi. vno modo

L quidē pro forma ſubſtantiali materiæ per ſe aduenienti: ex quibus cōpoſitum conſurgit, et alia illi conſequentia. Materia enim cum forma cā omnium accidentiū & proprietatum exiſtit ſicut mater. phyſico. 1. Et cum ꝑ hmõi formā ſimplex detur eſſe, & ſpēs producatur, merito forma dicitur ipſius & totius ſubſtantia. Quæ quidē ſm A. eſt id quo res eſt id quod eſt: qm̄ per formā res habet eſſe quod eſt. Conſiderando tñ demum formā ſpeciei prout ab ipſa immediate ꝓuenit operatio, vt mox amplius apparebit: & cum a ſubſtātia immediate nullus proueniat actus: ſm Cōmen. 7. metaphy. ꝑpter cōtrarietatis abſentiam erit accidens. Quare ſupplēdus ſermo. A. formam ſpecificā eſſe, qua res eſt, id quod eſt operatum, videlicet vim ſermonis præmiſſi volentes maxime obſeruare. dictum nāqȝ. quod comeditur & bibitur tribus in corpore humano operari modis, a materia, a qualitate, a forma ſpecifica. Primum ſiquidem ratione monſtratur. Illud

Te. cõ. 80.

primo ſuf. ſi. c. 10. iuxta finem.

Cõ. 31. in medio. ſcd'a primi Sū. prima Doc. 1. ca. 15. poſt principium.

M nāqȝ eſt forma alicuius, per quod res habet eſſe, & diſtinctum ab aliȷs. actus eni dat eē, & ſeparat, & diſtinguit. 7. meta phy. talis aūt vt apparuit eſt forma ſpeciei, Amplius Cōmen. 8. metaphy. Actio fecit ſcire formā, velut trāſmutatio materiā. Cum igitur videamus operationes quaſdā mirabiles & occultas, nobis indicant formas huiuſmodi. vnde ꝓueniunt exiſtere ipſaꝝ primitus, & cum medio cauſatiuas. Quare videmus mēbrum in quo virtus exiſtit ſpecifica nutrimentū ſibi proprium attrahere, quod a tota fore ſubſtātia, ſeu ſpecie, vniuerſi ſapiunt medici. Erit itaqȝ ſubſtātia. Conſiderata ſil'r modo ſecundo prout ab ipſa immediate & ſecundario progreditur actio, forma dicenda eſt accidentalis, vt virtus & ꝓprietas quædam ſicut modi locutionū inducti oſtendunt ſapientum. Et hanc quidē ipſius duplicitatē innuit. A. inquiens. Qn̄ dicimus aliqua a corpore nō mutari, qualia ſunt venenum, abſolute nolumus dicere ꝙ nō calefiant per operationē caloris innati, ſed volumus dicere ꝙ non

Te. cõ. 49. Collī cõ. 23. ꝟ. fin.

prima primi doc. 1. ſū. 1. ca. 15 verſus finē

N immutatur in ſua forma naturaliſſimo nec ceſſant ab operatione ſua virtute & forma manentibus, donec corpus corrūpant. Sic igitur eam dicit virtutē & formam. hmõi aūt virtutes ſeu proprietates in genere locātur qualitatis.

Hoc aūt ſimiliter rõne minime caret. Illud nāqȝ eſt accidens qualitas, quod magis recipit & minus. hoc vero in hmõi reperitur. Nam in eadē ſpecie quoddā eius indiuiduum fortioris extat operationis & nobilioris, quoddā aūt contra. Amplius illud quod plurificatū inuenitur in aliqua re, non eſt eius ſubſtantialis forma: cum vnius ſit vnica, vnicū ſpecificum imprimens eſſe. Sed talis forma ſic conſiderata, plurificationem recipit nō paruam. Vna nāqȝ res plures habere põt hmõi virtutes ſeu ꝓprietates occultas. In magnete nāqȝ eſt virtus attractiua ferri, proprietas qua ab adamante ligaſ, phantaſticas illuſiones adducit, ac hydropicos curare reperitur: immo infinitas entibus cōparata. q. infinitis coll'. 5. Adhuc quo de

O ſtructo, non deſtruiſ ſubſtantia, naturā includit accidentis: talis aūt hmõi forma. deſtructa nāqȝ virtute in ſcamonea cholerae attractiua, & in auro cordis lętificatiua: formæ tñ ipſoꝝ adhuc remanent vtcunqȝ, ſicut apparebit in amplius magis. Accidens igitur extat taliter ſumpta.

Ca. 3. par. poſt pri.

Hæc vero ſic deſcribiſ forma primo de cordis medicinis. Proprietas eſt natura inuēta in miſtis corporibus ꝓcedens ab eis a ſupna & pleniſſima influentia, ꝑpter cōplexionem primā, qua particularem et propriam diſpoſitionem acquirunt. Hanc ēt proprietatem dicit virtutē & in cōmiſtis inuētam corporibus. vnde ipſa de genere vr̄ accidentis. Attendendū tñ ꝙ in accidentibus in quibus formæ reperiūtur vtcunqȝ ſpecificæ, ipſa eſſentia prima & mediatum operationis principium accidens eſt, ſicut & forma ſecunda: & principium operationis immediatum. dr̄ia. 60. in quibus diſtinctio non ſic cōcidit prętacta. Q. aūt in accidentibus forma ēt attendatur ſpecifica teſtatur. A. eam fore colorē aut odorem: quod ex ho-

Ca. 10. verſus fi. Proprietas q̄d ſit

Ibidē in medio.

P rum oſtenditur operatione. Refert enim prima primi & ſecunda, colorē rubeum intueri, ſanguinis fluxū excitare. Et tertio. 15. Ictericiam patientes iuuari conſideratione in rebus citrinis. Illud nanqȝ mouet naturā ad materiam expellendā citrinam totā ad cutem. Sil'r & matrix a forma ſpecifica ſiue proprietate naturali, odoribus delectatur, & fœtoribus agitatur: imo in hoc neceſſario animal exiſtit. 6. interioꝝ authoritate Platonis. Prædicta aūt diſtinctio præter alia ſatis innuiſ ſecundo colliget. in argutionibus iam inducta. Sic igiſ apparet ꝙ in cōpoſito forma eius ſpeciei conſtitutiua & primū operationis principium forma ſubſtantialis exiſtit. Quæ autē inhæret eidē, operationis principiū exiſtens imediatum, eſt accidentalis. In rebus aūt accidentis eſt vtraqȝ accidētalis: licet prima poſſit dici eſſentialis magis ad modū formæ prioris ſubſtantialis veræ. Propter hmõi ſecundum primitus

Primo. 1. ſū. 1. doc. 1. cap. 1. ſe Doc. 4. ca. 1 in fen. ſū. 1. doc. 1. c. 14. ſ. Tra. 1. c. 6. cap. 4.

Q ſciendum ꝙ quidā antiquorum hmõi formas ſpecificas cum earū proprietatibus occultis poſuerunt ex elemētis & eorum qualitatibus ſolūmodo deriuari. Quod ēt fortaſſis vr̄ Ari. ꝓble. prima ſapere. dr̄ia. 60. In hanc quoqȝ opinionē viſus eſt incidere Ioannes Serapio in antidotario inquiens. Sil'itudo propter quam attrahiſ res, non eſt niſi per qualitatem quādam cōplexionis elementorum. His etiā ſatis conſentire vr̄ Auer. colliget. 5. volens attrahens attrahere attrahibile ꝓportione ac conuenientia in vtriſqȝ inuenta, quæ quidē non niſi in menſuris elementorum extitit miſtionis. i. in attrahēte ac attracto, quæ de mētorum qualitatibus fere per accidens inexiſtit. Infuſæ nāqȝ ſunt in eis hmõi habentibus proprietatē. Hanc aūt opinionē intm̄ videtur Alex. peripateticus ſuſcitaſſe, ꝙ ēt aiam humanam poſuit ex miſtione conſurgere elemētorum ſicut declaratum dr̄ia. 60. id & in ꝓbl'. 1. Adhuc rõnibus oſtendi põt & ſignis formas hmõi ſpecificas, et earum virtutes ab alio, præterqȝ ab elementorū miſtione cauſari.

probl. 41. Ca. 5. poſt principiū ca. 31. poſt prin.

probl. 41.

A causari. Cum vnumquodque dotatum sit duplici virtute, elemētari, videlicet & cœlesti. vna quidem cōi, alia vero ppria de consolatione medicinarū. 1. Mesue. Amplius si hmōi operationes puenirent a cōplexione, cum calidi sit superius tendere. Omnis itaque medicina solutiua, calida, & leuis, educeret per vomitum. omnis et grauis ponderosa per secessum: cuius cōtrarium experimur manifeste. Agaricus enim et pulpa colloquintidę calidi & leues secedunt. lapis vero laçuli terrestris et ponderosus vomitum incitat. differētia. 60. Eti. magnes cum non sit calidus ferrum attrahit ex lōginquis. Inuentus est et magnes qui ferrum vno capite attraxit & altero fugauit. Et similiter qui ferrum non attraxit: immo fuit ab eo attractus.

(Textu. 1. ca. 1. in prin.)

Palin. in quibusdā lapidum inuentæ sunt figurationes mirabiles, attestantes omnifariā figuram corporū cœlestium & non inferiorū, vt apparet in lapidibus Veronæ inuentis, ad formam & rotunditatē accedentibus testudinalem. B In his nanque stellę quinque radijs vtrinque a medio æquidistanter protensis inueniunt, figuratæ sic mirabili sculptura, vt nullus humanus intellectus sua possit talia arte cōstruere. Quos quidam æstimant aialia præextitisse, & in lapidem virtute conuersa minerali. meteoro. 4.

Quod et Aristo. dicit fortassis minime apparet valere, vt monstraui in expositione sup eiusdem probl'. tradunt nāque experti, scamoneam calidiorem elleboro: & tamen ducere deorsum, elleborum vero sursum. silr elacterium, & gummi ruthæ, sunt calidiora prædictis per vtraque ducentia. Sic igit præter hanc mistionis naturam, virtutem aliā huic appropriatā oportet subiungere. Et ideo fuerūt alij, qui præter elemētorum mistionē aliud principiū posuere extrinsecū. vnde formæ specificę & suæ causent virtutes, qui et inter se diuersitatē receperunt non paruā. Plato nāque posuit substantias separatas, quas ideas appellauit, hmōi formas causare, & vlr oēm naturā & cognitionem videns particularia in oino transmutatione & fluxu. meta. 1. Hęc aūt positio sic intellecta in pluribus locorum annullata ab Arist. inuenit: licet ipsam Cōmen. aliqualiter expositione. 12. meta. satagat sustinere. audiēdo per ideas impressiones a superis factas in hæc inferiora per motū et lucem. Ipsa tn̄ vt sibi imponit stare nō potest: eo quod vnūquodque generat a sibi silr et conuenienti. 7. meta. Quod autē in rebus sit naturalibus, non est forma neque sibi silr, sed cōpositū ex materia et forma. Ad hoc enim vt aliqd sit subsistēs oportet vt sit compositū. Forma aūt naturalis non est subsistens p se, sed est quo aliqd subsistit. vnde forma nō est, ppriē id qd' generatur, sed cōpositū: eodem septimo: propter qd' illud quod res causat naturales non est forma tm̄, sed & materia. Itidē hmōi ideę sunt imobiles, cum motus sit actus entis in potentia phy. 3. qd' materiæ conuenit vtcunque primę. propter qd' necesse est eas semp eodē modo se habere: a cā aūt eodem D modo se habente, formæ pcedunt vniformiter se habentes. Quod quidē in formis inferiorum corporum pp generationē & corruptionē eorum non apparet. Adhuc. suppositis eis inutiles essent in formarum productione, vt et visum dr̄ia. 3. eo quod materiæ non pportionant, neque eā contangerent, neque transmutarent, cum oia talia uideant materiæ inesse, & ab ipsa inseparabilia. Relinquit ergo principia formarū hmōi corruptibilium corporum alia existere ab ideis. Fuerunt et alij sicut Hermes Habidimon caput sapientū, dicens has formas specificas cum suis proprietatibus a corporibus causari cœlestibus, pp ter diuersas imagines & figuratiōes repertas in eis, motu accessionis & recessionis, fm octauam spheram motas. Quod et sentit. alio tamen istius motu in centiloquio. ita. Vultus istius seculi. i. spēs mineralium, plantarum, & aialium, vultibus cœlestibus subijci videntur. Formæ et siue imagini semper accidere, vt simile appareat natus ei, qui ex gradibus eius ascendit. Hæc autem positio dulcior est

(Collr tex. com. 50.) (C) (Tex. co. 5. & 6. Com. 12. versus f.) (Collr t. c. co. 33. vsque ad t. c. 33. & lib. 12. te. co. 13. Te. co. 17.) (Te. co. 6.)

alijs, & sufficientior in astrologia, & arte imaginum proprie. In physicis tamen et medicinalibus magis, in quibus oportet determinatā formam materię proprie & disposite aduenire nō est omniquaque sufficiens: cum hmōi formā considerent in materia. Non enim abstrahunt. 6. metaphysi. a sensibili materia in cōi. Superuenit & de[...] mum A. qui in diuersis locorum diuersa visus est fa[...] In nono nanque metaphy. ponit oēm formam & [...] totam hanc inferiorē ab intelligentia quā vocat agente[...] dari. Posuit enim sub orbe lunæ intelligentiam quādam gubernatricē existere, actiuorū & passiuorum: quam chol codeā vocabat. Hęc autē positio cū eius annullatione apparuit amplius in expositione decimæ particulæ problē. ac differentia. 101. In quibusdā quoque suis alchimicis & magicis secretis visus has formas imprimi ex imaginatione & apprehēsione motorum superiorum. voluit nāque motores nequaquam posse intendere particularem motum hunc vel illum fm situm, nisi propter apprehensionem aliquā particularium; quā quidem imaginationem vocat: æquiuoce tn̄ ad eā quæ pars animæ sensibilis existit. Voluit enim materiam generabilē & corruptibilem motori orbium sic obedire, velut corpus nostrū animæ obediens. Hæc autem stare nō potest: eo quod motoribus orbium imaginationē seu apprehēsionem hmōi non est adaptare: cum motus eorum sint oino ordinati vix vni & ordini adhærentes. criticorum. 2. Quod etiā manifestatur in naturę opere ita ordinato, sicque sine deliberatione operante illis supposito, & ab eisdem directo: cum natura mēte careat, & intellectu meliorum scrutatiuo, re. a. 4. dirigitur nanque ab intelligentia. Et ideo metaphy. elicitur. 12. opus naturæ opus fore intelligentiæ. vnde Commentator. Natura facit aliquid ordinate & perfecte: & si non intelligat. q. esset rememorata ex virtutibus agentibus nobilioribus quæ dicuntur intelligētiæ. In de cordis autē medicinis dicit prædictas formas specificas a principijs causari actiuis, quorum causa Deus est benedictus. Hanc aūt sic leuem philosophiam, oportet ex extremo per media, in alterū extremorum, vt in Deum benedictū, ad quem oia tendunt, ceu apparebit adducere. Propter secūdum quidē sciendum, vt ex his veritas magis habeatur, quod mistio concurrit elemētaris, certa, & agens, imprimens extrinsecū, vt ea introducit in susceptiuum forma, cū suis virtutibus occultis, ex merito bonæ cōplexionis pparantis miscibilia perfecte ad receptionē ipsius: primi secunda. & de medicinis cordis: ita quod quātum mistio fuerit perfectior, propter miscibiliū bonam conterminationem, et cōplexio temperatior: tanto nobilior introducet & virtuosior: adeo quod in mistione hois, pp ter eius nobilitatem, et cōplexionis tēperantiā. Forma introducitur ab extra. Donauit nāque Deus hoi tpatiorem complexionē q in hoc mūdo sit possibilis inueniri. prima primi: quod & eius tpatissimus indicat tactus, & eiusdem corpis rectitudo. Elementa nāque qn̄ ad mistionē eius perueniūt, sunt magis depurata: et a sorde seu labe cōtrarietatis sequestrata. Sunt. n. cōparatione aliorum mistionis, velut aurum ad alia metalla fornace examinatum: primo & secundo apparens historiarum aialium. Et ideo meret solum formam per virtutē cœlestem ex elemētis suscitatam recipere: verum et ab extra, qm̄ solus intellectus venit ab extrinseco. de aialium ge. 2. & ab agente nobilissimo vt Deo glorioso & supremo. Est etiam aliarum formarum nobilissima diuinitate eius maxime participans: iuxta illud psalmistæ. Minuisti eum paulominus ab angelis. vnde Algaçel in sermonibus de anima. Quādo mistio elementorum fuerit pulchrioris & perfectioris æqualitatis, qua nihil possit inueniri subtilius & pulchrius, sicut est sperma hominis: tunc fiet apta ad recipiendum a datore formarum formam formis pulchriorem, quæ anima extat humana, dr̄ia etiā. 5. Appellat autē A. sinuando forma-

(E) (Tex. co. 1. & secundi) (Cap. 2. in medio.) (proble. 13 & 66.) (F) (Cap. 1. ante mediū.) (Com. 1. in medio. Collr tex. c. 13. Com. 18. vsus finē.) (G) (Cap. 10. vsus finē. Tra. 1.) (Sū. 1. doc. 3. cap. 15. post prin. Tra. 1. ca. 10.) (Doc. 3. ca. 2. in prin.) (H) (Collr. c. 6. in fine.) (Capi. 3. in medio.) (9. meta. Ca. 3. 18.)

I

De cõsolatione me-di. intē. 1. c. 1. in pn.

prium datorem intelligentiã iam dictam agentem. sic itaq; fere in õibus, forma spēi cum eius ꝓprietatibus occultis, ex potētia suscitat materię, virtute corpoꝝ supercœlestiũ vt sensit Ptolomeus & Mes. cum Hermete: & tādem vigore intelligētię & Dei conditoris supremi. Circa siqui dē prędicta dubitare cõtingit in eo, quod dictũ ex tempe ramento cõplexionis perfecte mistionem regulãtem formã, cum eius virtutibus sumi specificã in materiam. Qm̃ oportet cõlexionem ita corrũpi praeexistentē, qđ contin gere nõ vr̃ posse: cum dictũ sit in libris de ge. & cor. & de distēperantia inęquali, oēm interemptionē & corruptionem esse a contrarijs, cõplexioni aũt praeexistēti nihil cõ trarium esse vr̃. Ad qđ quidē dicēdum, quod bonitate cõplexionis mistione ꝑparata, vt dictũ, formã cum suis ꝓprietatibus specificã ex materia suscitari a principio fo rinseco, ad quã et noua sequit̃ cõplexio, & alia vr̃ conse quētia. Adueniente nãq; noua substantiali forma, priori bus corruptis, innouant̃ cętera. Forma. n. materię annecti tur absq; medio. 2. de aia. & .8. meta. ex quo qđem nexu oia prodeunt accñа. Dicendum itaq; corruptionē duplicem fore. vnã quidem a cõtrario directe inductã, quo praeexistens improprie corrũpitur cõplexio. alterã quidē corruptione formę seu subiecti accñtis causatam, quo ipsa corrũpit̃, corrupto eius susceptiuo, vt pfectior occurrat: sicut pfectior aduenit forma, quã sequit̃ de cãis longitudinis & breuitatis vitę. Propter hmõi aũt tertium du bitat̃ primo in eo, quod vr̃ hanc formã cum eius appēdi tijs ex cœlestiũ aliqua virtute signata causari sub determi nata distantia: & iõ forma fortassis appellari specifica et occulta. Sed q; hoc esse nõ possit mõstrat̃. Vr̃ nãq; cõis existere nõ minus q̃ & mistionis materia ipsius suscepti ua. Scriptũ nãq; in principio de sublimibus ex necessitate continue motũ inferiorē supioribus lationibus copula ri, vt oĩs ipsius virtus gubernet̃ inde. Dictum ēt in his. & 2. cœ & mun. q; calor & lumen a stellis inducitur attrito aere ab ipsorũ latione. & phy. 2. hoiem & solem hoiem generare: pp quae & siłia hęc forma vr̃ specifica fore cõ is nõ minus q̃ elementaris, & non contracta, ꝓprie, sicut te status est Mes. Propter hoc aũt dicendũ, vt dñia apparuit, 10. q; superioꝝ in hęc inferiora duplex est in pñtiarũ impressio. vna vr̃is oĩbus & cõis per motum et lucē, qua quidē oia in cõi gubernãtur inferiora, ita ēt q; elementa, ꝟm eorũ distare aut appropinquare. Est aũt & altera impressio particularis sine motu & luce ꝓprie absq; medij alteratione susceptis impressa ab aliq̃ virtute stellaꝝ particulari & situ causata. Cuiusmodi virtus ferri attractiua magnetis existit ex polo arctico vt experimur, deriuata. Quã quidē virtutē formae specificae cum earũ consequẽti bus sunt secutae. Et ideo quia cõmistio regulata & bona, complexione seu q̃litatibus posita: elemēto non inest singulari: forma hmõi nõ aduenit specifica virtutes habens nobiles & occultas vltra elementoꝝ qualitates. vnde de medicinis cordis hanc scribit̃ virtutem mirabilē & occultam nõ posse in simplicibus reperiri, cũ ipsa detur ex bo nitate cõplexionis mistionē optime regulãte. Et ꝓpterea est videre, q; in mistione elemẽtari, ex qua resultat cõpl̃o declinãs ad latus caliditatis & ēt siccitatis plurimũ reperitur hmõi forma: eo q; ex nobili cõplexione causat̃ qualitatibus actiuis caliditate. s. nobiliori & siccitate passis. Et ideo apho. 1 pharmaca solutiua forma spēi attrahentia ca. sunt & sic. qualitates enim hmõi attractioni confe runt: ꝓpter quod & karabe frictione calefactum paleas valentius rapit. In rebus quoq; vehementer frigidis, fortassis ad earum formã specificam, mirabiles non sequun tur sic operationes & occultae, ꝓpter complexionē frigidam, ignobilē, mistionis miscibilis male digerentem, & conterminantem, nisi extent animata, ceu scorpio prin cipijs subleuatus vitae. Et ideo. 3. pharmacoꝝ de medicinis interficientibus sua frigiditate non ponit̃ aliqua a to-

Libr. 1. te. com. 51. & li. 2. t. c. 49 Do. 3. c. 4.

K

coll. t. c. 7 Coll. t. c. 15. & 16.

Post pn.

Ca. 1. post principiũ.

L

Cap 1. in medio. Te. cõ. 41. Te. cõ. 26.

M

Tra. 1. ca. 10. p° pn.

Cõ. apho. 24. p° pn.

Dista. 4. ca. 1. in fi.

ta spē interficient: immo nõ interficit nisi per qualitates suas. 4. quoq; sexta idem vr̃ sentiri. Ponuntur. n. venena frigida sua operari qualitate, sicut opium, mandragora, iusquiamus &c. licet primi secunda exemplariter tñ magis, iusquiamo videatur virtus specifica adaptari. Propter quod sciendũ deinceps. q; haec forma cum suis appenditijs spēi datur, & non indiuiduo. vnde et forma di citur speciei. Et quia spēs magis nõ suscipit & minus ꝟm rõnem eiusdē: ꝟm tñ esse indiuiduorum & actionis principium in magis participat̃ & minus. ꝟm amplius & minus appropinquare aut distare formae vel materiae. Videmus. n. a quibusdã indiuiduis speciei operationes pro uenire nobiliores, vt ab hoie temperato, & aloe succotrino, ab alijs vero viliores sicut a morione. hic. n. & si figu rationē videatur habere humanam: operationibus tñ illius minime participat, velut aloes arabicũ in eius spē. Hmõi quoq; nobilitas et imperfectio põt contingere pp homogeneitatē materię & bonã ꝓportionem cõplexionis ad eam, & pp materiei confusionē, & ipsius ad cõple xionem improportionē. Aut propter virtutes seu alia a quibus forma introducitur specifica: eo q; sint materiae optime configuratae vel inconfiguratae, ꝟm tñ magis & minus. Et ideo videmus interdum monstruosa quędam aialia ad formam tendere humanam ꝟm vero minus, & contra. Propter hmõi siquidem. 4. sciendum q; hmõi virtutes occultae non semꝑ suas consequunt̃ inseparabili ter formas, imo illis remanentibus plerũq; corrũpuntur ipsae: quod euenire põt, aut ꝓpter indispositionē materię cum distēperata complexione, in qua earũ fuit suscepta, cui innitebat̃ forma: vel ex parte loci: eo q; a locis in quibus ꝓductae fuerunt, & cõseruabãtur, remouent̃. Est. n. patria principium generationis velut & pr̃. vnde prima primi. Corpus indicũ ꝟm cõplexionē sclaui quale fiet, aut infirmabit̃ aut morietur. locus. n. virtutē habet cõtentiuam & saluatiuã locati. physi. 4. Et ideo sicut locus est, ita & natura facit. vnde de lege. Nostra natura est qualis est regio. Aut hoc euenit ex parte eorum a quibus illa forma imprimit̃ cum virtutibus. Cum. n. vnũquodq; perio do terminet̃ signato, vt magis apparet in genealsticis, virtutes cœloꝝ ad tempus determinatum in formis et mate rijs sustentant̃: iuxta illud sapientię. Produxisti oia in nu mero, pondere, & mẽsura. Et ideo apparet defectus mul totiens experientiae illorũ qui virtutes has occultas experientes, non ꝟm signatum tp̃s obseruãt. inuenientes nãq; substantiã & compositũ, putant illic & virtutem occultã inuenire. forma nãq; in cõposito, figura, color, & hmõi diutius permanent q̃ virtus miranda occulta, cum haec determinatũ tp̃is periodum magis cõsequatur praedictis & cõplexionis eucrasiã. Quare videmus hodie multos lapides, virtutibus olim sibi attributis deficere: tum propter ab eorum locis proprijs separationem: tum etiã pro pter temporis antiquitatem. Quod ēt in virtutibus, imaginibus conspicitur arte impressis. Existunt enim adhuc imagines, virtutibus tñ carentes, velut in ciuitate Constãtinopolitana probaui nunc repertum, vt etiã decrepitus in his quae sunt hominis ostendit. Quòd autē virtutes specificae tam naturales, q̃ arte magica inductae, non sic hodie grandem reperiantur efficaciam habere, vt scripsere antiqui, contingere potest, aut propter aliquã coniunctionem, seu motũ alium, vt octauae sphaerae minime nũc vt prius causatiuum, vel quia motus ignorat̃ modo specificus sub quo determinate imprimãtur caracteres & figurae. In forma etiam sic ab extrinseco data, vt non susci tetur ex materiae potẽtia ea (ceu testantur oẽs) incorrupti bilis extat & perpetua. virtus tñ eius specifica corruptibi lis est, & imperpetua, & tp̃e mensurata. Insuper notandum q; homines mirantur amplius in operatione hmõi virtutum occultarum, q̃ super operationē virtutum simplicium apparentiũ: cum tñ illę sint mirandę non parũ.

N

Sũ. tertia. cap. 1. post prin. Sũ. prima do. 2. c. 15 versus fi.

O

Porphyrius ꝟ. predicabilium. ca. 2.

P

Do. 3. c. 1. circa med. Col. t. c. 4 10. probl. proble. 12 in medio.

Q

A cuius quidem causa potest euenire: eo quod hoies non mirantur de his quae sunt semper, sed de illis quae raro cotingunt. de interioribus. 6. vt hedi manifestat matre nō visa exemplo. vnde de medicinis cordis. A rebus assuetis admiratio cadit. & negligentia negligit anima de ipsis inquirere, & licet virtus eorum sit miranda valde vt apparet in ignis operatione stupenda. Virtute nanque ex sua potentia visum in actum deducit. phibet et ne captus tangatur, ascenditque sursum, & quae superat facit ascendere. Crescit et fm Aristo. in multiplicata analogia, in infinitum fere corrūpit & transmutat in sui substātiam cui obuiat omne, & neque diminuitur siquid sumatur ex eo. haec aūt & talia mirabiliora existunt attractione ferri a magnete, & ceteris similium. Quia tñ sunt vsitata & cōtinue nobis apparentia, nō admirantur hoies ex eis. Quia vero magnetis & aliorum operatio est rara & extranea, nos in admiratione & ca[u]sā indagationē inducit. pp nanque admirari nunc & primum ceperunt philosophari. 1. meta. Cā quoque hmōi pōt esse difficultas cognitionis, pportionis, mistionis elementorū, in qua forma cū eius virtute suscipit specifica. Proportionē nanque simplicium causantiū hmōi mistionem ignoramus quādiu vixerimus in hoc mūdo. vnde Auer. 5. colliget. Impossibile scire per arbitriū mēsuram mistionis, per quā operatio specifica fit in ipso ente: qm̄ cōmistio totius, vnius duorum, cum toto alterius, ex opere Dei benedicti & summi, & ope naturae. de cōplexionib⁹. 1.

(Margin: Cap. 5. in medio. Tra. 1. ca. 10. in fine — 2. de ani. tex. cō. 41. — B In proemio ab medio. — Ca. 11. p⁹ principiū. — C. 2. 9. post principiū.)

B Est autem difficultas & admiratio altera ex ignorantia principiorum prouentus, hmōi virtutis occultę, cū ipsa nō educat oino de potētia materiae, sed ad hoc agens operet extrinsecum et vt corpus partiale coeleste: deinde intelligentia plena formis demumque primus benedictus.

PROPTER QVARTVM vero, ad primū & secūdum dicendū formam specificā vt iam apparuit fore substantiā prout ipsa imediate vnit materiae cōpositum cōstituentem. Ad aliud dicendum, quod vt est substātia, solo cōprehendit intellectu, vt aia: aut alia forma substātialis de non pceptis sensu, vt vero est virtus & pprietas substātiae, vel pprietas ipsa, vt color, aut odor rei per experimētum dicitur cōprehēdi, ceu ex opōne ab ipsa decisa denotat. Ad aliud dicendū pro tanto dicere Gal. ipsam non fore rōne demonstrabilē, eo quod occulta, cum naturā superet qualitatū elementorum ex qbus demonstrationes suscipiūt medici per tactū, gustum, odorē, & colorē, & substantiā, vt durā, & mollem, asperā & lenem &c. q̄ medicus substantiā appellat. cum. n. ex his pueniamus in cognitionē simplicis alicuius, in cognitionē hmōi formae & virtutis occultae puenire nō possumus licet in pluribus sibi cōplexio ca. associet & sic. Ipsa quoque put est pprietas q̄dā demonstrabilis est velut & alia. Q. aūt non demonstret, intellexit Gal. ex ignorātia pcedere nři cum pdicta quae rōnis pducere nos nequeant in cognitionē sui actus & formae.

C

D Ad aliud dicendū, quod si accidens corrūpitur consequens substātiam, ita & ipsa: pp quod aut oportet grad[us] signare in formis substātialibus, et sicut plures loquentiū apparenter cōcedunt. aut fm veriorem peripateticorum sniam, ponentiū per vnā formam cōponentiū existere: dicere quod mortuo Tyro introducat in instanti alia forma cū pprietatibus cōsequentibus illā propinquā formę corruptae, velut apparet in gnatione ignis ex aere, vbi q̄litas igni pportionabilis introducit essentia, vel spē, aut remanet potētia non aūt vt prius actus. Dicatur igit ad psens ad hoc tm̄ cum id difficultatē tangat non minorem ista.

Ad arguta vero partis alterius concedendū est Gal. & A. Et alijs dicētibus hmōi formā fore proprietatē, virtutem & qualitatē modo exposito. Ad aliud dicēdū sifitudinem esse duplicē. Vnā quidē quę est respectus & proportio. ver. gra. attrahētis ad attractū super eorum formas specificas fundatā quae est q̄litas. et ab hac vt ostēsum nō fit principaliter actio taliū virtutum occultarum. Iuuat tñ eadem velut est sifitudo calidi ad calidū. Est & alia magis improprie dicta, q̄ est conuenientia et homogeneitas formae specificae vnius rei ad alterā, ad quam siquidē consequunt virtutes, qbus vnū agit ad aliud. Et hanc qdem similitudinē intellexit Gal. qn̄ dixit, spēs attractionis non esse nisi per sifitudinē substātiarum ad substantias. Ad aliud dicendū, quod licet forma specifica cōsequatur cōplexionē, & aduenia[t] iam prius enti in actu, qn̄ tñ ei occurrit, corrūpitur actualitas praeexistens, & cōplexio, & in instanti noua introducit forma cum dispōnibus sequētibus illā, vt declaratū prius. Ad aliud apparuit qd dicēdum. Innuit. n. quod hmōi forma inquātum est dans esse cōposito simplr et principiū primum opōnis est substātia. put vero est aliqd hmōi consequens subam & principiū opōnis imediatū, est pprietas quędā occulta virtus & naturalis potētia. Ad aliud iam visum dñia maxime. 60.

E

DIFFERENTIA. LXXII.

F QVOD INTER sanum & aegrum accidat medium ostenditur ex Tecni. & Heracleo. 1. theo. introducto dicente medicinā esse sanorum, egrorum, & neutrorum. hmōi et medium sentitur a Ioānitio. & theo. 4. Quod & monstratur rōne, quia in pdicamentis cōtraria mediata sunt. quorum non est necessarium alterū inesse susceptibili. Sanū vero & aegrū videntur hmōi. Nā si dicat huic inest albedo, nō sequitur quod debeat dici albus, & sifr in nigredine. dubium est enim an simplr insint, aut fm quid. Topi. 2. Ita in sano erit & aegro, qm̄ poterunt fm partem & simpliciter nō esse. Rursus ois motus est de extremo in extremum per mediū, quod est neutrum extremorum. Arist. & Gal. sed motus est de sano ad aegrū & cōtra. Adhuc corpus aialis mutat de aegritudine in sanitatē & econuerso fm naturā, sed nulla trāsmutatio naturae est subita: nō enim ea sustinet repētinas imutationes. in tecni. vnde. 8. histo. Natura sic procedit paulatim & ordinate, vt cōtinue lateat cōterminum & medium. Non aūt hoc esset si repēte imediate fieret trāsitus de vno extremorum in aliud.

(Margin: Lib. 1. tra. 1. t. c. pmi. Cap. 3. In isago. c. de q̄litatibus corporum ca. 1. in princip. Ca. de oppo. i med. Cap. 2. in medio.)

G Eti. cum duae naturae corpus cōstituant, cōplexio. s. & cōpositio, cum tertia et dicta cōis, ex his vnitas: possibile nāque erit tpamētum fore in cōplexione, in cōpōne, aut distēperamentū & cōtra. aut in cōplexione tpamentū in actiuis, & distēperamētum in passiuis, & sifr in cōpōne differenter fm eius quadruplicē naturam, & eodē modo in vnitate quod pōt contingere ex ipsarū causarum varietate. Non solum. n. compositio sequit complexionē, imo et rem diuinam desup ex superioribus. complexionum. 1. propter quae medium dictum neutrū seu naturalis dispositio inter sanum & aegrum concidet.

(Margin: Lib. 3. tex. cō. 53. Cap. 1. circa prin. — Ca. 9. post prin.)

H OPPOSITVM QVOQVE horum non minus authoritate ostenditur & rōne firmatur. In praedicamentis enim, sanum et egrum contraria ponunt immediata, eo quod alterū insit naturaliter suo susceptibili, velut par & impar numero. vnde. 4. Topic. Sanitatis & aegritudinis nihil est medium, boni aūt & mali existit. Itidem Gal. videtur neutrū respuere in haeresibus. ait nanque sermo vetus medicinalis doctrina sanatiuorū & aegrotatiuorum existit. Adhuc in libris de morbis, causis, & accidentibus & maxime in primo. & de inge. primo & secundo. in quibus inuestigat naturam & essentiam egritudinis & sanitatis nunquam de medio facit mētionem inter ipsa. Omnes enim homines cum actus particularum corporis ad gestiones quae fm vitam inculpabiliter habeant famulātes sanos se esse credunt. Nam ab exitu temperamēti vsque dum in morbū quis cadit multi sunt gradus. Nociti vero quocunque illorum illa particula aegrotare existimant. Vult enim quod statim quādo quis egreditur temperamentum hunc incidere intemperamentum. & contra. vnde ait quorum sanitas est moderatio, horum aegritudo est incommoderatio. Neque eius fidelior imitator

(Margin: Ca. de oppo. in me. Cap. 5. ante mediū. Te. primo — Cap. 2. in prin. Cap. 5. Cap. 4. circa mediū.)

I Haly.6.theo. vbi agit de morbis & eorũ causis, quos qui dẽ tantos in his locis non est ponere insufficientes. Et prima primi. Dicemus q̃ inter duas dispõnes, inter quas proculdubio non est mediũ media vocetur. Simr colliget.1. Adhuc nõ attendas ei de quo dixerunt, q̃ nõ est sanum, neq; ægrum: quod declarat vt dicet in sequentibus. Ratione quoq; idem conuincitur: qm̃ sanitas est quoddã bonum naturę: ęgritudo aũt eius oppositũ vt malum. Inter bonum aũt et malum naturę nõ cadit medium, quia malum est boni priuatio. non.n. malum aliquã naturam dicit, sed priuationẽ solam boni & defectum. vnde dicitur cãm habere deficientẽ.s.a. bono. Inter priuatiua vero nõ cadit vt declarabit medium. Dixi aũt naturæ, qm̃ inter bonum & malũ moris & politię intercidit mediũ, puta eremita, qui non est bonus neq; malus, quo ad politicos actus exercẽdos. Cõmen.10.meta. Adhuc arguunt dicentes, q̃ sanitas consistit in puncto, vt in temperamẽto perfecto & indiuisibili: quædam aũt ab illo recedit, mox in intemperamentum & ægritudinem incidit, cum decidat ab illa punctali temperantia. Inter sanum igitur & ægrum, medium cadit nullum.

Doc.1.ca. 2.dr.me. ca.1.in fi.

Com.16. in fine.

K

PROPTER PRIMVM quidẽ sciendum, q̃ sanitas est constructio oium particularum ẽm naturam. Aut cã naturalium actuum. primis de morbo. & de re.sa. Sanitas est cõpositio ẽm naturã vniuscuiusq;, cõsuetos perficiens actus. vnde Ioãnitius. Sanitas est tẽperamentum perficiens res naturales ẽm cursum naturæ. In principio vero canonis primi est dispositio aut habit⁹ ex qua operationes subiecti sane proueniunt. Secundo quoq; colliget ponit bona dispositio in mẽbro, qua ipm̃ operat operationem quã habet, aut patit passionem quã habet. Est aũt ęgritudo huic opposita dispositio corpis pręter naturam actu nocens.1.de morbo. &.3. de accidenti: aut intẽperantia extra cursum naturæ. vnde fit lęsionis effectus. Primo vero secunda est dispõ non naturalis in corpe humano, ex qua in opõne prouenit nocumẽtum essentialr proventu primo. Colliget vero tertio est mala dispõ in mẽbro per quã agit & patit præter naturã. Sed quia sanũ & ægrũ sunt contraria, & ea oppositorũ sunt spẽs: prius qd sint opposita dicat, & demũ de aliis.5. quoq; metaphy.

Cap.2. Collr post prin.

Doc.1.ca. 1.sfns fi. ca.1.i fin.

Ca.2.post principiũ. Cap.1. in medio.

L

Doc.1.ca. 1.in prin.

T.carente com.

Opposita dñr quæcunq; non cõtingunt simᵗ adesse ambobus susceptibili. vnde A.7.meta. Quęcunq; non conueniunt in vno subiecto, & vno tpe, dicunt opposita. Sunt aũt quatuor eorũ modi in postp̃dicamentis positi. &.5. meta. cõtradictoria, priuatiua, cõtraria, et relatiua. Quorum q̃dam ẽm A. neq; subiectũ sibi concernunt neq; genus, sicut cõtradictoria. Opponũtur.n. vt affirmatio & negatio. Nam contradictio est cuius nõ est mediũ ẽm se. posteriorũ.1. talia enim circa oẽ subiectum cõtingunt. de quolibet ẽt verificatur esse vel nõ esse. meta.4. Neq; ẽt genus cum nõ ens sit nullius generis, imo neq; ens, qd' apparet in Porphyrio et tertio probatur metaphy. Quędam quoq; subiectũ sibi determinant & genus, sicut cõtraria. Sunt.n. posita sub eodẽ genere, & maxime a se distant in post prędicamentis.5.&.4.meta. sicut impar & par, numerum, & genus quãtitatis discretę, & albedo, & nigredo, colorẽ & superficiem. Ipsius.n. est proprium colorari. Relatiua quoq; determinant ẽt sibi genus & subiectũ, & aliq̃n in diuersis interdũ in vno. Idem nãq; põt esse pr et filius differẽter. Genus ẽt concernunt. nã quędã sunt quorũ esse est ad aliud se habere, vt relatiua ẽm esse, sicut habitus, dispõ, et disciplina. Aut quorũ esse est in aliud dici et referri, vt magnũ, & paruum: simile, & dissimile, scia & scibile. Sunt & alia priuatiue dicta, quę subiectũ concernũt & genus quodãmodo. alio aũt modo nõ. sicut ea in quibus ponit non posse fieri regressionẽ a priuatione in habitu, facto egressu in eum: velut visio & cęcitas, lux & tenebræ. Subiectum nãq; cæcitatis & visus est oculus, tenebræ & lucis est aer. Genus aũt nõ determinant, q̃a priuatio est negatio in subiecto apto nato.4.meta. vñ A. Habitus & priuatio sunt affirmatio et negatio restricta circa genus vel subiectum, in tpe & dispõne. Dicit aũt circa genus, quia põt vtcunq; genus concernere priuatio sicut et subiectum cõcernit, puta circa catulorũ visionẽ aut vulpium, debitum vt videant tp̃s expetentium. Deinceps vero aduertẽdum q̃ medium dicit quoddã inter duo locatũ extrema. quod tripl'r solet distingui a loquẽtibus in cõibus magis. medium, videlicet ẽm subiectum: tẽpus & formã, seu dispositionẽ. Appellatur quoq; medium ẽm subiectũ, cum ipm̃ nullius sit oppositorũ receptiuum, sicut lapis sani & ægri mediũ existit hmõi. non.n. sanum aut ęgrum verificat de ipso. Medium vero rõne tp̃is dicitur q̃n est dare tp̃s in quo neutrum inest subiecto: sicut catuli aut vulpeculę est medium tpis visionis & cæcitatis. non.n. ante nouẽ dies dicitur cęcus, aut videns. Priuatio enim proprius dicitur q̃n est aptum natũ subiectum habere & nõ habet. Nam cæcitas est priuatio quædã. Cęcum aũt non dicit ẽm omne tp̃s sed q̃n natum est habere et nõ habet, 5. meta. Est quoq; medium ẽm formã q̃n ipsa vna media ex extremis confecta inexistit subiecto, ut pallidũ aut rubeum, ex albo & nigro causatum. Si ergo quęras q̃o sit medium inter præmissa opposita, & prius in cõtradictoriis: respondendũ, q̃ nullum prædictorũ est medium: vl'r enim nullum interuenit vt diffinitum est ẽm se mediũ inter contradictoria. De quolibet.n. verũ est dicere in subiecto, & in quolibet tpe, q̃ videt aut non videt: multo aũt minus intercidit mediũ dispositionale. In priuatiuis vero est medium subiecti et tpis. Nam subiectum est aliquod, puta lapis, de quo nõ verificatur cæcitas aut visio. Est & subiectum de quo verificat relatione ad tempus, vt de cane post nouem dies, & nõ ante. Ad aliquid quoq; medium vr̃ habere subiecti & tpis ẽm differentes partes relationis & formæ. idem enim põt diuersa rõne esse pr & filius. In contrariis vero mediũ. videlicet subiecti vt iã apparuit & non tpis. In quolibet.n. tpe est dicere aliqd subiecto contrariorum inexistere. Medium quoq; formæ est id de quo principalr quæsitũ existit, ita q̃ p̃dicta sunt expõnis gratia ptractata. In quibusdam quidẽ contrariorũ repitur, vt in his quę contraria dñr mediata, puta rubeũ inter album & nigrũ. Et hmõi medium interdum est vno noie formam denotãte noiatum, vt rubeũ seu pallidũ & tepidum, inter calidũ & frigi. Aliq̃n vero noie carens nominatur ab negatione extremorum, sicut quis nec iustus neq; iniustus: quod iusti & iniusti mediũ existit: nec bonus nec malus: boni & mali medium. In quibusdã aũt contrariis nõ reperitur medium quocunq; modo dictum, quę & pp hmõi contraria dñr immediata, velut par & impar in numero, sanũ et ęgrum in corpe ẽm Arist. Est autẽ vlterius sciendum, q̃ in quibusdã fit contrariis hmõi vicissim de vno in aliud permutatio vt de sano in ægrum, & contra. In quibusdã autẽ non: imo alterum naturalr vr̃ insertum fore subiecto. puta impar trinitati, par quaternitati, & calidum igni. Adhuc contraria videnẽ oino aduersari, & mutuo se ex subiecto expellere, & vnum sine altero reperitur oino, quod in sano & ægro non videtur quibusdam penitus euenire: vnum enim ẽm quid ex necessitate alterum cõpatitur, eo q̃ impossibile est sanitatem aut infirmitatẽ fieri carentibus vita. de sensu & sensato. Vita vero stat quãtuncunq; praua & exigua per aliquã portionem contemperãtiæ & sanitatis: & tunc ẽm hos ægritudo semper in sanitatem locabitur, quod non in aliis interuenit ita cõtrariis. Circa prædictum dubitatur, quia videtur vt aiunt ægrum ẽt in effectu cum sano existere: cũ Gal. in his quæ de inge. velit ægros ẽt nunc conseruare. Id aũt corpori sanitate participanti debet. & differentia.65. Sanis omnia insunt ẽm naturam: ægrotantibus præter naturã inquantum ægrosant. quia igit de ægrotantibus & inquãtum ægrotant simᵗ inuenitur

Co.1.post principiũ. T.fine cõ. Collr. 7. meta.c.1. in fine.

M

Te.cõ.5. Collr tex. com.9. Te.cõ.10. Collr.c.de opp. in fi. Collr tex. fine com. Collr tex. com.17.

N 7.meta.c. 6. 1.in fine.

O Te.cõ.17.

P

In post p̃dicamentis cap. de oppo. aut medium.

Q

Circa p̃a

A inuenitur sanũ inexistere cum ægro. Palin.colliget.3. Febris est calor naturalis cum ægritudinali seu extraneo cõmistus. Itidem aliquis causoniçans sanatur:cum aũt omne deducaẽ de potentia in actum per aliquid existens actu:oportet igitur cum ęgro sanum actu ẽt existere. sunt igitur simul actu. In contrarium quia sunt contraria & immediata, quorũ ratio in maxima extat distantia, ita vt vna esse non possint. non igiẽ secum sanum ægrum compatietur nec contra. De hoc aũt vt mox apparuit dixerunt aliqui nullũ esse corpus adeo ægrum, quin eidẽ sanitatis aliquid insit ẽt in effectu, quia sanitatẽ facit sanitas, aut pars sanitatis. meta.7. ita vt in ægerrimo corporum sit sanitas actualis qua per omne ipsa tãdem reddatur in effectu. Sed ꝙ ęgritudo & sanitas aliud est ꝙ̃ vita, quas hi non videtur sequestrare ostenditur. Sanitas enim opponitur ægritudini. vitæ autem mors. manente nãqꝫ vita, sanitas, & ægritudo vicissim circa eius permutantur subiectum. B Vnde de causis longitudinis & breuitatis vitæ, saluatis susceptiuis, fit modo sanitas, nunc ægritudo. Propter quod dicendum secundo in ægritudine quãtumcunqꝫ sęua in aliqua parte cordis seruare sanitatem in habitu seu potentia secunda vel actu primo. sopita enim ꝑmanet tanꝙ̃ vita in semine a matrice suscepto, qua ente habitu mox cõsequenter fit actu. 48. vnde Cõmenta. 4. cœ. & mun. Cor est quod alterat membrum ægrotãs ad sanitatẽ: membrum vero infirmum est alterabile. Educiẽ autem hmõi potentia seu habitus in actum secũdum de facili: cum parum distet ab illo, quod aũt talem potentiã prodire facit in actum, est cœlestis vigor, ceu qñ luna cõiungitur alicui beniuolo planetarum, vel eundem aspicit. 10. dñia. & 104. aut species sanitatis existẽs in anima medici, per quã res necessariæ applicãtur sanatiuæ subiecto. sic eni sanitas fit ex sanitate, ac domus ex domo existẽte, videlicet in artificis anima metaphy. tactum. 7. ex C hoc itaqꝫ apparet, ꝙ qñ ęgrum effectu inexistit subiecto, sanum illi non inerit in potentia prima vt alijs cõtrariorum, neqꝫ actu secundo, verũ primo. habẽt igitur aliam quãdam naturã a contrarijs cæteris. Et per id ad inducta quid dicendum apparuit. Inter sanitatẽ siquidem & ægritudinẽ Gal. visus est medium ẽm formã aut dispositionẽ locare, id neutrum seu neutralẽ appellans dispositionem, quod mediũ in tres distinxit dñas. Nam aut formæ ambę sanitatis. s. & ægritudinis cõfrangenẽ insimul in tertio: & sic primũ constituent neutri significatum, qđ dicit esse vere mediũ sanissimi corꝑis & ægerrimi: in quo siquidem ponunẽ significato pueri, senes & cõualescentes. primi secunda. quibus associentur et decidentes. Vel quia prætactę formę in vno tpe sint æqualiter in mẽbris copulatæ ceu in corpore paralytici, aut participando in æqualiter sicut in corpore cęci. vnde A. velut qñ quis sanus est in cõplexione & æger in cõpositione vel contra. D Aut sanus in qualitatibus actiuis & æger in passiuis, aut econuerso. vel infirmus in quãtitate, sanus in forma. vel erit per relationem ad ætates & tempora, ceu phlegmaticus qui infirmus est in pueritia, & sanatur in iuuẽtute. Cholericus autẽ contra dicitur neuter aut puer qui sanus est in æstate, & infirmus in hyeme, iuuenis autem cõtra.

Est quoqꝫ ẽm Gal. sciendum ꝙ neutrũ in primo significato est vere medium & reale sanitatis & ægritudinis. Alia vero duo media & maxime tertium sũt rationis & relatiua. Extrema enim ipsorũ per se considerata sanitas existunt & ægritudo. Sed intellectus & pręcipue in significatorũ. 3. cõparans vnum ad aliud mediũ, et neutralitatem cõstituit ẽm ꝙ ipm ex diuersis partibus, aut dispositionibus colligiẽ in vnum. Nosce igiẽ primum significatũ importare vnitatẽ subiecti & tpis. secũdum vnitatem tpis & diuersitatẽ subiectorũ. tertium aũt opponitur isti.

PROPTER SECVNDVM quidem sciẽdum, ꝙ Haly. mouens hãc dubitationem quadam distinctione nititur Arist. & Gal. concordare, ac si inter eos nõ sit realis, sed vocalis magis dissonantia. Dicit enim Arist. voluisse impossibile fore sanitatem & ægritudinem simul a corpore remoueri, & fieri in eo tertiũ dispositionem non habentem partem sanitatis neqꝫ ægritudinis. Sic igitur vult Haly. Aristo. intelligere non esse medium inter hęc quod non participat extremis, quod per abnegationem medium diciẽ extremorũ, sicut quod non est iustum neqꝫ iniustum dictum, fore mediũ iusti & iniusti. Sed ait Gal. velle per dispositionem quę non est sanitas, neqꝫ ægritudo, dispositionẽ corporis in qua inueniuntur sanitas & ægritudo simul, ita ꝙ aut illa vna sit hora, & alia in alia vel portionẽ cuiusqꝫ earum: aut ẽm semitam permistionis vel vicinitatis. ẽm hęc enim tria vt apparuit Gal. triplex distinguit significatũ neutri, ita ꝙ Arist. negat medium non esset tertium alterum ab extremis: quod Gal. vult horum participatione medium fore. Sed fortassis F hęc solutio stare nõ potest cum menti aduersetur magis Arist. ꝙ̃ ipsum conformet Gal. nam si Arist. non negat medium inter prædictas dispositiones nisi id quod non participat extremis: tunc & mediũ simili rõne inter omnia negabitur contraria mediata. Non. n. in ipsis est medium, nisi per participationẽ extremorum. apparens de sensu & sensato: sicut tepidum cõstituitur participatione calidi & frigidi, & rubeũ, glaucum, & viride, & cęteri colores cõficiunẽ ex albo et nigro. & ideo phy. 5. Medium cõparatum ad vnum extremorum videbiẽ alterum: propter quod ẽm Arist. oia cõtraria essent immediata, cum tñ ipse distinxerit ea per mediatũ & immediatum. Sed aliquis in Haly. subsidiũ dicet forte ipsum voluisse Aristo. inter sanũ & ægrum non fore medium vno noie nominatum, ceu inter album et nigrum colores sunt medij.

Sed hoc dicere Haly. defectum non sanat, cum Arist. voluerit expresse mediũ inter sanum & ægrum nõ concidere quocũqꝫ modo sicut indicant sermones præinducti G eius aperte. Neqꝫ ẽt hic bene explicat Gal. mẽtem qua intentione medium inter sanũ collocet & ægrum, & ꝑprie in primo ipsius significato in quo difficilius hoc apparet an id sit per viam trãsmutationis, aut alterationis vel qũo. Et ideo fortasse propter hoc fuerũt modernorum plures aliter dicentes: quorum multi licet videanẽ verbis dissonare, snia tñ concidunt. Dicunt. n. aliqui sanitatem & ægritudinem posse considerari dupl'r. aut quãtum ad cãs suas, & ita non intercidit medium, quia cum cãę sint immediatę, & effectus erit imediatus. causæ aũt sanitatis & ægritudinis dñr æquale & inæquale, inter quę mediũ nõ existit. Vel quãtum ad opationes ẽm ꝙ corpus sanũ dicitur actiones suas debite & intristanter oino exercere, ægrum vero contra, inter quæ dicunt medicũ cadere. Et iõ testantur eorũ quidam Gal. morbũ diffiniuisse ꝙ sit dispositio seu habitus ꝑter naturã sensibil'r lędens operatio H nes. Et ꝙ sanitas sit dispõ aut habitus eas ẽm naturã perficiens. Inter pfectionẽ vero operationũ, & eorũ sensibilẽ lęsionẽ, intercidit mediũ, vt. q. insensibilis lęsio in operatione quã volunt esse neutram dispõnem. Hęc aũt positio stare non põt, nec quãtum ad ipsius primã partem, neqꝫ quo ad secũdam. Non qdẽ quãtum ad primã, eo ꝙ ęquale & inęquale nõ pñt ꝑprie esse cãę sanitatis & ęgritudinis, cum cã ꝑxima & imediata debeat esse eiusdẽ coordinationis & naturæ cũ effectu, quod apparet, quia is per eã diffiniẽ aut per eas, eo ꝙ plures sunt vniuscuiusqꝫ causati naturales cãæ. Diffiniẽtia vero & diffinitũ debẽt esse eiusdẽ prędicamentalitatis & coordinationis. Topicorũ. 6. & sim'r. 4. Sed ęquale & inęquale, ꝑprium ꝙ̃titatis in ꝑdicamẽto magis collocatur rẽonis. Sanitas vero & ægritudo in dispõne aut habitu, quę est qualitatis primũ genus: propter quod ęquale & inæquale nõ erunt sanitatis & ægritudinis cãę, quia tñ plures maiorum hoc dixere dico ipsos per æquale tẽperamentum seu cõmensurationem

Marginalia (left): C. 3. post medium. — Tex. cõ. 30. — Circa fin. — Cõ. 14. in medio. — Te. cõ. 30. — Lib. 1. tex. cõ. 5. — Doc. 1. ca. 2. circa fin. dphm vbi supra inse diuse. — Coll. vbi supra inse diuse. — fin tex. cõ. ... ad medium.

Marginalia (right): Circa me. — Coll. tex. c. 6. & c. 52. — Coll. c. 1. & 7. — Coll. c. 1. circa med.

I tionem importare, per inæqualem aūt intemperiem siue inæqualitatem.1.de morbo. Secundā quoq; partem di stinctionis istius Auer.1.colliget detestatur neutralem re/ spuens dispositionē ita. Non est inter nocumentū opera tionum sensibiliū,& inter iuuamentū earum mediū, nec est variatio nisi fm plus & minus. Et non est medium in ter duo cōtraria, ita q; sit aliquod illorum in parte absq; parte in qua est aliud. Et per hoc secundū negat neutrius significatum, nec in tpe absq; tpe in quo est aliud quantū ad tertiū significatum, quod dicit esse manifestū ex scien/ tia speculatiua. Si ergo nō existit inter hæc nisi in magis & minus variatio cum hęc non diuersificent spēm & na turā.10.meta.& Haly, non erit mediū quantum ad ope/ rationes cōsiderare. Fuerunt & alij dicentes sanum & ægrum posse dupl'r cōsiderari. Aut fm naturam vel fm iudicium intellectus quod ad idē tendit, et ita dixerūt in ter sanum & ægrum non cōcidere medium: cum.n.tēpe

K ramentum & sanitas vt dicunt, constet in puncto indiui sibili,& quādocunq; aliquid ab illo labet indiuisibili in quo sanitas consistit, confestim deuenit indiuisibile & in temperamētum, quod in neutrum & ægrum volunt po/ stea sequestrare. Et hanc cōsiderationem testantur Arist. habuisse. Vel possunt considerari quātum ad iudicium sensus, & hęc medicinalis erit consideratio, eo q; sensum non transcēdit Haly. vnde idē.4.quadriparti. Ars phy sicæ non inspicit nisi in rebus manifestis in sentiendo & videndo. Ista etiā sicut & aliæ opiniones potest calum niari, quia sanitas non est forma simplex absoluta et ab/ stracta, sed naturalis, quātitati sensibili cōcreta & relata, sicut apparebit per Arist. tertio dicendorū. Non enim sic differret medicus a philosopho naturali, cū vterq; entia consideret, prout in materia fundātur sensibili physi.2. sed peramplius vniuersale & minus ad alium tamē finē & alium. Itidem. sensus intuitio sup rem fundat. Aiunt

L enim sensus a re vel ab eius accidentalibus qui circa pro/ prium obiectum dicit non decipi.2.de anima. Fuerunt & alij dicētes sanum & ægrum posse ad duo referri. Aut ad medicum speculātem, & ita erit medium inter sanum & ægrum dictum neutrum, cum is speculans attēdat mo tum fieri alteratiuum de sanitate in ægritudine et ecōuer/ so. Inter autē omnem hmōi motum cadit natura media, vt dictum prius, ppter quod mediū inter sanum & ęgrū collocabitur. Aut possunt ad medicū practicum referri: & quia practica duplex existit, cōseruatiua, videlicet, & curatiua, quātum ad id quod corpus hmōi medium in ter sanum & ægrum sanitate participat, regei per ea quæ debentur sano, vt cōseruando per silia, & reducendo ne labatur per parum contraria. Inquātum vero participat ægritudine, gubernatur regimine curatiuo, per omnino cōtraria. Et hanc quidē intentionem dicunt quidam ha/

M buisse A. qn dixit non esse medium inter dispositiones. Sed hoc non valet, qm A. dicit non esse medium vni/ uersaliter, quod indicatur per hoc quod dixit proculdu/ bio nō esse medium, quod apparet quia de neutro ait pri mo secunda Gal. protestando sniam. Hoc aūt et non vr valere, qm cum theorica ordinei ad practicam, sicut an te finē ad suum finē, non est dare q; aliquid considerei in theorica tanq; in eo qd'est ante finē, quod tandē non or/ dinetur in finē vt in praxim. Sic igif medicus practicus non negociaf circa neutrum, neq; et medicus theoricus. Sil'r hæc opinio aduersaf pr.dictis ponētibus probabil'r nō esse medium quātum ad cās vel naturā rei siue intelle/ ctum, quę consideraf a theorico in stabilientibus mediū, quo ad operationes & sensum, quæ prius attēdunf a pra ctico. Est & alia opinio Arist. et acceperit sanitatē stri/ cte, put in æqualitate consistit calidorū frigidorū.s.& hu midorum non absolute tm, sed ad opus fm q; in æquali/ tate cōsistit: ægritudinē vero assumpserit et in æqualitate eorum. Inter aūt prædicta non cōcidit vt dictum est me/

dium. Sed Gal. accepit sanitatem et ægritudinem largius N terminans eas ad duo puncta inter quæ spatium est intel lectum. Sed hic præter prædicta & subdicēda eam de/ struentia videtur se ex suo dicere infirmare non ponens medium inter illa, quorum cōsideratio est angusta, sicut sanitatis & ægritudinis, fm Arist. sed in his quorum est lata velut sanitatis & ægritudinis cōsideratarum a Gal. quia inter terminos vere extremos, cadere habet mediū non aūt sic inter latos: eo q; vnus terminorū continet ter/ minum, seu extremum verū & non verum, & sil'r aliud, ita q; sub ambobus locatur id quod erat mediū terminis acceptis stricte. Sunt & alij sermones plures cōsentientes his sententia licet non verbis, & ideo omittantur.

PROPTER TERTIVM quidem sciendum, q; Arist. accepit sanitatem & ægritudinem sub ampliori la titudine existentes q̄ Gal. quod ostēditur, qm sanitas & ęgritudo sunt per se contraria. Cum igif contrariorum p se sint contrariæ rōnes, & quoties vnum contrariorū per O se dicitur, toties & reliquum: apparēs in topicis si sanum erit simplex, & ægrum: ac econuerso. & si sanum multi/ L.1.c.11 plex, & ægrum, & sil'r contra. Sed ægrum est multiplex & latum, sicut volunt medicorū plurimi, & Aristo. ergo & sanū. Et hoc est quod vult.2.cœ.& mun. ponens cor/ Te.cō.61. pora quatuor, quorum duo sunt sana, et duo infirma. Et ne videar id gratis dicere, ipsius introducatur series. Vi/ detur aūt optime quidem corpori habenti existere quod bene: quod Gal. vocat semper sanum, & sanitatem perfe ctam seruans, sine medicaminis auxilio. Et subdit. pro/ pinquissimo aūt scilicet huic semper sano per paucam et vnam scilicet actionē medicaminis: solum enim mode/ rata vt ait indiget ambulatione vt seruetur sanum. et hoc erit corpus quod Gal. vocat sanum multum & sibi pro/ pinquum, & ita sunt duo corpora sana. Deinde adiun/ xit corpora ægra ipsa similiter in duo partiens, aiens. Quod autem est longius ab his, scilicet prædictis sanis p P plures actiones medicaminis, oportet ipsum ad sanitatē reducere. Indiget enim vt sanetur cursu, lucta, & pugna. Deinde addidit.4. quod alteri corporum, quantūcunq; laboranti, non adhuc existet bonum.i.sanum. Non.n. potest certam sanitatem acquirere, sed alterum aliquid.i. ægrum permanere.q.continue. Pono tn̄ q; omnia hæc sint a generatione talia. Minus autē bene Arist. intelli/ gentes aliter exponunt volentes per secundum corpus, aut per secundum & tertium Arist. innuisse mediū inter sanū & ægrum existere, sanitatē intelligentes per corpus primū: ægritudinem autē, per quartum. Sed isti adhuc forte nō legerunt ab eo in pdicamentis & topicis, nō in/ Te.cō.17. telligentes et eius in.7.phy. fundamenta. Adhuc ibidē. sanitas est cōmensuratio quædā calidorum & frigidorū per cōparationem ad ea quæ sūt infra.i.humidorum ex quibus cōponitur corpus adinuicem, aut ad cōtinens.i. Q ad aerē nos cōtinentem fm Cōmentatorem. hic.n. sunt sanitatis cā. Penes vero aliquos ad cōtinens.i.ad totum corpus. Apparet igif per hanc dictionem qdā denotan/ tem diminutionē & paucitatem.i.3.re.a. Et per id qd'sa/ nitatem describit in ad aliquid q; non est forma fm eum simplex siue absoluta angusta, sed magis cōposita. Q aūt Gal. sanitatē sumpserit, & per cōsequens ægritudinē strictius Arist. ostendit per A. dicentē. quam non habere sanitatis &c.i. q; medici.s.Gal.& sui sequaces & non na turales vt qdam praue exposuerūt sicut apparet ex ipso mox subiuncto, non posuerunt q; in diffōne sanitatis, q̄ est habitus vel dispositio, ex q̄ operationes subiecti sane puenient cōprehendatur. tertia dispō.s. neutralitas, nisi sanitatē diffinierint, quemadmodū desiderant.i. puncta liter & stricte sanitatem determinauerūt, & posuerunt in ea.s. diffinitione sanitatis additionē qua non indigent.i. dr̄iam qua sanitas separei & distinguai a dispōne tertia vt omnifariā, seu oino sanitatem strictam et veram acci/ piendo

Marginal notes (left): Cap.1.in medio. ca.1.in fi. — Te.cō.11. — 8.Tecni com.24. — Colli.3.te. cō.16.vsq; ad tex.cō. 21.& tex. com.17. — Te.cō.63. 134.152. — primo pri ma doc.1. ca.1. circa medium. doc.1.ca. 2.in prin.

Marginal notes (right): Pater ex translatio ne arabica — Cō.12.sa te mediū primæ pri mi doc.1. ca.1. circa medium.

A piendo. & demum addit. Praeterea cum medicis in hoc non litigemus &c. Loquitur ergo cõtra medicos & non aduersus naturales. Et ita apparet ꝙ Gal. sanitatẽ voluit angustius sumere, prout inter ipsam & ęgritudinẽ neutra lis locaš dispositio. Deinceps quoq; snia Arist. & veritas aperiaš in amplius. Dico itaq; Arist. nullo modo voluisse inter sanũ & aegrum mediũ concidere; cuius maxime motiuũ vr̃ hoc existere: qm̃ sanitatem & aegritudinẽ in prima spẽ locauit qualitatis. Septimo aũt phy. probauit motũ alterationis non fore nisi in.3. genere qualitatis quod est passio & passibilis qualitas. Non enim sanitas aut aegritudo causatur, nisi ex alteratione praecedente in primis qualitatibus sensibilibus, caliditate frig. sic. et hu. Similiter forma talis aut figura acquiritur mẽbro: eo ꝙ materia ab aliqua qualitate disponitur sensibiliũ, de tertia spẽ qualitatis existentiũ, quia. n. materia densatur, aut rara reddiš figura talis, aut alia cõsequitur. Apparet etiã B satis in secunda spẽ qualitatis nõ fore motũ alterationis, intm̃ ꝙ Arist. tacuit vt manifestũ: eo ꝙ naturalis potẽtia aut impotẽtia quae in.2. genere locatur qualitatis, nõ adducitur aut remoueš nisi per alterationẽ in substãtia, gratia qualitatũ pręcedentium, & tandẽ per ipsius aut corruptionẽ datur uel remoueš. vnde Cõmen.5. meta. Naturales potentię & impotentię sunt ꝑparationes & potentiae non qualitates in actu, & istae ꝑparationes consequũtur qualitates substantiales. Et inquãtum sunt ꝑparationes, sunt priuationes. Et iõ nõ est ꝑscrutatus de eis in.7. phy. vtrũ in eis sit motus aut non. Cum igiš sanitas & aegritudo sint habitus & dispositio: & isti ad aliqd sint, erunt ꝑ cõsequens in aliqd dicti. In talibus aũt non est motus cũ ostẽsum sit.5. phy. & .11. meta. motum solũ in tribus prędicamẽtis existere, quãtitate, qualitate, & vbi. Erit igiš in habitu & in dispõne mutatio sola, quę reperiš in substantia, & tandẽ in oibus ꝑdicamentis alijs a praedictis: sic in sanitate et aegritudine erit mutatio & nõ motus. Non erC go inter sanũ & aegrum aderit mediũ, sicut neq; in substãtijs, cũ hoc per motũ acquiratur alteratiõis temporaneũ & successiuum, & nõ per mutationẽ qua forma sine medio introduciš in instãti opposita. Sicut apparet qñ vnũ elementoꝝ generatur ex alio, nullã formam mediã ꝑcedere formã in materiam vltimo introductã. Eti. Causa & effectus sibi inuicem proportionãtur, & proprie cãe & effectus per se ꝑximi & immediati, sed cã sanitatis per se ꝑxima & immediata est tẽperies, & cõmoderatio, siue cõmensuratio. Aegritudinis aũt intẽperies seu imoderatio in.1. de morbo. hę aũt opponunš vt priuatio & habitus. Inter priuatiua vero non cadit mediũ formae de quo ꝗritur, sed mediũ subiecti aut tꝑis, vt apparuit circa quaedam. Ex his itaq; cõuinciš aduertenti subtilẽ Arist. intellectum, inter sanũ et aegrum, mediũ nullatenus cõcidere.

Q. aũt Gal. senserit in tecni ꝑcipue inter sanũ & ęgrum D interuenire: aut motũ cõiter suscepit pro mutatione vt in principio naturalium, aut motum alterationis posuit in spẽbus alijs qualitatis, nõ in passione et passibili qualitate tm̃, qd' verificat consequens sermo, sicut ẽt visus A. in sufficientia sentire. Dico ẽt Gal. in tecni motum fore medium inter sanũ & aegrum locare, & nõ in alijs fere locorum oibus, vt suam doctrinam diffinitiuã, quam ẽt testatur in principio sui libri esse breuem, ampliaret, & ordinatam redderet consequentia, & continuat ipsum in tria separans significata etiam subdiuisa.

PROPTER QVARTVM ad primum quid dicẽdum apparuit. Fuit etiã Gal. secutus Heraclidis & Herophili opinionẽ. 4. de re. sa. Quidam medium sanitatis & aegritudinis neutralitatẽ nominant, de quo nõ parua extat quęstio indicans concidere ac contẽni hoc ponentes. quare. 6. eiusdem. Meministis coꝝ quae de sanitate demõstrata sunt: qm̃ ꝙ multa est eius latitudo: hic aũt &.3. quędam est dispositio corporis quae circa Herophilum neutra nominatur. Haly. aũt. 4. theoricae. tetigit neutrum ne E videatur diminutus in sermone Gal. qui extitit recitator fidelior, is non nunꝙ nominans Gal. alibi seriose, quia exemplariter de acciden. 3. Ioannitius aũt secutus fuit itidem Gal. in tecni, vt & oẽs tres ex vna prodeant radice.

Ad aliud dicendum, ꝙ sanitas & aegritudo sequuntur principia generationis & vegetabilis inhaerenter & vniformiter magis ꝗ color, cum ipse ex primis immediatius & vniformius causentur qualitatibus generati. Et ideo per omne diffunditur plus eiusdem. Color aũt spiritualiter, amplius & superficialiter. Est enim extremitas corporis nõn perspicui de sensu & sensato. vnde Pythagorici colorem quãdam epiphaniam appellarunt. Ad aliud dicendũ, ꝙ vt ostensum de sanitate & aegritudine & ecõuerso, non est motus, sed mutatio, per quam non acquiritur medium aliquod in tempore, sed forma in instanti introducitur opposita. Exposita est ẽt sufficienter hmõi argumentationis maior. dr̃ia. 18. Ad aliud dicendum, ꝙ F nulla transmutatio naturae est subita praesupposita iam ipsa existere. dictum enim in tecni naturam nõ sustinere repentinas imutationes, in regimine conseruatiuo ipsius iam praeexistentis auditur. Ea tñ siue eius subiectum per subitam introducitur mutationẽ inesse. Ad confirmationem per Arist. dicẽdum ꝙ sermo eius est in gradibus entium vniuersalibus vniuersis, cuius vnum extremum est materia dicta hyle. & aliud cã prima non in medijs concidentibus inter aliqua particularia contraria. Ad aliud dicendũ, ꝙ hoc concesso non tñ sequitur ꝙ ꝓpter hoc oporteat fore medium ab extremis seorsum, quoniã mox sicut vna natura superabit aliã in sanitate aut aegritudine, dicetur sanum aut aegrum a dominãte in mistura vt dicebat Anaxagoras in rerum distinctione. Aut formalis compositio cõplexionem imitatur vt semper, qm̃ quod facit varietatem in cõpositione aut vnitate, primitus varietatem in cõplexione firmauit, quę est sicut principium & radix naturae compositionalis. G

DIFFERENTIA. LXXIIII.

QVOD DOLOR non possit esse morbus ostenditur, quia quod morbum denotat, nõ est morbus, cum signũ & signatum licet possint idem esse subiecto, nunꝙ tñ ratione: dolor aũt est medico signum, ostendit nãq; subitam alterationẽ quae morbus est in cõplexione, aut cõtinuitatis solutione, quae in vnione in tecni. Adhuc dolor ꝟm Gal. est actio laesa. morbus vero actio lędens: hęc aũt differunt sicut actiuũ & passiuum. Amp̃. dolor est alteratio quaedã. 6. theo. haec aũt est motus: morbus autẽ non est motus cum stabile quid dicat & iã fixatum. 1. de accidenti. Est enim habitus vel dispositio, in qua probaš motum non existere dr̃ia priori. Rursus. quae ex opposito diuiduš, vnum non põt alterum fieri, cum vnũ oppositorum non iuuet alterũ ad esse. Boetius. 4. topicoꝝ. H Sed morbus accidens, & cã etiam diuiduš opposite, & dolor est vt dictum accidens quoddã morbum cõcomitans. Et firmatur. quia detestaš spasmum & febrẽ dicentes fore accidens: cum ex apostemate cõtigerit, & morbũ qñ ex mala complexione. 1. de morbo. Palin. Quod lędit operationes imediate morbus existit, vt ratio omnis denotat morbi, sed dolor non laedit operationes imediate, quia tot sunt genera lapsuum his, quę eorum uirtutem complent in tecni: haec autem sunt tria, complexio, compositio, & natura cõmunis, in quibus dolor non locaš, ꝙ si dicatur ꝙ dolor possit esse morbus: non tamen omnis sed mansiuus. primi secunda: & tertia primi. Quando enĩ figitur rõnem induit morbi. hoc quidẽ stare non põt, quia ꝟm A. dolor est subito contrariũ impressorem sentire. Sed quod permansiuum & fixum est vt morbus, subitum esse nõ potest vsquequaq;, itaq; dolor morbus fore non potest si mansiuus etiam fuerit.

Margin notes: A tex. 15. vsq; ad tt. cõ. 20. — Com. 19. in fine. — Tex. 9. et 11. in fine. — Cap. 1. — Cap. 1. — Li. 1. ca. 3. ad medi. — Post prin. — Ca. 10. in prin. — Post prin. — Libr. 5. te. com. 15. — Lib. 1. tra. de ventre, tex. cõ. 31. Collr. 4. & ac. & mor, ca. 6. & . 1. Tecni. te. com. 21. Ca. 16. in principio. — Cap. 5. ante mediũ. — Cap. 5. in medio. — Libr. 2. te. com. 15. Ca. 1. versus finem. Collr tra. 2. ca. 1. & cap. 35.

I OPPOSITUM HUIUS de morbo, & interiorum primis secunda & tertia primi. Adhuc. quod sine medio vt apparuit lędit operationes, est morbus: talis vero pōt esse dolor, cum subiectum ipsius vt morbus recesserit in quo sustentabatur & rōnem induerit morbi, vt & eo recedēte permaneat. Eti. Accidens nō differt a morbo primo nisi per esse in motu & alteratione & in pmanere & figi, sed quod permutatur, & alteratur, potest quietari & figi, ceu dealbatio: cum in terminum venerit perfectio nis ipsius. Dolor itaq; morbus potest esse.

Primo' secūda suā. doct.1.ca. 19.iux.fi. Collī.c.a. post prin. Cap.1. Cap.1.4. sus finem. Collī tra. 8.cap.1.

PROPTER PRIMUM sciendum q; termini huius quæsiti apparuerunt prius & de his videbitur ēt.76. differentia. Res quoq; præter naturā licet plures aliqñ ponantur, tandē ad tres cōiter solent reduci quæ sunt cā, morbus, & accn̄s. In principio vero de inge. se. quatuor extra naturā superueniunt, corruptio. s. actionis, corruptio cōpositionis actionem facientis, cā corruptionis, et accidentia corruptionē concomitantia. Corruptio tamē actionis & cōpositionis ad idem vt ad morbum reducitur, ita vt & prius remaneāt tria ad modum quo in rebus extant naturę tria: puta materia & forma, & ex his compositum atq; dispositiones cōsequentes idipsum. Cum his quidē tribus particularius exprimitur interdum passio, dolor, & nocumentum. Oia quoq; hmōi in hoc cōueniunt cōi, quia qualitates existunt. Differunt aūt in dispositione & habitu: passione ac passibili qualitate. Et eorum ēt oia pręter naturam sunt, nisi q; passio in quadā eius acceptione aliquid naturæ noiat, vt ostēdetur. Est aūt causa, dispositio seu habitus qua læsio consurgit mediate: in hoc. n. differt a morbo. quia hmōi impressio extat immediata: cāæ autē cum medio, aut id quod primo est & ex quo prouenit inuentio alicuius dispositionis in corpore humano aut eius fixionis. primi secūda: cap.1.

K

Morbi cā

6.theo.ca. 4.in med.

L Et ipsa est triplex. primitiua, antecedens & coniuncta, siue manifesta, pręcedens & inhęrens. Haly. Differt etiā cā a cæteris prætactis, velut agens primitiuū ab his quæ ab eo pducuntur: sicut. n. lapillis seu lateribus coordinatis adinuicē vno moto mouentur vsq; in vltimū, consequēter alij, tali motu, ceu in anthomatibus est videre mirabilibus: ita & posita cā, & proprie cōiuncta, vel primitiua, ponitur morbus. quo posito, consequitur accidens, nocumentum, passio, & dolor suo modo. Differt nāq; morbus ab accidente: qm̄ morbus est quid principalr lędens & . q. subiectum. Accidens autē non lædit vsq;, sed secundariū et velut quiddā subsequens: vnde appellatur symptoma idest concisio vel genimē, seu consequens, vt ęquiuocatio tollaī, prout accidens substantiā qualificat, & morbum concomitatur. tertio de accidenti. Adhuc morbus cum sit dispositio, dicit rem suā magis in facto esse, vt in dispositione vel habitu. Accidens vero cum sit exalteratio pręter naturā, & vlr passio & passibilis qualitas extra naturā, extat in fieri & alterari, & interdū vt apparebit in facto silr esse. Et quia morbus cōplexionalis et proprie simplex vitio carens humorali cæteris amplius rem suā dicit in facto esse vt in marasmo, pprie verius sibi ratio debeī morbi, cum figatur quietatus peramplius. Est & cōplexio alijs dignior naturis: hæc eni pręcæteris factū esse denuntiat, cum nulla ibi sit alteratio ratione cāq;, abscessit enim. Sed adhuc in subiecto fit parua alteratio ipso, ita vt habens ethicā non percipiat eam de distemperantia æquali. In alijs tn̄ morbis alteratur subiectum nō parum. vnde. pble.7. Aegritudo qdem motus, sanitas vero quies. Causa tn̄ vtcūq; fixit quietata & proprie coniuncta: cōueniunt aūt morbus & accn̄s ac ēt causa in eo quod est præter naturā fore. Gratia hmōi siquidem nosce q; ęgritudo facta tripl'r dicitur: aut, pprie, cum nullā habeat intus cām, vt ethica. vel cōius, ceu qñ cā tota antecedens posita est subconiūcta, vt in vltimo febris paroxismo, vt aphor.4. & interiorū primo. Tertia spēs

Morbi differentia ab accidente.

Cap.1. in fin. & post medium.

M

Doc.1.ca. 2. post medium. pble.4.

Cō.apho. 26. Cap.1.in medio.

dysenterię dicitur ægritudo facta & constructa, & pprie respectu duarū pręcedentiū quæ magis sunt in fieri. Passio siquidem in fieri sonat, & alterari, quæ & multipl'r dicitur. 5. meta. Vno quidē modo qualitas ſm quā contingit alterari, vt albū aut nigrum: et talis passio pōt ſm naturam esse. Sentire. n. est quoddā pati. 4. de accidēti. 2. de aia: & silr intelligere in illius. 3. & talis passio non est corruptiua, sed potius salus & perfectio patiētis. Dicitur & passio quę in naturā agit, et aliqd ab ea abijcit continue. vnde. 6. topicorum. Omnis passio magis facta abijcit a substātia, & alterationes silr nociuæ maxime tristitiæ & calamitates magnæ passiones dicūtur. Differt quidem passio vt apparet ex his vt Gal. testatur a morbo: eo q; ipse dictus est in facto esse: passio vero semp in fieri. Adhuc passio est præter naturā & aliqñ ſm naturam: morbus aūt præter naturā solum. Distat vero & hęc ab accidēte cum passio sit in motu oino & ſm naturam qñq;. Accidens vero nō in motu solū, sed aliqñ in habitu vel forma, vt qñ fixionem recipit & præter naturā est oino.

N

Te. cō.26.

Cap.5. in extra finem. Te.cō.15. & .116. Te.cō.1. Cap.9.

Gal.de mor.ca.1. post med. & li.3.ca. 1. in med.

O Nocumētum aūt est concisio seu læsio a morbi actione causata. Nocumētum enim actus symptoma est aialis, Gal. Ipsum aūt siue læsio est vt genus ad passionē pręter naturā, et ad accidens. Nā accidens est nocumentū actionis consequens morbū. 6. theoricæ. & tertia primi. Soda est læsio in mēbris capitis. Circa prædicta dubitare cōtingit, quia dictū est accidens aliqñ fore in habitu vel forma quod non vr̄, quia. 3. de accidenti. Accidens est exalteratio eius quod ſm naturā, quæ dicitur maxime, ppria ipsius ratio, sed licet morbus sit exalteratio hmōi nō simpliciter, sed ſm quid. Est nāq; exalteratio in dispositionibus eius quod ſm naturā, ita q; morbus est in dispositione vel qualitate. Et quod hmōi in fixione quadam cōsistit & habitu. Accidens vero non est in dispositione, sed in alteratione tm̄. Propter quod dicēdum, q; accidens inquantum accidens, nunq; est in habitu siue forma, sed solū in alteratione et motu, vt cogit inductum. Sed id qd' est accidens, pōt qñ figitur in dispositione vel quale fieri, sicut ostendetur hac via dolorē, morbum vt monstrabitur posse fieri, sed tunc aduersarius dicet distōnem hāc posse adaptari ēt passioni. Propter quod forte dicendū pro tāto dixisse Gal. accidens fore in habitu vel formaz qñq; vt notetur quasi mediū inter passionē oino habentem esse in alterari & fieri: & morbum in facto esse et alterato, ita vt aliquod saltem accidentium ei affinitetur nō modicū, quod indicatum ex inducto. interiorū primo.

6.de acc. cap.8.

Cap.4. Tra.1.ca. 1.in prin. Cap.1.in 6.

P

Cap.1.in prin.

Adhuc dubitatur. qm̄ ibidē morbus non est aliud nisi motus extra naturā. Sed accidens ēt præter naturā extat motus, vnde vr̄ accn̄s oē morbum fore. Dicendū sicut scribit ibidē, q; alteratio vel motus est duplex. Vnus cū in pmansibilē deuenerit dispositionē, & talis ægritudo existit, vnde dictum q; ægritudo est motus, sanitas autē quies, ab illa. n. modica in ipsa cōcidente trāsmutatione vtcūq; pōt motus dici cum cōfusione tn̄: mox. n. figitur illa modica alteratio essentialiter lædens actiones. Est & alter motus quadam cōmutatione in alteratione permanens totus, nōdum habituans, & aliquid figens, qualis motus est accidēs, ceu dealbatio late suscepta est triplex. Vna quidem quę tota est iam in termino ad quem, ita vt omnis cesset motus dealbantis, quæ morbo assimilatur æquali fixo. Alia cuius aliquid est in termino: dealbans enim fuit in ipso, sed adhuc reiterat: & fit in via vt perfectius dealbet: & talis morbus est fiens. Reliqua quidē in qua nunq; adhuc deuenit in terminum, sed semp existit in alterari & in fieri, & accidens quidem est tale: sic igitur alius motus est morbus, & alius accidens. Et passio similiter est hmōi motus. Ipsa. n. est alteratio quæ circa materiam vel motus adhuc fiens: quę autem permanet alteratio, dispositio seu ægritudo est. Accidens vero est quod præter naturam accidit animali. 3. de accidenti.

Q

Cap.3.de

Propter

A PROPTER SECVNDVM vero sciendum est φ Olympicus primo de ige. dixit dolorem esse morbum. Itaq; hic erit quędam mutatio, corpus a naturalibus qualitatibus ad extra naturā deducens. Dicebat et qñq; morbum dolori accidere, quem Gal. deridet ex multis. Sed ipse ac A. videtur ad istud quaesitum cum distōne ptacta rńdere, distinguētes dolorem duplicem scilicet mansiuū infixum, & eius oppositum. Primum dicunt fore posse morbum. fm aūt minime, cum in alteratiōe omnimoda & fieri cōsistat. vnde interiorū primo. Ego quidem dico, φ tunc partes patiunt solum, qñ nondum habent dispositionem permāsibilē: quemadmodum in dolore capitis pp humores in ventre cōtentos. Si. n. quis voluerit de nominibus litigare, pati, pprie caput dicet, qñ vētri compatitur: aegrotare vero cum se per seipsum patiatur, vnde in pmo de morbo fm monachum. Prima quidem species morbi est illa quam dixi: nec nō & dolor cum permanet in corpore ex calorē solis seu ignis. A. quoq; pma secunda. Plerunq; etiam accidens ipsum fit aegritudo, quemadmodum dolor capitis, qui ex febre accidit, qñ quandoq; figitur, et tandiu fit mansiuus, donec fiat ęgritudo, cum febris recesserit, & permanserit dolor: tunc enim relinquit naturam sequelae & vmbrae, ac naturam induit. q. subiecti ac per se stantis.

Cap. 2. in medio.

Cap. 3. in medio.

Cap. 5. 16 medium.

B Doc. 1. ca post me.

PROPTER TERTIVM quidē sciendum, φ idē diuersimode potest esse morbus, & dolor, sicut idem potest esse passio & symptoma rōne differētiī. vnde. 3. de accidenti. Contingit qñq; idem & passionem noiari & symptoma significatis alterutris existētibus eis, fm aliā & aliam rōnem. Dolor nanq; potest dupliciter accipi, formaliter. v3. inquantum dolor, et materialiter id quod est dolor. Primo quidem mō dolor nullo mō potest esse morbus, cum sit in alteratione oīmoda, & nondum aliquam adeptus permanentiam fuerit, seu stabilitatē: unde 4. de accidenti. Dolor non fit postq; est incisum, aut scissum: sed donec in ipsa passione sunt incisiōes, & scissurę, q̃uis aūt morbus dicatur ēt praeter naturam mot⁹: hic tñ stabilitatem seu permanentiam est adeptus. Secundo aūt mō dolor potest morbus esse, cum permanentiam quandam possit acquirere, & nō in oīmoda existat alteratiōe, & pprie cum eius absoluat substantiam, ipse quoq; figat in parte, tunc enim morbus reddit, cum operationes per se laedat. Hmōi quidem declaratio existit: quia dolor primitus acceptus est quaedam passio & passibilis qualitas, pter naturam tñ. In his autem proprie ac immediate est motus scilicet alteratio. dria ostensum priori. Nam in hac spē qualitatis locant primę qualitates &. 3. quę oino in alteratione & vicissitudinali permanēt trāsmutatiōe. Et ideo dolor proprius ex eis causatus nunq̃ poterit rōnem morbi, quę quandam permanentiam dicit habere.

Ca. 1. t. 1.

C Ca. 6. post principiū.

D Dolor aūt susceptus mō altero, cum fixionem quādam & permanentiam susceperit, non in tertia, sed potius in prima locatur spē qualitatis: in qua non est motus nisi p accidens, sicut neq; in alijs, nisi ppter motum pexistentē in passione & qualitate passibili. Et ideo cum morbus, et causa dicant permanentiam quandam et fixionem, licet fm magis & minus, eo φ quiddam eorū est habit⁹, aliud vero dispositio in primo eas locauit Ari. qualitatis mō. Cum igit dolor talem adeptus fuerit stabilitatem & immutationem, non est incōueniens ipsum posse fieri morbum. Et hanc quidem subtiliorem sniam licet nō expressit: olfecit tñ Gal. Volo itaq; φ in morbo nō sit aliqua motiua, pprie saltem rōne causae alteratio, sed est q̃plurimum iam terminata, in dolore aūt minime, nisi cū figat in mēbro. Et ideo qñ figitur, cum magna pars alterationis tollat, sentitur, tñ non tm̄ cum iam derelinquēs complexionem malā diuersam aequali accedat cōplexioni.

Hoc aūt ēt potest ex ēplo manuduci sensibiliori, velut cum quis imaginet caliditatem corpori occurisse: ad cui⁹ subtractionem mox. q. remouet corporis calefieri, cū nōdum impresserit, sed totum adhuc constet in alteratione & fieri, quod dolori pportionatur, prout aliud est a morbo ipsum consequens: tanq̃ corpus vmbra, licet & intelligere caliditatem corpori iam fore impressam, ita vt & recedente calefaciēte remaneat caliditas in corpore, vt in calefacientibus hecticam, ephemeram pducentibus: quibus qdem cessantibus, adhuc remanet caliditas in parte, vt ostendit calor & frigus positus in tertia & prima spē qualitatis. Sed huic similis reddit dolor, qui eius mora, et maxime suo susceptiuo, & inhaerente semoto, morbus efficitur. Et hic quidem dolor erit ex subita causatus alteratione magis: qui. n. prouenit ex cōtinuitatis solutione minime potest figi, & mansiuus reddi, cum ea in alteratiōe consistat peramplius. Notandum tñ subtiliter considerando φ pexistens dolor, & qui consequenter mansiuus redditus, non est vnus, cum subiectum sit aliud & aliud in quo figit, & tēpus fixionis ipsius, sicut caliditas ignis ex ipso in ferrū īmpressa. haec enim a priori generata vel cēu, non est idem omnifariam dealbatio & terminus ipsius, cum alteratio praecedens terminet: & vt id amplius intelligatur. differentia consideretur. 109. E F

PROPTER QVARTVM vero ad primum dicendum, φ dolor in quantum ostēdit aegritudinem nūq̃ posset esse morbus, cum in alteratione consistat oimoda sed morb⁹ efficit: quia quietat aliqualiter illa. Ad aliud ēt apparet: quia dolor inq̃tum est accidēs, formaliter, est actio laesa: inq̃tum vero naturam induit morbi, efficitur vt ipse: laedens actionem. Ad aliud similiter dicendum, visum est enim qūo dolor sit alteratio & qūo non. Ad aliud dicendum: φ q̃tum est φ ex opposito diuiduntur, vnū non potest reliquū fieri. Id aūt tñ φ vnum est subiecto, potest fieri diuersa fm distantes realitatis ēt rōnes. Secundum enim φ dolor extat in alteratione, aut in quietatione fere quadam & permanentia, efficit alius & alius. G

Ad confirmationem dicēdum: φ illi ponebāt fortassis idem fore morbum & accidens fm idem nō dispartiētes oino. Aut febris quaecūq; rōnem habet magis morbi q̃ accidentis. de quo quarti cañ. exordio intēde. Ad aliud ēt apparet: dolor enim prout est accidens, nō laedit actiones cum sit actio lęsa: verum prout morbus per seipsum. Et quia propria rō doloris est vt sit accidens & nō morbus: ideo sub rōne accidentis, & non morbi cōiter assignatur. Ad aliud dicendum: φ si dolor esset oīno infixus habituat⁹ iam fere, oēm rōnem doloris amitteret: nō tñ qñ infigi dicit sibi illud oino aduenit: licet tamen quo ad quid infigatur: nihilominus in alteratione permanet quadam: non tamen simili priori: & ideo non tantam habet in sensu laesionem inferre: cum in malam complexionem accedat aequalem.

CVius occasione subsequenter quaesiti dubitatur. An stupor sit dispositio, vel accidēs: puta dolor. vr nanq; dispositionem fore: interiorū. 2. Vnde Serapio. Vincens in hac aegritudine humor est frigidus, & tertia secūda. Stupor est morbus officialis: quod Gal. contra Archigenem conat monstrare in ptactis inquiēs: φ sicut se habet vlcus & apa, ita dolor & torpor. sed apa non est vlceris dria: verum morbus est alius, ceu vlcus & carnis deperditio in techni lib. 3. Quare neq; doloris torpor erit causa, cum sit frigiditas quaedam magna, uerum res quaedam ab ipso altera. Rursus. quod curat dolorē, non est dolor. Idē enim non perimit seipsum, sed stupor dolorem curat: vnde aphor. 5. stupor mediocris dolorē minuit. Adhuc morbus potest cāri a causa primitiua: sed stupor causatur a frigiditate uehementi, vt apparet in iter agentibus tpe frigoris intensissimi. Rursus. causatur stupor ex constrictione ac ex tactu torpedinis adhuc viuentis, & similibus que oppilationem videntur causare. Amp. si stupor esset dolor continue dolerent stupida,

H Ca. 6. post principiū. Cap. 2. ad medium. Tra. 1. breuiarij cap. 3. i medio. Ca. 13. in principio. Te. c. 121.

Apho. 19. in fine.

sed

I fed non dolent licet sentiat passionem nisi cum moueantur. Concludit igitur ex his Gal. q stupor sit morbus, & non accidens seu dolor.

Interi.1 cap.1 Ca.8.& 6. Cap.1. Cap.6. 3.tech. tra cta. de vi. c6. 13 i fi. Sũ.1.do. 3.cap. 20. in princi. Cap.6. in principio. Cap.1.i fi. cap.5 1.de morbo c.5.li.1 ca.3. i pn.

QVOD AVTEM sit accidens scribitur. 4. de accidenti. puta pprium sensus tactus, &c.5. eiusdem: ac ẽt in libro de tremore, iectiga, rigo, & spasmo. unde Haly. Epilepsia, spasmus, stupor, tremor, & saltus est accidens sequens ægritudinem: quare A. stuporẽ vnam ponit spẽm doloris primi secũda. Eti. Interio.2. In dentibus & gingiuis fit passio quædam quam vocamus stuporem, sed passio est accidens.3.de accidẽti. Palin.4. eiusdem. Torpor cõponitur ex difficili sensibilitate ac mobilitate, hæ aũt sunt accidentia. Itidem frigida discrasia oino vr̃ torposos facere aiales actus. Sed ipsa posita est prius a Gal. dispositio ab ea vero consequitur accidens. Torpor igit erit accidens, & non morbus.

K PROPTER PRIMVM quidem sciendum q torpor: stupor: obdormitatio siue cõgelatio est qualitas praua ex penuria delatiõis spirituum sensibilium in corpus causata. Dicitur autem qualitas praua: quia cõis est oi rei pter naturam: nondum enim ostensum est utrum sit morbus aut accidẽs. Dicit & penuria: quia qñ spũs sensitiuus sufficienter irradiat corpus, sanitas extat. Qñ aũt prohibetur oino, insensibilitas causatur: qñ vero medio interuenerit mõ, stupor efficit. Dictum est aũt sensibilium spirituum: eo q stupor machinat contra sensum, & tremor in motum proprius ordinãdo. Læsio aũt in vtroq vna in paralysim perducit. Improprie vero stupor concidit cum tremore maxime qñ fuerit immensus. Et ideo dictũ est componi ex difficili sensibilitate ac mobilitate, quare tertia secunda. Stupor est morbus officialis faciẽs euenire in sensu tactuali nocumentum scilicet aut destructionem aut diminutionem cũ tremore si est debilis, aut cum mollificatione si est confirmatus: qm̃ non solum virtus sensi-

C.a.13. in principio.

L sibilis, phibetur a penetratiõe, verum & motiua. Dicitur vero qñq stupor admiratio: ceu qñ plus afficit aiam, cũ ipsius sit quędam passio: iuxta illud. Papa stupor mũdi. Non raro aũt corpus peramplius: & hoc aut fm totum, qñ læsio fuerit in cerebro, & maxime in parte anteriori: aut fm plures partes puta qñ aderit in nucha, vel fm aliquam partium sicut qñ fuerit in aliquo neruo, ceu dentibus attribuit ex comestione acidoꝝ & põticorum. Differt aũt inter stuporem cõem et epilepsiam: apoplexiam & cathelepsim: quia ille fit in parte anteriori cerebri ex frigiditate vel ca. & hu. iacetq patiens oculis clausis & subeth importare videtur. Apoplexia & epilepsia plus accidunt in medio cerebri ex humore maxime frigido et humido. Cathelepsis quidem ex frigiditate vel siccitate commista cum oculis iacendo apertis. vnde Gal. secunda. aphor.3. commen. Si vero siccitati commista frigiditas fuerit, cathelepsim idest congelationem facit: qualitates enim ipsius dilatari et claudi palpebras prohibent.4. interiorum. Est autem stuporis causa multiplex. Interdum nanq inducitur a frigiditate constringente ac semimortificante sensus virtutem: aut a calido spiritum resoluẽte. iuxta illud aphor.5. Calidum nocens frequenter vtentibus mentis stuporem inducit: seu a siccitate ac hu. superfluis: vel a repletione humorali siue ventosa: aut a virtute aliqua occulta vt torpedine: & vniuersalr ueneno calido uel fri. aut ligatura strictiori. Quid aũt sit dispositio, morbus, accidens, & dolor visum pus. dña.72.&.73. Modi aũt doloꝝ scribuntur q̃plures interio. & primo secundis. puta stupefactiuus fm Archigenem & plurimos, pulsatiuus, grauatiuus, pungitiuus, extensiuus, compressiu9, cõquassatiuus, perforatiuus, mordicatiuus, actualis, contritiu9, infixiuus, spontaneus pruritiuus, seu scalposus, asperatiuus, laxatiuus. Quorũ causæ ac substantia ibidem ostenditur.

Stupor q̃ differat ab apo. et epilep.

M

Ca.1. versus finem.

Apho. 17.

cap.1.& sequentibus Sũ.1.do. 3.cap. 10

PROPTER SECVNDVM quidem sciẽdum ipsum apparere iam argutis, quidq de ipso tenendũ, tertio & quarto aperietur dicendorum. N

PROPTER TERTIVM vero sciendum: q stupor potest dupliciter accipi: aut pro oppilatione pororũ attenuatoria vel coartatoria in neruo accidente spũs sensibilis delatiuo, vel eorum largitate: sicq stupor est morbus officialis cum accidat in poro sub plasmate locato: quod A. fortasse percepit dicens eum fore morbum officialem. Aut quia in eo concidit, ppter tremorem partis figuratio praua fm Gal. & A. oppilatio nanq ac largitas siue figuratio praua est morbus, sed talis est stupor. Causarum nanq ipsius plures inducunt oppilationem: nõnullæ vero dilatationem, ut quæ pertinent caliditati, aut prauitatem, vt tactum, figuræ. Morbus igitur est officialis: sed cõtra dictum est superius per Gal. q stupor est frigiditas quędam magna. Dicendum q frigiditas dupliciter potest illa considerari, aut in se prout impressa est in parte inde lædens sensibiliter opationes, & sic est morbus consimilis: vel fm q oppilationem causat in membro cui occurrit (vt tactum est) & ita est morbus officialis ceu scribitur interioꝝ.3. q hu. grossi abũdantes qñq quidem vt organicæ particulæ nocent, inetrdũ vero vt consimili: nam fm obstructiones pororum vt organice, fm alterationes crasis, consimili. Si autem considerei stupor prout est difficilis quædam sensibilitas ex causis uel morbis pdctis coangustantibus aut dilatantibus causata, sic est accidens, cum sequat eos, vt vmbra corpus. Et verius est dicere ac proprius q sit accidẽns q̃ morbus: qđ ostendit modus ipsius essendi, q est in fieri & transmutari. Qñ enim libere pertransiuit spũs aialis in corpus, est sanitas: eo q est in facto quodam esse & cõtinuato. Qñ vero nullo peragrat modo, eadem rõne est ęgritudo. Sed qñ est in medio istorum, in alterari existit, & permutari: & tũc torpor efficitur quod membri ostẽdit compressio. Est igitur accidens, quod est quidam dolor modicus cum eo q aut fiat in membris de se pauci sensus vt dentibus. dña. 42. uel quia spiritus sensitiuus impeditur liberius transire. Sic igitur consentio cum Archigene magis & aliis non paucis q torpor sit accidẽs verius. Et quis etiam dolor q̃ dispositio improprius dicta.

2.3.ca.13 in prin.

O

C.a7. post principiũ.

P

PROPTER QVARTVM quidem quid dicendum apparet, pcedunt enim suis quæ ipsius audita curriculis: aliquis tñ gratia didascalię plenioris volet rõnibus forte dicere Gal. Ad pmũ quippe rñdens iterimat quippe similitudinẽ quam inducit simplr absq probatione, cuius iã visa est interemptio: neq cõcedet stuporẽ, frigiditatẽ quandã esse magnã: verũ potius accidẽs illius, vt apparet de accidenti & interiorib9 non parũ. Ad aliud dicendũ: q dolor & torpor potest curare dolorẽ et torporẽ differẽter tñ: vt oñsum dña.153. Idẽ potest ẽt seipm p accidens pimere. Ad aliud dicẽdũ: q illa causa imediate inducit prauã dispõnẽ in pte a qua demũ causat stupor vt visum. Ad aliud apparet silr: qa cõcessum est iproprie stuporẽ pdictã oppilationẽ fore. Ad aliud dicẽdũ: q qñ stupor intẽdit ẽt sine motu, aliqualis percipit dolor cum quadã formicatione mordicatiua. Et vĩr Gal. loquit vt victoriã cupiens obtinere cõprehendens quod oẽ. Ad ea vero quæ alterius partis dicendũ magis ipsa cõncessa. Sed tñ ad fm dicendũ: q passio sumitur aliqñ propriæ prout est in fieri & transmutari naturaliter aut præter naturam. Interdum vero improprius pro morbo ut in proposito differentia. 73. alia quidem iuste plus stuporem conuincunt fore accidens. Q

DIFFERENTIA. LXXIIII.

QVOD NON SIT morbus quis compositionis ostendit: quia morbus est qui actiões essentialiter lædit: per cõpositionem aũt nõ fiunt actus, cũ per partẽ perficiant consimilem: cuius cõplexio est natura: sed iuuamẽta consistunt.

A consistunt. dria. 63. Itidem omnis morbus putatus compositionis, vr esse cõplexionis, cum ea ab ipsa depẽdere vr, vt effectus a cã, cũ cõplexio sit factor mẽbri. dria. 17. Amp. si esset morb9 in cõpõne cum diuidat in plasma: qtitatem: numerũ: & positionem, siue situ, iam morbus nõ esset in genere qualitatis: neq posset curari saltem existens in numero & qtitate, cũm eis nihil sit contrarium. Plasma nanq diuidit in formam pororu: seu viam, receptaculum, vel cõcauitatem, & superficiem. In forma aũt saltẽ essentiali non reperit contrarietas: neq in superficie cum qtitatis modus extet: numerus et & qtitas seu magnitudo sunt qtitates & situs: sitr aliud a qualitate genus existit. Adhuc vr hic morbus in morbo superficiei contineri: cum sit asperitatis & lenitatis: quæ positionem in prædicamentis notantur importare. Rursus. positio est species qtitatis: morbus autẽ non, sed qualitatis. Nõ igitur in compositione est morbus. (Ca. 8 quasi post medium.)

B CVIVS OPPOSITVM sentiunt medici. Palin. In techni. genera lapsuum sunt eadem his quæ virtutem complent: sed compositio est vnum virtutem perficientium: quod & ipsius ostendit destructio: ppter quod & morbus eis aliquis erit. (.libro. 1. tex. 13.)

PROPTER PRIMVM quidem sciendum: q qd sit morbus quidq compositio: dria ostendit. 72. & 73. Sciendum aũt morbum cõpõnis: seu coequalitatis fore alium a morbo cõpositio corpis. Compositiõis nãq dicitur in natura factus membris officialibus abscripta: Est autẽ compositus qñ plura concurrunt in vnum: & hoc quoq multiplex: aut quia in eo tria morborum componuntur genera: cõplexionis scilicet, compositionis, et naturæ communis: vt apa. primi secunda. vel quoniã plures morbi componuntur adinuicem diuersi existentes secundum formam aggregatione quadam: vt aceruus lapidum vnum construentes morbum: de morbo primo. vt in huiusmodi appenditio apparebit: & dria se. (Doc. 1. ca. 8 in prin.)

C PROPTER SECVNDVM vero sciendũ: q quidam cõibus motiuis aliqualiter tactis a veritate recessere putãtes tm in complexione fieri morbos propter ipsius primordium supra cõpositionem. dria. 63. Quidam etiã æstimauerunt solum febrem materialem ęgritudinem fore. aphor. 2. Alij autem vt videbitur compositionem solam fore morbum: sed quid de hoc apparebit. 3. (Cap. 1) (Cõ. apho. 21.)

PROPTER IPSVM quidem sciendum: q morbus in cõpositione reperit. Nã morbus est dispositio vel habitus actionũ actualiter destructiua: talis aũt qui in cõpositione. Si enim operatio perfici debet: non solũ requiritur complexio: sicut aix instrm principalius: verum et compositio per quã actus producit in esse compositi perfectius: licet in virtute particulæ cõsimilis. dria. 63. Notandum tñ q licet morbus ois sit qualitas vt dispositio vel habitus. dria. 72. quidã tñ in alijs fundant generib9 sicut relatio alijs pdicamẽtis innitit. Morbus nãq plasmatis, qualitas est, & in ipsa fundat: forma enim & circa aliquod constans figura: quartũ genus est qualitatis: morb9 aũt superficiei demum importat, cum sit lenitatis & asperitatis, quæ sunt qualia quædam circa positionem existẽtia. Ex eo nanq q partes sic sunt dispositæ, ceu vnæ alteris eminentes, vel æqualiter in planum iacentes: talis in sensum relinquit dispositio. Morbus vero numeri & qtitatis, vt continuę, ac põnis, est qlitas in qtitate vel põne fundata: vnde. 3. colliget. In officialibus mẽbris est morbus in qualitate, & et est in qtitate. Et subdit q et in põne ac colligantia. Numerus enim qtitas seu positio non est morbus: sed mala qualitas in eis fundata: sicut lapis, aut vermis morbi non extant: sed malitia dispositionis vel habitus ipsoru essentialiter læsiua. Vt id vero peramplius elucescat: sciendum q virtute primarum qualitatũ elementarium in quibus ipsorũ odor saluat formarum. dria. 16. construit mistum, cui proprius natura cõplexionis inexistit. (D) (Cap. 13. & 14.)

E Qualitatib9 aũt id pinforme virtute regulante informatiua dearticulantur qualitate: qtitate ac põne apertius: ita vt in ipsum resultet qualitas, sanitas existens aut ægritudo quæ in pluribus psentis reperit. Ipsa nanq in prima est vt tactũ primitus spẽ qualitatis dispõne vel habitu. Consequenter fulcitur in quarta quæ in forma & circa aliquid existens figura: rectitudo: curuitas: & quę talium qualis in membris est maxime: cum alijs rectitudo torti, et tortura recti, rotunditas quadrati, ac quadratura rotundi. Et is morbus fore dicit in plasmate: seu creatura fm q inde act9 realiter lædit. Reperitur et hmõi qualitas in qtitate continua. puta in magnitudine & paruitate: prout his vt tactum essentialiter lędit actus. Aut et taliter indiscreta: puta numero: vt fundat in situ seu positione: quo nempe cõiter a medico suscepto in locũ: siue vbi & societatẽ vel colligantiã seu pdicamentũ hitus sequestrat. Sic igit magis in qnq pdicamentis: puta qtitate: qlitate: põne: ac demum vbi & habitu reperit morbus, & in positione, vt et apparebit duplici. In qñ aũt proprie non est morbus nisi forte fm q importat prioritatẽ & posterioritatem: sicut in ægritudine apparet principali accõpassiua. In substantia quidem non locat: cũ sit accidens, & quod vere est sit accidens nulli. dria. 13. In ad aliquid sitr nõ existit cum simpliciter rem suam dicat absq respectu: nisi fortassis consequenter: eo q dispõ vel habitus in quibus locat est ad aliquid: neq in passione suscepta eadem uere. dria. 73. Aut actione distinguit: cum enim insit morbo: is enim actio est lædens, ceu accidens ibidem actio læsa: quia igit apparentius nõ nisi quatuor tandem modis possunt partium dearticulationes variari: ob hoc tantũ quatuor morbos in cõpõne siue coęqualitate posuere, uelut quatuor sunt in cõplexione solum antiquitus positi. dria. 19. & de sanitate sitr audiendum suo mõ. Eti. Nosce põnem sumi multipliciter. Vno quidẽ mõ prout est dria qtitatis continuæ. Nam qtitas alia constat ex partibus habentibus põnem: altera uero minime: hæc quidẽ discreta: prima vero continua. Continuę quidem partes habent positionem: non aũt discretæ in pdicamẽtis: quæ siquidem positio est partium ad aliquem cõem terminũ ordinatio. Accipit & positio prout est vnum decẽ generum rerum: ens quidam partium situs & generationis ordinatio: & hic modus & non primus amplius conuenit cum põne, quam sentit medicus fore naturam quartam cõpositionis seu coęqualitatis saltem prout situm siue locum importat. Dicit enim locum & societatem vel cõitatem seu colligantiam primo de morbo: fm quem modũ. 3. colliget ea dicit pdicamentum habitus ingredi. Apud tñ medicum considerationem non adeo exquirentẽ perspicacem sufficit hos duos modos in positione locare: cũ vtrobiq quidam situs attendat partiũ & ordo quis inter ipsas copulationis introducat. Sicq igit in compõne firmatur morbus dispõ existẽs seu habitus qui in tribus locatur generibus, qualitate, qtitate, & põne. Auer. aũt visus semper alijs eminere concludit tria genera ęgritudinũ intrare quinq prędicamenta, puta qtitatis, qualitatis in qtitate: ac põnem in qualitate, qtitate discreta, & continua: vbi & habere: & postea inuenit hmõi res in qñ hoc est in prioritate & posterioritate. Sed ordinationẽ membrorum officialium & prioritatem et posterioritatẽ plus ponendam fore in sex prædicamentis sequentibus. (F) (G) (Diuisione 2. ast. tex.) (Ca. 4. post mediũ. & cap. 10) (Ca. 13. in medio.) (H) (3. colliget. ca. 13)

PROPTER QVARTVM quidem dicẽdum. ad primum q licet principaliter non fiant operationes per cõpositionem, sed magis iuuamentum inde suscipiat. 63. non tñ sic ir earum contingit destructione: pñt enim læsione maiori facta in compositione corrumpi. primo de morbo: cum ad constõnem alicuius plura & aliter requirantur quam ad destructionem. Ad aliud dicẽdum per hoc apparere ac et per. 63. driam. Ad aliud dicẽdum q morbus compositionalis est qualitas: licet fundet aliqñ: (Cap. 6)

vt

I vt ostensum in alijs pdicamentis: & curari inde potest cu vere in qualitate reperiaт contrarietas. Adhuc. neq; me dicus contrarium angustum accipere tentat & uerum qn dicit oem curationem suo perfici contrario. dria. 153. Sifr apparet quo morbus in pone fundatur. Quid aut ad aliud dicendu ia apparet. Sed hic vr diuersitas ex predi camentis & sex principijs cosurgere. In pdicamentis. n. dictu duru & molle: asperu: & lene: & sifia aliena putari a diuisione quæ circa qualitatem: quadam enim ponem videns quodammodo partium utraq; monstrare: ex sex principijs vero inductu est non esse pones sed qualia cir ca situm existentia. Dicedum q sunt aliqualiter media in vtroq; pdicamento existetia: qd' vtriq; denotat sermo nes diligenter examinati. Non enim positum est primo simpliciter pones esse: sed dictum putari: ac quandam vi dentur ponem quodammodo monstrare. Similiter non scriptum. 2. q absolute sint qualitates: sed qualia & circa

K situm existentia: fm enim q aliquam passionem inferut in sensu, qua dicimur quales dici pnt qualia: prout vero partes rei superficiales, sic aut aliter situatur pones habet importare: non enim incoueniens est vnum quid, fm di uersas rones in varijs cathegorijs numerare. Boethius in pdicametis. Patet. n. & substatia importat ac relatione: vnde in pdicametis vr sumi positio coiter pro quacuq; situatione partiu & figuratione: ita q asperu & lene, pp diuersam partium situatione: aliqualem ponem impor tent: quod medici videntur sentire, locates sub plasmate, ceu membrorum figuratione, vel forma, morbum in super ficie: vt leni uel aspera: sumendo et ipsam prout quale qd extat naturale: non aut qtum matematicu. In sex quoq; principijs sumitur angustius positio, prout situs partiu, & ordo differens existit & appares valde, vt sessio mon strat & statio. Et ideo rarum & densum: asperum & lene non videntur positionem sic importare. At quia positio

L iuxta sex principia sensibilior existit: ideo medici hmoi ea mutando morbum in pone ordinarut: differunt tn ab illis: quia hi ponem dicut esse situationem partium in to to naturalem & stabilem magis. Illi vero non solum na turalem, verum & acquisitam, & celeriter mutabilem.

VErum, ppter quoddam in pargutis insertum du bitare contingit, circa numerum morborum com plexionalium: non enim videntur. 16. esse vt po situm. 2. de causa. & a Ioannitio cu A. Qm quatuor sim plices non apparet esse in quibus tn peccet simplex qua litas: cum oporteat ipsam intendi salte ad tertiu perueniес gradum si actus lædere debet. Etenim permanet sana cu excessu etiam gradus secundi. dria. 136. ea vero sic intesa mox sibi reliquam consociabit qualitatem: & ita morb9 consurget copositus. Et firmatur: quia hmoi qualitates simplices non pmanent diu, quin sibi associent alias sub latitudine sanitatis et entes. dria. 19. caliditas. n. maior q

M debet reddit corpus siccius q oportet. pma primi. Ad huc non vr morbus in qualitate simplici possibilis cum materia: cum humor ois duplici participet qualitate, qui et non numeratur. 3. prima in prauis cerebri complexio nibus. Eti. Neq; morbus compositus ex duabus quali tatibus absq; hu. vitio, ppter enim earum in adinuice vi gorationem humorem sibi cosociant: vnde. 6. theo. Co positus morbus materia vacuus non erit. Solum igitur quatuor relinquuntur compositi rone. v3. qualitatis & materiæ, ut sanguineus, cholericus &c. Vr et q sint plu res quam. 16. puta calidus & frigidus: siccus & hu. vnde, 2. de causa, multotiens contrariæ dispositiones existunt, q putatur esse impossibile, vt calidius simul & frigidius eo, quod secundum naturam vnum & idem perficit cor pus: & similiter humidius simul, sed cu hoc fit et decet er anomala nominaт discrasia: quod febres de genere oste dunt empialæ. differentia, 92.

SED OPPOSITVM scribunt medici.

Ca. de qua litate post medium.

Ca. de po ne in pa.

In isagogis ca. de ægri tudinibus sifib9 pma primi. doc. 3. c. 1. ver sus fine. & scda primi do. prima ca. 2. in fi.

Doc. 3. c. 1 versus fi.

Ca. 4. lux. ta finem.

N PROPTER PRIMVM quidem sciendum ipsum fore sufficienter notum ex q plurimis.

PROPTER SECVNDVM vero sciedum q Democritus & Epicurus, Empedocles & Asclepiades po nentes principia materialia impassibilia & inalterabilia vt athomos, & quator elemeta famosa, nullum posuere morbum in coplexione seu in natura cosimili, incptum talis: cum ipse in alteratione vtcunq; cosistat, & inde na scatur, sed tm in compositione: puta pororum dilatatione & angustia, cogregatione vel disgregatione elementorum: quia tamen cosimilibus partium et inest compositio, vt sic in eis morbum posuere in compositis, ceu primo de morbo: contra quos iuit Aristo. per multa & Gal. eleme torum primo potissime.

PROPTER TERTIVM quide sciendum q. 16. sunt morbi complexionales coiores & notiores: qm ex quisitiori eorum distone pmissa in. 32. consurgut: primi apparens: prima: fm q materia penetrat in mebrum vel madefacit foris permanens tm: & fm q penetras est apo stemans vel minime. Multotiens tn occurrentes & aper tiores sunt quatuor compositi in se & cu humore: quod ostendit: qm primo secundo ac tertio mo sic: aut aliter co tingit essentialiter consimilium actionem lædi: hoc enim de rone morbi existit. Nosce quoq; q comistio seu com positio est duplex: vt dria inotuit. 16. Vna quidem vera qn miscibilia in vnum quid tertium perfecte concurrut. Altera sensibilis apparens, qn iuxta se tm miscibilia lo cantur, absq; eo q vnum resultet vere. Qua quidem vo cat Isaac in vrinis fm vicinitatem, qualis est sanguinis et melacoliæ: phlegmatis & cholerae. Opponit enim i qua litatibus oino & in substantijs non parum. Sang. vero cum phlegmate & cholera & melancolia cum cholera et phlegmate mistionem fm eum reddunt primam: cu non sibi opponanт oifariam. Sexdecim aut morborum co plexionalium famosiorum paradigmata subdant, morb9 siquidem calidus simplex fm Haly. & Ioannitiu febris est ethica: vel melius mala coplexio calida, igne vel aere calidiori causata: cu humore vt febris putrida. Frigidius simplex ceu algor & spasmus causatus inde & meliusei9 causa: puta frigiditas intensa qn spasmus est accidens aut ægritudo non cosimilis verum officialis. Frigidus vero cum hu. sicut paralysis: epilepsia: & apoplexia. Siccus sine humore, vt spasmus inanitiois, & sifr tabes sicca vt senectus de marasmo: cu materia sicut cancer & elephan tia. Humidus quidem simplex ceu frigidum vulnus ac vacuu & fætidissimu cum tabiditate, sicut inflata hydro picorum caro, & squalore vacuo torpens, & humiditas corporis eius quæ caro tumida. Ista quide est hydropisis hyposarcha, in qua est iam illud humidum adhæres, de finens a natura humoris primi, velut in ethica. Q. si di catur hydropem esse ægritudinem materialem. dria. 3. et 14. dicendum: q aut vere dicitur de ascite: vel materia su mitur coiter ad primam vt quatuor humores & secunda ceu humiditates. Quida vero hic audiunt corpus hydro pici euatum aqua: sed tn vr ægritudo composita frigida & hu. cum humore quidem vt hydropisis, sed quia vere aiaduertenti morbus qui declaratur, is ex qualitate sim plici fore cum humore, magis est duplici affectus quali tate. Sic enim ois humor disponitur, qd' apparet quia fe bri putridæ: paralysi & talib9 dictis ab eis, duplex extat qualitas. Melius igitur dicendum q humore singulari ente, id non potest ostendi, sed qn adinuicem intelligunt compositi, ceu qn sanguis & cholera commiscent, com plexio supextenditur praua: calida, cum vterq; humo rum sit calidus, temperamentuq; in passiuis fere resultas: ita vt caliditas sit excedens in tali humore summe. Frigi dus vero constituit qn melacolia contungit & phlegma. Siccus quidem qn cum cholera melancolia: vtraq; enim sicca & rone contrarietatis contemperantur in actiuis: humidus

O Doc. 3. c. 1 versus fi.

Cap. 5. in principio.

parti. 5. m bri. de colo re vrinæ extra natu ra post pa.

P 3. techni co. 101. in principio. In isagogis ca. de ægri tudinibus similibus.

Q

A humidus autē qn̄ sanguis phlegmati permiscetur: nunc vero subdantur exempla qn̄ duæ qualitates simplices sociantur: licet dicat Halyab. hmōi morbos non fieri: compositus quidem morbus materia vacuus non erit. Tunc siquidē calidus et siccus erit ethica et tabes, cum caliditas intensior ea quæ in tertiana sibi consociet siccitatem, & verius ꝙ morbus calidus solum ut scribunt. Siccus aūt et frigidus. ceu qui dictus inanitionis spasmus, siue certius eius causa. verius siquidem ꝙ scribere ipsum simplicem & ethica senij. calidam vero & hu. ægritudinem, ac frigidam & hu. sine materia, difficile est imaginari colliget. 3. Dico tn̄ ꝙ dupliciter potest cōsurgere: aut a causa primitiua, sicut a balneo calido & hu. vel ab intra, ceu qn̄ quis sanguineus fuerit minutus valde: caliditas tn̄ & hu. non separantur a partibus. Frigidus & hu. similiter duplex: vel ab aere aut aqua: & talib9, aut qn̄ hydropicus phlegmaticus intelligatur euacuatus ab aqua. Exempla quoqꝫ

B qn̄ duæ qualitates, humores afficiunt in febribus materialibus & apostematibus, apparent aperte.

PROPTER QVARTVM quidem. ad primum dicendum: ꝙ ſm præcedentes Gal. neqꝫ morbos simplices vna qualitate peccantes sine materia posuere: neqꝫ ēt complexionē hmōi. dr̄ia. 19. sed potest dici, ꝙ incipiunt: & mox quasi aliam sibi consociant qualitatē. quæ qualitas dominans, altera oppōne non dn̄atur, remanente late ēt æquali: vt in discrasiis his naturalibus adhuc. Sed pro tanto dicit̄ simplex qualitas: quia secūda quæ acquiritur non coæquatur priori cōfestim. Et quia non sic apparet, aut raro contingunt hmōi morbi. vnde de morbo primo quæ in qualitatum ipsarum sola discrasia ægritudines rarius consistunt, & difficile intelligibiles: nisi magna qn̄qꝫ particulæ ad quod p̄ter naturam euersio fiat.

Ad aliud iā apparuit quid dicēdum: quia datus est modus qualiter possunt hu. componi. Non enim his singu-

C laribus entibus consurgūt p̄dicti morbi. vnde Haly. & Ioannitij non sunt paradigmata sufficientia: & si A. nō hos exponat. prima tertij ipsos tn̄ subaudit subdens alicubi ipsos. Ad aliud dicēdum: ꝙ illę qualitates coniunctæ, & si sint efficaces: habēt tn̄ subiectum membrum in quod agunt permanentes: neqꝫ aliquid humidi adducūt nisi forte quid indigestionis per accidens. Ad id etiam Halyab. apparuit quid dicēdum: cum data sint illorum paradigmata morboꝝ cōuenietiora: vt apparet de morbis huius. tertio prima. Ad aliud quid dicendum apparuit: qm̄ compositio morboꝝ. 16. est prima ſm verā magis commistionem: horum aūt duorum quos superaddidit Gal. est iuxta vicinitatem quandam, compōne sensibili: ceu qn̄ quis color de longe aspectus attenditur apparet simplex: de prope aūt vr̄ compositus: vt ostendit illusio visionis, quod paropsides: & talium, concaua in pa-

D rietibus apparent pictura: quod coloꝝ super pōne contingit Alex. in proble. Inter album enim & album deducunt fuscum: ita vt album se magis representans vndiqꝫ visui appareat supereminere: fuscum aūt debilius cōprehensum vr̄ subsistere. Similiter quoqꝫ sensus tactus decipitur vtcunqꝫ, circa caliditatem & fri. indicās eas in vna indiuisibili fore parte, cum sit diuisibilis verius, & phantastica tactui. differentia. 92.

DIFFERENTIA. LXXV.

QVOD NON SIT quis morbus cōis ostēditur: quia cōis morbus est solutio continuitatis: morbus vero est quædam compositio vel constructio p̄ter naturam a qua læditur actus primum illi opposita. Amp. eorum quæ per se ex opposito diuidunt̄, quod vni inest, non potest alteri inesse, cū vna spēs opposita non ducat reliquā ad esse: sed mala complexio & compositio praua ex opposito diuidunt̄: non itaqꝫ eis inerit aliquod cōe, vt morbus positus indifferenter communis. Eti. Omnis morbus a quo contingit euadere quatuor habet tēpora: principium: augmentum: statum: & declinationem. crisium

E primo. morb9 vero cōis vt imparis solutio videtur fieri fere in instanti. Communis igitur morbus nullus.

OPPOSITVM seruant inuiolate fere cuncti. Adhuc morbus cōis dicitur qui indifferenter lædit actus cōsimilium & officialium: talis vero est solutio iuncturę: cū ambo quandam continuitatem seruent: propter quod morbus dictus existit.

PROPTER PRIMVM quidem sciendum: ꝙ hic morbus cōis dicitur dupliciter. aut virtualiter: quia totū corpus cōiter contineat, seu indifferenter suis accidat susceptiuis vt febris: apā & cætera. 4. cañ. tradita. Aliter qm̄ in natura contingat dicta cōi ex cōpositione & complexione resultante: quæ solutio dicit̄ singularis continuitatis imparis vel iūcturæ. dr̄ia. 181. Nosce quoqꝫ ꝙ licet morbi p̄dicti simplices sint tres: possunt tn̄ multis com-

F poni modis inter se & cum alijs: nam interdum componunt̄ duo consimiles vt ca. & hu. calidus & siccus. aliqn̄ organicus cum organico: sicut apā oppilationem & coartationem inducens. aliqn̄ organicus & consimilis: vt apā ca. cum febre. interdum consimilis cum cōi, vt cum vulnere febris in quo duo extāt morbi se. & so. continui. nonnunqꝫ vero construit̄ ex officiali & cōi, vt digiti abscissio: est nanqꝫ morbus in numero, & cōis solutio iuncturæ: aliqn̄ tres vt apā cum vulnere, & feb. Qn̄qꝫ vero ōis modus cōiungit̄ morbi trinus, sicut ophthalmia cū vlcere, in quo acuitur egrediēs vuea, & ad oculum aqua descendit: vngulaqꝫ producit̄. hic enim sex adsunt morbi vt Ophthalmia: puta ca. apā quod est morb9 compositionis in ꝙtitate, cuius calor morbus est consimilis. Secundus vlcus solutio existens iuncturę. Tertius uuæ acumen uel egressio morbi in quātitate. Quartus foraminis a suo loco exturbatio morbus erit positiōis. Quintus aq̄

G quæ morbū oppilationis cōstruit. Sext9 vero est vngula morb9 ens i numero addito de morbo p̄mo. & theori. 6.

PROPTER SECVNDVM vero sciendum: ꝙ Democritus & Epicurus cum prætactis dr̄ia priori. nullum potest tale morbum proprie cōem ponere: cū hmōi constituatur ex consimili & officiali: sed consimilem inquantum consimilem, vt prius ostensum, nullum habet ponere: quare neqꝫ cōem, cum alteram partē non ponat ipsius. Compositum nanqꝫ corrumpit altera eius parte destructa. Considerando tn̄, quia in consimili natura saluatur quæ compōnis, vt tactum prius, locat̄: & hic ſm istos cōis morbus. Propter quod his tāqꝫ agrestioribus omissis: sciēdum ꝙ circa hoc triplex probabilis videtur opinio extitisse. Gal. nanqꝫ primo de morbo sentit morbum cōem illum esse, qui in quadā natura euenit, in qua membrum consimile læditur & organicum, velut si ligamentum aut arteria euellatur. Cōis quidem hic morbus totius organi & particulæ consimilis euulsæ. Vtrunqꝫ

H enim dissolutum est ab ipsius cōtinuitate: quod aūt euulsum est, non vnum permanet: sed duo efficitur. Si aūt nō totaliter euellitur particula: sed ſm aliquod non erit totius organi morbus nisi ſm accidens: eo ꝙ vna particularum ipsius constitutiua est passa, cuius est morbus proprie. Morb9 igitur ſm hoc dicitur cōis: quia fit in quadā natura cōi, in qua cōueniunt cōsimilia & officialia: puta in coniunctione quadam, & ipsoꝝ cōnexione. Quidā vero voluerunt morbum cōem esse indifferēter consimilibus & officialibus contingentem, ita tn̄ ꝙ vni principaliter contingat, & non alij, de quo curandum sup. vnde primi secunda. Morbus cōis, partibus euenit consimilibus & instralibus, inquantum sunt instralia, vt non eis pp accidere consimilibus eueniat. Nam plerunqꝫ accidit iuncturæ principaliter, vt nullo eueniat mō cōsimilibus partibus, de quo curandum subaudi: cum tn̄ primo de morbo dislocato, morbus ponatur organicorū, ex quibus

Marginalia: Docet. 1. cau. ſec. — 4. 1, 18. — Ca. 5. post principiū. — Cap. 1. in principio. — Ca. 13. p9 principiū. Ca. 3. 1 8. — Ca. 4. in f. & ca. 11 — Doc. 1. c. 8 post me.

I bus iunctura fuit composita. Et multotiés, accidit neruo vel offi solutio solummodo. Alia vero cum his conuenire videntur & differre. quare. 6. theo. Morbus cōis, & consimilibus partibus, & suis organicis membris separatio, est concatenationum, qui morbus ideo dicit cōis: qm̃ aliqñ in osse fit, & non in carne: nonnunq̃ alias in membris consimilibus. Interdum in tota manu vel pede aut aliis compositis membris est, & partibus oibus consimilibus cōis illius mēbri. Secundum hoc itaq̃ morbus dicitur cōis: eo q̃ indifferenter potest nunc consimilibus occurrere partibus: nunc aũt officialibus. Fuit aũt fortassis A. motiuum: quia si simul continuitatis solutio aduenirет consimilibus & officialibus iã foret morbus, ut apã compositus, cum ipse aperte distinxerit inter hoc & simplicem morbum. Auer. aũt. 2. colliget &. 3. sensit, q̃ cōtinuitas ꝓprie debetur membris consimilibus. In mēbris enim officialibus hęc improprie coexistit: sed magis con

K tiguatio: & per consequens morbus cōis, ꝓprie membris inerit consimilibus: vnde ait. Morbus cōis est duplex: vnus est solutio conti. veracis, vt continuitatis partis, cũ parte in consimilibus, quod magis debet membris consimilibus, quam officialibus attribui. Nam solutio accidit membro: ex parte qua compositum est ex consimilibus: non aũt ex parte qua existit officiale: alter vero est separatio, quæ est contiguitatis terminatio, quæ nō veraciter solutio dicit continuitatis: cum hmōi continuitas modũ habeat magis contigui, & adiunctionis partis cũ parte: & talis solutio in ægritudinibus locanda est officialium partium, vt coniunctione vel separatione: quæ colligantia quædam existit: nam velut in muro duplex reperitur coniunctio. vna quidem est vera, sicut lapidum inter se per ipsorum humidum: Altera vero non certa, secundũ q̃ vnus per collam aut calcē alteri colligatur. Sic in animalis corpore: vna quidem certa, quę membroꝝ est con

L similiũ: alia non vera, s̃m q̃ ex consimilibus cōnectunt officialia: & tandē in vtrisq̃ ex his duobus resultat, vna quædam cōis natura, vt murus & animalis corpus.

PROPTER TERTIVM aũt sciendum, q̃ tanq̃ solum entibus mihi ꝓpiciis suscepta snia: & maxime cum fere idem sonet diligenter considerata: dicendum q̃ morbus cōis principaliter mēbro contingit consimili: quod indicatur de causa: qñ dicit, q̃ vniuersa ægritudo homiomeri, & simplicis ad sensum corpis, aut disgrasia existit aliqua, vel continuitatis partium diuisio: consequenter uero officiali & non contra. Et fortassis nũq̃ potest ipsis aduenire, quin prius occurrat consimili: & tunc calumniam patitur in altera parte sermōis A. nisi vt supple audiatur ille. Quod aũt ita sit, ostenditur: qm̃ sicut compositio sequit complexionem principaliter: ita & quod debetur compōni: sed morbus sibi debetur: ut dictum cōis. Et firmatur: quia officialia habent tandem esse per consi

M milia: ita ꝓprietas & passio vni⁹, per esse alterius: sed hoc esse recipiũt ab illis: constant enim ex eis. Amp. is morbus solutio dicta continuitatis, principaliter debet aduenire illi, in quo veracius saluat continuitas: tale quidē est membrum consimile: cum sit vnum per essentiam, & nō per colligantiam, ceu officiale. Adhuc illi non principaliter accidit morbus, cui nunq̃ potest contingere, nisi & naturæ occurrat alteri: talis aũt est morbus cōis: nullo enim mō potest naturæ officialis contingere, quin ēt consimili contingat: cōtra vero potest accidere. Causa enim compōnis est complexio. Morb⁹ quis itaq̃ est cōis, qui & principaliter consimili naturæ occurrit: saluatur tñ q̃ morbus sit cōis: quia vnius partis principalius: reliquæ vero ex consequenti. Nosce quoq̃, q̃ solutio continuitatis impediens actus sensibiliter totius ac maioris partis vel alterius est morbus illorum. Si aũt alicuius particulę. q̃ paruę sit solutio modica, uel vniuersaliter aliquis talis morbus non iam totius: sed illius tm̃ partis, vt q̃ parua

N solutio imparis in digito: non sic enim actus exercet naturales: dato etiam q̃ inde sequatur iuuamentum naturę qualis est venæ apertura hemorroicæ. 3. de acciden.

PROPTER QVARTVM quidem. ad primum dicendum q̃ Gal. per compōnem seu cōstructionem dispositionem aut habitum intellexit. vnde mox subdit: manifestum q̃ si dispōnem quandam dixerimus pręter naturam, a qua actus lædit, idem ostēdimus. Ad aliud dicendum: q̃ diuisio membroꝝ in cōsimile & officiale, aut naturæ in consimilem officialem, & cōem, nō est oppositoꝝ vsquequaq̃ cum vnũ sit alterius & ad illud ordinatum. dria priori &. 63. Ostēsum enim q̃ id quod est naturæ cōis, prius inexistit complexioni, & exinde compōni. Licet enim sit aliqua oppositio rōne modi non tñ rei. Ad aliud dicendum, q̃ solutio conti. cum sit actio, oisq̃ fiat in tpe. 5. physicorum. in ipsa erit, partem et partem assignare: & si videat præ breuitate tpis ipsius insen-

O sibilis quasi existere: sicut ēt synocham inflatiuã in principio eũandam ad syncopim: & ipsam remouendo facimus per artem augmentum habere, cum phlebotomus venæ impingit, statim qñ syncopiçat aut illi appropinquat: & si non uideatur ipsa fere nisi principium habere. Aut sermo Gal. veritatem habet in ægritudinibus quæ sponte occurrunt, quæ naturæ motum imitãdo terminũ consequuntur. Sic enim nũq̃ in principio ars euacuabit cum id non agat natura. Vel dicendum q̃ qñ inducitur solutio, ista habet principium: deinde augmentum: cum humores fluant, & accidentia intendantur: deinceps vero cum omnia vltimentur statum; reliquum autem consequens erit declinatio.

Circa pdicta uero dubitatur, quis morbus sit apã: simplex aut cōpositus. Et vr̃ q̃ simplex: quia dictum est q̃ est organicus. Haly. 6. ēt de accñ. & interiorum. 4. peccat nãq̃ q̃titas in ipso: hæc aũt simplex.

P Adhuc primo de morbo, Apã, morbus est in consimilibus membris. 3. vero decima. Pulmoni accidunt apãta membris similium partium appropriata: morbus autē contingens similibus partibus est cōsimilis: passio enim caracteriçatur subiecto. Dubitare ēt faciũt talia, vtrum apostēma sit morbus organicus, vel consimilis.

QVOD AVTEM compositus probatur primi secunda. in eo enim est mala complexio diuersa, inepta cōpositio, & solutio continui.

PROPTER PRIMVM quidē sciendum: q̃ apã dupliciter notaĩ. Vno quidē mō per essentialia: vt apã est morbus compositus trinę corpis naturæ: lædens act⁹ essentialiter. Aliter per accidentia: sicut apã est tumor seu grossities pręter naturam. 4. de accidenti. Hoc enim non colliget essentiam apãtis, cum sit accidens consecutiuum compositionis aut q̃titatis. Tumor enim morbosus nō semper vr̃ consequi apã vnde primo de morbo. Tumor

Q facit desistere membra ab eo, q̃ s̃m naturam, qñ in tantã eleuatur magnitudinem: vt lædat actum aliquem, ꝓpter hoc ipsum iam ægritudinem intelligēdum: aliter autem symptoma & passionem solum: quemadmodum & dolorem. Dictum etiam est primo de inge. q̃ tumor præter naturam est accidens apãtis consecutiuum calidi.

PROPTER SECVNDVM vero sciēdum quid sentitum fuit, apparuit ex argutis. Apud nanq̃ A. magis apã est morbus compositus mistioni vere relatus: s̃m Gal. vero plus sensuãli phantastice. In oi nãq̃ apãte iuxta A. est solutio conti. saltem occulta quodammodo. Penes vero Gal. aliqñ inest ipsi solutio manifesta, vulnus siue vlcus: vt in erysypela. Semper aũt alicubi, vt in carbunculo: nōunq̃ aũt medio mō, ceu in herpete & cãcro.

PROPTER TERTIVM aũt sciēdum: q̃ apã idem cōiter antiquitus vocatum est morbus compositus ex triplici natura ꝓtacta: differēter tñ: quia principaliter in ipso peccat complexio: consequenter vnio: & ꝓpriẹ consimilium;

Ca. 13. in principio. Cap. 3. in medio. Ca. 5. circa mediũ. Cap. 14 circa pn. Ca. 6. post medium. T. c. 34. 3. tech. c. 153. i pn. cap. 1 Cap. 1. in principio. Ca. 13. in principio. Tra. 1. c. 4 in princi. Ca. 1. post principiũ. Colli. c. 7. añ mediũ & c. 11. circa mediũ. Ca. 8. iuxta finem. 1. de mor. cap. 12. in medio.

A consimilium: tertio composito. vnde de morbo primo. Aegritudinum aliæ sunt primorum corporum homiomerorum: quædam organicorum & compositorum phlegmon quidem primorum exarticulatio organicorum. principaliter enim & per se apta parti occurrens cōsimili: puta carni, similis est morbus: per accidens & secundario officialis: est nanque in quadam parte ipsius: simi dislocatio iuncturæ, primitus est morbus officialis: consequenter vero consimilis. Apta vero in eo cōtingens cōsequenter. Nosce quoque oēm morbum radicalius & primo existere ob malitiam complexionis: consequenter aūt aliarum naturarum delicto, ceu actio sic naturę membrorum consimiliū per prius inextat: demumque alijs dria. 63. fm tñ apparentiam medicinalem quidam principalius est cōsimilis, & per accidens officialis. alius vero contra vt prætactum. Sic igitur potest dici morbus simplex & cōpositus. Consimilisque ac officialis: tamen differenter fm q magis videtur lædere alterutranque naturam aut omnes.

[Margin: aff. c. 4 medio. c. 13. in principio.]

B EX HIS IGITVR apparet quarto quō vnumquodque inductorum suo concludens procedat calle veritatis aliquid venatiuum. Insuper apostema cum sit tumor præter naturam. dria. 95. hicque compositionem apparentius lædat, q aliasnaturas: pro tanto potest morbus organicus appellari. &c.

DIFFERENTIA. LXXVI.

QVOD VNA sit causa doloris tantū subita scilicet alteratio, monstrat colliget. 3. ponēti hanc solam causam doloris, & non cōtinui solutionem. Rursus theo. 6. Dolor a naturali in extra naturalem habitudinem alteratio est, hæc vero solum inexistit qualitati & specialiter tertiæ speciei. physicorum. 7. propter quod cum solutio conti. in qualitate non existat: sed in quātitate magis. Cōtingit nanque membris prout qtitatem recipiunt. colliget 3. vel fortassis in situ. Amp. ois actio qualitate perficit. dria. 60. cuius quidem rō: quia actio ex cōtrarietate consurgit. Contrarietatis vero qualitas pprie susceptiua existit in pdicamentis. dolor aūt actio quædam est. cum esse eius in fieri consistat, vt in alterari. 4. de accidēti & de distemperantia inæquali. Est etiā in motu qui proprius est actionis; ppter quod dolor ex alteratione subita, & non ex solutione conti. accidit. Q. aūt solutione continuitatis sola eueniat dolor, ostendit per Gal. dicentē de distemperantia in æquali Hippocratē sensisse, oēs morbos fore vlcera, cum vlcus solutionem includat cōti. est enim plaga putrida. Itidem. 4. de accidēti vt ēt A. imponit Gal. declaratur solutionem conti. non solum in sensu tactus: uerum ēt in oibus sensibus demum dolorem inducere: eo q ad subitam alterationem extendendo in calido & coartando in frigido, sequat iuncturæ separatio. Rursus secunda primi. Dolor est contrarium impressorē subito sentire: sed alteratio subita non vr dolorē posse mox adducere: cum necesse sit prius tpe complexionem alterari & mutari tandem paulatine. Fit igitur tm solutione continui dolor. Amp. ostenditur q nulla duarum causarū huius dolorē inducat: qm. 2. de aia, Sensus est susceptiuus specierum sine materia. vnde A. 2. de aia. Sentire est recipere formā rei nudam a sui materia. sic aūt est intētionaliter suscipere: quod aūt intētionale, dolorem pprie non inducit: cum nihil agat vltra suam spēm. Nulla igit harū duarum doloris erit causa. Eti. Monstrat q vna sit tm eius causa. qm in vnoquoque genere est dare vnum primū quod sit oium causa entium in illo: vt ignē in genere calidorum: quare & in dolorum genere. Adhuc videntur tres fore: eo q numerus perficientium proportionat qui & vniformis est lædentiū numero in techni: perficientia vero sunt tria in quibus delitia consistit scilicet complexio: cōpō, & natura cōis. Quare et corrumpentia tria ex quibus inducetur dolor: ppter quod et tres doloris erunt

[Margin: 2. 31. in medio. ap. 16. in principio. . . c. 15. q ad fe. m. 11]

[Margin: C. c. 14. all. diol. ... vers. fi. oc. 1. c. 4 ... ap. 6 ... primi ... c. 19 in ... oc. 1. fi. c. 19. iux finem.]

[Margin: D. t. c. 111. 2. 3. ante ... collr fb. 2. com. 13]

causę. Causari. enim vr ex permutatione cōpōnis subita simili rōne, veluta complexione & natura cōi. Palin. quatuor existere ostenditur: qm ois doloris causa est mutatio complexionis, aut eius diuersitas, vel solutio conti. aut aggregatio ambarum simul A. de soda. q autem plures vr: cum doloris vnaquæque spēs ex suis constituat causis: doloris vero spēs. 15. sunt vt tactū antea & pmo scda.

[Margin: E. prima tertij tra. 2. c. 1. in prin. In annexo dric. 73. argu. 1. in fi. Doc. 1. fi. 1. cap. 10]

OPPOSITVM aūt horum oium sentire videntur q plurimi medicorum illustres, duas tm causas doloris ponentes, alterationem subitam, & cōtinuitatis solutionem. Adhuc. sicut sunt duæ naturæ principaliores in corpe: complexio & compositio: ita ēt duæ doloris erūt causæ illis proportionatæ, vt effect° reddatur in causam eius debitam. Duæ igitur sunt causæ doloris.

PROPTER PRIMVM quidem sciendum quid sensus prius: cum dolor in eius rōne sensum includat. Est aūt sensus rō quædā media. seu pportio eius, quæ in sensibilius contrarietatis qualitatibus. v3. primis. dria. 42. Et ideo quia in natura humana præ alijs qualitatum elementarium maior inexistit æqualitatis proportio: perfectioris sensus inter cætera aialia indicatur. 2. de aia. & de histo. aialium primo. Et quia dolor priuationem quandam & defectū importat: & priuatio habitu cognoscit: quia rectum est iudex sui & obliqui de aia phylosophus primo dicat quid sit doloris oppositum. quod iterdum delitia appellat: aliqn vero lætitia: nonnunqu vero delectatio. vnde. 4. de accidenti. Delitia est passio qua subito reducimur ad naturam. Eius aūt contrariū dolor existet passio. v3. qua repente a natura in præter naturam reducimur. Nam qui bene diffinit contraria consignat. 7. topicorum. In. 2. vero de interiorib°. Leuita est hylaris sensus. dolor aūt tristis sensus. Sexto vero theo. Delitia ē ab extra naturale habitudini in naturalē alteratio. Intelligo tm, q huius descriptio potius causam denotet, q formā. Nō enim pprie delectatio aut dolor est alteratio, verum ex alteratione causat. primi vero secunda. Dolor est sensibilitas rei contrarię repente occurrens: & ideo subditur tādem dolorem nihil aliud esse, nisi subito impressorem contrarium sentire. Reliqua vero nota.

[Margin: sensus qd st. F. T. c. 94 C. 15. i fi. T. c. 85. Doloris oppositum. C. 6. i pn. Collr ca. 5. i fi. & expresse li. 6. Ca. 1. i fi. Gap. 16. in prio. G Sū. 1. do. 2. c. 19. iuxta finem.]

PROPTER SECVNDVM vero sciēdū, q circa id quæsitum videnī diuersificari medicorū illustres. Nā. 3. colliget pronuntiat, q sola alteratio subita doloris est causa. quod ēt nititur rōnibus ostēdere: quia solutio continuitatis non est causa doloris sicut dicit Gal. sed ipsa est causa complexionis, quæ facit dolorem. solutio nāque cōtinuitatis cum malo motu est: & conueniens est. vt talem motum mala sequat complexio. Nec ēt sunt causæ doloris duæ res simul. v3. solutio cōti. & caliditas & fri. sicut dicit errans A. quod demum rōne astruit dicens, fore declaratum in libro de aia, q sensus iste scilicet tactus, percipit oēs quatuor qualitates primo sensu. calidum. v3. & fri. sic. & hu. ergo dolores non fient neque sentientur ab eo sensu nisi qn superabunt multum sua ppria sensata, sicut accidit alijs sensibus. Itidem subdit, q si accideret huic sensui tactus dolor ppter solutionem continuitatis: tunc esset suum pprium sensatum substantialiter solutio cōti. nunc aūt nec solutio continuitatis, nec eius oppositum ponitur. 2. de aia ubi tractantur hmōi fore obiecta huius sensus: immo calidum: frigidum: hu. et sic. asperū & lene: durum & molle. & ideo primo secunda & naturalium. 6. hic sensus ponit quadruplex, fm huius enumerata obiecta seu contrarietates existere. Addit ēt Auer. q aia sensibilis non est nisi ad qualitates. quod testatur ēt Gal. confiteri dicentem volam manus non fuisse factam in fine tpantiæ, nisi ad comprehendendum contraria. & ideo apparet q superfluitas contrariorum est causa doloris qui fit in hoc sensu: eo q parum & multū de necessitate sunt sub eodem genere. Quid aūt de hoc sciendum dicendorum apparebit, 3. Gal. vero qn eius verificat opinio, vr sentire

[Margin: Ca. 31. in medio. H Col. do. 2. sū. 1. c. 19. pte. 1. c. 5]

I tire dolorem tandem ex solutione continuitatis contin-
Ca.6. post principiū. gere.4.de accidēti in oibus sensibus inductionem faciēs.
vnde A.ei crimen impingit,tribusq; satis infirmis rōni-
bus ostendens,duas fore doloris causas:puta subitā alte
rationem:& separationem continui. Aduersarius tñ vel
Cap.3.in medio. interimet,& petitionē eius quod in pncipio notabit,q̄ q̄
veritatem concludat. Et in eius.2.de aīa. Iam putauerūt
aliqui hoīes q nullæ qualitates sentiunt:nisi mediāte eo
Ca.6.post principiū. quod accidit ex solutione continui sed non est ita. Est aūt
Ti4.de vi. gre.1.c.31 admiratione dignum oī qūo A. Galenum audeat rabie
sic apparenter notare:cū is eodem.4.dicat dolorem fieri
Doc.2.c.3 pp calorem vel humidorꝶ acredinem:& in locis q̄ mul-
in 6.&.c.4 i pncipio. tis expressius senserit:duas fore doloris causas pręctactas:
Cap.5 vt in techni lib.2.qñ inquit. Dolores ſm quem incūbunt
Com.1 Cap.8 locum,aut solutionē continui,aut malā complexionem
&.c 7.circa prin. signant:de distemperantia inæquali:interiorꝶ.re.ā. sedis
12.et.13.de inge.quod.pbat interiorꝶ.2.ex subita expōne
K ad ignē extremorum infrigidatorꝶ. Neq; A.Gal.non in
telligens forte angit decenter habito eius intellectu. neq;
enim vult is q subita alteratio non sit causa doloris: sed
solutio conti.tm̄:verum magis p̄uenit dubitationi,uolēs
efficaciores qualitatum vt caliditatē & fri.dolorem cau-
sare,non alteratione tm̄:sed et iuncturæ separatione. qd'
sufficienter apparet de distēperantia inæquali: vbi tandē
post dolorē contingentem a subita alteratione concludit
Dis.1.c.1 pp ipsum accidere ab impari consequenter solutione: q
ille sermo habet condecentiam: vt alicubi Hippocrates
inquit dicens,morbos vlcera omnes esse. Pauset igit A.
hic & alibi mordere Gal.cum eum nō intelligat fortasse
corripiens.differentia.89.apparens:ipse nāq; sufficiens
aliorum sermonum dilatator expositione reperitur. Im-
pugnator autem vanus & recitator dissonus.

PROPTER TERTIVM quidem primo veritas
subiungat:& deinceps inducta Auer.modificent. Pro-
L pter huius primum sciendū q causa doloris radicalis &
prima est improportio vehemens mēbro repente occur-
rens sensibili,sicut & delitia,pportio grandis existit et re-
pentina;q aūt p̄dicta doloris existat causa:intimat simi
litudine snīæ Ari.& rōnibus. Sexto nanq; topicorum.
Ca.10.in medio. Considerandum si non est susceptibile cuius dicitur dif-
finita passio,seu dispositio,vel aliud quodlibet.q si nō,
peccatur:velut si ponatur q dolor sit facta cum vi natu-
ralium partium distantia,delinquit:cum sequatur inani-
mata dolere. partibus enim constituuntur naturalibus:
propter quod oportet particulā hanc naturaliū in partē
sensus susceptiuam reponere.hoc autem erit si loco natu-
ralium sensibilium scribat. Addit et cōsequenter delictū
fore:eo q est in effectiuum magis exprimere prædictam
doloris rōnem q̄ in formas. Non enim dolor est distan-
tia &c.immo potius ex talium partium distantia dolor
efficit. Sic ergo post correptionem rōnis doloris antiqui-
tus assignatæ relinquitur,q distantia sensibilium partiū
M doloris causa existat. Quod quidem non est aliud q̄ im-
proportio vehemens p̄dicta repente membro occurrens
sensibili:per distantiā nāq; improportio auditur, iuxta
proble.26 illud proble.5.Femora dolent maxime continui distan-
tia,quod enim distat seu differt,quocūq; mō impropor-
tionabile est oīno. Per hoc quidem quod subiungitur cū
vi intelligit importatum per id qd'est vehemēs & repēte.
Violentum nāq; oē repentinum & grande existit. p hoc
aūt quod sensibilium dictū est partium subiectum, deno
tatur passionis conuenienter susceptiuum. Hoc aūt de-
mum rōne firmatur:qm̄ qñ inuenit vna quędam cōis in
pluribus passio,illam oportet in aliquam causam tandē
superiorē & primam per secundas adducere. primo po-
1.post.11 steriorū.vbi ostenditur q hæc passio.32.Euclidis primo
triangulū tres ambitu angulos cōtinere duobus æquipo
tentes rectis.primitus inest triāgulo in cōi q̄ reliquo triū.
sed hæc cōis passio vt dolor sicut veriores dicūt & osten

detur:in duobus reperit,alteratione scilicet subita,& solu N
tione continuitatis repētina. Quare & ante has duas cau
sas seorsum tertiā oportet subiungere.hęc aūt passignata
conueniens vī existere. Rursus.effectum oēm oportet
in vnam tandē causam primā iuxta Ari.snīam reducere
illicq; stare:cum pcessus in infinitum.2.meta.negēt. Do- tex.c.5
lor aūt vnus est cōis effectus ab his duabus causis causa-
tus.in magis tñ & minus:licet differant vt ostendet: pro-
pter qd'& tertiā causam ante has duas opus subiungere:
& maxime cum ois multitudo ad vnitatem oporteat re-
dire,a qua exiuit.12.meta.cum et natura saltū in suis ope Coll. tex. ch.4
rationibus non committat. Itidem qñcunq; inuenitur
aliquid vnū existens in pluribus ſm vnā vniuocationis
rōnem,tādem oportet in aliquod illis prius reducere,q d'
illorꝶ causa existit,vt calida in ignem oia,& lucida in so
lem.meta.2.Cum igit dolor a solutione continui & alte- tex.4
ratione subita vniuoce saltē logice existat.cum vtrobiq;
sit sensus rei nociuæ confestim occurrentis,oportebit tan O
dem ipsum cū suis causis immediatis in causam vniuer-
saliorem & primam reducere conuenienter datā scilicet
improportionē vehementem &c. Huius aūt causa supe-
rior & radicalis in duas mediatas sequestrat causas:ordi
nem tñ inter se habentes,quæ subita sunt, alteratio & so-
lutio iuncturæ. Quod ostendit ex multis corpus consti
tuentibus & causis habitudinalibus doloris tanq; priua
tiue oppositis.duæ etenim videnī primordiales naturæ
corpus constituentes:cōplexio.v3.& cōpō.prima pini.
Corpus etenim ſm snīam Hippocratis.& Ari. ex cōmi Coll. 1.c.4. principio
stione consurgit elementorꝶ,in quibus duo est conspicere
qualitates.v3.& substātias,ql talibus concretis affectas.
Ex qualitatibus quoq; ſm quendā modum vnionis na-
tura quædā resultat, cōplexio appellata, mēbris primo
consimilibus dictis appropriata. Ex confractione vero
substantiarū in elementis inuentarū resultat ſm quēdam
modū coniunctionis vnitatis cum p̄dicto cōpōnis mō
forma q̄dam mēbris vt officialibus mediante tñ comple P
xione dictis organicis attributa. In pma siquidē natura
cōplōnali mēbris consimilibus dedita primo de histo. et
2.de partibus sensus inexistit. In altera vero mēbris orga Cap.4
nicis attributa actus vt declaratū.63.Scd'a tñ natura reci Ca.1.
pit esse per primā,sicut totum per partes eius constituit in
esse. Membra nāq; organica sunt ex partibus cōsimilib9 Cap.1. medio
consurgentia.3.de partibus.& primo de cōplexionib9. Cap.7. medium
Plasma forte sequit quatuor elementorꝶ eucrasiā, aut for-
sitan aliqd'diuinitus principiū habens desup a superiori
bus d'ria.63.&.64.apparens. Secundū has itaq; duas na
turas & duæ delitiæ cōsequunt corpus,ſm q sensus pro
portionaliter subito penes dispōnē imprimētis ab ei9 di-
sponit obiecto:qd'ex parte formæ seu vniōis poterit eue
nire.dolor aūt per oppositū harū causarū iproportiona
litate adueniēte repentina cōsurget. Sic igit his suppositis
duas post primā causam doloris assero,subitā cōplōnis
alterationē,& solutionē cōti. vnde.2.de re.a. Et si ppri9 Q
dolor fit in corporibus sensibilibus,cū eis accidit alteratio Ca.1. princip.
grādis,ea subito a dispōne extrahēs naturali:quæ dupl'r
euenit:vt aut mutatione qlitatis subito violēta, vel conti
nuitatis solutione:differēter tñ vt ostendet. De rōne nāq;
doloris:vt per eius apparuit descriptiones,duo sunt:sen
sus.v3.& ipressor cōtrarietatis subit9:q vtriq; sunt causa
doloris ex repētina imutatiōe.primo nāq; sensus existit:
eo q in mēbro sensibili,pportio qualitatū reperit contra
riarū. Est & ipressor contrarius subito occurrēs,pp altera
tionē eiusdē gn̄is repentinā. Sic ergo subita alteratio p se,
& primo,cā sufficiēs est doloris. In solutione vero iūctu
ræ,& si repētinior occurrat ipressor q̄ in cōplexione:nā
necessariū vī esse repētinā simul & uiolētā trāsmutationē
fieri.12.de inge.non tñ alter in ea reperit, vtpote sensus. Cap.7. medium
nā solutio cōtinuitatis,alteratione cōplexiōis subita sen
titur. Si enim per se solutio perciperet imparis, tunc in ea
quæ

A quæ partiũ insensibiliũ dolor adesset. In subita vero complexiõis permutatione q̃d percipit, & alterãs subito qualitatis afficiſ primis, ex quib⁹ rõ dicta est sensus cõstitui. Solutio aũt iũcturæ percipiſ p accidẽs inquantũ ipsa mẽbris accidit vnitis per cõplexionẽ. Vnitas enim p prius inest mẽbris cõsimilibus, & p ea organicis, sicut hæc per illa existunt. Quod apparet: vr̃ enim q̃ solutio continuitatis si mẽbro occurrat habẽti sensum indispositũ, aut pp caliditatẽ, aut pp fri. aut quia aĩa cũ calore naturali alijs sit intenta: nihil aut parum percipiſ: qd non accideret si solutio cõtinuitatis sentireſ per seipsam. Igiſ solutio cõtinuitatis p se sufficiẽs causa nõ existit: nisi sensus ex parte complexionis percipiẽs adueniat. Q. aũt separatio iuncturę dolorẽ maiorẽ videaſ p̃stare q̃ subita alteratio, hoc ei euenit, ppter violentum & repentinũ occurrens doloris aut de intra: vel fortassis quia deinde ad solutionẽ continuitatis consequiſ altera causa doloris, vt pote subita alteratio. habebũt se hęc itaq̃ per ordinẽ: qm̃ subita alteratio

B cõplexionis per se dolorẽ causat, & percipiſ a qualitatũ sensus naturæ: & quia alterãs repentinũ nõ sic est violentum, cũ sit qualitas non taliter cũ subiecto occurrẽs separatiuo: euenit non tm̃ doloris a subita alteratione, velut a separatione iũcturæ causari, nisi tandẽ ex vehemẽti subita alteratiõe sequaſ iũcturæ solutio. Quæ qdẽ licet forte eius & violentũ sit imprimẽs: nõ tñ nisi sensu pcipieſ, ad quẽ sequeſ & subita alteratio, & ad hãc tandẽ iũcturæ separatio: ita q̃ tres doloris existẽt causę: duę quidẽ iũcturę solutionis, & vna subita alteratio, Intelligo aũt nõ q̃ adueniente subito & vehementi ipressiuo solutionis instantanea inducaſ mala cõplexio in mẽbro. hoc enim impossibile cũ hæc alteratione oporteat fieri. Alteratio aũt ips sibi determinat. physi. 5. sed hoc qd percipiſ id euenit sensu nondũ in mẽbro alterato quod appareat. Qñ enim incipit alterari, videmus dolorẽ solutione cõtinuitatis porí

C cessante augeri quã plurimũ. Et ideo qñ diciſ q̃ causa inducens dolorẽ oportet q̃ sit subita cõplexionis alteratio aut repẽtina iũcturæ separatio: nõ est intelligẽdũ q̃ istud sit subito usquequaq̃: qm̃ tũc pciperet q̃ minime. Et ideo experimur qñ quis acutissimo quodã incidiſ & oino repente, nullũ aut q̃ minimũ dolorẽ sentiri: eo q̃ non solũ alteratio: imo operatio quælibet alia tempus requirit sufficiens, in quo sensibile in sensu possit imprimere: qd fortassis ẽt in sensu visus contingit. 64. Q. aũt subita alteratio, & solutio continuitatis sint doloris causæ, breuib⁹ dedicaſ rõnibus. Sciendum tñ ex primo secunda q̃ calidum & fri. sunt causæ p se doloris: siccũ aũt per accidẽs humidũ vero nullomodo. vnde. 4. de accidenti. In sensu tactus accidit mutatio suæ naturæ pp fortitudinẽ caloris vel frigiditatis: quia humidũ & sic. corpus sup aliud corpus incidẽs: nisi subito calefaciat vel refrigeret, nõ faciet nocumentũ: quare. 13. de inge. solũ calm̃ nominaſ & frigidũ. Cũ enim duplex sit actus caliditatis, et frigiditatis.

D Prim⁹ qdẽ & essentialis calefacere, & ifrigidare. Secũdus vero extẽdere, & dilatare: contrahere & coangustare: ad quos tandẽ sequiſ diuisio iũcturæ. Caliditas qdẽ & frigiditas cũ sint q̃litates efficaciores p se actu pmo alteratiõe subita dolorẽ inducẽt: & separationẽ iũcturæ p accidens: & secũdario causabũt eundẽ. At qa vna qualitatũ passiuarũ valẽtior est, vt siccitas, & si non primo actu dolorẽ iprimere possit, cũ sit qd passiuũ: cõsequẽter tñ causabit. vnde A. Siccitas p accidẽs dolorẽ iducit: cũ eã sequaſ alterius generis causa: vt pote iuncturæ solutio. Est. n. cũ ipsa pp fortitudinẽ suæ cõstrictionis efficiaſ causa solutionis iũcturę. Humiditas aũt ut humiditas pp ei⁹ materialẽ passibilitatẽ: nec pmo actu nec. 2. ut humectãdo, seu remolliẽdo, vel relaxãdo: et sic neq̃ p se neq̃ p accidẽs dolorẽ potest p̃stare: verũtñ rõne quãtitatis materialis multę, vnde Mesue de pharmacis. Humidũ inquãtũ humidũ nõ iuenim⁹ causam doloris fore: sed inquãtũ potest esse cũ materia, q̃ quãtitate sua moueſ ad solõnẽ cõtinui. Qd ẽt sensit Rasis i diuisiõib⁹. Alexãder siqdẽ dolores capitis fortiores fiũt fm opatiuas q̃litates, & maxime ex calore. ex siccitate aũt nõ sil'r vehemẽtes generantur: humidæ vero qualitates, quantũ ex ipsa humiditate, nullo modo inferunt dolorẽ: nisi forte cũ calore, aut frigiditate, vel plenitudine humorũ, aut acredine sit permista humectatio A. vero tertio prima. Humidũ enim dolorẽ facit, aut euaporatione, aut ventositate continuum soluente. Auer. vero cuius cæteros præter Aristo. & Zoar nauseare diuertit vtcunq̃ colliget. 4. inquiẽs. Humida vel sicca cõplexio dolorẽ nõ efficit nisi parum: & qñ sola est humiditas: tũc sola grauitas sentiſ. Potest et aliter vtcunq̃ declarari: eo q̃ humidũ, aut est simplex: & sic q̃ minime est actiuum: cũ sit qualitatum passibilissimum: vel coniunctũ cum caliditate: & tunc operatio magis attribueſ calido actiuiori si gradũ excedat fm: ita q̃ tale humectare erit magis propter calidum euaporare faciens, & dissoluens humidum per partes, q̃ ipsius humidi, prout humidum existit. aut

F copulatum erit cum frigiditate: & sic ẽt gradũ, vt per parum excedat fm. vnde Mesue ibidem. ca. de psilio. Non eleuatur res frigida iuncta cum humiditate supra fm gradum velut inquit Hippocrates in epidimia. Humida ẽt res fm Gal. non transgreditur metam vsq̃ ad q̃ potest extendi regimen hominis. Quæ autem rerum in secundo gradu sunt tales, non operantur calefactione, vel infrigidatione, aut exiccatione, seu humectatione læsiua manifeste. simplicium. 5. vnde primi secunda. Quæ in secundo gradu sunt talia non perueniũt ad impediendum operationes manifeste: neq̃ cursum earum mutant naturalẽ nisi per accidens: vt quia multa vel sæpius iterata. Res aũt dolorosa ipedit & permutat operationes manifeste, intm̃ q̃ cęteris nocitiuis vr̃ esse molestior. dñia. 139 Propter qd humidũ inquãtũ humidũ dolorẽ causare nõ poterit. Sed cõtra vr̃ q̃ humidũ vt ipsum dolorẽ inducat qñq̃ in Tecni. Dolores fm quem incumbunt locum

G aut continuitatis solutionẽ, aut alterationes subitas ostendunt, & subditur. Alteratur vero substãtia, caliditate, frigiditate: siccitate, & hũiditate. Eti. 2. de reg. acu. Dolor fit in corporibus sensibilibus, qñ in eis accidit alteratio magna subito, quæ attrahit ea a dispositiõe naturali, quę quidem alteratio, fit per multitudinẽ in qualitatib⁹ agentibus vnde calefiunt, aut infrigidanſ, siccantur, uel humectantur. Humiditas igiſ fm se doloris est causa. Dicendum q̃ Gal. aut audit humiditatem non fm se, sed pro humido corpore qualitatiuo: aut qualitati consociatam alijs: vt expositũ per Alexan. Vel quod induciſ de sicco & humido pcipue exẽplariter & quasi sermonis quadã est cõsequentia super latũ. Ostendaſ & nunc q̃ subita alteratio dolorẽ per se iducat: eo q̃ possibile est ipsam per totũ corpus diffundi: solutionẽ aũt continuitatis vita existente impossibile. interiorũ secũdo apparens. dolorẽ aũt per totũ corpus. colliget. 3. aut saltẽ fm eius plurimũ existere multotiẽs sensus indicauit. Rursus. dolor causatus

H a cõplexione, ppter alterationẽ contingit, quæ subito occurrit. dolor vero a separatione iũcturę inductus per motum imprimi vr̃ localẽ. Apparet enim esse motus quidã localis, aut saltẽ cum eo existere: sed mot⁹ alterationis potest a motu saltẽ hic separari locali: sicut arguitur contra Parmenidem et Melissum physicorũ primo. In his enim materialibus, motus alterationis est prior oi motu. apparens naturaliũ pmo. In vniuerso vero localis: p baſ enim prim⁹ & causa oium physicorũ. 8. Propter q̃ subita alteratio p se causa erit doloris sine separatiõe occurrẽs iũcturæ. Ampli⁹ contrariorũ contrariæ sunt rõnes. Cũ igitur delitia consistat in quadam mediocritate & quasi in paulatina alteratione primarũ qualitatũ: vt qñ cõueniẽs conuenienti cõiungiſ: eidẽ dolor opposit⁹ existet dispositiõe contraria earũdem qualitatũ. pp quod et subita alteratio

Cosilt c. 18 & 19. & 31. | Doc. 1. sũ. 2. ca. 19 | Ca. 6. post principiũ. | Dist. 1. c. 3 post pri. | Cap. de psilio. | Ca. 3. ante medium. | Tra. 1. c. 1 post prin | Ca. 46. in medio. | Cap. viii, Doc. 2. sũ. 1. c. 15. ad medium. | Li. 1. trac. de ventre, tt. cõ. 31 | Cõ. 1. post principiũ. | Collr c. 7. post prin. & c. 8. iuxta finem. Cap. 21. versus fi. | Te. c. 23 & 24 Collr. c. 1 A. t. c. 15 vsq̃ ad te. com. 61

I vna causarum existet doloris. Probatur quæ denuo solutionem continui causam esse doloris: qm̃ si subita alteratio ei⁹ existeret causa, semper dolor sentiretur eiusdem dispositionis oino:qualis erit subito alterans qualitas:cuius contrarium percipimus cõtingere. Quod declarat̃.2. interiorꝜ ex Gal. colicam patiente ex phlegmate qd' Praxagoras vitreũ appellauit dicens, adeo se dolorẽ vehementissimũ sentire, vt videret intestina terebro perforari: ęstimabat tñ lapidẽ incuneatum in altero poroꝜ vritidũ existere:cur ẽt admirandum qualiter frigidus excidit hic humor non calefactus violentia, quæ sm excisionem. Clystericatus nanq; fuerat oleo ruthaceo. Ex isto demũ sermone apparet, ꝙ dolor adeo vehemens, non erat ex alteratione complexionis subita, quam frigidus existens habebat facere humor: verum ex solutione continuitatis cũ esset perforatiuus, qui non potest a phlegmate vitreo rõne alterationis causari, cũ potius phlegma ita frigidissimum habeat qualitate stupefaciẽdo dolorem placare.

Cap. 5. in medio.

K Quod apparet, quia interiorꝜ, et primo secundis. Dolor dicit̃ perforatiuus solutionẽ denotans cõtinui. Rursus subita alteratio complexionis vt dolor est, fit in tp̃e ampliori ꝙ̃ motus interueniat localis separationis cõtinui: cum non sic a vehementer imprimẽtibus inducat̃: quam quidem videmus repente dolorem p̃stare. Licet enim qd' dolorem habet inducere propter subitam complexionis alterationem mox sentiatur: non tñ repente dolorosum: vt quod solutione continui repentina inducit̃. Velocior enim fit alteratio in complexione vt dolorem percipiat. Separatio igitur iuncturę est altera causa doloris: a subita complexionis permutatione. Propter huius sm dicendum, ꝙ Auer. considerans, ꝙ omnis perceptio doloris fit mediante complexione: voluit eam tantũ causam doloris existere: sed considerando quod mox impressiuum ponendum etiam solutionem continui doloris alteram causam: cum aliter vt ostensum organum inmutet: ꝙ̃ alteratio complexionis subita. Et per hoc apparet ad consequens ꝙ Gal. & A. mordet nõ recte.

Cap. 5. in medio. Doc. 1. sũ. 2. ca. 10. in medio.

L Ad aliud dicendum, sicut sequenti etiam apparebit quæsito, ꝙ dolor & delitia maxime in coitu sunt tact⁹ obiecta, cum aliter immutent organum sensitiuum reliquis. vnde A. secundo de anima. Est & alius modus de eo quod sentitur, sicut solutio continuitatis: quæ euenit ex verbere, vel ex alio, & non ex calore vel frigore, nec ex humiditate: nec siccitate: nec ex duritie: nec ex mollitie: nec ex aliqua p̃dictarum. Similiter etiam est sentire voluptates tactibiles: sicut est voluptas coitus & similia. Aut dicendum ꝙ solutio continuitatis licet sit causa doloris: eo ꝙ vehemens & subito imprimens importat, non tamen per se & imediate sentitur, sed per naturam, vt declaratum, complexionis.

Cap. 3. ad medium.

Ad aliud dicendum, ꝙ per eundem adducebat̃ his duabus vijs respondetur sufficienter. dicta enim sua plurificata super vna radice videntur fundari.

M PROPTER QVARTVM autem, ad primum dicendum per interemptionem aut expositionem cuiusdã reductionis vnius causæ ad alteram, vt tactum. Ad secundum vero dicendum, ꝙ dolor non est alteratio: sed quod verius alteratio doloris est causa: & ꝙ alteratio nõ ꝓprie illic sumitur, prout est motus in qualitate maxime tertiæ speciei: sed potius extensiue pro quacunq; sumitur transmutatione, quæ idẽ importat improportioni. Ad aliud dicendum, ꝙ licet dolor sit actio: non tñ, ꝓpter hoc a sola fit qualitate: sed a qualitate sustentata in materia dimẽsionata. Ratio etenim cõcludit, ꝙ dolor a q̃litate percipiat̃, vt declaratũ: non aũt ꝙ pure imprimat̃ a q̃litate, eo ꝙ dolor a subita alteratiõe cãtus aliter q̃litates habet subiectũ dispõnẽtes: et aliter a solutiõe cõti. eueniẽs. Ad alia duo dicendũ nõ eos itelligere subitã alterationẽ causam nõ esse doloris primariã: sed ꝙ ad eã tandẽ sequitur cõti. solutio ita ꝙ vltimo dolor vehemẽtior sentit̃: cũ dūc tũc, vt declaratũ, doloris existãt causæ. Ad aliud dicendum ꝑ interẽptionẽ assumptæ. aut ꝙ subito q̃d tp̃is importat. maior. n. subitatio in solutione aduenit cõtinui ꝙ̃ in cõplexionis alteratiõe: & ꝓpterea dolor separatiõis iuncturæ intẽsior & repẽtinior existit, dolore alterationis subitæ. Ad aliud dicendũ, ꝙ dolor in sensu non euenit ex ꝑceptione spẽi sensibilis obiecti: verũ ex medio organũ cõtangẽte, cũ enim ois sensus fiat per mediũ. 2. de aia, medium interdũ excedens ꝓportionẽ sensitiui id dolorẽ facit, vnde A. 2. de aia. Dispõ audit⁹ & visus nõ dolet ex hoc ꝙ videt aut audit: sed ex hoc ꝙ tãgit, accidit ei dolor tactualis. 3. ẽt de aia velut apparet in receptiõe spẽi solis ꝑ fulgorẽ ei⁹ pupillã cõtangentẽ dolorẽ p̃stare et corruptionem cõtinui.

N

T. c. 74 & 75. Ca. 5. post medium. A li. 4. de accsui. c. 6 Coll. 45

O Ad aliud dicẽdũ vt iã apparuit ꝙ nõ sunt nisi duæ naturæ primæ, vna q̃ sequit̃ cõpl̃oñẽ q̃litatis elementoꝜ: alia vero q̃ formã resultãtẽ ex earũdẽ substãtijs. nã vnitas vera faciẽs ad cõstitutionẽ corpis ꝑ prius membris inest cõsimilib⁹, & ꝑ hęc organicis. q̃ enim vnio siue natura cõis mẽbroꝜ cõsimiliũ & organicoꝜ adinuicem cõiter ponit̃, magis est ordo quidẽ partiũ & decoratio, ꝙ̃ vnitas, & natura cõis uera. Ad aliud dicendum ꝙ illæ quatuor apparẽtes causæ reducuntur ad duas. Nõ enim est dria realis, verum uocalis & modalis magis. Ad vltimũ dicendũ, nõ hic quæri causas particulares doloris sed vniuersales primas: q̃ vt ostẽsum tres existunt, ordinẽ prioritatis & posterioritatis in adinuicem recipientes.

QVoniã exercitio non raro contingit labor, deinceps euenit dubitare an labor apõsus seu phlegmonosus sit alius ab vlceroso & tensiuo. Et vĩ ꝙ non alius sed idem, qa vt apparebit ex tertio de re. sa. coniugatio laboris est vlcerosus: tensiuus: apõsus: arefactiuus, seu attenuatiuus, vel exiccatiuus. Si ergo hi quatuor cõcidunt vna, multo amplius vlceratiuus, & extensiuus, in apõsum cõcurrẽt. Amp. ibidẽ tres sunt labores simplices. Sunt igit̃ vlcerosus: tensiuus, & arefactiuus, cũ apõsus compositionem importet. construit̃ enim ex ulceroso & tensiuo apud oẽs. Ẽt. Vlcerosus & tẽsiuus sunt partes apõsi. componunt nanq; ipsum. Totum uero nil aliud est ꝙ̃ partium oium aggregatio. Cõmentator physicorum pmõ. Rursus. quod producitur ab aliquo, ei⁹ sapit naturam: ita vt orta principijs attestantur & cõtra. in techni: sed apostemosus prouenit ab vlceroso & tensiuo: non igitur alius ab vlceroso & tensiuo, cum omnis diuisio cedat in opposita. et causa etiam simul extet cum causato physicorum ibidem.

Post prin.

P

Cõ. 17. li. Lib. 3. te. c. 37. in fi.

2. t. c. 37

OPPOSITVM tertio et quarto de re. sa. de accidẽti 5. aphorismoꝜ secunda. prima secunda & tertia. & practicæ primo. Ex quibus vtiq; subdentur quæ deinceps. Adhuc. quorum procreationes sunt alteræ, ipsaq; differunt: cum hę ordinentur directe per oppositum in illa. Sed vt prædicta inspiciẽdo apparet locũ sunt aliæ. Itaq; labor apostemosus est alius ab vlceroso & tensiuo.

post prin. Cap. 5. in principio. Doc. 1. sũ. 1. c. 10. li. Cap. 4

Q PROPTER PRIMVM quidem sciendũ ꝙ labor suscipit̃ multipliciter vno quippe mõ pro nocumẽto seu dolore. iuxta illud veteris. In quo morbo somn⁹ laborẽ præstat, mortale. Aliter vero pro fatigatione penes illud eiusdẽ. Vbi fames non oportet laborare. vnde epidimiarum. 5. Labores cibis prædisponãtur. Accipitur & tertio pro effectu fatigationis: quæ lassitudo proprius dicitur. Labore nanq; siue fatigatione superfluo lassantur animalia. Quarto siquidem pro dispositiõe pœnali ab intra emergẽte: vt a seipsa sine causa: q̃ labor casualis seu spontaneus appellatur aphor. secunda. Labores casuales narrant siue prognosticantur morbos. Et is nempe quædam est neutralis decidentia futuri morbi ostensiua. vnde in techni. De causis præseruatiuis quæ corpori debentur neutro decidenti maxime nobis de laboribus tractantibus: & quæcunq; aliæ adiacent laboribus dispositiones: quæ vt consequenter apparebit sunt consti-

Apho. 1. pti 1. sde partim. 2. apho. 6. Te. cõ. 1

Apho. 5

Li. 3. te. com. 197

patio

A patio pororum, & raritas eorũdem. Decidẽtia enim sub neutro locatur. 72. Sub almelilatica enim laboris continetur dispositione. Huius siquidem labor nõ est morb⁹, sed via in seipsum: quod ostenditur: quoniam in libris de reg. sa. tractatur. Necq actualis existit: verum similitudinarius & imaginatus magis vt ostendent specierum ipsius descriptiones. Et de hoc quidem labore cum immediate dicto perquiritur dubitatum, qui siquidem duplex existit: vnus certus & alius assimilatus, ꝓpter enim quandam affinitatem labor nominatur: non ꝙ uere talis puta dictus arefactiuus. Primus autem triplex existit: vlcerosus: tensiuus: apostemosus. Est autem labor vlcerosus dispositio in qua inuenitur in cutis superficie, ac sub eius profundo, vlcerum stimulantium mordentium & pungentium similitudo. Imaginantur enim hoc labore patientes in eorum musculis tanꝗ infixa fore acuta & potissime qñ mouentur. Cuius quidem causa est superfluitatum pluralitas acutarum & subtilium magis effusarum
B uel eliquatio adipis: pinguedinis, seu carnis mollis: quę si peruenerit in venas quandoq bonus qui continetur in eis corrumpitur sanguis, ex quibus horror, & rigor demum superuenit, & per consequens febris: & proprie cũ amplius anima vel corpore patientes agitentur. Tensiuus autem est dispositio in qua videtur sentiri partium extensio: easq tanꝗ verbere confractas. Quam quippe causat in musculis plectoria cõtenta, aut ventositas grossior extensiua. Est autem apostemosus dispositio per quam quassatæ & phlegminantes apparẽt particulæ cũ calore: tensione maiori & mordicatione. Eius nanq causa impletio & cacochimia. & laborum hic nempe deterior. Qui autem similitudine inter labores & si non sit computat, est arefactiuus: dispositio in qua patiẽs phantasiatur se quasi exiccari, & arefieri, ac contrahi, quæ in corporibus bene humoratis contingit ex imensuratione
C gymnasiorum & vniuersaliter resoluẽtium omnium qñ praue fuerint procurata. Dispositiões uero his propinquę ac consequentes sunt vt tactum, constipatio & pororum raritas. Est aũt constipatio dispositio corporis contingens in cutis poris: quæ oppilatione vel densitate accidit, poroꝝ obstructione noiata. Raritas vero ẽ dispositio huic opposita, quę corpi occurrit ex frictiõe pauca, & balneo, & vniuersaliter ab oibus aperientibus & rarificantibus. Equidem hmõi labores duplici occurrũt de causa, vel enim ab exercitio superfluo: tũcq fortassis lassitudines dicuntur ꝓprie: aut a seipsis sponte absq causa puta exteriori, & hi prioribus peiores procuratione diligentiori sunt egentes. Adhuc quoq laborum quidam sunt oino simplices: ut vlcerosus, tẽsiuus, & arefactiuus. Aliqui aũt totaliter compositi sicut. 15. combinentur: vt vlcerosus, tensiuus: apostemosus, arefactiuus. Quidam vero inter hos medij: vt apostemosus cum aliorum plurimis ſm tamen amplius & minus, prout pluribus aut
D paucioribus participant. Nam qñ certe attenduntur laborũ priores tres extant simplices: vt vlcerosus: tensiuus apostemosus. quatuor compositi: sicut vlcerosus tẽsiuus vlcerosus apõsus, tensiuus apõsus, & ulcerosus tensiuus, apostemosus. & ita. 7. existent. Si vero prædictis tribus adiungatur quartus simplicibus: vt arefactiuus: tunc. 15. resultabunt omnes: quatuor quidem simplices prætacti: & sex duabus differẽtijs compositi: vt vlcerosus tẽsiuus: vlcerosus apostemosus: vlcerosus arefactiuus: tensiuus apostemosus, tensiuus arefactiuus: apostemosus arefactiuus. Quando autem tres concurrunt: sic quatuor consurgent: ceu vlcerosus tensiuus: apostemosus vlcerosus: tensiuus arefactiuus: vlcerosus apostemosus: arefactiuus tensiuus: apostemosus arefactiuus. sed quando quatuor coniunguntur, vnus concurrit vt vl. apo. tensiuus are. Sic igitur erunt quindecim. puta quatuor: sex: quatuor et vnus. Si vero constipatio & ariditas coniungantur præ dictis, innumerabiles insurgent fere. Sed dubitatur quõ concidere possunt sic in vnum dispares & diuersi: & maxime cum arefactiuus ab alijs quasi multum distet: quare improprie positus labor existit. Dicendum ꝙ eorum compositio est ſm vicinitatem & ad sensum: vt in cumulis & aceruis: non autem ſm veritatem ad intellectum, nisi fortassis in apostemoso: vt tertio declarabitur in coloribus dicendorum. Aut dicendum ꝙ tam varij labores non concurrunt vna ſm totũ corpus vel vnam eius determinatam partem: verum ſm distantes & differentes, quod forte innuitur tertio re. sa. ita omnes septem laborũ differentias ex parte aliqua verificabis, vniuersum vero non simpliciter. Licet nanq concidant qñq subiecto: ratione tamen differunt etiam reali. Aliud quidem licet diuersitatem secundum differentiam importet specificam. Porphyrius quoniam non omne secundum differentiã alterum est: posteriorum secundo. Eo tamẽ communiter sumpto diuersitatem denotat accidẽte communi ac proprio: sicut & alteram.

E

Post prin.

Ca. 4. post principiũ. Tex. c. 10

F

PROPTER SECVNDVM vero sciendũ ꝙ aliq motiuis prætactis in argutis dixerunt apostemosum laborem componi extensiuo & vlceroso: quod videtur vt dubitãs Gal. indicare ita. Fortassis vtiq quis æstimabat apostemosum laborem: neq simplicem neq tertium in dictis prius duobus: compositum vero ex ipsis cõsistere quid autem de hoc tertio videbitur dicendorum.

3. de re. sa. asim. editũ.

PROPTER TERTIVM quidem sciendum: ꝙ labor apõsus non est simplex omnifariam: ut reliqui tres simplices: aut compositus sicut plures prætactorũ. Accedit tñ simplicitati amplius, ꝗ compositioni. Eius nanq compositio est tanꝗ vera existens: reliquorum vero ceu sensibilis apparẽs: quod manifestatur colorum differentijs: nam eius quidam est simplex oino ut albus & niger: cui siquidẽ labor ꝓportionat̃ simplex. alius compositus oifariam duplici compositione ꝓtacta: sicut qui loturæ carnis similis: oleaginus & carminin⁹ seu cineritius. ꝓmi secunda: quod & pictores mistione coloꝝ ostendũt: quibus quidẽ alij comparant̃ labores misti. Quidã vero medius cõpositus: vt certa cõmistione: ceu citrinus: rubeus: viridis & hmõi. quibus nẽpe labor apõsus coaptat̃. Conuenit igit̃ is cum vlceroso & tẽsiuo amplius ꝗ simplicis inter se. differt tñ essentialiter ab eis quibus componitur: uelut color medius confectus ex albo & nigro. Quod firmatur: quia quoꝝ causæ sunt aliæ, & effectus: sed alteræ sunt causæ vlcerosi & tensiui, ꝗ apõsi. illoꝝ nanq simplices huius aũt compositæ. composita nanq aliter efficiunt ꝗ simplicia: vt ars designat alchimica. Itidem quoꝝ proprietates accidentia & procurationis indicationes sunt differentes: & ista distant: cum vnumquodq talium his sufficienter determinetur. sed hæ differunt: qm propriũ laboris est apõsi intumescere corpus, & vniuersa neruosa videri quassari & conteri vsq ad ossa: non autem ulcerosi & tensiui: verum morderi & tendi. Similiter in apostemoso abhorretur expãdidatio vniuersaliterq motus omnis: non sic autem in vlceroso & tensiuo. Nocumentum etiam immensius imaginamur sentire, cũ duplex sit causa ipsius: plectorica videlicet & cacochimia: quarum vna soluere videtur quod continuum: & altera coalterare quod eucratum. Indicatio quoq procurationis diuersa: quoniam illa quæ in apostemosa attenditur: respicit virtutem indicationis & dignitatem. Quæ vero in vlceroso: ac etiam tensiuo substãtiam. penes nãq hæc oportet in amplius & minus procurationem variare: instando deniq magis altero non relicto: ei quod malum videtur machinari per maius. Itaq labor apostemosus est alius alietate specifica etiam a tensiuo: & vlceroso: cũ eis tamen concidit in communi ceu medium cum extremis. plus enim ea inter se distãt ꝗ medium ab eisdem: vt coloribus denotatur.

G Doc. 3. sẽ. 2. c. 2. t. f.

H

I PROPTER QVARTVM autem dicendum. ad primum. vt iam innotuit ꝙ non est simile de quintadecima combinatione laboris & pluribus compositis sensibiliter & apparenti compositione & vt certa & existen te: qualis vt declaratū est: quæ laboris apostemosi. Ad aliud dicendum: ceu ostensum ꝙ arefactiuus labor non est labor & si eidem similetur. vnde Gal. Est quædam & alia dispositio decipiēs aliquem vt labor: & demum alia quippe cum his quarta similis existens labori: nō autem est labor quia neq; vlcerosam, aut tensiuam, neq; phlegminosam habet dispositionem. Sed neq; horrorem aliquem vel dolorem: neq; ad motus segnitiem similem laboribus refert. Gracilitatem vero cum siccitate habens. Labor nāq; videtur morbum prognosticari materialē: qualis non extat arefactiuus: cum signum & significatū sint ꝓportionabilia. Relinquitur igitur labor inter hos tertius: qui erit apostemosus & non arefactiuus. Ad

(2. de re. s. p. si medium.)

K aliud dicendum verum esse dummodo partes illæ separatæ rationem partium seruent tanꝙ imperfectę non existentes in toto. Si vero ex illo distinctę in seipsis adhuc rationem totius obseruent: & non partium: nō oportet: vt colores ostendunt extremi. Aut totum materialiter idem cum partibus existit: non autem formaliter. cum aliud et alterum habeant formam & esse separate ac coniuncte. In toto enim potentia extant: tm̄: sequestrate vero et separate actu. Ad aliud dicēdum ꝙ oē quod producitur ab aliquo, eius quandam obtinet naturam vniuocam virtualem seu mediam. dr̄ia. 140. qualiter videtur labor apostemosus ad vlceratiuum & tensiuum se habere. s̄m enim ꝙ similatur eisdem essentialiter tn̄ alter. Neq; omnis diuisio est per opposita omnifariam: directe opposita suscipiendo: ceu quæ immediata: vt aiatum & inanimatum: rationale & irrationale: & hmōi sicut consurgentium ex tali diuisione vnum nō coadiuuat alterum ad esse. Quod in

L coloribus non euenit: aut in laboribus & vniuersaliter in oppositis mediatis. Et ideo diuisionum apparens libro. Omnis diuisio aut bimembris aut reducibilis ad eandē. Similiter quāuis causa & effect⁹ simul sint actu & realiter tn̄ differunt sicut prius & posterius: perfectum & imperfectum. Licet enim aliquid efficiatur ab aliquo: nō tamē est idem quocunq; modo: sed magis specie vel similitudine: non autem numero. Ad ea etiam quæ alterius partis apparet quid dicendum: quoniam apostemosus labor non tantum distat a componentibus ipsum: vt ea inter se. neq; itidem curationes sunt omnino aliæ. quia in speciali: non autem in communi: cum vtrobiq; debeatur eductio & alteratio.

DIFFERENTIA. LXXVII.

QVOD DOLOR non sentiatur videt: qm̄ aia sensibilis non est nisi ad qualitates. dr̄ia priori. dolor autem non est qualitas: sed magis ad aliquid. dictum enim prius ꝙ dolor sensus sit tristis. Amplius. dolor est sensus, sensus autem non sentitur. Sentiretur nanq; aut a seipso vel ab alio. non primo, quia sensus non apprehendit se: nec instr̄m suum, Algaçel de aia. Qm̄ sensus est virt⁹ materialis: quod autem tale, nō reflectitur supra seipsum: sed solum quod extat s̄m Proclum immateriale. & ideo intellectus intelligit se ceu alia: tertio de aia, neq; ab alio: qa sicut arguunt quidam, illius sensus esset, & illius alius foret sensus, & sic tandem procederetur in infinitum: quod respuit natura. primo de aialium generatione. Rursus adducūt. Si dolor sentitur: tactus percipitur sensu: quod eius sit comprehēdendo sensibilia. nullus autem phylosophorum nunꝙ inter sensibilia dolorem collocauit.

M (Dr̄ia sec. arg. 1)

(T. c. 15)

(Ca. 1. 4. f.)

Eti. Sensibile perficit sensum ducens quod erat in potentia in actum: sicut intelligibile intellectum: dolor uero virtutem non perficit sensitiuam: immo inter cætera lædentium corrūpit. Palin. Firmatur quia illud quod est

N contrarium corrumpit: cum de natura contrariorum sit fore adinuicem corruptiua. Sed dolor est contrarius sensui, cum is sit quædam mediocritas: primarum etiam excellentium qualitatum. dr̄ia priori. dolor autē passio est vehemens repente sensui occurrens. Adhuc dolor est accidens. Id autem est actio læsa: quod vero sentitur, alteratione perficitur: cum sentire quoddam sit pati, quod alteratione consistit. Sed quod actionis est læsę tanꝙ factū vr̄ ab alteratione secedere. Itaq; dolor minime sentit.

OPPOSITVM Quicunq; dolentes aliquid corporis plurimum dolorem non sentiūt & reliqua. Rursus. Dictum est antea per Aui. ꝙ dolor sit cōtrarium impressorem repente sentire. Adhuc illud quod est signum sentitur: quia ipsum est quod sensui se offerens in intellectu aliud derelinquit: dolor autem est signū. vnde in techni. Dolores s̄m quem incumbūt locum: aut subitam alterationem, aut solutionem continuitatis ostēdunt. Palin.

(Apho. 6. parti. 2.) (Dr̄ia. 76. 1 argu.) (sc̄da primi do. 2. f. 2.) (ca. 19. in ea fine.) (Li. 2. ca. 6 ventre n. com 31) (T. c. 61)

O Quod deficere facit virtutem, & destruit: nisi mens egrotet, sentitur. Datus nanq; est secundum Aristo. de anima tertio animali sensus: ut iuuatiua percipiat, & nocentia, hæc eligens: illa vero spernens: dolor autem hæc operat. primo secunda. dolor ergo sentitur.

(Gosse de. 1. sum. 1 ca. 19) (Dr̄ia. 76)

PROPTER PRIMVM quidē sciendum: ꝙ quid sit sensus: dolorq; prius visum.

PROPTER SECVNDVM vero sciendum: ꝙ aliqui voluerunt omnes qualitates tangibiles ad calidū & frigidum reducere. qui secundo de aia impugnant ab A. qm̄ cætera sensibilium a calido & frigido percipiunt sine eorum medio aut saporis vel odoris siue alior: ꝙ ꝙ virtualiter calidum & frigidum insint: cum ex eis conficiantur qualitates præcipue secundæ. vnde. 2. de ge. & cor. Manifestum ꝙ oēs aliæ tactibiles dr̄iæ reducūtur ad primas quatuor: hęc vero non amplius in minores: non tn̄ calidum est quod siccum: neq; quod humidum: & sic de alijs neq; subinuicem extāt: vt sub calido & humido.

(Ca. 2. inte medium.)

(tex. c. 15)

P vnde ex his nonnulli sumpserunt causam erroris, volentes dolorē & delitiā in primas reducere qualitates: qđ nō est. quia si hi in prima deducunt: eo qđ ab ipsis causant: tunc & sensibilia alior quatuor sensuum reducentur in tactū: cum causentur ab illis & color medius ac sapor: & ita alior sensuum obiecta non erunt quæ media: sed tn̄ extrema: cū ex eis conficiant. Cuius falsitas est apparēs.

Amplius. sciendum ꝙ A. ponit ibidem dolorem fore vnum tactus sensibilium inquiēs. Est & alius modus de eo. & reliqua vt antea. Post quæ subdit. Dolor & remedium doloris sunt de sensibilibus tactus: quod et vr̄ Gal. q̄rto sapere de accidenti. Lætari quidē: tristari, & dolere, fit in sensibus: quæ in oibus feriati sensuū declarat in esse: vt visum prius. Qđ ostendit et sermo ipsius in genitaliū delitia. & ei⁹ opposito. Alij vero, ꝓtulerunt in doloris essentiā ingredi duo: sensum. v3. & nocumentū: qđ dicūt ex diffinitione doloris patere: cū nocitiuus sit sensus: ꝓp

(1. 6 aia c. 4) (Dr̄ia. 76 ar. 1. in f.) (C. 6. 1 pa.)

(Ca. 6. 1 f.)

Q qđ inquiūt dolorē inquantū sensus existit, nullo mō sentiri, sed bene in quantum nociuus. Quod similiter sapiūt in delitia. Ipsa enim non sentitur inquātum est sensus: verum in eo ꝙ iuuatiua. Sed hoc in cōi stare nō potest: eo ꝙ dolor nequaꝙ est sensus vt indicant: sed potius ei⁹ extat passio. Est nāq; sensus passio repente occurrens ipsius susceptiuo. Sicut enim alia tangibilia sensus non existūt: vt declarabitur: ita neq; dolor. Q. si dicatur qnq; dolorem tristem sensum existere, seu nocitiuum: dicendum talem non esse doloris veram rationem: verum aliquam notificatione famosam: prætactam vero amplius perfectam eius rationem includere. Non enim valet ꝙ si dolor est sensus tristis; igitur est & sensus sicut dicunt. Phlegma nanq; est sang. diminute decoctus: non tamen phlegma sang. est simpliciter: sed totum simul. Ita etiam meteo. 1. Ros est pluuia parua: & pluuia ros magnus: non tamen pluuia simpliciter est ros, neq; ros pluuia: sicut

(Sensus ꝗ sit.)

(Cap. 4. 16 mediū)

neq;

A neq; habitus dispositio neq; contra. Licet Boethius in prædicamentis scribat habitum dispositionem esse infirmam. ipsam vero habitum stabilem. Sic igitur dolor non est sensus absolute: sed tristis aut nociuus cõiunctim: quod nil aliud q̃ passio sensus & obiectum. similiter & delitia non est sensus: sed passio hilaris & obiectum: qua mox reducimur ad naturam.

PROPTER TERTIVM vero sciendum primo q; obiecta tactus multiplicia existunt, cum sit plurimas percipiens contrarietates, plures verius extent sensus: vt tactum ẽt dr̃ia. 42. sensus enim rõnem sumit ex obiecto, velut scientia ex subiecto. potentia enim sensitiua materialiter vna in eius existens organo formaliter plures existit ex obiecto eam in actum conducente. Sic igitur & sensus duplex erit materialis vt virtus sensitiua organo alligata, & formalis q̃n ipsa virtute obiecti in actum deuenerit. Secundo quoq; de ge. & cor. tactus ponuntur dr̃iæ q̃ plurimę calidum scilicet, frigidum, siccũ, & hu. graue & leue, durum & molle, uiscosum & frangibile: asperum & lene, grossum & subtile: vnde naturalium & iuuamentorum ẽt primis. Ex spermate submisso in matricem vel terram, tpe constituuntur determinato particulę illius qd' generatur q̃ plurimæ siccitate & hu. caliditate & frigiditate: & alia quæcunq; sequuntur has dr̃ias quas scies ex de generatione. 2. has quidem primas sequũtur maxime reliquæ tangibilium dr̃iarum: post quas gustabiles: olfactibiles & visibiles eueniũt: durities igitur mollities: lubricitas & ariditas: leuitas & grauitas: densitas & raritas: lenitas & asperitas: grossities & subtilitas, tãgibiles sunt hę dr̃iæ. Quod & ratione firmatur. quia ſm prędictos. ois dispositio contraria dispositioni corporis, sentitur mutatione qua subito permutatur ad illam. nõ enim quod ordinate ac paulatine occurrit sensibilius percipitur: neq; quod iam a permutatione cessauit: cum ois passio ac etiã sentire sint in fieri & alterari, de accidente. 3. In residere nãq; & quiescere non fit passio, propter quod ſm A. calor ethicorum quãuis intensior extet tertianorum calore non percipitur ab eis tactu, talis aũt dispositio est dolor, & maxime cum cæteris plus contrarietur naturæ. Amplius. illud vere percipitur tactu per se, quod ab alijs sensibilibus discernif secum existentibus: aut quod nil aliud percipif nisi id ipsum, hmõi vero est dolor. Sæpe nãq; in parte percipif passio tristis, & calidum simul vel frigidũ. Similiter prædicta ente passione sentif, ea non raro absq; qualitatum aliqua prima seu secũda. Vnde cum hoc scriberem dolor mihi in scapula superuenit, in qua satis sensibilis existens, nullam potui primarũ, neq; secundarum qualitatũ sensibilium prætactarũ pręter passionem tristẽ percipere. Rursus. In coitu quæ qualitatum percipitur primarũ aut secundarum, nisi sola cõuenientis, cum conuenienti coniunctio quæ est delitia. Eius itaq; oppositũ sentitur in eius contrario: vt quarto apparet de accidẽti. Cõtrariorum enim cõtrariæ sunt rationes. Palin. Illud maxime sentitur, quod causa existit vt sentiantur & reliqua. propter quod enim vnũquodq; & illud magis: sed propter dolorem sentiunf alteratio subita & solutio continui. Fortassis quis logiciçans hanc volet ratiocinationem detinere. Adhuc absurdum vr̃ dici q; maxime siue sensibile subitoq; in naturam occurrens a virtute nõ percipiaf sensibili: qualis est dolor eiusq; oppositum. Dolor igitur per se etiam sentitur vnum existens sensibilium.

[margin: Sensus duplex. — Tex.c.8 — B — Cap.6 Cap.1.in principio. — Collr. 1. cũ medio, & vsus 6. & 4.c.6. ... — C — C.6.1 ... — D]

PROPTER QVARTVM vero dicendũ. ad primum q; dolor est una qualitatum & delitia. Est nanq; in passione & passibili qualitate locandus. Si autẽ per qualitates Auer. intendat primas aut secundas communiter solum expressas, vt ostensum, secum nõ consentio, cum dolor ab eis percipiatur alius ac aliter. Neq; hoc impediret: supposito ẽt dolorẽ ad aliquid fore. quia primę qualitates directe in genere locantur qualitatis, graue & leue in prædicamento substantiæ, asperum & lene in genere positionis. 42. dr̃ia ex Aristo. & Commen. & tamẽ sunt vnius sensus. puta tactus obiecta. Ad aliud dicendum: q; vt apparuit dolor non est sensus: sed potius obiectum & passio eius, ꝑpter quod non ualet deductio. Est ẽt dare vnum sensum, sicut cõem, & non prodire in sensibus ad infinita distinguentem inter diuersorũ sensuum obiecta secundo apparens de aĩa. Ad aliud dicendum: q; aliqs phylosophoꝝ, vt Gal. & A. expressius dolorem & illi⁹ remedium inter qualitates locarunt sensibiles: qd' vt probatum necesse: nam idem sapientes interdum ponũt plures qualitates tangibiles, aliq̃n vero pauciores. de anima enim secundo exprimũtur solum calidum & fri. siccum & hu. durum & molle. Et Commen. graue explicat & leue, & plura taliũ sunt superius nuntiata. Prima quoq; primi innuitur quatuor cõtrarietates solum fore in tactu cũ sensus sint octo ſm ponentes tactus plures. Quas quidem exprimit Haly. vt cum primis, durũ & molle: asperum & lene. In secũdo vero A. de aia sunt expositæ multo plures. Ad aliud dicendum, q; sensibile perficit sensum & vigorat ipsum q̃n fuerit proportionabile & conueniens. non autem improportionabile & contrarium. sensibilium enim excellentiæ corrumpũt sensum. de aia 2. neq; enim similitudo sensus ad intellectũ est bona omnino, quia maxima sensibilium sensum perimunt sensitiua. Intelligibilia vero q̃ maxima corroborant intellectum. 3. de aia. Ad aliud dicendum, q; q̃q; vnum contrariorum aliud corrũpat: non tñ inter ipsa tollitur actio sed stabilitur magis. Corrumpere nanq; rem suam dicit in fieri, non aũt in facto esse. Si enim iam corrumpit sensibile sensum: vt dolor, neq; aliquod alioꝝ percipietur sensibile: cum dictum sit sensationẽ in fieri & alterari consistere. Ad aliud dicẽdum, q; accidens & dolor dicitur actio læsa respectu morbi qui actio est lædens. tñ actio lęsa accidentis vel doloris est magis in fieri q̃ actio morbi lædens, vt declaratum. 73. differentia.

[margin: E — in ṗdi. diuisio. 4 — 2. de aia com. 108. versus fi. — Te.c. 136. — T.c. 117 Doc.6.c.5. post pn. — F — 2. techni tra. de err. com. 56 — Cap.3 — T.c.121. — T.c.7 — G]

QVESITA CIRCA SIGNA DIFFERENTIÆ LXXVIII.

QVOD ICTERITIA sit ante septimam diem bonum signum mõstratur ex quarto re. a. ita. In febre cholerica ante septimam superinnatus ictericus soluit febrem. sine rigore vero si superinnascatur extra tẽpora pernitiosum. Quod & Zoar cũ Auer. testaf. Adhuc si qd' minus vr̃ inesse inerit, & quod plus min⁹ vero, vr̃ q; materia phlegmatica vel sanguine ante septimã terminetur diẽ, cũ sit frigidior grossior & cholera mobilis min⁹. hæc aũt fit (vt visum) in apoplexia quæ i paralisim terminaf: & febris sanguinis eius per naris fluxũ, atq; in variolas in quarta & antea. Rursus. Sicut materia cholerica potest ante septimã per vomitũ aut secessum eũari, sic̃ et per cutem vr̃: cũ cholera sit cal'. subtilis: motum petens a centro ad circunferentiã, quod ostendit ipsius per sudorẽ crisis plurimũ facta in quo pus choleræ cõmiscef cũ sudor sit sanguinis superfluitas, cui pus cholericũ est admistũ serosum. cañ. 2. A. Et confirmaf quia apho. 4. sudores iudicanf boni si die inceperint tertia, quinta septima &c. Palin. tertio. 15. Si cholera putrefiat extra vasa, tertianã gignit. si vero non, icteritiam: sed tertiana potest ad bonum ante septimam terminari. vt quinta, nam tunc motus ipsius instat dies, in qua cholera putrefactione subtili exhalato, redditur grossior in putrida, itaq; icteritia potest ante septimam signum esse laudabile.

IN OPPOSITVM medicorum est cętus. vnde Isaac febrium. 4. Icteritia ante septimam omni proculdubio mortem innuit. Rursus. Icteritia sub crisi locatur permutationis quarto apparens secunda, sed talis non fit ante septimam, neq; vniuersaliter in morbo acuto & materia subtili, sed in chronico magis & grosso

[margin: tex. c6. 85 1. thesir tra. 13. c. 6 in fine. — 4. colliget ca. 43. in medio. — H — Cap.6 ... Apho. 36 Collr tra. 1 ca. 3. in fi. & ca. 3. in principio. — Ca. 17. circa prin. 1 tra. 1. ca. 2 circa me.]

I grosso cum virtutis debilitate. Adhuc crisis laudabilis expetit indicationem æqualiter distantem a morbi principio & ipsa crisi: febrium Isaac quarto: sed nulla talis est dies ante septimam: nisi quarta quæ indicatiua eiusdem extat certa, vt latio denotat lunæ. Igitur ante septimam icteritia signum non erit laudabile.

Coll. ca. 9 circa fin.

PROPTER PRIMVM quidem quod non minus intentum cum quæsitum extet de signo: sciendū ꝙ signum est sensibile qd' sensui se offerēs, intellectui aliquid relinquit. Ex sensationibus nanq; multis consurgit memoria ex qua dicitur experimentū: & ex eo tandem vniuersale: quod est principiū artis & sciæ. 2. posteriorum. et metaphysicæ prohemio. Ex quo quidem innuitur ꝙ signum cū sit correlatiuum duplex fore ipsius significatū. Vnū nempe immediatum: cum quo ꝑsentialiter existit: vt tactum qn̄ dicitur offerens se sensui. Aliud mediatum cū quo non semper extat qn̄ subditur aliquid relinquens in intellectu signum prognosticorum dictum. Sunt aūt tria: signum, significatio, & accidens: nō prout diuiditur contra substantiam: verum ꝭm ꝙ sequitur morbum seu dispositionē: velut vmbra corpus quod subsequens pro prius appellaī aut genimen: vt multum autē idem entia subiecto: diuersa tñ rōne: nam licet cōiter signum pro significatione suscipiatur: ac cōtra, duplex tñ prognosticorum. 3, dicentibus videī dr̄ia cōcedi. Vna quidē, quia significatio est necessarioꝝ: signum vero eorum quæ ꝭm plurimum. Altera qm̄ ipsa comprehenditur rōne, illud autem experimento. Significatio nāq; cum sit abstractū eius naturam meraciorē notat signo concreto quasi ente: cum illud secundo dicat accidens per prius & subiectum demum. Commen. 5. meta. licet contrariū impingat A. vnde significatio quendam sensum uideī dicere deductū ad modū actus rationis se habentē: & ideo per prius naturis & passionibus membrorū debetur interiorū: quare horum liber de significationibus passionum inscribitur interiorum: signum vero sensum denotat simplicem & apparentem magis his quæ occurrunt exterius, cum sup ea sensus concidat immediate. Signum aūt seu significatio accidens dicitur. vnum enim ambo extant subiecto. Dictum autem est ut multum: quia quoddam est signum quod non est accidens, ceu quod prognosticum: cum nōdum extet. Nihil enim actio est læsa nisi existens: aliud vero est accidens: non tamen signum velut quod non a medico perceptum & ideo Ioannitius: inter ea est diuisio cū augmento: habent nāq; se sicut excedens & excessum sed ratione differunt omnifaria: licet vt ꝑ multum communicent subiecto: nam quod accidens infirmo, medico signum existit, etenim accidens suæ respectu essentię: quę est actio læsa uel comparatione infirmi: cui accidit: quod ēt dicitur symptoma siue concisio. Significatio vero respectu considerationis medici prout inde procedit ad cognoscendam ægritudinis naturam, aliqua ēt potest dici significatio infirmi: non vt infirmi: sed prout medici vicem gerit suum accidens describendo. quoddam enim signum ab iudicio sumitur patientis. Ioannitius. Quid autem sit accidens & quō differat ab alijs rebus contra naturam ostensum dr̄ia. 73. Est denique signi varietas multiplex: nam aut consideratur rōne ipsius essentiæ: & ita quoddam est qualitas permutata vt icteritia. aliud operatio læsa, quod tripliciter euenit: qm̄ actio læditur aut leuiter quod ꝓprie dicitur permutari aut mediocriter: vel tollitur oīno in techni. Reliquum vero exiens a corpore, quod aliqn̄ percipitur sono: interdum vero absq; ipso: quod aut significat q̄titate; vt lienteria: vel qualitate vt vrina nigra: aut vtroq; sicut san. fluxus, vel rōne significati: vt signum aliud est sanū, & aliud ægrum, & reliquū ꝭm techni neutrum. Quorum vnūquodq; diuiditur: ceu corpus tale per semper quidem & per multum & vt nūc. Neutrum vero in tres subdistinguitur modos. dr̄ia. 72.

T. c. 17. in medio. cir. a prin.

K

Cō. 14. in principio.

Cō. 14. ad medium.

L

In isagogis c. de signis officiorum membroꝝ in fi.

M

In isagogis ca. de mo. tione nat. broꝛum.

Li. 1. tra. de vtre. 10 com. 33

Li. 1. 3 fin.

N Signoꝝ quidem ægrorum quoddam est familiare coincipiens morbo. Aliud superueniens: quoddā digestionis aliud indigestionis: nonnullū contrarij digestionis: qddam creticū: aliud salutis: & aliquod mortis. Aut attenditur rōne modi significādi: quod ēt tripliciter euenit: vel prout refertur ad cognoscentem, vt ad virtutem aialem. Et hoc dupliciter: uel q̄tum ad motiuā: & ita signū aliud sumiī a motu. & hoc aut naturali: q̄si vt horror. vel voluntario: sicut æstuatio & reuolutio: aut vtroq; vt tussis: in quo natura superat voluntatē: ac egestio & mictus in quibus euenit econtrario. Aut sumiī a qete: vt in apoplexia: epilepsia & syncopi: vel a virtute apprehensiua. & hoc dupliciter: vel exteriori aut interiori. Exteriori adhuc dupliciter: aut q̄tū ad sensibilia cōia. Cōmētator secūdo de aia: quæ sunt motus: quies: numerus: magnitudo & figura: qbus. 3. de aia A. sitū adiungit, quorū prima tria ꝭm Cōmentatorem extant cōia oībus sensibus: reliqua vero duo tactui solū & visui. Sup hoc enim significaī p signa ab eis sumpta: ꝭm ꝙ pars sic fuerit numerata vel figurata. Aut quo ad sensibilia, ꝓpria, qd' quintupl'r euenit: aut enim sensu notaī tactus vt cal'm, frigidum, vel gustu: ceu amarum & dulce, aut odoratu: vt polypus: vel visu: vt icteritia. Quod aūt significaī auditu tactū in illis prius: quæ secernuntur a corpore. Vel interiori ceu signū denotans regitiuā actionem vel mentem: et id multipliciter: vt & virtus. imaginatio. v3. phātasia: cogitatiua & memoria: quarum interdū corrumpiī vna vel duæ remanēte reliqua tertio de accidenti, & interioꝝ tertio. Aut ratione modi inhærentiæ signi ad significatum, & ita signorum quoddam sumiī a substantialiter inhærentibus, quod est necessarium, semp enim verū, aliud ab operationibꝰ seu effectibus propinquum existens necessario, & apparētiæ est veritatis: quoddam a casibus uel ab alijs his quę necessario consequunī siue ab accidētibus: quod neutrum continet ꝑdictorum. Quod tñ eo mentiī rarius extat. Est & quoddam perdurans & primum: vt a dispositione sumptum operationū. Aliud primū, sed non perdurans: ceu quod ab excreationibꝰ. Reliquum vero neutrum: vt cōe vel extraneum. Aut rōne tpis tunc quoddam est rememoratiuum sani, ægri, & neutri, cuius modica extat vtilitas, vt medico solū immediate tñ. vel demonstratiuū: quod cōfert tm̄ infirmo. vel prognosticum, quod simul vtriq;, vt medico quidē ꝭm Haly. quia conuenit de conditione præcij, & infirmo, quia per hoc sciī qualiter regēdus. sciunī nāq; ipso res illis. Ex his tandē conflari valet talis signi bimēbris diuisio. nā eius aliud est cōius notans sup cōplexionē & cōpositionē et vniuersaliter naturam & dispositionē oēm, aliud particulare significās qd' læsionis extat occultū interius significatio ꝓprius dicta. Primū quidē multipliciter sumiī: nā quoddā a tactu: ꝓut discernit durū & molle maxime: aliud a carne & pinguedine ꝭm ꝙ q̄titate: qualitate: & hmōi generibꝰ fuerint variatę. Reliquū vero ex mēbroꝝ forma, pectoris nāq; amplitudo, aut extremitatū extēsio, denotat caliditatē, contrariū vero frigiditatē. Aliud sumiī ab operationibus, & his aut naturalibꝰ, vt qd'a superfluitatū excreatione: aut vitalibus velut a pulsu: vel aialibus. & hoc dupliciter, intrinsecis & extrinsecis ꝭm ꝙ plene perficiunī aut cōtrarie vel ab his & vitalibus simul, puta qd' suscipitur ab anhelitu. vtræq; enim operanī ad ipsum. Aliud a facilitate & difficultate passionis. quod enim cito calefit calidum, vt sic existit, quod aūt celeriter infrigidaī cōtra: nisi istud raritas aut densitas variet musculorum. in tecni. 2. libro. Aliud a capillis prout diuersificantur velocitate ortus et tarditate. colore, figura, multitudine, paucitate, aut priuatione. Vltimum vero sumitur ex cutis colore, quæ talis redditur natura vel accidente, albedo nanq; significat sanguinis paucitatem cum phlegmatis dominio, sub rubedo vero contrarium: & citrinitas choleram: fusce-

Com. 64. Ca. 2. circa fin.

O

Ca. 3. & 4. Cap. 5

P

1. techni com. 1

Q

tra. de tre. com. 14

do

A do melancoliam:& nigredo icteritiā nigram. Causaē autem ab adustione: vt multum extrinseca: vt ęthiopibus: ceu albedo ex frigore scotis. Particularius vero signum dupliciter habeē: vno mō ab anatomię sensu. qui.n. passiones discernere voluerit iteriores i anatomijs exerceaē in techni: per eas nāq₃ cōpositio quatrina dignoscif mēbrorum, cum eorum substantia in complexionem etiam vsq₃. Aliud vero est significatio ēt proprie qua velut canone proceditur in prædictorum cognitionem: quod a quatuor suscipitur: vel sex rebus: sicut a læsione sensibili actionum: quod tripliciter dictum est cōtingere. nā actio aut permutatur, aut debiliter fit, aut destruitur oifariam. Vel ab eo quod euacuatur. aliqñ enim educitur qd' naturale sufficienter. interdum aūt contrarium vt qd' de membrorum substantia. Et qñq₃ quod inter hæc diuersificatū quantitate: qualitate & modo: vel a dolore qui significaē loco fm ꝙ fuerit partis dextræ aut sinistræ: vel eius essentia, vt grauatiuus aut acutus: vel a pate: quod ipsius similiter significato loco: substantia & figura. Subiungitur et situs siue locum dicat vel societatē patientisq₃ iuxta Gal. & Ioannitium indicium. fm vero A. accidentia manifesta & comparata: quoꝝ significationē testatur neq₃ perdurantem: neq₃ primam. Talia enim signa sunt cōia & extranea: quoꝝ significatio coniectura extat aliqua: reliqua essentialia inseparabiliter concamitantia sua significata: quibus perfecta cognitio habetur: ceu ostensum est dr̄ia. 54. Bonum aūt & malum nō dicunē vniformiter & absolute: sed differenter & ad aliquid. nā fortassis vnū signum prauum laudabilia vincit plurima: & vnū forte laudabiliū praua multa. p̄mo de crisi, & prognosticoꝝ tertio: vt uirtutis constantia eiusq₃ oppositum: & ideo fit opus ordinem inter ipsa constituere: ceu sermones ueteris insinuant. Nam interdum dicit non malum signum vel nō bonum: aliqñ benignum vel versutum: qñq₃ salubre C aut mortale vel perniciosum vel pessimum & optimum aut fidelissimum: unde Alman. 10. cum unoquoq₃ signo ponendum est verbum quod denotat quantitatem fortitudinis illius. Quod enim est debilius signum, dicitur nō bonum: quod fortius malum: & quod fortissimum mortale aut multū mortale. similiterq₃ de signis intelligendū laudatis. Hæc itaq₃ est succincta varietatis in cōi signoꝝ recollectio. Est aūt icteritia coloris cutis alteratio fœda ad citrinitatem tendens: vel nigredinem ex occursu hu. citrini aut nigri ad cutem: & quæ sequuntur ipsum absq₃ putrefactione: qui si putresceret: causaret in citrina tertianam & quartanā in nigra. tertio. 15. Viaticus autem icteritia est missio choleræ rubeæ cum sanguine se super oia corporis membra diffundens & in corporis apparēs superficie. vnde quarto de accidenti. Oia ictericis apparēt citrina: febrium vero quarto Isaac: & in viatico icteritiæ D nomen est transumptum ab aue vitreum habente colorem: quæ galberus dicitur. a quibusdam vero apēdiluca: suspendit enim nidum ingeniose sub nucis ramo icteris dicta. Iuxta illud. Carpe viator iter super arbore cōcinit icter: cuius transumptio finem sexti indicatur de accidente. Nocumentum mutatiuæ accidit virtuti eueniēs humiditatibus a sanguine diuersis: vnde mutatio colorum sequitur necessario: quorum vnū icteritia dicitur. Quę aūt de melācolia efficitur extat innominata. In passionario tñ scribitur ꝙ Græci hoc melanchion dicunt, idest nigrū canem. Quidam vero scribunt melanchiron idest denigrans manū. Hanc quidem passionē patientes dicuntur arcuati ab arcu scilicet iride: vel passionē habētes regiam seu aureā. Cuius quidem duo cōiter notanē modi. citrina scilicet & nigra. Viridē addunt & aliqui: quā nominant agriacā idest agrestem. quia capræ crisolōca agrestis dicif mustella. & in viatico. Alia dicif agriaca pegaseleontos.

Causa vero ipsius & maxime citrinæ sex est choleræ: q sanguini ēt commiscef. & per exteriora diffundif corpis tingens ipsa. Quę siquidem interdū actione prouenit naturæ: sicut qñ ea die critica iudicatur sfir: non actione naturæ: sed amplius symptomatice. Qd' duobus euenit modis. vel ab exterioribus: sicut serpentis punctura. grauonum: pediculoꝝ: vulturis & assumptione fellis leopardi vel viperæ: a quibus siquidē celerius icteritia consurgit. Aut ab interioribus: qd' plurimum contingit ab hepate & felle: & a calore qñq₃ corporis totius, & ꝑprie vasoꝝ: rarissime vero ab intestinis. A felle quoq₃ dupliciter: aut ab grosso viscoso in ipsius poris oppilationem causante duobus existentibus: quoꝝ secūdus versus intestina protensus: sequestraē qñq₃ in duos. 91. vel a passiōe substātiæ fellis: quod euenit aut caloris intensione inflammantis hepar & corpus oē: vt san. ferueat in cholerā: vel debilitate ipsius: vt virtus imbecillitef attractiua in attrahēdo: aut siccitate deficit expulsiua vel a pate seu oppilatiōe in ipsius poris accidente prætacta. Quæ aūt ex hepate con F surgit: vt duobus prius modis & quinq₃ potest contingere. Fit vero ab intestinis minime: cum in colon descendēs & obstaculum inueniens nequeat pertransire. vnde cholera in felle cōtenta caret in quem deriuetur locū. Nigra quoq₃ aliqñ ēt accidit vigore naturæ splenis ægritudinē creticantis. Pluries autem symptomate: vt splenis debilitate, vel hepate humores assante calore: aut totius corpis inflammatione. Et ad vnum potest illis de causis contingere suo modo: quo ea quæ fellis & hepatis. Agriacā quidem voluerunt aliqui ex cholera consurgere prassina & eruginosa: cuius oppositum dr̄ia mōstratur. 91. sed cum Serapione dicendum ipsam potius causari a felle malignante vel hepate & splene. Inquit enim si accidat apud mundificationē choleræ citrinæ aliqua ægritudinū mundificanti vasi accidit icteritia permista ex cholera citrina & nigra. is aūt color in viridem vergit. et post nō pauca. Hæc quidem est alia species icteritiæ: cum illa quæ cōponitur ex cholera citrina & melancolia: & fit qñ hepar & splen similter sunt læsa. Color vero ex his redditur viridis. vult etiam quando nigredo leuis extiterit ipsam ab hepate fieri. si autem vehemens, a splene. G

PROPTER SECVNDVM siquidem sciendum ꝙ ab illo qui finxit se Hippocratem quarto re. a. cū quadam conditione scribere superinnatus ictericus. puta cū rigore determinaē alludens fortassis ei qd' dicitur A. causone habito rigore superueniente &c. Quam quidem cū rigore determinationem: cum principali ēt ibidem Gal. non admittit: vt apparebit dicēdorum. 4. Ac simpliciter Zoar vr̄ concedere icteritiam ante septimum posse laudabile signum existere inquiens. Medici vituperant icteritiam in principio ægritudinis: quia ipsi⁹ fit exitus ante humorum maturationem. Ego autē dico propter quod icteritia est motus actus & motus eius uelox in agente & patiente nō negabimus in ea posse fieri maturatione die secunda generationis: & maxime die quarta: & proprie in ætate iuuentutis, tpe æstatis calida regione, locis orien H talibus, & meridionalibus. In his enim talibus accelerāt maturatio & decoctio. Quarto vero colliget quod dicit Hippo. Si icteritia superueniat in febribus acutis ante septimam malum: reprobatum est experientia in terris nostris omnibus. Et si veniat in quinto laudabile multum est vna rōne & maxime in corporibus calidis & tpe calido: & hæc est snia collegiorum oium medicoꝝ Persarū & Indiæ maioris: & pro maiori parte illorum de Andalusi. Cuius oppositum cæteri sensere veteris sermonem concedentes oino: vnde quarto secunda. Ad vltimū icteritia ante septimam diem nō est laudabilis. Prædictorū aūt defectus & si tertio & quarto manifestus dicēdorum apparebit: eorū tñ singulariter vtriq₃ pertractenē sermones. Primitus siquidem fortassis quis Zoar accusabit dicentem icteritiam fore morbum, cum accidēs existat magis actioq₃ læsa: puta coloris alteratio fœda. Q. autem

Concil. Q iiij dic

Margin notes: Luca. ventre. cap. 10 — Colli. 1. in 2. cap. 6 ost me. — Isagogis p. mo one me torem. 2 rimi doc. ca. 1 — Ca. 13. 16 tem. 40 — Ca. 19. in incipio. — Sentia ... — Tra. 1. c. 9 in princi. — Ca. 1. ver us finem. Ca. 17. in principio. Li. 1. c. 12 in princi. — Tra. 4 breui c. 6 post principiū. — Ca. 11. ad medium. — te. c. 85 — 58. aphor. 4. parti. — 1 theisir. tra. 13. c. 6 in fine. — Cap. 43. in medio. — Tra. 1. ca. 55. circa principiū.

I die fecūda ualeat apparere benigne, falsum est manifeste: cum sudor non possit fieri in ea: tunc enim non extat motus cholerae: quod si foret versutus existeret: nec et in quarto cum sudores fieri a ueteri non scribatur in quarta. Itidem crisis aegritudinis motae per tertium: qualis quae de cholera tm visum fuit semet a Gal. in vita eius oi. Ab Archigene vero his in quarto creticari. Crisiū. 3. Quid ergo de icteritia: dicendū itaq; quod nūquam: cum sit modus hic quidā crisis alius: ceu declarabit ex reliquis. Palin. Is empyricus ab Auer. sic approbatus experientias super hoc habuit afferre: non autem falsę credere rōni aperte: ideoq; Auer. agrestis extitit in minus. Quod enim inquit dictum Hippo. reprobatum experiētia falsum extat & inciuile: cum ipsum sit vniuersale ceu artis canones reliqui. Sermo aūt Auer. particularior fere nunquam comprobatus: quia Hippocratem non redarguit: quoniam aphor. 6. Raro contingens non reddit Hippocratem mendacem dicentem in pluribus euenire: similiter neq; in quinta die morbus laudabiliter iudicatur icteritia: cum cholera sit hmōi grossior: velut fex fere nequiens tam breui tpe digeri. Feculentiā uero ipsius ostendit icteritię tinctura grossiori prohibito penetrare: non aūt sudoris cum sibi et pus cholericum sit admistum: neq; aspectus tunc quoq; aliquis interuenit lunaris. Adhuc aduersat sibi cum dicat id in tpe calido: et per consequēs in regione verificari calida: quia amborū idē iudicium: cum subdat quod haec sit snia oium medicorū Persarū. Persia vero frigidior ē, & siccior multū Graeciae: arctico tanquam ppinquior polo: si locū audit uere Persiam dictū. Cuius Rex fuit Darius: quam & hodie occuparūt tartari. Et ideo ipsius experientię aut rōni non est acquiescendum: cū Hippocrates fidelior testet se fore expertum non in Gręcia solum: verum in Lybia India & Subatia. Qd' et sentit Auer. si occurrerit per accidens magis adest Vel fortassis propter aliquam crisim cōsociatam illi: nō aūt regulariter & per se: aut hi oppilatiōe vel modo quo apatis decepti. Aut dicendū: quod icteritia uisa non ad malum ante septimā extat minime vera: sed potius modica subcitrinitas aliqua circa oculos pprie ac faciem ex inflāmatione causata hepatis: vt visum quoq;, Propterea dixerunt alij, quod crisis ante septimam potest esse benigna si ei' fluxus ventris succurrat: id tn eget determinatione: quoniam hmōi fluxus: aut est cholericus multus ebulliens: cū materierum exitu spumosarū adhaerentium: & ita eius significatio extat praua intantum vt timeatur de infirmo: & proprie cum virtutis imbecillitate: aut vētris fluxus mordicans est vehemēter cum humiditate multus, vel etiam sudor communis exuberans & virtus fortis sicq; laudabilis cum leuitas patientis velocius occurrat. quarto secunda: & cuncta quae aphor. 4.

PROPTER TERTIVM quidem sciendū: quod icteritia regulariter & per se ante septimam: sicut testant pter duos magis cęteri prauum extat signum. Quod ostendit si aliquid debet benigne a natura celeriter expelli ei opus sit adesse digestionē: vt natura reddatur ea vnigenea substantia qualitate a membrorum parietibus sequestrata: et vias ac ductus eidem praeparatos & apertos quibus valeat ad extra propelli. Et ideo cū ipsi magis redundent in hemorroidas quascunq; matricis ani vel narium ventrē & intestina euacuationes laudabiliores hinc inducunt quarto secunda. Factę fluxu san. secessu & vomitu. Quae aūt sudore laudis exilioris caeteris cum materia his quib' vehiculet careat ductibus apparatis: subtilitate tn sui penetrans per poros occultos ad cutē sudore nō parum iudicatur benigne: quia ceu suppositū oportet ante crisim digestionem & separationem adhaerentē materiae praecedere: id aūt non potest ante septimā fm Gal. interuenire: cū cholera sit inobediens & meatus impraeparati. Rursus. Ad perfectam crisim expetitur digestio materiae: qd' esse non potest nisi sufficiens tpis interueniat spatium: & maxime cum caruerit orificio eductio. Requirit similiter lunae aspectus: is aūt non potest prius adesse septimo. Tū quia tempus non est sufficiens: quod in antea. Tum quoniam subsidium non interuenit lunae. Neq; et in quarto, quia & si aliqua operatio extet in ipso lunae afflatu non existit. Similiter & crises semper in nequioribus fm Gal. fiūt paroxismis. Neq; in quinto licet moueatur natura: quia tps in dispositione materiae, atq; ductuum non occurrit adhuc sufficiēs: neq; et quis lunae aspectus: ea, ppter opus fit septimam expectare: aut si nono accidat magis rōne tpis contingit: in quo natura diutius potuit operari: quam lunę incitatus. Adhuc causon: cuius materia cholerica: ut plurimum subtilis mobilis in locis propinquis cordi situata vix ante septimam: & si sudore possit terminatur. Cum itaq; icteritia contingat ex cholera sudoris materia grossiori fm Isaac et iuncta sanguini non poterit ad benignum ante septimā terminari: propter quod oportet saltem septima: nona: vel. 11. aut. 14. creticari: cum propter tps tūc interueniat longius in quo natura potest digestionem perficere: lunaeq; vt multū interueniat sitr incitatio. Si enim ante septimam superueniat, prauum existit: quia fm Gal. ex hepatis accidit apate vel oppilatione: quod versutum. In septimo vero aut post non est simpliciter iam laudabile: si non dextrum hypocundrium fm veterem fiat durū. Quod oppilatione potest & apate contingere duro: cū id non mox accidat: nā febres iudicant in eisdē diebus fm numerum: ex quibus euadunt hoies: & ex quibus pereunt: prognosticorum. 3.

PROPTER QVARTVM quoq;. ad primum dicendum fm Commentatorē ibidem quod icteritia superinnata: cū rigore et nō soluit febrē ante septimam neq; post septimā: sed quando determinatio est talis: febricitantibus icteritia superuenit: aut, ppter hepatis symptoma uel naturā choleram representātem per cutē excernere: demum hāc nequeuntem: ceu in apatibus assuetum est oibus remittentem ad aphorismos in quibus innuit veritatem cōtineri.

Ad aliud quidē quid dicendum iam visum fuit. Ad aliud dicēdū: quod apoplexiae terminatio in paralysim simpliciter est mala: licet fm quid sit bona. Nec est simile: quia natura peramplius infestat quantitate materiae apoplexiae cholerae acumine: unde cogit crisim facere an tps: & ideo imperfecta existit sitr variolarum materia naturā amplius infestat: fiūt et ex sanguinis ebullitione & corruptiōe: qui crisim vt multū recipit in quarta cū is moueat continue. Natura et consueuit hmōi materiā ad cutē expellere continue: nō aūt sic cholerā: quae icteritiā inducit: cū nō minus alijs creticet vijs. Ad aliud qd dicendū apparuit: materia. n. illa ductus habet aptiores versus ventrē & intestina quam ad cutē. Et ad cōfirmationē dicendū: quod nō est sitr de materia sudorē faciente & icteritiā, cum ipsa sit ea quae icteritię subtilior. Aliquid nāq; puris cōmiscet cholerei sudore cū aquositate subtilitateq; massae sanguineę.

Ad aliud dicendū: quod icteritia creticans non potest benigne ante septimam: vt ostensum est apparere. Ex oppilatione aūt vel apate calido fm Gal. est mox aduenire possibile de qua nō: sed de priori haesitat. Ad quoddā uero alterius partis dicendū: quod icteritia non pprie sub crisi permutationis locat: sed magis euationis. Mō enim vtcūq; quo sudor per poros expellitur ita & cholera: & quia grossior & colore formali colorata modicum ipsius cutē tingit: velut crocus: quamuis maxima ipsi' pars resoluatur. Q autem aliquid sapiat crisis permutationis innuitur quarto secunda. De speciebus quidem permutationis sunt: quae non deducunt ad exiturā: deinde faciunt sicut torturam: spasmum: mollificationem: dolorem anchę: dorsi: Testiculorum: geniculi: icteritiam: elephantiam & varices. Ille enim proprie dicitur crisis permutationis in qua fiūt exiturae: vt carbunculi: dubellet: althoayn: formica: herysipila: ignis persicus, serpigines: comedens: variolae.

A læ, synãtes, & vlceta similia. Sic itaq; quædam proprie permutationis est crisis, aliqua improprie, & nonnulla modo alio media.

DIFFERENTIA. LXXIX.

proble. 3. Li. 4. ca. 7. Li. 2. tex. com. 36. Tex. cō. 37. in fine. Tex. cō. 61. VOD CAPVT paruū sit melius magno monstratur ex .pble.30. id sapiēte. Rursus fm topicum. Si propositū in proposito, & oppositū in opposito: paruum vero caput & magnum sunt opposita, sed magnum aliquādo est paruum signum in tecni. ergo & paruum erit bonum quandoq;. Adhuc orta super eorum testantur origines ibidē, sed oculus originatur a capite: & paruus laudatur ēt ibidem, sed quia fortassis dices similitudinē non tenere ortorum ad principalia: ideo ostendendū est id in principalioribus ēt valere quale cor existit. Eius.n. Cap. 4. 6. fine loci. paruitas laudatur tertio de partibus: nam virtus vnitur in paruo & fortificatur: in magno autē dispergitur & de B bilitatur, ceu ignis denotat in paruo & magno habitaculo cōtentus: vnde aīalia maiorum cordium ibidem sunt debilia, timida, sicut ceruus, lepus, asinus, et huiusmodi.

Amp. virtus vnita fortior est seipsa dispersa de causis. vnde Proclus. Ois potētia impartibilis manens maior Collī a te. cō. 34. vsq; ad. 1. c. 36. est: partita vero minor vt etiā septimo apparet phy. sed in cerebro paruo vnitur virtus: in magno autē dissoluit.

In de somno & vi. & 2. de parti. capi. 7. in principio. Eti. Cerebrum cum sit frigidissimū omnium corporis particularum fm Aristo. in plerisq; magnitudine ipsius reddetur frigidum amplius, ita vt motus & vniuersaliter actiones hebetet animales: paruitate vero fortificabūtur caliditate fere inde suscitata. Et ideo grande caput habentes iudicamus hebetes: amentes: & catarris ac corizis repletos. Et cōfirmatur. quia cum cerebrum sit frigidum & humidum: & aliæ partes capitis frigidæ & siccæ: terrestres ponderosæ, molle ipsius declinabunt corpus omne C in deorsum: quod est contra hominis situm naturalem: cum sit animal rectæ staturæ & sursum in vniuerso. differentia quinta. Caput ergo paruum laudabilius ad operationes & proprie humanas magno.

Li. 1. tex. com. 36. HVIVS AVTEM contrarium plurimum nobis præstat sensus, quod adhuc sentitur in tecni cum cæteris medicis eum sequentibus. Adhuc. pectus latum laudatur: cum eius oppositum vituperet, sed hoc fit capite magno ente cum inde cerebrum reddat magnum: proportionatur enim testę capitis, q; si fuerit magnum & nucha reddet magna, nerui & spondiles grandes & vl'r totum corpus. Amp. caput magnum est vt habitus, paruum aūt vt priuatio: cum vnum contrariorum habeat rationem habitus, & alterum priuationis: habitus autem perfectior priuatione iudicatur. Caput igitur magnum laudabilius existit paruo.

PROPTER PRIMVM quidem sciendum est, q; caput est mēbrum diuinum in superiori corporis situatū D partibus q; plurimis, & virtutibus insignitum. Quòd pble. 9. autem sit quid diuinum. 33. proble. indicatur ita. Tribus locis existētibus capite, pectore, & inferiori ventre caput Loco I. est diuinissimū, cum eius inhabitator sit aīa. vnde de re. sa. 1. cerebrū domus quædam rōnalis est animæ, de quo et differentia tactum. 24. est aūt in parte superiori locatū, cum sursum in nobis sit, sursum simpliciter & in vniuerso. Tum propter caliditatem grandem nostram: est nāq; pble. 57. homo calidissimus aīalium. pble. 10. Tum etiam propter ipsius partes: etenim ipsius supiores sunt paruæ, infimæ aūt grandes. Tum etiā vt in suum ordinetur finem: puta in superiorum contēplationem. Facta vero sunt cætera aīalia demissi vultus. differētia. 5. cum alijs non paucis.

Ex pluribus cōpositum est partibus, fm A. nāq; partes capitis essentiales, & quæ eas sequuntur sunt. 11. puta prima. 3. tra. 1. c. 1. in fine. capilli, cutis, caro, panniculus, craneum, panniculus durus dictus, dura mater, pāniculus subtilis, pia mater, siue secundina, substātia cerebri, cum eius ventribus & locatis in ipsis spiritibus: duo panniculi, rete mirabile, & os E quod est cerebri basis. In ipso etiam fundātur virtutes plurimæ & diuinæ, vt motiua, quæ musculis perficit & chordis, & sensitiua quæ duplex existit: exterior, videlicet quinq; sensus: quorum quatuor sensitiua in capite sūt reperta velut visus, auditus, odoratus, & gustus: similiter & tactus cum in omnē diffundatur partem sensibilem, 1. histo. ca. 4. & 1. de parti. c. 1. vsus fine. Cap. 5. in pn. & Haly. 1. tecni. com. 57. q; q; prius iuxta Aristo. situetur in carne. differentia. 38. vniuscuiusq; enim sensus organū est cognitum, eo q; tactus excepto. Ipse enim cōmunis est in toto corpore. 4. de accidenti. Virtus etiam diuinior intrinseca dicta locatur in eius tribus vētriculis, puta phantasia, cogitatio & memoria: cū ęstimatione, reminiscentia & intellectu, qui super istas magis operatione q; subiecto situatur: quibus mediantibus virtutibus plerūq; homo cōiungitur cœlestibus earum suscipiēdo impressiones mirandas. Figuræ autē capitis. 10. de iuuamen. membrorum sub autho Cap. 6. ritate Hippocratis sunt quatuor. & prima primi. vna na F turalis, quę imaginari docetur in tecni, cum sphera cerea Doc. 5. sū. 1. ca. 1. versus finem. Li. 1. tex. com. 36. manibus fuerit leuiter compressa. In ipsa enim tunc anteriora cum quadā planitie oblonga & posteriora gibborosa consurgent: lateralia vero cum planitie quadam recta. Innaturales vero sunt tres, duæ quidem simplices, vna nempe vt minuatur eminentia coronalis anterior. secunda vt laudalis deperdatur posterior. tertia cōposita, vt vtraq; minoretur vna. quarta vero non potest esse stante vita, vt maior videlicet sit dimensio dextræ ad sinistram, q; anterius ad posterius. In nano tamen quodā monstruoso ac alio huic quasi cōsimili mensuraui maiorem distantiam fore a tempore in tempus, q; ab occipite in synciput, vt hanc quartam videretur capitis figuram innaturalem habere. Sed talia mōstruosa rara & vt inuitalia. Vel non tm̄ superauit in his distantia dextræ ad sinistram eam quæ anterius ad posterius, ceu hæc in prędictis quatuor figuris reliquam, vt illam quæ dextræ & si G nistræ, vt intelligendus est Hippocraticus sermo. Sunt autem obseruanda collum, nerui, & alia quæ oriuntur a capite, & ipsius figura: nam addunt hęc cum laudabilia fuerint in ipsius perfectionem: cum vero illaudabilia diminuunt eandē: capite magno, seu paruo ente. vnde ter Trac. 1. ca. 10. cir pn. tio prima. Si capitis fuerit materiæ paucitas cum fortitudine virtutis formatiuæ primæ, erit formæ bonæ, & erit minus malum, eo qđ paruitati adiungit figura malitiam in creatura quod debilitatem significat uirtutis. Et demū quia cōparationis est quæsitum: magnum.n. & paruum relationem quandam videntur importare in præsentis: oportet aliquod medium, cui referātur hæc stabilire: hoc autē caput erit cōmensuratum. Intelligo vero tale: quod in homine cōmensurato cæteris proportionatur particulis entibus hmōi. Magnum autem & paruum ab hoc æqualiter. Suppositis enim alijs paribus cunctis fm ca H nonem cōplexionum. 2. in oībus obseruandum: dubitā Diuisiōe. 1 in medio, Cap. 1. & li. 1. c. viii. tum est quod sit horum duorum magni. s. & parui cerebrum deterius, siue melius in actiones humanas.

PROPTER SECVNDVM quidem sciendum, q; nullos vidi adhuc scribentes: qui hoc quæsitum non pertransisset omissa Gal. & Arist. contrarietate apparente: quæ in hoc difficultatem causat pręcipue. Verbotiniçantium tamen somniant quidam quòd Arist. voluerit paruum caput fore bonū quo ad virtutes morales & ea quæ sunt prudētiæ. Quæsitum enim propositum dicunt Arist. hic protendere quærētis, propter quid animalium homo prudentissimum, quo ad virtutes quidem intellectuales caput paruum prauum existere affirmant: quod Gal. dicunt intendere declarātes hoc ex mulieribus, quæ cum parua habeant respectu virorum capita, prudentiores extant viris & sagaciores. Sed hi neq; mētem interpretantur Arist. recte neq; veritatē dicunt cum huiusmodi sit verum oppositum. Mentem quidem non sapiunt Arist.

I Arist. cum in.4.de partibus nō solum ponat hominem Ca.9.post prin. capitis paruitate vigere in virtutibus moralibus: immo intellectualibus dicens substātiam hominis fore diuinā: opus autem diuinissimum intelligere & sapere, quod sibi aduenit, eo ꝙ pondus & mollem non habet in corporis parte superiori. Est nāq; ipsius caput prę alijs sine carne. Ca.10. an medium. 2.de partibus. Adhuc patet experientia quosdā paruorum capitum mercurio cōtestatos satis acuti fore ingenij in his quæ speculationis. Ineptos autem & præcipites in his quæ moralis sunt virtutis. Quorum etiam ratione apparet defectus, quia spiritus speculationis motū requirunt vehementiorem & aggregationem intensiorem, vt percipiant subtilia naturæ, ꝙ̄ qui moralitatibus debent. Oportet enim horum spiritus fore quietos cum pręuisione discretiua, tardos vt omnia percipiāt, quasi causaliter occurrētia. In moralibus enim & morum actibus multæ contingentes diuersitates occurrunt. Signum quoq; de K mulieribus, quod inducunt non valet. Neq; enim eis virtus inexistit ratione: quæ medietatem vtriusq; coniectet extremorum, neq; prudentia faciunt, quod agunt, quæ recta ratio agibilium existit, sed potius ex quodā instinctu in malum operantur amplius pronę. quod apparet, quia subtiles eis concurrunt calliditates & ingenia ex improuiso: mediate vero nequaꝗ̄ cum nulla bonitatū participent viri relatione, nisi pietate. historiarum nono, sed Ca.1.post principiū. viris hæc insunt magis. Fuerunt & maiores vt Aristo. & Gal. sibi apparenter aduersantes in hoc quæsito. Quęrens nāq; Arist. propter quid animalium homo prudentissimus, soluens ait. Vtrum quia parui capitis est vt ad proportionem corporis: posita quidē solutione magis ad hominem per vtrum insinuatā subdit veriorem, aut quia inæqualiter minimum: propter hoc enim & parui capitis, & ipsorum tales magis prudentiores eis qui sunt magni capitis. Gal. uero huic apparens aduersus inquit, L paruum caput prauæ cerebri compositionis proprium signum est: hunc etiam sermonem simpliciter cęteri recepere medicorum posteriores.

PROPTER TERTIVM quidem sciendum, ꝙ magnitudo & paruitas capitis dupliciter existit. Vna q; dem ratione capacitatis ceu continentiæ, vt cranei, & talis paruitas ex necessitate vituperatur: cum cerebrum ad ipsam cōsequatur paruum & angustum: magnitudo vero nō laudatur omnino huiusmodi: cum possit interdū euenire absq; virtutis fortitudine: de qua quidem magnitudine & paruitate sermo existit Gal. cum medicis alijs Doc.3.c.5 vniuersis. Cuius quidē detestatio in moribus & actibus vniuersis apparet. primi secunda. Est & altera paruitas & magnitudo capitis considerata ratione paucæ carnis aut multæ super craneum orbiculariter existentis: & maxime in partibus anterioribus: & talis paruitas in operationes confert humanas: magnitudo autem obest. Et huM iusmodi paruitatem habent homines ad cętera aialium, & præsertim ad pueros. Sunt enim pueri nanosi de somA fi mediū C.2.9.post principiū. no & vigilia. &.4.de partibus. Quod apparet ibidē sermonem intuētibus Arist. vult enim ꝙ omnia præter hominem animalia sunt nanodea. Est autē nanodeum cuius ꝙ fm̄ sursum magnum, portans vero pondus & peditans, paruum. In alijs siquidem animalibus, quæ inferiora sunt parua: superiora vero magna. In hominibus & maxime perfectis secus euenit: quoniā pueris entibus, quæ superius eorum sunt magna: quę autē deorsum parua, propter quod repunt: ambulare vero non possunt, nanodei sunt pueri, qđ non solum quadrupedibus inest: immo auium & piscium generibus & omnibus sanguinem habentibus nanodeum esse. Et ideo concludit, propter quod & minus prudentia sunt animalia omnia hominibus. Ex hoc nāq; ꝙ homo minus pondere participat: delatiuum enim est in deorsum, caput quidem sibi absq; carne consistens aliorum comparatione cōcludit

Arist. ipsum fore recti corporis & substātiæ diuinæ parN ticipantem aliorum solum prudentia & intellectu, quod & ratione conuincitur. Illud caput quod operationes hebetat, & tandem corrumpit, deterius est sibi opposito: tale autem est magnum mole carnositatis, cum pondere quodam ipsum in oppositione sui propriū inclinare cogat situm, ceu deorsum. Adhuc molle carnositatis & humiditatis spiritus remolliūtur cerebri, & sic motus acquirunt tardiores. Spiritus etiā animales luminositate egentes obtenebranī. humiditate & euaporatione, quæ in tale conscendit caput plurima. Quod autem paruum caput paruitate cōtinentiæ sit prauum in se, & deterius magno æqualiter ipsi a mensurato egresso monstratur. Qm̄ illud caput est deterius quod paucitate creatū materiæ & virtutis imbecillitate sibi opposito aut quod altero istorum: hmōi caput est paruum. Gal. nō autem sic magnū.

Palin. Caput illud quod totū paruificat corpus, & imO becillitat, est deterius sibi opposito: tale autē est paruum, & non sic magnum: quoniam si caput paruum & cere3. Tecni com.35. brum paruum. Haly. cum cerebrum sit craneo proportionabile, & sic cerebrū sit paruum & nucha parua redditur, & nerui demum, & spondiles silr̄ parui: & thorax omnis vniuersa neruosa & ossuosa quantūcunq; conatum cor in contrarium operetur. Non poterit enim facere, vt magnificetur tantum quātum si fuisset caput prius magnum: his autē sic minoratis corpus erit omne immunitum. Sequitur etiam ad cerebrum paruum minoratio ventriculorum, ad quā occurrunt spirituum angustia & motus repentinus & inordinatus. Subtilia enim quādo coangustātur velocem acquirunt motum, vt apparet in aqua & aere. Sed ex motu spiritus supcalefacti, ex angustia tenebrosi reddentur. Subtilia enim & diaphana quādo angustantur tenebrositatem quandam acquirunt: tenebrosi vero quando fiunt & proprie animales a sua reP cedūt natura, cum spiritus aut sit lux, aut eius retineat effigiem. 4. de anima. A. Quo facto capitis reddentur opeC a.5.post prin. rationes imperfectæ: hęc autem cerebro non ita inerunt magno quocūq; modo. Rursus. Quod est oppositum mēbro nobiliori & fortiori, vt sibi resistendo ipsum contemperet, oportet esse quantitatis sufficientis: huiusmodi vero est cerebrum, bene contemperatam enim facit eam quæ in corde caliditatem & feruorē. de partibus & colliCap.7. in medio. Ca.11.& fin finem. De pri. 2. c.7. in fin. get secūdis. In oppositum enim ipsius positum est vt frigidissimum omnium membrorū calidissimum refrenet. Et merito quia natura ingeniatur ad excessum vniuscuiusq; ibidem: hoc autē cerebrum non potest contemperare paruum: & ideo parua habētes capita paruitate Gal. instabiles stolidos ac estaticos fore cōspicimus. Conuincitur itaq; caput paruum deterius esse magno: & ipsum plus cōmensurato. In eo nanq; est virtus: forsitan tn̄ fm̄ q̄d puta in viribus intellectiuis magnum poterit esse cōmēsurato perfectius: nihil enim prohibet corpus parum Q lapsum quasdā actiones habere perfectiores temperato. Quo ad actus vero corporis, ceu robur percepi minora habentes capita fortiores, & ꝓprie cum pectoris latitudine, qđ bruta pauci cerebri entia ostēdunt robusta, non ēt neruosa remolliunī eiusdem molę, vt equi declarant.

PROPTER QVARTVM quidem. ad principiū quid iam dicendum apparuit. Ad aliud dicendum, ꝙ illa proportio verificatur in his quæ sunt vere opposita. Caput autem magnum materiæ multitudine virtutis vigore, ac paruum istorum defectu opponuntur: cum de natura contrariorum sit maxima distantia. 10. meta. Non Te.c.11. autē magnum virtutis imbecillitate & mole materiei opponit paruo, vtrolibet ex paucitate ac imbecillitate causato, cum vtrunq; sit malum. Opposito enim sumitur a forma, non autem a materia cēu sanitas simpliciter & ægritudo in omni triplici natura. differentia. 65. opponuntur directe. Et ideo Haly. dicit Gal. non abscindendo

A Collit. te. c. 151. tecni do fermonem fuum in magno capite, quòd fit bonum fignum, ficut in paruo prauum: immo cum determinatione magnum inquit non ex neceffitate bonæ compofitionis effe fignum. Ad aliud dicendum, non effe fimile de cordis & de principali vfquequaq; : neq; de oculo & cerebro. vnde Halyab. diuerfitatem fecit Gale. inter fermonem fuum in oculis & fermonē in cerebro: nam vituperauit cerebrum paruum fm q̄cunq; formam factum fuerit, & non vituperauit oculos paruos fm omnem difpofitionem. (Tecni. tex. 61.) Caufa vero vituperationis paruitatis tacta eft prius. Radix enim eft & principium aliorum, vt nuchę, neruorum & fpondilium: fonfq; fpiritus animalis. Oculi autem rami & non radices, funt etiam fpiritus oculorum fubtiliores & lucidiores illis, qui magis cerebri & magis in exterius expofiti, vt ergo nō difgregentur & refoluantur bonum fuit ipfos in loco anguftiori fufficienter locari. Ad confirmationem iftius dicēdum dupliciter, aut quia cor paruum non laudat omnino in animalium fortiori. vnde. 3. 11. quafi Arift. aduerfando. Animalia quæ plurimū funt audacia funt ea quæ magni cordis exiftūt, fex exponendum eft dictum Arift. q̄ omne animal audax, quāto audacius tanto eft maioris cordis. 13. animalium. A. Quod apparet. fubdit enim Arift. q̄ in amplioribus ventribus fpiritus amplior & inualefcit magis. Et ideo nullum eorum quæ magnorum ventris & venarum eft pinguę fm carnem. Vel dicendum q̄ non eft fimile adhuc de corde & cerebro: & fi principaliffimum fit cor membrorum, eo q̄ cor eft in vehementi motu, fpiritus in ipfo funt calidi feruentes, & aliorum etiam principia. vnde oportuit ipfos in loco contineri vehementer arctato, ne latitudine ipfius debilitentur difperfi non potentes calefacere & irradiare perfecte ipfum fi fuerit magnum: velut paruus ignis grande habitaculum calefacere nō poteft. In cerebro vero fecus eft, quia fpiritus ipfius non funt in tanto motu & agitatione, funt etiam remiffe calidi: propter quod non fic timetur in eorum refolutione cum frigiditate contemperentur ipfius. Aut dicendum, q̄ formaliter fortaffis cerebrum apparenter fm medicos eft plurium ortorum quàm cor. Et ideo neceffe fuit ipfum effe proportionabiliter maius corde, vt eius perfecte contemperaret caliditatem. Duo enim funt in nobis membra: comparatione aliorum maxima, cerebrum, fcilicet & hepar. Arift. de partibus. Similiter apparuit quomodo hic exponēdus. Ad aliud dicendum, q̄ duplex eft vnitio aliquorum, vna quidem virtuofa quādo operationes fortiores efficiuntur inde: ficut quando acies in exercitu commenfurate vnitur, & ignis in camino: altera vero vitiofa operationum & fubiectorum tādem deftructiua, vt quando ipfa coanguftaretur intantum vt propriā perderet actionem, vt ignis fuffocaretur tegmento. Quæ quidem capiti ineft paruo, non autem prima, fed in commenfurato & vehemēter magno. Ad aliud refpondet Ifaac in dietis vniuerfalibus, quòd cerebrum eft calidum & humidum, & ideo nō fic hebetat vt adducitur cordis caliditate: at quia hunc non teneo, differentia. 24. dicendum, q̄ licet cerebrum cordis hebetet fuperfluum calidum, non tamē hoc nociuum eft in actu, ceu cerebrum paruum refrenare nō valens cordis calidum. Cerebrum enim magnum calefit a fanguine arteriarum contento in rete mirabili & a fpiritibus & eorum motu a fumifq; furfum delatis, & ab occurrentibus ab extra, ita vt cordis non remittat fuperflue caliditatem. Neq; cerebrum fm A. eft tantum frigidum, fed etiam calidum, cordis autem & hepatis cōparatione eft frigidum, neq; adhuc pondus inde adiungitur huic capiti q̄ declinatū ire oporteat, cum fupercalefiat ac exiccet continue adueniente ætate. Alterius vero partis inducta admittātur: put deteftant paruum caput paruitate capacitatis vel cōtinentię, & nō mole carnofitatis et offuofitatis plurimę.

B Collit. 2. tracta. 2. Cap. 1. 4. fus finem. Ca. 3. 18.

C

De cerebro. fo. 2. c. 7. ver. fi. Itē hepa te li. 3. ca. 4. cir. pn.

D Lec. 39.

Primi. 1. doc. 3. c. 1. aſi medio.

DIFFERENTIA. LXXX. E

Quod dilatato corde fimul dilatētur arterię, conftrictoq; cōftringantur, oftenditur de morte & vita. Pulfant quidē venæ omnes fimul inuicem propter ortas effe oēs a corde, mouet aūt femper, quare & ille femper, & fimul inuicem quando mouet. Eti. experientia quoniam te applicante palmam fuper latus finiftrum in oppofito cordis vna percipietur cordis motus & arteriarum. Amp. inter ambos ventres cordis funt viæ, quæ dilatantur in ipfo quādo dilatatur, & coarctantur apud longitudinem eius. tertio. 11. Quare fimiliter erit & in arterijs alijs, quæ viæ videntur cordis. Rurfus ratione. Idem eft motus totius & partis. vnde. 1. cœ. & mundi feruntur in idem totum & pars fm naturam: puta tota terra & paruus bolus. Et merito quia ficut totū fe habet ad totum, et partium vnaquęq; ad vnamquāq;. hiftoria. 1. Cor vero extat vt totum: arteriæ autem tanquam pars, cum cordis fint orta. Palin. Motus cordis eft naturalis cum a principio cōftet intrinfeco: talis autem vnicus eft & vniformis, naturæ nāq; motus funt ordinati de criticis: quod motus automatum oftendit. Itidem. cordis dilatatione calor corporis euentatur naturalis: fi autem tunc arteriæ conftringerentur, non attrahent quod oportet educere a corde: verum expellent: quare calor non poterit innatus euentari. Adhuc illud eft idē quod ab eodem fit agēte & fine, fed virtus pulfatiua eft vna & eadē propter hmōi finem, vt in caliditatis cordis & arteriarū refrigerium ordinata. Itaq; corde dilatato fimul dilatantur arteriæ, ipfoq; conftricto, conftringuntur.

Tra. 1. c. 1. aſi mediū.

Te. cō. 19.

Cap. 1. circa prin. F

Li. 1. ca. 2. aſi mediū.

OPPOSITVM VERO iftius fenfibilis fignat incifio. Eti. prima primi. virtus vitalis fimul dilatat et cōftringit: id autem effe non poffet nifi fm diuerfas partes, cum contraria nequeant in eodem fm hmōi tempus copulari. Adhuc quādo cor dilatatur, abbreuiatur: cum vndiq; expandatur. 7. de iuuamentis, vt vter oftēdit inflatus. Quo accidente opus fit idem arterias cōfequi cum ei fint contiguæ: ppter quod oportet eas elongari: ad qd ipfarum confequitur anguftia. Itaq; ad cordis dilatationem fequitur arteriarum conftrictio, & ad conftrictionē eius ipfarum dilatatio & econtrario.

Doc. 6. ca. 4. vfus fi.

G Collit. c. 1. in medio.

PROPTER PRIMVM quidem fciendum, q̄ q̄d fit cor diffetentia innotuit, 41. q̄d vero arteria. 46. Eft aūt dilatatio localis partis expanfio de centro ad circūferentiam facta, ceu qn̄ follis aerem attrahit. conftrictio vero contra. Motus enim fit ab extremis ad centrum: adeo vt fere terminorum fibi occurrant capita, velut quando aer depellit de folle, differentia confequenti. Nofce quoq; id verificari quæfitum dum animal in fua naturali permanferit difpofitione. vnde Haly. eius quā de hoc fentit opinionē voluit verificari, dum corpus permanet fm difpōnem fanitatis, aut fm eam in qua nō mutat ægritudo difpofitionē arteriarum: nam qn̄ apoftema fuerit fecus arterias velocior & fpiffior, erunt earū dilatatio & cōftrictio his quæ cordis: imo etiam arteriarum pudendi, quando ad actum fuerit præparatus quis coeundi.

2. Tecni tra. de cor de com. 2. poft prin. H

PROPTER SECVNDVM vero fciendum, q̄ Gal. fibimet vr̄ in hac differentia cōtraire. Ait autem ad Teucrum. Omnes quidē arterię pulfant codē & alternatim fibi̇nuicem & cordi, vt ex vna earū poffit omnibus confimiliçari & argumētari. De vtilitate vero pulfuum ad inftar cordis mouentur arteriæ. vnde. 7. theo. Cor & venæ pulfatiles vno mouentur motu: vnoquoq; modo in vno tempore. f. eorum motus alterius alteri æqualis. nec alius motus alium præcedit oibus habitudinibus: intantum vt ex vno oium capiatur per collationem fcientia. Haly quoq; expreffius. Quando cor dilatatur dilatantur omnes arterię corporis fimul: & quando cōftringitur conftringuntur oēs ipfę fimul. Cuius oppofitum

In princi. cap. 2. ante medium.

fenfit

I

2. Tecni c6.8.trac. de corde. Collr.c.5. & 2.

sensit Gal. de pulsuum compendio cum .4. theoricæ, vt monstrabitur cōsequenter, & hmōi quidem discoliæ veritas .3. dicendorum ostēdetur. Quidam vero hmōi volentes contrarietatem palliare dixerunt ꝙ corde dilatato dilatantur arteriæ: constrictoq; cōstringuntur quo ad iudicium & cognitionem maxime sensibilem: non autem intellectualem, quia per dilatationem cordis noscitur dilatatio arteriç ac cōtra. Quod firmaē illo Gal. prætacto, vt ex vna eaꝝ possit &c. Sed dicēdum, ꝙ q̄uis hi apparenter moueātur: non tñ recte mentē explicant Gal. cum de hoc ipsius, vt apparebit. duplex fuerit opinio.

PROPTER TERTIVM vero primitus ostēdaē ex pulsuum introductorio ꝙ corde dilatato cōstringuntur arteriæ, ipsisq; constrictis dilatatur. Et denuo id rōne firmetur. Et tertio authoritatibus dicatur in contrarium

In cōpendio pulsuū cap.3.

K

præmissis. Propter primū huiusmodi sciendum, ꝙ pulsus sm Gal. fit quādo cor attraxerit spiritum ex pulmone: nam primo quando recipit ipsum in ipsius sinistrum ventriculū, demumq; occurrens tribuit arterijs. Contingit enim ꝙ euacuato corde repletisq; arterijs pulsum fieri, seu diastolē, euacuatis vero systolem. Pulsus nanq; ex diastole consistit & systole, deinde æstimationem remouens falsam, propter quam quis putaret simul pulsare arterijs subdit, quia inæquali tempore cor & arteriæ videntur pulsum siue diastolem peragere. Ideo fere cuncti æstimant ꝙ pulsus vel diastoles fiat corde, arterijsq; simul repletis seu dilatatis: quorum errorē representare volo. Q. enim tēpore inæquali pulsum causent cor & arteriæ, manifestū existit, quia repletis arterijs: corde vero euacuato euenit illud. In cuius siquidem declaratione uolebam ad anatomiam remittere: ne tamē videar inuidus id paucis representabo. Cor eni figuræ est pyramidalis, cuius quidem pars lata in qua sunt ventriculorum ipsius ora, pulmoni coniungiē, ut in medio eius quatuor coniaceat pennularum: quinta vero vt media istarum enti corde velut culcitra: pars vero cordis acuta tendit in deorsum & ad sinistrum vtcunq;: quando igitur cor spiritum attraxerit ex pulmone repletumq; fuerit in deorsum lateraliter tendit, vt a pectore remoueatur q̄multum. Quādo vero denuo attractum in seipsum cōciderit & euacuatum in naturalem deuenerit figuram. sursum quidē recurrens, tunc prosilit pectori percussionemq; perficit, et ita concidens pulsum constituit. Sic igitur vult ꝙ corde dilatato arteriç constringantur, constrictoq; dilatentur & contra. vnde primi secunda. Quādoq; accidit ꝙ pulsus vnius lateris sit pulsus calidæ cōplexionis, & alterius frigidç. Ex quo quidem scitur ꝙ pulsus in diastole sua & systole non est sm modum accessionis & recessionis cordis: immo sm modū diastolis & systolis ipsius corporis arteriæ. Propter secundum huius sciendum ꝙ arteriæ seruiunt cordi dilatatione nanq; sanguinem ab ipso attrahunt & aerem ab extrinseco: constrictione vero in cor hunc expellunt vtcunq; aerem contemperatum & vaporē in extrinseca capinosum, differentia cōsequenti. Cor etiam (vt tactū) quandoq; quatuor habet orificia. de iuuamētis .7. vt venæ magnæ, venæ arterialis, arteriæ maioris seu adorti, et arteriç venalis: per quorum duo attrahit, sicut per ea quç venæ concauæ & arteriç venalis. Et ideo facta sunt operatoria & panniculi claudentes: quorū processus est ab extrinseco ad intrinsecum. Sunt autē tria orificia venæ maioris: duo vero tantū arterialis venç. Alia vero duo sunt orificia in emittendo a corde alia, vt quod adorti & arterialis venæ. Super quoꝝ vtroq; sunt tres panniculi claudentes qui ab intrinseco tendunt ad extrorsum: quando itaq; cor attrahit dilatatur. Si autem dilatarentur tunc arteriæ non attraherent: cordis impedientes attractionem: quare opus ipsas cōstringi: similiter quādo cor constringitur expellit: si autem cōstringerentur tunc arteriæ, similiter cordi non possent compellere cum locus nō adesset

Cap.4. in prin.

L

Doc.3. sū. r.c. 8. in f.

M

Cap.3. an e medio.

N

vacuus in quem fieret diuisio: necesse igitur eas cōstringi si cor iuuatur eisdem. Eodem quoq; modo est arteriarū ad cor relatio. Si enim quando constringuntur expellendo constringeretur cor, iam non reciperet inaptatum. Similiter si dilatātur ex corde attrahentes, tunc id oportet constringi, alioquin nō possent, quod in ipso attrahere: nam eo dilatato cum fortissimum sit membrorum, ab illo nō possent quicq̄ suscipere. Amplius naturalium .3. quādo vnum membrum expellit, reliquum attrahit, vt etiam quæ artis ostendunt. Cum enim venter chilum expellit attrahunt meseraicç: quando vero propellunt istæ hepar euellit: quando autem id venæ atq; cor & demum quæ venarum minores donec per mēbra simplicia deueniatur ad cutem quæ ita euellit, vt nullatenus propellaē in alia. Cum igitur arteriæ sint ordinatæ (ceu tactum) in cordis obsequium & ipsum actusq; eius sint eis priores, cum cor expellet, attrahent hæ. Atq; naturalium .3. per eundem porum diuersa tamen hora fit attractio & excretio: nam omnia ex omni trahi videnē & omni distribuere, & vnam contingit omnium esse confluxionē & conspirationē. Vnde epidimie .6. Carnes trahunt & ex ventre interius & exterius. Quod ostendunt additamenta super cordis basim sita auriculæ ipsius dicta: sequuntur enī opposite cordis motum: nam qñ cor dilatatur, hçc constringuntur, & contra. Palin. Ars imitatrix extat naturæ. In arte quoq; euenit vt quando vnum artificium expellit, aliud attrahat: & ita in quæ deinceps donec artificium debitum adipiscatur finē, velut nauifactiua denotat. Itaq; quando cor dilatatur, arteriæ constringuntur, & quando constringitur, dilatātur, & contra. Propter huius tertium dicendum ꝙ Gal. cum Arist. fortassis fuit illius opinionis in pulsuum introductione, & de ipsorū vtilitate: de hoc enim ut idem innuit duplex fuit opinio. vna quidem inquio videtur probabilis & introductiua: non autem demonstratiua & vera, cum nihil prohibeat quædam falsa probabiliora quibusdam veris existere. Topicorum .1. probabilem autem expressit Halyabbas & Haly maxime. Potest tamen series illa introductorij præ alijs secundç amplius adaptari opinioni, vt dicatur ꝙ alternatim sibi pulsant in adinuicem arteriæ & cordi, vt huius per oppositum audiatur vicissitudo ordinata, ceu ꝙ quando cor dilatatur, arteriæ constringuntur & reliqua, vbi sit uelut quædam consequentia. econtrario. Et similem quidem sermonem ambiguum protulit naturalium .3. Arterijs quidem corde thorace ac pulmone omnibus distractis & cōtractis alternatim necesse fit ex quibus tractum est prius adhuc excidere postea.

Collr.c.13

Cap.13 prin.

O

Te.c6.1.

P

Collr.c.1. in medio.

Collr.c.13 in medio.

PROPTER QVARTVM vero, ad primum q̄d dicendum mox apparebit & apparuit in parte. Ad aliud quid dicendum similiter, deceptiua nāq; vt ostendit Gal. extat illa emperia cū corde tacto constrictio sentiatur, non autem dilatatio. Quando enim cōtrahitur in seipsum ingrossatur ad basim, pectori sicq; occurrit. quādo vero dilatatur extendiē sm directum fere in quç deorsum, ita vt pectori tunc occurrens sentiatur minime: pulsus vero arteriç ipsius prçcipitur dilatatione. Ad aliud dicendū, ꝙ secus est de illis vijs & meatibus pertranseuntibus ab vna parte cordis ad reliquam & de distantibus ab ipso. Sermo enim sane intellectus fulcimentum est huius potius. Viç nanq; quæ sunt in corde dilatantur cum dilatatione ipsius. Sed tunc illæ quæ sunt apud longitudinem cordis, idest arteriæ constringnutur. Quod ostendit distantiç ac propinquitatis arteriarum actus cum corde: nam quæ sunt ei propinquæ attrahunt ex ipso. Quæ vero ad cutem protenduntur distractæ aerem qui extrorsum, euellunt. Quæ autem harum obtinent medium ab oribus venarum quod subtilius attrahunt sanguinis. naturalium .3. & theo .4. propter huius quoq; vias siue trāsitus & associationē extremitatum venarum & arteria-

Q

Cap.14. post prin. Collr.c. in medio.

A rum animali decollato nullus sanguis reperiẽ in arterijs, verum in corde & in venis totus reperiẽ: de pulsuum vtilitate. & ideo naturalium.3. concluditur non in vanum naturam cauernas construxisse cordis huius. Defluxus autem hic cõtingit ex arterijs interitus tempore in venas propter decursum spirituum & sanguinis in dextrũ cordis ventriculum, velut in arcem a quo principiantur & ipsæ. Is nãq; cordis dignior extat sinistro. differẽtia.47.

In medio. Ca.14.p. medium.

Ad aliud dicendum, ꝙ verum est in his quę mouentur a generãte per formã eisdem inditam ab eodem. phy.8. vt leuia sursum: grauia vero deorsum: non aũt in eis quorum motus est ab anima: & maxime cum virtus vitalis affinis satis extet animali. differentia.47. cum motus animæ valeat in opposita. Ea enim factum est ꝙ cholera leuis acuta prorumpit in deorsum. Melancholia vero grauis tẽdit sursum: & ideo prima primi. Deo factori omnibus asseritur laus meliori. Ad aliud dicendũ, ꝙ motus naturalis vnicus dicitur & vniformis respectu violenti. Naturale etiã potest dupliciter accipi, aut quia sit a principio quocũq; modo intrinseco, vt hic ab anima pulsatiua quadam ente forma. Natura enim dicitur de materia & forma. phy.2. vel quia a principio determinate traditO vt a generãte: & ita cordis motus non extat naturalis proprie, verum animalis magis. differentia.57. In quo et si videatur diuersitas, ipsa tñ est fixa, et ad vnum ordinẽ reducta: vnde ꝗcꝗ fuerit dictũ ꝙ virtus vitalis simul cõstringit & dilatat, hanc tamen periodus seruat penitus illęsam. licet enim motus authomatum sit vnus primitus: multi tamen consequenter profluunt ẽm ordinem ab eodem, quod in motu euenit cordis. Ad aliud dicẽdum, ꝙ licet virtus pulsatilis sit vna in cõmuni: differens est tñ & diuersa in speciali. Virtus nãq; est vna et substãtia ẽm genus videlicet, species vero plures habẽs. aphor.2. Vel dicendum ꝙ licet virtus agens & finis sint idem, non tñ eadem ratione. Sunt etiã instrumenta diuersa quæ operationem habent variare, vna nãq; virtus & eadem aliter operatur & aliter ẽm instrumentorum varietatẽ. Ex quo vtiq; apparet ꝙ motus cordis & arteriarum a virtute cõficitur vitali, nõ autem vt Erasistratus voluit eius quod euacuatur cõsequentia naturaliũ sermone. vnde.4. theoricæ. Nec est cordis & arteriarum motus propter aerem, quẽadmodum vtrem ventus et aer mouent. Id enim quidam arbitrati sunt medicorum: imo eorũ motus propter virtutẽ aeris attractiuam quẽadmodum in vtre aeris exitus & ingressus ꝑpter artificis actionem. Ad aliud dicendum, ꝙ cordis dilatatione calor naturalis euentatur per arteriam venalem in pulmone demissam, per arteriã vero adorti nihil aut modicum, cum Gal. cuiusdã ligauerit arterias omnes, de pulsuum vtilitate, & tamẽ inerat vita cũ cordis euentatione quod differentia amplius apparebit consequenti. Aut licet non euentetur tunc, id tamen mox erit consequenter quod sufficit.

Colli tex. com.32.

B

Do.4.c.1. coll med.

1e. cõ. 10.

Cõ. apho. 6. in fine.

C

A.1.ca.1. et.xij.s. 24. i pn. Cap 5. in medio.

a princi.

D

DIFFERENTIA. LXXXI.

QVOD DILATATIONE arteriarum fiat expulsio, constrictione vero attractio monstratur. quoniam oportet quod expelli tur viam habere apertam, sed in dilatatione aperiuntur arteriarũ pori: cum in ea ẽm oẽm diametrum expãdantur. Quod vero attrahitur & adducitur eget cõstrictione, hoc enim euenit ea. Rursus. corpus fortius & resistibilius motum cõtra debilius & cessibilius, id ipsum impellit vlterius: nedum ꝙ sibi ꝑmittat occurrere, sed in dilatatione sanguis impellitur ad omnẽ ipsius partem aeri reliquo corpori obuius potenti subingredi. Itidem. arteria cum non possit esse vacua, sed dilatatione præcipue aer subingrederetur, cum tũc sanguis intumescat, in ipsa: duo iam in eodem corpora forent loco, quod est impossibile, propter resistẽtium in adinuicẽ dimensionũ, similiter & constrictione non poterit expellere, cum ea fiat ex pleno. Tunc autem arteria permanet concisa et quasi euacuata. Palin. vt dicunt expulsio vi get humiditate: attractio autem siccitate, sed dilatatione arteria exhumectatur, cum sanguis vndequaq; exinundet. In constrictione vero quasi exiccatur contra. Rursus. morientia expirant, de inspiratione & respiratione, tunc vero dilatationem oportet fieri, cum hic sit vltimus animæ motus, alioquin spiritus non posset in vltima exhalare. Itaq; arterię dilatatione fit expulsio, in constrictione vero attractio.

E

Supra differẽtia.46 artic.3. in pn. allata est authoritas ista ex lib. histo.

HVIVS QVOQVE oppositum fere sapiunt medici vniuersi. Eti. si aliquid debet attrahi, orificiũ oportet apertum fore attracturo. Id aũt in dilatatione contingit. Quod ẽt debet expelli opus est cõstrictione ꝑfici, ceu apparet in constrictis elabentibus ex digitis, & spongiæ declarãt cõpressæ. In humidis.n. attrahunẽ dilatatæ, expressæ aũt exprimunt qđ assumptum, igiẽ erit attractionem ꝑfici dilatatione, constrictione vero expulsionem.

F

PROPTER PRIMVM quidem sciendum, ꝙ respiratio est motiua actio respiratiuorum organorum alterna in custodiã ordinata caloris animalis. Cuius siquidem differentię duplices extant euentatio. s. & mundificatio. Est autem euentatio aeris frigidi per foramina seu poros introductio. Mundificatio vero eiusdẽ expulsio per eosdẽ. Dilatatio quoq; est eius quod dilataẽ ẽm oẽm diametrum expansio. Constrictio vero ẽm omnem in vnum adductio. Spiratio equidẽ duobus perficitur modis, aliquando quidem per foramina sensui subiacentia, interdum vero occulta. Primum quidem tripliciter aut ore, vel naribus, sicut pulmonem habentia calidiora extant & maiora tam terrestria ꝗ etiam aquatica, velut cethodea aerem per tracheam introducendo arteriam, vel branchijs, vt pisces. horum nãq; calidum bene contẽperatur aqua, aut succintorio sicut entoma, idest diuisa ceu apes, & reliqua: sonantia sorbones & similia, de inspiratione. Differũt autem quia pisces vtuntur in susceptione aqua: alia vero duo aere. Quæ vero per imanifesta perficitur sensui poris cõpletur, vt scribunt arteriarum & carnis superficietenus plurimis, quodlibet enim corpore & maxime calidum foraminibus insensibilibus est distinctum, quod sudor & alia denotant egredientia: de qua vtiq; respiratione principaliter est quæsitum huius.

Respiratio

G

PROPTER SECVNDVM vero sciendum, ꝙ Aristo. de inspiratione & respiratione hunc modum respirationis tanꝗ fore inutilem vt amplius apparebit videtur omittere ad manifestam se transpirationem antedictam triplicem solum transferens. Quæ etiã Gal. de vtilitate pulsuum, visus est primitus imitari probans dilatationem & cõstrictionem arteriarum nullius aut modicæ fore vtilitatis, quia ligatis omnibus adeo vt nulla percipiatur earum pulsatio: de motu nihil perdetur voluntario, aut sensu: & vniuersaliter in nullum incurretur nocumentum. Sed cum priuati fuerimus anhelitu confestim fit mors, propter quod subdit ꝙ si ex eo quòd venę pulsatiles incurrunt læsionem, non accidit nocumẽtum penitus. Omnibus igitur patet hominibus ꝙ ex eis nulla sequatur vtilitas, quando in sua conseruantur sanitate, qđ concedendum esse videtur & potissime quando corpus vtitur regimine non æstuante. Ab hac quoq; paulatim secedens vtcunq; deinceps opinione cũ medicis reliquis cõcedit, vt in forti calore balnei seu exercitij vel alterius spiratione arteriarum animal iuuari vt & tandem dicat ꝙ arteriæ orificijs cuti attingentibus euoment a se, ac excutient totam foras superfluitatem fumosam in eis generatam et ex aere corpus ambientem partem sument non modicam. Quod & Hippo. sensit, quando inquit. Corpus inspiratiuum & expiratiuum existere. Confluxus enim conspiratioq; totius est per totum. Si autem ponaẽ inutilis respiratio per arterias ad quem igitur finem pulsabunt

In pncipio

H

I fabunt videbuntur enim ociosæ. Aut dicendum, ꝙ finem habent nobiliorem priori etiam dato: nam propter earum motum spiritus depuratur, et perficitur vitalis, ac impellitur ad membra viuificãdo. Attrahunt etiam sanguinem ex venis, & hæ ab arterijs. Ramificatio nãq; arteriarum cum venis euenit ad multũ. Quod duplici potest contingere causa, vna quidem vt earum telis cooperiantur arteriæ membrisq; vicinantibus alligentur eisdẽ. Altera vt ab arteria transmissio fiat ad venam, et contra eius quod continetur in ipsis de iuuamẽtis. 6. vnde & venis vtilitas consequitur pulsus, qui locum tenet anhelitus: hinc etiam san. naturalis potest vitalis effici. si nõ in cor deuenerit: harum etiam cõmunitate calor viuificatur venalis. Dupliciter nãq; omnium conseruatur calor membrorum: vno quidẽ modo respiratione anhelitus, aliter vero eo quod cordi superfluit defluẽte ab eodem ad ipsa. Cor nãq; ab alijs differt dupliciter membris: & quoniã

Cap. 1. in medio.

K indiget multo calore, non autem reliqua ita, et quia nihil aliunde influit cordi caloris, sed ab eo ad cætera decurrit mẽbra. Propter quod cordi pernitiosæ sunt passiones, cum omnium nocumentorum corpori aduenĩetium primus sit ad cor occursus, nõ habens vnde suscipiat adminiculum, cum in animali velut rex in regno principatũ obtineat. Timęus quoq; vt ei Arist. ascribit ait respirationem pulmonis ita fieri. Quando enim calidum tumosum egredit per os, aer exterior ambiens pulsum per poros carnium ingreditur in eundem locum a quo exiuit illud calidum per os, propter. n. nihil esse vacuum antiparistasim adinuicem patiuntur, ita ꝙ egreditur calidum et aer exterior cogit subintrare calido emisso per os. Exeunte autem denuo illo calefacto per os qui exterior cogitur subintrare per carnium poros vt antea. Quam quidẽ opinionem Aristo. euertens ait ſm hoc contingere prius expirationem existere inspiratione. Et firmatur, quoniã

L attractiua ante operatur expulsiua, ceu actus ostendunt reliqui. Rursus, nihil expellitur, nisi primitus attrahat, prima apparens secũda, cum euentatio mundificationi præmittatur. Amp. impugnatur Timęus velut in conuenienti ente ꝙ calidum egressum per os ingreditur in id rursus, & nos lateat, non enim hoc percipimus. Itidem expiratus aer debet calidus existere, inspiratus uero frigidus. Cuius oppositum testabat Tymęus, et ideo Aristo. inquit. ꝙ fictitius hic modus est causæ. Fuerunt & alij de inspiratione occulte pronuntiantes, vt ꝙ dilatatione arteriarum fieret expulsio: constrictione autem attractio sicut Empe. Ait enim respirationem & expirationem fore per venas quasdam in quibus continetur san. non tamen ipso sunt plenę: poros ad exteriorem habẽtes aerem minores partibus corporis. & maiores partibus aeris, ꝑpter ꝙ san. natus est sursum deorsum moueri: nam deorsum lato sanguine aer influit, et ꝑficitur respiratio. Quan

Doc. 1. fẽ. 1. ca. 1.

M do aũt sursum tendit excidit extra, et fit expiratio. Quod declarans assimilat ei quod accidit in clepsydris, quæ sunt instrumenta foramina inferius minuta habentia, vnumq; superius magnum sic artificiose constructa, vt quando formosa puella obturauerit manu foramẽ superius, non effluat aqua ex foraminbus quæ inferius, quando autem exobturauerit effundatur per illa. Sic enim voluit ꝙ quando arteriæ dilatantur, tunc obstaculo quasi amoto in eas suscipiatur aer intra fluens, quando vero constringuntur obturantur exterius, vt retentus per inferiorem spargatur. Empedoclem etiam Arist. ibidẽ impugnat ipsius reducens sermonem ad manifestam respirationem, cum tamẽ potius hic videatur immanifestam tetigisse. Nihil enim vt tactum dignatus est Aristo. de respiratione occulta dicere inquiens ꝙ manifeste respirãtia per arteriam respirant, quod quidem videtur modo quẽ Empedocles sensit contrario. nam respirant animalia locum eleuando, non autem obturando, deponendo vero

N & comprimendo expirant velut folles, differunt tamen in his, quia ſm alium modum suscipitur aer, et itidẽ emittitur. In animalibus vero ſm eundem. Et in hanc opinionem incidit Gal. assimilans repletionem inflationi follium fabroꝝ, & non ei qui vtrium quãdo aliquo replentur liquore. Rursus, si Empedocles per spirationem illam solam quæ narium intellexerit ꝙ plurimũ peccauit, cum hæc non sit propria sed in cãnalem tracheæ diffundat arteriæ: porus enim narium concidit in os per palatum. Hæc igit est Aristotelica Empedoclis sermonis annullatio. Ad cuius fortassis non ꝑitur intẽtionem directe, quia vtriusq; spirationis modus aperte, scilicet et latentia fere, vt ostendetur idem existit, & contra ipsum procedit quod inductum. In eandẽ quoq; opi. De vtilitate pulsuum ponit Archigenem cũ Empedocle cõcidere. Secta enim Archigenis et quidam ante ipsum ęstimauerunt ꝙ contractione repleantur arteriæ, dilatatione vero euacuẽtur. Quorum motiuum, quia tempore inspirationis & Circa me.

O aeris attractionis excutiuntur labia. et constringunt atq; narium conchę. vnde. 4. interiorum. In vehemẽti thoracis dilatatione nasi pennas inuenies cõtrahentes. Quibus nempe Gal. dupliciter respõdet, aut quia huius inuestigatio & sibi consimilis in motu debet attendi naturali, non autem violento, in corpore nãq; sano & decenter cõmoto non hoc euenit, sed vel in debili, aut vehemẽter exercitato. Aut dicendum ꝙ ipsis concesso vt vniuersaliter id accidat, nihil tamen inferunt, eo ꝙ dicere non habent ꝙ arteriæ sint similes labijs & naribus. Sed ꝙ meatus anhelitus sunt similes arterijs inter nares & labia, qđ vnum extat extremorum corq; aliud: labia nãq; & nasi pennæ contrahi videntur accidente, propter enim dilatationem interius plurimam extrorsum constringuntur ac recuruantur vtcunq;. Nosce quoq; arterias diuersa corpora ſm ꝙ diuersimode fuerint situatę euellere. Quæ

Cap. 7. ante medii.

P nãq; in cutem terminantur dilatatione attrahunt qui de foris aerem, sed quæ orificis copulantur venarum, quod subtilius sanguinis ac euaporabilius ad seipsas euellunt, quæcunq; vero prope cor entes, attrahunt ab eodem: naturalium tertio.

PROPTER TERTIVM vero sciẽdum Gal. de iuuamento pulsus, & in alijs ꝙ multis sentire locis ꝙ arteriarum dilatatione fit attractio, ipsarumq; angustia expulsio. vnde ibidem. Quemadmodum quando cor dilatatur ad se attrahit, quod est orificijs proximum, & quãdo constringitur, comprimit & euomit existens in ipso, ita & arterię quando dilatantur attrahunt ad se, quando vero constringuntur qđ in ipsis contentum euomunt. 7. etiam idem theori. Cum Haly. Quod firmatur, supposito in dilatatione ac constrictione tria quę motus existere principium quidem ipsius, medium, & finẽ quando demum arteria diastolem facit ſm omnẽ extenditur dimensionem longitudinis, latitudinis, & profunditatis. Omnis nãq; corporis tres extant dimensiones: vnde de differentijs eorundem necesse est omnino ſm vnamquãq; dimensionem fieri quandam quantitatem distractionis & cõtractionis. Quarto quoq; theo. Cordis & arteriarum dilatatio motus est localis ipsas a centro in earũ mouens extrema: & terminoꝝ ipsorum capita, quemadmodum follis mouetur fabri, constrictio vero ipsarum huic contraria existit: mouentur nãq; ab extremis ad centrũ adeo vt eorum terminorum sibi occurrant capita. In tali nãq; dilatatione ad laterales interius spargitur arteriæ partes, ne vacuum intercidat, quod præ omnibus veretur natura modo eidem obsistens omni, vt & cœlum potius hac eligat subsidere, per poros equidem insensibiles aer in arteriam attrahitur. Quod euenit, quod quia in ipsa continetur extat rerum. Neq; etiam vt dixit Empedocles permanet plena: quod maxime cõtingit in medio dilatationis & fine. Quo etiã modo dilatato propter pectus pulmone,

Capi. 14. post prin. in medio.

Cõll. c. 1 d & sententiã. 2. Tecni tra. de cor de cõ. 8.

Q

Cap. 5. ante medii.

A mone, cum nullum motum habeat proprium. differentia.99.empima colligitur in ipsum:& tandem expellitur tussi. interiorum.5. Per oppositum quoq; constrictione aduenit expulsio, quod vtiq; apparet quando humidum exprimunt continentia, & proprie quãdo post dilatationem pori nõ mox fiant constricti: verum adhuc permaneant dilatati, vt in ea capinosa ingrediens superfluitas, perfectiori expellatur constrictione. Amplius arteriæ deseruiunt cordi, vt earum dilatatione cordis intercidat constrictio, cõstrictioneq; dilatatio. differentia priori. Quando igitur cor angustatur vt expellat, aliter enim quid nunquam exprimeretur, vt recipiant dilatabuntur arteriç. Similiter ad cordis dilatationem sequitur attractio, & arteriarum cõstrictio: & per consequens expulsio. Itaq; arteriarum dilatatione fiet attractio, cõstrictione vero, expulsio. Est tamen intelligendum q; duplex reperitur attractio & expulsio simul coexistens, vna B qua quidem attrahitur aliquid a corde per arteriæ principium vbi eidem continuat. Altera vero qua per eius extremitates aer frigidus proximiores. Eodemq; modo in earum constrictione impellitur in ipsis ad cor contentũ: & amplius in quæ extra. Vt autem huius veritas magis firmet & elucescat. differentia consideretur.46. Illic nãq; ostensum q; villi tunicæ arteriç latitudinales sunt in tunica eius interiori: longitudinales autem, in exteriori: quo quidẽ situ longi attractiui perfectius attrahent ac lati expellent, similiter & propulsiui.

Ca.1.& 5. & 7.& 8

PROPTER QVARTVM vero, ad primum dicendum q; verum est, quando motus cordis & arteriarũ fuerit similatus vtrium inflationi, & nõ follium, sed ostẽsum est follium actui similari. In his enim apertio adductionem causat, & non emissionem: neq; adhuc vt dictũ quando fit cõstrictio pori sunt angustati omnino. Ad C aliud dicendum, q; propter hoc non cõcident simul corpora plura, quia arteriam contingit cum sit membrorum molle ac extensibile dilatari quando opus est & angustari, & q; corpus in ea cõtentum tale ens, similiter pati. Per id nanq; sophisma volebat Erasistratus redditionem alimẽti in partes negare: quoniam alterum duorum aiebat impossibilium consequi, vt q; aut locus vacuus repente reddatur, vel cõtinuus superueniet exitus, eiusq; quod euacuatur irrepletiuus. Quod perpendens Asclepiades inquit, non duorum alterũ oportere solum aduenire, sed vnum trium: natura præter duo præmissa vas contingit in se contrahi. naturalium.2. Ad aliud dicẽdum, q; verum est de actione ac expulsione virtutis simpliciter naturalis, quæ vtrium inflationi similes extant: non autem vt ostensum de virtutis vitalis attractione et expulsione follibus similatis, imo secus videtur quodam modo consistere. Ad aliud dicendum, q; huius vltima expiratio non euenit aĩa, seu virtute immanente, verũ potius exhala D lante cũ spiritu, de qua non, sed de priori extat is sermo.

Cap.1. in medio.

DIFFERENTIA. LXXXII.

QVOD VNVM sit genus pulsuum tantum ostenditur. Quoniam pulsus est motus, sed vnum solum genus pulsuum sumitur a motu, puta qđ a motus tempore. Igitur tantum id pulsuum genus. Et per id ostenditur itidẽ q; non sit genus pulsuum ex quiete sumptũ. Adhuc videntur tria tantum, quia tot in motu sunt attendenda, vt mouens: mobile, ac magnitudo sup qua fit motus in physicis ostensum, pulsus autẽ motus. Et fulcitur, quoniam tria sunt pulsum complentia, virtus, instrumentũ, & necessitas. ergo & genus pulsuum triplex solum, vt sit ad illa pportio. Palin. Quòd quatuor ostenditur, quia cum pulsus sit motus vbi non erit inuenire motum, nec pulsum, sed in pulsu magno, forti, veloci, & spisso cum suis oppositis & medijs est motum inuenire, in pulsu vero duro, molli, & in alijs, minime. vnde Gal. introdu-

.3.2.tex. com.37.

Cap.1. an te mediũ.

E ctorio pulsuum differẽtiam notans inter prædicta genera pulsuum, & durum & molle ait ea cum motu fieri arteriæ. Sed duri & mollis pulsus differentia non est motus ipsius proprie. Molle nãq; corpus & durum nõ indiget motu vt calefiat. Eti. Pulsuum genera quæ super priora fundantur non habent contra ipsa diuidi & in eorum ordinem poni. Sed æqualis pulsus & inæqualis diuerse ordinatus & diuerse inordinatus cum eo qui ponderis super reliqua fundatur septem genera, & potissime super quinq; vel quatuor ceu videtur. Rursus. colliget.4. septem solum pulsuum ponuntur genera vere, quoniam tria quæ consueuerunt iungere istis septem: quorum vnũ est quod sumitur ab eo quod est in arterijs: secundum a qualitate ipsius arteriæ: tertium a dispositione substãtiæ arteriæ non sunt propria in pulsu inquantum est pulsus, quia pulsus inquantum pulsus non stat nisi per motum & quietem. Quod firmatur, quoniam pulsus & anhe F litus extant, pportionales tertio.10. & apparens in tecni. Sed genera sunt septem anhelitus ibidem. Amplius in pulsuum introductorio de calido & frig. non fit sermo, cuius fieret eo q; apertus si pulsuum genus constitueret: neq; de pleno & vacuo aut pulsu ponderis. In.10. similiter Almansoris non ponitur pulsuum genus a tempore sumptum quietis. Primi etiam secunda ordinatus diuerse, ac inordinatus diuerse, sub inæquali videtur tandem locari. Quòd autem sunt pulsuum genera plura q; nouem aut decem ostenditur: nam eadem ratione qua ponitur genus calidi & frigidi, duri & mollis, poni habet genus sicci & humidi, & compositi: vt calidi & sicci &c. & genus asperi & lenis: densi & rari ratione corporis arteriæ ac quæ huiusmodi. nam qualitates sunt differentiæ tactibiles: & maxime primæ ac secũdæ.2. de gen. & cor. ac naturalium.1. Similiter & penes visum videtur diuersificari: cum ipse plerunq; arteriarum percipiat motum. Propter quod cõcluditur pulsuum genera existere numero multipliciter, adeo q; cõmuniter ponuntur variata. G

Ca.17.p° principiũ.

Tract.1.c. 7.in fine.

Doc.3.fẽ. prima ca. 1.& 2.

Tex.cõ.8. Collig.c.2. circa prin.

OPPOSITVM autem omnium istorum videt sentire Gal. Cum enim omnis eius vbilibet colligitur intellectus, apparet decẽ genera pulsuum confirmare: cui.7. cõsonatur theoricæ: & primo similiter secunda.

Cap.3. circa prin. Doc.3.fẽ. 1.ca.1. ante mediũ.

PROPTER PRIMVM quidem antea videndũ qđ sit pulsus cum eius aliqua expositione. Secundo quia motus existit, videatur qualis. Propter primum huius sciẽdum est quòd pulsus dupliciter notificatur: puta per ipsius essentiam & eius accidentalia.7. theoricæ. Nam ratio huius essentialis est motus localis quo mouet cor et venæ pulsatiles dilatatione & reductione ad caloris custodiam intemperantia naturalis & vitalis augumentum, spiritusq; generationem animalis. Primo autem secunda dicitur quòd est motus receptaculorum spiritus ex diastole & systole compositus ad regẽdum spiritum per aerem attractum. Cum his etiam cõcidit ratio expositiua. Pulsus est motio cordis & arteriarum fm diastolẽ & systolem ad caloris innati refrigerium & fumosarum egressionem superfluitatum. Diastoles autem & systoles dilatationem & constrictionem, seu eleuationem vel depressionẽ important. Accidentalis vero pulsus notificatio est nuncius & preco, qui occulta fert & narrat motibus & contrarijs manifestis. theoricæ.7. Contrarij nãq; sunt, quia virtus vitalis pulsus causatiua simul dilatat & constringit. prima primi. Amplius aliquando dicuntur pulsuum genera, interdum differentiç: & quandoq; species. Genera quidem, quia sub se species continent, vt eius ostenditur diuisio. differentiæ quæ differũt & differre faciunt: species autem prout in genere cõtinentur superiori. Sunt enim subalternæ, quæ superiorum respectu iuxta logicum sunt species: relatione vero inferiorum genera. Sumitur etiam hic ut apparebit genus. p. communiter, prout ipsum prædicatur apud logicum de speciebus

Ca.1. post prin.

Doc.3.fẽ. 2.cap.1. in prin.

H

Cap.1. ante mediũ.

Doc.6.ca. 4.& sus fi.

I Te.co.31. speciebus vniuoce, ſm naturalem vero magis analogi ce. Nam in generibus latent multa. 7. phyſi. Adhuc at tendendum ꝙ pulſus eſt motus principaliter cordis: cõſequẽter vero arteriarum vnde & quidam exponunt. p. eſſe motum cordis et arteriarum, ideſt a corde in arterias: huius autẽ cordis & arteriarum pulſatio duplex vt principalior eſt cauſa efficiens & finalis. Efficiens quidem ſimiliter duplex: primordialis vt aia in corde ſm ꝙ mouet inſita principaliter: virtute nãq; vitali mediante perficit pulſum. Et inſtrumentalis quæ duplex ſimiliter extat, vna quidem ſimplex incorporea, vt complexio, calido enim prædominante anima cum virtute pulſatiua diaſtolem operatur: frigido vero quaſi ſyſtolem: altera corporea vt arteriæ corde illis principiante. Cauſa vero finalis quadruplex exiſtit: duplex quidem ex parte dilatationis, ac bina cõſtrictionis, dilatationis vna quidem vt ſanguis & ſpiritus in cordis nutrimentum & cuſtodiã

K attrahatur: altera vt aere attracto contemperentur & hi. Ex parte vero conſtrictionis, vna vt ſanguis & ſpiritus a corde dilabantur in membra: reliqua vt fumus capinoſus expellatur ſupercalefactus: quod fit cordis cõſtrictione & arteriarum dilatatione: nam quando cor conſtringitur dilatantur arteriæ, ac contra. differentia. 80. Eſt ẽt ſciẽdum ꝙ pulſus vt plurimũ ſentitur fortior. quicquid

Ca.11. in medio. dicatur theoricæ. 3. in parte dextra ꝙ̃ in ſiniſtra, & ſi arteria oriatur a cordis ventre ſiniſtro, ꝓpinquiore, cum in

Cap.17. homine declinet cor parũper ad ſiniſtrum de hiſtorijs. 1. Tum propter cordis in partem dextram perflationem, & irradiationem vehemẽtiorem. Tum propter caliditatem hepatis, & fellis, & motũ ſituatum in dextris, & fulciri in ſiniſtris cũ ſplenis frigiditate in eis. Noſce quoq; ꝙ arteriarum in quibus conuenientius tangitur pul. ſunt quæ manus, quia non ſunt a corde remotæ: neq; ſepultæ & interius occultatæ, ſicut coxarum dorſi & pectoris:

L neq; flexuoſæ ſuper quas quatuor nõ incidant digiti, vt quæ poſt aures. Eſtq; ſimiliter has tãgere minus laborioſius. Tum propter facilitatem manum præbendi. Tum etiam quia non oportet & maxime mulierẽ ſe diſcooperire, & ꝓprie ſm hiſpanos, vt inde verecundia pertimeſcat. Propter ſecundum huius ſciendũ ꝙ motus eſt tri

Tex.co.5. plex. primo cœ. & mun. Vnus quidẽ rectus duplex exiſtens ad medium, vt qui grauium & a medio, ſicut leuiũ, & circularis, velut motus eſt orbis. Ex quibus ceu extremis poſſumus medium motum cõſicere qui reflexus, ſeu interceptus poteſt appellari, qualis motus eſt cordis: licet enim cõmuniter dicatur motui aſſimilari circulari, proprius tñ habet reflexus nominari. Non. n. eſt cordis motus rectus, quia hic fit a generante: qui per ſe determinate ad vnam eſt partium, vt ſurſum vel deorſum. Velocitatur etiam quando ad terminũ tendit: cum ſuæ magis appropinquet perfectioni. Qui vero cordis ad partes fit di

M Motus cordis qualis. uerſas ſm dilatationem et conſtrictionem. Componitur enim ex pulſu et tractu vniformis exiſtens continue, niſi aliquid ipſum adueniens perturbet: qui tãdem tardatur in fine: puta quãdo adeſt virtutis incenſio nimia & aductus proximus perditioni. primi ſecunda. Neq; etiam eſt

Doc.3.ſũ. 2.cap.6.in medio. circularis, quia is ſuper magnitudinem fit circularem & perpetuam, vt dicunt. Sed eſt cõpoſitus ex recto & circulari fortaſſis motui amplius attinens circulari. Quod & magnitudo in qua fit, vt cor oſtendit: non enim eſt pure recta nec pure rotunda, ſed rotunda cũ latitudine, & quadam lateritate, vnde motus eius eſt reflexus ex motu cõ

A.t.c.61. vſq; ad te. com.75. poſitus & quiete. Sicut enim octauo probaſ phy. impoſſibile fit vnum motum alteri cõtinuari: niſi inter eos per ſe quies intercidat media. In pulſu autẽ vno duo ſunt motus diaſtoles, ſcilicet et ſyſtoles, et quies poſt ſyſtolem qui ꝑcipitur apud paucos. Fere nãq; ſolum a doctis ac exercitatis perpẽditur qualis extitit. Gal. & quies poſt ſyſtolem quæ ab idiotis etiam cõprehenditur. Adhuc cum

N aliqua extet diuiſio motus, ꝗa vnus naturalis, alius violentus, reliquus voluntarius, ſciendum ꝙ motus cordis non eſt violentus: cum a principio fit, vt oſtẽditur intrinſeco: violentum nanq; eſt cuius principium eſt ab extra non conferente vim paſſo, ideſt imprimente formam aliquam naturalem, aut eſt cuius motus eſt ab extra a qua cauſa cogitur operari. ethicorum. 3. & moralium grãdio Cap.1. & principio. rum. 2. Neq; eſt voluntarius, quia hic ex aliqua procedit apprehenſione non adhærens viæ & ordini vni. Valet enim ad oppoſita cum a poteſtate ꝓcedat rationali. Qui autem cordis, abſq; deliberatione fit aliqua, & vni affligitur ordinationi: licet enim virtus vitalis ꝑ ſe ſimul conſtringat & dilatet: hunc tamen ordinem mox ſeruat illeſum. Eſt igitur naturalis, ſed non qualis qui formam conſequitur a generante cauſatam. Generans nãq; quantum dat de forma, tãtum dat & de loco. 4. cœ. & mun. & per Collectu: com.15. conſequens de motu: quoniam locus acquiritur per mo

O tum: datus enim eſt propter locum, & ideo quæ talium vides deorſum ad loca ſua naturaliter tẽdere, vt leuia ſurſum, grauia deorſum: quæ quando illic ſunt quieſcunt: tanquam ſuam fuerint perfectionem & finem adepta. Sed naturalis eſt ab anima, quæ eſt forma de qua natura dicitur & priuſquam de materia. phyſi. 2. In corde nãq; Te.co.11. anima ſituata pulſatiua ipſum ſm pulſum & tactũ mouet continue: modica quietis morula intercidente: quoniã omne hic agens neceſſe fit ex continua deficere actione, vt oculus in vidẽdo. de ſomno & vigilia apparens. Poſt prin. Similiter omne quod mouetur neceſſe habet alicui fulciri immobili, de cauſa motus animalium. In corde autem eſt paries intermedius duorum ventriculorum ipſius. In animalibus autem maioribus os exiſtit cartilaginoſum. de partibus. 3. hic enim per ſe quieſcit ꝙ̃ꝙ̃ per accidens Cap.4. in medio. moueatur. Ex his etiam apparet ꝙ motus animalis in deorſum eſt agilis: cum dupliciter ſit naturalis. Qui autẽ

P ſurſum partim naturalis, vt ab anima, ſm partem vero innaturalis, vt a forma per generans impreſſa: & ideo fatigatur animal amplius tendens in ſurſum, nõ autem in deorſum: ſic niſi ꝙ oportet motum elementi prędominãtis ab anima gubernari: vnde & laborãti ita fęmora ꝙ̃ multum, ꝓble. 5. Quomodo autem cõueniant, aut maxi ꝓble.16. me differant pulſus, ſaltus ſeu iectigatio, tremor & ſpaſmus. differentia docebit. 92.

PROPTER SECVNDVM vero ſciendũ quòd qualiter ſe habuerunt priores in hoc quæſito iam apparuit ex argutis: & amplius manifeſtabitur ex dicendis. Quoniam genere pulſuum communiter, genera quidem pulſuum dupliciter conſiderauerunt, aut quãtum ad eorum primarias differentias, vel ſecundarias: quæ ſuper illas fundantur: ſic quidem primo dupliciter contingit, vel quantum ad ea quæ ſunt de eſſe motus, aut quo ad illa in quibus cõſtat motus. quod & ſi prius, itidem dupli

Q citer, aut quantum ad efficiens motum & virtutem: et ita genus eſt pulſuum quod a tenore ſumitur virtutis vt fortis, debilis, & mediocris. Vel quo ad ipſum motum. & id dupliciter, aut quo ad ipſius quãtitatem percuſſionis, & ſic genus pulſuum ex quantitate ſumitur trium diametrorum arteriæ ſm ꝙ motus percipitur in ipſa: quod genus communiter ponitur primum. Et eſt duplex ipſius pulſus. quidam enim ſimplex, & alius compoſitus. Simplex autem nonuplex: vt lõgus, breuis, latus, anguſtus, profundus, apertus, & horum medij. Compoſitus nãq; Cap.5. in ſine medij. in. 27. diuiditur pulſus. de pulſuum differentijs, vt lõgus latus altus, longus latus medius, longus latus humilis, longus altus medius, longus medius medius, longus humilis medius, longus ſtrictus profundus, longus ſtrictus medius, longus ſtrictus altus. Breuis latus altus, breuis altus humilis, breuis altus medius, breuis medius medius, breuis humilis medius, breuis ſtrictus profundus, breuis ſtrictus medius, breuis ſtrictus latus. Medius latus al

tus,

A tus, medius latus medius, medius latus humilis, medius altus medius, medius medius medius, medius humilis medius, medius strictus profundus, medius strictus medius, medius strictus altus. Quorum duo tãtum nomina habent s̃m Gal. vt magnus & paruus: s̃m vero A. magnus, qui longitudine, latitudine, & profunditate mensuratur, & grossus, qui latitudine & profunditate tantum. Aut quantum ad tempus quod attendit in pulsu. Quod duplex euenit. aut enim illud est tẽpus motus: & tunc genus est pulsus velocis & tardi, vel quietis, & ita spissi & rari. Si vero quãtum ad ea in quibus fit motus: Aut rõne illius quod locatum est in arteria, vt humoris & spiritus & ita plenus pulsus & vacuus. Vel ex parte cõtinentis, ceu arteriæ. Quod dupliciter euenit, aut rõne substantiæ arteriæ siue qualitatis secundæ cuiusdã in ipsa, & ita pulsus sumptus ab obedientia & in obedientia organi, sicut mollis & durus, vel quãtum ad ipsius qualitates actiuas

Dt differẽ tijs pulsuũ ca. 6. i po. fectda pri mi doc. 3. fẽ. 1. ca. 1. circa med.

B priores caliditatem & frig. & tunc pulsus consurgit ca. et frigidus. Si vero pulsus consideret prout super huius primitiua fundantur pulsuum genera: dupliciter id etiã contingit. Aut enim fundatur super quasdam differẽtias magnas: puta sup illas quæ sumũtur a genere motus & quietis, vt velocitatem et tarditatem, aut super oẽs primarias septem, & ꝓprie super quinq;, vt magnitudinem, fortitudinem, velocitatẽ, spissitudinem, & his correlatiua. siquidem prius tunc octauum genus est pulsuum, quod pọ̃deris vel rithmi dicitur existens in cõparatione tẽporis motuum & quietum distantiũ in adinuicem, adeo vt valeãt ꝑcipi sensu, i. e capitulũ in capitulo inutiliter cõculcetur.

Est autẽ pondus ordo quidam & mensura in quo proportiones attenduntur musicæ. Cuius quidẽ duplex modus: nam quidam est boni põderis pulsus eurithmus dictus, idest bene numeratus, siue mẽsuratus. vnde Halya. pulsus boni ponderis & mensurę cõpetentis est inter quẽ

7. theo. ca. 9. pã med.

C & suos dominos similis est collatio et figuratio bona. vt quando pueri pulsus ætati cõfiguratur puerili. Est & pulsus ponderis praui, siue arithmius triplex existens, vt perithmius. i. iuxta rithmum & mensuram pulsus cõuenientis, qui rithmum obseruat ætatis sibi ꝓpinquæ, ceu qñ pueri pulsus põdus habet iuuenis. Et heterorithmius hoc est alterius rithmi: vt quãdo quis alterius ætatis sibi distãtis habet rithmum, velut cum pueri pulsus senis habet pondus. Est & tertius dictus exrithmius, qui nullius determinatæ obseruat pondus ætatis, ceu qñ pueri pul. pondus: nunc pulsus senis incurrit: tunc vero indifferenter iuuenis quem A. egressi vocat pulsuum. si autem situetur pul. super omnes differentias aut plures: dupliciter id euenire põt, aut in vniuersali & sic æqualis & inęqualis, qui in absolute æqualem diuiditur & inæqualem, & s̃m quid in æqualem & in inęqualem. Absolute siquidem cũ omnes differentiæ æqualitatis vel inæqualitatis in gene-

fectda pri mi doc. 3. fẽ. 1. ca. 1. a fine.

D ribus obseruentur pulsuum quinq; aut septem, siue octo s̃m A. et forte praue prǒpter ponderis pulsum. Secundũ quid vero æqualis dicitur vel inæqualis, cum differentiarum quædam præter alias attendãtur, vt duæ vel tres, & ita in his componẽdo deinceps. Aut in speciali, & tunc genus est pulsuum diuerse ordinatũ & diuerse inordinatum: quod diuidit, vt suum genus prius. hoc enim locatur sub inæquali, vt species sub genere. Et nosce ꝙ genera hæc. 10. pulsuum ordinantur diuersimode. quidam enim præponunt vnum alteri: alij vero postponunt, sed qũo sint ordinanda ostẽdetur in quæ deinceps. Et rursus in omnibus. 10. pulsuum generibus medius proprie reperit exceptis æquali: diuerso & ponderis pulsu. Et medius etiam in omnibus habẽtibus est naturalis: nisi in forti & debili. Fortis nãq; naturalis est & temperatus. & omnis similiter in quo virtutis extat constantia. In alijs autem æqualis ordinatus est, & qui boni ponderis. Et ad istas quidem pulsuum differentias reducunt species pulsuum

Coliget. 3. prĩci doc. 3. fẽ. 1. ca. 4. in med.

quorũdam compositorum nomina habentium sicut caprięans: interfectus, martellinus, serinus, vndosus, formicinus, vermiculosus, formicãs, spasmosus, tremulus, retortus, chordosus, & similes. hæc igitur est sufficientia pulsuum sumptorum in communi. E

PROPTER TERTIVM quidem hinc sciendũ, ꝙ pulsus põt tripliciter accipi cõmuniter, videlicet proprie, & magis proprie. Siquidem vltimo sumatur, tũc illa tantum ponãtur genera pulsuum in quibus motus saluatur ratio, introductorio apparẽs, quæ sunt quatuor vt genus quod sumitur a quãtitate dimensionum: a tenore virtutis: a tempore motus & quietis. & adhuc proprius a tempore quod quietis & motus: & proprijssime a tẽpore motus, cum systoles & eius quies in pulsibus percipiatur paucis. Et ab experimẽtantibus ꝯraris. vnde Theutrus: earum quę motus sunt proprie differentiarum velocitas & tarditas. Si autẽ proprie tunc erunt in genera pulsuum supra primas dictas fundari dñas, vt pul. æqualis & inęqualis eiusdem species diuerse ordinatus, et diuerse inordinatus, & rithmicus. In his enim illorum gratia ratio pulsationis attenditur. Pulsu autem cõmuniter sumpto prout medicus deuenit eo in cognitionẽ modo quocũq;. Reliqua sunt tria dicta genera pulsuũ cum his quæ ad ipsa etiam intelliguntur reduci, quæ sunt mollis, calidus, & plenus, cum suis cõparibus. Sic igitur licet pulsus sint s̃m magis & minus infiniti, vt et cõplexiones: medici tamen ad. 10. genera reduxerunt communiter accepto omnifariã pulsu. Numerus enim denarius perfectus quidam, pble. 15. Quæ tamen omnes reduci possunt ad pulsuum genus, quod ex tempore motus: cum omnem pluralitatem tandem sit ad vnitatem reducere, quæ illius totius extat causa differentia. 76. huiusmodi autẽ est pulsus sumptus a tẽpore motus cum cæteris magis inhęreat motui, & demum qui a tempore quietis. Est enim pulsus motus reflexus ex morula motuq; cõpositus. Deinceps vero sumptus a quantitate diametrorũ, & demum quia virtutis tenore: postea vero qui põderis, & demum æqualis & inæqualis cum eius diuersificatis specie: & deinde durus & mollis, & plenus & vacuus, & calidus et frigidus. In de pulsuũ vero differentijs dicitur. Suasibile visum est quibusdam tale genus pulsuũ connumerare alijs: per qd' qualitatẽ caloris cognoscimus. s̃m enim arteriæ locũ & proprie ethici manifestius cognitio fit caloris qualis quis est, ꝙ si s̃m antiquam aliam particulam tangas.

In introductorio pul. post prin.

F

pble. 3.

G

Capi. 12. in medio.

PROPTER QVARTVM quidem. ad primum quidem quid dicẽdum iam visum, quia in genere pulsuũ quod sumitur a tempore motus concessum est verius naturam pulsuum saluari. Et similiter ad secundum apparet, quoniam pulsus non est motus continuus: verum intercisus ex motu & quiete commistus. Ad aliud dicendum, ꝙ licet tria pulsum constituant: eorum tamẽ vnum quodq; potest in partes sequestrari plures: penes quorũ diuisionem sumuntur pulsuum genera ꝯplurima. Ad aliud quid dicendum iam apparuit: quia prima genera quatuor verissime concessa sunt fore: nihilominus tamẽ possunt esse alia pulsuum proprie vel communiter sumpta. Et per hoc similiter visum quid ad aliud dicendũ.

H

Et ad aliud dicendum, ꝙ pulsus sumitur communiter, vt tactum: non autẽ prout prædicatur de generibus eius vniuoce, sed analogice magis. Ad aliud dicendum, ꝙ Auer. pulsum vere dictum recepit: in quo motus reperitur natura: s̃m tamen prius & posterius. Ad confirmationem dicendũ ꝙ pulsus & anhelitus non semper æquiformiter proportionantur sibi, cum pulsus sit tactus simplex cordis & arteriarũ: anhelitus vero compositus. est enim cordis & cerebri. apparẽs in tecni. In corpore nãq; id magis verificatur æquali. Aut diligentius fortassis cõsiderans, inueniet quis tot modos anhelitus, vt & pul. Ad aliud iam apparuit, quia calidus pulsus et frigidus

Collr lib. 1. tract. de corde tex. 5. 8. & 10.

I extensiue amplius genus ponitur pulsuum: cum calor in alijs percipiatur, q̃ in arteriæ locis. Ad aliud dicendũ quòd aut genus pulsuum ex tempore quietis illic decidit a scriptore, vel sub genere pulsuum sumpti a tẽpore motus collocatur. Ad aliud dicendum q̃ ordinatus diuersè & inordinatus ſm A. species extant pul. inæqualis. Et ideo errant dicentes pulsum fore quem æqualem & ordinatum. Vt autẽ in numerum ducerẽt denarium & maximè ſm sistitias seu ordines denariorũ Pythagorici. apparens metaphysicæ primo. illum pro. 10. genere posuere. Ad aliud dicendum q̃ aliæ differentiæ pulsuum nõ sunt ita notæ sicut quæ sunt calidi & frigidi: cum hæ sint qualitatum efficacissimæ, post quas durities & mollities extant magis permanentes: sub quibus siccum continentur et humidum: sicut causa sub effectu reperitur plerũq;, cum his ea notior extat. Adhuc quia hæ sunt impropriè pulsuum differẽtiæ. vnde si quæ his aliæ improprio
K res sub generibus pulsuum non debent computari diuisim: immo ad has siquid cognitionis in ipsis opus est reduci. Ad aliud dicendum q̃ pulsus nõ percipitur propriè visu: cum solum colorẽ suscipiat. Quòd si percipiatur ratione sensibilis cõmunis existet: ex quo quidem vt sic imperfecta suscipitur cognitio. Et itidem ad pulsum reducitur qui ex quantitate sumitur dimensionum vt ad altum: quem etiam diminute percipit visus: cum systolẽ non comprehendat, quam tamen tactus diligentior in quibusdam potest comprehendere propter resistentiam, vt in forti, magno, duro, & tardo.

(In proœ. iuxta finẽ.)

DIFFERENTIA. LXXXIII.

QVOD IN PVLSV non percipiatur musicalis consonantia ostenditur, quoniam diuersorum generum & nõ subalternatim positorum diuersæ sunt species, & differentiæ,
L in prædicamentis, sed musicæ cuius est consonantias obseruare, ac medicinę pulsuum cognitionem tradere, sunt diuersa genera, & non subalternatim posita: cum nihil videantur habere commune, differentitaq; species & differentiæ ipsarum: sicq; non in vnum ordinabiles. Rursus. Musica est certa quantitas, cum inter mathematicas communiter numeretur. Medicina vero naturalis quædam circa qualitates: puta sanitatẽ & eius oppositum. Amplius quorum subiecta differunt, & passiones distant: cum scientia sortiatur esse ex subiecto: velut potentia ex obiecto. differentia. 6. Subiectum autẽ musicæ est numerus sonorus: medicinæ vero corpus humanum sanabile. differentia præinducta. Eti. Consonantia est vocum dissimilium in adinuicem redacta concordia. Boetius musicæ primo. pulsus autem non hoc, sed motus cordis & arteriarum ex systole & diastole cõstitutus. Non igitur de eiusdem ipsarum erit tractatio.
M Itidem musica non tantummodo speculationi: verum etiam moralitati coniungitur. primo musicę Boetij. Sed medicina non adiungitur moralitati: cum in ipsa de moribus non agatur instruendis, & siquid de naturalibus negocietur in ipsa. Musicalis ergo consonantia in pulsu reperitur minime.

(Cap. 4.) (Collr. ct. 8 & 12. 29. 30. & 31.) (Cap. 1. ante mediũ.)

IN OPPOSITVM Gal. in de pulsuum compendio. Irrationalẽ vocat Herophilus pulsum eum qui non habet aliquam proportionẽ. neq; enim duplicem neq; emiolam, idest sesquialteram: neq; aliam quandam rationem habet. hæc enim musicæ conueniunt & arithmeticæ. Reperitur etiam musica metrica in pulsu. Nam ibidem pulsus infantium irrationalis proportionatur dactylo, augmentatorum trocheo, perfectorum spondeo: senum autẽ iambo, vel trocheo. De differentijs vero pulsuum scribitur. Pulsus rithmicus consistit in pari quandoq; ratione, seu proportione: interdum vero in impari. Primo quidem quando tẽpus diastoles par extat tempori systolis. Sed in impari quando alterum tempus alterum excedit. Quod dupliciter etiam accidit. nam quãdoq; in enarrabilibus superabundantijs, & interdum in narrabilibus. Et prius quidem dupliciter, aut in multiplici proportione: quæ duplex extat, vel triplex, aut quadruplex, aut aliqua eorum quæ deinceps: ſm quas inquio proportio extat diapason diapente, diapason bis diapason. deinceps tamen non est proportio. Et subdit, aut in ratione numeri ad numerũ: cum diastoles fuerit duorum maiorum tẽporum, & systoles quinti, vel septimi, aut octaui, vel duodecimi. Sed A. primo secunda ita. Debes scire q̃ in pulsu reperitur natura musicæ. Et quòd Gal. videtur q̃ illud quod potest sentiri ex proportionibus põderis est ſm vnã proportionum musicarum &c.

(Cap. 60.) (Cap. 3.) (Ca. 11. p̃ medium.)

N

(Doc. 3. fẽ. 1. ca. 1. p̃ principiũ.)

Rursus. Augustinus primo musicæ. Musica est sciẽtia bene modulãdi. Vbi ergo erit amena modulatio, illic & musicalis consonantia. Sed id reperitur in pul. nam eius quidã est bene modulatus, vt eurithmius: alter vero immodulatus ceu arithmius. de pulsuum differentijs. Itaq; musicalis consonantia reperitur in pulsu.

O (Ca. 11. p̃ prin.)

PROPTER PRIMVM quidem primitus termini exponantur. Et demum ordinetur monochordum.

Propter huius primum sciendum q̃ musica est scientia bene modulandi, seu bene mouendi scientia. Bene nãq; moueri dici potest quicquid numerositatis seruatis temporum atq; interuallorum dimensionibus mouetur. ſm vero Boetium musicæ quinto. Armonia seu musica est vis ac effectiua facultas differẽtijs sonorum sensuali operatione & ratione perpẽdens: Sensus enim & ratio: quasi quædã facultatis armoniæ sunt instrumẽta. Sensus enim cõfusum quiddam ac proxime tale: quale illud est quod sentit, aduertit. Sed ratio diiudicat & vltimas persequitur differentias. Sensus itaq; inuenit confusa & proxima veritati: ratio vero diiudicat: velut siquis circulum manu scribat fortassis oculus ipsum verum circulum arbitratur. Ratio vero nullo modo id quod simulatur intelligit. Quod euenit quia sensus circa materiam vertitur, & speciem in ipsa comprehendit fluentem entem & imperfectam, intellectus autem secus. Guido quoq; monachus vocum motum musicã protulit indiscrete. Est & musica triplex. vna quidem mundana in cœlis elementorum compage, aut temporum varietate existens: in cœlo nanq; sonum dicunt musici armonicum: summe et propriè pythagorici existere motu causatũ contactiuo spherarum: qui equidem interueniente longiori distantia nostris non valet auribus occurrere, ceu secundo impugnatur cœ. & mun. Secunda vero humana quæ in compage corporis ac animę nostrorum ac elementorum ipsius attenditur. Tertia quoq; organica instrumẽtis expressa, quorum quædam sunt naturalia, vt vocalia dicta. nonnulla quidem artificialia, ceu organa, psalterium, & quę talium. Est autem vt tactum consonantia dissimilium inter se vocum in vnum redacta concordia. Dissonantia vero est duorum sonorum sibimet permistorum ad aurem veniens aspera & iniocunda percussio. Huius autem consonantię quædam extat proportio, quę est duarum quantæcunq; sint eiusdem generis quãtitatum circa alterius ad alterum habitudo. Quę quidem proportio in arithmetica in numeris obseruatur. In musica vero illi opposita in sonis attenditur: vnde volentibus cõsonantias cognoscere, proportiones prius expedit arithmeticas cõsiderare. Sunt autem quinq;: tres quidem simplices, & duæ compositæ: quæ omnes in quantitate situantur inæquali. Equidem prima simplicium dicitur multiplex & submultiplex proportio. Et est qñ maior numerus precise minorem in se cõtinet, & continet totum bis, aut ter, vel quater seu deinceps. Cuius qdem species sunt dupla, quadrupla, subdupla, subquadrupla & reliqua. Secunda vero superparticularis nominatur, quę est qñ maior

(Collr. ca. 1 in prin.)

P

(Te. cõ. 56 vsq; ad te. com. 56.)

Q (Consonãtia q̃d sit. Dissonantia.)

(Proportio quotuplex)

A maior numerus minorem continet, et continet in se oēm & vnam illius partem vel mediam, vt tria ad duo: quæ sexquialtera dicitur proportio. aut tertiam, vt quatuor ad tria: quæ sexquitertia nuncupatur. & ita deinceps in antea. Et similiter subsexquialtera ac subsexquitertia.

Tertia quoq; dicit superpartiens & subsuperpartiens, quādo numerus maior in se minorem continet, totum et continetur & aliquas illius insuper partes. Quòd si duæ, proportio dicitur superbipartiens, vt quinq; ad tria. Si autem tres supertripartiens, velut septem se habet ad quatuor: & ita demū & ecōuerso in eius correlatiua. Quarta vero compositarum ex multiplici & superparticulari coniungitur, vt quando maior numerus in se cōtinet minorem numerū bis aut ter, vel quoties libet ac vnā aliquam partē. Quòd si bis & eius dimidiam cōtineat partem: vocat duplex supersexquialtera, vt quinq; ad duo. B Si vero bis cōtineatur, qui minor & ipsius tertia pars dicetur duplex supersexquitertia vt septem ad tria. Si autē ter & eius pars media, vocabit triplex supersexquiquarta. & ita deinceps. Quinta quoq; dicit multiplex superpartiens, quod est quando maior numerus in se continet minorem totum plus q̃ semel. & eius aliquas partes. Q. si bis maior cōtineat minorē, & duas ipsius insuper partes, dicitur superbipartiens, vt sunt octo ad tria, & rursus duplex superbipartiens, vt sunt duo ad tria. In suis autē correlatiuis contra. Et nosce q̄ duæ cōpositæ proportiones postremæ consonantijs musicæ nō sunt ascriptæ, sed tres priores simplices tantum: quarū amenioris extat consonantię multiplex dicta proportio: postea vero superparticularis. Superbipartiens vero ab armoniæ consonantijs ab omnibus Ptolomeo excepto ponitur separari. Dicendumq; demum q̄ musicæ consonantiæ sumuntur a prædictis duabus proportionibus numerorum, aut tribus, sm̄ q̄ sub eis quædā numerorum inueniuntur C differentiæ sex omnes hic entes, puta epitrica, siue sexquitertia, emiola, seu sexquialtera, dupla, tripla, quadrupla & epogda siue sexquioctaua. Est autem epitrica qn̄ numerus maior continet minorē, & insuper tertiam ipsius partē, vt quatuor se habent ad tria. In quatuor nāq; continentur tria & pars tertia, vt vnū. Et de ista numeri differentia consurgit consonantia musicæ diatessaron. i. per quatuor dicta. Emiola vero dicitur quando numerorum maior continet minorem: & insuper ipsius medietatem, vt tria se habent ad duo. In tribus enim continentur duo & eorum medietas. puta vnum. Ex qua quidem symphonia nascitur diapente, hoc est per quinq; nominata. Dupla quoq; est quando de numeris maior bis continet minorem, vt quatuor duo. Ex qua quidem consurgit diapason. i. per omne siue totum appellata. Tripla quoq; quādo maior numerus ter minorem numerat, vt tria ad vnum extant. Ex qua symphonia cōsurgit com- D posita diapente diapason nominata. Est & quadrupla quando maior numerus quater in se minorem habet, vt quatuor ad vnum. Ex qua oritur cōposita symphonia bis diapason dicta. Sic igitur consonantiarum quædam sunt simplices, vt primæ secundæ: maxime. cōpositę vero aliæ. ceu vltimæ duæ: diapason vero quasi media nomine quidem simplex, re vero cōposita. Ptolomeus vero sextam contra Pythagoram adddidit cōpositam ex diatessaron & diapason, & sic superpartiēti suppositam proportioni. Boetius quinto. Epogdagsium siue sexquioctaua est: quādo maior numerus in se minorem totum cōtinet & ipsius partem octauam. vt nouem se habet ad octo. In nouē nāq; sunt octo, & insup vnitas quæ ipsius pars extat octaua. Ex hac quoq; sonus cōsurgit, qui tonus appellat. qui in duas partitur partes inæquales: non enim potest diuidi in æquales, sicut neq; vocales, quarū vnam partium, vt maiorem vocarūt semitonum maius vt nouem, reliquam vero minus. videlicet octo, quod a

Musicę. c. 4. 7. & 8

Pythagoricis diesis appellatur. Versus tn̄ totum semitonum minorem diesim affirmat, quod Plato limē appellauit. vnde Boetius primo. Tonus nunquam in duo partitur æqualia. Vt autem id ostendatur: sit sexquioctaua proportio octo & nouem. Inter hos quidem nullus medius intercidit numerus: quos si binario multiplicemus redditur bis octo. 16. bis vero nouem. 18. Inter. 16. & 18. vnus cōcidit naturaliter numerus vt. 17. Itaq;. 16. ad. 18. cōparatus sexquioctauam retinet proportionē. & ideo tonum. Secundum hāc deniq; proportionem. 17. numerus medius non per æqualia sequestratur, quia comparatus ad. 16. ipsum continet in se totum & eius. 16. partem, vt vnitatem. si autem. 17. ad. 18. comparetur: tunc. 18. illum habebit totum & ipsius. 17. partem. Non ergo eiusdem partibus. 17. superat. 16. & superatur a. 18. & vtraq; nuncupātur semitonia: non q̄ omnino ex ęquo sint media, sed sm̄ q̄ semum dici solet quod ad integritatem vsquequaq; nō peruenit. Inter hæc autem vnum maius semitonium appellatur, aliud vero minus, quæ se habent adinuicem, vt. 244. ad. 256. continens duas voces, puta vt mi. Est & ditonum ex duobus consurgens integris ditonis. Et semiditonum, quod ex non integris. Ex his quoq; tonis ac semitonis symphoniæ constant musicæ. Diatessaron enim quæ vocum quarta est cōsonantia interuallorum trium, vt ostendet monochordi denotatio: constatq; ex duobus tonis, ac semitonio non integro seu minori. Est autem interuallum soni acuti ac grauis distātia. Sed diapente est vocum quinta cōsonantia interuallorū quatuor, & tonorum trium, & minoris semitonij. Diapason autem est octaua vocum consonantia. Vna enim reperitur de septem primis, septem interuallis, & est quinq; constans tonis & duobus minoribus semitonijs. Et ideo dictum est diapason ex diatessaron & diapente constare. Quod apparet collectis tonis & semitonis duarum harum in vnum symphoniarum. Sed diapente diapason vocum est. 12. 11. interuallorum. & cōstat ex. 9. tonis & semitonio minori. Bis quoq; diapason tūc erit. 16. vocum consonantia. 15. interuallorum: & ex. 12. perficitur tonis. Diatessaron & diapason autē sm̄ Ptolomeum cōsonantia ultra Pythagoricos instituta. 13. erit vocum, sicut & septem fuerunt literæ primitus ordinatæ, voces enim & literæ repetuntur vt apparebit, seu in diebus alterius euenit septimanæ. Vocum siquidē quatuor sunt graues & tres acutæ. Propter huius secundum sciendum Pythagoram organum quoddam inuenisse vnius chordæ monochordum dictum: in quo musicæ omnes reperiuntur symphoniæ: quo primitus erudiunt indocti voces percipere simplices, vt inde facilius habeantur compositę ac plurium chordarum. Cuius simplicis primum subditur descriptio. Et est lignum longum quadrangulatum vtrinq; in acutum in modum sandonis intus concauum, super quod posita chorda eius sonitu varietates vocum comprehenduntur de facili. Cuius hęc est forma in proportione dupli siue diapason, vt per hāc intelligatur in alijs. Non enim musica dicetur, sed solum dicitur tantum, vt elucidetur quæsitum. Descriptio vero monochordi compositoris in qua voces & notę cum alijs insequuntur est: quoniam primo sm̄ modernos inscribitur gāma græcum, seu. g. cuius hæc est figura. Γ Et deinceps seriatim septem literæ ab exordio latinæ graues: quare figuris grauioribus denotantur. Post quas præfati septem repetuntur acutæ. vnde caracteribus depinguntur minoribus in quibus duplex. b. locatur. primum quidem rotundum. alterum vero quadratum. Addunt & quidam prædictis tetrachordum: varijs tamē figuris superacutarum, in quo. a. & b. similiter iteratur. Boetius tn̄ cum antiquioribus gāma græcum dereliquit. Literarum quoq; & monochordorum hmōi extant paradigmata.

Γ. A. B. C. D. E. F. G. a. b. c. d. e. f. g. a.

Musicę. cap. 16. in medio.

E F G H

I In his siquidē numeris symphoniarū representanṫ proportiones.

Amplius sciendum ꝙ post monochordū inuenta sunt polichorda. In quorū chordis fiūt diuersitates ſm additionē successiue non paucæ. Quidam nāq; primitus solum duas, alij vero q̄tuor statuere, vt indicat rubeba. deinde in quatuor & quinq; vt ostēdit çyga & viola. demum in. 7. ascēderunt. vnde pro- pble. 31.

K ble. 19. 7. fuerūt chordę antiquitus. Non enim diacto ſm numerorū quē admodum diapēte dicta est: postea vero tripandius extrahens tertiā vt vitę apposuit, & in hoc appellata ē diapason, sed nō diacto, diaseptem enim erat. Sunt aūt septem essentialiores ad quas aliæ reducūtur ad modum septem planetarū, hipate, perhipathe, litanos, mese, peramete, seu trite peramete et nete. Fue-

L runtq; cōsequēter octo nouem & decē. iuxta illud psalmistę. In psalterio decachordo. Et deinceps intantum excreuit numerus, vt Boetius musica. 1. Capi. 21. & 22. 18. cū reiteratione enumeret sub diaconico melo. et totidē sub creomatico ac. 18. sub armonico quadam cōi, siue & eugmeni. i. coniuncti & dicçemedi. i. disiuncti, quia tria sunt melorū genera præfata, q̄bus oīs contexitur cantilena. quorū est descriptio hęc diaconici.

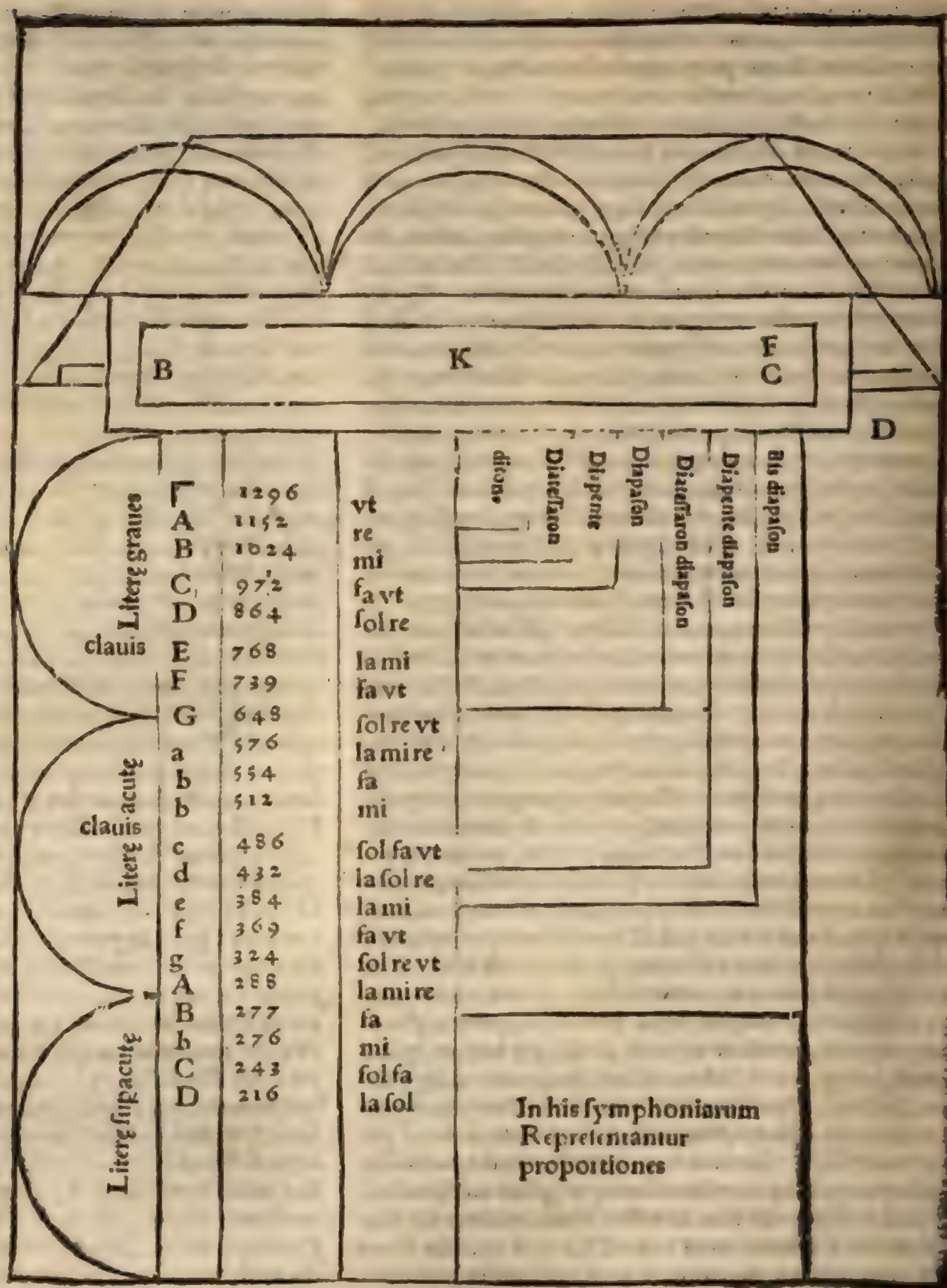

Prolambanomenos.	diatri.
Hipate hipaton.	Nete siue ceugnum.
M Perhipate hipaton.	Peramese.
Licanos hipaton diatri.	Nete dieceugnum.
Hipate meson.	Trite dieceugnum.
Peripate meson.	Peranete dieceugnum.
Licanos meson diatri.	Diatertrite hiperbolion.
Mese.	Peranete hiperboleon.
Trite siue ceugnum.	Diatri.
Peranete siue ceugnum.	Nete hiperboleon.

Est autem similis figuratio & in cromatico melo per oia: & consimilis etiam in enarmonico, nisi ꝙ vbi scribebatur diatonicon prius, debet scribi in secunda cromaticum: & tertia enarmonicum: & ita vt omnes. 54. situenṫ chordæ: moderni autem in quibusdam organorum. 64. & plures sicut ostendit canon medius apposuere.

PROPTER SECVNDVM vero sciendū ꝙ quidam indiscrete protulerunt musicas has cōsonantias in pulsu non reperiri, aut si reperiūtur, nullus pōt ad earum dignotionem peruenire. Quibus quidem dicēdum iuxta illud morbi primo: ꝙ non opus hos ab alijs vituperari cum se vituperent ipsos: solatium ſm Priscianum volentes ex sua impitia obtinere. 4. vero colliget. Sermo de huiusmodi proportionibus. Gal. recitatur vbi dicitur ꝙ si est, vt inquit est mirabile, sed cōparationes istas comprehendere difficile sit: quāuis multi homines eas in musica cōprehendant: propterea ꝙ notæ musicæ habent superfluam extēsionem ita ꝙ minor illarum dimensio potest exēplo cōprehendi: & est illa quæ multiplicat ex. 36. partibus vnam partē. & hic foret semitoniū forte minus sine diesim. Sed in. p. ſm Gal. & A. post ꝓportionem addentem quartā non interuenit sensus discretio. Et subditur ꝙ ista verba sunt alterius sniæ: quæ huc per accidens necessaria est parum. De hoc etiā miratur A. inquiens. Miror qūo ꝓportiones istæ per sensum discerni possunt. Et demum in sniam amplius q̄ꝫ Auer. concidens Gal. modū tribuit quo quis possit huius ꝓportiones adipisci taliter. Dico tñ ꝙ illi est facile. i. possibile qui in gradu tangendi consueuit. et ꝓportionaṫ sonos per artem: postq̄ꝫ fuerit ei potentia musicā cognoscendi acquisitā innuens natura quandā nobis insitam musicā fore: et cōparabit factū. i. experientiā per totum, hoc est rōnem: ita vt factū rñdeat sonis,

N
O
P
Ga. 5. pol medicorum.
Ca. 17. p. medicorum.
Q
Coll. gia de astim tijs pulsu ca. 11. re fue Fen. secūda pri mi doct. 3 ... vbi supra imediate.

A sonis, & notum arti. Cum enim hic eius intentionem omnino applicauerit ad pulsum in sensu poterit proportiones huius discernere. quid autem de hoc, apparebit subsequenter.

PROPTER TERTIVM vero sciendũ primitus ꝙ musicalis cõsonantia põt in pulsu reperiri. secundo series de hoc exponatur A. Propter huius siquidem primum sciendũ Gal. & A. testari musicalẽ armoniam posse in. p. reperiri, vt inductum. Et firmatur, qm̃ vt dictum musicalis consonantia est ꝓportio quædã. hæc autem in oibus cuiuscunq; generis reperitur quãtitatibus. Est nãq; vt apparuit ꝓportio duarum quantecunq; sint eiusdem generis quantitatum circa alterius ad alteram habitudo: in. p. aũt vt dicunt est q̃titatem signare: et maxime quia vnum genus pulsuum sumptum est ex trium diametrorum quãtitatibus. Adhuc si reperitur in his principale

B ac primum instrumẽtale, erit ac secũdarium inuenire, cũ hæc quibusdam oia operẽtur organis, sed musica principaliter & primo nobis est insita, vt ostẽdit aia humana: nam aia humana tali cõnectitur corpori copula, vt cum alijs plurimis iuniorum cẽsuit Socrates in Timęo. vnde Damascen. in aphorismis. Colligatio corporis et animę ẽm ordinẽ numeri consoni facta est vt subsistat. Inquit ẽt ꝙ cõplexio corporis aiati & proprie nostri ad figurã numeri cõsoni existit. Quare aliqui posuerunt aiam armoniam fore quandã. 1. de anima. Propter quod ex musica nobis inerit organica: ẽt cum hoc dependeat ab alia. Nã in alijs motibus corporis quãtitatiuis, sicut in voce, aut in organis ortis poterit reperiri suo modo. per viã nanq; cognitionis & effectus, musica organica depẽdet ex organica pulsuali. In via vero causę, cõtingit contra. Itaq; musicalis in pulsu reperitur armonia, silr & in anhelitu vtcũq;. Poterit deniq; quis temperatissimi tactus & per-

C spicacissimi ad notitiam cõsonantiæ pulsus deuenire, vt de seipso testatur Gal. in systole pulsus cõtigisse. Cum. n. eam diu non percepisset, demum per continuũ tangendi arterias exercitium percepit & cõpleuit, ita vt portę pulsuum tunc fuerunt ei apertę. primi secunda & Haly. quadripartiti. 4. Quod & fulcitur. Illud. n. potest sciri & tãdem percipi: cuius silitudinẽ habemus, & maxime cum aia nostra intelligat phantasmate mediante. Sed proportionis vel consonantiæ pulsus habemus silitudinem, vt ostensum, armonicam. s. consonantiam. Rursus. illud potest sciri, quod certiori percipitur sensu: hic aũt tactus. vbi nãq; alij decipiuntur, pleraq; ipse certificat, nisi fortassis in digitorũ varietatibus: & maxime cum hunc præ alijs animalium certissimũ habeamus. 2. de aia. Nostrorum enim cõpaginatio amplius in mediocritatẽ & temperamẽtum peruenit. Itaq; huius poterimus cognitione potiri: q̃ꝙ extet difficile tpis motus morula, cum nil animal percipiat absq; tpe & continuo. de memoria et reminiscentia. Propter huius secũdum sciendum ꝙ A. ma-

D nifestat decimum genus pulsuum ẽm ipsius ordinem, qd Gal. & Haly. posuerũt octauum. Inquiens ꝙ genus pulsuum, quod sumitur ex põdere, est per comparationem proportionis quãtitatum proportionalium quatuor tẽporum in adinuicẽ. puta duorum motuum, & duarum quietum. Et quãuis sensus non possit omne hoc discerne re: tñ poterit per comparationem proportionis quãtitatum proportionaliũ temporum diastolis ad tẽpus quod est inter duas diastoles: qm̃ tunc interueniunt tpa tria, vt motus ad systolem, & quies & motus ipsius ad diastolẽ. Et ad summum cõparando tẽpus in quo est motus ad id in quo fit quies, aut contra. motus nanq; magis ꝑcipitur quiete, q̃ꝙ motus motu, vel quies quiete cum opponãtur, plusq; tpis colligãt. Et ideo qui faciunt comparationem tpis motus ad tẽpus motus, & tẽporis quietis ad tempus quietis: ponunt capitulũ in capitulo. Et id. 7. theoricæ cũ Gal. hoc est cognitionẽ sensitiuam, locãt in agnitionem intellectiuam. Duo nanq; sunt capitula & principia cognitionis sensus & intellectus vtcunq; opposita: & licet

E huiusmodi missio sit tolerabilis & nõ inconueniens, nõ tamen est bona siue vtilis, quia non põt in sensum & experientiam peruenire, sicut consideratio expetit medicinæ. Deinde ostẽdit quid sit pondus vel mensura dicens, ꝙ est illud in quo proportiones attẽduntur musicæ. hoc autem videtur velocitas & tarditas, raritas & spissitudo principaliter temporis rõne in quo consistunt: consequẽter vero magnitudo & paruitas, fortitudo, & debilitas. Sup has enim differentias proprie videtur pulsuum proportiones attẽdi. Cum igitur vnius pulsus aut partes, vel pars vnius pulsus iuxta prędictum canonem proportionum vel consonãtiarum se habeant ad alterũ in quatuor maxime differẽtijs vel quinq;. puta magnitudine & paruitate: fortitudine et debilitate, velocitate et tarditate, spissitudine & raritate: aut etiam duritie & mollitie, sicut qua

F tuor ad tria: consonantia pulsualis. diatessarõ musicali consonantiæ erit relata. Si vero se in his habeant velut tria ad duo: tunc consurgit pulsus proportio diapente supposita. Si autem vt quatuor ad duo: ita ipsa proportionatur diapason, & ita in alijs compositis. Accedo igitur amplius in expositionem seriei. A. qui dans eius intẽtionem dicit. Scio ꝙ in pulsu natura & potestas musicæ reperitur, quod declarat in pulsu æquali & inæqualiꝫ, ac in pulsu ponderis, in quibus magis natura obseruaẽ musicæ. secundo exemplificat proportiones quas in pulsu possumus obseruare illic. Gal. vero. Et primitus id ostendit in pulsu æquali et inæquali: secundo in pulsu inæqualiter ordinato, et inęqualiter inordinato. & in pulsu ponderis ibi. Et quemadmodum, proponens itaq; similitudinem quandã inquit. Sicut scientia musicę perficitur ex sonorũ adinuicem coniunctione ẽm proportionem temporum consequentem ipsos in acuitate & grauitate, quæ sunt vocis differentiæ per circulares quosdã casus & cursus: nunc voce descendendo: tunc aũt subleuãdo quæ inter eorũ existunt percussiones. Illic. n. constituuntur sicut circuli incipientes ab vna septẽ vocum: & per alias transeuntes reuertunẽ. Deinde adaptans secundo ꝑtacta duobus ꝓpositis dicit silr esse in. p. quia proportio tẽporum pulsuum in q̃bus proportio principalr obseruaẽ in velocitate & spissitudine: silr in raritate & tarditate est tanq̃ ꝓportio sonorũ musicæ in hmõi. Et proportio ẽt dispositionũ pulsuũ in fortitudine et debilitate, in magnitudine & paruitate, est sicut ꝓportio coniunctionis seu cõpositionis sonorũ musicę per quas cõtingit sonos variari ẽm velocitatẽ, tarditatẽ &c. Deinde ẽt queãdmodũ declarat id in pulsu põderis & in diuerse ordinato & inordinato ponens primo duas partes silitudinis: deinde aptans ad propositũ illic. Et ꝓportio. Et dicit ꝙ sicut tps percutiendi longũ vel breue & quantitas extensionis sonorũ q̃nq;

H sunt conuenientes ꝓportionales vt in bellis tubæ, in cameris psalterium & viola. Et aliq̃n inconueniẽtes & imꝓportionatæ loco, vt eius quod exẽplificatũ. e conuerso. & id quo ad pulsum ponderis. Et silr q̃n accidit interdũ diuersitates ordinatas esse in quinq; rebus vel pluribus, & aliquando inordinatas ordinẽ indifferenter corrumpentes: & hoc quãtum ad pulsum diuerso ordinatum & inordinatum. Deinde & ꝓportio. succincte valde & cõfuse has duas partes silitudinis applicat dicens. Ita proportio dispõnis pulsus in fortitudine & debilitate, & in quãtitate, in magnitudine et paruitate, ac silibus quo ad vtrosq; pulsus: licet sonet de pulsu põderis: cõtingit esse cõueniens &c. Et subdit ꝙ egreditur hoc a genere pulsus in quo attenditur ordo aut eius oppositum. quare pulsus ingreditur ponderis. in ipso enim proprius seruatur consonãtia pulsualis: eo ꝙ sumitur ex tẽpore motus vbi quãtitas reperiẽ. Deinde. Gal. aũt exprimit ꝓportiones pulsuales ẽm ꝙ musicis cõsonantijs adaptanẽ dicens: ꝙ

phor. 6.
ibidem.
Te. cõ. 54.
Dec. 3. cõ. 1. cap. 1. in princ.
Te. cõ. 94.
Post princ. secũda primi doct. 3. G. 1. ca. 1. versus finẽ. De differẽtijs febriũ cap. 11. 7. theo ca. 8. post prin.

I visus est Gal. q: id quod pōt percipi ex proportionibus pōderis & pulsus, est iuxta vnam ꝓportionem musicę, quæ dicitur proportio totius.i.dupli & quinq;,quæ pro portio dicitur tripli. Quod expones subdit,q: ea est proportio dupli adiūcta proportioni,quæ addit medietatē, quia continet totum aliquid & ipsius medium, & ista est proportio cōposita ex diapente diapason:& ideo sic ap pellata bis aliquod totum continens & eius medium.Sic igitur qn̄ aliquis pulsus se habet ad alium in velocitate & tarditate & cæteris,vt tactum differentijs in numeris vel vocibus,vt tria ad vnum;ꝓportio similis prædictæ con cidet in pulsu. Et sic in alijs dicendū erit proportionibus pulsuum suo modo. Secunda proportio in pulsu obseruata est s̄m proportionē musicalem dictam per totum, quę prior est dupli,& ista est consonantia diapason, siue per totum seu omne dicta:qm̄ in toto vel perfecto ter minatur:puta in primo monochordi fine,vt in octo. oē náq; & totū & perfectum non s̄m spēm differunt abinui cem.primo cœli & mundi. Nominatur etiā ita. quia oēs obtinet voces. Antiquitus octo vt apparuit citharæ cō stabant chordis.& quia octo vocibus constituitur.tertia vero,ꝓportio hic cōsiderata est illa quæ dicit per quinq;, quæ addit medietatē,sicut cum aliquid cōtineat aliquod totum & eius medium,vt tria se habent ad duo,quæ pro portio dicit diapente,siue per quinq;.eo q: in quinto ter minet loco monochordi,quinq; obtinens voces.quarta quoq; proportio quæ in pulsu dicit reperiri, sumit iuxta ꝓportionem,quæ est per quatuor addentē tertiam partē. Continet enim totū aliquod et tertiam partem super hoc ipsius,vt quatuor se habet ad tria: quę diatessaron dicit: eo q: quatuor vocibus constans in quarto loco cadit instrumenti. Est & quinta,ꝓportio in pulsu obseruata,quæ accipitur iuxta proportionem cōiter sumptā,quæ est per quinq; addentem quartam partem, quali proportione quinq; se habet ad quatuor,cum ipsum totum habeat & vnum quod est eius pars quarta, quæ proportio non est ꝓprie musicalis,cum solum quinq; vel sex extent. Minima.n.proportionum musicalium est diatessaron:maxima vero bis diapason.Quidam tn̄ hic pythagoriçantes principia musicæ ignorantes proportionē hanc musicalem fore cōtra reliquas putant distinctam: septem etiam asserentes,cum et diatonū inter eas locent. Deinde subditur q: postea in pulsibus nō percipitur aliqua porportio modica interueniente tp̄is inter duo cōparabilia distantia: qualis est,ꝓportio.5.ad.6.vel.7.ad.6.& sic deinceps percipitur multo minus. Dubitatur cur,ꝓportio musicalis bis diapason non numerat ab A.cum possit in pulsibus reperiri,sicut reperitur in alijs. Aut dicēdum fortassis q: non interuenit tanta distātia in partes pulsus, vt quę eius. Vel forte reliquit notam ex diapente diapason cidē appropinquante. Apparet itaq; veritas huius quęsiti difficilis admirati cum sit de pulsibus:quorū scientia ꝗ̄ardua.vnde theori.7.Pulsus scientia grauis est & difficilis,& cognitio ipsius cum magna suscipitur difficultate triplici ex causa.Primum.quia non est facile assuescere in venarum sensu consuetudinem quę possit cognoscere modicam alterationē quæ in pulsu fit.Secundo.quia necesse sit breuiori tp̄e solum decem genera pulsuū cognoscere,cum vnum ad reliquum habeat relationem.Tertio quia nihil certius exterius reperitur cui valeat pulsus conferri vel cōparari, velut in vrina. Subdoq; quartā quia pulsus est motus.&1.dr̄ia. motus autē cognitio difficilis cū sit materialis potentialis non ꝑmanens is successiuus, vt sermo ipsius ostendit qui de physico extat auditu.

K Collr.tex. com.1.

L

M Cap.2. in prin.

Lib.3.tex. com.6.

PROPTER QVARTVM vero ad primum dicēdum q: quidā dicunt proportiones hincinde sumi æquiuoce. puta in musica & pulsu. Quod falsum(vt visum) ex dictis,cum ostensum sit in pulsu musicam saltē humanam reperiri.Et musica vniuoce magis aut saltē analogice, vt de tribus particularibus musicis, vt superius innotuit prędicatur tanquam genus. Vnde dicendum est q: alteræ species & differentiæ sub alteris collocantur:quoniam sonorū proportiones sub illis quæ pulsuum naturaliter continent magis si in ipso musicā volumus obseruare humanam: & si in sonis organicam cum hoc tunc velut pars cōtineatur in toto. Si vero proportiones pulsuum considerentur tanq̄ immanifestæ:cognoscunt vero per proportiones sonoꝝ sicut per aliquod manifestū: & probentur.sic proportionibus subdētur musicæ organicæ. Vel potest dici q: proportiones pulsuum quadam similitudine qua oēs transferunt.topi.6.transumptæ sūt a proportionibus musicæ organicæ: quæ transumptio iam dudum apparuit. Ad aliud dicēdum,q: sicut musica organica est circa quantitatē temporum, ita & musica obseruata in pulsu, vt visum in expositione seriei A.

N

Cap.1. in xu.

Ad aliud dicendum,q: subiecta nō multum differunt: qm̄ numerus sonorus adaptatur homini s̄m instrumēta maxime naturalia, vt & pulsus ordine suo. Ad aliud dicēdum,q: licet in vno consonātia attendatur vocum, & in alio pulsuum. hæc tn̄ multum distant, vt declaratū est iam in adinuicē proportionibus s̄m quas accipitur similitudo. Ad aliud dicēdum,q: sicut musica organica quietat animos,& ad laudabiliores prouehit mores, ita etiā consequenter medicina habitū conseruat perfectum in corpore,aut inducens puta sanitatē. non.n.minus pacificant animi & mores cōsurgunt insignes. vn̄.1.de ingenio.Qui vult curare aiam primo curet corpus &c.

O

Ca.5.post prin.

DIFFERENTIA. LXXXIIII.

QVOD EGESTIONIS coloris varietas sit laudabilis ostendit, vt apparebit ꝑ quartum secundę. Palin.mutationes egestionū iuuant aphor.2.Quod firmatur. qm̄ tertio sextadecima. Qui egerit species diuersas.s. cholerici & spumosi,& spēs pingues & non debilitatur: non oportet vt ipsum cōstringas & perducas ad ægritudines fraudulentas:hæ aūt varietatem importāt. Amplius simile vr̄ de vrina & de egestione cum sit alterutra superfluitas vniuersalis.sed vrina laudatur varij coloris vltra simplicem. vnde primi secunda. Vrina nigra est signum malum:quæ tn̄ ex ea sanior est:est illa cuius hypostasis est nigra & aquositas non est nigra. hmōi vero color varietatem importat. Adhuc ars est naturæ sequela. varietas aūt coloris egestionis approbatur s̄m artem magis. iuxta illud veteris. Cum pharmaco vero melius & quāto ampliores colores,egestiones non malę. Rursus.illud est bonum quod vigorem ostendit naturæ. huiusmodi vero est varietas coloris cum potentiam ostendat ipsius sup humores plurimos expellendos.Itaq; egestionis coloris varietas laudabilis extat.

Tra.1.ca.77.
Apho.14.
Tra.1.ca.2.in fine.

P

Doc.3.su.2.ca.6.v. sus finem.

Aphor.4. cap.21.

IN OPPOSITVM medicorum cętus. Adhuc de ratione digestionis in superfluis est materiam virtuti habilitare expulsiuæ.id aūt proprie fit præparando substātiam: eamq; diuidendo a partibus & reddendo vnigeneam,& demum colorem,cum is causetur ab æqualitatibus mediantibus primis.differētia sequenti. Eti.simile videtur de egestione, vt de sputo & vomitu. Sed vituperantur tales varij seu puri. prognosticorum secundo.

Q

Te.cō.40. &.41.

Itidem illud extat illaudabile quod a propria egreditur natura vel colore: proprius autem vt apparebit egestionis color est ad subcitrinum declinare. Varius autē multiplex diuersificatur ab isto.Igitur coloris illaudabilis est varietas.

PROPTER PRIMVM quidem sciēdum q: egestio dupliciter accipitur. vno modo cōiter pro superfluitatū omni eductione. iuxta illud secundæ aphorismoꝝ. Considerare oportet egestiones,quod proprius dicit excretiones. Aliter quidem proprie prout est supfluitas digestionis primæ in intestinis inferioribus:& maxime in

Aphor.14

monoculo

A monoculo causata. In eo nãq; in dietatis inculpabiliter a chilositate stercus secernitur, cui quidẽ cholera pmiscetur a chisti fellis delata. Ipsa quoq; quadrupliciter potest fm in ea reperta cõsiderari, aut rõne quantitatis, qualitatis, exitus, tempore, vel ea cum qua egredit habitudine. Quantitate quidem variatur dupliciter vel absolute, aut fm quid, vt qualitatis in quãtitate. primo quidem in multam, paucam, diuersificatur ac mediã. Quod etiam euenit aut,ppter susceptum cibũ vel suscipientis naturã. Siquidem multa plurimos denotat cibos. Si autem pauca, paucos cum ordine & artificio tali vel hmõi. Media quoq; mediocres, & consequẽter dispositas sufficienter, quæ circa eam, operãtes particulas. Si vero secundo, aut fortitudo existit excretiuæ cum attractiuæ imbecillitate, meseraicarum puta. Vel multiplex choleræ in intestina cõfluxus vel motus superfluus. Pauca quoq; ex oppositis redditur causis & digestiuæ imbecillitate, retentiua ei

B deseruiente. Qualitatis in quãtitate quidem respectu vel quia ex cibo plus in corpore imittitur quàm in secessum transducat, vt mulsa, & nuces. theoricæ. 7. & vinum magis, testiculi gallorum saginatorum et brodium carnium laudatarum. differentia. 68. aut contra ceu baucia, rapa, caulis, & quæ huiusmodi. vel medium obtinet, vt panis fm Auer. gallinæ caro annualis agni & hædina. Et hæc itidem fm corpora diuersificantur apta taliter vel aliter suscipere. Qualitatis quoq; rõne tripliciter liquoris seu substantiæ a medicis plerũq; nominatæ coloris & odoris. Ex liquore quidem. quia alius humidus, alius siccus, nonnullus vero medius. Humidus quidem denotat succositatem alimenti ad hepar minime demandari aut defluxum humorum in ventrẽ & intestina. Quod discerni tur colore alimenti vel humorum. Siccus vero signat priuationem harum causarũ & caliditatem partium digestiuarum cum hepatis robore. Et ad hoc similiter dispositio ciborum operatur. Mediocris autẽ ex causis consur-

C git medijs. Ex colore quidẽ multipliciter signatur, sicut & colores multi existunt & possunt simplices esse vel cõmisti: quoniam alius subalbidus, alius creteus, citrinus, igneus & croceus, eruginosus, viridis, indicus, liuidus & niger. Quorum quoq; subalbidus phlegma denotat gipseum abundare, aut frigiditatum dominiũ. Creteus priuationem descensus choleræ in intestina. Citrinus et proprie remissus naturalẽ vt sic denotat egestionem. Igneus choleram rubeam signat abundãter in intestina mandari. Et croceus amplius illo. Eruginosus choleram hmõi, vt viridis viridẽ, & frigiditatem quãdoq;. Indicus vero liuidus & niger mortificationẽ denotant calidi vel adustionem aut choleram adustam vel prauã choleram nigram: plus tñ & minus. Cuius quidẽ pessima extat significatio nisi euacuet paulatine fortasse. Compositi quoq; colores sunt plurimi: verum quidã magis tendunt in la-

D tus naturalitatis vtcunq; sicut priores, alteri in oppositã ceu postremi, quorum intẽsior est malitia. Ex odore siquidem qm̃ quædam ex priuata odore quæ grandem signat frigiditatem, aut phlegmatis dominium. Alia vero est odoris trahentis ad acredinem vel ponticitatẽ, vt quæ melancholiæ: quædam ad acuitatem nitrosam ceu quæ choleræ, vel erit multũ fœtida quæ putredinem humorũ, vel digestionis corruptionẽ signat. Quod aliqñ contingit ex cibis, vt sunt tallus arboris, gummi, asse, porrum, allia, eruca & huiusmodi. Aut mediocris inter habere fœtorem, & non habere, quæ perfectam denotat digestionẽ & naturalitatem. Ratione quidem egressionis tẽporis diuersificatur, cum quædam sit cita, alia tarda, & nõnulla media. Quod euenit ex ciborũ diuersitate in se ac ordine illorũ vel debilitate attractiuæ cum fortitudine excretiuæ, vel sensibilitate partium digestiuarum nimia vel vlcere vel humorum cõfluxu, aut ex eorum opposito, vel ex eorum medio. Ex habitudine vero quia egreditur

E cum sonitu vel ventositate aut spuma, vnctuositate, sanguine, vel sanie. Quæ autẽ cum sonitu, denotat ventositatem humido ipsius admisceri, et frigiditatem intestinorum, vel angustiam instrumẽtorum, quæ non parum ex cibis etiã causatur ventosis. cuius significatio in non verecundantibus ægrotantibus est praua. Quæ autem cum ventositate minor est prædicta, minusq; mala, quæ calido efficitur, vel motu, vel vtroq;. Spumosa quoq; monstrat calorẽ fortem eliquãtem, vt in tabidis, vel ventositatis cõmistionem. Vnctuosa siquidem adipis & pinguedinis liquefactionem, et humiditatis principalium, cum fuerit leuis viscosa. leuis vero vt supernatet aquæ ceu stercus vaccæ ventositatem demõstrant non paucam, vt in cholicis. Sanguinea vero egredit vel a toto corpore, vel a parte, vt hepate, meseraica, splene vel intestinis & huiusmodi: aut mẽbri mutilatione, quod dolore, læsioneq; actionum diuersificatur: qm̃ aut est chilosa, vel lauatiua,

F cholerica, virulenta, feculenta, subtilis, grossa, nigra, melãcholica, vel sanguis purus, aut caro hepatis nigra, grossa. tertij decimaquarta. Sanies siquidem denotat rupturam apostematis vel intestinorũ vlcera siue purgationẽ materiæ virulentæ omni ex corpore. vnde primi secunda. Sanus relinquẽs exercitium multoties egerit virus & sanguinem, quæ sibi laudabilis est purgatio, cum ab inde laxitas remoueatur. Et nosce q; egestionum alia est naturalis optima, vt mollis, continua, fm quãtitatem proportionabiliter eius assumptorum, hora subiens solita et nõmurmurans egressu. pgnosticorum. 2. vnde secunda primi. Hæc egestionum est melior, quæ iuncta similium partium in qua siccitati est aquositas vehementer admista, cuius spissitudo est vt quæ mellis, exitu facilis, non pungens: colorẽ habens ad citrinitatem attinentem: non multi fœtoris, neq; illo priuata, rugitum minime, seu gurgulationem habens, vel spumam, hora subiens cõsueta, & quantitati assumptorum proportionata. Quæ autẽ huic

G opposita innaturalis ad hanc existit, fm tñ amplius & minus valde. Quid aũt sit color. differentia visum. 64. Est aũt hic varietas diuersa in egestione colorum simul perceptio. laudabilis quoq; nunc significationẽ importat. Est aũt laudabile aliquid, aliud illaudabile, nonnullum vero medium. Laudabile quoq; multiplex, quia vel bonitatis perpaucæ. & ita signum non malum, aut amplioris. & sic bonum. vel adhuc intensioris, & id melius: & ita deinceps optimum ac optimum valde seu saluberrimum. Similiter & illaudabile, aut paucæ malitiæ erit, & etiam signum non bonum, vel grandioris, et id malum, aut deinceps: & tunc pessimum & q̃pessimum seu mortalissimum. Medium autẽ appellatur neutrum: sicut in Tecni digiti denigrati, quod & latitudinẽ habet, ceu vni extremorum amplius, q̃ alteri appropinquans. primo crisium. & decimo apparens Almansoris.

H PROPTER SECVNDVM vero sciendũ q; medicorum cœtus visus est cõiter vituperare varietatẽ coloris egestionis. vnde prognosticorum. 2. Egestiones variæ diuturniorem denotant morbum, nigris, liuidis, pinguibus & olentibus, perniciosæ aũt nihil minus. Sunt nãq; hmõi rasiuæ, cholericæ, sanguineæ, prassinæ & nigræ. aliqñ quidem simul: quandoq; vero singulariter exeuntes. Et ideo ibidem Cõmentator. variæ multas esse dispositiones ostendunt. vnde tempore indigent ad digestionẽ. multis enim entibus dispositionibus decẽter quidem esse quasdam ex ipsis longas. Si autem natura sed oino qualiter naturam quemadmodum resistẽtibus plurimis certantem consumere plurimum tempus. Et aphorismorum quarta. Quantũcunq; colores plures egestionũ fuerint magis, peius. Crisium quoq; primo. Egestio varia varijs possideri corpus dispositionibus mõstrat. & ideo diuturna & malitiosa. multæ nãq; dispositiones tẽpore egent ad digestionẽ ampliori, & periculum inferũt mul-

Concil. R iiij titudini

Margin notes: Ca. 16. in te medio. — Tra. 1. ca. 13. p. me. Doc. 3. sũ. 2. c. 13. in medio. — Te. cõ. 13. & seq. Doc. 3. sũ 2. ca. 13. & sus finem. — Lib. 2. t. c. aspenolti. Cap. 13. Ca. 11. in po. & fine. — Te. cõ. 13. — Aphor. 11 — Ca. 11. in fine.

I Cap.31. Ca.10.ante mediũ. Tra.1.ca.77. in pn. titudini æquali. Et id Almansoris ẽt theoricæ.10. Cuius quidem contrarium quarto secunda feriatur ita. Diuersitas coloris eius quod egreditur de egestione est laudabilis in duabus horis nõ alibi. Quarum vna est diuersitas cretica post digestionem in die cretico, & signo cretico. Altera vero post solutiuam potionem pertranseuntem forte. signat nãq; in his duabus dispositionibus mũdificationem expectatam. Sed in aliis adustionem, liquefactionẽ Tra.4.ca.1.post me. & multitudinẽ humorum corruptorũ. vnde tertio quartadecima. Est qñq; in expulsionibus colorum diuersorũ leuitas. Quid autem de hoc, consequenter apparebit.

PROPTER TERTIVM quidem ex his sciendũ q̃ diuersitas coloris egestionis aut egredit̃ ab arte p pharmacum, vel spõte. Siquidem primum, aut pharmacum effrenitat vel non. Si vero effrenitat malũ: prauam enim dispositionem causat in corpore. Si autem nõ effrenitat, tunc aut pharmacũ habet euacuarẽ plurimos humores: K & per consequens colores vna: & id est bonũ supposito tali vt opus euacuare. Si vero solũ vnum educere & plures euacuet, non bonũ, vt prius saltẽ significatiue: cũ multos humores denotet in corpore quos natura nõ potens gubernare sponte emittit fere. Si aũt sponte fluant hmõi cum humoribus colores, aut sunt oĩno praui corrupti, vel non sunt tales, sed vtcunq; adhuc attinẽt ad naturalitatẽ. Et tunc aut expellunt̃ in principio nondum apparẽtibus quę digestionis signis, vel in statu, vt qñ iam apparuerint ea. Siquidẽ prius aut virtus est fortis, uel debilis. si qdẽ debilis vel prauũ & necem denotãs magis. si vero robusta, plixitatem morbi. Interdum nãq; virtus est fortis, sensibilis, intolerans, indigestũ expellẽs in principio, aut cũ eo digestũ in augmento, cũ indicatiua semp sint signa præcedentia quæ digestionis. Si aũt secundo, tunc vel crisis erit pfecta, & ita tanta põt in varietate coloris egestionis fieri digestio cum substantia, vt non solum ipsa, ve℞ L color vnitentur. & id optimum demõstratur. Siquidem diminuta, tunc mutantur colores in melius, sed varietatem non pdunt omnino. Et id laudabile fit respectu euacuationis in principio factæ: non aũt quę in vltimo crisi pfecta. vnde & habebunt mediocriter significare per pri Capi.13. In medio. Cõ.apho.22.p'me. mum crisium, & aphorismorũ, cum ibi dictũ sit digestionis signa semper de se fore laudabilia, & breuitatẽ morbi denotantia. Indicatiua vero nõ semper nisi cum quæ digestionis præcesserint signa. Dixi autẽ per se, quia potest esse materia digesta. non tñ subsequitur salus: eo q̃ virtus non poterit ipsam educere excretiua, velut sanie cõtenta Com.17. In medio. Ca.8. post prin. Aphor.4. Apho.22. in pectore quãdoq; prognosticoℛ.2. & interiorum.4. et merito cum altera sit virtus naturalis quæ digerit, & expellens amplius aialis. Si autem existant hmõi humores colorũ innaturalium penitus: tunc non solum plures: verum vnus iudicat̃ a vetere pessimus. vnde subdit. Aegritudinibus quibuscunq; incipientibus a cholera nigra sur M sum vel deorsum subiecit, mortale: cum oẽm euacuationem laudabilẽ digestionem oporteat pręcedere. sequi vero discretionẽ materiæ a partibus, videlicet, & deinceps euacuationẽ. Cõmẽtator ibidem. Si vero egrediatur in statu præeuntibus iam digestionis significationibus: cum virtutis ẽt constantia, potest in laudabile conuerti: quãuis non amittant uarietatem coloris omnifariã: cum natura non possit eos vnitare propter ipsorum maliciã, permutatur tñ in melius, vt in colores minus naturæ op Cõ.aphorismo.11. positos. vnde ibidem Cõmentator. Quia multum tales egestiones vidimus fm pestilentem ægritudinem lõgam periculose habentibus & saluandis. non tñ apparebant principiantibus ægritudinibus, aut augmentãtibus colliquationes flauæ colore existentes cum egrediebantur: quarum colores postea nigri: queãdmodum fex sangui Ca.15.versus finem. nis apparebant. Quare theoricæ.1. Vidi nonnullos egerentes hãc spẽm melancholiæ, vt nigram, qui cito pereunt. vidi quoq; quosdam eoℛ hanc egerentes, & post duos dies citrina facta est egestio paulatim, & a morbo li N berati sunt. Vidi equidem in cuius cute color violaceus apparuit & liberatus est post parum: qm̃ variata est melancholia, & post pusillum flauus factus est color in eorum egestione. Ipseq; ego aspexi egestionem nigram melancholicam inolentem, coruscantem, vt cassia fistula in iuuene quinq; diebus, aut inde manentẽ et redeuntem ad naturalẽ deinceps. Et in eo iam vestigia leprę monstrabãtur in facie. Et ista quidem est pessima, cum nõ fm viam fuerit purgationis. vñ primi secunda. Humor ad vltimũ melancholicus purus pernecans est fm plurimum cum Doc.3.fã.1.cap.13. post med. egreditur, scilicet est mortis significatio. Chimi aũt nigri exitus ceu sanguis niger multoties cõfert. Generatur autẽ huiusmodi cholera vere nigra ex humore nigro, siue ex non certe nigro, quę fex est sanguinis per modũ adustionis vel putrefactionis. Cum enim splen debilitet̃ non potens prætactum humorẽ nigrum, seu melancholiam naturalẽ attrahere, remanet in hepate, & vasis cum sangui O ne, & corruptione in hmõi tam prauum permutatur, vt & lepras deteriores inducat, cancros, herpetes & huiusmodi. & proprie quãdo ex melancholia generatur naturali minus grossa. differẽtia.32. Humor quippe niger tripliciter differt ab egestione nigra. quia coagulatur quando fit exterius, non est lucidus, coruscans, neq; terrã ebulliens fermentat, velut acetum: ita vt aut muscę & vniuersaliter aialia fugiant ab eo: quorũ opposita penitus reperiuntur in egestione melancholica prædicta. Sic itaq; varietas coloris egestionis omnina, & maxime prassina est pessima in principio per viam causę & signi. Causat enĩ prauam in corpore dispositionem ac ostendit. Varietas quoq; immutata per digestionẽ aliqualem in melius extat laudabilis, nõ simpliciter, sed relatiue, & per modum cãæ, quia ipsa euacuata denotat meliorẽ dispositionem P in corpore causari, tñ vt quidã dicũt, illaudabilis est per viam signi, eo q̃ grandem ostendit egestionis maliciã, & a naturalitate ipsius elongatam. Quorum quidem oĩum est euidens confirmatio ex rei quæsitę natura, cum oporteat in omni bona euacuatione digestionem præcedere, sequi vero expulsionem, vt etiam ars ostendit.

PROPTER QVARTVM quidem. ad primum q̃d dicẽdum, visum est. Egestio enim diuersorum colorũ etiam in statu non est omnino bona: cum de ratione maturationis sit vnitare quęcunq;. Est tamẽ bona fm quid, vt illius quæ fit in principio relatione: ita & quæ fm artẽ facta in principio vtcunq; laudabilis est respectu istius quæ accidit sponte: dummodo ars euacuet per aliquod tempus antequam natura. Si enim vna die euacuet, & natura eadem die vel sequenti coacta euacuasset, egestio huius varia non esset minus mala ea quæ sponte facta, immo deterior foret cum virtus fuisset pharmaco fatigata. Ad aliud dicendum, quòd mutatio egestionis con Q fert: dummodo colores ordinate ipsius egrediãtur semel vicissim, vt quòd natura primitus disponat vnum ad exitum, et deinceps alium, licet non sit omnino bonum, eo quòd eius corpus lapsum monstrat in sano nãq; minime habet reperiri. Cum igitur alicubi inueniatur, melius est vt paulatine vnus alteratus post aliũ emittatur q̃ si omnes inalterati vel etiam alterati: dummodo non fiat transmutatio ad humiditatem radicalem principalium, quæ ab eius semota parte & natura corrumpitur de facili. Et ad confirmationem dicendum similiter.

Ad aliud dicendum q̃ non valet: quoniam hic est sermo de varietate egestionis innaturali. Obijcitur autem de vrina partim naturali & innaturali partim. Ita nãq; diceret̃ de egestione, q̃ si esset partim naturalis & innaturalis partim, minus malum esset q̃ si omnis innaturalis.

Ad aliud dicẽdum, q̃ neq; egestio multorum colorum laudatur simpliciter fm artem: cum laudabilius esset simplex illud vnum: sed comparatione ad eam quæ sponte

diuersorum

A diuerſorum fit color. Adhuc aliqua poſſunt fieri per artem quæ non per naturam. & econtrario, licet vniuerſalius ars naturam imitetur: non tñ ipſam attingit. vnde A. 4. meta. Ars eſt debilior ꝙ natura: nec conſequitur eã licet multum laboret. Ars enim ſemp ſequitur naturam recte operantem. Si aũt non oppoſite ſed potius corrigit illam. Ad aliud dicendum, ꝙ varietas colorꝫ egeſtionũ non ſimpliciter oſtendit naturæ vigorem: verum potius vt oſtenſum eſt econuerſo. Nunꝙ enim natura bonam euacuationem conficit: niſi prius ꝑparatio ꝓcedat: quantumcũꝙ ipſa fuerit fortis. Non enim ẜm ꝙ quis fulcitur: vt inimicum ſuum vincat coniunctus illi oĩno: ſed opus ſit vt diſtans ẜm quid fulciatur extra illum. Ad alia etiã quæ alterius partis vt ad primũ iam quid dicendum apparuit vſquequaꝗ. Ad aliud dicendum ꝙ illud verificatur in criſi: oĩbus conditionibus ipſis laudabilibus ſuppoſitis primo criticorum tactis & aphoriſmorũ. Ad aliud dicendum, cũ ſputum ſit ſuperfluitas homogenior aut vomitus ꝙ egeſtio: ſitꝗ ẽt in locis principaliorib⁹ & calidioribus, nõ eſt oĩno ſimile de his vſquequaꝗ ac egeſtione. Ad aliud dicẽdum, ꝙ color egeſtionis naturalis ad citrinitatem vt inductum eſt, declinat. hmõi autẽ varietas coloris in caſu laudabilis nõ ſimpliciter naturalis: ſed ẜm quid, ſicut oſtenſum eſt & imperfecte.

Alia Ariſt. 4. meteororũ coꝫ. tẽ. 27. de quo ſupra diffe. 81. in fi.

B Ca. 1. poſt medium. Cõ. apho. 20.

DIFFERENTIA LXXXV.

QVOD COLOR prius detur vrinæ ꝙ ſubſtantia: oſtenditur teſtimoniis Iſaac & Theophili. Adhuc natura ꝓcedit paulatine de diminutis ad perfectiora: & de facilioribus peruenit ad difficiliora: de aĩalib⁹ apparẽs. Sed color eſt quid diminutum & facilius ſuſceptibile reſpectu ſubſtantiæ ut ſapiunt ꝓprius prædicti. Amplius quod datur a fortiori agẽte, leuius & prius daĩ: ſed hmõi eſt color ſuſtantiæ relatione. Ipſe nãꝗ a qualitatibus ẜm Iſaac cauſatur actiuis magis: ſubſtantia vero a paſſiuis. Rurſus, prius eſt quod ſequitur: & non conuertitur in ꝑdicamẽtis. vnde ſi duo ſunt, vnum eſt: & nõ cõtra. Sed ſi ſubſtantia eſt, ſtatim eſt color, cum ſubſtantia talis ſemper accidentibus qualificetur. Sed ſi color eſt: non ꝓpter hoc ſubſtantia erit. quia quædã vrinæ ẜm Aui. ſubſtãtiã non habent: & tñ coloribus participant. Adhuc ſicut ſe habet hypoſtaſis ad ſubſtantiam: ita ſubſtantia ad colorem vt digeſtionis oſtendit ordo. ſed poſterius datur hypoſtaſis ſubſtantia, poſteriuſꝗ dabiĩ & color. Amplius proble. prima. propter quid oportet intueri quę circa vrinam ſigna: Soluitur autẽ quia ſignum eſt digeſtiuã eſſe ſi fuerit ruffa. Tranſtulit nanꝗ ſe Ariſto. ad colorem non autem ad ſubſtantiam tanꝙ primum & magis digeſtionis oſtenſiuum. Itaꝗ ſubſtantia colorem præſtabit per prius digeſtiua.

Colle. pti. 7. rub. de colore vi. ultimo & ci trico & citriniſſimo circa ꝑn. Ca. de re. mi. palli. da & ſub. pallida vri na. 8. hiſt. c. 1. de. ꝑo.

C Colle. pti. 5. rub. de diuerſitate vrinę ẜm diſpoſitionem in medio. ꝑt. 1. pec. 3. in prin. 2. ꝑmi do. 3. ſũ. 1. c. 11 proble. 52 Doc. 3. ſũ. 2. c. 3. ante medium. T. c. 4

D OPPOSITVM cuius vr̃ ſentiri primi ſecunda. Sic prima nanꝗ digeſtionis operatio eſt ſubſtãtiam efficere. deinde ipſam tingere. Palin. ſubſtãtia prior eſt accidẽte diffinitione, notitia, & tẽpe. metaphyſi. 7. Color vero eſt accidens: liquor eſt ſubſtãtia. Rurſus illud prius datur: ſine quo reliquũ non poteſt exiſtere. Talis vero eſt color reſpectu ſubſtãtię: cum ſit accidens, & accidẽtis ſit ineſſe. Eti. prius dabitur quod magis intẽditur a natura: cum in perfectum conetur limite ſemp deuenire breuiori. id autem ſubſtantia: vehementiorem nanꝗ perfectionem digeſtionis & bonitatem oſtendit in ſubſtantia digeſtio ꝙ in colore. Aui. Itidem. in eodem numero pri⁹ eſt aliqd in potentia ꝙ ſit in actu: nono metaphy. Sed ſubſtantia datur a qualitatibus paſſiuis: quæ ſunt potentiales cum materiales exiſtant magis. Color vero ab actiuis actualibus & formalibus amplius. Igitur prius colore dabitur ſubſtantia. Amplius monſtraĩ ꝙ ſimul: quia eadem generatio exiſtit hoĩs, & hoĩs albi: hoc eſt ſubſtantiæ & accidentis. 4. metaphy. ſed liquor vrinæ ſubſtantia eſt: color vero accidens. Adhuc aphor. 4. Si morb⁹ fuerit peracutus, ſola mutatio coloris, vel liquoris ad futuram criſim ſufficit in ſeptima. Indifferenter igitur videtur apparere. Rurſus accidẽs ſimul producitur cum ſubiecto, & effectus ſimul eſt cum ſua cauſa. phyſicorum ſecundo. Sed ſubſtantia ſubiectum videtur coloris & cauſa: color vero accidens & effectus. Propter quę conuincitur ſimul dari vtraꝗ digeſtione.

vbi ſupra imediate. T. c. 13

E Cõ. apho. 71.

Tc. 37

PROPTER PRIMVM quidem ſciendum antea quid ſit vrina: ſecundo vbi formeĩ & qũo: tertio quot attendanĩ in ea. Et tandem quid noĩe prioris & ſimul eidẽ relati importeĩ. Propter vero huius primum ſciendum ꝙ vrina eſt colamentum ſanguinis ex hepate veniẽs ad veſicam. aphoriſmorꝫ. 4. Per ſanguinem aũt maſſa ſanguinea intelligiĩ oẽs deferens humores: ſanguis enim pro ea ſuſcipitur dña. 30. Et ſic accipiĩ ab Iſaac dicente vrinã fore colamentum ſanguinis & cæterorum humorꝫ actionibus naturæ natũ. Dicitur ẽt ſimpliciter ipſa ſanguinis colamentũ, aut ipſi⁹ ſuperfluitas aquoſa, vel ſero ſimilis. Vt enim ſerũ in generatione caſei ex lacte elicit: ita vrina ex maſſa ſequeſtraĩ humorum. Propter ẜm vero hmõi ſciendum ꝙ vbi & qũo vrina generatur: dña oſtẽdit. 29. Ipſa nãꝗ generationẽ & eſſe cõpletum ſuſcipit in hepate ſicut humores ẜm medicos cæteri. vnde Aui. Vrina matura venarum ſignat ſanitatem: qñ renũ ægritudines maturationem non ꝓhibent vrinæ: quia ipſa ſup eos exiſtit: puta in hepate generata: quod & quarta indicatur aphoriſmorꝫ. Quod oppoſite notat vrina indigeſta oifariam vt quæ diabetis & hmõi ſymptoma deſperatæ digeſtionis uenoſi protendens generis. criſium primo. Rurſus vbi & a quo datur forma iuuatiuo & ſuperfluenti: cum eadem ꝓductione ac digeſtione ꝓducatur iuuatiuum ac ſuperfluum. Sed humores vt ponunt: quorꝫ vrina extat ſuperfluitas gignuntur in hepate. Adhuc cum actio in formæ producat cognitionem: & ſignificare ſit quoddã agere: ab eo quidem formã ſuſcipiet, ſuper quod aliquid maxime ſignat. Tale quidẽ eſt hepar. Nã vrinę ẜm Aui. & vt innuit Damaſcenus ſignificatio eſt illa q̃ de hepate exiſtit, & proprie de gibboſitate et diſpoſitione ipſius, et ideo fallax, niſi morbus extiterit intra uenas. Itaꝗ vrina formatur eſſentialiter in hepate. Q. aũt non in hepate: ſed potius in renibus vrina genereĩ, oſtenditur. 7. theori. ita vrina eſt ſanguinis aquoſitas, quam renes ſeparant et ab eo purgant: cum igiĩ renes cadant in notificationem vrinę, de eius rõne videntur fore. Adhuc. Egidius dicit vrinam fieri in renibus: quia in eis formã acquirit. Eti. 7. meta. Actus ſeparat & diſtinguit. In renibus quoꝗ fit diſcretio & ſeparatio. Erat nãꝗ vrina prius cũ ſanguine permiſta in chili, uena & emulgente: quo nutriebantur renes. Igiĩ actus vrinę & forma ꝓſtatur in renibus. Dicendum ꝙ duplex forma extat vrinæ: vna quidẽ eſſentialis & vera, & altera accidentalis apparens. prima quidem ſuſcipitur in hepate: vt inductũ eſt per A. ſecũda vero in renibus. Vnde Egidius ſui fact⁹ expoſitor. Q̃uis vrina ſubſtantiã & colorem ẜm habitum recipiat in hepate, in renibus tñ ipſam ẜm ſenſum aſſumit. Quare cũ medicus ſit artifex euidentiæ, poterit dicere formam vrinæ in renibus dari accidentalẽ: puta & manifeſtã: ceu fœtui ꝓſtatur forma manifeſtationis qñ vterum egreditur: & ſic actus hmõi ſeparat & diſtinguit. Propter tertium hmõi ſciendum ꝙ in vrina ẜm Haly. duo primitus conſiderantur: aquoſitas ſcilicet & id quod in ipſa deductũ eſt. Primum autẽ diuiditur ẜm ipſum & Auer. in duo ſcilicet in liquorem & colorem. Cõiter tñ quantitas apponiĩ pro tertio: quæ ẽt in eo quod in vrinã deductum eſt conſideratur: et altera his, ẽt odorem adiunxit. Aui. vero primitus ex ſeptem docuit generibus ab eo vocatis vrinã cognoſcere: his tñ minora ſeu plura. Cõmunius tñ ad quatuor reducuntur, quæ ſunt ſubſtantia ſiue liquor, color, quãtitas & contentum

Vrina qd ſit. Cõ. apho. 69. in ꝑn. ſu vrinis pti. prima in prin.

F

2. ꝑmi do. 3. ſũ. 2. c. 6

Colle. cõ. apho. 77

Ca. 11. p⁹ principiũ.

G 2. ꝑmi do. 3. ſũ. 1. c. 6 apho. 19.

Ca. 11. in principio.

T. c. 49

H

7. theo. ca. 13. in ꝑn. Colli. 4 colliget. c. 21. in ꝑn. 2. ꝑmi do. 3. ſũ. 2. c. 6 verſus fi.

I contentum:quod noie cōiꝰ hypostasis appellatur. Vt horum aūt appareat interpretatio sciendum ꝙ substātia suscipitur dupliciter. Vno quidem modo prout p̄mum scilicet est genus entium,quę in simplicem sequestratur ut in materiam:formam & compositum circa principium

T.c.8 secundi de aïa. quam quidem medicus substantiam nō considerat:sed magis diuinus aut naturalis:cum nō percipiatur sensu sed itellectu:est enim hoc vniuersale quod-

Coll'r tex cō.60 dam quod intellectus extat obiectum.2.de aia.Substātia vero quę a medico in vrina perspicitur,sensu percipitur, cum vrinā consideret vt signum.Oē aūt signum est sensibile.Est autem hmōi substantia quæ absq̄ nois ambiguitate liquor dicitur melius natura seu qualitas quædam dicta:quam visus in vrina conspicit:ſm subtilitatem:grossitiem,aut ipsius mediū variata:& hinc est ꝙ triplex ponitur vrinæ substantia,scilicet subtilis: grossa:& media. Cuius quædam in medio consistit oino:alia declinat ad

K subtilitatis latus:nonnulla vero ad spissitudinis. Et silr quædam est vltime tenuis:alia vero simplex: sicq̄ dupliciter grossa.Est aūt tenuis per quam visus acies potest liberius pertransire:grossa quoq̄ per quam impedite. In media quoq̄ medium reperit.Est & color in vrina obseruandus qui dupliciter suscipitur:p̄prie videlicet prout dicit de sensu & sensato.Color est vltimitas seu extremitas

Post prin. corporis terminati:vnde dr̄ia.64.Color est qualitas quę perficitur ex luce.Et solet ponere corpus prohibens affectionem lucentis ab eo inter quod & lucens ipsum est medium:quales sunt oēs vrinę colores p̄ter album aqueum. Cōiter vero suscipitur color pro quocūq̄ quod visu potest modo quoquo discerni.iuxta illud secūdi de anima.

T.c.67 &.73 Color est motus visus ſm actum diaphani a luce scilicet irradiati.Est nāq̄ lumen actus diaphani & perfectio.Et sic color qui est diaphanitas & trāslucentia quædam,ac oīum pro certo colorum priuatio,color vocaī. Accidit

L enim si q̄ videatur ſm ꝙ modo suscipit colorem aliquo. Diaphanum enim nō est per se visibile:vt simpliciter est

T.c.68 dicere:sed p̄p extraneū colorem susceptum.2.de aia. Oē enim quod videtur aliqualiter ſm rōnem colorati videī: cum proprium obiectū visus color existat:itaq̄ cum medicus colorem aqueum ponat,constat colorem sic cōiter

Coll'r.1.p. do.3.sum. 2.cap.2 4.colliget cō.21 7.theo.cō. 13 Coll'r.1.8 criū.c.12 suscipere de quo appēdit ꝯs.64. Vrinæ aūt colores vniuersaliter inspecti ponuntur quinq̄ ſm A.& Auer. gradu videlicet albedinis,citrinitatis,rubedinis,viriditatis, & nigredinis.Haly.vero sex induxit,album, citrinum, igneum,rubeum clarum:rubeum spissum, et nigrum.Hi siquidem in colores demū descendūt particulares q̄ plures.Et ideo ex his moderni & Gal'.cum Isaac colores viginti collegerunt:nigrum bis pronūtiantes ſm ꝙ a mortificatione vel ab adustione causatur.Sunt aūt niger,liuidus,albus,lacteus, karopus,glaucus,subpallidus,pallidus,subcitrinus,citrinus,subruffus,ruffus,subrubeus, ru

M beus,subrubicundus,rubicundus,inops,kianos viridis & niger.Quibus aūt representententur paradigmatibus nō est p̄sentis speculationis. Hoꝝ vero quidam significant frigiditatem & digestionis imperfectionē:vt vsq̄ ad pallidum tendentes. Alij temperati calidi actionem cum latitudine quadam:sicut vsq̄ ad ruffum eleuati. Deinde significant vehemētem caliditatem vt vsq̄ ad subrubicundum protensi.Et inde inflammationem & demum adustionem intensam. Hoꝝ itidem quidam sunt simplices, & quidam compositi:primi quidem ut albus & niger:hi nāq̄ colores sunt primi:ex quibus sicut in armonijs consonantiæ aliæ cōstituuntur omnes:color enim albus ſm Isaac alioꝝ basis existit & materia:ita vt oēs tandem re-

In vrinis pti.7.circa principiū. soluantur in ipsum & incipiant ab eodem. Compositi vero duplices existunt:quidam enim vere & ſm intellectum compositi sunt:ita ꝙ sensu medium nō percipiatur inter extrema:quales sunt cæteri inter album entes & nigrum:ex extremis nāq̄ conficitur medium. Alteri vero

sunt compositione sensibili cōcreti vt vtrūq̄ componentium discernatur sensu,qui sunt loturæ sanguinis similes, oleaginus,carminus siue cineritius & ex rubeo & nigro

N commistus. Vrinæ aūt quantitas triplex existit: pauca: multa & mediocris:hoc aūt ad quantitatem refertur immissorum maxime:aut ad humores q̄ñq̄ euātos in eandem. Odor quoq̄ vrinæ grauis seu fœtor corruptionē grandem denotat,sicut calorem multa humiditate detentum extranea:vt quæ sanguineoꝝ.Sunt enim eis fœtidæ vrinæ & egestiones ſm Gal'.& A.priuatio vero odoris aut humoꝝ cruditatem:uel calidi mortificationem significat. Id aūt quod p̄ter prædicta in vrinam cōcidit contentum vocatur. Quod licet a quibusdam multiplicius q̄ ab alijs ponatur:moderni tñ ipsum in decēnouem diuiserunt iuxta illud.Circulus ampula granum &c. Ipsi nāq̄ fere tria videntur antiquioribus addūxisse. Horum quoq̄ per quæ iudicium extat vrinę ſm magis & minus id p̄fertur.Per hypostasim enim seu cōtentum perfectius

O habetur iudicium:deinde per substantiam,consequenter per odorem & colorem:& demum per quantitatē: vnde & quidam ipsam videntur neglexisse. Illud enim quod denotat digestionem magis vel indigestionē:aut eius cōtrarium magis in urina est significatiuum:tale quidem ut dicunt est hypostasis:deinde substantia &c.Et ideo Hippo.significationem ipsius prætulit:alijs in vrina obseruatis prognosticorum secundo. Propter vltimum uero huiusmodi sciendum:ꝙ licet prius dicatur multipliciter in prædicamentis:& quinto metaphysi.& simul hæc dicuntur ad p̄sens aut tempore:quorum generatio vnius præcedit alterius productionem,vel simul existit aut natura: vt quorum essentia perfectior & causa alijs, vel æque perfecta.

8.de ingen. 7.cir.pri. vsq̄ ad 2.lib.1.c.4 circa pri.

A.t.c.16 vsq̄ ad te. c.38.pti.1 parte 15 tex.cō.16.

PROPTER SECVNDVM quidem sciendum: ꝙ quidam modernoꝝ concluserunt vrinæ naturali substantiam dari primitus q̄ colorem : de qua Phylosophi loquuntur vrina. Medici aūt de innaturali:cui per prius

P datur color q̄ substantia, Id aūt multipliciter ostēditur stare non posse:q̄m medicus vrinam separat in naturalē & in innaturalem.Naturalem aūt dicit cuius substantia fuerit mediocris ad citrinitatem declinantem. Est nanq̄ ſm Gal'. subignea simul & subflaua & magis subignea q̄ subflaua quantitatis mediocris.Et hypostasis cū illic fuerit alba,continua,æqualis,pineata,in fundo residens odoris media inter fœtore & odore priuatam. Innaturalis vero ab hac multipliciter separaī. Quod ostenditur. quia cum scientia oppositoꝝ eadem existat & vt concedunt:medici considerant vrinam innaturalem: & naturalem igitur intendere habebunt. Sed fortassis per naturalem substantiam:& quod quid est ipsius volunt denotare vt p̄tactum vrinæ:per innaturalem vero substantiā liquorem proprius dictam: quæ potius qualitas quędā

Q est secūda:puta subtilitas:grossities,& mediocritas. Q̄ si hoc intendunt voces ab eoꝝ deponunt significatis: vt tales reddantur illis similes cum quibus rōcinandum minime.4.metaphy. Adhuc vt apparebit delirant: q̄m & in vrina naturali prout ipsa substantiam dicit & quidditatem rei non prius tpe datur substantia & color:licet natura prius:quod sermo non tolerat ipsoꝝ:nam simul tpe substantia in his materialibus transmutabilibus cum accidente infertur:cum vnum ab altero nō possit separari. Sequuntur enim accidentia ex necessitate principia componentium intrinseca:ceu sunt qualitates secundæ a primis causatæ: & tertiæ a secundis in virtute primarum.

1.p̄gno.8. c.16.1.me. & p̄mo de crisi ca.11 circa prin.

Coll'r tex. com.10

Rursus.vt ostendetur color interdum vrinæ consequiī substantiam:aliqñ vero hanc præcedit. Fuerunt & alij priores contrarietatem colligētes in eoꝝ sermonibus apparentem. Theophilus enim voluit colorem substantiā præire inquiens,substātiam quasi difficiliorem naturalis calor non potuit condensare.Colorem vero tanq̄ faciliorem

Ca. de te. nui:pallid a & subpalli da vrina.

A liorem in principio digestionis mutauit. Subdit et vrina tenuis, ruffa, et subruffa, laudabilior extat tenui, pallida, & subpallida: denotat nanq; hmoi naturalem cõualuisse calorem: eo q plurimum vrinæ colorem concessit. Sed quia non potuit materiam condensare: vocamus & hãc rõne. v3. substantiæ indigestã. Huic aũt consonat Isaac vtcunq; ita. Si natura incepit decoquere & præualere in decoctione, inde color est vrinæ, tñ pigritiem mõstrat naturæ in complenda actione cum hypostasim nõ fecerit, quia agere leuius naturæ colores q hypostasim, hypostasis enim nõ completur nisi virtute coctionis in totum corpus. Sed color tantũ cum virtute caloris naturalis in hepate ac venis i loco coctiõis. Subdit et denuo q humorum colores signãt naturam incepisse facere hypostasim non tñ compleuisse, & ,ppter hoc claritatem dimisisse & subtiliationem intrasse. Sic itaq; sapit q color velut quid leuius a natura suscipitur q hypostasis in vrina. Cũ igit

B substantia vt dicunt sit medium rõne digestionis in significando, per prius adhuc color dabitur q substantia, & demum finaliter hypostasis constituetur, vnde crisium primo. Vrina subignea & subflaua: adhuc autẽ subtilis, fm hoc quidem subtilis idigesta fm id quod colore talis iã digesta, & demum subignea & hyposanta, adhuc aũt subtilis fm quidem q subtilis indigesta: prout autem colore talis iam digesta: subtile vero liquoris est dña. Itaq; actio ad colorem actionem præcedit ad substantiam.

Huius quoq; oppositũ vr A. sentire. Inquit enim. Cũ tenui vrina in qua multa existit tinctura noscit tincturã non esse ,ppter digestionem: alioquin digestio in primis non magis operaretur substantiam q coloris permistionem. prima nanq; digestionis operatio est substantiam efficere: deinde ipsam tingere. Et digestio quidem in substantia melior est q in colore. Sed quia cõis series est sine

C nõ particula negatiua, æstimo ipsam esse vt apposui: vel debere subiungi: aut seriem cum quadam transmutatiõe vt dicatur: alioquin digestio in primis coloris permistionem operaretur magis q substãtiam. Huic siquidẽ translationi series consequentis adaptatur manifeste. Et forte error subscribentis qui substantiã pmisit. Natura enim principaliter laborat circa digestionem substantiæ: cum digestio in superfluis sit habilitatio quædam virtuti expulsiuæ: vt liberius expellãtur. dña. 159. Inhabilitata. n. propelli non poterant. Quod autem hic coadiuuat coexpelli erit substantiæ vrinæ mediocritas inter tenuitatẽ & & spissitudinem. Impedientes vero hę: non sic aũt color cum sit quid simplex spirituale. Et ideo priuatio digestionis in substantia nocibilior est q in colore: per substantiã enim præparatur materia in facilitatem & difficultatem expulsionis materiæ. 4. secunda. Quid autem de hoc, videbitur consequenter.

D PROPTER TERTIVM quidem sciendũ vt tantorum cõcilientur discoliæ: veritasq; difficilioris habeat quæsiti: q illud cui color inhęret fm Aui. duplex existit. Aut enim simplex est aquositas in qua nullã natura facit operationem: vt in diabete aut vrinæ diaria, quæ velut lienteria extat vetris. primo de crisi. in qua ceu nulla præcedente actione a natura assumpta cibaria in eadem qualitate ac quantitate penitus emittãtur inalterata apho. 6. ita & hic potus susceptus. Et confirmatur. quia A. concedit vrinas quasdam vt ouium & capreolorum cũ colore substantias non habere. Vel substantia dicitur idest liquor: & est illud in quo iã operata est natura: quod dupliciter euenit. Aut enim operatur perfecte: & sic est substantia mediocris naturalis digesta. vel diminute: & ita substãtia tenuis est aut grossa, in qua icepit natura agere. Quod innuit qñ ait, Color vrinæ in ægritudinib9 acutis incẽdentibus trahit ad colorem zaffarani & igneitatem. Q. si tenuitas illic fuerit aliquam maturationis signat dispositionem: & q iam incepit: sed nõ apparet in substantia. Sic igitur vult q in tenui vrina sit iam quædam naturæ in substantia operatio: & si non ostendatur: vt apparebit velut in colore. Vt aũt id manifestetur in amplius videndum: vnde & qũo color vniuersaliter consurgat. E

Fit aũt ex diaphano illuminato in corpe non perspicuo seu terminato fm q magis fuerit, ac min9 dispositum idẽ suscipere, vnde colores consurgunt differentes. Secũdum nãq; intẽsionem & remissionem lucis: multitudinem & paucitatem diaphanitatis variant colores. Color nanq; albus causatur ex commistione ignis clari cum elemẽto diaphano summe vt aere. Niger uero ex igne turbido ad misto cum elemento diaphanitatis minime vt terra. Colores aũt medij consurgunt ex his fm diuersitatem diaphani luce perfecti. dña. 64. Vrinæ siquidẽ color: vt ex his sit particularius dicere aliqñ causatur a qualitatibus actiuis: quodam tñ semper recipiẽte: vt aquositate fm q calor intensius vel remissius agit in ipsam. In quo verificatur sermo dicentium colorẽ causari a qualitatibus acti-

F uis. Aut color ,pducitur a virtute digestiua principalius in substantia digestionẽ operante. Cuius digestio ad qualitates consequitur maxime passiuas & materiales: vnde 2. de gen. & cor. Subtile quidem humidi: grossum autem sicci, & hoc est q inquiunt humores indigesti præcipue: aut quia grossi vel subtiles, seu viscosi digesti aut mediocres: quia igitur digestio in his est: & in substantia quæ ex his consurgit principaliter inerit: indeq; demũ color consurgit. Nam tres modi ponuntur qualitatis fm ordinẽ se habẽtium: primæ scilicet quatuor vniuersales: & secundæ q plures: puta grossum & subtile: durum & molle: tenerum & tenax: asperum & lene: & reliqua: quę quidem cõsequuntur passiuas maxime de gene. & corru. 11. Deinceps vero sunt tertiæ ab his in uirtute primarum causatę: vt sapor, odor, sonus, & color. Siquidem igitur color ita

G ,pductus naturalis existit & virtutem digestiuæ ostendit: prior aũt accidentalis est, & virtute fit qualitatum primarum, & humorum tingentium misturam: qui vi symptomatis potius, & non digestionis coniunguntur aquositati, & ideo cum ipsa color interdum reperitur intensus. Q. aũt color possit sic dupliciter generari conceditur aïalium generationis. 5. continente colorem album in aïalibus generari aut fm naturã: ceu a caliditate naturali, vel ab aliena, ut a diaphano illuminato subintrãte. Aer nãq; vaporosus exhibet iclusus in oibus albedinem: & ,ppriẽ color digestiõis significatiuus in infirmis dat hoc mõ. In sanis vero plus ex choleræ permistione: nam in ægris digestio ois humoris tingit ipsam suo modo. Itaq; his auditis apparet quid dicendũ intelligenti: quia si loquamur de colore prout causatur a qualitatib9 actiuis: & humorũ tingentium colore. ac fm q aquositati adhæret & nõ liquori. sic color tpe substantiam antecedit: quod euenit eo

H q is facilius suscipitur q substantia. Cum enim sit quid spiritualius, & velut quædam rei epiphania & a pluribus ac quibuscunq; causis datus: celerius, priusq tpe introducetur substantia. Si aũt attendatur color prout a naturali consequitur calore digerente: simulq; oia vnitante & assimilante: sic substantia præcedit natura colorem, tanq causa quælibet suum effectum q q simul fuerit tpe. Tpe nanq; non pcedit substantia colorẽ oino. Dispositiones tñ inducentes substantiam: colorem volo tpe præcedere. Cum autem sufficiẽter habilitauerint ad substantiæ susceptionem, vrinæ substantia & color quæ sunt accidentia simul suscipiuntur in instanti in natura substantia prius distincta. Nam synodus materiæ cum forma est causa oium accidentium mox ẽt. physicorum primo. cum ea compositum derelinquant hmõi: & contra in talibus. Adhuc illa simul dantur: quæ simul & vnica generãtur generatione: talia vero sunt substantia vrinæ: liquor & color: quod & uoluit A. d. primam digestionis operationem substantiã efficere, deinde ipsam tingere. Prius enim natura

I natura, vel tpe rõne dispositionũ præcedentium substan tia vrinę datur ꝙ color. Prioritatem tñ tpis quidam nescientes, id subtilius videre ponunt intẽtionis & non operis: quod ridiculum est dicere, cum causa pręcedat tẽpore effectum, aut simul extet saltem: & proprie in non operantibus a proposito. Et hanc quidem veritatem crisiũ primo olfecit Galenus. nõ proprius tñ qñ dixit vrinam pallidam vel subigneam digestam esse iã coloris gratia. Sed oportet eã grossitudinem intm̃ segregari ab aquosa, si futura est digestam esse bene inquantum & color. Subiungit ẽt, expleta digestione intenduntur ea quæ coloris: minus vero substat et si tpe ampliori custodieris hominẽ ieiunum uidebis igniorem semper magis ipsam fientem: sic igitur quodam modo color liquorem præcedit altero vero subsequitur. Est autem obseruandum ꝙ color vr̃ plurimum substantiã præcedere: ideo quia verius & perfectius substantia perficitur ipsa, cum sit proprius visus

Ca.11. dr ca mediũ.

K obiectum: substantia vero per accidens vt per colorem quem suscipit: aut sub sensibili potius cõit quod aũt sic suscipitur prius ab organo iudicatur susceptum. Et id fere voluit A. qñ dixit colorem trahentem ad zaffrani colorem & igneitatem in ægritudinibus acutis incẽdentibus: vbi si fuerit tenuitas, aliquam signat maturationis dispositionem: & ꝙ iam incepit: sed non apparuit in substantia, licet fiat in veritate: qm̃ nõ proprie hæc vt color visu percipitur & maxime color visus disgregatiuꝰ. Ad vnũ tñ Isaac & Theophilus Gal. fulciti colorem indicãt substantia prius dari. Modum autem prætactum subtilem ex substantia rei. & A. suscepi.

2.§.doc.3. fẽ.1. ca.1. post pn.

PROPTER QVARTVM quidẽ. ad auctoritates Theophili Isaac Gal. & Hipp. iam apparuit quid dicendum: quia vel color ille ſm A. non permiscetur substantiæ: sed cum aquositate quadam. Vel talis color a qualitatibus fit actiuis & humorum coloratione & non digestionis opere. Ad aliud dicendum: ꝙ natura ordinate

L procedit de diminutis & facilioribꝰ ad perfecta & ardua in quibus fit possibile. In quibusdam enim non est possibile: qm̃ oportet substantiam prius supponere accidente & causam effectu. Sermo ẽt veritatẽ habet in acquisitiõe formæ substantialis in comparatione vnius ad aliã: non aũt formæ verę & accidentis: aut quantum ratio conuincit ostensum prius. Ad aliud dicendum: ꝙ color vrinæ naturalis digestiuam denotans potentẽ, non datur a qualitatibus actiuis: sed a passiuis amplius & a calore digerẽte naturæ. Ad aliud dicendum: ꝙ iam concessum est ꝙ color inhærẽs aquositati & a qualitatibus, pductus agentibus substantiam præcedit. Ad aliud dicendum: ꝙ nõ est simile, cum inhærentius se color & substãtia cõsequantur ꝙ hypostasis & substantia: color enim per totam diffunditur permistus vrinæ substantiam: hypostasis vero minime. Ad aliud dicendum: ꝙ Arist. ideo nominauit

M ruffum colorem & non substantiam: quia per ipsum tanquam per notius & quod certius percipitur significauit digestionẽ: nihilominus tñ oportet vt dictum est suo mõ sub tali colore subiectum præesse. Quæ autem alterius partis arguta iam apparent: & auctoritas est A. audita.

Ad aliud dicendum: ꝙ Ari. loquitur de substantia quæ est ꝙ quid est rei, & non de substantia ente potius qualitate, et proprie qñ seorsum substantia & accidens adinuicem operanẽ, nam materia prima, & vltima forma priores sunt tpe & albor non aũt quæ vniformiter accipiunẽ: quoꝝ vnum consequitur productionẽ alterius oiquaq;. Q, si instetur & ꝙ qualitates mediæ dictę substantia pręcedunt adhuc colorem cum ipsum inducant. Dicendũ ꝙ non: licet enim causa oĩs vt apparuit natura effectum antecedat: non tñ tpe nisi dispositiue. Ad aliud dicendum: ꝙ prius datur intentum magis si dari conuenienter potest: sed interdũ debili adhuc natura et non egenti: licet amplius intendatur non datur. Et ideo natura tpe prius

N dentes producit debiles demũq; fortes. Ad aliud dicendum: ꝙ qualitates passiuæ non dicuntur potentionales: eo ꝙ tpe præcedãt: sed ideo quia sunt actiuis imperfectiores materiæ magis appropinquãtes primæ. Ad ea uero quæ ostendunt substantiam simul cum colore dari dicendum, iam visum fore qũo contineant veritatem. Ad primum eorum tñ dicendum: ꝙ arguit de substantia nõ hic quæsita: puta ꝙ quid est rei. Ad aliud dicendũ: ꝙ color prius expetitur & maxime in vrinis acutorum morboꝝ in quibus præcipue natura ita percipitur substãtiæ vt coloris digestio & si extat simul. Ad aliud dicendum iam visum fore in quibus accidẽs simul producitur cum subiecto. Et ꝙ quædam causę simul extant cum eius effectu: aliæ vero minime. Aut dicendnm ꝙ ille sermo Ari. veritatem habet in omnibus causis, qñ causa actu simul refertur ad causatum & non in potentia: vt domificator in actu factionis domus simul est cum ipsa domo: & cõtra:

O non autem quando separatim suscipiuntur.

DIFFERENTIA. LXXXVI.

QVOD AD RVPTVRAM venarũ quæ circa renes, sanguinis non consequatur mictio ostenditur: qm̃ sequi videtur tm̃ vlcerationem renum, vel vesicæ. vnde apho. 4. Si sanguinem aut pus mingant: renum, vel vesicæ vlcerationem signat. Ampliꝰ. si mingitur sanguis aut est a venis emulgentibus, aut a vena chili, seu cõcaua dicta: sed non ab his: quia sanguis inde lapsus decideret in concauitatem quæ inferius in qua continẽtur intestina syphac circunuallata distãte ab hepate, ac renibus, ita vt non possit ad eos denuo mictio reuerti. Rursus. rupta vena fluxus erit continuus: maxime cum eius consolidatio, eo ꝙ est membrum spermaticum, difficilior existat. Ad fluxum vero continuum sequiẽ debilitas attractiuæ. Cuius virtute ad membra attraheretur vrinæ: nã qñ vna virtus intenditur, debilitatur reliqua: quod ostendunt fluxus uentris ac pollutio in his a qbus sanguis effluxit multimode. Adhuc cum venæ emulgẽtes dictæ sint apertę ad renes: si ante rupturã non effluebat, multominus post eius effluet aduentum: cum sanguis in quæ seorsum deriuetur, quod riuorum a flumine denotat effluxus. Eti. Et qũo sanguis extra propria loca transductus illorũq; frigiditate condensatus in vesicam ingredietur solidam exterminatam? Itaq; ruptura uenarum quæ circa renes mictionem sanguinis minime poterit causare.

Apho.75

P

IN OPPOSITVM quicunq; sanguinem sponte mingunt: his de renibus rupturã venæ significaẽ: aphor. 4. Isaac quoq; in urinis: si quis sanguinem mingat multũ & subitum: venam in renibus habet incisam vel hepate, vel emulgentibus. Amp. si ad vlcerationem venæ in renibus sequitur sanguinis mictus vt inductum est prius, multo amplius ad ipsius venæ rupturam: cum in venis & corde tm̃ repertus sit sanguis: itaq; ad rupturam venæ circa renes sanguinis sequetur mictus.

Apho.78 Parte de ci. rubrica de vrina rubea in 6.

Q

PROPTER PRIMVM quidem sciendum: ꝙ ruptura est indifferens continuitatis seiunctio. cuius alia est apertio seu perforatio cum subtilius aperitur eũatione q̃si per resudationem facta: alia scissio quę in longum euenit proprius: & nõnulla incisio separatiua totius magis, qd autem sit vena: dr̃ia ostensum est. 47. Ren siquidem dupliciter accipitur. vno quidem modo cõiter: prout renes comprehendit veros & carnes musculosas eisdem subiacentes lumbos nominatos. Aliter vero proprie, put hic extat pars cum quadã rotunditate ac planitie oblongus, durus, subrubeus, seu sanguinis colatiuus, & ipse quoq; duplex existit. Et si vnum sit quod aquositate purgatur vt hepar. Vno enim existente rene magno corpus reddetur inæquale. Et quia superfluitas attrahenda inest reni aliis amplior partibus duos condidit natura: quoꝝ quilibet in exterius situs est sup musculos nominatos lũbos

ad

A ad quos venæ dictæ emulgẽtes occurrunt utrinq; à vena chili per dorsum descendente ramificata. Et siſr renibus rami duo aduenīunt arteriæ emulgentes ab arteria quæ dorsi: quarum quæ renis dextri breuior erit non parum sinistro. Et dextri quidem altius situs est iuxta hepar: vt inde fortius attraheret cum in eo sanguinis conficiatur se rum: iuuamentoꝝ. 6. Tertio quoq; de partibus dicii causam huius existere: quia motus in dextris est fortior. Ipse nanq; sursum ductiuus in ipsis peramplius viget: vnde & magis eleuatur supercilium sinistro dextrum. Durior ēt ren consitus est & solidior, vt fortius valeat attrahere, ac urinæ serosę acuitati resistere: & ideo cum parum inde ab eo resoluatur: sibi igitur tm̄ emulgens uena vtrinq; suf fecit & arteria: vna quidem quarum amplius nutritur, & altera digeritur & vegetatur. Super renes ēt inuoluuntur panniculi lumbis eos applicātes: a quibus duo colatoria gracilia dura exanguia pori vritides dicta tenduntur in

B vesicam: quid autem sanguis: differentia ostenditur. 33. Mictio vero est corporis cuiusdam per vrinę instrumēta eductio in quæ extra.

Ca. 3. ante medium. Ca. 14. in medio.

PROPTER SECVNDVM vero sciendum: q aliqui dixerunt q si rumpatur vena chilis: aut emulgens in loco ubi panniculo renis nō obtegitur & pinguedine: sanguis decidit in concauum deorsum vbi locantur inte stina iuxta vesicam. Et eius hepar uigore attractiuæ: quia caro ipsius est spōgiosa, cauernosa, trahit ad se sanguinē illum, & demum per venas demandat ad renes vt emun gatur: ceu sanguis in pectore iclusus tussi emittiī captus a pulmone extrorsum. sic ēt aqua hydropicoꝝ ī uias trās mittitur vrinæ vt mingatur. Si aūt hepar fuerit debile in attrahendo sanguinem remanēs inclusus cum in neutrū ventrium habeat exitū, putrescit. Si vero sub pinguedine cadat, & panniculo, dicuñt per idem foramen per quod exiuit reintrare venā. Sed hæc & maxime primū stare

C non possunt: qm̄ sanguis qñ egreditur extra locum suū: & proprie super partes frigidas panniculosas coagulaī frigiditate: ita vt ad hepar redire nō possit vel ad foramē a quo exiuit. Palin. Sanguis lōge factus ab hepate cum in concauitatem decidat prędictam non poterit attrahi.

Adhuc cum natura semper conetur educere quod contristat ex breuiori semita, minus prauum esset dicere q a renibus traheretur non ascēdens ad hepar cum oporteat denuo inde descendere. Amp. materiam ita cōtentam oportet digerendo subtiliare, vt possit per angusta transire. vnde apho. 7. Si phlegma contentū inter renes fuerit & ventrem, non habens exitum in neutrum vētrium, debet in venas transduci vrinæ: oportet enim naturam pręcedere & materiam phlegmaticā subtiliare vt possit currere: sic q & ipsa operatur in sanie intra pectus & pulmonem se coadunante: & ita mictio non continuabitur sanguinis vsquequaq;, nec purus taliter vnq̄ emittetur: licet

Apho. 56

D enim naturæ forti nihil repugnare possit in expellendis, ut materia ēt ossa transeat apatis: requirit tñ tempus aptū & spatium non vehementer distās. Neq; est de sanguine simile oino hic & in pectore contento, cum pulmonem tangat: sitq; pulmo spongiosus intus continuo motu dilatatus et constrictus: neq; ēt de hydropicis aqua cum sit sanguine subtilior: & sui quantitate amplius hepati redditur propinquior. Similiter & sanguis sub panniculo & pinguedine contētus non poterit reingredi: Tum quia congelatus: Tum ēt quia eī obsistit superueniens cōtinue nisi fortassis anteq̄ congeleī per modum refluxionis cuiusdam circularis fere, ut in finibus aquarum currentium est videre. Dixerunt ēt q si sanguis nō redeat vnde fuit egressus: potentiam perdit qua in partes habet transire ut nō recipiatur ab ipsis vndequaq;, tūc hepate & renibus fluxu sanguinis debilitatis non potentibus emittere solū expediētem: verum amplior labitur indiscrete: sicq; sanguis vrinæ associatus mingitur cum eadem. Sed id etiā calumniam patiī: quia non sponte siue mox ad rupturā venæ sequereī sanguinis mictus sm Hippocratē: sed per tempus q̄ longius. Quidam vero dixerunt q sanguis qui mingitur non sit ex ruptura venæ emulgentis ad renem venientis: verum ex venæ ruptura quæ est in ipso. Inquiunt enim, q ad renes duo concurrunt venarum genera: emulgentes videlicet, quarum est aquositatem attrahere super fluam & sanguineitatem modicā qua ipsi nutriuntur insufficienter. Et ideo ad ipsos diriguntur aliæ venæ ad eorum nutrimentum minutæ & grossæ: ꝓpter quarum rupturam mictus sequitur sanguinis: nō autem emulgentium. quod dicunt patere ex his quæ dicit A. de renum anatomia. Sed vere hi falluntur, renum compositionem oīfariā nescientes: vnde capti seriebus decipiuntur sophisticis: & ideo non immerito testantur sibi hmōi quæsitum difficile videri: quarum vna tertio scribiī theoricæ ita. Continuanī cuiq; renum rami duo magnę venę concauæ statim vt ab hepate surgit. Alter eorum diuidiī in ipsoꝝ substātiam, & ad ipsos defert sanguinem: per alterum aūt aquositatem trahūt sanguinis quæ est in vrina Continuatur ēt illis a magna ramus arteria competentis magnitudinis ad ipsos virtutem portans vitæ. Amp. primo primi. Præter duas emulgentes scribitur q decem tunicarum separatarum a vena descēdente anteq̄ ad coxas ea perueniat vna ad duos tēdit renes. Rursus tertio decimaoctaua. Et renibus quidē aduenit neruus paruus ex quo creantur panniculi eoꝝ: & aduenit eis vena ex latere hepatis: et aduenit eis arteria quantitatem habens ex arterijs quæ adueniunt hepati. Palin. eodem. 19. Ad renes uenit sanguis plurimus cum aquositate. Colaī ergo apud eos aquositas & veniūt eis magnæ venæ ex quib' membra sumunt alimentum alia. Ex his itaq; seriebus hi & alij decipiuntur q̄ plurimi putātes renibus prius diffinitis ꝑter emulgētes alias inesse venas: quod falsum est oino sicut pluries mihi ostēdit anatomia. Exterius enim diligenter inspiciendo non inuenies eis aliquam præter emulgentium applicationem. Incidendo ēt lateraliter interius versus quæ ad extra siſr nullam percipies uenā aut arteriā: vnde de iuua. 6. Et non indigent renes vena tertia eis veniente ad cibandum ipsos: & sufficiūt eis duæ venę magnæ copulatæ cū vtroq; illorū, scilicet vena pulsatilis quæ oriī ex maiori vena pulsatili quę est versus dorsum, & vena non pulsatilis quæ oritur ex vena ampla ex hepatis gibbo orta. Et ideo dixit q illud quod attrahunt renes ex sanguine ponderat & descendit in eos & applicaī cum carne ipsoꝝ: deinde ꝓfundatur cū tota carne quasi vapor, & continuatur in eo paulatim & paulatim & efficitur cibus eis. Sic igiī quia non diffundūtur venæ aut arteriæ per totam eoꝝ substantiam: sed per aliquam solum partem vt fere lateraliter ēt vsq; in mediū sanguinis paulatim & paulisper ceu in vaporem mutatus conuertatur in eosdem: vnde primo historiarū. &. 3. de partibus ꝑter venas emulgentes, & arterias nullæ ponunī ad renes venire aliæ ita. Feruní quidem in renūculos pori ex magna vena, & adorti: verumtñ non in concauum terminanī: habent nāq; id sm magis tñ & minus: sed in corpus extenduntur seu consumuntur reniculoꝝ: propter quod in eoꝝ concauo non fit sanguis: neq; coagulaī monētium. Vult igiī q istæ venæ, & arteriæ emulgentes in eorū nutrimentum & uitam sufficiant solæ: & ideo expādi & cōsumi in ipsos usq; ad quātumuis inde fiat euaporatio alimenti, & uitæ in eosdem. Et fulciī: quia renes habent uehementem attractiuam cum superfluitatē euellāt q̄ grandem & multiplicem. id aūt nō possent peragere si uenosi forent oiquaq; cum laxi redderení et rari. Sic igitur emulgentia uasa tm̄ renes uegetant. Ad inducta uero sophisticantia dicēdum: aut primum quidem q Haly. aut nō audi , cum nullas alias ponat de anatomia uenarum ad renum substantiam uenire ꝑter emulgētes: ad pāniculos tamen

E

18. 3. tra. primo c. 8

Cap. 31

F

Do. 5. fē. 5 cap. 5
Trac. 1. c. 1 in fine.

Tra. 1. c. 11

G

Cap. 3. in medio.

H

Ca 18. in medio.
Ca. 8. post principiū.

I tū renis dextri scribit uenulas minutas puenire inquiens. Vena quidem descēdens anteq̄ ossi componatur sping, diuiduntur ab ea venæ capillis similes, quæ ad dextrum porrigunt renem: & in eius villulis consumuntur, & panniculis, & in eis quæ ipsi pxima sunt corporibus, cibūq; ad eos perferunt. Altera vero a qua rami egrediuntur ad renum fascias & suorum panniculorum: vnde prima pmi. &, 13. aialium. A parte venæ descendente primum quod ilico diuidit anteq̄ supra dorsum appodietur est rami capillares, qui ad fascias seu iuolutiones dextri renis vadūt & spargunt in eis: & in eo quod circa existit de interioribus siue corporibus ad nutriendum ea. Ramus ēt pprius ponit arteriæ descendentis reni sinistro, qui in ipsius spargitur fascijs: & in corporibus quæ ipsum circūdant iuuamentum vitæ eidem pbens. Vel dicendum q̄ Haly. per uenire venas duas vnicuiq; reni subintellexit venas capillares pdictas quæ fascijs aduenīūt renis dextri, & corporibus circuniacentibus eidem. Aut q̄ renes cōiter accepit: vt tactum ad renes vere & cōiter dictos. Ad aliud dicendum, q̄ per duos renes glosatur duas partes dorsi. vnde. 13. aialium diuiditur in decem ramos, & vnus vadit ad duo dorsa. Haly. vero quarum decem manerierū prima uersus nates porrigitur duas. Ad aliud dicendū: q̄ illud cum eis non debet renibus referri; sed eorum panniculis & pprie qui renis dextri. Dictū est enim q̄ rami capillares a vena primitus descendente spargunt in fascias renis dextri, ac in corpora circuniacentia: quod ēt innuit Priscianus volens relatiuum semper priori antecedēti referri. Ad aliud dicendum: q̄ iam vtcūq; per ante dicta ostensum quæ illa sunt corpora quæ sunt alimentum ex venis venientibus ad renes sumētia: & maxime in parte dextra. Vel per venas audiuit ēt arterias. Renes similiter accipiendo communiter ad corpora circunuoluentia & subiacentia. Aut etiam illa corpora pori sunt vritides qui emulgentium nutriuntur vigore, ac vasorum non parum quæ seminaria dicuntur inuoluta, cum originentur a vena emulgentibus & arteria: & præcipue in parte sinistra. primo prima.

2. theo. ca. 12. ver. fi.
Do. 5. fū. 5 c. 5. in fin. Cap. 4. in principio.
K
Ca. 4. circa medium. 2. theo. ca. 12. ver. fi.
L
Doc. 5. fū. 5. ca. 5. p⁹ principiū.

PROPTER TERTIVM quidem pmitus videndum quibus de causis mingat sanguis & qūo demum ex venæ ruptura. Propter primum siquidem hmōi sciendum, q̄ sanguis qn̄ mingitur, potest cōtingere a causa interiori, vt venarū debilitate, aut sanguinis q̄titate, sicut dimissione exercitij, & gulositate. Aut alicui⁹ partis mutilatione adaucti, uel acuitate, seu subtilitate: ac talib⁹: aut a causa exteriori: vt saltu: casu vel percussione, frigore, & hmōi plurimis: qui quidē aut mingitur purus, aut carnis loturæ, similis. Siquidem pur⁹ aut a toto corpore, vel ab aliqua parte vt hepate, aut splene, cum eorum relaxentur uigores. Vel per modum creticę expulsionis, quemadmodum sanguis effluit hemorroidalis. Aut propter spasmū vel carnis eliquationem, & suctionis sanguinis priuationem: aut renum attractionis vigorem, vel apertionē vasorum seu perforationem: scissionem aut incisionem. Similis aūt loturæ carnis mingitur sanguis: aut pter subtilitatem: vel pter debilitatem sanguificæ & contentiuæ virtutis hepatis: quod in hydropicis & dissinteriam patientibus hepaticam euenit. aut pter imbecillitatem digestionis renum, & discretionis sanguinis ab aquositate. Potest ēt sanguis mingi pter apertionem venarum matricis. Propter sm aūt huius sciendū, q̄ sanguis qui mingitur ex vasorum ruptura, rarius forsitan contingente ex uenis, est q̄ sunt circa renes & supra. Non enim potest mox sanguinis pcedere mictus: nisi forte per accidēs, sic praue scribit Viaticus: ex venis quæ sunt inter renes et vesicam cum sint pori vritides exangues: neq; ex vesica cum sanguinis mictura modici per viā corrosionis vlcerationē causantis: venæ nāq; vesicæ cum sint duræ occultæ in ipsa calcatæ sanguinis exigui non crepant: vt quæ renum

M

N his oppositæ factæ: apho. 4. Erit itaq; ruptura uenæ chilis vt amplius exprimūt moderni: iuxta illud. Mictio fit pura, chilis ex venę crepatura, vel emulgentiū sm q̄ protendunt a chili in renes. Aut prout sm Ari. ipsę in corpa expandunt ipsorum, quorum rupturam vident peritiores amplius tangere. Siquidem ruptura fit in venis emulgentibus prout expandunt in renes sm partem assignatam, cum panniculis cooperiantur & adipibus, nō est dubiū q̄ sanguis fere cogitur per poros vritides renibus continuatos in vesicam secedere: quod multotiens euenit qn̄ lapilli ex renibus descēdunt asperi non parui. Si aūt rumpatur chilis supra emulgentes aut infra non multum poterit sanguis mingi. Sed si tota emulgēs abscindat adhuc possibilis est sanguinis mictura ex alia emulgēte. Si vero sm partem scindat & proprie in parte superiori emulgētis, sanguis ēt currens reni sufficienter mingetur. Siquidē in parte inferiori adhuc aliquid discurret in renē vt mingatur, nisi fortassis grandis esset partis inferius venæ deperditio: ita vt sanguis non valeat obstaculo in renem dirigi: & ita saltem ex illa parte sanguinis minime poterit mingi, & proprie cum hiatus ppinquior venæ fuerit chilis. Hmōi autē mictiones signo taliter causari: quia qn̄ vena frangit cum sit sensibilis & naturalis maxime sm Ari. virtus regitiua illuc ad tuendum cum spiritibus currit, & humoribus repletiuis plurimis: ita q̄ cum locus nō sit capax illorum, non solum in locum cadūt per incisionē vacuum, verum ēt per loca dirigit a natura expulsiua cōstructa. Et merito: quia natura satagit ampli⁹ sanguinem mittere ad vias vrinæ vt mingatur exterius, q̄ in concauitatem suffocans: aut in putredinem mutatus concidat: cum semp quod melius operet, ceu Deus. primo cœli & mun. Significat ēt id decursus humorum per inguina in cruris apate: tumefiunt enim nō parum & ipsa. Similiter & in mundanis reperitur paradigma: qn̄ cui tot in sui occurrunt subsidiū tutores vt opus sit illis hospitio cedere aliud expetēdo: neq; ēt capio q̄ pars aliqua de qua sit curandum sanguinis ad instra reuertat vrinæ: nisi fortassis euaporatio fiat aliqua cum sanguine qn̄ in cōcauitatem effundit præter naturam necessē sit putrefieri: neq; saniei quidem sm Commentatorem in eius speciem aliquā: sed in grossitiem cum nigredine. Frigiditate nanq; loci cōgelatur vt ostensum. Et hanc quidem positionē assero: quia sola cum eo q̄ veritati innititur videtur præ cæteris ab inconuenienti saluare.

Colli. ca. apho. 78
1. celi tx. 1
O
Colli. tex. com. 13
P
6. apho. c. apho. 10 Mutat cel in sanie.

PROPTER QVARTVM vero ad primū dicendum q̄ Hippo. ostendit vnum modum eductionis sanguinis ab instris vrinæ: vt qn̄ paucus fuerit & saniei com mistus. Qn̄ autem subitus & multus tetigit illo aphor. Si sanguinem sponte: nō enim potuit oia uno comprehendere aphorismo. Ad aliud dicēdum: q̄ licet sanguis decidat in concauitatem naturalium: tn̄ vt monstratū non parua pars cadit in urinę instra. Ad aliud dicēdum, q̄ uena potest consolidari & magis interius q̄ exterius: cū ibidem uis amplius uigeat regitiuæ. Videmus enim qd⁹ maius ut arteriā uenalem in pulmone consolidari qn̄q; in⁹ quo est sanguinis multitudo calidi valde raritasq; mēbri et motus. Concedo ēt debilitatem attractiuę: qm̄ non est positum sanguinem ad instra redire urinę. Ad aliud dicendum, q̄ licet emulgētia sint uasa in renes aperta: tn̄ pceptor adest, uirtus videlicet regitiua quæ operat, ut qd⁹ opus est egrediat, reliquūq; contineat. Similitudo ēt riuorum satis est lata, cū in eis sit motus a generante: hic uero ab aia dirigente: quæ graue interdum educit sursum, & leue deorsum, ut motus melancolię demonstrat, & cholerę susceptiuarum in splene & intestinis. Ad aliud dicendum: q̄ ruptura interueniēte fluxus aderit sanguinis in urinę instra, propter naturam illuc concurrentem regitiuam lęsione partis. Ad aliud dicendum: q̄ pori uritides penetrant in uesicam fere continui: eo q̄ ipsa exta pforata

7. 4. pti.
Q

A perforata. Vesica enim ex duabus constat tunicis quarũ iterior est duplex exteriori: quia serositati sm Gal. & A. occurrit vrinæ. Videt tñ eius insertione immensa tunica vna tm̃: ita vt scribatur vnã tunicam habere solũ: prima primi. porus nanq; vrinalis primitus serpens penetrat vtiq; tunicam alicubi: deinceps demum procedẽs serpit in alterã alibi: ita si quis ẽt vt vesica plena pedibus suspen datur, vrina non reuertat retro. Et φ plus cum aere sub tiliori præter ignem cunctis corporibus extra repletur in flata nõ effluitur in extrinsecam. Meatus enim tunicarũ vesicæ non sibi obuiant: sed ad diuersas vt signatum est decurrunt partes. Et de hoc quidem Asclepiades cũ eius sequacibus impugnatur: naturalium primo: putans per resudationem quandam vrinam in vesicam trãscolari: cuius veritatem siquidam pene cæci sapiunt vniuersi. In terdum tamen sanguis adeo potest (vt tactum) a poris se moueri, vt non reuertatur vsquequaq;.

B

DIFFERENTIA. LXXXVII.

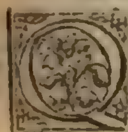

QVOD FEBRIS non sit calor ostenditur: quia aut erit corpus, vel accidens quod est qualitas, non corpus: qm̃ tunc duo corpora essent in eodem vbi: quod negatum est. 4. physi. &. 2. de anima: ut calor naturalis & extraneus: qua enim ratione unus est corpus, & reliquus: cum sint contrarij: Non essent etiam agentia adinuicẽ & patientia situ distincta & subiecto.

CVIVS OPPOSITVM primo de ge. & cor. Dif finitum quoq; & diffinitionis genus non essent ex eadẽ p̃dicamentali coordinatione: vt firmatum. 4. topicorũ: cum febris sit qualitas: puta dispositio vel habitus: neq; qualitas: quia febrium substantia est in generatione calo ris, qui præter naturam: primo febrium: &. 8. theo. sub stanti a vero qualitas non existit: qualitas enim non p̃ce dit vel mouet: cum nihil moueatur nisi corpus. 6. physi. In febris autem rõne dicitur φ sit p̃cedens a corde per to tum corpus in arterias. Amp. febris est dispositio vel habitus ut dictum: & calor, passio, & passibilis qualitas: sed ceu diffinitum & genus diffinitionis debẽt esse eiusdẽ p̃dicamenti: ita & sp̃ei, vt vnumquodq; per id quod sibi p̃prius & essentialiter inest notificet. Rursus libro com menti pulsuum. 4. Febris est superabũdantia caloris sm totum aial: & aphorismorum prima. Est versio caloris in nati ad ignitum. In secundo aũt regiminis acu. Est mu tatio uel declinatio caliditatis innatę ad caliditatẽ igneã. Talia vero genera relationẽ videnť & actionem vel pas sionem importare: non aũt qualitatẽ, vt febris. Adhuc p̃ma q̃rti de febribus sunt quædã frigidæ. Palin. Febris aut est calor naturalis, aut extra naturalem. Non natura lis: plures enim scribunt eam fore calorem innaturalem vel extraneum. Non læderet enim actiones & passiones neq; innaturalis: quia cum calori occurrat naturali duo

D

contraria starent simul: quod non fit: cum vnum sit alte rum natum interimere. Iacerent ẽt actus naturæ corrupti oino quod non fit manente vita. Eti. arguunt: sicut se habet bona complexio ad sanitatem: ita & mala ad ęgri tudinem, cum sit illi contraria, sed bona complexio non est sanitas: verum ipsius causa: igitur nec mala ęgritudo. Itaq; febris calor non erit naturalis, ne extraneus, cũ hic rõnem contineat morbi. Ex quibus concludiť febrem ca lorem non esse: neq; naturalẽ: neq; ẽt extraneum. Cuius oppositum dicunt oẽs febrem notificantes, ponentes illã fore calorem innaturalem vel extraneum. Adhuc illud quod calefacit, & eo pereũt actiones, est calidum et extra naturale: hmõi vero est febris ut sensus certificat. Amp. quæ agunt & patiuntur inuicem cõicare debent in mate ria: talia vero sunt caliditas naturalis & inaturalis: cum vnum alterum corrumpat: conuenient itaq; in materia: quæ autem sic communicant, conueniunt saltem in gene re: cum genus proportionetur materiæ, d̃ria vero formę:

quare febris calor erit extra naturalem. E

PROPTER PRIMVM vero huius sciendum: φ febris plures habet notificationes: est enim totius corpo ris excedens caliditas, p̃ble. prima. Febriũ quoq; primo. Calor est p̃ter naturam a corde in totũ transiens corpus. Secundo uero de causa. Est calor quis imoderatus aialis: & erectio caloris in tantam immoderationem vt contri stet hoiem, & operationibus noceat. 2. quoq; theoricæ. Febris est morbus ex mala complexione calida oi cõis corpori. Et ibidem. Est calor extra naturalẽ a corde pro cedẽs: et per arterias missus ad oẽs corporis partes, eiusq; nocens actionibus. Isaac quidem febrium primo. Est ca lor p̃ter naturam cor in initio petens per mediocritatem arteriarum: deinde se subito diuidẽs cum naturali per to tum corpus, naturali nocet actioni. Ioannitius. Est calor innaturalis cursum supergrediens naturæ, p̃cedens a cor de in arterias, suoq; lædẽs effectu. Quarti quoq; canonis initio. Est calor extraneus accensus in corde & procedẽs ab eo mediantibus spiritu & sanguine per arterias & ve nas in totum corpus: & inflammať in eo inflammatiõe quæ nocet operationib[9] naturalibus. Colliget aũt. 3. Est calor compositus ex calore naturali & calore extraneo putredinali misso ad totum corpus, & lędit oẽs actiones & passiones. Et istæ quidem notificationes fere idem di cunt: sunt tñ earum alijs completiores quædam. Causæ aũt febris sicut & aliorum quatuor existunt, materialis, formalis, efficiẽs, & finalis. Materialis vel subiectiua du plex. prima quidem vt cor: vnde Simplicius. 1. coe. & mun. Cor semp a febre patiens primo corpori distribuit reliquo. Secũda sunt tria subiecta in quibus fundať febris calor, vt sp̃us et uapor fumosus in q̃bus fundať effimera. Et humor supercalefactus, aut putrefactus, in quo feb. cõ sistit humoris ac membrum quidem se. ethicæ ac habitu dinalis est subiectum. Forma aũt ipsius & essentia est ca lor extrane[9] seu feruor a quo denotať: ceu pyretos febris Græce deriuať a pyr quod est ignis. Vnde Gal. ad Glau conem & Aurelius. Febricula a feruore quasi feruicula. Efficiens vero duplex: vniuersalis & particularis. Vni uersalis quidem est triplex, primitiua, antecedens, & con iuncta. Particularis est multiplex, sicut in libris tradiť fe brium. Finis vero illius est naturæ actibus nocere, ac peri mere. Secundum has quoq; causas diuisionem recipit ipsa: qm̃ alia vt apparuit est in sp̃u: quædam in humori bus, nõnulla vero in membris. Forma eius vt calor p̃ter naturã diuersificať sm magis & min[9]. unde p̃mo febriũ. D̃riæ caloris sunt quæ ad magis & minus. Nam quædã est mordax manu: quædam mitis: alia media: & reliqua primo epidimiarum, & febrium p̃ncipio. Sed an magis & minus febris diuersificet sp̃em, aut minime: p̃sentis nõ existit inquisitionis. Adhuc quædam fit ex causis pri mitiuis, vt effimera vera: qm̃ effimera ex oppilatione nõ vera existẽs, accidit a causa antecedẽti. 4. p̃ma. & primo febrium. Ethica quoq; pluries fit a causa coniuncta com plexionis malitiã imprimẽte: prout plurimum sequitur febres putridas. d̃ria. 93. Interdum tñ euenit a primitiua. Humoralis vero semp a coniuncta, febrium primo. Di stinguuntur ẽt sm finem: cum quædam sint salubres vt tertiana: quædam mortiferæ, vt emitritea: nonnullæ me dium obtinẽtes. Realior aũt ipsius diuisio est per formã eius sm φ ipsa diuersificatur sm tria nota subiecta. Sepa rantur deniq; effimerę: quia quędam sunt verę: vt quarũ terminus & finis est in prima die dicta ad similitudinem enthomi vnius diei viuentis tpe: historiarum. 5. effimerõ nominati. & Isaac febrium. 2. & ipsæ sunt multiplices, ut earum causæ. Nam quędam sunt aiales: vt timor ira &c. aut corporales motiuæ, vt labor, eũatio, & fames cum reliquis: aut deforis occurrẽtes, ceu adustio, frigus, consti patio, cutis & reliqua. Quædam non veræ sicut quæ ex oppilatione cõsurgunt ex satietate nauseatiua et apatib[9], quę

Right margin: F, G, H; notes: "p̃ble. 62 & 33"; "Cap. 1. in medio."; "Cap. 2. in principio."; "In isagogis tra. 8 feb. contra na turã i p̃n."; "Ca. 3. post medium."; "Ca. 1. post princ̃piũ, T.c. 16."; "Tra. 1. ca. 10."; "Cap. 3. in medio."; "Ca. 7. ante medium."; "Ca. 6. i p̃.", "Cap. 1. in principio."

Left margin: C; notes partly cut off ("c6. 8 tx. ca. 63"; "sed ar. tc. 16. vsq; 21"; "te. c. 10"; "Ca. 1. te. c. 18").

I quæ res concurrunt non motiuis. Et tales vltra primum protenduntur diem, ut interdum pertrãseundo in quartũ & quintum condescendãt: & vt voluerũt aliqui vsq; ad septimum. 8. de inge. & præcipue. 4. prima. Febrium vero humoralium quædam est ex eorum super inflammatione absq; putrefactione, vt synocha dicta inflãmatiua existẽs vere media inter ephemerã & putridam: ceu ephemera ex oppilatione medium obtinet inter diligentem ephemerã & synochã. Altera ex putrefactione humorum duplex: simplex videlicet & cõposita. Simplex quæ ex vno consurgit humore: & ipsa quadruplex sicut & quatuor sũt humores: tertiana ex cholera quæ triplex existit: certa tertiana, continua, & causon. Synochus de sanguinis putrefactiõe: quotidiana de phlegmate, & quartana de melancolia. Vel composita: cuius compositio vel est generum remotorum, vt ephemera cũ ethica: & putrida cũ illis: aut a ꝓpinquo vt qñ duo aut plures coniungunť putrescentes humores, vt cholera & phlegma: & tunc causatur tertiana nota: seu duę tertianæ. Aut emitritę, & hęc sæpius euenit compositio: aut cholera cum melancolia, uel phlegma cum illa, vel oẽs simul. Febris aũt sanguinis cum alijs non ponitur componi saltẽ manifeste. dña. 90 Alterutra vero harũ fit aut intra venas, aut extra venas. Quæ aũt intra venas continua existit: cũ meatus fit apertus quo fuligo putrida in cor demãdat neq; possit ex obstructione ac soliditate vasorum, vt venarum, & arteriarũ ꝓprie transpirare ad quæ foras. Et in qua materia fuerit multa, ut in synocho, & synocha non apparet sensibilis additio neq; diminutio: aut si fuerit in locis cordi vicinis & in vijs illius, sicut in causone. Si autẽ humor putruerit extra vasa: ceu venas. & hoc trinus: quia sanguis extra illa, vel ventriculos cordis: cum torculari seu lacuna sanguinis nõ reperiť. Febrem causat interpositam, cuius motus & quies existunt ẽm euentationem humoris & superioribus corporum & quantitatem ipsius & qualitatem: nã

L phlegma quotidie mouetur: cholera de tertio in tertium: melancolia vero per quartum. In his quidem cessans paroxismᵘ reincipit pp reliquias caliditatis derelictas post resolutionem causæ coniunctæ: quæ paroxismum induxit, & pp causam antecedentem adhuc remanentem quę poniť sub coniuncta. apho. 4. febriũ. 2. & 4. prima. Concitatq; ad hoc non parum humoris euentatio prætacta.

Modus aũt generatiõis febris & ꝓprie putridæ est: quia contingit obstructio ex causa exteriori, seu interiori cutis ad quam sequitur oppilatio: & maxime qñ fuerit multitudo viscositatis, & grossities materiæ: ad quam quidem succedit ꝓhibita trãspiratio: & ad hãc putredinis minera & ad ipsam fuligo putrida cor petẽs: quæ a corde ad singulas ptes delata febrem inducit. Ethicę aũt digestio dña notabitur. 93. Est et diuisio alia febrium accidentalis q̃si & ambigua: qm̃ quędã sunt ægritudines: vt quæ ex suis per se contingunt causis. aliæ sunt accidentes: ceu ex apatibus consurgentibus in generum quocunq; febrium. qd aũt sit calor. q̃uo distinguatur: qualiter ẽt se habeat ad spiritum ostensum dña. 49. Deinceps sciendum ꝙ calor qualitatiuus triplex existit: quidã enim est naturalis: oĩno vt qui inculpate sanorum. alius præter naturam omnifariã fere: ceu membrorum corruptorum quæ in via mortis existunt, sicut in herpestiomenosis, & cancrosis: ac cadaueribus: quidam vero horum medius velut declarabitur qui febrientium.

PROPTER SECVNDVM vero sciendũ: ꝙ quidam dixerunt febrem materialiter esse calorem vt febris est calor idest in calore consistit. Et hoc ne cogãtur dicere duo corpora esse in eodem loco: calorem scilicet naturalem & extraneum: cum Gal. apho. prima ponat vt asserunt calorem fore corpus: & maxime quia Hippo. videť nil aliud per calorem innatum q̃ spm̃ intelligere qui est corpus. simpliciũ pharmacorum. 5. Et ne agens ẽt & patiẽs loco remaneant indistincta & subiecto: quod quidem est falsum & contra sniam vt apparebit Gal. sequitur ẽt dicere ꝙ oĩs febris est in spũ, et ita ephemera: si spũs est idẽ quod calor: sic & febris est calor idest in calore: sed q̃uo spũs sit calor ostẽsum dña. 59. vbi dictum ꝙ extraneum & improprium valde est dicere ꝙ calor sit corpus cũ puram qualitatem dicat & abstractam: licet forte minus caliditate. Ponentes tñ vtrunq; calorẽ esse corpus, dicunt ꝙ in radice vel subiecto differũt: in processu aũt vnitanť: sicut flamma duarum candelarum: quarũ una sit de cera constructa, & altera de seuo: radice differunt & materiæ vnitantur tñ demum flammæ: ita vt ex duobus corporibus fiat vnum neutro manente singulari. Hęc tñ non est realis compositio & vnitatio cum vno corrupto vt accidentali, remaneat alter, ceu naturalis: neq; ẽt sic differunt calor extraneus in radice, & naturalis: durante vita vt cera & seuum, cum calor naturalis mineram ẽt caloris efficiat extranei: cum nondum sit hic innaturalis oĩno: tunc

O enim mors adesset. Dicunt ẽt quidam in eorum subsidio ꝙ non oportet in oĩbus actionibus agens & patiens situ fore & loco distincta, sicut in permistis, quorum vnum agit in quamlibet partem alterius & patiť. Consimiliter in calore naturali & humido radicali: & in his duobus caloribus corporeis: sed in illis quorum vnum agentium extra aliud existit in quod agit. At fortassis illud nõ valet cũ sermo Ari. sit vniuersalis sufficienter partis sciæ naturalis. vnde & vniuersalior esse debet. Itidem, agit Ari. ibidem de actiuis & passiuis sibi adinuicem permistis vt apparet in augmento & mistione. Propter quod dicendũ ꝙ series Ari. est vniuersalis: licet in quibusdam magis appareat hmõi distinctio actiui & passiui, vt actus dominicationis ostendit, vel generãtis. In quibusdam vero licet id adsit: latet tñ sicut in principijs generationis cũ fuerint permista. Virtus enim per quam generatio perficiť ut informatiua velut agens cum principaliori calido magis possidet illarum medium: quæ aũt circunstant locum obtinent materiæ & patiẽtis magis. ita & qñ hi calores con

P franguntur: naturalis tñ possidet cor amplius, & ꝓprie illius digniorem partem, vt dextram. dña. 47. Innaturalis aũt ab hoc calido ꝓpulsať ad extra, vt ad superficialia magis ꝓtendatur corporis. Et ideo alij dixerũt ꝙ febris est calor causaliter: a calore nanq; causatur febris: quod persuadẽt: quia si sanitas est calor naturalis, & ægritudo innaturalis: tunc non videtur essentialiter differre: sed accidẽte solum: ut sortes albus & sortes niger: vnde sanitas & ægritudo erit idem. Dicendum ꝙ hi sicut prędicti in Gal. vt declarabitur peccant. Adhuc diffinitio febris seu ẽt notificatio esset imperfecta oĩno, cum in ea non poneretur genus: dicendo febris est calor idest a calore causata siue etiam in calore fundata: vt dixerunt priores. Amplius quid erit febris aliud q̃ calor, cum sit mala complexio calida per totum aialis corpus diffusa. Ad qd' vero

Q deducunt dicendum: ꝙ calor naturalis qui stat cum sanitate. & calor extraneus qui est febris vnitantur in calore ceu spẽs in genere: vt enim hõ & asinᵘ sunt idem in aiali, sic & calor naturalis, & extraneus in calore. Cõtrahunť aũt in spẽm per dñias calori essentiales, & non accidentales: sicut hi dicunt vt per naturale & innaturale, ceu aial descendit in hominem per rationale, & in brutum per irrationale: quod & actus indicant essentialiter differentes ut digerere, uiuificare: sensibiliter lædere ac corrumpere: neq; est simile quod iducitur de Sorte albo & nigro: quia Sortes est substãtia: album autem & nigrum accidentia: calor autem & naturalis, & extraneus accidens.

PROPTER TERTIVM vero sciendũ primitus ꝙ feb. est calor extraneus. 2. qualis. Propter primũ huius sciẽdum, ꝙ calor extranaturalis est ceu essentialis forma febris. Hic tñ calor duplex est. Vnᵘ quidem est passio & passibilis qualitas, prout talis calor infert passionem in talem

Col. c. 4 & 5. & li. 9. ca. 1 Tra. 1. c. 5. In medio.

C 6. apho. 62. Ca. 11. & lib. 1. ca. 5 versus fi. Tra. 1. c. 1 In medio.

C 6. apho. Dist. 1 c. 5

Thales

Cũ calor oĩno innaturalis non stat vita.

A talem sensum, & hmōi nō est febris: cum ea sit dispositio vel habitus. Est & alius calor qui est impressio in aliquid triū subiectorꝫ inducta, & hic calor est dispositio vel habitus, vt mala cōplexio, quę est febris cū fuerit extraneus pcedens &c. quod Ari. indicat locans calorē & frigus in prima spē qualitatis: & sanitatem & ægritudinē. vnde febrium primo. Substantia febrium et essentia in genere est caloris qui pter naturā. et primo reg. acu. Non est natura febris ex substantia alia nisi ex substātia ignis: pyr enim dicit ignis: inde pyretos: vnde latinis græcis non minus febrē a feruore (vt tactū) qui est ignis pprietas deriuauit: q̄re Haly. cū febrē diffiniret ait. Hæc quidē diffinitio ex ipsa febris sumit substātia scilicet ex calore extranaturali non ex ipm sequentibus accidentibus: qd' ostendit: quia id est forma alicuius qd' in ipsius rōne ponit, cū diffinitio detꝑ essentialia. hic aūt calor existit pter naturā uel extraneus. Adhuc cū forma det esse cæteris causis magis: potius p eā habet rō pfici, q̄ p alias: cū sicut res habeat esse, ita & cognitionē, perficit aūt p calorē extraneū conditio natū vt qd' a corde & reliqua. Palin. Actio in cognitionem pducit essentiæ, velut signū & effectus in significatū & causam. Actio uero febris est excedēter uel pter naturā calefacere: ita vt & actus oēs lædant & passiones: pp qd' febris essentialiter erit calor & pter naturā. Propter fm hmōi sciēdū, q̄ hmōi calor extraneus q est feb. ē qualitas quędā supexcedēs horribilis calori ipressa naturali, mutans ipm a dispōne sua naturali & suaui in oppositā: nō aūt est corpus: vnde Isaac. Calore extraneo ad cor accedente, naturalis egredit a tpamento. Cū aūt p totius corporis partes diuidat vt eis vitā tribuat: qa a suo egressus est tpamento, necesse fit vt mēbra eū recipiāt in ea qua est qualitate q̄re calefacit, et vrit ipsa, et generat fe. toti actioni naturali subito nocentē. In quam vtiq; sniam cōcidit Auer. ita. Febris est calor naturalis mistus cū aliqua q̄litate caloris putredinalis: sic itaq; calor extraneus calorē afficit naturalē. Hic aūt dña. 29. spm̄ qualificat, quē si vehementer affecerit & ad cor puenerit, hinc abscedens feb. generat ephemera, si aūt hęc tria humorē alterēt & corrumpant, febris inducit putrida: si vero mēbra ethica. q̄ autē sit calor hmōi q̄litas ostēdunt feb. notificātes p esse malā cōplexionē calidā & sic. Nosce quoq; q̄ hmōi calor licet dicat esse extraneus seu pter naturā: non tn̄ ositariam vt calor q est in corpibus mortuorꝫ fm Auer. reperit, sed magis naturalis, affectus tn̄ vt dictū q̄litate putredinali: vnde cū sit medius inter calorē naturalē & pter naturā: sicut semiputredo est media iter saniē & pus, quæ ad bonū simplr̄ est in suo genere, et putredinem ad malū omnino febriū primo. Media nāq; cū cōponant ex extremis eorꝫ sapiūt naturā: ita vt ad alterū comparata videant altera. physi. 5. naturā vtriusq; obtinēt extremorꝫ, pp quod nō parū noibus denotant extremorū. aphor. euidens. 4. Et ideo Auer. mediū hoc referens in alterū extremorꝫ quod minus versutū fe. dixit calorē naturalē qualificatū putredinali q̄litate. Et apho. prima. Febris est versio caloris innati ad ignitū. Alij vero respiciētes fe. vt declinat versus deterius extremorꝫ, dixerunt eā esse calorē extraneū, vel extra naturalē, seu pter naturā. Est igitur febris quidam calor compositus ex calore naturali & extraneo putredinali petens cor & ab eo mediantibus spū & humidis per vasa in totius corporis actuum læsiones delatus.

B

C

D

PROPTER QVARTVM vero ad primū dicendum q̄ feb. vt ostensum non est calor qui est corpus cum calor sit qualitas: non aūt corpus nisi iproprie ualde pro corpore sumatur calido. Supposito ēt q̄ sit corpus ostensum qūo duo corpora erunt in eodem vbi & qūo non. Qūo etiam agentia & patientia sint distincta loco et subiecto. Calor itaq; erit accidens ut qualitas, & sic diffinitū & genus eius erunt ex eadem egloga pdicamentali; q̄ si Gal. cum Haly. dicat febrium substantiam esse in genere caloris qui est pter naturam, accipit substātiam pro essentia, ceu qn̄ dicit. Cōplexio est substantia, et ęgritudo est substantia, dña. 17. In accidentibus. n. reperit essentia per additamentū, saltem. 7. metaphy. et non substantia. E

Et deinceps dicendū q̄ licet feb. non moueat, neq; pcedat per se: mouet tn̄ per accidens vt mediante spū & sanguine: qui sunt corpa sicut in perfectiore tangitur rōne febris: qd' innuit Halyab. qn̄ dixit. a corde missus. Et. a. procedens a corde mediātibus spiritu & sanguine. Ad aliud quid dicēdum apparuit, nā feb. est calor, prout hic est effect⁹ caloris, qui passio existit, & passibilis qualitas.

Ad alia dicendum, q̄ illę non sunt proprie rōnes febris sed notificationes communes quædam. Aut superabundantia, versio, mutatio et declinatio ratione caloris earū determinati ad qualitatē reduci possunt. Vel superabundantia licet ratione respectus quem importat sit ad aliqd tamen ex parte illius cuius est respectus vt caloris in qualitate locatur, & sic motio & declinatio possunt aliqualiter qualitatem importare. Ad aliud dicendum, q̄ nullæ febres sunt frigidæ per se: prout actu existunt, sed rōne typorum: non tn̄ de ratione febrium nunc saltem existentium ob regiminis lasciuiam vt apparet de accidenti. 5. Ratio etiam ipsius perficit ex refractione caloris a corde in reliquum corpus apho. 7. vnde de febribus. Sunt frigidæ habentes rigorem aut horripilationem vt subiungit. Aut pter materiam phlegmaticam sparsam sup mēbra sensibilia: sicut euenit in empiala in qua calent extrinseca & frigescūt intrinseca, vel contra vt accidit in lippiria & in febribus apatum pernitiosorum intrinsecorꝫ in quib⁹ pp calidum attrahens vt ventosa quæ intus ardēt: & exteriora rigescūt: vnde qn̄ sitim cum hoc habuerit: apho. 4. pnuntiat mortale. Cōtingit ēt interdum pp debilitatē caloris naturæ non potentis se per totū expandere. Ad aliud quid dicendū pro parte apparuit. Declaratum est enim qūo diuerso respectu feb. potest dici calor naturalis non tn̄ simpliciter & qualiter innaturalis seu extraneus, neq; inconueniens hoc apud aliquos aliqn̄ duo cōtraria simul existere imo in quibusdam oportet, ceu sanitas & ægritudo, cum ipsa absq; sanitate esse non possit: dña tactum. 72. qualia videntur esse calor naturalis & innaturalis. Aut contrariorꝫ licet tandem vnū expellat reliquū & corrumpat, simul tn̄ permanent durante inter ipsa pugna, vt & mistio denotat elementorꝫ vt tandem calor naturalis vincat calorē extraneū qn̄ sanitas introducit: aut cōtra qn̄ mors occurrit: neq; ēt tm̄ febrilis calor corruptiuus est, vt semper oēs destruat actus. Ad aliud dicendū q̄ est quorūdam fallimentum quo pbare putant complexionem malam morbum non fore dicendum, q̄ bona complexio est sanitas nō quidem simpliciter & oino, q̄a illa consurgit ex temperata complexione consimilium, & eleganti compositione instrālium, & natura vtrorūq; simul perfecta cōi. Sed bona complexio bene est sanitas consimilium, & compositio iusta officialium: & ita mala complexio vel feb. est morb⁹ & calor extraneus. Hæc autem dissolutio fundatur super illud quod ostensum differentia. 65. q̄ sanitas species existit specialissima: ægritudo vero subalterna.

F

G

H

DIFFERENTIA. LXXXVIII.

QVOD HVMORES non possint periodice confluere ostenditur: quia aut erit ab aliquo ipsorum intrinseco, vel extrinseco: sed neutro potest esse: nō quidem primum: cum sanguis principalior existens humorum nō confluat periodice; sed moueatur assidue putrefactus, vel inflammatus, cum tamen videatur præ alijs confluere, multiplicior enim cæteris, & profundior: quod ad confluxionem cooperatur. Geosar introductorij. 9. Neq; secundo, quia aut sunt elementa a quibus: non cum motum habeant rectum: hic autem confluxio

Marginal notes: prędica. nū. c. 4. ta prin. — li. 1. post principiū. 1. 1 2. aſ edium. — tro. c. 2. prin. — Colliget. 12. c. 3. 5 pri. — Colliget. 3. c. 3. in me. — Colliget. 3. in me. — apho. 6 — Tex. c. 52 — Tex. cō. 4 — phu. 4 — tū supra. colliget mediate. — Cō. apho. 4. iuxta fi. — c. apho. 6. dr. pri. — A. t. c. 16 vsq; ad te. com. 19 — Ca. 5. post mediū. — Apho. 7. cō. apho. 41. in me. — Apho. 48

I nis est reflexus: vel a corporibus supercœlestib⁹: sed neq; ab his, cum fluxio humorum ipsis non valeat coaptari: quoniam octaua sphera ſm Ptolomeum cõplet cursum suum in.30.annis. Iuppiter in.12. Mars in duobus. Sol Ven⁹ & Mercurius vno: & Luna in.27.dieb⁹ &.8.horis fere. Periodus autem humorum vt plurimum est trium dierum. Adhuc aut a natura superiori, aut inferiori, nõ quidem hac, quia natura iferior a superiori gubernatur, omnis autem illius motus gubernatur inde. vnde.2. creticorum. Omne bonum pulchrũ, & omne quod ordini uni adhæret & viæ, & ostenditur in eo vestigium sapientiæ nõ est nisi desursum. Neq; etiam a superiori: qm̃ agentia & patientia oportet in materia communicare, primo de generatione. Sed natura inferior non coincidit cum superiori in materia: cum cœli etiam ſm Commentatorem materia alia sit ab ea quæ istorum materia. Amplius. illud non confluit periodice quod est vt materia, & inesse cõtinetur per formam, cum det esse, & manere sistat, quæ compositi. hmõi vero sunt humores ad animam corporis informatiuam omnis. Eti. Si confluerent, cũ sit motus quidam, & motus omnis a calido & spiritu, calidũq; & ventositas requirantur: operatur enim ſm Albumasar ad confluxum, tunc cholera & melancolia magis fluerẽt phlegmate: cum melancolia sit vẽtosa.30. proble. & cholera calida, cuius oppositum experimur. Palin. Melancolia non confluit cum sigilletur a terra: quæ immobilis extat de animalium motu, neq; cholera, cum sit calida et sicca opposita naturæ aquæ, a qua confluxus seu accessio & recessio inuenitur. Humores igitur non poterunt confluere periodice.

Cap. 1. in medio.

Collr a.te. cõ 50. vsq; ad te.c.53. Li. de sub stãtia orbis Ca. 1. circa principiũ.

B

pble. 1. p⁹ principiũ.

CVIVS OPPOSITVM experiẽ sensus. Adhuc illud dicitur cõfluere periodice, quod certis horis mouẽ de circunferentia ad centrum, vel contra. Sed hmõi sunt hu. cum sint humidi currentes. Impelluntur enim a frigore intrinsecus sequentesq; caloris motum expanduntur extrinsecus illius expansione: quod et modus euentus interpolate denotat: processus nanq; fit primum a minera putredinis ad cor, & inde ad reliquas corpis partes. Quare humores valent confluere periodice.

L

PROPTER PRIMVM quidem sciẽdum q; quid sit humor & quõ distinguatur mõstratum dña.29. Confluxus autem est motus, quo natura cum calore et humoribus retrahiẽ a circunferentijs in centrum, & demum ab hoc in illas expandiẽ: quĩ sufficienter assimilaẽ accessioni & recessioni a luna causatę in aquam. Ipsa nanq; expanditur a medio in quæ extra. Et accidit qñ luna pergradiẽ a puncto orientis in cœli medium, & deinde restringitur ad intra: donec ad angulum perueniat occidentis. Et ab hinc redit in expansione vt antea, quousq; ad angulum perueniat terræ a quo vt prius in se reduciẽ, vnde in centiloquio. Humiditates corporum accedunt in prima quadra, in secunda recedunt, & in alijs proportionabiliter duabus vt declarabitur differentia.168. Ad quem quidem accessum, & recessum iuxta Geofar introductorij. 3. tria oportet concurrere: aquã. v3. et locum, pfundũ: lõgum & latũ: asperum, durũ, montibus altis consitum & ventosum. Aqua quoq; cuius q̃titas sit multa nõ fluminibus nouiter effusa: sed longo tpe, plixo aggregata, hæc enim densata ac salsa efficiẽ vel amara vaporesq; & vẽti nascunẽ hinc densi. Cuius vero locus & aqua sunt oppositi, influxum & refluxũ suscipiunt minime. Sunt aũt & aquarũ quædã quę mouenẽ a generante. Cũ enim fuerint extra, pprium locum ipsum earũ expetunt grauitate ceu quæ fluminũ. Et lunam oportet tertio interuenire, cuius dominium est sup humida vt humiditates cerebrum, nucham, pinguedines & medullas, criticoꝝ & introductorij tertio. Ipsa nanq; ascribiẽ aquæ, ceu sol igni: dña.16. vnde ſm ipsius motus diuersitatẽ permutationẽ suscipit hmõi aqua maxime. potiores enim aquarũ ita mouetur

M

Collr ca. 1

N attractæ a luna: sicut plura naturaliũ se cõcitant & attrahunt. Magnes. n. ferrum euellit ad se. Alnapth uero albũ bitumen quoddam iudaicũ ignem ex distantia q̃multat ita ut praui eo sacerdotes decipiant plebem, & lapis quis acetũ absq; contactu, & alius oliualis oleũ ac karabe paleas. Dictum est autem sufficienter q; termini a quo & ad quẽ dicunẽ hic & in confluxu aquæ differre, nã humores qñ incipiunt moueri, magis a circunferentijs tendunt ad centrũ, & hinc ad easdem: aqua aũt est contra. Est autẽ periodus in qd' incipit circuitus terminatus: cui⁹ hic sunt duæ partes scilicet paroxism⁹ & declinatio, vnde apho. prima paroxismũ oportet te itelligere totius periodi particulã deteriorẽ, quę a prima imissione vsq; ad statũ, sicut reliquã quæ declinatiõis, meliorẽ. Et eius quidã est fixus eadem hora inceptus & terminatus. alius p̃accipiens: & reliquus postponens, qui & ,pprie fit in febribus in quib⁹ exacerbatio reperiẽ ac quies manifeste. Impropric vero in his quæ additionem & minorationem suscipiunt paroxismi. Impropriissime aũt in horum oppositis ut in febre sanguinis aut causonibus certis, nisi quis velit totam ægritudinem vnum appellare periodum, cum a sanitate incipiatur & ad ipsam tandem terminetur. Et ideo febrium quædam ponuntur continuæ, alteræ vero periodicæ. hic autem periodus non fit vel haud percipitur in corporibus sanis.

Periodus quid sit. Collr cõ. aphor. 12. ante mt.

O

PROPTER SECVNDVM quidem sciẽdum q; id quæsitũ extat difficile. vnde.3. criticoꝝ, quare in morbis acutis per tertium veniunt paroxismi vt ad multum, in plixis vero aut dierum vnoquoq;, vel per tertium inuenire non est facile. Insup nullum reperiens de hoc quęsito modernum scriptorem ad antiquiores me conuertẽs eos inuenio vtcunq; dissonos, & causam in eo tangentes magis ex materiæ dispositionibus, q̃ ex forma agẽte, & a fine, cũ oẽs recte causam hanc oporteat intueri. Necessitas. n. ex alijs causis, & nõ ex materia alicuius est sumẽda, ceu. 2. physicoꝝ. et p̃mo de ge. aialium detestaẽ Empedocles. Quidam nanq; causam assignant ex parte substantiæ humoꝝ, q̃titatis, & qualitatis, alij ex parte loci, nõnulli ex calore naturali, alij vero extraneo. vnde colliget. 4. Causa pp quã circuit⁹ febres habẽt est, qa humor qui putrefieri debet nõ putrefit simul & semel: quia in eo putrefactionis p̃paratio non est cõpleta: sed paulatine in putrefactione procediẽ. Et hæc sequiẽ modum ordinationis: quia hæc operatio ſm aliquem modũ est naturalis: qm̃ natura in hoc regimen habet, eo q; est putrefactio cũ digestione. Et ideo varietas ordinis in circuitib⁹ signum est prauũ, & non est hæc operatio attribuenda calori putredinali substantialiter: sed naturali, quia in materia nõ naturali operaẽ sicut in multis vijs naturæ reperiẽ. Et radices Gal. qbus conaẽ attribuere ordinẽ circuituũ substãtialiter calori putredinali hic infringunẽ. Et ,ppterea nr̃a snia est in hoc penitus, q; natura istos circuitus cũ calore operaẽ intrinseco, q̃uis superuenerit huic calori aliquid extra naturã in q̃titate aut q̃litate, eo q; est agens in materia nõ naturali vt in humore ęgritudinẽ faciẽte. Et isti circuituũ ordines diuersificanẽ ſm naturã humoris, & quãtitatem. Et hic quidẽ sermo cũ eo q; est cõis nõ causæ periodicę coaptatus fortassis patiẽ calumniã in nõ paucis. Primitus quidem eo q; calor naturalis non est causa periodi, cum sit mouens motũ conseruans & non incitans Adhuc natura non mouẽ nisi percepto lęsiuo, & cum cholera sit magis effrenis & naturę odiosa. Choleraq; nigra ſm Alexandrũ inimica, hę deberent amplius phlegmate confluere. Rursus. non semp in putrefactione fit digestio, imo non parũ amplior suffocatio vel imensior corruptio. Palin. Varietas ordinis circuituum approbaẽ cum eius detesteẽ oppositum. vnde apho. 4. Quibuscunq; paroxismi fiunt quacunq; dimiserit febris, in crastinum eadẽ assumpserit hora descripta, nisi velit varietatem

C ap. 8. 46 medium.

P

A. t. c. 76 vsq; in fi. C ap. 8. 28 medium. C a. 27. p⁹ principiũ.

Q

Apho. 30

A tatem ordinis circuituũ ex debilitate naturæ: iuxta illud eiusdẽ quartæ si rigor inciderit febre nõ deficiente, iã debili existente virtute, mortale. Sed ꝙꝙ id verum eius hoc non patiẽ positio. Dictũ aũt Gal. quod is accipit ex secundo febriũ aliis eius bene dictis omissis, amplius valet suo: cũ calor putredinalis remanẽs habitu in minera putredinis ex p̃cedenti paroxismo quietata cibo non certissime occurrente superato cum modica euentatione forinseca: mox quidem quod habitu fit actu: ceu calor sopitus in calce consurgit qñ fuerit aqua conspersus: quod aũt de hoc magnoꝝ sermones ꝙꝙ in medicina sufficiant nõ tñ causam simpliciter & diuisim euacuant hæsitatum: & in sequẽti manifestabiẽ propositoꝝ. vnde fit opus alia ipsis coniungere vt causa simplicius & præcisius habeatur.

Aphο.46. Ca.4.in fi.

PROPTER TERTIVM quidem primitus præmittantur quædam necessaria. Et deinceps ꝙobrem febris efficiẽ quædam continua & alia interpolata cum diuersitate tp̃is exacerbationis & quietis. Et tertio præcisius ut possibile ostendatur cur hic humorum cõtinue: ille quotidie aut aliter certo tp̃e moueatur. Propter hui⁹ primũ sciẽdum, ꝙ cum omnis effectus causetur ex actione agentis in materiã: confluxus equidem ita suscitabiẽ in humoribus qui.n. tangit materiam omisso agente, vel agens illa derelicta, insufficiens extat, cum materia seipsam nõ educat in actum: neqꝫ per se agens in semet agat: cum actio in materiam concidat extrinsecam: ceu negocians de corpe aia neglecta vel contra: vt quosdam mordet Ari. de aia primo. Materia vero in qua fundaẽ periodicus cõfluxus sunt humores talibus vel aliis proprietatibus insigniti. Agens aũt est corpus cœleste natura mediante elemẽtari. vnde de aialium gene. 4. Sicut mare & oẽm videmus humidorum naturã stantem, et permutatam fm ventorum motum & stationem: ẽt aerem fm spiritus solis & lunæ periodum: ita & quæ ex his constituta consequi necessarium: nam fm rõnem necessarium est consequi periodos minus principalium eoꝝ quæ principaliora. Vita nãqꝫ est spũs quidam, & generatio, & diminutio. Cum igitur humo. sint minus principales sole & luna: eoꝝ periodus & confluxus sequiẽ solis & lunæ & vniuersaliter astroꝝ periodos: ceu principaliores: velut mare & oẽ humidum ac aerẽ ex his naturã stantem recipit ac permutatam. Hic nãqꝫ motus siue mundus cõtinuus est superioribus lationibus ex necessitate vt ois ipsius virtus gubernetẽ inde meteo. primo: unde Masahalach. Simile est opus planetarũ in hoc mũdo magneti & ferro: et. 9. Iudices. ois humanę genituræ conditio ex planetis, eorũqꝫ signis tãꝙ ferrum ex lapide magnete dependet. Amplius nosce periodos certos interpolatarũ hos esse. nam phlegmatica certa. 18. æquidem affligit horis: &. 6. tepescit. tertiana quoqꝫ. 12. &. 36. quiescit: quartana vero. 24. paroxismat: &. 48. interpolat. Indeficientes vero aliqñ extensiori p̃dicto affligunt tempore, interdumqꝫ minori: quod & quietis consequuntur. Quorum quidem indeterminationis triplex est causa: puta humor qui aliquãdo est maior aut minor, viscosior vel incisior: grossior aut subtilior, calidior aut frigidior. Ac uirtus quæ fortis extat interdum, & aliquãdo infirma. tertia vero corporis cõstructio: nam aliqñ rara: porosa: leuiter commeabilis: & non rara huic opposita, in quibus quidem repertum est medium cõtemperatum. Si ergo tria inuicem conueniant prima, initium postponetur periodi: & breuis ens cum accidẽtibus molestis minime ipsius quietabiẽ paroxismus. In reliquis vero trib⁹ oppositis sec⁹ eueniet, velut mediocriter in mediis. secundo febrium &. 8. terapeuticæ. Rursus quoqꝫ aduertendum ꝙ hu. gubernanẽ forma, ꝓpria, ceu aia omnis qñ in naturali fuerit corpus dispositione omni. Interdum uero magis ostenditur virtus superna, vt qñ fuerit discrasiatũ non gubernatũ: nanqꝫ tũc perfecte ab aia motu agitatur corpoꝝ superioꝝ ac elementorum: quod indicant corpa

B

Tex.c. 53.

Ca.10.iux ta finem.

C

Ca.1. circa principiũ.

D

Cap. 3. Collig. c. 4. post prin.

E optima: in quibus nulla vel modica ab hmõi causaẽ impressio. In lapsis aũt non oĩfariam manifesta: sed in ęgrotantibus apparens oĩno: ceu in aia fm Geofar. quædam nihil aut minime confluunt: alia inapparenter: & tertia manifeste vsquequaqꝫ: nec tñ contrarium id est repugnãs ei quod dictũ est: humiditates accedere in quadra prima & reliqua: hoc nanqꝫ euenit fm ꝙ extat possibile velut subiectũ fuerit coaptatũ: tunc nanqꝫ agentis in ipsum cõcidit actus. Propter hmõi fm sciendũ, ꝙ humores possunt ad duo comparari. Aut ad eoꝝ intrinseca vel forinseca. Siquidem primo quadrupliciter euenit fm quatuor in eis ad p̃sens reperta vt substantiã: ꝙtitatẽ: qualitatẽ & locũ. Ex his nãqꝫ fm Haly. 8. theo. & Isaac febriũ. 5. consurgunt congregationis humoris ad putredinẽ uelocitas vel tarditas: facilitas putrefactionis aut difficultas, & ipsius euacuationis acceleratio aut mora. Si enim humor fuerit substãtiæ mediocris, multæ ꝙtitatis, calidus & humidus: & intra vasa vt necesse sit locatus, non periodice confluet, sed continue magis, velut san. oia enim incidẽt vna prima: propter nanqꝫ ipsius substantiam fluxibilẽ, multam calidã & humidam putrefactioni paratã: et maxime ꝓp locum intraneum adeo cõtinue & vniformiter affliget: vt additio non perpendaẽ in ipso neqꝫ minoratio. Quod vniuersaliter omnis agit materia qñ in cordis intimis fuerit situata: ceu causon ostendit phlegmaticus ẽt. Fuligo nanqꝫ putrida cor directe petit & assidue non valẽs ꝓp parietum obstaculũ transpirare. Et propterea nõ vt in periodicis febrium sudor expectaẽ in talibus: cũ id quod inflammatum extat ac putrefactum in vna partium anteꝙ resideat: quod cõtinuum sibi afficiat: hę quidem febres breues existent: & in. 7. vt multum diebus terminatæ dupliciter: uno quidem modo ꝓp eius materiam coctioni obedientem de leui: alio vero ꝓp eius subtilitatẽ & acumen. Causam quoqꝫ istius satis insuetã Auer. huic superaddidit: vt quia id qđ a mẽbris dissoluiẽ sensibilib⁹ non sentiẽ. Qñ aũt materia fuerit extra vasa, non continuatur motus: sed anesis per oppositũ eius quod dictum est euenit: quo quidem iterum superuenit interruptio. Qñ enim caliditas finit materiã ad putredinem motã: cũ nõ sit contenta in vasis, cogens expirare quod eius subtile, remanet incineratũ & terreum, qđ vehiculum non extat caliditatis & febris: ceu apparet in stercoꝝ qñ incendunẽ cumulis. Qñ aũt itidem añcedens causa ex cibo non certissime superato ad mineram concurrit putredinis & reliquias caliditatis inuenerit ex putrefactione p̃eunte, inflammaẽ uice alia: ceu calx conspersa aqua, quod ꝑdurat quousqꝫ causa añcedens ad minerã poterit moueri putredinis in ea caliditatis p̃cedentis vestigia inueniẽs sufficiẽtia paroxismi. Gaẽ. &. 4. ꝑma. Quia vero phlegma post sanguinem est adauctũ: & quia humidum parumqꝫ frigidum fm. A. corpis comparatione viscosum, & locũ obtinẽs extrinsecũ a sanguine. putrefactioni: aliis reddetur aptius, ꝓp nanqꝫ ꝙtitatem & humiditatem. Est enim fm Alexandrũ quotidiana diues materia grossa & viscosa, velocius ad putredinẽ aggregaẽ, & putrescit his facilius, ꝓp vero viscositatẽ eius manet peramplius putrefactio. Non enim potest vt plures alioꝝ resolui: sed ꝓp frigiditatem aliqualem et locum forinsecũ desistit putrescere, non per multũ ita vt tẽpus putrefactionis eiusdem sit peramplius quietis hora. Melancolia quoqꝫ: qa grossa, pauca fri. & sic. cæteris tardius putrefactioni subiicit. tñ quia est corpus humidum liquidum seu currens: humor enim & quod tale putrefactioni est aptum, & ꝓprie qñ calorẽ suscepit extraneum. Qñ aũt mota fuerit diutius eius perdurat exacerbatio ꝓp impressionem in subiecto factam terrestriori: ceu quæ in lapide ostendit facta vt tp̃e ampliori interpolet ꝙ paroxismus extat. Cholera vero subtilis mediũ inter hos obtinet humores, nec ita ad putrefactionem vt phlegma est apta, neqꝫ vt melãcolia indisposita,

Cap.4.in medio. Cap.1.in principio.

F

4. collig. c. 17. iu. fi.

G

& li. 1. c. 1 Primo de diffis feb. c. 5. iux. fi.

H

Tra. 1. c. 1 in medio, fm a p. do. 4. c. 1. post principiũ.

I minoris enim q̄titatis existens q̄ phlegma & amplioris q̄ melancolia vt ostensum dria.32. Et quia calida est & subtilis plus recipit passionē.4.prima & febrium.2. celerius aggregat ad putrefactionē q̄ melācolia. Sed q̄m sicca amara putrefactioni resistit:& q̄a subtilis celeriter dissoluitur vt eius paroxismus nō permaneat diu. Est nāq; in subiectum subtile facta impressio, quod cito suscipit citoq; susceptū perdit, vt aer denotat autūni:ita vt tp̄e minori affligat quartana, minoriq; pauset. Praeter aūt hęc quae humoris, oportet attēdere robur virtutis, ac eius oppositum cum habitu corporis raro vel denso, & dispositionem et particulae mittentis & recipientis febrium apparens.2. Ex his itaq; colligatur diuersitas paroxismi & quietis interpolatarum ex his quę intranea sunt humorum ostensa. Sed circa praedicta euenit dubitare:quia concessum est multitudinem ad putrefactionem disponere, & quod mouetur amplius putrescere. Quorum contraria quartus continet meteororum:ita multum quidem min⁹ putrescit pauco. Sil'r quod mouetur & fluit, minus putrescit q̄ non motum. Dicendum q̄ vera sunt haec. siquidem multū & motū transpirationē suscipiāt:quia in his virtus cōseruatiua existit intēsior, non putrescūt. Si vero euentatione careant secus contingit:sil'r & verum fit cum multum & paucum & motū et quietum ęqualiter fuerint apta vel indisposita putrescere: vt sang. denotant & melancolia. Si aūt humores referant ad extrinseca, dupliciter euenit sicut & ea duo existunt. Aut enim se habent per modum agētium principalium. Et ita coelorum corpa. vel instrorum. & tunc elemēta:quibus dupliciter appropriantur:aut rōne substantiae:vel accidentis. Et id vel q̄litatis vel q̄titatis:vel ēt mot⁹. Siquidem rōne qualitatis dicendum q̄ cū san. veri attribuatur, cui caliditas insunt & humiditas: sintq; qualitates hae motus & confluxus causatiuae maxime expādendo se assidue a centro ad circunferentias. Calor enim mouet humiditatē: & ipsa tāq̄ celerius passibile dilatatur secum, & ad exteriora expanditur, ita ut motus hic absq; periodo continuetur in finē. Et quia frigiditas est in phlegmate humiditati coniuncta motum eius impedit expansiuum p̄tactum, verum quia non multa & caloris susceptiua accidentis: vt ex oppilatione quā causat: licet mot⁹ eius sit ad intra: febrē interpolatā causat. At q̄a in cholera caliditas coniuncta siccitati mouere habet ad extra. Siccitas vero contra: motus impedit calidi: vt interpolatio maior q̄ in phlegmate interueniat. Sed quia in melācolia frigiditas est siccitati admista, cū vtraeq; constringant & reducāt ad intrinseca confluxus tardat ipsius, vt quies sit maior exacerbatiōe quę ēt p̄tendit amplius q̄ expetāt qualitates p̄p substantiā terrestrē in qua facta extat ip̄ressio:sicut in cholera ē minor q̄ exquirat p̄p substātiam huic oppositā. Ita nāq; hmōi qualitates videnť operari in vniuerso. Si aūt intendatur in motus elementorum, inueniunť humores vtcūq; sibi correspondentes:nā ignis s̄m eius partem superiorem motu orbis agitať:& non totus vt ostēdit cinis permanēs sacrificiorum repert⁹ in anno sequēti.26.p̄ble. ita & cholera sibi contributa minori tp̄e mouet:quiescitq; ampliori. Et q̄a aer in continuo extat motu & turbatione vt denotant athomi in ipso cōprehensi:san. ei appropriatus:sil'r agitabitur postq̄ moueri inceperit donec cesset oīquaq; continue. Sed q̄m aqua minus illo mouet: motū enim habet refluxū accessionis & recessionis in quo quies intercidit physicorum.8. Phlegma quidē illi ascriptū diuti⁹ mouebit per parū quietatū: at quia melancolia p̄portionat terrae: quę minime mouet s̄m totū:uerū s̄m partes magis. vnde Cōmen. physicorum primo. Dubitat de partibus quę sunt apud centrū terrae utrum possint moueri, an nō, prę aliis cum difficultate mouebit diutius quietata, motus tn̄ eius longęuus perdurat. Ratione quidē attributionis in substantia persuadetur:quia quanto humor fuerit subtilior, tanto erit mobilior:ceu cholera exceptiua impressionis non retentiua:& quanto grossior, tanto motui ineptior: vt melancolia designat: sicut in elementis euenit praeter ignē:qui eius substantiae subtilitate non olfariam motus persequitur orbis. Ex parte quidem quātitatis in humoribus instantiam non recipit. Quanto nanq; augmentatiores, tanto mobiliores & contra:in elementis vero propter id quod dictum est in igne. Si vero humores reducantur simpliciter in coelestia vel in lunam cum elementari materia sibi contributa, aut in planetas: vt dicat tūc inest alicui q̄ melancolia proportionetur. Saturno rōne frigiditatis & siccitatis motusq; tardi. Ipse nāq; vt testantur astrologi tarde mouetur s̄m motum longitudinis qui in oriens cōnaturalior est sibi. similiter s̄m motum retrogradationis qui sibi innaturalior est: videtur nanq; diu subire. Sic & melancolia longum habet interuallum: ac ēt paroxismum. Cholera vero dat Marti calido & sicco minus Saturno tardo in quo etiam motus longitudinis connaturalis illi est longior, retrogradationis autem breuior, q̄ etiam in melancolia, quietis respectu. Phlegma vero lunae ascribitur mutabiliori frigidae & humidae:cuius motus est p̄ceps, laboriosus, modicę quieti: vt declarabitur coniunctus. Ideoq; ipsum diutius mouet per parum quietatum. Sanguis quoq; Ioui principaliter ascribitur calido & humido, ac caeteris planetis:cum ipse fons vitae alimenti, & totius existat naturae, & quia eius mot⁹ est continuus. Sol enim nunq̄ retrocedit:neq; alii vnatideo motus extat ipsius cōtinuus. Propter hmōi quoq; tertium & partē digestionis alteram p̄euntis immediate sciēdum, q̄ hu. q̄ q̄ natura complexionali filii pronuntientur ab Halyab. & Isaac elementorum:eorum enim qualitates his ascribuntur: vt cholera calida & sicca igni proportionata &c. substantia tn̄ ipsorum coaptant aquae amplius: q̄d ostēdit corpis resolutio. Nam humiditates subtiliantur & fiūt vapores primo theo. vapor aūt est humiditas aquea minutatim decisa, simpliciū primo. et febriū Isaac quinto humores conuertunt ad aquam. Cum igit phlegma sit aqua, p̄prie ac luna ei ascribat & proportionabiliter ipsum ceu aqua confluxū habebit. Et q̄a in hac concidit quies, accessus enim et recessus (vt p̄tactum) motus est reflexus in quo quies interuenit media:sine nanq; ea duo motus recti nequeunt copulari:similiter euenit in phlegmate, quia mot⁹ eius est plurimus ceu.18. horarum: quies autē modica vt.6. Quod dearticulatur:sicut enim in luna propter paruitatē epicicli, & motus lunae in illo velocitatem:nō percipitur statio, directio, neq; retrogradatio:sed uelocitas tantum q̄n fuerit in parte inferiori epicicli, & tarditas quando in superiori:sic etiam in phlegmate modica sentitur pausa et falsa: vnde.4.p̄ma. Phlegmatica non eradicat quin ibi sint reliquiae occultae. quare febrium secundo. Non expurgat finaliter in paroxismi declinatione. Sunt autem. &.6. hmōi quietis horae: quia inundationes aquae & vniuersaliter humidorum, vt ostendetur dria.168. tanto complet spatio, in sex enim horarū spatio quartā peragūt coeli vnā. Et quia phlegma nō poterat motū lunae ac aquae cōsequi oīno in vna lunae coeli gyratione, quae tp̄e minori perficitur.24. horarum aequinoctialium deficit ab illius motu in sex horis fere. Celerius enim ipsa sole orbē percurrit proprio motu. Et ideo velocius ad punctum peruenit p̄refixum. Et quia melancolia minime compar est aquae & lunae: ideo motū earū imitatur q̄ parum. Cum enim sit ad motū & ad impressionem suscipiendam indisposita: propter substantiam grossam, & qualitates motui obuias, non solum vnam oportet lunae coeli circulationem praecedere vt agitetur: sed & duas, vt tandem dispositione lunae diu affecta in tertia eius mouet circuitione in qua concitatur oīno propter virtutem ipsius in subiecto terrestriori impressam. Eius autē Isaac quietem soli ascribit qui in, 24. horarum spatio

Marginal notes: Tra.2.c.1 versus fi. Ca.4.in fi. — Ca.15.ante medium. — Tex.c.11. &.12 — K — L — M — proble.35. — A.t.c.61 vsq; ad te. com.75 Cō.11.ante medium. — N — O — primo theo. ca.25.circa principiū: Collr.ibid. circa ...c. — P — Cap.5 Dist.... Cap.1 Collr.ca.1 in fine. — Collr.tra.1 ca.36.in fi. Ca.4.in fi. — Q — Feb.5.co.

A spatio ad eundem reuertitur punctum. Et quia cholera medium inter hos obtinet humores: ipsa mediocriter mouebitur & quietabitur: qm̃ post phlegma plus participat aquæ substantia & lunæ: vigore tñ propinquior est melancoliæ ꝗ̃ phlegmati. Nõ solum sex horis quietatur vt id neq; 48. vt melancolia: sed mediũ geometricũ obtinet appropinqñ melancoliæ motui amplius quia. 36. Non enim potuit vna circulatione moueri vt phlegma: neq; duas postulauit ceu melancholia: sed sibi vna satis affuit cum dimidia. Neq; tanto mouetur tempore vt phlegma cum minus concitari sit apta tanꝗ̃ mouentiũ minus participans proprietate neq; vt melancolia: sed medium obtinuit sicut. 12. horas. Ipsa nãq; subtilis impressionem susceptiua celerius derelinquit. Nosce siquidem ꝙ neq; in talibus terminos expedit omnino præcisos inuestigare: vnde de his febrium secundo. Diligentissima subtilitas videtur importuna: cum etiam aqua non præcisius oisariam concitet a luna. Motus enim & coniunctiones peramplius tempus effectum inducũt & maxime superiorꝶ orbium & planetarum. Causæ nanq; plurimum nõ sem per tp̃e coniunguntur effectui. Quædam nanq; plurimũ distat ab eo vt generans a genito. Alia vero concomitat instantanee: vt illuminatio illuminans: nonnulla quidẽ medium obtinens vt causa sufficiens calefaciens aliqua. Ad cuius separationem aliquandiu permanet calor: qualis est luna humorum cõcitatiua ac ẽt aquę. Quod autem fulcit amplius quod dictum est: quia confluxus humorꝶ & pausa credo ꝙ fit lunæ periodo: vt aut. 18. vel. 6. vel. 36. aut. 12. seu. 48. vel. 24. semper enim sex horæ quadræ mora seruantur illæsæ. Sic itaq; phlegmatis motus cum eius quiete & choleræ quies cũ motu ꝓportionem seruãt in numeris tripli: in qua diapente diapason locatur conuerso tñ mõ: quia in phlegmate triplum est hora motus ad eam quæ quietis: in cholera vero contra. Motus vero meł'iæ cum eius mora ꝓportionẽ constituit dupli ex qua

C symphonia consurgit diapason. dr̃ia. 83. Q; aũt ꝓdicti motus nõ concidãt vt diffinitũ: euenit quia nõ directe cõsequuntur motũ lunæ, neq; aquis ꝓportionãtur effluxũ manifestũ habẽtibus: sed alterius. At qa san. aquæ ꝓportionaĩ fluxui: ꝓpterea in motu extat: vt illa cõtinue periodum nõ recipiẽs quiete distinctũ. Accõmodatusq; ẽt est aeri: q in grãdi extat turbatiõe. tũ ꝑ planetas plurimos ipsum cõcitantes: tũq; substantiã & qualitatẽ illius passibiles vehemẽter: cũ id vt dictũ sit difficile. vnde criticorũ 3. Nõ facile fit causam assignare: cur in acutis morbis vt ad multũ fit paroxismus ꝑ tertiũ: in chronicis uero quoti die aut i. 4. Sed dubitatio emergit ipressa: qa Cõmẽ. pmo & 2. cœ. & mũ. dixit Ari. in lib. de aialibus ꝙ natura lunæ cõicans est cũ natura terrę ꝑ luminis in se defectum. Cui⁹ serie. 3. de ge. Terra vr̃ cõicans quartæ substãtiæ: sed aquę cõtributa est luna. Dicendũ, ꝙ vtriq; ꝑncipali⁹ tñ aq̃ ꝓportionaĩ fortasse natura & motu qd ei⁹ oñdit act⁹: terræ non sic ignobilitate & opacitate: sed nõ tñ actiõe.

D PROPTER QVARTVM vero. ad primũ dicendum, ꝙ licet san. non cõfluat periodice: nihilominus alij humores possunt interpolate confluere. Causa nãq; particularis est: qua non sic sanguis potest cõfluere: licet etiã sang. sit multus: qñ tñ peccat natura magis irascitur contra ipsum: cum grauior sit offensa quanto cõmittens proximior extiterit. Neq; locus eius est latus quod requiritur confluxui: ẜm Albumasar: licet sit profundus & lõgus, Aut fortassis hunc periodicare quis sentiet: non tñ, ꝓpter maiorem motum ipsius percipieĩ: quia motus parui latẽt secus maiores: de somno & vigilia. & in de sensu & sensato. Motus maior semper minorem depellit. Dicendũ etiam ꝙ motus non est hic humoris proportionatus elementis prout habent ipsum a generãte, sed ab aliqua virtute superiore eis (vt ostensum) indita. neq; confluxus humorum euenit motu orbis aut planetarum totali: sed vt

Ca. 4. post medium.

Ca. 8. ante medium.

C & 16. i. ß. Cõ. 31. Ca. 10.

Versus fi.

E visum magis particulari vt lunæ per quadras quæ ẜm Alchebitium dat dispositionẽ suam oibus alijs planetis idest reddit se dispositam ad oium planetarum suscipiendam virtutem. Cui Saturn⁹ in hoc aduersatur. humores ẽt vt ostensum motibus & quietibus apparentibus particularibus & naturis similanĩ vtcunq;. Et nosce ꝙ hmõi cõfluxus & motus est naturalis natura vniuersaliori vt lunę: licet violentiã quandã iportet rõne naturæ particularis vt aquæ vel humorꝶ vt appuit dr̃ia. 15. Ad aliud dicendũ ꝙ fit a natura inferiori tanꝗ̃ a natura disposita virtutẽ superiorꝶ recipere: ab his aũt tanꝗ̃ ab imprimẽte causa primordiali. Neq; est ꝙ superiora nõ agãt: qa non cõicent in materia, cũ hoc verificeĩ in his quæ agunt formaliter: nõ aũt in illis quæ efficiẽter. Superiora nãq; non sunt vt hæc formaliter talia: sed effectiue. Non enim sunt cõposita ex elementis: sed est quinta per se altera essentia: primo cœ. & mun. Aut vna est oium materia per indifferentiam formarũ. Ad aliud dicendũ ꝙ qñ quis ęgrotat sic humores ac eius cõplexio aiæ instrm̃ sunt distracta ut agenti non obediant principali: sed sponte seipsis ab ei⁹ recedant principatu & ideo alteri naturę subijciunĩ vt superiori. Ad aliud dicendum, ꝙ non solũ calidũ & ventositas exquirunĩ ad motũ, verum ẽt plura tam materiæ attributa, ꝗ̃ agenti, vt ostensum antea. Melãcolia ẽt ventosa innaturalis est magis de qua sermo Ari. non aũt naturalis ita. Ad aliud dicẽdum, ꝙ arguit difficultatẽ confluxus non aũt ipossibilitatẽ: licet enim melancolia terrę ꝓportioneĩ, non tñ est terrea oino: sed habet humidũ, tñ ut sub natura colloceĩ humoris. Est nãq; corpus humidũ currens. Sir̃ si non moueĩ ẜm totum terra, aut partes propinquas centro: aliæ tñ distantes successiue motu mouentur octauæ sphęræ: ut dictum est dr̃ia. 15. Neq; cholera rõne saltẽ substãtiæ aquæ, vt declaratũ extat opposita.

F Tex. c. 15. & 16

DIFFERENTIA LXXXIX.

G QVOD SANGVIS putrescens generet febrem sanguineã, & non cholericã seu aliam ostendiĩ. Hyppo. contra Gaſ. introducto. 4. prima. Rursus Ioãnitius. Simplices quatuor sunt atq; singulares putredinis modi: quorum primus ex putredine fit san. comburẽtis vtrãq; partem interiorem & exteriorem, vt est synochus secundus &c. Eti. Aurelius. Species febrium ex corrupto humore sunt quatuor: synocha: anfimerina: tritea, & tetratea: humores autem sunt quatuor solum. Itidem tertio criticorum. Febris est conclusa quam Græci nominant synochum: & est illa quæ moratur ab initio sui esse vsq; ad horam crisis secundum similitudinem dispositionis vnius, in qua non est apparens additio neq; diminutio, verum in omnibus diebus æqualiter. Sed si san. conuerteretur in choleram, esset additio & diminutio manifesta quia cholera mouetur per tertium etiam si faciat febrem continuam, pręter forte causonem qualis non est febris

H hmõi. Adhuc sang. putrescens febrem generat vel sanguineam & ita quod intentum: aut aliam. non quidem phlegmaticam: cum san. non conuertatur in phlegma. Quod enim coctum est, aut assatum, incrudari non potest. theo. primo. & colliget. 3. Neq; quartanã, eo ꝙ ipsa incineratione humorum post putredinem relicta causaĩ, sibi humiditate etiam adueniẽte extranea. Quęsitum autem actum putredinis importat, similiter neq; cholericã vt tertianam: etenim huiusmodi cholera causabitur, aut per superfluam in hepate sang. decoctionem, qua quidẽ sic febrem non inducit. Aut per putrefactionem generaĩ ex san. Sed cum hmõi generationem pręcedit putredo, & ipsa sit causa febris coniuncta & immediata, aut erit febris sanguinis anteꝗ̃ sit eius cõuersio in choleram, & ꝗ̃ febris cholerica. & ideo. A. Putredo nõ habet tempus & conuersio sanguinis in choleram non fit nisi in tẽpore. Palin, cholera cum facilis fit motus & trãsitus in aliud,

Tra. 2. c. 42 in prin. In isagogis tra. 6 reb⁹ contra naturam ca. de febri.

Ca. 2, 4. 6.

Ca. 15. vel sui finem. Cap. 4. in medio.

Sum p. tra. 2. c. 14. p⁹ principiũ.

I fui caliditate transmutationem inducens, & illam ficcitate sustentans, vr ꝙ eius putredo febrem non generet cholericam, sed melancolicam magis. Cum igitur si qd' minus vr adesse adest, & quod amplius. Sed cholera sic agilis & permutabilis febrem facit tertianam & non melancolicam: & san. continuã putrescẽs generabit sanguineã & non cholericam. Amplius illa vr feb. sanguinis cui cura adhibeť ægritudinis sanguineæ libro Glauconi inscripto: distinguenti quidem synochæ spẽs tres conditionibus existentibus in oibus ad sanguinis eũationem, maxime ex virtute, & ætate sumptis eũandam multitudinẽ fore ꝑcipitur sanguinis grande: immo. 9. terapeuticæ. inducuntur duo iuuenes liber, scilicet & seruus: quoꝝ vnus patiebatur synocham inflammatiuam sine putredine, alter vero synochum cũ putredine, quibus usqꝫ ad lippotomiam sanguinem ꝑcipitur eũari. Cum igiť ipsius eductio tanta ꝓpria sit ægritudinis sanguineæ: non enim in cholerica, aut melancolica, aut phlegmatica vt sic expedit san. eductio nedum tanta. Putrescẽs itaqꝫ san. febrem faciet sang. & non aliam.

(Dist. scda per totam.) (Cap. 4. in principio.)

K

HVIVSMODI QVOQVE oppositum crisium & febrium secundis capitulis secundis. Apparet enim superficietenus ꝙ sanguis cum putrescit eius subtile conuertatur in cholerã: ex quo quidem febris generať cholerica & non sanguinea: grossum vero in melancoliam. Cum enim aliquid putrefit, duæ partes in ipso cõsurgunt: grossum videlicet & subtile: transcendit enim maxime sang. cum putrefit, hic subtile quidem cholera rubea fit, is autẽ nigra febrium. 2. Et confirmatur quia crisium prædicto. Addiscere oportet in sermonib' qui febriũ ꝙ tria vniuersa sunt genera earũ quæ in putrefactis accẽdunť febrium. Nam quædã quidem in rubea cholera: & plurimæ sunt hæ. quędã vero in nigra: & aliæ in phlegmate consistũt.

(Ca. 11. p' medium.) (Cap. 9. in medio.) (Cap. 9. in medio.) (Ca. 9. post medium.)

Rursus humores sunt filij elementoꝝ. Cũ igiť san. filieť & ꝓportioneť aeri: aer aũt inter cætera elementa est altera

L bilis & permutabilis: dr̃ia. 14. & 16. Sanguis quidem prę alijs humoribus permutabilis existens putrescens in suis non permanebit terminis: sed in alios potius cõuertetur hu. Et confirmatur: qm̃ sanguis inter humores sicut tradunt solus est dulcis. Quod autem est hmõi qñ supercalefit & inflammatur velociter permutatur in choleram. Et ideo prohibent ne in febribus & maxime cholericis administrentur dulcia. Amp. si sang. putrescens permaneret san. & non conuerteretur ad choleram: iam ægritudo eius curari non posset: cum careamus medicina san. eductiua. Refert enim Gal. de virtute pharmacorum libello se pręsidem induxisse oculis ligatis: ne alijs panderet illũ suspendi: qui medicinam nouerat sanguinis eductiuam propter quod sang. putrescens ægritudinem aliam seu febrem generabit & non sanguineam.

(Vt Auic. pma. ꝓ. do. 4. ca. 1.) (Ca. 3. post medium.)

PROPTER PRIMVM quidem sciendum, ꝙ q̃d sit san. cum alijs hu. ostẽsum est dr̃ia. 33. & 30. quid vero

M putredo & febris: dr̃ia. 159. & 87. Febris autem sang. siue sit ex inflammatione vt synocha. seu ex putredine vt synochus ipsius. 3. sunt modi. 9. de inge. febrium. 2. & colliget. 7. Vnus quidem æqualiter extensus Græce dictus homoteneus. sicut enim incipit: ita usqꝫ ad statum permanet cum æqualiter resoluať ei quod superebullit & putrescit cęteris maior & periculosior: ad Glauconem primo. Et alius augmasticus siue augmentatiuus dictus a principio vsqꝫ ad statum crescens continue. Minus enim euaporat in fumum ꝙ̃ inflammetur & com putreat. Et terti' peraugmasticus seu deaugmẽtatiuus oppositus in causa medio. Singuli tamen hi synocho adaptantur de putredine san. facto: ꝗuis sm̃ Gaľ. synochæ conueniãt cõsequẽter ac cæteris putridis ẽt sm̃ Ioannitiũ. Sicqꝫ percepi.

(Cap. 3) (Cap. 2) (Cap. 8) (Dist. 1. c. 3) (Coll. 1. ad Glau. di. 1 cap. 9) (In isagogis tra. de feb' cõtra natu rã c. de mo dis & spẽ. bus febriũ.)

PROPTER SECVNDVM vero sciẽdum prius quid dixerunt de hoc moderni: & antiquiores deinceps. Cuius quidem primi gratia, nosce ꝙ nonnulli vtrinqꝫ arguentes in quæsito hæsitauere respõsionem assignare ob crimen, quod. A. imponit Gaľ. nescientes viam ueritatis fortassis. Aut non audentes eligere partem circa id quod hactenus difficile reputatũ: sed se potius excusantes: non esse literatorum virorum lites dirimere: sed sopire & cũ honore sepelire. Alij vero protulerunt semet non esse iudices inter Gaľ. & A. neqꝫ partẽ velle, sed sufficere quod ad vtranqꝫ inductum est partem. Propter vero huiusmodi secundum sciendum, ꝙ fere omnium medicorum sapiunt sermones indistincte, ꝙ san. putrescẽs febrem generet sanguineam vt Serap. Ras. Halyab. Alexandri Isaac & maxime. A. quod et Gaľ. sensit. 9. de ige. ingens ꝙ in iuuene seruo patiẽte nocte synochum de putredine sang. in tertia nocte neqꝫ in alijs fuit factus paroxismus per tertiam. minor tñ ꝙ̃ prius aliqua facta febre fuit tamẽ peraugmastica siue declinatiua. Non igitur san. conuersus fuit in choleram: febrem cholericã & non sanguineã causans. A. vero contra Gal. hic grauiter proteruit: non enim sufficit ei hunc irrationabiliter reprehẽdere: verum & sermonem eius mendacium continere ait purũ. Et sil'e in ipsum adducit. 9. aialium eum inquiẽs olfecisse medietatem vniuscuiusqꝫ rei, et sciuisse multũ de ramis: sed radices ignorasse sciæ. Cuius quidem series. 4. prima opinat' est Gaľ. non fieri febrem sanguinis ab eius putredine: eo ꝙ san. qñ putrescit fit cholera & non permanet sang. Fit ergo tunc febris cholerica & non sanguinea: fitqꝫ causon & tertiana & curat ipsam curatione causonis et tertianę. Deinde hunc. A. sermonẽ impugnans dicit contrarium fore Hippo. & veritati non cõuenire. Assumit enim hãc orationẽ. Sanguis qñ putrefit fit cholera. Et dicit ꝙ ex ea potest duplex capi intellectus. Quorum vnus est, ꝙ post putredinem iam factã san. conuertatur in cholerã. Alter vero vt in ipsa fieri putredinis hoc cõtingat, sicut nomẽ sapit hic magis alteratiõis & putredinis hmõi aũt duplicem intellectum orationis ꝓfatæ multipliciter impugnat primũ quidem tripliciter. Qm̃ san. qñ putrefit nõ fit conuersio solũ in cholerã, verum eius grossum cõuertitur in melancoliã: non igiť fiet febris cholerica tm̃, sed ẽt melancolica. Adhuc cõsideratio quã intẽdimus est in fieri putredinis: nõ aũt in facto esse ipsius: qd' post fieri putrefactione cõtingit: putredo. n. in fieri est causa febris: nõ aũt in facto esse. Et. i. non est necesse ꝙ si cholera fiat post putrefactionem sang. ꝙ sit putrefacta & febrẽ faciat, qm̃ ex putrido generať quod non est putridum: ut apparet in generatione vermium ex stercoribus. sic igitur falsus est intellectus denotans sanguinem qñ putrefit idest post fieri putredinem, conuerti in choleram. Dico quoqꝫ ꝙ ipse Gal. hunc non habuit intellectum: cũ febris sit ægritudo fiens putrida & non facta. Neqꝫ ẽt vt dicatur ad primũ grossum terrestre sic est natum gignere febrẽ melancolicã vt subtile igneum cholericam: qm̃ parum est quid humorum fieri terrestre. Quod lignorũ ostendit incensio, vbi per plurimum euaporat: modicum aũt subsidet: febriũ. 2. Est etiã terrestre modicum relatione eius quod effumat & in choleram conuertitur: plus nanqꝫ valde distat cholera a melãcolia, ꝙ̃ hæc a sanguine. Intellectũ vero sm̃ vt ꝙ in ipso fieri putredinis, san. conuertať in cholerã tripliciter sil'r deprauat. A. Hip. quidem primo dicentẽ febrem san. ex eius putredine fieri: & hanc veritatem sanã existere. Rursus putredo est via in corruptionem: putredo autem non habet tempus. Et cõuersio san. in cholerã fit in tpe. Vult igitur habere ꝙ cum putredo ꝑcedat conuersionem sanguinis in choleram, & ipsa fit immediata causa febris & perfecta ꝙ ante conuersionem san. in choleram febris erit sanguinea. Adhuc simile est de sang. & alijs hu. sed alij humores qñ putrefiunt permanẽt idem, & febres sibi generant proportionales, vtputa phlegma putrefactũ phlegma diciť et febrẽ phlegmaticã inducit: et sic cholera, & mel'ia. Neqꝫ conuertunť adinuicẽ nisi post putredinis

(6. tra. bre. c. 1. i pn. Coll. 10. & ad Auiem ... ca. 6 ... cap. 4 Feb. ... & 6. i p.) (Prima. 4. tra. 2. c. 42 Cap. 4 Ca. 1 in & 2. ca. 2 Tra. 1. c. 41. in fa.) (Ca. 11. ad medium.)

N O P Q

A putredinis complementũ:pp quod & sang. putrefactus & erit san. & febrem faciet sanguineam. Subtilem quoq; Gal. & Auer. hic eius fautoris quis cõsiderans intellectũ & magis veritati attendens, quæ inducta sunt per A. in destructionẽ intellectus secundi ꝓpositionis p̃missæ po terit breuiter remouere. Et primo quia ad auctoritatem Hip. quid dicendum apparebit consequẽter. Ad aliud quod dicit putredinẽ nõ habere tps: cõuersionẽ uero san. in cholerã habere: dicet aduersarius id non cõtinere veritatem: fm perspicacẽ Ari. intellectũ: eo q putredo seu putrefactio est alteratio quædã, sicut & nomẽ indicat actionis. Alteratio. n. & actio ois manente subiecto fit in tpe. physicoꝝ. 5. & de gene. p̃mo. Neq; ẽt cõuersionẽ san. in cholerã dicet antigonista habere tps: sed in instãti fieri: eo q istud est generari: gñõ aũt fit ĩ instãti ibidẽ: cũ sit formæ substãtialis datio: ĩpartibilis. n. substãtialis forma: & oẽ qd' moueẽ et alteraẽ sit diuisibile. In hoc nãq; differt alteratio a gñone: qm̃ alteratio fit in tpe manẽte subiecto: generatio aũt in instãti hoc toto in hoc totũ trãsmutato de gene. & cor. p̃mo. Hæc quoq; qs adminiculator A. phibere nõ potest vere nisi dicat A. ĩproprie suscipere alterationẽ vt paruũ tps eius p̃cedẽs generationẽ vocet nõ esse vel habere tps: & ẽt ĩproprie generationẽ nõ pro datione formæ in momento accipit: verũ generationẽ appellet tã dationẽ formę q̃ alterationẽ ẽt tpalem p̃euntem introductionem formæ in materiam. Adhuc in eo sic exposito itur & fulcito: qm̃ si paruum tẽpus uocet non habere tempus cum eius improprietate: in illo ẽt exiguo tẽporis poterit esse aliquod tempus: in quo & febris erit sanguinea: & postea cum sit citi motus transmutabiẽ in cholericam. Quod ex ipsius apparet terminatione multotiẽs in q̃rta tertio crisium: &. 4. prima: vt manifestabiẽ ex dicendis.

Ad tertium præinductum A. dicendum: q non est simile de san. & alijs hu. Nam san. cum sit temperatus fili' & amicus naturæ indiuisibiliter magis & minori latitudine terminis angustioribus terminata alijs hu. se habet ad naturam: simplicior enim est alijs. febrium secundo. Reliqui nanq; hu. distemperati magis & quasi ipsius inimici ampliorem latitudinem habent ad naturam: & eos sub maiori latitudine dimittit peccantes. Sanguinem. n. amplius corrigit: vt pater filium. Quod apparet. pble. 5. Mensurata enim corporum laborant multotiens & permutantur facile: eo q temperatum propter partium homogeneitatem redactam ad quoddam fere punctale & cõtrarietatem quam habet cum extremis: plus paratum est & velocius permutari. Testor quoq; A. minus sufficienter considerasse ac superficietenus sermonem Gal. & ideo magis gratis ipsum cõdemnasse. Quod vt appareat: deniq; sermones adducuntur ipsius vt clarius eius habeatur intellectus intentio. In secundo nanq; febrium nulla deterior est hac inuestigatio: verũ velut in alijs hu. accẽduntur ex putrefactione febres: ita & in sanguine putrefacto: quam quidem quæstionem visus est determinare in alteram partem magis: vt q̃n sang. in aliqua particula contra naturam continetur, & non in venis, & corde, velut in ap̃ate phlegmatico. Inq̃t enim q̃n in aliqua particula aialis coaceruaẽ sang. amplior super virtutem oppilans pp grossitiem parua vasa vel obstructus propter multitudinem sicut contingit fm bubones & pustulas & vniuersaliter dicendum fm omnes phlegmones. In talibus nãq; dispositionibus duplici de causa corrumpitur sang. tum quia non trãspirat: tum ẽt qm̃ non detinetur a natura: hoc est in eius loco: quia sicut locus est, ita & natura operaẽ. Quæ enim hæc duo in se continent: necesse est corrumpi & maxime velut in fructibus & seminibus apparet, & in sanguine extra locũ suũ situato. vnde apho. 6. Si sanguis in ventrem id est in concauitatem præter naturam effundaẽ: necesse est putrefieri. Quo d quidem hic Gal. determinat in pleuriticis. In his enim sang. trãsmutatur in choleram: ita q analogiam per hoc paroxismorum suscipiunt tertianæ. Inquibus quantum sang. subtilissimum existit & pingue: in flauam transmutaẽ cholerã quantum vero grossius in nigram. Secũdo vero crisiũ. Q̃n sang. qui fm naturam habet constipatus fuerit vt in reumatico loco putrefiet: phlegmon quidẽ passio est simplex, aut ab ipso febris accendetur similis maxime ephemeris: qui in bubonibus fiunt: nam bubo ex sanguine fit optimo, sed manifestum q q̃n inceperit putrefieri nõ vltra is permanet bonus verum iam cholericus fit. Et constat ex hoc esse tria vniuersa genera simplicium febrium. Quæ nãq; ex sanguine putrefiente fit, iam qualitercunq; cholerica: & reliqua. Non ergo simpliciter id esse asserit: sed cum modificatiõe quadam: apparuit quoq; ex Gal. differẽtia. 32. q ipse arctius suscepit sanguinẽ q̃ A. quare celerius potest in choleram permutari. Auer. quoq; sentẽtia huic licet occultius assimilatur sermoni. In tertio nanq; colliget. Febres sanguinis generantur propter eius exitum extra naturam in quantitate aut qualitate: sed ei' exitus in qualitate debet esse paucus, quoniam quando exit multum, tunc debet ægritudo attribui nomini illius ægritudinis ad quam declinat, & illi cui dominatur manifeste: hoc est: quia q̃n nimis inflammmatur debet attribui choleræ. De hoc quoq; quarto eiusdem. Febris sanguinis typum non habet: eo q sanguis ipsam faciens est in venis. Excepto si fieret propter ap̃a nominatũ phlegmon: quod in membrorum aliquo foret generatum principalium: velut in hepate & diaphragmate. Tunc enim in hac febre paroxismi erunt tertiani: similes choleræ paroxismi: quia quãdo sang. supercalefit, ad naturam cholerae declinat, & ideo in tali febre non est differentia inter febrem cholericam: cuius materia est intra venas: & istã nisi in magis & minus. Dico ergõ ipse q cum magis & minus speciem non variet, q ista febris san. erit tandem specie cum cholera: cum sanguis fuerit conuersus in choleram. Dicit & denuo. Et verba Gal. varia sunt in febre sang. quia aliquando dicit q est cholerica continua, & aliquando q est aliud a cholerica, & q nõ debet attribui cholericæ nisi quia nõ habet putrefactionem perfectam: quoniam natura istius febris est media inter febrem diei & febrem putridam. A. autem vt apparuit solum alterũ puta p̃mum accepit extremum. 7. siquidem colliget: duæ sunt species febris sanguinis: vna dum sanguis nondum est putrefact', & alia dum sanguis iam putrefieri incipit. Signanter enim dicit dum incipit putrefieri: quia procedens in putredinem transmutatur in choleram & eius febrem. Sic igitur vult q sanguis nõ multum in putredinẽ mutatus feb. causet sanguineam. Q̃n vero uehementer in choleram conuertitur: febrem inducet tertianam.

PROPTER TERTIVM quidem sciẽdum q ex his diligens superueniens intellectus veritatem poterit animaduertere. Dico ergo vt testãtur febrem sanguinis duplicem existere, vnam quidẽ ex ipsius inflammatione consurgentem: quæ febris ebullitionis seu synocha appellatur inflãmatiua ex peccato eius consurgens q̃titatiuo principali, & qualitatiuo minori sine illius putredine de qua non hæsitatur. Est autem & altera febris eueniens ex sanguine peccante in qualitate cum quantitate donec putredinem adipiscatur: qui quidem aut continetur in locis proprijs vt in venis & arterijs: vel præter naturam extra locum suum in ventrem effusus. Siquidem prius cum ei non insit nisi vna quasi causa putredinis: puta prohibita transpiratio. Manet enim in loco suo hic sanguis. cum vero vehementer impingatur ad inflammationem & putredinem, poterit aliquandiu putrefieri modice & febrem sanguineam generare: absq; eo q in choleram transducatur. vnde secundo febrium. Quæcunq; sine periodis nullus in his patiens est locus præcipuus. Sed humores qui sunt secundum arterias & vonas

Marginal notes (left column): Coll. ter. com. 34; Coll. t. c. 23. &. 45 · B · Coll. 5. phy. t. c. 10 Et p̃mo de ge. & cor. tex. c. 6. 10 &. 15 · ca. 4. i me. Coll. ter. 2. ca. 4. ad medium. Coll. t. c. 9 in medio. · C · proble. 11. · Cap. 9. in principio. · D · Apho. 10

Marginal notes (right column): E · Ca. 12. p' medium. · Cap. 8. in principio. · F · Ca. 31. in principio. · G · Cap. 8. in principio. · H · Ca. vlt. in

I tias vniuersas & maxime qui fm maximas & calidissimas sunt, vel propter aliam quādam causam vt in ephemeris: aut propter putredinem ebullientes accendunt febrem vnam synocham a principio vsq; ad finē indesinentē: vsq; intm̄ permanentem & conburentem hominē donec generantes eas humores consumātur aut digerantur uel vtrūq; patiantur. Apparet igit ex hac serie q; non sensit sanguinē etiā corruptū in cholerā permutari velut in premissis. Quod ostendit quia in talibus aliqñ in prima dierum cognitiones apparuerunt putredinis: interdū in tertia & nōnūq; in quarta. 9. terapeuticę. Et sic diu remanet sub feb. sang. anteq; in cholericā conuertatur imo per totū si signa nō appareant putredinis: vsq; ad quartum cū plurimū vt tactū terminetur in quarta. Sic itaq; pono q; in hmōi dispositione puta in febre quę debet terminari in. 7. q; per tres dies aut quatuor sanguis ille putrefactus non multum sub forma adhuc lata san. remanebit & febrē inducet sanguineam. In alijs vero diebus supercalefactus amplius & putrescēs in choleram paulatine conuertetur & febrem generabit cholericam. Q. si fortassis interdum motus nō percipiantur cholerę tertiani, hoc euenit ideo q; materia in locis ,ppinquis existit cordi: vt in causone apparet et phlegmatico. In quo additio ēt & diminutio esse non ponitur. Aut propter ipsius quantitatem sicut ostendetur in phlegmate etiam extra venas existente quod & fere eius continuat afflictionem absq; quiete. dria priori. Itaq; cū hic plures concurrant causarum: vt q̄titas: situs intra venas & prope cor: non est mirum si motus sit continuus. Si autē san. putrescens cōtineatur extra venas: tūc cū sibi duę prius occurrant putredis causę videlicet prohibita transpiratio, & non a natura retentio, vel non in eius loco: sed in ventrem effusio putrescens: amplius & citius conuertetur in cholerā & febrem cholerę generabit. Et istum quidem modum situationis sanguinis in pręhabitis visus est Gal. intendisse cū Auer. & maxime febrium secundo. vnde. 9. de inge. Si putredo quędam vel ab initio cōfestim, vel posterius innata fuerit: fm vniuersas quidem venas & maxime fm magnas putredine existente: synoche. i. continuę generantur febres, In quibus equidem non apparet additio neq; diminutio exacerbatiōis quod ,pprie sanguini iexistit. Phlegma enim oi die mouet: cholera autē de tertio in tertium: melancolia vero de quarto in quartum: sanguis aūt continue & æquiformiter pp eius cōtinentiam intra venas & grandem quātitatem quibus cor petit cōtinue. dria. 88. Subdit aūt denuo. In vna vero particula aialis locatus scilicet sanguis: eas quæ fm periodum aliquam puta tertianam exacerbant videlicet febres cum sang. pp causas p̄dictas hic magis & velocius conuertat in choleram. In tali nāq; dispositione situatus: in primo die aut minus vel parum plus putrescēs conuertet in choleram: & demum febrem faciet tertianam. Et quia Gal. vt pręinductum magis in hoc loquebatur intellectu: dixit sanguinem supercalefactum & putrefieri incipientem in flauā choleram transmutari. Non tn̄ propter hoc negat quin ēt in tali possit febris sanguinis generari in p̄ncipio principiante putredinis maxime. Q. aūt voluerit febrem sanguineam fieri ex sanguinis putredine, innuit ei⁹ fidelissimus interpretum Haly. theo. 9. eo q; ipse cum Ioannitio ēt ait febres putridas fore quatuor ex q̄tuor humorū putredine factas, scilicet febrem sanguinis continuam synochum appellatā ex putredine sang. fieri. Quod ostenditur. sicut enim in humiditatum prima locant febrē putridam fm eius principium & terminum a quo: fm autē ipsius terminum ad quem febrē ethicam, quæ sunt febres genere differētes: multo magis febres genere cōicantes poterunt in eodē humore consistere. si aūt aliter permutato & transducto. Sic igitur considerans subtiliter & Gal. q; feb. vtroq; modo disposito & situato sanguine non diu

K

Ca. 4. textu. Ibidem.

L

Cap. 9 Ca. 5. circa principiū.

M

Cap. 4. in principio. In isagogis trade reb⁹ contra naturam ca. de reb.

stat aut parum valde quin in choleram permutet: vel q̄ simplicissima sanguinea & verissima febris non permanet penitus: dixit tandem sanguinē putrescentem in choleram conuerti & febrem eius. Sic itaq; exposita est recta Gal. intentio quam Auer. imitatur. Et defectus manifestatus est A. qui fortassis eius satyrico intellectu alteram solum respexit partem volēs eius dente leonino lacerare veridicum Gal. licet in pluribus locorū ipsum se illius fateatur interpretem. consequens quoq; committitur.

PROPTER QVARTVM vero sciēdum. Ad auctoritatem siquidem Hippocratis. A. & cæterorum aliorum volentium sanguinem putrescentem febrem generare sanguineam: dicendum vt expositum id non fore contra Gal. mentē aut amplius, & ēt citius permutari in aliā, q̄ ille: & maxime cum plus loquatur de apatum febrib⁹ sanguineis. Ad aliud dicendum, q; sicut causon diminutionem & augmentū non recipit sensibiliter, eo q; materia situata est in locis vicinis cordi: ita neq; synoch⁹ pp eius quantitatem uirtutis aggrauatiuam, & putredinis summum plurimū cor continue petentem, intm̄ vt diuersitas in ipso manifestet minime. Ad aliud dicendū, q; sanguis putrescens & febrem generat sanguineam vt apparuit & alias. Nā putrescens potest considerari tripliciter: quia aut erit in principio principiante vel ,ppe principiū putredinis & sic febrem generabit sanguineā: aut in medio putrefactionis. & tūc cholericam faciet: fm tn̄ prius vt habitum: & posterius. vel in fine: et ita febrem inducet quartanam. Ad aliud dicēdum, q; ipsa cholera licet sit facilior ad motum & maxime localem q̄ sanguis sui leuitate & calore: non tn̄ ad motū alterationis puta ad putredinem: dictū enim q; sanguis est alterabilior alijs hu. cum putredo calido & humido conficiat qualis est san. natura. Sanguis ēt cum permutet in choleram versus, febris accedit ad naturam. Cum vero ea in melancolicam recedit ab eadem. Ad aliud dicendum, q; licet multum veritatis adducat: tn̄ quid falsitatis includit. Non enim ,ppter sanguinem tn̄ expetit phlebotomia: verum etiam pp alios interdum hu. abundantes cum sanguine: vt. 8. apparet de inge. tertioq; prima. Verumtn̄ non tanta in his querit euacuatio: quanta cum solus aut p̄cipue peccet sanguis. Inducta aūt Gal. in oppositum iam apparuit q̄uo sint intelligenda. Aliā siquidem rōnem subsequentem cum eius confirmatione concedo. Conat enim sanguinem ex eius aptitudine ad putredinem nimia, tādem in choleram posse conuerti: & in febrem tertianam posse transduci. Vel dicendum, q; tria sunt genera febriū sub diuisarum percontinuam & interpolatam. vnde crisiū. 2. Tria sunt genera febrium simplicium, quarū unaquęq; in duas prius incidetur drias: aut enim continuæ, vel desinentes erunt. hmōi aūt subdiuisionem febrium sanguinis cum sit continua ois non recipit. Venas ēt possidens maiores quare in illis non potest tribus associari generibus. Et ideo in eo non dedit Gal. cognitiōes febrium sanguinis. Aut melius intentio ipsius ibidem non erat vt ait multarum immanifestarum febrium intentiones monstrare: verum paucarum & manifestarum exercitationis gratia. Intentiones vero febrium sanguinis erāt difficilis cognitionis valde. vnde febrium. 2. In reliquis erat vtiq; nulla deterior hac inuestigatio. Nō minus ēt id ad libros febrium interiorum ac typorum pertinet. 2. apparens de crisi. Ad vltimum dicēdum q; quamuis propositum conetur concludere, tamen posset calumniari vtcunq; posito etiam q; non sit medicina scita apud quosdam sang. eductiua: scitur tamen apud alios aut scietur dria. 144. Vel dicendum benignius, q; phlebotomia non solum debetur peccato quantitatis, sed etiam peccato qualitatis, puta malitię sanguinis vel vtriq;: licet non ita proprie velut quātitatis peccato, quarta primi. Quod etiam satis innuitur ingenij. 9. dria. 173.

N

primi p. do. 3. c. 5. 1 rondi.

O

P

Colligitur ca. 4. circa medium.

Q

Ca. 5. in 1.

Cap. 5. in princ pio. Ca. 2. in 1.

Cap. 10. Ca. 11. circa prim.

A

DIFFERENTIA. LXXXX.

Quod febris sanguinis cum alijs componatur febribus vr: quia prima quarti: nõ acquiescit opinioni eorũ qui dicunt duas febres continuas non adinuicem componi sicut duæ tertianæ. Cum igiť febris sanguinis sit febris continua, ipsa poterit alij saltem continuæ commisceri. Adhuc componunť febres quæ sunt diuersorũ generum: vt ethica & putrida, quæ incomponibiles esse videnť. Igitur componunť peramplius quæ sunt vnius generis, cum sint, ꝓpinquiores, vt sanguinis putrida cum alia putrida: ꝙ putrida cum ethica. Amplius simile vr de febribus & apatibus cum fiant ex eisdem causis: sunt enim formæ ipsorũ similes. Sed apa sangui. componitur cum alijs: vt cum cholerico & cęteris. 2. crisium. & 14. de inge. Rursus si causat ægritudinem seu febrem: illud de cuius natura minus est hoc facere: puta sanguis qui ponitur a Gal. & Isaac familiaris & filius naturæ, multo magis habebit causare illud quod non sic diligitur a natura: humor enim non putrescit nisi a regimine destituatur naturæ. febrium primo & secundo. Itaq; ipso putrefacto et febrem faciente alij qui eo regebantur humores putrefiẽt & febrem facient. Item idem cholera minus putrescibilis sanguine, cõpatitur secum alias febres: ergo sanguis multo magis compatietur. Itaq; febris sanguinis cũ reliquis componitur febribus.

Tra.1.c.12 post me.

B

Ga.7. post medium. Ca.1.in fi. Colligitur e primo elementorum & feb.5.c.5 circa prin. Colli.c.6. Ca.11.circa mediũ.

Huiusmodi quoque oppositũ monstrať: eo ꝙ a nullo fere auctorum innuiť febrem sanguinis cum alijs componi febrib⁹. Adhuc talis compositio aut erit ꝭm compositionem, vel commistionem: quod esse non poterit: cum sang. sicut tegit tingit & magnescit sup alios humores: ita & putredo ei⁹ ad se, quod est putredinis aut extraneitatis aliorũ humorum attrahet. Aut ꝭm vicinitatem: cum non ponantur secundo de crisi. & 8. theo. nisi hi duo modi: hic autem etiam fore non potest: quia ibidem & febrium secundo. non dicitur componi nisi quotidiana cum tertiana, aut quartana, vel aliter quocunq; modo componi adinuicem. Cum igitur non ponat febrem sanguinis cum alijs componi febribus: & sit ipsum dare sufficientem. febris itaq; sanguinis cum alijs non componetur.

Cap.7 Cap.8 Cap.7

C

Propter primum vero sciẽdum ꝙ quid sit febris, quidq; febris sanguinis, & quota quęsitum docuit antedictũ. Compositio siquidem febriũ enodeť realiter primitus, deinde nominaliter. Quarti siquidem ꝑma, & dria vtcunq;. 87. Compositio febrium tripliciter existit. vna quidem in genere remoto: & alia in propinquo: tertia aũt in spẽ. In genere siquidem remoto: ceu ethica cõponitur cũ putrida. In propinquo puta qñ febres ex diuersis hu. causatæ inuicẽ componunť: vt quotidiana cũ tertiana, vel cum quartana. In spẽ quoq; sicut qñ vna tertiana componiť cum alia, aut quartana cum quartana, vel phlegmatica cum phlegmatica. Et cõpositio quidẽ hmõi duorum modorũ vltimorum licet maxime hoc sit in secũdo, aut erit ꝭm permistionem, aut ꝭm vicinitatem seu affinitatem: vt tactum a Gal. & Halyab. cum Aui. Voco aũt compositionẽ ꝭm permistionem, qñ duæ materiæ differentes, febrem facientes vna componunť, aut multum, vt phlegma cum cholera, & melancolia. Aut minus vt vna spẽs choleræ cum alia, vt citrina cum vitellina, vel phlegma dulce cũ acetoso vel insipido: et hmõi: Et talis cõpositio, aut erit intra uasa, sicut in febribus duabus continuis: aut extra velut in interpolatis. Cõpositio vero ꝭm vicinitatẽ est, qñ duæ materiæ diuersæ iuxta ꝭm modum, aut eędem ꝭm tertium componunť intra vasa, & extra, differenter febrem causantes: ita ꝙ vna faciat febrem continuam: altera vero interpolatam. Adhuc & hmõi febrium modus compositionis est triplex. Aut. n. febris vna est alij cõicans, aut subintrãs, aut coalternãs.

Tra.4.c.12 circa prin.

Febriũ quo aplis 16 positio.

D

Cõicans dicitur qñ duę febres, aut plures simul incipiũt. Subintrans vero qñ vna superuenit ante pcedentis separationem. Coalternans quoq; vt alia adueniat post eradicationem pcedentis. 4. prima. Est autem demum ꝭm Halyabbatem attẽdere, ꝙ pdictarum compositionum quædã noia habent. Aliæ vero noibus carent sicut ꝑmę quæ in genere remoto, velut compositio est ethicæ cũ putrida, ac ẽt in propinquorũ aliquo, sicut phlegmatica cũ quartana: et sic q in spẽ: ceu phlegmatica cũ phlegmatica aut cholerica cum cholerica. Secundarũ vero characterizantur aliquæ sicut emitritea febris appellata. Circa cui⁹ quidem nomen diuersificati sunt scribentes. Quidam enim rudiores dixerũt febrem emitriteam, cuius materia est phlegma intra putrefactum & extra. Quod rõni oppugnat nois oĩno cum emitriteus mediã nominet tertianam. ab emis quod est media, & triteus tertian⁹: quod in pdicta phlegmatica non seruať. Agatinus aũt febrium secũdo vniuersas quæ extenduť tertianas vr emitriteas noiare: ita vt confiteať eiusdem generis esse cum tertiana emitriteam. Et drĩam solam in magnitudine paroxisimi habere: quia igiť rõnem nois non seruat, sicut priores fecerunt, peccat. Et qm̃ hmõi quæsita magis sunt nominum ꝙ rerum, in eis inquit Gal. dedignor immorari. Sunt et alij dicẽtes triplicem fore emitriteum minorem: medium & maiorem: ponentes minorẽ qñ phlegma putrescit interius: cholera vero extra: medium aũt contra: minorem autẽ qñ melancolia putrescit interius, & cholera exterius iuxta illud. Paruus emitriteus in vasis phlegma recondit. Exterius choleram, medius contrarius illi. Pessimus humor inest maiori, fel coquit extra. Alij uero in sermonib⁹ Garimpoti, ꝑmoti & Aurelij emitritei tres dicũt modos: medium scilicet, maiorem, & minorem. Medius est qui tertianæ coniungiť: maior vero quartanæ: & minor quotidianæ. Sunt & alij qui se modernos appellant, cũ his conuenientes in numero, diuersificãtes penitus in cõponendi modo: ponunt enim minorem emitriteum qñ cholera est intra vasa & phlegma extra. mediũ vero contra: maiorem quoq; qñ cholera fit intus & melãcolia extra. Qui pdictorum motiua tollere conantes, moliuntur suum dictum quibusdam, ꝓbabilitatibus astruere: sed qa has trahunt ex libris non recte fortassis ascriptis sapientioribus et Gal. & qm̃ tale litigium potius nomen ꝙ rem importat, impræsentiarum omittať. Illustriores quoq; medicorũ: de quibus extat Gal. Serap. & Halyab. & vtcunq; A. cum Isaac videntur tm̃ duas spẽs emitritei ponere, purum scilicet seu certum, & non purum. vocãt aũt purum qui factus est phlegmate intus putrefacto, & cholera extra. Non purus quoq; ꝭm Serap. est contra. Secundum vero quosdam: dum phlegma permanet extra, & cholera intra, aut ambæ extra, vel vtraq; intra: quod est falsum: & quod tñ ẽt est improprius ꝙuis secundus hoc toleret febrium. Emitriteus enim est febris cõtinua & horrida, idest in qua ꝭm plurimam partẽ paroxismi adsunt horrores ex frigore & rigore commisti. primum aũt non reperiť qñ ambæ materiæ sint extra neq; ꝭm cum sint intra. feb. 2. Ista siquidem est compositio ꝭm vicinitatem in qua secundus crisium & febrium quadrupliciter poniť compositio videlicet qñ cholera & phlegma ambæ sunt intus, aut extra, seu qñ cholera int⁹, et phlgema extra vel contra. Quod & tripliciter potest in his duobus vltimis euenire modis: quia aũt cholera & phlegma sunt ęquales & ita certus emitriteus. vel cholera superat phlegma: & sic incertus. Componitur ẽt cholera cum melãcolia his quatuor modis compositionis choleræ ac phlegmatis: quorũ duo naturam habebunt emitritei triplicis ẽt pręter alios febrium. 2. Potest & melãcolia ꝑtactis quatuor modis phlegmati copulari: nullus tñ horum emitriteum cõstituet cum tertianam saltem importet mediam cõsurgentem a cholera. Et propter hoc tacent ibidem. Sunt & alij oẽm

E

Tra.4.c.12 iuxta finẽ. 8. theo. c.6 circa prin.

Cap.8. in medio.

F

G

6. breuiarij cap.6 Cap.8. in principio.

H

Epidimiarum pmo. Ca.9. post medium. Cap.2

Ca.8. post mediũ.

I omnem febrem cōpositam emitriteum appellantes, improprie tamē & communius. Proprius autem & verius tenendum est quod dixerunt isti postremo. Et quia talis perscrutatio magis est nois ꝙ rei ait A. cū Gal. ꝙ hoc nō est de illis in quibus fit vehemens occupatio habenda.

prima.4. tra.4.c.13 in medio.

PROPTER SECVNDVM vero sciendū ꝙ quidam superficiales dixere febrē sanguinis ex putrefactiōe indifferenter componi cum aliis febribus inter vasa, seu extra. Et mouebanī: quia videbātur illis ꝙ alii humores haberent habilitatem cum sanguine, sicut & alii qui putrefiunt in adinuicem: & potissime quia san. est maxime paratus putrefactioni. Adhuc simile putant cōtingere in febribus, vt & in apatibus contingit: sed apata cōponuntur vt sanguineum cum aliis. Quę quidem positio satis erronea esset inarticulata: neqꝫ eoꝵ valent (vt apparebit consequenter) motiua. Fuerunt & alii simr dicentes: addētes tñ febrem alioꝵ humorum a febre sanguinea occultari.

K Quod conantur ex Isaac in fine febrium confirmare. Sic ēt dicentes cadunt vt et primi & peius forte sapientes: quia in dogma sempiternæ passionis incidūt.

Li.5.c.21. iuxta finē.

Adhuc non est morbus aut febris qui sensibiliter non lædat operationes: cum hoc sit de rōne morbi & febris. vnde Ioannitius. Suoqꝫ lædit effectu. Et A. impedit operationē ita vt retineaī. sicut enim pauca aqua mista multo vino: nō debet dici aqua, neqꝫ mistū ex ambobus, sed vinum: & dicit purum ēt eo quod modicam habeat mistionem, ꝑgnosticorū.2. simr & febres aliæ non erunt permanentes vt dicunt cum sanguinea febre. Sunt & alii modernoꝵ scriptores: exprimentes febrem sanguinis cōponi cum febre choleræ tm̄. Et cum aliis non ita videnī adaptare. Et ponunt triplicem modum compositionis: & trinum nomen: iuxta illud quod dicit.14. de inge. In apatibus mistis ex cholera & sanguine. putant enim vt alii & hi simile fore in febribus & apatibus. Illorum quidem exprimentes vlli hanc compositionem extra vasa contingere: & dicentes ꝙ qñ cholera æqualiter miscetur cum sanguine, dicit causon synochus: & synochus causon. Qñ vero cholera superat sanguinem causonem synochidem: qñ vero fit contra synochum appellat causonidem. Quas ēt nituntur compsitiones per signa discernere. Hoꝵ autem sermo quia nō exponit duplicem potest habere intellectum: aut ꝙ ista compositio febris sanguinis cum febre choleræ fiat ex cholera præexistenti cū sanguine: quod puto eos intelligere: uel ex cholera ex sanguine generata per eius putrefactionem: cum dictum sit prius ꝙ sanguis conuertit qñ putrescit in choleram. Primus vero stare non potest: sicut tertio ostendetur dicendorum. Adhuc aut putredo choleræ præcedet: & ita ea maioraī super putrefactionem san. & cum sang. putrefactus de se conuertaī in choleram: tunc maxime propter choleram fiet ēt conuersio in choleram: sicqꝫ febris choleræ & non sanguinis: vel sanguis præcedet & maioraī putredo super choleræ putredinem: & tūc sanguinis putredo totū ad se contrahere quod est choleræ putrefactū, & proprie cum sit cholera de facili motiua. Neqꝫ etiam æqualis potest stare sanguinis & choleræ compositio: cū sanguis maxime superet choleram. Sunt etiam humores citissime permutabiles.

In isagogis tra de feb' contra naturam. ca. de febri.4. ꝑ.trac.1.c. 2. in prin. Ca.37. pº principiū.

Ca.2. in fi.

L

M

PROPTER TERTIVM quidem sciēdum, ꝑmo ꝙ nullus ferē Græcoꝵ neqꝫ arabum expressit febrē sanguinis cum aliis copulari: sicut ēt apparuit per eorum sermones de compositione febrium inductos: quod innuit febrium secundo ita. febris quæ in sanguine consistit simplicior est his quę in aliis sunt hu. Subdit ēt demum ꝙ nō sit possibile fieri putrefactionem sanguinis fm quādam unam partem, & qñqꝫ fm aliam, præterꝗ si phlegmon colligens detineat incipiētem putrefieri humorem A. tñ 4. prima de hoc quæsito sub fuga quadam talem ꝑtulit sermonem. Videt Gal. ꝙ febris sanguinis non componatur cū reliquis febribus: qm̄ qñ putredo est in sanguine est cōis oium humorum: & in hoc est cōtradictio quibusdam intentionibus suis: in quo non est necesse nos ꝑlongare sermonem: qm̄ non iuuatur cum eo medicus: cū ipse obseruet quæ sunt sensus: hic aūt alias feb. non percipit febribus sanguinis permisceri: & si intellect⁹ id fortasse percipit. Contradictio vero ea Gaī. est forte quæ secundo febrium ita seriaī. Si virtus fuerit imbecillis facta, causa erit vt non superfluitates solum: sed & sanguis ipse corrumpatur, putrefiat, & febrem accendat. & tunc aliud quoddam principium efficiet periodoꝵ paroxismorum: & si prædictus seruet calor: duplex erit spēs febrium adinuicē complicatarum. Et ista quidem contradictio apparebit in sequenti ꝑpositorum ex intentione Gal. Isaac vero in fine febrium. Quatuor febres impossibile est vt coniungantur: nisi qñ duæ fuerint vnius materiei, & duæ non: verbi gratia: sicut si fuerint duæ febres de cholera, & duę de phlegmate, aut duæ de phlegmate: tertia de cholera, et quarta de melācolia. Sanguinis aūt signa impossibile est vt cum aliarum signis appareat. Is enim in amplius ac abundantius in tāto corpore: ꝗ oēs humores alii. Qui si putrescit & febrem generat: oēs febres operit quæ cum ea sunt commistæ: ꝑp multitudinem suæ ꝗtitatis, & obscurat earum significationes. Fortes enim res debilem denigrant: & multum paucū: vt apparet in sole obtenebrāte ignis splendorem. vnde apho. secunda. Duoꝵ dolorum simul factoꝵ, maior minorē denigrat. Manifestum itaqꝫ ꝙ sanguis cęteros humores si cum eo fuerint misti, obscurat. Sic igiī uoluit ꝙ febris sanguinis non componaī cū aliis febribus vt sit febris apud medicum dicēda cum nō appareāt earum significationes neqꝫ læsiones manifeste quas habet inducere. Ex his deniqꝫ deinceps ostēditur ꝙ febris per se sanguinis ex putrefactione non potest per durans cum aliis febribus componi: febris autē accidens potest. Dico aūt febrē per se sine apate: per accidens vero quę causa consurgit apatis. Inquio ēt ex putredine: qm̄ febris ex sanguinis inflammatione non potest cum aliis febribus ea permanente componi. vnde Isaac. Neqꝫ sanguis est causa alterius febris: licet calefiat: neqꝫ ipse calefacit alios humores. Eius enim complexio temperamento est uicina. Proinde si calefit & putrescit: non multū a temperamento egrediī. Q. autem febris putrida sanguinis per se aliis nō componaī febribus ostendiī rōne: qm̄ aut componeī febris sanguinis cum febre cholerica, aut melancolica, aut phlegmatica: cū non sit dare plures febres humoꝵ. Et hæc aut intra venas, aut extra. Nō intra: qm̄ sanguis ꝑdominans caliditatem & aptitudinem ad putredinē humoꝵ oium alioꝵ ad se contrahet. Qd' firmaī. Qm̄ maior motus depellit minorē et occultat. de sensu et sensato. de somno & vigilia. 3. & 5. de aialium generatione. Motus aūt sanguinis & quātitas est maior immo maximus. Adhuc de causa longitudinis & breuitatis vitæ. Minor flamma combūriī a multa per accidēs sibi subito surripiens pabulum seu alimētum. Simr ignis minor corrumpiī a maiori. 3. cœ. & mun. & ꝑble. prima. Multum ignis ad se modicum trahit. Cum igitur febris sanguinis sit vt maior flamma respectu aliarū: & ignis magnus multus: ipsa oēs alias comburet & ad se trahet. Febris. n. sanguinis sic. alias hebetat & obtundit fm Isaac ut dolor maior minorem: non fm eandem partē factus: cum virtus sensibilis tota ad vehemētiorem decurrat dolorem: ita vt virtus hic putrefactiua. Neqꝫ potest componi cum febrib⁹ interpolatis: nō quidem cum phlegmate & melancolia. Tum quia huius materiæ non sunt parateę ad putrefactionem qñ sanguis putrescit: Tum etiam quia calidum & humidum putrefactiuum materierum ipsarum oium ad id quod est in sanguine putredinis cōtrahitur & concurrit. Q. autem materia melancholię sit indisposita ostendiī: quia in diuisionibus. O ꝗ parum quidem

Cas.9. in medio. Ca.11. pº principiū.

Tra.2. ca.5 42. in me.

N

Ca.11. pº medium.

O

apho. 46

P

Feb. sc.11 in fine.

Versus fi. Colli: vers fin finem. Cap.1. pº medium. post pri.

Q

Te. cō. 51 proble. 56.

A quidē quartana accidit incipiendo. vnde. 4. ꝑma. Quartana plurimum euenit in successione ægritudinum putridarum: & hæc est illa quam intendimus. Et alia esse non potest cum sequatur illa aliorum humorꝫ putrefactionē. Si igitur raro per se euenit in corpore quantūcūq; melancolico, nunq̄ tunc eueniet in sanguineo in quo nata est fieri sanguinis putredo. unde. 9. de inge. Natura febrium sanguinis neutra in macro scilicet quantum ad melācholicum: & frigido quantum ad phlegmaticum amat consistere: q̄ plurimum autem in multum sanguinem habentibus, & multas carnes est ipsaꝝ generatio. Simili quidē modo monstraš: q̄ neq; phlegmatica materia sit cū sanguine putrefieri apta, cum non multiplicet phlegma in corporibus in quibus hoc euenit. Adhuc neq; ex parte causæ putrefacientis: cum talis causa tollatur ꝓpter causam sanguinis putrefactiuam, ad quam contrahiē causa aliarum materierum putrefactiua: imo humiditas ad pu-

B trefactionem. & causa tolliē putredinis a phlegmate: per sanguinem calefacientem & exiccantē materiam phlegmaticam frigidam & humidam & inopilatam reddentem, quæ erant putredinis causæ. Simr id contingit in materia quartanæ, maxime ſm alteram eius qualitatē: puta frigiditatem. Subtiliatur ēt eius grossities caliditate affecta, quare febris sanguinis putrida cū febre phlegmatis, & melancoliæ non coniungetur quocunq; modo, & minus cum febre choleræ. Ipsa enim sui caliditate: subtilitate & motus agilitate citissime in causas putrefaciētes sanguine deducit. Cum enim ea de se sit mobilis conuertibilis, puta quia in melancoliam transducitur. Multo itaq; maius cum habebit aliquid ebulliens attractiuum, vt putrescentis sanguinis feruorem. Si autem febris fuerit per accidens, vt quæ a͞patis, tunc poterit febris sanguinis cū alijs, & maxime cum cholerica complicari. Et id fortassis est in quo dicit. A. Gal. sibi in quibusdam alijs inten-

C tionibus contradicere: qđ dupliciter euenire potest. Aut manifestius ceu q̄n duo fuerint a͞pata, vnum ex cholera in stomacho aut diaphragmate: aliud ex sanguine in hepate, vel pulmone. Q̄n igitur harum duæ putrefient materiæ, duo consurgent vapores putridi simul cor petentes, hoc enim contingere optime potest cum fornax & origo vniuscuiusq; ꝑmaneat ab alia separata: licet in processu fiat coniunctio aliqua. Aut immanifestius ceu q̄n aliquod a͞patum ex cholera cōponiē & sanguine æqualiter maxime. Sicut enim materiæ sunt compositæ, ita & fumi putridi erūt ompositi. verūt̄n non erit ita discretio vt in prędicta. Et ideo forsan quis non immerito febrem vnam ponet compositam & non duas. Et quæ ita sunt febres ex a͞patibus cōpositæ, & præcipue manifestæ permanent satis diu. Id aūt non parum ostendiē ex crisium

D secundo ita. Q̄nq; accidit a͞pa in duobus membris diuersis sicut splene & hepate. & facit vnumquodq; accidere. febrem: quæ est alia a febre quam aliud euenire facit. Et q̄nq; accidit in mēbro vno a͞pa compositum vt ex sanguine: cuius a͞pa dicitur phlegmon: & ex cholera quod diciē erysipela. Et subdit post pauca. Febris quę accidit ex a͞pate sanguinis, qđ est in aliquo mēbroꝝ, qđcunq; sit membrum, est præter febrem quæ accidit ex a͞pate existente in eo ex cholera. vnde secundo febrium (ceu tactū) non est possibile fieri putrefactionem ſm quandam vnā partem: quandoq; vero ſm aliam præterq̄ si phlegmonem colligens detineat incipiētem putrefieri humorem: si autem est putrefactio ſm vnam partem & alteram, sicut diuersa erit & loco & materia: ita & febris. Propter quod poterit febris sanguinis cū alia febrium esse ita permanens compositio.

PROPTER QVARTVM quidem. ad primum dicendum, q̄ licet inueniantur duæ simul cōponi continuæ, nō t̄n propter hoc concludiē q̄ altera illarum sit febris sanguinea, cum ostensum fit ipsam nō posse suo mō febribus alijs componi. quod innuit. A. q̄n posuit duas continuas copulari inquiens. Deinde currunt iudicia vehementiæ & interpolationis. Id aūt non euenit in febre ꝑ se sanguinea cum ea sit vere continua. Ad aliud dicendum, q̄ licet componanē febres diuersorum generū: non t̄n propter hoc quædam propinquorꝫ: eo q̄ febres remotorum generum sunt in diuersis valde substantijs non ita se impedientes: sicut febres quæ sunt in substātijs propinquis, velut ignes ꝓpinqui magis se impediunt & corrumpunt, & maxime cum sint dispares in q̄titate, q̄ distantes. Febris autem sanguinis impedit febres alias vt declaratum est oēs. Ad aliud dicēdum: q̄ non est simile oino de febribus & a͞patibus, quia in a͞patibus mineræ putredinis sunt magis permanentes distinctæ: q̄ in febribus. Concessum est ēt q̄ febris a͞patis sanguinei potest cū alijs componi. Ad aliud dicendum: q̄ licet sanguis sit minꝰ putrescibilis rōne filiationis & dilectionis naturæ: tamē rōne suæ complexionis calidæ & humidæ paratꝰ est putrefieri magis. Cuius quidem putrefactio vt ostensum ad se putredinis aptitudinem oium aliorum humorum conuertit: & actum ēt effectiuum. Ad aliud dicendum, q̄ licet cholera ratione qualitatis nō sit adeo putrescibilis vt sanguis, rōne t̄n odij quod ad ipsam habet, natura putrescibilis est magis: sanguis enim per oppositū dilectus est & amicus. Adhuc cholera non est tantæ quantitatis q̄ ipsa ad se oēs cōtrahat hūores & occultet velut sanguis.

E

F

DIFFERENTIA. XCI.

QVOD EX CHOLERA prassina & æruginosa feb. causenē vr̄ p Auecoar & Auer. 3. 4. & 7. colliget. Adhuc apho. 5. primo commento. & 12. de inge. Quidam iuuenis euomuit humorem æruginosum intantum vt melius foret ipsum dicere certissimā æruginem q̄ eruginosum: oifariam enim vere assimilabatur erugini æris: vnde spasmus secutus est: sed ærugine purgata cessauit febris & a spasmo statim euasit. Ex eruginosa siquidem deteriore cholera accidit febris. Rursus melancolia innaturalis facta ex adustione melancoliæ subtilis quæ ebullit & fermētat terram vt acetum inducit ægritudines: puta cancrum: herpetem, & tales. 14. terapenticę. Igiē hmōi choleræ cum non videantur sic sæuæ vt terram videlicet fermentantes febrem inducent: & pręcipue quia febris est ægritudo hominibus appropriata. 8. historiarum. Palin. Humor non putrescit: primo, & secundo febrium, nisi a regimine derelinquatur naturæ: hi vero duo videntur oino ab ipsa derelicti, cum sint intm̄ deprauati, & naturæ reddantur velut venenum oppositum humanæ. Eti. Humoris generati in venis fumus potest cor petere & febrem inducere. Sed cholera prassina ꝓgnosticorum secundo generaē in venis. & ostensum posse putrescere: poterit igiē sui putrefactione ad ipsum tendere. Amplius hæ cum sint calidæ & siccæ, ꝓportionem habent cum febre. Sed eoꝝ quæ habent ꝓportionem & symbolum, facilior est trāsitus. 2. generationis & corru. & primi secunda. In genere ꝓportionabili facilior est transmutatio. Et fulciē: quia corpus humanum calefit causa cholerici hu. prassini primo ꝑma quod maxime eueniet q̄n putrescet. Rursus. Quæ a tota spē naturæ cōtrarianē humanę, vt scorpionis, & talium virus perpessimi, febres inducunt. Non igitur pp istarum cholerarum malitiam: cum non sit tanta ut hmōi venenorum cessabunt a febris inductione. Itidem primo prognosticorum. Si fuerit in corpore ægro antrax, vel carbunculus, & exiccatus colorem protulerit viridem: citrinum: vel liuidum &c. Color autē viridis & liuidus his attestantur choleris. Ex quibus cōcluditur ex huiusmodi choleris morbum seu fe. causari.

G

H

HVIVS QVOQVE oppositum expressius sensit Isaac febrium. 5. Adhuc nullū inuenio ꝑter duos antedictos: qui nedum febres: immo ægritudines exprimunt minime

Ca. 153. in principio. Tec. 2. ca. 59. ꝑ fin. — Ca. 3. iuxta finem. — Cap. 7. in medio. — Ca. 11. post principiū, in po. huius artis. — 3. theisr. trac. 1. c. 6. Col. ca. 3. in medio. Ca. 28. i fi. Ca. 11. iux ta finem. in medio. — Ca. 2. versus finem. Ca. 9. post principiū. — Col. ca. 23 Col. c. 6 Ca. 11. circa mediū. Ca. 39. i fi. — Tex. cō. 25 Do. 3. ca. 3 in medio. Doc. 3. c. 1 iuxta finē. — Te. cō. 25 — Ca. 7. in fi.

I minime ex hmõi sic prauis hu. causari. Ampli⁹. Quod maxime infestum naturæ continue educit: & immanens febrem non generat: quia ipsius est in tẽpore generatio. hmõi vero choleræ sunt hæ. vnde & videmus paroxismaliter vomitu expelli. Propter quod cholera prassina & æruginosa non inducent febrem.

PROPTER PRIMAM quidem distinguendũ in cholera primitus: & deinceps locus generationis videatur & situs. Propter huius primum sciendum, ꝙ choleram tribus inuenio suscipi modis. Aliqñ nanqꝫ cõiter pro oĩ humore iuxta illud. 7. apho. Si febrem non a cholera habeat &c. qm̃ hæc febris non est humoralis: sed ephemera in spiritibus fundata. vnde. 2. re. acu. hu. crudi de genere cholerarum attrahuntur. Accipitur & ꝓprie pro cholera dicta russa, & melãcolia. quare primo prima. Duæ cholera phlegmati &c. Suscipitur et magis stricte pro humore amaro. vnde. 4. re. acu. Cũ dicat quis simpliciter choleram: manifestum qm̃ amara. Et tertio alimentoꝝ. Consuetudo est medicorũ cholerã simpliciter noiare: sine ea quæ ꝺm colorem appositione. Est autem hæc cholera humor calidus & siccus. Cuius spẽs ab oibus priorib⁹ sunt positæ. 5. solum. Est nanqꝫ vna naturalis: quæ est spuma sanguinis: cuius color est ru. clarus: leuis: acuta. Quæ & rubea dicitur clara & russa & flaua: & interdum citrina. Est & alia innaturalis quadruplex ens: vna ipsi⁹ dicitur cholera citrina siue crocea. Et pallida: quę ex cõmistione consurgit choleræ naturalis rubeæ claræ, & phlegmatis aquosi. Et reliqua vitellina dicta quia vitellis ouorum similatur nouiter natoꝝ: consurgens ex commistione choleræ naturalis ꝑdictæ & phlegmate coagulato vel grosso. Gal. de cholera nigra. Quæ in vasis vel hepate ẽt simpliciter apud hunc & Halyabbatem generatur: ꝺm vero A. cum adiectione magis: inuenit̃ tñ secundo naturaliũ: cholera adusta vitellina noiari. Et ex naturali & hmõi commistione alias vniuersas fieri. In quo Gal. præfertur alijs colliget tertio dicentibus choleram vitellinam min⁹ calidam naturali. Sed inde cholera nigra ut dictum & id tangeť cum reliquis siue econtra concidit Gal. vnde prognosticorum. 2. Flauam quippe iterdum videre grossam & diligenter flauam euomitam & deorsum procedentẽ: quam siquidem vitellinam appellant aliqui: multotiens aũt humidiorem minusqꝫ flauam, quæ proprius citrina noiatur: per totum suipsius mistum habẽs phlegmaticũ humorem subtilem aut aquosum quod superfluum. Alimentorum aũt primo. Choleræ hæc quidem xanta: hęc autem ocra idest vitellina. Et ꝺm magis & minus vtraqꝫ multiplicitatem obtinent: vt alias choleras prætermittã quæ apparent in corporibus infirmis. Interiorũ vero. 5. Vocat cholerã puram. q. vitellum oui. postea vero qñqꝫ viridis ostẽditur. Sic igitur alia videtur ab adusta: Potest tñ ad Auer. respõderi: quod cholera vitellina licet dicatur adusta a Gal. non tñ adustione tanta ꝺm quam hu. incinerantur nigrefacti, sed talis est potius dicenda superassatio quædam cõterminatio. licet enim calor fortis adustionem induceret: materia tñ resistit frigiditate phlegmatica iuxta illud prognosticoꝝ secundi. Continentis sputum album viscosum rotundũ a phlegmate accidere adusto. Et ideo remanet humida viscosa: adustione ẽt in ea concessa ꝑp hoc nõ habet de hoc Auer. alios mordere. Neqꝫ sil'r quia intensior est in colore citrina. igit̃ est calidior ea. Dicendum ẽt non valere: quia color non datur solũ qualitati: sed ad hoc ẽt operatur substãtia rara vel densa. Nã substantia subtilis minus colorem intendit: grossior aũt magis vt cholera flaua ostendit sanguinis citrina & vitellina. Inuenit̃ & alia spẽs choleræ dicta prassina idest porralis: colorem nanqꝫ folioꝝ refert porri & ex ipso ẽt generatur. Est & alia ꝑp similitudinem quã habet ad colorem æruginis æris: æruginosa dicta seu zinaria: & quia ẽt similem vt acutam & corrosiuam habet qualitatem.

Apho. 43
Te. c. 46
Do. 4. ca. 1 ante me.
Cõ. 4. añ medium.
Ca. 38. in fine.

K

Ca. 2. in f. ꝑmo theo. ca. 25
ꝑ. ꝑmi do, 4. ca. 3. in medio.

L

Cap. 9.
Cap. 3
Ca. 38. in principio.

Cap. 1. añ medium.

Ca. 7. post principiũ.

M

Ca. 46. in principio.

Vrit enim in modum veneni cum ex nimia nascat̃ adustione. Et corrumpunt hæ duæ formam specificam caloris naturalis: sicut & venenum. Sunt nanqꝫ de genere venenorum. colliget. 3. cum alijs cæteris, quarum origo magis existit a stomacho. Haly. vero addit vnum innaturalem modum habẽtem scilicet colorem indici: quæ siquidem est expositio eius quod dixerat prassina. Vel fortassis consurgit per modum adustionis sanguinis vt apparebit per. A. consequenter. Ipse nãqꝫ tanqꝫ medicinę sufficientior compilator: septem ponit cholerę innaturalis spẽs. Non enim expressit famosas solum verum & infamosas. Cholera nãqꝫ innaturalis efficitur, aut quia sibi commiscet̃ res extranea, vel quia in seipsa causam acquirat innaturalitatis. Et prima quidem duplex existit. Nã alia est nota famosa: quod dupliciter ẽt aduenit: quia qđ ei adiungit̃, vel est phlegma tenue, et sic ẽ citrina: aut grossum, & ita vitellina vt dictum a Gal. extat antea. Quædam vero minus cognita & famosa est cholera quæ dicitur adusta: quæ ẽt dupliciter consurgit. Aut enim cholera rubea in seipsa comburit̃: ita ꝙ subtile & cineritium remaneant simul iuncta: vel ut cholera nigra ab extrinseco cholerę occurrat naturali & sibi admiscet̃, quæ minus est mala ꝑdicta quam interdum euacuari cõtingit. Quæ vero ex se corrumpit̃: ipsa ẽt duplex inuenitur: nã vna hmõi magis generatur ab hepate: quæ est subtile ex adustione sanguinis generatum: cuius grossum cholera extat nigra. Altera vero generationem plus accipit a stomacho. Quæ iterum in prassinam separat̃, & viridem ut æris ærugo: vt ostẽsum antea. Hæ quidem & si odiosæ sint oẽs naturæ: ita ꝙ etiã naturalis, propter hoc fuit ꝺm Isaac in libro vniuersalium dietarum in kisti a natura locata: extentqꝫ calidę & siccæ: ꝺm tñ magis & minus. Nã deterior & calidior cæteris est æruginosa: deide prassina: demũqꝫ ex adustione suipsius facta: postea facta ex subtilis adustiõe quod erat in sanguine: deinde calidior licet non deterior naturalis rubea: clara: postea deterior & calidior ex commistione facta melancholiæ: demum citrina: vltimo quoqꝫ vitellina minus calida cæteris: licet in malitia sit vt excedens & excessum se habens ad citrinã rõne extensionis & intensionis diuersificata. Propter ꝺm huius sciẽdum, ꝙ locus & modus generationis prassinæ & æruginosæ multiplex inuenitur, assignatus. Gal. enim secundo prognosticoꝝ. ponit prassinam generari in stomacho & fortasse in venis. Plurimi uero dicunt qsi illi consentientes prassinam & æruginosam magis a stomacho. Cuius quidem series græca. Quemadmodum fit in corpore ꝺm naturam se habente cholera flaua: ita & poralis altera contra naturam. Et vr̃ ipsa multotiens in ventre generata aliquoꝝ indigestione ciborum vt olerũ quales sunt sicię, cepę ac caules. Apparet autem aliqñ sine hoc tale quid generari morbi rõne in venis et reumatizare: vel in superiorem ventrem aut inferiorem calidi tatis in corpore contra naturam ostensiua. Et adhuc ibidem in antea. Flauus siquidem humor resoluta ipsius serosa humiditate et finita viridis apparet: virus vero cholera videlicet æruginosa prouenit &c. In secundo vero complexionum ponit choleram prassinam simpliciter in ventre generari inquiens, ꝙ quibus in ventre calidior extat cõplexio: cholerica generat̃ superfluitas: sil'r prassio visa. Rubea vero, aut pallida est oino in quibus ex hepate existit & citissime digerentibus. Quibus autẽ hęc sil'r prassio generat̃ hos oportet comedisse: non panem aut carnem porcinã: aut quid his simile: sed calidius aliquid hoꝝ: & solum in male digerentibus generat̃ in vẽtre. Inde nigra vero cholera: aut tactũ aliqualiter: sicut mista subtilis humiditatis flaua cholera ꝺm colorem quidẽ pallidior fit & consistẽtia humidior: ita qñ hęc perampl ius euaporauerit: crudoꝝ ouorum propinquitate similatur: & ꝑpter hoc vitellina. Ipsa quippe cholera: siue pallida siue

N

Cap. 3. in medio.
2. techni tra. de re tra cõ. 26.

ꝑma ꝑ. do. 4. cap. 3. in medio.

O

L. cõne. 8. versus f.

P

Cõ. 39. 16.

Q

Cõ. 47 circa principiũ.

Ca. 6. in medio.

Ca 2. ver sus finem.

A siue flaua: siue vitellina videatur, in vasis generationem habet. Secundum vero ventrem prassina quædam generatur cholera: hanc aūt taliter appellāt a colore prassorū cognominantes: seu & virulentam a uiru scilicet erugino-
Cap. 7. in lib. Isaac. f. sam. Isaac quoqꝫ quinto febrium. & in dixtis vniuersalibus vult oēs p̄ter naturalem & claram rubeam in stomacho generari inquiens. Naturalis ruffa habitat in felle: & virtus eius in hepate: nō naturalis est in stomacho: est tñ diuerse vitellina: crocea: prassina & eruginosa. Quarū causa, quia naturalis cholera ad stomachum veniens miscetur cum hu. in stomacho existētibus. Q. si fuerint laudabiles & temperati ex cibo generati contemperato: cholera ruffa in cholerā mutatur croceam naturali vicinantem. Q. si humores quibus cholera permiscetur frigiditati attineant & humiditati: cholera in vitellinā conuertitur. Si aūt humores inuenerit in stomacho calidos et acutos: vt ex pipere: synapi: porris: alliis & similibus ge-
B neratos, calor augmentatur choleræ & prassij reddit coloris. Q. si ista cholera in suo permanserit acumine & calefecerit eam calor extraneus: sicut calor tpis aut aliarum rerum: intenditur: fitqꝫ æruginosa. Q. aūt vitellina & citrina: vt asserit contra alios in hepate ponentes: in stomacho generari: veritatem non videt habere: qm̄ non post modicū subdit. Si materia febris fuerit vera cholera idest ruffa: generatur causon: si crocea fit tertiana, si vero vitellina nascitur emitriteus. Cum igit materia existens in venis febrem inducat continuā: & non quæ extra: tunc nullam contingeret esse febrem ex cholera continuam p̄ter fortassis causonem. Dico autē fortassis: quia etiā cholerā ruffam videt solum in chisti locare. Neqꝫ emitriteus foret vnqꝫ non certus: seu non verus apud ipsum consurgens ex putrefactiōe choleræ itra venas & phlegmatis extra. Neqꝫ choleras has intelligendum generari in stomacho idest in eius venis: verum in ipsius spatiositate. Et ideo
C forsan dicit croceam interdum in hepate generari, cum
colliget cap. 3. in medio. sanguis fit humidior quā decet. Auer. aūt concidit cū ipso quantum ad generationem prassinæ & æruginosæ quoquo modo. Inquit enim vniuersaliter q̄ causa generationis illarum est, qñ cholera egredit a sua natura in caliditate & siccitate, pp̄ sparsionem illius ad stomachum: & miscet tunc cum aliis humoribus & proprie cum melancholia: & ibi recipit aliquam spēm putrefactionis: & peruenit ad talem complexionem: & in hoc diuersificat a cæteris. Ponit enim forte has per modum putrefactionis & nō adustionis vt cæteri causari. Neqꝫ ēt sic sentiūt cholerā in stomacho melancholiæ permisceri: sed phlegmati tm̄: cum magis ipsum non sic aūt inhabitet melancolia. A. vero cum eo q̄ ipsas ponat magis a stomacho
primi fē. 4. ca. 1 in medio. generari modum dat qūo generent in ipso dicens: sibi videri prassinā ex vitellina generari qñ adurit. Ex hepate nāqꝫ vitellina. quæ etiam f̄m eum ab illo dicta magis ge-
D nerari in stomachum concurrit. Prassina nanqꝫ qñ aduritur in eam introducitur nigredo: quæ cū citrinitate iuncta, viriditatem causat ad nigredinem attinentem: calor enim in humidum agēs nigredinem inducit: vt apparet i lignis. & ideo adusta oia fiūt nigra, vt ligna, carbones: extincto igne. Ari. de coloribus dicit demum sibi videri ziniariam seu æruginosam ex prassina generari: qñ aduritur intm̄ vt ei⁹ exiccetur humiditas: vt & sui siccitate ad albedinem redire incipiat. Calor enim agens in siccum dealbat: vt in carbone ostenditur. Verum circa p̄dicta multipliciter contingit dubitare. primo quia cholera quęcunqꝫ non vr̄ ex hepate ad stomachum occurrere: cum paucis porus felleus ad stomachum extēdat, diuisus, sed continuus magis petat intestinum duodenum complexionum. re. acu. secundis. & tertio. 15. Sic igitur tales choleræ non poterunt nisi rarius generari. Dicendum du-
Cap. 6 in medio. pliciter. primo quidem: quia sicut rarius porus ad stomachum mittit felleus: ita & hæ choleræ prassina & ærugi-

E nosa in paucioribus adhuc generant magis, vel licet nō sit porus ad stomachum: est tñ porus semper ad duode- Collī cō 30. pᵒ pn. & lu. f. & cō. 32. l fi.
num continuatus parum sub pyloron ventris situatus, ita q̄ cholera perueniens illuc rapit sursum ad stomachū si fuerit debilis superfluitatum receptiuus aut indigentiæ Trac. 1. c. 1 post prin.
tpe attractionis virtute. Amplius. dubitatum qm̄ concessum est choleram qñqꝫ ventrem intrare ut videtur etiā Ca. 64. in medio.
velle Rasis in diuisionib⁹ dicēs, q̄ fel habet tria orificia, orificium scilicet adhærens hepati: & orificium adhærēs intestinis, & orificium stomacho. Intelligēdum quidem q̄ non sunt tria incipientia a chisti: sed duo tm̄: sed vt tactum sunt tria quo ad extrema in quæ terminātur. Nam alterum puta descendens diuiditur in duas partes: quarū maior continuatur intestinis ad quæ choleram transmittit: altera vt minor coniungitur stomacho: & per eam in Cap. 30 Tra. 1. ca. 19.
eius concauum choleram mādat. 3. theo. In primo vero eiusdem partem choleræ mittit ad stomachum: quo per primi col. liget. ca. 19 Tra. 1. ca. 1
illam fit cibor̄ digestio. Almansor ēt & Auer. dicūt choleram in stomachi fundum transmitti. vnde tertio. 15. Et habet orificium & meatum ad partes stomachi. Cōcur- F
rit igitur in ipsum. In oppositum. 6. enim de iuuamētis membror̄. Non fuit cursus choleræ in stomachum ad Ca. 3. circa principiū.
purgandum illud quod in eo generat ex phlegmate: pp̄ illud quod timebatur de nocumēto quod accidit stomacho ex tali cholera: festinaret enim exit⁹ cibi a stomacho anteqꝫ digereretur, cum indigeat permanentia in stomacho longa: donec paulatim digeratur, vnde quartā primi. Stomachus non habet quod ipsum mundet Ca. 31. pᵒ principiū.
sicut intestina choleram rubeam. Dicendum aliquos voluisse choleram non ire ad stomachum: quia non vadit ad fundum eius. Quod tñ est contra præinductorum aliquos: sed vadit inquiunt ad os stomachi deorsum: vt confortet expulsiuam: non enim intrat substantiam stomachi: nisi plus mandetur. Aut inquiunt q̄ hæc in grossa obtundit humiditate stomachi phlegmatica, calorqꝫ G
ipsius inde acuitur. Aut dicēdum sicut tactum prius, q̄ in pluribus hoium et maxime naturaliter se habentium, cholera non trāsducitur per por̄ felleum in ventrem: sed in intestina solum ad quos hic se transtulit Gal. Interdū aūt & in his qui minus naturales extant: vt calidiores hepate. Natura porum etiam p̄duxit mittentem choleram in ventrem: vt euomeretur qñqꝫ. Neqꝫ hunc amplius lædit: quia vigent multum hi caliditate attractiua hepatis & frigidum ipsum habent ne transiēs per intestina excoriet. In plurimis enim unus est tm̄ a felle porus tendens in intestina. Interdum vero cum hoc in stomachum alter diffundit. Et is vt ad multum est minor reliquo, rarissime aūt contra: vt in saluo sacerdote apparēs complexionū. & re. a. secundis. Vel sicut transtuli ex Græco dicendū q̄ pars modica choleræ occurrit in vētrem, & non est q̄ Cap. 6. in medio. Cō. 30. pᵒ
non transeat oino in illum. Cuius est series ista. Manifestum q̄ cholera plurima in ventrē confluente f̄m aliquā H
dispositionē non contingit in ipso manere cibaria. Mor principiū.
so enim ab humor̄ acredine vexat, & stimulat valde ab 5. 6ti. particu. ca. 4. pᵒ principiū.
eo velocem contentor̄ effici excretionem. Si aūt in ventris peruenerit orificium: vt sensibilissimum existens, dolent ab ipso vehementer morsi, & nauseant, ac euomūt.
Rursus horum gratia hæsitatur: qm̄ vr̄ q̄ subtilior pars cholerę pertranseat cum sanguine, eaqꝫ vadit ad chistim, qm̄ illa descendit multa: & ad multum in intestina inferius entia, quod aūt tale grossius & graui⁹. Eti. Citrinū cholericum quod ostendit choleræ in spuma sanguinis phlebothomia est subtilius visum cholera expressa de chisti. Adhuc cholera vadit cum sanguine pp̄ cum subtiliare facereqꝫ tandem penetrare. hæc aūt perfectius cholera operabit subtilis grossiori. Subtilior ergo vadens cū sanguine ea quę ad chistim trāsmittitur. In oppositum primo enim theoricę. Qd in cholera subtilius est acutius Ca. 25. pᵒ medium.
& clarus trahit ad se fel. Quod autem minus est acutū & clarum

I clarum natura cũ ſanguine ad oia mittit corporis mem-
[Do.4.ca.1 in medio. Co'ligit in dictis vniuerſalib' le ctione. 2. verſus fi.] bra. vnde prima p̃mi. Quod autem de ea colatum eſt ad
chiſtim tranſmittitur fellis. Id aũt ſubtilius. Palin. ſm
Iſaac. Ideo natura choleram incarcerauit in chiſti ne ſui
effrenitate partes læderet eis occurrens. Sed hoc proprie
ineſt ſubtiliori: quia fit amarior cum acuitate quadam &
penetrabilitate ac mordacior. Minus aũt ſubtilis in his
remiſſa, non tm̃ diſtat a ſanguine & partibus. E conuerſo
autem de humore accidit nigro, qm̃ quidem ipſi' ſubtile
cũ ſanguine permeat. Groſſius aũt ſplen in ſe attractione
[Cap. 15] deducit. theoricæ primo cum naturalium. 2. Dicẽdum
[Cap. 9.] q̃ vadens ad chiſtim eſt ſubtilior reliqua cum ſanguine
eunti: vt indicaĩ naturalium ſecundo ita. Indiget autem
[Ca. 9. verſus finem.] ſanguis non minime & xanto humore qui nondum vl-
time factus eſt ignis. Innuiĩ igitur duplex cholera ignita:
& ita ſubtilior & minus ſubtilis qua indiget ſanguis. Per
oppoſitum aũt melancolia vadens cum ſanguine, min'
K groſſa eſt ea quæ tendit ad ſplenem. Subtile nãq; ad groſ
ſum exceſſum importãt. Quod aũt cum ſanguine vadit
opus ſit temperamẽto atteſtari. Ad primum igitur dicen
dum, q̃ cholera ad inteſtina non deſcendit ſponte: verũ
magis regitiua impellente virtute, ſicut & melancolia ſur
[Do.4.ca.1 poſt me.] ſum. prima primi. Ad aliud dicendum: q̃ iſta non eſt
vera ſubſtantia choleræ quæ apparet in ſpuma illa ſuper
natante, ſed aliquid generatũ ex euaporatione ſeu potius
ex ipſius effumatione: quod oſtendit receſſus choleræ ex
venis euaporatæ. Ad aliud dicendum, q̃ ſanguis non
eget tanta ſubtilitate: quin cholera minus ſubtilior hunc
valeat attenuare: cum eo q̃ nõ nocet vt reliqua membra
et ſunt groſſa in quæ ordinantur & meatus ſufficientes.

Adhuc dubitatur: qm̃ non vĩ has choleras poſſe in ſto
macho generari: ſed in hepate cum ſint hu. Nam ſtoma-
chus ordinaĩ ad digeſtionem alimento℞, & conuerſionẽ
L eorum in chilum. Hepar aũt ad conuerſionem chili in
[Cap. 3. in medio.] chimum. vnde tertio colliget. Quod generat naturale: ge
nerat & non naturale qñ corrumpiĩ eius complexio. Cũ
igitur ſtomachus non habeat generare humorem natura
lem: neq; innaturalem generabit. Rurſus. hæ choleræ
cum ſint calidiſſimæ. ab agente calidiſſimo generabunĩ.
Tale vero nõ eſt ſtomachus: cum ſit frigidus & ſiccus na
tura: neruoſum eſt enim non parum ipſius eſſe, & exan-
[illegible] epar quoq; calidum & ſanguineum: & membrũ
quantum habet de ſanguine tm̃, & caloris obtinet. p̃mo
[Ca. 9. verſus finem. Cap. 2. in medio.] complexionum, & ſecundo apparẽs de partibus. In he-
pate ergo generabunĩ, & non in ſtomacho, quod nullus
dixit. Dicendũ eſt ipſas in ſtomacho & non in hepate
generari: quia ſui acuitate & malignitate ſubſtantiam te-
nerrimam corrumperent hepatis: quod natura nõ ſinit.

Adhuc. humiditas eius eſt multa. Eſt nanq; fons humi
[2. techni tra'ĩ hepa ti. cõ. 3] ditatis ſm Haly. vnde p̃hibet earum generationẽ: cum
ſint ſicciſſimæ: & vnum quodq; in loco eius generaĩ co-
M gnato. Ad primum igiĩ inducto℞ dicendum: q̃ genera
tio duplex exiſtit: quędam eſt vera vniuoca: & ſic ſtoma
chus maſſam gignit ptiſanariam: & hepar humores. Eſt
& altera ipropria æquiuoca: & hac choleræ hæ duæ poſ
ſent dici in ſtomacho generari. Vniuoca quidem dicitur
[Tex. cõ. 10 & 13] generatio qm̃ hoc totum trãſmutaĩ in hoc totum. primo
de ge. et cor. ita q̃ non ſolum fit tranſmutatio in acciden
tibus: ſed etiam in ſubſtantia. Non enim permanens eſt
ſubſtantia in eſſentia & accidẽtibus ſolum tranſmutata.
Aequiuoca quidem per oppoſitum diciĩ generatio: puta
q̃ in ſtomacho hmõi generenĩ choleræ: quia uiriditatem
in ipſo acquirunt ex acruminũ eſu: aut cholera ab hepate
ad ſtomachũ ueniens aliјs formis induiĩ accidentalibus:
vt colore: groſſitie, duritie, & hmõi. & ſic fortaſſis intelli
gunt dicẽtes eas magis a ſtomacho generari, quia formã
talem in ſtomacho acquirunt: licet materiam receperint
ex hepate permanentem in ſubſtantia: ſed paſſionibus
tranſmutatam. Et in hoc concidunt modi & loci et gene

rationis earum p̄dictis & ſi videanĩ forte ſuperficietenus N
diuerſi. Aut dicendum, q̃ magis fiunt a ſtomacho, &
p̃prie praſſina plus: qm̃ dictum eſt per Gal. aliqñ ipſam [2. pro. cõ. 39. in me.]
generari in venis pp̃ aliquam ægritudinum, & effundi
demum ad ſtomachũ. Ad ſcd̃m dicendum q̃ caliditas
dupliciter eſt inſita: naturaliter: & acquiſita, prima quidẽ
calidius eſt hepar. Eſt nanq; natura calidum & humidũ.
ſecũda vero ſtomachus: licet ſibi indita frigidus & ſiccus
ſit magis. Multa enim concurrunt ad ipſum calefacien- [Cap. 7. in medio.]
dum tertio naturalium. & primo prima. Cor quidem ſu
perius mediante diaphragmate ab ipſo calefacto adorti [Do.4.ca.2 poſt prin.]
per dorſum percurrẽs poſterius & muſculi eius. Anteri'
quidem omẽtum adipinum cũ muſculis. A dextra vero
hepar cum felle. A ſiniſtra quoq; ſplenem p̃pter ſangui-
nem venalem & arterialem magis in ipſo contentum:
hæc oia circa ſtomachum intenſam aduentitiam congre
gant caliditatem. vnde et humores poteſt generare ſic ex
traneos & aduſtos. Hepar autem ſui caliditate innata &
humiditate repugnat generationi hmõi humo℞: generat O
tñ eorum materia choleram, puta vitellinam aut aliam.

Itidem dubitaĩ, qm̃ cum ſm Gal. dictum ſit choleram
porralem aliqñ generari in venis: poterit et in hepate ſilr̃
generari: qm̃ in ipſo ſunt venæ in quibus humor capitur
& non in ſubſtantia ipſius. Sępe nãq; Gal. digeſtionem
venarũ vocat eam quæ hepatis, ita q̃ non deficiet taliũ
cholerarũ generatio in ipſo vt dicebaĩ: propter quod id
tenellum corrumperent ſui malitia. Dicẽdum q̃ in he-
patę vt apparet non contingit prædictas choleras gene-
rari. In venis aũt poteſt p̃pter caliditatem ægritudinum
quarũdam adurẽtium. Neq; eſt ſimile de venis quæ ſunt
in hepatis corpore, & quæ ab ipſo prolõgatæ. Nam telę
venarum exiſtentium in eo ſunt tenuiores telis aliarum
venarum exiſtentium in toto corpore. 5. de iuuamento. [Cap. 3. in medio.]
vt perfectior fiat ab hepate digeſtio. Nam quanto cibus
fuerit propinquior ſubſtantiæ hepatis carnoſæ, tanto ve
locioris reddeĩ alterationis & melius ſanguinis ſuſcipiẽs P
ſpẽm. Qñ autem prolongatur ab hepate venarũ tunicæ,
ingroſſantur & fortificantur. vnde. A. 5. partic. de aia. [Cap. 8. in medio.]
Non eſt illicitum virtutes fortiores & validiores fieri ex-
tra ſua principia: eo q̃ ſortiuntur materias per quas fiunt
huiuſmodi: ſicut euidẽter apparet in neruorum origine
& in proceſſu demum eorum.

PROPTER SECVNDVM vero ſciendum, q̃ a
nullis inuenio adhuc diligenter inquirens qui ex p̄dictis
duabus choleris ægritudinem ponat conſurgere: ſed aut
vomitu expelli: aut mortem extẽplo adduci: niſi Auen-
çoar & eius Auer. collega. Inquit enim ille. Febris quæ [3. theiſir trac. 1. c. 7.]
fit ex tranſitione febris ephimerę ad febrem cholericam:
ſi fuerit de genere praſſinæ aut æruginoſæ habebit accidẽ
tia magis fraudulenta, & vix poterit euadere ab ea. Et ſi
euaſerit diu permanebit, et ſubdit ipſius demum ſigna di
cens q̃ fit eius paroxiſmus diuturnus & terminus ęgritu Q
dinis ſilr̃. Et pauci ſunt qui ab hac infirmitate euadãt: &
ſi euaſerint, erit hoc poſt multũ ſtudium: & ægritudinis
p̃longationem. Et poſſibile eſt ei remanere mala acciden [Cap. 3. in medio.]
tia & fraudulẽta tpe q̃ lõgo. Tertio vero colliget. Aegri
tudines quæ ab iſtis p̃ueniunt choleris, praſſina uidelicet
& eruginoſa, ſunt incurabiles, p̃pterea q̃ non recipiunt
digeſtionem: nec permutanĩ a calore naturali: immo cor [Ca. 2 Lib.]
rumpunt formam ſpecificam ipſius: ſicut corrumpit ve-
nenum. Quarto vero illius ponit ex hoc cauſonem fieri
inquiens. Et peior ſpẽrum cauſonis eſt illa, quæ fit a cho-
lera ziniaria vel praſſina. Et illius paroxiſmus lõgus eſt
p̃pter inobedientiam humoris illius ad digeſtionem reci [Cap. 11. verſus fi.]
piendam. In ſeptimo quoq; ſi febris tertiana nõ fuerit ex
cholera pura: ſed erit ex vitellina: hanc. n. uoluit in tertio [Ca. 12. in principio.]
ſentire Gal. fore aduſtam. 2. naturalium. Moxq; ſubdit
Vel praſſina aut æruginoſa nõ euadet hic a periculo ma
ximo, & pręcipue qñ fuerit ex praſſina & æruginoſa. Et
poſſit,

A possit mihi videri ait ipossibile q̃ aliq̃s ab æruginosa euadat: dicit ẽt causonem contra alios impossibile fore ex cholera naturali. Hi quidem sunt sermones hoꝝ virorum: quos si quis diligentia considerat: non solũ ad alios sunt dissoni, verum ẽt inter se satis dissentiũt. Nam Zoar ponit esse possibile: cum difficultate tñ quadam grandi a febre p̃dictarum cholerarũ hoiem posse euadere. Auer. vero isti fm quid aduersus ait sibi uideri ipossibile q̃ q̃s a febre euadat ex cholera æruginosa. Adhuc si hæ choleræ adeo vt ipsi ẽt testantur sunt prauæ quõ febris earũ ꝓlongatur & ẽt paroxismus? Quare ẽt fm Auer. causonẽ inducunt: cum sit febris continua sine paroxismo: & hæ habeant paroximum. Aut quõ generatur causon: si non sit a cholera naturali: & non tñ prout est naturalis. Non enim fiet a citrina, neq̃ a vitellina non adusta: cũ hæ sint frigidiores naturali: neq̃ ẽt a vitellina quam in tertio vocauit adusta: quia in septimo ait. q̃ vitellina naturali frigidior existit. Quõ ergo faciet vitellina causonem: si frigidior naturali? Aut fortassis vitellinã nũc accipit cõiter cum alijs non seruans quod præsumpsit affirmare & imponere Gal. 3. vel si vitellina adusta sit alia & prassina et ęruginosa: distingue nobis didascale. Aut q̃ dicunt q̃ hi viri extraneum est & insolitum valde. vnde ꝓpter ista & similia Auer. maxime sermonem non comprehendo.

Dicendum igĩ extra ipsum choleram vitellinam duplicem fore. vnam quidem per commistionem p̃dictam magis eius obtinentem naturam: alteram vero per adustionem & ingrossationem substantiæ: qua color intenditur. Gal. igitur q̃ breuius naturalium. 2. generationem assignãs humorum: cum in alijs eam tetigerit opusculis: duas tñ choleras enodauit: naturalem videlicet & innaturalem: per choleram quidem vitellinã perfectius q̃ per aliquam aliarum audiens omnem choleram innnaturalem: duplici prætacto generatam modo.

C PROPTER TERTIVM vero sciendum cũ alijs magis dico q̃ ex cholera ꝓprie æruginosa febris: neq̃ aliqua ægritudinum potest causari: sed potius vomitu emittitur, aut mortem repentinã inducit. In cholera uero prassina dubitandum est vtcunq̃. Q, autem ex æruginosa non consurgat febris: neq̃ ex prassina p̃ter hoc q̃ non inuenio ab alijs ægritudinem ab his choleris positã fieri. Isaac febrium quinto de ipsis talem in cõi profert sermonem: prassinam impossibile est in hepate generari: neq̃ transit a stomacho: neq̃ generat febrem: quia non tanto tpe in corpore permanet: vt putrefiat & febrem generet: nam enim semper se coadiuuat, vt eam a corpore expellat, ꝓpter eius malignitatem. Quod si natura defecerit eã expellere nequiens, incẽdit corpus, & homo morit. Subditq̃ igĩ si talia de prassina accidunt, q̃to maiora & certiora de æruginosa eueniunt? Et firmaĩ quia alimentorũ 3. aliæ oẽs choleræ videnĩ difficulter eũari & ægrotante corpe viridi excepta: vnde in dictis vniuersalibus. Aeru-
D ginosa peior & corruptibilior est prassina. Quare velociter destruit & mortificat. Quod ẽt rõnibus confirmaĩ suppositis quibusdam prius ut q̃ natura non mouet nisi percepto nocumento. Et quia hmõi choleræ pessimas habent qualitates acutas mordicatiuas: ac q̃ fiunt in stomacho: proprieq̃ æruginosa. Et q̃ stomachus est membrorum sensibilissimum & maxime os ipsius. 4. de accidenti. Ipsi enim sensus inest p̃ter naturalem etiam aialis. Et quod continetur in stomacho facillime educitur: quia ꝓpria ipsius euacuatio est per vomitum. Constantinus de stomacho. Via vero quæ educit breuis & lata. Consurgat igitur nunc sermo talis. Natura non mouetur nisi percepto nocumento. Sed ex hmõi choleris percipit nocumentum: cum sint acutissimæ: & stomachus sensibilissimus: Euomuntur igitur ex stomacho: cum fiant in ipso anteq̃ ægritudinem inferant. Sicut enim natura habens choleram odio: ipsam in chisti incarcerauit: ita & has statim studet expellere quantũ potest, ne ipsam interimãt: & ideo videmus eas euomi interpolate. Sed contra. non vĩ q̃ expellatur adeo confestim ex stomacho: vt ęgritudinẽ non generet: qm̃ quod generat capillos virides: cum hoc fiat tpis mora poterit & febrem inde causare. Sed capilli visi sunt virides: & ꝓprie in tpibus cuiusdã, hicq̃ ab hac proueniebant cholera cum sibi attestentur: & ẽt hebdomada qualibet hanc euomebat periodice. Dicendum dupliciter aut velut apparebit q̃ prassina potest interdũ febrem generare, vel q̃ capilli licet efficerentur interdum virides: non tñ putrescebat cholera prassina: vt febrẽ causaret: qm̃ expellebaĩ continue. sicut etiã generabaĩ nõ putrescens: per multas tñ ipsius generationes capillos in viride colorabat, fumos infectos ea superius demandans.

Amplius. quęcunq̃ febrem causant humoralem putrescere & cor petere oportet, cum fumus putridus cor petẽs sit causa febris cõiuncta. Sed quæ sunt ignis, & vehemẽter ignita, non putrescunt: & ideo alia elementoꝝ impurata putrescunt p̃ter ignem. Talis vero est cholera ꝓprie æruginosa: cum ipsa sit calidissima & siccissima. Verũ contra hoc vĩ esse, quia prima primi humor dicĩ corpꝰ humidum liquidum. Sed hmõi choleræ sunt humores, quod autem est humidum & calidum potest putrefieri. Ab his enim causaĩ putredo. 4. meteoroꝝ. & 11. de inge.

Adhuc melãcolia res siccior corporis putrefit & febrẽ generat: & cholera silr naturalis res corporis calidior de distemperantia inæquali putrescent, ergo & febrem generabunt. Dicendum q̃ hæ choleræ & ꝓprie æruginosa minime putrescunt: cum sint igneæ siccæ valde. Et quod dicitur primitus humidum & liquidum putrefieri, dicendum q̃ nõ oẽ tale putrescit. Oportet enim q̃ in humido putrescibili non adsit calor adustiuus & condensatiuus, vt hic humidum excludens vehementer & consumens. vnde prima primi. ęiniaria generatur ex prassina qñ tñ aduritur donec eius humorositas siccaĩ: remanet tamen vtrunq̃ sub humoris natura. Hæ nanq̃ choleræ proprieq̃ ziniarię sunt velut vlcera corrosiua nõ putrescere potentia ipsoꝝ caliditate immensa & siccitate: apparens quarta quarti. Aut dicendũ q̃ hmõi humor non habet tempus sufficiens in quo putrescere possit: vt mox apparebit, neq̃ melancolia siccior est hmõi cholera: & maxime postea: qm̃ melancoliæ fm medicos inest nutrire: ꝓpter quod oportet aliquam humiditatẽ retinere. Verũ est tñ q̃ aliqui ꝓpter hoc putauerunt melancoliam naturalem non posse febrem causare quartanam. 4. prima. Siccitas enim acquisita in cholera: p̃cipue in æruginosa: pp id quod cholera existit: & ꝓpter caliditatem humidũ consumentem intẽsior reddiĩ siccitate choleræ nigræ naturalis. Rursus. quod facit febrem oportet habere sufficiens tp̃s in quo ipsa valeat generari, vt effectus inducaĩ, cum tria oportet concurrere, agens vigorosum: patiẽs dispositum: & tp̃s in quo agens patienti applicet. dr̃ia. 93. & 94. Sed tp̃s non reperiĩ sufficiens: in quo ex ęruginosa p̃cipue possit febris causari, cum ipsa fiat mediante putrefactione: hæc autem indiget tpe: cum sit actio quędam & conuersio humoris: vt febris inducaĩ fit trãsmutatio per longa, primitus enim oportet causam p̃ter alias remotiores superesse coniunctam: et fumum putridum ab ea resolutum cor petẽtem: deinde remissio illius fumi a corde in totum corpus. Ab eo nãq̃ febris in totum demandatur subiectum nisi fuerit impeditiuum. Cholera igitur ꝓprie æruginosa febrem non causabit, neq̃ vniuersaliter ægritudinem: sed mortem festinam, nisi vomitu expellatur, vel forte secessu. Cuius quidem vomitum sequũtur qñq̃ dolores oris stomachi adeo vehemẽtes, vt accidant spasmus, syncopis, desudationes frigidæ, & paruitas pulsus oimoda. 12. de inge. Sed circa id dubitare contingit, q̃a dictum putredinem tempus expetere. Cuius contrarium scribiĩ. 4. prima. Putredo non habet tp̃s, & cõuersio sanguinis

Margin notes: Vt supra ꝗ̃o. artic. — Ca. 11. p' medium. — Ca. 6. versus finem. — Cap. 7. in fi. — Ca. 12. in fi. — Cap. 7. in principio. — 3. Tr. c. 12 circa fin. — E — F — Doc. 4. c. 1 in prin. — Collr a te. cõ. 3. vsq̃ ad. t. c. 14 — Ca. 4. post principiũ. — Dist. 2. c. 2 in medio. — Do. 4. c. 1. circa me. — G — Collr tra. 3. ca. 1. ꝑ̃ medium. — Tra. 2. c. 59 circa prin. — H — Ca. 8. iuxta finem. — Tra 2. c. 42 post prin.

I guinis in choleram non fit nisi in tempore. Dicendum ꝙ id sufficienter ostensum. differentia. 89. Non enim intendit dicere. A. ꝙ putredo nullo modo habet tempus: cum sit alteratio quædam ad febrem, & omnis alteratio cum sit vere motus fiat in tempore. 4. physicorum. sed vult innotescere ꝙ tempus minus est quo ex sanguine fit putredo: eo quo sanguis in choleram transducitur: cum plures hic requirantur motus & transmutationes. Q. autē huiusmodi cholera præcipue æruginosa (vt dictum) sit adeo venenosa ostenditur: quoniam venenum est humiditas subtilis horribilis qualitatis. Haly. Et qualitas veneni est diuersa: quia aliquid quod est propinquum humoribus conuenientibus corpori: aliud quod extat longinquum: & aliquod quod habet qualitatem uenenosam prauam. Et ideo cum hæ choleræ sint tales: non est mirū si natura conatur eas expellere maxime vomitu. Nam eo educuntur multæ species humorum phlegmaticorum, cholericorum: melancolicorum, & species veneni diuersæ, similiter & sanguis euomitur interdum. 5. interdum. Neque mirandum etiam si huiusmodi venenum in corporibus generatum: cum sit quantitatis multę, possit mortem inducere repentinam. 6. interiorū. quia menstruum retentione corruptum, & maxime sperma in subito a coitu proprie abscisis potest ęgritudines pernitiosas, & mortem inferre festinam: cum videamus ex paruissimo aranearū uenenot & pręcipue scorpionum symptomata ęuissima, & mortem contingere non parum. Similiter videmus membrū stupefieri ex tactu modico torpedinis, & a contactu etiā saliuæ canis rabidi. Merito igitur menstruum & proprie sperma corruptum, potest in venenum deduci. vnde Haly. Fortasse ex spermate ē aliquid simile veneno. Poterit etiam non minus quis humor paratus in venenum conuerti: quādo fuerit violentæ qualitatis & locus aptus in illud. De cholera vero prassina nō simpliciter enunciandum ꝙ febris ea possit gigni: maxime cū non sit condensata vt æruginosa aliis plus possit admisceri humoribus. Generatur etiam non solum in stomacho, verum ut dictum & in venis: vt aliis coniuncta humoribus: nō sit etiam vt æruginosa naturæ odiosa, ut statim percepto expellat etiam nocumento neque putrefactioni resistens. Quod fortassis videtur concedere, A. quarto prima. inquiēs ipsam fieri ex chimis subtilibus plurimum: quorū est cholericum vehementis subtilitatis & profundationis malæ substantiæ venenosæ: cum iam accidit putredo in corporibus calidæ complexionis & siccæ valde. Ista vero mala substātia venenosa quæ profundatur cholera secundum plurimum videtur prassina: cum ipsa dicta sit de genere forę venenorum. Et ego quidem febrem istam in iuuene quodam vidi complexiōis siccissimæ & calidæ etiam valdę cum accidentibus huiusmodi, vt calore vehementi interius & siti, frigiditate extremorum, syncopibus aliquando: & affligebatur per tertium maxime, qui fluxu largissimo ventris superueniente choleræ prassinæ aquosæ cessauit febris. In cuius etiam fluxus ob virtutem laboratū fuit restrictione: & iste quidē inappetibilis factus uix deglutiens & nihil sumens, circa septimam ab inde tabefactus expirauit. Recte nanque illa praua cholera cor & ipsius spiritus vulnerauerat innatos. Et quoniam quæ sunt huiusmodi cholerarum raro emergunt, auctores videntur sibi inuicem discordare: cum huius artis plurima experimento magis quàm ratione capiantur: vnde de his quæ raro contingunt certificari non possunt: interiorum quinto.

Colli. t. c. 9. & 18. & tt. c6. 14 — 8. techni tra. de ven. tre. c. 17 — Ca. 6. in fi. — Cap. 4. in medio. — 3. techni cō 11. post principiū. — Tra. 2. ca. 52.

K

L

M

Ca. 7. & 8. PROPTER QVARTVM vero, ad primū quid dicendum visum. Ad aliud dicendum, ꝙ febris illa non fuerat vera: sed quædam potius inflammatio ex conamine vomitus consecuta & dolore. vnde. 12. de inge. Ca. 8. & 9. non ponitur febris: sed tm. 4. accidentia pretacta, vel ꝙ fe. ex alia præerat materia. Ad aliud dicendum: ꝙ hæ

N choleræ sunt deteriores melancolia subtili, terrea, fermentante terram. Sūt enim calidiores & acutiores: licet enim illa melancolia in terram ebullitionem & fermentationē inducat, non tamen est sic calida & acuta vt hæ. Sed sui quadam hoc causat drimicitate seu acredine sicut acetum ebullit super terram & fermentat, non sicut aliorum aut fruticis ferentis euforbium liquor quando non est adhuc condensatus in gummi. Aegritudines etiam quæ fiunt ab hac melancholia non fiunt putrefactione, sed magis quadam corrosione, ita ꝙ ipsa est apta ægritudines causare sui minori acuitate & tarda penetratione, nō autem cholera & proprie æruginosa: cum natura ipsam non patiatur tempore. Ad aliud dicendum, ꝙ humor dupliciter destituitur a regimine naturæ, aut quia natura non laborat circa ipsum in conseruando & reducendo eum si peccet ad benignum. Et sic hic humor derelinquitur a regi. naturæ: non autem sanguis aut phlegma. Vel dicitur destitui: quia natura non curat de ipsius expulsione: cum non infestet ipsam, eo ꝙ qualitates non habeat vehementer excessiuas sicut aliqua melancholias & præcipue phlegma quoddam. Non enim hæc mouetur: nisi percepto læsiuo, apparens tertio naturalium. O & ita hæ choleræ non derelinquuntur: vt declaratum a reg. naturæ, immo inquantum potest studet eas a corpore auertere. Ad aliud dicendum, ꝙ licet cholera prassina generetur interdum in venis, natura expellit eam ad stomachum si fortis fuerit. Aut dictum non fore impossibile generari ex ipsa febrem syncopalem minutam subtilem. Ad aliud dicendum, ꝙ licet hæ duæ choleræ ac æruginosa proportionem habeant cum febre, non tamē cum causa ipsius idest putredine vt ostensum. Siue vero ipsa febris non constituitur humoralis: neque omnis calefactio febrem inducit putredinis: sed vehemens in qua fumus putredinis cor petit: & ipsum eiusque calidum nō statim perimit: sed secum inde ad omnia corporis demandatur membra. Ad aliud dicendum, ꝙ multa ueneno rum quamquam sint talia a tota forma specifica dicta, vt apparet de veneno scorpionis & araneæ: magis tamen sustinentur a natura: quam huiusmodi choleræ: non enim sunt tantæ quantitatis. Sunt enim vt venena in multa quantitate suscepta: quibus irritata natura mox superius vomitu foras educit: aut inferius quamquam parum lædentia quæ mortificassent siquidem retenta. Neque etiam hæ habent qualitates sic perniciosas & acutas, propter quod natura conatur ilico expellere, nocumentum inde percipiens ex ipsarum acumine vehementi. Et proprie cum stomachus sit membrorum sensibilissimum. Similiter & venena quæ exhibentur, alia dulcibus admiscentur, vt eorum mala qualitas occultetur. vnde natura sub dulci decepta venenum ad se trahit: propter quod præcipitur quarto. 6. ꝙ qui timet ne in potu sumat venenum, oportet sibi præcauere a cibis dominantium saporum in acetositate, aut acuitate vel dulcedine & dominantium odorum. Sunt & venena perfida: necem cito inducentia plurimum subtilis substantiæ liquidæ.

Cap. 12 — P — Tra. 1. c. 1. in prin.

Q

Ad aliud dicendum, ꝙ translatio illa praua est, non enim ponit seriem rectam Hippo. sed sententiam solam & illam interdum imperfecte, sicut ex translatiōe etiam patet arabica. Sed in ea hic & vbique verba omnino & sententiam sapit Hippocratis. Cuius quidem series. Vlcus autem siue perfectum &c. Arabica vero sibi consonans. Quando fuerit in corpore infirmi vlcus. Non ergo loquitur Hippo. de antracis siue carbunculi idem existentis colore, verum vlceris: nec huiusmodi color causatur ex cholera prassina seu æruginosa, licet viridis efficiatur siue liuidus, sed ex melancholia concreatur adusta. Inquit enim quòd quando vincit in corpore humor melancholicus, est color eius aut liuidus, aut viridis.

Dria

A

DIFFERENTIA. XCII.

QVOD IN EMPIALA non sit frigus interius & calor exterior videtur per Isaac febrium quinto huius oppositum scribētem. Adhuc fm Gal. febris generatur in corpe quemadmodum ignis ex lignorum inflammatione. Sed in hac calor est magis in parte infima & profunda lignorum ꝙ in parte exteriori aeri aperta. Cū igitur in empiala phlegma vitreum in quo ea profunda tur sit in corporis profundo illi caliditatē inducet: forinsecus vero frigiditatem non potēs sui frigiditate febre caleßieri omniquaqꝫ. Rursus. febris empiala fit ex phlegmate frigidiori profundius putrefacto, cum sit humoralis: putrefactio vero fit a calido. Quod autem tale vbi est calefacit: quo vero deficit frigus ostenditur: quare in empiala calor erit interius & frigus exterius. Q. autem in lipyria frigus sit interius & calor extra monstratur: qm̄ fit ex cholera sola vel cōiuncta phlegmati vitreo, aut melancholiæ, sed cholera petit exteriora calefaciens: phlegma quoqꝫ vitreum & melancolia interiora. Palin. Calor est in parte ad quam tendit: huiusmodi autem est exterior superficialis: cum eius motus sit de centro in circunferentiam. Calefient itaqꝫ exteriora in ea: & infrigidabuntur interiora.

B

CVIVS CONTRARIVM sentitur Sera. 6. & 4. prima ita habente. In empiala interiora infrigidari & exteriora calefieri: in lipyria vero contra: quorum tangent consequenter motiua. Q. autem talis diuersitas caloris et frigoris in neutra harum possit existere probatur: quia febris procedit a corde per arterias & venas in totum corpus, sicut ratio testatur ipsius. Quod autem huiusmodi simul vtranqꝫ partem calefacit interiorem scilicet & exteriorem: non itaqꝫ & reliqua.

C

PROPTER PRIMVM quidem sciendū: ꝙ quid sit calidum: quidqꝫ frigidum & quid interius: quidue exterius, notum extat et ex multis. Est autem empiala dicta græce super alia: eo ꝙ calor est sup frigiditatē aut vtraqꝫ super alteram: quia frigus simul vbiqꝫ vt ostendetur coniungitur cum calido fm Gal. & Halyab. Empi nanqꝫ græce supra importat. & Ali idest alia. inde empiala. Lypiria vero dicitur quasi pinguis. Lipparō enim pingue. Sicut nanqꝫ pingues calefiunt interius & frigescunt exterius: eo ꝙ calor obsessus non possit se in exteriora protendere. vnde pble. 8. Propter quid pingues vehementer frigescunt: sic & in hac euenit febre: quare videt Halyab. lisuriam nominare: & tunc sanius de ipsa alij ptulerunt ꝙ Isaac hanc rationē nominis sequentes. Amp. sciendum ꝙ febribus simplicibus seu cōpositis dispositiones contingunt diuersæ caloris aut materiæ causa nominibꝫ differētibus designatæ. Quibusdam enim febribus inest multa immista humiditas: & vocatur lōdinis. Qn̄ vero calor fuerit adurens intēsus, causon dicitur: uel incendiū. Qn̄ autem is & frigus simul in interioribus fuerit & exterioribus per oē, empiala dicitur ex phlegmate vitreo generata. Est & febris in qua sentitur calor in interioribus immensus: in exterioribus vero tepor. Quod ex viscositate contingit humoris & grossitiei: ita vt calor non possit petere exteriora: quę lisuria dicta. Est etiam alia in qua frigus in exterioribus sentitur graue: quæ acromidos dicitur: idest pruinosa. Fit quoqꝫ reliqua in qua calor est interius intensus & nociuus: a qua vapores eleuant acutissimi: cum humor non sit viscosus plurimum: quæ febris appellatur tinidos. octauo theoricæ.

D

PROPTER SECVNDVM vero sciendum: ꝙ auctores differenter valde circa hanc differētiam sunt locuti. In libro enim de distemperantia inęquali. 7. apho. secunda prognosticorum. & alijs cum. 8. theoricæ dicit: vt apparuit ꝙ empiala sit febris in qua simul sentitur calor & frigus secundum omnem corporis partem. vnde 2. febrium. Empiala febris proprie nominatur in qua simul febriunt & rigorem patiuntur, & vtraqꝫ sentiunt secundum idem tempꝰ in omni particula corporis. Quod & proprij nois videtur pfata ethymologia importare. Tertio quoqꝫ simplicium pharmacoꝝ scribitur ꝙ est febris in qua habens eam inuenit tremorem & duritiem in toto corpore hora vna. Et hæc quidē febris erit illa: quā A. circunloquens ait. Febris in qua fit vnaquæqꝫ duarū rerum in vnoquoqꝫ duorum locorū. Est autem lipyria febris in qua calescunt intrinseca, & frigescunt extrinseca & quæ secundum Gal. apho. quarta etiam ad febres per nittosorum apostematum interiorum extenditur a quibus fit attractio a toto corpore caliditatis: velut a ventosa. Tertio quoqꝫ simplicium. Lipyria est febris in qua interiora ventris incenduntur, & eius exteriora sunt frigida, ac etiam de distemperantia inęquali. Non tamen a Gal. iuenio ex qua materia determinate ac quomodo generetur. Isaac autem & A. cum Serap. in empiala & lipyria videntur satis discordare, non solum in nominū altercatione: verum in opposita causarum assignatione: etiam præcipuæ in empiala. Inquit enim ille cum Arist. proble. 27. ꝙ empiala est febris interiora incendens & exteriora infrigidans: cuius materia est phlegma grossum vitreum. Eiusqꝫ quædam pars est putrefacta: quædam vero minime: putrefacta quidem febrem generat: imputrefacta quoqꝫ sui natura congelationem causat. De lipyria quoqꝫ sentit ꝙ eiꝰ materia sit cholerica cum phlegmate vitreo: aut cum humore melancolico mista differēs ab empiala. quia illa calefacit interiora & exteriora infrigidat, & pororum foramina oppilat ne fumus dissoluatur. In lipyria autem omnia hæc sunt contraria. Interiora enim sunt frigida: & exteriora calida. Huic quoqꝫ A. cum Serap. aduersatur: dicit quòd in empiala infrigidantur intrinseca & calent extrinseca. Cuius materia est phlegma vitreum comprehensum in occulto & profundo quod infrigidatur vbi est. Sed quando ei accidit putredo spargitur ex eo vapor eius quod putruit et dispartitur & inflammatur in exterioribꝰ. Cum enim esset quietum anteqꝫ sibi superueniret putredo non sentiebat frigidum ipsius aut calidum: cum nondum esset putrefactum. Materia enim interius frigida in loco fortiori agitata calore frigidior sentitur: vt glaciei monstrat dissolutio. Fumus autem a materia computrescēte deductus ad quę extra inueniens ea minus calida intrinsecus calidior percipit. Sicut mictio in balneo corpore reddito calido designat. Lipyriam vero ponit fieri ex phlegmate: aut ex cholera grossa quandoqꝫ. Modum autem generationis ipsius ex phlegmate dat duplicem: vnum quidē quoniam quando phlegma inflammatur intrinsecus & putrefit illic calefacit: non enim resoluitur nisi quando calefacit exteriora corporis: cum sparsione vaporis calidi. Propter etiam calorem intus existentem, ad ipsum attrahitur reliquus cum virtute: ita vt partes extrinsecæ infrigidentur illo desertæ: & maxime si phlegma vitreū partes oppilet, & possideat exteriores. Aliū quidē quia multotiens resoluit vapor ex phlegmate: qui nō putruit: sed eleuat calefaciens: a quo calidum spatio paruo associatū separat modo quo calidum recedit vapore ascendente aquæ: vt apparet in terminis. Et merito quia fuit radicaliter ante putrefieri frigiditatis immensæ. Fit aūt ex cholera grossa: quia ea pauca intrinsecus latens putrefit, & illic calefacit. Et qn̄ non resoluitur aliquid ex ea euenit qdꝫ dicebatur in primo modo lipyriæ phlegmaticæ. Concurrit enim calor cum virtute ab extrinsecis partibus in quæ intus. Circa pdicta dubitat & primitus de empiala iuxta Gal. cum ponat in ea calidum cū frigido simul per totum sentiri. Qdꝫ non vr: quia hæc sunt cōtraria. Hmōi vero nequeūt vna commisceri oino, cū vnum alterū a se depellat. In oppositum: quia vt tactum in empiala calor

E F G H

Marginalia: Gal. in co. / 2. 1. 5. In principio de dif. feb. c. 4. & ... / Cap. 17. Tra 1. c. 48 / Proble. 8. / ... / Dif. 3. c. 3 iuxta fine. / prima. 4 tra. 2. c. 50 / Cō. apho. 48 / Dif. 3. c. 3 iuxta fine. / Doc. 3. c. 2 in medio. / Vbi supra in arg. Colligitur proble. 2.

I lor & frigus in eodem sentiuntur loco. Amp. A. tertiam ponit febrẽ a lipiria & empiala quasi ex his duabus congestam: quam circunlocutione nominans dicit vnã quam duarum rerum in quocunq; duorum locorum fieri. Itidem de lipparia hæsitatur. 2. quia apho. 4. Lipparia ponitur ex apostemate phlegmonico interiori vel erysipela consurgere: quod nulli exprimunt prætacti. Dicendum quidem ad primum quod eundem locũ possumus audire dupliciter. Aut verum & indiuisibilem, & sic calor ac frigus simul in eo fore non possunt. vel sensualem vel communem, & sic vna existere possunt: vnde de distemperantia inæquali. Non fit accipere particulam sensibilem in qua non existat calidum & frigidum: seu quod licet sensus indicet calorem & frigus simul esse: nõ tñ intellectus. Iudiciũ enim sensus nõ est adeo ratum vt qd' intellectus: quod ostendit quis circulus apparens verus oculo manu pertractus: nõ autem circino circũducto. Boethius musicæ. 5. Quod etiam denotat imago ex varijs constructa coloribus. minutatim quidem de prope percipiunt, vt sunt diuersi: de longe autem vnicus apparet: ceu & vasa in pariete concaua videntur distanter colorum suppositione. Sicq; in proposito. Ad aliud dicendũ, quod aliter accipit Gal. cum Halyabbate empialã, vt apparuit quã Serap. & A. eius amplius consequens rõnem nõis. Quam Gal. enim dicit empialam. A. circunlocutione ut tactum exposuit: parum enim de nominibus curauit. Ad aliud hæsitatum dicendum quod A. cum Isaac ponit lippariam fieri sine apate. Gal. autem multotiens cum eo: habet tñ modum lippariæ s̃m illos p̃cipue: cum ea quę intra ardeant & rigeant: quæ extrinseca. Varij igit̃ sunt in his febribus intellectus. Hæc igitur est diuersitas in his febribus inuenta breuiter recollecta. & proprie inter Isaac & A. Isaac enim videtur fortassis propter trãslationis defectũ ab alijs deuiare. Practici tamen latinorum uidentur eum non auditis alijs simpliciter imitari.

Cõ. apho. 48

Do. 3. c. 1

K Ca. 1. post mediũ.

L PROPTER TERTIVM quidem sciendum, quod phlegma vitreum vel est multæ quãtitatis, vel paucæ, vel simul computrescit, aut non: si quidem fuerit paucæ quãtitatis vt natura simul possit ipsum putrefacere tandem & dñari, tũc calefaciet interius vbi erit putrefactio abscondita vehementer: ita vt prius vapor hic resolutus tendens in extrinseca redibit ad frigiditatem: cum fuerit eius materia prius frigida valde, aut s̃m diuersitatem putrefactionis phlegmatis & imputrefactionis: quod videtur Isaac sentire: Si autem fuerit multæ quãtitatis adeo vt natura nõ possit id vna putrefacere & sibi dominari: quod interius est motum calido de potentia infrigidandi reducetur in actum illius: ceu quando nix liquescit calido mota infrigidat magis: tum propter actionem contrariorum: tũcq; subtilitatem. Vapor autem hinc resolutus a calido retinebit adhuc quid eius ita vt sentiatur frigus interius & calor extra. Quod videtur. A. tenere. Gal. autem cum Haly. sane sentit in hac febre omnem corporis partem vna calefieri & infrigidari: propter phlegma putrefieri partim: partim vero minime: quod nomen denotare dictum est expositum. In lipparia autem non tantum opponuntur adinuicem Isaac & A. cum causas non suscipiãt ex contrario: sed ex diuerso magis vt apparuit ex alia causa & modo sentit ipsam Isaac consurgere & ex alijs. A. consonans peramplius sermoni Gal. volentis in ea calorem occultari vehementer in interioribus: sicut & ipsi attestat̃ Serap. filius. Q. & magis approbo. Amp. nosce quod si materia acida & vitrea desuper partes moueatur sensibiles, ita vt computrescat minime rigorem siue frigus inducit absq; calore. Q. si amplius mota in putredinem quandam moderatam deueniat: febrem inducet empialam: in qua s̃m omnem partem sensibilem calor & frigus sentit̃ vna. Si vero amplius putrefiat præcedit quidem frigus vt in quotidiana: superuenit autem calor febrilis supera-

M

to eo vt nequaquam in augmento percipiatur: & maxime in statu paroxismi: febrium. 2. Sufficiat itaq; hic breuis sermo in hac inuoluta & vtrinq; probabili huiusmodi febriũ causarum assignatione. N Ca. 4. 2

PROPTER QVARTVM quidem ad primũ qd dicendum. iam apparuit. Ad aliud dicendum: quod sua via procedit. Aut verum id nisi aliquid impediat. Impediens autem est cætera pars phlegmatis vitrei imputridi quę mouetur. Ad aliud dicendum, quod licet pars interior incipiat putrefieri: statim tamẽ occurrit phlegma vitreũ motum imputridum s̃m A. infrigidans. Ad aliud de lipparia etiam quid dicendum apparuit. Ad aliud similiter patet considerata causa differenti & modo generationis lippariæ s̃m Isaac & A. Ad aliud dicendum s̃m A. mouentem hanc dubitationem: quod in hmõi terminis attenditur vna conditio vt non sit quod prohibeat, sicut diffinitur aqua frigida & humida qñ dispositio eius est s̃m suam naturam, & non fuerit quod prohibeat. Similiterq; de graui descensu. Hic autem est prohibens humor: viscosus, frigidus, inclusus, aut ętherogeneus & diuersimode situatus: vt ostensum ex talium febrium generatione modorum.

3. ptu. 1 ca. 41. post mediũ.

O

Circa id quod dictum est in febre empiala s̃m Gal. simul febrire & rigorem pati, hæsitat̃ an rigor causetur a calido vel frigido. Q. autem a calido uidetur, quia illud causat̃ a calido: cuius causa est calida: hmõi vero est rigor: vt ostendunt tertiana & causon in quibus euenit crisium & febrium secundis. Adhuc in rigore sentitur velut acuum & spinarum perforantium minutissime punctura. Isaac febrium. 5. vnde dixerunt aliqui rigorem non esse aliud nisi puncturam sensibilium partiũ ex vaporibus calidioribus. Rursus. 10. de inge. Rigor fit propter multitudinem & acredinem eorum quæ ferunt, & propter velocitatem delationis & virtutis imbecillitatem, talia uero magis contestantur calidum. Amplius illud quod mordicat calidum impugnando naturæ: ipsumq; fugando, & per consequens infrigidando rigorẽ inducit, tale quidem est quod calidum mordax vt apparebit peramplius, causatur itaq; rigor a calido.

Ca. 3. post principiũ. Ca. 3. & 4 in fi. & 7 circa prin. Ca. 1. ad mediũ. Ca. 4. circa principiũ.

P

IN OPPOSITVM vtique a frigido: quoniam Gal. lib. de iectigatione, tremore, rigore, & spasmo. Rigor est frigiditas fortis, frigidum autem causatur a frigido, cum generatum producentis sapiat naturam. Palin. Rigor causatur ex contractione calidi de partibus exterioribus ad interiora: quod frigiditas extremorum ostendit. Sed is motus est frigidi: calidi vero contra. Eti. Rigori docent subuenire per frictiones calidas, inunctiones, & calidorum assumptiones. Inducitur itaque rigor a frigido.

Ca 6. in medio.

IN CONTRARIVM etiam: puta quod si rigor fiat a calido non contingat a frigido: aut contra: quia contrariarum causarum cõtrarij sunt effectus: secundo de generatione & corruptiõe. Sed calidum & frigidum sunt causæ contrariæ, non vnus igitur & idem effectus vt rigor causabitur ab eis.

Q Tex. 56

PROPTER PRIMVM quidem tangatur primitus vniuersalius qualiter per rigorem & vniuersaliter ea quæ apparent in paroxismis significentur super morbi longitudinem breuitatem: & medium ipsius. Secundo terminorum aliqua subdatur expositio. Propter primum huius sciendum, quòd modi seu varietates quibus cognoscuntur consistentiæ seu ordines temporũ vniuersalium in adinuicem sunt septem, vel octo: quorum quatuor sunt tanquam essentialia puta paroxismi anticipatio & postpositio: longitudo & breuitas: fortitudo & debilitas: mos seu modus ægritudinis: seu columitas & incolumitas. Reliqua vero accidentalia sicut accidẽtium longitudo, fortitudo, & eorum incolumitas, vel ipsorum opposita vt paucitas, breuitas, columitas ipsorum, & tẽpus declinationis

A nasionis paroxismi longius priori, vel breuius: & si facilius aut difficilius ferunt quae ipsius accidētia. Et an post paroxismum remaneat ab accidentibus mundificatus, vel circunuolutus in illis. Si ergo cōcidant oēs hi aut plures & digniores in adinuicem, puta anticipatio: longitudo &c. tunc vtiq; aegritudo erit in augmento. Si autem concurrāt opposite oēs vel plures postpositio, breuitas, & reliqua: tūc maxime si materia fuerit digesta, erit in declinatione iam morbus. Si vero caeteri, vel plures aequaliter accidant: vt in priori vel prioribus paroxismis, erit in statu, dummodo aegritudo non sit quae habeat de sui natura semper aequaliter, & vt in statu esse: ceu homoten⁹ seu aequaliter extensus: aut anticipare sicut augmasticus seu augmentatiuus. vel postponere semper, ceu apomasticus siue declinatiuus. Cognoscere tñ tentandum huius aegritudinum consistentias ex maiori vel minori anticipatione & postpositione, ne cum aliis vel tenore ipsorū B plus aut minus vniformi. Cognoscuntur tamen certius digestione vel indigestione materiae. Quando autem tales fuerint imminuti principium denotant aegritudinis aut materia fuerit indigesta: iuxta illud ueteris: secundum principia & fines imbecilliora cuncta: hoc crisium & vt cunq; aphorismorum primis. [aphoris. apho.30] Propter secūdum huius sciendum q typi sunt tres, vel quatuor, rigor, horror, seu horripilatio: frigus & tremor sm quosdam: vnde metra. [Colli cō.8 3.&.10 Cō.apho. 46] Est triplex typus rigor horripilatio frigus. Frigus phlegma ducit: rigor est quando cholera pungit. Quandoq; poros claudit fex sanguinis tertius huic. Est tremor quartus qui circuit omne genus. Est autem typus figura vel imago venturae febris: qui est reuocatio caloris natiui de exterioribus maxime ad interiora: indeq; refractus non raro. Rigorem autem communius attribuunt cholerae [apho.58] iuxta illud aphor. quarta. A causone habito rigore superueniente solutio &c. Horrorem melancholiae, & frigus phlegmati: vt eorum denotant paroxismi. Multotiens tamen vnum pro alio sumitur: ita vt omnis typus C aliquando confundatur sub rigore. vnde apho. quarta. [apho.63] Quibuscunq; in febribus quotidie rigores fiunt, quotidie febres soluuntur. Quòd autem tremor sit communis circuiens omne genus typi non proprius approbo: cum magis concidat: vt apparebit cum cum rigore: vnde de [fen.1.ca.6 & puis] his. 4. prima. ita horripilatio est dispositio in qua inuenit corpus diuersitatem in frigore ac punctionem in cute & lacertis, & antecedit eum pigritia & confractio: frigus est vt sentiat in membris suis & dorsis lacertorum frigus purum: sentiunt enim ac si nix ac frigiditatis congelatio sit [Ca.3.circa medium.] aliqua eis innexa. Isaac feb. 5. Rigor est vt nō possit continere membra sua ex tremore & commotione in eis eueniente motibus inuoluntariis: & fortasse est frigus forte: non fit autem rigor fortis nisi in continua & quartana. Videtur igitur omnis communicare in rigore quādoq;. Sic igitur rigor aliquādo sumitur communiter pro omni D typo: sicut apud Ioānem horripilatio: plures autem, put [Cap.146] singulare diuisum contra typos ceteros. In diuisionibus quoq; omnis typus ponitur horripilatio: diuersificata tamen punctura: quasi actuali: non frigore ac profundatione ipsius: & veritas est q suscipiens auctores, nullam poterit certam inuenire attributionem typi designanti materiae alicuiteo fortasse q a calido procedit & frigido entibus diuersis. Nosce q typus accidit in febribus interpolatis: non autem in continuis nisi rarius vt apparebit consequenter. Nam in his calor diffunditur per totū: vt maxime: tunc autem typus nō potest magis accidere. Gal. vero eius ponit plures descriptiones aliorum rigo- [lib. de tremore iecti rigore & spasmo c.6] ris quas omnes mordet, vt q rigor est frigiditas corporis & q est tremor cum frigiditate: & q est frigiditas motiua dolorem causans: ac q est nocumentum in calore per naturam inuento in omnibus animalibus: & q etiam frigiditas est corpori subito occurrens. Denuo uero his om-

nibus notificationibus detestatis vtcunq; subdit, q rigor est frigiditas fortis corpori adueniēs: necnon trahens ipsum a naturali dispositiōe ad innaturalem: quod per longa conatur declarare, & fortassis aliquid indeterminatū coniacet ac improprium in illo, vt tertio videbitur dicendorum: calidum vero & frigidum, nota differentia. 15. E

PROPTER SECVNDVM autem sciendum, q vt indicatum diuersificari videntur in hoc quaesito maiores: nam aliqñ sonant rigorem causari a calido: et interdum a frigido: & vniuersaliter frigiditatem ipsam vt videbitur peramplius concomitari. Sic etiam ostendit dissona ipsius attributio febrium diuersarum paroxismis: & aliis dispositionibus corporum variis, quid autem de hoc apparebit consequenter.

PROPTER TERTIVM vero sciendū primitus quid sit rigor: ex hoc enim soluentur coarguta, & quae uidentur ipsi inesse aderunt reliquis separatis, ac non min⁹ discoliae causa & oppositionis circa hunc erit manifesta F vt sic pulcherrime demōstretur quod eius vnumquodq; [T.c.31] phy. 4. & 2. rigor: vnde causetur vniuersaliter & specialiter ostendatur. [Rigor qd sit.] Propter primum huius sciendum, q rigor est conuentus quis crebrus caloris naturalis & repentinus in cor a re omnifariam praeter naturam causat⁹: indeq; paulatim ad superficiem vt ad multum refractus. haec nanq; videtur sufficiens rigoris ratio, eius perfecte denotans essentiam. quod apparet, nam conuentus seu concursus aut motus extat verius genus: vnde principio de accidenti quinti. spasmus, tremor, saltus, rigor & reliqua cōe quidem habent genus omnia motum peccātem: hic autem motus auditus per ly conuentus: peccans autē per id quod subditur repentinus. talis nanq; delinquit in naturam: cum oē subitum naturae praeliatiuum. apho. 2. [Apho.51] haec autem genere separantur a rigore quae non cadunt sub motus ambitu: sicut dispositiones vel habitus, ceu sanitas & aegritudo cum suis causis non habet rōnem fieri & motus, vt accidentia. Verum facti & quietati: sicut vi- G sum dña. 75. Est enim rigor accidens virtutis aialis: vt caetera ptacta, Dictum est aliquis, quia non omnis conuentus sed minor aut mediocris, est rigor. Nam haec dictio, [Cō.11.ad medium.] aliquis, qñ additur alicui denotat paucitatem. 3. regi. acutorum. Id autem sit additum ad differentiam tremoris: eo q tremor quis sequitur rigorem: & est sicut rigor fortior causatus proprie a calido: licet multotiēs improprie sumatur pro typo quocunq;. Cuius quidem gratia notandum q tremor dupliciter accipit: vno quidem modo put est motus malus vniuersalis totius corporis: & ita est effectus rigoris ceu qñ adest vehemētissima punctura cū agitatione q maxime & dentium stridore. Et hoc amplius causatur a calido & ad summum ex latione repentina calidi serosi acuti super partes sensibiliores entes. sumitur & tremor prout est passio seu morbus officialis secundum Aui. [1.3.c.21] quo partes concutiunt absq; alia passione febrili vel altera contingente: ceu reliquae neruorum aegritudines: in quo non percipit manifeste calor sicut in pori H tremore aut frigus: & differt ab eo q hic potest aduenire toti corpori vel pluribus partibus aut vni. Sed ille communis est omni corpori: ceu rigor a quo vt ad vltimum [Cap.6. in medio.] positus est consequit: vnde de iectione rigore & spasmo: rigor non est nocumentum accidens in membro sicut tremor, neq; et tremens frigiditatem sentit, ceu rigens. Adhuc in rigore est motus pter naturam omnino: & ideo dictum oīfariam. in tremore autem nequaq;: cū tremor qui est neruorum passio construatur ex re pter naturā conāte membrum sua quantitate nimia vel qualitate praua supprimere: & natura satagente subleuare: ita vt bellum motuum contrariorum insurgat: tremulosum inducens motū. Et propterea dicit Gal. idest q Plato non recte opinatus est tremorē & rigorem vnum & idem esse. [Vbi supra immediate.] Sed quis dicet Platonem obseruans tūc per tremorem, illum intelligere

I qui est cōis toti corpori multotiens rigor dictus, aut ver⁹ (vt dictū) eius quasi effectus: qn̄ oino causæ rigoris fuerit intensæ. Separanī ēt spasmus, & iectigatio, vel titillatio, siue saltus. Videnī enim esse maiores magis extendentes vel ēt contrahētes q̄ rigor aut ēt tremor: & maxime spasmus: per id aūt quod dicit crebrus diuidit rigor: & ab his atq; a sternutatione: tussi: singultu, & hmōi. rari. n. sunt motus eoꝝ: tremoris aūt & rigoris commotiones pulsu ēt spissiores, nisi formicantis forte. Subdit aūt caloris naturalis quo siquidem mouet virtus regitiua nūc quidem intus: tuncq; foras, ꝑut obiectum cōcitat iuuatiuū seu oppositum: vnde vigesimaseptima ꝓblematum: calidū qd' est in nobis tanq̄ aīal fulgensq; vtiq; timebit. Ad cuius quidē p̄sentiam calidum sequit permanere subiectū. Ad eius aūt absentiā frigidum: idē nanq; potest esse diuersoꝝ causa, vt nauta qui sui p̄sentia causa est salutis nauis: cui⁹ absentia submersionis illi⁹. physicoꝝ. 2. Dicit aūt in cor quia calidū nociuū læsum cū sanguine semp concurrit in cor velut in arcē ac ei⁹ principium vt ibidē tueat. 5. apparens de accidenti. Et ideo Mesue de pharmacis oium nocumentoꝝ aduenientiū corpori primus occursus est ad cor, velut ad basim vitę. Dictū aūt repentinus: qm̄ quod paulatim occurrit, nō causat rigorē, aut dolorē qui ipm cōcomitat. Qd' enim passionē inducit, oportet ipm subitum esse & multū: vt apparet. 4. de accidenti. Debet ēt id esse p̄ter naturē oifariam, ita vt repētina in naturalitas cadat in naturā, & nō in dispositionē cōtrariā: quia magis qd ducit delectabiliter in naturā, uelut qn̄ calidiori occurrit contēperans id qd' frigidius, ꝑ quod ēt tremor neruoꝝ morb⁹ separat a tremore rigoroso. est ēt breuis tpe: ille vero lōgissimus. Per id vero qd' subdit paulatine separat a verecundia: ipsa enim similat rigori cū in ea duplex sit talis motus naturæ: primo quidē ad intra, & cōsequēter ad extra: & in rigore silr vt q̄ multū: veruntn̄ in verecūdia citus fit caloris naturalis reditus: non aūt adeo in rigore. Dicit aūt vt ad multum refractus, ꝑpter rigorem qui aliqn̄ contingit, sicut conspexi in morte vehementē q̄ magis frigidū aut ob virtutis debilitatē, vel materiei supfluā q̄titatē. 5. de accidenti: hic enim calor confugiens in cor non reuertit: per hoc ēt separat timor & rigor visus in eo qui potest rigori consociari nunc p̄tacto. Sufficiens itaq; prætacta vr̄ rigoris ratio. Propter secūdum huius sciendum q̄ rigor apud Gal. &. 6. theo. non solum causatur a calido, verū ēt a frigido. Q̄. aūt a calido monstrāt ex febribus tertianis interpolatis (vt tactū) incipientibus cum ipso parosistice: quo ēt terminanī causones seu incēsiōes, iuxta illud apho. quarta. A causone habito rigore supueniente soluit ipse, quod ēt ostendit scintilla cadens super corpus hois: & aqua feruentissima confestim occurrentes. Silr & vulnus medicamine aspersum acutiori. vnde Isaac feb. 5. Causa rigoris sunt calidi & acuti chimi citum exitū habentes. Adhuc istud induci rigorē quod causat conuentum quēdam crebrū caloris natiui &c. tale vero est calidū excedens impellens calidū naturale: causansq; ipsius absentiā: cū eo q̄ calor naturæ (vt tactū) cōfugit in cor tanq̄ in ipsius tutū: itaq; rigor causat a calido. Firmant q̄ ēt fiat a frigido: vt phlegma ostendit vitreū: proprie cū frigiditatis fuerit multæ: maximeq; cum fortiter moueat ita vt dissoluat: & hic quidē rigor non fortis vt prior, q̄ a calido licet illius respectu p̄duret q̄ longissime: q̄ & amplius mulieribus accidit q̄ viris, & maxime largā & ociosam ducentibus vitā. Causat ēt ab aere & aqua q̄ multū frigidis mox occurrentibus, & ꝑprie cū corpus fuerit porosum & natū suscipere quæ adueniunt: ceu humores corruptos in exposito, fit ēt rigor qs in quartana cōpositus aliqualiter ex calido & frigido: cū frigidus de se sit ipsius humor: calidus vero putrefactione. Rigor tn̄ ad quē sequit tremor & agitatio totius q̄ maior a frigidis torum grossitie non generat humoribus. Verum a subtilioribus & acutioribus. Adhuc, illud quod inducit conuentum quēdam crebrū &c. rigorē causat, cū hmōi sit ei⁹ denotatio. hmōi vero est frigidū cum impellat calorem naturalē, & in fugā ponat: velut sibi oppositū: quo siquidem dupl'r infrigidat subiectū. Vni quidē ꝑ frigidū iā occurrens aliter ꝑ fugā calidi. Sed in eo q̄ fit a calore solis aduenit frigiditas ꝑ secessum calidi: & ideo remissior, licet nāq; acutū a pūctura sentiat interius immersa: forinsecus tn̄ perci piī frig⁹, ꝑ quod fortasse rigor simpliciter non est frigiditas fortassis: sicut testat Gal. verum potius causa ipsius qn̄q;, effectusq; semp. Inducit ergo rigor ēt a frigido, et sic ab vtrisq;: quod ēt firmat ex. 8. proble. ita. Propter quid horripilant siue rigescunt a calido & frigido infusi. Soluens aīt id contingere a frigido: quia extinguit calidum: cogitq; ipsum abscedere. A calido quidem quia frigidū circunferentiale repercutit in vnū & fugatur introrsum: ita ut idē differenter tn̄: possit diuersis causari, sicut a frigido per se amplius: a calido accidente magis.

Sed circa p̄dictam causarum rigoris assignationē dubitare contingit. qn̄ enim quis patitur tertianam, & paroxismus cum rigore debeat superuenire, supposita dispositione oi corpis & continentis, sicut possibile, vniformi rigor tunc incipiēs cum paroxismo: vnde causabitur nō quidem a natura paroxismi, cum nō moueat nisi mota. neq; ēt materia magis nunc q̄ prius determinate. quare videbit causarum eius sufficiens assignatio. Dicendum id cōtingere a causa exteriori superna magis qua humor confluit cholericus & agitatur euentatione in motum determinata periodo: dr̄ia declarata. 88. quam siquidē causam medicus vt ipse non habet intueri. Nosce quippe vt particularius colligantur sermones de rigore & maxime Hippo. & vna consoni reddanī, q̄ rigorem aut sequitur febris aut minime. Si quidem id tunc hic rigor paruus, vel forte mediocris, quoniam ad quē febris non consequitur omnino, verumtamē ad magnum consequitur. Rarius tamen euenit vt ad rigorem indifferenter nō consequatur febris: ita vt tpe Hippo. semper concomitaretur rigorem febris, tempore tamen Gal. & nunc amplius: qa homines sunt amici gulę & luxuriæ ociosi repleti sub frigidis humoribus plurimis & paratis alterari. Balneis ēt crebrius vtentes rigorem illatiuis. Aliquādo rigorem nō consequit febris de distemperantia. quinto de accidēti, & de tremore, iectigatione, rigore, & spasmo: velut qn̄ quis lapsus aere sub frigido ente vtcunq; se habente denudat incurrit hmōi rigorem qn̄q;. Si uero rigori superueniat febris aut id contingit ex parte materiæ magis, vel virtutis imbecillitate, aut vtraq;. Siquidem prius aut materia est intra venas, aut extra. Si quippe sic rigor adueniens in principijs febrium interpolatarū. si vero intra: vel est qd' dictum. A causone habito &c. siquidem indigesta: & in locum vnum impulsa: tunc occurrit rigor siue frigus, s̄m illud apho. quarta. In febribus ardentibus, si quæ exteri⁹ frigida rigeant & reliqua. Vnde in eorūdem. 7. In acutis morbis frigiditas extremitatum mala. Q̄. si materiæ cōtingat mole, tunc fit rigor & maxime feb. apostarum p̄ncipijs, cū calor nequeat diffundi supfluis obsesso: uerū cōtrahit peramplius ad locū apatis. 4. p̄ma. Si autē accidit virtutis imbecillitate, ꝑprieq; pluries: sic erit ille p̄us aporismus quartæ. si rigor incidat febre nō deficiente, debiliente virtute, mortalę. si autē vtroq; modo: tunc rigor in mortem conterminat vt p̄tactum. Attende quoq; q̄ inter sanitatē & mortē multi accidētium interueniūt gradus intermedijs. nā post sanitatē anomalia quædā extat deinde spontaneus quis labor quadruplex: ordine tn̄ aliquo, cum deterior sit cæteris apostemosus. deinde confractio postea horror siue horripilatio: postea rigor: deinde tremor quos subsequitur, vt tactum, febris: ex febre autem mori aduenit quādoq;: cuius quidem causa est extinctio caloris natiui obuiatione contraria, vel regimen eius

K L M N O P Q

pble. 10 — T.c.30 — Ca.5.4.&. Lib.1. in ten.1. sum. prima ca. p̄mo cap.1 Ca. 6. post principiū. — Ca.5. post medium. — Vbi supra in arg. Ca.21 Apho.5.8 — Cap.2. ad medium. — Vt supra ar.1. in &. pble.10 — Do.1.c.4 versus &. Ca.5. in medio. Ca.7.1&. — Apho.42 Apho.1 — Coll.tra.4 Cap 10 versus f.& ca.11. post principiū. Apho.46

A eius suffocatiuum. Tremoris aūt vniuersalis & proprioris causa est multitudo humorum subtilium mordacium velocissime delatorū super partes sensibiles cum virtutis debilitate: ita vt tantus interueniat motus & agitatio, vt quis se non possit continere quin dentibus frendeat etiā: quem & febri quartanæ, & non cholericæ tantum attribuit Almansor: & maxime talis in ea potest concidere (Li.1.c.11 principio.) quando fuerit ex choleræ adustione febris causata: ita vt hic tremor (vt tactum) vehementem sequatur rigorem. Rigor vero modicum imminutus his causis accidit. Per amplius autem minoratis constante virtute contingit horror. Adhuc autem plus talibus imminutis contractio seu angustia & labor deinceps spontaneus & anomalia & tandem sanitas causis his accidentium propulsatis omnino. quinto de accidenti: et decimo de ingenio. (Colli.c.5 Cap.4)

PROPTER QVARTVM quidē quid dicēdum apparuit vtriusq; omnium partis rationes prioris veri B concludunt: cum ostendant rigorem fieri a calido & frigido: vt concessum. Ad aliud vero quod tanq; subcontrarium dicendum non esse inconueniens: vnum quiddam (vt ostensum) differenti modo a diuersis fieri causis: ita vt vna sit prima: mediata secunda. vna etiam per se, reliqua vero per accidens. vt problematum nona. (proble.8) Ad vltimum in his quæ videntur diuersis agi causis idem est quæ autem sunt ante has, nihil phibet esse alias: ceu ostensum centesimaquinquagesimatertia curam perfici contrario non solum immediato & per se: verum per accidens & mediato, cum omne tandem concidat in idem & primum.

DIFFERENTIA. XCIII.

(Ca.vlt.in fi.) QVOD HECTICA non fit incipiēdo videtur per secundum crisium excusantem se a determinatione signorum hecticæ: ita nulla hecticarum in primis diebus, sed tempore procedente perficitur. Alia translatio. Hæc quidem febris non accidit a principio. Hoc idem sonāt sermones Serap. & theo. 8. Amplius vnūquodq; agēs operatur in materiam dispositam magis, & non in contrariam. Actus enim agentium sunt in patiente & disposito: cum forma proprium appetat susceptiuum: sed spiritus aut humor dispositior est materia ad inflammationem q; membrum: eo q; substātia est subtilior illo: & ois talis plus recipit passionem. febrium primo. simplicium quarto. & primi secunda. Quod roboratur: quia esse febrium: vt apparet primo earum declaratur ex caliditate exteriorum: primitus enim accenditur caliditas in aerem balnei: deinde in aquam & postea in parietes illius. Ad huc quarto prima. & Isaac etiam febrium primo. Febris mediātibus spiritu & sanguine vel naturali calore se per totum disseminat corpus. Hoc autem fore nō potest, nisi primitus in spiritu & sanguine idest humor & calore naturę calor fundetur extraneus: quare videtur q; omnis in primis febris sit ephemera aut putrida. Rursus. o quam parū est q; quartana accidat incipiendo: plurimum nāq; euenit in successione ægritudinum putridarum diuersarū dr̄ia. 90. Cum autem materia quartanę, & humor magis conueniat aliis humoribus, qui sæpius febrem inducunt incipiendo q; cum materia hecticæ, quæ est substantia solida seu membrum: tunc nanq; fiet hectica incipiendo.

C (Colli. 6 breuiarij. Ca.11. p° principiū. Colli c.7. post prin. Ca.1.in fi. Colli dist. 1.c.3.t.f. Colli do. 3.ſū.1.c.3 versus fi. Cap.1. Tra.1.ca.1 in prin.)

D

Itidem si hectica fieret incipiendo, iam non esset hectica: cum incipere dicat quid in dispositiōe fore, hectica vero habituationem: vt apparebit in his quæ deinceps. Hectica itaq; incipiendo minime fiet.

OPPOSITVM horū sapit Gal. in pluribus locosę de dr̄is febrium cum. A. Zoar Auer. cum aliis medicis vniuersis. Quod & rationibus confirmatur. Cum enim omnes aliæ ægritudines ab eius occurrant principio propter quid hæc non similiter aliis. Adhuc cum de rōne accidentis sit vt morbos sequatur, velut vmbra corpus: (Cap.3. in principio. Li.1.ca.8. circa prin. & ca 9.ad medium. p.4.tra.3 c.1.in me.)

tertio de accidente. & .11. de inge. si hectica semper alios comitaretur morbos, potius accidentis, q; morbi rationem induet: cuius contrarium notum: cū tria genera sint febrium per se morbus existentia. Amplius non agit agens, nisi patiens eius sustinere valeat actionem. Cum agentis ad patiens oporteat proportionem interuenire, sicut mouentis ad mobile, et intelligentis ad intelligibile. Spiritus autem aut humor corpora subtilia nō sunt apta impressionem agentis præpotentioris susceptam etiam sustinere: verum in membra pertransiens fulcietur solidiora. Itaq; hectica fiet incipiendo. (E Colligitur. theisſr tra. 1.ca.13.in principio. Colli. 4 colliget.ca. 33. Ca.1.t.fi. Ca.11.i fi.)

PROPTER PRIMVM vero sciēdum q; hectica quid habituatū importat hecticon enim græce habituatum latine. vnde. 8. de inge. Dispositiōes facile solubiles vocant habitudinales idest quasi dispositionales: quæ autem non tales, habituales. habitus enim s̄m Boethium in prædicamentis est dispositio firma, velut dispositio habitus infirmus. Hectica quoq; habitum importat: aut quia cum difficultate, vel impossibilitate separatur quando habituata permanserit: vel quia subiecto solido, puta membro aduenit. A quo facta cum difficultate remouet impressio. Est autem hectica in pluribus dispositionibus similis phthisi & etiam differens ab eadem, habent enim se velut excedentia & excessa. Isaac febrium secundo. Nam phtisis vno quidem modo communi sumitur pro omni consumptione ex quacunq; emergente causa: siue præter naturam, siue naturalem: qualis est dispositio quæ accidit decrepitis quando morti appropinquant, vnde Almansoris quarto. Qui tali custodiuntur regimine, possibile fit vt ad decrepitam longo deueniant tempore, atq; phtisim. Et hectica hæc proportionatur senectuti: quæ quidem euenit non parum ex ægritudine quadam consumptiua. sumitur etiam pro illis qui ad ipsam sunt dispositi apho. 3. puta qui collum habent longum, & epiglotim foris prominentem, & pectus strictum, carne nudum, cum humeris eleuatis, & tortis cruribus & huiusmodi, phthisis in plus q; hectica febris se protendit Est etiam phthisis quæ consumptionem importat: consumptio omnis corporis cum vlceratione pulmonis. Et hoc quidem modo hectica phthisim superat. Nam omnis sic phthisicus hecticus factus est, & non conuertitur: cum multi hecticam patiantur sine pulmonis vlcere. Talis quoq; hectica velut accidens consequitur ad phthisin Quando enim pulmonis aut pectoris sanies non expurgatur libere: et fumans in cor ipsum inflammans febrem inducit hecticam. Hectica quoq; vt innuebatur per prius duplex existit. Quędam quidem est cum febre: quę est calor extraneus fixus in substantia membrorum, ipsorum prohibēs operationem, eorumq; naturalem consumens humiditatem. colliget. 3. Huius quoq; hecticæ febris multiplex assignatur modus distinguēdi. Quidam enim ipsam penes corporis humiditates distinguūt. Humiditates autem corporis sunt quatuor: vt innuitur. 7. de inge. per quatuor siccitates distinctæ illis oppositas. Eas quoq;. Serapio exprimit. 6. & Isaac febrium tertio. Et quarto prima. & .12. ipsius animalium &c: Quarum esse & numerus dr̄ia innotuit. 33. Secundum has quoq; quatuor humiditates vr̄ Isaac interdum sp̄es quatuor hecticę distinguere cuilibet suam sp̄em hecticæ adaptando. non nunq; vero tres solum magis pronuntiat. Cōiter tamen tres ipsius sp̄es distinguuntur, ita vt in primis duabus humiditatibus prima concidat hecticæ sp̄es, theoricæ. 6. Serapio tamen & Isaac ponunt magis putridam ex ipsa fieri. Et veritas est fortassis, quia huic putridæ tandem associatur hectica. In tertia quoq; secunda. In quarta vero, tertia. Has autem humiditates. A. quarto prima: cū febriū primo, nititur ostendere & per consequens hecticā illis occurrentē per humiditatē triplicem in lucerna existētem. Est nāq; in corpore lucernæ oleū effusum: qd' duab' (F Ca.1.post medium. Ca.31.i fi. G Cō.apho. 14.t.fi. Cap.11 H Cap.6.in principio. Breuiarij c.11.circa principiū. Ca.1.t.fi. Tra.3.c.1 Ca.5. post principiū. Ca.7.post principiū. Cap.1.in medio. & c.8.in fin.)

I proportionaṫ humiditatibus primis. Est et humidum in corpore licinij iam imbibitum: quod tertiæ redditum est humiditati. tertium quoq; humidum ipsius lycinij radicale: quod partes cõiungit & retinet in adinuicem: quod quartæ proportionatur humiditati: vt etiam dñia inducitur. 112. Et hic hecticæ modus cum nominibus eius terribilibus incurabilis: nisi manu sanari pronuntiatur diuina. Et ista quidem sufficientior visa est modorum hecticę distinctio. Quidam vero distinxerunt hecticæ spẽs dicentes: q̃m aut est in humiditatibus, ꝓpinqui temporis coagulationi: & sic prima consurgit species, aut in eis quæ sunt velut caro: & hæc secunda. vel in membris radicalibus duris: qualia sunt ossa et nerui: & ipsa tertia. 10. apparens de inge. Et iste quidem sermo verificatur ab. A. q̃n ad priorem fuerit reductus antedictũ: q̃m si denotetur ipso ꝙ primum quod finit hectica est humiditas ꝓpinqui temporis cum coagulatione: non erit sermo verus, cum ex hac, secunda efficiatur hecticæ species, & non prima, vel præter hoc sit in cordis substãtia. Hoc autem dicitur febrium primo. vt ꝙ q̃n complexio corporis naturalis inflammatur: & non adhuc humiditas consumitur existens in ipso: sed velut ebullitio ostenditur: prima consurgit hecticæ spẽs. Q̃n autem hæc ebullitio ad consumptionem ꝓcedit secũda efficitur spẽs. Q̃n vero membra similium partiũ læduntur, vt venæ nerui & hmõi, tunc erit & tertia. Et hi quidẽ oẽs modi sane intellecti idem satis videntur ꝓtendere. Est quoq; & modus distinctionis hecticæ satis famosus: vt ꝙ quædam ipsius est difficilis cognitionis, & facilis curationis: vt prima eius spẽs. Quædam quoq; facilis omnino cognitionis, & impossibilis curationis: sicut tertius est modus. Secũda quoq; species medium obtinet cognitionis & curationis. Et ista quidẽ distinctio magis ostendit modum q̃ rem: propter quod prædictæ hac magis faciunt scire. Et scias ꝙ Gal. febriũ primo et alibi nominat simpliciter hecticam primam: et ſm maiorem partem secũdam ipsius speciem: puta cum nondum desiccatur humiditas cordis: nam quando desiccatur vt in fine secundæ speciei, & in tertia, dicitur tabes: ſm vero. A. adubul. Est & alia senectutis dicta vel senij. quoniam aduenit ex ea in hora senij: quod accidit in fine marasmi: & ipsa est siccitatis dominium sup totũ corpus absq; febre. Cuius quidem causa vtplurimum est frigus cum virtutis imbecillitate: vnde mẽbra nutrimento carent. causatur etiam ex potu aquæ frigidæ quando dispositio non affuerit. Eam quandoq; causat medicus faciens febrem hecticam marasmodem per potum aquę frigidæ & in ipsius proiectionem in hanc quidem minus deterrentem transire. vnde. 10. de inge. Melius est frigidã discrasiam translatum hominem: cum spe benigna efficientes quid et periclitari: q̃ sine spe perire certissime: propter quod infrigidamus omnino hecticas febres confestim anteq; deuenientes in tabem moriantur. Non enim qui certissime tabefactus est tentabimus sanare: & si calorem eius extinxerimus. Sed siccitas derelicta senectutis hominem promittit tanto victurũ tempore, quanto, resistant solidæ particulæ ad vltimam senectutem. Fieri aũt incipiendo intelligo hecticam: cum nulla aliarum febriũ antecesserit ipsam, neq; ephemera: neq; putrida: vt alia quæcunq; causarum: immo prima caliditas in corpore accendatur cordis ex causa quadam forti: & si omnes febres fundantur in corde: ista quàm maxime in eius figitur substantia.

Colli. c. 11 post mé. Et ma. 4 tra. 3. c. 1

K

Cap. 9. ad medium.

L

Ca. 10. p⁹ medium.

M

PROPTER SECVNDVM autem sciendum, ꝙ aliqui rudium audientes superficietenus sermonem prædictum Gal. & antemissa motiua dixerunt hecticam incipiendo minime fieri. vnde febrium primo. Quare quidam æstimant neq; aliter posse fieri hanc passionem talem: nisi ab ægritudinibus præeuntibus mox dicendis. Decipiuntur etiam aliqui illic ex serie Gal. tali. Hecticæ

Ca. 9. ã. ã.

Cap. 7. ad medium.

N cum sine causis ꝓcatharticis generentur: nunq; ab initio inuadunt: sed transcendunt ex his quę fiũt ex putredine. Dicendum ꝙ his sermo nõ est simplex: sed magis conditionalis & consequentis destructio: vt apparebit diligenter intuenti eundem & consequentem post plurima. Quorum quidem & aliorum amplius defectus videbitur consequenter aperte.

PROPTER TERTIVM quidem sciẽdum, ꝙ febris hectica vt plurimum non occurrit incipiendo: verũ alias consequitur febres & ægritudines. Raroq; incipiendo aduenit cum eius causa raro occurrat. unde feb. pmo. Hecticę febres ſm duplicem fiunt modũ, q̃nq; enim propter causones q̃ multum prolongatos: vt & humiditatẽ corporis consumant cordis. Interdum vero adhuc manente cordis humiditate febres accenduntur velut lucernarum flamma ex lycinio. Fit etiam hectica non parum ex emitriteo: vnde quarto prima. Emitriteus q̃nq; est de febribus magis interficiẽtibus q̃m perducit ad hecticam, & ægritudines chronicas & difficiles. Consurgit etiam ipsa vt apparuit ex phthisi antecedente: nonnunq; vero ex empyimate, & vniuersaliter ex apate intus maxime saniato: & propter subtiliationem regiminis & prohibitionem infrigidatiõis: vt potus aquæ: & propter modicam obseruationem lateris cordis cum rebus infrigidantibus deforis aut de intus. Multotiens etiam in ipsam cadere facit medici necessitas propter causam virtutis & frequẽtiam syncopis dantis in potu uinum & aquam carnium & medicinas calidas: vt de musco. Fit etiam (vt tactum) interdum incipiens hectica. vnde Gal. ibidem. Vna quidem hecticarum generatio dicta est mihi. reliqua vero est quando a principio inuadunt confestim primam generationem similem facientes ephemeris vt tristitia, ira, & labore ampliori simul cum æstu facto. Decimo vero de inge. Rursus ex causonidibus in tabem aut a principio ipsius confestim hectica contingit febrem præsiliens causonidem. Isaac quoq; hanc distinguens ait ꝙ hectica quędam est cuius causa est alius morbus: alia vero cuius causa non est alius morbus: quæ cõsurgit ex inflammatione humoris existentis in concauitate venarum & arteriarũ cordis. vnde recolligens ait. Quia compleuimus causam hecticæ: quæ est propter alium morbum, & causam eius quæ non est propter alium morbum: sed per se &c. A. vero positis causis quibus febris euenit hectica consequenter subdit. Longissimum est vt accidat hectica incipiendo: quasi sint membra radicalia iam inflammata & non inflãmetur humor siue spiritus ante illud: immo oportet ut calefiant illa in primis: deinde ſm processionem dierũ calefiant ista: nisi accidat causa fortis valde. Sermonem quoq; de hoc assumpsit Zoar ita. Vna fit species febriũ hectica dicta, quæ vt in pluribus non arripit per se principaliter: sed sequitur aliquam febrium chronicarum corpus exiccantium, ipsumq; dissipantium. quandoq; etiã fit propter febres diei. Colliget quidem. 4. Raro accidit febris hectica: nisi post alias febres, sicut post ephemerã in corporibus ad hanc paratis, aut post aliquam ex putridis. Præuenit autẽ per se in his causa qui natura sicciores & calidiores viuentes in laboribus: vigilijs, dieta subtiliori: & amplius si cum huius aeris dispositiõe & regionis in iram vel tristitiam peruenerint: febrium primo. Hi vtiq; sunt sermones quos de principiatione istius febris per se aut post alias illustres induxere. Qui etiam secundum vtranq; eorum partem possunt rationibus decorari. Quòd enim in pluribus hectica morbos concomitetur alios, ostenditur. Cum vnumquodq; agens (vt tactum) in materiam formam inducat sibi dispositã pluribus causis caliditatem inducentibus in corpus materia amplius disposita est spiritus: qui est subiectũ febris ephemeræ, aut humor qui putridæ, q̃ mẽbrum in quo & hectica figitur: eo ꝙ rarius causa adeo uehementer ipressiua occurrit

Ca. 8. in principio.

Tra. 4. c. 13 in fine.

O

1. febriũ. c. 8. circa pn.

Cap. 5. ad medium.

P

Feb. 3. c. 1. iuxta fin.

f. 4. tra. 3 ca. 1. circa medium.

Colli. 3 theisir tra. 1. ca. 13. in principio. Ca. 33. p⁹ medium.

Q

Ca. 9. ã. ã.

A occurrit corpori:sicut etiam in vniuerso cõspicimus. In eo enim effectus grãdes mirandi rarius occurrunt. Amplius.natura tueť inquantum potest solidam partẽ:puta membrum spermaticum:qđ est subiectum & sustentaculum cor⁊ oium quę sunt in aiali:& maxime cor:qđ hecticæ ꝓprium subiectũ:non solum ſm cõtenta in eo:vt alijs plus febrium:verum ẽt ſm ipsius substantiã ꝓpriam: qđ vero tale fuerit,conseruať maxime a natura cum sapiẽtia & intentione oi. Fit igiť vt ad multum nõ incipiendo qđ indicat Almelileťu febres ut plurimum antecedens. Q. aũt fiat initiando qñq; ostendiť: quia agens agit:non in quodcunq;,sed in patiens sibi dispositũ. Q. aũt patiens non sit dispositũ dupliciter potest cõtingere:aut quia sit nimis durũ & compactũ resistẽs oifariam:velut ferrũ: lapides ꝑtiosi,& maxime adamas,vel ꝙ sit subtile:molle: cessibile,vt aer aut vapor,qui actionem agentis non sustinere potest,sed magis fit transitus in solidius, durius, B ceu ostendiť in percussionibus quib⁹ corpora percutiunť solida non resistente aere,velut ẽt videre contingit in fulgure qđ non oẽ patiens reddit sibi dispositũ vt in ipsum agat:sed illud quod est durum,compactum,& resistens. vnde Algazel. Fulgur qđ est ignis subtilis penetrat herbas & res molles:sed qñ res duras offendit: sicut ferrũ & aurum,dissoluit ea:ita ꝙ eliquat aurum in marsupio & marsupium non adurit: & dissoluit ferrum in manibus & homines non adurit:quod euenit:ex eo ꝙ illa resistũt, hæc autem minime. Sic itaq; in proposito sępius factum est ꝙ spiritus aut humor (vt ostensum) materia patiens, redditus est conueniens febribus:non autem membrum, ꝓpter quod frequentius contingit hectica post alios morborum. Interdum vero spiritus, aut humor non est conueniens subiectum, propter eorum subtilitatem & mollitiem,sed membrum durum solidum: & hoc qñ causa fuerit qñq; fortis fulguri proportionata. Et quia talis rarius C accidit,tardius euenit,vt fiat hectica incipiendo. Impressio enim modica ita in humoribus & minor in spiritib⁹ induciť:propter quod in membris calor infigitur in calefacto esse:non autem in calefieri tantum: velut in spiritibus & hu. Amplius,quando fuerit materia summe disposita:nõ forte agens ẽt in ipsam poterit imprimere:sed disposita reperitur qñ vltime:vt cum tam naturalia ꝙ̃ in naturalia in calidum tendant & siccum. Nullus enim ab initio confestim captus est hectica habentium humidum corporis habitum. febrium primo:sed & frigidum multominus. Q. autẽ agens occurrat forti aliqñ,iam visum. Quare sic hectica fit primitus,& non alia.

Ca.9. versus finem.

PROPTER QVARTVM quidem dicẽdum. ad primum ꝙ ipsi loquuntur quantum ad id quod accidit vt in pluribus in quibus maxime ars consistit. Hectica vero incipiens aduenit in his quę rarius: vt ostẽsum. Volens enim.2.crisium excusare se Gal.a datione signorum hecticę:ait ipsam fore omittendam,tum qm̃ in alijs locis D de his erat tractaturus: vt primo febrium. tum qm̃ signa huius febris habebantur per signa illarum febrium præcedentium,cum ipsa sic rarius contingat. Aliquis autẽ dubitabit si hectica incipiens raro occurrit:cũ de his quę sunt raro non sit scientia:verum de his quæ sunt semper aut vt in pluribus.phy.2.quomodo erit scientia de ipsa posita superius dicẽdo ꝙ raro potest euenire: & tunc per se sine alijs febribus præcedentibus fit. Dicendum vt apparet in prędicto.&.6.etiam meta.ꝙ scientia non tollitur ab aliquo ex eo ꝙ sit de eis quæ sunt raro: dũmodo illud raro causas habeat determinatas:sicut coniunctio. Saturni & Iouis in primo arietis minuto raro contingit, quia circa finem mille annorum. Corpus etiam temperatissimum de bona habitudine in longorum occurrit temporum periodis,& tamen de ipso est scientia: vt de eius causis & signis habet enim causas sufficiẽtes essentiæ suę, per quas potest aliquando poni in esse & significationes

T.c.55 Coll. te. c.50.&.58 Coll.1.c.5

quibus discernitur fore. sic itaq; & si aliquid raro eueniat E dummodo causas habeat per se determinatas ad aliud, raro de ipso poterit esse scientia. Ad aliud dicendum ꝙ spiritus,& humor pluribus agentibus & febrem causantibus sunt materiæ dispositæ,quibusdam autem paucis non,vt declaratum prius. Ad confirmationem dicendum,ꝙ vt apparet per Gal. non solum ex aere calefacto calefit aqua balnei,& inde parietes eius,verum aliquando primitus potest calefieri paries: deinde aqua & tandem aer. & interdum primo calefiunt humores qui spũs calefaciãt,& tandem membra. Aut membra prius spiritibus inflammabuntur. secundum enim ꝙ fuerint causa agens materiam sibi coaptat: cum quodlibet non agat in quodlibet:sed in sibi determinatum. Ad aliud dicẽdum,ꝙ calor primitus potest in cor infigi ex aliqua grãdi causa,quę quasi immediatius vsq; in cor penetrat, & ita erit febris,& tunc ille calor deportabitur mediante F spiritu & sanguine per totum corpus, non tamen calor erit in eis in calefacto esse quod est febris,cum sit morbus & hic mutationem dicat stabilem in hoc differens ab accidente. differentia.73.sed non in calefieri quod motum denominat ad calefactum esse. Febrium enim principio cum sit aliqua febris:puta ephemera seu pu. vel hectica, vna istarum causatur in esse per suum subiectum in calefacto esse,subiecta vero alia non sunt in calefacto esse:sed in calefieri solum,licet nanq; in qualibet febrium totum corpus inflammetur,quia tamen non est in calefacto esse verum in calefieri magis:ideo non sunt aliæ necessariæ febres vna existẽte. Et hanc quidem rationem dissoluere nesciuerunt ponentes spiritum aut humorem minime inflammari,cum hectica aduenit incipiendo dicentes caliditatem nullo modo in spiritibus aut humoribus esse,occultetur tamen propter caliditatem grandem membrorũ cum hecticæ calor sit intensior calore tertianæ. primo secunda:& quarto de aia. Caliditas enim maior ad se minorem contrahit & extinguit. Motus enim maior minorem depellit & occultat. differentia.90. Ad aliud dicendum,ꝙ per alium modum fit febris quartana,et per aliũ hecticam,nã quartana fit ex materiæ frigidæ & siccæ putrefactiõe,quæ omnibus ineptior est ad putrefactionem, cum putredo per calidum fiat & humidum. vnde & quidam ob hoc negauerunt quartanam fieri a melancolia naturali. quarto prima. Hectica vero febris fit ex inflammatione simplici, humiditates vero & maxime primæ cum sint vnctuosæ:aptiores sunt ad inflammationem, ꝙ̃ melancolia ad putrefactionem. Et ideo nõ minus potest accidere hectica incipiendo ꝙ̃ quartana. Adhuc grossior fortassis est melancholia,ꝙ̃ primę humiditates.

Coll. c.1. in medio. Doc.2.sū. 2.c.19 G Cap.5.in medio. Cap.3.in medio. Tra.1.c.59 circa prin.

Ad aliud dicendum,ꝙ hectica magis videtur hoc nomen sibi acquisiuisse ex suo ꝓcessu & fine:ꝙ̃ ex eius principio:tũc enim est in sua dispositione cum ipsa sit facilis curationis. Aut dicitur hectica(vt tactum) ratione compactionis subiecti:cui quidẽ infigitur vt humiditatis vel H membri. Ad argumentum etiam quoddam alterius partis dicendum ꝙ licet aliquid vt accidens sequať alios morbos:dum tamen stat & figitur essentialiter operationes lædens:ipsum idem morbus efficitur: vt hectica ex phthisi causata. Et dolor etiam capitis quando fuerit permansiuus. differentia.74.ostensum &c.

DIFFERENTIA. XCIIII.

QVOD FEBRIS pestilentialis sub ephemera reponatur ostenditur: quia aer corruptus perueniens ad cor spiritus cõplexionẽ corrumpit. quarto prima. sed ephemera fit in spiritibus. Adhuc febris est passio cordis propria. Erit itaque principalioris partis eius. Sed hoc est spiritus,quia ipse est radix. Corpus autem cordis est ramus. tertio. 11. Hephemera vero dicta est in spiritu fieri: igitur hæc ad ephemeram reducitur.

Tra.4.c.in medio. Tra.1.ca.7

I Amplius videt hectica magis: quia statim. A. post hectica de ipsa negociat: quorum aűt fit determinatio vni post aliud immediatius, vident ad eãdem rem pertinere, vt ordo seruetur rei & disciplinæ. Itidem illæ febres videntur esse sub eodem genere: quæ eadem curant cura: cũ ad essentiam morbi: causarum & accidentium ordinetur illa. Sed cũra eadem videt curari hæc febris cum hectica vnde Almansoris. 10. Regendi sunt febriẽtes ex pestilentia ex oibus, quæ in capitulo de hectica diximus. Rursus in hectica non iniungit abstinentia: neq; in ista: imo magis incitant laborantes vt comedant: cum plures eoꝝ nihil sumere gliscant. Almansor vnde. A. Necesse est vt restaures ipsos supra cibum. Cumq; appetitus ipsorum cadit restaurentur ad comestionem. nam plurimi eorum qui viriliter agunt sup illud & comedunt violenter absoluuntur & viuunt. Palin: ipsa ẽt fit in humiditatibus: sed febris pestilentialis putrefacit quod de humiditate circundat cor. A. Itaq; febres pestilentiales sub hecticarũ genere collocant. Rursus videt putrida: qm̃ ex putrefactione accidit. aer enim putrefact⁹ humores putrefacit aptiores cæteris quæ sunt corporis putrefactioni. quia calidi sunt magis & humidi. Eti. dicunt ipsam aduenire corporibus humores habentibus paratos putrefactioni, vnusquisq; enim incurrit ægritudinẽ cui extat expositus magis, cum potissima particula generationis ægritudinum sit passuri corporis præparatio. febrium primo. Erit igit sub genere putridæ locanda.

Ca. 16. p⁹ mediom. *Tra. 10. ca. 16* *p̃. 4. tra. 4 ca. 3. i me.* *p̃. 4. tra. 4. ca. 1. i me⁹* K

OPPOSITVM vero huius monstratur: qm̃ febris putrida est humoralis. hæc vero nõ est humoralis. vnde Isaac febrium. 5. Plurimi patiunt pessimos morbos de genere pestilentiali, & febres nõ de genere humorum. Palin: in febre putrida pulsus & vrina alterantur vehemẽti alteratione: sed in hac minime. Quare quarto prima. Nõ alteratur pulsus & aqua magna alteratione. Et qñq; est vrina in febribus pestilẽtialibus bona & naturalis in sui substantia & colore & sedimine: & ille cuius est tendit ad mortem: quarti secunda. Eti. A. alium ei construit tractatum & reliquis febrium discretum. Nõ igitur ipsa erit putrida: sed nec ephemera vel hectica.

Ca. 4. post principiũ. *Cap. 4. in principio.* *Tra. 4. c. 1. in fine.* L *Tra. 1. c. 18*

PROPTER PRIMVM quidẽ primitus sciẽdum quot & quæ sunt genera febrium. 2. quot & quæ sint causæ pestilentiæ: quidq; ipsa & morbus ipsius ostendatur. Primum autem huius oẽ dñia innotuit. 87. Propter ẽm huius sciendum, q cum febris pestilẽtialis plurimi sit nocumenti perniciei q; illatiua: et hoc actione quadam existat: causæ ipsius erũt tres, aut quatuor, quæ in cuiuslibet naturali expetunt actione: fortitudo. v3. agentis, dispositio patientis: contactus & mora. Oportet enim in tali actione corruptiua hmõi febrem patiẽs ẽt fore dispositũ vt in alijs euenit actionibus: cum agẽtium actus in materiam cõcidant dispositam. 2. de aia. vnde primo febriũ. Nulla causarum sine patiẽtis aptitudine agere apta nata est. Propter quod. 4. prima. Agens solum cum peruenit & non fit patienti p̃paratio: non accidit actio & passio. Et ideo prima proble. ait hanc febrem oibus pestilẽtiam inferre. Quicunq; praue habentes p̃existente. Qui enim bonos habuerunt humores, resistunt eoꝝ temperie & vigore aeris corruptioni: quare in pble. ẽt Ari. quibusdam ascriptis. Quibuscũq; fortiti sunt ẽm ipsam generationẽ ab astroꝝ impressione q sint breuis vitæ, velocius redarguent, & consument pestilentia cõcitati. Vt enim dom⁹ antiqua & imbecillis celerius vento concidit vehementi, q fortis & noua: sic & hi pestilentia. vnde Haly. Non infirmant oẽs homines apud mutationem substantiæ aeris: nam corpus cuius chimus non est præparatus euitat aerem, & resoluit eum anteq; alteret ab eo. quare Alexander in pble. Propter quid in pestilentiali constitutione hi quidem moriuntur: hi vero minime. Causam quidem assignat ex complexionis p̃paratione. Si enim fuerit quis plenus chochimia: manifestum q inspirat⁹ putrescibilis aer hunc corrumpit, si vero euchimus nihil aut parũ ipsum pestilentialis aer lædit. Voluit ẽt Zoar epidemiã accidere: qñ Deus illã mandat quoq; p̃sentis non est speculationis. Corpa vero huic febri ppie maxime disposita sunt quæ plurimo coitu vsa, latoꝝ pororum, humida, multę balneationis, & vniuersaliter illa quæ qualitati putrefactionis aeris sunt homogenea. Cõtraria vero nõ lædunt, sed potius contemperant. Occurrit & hoc agẽs secundo forte. Qñ enim tale fuerit & in materiam agit in dispositam primitus illam disponendo: & demum formam inducendo: vt est guttam lapidem conterere. 8. phy. & 2. apho. complexionum tertio cum interiorum primo: aer aűt agens est forte putrefactus: tum pp ipsius ad nos immediationem, & ineuitabilem ipsius necessitatem. 9. de inge. tum ẽt propter eius putrescibilem pessimã qualitatem cum substantia. plurima enim huius aeris impressio ab agente: vt declarabit amplius videt q a materiæ dispositione dependere. Etiam tertio cõtactus scilicet aeris vndiq; intus imediatius & exterius occurrentis qui in oi expetitur actione naturali: de gene. & cor. primo cũ quo interuenit & tps necessario. Quis enim sic potest velociter manum ab igne actiuissimo separare, vt & caliditatem ipsius non percipiat? Neq; ẽt ignis sine p̃dictis causis poterit vllatenus operari, quod tempus in hmõi aeris impressione inerit ppie: cum talis ipsius simul putrescibilis impressio non de facili possit separari ab eodem. Et hæc quidem cum primis. secundo de causa. & primo secunda in oi quęrit physica operatione. Agentes quoq; causæ cum patientibus his duobus fulcitis medijs duplices sunt, vniuersales & remotę: & particulares, ppinquę. Primæ quidem sunt dispositiones p̃cedentes ex formis cœli siue imaginibus facientibus esse, necesse illud cuius aduentus ignorat a medico, scilicet inquantum tales putrescere facientes aerem & aquam. Fiunt & putredines in terræ visceribus pp causas a medico ignoratas quod ex luminarium ppie contingit eclypsibus & coniunctiõe planetarum & maxime Saturni & Martis cum stellis fixis aut ipsoꝝ adunatione in aliquo signoꝝ humanorũ, & ppie qñ p̃ualuerint in domo vitæ in aliqua coniunctione maioꝝ vel aspectu aut reuolutione anni mũdani inducentibus prauas tempoꝝ constitutiones permutatorum essentijs & naturis. Causæ vero particulares & ppinquæ sunt corruptiões hic sensibiles in aere de prope existentes vel ventis & maxime australibus ex longinqs partibus adductæ, sicut euenit in apertione cauernarũ, et puteoꝝ diutius conclusoꝝ. Aut pp ineuentationem & constrictionem aeris inter parietes & tecta cum immobilis reddat: vel pp lacunas putridas & stagna: & res vt linum in illa imissas: vel pp vegetabilia: sicut caules, eruca lacticinia acuta & viscosa. Aut pp baratra venenosam aurã expirãtia, sicut circa Sardos & Ierapolim: aut riuũ magnam ciuitatem expurgãtem vel exercitu multorum perturbatum. Et pp arbores malarũ complexionum, vt sohac & taxum: nuces: ficus: odores putridos & priuationem ventoꝝ laudabilium. aut pp stercora, & aialium cadauera, vel hoium corpa occisoꝝ in p̃lio intumulata, siue incombusta. Nam forsitan ex ethiopia ẽm continuitatem influxerunt quædam putrida inquinamẽta Atheniensibus habentibus apta corpora lædi ab ipsis futura causa febris: febrium primo. Est ẽt & modus quis pestilentiæ quasi mediatus. mortalitas enim corrũpit arbores & vegetabilia, & hæc corrumpunt aialia quæ ea comedunt: & propterea hoies qui eis vescunt, corrumpuntur. primo secunda. Fit quoq; ẽm Democritum qñ famem sequit abũdantia. Et pp languida tritica: herbas & varios cibos qñ fame hos sumpserint coacti: vt ẽt Zoar de pestilentia recitat marochiana. Qñ autem pestilentia ex inferioribus fuerit: iubent medici superiora & lata quærere aeris.

M *T. c. 14* *Cap. 4.* *Tra. 4. c. 1. in medio.* *probl. 7* *1. techni com. 16*

N *T. c. 25 Cõ. aphe. 12* *Cap. 4. in medio.* *C. a. 1. 4. 5. Cas. 14.* O *Coll. tra. com. 78* *Sũ. 1. do. 2 ca. 1. post medium.* P Q *Ca. 4. post principiũ.* *Do. 1. sũ. 1 ca. 7. in f.* *3. theisir tra. 3. ca. 4 ante me.*

A aeris. Qñ vero ex superioribus, inferiora conclusa. Neq; mirandum est aerem putrefieri, cum ipse fumis terrestrib' vaporibus permisceat aquosis, radijs et superiorum permiscentibus ista: neq; enim permanet in sui simplicitate, tunc enim non putrefieret cum nullum nudorum simpliciũ possit putrefieri, & ideo cũ ignis inter caetera elementorum simplicior existens permaneat, putrescit, minime. vnde
T.c.5 meteo.4. Oia alia putrescunt excepto igne, etenim terra, aqua, & aer putrescunt. Deinceps quidem considerandum quid sit pestilentia. Et quia est mutatio quaedam facta in aere: primitus sciendũ, q mutatio dupex est ipsius. Vna quidem in eius qualitatib': & altera in eius substantia magis. Mutatio tñ in substantia nunq; potest sine mutatione in qualitatibus perfici, cũ qualitate ois fiat actio, non tñ econtra. Mutatio quidem ẽm qualitatem est qñ aer ẽm caliditatem et frigiditatẽ maxime ad dispositionẽ peruenit intolerabilem, adeo vt inde messes & generatio
B corrumpantur & vita, quod dupliciter euenit: qm̃ aut est symbola mutatio: sicut rabiositas aestatis in calore, & hyemis in frigore: vel econtra conuersio: ut malitia frigoris in aestate: & caliditas hyeme. Et siĩr quoquo modo in alijs qualitatibus. Qñ enim aer permutaẽ intantũ, & corpora siĩr peruertunẽ. disponunẽ enim similiter tpe, pble.
proble. 9 prima. Mutatio quidem aeris ipsius in substantia est: vt haec ad malitiam conuertaẽ, non q aliqua suarum qualitatũ valde fortior fuerit facta augmento aut diminutiõe:
Ca.11. in principio. 2.p.fum.1 do.1.c.9.i principio. licet non sine earum mutatione contingat, et haec dicitur pestilentia. 5. theori. quae est mutatio aeris in corruptionẽ & putredinem: pp egressionem a temperamento in eius substantia & qualitate. Secundum uero. A. pestilentia est putrefactio quae accidit aeri: siĩis putrefactioni aquae remollitiõis foetidę. Ingrossaẽ enim & remolliẽ velut aqua qñ quis immiserit linum aut canapum vel talia in illam.
Morb' quo duplex ẽ fa Vt aũt appareat consequenter quid sit morbus pestilentialis sciendum, q morbus est duplex. Quidam nãq;
C particularis idest particulariter & diuisim sparsus: sicut qui in eodem tpe & ciuitate differenter hominibus contingit, vt alijs quartana vel tertiana: nõnullis vero phrenitis &c. Est & alius cõis: qui ẽt duplex: quia quidam est consuetus & cognitus: & diciẽ endimicus, seu endimialis quasi ab intus eueniens: & est contingens rõne loci: puta pp aquam vel ventum vel terrae fundum: ceu in quibusdam ciuitatibus nephritis abũdat, in alijs botium: quod
Ca.1. post principiũ. apud arabes nunq; vel raro est repertum: in quibusdam vena medent vel ciuilis saepe: quam Gal. nunq; vidit interio. 6. & de tali morbo agiẽ in libro de aere & aqua. Est & alter epidemialis, idest sup vel extra eueniẽs ad dñiam illius qui consurgit ex loco. Solet ẽt epidemia idest superueniens pro pestilentia sumi: & si generalior & existat ip-
5.theo.ca. 11.in prin. sa. Est aũt ẽm Halyab. morbus pestilentialis multiplex & subditus: vno eodemq; tpe hoium multitudini cõis. Multiplicem quoq; dixi: vt ostenderẽ varietatem huius
D morbi, pestilentialis enim sola aegritudinũ cõis est oibus
proble. 7 pble. prima. Qñ quaedam est pestilẽtia ex qua febres adueniunt continue: interdum carbunculi, & aliqñ dissenteria, variolę: morbilli aliquotiens: & talia sicut in libris epidemiae ostendiẽ. Diciẽ autem subitus ad dñiam morbi endimialis: qui paulatine euenit ex impressione illorũ quae in loco existunt illo. Reliquum autẽ quod in descriptione subiungiẽ ad dñiam dictum est morbi ꝓprij. Non enim euenit eodem tpe idem plurimis morbus: sed differens magis: cum ex indebita sex rerum administratione
p.4.c. 15 in prin. 2.p fum.1 do.1.ca.9 proble.19 contingat in qua differẽtes diuersimode peccãt. Contingit autem pestilẽtia & aeris putrefactio ẽm plurimum in postremo ęstatis, & in autumno. Almansor & A. Sed circa pfata haesitaẽ: quia dictum est pestilentiam fieri ex putrefactione aeris maxime, quod non uidetur: quia. 25. pble. quaeritur: quare aqua & terra putrefit. Cuius causa assignaẽ quia oẽ calidissimũ fit imputridum. Infrigidari enim oportet primum. Ignis autem calidus semp. Auer. vero igne plenus. In cõtrarium dictum est oia putrefieri excepto igne. Etenim terra & aqua & aer putrefiunt qđ & medici testantur cuncti. Dicendum q aer purus non putrefit: neq; ipse prout igni commistus. Vehementer enim calidum a putrefactione praeseruat: putrefit autem altus vt impermistus & infrigidatus. E

PROPTER SECVNDVM quidem sciendum quosdam voluisse hãc febrem ad genus ephemerae reducere. Quorum motiuum cum antedictis fuit: qm̃ quaedã pestilentia aeris euenit pp simplicem qualitatem sine putrefactione ipsius. Quae quidem quia cum spiritibus conuenit, qui siĩr calidi sunt & sicci, & aegritudo promptius contingat in genere ꝓportionali; concludunt huiusmdi febrem de genere febris diei. Sed ista positio stare nõ potest. Extraneum enim est multum vt haec febris ponatur ephemera, cum nullam aut modicam valde conuenientiam secum habeat: quod ostendiẽ, quia febris ephemera in vno saepe aut plus & rarius in quatuor terminaẽ dieb' F haec aũt ad plures extendiẽ dies, ẽm dispositionẽ patientis, & fortitudinem agẽtis. Adhuc ephemera salubris est Feb. 5.c.4. in prin. de se: pestilẽtialis vero febris plurimum mortifera. Vnde Isaac ex hac ait febre saluari rarissimos. Et. A. ẽm pluri- p.4.tra.4 ca.1. i me. mum perdens quod innuiẽ apho. 2. plures crises sunt ad Cõ. apho. 13. in fine. salutem q ad mortem, nisi morbus pestilentialis fuerit. Sic igitur pp haec & alia plurima: vt ẽt ostendeẽ: quibus haec febris oĩno discrepat ab ephemeris, non est dicendũ sub illa ipsam locari. Motiuum ẽt non valet illorum: imo dupliciter deficit. primo quia vt ostensum est, mutatio aeris in qualitate ẽt existente pestilentialis non reputatur ꝓprie: nisi conuersionem causet in substantia. Secundo quia dispositio aeris calida vehementer & sicca: non sic inducit ephemerã: sed potius putridam uel hecticã. vnde quarti prima. Febres accidẽtes causa aeris sicci fiunt cau- Tra.4.c.1. post prin. sa vt febres veniant cholericae: multo igiẽ magis fieret qñ G est caliditas aut cum ipsa in aere siccitas cõiuncta hecticę & non ephemerae. q aũt non ephemerae sed hecticae: teuenit quia spũs subiectum subtile leuiter tm̃ motũ aeris non potest sustinere: vnde fit transitus ad humores: qui subiecta compactiora & tolerabilia existent. dñia praecedẽte.

Alij vero voluerũt ipsam ad genus hecticarum reducere moti antedictis pargutis. Et hoc quia sicut in hectica inueniunẽ dispositiones laborantibus quasi insensibiles tepidae: sic & in ista. Adhuc videẽ & haec in occultis intimis ꝓfundari: vt hectica: pp quae voluerunt ad illam reducere. Sed hoc ẽt satis est longae q ad hecticam adducatur: quod ex grandi inter eas ostenditur diuersitate, qm̃ in hac praecipitur eũatio & purgatio: in hectica vero minime. Eti. terminaẽ crisi: non aũt hectica: pp quod remotius reduciẽ ad ipsam. Neq; ẽt motiua ipsorum valẽt: quia dispositiones in eis non sunt aequales vt in hectica: sed permutãtur diuersis mutationibus. Percipiẽ enim aliqñ H ex ipsa caliditas & inflammatio fortis: et qñq; frigiditas & proprie i extremis & exterius. Et ad summum calent interius, & infrigidantur exterius: quod hecticis non fit.

Amplius posito q fundetur interius vt hectica, non tamen expanditur exterius vt ipsa: neq; in membris est: sed in humoribus vt ostendetur.

PROPTER TERTIVM vero sciendum, q ipsa simplicius ad febrem reduciẽ putridam. Modum autem reductionis ipsius. A. cum Ari. pble. prima tetigit dicẽs: p.4.tra.4 c.1.a fi me. aer putrefit pp expulsionem & sparsionem fumorum in ip- Colli. proble.7. so: qui quidem putrefact' ad cor peruenit: quare corrumpit complexionem spũs qui est in ipso: & putrefit quod circundat ipsum de humiditate & accidit caliditas a natura egressa: & spargiẽ in corpore: & sic inde consurgit febris pestilentialis: quod ostendiẽ febrium primo. quia ve Cap. 5. in principio. ro pestilẽtiosarum meminimus febrium a putredine omnium fientium &c. sic ergo vult eas a putredine fieri. Qđ et

I & monstratur rone sumpta quidẽ a priori, qm̃ febris putrida dicit, eo q ex putredine consurgit: sed talis est pestilentialis, quod ostenditur per plurima consideranti: quae Gal. testat de ipsa cum alijs. vnde primo febrium. Febris pestilẽtialis fit pp humores aptos ad putredinem existentes, qñ occasionem quandam breuem a continente acceperit aial. q multum autem ex respiratiõe incipit, eo qui in circuitu est aere a putrida euaporatione cõterminato. Principium autem putredinis &c. Subdit ẽt q corpora copulata aeri in quo pestilentiae consistunt semina superfluitatibus plena, prǽparata sunt iam & per se putrefieri.

Ca. 4. circa principiũ.

Adhuc tertia aphorismorum. & primo febrium, recitat dispositio quaedam pestilẽtialis in principio principiãte secundi epidemiarum posita ita. Carbunculi in cranone & reliqua. Quorum quidem causa erat vt ibi ostendit putredo. Dictum est ẽt per A. hanc febrem putrefacere humiditatem cordis. In hanc ẽt concidit Isaac sententiam. Rursus febris putrida euenit ex re magis calida & humida, cum haec sit putredinis causa. Quaecũq enim calida sunt & humida putrescunt prõpte, tales sunt humores & aer, sunt enim calidi & humidi aliorum corporis respectu, non autem sic spũs & membra. Amplius, cuius significationes sunt febris putridae: ipsaq putrida nominat, qm̃ significationes in cognitionẽ essentiae nos deducunt morbi, & pprie cũ a substantialiter inhaerentibus fuerint sumptae. hmõi autem significatiões sunt in ipsa positae. In ea nanq adest caliditas inordinata, siccitas linguae, sitis vehemens, anhelit⁹ angustia, eiusq foetor, inquietudo, nausea, dolor oris stomachi: casus virtutis: syncopis, rõnis permistio, pulsus diuersus, frequens, paruus, & qñq vehemens, sudor frigidus, frigus extremitatum, spasmus, alchuçeç, vomitus cholerae, solutiones, ventositates, & talia. Quae quidem alijs non adsunt sic febrium aliarum generib⁹, nisi putridis. Itidem illa est febris putrida, seu ad illam conducit: cui pcuratio extat vt putridae. Talis aũt est haec. praecipit nanq in ipsa phlebotomia & purgatio putredinis: alteratio & ipsius exiccatio & eductio: & talia quae in febribus obseruãda sunt putridis. Ex quibus concludit hãc febrem pprijssime sub putridis locari, si igit quis assimilatione quadam conat ipsam febrem ad hecticã reducere: & pprie ad ephemeram: haec erit extranea & improportionata valde. Nõ autem locatur in tractatu cum alijs putridis, quia nõ ex determinata, vt aliae cõtingit, materia, verum potius ex oi. Q si quis opponat hanc pertractationem simpliciter fore impertinentẽ: cum haec febris ex formis tandem cõtingit, vt dictum est superiorum: quibus cum sint necessariae. Aliquis hic nõ poterit resistere. Quae ergo necessitas hęc in medicina pertractari. Rursus hoc supposito q ex superis eueniat aspectibus. v3. eclypsibus, ac cõiunctione stellarum & diuersitate in his circuli signorum, non poterit quis nisi astrologus intelligere & obseruare. Quid igit ad medicum? Ad primum quidem dicẽdum, q licet motus, & esse superiorum nõ possit impediri: cum sit necessarius: neq enim infortunas possumus ex coelo depellere, valemus tñ ipsorum impressiones auertere materiam indispositam reddendo cum dictum sit. Actus actiuorum fore in suscipiente dispo sito receptibiles. Et ideo in cẽtiloquio astrologus optim⁹ multum malum phibere poterit: quod fm stellas est venturum: pmuniendo taliter suscepturum: vt cum illud aduenit, modicum aut nihil ipsum afficiat: si nanq astra cum orbe mortiferam adducant hyeme quandam frigiditatem, illam praescientia muniti valemus euitare. Ad aliud multipliciter, dicendũ: quia licet non agnoscamus materiam & dispositionẽ superum: scimus tñ vt medici corpora disposita aegritudinibus pestilentialibus: quae rectificare possumus: vt & indisposita reddantur illis, quo acto, non accidit superum impressio. Vel licet nõ cognoscamus per causas superiores pestilentiam futuram, nos scim⁹ tñ per causas medias, & signa, puta per dispositionem aeris nos cõtinentis, quam Gal. pgnosticorum pmo, per coeleste quoddam, seu diuinum signum intelligit. In qua signa pestilentię declarant satis aduentu ipsius. pmo quarti. Aut q medicus habet hoc pscire scia astronomię quam in se debet habere, cum astronomia nõ modicum quid cõferat medicinae. Vnde de aere & aqua. Qui vero ea quae de re altissima tractauimus rata tenent, & credũt, nouerint astronomiam medicinae non minimam partẽ esse. Quod asserit Albumasar introductorij pmo: vt differentia ostensum prima.

K (left margin, beside "Rursus febris putrida")

L (left margin, beside "Talis aũt est haec")

M (left margin, beside "primum quidem dicẽdum")

C 6. apho. 12
Cap. 4. In medio.
Vt supra argu. 1

N (right margin, beside "scim⁹ tñ per causas medias")
Ca. 7. 1. Tra. 4. c. 1
In medio.
Ar. 1. post medium.

PROPTER QVARTVM vero. ad primum dicendum q licet aer putridus perueniens ad cor corrumpat cordis complexionem: non tñ spiritum putrefacit. Spũs enim non pprie putrescit: cum sit calidus & siccus, subtilis & in motu plurimo: sed inflammat & resoluitur magis. Aut talis spũs complexionis corruptio nõ est in facto esse: sed in fieri potius. Febris autem dicit esse per id quod est in facto esse non in fieri: vt in calefacto fore, nõ in calefieri. dña priori. Ad aliud dicendum, q febris quae est in spũ, est in influenti: non aũt in innato cõplantato: qui pars est cordis principalior, radix, & velut forma, & factor. In vigore nanq ipsius virtus informatiua cor pduxit: cum sperma virile quasi totaliter in spiritus dissoluat, dña. 36. Sic igit spũs fere hincinde suscipit. Ad aliud dicendum, q non est hectica, & si determinet post eam ab A. quia ipsam pertractat Gal. post ephemeras & ante hecticas. Et Almansor post febres apatum. Isaac aũt magis locat ipsam cum putridis: vnde non arguit. Causa quoq hui⁹ diuersitatis potuit esse, quia haec febris non est adeo vere putrida: vt cholerica vel phlegmatica. Quod apparet ex accidentium ipsius ẽt ad putridas difformitate quadam. sitr videt in causa fore diuersitas: eo q aliae febres putridae magis fiunt ex dispositione humorum ad putredinem aptorum, q ex fortitudine agẽtis: haec vero contra. Quod innuit Isaac intelligens perfecte qñ dixit febrẽ fieri de pestilentiali genere, & non de humorum genere: non q in hu. putrefactis nõ fiat. Sed q maior causa inexistit in aeris putrefactione, ipsos prius ad hanc habilitatẽ q ex vitio humoris pprio: vt in alijs putridarũ. Adhuc cum caeterae febrium sint essentialiter cordis passiones, haec quidem magis concomitat ipsum & affligit. Aer enim putrefact⁹ immediatius ad cor perueniẽs, quę sunt in ipso corrumpit, & putrefacit humida: vt fere velut in alijs causa antecedens non reducat sub coniuncta, vnde quasi causa primitiua imediate se transferat in coniunctam, quod tñ non audeo simpliciter explicare. Et fortassis haec est causa quare nõ expresserunt medici sub quo genere febrium locaretur pestilentia simpliciter praecise. Ad aliud dicẽdum, q licet per eadem curet: non tñ sunt illa plura eadem: sed pauciora magis (vt ostensum) & minora. Mox ẽt Almansor excipit balneum: aquam calidam & lac, ois quoq feb. in eo q febris cum sit mala complexio calida & sicca eadem participat cura. Fuit ẽt Almansor breuis sermone: vt vno nõ solum eodem vel simili det alterũ intelligere: immo more Hippo. suo contrario. Ad aliud dicendum q ista est vna similitudo lata. Et ẽt q in febre hac non phibetur abstinentia in quantum est putrida: sed pp casum appetit⁹ qui eis associatur frequenter & sitr, vt bonitate ciborum & potuum resistatur aeris malignitati: sed in hectica non iniungit abstinentia pp nimiam corporis, & febrilis caloris exiccationem, cũ eius caliditas sit tertianę fm A. caliditate acutior. Sic igit non prohibetur eadem minime abstinere de causa. Ad aliud dicẽdum, q per humiditatem. A. intellexit humorem primum, & non fm. sunt enim duplices humores primi. v3. & secundi noti: vt sanguis, phlegma, cholera & melancolia. Et secundi dicti humiditates, vt quę est in extremitatibus paruarum venarum: ros cambium & gluten:

O (right margin, beside "in calefieri. dña priori")

P (right margin, beside "vero contra. Quod innuit Isaac")

Q (right margin, beside "calidam & lac")

1. febrium. Tex. co. 19 & 4. 6 dia c. 10. me.

A gluten: dña.33. Concedendum itaq; q propriissime aliarum sit putrida. Ad ea et quæ alterius partis iam apparet. Expositus est enim sermo Isaac. Ad aliud dicẽdum q hoc est quasi proprium præ aliis ægritudinibus huic passioni, vt ipsa vehementius vt ostensum q aliæ febres inhæreat cordi: vt & nocumentum suscipiatur in corde & nõ sic in hepate & aliis cæteris suo modo. Propter qd vrina naturalis videt existere similiter & pulsus cũ fuerit: ita natura perterrita & succumbens: vt & nullo attentet insurgere contra morbum modo: sed conuertet se vt corpus gubernet velut i sanitate. Quo circa & vrina in morbo etiam diurno sic permanens iudicatur in aphorismis mortalis a Damasceno. Apho.43

DIFFERENTIA. XCV.

QVOD APOSTEMA intrinsecũ causet febrem continuam oino, monstrat per Gal. apho. quarta ita. Febres continuæ & periculosæ accidunt, aut propter prauam morigerationem putrefactionis, vel pp intrinsecum apa. Amplius, si aliqua apata intrinseca febrem causarent interpolatam: hæc splenis essent & renum: cũ hmõi membra minus sint sensitiua: minoremq; colligationem cum corde habentia. Propter quod plures medicorũ asserunt hæc, febres interpolatas causare: sed apata membrorum hmõi febres inducunt continuas, quod mõstratur, qm splen est mẽbrũ carnosum: arteriosum: ex sanguine nanq; arteriali subtili nutrit. quarto de vtilitate particularium. Est et rarum multæ materiæ comprehensiuum: quod autem hmõi, quarto prima ad febres præparatum continuas. Renes silr membra existunt carnosa, calida, arteriis & venis patentibus non parum coniuncta: quæ febrium continuarum videntur denotare aduentum ibidem. Rursus cuius causa est continua, & effectus ab eadem cõtinuitatem suscipit: qm causa & effectus sunt proportionales. Sed apate existente, sanies inducitur continua, quæ febris causa per se & coniuncta ponitur cũ suo effectu conuersiuo. Itidem in apate morborum tria genera (vt videbitur) continentur. Quæ quidem tum propter se, tum propter accidentia ipsos concomitantia, naturam humanam febri appropriatã tanq; in ægritudinẽ sibi propriam deducunt. Apostema itaq; intrinsecum febrem causabit continuam.

Cõ. apho. 3. in fine. B

Ca.15. in medio. Collr tra. 4.ca.10

C

CONTRARIAM quoq; huius ostenditur aphor. prima ita. Quia splene male se habẽte paroxismi: & vniuersaliter melancolici per quartum febricitãt. Amplius in diuisionibus, apa in renibus sequũtur in principio sui febres permistæ habentes paroxismum cum horripilatione: tales autem sunt interpolatæ. Adhuc quinto practicæ. Diuersificatur lethargus siue sirsen frigidum pp febrem adesse & non adesse. Itidem tertio prima ponitur melancolia fieri, pp ter apa meseraicarum: in quo sm plurimum non est caliditas, febris, aut sitis. Quarto et pma. Membra quæ sunt longinqua a corde debilem cõitatem cum eo habẽtia velut renes: non semper pp apata febres inducunt, & continuas: immo multotiens interpolatas de genere commistarum existẽtes: & febrium tertianarũ, quartanarum: quintanarum: & sextanarum. Rursus dña febris interpolatæ est ad cõtinuam: qm interpolata causatur ex materia extra vasa contenta, continua vero ex intra. Materia vero apatis extra vasa continet vt innuit Gal. de ge. apatis in quã plurimis. Adhuc motus est de extremo i extremũ per medium. physicorũ quinto & quinto de iuuamentis. Sed quædam apata intrinseca qualia diaphragmatis, & stomachi, & vniuersaliter substantiæ pãniculosæ: velut apparet primo prognosticorũ febres inducunt continuas. Quædam vero febres nõ adducunt. vnde tertio. 14. In apatibus hepatis frigidis non est febris, neq; sitis, neq; calor. Similiter & i duris splenis Cum igitur fiat motus de non habere febrem cõtinuam,

Cõ. apho. 12. aã me. Ca.70. in medio.

Cap.15 Tra.4.ca. 12. aã me.

D Tra.4.c.11 In medio.

Vtlib. de differẽtia inequali. Do.1.c.1. in princi. li. de. ma. li cõpl. di. c.4. in fin. Collr. t.c. 3.7.19.26 & 51 Ca.5. circa principiũ. Collr. 2 tr. ca.18. vsq; ad t.c.39 Tra.3.c.7 & 5.3 tra.2 c.5. i me.

in habere, aut econuerso motus per medium cõstituetur. hoc autem medium non videtur nisi febris interpolata. Quare febris interpolata interdum ab intrinsecis apostematum causabitur. E

PROPTER PRIMVM quidem sciẽdum, q apa. est tumor siue grossities pter naturam permutans membrum a sua naturali dispositione in eam quæ extra naturam ex materiei cõgestione vel reumate generat quarto de accidenti. & 13, de inge. Hęc autem non est vera ratio apatis: sed potius quædam eius notificatio cõis: nam tumor pter naturam est accidens cõsequens apa calidum. Ioannitius. Vera siquidem ratio ipsius est morbus compositus ex triplici genere morbi. dña. 75. In ipso nanq; concurrunt tria morborum genera: vt mala complexio: praua cõpositio, & imparis solutio, vt declaratum pmo secunda. Cuius quidem causæ vniuersaliores sunt sex. Vis membri uidelicet expulsiua superfluitatum ex superfluo alimenti in eodem accreta. Imbecillitas membri recipientis quod ad ipsum impellitur, materiei superflua quantitas. Debilitas nutrientis virtutis mẽbri. Qñ enim suum non valet alimentum elaborare: in superfluitates conuerti illi nocentes. Meatuum largitas, quibus superfluitates prompte decurrunt. Et situs ipsius corporis inferior theori. 6. Ipsius quoq; superflua quantitas est illius materia: vt humor quadruplex, aquositas & ventositas.

Ca.2. post principiũ. Ca.1 In isagogis collr tra. de rebus contra naturã c. de modis apa.13 Ca.5 A patis causæ vniuersales.

F

Ca.5. in fi.

Et adhuc hmõi quoddam a causa primitiua nota. Reliquum vero ab opposita. Cuius quidẽ generationis modus dña tangetur subsequenti. Est et quoddam apatum extrinsecum: quod sensib subiacet: vt tactui & visui manifeste. hi enim circunscriptionem ipsius apprehendunt immediate. Intrinsecum autem aliud oppositum, ad qd non sic ex significationibus peruenit a sensu acceptis deducto. Et ipsum quidem generat aut in membris interioribus vbicũq;: velut in gutture: pulmone: capsula cordis: ventre cum mery, hepate, splene, intestinis, renibus, matrice & vesica: aut in panniculis ea circundantibus vel tegentibus: siue per longum, latum, vel profundum. Quid autem febris, & acuta visum differentia. 87.

G

PROPTER SECVNDVM vero sciẽdum q aliqui indistincte posuerunt apostema intrinsecum febrem continuam causare simpliciter: aliqui vero interpositam non raro vt monstrarunt arguta, sed quid de hoc, tertio videbitur dicendorum.

PROPTER TERTIVM quidem sciendum q aliquod apa intrinsecum febrem potest inducere interpolatam. Cuius quidem gratia notandum. primo ex parte materię, q causa febris est duplex. vna enim essentialis et prima: reliqua vero velut accidentalis & secunda. Prima harum quoq; quædam est mediata: puta antecedens dicta. quædam vero immediata: quæ pprie potest appellari causa cõiuncta: eo q conuerti & coniungi cum morbo: qualis est fuligo putrida, seu fum putridus horribilis subtilis a minera putredinis consurgens: febrium primo. locata in vasis, seu extra: dummodo continuatione eius cor petat. Et sm q continue aut successiue ipsum expetet febris generabi continua vel interpolata: vt visum dña 87. cum cæteris. Sed de causa vt accidentali iuuatiua & secunda, quædam attendi rõne materiei apatis: alia vero ex parte qualitatis partis in qua existit. Primo quidem modo diuersifica multipliciter. Qm apatum quædam fiunt ex materia calida: puta ex sanguine & cholera: & phlegmones appellantur ab inflammatione dicta. quædam uero ex materia frigida, siue dura, molli, aquosa seu ventosa. prima siquidem sunt magis digna febrem continuam adducere cum maiorẽ homogeneitatem habeãt cum ea. Quæ enim sic sunt celeriorem habent transitum sm Ari. & A. vnde primo secunda. Occultorũ apatum calida, demonstrat febris concomitans ea, quę vero sunt frigida, tardius, & ideo febrem possunt causare interpolatam

H

Ca.5. in medio.

2. de ge. & cor. t.c. 15 f.2. do.3 ca.3. I me. Do.3. c.10. in prin.

I latam magis, quia fumus, pcedens ex minera putredinis resultans per se reddit insufficiens cordi continuari: imo motus mineræ eius ex superiorum exagitatione præstolatur. differentia. 88. qualis est motus melancoliæ per quartam: choleræ per tertiam, & phlegmatis quotidie. Verum quia motus phlegmatis. 18. horis laborantem fatigat, a quo vix mundificatur: propterea si ex phlegmate consurgat apostema intrinsecus, ad motum eius additur propter causas continuitatis febris: intantum q & forte si febrem indicant, figetur continua. Quod videtur innui prima quarti. ponente apostemata renum causare febres commistas ex febrib^9 tertianæ: quartanæ, quintanæ & sextanæ & non quotidianæ. Diuersificatur ẽt materia rõne q̃titatis multitudinis videlicet & paucitatis: licet primordialiter hæc diuersitas ex qualitate consurgit, sicut fere alia quæcũq; eo q materia multa seu q̃titate replens continuum & extendens & solutionem inducet inde maxime. q si in locis fuerint sensibilioribus, febrem causabit vt sic continuam. Cuius quidẽ opposita interpolatam poterit causare. Diuersificatur siľr natura apatis in febrem cõtinuam seu interpolatam causando aut in nullam adducendo rõne dispositionis materiæ. Contingit nanq; cum materia apatis suppuret, ita q eius subtile effumet. grossum vero eius remaneat incineratum: vel febrem interpolatam causari, aut nullam. velut apparet in sclirotizationibus hepatis: splenis & renum q̃nq;. Potest & id idem rõne similiter variari situationis materiæ: eo q ipsa in locis vicinis cordi sita & maxime in his quę grandem cum corde habent affinitatem febrem vt ita afferret continuam: reliqua vero interpolatam magis. Diuersificatur itidem secundo febris ratione partis in qua cõtingit apa intrinsecum multipliciter: q̃m aut illa erit neruosa multæ sensibilitatis apta ex stimulatione reumatis, ppter dolorem spũs inflammare: & ita febrem continuam inducere. Aut ex parte arteriarum multarum in membro existentium: per eas nanq; ad maiorẽ continuitatem habet ad cor. spũs etiam in eis & sanguis continenť feruentiores. Adest ẽt in eisdem pulsatio: quæ oia attestanť caliditati, & generationi febris cõtinuę. Vel ex parte carnositatis: membra nãq; carnosa humidiora existunt porosiora & pluris materiei, contentiua. Aut similiter rõne magnitudinis membrorum, maiora etenim ampliorem suscipiunt materiam: & cordi magis supercommunicant: pp quod eorum intrinsecus apata febrem magis causabunt continuam. In reliquis quoq; p̃dictis his dispositionibus oppositis: febris consurget interpolata amplius. Adiuuat ẽt vsus sex rerum nõ naturalium fm contrarium, aut simile ita, vel aliter mẽsuratus, in cõtinuarum seu interpolatarum generationẽ. In quibus quidem complexio, ætas, virtus, tempus, & regio &c. taliũ sunt attendenda. Quæ quidem tum quia fumositate notiora existunt. tum ẽt breuitatis gratia non extendantur in amplius in præsenti. Ex his igiť breuiter uniuersalis demonstratio poterit colligi. videlicet. q apa intrinsecum febrem amplius causet continuam, & q interpolatam q̃nq;. Apparet itaq; ex medicorum logijs deducendo q apa intrinsecum febrem poterit interpolatam interdum iducere: ceu q̃n membrũ fuerit frigidum ignobile, a membro nobili distans parum, neq; tñ illi manifeste coniunctũ, nullius, vel pauci sensus. Sitq; materia eius frigidior, paucæ ue quantitatis. Per oppositum vero febris insurget continua, quod poterit syllogizari & apparet. Nosce q febris ex apate consurgens intrinseco non est ephemera, ceu quidam æstimant, immo de genere putridarũ. vnde prima quarti. Febres quę sequuntur apostemata intrinseca: fortasse non fiũt ex applicatione caloris ad cor sine putredine, quę applicatio ephemeram inducat. Hoc etiam apparet: quia exagitatio in huiusmodi febribus currit secundum motum humoris: ita quòd adhuc

Tra. 4. ca. 11 in inc.

K

L

M

Tra. 4. c. lo post prin.

N litescente apostemate febris remanet quandoque putrida manifeste.

PROPTER QVARTVM vero ad primũ dicendum: q apa hmõi phlegmon est. Is autem cum inflammationem importet ex materia sanguinea & cholerica generatum: febrem continuã inducet: non tamen pp hoc concluditur q alia apata febrem non possint causare interpolatam: quæ secundum morẽ Gal. phlegmones non dicuntur: immo etiam apostemata calida sensum a membro remouentia quantumcũq; fuerit sensibile, febrem inducunt interpolatam: velut apostemata cancerata. tertio vndecima. Ad aliud dicendum, nõ propter hoc semper fore necessarium febrem esse continuam: eo q splen membrum est frigidum, pauci sensus, materiæ etiam frigidæ grossæ susceptiuũ imparate putrefieri. vnde ex his materia minime reumatizat & putrefit. Quæ etiam sui grossitudine putrefacta, arterias nõ potest adeo ingredi, vt accessus eius continuetur: immo motum expetit ex humoris melancholici euentatione. Neq; etiam arteriæ splenis directius respiciunt cor, cum non implãtentur ei, sed explantentur magis. Similiter de renibus vt apparuit dicendum: q illa continuatio cum corde est obliqua satis: propter quod de naturalibus secundo. contra Erasistratem, arteriæ renibus implantatę proprie non implantantur: sed explantantur, non enim eis sunt directe suppositæ: velut vena concaua hepati: aut aorta cordi. Adhuc etiam carnositas eorum est compacta sensu priuata: non enim sentiunt nisi per panniculum. Neq; in eorum substantia vena continetur aut arteria. differentia. 86. Propter quod apostema splenis, & renum poterit febres interpolatas interdum causare. Ad aliud dicendum, q in apostemate non semper est sanies. Aut si est, non poterit cor petere: vt videbitur aliquando. Ad aliud dicendum: q tria huiusmodi læsionis genera, interdum læsionem ita modicam inducunt (vt declaratum ex suis causis) tam ex parte materiæ, quàm partis, & situ ipsius, q febrem non continuam: sed interpolatam inducent.

Ca. 4. circa medium.

O

P

Ad ea quæ alterius partis etiam dicendum, q auctoritas Gal. & Rasis concedatur: vt visum. Ad ea vero quæ Halyab. dicẽdum q in lethargo in principio quandoq; non est febris: aut modica impercepta interdum fere propter quantitatem materiæ ipsius & frigiditatem.

Ad alia consequentia quid dicendum apparuit. A.

Ad aliud dicendum: q licet in apostematibus materia contineatur extra venas: nihilominus tamen poterit febrem continuam inducere: eo q fumus resolutus horribilis, acutus, a minera putredinis valet cõtinue cor petere, qui positus est causa coniuncta febris & immediata efficiens. Minera vero a qua deciditur magis causa antecedens & materialis: & ita materia & efficiens nõ coincidunt in idem. differentia. 160. Interdum vero sanies adeo est grossa, & cęnulenta, q ab ipsa fumus prædictus continuari non poterit cordi: sed euentatione humoris tandem cessante respirat. Neque etiam est simile de materia dispersa per totum corpus extra venas faciente febrem interpolatam, & de collecta ad apostema licet ponatur ipsa etiam extra venas existere: quoniam quando materia colligitur in apostemate: aggregatur eius virtus magis, & ea vnita fortior est seipsa dispersa de causis. Et ideo materia venenosa plerunq; existens per totum disseminata, quando in apostema concurrit intrinsecum perimit, remittendo vapores venenosos ad cor. Vigoratur nanque ex eius congregatione. Et ex hac etiam cancer ægritudo appropriata malitiosior & incurabilior æstimatur lepra totum possidente. differentia. 178. Quare materia disseminata per totum corpus extra vasa: interpolatam semper & nunq; continuam vt sic febrem inducet. Ad aliud reliquum etiam quid dicendum, visum est.

Q

A

DIFFERENTIA XCVI.

QVOD CEREBRVM & ossa nõ possint apari: videtur per Serapionem breuiarij hoc sentientem primo. Amplius. si aliquod foret apa cerebri, hoc esset vtiq; phrenitis: sed hic non est in cerebro: sed in pelliculis eius, unde Isaac quarto febrium. Phrenesis absolute dicta est apa calidum nascens in pelliculis cerebri ex ebullitione sanguinis in corde existẽtis. Idem quoq; primo Viatici. Phrenesis vt absolute diffiniatur calidum est apa in quibusdam cerebri pelliculis. Adhuc apa est tumor & grossities pter naturã: dr̃ia priori. sed quod est in vltima mollitie vt cerebrum, vel in vltima duritie vt ossa, non valẽt extendi. Quod autem non extendit in tumorem consurgere non poterit. Eti. Apa generatur ex defluxu materierum per venas, & arterias maiores, in minores, quousq; perueniatur ad minutissimas capillares, quæ sensus effugiunt perceptionem. & tunc labunt in membrorum spongiositates simplicium. In libros de tumorib⁹: de distemperantia inæquali in techni: &. 13. de inge. Sed in cerebro nõ est vena: neq; magna: neq; parua. dr̃ia. 24. neq; in ossibus. Itidem fm Ioannitium. Causæ hu. defluentis ab vna parte in aliam: & per consequens apantis: vt apparet secundo de causa: quatuor existunt: priori vero dr̃ia. 6. Sed hmõi causæ non reperiuntur in cerebro: qm̃ secunda deficit & sexta cum sit nobile membrum: in parteq; suprema situatum. Ossibus autem & dẽtibus deficit quinta: viarum enim adest angustia: nõ igitur cerebrum & ossa possunt apostemari.

Cap. 20 circa prin. — Cap. 2. in principio. — Ca. 2. vet fm finem. — Doc. 2. c. 1 in prin. — B — Li. 3. t. ca. 155 — Cap. 3. Inisagogis tra. de te bus côtra natura ca. de modis morborũ. — 1. bre. cap. 17. in pn. 1. techni tra. de vẽ. c6. 14. in medio.

OPPOSITVM vero hui⁹ sentit Serap. de lethargo & Oribasius. Herisipilę fiunt in cerebro cum Haly. multotiens apatur cerebrum aut nucha. Primo ẽt secunda. & tertio prima & septima. Adhuc Rasis in diuisionibus. birsen quod rectius dicit sirsen est apa eueniẽs in cerebrũ existens vel calidum, puta phrenesis: aut frigidum vt lethargo. Amp. Alexander & Halyab. consentiunt cerebri substantiam posse apari. Palin. Mala complexio, & praua etiã compositio, & solutio continuitatis, oibus possunt mẽbris aduenire: ita q; etiam cordi. dr̃ia sequenti. sunt enim cões ægritudines, sed sine his non contingit apa. In ipso nanq; primo secunda. hæc tria morborum genera continentur. Rursus Zoar. accidit ossibus q; altera ipsorum pars ingrossetur. ait etiam q; sibi creuit in dorso os magnum dolorem inferẽs. Eti. Conspicimus ab ossibus nodositates duras quasdam separari & proprie in equis. Ex quibus omnibus conuincitur cerebrum & ossa posse apostemari.

Do. 1. c. 5. Tra. 3. c. 1. principio. — Cap. 1 Cap. 6 6. theo. c. 10. — C — Do. 5. c. 1 post prin. 2. tn̄ sir tra. 6. ca. 2 & 5. i pn.

PROPTER PRIMVM quidem sciendũ: q; quid sit cerebrum: differentia ostensum. 24. quid vero apa: differentia præcedenti: quid autem os differentia docet. 39.

PROPTER SECVNDVM vero sciendum: q; sermones sapientum videntur sibi in hoc quęsito superficie tenus aduersari. Ait enim Serap. Et qñ accidit apa in cerebro non oportet vt iudicet: quia est in ipso: immo in uelamine duro cõtinente ipsum, quod noiatur meninx. Et est illud ex quo nascit vuea tunica, & secũdina: cuius causam assignat: quia scimus q; in omni membro in quo fit tensio, accidit apa: sed non est de natura cerebri vt tensionem recipiat: propterea quia est humidum currẽs. Et sitr non est in natura ossis vt recipiat tensionem: eo q; est frigidum siccum durum valde: necesse itaq; fit vt solum accidat tensio membris medijs inter id quod est in fine duriciei, & lenitatis, vt sunt panniculi: ligamenta: neruii: lacerti: caro, & quæ his affinia. Huius autem subcontrariũ habetur quinto de accidente ita. Calida phrenesis est qñ apa in substantia cerebri, vel in eius panniculis generat. Eti. 11. de inge. Eadem rõne & in phlegmonibus qui fm cerebrum, & in myringis: vnde tertio prima dicitur. Carabitus apa calidũ in velamine cerebri & subtili et grosso absq; corpe ipsius: q̃uis corpori ipsius qñq; accidat apa. Non enim sicut quidam medicoꝝ æstimant: neq; q; cerebrum non apetur est verum: & ponit eorum consequenter motiuum, quia quod lene est sicut cerebrum, aut durũ ut ossa, non extenditur: & quod non extendit non apat. Sed horum sermo erroneus est, & illud ideo: qm̃ lene viscosum extenditur: ossa etiam apantur: & Gal. illud confessus est. Adhuc inquit. A. q; plurimum phlegmon cerebri accidit ex sanguine putrido apante ipsum. Similiter qñq; accidit in ipso cerebro herisipila & vsacra. & tertio septima. Et qñq; accidũt dentibus spẽs apatum. Et est ipsius vbiq; rõ: qm̃ omne quod nutrimentum recipit cum extensione, illius suscipit superfluitatem qua retenta extenditur. Talis enim dicta est fore apatis ratio: ꝑpter qđ concludit apostemari quodlibet membrum, & cerebrũ, & ossa. Adhuc Paul⁹. Phrenesis quæ est phlegmon myringarum aliquando quidem & in cerebro fit. Alexander quidem libro primo. Fit verus phreneticus ex choleris rubeis qñ ad cerebrũ veniunt incensa febre, & phlegmonem ibidem faciunt: aut in myringa idest pellicula. Inquit ẽt q; verus lethargicus quemadmodum phreneticus fit, habet enim ipse & locum in cerebro. vnde. 6. Phrenesis ex calido fit apate: quod in operimento fit cerebri, aut in ipso cerebro. Quibus Auerro. 4. cõsensit colliget. propria signa dominij hu. facientis apostema in cerebro sunt &c. dicitur q; aliqñ rete cerebri apostematur.

D — 1. bre. c. 10 i prin. — Ca. 7. post medium. Cap. 19. in principio. Tra. 3. c. 1 i n prin.

E — 3. 1. tra. 3. c. 4. in pn. ibidẽ. ca. 5 in prin. Ca. 1. post medium

F — Cap. 4. in principio. Ca. 46. p⁹ medium

Sunt autem quidam simpliciter audientes q; cerebrum & ossa possint apostemari: quorum insufficientia monstrabitur ex dicendis.

PROPTER TERTIVM quidem vt tantoꝝ virorum appareat concordia, sciendum q; apa dupliciter generatur. Vno quidem modo per viã reumatis, qñ ex venis & arterijs materia defluit in membrorum spongiosa. Alia modo per viam congestionis, hoc est ex nutrimenti superfluo. dr̃ia priori. Primo quidem modo saltẽ ossa & vniuersaliter q̃ sunt dura vere non possunt apari: cum ductibus careãt: quibus demandat humor in membrorum simplicia: Secũdo vero modo apari possunt, cũ alimentum suscipiãt: ipsoq; extendant: & per consequẽs illius ẽt superfluo extra naturã intumescunt, superfluitate retenta super ossis parte aliqua indurata: alia super eam paulatim addita, donec quis tumor & extensio emineat. Modo siquidem priori cerebrum non deberet apari: nisi quia debilis coagulationis, vigens in qualitatibus viliorribus, & positum in superiori corporis parte: tanq; caminus existens, vaporum & fumorum susceptiuus, qui peruenientes ad ipsum, eius frigiditate refracti, condensant, & penetrant in id qñq; collectionem facientes. Amplius. sciendum sicut ex sermonibus poterit colligi. Serapionis & A. q; apa duplex existit. Quoddam nanq; est verum, in quo cum mala complexione, praua compositione, ac solutione continui tumor manifeste circunscriptus existit exterius, vel itra. Et tali apate ꝑprie membra apemantur media inter illa quæ in vltimo existunt duritiei & mollitiei: vt musculi & eis similia. Et fortassis hæc Serap. intentio. Est & aliud apa non certum: sed magis quadam similitudine tumorosa dictum. vnde Serap. Si dentes uiriditatem in toto suo recipiunt corpore: tunc nõ mirandum si consequatur eos quod simile apati existit. Et verificãt quidam medici hoc ꝑprie ex hoc q; dẽtes nutriuntur & addunt: & crescũt longitudine vitę hominis, vnde primo secunda. Apa præterea mẽbris accidit mollibus. Et est ẽt qñ ossibus accidit res quæ apati similat per quam eius ingrossat concauitas, et eius augmentat humiditas. Dixit ẽt dentes qñq; recipere species apatum idest maneries & non simpliciter apata inquit: & ita cerebrũ & ossa possunt apostemari: sicut hi concordant diligenter intellecti. Voluit etiam. A. rarius substantiam cerebri apari. Quod iudicatur ex eo q; dixit qñq; corpori ipsius accidere

G

H — Tra. 1. bre. cap. 16. ađ medium. — Do. 1. c. 5. post prin.

I accidere apa. Ceu dicunt ꝙ raro fit peripneumonia ex
cholera:quia ſui raritate ipſam cū ſit ſubtilis pulmo non
ſuſtinet ita cerebrum molle & de ſe quaſi fluidū materiā
§. prima nō retinet calidam,aeq; ēt frigidam. Vnde de lythargia
§.& 7. in que eſt ſirſen phlegmaticum ait. ꝙ plurimum fiat in mea
principio. tibus ſubſtantiæ cerebri:abſq; velaminibus,& ventricu-
lis,& corpore cerebri:eo ꝙ phlegma raro cōgregat̃ & pē
netrat in panniculos ꝓꝑ ipſoꝝ duritiem,neq; in ſubſtan
tiam cerebri ꝓꝑ ipſius viſcoſitatem:ſic itaq; & alioꝝ au-
ctorum intelligendus eſt ſermo ſubſtantiā cerebri,& eius
panniculos poſſe apari:quia non uero apate ipſius apat̃
ſubſtantia:vel rarius id euenit. Panniculi vero ſæpe apo
Cā. 31. In ſtemate videlicet calido. vnde libro Commentarij pul-
principio. ſuum,ꝙ ſm cerebrum ipſum lethargicus habet magis ge
nerationem,phreneticus vero, ſm ſubtilem myringam
& diaphragma: Et ideo quemadmodum peripneumo-
nicis raro vnq̄ pulſus fit diſtort⁹ ideſt bis pulſans: quia
duritie minime participat:ita phrenetic⁹ rariſſime vndo
K ſus:quia& ipſe minime participat mollitie. Hoꝝ autem
fides apparet ex iſtis in forma deductis. Ex his itaq; duo
bus ueritas huius quæſiti ſine alia prolixiori apparet in
quiſitione. Sciendum quippe ꝙ id quod dictum eſt de
dentibus oportet & de oſſibus intelligere: nam ipſi ſunt
naturam eandem habentes oſſibus:& fiūt ex ipſis ſecun
Ca.4.ſ.ſ. do de gene. animalium.

PROPTER QVARTVM vero ad primum iam
quid dicendum viſum fuit. Ad aliud dicēdum:ꝙ Iſaac
phreneſim ꝓut eſt vere apa & ſæpius contingēs ſuſcepit,
et tali dictum eſt apate cerebrū minime apari poſſe. Ad
aliud ēt viſum extat quid dicendum:quia quæ ſunt in vl
tima mollitie membroꝝ & duritie rarius apantur apatē
certo:verum ſimilitudinarie magis. Aut forte cerebrum
& oſſa non ſunt ita molle & durum:quin poſſint aliquā
extēſionem ſuſcipere apoſam ſimilitudinariam ſaltem.
Vel cerebrum extēditur panniculo ſubtili conterminan
te illo. Ad aliud dicendum,ꝙ verū concludit de apate
L contingente vtplurimum per modum reumatis factum
& ꝓprie quantum ad oſſa & alia membroꝝ duroꝝ:cere
brum tñ per accidens recipit vt oſtenſum interdum per
uiam reumatis collectionem:cum ſui humiditate paſſiua
contingat fieri in ipſum:interdum penetrationem & per
durationem eius ꝙ penetrauit in ventrem. Ad aliud di
cendum:ꝙ illæ cauſæ concurrunt in vero apate per mo-
dum fluxus & ſæpe cauſato:vt apparet ex modo etiā lo
quendi:non autem ſic in non veris & raro ꝓductis:imo
aliquæ illarum ſufficiūt cauſarum. Et ſimiliter ad aliud
quid dicendum apparet. Ad inducta vero partis alte-
rius ex his etiam apparet quid dicendum. Poſſet etiam
quis ſolutionem horum apparētem dare ſuppoſito cere-
bro trino. differentia. 34.

DIFFERENTIA. XCVII.

QVOD COR POSSIT apari & ſolutio-
M nem imparis pati monſtratur:qm̄ quod ſu-
ſcipit nutrimentum,illius ſuſcipit ſuperflui-
tatem. dr̄ia priori. qua retenta euenit apa &
continuitatis ſolutio, cum ea in omni repe-
riatur apate. Eti. Cor neq; eſt vltime durum:neq; molle
ſumme:ſed medium. Quod autē tale, dictum prius apo-
ſtemari poſſe:ac per conſequens eius ſolui coniunctio.
Adhuc mala complexio,compoſitio,& continuitatis
ſolutio ſunt ægritudines poſitę ꝑus cōes,eo ꝙ oībus pñt
membris indifferēter aduenire,cor autem eſt membrum
Ca.9. ſ.ſ. immo primum. Rurſus. Octauo apparens de inge. et
Ca.3. poſt Iſaac febrium ꝑmo. Febris cæteris moleſtior eſt morbis,
principiū. Quod oſtendit curationis principalis indicatio ab ipſa
ſumpta. vnde ibidem. Quia febris eſt,conuertit nos ad ſe
ipſam oībus alijs:& qm̄ magnitudo ei ꝓprie magis exi-
ſtit. Sed cor ſuſtinet febrem:quę ipſius ꝓprie eſt paſſio, cū
plures ſanent ab ipſa:tolerabit itaq; ægritudines alias, Si
enim ineſt quod minus, & quod magis videtur adeſſe, N
inerit. Palin. Fortibus & principalioribus partibus oc-
current ægritudines cum ex ꝓportione vt ad multū par
ticularum eueniant. Quod oſtendunt ægritudines cere-
bri hepatis,atq; ventris. Sed cor eſt fortiſſimum mem-
brorum & principaliſſimum: fortiſſima igitur ei occur-
ret ægritudo: hoc autem eſt apoſtema & imparis ſolu-
tio. Cor igitur poterit apoſtemari & ſolutionem con-
tinui tolerare.

OPPOSITVM tertio de partibus. Cor ſolum uiſce Ca.4. in ſi.
rum,& vniuerſaliter earum quæ in corꝑe partium grauē
nullam ſuſtinet paſſionem. Quod ꝓbatur quia corrupto
principio,non remanet aliquod afferēs ortis auxilium.
In ſolutione autem continuitatis ipſius, & apate princi-
pium corrumpit̃. Eſt enim cor oīum ꝑma radix, a nullo
adiutum demum:ſignum autem quod nullam grauem
toleret paſſionem:quia in nullo immolatoꝝ ſacroꝝ ani
malium viſa eſt talis paſſio circa cor,velut circa viſcerū
alia. Nam renes pleni ſæpius apparent lapidibus,& na- O
ſcentijs:ac alijs quibuſdam. Et hepar ſimiliter,& pulmo
maxime autem ſplen. Rurſus non eſt ſanitatem neq; in princi.
infirmitatem poſſibile fieri carentibus vita, de ſenſu &
ſenſato: ſed apoſtema & ſolutio iuncturæ aduenientes
cordi prius vitam auferunt propter improportionem
occurrentem principio extemplo:itaq; cor non poterit
apoſtemari, aut ſolui.

PROPTER PRIMVM quidem ſciendū: ꝙ quid
ſit cor oſtenſum eſt differētia. 41. quid vero apoſtema. 95.
& imparis ſolutio. 75.

PROPTER SECVNDVM vero ſcīēdum: ꝙ in
iſta dr̄ia videntur ſapientes diſcordes,quidam ſibi etiam
ipſis,& ad alios phantaſtice, Gal. enim interioꝝ. 5. ſcri-
bit cor ſolutionem continuitatis cum apate ēt pati:cuius
ſeries. Phlegminante maxime corde in quibuſdam mili- Ca.1. in
tum conſiderauimus mortem ſimillimam conſecutā his medio.
qui intercidunt corde ſyncopicatiue. Igitur ſiquidē vſq; P
ad ventrē aliquem eoꝝ qui in ipſo perforatio veniat con
feſtim moriūtur hemorraice & hemorroice, & magis cū
venter ſiniſter contingit perforatus:non ꝑtranſeunte ve-
ro ꝑforatione in ventrem:ſed in corꝑe vētris firmata:nō
ſolum eadem illa die in qua ꝑforari cōtigerit: quidam vi
xerunt:ſed & ſuperueniente nocte phlegmonis videlicet
rōne facta morte:& non ſanguinis ſup. fluxu:ſic igit̃ ex
hoc ſermone relinquit̃ manifeſte cor apa & ſolutionē cō-
tinuitatis incurrere poſſe. Adhuc in diuiſionibus apata, Ca.18. in
& diſruptio cordis,aut corruptio complexiōis firmatæ principio.
non ſunt facilis curæ. Itidem Serap̄. Ex his vehementius 3. tra br. c.
& cum velocitate interficiens eſt almeſſera ideſt apa cho 18 p⁹pō.
lericum & phlegmon ideſt ſanguineum. Theoricæ vero Ca.3. p⁹
9. ſermo ꝑſcriptus recitatur Gal. Cui tertio acquieſcit. 11. principiū.
Huius quidem contrarium ſcribit̃ interioꝝ ꝑmo. Cor Tra.1. c.1 & tra.2. c.1
impoſſibile pati eſt apa. vnde Haly. Nō eſt poſſibile vt Ca.5. in ſi.
apoſtemet̃ cor:aut accidat in eo oppilatio implens eius Q
ventres:ſicut poſſibile ſit illud in cerebro:nā mors antece 2. techni
dit illud. Primo autem ſecunda. Cor nō tolerat imparis tra. de vi.
ſolutionem:quia prius aduenit mors. Tertio quoq; 11. c.25. i ꝑn.
Cor non tolerat nocumētum neq; apa:& longius eſt ab Do.1. c.4
hoc vt toleret ſolutionem continuitatis ꝙ̄ apa. Tertio ve Tra.1. c.1.
ro colliget, Cor in ſui ſubſtantia non poteſt apoſtema to Ca.25. in
lerare:eo ꝙ prius deficit infirmus. Meſ. quidem ſolutio- medio.
nem continuitatis aut apoſtemationem fieri in corde vir In de ap
tus non patitur,immo ſunt cauſa diſſolutionis & mor- propria. c.
tis. Ex his igitur apparet in hoc quæſito auctorum vlt. in ſi.
non parua diuerſitas. Quid autem de hoc conſequen-
ter apparebit.

PROPTER TERTIVM quidem ſciendum, ꝙ
cor apa,neq; ſolutionem continuatis tolerat confirmatā
& penetrantem. Et rōnabiliter quia omne quod aliorum
membroꝝ tolerat defect⁹ & nocumēta:id opus eſt vigo-
roſum

A rosum existere. Hmôi autem est concum omnium accidentium corpori occurrentium primus concursus, est ad cor tanq̃ ad basim vitæ Mes. Sed qñ fuerit apate. aut solutione singulari affectum, non remanet vigor eius: neq̃ potest aliunde suscipere cum sit vitę principium: oiumq̃ radix virtutum prima est nanq̃ in corpore aialis vt caminus, & arx ciuitatis in dña. 37. ac primus in vniuerso: & dux in exercitu. quo forti existente, omnes militum remouet succubitus & supplet defectus: quando autem deficit, omnis perimitur exercitus, cum is prior non subleuetur alio. Palin, illud cui subito iteruenit mors passiõe ppria: non potest apostemari neq̃ solui: tale est cor. vnde Paulus. Cor fm propriam patiẽs passionem longe a medicorum est cura: subitam inferens mortem. Adhuc in corde dolores fiunt q̃ maxime propter solutionem continui, & apostema. vnde. A. quinto de anima intolerabiles sunt dolores cordis propter sui sensus excellentiam. B Ipsum nanq̃ est illud in quo primum anima existit sensitiua: de partibus. 2. dolor autem præ cęteris symptomatum virtutem exterminãs deijcit. 12. apparẽs de inge. ita vt syncopis, & mors occurrant hinc repentine. Cor igit non potest apostemari, neq̃ solui modo prædicto. Intelligendum tñ in hmôi declaratione ampliori q̃ cordis apostema potest multipliciter diuersificari. Ratione partis cordis: efficientis causæ: materiæ apostematis: & temporis apostematis. Similiter & solutio continui aut penetrat ad uẽtres cordis magna subito dextra uel sinistra, uel minime: sed superficietenus substãtiam soluit ipsius magis. Ex parte quidẽ cordis: quia partis sinistræ apostema citius apparẽter interficit animal, q̃ dextræ, propter qd' hac vita impellitur ad partes: licet ipsius cordis vita realiter celerius deficiat ex apostemate dextræ. Ratione siquidem faciẽtis causæ: quia quoddam apostematum euenit a causa interiori, aliud vero ab exteriori. Ab interiori C quidem, velut ex aliqua in ipso generata, vel aliunde ad id expulsa. Extrinseca quidẽ, ceu a gladiatiõe. Ab intrinseca quippe minus q̃ ab extrinseca contingit apostema, quia prius accidit alijs vel paulatim alia dissoluitur dissolutione. A causa vero extrinseca magis, cum cordis exterit vigor intensior vt præeunte dissolutionis alia causa. Ex parte vero materiæ apostematis: quia quædam est calida. nonnulla vero frigida. Calida quidem materia mox interficit apostemans: frigida vero minime: vnde interiorum. 5. Passio cordis secundum phlegmones, vel erisipelas incipiens fieri: corrumpitur enim confestim anteq̃ augeantur hę passiones, animal: & A. Apostema calidum est interficiens statim. Frigidum vero est ex eis quæ sunt difficilia: verumtamen raro est cor durities aut mollities reperiãtur in corde: sed quod plurimum euenit est in panniculo ipsius: q̃ si apostema frigidum accidat, non interficit in momento interfectionis apostematis calidi: sed tamen cum hoc est interficiens: & quandoq̃ du- D rum quod accidit in panniculo ex humore grosso spatiũ mortis prolongat: non autem molle humore aquoso distillando. uelut humores qui in capsulis cordiũ incisione inuenti sunt galli & machionis seu sym̃ Gal. In capsula nanq̃ galli humor inexistebat durus. In illa vero quæ machionis mollis aquosus magis: interiorum. 5. Ex parte quidem temporis apostematis: qm̃ apostema cordis et maxime calidum vix suscipit ipsius susceptibile principium. vnde Zoar. Accidunt in corde apostematis principia: sed anteq̃ percipiatur de eo mors contingit repẽte & sine mora. Similiter si solutio cõtinuitatis mox ad vẽtres perueniat grãdis, cõtinuo mors occurrit. vnde Gal. Si quod perforat vsq̃ ad ventrem aliquem ipsius perueniat, confestim moriũtur propter sanguinis & spirituum fluxum & exhalationem, et magis qñ sinister perforatur vẽter, sic etiam cum Halya. testatur Serap. Quare. A. qñ accidit corpori cordis vt solutio penetret vsq̃ ad vẽtres, interficit statim. si autem non penetret in ventres voluit Gal. illis nõ solum eadem perforationis die viuere quosdam: sed & nocte superueniente phlegmonis ratione facta morte. vnde. A. Et si non penetrans tũc fortasse post ponitur interfectio vsq̃ ad diem secundum. Sed dubitatur circa prædicta: quia dña. 47. ostensum cordis ventrẽ dextrum principaliorem fore & longeuiorem sinistro. Hic autem dictum citius vitam deficere, ppter penetrationem in sinistrum ventrem pertingentem, q̃ in dextrum. E

Dicendum q̃ vita duplex est. Vna quidem primaria & ea est cordis. Altera secundaria participata ab ista in partes per motum cordis & arteriarum delapsa. Prima quidem principalior & longeuior est in uentre dextro q̃ in sinistro: vt monstratum est differentia præallegata. Secundaria vero de qua nunc est sermo longeuior ostendit in sinistro: eo q̃ arteriæ ab eo ventre originantur cordis, per quas vt dictum uita dirigitur a corde in membra. Per hæc siquidem audienti apparentes auctorum sopiuntur auctoritates. F

PROPTER QVARTVM ad primum dicendũ, q̃ cor vt ostensum modo quodam & apostema & imparis solutionem patitur. Aut q̃ non est necessarium q' oẽ quod nutritur incurrat apostema, vel per viam reumatis aut ex residuo nutrimenti: quia non poterit materia in ipsum penetrare, neq̃ retineri: verũ mox expellitur vt cordis vigore, & ideo primo secunda. non dixit superfluitatem simpliciter ex nutrimento membrorum residuam inducere apostema: sed quando ipsum penetrauit aut in ipso acciderit. Ad aliud dicendum, q̃ cor licet obtineat medium durorum membrorum & mollium: id tamen non est sufficiens apostematis causa euentus cum membrum recipiens fuerit forte illius materiam propellens ad alia quale cor extat proprie. Dictum nanq̃ prius vnam fore sex causarum apostematis membri suscipientis imbecillitatem. Ad aliud dicẽdum, q̃ qualiter apostema & solutio continuitatis cordi adueniat apparuit. Aut in hoc G deficit particulari non tamen instantiarum vna: vniuersalis veritas remouetur naturalis ac medicinalis: præcipue cum medicina in determinatiõe verificet. vt ad multum vel saltem incipiunt. Ad aliud dicẽdum, q̃ febris molestior reliquis passionibus extensione: totum enim sicut eius denotat ratio continet corpus: non tamen intensione vt syncopis, cordis tremor frequens, & dolor intẽsior. Neq̃ febris licet cordis passio propria. 10. de inge. pluribus alijs molestior cum in totum corpus expandat ab ipso, ita vt virtus illius diffusa reddatur remissior aggregata. Ad aliud dicendum verũ esse, sed tamen ęgritudo fore non potest: nisi permaneat vita. Fortissima vero huius cordis passio vitam priuat. Ad ea etiam quæ alterius partis: & primo ad primum dicẽdum q̃ cor nullam grauem sustinet passionem hoc est solutionem continuitatis & apostema: malam tamẽ sustinet complexionem velut febrem. Et id cum imparis solutio: vt dictũ: H in ventres cordis & maxime sinistrum peruenerit, neq̃ apostema completum & proprie calidum. Similiter qñ principium vt cor adeo fuerit corruptum, q̃ vita nõ possit impartiri sibimet, & partibus, ægritudinem non tolerat, cum ea vitam priuet. Quod imparis agit solutio penetrans in ventres & conditionatum apostema. Quantum etiam veritatis signum contineat apparuit: & q̃ ipsum ex causa prouenit interiori, & non extrinseca magis euentuum tolerativa. Sic igit vt ad vnum cor in eius substantia non patitur apostematis confirmationem cuiuscunq̃, neq̃ imparis solutionem penetrantem. Aut sanabilem quæcunq̃ sit: vt quidam volunt exponere. Cor nanq̃ potest dici non tolerare apa vel solutionẽ: quia nõ possunt hæc in ipso sanari: qñ. n. quis euadit a læsiuo: id ppriꝰ dicit tolerare. Pôt vero dici tolerare: qa apatis pnci piũ et solonẽ nõ penetrãtẽ. vita adhuc durãte aliquãdiu.

Dña

Margin notes (left): Li. 1. ca. 6. | 3. par. 2. fẽ. 1 | 1. ca. 2 | Cap. 8. in medio: | Colle. c. 1 | 12. fi. & c. | 10. iuxta fi. | Colle. c. 1. | Cap. 2. in principio. | 3. 10. tra. 1 | Cap. 2. aſſ med iam. | Cap. 2. in medio. | 4. theiſir tr. 1. 2. c. 1 in fine. | 5. c. 2. in medio.

Margin notes (right): 9. theo. ca. 13. p. pn. 2. bre. c. 18 10. 3. tra. 1 ca. 2. i me. Vbi supra immediate. | Do. 1. c. 5 post prin. | Dña 97. ar. 4 | Colle ca. 8

I DIFFERENTIA XCVIII.

QVOD AEGRITVDO consueta sit deterior insueta, monstratur qm̄ fm̄ veterem, exoluti multotiens & fortissime sine manifesta occasione moriunt̄ repēte. Et Damascenus Frequentatio ægritudinis in membro principali dissolutionem denuntiat corporis. Primo quoq; tertia cui frequenter contingit incubus & scothomia expositus est epilepsiæ. Tales autem passiones consuetæ videntur, cum multotiens dicantur fieri: ex quo cōsuetudo consurgit. Adhuc ægritudo simpliciter lædit: hoc enim est de rōne ipsius: itaq; maior ægritudo magis lædet, & maxima maxime: hmōi vero videtur ea quæ cōsueta respectu inconsuetæ. Ex pluribus nanq; læsionibus numero, vniuersalis grandis consurgit læsio. corpus etiam redditur magis habilitatum ad patiendum cum virtutis debilitate. Palin. Illa est deterior ægritudo quæ difficilioris extat eradicationis: cum ea sit ipsius malitia, ppter inseparabilitatem: vt apparet in lepra & hectica confirmatis. Talis vero ægritudo consueta: cum ex multotiens occurrere fuerit impressa, & in habitu redacta. Itidem. Sicut sanitatis plurimis euētus melior est q̄ vnus: sic & ægritudinis multus occursus erit deterior uno, cum contrariorum contrariæ rōnes. secundo de gene. & corru. Eti. Laboribus assuete deditis & vniuersaliter excessiuis: conspicimus breuioris existere uitæ, & si consuetudine sint astricti: quare similiter & in ægritudinibus erit itaque morbus consuetus insueto deterior. Quod etiam iudicatur de medicatione dubij vulneris in crure. regiminis acutorum secundo.

2. apho. apho. 41 — Apho. 13 — Do. 5. sū. singu. ca. 1 in prin. — K — T. c. 56

OPPOSITVM qm̄ Hippocrates. Assueti assuetos ferre labores. Palin. fm̄ quosdam minime improbatos nihil, phibet languorosos lōgæuos existere, de causis longitudinis & breuitatis vitæ. Decimo quoq; Almansoris Ægritudo in homine semper sano: qui fere nunq̄ ægrotauit timorosa. & quarto secunda. Qn̄ infirmantur sani, & qui tarde infirmant̄ paucæ infirmitatis significat mortem. In oppositis autem secus cōtingit. Rursus. Ægritudo lædit, ppter contrarietatem & oppugnationem ipsius ad naturam: sed hæc minor est, cum ipsa fuerit consueta. Ex consuetudine enim in quoddam medium concidit vniformis conuentus: vt apparet apho. 2. In ea vero quæ insueta secus existit. Amplius. apud Hippo. & Gal. subitum naturæ præliatiuum omne, non enim ea repentinas sustinet mutationes: sed ægritudo inconsueta subita respectu consuetæ, propter quod & ipsa deterior erit assueta.

T. c. 53 2. apho. apho. 49 in prin. Ca. 21. p° medium — L — Tra. 1. c. 18 — Coll'r cō. apho. 49. & 50 2. apho. apho. 51

PROPTER PRIMVM quidem sciendū: q; quid sit morbus. 72. apparuit dr̄ia. Consuetudo vero est secunda quædam natura ex vsu paulatim acquisita. Est enim velut natura de aere & aqua. Quod declaratur ex natis habentibus capita elongata ex applantationis consuetudine in naturam conuersa: vnde de memoria & reminiscentia. Tanq̄ natura consuetudo est. Qz autem sit natura secunda iudicatur complexionum. 2. qn̄ dicitur. Adiectiuæ naturæ assuetudines sunt. & primo theori. aphor. libro testatur Hippo. consuetudinem secundam esse naturam. Consurgit autem consuetudo ex vsu frequēti: hic nanq; extat vt præuium quoddam consuetudinis inductiuū, quæ tanq̄ actio est & perfectio. Non enim ex vno aut duobus actibus consurgit vsus, verum ex pluribus. vnde pble. 21. Consuetudo est multotiens & cōtinue aliquid facere. Oportet et̄ paulatim & æqualiter cum eo qd' multotiens aduenit occurrere. Quod enim repente & vniformiter accidit in natura, consuetudine non conscendit uerum potius corrumpit eandem quanto amplius occurrerit cum trāsmutationes corrumpant illam repentinæ. Quod etiam indicant anus & puella ex veneno serpentum & napello nutritæ. dr̄ia. 142. Qm̄ paulatim & ordinate vsæ fuerunt illis: & maxime a principio, uescebatur autem his deinceps vt alimentis. Ex his quoq; potest haberi q; consuetudo sit quædam natura, & q; ea adiungenda est rebus annexis complexione mediante: vt satis ex primo colligit̄ theoricæ, ita vt & res sint quinq; rebus naturalibus annexæ: ætas, sexus, qualitas, color, & consuetudo. Deterior quoq; dicitur aliqua ægritudo dupliciter: aut qm̄ læsionem inferat molestiorem cum seuioribus concisionibus. vel quia difficilioris sit eradicationis ex parte: ceu apparet prima primi de melācolia generata ex melancoliæ subtilis naturalis adustione aut grossæ.

Lib. 4. f. Consuetudo quid. — M — versus 8. — Cap. 4. in medio. Cap. 13. in principio. — proble. 13 — N — Cas. 14. 4 seq. — Do. 4 c. 14 versus 8.

PROPTER SECVNDVM quidem sciendū: q; aliqui simpliciter protulerunt morbum consuetum deteriorem insueto: quia magis fit, & passio magis facta ois abijcit a subiecto. topicorum. 6. Alij autem ex aduerso dixerunt etiam indiscrete insuetum peiorem cōsueto. id approbantes: quia singulum consuetum fiens minus extat nociuum. apho. 2. Quod tn̄ verificatur magis de reb° non naturalibus: sicut monstratur inspicienti: mouebantur etiam ex tactis in arguitis: quorum cum primis manifestabitur defectus in sequenti dicēdorum: cum multipliciter dictum suspiciant indistinctum. Et ideo nonnulli dixerunt propinquiores facti veritati, q; ægritudo est duplex: quædam nanq; pernitiosa grandem afferens læsionem vitæ principijs, ac ipsius instrumentis: & talis est deterior q̄to plus occurrit & reddi videtur consueta. Est et altera non sic molesta: neq; adeo vitæ principijs inserta & eorum instrīs: sed potius partium eueniēs extremis, vt passiones iuncturarum: aut aliæ paruæ quæcunq;, & talem consuetam dicunt minus deterrentem incōsueta. Et fortassis id fm̄ primā partem præcipue calumniam potest pati: quia ægritudo tanta & talis non potest fieri consueta: cum mox & inæqualiter occurrat: quod est contra rationem consuetudinis assignatam.

Cap. 3 — Collr. c. 43 — O

PROPTER TERTIVM vero sciendum, ac vniuersaliter dicendum comparationis canone dr̄ia. 27. supposito q; in ægritudine consueta sunt duo. Est nanq; in ea sensibile operationum nocumentum inquantum ægritudo existit: & ita quanto plus occurrit, & in consuetudinem deducit̄, deterior redditur insueta: & proprie qn̄ ordinem non seruauerit, & nocumentum fuerit maius ex parte læsionis virtutis, q̄ iuuamentum rōne consuetudinis inductæ. vnde tertio prima. Qn̄ paroxismi epilepsiæ continuantur interficiunt. Similiter recidiuatio deterior est sua radice. dr̄ia. 111. & pcipue i pleuritice: peripneumonico & paralytico est apparens recidiuationis pernities. Quod ostenditur. Omne nanq; q; virtutem deijcit pluries adueniens. & consuetum factum est deterius eius opposito: cum semper aliquid abijciatur a substantia: talis vero est morbus consuetus inquantum læsionem importat: & ideo. 6. de re. sani. Quæcunq; corpora ægrotatiuā habuerunt mox in generatione prima constructionem, nequaq̄ deueniūt vnq̄ in senectutem, si vero deuenerint omnino vnam aliquam ægritudinem propriam habebunt. Et confirmatur: quia non solum consuetudo rerū præter naturam nocet inquantum talis: verum & nō naturalium. vnde primo tertia. Ille in quo mala digeruntur cibaria nō decipiatur ab hoc, qm̄ in eo mali deinceps generabuntur hu. ægritudines inducentes pernecantes. Ex alimentis enim quantumcūq; benignis recte administratis & consuetis effectis tādem totum aduenit aquaticum fieri, ppter continuam repassionem causatam ex contrarietate ipsorum ad corpus. dr̄ia. 112. Si vero consideretur ægritudo ab eo q; consueta: vt qn̄ quis semel in anno aut bis vel ampli° paroxismos incurrit aliquos tertianæ, vel calculi, aut dolores arteticorum, ppter habilitatem & affinitatem quam membra recipiunt ex talibus passionibus multotiens occurrere solitis, minus deteriores redduntur in suetis. vnde Alexander in pblematibus: ppter quid

P — Tra. 5 c. 7. post me. — post. prin. — Q — Do. 2 c. 7 ante me.

A quid crebrius fieri quòd ægritudine consuetum non tantum constringat naturam, & maxime cum ex materia fiant minori. velut enim alimenta consueta ventri aut hepati quandam affinitatem secum recipiunt, & in quodd**ā**m transducūt medium: & si sint praua aphor. 2. ita & passiones prætactæ & sibi similes in membris agunt suo modo. Ab eo nanque quod consuetum non fit passio. primo quarta. vnde tertio. 16. Qui consuetus est incurrere corporis cholericam passionem: non habet in ea timorem sicut ille qui non est consuetus in ea. Et forte dicetur propter eius accidentia mox terribilissima. Quare Alexander. grandis nata contra difficilem passionem armatura extat consuetudo: ægritudo vero consuetarum aliqua. Palin. Natura sagacior doctior fit. Ex vsu nanque frequenti sibi obuiandi inuenit viam qua malam alterat complexionem: aut materiam causantem ægritudinem expellit. Hanc etiam sententiam sapit Aristo. problematum. 21. Vult enim quòd oblata et facta idest

(Colli. 6. Apho. 50. Ca. 1. 4. f. Tra. 1. c. 9. usu 6.) (Proble. 13.)

B actionem non semper conferunt & delectant ratione habitus consuetudine inducti. Ex parte tamen repletionis quæ consurgit ex assumptione cōtinua, & actionis absque intermissione peractæ, inducitur læsio in partes suscipientes assidue: cum potentiæ nostræ sint finitæ, prima primi hoc enim nocumenti superexcedit iuuamentum habitus consuetudine acquisiti. Ex his igitur concludatur quòd huiusmodi ægritudo consueta, iuuamento quod acquiritur ex consuetudine, minus extat deterrēs quàm inconsueta. Et proprie cum ex hoc maius fuerit iuuamentum quàm ratione læsionis virtutis nocumentum. Et noscе quòd consuetudo actiue proprie animatis inexistit. Et anima præcipue rationali, cum valeat ad opposita. Inanimatis vero quorum forma & motus est a generante, minime. Lapis enim si deciesmilies sursum projciat deorsum ruit continue: nullam permanēdi superius consuetudinem acquirens. hecticorum secundo. in eis tamen

(Do. 3. ca. 3 post inc.)

C metaphora & secundum quod in usum perueniunt animantium, potest consuetudo insurgere: vt campana & clauis ostendunt diutius operatæ.

(Ca. 1. circa principiū.)

PROPTER QVARTVM quidem licet vtcūque iam appareat dicendum ad primos sermones simul præcedentes, quòd passiones quas tangunt, fieri non possunt vt declaratum consuetæ cum subito adueniant, uirtutem etiam principalium deijciant. Ad aliud quid dicendum ostensum. Inquantum enim ęgritudo aliqua potest fieri consueta, insueta minus lædit: prout autem læsionis rationem ex ægritudine importat, deterior existit. Ad aliud dicendum: quòd ægritudo consueta supposita cæterorum æqualitate, deterior est, quia difficilioris curationis: vt lepra, pleuresis: quod non petit quæsitum: sed vt molestiorem læsionē, & accidentia inducit. Ad aliud dicendum, quòd sanum & ægrum non sunt fortasse omnino contraria. differētia ostensum. 72. Aut licet ratione

D contrarietatis sic habeat contingere: propter tamen consuetudinem secus euenit. Ad aliud dicendum, quòd illud contingit propter nocumētum quod annexum est vt monstratum rei consuetæ, & non solum præter naturam: verum etiam non naturali. Quantum vero sermones ac ratiocinationes partis persuadeant alterius tangunt prout frequens eius vsus magis confert quàm ægritudinis læsio in virtutem.

DIFFERENTIA. XCIX.

VOD PLEVRESIS dextri lateris sit deterior ea quę sinistri videtur quoniam illa est deterior ægritudo, quæ amplius materiæ colligit: cum non solum qualitate: sed etiam quantitate ægrotari contingat. Talis quidem est quæ lateris dextri: eo quòd id latus plenius est propter hepar cum corde latiorumque meatuum. Rursus. Ægritudo naturalium quæ libere nō potest expurgari deterior est reliqua. huiusmodi autem est quæ lateris dextri, & nō sinistri, cum a corde in sinistrum & proprie in hominibus: non autem in dextrū, procedat vna vena in quintam delata spondilem: quæ in octo lateraliter costas exterminatur interiores. prima primi. Amplius. illa est deterior, quæ in parte consita est sensibiliori: Tum propter dolorem ad ipsam reuma attrahentem: Tum et non propter fortes tolerare medicinas: sensus enim intensus membri non fert huiusmodi: velut qui stomachi. Remissus vero vtique vt qui splenis. 7. de ige. Sed pars dextra sensibilior est sinistra, cum temperatioris sit complexionis, qua perfectior redditur sensus. Palin. Peior est ęgritudo quæ in mēbro pluris motus, & maxime apostema, cum in eo continuitatis adsit solutio: cuius cura perturbatur motu. differentia. 194. Huiusmodi vero est pleuresis lateris dextri, cum moueri fit in dextris: fulciri autem in sinistris: de progressu animantium: itaque pleuresis lateris dextri, deterior ea quæ sinistri.

E (Do. f. fē. 3 Cap. 3. ad medium.) (Colli c. 13 in fine.)

F IN OPPOSITVM: quia illa deterior est pleuresis quæ nobiliorem lædit partem dignioris membri: hæc autem est quæ sinistri, cum cordis uenter sinister sit nobilior dextro septimo de iuuamentis. Eti. Illa pleuresis est peior: in qua intensiora existunt accidentia. Ea vero quæ sinistri propter caliditatem, & ad cor propinquitatem, quia licet in omnibus animalibus situetur cor secundum medium pectoris loci, in hominibus tamen parum inclinatur ad sinistram: de partibus tertio. Adhuc illa videtur deterior ægritudo, quæ in parte contingit debiliori cum effectus ægritudinis sit debilitare partes & corrumpere: talis vero est sinistra respectu dextræ: vt indicat motus. Igitur pleuresis sinistri lateris deterior illa quæ dextri.

(Cap. 2. ad medium.) (Cap. 4. in medio.)

PROPTER PRIMVM quidē sciendū, quod pleuresis est apostema lateris calidum: dicitur nāque a pleura seu pleuron quod est latus. Ægritudo enim multipliciter caracteriçatur secundo curatiuæ. aphorismorum quarta. & primo secunda. Aut enim a parte cui accidit: vt hic pleuresis, peripneumonia: podagra nephritis a renibus & ophthalmia ab oculo ophthalmos enim oculus & reliqua. Vel a causa vt cholerica, vel melancholia passio a cholera vel a melancholia causatæ. Seu ab essentia morbi sicut febris: sua enim essentia est calor vel feruor. vnde a pyr Græce: quod est ignis latine consequitur pyretos idest febris. Et similiter apostema sicut phrenesis idest mentis permistio: quod denotat apostema capitis anterius sirsen dictum: lythargia: idest obliuio quo apostema notatur partis posterioris cerebri. Thenasmon ab extensione. Spasmus a contractione. Vel a suo simili: sicut ægritudo dicitur leonina & elephantia quæ sunt species lepræ secundum quas patientes disponuntur vt leones & elephantes: & cancer eius similitudine. Vel quia primitus quis sic dictus huiusmodi curauit ægritudinem: vt vlcera caronię. Aut eas passus sicut vlcera balchię. Et huiusmodi appellationes & proprietates vltimę inutiles sunt & ad curandum laboriosæ. 14. de inge. Est autem apostema tumor præter naturam: in quo tria genera continentur morborum: vt mala complexio: praua compositio, et solutio continui. Calidum quidem existit aliquando propter naturam simul & putrefactionem: vt quod ex cholera & sanguine. Interdum vero propter putrefactionem solum: ceu quod ex phlegmate ac melancholia. Quamque enim hæ materiæ sint frigidæ de se accidente tamen calescūt vt putrefactione. Est autem pleuresis duplex, vera videlicet. & non vera. Vera quoque amplius fit in panniculo costas interius cooperiente, & interdum distinguente pectus per medium, & diaphragmate. Cuius quidem signorum quædam sunt propria & inseparabilia vt feb. continua: dolor lateris pungitiuus, tussis, anhelitus angustia: & pulsus serrinus. Et alia im-

(Pleuresis quid.) G (Cap. 2 Cō. apho. 73. vet. fi. Do. 1. c. 8 in prin.) H (Cō. 17. p° principiū.)

I propria etiã inſeparabilia: puta maxime illius lateris: vt ꝙ aſcendat dolor in furcam vel in diaphragma deſcendat. Eſt & altera non vera quæ in muſculis pectoris ad exterius generatur. Cuius ſigna ſunt tumor fortaſſis apparens q̃n̄ꝗ tuſſis ſicca: dolor lateris, & anguſtia anhelitus, & febres remiſſiores. Materia vero pleureſis ſunt quatuor hu. & maxime cholera cum ſit ſubtilis acuta in panniculos penetratiua: deinde ſanguis: raro uero phlegma: iuxta illud veteris. Acidum eructuantes raro fiunt pleuritici: ꝗ̃ rariſſime vero fit ex melancholia. tertio. 10. & in his quæ de criſi. Apud quoſdam vero nequaꝙ̃ ceu viaticum cum ſint hi hu. duo groſſi viſcoſi penetrare in partes ſolidiores inepti. Sed in peripneumonia contingit ecõuerſo: nam accidit ex phlegmate maxime: ex cholera vero propter eius ſubtilitatem & reſolutionem, minime: vt apparebit differentia ſubſequenti. Pleureſis vero velut apoſtematum reliqua reſoluitur, aut ſuppuratur ideſt ſaniatur, vel in duritiem conuertitur quod contingit rariſſime, aut nunꝙ̃ fortaſſis, propter caliditatem loci. Tranſmutatur & aliquando in peripneumoniam differentia ſequenti, ac interdum phthiſi interficit ac ſyncopi. Id autem dicitur deterius, ad quod plura & intenſiora ſequuntur accidentia & vniuerſaliter grandius periculum. Latus quoquẽ dextrum & ſiniſtrum: differentia. 183. oſtendetur.

6. aphoriſ. apho. 33
Trã. 4. c. 1.
Colli̇̃ lib. 1
Ca 7. poſt principiũ.

K

PROPTER SECVNDVM quidẽ ſciendum aliquos dixiſſe pleureſim dextri lateris deteriorem: eo ꝙ in latere ſit nobiliori: & cum particulariũ improportione. Quibus dicendum ꝙ non eſt ſimpliciter pronuntiandũ hanc fore peiorem: ceu ex dicendis apparebit: licet enim latus dextrum ſit nobilius ſiniſtro apud Ariſto. Dico autem ſecundum Ariſto. quia Gal. viſus eſt oppoſitum ſentire differentia. 47. non tamen propter hoc læditur amplius pleureſis: cum vt oſtendetur diſtet magis cum alijs ab ipſo, neꝗ improportio particularium iteruenit: eo ꝙ materia eidem correſpondet: cum latus dextrum pluris ſit materiæ collectiuum ſiniſtro.

Colli̇̃. 3. de partib⁹ c. 3 verſus fi. & Ca. 4. poſt medium. & c. 5. poſt principiũ. ar. 3. i me.

L Alij vero dixerunt illam quæ ſiniſtri deteriorem, cum cordi vicinior extet, quæ licet vt ſic peior exiſtat: alio tamen vt apparebit modo non extat deterior, & ideo cum determinatione opus magis fit dicere.

PROPTER TERTIVM quidem ſciẽdum comparatiuo primitus canone ſubtracto primit⁹ veritas ſubiungatur: ac denuo qualiter pleureſis expurgetur empijmoſa. Propter primum huiuſmodi ſciendum ꝙ ægritudo dupliciter poteſt dici deterior: vel ratione acuminis & accidentium emergentium in ipſo: aut propter quantitatem prouocantis materiæ. Q̃tum quidem ad primũ videtur quæ ſiniſtri lateris deterior: quo vero ad alterum ea quæ dextri: quod & tertio innuitur. 10. ita. Quidam nanꝗ ponunt pleureſim lateris dextri deteriorem: alij vero eam quæ ſiniſtri. verum veritas eſt ꝙ propinquior

Tra. 4, ca. 1 verſus fi.

M parti ſiniſtræ deterior exiſtit: ſed eſt cõuenientior ad hoc vt maturetur: & recipiat reſolutionẽ ſi fuerit de proprietate ipſi⁹ vt recipiat illud: & illa quæ remotior eſt a parte ſiniſtra eſt ſaluior, verum ipſa eſt ex parte reſolutionis & maturitatis magis inobediens. Videtur itaꝗ. A. velle quòd deterior ſit lateris ſiniſtri, propter vehementem inflammationem progredientem in latus vbi fit ex corde: quare aptior redditur reſolutioni & maturationi: vt inquit. In ea vero quæ partis dextræ, ſecus continget: & ideo inobedientior pronuntiatur reſolutioni & maturationi. Quare in amplius ſciendum ꝙ pleureſis aut terminatur per reſolutionem & ſuppurationem: ita vt expuatur quod eius digeſtum continue. Et ita quæ ſiniſtræ partis, dum accidentia ſæua poſſint tolerari laudabilioris eſt terminatiõis ea quæ dextræ: vel per rupturam apoſtematis taliter vt ſanies cadat in mediaſtinum alterius duarum pectoris concauitatum. Et ita quæ in ſiniſtra

N deterior: eo quòd ſanies fortaſſis illic acrior caliditate ibidem: vt videbitur qualitatiua. Meatus etiam ac viæ quibus fit expurgatio arctiores cum virtutis minoris conſtantia. Poteſt ſiquidẽ ex diuerſitate ſitus pleureſis hæc quæſtio diffiniri. nam cor ad ſiniſtrum (vt inductum) vtcunquẽ inclinatur latus. vnde tertio. 11. Cor poſitum eſt in medio pectoris: quoniam eſt temperatior locus, & declinat magis ad ſiniſtrum: vt elongetur ab hepate: & habeat hepar locum amplum. Adhuc propter caliditatem cordis hepatis & motũ calefacientẽ, pars dextra extollitur, & ampliatur vt diſtet magis a corde. Plus aũt diſtans nõ adeo lædit: quare quæ ſiniſtri pleureſis deterior erit dextra. Q. & ſiquis aduertat ſenſum perſpicaciorem lateris dextri, dicet eam quæ ipſius deteriorem, cum minus toleret medicinas: ꝙ ſi tamen virtus fortior conſiſterit eã poterit perfectius expellere: propter quod omnibus diligenter pariter cõſideratis pleureſis ſiniſtri lateris deterior ea quæ dextri: ceu materia: locus: ſymptoma: & modus purgationis oſtendunt.

Tili. c. 1 verſus fi.

O Quòd ſiquis dicat cõceſſiſti latus ſiniſtrum calidius dextro: quod nõ videtur propter ſplenem illic entem, & quietem ipſius: ac quia in partẽ dextrã cor perflat magis, ſituaturꝗ hepar: & eius motus exiſtit. Dicendum ꝙ ſm aliquã partẽ lateris dextri: puta iuxta cor caliditas poteſt eſſe intẽſior: eo ꝙ ipſa qualitatiua acuta intenſior eſt in parte ſiniſtra. In dextra vero quantitatiua: remiſſa vero qualitatiua: licet totum dextrũ ſit calidius ſiniſtro toto propter antemiſſa. Sciẽdumꝗ amplius ꝙ pleureſis diaphragmatis deterior eſt illa: conſequenter quæ pãniculi per medium pectus partientis: deinde q̃ lateris ſiniſtri: & deinceps q̃ lateris dextri. quæ nãꝗ diaphragmatis deteriora ſequunt̃ accidentia: vt rationis permiſtio, ſiue phrenitis & reliqua: vnde dictum eſt antiquitus frenes a freno vel frenomo quod eſt

P ſapio, ꝑpter enim ipſarum apoſtema freneſim quis incurrit & cortumpitur ratio & ſapientia. interiorium apparens. 5. vnde de partibus. 3. Quia conturbat intellectum et ſenſum frenũ læſio: prpter hoc uocantur phreneſes tanquam participãtes ipſius quod eſt frenõ a ſapere. Propter huiuſmodi quoꝗ ſecundum noſce ꝙ cum circa. 14. dies ſanies erupta ceciderit in pectoris mediaſtinum trãſfunditur in empijma ſm veterem: niſi circa. 40. mundificetur dies. Modus aũt mundificationis ſaniei ex pectore ponitur ab Eraſiſtrato per venarum & arteriarum ſaniei ingreſſum: & inde tandem ad pulmonẽ decurſum quem longius impugnat Gal. interiorum. 5. volens ſaniẽ venas aut arterias ſubingredi minime: ſed ea potius digeſtione ſubtiliãte habilitata poroſitates ſubintrare pulmonis: & merito: quia naturæ & maxime forti iuxta Hipp. nihil poteſt in expellendis repugnare ſuperfluis: etiam ſi fuerit groſſa materia, & viæ anguſtæ. aphor. 7. Videmus enim ꝙ a ꝑ̃atis materia cum ipſam natura a quibuſdam expellat locis, etiam pertranſit oſſa. Ea nãꝗ ſaniẽ de medulio expellit oſſis in quæ foras.

Cap. 4 C. 10. principiũ
pri. 7 aph. ... 16
ca. 3. circa medium.
Cõ. 3 pro.

Q Eſt aũt hic modus: quoniam pulmo ſm Gal. nullum motũ habet propriũ: ſed dilatationis motu & cõſtrictionis mouetur pectoris & diaphragmatis, vt apparebit conſequenter. Quando enim pectus ampliatur, dilatatur pulmo vt impleat pectus, alioquin vacuum cõcideret in inſtanti. 4. negatum phy. dilatato vero pulmone, ac poris ipſius apertis, ſequela etiam quæ ad id quod euãatur ſanie ſubtiliata ingreditur eoſdem, Quando autem pectus conſtringitur: ſimiliter & pulmo: cuius quidem conſtrictione ſanies cõprehenſa per ramos tracheæ arteriæ impellitur minores verſus maiores, modo quo humidum ſpongiæ immiſſum leuiter compreſſæ impellitur in locum impreſſioni oppoſitum: quando vero dilatatur pectus poſtea, & conſequẽter denuo ſimul pulmo reliqua pars ſuſcipitur ſaniei, quæ horũ cõſtictiõe impellit̃ ad interiora ſubſequẽte vt dictũ pulmonis: & ꝑexiſtẽte verſus tracheã expellit arteriã: q̃

tandem

A tandem sic euenit: donec tussi expellatur ab extra. Ipsa namq; est motus quis naturæ, ac instrumentum quoddã quasi quo contenta in pectore foras propulsantur.

PROPTER QVARTVM quidem. ad primũ dicendum q; licet pleuresis partis dextræ plus colligat materię, illud, ꝓportionaliter inest sibi: & vt virtus fortior in illo locusq; latior. Aut cõcedendũ vt apparuit q; ipsa est deterior per uiam suffocationis. Ad aliud dicendum q; materia empỹmosa ens in pectore nõ expurgatur per ingressum in venas vt sensit Erasistratus: sed per introitum vt declaratum in pulmonẽ. Aut delatio prætactæ venæ sm alios est etiam in parte dextra. Ad aliud quid dicendum apparuit: propter sensum enim melius nociuũ expellitur. Ad aliud dicendum, q; licet motus sit in dextris: non tamen qñ quis laborat: solus nanq; musculorũ pectoris sufficit motus, infirmi enim iacent in stratis, rarius procedentes: nisi quæ repatriãdi vrget eos necessitas

B aphο.2.vñ.7.de inge. Cerebri opus est sanis ad actiones quæ sm voluntarium motum. Ægrotantibus uero respiratiuis solum. Ad primum vero alterius partis dicendumq; licet cõcessum sit pleuresim lateris sinistri ea quæ dextri esse deteriorem vt sæpe, non tñ id venatur argutũ omnino cum ostensum sit dña. 47. q; latus dextrum nobilius est sinistro. Ad aliud iam secundũ. A. apparuit quid dicendum. Ad aliud etiam visum: licet enim totum latus sinistrum sit minus calidum dextro: nihilominus nihil prohibet aliquam partem sinistri calidiorem, vt tactum ea quæ dextri.

6. aphor. 8. in me. c. 13. in medio.

AT quia dictum pulmonem nullum habere motũ nisi per lacertos pectoris & ꝓprie diaphragmatis dubitare contingit an pulmo sit proprium organum anhelitus vel diaphragma. Q. autem pulmo videtur: nam de partibus. 3. Respirandi organum pulmo est principium motus habens a corde. Ac secundo colliget Non est dubium q; pulmo est instrm propriũ anhelitus.

c. 6. ante medium. cap. 19. in medio.

C Adhuc. illud videtur proprius instrm alicuius quod ordinatur totaliter ad illud. hmõi vero est pulmo: nõ autem diaphragma: vnde prima primi. pulmo facit iuuamen tm. Eti. Cum anhelitus sit motus pectoris, illud membrum erit proprium organum eius quod est calidũ leue: & prope partem maxime nobilem: hæc enim ordinantur ad motum: sed hmõi quidẽ est pulmo. Nutritur enim sanguine calido cholerico. dña. 31. Leuitatemq; ipsius denotat supernatarescom plectiturq; cor oiquaq; & maxime qñ dilatatur. diaphragma vero est panniculus: qui ex panniculo tegente costas interius, et syphac cõponitur. Est & frigid⁹ terrestris: grauis: & velut quis asser inuicem conclauans vndiq; inferius partes pectoris, quod tale autem non facit ad motum: verum ad quietem magis. Rursus. Illud quod amplius appropriatur motui pectoris est ipsius verum organum, cum motus ad mobile oporteat proportionem interuenire: sed pulmo ma-

loc. f. ca. 29. 5 me.

D gis assimilatur illi q̃ diaphragma. Est nanq; motus eius naturalis: cum fiat in somno: plures etiam anhelitus sine intentione perficiuntur: at motus diaphragmatis proportionatur motui voluntario magis, cũ eum obtineant musculi. Proprius itaq; instrumentum anhelitus est pulmo, q̃ diaphragma.

IN OPPOSITVM de iuuamentis enim. 6. Diaphragma est musculus per quem fit anhelitus: & est diagonaliter positus: diagonalitas nãq; talis iuuat anhelitũ iuuamento magno. & interiorum. 5. Diaphragma est organum respirationis. Amplius. illud est organũ anhelitus, cui inest moueri: cum sit vt dictum pectoris motus ac etiam sentire: sed tale vt videbitur est diaphragma: nõ autem pulmo, cum careat sensu de se & motu. Ipse quidẽ sequitur pectoris motum: ipsum nanq; per se non habet tertio theoricæ. est & caro eius simplex cõplexionum. 2. Adhuc primo secũda diaphragma est principium & radix operationis pulmonis in trahendo aerem. Diaphragma igitur certius erit anhelitus organum.

c. 4. post medũ. c. 4. post principiũ. lib. 4. c. 4 & medio. c. 12. in medio.

E PROPTER PRIMVM quidẽ sciendũ, q; pulmo est terminus caliditatis naturalis in euentationem cordis ordinatus. Separatur enim & distinguit animalia calida ceu sunt maxime terrestria a non calidis. Calidiora enim eguerunt in euentationem caloris pulmone: seu sanguinẽ habentia: reliquis vero sufficit euentatio vel branchijs, vt piscibus: aut succinctorio sicut enthomis. differentia. 81. Eius enim dilatatiõe aerem ad intrinsecum cordis deducendo: & eius constrictione foras expellendo fumum vaporosum supercalefactum. Calor igitur cordis permanet contemperatus. Et ipse quidem constituitur ex carne simplici. ramis tracheæ arteriæ: vena arteriali: & arteria venali sibi delapsis a dextro cordis & sinistro vẽtriculis ac panniculo cum portione nerui paucissima. Cuius quidem duæ fimbriæ vtrinq; dextra & sinistra ordinantur in cordis euentationem. Quinta vero quæ in

Ca. 3. in medio. Doc. 1. c. 8 post prin.

F medio reliquis maior fere quiescens venæ magnæ facta sustentaculum et stramentum. Est autem diaphragma membrum compositum ex carne, vt ostenditur circa gladiatam maxime, ac panniculo tegẽte costas superiori & syphac ventris inferiori: secundum tamen. A. tertiodecima ponitur triplex ipsius tunica media quæ in ueritate chorda existit. Et id siquidem pectus terminat omne secundum q; protenduntur costæ: ita vt posterius duodecimæ occurrat spondili: anterius autem in oppositũ concidat septimæ. Cingensq; costas falsas veris applicatur anterius vbi circa gladiatam caro intercidit in vtrorũq; ipsius panniculorũ medio: perueniuntq; ad ipsum rami neruorum ex. 6. eorum pari qui cerebri, & post quartum illorum qui spondilium colli ex nucha: ita vt sit musculus etiam insignis vnus substãtia & duplex officio. 107. mouentium pectus. Per sui enim motum dilatat ipsum, quiete autem coangustat, nam musculorum quidam di-

Tra. 1. c. 14 in fine.

G latant pectus tantum, sicut. 11. superiores prouenientes a collo & furculis: alij constringunt solum: ut octo vel nouem inferiores. Quidam vero simul dilatant & constringunt, ceu dicti mesopleuri hoc est medicostales q a Gal. de voce. & tertio theori. 22. ponuntur. Tot enim concidunt distantiæ inter. 14. costas, apud vero Alman. & A. 88. cum vnusquisq; quadrupliciter secundum q; principia sibi eueniũt a quatuor partibus inter costas: quorum quidam ad exterius habet dilatare magis: & qui versus interius angustare. Diaphragmatis siquidem vtilitas est duplex. Vna quidem pectus dilatare: ac reducere cũ reliquis pectus mouẽtibus lacertis. Altera spiraminis instrumenta separare ac segregare a ciborum organis: & est grossum in homine secundum rationem ipsius. historiarum primo. quod expetit situs eius rectus. Membra si quidem anhelitus sunt plura: vt illa epiglotis: trachea:

Trac 4. 1 f. Coll. ca. 7 prin o. f Do. 5. f. 1. c. 16. in f. Diaphragmatis vtilitas.

Coll. c. 17 in fine.

H pulmo: pectus cum musculis: cor cũ eius capsula. Anhelitus siquidem est motus pectoris euentatione & mundificatione in refrigerium cordis ordinatus. Sicut nanq; pulsus est motus cordis & arteriarum ex diastole compositus & systole in quo attẽduntur duo motus, & quietes duæ: ita anhelitus est motus pectoris compositus ex dilatatione qua aer in cor attrahitur, & constrictione per quam expellitur: vt ad multum enim anhelitus proportionantur & pulsus. Est autem quod organum, ꝓprius ad quod amplius operaĩ & principalius adhæret agẽti, cui actio attribuenda per prius, vt motui q̃ securi.

PROPTER SECVNDVM vero sciendum, q; ante tempus Aristo. & tempore iam indicatum suo non erat cognitum aliquod iuuamẽtum diaphragmatis, nisi spiritualia sequestrare a nutritiuis: vnde tertio de partib⁹. Diaçoma est terminationis gratia eius qui circa uentrem loci, & eius qui circa cor, quaten⁹ principiũ aiæ sensitiuæ permaneat illæsibile, & non cito comprehendaĩ ꝑ factũ

Ca. 10. in principio.

I exhalationem à nutrimento: & multitudinē caliditatis aduētitiæ. Adhuc distinguit honorabilius vt qđ sursum ab eo quod deorsum vilius. Vnde.5.interiorum. Inferiorē thoracis terminum oēs veteres nominabant frenes, eo ꝙ ipsis phlegminantibus lædiť sapientia vt tactum: pp læsionem nanq ipsarum ampliorem quis phrenesim siue sirsen calidum incurrit. Sed a Platone incepit vocari diaphragma quasi pellicula diuidens: nuncupante quidem eo phrenesis, sicr alijs veteribus: æstimante iuuamentum earum fore: puta furibundum animæ quod in corde sequestrare a concupiscitiuo: quod fm hepar Ari. vero vocauit ipsum hipoçoam vel diaçoma quasi subçonale nō cognoscens neq ipse actū grandem & vtilissimū quem aialibus pstat. Est nāq respirationis organū: dicit ēt succinctoriū: velamen & paries magnus scilicet vnde colliget.2. Non cognoscebat aliquod iuuamētum diaphragmatis nisi pp separationē spūaliū a nutritiuis ad hoc vt non accideret tpe digestionis aliqd eis ex calore. Et neq debet id Aristoteli in defectū reputari: quia illud qđ comprehendit per viam anatomiæ est sicut res quæ comprehenditur a numero motuū circulorum: neq illa erat completa scia tpe Ari. Nam & si Gal. tpe fuerit ars medicinæ vere pfecta inquit tñ non fore impossibile posse quē superuenire sibi aduenientē in ea: quod p eum nō fuerat inuentum, ita vt possit dicere cū antiquis Aristoteli, vt dictum Parmenidi. hoc aūt Ari. nondum vidit. dfia.31. Apud vero Gal. vt iam tactum, pprius organum anhelitus fuit diaphragma. vnde interiorum.4. Dicem' in ope de causis respirationis inuiolentā respirationē a diaphragmate solum fieri: sed sibi actum occurrere mesopleurorum musculorum cum maiori eguerimus inspiratione, sicut actū superiorum cum maxima: non tñ pp magnam vel maximā respirationē solam nos egere his. Eti. Eodē cū diaphragma se habeat fm naturam solum sufficienter mouet. Nequaq enim neq mesopleuresis haud alijs musculis indiget. Qñ enim necessitať aut pp virtutis imbecillitatē, vel caloris intēsum, aut coartationem viarum spūs diuisim: aut coniunctim, non solum eget mesopleuris, immo ēt superioribus. Et his quidem sermonibus adhæreo ampli' Gal. susceptis libro de causis respirationis quo adhuc caret latinitas. Huic siquidem satis de motib' liquidis concordatur snīa: ita Anatomici dixerunt, ꝙ diaphragma est pma pars clybani: nec tñ illud totaliter quod arbitratum fuit vsq ad nostrorum tpa magistrorum ipsum instrīs anhelitus nobilius existere. Sed nostro tpe patuit: ex eo ꝙ de operatione hmōi declaraui quod mouet partes clybani: dumtaxat inferiores ceu mouet superiores lacert' a collo descendens. Mouet aūt lacertus costis interiacens dilatatione & cōstrictione eundem, cum duas habeat tunicas positione diuersas, seu villorum situationes, quod erit vt dicam, vt antea necessitate interueniente quadam. vnde.3.10. his adhærens inquit A. Motus anhelius ęqualis naturalis remotu a nocumento compleť motu velaminis. Si uero indigeat additione fortitudinis cōicat uelamini in hoc adiutorium lacertorum oium pectoris, quare post quædam. Æstimatur a quibusdam ꝙ paruus anhelit' est ille qui compleť motu velaminis tm̄. Quod non est verum absolute, nam q̄uis qñq sit ille qui perficitur motu velaminis solius paruus, qñq tñ est ęqualis: hic enim nō eget nisi motu velaminis qñ id fortis est virtutis. Nosce ꝙ qñ musculi dilatātes pectoris supremi sic angustiose mouentur, vt patiēs videatur vti humerorum eleuatione, ac si vellet volare: id fore mortale. Quid autem de his mox tertio apparebit dicendorum. Auer. vero antiquis infestus non raro sentis (vt tactum) pulmonem proprius fore organum respirationis diaphragmate, volēs ꝙ motus anhelitus perficiatur pulmone & non pectore. Recitansq sermonem Gal. inquit ipsum sensisse pulmonē nullum proprium in se habere motum verum: motū ipsius eum qui pectoris cōsequi & motū hunc fieri per diaphragma, quod ostendit: quia qñ dilatať pect' dilatationis vigore: mox expletur pulmo aere, vt folles ostendūt. Quod firmatur: qm̄ vulnerato pectore subintrat aer: cessatq motus pulmonis: et ita mori contingit. Cui siquidē rñdet Auer. posse dici: ideo cessare tūc hunc motum pulmonis: eo ꝙ is infrigidatur. Sed hanc quidem rñsionem tollit Gal. dicendo ꝙ non deberet adeo citissime cessare, quia non mox tantā recipiet frigiditatem: & proprie qñ fuerit in aere aliquis calor. Apparet ēt motum cordis nō mox sed paulatine cessare. Adhuc cessatio huius motus cōtingit pulmonis si adsit læsio in diaphragmate absq eo ꝙ aer frigidus ad pulmonē perueniat ex aliqua praua complexione vel hu. apante vel solutione continui non penetrante sed lateraliter discindente. Subdit ēt non simpliciter fore dicendum ꝙ motus pectoris sit principalis causa motus pulmonis: quia vterq horum poterit motum a se habere, ut vnā proprietatem coniunctionis adinuicē pp quā vnus non moueť sine reliquo. Sed Gal. dicit hæc insufficientia esse: oportet enim dare modū quo pulmo moueať: & colligantia vnde hmōi habeať. Et quare hæ moueną partes duæ, vna ita vt altera non sit alterius causa. Quod non est possibile monstrare vt videbitur dicendorum.3. Adhuc. oportebit semp motuum horum vnum in alium ordinare dependentem ab illo, donec ordine perueniať in primū. Subiungit ēt ꝙ mot' pulmonis fm Gal. est violentus mō quo moueną artificialia. Dicitq itidem Gal. pulmoni adesse virtutē susceptiuam natura ei quod sibi impingiť motu thoracis, cum dependet a motu eius ceu arteriæ ab eo qui cordis. Post tamen hic excusans se quasi Auer. subscripsit: & potest esse ꝙ principia nostra non sufficiunt peruenire ad veritatem plurium harū inuestigationum. Conueniens tamen extāt vt de his fm dispositionem præsentis loquamur temporis.

PROPTER TERTIVM vero sciendum prius esse firmandum diaphragma fore certius anhelitus organum. Secundo qualis sit motus eius. Propter primum huius sciēdum ꝙ instrm̄ proprius anhelitus est diaphragma: pulmo autem coadiuuatiuum manifestatiuum se habens vt ad secantem serra, ceu sermones illustrium inducti notant medicorum. Nam in genere membrorum primum quod mouet: ens & motum est musculus, ita vt talis mouentium extat & motorum ordo. Cor nanq mouens est vt dicatur nō motum omnino ab aliqua partiū puta quo virtus quædam mouendi localiter ēt immittiť cerebro & nuchæ ab illo: sicq neruis: & tandem hæc virtus suscepta mouet. dfia.58. vt pote diaphragma pectus. Indeq motus causatur in pulmone: propter aptitudinē illius ad ipsum ita vt pectore dilatato dilatetur & ipse: constrictoq, coartetur: ceu in follibus quibus euentatur ignis fit videre. Almansoris primo. Qđ ratione ostenditur: quia vt visum anhelitus est motus pectoris. Illud igitur membrum quod mouebitur: organum principalius erit respirationis. Tale quidē diaphragma vt osten sum, quia lacertus: non autem pulmo, cum sensu careat nedum motum. Nullum enim insensibile potest moueri: cum motus sensum tanquàm priorem præsupponat. quarto de accidenti. & interiorum primo. Adhuc. si pulmo per se sufficienter moueretur: ad quid natura tunc musculos procreasset in pectore tātos, sicq motiuos? Amplius. Si pulmoni per se inesset motus respirationis tanq illius proprium instrumentum: non contingeret ipsum mouere: cum fuerit adeo læsus vt partes exputātur ipsius sicut apparet in phthisicis: primo interiorum. &.5. de inge. cum aliquid esset ipsius vt cōsimile in huiusmodi motu: quo etiam læso, modicum corrumpitur actio. Tam grandem autem corruptionem non potest diaphragma tolerare. Palin. mihi tribuit ex perientia quòd facta perforatione diaphragmatis, mox subsidet

Margin notes (left): Cap.4. in principio. — Ca.19. p' medium. K — Ca.4. añ medium. — Ca.7. post principiū. L — Dist.1. c.1 in medio — M — Tra.1. c.7 ante me. — Ca.8. post principiū. — 2. colliget. c.3. p' me. in argu.

Margin notes (right): N. — O — P — Ca.13. p' medium. Q — Coll. c. ... fine. C.4.6. post medium. — Ca.1. circa principiū. Cap.8. in princi. ...

A det vt graue dimissum quid pulmo. Adhuc etiā læsione facta circa diaphragma maiori, percepi quosdam suffocari pulmone impasso: ita vt pulsus ante mirabilem inæqualitatem suscipiat: proprius igitur instrumentum anhelitus erit diaphragma, & nō pulmo. Propter secundum huius sciendum ꝙ motus anhelitus videtur naturalis, quia est non voluntarius: naturale nanq; contra voluntarium diuiditur. vnde de causa motus animalium. Non voluntarios dico motus: puta somnum: vigiliam & respirationem, hæc autem anhelitus. Eti. dictum est ꝙ anhelitus in somno & absq; electiōe ꝗ̄ sæpe fit. Rursus. pulsus & anhelitus proportionantur. vnde colliget 3. Hippo. multotiens ponit anhelitum loco pulsus: puta tempore quo non ægrotant membra anhelitus. d. ꝙ denuntiat cordis complexionem, ceu pulsus. Naturalis est igitur motus anhelitus. In oppositum Gal. vt ait Auer. imponens ei anhelitum fore motum uoluntarium: quod B firmatur. Illud enim videtur voluntarium ꝙ in potestate nostra existit. Potestates nanq; rationales valent ad opposita. Perihermenias secūdo. & 9. metaphy. sed possumus anhelare quando volumus diuq; continere. Adhuc. motus anhelitus perficitur diaphragmate, & musculis alijs pectoris quando expetit: hic autem omnis est voluntarius. Itaq; voluntarius is motus. Dicendum ꝙ cum motus sit triplex: naturalis quidem purus vt venarum, & matricis: voluntarius certus, vt quatuor extremorum maxime: ac medius ex his duobus compositus, qualis qui palpebrarum, tussis, egestionis, vrinę & huiusmodi differētia. 78. talis est anhelitus. Componitur enim ex voluntario & naturali motu vt monstrarūt sufficienter præinducta. Vnde tertio decima. Anhelitus complectur duobus motibus, inter quos sunt duę moræ, ceu se habet in pulsu: nisi quia motus anhelitus est volūtarius qui C potest alterari cum voluntate a cursu naturali: & pulsus est naturalis purus. Non igitur anhelitus est simpliciter voluntarius cum natura sit in eo operata. Et quia per voluntatem potest ei⁹ naturalitas permutari manifeste. Valet enim quis anhelare fortiter frequēter ac spisse aut horum oppositum agere: immo ipsum tempore cohibere. Iudicandum deniq; eum fore magis voluntarium ꝗ̄ naturalem. Auer. tamen oppositum huius sentit, eo quòd in somno & vigilia multotiens etiam fit anhelitus absq; intentione electiua. Cui dicendum id non valere, quia animalia minori tempore dormiunt ꝗ̄ vigilent proble. 10. Similiter & plures actus fiunt a partibus in quib⁹ est motus simpliciter voluntarius absq; electione ac deliberatione. vnde physi. 2. ars non deliberat quandoq; vt textoria, & sutoria, non sicut medicinę ars, & nauigādi. Commentator ibidem. Nosce hanc difficultatem de motib⁹ liquidis tangi, dicendo de ipsa vt tactum fore tripliciter D opinatum: subditq; mox tantum. Hæc quidem inquisitio magis ad dialecticam ꝗ̄ ad medicinam spectat. Ad hmōi igitur primum dicendum ꝙ Ari. non dixit respirationem inuoluntarium fore motum: sed non voluntariū quod minus naturali ꝗ̄ inuoluntarium opponit. Importat enim quasi mediū inter naturale & voluntariū pure, quod apparet ex eo ꝙ subiungitur confestim nulli horū scilicet somni, uigiliæ, & respiratiōis domina simpliciter est neq; phantasia: neq; appetitus: verum ſm quid: necesse nanq; sit partes animalium naturali alteratione mutari. Quibus siquidem alteratis: augmentum eorum decrementumq; vt adinuicem permutetur. Sed motus pudendi extat inuolūtarius: cum propter aliquid apparens nō iubente moueatur intellectu multotiens. Ad aliud dicendum, ꝙ vt visum, anhelitus non est motus naturalis, verum compositus. Ad aliud dicendum, ꝙ pulsus assimilatur anhelitui in corporibus sanis, & lapsis proportionatur, non autem in oppositis cum cerebrū possit contraoperari in techni. Adhuc plures sunt dīæ pulsus ꝗ̄ anhelitus, cum illius sint decem vel nouem, huius autem E tanguntur quinq; tm̄ modi: tertio. 10. vt magnus cum alto & longo: frequēs, velox, frigidus, & fœtidus, & horum oppositi: ꝓportionantur autem in prioribus sibi tribus maxime apparens: in techni. Quod autem demum dicebaꝛ per Auer. Hippo. scripsisse anhelitum significantem cōplexionem cordis: sicut pulsus: somnium extat: cum dictum sit crisium tertio. ea quæ a pulsibus vel vt non cognoscens Hippo. vel vt non digna rōne: ipsa æstimans non exercuit. Ad primum vero alterius partis etiam dicendum vt apparet ex de motibus liquidis & A. ꝙ motus anhelitus est compositus & non volūtarius tantum. Ad confirmationem dicendum ꝙ nō est totaliter a voluntate, licet amplius cum tandem non possumus ipsum omnifariam cohibere. Ad aliud dicendum, ꝙ non ois motus per lacertos est simpliciter voluntarius: immo qs vt is mistus cum alijs multis. Vltra nanq; voluntatem extat natura coincitans & superās voluntatem tandem F qñq;. Quod factum est sapienter, ꝓpter saluationem partium necessariarum maxime adiuuatiuarum: vt non solum animalis operetur voluntaria, verum etiam naturalis anima, quales sunt cor & oculus. In eorum nanq; salute clementia siue instinctus interuenit diuina quasi sit hæc natura animæ, & non habeat esse per electionem. A. quarto de anima.

Margin notes: Ca. 19. p⁹ principiū. — Vbi supra immediate. — Ca. 2. 4. & 7. cō. 3 — Tra. 1. c. 7. in prin. — Vbi supra immediate. — proble. 3 — Tex. cō. 86 — Diff. 3. c. 1 post prin. — Li. 2. tra. de corde te. c. 3 — Tra. 1. c. 8 & 11. & 14 16. 18. 19 2. 20 — Ca. 11. p⁹ medium. — Ca. 3. post principiū.

PROPTER QVARTVM quidem dicendū Ari. id nondum uidisse cum prioribus, similiter ēt responsum Auer. suspicanti. Ad aliud dicendum ꝙ manifestatiue seu apparenter & per aliud pulmo facit iuuamentum tm̄ non aūt vt visum principaliter ac per se. nam quia actus ipsius est vilis respectu cordis: cerebri & hepatis iuuamētum dicetur tm̄ facere, & non operationem. Ad aliud dicendū, ꝙ licet ꝑdicta faciant ad motū, non tñ sufficiūt: cum oporteat neruos tā grandes ad ipsum peruenire: qui cum alijs coniunctis lacertū constituāt: quod aiæ instrm̄ G est primum motiuæ. 58. dīa quæ in pulmone nequeunt ad eorum grauitatem & densitatem copulari. Dicendum ēt ꝙ diaphragma ꝑter panniculos sui cōstitutione (vt visum) recipit & reliqua musculum cōstituentia habens lateraliter versus costas chordas a medio vndiq; ꝓtensas. Dicendūq; sifr ꝙ non est grauitas eius neq; terrestreitas tanta q̄ motū conturbēt, cū sit & maxime in medio panniculosum subtile. Requiriꝛ ēt ad motum fulcimēti gratia cōpactio quædā pura, cum motus ois immobili cuidam innitatur necessario: de causa mot⁹ aialium. Neq; paries densus est adeo & compactus vt nequeat dilatari & constringi, cum pannicularis extet substātiæ: sed ēt circa locū caloris & humidi reddentis ipsum dilatationi & coangustationi aptū. Ad aliud quid dicendū apparuit. Motus enim anhelit⁹ a duplici gubernaꝛ virtute: naturali. v3. & aiali. Sic tñ vt qñq; manifestetur magis actus vnius, ꝗ̄ alterius, cum tñ vniuersalius a nostra depēdeat volunH tate. Similiter & diaphragma cæteris musculis pectoris: cum sit ordinatum in salutem animalis potissime: sitq; circa membrum quod est origo & basis naturæ vt corde ipsius participabunt vtcunq; natura.

DIFFERENTIA. C.

QVOD PERIPNEVMONIA phlegmatica sit cholerica deterior ostenditur, qm̄ ægritudo vera deterior non vera: vt iudicaꝛ ex pleuresi vera & non uera. Vera enim ual de deterior ponitur non vera. Quod & vniuersalius probatur: quia de ratione morbi est lædere operationes, verior ergo morbus magis lædet operationes quàm alius. Sed peripneumonia facta ex phlegmate, est vera. Ioan. Mesue auctoritate Gal. Amplius ęgritudo improportionabilis secundum veterem deterior proportionabili: sed peripneumonia facta ex phlegmate improportionabilis existit, cum sit cōtraria complexioni

Margin notes: In de ap. propriatis ca. ꝓprio — Apho. 14 particulæ 2.

plexioni pulmonis est enim calidus & siccus. Nutritur náq; ex sanguine cholerico. 6. de vtilitate particularum. complexio enim naturalis membri similis est ei quo nutritur. primo prima. Rursus cum duplex sit mors: vna quidem per extinctionem & consumptionem humidi. Altera vero per suffocationem, de morte q᷑ vita. Illa quidem peripneumonia deterior erit maxime quæ suffocationem inducet: hmõi vero est phlegmatica, quia pulmo ẽt humidus est recipiens vapores ascendentes & descendentes. Est etiam hæc materia minus parata resolutioni, adeo q; optima apostematum terminatio quæ per resolutionem facta de distemperantia inæquali sibi inesse non poterit sicut choleræ subtili resolubiliori oĩ re præter spiritum ibidẽ. Adhuc illa est deterior ægritudo, quæ magis impedit membri operationẽ: talis quidem peripneumonia ex phlegmate; cum motum sui q̃titate & grauitate pulmonis magis ipediat, q̃ cholerica. Itaq; peripneumonia phlegmatica deterior est cholerica.

HVIVSMODI QVOQVE contrarium tenetur tertio decima: & per Mesue. Amplius per oppositum rationis secundæ antedictæ: quoniam ægritudo improportionabilis &c. hæc autem talis, cum pulmo sit frigidus & humidus: quod monstratur ex nutrimento ex eo dato. Infrigidat enim vt dicũt & humectat. Deterior igit̃ cholerica est phlegmatica.

PROPTER PRIMVM quidem sciendum fm Paulum q; peripneumonia pulmonis est phlegmon: frequenter in catarris vehementibus, aut synãchi vel a squinanchi aut pleuresi, seu aliis facta ægritudinibus. vnde Haly. & A. est apostema ca. pulmonis: eius tamen caliditas non per essentiam: immo magis per accidens: puta per putrefactionem cum amplius maxime accidat peripneumonia ex phlegmate q̃ ex cholera: immo dicunt raro id euenire, Sermonem autem horum comprobat Serap. breuiarii secundo ita. Peripneumonia non est nisi phlegmon pulmonis. phlegmon vero apa est ca. & sumpsit nomen hæc ægritudo ex ipsa nominis partis denotatione. pneuma nanq; Græce, spiritum importat latine, inde peripneumonia seu pulmonaris vel pulmonaria.

Et ipsa quidem fit incipiendo interdum per viam congestionis, idest aggregationis superflui nutrimẽti sicut et alia apatum. Fit ẽt magis per viam reumatis, cũ materiæ ex toto capite descendãt ad ipsum, & ex toto reliquo fere corpore ascendant, sicut plerũq; euenit successione squinantię. 5. aphorismorum: & successione pleuresis & funilium. Sæpe enim permutatur pleuresis ad peripneumoniam: sed conuertere est perparũ. Palin. Mesue: peripneumonia quædam est vera: quædam non. Et dicit Gal. q; vera peripneumonia est quæ fit ex phlegmate. Causæ quoq; ei⁹ materiales sunt humores. Fit enim ex oĩ hu. & principalius ex phlegmate: & cõsequenter ex sanguine, demũ ex cholera, rarius fortassis ex melancholia, pp̃ter causas cõtrarias. Sicut enim pleuresis plurima fit ex cholera: ita plurima peripneumonia ex phlegmate. Materia enim subtilis cholerica potest penetrare in panniculos solidos in quibus fit pleuresis. phlegmatica enim grossa, viscosa, minime. Ecõuerso aũt hęc potest penetrare in mẽbrũ rarũ, q̃le est pulmo. Illa vero sui euaporat subtilitate.

PROPTER SECVNDVM vero sciendũ q; oẽs sapientiores inuenio cõcorditer ponere peripneumoniã factam ex cholera deteriorem facta ex phlegmate. Vnũ tñ quod inducit difficultatem in hoc quæsito apparentẽ est differens pulmonis complexio iudicata, fm náq; eius complexionem primam & radicalem ponit calidus & siccus. Iuxta vero secundam & aduenientem frigidus & humidus, vt innuunt Gal. & A. Et quia ista quæstio cõparationem importat: canon cõparationis in hmõi quęstionibus sæpe tactus obseruet, vt phlegmaticus ad plegmaticũ, & cholericus ad cholericũ comparet: & cętera ta-

lium obseruent. Sermo aũt A. de hoc cũm aliis hmõi exi stit. Peripneumonia fit qñq; ex cholera ru. & est interficiens fm plurimum sua acuitate. Mesue quoq;. Peripneumonia phlegmatica non est in vehementia prauitatis sicut cholerica. Interficit. n. cholerica sui acuitate, cũ sit vicina cordi. Hoc ẽt rõnibus nõ minus demonstratur ita. Illa ægritudo est deterior aliis parib⁹ quæ ex deteriori cõsurgit materia: talis vero est materia cholerica respectu phlegmaticæ. vnde secundo, pgnosticorum. Malitia apatũ erit fm humores generantes ipsa. Etenim materiæ sanguineæ: & phlegmaticæ sũt minoris malitiæ, q̃ materiæ quæ sunt ex genere choleræ citrinæ, & quæ sunt ex genere choleræ nigræ. Ratiõe qualitatis dico præcipue. huius modi nanq; omnes malæ, ergo peripneumonia deterior erit ex cholera, quàm ex phlegmate. Rursus caliditas extranea lædit. Sed cholericę peripneumonię caliditas ẽ duplex: vna quidẽ essentialis. Cholera enim p se calida, altera putrefactiua; quę aũt phlegmaticę p putrefactionẽ est tm̃. Adhuc materia cholerę effumat, quod non sic quę phlegmatis, quę enim talis, & posita est iuxta cor, vehementer impedit: hmõi quoq; est materia cholerica collecta a pulmone ad apa: & non phlegmatica minime fumosa. Itidem cholera calida, inflammatiua, acuta iuxta membrũ calidum velut est cor posita, fit sicut ignis in igne. Similis enim complexio superueniens augmentat. prima proble. Eti. ad summum ea ęgritudo est deterior, quę seuioribus coniungitur accidẽtibus. talis autem cholerica, cum sit febris: inflammatio, sitis & timor phrenesis maiores. Amplius. hoc idem ostenditur ex parte medicationis, quia illud quod administratur, aut emplastratur, aut bibitur, in cholera quidem non potest eius feruorem extinguere, & curationem iducere: sicut in phlegmatica. Non quidem superpositum: quia tale oportet actu frigidum vt opponatur inflammationi cholerę: hoc aũt transire nõ poterit: & maxime cum locus sit remotus ad quẽ debet pertingere. vnde vna causarum malitiosior peripneumonię ad pleuresim est locorum distantia vel propinquitas, ad quam medicinę non possunt peruenire, vt in peripneumonia, nisi in via dissolute: aut peruenire sicut in pleuresi. Propter quod in techni. Oportet medicinam huic associari quę subtilis sit partib⁹: quia hęc poterit penetrare in profundum. Sed isti vt ad multum caliditas est adiuncta calorem per plurimum cholericę augmentatiua, quare super apposito ita curari non poterit, secus autem continget in peripneumonia phlegmatica cum eius materia sit frigida, cui⁹ medicinam oportet esse maturatiuam resolutiuam. Et hęc quidem facile peruenit ad locum ęgritudinis seruata ipsius virtute. Simili quoq; modo ostendit q; bibitis conuenienter curari non possit qñ ebibitum non peruenit ad ipsam dum conseruat ex virtute infrigidationis suæ illud quod opponitur ei. A. & Mes. Si enim accipio extra frigidum per oppositum graduale peripneumonię cholericę, propter lõge distare a loco supcalefiet in via & perdetur natura frigiditatis, ita q; occurrens apati calefactum nocebit. Si autem addatur extra in gradu frigiditatis, tunc hmõi erunt frigida in fine tertii gradus, & quarti: cum hoc apa ex cholera fortassis vltra tertium etiam sit gradum caliditatis obtinẽs. hmõi autem sunt oppilantia viam non penetrãtia, sunt & mortificantia narcotica. Si autem minus frigida & iã penetrare facientia his adiungantur, tunc sequitur inconueniens caliditate antedictum pp quod concludit quod datum. In hoc quoq; fortassis quis dupliciter insurget. primo quidem, quia peripneumonia cholerica sui grandi caliditate, & inflammatione, corporis raritate, poros aperiet: ita q; vis poterit pertrãsire medicaminis. Dicendum q; pp loci distãtiã antecq̃ medicina poterit peruenire sui frigiditate ad locũ, poros oppilabit. Cũ. n. pmit⁹ superficiales poros iueniat æqualiter aptos, in eos ingrediẽs

quod

K Ca. 10. Colli. & 8 iuuamẽ. cap. 4. Do. 3. c. 2. post me.

Do. 1. c. 1 circa me. Cap. 1. in medio.

K Tra. 4. c. 10. in me. In de appropriatis c. pprio in medio.

2. techni tra. de vẽ. cõ. 31. in fi. 13. tra. 4 Cap 10. in principio.

L Cap. 23. in principio.

Ægritudo in mẽbro spiritus cuiusmodi est pulmo. Apho. 11 In suo gradi. c. proprio ante medium.

M

10. 3. tra. 4 Ca 10. ad medium. In de appropriatis c. pprio in medio.

Cõ. 46.

O

proble. 1.

P

Lib 2 tex. cõ 111. & t. cõ. 164

10. 3. tra. 4 Cap. 10 In de appropriatis c. proprio in medio.

Q

A quod frigidum medicamen mox illos cõstipabit, vt apparet in grandinis generatione, & in hami subuersione pp glaciem prohibitiuam. meteororũ primo. Secundo quoq; arguet peripneumoniam cholericã min⁹ deterrentem: qm̃ est q̃titate modica eius materia. Cõtemperaĩ ẽt illius feruor pp humiditatem phlegmaticã pulmonẽ inhabitantem. Adhuc. subtilis euaporat & resoluit: qm̃ peripneumonia qñq; remouetur cum resolutiõe: & qñq; cõuertitur ad empyma: & interdum induraĩ: & qñq; permutatur ad exituras: & al iqñ ad karabitum & est malũ: & qñq; permutatur ad pleuresim: quod est parum rarũ. A. & Mesuæ. Sic igitur poterit resolui. cum hæc sit etiam melior terminationum apatum. Cui dicendũ q; hmõi apparentiæ quidam persuadent. Rõnes tñ ad veritatem in contrariũ adductæ sunt fortiores quibus magis adhærendum, licet enim vt iducebaĩ materia peripneumoniæ cholericæ sit paucæ q̃titatis: est tñ immensæ qualitatis et B acuitatis. Et incendiĩ maxime pp propinquitatem quã habet ad fontẽ caloris, sil'r & multa caliditas multam ad pulmonẽ trahit humiditatem cũ sit eius receptiuus suffocationem ẽt inductiuã. Ad aliud dicẽdum q; maius est nocumentũ qd' suscipiĩ ex velamine & oppilatione quã facit phlegma choleræ admistum rõne q̃titatis, q̃ sit ex parte qualitatis iuuamẽtum. Reddiĩ enim hæc ægritudo periculosior ẽt pp phlegmatis cõmistionem: cũ fm Isaac nulla sit ægritudo deterior q̃ illa quæ mot⁹ fuerit diuersi. Neq; dicendum tertio pp accidentium acumina naturam tãto tempore sustinere vt hæc euacuetur materia: cũ proprie euacuatio materiæ in pulmone contentæ sit per sputum. Materia autẽ cholerica sui subtilitate indigesta permanet inobediens euacuationi per sputum: secundo apparens prognosticorum & crisium primo.

Ca. 1. d. 8. — 12. 3. tra. 4. ca. 10. post medium. Collt. ca. 1 particul 8. — Collt. 4 feb. c. 4. iuxta finem. — Coll. c. 41. Col. ca. 5 & ca. 15 in principio.

PROPTER TERTIVM quidem sciendum ipsum notum esse ex secundo: cum fere cœtus in eo conueniat sapientum.

C PROPTER QVARTVM vero. ad primum dicendum: & vt eius appareat solutio, oportet primitus quoddam quæsitum afferre de huius morbi veritate qd' hic Mesue adducit. Videĩ enim q; vera peripneumonia sit illa quæ fit ex cholera & non ex phlegmate vt ptactũ a Gal. qm̃ morbus verus & proprius est ille qui proportionabilis est (vt dictũ) naturæ membri, qualis quæ facta ex cholera, cũ pulmonis nutrimentũ testatum sit cholericum. Cõtrarium quoq; Mesue huius adducit ita. Et fortassis rõ est pro Gal. qm̃ morbus proprius verus minus molestus est q̃ notus, peripneumonia vero phlegmatica posita est minus molesta. In hmõi siquidem quæsiti solutione distingui oportet, q; duplex est morbus verus & ꝓprius. Proprius vnus quidẽ factus ex materia quæ præparaĩ & depuraĩ in nutrimentũ alicuius mẽbri, quę dum corrumpiĩ facit morbũ. Alter fact⁹ de materia superflui D nutrimenti illius. Secundum. n. Ari. superfluitas est contraria ei cuius est superfluitas, sicut vrina, et massa sanguinis, & sudor, & humores in venis, & medulla, & nutrimentum ossium: & sicut adeps & caro & silia: nisi sit supfluitas delatiua potentialitatis eius a quo defertur vt sperma. Et nosce q; pulmo sicut & cætera mẽbra partem sibi ꝓpriatã de humorib⁹ recipit. Qui. n. est sicut sanguis cholericus ṗparaĩ & depuraĩ ad nutrimentũ ipsius. Supfluitas quoq; nutrimenti sui quæ est phlegma mittiĩ in ua cuitates eius pp utilitates notas. Et tunc post hoc quæsitũ hmõi terminans ait. Et ideo crediĩ Gal'. dicẽti q; vere peripneumonia fit ex phlegmate sicut ex supfluo nutrimẽti. Et crediĩ aliis dicentibus q; fit ex cholera sicut ex nutrimento quod depurabaĩ: qñ ei iam accidit corruptio: & hoc fm intentiones proprias. Sic ergo fm diuersam considerationem potest dici phlegmatica vera & cholerica

Mihi tñ uidetur duo Mesue sermones intellectu fm q; resonant pati calumniam & defectum. Calumniam quidem eo q; dicit superfluitatem nutrimenti pulmonis esse E phlegma: cum nutrimentum eius sit sanguis cholericus: & superfluitas attestet ei cuius est superfluitas. Superfluũ igiĩ ipsius erit cholericum, & non phlegmaticum. Dicũt etiã q; phlegma secunda digestione generatum sibi causa mittiĩ vtilitatis, ne inflammet calore cordis nimio, & motu. Et ẽt occurrunt phlegmata ascendentia & descendentia. Defectũ quoq; quia sua ṗmissa distinctio solũ tangit apa per viã cõgestionis generatũ: non aũt per modũ reumatis. Et illud vt dictũ minus cõtingit: hoc vero sæpius quare sermo eius insufficiens fortassis nõ parum. Dico igiĩ tertio ad argutũ q; ideo dixit Gal. q; peripneumonia phlegmatica ẽ vera: quia sæpius (vt dictũ) cõtingit. Illud enim verũ & ꝓpriũ diciĩ quod semp accidit aut plurimũ respectu alterius. Et ideo dicũt logici vere ꝓprium esse qd' cõtingit oi, & soli, & semp, & cõuersim ṗdicaĩ: licet fere cũ vnaquaq; istarum cõditionum dicaĩ ꝓprium & verũ vtcũq;. Diceĩ igiĩ peripneumonia phlegmatica ꝓpria & F vera magis quæ inhærẽter consequiĩ subiectũ suũ, vt pulmonem q̃ cholerica: cũ hæc rarius contingat. Ad figuram vero sermonis dicendũ: q; non semp ægritudo vera est deterior non vera: imo contra: vt apparet in tertianis veris & in aliis. Ad ꝓbationem dicendũ: q; non diciĩ semp ægritudo vera, q̃a plus lædat: sed q̃a fit ex materia puriori, sicut tertiana vera facta ex cholera pura cũ aliis cõditionibus exquisitis, q̃ minus est causonis aut alterius febris cholericæ læsiua: neq; sil'r de pleu. ut sic vera & nõ vera: cũ illa fiat in pelliculis & diaphragmatib⁹ pectoris hæc aũt in lacertis eius. Sed peripneumonia fit in eodem loco semp: ceu pulmone. Ad fm dicendũ: q; peripneumonia phlegmatica non est oino ægritudo improportionabilis: licet. n. sit iproportionabilis rõne nutrimẽti, & cõplexionis magis innatæ: rõne tñ complexionis superuenientis acquisitæ, non est improportionabilis. Apparuit enim iã qũo non est improportionabilis cũ plura conueniant in ipsius generatione. Ad aliud dicendum G q; licet materia peripneumoniæ phlegmaticæ sit pluris quãtitatis q̃ cholericæ, ipsa tñ nõ est sic deterrens vt cholerica q̃ est immẽsioris qualitatis, & actio perficiĩ q̃litate. Quãtitas ẽt materiæ peripneumonię phlegmaticę supcalefit, & digeriĩ: & sic in sputum deducta minoraĩ. Verũ est tñ q; morbis peripneumoniaticis seniores moriuntur magis. Ex aliis vero saniationibus iuniores pereunt amplius, ꝓgnosticoꝝ. 3. Ad aliud dicendũ: q; licet materia phlegmaticæ sit minus apparata resolutioni: ipsa tñ ṗparatur per caliditatem supueniẽtem, & vsum medicinarũ quo possim⁹ (vt datum) perfrui. Est & magis præparata eductioni per sputum: quod magis laudant in peripneumoniam iudicandam cum hęc termineĩ frequentius etiã salubrius. Ad vltimum dicendum: q; plus impeditur pulmo ꝓpter peripneumoniam cholericam: cum maior inducaĩ necessitas euentationis ob maiorẽ inflãmationẽ attrahaĩ etiam materia ad locum caliditate non minori. H

T. c. 16 — T. c. 56. & 58

DIFFERENTIA. CI.

QVOD VERMES seu lumbrici non possint in ventre stomacho dicto generari videtur: quoniam quod non potest generari, nõ potest in uentre secundum dialecticum generari: sed vermes non possunt generari, quod ostenditur, quia cũ ex putrefactione generentur: oportet aliquod agens fore separatum ipsoꝝ causatiuum: sed nullum vr̃ existere, quia si a motibus superiorum generẽtur, vt sapiũt peripatetici: aut tale generationis actiuum esset vniuersale, vel particulare. non primum, quia hoc videretur fore sol: qui accessu eius ad nos causa extat generationis, recessu vero corruptionis. 2. de ge. Sic igitur generabuntur vere: cum tũc maxime sol ad nos accedat. Corrumpentur aũt autumno, cũ tunc recedat: sed ipsi oi generantur tẽpore, & maxime autumno: tertio sextadecima,

I & nono theoricæ. Neq; a particulari: qm̄ automatice ac
Tra.5.c.1 In fine. Ca.18.p° principiũ. per se generatum agente caret singulari, ꝓpter hoc enim casu dicit generari. Adhuc nobilius nunq̃ intẽdit qd' vilius, cum vnumquodq; intendat seipsum suo actu repræsentare in melius. Si ergo ꝓducuntur a cœlo, siue intelligentia, seu quocunq; superiori nobili, iã vilitas ac ignobilitas in ipsius concidet intẽtionem & actum. Q. aũt non generentur in ventre superiori, sentitur meteororum
Collr. t. c. 28 Tra.2.c 7 in medio. quarto. vnde tertio tredecima. Vermes non lædunt stomachum, nisi ascendendo ad ipsum. Rursus si vermes debẽt alicubi generari, oportet locum adesse dispositum & conuenientem. talis vero non est venter, ꝓpter sui caliditatem & circunstantiam calidorum sibi adiacentium. dr̃ia.29. Quæ dura & quæ difficilis permutatiõis alterat & transmutat. Est ẽt in ipso motus frequens ciborum & potuum nunc ingrediendo, tunc vero exeũdo qñ fuerint digesti. Ad ipsum ẽt non parum effunditur choleræ vermibus inimicæ. similiter eius sensu perceptibilissimo sursum emittit, aut deorsum exprimit ipsum molestantia.
K Vermes igit̃ in ventre generari nõ possunt superiori, sed fortassis inferiori. Cuius signũ est, quia multoties anteq̃ compleantur, stercore deorsum producuntur.

CONCEDENTIBVS VERO hæc aduersatur Theodor⁹ Priscianus ita. Ex corruptis hu. in stomacho & incompetentibus cibis sæpe præsumptis, aut ægritudine lumbrici nascunt: qui aliqñ eundem stomachum interdumq; inferiora possident. Eti. vermes fiũt ex phlegmate cum caliditate quadam ꝓportionata putrescibili, sed phlegma hmõi abũdat in ventre, inte͂m q̃ Isaac ponit eum ipsis susceptiuum, illicq; putrescere. Adhuc eadẽ videtur causa generationis & conseruationis, nam locus saluatiuus quarto physicoꝝ est etiam generatiuus, cum sit principium generationis ſm Porphyrium tanq̃ pater, sed vermes conseruantur in ventre, seu in stomacho, quia aliquos videmus inde ad os & nares ascendere. Et similiter in anatomijs qñq; in stomacho sunt reperti, & ipsum iam perforarunt aliqñ. Et quod maius scitur serpentes limacias in stomachum intrare & ibi seruari, & crescere, ranasq; interdum. Eti. generantur vt declarabitur ex putrefactiõe hãc autem oportet esse humidam, subtilem, quam calor quis constare faciat condigerens, sed talis reperit̃ in ventre, & non in intestinis, & maxime in inferioribus verũ potius feculenta, terrestris, & grossa.

Feb.5.c.9. post. me.

Collr. t. c. 4. ca. 1. p° principiũ.

L

Rursus cholera profluit ad intestina cõtinue. hæc autem vermium non generatiua verum genitorum peremptiua. Palin. inuentum in quorũdam aialium vt ouiũ hepate eosdem generari, & in renibus, vesicis, auribus, et narib⁹, vt videt̃. vnde tertio prima. vermes nascunt̃ multotiens in anteriori capite super locum qui est in strictura narium. Et possibile est vt nascant̃ apud velamina, & si raro cõtingat. Generatur ẽt vermis vnus qñ inter cutem & carnem vadens ascendendo & descendendo per totũ corpus, qui motu ipsius percipitur sub cute, quã disrumpit egrediens interdum. Cui timor maior est ne ad oculũ perueniat. Et hæc passio dicitur bouina qm̄ plerũq; bobus consueuit contingere. Albucasis secundo. Hepar autem cum prædictis membrum est calidius, nobilius: & a superfluis & putrefactione magis remotum: vitæq; magis coniunctum subiecto. Vermes igitur generantur in ventre, vel stomacho &c.

Tra.2.c.3. in fine.

M

PROPTER PRIMVM quidem videndæ sunt prius causæ generationis ipsorum. secundo, modi, & diuersitas illorum. Gratia siquidem primi sciendumq; causæ generationis ipsoꝝ sunt duplices. primæ quidem & secundæ. Sunt autem primæ quatuor, sicut aliorum oium scilicet materia, forma, efficiens, & finis. Materia siquidẽ duplex. vna quidem indiposita, vt phlegma, cuius materia sunt cibi lenes, viscosi, sicut triticum, faseoli, lac, carnes crudæ, fructus aquosi, & hmõi. Reliqua vero disposita vt phlegma quadam putrefactione computridum, non tñ tanta vt febrium & apatum. Animalia nanq; fiunt in his quę putrescunt, ꝓpterea q̃ segregata caliditas naturalis existens constare facit. meteororum. 4. Neq; enim sicut dicunt & bene generantur ex sanguine ꝓpter necessitatem ipsi⁹ & amicitiam apud naturam. Neq; venit ad loca is generationis ipsorum natura, Q. si peruenerit, emittitur celeriter, vel retentus conuertit̃ in apa, vel putredinem non parum vergẽtem in choleram illorum pernecatiuam. Neq; generantur ex cholera, cum sit amara, calida, sicca, ignea. Ex tali quoq; nihil generatur neq; nutritur, secundo de geñ. animalium: & quarto pharmacorum. Neq; ẽt ex melancholia, propter eius frigiditatẽ & siccitatem ineptam ad putrefactionem spumosam & ad materiam vniuersaliter & alimẽtum ipsoꝝ, cum multum appareat ab eorum remota naturis. Cum ergo fiant ex materia, & ab istis nõ fit alia in corpore præter membra, ex quibus sensus ostendit non fieri: generabuntur ex phlegmate. Colores etiam ipsorum, tactus, & vita, non alios q̃ phlegma denotant humores. Forma quoq; ipsorum est anima vt alioꝝ animatorum. Finalis vero causa ipsorum vniuersalis est vniuersi complementum & ordo. Mundus enim vt sit ꝑfectus ac ordinatus, oẽm spẽm requirit, alioquin foret diminutus, vtilissima etiam quaq; deficiente. Particularis vero vt q̃ in corpore nullum iuuamentum cõstituant, cum sint habẽtibus genere totis substãtijs ꝑter naturam. de inge. 14. Neq; eorum est in mũdificatione intestinoꝝ per vermes & similia: quod fit in mundificatione putrefactionum mundi, cum in intestinis sit expulsionis mũdatorium ex natura. Dictum tñ a natura, quia in generatione ipsorum est iuuamentũ cum sint pauci numero et paucæq̃titatis: tertio sedecima ita vt fere sibi aduerset̃ur. Est igitur dicendus eorum finis ita nociuus & iuuatiuus. Efficiens vero causa duplex. vna quidem particularis, et est caliditas spiritualis ex putredine consurgẽs aliqua, vnde apho.3. Putredo sola nõ est sufficiens generare animal, sed calore sufficienti indiget. Et Serap. Causa vermium prima est putredo, & sanior hoc sermone caliditas est ex putredine & ꝓprie calor cœlestis. dr̃ia.48. Altera quoq; vniuersalis multipliciter est opinata a multis: quia quidã vt platonici posuerunt formas dari a secundis dijs dicentes deum deoꝝ sementem eis generationis hylę videlicet indidisse. unde Tymei secundo. Huius vniuersi generis sementem faciã vobisq; tradam: vos cętera exequi par est, ita immortalẽ cœlestemq; naturam mortali textu extrinsecus ambiatis iubeatisq; nasci, cibumq; ꝓuideatis, & incrementa detis. Ac post dissolutionem id fœnus quod credideratis secessione animi & corporis recipiatis. quare. 12. metaphysicæ. Commentator. Plato suis verbis obscuris dixit: q̃ creator creauit angelos manu: deinde præcepit eis creare alia mortalia: & remansit ipse sine labore in quiete: quod tñ dicit non ad literam intelligẽdum. Ari. vero voluit fore formas ex sole & orbe decliui: sicut ẽt Themistius testatur: vnde Commentator: dicentes aliquod agens esse & generationem sunt diuersificati. quidam nanq; ipsoꝝ latitationem posuerũt formarum: vt Anaxagoras cum Empedocle & Democritus reprobatus cœ. & mun. 4. alij vero creationem: nonnulli i inter hos extiterunt medij. Qui aũt latitationem ponũt, quodlibet in quodlibet confirmant: & q̃ agens solum res extrahit & ipsas ab inuicem distinguit: & q̃ generatio est exit⁹ rerum ab inuicẽ quæ intellectũ diuinum dicunt operari magis oia segregantem ex chaos quodam quod fingunt confuse. Qui aũt ponunt creationem rerum dicũt agens creare totum ens de nouo ex nihilo: & q̃ non eget materia in quã agat sed totum creat. Imaginatio enim creationis formarum induxit homines dicere formas esse, & datorem formarum. Et induxit loquentes trium legum: quæ hodie sunt dicere

N
T.c.15
O
Ca.3. in medio. Diß.2.c.7 in fine. & diß.3.c.1 & ca.4. in principio. & diß.4.c.2. in me.
Ca.17. in principio. 3.16. tra.5 Ca.2. post medium.
P
C6. apho. 27. ver. & 3. breuiarii Ca.10. p° principium.
Q
Ca.44. p° medium. Ita dicit Aue. 12 metaphy. C6.12 12. meta. Ca. 13. in medio T.41.&43

A dicere aliquid fieri ex nihilo. Et cum nullũ tale agẽs hoc percipere dixerunt agens oĩa entia ꝓducere sine medio: & ꝙ actio vnius agentis vno pertransit instanti in actiones contrarias similes infinitas, ita vt negent ignem comburere & aquam humectare: dicẽtes oĩa hmõi creatione indigere: vnde & cõiter dicunt corpus non creare: neq; aliquam inducere dispositionem: adeo ꝙ dicũt ꝙ homo cum moueat lapidem expellendo non est mouens: sed agens illud creat motum. Et negauerũt ꝓpter hoc potentiam esse. Et error vt subdit horum est manifestus. vnde Ioan. christianus opinatus est ꝙ possibilitas non est nisi in agente. Et hoc fortassis est quod scribit Ioannis initio. Omnia per ipsum facta sunt: & sine ipso factũ est nihil.

In eodem c.4.18.loc. a fine.

Hoꝝ autem medij in duas videnẽ opiniones partiri: quarum vna in duas sequestratẽ vt vniuersæ sint quinq;. Omnes tñ hæ tres intermediæ in hoc conueniunt: quia ponunt generationem transmutationum fore in substantia ad dñam Anaxagoræ: & ꝙ nihil generetur ex nihilo

B videlicet, ꝙ necessarium est in generatiõe subiectum esse. Et ꝙ generatum non fit nisi ab eo quod sui generis in format, vna tñ istarum trium sentit ꝙ agẽs creat formam, & ponat eam in materia. Et vult ꝙ hoc agens duobus inueniatur modis: abstractum a materia: & interdum cõiunctum, velut ignis ignem faciens: & homo hominem generans: quod autem est abstractum, generat animalia & plantas non assimilantes. Et hæc sñia extat Themistij: et forte Alpharabij: ꝗuis dubitet hoc ponere ĩ his quæ propagatione generanẽ. Fuit & alia opinio ꝙ agens id nõ est in materia omnino: & vocat ipsum datorem formarum. Et. A. fuit de illis cum Algazele ipsius minimo: apparens. 9. eius metaphysicæ. Sumens enim illud secundi de generatione ꝙ idem manens idem, semp̃ sit natum facere idem. Ait enim magister primus ꝙ a stabili inquantum stabile, non est nisi stabile. Sed primus semp idem &

Cap. 1. in me. & c. 3 & 4. in fi. T. c. 56

C stabilis permanet. ideo solum vnum immediate ꝑueniet ab illo: ita vt seipsum intelligens ꝓducat primam intelligentiam cum cœlo primo. deinde illa intelligens secundam cum illius cœlo: & deinceps ita ut intelligentia lunę se intelligens, ꝓducat quãdam intelligentiã dictam agentem gubernantem quæ sunt in actiuorum & passiuorum sphera simplicium & compositoꝝ. Tertia fuit Ari. sententia: cui innitendum est quia ꝭm Alexandrum minoris est ambiguitatis oĩum scientiarũ: & magis conueniẽs: ut sit vera: cum nihil sine ꝓbatione dicat forti. dñia. 56. Et est ꝙ agens non facit nisi compositum ex materia & forma. Quod fit mouendo materiam: & ipsam transmutando: donec ꝙ in ipsa extat in potentia egrediaẽ forma in actum. Extrahit nanq; agens, quod est in potentia ad actum: & quasi congregat inter potẽtiam & actum idest inter materiam & formam ꝭm ꝙ potentiam extrahit in actum non destruendo subiectum potentiam recipiens. Et tunc resultãt in composito duo, materia scilicet & for-

Vt dixit Auer. 2. tel. c. 41. in 108. & pmo de gene. & tex. c. 38 post prin. & 12. Arg. 1. asi medium.

D ma. Et hęc sñia creationi assimilaẽ vtcũq; scilicet inquantum id qđ est in potentia fit in actu: sed differt a creatione quia non uenit per formam: sed ex non forma in actum: & similiter latitationem similaẽ aliqualiter formarũ ponenti: & oẽs dicẽtes creationem vel latitationem aut congregationem & segregationem: vt Empedocles. Cui etiã utcunq; assimilatur: hoc quidem intendebãt: sed non potuerunt ad illud pertingere. Est igitur intentio Arist. ꝙ simile fit a simili: aut ex vere simili: & non ꝙ simile agat p se, & per suam formam sensibilem. Sed est dicere ꝙ extrahit simile ex potentia in actum: & non agẽs inducens in materiam aliquid extrinsecum sicut hoc inuentum est in substantia: ita & in accidentibus. Calidum enim non inducit in corpꝰ calidum calorem extrinsecum, sed facit calidum in potẽtia, esse calidum in actu. Et sic in qualitate & motu locali, ꝙ non perueniũt ab extrinseco, sed ex potentia materiæ suscitanẽ in actum: unde ignis generatur a

E motu, sicut ab igne. Et sic generans extrahit quod est in potentia materiæ gignendæ ad actum vt sit generatum actu. Et oẽ extrahens aliquid ex potentia in actum, necesse est vt sit in eo aliquo modo id quod extrahitur: non ꝙ sit omnino ipsum. Virtutes nanq; quæ sunt in seminibꝰ quæ faciant animata nõ sunt animatæ in actu, sed in potentia: sicut domus quæ est in aĩa ædificatoris est domus in potentia & non in actu, Et ideo Aristo. secundo de generatione aĩalium. has virtutes assimilauit virtutibus artificialibus diuinis quæ dicunẽ intelligentiæ. Hæc igitur est Aristo. sñia sola veritati consona, cum ad ipsam non sequanẽ quæ ad alias opinionum impossibilia. Quarum quidem defectus insinueẽ per breuia: cũ ꝑsentis non extet speculationis. Quæ nanq; est Platonis de dijs secũdis formas imprimentibus, in pluribus locis metaphysicæ sub noie idearum est impugnata. Similis fere vr̃ quę Themistij si est vt sibi Commentator imponit. Quem tamen

Ca. 3. asi medium.

F opinor sanum cum Aristo. habuisse intellectum sicut ẽt sonare possunt eius sermones a Commentatore recitati. Ponentes sñr latitationem formarum annullati sunt ab Aristo. non parum, cum generationem saluare non possint facientes formas ex quodam chaos indistincte prodire. vnde in primo de generatione & corruptione dicit ꝓpriam Anaxagoram huius positionis didascalum vocem ignorasse: cum ponens vnum subiectum generationum aliud ab alteratione sentiret esse. Ponentes vero creationem & si verissimi lege sint: in phylosophya tñ non sunt admittendi: cum & ipsam leuem faciãt omnino: ac primam quasi causam multiplicibus vexant laboribus Decorem non minus & ordinem & per consequens perfectionem remouentes ꝭm peripatheticos ad vniuersos A. ẽt ordinem tollens agens fere frustrat particulare principalius dearticulatiuum. Sententiam ẽt deprauans Ari. cum idem ꝭm eundem sit disponens materiam & formã suscitans ex eadem vt apparuit ex eo: homo enim homi-

T. c. 1

G nem generat & sol. de physico auditu secundo. Neq; ẽt illius valet motiuum: qm̃ & si prima permaneat eadem realiter causa: rõnibus tñ idealibus quibusdam ponitur non inconueniens ipsam modo aliquo permutari: ea tñ permutationem non suscipiente, sed effectu, ceu tradunt cum phylosophis tractantes quæ Dei. Sic igiẽ dicẽdum ꝭm Aristo. sñiam ꝙ vermes generanẽ vel alia producta putrefactione: calido elementari disponente materiam quę putrescit, & virtute solis ac aliarum stellarum, calido cooperante cœlesti: de quo tactum dñia. 48. vnde Commentator. Factꝰ est calor in terra ex calore solis admisto cum calore aliarum stellarum. Et ideo sol & stellæ sunt principium vitę cuiuslibet viui in natura. Calor enim solis & stellarum dimissus in aqua et terra: generat aĩalia ex putrefactione nata, & vniuersaliter oĩa quæcunq; fiunt ex non semine: nõ quia illis sit aĩa in actu inuẽta ex orbe decliui & a sole vt sensit Themistius. & subdit. Calores

T. c. 26

11. metra. c. 18. t. 6.

H igitur generati ex corporibus stellarum generãtes quamlibet sp̃em specierum aĩalium: habent mensuras illius caloris proprias: ex ꝗtitatibus motuum stellarũ, & dispositionibus ipsarum adinuicem in propinquitate & remotione. Et ista mensura ꝓcedit ab arte diuina intellectuali: quæ est similis vni formæ vnius actꝰ principalis, sub qua sunt artes plures. Secundum hoc igitur intelligendum ꝙ natura facit aliqua perfecte & ordinate, ꝗuis non intelligat quasi esset rememorata ex virtutibus agentibus nobilioribus quæ dicunẽ intelligentiæ. Istæ vero ꝓportiones & virtutes quæ fiunt in elemẽtis ex motibus solis & aliarum stellarum: sunt hæ quas Plato reputabat esse formas & eas intendebat: sed lõge inspiciebat illas. Quapropter dicebat eas formas. Cum igiẽ ex materia eadem fere numero diuersas aĩalium sp̃es videamus consurgere quid illud extat quod in sp̃em singulariter contrahit: si virtus vniuersalis cœlestis & calidum sint formæ suscitatiuæ.

I tatiuæ. Propter quod particularius dicendum ꝙ virt⁹ in superioribus est duplex: vna quidem vniuersalis plus vt quæ orbis & stellarum. Alia cōtracta magis sicut quę alicuius de. 48. imaginibus absq; earum gestaminibus: dřia. 16. spēm sibi proportionalem hic vtcunq; intendēs vnde Ptolomeus in centiloquio. Vultus huius seculi sub iecti sunt vultibus cœlestibus, idest spēs animaliū & plan tarum istius mundi inferioris ſm Haly. commētantem superioribus subijciuntur imaginibus. Quod ostenditur eo ꝙ sapientes imagines cōstruentes planetarū: introitū in cœlestes obseruabant vultus. Et tunc ad cōstructionē vel destructionem quod expediebat operabant. Est nāq; cœlestis scorpio qui inferis dominat scorpionibus & ser pens serpentibus. vnde ex serpentis forma, aut scorpio nis, vel cancri, seu aliqua tali nobis fortassis determinate ignota: lumbrici ꝓducuntur in corporibus ēt hominum tales. Cum enim ſm Hermetem Enoch seu Mercurium
K quælibet arenarum maris suum obtineat sydus: incitans ad incrementū eiusdem multo amplius in perfectioribus erit tale quid dare. nam ex virtutibus superū omnia hæc quibusdam muneribus demoniacis & virtutibus sunt plena. vnde Arist. de mundo ait quosdam antiquorum sensisse oia hæc dijs plena fore. Sic igit apparent vermiū causæ primæ & aliorum similium ꝓductiuæ. Causæ vero secundæ sunt illæ a quibus diuersi producunt rōne
16.3.tra.5 Ca. 1. post principiū. humorum & loci ex quibus generant. Nam quidam iux ta. A. generantur ab humiditate sup quam nō dominat diuisio & separatio ex parte attractionis hepatis, & ve hemētis putrefactionis: sicut in superiorib⁹ generati inte stinis, vt longi ꝑuenientes interdum ad quantitatem lon giorem cubito. Alij vero generant ab humiditate separa ta: minorata ꝑpter hepatis attractionem continuam, & putrefactionem, & multitudinem conturbationis fecis, velut qui in recto sunt intestino; puta parui. Reliqui uero
L sunt ab humiditate inter has media, sicut qui monoculi & colon rotundi & lati. Propter secūdum huius scien dum ꝙ lumbricus est aial ex putrefactione in ventre cali
Ca. 19. p⁹ principiū. ditate viuificatiua generatum. Quoꝝ historiarū quinto sunt genera tria: nominatus latus, & rotūdus, & tertium ascarides. Ex his quidem nullum aliud fit: & solus latus adhæret intestino: & apparent velut semen coloquinti dæ. Cōiter ēt ponuntur tres modi: nam quidam sunt lon gi, rotūdi velut serpētes, similes ramis portulacæ, ut lum brici: quia longi gracilibus intestinis innascentes; & lati seminibus cucurbitæ similes, vnde & cucurbitini dicunt primo ēt interiorum: instar seminum cucurbitæ filo vni⁹ in alterū coniunctoꝝ, qui ascarides & buffones ſm quos dam dicunt in grossis fientes intestinis: & per oia se dila tantes adeo vt in stomachum concurrant, ꝑpter alitionē, hominem mox ēt canine famescere facientes. Sunt enim longitudine maxima qn̄q; colligati, itaq; retulit mihi qs
M se copulum ipsoꝝ. 15. pedum mensura emisisse. Extāt & tertij parui & graciles dicti: similes vermibus aceti vel ca
Ca. 5. post medium. seis: recto innascentes intestino; ita vt oculis non ꝓdeant parum. A. vero cum Serap. inquit. Sunt tres spēs scilicet
16.3.tra.5 longi, lati, & rotundi: & lati sunt ascarides & parui. Et
Cap. 2. in principio. rotundos ēt tetigit Gal. 14. artis curatiuæ. Ipse vero quasi
3. bre. c. 30 aduersus in ascaridib⁹ supradictis aphorismorum quidē
Ca. 17. i 6. tertia. Ascarides sunt subtiles lumbrici in parte inferiori
C6. apho. 17. vet. & grossi fientes intestini: quoꝝ indigestionem fœtor egestio num significat. Aliud autē genus lumbricoꝝ qui rotun di generant in superioribus magis intestinis ad superiorē aliqn̄ ventrem ascendentes. Sunt & lati quorū generatio longissima multotiens vniuersis intestinis protensa. In duabus tm̄ prioribus lumbricoꝝ spēbus, falsitas interpre tationis sentit omnino monachalis hui⁹ veritatis oppo
Ca. 19. f8. situm. Fine vero. 14. de inge. ponit ascarides rotundos et latos: sentiens minoribus interfici medicinis rotundos, latos autē & ascarides fortiori egere medicina. Oribasius autem in practica ad eius filiū Eustachium inquit. Lum

N bricorum tres extant dřiæ. Rotūdi seminibus cucurbitæ similes: & ascarides vermiculi parui entes: sunt & longi. Rotundos autē & latos uel cucurbitinos cōtra cōem om nium opinionem praue dicit. Inquiēs vero ascarides ver miculos esse paruos differentes a reliquis concidit cum Gal. vt tactum aphorismorum tertia. Quare his super se grauis Oribasius aphorismoꝝ hac ait. Lumbricorū tres sunt dřiæ. Ascarides qui sunt similes seminibus cucurbi tæ. Concidit igit cum Aristo. & alijs. Et opponitur sibi: & Gal. aphorismorum tertia. Et subdit. Sunt & rotundi Sicq; non sunt vt posuit antea seminibus cucurbitæ simi les. Et addit: & alij longi qui ēt quatuor cubitorum pos sunt reperiri. Et ad vnū auctores in nominando vermes differunt non parum. Familiariores tm̄ mihi visi Serap. & A. Fiunt quoq; vermes in complexionibus phleg maticis plus, & ętatibus post dentium magis plantatiuā nondum enim calor in iunioribus idest in infantibus est O
detentiuus: aphorismoꝝ tertia. In quibus abundat parū C6. apho.
in intestinis cholera, & gulosis, & praue digerentibus, ac 17. vet. g.
ex cibis phlegmaticis grossis ꝑtactis. Et in autumno ma gis, ꝑp corruptionem digestionis, & ciboꝝ prauitatem. Horum ēt vermium quidam sunt egressioni apti val de, alij minime: nonnulli autem parum. Valde quidem vt in inferiori entes intestino ꝑp quatuor: quorum unum est, ꝑpinquitas his q̄ extra, scd'm latitudo loci. tertiū par uitas animalis. Rex enim parua citius ex loco ruit lato. Est etiam quartum debilitas ipsius, in his vero qui supe rioribus existunt intestinis secus. In medijs autem mediū reperitur. Hic autem per ventrem stomachus intelligitur nomine abusiuo. Quot aūt modis ipse sumatur dictum est differentia. 53.

PROPTER SECVNDVM quidem sciendum quosdam dixisse vermes non generari nisi in monoculo
& colon. vnde. A. Et fortasse nō generant nisi in mono 16.3.tra.5
culo & colon: deinde spargunt ex latere ad stomachum, Ca. 2. post principiū. P
& ex latere ad anum. Et mouebantur, qm̄ in longaone ꝑp ipsius rectitudinem latitudinem & continuum secum egressum generari non valent, stercore nanq; expelleret ante ipsorum generationem materia. Neq; in superiori bus ēt intestinis, ꝑp purum in illis imputrefactum reten tum, & exiccationem illic factam vehementem. Fuerūt & alij plus istis dicentes vermes in quatuor intestinis in ferioribus generari. In duobus autem superioribus mi nime vt ieiuno & duodeno: ꝑp causas quę in priuatione generationis eorum adaptantur stomacho. Quorum primis dicendum ꝙ in superioribus, & maxime eoꝝ in gracilibus fiunt intestinis, & recto sicut fere testantur vni uersi, cum ipsorum causę generationis ꝑtactę his possint adaptari. Neq; eorum incitantia eos impellent vniuersa liter in talibus locis non fieri, sed quod rarius nūq; in me dijs intestinorum; qm̄ in recto fieri possunt: & maxime Q
cum tp̄s secessionis intercidat lōgius. Modica enim pro ducuntur tp̄is mora: aut fortassis transitu fecis non sepa rantur: cum parui sint adhærentes intestinoꝝ superficie bus, & ipsa liquidior fuerit facta. Inuentum est nanq; ꝙ medicina ventris non educuntur omnia solutiua. Sifr & si superiora intestinorum contineant iuuatiua magis, et in eis attractio ab hepate fortis fiat in corpibus bene regu latis. In alijs pōt secus cōtingere, cū cibus q̄titate assum T. c. 18
ptionis, q̄li tate, tp̄e, artificio & ordine corrūpat ineptis. Quidā vero: vt Ari. 4. meteoroꝝ sentit ꝙ in vētre supe riori vermes nō possint gn̄ari inquiēs. Animal nō fit in ipsa digestione sicut quidam aiunt, sed in segregatiōe pu trefacta & in inferiori ventre: deinde ascēdit sursum dige stum. Est enim in superiori ventre. vnde ibidem Alexan der ꝑp quod frequenter in infirmitatibus euomuntur: pu trefiet autem in inferiori segregatum vt ita suscipiat Ari. incitatiuum ꝓbabile. Vermes generant ex putrefacta se gregatione

A gregatione segregata putrefactione vt etiã declaratum in causis ipsorum. Sed hæc non fit in superiori ventre, verum in inferiori. nam in ventre superiori digeritur cibus & transducitur semper virtute expulsionis stomachi & intestinorũ, & attractionis hepatis, & propinquitate mesaraicarũ, & partium nobilium. Adhuc vbi viget calor multum digestiuus humidi, & determinatũ & venæ fortis exiccationis, putrefactio non põt contingere: neq; inde vermes generari, cum fiant ex putredinibus. cuius signum: quia eis nutriũtur producti, ut apparet in muscis & similibus. Ex quibus cum prius inductis probabiliter concluditur vermes nõ posse in ventre superiori cum intestinis sibi immediatius alligatis gñari: & proprie cũ in ipsa diffundatur cholera proximius cõtinue. Gal. ve ro tertia aphorismorũ. videt vtcũq; huius cõtrariũ sentire, cõcedens hos in stomacho generari ita. Putredo sola

B non est sufficiens hos generare: sed & calore sufficienti indiget. Igitur corrũpitur quidem nutrimentum multotiés in ventre, & maxime in inferiori pueriliss. vnde alia trãslatio. Bene aũt intelleximus in stomachis puerorũ & intestinis corrumpi cibos & putrefieri: vnde materia fit vermium. quare Arist. opposite poterit arguere Gal. ita vermes generantur ex putrefactione: vbi siquidem ea euenit sufficiens, gñari poterunt: sed hæc licet rarius accidũt in stomacho, adhuc in stomacho gñanř q̃ sunt magis pter naturã q̃ vermes, vt choseæ innaturales, horrida apatar salũturq; animalia ibidẽ suscepta. Rursus tum ex complexione superiori: tum etiam ex prauo regimine aut peste. similiter intestinis inferijs aut medijs potest venter disponi superior. quod autẽ eodem modo disponetur, consimiles poterit effectus habere. Ex quibus cõcluditur ſm Gal. vermes in stomacho etiam posse generari.

PROPTER TERTIVM quidem sciendũ q; con

C cilians hos tantos in adinuicem sapientes: dico q; si loquamur de corpore sano, aut etiam lapso, in quo nõdũ læduntur operationes: palam & in his quæ per se magis & plurimum contingunt: in stomacho & intestinis etiã sibi proximis non generãtur vermes. Et ad hoc sufficiãt rationes prius ad id inductæ. Si vero sermo extet de corpore plurimũ lapso ægrotatiuo, aut quasi ægrotante: ac de eis quæ per accidens & raro contingunt, pronuntio etiam in stomacho interdum vermes posse generari propter indigestionem & alias consequenter concurrentes causas, sicut fere in omnibus partibus, exceptis vitalibus, eos reperio qñq; generari. Quod & arguta ostendũt ad hoc inducta hic satis sufficientia nunc. Interdum. n. quæ generationis sunt causæ in visceribus inferioribus ventri cõuenienter possunt adaptari: cum eorũ oppositæ non impossibilitatem: sed difficultatem magis ostẽdãt.

PROPTER QVARTVM vero licet ex præmis-

D sis appareat: dicendum tamen ad arguta. Ad primũ igit dicẽdũ q; vermes fiunt & a virtute vniuersali & a particulari, vt ostensum prius: & q; sol sit causa generationis per eius aduẽtum ad nos: simplicius habet veritatem in his quæ generantur in continente egentia solis vt foueantur calore: non aũt sic in illis quæ in locis fiunt in quibus eorũ semper fouetur calor: qualia sunt: animaliũ in quibus generantur corpora: licet solus aduentus ad nos omni conferat generationi. Constellatio ẽt particularior formæ ipsorũ datiua non est quandoq;: sed vt declaratum continue. Semper enim scorpio cœlestis dominatur scorpionibus terrestribus: & si plus interdum, alias vero minus ſm ẽt dispõnẽ materiæ taliter variatam. Ad aliud dicẽdum q; nobilius per se & primo semper nobilius intendit etiã seipso: per accidens vero & secundo euenit vt videatur intendere vilius. Cœlũ nãq; & intelligentiæ: ita q; ipsarũ etiam prima intendentes se in primam causam transformare ac prima seipsam summã & bonitatis suæ cõmunicatissimã manifestare cõtingit: vt inde alia perficiatur consequenter. Quod & A. nono metaphy. declarans inquit. Aqua infrigidatur per seipsam actu, vt suã speciem conseruet: nõ vt infrigidet aliquid extra se, sicut ignis calefacit per seipsum vt cõseruet suam speciem, nõ vt aliquid calefaciat extra se. Similiter virtus appetitiua desiderat delectari coitu: propter superfluũ expellẽdum & completur ipsius delectatio: non vt inde fiat filius: cũ plurimi ſm Halyab. & Isaac cocant propter voluptatẽ, & non liberorũ generationẽ. Sic igitur aliquid intendens suiipsius perfectionẽ, per accidens intenditur alterius perfectio: de quo quippe Commẽtator. 12. metaphy. ita. Dicentes q; Deus sollicitus sit circa vnũquodq; indiuiduũ aliqualiter est verũ: & aliqualiter est falsum. Verũ quidẽ: quia nullum indiuiduũ propriã habet dispõnẽ: nisi illa dispositio inueniatur aliquo modo illius speciei. Sic. n. verũ est dicere: Deum circa indiuidua sollicitari. Sed sollicitari circa indiuiduũ tali modo q; nullus cum eo cõicationem habeat: non est fas bonitatis diuinæ: quare sine illius veritas in hoc existit q; est sollicitudo. Et q; si sunt aliqua sine sollicitudine, proueniũt ex necessitate materiei, non ex diminutione agentis: ita vt hoc extrahat quosdã ad dicẽdum duos Deos quorũ vnus creet bona, & alius mala: qui etiam error extitit Manichęorũ. vnde idem secundo de anima. Sollicitudo diuina cum nõ potuerit facere animal permanere ſm indiuiduum, miserta est in dãdo ei virtutem qua potest in specie permanere. quare sup. scdo cœ. & mũ. Corpora cœlestia & vniuersaliter diuina sunt nobiliora his. Et propter quod aliquid inuenit esse: est nobilius eo intentione prima. Declaratum enim est in scientia diuina: q; ipsa non inueniũtur nisi propter se intẽtione prima. Sed illud quod inuenitur per se prima intentione necesse est vt inueniatur per aliud intẽtione secunda: nisi illic non esset natura innata ad largiendum. Econuerso aũt est in huiusmodi gñabilibus & corruptibilibus. Ipsa enim per se sunt intentione scda & non prima. Actio enim hominis intentione prima est propter aliud: quia propter esse superiorũ entium: secũda vero intẽtione propter se. Q. aũt hic entium Deus prouidentiã habeat innuitur cœ. & mun. Secundo, & exprimitur ab Alexandro. Ad aliud Arist. apparuit quid dicẽdum.

Ad aliud dicendum q; licet sic eueniat pl'm, tamẽ propter naturam totius: frigiditatẽ cõplexionis stomachi: indigestionẽ: hu. in eo contentos sensum illius hebetantes: ita irregularitatem comestionis & priuationẽ choleræ: interdum (vt visum) possunt lũbrici in stomacho procreari. Similiter ad partis alterius ratio: inata apparuit.

Ad primum enim quid iam dicendum visum. Ad secundum quidem dicendum q; licet phlegma abundet in stomacho: raro tamen generat lumbricos. Cum aut non putrefiat vel emittatur vel euacuetur sæpius non conclusum & agitetur: aut aliud prohibitiuum occurrit. Ad aliud dicendum q; aliquid facilius in loco quodã conseruatur q̃ in ipso gñetur: cum latior sit virtus conseruationis q̃ generationis. Multa nãq; in locis plurimis nõ generantur: possunt tamen vsq; aliquid in eisdem cõseruari. Similiter de vermibus intrantibus & his generãdis non est simile: nisi latum cũ illi sint fortiores valde generandis. Si autẽ ex desursum aggrediãtur ore vel naribus, euenit ipsis transeuntibus illic propter alimentum superius sicut dixit Aristo. non q; illic generẽtur vt sæpe. Qui interdum praua adeo in stomacho inducunt accidentia: vt cardiacã & cum angustia syncopim: ita vt aliquis statim eorũ pereat mordicatione. Alexander secũdo. Testatur etiam. A. ſm quosdam aliquando egressos fuisse ventre perforato. Mihiq; quandoq; recitatum simile: & epilepsiam & cholericam passionẽ inducere. Ad aliud dicendum q; in intestinis non est in plurimis sic terrestre, & feculẽtum: quin in digestione aliquid remaneat subtile, humidũ, putrescibile, spirituale, viuificabile: & proprie

in quorum

Marginal notes: Sequ. aph. 16. vet. tral. | E Ca. 5. post medium. | 5. theo. ca. 36. circa pricipium. 5. theo. ca. 107. circa principiũ. Cõ. 37. ĩ 6. | Cõ. 51. ĩ 6. | F | Cõ. 34. ĩ 6. Cõ. 11. ad medium. | G | Cõ. 17. p' principiũ. | H | 16. 5. trac. 5. ca. 3. in medio.

I in quorum intestinis non abundat cholerae excretio. Et propter hoc apparuit ad aliud. Ad aliud etiam concedendum est tanq̃ rarius contingens ceu confessum ipsos quandoq; in stomacho posse generari.

DIFFERENTIA. CII.

QVOD HYPOSARCHA sit deterior hydropum ostenditur per quartum re. vt apparebit id firmatem. Adhuc morbus vniuersalior deterior particulari: & ideo quia febris morbus vniuersalis caeteris molestior: differentia. 87. hmōi quoq; hydropum est hyposarcha dicta. In ea enim mala s̃m totum corpus complexio existit diuersa de distemperantia inaequali. Amplius peccat: vt consequenter apparebit in nobiliori, & vlteriori operatione magisq; intēta tanq̃ finis a natura qualis est nutricatio membrorum per cōparationem ad alias operationes & digestiones praecedentes vt quae stomachi sunt & hepatis. In tali uero peccatum maius existit q̃ in reliquis. Rursus materia hyposarchae cū plus distet a locis ad quae fit attractio sicut ab intestinis & stomacho, q̃ materia ascitis, & tympanitis, deterius & difficilius poterit educi cum medicina vniuersaliter purgatiua, vt est vomitiua & secessiua. Materiae nanq; quae facile educuntur sunt quę in stomacho, continentur & intestinis: deinde quae in capite: meseraicis & hepate: deiceps quae in venis: postea quae in membrorum fontibus: pessimae aūt omnium quae ad cutem tendunt valde, & quę in iuncturis locantur: primo quarta. & Mes. simpliciū primis. Cum ergo hmōi hydropu; potissima cura fiat per attractionem vel superius vel inferius, caeteris erit deterioris curationis. vnde & deterior erit simpliciter.

T.c.114. Arti. 1. in principio. K Ca. 1. post medium. & ca. 5. Intētione pria. ca. 2. p' mediū. Tra. 4. c. 4. ver. fi.

HVIVS QVOQVE cōtrarium tertio. 14. & in diuisionibus. hyposarcha est leuior earum & propinquioris curationis & sanationis. Rursus illa aegritudo minus est deterrens: cuius materia est tendens in extra recedens a membris nobilibus. Ex opposito enim accidit detrimentum iuxta veterem prognosti. primo. Talis vero materia est hyposarchae & non aliarū duarū vt sensus indicat. Igitur haec minus deterrens aliis. Q. autē tympanites sit aliis deterior ostenditur ex coll. tertio superficietenus tamen. Itidem illa aegritudo est deterior, quę nocet parti nobiliori: & ideo febris infestissima reputat: cum proprie sit cordis passio: hęc quoq; est tympanites: spiritibus enim magis assimilat sicut ascites humoribus. Tribus nanq; substantiis corporis mollibus videntur materiae istarum trium hydropum proportionari. Hyposarchae quidem materia humiditati carnosae tympanitis spirituali, & ascitis humorali. Palin. tales vt dictum aegritudines euacuationibus expurgantur vniuersalibus, quae medicinis perficiuntur dissolutiuis proprie. His autem hic caremus. Non enim est medicina ventositatis a proprietate eductiua. Igitur deterior aliis. Cuius vtiq; contrarium sapit A. in loco praeinducto cum aliis plurimis. Adhuc illa aegritudo est minus molesta: quando materia obedit amplius agenti: ex obediētia enim patientis ad agens consurgit actio. Materia vero tympanitis est huiusmodi: cum sit aerea, spiritualis: spiritus aūt est res corporis resolubilior: de distēperātia inaequali. Itaq; aliis minus deterrens. Ostēditur quoq; tertio. per. A. ascitē fore deteriorem. Eti. consurgit ex materia magis frigida & humida etiam q̃ aliae: vt ostendetur consequēter. Frigidum autem est plus mortificatiuum & humidū suffocatiuū aliis naturis: differētia. 16. propter quod haec deterior reliquis. Oppositum huiusmodi iā prius mōstratum ex regiminis quarto. testante hyposarticum deteriorē. Amplius illa aegritudo minus est deterrens: quae cum proportionabilitate contingit particularium. haec vero ascites: quia cum pluries contingat ex proportionabilitate videtur consurgere causarū. Quae nanq; cum dissimilitudine earum contingit, rarius accidit: cum improportio resistat euentui illarū sicut causon senibus. quarto prima. Ideoq; haec erit aliis molestior minus. Adhuc eius materiae inest medicina eductiua: est & prope loca p quae fit purgatio: quod nō sic tympaniti & hyposarchę adest materiae. Palin. ei adest modus curationis per seminis incisionē: qui vtiq; non inest aliis. differentia. 199. Quae autem ęgritudo pluribus modis potest curari: est leuior illa quae paucioribus. Itaque ipsa minus aliis erit deterior.

L Ca. 55. in principio. T.c.441. Coll. ca. 21 post pn. M Coll. 1 medio cap. Doc. 2. ca. 3. i medio 14.3. trac. 4. cap. 4. in medio. T.c.114. N Tra. 1. cap. 41. p' pn.

PROPTER PRIMVM verō sciendū prius quid sit hydropisis: & quot ipsius modi. Et demum quae illius causae vniuersales cu; modo generationis eiusdē. Propter hoc primum vt colligitur ex sermonibus medicorū q̃ hydropisis est error grādis virtutis hepatis digestiuae: propter quem omnia membra corporis apparentia vel nutricationis intumescunt manifeste. Dictū est error grādis: quia ex minori aliae aegritudines, & malae cōplexiones consurgunt, & non hydropisis coll. tertio. In hoc autem quod subditur omnia &c. tangitur hyposarcha. Quando subiūgit vero: vel nutricationis ascites & tympania. Tertio quoq; 14. hydropisis est ęgritudo materialis: cuius causa est materia exuberans frigida ingrediens membra: et crescunt per eam aut membra manifesta oīa, aut loca vacua partium in quibus sunt regimen nutrimēti: & humores. vnde Alexander. Hydropica chronica est passio & ex frigore hepatis generatur. Dubitat de hoc quod dicitur q̃ eius materia sit frigida cum quidam hydropum ponatur a calore inferius fieri. Adhuc quarto apho. Tympania fit a modica frigiditate: non enim humiditas potest in aerem ventosum trāsmutari sine calore aliquo. Quare non videtur simpliciter q̃ eius materia sit frigida. Dicēdū q̃ frigidū dicitur illud quod est destitutū calore innato quātitatiuo: licet habeat calorem qualitatiuū horribilem & acutum, qualis est omnino superfluitas. vnde & quarta probl. Genitura est frigida ante. s. q̃ afficiatur & agitetur a calore spiritu innato. Vel dicendum vtplm fieri a frigido. Quando aūt subiungitur. Aut loca &c. tangitur vt prius hydropisis hyposarcha & postea ascites & tympanites. Deinceps sciēdum q̃ circa numerū specierū hydropū diuersificati sunt medici. Oribasius enim ad Eustachiu; & Cassius foelix exprimunt tantum duas: ascitē. v;. & tympanitē. Salernitani vero quatuor posuerunt esse volētes eas ad quatuor hu. uel ad quartanā qualitatē combinationē cōpositā adducere. Dixerunt enim q̃ leucophlegmantias quae interpretatur alba phlegmacitas. leucō. enim album: generatur ex peccato frigiditatis & humiditatis hyposarcha. i. subcarnea: sarx. n. caro: accidit caliditate & humiditate. Tympanites autem cuius nomē sumptū est a suo accidente: puta quia ventre percusso sonus auditur velut qui tympani: caliditate conficitur & siccitate superflua. Ascites vero. i. vtrea Halyab. uel vterina: ascis. n. vter dicitur quidem sic: eo q̃ venter percussus sonū reddit aquę motae in vtre semirepleto ipsa. Almāsoris. 9. Adhuc q̃n to interiorū videtur ide; ita innui. Totum corpus sanguine phlegmatico continere videtur & s̃m Anasarcum & leucophlegmantias & hyderos nominatos: per ventrē autem nil sanguineum: neq; in his neq; in ascite & tympanite excernitur. Dicendum q̃ per anasarcum & leucophlegmantias idē intellexit vt pro. i. Aut locutus fuit s̃m aliorū opiniones vel propter nominis litigiū euitandum sic ait. vnde subdit de hydropibus qualitercūq; qs voluerit nominet. Hanc quoq; opi. vel similem tangit quarto re. acuto. Inquit. n. Quidam non subcarneū: sed supercarneum scribunt: & per hoc intelligunt hyposarcham: & subdit. Nō tamē inter carneū, uel iuxta carneū quasi diceret q̃ hoc nō sit ide; quod illud quod dictū est hyposarticum & episarticum; vt sit s̃m eos hyposartica prima

O Coll. c. 11 a n̄ mediū. Tra. 4. ca. 4. in pn. Coll. c. apo. 11. i. fi. P proble. vlt. 34. Q Theo. 9. ca. pi. 31. Cap. 7. in principio. Ca. 7. ante mediū. C5. 14. in principio.

A prima & enasartica secunda. Cōcedunt ēt alias duas spēs idest ascitem & tympanitem: quare & quatuor sisr erunt. Et ideo subdit. Igiē hi quidem medicorum quatuor dicūt esse drias hyderum superexcedentes quod cōgruum. q. d. non enim sunt nisi tres. Et subiungit. Sed nūc tps redarguere eos. Q. autem spēs hydropum sint solum tres, hyposarcha vel anasarcha, aut quo noie vociteē ascites, & tympania: non solum hoc sensit Gal. sed alij oēs approbati Græcorum & Arabum quibus nunc adhærent latini. In viatico enim Alexan. diciē leucophlegmantia hyposarcha vel anasarcha idē sunt. vnde idem Alexā. Tertia quæ ex phlegmatico sanguine in toto consistens corpore fit & appellatur anasarcha leucophlegmantias. Et ꝙ ex peccato caliditatis & humiditatis hydropisis vt posuerunt quidam non contingat ostenditur: qm̄ hydropisis vt dictum euenit pp errorem grādē virtutis hepatis digestiuæ. Calidū vero & humidum aut nō multū superfluit & sic faceret potius ad digestionem et priuationem hydropisis ꝙ̄ ad ipsius inductionē: vel vtplurimū superfluit, & tunc potius generat ęgritudinem putridam ꝙ̄ hydropisim: cum calidum & humidum præ cæteris naturis sit paratum putredini. In hydropisi autē inquantum hmōi nō est putredo. Adhuc hyposarcha et leucophlegmantias nec loco nec materia differūt, neq; signis, neq; enim est humoralis distinctio in tertia digōne: sed totum tandem vnitatur, pp quod nō oportet eas distincta seorsum ponere. Quæ autem his nō differunt velut eadē debēt a medico iudicari. Insuper etiam, peccatum est fieri per plura qd' potest perfici paucioribus. Et ideo cum illustribus medicorum ponendum ꝙ sint tres solum hydropum modi. Qui autem ponunt quatuor faciūt magis numerum nominum ꝙ̄ rerum. Duas autē exprimentes tm̄ breuiorem & ampliorem sunt contingētiam secuti. Nosce ꝙ licet quarto re. acu. series vt apparebit videaē duas solum tāgere spēs hydropum. Sunt tn̄ ea tres audita. sed hæc duplex ascites videlicet. & tympanites. Propter secundum hmōi sciendum: vt ad vnum sit dicere ꝙ causæ hydropum sumunē a rebus naturalibus, & non naturalibus, & contra naturam vt & alia. A naturalibus quidem, velut a membris lapsis. Consurgit enim vt ab ilijs seu a lumbis, vel splene, aut intestino, vel vesica, aut kisti fellis, stomacho, vel pulmone, aut diaphragmate, aut ab hepate. 2. progno. &. 3. 14. & licet hydropisis possit ab oi membro fere contingere, non tn̄ cōstituitur formaliter nisi malitia vt tactū grandis figatur in hepate. unde Gal. ibidem. Omnis spēs hydroporum ꝑuenit a nocumento in virtute generatiua sanguinis: qn̄ deficit in eius complemento. hoc autem apud medicos locatum in hepate. Quare Democrit[9] nisi hepar læsum fuerit: hydropes nō nascuntur: sicut non est febris vndecunq; consurgat: nisi calor extraneus cor petat per arteriarum mediocritatem febrium primo. A rebus autem nō naturalibus sex, qn̄ in debita qualitate: ꝗ̄titate: tpe: ordine & artificio administratur. Ab eis autem quidem quæ contra naturam cōsurgit: vt mala complexione: cōpositione: a patibus, solutione continuitatis, & alijs particulariter declaratis, & maxime a praua hepatis dispōne: licet enim omnis hydropisis consurgat pp peccatum digestionis & sequestrationis hepatis: principalius tn̄ & plus lædiē in ascite secunda digestio. In tympanite vero prima. In hyposarcha vero tertia. Gal. 6. de accidenti cum A. Est & modus generatiōis hyposarchæ: quia cum in tertia digōne membra nutrimentum debeant sibi incorporare: fm triplicem operationem virtutis nutritiuæ: appositionem. f. adeptionem vel adhærentiam: vnitionem & defectus accidit in adhærentia. Quamuis enim iuxta partes ponaē, non tn̄ sic adhæret, vt illud quod dissolutum fuit: immo caro phantastica & rara squalida conficiē. Ex qua ēt superfluum quod in tertia digestione expelliē: nō excutitur pp

[Margin: B; C; Co. 114; C; ... 7. c. 1. & 3. ... tra. 4. c. 4. ante me. ... Cō 1. in medio; Ca. 3. post principiū. D; Coll. ca. 1. ... 4. 3. tra. 4 ... colli ca. 5 ... me. & c. ... & 7. in principio.]

imperfectam digestionem virtutis nutritiuę: aut ēt duarū digestionum stomachi & hepatis accidentium. Et cum ista tertia digestio fit per oē & peccet in toto, Hinc membra dicta sunt apparentia intumescere oia. Modus autē quo hydrops ascites cōsurgit, & quo locum mediastinū syphac musculos ventris cooperientis ex vna parte & çirbi & intestinorum ex altera, & diaphragmatis ex reliqua, multiplex inuenitur: eo ꝙ natura conatur multis modis a se expellere superflua & nociua omnino, aut ad loca minoris timoris transportare, & maxime qn̄ est potens. Expellit enim saniē per meditullium ēt ossis: aphorismorum. 7. &. 3. 14. Vnus quidem modorum est pp fissuram alicuius meatus aut meseraicarum, aut intestinoꝝ pp quam penetrat aquositas in spatiū antedictū: anteꝗ̄ possit ad hepar adduci. Aut ꝑpter vesicas quæ fiunt in hepate aqua repletas: quibus quidē multiplicatis diutius successiue & ruptis: aqua effluit in locum prędictum: quę multiplicatur intm̄: donec venter illic ois repleatur aquositate. Et hæc est interpretatio Gal. apho. 7. Quibuscūq; hepar aqua repletum fuerit, & in omentum eruperit, his, venter aqua repletur, & moriuntur. Tertius autem quia cum chilositas ad hepar tracta deberet in eo perfecte sanguificari remanens aquosa: serosa: acuta, virtute debilitata contentiua hepatis, expellitur a pennulis hepatis ad ditamentis dictis: distillando ad locum præfatum. Aut quarto, ꝙ hepar sit tanti adhuc vigoris, vt hmōi aquositatem mittat per venas ad corporis nutrimentum. Indiscretiua tn̄ & indepuratiua ab humiditate vrinali. Quā quidem membra retinent: demum adhęrentia remittunt itidem per eosdem meatus retro, donec recurrat in hepar cum fiat confluxus & conspiratio per eundem ēt poꝝ in omni tpe tn̄ differenti: naturalium. 3. Est autem & quint[9] modus quem tetigerunt quidam antiquoꝝ insignes per viam suminis & vmbilici. Sicut enim dicunt anatomistę ab arteria magna sub renib[9] ramificanē duæ arteriæ quæ tendunt in vesicam: deinde per sumen seu pectinem protenduntur in umbilicum, per quas quidem mingit fœtus qn̄ nōdum est natus, ac ēt ortus si fiat expressio & causa non accidat vnde adhuc mingat ex virga: ceu in iuuenescente carente genitalibus inspexi: hinc enim mingebat. Quæ quidem venæ & arteriæ in non natis: puta aborsibus manifeste apparent. Sed in completis ipsarum extrema iam exiccata fuerunt, et radices earum remāsere: ꝑma primi: quare secūdo theoricæ. Ab vnaquaq; duarum ramusculus oritur: perguntq; ambo in corpus vesicæ, donec ad vmbilicum perueniant, & hoc in corporibus est inuenire fœtuum: in completoꝝ autem corporibus pars quæ ad vmbilicum tendit, remittitur. Qn̄ ergo aquositas hmōi, ꝑpter oppilationem & resistētiam expulsionis ex partibus alijs expellitur in venas has donec sursum tendens perueniat ad coꝝ orificia & nō inueniat tūc meatū apertum: ad vmbilicum dilatanē & aperiunē valde plus ꝗ̄ fuerunt ēt antea. Ex quibus quidem tūc resudat in spatium ventris aquositas A. cū tertio colliget. Quod ostenditur: eo ꝙ iam hyderoꝝ quidam emiserūt eā per vmbilicum. Modus autem quo tympania fit apertus est iā satis. Qn̄ enim ex praua & ventosa digestione stomachi & intestinoꝝ succositas prisanalis transit per meseraicas & maxime cum hepar fuerit calidum, resoluit hāc in vaporem fumosum: qui quidem ex poris harum partium rararum transpirat in spatium sæpe dictum. In qua pp densitatem parietum lateraliter circundantiū potest irresolubiliter contineri: velut aer vaporosus in testudine. Cassius vero fœlix ex quadam figura dictionis admirabili ex aere fortassis accepta inquit, ex ingēti ventositate pulmonis inflatiua contingit tympanitem consurgere. Hmōi quoq; modus hydropum contingit a minori frigido ꝗ̄ hyposarcha, ascitūq; aliqua, oportet. n. calorem adesse vt materia frigida resolvaē in vaporē fumosum.

[Margin: E; C6. apho. 55; Tra. 4. c. 5 in fine.; F; Apho. 55; Ca. 13. p[9] principiū.; G; Do. 5. fū. 4 Ca. 1 post medium. Ca. 13 iuxta ... ; H; C. 21. v. fi. 14. 3 tra. 4 ca. 5. ante medium.]

I Sed circa pdicta dubitare contingit: quoniam videtur hydrops ægritudo cōis vt febris: cum dictum sit ipsam appropriari hepati vndecunq; incipiat, & neq; fieri sine ipsius iactura vt febris cordi, & maxime cum scribat de acciděti. 6. Phlegma si toti dominatur corpori hyposarcham facit: si autem vni membro vndimiam. Habet igit membrum determinatum principaliter: & consequenter corpus totum. Cōis igitur morbus. Dicendum q; licet habeat membrum determinatum non tñ diffunditur per totum corpus vt febris: quia non per ossa: cum sint dura extensionem non sustinentia: & ita non vere apparit dñia. 96. cum hydrops videatur idem qđ apa. Quæ aũt tumẽt sunt partes apparentes musculosæ: vnde dictum per. A. crescere in hydropisi aut mẽbra manifeste omnia quantum ad hyposarcham vel loca vacua & cætera quantum ad reliquas duas species. Sed quid de lepra: cũ morbus ponatur communis? Dicendum, q; ossa inficiuntur in lepra peramplius.

Ca. 1. circa medium. 14. tertij tra. 4. c. 4 in prin.

K PROPTER SECVNDVM vero sciendũ, q; quidam posuerunt hyposarcham deteriorem: quod uidetur .4. re. acu. Hydropum duæ sunt species, quarum hæc quidem hyposarcha dicit: conans fieri ineffugabilis vel inseparabilis & incurabilis: hic vero cum inflationibus. Gal. quoq; corrigẽs Hip. ait. non tñ rõne dixit hoc, idest conans fieri ineffugabilis. Verius enim dixisset ita scribens. Interficit autẽ mox hyderus qñ factus fuerit. Quia vero hmōi nunc opinionem nõ seruo sicut supficietenus vr sonare, dico Hip. & Gal. per hyposarcham intẽdisse aut inflationem & cacochimiam per oẽ corpus interius & exterius cum virtutis imbecillitate, adeo vt frigiditate & oppilatione contingat calidum innatũ suffocari mox & extingui. Vel fortassis verificatur: & hoc cũ non comparationis regula obseruet iuste: puta si hyposarcha contingẽs ex apate hepatis, aut ex quacunq; maiori causa cõ

T. c. 114

L paretur ad ascitem aut tympanitem consurgentẽ ab ilijs, lumbis vel a splene & hmōi, causa minori. Si autẽ causæ accipiantur vniformiter cum subiectorũ dispositionibus & qualitatibus ponam ascitem primo deteriorẽ, & tympaniam. 2. Quod etiam innuit. A. inquiens. Et de hyposarcha quæ est mala valde. Et illud fm considerationem causarum facientium cadere in ipsam. Gariopontus vero aggregator passionarij videtur ponere deteriorẽ tympaniam. Inquit enim. Malignior hydrops omnibus est tympanites: secũda hyposarcha, tertia ascites, & quarta leucophlegmantia, sed non maligna. Hanc quoq; sententiam videntur sermones Auer. superficiales tertio colliget profiteri. Sed quid de hoc quarto ostendetur dicendorum. Quòd autem huiusmodi positio stare non possit iusta, cõparabilium regula obseruata, in veritatis apparebit positione.

14. tertij tra. 4. ca. 4 post me. Ca. 21. in medio.

M PROPTER TERTIVM quidem sciendum q; tertio quartadecima: alia via et ordo deterioritatis ponit qui maxime videtur veritati comparari. Fertur enim ita aliorum ẽt ad utranq; partem cum motiuis opiniones recitando. Sunt homines quidam quibus videtur q; hyposarcha sit deterior alijs: qm̃ corruptio i ipsa cõicat hepati & omnibus venis corporis & carni: ita vt destruatur plurimum digestionis tertiæ. Et ex eis sunt quibus videtur q; ipsa sit leuior alijs ẽt: ita vt ipsa sit leuior tympanite. Deinde veritatem subdit. Verũ dignius est vt sit ascites malignior illis omnibus: deinde hyposarcha sit aliqua quæ est leuior omnibus: & sit de ea alia quæ est valde mala, & illud fm considerationes causarum facientium cadere in ipsam. Quod idem comprobatur experimẽto. Et in manifesta quidem dispositione & in plurimo: quod experimentum facit esse necessarium. oportet vt sint spẽs hyposarchæ leuiores & non necessario vt de eis sit deterior fm qđ est in illis reliqs: puta dico ascite & tympanite. Sic igit tandẽ snia hmōi existit q; ascites sit deterior: deinde tym

Tra. 4. c. 4. in medio.

N panites: deĩde hyposarcha seruato semper & subaudito canone comparationis illæso. In hãc quoq; sniam concidit Auer. perfecte intellectus. Inquit enim, q; qñ accidit hepati mala complexio calida parũ excedens, tũc multa acquiritur amaritudo. Sed qñ augmentatur hæc mala cõplexio calida, ita q; egrediatur a sua forma naturali, tunc erit operatio hepatis, operatio nõ naturalis: & proueniet illa operatio solum a calore, in eoq; est talis calor: & non in eo q; est calor. Cum igitur hmōi calor inueniet partem aqueam in ipsam effumãdo, ventositatẽ inducet, & prouenietex hoc tympanitica hydropisis aut simile. Q. si fuerit causa remotiōis caloris naturalis ægritudo calida, attribuetur illius remotio ægritudini calidæ, & si fuerit frigida, attribuetur frigidæ. Et propterea multum laborant medici vt bene dent causam istius spẽi: eo q; æque fit a calore sicut a frigore. Et ideo hæc spẽs difficilior est cæteris ad curandum. Si quis autem hoc subtiliter perscrutabitur, inueniet esse dicta de ascite & nõ de tympanite vt inducebatur in argutis. Vult enim q; aqua pexistente, si ca

5. colliget c. 31. in me.

O lidum vigoretur fm quid, ex eo ventositas generetur. Nihilominus quia maxima pars aquositatis manet, ascites est verius q̃ tympania. hoc autẽ indicat quod dixit aut simile. Quod firmatur. quia supra tetigerat modum productionis tympaniæ: quod apparet non minus ex eo q; ipsam dicit fieri ex caliditate sicut ex frigiditate, cũ dictũ sit tympanitem non sine calore confici. Videtur enim ascites ita vt materia & fundamentum tympanitis. In Viatico quidẽ scribitur hyposarcha facilis est ad curandum. Causa suæ facilitatis materiæ est bonitas ac ẽt diuisio super oia membra corporis. Vnũquodq; enim membrum tantã habet inde quantitatem, quãtum sufferre potest. Quod autem hic. A. ordo obseruandus est tanq̃ verior, prẽter experientiam etiam rõnibus ostendatur: quia hydropisis dicitur ab hydor quod est aqua. Nomẽ autẽ qñ imponitur rõnabiliter in potiori eius dat significato.

Libro. 5 Ca. 5. post principiũ.

P Cum enim in ascite sola sit aqua nomen cõe hydropisis scilicet sibi conuenit tanq̃ primitus & amplius lædenti. De rõne nanq; morbi est sensibilis læsio operationum.

Palin. illa hydropisis est deterior, quæ cum deterioribus est causis, & accidentibus, talis autem est ascites, plu ries enim ipsa ex apate cõsurgit. Est & cum febre & cum siti vehementi: & quod peius est syncopis & subita suffocatio. pp diaphragmatis in sursum tumorẽ coangustantem spũalia fm Commen. & pp vapores id pertranseundo deuenientes in pulmonem. iuxta illud veteris. Hidropicus si tussim habeat, desperatus est, seu hydropicis tussis superueniens malum, quod in ascite ponit Commen.

Eti. ea vt dictum contingit principaliter ex peccato secundæ digestionis, cuius quidem opus humores generare. Sed peccatũ hmōi digestionis deterius est peccato primæ digestionis & tertiæ. Quod ostenditur, qm̃ prima digestio corrigitur: aut satis per secundam emendatur, cum

1. pgnosti. cõ 3. i pn. 7. apho. aplio. 48. & parti. 6 apho. 1 Com. 1 5. apho. ꝑo 6

Q partis sit principalioris relatione digestionis aliorũ membrorum: non autem sic per tertiam potest coaptari secunda, cum ipsa sit in membris plurimum apparentibus, in quibus non est basis & robur naturæ, sunt enim vilia respectu principalium. Amplius, materia ascitis liquida transit & peruenit in vnum locum grauãs, cum sit phlegmatica præ cæteris grauatiua. Materia uero hyposarchæ minutius disseminatur per totum: tympaniæ vero non grauis cito resolubilis. Adhuc cum aqua illa sit acuta serosa magis efficitur talis qñ a pharmacijs calidis agitat & siccis, nõ enim sic potest resolui, & per poros euacuari vt materia hyposarchæ ad cutẽ magis vndiq; accedẽs. Neq; vt tympanitis subtilis resolubilis ualde. Ascites igitur est deterior: deinde tympanites huic magis affinis, & postea minus deterrens hyposarcha.

PROPTER QVARTVM quidem, ad primũ dicendum qđ nõ probat, sed potius accusat. Destructa est enim

A enim rationabiliter hmői opinio. Aut causas hyposarchæ iniuste comparabit ad causas aliarum hydropum vt indicat. A. Vel æquiuocaẽ, vt tactum hyposarticum. Ad aliud dicẽdum: q̃ licet hyposartica sit deterior extensiue: non tñ intẽsiue: immo ascites, sicut ephemera extensiue deterior est angina aut phrenitide vel solutiõe cõtinuitatis alicuius grandis: non tñ intensiue. Aut hæc rõ vt visum ẽm Viaticum arguit magis oppositum q̃ propositum. Ad aliud dicendum q̃ hoc verum esset si tñ intercideret peccatum in tertia digestione sicut in secũda. Non autem tñ, cum sit iam amotum per digestionem secundam & operata sit ẽt ibi virtus nutritiua operatione prima. Ad aliud dicendum, q̃ materia hyposarchæ et licet sit magis distans a locis ad quæ attrahitur: tñ est minoris q̃titatis & aggregationis q̃ ascites. Non enim sic aggrauat vt dictum virtutem. Et ideo potest fortior medicina sibi adhiberi. Potest ẽt per poros in euaporatiões

B melius educi. Ad secundum quæsitum dicendum & primitus ad auctoritatem Auer. iam apparet quid de ipsa consideranti censendum. Ad aliud dicendum, q̃ licet magis spiritui nocumẽtum eius assimiletur q̃ aliarũ hydropũ: illud tñ est melius remediabile pp subiecti subtilitatem & raritatem. Sicut febris ephemera in spiritibus fundatur respectu febris humoralis. Ad aliud dicendum, q̃ modus expurgationis ventositatis istius est multiplex ẽt: Tum euacuando materiam causam eius ex qua euaporatiõe conficiẽ: Tum quia eo quod resoluit sui subtilitate per corporis poros obedit & iã propterea magis imprimenti & dissoluẽti: quare morbos ventositatis nõ sic videmus continuari sicut qui humorum. Ad argumentum huius partis oppositæ dicendum q̃ veritatem concludit respectu ascitis, non autem hyposarchæ, qm̃ licet obediat agenti in ipsam, ea tñ est aggregata & multę q̃titatis relatione materiæ hyposarchæ. Est & in locis

C ppinquioribus membris nobilioribus magisq̃ ipsa instans. Ad tertium quæsitum dicẽdum, q̃ auctoritates & argumenta ostendentes q̃ ascites sit deterior concedo. Ad contrarium inducta dicendum prius dictum esse quartum regiminis non simpliciter recipiendum. Ad aliud dicendum, q̃ ascites non cõtingit pluries, eo q̃ adueniat cum particularium proportiõe semp, verum hoc euenit, quia a plurimis contingit causis q̃ aliæ, accidit nanq̃ a calore vt dictũ sicut a frigore & a causis has plurimis consequentibus. Ad aliud dicendum, q̃ licet sit hmői medicina aquositatis eductiua: & sit ppe loca eductionis, tñ materia est multæ q̃titatis virtutem valde aggrauans, ita q̃ medicina sibi ꝓportionabilis virtutẽ debilitat, & malam augmentat hepatis complexionẽ, non enim potest resolui per cutem vt quæ hyposarchæ materia, & tympanitis, propter eius grossitiem & resolutioni inobedientiam. Ad aliud dicendum, quòd illa cura est praua & cum desperatione sicut etiam tradentes eam as-

D serunt. Non enim fit nisi cum alia minime prosunt remedia. Qua etiam facta si virtus non sit fortis non euadit aliquis. Virtute autem forti melius est dięta & potatione curari, differentia. 199.

DIFFERENTIA. CIII.

QVOD DIEI CRISIS sit laudabilior ea quæ noctis ostenditur. Quia in crisi fit expulsio materiæ ad extra, sed in die materia mouetur de centro ad circunferentiam propter motum spirituũ quem sequiẽ. Aperiunẽ etiam pori & ductus in die calori continentis & luce habentibus mouere, in nocte vero contingit oppositum. Ampli⁹. crisis est mot⁹, & motus fit a calido. Sed in die viget calor: in nocte vero frigus. Rursus si tpe illo quo aliquid solet residere & quietari turbatio superueniat, magis læditur q̃ hora in qua solet vexari, cum cõsuetudinẽ permutare nociuum sit ẽm Damascenum & molestum: licet natura nostra consueta est in plurimis hominum resistere nocte & quietari. Quod dico pp habentes mulierũ copiam & consimilari. 2. prognosticoꝝ. vnde. 2. aphorismorum. Oribasius. Nobis per noctes consuetudo est dormire, & ideo in ipsis magis apparent pericula. Intercisis enim somnis a turbatione manifeste difficilis dignoscitur portatio. Et quarto. 2. Signa nocturna diurnis sunt vehementiora. Et causa hmői est: qm̃ materia faciẽs ægritudinem auget accidẽtia & significationes causa sui motus. In crisi nanq̃ turbatio fit vehemens pp virtutis & ægritudinis reluctamentum. Palin. Crisis fit in deterioribus paroxismis aphorismorũ quarta crisiũq̃ tertio. hi autem fiunt in die. vnde quarto prima. Febris diurna longior est & deterior nocturna. Adhuc cum crisis sit vna de difficilioribus actionibus naturæ: illa hora qua natura fortior erit, crisis fiet laudabilior, hoc autem est in die: quia tunc luminare maius est super terram: cuius potestas extat diurna, sed ipsum confortat naturã. Est nãq̃ uita viuentiũ cum luna ẽm Albumasar maior post Deũ. vnde verbo cẽtiloquij. 80. dixit ipsum esse originem virtutis vitalis: de quo plures exponunt sermonem Ari. 2. de aia. dicentis intellectum talem fore in hominibus: qualem ducit in die pater virorumq̃ deorum. Hæc tamen fuit Homeri de Ioue politicorum primo. Crisis igitur diurna benignior nocturna.

E Apho. 14 — Cõ. 11. i ẽ. — Tra. 1. ca. 3 post prin. — Collr. cõ. apho. 22 — 29. 36. & ẽ. — Collr. ca. 5 post pn. & Ga. 6. in ẽ.

F Tra. 2. c. 53 in prin. — T. c. 150

OPPOSITVM: quia crisis melior est: cum accidentia sint fortiora suo modo. Est ideo dictum bonas crises in vehementioribus fieri paroxismis. Sed accidentia fortiora (vt ostensum) eueniunt in nocte. vnde Alexander, propter quid nocte dolores intenduntur peramplius. Amplius nocte cum aer sit frigidior q̃ in die, non resoluitur calor, neq̃ virtus dissoluitur vt in die. Nam aer quantũcunq̃ frigidus in regionibus habet resoluere. primo secunda. Tunc itaq̃ fortior erit uirtus: quæ q̃to vigorosior: tanto crisis erit perfectior. Propter quod crisis nocturna erit melior diurna.

Versus ẽ.

G Do. 1. sũ. prima ca. 3 post me.

PROPTER PRIMVM quidem sciendum, q̃ crisis Græce importat iudicium: hoc enim nomen transsumptum est ad ea quæ medicinæ. Nam proprium est ei qui iudicaẽ iudicio ciuili ad mortẽ: ceu enim qñ is iudicatus mori perturbatur maxime: ita quis idiotarũ conspiciẽs. O q̃timorosa signa quæ apparent tpe crisis coactus exclamauit q̃ de vita iudicatur laborantis. Non autẽ quis medicorum proprium sibi hoc nomen imposuit. primo criticorum. & tertio de crisi. vnde quarto secũnda. Crisis intẽtio est separatio in locutionibus idest in ciuilibus quęstionibus: qñ enim datum est iudicium: tunc cessat altercatio & pugna, & vnusquisq̃ altercantiũ sua tendit via. Crisis autem ad medicinalia translataẽ multipliciter & multa sortiẽ nomina: sicut apparet in principio de crisi. Dupliciter autem magis solet sumi vt pro cõmotione antecedente crisim: sicut qñ signa manifestantur cretica. Et pro alteratione subita fere insensata proprius crisis dicta: crisium apparens secundo: ceu iudicantis snia celeri⁹ pronuntiata quàm motus creticus sequitur materiei expulsiuus crisis improprie dictus. vnde aphoẽ. secunda. Crisis est acuta idest velox i morbo reportatio vel ad sanitatem, vel ad mortem. Decimo vero theo. Gal. inquit q̃ crisis sit mutatio velox quæ infirmo cum accidẽtium fit difficultate: aut ad latus sanitatis: aut ad latus ægritudinis. Crisis autem modi sunt plures cõius ea sumpta quatuor nanq̃ ponuntur aphorismoꝝ secunda, & tertio progno. Eius enim est quædam celeriter ad salutem: alia subita ad mortẽ dissolutio dicta. Et alia paulatine ad sanitatem: & alia paulatine ad mortem liquefactio & consumptio nominata. In tertio autem crisium dux istis adduntur ex his dñæ vt q̃ aggregentur duæ res & conuertitur ad salutem. vnde theo. 10. Hæc est immutatio quæ semel fit in meliorem habitudinẽ, & deinceps paulatim morbus

Ga. 1. post medium. — Ca. 2. post medium. — Tra. 1. c. 1. in prin. — Li. 1. ca. 1

H Collr. c. 11 in ẽ. & ca. 12. in pn. — Cõ. apho. 13 — Cap. 6. in medio. — Cõ. apho. 23. in pn. — Cõ. 1 añ medium.

I morbus ita minuitur donec deficiat & corpus sanet: vel quia aggregantur in ea duæ res & conuertitur ad mortẽ. Et est immutatio semel facta in habitudinem prauã qua deinceps virtus imminuitur patiẽtis paulatim donec ad interitum perferatur. Et quæ vltimæ crises duæ dicuntur compositæ. Crisis tamen verior est illa quæ conuertitur ad salutem celeriter vel ad mortem. Et propriissima quæ mox conuertitur ad salutem. Nam talis absolute dicitur crisis. Quæ aũt ad mortem confestim, non dicitur simpliciter crisis sed cum determinatione: puta crisis mala tertio de crisi. vnde eiusdem secundo. Sosones ęgritudinum cũ certamine magno & acute reptabili maxime dicimus crises nominari, quæ proprie in humoribus calidis existunt febrium. Nã crisis dicitur solum in ægritudine fore materiali. In immateriali vero vt in ephemera & ethica non est crisis proprie: licet Diocles ephemeram posuerit creticari: quod satis abusiue est dictum: pro quacunq; solutione ęgritudinum: ita vt hectica dicatur & omnis quecunq; ęgritudo iudicari. Nam de ratiõe crisis proprie est vt solũ in acuta interueniat ęgritudine. De essentia vero acutę est: vt sit periculosa et cito terminabilis. vnde aphorismorum scda. Acutę ægritudines magnę sunt & periculosæ, & ad statũ properãtes cito. Ephemera etenim ꝙꝙ cito terminetur: nõ tamẽ de se periculosa existit. Hectica & si periculosa tardior tñ extat. Abinceps quoq; sciẽdum: ꝙ de ratione crisis bonæ qualis est quæ septima aut quarta decima iudicatur die. 6. vel. 7. sunt conditiones. Vna vt sit completa: ita vt non remaneant ex ęgritudine reliquia: Scda certa: et est illa quæ minime recidiuatur. Tertia salua sic, vt in ipsa Symptomata non sint timorosa. Quarta manifesta ita ꝙ ea euãtio antecedat manifesta vel apparens subsidentia. Quinta indicata taliter vt eam aliquis dierum præcedat indicatiuorum. Sexta vt conuertatur ad bonum. Septima vt in die fiat cretica laudabiliori. Quę aũt mala, noscitur ex huiusmodi opposito. creticorum primo. Hę etiam sex conditiones his proportionatæ tãgunt etiã aphorismorũ prima. Quarũ prima ꝙ sit crisis per euãtionẽ: nã laudabilior est ꝙ illa quę fit per apa. Scda quę hu. euãt peccantẽ. Tertia vt ẽm rectitudinẽ interueniat partis. vnde fluxus san. naris dextræ laudatur in apate hepatis & sinistrę splenis. Contrarium aũt vituperatur tertio de crisi. & primo prognosticorum. Quarta cum corporis bona consistentia. Quinta digõne præeunti. Sexta in die cretica. Ex dictis etiam apparet ꝙ ęgritudinum quędam per aliquam eductionẽ notam quiescunt materiei. Altera vero per resolutionem siue dissolutionẽ: siue digõnẽ: ceu ęgritudines chronicę: in ꝗbus nulla attẽdit crisis: vnde paulatine resolutionẽ suscipiũt: & proprię quę solę gubernant in ꝗbus hebetatus est omniquaq; motus. Proprię vero creticabiles entes sunt duplices: quædam nãq; terminantur euacuatione manifesta: vt fluxu san. per nares, vel per mẽstrua, aut hemorroides, vel vomitu, aut sputo, siue secessu: aut vrina, vel sudore. Alię autem exitura apparente: & ista quidem debilior est alijs: cum non possit natura materiam ex corpore a toto educere: sed in partes ignobiliores illas transducit efflagitãdo: velut quando rex imbecillis hostes expellit a metropoli sede: non aũt ab eius valet regno fugare omnino: reliquis vero crisium vt communiter est dicere: melior est illa quę fluxu san. fit nariũ. Vnica nãq; eductione totum expellit nociuum: deinde quę secessu: quia grossius & amplius educit: postea quę vomitu: deinceps quę vrina: & vltimo quæ sudore. quarto secũda quę forsan in ægritudinibus plurimum laudatur choficis: & proprie quando materia extiterit extra venas. Et istę siquidem sunt vniuersales totius euacuationes: Particulares vero directius quę ab aliqua partium educunt: ceu lachrymę: lippa: sordes aurium: nariũ: palati: sputum: hemorrois: & menstrua. Intelligo quoq; per bonitatẽ crisis

Marginalia (left): Cap. 7. in medio. Ca. 11. in fine. — K — Cõ. aph. 13. in pri. — Crisis bonę cõditione. — L — Cap. 2 pᵉ medium. Cõ. aph. 20. Ca. 11. 6. sus finẽ. Cõ. 36. circa pncipiũ. — M — Crisis. — Tra. 1. c. 11 cũ medio.

N illam quę habet cõditiones laudabiles antedictas. Et huiusmodi quidem non solũ crisis signa verũ etiam causę. Quædam vero tantũ signa: ceu dolor capitis: disnia vehemens: dolor oris stomachi: hypocundriorũ tensio dolorosa: vigilię vehementes desipiẽtię: vocis casus: lachrymę inuoluntarię sine oculorum lęsione: labium inferius agitatũ: ante oculos apparẽtia nigra vel alterius coloris: coruscatiões: lãpades: maxillę aut nasus mox rubificati. paroxismi pręoccupatio & similia. aphorismorũ prima. cum crisium & prognosticorũ tertijs. Dies vero est duplex, artificialis continens existentiã solis supra terram qui latio dicitur solis supra eam sexto topicorũ: & naturalis cõprehendens spatium. 24. horarũ ęquinoctialium in quo nox vnitur cum die. Et est reuolutio primi mobilis cũ tanta distantia qua sol contra motũ illius suo motu percurrit in zodiaco: de quo primo crisiũ: cum dico diẽ intelligo diem & noctem. Hic aũt de die intelligitur artificiali. O Nosce etiam ꝙ dies artificiales et noctes variantur. Sunt enim aliquando æquales: puta cum sol fuerit in primo minuto arietis & librę: quę signa appellãtur ęquinoctialia: quod bis in anno cõtingit vt circa medium Martij & Septẽbris. Aliquando dies sunt maximi & noctes minimæ: ceu cũ sol fuerit in principio cancri. et ecõuerso in principio cãpricorni, quæ duo signa dicuntur tropica. i. conuersiua. Cũq; sol mouetur in climatibus nostris a principio capricorni in caput cãcri dies cõtinue augmentantur. Abinde vero ad caput eiusdem capricorni contra. Sub linea vero ęquatoris nox diei semper apparet æqualis.

PROPTER SECVNDVM vero sciendũ quosdã dixisse: ꝙ crisis est duplex. vna quidem in qua motus fit de cẽtro ad circunferentias, vt in sudore: & in tali melior est crisis diei ꝙ noctis, cum aer sit calidus attrahens ad extra & poros aperiens. Est & altera in qua motus fit a circũferentijs ad centrum sicut in vomitu & secessu. Et hæc melior est in nocte ꝙ in die. P Sed hoc est praue dictum: quia crisis debilior in bonitate fit sudore vt prędictum: Nunc autẽ nihil quod imperfectum est essentialiter præ alijs perficitur per aliquod accidentale sibi occurrens su per illud quod per se perfectum. Talis autem est sudor respectu fluxus. san. narium aut secessus: propter quod nõ poterit perfici neq; extolli super prędictas euacuationes per accidentale sibi occurrens ex parte diei. Neq; etiam omnino verum ꝙ reliquæ a sudore fiant euacuationes de centro ad circunferentias.

PROPTER TERTIVM quidẽ sciendum: ꝙ temporis spatio ac vniuersaliter cęteris ęquis crisis melior est noctis ꝙ diei: quod ostenditur: quia cum vehementiores fiunt motus ęgritudinum & earum accidentia, crisis est perfectior, Sed illud est in nocte propter vehementiã occupationis naturę in digerendo materiam: scda quarti. Q Rursus virtus vnita fortior est seipsa dispersa. Quando ergo virtus magis vnitur, melior fit crisis: quoniam bona crisis requirit fortitudinem virtutis: differẽtia. 105. In nocte vero vnitione fortificatur: sedantur enim & quiescunt motus diei crisim perturbantes diurnã & fortificantes per contrarium nocturnam. Spũs etiam in nocte contrahuntur interius fugientes noctis tenebras: & vt fortiores actiones reddantur naturę. Cum enim ea intendit creticare, celat & occultat se in centro suo vt corde quod commodius ne perturbata spũum digressione impediatur operari. Mouentur etiam in nocte humiditates magis naturam irritantes in pugnam. Quod etiam indicant plures crises in nocte esse factas respectu quantitatis temporis quam in die. Adhuc dicitur differentia subsequenti crisim proprie lunæ attribui. Consumptio etiam ægritudinum quæ motu ducuntur solis propter resolutidnem paulatinam quietantur: sed luna in nocte cum sit eius potestas fortius operatur ad crisim ꝙ in die.

Marginalia (right): Cõ. 2. aph. 11. Ca. 1. et 8. 14. 14. Cõ. 13. in me & 16. 41 pᵉ me. Cap. 5. Ca. 16. fi. sus finem. — Tra. 1. ca. 4. ci fine.

Crisis

A Crisis ergo benignior fiet nocte q̄ die. Huius siquidem gratia dubitatur propter quid plures ſm proportionem temporis moriuntur nocte q̄ die: cum videaſ cōtrarium debere contingere: quia plures moriunſ ex ęgritudinibus acutis, & a febribus quæ cum calidæ ſint & ſiccæ, noctis deberent frigiditatem & humiditatem contemperare, eſt nanq; fri. & hu. & ſic. non mori: in die vero exacui & abſcindere propter ſymbolum ipſius ad illas cum dies ca. ſit & ſic. Dicendum q̄ natura nocte laborat magis in digerendo morbi materiam: q̄ in die occultans ſe in centro ſui cū calore naturali. Quod apparet ex dictis. Et materia faciēs ægritudinem auget accidentia ita vt ægrediēs ſi fuerit debilis humores qui ipſam moti obſideant & circunueniant taliter vt non poſſit ſpargi & dilatari cū ſuo inſtrō ob pororum obſtructionē ſicut in die. Nam vt tactum natura magis a materia ſtimulaſ in nocte. vnde. 4. re. acu. Noctes magis ſuperſignant q̄ dies: ea quæ circa deſipientiam. Ipſa nanq; tunc debilis non potens irritationem illam ſupportare mox conſurgit ut reſiſtat illi. Et ita cadit in pugna plerūq;. Et per hunc modum ꝓponitur tertio criſium. naturam cōfeſtim moueri ad criſim ſignis digeſtionis minime pręeuntibus. Adhuc nox proportionatur hyemi, & dies æſtati: plures autem numero proportionabili obſeruato ęgritudinum hyeme q̄ æſtate depereunt. proble. prima. Adhuc ſol fons vitæ nocte occultatur in ſui poteſtate non permanens diurna: verū in eius ſit detrimento. Ad rationem ergo dicendum, q̄ maius ſit nocumentum eius quod acquiritur ratione q̄titatis humorum ſuffocantium & extinguentium calorem naturalem, q̄ ſit iuuamentum quod ſuſcipiſ ex contrarietate qualitatis noctis ad morbum. Aut dicendum ſicut ſcribitur primo ſecūda, q̄ cum multa ab æqualitate acciderit egreſſio, proportionalia & improportionalia nocent: ideo q̄ virtus debilitatur: non enim poteſt virtus debilis effectum in ipſam operātium quantūcunq; iuuatiuorum tolerare quod peramplius accidit nocte.

T. c. 17. in fine. B *Cap. 6. & Ca. 10. p° principiū.* *proble. 17. 16. 28. & 25* *Tr. 1. de. 1 Cap. 4. in principio.* C

PROPTER QVARTVM vero ad primum dicendum q̄ fortaſſis illa expulſio & pororū apertio quæ aduenit in die: magis arguit iudicium per ſudorem, q̄ per alias euacuationes. Sudoris autem euacuatio vt ſimpliciter non laudatur. Vel dicēdum: q̄ magis facit ad criſim fortitudo vtrtutis quæ acquiritur in nocte vt declaratum, q̄ motus ſpirituum ad extra & pororum. Ad ſecundum dicendū ſimiliter. Motus enim ille coadiuuans continentis ad extra plus nocet q̄ proſit. eo q̄ naturę diſtrahit vigorem & actum. Vel criſis eſt motus non localis omnino: ſed magis alterationis: vt apparet criſium tertio. & frigiditas etiam habet alterare, licet caliditas magis. Ad aliud dicendum: q̄ ſi natura fuerit fortis: magis arguetur oppoſitum q̄ intentum: quoniam in criſi etiam laudabili oportet accidentia ſatis fortia præcedere timoroſa, vt natura totis viribus incitata contra materiā diſpoſitam valide inſurgat: non enim coronabitur niſi qui certauerit legitime. Quod apparet: quia quando natura criſes breuibus perficit ſymptomatibus: non adeo ſunt huiuſmodi ſufficientes perfecte. Si autē natura fuerit imbecillis dictum magis nocte mortem tunc aduentare.

Colli. ca. 1 &. 2. i pri. D

Ad aliud dicendum, q̄ illud febris diurnę particulare quoddam exiſtit cuiuſdam modi febris phlegmaticæ. Aut q̄ deterior eſt non ratione afflictionis, ſed ratione cauſæ, quia indicaſ in illa quæ diei fortior ſi non ceſſauit die operante putrefactionis & motus paroxiſmi oppoſitum. Ad aliud dicendum, q̄ virtus naturalis & animalis plus laborāt in criſi q̄ virtus vitalis quæ Luna vigorantur, vna quidem per ſe magis vt naturalis: reliqua per accidens vt animalis. Qui autem nocte ſub Lunę poteſtate non diſtrahitur in ſenſuum & motuum actus, vel q̄ hæc vt ſic conuincit ratio, alia tamen nocte exiſtunt criſi laudabili propriora.

DIFFERENTIA. CIIII. E

QVOD VIGESIMA & decimaſeptima dies ſit magis critica & indicatiua: vigeſima prima & vigeſimaquarta, oſtendiſ per Hip. & Gal. contra Dioclem Archigenē & aſtrologos in pleriſq; locis. Amp. aphoriſmorū quarta & criſium. 3. Criſis euenit in deteriori ægritudinis hora periodi. hęc autem eſt paroxiſmus. Non paucę vero ægritudines faciunt paroxiſmum ſm dies pares criticorum tertio. Vigeſimus enim par dies, vigeſimuſprim° ſiquidem impar. Adhuc in perfectiori dierū numero perfectior conſurgit actus, ſed hoc eſt vigeſimus cū ſit de cenoꝝ, numerus autem denarius perfectus exiſtit. ꝓble. 15. vnde Plato in eum pauſauit deueniens. phyſicorū. 3.

3. pgno. c. coni. 4. 3. pgno c. 1. i me. & 1. de dieb° cri. ca. 10 &. 2. aph. cō. 14. aſſ me. & li. 1 de cri. c. 3 & li. 3. c. 9 Colli. cō. apho. 12. 19. &. 3. 6. verſus fi. Colli. c. 4 poſt me & Ca. c. poſt principiū. &. c. 6. i fi. Ca. ?. i fi. proble. 3

Rurſus. Luna regens inferiora ſm modum eius & lumen ex quo menſis ſumi videtur qui cōis vocaſ impreſſionis eo q̄ motus Lunæ fortificat naturam, maxime apparet determinationis ægritudinum digeſtionem accipi: ſm quam tres ſeptimanæ in. 20. diebus: puta in. 19. dieb° & vigeſimaprima horarum, & non in vigeſimoprimo terminantur. Quod firmatur. 4. ſecunda ſm mēſem cōis impreſſionis ęgritudinis dies computantur. Propter qd' decimaſeptima erit indicatiua & vigeſima critica, & nō decimaoctaua & vigeſimaprima. F *T. c. 61 Tra. 2. c. 2.*

OPPOSITVM hmōi ſapiunt aſtrologi & medicorum vt tactum aliqui. vnde Commen. centiloquij. Medicus etiam ponit vigeſimamprimam fore criticam & non vigeſimam, & decimamoctauam indicatiuā & nō decimāſeptimā. Quod ſimiliter apparet ex Ptholomeo ibidem. Itidem Iſaac febrium quarto auctoritate epidemica. Impares fortiores ſunt paribus. & ſecunda quarti. cum additione vtplurimum. Impar aūt eſt vigeſimuſprimus. Amplius quod eſt eſſentialiter hmōi magis eſt tale. quod per accidens. Sed dies impar eſſentialiter eſt critica par autem accidentaliter ſm Iſaac ibidem. Rurſus. qñ ſimul ſup eundem diē concurrunt motus materiei, & motus Lunæ, magis illa dies ſimplicius reliqua erit critica, hoc autem eſt vigeſimaprima, eo q̄ naturę maius datur ſpatium in materię ꝑparatiōe in ipſa q̄ in uigeſima, quo ea indiget in criticatione perfecta. Similiter & Luna in fine quartarum trium recte deuenit in. 21. & non in. 20. ꝑꝑ quod cum natura opereſ contra morbum: ſicut prudens accuſator. Commen. centiloquij. et hic eius aduerſarium accuſet loco & tempore quo caruerit auxilationibus. Ea quidem vigeſimaprima die mouebitur & non vigeſima ad criſim cum auxilijs fulcita ipſius aduerſarius morbus adiuuantibus ſit priuatus: propter quod decimaoctaua eſt indicatiua & vigeſimaprima critica, & non decimaſeptima & vigeſima.

Cap. 6. in medio. Tra. 2. c. 2 ver. ſi ſed dicitur oppoſitum. *In fi. ca.* G

PROPTER PRIMVM vero ſciēdum, q̄ quid ſit criſis & dies critica oſtenſum dñā priori, deinceps quoq; aduertendum q̄ criſis dupliciter variatur vel a cauſa ſuperiori, aut a cauſa inferiori. Primo quidem aut a virtute, ſecundum enim q̄ fuerit fortis vel debilis vel media velocius, tardius, aut mediocriter mouebitur ad criſim vel ex parte diſtinctionis materiæ. Videtur enim ex duobus maxime dependere. Ex preparatione quidem & impræparatione materiæ ad motum. Et ex motu ſuperiorum: cum omnis latio inferior ſuperioribus lationibus gubernetur. Diſpoſitio autem ſiue præparatio & impræparatio materię ad motum: ſicut & ipſa poterit variari. Ea nanq; aut ratione ſubſtantię conſideratur, vel q̄titatis, aut qualitatis, ſiue ſitus, vel ex parte ipſius motus. Voco autem hic materiam imitans medicorum ſermones ſubſtantiam quandam compoſitam qualitatum accidentalium delatricem. Subſtantiam vero accidentia eadē qualificantē quæ & verius qualitas appellaſ ſecunda. Hmōi aūt ſubſtantia in quatuor maxime ſequeſtraſ nā ei° alia eſt ſubtilis; alia groſſa, alia leuis, & alia grauis, H

Concil. X alia

I alia viscosa:alia frangibilis seu incisibilis:alia rara, alia spissa:siue compacta vel media. Si itaq̃ coueniant simul plura:aut omnia alterius combinationis in vnam partē, ceu cholera:est enim subtilis:leuis:frangibilis & rara: crisim causabunt cito venturam. Quæ vt sic magis consonabunt cum vigesima die:q̃ cū vigesimaprima. Si autē contingat cōtra vt demū q̃ materia fuerit grossa,grauis, viscosa,& cōpacta:qualis est melancolia:crisis tardabit quæ vt ita & amplius diei conueniet vigesimæprimæ q̃ vigesimæ. Q. si mediocrius hę cōcurrant, ceu in sanguine & phlegmate crises causabunt mediocriter,pportionatas cum pdictis. Si uero consideret materia rōne q̃titatis,tūc ei⁹ alia erit multa:alia pauca. Multa quidē crisim tardare facit per se.cū in multę materiæ digōne & virtute forti & tpe indigeamus q̃ multo: p accidēs tñ interdum euenit q̃ q̃titate materiæ virtute stimulata potenti crisim

K anticipare cogit. Q. si materia perpauca fuerit intm̃ q̃ naturæ nocumētum non insurgat ab ipsa sensibilius: eo q̃ non moueat nisi stimulata tardabit crisis. Si aūt materia cū eius minoratione sufficiens sit eius nocumētum afferre sensibile stimulata natura ad crisim citi⁹ sataget peruenire. Et ita dies vigesima amplius crisi accommoda.

Rōne vero q̃litatis diuersificat materia dupliciter. aut p se vel ex accidenti:p se quidē qm̃ materierū alia est ca.et sic.alia.ca.& hu.&c. Q. siqdē ca. fuerit & sic velut cholera,citius irritabit stimulando naturā ad crisim: cū motiuum cal'in extet,vñ.2. de generatione aialium. Calidū bene motiuū:& siccitas sibi coniuncta, eā acuendo calidiorē reddet. Est.n.siccitas,vt caloris lima & exacuitio. Q. si materia frigida fuerit et sicca frigiditate motiua phibente & siccitate inspissatiōe grauante motus,ptelabit naturæ in crisi. De medijs aūt materierū qualitatibus relinquit mediocriter iudicandū. Proportionabiliter ēt sic accidentaliter qualificat materia ex infirmi ætate:sexu:con

L suetudine:tpe:ac regiōne. Situ vero seu loco.4.diuersificata:& ipsa crisis itidē habet variari: vt qñ materia aut sup frenes in locis locabit calidis vel frigidis sub eisdem, fm q̃ citius vel tardius materiæ in ipsis contentæ mouebunt ad crisim,in pgnosticis. Aut.n.i parte dextra situabit,vel in sinistra. Q. siquidē in dextra:caliditate cordis partē irradiante magis ipsam. Hepatis ēt & fellis adminiculo:citius terminabit ægritudo:diei vigesimę iā facta cōsona. In parte aūt sinistra caliditate minorata:causis occurrentibus ex aduerso:terminus ptendet ægritudinis,uigesimæprimæ pportionabilis effect⁹. Rōne quidem motus:quia aut continuus vniformis sicut febres conclusæ cōtinue proporionabiles vel per dies impares,aut pares concitat:criticor̃.3. Ex parte vero causę superioris variatur crisis dupliciter. Aut rōne humorum planetis appropriator̃ & attributorum. Vel planetæ cuiusdam, vt Lunę,ceu cæteri planetæ suam dant dispōnem:cum hoc q̃ ipsa naturam hāc regit inferiorē generabilem & corru

M ptibilem. Fit nāq̃ ppria corpori pp similē cum eo operationē in centiloquio. Primum aūt dictor̃ adhuc sequæstrat in duo:humor.n.dupliciter potest in superiora corpor̃ adduci. Aut rōne qualitatis & substantiæ:aut cuiusdam pprietatis nobis satis ignotæ, a qua & humor motum est fortitus. Iuxta primū quidem motū dicendū melancoliā in saturnū deduci,& cū sit frigidus & siccus tardi motus,melancholia sil'r grossa frigi.& sic.tardius mouebit crisim. Phlegma aūt attribuit Lunæ & Veneri mō quodā san. aūt Ioui.et cholera Marti principaliter ac Sō li. Et quia motus Martis est quodāmodo inordinatus et subit⁹,ideo cholera ad crisim celeriter mouebit. Q. si sanguis citius moueri videatur,pportione motus Iouis: aut phlegma respectu motus Lunæ tardius:hoc ex alijs sibi occurrit causis dictis & dicendis. Rōne quidem pprietatis occultæ quā habēt humores ad superiora est q̃ cholerica euentationē de.3.in tertiū recipit diē. Mesta de.4.in quartū. Phlegma de die in diē. Sanguis vero fere cōtinuē

dn̄a. 88. Qd' & maxime pp eius q̃titatē & circa naturæ interiora situationem videtur contingere. Amp. cōsiderandū q̃ fm diuersitatē corpor̃ supcælestium diuersificant crises. Corpora aūt hmōi & maxime planetæ in quibus & fixarū stellarū vis recipit: quadrupliciter pñt variari, vel cōparatione ipsor̃ vl'r ad signa,uel ad cardines mundi,aut ad epiciclos vel ad cōiunctiones & aspectus. Nā si contingat planetā fore in signo mobili, ostendit naturā materia sibi facta obediēte citi⁹ ad crisim ptingere. Si uero in fixo,ecōtrario. In cōi vero mediocriter iudicandū. Ex parte quidē cardinū,qm̃ cū materia attributa fuerit planetæ orientali,cui ēt vis ibidē extiterit virtute planetæ disposita,citius suscipiet maturationē. Q. si planetæ occidētali,secus continget. Sil'r si septētrionali fuerit attributa,cū eius vigor sup nos directius imprimat. velocius criticabit q̃ si meridionali accommodetur pp ipsius ad çenith capitum nostror̃ distare. Tertio quidē rōne

O epicicli planetæ diuersificat materiei attributio. Qd' quidem fm stationē:directionem,& retrogradationē cōtingit. Et nimirum si planeta fuerit directus, eo q̃ tunc motus eius velocitat,materiā sibi signatā celerius icitabit ad crisim. Si vero retrogradus ecōtrario. Q. si stationarius differenter fm q̃ illa statio erit ad directionē vel ad retrogradationem. Variatur ēt quarto materiæ motus fm cōiunctionis & aspectus planetarū,nā si cōtingat Lunā crisis tpe futuræ planetæ tardo frigido & infortunato applicari,qualis est Saturnus ,accidet eam tardari, & districtam fieri nisi materiei qualitas ęgritudinis qualitate planetæ sibi opposita cōtemperet:in centiloquio.& criticorum.3. Si vero planetæ coniungat calido motum velocitātū velut Sol & Mars: materia ægritudinis mobilior reddita citius pertinget ad crisim. Reddit & mot⁹ materiei diuersus ēt pp aspectū:qui ēt quatuor sunt. quadripartiti primo trinus,sextilis oppōnis,& quart⁹ vt osten

P dēt dn̄a.168. Illor̃ aūt aspectuū quidā sunt confortantes naturā,alij vero morbū exterrentes. Primi quidē sunt trinus maxime qui pfectæ amicitiæ & beniuolētiæ est aspectus,& sextilis ēt q̃ q̃ sit mediocris. Qñ.n. his aspectib⁹ Luna locū aspicit,& futurę crisis,& pncipij ęgritudinis confortat natura tpe medio,sicut pugiles sufficienter pro borati ad pugnā. Alteri vero aspect⁹ duo vt oppōnis,& quartus rōne inimicitiæ pugnæ & contrarietatis & q̃rtus ēt mediocris: habent morbū exterminare,cor̃ contrarietate materiā exuperādo i crisi bona,q̃lis vt p'l'm uigesima seu vigesimaprima eā in eūonem deducens. Hi aūt aspectus seruari illæsi non ualent nisi & circuitus Lunæ in çodiaco obseruet inconcussus. Qd' maxime attēdendū, cū ēt criticor̃,3.ad crisim plus Lunæ mot⁹ operet, q̃ dispō materiæ vel indispō eiusdē. Hi ēt aspectus attendunt fm motū Lunæ de pūcto in pūctū in circulo, & nō luminis ipsius susceptionem,licet et illud possit interuenire qñq̃.

Q Ex parte quoq̃ planetæ cuiusdam vt Lunę, quia operatio corpor̃ superior̃ in ista inferiora fit per motum & luce,motus aūt quantū ad pſens inenit duplex, simplex v3.& cōpositus. Qui ēt simplex triplex existit. vnus quidem quo Luna mouet ab uno pūcto çodiaci & ad idem reuertit,qui motus mensem constituit dictū peragratiōis seu pprię impressionis a Gal. Et hic quidem vigesimoseptimo dierum spatio & octo fere terminat horis, certius tñ septem horis & tertia horæ parte. Et iste motus pprie in Almagesti cursus vocat longitudinis qui cōsurgit ex eo q̃ cētrum epicicli Lunæ mouet oi die.13.gradi bus.& 14.minutis seu.11.pp motum gençahar capitis & caudæ draconis oppositum sup eccentrici deferentis superficiē. Est & alius motus simplex qui a Ptholomeo dicitur diuersitatis cursus,& est quo Luna mouet omni die.13. gradibus ipsius & minutis. Qui quidem motum velocitat pmissum. Et hoc quādo Luna fuerit in opposito augis epicicli

Ca.1.post medium. &.13.pbl. proble.5

Co'l'r li.1 a cō.30. vsq̃ in fi.

Ca.8.9.&.

Coll'r cri

Coll'r ca.9. 5.&.6

Coll'r cri cor.3.c.4. in fine.

A epicicli:in loco scilicet terrę propinquiori. Tunc enim dicitur velox cursu seu cita. Et motus eius est ab occidente in orientē. Qn̄ aūt fuerit in parte superiori epicicli. vʒ. in auge: motus tunc retardaᵗ prędictus: et sic cursu appellaᵗ tarda in contrarium aliorum quinqꝫ planetarum qn̄ in his duobus epiciclorum suorum locis extiterint. Etenim circa augen veloces appellanᵗ & directi. Circa vero oppositū tardi et retrogradi. In locis autem intermedijs stationarij praeter solem. Ipse nāqꝫ caret epiciclo. Et ideo qn̄ isti duo motus scilicet longitudinis & diuersitatis concurrant in eandem partem ab occidēte in orientē in contrarium videlicet motus primi: motus lunae velocitaᵗ intm̄: ꝙ circa 15. gradus ȥodiaci perambulat i die naturali: ita ꝙ in sex diebus vnam quartā peragrauit ȥodiaci. Et ſm hoc luna in sex diebus mouebitur ad crisim bonā. Et propter hoc contingit qn̄qꝫ crisim quartędecimae diei & in tredecima laudabiliter breuiari aut septimae in sexta. Si vero praedicti duo motus sibi in contrariam dissonant partem, videlicet qn̄ motus diuersitatis fuerit in oppositum motus longitudinis ab oriente in occidentē: continget id quod colligitur de motu lunę ab occidēte in orientē in ȥodiaco minus. 12. gradibus in die reperiri naturali: & ſm hoc accidet ꝙ luna cum octo diebus & aliquibus horis vnam peragrabit quadrarum: ita ꝙ crisis septimae in nonā laudabiliter protelabiᵗ diem. Et ſm hoc crisis continget magis in vigesimaprima: ꝙ̄ in vigesima die. Modo tamen priori contra euenire significaᵗ: supposita tamen diligēti hora velocitatis lunae & tarditatis adinuicem contrapositae. Q. si cōtingat lunam mediocriter inueniri inter id quod est esse tardam & velocem cursu, aut cōfractam ex ambobus: & hoc est cum. 13. gradibus cum quibusdā minutis in die tunc vnam quadrarum circa septem dies perambulabit: & ita crisis continget in septima quod est dare ꝙ̄ multum: vt hic apparet ex Habraam euanare luminarium seu criticorum tractatu calculationeqꝫ motus lunae. Quapropter Gal. & alios multos medicorum motum hunc lunae non taliter distinguentes: sed simpliciter confundentes tanqꝫ vniformem in eorum crisibus: plerumqꝫ errare contingit: quod forte is nondum vidit: vt etiam apparet criticorum. 3. Cum nondum motus tpe suo fuissent perfecti inuenti. Cum Ptolomeus perfectius comprehendens ad ipsum nō peruenerit fortasse, licet ei contemporaneus extiterit. Et ideo ei minime imputandum maxime cum fuerit medicus, astrologus vero rarus: posterioribus uero magis: aut ꝙ̄ ꝙ ipse iudicauerit occultius lunae diuersitatis motum, non tn̄ denuo est visus illo conuerti. Est & tertius motus simplicium iā dictorum: qui & cōis dicitur a Gal. impressionis, eo ꝙ luna distans a sole spatio tanto ꝙ lumen ab ipso receptum potest in haec inferiora viuificando imprimere: & hic quidem motus sic constituiᵗ. Subtrahunᵗ enim a mense coniunctionis qui erat, 29. dies cū dimidio: tres dies ante solis coniunctionē & post quod tps maius existit occultatiōis & debilitatis lunae lumine priuatae. Illud aūt qd̓ remanet sunt. 26. dies cum medio. Est aūt compositus ēt triplex. Vnus quidē cōpositus ex cursu longitudinis & diuersitatis praetactae differēte in medijs & cōcordāte in vltimo. Alius ex hoc cōmisto toto & aliqua eiꝰ parte. Et est ſm ꝙ luna moueᵗ de coniunctione solis ad coniunctionē itidem dictꝰ coniunctiōis: qui & numero. 28. dierū naturaliū cū dimidio mensuraᵗ, & iste ēt cōi noie mensis diciᵗ lunaris: ꝙ̄uis ſm calculatores dicaᵗ vnū esse ex. 30. diebus: alterū vero ex 29. solū facilioris causa cōputationis. Et hic quidē cōsurgit ex additiōe duorum dierū & q̄tuor horarū supra p̄dictū mensem in quibus luna puenit ad solē. Non. n. eū iuenit in loco in quo ipm reliqᵗ: sed fere per signū unū iā antecessit. Et ſm istū mēsem lunae nō distinguiᵗ aspectꝰ, nec ęgritudinū breuiū ſm lunā currentiū p̄figiᵗ terminus: cum alicubi eandē partē ȥodiaci bis in hoc mēse circuire contin-

B

C

Coll. ca. 9

3. cri. ca. 9

D

gat. Tertius aūt cōpositus est qui ſm phātasiā Gal. ex mēse peragrationis siue ꝓprię impressionis & mense cōis illationis cōficiᵗ. Coniungunᵗ nāqꝫ isti duo mēses inuicē: & qd̓ resultat ex eis sunt. 53. dies: & .20. horę: huius quidē aggregationis medietas sunt. 26. dies: & .22. horae. Et hic mensis medicinalis a Gal. appellatus existit. Quē quidē in septimanas sequestrauit constituens vnāquāqꝫ ex sex diebus & decem & septē horis cū media. Medietatē septimanae ex tribus diebus & octo horis cū media & quarta horę, diē quidem. 23. horis & quartadecima parte horae. Et ſm hoc duae septimanae in. 13. diebus & .11. horis inueniuntur terminari. Tres vero in. 20. diebus & .4. horis cū media. Haec autem phantasiatus est Hal. vt ostēderet ꝙ tres septimanae. 20. dierū spatio, & non. 21. terminarētur omnino, quod tn̄ praecise nō potuit: & si laborauerit plurimum inuenire: cū quatuor horę ſm eius computationē vltra vigesimum excrescāt cum medio: ita vt in octaua die supersint. 18. horae: & in. 12. 27.

E 3. cri. ca. 9.

Vbi supra immediate.

F

PROPTER SECVNDVM vero sciendū, ꝙ modus dicendi Gal. iam tactus. vʒ. compositio mēsis dicti medicinalis ex mense cōis impressionis & ꝓprie cōstare non potest, cum iste mēsis sit diminutus a vero lunae motu peragrationis qui est potior causa in crisi. Etiam ſm eundem gradus aspectuum integros non conseruet, quibus iudicatur aegritudo. Amplius nec vniuersalis methodus existit: neqꝫ necessaria in aegritudinibus quę citra quartumdecimum terminanᵗ, cum tps nō repetaᵗ in eis. Aut fortassis rn̄debit id tm̄ quaesitū adaptari diebus indicatiuis & criticis vltra quartumdecimum ꝓtensis. Rursus multotiens contingit, immo fere semper, ꝙ in aegritudine circa vigesimumquintum terminata non erit alius: vllo modo mensis cōis impressionis & ꝓprie. Qd̓ aūt plus Gal. angit et eius compōnem frangit, est ꝙ si aliquē per octo dies: quatuor vel sex aut hmōi contingat ante solis & lunae coitū aegrotare, & aegritudo ꝓteletur in septimum & vltra, aut ēt in coniunctione quis incipiat aegrotare & ꝓtendaᵗ in ante: tunc deficiente mense cōis impressionis in principio & in medio: mēsis medicinalis remanebit incōpositus & vanus: altero eius cōpetēte deficiente: pp quod erit dare tps in quo aegritudo motu nō gubernaᵗ lunae. Itidē volens. Gal. in fine viginti recte terminare: cum hmōi cōi aut medicinali confractione p quatuor horas cū media transiuit in ea quae vigesimaeprimae diei vltra sextā partem continente sensibilē: ita vt cri. 12. diei supersint. 27. horae. Adhuc dictū eius potest calumniam suscipere, eo ꝙ motus lunae diuersitatis, velocitatis vʒ. & tarditatis minime dearticulaᵗ: pp quod et si motus iste veritatē videaᵗ attingere. fictitius tn̄ amplius ꝙ̄ principiorum naturae astrictus rōne. Et maxime cum videatur mensem quendam cōis appellatum impressionis ab eo, vere gratis adinuenisse. & maxime qa numero. 26. dierū cū dimidio terminauit, ac si semp luna tribus diebus sub radijs permaneat solis: cū tn̄ qn̄qꝫ videaᵗ mane ante ortū solis & in sero eiusdem diei vt nouacula Alfagranus: qd̓ ēt expertū. Est & alius modus dicendi, quem videtur defendere. A. 4. secunda. Et hoc est ex mense cōis impressionis acceptus cōtinente. 26. dies cum dimidio: vt dictū antea. Quem quidem modum intm̄ approbat, ꝙ addere parumper in hoc sicut fecit Gal. dicat transgressionē existere. Aut vniuersaliter hmōi computatio & causae dierū criticorum assignatio est transgressio: quia medicum extra suā artem perducit, cum sit potius de cōsideratione astrologi quā naturalis. Sed nempe ad hūc modum plura & maiora inconuenientia sequunᵗ ꝙ̄ ad dictum Gal. Tum quia aspectus minus seruat illaesos. Tum qm̄ tres septimanae in. 19. diebus & horis. 21. tm̄ finienᵗ: & non in viginti diebus complete. Adhuc magis ꝙ multotiens erit dare ęgritudinem, quę nullo motu lunę seu mense gubernabiᵗ lunari: ceu est contra Gal. inductum.

G

H

Tra. 2. c. 1 post prin.

Concil. X ij Propter

I PROPTER TERTIVM quidem sciendum:cũ reuerentia tñ quadam maiorũ potius tertiũ hũc modum dicendi fore eligendum,vt q motus seu mensis lunæ impressionis ꝓprie remaneat incorrupt⁹:sicut sentiũt astrologi:quẽ quidẽ vr ẽt.10.theo.tenuisse criticationes ꝑ gradus aspectuũ distinguens perfectos:sic.n. hi permanent illæsi.Et cõis habetur terminus magis inter vigesimã & vigesimãprimã diem:cũ tres septimanæ:ita.20. die cũ dimidia finianẽ:qui terminus pro parte ei⁹ extrema magis conuenit crisi quæ est cõmotio ꝑcedens:qđ apparet:qm̃ neq oportet in his terminationibus perfidiosius insistere:vt q semp ad complementũ motus lunæ statim crisis cõsequaẽ:potest nãq antecedere et postponi pp dispõnẽ & indispõnem materiei ad motũ antedictũ & potissime in ægritudinibus:quarũ motus vltra.14.dies tardus efficitur.Et ideo inuenio Hippocratẽ.7.epidemiarũ nõ terminantẽ tales ægritudines determinatione ꝑcisa:sed lata vt pote cũ hac ꝑpositione circa.quę tpis latitudinẽ & indeterminationẽ importat.Dicit.n.circa.20.circa.34.circa.40.&c.Ideo contingit q hmõi ægritudines quę ꝓlonganẽ non solũ spatio.12.horarũ aut septẽ cum dimidia in quibus vr̃ esse discohærentia mensis medicinalis & impressionis certæ multotiens duobus & tribus diebus crisim continuare.criticorũ primo.& q̃rto secunda & maxime vltra.40.cũ solutio ægritudinũ:sicut Gal. asserit cũ Archigene fiat magis per digõnem & resolutionẽ paulatim q per digõnem & euãtionem subitã.Et firmaẽ:qm̃ aspectus criticans latitudinẽ habet grandẽ:tantã nanq quot sunt gradus lucis:seu q̃titatis orbis planetæ:qđ & vl̃ius est dicere per septẽ gradus fit ante:totidẽq retro,puta planeta existẽs in primo minutorũ arietis directe aspectu opposito aspicit illũ qui fuerit in libra totidẽ minuta.Cũ latitudine vero existẽte in.23.virginis gradu ac in septimo libræ. Neq ẽt q̃n adest aspectus,effectus mox occurrit.immo aptitudinẽ oportet obseruare materiæ:vt dicetur.

L Rursus.ad hũc modũ non sequiẽ motus aut mensis lunaris intersectus tpe:sicut in aliĵs sequebaẽ modis,cũ hic verus sit & vniformis lunæ motus ꝑpetuus. Q. si huic quis obuiauerit.d.q crisis non contingit in. 40. verũ in 41.iã apparuit quid dicendũ:qm̃ cũ talis crisis ꝓlongeẽ,& si natura iã sentiens beneficiũ lunæ ad finẽ quartæ pertingentis & motu stimulata materiæ:quę pari magis mouet die circa quadragesimã commotionẽ criticã incipiat antecedentẽ.Crisim tñ perficit magis euãtiuã in.41. quæ nomen & spẽm imposuit terminationi. In ægritudinib⁹ aũt quæ vlterius ꝓtenduñẽ:q̃a crises & si in periodis istis vniuersalib⁹ Hippocratis videanẽ incipere. Tum pp motum materiei conclusum parẽ vel imparẽ.Tum pp hebetationem luminis lunæ in cõbustionibus : nihilominus perfectas crises,seu resolutiões,siue materierũ paulatinas digões in finibus recipient ꝑm aspectũ lunæ quartarũ, qđ perpendens Hip.in epidemia periodos etiã neglexit

M vl̃es,quod apparet cũ post.80.dierũ criticũ ꝓnuntiauerit 120.et non.100.Est ẽt in his:vt tactũ,modus obseruãdus materiæ,qm̃ cuius fuit mot⁹ per tertium:vt choleræ,eius crisim & indicatiuã magis reddet ꝓportionalẽ. 21. diei. &.18.Cuius aũt mot⁹ fuerit materiæ ꝓportionalis inconclusę:sicut apparet in conclusis,et in materiebus quę mouenẽ in paribus crisis uidebiẽ plus a.20.q̃.a.21.depẽdere.

Adhuc crisis triplex:ut cõmotio antecessio:alteratio subita fere insensata & euo manifesta.dr̃ia.103.differentib⁹ horis occurrit.Et ideo quia motus materierũ sunt diuersi & qm̃ modica distãtia inter vigesimũ & vigesimũprimũ cũ.12.horis in quibus luna tres quartas peragrat:interuenit. Et quia neq medicinales termini:neq ẽt naturales pp indeterminationẽ materiei & eius uarietatem possunt inueniri ꝑcisi:immo oportet vt quis cũ latitudine dicat. 6.de re.sa.de optima cõpõne & bona habitudine.Et firmaẽ.qm̃ diligentissima subtilitas importuna.febrium.2.

Ca.5.post medium.
Colli. tex. com.1
Cap.8 Tra.1.c.10 circa me. 1.de diff. feb.ca.10
Colli. post principiũ. Ca.3,4,5.

Eti.In medicina ꝑcipue cum ꝑhonoret:qđ apparet q̃ maxime nõ oportet in amplius,circa hmõi q̃sitũ sollicitari intm̃,cũ terminus criticus.20.&.21. diei criticationis sit idẽ si intelligaẽ iuste.Vnde colliget.4.Scias q q̃uis isti dies verificenẽ in crisi necessitatẽ non habent:sed veritatẽ ꝑm plus:quia Rasis dicit q expertus est in infirmaria re lepsos in pluribus decemiliũ:& in multis verificati sunt dies ab Hip.Galenoq laudati.Et in multis virtutẽ liberationis dies habuerunt reprobati.Neq Gal. tãdem hic ꝑteruit:vt æstimant q̃ multi:vnde ꝓgnosticorũ.3. Crisis accidit in.20.plus valde & certius.& critico.2.Inuenitur decimusseptimus ꝑm plurimũ ꝓportionalis diei.20. pro portione quarti ad septimum:& vndecimi ad.14. & ꝑm minus.18. vigesimoprimo.vnde illo.3.licet fiat crisis in vigesima &.21.die,fit tñ in.20.plus.Et.4. secunda. Decimusseptim⁹ iterũ indicat in.20.aut.21.Et decimusoctauus idicat in.21.Non igiẽ oifariã vigesimaprima respuiẽ neq decimaoctaua:& ideo medico non expedit ampli⁹ sub clamide cancellatis digitis in dierum naturalium fractionibus insistere:cũ dies naturales integri sint attendendi,motusq lunæ proprius siue medicinalis cum ꝑm hũc tres septimanæ.20.dierum spatio:&.11.horis cum dimidia termineñẽ:ita ut sit tp̃s intermedium.20.ac.21.attinẽs tamẽ per horæ dimidium amplius.20. vnde & veracius concessum in eo iudicium q̃ in.21. contingere.

PROPTER QVARTVM quidem ad primũ q̃d dicendũ apparuit. Ad aliud dicendum q in uigesima & vigesimaprima potest crisis fieri.2.mõ vt declaratum ꝑm q ægritudo erit conclusa vel currens per dierum parium afflictionem aut impariũ. Ad aliud quid dicendum ostensum dr̃ia.49.Numerus enim perfectus dicitur multifariã:neq quod perfectum simpliciter hic concludendum esse perfectũ. Ad aliud quid dicẽdum ex.A. visum est detestatione.Quantũ vero quæ alterius partis cõuincant ꝑarguta ex his apparere potest aperte. Quid aũt ad Isaac dicendum dr̃ia videbitur consequenti.

N In prin. Ca.4.post medium. Ca.4.vers. sus finem.
Cõ.1.post medium. Ca.5.
Colli. cõ.1 Tra.1.c.9 post me.
O
P

DIFFERENTIA. CV.

QVOD CRISIS quartędecimæ diei sit fortior ea quę septimę vr̃ per Isaac.4.feb. dicentem decimãquartã oibus diebus criticis, & quartã oibus dieb⁹ nuntiatiuis dixerunt esse meliorẽ. Itidẽ.4.sc̃da.14.est dies fortis valde.Et de fortitudine ipsius est q non inueniẽ dies cui non ꝓportionetur quartusdecimus qui sit vltimus in fortitudine in iudiciĵs crisis & salute ipsius nedum a cõplemẽto eius: Adhuc.ibidẽ ꝑm plurimũ paroxismus septimus declinat a.14.parumper. Q̃n aũt paroxismus declinat, crises nõ fiũt adeo fortes:quia ipsæ in uehemẽtiorib⁹ accidunt paroxismis dr̃ia priori,& in sermonib⁹ indicatiuis vniuersis. Amplius cũ actus actiuorũ sint in patiente et disposito:tũc erit fortior actio q̃n materia erit magis disposita.hoc aũt euenit in decimaq̃rta : cũ tp̃s intercesserit longũ a principio vsq ad crisim:qđ necessariũ est in q̃libet actiõe & materiei dispõne.2.de causa. Eti. Cũ indicatio sit signũ ꝑuiũ ad crisim:fortioris idicatiuæ fortior debet esse critica:sed fortior indicatio est decimęq̃rtę q̃ septimæ.q̃a decimaq̃rta idicaẽ septima.Isaac febriũ.4.Qđ demonstraẽ:qm̃ tm̃ debet esse spatiĵ ab indicatiua usq ad iudicatiuã,q̃tum fuit a principio ægritudinis vsq ad ipsius mediũ.Medians vero est septima decimæq̃rtæ, non aũt vndecima:cũ decima q̃rtę sit ꝓpinquior q̃ morbi principio,septia vero fortior est q̃rta:cũ materia sit tũc magis mobilis:sitq luna iã in q̃drę sc̃dę initio & non in medio ꝑmę velut in q̃rta euenit die.Rursus.illud est forti⁹:qđ in plura põt:eo q in pauciora dies aũt decimaq̃rta in plura põt,q̃ plurimas.n.criticat ęgritudies,cũ ipsa ꝓnũtieẽ absolute critica.In ea ẽt plures materię cõueniũt iudicaturę.

Palin.Ægritudies acutæ mouenẽ lunę motu:sicut chronicæ solis motu:criticorũ.3.& cẽtiloquio.Sed in die decimaquarta

Cap.6.in fine.
Trac.1.c.3 in medio.
In fi.ca.
Q
Cap.7.in principio.

A Cap. 7. in principio. in quarta cum luna duas pertransiuerit quadras in aspectu fit oppõnis a loco in quo i morbi fuerat exordio, hic autem aspectus perfecte ponit inimicitiæ & pugnæ. In septima autem cum solum vnam quadram perambulauerit in aspectum deuenit quaternum inimicitiæ & contrarietatis mediocris solum. Vbi aūt fortior pugna: immensior expectat victoria. Itidem. aut est fortior septimus decimoquarto: quia propinquior principio ægritudinis & sic vigesimusseptim⁹ esset fortior tregesimoquarto & trigesimusquartus quadragesimo qđ non dicit vel rõne aspectus lunæ: quod ostensum contingere: itaq; decimęquartæ crisis vigorosior ea quæ septimæ.

Apho. 61 HVIVS AVTEM oppositum cõiter seruat: quod ēt rõne monstrat: qm̃ apho. 4. Quæ in paribus iudicant diebus discrita. i. difficilis iudicationis sunt & amica re cidiuationi: septim⁹ aūt est ipar decimusquart⁹ vero par.

B Itidē. dictū est crisim fieri vehemētiori paroxismo: sed in septima is vehemētior interuenit, q̃ in decimaquarta: qa ipares fortiores sunt parib⁹ dña priori. vñ. 4. re. acu. Collig. t. c6. in fine. Cap. 1 Oportet maxime numerū imparē vereri, quia hi dies repentes faciunt laborantes: quare tertio criticorꝫ. Crisis fit plurimū in acutis ægritudinibus in imparibus: in chronicis aūt in paribus. Amplius crisis accidit maxime de cursu lunæ p signa. Cuius actio grandis est in crisi. In septima vero cõtrarietas interuenit oĩmoda: cum luna (vt dictū) perueniat ad principium sequentis quadræ vbi in duabus qualitatibus reperit oppositio: sicut si ea fuerit in principio arietis calidi & sicci qñ morbus initiauit. Qñ quidem ad finem perueniet septimæ diei, ad cācri frigidi & hu. concurrit exordiū. In termino autem quartæ perueniet ad libram calidam & hu. concordantem cū ariete in qualitate actiua vt caliditate. Septim⁹ igitur fortior in criticando decimoquarto.

C PROPTER PRIMVM vero sciendū: q quid sit crisis quidq; dies, et quid dies critica differentijs ostēsum immediate præcedentibus.

PROPTER SECVNDVM quidem sciendum, quosdam dixisse crisim septimæ fore fortiorem: eo q in ipsa terminatur tertiana: quæ fortem recipit criticationē propter motum ipsius vehementem. Et quia in septima fit fortior paroxismus. Aliæ vero materiæ simplices & cõmistæ fortiores faciunt crisim in decimaquarta. Sed suspectus & inarticulat⁹ redditur hic sermo: qm̃ tertiana apho. 59 interpolata vt illa quæ vera nuncupatur tertiana crisim facit in decimaquarta & non in septima. vnde Hippo: Tertiana vera in septem periodis iudicatur longissima: septem autem periodi. 14. inducunt dies, eo q q̃tum continua agit in vna die, tantū interpolata in vno periodo. Adhuc febres sanguineæ quarum crisis est vehemens: in septima terminantur non parum. Rursus. auctores simpliciter proferunt. septimā esse fortiorem in crisi decimaquarta.

D Quidam vero protulerunt decimamquartam fortiorem: eo q luna aspectu conspicitur opposito loco initij morbi: sed quid de hoc apparebit ex dicendis.

PROPTER TERTIVM vero sciendum primo q crisis septimæ fortior est illa quæ decimæquartæ. Et deinceps varietas attēdatur dierum criticorum. Propter primum huius sciēdum: q per fortiorem crisim duo possumus intelligere: vel crisim sæpius emergentē in tali die, vt illud dicatur fortius quod in plura potest: & sic fortassis crisis decimæquartæ fortior existit crisi septimæ, cum pluries occurrat in ea: & maxime in regionibus frigidioribus temperata, & in corporibus ociosis fruentibus copiose alimento: qualia sunt hodie corpora plurima. Naturalia enim cum arte pulmentaria delectationem machinante tēpore non sufficiunt præsenti. Eti. Decimaquarta est tempus vtcūq; medium in quo concidunt materiæ calidæ cum frigidis. Hunc tamen intellectum accepto nō multum. Sed proprius crisis dicetur fortior eo

E q cõditiones sex prædictæ perfectæ crisis verius & completius reperiantur in ipsa q̃ in reliqua aliarum: vnde criticorum primo. Vidimus in septima fieri crisim multotiens: & fuit cum hoc completa, certa, salua, manifesta, indicata: & ad benignum mutata. Et post quædam subdit. Ca. 2. in medio. Ideo dixi q p̄cedens oēs dies est septimus: & non significo quia ipse sit dies antecedens in numero: neq; in consecutiõe ordinis dierū: verū significo quia ipse est antecedens in virtute & nobilitate: qm̃ in ipso consumunt ægritudines consumptione pfecta, certa: laudabili, salua: manifesta: indicata. Et ēt in sexta cõsumunt ægritudines, sed nō sicut in septima, qm̃ hic assimilatur regi indultori eis quos vincis: sexta vero tyranno gratulanti in effusione sanguinis Huius ēt prælatiõis septimæ recordat in secundo ita. Fortior dierum crisis est septima, & ipsius indicatiua est quarta. Amp. Almā. 10. Septimus dies oibus diebus criticis sua malitia & bonitate superior existit: qui fere dici sexto cõtrarius est, decimusquartus autem dies criticus est, & est a septimo secundus: vnde theo. 10. Oibus p̄ferendus est dies septimus, & post ipsum decimusquartus. Adhuc Isaac quarto febrium. Laudabiliores ac criticiores dierum dicimus esse septimum & decimumquartum. A. vero. Dies septimus est dies fortis valde: & indicat ipsum quartus. Et licet ut septimus ponatur in primo ordine superiori. Rursus post illustrium medicorū auctoritates monstratur rõne: quia crisis illa fortior, in qua perfectius reperiūtur ea quæ ad fortitudinem crisis expetuntur. Hæc autem est septima: quod ostenditur, qm̃ in ipsa est fortior, vt est cõiter dicere virtus, cum non morbi mora sic vt in decimaqrta iaceat fatigata. Materia ēt quę in septima mouetur est maior, calidior, acutior & mobilior: & dies septimus propinquior exordio ægritudinis q̃ decimusquartus. Quanto enim plus crises protenduntur a principio ęgritudinis q̃ decimusquartus debilitant amplius, vt in longa: ceu ostensum vt fiant crises protensione. vnde. 4. scđa. Q̃to magis ptendit tanto debilitat iudiciū. Est & impressio lunæ tunc fortior: quia in signis duabus fit qualitatibus, vt tactū multotiens, sibi oppositis. Aut si vnis solum est semp in actiuis fortioribus existentibus passiuis oppositio vt aeris cancro opponit in duabus qualitatibus. Thaurus leoni in actiuis. Gemini virgini in vtrisq;. Qñ autem luna est in principio quadræ tertiæ, sicut in fine diei decimæquartæ non est oppositio signorꝫ nisi in vnis qualitatibus puta in passiuis, vt aries libræ tm̃ in sicco contrariatur & humido, cum sint ambo calidi. Thaurus silr scorpioni oppoit in passiuis conueniēs in actiuis: vterq; enim frigidus, & similiter gemini cum sagittario. Et in reliquis eodem modo. Est ēt in septima aspectus quaternus qui mediæ inimicitiæ & contrarietatis existit. Sed decimaquarta est aspect⁹ oppõnis fortior reputatus quarto, cū sit perfectę inimicitiæ & oppugnatiõis: vnde vt sic fortior esset crisis decimæquartæ illa quæ septimæ. Sed signorꝫ cõtrarietas quæ inuenitur in septima: non aūt sic in decimaquarta coniuncta cum aspectu. 4. fortassis vincit aspectū oppositionis p̄ter alia ex parte naturæ particularis & materiæ considerata, hęc aūt sunt quæ crisim fortificāt in qua cõcidunt die. Rursus. illa est fortior crisis: quæ uehementius & plurium materierum terminat, & concitat ægritudines: apparēs iam ex dictis: hmõi autem est septimus: nam febres tertianæ, continuę ac causones in ipso terminantur, cum tunc exacuatur motus: non aūt in decimaquarta. Silr plurimæ interpolatarum sæpius quiescunt in quatuor paroxismis qui in diē concurrūt septimam. Febris ēt sanguinea cuius subtile conuertit in cholerā, & grossum in melsiam: dña: 59. mouebit in tertio. cum per tertium exagitet cholera. Quartana ēt exagitat in septimo: nō aūt in. 14. sed in. 13. Miscentur ēt materiæ frigidæ cum calidis terminaturis ante septimam quæ frigido hebetante criticantur in septimo:

Cap. 4. in principio.

F Ca. 5. in principio. Ca. 19. p' principiū. Ca. 8. in medio.

Ca. 6. circa principiū. 2. 4. tra. 2 cap. 3. post principiū.

G Tra. 2. ca. 7 in fine.

H

ptimo: itaq; licet concludere & ꝓprie in climatibus tēperatis & calidis & regimine corpoꝝ condecenti crisim septimæ fore fortiorem crisi decimæquartæ. Propter secundum huius sciendum: q dies critici videnẜ quadrupliciter variari. primo quidem rōne frequētis ac raræ contingentiæ ipsoꝝ, secundo futuri quod in ipsis ꝓtendiẜ. 3. ex parte bonitatis crisis & malitiæ. 4. debilitatis & virtutis illoꝝ. Primo quidem qm̄ dies sunt in quib⁹ frequēter fit crisis: & quidā in ordine sunt primo, ceu septimus & quartusdecimus: quidā in secūdo, sicut vndecimus & vigesimus: alij in tertio vt quartus & decimusseptim⁹ & vigesimusprimus. In quarto vero tertius: quintusdecimus

Ca.1. post principiū. & decimusoctauus. Nonnulli vero sunt in quibus fere nunq̄ fit crisis. vn̄ criticoꝝ primo. In die duodecimo & sexto nō vidi aliquē vnq̄ cui aduenerit crisis: i quibusdā

40. theo. Ca.8. post principiū. vero fit: sed raro. Et hoc silr quadrupliciter diciẜ: quia in primo quidē ordine est duodecimus & sextus. In secūdo

K octauus. In tertio. decimussextus. In quarto decimusnon⁹. Halyabbas. Aliter vero Gal. ordinaret. ꝑmitteret. n. duodecimum & decimūsextū. & non sextū, neq; octauum. Hoꝝ vero oium medij in frequentia & raritate est

Tra.1.ca.4 in prin. tredecimus & decimusquintus: vigesimusquartus & vigesimusseptimus, vnde quarto secunda. Dierū criticorū quidā superiorē obtinent ordinē: ceu septimus: uigesimus primus: decimusquartus: decimusseptimus & vigesim⁹. Quidā sunt intercadentes in medio: sicut octauus: quintus: sextus, tredecimus. Tertius quidē & quintus continēt quartum. In tertio. n. & quinto non fit crisis rōne motus lunæ, sed magis pp quartum. vnde tertij criticoꝝ, & cri

Ca.8. in medio. Colli.c.4. in medio. sium. Non fit crisis pp reuolutionē lunę in tertio & q̄nto sed accidit: aut quia crisis præparata vt fiat in die quarto antecedit & fit in tertio pp prauitatē paroxismi: aut propterea q natura lassaẜ & non stimulat ipsam aliquid in .4. quare pausat, deinde moueẜ in die. 5. Sunt & minime

L critici: vt neq; intentione prima: neq; secunda, primus, secundus, decimus, duodecimus, decimusnonus, & sedecimus. Ex parte quidē futuri qđ in ipsis ꝓtenditur: qm̄ quartus est indicatiuus primus salutem denuntians in septimo. Si laudabilia ꝑcesserunt signa. Si aūt oppositum, mortē, septimus aūt indicat crisim in vndecima: vndecimus in decimaquarta: decimusseptimus in vigesima: iux

2. aphor. apho.24 ta illud. Septimā quarta manifestat. Rōne quidē bonitatis & malitię crisis: qm̄ hi cæteros ꝑcellunt in bonitate, vt septimus q cunctis. ut dictū extat plat⁹: post quē decimusquartus, post quos poniẜ vndecim⁹ & vigesimus sub his locaẜ: post quē decimusseptimus, deinde quindecim⁹: deinde vigesimusprimus: post quos oēs poniẜ trigesimus.

Dies vero in q̄bus crisis euenit mala sunt sext⁹: octau⁹, duodecimus: decim⁹: sedecimus: & decimusoctauus. vn̄

2.4.tra.2. Cap 7. A. Meliores sunt septimus & decimusquartus: post quos est vndecimus: decimusseptimus & vigesimus, deinde

M quint⁹, postea quartus: deinde nonus: postea tredecim⁹.

Ex parte quidē fortitudinis & debilitatis eoꝝ: quidam náq; supputanẜ diebus quaternis: vt septimus: quartus, vndecimus, decimusquartus: decimusseptimus, & vigesimus, sicq; ꝓtendiẜ donec ad quadragesimum peruenit: quaterni tn̄ viles sunt vltra vigesimū: post vigesimū vero fit fortitudo in septenis: vt vigesimusseptim⁹ & trigesimusquartus, deinde quadragesimus: deinde currit in vicenos, vt sexagesima: postea octuagesima, deinde trāsit p duos vicenos in centesimū vigesimū. Et deinceps computatio non currit p dies, sed p menses & annos criticoꝝ

Ca.13.p⁹ principiū. Trac.1.c.1 post me. .2. quarto tn̄ scđa centesimus annumeraẜ. Nosce quoq; q sunt aliqui dierū infra vigesimū, in quibus mox soluiẜ ægritudo, & alij in q̄bus tardius. Primi siquidē vt tertius quartus, quintus: sextus: septimus, nonus, vndecim⁹: decimusquartus: decimusoctauus, vigesimus. Secundi autē octauus, decimus: duodecimus: sedecimus: & decimusnonus. Tredecimus vero ad extremos secundos prioꝝ vt

cunq; attinet criticoꝝ primo. Relicti sunt aūt primus & secundus tanq̄ improprie critici. Sed in errore subscribentis mirādū. quare quindecimus omittiẜ cū sit criticus aut hoꝝ medius audiẜ oino. Si autem ꝑdicta debeant verificari opus est nullū errorē laborantē incurrere. Circa ꝑdicta contingit de quarta die dubitare, quia posita est inter dies in quibus sæpe erit crisis. vnde tertio crisium. et quarto prima. poniẜ synocha multotiēs facere crisim in quarta. Cuius oppositum tertio crisium exprimitur cum quarto secunda. q Archigenes bis factam se per totā vitā suam vidisse crisim, ꝓfitetur in quarta: ego vero vsq; nūc semel. Dicendum q ægritudines sunt duplices, quędā nanq; sunt continuæ conclusæ, vt synochæ dictæ. Ac quia tales exacerbatione non exacuuntur, sed totæ sunt vnus paroxismus, & in quarta recipiunt beneficium a luna: in ipsa criticantur q̄plurimæ. Sunt & aliæ continuę: ceu interpolatim per tertiam diem incitatæ: & hæ non faciunt nisi rarissime crisim in quarta: cum tunc non paroxismenẜ, aut non excitētur in amplius. Nam crisis (vt dictum) oportet in paroxismo concurrere vehementiori. Cap.1 in medio. Cap. 4. p⁹ medium. Tra.1.c.43 in fine. Cap.4 Tra.1.c.3 circa prin.

O

Notādum etiam q in die sexta fit crisis q̄n q; plurimū praua: cum hic dies apud Gal. tyranno assimileẜ ceu septim⁹ regi. Accidit aūt vel quia luna cursu velox pertingit ad finem quadræ sex dierū spatio. Aut quia ęgritudo motu ꝓcedit pari: taliter vt nequior hora periodi i sexta concidat die magis: non quidem ita in secūda & quarta. quia virtus adhuc fortis. Aut fit participādo virtute diei septimæ q̄n paroxismus fuerit sæuus anticipans irritata natura vel extrinsecus ipsam stimulante errore. Est tn̄ ad salutem q̄n q; sicut septimus ad mortem: licet rarius eam consequatur consecutione perfecta. primo de diebus cri. Cap.4 in medio.

PROPTER QVARTVM quidē ad primum dicendum, q Isaac opponendo id ꝓtulit. vnde ait soluens q impares licet sint conuenientes naturaliter diei criticę,

P

pares tn̄ sunt ei accidentaliter, quia si crisis incipiat in tredecima die, natura suam complebit actionem in decima quarta. vnde & crisis in ea computabiẜ, quia actionis cōplementū in ipsa ostendiẜ. Silr in tertio natura ei⁹ incipit operationē. & in quarto finit illā. Et confirmaẜ quia motus sumit nomen & spēm a termino ad quē. phy. 5. & .2. de aia. Iustum fit vnūquodq; a fine appellari. Nam exitus acta ꝓbat, cum sit causarū causa. Sic igiẜ decimæquartæ non est tantus vigor iudicij per se: verum per aliud, puta per tredecimam. vnde subdit. proinde bene ordinauerunt criticos dies: quia cum viderēt parem non esse criticū ex actione naturæ, sed accidentaliter ex apparitione operationis eius in eo completæ, conuersi sunt ad imparem, & dixerunt ipsum pari esse digniorem. Vult itaq; Isaac q impares sint critici per se: pares aūt per accidens, quod ex Hipp. sumpsit, quam ꝑmisit, auctoritate, q impares fortiores sunt paribus: sensit enim imparem fortio T.c.4 T.c.49

Q

rem pari: eo q impar imparem in se contineat & parem: q dicit Hippocratem in auctoritate ꝑdicta monstrasse. Aut Pythagoricis acquieuit volentibus imparem naturam obtinere masculi & formæ cuius est actio: parē vero fœmellæ ac materiæ cuius est passio. Sed calumniam nō paruam videẜ dictum Isaac pati: quia vt apparuit in crisi cōcurrit & natura hmōi inferior regitiua cū materia & ambitus superior, & ꝓprie luna. Iā vero dictū q virt⁹ fortior fortiorē causat crisim, hoc quidē euenit in q̄rta. & decimaquarta, pōt sæpius cōtingere regimine applicato cōuenieti Materia et vt pſm est multa agitabilis calida et ꝓprie in quarta. Sunt & ægritudines cōtinuæ conclusæ, quarū materiæ vniformiter sine exacuitione moueni: vt nō magis pari, q̄ ipari exacerbenẜ die: ceu febris sanguinea, qđ luna in decimoq̄rto in oppōnis facta est aspectu in criticatiōe fortiori. In quarta vero sup medietatē q̄dræ fmq; signifer fuerit p angulos almuthemon partitus. Cū autem talia occurrant in quarta & in decimaquarta ma gis

A gis ꝙ in quinta, vel sexta, uel terdecima: in his amplius p se erit crisis: ꝙ in illis. Et neq; sermo Hippocratis vt vniuersaliter est accipiendus verum contingens: vt in pluribus: neq; ẽt per numeros arithmeticos naturalia habent pbari, cum ipsi non causent illa: sicut in plerisq; Ari. condemnat Pythagoram ponentẽ numerum substãtiarum & aliorũ fore causam: eoq; ignorauit distinguere iter unũ quod conuertit cũ ente: & vnũ quod numerũ principiat. Æstimauit. n. vnum quod numeri extat principiũ, fore causam entiũ putans ex ipso res fieri: sicut ex vnitate constituitur numerus. vnde tertio criticorũ. Ego multotiẽs rememoror Pythagoræ & miror de eo quia fuit vir sapiẽs & placuit ei vt diceret in numeris. quia cõsequunt ex virtute sua. Sed nõ est hic locus disputandi cũ eo qui desipit. Vnde aliter vt p interẽptionẽ dicẽdum qm̃ sophistæ in sui quæstione falsum supponunt, cũ ostensum sit septimã fore fortiorem decimaquarta. Ad aliud dicendum ꝙ

Vi. 13. metaph. circa medium.

Ca. 2. in medio.

B A. comparat diẽ decimumquartũ ad reliquos dies alios extra septimã & maxime ad subsequentes ipsam: quod apparet: quia iã locutus fuerat de septima. Vel quia intellexit decimamquartã fortiorẽ eo ꝙ plures in ea cõtingãt crises: & ꝑprie in locis & corporibus ꝑtactis. Aut fortassis habuit respectum ad oppositionis aspectũ in decima quarta concidentẽ fortiorem quarto cadentẽ in septima.

Ad aliud dicendum, ꝙ paroxismus septimæ non declinat a paroxismo decimęquartę simpl'r, immo extollit sup ipsum. Sed ẛm quid: ceu in ęgritudine cõclusa in qua non percipit exacerbatio vlla. Ad aliud dicendum, ꝙ materia non est magis disposita in decimaquarta, ꝙ in septima habita consideratione ad materiã diei septimæ q̃ disponibilis est leuiter & ad materiã decimęquartæ difficile coaptabilẽ & plurimũ illa resistentẽ. Et ad virtutem quæ fortior cõiter reperit in septima ꝙ in decimaquarta: ac ad alia declarata. Forte nanq; agens in breui tpe aget qđ debile in lõgo: de simplici quarto. Ad aliud dicendum: ꝙ dierũ quidã sunt iudicatiui ꝑprie ut fines septimanarum: puta septima, decimaquarta, & vigesima: seu vigesimaprima: quidam uero indicatiui sicut quarta: vndecima: decimaseptima, vel decimaoctaua apparens criticorũ tertio & in centilogo: nihilominus q sunt iudicatiui ẛm quid p̃nt esse indicatiui. Et indicatiui iudicatiui: unde septima nõ est simpl'r & ꝑprie indicatiua decimęquartę, sed ẛm qđ magis. Et ideo ait Isaac. Si materia fuerit grossior & grauior: significatio erit expectanda in septima et crisis in decimaquarta. Qñ enim materia talis existit: significationes eius, plongant vsq; in septimam: ita vt nequeat natura suam complere actionẽ nisi in alia septima quæ erit decimaquarta dies cum illa. Q; si dicatur debere indicatiuam mediare tp̃s morbi, quod de quartadecima facit septima. Dicendum hoc intelligẽdum de fere & simpliciter indicatiuis, qualis est. 4. &. 7. &. 11. ad. 2.

C Diff. 3. c. 5 versus fi.

Coll'. ca. 8

Feb. 4. c. 2 lecta 6. & Cap. 3. in in fine.

D Dicendum ẽt ꝙ luna ẛm fines quartarum non habet ꝑprie indicare, sed magis iudicare, uerũ indicare inest sibi ẛm quartarum media. Ad aliud quid dicendum iam apparuit. Ad aliud sil'r quid dicendum monstratum, nam oppositio signorũ maior est in fine diei septimæ ꝙ decimęquartę. Et aspectus quartus excellit aspectũ oppositionis in decimaquarta vehemẽtiore illic ente in signis diuersitate. Sunt & alia ꝑostensa hic crisim septimę vigorare. Ad aliud dicendum, ꝙ secus est vsq; ad vigesimã ꝙ vltra vsq; ad quadragesimã: cum vsq; ad vigesimam fiat cõputatio per quaternos, vltra vero ipsam per septenos & reliquos ꝑostensos. Adhuc instabis quia vigesima fortior decimaseptima: & decimaqrta vndecima, nisi motus occurrat materiæ triduanæ. Propter quod dicendum: ꝙ septima est fortior: quia vt declaratũ omnes causæ fortiores crisis in ipsa completius cõcurrunt: ꝙ in alijs: nec sufficit diuisim ex vna causarum inferre: immo committit cõsequens magis, Quid ẽt ad alteram partem quæsiti dicendum apparuit. Ad secũdum tñ dicendũ ẛm Gal. ꝙ ille apho. falsus est: neq; Hippocraticus, cum in ꝑgnosticis & epidemia oppositũ scripserit vnde Cornelius celsus. Antiqui cibabant in die pari leuioribus q̃si accessionibus instantibus: adeo vt Hip. si septima die febris desijsset recidiuam timere sit solitus: id autem Asclepiades iure vt vanum repudiauit. Aut dicendum sermonẽ verificari in die pariter pari ꝙ magis. Cui⁹ diuisio per mediata vsq; ad vnitates peruenit duas. Et ad vnum quicquid dicat est sermonẽ Hippo. verificari vt ad multum. In epidemijs enim dictũ impares paribus fortiores existere. Sic igit Hippo. hos comparat dies adinuicẽ ponens laudabiliorem crisim minusue laudatam.

E

Dffa. 104. in arg. ad oppositũ.

DIFFERENTIA. CVI.

QVOD COMPVTATIO cretica facienda sit non a die partus sed a principio febris in pariente monstrat: quia si non computat ex febre & non nisi ex partu illud est error, quarto secunda. Amplius principium cõputationis suscipiendum est a principio morbi ꝑp quem crisis expectat: qualis est febris. Sed in die partus nõdum est ægritudo aut febris: cum causa antecedens non adhuc transiuerit in coniunctam. Rursus ab eo quod naturale existit non est sumẽdum computationis initium, verum ab eo quod non naturale: cum iam quid morbiferũ existat. Partus uero est naturalis: quod ostendit ex fine ipsius naturali, velut est fœtũ generatũ esse. Illud ẽ enim naturale, cuius finis & terminus est naturalis. Adhuc in partu non vr esse ægritudo: cũ parientiũ non lędant operationes sensibilius quemadmodum apud tartaros reperitur ꝑcipue. Eti. Ita partus vr se habere ad ægritudinẽ post tp̃s sibi superueniẽtem sicut dispositio. quarto p̃ma. almesiletu antecedens febrẽ: & primo criticorũ, hæc autẽ est in qua sunt lassitudo, dolor capitis, alices, oscitatiões, nausea & hmõi: sed ab hmõi dispõne ꝑcedente non ponunt cõputationẽ principij ægritudinis fieri: sed a febre.

F Tra. 2. ca. 1 in fine.

Tra. 2. c. 2. circa prin. Ca. 6. in principio.

G

Et confirmat per Gal. secũdo ꝑgnosticorũ: scribentẽ inceptionẽ saniositatis non esse suscipiendã a die in quo febrit infirmus: verũ a die in quo accidit cum rigore febris vz. in quo ipsa fortior efficit manifestius ꝙ prius, & grauitas sil'r pro dolore accidit infirmo. Si igit in saniatione ita multo deniq; amplius cum hæc magis sint sibi conuenientia febris & eius cum rigore exacuitio. Principium itaq; non computabitur a die partus: sed a febre tantum.

Com. 18

CONTRARIVM QVOQVE hmõi videt sentiri, prognosticorũ tertio. 10. theoricæ: & colliget quarto.

Adhuc principium ægritudinis sumendum est a tpe quo occurrit ægritudo: hoc aũt in partu: ꝑter nanq; alias passiones dicendas solutio continuitatis aut iuncturarũ separatio grandis superuenit unde tertio uigesimaprima Qñ separatur fœtus: aperitur magis matrix apertiõe tali cuius similem efficere non valet in suo simili. Necessariũ est enim vt separentur iuncturæ quædam & sustententur adiutorio dei excelsi. Amplius, principiũ ægritudinis accipitur criticorum primo: tempore quo morb⁹ incipit inceptione manifesta: & quando cogitur infirmus iacere: hoc autem euenit in partu: quare ab ipso & nõ a febre computatio incipienda erit.

T. c. 1 Ca. 8 circa principiũ. Ca. 40. in medio. Tra. 1. c. 1 iuxta fi.

H

Ca. 6. in medio.

PROPTER PRIMVM quidẽ sciendũ, ꝙ partus est fœtus a matrice cũ eius mundificatione emissio. Tempus vero ipsi⁹ diuersum est a masculis & fœmellis: tertio vigesimaprima. Partus enim non extenditur in masculis vltra triginta: i fœmellis vero vltra quadraginta dies: & plus parum. Tempus autem purgationis fœmellæ. 40. ponitur diebus de generatione embrionis: in tanto ẽt tpe marẽ aiunt & fœmellã in formari. Ex quo quidẽ apparet partũ non solum fore fœtus egressionem: verum ẽt matricis mundificationẽ. Et ideo plures legũ ꝑceperunt mulierẽ post partum cum sit immunda tẽplum nõ ingre-

Tra. 1. c. 1. an medium. & tra. 2. c. 38. in prin.

I di ne maculentur sacra nisi mundificatiõe facta. Et quia immundior redditur ex partu fœmineo ꝙ masculino, sicut etiã sapit A. ꝑcepit Moyses iudeorũ legifer in pentatheuco parientẽ fœmellam nõ nisi post. 80. dies tẽplum subingredi: masculum vero post. 40. solũ non aũt in. 30. quia naturaliter, vel propter menstruationis stimulationem redditur immunda: & ideo transit ad. 40. in quibus oĩno mundificata efficit. Est & partus duplex: vnus quidem naturalis: quẽ faciliora accñtia in ipso actu cõcomitantur parturitionis, in quo etiã sufficiens redditur purgatio: & vniuersaliter pariens in pristinã sui deducitur naturam. Alter vero huic oppositus: quẽ et opposita sequũtur accñtia, velut prẽter alia fluxus san. quẽ sequitur debilitas: & eius retẽtio, quem apata & febres cõcomitãtur praux: & multotiens inde consurgit exitura: ventris inflatio & mors quandoq;. Et de tali quidẽ partu proponit dubitatio.

Collr. 11. 3. tra. 1. ca 11. in fine.

K Principium aũt vt colligitur ex libris crisis et creticorum duplex existit: quoddã. n. est velut punctũ indiuisibile dictũ nunc vel instans a philosophis: quod sub medicorum non cadit cõsideratione abhorrentiũ corpora sempiternæ passionis irrepere dogma: quod etiã principium non nisi cogitatione seu ẽstimatione percipit. Est & aliud principiũ, spatiũ: seu particulam tpis importãs: quod et duplex existit. Quoddã nanq; parui existit tpis: vt vnius horẽ tm̃ & infra: dummodo tempus sufficiens actioni & passioni includat: quod et quẽsitũ petit. Aliud vero est principiũ tempus importans latius: quod etiã est binum: alterũ quidẽ vnum est quatuor temporum morbi velut dicũt ægritudinem salutiferã in principium, statum, augmentũ & declinationem sequestrari: huiusmodi quoq; pars principiũ extat immediate dictũ. Est & principium prout importat trium dierũ spatium. Huiusmodi siquidem duo principia velut excedentia se hñt & excessa. Aliquãdo nãq; maius est principium dictũ de tpe ægritudinis ꝙ trium dierũ spatiũ: & contra.

Li. 1. c. 4. Lib. 1. ca. 6. et prima apho. c6. apho. 11 In medio.

L Deinceps quoq; notãdum in inuestigatione principij morulã tpis importãtis ꝙ ægritudines sunt duplices. Quædã. n. sunt in quibus prẽcedit dispõ almeliletu appellata: & in his est difficilius principiũ ægritudinis statuere: tum propter antecedentia symptomata verã principij inceptionem occultantia: tum etiã propter ẽgrotãtium dispões diuersas ac occupationes. Non. n. ab accubitu possumus in talibus suscipere initium. Quidam. n. & fortes exñtes aut occupationibus impediti vt itinerãtes & huiusmodi: qui etiam actualr febrientes lectum non petunt. Sunt & alij molles delicati: quibus extrinseca suppetunt ad uotũ: qui & anteꝙ febrẽ incurrant in lectum se prosternũt. Existũt & aliæ ægritudines statim ex sanitate sine dispõne almeliletica generatẽq; in quibus principiũ est facilius suscipere.

M In his tamẽ & in illis primis principiũ ægritudinis est illa hora in qua incepit febris inceptione manifesta donec coactus est infirmus iacere: creticorũ primo. Quid autem sit dies: quidq; cretica ostensum differentia. 103.

PROPTER SECVNDVM quoq; sciendũ: prognosticorũ tertio: quosdã posuisse principiũ cõputationis ab ægritudine sola: seu febre post partũ solũ: qui quidem negantur ibidẽ: simpliciter tm̃. Et sine cã. Horũ quidem defectus in partu innaturali apparebit ex dicendis. Et manifestatur: qm̃ febris huiusmodi superueniens partui eius existit accidẽs. Et ab accñti nõ debet fieri cõputatio, ac vniuersaliter a quacunq; cã non manifesta: verum ab ægritudine principaliori: quia illam id ipsum: vt vmbra corpus imitatur: differentia. 73. Dixi aũt in partu innaturali: quia si febrem post partũ contingat fieri naturalem ex malitia regiminis & vniuersalr a quacunq; cã manifesta nullo modo cõputandum a partu: sed a febre solũ cum in nullo depẽdeat ab eodẽ: si pauci etiam inter partum & febrẽ interuenerint dies. Quorũdam vero verba sapiunt superficietenus intellecta cõputationem solũ a partu fore accipiendam: vnde tertio prognosticorum. Scdm hunc modũ & mulieribus crises post partus fiunt ſm quam vtiq; diem peperit aliqua: quare decimo theoricæ. Passiones quæ in mulieribus post partus fiũt ab ea cõputabis die in qua partus celebratur quemadmodum Hip. iperat: et colliget quarto. Debes scire ꝙ crises a principio ægritudinis cõputantur, & est qñ manifeste in principio læsio apparet. excepto in muliere pariente: quia in ea ab ipso partũ incipere debemus: quãuis ægritudo post partũ post tertium diẽ sensibiliter incepisset: tantorũ aũt virorũ sermones. A. quarto secunda in meliorẽ interpretatus partẽ innuens cõputationẽ suscipiendã esse: non a partu tm̃: verum & a febre quãdo inquit: vt tactũ. Si peperit mulier: deinde accidat ei febris: tunc si non cõputetur ex febre: & non nisi a partu, est illud error. Ex quo intelligenti relinquitur & maxime virtute dictionis istius nisi: cõputandum fore a partu simul & a febre. Quã quidem sñiam verba etiam Gal. prognosticorũ tertio: arabica ꝑcipue talia pñt importare. Oportet vt sit computatio horum dierũ in hac ẽgritudine a prima die in qua mulier peperit: nõ a die supple tm̃ in qua inuasit eã febris: quia plures earum febris inuadit in die secundo &. 3. post partum. Et ab istis diebus numerant medicorũ plures & expectẽt crisim. Et istud quidẽ non est rectum ita. sed postꝙ numerantur: supple etiã dies ab ipso die partus mulieris: in quibus verbis idem innuitur in virtute istius dictionis postquã. Ex græco quoq; eius huiusmodi sermonem sic trãstuli: principiũ computatiõis sit tibi: nõ ſm ꝙ mulier inceperit febrire audi solum: quædam nãq; febrire secunda aut tertia die incipiunt post partum: a qua plures cõputant crisim futuram: hñt autẽ non ita supple ꝙ sit computandum a die febris tantum: sed a qua peperit cõputationem oportet fieri dierum.

Cap. 6. in medio. C6. 11. in pncipio.

N Tex. c. 11.

Ca 8. circa principiũ.

Ca. 40. in medio.

Tra 1. ca. 1. in fine. In arg.

O C6. 11. in pncipio.

P PROPTER TERTIVM quidem cum his sciendum ꝙ magis cõputãdum est a partu & a febre vna: dũmodo partus fuerit innaturalis: ex cuius cõmotione cõsurgit ægritudo: & nõ ex errore in regimine cõmisso, aut ex cã aliqua manifesta: quod quidem rõne monstratur. Ab illo. n. tpe sumendum cõputationis initiũ: in quo cã añs incipit sub coniuncta locari: ipsa. n. est cã immediata & conuersiua ægritudinum: sed hoc est in partu. Iã. n. ꝑcones & nuntij adsunt ægritudinis: seu febris: & si non discernantur manifeste. quod aduenit propter ereptionẽ vehementem & subitã accñtẽ in partu ex grandi separatiõe iũcturẽ, dolore, anxietate, & similibus. Motus enim maior ſm Ari. minorẽ depellit et occultat: iuxta illud veteris. Duorũ dolorũ &c. propter quæ natura cõcurrente cum humoribus & spiritibus corpus inflãmatur nõ parum: adeo ꝙ die secũda sedatis symptomatibus ꝑdictis magis febris manifestatur pamplius. Et hoc si hũores ei⁹ peccantes maxime sint phlegmatici. Phlegma. n. de die mouet in diẽ. Si vero cholerici extiterint apparebit sensibilius in tertio cũ de tertio irritetur in tertiũ cholera: quoniam nõ paucæ manifeste febrire incipiunt subaudi die secunda aut tertia ſm Gal. Si autẽ fuerint humores melãcholici manifestabit esse febris plus in quarto iuxta melãcoliæ motum.

In de sen. su. et sen. 4 sus. si. &c. 1. de ge. ani. cap. 1. 1. pti aph. aphor. 46.

Q Amplius ita se habet febris ad partũ sibi superueniens sicut febris supaccñs apati: quod apparet ex causis & symptomatibus: uidetur etiã sic se habere vt febris intermittens quatuor dies aut septem & postea superoccurrẽs qualis est: quæ decimaseptima terminantur aut vigesima: apparens secundo creticorũ. Sed in his cõputandũ non solum a febre superueniente apati, aut ab ipsa occurrente post quietationem eius apparentẽ, verum a principio apatis & inceptiõis febris: sicut sentiũt. A. & Gal. Rursus si principium ẽgritudinis: vt dictũ sit quando inuadit ægritudo respectu sanitatis aut neutralitatis almeliletice ꝑcedentis sensibilis: & in quo coactus est infirmus iacere: oportebit tunc principium ægritudinis

3. ꝑno. c6. 11 in pncipio.

Cap. 5.

A tudinis non tm̄ a febre sumere maxime cum sit accidens partui: verum & ab ipso cum talia concurrant in eo. Itidem si non computaretur a partu; sed solum a febre tunc ægritudines contingentes in partu febres causantes velut sanguinis retentio & similia computationem non reciperent. Etiam si a febre similiter computatio non fieret iam sensibilior ægritudinis euentus computationē non reciperet. Cum igitur hæc duo sint inconuenientia, ab vtrisq; rationabiliter conuincit computationem esse sumendam. A quo autem horum computatio sit magis attendenda apparebit ex consecutione propinquiori febris post partum pp vehementiora accidentia in ipso facta absq; posterius errore regiminis superueniente & elongatiōe febris ab eodem. Si enim primum aderit principium sumendum erit a partu magisq̃ a febre. Si autem secundum contra: adeo q̄ qñ multum protelatur febris post partum modicum sed sumendum initium ab ipso:

B a febre autem q̃plurimum. Quęq̃ verba Auer. superficialia sapiant computationem sumēdam fore a partu post trigesimum diem ægritudine ēt superueniente: quod fortassis dixit olfaciendo sermonem. A. volentis partum longinquiorem extendi vsq; ad .30. dies in masculis. In fœmellis autem vsq; ad .40. & vltra. Hæc igit sunt veritatis pbabilis quæ ex sermonibus medicorum volentiū dicta veteris imitari cum difficultate & hæsitatione non parua dicere potui. Ad cuius quidem ueritatis assertionē pleniorem aduertenda erit experimentalis cognitio. Regulæ etenim dierum creticorum sumptæ ab Hippo. & eius fidele interprete Gal. probabilitatem magis concludunt q̃ necessitatem: cum nō parum videamus: vt tactū prius, secus contingere.

Colli. 4. c. 10. in me.
3. 31. tra. 1. Cap. 3?. in principio.

PROPTER QVARTVM vero. ad primū quid dicendum iam apparet. Ad secundum dicendum per interemptionem: quoniā febris incepit iam vtcunq;. Et

C causa antecedens ducta fuit in coniunctam: licet non apparuerint pp grandiores febre in partu contingentes passiones. Aut dicēdum vt apparuit fm. A. q̄ licet crises a principio ægritudinis sint cōputandæ qñ in principio apparet manifeste læsio. Excipit tñ hoc in muliere parturiente cum in ipsa a partu sit computationis initium sumendum. Ad aliud qñ dicebat q̄ partus est naturalis interimendus qm̄ vt apparuit partus de quo hic sermo extat, innaturalis est. Et si dicatur finem eius vt pote fœtum genitum esse naturalem. Dicendum vt declaratum de rōne partus non solum fore embrionis egressum: verum etiam mundificationem matricis. Aut q̃q̃ sit naturalis fœtui: mulieri tñ ex passionibus ab ipso contingentibus innaturalis existit. Ad aliud dicendum hoc fortassis verificari vtcunquē in partu naturali: non autem in innaturali: cum ægritudines consequantur enarrata prius. Ad aliud dicendum non similiter se habere almelilatu ad febrem vt partum ad eandem. In

In arg. & 2.
Ar. 1. in principio.

D partu enim sensibilius læduntur operationes quàm in ipso. Et ideo potius ab eo sumendum computationis initium, & non ab almelilatu. Ad huius confirmationem mihi difficilem dicendum Gal. apparenter saltem aduersari Hippo. orationi tali enti. Superintendere ergo oportet principium exsaniationis futuræ æstimatum a die qua plurimum homo febrit: aut qñ ipsum rigor inuasit. Cum enim Hippo. primum diem febricitationis considerare pcepit & rigoris Gal. non hunc exponit verum diem vt apparuit exfortiationis febris & rigoris & apertionis sensibilioris. Sermo quoq; fortassis confirmatur Hippo. qm̄. A. tertio decima: vbi sermonem prætactum Hippo. hanc considerationem exfortiationis febris nō aduertit, immo simpliciter magis videtur asserere saniositates quasdam raro tñ terminari in septimo: pluries autem vigesimo, quadragesimo, & sexagesimo. Adhuc ex Gal. secundo recolligitur acutorum computandum fore

Tra. 4. ca. 7 post prin.

E non solum ab exfortiatione manifestiori febris et rigoris uerum etiam ab ipsius diei saniationis initio. Propter qd' forte supplendus est sermo Gal. prognosticorum tertio. cum particula tm̄ aut solum aduerbiali ita vt intendatur vtriq;. Auctoritates quoq; & rōnes partis aduersę cōcedantur prout conanī ostendere ægritudinis principiū a parte fore suscipiēdum: quæ tñ prout expositæ sunt nō negant initium esse sumēdum a febre. Ad aliud dicendum q̄ licet ægritudines contingant in partu: nihilominus manifestanī & adueniunt secunda die aut tertia præcipue post ipsum vnde ab eis principium est cōputationis assumendum. Ad aliud dicendū q̄ licet probet computationem suscipiendam fore a partu, non tamen negat quin a febre vt declaratū sumaī partui sup occurrēte.

DIFFERENTIA. CVII.

QVOD MORS in morbi declinatione contingat mōstratur per Auer. colliget tertio id dicentem. Adhuc .4. secunda. Est mors

F facta in declinatione pauca rara & plurimū eius est in declinatione particulari & nō vniuersali. Contingit itaq; interdū in vniuersali licet q̃ multum in particulari eueniat declinatione, & post quædam subdit. Et moritur multotiens aliquis ex variolis in declinatione. Eti. confirmatur rōne: sicut enim se habet in tpe particulari ita videtur in tpe contingere uniuersali: eo q̄ vniuersale eliciī & consurgit ex particulari: posterio. 2 sed in declinatiōe particulari fit mors. Amplius contingit mori vt dicunt in declinatione particulari: ergo in vniuersali: quia hæc particularis poterit contingeri & concidere simul cum vniuersali. Et fulcitur: quia somnus in declinatione paroxismi nocens est ad mortē: dr̄ia subsequenti. Sed talis declinatio concidit cum vniuersali. In quolibet enim tpe vniuersalium paroxismi sua quatuor seruant tpa. Rursus motus materiæ & per consequēs

Cap. 9. iuxta finem. Tra. 1. c. 98 post prin.
Colli. te. c. 27. post medium.

G temporum distinctio depēdet dr̄ia .104. a motu materiæ & lunæ: sed in declinatione stante: quia materia vincitur & expellitur continget lunam alicui applicari infortunę propter quam inuenta natura adhuc debilitata continget mori. Adhuc morbus & natura sunt sicut duo pugiles adinuicem duellantes .11. terapeuticæ. In his autem sic euenit quandoq; q̄ vno declinato & superato contingit alterum interire. Aliquis igitur in declinatione mori poterit etiam vniuersali.

Ca. 3. in principio.

OPPOSITVM HVIVS sentitur .3. crisium. & primo creticorum: cum omni fere medicorū cœtu. vnde Isaac febrium .4. Mors non euenit nisi in tribus morbi tēporibus: in initio videlicet, augmēto, & statu. In declinatione vero impossibile: quia declinatio non est nisi cum crisis fuerit laudabilis. Palin. Mors accidit ex morbo dissoluente naturā. In illo igitur tpe in quo dissolutio erit intēlior, mortem inducet. Hoc autem erit in cœteris temporibus p̄cedentibus declinationem & maxime in statu,

Ca. 9. post principiū. Colli. c. 12. ca. 2. ante medium.

H remissior vero in declinatione sicut nomē importat: nullus itaq; in declinatione morietur.

PROPTER PRIMVM quidem sciendum, quòd mors est extinctio caloris inati omnimoda libro de morte. Sed quia declinatio est vnum de quatuor tpibus morbum integrantibus: ideo videndum quid sit ipsius tps. Est autem quædam mensura motus in qua quis ad salutem perducitur vel ad mortem. Sub hoc quoq; particularia continentur morbi tpa oēm ambitum complectentia: quæ numerositate inter se differunt fm q̄ fuerint morbi salubris aut mortalis tpa. Quatuor enim sunt tpa morbi a quibus contingit euadere, principium, augmentum, status, & declinatio: ut dictum prius. Omne nanq; quod fit, principium suscipit: & per augmentum in statum veniens tendit tandem in finē: vt ex viuentium ostenditur processu. Qñ autem morbus fuerit mortalis vt plurimū habet tria tpa, qm̄ mors euenit magis in statu: interdum

vero

I vero duo:aliqñ vnum: nunc vero quatuor. Sunt & tpa duplicia, quædam nanq; vniuersalia vt morbum totum integrantia: nonnulla particularia, vt paroxismum constituentia. Quotiens autem principium dicatur ostensum antea: est siquidem principium morbi hora qua ęgritudo consurgit manifeste in actum: & calor præfocatur innatus a materia submersa in membro quo aliquod nõ apparet signum maturatiõis, vel eius oppositum: nil. n. natura in materia morbi manifeste adhuc fuit operata.

Principiũ quid. Augmẽtũ.

Sed augmentum est tempus in quo caliditas expandit innata & mouet ad residendũ morbo manifeste & signa digestionis aut eius apparent contraria. In ipso enim virtus morbi inualescit & patiens debilitas augmentatur.10 theoricæ, quod in morbis euenit maxime versutis. Status vero est tempus in quo vehemens fit pugna inter naturam & morbum. Est & fm Gal. cum labores & accidentia intenduntur. Et in ipso apparet victoria vnius super alterum & maturationis, vel eius cõtrarij completur vestigium. Et declinatio est hora qua calor innatus materię dominatur & vincit eam. Vnde Aui. Natura enim est fortificatio, et sup humorem illum uincit, et expellitur victa morbi materia. Ex his autem horarum descriptionibus innuitur earum duplicem fore digestionẽ, vnã quidem penes accidentia: alteram vero iuxta digestionẽ materiæ aut eius oppositum. Et quidem in pluribus ęgritudinum conceditur apparenter & simul hæc duplex distinctio. In quibusdã quoq; distinctio fm accidentia occultatur sicut in febribus sanguinis synochis appellatis. Hæ nanq; aut in augumẽto videntur solum, vt epagmasticus: aut in declinatiõe, vt pagmasticus, vel i statu oino sicut homotonus. Et ideo fm diuersitatem materiæ in eis distinguuntur tpa solum. Interdum uero una temporum distinctio alteram præcedit, vt in apatibus & proprie pectoris. In quibus tñ fm accidentia considerata pcedunt ipsa fm materiam sumpta: sicut apparebit etiã dria.134.

Status Ca.4. afi medium. prima pho. 16 apho.7. post prin.

K Declinatio prima.4. tra.1.c.in medio.

L

Tpa vero particularia distinguuntur penes accidẽtia, non autem digestionis vel indigestionis materiæ: cum in toto principio sit indigesta, in statu uero digesta. Sicut.n. in principio vniuersali calor cõtrahitur versus eius principium & nondũ apparet pugna manifesta: sic et in principio euenit paroxismi. Et similiter alia tempora particularia ita vniuersalibus proportionãtur. Ex his igitur apparet q; est declinatio duplex: vna quidem uniuersalis in tempore eueniens vniuersali. Altera vero particularis vt quæ paroxismi.

PROPTER SECVNDVM vero sciendum, q; quidam voluerunt distinguere declinationem duplicem vnam quidem veram in qua non contingit mori, & nõ veram apparentẽ in qua euenit, sed hi quod simplex magis diuidunt. Neq; ẽt in declinatione sic accidit mori nisi aut accidente vt errore, vel alterius ægritudinis superuentu. Auer. autem colliget tertio voluit in declinatione ẽt vniuersali mortem contingere posse dicẽs. Aliqñ accidit mors in principio ęgritudinis: & hoc est qñ humores dominantur multum super calorem naturalem & ipsum extinguunt, aut pp qualitatem aut quantitatem aut utrũq;. Et accidit aliqñ in augumẽto aut in statu vel declinatiõe. Et declinatio in ægritudinibus fit a debilitate virtutis, & non debilitate ægritudinis sicut est in ægritudinibus salubribus declinatio pp dominationem virtutis. Vult itaq; vt sonãt sermones ipsius q; in declinatione ẽt vniuersali mori contingat, cum ægritudinem proferat absolute: nõ autem paroxismum. Alij enim consentiunt secum in declinatione particulari non autem vt ostẽdetur in vniuersali. Sed q; hoc stare non possit ex ipsius fulcimẽtis potest destrui. Dixerat enim parum supra q; qñ natura fortificata est super humorem & illum vincit, tunc dicit esse tempus declinationis. Dictum est ẽt per. A. q; in declinatione calor naturalis dominatur materiæ & vincit eam.

M Ca.9. iuxta finem.

Ar.1. in medio.

N 10. theo. Cap.4. afi medium.

vnde Haly. declinatione sedantur accidentia & minui incipiunt: virtusq; morbum superat, & infirmus donec eius morbus finiatur, quiescit. Qñ autem tale quid euenerit non contingit mori. Amplius declinatio dicitur morbi & non virtutis: quod ostenditur quia ipsa opponitur principio: principiũ autem dicitur respectu morbi & non virtutis: igitur & declinatio. Contraria nãq; nata sunt fieri circa idẽ. In declinatione itaq; vniuersali mors non potest contingere. Q. si quis Auer. hic volentem apparente sermone potius q; veritate vellet tueri: potest dicere declinationem fore duplicem: vnam quidem realem & ppriam iam descriptam: alteram uero extraneam & nominalem quæ est qñ ægritudo phantastice vr declinare, quod sitr aduenit aut pp debilitatem naturæ, & extinctionem caloris innati. Et sic aliquis improprie tamẽ valde potest dicere declinationẽ adesse morbi, qñ virtus cum calore declinat: sic dicitur q; febris cum febricitante in morte perit: eo q; impossibile sit fieri sanitatẽ aut ægritudinem carentibus uita, de sensu & sen. Et hunc quidem videtur Auer. intellectũ habuisse qñ dixit declinationẽ fore pp debilitatem virtutis & non ægritudinis, vel contingit pp materiæ occultationem vt q; ad interiora reuertatur. Et sic potest intelligi sermo. A. præinductus q; moritur multotiens quis in variolarum declinatione: quod etiam euenit in apatibus venenosis paruis vt in antrace seu carbunculo. Et hmõi nempe reputantur ab idiotis declinationes. Quod enim febris videtur mitigari quocũq; modo, aut apa occultari putant tunc morbos minui & deficere hmõi: & est simile isti quod scribitur quarti secunda. cum homo habet febrem incentiuam, & inuenit alleuiationem & quietem caliditatis subito absq; crisi manifesta cum euacuatione aut permutatione & sine oimoda extinctione & quiescit quod est in pulsu de velocitate, & inuenit sicut tranquillitas, tunc indica q; morit uelociter.

O Circa pri.

In princi pio arg.

Tra.1.c.91 in medio.

P

PROPTER TERTIVM quidem sciendum, q; nullus per se moritur in morbi declinatione vniuersali, sed bene interdum in particulari: nam in quolibet tẽpore paroxismi cõtingit mori. Et ad huius quidem intellectũ sciendum q; mors duplici de causa contingere potest: aut per se, aut per accidens sicut in declinatione vniuersali ut dicetur ex errore. Per se quidẽ itidem duplex: qñ aut ex essentia morbi & acumine, & sic mors contingit plerũq; & maxime in statu. vel ratione materiæ. quod autẽ quantitatis euenit suffocando calidum innatum & meatus oppilando quibus euentabatur, velut qñ repente quis multam lignorum viridium struem congerit debili flammæ, vel ex parte qlitatis frigidæ aut venenosæ, & talis mors euenit in paroxismorum principijs. In augmento autem cum sit medium inter istas mors contingit medio quasi modo, fm tñ Gal. in ipso euenit per modũ quo in statu. Adhuc ægritudinum quædã sunt continuæ fm quas sensibiliter non apparet additio vlla neq; diminutio, in quibus euenit mori in statu ex morbi essentia cum illa sit tunc completa. vnde. A. Causon & quæ illi similes sunt ægritudines attrahunt mortem apud statum paroxismi, & antecedunt accidentia uersutissima. Calor enim extraneus superans innatum & ad se trahens eum extinguit, velut maior flamma minorẽ. In declinatione vero nũq; cum fuerit vniuersalis. Quædam vero sunt additionem habentes & diminutionem sensibiles siue sint continuæ siue interpolatæ, & istæ sunt mortem inducentes non parum in principio & proprie qñ materiæ earũ fuerint frigidæ. vnde secũda quarti. Phlegmatica mortem attrahit in principio paroxismi. Quæ vero ex materijs sunt calidis interficiunt psertim in statu. Quid autem dicendum de augumento iam visum. In declinatione vero particulari mors aduenit per viam debilitatis virtutis & relationis ipsius vt declarabitur peramplius. Mors itaq; cõtingit maxime in statu: cõsequenter in principio, deinde

Colli. pmo certico.ca. 11. afi me.

Q 2.4 f. tra. Ca. 9. in medio.

Tra. c.98 post me.

A in augmento:minime autem in declinatione particulari
nunq̃ autem in vniuersali nisi ex errore vel alterius ægri
tudinis occursu: quod ostendit: dicente Gal. crisium.3.
Ca.9.post principiũ. nunq̃ excogitari modum mortis posse in declinatione
vniuersali,nisi ex peccato aut errore. Rõne vero ægri
tudinis neq; est videri vnq̃ experientia fiens: neq; rõ id
ra.1.ca. &. p° pa. aduenit. vnde.4.secunda. In declinatione totali nõ mo-
ritur aliquis:nisi pp causas laboriosas deforis quæ super-
ueniunt infirmo. Et est debilis sicut motus aut eleuatio
scilicet ad sellam,vel ira,& qñq; accidit hmõi etiã primę
de cris. idest declinationi particulari:immo Gal. vr̃ has causas
Ca.9. post medium. magis attribuere declinationi particulari:& hanc mortẽ
4.tra.1 dicit Aui. antecedere sudorem cum Gal. paucum visco-
Cap.9. sum. Almansor vero libro.10. Æger nullo modo morit̃
vbi supra mediate. post statum nisi alia ei superueniat ægritudo post statum
Ca.12.p° principium. quæ necem inferat. vnde Haly. hoꝝ complectẽs sniam.
In declinatione nullus morit̃, nisi forte noua fiat passio
B aut in regimine patiat̃ peccatum. Quod et non minus
10. theo. rõnibus conuincitur:& primo quidem ex termino decli
Ca.4.post principiũ. nationis assignato:nunq̃ enim qñ natura vincit, & suũ
inimicum expellit, accidit mori. Hoc autem in declina-
3.de cris. tione cõtingit: vt rõ attestatur ipsius. Adhuc fm Gal.
Cap.9. in medio. Cum p̃terierit status ęgritudinis,natura iam dñatur,hoc
autem accidit in declinatione,non enim alter declinasset
ægritudo. Amplius si quod maxime vr̃ adesse nõ adest,
nec quod minime. Sed magis vr̃ ꝙ in augumento & pręsertim
in statu mori quis debeat,& nõ est mortuus:quare
nec in declinatione. Rursus mors non contingit nisi
aut ꝑpter debilitatem virtutis, vel morbi acumẽ,aut pro
pter accidentia. Sed nullum istoꝝ de se est in declinatiõe
cum virtus iam quiescere inceperit,& confortari a moti-
bus prioribus remissa. Morbus ẽt quietatur cum eius cau
sa expellat̃ continue,& per consequẽs accidentia sedent̃.
C vnde Hippo. circa p̃ncipia & fines omnia imbecilliora
1. pti.apho. apho.30 scilicet accidentia:circa statum vero fortiora. Palin. sa
nitas fit ex morbo tanq̃ ex suo contrario. Contrarioꝝ
enim vnũ gratia subiecti in quo sunt fit ex altero physi.
Collr tex. cõ.67 primo. Quod autem sic fit, per motum ꝓducitur contra-
Collr t.c. riũ in esse. Motus autem inter extrema partim est in ter
mino a quo,& partim in termino ad quẽ physi. quinto.
Aliqñ tñ participat magis de termino a quo, puta qñ
parum ab ipso recesserit:aliqñ æqualiter,qñ vniformiter
distat. Qñq; a termino ad quẽ qñ ipsi magis appropin-
quet,& tunc vehementior est motus cum magis suo attin
gat fini seu perfectiori. Intm̃ enim iam suum vincit con-
trariũ vt & modici sit vigoris. Hoc quoq; accidit in de-
clinatione,tũc enim motus ad sanitatem fere in termino
ad quẽ ꝓpulsa ægritudine existit:& motus naturalis oĩs
in fine fortificat̃ sue perfectioni appropinquans. Ex his
itaq; pluribus tanq̃ ex vna ꝓcedẽtibus radice magis cõ
cluditur nullum rõne morbi in declinatione mori vni-
D uersali. Moritur tñ aliqñ in ipsa per accidens. Quod
tripliciter euenit. primo quidem pp ægritudinẽ vt dicunt
quidam in superuenientem alteram. Secundo ꝑpter pecca-
tum vel ab infirmo commissum qui discolus & medico
inobediens suos irrõnales sequitur appetitus. Aut ex me
dico errante in regimine, si medicus debet dici et non cor
ruptor modi naturæ, vel ex ministris infirmũ facto vel
sermone ad iram vel simile, perducentibus:quod ex reb⁹
quatuor cõtingit extrinsecis in salutem necessarijs praue
Cõ.13.p° principiũ. administratis. apho. in principio. Tertio quoq; ꝑpter de
bilitatem expulsiuę naturalis & aialis in lacertis entis,ut
pectoris. Materia enim aliqñ bene digesta nõ expellitur
sed interimit ꝓgnosticorum & epidemiarum secũdis,ceu
empyima. Sed in declinatione particulari morbi puta
paroxismi euenit mori nõ solum ex errore:immo ex na-
tura virtutis & ægritudinis vt in illis quibus virtus est in
3.de cris. Cap.9. in medio. firma. Secundum.n. Gal. In declinationibus paroxismi
particularibus aspeximus q̃plures multotiens morien-
tes:quod non est mirabile:quia infirmi virtus in princi- E
pio. augumento ac statu potest sufficere:ea in seipsa coa-
ceruata & conata robore suo toto. In declinatione quidẽ
euenit econuerso. Mouetur nanq; in ea calor a medio ad
extrema. vnde euaporari contingit & dissolui habitum
inde. Cum enim virtus in declinatione fatigata insequit̃
reliquias paroxismi in extrema ꝓpulsa, dissoluit̃ & exa-
lat ad mortem cum eius instrõ:ceu qñ quis pusillanimus
ex gaudio fm Gal. & A. moritur pernitioso: vel quis in 5.de ac. & mor.ca.5
sequens suum inimicum secum incidit mortis baratrum. versus finẽ.
Quidam vero eoꝝ repente moriuntur, vt p̃sentibus vi- Collr. 2
deatur eos lippotomiam,& non mortem incidere. Alij p.do.2.fẽ.1
autem paulatim intereunt,quod & multos latet putãtes Ca.14.cir. principiũ.
hos in statu,ac ex ipso in declinationem peruenire velo-
citer. Sed ambiguitatis huius discretio pulsus existit, qm̃
in vera declinatione is fortificat̃,æquatur,& calor repen
te dissoluitur febrilis. In illa vero quæ statui succedit ve-
lox æstimata secus extitit. vnde concludit Gal. vt præta 3.de cris.
ctum tres fore modos quibus morit̃ quis absq; crisi. Pri- Ca.9.i fi.
F mus quidem in principijs paroxismi:quod ex phlegmo
nibus sæpius cõtingit magis in principalibus factis par-
ticulis vel multitudine & viscositate humoꝝ repente in
interioribus viam spũs oppilantium. Secundus vero in
statu sic iã victa natura. Reliquus quoq; in declinatione
rarissime particulari dissoluta vitali virtute. Moritur etiã
quis absq; crisi dissolutione paulatine facta usq; ad mor
tem,qualis quæ tabidoꝝ. Sed circa p̃dicta contingit
dubitare dupliciter:quia sicut quis morit̃ in declinatione
particulari virtute a tpibus p̃cedentibus dissoluta moto
calido in expulsionẽ residui materiæ paroxismi,ita & in
declinatione vniuersali,prius virtute multipliciter fatiga
ta & ꝑpter motum digõnis & expulsionis:ac ꝑpter lon-
gam laboris tolerãtiam,& ẽt insecutionem in materiam
expellendam:simul.n. vr̃ cum materiæ ꝓpulsione calor
dissolui & expelli cum virtute innatus,pp quod mori cõ
tingit. Dicendum simile hoc non fore:quia licet in de-
G clinatione particulari paroxismi materia expellat̃ ipsius
non tñ tota expulsa est,sed grauans retinetur iterum mo
tura. In tali enim declinatione non est materia vniuersa-
liter in via expulsionis,aut expulsa maxime,sicut in uni
uersali in qua iam vincit natura ordinem seruans com-
mensuratum in expellendo non se totaliter diffundẽs re-
pente sup materię expulsionem:immo motum intersecat
qñ videt se debilitari, vt visum qñq; in fluxu sanguinis
narium,& sudore,aut continui solutione, vel aquæ hy-
dropicorum per vmbilicum eductione. Iam nanq; con-
sideratum naturam inde interpolate eam expellere, ceu
probus impugnator potentiores quos superat per vices
agit:neq; intm̃ ex motibus primitibus laboriosis non re
manet debilitata, quin magis cõfortetur ex alleuiatione
quam suscipit victa materia & expulsa. Et si ꝓterueniens
quis dicat naturam dissolui ex p̃dictis symptomatibus,
H respondendum ꝙ non pp hoc morit̃ rõne morbi:sed ex
peccato magis. Qñ enim medicus videt aliqñ naturam
in crisi pp sincopim vel euacuationem deficere: eam de-
bet alimentis facilis digõnis & odoramentis confortare
qm̃ accidentibus virtutem dissoluentibus illico fm Gal.
condonandus est cibus. Quo neglecto si deficiat ex erro ſma apho, cõ. apho.9
re talis incidet defectus, dubitatur ẽt secundo qm̃ videtur
ꝙ mors in declinatione vniuersali fit eadem de causa q̃
in particulari:quia in declinatione vniuersali per errorẽ
mors aduenit,quod est per accidens & non ex vi morbi.
Sed in declinatione etiam particulari videtur per accidẽs
contingere:quia declinatio dicit semper victoriam natu
ræ super morbi materiam. Sed quod sic accidit virtutis
dissolutione,ac ipsius materiæ expulsionis consecutiõe,
accidẽtaliter apparet euenire: propter quod sistr vtrobiq;
videtur contingere. Dicendum ꝙ vel peccatum inter-
uenire taliter accidẽtis, aut quòd per accidens est duplex
quoddã

I quoddam quod magis consequitur principia rei intrinseca, vt materiam & virtutem. Et tale in declinatione cõtingit particulari, quod ei quod est per se, ꝓpinquum existit. Est & aliud quod ab extrinseco existit, vt error. Et hmõi per accidens multum ab eo quod per se remouet, quod in vniuersali qñq; accidit declinatiõe. Sic igitur, vt visum: mors per se directe contingit in statu: in principio & augumento. Cõsequenter in declinatione particulari, ei quod per accidens propinquum: in vñi vero remotũ.

PROPTER QVARTVM quidem. ad primum quid dicendum iam apparuit. Ad aliud dicendum: ꝙ in declinatione vniuersali mors non contingit (vt ostensum) nisi ex errore aut ægritudine superueniente: vt dicũt aliqui. Sicut idem declarat demũ. A. sed ꝙ̃ multum idest sæpe contingit in declinatione particulari, nõnunꝙ̃ aut nullatenus & per se in vniuersali, & non in vniuersali ꝙ̃ multum. Et sic visum quid dicendum ad id quod subdebat. A. licet enim declinet febris cum eius accidentib⁹, non tñ variolæ nisi phantastice. Ad aliud dicendum vt videbit dña. 134. Ad aliud cum eius confirmatiõe dicendum, ꝙ licet in declinatione particulari contingat mors, non tñ in omni: sed in illa quæ maxime cõtinetur in statu vniuersali, aut principio, vel augumento. Ad aliud dicẽdum, ꝙ facta crisi statu præeunte salubri, a qua natura concidit particularis cum materia, & vniuersalis vt motus lunæ: adueniente demum quadam influxione cœlesti praua non poterit infirmum ꝓsternere ad mortẽ, cũ materia sit omnino indispósita. Eũata iam pro parte causa & virtute ibidem vtcunq; roborata, vel fortassis si moreretur, esset aut alia ægritudo, vel peccatum forinsecus occurrens. Ad vltimum dicendum, ꝙ si cõtingat victorem mori altero interẽpto, non fuit perfecte victor. Nõ enim habuit materiam dispositam in qua agit, sicut natura cum materia fuerit in statu digesta & postea propulsa. Tunc enim si aliter eueniret non foret declinatio:

L vnde aliqui ꝓpter hoc & similia accidentia putant mori aliquem in declinatione vniuersali. Et proprie quia quosdam calore accidentali tepefactus: ac quasi sanatos reputantes non videntes causam vnde moriantur æstimant illos in declinatione mori vniuersali. Deficiente nãq; calore naturali, deficit & accidentalis.

DIFFERENTIA. CVIII.

QVOD IN PRINCIPIO paroxismi sit nocumentum somni deterius ꝙ̃ in aliis morbi tpibus monstratur: qm̃ illud nocumẽtum est deterius quod per plura transit tpa paroxismi: quod firmatur: quia Gal. primo reg. acu. Deterius nocumẽtum facit cibus datus in principio paroxismi, ꝙ̃ in aliquo alioꝝ temporum, hmõi autẽ est nocumentum factum in principio eius: deinde in augu-

Collr.c.45 mento. Secus autem euenit in declinatiõe ipsius maxime & consequenter in statu. Adhuc cum in principio pa-

M roxismi fit somnus, typus cõsurgit & inualescit: concurrunt reumata in loca debilia. Febres intendunť: & apata augumentantur plures etiam desipientiam incurrunt loquentes in somno. apho. secũda. Hæc autem in statu vel declinatione non contingunt, cum materia sit victa, &

Cõ.apho.1 in medio. vincatur in expulsionem expulsa. In status enim tpe superatur materia morbi & in declinatione permanet superata, quare in principio & consequenter in augumẽto paroxismi nocumentum est deterius somni ꝙ̃ in aliis tẽporibus. Q. autem sit deterius in augumento ostenditur: qa sis sili fit additio. Cum enim ægritudines intendantur, & eorum nocumenta, nocumentum superueniẽs a somno vt passignatum habebit tunc nocere maxime, & p̃cipue cum per statum hæc in quo p̃dicta vltimantur contingant pertransire. Amplius in statu uideť magis

Cõ.apho.7 pog prin. deterrens nocumentum, quia somnus est accidens. Accidentia autem intenduňť in statu, apho. prima. Adhuc illo tpe quo est vehementior ab ægritudine & accidenti- N bus infestatio, & virtus impugnať a materia plus. Ipsaq; tanꝙ̃ refugiens occultať interius, morbi deterius occurrit nocumentum: hoc autem est in statu: non autem in aliis sic tpibus: ꝓpter quod in ipso deterius efficitur somni nocumentum. Q. autem minus nocumentum fit in declinatione indicať: quia in ipsa virtus videť fortificari, cũ materia tunc expellatur morbi. In statu enim fit crisis in qua ex pelliť causa morbi. Ea vero expulsa virtus suscitatur, & infirmus sanatur, quo eueniente nocumentum nõ poterit in declinatione contingere. Palin. in declinatione vniuersali non contingit mors, neq; ẽt periculum grande, nisi ex errore infirmo superueniente dña priori, ergo neq; in declinatione particulari. Et firmatur: quia idem est ens homo, & homo & vnus homo ꝫm dictionẽ repetitam quarto meta. Simile nanq; videtur de tempori T.c.3 bus vniuersalibus & particularibus paroxismi. Cum sicut ex illis tot⁹ componatur morbus vnus, ita ex his pa- O roxismus: ergo nocumentum minus erit in declinatione deterrens paroxismi.

HORVM AVTEM omnium oppositũ sapit Gal. Cõ.apho. apho. secunda. Rursus in qua ægritudine somnus laborem p̃stat, mortale: sed experientia docet hoc non contingere in principio, neq; in statu, aut ẽt in augumento: cum plures dormientes tunc mortem & perniciosum nõ incidant nocumentũ sed magis in declinatione. Propter quod nocumentum in ipsa somni factum erit deterius.

PROPTER PRIMVM vero sciendum qđ somnus, vnde fiat, & cuius gratia, quot etiam dicatur modis & qualiter corpus eius immutetur actione. Est autẽ somnus conuentus quidam caloris intrinsecus & naturalis reciprocatio. Est & primi sensitiui comprehensio seu uin- Post prin. culum de somno & vigi. vnde colliget tertio. Somn⁹ est C.1.4. in ꝓfundatio sensus cõis ex cerebro ad cor. In quarto vero princip. de accidenti innuiť ꝙ sit quies virtutum aialium cum in- Ca.8.post principium tensione naturalium, vt plurimum enim contingit ꝙ virtutes aiales tam interiores ꝙ̃ exteriores quietentur in eo, P & maxime qñ somnus fuerit ꝓfundus naturali dispõne affectus. Sunt nanq; dormientium quidam intm̃ somniantes, vt surgant ambulantes, qđ caliditate cerebri contingit & vaporosa oppilatione vehementi. Fit autem somnus eo ꝙ vapores a cibis & potibus & maxime vapores resoluti & humiditatibus aliis p̃existentibus admisti cerebrum petunt. Quod densum inueniẽtes & frigidũ congelanť & inspissanť, & descẽdentes meatus sensitiuos oppilant membroꝝ, vt & spũs ad cerebrum a suis retrahantur instris, & in cor tandem descendant: oppilaturq; medius ventriculus cerebri supple circa verticem in eius apice consistentem. Extendiť enim intm̃ sibiq; duæ capsulæ uel vualia additamenta dicta applicantur, vt spũs aialis a primo ventriculo nequeat in posterum transire, aut contra: vnde & aial tunc sensu priuatur & motu: ꝓp quod inquit Auer. de somno & vigi. somnum fore impo- Q in prin. tentiam sensus non rerum existentium. Fit autem somnus duplici ad p̃sens de causa: vna quidem vt natura digestioni liberius incumbat materiæ & ciboꝝ. In ipso. n. calor seu spũs attrahiť a corporis extremis ad intrinsecus fortificatus. Quiescunt enim vires aiales quæ in ipso mediante operãtes eundem scilicet spũm & calorem dispar- pmi apho. tiendo dissoluebãt. Cuius signum quia dictum ab Hip. apho.15 Ventres hyeme & vere calidiores fore natura & somni longissimi: & per consequens plures oportere ipsis oblationes offerre. Fortificať enim in his & vnitur tpibus calor: ac quietes tunc adsunt. Altera vt spũs interius contractus quiescat & confortetur: ꝓpter enim continuũ dissolueretur motum. vnde quinto. A. de aia. Infra fatigantur ex vigili motu & destruuntur: & ideo de somno & Ca.1. post medium. vig. Omni vigilanti necessario somnus fit: alioquin lan- Post princ. guesceret & corrumperetur. Propterea quis fortassis ex-

ponet

A ponet dictum Auer. q somnus est impotentiam idest debilitas sensus. Is enim pp debilitatem cōtingit naturæ nō potentis continue spūs a minera prima foras mandare. quare primo secūda. Somni necessitas in sanitate & vita non est necessitas absoluta, cum non sit nisi ex parte alicuius impotentiæ & est exitus a naturali. Est tñ hic exitus naturalis. vnde est necessarius cum necessarium hic de naturali dicatur cōitate noīs. Somnus enim fit vt spūs ab impedimentis separetur pp lassitudinem ei accidentem, & quia ipsum oportebat digestioni intēdere. Has autem duas res in vigilia perficere nō poterat: & ideo ex quadā impotentia vt quiescat est necessarius sibi somnus, vnde in commentario pulsuum a poetis est audire dicentibus. Somnus mortis enuntiatio existit solum eam quæ circa cibum adiuuās operationem. Alia vero sunt omnia morientibus similia: puta non videre: non audire: non sapere: non intelligere: non loqui, insensibilem, immobilem, irrōnalem proiectum esse. Somnus enim videtur fm naturam velut eius quod est viuere & non viuere interliminium de ge. aialium. 5. Somnus siquidem duplex existit: quidam enim est vniuersalis: alter particularis. Vniuersalis quidem est reditus spūs aialis ab instrīs sensus & motus ad principium, cum quo priuanī ipsarum instrā ab exitu operationis in ipsis pter illa quæ sunt necessaria vt vita permaneat, sicut instrā spūs. Somnus vero particularis est triplex. Aliquis nanq̧ est naturalis: quidam præter naturam, alius medius fere. Prẹter naturam quidē est spūs renocatio: ppter causam instrā humectantem, & in ipsius substantiam perturbantem, ac oppilantem, & substantiam neruorum & musculoꝝ laxantem, velut accidit ebrijs stomacho nimium repleto. Et hic somnº proprie subeth diciī qui est somnº superfluus & grauis, cuius grauitas & superfluitas est in quātitate simul & qualitate vt & eius spatium sit plixius: ita q excitatus sic vix non

C possit se erigere nisi cū difficultate vehementi. Est & alius somnº naturalis: & hic duplex, alter quidem absolute naturalis dictus, qui est reditus spūs vitalis ad interiora vt digeraī cibus. Reliquus vero non absolute naturalis qui est reditus spūs ex instrīs ad suum principium pp superfluitatem resolutionis ipsius: non enim se sustentat ppter dissolutionem causatam ex motu & labore: & ideo necesse ad suum habet redire principium, vt ad cerebrum, & tandem ad ipsum cor, vnde pcessit primo. Estq̧ tertius quasi inter ista duo extrema medius dictus somnus non naturalis absolute: qui est reditus spūs aialis ab instrīs pp causam infrigidantem substantiæ spūs cōtrariam vel ab exteriori frigiditate, vt a medicinis infrigidātibus, ppter hmōi enim infrigidationem instrīs oppilatis & arctatis, spūs vitalis in eis nō potest renouari ad instrā expandēs se loco illius qui dissolutus extitit. tertio prima: & commentario pulsuū apparens. 2. Accidentia vero somni

D in corpore variantur dupliciter. Ex tpis videlicet quantitate & materiæ mole et qualitate. Primitus quidem: qñ aut somnus est plixus & maxime in die: & tunc virtutes eneruat, & dissoluit, aiales vias cordis laxat, et refrigerat corpus & humectat: phlegma augumentat: calorem debilitat naturalem: colorem corrūpit & motus inhebetat. Moderatus autem si fuerit tpe cibos digerit: corpº ingrossat: laborem soluit: aiam confortat: virtutes oēs alleuiat, calorem naturæ adauget, hu. reddit laudabiles. Si autem fuerit tpe minori sufficienti factus: inde naturæ consurgit imbecillitas, digōnis ifirmitas: corporis siccitas: & calor dissoluit exacutus & supinflammatus naturæ. Ex materiæ vero mensura & qualitate fiīr somnus variatur tripliciter, qñ aut fit in corpore cibis multum frigidis, uiscosis, difficilis digōnis repleto, cum materia ēt plurima con simili pexistente: & tūc cum super hoc somnus statim occurrat, calor suffocaī fere naturæ: facit nanq̧ in his ebullitionem & ipsos dispergit ita q sup eum regurgitantur

E extinguendo. Et sic velut a somnio in principio accessionis solet febris contingere phlegmaticæ vel vacuo oino. fuerintq̧ ipsius cibaria prius subtilia de leui inflammabilia. Calor naturalis conuersus ad corporis humiditatem illam exurit & consumit, ipsum debilitat & exiccat. Si quoq̧ aduenerit inter hæc media calidum naturæ ad interiora deditum, corporis materiam inuentam maturās & cibum digerens calefacit, id & humectat: eiusq̧ corpulentiam adauget & virtutes cunctas roborat. Est autē demum sciendum q nocumentum est accidens quoddā ex morbo derelictum: quod duplex fm Gal. existit: vniuersale. v3. & pprium, vniuersale quidem cum semp nocéat ceu nocumentum somni factum in principijs febriū paroxismorum interpolatarum: nō tñ eius nocumentū pfesert versutiam & mortem. Estq̧ multiplex ipsius vt ptactum nocumentum rigoris seu frigoris prouocatio, eiusq̧ intensio, ac extensio: reumatum decursus: stupiditas quædam: febrium exacuitio: & apatum augumentatio. Proprium aūt dicitur nocumentum quod in particulari tpe nocet morbi sicut in declinatione, & in statu etiā sibi continuo. Et hoc nocumentum fm Gal. & Hippo. somni decēter est mortale, de hoc enim verificatur aphorismus. In quo morbo: adhuc distinguiī & aliter. Quoddam enim diciī nocumentum extensiuum quod longo perdurat tpe, non tñ est vehementer deterius. Aliud uero intensiuum quod modico tpis multum nocet. Primū aūt fit in alijs tpibus a declinatione & pprie in principio: sed consequenter in augumento. Alterū vero in declinatiōe & in statu cōtinuo ipsi. Est aūt paroxismus exacuitio siue exacerbatio quæ est deterior hora totius periodi siue circuitus, sicut reliqua quæ declinationis melior aphoris. prima.

PROPTER SECVNDVM quidem sciēdum, q aliqui dixerunt somnum per se non nocere: sed tñ quia priuat vigiliam: & per consequens tollit iuuamentum factum ab ipsa: sed hos quippe refellit Gal. inquiēs ex somno quędam consurgere nocumenta: ceu Hippo. in libris epidemiarum monstrauit. d. q in somno multi erāt stupidi & alienati qui ex ipso facti sunt tales: nā epidemiarum septimo. Aliaq̧ in somnis comata idest stupores & quibus summitates circunfrigescunt & mens turbata, & alia quæcunq̧ circa somnium talia supple praua & quibus contraria supple laudabilia: sic igiī somnus per se nocet. A. vero secunda quarti sonat superficietenus auditus q deterius nocumētum fit somni in statu factum ita. Saluior somnus diurnus est qui est in principio eius, & hoc totum in statu paroxismorum febris est deterius. In principio vero eius & multotiens fit & nō nocet. Cuius oppositum sentit Gal. Vult enim q noceat principaliter nocumento deteriori & mortali in declinatione. Cui quidem dicendum q. A. comparare non intendit nocumentum somni factū in statu paroximi ad nocumētum factum in principio ipsius sicut prima fronte sapit illius sermo: verum nocumentum factum in principio status ad illud quod fit in eius fine ut interpreteī ita. Et hoc totū puta dormire de die: quocūq̧ modo in statu paroxismorum febris est deterius. Vero pro scilicet in eiº principio. & pro sed multotiens fit in eius fine. v3. status & tunc nō nocet cum appropinquet declinationi. vnde prima qrti. Nō nocet fortasse apud statum: dicit autem fortasse idest qñq̧: quia in fine ipsius non nocet. Neq̧ ēt nocumētum particulare in declinatione factum retulit ad factum in alijs tpibus vt visum. Aut forte quis rñdebit: cū. A. Gal. interpres eius exponat sniam magis: & non aduersetur eidem, q per statum non intellexit statum prout est vnū morbi nequius tempoꝝ, sed magis per ipsum declinationem voluit importari: & tunc erit sermo Gal. expositus recte q ēt nomen status vtrūq̧ importet. Dicimus enim stare aliquid qñ declinat aut cessat ab eius motu vel actu

Quod

De. 3. c. 3 ve... 6.

C6. 1. ve... lus somn.

B

Ca. 1. post principiū.

Tra. 4. c. 1 ... prin. ... om 3

Ca. 1. scde pti. apho.

F

p. 1. parti.

pmo re. ac. C6. 45. in medio.

G

C6. 1. s. 6e apho. p. ic. in fine.

T. c. 30

Tra. 1. c. 49

H

tra. 2. c. 7 ante me.

I Quod autem. A. dicit somnum non nocere multotiens in principio, intelligendum de nocumẽto vniuersali seu cõi vt dictum per Gal. Aut nõ nocet sed iuuat naturam tpis paroxismi in fortius operando sicut etiã testatur ipse Gal. ita vt ꝙ si natura postea potẽtior fuerit incitata magis contra materiã plus vincens maturabit & dissoluet.

Adhuc inuehit contra. A. dicentem in principio non nocere: cum contrariũ dicat Gal. licet enim somnus mortem nõ inferat, neqꝫ aliud versutum & grande nocumentum: tñ videtur aliqua nocumẽta magis adducere, vt subditur, ceu pluries tactum: quia horrorem, rigorem, frigiditatem extremitatum fortem, & ꝓlongãtur accidentia. Phlegmones circa viscera augumẽtant ꝓexistentes. Et si hu. aliqui in ventrem confluxerunt, non similiter digeruntur ideo prohibentur laborantes in principijs paroxismorum dormire: sed vigilare ꝓcipitur ceu etiam indicatur quarti prima. Dicendum hmõi solutionem apparuisse. A. serici expositione aut eius idest diei.

K PROPTER TERTIVM vero sciendũ, qm̃ quæsitum supponere videtur somnum nocere: forsan quis de hoc ipso dubitaret: qm̃ omnis actio naturæ uidet iuuare, somnus autẽ est actio naturalis. Adhuc in ipso calor trahitur interius & vigorat idem, nõ igit nocet. Dicendũ ꝙ somnus per se semp habet iuuare: per accidens uero nocere. Inquantum enim est naturæ actio, & calor in ipso intus tractus fortificat, extat iuuatiuus. In eo vero ꝙ in tali contradictione rigores & frigora excitãtur reumata currunt &c. Aut dicẽdum somnum naturalem semp habere confortare: symptomaticum autem nocere: sicut qui in principijs fit paroxismoꝝ motum consequendo intrinsecum principij paroxismi. Vniuersaliter tamẽ sciendum ꝙ somnus factus in quolibet tpe paroxismi si nocet est prauum: non tñ fm Gal. illud nocumentum est mortale, nisi in declinatione ꝓprie. Cum enim calor ad interiora cõuertat, vnitetur, & fortificet, vt cibos digerat

L & morbi materiam in bonum reformet. Spũs ẽt cum virtutibus (vt dictum) fortificet: si hæc non ꝓualent eius nocumento, denotant causam interius fore nociuam grandem naturam superantem & ꝓsertim in declinatione: cũ magis adsit quę tunc alleuiationis: sicut apparet per illũ. In morbis minus periclitantur ęgrotantes: & ideo sermo decimi theoricæ inarticulatus & indiscretus simpliciter proferẽs aphorismum cum eius fuerit illius expositionẽ aperire. Propter qd' sciendum cum Hippo. & Gal. ꝙ deterius nocumentum somni est quod fit in declinatione paroxismi: quod quadruplici monstrat rõne: vna quidẽ cõi, alia vero sumpta ex virtute, tertia ex natura & consuetudine vt dicatur declinationis somni: quarta uero ex materiæ victoria & expulsione ipsa. Cõi quidem: quia contrariorum contrariæ sunt rõnes: & cõtraria circa idẽ fieri sunt nata. Cum igit somnus habeat iuuare maxime

M in declinatione fm Gal. Dicit enim somnum iuuare manifeste fm statũ: & qñqꝫ in augumenti vltimo quodcũqꝫ copulat statui, sed manifestissimum omnium iuuamentorum fit in declinatiõe. vnde quarto prima. Et prohibe infirmũ a somno in principio febris & proprie qñ adest horripilatio aut frigus vel rigor: prolongant enim hæc & exprimunt materie si fuerint euntes ad quadã viscera & prohibent digestionem humorum. Apud declinationem vero est iuuatiuus ualde: & fortasse non nocet apud statum. Habebit itaqꝫ per oppositum eius nocumẽto in declinatione nocere maxime. vnde Gal. Nocumenta ex hmõi somno sunt: febrem non solui: dolorem intendit: reumata fieri: phlegmonesqꝫ augeri. Et quidam fm ipsos somnos loquuntur aliena. Aliqui vero reddũtur stupidi vt eo vix exurgãt puncti. Amplius cum nocumentũ esse intelligatur relatione ad virtutem facta: illo tpe quo ipsi aduenit nocumentum si fuerit debilis, ipsum erit deterius. Debilior autem in declinatione tanqꝫ magis impugnata. Sustinuit enim pugnam iam per tria tpa grãdem vt in augumento & ꝓcipue statu, licet quædam febrium sicut quæ frigidæ materiæ non modicum lædant in earũ principijs paroxismi. Ita ꝙ in declinatione vehementer debilitata modicum ei nocumẽtum est vehementissimũ. Et ideo crisium tertio plures quoꝝ virtutes sunt debiles moriunt in declinatione paroxismi. Simul enim cũ eductione materiæ exhalat spũs & vita. Itidem si tpe illo quo aliquid solet iuuamentum suscipere ab aliquo, id nõ recipiat, sed læsionem: tunc desperandum vtiqꝫ magis, cum nesciat ad quod sit magis auxilij gratia confugiendum: sicut qñ filius non subuenit natura et consuetudine a patre sustentatus. vnde Gal. In quo singulum iuuatissimum est, si cum nil iuuando adhuc & noceat, mortem decenter ostendit. In declinatione vero natura & consuetudine vt sic ꝓferat somnus solet conferre. Si ergo noceat nunquid pernitiosum est valde, deberet nanqꝫ tunc conferre, cum virtus alleuiet a materia: & accidentia sint sedata. Et maxime cum tunc non sit intenta & ꝓparata pugnæ, sed quieti magis & resumptioni. Rursus qñ materia vincit, & expellit somnus, & oẽ iuuamentum afferens, debet rõnabiliter iuuare, & oppositum inducẽs, nocere, maxime cum laboret oifariam: sed hoc fit in declinatione. Propter quod ex his cõcludit si noceat in declinatione somnus eius nocumentum fore perniciosum: ostendens materiam multam & malam & in non sua hora superãtem naturam. Propter enim somnum calor vnitus interius materia tanqꝫ inimicum consurgit cõtra naturam putans illam contra se arma in defensionem velle suscipere. Et ideo ad pugnam mota deterius nocumentum infert naturæ, qꝫ si permansisset vigilando cum caloris diffusione.

PROPTER QVARTVM vero ad primum dicendum ꝙ nocumentum factum in principio vt dictum modicum existit intensiue: licet sit plurimum extensiue. Læsio autem maxime fit ipsius intensione, non autẽ sic extensione: cum virtus ẽt permaneat adhuc fortis. Confirmationi autem quid dicendum visum dria. 134. Et ꝑ hoc apparet ad secundum: quia licet nocumenta fiant in principio paroxismi plurima: sunt tñ minora, & virtus adhuc valida poterit ea corrigere: non autem sic in declinatione contingit. Ad aliud dicẽdum ꝙ in augumẽto nocumentum non est deterius, sed potius in declinatiõe & consequenter in statu licet enim omnia sint in ipso lædentia, in augumento tñ virtus non iacet adhuc resistis eis fatigata quod in declinatione contingit, & status in fine. Ad reliquum dicendum ꝙ somnus licet sit accidens prout diuidit contra substãtiam, non tñ est accidẽs status: immo & magis suum oppositũ puta vigilia. Hic autẽ non est sermo de accidente in cõi: sed de particulari quod tpe emergit status. Ad aliud dicẽdum ꝙ licet infestet natura magis in statu, qꝫ i declinatione, vel in alijs tpib': virtus tñ fortior est in ipso pugnę & victorię intenta magis. In declinatione autem non sic: sed quieti intendit amplius. Et si nocumentum ei occurrat deterrens magis erit: sicut fatigato speranti pausare labor nunc difficilior vr̃ qꝫ prius. Ad aliud dicendum ꝙ veritatẽ habet in declinatione vera paroxismi in qua vincit natura: nõ autem in qua vincit, & licet materia videatur expelli & paroxismus quietari: non tñ hoc fit vi naturæ potentis, sed potius cessatione humoris motus: eo ꝙ euentatio motus materiæ ad putredinem non ampliori durat tpe sicut tertiana certa non vltra. 12. horas aut. 14. in quotidiana vltra. 18. in quartana vero nõ amplius. 24. In statu nãqꝫ vniuersali fit crisis cõis totius morbi, nõ aũt in statu particulari semp cuiuslibet paroxismi. unde posito statu particulari paroxismi, adhuc materia vniuersaliter est inexpulsa, & ideo stans potest in declinatione ipsius nocere maxime. Ad aliud dicendum ꝙ in declinatione vniuersali

Tra.1.ca.7 ante me.

primo cõ. s.õg apho.

apho.34. pri. scõe Ca.10. asi medium,

Tra.1.c.7 ante me.

Cõ.1. scõe pri. apho.i medio:

A uerfali non contingit mors, nisi ex errore commisso pp medicum, aut infirmum, seu astantes. aut pp extrinseca. dr̃ia priori: cũ materia sit victa & expulsa potissime. In declinatione uero particulari potest decedere cum adhuc permaneat impropulsa & ,pprie in debilibus. Et ad probationem dicendum q non oino esset eadem diffõ hois & vnius hois, si diffiniret vnus hõ, vt vnus: immo vna adderet sup aliã determinationẽ contractam sicut diffinitio hominis addit sup diffinitionẽ aialis rõnale: neqꝫ est omnino simile de temporibus vniuersalibus & particularibus morbi vt ostendetur dr̃ia. 134. Neqꝫ etiã hm̃oi sunt morbi partes essentiales: sed potius integrales. Est tñ in hoc simile q ceu quator tp̃a morbum constituunt vniuersalem totũ vniuersalia: sic & tẽpora particularia particularem videlicet paroxismum.

DIFFERENTIA. CIX.

QVOD RECIDIVATIO sit vna vel eadem ægritudo cum sua radice mõstraĩ: quia illa vr̃ vna ægritudo cuius materia est vna, vnus terminus: idem & afflictionis modus: ab his enim recipit vnitatem ægritudo. Sed B recidiua fit aut fieri potest ex eadem materia cum principali vt ex cholera: quia quæ relinquuntur in morbis subuersiones facere consueuerunt, sicut materię malæ: potest & tota vnice iudicatiuę relinqui expulsioni, ceu satis innuitur criticoꝝ. 2. & modum afflictionis de tertio in tertium reseruare vtraqꝫ. Amplius si non est eadem, tunc & febris quartana & maxime quintana, sextana, & sifes non erunt febres eædem: cum quies interueniat inter vnã exacuitionem & aliam q̃ꝫ longã: sed ipsæ vnæ ac eędem cõiter ponuntur. Rursus illa est ægritudo vna quæ integratur ex quatuor temporibus. Vnaquęqꝫ enim a qua quis conualescit ægritudinum quatuor habet tempora, C sed principalis & recidiua sunt hm̃oi vt in anaxiõe pleuresim patiente. Aut oporteret q quelibet istarũ quatuor haberet tempora: cuius contrarium in illo visum, & contrarium etiam indicat digestionis apparentia. Itaqꝫ recidiua est ægritudo vna cum principali.

OPPOSITVM secundo criticoꝝ: qñ videris ægritudines quasi sint iam solutæ: deinde redeunt: & multotiens accidit q recidiua sit in die crisis: deide currit ẽm numerum dierum crisis: postea soluiĩ in die crisis alio: quare erit vnaquæ q̃ꝫ illarum ægritudinum particularium in se acuta. Qñ ergo aggreganĩ & continuanĩ adinuicem, est ex eis aggregatum ægritudo chronica. Si ergo vnaqueqꝫ illarum est acuta: tunc vna vere non est ægritudo. Ad huc sanitas quæ est diluculo & nunc: puta vespere nõ est vna & eadem phy. 5. Multo itaqꝫ minus erit ægritudo vna quæ sanitate intercipiĩ sicut principalis & recidiua. Amplius principalis generaĩ ex subtiliori euaporabili parte materiæ: prius enim consumiĩ subtile resolubile: de D mumqꝫ grossum euaporationi resistens, ex quo recidiua consurgit: hm̃oi autem materiæ sunt aliç. Eti. quacũqꝫ interpolata causa faciens paroxismum quæ locum obtinet efficientis, est alia a causa antecedẽti, quę quotidie subministraĩ & transit in coniunctam: vt apparet maxime in patientibus quartanam per annos. 13. & qñqꝫ amplius prima quarti: sed hoc est multo magis in principali & recidiua. Igiĩ materia ægritudinis primarię non erit eadem & recidiuæ, cum sint magis distantes q̃ꝫ paroxismi a paroxismis. Rursus quibus accidunt alia & alia nõ sunt eadem, sed alia aduenit recidiuæ q̃ꝫ radicali. Recidiua nanqꝫ est deterior sua radice: dr̃ia consequenti ab illaqꝫ causata. Itidem quis ægrotãs ægritudine cholerica poterit ex regimine infrigidatiuo vehementi prolabi in ęgritudinem demum phlegmaticam quę alterius est materiei et motus, quam cholerica: in diuisionibus. Itaqꝫ recidiua omnino est alia ab eius primitiua.

PROPTER PRIMVM quidem sciẽdum q quid E sit ægritudo notatum dr̃ia. 72. Principalis quoqꝫ dicitur ægritudo siue radicalis quæ prius affligit, ceu & nomen indicat: quam sequiĩ tp̃e interposito quietis quædã iterũ afflictio, quæ secũdaria vel recidiuatio noiatur. Est nãqꝫ ipsa quidam recasus post principalem ægritudinẽ. Quotiens autem dicaĩ recidiuatio: dr̃ia ostendeĩ subsequenti.

Vnum aũt seu idem dicĩ dupliciter: per accidens quidem vt album musicum. Et per se quidem ẽt multis diciĩ modis. 5. meta. Vno quidem modo cõtinuitate sui, siue arte, vt onus vinculo: uel lignum colla quadam alteri applicatum: seu natura quod magis est vnum vt adiutoriũ vlnis. Itidem vnum diciĩ subiecto spẽ indifferẽs. Dicitur & vnum genere quoꝝ est vnum genus differens differentijs oppositis. Adhuc & quoꝝ rõ diffinitiua est vna, dicitur & vnum indiuisibilitate vt punctus & vnitas. Aliter quoqꝫ logice magis distinguiĩ vnum: quędam enim sunt unum numero vt quoꝝ materia est vna: nonnulla spẽ, F vt quorum ratio vna diffinitiua: quædam genere vt quorum figura prædicationis est eadem: alia vero ẽm analogiam, ceu quæ ẽm prius & posterius ad vnum aliquid referuntur: differentia etiam. 3.

PROPTER SECVNDVM quidem sciẽdum, q quidam dicunt q radicalis & recidiua sunt vna ægritudo spẽ & numero ex parte materiæ & virtutis, non autẽ ex parte essentię morbi. Ex parte quidẽ materiæ: qm̃ vna est materia (vt dicũt) recidiuæ & principalis ægritudinis sifr ex parte virtutis, eo q ipsa facit operationes suas ordinatas & continuas circa materiã recidiuæ ægritudinis & principalis. Rõne vero essentiæ morbi non sunt vna ægritudo numero: sed specie tm̃: quia vna qualitatis numero non potest non inesse, et inesse. Sed q non sit numero eadem ægritudo rõne materię: neqꝫ ẽt rõne virtutis vt inquiunt ostenditur: qm̃ materia est subiectum in quo ægritudo quæ est qualitas fundatur: idẽtitas aũt subiecti non causat accidentium identitatem. In vno enim subiecto possunt esse accidentia: nõ solum spẽ: sed et numero, G dr̃ia, vt color, odor & sapor in pomo. Adhuc materia hm̃oi plerũqꝫ nõ differt solum in magis & minus: sed & per essentiam ,ppriam: cum cholerica fuerit ægritudinis principalis materia. Recidiuæ vero melancholia p adustionem generata. Palin: sicut se habet albedo ad albedinem, ita se habet ægritudo principalis ad recidiuã, cũ vtrobiqꝫ sit sifis qualitas. Sed albedo p̃mo inducta ab albedine secundo inducta differt numero, licet enim sit idẽ quod dealbaĩ, & idem dealbans sicut in reparatione accidit literæ, aut picturæ: tñ albedo primo iduċta & quasi deleta est alia albedo ab albedine quæ secũdo est inducta Quæ enim corrumpunĩ non redeunt eadem numero. 2. de ge. & cor. sifr materia poterit esse composita ex cholerica & phlegmatica: ita vt cessante cholerica post tp̃s, resurgat phlegmatica, & recidiuã inducat. Recidiua igiĩ a sua principali alia est. Eodem etiã modo dicere q sit H eadem quo ad virtutem, inartificiale multum existit: cũ virtus non sit de rõne morbi, sed potius sibi oppugnans

Eti. virtus diuersificatur rõne illorum in quę agit vt et actio contingat diuersa. Nam aliter sol operatur in nubẽ spissam, & aliter in nubem raram diuersas inducens figurationes, & colores, vt in iride ostẽdiĩ manifeste: & tamẽ virtus existit vna: sol ẽt cutem denigrat, & linũ dealbat, lutumqꝫ indurat, & ceram liquefacit. In proble. Alexandri. Rursus. virtus remanet vna in tota vita alicuius vniformiter vt possibile est corpus dispensans, tunc ergo concludiĩ oẽm sibi occurrentem ægritudinem fore vnã, & ideo satis inartificiale videtur dici recidiuam & principalem fore vnam numero ex parte materiæ, & virtutis ægritudinem. Qũo autem sit vna vel alia rõne essentiæ morbi, poterit ex subsequẽtibus haberi. Propter quod se quasi demũ corrigentes dicunt melius ac breuius posse solui quæsitum: testantes morbum dupliciter posse considerari

Margin notes: Cap. 4 (beside "nuitur criticoꝝ"); ma aph. / i. aph. 12 (beside "resim patiente"); ui. s. inæ / fatem. (beside "OPPOSITVM"); c. 37 (beside "vna & eadem phy."); ra. 2. ca. / p. p° fen. (beside "cidiua. Igiĩ"); poll. c. 149 (beside "PROPTER PRIMVM"); A. t. cõ. 7 vsq; ad te. cõ. 12 (beside "Vnum aũt"); T. c. 70 (beside "Quæ enim corrumpunĩ").

I siderari scilicet inquantum habet esse successiuum, & sic principalis a recidiua existit alia numero: qa successiua pp quietis multiplicant successionē. Aut s̄m esse ꝙ habet qualitatiuum comparatum materiæ in corpore permanenti & oppositum naturæ: & ita dicunt fore vnum numero morbum principalem & recidiuā. Sed tunc magis q̄ prius videnī deficere: quia cum ea quæ sunt ad finē sint naturæ cum fine eiusdem: si morbus est successio quæ ad qualitatiuam ordinet læsionem: si læsio erit vna, & qualitas una, & si plures, plures, cum igiī successio sit plures (vt datum) erit & qualitas plures numero: ita vt alia qualitas introducaī per successionem priorem qua principalis inducitur ægritudo, & alia per successionem qua inducitur recidiua. Adhuc vt ostenditur morbus non est simpliciter successio: sed magis qualitas vel dispositio
Collr li.1. Ca.2. post principiū. de genere ipsius prima. vt ostensum dr̄ia.73. Est etiam forma is existens in actu secūdo amplius q̄ in primo apparens in principio de morbo.

K

PROPTER TERTIVM quidem sciendum, ꝙ morbus potest accipi dupliciter. vno quidem modo proprie prout esse ipsius constat in eo ꝙ est actu lædere operationes, & sic recidiua non est eadem ægritudo cū principali: ea enim cessauit iā a suo actu: immo potius altera, cum quies intercesserit media. Etiam si materia foret eadē omnino, & virtus vt volunt præimpugnati: quod declaratur: qm̄ primo interiorū.
Ca.3. in medio. Morbus est mot⁹ seu alteratio p̄ter naturam: cum in permansibilem deuenerit dispōnē. Quod quidem diciī pp accidens quod est motus siue alteratio p̄ter naturam: cum nondum in permansibilē deuenerit dispōnem: sed in successione permanens cōtinue respectu morbi. dr̄ia ēt.73. Ad vnitatem vero motus requiruntur tria. Vnitas. v3. mobilis: spēi in qua est motus
T.c.34 & tpis.5. phy. Nunc autem dato ēt ꝙ mobile sit vnum, & species motus: non tn̄ tp̄s erit vnum cum intercipiatur
L quiete: motus enim p̄cedens & motus subsequens interruptus quiete media in alio & alio sunt tp̄e. Et firmatur. quia corruptum & generatum nunq̄ redeunt idem numero, sed specie: cum alio & alio fiant instanti. Et ideo
apho. 62 ægritudo interpolata non erit ꝓprie vna vt continua habens vnum motum. Quod fortassis voluit Hip. quarta apho. ita. Quibuscunq; in febribus quotidie rigores fiūt quotidie febres soluunī. Palin. Qualitas quæ diuersis introducitur motibus alia existit & alia. Morbus autem
Collr cō. apho.12. est qualitas quæ alijs & alijs introduciī motibus & principali & recidiua. vnde apho.2. Natura in recidiuatione reliquam ex necessitate habet eam quę in putredine transmutationem. Quidam vero non solum hoc, verū etiam vniuersaliter dicunt diuersitatem tpis non impediri identitatem, cum ea non sit de rōne ꝓducti. Volunt nanq; hi vt lex tradit resurrectionem ēt vniuersalē saluare. Ex his igiī concluditur principalem & recidiuam eandem ægri
M tudinem non fore numero omnino. Si aūt accipiatur morbus improprie ꝓut dicit rem suam nō in actu, sed in habitudine & dependentia in ipsum actum vltimiorem operatum sic poterit aliquo modo cōcedi ꝙ principalis & recidiua sit vna ægritudo: cum materia sit aliqn̄ vna, aut fere vna, & propinqua remanseritq; in membris quędam habilitatio per quam statim quasi quod est habitu fit actu: pp enim modicam distātiam inter principalem
T.c.56 & recidiuam vī vna ægritudo: vnde.2. phy. Intellectus dicit illud quod deest ad parum tanq̄ nihil detrahere videri. Et p̄sertim id nō interest quo ad intellectum medici sensibiliter ac figuraliter perquirentis fere vniuersa. Sic igiī breuiter veritas appareat p̄sentis quæsiti. Potest autem quis deinceps distinctionem Ari. de vno & eodem datam ꝓposito applicare: si enim loquamur de vno qd' diciī vnum continuitate: in morbo nō est tunc continuitas ꝓprie cum ipsa sit magnitudinis seu quantitatis: ita ut in motu & tp̄e non adsit continuitas nisi per magnitudinem coelestem. phy.4. Est autem principalis & recidiuæ subiectum idem remotū: & aliqn̄ propinquum diuersificatum non multum: silr autem eis est vnitas generis: non autem indiuisibilitas: licet enim qualitas per se sit indiuisibilis, diuiditur tn̄ per quantitatem: nam quanta fuerit superficies, tm̄ esse album dicas. in p̄dicamentis. Vnitas vero analogiæ generis & spēi radicali inest & recidiuæ, non autem vt ostensum vnitas ꝓprie numeralis. Circa p̄dicta contingit dubitare: quia dictum est morbum proprie sumptum actum importare secundum: & ita diffinitio cum dicat veram essentiam rei: quæ actu consistit primo quæ est forma, & non secūdo q̄ est operatio. Particulæ enim diffinitionis habitudinē dicunt & non actū: diffinitio morbi non dabiī per formam: sed per id quod est accidens ei. Dicendum ꝙ morbus notificatur per actum secundū: quod apparet: quia terminus discretiuus inter sanitatem & ægritudinem sensibilis est læsio operationum in techni: & primo de morbo. Sensibilis autem omnis læsio est in actu. Naturales nanq; & vitales nūq̄ in sano ab actu cessant.2. & si animales quiescūt qn̄q; vt monstratur in somno, ceu antea p̄fatum. Hic autē impotentiam potius quandam et languorē dicit corporis sani q̄ sanitatem perfectam: somnus enim non est ꝓprie naturalis, sed cōitate quadā potius nois. priori dr̄ia. Ad rōnem dicendum, ꝙ illud est verum de ꝓprijs diffinitionibus: quales sunt quæ substantiarum. Ipsæ nanq; solæ ꝓprie habent quod quid est, vel diffinitionem. Accidentia vero improprie, & per additamentum.7. meta. Dubitatur ēt an corpus sit sanum, vel ægrum tp̄e interpolationis. Ad quod neutraliçantes respondent quidam neutrum id fore: sed quid cōsiderandum an ex p̄cedentibus paroxismis operationes relinquantur & maxime naturales sensibiliter impeditæ: sic enim potest dici ægrum, & maxime euenit in phlegmatica interpolata, vel nō relinquuntur impeditæ manifeste, & tūc sub latitudine adhuc locatur sanitatis. Et multo plus temporis interstitio principalis & recidiuæ.

N Coll.1.c. 93.104.& 113 · Post.1.& tiberi a pol m. · O Lib.1.m com.14 Cap.1 · A.t.c.11 v5.4 m com.13 · P

PROPTER QVARTVM vero ad primū dicendum, ꝙ principalis & recidiua non est vere vna numero ægritudo, & si aliqua videanī in ipsis eadem numero fore, non tn̄ illic vnitas motus & tpis existit, quę potissima cuiuslibet vnitatis causa. Ad secundum iam silr quid dicendum apparet. Ad aliud dicendum, ꝙ tp̄e non sunt eadem numero, sed spē: cum tp̄s medium in quo nō fuit afflictio distinguit inter illa tp̄a, neq; sunt æqualia numero omnino tp̄a, quia potest principalis euanescere vel occultari in principio, augumento, statu, & declinatione etiam qn̄q;. Sed recidiua & maxime si ab ipsa contingat euadere quatuor habet morbi tp̄a: neq; anxius ꝓprie recidiuauit, cum semper permansisset ap̄a vsq; ad.34. licet febris & sitis aliqn̄ adesset, aliqn̄ vero minime. Non enim ipsa erat ægritudo principalis, sed potius accidēs ap̄atis.
Q Arguta vero partus oppositę concludunt ꝙ principalis & recidiua non sunt vna ægritudo vere. Secundum accidēs autem & improprie vt declaratum possunt vna vtcunq; ęgritudo fore.

DIFFERENTIA. CX.

QVOD RECIDIVATIO non sit deterior sua radice seu ęgritudine principali ostēditur: quia causa primaria vniuersalis plus influit q̄ secūdaria particularis in suum causatum. Dauid iudeus in de causis. Sed causa radicalis ęgritudinis fuit primaria & vniuersalis. & recidiuę secūdaria & particularis. Itidem causa efficacior est suo effectu. A principali autem effectus videī consequens recidiua. Adhuc minus lędet recidiua radicali. Propter principalem nanq; ęgritudinem materia est minorata, cum in ęgritudinem natura semper studeat eam consumere & superare. Minorata vero in deterior reddiī

ęgritudo.

A ægritudo. Amp. recidiua potest cõtingere ex modica causa vt manifesta sicut ex errore paruo: quia natura vel arte cito poterit corrigi. Rursus, euenit nõ raro ut principalis sit cõtinua, Recidiua vero interpolata: sicut cum quis ex febre sanguinis aut alia continua in tertianam incidat interpolatam seu quartanam. Continua quoq; deterior est interpolata in eodem febris modo. Eti. Assueti assuetos ferre labores, & si sint senes ibecilles, min⁹ læduntur iuuenibus fortibus. apho. 2. Sed aliquis patiẽs principalem ægritudinem & recidiuam minus patit, eo q magis assuetus pati, q patiens tm principalem. Recidiua igitur sua radice deterrens minus existit.

OPPOSITVM quoq; quarto prima. & primo criticorum. Adhuc principalis debilitauit uirtutem & recidiua similiter. Læsio autem læsioni adiuncta eandem amplius prosternit. Itidem. recidiua fit sæpe materia non euacuata in principali quæ mota in recidiua videtur fore maior q prius: cũ ex alimenti superfluo cõtinue accrescat materia morbi, propter quod recidiua deterior est sua radice.

B

PROPTER PRIMVM sciendũ ipsum sufficienter notum priori dña. Noscequippe q recidiuatio vt ad multum contingit cum ægritudo crisim nõ habuerit, aut imperfectam: iuxta illud secundę aphorismorum. Derelicta in morbis subuersionis amatiua, & maxime cum crisis fuerit subcutanea debilis, vt variolæ, icteritia, scabies, & hmõi. Quę siquidem recidiuatio multiplici potest de causa contingere. Aut enim pp materiæ diuersitatẽ vt q sit cholerica & phlegmatica morbifera simul mista: prius quidem & magis natura incitat contra cholericam, cum sit effrenior: qua victa videtur cessare morb⁹ eo q materia phlegmatica, frigida, viscosa, nõ sic est mobilis & acuta: deinceps aũt. s. ex nutrimenti supfluo fermentum occurrens & agitabilis facta insurgit: quia non pura corpora quantũcunq; nutris, magis lædis. Aut pp corporis vim cœlestis. potest enim Luna. 3. criticorum. et in centiloquio: stellis aliquibus fortunatis in natiuitate cuiusdã existentibus: puta Ioui vel Veneri applicari, quibus fortificata natura & malitia morbi sopita: vr ægritudo quietari & terminũ habuisse. Qñ aũt ad stellas peruenerit infortunatas: vt ad Martem & Saturnũ: aut cõbustionem, cõsurgit itidẽ pugna: vnde & recidiuationes inueniuntur vt plurimũ nisi sit ex errore grandi patenti impedientis lunæ contingente. Ac præsertim ex Marte, Saturno, combustione, via cõbusta, Scorpione ac eclypsi. Potest & ex commisso errore contingere a quocunq; medico, vel infirmo, aut astante, seu rebus extrinsecus concidentibus. Ex parte quidem medici, qñ ante materiæ digestionẽ & eũonem ei⁹ aliqualẽ medicinas exhibet opiatas vt requie: philoniũ & hmõi: sicut quidã operani naturæ diuersores per tps facientes paroxismum cessare, vt quartanæ, vel alterius. Istæ nãq; opiatæ infrigidant materiam & cõpingunt vt causa antecedens nõ possit in cõiunctã deduci. Demũ virtute ipsarũ deuicta calore naturali: resurgit deinceps causa antecedens in putredinem & coniunctã. Et pp exhibitionẽ medicinarũ calidarũ tpe intermissionis ægritudinis vt alterent infrigidatũ vel vt appetitũ restaurent. 4. secunda. Et aliis & modis sub his contentis. Ægritudines aũt digniores vt recidiuationem incurrant sunt apatum febres relinquentes sopitam in visceribus caliditatem, ægritudines cerebri: pectoris & proprie catarrales stomachi, hepatis, splenis, & renum. Eo q hæc aut sunt debilia vel receptiua: aut pro toto laborantia, & maxime cũ ex his conualescentes passionibus fuerint non veri.

C

D

PROPTER SECVNDVM vero sciendum, q aliqui sermone. A. & argutis promoti pronuntiauerunt absolute recidiuam sua deteriorẽ radice, sed quid de hoc mox consequenter apparebit.

E

PROPTER TERTIVM quidẽ sciẽdum, q quædam recidiuationũ deterior est sua radice: alia vero non. Quædã nanq; a causa fit interiori occulta dicta, vel sine causa, & hæc peior vt plurimũ est sua radice. vnde criti. primo. Ægritudo versuta quiescẽs visa sine eũatione manifesta vel abscessu neglecta siquidem reuertet sæuior q fuerit in initio. quare quarto prima & secunda. Recidiua est peior & vehementior sua radice: qm malitia ipsius est adueniens & stans, cum virtus sit debilis: & ,pprie qñ ipsam non precesserit aliqua eũonum in primitiua. Aliqñ nanq; nulla præcedit: aliqñ debilis praua vt dicatur illa ægritudo est peior in qua virtus debilior reperit. Sed hoc plurimum est in recidiua cum virtus fuerit ex principali debilitata: ita vt & praua læsio videatur ea maxima etiã si non tantum simpliciter lædat ipsa. Et propter hoc. A. dixit. Deterior recidiuatio est illa quæ velocior est, & cũ virtute debiliori: & ideo eius consilium est vt in ea non fiat inceptio ad curandum, donec manifestus sit modus ægritudinis, nam fm plurimum est sæua. Est & alia recidiua prædictæ huic opposita: eueniens a causa psertim extrinseca manifesta, velut ab errore quatuor obseruandorum in morbi cuiuslibet fm Hippo. curatione. Et q tardius fiat & cũ virtutis constantia & euacuatione præcedẽte: aliqua talis quidem poterit sua radice deterior nõ fieri, quare sic vidimus plures recidiuas minus sua principali afflictiuas. vnde. A. Saluius est vt eueniat recidiuatio ex errore regiminis, q vt eueniat per se cum rectificatione regiminis. Ab errore nanq; consurgens recidiua cũ sit manifestior, eo q ab extrinsecis contingat melius quis poterit illi succurrere, q si a causa eueniret interiori occulta, neq; etiã ipsius proportionabiliter malitia est tãta, sicut causa interius latentis. Veritas igitur ex his breuius elucescat.

Ca. 1. cir. princip'ũ. Tra. 4. c. 15 Tra. 1. c. 96 in fine.

4. 1. tra. 1 Ca. 95. in principio. 4. prima tra. 4. c. 16

F

Apho. 1. apho. 1.

4. secunda tra ca. 95

PROPTER QVARTVM vero. ad primum dicendum, q causa vniuersalis pmaria: licet plus idest vniuersalius influat secundaria particulari: non tñ plus idest intensius. Particularis enim dat esse magis contractum, & formam specificat de materia, vel educi impellit alium de, ceu in equi apparet & hominis generatione: aut causa primitiua nõ est magis prima & vniuersalis q recidiuę. Nam causatum vt est ostẽsum prius non est vere vnum principalis & recidiuæ. Propter hoc etiam apparet quid dicendum ad secũdum. Contingit etiam causam fortius operari effectum cum materiam inueniat hanc aliqñ magis illa dispositam. Ad aliud dicendum, q multotiẽs non minorat materia ægritudinis in processu: sed auget magis, & hoc si morbus fuerit insalubris. Materia enim in statu salubris morbi minor est q in principio. In morituris vero contra. apho. 2. Ad aliud iam quid dicendum uisum. Ad aliud dicendum, q recidiua sic potest minus deterrens fore sua radice, nisi ipsa fuerit cum virtutis debilitate. Ad aliud quid dicendum. dña visum.

G

Cõ. apho. 29. in pn.

98. Quid autẽ & quantum conuincant arguta partis oppositæ apparuit ex præmissis.

H

Præcedentium plurimum occasione hæsitatur an oua competãt in febribus: quod videtur sentiri. 8. de inge. in ephemeris primo. vt ea quæ fumorum subclusiõe: ac in humoralibus: ita quarto prima. Sequentium latus dietæ grossioris sicut oua sorbilia pauca subtilia. Et de cura tertianæ. Quando est intentio humectatio, dantur vitella ouorum, similiterq; conceduntur in quartana. Gal. vero ad Glauco. exhibet in causone ac tertianis oua. Et consimiliter. 12. de inge. In febre syncopali ex humoribus subtilibus. In hectica nanq; 6. Serap. Damus ei mane vitellum oui: & A. similiter exhibet vitellum oui sorbile. In febre siquidem pestilenti in diuisionibus dat vitella ouorum. Quod & firmatur ratione: quoniam febris contrario curatur, sicut reliquæ ægritudines. Cum igitur ipsa sit mala com-

Colli. c. 1 post init. Tra. 1. c 8 post prin. Et ibidem Cap. 39 Ibide; ca. 60. ante medium. Li. 1. dif. 4 Ca. 3 iux ta finem Cap. 6. in medio.

Apho. 2. 2. 4. c. 16 2. 1. cir. principiũ. Apho. 1. 1. Apho. 40 apho. 10 cap. 6 Tra. 1. c. 95

I plexio calida & sicca, curabitur per oua tanq̃ per contraria. Frigida nanq; sunt & hu. quod ostenditur ex partibus cõstituentibus ipsa. Cõstant enim ex albissimo ſm medicos frigido & hu. aquoso multæ quantitatis: ac pelliculis & testa frigidis, & vitello vt puisum terrestri attinenti substantiæ; tñ ſm medicos temperato: ita q oibus diligenter inspectis ipsorum partibus, declinant ad frigiditatem & humiditatem sopitam: ut declaratum de lacte dñia. 148. Adhuc ſm Hip. & A. curans est virtus seu natura: sed ei ꝓportionantur oua maxime. Reponuntur enim cũ testiculis gallorum & vino. augumentant nãq; calorem naturalẽ, qui est debilis in febribus & obsessus.

Ca. 11. 5 f, 4. p̃ tra. 3 Ca. 6. in medio. Cap. 158. in fine. Dñia. 69. in arg. in principio. Epid. 5. te. 26. primi. 4. prima tra 1. c. 8. Cap. 706. circa prin.

Rursus. 2. cañ. Aui. Oua sunt ad æqualitatem tendentia. Febrium vero natura in tertium vel quartum ascendens gradum, cum actum sensibiliter impediat, aut destruat. Quod autem tpatum est, frigidum est, & maxime calidi & sicci vt adeo elati respectu: cum etiã tepidum calidum remittat: quod & ostendit oleum temperatum: calidum infrigidans corpus, & frigidum calefaciens. pharmacorum. 2. Competunt ergo in febribus oua.

K

IN OPPOSITVM vero quia non regulariter aut a pluribus expressa. Palin. Non est opus infirmis virtutem coaugere: sed velut reperit cõseruare. apho. prima. Sed oua (vt tactum) ipsam intendunt maxime. Eti. Febricitantes corpora habent impura. Talia vero quãtumcunq; magis nutris, magis lædis. apho. secunda. Oua siquidem ceu dictum, nutrientia præcipue. Non igit competunt in febribus.

Collr dif. 3 Ca. 1. post medium. Cõ. apho 4. in me. Apho. 10

PROPTER PRIMVM quidem sciendũ, q quid sit febris & quæ ipsius reliqua visum. 87. Est autẽ hic oua gallinarum audire. Prolatum nanq; absolute in meliori accipiendum esse. Et noscere q q̃q; dicatur ad caliditatem ea tendere. A. ad æqualitatem & albumen ad frigiditatẽ vitellumq; ad caliditatem: certius tamen: vt prætactum dicendum est ipsa ad frigiditatem & humiditatem primi gradus accedere, cum etiam vitellus ponatur temperatus. Almansoris. 3. vnde Aggregator. Complexio oui est frigidior parum q̃ corpus temperatum, ipsum nanq; infrigidat frigiditate temperata.

L

Ca. 14. in medio.

PROPTER SECVNDVM vero sciendum, q quid sit de hoc vtcunq; sentitum est in argutis: quod & praxis ostẽdit. Quidam enim communiter exhibẽt oua in febribus. Alij vero euitant vt possunt. Quid vero de hoc tertio dicendorum apparuit.

PROPTER TERTIVM quidem sciendum, q ꝑscitis indicationibus non raro præmissis eorum quæ in febribus exhibenĩ, poterit diligentius iudicari an oua conueniant in febribus. Si nanq; attendamus virtutem quæ sola cibum expetit vt confortetur & proprie qñ debilis extiterit, sic oua competunt: cum ea vigorẽt non parum spiritibus & sanguini proportionata. Sunt & sufficiẽter digestibilia & ꝓprie vitellus multi nutrimẽti superfluiq; modici. Et melius quidem est febribus & ꝓprie humoralibus vt dentur intentione ista in ꝓcessu: & cum iam materia fuerit digesta minorata q̃ in principio. Et fulcit: qm̃ morbo seu accidentibus virtutem dissoluentibus mox oportet virtutem confortare sibi condescendendo. Id autem cibo perficiĩ a pho. apparens prima. tunc enim indicatio sumpta relatione ad virtutem oẽs obtenebrat alias: vt cuncta edocẽt quæ de inge. Si vero intuemur rem ꝑter naturam ceu causam. morbum. vel accidens, ut sic dicendum nullatenus simpliciter in febribus oua congruunt. Si nanq; causam habeant, ceu quæ humorum, non conueniunt: qm̃ non eam per oppositum alterãt: cum iuxta temperamentum existant ut visum. Et vniuersaliter neq; digerunt illã: coaptant, aut euiant, nisi fortassis accidente valde naturam vt visum morborum curatricem confirmando: sed magis de se leuius alterabilia et corruptibilia quasi lactis modo: cum etiam ex diuersis naturis & substantijs (ceu tactum) sint constructa, in materiæ magis cõuertuntur augumentum cuiuscunq;, & ꝓprie qñ venter fuerit frigidus, paludosus, aut calidus, indurosus, cachimus: morbo non congruunt, puta febri cum non eidem opponantur simpliciter & directe, quo cura perficitur & complet omnis in techni. Itidem quod est vnctuosum inflammabile: leuiter & corruptibile: ac multi nutrimẽti nõ competit in febribus & ꝓprie humoralibus: tale vero est ouum vt eius oleum ostendit & ętherogeneitas, vt de occultis alchimia quatuor elemẽta eliciens ex illo aperte: ac cõuerso illius in sanguinem nõ pauca: sic eodem monstrantur modo in febribus non congruente accidentium ex parte cum ab eis esse suscipiant & vigorẽ, nisi forsitan inquantum virtutem respiciunt, ꝓsternendo eandem vt tactum. Sic igit in feb. & vniuersaliter in his quæ ꝑter naturam ipsarum oua simpliciter non competũt: ſm quid uero vt ꝓpter partes humectare & ꝓprie in fine vt sensit. A. & in fe. non minus siccis & hecticis conueniunt, vel propter declinationem ipsorum vt visum ad quandam frigiditatem & hu. quia tñ modica extat longeq; distãs ab oppositione recta, cum eo q dicta est oui materia inflammari de facili fortassis febrem amplius coaccendunt, & proprius cum fuerit intensa vt pãdit excessus vnius contrarij super obtinentis post pugnam, quod & frigiditas agens in calidam aquam approbat: ea enim propter resistentiam ampliorem plus congelat frigida tandem meteo. 1. Itaq; tali competunt intentione oua in febribus & non parum extraneæ.

C6. aph. 9 Li. 9. c. 13 in fi. & 3. re. acu. cõ. 44. in me

M

N Li. 1. c. 5. 3. 4. 5. 6. Vt supra in arg. 4. 5. 6. 7. post me. O Collr. 4. in fine.

PROPTER QVARTVM vero iam quid dicendum apparet. Nam primo Gal. non directe oua exhibet in febre ꝑtacta ephemera. Sed inquit nõ cõpetere cibaria pharmacosa: sed quæ cum eo q sufficienter nutriũt sunt superfluitatis paucæ inter quæ cum alijs enumerat oua. A. etiam vt apparuit gratia virtutis concedit oua, & nõ febris. Et ideo dicit sorbilia pauca sub ulia vt reprimatur nocumentum quod inferunt morbi gratia. In tertiana et concedit humectationis causa (vt visum) neq; tamẽ mox exhibet illa verum in processu. vnde subdit. Sicut datur eis in fine de extremitatibus &c. & vltimo dicit. Et vitellis ouorum. In quartana vero concedit oua propter humectare & virtutem saluare post tres septimanas. Q. autem Gal. exhibet oua in causone & in febribus cholericis apala idest mollia, seu sorbilia quasi adhuc sine pelle: humectationem eorum fortassis respexit & leuitatẽ quã in asperam proprie inducunt arteriam, vel q hęc magis ut tetigit. A. conferunt vltimo. Aut sermonem Glauconis non multum approbo: sicut neq; itidem Gal. differentia 164. vnde oua & quædam sunt concessa carnosa ꝓpter uirtutem conseruare quæ maxime prosternitur syncopi. differentia prætacta. vt & nomẽ denotat. Sed in hectica immateriali ente congruunt, non propter febrem, uerum virtutis & siccitatis causa. Eget nanq; virtus prostrata cõfortatione, ac corpus desiccatum humectatione. Conceduntur quoq; vitelli in feb. pestilentiali propter cordis confortationem, hi nanq; ipsum vigorant & contemperant. A. de medicinis cordis. Ea vero febris proprie cordis est passio. Ad rõnes. et ad primam quid iam dicendum apparet q nõ febris cõpetunt directe gratia. Ad aliud quid dicendum. dñia visum. 153. Non enim curat alimentum immediate: sed per medium virtutem fortificando, per accidens. n. cõcessum est vt virtutis gratia maxime febrib⁹ oua competere. Ad aliud sili quid dicendum apparuit. Nam contrariũ vnũ licet prius alterũ vt fortius refrangat & hebetet, vtcunq; tñ id opposito consurgẽs vt visum fortificaĩ peramplius denuo, sicut ostendit calx & frigida. dñia. 140. qđ maxime accidit qñ contraria fuerint virtutibus æqualia. Quæ et partis oppositæ, cum febrẽ simpliciter respiciant et non virtutem seu humectationem aut improprium oppositionẽ apparet.

P Q Tra. c. 1 post me.

Ad

A AD pleniorem eius quod tactum est de fluxu sanguinis & maxime mestrualis declarationem haesitatur an hic fluxus sit naturalis. Et videtur q non sit naturalis, qm illud est naturale quod a principio causatur intrinseco. phy. & de ge. animalium secudis. & qd non fit ab aliquo molestante adueniente. Hic autē fluxus nō est ab intrinseco verū ab extrinseco: vt a Luna. vnde criticorum. 3. per me translatorum: Luna menstruorum pstitutiones mulieribus custodit. Causaturq ab hu. naturam eius quantitate, qualitate, aut vtraq stimulante, his enim actus efficitur omnis in ipsam. Rursus. Illius eductio quod est naturae filius familiaris amplius ei proprius, naturalis nō est: verum praeter naturam omnino. Talis vero est sanguis. Isaac & elemētorum. 2. Amp. illius egressio nō est naturalis: cui res praeter naturam associatur, hmōi autem est menstrualis fluxus. Adest nanq solutio continui & cōcisiones vt anxietas dolor capitis B & quae talia. Adhuc sudor de quo minus videtur, est contra naturam. Diocles apho. primo cum tn eius materia minus sit naturae amica, q san. Est nanq ipsius nō parua pars pus cholericum. Itidem. Iam idem in diuersos ordinaretur fines: vt in defluxum & retentionem quae mox ordinatur in foetus subsidium. Palin. Videt naturalior talis fluxus brutis: cum vigeant amplius natura: homo vero anima: sed in eis nō videtur naturaliter fore defluxus hmōi san. non igitur hic naturalis.

IN OPPOSITVM medicorum cętus. vnde de ge. animalium. 4. Fiunt menstrua fm naturam deficiētibus mensibus magis. 6. theoricae. Menstruorum egressio naturalis est. Adhuc. crises & euōnes naturam iuuantes sunt naturales. sed talis est mēstrualis decursus: vt eius in non praegnante ostēdit retentio. Amplius. illud est naturale, cuius causae naturales extāt. hmōi autem istius fluxus sunt causae, puta Luna & virtus expellens naturalis C est itaq naturalis.

PROPTER PRIMVM vero sciēdum q naturalis dicitur a natura. Ipsa vero quid sit & quotiens dria visum. 9. cum eo et q natura vniuersalis adhaeret viae vni et ordini. Particularis autē duplex. Vna quidem infima vt demētaris propter eius imperfectionem variabilis & indeterminata: ordinem nō obseruans & decorē. Altera vero inter has vtrasq media, ceu quae mistorum. Quae multipliciter variatur fm q naturae superiori ampli⁹ appropinquat vel secedit ab eadem fm ordinationem & eius oppositum. Dirigitur enim in finem ipsius & decorem per superiorem: distrahitur vero per inferiorē. vnde criticorum. 2. Omne quippe pulchrum: quantumcunq vtiq hic fuerit pulchrum ac ordinatum & artificiale desursum illabitur ac eorundem. 3. Ex his quae fm coelum omnia quae hic ordinantur: horum enim virtus omnis gubernatur inde. meteo. 1. Natura siquidē multipliciter a medico dicta. dria. 9. est hmōi media: de qua hic ampli⁹ D sermo, pprieq de natura dicta regitiua: ac et cōplexione. Ipsa nāq vt agens principale, hoc aūt ut instrm. Menstruum seu pulchrius mensibile dicitur a mense Graecorum imitatione. Myn enim mēsis: inde minion idest instrm. Vel potius dicitur a myn: quod est Luna. Defluit vt dictum id deficientibus mensibus amplius lunaribus. v3. Mulierum enim motus circa deficientes fit Lunas. historiarum. 7. Est autem hmōi menstrui defluxus purificatio naturalis apta mulieribus sanguinis languorosi ex matrice certa quadam periodo delapsi. per eius enim egressionem mulieris corpus redditur purificatum, itā vt amplius cōceptioni post hanc sit aptum. Dictum est autem naturalis: qm hic talis auditur qui in muliere attenditur sufficiēter sana & regimine laudabiliori gubernata: egrediens quantitate ac tpe debitis. Absq enim his innaturalis existit. 3. vt tangetur. 21. Additum quidem fuit apta, quia alia etiam animalificantia purgationem hmōi habent licet immanifestam fere, neq sub sanguinis formā, verū magis mucilaginosi subalbescentis superflui. vnde histo. 6. Animalificantibus peditantium purificationes quidē fiunt menstruorum, non tn quantę mulieribus aliorum aialiū. primo vero de gen. aialiū. Foemellis fit fluxus deforis solū, & harū in mulieribus manifestissime, plurimā .n. emittit segregationē mulier aialium, maxime nāq foemellarū est multi san. Ideoq menstrua plurima historiarum. 3. Cuius quidem causa frigiditas & maxime humiditas complexionis existit: quibus in digōne causatat supfluitates generant q plurimae frigidae, aquosae, in defluxū pronę. Voracitas etenim has frigiditate oris ventris coaugēt in eis & ociū: neq in alia sanguis earū transmittit supflua: ceu aliis in cornua, vngulas, dentiū egressiones, & pilos grossos longiores & dēsos. Empedocles vero posuit mēstruū a caliditate accidere mulieri, ideoq viro calidiorem fore dria. 28. Vir autem menstruo caret. Calidus enim est & siccus, sobrius, exercitatus & magis F pilosus. Dictum quidem mulierib⁹, quia sermonis id expetit materia: mulierūq fluxus ad alia extendentia. Sanguis autem audit hic pro eius massa, fm et q labi parat⁹ iā extat, q to, quali, seu vtrisq, & ideo lāguorosus potest dici. Subditū vtiq fuit ex matrice, qm ea in corpore est foemellae velut sentina est in naui cunctas recipiens superfluitates frigidas, aquosas: in ipsam nanq concidunt venae corporis oēs & arteriae. Dictūq certa quadam eo q periodi naturales non sunt diffiniti omnino: sed latitudinem habentes grandē, vt visum. 3. 21. Quare de gen. aialium. 2. Certitudinaliter quidem periodus non est statuta mulieribus menstruādi, verū vniuersaliter decrescētibus mensibus rōnabiliter cōtingit. Et ideo additū. aliqua diminutionis. v3. nota. Est aūt periodus siue circuitus in idē tēdens ab eodē reuolutio. Hic aūt periodus tripliciter existit, quaedam nāq vniuersalior, alia particularior, & horum quis medius. Prima quidē est tps oē quo mēstrualis G fluxus incipit & terminat. de quo theoricae. 9. Menstrua incipiunt in. 10. annorum cōplemento. & vltra. 14. non differūt annū. Amputat aūt in quibusdā quidē in. 35. anno. In quibusdā deinceps vsq. 40. complementum. Viatici quoq. 6. Menstrua mulieribus eueniunt cum ętatem. 14. annorum subeunt. Verumtn si festinauerint in. 12. sed naturalis mēstruorum ablatio post. 50. est annos: aliis in. 40. quibusdam in. 35. maximeq in multum pinguibus & carnosis: quare tertio. 21. De mulieribus est cuius ablatio menstruorum festinat. vnde in. 35. annis: &. 40. vitae suae terminatur: & de eis est in qua tardat illud vsquequo perueniant. 50. anni. Et ego ipse vidi menstruantē iā sexagenariam. Periodus aūt medius est tps inter vnam menstruationem & aliā cadens de qua Haly. Tps quidē qd inter duos est circuitus est a. 20. diebus & supra vsq ad menses duos, & quae post haec fiunt menstrua naturalia nō sunt H vnde histo. 7. Continue vtiq in vnoquoq mēse paucis progrediuntur menstrua: per mensem vero tertium plurimū. 3. vero. 21. Menstrua mensurationis aequalis sunt vt menstruet mulier in oi mense vsq ad. 30. dies: & qd est infra illud quod cadit in. 15. &. 17. nō est naturale: & ideo lex. Mulier quae bis in mense purgat sana non est. Particularior vero est hora qua mēstruum egredit naturale, & in hac inquit Haly. Menstruorum circuitus lōgitudo, sana quidē & vitio carens duorum est dierum, & vsq ad. 7. longe ptendit. Qd aūt amplius est, nō naturale iudicat vnde histo. 7. Quibus quidē pauco fiunt tpe duobus aut tribus diebus mutant seu purgant facile: quaecunq aūt multis, difficilius. dolent nāq diebus illis. Q. si aliquis instet has terminationis series dissonare q plurimū: dicendū q vt pdictum hi termini non quaerunt pcisi pp materiā impetuantē continue, verū amplius lati. Diuersitas nāq in his grandis accidit, vt ex parte complexionis, humoris, virtutis, aetatis, habitus, consuetudinis, adiunctionis, regionis,

Ca. 1. c. 4. & gen. & corr. — Ca. 1. 4. 8. — Ca. 1. in medio. — Elemento. — Ca. 1. in principio. — Ca. 13. in principio. — Cap. 1. in medio. — Cap. 2. in princ. & cap. 11. in fine. — Ca. 1. cir. principiū. — Ca. 2. in principio. — Tra. 1. c. 1 ca prin. — Ca. 18. p⁹ medium. — Ca. 19. in medio. — Cap. 19. iuxta fi. — Tra. 3. c. 11 versus fi. — Ca. 4. post principiū. — Ca. 39. circa prin. — Cap. 9. in principio. — Tra. 3. c. 14 in fine. — 9. theo. ca. 39 p⁹ pn. — Cap. 1. in principio. — Tra. 3. c. 1. post prin. — 9. theo. ca. 39. cir. p. n. — Cap. 1. in principio.

I regionis, & vniuersaliter rei non naturalis omnis. Videt etiam Halya. præ alijs naturalis menstruorum eductionis tempus adampliare: quod indicatum ab. A. Mensuratio menstrualis æqualis &c.

PROPTER SECVNDVM vero sciendum, ꝙ aliqui præargutis detenti hæsitauerũt, an menstrualis decursus naturalis existeret, quorum anxietas remouebitur ex dicendis.

PROPTER TERTIVM aũt sciendũ, ꝙ fluxus menstruorũ est naturalis sicut cõditionatus existit. Vt tñ id peramplius elucescat, & si prius fuerit aliqualiter tactũ sciendũ ꝙ naturale põt ad duo referri, aut ad id qđ est pfectũ in spẽ humana, vt ad genus masculinũ, vel ad imperfectũ: ad fœmineũ. v3. ꝙ si prius, aut ad id qđ pfectissimũ in ipso existit, ceu corpus tpatissimum, & cõuenietissime gubernatũ, quale semp sanũ est corpus & qđ iustitiale certum drĳs. 18. & 20. Et sic nõ solũ fluxus sanguinis est in

K his pter naturã, verũ vt sensit Diocles ẽt sudor siſr & subsidentia vrinæ. Ois. n. supfluitas talis debet corporis digestionis tertiæ insensibiliter excerni excepta spermatis, qm̃ in spẽm ordinat, ac cerebri, & quæ in pilos foras demandant & vngues, apparẽs in techni. & re. sani. 1. Aut refert ad corpus ab hoꝝ secedens tpamento: & ita imperfectũ, ſm tñ amplius & min⁹, & sic aliquis decursus san. poterit naturalis existere cũ inde natura iuuet, mõ tñ vario. Si aũt genus inspiciat imperfectũ, tunc aliquis fluxus san. ceu mẽstrui naturalis habet simpliciter, ita vt quidã dei san. fluxus naturalis oino, sicut is qui pconditionat⁹ vel innaturalis oifariam, ceu qui educit a pectore quanto peccans & quali maxime. Quidam vero inter hos duos mediũ obtinens: ita vt possit dici naturalis cõparatus inferiori, superiori vero innaturalis: ceu medium se habet extremis cõparatũ. phy. 5. Vt & talis itercidat ordo de

L naturali ad id quod innaturale deueniendo per media. Fluxus quidẽ primũ menstrualis: deinceps fluxus san. nariũ cõsequẽter hemorroidarũ: deinde sanguinis secessus, et ꝑprie piodicus eius q demũ cõsisis uomit⁹. Et tãdẽ sputũ sanguinis ex pectore siſr qñq;. Vidi nãq; interdũ quosdã ẹmoptoicos periodice inde tñ iuuari: cuius signũ quia molestaban̄t antea. Qđ aũt menstrualis fluxus naturalis sit auctoritas, ptestat & rõ conuincit. vnde de ge. aialiũ. 1. Flux⁹ sanguinis est pp ĩfirmitatẽ: mẽstruoꝝ aũt naturalis. Quare de accidenti. 6. Omnis san. fluxus excepto q mulierum menstruis fluit: extra naturã existit. Qui aũt in mulierib⁹ est, nisi quantitatẽ excedat: minime extra naturã extat. Et ideo in libro de sectis. Fluxus san. nariũ nõ quanto solũ: sed toto genere pter naturã existit. Qđ & rõne firmat, & primit⁹ ex parte indiuidui, qm̃ illud est naturale, qđ in salutẽ naturæ ordinat & concidit: cũ id finis ei⁹ existat, et finis et q̃ añ finẽ ꝑportionant. Qđ educit ẽt lęsiuũ quãtitate & q̃litate: sed talis est fluxus mẽstrualis

M quæsitus. quare tertio. 21. Menstrua tpata in quãtitate sua & qualitate: ac tpe suo currentia ſm consuetudinẽ suam naturalẽ in oi spatio sunt causa sanitatis mulieris, et mundificationis corporis ab oi nocumẽto & in quantitate & qualitate, & faciunt ipsam acquirere castitatẽ: & paucitatem desiderĳ. Rõne quidem spẽi: quia id qđ ordinat in finẽ naturalissimũ extat hmõi. Sed talis est fluxus menstrualis, dirigit nãq; in generationẽ similis ei a quo decidit, qđ naturalissimũ extat. de aia & gene. aialium secundis. Eductione nãq; ipsius corpus mulieris conseruat vt dictũ sanũ: & pparat ad impræguationẽ inde. Post nãq; mẽstrualẽ purgationem per tres aut quatuor dies magis & laudabilius contingit impregnatio. Sic itaq; fluxus hmõi naturalis est naturalitate ẽt duplici. Sed ex pdictis dubitare continget: quia dictũ est menstra fieri circa deficientes lunas, & mensibus finientibus magis: quod non videt, cum tunc humiditates recedant ſm Ptolomeũ in cẽtiloquio. Id. n. in quarta quadra fit & luna lumine im-

Lib. 2. tra. de cere. te. c. 49. iuxta finem.

T. c. 52.

Ca. 2. post principiũ. Ca. 1. 4. 6. T. c. 18. in medio.

Tra. 3. c. 1. in prin.

T. c. 34. Ca. 1. circa principiũ.

mutata: ita vt humiditates q̃bus dñat debeãt minorari. N

Dicendũ ꝙ humiditates & menstrua magis discurrunt in fine lunationis pp lunæ defectũ. vñ posterioꝝ. 2. Propter quid Nilus finiẽte mense. s. lunari fluit. Propter id respondet quia quasi hyemalior vernior est mensis finis, sed & pp quid vernior finis mensis. Propter id subdit ꝙ luna deficit, qñ enim ea in plenilunio redditur vigorata humido adauget, & ea regere ipsis dñando potest qñ deficit debilitata illa non potest gubernare, & eorum motũ compescere. Efficiuntur enim vt rebellia: quare huc illuc discurrunt inordinate, ad quod non parũ operat natura hæc debilitata frigiditate & humiditate mensis pp lunã. Tũcq; humidis factis peramplius aquosis & frigidis quibus fortificat expulsiua & debilis reddit contentiua, vñ. 4. de ge. animalium. Frigidius et humidius tẽpus in mensis reddit fine, pp diminutionẽ & defectũ lunæ. & eorundem. 2. mensium concursus, vt cum finis vnius cũ principio continuatur alterius, frigidi sunt propter lunæ defectum, propter qđ & hyemales fiunt concursus mẽsium amplius ipsorũ intermedĳs. Ex his itaq; ac ex. 168. quid dicendum apparet. O

PROPTER QVARTVM dicendum. ad primũ ꝙ licet luna sit exterior essentia, interior tñ est virtute: ceu plurima sic se habent agentia in eoꝝ effectus ꝑductionẽ, qualiter & cœlum mouet per principiũ separatũ, essentia scilicet quod est in eo virtute. v3. de substantia orbis: siſr quamuis aliquid moueat a quodam violentante: nihilominus quod sic in motum excitatur naturaliter dicit tandem & non violenter moueri, put ex tali excitatione in motũ actus consurgit naturalis & iuuamentũ eius, cum iustũ sit quodlibet appellari a fine. 2. de aia. Qđ et ostẽdit veteris illud, Ventres hyeme & vere calidissimi sunt natura. Et concisiones siſr crises ẽt laudabiliores & naturales pcedentes. Ad aliud dicendũ, ꝙ san. mẽstrualis hic quæsitus decurrẽs non est filius naturæ familiaris, & proprius, verũ potius supfluus, plenus, frigidus, factus aquosus & tanq̃ innaturalis redditus. Neq; san. est verus, sed magis colore & quantitate apparẽs ampliori, modicũ ẽt ipsius multũ intingit. Sed contra id vr̃, qm̃ de formatiõe scribit embryonis ita. Fœtus attrahit a sanguine ad se dulcissimũ. & Gal. apho. 5. Dulciorẽ saporosiorẽ atq; subtilem semp sibi sanguinem sugit. Talis aũt non est superfluis plenus. Q. aũt de mẽstruali loquat ostendit: qm̃ primo prima. Sanguis qui tpe menstruoꝝ a muliere separabat, nutrimentũ efficit. Dicendũ ꝙ san. menstrualis supfluus est & impurus, ꝑprie sanguinis relaxatione quo mulieris corpus nutrit. Ex purissimo. n. alitur, cum eius attractiua sit fortior ea quæ fœtus, est tñ sanguis dulcis et subtilis quo nutrit fœtus comparatione illius qui demandatur ad mammas vt in lac conuertat, ac eius qui retent⁹ & impuratus tpe partus expellit. Quintuplex enim vr̃ san. mẽstrualis. Vnus quidẽ qui materia extat. mẽbroꝝ. drĩa. 36. ex sanguine nanq; fiunt. Alius ea nutriens. Tertius ex quo caro generatur pinguedo & adest, quidã vero ad mamillas transmissus, vt in lac transducat. Et quintus impurior partu foras tandem deductus, ita ꝙ fœtus nutrit ex puriori san. parte menstrui respectu impurioris que ipsius. Non. n. cedit in nutrimentum ois, sed quod eius purius. Ad aliud dicendum, ꝙ illa solutio cõtinuitatis & concisiones sunt modicæ: adeo vt in totum non resultet inde læsio, uelut ꝙ parua digiti scissio: licet nanq; sit morbus partis in qua situatur. Actus enim ipsius læduntur saltem naturales. non tñ manus est ipsius morb⁹ cum eius non impediat sensibiliter actus, aut saltẽ est naturale conferre & bene ferre, quod sequit deinceps. Ad aliud quid dicendũ apparuit. Ad aliud dicendum ꝙ non est incõueniens vt idẽ subiecto diuersificatũ rõne in diuersa ordinet: ceu nauta sui pſentia causa salutis extat nauis, cuius absentia subuersionis est occasio. 2. phys.

Sanguis

T. c. 4. & 8.

Ca. pe principi. Ca. quod principi.

Ca. 1. & 4.

T. c. 49. prima apho. 15.

P

verba & Cõ. apho. 37

Q

Doc quo Ca. 6. post ini.

A Sanguis.n.menstrualis extrorsum labif iuuãs indiuiduũ in psenti vt retineatur depuratus, & infectus cedat in materiam: ita vt ambo tandem in vnum concurrant finem. (ez. c. 30)

Ad aliud dicendum: q reliquæ habent fœmellæ gradientium & animalificantiũ menstruum: licet non tm & adeo manifeste: vt ostensum cum eius causa.

INCIPIT TERTIA PARS LIBRI PARTIcularis. Practica circa conseruationem sanitatis.

DIFFERENTIA. CXI.

QVOD CALIDVM innatum amplius consumat humidũ radicale influenti monstratur: qm̃ primo prima & tertia. Calor innatus qui intus vel in nobis est ad humidi radicalis adiuuat consumptionẽ. (Do 3.c.3 post me. Ca.fio.a6 medium. t.c.5. v.fi.) Amp. pp qd' vnũquodq & illud magis posterior primo. Sed pp calidũ innatũ habet esse calidũ currens: ergo pp illud habebit operari: quia sic'is est dispositio rei in entitate & operatione.meta.2. (B tex. cõ.4) Cõsumere aũt humidũ radicale quæ dam est actio. Adhuc.qd' est vehemẽtioris vigoris fortius agit, cũ ois actio pcedat a virtute.primo prima. sed id est calidum innatũ cum sit aiæ principalius instrm influentis: magisq illi connaturale. (Doc.6.in principio.) Rursus.Qd' vehementius & diutius attingit & cõplectif humidũ radicale, plus id consumit: cũ ois actio perficiaf cõtactu & tpe, sed hmõi calidum est innatum ad currens. Et firmatur: quia sicut flamma vehemẽter papyro inserta validius oleum consumit calore circunstanti: itaq in proposito cum inhæreat fortius quod innatum: pter quod calidum innatum magis consumet humidum radicale influenti.

IN CONTRARIVM. Quod vehementioris est virtutis in alterando, fortius permutat: & cum alteratio sit via in formæ eductionẽ aut combinationẽ. (C) Sed id calidum est currens: quia actualius & magis eleuatum vt ui debif. Eti.quod extraneum & repente occurrit magis impugnat & cõsumit q oppositum: cum oẽ subitum naturæ pliatiuum. Tale quidẽ est calidum influens: vt ostendef ad innatum respectu humidi primarij: itaq humidũ radicale amplius consumitur ab influenti q innato.

PROPTER PRIMVM vero sciendum: q opus sit primitus aperire quæsitũ.2.quia effectus recipit esse pp causam. Videndũ vtcunq quæ & quot sint humidi radicatiõis causæ. Propter primũ hmõi sciendũ q quia calidũ innatũ & fluens fundanf in humido tanq in materia in qua & ex q ua, cũ non sit calidũ sine humido. 2. de ge. aialium. (Colli ca.4 in medio.) Et oẽ agẽs materiã expostulet in quã agat, ac ex qua pducaf hmõi. Ea vero duplex est humidũ radicale dictũ: & influens seu nutribile: vnde opus sit videre quid ista: pp quod oportet hic adducere aliqua. dña.48. ptacta. Sciendũ igif q sperma in hora coitus ex potioribus membris a corpore decisum virtutibus trium principalium partiũ & spiritibus sustentatũ: vlteriori digõne in vasis inuolutis fm Ari. aut fm medicos i testiculis perficit recoctũ: qd' & in matricẽ virga iniectũ ab eadẽq grã di attractione attractũ, id delectabiliter amplectif & retinetur: vt differentijs apparuit ẽt.36. & .37. (D) Circa qd' mox circunstat hymẽ siue mẽbrana.7.de hystorijs.et.2.de ge. aialiũ, vñ Hippo: de ge, embryõis fatef se vidisse sperma delapsum a matrice, in quo in interiori panniculo humidum apparebat, velut siqs oui crudi exteriorẽ corticẽ circumauferat. (Coll.3. hy sto.cap.1 cir. me.& primo ð ge. ani.ca.4 Cap.7 Ca.3.in.fi. & ca.4.a6 medium. Cap.4.in medio.) Id aũt sic hymine fotũ admodũ authomatum.i.per se casualiũ mirabiliũ operaf.de generatione eodem. In quibus quidẽ vno primit' moto, quæ inceps oia successiue mouenf in finẽ: ceu ostenditur in subtractione oppilantis aquæ molendini, & in machinis ac ludo lateribus puero eo primo digito contacto. 3. ẽt de accidenti. (Cap.1. in medio. 2.de gen. an.c.3. in medio.) Principiũ aũt hmõi motus spermatis virtus est et impulsio coeuntis.in qd' & virtus iuxta Ari. imprimitur intellectus vocata. vñ Haly.techni.2. & Aristo. sensit in hora coitus in spermate intelligentiã ipsum cõplectẽtem (Colli. tra. de test. cõ. 1.&.3.i.fi.) inexistere, quæ a medicis vis dicif iformatiua: & a quibusdam idolũ vel similitudo vocaf paterna. (E Cõ 31. p' medium.) Hęc aũt virtus vna virtutũ nobilissimarũ ac mirabilissimarũ existit. Cũ ipsa fm Ari. vt recitat Cõmen.7.meta. virtutibus assimilef cœlestibus: & non naturalibus tm: eo q parte nõ vtif organica ceu naturales: sed quasi ad modũ est intelligentiarũ cõplectentiũ orbes virtute. In eo tñ q est moli coniuncta, sequestraf ab his uirtutibus, & cõuenit cũ naturalibus de qua sermo Ar. & alio expositus peramplius dña.48. Hæc aũt sicut cæterę formę materiales eguit quo sustẽtaref subiecto: ut hinc deferaf in opus: et instris quib' medijs materiã attingẽs & in ipsam operans ex ea cõuenientem educat effectũ. Eius aũt instra sunt duplicia: calidum.s.elementare: quo quidẽ materiã reddit informatione disposita eã a contrarietatibus passionibus remouendo: dura mollificando: homogenea congregando: & ętherogenea separando. Ad qd' ẽt frigidũ tanq calidi cõtẽperatiuũ operaf, nõ vt instrm.colliget.3. (F Ca.11. p' principiũ.) Est & aliud ipsi' instrm casm vocatũ cœleste viuificatiuũ, cõtrario contentiuũ.3.colliget.et lapsus cohibitiuũ, quo ipsa principali' operaf: mẽbro vnicuiq formã ppriã tribuẽdo. Suscitaf nãq ex ea natura mẽbro quæ ipsa permanere faciat post illius discessum: qd' oportuit: cũ elementare calidũ nullius sit aialis generatiuũ: verũ potius iuxta Ari. peremptiuũ. Et ideo ait. Omnium quidẽ in spermate inexistit: qd' gonima.i.generatiua facit esse spermata vocatum casm: hoc aũt non ignis: neq talis virtus.s. elemẽtaris, sed interceptus in spermate ac in spumoso.i. in spermate spumante spũs aliquis.v3.cõplantatus. (2.de gen. ani.c.3. in medio.) Oia enim aialia spũm habẽt cõplantatũ quo sunt potẽtia: de causa motus aialium. Et spũs natura pportionabilis existens astro ordinationi. Et ideo diuinius vocatis existit elementis. vñ.A.4.de aia inquit hũc fore substantiã corpoream ex mistione generatã elemento, vultus suos ad similitudinẽ cœlestiũ effigiantẽ corpo. (Ca.5. post principiũ.) In libro vero de medicinis cordis vergentẽ in similitudinẽ supcœlestium corpo. (G Tra.3. c.1 in fine.) Et pptere a iudicaf de spũ q substantia sit luminosa. Et ideo dictũ est de visiuo q radius sit aut lux. Dicit ẽt.16.aialiũ calorẽ venientẽ a supcœlestib' habere esse cũ in virtute: quẽ nõ potest calor ignis habere, qd' ostendit maior lęsio debiliũ oculo facta solari calo q igneo. (Ca.1. in medio.)

Subiectũ vero vniforme in quo pdicta fundaf virtus: humidũ extat spermaticũ primitus aggregatũ, & demũ in spũm vaporosum effusum. Vbi quidẽ fulcita et instris ad opus vehiculata, purissimũ mẽstruo ad se cõducit, vt inde cõponat mẽbra: inter q antea cor tanq arcẽ sibi cõstruere incipit: vt pamplius valeat fulciri: & menstruũ abundantius attrahere: ac ad naturã spermaticã conuertere humidũ radicale dictũ. In qua equidẽ casm dictũ innatũ ex calore igneo & cœlesti vocato subsistit: & inde pabulatũ p oẽ ipa cõplectif: ceu formã materiã vndiq.

H Qd' nẽpe humidũ radicale triplex vr existere. Vnũ quidẽ subtile, aereũ, qd' subiectũ immediatũ calidi existat innati ab eo inseparabile oifariam: cũ non sit calidũ absq humido vt dictũ assignare. Aliud vero est isto dẽsius vtcunq ac aquosius, qd' pabulũ extitit calidi inati, sicut.2. ẽt apparet de ge.aialiũ. (Colli ca.4) Per cuius quidẽ poros & rimulas velut lumen p diaphanũ transcurrit: quo densiori ac impuriori facto pabulare nõ potest casm qd' innatũ, nec ab ipso humidũ irradiari hmõi. Et ideo tandẽ impurũ: ceu vinũ aquæ mistione reddif aquaticũ: dña cõsequenti. Est & tertiũ viscosum: tenax: glutẽ dictũ: quod & partes corpo retinet i misto cõiunctas ne secedãt, eo in cineres abscedente, qd' pabulũ calidi nõ est sufficiẽs innatũ: cũ ipso nõdũ cõsumpto casm extinguaf naturæ. Supest quoq calidũ aliud currens seu influens appellatũ: qd' ex assumptis iterius & digestis, pprie in corde, calore, suo motu, & confricatione generaf, a quo tanq & minera totius p arterias in oẽ dirigif corpus in pabulum & sustentationem

I adhuc innati, quæ quidē duo calida vocanī interdum in nata vel naturę: vt apparet illo. Ventres hyeme. Ab. A. quoq; calor innatus dicit̄ q intus est vel in nobis p calorē innatū cal'm audiente primis feminibus implantatū per intus esse calorē currentē. Ex quibus f'm Auer. calor con surgit tertius naturalis: q velut forma extat membroꝝ: ut apparet de pulsuū ēt vtilitate dicunī ēt hmōi calida spūs: vt ostensum p Gal. dfia. 59. Calidū nanq; ad calefacere dicit̄, & viuificare cū vitę potissimum sit principiū. vnde noibus consequunī quidā calidū dicētes. s. aiam: quia pp calidū viuere noiatum primo de aia. ζην. n. qn̄ scribit̄ id. η. litera: id ēt p η tali mō ζην diphtongo significat calere. qn̄ duplex est hoc, i, enim apud Græcos quinque taliter, η ι υ ita iota ypsilon & duplex diphtongū. ει. οι. ita tunc calidū notat uiuere: spūs vero aspirare, pulsare, penetrare ac euentare. Ideoq; pprius in cor habētibus est repertus.

aphor. 15. pri. parti. Vt j ar. in principio. 2. colliget cap. 7. post principiū. post prin. T. c. 35

Subiectū aūt in quo calidum sustentat̄ influens & vehiculat̄: humidū extat nutrimentale dictum ex alimētis

K virtute cordis & arteriarū cum sibi pparantibus antea generatum. Qūo aūt humidum pabulet radicale, ac in ipsum conuertat̄: dfia ostendetur sequenti. Propter scd'm hmōi sciendū q humidum radicale dupliciter potest cōsumi, & agens in ipsum operatione priuari vitæ datiua: qm̄ ipsius causa consumptiua vel est non necessaria. Cui quidē mors correspondet violēta qualis est frigiditas cōgelatiua venenosa: solutio continuitatis pnitiosa: & vl'r oia casualiter exterius corpori occurrentia vitā priuātia. Et quia circa talia medicinæ ars non consistit: sed astrologiæ amplius omittant̄. Gladijs. n. & bestijs non necessarium est vti in techni lib. 3. Medicus enim vt talis nō hæc habet phibere nisi i vl'i fortasse: maxime cū sint casualia. Postq̄ tn̄ impresserint poterit ipse eoꝝ remouere iacturā. Sed astrologus cū nō sint talia sibi ex euentu: sed necessaria vel ad multū contingentia eoꝝ, ideo ualet maximam partē phibere: iuxta id centiloquij. Astrologus optim'

T. c. 8

L multū malum phibere poterit, quod f'm stellas venturū est. Cum. n. sciuerit figurā regionis ciuitatis cōstructæ ac natalis pprij, sup nato contingentia scienter poterit psagire, quod oē tn̄ medico p se vanū. Aut est causa necessaria ad quā mors magis sequit̄ naturalis. Et hæc duplex existit, intrinseca & extrinseca. Extrinseca quidē vt aer et quæ sibi continuanī eundē immutātia qualia sunt anni, tpa, ortus stellarū & occasus, venti, terrarū, dispōnes, & eleuatio aquea fumosa, inter quæ aer mutat' superioribus maxime corpa nostra alterat et permutat. Quantūcunq; enim humidus natura, virtute tn̄ cœlestiū per motum & lucē ac naturā ppriam eoꝝ receptā nostroꝝ corporū continue humiditatem exhaurit exiccando. primo secūda. Cui quidē consonare potest illud physi. 4. Oia senescunt in tpe & obliuiscunt̄, neq; dicit: neq; nouū factū est, per se nanq; causa corruptionis est tps. unde Pythagoricus Paron id penitus enuntiauit indisciplinabile. Motus enim

Do. 2. sū. 1 C. a. 3. post medium. T. c. 117

M cuius est effect' distare facit quod est: quare particularius primo prima. Aer circūdans materiam corporis quæ est humiditas exiccat. Et vniuersaliter res nō naturalis quæcunq; primitus aut tandē. Causa vero interior duplex ēt extat: animalis. s. & corporalis. Aialis quidē quia virtus hic ois ostendit̄ seu forma corporis, vt sic fore finita, eo q eoꝝ nulla talis satiare potest materiæ huius appetitum, cū semp priuationi subiaceat ad maleficiū & destructionem machinanti. phy. 1. Propter quod cogitur materia priori forma relicta induere alterā in instanti, cum nequeat a morpheis seu formis. primo de gen. separari. quod in cœlo non euenit, cum materia eius f'm Auer. sit alia ab ea quę hic vel saltem non sit priuationi coniūcta. Forma. n. ipsius totum materię semel satiauit appetitum cum tota sit una forma contenta. Et ideo iudicatur perpetuum & incorruptibile. primo de cœ. Eti. Virtus infinita nūq̄ potest in materia iueniri finita. phy. 8. Et ideo

Do. 3. c. 3. post me.

T. c. 80

T. c. 19 Li. de substantia or. Cap. 2. in principio. T. c. 10 & 22 T. c. 86

vult Commen. 2. cœli & mun. & 12. metaphy. motorē orbis primū fore infinitū duratione: non tn̄ vigore, quia iā moueret in non tpe cū improportionabiliter oifariam excederet quod mobile. Finiti enim ad infinitū nulla est pportio. physi. 8. Virtutes aūt corporeę sunt finitę. pmo prima. Nam sicut omnium natura constantium est ratio & terminus magnitudinis & augumenti. 2. de anima. Q̄titatis continuæ sic & discretæ. Omnia nanq; genita finita terminantur periodo, centesima tredecima: iuxta illud Iob. Constituisti terminos hois qui pteriri non poterunt, quia generatum oē corrumpitur omnino. Qd' particularius declaratur. Virtus enim naturalis similiter finita existiteo q per propriam diutinam actionem in expoliando escam a contraiacentibus passionibus fatigata restaurari non valet humidum cōsumptioni restaurratiuæ proportionatum, sed improportionatum magis substantia redditur quantitate & qualitate. Et ideo non

N

O tm̄ extat & tale q vita possit eo tandem perdurare diutissime. Quod ēt signat virtus vitalis cor motu reflexo mouens, eo q hic motus est violentus vtcunq;, cum contra inclinationem mobilis extet: formæ tn̄ gratia naturalitatem obseruat. Instrā ēt fatigantur cum repatiātur in agendo: vnde de somno & vigilia. Quorūcunq; est aliquod opus f'm naturam qn̄ excesserit tps inquantum possunt aliquid facere necesse est deficere: vt oculos videntes: hęc aūt deficiūt cum eorum complexio corrumpatur. quare quinta sexti naturaliū. Instrā fatigantur ex vigili motu, & destruitur eoꝝ complexio quæ est ei substātialis & naturalis: pp quod oportet motū qn̄q; cessare: & sic vitam terminari cū motor hmōi non semp existat in vltima habilitate ad mouendū, velut intelligentia orbis motiua. Et ideo. 2. cœli & mun. deridentur fabulosi volentes ipsam hunc mouere cū labore ac pœna, propterea q; Athalāte indigere. Eodem quoq; modo & animalis cerebro dedicata opus sit tandem deficere quantumcunq; eius aliqua

P immaterialis existat: eo q saltem quātum ad operationē vt intelligentiam & concretionem & dependentiam habet ad virtutes phantasticas & tādem ad organa. Vnde primo de anima. Intelligere ac considerare marcescunt aliquo quodā interius corrupto vt organo phantastico.

Amp. ab hac virtute cum vitali etiam labores prouenniunt animales & corporei humidum iuxta. A. & Halyabbatem exiccantes radicale. Nosce quidem aiam, aut virtutem, & vniuersaliter immateriale non per se senescere aut corrumpi, cum immaterialis & perpetua exta. Sed id sibi aduenire rōne colligationis cū organo: cū forma p se nō generet̄ neq; corrumpat̄. 7. meta. vñ primo de aia. Senior si accipiat oculū iuuenis videbit sicut & iuuenis. Causa vero corporalis attendit̄ & penes humidum radicale & nutribile. Penes siquidē primū: eo q duæ sint causæ cōsumptionis eiusdē. Vna quidē cal'm innatū hu-

Q midū radicis cōplectens oi quaq; cōtinue & vniformiter & se intēdens in eo cōseruari cōsumit seipsum p accidēs humido depasto. primo tertia. vñ seneca. Qui mecū orit̄ mecū morit̄, & q me viuificat, me occidit. Cal'm ēt currēs cōsumit scd'o qa intēsius calefaciēs humidū innatū min' intēsum calore ad se trahens marcescere facit & corrūpit: ceu maior flāma minorē. 3. cœli & mun. Et de causis longitudinis & breuitatis vitæ. cōsumit & deinde ampli' radicale. Quę duo calida taliter cōsumētia tetigit. A. dicēs. Calor innatus q intus est ad hoc adiuuat ad qd' ēt tertiū cal'm ex his cōfectum operat̄. Consumptio ēt euenit ex parte humidi nutrimētalis & duplex. Aut put est in via generationis: & ita calores extranei & vl'r excedentia in alimentis reperta: cū sint contraria in principio maxime ac hn̄tia duplicē supfluitatē. hanc quidē tāq̄ serosam humidā: hāc vero fumosam siccā apho. 2. Aut put extatiā generatū & aquosum ipurū oino indigōne debilitate calidi factū. Qd' ēt dupl'r fit, aut rōne qlitatis vel substātiæ.

Cō. 11. & sin. & com. 45 circa prin. T. c. 6 Do. 2. c. 3. post me. T. c. 41 Circa pa. Ca. 1. post medium. T. c. 14 T. c. 66 Prima sum. T. c. 17 circa med. Cō. 5. circa med. post prin. C. 8. apho. 16. circa

Qualitatis

A Qualitatis quidem eo quod sui frigiditate & humiditate mortifera calori opposita extinguit eundem. Si vero ex parte substantiæ, adhuc dupliciter, aut putrefactiõe quales sunt febres putridæ consumptiuæ: a pata, & alia similia radicalis consumptionem accelerare facientia. Et ideo sæpius ægrotantes finiuntur in breui. Vel propter grossitiem & corpulẽtiam humidi plurimi ex indigestione aggregati, calorem tegmine ac irrespiratione suffocantẽ naturæ: velut ignis suffocatur nimia ac extinguitur cooper tura. primo de re. sa. primo prima. & secunda etiam animalium. 12. eiusdem. Et ad summũ triplici animalis corpus expositum est consumptioni. Vni quidem propter contrarietatem elementorũ inadinuicem: ex quibus construitur. Alij propter calorem depascentẽ humidum continue. Ac tertiæ propter rerum nõ necessariarum sibi extraneitatem: alterant enim & permutãt id necessario. Qđ notatur in techni. ita. Si corp⁹ esset impassibile, ac immutabile, & semper maneret optima compositio, nõ indigeret arte: sed quia permutatur, corrumpitur, & alteratur, conuertitur & reliqua.

Coll. post principiũ. Do. 1. c. 3. post me. Doc. 1. sũ. primo ca. 15. vel. 6. & sũ. 1. c. 1. Ca. 3. 4. 6. Lib. 5. te. com. 6

B

PROPTER SECVNDVM vero sciẽdum ꝙ aliqui quæsito responderũt ꝙ humidum radicale amplius consumit calidum innatum currenti, quorum motiua tacta fuerunt in præargutis. Horum autem defectus tertio dicendorum aperietur & quarto.

PROPTER TERTIVM vero sciẽdum ꝙ humidum radicale plus consumit a calido influenti, ꝙ̃ ab innato. Quod ostendit: qm̃ calidum influens actu coexistit: innatum vero potentia fere, cum illud sit acutũ quasi & anxiabile, id autem mulcebre ac suaue. Actio autem puenit ab actu excellentius ente. Adhuc minus consumit quod magis participat calido uocato cœlesti reliquo cum id potius vt dictum est inesse: & naturam contrariorum cõtineat & viuificet: hmõi vero calidum est: ceu apparuit innatum, & non currẽs. Amp. illud minus cõsumit quod magis est familiare & congeneum opposito. Tale autem est innatum ad humidum radicale: non aũt influens, cum vtrunq; illorum simul puenerit, & innatũ sit mulcebre ac lene. Fluens autem tanꝙ aduentitium & horribile: cum ex alimentis quotidie generet agrestiorib⁹ in quo qualitates ad tp̃s permanẽt excedentes ipsorum.

C

Et firmatur quia calidum innatum & humidum radicale: cum sint minus contraria propter dicta: ꝙ̃ minus agent & patientur inadinuicem: ita & actionis ratio contrarietati fulciatur. Ipsa nanq; sunt contraria pp multum distare quod sumptum est a contrarietate primo reperta in vbi, vt centri ad circunferentiam. Commen. s. &. 10. meta. Eti. Motus plurimus consumptionem inducit inflammando: hic autem repertus est in currẽti, quod nomen ostẽdit. discurrit enim per corpus & præcipue a corde in arterias in instanti fere, ceu lumen illuminantis per domum: vt tactum est dr̃ia. 50. Innatum autem quiescit amplius, vnde & complãtatum inde appellatur. Ex quibus indubitanter concludatur calidum fluens plus innato humidum dissipare radicis.

C6. 4. ad medium. C6. 13. in medio.

D

PROPTER QVARTVM quidem. ad primum dicendum ꝙ calor innatus qui intus est, nõ solum existit innatus: sed et currens vt ex positum. Ad aliud dicendum, ꝙ ille sermo verus est, qñ aliquid recipit totum suũ esse ab aliquo, sicut veritas tota conclusionis demonstratæ dependet ex præmissis: & dilectio omnis paterna nutricis, propter filium. Non autem hic taliter extat: cum calor influens nõ solum ab innato esse recipiat: sed a corde magis & alimẽtis. Veritatem etiam sapit in analogis & non in æquiuocis pure aut vniuocis & informaliter se causantibus: & etiam non efficienter sed effectiue. Ad aliud dicendum: ꝙ licet innatum calidum sit aiæ instrm principalius & immediati⁹ & sit fortioris virtutis in contraria sopiendo & in mistione tenendo: ac viuificando, non tñ fortius in exiccando & exufflando: sed & minus cum plus participet æqualitate et calido cœlesti ordinate ꝙ̃ calidum influens. Ad confirmationem dicendum: ꝙ non est simile de calore igneo & innato, vt ostendetur dr̃ia futura & maxime hic: cum hmõi duplex calidum aut triplex non possit lucernę coaptari: sed vnũ simplex et arsiuum. Ad aliud dicendũ, ꝙ non sufficit amplius agendo magis attingere: dummodo non fuerit amplior in agendo virtus, ceu euenit vt ostẽsum in calido innato ad influẽs, cũ suaue sit & gratum: illud vero oppositum fere: ipsumq; complectit innatũ & humidũ radicale non parum, & quia acutius consumere potest illo amplius.

E

DIFFERENTIA. CXII.

QVOD HVMIDVM radicale nõ possit restaurari monstratur: quia in techni. Solidas corporis partes vere solidas et primas ẜm nullum modum possibile est humidiores facere: sed satis est si prohibeat quis eas non cito exiccari. Et septimo de inge. Solidorum corporum siccitatem impossibile corrigere quemadmodum & senectutem. In de tabe vero impossibile coextendere & subalterare prima generationis elementa plantarum & animalium. Quod autem humidum restaurat radicale, humectat vere: coextendit & alterat generationis principia. Rursus primo prima, &. 12. aialium. Illius virtute infinita & supposita: mortem tñ est necessario aduenire defectu restaurandi humidum radicale. Adhuc primo tertia. Accidit defectus nunꝙ̃ cessans vsq; ad vltimum quod est defectus restaurandi humiditatem loco eius qđ dissolutum fuit. Amp. si humidum radicale posset restaurari, vita posset perpetuari, cum virtus nũꝙ̃ senescat & corrumpat. dr̃ia priori. Neq; calor cũ agat in infinitũ si adsit combustibile. 2. de aia. Hoc autẽ aderit vt influẽs humidum. Itidem membrorum ẜm medicos quædã fiunt ex sanguine resteurationem & integritatem deperditam suscipientia: ẜm primam ẽt intentionem. quædam vero ex spermate quæ hanc recipere negant: neq; ẜm intentionem secundã, cum loco nihil renascatur deperditi. Quod non fieret si humidum hmõi valeret restaurari de perditum: cum ex eo tanꝙ̃ ex sanguine reconstituantur sanguinea: deperdita restaurarẽtur spermatica. Palin. humidum radicale: simpliciter seu a natiuitate existit. Influens vero ex quo hmõi restauratio est futura, a tp̃e tale. Quæ vero natura prima & tp̃e sunt alia cum sint opposita. Idem nanq; condiuidunt genus apparens in techni. vnum vero non iuuat oppositoꝝ: alterum adesse topicorum quarto Boetij. Eti. Si humidum radicale restauraretur hoc esset influenti. dr̃ia priori. Sed eo non, cum ex alimentis interius acceptis generetur. ibidem. Plurima uero animalium diu stant absq; comestione et potu omni. Vt vrsi, serpentes, ciconiæ: turtures, cuculus, & talia latitantia in cauernis hyeme. apho. prima naturalium uirtutum apparens secundo, & interiorum. 6. ita ꝙ quædam mulierum diutissime cessauerint ab omni ciborũ assumptione. differentia. 117. Amp. si detur radicale humidũ restaurari: aut oportet duo corpora in eodem fieri loco, quod restaurans scilicet & quod resoluitur. Vtrũq; enim corpus, cum ex non corporibus non fiat corpus. Cuius contrarium quarto physi. & de anima. 2. Dimensiones nanq; dimensionibus resistunt, aut cõtingit vacuum corporibus resumptis repente accidere: quod quarto impugnatur eorundem. Vel vnum corpus aliud penetrabit priori permanente incorrupto. Cuius oppositum Commen. 2. de anima. Ex quibus cõcluditur humidum radicale minime restaurari posse.

Lib. 1. tra. de test. te. com. 15 Ca. 6 post

F

medium. Tra. 1. c. 4 in medio. Do 3. c. 3 Cap. 3. Ca. sing. 1 medio.

tex. c. 41

G

Li. 1. tra. 3 t. 2 1. 3. 4 &. 6

H

Cõ. apho 15. p. pn. Ca. 2. post medium. Ca. 4. post principiũ. te c. 8. & 55 tex. c. 69. tex. c. 63 &. 84

Com 70.

IN OPPOSITVM Ari. de gen. & cor. Eti. Restauratio fit per nutricationẽ. Cõmen. Ipsa vero est perfecta nutrientis in id quod nutrit assimilatio. dr̃ia. 30. Cum igit humidum radicale deperditionem incurrat, oportebit

Coll. li. 1. 2. c. 5. 25 vsq; ad te. com 42 Coll 1. de aia. c6. 47

I bit si vita debeat permanere aliquandiu, restaurationem suscipere. Itidem. duplicibus existentibus substantijs alteram plurimam habent infantes: alteram vero iuuenescentes, vt ad totā corporis ꝓportionem. aphor. primo. Si autem restaurentur minime, non solum minorem possiderent substantię iuuenes ad infantes humiditatem: sed fere nullam cum multum distent tempore: itaq; humidū poterit refici radicale. (Collī cō. apho. 14. post me.)

PROPTER PRIMVM quidem sciēdum: ꝙ quid sit humidum radicale & influens: quid vero calidum innatum currens & spiritus: differentijs apparuit. 48. 59. ac præcedenti.

PROPTER SECVNDVM vero sciendū, ꝙ modernorum medici cōiꝰ ponunt ꝙ humidum non possit radicale restaurari. Qđ & A. dicunt cum alijs sentire medicis vt suspitionē suam oppositam fulciant Ari. eo ꝙ a primis extat spermatibus. Tale vero nullum ꝼm eos re-

K staurationem potest suscipere. Dicunt enim ꝙ calor dupliciter valet in humido agere radicali: vel vt ipsum ex humido restauret influenti, hoc autem impossibile: vel ꝙ ipsius prohibeat per nutribile humidum celerem cōsumptionem: vnde, & quidam tale dant exemplum: sit cera quæ humido ꝓportionetur radicali, & pix influenti. Exponantur quidem soli, consumaturq; in die ʒ. i. ceræ, & addaẛ eidem tantūdem picis, & sic deiceps ꝼm ꝙ plus consumiẛ aut minus restaureẛ per picem. Restaurabiẛ. n. non tale: licet tm̄ eius quod dissoluitur. Et ideo dicunt ꝙ oportet iuuenes hinc cum alijs interire quoscunq;. Cuius quidem positionis defectus: in tertio apparebit dicendorum. Sunt & alij quasi mediam viam tenere volentes inter hos qui dicunt nullo posse modo ipsum restaurari, & restaurationem affirmantes: testātes quidem humidū radicale posse restaurari simpliciter quantum ad substantiam: quia ea cum sit indiuisibilis latitudine non extensa

L velut accidentia, vel simpliciter restaurationem suscipiet omnifariam, aut nequaq̄. Qui conantur tm̄ ostendere ꝙ restaurentur oīno. Q̄tum vero ad quasdam cōditiones & proprietates consequentes substantiam, dicunt, posse interdum refici: aliqñ uero nō, ceu ꝼm q̄titatem interdū plus restauratur, & aliqñ minus: nunq̄ vero æqualiter. Q̄tum vero ad qualitatem aiunt restaurari nō posse ꝼm eundem priorem gradum, sed ꝼm latitudinem: cum qualitas magis suscipiat & minus. Q̄tum autem ad quasdā ꝓprietates quas respectiuas vocant: quę sunt radicalitas & prioritas, vere dicunt nequaquam dicentes sic posse refici: quod tm̄ non hæsitatur. Q. autem hoc stare non valeat ꝙ substantia generabilis & corruptibilis, de qua præsens extat perscrutatio, simpliciter restaurationē accipiat & quo ad accidentia illam concomitātia ꝼm quid, monstratur ita. Qm̄ qualitas & vniuersaliter accidētia dependent a substantia. Non enim sunt entia sed entis. 7. meta. (T. c. 3)

M Propter quod si restauratur simpliciter ꝼm substantiam restaurabitur simpliciter & ꝼm qualitates. Itidem cum finis alteratiō is sit generatio, si generabiẛ per restaurationem simpliciter substantia, simpliciter alterabiẛ & qualitas: cum eius alteratio sit uia in substātia. Eti. Si restauratur extendiẛ, sed extensio solum est ꝼm quantitatē, non autem ꝼm substantiā. Sicut enim sublata q̄titate substantia indiuisibilis permanet: phy. primo. ita inextensibilis eadem remota. Et ideo in p̄dicamentis. Q̄ta fuerit superficies tm̄ esse album dices. Palin. per substātiam aut audiunt ipsum quod quid est indiuisibile solo intellectu perceptibile. Ipsum enim obiectum est intellectus. 3. de aia. Et cum restauratio sit sensibilis, talem substantiam restaurari sit omnifariam impossibile. Substantia enim vt sic: neq; generationem aut corruptionē suscipit, neq; restaurationem uel deperditionem: cū tales passiones non sint substantiæ simpliciter: sed accidentibus cōcretæ. Et ideo dictum Aristo. ꝙ sola substantia proprie generaẛ, de sub- (Collī tex. com. 15) (Collī tex. com. 11)

stantia verificaẛ composita & particulari: non autem de materia & forma nisi per accidens. 7. meta. neq; vniuersali vel intellectuali. Aut per substantiam compositam concretum quoddam ex ea, & qualitatibus secundis, & quantitatibus ꝼm medicos volunt dicere, qualia quidem sunt grossum, subtile, viscosum, tenax &c. Quod etiam stare non potest, cum qualitates & quantitates quas vocant proprietates absolutas contra non diuidāt substantiæ antedictæ indiuisibili. Et ad summum in medicina non medicinaliter: sed magis mathematice vel diuine loquuntur: ita ut etiam attriti eos non intelligant in eadem. Aut fortassis intellectum sanum habentes hæsitarunt exprimere. N (T. c. 33)

PROPTER TERTIVM quidem videndum, ꝙ humidum multiplex est primitus. Deinde exponaẛ qūo humidum potest restaurari radicale, & qūo non. Tertio id auctoritatibus & rōnibus ostendatur. Propter quidem hmōi primum sciendum, ꝙ humidum sicut dicit A. 4. canonis triplex existit. Quoddā nanq; est sparsum in mēbris simplicibꝰ ceu ros: & hæc humiditas est prima ꝙ secunda. Reliquum quidem ex paroxismo tpe coagulatum: vt nutriens in effectu cambium dictum iam ad locum attractum: ac restaurans deperditum similitudinem cum membro, quod deperditionē suscepit recipiens omnimodam. Est & aliud radicale dictum tripliciter dr̄ia priori. quod & maxime ipsius duplex. Primum duplici fouetur priori humido fluenti. Cuius siquidem radicalis initium ex primis fuit seminibus, vt eius colligat, & contineat partes membrorꝫ cōsimilium a generationis principio in adinuicem: per cuius quidem separationem corpus cadit in cineres. dr̄ia. 33. Principium vero primorū duorum est ex cibis continue. Est autem & hmōi trini humidi ad humiditates extrinsecas similitudo. vt in lucerna contingit videre. In ea nanq; triplex illi comproportionatum reperitur humidum. Est nanq; humidum ut oleum in ipsa effusum priori humido assimilatum. Est humidum repertū in illa iam papyro imbibitum secundo contributum humido. Estq; tertium ꝙ partes continuat lycinij, & continet ne dissoluantur in elementa qñ ignis inferiẛ, & ipsum humido ꝓportionaẛ ultimo partes membrorꝫ continuanti. Est aūt attendendum ꝙ hæc 4. primæ & plurimum medicorꝫ ac phylosophorꝫ similitudo humidi lucernalis ad humidum aialis lata extat q̄multum, grandem iuxta quandam similitudinem obtinens dr̄iam: qm̄ calidum igneum est fere simpliciter inanimatum actionis infinitę humidum consumens lucernale. Calidum vero aialium concretum ex elementari & cœlesti, mulcebre quoq; & suaue finite habens ab anima principatum humidum depasciẛ naturæ. Adhuc hmōi calidum compositū humidum radicis ꝼm oēm complectiẛ dimensionem: velut calidum impressum per totum corpus præiacentis aquæ in vasculo: non aūt sic quod lucernæ calidum humido per oē continuāti papyrum imprimitur: sed ꝼm solum unum eius extremū. Et ideo non valet quod quidam volunt ostēdere ex tali humido continuante partes lycinij: non valente aliquo per oleum infusum eius consumptioni resistere, ita calidum quod innatum in humido impressum radicale, non potest humido influenti a consumptione ꝓhiberi. Et ideo Gal. angustius hoc in de tabe aduertens inquit. Hæc autem rō seu ꝓportio caloris scilicet naturalis ad ignis flammā: vnde appropriaẛ ab oibus pene iunioribus medicis & phylosophys non existens vera. Quo et modo medici colliget 4. mordenẛ in hectici post cibum inflāmatione ita. Causæ quæ ab alijs medicis in hoc danẛ, accidentales sunt, sicut fabulę cantatorꝫ: quia dicūt ꝙ cibus in talium patientium corporibus est ꝼm similitudinem aquæ super calcē proiectę, quia impossibile est vt virtꝰ nutribilis a nutriente tm̄ sit elōgata: vt ipsum eidem sit contrariū: sicut aqua (O: Tra. 3 c. 1 circa prin.) (Ar. 1. ante medium.) (P) (Tra. 3. c. 1 circa prin.) (Q) (Tra. 1. c. 1. in medio.) (Ca. 33. in medio.)

A calci reperitur: quia unumquodq; istorum alterum corrumpit. Cui siquidem dicẽdum q̃ similitudo cum latitudine verificaẽ sufficienter intellecta. Propter huius secundũ sciendum: q̃ humidum radicale ſm eius substantiam nõ indiuisibilem: sed quantitate: qualitate & alijs cõcretum potest restaurari: restaurationem audiendo quæ in corpe naturaliter se habente correspondet consumptioni a calido factæ coinnato. Cum enim quod spermaticorũ deperdaẽ membrorum: restaurari non valet, cum agente careat & materia. Virtus nanq; informatiua abscedit cũ in
Colli: ca 4 / de ge. a. 2. / ca. 1. &. formauerit partes: secundo de partibus aialium. Natura ẽt regitiua fecit ex spermate quod potuit oẽ in principio: nihil inde reseruãs ad casus fortuitos: nisi fortassis in dentium ꝓductionem: partem ipsius cum sanguine occultãs aliquandiu quod dentes notant sensus seu intellectus dicti. Materia etiam qua restauratur humidum radicale est ipsius nutritiua & augumentatiua: prout sub natura permanet humiditatis: & non ſm quod induraẽ in partem:
B quod ẽt remanet mutilati induratũ, est ut humidum qđ tunc sibi stat radicale: non valet applicari omnifariam, quod animalia ẽt imperfecta patiunẽ & plantæ vtcunq; quod enim in caudis addiẽ stellionum, serpẽtum, & taliũ modicum est valde respectu deperditi. Est ẽt superfluum ex quodam viscoso phlegmatico generatum: quod eius substantia ostẽdit & color cum figura. In plantis autem cum sint materialiores: habeantq; nutrimentum coniunctum, & sint potantes id continue. Neq; natura sit ita in his & animalibus imperfectioribus ẽt operosa in principio vt in nobilioribus: restauranẽ hæc omnium maxime nõ in directum tñ, sed a latere. unde animalia imperfecta horum duorum sunt restauratione media. Dico ẽt q̃ talis restauratio diuersificaẽ rõne quantitatis, qñ in pueritia plus restauraẽ q̃ deperdatur, & ideo ꝓuenit augumentũ. In senectute vero contra, vnde decrementum accidit. In iuuentute autem æqualiter res euenit: & ideo stãt quæ cor
C poris & animæ tunc organicæ. Variaẽ ẽt rõne qualitatis. Et hoc dupliciter: primæ scilicet & secundæ. Interdum nanq; restauraẽ calidius deperdito: vt qñ melancolicum quis conaẽ aut phlegmaticum ad temperatam cõplexionem reducere vel sanguineũ. Et aliqñ frigidius reficitur deperdito: ceu qñ cholericus aut sanguineus ad tẽperatum maxime aut ad phlegmaticum ducitur. Secundo vero: qñ humidum aliqñ reficiẽ impurius: & maxime in corpore temperato: in quo cũcta ẽt in principio sunt tpata et a superfluitatibus omnino excussa: plurimũ vero regeneratur purius ꝑexistente: ad tps tñ & non diutius, quod est proprie qñ complexionem distemperatam valde vt melancholicam quis conaẽ ad temperatam reducere in qua humidũ impurius & siccius extat: sub modica quantitate ẽt contentum: & in phlegmatica in qua frigidiꝰ & aquosius: & in cholerico & sanguineo vtcũq;
D videẽ contingere respectu ꝑcipue corporis eucrati: & interdum tenuius: qñq; vero grossius. Sic itaq; cẽseo in his q̃ humidum in plurimis corporum: non solum non restauretur: verum amplius & purius: non autem semp, sed tpe quo ꝓportio calidi ad humidũ existit immensior: & sub certiori temperamento humidi: quod in pueritia contingit. Et deinceps humidum impuratur radicale pp cõtrarietatem & repassionem quam primitus ab humido sustinuit influẽti. Variaẽ ẽt prædicta restauratio, rõne situs, qñ superiores partium embryonum & post ortum ẽt ad plurimum tpis magis restaurantur q̃ inferiores. Et ideo
T. c. 25 & sequẽtibus pueri velut noui genita extant nanodei. dña. 79. Propter huius quoq; tertium sciendum q̃ ſm Aristo. de ge. et cor. primo: quandiu manet spẽs & forma animati corporis qua potest conuertere ac in seipsum alimẽtum trãsmutare: restauraẽ & viuit. Et quale fuerit aliquid in potentia: talis erit actus qñ poterit permutationem suscipere ab
T. c. 42 imprimente, qñ vero nõ, corrumpiẽ. Vnde ait. Si autem non amplius facere potest scilicet forma seu natura cum eius instrĩs trãsmutare alimenta: & sibi assimilare, sed vt aqua vino semp ampliꝰ mista in fine aquaticum facit, et aquam tunc diminutionem faciet quanti. Qñ enim caro facta fuerit aquatica & impura, diminuiẽ, & ita cessat augumentum cum non valeat restaurare. Sicut enim vinũ qñ est potens potest aquæ modicum conuertere ad seipsum, vt & vigorosius & inebriatiuũ reddatur amplius, tertia ꝓble. deinde ẽt conuertere ac permutare donec incipiat debilitari, & tandem specie ipsius facta aquatica corrumpi pp contrarietatem ipsorum inadinuicem. Sic & in humido euenit radicali, vt tandem per influẽs sibi extraneum impuratum corrumpiẽ, licet enim spẽs maneat, ceu subdit vsq; ad quid: vltimo tãdem oportet vt totum fiat aquaticum & corrumpaẽ. Sic itaq; spẽs permanet vitæ donec potest humidum influens in radicale conuerti: qñ autem non: corrumpiẽ, cum vita sit consistentia per alimentum. Quinto ẽt colliget sentitur ita. Declaratum nanq; est in scia naturali q̃ membra primitus nutritiua sunt cõsimilia. Ideoq; cibus primo cõuertiẽ ſm ordinem quem habet in corpore cibati, & humiditatem similem humiditati fixæ in membris cõsimilibus, & misceẽ cum eis per eundem modum quo misceñ res adinuicem liquidæ. Ideo quia nõ est alter modus per quem posset natura restaurare rem dissolutam in oibus partibꝰ membri: nisi per modum mistionis. Et qñ erit permistum ſm hũc modum, tunc habebit existentiam in ipso. Et post hoc assimilabitur illud membro: hoc est quia dat eidem vnã coagulationem stabilitatis similẽ stabilitati membri. Et est ibi declaratum: q̃ hoc fit per decoctionem: et decoctio fit per calorem qui est in cibato: non q̃ calor sit primus motor in hac re: sed est aia nutritiua: cum operatiões caloris non sint ad vnum finem determinatæ nec ordinatæ. Nã ignis agit in infinitum ꝑsente combustibili: de anima. 2. Omnium nanq; constantium per naturam terminus est & rõ magnitudinis & augumenti. Ex isto quidem sermone colligiẽ manifestius: humidum posse restaurari radicale. Et restaurationis modus eiusdem per transubstantiationem seu mistionem existit: non autem per iuxta positionem vt videntur aliqui somniare humidum existimantes non restaurari radicale, sed iuxta põnem influentis a cõsumptione diutissime ꝓhiberi. Ad quos impossibilia sequunẽ non pauca: vt q̃ nutrimentum & augumentum non fieret ſm totum, ceu sentiẽ primo de geñ. & cor. & naturalium primo. Amplius Auer. ibidem. Cibꝰ habet pp suam propriam virtutem & præparationem ut conuertatur ad humiditatem similẽ humiditati radicali: quæ est in membro consimili: & ad calorem intrinsecum similem calori qui est in cibato: ita ut sint idem per modũ oẽm. Adhuc plasma nõ saluaretur a principio in finẽ sic illæsum vt videẽ manens. Rursus ex superfluis genita sicut vngues & hmõi iam nutrirẽtur vere, quod negatum est dña. 54. cum certam valerent iuxta positionem recipere. Eti. Qualis est modus generationis partium ex suis principijs. talis debet conseruationis earum fore: ad hũc enim generatio coordinaẽ. Sed per commistionem miscibilium in tertium transubstantiando generatæ sunt, dña. 16. Itaq; nutrimentum transubstantiatione perficiẽ siue commistione. Et ideo primo secunda. Qñ cibus fuerit coagulatus & corpori assimilatus perfecte: omnis deperit qualitas. Tale quidem certum diciẽ nutrimentum: apho. secunda, quod iuxta positione nõ euenit. Hanc quidem veritatem & si longius odorasse videẽ Gal. cum. A. volens in techni. Molle quidẽ & puerile os consolidari possibile. vnde. 5. de inge. cum primo prima. Membrorum pauca seu parua & in paucis habitudinibus: & in ætate pueritiæ sicut ossa & rami venarum parui non enim magni neq; arteriarum soluti possunt certa continuitate restaurari. Quorum quidem pars si seiungatur nihil loco eius

Right margin: E; phẽ. 3. & 22; Ca. 3. circ. principiũ. F; T. c. 41; G; Colli. 1. cõ 33. & 41; Cap. 8 5. colliget cap. 1. post principiũ.; H; Colli: doc 3. fũ. 1. ca. 15. circ. pri. & pᵒ me.; C õ. apho. 17; Li. 3. te. c. 116; Cap. 7

I eius renascit. Quod fortasse non cōsentiet aduersarius: cū
Do.5.ca. sing. post medium. Haly. restauratione pdictorum testetur pp propinquitatem vicinitatis virtutis spermatis & membri mollitiem
5. techni cō. 116. & 131 contingere. Sed dicendum vtrunq; conferre, idq; magis
quum pexistēs sit eius officijs distributum. Q̄. autem ita
Tra. 1. c. 5 circa prin. sit Gal. sensit in de tabe ita si possibile quidē humidiorē
operari substantiam corporis cordis aut hepatis superaccipere senectutem accidet. Si vero nullum sufficiens est, neq; hepar humidius in seipso facere neq; cor: sed necessarium in sequēti tpe siccius fieri alterutrūq; ipsorum, & nec viscera solum: sed & arterias & venas. Prohibere quidē senectutem impossibile: superaccipere aūt quod velox ipsius, videt possibile: hmōi autem humectatio: & ēm hoc procuratio, pprie senum perficit balneo, molli lecto: somno, ac cibo. Quorum cibus est primus maxime: solus enim ipse pars fit nutritorum corporum, assimilatur ipsorum substantijs. Vnūquodq; vero aliorum humectat per accidēs.
K v3. quia prohibet uelocius consimilia exiccari. Vel quia augumentat & superextendit humiditatem quæ intermedijs membrorum regionibus humectantium suscipit appellationem & virtutem. Ita vero contingit aliqñ hepar & cor humectari & sic oē corpus. Alimentum autē assimilari taliter non est nisi directe in substantiam solidorum conuerti membrorum. Q̄. si hoc vt humidum nutribile molle conuertitur in dura, & vnum essentialiter efficiat cum illis: multo id amplius conuertet in humidum radicale membris solidis humidius valde. Neq; potes dicere vt plures quia irrorat & remollit. q. de foris humidū radicale, cum illud agāt prædominata & adhuc maius Itidem, ppter nil aliud puer potest seipsum sustentare & augumentū pstare. Senex vero neutrum & iuuenis horū
Do.3.c.3. in medio. primum. primo prima. nisi pp humidi restaurationem radicalis. Adhuc qñ infans parturit, sanguis quem ipsi generat hepar huius sanguinis supplet vices, & generat
L ex eo quod ab illo sanguine generabat. Aut dicēdum, q̄ neq; nutritur & augetur post ipsius informationem. Pa
Ca. fin. ad medium. lin. primo tertia. Corpus nō permanet tpe quo perdurat nisi quia humiditas prima ipsius resistit resolutioni caloris mundani, & caloris sui corporis in natura sui, & eius quod ex motibus suis accidit & alijs. Hmōi enim causæ sunt debiliores in agendo q̄ humiditas in resistendo prędicta: immo ipsum stare non facit nisi id quod restaurat illud quod ex eo resoluit, & est nutriens. Series igit intellecta est aperta. Quod quidem rōne primo firmat trina
Vbi supra Imediate. ex parte nutrimenti. Vno quidem modo inquātum existit obiectum vitæ. Ipsa enim est consistentia per alimentum: quod nequaq̄ aliter esse potest: nisi quia alimentum quod humidum efficit influens in radicale restaurando conuertat. Cum enim vita calido constet & humido: qd' in radicali reperit: opus est vt permaneat restauratiōe: qd' autem restaurat: vnum efficit cum eo quod restauratur.
M Aliter quoq; rōne idētitatis nutrimenti: qm̄ eadem est
Cap.4. ad medium. materia generationis & nutrimenti de ge. aialium: & col
Ca. 10. p' medium. liget secundis. Sed materia generationis fuit humidum primum radicale. vnde apho. pma. Ex spū & sanguine
Cō. apho. 15. ad me. ac spermatis humiditate est generatio solis aialis particulis, postea vero augumentatio & nutritio ex his. Et deinde ex parte quantitatis ipsius: eo q̄ humidum seu generatum innatum modice fuerit quantitatis: ut apparet nō solum in animalibus: verum etiam in plantis magis: cum earū q̄plures per maxime orian ex semine sic minimo
Post me. vt non sit earum millesima pars: elemētorum primo: qd' tam grandes dimensiones non posset suscipere: nisi alimentum occurrens de foris in eas conuertere: & dimensiones assumeret ignis: vt abies, quærcus, & hmōi. Rursus si spūs innatus restauratur per cōuersionem spūs materialis in ipsum: & humidum nutriens conuertet in radicale: cum vnum ad alterum ordinet, sed spūs qui est sicut materia conuertit in spiritum innatum puerum: pharma

corum. 5. Amplius tunc cōplexio nō posset permu N
tari innata: vt ostensum dria. 22. cum in humido radicali Dif. 2. c. 5 ante me.
fundet. Adhuc ociosa & foret doctrina Gal. qua comple tra. c. 50
xiones distemperatas satagit ad temperatam reducere. 3. techni. Amplius cum ipsum sit humidum aereum subtile, pprium subiectum calidi innati dria priori: consumptibile de facili non nunq̄ a ptactis depascit & consumitur calidis: dria peunti taliter vt restauratione indigeat & conuersione vera in seipsum. Eti. vt trāsmutatio induxit in cognitionem materiæ, ita & actio formæ. Sed act' ēt natura nobiliori ac perfectiori modo ēm cuncta circa finem pueritiæ coexistūt & inde quod euenit quia humidum nature restaurat cōdecenter, & calido afficitur illi'. In quodam nanq; virtutis cætera constant modo: cum humidum superfluum a natiuitate contractum sit iā sufficienter terminatum. Virtus enim naturæ calidum cum ipsius humido & organum ex quibus depēdet, actio tūc extant, pportionata & vigorosa q̄ maxime. Ex quibus O
itaq; audeo confidenter pronūtiare aperte humidum radicale posse modo restaurari & foueri prædicto.

PROPTER QVARTVM quidem. ad primum dicēdum, q̄ fere oēs hac Gal. medici serie sophisticati putant membra neq; nutriri posse aliquo modo vt spermatica, nec humectari & restaurari. Rñdentes obuiantibus eis pp hmōi inducta q̄ somniant dicentes humidum radicale refici: dicentes q̄ membra nutriuntur & augumentantur quo ad humiditatem ipsorum & substantiam a sanguine menstruo contractam: q̄tum vero ad spermatica, non nutriuntur nec humectant. Neq; ēt si nutriuntur & augumentant humectantur idest teneres cunt & mollescunt sensibiliter. Ossa nanq; puerorum & plātæ paruæ nutriendo & augendo indurescūt semper a calore humidū terminante. Et hi demum percipiētes fere sui defectum notant dura membra ceu ossa parum sui duritie ab innato resolui calore. Ideoq; pauca restauratiōe indigere. Re
spondent obuiātibus & alij q̄ stomach' exiccatus nūq̄ P
fieri potest humidus quo ad mēbra spermatica quæ sunt in eo: sed q̄tum ad sanguinea solum. Rñdent ēt dicentibus q̄ mēbra spermatica nutriunt sicut sanguinea: q̄ licet spermatica restaurent q̄tum ad id quod partim sunt cōposita ex sanguine redacto ad naturam spermatis: nūq̄ tñ restauratione recipiunt vt ex spermatis constāt parte.

Quorum quidem defectus ex pręmissis detectus est: q̄ enim negant spermatica nutriri: humectari & restaurari, falsum est apertum vt apparuit: cum sint a principio q̄ parua & magnificent late: sintq; sicut alia uiuētia & propriæ quæ animalium resolutioni exposita, & si non tm̄ solida vt quæ humidiora: hæc ēt q̄q̄ vniuersaliter exiccentur continue possunt particulariter humectari, ut conualescentes indicant. Neq; ēt puerilium ossium exiccatio & recētium plantarum est permutatio in innaturalius uerum in eius oppositum dria. 26. Adhuc si ex spermate Q
menstruoq;, vnum per essentiam constitue: impossibile qd' factum est vnum sine altero restaurari. Vnde si quantum ad partem sanguineam restaurat: & ēm spermaticā. Sed quid partem audiant spermaticam hos ignorare sentio. Hi enim & similes defectus contingunt in attritis in naturis, & hoc potissime in his quæ de animalium generatione tradunt. Quare stupēdum de viro quodam vtili famoso Anaxagora: in ore propriam vocem obliuioni mādanti. Cum enim posuerit innatam complexionem permutari: humidum negat radicale posse restaurari. Mi
randum ēt qūo Haly. dedignatur vel approbare aut sal Vt supra arg. 1. post medium.
tem vitiare: cum audientem in veritatem concitet. Propter quod his spretis series exponat prætacta. Ipsas corporis partes & primas vt cor cum reliquis principalib' & vniuersaliter oēs ex principio ex sanguine ad naturā spermatis redacto cōstructas vere solidas idest exiccatas certe, ac induratas & reliqua. Vnde de tabe. post antea inducta,

A Tra.2.c.5. post prin. inducta, dispersa vero & resoluta humiditate augmentante reddit saltem subtiliatum iuuenibus corpus, & consumi accidit secundum totum corpus manifeste annosioribus. Contingit vero secundum cor & hepar. Velut itaque Gal. cum corpus iam tabem et naturalem incurrerit ex senectute quod humectari non possit vt redeat ad quod prius. Alioquin foret possibile senectutem prohibere & mortem inde: quod non est supple accipere. Tamen vt dictum possibile dicitur et humidiores facere: quod plus importat: eo quod est humiditas simpliciter reddere. Vult autem Haly. quod Gal. det canonem quo complexio declinans possit paulatim ad suam duci ex humiditate in spatiis membrorum consimilium imbibita: quod fit ea humiditate implendo contraria complexioni existenti. Nam membra consimilia nutriuntur hac humiditate. Ipsa nanque ea inclinat ad partem complexionis suae preexistentis secundum longitudinem temporis paulatim, quia secundum Gal. vnumquodque membrum trahit ex venis materiam sui nutrimenti, & reponit eam in locis vacuis ipsius, donec decoquat ipsam, digerat, et ad similitudinem suae substantiae conuertat. Necesse enim fit vt imprimat haec humiditas in ipsum aliquid post aliquid, & mutet secundum longitudinem temporis, ita vt conuertat complexionem ipsius ad partem complexionis suae. Ex hoc itaque sermone apparet contrarium dicto illorum: cum toleret fere omni tempore membra humectari & restaurari paulatine. Et fortassis ille quis inquiet restaurationem negare, quia non quod euanuit idem spermaticum restauretur et: sed tunc neque sic restauraretur quod sanguineum. Ad aliud quid dicendum apparet. Ad quod autem de tabe dicendum: quod licet illud non sit semper possibile: fit tamen ad tempus: vnde mox subdit. Necessarium est post statum corpus exiccari: humectatur itaque vsque ad statum & inde: post autem minime: quod voluit sermone breuiori tangere in techni. Ad aliud dicendum quod licet virtus ponatur infinita, & humidum restauretur, mors tamen interuenit: quia tandem restauraretur sic aquaticum & impurum & taliter situatum: quod fomentum vitae fore non potest vt ostensum: non quod nullo vt sapiunt ignari restauretur modo id, sed simile. Virtus enim infinita et durationem: si debet agere, materiam expostulat dispositam: actio enim in materiam oportet concidere dispositam: de anima secundo. Ad aliud dicendum quod licet virtus sit incorruptibilis & perpetua de se: limitatur tamen & corrumpitur propter materiae applicationem corruptibilis & determinatae. Neque et calor animalium est simplex elementaris infatigabilis vt qui ignis, sed compositus: differentia priori: cum duobus eius comparibus: & ideo corruptibilis: fatigat. n. & laborat, vnde, proble. secunda. Calidi natura quae fert nos ad summa grauata perseuerat: licet non sic quae ad inferiora. Ad aliud quid dicendum apparuit: non etiam caro quae ex sanguine generatur: restauratur vt prius: non quidem enim vt notum confusa: neque glandosa, aut simplex & pura, neque lacertosa. Tot enim sunt modi carnis differentia. 41. Glandosa quippe non & proprie quae alicuius generationis humiditatis est gratia: cum a natura sit prius intenta: tam ratione materiae quam formae vel finis. nec tres reliquae: cum in eis sit admistio substantiae neruosae spermaticae. Et ideo caro deperdita non vt prius regeneratur quantitate: neque et qualitate. Cicatrix enim subsidet concaua: cum plurimum deperdatur eius. Calor et non restituitur prior: neque sensus in ea sicut prius: ita vt sextus alius videatur carnis modus. Solum enim sanguis, restituitur prior inspissatus: absque alterius substantiae permistione qua hepar: splen participant & pulmo. Itaque quod minime restauratur, est spermaticum: quod vero maxime adeps & pinguedo: horum autem medium est caro, & precipue quae dicitur pura. Ad aliud dicendum, quod verum est talia non concidere: sed secundum primas rationes aptitudinales: secundum tamen actum fit possibile: nam corpus simpliciter sanum potest nunc aegrum fieri: similiter quid extraneum vtcunque & temporale: potest diutina & pau-

Ll.1.techni tra. de sec.4.35

primo de vir. natura & ca. 11. in principio.

B

Lib. 1. vbi supra 1 ar.

C

T.c.14.

proble. 38.

D

Ar. 1. in principio.

E

latina temperie alicuius fieri connaturale: vt tactum per Haly. Ad aliud dicendum quod licet predicta videantur animalia stare sine cibi assumptione exteriori: habent tamen alimentum interius vt phlegma grossum uiscosum: quod paulatim digerunt: & eo nutriuntur: huiusmodi nanque frigiditate oris stomachi appetitum habent grandem: & proprie tempore calido: & digestiuam debilem desiderii respectu. Estque humiditas ipsorum viscosa: & pellis densa valde: & vniuersaliter corpus imporosum: unde quando non suscipiunt nutrimentum ab extra, calor dissoluit humidum nutribile existens circa locum digestionis: & alterat & permutat in membra. Et quia parum conuertitur: remanet in eis humiditas multa indigesta & pinguedo grandis: ita vt obturentur vasa & maxime hyeme: adeo quod calor debilis non habet locum in quem humida euaporent elementa fumosa, sed ad locum reuertentia digestionis multiplicatur amplius phlegma obstruens vias nutrimenti, et ita cessat appetitus, & quiescunt ab extrinseca sibi acceptione: humiditasque tunc euaporans ad cerebrum reddit ea. q. ebria & somnolenta: & ideo iacent immobilia, & sagacitate naturae sibi prouident de antris. Cuius quidem nutritionis signum: quia cum de eis egrediantur, inueniuntur macilenta, consumpta in eis humiditate predicta. Semper nanque animalia nutriuntur: non autem augentur. topicorum. 2. vnde. 2. de anima. A. Virtus nutritiua operatur omni tempore vitae singularis nisi fortassis cum quis fuerit solutus vltime: de accidenti. 6. quod autem mulieres quaedam phlegmaticae frigidae & in regionibus perfrigidis fuerint sine exteriori alimenti assumptione certificatum mihi per fidelem socium Ioannem de Corceo normandiae cum aliis quam multis dicente illic fore mulierem quae ammodo per spatium. 36. annorum nihil assumpsit, & cum vellet, sanguinem ex ore & naribus effluere faciebat. Retulit et vnus meorum accinctorum contractasse monialem in Stendal Saxoniae medianae, quae per duos annos nihil recepit nisi vnum pomum: quod ei quam plurimum placuit: post quod esuriens vt prius consueuerat: alimenta suscepit. Et ideo dubitauit Commentator de anima secundo an nutritiuae conueniat diffinitio animae, quae velut complexio extat demonstrationis, cum per actum detur primum. Ipsa etenim nunquam inuenitur in animalibus: nisi secundum postremam perfectionem, soluens inquit. Nisi aliquis ponat quod sit quidam modus animalium quae non nutriuntur in aliquo tempore, sicut quae manent in lapidibus, vt ranae magnae, quae nihil thesaurizant, tota manentes hyeme in lapidibus, & vniuersaliter plures serpentes. Et secundum hoc erit id commune omni animae sensibili & nutritiuae: eandem. videlicet habere intentionem. quod si non, tunc perfectio accepta in eis erit aequiuoce, sed quocunque modo sit quando intellecta fuerit diuersitas inter esse vtrunque, tunc non nocebit accipere hoc idefinite in hac diffinitione cum sit aliter impossibile. Ad aliud dicendum quod nutritio perficitur ex corporibus, & quod tamen duo corpora non sunt simul, quoniam recedente quod resoluitur: repente occurrit restaurans: ita quod non sit intercidere vacuum: cum adueniens subeat locum deperditi. Potest et membrum dilatari & coastringi. Gal. naturalium secundo. contra Erasistratum conantem sic nutritionem delere, aut adueniens vt dicunt tale potentia extat, & non actu. Apparet et quod non sequitur vnum corpus aliud penetrare penetrato incorrupto, vno sic supposito adueniente & reliquo transpirante. Et membrorum fieri contractione: distensione a contractione concessa. Ad aliud dicendum, non id. A. voluisse sicut plures ipsum audiunt rudium: sermonem hunc sicut alium superficietenus interpretantes quod humidum nequeat restaurari radicale. Verum sentio cum. A. potius quod in fine humidum reficitur omnino impurum (velut tactum) de vino, ita vt species corrumpatur propter indispositionem organi & materiae conuersiuam. Vnde tertia primo. Defectus accidit nunquam cessans vsque ad vltimum: qui est defectus restaurandi humiditatem loco eius quod resolutum fuit. Qui quidem restaurationis defectus non

2. techni tra. de tex. com. 115.

F

Cap. 13 Coll. t. c. 37. & 46 Ca. 1. post medium.

Nota miraculum

G

Ca. 1. post medium.

H

Ca. 1. in medio.

Ca. sing. in medio.

I non est audiendus q in principio accidat: verum paulatine demum qn̄ ad vltimum peruenerit. Dictum enim prius q ipsum stare non facit: nisi id quod restaurat illud quod ex eo resoluitur & est nutriens.

Ar.3. 4.8.

DIFFERENTIA. CXIII.

QVOD MORS naturalis non possit beneficio aliquo retardari: seu codē vita protelari ostenditur, quia constituisti terminos eius qui p̄teriri non poterunt Iob.14. Adhuc secundo de ge. Tempus & vita vniuscuiusq numerū habent et hoc determinatum. Omnium enim ordo & omne tempus & vita mensurant periodo. Palin. quarto de ge. animalium. Rōnabiliter tpa omnium, & gestationum, & generationum, ac vitarū, mensurari volunt f̄m periodum. Dico aūt periodum, diem, mēsem, annum, & tpa his mensurata. Si ergo vita periodo mensuratur, & ipse diffinitus existit, & vita erit diffinita. Rursus primo prima. Totum illud puta quidem diuino p̄uenit p̄cepto: quod autē ita euenit, retardari nō potest, cum a causa p̄cedat per se infallibili. Et cōfirmat, quia scientia dei est causa rerum. Nostra vero suscipit ab ipsis. Commen. duodecimo metaphysi. Per scientiam nanq suam primus ab eterno p̄duxit omnia in ipsis speciebus idealibus p̄uisa. Sed dei p̄scientia falli nimime potest. Determinatur enim ad vnum. Indeterminatio nāq cum sit inordinatio quædam priuatiua, imperfectionem importat quandam. Cum igit ipse sit actus purus: ac oī impotentia immunis defectuq. 12. metaphysi. Colligit enim in se perfectiones & nobilitates omnium generum. Commen. Omniaq diffinite p̄ducet: iuxta illud sapientiæ.11. Oia in mensura numero & pondere disposuisti.

t c. 59 Ca. 10. in medio.

K Do.3.c.3. versus fi.

Cō.51. iuxta finem.

T.c.30 tt.c.35.& 39 Collīr cō. 39.&. 52 post me.

Adhuc dicunt. Mensura & mēsuratum sunt æqualia & homogenea. Motus nanq hic continuus est ex necessitate superioribus lationibus, vt tota ipsius virtus gubernetur inde: metheo. principio, sed mensura vt periodus, ceu dictum, diffinitus existit. Itidem testatur f̄m Boetium topicorum secūdo tm̄ quemq posse, quantum sua forma permiserit: ipsa vero est terminata. Rursus addunt f̄m. A. q virtus viuifica sit finita non agens vltra finitatis suæ terminum. Amplius cuius partes sunt determinatæ, determinatum est & totum: cum eadem sit rō totius & partis hystoriarum principio. Sed principium & status quæ vitæ sunt partes ipsam constituentes ut scribunt medici sunt determinatæ. Igitur & decremētum determinabitur. Palin, astronomia esset iam mendosa et ociosa, quod absurdum dicitur: cum ea sit veritatis ac certitudinis non paruæ. Almagesti principio. Et demum causa et effectus sunt proportionales secundo physi. sed causæ vitæ ceu superiora sunt determinata & incorruptibilia: cum sint a contrarietate separata. Impossibile itaq mortem protelari.

L

Coll. 1. p. do.3. c.3 post me.

Coll. t. cō. 37

IN CONTRARIVM qm̄.6. de re. sa. Qui sanatiuam ignorant dietam decens est citius q f̄m naturæ rationem mori: & per oppositū itaq diutius viuere. Eti. quia cum medicina ordinet ad vitæ p̄longationem mortem retardando: id non includēs esset vana. 2. physi. qd' graue sit & indecens, cum oēs eam testent medici & phylosopi necessariorum aut ad plurimum contingentium fore debitum finem includentium. Adhuc vita constat in quadam proportione calidorum & humidorum adinuicem: hæc nanq sunt principia vitæ: sed talis proportio potest diutius conseruari, vt & docent medici: aut humidum generando sufficiens calidi sustentatiuum, & superfluum educendo, aut alterando, & contemperādo. Propter quod vita poterit prolongari, & mors tali retardari beneficio.

In prin. M

tt, c. 61

PROPTER PRIMVM quidem sciēdum: q vltra id quod dictum dr̄ia.21, q vita est signatorum p̄portionalis in principia generationis influxus, debito subsistēs fomento, hmōi vero mors cū priuatio, cū ea & vita priuatiue aduersentur. In hac siquidem vitæ rōne & mortis per cōsequens innuitur duplices illius causas existere vel principia: materiales. s. & formales. Et vtraq demū duplices extant, vt constituentes & conseruātes. Causæ quidem formales constituentes sunt hyleg: siue mater vel nupta & alchochodem seu pater aut nuptus; hyleg nanq velut materia vitæ constituitur cum eam alchochodem tanq forma conspexerit: et p̄cipue benignitatis visu, qui si fortis extiterit, tum rōne illorum quę sibi essentialius in sunt, tum ex parte orbis & alior planetarum: annos ipsius vitæ tribuet maiores. Et alij planetæ fortunæ p̄cipue taliter dispositi, suos annos p̄stabunt minores. Si vero econuerso fuerit, secus continget, vt declaratum dr̄ia.21. Neq ēt animaduertere oportet signatores tm̄ particulares: verum & vniuersales: vt climatis, aut patriæ ac tpis instantis. Indi nanq prima inhabitātes climata subditi Saturno, lōgæui sunt valde, vt & plures ipsorum nō moriuntur nisi deficiant senio. Albumasar in sadan: non. n. ipsos lędit vt alios sibi extraneos. Tpe ēt antiquo hoies p̄lixiori viuebant periodo. dr̄ia.9. Formales quidem causę conseruantes & in permanentia confirmātes, sunt obseruationes & fortunatiōes quas astrologus facere poterit super natum p̄signata illius hora vel interrogatione suscepta. Cum enim quis fortunauerit hyleg dn̄m eius ascendens & ipsius dn̄m alchochodem & ad summum vitæ signatores vt ascēdens medium cœli locum Solis, Lunę, partem fortunæ & dn̄m cōiunctionis vel præuentionis antecedentis natalis: malosq infortunauerit vt ēt cadentes existant: non est dubium apud geneasticos & imaginum auctores ipsum perficere: in vitæ nati aliquā productionem & sanitatem laudabiliorem afferre sicut horum opposita infirmitatem, & tandem mortem inducunt, quod non solum contingit indiuiduo, sed & patrię omni, vt recitat Thebit de Fedice, qui imaginem construxit regionem destruentem. Quo ēt modo quis potest fortunari aut ifortunari ad bona fortunæ & honoris sciam &c. Vnde & inuocationem ad Deum per me factā percepi ad sciam cōferre capite cum Ioue in medio ente cœli & luna eunti ad ipsum, quod & reges Græcorum qn̄ volebant suis petitionibus exaudiri obseruabant. Albumasar in Sadan. Quod et modi fascinatiōis ac exanimationis confirmant. Principia vero materialia indiuiduū constituentia sunt sperma & menstruum. dr̄ia.36. Quorum licet alterum sit materiale vt menstruum: reliquum vero efficiens ac velut formale sicut sperma. Hæc tamē ad principia comparata p̄dicta erunt tanq materia vel subiectum. Causæ vero materiales cōseruantes: est debita sex rerum non naturalium administratio: qua medicus corpus conseruat illæsum. Aut quia id p̄cognoscit sui scia, vel astrologus illi p̄dicit: sciēs ipsum ægrotaturū aut emoriturum, ceu ex directione gradus hyleg ad gradus malorū, Saturni. v3. aut Martis: & vniuersaliter ad locum occisionis sine bonor aspectu vel coniunctione. Principia quidē formalia constituentia tacta sunt in vitę notificatione per p̄portionabilem influxum intellecta. Materialia uero qn̄ dicebatur in principio generationis. Causæ autem conseruantes vtręq tanguntur per debito subsistere fomento. Ad vitā nanq sicut ad alia quęlibet composita materiam & formam oportet cōcurrere, seu illor aliquid loco. Nam si cui a signatorib' vitæ tributū fuerit. c. viuere annis: humidum vero & calidum sufficientia non fuerint, non tm̄ viuere poterit. Et multo amplius si his habitis influxu caruerit signator, cum materia minus ad esse faciat q forma compositi. Hæc autem concessa sunt etiam parum in astrologia nutritis, & præcipue in imaginum scia, q q in plurium intellectus hæc cadere minime possit.

N

O

P

Q

PROPTER SECVNDVM vero sciendū, q fere

omnes

A omnes ad quæsitum cum distinctione respondent, colligentes ex dictis phylosophorum & medicorum. dña. 21. mortem fore duplicem, vnam quidem naturalē accidentem ex consumptione humidi radicalis, & calidi consequenter extinctione, quæ insensibilis aiæ dicitur ablatio de morte & vita: contingens non minus: eo quod virtus imbecillitata pulmonem non potest agitare. Altera quidē est violenta & accidentalis, occurrēs ex indebita rerum sex non naturalium administratione: a qua ægritudines consurgunt plures tam in complexione quam in compositione quandoque. Aut ex casu fortuitu exteriori. Dicunt autem, medicus potest mortem retardare violentā accidētaliter emergentem, non autem naturalem: & per se cum sit termino finito stabilita: quorum quidem motiua in argutis dudū præmissa. Sed quod hæc positio stare non possit: & quod veritati ac medicorum obuiet sententiæ: in tertio dicendorum & quarto ostenditur: ubi eorum similiter tollentur motiua.

PROPTER TERTIVM autem sciēdum primo quod mors non potest retardari omnifariam, seu vita perpetuari. Secundo veritas cum eius subdatur fulcimētis. Propter huius primum sciendum quod Gal. cum aliis de re. sa. & inde tabe scribit præcipue quod quidam phylosophorum scripsit librū ostendens qualiter posset quis insenescibilis permanere omnino ipsum tradens, cum adhuc quadragenarius existeret: extensus demum in. 60. annos denuo factus extitit gracilis vt coaptaretur ei Hippocratica series ex prognostico. Nasus acutus oculi concaui &c. consequenter seriata. Hic equidem derisus alios non ausus est docere, qui denique quasi seipsum corrigens dixit non oēs posse insenescibiles permanere, sed optime a natiuitate constructos & ab ipsa diligenter procuratos. Quod vtique Gal. cum aliis vltimam fatuitatem reputauit subdens oē generabile penitus corrumpi. Quod & rōnibus firmatur non paucis sumptis ex causis aialis constitutiuis: tam ex parte materiæ primæ vniuersalis, quam particularis secūdæ et aliorum. Nam in quibus principium corruptionis aliquid per se reperitur, hæc de necessitate corrumpentur. Omnia vero mista in se continēt corruptionis principium, hyle scilicet priuationis rōne sibi associatæ, maleficium & destructionem semper machinantis. phy. primo. Quando enim est sub vna forma, hac quasi fastidita: sub alia fore appetit. Ea nanque totum nō potest appetitum satiare materiæ: seu in cœlo appetitus forma satiatur materiæ: si eā habeat aut fortassis alia existit & altera. Rōne quoque materiæ concretæ monstratur etiam: quia mistum componitur ex contrariis: vnde & mistio fere violenter fit: & vi permanent miscibilia in misto: cum vnūquodque proprium exquirat locum. Natura tamen vniuersalis ipsa inducit admistum, & cōueniuntur in aliquo tpe ipsorum contrarietate sopita vtcūque. Ex ipsis enim vis elicitur aut deforis tribuitur quæ determinato cogit ea tpe vna permanere. Ignis nanque radiis stellarum & solis configuratis præcipue in nostrū deducitur continens, sicque supereminet quod terreum. Nullum autem violentum, cum forma careat naturali sibi indita est perpetuum. Etiam ex parte formæ, quia influxus cœlestis velut forma & datiuus esset: terminatus existit & materia in quā suscipitur similiter. Nunquam. n. uirtus infinita in materiam recipitur finitam. phy. 8. Et præcipue cum illa fuerit intrinseca, sicut mistorum est forma: eo quod in cœlo virtus & forma suscipitur infinita tpe, nō autem uigore, ne motus accidat in nō tpe. Ipsum tamen est finitum, primo cœ. & mun. & Commen. 12. meta. Sed virtus quæ mouetur extat extrinseca: & non sicut forma illi inhærens. Cœlum nanque mouetur per principium separatum quod est in eo de substantia orbis. Rursus ex parte quidem efficientis quæ restauratio est deperditi facta per calorē nostri corporis transmutantis alimentum & conuertentis in alitum quo repatitur, cum hæc sit actio physica quia oē agens physice patitur physice. Nam alimentum in principio corpori contrarium existit: propter quod agens ex contraria pugna repassum oportet tādem debilitatum deficere, vt & vinum multæ aquæ mistum, demum oē redditur aquaticum primo de gene. Adhuc ex fine: quia cū inferiora in generatione ordinentur vt maneant: si cessaret corruptio desineret & generatio. Corruptio nanque vnius secundum Aristo. est continue alterius generatio, & contra. Amplius secundum loquentes legum plurium nunquam numerus compleretur electorum, cum terra ipsum etiā simul alere non posset. Hæc quoque apparent ex primo canone & proble. 3. In corpore nanque animalis multiplex reperitur contrarietas mortis causatiua omnino, vt qualitatum primarū sibi adinuicem aduersantium: caloris naturalis agētis in humidum, qui per accidens se tādem dupliciter perimit, tum humidum consumendo naturæ, tum etiam quia propter hoc humor consurgit aqueus indigestione causatus, eius suffocans quantitate ac qualitate extinguens frigida. In hoc quoque operatur continens nō parum corpora continue resoluens, stellarum virtute in ipsum suscepta, quod & aliæ res adiuuant nō naturales: corporibus extraneæ: assidue, vt dictum repatientibus illis. Virtus etiam vt ostēsum finita existit. Quare ex tactis de necessitate cōuincitur vitā tādem deficere oportere. Propter huius secundū sciendum, quod mors potest aliquo subsidio retardari, siue vita eodem protelari: non solum quæ accidentalis, verum & naturalis: quod ex medicorum ostenditur sermonibus recte intellectis. Cum. n. ars medicinæ sanitatis conseruatiua, non sit facultas quæ a morte penitus securos nos reddat: neque corpus ab extrinsecis nocumētis nos muniat, neque vnumquodque corpus ad vltimum vitæ longitudinis perducat, quæ est secundum hominem absolute: puta. 120. annorū, aut. 70. vbi tactum dña. 9. De duabus quidem rebus securitatem præbet putrefactionis prohibitione omnino: & defensione humiditatis, ne cito resoluta consumatur. In cuius quidem fortitudine consistit vt ipsum vsque ad debitum tempus secundum eius primam complexionem permanere faciat primo tertia. Quod dupliciter fit, sicut & duplices mortis sunt causæ. Quantum enim ad primam eius exiccatiuam cōtraponitur regimen prohibens dnium causarū siccitatem facientium accelerare, causis exceptis facientibus illam occurrere necessario, non tamen valēt demum prohiberi, cum probatum sit vitam minime perpetuari. Contra secundam vero adducitur regimen prohibitiuum generationis putrefactionis ex corporis tutela a potestate caloris extranei intrinseci & extrinseci. Sic igitur hic sermo diligenter expositus sapit, quod velut medicus protendit ne mors accidat violenta, ita vt retardetur naturalis. Alioquin corpus optime constructionis minime arte indigeret procuratiua. Amplius non minus id Gal. de tabe expressit inquiēs, senectutis tabem impossibile fore denique prohibere, sed auxiliari vt in plurimū extendere possibile. Subditque demum, siquidem ergo possibile humidiorē est operari substantiam corporis cordis. Aut hepatis accidet superextendere. Si vero nullum sufficiens est: vt neque hepar humidius seipso facere: neque cor: sed necessarium in subsequenti tpe siccius fieri alterum ipsorum, neque viscera solū sed arterias & venas: prohibere quidem senectutē impossibile uidetur. Quod denuo sermone confirmat Homerico per cibum, potum, balneum, mollem lectum & somnum, cor, hepar, & vniuersaliter totum corpus exhumectatur. Cum itaque senectutem doceat coextendere per humectationem hmōi morti oppositam consumptiue naturali: non autem per hmōi putrefactionis prohibitionem prompte indicatur mortem posse naturalem retardari. Adhuc Haly. medicus & Astrologus hanc olfaciens ueritatē tertio techni inquit: possibile fore vt sint medicinæ prohibentes senectutis velocitatem a frigore membrorum & siccitate ipsorum, & prolongetur per illud vita hominis quando regimen eius sit bonum: sicut dicitur quod homines vixerunt

Marginal notes (right column): E — te. c. 42. primo de ge. & cor. te. c. 17 — Do. 3. c. 3. post me. proble. 6 — F — G Cap. 1 — Li. 1. c. 6 in prin. — H — Cō. 113. In xta finem.

I xerunt centenis annis. Et vnum inuctorum in illo est medicina trifera nominata. Ea nanq bonam efficit digōnē, & calorem floridum. Et vniuersaliter vitam ꝓtendit, cū reliquo bono regimine quādiu. Sic vt fortasse diutius viuentes iam inuenerunt medicinas: quibus ipsorum vitæ fuerunt ꝓlongatæ. Inuenire nanq est magis vltimum in ꝓductione vitæ adhuc ꝙ trifera. Non tñ possibile inuenire medicinam omnino ꝓhibentem a morte. Nūc autem rōnes id cogētes adducanť ne quis sophysticans ꝑ inductos sermones: de morte solum velit exponere violēta versuta versute. Nā oē illud cuius principia possunt perfectiora conseruari ac vigorosiora beneficio quodam: id ipsum diutius poterit perdurare. Talia vero sunt principia corpus humanum cōstituentia tam materialia ꝙ formalia ꝑtacta. Materialia quidē, quia humidum radicale potest restaurari dřia priori. Calidum ēt valet defendi & contemperari per artem, ne humidum consumendo siccitatem & frigiditatem corpori adducat: quæ in mortis

Trifere iuuamentū.

K conciduntrōne. Rursus ꝓbatum est dřia. 22. naturalē posse complexionem permutari. Mutetur itaq melancholicus versus sanguineum vel temperatum, cum ipse sit cæteris breuioris vitæ: hic autem longioris differentia. 21. Similiter calores extranei humidum exiccantes possunt obtemperari: quo prolongabitur modo vita naturalis, cum debita fuerit proportio calidi ad humidum & demum ad tertium ut cor: dřia ꝑallegata. Amplius principia formalia ꝑfecta & vigorata seruanť vltra esse suum, si arte iuuenť astrologiæ. Quod dupliciter euenit, aut ꝑdicendo medico alicuius infirmitatem futuram, cuius natiuitatem cognouerit. Sciens. n. directionē gradus hyleg ascendentis & ꝓprie cholerici uenturam ad locum martis ægritudinem generaturi ex calido ꝑcipit & hunc infrigidari & humectari: & choleram euacuari: ita vt nō ægrotet aut parum afficiať inde. Ægritudines autē mortem accelerare faciūt ēt naturalem. vnde in centiloquio.

L Astrologus optimus multum malum euitare poterit fm stellas futurum: cum ei⁹ naturam ꝑsciuerit. Vel gradum vt tactum hyleg & ascendentis cum aliis signatoribus vitæ per imagines fortunando. Sic. n. aptando imaginē & demum illum cuius est, virtus includiť astrorū per radios viuifica: vnde influxus fortificať natalis. dřia. 10. Sicut nanq imprimunt per motum & lucem virtutes cōes corpora superiora: ita & virtutes ipsoꝝ occultiores & determinatiores in hunc vel in istum infiguntur suo modo fm ꝙ magis fuerit aptus suscipere ab ipsius ꝓprie natali, uel a reuolutione eiusdem. Et hoc est quod in centiloquio dicitur. Anima sapiens adiuuat opus stellarum: quēadmodum seminator fortitudines naturales, hic aūt ꝓducit vitam vegetabilium & extendit. Palin. cuiuscunq terminus non est ꝑfixus omnino sed contingens magis: is potest nō solum retardari: sed ēt protelari: cum nata sint

M circa idem fieri contraria. Talis vero est periodus vitæ. Quod ostēditur tum ex parte principiorum formalium superiorum, tum magis rōne inferiorum. Primo quidem & maxime fm astrologorum snias quia non videmus semp corpora cœlestia quasdam magnitudines tpe in eodem pertransire: verum aliqñ velocius & interdum tardius, licet vltimo totū fortassis reddatur vniforme: sicut motus denotat octauæ sphæræ inuentus velociter ab eo quod tpe fuit Abrachis & Ptolomei: dřia. 9. quare deprehendi non solum arte, verum ēt cum aliis sensu in his climatibus: dies ꝓlongatos & noctes minoratas in solstitio hyemali, æstiuali vero cōtra ꝑp depressionē poli octauæ sphæræ, & eleuationē ꝗodiaci, de quo tractatū cōstruxi. Sol ēt in secādo spatium quod est a minuto primo arietis ad primum libræ minutum, septem plus ponit dies ꝙ ab hinc ad prędictum arietis minutum. 3. Almagesti. Luna quoq qñ fuerit cursu velox. 15. pluries perambulat gradus ꝗodiaci in die, qñ autem tarda. 12. media vero circa. 13. 105. dřia. Sūt & plures tales in cœlis causantibus similes diuersitates perceptæ. Q. autem terminum non sit statuere ꝑcisum ex parte principiorū materialiū: id Ari. testať de ge. & cor. 2. Postq enim dixerat generationē & cor. inęquali fieri tpe subdit. Sed contingit multotiens in minori corrumpi: ꝑp adinuicem confusionem. Inęquali enim ente materia & non vbiq eadem, necesse est generationes inæquales esse, & has quidem citiores, has autem tardiores. 4. ēt de ge. animalium: cum posuisset uniformitatem ex parte periodi cœlestis, subiunxit. Vult igiť natura horū verius. i. certius numerare generationes & consumationes, non certitudinaliter autem ꝑp materiæ indeterminationem. Adhuc cum actus agentium materiam requirant dispositam: ita ꝙ ꝙto fuerit materia disposita magis, tāto sit facilior actio: sic vt agens ēt debile in ipsa poterit agere, cum potissima causa sit actionis materialis ꝑparatio: febrium primo. Medicus quidē valet (vt ostensum est) materiam ꝑparare. Ac astrologus silr & formā reddere perfectiorem. Itidem quædam climata sunt in quibus homines longiori viuunt tpe, vt quod Indorum vt dictum prius: quædam in quib⁹ breuiori vt quod Nigrorum. Eis nanq euenit senium in. 30. annis. primo secunda. Permutetur itaq quis ex terra Nigrorū in indiā: vitæ hic reddetuř longioris: nisi virtus specifica & affectio in aere impressa sibi fuerit contraria distantia longiori improportione adducta, ceu si Indus assumeret complexionem climatis sclaui, aut moreref aut infirmaretur fm A. ꝙ autem permutatus in clima vegetabilius longioris sit vitę, apparet, qm̄ uniuersale distrahit & perturbat particulare. Habraam Euenare. Contingit nanq. 40. millia hominum aut plures simul qñq bello interire, quos non est omnes dare ꝓprie astralitatis morte decedere, sed ꝑp natiuitatem superioris prauam hos in bella trahētis contingere. Rursus eadem rō est toti⁹ & partis. Vita vero totius & vniuersalis non est determinata: qm̄ olim longior, nunc autem breuior ut dřia tactum est. 9. Adhuc si vnum contrariorum est in natura, & reliquum. 2. cœ. & mun. Sed vita potest vt videtur abbreuiari. Similiter & contraria nata sunt fieri circa idem. Vitæ nanq breuitas & prolixitas sunt contraria, vita vero potest vt oēs cōcedunt abbreuiari. Has vero duas rōnes impugnāt oppositum huius sententes praue. Dicunt enim primā concludere de morte accidentali & non naturali morte. Quod manifeste falsum cum sermo Ari. sit cōis ēt in contrariis non veris: vt apparet inducens in igne & terra. Multo igiť amplius in vita naturali & sua verificabitur morte. Propter quod nihil respondent nedum ꝙ soluāt. In secunda uero rōne subiungunt nisi alterum insuerit natura, supponentes natura inesse vt mors nequeat naturalis retardari. Cuius falsitas manifestať per plura petētes quod habent confirmare. Itidem anima huius corporis forma affinior est ipsi, ampliusq in ipsum impressiua ꝙ forma uniuersalis exterior cœlestis. Sed animę multotiēs motus impressus corpori non obedit. 3. de anima: notū & de causa motus animalium, ceu signant irati, venerei, apoplexia ex corde, in quib⁹ tñ percipitur motus eūari. Eti. etiam naturales non sunt pręfixi omnino, & auis armetricii: vt arborum populationes indicāt, & vermiū ex putredine generatiōes, nā interdum prius, aliqñ vero posterius euenit fm ꝙ sol in ariete seu piscibus. Marti potest autem Saturno copulari. Similiter et gestationes non sunt matrum pares. Quædam nanq. 7. mensibus ferunt aliæ quidem. 9. nonnullæ, 8. quædā. 10. & deinceps aliæ: adhuc ætates non vno terminanť periodo, cum quidam sint longæui, alii breuiæui, vt dřia. 21. apparuit, neq ad actus venereos mouenť & barbescunt simul: neq idem seipso fm circunstantiarum diuersitatem. Amplius uidemus morientes etiam temperatos per electuarii exhibitionem & vini aromatici vitalium mox confortari &

N

T.c.57.
T.c.58

Ca.10.li.

Ca.4.post principiū.

O

arg.1.post principiū.
Do.2.sū.1 ca.11. post principiū.
ꝑma ꝑmi
Do.3.c.1. circa me.

P

T.c.18

Vbi supra immediate.

Q

T.c.46

mortem

A mortem retardari taliter. Quod & manifestius operatur crocus: macis & castoreum ana. cum vino trita exhibita confortatiua velut muscatello. Sic & in de pomo dicitur libro de Arist. in manibus ipsum tenēte. Cuius reficiebat odore dicente diu expirasse: ni pomi sustentaretur illius odore, statimq; manus eius inceperunt contremescere, sicq; pomum cecidit & expirauit: quod non eueniret si terminus foret omnino pfixus: & eius velut illuminātis ad illuminatum aduentus, & maxime cum nobis cœlestia necessitatem non impingant: materiam dispositam ex potentia. Et aduertētibus proprie q rōnalis anima est dignior stellis. Isaac febriū. 5. Videmus ēt aliquas coniunctiones quid magnum ostendentes prius longo pcedere tpe, anteq ipsarum monstretur effectus, cum materiam tpe disponant, & formam tandem inducant, sicut coniunctio diluuium portēdens per. 287. pcessit annos. Albumasar coniunctionum primo. Illa vero quæ Mahumet futurum denotauit per. 52. Alchabitius. Sic igitur ex his omnibus intellectum perspicacem habentibus & sciam quibus scribitur diligentibus, sufficienter ostensum sit, mortem posse naturalem & medici beneficio & astrologi retardari. Sed vt magis capiant antemissa sciendum q mors potest dici naturalis dupliciter. Aut qa cōcidat priuatione illius quod ex parte principiorum materialium & formalium existit, & talis ppriе dicitur naturalis, sicut qn quis perfecta habuerit pncipia materialia, bono ēt gubernetur regimine, ac formalia his consona et beneficio astrologi coadiuuatus decedit tandem. Et alia quidem naturalis improprius ista dicit cū ex principijs solis contingat formalibus virtute inexistētibus, qtitatē vitæ quādam cōfusam vt ostensum pstantibus, quę sine gladijs aut morsibus seu putrefactione contingat potest naturalis appellari: cum principium auferat formale virtutis, & natura proprius dicat de forma q de materia. 2. physi. Sed circa pdicta euenit dubitare; quia cōcessum mortem quandam naturalem existere. Quod non uidet, qm senium & omnis defectus ac corruptio est contra naturam. 2. coe. & mun. Cuius cōtrarium est: quia senescere & corruptio est fm naturam. 5. physi. & de tabe. Dicendum q mors est duplex. Vna quidē vniuersalis quæ motu superiorum in elementa euenit agētium: natura. n. huius non solum intendit generationem: verum ēt corruptionem: cum corruptio vnius sit generatio alterius, & hæc mors dicitur naturalis. Est & altera natura particularis vniuscuiusq; indiuidui: & quia vnumqdq; appetit sui semp salutem & conseruationem: mortem perniciēq; deuitat: mors hmōi dicitur accidens contra naturam & maxime formę quid diuinum et appetibile entis: non. n. ab hoc intenditur particulari nisi forte per accidēs: vt in deprauatum habentibus appetitum aut volentibus vita diuini coniungi futura. Et fm hanc intentionem dictum est. primo de gene. animalium: fœmellam fore marē occasionatum siue agonum. Potest & ea naturalis dici: si quis attendat q a principijs procedit intrinsecis, & si nō intenta. Quidam quoq; dixerūt mortem naturalem esse ratione materiæ talem maximeq; propter priuationem illi coniunctam maleficium procedentē ac destructionē, non autē ex parte formæ: quod in idem potest positione quod dictum concidere.

Ca. 4. iuxta finem.

B

T. c. 37. T. c. 56. Tra. 1. c. 1. circa prin.

C

D

Ca. 10. circa principiū.

PROPTER QVARTVM vero. ad primum dicendum q Iob non simpliciter loquitur sed respectiue ut de termino cōi lato & non anguste pciso. Non enim hominis vita quinquagesimo solum extenditur anno: neq; hodie ducētesimo: sed inter hos latos terminos reperitur diuersimode terminata. vnde ait. Breues dies hominis sunt. Numerus mensium eius apud te, constituisti terminos: & reliqua. Apparet igit non de termino particulari pręciso concionari. Ad secundum & tertium dicendum q Ari. loquit de periodo cōi indeterminato, & non particulari præciso. Aut de periodo ex motu superum magis vniformiter causato. Hic autē sicut consequenter subiungit, ppter diuersitatem materiæ ac inæqualitatem variatur non parum ita vt hoc intellectum cōcludat oppositum et non intentum. Et mirandum est q multi grauiū sup hoc fuerunt fundati: ac si periodus ita foret pręcisa & causam eius consequēs in instanti vt illuminatio lucem.

E

Ad aliud dicendum fm Ari. & Commentatorem, q Deus nihil potest in hæc operari absq; medio: cum eius omnis actio hic mediante motu & transmutatione perficiatur, ita vt periodus a supernis corporibus in hac inferiori materia inducta nō habeat permutare, cum ad id sequat quædam inordinatio ac defect[9] & mutabilitas in primo, tanq non sapienter primitus omnia producenti denotetur inesse, Quæ enim perfecta rōne firmata sunt, permutari non possunt: iuxta Timæum. Sed quia hi de primo ceu de agente quodam natura sunt. q. locuti, propterea dicendum cum sit agens volūtarium per suum intellectum omnia vt ei placet disponens est & immutans, quod tn contra veritatem non est determinatam cum ea per naturalia & medicinalia & non per supernaturalia fuerunt perscrutata. Ad confirmationem vero dicendum, q licet Dei scia sit rerū causa, & fm q pręuidit ab æterno ita eueniat. Non tn eius pscia seu puisio rebus necessitatem condonat. 5. de consolatione: quia. n. ipse oia pduxit & cō prehendit sine motu & tpe indiuisibili, nos vero percipimus motu & tpe, anima nanq; nostra non intelligit sine continuo tpe ac phantasmate, de memoria & reminiscētia: &. 3. de anima: nō possumus ad illa quæ ipsi[9] intime pertingere, sicut nycticoracis oculus rotam non valet solis inspicere. At quia hic sermo alterius & altioris est speculationis: suspēdatur ad psens. Ad aliud quid dicendum apparuit: qm fm q mensura est lata & indeterminata, sic & mensuratum: cum hæc ei fuerit applicata. Ad aliud dicēdum, q verum est primum: sed q p sub ipso assumit est falsum. Ostensum. n. est, q forma beneficio artis potest longiori tpe in materia permanere.

Com. phy. t. c. 16. & 2. de ge. & cor. t. c. 59 12. meta. t. c. 12. iuxta finem.

F

post prin. T. c. 30

G

Ad aliud iam apparuit quid dicendum. Virtus nāq; viuifica est finita finitate lata non angusta. Ad aliud simr dicendum q principium vitæ ac status vt ostensum non sunt determinati. Quædā. n. corpoꝝ citius incipiūt quædam vero tardius & ad statum eodem perueniunt mō vt apparet ex plis diuerso termino gestatione ac terminatione iuuentutis varia. Nam quorūdam iuuentus ponitur in. 30. anno terminari; alioꝝ vero in. 35. fm complexionis diuersitatem & talium. Ad aliud dicendū q & astrologia nō est mēdax neq; ociosa: qm sicut astrologus percipit circa natum accidentia emergentia, ita & eoꝝ subsidia in prolongatione vite per artem ordinate percipit: vel veritatem dicit in q plurimis. Et raro deficit valde a pgnosticatione recta: exceptis quibusdam particularibus valde; perpauci autem sunt pdicto vtentes regimine vitæ pductiuo: cū plures vita viuant brutali, aut occupationibus ciuilibus & familiarib[9] occupati. Ad aliud dicendum vt monstratum q vita non potest perpetuari. & q dictum Ari. in causis ucrificat vniuocis immediatis per se ad effectum ordinatis: quales non sunt superiores ad ista; ppter enim ab illis distare hæc reddūtur transmutabilia & corruptibilia omniquaq;. Vnde in libro de mundo. Deus fm poetam residet in supremo vertice vniuersi: cuius virtute pręcipue fouetur corpus quod prope est, & deinceps q post illud consequenter: vsq; ad loca nostra prope terram. Et quæ super terra videntur nimium distantia a commodo diuino, infirma esse & plena multi turbinis. Non enim effectus virtutem suæ causæ continet & repræsentat perfecte, propter quod & varietas paulatim occurrit, vt & in toto apparet ordine vniuersi a primo per media in infima descendendo, primus etenim simplex & immobilis manens ac incorruptibilis

H

I ptibilis omnino. Reliquis autem adsunt compositio mobilitas & corruptio.

DIFFERENTIA. CXIIII.

QVOD CIBVS & potus magis aere nos immutet monstrat. Quia quod simpliciter non immutat, nos magis nõ immutat, sed aer ac et aqua absolute non immutant. vñ Commentator. 2. de anima. animal quod natum est esse in aqua vel in aere, non sentit aliquam qualitatem calidam aut frigidam in eis: si has itaq; nõ sentit perceptibiliores & magis permutantes, neq; sentiet reliquas. Amplius Isaac in dictis uniuersalibus simplicia non faciunt in compositis, quod composita in compositis: sed potus & cibus sunt composita: simplex uero aer secundo phy. & primo prima. & firmat: quia agentium & patientium oportet symbolum & proportionem existere. Rursus agentia & patientia cõicant in materia. primo de ge. & cor. hæc autem non cõicant: cum aer sit simplex: potus & cibus compositi: huius vero materiæ sunt oppositæ. Adhuc loc⁹ virtutem habet saluatiuã. 4. physi. mirabilis enim natura est loci. Sed aer noster est locus. Nos itaq; saluabit impermutatos. Palin. quod habet drias & virtutes minime sensibiles, immutat minime: cum his perficiat immutatio: hmõi quidem est aer. vnde primo physi. Aer nequaq; drias habet sensibiles.

Cõ. 115. in medio. Lec. 12. ad medium. T. c. 1 Do. 2. in medio. T. c. 53 K T. c. 4. & 7 T. c. 54.

Eti. Quod diutius immorat & grossioris est molis minime cessibile, magis immutat eius opposito. Tales vero sunt cibi maxime & potus: non autem aer: cum sit post ignem subtilissimum corpoꝝ. Itidem cuius qualitas et subiectum illius sunt debiliter immutatiue, minime permutant. Sicut enim res habet esse, & agit, ita quidem est aer: cũ sit subtilis substãtiæ plurimæ passionis receptiuæ. Qualitas etiam illius propria est humiditas vt ostensum est dria. 12. & 14. hæc autem est qualitatum debilissima & minime impressiua. Et ideo ægritudines siccæ curatæ cum fuerint vltimari non possunt. Caret enim curatiuo æquipotente contrario. Itaq; aer potibus & cibis nos immutat q̃ minus.

L

HVIVS VERO cõtrarium turba sapit omnis medicoꝝ cum phylosophis. Adhuc illud magis immutat qđ qualitates obtinet in somno: qualia sunt elemẽta: gradualibus enim non mensurant mẽsuris: vt primo innuitur prima: q̃ id quod habet eas in excessu, ceu potus & cibi. Rursus id magis permutat, quod semper permutat, & non permutat saltem in eius substãtia, hmõi est aer: cum sit corpus simplex. Cibi autem & potus quidẽ permutant tandem, & corpori similes reddunt & vniformes: quod & notatur signo. Carcerati enim malo aere assueti bonum primitus repetunt: demum abstinentia perplexi potum, & vltimo cibum. Similiter & animalia quędam cauernas: & aues nidos cum ouis aut pullis dimittentes fugiunt pestilentiæ tẽpore, quę ex aeris corruptiõe contingit: quarto prima. Itaq; aer plus potibus nos permutat & cibis.

Do. 2 M Tra. 4. c. 2. in fine.

PROPTER PRIMVM vero sciendũ q; aer tripliciter videt accipi. Aut pro re naturali ſm q; nostroꝝ corpoꝝ & aliorum ingredit cum cæteris elementis constitutionem: quid aũt sit dria dictum. 14. accipitur & put vna sex rerum non naturalium necessariarum ſm q; est emanatio quædam nřis adueniens spiritibus: qui sicut temperans & conseruans causa meliorationis existit ipsoꝝ primo secunda, hic aũt iuxta quintum theo. & Ioannitium modis variat quinq;. Tempoꝝ mutatiõe, ortu stellarum & occasu: ventoꝝ impetu: terrarum situ: ac fumositatibus vaporosis. Et hic aer mutationes adhuc obseruat naturales. Accipit & aer tertio, put res factus est cõtra naturam, qñ eius substantia in putredinem permutatur pestilentiæ inductiuam, vel in qualitatum pessimã. dria. 94. De secũdo siquidem maxime aere ac et tertio quæsiti comparatio importat. Quid autem sit cibus & potus notum est quæsitis non paucis. Qui extensione sicut quadam res possunt dici naturales: vt cum in corporis substantiam conuertant, si non sint alteratiui adhuc oĩno, immo tales vere dicuntur cibi: quia caret penitus excessu omni vt acredine: ponticitate, acuitate & vniuersaliter vniuersa qualitate superflua. 4. apho. Magis tñ cõsuetis ipsos res non naturales appellari, cum necessarium sit illos nobis approximare non raro vt substantiam nostri reparent corporis. Prout vero ipsam corrũpunt, res pter naturam possunt dici. Nam idem ſm eius diuersam approximationem potest esse sanatiuum ac eius oppositi causa. vnde in arte parua quæ techni dicit libro. 3. Singulum si indigenti corpori adducat in competenti q̃titate & qualitate salubre fit, nihil vero indigenti oĩno oblatũ aut non in competenti mensura ægrum constituit. Est autem hæc immutatio a pexistenti quadam dispositione alteratio. Quod autẽ maxime immutatur cor existit: licet resistat potissime. Ab ipso enim motus procedunt & ad id reuertuntur. Est autem in corpore tanq; intelligentiarũ prima in orbe.

Do. 2. c. 2. in prin. Cap. 2. i si. in isagogis tra. rerum non natu. ꝗ aliũ prin.

N Cõ. 4. apho. 14 T. c. 111 O

PROPTER SECVNDVM quidem sciẽdum q; Arist. prima pble. proble. 13. videt sentire aquam quę potus est verus magis nos aere immutare, & adhuc q̃ cibus cum aquam plurimum consumamus ciboꝝ respectu: in cibis. n. existit & pulmẽtis & in potu plurima. vnde inquit pp quid aquas permutare morbidum aiunt esse aerẽ vero non. Qui dissoluens triplicem causam assignat. Vnam quidem: qm̃ aqua sit nutrimẽtum non q; nutriat actu inquantum est elementum, vt. 4. meteo. & primo prima: sed ad nutriendum facit: permiscet nanq; alimẽta & pprie quæ dura: in ventre & in angustis venarũ meatib⁹ mesenterij ac hepatis eius subtilitate peruenire facit. Irrorat et partes, caliditatem contemperat excessiuam, et quod superfluum est iuuat sudorib⁹ expellere. vnde subdit. Et habentes. s. cibos & eis utentes descẽdunt. i. descendere faciunt hos & penetrare pp aquam: ppter aerem vero minime vt dicatur. Illud magis immutat, quod nutrimento admiscet id in partes faciens penetrare angustas eius opposito hoc autem est aqua: non aũt aer. Secunda. id magis immutat cui⁹ ſm se spẽs & diuersitates sunt plures q̃ eius oppositum: hoc aũt aqua & nõ aer existit quia aquæ multæ sunt, vt ait, species, & driæ ſm seipsas aeris autem non. Tertia quidem: quia quod cito aduenit & celeriter recedit, non sic permutat vt mansiue inhærens, hoc autem est aer & non aqua. unde inquit. Hęc etenim et est causa quare in aere fere idem accidit fieri: qc accidit facere recedentes qui parum imprimere & permutare possunt, cum permutatio hæc alteratio existẽs: sicut alię actionum perficiantur tpe. In aquis autem est aliud, manet nanq; magis: quare plus possunt immutare, pp quod concludit, q; bene vř morbida fore aquæ mutatio.

Cõ. t. c. 30. in fine. De q. 11. vestimẽt. P

Sed quia hic sermo infestus apparet medicis volẽtibus simpliciter aerem potib⁹ & cibis amplius permutare, cũ & adhuc dicat historiarũ. 8. Infirmitas nulla videt pestilentialis incidens in pisces sicut in hominibus accidit sæpe, ac animalibus coꝝ quadrupedibus, puta equis, & bob⁹ & alioꝝ domesticis & syluestribus: hoc aũt videt magis contingere pp immutationem aeris vehementiorem ea quæ aquæ, licet quis causam velit ex animalibus sumere solum. Dicendum siquidem vt apparens cõtrarietas sopiat, q; de aere contingit loqui dupliciter, aut ſm q; permutatus fuerit a suo esse in substantia vel qualitate qualis est pestilẽs pactus, vel prout pprium seruat tenorem. Siquidem prior dicendum q; mutatio aeris huius magis immutat q̃ quæ aquæ quæcũq;, cum sæpius vniuersalis & vehementior accidat pestis ex aeris corruptione, q̃ aquæ: mox enim interdum strãgulat & extinguit in cor incidens non minus napello, sicut visum iam non parũ

Q Ca. 19

in cauernarũ

A in cauerniarum & puteorum apertione. Si autem hic propriam seruet naturam dupliciter euenit, quia aut mutatio aeris est grandis, longinqua, vt de climate primo aut secundo, in sextum vel septimum repente. Tunc similiter dicendum quod aeris mutatio fortasse magis lædit quam aquarum varietas, cum deymones & virtutes specificæ in aere magis quàm in aqua sint infusæ, sintque locis differentes valde sibi inuicem, ita vt improportionales reddantur indiuiduis trãsmutatis repente in contrarium ex suo climate. vnde primo prima. Indi corpus cum fiat quale secundum complexionem Sclaui, aut infirmabitur aut morietur. Vel non fit vehemens & distans aeris mutatio, sed paulatina, propinqua, de extremo regiõis vnius in extremum sibi affinis. Et de hac quidem mutatione sermo potest Ari. verificari: propter enim aeris simplicitatem in tam modica distantia non tantam recipit diuersitatem vt aqua, cum euentationem non suscipiat qualẽ ille. Ipsa nanque eo compositior existit, tum rõne sui, tũque terræ sibi coniunctæ. Quod trãsitus ex Picardia indicat in Flandriam & aliorum quam plurimis. Ibi. n. maxime aquarum percipit diuersitas & malitia, non autẽ sic aeris. Quod sanitas & fortitudo corporum indicat illorum. Dixerunt quidam immutare magis aerem spũs propter symbolam ad eos proportionem, aquam vero humorẽs magis. Hoc tñ forte contra mentem videtur Ari. cum absolute pronuntiet aquam morbidiorem aere. Adhuc si aer spiritus immutat simpliciter, cum immutent quę sunt virtutũ immediatius subiecta: tales vero non sunt humores cum natura spiritibus sint remotiores. Propter quod prius acceptandum est dictum. Veritas nanque vt quod aer plus immutat vitalia: naturalia vero amplius aqua.

PROPTER TERTIVM quidem sciendum, quod aer amplius potibus & cibis immutat, ppriẽ relatione ad virtutẽ facta regitiuã quę in corpore fundatur potissime. Id enim mutabilium primũ. Sicut & canone operationis fideliter obseruato, vt aer non naturali aut pter naturã existenti, potibus & cibis sibi comparetur proportionabilibus, & non disparibus. Quod quidẽ auctoritatibus ostendit fere ac rõnibus non minus. Prima nanque pble. Corpora sicut disponuntur tpe. Aeris vero immutatio maxima temporibus consurgit anni & prima. Rursus in techni. Si distemperatũ fuerit continens intrĩ & temperantia minui oportet aliarũ. f. rerũ. 5. non naturaliũ inquantũ eucrasia corrupta fuerit ipsius continentis. Vult igitur quod aere in aliqua qualitatũ permutato: cæteras pportionaliter. 5. causas nõ naturales oportere in contrariũ duci. Sic itaque nõ solũ potibus & cibis magis immutare valet: sed & oibus alijs quasi magis. Itidem Isaac febriũ quinto aer nocibilior est cibis & potibus: quia velociter perforat ad cor & pulmonẽ cũ flatu attractus: sine vlla remotione vt vñ. 9. de inge. Materiã quæ ex continenti nos impossibile fit fugere, sed necessarium vti ea quæ præsens. Et. 5. theoricæ: & primo practicæ aer est vita causarũ fortiũ immutatione pp ineuitabilem ad illum necessitatem. Quod & primo prima innuit. Caliditas post tps consistẽtię statim minui incipit, ppterea quod aer circũdans materiã eius quæ est humiditas exiccat. Q. aũt magis immutet ostendit rõne sumpta: tum ex parte alterantis: tum ẽt eius quod alteratur, tumque alterationis. Alterãtis quidem vt aeris: quia illud quod maxime recipit alterationem maxime alterat: cum agens physice patiatur physice & cõtra. Sed aer potissime in alteratione consistit: non aũt sic potus & cibi: quod ostenditur tripliciter. Ex parte quidẽ substantiæ ipsius qualitatis & situs. Propter substantiã quidẽ, quia subtilis est substantiæ: quod aũt tale est facile alteratur. Substantia. n. subtilis plus recipit passionem febriũ & primis secunda. Situs quoque causa: quia hic alijs commiscetur elemẽtis magis quam cætera, cum aquæ iungantur immediate & terræ petens earũ profunda & quæ sunt ipsius alta. Qualitatis quidẽ, quia aeris qualitates sunt principaliter humiditas cæteris passibilissima & minime de se ipressiua. Ex associatione vero sibi inest caliditas quæ natura ẽ permutationi apta & putrefactioni. Similiter caliditas humiditatis est consumptiua. Et ideo aliqui dixerũt complexionem calidã & humidam non fore dñia. 19. cũ calidum agens in humidum cõsumat id, & siccitatem inducat. vnde calidos & humidos multis videmus passiuis alterationibus subiectos. Prædicta siquidem denotatur immutatio non solum ex his quæ insunt aeri, verum ẽt ex sibi desursum impressis. Cum enim elementorum alia vno agitentur planeta, hic autem pluribus: Sol enim cum eius sphera in quo fons caloris reperitur primitus & lucis, natus est ignem cõcitare. Luna uero aquam: pp quod mare fluit & refluit sm lunæ ascensum & descensum desuper & desuptus ad medium cœli. Et sm ipsius ætatẽ prout in coniunctione vel in oppositiõe fuerit maxime. Saturnus aũt, Iuppiter, Mars, Venus & Mercurius cum eius spheris aerem mouẽt diuersimode. vnde motus existunt differentes alterationesque variæ, vt horum motus est planetarum difformis. Frigus nanque aeri præstatur ex Saturno: æstus vero ex Marte, temperies in calido ex Ioue, in frigido quoque ex Venere. Sed miscibilitas & passibilitas facilis ex Mercurio, est nanque indifferens ad omnia permutabilis de facili. Sphera uero octaua dicta stellata, terram concitat, diuersas transmutationes sm longorum temporum periodos eidem imprimendo, ita vt vbi nunc est arida, olim fuerit mare ac contra, meteororum primo. In ea nanque sunt. 48. imagines sine eorum gestaminibus specierum generatiuæ, ac terræ permutatiuæ: propter quod in ipsa segregationes reperiuntur variæ, differẽtia. 14. 16. & 9. Sic igitur cum plurima sint aerem permutantia, erit alteratio nis actiuæ ac passiuæ maxime. Secũdo quidem illius quod alteratur ex parte vt cordis. Ab eo enim omnes incipiunt & terminantur passiones ad ipsum, vt pulsus indicat & anhelitus immutatio ex qualibet causa consurgens leuissima: omnium nanque nocumẽtorum aduenientium corpori primus occursus est ad cor velut ad basim vitæ. Mesue in canonibus. Eius nanque natura in pluri & vehementiori extat armonia. Quod autem tale, permutatur de facili vt apparet proble. quinta: & si bonæ fuerit cõstitutionis. Tertio siquidem ex parte alterationis tripliciter ostenditur: ratione quidem immediationis, continuationis, assiduitatis: seu & vniuersalitatis eiusdem. Primo quoque: quia aer imediate fere cordi occurrit, id secundum eius dispositionem immutans omnino. Quod enim immediate permutat, fortius immutat, eo quod medio immutat interueniente, cum medium impressionem impediat: non enim quod sic, tangit, cum actio perficiatur contactu. Sed circa hoc contingit dubitare. Non enim videtur aerem cordi immediate occurrere. Nam sicut venter cibum præparat & coaptat alijs membris vt non immediatius illis rudis adueniat, ita enim vuula, & pulmo prius aerem immutat & alterat, ne cordi absque medio adueniat. Adhuc aer est subtilis: potus vero & cibus grossi. Subtile vero modica eget permutatione: vt reddatur familiare, grossum uero plurima: ppter quod videtur aer alio mediante occurrere sicut potus & cibi.

Ad quod dicendum & primitus, quod pulmo modicam alterationem inducit, cum sit membrũ molle, laxum, facile passibile: maximeque cũ aer in eo modico permaneat tempore. Celeriter nanque cum ad ipsum deuenerit, in cor transmittitur, vt spiritui associetur capinosa eductione indigenti a corde ne inflammatio retenta accidat peremptiua. Ad aliud dicendum, quod aer non alteratur facilius potu & cibo: cum in eo sint plura indigẽtia immutatiõe, immutetque membrum alterabile quam maxime. Aliquid. n. quod facilis est alterationis ad ventrem, non est facilis respectu cordis: cũ ipsum nullã grandẽ toleret passionem.

Marginalia (left): Do. 3, ca. 1 circa me. — B — C — proble. 9. — Li. 3. t. cõ. 27 — Ca. 4. post principiũ. — Ca. 14. post mediũ. — D — Cap. 1. in principio. Ca. 11. in principio. Do. 3. c. 8 post me. — Ca. 1. in fi. Do. 1. sũ. 1 Ca. 3. iuxta finem.

Marginalia (right): E — F — Ca. 5. cõ finem. — G — Li. 1. intẽtione. 2. sũ. 1. c. 1. cañ. secundo. proble. 21. — H

I Ca.4.iuxta finem. tertio de partibus aïalium. Aut concesso ẽt aerem potu et cibo facilius alterari: vnica quidem alteratione: rõne tñ plurium secus existit, cum aer continue.q. occurrat: potus vero & cibus per interualla. Rõhe uero continuitatis siue frequentissimi aduentus: qm̃ aer iteratus fere cõtinue cordi occurrit: potus vero & cibus cum interstitio non pauco. Quod.n. continue in alteratum aduenit & membro alterabili præcipue: amplius immutat ꝙ illud quod mora transmutaĩ in membris nõ de facili alterabilibus, qualis venter extat. hic autem est aer. Cibus autem & po Ca.14. p' medium. tus non. vnde.9. de inge. Alias materias & eligere & fugere possumus: quæ aũt ex continenti impossibile, immo necessarium vti quæ p̃sens. Ex parte quidem utilitatis du pliciter: aut quia aduenit vndiqꝫ: per aures nãqꝫ ingrediĩ & nares in spiritualia & corpus omne deforis afficit immediate: non autem sic cibus & potus maxime, vel quia vniuersaliter in potibus cõtinetur & cibis. Omnia enim K componuntur aere, ac ipso afficiuntur ꝙ maxime. vnde Do.1 fũ.1 Ca.7.in fi. primo secunda. Mortalitas corrumpit arbores & vegetabilia, quare corrumpuntur ea ex animalibus quæ ipsa comedunt. Et iccirco homines qui eis vescuntur corrũpuntur. Mortalitas vero seu pestilentia ex aeris euenit corruptione. Ipsa nanqꝫ est putrefactio quę accidit aeri similis putrefactioni remollitionis aquæ fœtidæ. Itaqꝫ aer potibus & cibis nos vehemẽtius ĩmutat, deinde potus cibis.

PROPTER QVARTVM quidem. ad primũ dicendum ꝙ elementa simplicia pura ſm Commen. non immutant animalis cum qualitatibus careant mutatiuis sed ſm ꝙ aliȷs fuerint corporibus commista: hmõi autẽ elementoꝝ est aer: nam terra quam calcam', & aqua quã bibimus, & aer quẽ inspiramus, non sunt simplices dña. 12. Est autem Commẽtatoris series: animal quod natum est esse in aqua, uel in aere, non sentit aliquam qualitatem calidam vel frigidam: si fuerint in simplicitate quam de L bent habere. quia ipsius locus naturalis, & locus est similis locato vt declaratum in sermonibus vniuersalibus & ostensum est ꝙ sensibile ante passionem est contrarium, & cum ita sit, animal nõ sentit calorem aut frigus in aere aut aqua nisi qñ cum eis corpora admiscenĩ calida uel fri Te.c.34 iuxta finẽ. gida, vt tactum.42. Vult igitur ꝙ elementa simplicia nõ immutent nisi ſm ꝙ fuerint corporibus alioꝝ extraneis admista: neqꝫ aquam dici a uulgo aquam nisi propter superantes partes aqueas in illa: sicut Anaxagoras posuit compositum dici tale vt carnẽ seu aliud a prædominãti. in primo physicoꝝ & elementoꝝ. Vulgus.n. consueuit vocare aquam, dum liquefactio remanet in ea. Quid aũt de hoc, uisum.42. Ad aliud dicendum, simplicia ideo non facere in composita, quod composita in seipsa: quia ſm Isaac cum aliȷs non conuertunĩ in corporis substantiam. Composita vero vere cum in materia cõicent propriori. Et licet non tm̃ operentur simplicia in composita M vt composita in composita, propter eorum vniformitatem, potest tñ ꝙtitas simplicis intm̃ addi continueqꝫ, vt superet actionem: cum ꝙtitas sit actiõis coadiuuatiua.3. Dist.4.c.3 iuxta finẽ. Cõ.33.16. simplicium pharmacorum. vnde Commen. primo cœ. & mun. Potẽtia corporum sequuntur magnitudines eorum. Ad aliud dicendum per interemptionẽ: quia simplicia & composita cõicant in materia vna, & si quibusdam sit propinquior: aliȷs vero remotior. Omniũ enim generabilium & vniuersaliter habentium ad seinuicem T.c.1.&c.29 transmutationem est vna materia, primo de ge. & cor. Aut omnium simpliciter per indifferentiam formarum.

Ad aliud dicendum, ꝙ aer et aqua sunt locus materialiter locatoꝝ, forma vero ipsius est ordo & aspectus ad vniuersum semp saluatiua: cum sit quid diuinũ & appe T.c.82 tibile. primo phy. Aut aqua & aer prout est in eis superficies seu terminus corporis aliud cõtingens corpus virtutem habet saluatiuã, sed in eo ꝙ sibi extraneæ qualitates admiscenĩ, virtutem per accidens habent corruptiuam.

Ad aliud dicẽdum, ꝙ aer habet qualitates minime sen N sibiles cõ paratione alioꝝ elementoꝝ, sed per acquisitionem habet sensibiles ad corpus nostrum valde. Ad aliud dicendum, ꝙ magis persuadet oppositum ꝙ intentum, quia.n. aliquid diutius immoraĩ, magis transmutaĩ cum corpus transinutet sibi approximatum. Transmutato vero illo minus immutatur transmutans. Adhuc cibus & potus alterat membrum alterationis difficilis, aer autem facilis. Et per hoc apparet ad secundam partem rõnis istius. Nõ enim est maior moles potus & cibi rõne ventris, ꝙ aeris rõne cordis, neqꝫ id quod transmutatur dictum est esse uentrem, sed cor magis. Ad aliud dicendum, ꝙ licet aer rõne substantiæ aut qualitatis, vt humiditatis minime sit mutationis impressiuus, ꝑpter tñ com mistionem substantiæ ipsius cũ corporibus aliȷs sibi extraneis, & alteratione facta in qualitatibus a fumis terrę, & vaporibus aquæ, ac ignitionibus, & radiȷs superiorũ hæc permiscentibus inferiora secũ & alterantibus motu O & luce in ipso efficacissime imprimuntur qualitates tam actiuæ ꝙ passiuæ ꝙ variæ.

DIFFERENTIA. CXV.

QVOD IN VERE magis abbreuietur vita ꝙ in cæteris anni temporibus ostendiĩ, qm̃ illo tpe in quo plures occurrunt ægritudines, vita plus abbreuiatur: ꝫ cũ ægritudo sit potissima causa vitæ abbreuiatiõis: hoc autem est in vere ſm Hippo. & Gal.3. apho. in ipso nãqꝫ Apho.11. cũ apho.12 prob.17. omnium tempoꝝ concidunt ægritudines. Ipsum etiã de se repletionales & suffocãtes adducit ægritudines. vnde prima proble. propter quid ver & autumnus morbiferi.

Rursus. simile occurrens simili ad furiam incitat id: & fit sicut ignis in igne: hmõi autem est uer cũ ad caliditatẽ attineat & humiditatem, naturaqꝫ humana calida sit & humida in secundo gradu. Isaac in diętis vniuersalibus. Propter quod vere amplius abbreuiabitur vita.

P OPPOSITVM quoqꝫ huius ostẽditur: quia ver sanissimum & minime mortiferum.3. apho. Sanitate autẽ L.cõm.10 versus f. & c.17. di. principiũ. Apho.10 producitur vita. Rursus. Vita per calidum datur & humidum. Talis vero fere extat complexio veris differentia.66. Vere itaqꝫ abbreuiabitur vita minime.

QVOD AVTEM æstate plus incurtari contingat ostenditur, quia illo tempore in quo virtus est debilior, vita magis continget abbreuiari cum uirtute fulciaĩ vita. Hoc autem sicut dicunt & sensus ostẽdit contingit ęstate cum calor exhalet, & humidum dissoluatur pororum apertione. Adhuc vita prolongatur naturalium virtutũ perfectione digestiuæqꝫ maxime. Ea nanqꝫ materia subministraĩ præparata nutrimenti, sed id æstate non accidit. vnde aphorismoꝝ prima. Æstate & autũno cibos Apho.18 grauissime ferunt. Vita igitur abbreuiabitur æstate.

IN CONTRARIVM (quia in ipsa humiditates parate putrefieri quæ in aliȷs retentæ temporibus putrefiunt, extrorsum propulsantur pororum apertiõe, ac ca Q lidi continentis attractione. vñ mulieribus cõfert phlegmaticis & senibus eorumqꝫ digestiones fortificat.) Rursus. æstate sol ad nos accedit aut nobiscum existit. hic autem est causa generationis. secundo de ge. & cor. Quod T.c.56.18 autem est causa generationis, est & vitæ, cum ipsa ordinetur ad illam, propter quod minus æstate abbreuiabitur vita.

QVOD AVTEM autũno incurtetur magis monstratur, quoniam frigidus est ipse ac siccus, huiusmodi autem est via in mortem. Est nanqꝫ senectuti proportionatus.2. complexionum. Itidem. tẽpus quod est naturæ Cõ.c.2. post prin. & libro.1. Ca.4. post principiũ. Do.3. fũ.1 Cap.9. fine. & vitæ contrarium, est ipsius breuiatiuum, cum vita maxima tollatur contrarietate, tale quidem est autumnus. primo secunda. Abbreuiat igitur amplius vitam.

CVIVS OPPOSITVM monstratur: quia tẽpus tꝑatum vitam non incurtat verum prolixat amplius.

Sed

A Sed autumni & veris complexio est temperata in calore & frigiditate. 7. theoricæ. & Phylaretus. Et firmatur. qm in autũno sol est in eadem distantia & ꝓportione ad nos velut vere. Cum vtrobiq; sit circa equatorẽ vniformiter. Sol aũt vitæ causa extat. vnde Albumasar in Sadã. Nõ est vita viuẽtium præter Deum: nisi per Solem & Lunã. Sed in vere minime accurtatur vita. Rursus. vita abbreuiatur qualitatum excessu: opposito uero prolongaṫ. Sed in autumno qualitates sunt minus excedentes ꝙ in alijs temporum, vt æstate & hyeme: cum in eo sit minor caliditas ꝙ in æstate, remissiorq; siccitas, siccior enim est aer æstate. Autumno vero iam humectaṫ. primis meteororum & complexionum. Est & frigiditatis remissioris ea quæ hyemis. Adhuc autumno inspiciunṫ plures incrassari. hoc autem cum caliditati contestetur & humiditati: vitæ conferet productioni. Amp. scribunt simile fore de tempore & constitutione. Sed constitutio frigida
B & sicca qualis est borealis autumno consimilis corpora cõstituit fortiora, mobiliora, & pfectiõis reliqua. apho. 3. Huius autẽ vitæ abbreuiatiuum minime. Itaq; autumno vita ꝙ modicum breuiabitur.

SED QVOD HYEME incurtetur magis apparet quia in ipsa viget qualitas peremptiua vt frigiditas vitæ contraria extans dissolutionis causatiua: humor etiam phlegmatic⁹ aggregatur in ea, qui mala frigiditatis qualitate, ipsiusq; mole suffocans, & viscositate poros oppilans, & ductus coartans, mortẽ tandem inducit. Amplius. resolutio plurima est causa breuiationis vitæ, hæc autem accidit hyeme ſm Gal. apho. prima. Vita igitur in hyeme breuiabitur maxime.

IN OPPOSITVM Vita stat virtutum fulcimẽto. hæ autem fortificãtur hyeme: ac proprie ad vitam agentes. apho. euidens prima. Rursus. hyeme calidi & humidi superest abundantia: propter bonam digestionẽ &
C calidi vigorationẽ: similiter calidũ dominatur humido frigiditate antiperistasim faciẽte roboratum. Vitæ vero causa est calidi & humidi proportionalis abũdantia vt dominium actiuarum qualitatũ super passiuas dña. 12. Breuiabitur itaq; vita minus hyeme.

PROPTER PRIMVM quidem sciendum, ꝙ tp̃s est numerus: siue mensura motus ſm prius & posterius. 4. phy. hic nanq; motus primi mobilis est ab aia mensuratus, sub quo & motus continetur solis, sicut & particulares alij, in quo çodiacum pergradiṫ qui annus appellatur, qui est tp̃is spatium quo sol motu proprio ab occidente in oriens perambulat eius eccentricũ sub eclyptica directe suppositum, quod spatio. 365. dierũ & vnius perficitur quarta dempta cẽtesima & trigesima parte vnius horæ. Annus vero in quatuor sequestraṫ partes tempora nominatas: uer scilicet, estatem: autumnum, & hye
D mem. Istorum autem temporum triplex inuenitur distinctio. Vna qaidem sensibilis & medicinalis magis, penes effectus in eis repertos data. primo secũda. Et est quia ver principium extat frondendi arbores, & ꝙ niues de montibus cadunt: neq; multis tũc propter frigus egemus operimentis, neq; propter euentationem paucis, & autumnus quidem est tempus mutationis coloris foliorum & principium casus eorum. In ipso etiam fontes minoranṫ & aqueductus. Alia vero tempora duo sunt: æstas & hyems. Quorum æstas est calida valde in qua folia redduntur perfecta in cuius incipiunt fine albari, & fructuũ maturescunt plurimi: neq; pãnis egemus frigore, verum depositiõe illorum calore: hyems vero est valde frigida huic opposita. Est & alia temporum distinctio astrologica, quæ etiam quinto ponitur theoricæ quæ attendiṫ iuxta præcisum solis cursum in çodiaco. Nam peragratione eius trium signorum çodiaci vt arietis: thauri, & geminoꝝ, quod spatium trium computatur solarium mensium vnum constituens tp̃s, & istoꝝ spatia sunt fere co-

æqualia. Incipit autem ver nunc. 13. die martij: &. 14. terminatur iunij. Deinde sol ingrediṫ cãcrum, & perueniẽs vsq; ad finẽ virginis. constituit aliud tp̃s vt æstatẽ: quod 16. terminatur septembris: & tres sũt solares consurgunt menses. Dehinc libram ingrediṫ, & trãsiens per scorpionem in finem sagittarij: quod. 14. est decẽbris. Aliud ceu autumnus conficitur tp̃s menses similiter habens tres. Et deinde ingrediens capricornum per aquarium in finem deueniẽs piscium die. 13. martij a qua incepit: causat hyemem tribus mensibus consistentẽm. Ex omni itaq; solis reuolutione in signifero annus cõsurgit ex quatuor temporibus &. 12. constans mensibus. Tertia vero distinctio sumitur penes ortum & occasum: quarũdam stellaꝝ notarum insinuata in lib. de aere & aqua Aristo. proble. prima et tertia apho. & theoricæ quinto expressa. Dicũt nanq; æstatem initiari quando pleyades oriũtur in maij principio quæ sunt sex stellæ cæteris coeli aggregatiores. nunc. 19. gradum thauri tenẽtes: medium vero æstatis fit
F qñ canis maior existẽs in ore caniculæ oritur ante solem matutine, quæ etiam maior & lucidior stellis omnibus fi xis: nunc quinto gradu ens cancri die. 20. nascens iulij. Et tunc dies incipiunt caniculares dicti. ſm illud quarte apho. Sub cane & ante canem molestæ sunt purgatiões, de qua diuisionum. Boetij libro. Est canis cœleste syd⁹, ad orionis pedem morbidum micat. Autumnus quoq; initiatur qñ oritur arcturus, ante solem diluculo existens in. 15. gradu libræ. Omnis quoq; hic ortus est iliacus seu solaris. Est nanq; triplex ortus & occasus. Cosmicus seu mundanus. Chronicus seu temporalis, & iliacus, vt tradunt quidam astronomiçantes poetæ. Principium vero hyemis in occasu est pleyadum chronico: quod est circa nouembris principium. Deinde est ver tempus post hyemem reliquum. Et sciendum ꝙ ortus syderum non est causa permutationis omnino aeris & temporꝝ. verũ potius signũ: immo sol est sicut tota causa. vnde. 3. criticoꝝ. Non est veri: æstati: autũno & hyemi causa, nisi ipse sol.
G Quod Ptolomeus in introductorio ad artem sphericam nititur confirmare. Coadiuuant tñ stellæ in hoc ſm earũ cõiunctionem cum sole aut separationem. Qñ enim sol eis coniungiṫ, aut illæ sibi: intendiṫ mutatio aeris ad caliditatem. Qñ vero separatio fit, minoraṫ: iuxta quintum theoricæ & Ioannitium: quid autem sit vita: dña. 21. & 113. notatum. Supponendum est ẽt tempora fore contemperata contẽporaliter: quia sibi corr領spondentia. Sic aũt sunt qñ ſm rõnem signa fuerint prætacta in astris ortu et occasu, & fuerint in autũno frigidæ aquæ, hyemsq; moderata, & in fine non valde tranquilla, neq; superabundans tẽpus in infrigidãdo. Et in vere factæ fuerint aquæ temperatæ ac æstate. Ita decens est annum sanissimum esse. de aere & aqua. & tertia apho. cum alijs. Similiter & loca sufficienter temperata.

H PROPTER SECVNDVM vero sciendum, ꝙ quidam dixerunt vitã hyeme magis abbreuiari & estate mortem accipientes ex de morte & vita duplicem fore: vnã pp cõsumptionẽ humidi radicalis emergentẽ: alterã ex ipsius putrefactione. Quarũ prima iuxta Ari. naturalis extat & dulcis: cũ principio paulatine, pcedat intrinsece a calore innato & humido radicali. secunda vero accidentalis violenta & amara: marcore facta. Dicũt itaq; vitã hyeme magis abbreuiari: cũ mors plus acceleret naturalis. Quoꝝ est motiuũ: quia illo tp̃e quo calor magis immersus & infixus est humido radicali: amplius ipsum consumit, & vitam per consequens abbreuiat: id autẽ fit hyeme, cũ immergaṫ in humidũ, & frigiditate fortificeṫ circunstantis: ſm illud veteris. Ventres hyeme & vere calidissimi sunt natura. Cũ aũt sic fuerit, amplius consumeṫ humidũ. Et ideo plures resolutiones in ipsa est videre sen sui occultas ſm Gal. ibidẽ. Qđ signo volunt ostendere: quia candela hyeme velocius comburitur ꝙ æstate: nisi

Marginalia (left): 1.4. post princ. ... 4. 18. ... p. 4. aph. ... apho. 18 ... aph. ... 101 ... ap. 3. in principio
Marginalia (right): post me; proble. 2 in fine. Cõ. apho. 9. in pn. & 1 sin fine. Cap. 7 — E — dies caniculares xx. julii — Apho. 5 — Cap. 2. in principio. — Cap. 7. in medio. In isagogis tra. rerum non naturalium c. de temporibus anni — post prin. Cõ. aph. 9 — pma aph. 5 apho. 15 post me. cõmenti.

I calor fuerit dissolutiuus aliter æstatis. Quod dicunt contingere quia hyeme frigiditate aeris flãma magis impellitur in materiam candelæ: non potẽs in alta ꝓtendi resistente continẽtis frigiditate. Per oppositũ vero in ęstate contrariũ aiunt euenire: idcirco concludunt vitã hyeme morti oppositã naturali amplius incurtari. In æstate vero quia calor naturalis dissolutione imbecillitatus est humores impotẽs gubernare. Vitã morti oppositã violẽtæ ꝑꝑ humoꝶ putrefactionẽ plus dicunt breuiari. humores.n. qñ debite a calore nõ regunt putrefiunt: ipsi nãq nõ putrescũt nisi a regimine destituant naturę: de drĩs febriũ.

Colli lib. I ca. 3. v. f. & ca. 6. p. principiũ. & li. 2. c. 9 post prin. & cap. 11. fine. & p. medium. Hæc autem positio quãtum ad primã partem fortassis veritatem non habet, vt ꝙ vita hyeme abbreuiatur magis morti opposita naturali: immo æstate plus & autumno, ceu tertio declarabitur dicendoꝶ. Neq ipsorum motiuum est sufficiens oino, quia dato amplius humidi radicalis hyeme dissolui: Tum ꝑꝑ humidum nutribile quod

K tunc generat copiosum: & maxime restaurationẽ huius ponentibus humidi: quo talis prohibet dissolutio: vt apparet. 112. licet tñ plus dissoluat quam in alio tpe: magis tñ restauratur. Et ideo vident corpora viuentiora & fortiora vt ad multum reddi. Neq etiam signum eorum cogit inductum: cum non sit similitudo vera flammę forinsecæ ad nostrum calidum. intraneũ. drĩa. prętacta. Nam huius consumptio maior hyeme candelæ: non recõpensatur adueniẽte aliquo extrinseco, sicut dictum humidũ radicale hyeme restaurari influente. Quod autem aiunt æstate morte violenta uitam amplius abbreuiari: verum

Cap. 8. potest intellectum continere. Commẽtator vero quarto metheororum. In hyeme festinat corruptio quæ est per congelationem & desiccationem ꝑꝑ victoriam frigoris super illam rem: qñ destruitur calor naturalis ꝑꝑ calorẽ extraneũ & ꝓpter id infirmitates hyemales sunt hmõi. Sed in ęstate putrefactio est magis ꝙ̃ in hyeme: & hoc est quia multum est de calore in illo tempore extraneo pro-

L pter calorẽ continentis. vnde prædicta non festinat tunc corruptio: sed accelerat corruptio siue putrefactio quę est per dissolutionem & cõbustionem. Vnitur enim putrefactio quæ est per humiditatem extraneam, & non quæ per siccitatem extraneam. Et licet id intellectum veritatẽ habeat: tñ dearticulat quęsitum omnifariam: annum fortassis in duas tantum separans partes.

PROPTER TERTIVM vero sciẽdum, ꝙ si quis vellet quæsitum dearticulare, per omnia protenderetur amplius cum naturarum & ætatum quædam se habeãt bene aut male ad quædam tempoꝶ & reliqua: aphoř. 3.

Apho. I Cholerici nanq bene se habent in hyeme: male vero in æstate: phlegmatici vero & mulieres contra. Quantũ tñ sufficit simpliciter ad p̃sens dicendũ: ꝙ tps in quo minus abbreuiat vita est ver, cũ in ipso humidum sit sufficiẽs & calido ꝓportionatum. Sitr & calidum nõ est immersum radicali, vt in hyeme humido oino: neq dissolutum pu-

M 3. apho. apho. 10 Cap 4. 16. trefactioni obediens vt æstate. Idcirco bene dictũ est ver fore sanissimum & minime mortiferum. Et vniuersaliter probat tempoꝶ melius, complexionum primo: quod ẽt ostendit complexio tpata cæteris longæuior. drĩa. 21. deinceps vero hyeme consequenter mors accelerat: cum in ipsa plurima fit ad frigiditatem mutatio. Maxime autẽ mutationes corpora dissoluunt & vitam abbreuiãt: per accidens tñ prohibere in pluribus calidioribus densitate musculoꝶ calore interius viuificato. In frigidis vero ac siccis ac senio dissolutis aut quocũq secus cõtingit. Adhuc vt tactum in ipsa multiplicatur phlegma infrigidãs & extinguẽs, & suffocans. Assumuntur etiam cibaria ꝙ̃ plurima & indigestibiliora. vnde calidum hepati euenit non parũ. Sed contra id videtur esse quod dicit prima

proble. 15. pble. vt propter quid ægrotant magis æstate, moriuntur vero magis ægrotantes hyeme. ꝙ si hoc, plus vita abbreuiabitur hyeme ꝙ̃ æstate. Dicendum ꝙ ęstate vt osten-

N detur magis. Et soluendum ꝙ Ari. non intendit dicere ꝙ plures cõtingat mori simpliciter hyeme ꝙ̃ æstate. Sed ꝙ ægritudinum hyemalium plures sunt mortales ꝙ̃ ægritudinum, æstiualium, cum a causa fiant vehemẽtiori, vnde hyeme ait necesse vehemẽs principium esse ægritudinis: tale aũt corruptiuum est consequenter. In morbis. n. minus periclitant ægrotantes. Si. n. comparemus ægritudines eius ad eas quæ hyemis, vt ęstatis sunt. 30. hyemis vero. 7. ex. 30. quidem illius plures contingit mori: ꝙ̃ ex. 7. huius: cum multum. 30. 7, excedant. Ex. 7. tamẽ hyemis plures ꝓportionalitates accidit mori, puta tres ꝙ̃ ex. 30. æstatis: quia sex nisi ęgritudo fuerit pestilenta plurimos afficiẽs. Itaq vita magis ęstate breuiabitur & autumno. Aphor. aphor. 14

Propter quod deinceps sciendum, ꝙ uita potest dupliciter curtari. Aut rõne causarum ab illo tẽpore emergentium ipsi propriarum, vel ab alijs contingentium tẽporibus. Si primo quidem mõ æstas cęteris vitam amplius breuiat. 2. vero autumnus. Quod monstratur: quia tunc qñ qualitates vigent efficaciores intensiores factę, magis accurtatur vita, cum ea temperamento consistat. Id autẽ accidit ęstate, nam in ipsa viget caliditas plurimum qualitatum efficacissima omnium, & siccitas passiuarũ. Est nanq lima caloris & exacuitio. Neq est ꝙ ita calidum nostrum a resolutione defendat caliditatis ęstatis, ceu accidente defenditur & fortificatur hyemis frigiditate, propter quod frigiditas & si sit naturę inimica & mortificatiua, reddetur tamẽ accidentaliter amica & viuificatiua. Caliditas autem excedẽs improhibita redditur inimica. O

Rursus. ęstate praua celebratur digestio: iuxta illud ueteris pręctactum. Æstate & autumno cibos grauissime ferunt, & humores naturę odiosi vt cholerici adusti & ad putredinem horribilitate parati multiplicãtur, pori aperiuntur, humidum euaporat radicale, ac calor dissoluit naturę. Quod ostenditur. quia appetitus debilitatur, corpus graciliatur, egritudinesq molestiores tẽporis homogeneitate magis emergũt. Cuius ẽt signum: quia in regionibus calidis ęstati ꝓportionatis vita inuenitur breuiari. Apho. apho. 18 lo aphor. P

Nam in terra Nigroꝶ seniũ aduenit in. 30. annis. Ex quibus infertur de se fore cęteris tempoꝶ ęstatem vitę abbreuiatiuam maxime: autumnus uero non per se tñ, sed magis rõne causarum ex alijs consurgentium tpibus cęteris est vitę vtriusq breuiatiuus, cum veri aduersetur non parum. Et ideo ꝓble. prima. Autumnus est vere morbidior magis nãq ęgrotamus calido infrigidato ꝙ̃ cõtra, cum frigiditas naturę inimica poros inueniat apertos adhuc per quos potest intima corporis petere, nam pori claudi incipiũt autumno. prima apho. Amp̃. natura eius extat vitę contraria. Et rursus natura repẽtinas & multimodas non tolerat mutationes: cũ eius consonantiã dissoluant armonicam: ad cuius quidem fm Dam. in aphorismis similitudinem est constructa: sed subita interueniẽs & frequẽs in autumno mutatio ad frigiditatẽ, mox vero ad caliditatem ꝑꝑ aeris subtilitatem ex ęstate acquisitam. 3. apho. & primo. 2. noctes. n. & matutinalia sunt frigida, meridionalia vero & amplius nonalia calida fm. A. primo sda do. 3. fẽ 1. ca. 11 post principiũ. proble. 14 Cõ. apho. 18. in fine. primo sda do. 3. fẽ 1 Ca. 9. 2. 3. tract. T. c. 35.

Q Adhuc materias recipit icineratas ab ęstate: ac eas sub poroꝶ conseruans constrictione initiatiua. Est nãq iuxta. A. nutritor reliquiarum ęgritudinum ęstatis. Sunt & ęgritudines eius ꝙ̃ plurimum acutissimę ac mortalissimę apho. 3. Quę tñ si ad hyemem accedant remolliũtur humore & dissoluunt calore fortificato. Talesq materię sũt ęgritudinum & breuitatis vitę causa. Rursus. in quo tempore inceditur sub sole multũ calido: & in nocte peruenitur ad frigus subito: comeditur etiam fructuum multitudo humorum corruptiua, & virtus est debilis, & quę talium vita breuiatur peramplius: hæc aũt vt dicunt eueniunt in autũno. Propter quod cęteris vitę magis est tpibus incurtatiuus, Quod & si conferat, parum est paucis, & p aliud. Ad summũ itaq ver minime vitam breuiat Apho. 6 Co. f. apho. f. 7 & c. 10 Do. 1 fẽ 1 Ca. 1 ver fus finem. Do. 1. fẽ. 1 Cap. 6. in fine f. 6 a post. Apho. 16

minus

A minus vero hyems: plus per se æstas, ꝙ plurimum vero autũnus, per aliud tñ maxime: vnde experientia nos docet plures autumno ꝙ̃ alijs tpibus decedere. Sed circa ꝑdicta dubitatur: cum tempus sit quædam mensura motus ẜm prius & posterius numerata per aiam, sitq; in genere quantitatis, a qua non peruenit alteratio & similiter immutatio nulla, cum mathematica ꝙ̃titatibus careant sensibilibus. 3. apparens metaphysicæ. Dicendum ꝙ tps potest dupliciter cõsiderari: vel ẜm se, put tactũ, & ita eo in vita, & vſr in nullo fit immutatio. vel rõne qualitatis sensibilis eidem adiunctæ, & sic ipso fit permutatio, per se. n. ita causa corruptionis est tps physicoꝝ. 4. vnde apho. 3. Mutationes horarum non sunt causę morboꝝ: sed complexiones. Quare primo secunda. Debes scire ꝙ effectus mutationum temporꝝ non sunt propter causam tpis, sed ꝓpterea ꝙ cum eo mutata qualitas magnã efficit operationem in mutationibus dispositionum.

T. c. 2.

T. c. 117. Cõ. aph. 5 in vtin. Do. 1. sũ. 1 Ca. 4 iuxta finem.

B PROPTER QVARTVM ad primum dicendũ, ꝙ licet plures ægritudines accidant vere: non tñ earũ plurimæ sunt mortales: ceu in autumno, cum de se sint sanguineæ, sit ẽt virtus tũc fortis. Neq; similiter id per se inest veri, sed magis per aliud: quia in eo virtute roborata & poris incipientibus aperiri natura volens materias extra propulsare qñq; succumbit, velut qñ quis de se maiora præsumit. Ad aliud dicendum, ꝙ licet ver morbos adducat: pauciores tñ ꝙ̃ autũnus vt Ari. subiungit. Et quid ẽt sit ad aliud dicendum apparuit. Ad aliud dicendũ, ꝙ calidum naturæ humanæ & humidum, & veris tẽperamentum in caliditate & hu. non sunt seinuicem exacuentia & ad furiam incitantia: cum sint similia in specie & natura se potius conseruantia: non autem vt quę in genere corruptiua. Ad aliud ęstatis dicendum, ꝙ licet in æstate humida exhalẽt putrefieri parata, poroꝝ raritate ac calidi attractione forinseci: plus tñ exhalat & resoluit spũs iuuatiui. v3. & sanguinis quæ vitæ sunt fulcimenta.

C Similiter virtus debilitatur vt non valeant perfecte depellere. Q. si quibusdam confert: vniuersalius tñ vt quæ situm sciscitatur obest. Ad aliud dicẽdum, ꝙ iste accessus & recessus, ꝓprie causa est generationis & corruptionis animaliũ ex putredine productoꝝ. Aut æstate intm̃ accedit & nobiscum moratur, vt eius inflãmatione aeris superflua dissolutionis virtutis sit causa. Temperatis. n. vita seruatur, & non superfluis, hoc autem solum euenit quia in materiam agit extraneam, cum de se vitæ fons existat. Ad aliud autumni dicendum, ꝙ ipsum nõ est tps temperatum perfecte. Propter quod sciendũ ꝙ aliquid dupliciter est temperatum. Aut quia in ipso cõfranguntur & alteranɫ in adinuicem tpamentum cõstituẽtia, & tale veris est temperamentum: quod ostendunt partes diei naturalis ꝓportionalis sibi satis in qualitatibus correspondentes. Aut ꝙ nõ sint vna confracta & cõmista: sed potius parũ remissa sibi sint iuxta posita, & tale dici

D potest autumni imperfecte tpamentũ in caliditate & fri. quod indicat dispositio diei priori opposita, vnde & si dicatur aliqualiter in actiuis tpatus qualitatibus, quia nõ calidus vt æstas, neq; frigidus sicut hyems, est tñ in passiuis distemperatus valde: ut in siccitatẽ lapsus intensam. Propter ꝙ Auer. impugnat opinantes ꝙ complexio autumni sit quasi in veris temperantia, eo ꝙ sit media inter æstatem & hyemem. dĩa. 66. vbi ẽt ad confirmationem quid dicendum videbiɫ. Ad aliud dicẽdum vt iam apparuit ꝙ ꝙ̃tum est rõne qualitatum excessus: non multũ est autumnus causa breuiationis, ceu æstas aut hyems, uerum pp repentinum & crebrum ipsarum cursum, & pp alia quæ sibi insunt alioꝝ tẽpoꝝ denotata, ob ipsius substantiæ aptitudinis susceptionem. Ad aliud dicendũ, ꝙ autumnus quosdã iuuat vt dissolutos raritate poroꝝ æstate, cũ in eo pori incipiant constringi, & humectatos superflue non habentes corruptioni paratos hu. paucis

4. colliget Cap. 2. in fine.

tñ cõfert respectu istoꝝ quibus nocet. Ad aliud dicendum, ꝙ talis constitutio sic ꝑ accidens operaɫ calidum et cõpositionẽ fortificando corpis interius breui vigẽs tpe. Si. n. plurimũ duraret id quod autumnus & peius operaretur sicut ex nocumẽtis ipsiꝰ inductis. 3. apho. apparet. E Apho. 10. 11. & 12

Ad aliud hyemis dicẽdum, ꝙ qualitas non inest sibi peremptiua, cum fuerit temporaliter reddita. Vel ꝙ hoc per accidens caloris fortitudinẽ operatur in pluribus ẜm illud. Vẽtres hyeme. Ad aliud etiam apparuit. Rationes similiter alterius partis ꝓcedunt in hyeme ac alijs suo modo intellectæ. ꝑma aph apho. 13

DIFFERENTIA. CXVI.

QVOD CORPORI lapsu debeatur ꝑseruatio: & non conseruatio seu regimen per contrarium & non simile videtur. Q. aũt per simile in corpore optime cõpositionis oẽs conueniunt, qm̃ si corpus hominis sit certitudinaliter medium complexione: cõseruabiɫ vtiq; ab alimento medio complexione in pręsenti consistẽtia. Si vero aliquod calidius aut frigidius, aut siccius, aut humidius sit, huic medios cõplexione cibos & potus male vtiq; quis dabit, permutari. n. oportet vnumquodq; talium corpoꝝ ad contrarium inꝙ̃tum distat a media certitudinaliter complexione. Erit aũt hoc per cõtraria præsentis discrasiæ, contraria. n. æquali distãtia distant a medio ex vtraq; parte ẜm vtranq; oppõnem. Si. n. corpus distauerit a bene complexionata & media constitutione ad frigus tribus numeris, oportet esse calidius commensurato tribus numeris alimentum. Et sĩr de humido & sicco. alimentoꝝ primo. Amplius in fine tertij eorundem idonea ad comedendum conseruantibus sine querela naturalẽ complexionẽ aialibus quæcunq; naturis ipsoꝝ sunt similia: habẽtibus aũt a principio prauã aut acquirentibus non esus similiũ ipsis, sed qui contrarioꝝ vtilis, a similibus. n. cõseruanɫ quæ ẜm naturã sine querela habentia, sed a contrarijs ad conuenientẽ dispõnem ducanɫ quæ praue sunt cõplexionata, Id idẽ sonat sermo in fine octaui. de inge. & apho. 1. Amp. sise additum sibi facit ipsum furere in augmentũ furitiũ inducendo. Tale ẽt tali additum magis tale reddit. 3. topicoꝝ. Quæ aũt sic operanɫ, in lapsum cadere faciunt ampliorẽ. Rursus. per inspirationẽ & respirationem cor infrigidaɫ, & totũ corpus. dĩa. 81. quæ quidem corpori est improportionata calido. Aer ẽt qui nos circundat valde frigidus est innati spũs cõparatione. primo secunda. ita saltẽ respectu aeris sic immutantis non poterit regimen fieri persimile.

F

Ca. 1. in medio.

G

Cap. 9. in principio. Cõ. aphoꝛ 16 Cap. 9

Do. 2 sũ. 1 Cap. 1. in principio.

Adhuc vnicuiq; elementoꝝ inest qualitas ꝑdominãs dĩa. 12. quã oportet contrarijs in misto ẽt ne intendaɫ gubernari, & sic lapsus intensior reddaɫ. Itidẽ. qdꝰ corpi administraɫ lapso, aut erit i minori eo excessu caliditatis, vel fri. & sic in eodẽ non seruat lapsu non ꝑponderans. aut maiori, & tunc ipsum augumentabit, vel inæquali, & ita non fiet actio neq; passio: cum sit simile. Res aũt a suo non patiɫ simili, ꝑble. 8. & si non patiɫ, non agit. Oẽ nanq; agens physice sic patiɫ & contra. qdꝰ aũt tale, conseruare non poterit: cũ actio quædam sit cõseruatio. Nõ itaq; per simile corpori lapso erit conseruatio. H ꝑpble. 18

HVIVS AVTEM oppositum in techni lib. 3. Qñ conseruare voluerit quis corporis crasim qualẽ acceperit sĩlia similibus afferat. Calidiora. n. corpora calidioribus egẽt adiutorijs, frigidiora frigidioribꝰ, humidiora humidioribus, sicciorib siccior, & in cõpositis sĩr suo mõ. Tex. c. 43 44. & 45

Rursus naturalia vt dictũ conseruanɫ per similia. Corpus aũt lapsum est naturale cũ ipsum positũ sit sub latitudine sanitatis i techni. Palin. appetitꝰ naturalis ordinaɫ ad conseruationẽ aliti. Sed hic in his q̃ sunt natura cõcupiscit sĩlia. Innaturalis aũt dissimilia. i techni. Silia q; sũt de q̃bus q̃situ. Adhuc corpꝰ ægrũ nũc docei sĩlibꝰ cõseruari. dĩa. 174. Multo itaq; magis lapsum. Conseruatio Li. 1. tra. 3 t. c. 1. & li. 1. t. c. 6. 11. & 19 Lib. 3. tra de ventre t. c. 5.

I Igitur huic corpori debetur & persimile. Adhuc ab eo quod est simile in specie & natura, res non patitur primo secunda. cum omnis passio sit a contrario. Sed calidum in primo gradu cum calido in eodem proprie fm equalē mansionem simile in specie ac natura existit. Quod autē passionem non infert: neq; actionem: neq; tandem conseruationem. Quod ostendit duo℞ corporum æqualiter calido℞ inadinuicem applicatio: q̄q̄ enim quātitas augumentetur: qualitas tamen permanet gradualis.

PROPTER PRIMVM vero sciendū q̄ corpus lapsum est triplex, parū. v3. & mediocriter, et multum, pa℞ quidē ut multū sanū lapsum: multū uero simpliciter ægrū, medium quoq; neutrū appellat, ho℞ demū vnum quodq; latitudinē habet grandem. vñ in techni. Totius sanitatis latitudo in tres diuidit partes, habentes & ipsas latitudinē q̄multam. Vnūquodq; etenim triū in magis sequestrat & minus & mediū. Quæ quidē corpa duobus extremis interposita terminis discernunt. Optima quidē cōpōne simplr & nunc facta ęgritudine. Et hæc quidem ceu media sunt: sicq; eo℞ regimen mediū esse oportet. vñ optimæ compōni ,ppinquiora magis eius participabūt regimine: pessimæ vero secedent oifariam. Quod autem ho℞ medium regimine indiget mediocri. Cōseruatio quoq; ad p̄sens dupliciter accipit. Vno quidem mō specialiter, put corpi debet solū sano poptime: quæ ēt conseruatio existit omnis p simile oifariam. Sumit & conseruatio generaliter: siue conseruādo ad meliorē corpus deducatur crasim: seu seruet ex principio p̄existens. Et sic sub conseruatione regimen continet permutatiuū. in techni. Vbi Haly. Rem noīe sui generis noīamus, hæc. n. cōseruatio idem vr̄ qđ sanitatis regimen tū genus existēs conseruatiui regiminis & permutatiui. Simile siquidē dupliciter accipit. Quoddā nāq; vere sile dicit, put in genere locat qualitatis, ppriū nāq; ei⁹ fm ipsam sile quid aut dissimile dici: sicut fm q̄titatē æquale & inæquale: fm vero substantiam idem & diuersum. Vnde Boetius topico. 2. Similitudo rerū est differētium eadem qualitas. 5. ēt metaphysicæ duo modi similitudinis tangunt. Similia. n. dicunt quæ idē passa, & plura idē passa: vt si plura comburunt, aut diuersa: ceu siquis cędat: alter vero incarceretur. Et quo℞ qualitas est vna, vt albedo & luciditas in niue & glacie. Est & alius modus fm quodcunq; alterari contingit contrario℞ ho℞, qđ plura habet aut magis ,ppria huic est sile: vt apparet in medijs contrario℞ ad extrema qđ est sile in genere. Sumit & sile apud Gal. cōiter pro similitudine in substantia. Cuius quidem cognitio experimēto cognoscit solo, qua similitudine caro dicit leonib⁹ sil'ari: equis vero ordeū vel auena: bob⁹ orobū, & porcis glandes. Vnaquæq;. n. spēs fere sibi alimentū habet sile in substātia determinatum quod alteri est dissimile: vt ex historijs aialium apparet, hō tñ & si polifagus, quędam alijs alimenta, sibi venenum existunt: vt iusquiamus turdis, & quisculis elleborus: quæ similitudo non solum in speciebus: verū etiam in indiuiduis attendit. Vnaquęq; enim figura & complexio hominis cibum habet conuenientem & sibi similem. primo tertia. In alimento. n. ad corpus est duplex similitudo: qualitatiua & substātialis. complexionum. 3. de re. sa. 6. & de inge. sa. 8. Hęc autem p̄dicamentalis non extat substantia contra accidens separata: sed magis natura quædam & ,pprietas ex superiori virtute specifica vnicuiq; aialium spēi: immo ēt indiuiduo attributa. Quo etiam. 3. simplicium modo scribit pharmacum humorem sibi proprium euellere: similitudine in substantia reperta. i. forma seu virtute specifica.

Attendendum ēt q̄ omnis similitudo hic dicta potentialis existit: non aūt actualis. Nullus. n. cibus debet dici temperatus homini nisi caro humana uel remote nisi carnes pullinæ. Terrænascentia nāq; cum calorē nō habeāt actu. 5. colliget minime sunt hominis complexioni similia calidæ actu existenti. Quid autem sit contrarium differentia ostenditur. 153.

PROPTER SECVNDVM sciēdum quidem q̄ Gal. 5. & 6. de re. sa. pertractans hunc sermonem vt apparet sil'r ex techni, ait q̄ corpo℞ quædam sunt lapsa in complexione, alia in constructione, nōnulla vero in cōi natura, quo℞ oium conat regimen scribere. Lapsorum quoq; in complexione quędam vniformiter sunt lapsa: in quibus vna est per totum ,pportionaliter complexio. Alia vero his opposita, vt qñ caput declinat ad caliditatem hepar ad siccitatē, & venter ad humiditatē superfluā &c. eo℞ enim talium connaturalem non seruāt complexionem quæ a sanitate sunt corpora remotiora difficilis ēt regiminis valde: cū vnūquodq; ,ppria egeat administratione regitiua. Corpo℞ siquidē in complexione vniformiter lapso℞ totaliter, quædam in qualitatibus lapsa sunt actiuis, alia vero in passiuis. Adhuc & regimen duplex adhibetur corporibus: vnum quidem conseruatiuum persimile, quod quidem securius administratur ciuiles gerenti actus, & multis familiaribus occupationib⁹ impedito. Est & aliud permutatiuum alteratione ad melius lapsuum deductiuum quo regi habēt corpora libera ociosa ciuilibus actibus & familiaribus minime ipedita. quare. 6. eiusdem. Quęcunq; distemperantia adhuc sunt sub sanitatis latitudine volens corrigere, contrarijs dietabis. Quod ad multum efficitur non occupatis oppositis vero entibus per similia ministrabis, et maxime q̄do ita fuerint assueti. Sed ho℞ alterum accidit magis vtiq; natura indocte non eligētibus nobis similia, naturales enim distemperantiæ appetunt ipsa in techni. vnde primo. 3. Voluntatem reducendi complexiones malas ad æqualitatem possunt perficere ociosi q suas domuere aias fm prolixā tolerantiā in tpe quo ordinate ad æqualitatē redeant. Ipsos nāq; absq; ordine regere perducet co℞ corpora ad ægritudinē. Debēt nāq; paulatine ad melius ex multo studio transferri. Non. n. p̄cipites trāsmutationes sustinent naturæ. Hoc etenim regimen pleniori diligētia & fideliori eget priori. pmo ēt practicæ. His equidē antemissis sciēdū, q̄ ,ppria cibaria humida esse humidis: sicca vero siccis naturis. Nutritio nāq; est pfecta eius quod nutrit ei qđ nutritur corpi assimilatio. dr̄ia. 30. Citius aūt assimilantur sicca quidem siccis, humida uero humidis. In habentibus maxime crasim vniformiter per oē lapsam. Q̄tumcunq;. n. proprius fuerit alimentū, tanto nutribilius efficit, eo q̄ habentia symbolū facilius transmutant. 2. de ge. & cor. pmo. 2. Facilior est in genere ,pportionali transmutatio. vñ apho. 2. Singulū a similibus suæ crasis citius alteratur pp esse factū quod transmutatur similius ei qđ transmutat, cum pauca interueniat inter ipsa distantia. Si nāq; complexiones siccas, aut humidas volueris subalterare ad melius deducendo, alimenta eis contraria sunt congrua: sed in lapsu ad caliditatē & fri. contrario℞ semper aduenit administratio, quia efficacissimę seu operatissimæ sunt qualitatū. Et ideo facilius a similibus alimentis regulatæ in morbidā corpus dispōnem deducūt. Quod equidem siccitas & humiditas qualitates debiliores minime operantur, sunt. n. passiuæ. Quod & docent ætates his affectæ diutius immorātes, a prima etenim generatione usq; ad iuuentutē humiditas pdurat. Ipsa nāq; fere superflua & calor pene temperatus. primo prima: dehinc in antea & maxime in senio quidē pmanet siccitas, cū complexio senio℞ non sit humida sicut id dicētes. 2. refelluntur complexionum. Est itaq; vt ad vnum sit dicere snia Gal. q̄ corpori lapso in qualitatibus actiuis familiaribus occupationibus impedito non valenti regimine vti permutatiuo ad melius reductiuo, expedit vt regatur conseruatiuo. 8. etiā de inge. licet enim trāsferre ad melius simpliciter sit vtilius: non tñ qñ ægrotat cū tunc expedit p̄existentem complexionem seruare: ceu inimici aggressus

Marginalia (left column): Do. 3. c. 3. in medio. — Li. 1. t. cō. 19 — K — Li. 1. t. cō. 5. in commento. — L — Tex. non habentem cōmentū. — 3. complexionum. Ca. 1. in principio. — M — Do. 1. c. 7. ante me. — Colli. c. 4. in medio. post prin. Colli. c. 2. Dif. 4. c. 4 post me. — per modū similitudinis.

Marginalia (right column): N — Ca. 24. p⁹ medium. — in prin. in prin. — Li. 3. t. cō. 5. & seque̅ tibus. — O — Colli. post principiū. — Li. 2. tra. 6 vl. t. c. 5. Do. 4. c. 1. circa prin. — P — Ca. 1. c. p⁹ principiū. — T. c. 25. Do. 3. c. 3. in medio. Colli. cō. apho. 5. — Q — Do. 3. c. 1. post prin. Ca. 1. post principiū. — Cap. 4

A aggressus nō est armis impræparatis omissis eorꝫ præparationi intēdere: immo illis se tueri: ne succumbat insidiatori. In corporibus quoqꝫ lapsis ad caliditatem, & fri. negat Gal. regimen conseruatiuum ꝙtumcunqꝫ sint familiaribus occupationibus impedita, seu detēta. Et breuiter omnia lapsa: ꝓter quod puerile solum. Est enim fere tēperatum, ꝓpterea quia humiditate sopitur, gubernant Halyabbas. Isaac & A. cum Gal. alicubi regimine permutatiuo, & non cōseruatiuo. Et sic apparet Gal. fore coactū quodammodo passiuas etiam complexiōes per similia gubernare: cum non possent absqꝫ periculo occupati vti permutatiuo. Sic itaqꝫ cum practicæ primo. Concidunt vt excessus quis in passiuis & ciuilium actuum occupat^9 maxime regendus similibus: qn̄ aūt concurrūt opposita reducēdus cōtrarijs potissime. Amp. elementorꝫ primo cum corpus duplici supponaꝭ trāsmutationi, vni quidē alteratione contrariarum qualitatum causatę in elemētis B inuentarum, alteri effluxione inductę calore humidū depascente radicale. His quidem opus fuit resistere primæ quidē qualitate contraria subalterando, secundæ vero replendo quod euatum est per simile quod nutritione perficitur. Est. n. nutrire vt tactum corporibus ex aliqua substantia simili deperditam prius restaurare. Haly. quoqꝫ hanc excitans dubitationē dicit sermonē qui in arte. i. in li. techni reperiꝭ cōtrariari sermoni eius in alijs libris. Scripsit. nāqꝫ in libro re. sa. ꝙ calidiora corporꝫ regimine indigent frigidiori, & in reliquis siſr complexionū. & ideo sermonem suū obscurauit, non distinguēdo inter regimē conseruatiuum & permutatiuum. Rñdensqꝫ inquit. Ego dico ꝙ Gal. non fuit oblitus sermonis sui, neqꝫ contrarietatem induxit. Non. n. intellexit per regimē cōseruatiuū hic nisi, vt complexionē habēti calidam cibi exhibeanꝭ qui eius complexionē calidam conseruent vt simpliciter regimine gubernet: quod remanere cōplexionē ca. faciat C in eo ſm dispōnem suam absqꝫ additione & diminutiōe Si vero voluerit permutare ipsius ad æqualitatem cōplexionem, tunc addaꝭ in frigore illud quo regaꝭ donec eius minuatur caliditas intm̄ ut æqualitas superueniat. Cuius quidem rei exemplum tribuit: ponens corpus aliqd' duobus gradibus ab æqualitate separatū ad caliditatem tendens conseruari regimine infrigidatiuo in gradu primo: permutari vero ad æqualitatē regimine opposito vt. 2. infrigidante gradu. Ex quo quidem apparet ꝙ regimen conseruatiuū vt frigidum in primo gradu est calidum relatiōe frigidi in. 2. regiminis. s. permutatiui. Minus nāqꝫ frigidum relatione maioris frigidi calidum iudicaꝭ: & sic frigidum primi gradus simile reputabitur calido secūdi comparatione frigidi in secundo, Ad hūc ēt locum intelligendum nos inuitat, dicens ipsum fore prauum & eum homines ignorare ꝙ plures Gal. æstimātes contrarietatē colligere. Cuius quidem dictum dupliciter videꝭ detestandum. Primo quidem eo ꝙ Gal. mentem comentatur D nō recte. Ille nanqꝫ perfectus iudicaꝭ expositor, qui mentem iuste interpretaꝭ dicentis siue verum dicat aut falsum prognosticorꝫ primo. Deprauabiꝭ itaqꝫ ipsius interpretatio cum mentē nō explicet Gal. Vult nāqꝫ regimē conseruatiuum persimile corporis lapsi regimento, corporis optimę complexionis comparare. Vt apparet qn̄ dicit. Si vero ſm aliquid ab optima &c. Et demum subiungit. Seruantes vero eius crasim tm̄ permutatur ab eucrata natura causæ: quantum & corporis totius crasis ab illa pfecta permutaꝭ. Et subdit: ꝙ calidiorem & sicciorē crasim non calidæ & siccæ dietæ faciūt eucratā perfecte, sed quę tm̄ eucrata crasi & frigidiores & humidiores quantū natura calidior & siccior. Non. n. regimē conseruatiuum regimini intendit permutatiuo comparare, ceu falso imponit sibi hmōi cōmentatio. Falsificaꝭ itidem cum regimē conseruatiuū & permutatiū confrangat, & in eodē oino confundat. Cuius falsitas tertio monstraꝭ pharmacorꝫ.

Si. n. ægritudo vehementioris caliditatis ꝙ media fuerit E complexio: medicinæ consimiles illi eā conseruāt. Et ſm dispōnem remanere faciūt sua. Et medicinæ quæ sunt calidiores illa in caliditatem addunt eius. Sed medicinæ frigidiores vel minus calidæ ipsa ex caliditate diminuunt illius, non tñ eam sanatione sanant completa. Ita ergo et in rebus erit non naturalibus ꝙ earum administratio in primo gradu frigiditatis nō conseruabit lapsum in. 2. caliditatis gradu, immo minuet ex ei^9 caliditate: licet æqualitatem non adducat omnino. Sic itaqꝫ huius interpretatio neqꝫ intellectū explicat Gal. neqꝫ regimen ēt bene accipit conseruatiuū & permutatiuū: confundendo vtrūqꝫ ꝙꝙ vtilitatē possit ꝓstare in opere. Auer. vero denuo colliget. 6. cuius fuit inquisitio cum parentū suorꝫ contradictione noui quid adiungere de hoc taliter. Dico ꝙ istę cōplexiones egrediunꝭ a tꝑamento ad unam extremitatem ꝓxime redduntꝭ parti vt adducant ęgritudines ex genere F illius cōplexionis ad quā est lapsus. Qd' accidit cū eis superuenerit causa aliqua extrinseca quę aptitudine reperta in ipsis est inuenta. Et ideo dico ꝙ corꝫ regimē persimile fieri non debet ex toto: cum hmōi complexiones nō permaneant vno modo: immo sint mobiles versus complexionem habitudinalem. Quapp in regimento suorꝫ ciborum oportet aliquid contrarium complexionibus ipsorum apponere, vt timor occasionum tollaꝭ extrinsecarum. Ex parte nanqꝫ complexionis solū non esset timendum vti similibus in toto: & hæc est intētio illorꝫ qui sententiam istā seruant: ꝙuis eam non declarēt ex toto. Sed quis dicet hunc vtrūqꝫ tunc regimen in vnum confrangere. Quidam vero nostrorꝫ dixerūt siſr duplex fore potentia. s. & actu, & cōtrarium siſr. Est nāqꝫ quoddam calidum & aliud frigidū potētia & actu. Et ex hoc dictum corꝑa conseruari ꝑ contraria quidē actu, similia tñ in potentia: vt calidiora ꝑ calida in potentia. Postqꝫ aūt in corpore calidiori obuiauerint naturali fiunt calida in actu, G velut lactuca: portulaca & similia: quę in principio sunt frigida, & ideo alterāt vltimo quoqꝫ similia, & ideo conseruant. Qd' quidē dicere ſnīæ aduersaꝭ Gal. & aliorꝫ dicentium talia ſm virtutē siue per se aut essentialiter & nō opposite his eligere. Adhuc id non est regimen conseruatiuum, sed permutatiuum magis, aut curatiuum.

PROPTER TERTIVM quidē sciendum, ꝙ corpus animalis triplici existit permutationi & corruptioni suppositum. Vni quidem quæ ex cōtrarietate qualitatū elementorum inuicem agentium & patientium consurgit. In omni nanqꝫ misto vnam qualitatem oportet alijs dominari: vt dr̄ia tactum. 18. Alioquin non eueniret & actio neqꝫ passio: ꝑp quod complexio negata est ponderis omnifariam. Estqꝫ alij subiectum ex actione caloris innati cōsurgēti in humido radicali. Ex tali nāqꝫ actiōe humidi consumptione facta corpus continue a generatione vsqꝫ ad mortem infrigidatur & desiccatur: ex qua H etiam consurgunt ętates varijs qualitatibus affectę, ita tamen vt contingat semetipsum per accidens extinguere ac suffocare. dr̄ia. 3. Est & tertia immutatio cōsurgens ex rebus corpori occurrentibus sex necessario extrinsecus et deintus alterantibus: inter quas aer cum eius adiacentijs principalior existit causarum vna corpus continue solutione desiccans quantumcunqꝫ fuerit humiditate commixtus differentia preinducta: sicut & nutrimenta occurrentia cū alijs rebus: quæ quia corpori substantia, & qualitate sunt opposita: licet transmutentur & patianꝭ ab eodem id versa vice passionem sustinet ab eisdem: cū inter hæc actio concidat physica conuersiua: vt & tādem corpus reddatur impurum & aquaticum oino: ceu vinum adeo aqua debilitatum, vt permutationē eius facere non valeat. dr̄ia. 112. apparet: cū cœtu medicorꝫ sane audito. Et ideo in techni. & ꝑmo de regi. sa. inquit hmōi triplicē tangens immutationē si corpus foret impassibile, impermutabile,

Marginal notes: præfa. 13 — 2.18. in principio. — 108 mi. — techn. cō. 4 — Cō. 7. 28 circa medium. — T. c. 40 — T. c. 43 — T. c. 51 — Dist. 1. c. 4 circa me. — Ca. 11. p^9 medium. — Li. 3. t. c. 6 in prin.

I mutabile, & semp manceret optima complexio, nihil indigeret consistente ipsum arte. At quia permutatur corrumpit & conuertit non seruans quam ex principio habuit consistentiam, eget pcuratione, quare harum permutationum trium pcuratio taliter erit. Primæ quidem per contrarium semper, vt refrenet excessus & pparatio qualitatis elementi pdominantis, quod medicina aut cibo perficitur medicinali qualitate tn magis. primo euidens elementorum. Secundæ fiet puisio per simile per cibum. s. & potum maxime quod deperditum fuerat restaurãtes. Et quia id calidum fuit & humidum: quod apparet ex eo q corpus continue dictum est infrigidari & exiccari, ppter consumptionem humidi radicalis, a calido innato conseruabitur per calidum consimile atq humidum: commensuratum tn: ne putredine superueniete ex calido causata & hu. febres potissime & alios inducat putredinis morbos. Hoc et modo similitudinis vt plurimum tertia prohibet corporis permutatio, cum aer quantumcunq humidus exiccet continue ac infrigidet, & nutrimeta sisr cum aliis, ppter cõtrarietatem quam habet cum corpore: saltem in principio cum nutriens cum sui totalitate non similatum conuertat in corpus: immo in eo plurimæ superfluitates, humidæ, serosę, ac fumosæ reperiunt. apho. tertia quæ digõne optum sit possibile naturę depelluntur a corpore. Vt igit sit in parte deicere: licet natura in docte similia peligat. 8. de inge. cum hic sit naturalis distemperantia: magis tn administrandum est eidem regimen ad melius reductiuum, q per similia conseruatiuum, quod fulcit, eo quod qualitas seu qtitas elementi pdominantis in eo pparatæ sunt quadam inclinatione lapsum intensiorem & ægritudines adducere. Adhuc quia medic nõ potest similia continue administrare in termino etiã lato cum excessus discrasiarum non sit cognitus diffinite apparens de inge. 3. Neq et simile quod ei debet applicari. In cuius quidem applicatione in excedẽdo maxime posset error contingere lapsum non parũ intendens. Et præcipue cum nullum extet corpus quod interdum non fortuitis & inopinatis subiiciat casibus. apho. 2. Et ideo pcipitur transmutationem ad non consueta fieri: vt omnia paulatim reddantur consueta. Sed contra. plura corpora sunt in vitæ quęstu occupata: cum natura humana multipliciter sit ancilla: dictumq per Gal. talia potius similibus conseruari. Dicendum q hmõi conseruatio debet esse cum alteratione tam modica, vt pseruetur corpus a lapsu consimilis qualitatis, & non alteret amplius reductione in optimum vt intendit Gal.

(Margin: post me. — K — Cõ. aph. 6 versus fi. — Cõsi c 9. post me. — Ca. 7. cir. medium. — L — Cõ. apho 50, in fine.)

PROPTER QVARTVM quidem sciendum: q licet vtriusq partis inducta suis viis, pcedant eclypsata: gratia tn perfectioris didascaliæ ad ipsa breuiter dicatur.

Ad primum igit dicendum q sermones Gal. cum sonant corpus lapsum per contraria regi, grandiorem seu medium tangunt: non aũt paruum. Aut de corpore sunt ocioso vacanti regimini sanitatis solum de quo dictum est melius fore per cõtraria gubernare. Ad aliud dicendum, q illud est verum de simili in genere, vt calidum in tertio gradu, vel quarto calido additum in primo, cum sub hmõi lata similitudine contrarietas subsit etiam non parua. Non aũt verificatur de simili quod est in specie & natura, quale quidem est frigidum & calidum in prima mãsione secundi gradus cum frigido & calido in æquali mansione sicut colligit ex primo secunda. & ex proble.

Ad aliud dicendum: q licet nos ambiẽtia sint frigida et infrigident: calefiunt tn qn corpori approximant eius caliditate non permittentia ipsum seruãdo in eodem sua frigiditate inflammari: euidens primo secunda. Temperamentum et aeris habet latitudinem immensam in magis et minus diuersificatam: donec neq sit rigere propter frigus, neq sudare pp æstum. Aut potest cõtinẽs ab aliis rebus non naturalibus ad caliditatem corpori simile per

(Margin: M — Do. 3. c. 3. in medio. 8. pble. 18 — Do. 2. c. 2.)

N mutari. Sic nanq audiendum est qñ dicit corpus per simile gubernari, vt omnibus rebus nõ naturalibus simul acceptis &, pportionatis qñ in corpe tpe digestionis tertię operant. Si corpus lapsum fuerit ad caliditate primi gradus, caliditatem tantam inducat vt conseruet quod erat: resolutum enim fuit tm. Nõ autem vnamquãq oportet rerum per se consideratam in primo gradu caliditatis accipi: sic enim excessus induceret caliditatis immẽsus. Seruandum est et an transitus nutrimenti ad membra breuis sit: aut longus: & eius deperditio per digões inquãtum fuerit possibile: ceu in medicamine deperditio in techni libro. 3. attendit in itinere. Ad aliud dicendum, q quia sic est dictũ fuit corpus pp illius qualitatis symbolæ dominium: aut qualitatum oportere regi gubernatione alteratiua contraria, quod maxime perficit medicamine pcipue sm illos qui dicunt Gal. sensisse cõseruationem fieri per simile quo ad nutrientia: per contraria vero quo ad res alias nõ naturales. Eius tñ sermo plerũq vniuersalis est in omnibus: sicut et eundem deducunt Halyab. & A. illius fideliores interpretes. Ad aliud dicẽdum, q sisc conseruatiuum intellectum est fore in æquali gradu: nec tñ propter hoc actio remouet & passio: eo q licet in fine introducat similitudo: in termino tñ a quo & in via erat contrarietas saltem potentiæ & actus. Itidem. actio et passio conuersiua naturalis stat cũ qualibet similitudine agentis ad patiens in corporibus animalium reperta, in tm q in corpore ad iustitiam omnino temperato similitudo caloris ad humidum radicale cõtrarietatem retinet actionis & passionis: passionis tñ non a substantia quid abiicientis. Ad aliud etiam consimiliter dicendum.

(Margin: T. c. 164. — O)

Ad primum uero alterius partis inductorum dicendum q diligens intellectus cõsiderans sermones Gal. alibi & maxime in. 6. re sa. diffuse & eos qui sunt in techni succincte per modum capitulorum & conclusionum aggregati, apparentem auertere poterit contrarietatem. Cum enim in techni voluit de causis applicaturis corpori lapso determinare primitus eius sic ait explicans intentionem. Si vero sm aliquid ab optima compõne deficit corpus nõ multum vero. Ex ista siquidẽ locutione sm aliquid modic lapsus innuit. Natura enim hmõi dictionis aliquid diminutionẽ eius cui adiungit denotat: re. a. 3. quod quidem explicat q clare in eo q subdit non multum: ita q hoc corpus sanum erit vt multum optime valde cõpõni appropinquans parũq recedens ad latus caliditatis seu frigiditatis &c. Considerãs itaq Gal. hmõi corporis tã grandem affinitatem cum optima cõpõne id protulit p sibi similia, vt calida vel frigida & reliqua gubernari ceu & eucratissima illa. Et ob hoc non horruit in techni sicut in de re. sa. corpus lapsum et in qualitatibus passiuis per similia ducere: pcipue quidem intellectum referens suum ad corpus familiaribus negociis impeditum. Corpora quoq vehementiorem lapsum habentia, vt ægra simpliciter dicta vel et media neutra appellata regenda sunt regimine potius permutatiuo vt per cõtraria. Et maxime in qualitatibus actiuis ac in corporibus ociosis studio uacantibus sanitatis conseruatiuo. Et ideo statim talibus regimen permutatiuum subdens inquit. Si vero permutare vult & ad melius trãsferre &c. Q. siquis proteruiẽs velit sermonem Gal. vniuersalem existere corporum omnium lapsorum, dicẽdum aut ipsum hoc dixisse breuitate quadã cõi multorum collectiua: explicata tñ peramplius in. 6. regi. sa. qd apparet ex inuitatione qua nos in techni hortatur ad illum. Aut hoc, ptulit attendens q pauca corporum sunt libera ociosa vacãtia sanitati: plurima vero gerentia ciuiles actus: & seruilia quæ vtiq ceu ostensum: nõ sine periculo regimine valent vti permutatiuo propter rõnem contrarietatis excessiuæ latitantis sub simili: præcipue cum non possimus ad id quod certum est similitudinis peruenire: sicut neq contrarietatis in corporibus

ægris,

(Margin: P — Li. 3. c. ca. 40 — Cõ. 12. a medium. — Q — T. c. 50 — T. c. 56.)

A ægris. Et ideo Gal. tutius in his consulit corporibus regimine vti conseruatiuo. Nihilominus tñ sciendum qñ hora patitur, melius regimen obseruare permutatiuũ est: proportionaĩ enim vtcunq; hmõi dispõ ægritudinali, quapropter videmus gallicos & alios nõ minus regimẽ tandem permutatiuum amplius approbare, corporibus tñ (vt tactum) præparatis suscipere: vnde apho. 3. simpliciter quidem dicendum quę contrarie ad contraria: bene autem silr ad similes. Ad aliud dicẽdum: verum fore simpliciter de naturalitate certa qualis est corporis temperati. Naturalitas enim corporis lapsi non est simplex certa: sed discrasiæ magis admista. Et ideo vt monstratũ plus per contraria q̃ per similia tandem gubernanda. Et silr dicendum ad aliud cum non sit appetitus simpliciter naturalis sed medius existens magis duorum extremorum: sicut corp⁹ obtinet medium vt ptactum. Ad aliud dicendum: q̃ illa cõseruatio est per simile fm quid B & modicum: rõne. v3. alicuius naturalitatis adhuc existentis: simpliciter autem per cõtrarium: vt videbiĩ. 174. Consurgit itaq; in regimine permutatiuo difficultas & timor ex parte alterationis naturę mox occurrẽtis. In conseruatiuo vero rõne paulatine diutius administrationis similis, ne per actionem qualitatis lapsurę & ignorantia directe applicationis per simile intendatur lapsus &c.

Collr cõ. Apho. 41. iuxta finẽ.

AN naturales distemperantiæ appetant similia & ægritudinales contraria. Occasione p̃sentis quæsiti ac ẽt dubitati excitaĩ q̃m videtur q̃ distemperantia naturalis appetat contraria. Nam pble. 10. Quæ quidem animalium sunt natura sicca humidum magis concupiscunt: hæc enim indigẽtia magis sunt: quæ autẽ fiunt humida siccum appetunt: eo enim indigentia constituta sunt. Rursus in techni. Læduntur oculi a similib⁹ suæ crasis: facile iuuanĩ a contrarijs moderato vsu quod cõmune in omni cognitione cõplexionis omnis partis. C Oportet ẽt meminisse ac ibidem pulmo frigidus inspiratione frigida lędiĩ sensibiliter, & iuuaĩ calida tãq; amica. calidus vero econuerso: & tñ horum distemperantiæ naturales existunt. Itidem. Nullum naturale sui ipsius appetit corruptionem: sed potius conseruationem, cum appetat participare diu esse: quod hmõi vt videbiĩ, sed si ea desideret, ipsius corruptiuum appetet, cum dictum sit simile incitatiuum fore in furiã: velut ignem igne coniũgi.

problem. 60
Li. 1. t. cõ. 59. & 60. Trac. de cerebro. Tra. de vẽtre. c. 8

Adhuc. quod appetit, tanq̃ imperfectum extat, cum ppter indigentiam id contingat. Illud autem quod appetitur ceu perfectiuum vt appetibile, pprium enim finem dirigit appetitum: quæ aũt talia, sunt contraria: itaq; naturalis distemperantia contrariũ appetet, & non simile.

Q. autem innaturalis simile appetat videĩ. pble. enim 27. Inanimati aũt hoc ẽ insani, & qui in peripneumonia appetunt vinum: quod fm naturam calidum: hmõi autem distemperãtiæ innaturales extant, vt videbiĩ. Eti. D Nihil appetit (vt tactum) corruptionẽ suimetipsius: sed quod appetit contrarium, desiderat quod hmõi: quia interitus & corruptio accidit a contrario: de distemperãtia inæquali. Adhuc. si distemperantia ægritudinalis appeteret contrarium: tunc semp seipsum curaret absq; alio metiente forinseco: quod equidem absurdum. Palin. Morsus a cane rabido postq̃ rabies siccior impresserit, abhorret ac terretur ab aqua & vniuersaliter ab humido quoq; dña. 179. Eti. Redundans frigidioribus venter humoribus appetit qñq; lutum: cretam, tophos frigidos existentes & quæ hmõi. 3. tredecima. Rursus. hydropicus appetit aquam frigidam, cum ea multum abundet est. n. ei hydropis materialis: cuius causa est materia exuberans frigida. dña. 103. Distemperantia itaq; naturalis appetet similia & non contraria.

proble. 4.
Do. 2. c. 4. in medio.
Coll. tra. 1 Ca. 17. añ medium. & tra. 2. c. 10. in pn.
Tra. de vẽtre. c. 5.

QVORVM OPPOSITVM duorum cum alijs scribiĩ in techni libro. 2. Amp. vnumquodq; appetit illud quo potest conseruari quodlibet, & permanere in esse, sed id erit cum naturalis distemperantia simile desiderauerit, ægritudinalis quę oppositũ. Ostensum nanq; conseruationem perfici similitreductionem autem & curationem: vt ostendetur: cõtrario. 153. Itaq; distemperantia naturalis appetet: quod sibi simile: innaturalis vero contrarium. E

PROPTER PRIMVM quidẽ sciendũ, q̃ distemperãtia quædam extat complexio & ipsa tripliciter vna simpliciter eucrata, vt quæ corporis tm sani perfecte aut saltem viui. dña. 18. Reliqua simpliciter infirmãs peramplius tñ & minus, ceu corporis infirmantis. Alia veró media & hæc triplex: nam quædam magis appropinquat priori sicut quæ corporis multum sani, seu parum lapsi, alia vero ei quæ infirmi, ueluti corporis simpliciter ægri. Tertia vero medium obtinet. i. ceu ea quæ corporis simpliciter ægri, ut visum prius ex techni. quod ẽt prima cum media homini sub ambitu continet sanitatis fm tñ peramplius & minus. Naturale dupliciter dicitur in p̃senti. Vno quidem modo a natura cõiter sumpta, ut eo quod fit ab aliquo principio intrinseco in quodcũq; ordineĩ ad dñam artis, cuius quidem principium ab extra & ita nõ solum sanitas est naturalis: verum ẽt ægritudo. vnde phy. 5. Neq; generatio fm naturam: corruptio autem extra naturam: senescere nãq; fm naturam esse, neq; generationem videre aliam q̃ fm naturam: aliam vero extra naturam. Aliter siquidem, pprius fm q̃ prętactum principium simpliciter hmõi in perfectionem & conseruationem ordinaĩ naturæ, vel eius oppositũ. Et si primũ est naturale: sed in vero innaturale, seu p̃ter naturã, vt læsiuum. Est autẽ appetitus inclinatio quædam in aliud & hic duplex. Aut enim fit cũ aliqua apprehensione noscitiua, vel sine ipsa: sed dirigiĩ rectus ab aliquo dirigente ceu sagitta in signum a sagittante vt dicaĩ ab intelligẽtia: unde indicatum. 12. meta. Opus naturæ opus intelligẽtię non errantis fore, hicq; appetitus est naturalis qui nõ videtur aliud q̃ inclinatio quædam & inclinatio fm naturam, ppriam in suum finem quo ẽt modo materia dicitur appetere formam physi. primo, vt turpe bonũ, fœmina marem, quod quidem naturaliter videĩ fore ad quam inclinari ac ordinari in formã quæ est finis materiæ, vt apparet de ge. animalium. 2. velut & potentia in actum ac imperfectum in ipsum quod ipsum perficit: cum materia de natura sua sit in potentia ad formam quam habet in quam quærat contraria simul existere sicut hic excitans. A. Sufficiẽtiæ inquit primo se vere id minime intelligere cum aliquo magistri remorsu. Et hmõi quidem appetit⁹ cunctis inest inanimatis entibus, ẽt vt tactũ illic & aiatis magis inceptum anima participant vegetatiua seu naturali vt plantis: ac ẽt animalibus indifferenter fm q̃ nutriuntur augenĩ. Cõicant enim in his vtræq; naturalium initio. Hic autẽ appetitus in hmõi est attractio simplex alimenti sine mente velut magnes ferrum attrahit: ut apparet colliget. 2. perfectus caliditate ac siccitate tanq̃ organis. Qui aũt cum cognitiõe appetitus aliqua, est animalis duplex existens: vnus quidam cõis & cum motu, alius particularis magis & fere absq; motu. primus siquidem duplex: vnus sensitiuus in sensibilia proficiscens ac quirenda, & alter intellectualis vocatus seu intellectiuus practicus. 3. de anima vnde pblematum. 4. Desiderium & a cibis & ab intellectu fit: his siquidem appetibilibus diriguntur motu animalia in proprios fines tam bruta q̃ rõnabilia. Reliquus vero est stomachi appetitus compositus existẽs virtute appetitiua naturali, atq; animali sensitiua, ceu tactum dña. 53. Sentit enim inanitionẽ suam Ioannitius. fretus frigiditate & siccitate vt instris, & de hmõi quidem partis appetitu, pprie sermo verificaĩ hæsitatus. Haly. vniuersaliçat inquiens. Quod autem diximus in uentre intelligite id in cæteris membris. f. q̃ dispositio illorum est hæc dispositio eadem, verumtñ id non est sensatum,

In argu. ad opposi tum dñę imediate p̃cedentis.
F Li. 1. tra. 3 r. c. 2. & li. 3. t. c. 6. 12 & 19 te. c. 56
Cõ. 18. ver sus finem.
G T. c. 21.
Collr c. 1 circa pn.
Ca. 2. fuxta finem.
2. de ge. a. Cap. 1. in principio.
H Cap. 1. in principio. Ca. 7. post medium.
T. c. 49. pphle. 16
In isagogis ca. de operationib⁹. 1. techni tra. de ventre cõm. 5 in fine.

I sensatum, ppter quod in eis est appetitus naturalis tm̃ & appetitus ventris compositus ex naturali virtute & sensibili, & non naturalis solum, quid autem simile visum prius, quidq; contrarium differentia uidebitur. 113.

PROPTER SECVNDVM quidem sciẽdum, q; ad dictum Empe. sequitur q; naturales distemperantiæ appetant potius contraria, & innaturales similia nõ minus, cum posuerit aquatilia frigidum & humidum habitare locum: quia calida sint & sicca. Saluantur enim fugientes excessum maioris calidi & contra de inspiratiõe & respiratione. Cuius siquidem defectus cum eo q; ibidẽ impugnatur apparebit ex dicẽdis. Aliqui ẽt concitati ex inductis & maxime Ari. perplexi fuere hoc non parũ quæsito sub eius determinatione fugere nescientes: de quibus etiam apparebit consequenter.

PROPTER TERTIVM vero primitus sciendũ q; naturales distemperantiæ desiderant consimilia, maxime quæ contẽperantiæ, ægritudinales vero contraria.
K Deinde vidẽdum quid incitet q; simile vel dissimile temperantia vtraq; appetatur. Propter primũ huius sciendum q; istius in techni scribit veritas ita.
T.c.5. Ægritudinales ventris distẽperantiæ differunt a naturalibus: eo q; contraria concupiscunt, & non similia. quemadmodum naturales similia sup. & non cõtraria: vnde theoricæ pmo.
Ca.15.16. Intelligite inter malam complexionem stomachi naturalem, & malam extra naturam dr̃iam: quia malæ complexionis naturalis debẽt ea quæ similia sola expetit stomacho. At vero malæ quæ extra naturam est possessor complexionis quę diuersa sunt et cõtraria appetit: quare
Cap.6 colliget. 4. humidus stomachus desiderat humida: sicut siccus sicca: & hoc est qñ humiditas & siccitas est per naturam, sed si accidentaliter inest, hoc fit per contrarium, qm̃ habens stomachum siccum appetit humida & humidum sicca. Q. autẽ ita sit rõne persuadet: qm̃ omnis ap-
L petitus pp indigentiam est. est enim non habenti, sed distemperantia naturalis eget eius quod dissolutum restauratione: non minus tpe ante. Id autem (vt visum) poscit persimile. Innaturalis autem indiget abiectiõe primariæ quæ cõtrario perficit, cum vnum sit alterius excessus corruptiuum: & in quoddam commensuratum deductiuũ, vt apparet in techni. Amp. omnis appetitus ordinat
Li 3. t. cõ. 86 in permanentia: ceu ea quæ sunt ante finem in codẽ. oia enim appetunt & hanc permanentiam, cum agant cuncta quæcunq; agunt fm naturam, quatenus ipso semp et diuino ac immortali participẽt fm q; possunt. 2. de aia.
T.c.34 hmõi autem est appetitus naturalis distemperantię, cum quod simile concupiscat, eo q; per ipsum restaurat quod defluxit & deperditum est ex corpore, cum nutritio, augumentatio, & generatio, quæ ordinant modo quolibet adesse, perficiant similibus, per oppositũ vero appetitus distemperantiæ innaturalis fit ad contraria: per id enim
M desiderat, vt præexistens destruat in corpore dispositio, quod perficit contrario. vnde de distẽperantia inęquali.
Do.1.ca.4 in medio. Augumentant enim & nutriunt similibus: interimuntur autem & corrumpunt a contrarijs. Rursus sicut se habet in toto, ita & in parte: cũ eadem sit potentia vtriusq;. primo de cœ. & mun. Vnũ enim in aliud ordinatur: sed enim fm totum in dispõne naturali appetunt similia: qđ loc⁹ declarat: saluat enim in ppriis locis natura maxime
T.c.19. de inspiratione & respiratione. Ari. Locus nãq; virtutẽ
Coll. t. 4. & 7 obtinet saluatiuam. phy. 4. vt pedestria in terra: natãtia in aqua: volatilia vero in aere. His enim naturaliter vigent, qñ autem percipiũt excessum in eo℞ loco, effugiũt, vt subterranea petunt aerem tpe corruptionis fugientia: & aquatilia in hora gelidiori cõtinẽs versus litora. quare æstate pisces cõfluunt in loca frigida petrosa: hyeme aũt
Ca.13. in principio. & ca.16. in calida limosa. Volatilia continens distẽperatum permutant in oppositum: vt. 8. historiarum apparet. vnde de inspiratione & respiratione. Habitus excedentes caliditate saluant positi in frigido magis, quæ autem frigiditate in calido. Reducit aũt ad mensuratum locus habit⁹
N excessum. Eodem siquidem modo accidit in parte, vt q; membra naturalia maxime: aut sub naturalitate adhuc existentia concupiscent quæ eis similia tanq̃ conuenientia, quæ autem opposita contraria: ipso℞ nãq; rõnes extant diuersæ intẽperantia proprie, & intẽperantia naturalis desiderabit consimilia, innaturalis vero opposita: vt indicat etiam dr̃ia. 114. ita distemperantiæ naturales appetunt similia, ægritudinales vero cõtraria. Nosce siquidem q; temperantia & naturalis ẽt distemperantia principaliter appetit quid vt alimentum, consequenter vero quale, vt calidum, vel frigidum; innaturalis vero cõtra. vnde Alexander in pble. propter quid febricitantes sitiunt magis: non famescunt autem: resumentes vero contra. Propter huius secundum sciendum, q; incitãs eucrasiam, ac ẽt distemperantiã naturalem in similia co-
O appetere inanitio extat pcedens immediate nõ percepta ad quam ẽt cum timore vacui naturale partis concitatur desiderium, deinde venarum ipsius exuccatio a vẽtre & stomacho, demum naturale illius desiderium: ac tãdem animatum. Sunt enim quinq; motus appetitiui: vt declaratum dr̃ia. 53. Sed innaturalis non incitatur ad concupiscendum contraria: nisi occasionaliter: quia vt infestans ab eius secedere cogit tgamento, ita vt incitata moueatur ad petendum instinctu quodam: seu clemẽtia diuina illi resistitiuum: quod erit cõtrarium: eo quidem modo quõ materia existens in potẽtia: vt tactum naturaliter ad formam inclinat cum ex priuatione incitãte qñ est sub vna desiderat alteri subesse: ipsa enim multotiens quis imagi-
T.c.80 nabitur ad maleficium. physi. 1. Et quia cœlum non habet materiam vel non priuationi coniunctam non transmutatur ea, neq; appetit formæ alteri subsistere: quare incorruptibile & ingenerabile.

P PROPTER QVARTVM vero: ad primum dicendum: q; Ari. loquit in corpore simpliciter ægro sufficienter distemperato quod magis pseruandum cõtrarijs q̃ conseruandum similibus: & maxime vltra puinciam vt declaratum ante: quod apparet ex sermone ipsius diligenter intellecto: nam primo dixit hominem habere egestionem humidam: quia comedit non raro humida, & equi & asini siccam, quia plurimum vtuntur sicco cibo, & ita concupiscunt & nutriuntur similibus, nam humidior ille, illi autem sicciores: tunc consequẽter inducit qđ argutum indicãs q; cum hic lapsus ẽt innaturalis existẽs fuerit multus appetitur contrarium, vt ẽt prius ostensum
Ar.3. in medio. est de locis aialibus. Et p hoc sifr apparet ad illud qđ inductum est Gal. Ad aliud qđ dicẽdũ visum, distinctũ nãq; prius duplex sifr fore. Ad aliud dicendũ, q; licet id qđ appetit & quod appetit sint con traria sub cõibus quibusdam intentionibus logicis: sunt tñ similia particulariter rõne rei appetitæ fm q; tale appetitur futurum sub
Q esse quale pexistens dissolutum: neq; ẽt oportet q; sit sifr quocunq; modo: cum cibus sit ẽt contrarius: licet semper efficiat vnum cum parte: licet grãdem prius similitudinẽ habuerit. Ad primum ẽt partis alteri⁹ dicendum aliquos dixisse hoc & vniuersaliter febricitantes vinum appetere vt tandem spũs confortetur tanq̃ persimile. Sed id forte non vr̃, quia multotiens non sunt debiles, immo fortes & maxime innominati & peripneumonici sicut
proble. 18. pble. 4. in principio. Ari. Propter quid forte amici sunt vini vt frequenter, cuius causam assignat ex caliditate pulmonis turbatiõe puta spirituum: vnde vinum cum fuerit actualiter sub frigiditate: quia subtilitate ipsius penetratiuum & amicabilitate a natura attractiuum: aqua enim trãsire moratur: re.
T.c.42 acuto℞ tertio, nec adeo dilatat, haud eo℞ ipsa sitim amplius sedat & quietat: sicut consuetudine quadam irati, ita fortes & pni existentes & Pataui bibuli vt in febribus oino nequeant abstinere. Ad aliud dicendum q; per se nihil

A nihil appetit sui corruptionem, per accidens autẽ inconueniens nullum est, vt calor naturalis accidẽte ad sui operatur. v3. corruptionem. primo tertia. Similiter dictũ ꝙ non naturalis distemperantia occasionaliter & vt per accidens incitat in appetitum contrariorũ. Ad aliud dixerunt id verum esse cum fuerit malitia cõplexionis sine humoris vitio: non autem cum humore. Sed vniuersaliter dicendum dulcius, ꝙ licet appetat cõtraria in cõi, nescit tñ descendere particularius eligẽdo: immo indiget arte directiua ceu corpus optime complexionis, etsi concupiscat ꝗtum digerere potest, ac in alijs consimiliter: nihilominus tñ artis ingenium doceť in techni: & re. sa. applicari causa ꝑtacta. Ad aliud quid dicendum visum. 179. Ad aliud dicendum ꝙ distemperantia in hoc deducens est in permutatione vltimata, ꝓprij actus peremptiua apho. 2. quod ostenditur quia concupiscit ea quæ sunt extra cõiter naturalem hominis appetitum. Quidã vero dicũt ꝙ natura hæc appetit: quia sentit in eis abstractionem in curationem ordinatam: volentes id ex tertio tredecima suscipere. Ad aliud dicendum solutionem iam apparere ex dĩa. 102. illic enim ostensum quõ superfluitas ois, ita ꝙ etiam ꝗtitatiua dicať frigida: & qualiter calida. Quidam vero dicunt propter innutritionem corporis contingere. Sic itaq; circa causoniçãtes & calidum plurimi dicunt: ꝙ etiam accidit sentire.

Ca. 1. a fi medium.

Cõ. apho. 51

B

DIFFERENTIA. CXVII.

QVOD COMPLEXIO calida & hu. & temperata & ca. & sic. facilius ferant ieiunium vř, quia ieiunium cõsumptiuum est et debilitatiuum, corpora enim fames exiccat: apho. 7. Ex ipsa nanq; humores corporis dissoluuntur. Dissolutio vero est qñ fumi facti egrediuntur per poros ibidem. Sed tres tactæ complexiones consumptioni resistunt magis & debilitati: quod ostẽdit longæuitas illarum. 21. dĩa. Reliquæ vero his ad vitam se habent opposite. Amplius specialiter ꝙ calida & humida: qm̃ ea sustinet coitum euãtiuum & desiccatiuũ absq; læsione minori in techni & euãtionem: primo. 4.

Apho. 19 I cõmẽto.

C

Rursus ꝙ tpata: quia hæc omnium medium existit extremorum. Talis vero a nocumentis peramplius remouetur. vnde de optima compositione: ea medium poniť obtinere omnium causarum ægritudinalium. Adhuc ea metiũ sibi cum modo cũcta in techni. Rursus: vř ꝙ calida & sicca, quia tum ꝑ siccum: tum ꝑ ca. materia ingrossata est & reddita compacta: ita ꝙ calido nequit dissolui. vnde iuuenes & senes ꝑ hoc ferũt ieiunium pueris facilius. Sed confirmať: quia Herminij Græci & Saraceni calidi regionesq; inhabitantes calidas ieiunant ꝑcipue. Q. aũt frigida & sicca facilius ostendiť: quia hæ qualitates consumptioni extant plus obuiæ, cum calido eueniat & humido. Ieiunium autem eliquat & cõsumit.

Lib. 1. tra. de test. te. examẽ 5 Ca. 3. post principiũ. Cap. 4. in medio. Coll. li. 3 t. c. 3 1. isq; ad. t. com. 33

Palin. Simile de ætate ac complexione, cum vnum sit effect⁹ alterius. Causa. n. & effectus ꝓportionabiles. Sed ætas frigida & sicca cæteris ieiuniũ tolerat, aphorismorũ prima, quare difficile mutabilis ut refrigerata est senectus in ꝑble. quæ transtuli Cassij medici sophistæ: quod ostendunt heremitæ melancholici entes ieiunantes maxime et absq; læsione. De simplicibus autẽ complexionibus ex his similiter arguendũ est ex semisse: itaq; differẽtes complexiones ieiunium differenter possunt leuius sustinere.

D
Apho. 13.

QVORVM OMNIVM oppositũ vř. 3. de inge. sentiri scribẽti complexionem frigidam & humidam facilius tolerare ieiunium: cum nõ inde lædať sed iuueť magis. vnde re. acu. 2. scribitur minus nocumentum cæteris incurrere ob prandij dimissionem illos quibus dominať phlegma. Itidem modicum est ipsius calidum minime consumptiuum, & humidum resistens calidum hebetãs. Quando enim agens debiliter resoluit et patiens fortiter resistit, diu pugna potest absq; læsione permanere. Complexiones itaq; declinantes ad latus frigiditatis & humiditatis simpliciter aut cõposite ieiunium præ cæteris poteruut facilius comportare.

Cap. 8

T. c. 31.

E

PROPTER PRIMVM quidẽ sciendum, ꝙ quid sit complexio: quæ & quot sint dĩa visum. 17. Est aũt ieiunium sm leges in Deum directiua vict⁹ parsimonia, simpliciter autem est dietematum subtractio. Hæc autem duplex attenditur: vna quidem rõne ꝗtitatis: puta si spatio. 24. horarum duas libras alimenti consuetus erat quis assumere, suscipiat nunc, vnam tm̃. Aut rõne quidem exhibitionis vicis ꝗtitate non minorata: vt si ter vel bis solebat comedere, modo comedat sel. Et ita sumit uulgus ieiunium & religiosus maxime: sic. n. semel se replẽt, vt locum non sit in eis vacuum assignare: ꝑ qđ alter modus hic magis sniꝫ cõsonat medicorũ. Facile autem ieiunium tolerare est qñ quis non concupiscit alimentum: neq; ipsius læditur abstinentia. Difficile autem ferre iuxta Gal. est ecõtrario. Amplius in uerificatione quæsiti audiendus est canon comparatiuus differẽtia. 27. Et ideo eiusdẽ oportet ætatis existere: qm̃ infantes ẽt si fuerint humidæ complexionis & frigidæ, difficilius senibus aut iuuenib⁹ calidis ẽt & siccis ieiunium ferunt: sint & similium hu. & membrorũ virtutum, sexus, formæ, cõsuetudinis. Vtanť ẽt simili diæta vt nõ vnus vtatur liquidis subtilibus cito euaporatiuis, alter autem oppositis. Interueniat ẽt identitas regionis, tpis, cõstitutionis & horæ. Nam in calidis difficilius fertur ieiunium. vnde Damascenus ieiunare in æstate corpora desiccat: in frigidis vero facilius. Et similiter in exercitio corporali seu animali & alijs non ẽt exacuantur, ꝑpter ieiunium aliquo symptomate difformi.

F
Coll. 2. re. acu. c. 15. 30. 31. & 33. & ex pref. pma aphor. cõ. apho. 13. i principio.

Apho. 76

PROPTER SECVNDVM vero sciendum, ꝙ quidam dixerũt complexionem calidam & hu. facilius ferre omnibus incibationem: quod videntur astruere per sm complexionum ita. Quibuscunq; latæ sunt venæ & multitudo sanguinis: his inest & sine nocumẽto ieiunare tales quidem sunt sanguinei. Venas enim habẽt magnas in techni, & sanguinem multum, cũ hæc sit propria sanguinis natura. Palin. argumentatur quia hæc complexio plus in se cæteris continet de principijs vitæ resolutioni ex ieiunio contingenti obuijs, vnde complexio humana quæ præ alijs ca. poniť & hu. longioris vitæ iudicatur ꝑter elephantem de causis longitudinis & breuitatis vitæ. Rursus cum ipsa proportionetur aeri habenti humiditatem a ꝑdominio, vt ostensum dĩa. 14. hęc eius calidum superexcedet hebetando ipsum & inuiscando.

Ca. 4. post principiũ. Lib. 2. tra. de hepate t. c. 11

G

Similiter appetitus perficiť per frigidum & siccum, qđ humor indicat melãcholicus desiderij incitatiuus. Cum itaq; hmõi complexio ca. sit & hu. appetitus erit ꝓstrati & abstinentiæ longæuæ. Volunt igiť ex his & similibus ostendere complexionem ca. & hu. vehementioris fore incibationis tolerantiæ. Quibus dicẽdum, ꝙ licet hęc complexio inter plures alias & maxime calidas facilius ferat ieiunia, tñ frigida & hu. & fortassis hu. solum & frigida quodammodo tm̃ facilius tolerant: vt tertio monstrabitur dicendorũ. Ad sermonem vero Gal. per eos inductum dicendum ipsum comparare intẽdere sanguineos melancholicis magis: non aũt phlegmaticis. Concedendum enim est ꝙ melancholici per se ac facilius nõ ferunt ieiunium sanguineis. Dixit nãq; ante ꝑmissa. qui quidem strictas habent venas parum sanguinei sunt, & longa ieiunia non ferunt: hi autem erunt melancholici. Phlegmatici nanq; & si graciles habeãt venas in techni: non intñ vt melancholici, cum in his simul duę sint causæ venarum angustiæ, frigiditas. s. & sic. his vero sola frigiditas. Similiter non sic modicum habent sanguinis, ut melancholici: abũdant ẽt phlegmate sanguini ualde propinquo: cũ frigiditatis sit paucæ corporis respectu, & in sanguinem natũ per vlteriorem decoctionẽ permutari. Adhuc sanguinei & si forte parum lędani ieiunio aliqui & sic

H

Li. 2. tra. de hepate te. c. 12.

I & sic facilius feruntur non tñ leuius ferunt, quia non appetant cum calidum ipsorũ magis sit q̃ frigidorũ consumptiuum. Sintq; motus quinq; apprehendendi: dña. 53. eis ordinati & vigẽtes plurimum. Ad aliud dicendũ, q̃ licet rõne humiditatum naturalium: membris ẽt simplicibus inditarum sanguinei facilius ieiunent phlegmaticis, tñ rõne humiditatis cuiusdam futuræ per tps extraneæ in vasis locatæ phlegmatici cæteris leuius incibationes portant. Ad aliud dicendum, q̃ licet complexio calida & hu. plus habeat de principijs vitæ si debite regatur tñ si educeẽ incompetẽter plus participabit de principijs mortis: cũ sit resolubilis magis illis, & maxime qñ fuerit calida & humida humidi aerei passibilis de facili: vnde. 9. de inge. Corporũ quæ humida, & ca. & subtilia euaporanẽ citissime, & si plurimum habeant humidum consumptioni resistitiuum, habet tñ aliqñ cõsumptiuũ. Et illud ẽt humidum est aereum subtile obnoxium eũoni & consumptioni. Neq; ẽt ipsa est longioris vitæ phlegmaticorũ complexio eadem sed differẽti causa, nã phlegmatici moriunẽ propter extinctionem & suffocationem calidi quæ eis occurrit: cum humor frigidus aquosus augeatur, ꝑpter indigõnem causatus, calidũ sua mala qualitate extinguens frigida, & sua obtegens q̃titate, vnde mors consequiẽ festina, quæ sic differẽ in sanguineis cum calidum adeo nõ vincaẽ ab humido, vt quod phlegmaticorum, propter quod eis mors magis accidit per viam cõsumptionis humidi a calido paulatine causata. Cũ. n. plurimum cæteris habeãt humidi ab Ari. vitæ iudicanẽ longioris. Ad aliud dicẽdum, q̃ licet complexio sanguinea proportioneẽ aeri, & phlegmatica aquæ consumptioni plus resistentia apparẽs apho. 1. humidum tñ eius non simpliciter semper excedit calidum: sed qñq; vt in pueritia. Interdum vero excediẽ, vt in iuuentute & senectute, sed aliarum ætatum comparatione. vnde similitudo obtinet latitudinem. Dicendum ẽt, q̃ licet humidum per se qñq; superat calidum in complexione, per accidẽs vero vr̃ semper quasi humidum a calido dominari & in resolutionem vinci, primitus quidẽ in pueritia: & si hu. superet calidum tũc. n. corpus est in calore temperatum & in humiditate fere superflua fm̃. A. quia tñ humores adhuc & membra sunt subtiles, mollia autem & tenuia debili resoluunẽ & siccantur agente: tpe vero procedente calidum inualescit & siccum, qm̃ corpus ab ipsa origine vsq; ad mortem continue in exiccationem tẽdit, hæc autem calido magis intenso q̃ remisso. Ad aliud dicendum, q̃ in sanguineo inest sufficiens appetitus & verus propter motus quinq; succedentes per calorem appetendi: quod non in naturis sic est frigidis: neq; sanguinei tm̃ os stomachi habent calidum, quod inde lædaẽ appetitus & humido sopiatur defensiuo. Neq; etiam inappetitus de facili reddit incibationem ferre, quando illic non fit secundum, vt non lædi: ceu in bolismo apparet contingere, in quo paruus aut nullus appetitus: cum uehementi tamen læsione.

Ca. 5. 7. 8.

K

De cā lon. & bre. vitę in medio. vt dixit Haly. 2. techni tra. de sef. cõ. 10. i fi. Collr cõ. apho 14 post me.

L

Pmo pma do. 3. ca. 3 post prin.

M

PROPTER TERTIVM quidẽ sciendũ, q̃ complexio frigida & hu. præ cæteris facilius sustinet incibationem, quod testimonio octaui de inge. & rõnibus cum signis non paucis ostendiẽ. Complexiones quippe frigidæ & hu. & frigidæ & siccæ non vt aliæ occupanẽ a febribus facile, neq; captæ ab aliqua ephemerarum si ieiunauerint trãscendunt in eis quæ multorũ dierum sed quibusdam earum qñ cõtigerit multitudinẽ coaceruasse humidorũ sine corruptione. Coaceruãt autem hæ tales continue, & ieiunium confert frigidæ & humidæ maxime. 2. quidem quæ humida. 3. cum hac. i. post hanc quæ frigida. 4. vero quæ frigida & sic. Sic itaq; fm̃ Gal. cõplexio ꝑcipue frigida & humida non solum facilius potest ieiunium tolerare, verumtñ iuuaẽ eo. Sed circa id consurgit ambiguitas qm̃ vr̃ colligi hinc q̃ complexio melancholica facilius ferat incibationem sanguinea. Cuius contrarium secundo dictum complexionum. Dicẽdum aut Gal. hic comparare adinuicem solum complexiones declinantes ad latus frigiditatis & humiditatis, siue simpliciter aut commiste, & non ad latus caliditatis: quia sic calidam & hu. alicui illarum quatuor in facile ferre ieiuniũ ꝑtulisset. Vel dicendum q̃ complexio ca. & hu. per se facilius portat incibationem cæteris, per accidens autem aliarum quædam. Dico vero per se, quia in corpore sanguineo plus est de humido cibatiuo immediate resistenti consumptioni q̃ in alio corporũ, & maxime cum non fuerit passiuũ valde, quod stare valet loco eius quod ventrem prohibetur intrare: idcirco videmus sanguineos & athletas plurimo sanguine abundantes post vnam dierum leuiter incibationem ferre. vnde naturalium. 3. Non esuriendi demum animal qñq; copiositas escæ quę in hepate causa. Per accidens autem audio cum in corpore alicuius humores sint phlegmatici crudi in vasis reconditi: qui vlteriori tpe digesti in sanguinem conuertunẽ corpus nutrientes. 4. de re. sa. qui in complexionibus ad latus frigiditatis & humiditatis declinantibus sunt reperti, quod sensit Gal. qñ dixit: qñ contigerit multitudinem coaceruasse humidorũ sine corruptione &c. vnde primo tertia. Corpora humida cum humiditate naturali habentes veloci resolutioni sunt apti, neq; tm̃ famis tolerant q̃tũ corpora sicca paucæ humiditatis habentes: quod & tangiẽ prima ita quarti. Sunt quidam exhuberantis carnis qui cum eis abscindiẽ cibus, debilitantur & extenuationem incurrunt: quare non tolerant ꝓhibitionem cibi. Et subditur in sermone priori nisi humiditatibus plena fuerint alijs ab eis quæ in substantia sunt membrorũ cum bonæ fuerint & conuenientes & recipientes vt natura eas nutrimentum in effectu completum conuertatur. unde primo practicæ. Imperes ei qui sentit in corpore suo phlegma: minuere cibum & subtiliare: hoc. n. sæpe sufficit sine vsu laxatiui. Subtiliat. n. hunc hu. & excoquiẽ auxiliaturq; naturę ad alterandum illum in sanguinem bonum, cum sit cibus medie decoctus. Cibus nãq; si minuatur & subtilietur confortato naturali calore super eum excoquitur & fit sanguis. Hoc autem in hu. melancholico aut cholerico non contingit propter eorũ siccitatem. Sic igiẽ complexio non solum frigida & hu. facilius ca. et hu. sustinet ieiunium, immo ẽt frigida et sic. facilius ea cum humores coaceruauerit crudos accidente tñ primo prima. Melancholica tñ pura propter melancholiam exiccantem appetitum, non facile vt sic poterit ieiunare q̃uis non lędaẽ sæpe. Itaq; quis tale poterit ordinem tolerantię incibationis hic suscipere: vt q̃ frigida & hu. cæteris ieiunet facilius quocunq; modo dum ipsius humidum non fuerit subtile passiuum de facili: quod non euenit fortasse. Deinceps humida tm̃, demum frigida solum: postea ca. & hu. dehinc frigida & sic. simplex: postea tẽperata, deinde calida tm̃: vltimo ca. & sic. Hæc. n. cæteris difficilius sustinet incibationem & lædiẽ amplius inde, vt apparet ex libris terapeuti. &. 2. re. a. Q. autem frigida & hu. cæteris sic ꝓcellat, & quæ deinceps, demum sic ostendiẽ ex iã tactis: qm̃ ipsi inest humidum phlegmaticum aptum in sanguinem conuerti: quod calidis non sic inest & siccis, nisi accidente fortasse ex regimine confortatiuo valde. Imaginandum nanq; est q̃ complexio ꝓprie frigida hu. habeãt cibum intra se quem in sanguinem cõuertit & in nutrimentum tãdem, quod alijs naturis & maxime calidis & siccis non existit. Sed circa hoc contingit dubitare, quia in phlegmaticis non vr̃ humor aggregari crudus qui decoctus deinceps possit in nutrimentum conuerti per Damascenum in apho. dicentem. Corpora naturaliter frigida & humida parum in vẽtre recipiunt, minus vero reddunt. s. nutrimẽtum in membra transducũt uentres quoq; ipsorũ plurimum liquidi. Si igiẽ ita habent modicum

Cap. 8

N Ca. 4. post principiũ.

Ca. 13. ad mediũ.

O

Ante me. 8. de inge. cap. 8 Do. 1. c. 7. post me.

Tra. 1. c. 8 versus fi. s. p. 3. vbi si pra immediate.

Ca. 17. ib. P

Do. 4. c. 2. versus fi.

Q

Vt fi. 8. c. 2. & 8 de fi. 10. c. 3 T. c. 3

Apho. 1 &

A modicum quod introducebatur egressum fluxu incibationẽ non poterunt tolerare. Dicendum ꝙ Damaſ. loquitur de corporibus frigidis & hu. naturaliter. i. valde: quod apparet qñ ſubditur. infirmitas diuturna. Vel dicendum ꝙ parum intus recipiunt corpoꝝ calidoꝝ relatione, ꝙ & ſi fluant eoꝝ vẽtres recipiunt tñ tm̃: quod ſufficit reſtaurationi qua egent, & ieiunij tolerantię, ventres ẽt propter incibationem anguſtantur cum humores confluentes in ſanguinem permutati ea nutriant. Ampliꝰ hm̃ōi complexio talis cauſis cõſumptiuis reſiſtit præ cæteris cum calidum ipſius debile leuiter conſumptiuum & humidum aquoſum calidi hebetatiuum. Et ideo rebꝰ calefacientibus & exiccantibus exercitijs & coitibus iuuantur. dr̃ia. 124. Rurſus cum plurimo abundent humido a calido per ieiunium agitato & ore inde uentris remollito inappetibiles redduntur diu. Adhuc. 9. terapeutices. Ca. ſ. ini. u fotm. Corpora groſſa viſcoſa & frigida difficile ſunt euaporabilia, & ꝓprie qñ habitus fuerit durus & denſus: vt & totum dicamus difficile reddaẽ euaporabile: talis aũt vt in his tribus phlegmaticoꝝ natura peramplius. Palin. B Contrarioꝝ contrariæ ſunt rõnes, ſed complexio cholerica & phlegmatica ſunt contrariæ. Cholerica vero cæteris difficilius portat ieiunium. vnde re. acu. Tolerantia 2. t. c. 31 ieiunij ſuper quem vincens eſt phlegma eſt facilior tolerantia eius ſuper quem uincẽs eſt cholera. Duo vero alij humores abundantes cum ſint medij inter hos mediocriter ſe habebunt ad facilius aut difficilius ferre ieiunium.

Amplius primo tertia. Sitim tolerare & cum ea dormire infrigidatis & humectatis confert, & febres ex cholera habentibus rubea nocet, ſed ſitim tolerare ieiunium Do. 1. c. 7 poſt me. eſt quoddam. Eſt nanq; vt dictum victus, ſeu dietematũ ſubtractio. Eti. quarto prima. Omnis cuius calor innatus eſt valde fortis: quo ad cholericos: aut plurimꝰ, vt Tra. 2. c. 8. verſus fi. C ſanguineoꝝ & temperatoꝝ, aut calor innatus eſt debilis valde, ceu melancholicoꝝ debilium exiccatoꝝ, non poteſt dimittere cibum, medius vero hoꝝ videtur phlegmaticus. Non. n. ipſius calor eſt intenſus valde, aut plurimꝰ vel debilis multum, ſed mediocris, & ideo cibum per oppoſitum dimittere poterit. Rurſus: id ſignificationes denotant. Videmus nãq; animalium frigida & hu. vt ẽt vrſi, vulpes, & alia cauernantia ſine vllo nutrimento exteriori permanentia: neq; tñ inde conſumunẽ ſed potius reſtaurãtur impinguata diu: cum humo. crudi æſtiuo tpe aggregati in ſanguinem & alimentũ conuertanẽ. Calida vero & ſicca: vt leones, equi & paſſeres non ſine comeſtione tpe ẽt hyemali uiuere poſſunt: immo calidum frigiditate vigoratum ipſa reddit voraciora. Conſpicimuſq; ſir̃r mulieres & p̃cipue phlegmaticas viris facilius & proprie cholericis ieiunium ſuſtinere, quod tpibus & regionibus euenit frigidis & natura ſimilibus, ſuperantur. n. D hoꝝ frigiditate ad inferiora penetrãte. ceu qñ extenuata corpora balneantur frigida. Et ideo viſum eſt interdum mulieres longo tpe ſine cibo permanſiſſe: dr̃ia recitatum 112. Igitur cõplexio frigida & hu. cæteris facilius ſuſtinet ieiunium, & aliæ deinceps & quomodo.

PROPTER QVARTVM quidem. ad primum dicẽdum, ꝙ licet complexiones calida & hu. tpata & calida & ſic. longioris vitæ cæteris, non tñ vt oſtenſum eſt facilius tolerant ieiunium, eo ꝙ mors non conſurgit ex humidi ſolum conſumptione: immo ẽt ex calidi extinctione & ſuffocatiõe, vt tactum eſt antea. Ad aliud dicendum ꝙ non conuincit, quia calida & hu. complexio ſuſtinet eũonem facilius vt phlebotomiam ꝑꝑ ſanguinẽ quo abũdat: qui educitur phlebotomia, quo deficit phlgmatica: ẽt eſt ca. & hu. fortioris virtutis frigida & hu. & ꝓpter hoc ẽt minus venereis lædiẽ alijs. Phlegmatica etiã vt tactum in coitu iuuatur, eo ꝙ phlegma infrigidãs natum in corruptionem conuerti, emittitur. Offenditur tñ plus ſi eo multum vtatur ꝑꝑ ſpirituum deperditionem, quibus extat depauperata: non aũt ſic eſt de ieiunio, non E . n. ipſo læditur: ſed iuuatur magis ꝓpter conuerſionem: vt oſtenſum phlegmatis in alimentum. Ad aliud dicendum, ꝙ q̃ꝙ tpata minus nocumẽtis lædatur cæteris complexionibus intenſiue: tñ extenſiue offenditur q̃ maxime, cum omnia extrema ſint ipſi vtcũq; oppoſita Corpus. n. commenſuratũ paratum eſt cito tranſmutari ad oẽ propter partium ipſius homogeneitatem: ꝓble. 5. proble. 2a Et ideo ea difficilius frigida & hu. fert incibationem: licet quibuſdam facilius. Ad aliud dicendum: ꝙ ſibi metiẽ omnia non egens menſurante forinſeco circa ſex neceſſarioꝝ. Tm̃ enim appetit quantum & bene digerere poteſt niſi aliquid ipſam impediat vt icibatio & reliqua: immo impedita quodam delinquit modo alijs magis ꝑꝑ ipſius temperiem: ceu apparet in complexione humana aliarũ comparatione. Ad aliud dicendum ꝙ ca. & ſic. difficilius alijs fert incibationem, ꝓpter multiplicationem cholera & inflammationẽ ad febrem, & licet materia ſit cõF pacta: calidum tñ eſt potens diſſoluens & inflãmans corpus oẽ, & ideo dr̃ia oſtendeẽ. 134. ꝙ hæc cæteris minus regimen ſubtiliatiuum expoſtulat, inmo in hora ẽt febris deteriore dandus eſt ẽt cibus qñ ꝙ. 10. de ige. Neq; plures Ca. 3. in ſi. legum aliarum homines facilius nobis ferũt ieiunia: niſi quia vel eoꝝ hu. & corpora ſunt capaciores, cũ vita vtamur eis delicatiori, aut minus deuotiores ſumus illis luxui & ingluuiei dediti. Ad aliud dicendum ꝙ frigida & ſicca difficile ſuſtinent ieiunium: niſi ſibi humiditates de digõne adſint crudæ, ꝓpter virtutis debilitatem & ſpirituum reſolutionem. Et ſi compactione humidi reſiſtere poſſit cõſumptioni, quia tñ eſt modicũ ex modica plus diſſoluitur diſſolutione q̃ ca. & hu. ex multa, ceu pauper magis lędiẽ ex modica perditione, q̃ opulẽtus ex multa. Hæc nanq; deterior exiſtit complexionum. 6. re. ſa. cum ante me. iſta confeſtim a principio cũ ſenectute cõcidat & morte.

Ad aliud dicendum ꝙ non eſt vſq; ſiſe de ætate ac cõplexione. Simile nanq; eſt rõne qualitatis, non autẽ ſub G ſtantiæ, qm̃ complexio poteſt eſſe omnis cum qualibet ætate ac ſubſtantia: ſed non contra. Nam frigida & ſicca poteſt eſſe cum ſubſtantia infantili leuiter conſumptibili: & cum ſicca terreſtri conſumptioni reſiſtitiua: & cum media: non autem ætas. Q. autem eremitæ diutius ieiunent & illæſi, euenit aut quia, ꝓpter ocium & vitam vmbroſam: ſicut incarceratis contingit nõ raro & ſub terra pro prie; ꝓpter indigõnes. n. plures in ipſis aggreganẽ ſuperfluitates phlegmaticæ crudæ, cum complexio ſibi generet interdum diſſimile. primo prima. Vel quia virtꝰ vna Do. 4. c. 7 verſus fi. qñ intenditur debilitatur reliqua. Virtutes nãq; ſe impediunt: quarto ſexti de naturalibus: quia vnico agunt in Colli c. 22 poſt prin. ſtrumento: vt naturæ calido. Cum enim ſint continue in Deum intuentes virtute animali, virtus debilitatur naturalis: ut nocumentum non videaẽ percipere a ieiunio. Eſt ẽt conſuetudo in his ſicut & in alijs non parua res. Et per H hoc apparet ad homines quid dicendum ex alijs legibus inductos plurimis. &c.

DIFFERENTIA. CXVIII.

VOD PRIMO SIT bibendum anteq̃ comedendum monſtraẽ qm̃ potus per quẽ tollitur ſitis cõſumptioni humiditatis ſubtilis aereç ordinatur. Cibus aũt fami oppoſitus, humiditatis groſſioris & terreſtrioris debeẽ deperditioni. Sed humiditas ſubtilis aerea uelocius conſumitur humiditate groſſa terreſtri. Subſtantia enim ſubtilis plus recipit paſſionẽ. Quod firmatur ex carcere relaxatis primitus quærentibus aerem, demum potum, vltimo uero cibum. dr̃ia. 114. Amplius canon medicorum eſt ꝙ groſſum ſubtile debet præcedere ne incarcereẽ natura, potus vero eſt ſubtilis: & cibus groſſior: quare ipſum hunc oportet præcedere.

OSTENDITVR AVTEM denuo ꝙ primo quia omne

A Sicque deinceps, vt melior fiat commistio. Non aût semel bis, aut ter totum bibendo ceu plures hispani & anglici. Modum aût ptactum plures obseruât hodie. ceu id cum ptacto indicatur, pble.22. Non.n. solum qnque sitis gratia quæ in cibis bibimus supplet: sed et post cibum: puta delectationis gratia vel hmôi: vnde primo de re. sa. In cibis pluries & calidis horis cum pueri perueniunt ad frigidã aquam concedo vti. Quod probatur: qm̃ assumpta in restaurationem ordinanſ deperditorum: simul autem deperit substantia humida quæ potu reficiſ, & sicca quæ cibo, cũ non fuerit differens causa occurrẽs consumptiua. Rursus satis faciendum est appetitui recto, cum ſm naturam ꝓcedat. Sed cibus vna cum potu desideraſ, & ꝓprie cum fuerit siccus. Itidem permistio & vnitio ad digõnem ordinaſ, & hæc ad nutritionem, & tandem ea in salutis conseruationem. Permistio vero elegantior fit qñ simul comediſ & bibiſ: eo que cibũ grossioris substantiæ oportet

B ad bonam commistionem substãtiæ liquidæ admisceri, vt mistio indicat elementorum diuersarum naturarum existentium. Eti. digestio est perfectio a ꝓprio & naturali calido ex contraiacẽtibus passionibus. 4. meteororum. Vbi ergo magis sáluabiſ digõnis rõ, perfectior nutritio subsequeſ. Hoc autem est in simultanea permistione cibi cum potu: cum amplius contraiacentes adueniãt passiones qualitatum primarum se adinuicem contemperãtes. Et firmatur: qm̃ oportet quod digeriſ reddi simile in substantia massæ ptisanariæ. vnde primo prima. Nutriens cum digeriſ fit sua essentia in multis animalium auxilio eius quod ei admisceſ, de eo que bibitur plerũque chilus, & est substantia liquida ptisanæ in spissitudine similis. Qđ diligentius euenit qñ simul cibus sumiſ et potus. Palin cum cibus sit grossus penetrationis vt plurimum tardæ admisceri ei opus, quod eum liquidum reddat & penetrare faciat: hoc autem est potus. Simul atque ita comedendum & bibendum. Est tñ interdum cibus ita liquidus

C vt substantiam fere habeat potus: cum quo non ita sit potare necesse. Sũt & aliqui adeo humidorum stomachorum & remollitorum, vt nullo aut paucissimo egeant potu. Sicut sitientes clamose potare oportet omnifariam nõ solũ cum cibo, sed ante ipsum, & supra, licet melius sit siti mendosæ nocturnæ ſm veterem nõ obedire: vnde. 7. de inge. Si fuerint siticulosi supra cœnã eos abstinere a potu penitꝰ triste fit: simul & inutile: paucus etenim dãdus potus, vt mitigetur anxietas, & humilietur sitis: & aphorismorũ quinta. Oportet vt proculdubio nimium sitientibus potus deſ. vnde primo de re. sa. Pueri nõ omnino ꝓhibendi sunt a frigidæ potu aquæ: sed multotiens bibant frigidũ super cibum & in calidis horis. Nosce quoque que cibus hyeme debet sumi calidus, æstate vero subtepidus: potus autem nõ calidus aut tepidus vt ptactum, sed hyeme frigidiori non frigiditate omnina participet aeris illius, sed ea quæ potius æstatis. Neque potus tunc et infrigideſ vehe

D menter aqua vel niue: ꝓprieque cum suscipiens fuerit frigidorum viscerum ventosorum ac neruorum debilium, & maxime qui vini lymphati plurimũ. Græci tñ ob quendam abusum continue bibunt calidius. Antiquitus etiã vr̃i ita potabant infirmi: licet in quibusdam morbis fortasse, vt thoracalibus expediat, hyemeque præcipue.

PROPTER QVARTVM vero. ad primum dicendum que humiditas subtilis aerea non citius consumiſ quia licet sit consumptioni magis apparata que grossior, natura tñ eius maiorem q̃titatem membris apposuit, ꝓpter quod & simul tpe cum grosso poterit consumptioni obuiare. Plus. n. poteſt quod satis multum que paucum resistere. Adhuc & in cibis reperta est humiditas hmôi subtilis consumptioni obuia. Neque confirmatio angit, cum sermo hic sit in sanis liberum inhabitantibus aerem: aut que hic appetitus magis rõne medicinæ & correctionis que alicuius ad alitionem facientis. Ad aliud dicẽdum que

subtilis cibus debet grossum ꝓcedere, cibũ ad cibum comparando, non autem potus ad cibum: vt rõ videbaſ protendere. Et hæc quidem plenius solutio dñia videbiſ consequenti. Ad alias auctoritates dicendum per interemptionem: vt iam apparuit, Sed quia id videſ sermo Gal. sonare. 7. de inge. dicendum que ibi loquiſ non in re. sa. vt expetit quæsitum: sed in curatione malæ complexionis ventris nunc lapsæ non valentis cibum grossum solidũ alterare: vnde subtiliori eget & liquidiori, quale est ius de facili permeans & nutriens: & quia liquidus extat & subtilis, vim suimet per corpus habens delatiuam, cum potus sapiat naturam, nõ expedit eũ sibi associari, ne a ventre bene amplectaſ: sed gurgulationes induceret & didones, & ne indigestus reperet in que deorsum. Aut eiꝰ sermo sic fortassis est interpretandus, & non bibere sup cœnam statim anteque cibus sit digestꝰ, sed bibere supple in cœna. Quod tñ fortasse aliquis id literam inquiet non tolerare consequentẽ. Sed contra id est quia. 6. de re. sa. testatur Gal. seipsum quarta diei hora panẽ simplicem assumẽs: & nunque in tali cibo bibere. Alij vero comedebant cum hoc dactylos, vel glandes, aut oliuas cum melle vel sale, ac bibebant eorum aliqui. Dicendum que Gal. nunc non est audiendus natura immutata vel cõsuetudine. Aut fortassis humiditates in eius abundabãt uentre. Cholericare tñ ventrem superiorem se profiteſ aliqñ. Ad aliud per interemptionem dicendum cum magis aduneſ substãtia stomachi, & assumptis amplius inhæreat, eo que facta sit permistio melior & vnitio, dummodo potus sit sufficientis quantitatis cibo valens imbibi: fueritque cibus grossus permanẽs qualis est sanorum: non aût oppositus: ceu infirmorum. Etenim grossus permanens trahit, & velut aquã imbibit spongia. Ad aliud per negationem dicẽdum assumptę: potus. n. cibus vt iam ostensum potu imbibitꝰ detinet que labatur per membra, cum perfecta inde mistio contingat, nisi potus q̃titatis extet maioris que cibus possit imbibere. Ari. et sermo auditus est, cum hoc expositꝰ.

E

F Ante me.

2. alimen. Ca. 39. in medio.

G

Ad aliud dicẽdum: que licet potus sit frigidus, expoliaſ tñ ipso qñ cibo admiscetur diligentius que qñ simpliciter exhibeſ, tum ꝓpter caliditatem vẽtris, tum et cibi: ipse nãque vt sic ca. est & sic. quod eius indicat appetitus. Ad vltimum dicendũ: vt iam apparuit neque didones, neque gurgulationes, aut essumationes in caput euenit fieri, neque digestiuam conturbari cõtentiua impedita, sed amplius in vẽtre omnia coadunari & detineri, & hoc qñ potus proportionabilis fuerit cibo imbibitione interueniẽti potus. Tantus enim vt inter cibum innatet, & ventris parietes & digestionem corrumpit.

QVia indicatum est post cibationẽ peracto exercitio alimentum elabi a ventre indigestum, dubitatur de tpe exercitij. Nã vr̃ post comestionẽ fiendum: qm̃ apho. 2. Cibus semp exercitium ꝓoccupet: vnde pmo tertia inquit Ruffus. Incessus hic mihi placet ꝓprie post prandium, qm̃ bonitatem operationis cœnæ ꝓparat. Eti. pmo practicæ. Maior vtilitas est exercitij qñ prãdium ꝓcessit. Cum igiſ comparatiuum inferat positiuum, & si non ꝓcedat id, verum cõsequaſ erit vtilitas: talis autem adipiscẽda. Rursus est sic de balneo & de exercitio, cum vtrunque calorẽ foras educat ab intus. Qđ ostendit actio balnei & exercitij. Haly. & Ioãnitius: sed balneum indiciſ puris discrasiis plurimis existẽtibus, cũ raro corpus inueniaſ temperatum: vnde de re. sa. 6. In dispositionibus corporis culpatis & constructionibus: melius sit cibos ante balnea ꝓbere, quare sic & exercitia indicere. In sanis aût inculpate secus. Itidem digõ principalior est tertia: cum sit finis in quem ordinãtur cæteræ ꝓcedentes: dñia. 50. Digestio autem fit in quiete. dñia. 61. Sed ante comestionem fit digestio tertia: post autem comestionem iam perfecta. Eti. vbi fames nõ oportet laborare. Sed ante comestionem est fames: propter enim eã comediſ.

H Cõ. apho. 16
Do. 1. ca. 7 ante me. Cap. 3. in principio.
Colli pmo prac. ca. 3. versus fi. & 5. circa principiũ. & ca. 14
Colli tra. rerum nõ naturalium in isagogis ca. ꝓprijs. Colli post principiũ.

Left margin notes: proble. 6 post me. — T. c. 14 — Do. 4. c. 1. post prin. — 5. apho. apho. 18. & 6. 4. 8. Cõ. apho. 18 post me.

I comeditur. Exercitare vero est quoddam laborare. Exercitandum igitur post comestionem tantum.

IN OPPOSITVM autē cōiter sunt medici. vnde epidemiaꝝ sexti quarta. Labores cibis pdisponani &c. Quod Gal. recitans aphorismorum: & de reg. sa. 6. inquit. Labores cibos antecedant. vñ Alman. 4. Sicut motus ante comestionem factus sanitatis est conseruatiuus, ita post comestionem ęgritudinis inuenitur generatiuus. Palin. exercitium fit ꝓpter superfluitatum expulsionē sed ante alitionem iam sequestratæ extant: tunc autem ipsas oportet expellere. Adhuc exercitiū ante comestionem factum accendit calorem corporis & ventris, quo laudabiliter perficiē digestio. Cōpetit igiē ante comestionem exercitium solum. Q. autem neutraliter cōpetat ostendiē, quia exercitium est motus, vt videbitur. Is autē distare facit quod est physicoꝝ. 4. Quod vero tale corruptiuum existit: propter nāq; distare ab eius principio accidit alicuius corruptio. Ari. de mūdo. Amplius exercitium cum sit motus, & is actus imperfectus, cū sit entis actus in potentia tertio physicorum nihil conferens poterit ipso causari naturæ, quare neq; ante cibū, neq; post competit exercitium.

Te c vlti. Cō aphor. 16

pti. 2. post principiū. Ca. 2. 16.

T. c. 117

K

T. c. 6.

PROPTER PRIMVM quidē sciendū, primitus exercitij esse, demum q frictionis causa ipsum prædisponitur, & perficiē ea. Propter primum hmōi sciendum q exercitium potest dupliciter accipi. Aut in cōi pro labore, ac ēt motu indifferenter: vnde aphorismoꝝ. 2. Laborem non intendit vehementiorem motum: quem exercitium nominamus. Et de re. sa. 2. Sic labor, mot⁹, et exercitium sunt idem: uel in speciali, put diuidiē contra hmōi. Non. n. exercitium vere labor est, cū is vt necessarius siue violentus extet. Exercitium vero quidem voluntarium: neq; motus ēt omnis, quia non paruus, verum vehemēs amplius: de re. sa. 2. & motus qui non alterant respirationem nondum hos nominant exercitium. Est aūt id alteratio respirationis vehementiæ ibidē. vnde primo tertia. Est motus voluntarius pp quem anhelitus magnus & frequens est necessarius. Diuidiē autem exercitium, sicut & mot⁹ essentialiter magis, qm̄ quoddam forte, quoddam debile: nonnullum vero medium: & quoddam velox, quoddam tardum, nōnullum vero mediocriter. Adhuc quoddam longum: aliud breue, nōnullum vero mediū. Ex his siquidem dr̄ijs nouem exercitij simplicibus cōponuntur aliæ spēs plurimæ vix pceptione subiecto applicabiles. Consurgunt aūt. 19. qn̄ duę coniunguntur simul dr̄iæ: puta longum forte: longum uelox: longum debile: longum tardum: longum medium: longum mediocre. Forte velox, forte breue, forte tardū: forte mediocre, vel medium forte medium: velox breue, velox debile, uelox mediocre, velox mediū. Breue debile: breue tardū, breue medium, breue mediocre. Qn̄ aūt tres coniungunē vna. 27. consurgunt: ceu dr̄iæ pulsus magni: tertia dr̄ia compositæ dr̄ia. 82. Longum forte velox: longum forte medium: longum forte tardum, lōgum velox medium: longum medium medium: lōgum tardum medium, longū debile tardum, longum debile medium, longum debile velox. Breue forte uelox: breue forte medium: breue forte tardum, breue velox medium: breue medium medium, breue tardum mediū: breue debile tardum: breue debile medium: breue debile velox. Mediū forte velox: mediū forte medium: medium forte tardum: medium velox medium: medium medium medium: tardum mediū mediūt debile tardum medium: debile medium medium: debile velox. Sunt ergo modi exercitij simplices & compositi dr̄ijs duabus aut tribus in uniuerso. 55. Quoꝝ in actū deductio est difficillima. Quæ aūt sunt dr̄iæ medię, corpori debentur tpato. Reliquæ vero quæ intensiores frigido mō toleret virt⁹: remissiores autem calidiori. Acciden taliter uero diuersificaē quasi infinities exercitiū rōne materierum in quibus existit: ceu nere, consuere: lapidem iacere. &c. Rursus exercitioꝝ quoddā est cōe totius corporis ꝓportionaliter concitatiuum: puta currere: fodere, ligonizare: metere: & quæ talia. Aliud proprium singulari partium attributum, sicut scribere manuum, vociferare pectoris: calcitrare pedum ipsoꝝ, ac manuū texere, ac similia. Palin. exercitij cōis quoddam est mot⁹, qui est labor tm̄, vt edificare, fodere. Aliud est exercitium solum, sicut saltare & pila ludere: nonnullum vero vtrūq; ceu arare: remigare, ac putare. Inchoādi autem hora exercitij est expulsis primæ digōnis & secūdæ supfluis primū suscepti alimenti. Ipsis. n. iam perfectis & cum instet tps alterius alimēti, quod subtilitate & fluxu quasi discerniē sm Ari. ad Alexan. salinæ, ante vero hoc vel post erius non est exercitandum: qm̄ aut hu. reddenē indigesti, vel subassatione in choleram transducenē. Discernitur. n. id tps vrina. Nam qn̄ fuerit substantia media ac colore mediocriter citrina exercitādum: qn̄ vero aquosa subalbida nondum. Si aūt ignea cholerica nequaq̄: iam. n. pertransiuit hora. Alijs quidem comproportionandum id erit corporibus a mēsurato. Debet vero exercitium quietari qn̄ anhelitus incipit inspissari q̄ magis: sudor fieri rubeo cointendi, & vasa turgescere non parum. Donec nāq; calor augeē & roboratur: motusq; leues adhuc extant, & tumor magnificaē partium, nondum ab exercitio desistendum. Temperatum tn̄ fere spōte sua permitte exercitari. Pituitosum incita qn̄ velit iam desistere, exercitare. Chollericum adhuc uolentem cohibe. Est aūt exercitij sic facti vtilitas trina. Primitus nāq; duritiem organis tribuit inuicem confricatis: ex quo impassibilitas ipsorum et ad actus robur consurgit. 2. innati caloris augmentatio: vñ attractio fortis, alteratio promptior, nutritio perfectior, ac omnium consequenter corpoꝝ effusio. 3. quippe spūs motus violentior, quo vigorato pori aperiuntur & supfluitates foras propelluntur affectāte omni semita foras educi. Propter hmōi secundum sciēdum: q frictio est crebra sup corpus manuum deductio. Si. n. semel aut bis fiat, non ꝓprie dicitur frictio. Debet nanq; corpus contangere. Quod erit aut immediate sicut qn̄ nudis perficiē manibus, aut aliquo eis suscepto: vt panno, aut puluere, vel pinguedine, seu oleo. Quæ vtiq; & rōne suæ magis essentiæ ac tpis diuersificaē. Primitus quidem qm̄ alia est simplex, altera composita. Prima quidem duplex: alia qualis, & alia q̄ta. Qualis nempe dura, mollis, & media siue fortis, & debilis, & media. Quantā quidem multa, pauca, & media. Superauditæ quidem duæ adduntur in serie hippocratica: puta media inter duram & mollem, et inter multā & paucā: priores quatuor tm̄ explicatæ, quæ imitatus est non supplens. A. Composita vero ex his est nouicuplex: puta dura pauca, dura multa, dura tpata, mollis pauca, mollis multa, mollis tpata, pauca tpata, multa tpata, tpata tpata. Quarum dura partes habet adinuicem innectere vel colligare, mollis laxare seu soluere multa graciliare, media rarificare, pauca vero forte nullū habet actum aperte, ꝓprium, sed cōem solum: vt calefacere. Id. n. omni videē inesse, & ideo Hipp. ipsam tacuit. Quæ aūt ex his cōmistæ, ceu tales consurgunt ex simplicibus. sic operanē mistione. Halya. vero addit cum his duobus celeritatem & moram: quod magis est frictionis extraneum. Quæ autē media qualitate & quantitate corpori debeē tpato vel mensurato: quare omittēs hanc Alexan. detestaē. Reliquæ autem corporibus alijs. At frictionum quædam est perfectiua, vt ea quæ pcedit exercitium primitus nudis manibus peracta, deinde inunctis. Si. n. hac ipsum pcedere paulatim pcalefiat corpus, pmollian tur solida, psubtilietur humida, & coamplienē pori, nullum insidet periculum aliquam partium discindi, vel poros oppilando calefactiuæ prius mediocriter syndone, deinde oleo. Est autem & alia perfectiua dicta, siue reductiua

Cō. aph. 5 in prin.

Circa fo.

L

Do. 2. ca. 1 in prin.

M

N

O

P

pmo tertia du. 2. ca. 4.

Q

pmo pri cap.

A ctiua siue apoterapeutica seu ꝓcuratiua quæ peracto adducitur exercitio: perficit enim quod exercitij & superfluitates educit quæ non fuerunt foras eo demandatæ, quæ mollire habet corpora medium obtinens mollis & duræ ac multæ & paucæ. Mediam.n. oportet qualitatē corpi dn̄ari, hoc autem apparet ex.2.apho.& de re.sa.cū alijs. Est aūt comestio alimentoꝝ per stomachū in vētre intro ductio. Añ vero & post spatiū horæ vel hmōi denotat.

PROPTER SECVNDVM quidem sciendum: ꝙ quid sentitū sit ab alijs iā ex argutis apparuit, & quid de hoc sentiēdum tertio & quarto apparebit dicendoꝝ.

PROPTER TERTIVM vero sciendum, ꝙ simpliciter & vt quāmultum exercitium in re. sa. debet ante comestionē, & non post fieri: puta qn̄ cibi fuerint in ventre ac hepate vt ꝑinductum est, digesti: sicut auctoritates monstrarunt inductæ. Secundum quid vero & vt rarius post comestionē. Primū quidem ꝓbatur: qm̄ illud qđ facit descēdere cibū indigestū de uentre, ipsumq́ interdū cogens in habentibus stomachū debilē sursum ascēdere, ac ēt qđ oppilationes causat, cū cibus indigestus ex vētre delapsus p meseraicas trahaī viscosus in hepar. At quoq́ qđ calorē dissеminat digestiuū hunc educēs de partibus interioribus ad exteriora: & maxime in vētris digōne, q̄ nō solum ꝓpria perficiī caliditate: verū ea quæ plurimū partiū eidē coniacentiū, dr̄ia.29. nō cōpetit post assumptionē alimēti. Et fulciī qm̄ digō perficiī quiete, ceu ꝓtactū. Sed ꝑdicta inducit exercitiū post comestionē, cū sit motus vehemēs: ex agitatione sua alimentū cogit indigestū descēdere ad intestina ꝙ sæpe ac interdū ascēdere, oppilationeq́ inducere, ac calorē distrahere: & p consequēs digōnē infirmare & corrūpere, cū ea perfici habeat q̄te. Nō igiī exercitiū cōpetit post alitionē: sed añ: cū ide calor in susceptionē disponaī alimenti, superfluitates expellanī exterius: & corpus vl̄r roboreī oē: dummō hic nō extet famelicus: quia vbi fames non oportet laborare: ac maxime cū talis fuerit cholericus. Secundū quid vero & rarius cōpetit post comestionē. Aut qa his susceperit amplius alimentū: cui non potest dn̄ari digō: vt ergo repat deorsum motu post assumptionē agiteī, nisi dormitione iuueī, qm̄ motus corpora perturbat, vt ostendit nauigatio: apho.4. vnde Hip.re.acu.2. Post cœnā seu prandiū melius oportet tales integrā q̄titatē noctis dormire idest tm̄ q̄tum & nox extat, ꝙ si non dormiant, diutissime ac suauiter deambulando nō resistent. Et istius est. A. intentionis vt apparet ex ꝑcedentibus ipsius. Recitat.n. Hip. ꝓfatam suiam, cū ait inquit russus incessus hic mihi placet &c. vt inductū antea. Competit ēt forte qn̄q́ qn̄ volumus corporis frigidi & sicci calorē incitare ac siccitatem sparsione alimēti in partes perfectius remittere. Sicq́ plures voluerunt exponere laudantes dictū medici Hip. ferientis vt ꝓtactum cibus præoccupet exercitiū. Sed ꝙ id falsum apparet mox qn̄ subditur quod vl̄r in sanis & in firmis est faciendum. Sil̄r Hipp. feries & Gal. Græce vt prætactum testanī contrarium. Potest tn̄ vtcūq́ dici mō quo balneum ꝑcipitur pp humectare post alitionē. Balneum vero nō parum, sicut tactū, concidit cum exercitio in actione: vn̄.14. de inge. Oē corpus subtilium balneari post cibū est aptum, nisi periculū sit fm hepar obstructionē fieri, & maxime fm ciboꝝ spēm. Ideq́ primo tertia. Confert ēt exercitiū vel motus magis quis minor post cibū, vt descendat deorsum ex stomacho in ventris fundum & maxime qn̄ venter ante alimentū fuerit ventosi ascensiuit vn̄ primo.3. motus paruus post comestionem ipsam in stomacho quiescere facit quare Ari. posterioꝝ.2. Post cœnā deambulare est sanū, ne circa os ventris innatent cibi. Quidā tn̄ laboratores assueti continue non videnī post comestionē lædi continue: licet inde perueniant tandē ad ægritudines prauas: inassueti vero lædunī, vt apparet aphorismorum.2. Et ideo quicunq́ coacti sunt post comestionē suscipiant pauca cibaria digestibilia non aquosa. Calidos quoq́ insuper & siccos, resolubiles: extenuatos, maximeq́ laboriosos si opus sit exercitari, minus nociuum post comestionē erit q̄ ante, de re.sa. apparens.6. Est autem attēdendum ꝙ illaboriosi exercitentur ante comestionem ut calor confortetur digestiuus. Laboriosi vero quiescant vt coadunetur his dissolutus, post vero comestionem, vt vniuersaliter quiescendum. vn̄ Damascenus in aphor. In nimio exercitio positos ante cibum parum quiescere oportet, sed ociosos parum ante cibum exercitari.

PROPTER QVARTVM vero. ad primū quid dicendum cum eius cōfirmatione iā apparuit. Et sil̄r ad aliud: qm̄ ostensum est aliquam vtilitatem exercitij qn̄q́ fore post alitionē. Aut non raro cadit abusio in comparatione. Ad aliud dicēdum non esse sil̄e omnino, qm̄ exercitium post comestionem fortasse plus impedit balneo, cum agitatione sua cogat alimētum peramplius descendere. Concessum est ēt qūo conferat post cibationem exercitium qn̄q́. Sermo Gal. etiam exponendus non ꝙ velit semper post cibum discratos balneare, sed aliquos vt extenuatos. Temperatos vero vniuersaliter non balneari post alitionē. Id etiam dicit in mentē lectoris exercitandam. Ad aliud dicendum, ꝙ licet digestio fiat in quiete, in digōne tn̄ tertia, pp quam alimētum suscipitur elaborādum valde duplici ꝑcedēte digōne. Ac quia diuisum in partes minimas, & insertum ipsarum corporis spongiositatibus, & poris, maius sequitur iuuamentum ex caloris vigoratione ac delatione ipsius ad extra: quæ meliꝰ nutriuntur ad extrinseca dependentia & superfluitatum eductione, q̄ læsio comitatur motus agitatione. Id.n. verificaī in digōne potissime prima. Ad aliud ēt quid dicendū apparet: quia non oīno famelicus qui exercitatur ante comestionē aut si fuerit: tunc ut dictū est cessandū ab exercitio. Et ad ea quæ partis oppositæ sil̄r quid dicendum apparet. Sed ad reliquoꝝ subcontrarioꝝ primū dicendū ꝙ Arist. loquiī de motu primi mobilis a quo sequiī corruptio in his inferioribus sub tpe permanentibꝰ, eo ꝙ non potest circulū constituere coniungendo finē, ut apparet ibidē principio. Hic aūt est sermo de motu particulari aīalis, qui genus est exercitij & non primus. Aut hic cū eo qui particulariter conferre vl̄ tandem vl̄r aggregatꝰ nocet: cū in ipso aliquid spūs exhalet & vigoris, ceu in saliua emissa, in qua calor cadit inatus, ita ut & demū, sicut ostensum dr̄ia.112. aquaticū fiat oē. Ad aliud dicendū, ꝙ motꝰ & oē successiuū est imperfectū permanentis relatione, eo ꝙ non vt id habeat simul totū, sed in successione & acquisitiōe partis post partem. Nihilominus tn̄ confert in perfectionē alicuius & maxime caloris excitationē & superfluitatū eductionē vt ostensum. Qđ notat motꝰ primi mobilis cū alijs maxime qui causa generationis & corruptiōis hoꝝ hic entiū existit. de ge. & cor.2.

DIFFERENTIA. CXIX.

QVOD CIBVS subtilis grossum debeat præcedere, monstratur. Quia tertio re.a. oportet vt sumaī in primis illud cuius corruptio est facilior, & eius descēsus velocior deinde secundum post ipsum quod est fm contrariū illius. Adhuc primo practicæ. Oportet vt ꝑponat hō cibos facile descēdentes ex stomacho illis qui moranī. Palin: primo.3. Nutrientia ꝑterea in sui receptione ordinē habēt in quo sanitatis cōseruator sollicitꝰ esse debet, ne illud qđ subtile est & cito digeriī, post forte nutriēs qđ sit eo durius in cibo sumat. In diætis quoq́ vniuersalibus cōcordati sunt antiqui, ꝙ cibaria quę sunt velociter descēdentia: facileq́ venas penetrātia, ꝓmittēda esse ante cibū, quæ aūt ad hæc tarda, postremo. Rursus qđ est cito digestibile: & de ventre egressibile oportet prgmittere, quia id cito digestū grosso permiscebitur indigesto

Margin notes (left): Coll. cō. apho. 19 — Li. j. p. 8. — apho. 14. Tc. c. 23 — Li. do. 3 cap. 7. añ decisum. in arg. — In arg. ad appositū. — A. Gal. 2 apho. — Cō. apho. 16 — Ca. 16. añ medium. in arg. — Do. 3. c. 5. in medio. — Do. 3. c. 7. post prin. — T. c. 11. — Apho. 46

Margin notes (right): B — C — D — E — Circa fine — Apho. 32 — F — G — H — T. c. 50. — Com. 34 — Cap. 6. in medio. — Do. 3. c. 7. ante me. — L. cōne. 54 in prin.

I stomacho existenti in ventris fundo non permitteti illud descendere, quare contingit vtrunq; corrumpi. Adhuc ſm Isaac febrium.5. Venter est phlegmatis receptaculum. Ipsum aūt est graue, quare hmōi petet fundum. Est.n.& frigidum: humidum: viscosum: digōnis impeditiuum: pp quod vt facilius digeratur, subtilem expetit cibum p̄mittere: cum sit digestioni obediens magis grosso. Amp. illud debet præmitti quod citius restaurat deperditū: hoc aūt est subtile, cum celerius digeratur & penetret grosso.

CVIVS OPPOSITVM ostenditur per primum practicę ita. Grossus cibus non cito digestibilis debet p̄cedere cito digestibilem. Adhuc tertia primo. Iste ēt non primo comedere debet cibum labilem, ita vt post ipsum cibum fortem & durum in cibum sumat. Palin.7.de inge. In cœna dari præcipiſ cibos grossiores & terrestriores, qualis est panis: deinde liquidiores & subtiliores: ceu petrinorum piscium pulmentum. Rursus ars imitaſ naturam, hæc autē grossiora & grauiora his præmittit oppositis, velut etiam denotant ædificiorum fundamenta, propter quod grossum subtili opus sit præmittere.

K

PROPTER PRIMVM quidem sciendū, q̄ notificatum est quid sit cibus.136.et.137. dr̄ia & alijs. Grossum autem & subtile sunt qualitates duæ quædam: quas quippe medicus sensibilis artifex substantias cum sibi similibus nominat, cum qualitates appareant compositę ad primas velut substātiæ hic concretę. Grossum etenim est cuius substantia frigido magis, aut calido inspissata existit de difficili cedens, & per partes penetrās tarde: subtile vero contra.

PROPTER SECVNDVM vero sciendum, q̄ quidam dixerunt ad quæsitum distinguendo cibum esse duplicem, durum masticabilem, & liquidum non masticabilem: volentes q̄ si duo cibaria assumantur: quorum vnum masticabile sit: reliquum aūt non oportere immasticabilem masticabili præmittere, moti ex eo q̄ non masticabile si post deſ, cito digestum non potens transire seipsum corrumpet, & p̄cedēs siſr grossum indigestum. Si uero cibaria vtraq; assumpta sint masticabilia dicūt grossum subtilem anteire. Hæc autem positio saltem q̄tum ad primam partem stare non potest per illa eadem quib⁹ ostensum priori dr̄ia potum & cibum simul fore commiscendos. Ostēsum enim liquida vna compactis adunanda vt perfectior interueniat commistio: & demum digō & nutricatio. Nam si cibus subtilis immasticabilis p̄ponatur, citius digestus pertrāsiens secum reliquum cibum indigestum ex stomacho educet. Adhuc ventre in parte inferiori existens igneus improportionabilis subtili cibo ipsum quasi superflua caliditate aduret præparādo eum in choleræ generationem in hepate propter quod ea positio quo ad priorem partem stare non valet.

L

PROPTER TERTIVM autem permittanſ pri⁹ quædam veritati necessaria: secundo subdaſ eadē. Propter hmōi primum sciendum, q̄ corporum ad præsens dr̄ia duplex existit. nam est corp⁹ quoddam sanum simpliciter, cui⁹ actus p̄cedunt inculpate: habens mēbra oia & p̄cipue digōnis primæ sibi proportionabilia inuicem & toti. Est & aliud huic oppositum vt cuius particularū actiones sunt deficientes: vtcunq; & maxime quæ digōnis primæ non inuicem proportionales: sed aut debiles cito alimentum ante digōnem perfectam egredi permittentes in secessum: vel fortes cōstipare prohibētes ipso ēt digesto superfluitates secedere. Etī. cibaria sunt in duplici dr̄ia: quædam.n. sunt alimenta vera, vt panis caro: & vinū, laudati primo tertia: quædā aūt a nutrimēto vero extranea utcūq; cibaria potius medicinalia, ceu fruct⁹ & olera quo℞ quædā sunt stipticantia, & alia molliētia.

M

Propter scdm hmōi sciendū q̄ si corpa fuerint sensibiliter lapsa vt q̄ secedāt peramplius: grossum oportet ac stipticū tūc subtili & mollitiuo p̄mittere: vt sui quasi constipatione quadā tanto retineaſ tp̄e quod subtile: vt vna possit digō perfici. Si aūt fuerint constipata, subtile liquidum molliens grosso terrestri stipticanti p̄mittaſ: vt venter inde mollescat. Reliqua vero corpa de quibus principaliter introductus est sermo hic hoc ordine regaſ præmissionis cibo℞ & postpōnis. Siquidē.n. duo vel plura sumanſ cibaria: quo℞ vnū medicinale subtile mollitiuū sit: aliud aūt nutribile, oportet sic subtile facile descēlibile morosiori p̄ponere. vn̄ primo practicæ. Oportet vt hō p̄ponat cibos facile descendentes de stomacho illis qui moranſ sic q̄ molliant ventrē illisq; stringant vt cibus cito descendens uiā paret moranti: sicut sunt melones, persica, prius nāq; sumenda sunt, q̄ panis aut caro, vt molliens ventrem cibus viam paret stringenti. Sicut prius sumuntur olera elixa p̄parata cū muri & oleo, q̄ pira & coctana. Cuius quidem rō est quia hmōi sunt facile transibilia qualitates medicinales habentia. Et ideo vt ventrē cū expedit subducāt & ne postposita corrūpanſ reliquū corrūpentia cibum, ea opus sit p̄ponere: et in hunc quidē intellectū tendiſ primo tertia: qn̄ præcipiſ cibū subtilem grossiori anteponi. Si aūt sumpta sint vera nutrimenta cibationis gratia solū suscepta, & non medicinæ, tunc grossior p̄mittaſ subtiliori. vn̄ Haly. loco p̄dicto. Grossus cibus non cito digestibilis p̄cedat cito digestibilem & subtilē vt p̄positio carnis ouinæ auibus, & vaccinæ ante ouinā. Qd' & sensit. A. loco p̄tacto negans non fore comedendū labilē primo cibū: ita vt post ipsum cib⁹ fortis & durus assumaſ: hmōi vero taliter confortentur. Oē nāq; agēs naturale in sui actione tp̄s concernit. 2. de causa. Et in maiori tp̄e fortior perficiſ actio. & cibus grossus fortiori idiget actu, subtili. Oportebit itaq; grossum p̄cedere vt p̄assumat digōnis actū ante subtilē uenientem postremo. Amplius oportet digerētis ad id qd' digeritur p̄portionē aduenire, sicut actiui ad passiuū, vn̄ apho.1. Cib⁹ debet esse p̄portionalis calori, nā si imensus fuerit, multus expetiſ cibus. si aūt modicus, paucus. Q. si aliter fiat aut in cho. vel hu. phlegmaticos transibit. Cum igiſ pars vētris inferior sit calidior superiori, eo q̄ carnosior est ipsa, & plurimi sanguinis, siſr fortius digerens. Iuuaſ ēt ea ex meliori applicatione partiū, reliquarū ei dictarū. dr̄ia.29. ventris digōnem iuuantium qualia sunt hepar: splen, zirbus: diaphragma, & arteria grādis, cum musculis sup̄ ventrē expansis. Adhuc si grossus p̄mittaſ eius grossitie pyloron ventris confortabit & constipabit, phibens subtiliorē ante digōnem extra duci. Si aūt subtilis p̄ponaſ sui passibili fluxibilitate secedens ex stomacho grossiorem indigestū educet. Palin: cum cibus grossus p̄cesserit, subtilis aduenieus melius sibi commiscebiſ, in ipsum vndiq; penetrans sui subtilitate, q̄ si subtilis grossum p̄cederet. Eius nāq; grauitate petens quæ deorsum, subtiliorem sequestraret in partes.. Sic ergo oportet grossiorem cibū anteponere subtili, qn̄ corpus sanū extiterit, & qn̄ gratia sumiſ nutrimenti. Medicinæ vero gratia vel tragematis postponunſ aliqua stiptica vt cibus fundum petat ventris, sicut pira, cydonia, & caseus stiptic⁹. Quod aūt cibus fuerit medicinalis labilis: celeriter putrescibilis eū oportet p̄mittere, qm̄ postpositus infundit & corrumpit qd' ante ipsum. Tp̄s aūt antecessionis si fuerit mollitiuum p̄prie ipsi debet tm̄ esse, alimento℞.2. vt qn̄ reliquus aduenerit sit ipse iam in digōne de stomacho descendens, vt vētrem molliat & infrigidet: vn̄ peccant in hoc medici & maxime in diureticorum exhibitione: qui bus mox subsequi faciunt cibum deportātem hunc indigestum ad renes oppilationem & lapiditatem augumentando. Per oppositum quoq; quando venter fluxus stiptica subductiuis, vt tactum, præmittere.

N O P Q

PROPTER QVARTVM quidem. ad primū dicendū vt ad auctoritates q̄ ipse p̄cedūt suis vijs intellectus ex vtraq; parte. Ad aliud dicendū verū esse cito digestibile

Marginal notes: Colli.c.9. post me. — Ca.6. post medium. — Do.2.c.7. ante me. — Cap.6.ali medium. — Do.1.ca.7 in prin. — Ca.6 in medio. — Do.1.ca.7 ante me. — 1.practicæ post me. vtin arg. ad opposi. tum. — In arg. ad opposiū. Ca.7.15 medium. Cō apho. 15. — Colli.c. in fine. terap. cu. in me.

A bile & descẽsibile in altera parte distinctionis p̃missa: vt qñ vnum assumptorum esset nutribile magis, aliud vero medicinale molliens plus, sed qñ vnumquodq; fuerit nutribile vere, non oportet tūc grosso subtile premittere, sed vt ostensum est contra. Neq; etiam accidit: vt deducebat̃ q subtilis digestus prius corrumpatur non valens exire: & commiscebitur indigesto corrumpi parato: qm̃ simul digeruntur, eo q talis est proportio hmõi cibariorum: vt subtilis ad grossum, qualis digõnis partis inferioris ventris ad partem superiorẽ neutrositate minus digestiua inferiori. Ad aliud dicendum q hic sermo magis in corporib⁹ verificat̃ sanorum in quib⁹ nullus humor de quo sit curandum abundet in ventre. In his.n. cibus p̃ponendus est medicinalis calefactiuus, digestiuus, & diuisiuus, deinde vomitu aut secessu educendum phlegmaticum in eo cõtentum. Extranee sil̃r dictum phlegma cohabitare in ventrem cum natura nullum sibi constituerit receptaculum naturalium.2. Ad aliud dicendum: q licet subtile grosso citius consumat̃: qñ fuerit æqualis q̃titatis: & agens sil̃r cum alijs conditionibus ẽquale: cum tñ subtile multiplicatum fuerit super grossum non antea: sed æqualiter consumuntur, vt euenit in ꝓposito & dr̃ia apparuit priori. Suscipitur.n. de subtili tanta q̃titas quæ grosso restito contraposita inæquali consumitur tpe. Et sil̃r ad ea quæ partis alterius quid dicendum apparuit.

B (Ca.9.9.E.)

DIFFERENTIA. CXX.

QVOD SEMEL tm̃ in die naturali sit comedendum monstratur: qm̃ quod est contrarium corpori & ipsius lẽsiuum, raro applicandum est: tale quidem est alimentum primo de ge. & cor. & complexionum.3. Rarius aũt est quod semel in die. Adhuc aĩal quod est actuũ nobilium parum debet circa comestionem sollicitari: vt illis valeat amplius intendere: septimo de vtilitate particularium: hmõi est hõ ibidẽ. Propter quod raro & parũ vt semel solum in die comedere habet. Q. autem bis videtur per Cornelium celsum bis die potius q̃ semel cibum capere consulentem, quia alimentum ordinatur in restaurationẽ deperditi: sed ipsa videtur duplex vna quidẽ nocte facta cũ calor coadunatus fortificet̃, & resolutionẽ saltẽ sensui occultam operet̃ uehementiorem: velut hyeme dicunt contingere. Altera vero est resolutio diurna: ꝑ poroꝝ a calido & luce apertionẽ manifestã. Rursus comestio appetitui ordinatur, Ser cõiter bis appetitur in die. Ideoq; bis erit comedendum. Et q ter videtur: quia omnis perfectio in tribus consistit in huius li. procœmio. In comestione vero perfectio attendenda nõ minima, cum ordinet̃ ad vitam ex lõginquo. Adhuc plurimo calido plurimum & sæpe alimẽtum expetit administrare. apho. prima. hoc aũt inest homini, cũ calidissimum sit aialium, ꝓble.4. Q. aũt plus ẽt quater ostendi, quia ei qd' debilis digõnis existit: & vehementis resolutionis exhibendũ est parũ & sæpe: apho.1. Talis vero est hõ cum sit multis occupationibus deditus digõnẽ impedientibus.5. de iuuamentis: & cõpõnis cæteris rarioris de optima cõstructione. Palin. in die naturali quatuor combinationes qualitatum tempoꝝ particularium existurat, fm quas Luna in nobis mutatiões alteratiuas causat non paruas. dr̃ia.178. quibus opus sit cum alimentis resistere, itaq; quater erit comedendũ. Sed et q cõtinue uideĩq; animal resoluit continue: cũ calor naturalis semꝑ humidum depascat, cui per alimenti administrationẽ resistitur, ꝓportionatam. Adhuc quædam videntur animalium paruoꝝ continue quasi comedere, quare non & maiora magis, itaq; continue videt̃ esse comedendum.

Margin notes: T.c.58. Colli[get] ca.4 in medio. — C Colli[get] c.21 in fine. & Li.4.c.17 in medio. & c.10. in principio. & expres. 5. de iuuamen. c. in fine. — 6. apho. 7. in me. Problem.6. — D 6. apho. 5. i prin. 5.& 17. in medio. ca.5. in fi. Colli[get] ca.4 in medio.

OPPOSITVM AVTEM hoꝝ omnium, & plus tenent Arabes volẽtes ter in duobus fore comedendum diebus. Quod vr̃: quia indigestũ cauendum est fm. A. sumere ne sup indigestum occurrat. Quod fit si plus his vicibus, vt declarabitur, comedatur. Neq; oportet corpus permittere inaniri: quod euenit si paucioribꝰ administret̃ numero huiusmodi. Propter quod in duobus diebus naturalibus ter comedendum.

Margin note: ... tertia ... ca.7. & prin.

E

PROPTER PRIMVM quidem sciendũ, q comestio est alimenti ore susceptio. Quod aliqñ est masticabile grossum: interdum liquidum sorbile, & nonnunq̃ liquidum potabile, vt vinum, quod alimentum est & potus. Semel quoq; bis ter & hmõi sunt aduerbia quantitatem discretiuam importantia. Quid autem sit dies naturalis quidq; artificialis: differentia visum.103.

PROPTER SECVNDVM quidem sciendum: est: q Hip.2.re.a.cum Gal. videtur velle comedendum fore semel, aut bis in die. Quod innuit qñ dicitur. Qui.n. semel vel bis in die comedere consueuit & reliqua, & quibus non est consuetudo prandere, & prandent: & siquis semel in die contra consuetudinem comedendo. 6. vero re.sa. indicat Gal. seipsum comedere bis in die. 7. autẽ de inge. In exiccatis & debilioribus ter præcipit̃. Quęsitum tñ regimen inspicit sanitatis. Arabes vero (vt tactum) videntur regulariter sentire in duobus diebus esse comedendum ter. vnde.4. Alman. Quod temperatius est vt sani ter inter duos reficianĩ dies. Primo quoq; practicæ. Opportunius vt comedat hoc quidem die bis: hoc autem semel. Cuius causam subdit vt alleuietur eius stomachus a cibo diei, quo bis sumpsit: et operetur in reliquijs cibi prę cedentis & digerat cibum decoctione superueniente opportuna. Primo autem tertia. Ex vicibus satiantis comestionis melior est vt homo vna die semel & altera bis scilicet mane ac vespere comedat. Quorũ motiuum potuit esse, quoniam pręceptum est nihil comedendum esse nisi cibus de stomacho descenderit. Ipse vero in habitudine media moratur in eo.12. horis vsq; ad.22. tredecima tertio. Sumatur autem tempꝰ quasi medium inter.12. &.22. quod est circa.16. horas. Ter autem.16.48. constituit horas, quæ duos perficiunt dies naturales. Præcipit autem mane & sero vna dierum comedere, ne nocte comedatur profundiori. Hora enim tunc est digestionis & quietis, hæc tamen apud latitudinem habẽtes multam variatur ex breuitate dierum & eorum prolixitate. Quid autẽ de his dicendum videbitur consequenter.

F (T.c.22. T.c.17. ante me. Ca.6. post medium. Cap.4. asi medium. Ca.13. in medio. — Do.1.c.7. ante me.)

G (Tra.3.c.2. in medio.)

PROPTER TERTIVM uero sciendum, q sicut corpora diuersificantur in alijs penes res naturales: non naturales, & contra naturam, sic & circa comestionis vices. Quæ autem sint hæ notum est ex multis: hic tamẽ varietas quæritur magis rerum naturalium & innaturaliũ adinuicem, q̃ præter naturam, cum sermo in corporibꝰ sanis existat. Nam horum quædam sunt ca. & hu. crassa sufficienter densa compacta ventris & hepatis laudabilium repleta decenter sanguine, non occupationibus extraneis subiecta, in his locis, & temporibus contemperatis & constitutionibus: ac quæ necessaria sunt ad vitam sufficienter habentia. His quidem in die naturali sufficit semel circa meridiem semel comedere. Quod & quidam pinguium nostrorum obseruant sacerdotum: vnde Alman.4. Bis in die refici corpora habentes crassa & pinguia, lædit: sumunt nanq; tales multum alimenti. Abundant etiam hu. crudis digestione indigentibus, & ideo tanquàm fortibus virtute, & corporibus non egentibus, dandum est raro & multum. Quæ autem his sunt opposita cum latis poris & spiritibus subtilioribus bina vel trina forsitan plus egent comestione quare Almansoris quarto. Semel in die comedere corpora habentibus macra & sicca, nocet. Media vero horum duobus diebus ter reficiantur: aut omni die bis. Et huiusmodi quidem ratio sumitur ex prioris opposita.

H (Cap. 4. in medio. — Vbi supra immediate.)

Obseruanda etiam sunt maxime ætas cum alijs annexis & consuetudo. Nam infantes & pueri & proprie animosiores bina, trina, uel etiã ampliori quandoq;

I egent comestione. Sic & decrepiti, cũ sint ceu lucerna ex tinctioni parata. aph. 1. Senes vero semel, aut bis, aut ter, in duobus diebus. Adolescentes vero cum iuuenibus bis in die: sm tñ amplius & minus. Cuius quidem ratio sumitur ex calore intensiori & remissiori cum substãtia duriori & molliori magis vel minus resolutioni apta. Consuetudo ẽt in hoc vehementer est obseruanda. Nam quidam sunt semel cõsueti comedere in die: alij vero bis: nõnulli vero ter: qui si mutant a sua consuetudine & pcipue subito, læduntur ꝙ plurime, vt declaratum est. 2. re. acu. vñ primo tertia. Et vsus in hoc vehementer est obseruandus, eo ꝙ dictum est ipsum fore naturã quãdam quã per similia oportet gubernare: nã cõsuetudine diuersitas causatur non pauca: quidam. n. semel cibant in die: alij vero bis. Et hi quidẽ citius, nonnulli uero ad vesperã. 7. de inge. Pluries ẽt reficiẽdi sunt illi ad quorum stomachos sensibiliores cholera consuete festinat ciboꝙ modicũ grossiori. In regionibus ẽt calidis, temporibus, constitutionibus, & subtilibus vtentibus cibarijs, opus fit numerũ augere comestionum, in medijs vero, medium, in cõtrarijs vero secus euenit oĩfariam. Comestionis quoꝙ numerũ victum manibus quærentibus opus addere est pp multã resolutionem in eis factã a calore acuto. Infirmoꝝ vero penes hmõi & res variatur quæ præter naturã dña. 133. Potus etiam sumendus est comestionis tpe, vt declaratum. 118. differentia. Et hic quidem est permistiuus. Delatiuus vero potest etiam extra comestionem suscipi: puta cum digestio fuerit perfecta in ventre & dimidiata in hepate. septimo de inge. Ex his itaꝙ breuib⁹ potest quis veritatem huius quæsiti amplius explicare, cuius approbatio apparet ex præargutis. Et nota etiam ex ipsa rei extat natura, sic itaꝙ sentio naturalius & sæpius bis comedendum in die.

Cõ. apho. 12. in fine. A. t. c. 22 vsq; ad. t. cõ. 34 Do. 2. ca. 7 circa me. Ca. 6. post medium. K Colli. c. 6. post me.

L PROPTER QVARTVM vero. ad primũ dicendum, ꝙ licet alimẽtum pp contrarietatem noceat bis aut pluries applicatum: tñ si hoc debite fiat, mai⁹ interuenit iuuamentũ nocumẽto qñ necessitas expetit. Ad aliud dicendum, ꝙ licet homo sit nobilium operationum: nõ tñ ei bonũ fit continue illis superesse, cum hæ non permaneant diutius, nisi alimento sumpto conuenienti & eius modo. Ter enim aut bis in duobus dieb⁹ vel amplius comedere, non multum excellentes impedit ipsius actus.

Ad alia tria dicendum est ipsa magis affirmando: qm̃ nunc naturalius est comedere bis in die, ac cõmunius ꝙ aliter. Et id plures legum obseruant hodie, quod & Gal. testatur de seipso vt prætactum de re. sa. aliqñ tñ vt ostensum & aliter comedendum. Ad aliud dicẽdum, ꝙ illa est perfectio substantiæ de qua loquitur, & nõ victus quę cõstat in essentia: uirtute et operatiõe: aut principio, fine, & medio. Ad aliud dicendum, ꝙ calidum illud nõ est qualitatiuum exacutum consumptiuũ, sed quantitatiuũ potius mulcebre ac suaue. Ad aliud dicendũ, ꝙ hõ nõ est sic debilis calidi vt hic, psternat intm̃, immo sufficienter est potens: iuuat ẽt digõ uentris per eius adminiculãtia & çirbum expansum sup oĩa intestina. vt dña. 29. Ad aliud dicẽdũ, ꝙ quatuor ille cõbinationes qualitatũ tempoꝝ particularium sm quadras Lunæ nõ sic corpus immutant, ut pp has oporteat numerũ comestionum variare, quod tamen in debilissimo & morti ꝓpinquo accidit dña. 133. Ad aliud dicendũ: ꝙ licet corpus cõtinue cõsumat, non tñ oportet continue comedere. Vna. n. vice vel duabus potest tm̃ comedi ut supsit illi resolutioni continue, & maxime cũ hõ vtat cibis multũ nutritiuis: vt sũt carnes, vinũ & panis, sintꝙ artificiata ita, vt ẽt modica ipsoꝝ ꝙtitas multã exhibeat restauratiõẽ, insint ẽt cibi concauitates in quibus retineat ad tps. Ad aliud dicendum, ꝙ aĩalia parua multũ comedentia & fere continue non fruuntur assumpto sed emittunt mox, quasi cũ nullam aut paucã habeant in intestinis replicatiõẽ, vt allec piscis ostendit in quo vnũ solum extensum reperitur intestinum & vacuum omnino: affixa etiam terræ plantis sunt propinqua. In hominibus autem et in alijs quorum actus sunt perfectiores replicationes in intestinis sunt plurimæ, ne in continuo sint comedere ac secedere. 5. de iuuamentis. Quid autem dicendum ad ea quæ alterius partis iam apparuit ex præmissis.

6. 18 me. vt ar. 2 M N Ca. 1. 14

DIFFERENTIA. CXXI.

QVOD COENA debeat esse maior prandio monstratur: quia primo re. ac. Infirmo ius ad prandium da: sed ad cœnam ius in cibum muta. Cibus vero vt ptisana nõ colata maius alimentum est iure: puta colata. Eti. In eorũdem. 4. Potu vti mellicrato aquoso scilicet mane, & sorbitione scilicet ptisanæ succo ad vesperam.

Rursus. dictum dña. 118. ꝙ Gal. die horarum ęquinoctialium. 13. circa quartam horam panem simplicem sumebat sine potu. In cœna vero tunc grossius accipiebat carnẽ cum pane, vt non vesceretur simplici. Eti. practicę. 1. Cœna laudabilior est prãdio: eo ꝙ quisꝙ post eã quiet⁹ dormit: immergitur. n. calor in fundum stomachi & corporis, & digerit cibum plena digestione & bona.

O Itidem sicut est in tpe vniuersali, sic proportionabiliter & in particulari cũ ipsum vim recipiat ab illo: sed in tpe hmõi melius digeritur, vt puta hyeme: ergo & in tẽpore particulari, ceu nocte cum sit sibi proportionabiliter in frigiditate: sed qñ plus digeritur amplior expetitur cib⁹.

Rursus digestio fit per somnum. Ipse nanꝙ oẽs operationes naturales fortes efficit. primo secunda. & temperatam præstat quietem cum caloris regimini sufficiẽti: hæc autem nocte adsunt. Adhuc illo tpe quo fortificatur amplius digõ, magisꝙ distribuitur, plus expetit alimẽtũ: hoc autem est nocte, cum fortificetur digestiua: tum propter adunationem calidi se ad interiora trahendo ab actibus virtute vacante animali: tum ẽt ꝓpter tenebras: quas calor digestiuus & spiritus fugiunt interiora petentes.

P Palin. Illo tempore plus est comedendum qñ maior præcesserit consumptio: cum cibus ad restaurationem ordinetur deperditi: hoc autem fit in die propter continentis calorem & actus necessarios in vita: quibus attenuat corpus. Cœna igitur super prandium maioranda.

IN CONTRARIVM Qm̃ qui exercitabant antiquitus solius carnis comestione erant mane contẽti, et panis solius in cœna. primo tertia. Carnis aũt comestio vĩ maior ea quæ panis, cũ amplius nutriat. Amp. alimentum datur pp deperditi recuperationẽ, sed hęc maior futura est in die pp naturæ calidum viuificatũ, & solare, ac actus quibus calor dissoluit raritate corpis irrestauratus. Amp. si nocte pp calidi vnitionẽ intrinsecã maior pcesserit cõsumptio, et maior die futura expetit restauratio quę pficit prandio. Erit itaꝙ prandiũ sup cœnã maiorandũ.

Q PROPTER PRIMVM vero sciendũ, ꝙ prãdiũ est cõiter alimenti susceptio circa diei horã quartã. cœna vero secus vndecimam: aut sic in bis comedentibus maxime. Variat tñ prandij tps & maxime cœnæ pp longitudinem dierum & eorum breuitatem præcipue.

PROPTER SECVNDVM vero sciẽdum, ꝙ in hoc quæsito multiplex modus inuenitur dicendi: quod euenit pp diuersitatẽ cõplexionũ: consuetudinũ: dispõnẽ tẽpoꝝ, & regionũ & similiũ. Quidã nãꝙ simpliciter, putlerunt ꝙ prãdio debet esse cœna maior pp vigorationẽ instri digestiui i nocte. Alij vero dixerũt ꝙ phlegmatici & frigidi debẽt me li⁹ prãdere, ꝙ cœnare, eo ꝙ calor eoꝝ debilis calore subleuat die/ q nocte mole phlegmatis suffocaret fere cœna maiori facta: cholerici uero et exudi pp cõtrariũ agere hñt ecõtrario. Quidã ãt dicũt ꝙ sm cõsuetudinẽ est, pcedẽdũ, ꝙ nõ moltũ qrit dubitatũ. Nõnulli uero testant sanis meli⁹ cœnãdũ: cũ calor nocte fortificet i ampli⁹. Infirmis ãt meli⁹ prãdẽdũ, nisi tũc occurrerit paroxismus:

Ca. 1. 15. Ca. 4. 18 Ca. 4. 4 Ca. 11. in medio. De usu Ca. 11. in principio. Do. 1. c. 7. in ini.

ssimus: cũ nocte apho. 2. plus soleant apparere pericula p absentiã Solis vitæ datoris, vz. ceu ostensum est dña. 3. Quidam quoq; dixerunt q̃ tpe calido, & regione si-uili, prandium debet esse maius cœna: frigido uero econ-ario: quem Galli tenorẽ obseruãt & ipsum fortassis ex orum mora in regione aliquando calida, vt Syria edu-xerunt. In ea enim & talibus nocte cauma incenditur di-cstionis perturbatiuum, quorum quidem omnium etsi nuiter, tamen veritatem tangant in sequenti dicendo-m apparebit defectus.

PROPTER TERTIVM siquidem sciendum: q̃ menta danda sunt plus aut minus: put digeri possunt non.n.ex his q̃ transglutiunt: sed ex digestis fit cibi toti corpi exhibitio. 1. terapeuticæ. Digõ aũt quadrupliciter potest considerari: vel rõne vicis, qua alimentũ corpi ap plicaĩ digerendũ, aut subiectĩ: quo act⁹ exerceĩ in ipsum, vel rõne dispõnis inter agens & passum occurrentis: aut cõtinentis in quo subiectũ digerẽs habeĩ. Siquidẽ primo mõ, aut semel alimentũ exhibeĩ in die vel ter in duobus dieb⁹: aut in vno die bis seu ter. dña priori. Siquidẽ semel tũc dicendũ melius esset in sero exhiberi: dummõ nõ ocu los cũ cerebro habeat passibiles. Cœna.n.nõ parũ ęgro tatiuis nocet oculis & cerebro: practicæ. i. eo q̃ hu. crudi & superfluitates non remanent in mẽbris inconsumpti, cum sufficiens habeaĩ exercitij tp̃s. Sĩr nocte subsequẽte somnus digestiuus aduenit quies & tp̃s longius 1 quæ di-gõnem cuncta vigorant, hoc tñ non quærit q̃situ. Si aũt bis comedaĩ cõius mane maioreĩ comestio pp nũc dicta & dicenda vt quæriĩ. Siquidẽ ter vr̃ tunc magis eligendũ esse cœnare q̃ melius pp tp̃s lõgius somnum & quietem futurã: quod ẽt non petiĩ. Si aũt ad subiectum conside-ratio referaĩ. 2. sciendum q̃ hoc aut est sub latitudine sani tatis, vel in morbũ decidit: quod siquidẽ decidit aut cum hu. vitio vel sine. Q. si absq;, sic magis est cœnãdum: vñ. 7. de inge. loquens in cura male complexionis siccæ stomachi ait. Vesperi ęstimamus cibũ fortiorem dari nõ paruis bonis potientibus his qui sic dięgtanĩ. Qd' & rõne suadeĩ, quia hi & oino malã cõplexionẽ q̃cunq; absq; hu. vitio habẽtes: siue in toto aut in parte virtutis sunt de bilis, & corpoꝝ extenuatoꝝ, vñ pp virtutẽ debilẽ parũ egẽt alimẽto vna vice, pp vero cõsumptionẽ sæpe apho-rismo illo. Et q̃bus semel aut bis &c. hoc aũt fiet die: sero vero non, vt natura nocte quiescat, & ne in prauos redi-gaĩ vsus, & quia tp̃s interuenit longũ somnus & quies, ideoq; alimento egent in cœna pluri. Amp. natura in ta libus solũ est ciboꝝ digõni intenta: non aũt maturationi supfluitatũ, carent.n.eis. Rursus tales cũ sint sicci & eoꝝ quidã calidi, noctis iuuanĩ dispõne cõtraria. Dabiĩ itaq; eis plus alimenti in cœna. Q. si cũ hu. vitio patiantur dicendum fore conueniẽtius prandiũ maiorare. vñ tertij prima. de Epilepsiæ cura. Ille cuius consuetudo non to-lerat vt semel reficiaĩ, diuidat cibũ suũ qui est minor refe-ctione sua in tres partes, & sumat duas tertias in prãdio, & tertiã eius in cœna, post exercitiũ subtile. Qd' & rõne persuadeĩ: q̃m illo tpe quo natura debilis iuuaĩ in digõne calore solari viuifico, & resoluunĩ amplius supfluitates, sumẽdus est cibus: hoc aũt est die. Sunt.n. & hi sĩles illis q̃ hyeme frigida lauanĩ aqua: infrigidanĩ & lędũtur, cum eoꝝ sint corpa tenuia & calor debilis: sed iuuanĩ æstatis calore, vt sunt mulieres & pituitosi ceu tactum apho. 3. Amp. tunc tpis magis viget supfluitatũ resolutio, & exer citiũ interuenit cũ mensura. Itidẽ calor vitalis adest sola-ris & lucis digestiuus cũ sit vitæ principiũ: sicut.n. fruct⁹ calido digeriĩ duplici, pprio & solari. Theophrastus de plantis & pharmacoꝝ. 4. Sĩr in aialiũ digõnẽ duplex hmõi operabiĩ casũ. Nocte demũ oportet tales quiescere a multa ciboꝝ susceptione. Tũ q̃a natura fortis, & dige-stiua sufficiẽs est in somno. Tũ ẽt quia in nocte natura ma gis est circa supfluoꝝ digõnẽ in talibus intẽta cũ earũ ex-pulsione. Adhuc q̃n supfluitates retinenĩ, phibita respirã tione aduenieñte, & mouenĩ ad extra: nõ est natura multa ciboꝝ ipedienda exhibitione, hoc aũt nocte fit: somniq; tpe. Q. q̃.n. calor in plerisq; fortificetur in nocte spũum cõtractione, & somni reductiõe. nõ tñ in hmõi põt duo vt alimentũ & supfluitatẽ digerere, itaq; i his cõueniẽtius est cœnã breuiare. Si vero hmõi corpora sub latitudine fuerint sanitatis, aut sunt sufficiẽter sana, robusta, supflui tatibus sensibilib⁹ carẽtia, cũ oẽs expellãt sua via: vt athle tæ, & hos quidẽ expetit cœnã maiorare. vñ. 7. de inge. a-thletę nõ rõne sola: sed experiẽtia longi tpis cõprobante inuenerũt rõnabile fore q̃cunq; ciboꝝ sunt fortiora in ue spera sumere, qd' ostẽdiĩ. Tũ quia eoꝝ digõ nocte solũ est digõni ciboꝝ intenta & nõ superfluoꝝ maturationi, cũ illis careãt fere. Tũ quia solũ robur corpis intẽdunt: qd' et nocte acquirũt magis cũ amplior fiat sanguificatio & di stributio & spirituũ his gñatio. Rursus hi i ocio ẽt positi die q̃n q̃ vehementissimo mouenĩ exercitio, pp quod lau datur cœnæ in his ingrossatio. Si aũt corpa fuerint ab isto tp̃amento & robore distantia, ceu sunt plurima vsq; in ægritudinẽ nunc deueniẽtia. Et talia siquidẽ aut exerci tanĩ exercitio fere continuo vehementi aut nõ. Siquidem primo vt sunt victũ manibus q̃rentes: melius fit eis pran dium sup cœnã maiorare, vñ dictũ est q̃ qui antiquo tpe exercitabãtur contenti erant solius carnis comestione in mane, & solius panis in cœna. Qd' firmaĩ q̃m alimentũ non solũ expetiĩ pp nutrire: sed & pp humectare ac irro-rare mẽbra ne arefiãt ex forti motu, vt resistaĩ resolutioni ex caloris incendio, puenienti, vñ. 2. de aia. Alimentũ in principio est contrariũ corpi, deinde in fine fit sĩle, ita q̃ cib⁹ habet remittere caliditatẽ corpis nr̃i, &, phibere exic-cationẽ eius, pp qd' oportet plus cibi exhibere in prãdio, neq; pp exercitiũ cessant ab eoꝝ digõne, cũ ita sint con-sueti, vsus.n. res est p̃ter naturã primo. 3. Est & calor uehe mens pp exercitiũ potens supesse labori & digõni: pp qd' videmus eos ter in die comedere, & cũ appetitu digerere.

Si aũt non forti laborioso & cõtinuo: vt pdicti: vtãtur exercitio dupliciter euenit id ad p̃sens, q̃m aut plurimum vtuntur exercitio pp occupationes necessarias in vita & ẽt q̃ salutis, sicut ciuiles viri q̃plures circa bona fortunæ negociantes & salutẽ vel interdũ exercitio forti & labo-rioso mouentur: vt diutius equitantes vel itinerantes: aut aliud quiddã fortius a consueto agẽtes exercitio. Et his fit vtilius sup prandiũ amplius augere: quare Halyab. p̃cipit eos non prandere: q̃m oportet debentẽ exercitari corpus mundum, vt dicũt habere, alioquin corruptionẽ digõnis incurret, & morbos inde cõtingentes, qd' persua detur, quia si comederent, cũ non sint consueti tales adeo forti & laborioso exercitio, vt priores ipsoꝝ corrũpereĩ iam digõ malorũ chimoꝝ generatiua. Amp., pter mo-tum superfluũ calor disseminatione debilitatus est hoꝝ. Cuius quidẽ vnitio potissima est fortitudinis & digõnis causa: quare obiecto indigẽt fortiori. Id aũt euenit nocte. Rursus. Quia prius non laborioso vtebantur exercitio eoꝝ corpus sic humiditatibus est plenũ quibus potest re-sisti resolutioni: puta & exiccationi per motum occurren tem in die vt in eo paruo fruatur cibo. Apparet igitur in his pmissum inductis. Q̃n aũt vtũtur exercitijs suis & alijs occupationibus in vita. præcipiendũ est ipsis meli⁹ prãdere q̃ cœnare. Qd' fulcitur ex re. sa. 5. ex Antiocho medicã & Thelefo grãmatico qui vixerũt longæuis tpi-bus eoꝝ prandia sup cœnas augentes: qd' declaratur & vtcũq; iã ex corpibus non ægrotantibus apparuit. Cum .n. hic sint debilis digõnis, iuuantur p calorẽ Solis & lu-cem valde viuificos. Confortãtur.n. spũs inde, ppter suũ sĩle, Ipse nãq; aut est lux, aut effigiẽ lucis habet. A. Iuuan tur ẽt q̃a supfluitates tunc melius expellunĩ poris apertis die q̃ nocte. Amp. nocte nõ oportet eos multo cibo sed pauco repleri: cũ natura tũc intẽta sit magis circa digõnẽ

Left margin notes: ...tulem. — B — C. 1. 13. in medio. — C. 1. 6. post medium. — C — 17. p. pris — Tra. 5. c. 10 Circa pn. — D — C6. apho. 3. & 19 — Dif. 1. c. 4 in medio.

Right margin notes: E — C. 1. 6. post medium. — F — Ab Aui. vt in arg. ad opposi-tum. — T. c. 45. — Do. 1. ca. 7 ante me. — G — 1. practice Ca. 13. in medio. — H — in medio. — 4. p. a1a G. 1. 5. post principiũ.

I humorum crudorum: quos somnus habet maxime digerere, ac ad benignū reducere, licet.n.nocte digestiua fortificet virtus, non tñ in his adeo fortificat q valeat cibum & superfluitates digerere. Nocte sistr superflua poris clausis, nō resoluunt, & motu in somnum & aere noctis oppugnantis eorum cūoni. Itidem virt⁹ est fortis in nocte, & maxime naturalium digestiua pp calidi contractionē et eiusdē unitionē. Virtus aūt fortis cibū non expetit, pcipue cum superfluorum fuerit digōni intenta satagens ad benignū ea reducere vel, ppellere. Rursus. Melius prādentes ampli⁹ possunt vti exercitio qd' in sanitatis custodia potissimū extat: calorem nāq vigorat innatū, & oēs uirtutes fortes efficit cum superfluorum expulsione. quod ostenditur cum oporteat cū qui exercitat, vt cibus hesternus iā digest⁹ sit in stomacho hepate & venis primi tertia. vñ colliget.6. oportet oēs digestiones celebratas esse qñ fit exercitium. Sic autem euenit qñ cœna prandio minor extat cū cibus dña priori vltra.12.horas permaneat in ventre: tunc aūt mane facto eum oportebit a somno surgere, ac moueri digestione nondū hepatis mediata, quæ quidem p somnū iuuat & quietem: sicut quæ vētris, & per motū de exterioribus ad interiora factū, ita vt adueniente mane digestio somno perfecto perturbabit, cum tunc tempus adueniat exercitij. Qñ autem melius prādetur virtus digestiua nutrimentum oblatum digeret in die, adeo q perficitur ventris digestio nocte superueniente ac hepatis: similiter incipitur & finitur digestio vsq mane: vt adueniente die sit motus de partibus interioribus ad exteriora. Nam digestio membrorum talem vr contra alijs motum imitari. Sic itaq poterit ante prandium priori melius exercitari tpe quo digestio tertia perficitur: quod non poterat ita suscepto cibo ampliori in cœna, cum digestio tertia nedum secunda fuisset cōpleta. Ita igit apparet qūo rōne subiecti: quo celebrat digō diuersificet quātitas exhibitionis cibi in prandio vel cœna. Si vero consideret dispō consequens agentis & patientis: quæ familiaritas est quædam & consuetudo natura existens altera fm Hip. in libro de aere & aqua. & Ari.i de memoria et reminiscētia. & dicit altera natura.i.alterās naturā vel quædam natura. Et cū vsus sit res extra naturā, expediet alimentū plus aut minus in prādio vel cœna fm consuetudinē exhibere: quia consuetudo est res maxima in conseruāda salute, & ægritudine curanda.2.re.a. Qd' ostendit, eo q eius mutatio & maxime subita vehementer est læsiua: vñ Dam. Mutare consuetudinē nociuū est & molestū & pcipue senibus, & ideo.4.alimē. Praue cōsuetudines abolendæ sunt, sed nō mox: eo q natura non sustinet, mutationes repentinas in techni. Siquidē rōne continentis obseruandum: qm aut erit temperatum calidum vel fri. aut commiste vel celeriter mutabile. Si vero id tpatum oportet in antedictis subiectis pp antedicta prædicta prādium super cœnam magnificare: q si calidū adhuc quia nocte superueniente æstuosa digestiua non valet alimentū & superfluitates cū hoc multo minus digerere. Et ideo Ægyptij & Syrij calidas inhabitantes regiones melius prandent q cœnēt. Si aūt frigidum sistr cum in pluribus luce diurna confortet digō & resoluantur superfluitates in eis abundantes q maxime. Propter frigus enim circundans natura nocte intenta est circa tantas superfluitates digerendas: vnde non expetit multum alimētum administrare in cœna: quem quidem tenorē obseruant vltramontani frigidas inhabitantes regiones: & pcipue Gallici plus alijs ratione vtentes. Sic itaq appareat diuersitas assumptionis quātitatis alimenti ex pluribus intentionibus suscepta: & q vniuersalius tandem cum plures ægritudinum sint materiales, q plurima etiam corpora sunt lapsa, maiorandum fore prandium supra cœnam.

Do.1.c.3. Circa pn. Co.li c.2. in medio.

K

L

Co.li post medium. versus fi. &c. com. illationū. Cap.4. in medio. Co.li a.te. cō 10. vsq ad.t.c.17 Apho.13 Co.li.ca.4 in me. & Ca.10. in principio Lib.3.t.c. 53

M

PROPTER QVARTVM quidem. ad primum dicendum: q Hip. loquitur in corporibus nunc ægris, hic autem sermo est de sanorum regimine. Aut corpora de quibus loquitur sunt in materiei expurgatione ipsa digesta, concessum enim est infirmis non superfluosis melius cœnare, neq supplendum, vt quidam q mane vtēdum sit mellicrato aquoso: sed audiendum potius, q post mellicratum vel oxymel per duas horas dādus est ordei succus, vt apparebit. dña.171. Et ideo Commē. Melius quidem nunc ita dici mellicratum quidem primum, postea vero succum ptisanæ offerri. Cum autem dixerit in vesperā pducere postea, particulariorem doctrinam facit, nunc vniuersaliorē. Ad aliud dicendum, q aut Gal. erat superfluitatibus mundus, vel q minorabat prandiū laboris ciuilis occasione propter infirmorum visitationes crebras. Ad aliud dicendum, q non omnes digerunt hyeme melius, sed calidi carnosi, vt ostensum aphor. Vel melius digeretur nisi superfluitates in corporib⁹ adessent: et fm hoc cōcessum est plus exhiberi de cibo. Neq et est similitudo multimoda somni ad hyemem & vigiliarum ad æstatem. Ad aliud dicendum, q in plurib⁹ melius digeritur in somno q in vigilia si digerenda sint parta. Sed dictum q somnus nocte habet in plurimis superfluitates amplius digerere, & non sic alimentū. Ad alia duo similiter vt apparuit in non paucis corporibus superfluitatibus redundantibus. Ad ea etiam quæ alterius partis quid dicendum q tumcunq uincant, uisum est. Vnde ad primum dicēdum q. A. loquitur de corporibus vehementer & quasi continuo se gymnasio exercitantibus. Ad aliud dicendum, q quosdam vt calidos carnosos magis iuuat caliditas somni ad digestionē q Solis & Lunæ. Ad aliud dicendum, q hoc est uerū in parum cœnantibus, in plus autem, non sic.

N

Com. 1. 41. ca.

Colli. apho. post in f. vero in t.

O

DIFFERENTIA. CXXII.

QVOD SVPER fructus sit bibendū ostēditur. In dietis enim particularibus persica ieiuno stomacho vel vacuo sunt edēda, & postea vinum vetus odoriferum bibendū, ipsa vero extant corruptibilia de facili, qd' denotat eorum quasi fœtor qñ inciduntur ferro. Simile nanq in his existit & alijs. Adhuc fama nō omnino deperdit quā populi multi famāt: hecti.7. Impetus enim consequunt amplius cœlestes: famosus autem sermo: qñ aliquod uinum est potentius et aromaticum id bonum pro peponibus existere. Rursus. illud super fructus ex hibendum quod eorum corrigit malitiam: ipsorūq propellit nocumēta, cum fere vniuersaliter sint mali, sanguinem humore replentes aquoso. Hmōi autem est vinum, cum sit calidum putrefactionis rectificatiuum vniuersas mouēs excreationes.11.de inge. Educitq ipsos ad extra propter choleram quam mouet: & ideo primo tertia ei⁹ vsus conceditur iuuenibus. Estq ceu theriacæ maior calida infrigidans corpora, frigida calefaciens, sicca humectans, & humida exiccans in dietis particularibus. Itidem. fructus assumpti calidi extāt aut frigidi. Siquidem frigidi potus, ceu vinum illis competit: cum sit calidum eorum frigiditatis per oppositum correctiuum. Si vero calidi frigidorum aliquis potuum videlicet aqua, & similiter si sicci fuerint, aut humidi. Itaque super fructus & vniuersaliter cibum humoris praui competit potus & præcipue vinum.

P

Parti.11 ca. ...

Ca 14 p⁹ medium.

Ca.5.post princip. Do.1.c. post me.

Q

Parti. ... ca. ... ...

IN OPPOSITVM primo.3. Sup cibū mali chimi bibere vinū dum comedit, aut ante, aut postq digerii est malū: qm facit prauū chimū in extrema corpis penetrare & subdit sistr sup fructus & pcipue melones. Palin. fm Arabes sup cibum vlr non est bibendum &, pprie vinū, nisi postq diutius vēter insederit. dña.118. ne fiat distantia inter ventrem & cibos vt eos tangere non valeat: vel alimentū deportet indigestū in partes. Fructus aūt sunt quis cibus super quē adhuc minus eorum timēdo malitiam erat bibendum. Eti, cum sint alimēta medicinalia magis,

Do.1.c. in medio.

A gis, non est ipsis quid adiungendum quantum possibile est virtutem habēs delationis seu alitionis. Et ideo de alimentis docetur secundo exhiberi per tempus non paruū ante assumptionem simpliciter alimenti: itaq; super fructus non est quicq; potandum.

Ca. 19.&

PROPTER PRIMVM vero sciendū, q̄ fructus sunt vegetabilium semina ex ipsorū superfluis producta quæ multipliciter diuersificātur q̄titate ipsorum discreta & continua, & assumentis qualitate, substantia, origine, opere: & tpe. Qualitate quidem differunt, puta natura: sapore, odore: & colore. Natura quidem qm̄ quidam sunt calidi & sicci, alīj calidi & humidi: nonnulli frigidi & hu. aliqui vero frigidi & sicci, et quidam vt possibile temperati. Sapore vero omni vt dulcedine: amaritudine & reliquis: & odore sīr suo modo fm q̄ possibile fit denotare. Itidem & colore: plurimum tñ attinēt viriditati, quę amplius expoliatur maturitatis tempore & ad albedinē aut nigredinē permutatur. Substantia equidem, qm̄ quidam sunt molles, aquosi, aliqui terrestres duri: nonnulli viscosi, alīj frangibiles: quidam graues, & aliqui leues, et qui hmōi. Origine autem, quia sunt aliqui vegetabilium ceu qui oleorū aquositate participātes ampliori, alīj aūt hor̄ quidem minori. Opere vero quia quidā sunt, pportionabiles alimēto: vt ficus: vuæ, & maturiores dactyli, alīj remoti maxime, sicut corna, & mespilla, quidā vero medīj, vt nuces, poma & talia. Nonnulli ēt ventrem soluunt, & vrinam puocant, ut pruna, vuarum maturiores pepones & cucurbitę. Alīj constipāt, ceu pira, sorba: mespilla, & myrtus. quidā vero medīj. Diuersificanť ēt fm tpa: qm̄ fere in oībus maturanť tpibus, ęstate tñ & autumno maxime. Sup fructus vero audio bibiť dum assumunť aut immediate ipsis fere comestis, quid aūt sit potᵘ dria ostensum. 118. Sitis siquidem pharmacor̄ primo duplici accidit de causa: vel ex humiditatis minoratiōe, ceu contingens a stomacho, & vniuersaliter a partibus naturalibus, aut ex caliditatis dñio vehementi vt quæ a spiritualibus. Corpora ēt fructus assumentia varianť in naturis, & in compōne vt et fructus. Sunt. n. quædam calida reliqua frigida, & sic. &c. & alia stiptica, nonnulla solubilia, & alia media: & hmōi drījs diuersificata q̄multū.

B

Do. 3. c. 6. [illegible]

C

PROPTER SECVNDVM vero sciendum, q̄ aliqui simpliciter protulerūt nullo mō super fructus fore bibendum: neq; & vīr super cibum nedum sup fructus, dria ptacta. Alīj vero ex argutis pceperūt sup ipsos fore bibendum, tanq; potu eor̄ corrigereť malitia. Quid aūt de his sentiendum ex dicendis consequenter apparebit.

PROPTER TERTIVM vero sciendum, q̄ sitis aut est valida clamosa & maxime certa: vel non talis. Siquidē prior exhibendus est qualitercunq; potus vñ. 118. Oportet proculdubio vt nimium sitientibus potus exhibeatur: quare. 7. curatiuæ. Quis non vltra ferens sitim simul vt dicebat eligens mori magis q̄ viuere contristatus & sīr de marasmo. vnde. 4. Alman. & primo practicæ. Si necessitas vrgeat sup cibum bibatur ex aqua parum, non aūt ad satietatem sitis sedandæ gratia: quod fulcitur quia qđ in vehementē passionē & anxietatē aīal inducit amouendum est ab eo. Talis quidē est sitis siue ab inanitione accidat, seu ab inflāmatione, cū humidum dissoluāt naturæ caloris pabulū & fulcimentū innati, ea nāq; consumptione causať humiditatis subtilioris, ceu fames grossioris: qđ inuit. de sine titulo ita. Dīj tibi dēt nudosq; lares, inopēq; senectā. Et longas hyemes: ppetuāq; sitim ceu & de Tātalo enigmatiçauerūt poetę. Est ex hoc itaq; sup fructus bibendum. Si vero sitis non fuerit hmōi, tunc attendendū qm̄ potus aut expetiť gratia medicinæ, vel alitionis. Siquidē primū aduertendū an fructus sumpti sint frigidi, corruptibiles de facili, et vēter sīr, qm̄ tūc vinū exhibēdū vetus odoriferū potēs qđ est calidū et sic. dria. 70. Et hæc intentio habita in dietis. vñ. 2. re. a. & pri

Cap. 8. in medio.

D

.1.2.ca.3 ante me.
Ca. 5. cir. principiū.
Cap. 7. in medio.

.c.23.& 6.

E mo tertia. Bibāt parū vini nec aqua misti, cū qui pter consuetudinē fuerint pransi: nā vinū tale & in tanta mēsura sumptū alterat & digerit prandiū prçaceptū absq; deductione ipsius ante id in venas, qđ & vinū operať sup fructus maxime. Si vero fuerint vētris calidi maxime, fit vt eor̄ remittať caliditas potᵘ, ceu aqua exhibeať in q̄titate modica & pprie cū sitierit timendo ne ipsi in cholerę permutenť putrefactionē quæ duo fulciūt ad hæc pinducta.

Do. 2. ca. 7 post prin.

Si aūt potus alitionis grā: puta deportationis intueať: aut cū hoc nutritiōis vt alīj potuū, pprie vinū cū cæteris sui caliditate: substātiæ subtilitate ac naturæ mutabilitate subeat in partes, sup cibū mali chimi & fructᵘ maximeq; multos & aquosos celerius corruptibiles nō est potus sumendus, & pcipue cū fuerit q̄titatis maioris, satagit. n. praua humida in extremū corporis penetrare: qđ voluit A. cū adductis in hanc partē initio uniuersaliter prçcipit vinū nō esse post cibū bibendū, cū sit ex rebus impedientibᵘ magis: digeriť. n. velocius pertrāsiens, ex his liquidē intelligens poterit diuersitates fructuū, corpor̄, et potuū in substantia qualitate et hmōi pdictis inuicē cōiungeret & in eis iudicare potū sup fructus fore donandū, aut minime. Noscē tñ q̄ si contigat sup plures fructuū bibere alitionis grā, minus est illaudabile vt aqua poteť q̄ vinū cū ea malaxenť amplᵘ q̄ vino & ad inferiora inducanť cum naturæ maximeq; vino cōsuetis sit minus amica. Vinū aūt magis fructus saluat illæsos: & ad intima corporis, ppellit. vñ uulgatū expertū minᵘ nociuū aquā sup fructus & ficus q̄ bibere vinū: qđ ostendit extrinseca infusio ipsarū in aqua et vino. Quidā. n. dolores passi sunt interiores sup fructᵘ ex potu vini, aliqui vero mortui idē sup ficus bibētes: vñ nō solū sup hos ipsum bibendū minime pcipiť, tertia primo, verū vīr sup cibū cū sit ex rebᵘ impedientibus magis. Digeriť. n. velociter & penetrat cogens cibū adhuc indigestū pertrāsire: qre oppilationes facit hereditare quæ oīum ægritudinū & maxime chronicarū sunt mater: putrefactiones, & demū febres, & apata causantes. Sed circa pdicta dubitať, quia quotidie conspicimus bibentes vinū forte multū sup fructus aquosos & puerbialiter sup melones pcipue. Dicēdū q̄ licet nō patianť hinc in psenti vigore alteratiue, lædenť demū in posterū & aggregatione supfluor̄ paulatiua: vñ alimentor̄ pmo. Nō oportet negligere pura facere oia ad esum semina. Cognoscentes q̄ q̄uis p singulos dies nocumentum nō percipiať eor̄ pp paruitatē, tñ qđ aggregať ex ipsis tpe multo manifestū fit aliqñ: qre eorūdem. 2. Ab oībᵘ abstinere cōsulo cacochimis edulījs, et si facile sint aliquibus digestibilia, latet. n. tpe multo prauus in uenis chimᵘ ex his aggregatus, qui occasione modica deuenit ad putrefactionem, febrē operans mali moris: vel dicēdum q̄ vsus sunt res extra rōnem: primo tertia. vñ ibidem, licet potᵘ negetur omnis simpliciter super cibum, subditur tñ q̄ super ipsum bibere duas brielas aut tres non nocet ei qui consueuit, consuetudo nanq; est res potissima in sanitatis custodia. 2. re. acu. apparens.

In arg. ad oppositū. 3. doc. 2

F

Ca. 7. post medium.

Vbi supra imediate.

G

Ca. 33. 1 f.

Ca. 6. 1 f.

Do. 2. c. 7 ante me.
Cap. 8 ad medium.

H

PROPTER QVARTVM vero, ad primū quid dicendum iam apparuit. Ad aliud dicēdum, q̄ sermo illor̄ famatus fm quid verificať ut visum fuit: ceu qñ gratia medicinæ: aut vehementis sitis potatur super fructus.

T. c. 21

Ad aliud dicendum cum inductor̄ ipsius plurimor̄ concessione cum gratia correctionis potus sumatur, et in modica q̄titate, neq; cum ad extrinseca fructus perducit vinum oino choleram eūando vt eam magis per vrinā educat q̄ per ventrem: sic aūt oportet in venas progredi & ad intrinseca ipsos perducere. In paucioribus. n. cholera reperiť in stomacho. Ad aliud dicendū ēt q̄ potᵘ illud operať gratia medicinę, non aūt alitionis. cuius grā iā rōnabiľr vinū est cōcessum: alterū vero negatū. Ad ea ēt q̄ alterius partis quid dicēdū apparuit: nā primū est notum p. A. introductum, cum neget potū super fructus

I alitionis gratia. Et ita reliqua procedunt & maxime fm Arabum positionem.

DIFFERENTIA. CXXIII.

QVOD SVPER dextrum latus dormiendum sit melius ostendit, qm̃ super illud latus est aptius dormiendum sup quod magis aduenit somnus: hoc aũt est super dextrum, pble. 6. Rursus. qñ dormitur super dextrum, venter in quo digerẽda continentur superponitur hepati calido & humido digestiuo, velut lebes igni. Quod aũt ei superponitur digerens melius decoquit, quam id quod supponit, cũ calidum superiora petat continue.

Adhuc melius est dormire sup illud latus a quo hepar & membra chilum & chimum melius possunt & conuenientius attrahere. Hoc vero est qñ super dextrum dormitur pp vicinitatẽ hepatis ad meseraicas, & membrorum ad hepar. Amp. tenebræ cõferunt ad melius dormiendum, propter lumen nanq; spiritus mouetur progredientes in extra ex similitudine quam habent ad illud. vnde lumẽ & loci illuminatio ponitur causa saharæ: tertio prima. Sed quando dormitur super dextrũ fit conuersio ad tenebras. proble. 6. Palin. Instauratur fatigatio quę est propter fulciri super sinistra in vigilia: itaq; super dextrũ dormiendum est latus.

IN OPPOSITVM tredecima tertio. Somn⁹ super sinistrum est plurimi iuuamenti in confortando digõnẽ propter comprehensionem hepatis super stomachum.

Adhuc sicut commodius dormiẽdum est super vilius latus vt superflua decurrãt ad ipsum: sic ẽt capite ob hoc pręcipitur dormire eleuato: latus aũt vilius est sinistrum: dĩa. 47. Rursus. super illud latus melius dormiendũ, super quod delectabilius accumbimus, hmõi vero est sinistrum: proble. 6. super ipsum nãq; est fulciri. Eti. frigiditati resistitur splenis: ita & melancholię, cum latus calidius ad modum coopertorij superponatur ei, propter quem super latus dormiendum erit sinistrũ melius. Q. autem indifferenter super vtroq; sit dormiendum videt elici ex prognosticorum. 1. fm mei translationem ita. Iacentem vero decet suscipi ægrotãtem a medico in latere dextro vel sinistro: huiusmodi autẽ indifferẽtiam vel disiunctionis ostendit nota.

PROPTER PRIMVM quidem sciendum: quod latus hic quæsitum est corporis superficies super quam hõ declinat qñ ab erectione aut sessione desistit vel medio. Est autem quadruplex: dextrum: sinistrum, anterius, & posterius. Quid autem sit dextrum & sinistrum ostendet differentia. 163. Anterius autem est in quo magis sunt sensus, posterius vero motus. Super anterius autem iacere super ventres est prosterni. Posterius vero supine super dorsum. Quid autem per dormiendum importetur: differentia visum. 108.

M PROPTER SECVNDVM vero sciendum, aliquos magis laudabile super lat⁹ dextrum simpliciter esse dormiendũ protulisse. Alios vero super sinistrum quorum sunt prætacta motiua. Sed eorum defect⁹ apparebit consequenter: non enim simpliciter est hoc uerum enuntiare, sed cum determinatione ampliori.

PROPTER TERTIVM vero sciendum, quod corporibus existentibus sufficienter inculpate sanis, prius incipiendum est dormire, super latus dextrum: deinde dormiendum est sup sinistrum diu, vt digestio perficiat stomachi, & tandem sup dextrum iterum reuertendum, vñ Ari. Alexandro. Dormi temperate primo sup dextrum latus vna hora: deinde sup sinistrum, & illic perfice dormitionem. primo vero tertia vbi magis hic sermo cõpletur. Oportet vt post comestionẽ primo sup dextrum lat⁹ dormiat pauco tpe: deinde super sinistrum reuoluat: postea reuoluat se sup dextrũ. Super dextrum quidẽ primo dormiendum vt alimentũ fundum petat ventris, in quo pp carnositatem & propinquitatem ad hepar & zirbum perfectior efficit digõ. Cum enim iacetur super latus dextrum: vẽter cuius fundum declinat natura magis versus sinistrum deorsum directius tunc situatur tendendo, & hepar habet velut pro culcitra super quod is expanditur & sic alimentum magis petit quæ infima. Et ideo pcipio pharmacantibus super dextrum iacere: vt fumi a pharmacis resoluti, melius possint per partes transire: postea vero qñ soluuntur super sinistrum. Qñ autem descẽderit cibus tpe non longo: tunc reuertant ad sinistrum: qm̃ fundum ventris ita lateraliter quodammodo tendit in sursum. Habebit ẽt hepar superpositum calefaciens ipsum sui calore contactiuo. q. quodam pondere compressiuo, vt inde figatur vehementius in illum. Amplectitur ẽt & continet ventrem omniquaq; velut quis manu aliquid digitis comprehendit ampliatis: et demum parumper super eo cõstrictis vt ea insinuat incisio. Et ideo dictum tredecima. 3. Somnum super sinistrum latus esse plurimi iuuamenti propter comprehẽsionem hepatis super stomachum. Ex huius etiam applicatione & vnitione impellit hepar magis versus meseraicas & intestina: vt qa eis coniunctis per breuiora possunt in hepar chilum demãdare, ipsumq; attrahere: post hoc vero digestione in ventre iam perfecta reuertatur super dextrum, vt fundum stomachi declinans in dextrum aperiat: ceu dictum est antea propterea vt. q. superfluum pondus ventris quod in eo continebatur, descendat: unde tredecima. 3. Somnus sup dextrum est causa velocitatis descẽsionis cibi, quia pparatio stomachi & eius situatio facit illud necessarium cum directe fundum eius petat quod deorsum. Aliqui tñ habẽt ex cõsuetudine vt super alterum solum dormiant latus, aut propter somni profunditatem, vel breuitatẽ noctis, ex alimentis repleti vaporosis: vt non excitẽtur neq; de latere illo moueant prius quam opus sit eos euigilare. Quisquidem paulatim ad id quod dictum est sunt reducendi, si autem non vertatur in somno, melius fit vt appareat quod postquam cibus descenderit in fundum vẽtris erectione, vel cum modica deambulatione super sinistrum se deponere.

Dixit aũt in sanis cũ determinatione: eo quod si quis ventrem habuerit fluxum oportet eum super sinistrum propter ptactum iacere: si autem constipatum, ppter causam oppositam super dextrum est accubandum. Sitr habens hepar calidum debet cauere ne super illud dormiat, ventrem vero habens frigidum super sinistrum latus accumbat. Sũt & alij duo ptacti modi dormiẽdi vt anterius super ventrem: qui quidem laudat in habẽtibus frigidos ventres valde: vtranq;. n. digõnẽ mire confortat, & præparat ad superfluorum expulsionem per vias suas: vnde tertia primo. Super vẽtrem iacere auxilium satis fert magnum in digerendo: quia calorem comprehendit & retinet naturalem: quare augumentat. Est & alius retro vt supine iacere, qui oium est pessimus, digõnis partes distare faciens, & superfluitates phibens excerni, sed in cerebrũ nucham & neruos impellens. Non. n. locus habet posterior per quem superflua excernãtur: quare morbi consurgũt quam plures ibidem: vnde resupine iacere malum est ad prauas pparans ægritudines sicut apoplexiam, frenesim frigidam idest lythargiã: & incubum, qm̃ superfluitates ad posteriora declinare facit: ibiq; retineri. Non. n. viam habere potest ad palatum & narem: iuuat ẽt ad bonam digõnem conflexe iacere & non extense. Membra nanq; digõnis magis inuicem appropinquant: locus ẽt relinquitur vacuus ventositatibus vt quiescant immotæ proble. 6. tertio problemate. Adhuc aliqñ petitus est accubit⁹ super latus dextrum vel sinistrum propter conseruationem sanitatis, ceu nunc: interdum vero prognosticationis gratia: qñ enim quis iacet super dorsum nisi consuetudine vel fatigatione fiat, denotat animalem virtutem ita prostratam cum eius instrũs, vt se nequeat super musculos

Marginalia: pblemate; K; Tra. 4. c. 4. In medio. proble 7; Tra. 3. c. 5 in medio; proble. 7.; L; T. c. 16.; Da. 2. c. 7. post prin.; N; O; Tra. 3. c. n in medio; Vbi supra immediate; P; Da. 2. c. 5. in medio; Q

A musculos laterum sustentare: propter quod in dorsum pcidens Commen. velut cadauer. significatio est praua prognostici, primo super vētrem sisr accubitus pter consuetudinem vituperatur. vnde ibidem. Super vētrem iacere cui sano dormire insuetū ita malum: quia desipientiam denotat: aut eorum qui circa ventrem dolorem vt denotant iliaci & colici: sic igitur tacta sit veritas cum eius breuioribus fulcimentis.

Com. 12 su.c.22

PROPTER QVARTVM quidem. ad primum dicendum: ꝙ adiacere super dextrum per accidens plus aduenit somnus vt pter motum laboriosum qui fuit in vigilia, & pcipue in laborantibus. Aut dicendum: ꝙ licet super ipsum somnus magis occurrat, non tñ est sup id dormiendum: cum non sic vt ostensum celebrei digō, & superfluitatum adueniat excretio. Ad aliud dicendum, ꝙ qñ hepar superponiſ vētri, magis calefacit ꝙ qñ supponitur sicut calibs inflammatus superimmissus magis lædet ꝙ submissus: iuuatur. n. pondere imprimēte ac
B compressione. Neq; est sic de calore simplici ente in corpore subtili alta petenti, & in grosso compacto per compressionem corporis in corpus agēte. Ad aliud dicendum, ꝙ non magis vicinantur hepati meseraicæ qñ sup id iacetur, cum disgregeſ magis hepate ampliato: vel eo dato meseraicæ non attrahunt nisi quod digestum, digeritur autem laudabilius ut declaratum est super sinistrum accubando. Ad aliud dicendum: ꝙ causa Ari. probabilis est & fortassis fm alioꝝ opinionem. Sic enim multotiens loquitur in illo libro: imaginatur. n. oculum dextrum perspicacius videre. qñ ergo super dextrum tūc declinans dexter occultatur vt non videat: qñ autem super sinistrum euenit contrarium. Aut dicendum ꝙ illud verificatur in loco lucido. Obscuro. n. sicut magis dormitur: non videtur referre. Ad aliud dicēdum, ꝙ concluditur somnum fieri sup dextrum cum delectatione in
C quibusdam, non autem perfectiorem digōnem in plurimis & superfluoꝝ excretionem. Quantum vero arguta partis alterius conuincant dudum apparuit. Dormimus nanq; delectabilius super sinistrum, sicut accubamus, nisi labor præcedens aut visus in contrarium nos ducat. Ad vltimum etiam quid dicendum apparuit, cum hic quæratur accubitus iuuamentum, & non ipsius prognostica significatio.

DIFFERENTIA. CXXIIII.

QVOD COITVS nō competat in re. sa. mōstratur: qm̄ quod abbreuiat vitam: corpus infrigidat & desiccat, & calorem dissipat naturæ: cum eius non parua pars ipso foras educaſ nō expetit i re. sa. talia quoq; facit coitus. Mulus etenim cum non coeat longioris est vitæ asino & equo ex quibus est genitus, & fœmellæ masculis si fuerint coitiui. pter quod passeres mares breuio
D ris vitæ sunt fœmellis: de causis lōgitudinis & breuioris vitæ. Naturalis quoq; caloris exolutionem denotat minoratio corporis & virtutis pstratio contingens inde.

post me.

Adhuc quod potest superfluitatē euacuare sine lęsione ea quæ cum nocumento educiſ, pęligendum est coitu omisso, tale quidem est exercitium qui per paruam pilam pcipue & magnam. 6. de re. sa. Quod ēt apparet ex ipsiꝰ bonitatibus ostēsis libellulo de exercitio cum sphera parua quem in latinum trāsduxi. vnde Haly. euadens ex ęgritudine coarctatiōis spermatis est ille ex cuius corpore resoluitur hmōi superfluitas: aut per exercitium vel aliam purgationū. Rursus. Posset hæc supfluitas quæ coitu foras educitur abstinentia sine læsione consumi, cum sit medicinarum perfecta iuxta Gal. Viatici. 4. introductū.

iuxta finē. Cap. 4 3 techni C6.35. in medio.

Ca. 9. cir. principiū.

Amp. si coitus non conuenit adolescentibus: nulli fm canones dialectice competet, quia labor, cibus, potus, & somnus, cōmunia sunt omnis ętatis, venerea vero adolescentibus solis. 2. de re. sa. His vero conuenire non apparet, cum adhuc extent in augumēto quo impediretur maxime. Rursus. Quod est natum ad esse, non debet euacuari, cum inde foueatur natura. Tale quidem est sperma coitu eductum. 1. de gene. animalium, ita ꝙ coitus in re. sani. non confert.

Circa fin.

E
Ca. 19. pº medium.

IN OPPOSITVM sunt medici cum philosophis. Adhuc in re. sa. expetit vt omnia membra suum actū perficiant. Sed coitus est membrorum generationis actꝰ. Amp. si coitus competit phlegmaticis & conueniet aliorum plurimis magis illis ad hunc dispositis, eis autē confert: immo ipsorum etiā passionibus. proble. 1. & . 4. propter quæ in sanitatis regimine competit coitus.

proble. so proble. 16.

PROPTER PRIMVM quidem sciendum, ꝙ coitus est maris & fœmellæ in membris generationis applicatio qua superfluum expellitur ꝗti ad finem spēi vel indiuidui ordinati. Duplex nanq; ipsius extat finis. Vnꝰ quidem principalior ut in speciei generationem. vnde. 5. theoricæ. Natura coitum in animali constituit generādi causa: vt inde species permaneret animalium. Et ideo Isaac. 6. Viatici. Deus in animalibus in coitu admirabilem ac inseparabilem delectationē exhibuit, ne forte coitus abominatione destrueref generatio: per vim nāq; generatiuam quæ spermate vtitur ceu organo spēs diuino & immortali participant inceptum possunt, & de anima & de ge. animalium secundis. vnde Commen. Sollicitudo diuina cum nō potuit facere fm indiuiduum animal permanere, miserta est in dando ei virtutē qua possit permanere in spē. Alius quidē est scdarius, & hic duplex. Vnus quidem vt necessarius & approbādus ad regimē sanitatis ordinatus de quo psens extat inscriptio. Alter vero inutilis magis & illicitus vt propter delectationem & prauam cōsuetudinem peractus, & hūc finem ipsius extraneum pręponunt aliȷs necessariȷs plurimi. vnde. 5. theoricæ. Maioris partis hominum in appetendo coitū delectationis causa pponitur: paucoꝝ vero finis & ppositum liberoꝝ productio. Decenter vero dictum est maioris partis, quia vel phylosophantes maxime indignitate voluptatum spreta, quia non sunt de dispōnibus necessariȷs in esse, nedum de perfectionibꝰ Com. in accessu physicoꝝ. vnde interioꝝ. 6. Diogenes Cynicꝰ patientissimus omnium hominum factus ad oēm operam continentia indigentem: vtebatur tñ venereis: quare molestationē, quæ ex spermate est deponere volens, non pp aliquod delectationis bonū: dum amica vt aiunt ad ipsum uenire tardaret, manu expressit sperma tangēs pudenda. Quam demum aduenientem emisit dicens se manu pręuenisse, Hymeneum certasse: aut diuitū aliqui pter hæreditates relinquendas apho. 5. Est autem sanitatis regimen debita sex rerum necessariarum cum quodam discursu: quandoque medicinarum leuiori vsu corpori administratio.

Ca. 36. in principio.

F
Cap. 1. in principio.

T. c. 34
Cap. 1. in principio.
2. de aia
C6. 34. i fi.

Ca. 36. cir. principiū.

G

In prohe. ante me.
Cap. 4. a fi medium.

C6. apho 60

PROPTER SECVNDVM quidē sciendum, ꝙ quidam sicut Epicurus introductus in techni libro tertio negauit coitum regi. sa. competere & corporis temperati dicens nullum venereoꝝ vsum fore salubrem, vnde colliget. 6. Plurimi sapientum phibent vsum coitus in conseruatione sanitatis. Epicurus vero vt æstimo nomē proprium fuit medici qui opinioni Democriti adhæsit & Leucippi: sicut Asclepiades. Empe. vnde primo de morbo. Nequaq; vnum est humanū corpus quemadmodū athomus Epicurea. In primo vero elementoꝝ: in quo talium pōnes recitanſ quidam corpora supponit a duritie infrangibilia, quēadmodum qui circa Epicurum, aliquis tñ. q. hmōi immemor dixit ꝙ fuit quidam hō grandis famosus. Cuius quidem Epicuri potuit esse motiuum, quia cum corpus componeretur fm ipsum ex athomis, arguebat illud non competere in regi. sa. quod athomos educit ex corpore, quia sic dissoluit illius cōpōtū: autem coitus agit. Propter quod voluit concludere nullum fore salubrem,

H
T. c. 35.
Cap. 7

Ca. 2. iux ta finem. post prin.

I post prin. salubrem. Hanc quidem positionem Gal. vt apparebit eneruat. Motiuum ēt tollitur ipsius ab Ari. in plerisqꝫ & elementorꝫ primo. Corpus nāqꝫ ostensum ex elementis q̄titatiuis quatuor componi: quod hic ꝓhibuit cum Democrito medico & qualitatibus ipsorꝫ alterabilibus, qđ Asclepiades cum Empedocle negauit. Amp̄. hoc concesso nihilominus stabit incōueniens, cum athomorum quidam sint necessarij in corporis cōpōne. Alij vero ꝑꝑ perfecte fore, nō pauci aūt superflui: sicut ēt euenit ponentibus corpus altero predictorꝫ componi mō, q̄q̄ ēt sint de se impassibiles. Patiuntur tn̄ cōpōnis rōne, de morbo primo. Et huius quidem amplius apparebit defectus in Ca.2.iuxta finem. tertio dicendorꝫ. Quidam vero scioli per Epicurum sectam voluerūt Epicureorꝫ audire, ut dicat ſm eam nullū coitus vsum salubrem fore, sed ad delectationem omnē. Volebant.n. hos philosophos solum dici Epicureos de K cute ac corporis voluptatibus curantes iuxta illud Horatij. Me pinguem & nitidum bene curata cute vises. Cū ridere voles Epicuri de grege porcum. Sed absit ꝙ tales vnq̄ sint aut dicantur philosophi, cum philosophia sit amor sapientiæ ac abstinentia & concupiscibilium victoria de historia philosophorꝫ libro: quare hi fuerūt vt Collr rubrica ð notificatione philosophię. eis fuit possibile philosophantes recte spretis vt dictū voluptatibus. Gratia cuius sciendum ꝙ philosophorum tres fuerunt hæreses. Hęc prior. vꝫ. non potens attingere formam & finem, neqꝫ distinguere inter sensum & intellectum, eam de natura sensus ponens non posuit aliqua ēt nisi corpora. Et ideo sciam naturalem primam philo-T.c.3. sophiā statuerunt. 6. meta. ꝑꝑ quod merito dicti sunt Epicurei. q. de supra curantes: quia solum quod superficietenus erat in re tanq̄ in eius cortice percipiebant, ut tm̄ accidentia & sensibilia, vñ nullas posuerunt esse formas sub T.c.11 stantiales. primo meta. non. n. valebant ad substantiam L iuxta fin. & medullam rei peruenire, brutorꝫ fere comprehensionibus assimilati. Quare Auer. de sensu & sensa. Hō cōprehendit dr̄ias rerum & intētiones earum, ꝓprias quæ sunt in re sensata. q. medullam de fructu: animalia vero bruta extrinseca comprehēdunt. q. fructuum cortices. Alia quidem fuit Stoicorꝫ secta. q. stantium & meditatiōe inuenientium: quæ præter corpora formas posuit substantiales: quorꝫ studium a Pythagoricis incepit, & tandē in Platonicis consumatū. Tertia quoqꝫ Peripatericorꝫ extitit idest circumeuntiū, per scholas enim discurrebant vt disputatione quæ optimum veritatis inquisitiuum est instr̄m, in cognitionem peruenirent occulti. Quorꝫ dux & princeps Aristo. fuit Astragelianus.

PROPTER TERTIVM quidem sciendū, prius quippe coitus considerent iuuamenta & nocumenta. Et demum quibus competat naturis & quibus non: deinde veritas aperiat quæsiti. Propter huius primum scien-M dum est, ꝙ ipsi⁹ iuuamentū corporis & aiæ si debite administretur, q̄ multiplex exiꝑt. Reddit. n. hominem alacriorem, audaciorem, minus irascibilem, minusqꝫ cogitantem, ingeniosiorē, moribus grauiorem, corpore leuiorem, & melius dormientem, calorem excitat naturalem, ac eius firmat virtutes, confertqꝫ melancholiæ, ac renum doloribus, & ægritudinibus pituitosis, dummodo caliditas fuerit sufficiēter fortis, ꝓseruat ēt ab apātibus inguinum, & partium genitalium, et fumum reuocat caput petentem, tollit tenebrositatem visus, & vertiginem, capitis grauitatem & ꝓprie qñ sperma fuerit coarctatum coitus omissione. Nocumenta quoqꝫ ipsius extant q̄plurima tam aiæ q̄ corporis, qñ indebite fuerit expletus. Vitam. n. abbreuiat senectutem accelerare faciens, intellectum, sensum & oēs vniuersaliter vires debilitat, ac corrumpit calorem ac spm̄ ipsarum motores, neruos dissoluit, & articulos, ꝓprie anchas, & vr̄ mēbra, gressus, oculos, cerebrum, nucham & ventrem p̄cipue debilitat, omnemqꝫ corpori dispōnem acquirēs prauam. Et ad sum-

mum totam aiam dissipat, & corpus corrumpit. Quæ N maxime inducit qñ fuerit grādi delectatione aliquis ipso poritus cum maior inde humidi q̄titas emittat, ac spūalis calidi. Et ideo. 3. vigesima. Coit⁹ cum infantibus, licet Tra.1.c.6. in fine. sit fœdus & ꝓhibitus in lege, apud multitudinem gentiū ꝓfertur sic muliebri. Hic tn̄ cōcussione magis fatigat illo.

Propter huius secundum sciendum, ꝙ si quis vult coitus vsum recte ordinare in salutem, oportet indicationes sumere a rebus naturalibus & sibi connexis, non naturalibus, & ꝓter naturam. A naturalibus quidem ceu a complexione, quia calida corpa, calida & hu. p̄cipue iuuant ex coitu debito: lædunt aūt minime, deinde tpata, demū cholerica, deinceps phlegmatica, minime vero inde alleuiantur melancholica natura, immo offendunt multum & pleraqꝫ. Et in cōplexionibus sic ꝓportionabiliter simplicib⁹ reperit obseruatio in quo eorꝫ calidum aut humidum amplius viget. vnde. 6. re. sa. Innoxia venerea solis iuxta me. humidis & ca. sunt: & oibus qui natura multi spermatis sunt: contrarijssimi vero siccis complexionibus venerei O actus, & amplius qñ fuerit siccitas frigiditati cōmista, & p̄cipue cum crasis testiculorꝫ fuerit hmōi, hæc nāqꝫ complexio semita est ad mortem: cōplexionum. 2. ꝑꝑ quod Alman. 4. a coitu corpora habentes sicca vt ab inimico interficiente sibi cauere debent. Et ꝑꝑ hoc apparet quib⁹ Cap. 1. 16 medium. hu. coitus expellit abūdantius, ac qbus non. In mem- Cap. 17 bris sili̇r ac virtute, competit existentibus robustis, debilibus aut minime, cum eo imbecilliteꝉ peramplius. In ætatibus vero maxime conuenit iuxta adolescentiæ finē cum corporis augumētum incipiat desinere, ꝙ antea parum, ac in iuuentute demum & reliqua adolescentia. In prima tn̄ maxime nocet modicum etiam superfluus, cū adhuc augumentum sit sufficienter intensum sintqꝫ diminuti adhuc & debiles, deīde in senectute, minime vero in senio. vnde. 2. re. sa. cum ꝑmissione ordinis administra- In prin. tionis sex rerum dicit. Incipere quidem oportet labores, sequi vero cibos & pot⁹, deinde somnos, postea venerea P debentibus quidem venereis vti. Alia nāqꝫ cuncta cōia oīs sunt ætatis. Venerea vero adolescentibus solis, & cū ipsorꝫ fuerit opportunitas, vt his quidem quæ prius & posterius ætatibus, aut neqꝫ spermatiꝫantibus omnino: aut non generatiuum sperma vel fœcūda praue. Et hinc Ca. 16. in medio. est ꝙ quinto theoricæ iuuamenta coitus dicenda omnia adolescenti ascribūtur & iuueni. primo quoqꝫ practicæ. Ca. 11. iuxta finem. 8. 14. post medium. Grandiores minuantur a coitu q̄tum possunt, seniores quoqꝫ caueant coitum omnino. Competit ēt in habitudine carnosa p̄cipue, deinde in æquali: postea in pinguedine. Fortassis aūt in macie extenuata demū in squaliditate minime vel synthesi. Habentibus quoqꝫ colorem rub. flauum p̄cipue conuenit, album vero vel subnigrum nequaq̄, aliosqꝫ proportionabiliter habentibus.

Conuenit ēt magis cōsueto q̄ eius opposito. Neqꝫ. n. oportet mox ab ipso talem abscindere, cū inde quid veneno sile generetur in corpore mortē inducens interdum Q repentinam, & in ægritudines plurimas & principaliorꝫ partium lęsionem & vr̄ praua corpori acquiritur dispō ceu magis religiosatis & viduatis mox abstinere volentibus euenit, interiorꝫ apparens. 6. Eius siquidem vsus Ca. 4. in medio. inordinatus p̄cipue nocet sexui masculino. Fœmellæ vero parum, cum in eo laboret minime. Sumit quoqꝫ ipsius indicatio a rebus non naturalibus & maxime a tpet cui suppetūt alia, & hoc dupliciter. aut vr̄ prout est vna partium quatuor anni, & sic conuenit principaliter, in uere, deinde hyeme, deinceps ęstate minus, minime vero autumno. vnde primo practicæ. Minuat coitus autūno Cap. 18 & tpibus quibus graues & pestilentiales imminēt morbi iuxta illud. Sanus in autumno fore si vis parcito cūno. Et sili̇r audiendum est de alijs aeri ascriptis. vnde Democritus inquiens. Coitus certis tpibus verno & autumno peragi, oportet: reddit se ꝑꝑ autumnum suspectum cum

eius

A eius collega magis Oribasio dicente. Nos aũt conueniens tps ad venerem exercendam autumnum fore dicimus. Quod detestandum non modicum: & forte quęrunt taliter superfluum euacuare melancholicum. Aut prout tps est hora, vel particulariter, ꝓut corpꝰi cum alijs aduenit rebus. Quod ẽt dupliciter est, cum dictum sit coitum & ad spẽi permanentiam & ad indiuidui conseruationẽ ordinari. Siquidem primum cum sit ipsius vsus post ciborum ventris digõnem, ac eoꝝ descensum, & ante somnum, vt eo expleto dormiat & quiescat. Hoc etenim tps optimum est prolificationi: quia dormit: demum mulier et maris sperma firmat in matrice. Spũs ẽt gignitiuus cũ spermatis materia hac viget hora. In digestione non crudus, neq; super digõne inanitus, & licet primo practicæ de vtroq; coitus intendat finẽ: illum tñ maxime tunc audio qui generationi ordinat: & ideo. A. vigesima tertio loquẽs de coitu ꝑcipue qui ordinat in salutem indiuidui ait. Coitus bonus est ille qui fit hora qua superfluitatum sequit eũatio, quod erit celebrata perfecte digõne in vẽtre & plusq; dimidiata in hepate: ita ut fiat in expansione iã nutrimẽtum digõne. 3. Sit ẽt tps vsus qñ corpus fuerit vt possibile sit omnium circunstantiarum medium, neq; repletum: neq; eũatum: neq; calefactum vel infrigidatum, humectatum aut exiccatum. Et uniuersaliter totius quod corpori occurrit mediocritas attẽdatur. Tempus vero id partiri dierum numero, aut septimanarum, seu alteriꝰ non est facile diffinire: potest tñ aliquis cõis ei terminus adaptari indicationibꝰ illius inspectis, quia vero ad actũ coitus, ꝑpter delectationem vt dictum maxime peruenit & plerumq; considerans Gal. ꝙ frẽno id sobrietatis absorpto contingit peccare: cum virtus cõcupiscibilis alijs rõni obediat minime. 7. hecticoꝝ euidens ait. Q. si aliqñ in vsu peccet coitus, & paruum existat peccatum, & merito cum modicum in eo sit grãde. Ipso nanq; thesaurus eũatur naturæ qñ non fuerit debite factus. Qñ enim excesserit mensuram, licet non tanta eo quãtitas vt sanguis phlebotomia vel aliter euacuetur: vehemẽtior tñ inde uirtutis accidit dissolutio theoricæ. 5. vnde. 3. animaliũ. A. Qñ de homine sperma exiuit multum discolorat & debilitatur suum corpus magis ꝙ̃ si quadragesies exiret de eiꝰ corpore sanguis tantus, quia res est habilitata vt transeat in membra. Est. n. emissio purę et naturalis caliditatis. de generatione animalium. 2. Interueniente quoq; circa ipsum peccato eligibilius fit fm Gal. vt ipso quis vtatur calefactus: humectatus, & repletus, ꝙ̃ ex his oppositus & omnino dispõnibus ad caliditatẽ & humiditatẽ attinentibus cum semini ꝑportionentur: ꝑpter quod sifr de reliquis audiatur quinq; non naturalibus rebus: nulla etiã re qñ corpori aduenit id præter naturam detineatur & proprie inanitionis ac uirtutis alia qualibet prostratiua, quia concessum est quibusdam ægritudinibus & maxime coarctationis ipsum conferre & ꝑprie phlegmaticis: differentia. 126. Quæ quidem omnia simul ita monstrant, qm̃ cõiter cõpetit in dispõnibus præcipue calidis & hu. in frigidis autẽ & siccis minime: mediocriter vero in medijs. Cum. n. coitus calidum euacuet ex corpore & humidum, eo iuuantur his abũdantes. Reliquis aũt secus, fm tñ plus euenit & minus euenit. Tales vero sunt dispões præostensę, propter quod his confert: illis vero minime. In cæteris quidẽ mediocriter se habebit. Propter huius tertium sciẽdum, ꝙ coitus competit in re. sa. temperatus mensura & dispõnibus declaratis, quod monstrat: quia in re. sa. expedit sex rerum necessariarum administratio, cum corpus ab his permutet ex necessitate. Coitꝰ vero est hmõi. nam fm Halyab. & Ioannitium sub inanitione continet & repletione. Iuxta vero Gal. & Haly. in arte hoc est in lib. techni. 3. ad accidentia reducitur animalia. Inanit. n. eius per se actus, & replet accidente, ceu dimissus. Permutationem ẽt grandem facit in animam calorẽ

B

C

D

Vbi supra mediate. | Tra. 1. c. 5 in prin. | 3. techni | Cap. 5. in medio. Te. c. 36 | Ca. 16. in medio. Cap. 5. in medio. Collr. ca. 2. in medio. 3. techni te. c. 63 | 6. theo. c. 1 circa prin. Collr. 1. 1 sa gogis tra. tertium nõ naturalis 3

ab interius concitando ad extra, quo delitia sequitur, aut quid tale. Amp. in regi. sa. opus est superfluitates educere: cum retente corpus multis habeant modis corrumpere, & maxime vt tactum quæ spermatis, propter. n. ipsius temperamentum, & substantię habilitatem, citissime corrumpitur vt ex eo vapor emittat venenosus: quod autẽ coitu emittitur est superfluitas. Et firmatur, quia omniũ membrorum est & principalium principaliter. Rursus quod antedicta habet iuuamẽta tollens nocumentorum plurima expedit in re. sa. Hunc autem monstratum fore coitum qñ expetit actum: itaq; coitus competit in re. sa.

E

PROPTER QVARTVM vero. ad primũ dicendum, ꝙ coitus prędicta inducit qñ fuerit superfluus symptomata, & non in suo expletus tpe. Qñ autem mensuratus & debite peractus vt declaratũ est, plus inducit oppositum, aut licet in ipso vtcunq; actu antelata videatur causare, post tñ factum fore non diu talia manent inducens opposita: quod innuit Ari. passeres inducens super fluę coitionis, ꝙ si mulus sit longioris vitę asino & equo hoc est qñ fuerint coitiui superflue, non autem cum eo vt sic vtantur mensurate. Adhuc fortassis omnis abstinentia equo nocet & asino. Mulo autem quia in eo dispergitur per oẽ corpus, minime. In prioribus enim in vasis corrumpit generationis, nisi foras educatur. Q. si contra prædictum insistit, quia coitu educit calor naturalis, & ipse quidem fortis ꝙ̃tuscunq; sit nõ minuit ex virtute immo ex eo, ꝑuenit in substantiã spũs fortitudo & in animam audacia. secunda primo. Dicendum ꝙ humor non est pure naturalis qui in ipso emittit indiuiduo saltẽ rõne futuri. Aut licet sit naturalis & videat nocere in pręsenti multũ, confert in futuro: sic. n. & spuere lædit, quia in saliuam fm. A. calor cadit innatus. Ad aliud dicendum, ꝙ licet exercitium habeat eũare cæteras superfluitates vel ad ipsarum paret eũonem, non tñ hanc, cum non sit simpliciter superfluitas: non. n. qualis est: sed quãti solum. Et quia ordinat a natura vniuersali vt ad testiculos ꝑpter generationem emittat, ita vt quis non possit eam absq; corporis læsione inde celeriter euertere, non sic aũt de alijs plurimis euenit superfluis. Exercitium ẽt euacuat superfluitates in cutem tendentes, vt hinc expellant, non autem spermatis materiam, ita vt sit inde illam difficile eũare, ceu materia in intestinis deorsum contenta praue vomitu educit, non aũt secessu. Ad aliud dicẽdum ꝙ abstiẽntia magis nocet coitu ꝑcõditionato, nec eũat nisi per accidens, neq; tale quale ẽt debet. Et licet ipsa exercitium sint optima in superfluitatũ excretione: non tamen sufficiunt omnino, et ideo dictum primo tertia. exercitiũ plures vtilitates afferre: qñ regimẽ aliud conueniẽs fuerit & rectum. Ad aliud dicendum, ꝙ coitus competit in adolescentia & ꝑprie circa illius finem: cum tũc corpora sistere incipiant parum crescentia, vel per adolescentiam potest iuuentus audiri ẽt. Aut dicendum ꝙ in Græco scribitur akinasontum quod proprius dicitur stantium. Akimi enim statꝰ interpretatur. vnde in techni vbi circa augumasticam ætatem dicitur ex arabico habet translatio in hora status adolescentię. Interdum tñ adolescentiũ & qñq; iuuenum transfertur. Ad aliud dicendum, ꝙ sperma non est natum ad esse in corpore generantis, sed respectu generati: licet enim sperma non decidatur a toto realiter corpore omnino, habet tamen potentiam faciẽdi quod omne. differentia. 34.

F

G

H

rub. de coitu propter ordines. 5. C. 6. 31. in principio. | Do. 3. fũ. 1 Ca. 8. post principiũ. | ꝑmo ꝑma Do. 4. c. 2. in prin. | Do. 1. c. 1. in prin. | T. c. 15

DIFFERENTIA CXXV.

QVOD ANNO quolibet sit euacuandum ostenditur: qm̃ homines experientia nõ in seipsis solum, sed & in subiugalibus anteq; incipiat æstas in finibus veris sanguinem auferunt sui ipsoꝝ & illorũ. apho. prima. Quod quidem indefinite dictum æquiualet vniuersali cum id sit artis indefinitum. Palin. Sexta eorundem de

Cõ apho. 15. luxta si. Cõ. apho. 47

I de multis recitat Gal. quos pharmacabat et phlebothomabat vere, & ita preseruabantur a futuris morbis. Quo In medio. neglecto interdum eos incurrebant. Amplius. 6. de re. sa. Quidam morbis molestantur vel fm vnumquemque annum: vel omnino demum per duos: quidam vero bis ægrotant fm vnumquemque annum. Quãdo autem quis ægrotat, taliter oportet euãtione preuenire, cum tales sint materiales morbi. Adhuc qñ instant plectoria & corruptio indiget corpus euacuatione per phlebothomiam & pharmaciam. Sed hoc est in vere & autumno, cũ ver assimiletur plenitudini, autumnus vero morbo de corruptione apho. 1. Rursus. corpora simpliciter disponun tur tempore. proble. prima. sed cum temp⁹ in anno quadrupliciter varietur quadruplicem dispositionem corpi imprimet saltem: vnde & quatuor augumẽtabuntur seu intendentur hu. quos educere sit opus. Itidem. sicut se habet euacuatio particularis ad temp⁹ particulare: ita & K vniuersalis videtur se ad tempus habere vniuersale, cum vtrobique conueniens videatur: sed tempore particulari pluries cõceditur euacuatio: vt apparet in vomitu semel aut bis in mense percepto. 4. Alman. & primo quarta, Itaque in tempore vniuersali vniuersaliter vt saltem semel erit euacuandum, ita vt & quater fiat in anno. Propter quod quolibet anno erit euacuandum.

(Cõ. apho. 17. iuxta fi. proble. 9.) (Cap. 16) (Ca. 13. in principio.)

CVIVS CONTRARIVM scribitur colliget. 6. Dicitur. n. quod fiat euacuatio in septimanis annorum & earũ medijs. Amplius. 6. apho. nõ dicitur quod simpliciter sit euacuandum in vere: sed conditionaliter vt quibuscunque confert phlebothomia, vel pharmacia, phlebothomare aut pharmacare hos vere conueniunt. Adhuc. hmõi euacuatio fit ad præseruationem, ne quis paratus in futuram cõcidat ægritudinem ut apparet apho. 6. sed plures non sunt parati ægrotare, cum sint sufficienter sani. Alioquin quolibet ægrotarent anno: quod minime accidit. Rursus. talia euacuatio fiet aliquo quatuor temporum anni: sed in nullo competet, quia non vere cum nullius L mali sit causatiuum. Est nanque sanissimũ & minime mortiferum. neque æstate: quia sub Cane & ante Canẽ molestę sunt purgationes. quod est æstate, in qua sicut propter vehementem caliditatem dissoluentem & contrariantẽ motui pharmaci prohibetur purgatio, vt apparet apho. 4. ita & hyeme propter vehementem frigiditatem cum hu. accumbent in corporis centro inuiscati adhęrentes. neque similiter autumno: quia virtus tunc debilis est. Est enim naturæ humanæ contrarius. primo. secunda. cum sit fri. & sic. sintque corpora propter æstatem præcedentem resoluta, quare indigentia: non quolibet igitur anno euacuandum.

(Ca. 14 f. fi.) (Apho. 47.) (Cõ. apho. 47) (Apho. 5 4. parti.) (Cõ. apho. 5) (Do 3. fũ. 1 Ca. 9. in fi.)

PROPTER PRIMVM vero sciendum, quod quid sit annus ostensum dña. 115. Est autem euacuatio duplex vniuersalis & particularis. Vniuersalis quidem, ꝓprie dicitur phlebothomia & maxime in vere celebrata: nam M oẽs euacuat humores. Ea nanque æqualiter euacuat omnes hu. mistos in venis: de pharmacijs. & aphoris. secundis. quare primo quarta. Phlebothomia est euacuatio vniuersalis quæ multitudinem euacuat, educit et a toto corpore euacuationibus alijs magis. Ver quoque præ cæteris temporum vniuersalius euacuationem indicat & tolerat. vt testatur vetus. Particularis quidem euacuatio quæ ꝓprie dicitur purgatio est aliquorum trium cõstristantium humorum deductio. Quæ siquidẽ particularis dicitur rõne illius quod educitur: non enim æqualiter educit hu. sed vnum tantum. Gal. & partis rõne a qua respectu vt & phlebothomia: uniuersalis tñ dici potest si fiat uniuersali tempore, vt vere: aliorũ relatione sicut apparebit in amplius differẽtijs. 161. & 164. Est autem duplex euacuationis hora cuiuscũque electa & necessaria differẽtia. 164. Palin. quædam fit ad præseruationẽ, sicut illa de qua præsens ratio: alia propter curam quæ in particulari in-

(Ca. 2. f. fi. Cõ. aph. 8) (Cap. 20. in principio.) (De virtu. phar. ca. 1 iuxta fine.)

N differenter expetitur morbo tempus non concernens vt reliqua.

PROPTER SECVNDVM quidẽ sciendum, quod quidam volunt omni anno euacuari non solum phlebotomia verum etiam pharmacia. Et mouentur ex cursu inordinato et ebullitione humorum ad putredinem in ęstate. Alij vero spernunt illud non procurantes nisi quod instat, cum sint fortes, aut timentes prauum medicorum opus, quod euenit in regionibus magis frigidis sicut reliquum in calidis amplius. Aliqui siquidem mediã tenent viam. Sicque medicos fit vt ad multum eorum euacuationibus intendere: vnde recolo hic homines communiter purgari cica maij principium nunc autem omittunt, qui dam vero vt Auer. periodos ceu videbit in quib⁹ fit mo tus naturæ cõsiderans voluit omni anno educere, sed in periodis magis. In quibus quãtum defectus, aut veritatis habetur, tertio propositorum apparebit.

(6. colliget c. 14. in f.)

PROPTER TERTIVM vero sciendũ, quod huius O quæsiti veritas refertur, aut ad iudicium medici, vel astrologi: cum hi duo artifices maxime habeant consulere & prouidere naturæ humanæ: quod siquidem primum videndum primitus in quo tẽporum magis conueniat euacuatio, ac in quo minus: & demum quibus expediat, & quibus minime, ac qualis. Propter primũ huius sciendum quod ver ceu prætactum conuenientius tempus est euacuationi propter tria, Tum quia cęteris temperatius, et in tempore tali expetitur (vt dictum) euacuatio. Est & in eo virtus fortis propter temperiem, quod expostulat euacuatio. Tum etiam propter eius ordinationem inter tempora. præcessit nanque ipsum hyems humorum generatiua multorum, & quod autumni conseruatiua, subsequitur & id æstas. Qua siquidem nisi præcesserit euacuatio: humores mouebuntur ad ægritudines repletionales, & putredinales, consequẽter expetit in autumno, quia morbo similatur de corruptione. Corruptio autem eget abscisione, & quia temporum est aliqualiter temperatum. P dña. 66. Virtus tñ in eo debilis est, & ideo cautius euacuandum, & ꝓprie sanguinem, cum tunc sit imminutus valde, demũ minus in æstate, quod si necessitas impellat, cũ lenitiuis perficiatur magis medicinis & lubricatiuis. In hyeme vero minime: cum hu. quiescant & ideo non sunt agitandi & maxime pharmacia. In quibusdam etiã tem porum securius conceditur pharmacia, quam phlebotomia vt æstate, & autũno: i alijs vero phebotomia vt hyeme in nõnullis ęqualiter quidẽ, fere sicut uere. Propter hui⁹ secundum sciendum, quod corpora quædam sunt tẽperata semp sana, nonulla nunc ægrotãtia, lapsa vero alia. Et ipsa multiplicia vt multũ sana, neutra, et simpliciter egra in techni. Et hæc quidem multimodas in magis & min⁹ recipiunt differentias, & præcipue simpliciter ægra: cum plus recedentia sint a forma materiæ appropinquantia quæ indeterminationis & affinitatis est causa: horũ quidem aliqua debito vtuntur regimine & si pauca: reliqua Q vero indiscreto. Adhuc etiã quædam regiones inhabitãt ca. alia frigidas: nonnulla vero medias. Adhuc quidam reguntur regimine laudabili versus latus tenuitatis tendens: aliqui vero opposito. Si quod igitur corpus fuerit optime constructum & conuenienti vt sibi inest vtatur regimine, nisi consuetudine, vel alio deprauatum: eũone non eget quacunque, cum oẽs eius per se expellat superfluitates cum modo. Tñ nanque appetit, quantum debet, & bene digerere potest, non egens aliquo metiente: cum sibi sit regula naturæ ipsius bonitate in techni & sanitatis regimento, si autem vtatur praua sex rerum administratiõe decidit nõ de difficili, adeo ut eũone indigeat vtraque vna vel pluri fm quod labitur id amplius vel minus. Si vero fuerint infirma, quæ tñ non tangit dubitatum euacuatione indigent de se particulari omni tpe modificata, dumtaxat ægritudo materialis extiterit, ita vt & plurib⁹ vicib⁹ et

(Li. 1. ca. 1) (Li. 3. ca. 11)

A & temporibus egeant euări supportante virtutem, ꝙ si multum sana fuerint corpora, aut neutra, vel ægra non plurimū: sufficit eis vna eũo simpliciter: qm̄ si aliter: vna vel pluribus egent temporis euacuatione: aphoř. 6. Et nosce ꝙ in hmõi corporibus pluribus annualiter vicib⁹ phlobothomia ꝙ̄ pharmacia vtimur, cum massa humorum amplius abundet ꝙ̄ vnus. Adhuc in eductione sanguinis nõ est tm̄ timoris sicut in pharmacia, dummodo fuerit medicinis attractiuis pacta. 166. dřia. Particulares tamē pharmaciæ superant numero singulares phlebotomias. In regionibus etiam calidis magis expetitur pharmacia ꝙ̄ phlebothomia. In frigidis vero contra. In medijs quoqꝫ mediocriter iudicandum. In priori etiam regimine minime competit euacuatio: in contrario uero amplius. Hæc autem satis sibi attestantur cum ſm ꝙ superfluitas maior aut minor abundet in corpore & temporis aptitudine indigeant euacuatione. Vnde consilium

Collī cõ. apho. 48

B meum extat, & maxime in regione ad caliditatem declinante, cum, & rarissime corpora reperiantur temperata, & debito regimine ducta: ut veris initio celebretur eũo, et ꝑpriē cum medicus longe nequeat distãtia adesse. Valde nanqꝫ iuuamentum præponderat nocitiuo: ꝙ̄ꝙ̄ enim anno quis non ægrotaret: sanitatis tñ hinc efficacior redditur. Multa etiam casualia possunt corpori occurrere. vnde apho. 2. inopinatæ fortunæ rerum subincidũt omnibus hominibus. Hæc autem poterunt amplius lędere, cum corpora fuerint ineuacuata. Si vero demum quęsitum ad iudicium referatur astrologi, cuius perspicacior est auditus, tunc dicendũ ꝙ non quolibet anno euacuandum: cum necessitas euacuationis præcise non se offerat quolibet anno: sed solũ qñ morbus fuerit in aliqua parte anni futurus: quod cognoscet ex directiõe gradus hyleg aut ascendentis: qñ significatoribus occurrẽt alijs ad aliquem corporaliter malorum vel aspectum eorum natiuitatis hora, vel etiã aliqualiter reuolutionis natalis horo-

Collī cõ. apho. 50 iuxta finē.

C scopus: differentia. 113. iuxta illud centiloquij, astrologus optimus multum malum futurum auertere poterit. Secundum enim ꝙ hoc euenerit semel, aut ampli⁹ in anno, vel non contingit, egent aut non euacuatione: qđ fortassis, licet extraneæ tetigit Auer. 6. colliget: quãdo protulit. Ego dico ꝙ illi qui qui vtũtur potionibus in septimanis annorum, aut in medietatibus ipsorum, rectius faciũt ꝙ̄ illi qui omni anno purgationes exercent, quia nos videmus ꝙ ægritudines vtplurimum non accidunt hominibus nisi circuitib⁹ terminatis aut circa. Et propterea circa vnumquodqꝫ indiuiduum hic est considerandum.

Ca. 14. 5 6.

PROPTER QVARTVM vero sciendum, ꝙ arguta suis vijs iam tendunt quietata, dicendum tñ ad ipsa perfectioris didascaliæ gratia. Vnde ad primum dicendum, ꝙ Gal. loquitur in corporibus lapsis quibus ꝑpter futurum casum competit euacuatio. Ad secundum & tertium dicendum, nam sermo est ſm Gal. ibidem de cor-

D poribus sanis lapsis, quæ nisi purgentur non durant sana: hæc nanqꝫ sunt lapsa. Ad aliud dicendum: vt apparuit ꝙ vt sic oportet cũare, vt qñ plectoria extiterit & cacochimia, non tñ alia cum tempore oportet cõcidere.

Ad aliud dicendum, ꝙ licet sitr disponantur corpora tempore tandem nihilominus potest tempori cum alijs non parum resisti rebus alijs quinqꝫ eius materiã in contrarium conuertendo vt docet in techni, & vniuersaliter regiminis sanatio. Ad aliud dicendum, ꝙ sermo est in corporibus lapsis, in quibus consultum tutius foret ꝑmittere euacuationem a futuro malo præseruatiuam, vel salutem in melius roboratiuam. Quæ enim optime sana, euacuatione non egent: neqꝫ plura sæpe lapsorum si decenti vtãtur regimine. Ad ea quæ alterius partis & primitus ad Auer. visum quid dicẽdum. Ad aliud dicendum, ꝙ bene dictum est sub condictione: qm̄ non simpliciter indigent (vt apparuit) eũone, sed conditionaliter.

L. l. 3. t. cõ. 27

Ad aliud dicẽdum, ꝙ si determinate sciretur futurum quem ægrotare aut non ægrotare, non omni anno medicus euacuationem premitteret sicut noscit astrologus. Tamen tutius est illi præmittere ipsa saltem sanitatis gratia firmioris. Ad aliud dicendum, ꝙ iam dictum tempore quo expediat, & quo non licet nanqꝫ in vere rõne ipsius non multum competat euacuatio ex parte humoris ad minus contristantis, tñ propter alia vt dictum tpa præcedentia & subsequentia competit. Conuenit etiam in æstate suauiter vt necessitas exigit, & cũ debilib⁹ pharmacijs, non tñ est hora hic electa, sed necessaria magis. Neqꝫ in autũno sic est virtus debilis multotiens, licet aduersetur vitæ cum ambabus qualitatibus vt euacuationē & proprie contristantis humoris tolerare non possit. Quid autem sit de euacuatione hyemis ostendum ostensum est prius. E

DIFFERENTIA. CXXVI.

QVOD SVPER pharmacum no sit dormiendum assumptum mõstratur: quia tũc super vomitum esset dormiendum, cum ipsum sit subductiuum etiam violentius euacuatiuum. dřia. 166. Sed sup hoc nõ est dormire expressum, verum potius oppositum vt moueri & agitari: quare neqꝫ super secessiuũ vtiqꝫ. Ampli⁹ pharmaco non est adducendum assumpto quod ipsius actũ perturbet et corrumpat, hmõi est somnus cum motũ causet de circunferentijs ad centrum motui cõtrarium pharmaci, motus autē se perimunt contrarij. Itidem Haly. super centiloquio. Effectus medicinę nõ est naturalis corpori, sed attrahit humores superando plures virtutes naturales, & ideo ꝓhibetur dari in cõiunctione Lunæ cum Ioue. Ptolo. ibidem aut cum Venere cum inde confortet natura. Superare vero virtutum plurimas id nõ poterit. cum somno fortificetur ipsa, fortes nãqꝫ efficit actus oẽs naturales, eo ꝙ calorem interius continet primo secũda: qñ autem ita fuerit, soluere nõ poterit. Et fulcitur: quia roborata natura, virtus imbecillitat pharmaci ꝙ̄plurime. F G

Do. 2. sẽ. 1 Cap. 13. in principio.

Palin: si super pharmacũ est dormiẽdum, aut super debile, vel forte, nõ primo, quia virtus debilitaretur peramplius ipsius, cum medicinæ debiles propinquiores alijs sint alimento. Neqꝫ super forte: quia ipsius vigore eo etiã nõ fortificato per somnũ, deducere natura poterit pharmaci potentiam in actum. Ociosum igitur esset: itaqꝫ nõ est super assumptum pharmacum dormiendum.

IN OPPOSITVM qm̄ cõius pharmaca exhibentur circa noctis primam quartam. Nocte autē nobis est consuetudo dormire. dřia. 103. Hanc autem etiam prauã non mox oportet abscindere re. a. 2. Eti. quod celerius ducit pharmacum de potentia in actum id fortificans reprimens etiam malitiam & effrenitatem ipsius, expedit super assumptionem eius adducere. Tale vero est somn⁹ cum calidum vigoret naturæ ipsius instrm. Adhuc illud quo pharmacum & proprie attractiuum resoluitur in vapores & fumos vsqꝫ ad spatium determinatum, est eidem adiungendum, cum ostensum sit dřia. 161. hoc ipsum attrahere modo. Id autem agit dormire super ipsum, cum calorem fortificet intrinsecus circa pharmacũ. Quo quidem accidente is ab eo tanꝙ̄ a centro in circunferentias refrangitur: ꝑpter quod fortius tendit in humores per partes vt dictum antea. Itaqꝫ super pharmacum dormiendum susceptum. H

Collī te. com. 21

PROPTER PRIMVM quidem sciendũ, ꝙ pharmacum sumitur tripliciter. Cõiter nanqꝫ pro omni medicina ꝯeu titulus denotat libri Gal. pharmacorum. Et pro medicina solutiua vt hic iuxta illud veteris. In pharmacijs si qualia oportet purgari. Accipitur & pro veneno Græcoꝝ idiomate pernicioso. Est autē hic auditum duplex, superius quidem per os eductiuum, & secessiuum per anum, quorum quoddam est violentum naturæ oppositum

4. apho. aph. 1. & 3

I positum vt scamonea: euforbiũ. Aliud debile sicut manna, & cassiafistu. nõnullum mediocre: ceu reubarbarum et agaricus. Adhuc hoꝝ quodlibet dicitur aut ratione substantiæ siue virtutis, vel qualitatis quod hmõi, vel cõpositionis. Nam violentum vt ita est quod in substantia construiť grossiori & compactiori sicut electuarium, trocisci, & pilulæ: debile vero qđ in liquida, velut decoctiones & syrupi. Medium vero quod mediocriter, ceu pulueres, quod eorum ostendit durabilitas aut eorum oppositum: priora enim durant peramplius & maxime cum melle constructa & plus si frigida receperint narcotica ceu opium & quæ hmõi: reliqua vero minus & proprie çuccharo cõstructa. Conseruat enim mel eo magis a corruptione dĩa vltima, aut ex parte humoris cum difficultate seu facilitate educibilis aut medio vt melancholia, cholera, vel pituita. Nosce quoq; ꝙ mista data in substantia grossiori & compactiori vt pilulę, & electuaria oportet eoꝝ assumptioni per aliquos dies præcessisse ipsorum constructionẽ ut ex actione & passione applicatorum simul vna quædam media resultet natura: vnde elementoꝝ idest mora indigent confusæ particulæ, vt in ad inuicem agant & patianť omnifariam: in liquidis aũt & ꝑprie in quibus egit ignis permistionem non sic expedit, cum ipsius actuale calidum celeriter potuerit eandem inducere. Quot etiam modis & quibus opereť pharmacũ, dĩa ostenditur. 161. Quid autem dormire seu somnus, dĩa visum. 108. Super pharmacum quoq; assumptum dormire dupliciter intelligitur, aut mox eo suscepto, aut postꝙ inceperit operari. Assumiť aũt ipsum vel robusto calido vẽtre & vĩr corpore omni, aut debili, vel medio.

In fine. K

PROPTER SECVNDVM vero sciendum, ꝙ aliqui dixerunt non esse super pharmacum dormiendũ, eo ꝙ ipsius resoluitur uirtus. Aliĳ aũt oppositum: cum eo vigoretur eadem. Quorum quidem defectus tertium & quartum ostendet dicendorum.

L PROPTER TERTIVM autem sciendum, ꝙ si pharmacum fuerit uomitiuum, super ipsum minime dormiendum: quod innuiť apho. 4. Qñ biberit quis elleboꝝ ad motiones quidem corpus magis ducere. Ad somnos vero & immobilitates minus: hic autem elleborus est albus qñ simpliciter proferť hũc audit Hip. apho. quinta. Rursus vigorata natura somno pharmacum vomitiuum fieri posset secessiuum, cũ hinc naturalior & promptior eũo existat: dĩa. 142. Adhuc primo quarta. Vomitus ꝑcipitur in meridie qñ naturæ aut multum est consuetudo vigilare. Nõ igitur super pharmacum dormiẽdum vomitiuum nisi eius effrenitet actio: iuxta illud Hip. Cũ volueris elleboꝝ quiescere somnum fac, & noli mouere.

Apho. 14 *Cõ. aph. 2 In prin.* *Ca. 11. in medio & in a ta fin[e]. 4. apho. apho. 15*

Si vero secessiuum pharmacũ fuerit & forte, rõne virtutis ipsius maxime, aut etiam compositionis, vel humoris viscosi grossi, post eius assumptionem dormiendum non longe. Ventre vniuersaliter quocũq; se habente mõ in fortitudine: debilitate & calore: tunc. n. fortificatur sufficienter natura, potentiaq; pharmaci ad actum deduciť perfectius, eiusq; resistitur malitiei. Si autem ipsum existat debile tribus antedictis modis, vẽter quidem aut erit fortis, vel mediocris cum calore hmõi: tunc non illius est super pharmacum dormiendum, cum virtus inde dissoluatur illius: neq; malitiam habeat quam opus sit corrigere: sitq; calidum sufficiens absq; aliquo adminiculo ipsum in actum ducere: vnde primo quarta. Qñ quis medicinam ventris solutiuam biberit, melius ei erit si fortis extiterit vt super eam dormiat anteꝙ operetur, qm̃ operabitur melius: ꝙ si debilis fuerit melius erit ne super eam dormiat: qm̃ natura digeret medicinam. Si vero pharmaco debili existente vẽter quidem vniuersaliter cum oi natura fuerit imbecillis, laudo post pharmacũ dormiendum assumptum, vt natura quiescat, & calidum confortetur imbecille, quod valet ipsum in actum deducere: qm̃ nisi natura fuerit operata in ipsum, id non aget in eam. primo quarta. cũ oẽ quod deducitur de potentia in actũ, per aliquod educatur ens actu: de geñ. aialium. 2. Et vniuersalius expertus laudo sup pharmacum dormiendum fore, adaucta quidem modicũ virtute pharmaci debilis, ne somno debilitetur, verum ea potius confortetur a natura. Hæc aũt audienda omnia prius ꝙ pharmacum inceperit operari: postea uero non dormiendum dum eius perdurat actio nisi effrenitet: ꝑpter enim motum contrarium somni ei qui medicinæ, actus impeditur illius, cum in diuersa simul proueniat protractio. vnde. A. cum medicina cęperit operari melius erit ne super eam dormire quocunq; modo fuerit. Et Alman. 4. a somno abstinendum omnino postꝙ inceperit solui: quod & apho. apparet quarta. Sed contra id & A. maxime videtur ꝙ super pharmacum debile sit indifferenter dormiendum: prima enim scribitur tertĳ. Solutiua vero facilia ad purgandum caput sunt asceiaret idest aloetica ex quibus sumitur pilula magna vt paruum pondus operationem efficiat sufficientem cum mora: & non noceat ꝑpter paruitatem suã iteratio, et dormiat super ipsum ne destruant motus & vigiliæ operationem eius. Dicendum ꝙ duplex est per pharmachum eũo, vna quidem totalis & determinata certa hora & de tali extat quęsitum. Altera vero est partialis hora fere indifferenti: vt qm̃ sæpius sumpta & maxime in cõstipatis vt venter maneat lapsus ne fumi petentes caput cõstipatione dolorem causent in eo. Et hoc pharmacum est laudabilius sero sumere ꝙ mane, propter motus & labores occurrentes in die. Et neq; eius destruitur opus propter frequens assumere: neq; ẽt lædit propter aloes bonitaté. Cæteris enim minus pharmacis nociuum: sicq; hic intelligendus est. A. vnde Macer auctoritate Oribasii duas pilulas aut tres informatas cum succo caulium ad ꝗtitatem fabæ. aut ciceris, sæpe de sero sumi præcipit. Inquiens quòd purgatus his, vix nunꝙ capitis vexabitur vllo dolore. Et nihil est oculis mihi credo salubrius istis.

Ca. 5. post principiũ. M *Vbi supra imediate. ca. 1. ✝. 6.* N *Vbi supra immediate.* *Apho. 15 in medio.* O *Cap. 19 primi tra.* P

PROPTER QVARTVM vero. ad primũ quid dicendum apparuit: non. n. est simile de vomitu & secessu, cum sit velocior illo ac fortior naturam irritans peramplius. Ad aliud etiam vtcunq; visum: quòd licet in principio moueat calidum de circunferentĳs ad centrum: in processu tñ propter refractionem ipsius contrarius accidit mot⁹ motui cõformis medicinæ. Neq; mox qñ medicina suscipitur in vapores dissoluitur & fumos: verum primo calore efficiť naturæ. Ad aliud dicendũ ꝙ pharmacũ supponẽdũ est adeo forte ac ꝑportionatũ, vt somno potius vigoreť, ꝙ extermineť ipso uigorata natura. Neq; virt⁹ pharmaci debilitať vsq; si fuerit sufficiẽs ẽt natura potẽs: qñ ipso vtiť regulat in sui subsidiũ ad modum quo vtitur alimẽto sanitatis tpe: breuiarĳ. 7. Ad aliud dicendũ ꝙ qũo sup debile dormiendũ aut nõ, iã visum, neq; potentia pharmaci habitualis in actum poteſt eundẽ peruenire nisi fortificata natura: neq; ꝑp hic tm̃ (vt ostensum) requisitus est sup forte pharmacũ somnus, sed ẽt ꝑp eius malitiæ repressionẽ & calidi vigorationẽ, vt celerius attrahat & expellať a corpe. Ad primum aũt alterius partis dicendum ꝙ pharmaca fortia dantur illa hora: debilia vero magis circa quartam partem noctis instantis ita vt iam somnus precesserit sufficiens: aut id concessum in ventre et natura debili oino seu ẽt uniuersalius.

Colli. c. 4 in medio. Q

Ad alia vero dicendum: ꝙ verum cõcludunt de pharmaco fortiori: non autem sic vt ostensum debiliori.

DIFFERENTIA. CXXVII.

QVOD THERIACA competat post assumptum pharmacũ mõstratur ex primo quarta. Itidem qui habuerit fluxum vẽtris magnum ex præcedẽti pharmacia, vel ex hu. venenoso, & biberit de ipsa, sanabitur statim

C. 17 primo thti. & in proemio.

A statim Zoar. Rursus ipsa retinet naturā quinto summa prima. & Serap.7. Id autē expetitur & pcipue cum effrenitet solutiuum. Palin: pharmacum est de genere veneni.2.re.a. Theriacæ vero competit venenis ita vt in re vna vtilior est metridato, & est venenum serpentum.5. scilicet summa prima. Adhuc quod tollit accidentia ex pharmacho consurgentia, & dispōnē corpis meliorē reddit post pharmacum expedit. hmōi vero est theriace: remouet enim (vt tactum) fluxum & ventositates ex quibus dolor contingit: extenuat viscera, mūdificat propellendo quod est interius ad extra, & principalia cōfortat.

[Margin: In defensione thesis. Ca.8 Colliget. ad 11.&.12 post prin. Vbi supra immediate, in prin.]

Eti. theriacę calefacit: pharmacum vero infrigidat: spiritum euacuādo rem corporis calidiorem aut humores. Cura autem perficitur contrario. Itaq; post assumptum pharmacum conuenit theriace.

IN OPPOSITVM illustres videntur medicorū eā non exhibentes, quos non est insufficientes assignare.

B Adhuc theriace non competit debilitatis vel dissolutis, cum ea secundum Damas. in apho. dissoluat, mūdet etiam ac dispergat, quibus nō egent pharmacati, cum id solutiuum sufficiēter egerit. Igitur non cōpetit post pharmacum theriace.

[Margin: Apho.18]

PROPTER PRIMVM quidem sciendum, q; theriace duplex est, altera quidem medicinarū mater dicta: solennior nanq; est alijs & efficacior: ita q; & metridatū superat & proprie in expulsione vt tactum serpētum veneni: sed in reliquis rebus ipsum non minuitur a theriacę diminutione de qua sit curādum: immo est maioris iuuamenti in pluribus eius & cōfidentioris vtilitatis. A. Et dicitur a tyro serpente qm̄ eam carnes ingrediuntur ipsius Et sunt velut radix & basis istius medicinæ: ita q; eis priuatis destruitur ipsa: quod ēt in alijs medicinis attenditur solennibus, sicut aloe in hiera pigra, & elleborus vel colloquintida in hieris magnis. Compositores nāq; medicinæ inspexerunt naturæ industriam ponentis in vnoquoq; membro composito particulam consimilem qua perficiuntur actus. dr̄ia.63. Theriaces siquidem confectiones sunt plures. Radicalior tamē quę Andromachi, in qua librum construxit singularem. vnde. A. Iam plures medicorum sicut Gal. & alij addere visi sunt in theriaces confectione non propter necessitatem facientem illud necessarium ei: neq; ppter aliquod forte vocans eos ad illud: sed quærētes vt rememorenī & vt remaneret ab eis in ipsa vestigium sicut remāsit Andromacho. Et meū quidem consilium est vt non remoueant aliquid quod experimentum iuuatiuum inuenit: fortasse nāq; illa complexio cum illo pondere est signū illud cuius iuuamentum inuenit experimentū: ita vt qn̄ remouetur a suo pondere nō sequatur illam proprietatem. Cuius oppositum scribitur colliget.5. vt dicatur q; hō quem tu scis inquit q; nos nō debemus aliquid diminuere ex receptione quam fecit Andromachus, sed nolo ei credere, sed volo addere ad theriacen multas medicinas quæ non erant notæ in illo tpe, & de vnaquaq; faciam probationē qn̄ addidero esse sicut sunt gariofilus: ambra, & lignum aloes. Et eius quidē sermo est magis victoriæ ac ambitionis vt in alijs contra. A. q̄ veritatis. Cuius quidē iuxta Gal. Serap. Haly. &. A. ex tribus accipiī approbātia. Primitus nempe vt exhibeaī ei qui sumpsit medicinam solutiuam fortē aut vomitiuam vt scamoneam, colloquintidam vel elleborum quātitatis lupini: quæ si solutionem probibet inceptam, fortis extat & perfecta, si vero non minime. Secundo vt Gallus syluestris sm̄ Gal. quem putat. A. fasianum masculum mordeaī ab aliquo uenenoso animaliū: quòd si per ipsius euadit assumptionem est electa: sin autem, nequaq̄. Tertio vt detur alicui medicina interficiens sui frigiditate vt opium, mandragora, vel iusquiamus, siquidem euadere faciat, est iuuenis perfecta, si autē non contra. Quod siquidem distinguitur per ætates,

[Margin: 4 can̄. fē. 1 in prin.]

C [Margin: Vbi supra imediate.]

[Margin: Ca. 19. in medio.]

D

[Margin: Li. de theriaca ad Pisonem 1 aphylius post prin. Li. de commoditati . b. theriace id Cęsare in medio. Abreuiati tra.2.10. pra.c. 5. in medio. 5.cafi.tra. 1.sum.1]

nam ei adsunt infantia, pubertas, adolescētia, senectus & mors siue senium. Post. n. sex mēses fit infans, cum prius non habeat perfectius esse: deinde incipit pubescere & augumētari vsq; ad tempus in quo stat vsq; ad.10. annum in regionibus calidis &.20. in frigidis: deinde stat aut.10. an. vel.20. deinde declinat aut post. 20. an. vel post. 40. deinde spoliatur virtute theriaces aut post.30. an. vel.60. & fit vna cōfectionum declinata a gradu theriaces. Nostri tn̄ praui venditiores cōiter dant eā post quatuor menses, & consumunt ante duos vel sic annos, cum non fermentetur nisi post.10. aut.20. annos. dr̄ia.178. Tēpus aūt ætatum eius in locis temperatis inter hæc erit medium extrema. Et oportet vt morso in potu deī de illa quæ recens est et fortis. Reliquis autem ex quibus exhibetur detur de alia quæ est debilior. Fortis autem & recens est post qnq; sm̄ quosdam annos: aut.12. vsq; ad.30. Et hæc quidē medicina sicut cæteræ habet iudicium ex simplicibus, & ex tota forma. Et simplicibus quidem dupliciter operaī, primitus quidem infrigidando & stupefaciendo propter opij virtutem: deinde calefaciendo & dissoluendo medicinis calidis superantibus tādem frigiditatem opij. Tota vero forma operatur in venenorū expulsionem per formam specificam ex simplicibus resultantem, vt differentia videbitur.178. Reliqua uero diatesseron dicta esdre & huius differentia:179. quid autem pharmacum sit differentia ostendit præmissa.

E

F

PROPTER SECVNDVM sciendum, q; aliqui post solutionem pharmaci exhibēt drachmam vnā aut aureum theriaces moti propter fluxum quem timebant futurum & venenositatem medicinæ: sed id fortassis nō valet, sicut tertio & quarto dicendorum apparebit.

PROPTER TERTIVM aūt sciendum, q; pharmacum aut soluit sufficienter: uel superflue. siquidem primum tunc nullomodo competit theriace neq; multum reperitur dictū ab eximiorū aliquo, quod firmatur, quia quod quidem debilitat virtutem: spiritum resoluit, corpus agitatum suo motu amplius exagitat & inflammat, nō competit. Hmōi autem est theriace sui caliditate laboriosa dissolutiua. Rursus quod operatur vt balneum fere mox post purgationem non competit: dr̄ia sequenti. Talis vero est theriace, impedit enim decursum superfluitatum ab eo quod deorsum ventrem angustans, cogēs eas per membra nobiliora ad cutem peruenire, ubi eorū lęsio ac oppilatio & in cutis defœdatione potest contingere. dr̄ia consequenti. Et id quidem licet vniuersaliter concludatur nociuum: deterius tn̄ in cholerico reperitur. Si uero pharmacum effrenitauerit, tunc theriace danda nouissima quæ vere theriace nō est, cum actionem agat opiatę. Id tn̄ vltimo cum res posita fuerit in desperatione auxilijs non conferētibus reliquis & ingenijs. dr̄ia,204. vn̄ Mes. simplicium primo. Compingere quidem & stupefacere est vltimum: ad quod inniti debes & proprie tunc qn̄ omnia non iam contulerunt, & res posita est in desperatione. tunc quoq; super narcotico præsumendum est et medicamentis fortibus, sicut sunt theriace, Phylonium & similia: vnde apparet tum ex canone subdito: tūq; ex eo quod sibi Phylonium associat q; theriacem intelligit prout vna extat adhuc opiatarum. Per quod sermo sīr exponitur quartæ primo. Qn̄ ventris solutio superfluit in potu parum theriaces aut Phylonium tribuens. Talia nanq; malam complexionem alterāt calidam ex pharmaco inductam: fumos infrigidant & ingrossant humores, partesq; constipant et oppilāt, ac insensibiles fere reddunt vt in audaciam & effrenitatem non moueantur: sed motus & agitatio quieteī. Si nanq; daretur tunc iuuenis theriace venæ amplius ipsius caliditate & motu debilitarentur, earum amplitudo induceretur maior orificiorū & mordicacior fortior solutiui. Hæ nanq; tres extāt causæ in pharmaci effrenitatione, dr̄ia.144. Q. autē theriace

G

H [Margin: Intē. tertia cap.3. can. 6. in prin.]

[Margin: Ca.7. post principiū.]

I riace detur fortis post quęcunq; fluxum non reperio, ape ritioribus expressum vsquequaq;: verū post sufficientem solutionē dant aquam mellis, aut ordei, seu çucchari ſm dispōnem naturæ & humoris, vt vēter lauetur. Non.n. competit ius pullæ & maxime pingue: quod cōiter permittitur exhiberi cum sit vnctuosum stomachi substātiæ dissolutiuū, tunc nāq; competūt abstersiua mūdificatiua & post aggregantia et confortantia, trahitur.n. ius p̄fatū qñ q; auiditate quadam naturæ inanitæ ad venas cū fumis seu vaporibus medicinæ, vt inde dolor causet̃, qñ q; vehemens febris superueniat, & superfluitatū declinatio deriuetur a qua transmādantur parte. Si aūt superfluit solutio, nō fortem dant theriacam, sed aliam. Ex his igitur falsum apparet quod aliqui dixerant simpliciter eadem die cholericis proprie exhibēdam theriacem opij habentem adhuc virtutem. Phlegmaticis vero vel melancho-

K licis fortem: tertia tamen die in phlegmatico humiditatibus crudis prius repleto ad earum exiccationē potest laudabiliter theriace fortis exhiberi.

PROPTER QVARTVM vero ad primū dicendum, ꝙ per theriacē non iuuenis audit̃, sed potius vt expositum est recens opiata. Et sitr ad Zoar dicendum aut ꝙ hic magis cōsiderauit venenositatem corrigere medicinæ q̄ solutionis effrenitatem, qua remota solutio sistitur consequenter, vel illius fuit opinionis, cuius alios cōiter non inuenio. Ad aliud dicendum: ꝙ licet stringat ventrē sitq; theriace bonitatis applicatio & approbatio, tñ inducit ut ostensum alia nocumenta. vnde non est

Simp.p. inctiōe. 3 cap.3 p.4.ca.7

exhibenda cum possit fluxus alijs vt docet Mesue & A. compesci. Ad aliud dicendum, ꝙ licet pharmaca sint de genere veneni & proprie fortiora euulsiua, non tamē competit theriace, cū ante assumptionem pharmacorū eorū possit venenositas pelli, sitr cum effrenitant, potest eorū effrenitatio p alia remoueri. Ad aliud dicendū, ꝙ

L rarius effrenitat pharmacū, cum medic⁹ debeat perparū peccare, ita vt non oporteat post oēm fluxū theriacē exhibere timendo effrenitatē eiusdem. Neq; verum est ꝙ dispositionē corpis bonificet, cū fluxus raro supfluat. Prauum ēt est vt supfluitates remoueant̃ ad multū ab intestinorū tramite, neq; viscera tñ confortant̃ quin non amplius inflamment̃. Ad aliud dicendū, ꝙ pharmacum educendo humores calidos non infrigidat corp⁹, sed potius contemperat & naturā confortat expellendo contristans: neq; spiritus sic debilitat & dissoluit, quin mox restaurentur nocitiuo expulso: vnde non egent theriace, cū in amplius resoluerentur in quacunq; complexione in partem transmissi oppositā, ita vt simul fere duobus motibus moueri contingant contrarijs.

DIFFERENTIA. CXXVIII.

Ca.5.post medium.

M

VOD BALNEVM non cōpetat post purgationem ostendit̃: quia primo.4. Post medicinā non ingrediat̃ aliquis balneum, qm̃ trahit materiā ad exteriora, & neq; est bonū nisi ad ventrē cōstringēdum. In quā opinionē secum cōcidit simpliciū Mesue primo. Rursus non est facienda tractio in diuersas partes, vna.n. reliquam impedit & perterrit natura, sed hmōi occurrit hic tractio: nā medicina trahit de circunferentijs ad cētrum, balneum vero contra. Etī. Si non poterit materia fortioris virtutis balneo ut pharmacū corpus sufficiēter purgare, neq; id valebit perficere balneū, ſm dialecticū eo debilius apho.4. Neq; ēt in actu competit purgationis, quia irritata materia & agitata confluit amplius. Adhuc eadem docet̃ effrenitatem cathartici sisti p somnum & quietē. Qñ enim vis statuere somnū fac & noli mouere. Sed balneum his aduersatur, cum ſm Ioannitium & Haly. ad exercitium motū existens reducatur. Contrariorum vero actus prædicantur contrarij. Palin. Purgati remanēt ex natura actu pharmaciæ inflammati, ina

Intē.3.c.3 cañ.3.in medio.

3.tōp.c.26 Coīſr cō. aph.1. cir. medium. Apho.15 In isagogis coīſr tra. rerum nō naturaliū sub. de diuisione bal nei. Collr p. pra.ca.8 in prin.

niti, & exiccati. Sed balneum sub intentione qua administratur talia magnificat. Itaq; balneum post mundificationem non confert. N

CVIVS OPPOSITVM scribitur p̄mo.4. Itidē. Illud competit post euacuationem quod potest educere quod medicina pp distantiā non potuit, qualia sunt quæ cuti vicinant̃ distantia. Huius est balneū cum euacuet solum quæ ſm cutem: apho.3. Et quod membrorum inflammationē, comsumptionē tollit, & laxitudinē remouet. Alman.4. et quietat: competit post purgationē: cum corpus istis remaneat affectū. Hoc aūt bal. cōplet debite commensuratum, refrigerat.n. a membris contemperando humores: & superfluitates expirare facit. Amp. quidam purgatiōe suscepta superflue interdum euacuantur. Balneum vero ventrem constringit. Alman. quarto vnde theoricæ quinto. Balneum solutionē laxatiui amputat medicaminis. Igitur balneum post purgationem confert supreme.

Ca.5.post principiū. Cō apho. 16. in me. Ca.12.p⁹ medium.

O

Cap.18. post me. Ca.13.p⁹ principiū.

PROPTER PRIMVM quidem sciēdum, ꝙ bal. est corpus subtile vel liquidum corpori circūferentialiter occurrens ipsius immutatiuum. Balnei quoq; nomē assimilatum est ab eo quod est valaneion Græcæ a valo qđ est immitto per abscissionem.a. & diphtongi retento.e. & abiecto.i. dictum est balneum.o. etiā immutato sicut in plerisq;.i. abijcit latinū.e. seruato. Est aūt balneum multiplex ceu notificatio eius insinuat. Nam quoddam est aereum quod tangit̃ per id quod dictū est subtile quod proprius dicit̃ balneum. Aliud aqueum verius dictū lauacrum dulce, quod insinuat̃ qñ dicitur humidum. Interdum.n. quis solo vtitur aere pro balneo, ut terma uel alia stupha: atq; qñ q; vtitur aqua dulci corpus in eam infundendo, vel ipsam super se proijciendo. Et horū aliud calidū, aliud frigidum, & qñ q; vtimur his ambobus vt euenit multotiēs in termis. vnde.10. de inge. ſm hoc quatuor distinguit balnei partes, quarū prima est aer calidus qñ primitus copulat̃ ingrediēs. secūda ingressus in calidam.3. exitus in frigidā et quarta sudoris abstersio. Amplius balneum diuersificat̃, quia quoddam est simplex vt duo prædicta. Reliquum compositum quod duplex etiā est. Aliud.n. naturaliter est tale vt sulphureū, piceum, aluminosum: et hmōi. Alterū arte construit̃, ceu qñ herbę, frondes, et hmōi calidę uel frigidæ in aqua decoquunt̃ balnei uel in aere p̄sternunt̃ ipsius ſm utilitatē a medico intentā. Balneum.n.5. theo. tripliciter variat̃. Aeris causa ſm ꝙ fuerit calidus & frigidus vel medius diuersos in corpa inducens effect⁹. Aut ex parte vt dictū est aquæ. Vel causa qualitatis vtendi, qm̃ quidam eo vtuntur cum frictione simplici: alij cum frictione oleorū, nonnulli cū frictione farinæ granorū & aliorū ſm quod videtur magis expedire ad eorum intentiones explendas. Est autem primo secunda, Balnei actio naturalis calefacere suo aere, & in aqua humectare, cuius prima casa seu mansio infrigidās est & humectās: secunda vero calefaciēs, & humectās.3. vero calefaciens & desiccans: ne subita.n. naturæ læsiua intercidat alteratio in introitu aut exitu oportuit bal. tribus fore mānsionibus distinctum. vnde Halyab. Balnei sunt tres aeres. Primus est primæ dom⁹ aer, & est tepidus nil in corpus inducens caloris. Secundus secundę calore medius corpus aliquo calefaciens calore ac quadam dissoluens dissolutione. Tertius vero qui tertiæ vehementer corpora calefaciens plurimasque dissoluit superfluitates & a corpore euacuat. Neq; est Haly. ad. A. dissonantia: quia Halyabbas solum aerem tetigit: hic autem ex aere commisium & aqua. Potest etiam causæ prioris comparatio fieri ad aerem exteriorem. Appositumq; fuit circunferenter ad diuersitatem aliorum intus assumptorum, vel quæ applicantur exterius, quæ non ita ambiunt superficialiter corpora: sed aut ad centrum tendūt vt interius immissa, uel in parte sitūatur forinseca. Dictū est

P

Ca.10 p⁹ principiū.

Ca.11. ad medium.

Q

De 1. sū 8 Ca.19 in principio.

5.ſm ca. 13.p⁹ prin.

A est aũt actualiter: qm̃ quæ in nobis agunt, quædam sunt potentia seu virtute talia vt camomilla & piper. Alia vero actu calida, vel frigida, vt aqua balnei calida frigida, & aer & oẽ calidum calefacit & frigidum infrigidat. Altera per accidens, ceu balneum dupliciter accidente infrigidat, aut aperiendo poros & hu. calidum vt choleram in quæ foras resoluendo, vel humores agitãdo intra corpora & super membra sensibilia dissoluendo, qui moti adhuc ipsoꝝ actuali magis agunt frigiditate: modo quo balneati in putridis indigestis horrorem & frigus incurrunt. Distinguitur & pręter hoc balneum triplex. Qm̃ quoddam præparatiuum ad euacuationem. vnde secundo practicæ. Volẽtem sumere laxatiuum prius opus est corpus aptare suum vtendo anteq̃ accipiat duobus aut tribus diebus balneo temperati caloris & suauis aquæ superfusione tepidæ sup corpus: quare primo quarta. Balneum quoq̧ ingredi anteq̃ ventris solutio fiat aliquãtis diebus est ex eis quæ bene præparant nisi aliquid prohibuerit. Ea propter præcipitur p̄ phlebotomandos & ventosandos habentes grossum sanguinẽ primitus balneari. Oportet tamen vt inter balneum & haustum medicinę paruum interueniat tempus. Est autem & aliud balneum prohibitiuum sicut in hora operationis cathartici administratum, cum eius sit actio in diuersa cathartici actionis & ipsius distractio. nisi effrenitet illa. Quoddam vero est perficiens vt quod fm̃ quosdam administratur cessante actione cathartici: resoluit enim quod non potuit educere medicina. Quid autem purgatio differentia ostensum. 125. cum alijs.

Capi. 16. post prin.

Ca. 5. post principiũ.

B

PROPTER SECVNDVM quidem sciẽdum q̧ illustres medicorum. A. & Mesue videntur sibi vtcunq̧ in hoc aduersari quęsito. Primo namq̧ scribitur quarta. Ille qui medicinam solutiuã, videlicet bibit secunda die balneũ est intraturus: quia si aliquid ex humoribus ipsi⁹ fuerit relictum balneũ ipsum mũdare poterit. Et iste quidem cõis est modus practicantium pręcipiendũ si firma est virtus secunda die post purgationẽ balneum ingrediẽdum. Mesue vero de pharmacis nullum vult balneare post assumptũ pharmacum nisi illum in quo effrenitet medicinę actio: quare secundo practicæ. Quòd si in aliquo intantum superabundat solutio vt defectus ẽt timeatur virtutis, hunc balneo introduc & aquam superfunde calidã & maxime pedibus & manibus. Et in hoc concidit Mes. repellens illos qui pręcipiunt frigidis et stipticis tales balneari aquis. Ignorantes qm̃ poros coarctant & medicinas & fumos interius conuertunt: vnde cã maioratur ad fluxum. Et ideo visum nõ parum epithema ex frigidis stipticis super ventrẽ positum fluxum augmẽtare, & sanguinem ẽt ad fluxum incitare: quare raro cõfert nisi in corporibus iam puris: immo magnifica debet esse intentio dilatare poros, et ad exteriora attrahere & proprie qñ bal. fuerit ex aquis dulcibus in quibus decoquantur poros aperientia vt camomilla, absynthium, sansucus, folia citri, & quæ talium: & in hoc non parum cõferunt frictiones & sudores ingenijs prouocati. Vulgares vero & arte imperitiores balneant cõiter tam illos in quibus nõ superfluit pharmaci actus, q̃ illos in quibus effrenitauit. Quorum error ostenditur primum: quia balneum ad exteriora trahit: medicina vero ad interiora: propter qd' hu. debentes a medicina trahi ad interiora actione balnei trahentis ad contrarium ad exteriora non poterunt euacuari, sed remanentes in partibus moti & non educti nocẽt illis. Fatigatur ẽt virtus & dissolui propter attractionem simul in partes cõtingentẽ oppositas: cum in tali motu scissionem oporteat interuenire: physicorũ apparẽs. 8. Propterea aphorismorum quarta inhibetur: ne pharmaca exhibeãtur sub cane & ante canem. Eti. Praua est illa eductio quando fit transitus materiæ super nobilia mẽbra differentia. 192. Sed per bal. materia mota in extrinseca transmittitur ab ignobilibus per nobilia ad ignobile: vt a ventre ad cutis superficiem per nobilia in medio horũ sita. Rursus materia melius ex propinquioribus ducitur vijs & ductibus: & maxime cõsuetis p quos est euacuare naturæ: vnde aphor. prima: q̧ oportet agere vndecunq̧ maxime reperit natura inde per cõuenientia ducere loca. Adhuc propter talem actionem contrariam materia ineuacuata oppilationes generat in vijs, aut in cutem educta desędationes in ipsa. Itaq̧ bal. post medicinam non cõgruit nisi qñ pharmacum effrenitat: tuncq̧ ad constringendum iuuat ventrem. Concedit tamen A. qui sibi fere videtur dissonus in hoc quæsito: q̧ post medicinæ assumptionem immediate nõ sit timendum primã casam balnei intrare: & proprie tempore frigidiori modo tali ne calor sit vllo modo impediens ad attrahendum: quoniam frigus intensum lædit effectum medicinæ.

Ca. 5. 4. 6.

C

primo in, un. tertia. c. 3. cañ. 3. post med.

Capi. 56. post med.

D

T. c6. 62.

Aphor. 5.

E

Apho. 21.

primo q̃r. ta cap. 5. post prin.

PROPTER TERTIVM quidẽ sciendum q̧ virtus balneandi aut est fortis, aut imbecillis prostrata: quaente huius cessandum est a balneo casu quocunq̧ omnino: quia cũ virtus sit dissoluta, spiritusq̧ resoluti, & corpus consumptũ: balneumq̧ ista coaugeat, eidem parcendum est: ne virtus eo dissoluaſ peramplius, vnde de marasmo prohibetur balneum summe imbecilli ente virtute: et si dispositio expostulet ne mors accidat: sicut euenit medico balneanti adolescẽtulum. prognosticorum. 1. Et Attalo theagenem. 13. de inge. Si autem vigor cõstiterit: tunc aut pharmacum effrenitat: & sic apud omnes balneandum. non quidem cum frigidis stipticis, sed calidis temperatis aperitiuis. vel non effrenitat: et id dupliciter, quia aut cessauit motus & agitatio medicinæ, aut minime. Quòd si primũ aut est sufficiẽter purgatus cum omni cõferentia aut euferentia aut imperfecte. Siquidem qd' prius & præcipue si fuerit ex illis qui nec diligit bal. neq̧ omnino cõsuetus: non opus est hunc post purgationem balneo inquietare: cum nullum iuuamentum verum potius nocumentum inde sit habiturus. Aliquando tamen hos balneant ambitiosi vt videãtur aliquid diligentius agere fortassis inde sperantes ampliora suscipere. de ingenio. 11. Quod innuitur primo quarta. Si inueneris immissum in bal. post medicinam in eo nõ delectari, sed ęstuationem in ipso pati, cum expelle. Non enim medicina inuenit egentia resolutione: fm̃ quem prætextum sermo verificatur Mesue maxime vt nullum nisi effrenitatum sit post sumptum pharmacum balneandum. Si aũt motus cessauerit humorum & agitatio cathartici: ipseq̧ sufficienter non fuerit purgatus: neq̧ omnis rationabiliter consecuta sit cõnferentia & euferentia inde proprieq̧ si balneum diligit & fuerit ei consuetum hunc secunda die post medicinam præcipiendum balneari: & maxime in eius fine ac fortassis die tertia: vt agitatio sit omnis quieta: & maxime quando quis euacuatur materiebus difficilium eductionum: aut quia sunt inuiscatæ remotæ: vt quæ in iuncturis: vel quia sunt versus extrinseca delatæ: & proprie quando corpora fuerint pinguia compacta. In his enim virtus pharmaci nõ potuit ad exteriora peruenire corporis omnino. Quod innuit. A. d. Si videris quòd balneum sit ei sapidum & in ipso delectetur: erit hoc signum quòd balneum ipsum ab eo quod relictum est mundificateum ergo in eo dimitte. Et fulcitur: quoniã post vniuersalẽ purgationem cum corpus non fuerit per oẽ purgatum: particularis debet subsequi purgatio. Hmõi vero est quæ per balneum eũatiuum materierum cuti vicinarum. vnde. 5. theoricę: inquit Gal. Eũo quę fit per exercitiũ & bal. humoꝝ est subtilium qui ad cutis p̄ueniunt partes & parati sunt egressui. Amplius huius corpora reddunſ pharmaco exiccata, & superfluis maxime fm̃ exteriora humectata: cum plures etiam fumi in actu pharmaci a centro tendant ad circumferentiã refra-

F

Lib. 1. c. 2 circa fin.

Com. 5.

Cap. 9. iux ta finem.

G

Ca. 1 5. in medio.

Ca. 5. 4. 6. Simp. primo inteo. tertia. c. 3. cañ. 3. post medium.

H

vbi supra immediate.

Capi. 13. principiũ.

I Lib.2.c.2. in fine. cti. Sed bal. habet hm̃oi mouere: quia exiccata humectat & humectata exiccat ſm diſpõnes differentes: cum debite fuerit adminiſtratum. vnde de tabe. Mirabile hoc balneis ineſt calidis. videlicet cõferre ſiccitatibus & frigidis queadmodum & ſiticuloſos quidem non ſiticuloſos reddit: inſiticuloſos aũt ſiticuloſos. Et velut fere vinũ operatur vt de ipſo apparet, pbl'.30. et in dietis particularibus. Quare Damaſcenus. Balnea non ſunt nobis neceſſaria ſupple tñ ad refrigerandum ca'm: vel ad calefaciendum frigidũ, ſed vt diſſoluant, & ſudare faciant, deſiccent & humectent. Inquit etiam ꝙ bal. & temperata potio iuuat cauſam & contrarium cauſæ. Itaqꝫ bal. poſt purgationẽ competit in hoc caſu. Et huic proteſtui nil Meſ. derogãt inducta: cũ humores ſint interiores purgati & quieti nec moueanť ad cutem de ignobilibus per nobilia: neqꝫ euacuatur niſi vnde reperit natura. Neqꝫ etiam cutis inficiť, verum potius depuratur: cum ipſius deducãtur ſupflua.

(Margin: problē. 1. ptic. 1nb. de vio. ante mediũ. Apho. 27. Apho. 31.)

K Trac. 1. ca. 7. añ med. Circa prædicta dubitatur, quia nõ ſolum videtur balneãdum ſecunda die: immo etiam eadẽ. Nam tertio. 22. Expedit qui vult ſumere medicinam vt in ſummo mane ſumat: quæ tardet cibũ: deinde ſumat poſt horas tres. 20. aur. panis cum vino & aqua pauca, et poſt ſex horas ingrediatur balneum & egrediatur. Dicendum ꝙ. A. loquitur in cura doloris iuncturarum cum medicina ventris in principio lenitiua & nõ ſolutiua, vt naturæ ſic vniuerſaliter acquirantur lenitas et mollities: & maxime qñ hæc materia fuerit ſicca. Dicit etiam ꝙ bal. ingrediatur et egrediatur mox ſupple: ne medicina exagitetur inde. Si vero medicina ſit in actu purgationis, & materia in fluxu: neqꝫ de ipſius timeamus effrenitatione nõ eſt modo balneãdum aliquo. Sicut quendam filium regis Boemię pharmaco ſibi tradito in balneo repperi aſcellationibus pręcedentibus quibuſdam. Et id eſt qd' voluit. A. ꝙ poſt

L medicinam per modicum tempus, videlicet aſſumptam non ingrediatur aliquis balneum cum materiam trahat ad exteriora. Et ſm hunc pręcipue intellectum Meſue rationes procedunt.

PROPTER QVARTVM quidẽ ad. A. & etiam Meſ. primo quid dicendum apparuit. Ad aliud dicendum: ꝙ non eſt facienda tractio in diuerſas partes quando medicina adhuc euacuat niſi vt dictum actio effreniteт medicinę. Ad aliud dicendũ: ꝙ verum eſſet ſi medicina & balneũ educerent per eandẽ viam: ſed oſtẽſum eſt ꝙ per diuerſas: bal. n. cutem tangit: non aũt pharmacũ, vnde magis põt operari eo. Ad aliud dicendũ: ꝙ non eſt inconueniens idẽ pluribus modis curari non eadẽ ratione ſumptis. Somnus enim curat fluxũ medicinæ ſupfluæ, quia trahit de circunferentijs ad centrũ: motum fluxui cauſando contrariũ & virtutem confortando: caloreqꝫ naturalẽ aggregando & vigoroſum reddendo in ſumorum medicinæ diſſolutionẽ. Adhuc licet in facto eſſe

M ſomni accidat quies: in fieri tñ ipſius qñ calor mouet ad intra interuenit motus. Balnea vero ſiſtunt fluxum et ſumos medicinę in oppoſitũ attrahendo et eos reſoluẽdo: cum poroꝝ educanť apertione, ita vt ſomnus & balneũ trahant in fluxus oppoſitum ꝙꝙ modo differẽti. Ad aliud dicendũ ꝙ ſi pharmacati ſint debilitati vel exiccati ſeu vehementer inaniti: nõ tñ vt dictum docet eos balneari: niſi viribus reſumptis & habitus corꝑis vellemus eos tanꝗ conualeſcentes ad meliora reducere per humectantia quæcũqꝫ: neqꝫ omnia balnea ſunt reſolutiua, ſed plurima humectantia. Partis etiam alterius arguta verum includunt ſub intellectu relata.

DIFFERENTIA CXXIX.

Libr.3. Apho.36 & 37. QVOD PHARMACIA non cõpetat in re. ſa. oſtenditur: qm̃ Gal. in techni: & tertia primo: vbi agitur de re. conſeruatiuo: nõ docet pharmacari: verum quarta vbi de curatiuo. Adhuc aphor. 2. Qui bene habẽt corpora pharmacari difficile, & ſana habentes corꝑa pharmacijs purgati exoluuntur cito: obtenebrantur enim torquentur & liqueſcunt. Corpora vero re. ſa. cõmenſurata ſunt ſana: qm̃ regimen aut eſt conſeruatiuũ vel curatiuũ, cum oĩs talis practica. Rurſus. Medicina de duabus rebus ſecuritatẽ nobis pręſtat. ſ. putrefactionis penitus prohibitione & defenſione humiditatis: ne cito reſoluať: primo tertia. Pharmacum aũt ꝑ humores putreſcentes expetitur & corruptos. Eti. Contrarioꝝ contrarię ſunt rationes & naturę, ſed pars curatiua pręcipit oĩariã pharmacari: conſeruatiua igiť inhibebit. Palin. Si debet corpus pharmacari, hoc erit ſicut aliud oẽ reſone ad corpus cõmenſuratũ facta. Sed hm̃oi non poteſt pharmacari: cum diſſoluať ea et colliquetur vt inductum. Itaqꝫ pharmacum non cõpetit in regimento ſanitatis. N (Margin: Ca. ſeqꝫ. poſt med.)

IN OPPOSITVM ſexto enim de re. ſa. præcipitur corporibus humidis ſupfluis paratis putrefieri hiera per aloẽ purgari: primo ẽt practicę cum quarto Almanſ. tangitur modus purgationis & eũacuationis peccantiũ humorum. Amplius apho. 6. pręcipiť indigentibus pharmacia vel phlebotomia vere fieri: tales aũt ſunt ſani: ſm Cõmen. ibidẽ. Hi vero ſunt quibus regimen indiciť ſanitatis. Eti. ſani dicuntur aliqui quo ad nõ ſenſibiliter impediantur eoꝝ actus. De morbo enim primo. Sanitas dicitur in poſſe actus ſine impedimẽto ſenſibili exercere. Sed aliqui cacochimi aut plectorici poſſunt inocue ſenſibilius actus exercere: qui aũt tales, egent humoꝝ eductione. Rurſus. Si corpus optime ſanũ eget purgatione de quo minus vr̃: & reliqua amplius multo, cum minus ſit aptum labi & delinquere. Id autem indiget: quia in pueritia & ſenectute neutrum extat, cum ab infantia vſqꝫ ad iuuẽtutem ſit in humiditate fere ſuperflua & calore quaſi tẽperato: primo prima. In ſenectute ẽt ac ſenio plures colliguntur ſuperfluitates egentes eductione. Et firmať, quia cum ſit temperatum, pluribus occurrit oppoſitis quibus læditur magis diſtẽperato. Eti. Corpori tẽperato ac ẽt non minus reliquis poteſt peſtilens aeris conſtitutio aut ſtellaritas infortunata ſuperuenire qua corpora colligẽt huiuſmodi ſuperflua plurima eductione indigẽtia. Ergo in re. ſa. competit pharmacia. (Margin: Poſt med. O Cap. 12. Cap. 15. Apho. 47. In pn̄. cõ. Cap. 1. in principio. Doc 3. c. 3. poſt prin. P)

PROPTER PRIMVM ſciẽdum ꝙ de pharmaci eſſe differentia viſum. 126. Regimen ſanitatis eſt mẽſura occurrentium corpori qualificata debite ſanis corporibus attributa. Id autem cum circa corpora verſetur ſi debet diligẽter audiri opus ſit corporum diſtinctionem intueri. Horum nãqꝫ quædam ſunt ſana & aliqua ægra: quæ ſiquidem vtraqꝫ duplicia. Nam quędam ſunt vt dicunt talia ex tempore vt nunc ſana, vel ægra in quibus actus aut ꝑficiuntur ſenſibiliter vel ſenſibiliter lęduntur. Alia vero ſimpliciter ſiue ex generatione vt tactum differentia. 125. Quę dupliciter ẽt accipi poſſunt: vt ſanitatẽ anguſtius ſumẽdo, & ita ſolum corpus ſemꝑ aut optime ſanum, ꝓprius ſub regimine contineť ſanitatis: cum ei: verius competat per ſiſe procuratio. Vel cõiťr iuxta id qd' eſt in operibus non ſenſibiľr delinquere, & ita ſanum lapſum parũ ſiue ſanum multũ, neutrum & ęgrum ſimpľr ſiue æqualiter aut inæqualiter & ægrotatiuũ poſſunt ſub ſanitatis extẽſione collocari ſm illud inductũ de morbo primo. vnde in arte. Diuiditur aũt totius ſanitatis latitudo in tres partes: ipſaſqꝫ habẽtes latitudinem multam vt in ſanũ, neutrum, & ęgrum: quę ſiquidẽ inter duos terminos conſtituiť in techni extremos inter optimã compoſitionẽ ſimpľr & vt nunc conſeruatã, videlicet ex parte & nunc factã ægritudinem: & ſimpľr ẽt talẽ entem vt ſaniſſimum & ęgerrimũ modo quocũqꝫ. Ex his ẽt deductis ſciendum in amplius ꝙ regimen ſumitur cõmuniter pro omni debita quacunqꝫ & qualitercũqꝫ adminiſtratione: & ita ẽt regimen diciť curatiuũ iuxta illud primi quartæ. Vna eſt regimẽ & nutrientia: ꝓprie quidẽ prout corpori (Margin: Q In arg. ad oppoſiti. Lib. 1. tec. cõ. 19. Lib. 1 tec. 3. te. cõ.)

debeatur

A debeatur lapso, non ad speciem cõseruationis: sed ad totum genus referendo: quod regimen proprius præseruatiuum seu præcustoditiuum appellatur. Propriissime vero prout corpori debetur in meliori formarũ enti. Quid autem sit sanitas. differentia monstrauit. 72.

PROPTER SECVNDVM quidẽ sciendum aliquos dixisse ꝙ in re. sa. nõ expedit pharmacari: eo ꝙ regi habet per simile qualia non sunt pharmaca: cum eorũ plurima naturæ sint maxime cõtraria. Sed hi solum audiunt decepti corpus sanum quod optime tale sanitatẽ fere accipientes punctalem: cum tamen ostensa sit plurima & lata differentia etiã. 18. Neq̧ videntur pharmacorum diuersitatem infinitam quasi percipere. Dixerunt & alij ex eadem vtcunq̧ radice ꝙ pharmacum nõ competit in re. sa. ratione præsentis: sed magis futuri periculi volentes huiusmodi corpora sana sufficientes existere. Sed errant quia vt apparuit differentia. 116. sicut corpus

B lapsum ad caliditatem vel frigiditatem &c. non solum gubernatur ne in morbum decidat sicut quod pugillum, sed vt reducat non minus ad corpus perfecte sanũ: possunt eni actus ipsius & si non sensibilius lædi ex aliqua cacochimia, quæ pharmacia expurgat mensurata.

PROPTER TERTIVM quidem sciendum ꝙ pharmacum expedit in re. sa. (ceu tactum) & specificabitur magis cõmensuratum penes Gal. cum reliquis: ẜm tamen magis & minus: ceu plus aut minus fuerit lapsum: ita vt corpus temperatum cum ad senectutem peruenerit vlteriorem: factum etenim neutrum aliquibus interdum egeat leuioribus subductiuis. Et demum communibus.

Primum autẽ ratione firmatur: qm̃ sicut corpora distẽperata magis egent alteratiuo per cõtrarium: ita et pharmaco suo modo, cum ad eorum distẽperantiam alicuius sequatur humoris excessus. Illo autẽ indigent. Adhuc

C oẽm lapsum qñ tempus affuerit: oportet tandem corrige re. 6. de re. apparens. Sed corpus quod sub regimine locatur sanitatis vt plurimũ labitur in excessum tam ẜm quãtum, ꝙ quale: & ideo inuenta fuit ars medicinæ constituens ipsum & gubernans. Rursus. Vt ad multũ plurima aialium corpora sunt decidi parata non solũ in qualitate simplici verum ẽt cum humore indigẽti tandẽ euacuatione. vnde Ioãnitius sanos noiat ægrotare paratos. Itaq̧ in re. sa. mensurata cõpetit pharmacia: qñq̧ & maxime vere aut ẽt autũno differentia. 125. Sed contra: quibusdam talium fortes exhibentur pharmaciæ. Dicendum id nõ esse principaliter gratia præsentis lapsus: verum amplius futuri. Hæc autẽ duo quæ talia subducunt corpora sunt duplicia. Quędam nãq̧ sunt simplicia vel fere: vt maluę, brodium caulium semicoctoꝝ. Mercurialis quã multum reperio appetitus ꝓstratiuã & stomachi impeditiuam: volubilis vnde scamonea construitur an

D tiochena qñ decoquitur cum pinguioribus tẽperatis: vt gallis antiquis & gallinis: ficus siccæ, pruna, cerasa, vuæ sufficienter maturæ: granata dulcia, thamarindi, cassia fistula, mãna, serum caprinum, terebentina, epithemum, senæ, tartarum, polypodium, cartamus, agaricus, aloæ, turbith, myrobalani & huiusmodi: ẜm tñ differentes cõplexiones prout varios mouent hu. horum tñ sic dicendorum quædam sunt alijs mitiora: quædã vero aspera: nonnulla vero cõposita vt diaspoliticon qđ quarto de re. sa. construiť ex nitro, pipere, cymino & semine ruthæ æquatis qñ amplius quis soluere voluerit qñ autem minus pars media proijcitur tñ nitri: & illud amplius incitat pituitam. Est et hiera per aloem constructa ex septem medicinis de inge. 7. quę choleram mouet cum pituita, et proprie qñ ei agaricus aut turbith admiscet. Pilulæ similiter de aloe & mastice. Aliud & maxime cholericis vtile. ℞. thamarindorum. ʒ. x. & dissoluãtur in aqua casei, reubar. recentis contusi. ʒ. i. aut. ℈. ij. Quod mistum permittatur die cum dimidia: deinde colet totum, cui vncia vna addatur syrupi corticum citri. Aliud melãcholicis

E vtilius. ℞. sene, polypodij, epithemi, tartari, cinnamomi, stœcados arabi. ana conficiantur cum zuccharo aut melle sufficienti. Reliquum cõmune. ℞. recipe cinnamomi vnciam vnã, & semis, tartari, folliculorũ senę: ana. ʒ. vi. cartami. ʒ. ij. nitri. ʒ. i. anisi, zinziberis: ana. ʒ. i. &. s. turbith, rhabarba. ana. ℈. ij. fiat electuariũ aut in puluere ante comestionem cum brodio sumatur. Vtuntur aũt quidam quodam diacatholicon. i. vsi ad huius electionem. Vsus tamen talium cõtinuus corpora in prauum deducunt finẽ, & maxime qñ plus fuerint medicinalia.

PROPTER QVARTVM quidem & si inducta iam appareat: dicendum tñ ad primũ in techni, licet nõ exprimatur pharmacia: breuitate tamen sermonis auditur: quod apparet quando corpora sana docet in cõpositione gubernare per ea etiã quę pertinẽt ad chirurgiam: similiter etiam. A. leuia vel mediocria solutiua tetigit

F sen tertia: de re. sa. quarta vero fortiora ad curã certam pertinentia. Ad aliud dicendum: ꝙ prædicta corpora sunt optime sana qualia nõ sunt oia in re. sa. subiecta. Intellexit etiã Hip. perpurgari & pharmacari ea quæ fortiter huiusmodi operanť. Ad aliud dicendum: ꝙ medicina prohibet putrefactionẽ supposito pharmaco vbi expedit cõuenienti. Aut humores huiusmodi corpoꝝ quamuis non sunt actu putrefacti et corrupti: sunt tñ in quadã dispositione ad illum propinqua. Ad aliud dicẽdum: ꝙ verum esset qñ aliquid inesset vni cõtrariorum per naturam ipsius: & non per generis superioris essentiã, sicut videri inest albo & nigro non per se, sed per colorem, ita vt pharmacare non inest per se curatiuæ: veꝝ per practicam sub qua ipsa continet vt & cõseruatiua. Ad aliud dicendum: ꝙ pharmacari nõ dicitur relatione corporis optimi dum permaneat tale: sed quando ægrotat aliqua

G occasione: & proprie quãdo negligenter regimen obseruat. Ei enim nequaꝗ̃ cõpetit quando in meliori sua fuẽrit dispositione. Ad primam vero alterius partis iã apparuit. Ad aliud similiter visum quoniam concessum illis pharmaca cõpetere minora vel media, vel pharmacatur & maxime fortius, nõ ratione pręsentis dispositionis sed futuræ. Ad aliud etiã iam apparuit suo modo.

Ad aliud dicẽdum: ꝙ licet humiditas videatur superflua in prima ætate rõne caloris fere temperati: non autẽ consequentiũ ætatum. Concessum ẽt aliqualiter corpori tpato seniori facto leuius: subductiuũ conferre quãdoq̧. Quod & si multis occurrat oppositis minime lędiť, cum oppositio sit modica, vt medij ad extrema respectu cõplexionum distemperataꝝ, quę est extremi ad extrema, partes ẽt si cõpatiunť in adinuicẽ. Læsio tñ vnius partis minorať in oẽs perueniens: ꝓbľ. 5. Ad aliud dicẽdum:

H ꝙ id intelligiť constitutione tpis naturali existẽte vt supponiť crisium. 2. qñ signa ponuñť febris & siťr de constellatione infortunata. Vel quia hanc nõ habet medicus sed astrologus cõsiderare. 1. tertia: & quarto prima & scda.

DIFFERENTIA. CXXX.

QVOD CONVALESCENTEM sit opus pharmacari ostẽdiť per decimũ Alman. primum practicę: ac quartũ secundæ. Adhuc si qđ magis adesse vť non inest, neq̧ qđ minus. Amplius aũt vť natura tẽpore sanitatis posse quod supfluum euacuare ꝙ ægritudinis aut dispositionis sibi comparis: sed tunc non potest. vnde primo tertia. Naturæ solummodo eũatio nõ est cõpleta: immo ꝓculdubio ex supfluitate cuiuslibet digõnis remanet abstersio & impressio. Amplius consiťr si natura tpe sanitatis eget euacuatione cum sit fortior: multomagis opus aderit conualescentiæ hora: extat enim adhuc tunc morbi acumine debilitata. Sed eget in sanitate: quod ostendit euacuatio corporibus fere cunctis singulis annis indita. differentia. 125. Eti. In conualescente sanguis aptus est

Concil. Bb ij paucus

Marginal notes (left): Ante me. — In isago. gis tra re. tum cõtra naturã tu bri. de re. sanitatis. — Post med. — Cap. 11.

Marginal notes (right): Lib. 3 c. c. 175. & 176 — Doc. 3 ca. 1. post me diũ & doc. 4. c. 1. post medium, Cap. 9. — pble 11. — Ca. 2. & 6. — Doct 5. c. fing v. 6. Tra. 4. ca. 1. post pn. Tra. 2. c. 2. Cap. 35. i medio. Cap. 25. Tra. 1. ca. 101. circa princi. iũ. Doct. 1. ca 1. post pn.

I paucus in techni. Ad paucitatem vero eius aliorum sequitur augmentum humorum primo apparens prima. Hi autem egent cum sint extranei eductionem. Itidem totum corpus in conualescente frigidius existit in techni lib.3. Ad hmoi vero sequit praua digestio cum ea pficiatur calido. Praua quidē digōne humores generant super flui naturæ inobediētes eductione indigentes: apparens primo prima. Itaq; euacuatione indiget conualescens.

Lib.3.t.c. 108. Coll. doc. 4.ca.1.4. sbi finem. Te.cō.108 Coll. doct. 4.cap.2 iuxta finem. Trac.1.ca. 101. i pn. Cap.2.ante mediū. Coll.c.7. circa pn. Lib 3.tex. cō.108. K Coll cō. 11.&.12. post prin. Lib 3.tex. cō.108.

IN CONTRARIVM quarto secunda. Prohibeat cōualescens ab euacuationibus &,pprie coitu. Adhuc Isaac febrium.4. Declinatio non pōt fieri nisi bona crisi præcedente. Sed conualescens iam declinauit a morbo, cum sit extra morbi tempus. primo secūda. Et laudabili crisi oīs educitur superfluens materia. Palin. Si cōualescens euacuatur aut sanguine qd'non expetit, cum sit bonus et paucus in techni vel alio contristantium humore. Sed neq; illo, cum medicina sit de genere veneni.2.re.a. Hoc autē corpus prosternit & stomacum ibidem præcipue. Et maxime qa hi debiles adhuc existunt. Eti. Conualescens ægritudine consumptus existit. vnde in techni partes simplices sunt sicciores: pp virtutes earum infirmiores. Qui autem hmōi non eget eūatione: verū potius adiectione. Itaq; conualescentē non opus sit euacuare.

PROPTER PRIMVM quidem sciendum: q; conualescens vt dicunt est corpus neutrum ex ægritudine consurgens. Id aūt quadruplex, quia aut consideratur rōne ætatis, & hoc dupliciter, vel prioris: et ita puer. aut posterioris, & tunc senex & senior. In medio enim virtutis vt iuuenis, vel rōne dispositionis: quod etiā dupliciter fit, vel futuræ: & sic decidens: & preteritæ: & tunc conualescens. Quæ quidem oportet duobus saltē diebus regimine gubernare quo in ægritudine apparens re.a.2. ne subita introducta in eo alteratio prosternens naturā in morbum itidem cogat incidere. Si aūt regimen eius cum omni solicitudine & cautela, & præcipue illius qui minime aut diminute fuerit iudicatus, criticorū initio: tam in sex rerum non naturalium administratione, q; medicamētorū si expediant applicatione, vt in techni.10. Almansor practicę primo edoctum. Quid autem sit euacuatio & quoties dictum, dictum est superius & etiam differentia ostenditur.164. quæ hic pro sanguinis suscipitur & aliorum eductione humorum.

Coll. tex. cō. 21. & cō 46. post prin. L prio ca.1. post prin. Li.3.t.cō. 106. vsq; ad.t.c.113 Ca.35.in prin. Ca.35. in medio.

PROPTER SECVNDVM vero sciendum, q; cōius operantes omnem euacuant cōualescentem & maxime pharmacia. Quod dupliciter euenit, aut quia nō solum medici verum et medicinarum venditores volunt aliqd agere continuo prēmia expectantes suscipere ampliora. 11. de inge. quorum defectus mox erit apertus. Errant ēt quia confestim euacuant post crisim cum nōdum perfecte qualis sit conualescens cognoscant. Adhuc natura morbi acumine fatigata ,psternitur in amplius cum hoc potissime fit quod multum & subitum euitandum naturæ præliatiuum. Excitat etiam pharmacum naturæ laboriosum prauam dispositionem in ipso.

Ca.35. in medio. M

PROPTER TERTIVM quidem sciendum, q; primitus oportet cōualescentem distinguere: ex quo demum veritas ostendet. Vnde sciendum primo q; quidam ex ægritudine conualescit immateriali: reliquus autem materiali: & alteruter duplex existit. Est enim certus quis siue verus: alter vero nō certus. Verus autem est ille cuius crisis fuerit ægritudinis cōsumptio laudabilis omnifariam oēs bonas habens cōditiones dīa.103. assignatas. Aut in quo fere nil symptomatum remanet quæ ex morbo. Non verus autē huic oppositus in quo plurima & diminuta monstrantur signa: vt sitis, oris exiccatio, insuauitas et fastidium: sexto epidemiarū: ac reliqua sufficiēter: quarto secunda. & in sermonibus criticis tradita. Et per huius quidem distōnem tollit contrarietas occurrens; qm̄ in techni conceditur balneum.10. vero negatur

ptl.1.t.c.9 Tra 1.ca. 96. Libr.1.ca.

Almans. nam qn̄ conualescens fuerit certus pōt balneari & maxime cōsuetus ac diligens: cuius ægritudo fuerit ebullitionis ac exiccationis: nō verus minime. Propter qd'in amplius sciendū secundo q; cōualescens certus nō eget eūone sanguinis aut alterius humoris: neq; ēt alteratione. Quod firmat: quia quæ iudicātur & iudicata sunt pariter nō mouere: neq; nouū facere pharmacijs aut aliter apho.1. sed cōualescens verus æqualiter est iudicatus.

N Lib. ... cō.105. Ca.51.in prin. Apho.10

Eti. Nullus habet eūari quocunq; modo quoꝝ san. est bonus & paucus, cum eductio sanguinis multitudinem expectat. Est nāq; euacuatio vl'is multitudinē euacuans: sed cōualescens certus est huius, ppter ægritudinem & crisim præcedentes. Est & spūs animalis ac vitalis huius: partes ēt simplices sicciores, & virtutes ob hoc infirmiores & oino corpus frigidius omne: hmōi est conualescēs certus in techni lib.3. Amp. quæcūq; corpora sunt pura non egent euacuatione: quoniā bene habentes corpora pharmacari operosum. vnde helleborus piculosus sanas carnes habentibus: spasmum enim facit: quia penes Gal. cum medicina ,pprium non inueniat hu. quē habet attrahere: ceu choleram, phlegma, vel melancholiā: quęrit sanguinē, et carnes colliquat vt inde attrahat. Palin. Si conualescentem quemlibet opus sit euacuare: oīs tunc crisis & naturę euacuatio huius erit imperfecta. Quod ridiculum dicere: cum ipsa vt ad multum quod perfectum ,pducat semper nisi fuerit impedita. Igitur conualescens quis vel certus non eget euacuatione: sicut neq; alteratione quādoq;, cum nulla fuerit in ipso discrasia relicta. Si aūt fuerit conualescens non vere, eget per oppositū euacuatione, cum crisim nō habuerit aut imperfectam. Sed potius fuit eius visa ægritudo propter aliquam istaꝝ causarum quietari: vt planetaꝝ copula, vel aspectu, aut materiæ ętherogeneitate: ceu q; prius acuta & subtilis consumatur. & deinceps lenta superueniat & grossa, vel ,ppter opiatas materiei impillatiuas prohibētes putrefactionē. aut delapsum materiæ in partem insensibilem, vt quādo ea quæ squinantiæ defertur ad pulmonem vel animæ ac incidentia bonā spem facientia, sicut in mensa medici confidentia. differētia.135. vel ex ægritudinis manerie vt dissinteriæ hepaticæ quę multoties videntur quietari etiam absq; febre fieri: & denuo cum eadem mox redire interiorum. 5. aut fortassis & hora. Quod testātur illustres. vnde Almanso. Si ex malis accidentibus aliquid remanserit, venter soluatur aut minuatur, vel extinguentia ei tribuantur. Hal yabbas quoq; speculari: quia si sanguinis signa in eo manifesta sint, sanguinem ipsum minuas & educas: quantum est opus & virtus tolerat: quia surgens a morbo augumēto eget sanguinis boni. Si autem signa cholerae aut alterius fuerint hu. corpus inde euacua subtili laxatiuo, vt est cassia fistula, & violæ & huiusmodi leuia. vnde A. secunda quarti: fortassis, idest quandoq; cogetur ad phlebotomādum infirmum malitia sanguinis ipsius propter illud quod remansit in ipso de cineritate malorum humorum: & melius est vt faciliter fiat, & nō aliquid subito, & maxime quando sudor multiplicatur in eo expedit paruam facere minutionem. Et fortassis indiget euacuatione, & cōuenientior fluxus vētris est subtilis. Quod fulcitur: quia derelicta post crisim rediterantia. sexto epidemiarum. vnde aphor. secunda quæ relinquuntur post crisim in morbis subuersiua sunt: nam insignificati morbi quiescentes subuersiones amant vt transtuli; criticorum initio. Sed non parum relinquitur post crisim materia ineuacuata quando crisis non fuerit laudabilis omnifariam: vel si nulla pręcesserit euacuatio sicut signorum plurima indicant vtcunq;. Eti. Similis est dispō conualescentium & senum in techni. Sed senes plurimi egent eūone aliquali dīa priori cum in eis superflua cōgregentur eruda. Itidē non pura corpora oportet eūare: quia fm veterem quātum plus ea nutries, amplius lædis

Tec.cō.108 O 1.partic. apho.ci. aphor.37 P Coll.c.7. in calce. Lib. ... 1.par. ... Q Trac.1.c. 101. i me. part.1.... cō.10. Apho.11 Lib.... cō.106.

A ledisset eu non puras animas quantūcunq̧ instruens magis lædes. Plato. simplicium Gal. primo. Sed quidam vt ostensum cōualescentiū sunt ipuri. Egent etiā alimētis in robur virtutis. Itaq̧ cōualescētē aliquem expedit eūaret & proprie pharmaco & humoris eductiuo cholericit & per cōsequēs cōualescentē non verū. Ex ęgritudine im materiali adhuc alterare, aut etiam materiali. Iuxta illud techni. Vnum cōe habentes p̄ceptū efficientē vnāquāq̧ causaꝝ abscinderē prius: deinde sic venire ad eam quę facta est ab illa ęgritudine: vt ad prauā complexionē si qua fuerit de priori relicta.

Diffi. 5. c. 10. 7. fin. — Li. 2. tē. 95

PROPTER quartum quidē & si appareat dicendū tñ seorsum. Ad primū igitur quid dicendū apparuit.

Ad aliud dicendū q̧ eūo non est cōpleta sex reꝝ non naturaliū administratiōe debita supposita in qbus exercitiū annumeratur, quod validas reddit quę in nobis virtutes oēs, calorē nanq̧ iuuenescere facit, & superfluitates trāspirare cogit in quę foras. Cuius quidē. A. dat necessitatē hac serie. Audit igitur euacuationē factā p poros insensibiles: nō aūt sic quę per manifestos natura seu arte. Et tali etiā eūone ordinate indiget verus sīr cōualescens. vnde in techni. Si multū meliores ad hoc fiant: et cōsueta opera paulatim attingāt. Natura. n. cū careat mēte & intellectu. 4. re. a. supfluitatē nō expellit nisi nocumēto ab ipsa percepto. Inest tamē eidē instinctus quidā et ordo ab intelligētijs quo rite in suos peruenit fines. Ad aliud dicendū: q̧ huiusmodi corpora & si nō peccent manifeste in actibus ita vt locētur sub latitudine sanitatis cōiter acceptat: sunt tñ verius neutra decidentię dicta: quę occasione futuri euitandi periculi cū repleta sint egent eūone: qd' certo nō inest cōualescenti. Adhuc illi peccāt & parati sunt labi: nō aūt semp hi: & proprie certi. Ad aliud dicēdū: q̧ sanguis accipit pro massa sanguinea in qua proportionabiliter oēs extāt humores: non autē prout vnus humoꝝ ab alijs sequestratur. Ad aliud dicendū: q̧ nō accidit, pp̄ter huiusmodi digō mala si recte cōualescenti alimēta & quæ alia vt opus fuerit administrent: & si san. paucus & spūs huiusmodi vigorat: etiā cōtinue calidum vere cōualescētiū: vt et digō perfectior reddat successiue.

1. 1. doc. 2. cap. 1. post medium. — B — Li. 3. te. cō. 210. — Com. 1. in medio. — C

Ad primū si quidē alterius partis dicendū q̧. A. loquitur de certo cōualescente: aut, phibeatur cōualescēs ab euacuationibus et pro. i. proprie coitu. vnde Haly. Coitum valde fugiāt: euacuat. n. a corpore materiam bonā: quare virtus attenuat & dissoluitur tandē omnino velut differentia innotuit. 124. Ad aliud dicendū: q̧ Isaac loquit de prędicta declinatione quā crisis indicatā pręcessit laudabilis, non aūt de iminuta. Ad aliud dicendū: q̧ san. est bon⁹ et pauc⁹ in cōualescēte vero: nō aūt in opposito. Dictū. n. est p. A. q̧ sanguis malitia cogit te ad flobotomādum quādoq̧: cum flobotomia debeat propter multitudinē san. vel malitiā ipsius aut vtrūq̧. 4. prima. Similiter licet plures medicinaꝝ sint venenosæ, nō tñ omnes: cum quędā sint benedictæ differentia priori. Dictūq̧ est q̧ fluxus ventris fiat subtilis: & quia vomitus est fortior inter eūones eū exprimi reperio minime. Ad aliud dicendū: q̧ illa series cōualescentis extat veri: nō verus aūt: q̄q̄ partibus simplicibus extet siccior natura: humectatus tamen est accidente propter superfluitates plurimas: minime, aut imperfecte euacuatas.

1. pra. c. 25 in me. — Ar. 5. post medium — Ca. 10. in principio. — D

DIFFERENTIA. CXXXI.

QVOD vomitus cōferat oculis vr̄: q̄m quod clarificat visum, iuuat oculos: est. n. actus eorum: hic aūt vomitus: primo. 4. Rursus. Qd' educit materiā & fumum nocentes oculis, confert ipsis. Huiusmodi vero est vomitus, cum sit eūatiuū forte ab inferioribus attrahens, & superioribus eradicās. 4. prima. Amplius quod fit a naturali virtute, cōfert, cū sit vna dispēsantiū animaliū virtutū. Sed hic est vomitus, per naturalē nāq̧ cōtingit virtutē de accidenti. 5. Adhuc oculus spiritu lucido perficitur vt dicunt & æthereo. Et ideo Plato posuit ipsum de ignis natura. differentia. 64. sed vomitu superfluitates impedientes & turbātes quæ lucida educuntur, maxime cū euacuationum vomitus sit fortissima: differentia. 166.

Cap. 4. de ca medium. — 2. apho. 2 pho. 10. — Cap. 5. iuxta finem. — Cap. 5. &. c. 4 in principio. — E

Eti. Quod confert doloribus oculoꝝ, ipsos iuuat: huiusmodi vero, est pharmacia: aphorismorum sexta. hæc autem & vomitu euacuat: iuuat itaq̧ vomitus oculos.

Apho. 31.

QVOD autem econtrario noceat ostenditur: quia quod educit materiam per partes nobiliores, & versus partem patientē, ac contra ipsius inclinationē, & naturā trāsmutandi, nocet. Vomitus autem est huiusmodi, cū educat per nobiliora, vt spiritualia versus nobilia, ceu aīalia in quibus situs est oculus. Materia et omnis huiusmodi grauis cum in omni elementa dominētur grauia: metheororum. 4. Venter similiter deputatus est attractioni: intestina vero expulsioni. Me. Eti. Id nocet oculis, in cuius actu eorum procuratur custodia: hoc vero est vomitus. Primo nanq̧ & Almā. quartis. præcipitur vomentibus oculos subligari duabus pilis: seu panniculo in rotunditatem circunuolutis. Rursus. Quod nocet auribus, nocet oculis: cum sensibilissima particulaꝝ corporis sit oculus. 13. de inge. sed vomitus nocet auribus. vnde primo. quarta. Vomitus cum suis iuuamentis plerunq̧ affert ægritudines sicut generat surditatem. Nocet igitur vomitus oculis.

T. cō. 29. In can. in tētione. 1. ca. 2. post principiū. — cap. 11. ad medium. — Cap. 16. — Cap. 16. — F — post principium. — Ca. 11. iuxta finem.

PROPTER primū autē sciendū: q̧ vomitus est motus laboriosus expulsiuus p os, grossioris & pluris in ventre cōtenti. Cui quidē subuersio aię & nausea, pportionātur: co tñ sunt minores. Nā subuersio est motus expulsionis cui motus non associatur, vt in vomitu expulsi. Nausea vero est vētris dispō hos vere suscipiēs motus: tredecima 3. Et his quidē est vna eūonū fortissima quæ spōte intātū aliquando intenditur vt ęgritudo existat. Et per artē prouocatur: vt hic interdū. Quid aūt sit oculus ostēsum. 64.

Tra. 5. ca. 8. in principio.

PROPTER secundū sciēdū quidē q̧ maiores videntur apparēter iter se diuersificari in hoc quęsito. Primo nāq̧ practicę dicitur q̧ debilitas accidit visui ex acuto capitis morbo, aut sputo multo san. vel cā vomitus aut clamoris magni. Primo vero quarta. Vomitus confert corpori: sed visui nocumentum facit. Et ibidē. vomitus et, pprie superfluus nocet stomacho, pectori, visui, dentibus: et antiquis capitis doloribus nisi satietate cōtingat stomachi.

Ca. 17. ad medium. — Ca. 11. ifi. — G — Cap. 14 in principio.

In opositum. Almā. 4. Vomitus sensum alleuiat: visumq̧ acuit. 4. vero primo. Vomitus aufert grauitatem quæ accidit capiti: et clarificat visum. Tertio quoq̧ tertia cum determinatione pronuntiatur q̧ vomitus conferat oculo inquantum mundificat stomachum: & noceat illi inquātum moueat materias cerebri & expellit id ad eas. Quid autem de hoc videbitur consequenter.

Cap. 16. in principio. — Cap. 13 in medio. — Tra. 1. c. 5. versus finē

PROPTER tertium vero primitus vidēdum quę oculis nocent, quęue prosunt. Secundo veritas ostendatur: et tandē dissonantia concilietur auctorum inducta. Propter primum huiusmodi sciendum: q̧ hæc debilitant & senescere oculos faciūt. Aer nimis excedēs & pręcipue in qualitatibus actiuis: agrestis ventus & maxie in eius oppositum motus: intuitus assiduus ad vnam rem & maxime minutam vt assidua literarum aut formarum minutarum inspectio: & fulgentem albam et proprie quando fuerit mota: sol multum luminosus, calidus: vnde quidā fuere quasi excecati diu solis imperfectā aspiciendo eclypsim, puluis, fumus, fletus superfluus, cibi sicci, acuti, grossi vapores, difficilis digestionis & potus similiter cū eorum repletione plurima & ebrietate, sicut allium, porrum, cepę, nasturtium, eruca, anhetum, andachoca, ozimū, pprie synapi, fenugręcū, lētes, fabę, caules. Zoar dicit q̧ capita gallinaꝝ proprietatē habent causare cęcitatē, et pprie vt non videantur post occasum solis: queadmodū dixerūt q̧ gallinaꝝ cęrebra intellectū augēt: sed etiā plurimum

H — 1. theisir. trac. 2. c. 11

rimum carnes siccæ salsæ: pinguedo siue adeps grossa & viscosa proprie porcina: et sic labor superfluus corporis & animæ: et coitus plurimus est res nocibilior ea super repletionem mox vaporosam & maxime super cœnã.

Oculorum autẽ sanitatem & robur conseruant et efficiunt horum opposita: & proprie collyria ex thutia: antimonio, succo fœniculi, et granati cõstructa. Et ex fellib⁹ similiter rapacium auium, et perdicum: capræ et piscium: maxime sabet soli per. 50. dies ex positi calidiori: pectinatio etiam frequens post digestionẽ: cum vapores ab oculis ad cutem diuertat. Submersio ipsorum in aquam claram & aspectus viridium, & speculorum tersorum: non tamen in solis radijs: et exercitatio literas legẽdi mediocres visum corroborat. Et vnctio ex serpentis pinguedine oculorum, & ipsius carnis comestio: id tamen timetur. Zoar quoq; cõmendat assiduationem comestionis ouorum columborum cum rapis elixatorum et pullos decoctos columbinos in eis: et gallinas sifr in æstate decoctas cum eisdẽ absq; capitibus & cruribus, vñ colliget. 5. Rapæ hñt mirabilẽ proprietatem ad illuminandum oculos. Sed fortassis ipsę dico magis deberẽt eis nocere: & proprie qñ ipsi lęduntur a stomacho: eo q; suo vapore vẽtoso caput replent: & oculos multiplicãdo reuma. Aut dices forsitan hunc mox deorsum repere, cum vrinam habeant prouocare. Sic igitur oculus multis læditur: & eget plurimum iuuantibus: Tum quia cõplexionis debilis aqueæ receptiuę de facili: Tum quoniã fere sine pelle & expositus continenti: magis tamen quia oritur a cerebro corporis tanquã camino. Propter scdm huiusmodi sciẽdum antea q; quando celebratur vomitus: aut est læsio aliqua in oculis, vel nõ. Et siquidẽ fuerit aut erit, ꝓthopathia ab eis cãta: vel saltẽ a cerebro: aut simpathia in ipsos. videlicet. a ventre transmissa ex fumis & vaporibus crudis indigestis: quod sępe contingit non eis tm̃ verum & toti capiti: de interioribus apparens primo. Adhuc vomitus aut erit vniuersalis fortis in apto tpe purgationis institutus, vt æstatis initio a toto educens corpore forti medicina effectus: vel particularis euacuãs lęui eductiuo quod in vẽtre semel in mẽse vel ad plus bis celebratus: in cuius actus tp̃s nõ interueniat præcisum: siue dierum numerus ne in prauum & ineuitabilem vsum perueniat natura: sit etiã post cibi saturitatẽ & maxime qñ fuerit vomitus difficilis: qa vomere sine stomachi repletione durum est: neq; absq; magno labore & studio fieri p̃t. Almã. & primo quartis. commedat & bibat diuersa male masticata cibaria, dulcia, & vnctuosa: et post horam sumat aquam decoctionis seminis rafani: atriplicum bulbi, t & huiusmodi & euomat.

Eti. Vomitus nocumẽtũ quoddã i fieri tm̃, aliud vero in hoc cum facto esse. Diuersificanẽ et hęc penes cõplexionẽ, formã, seu sensibilitatẽ oris ventris intensiorẽ aut remissiorem consuetudinem: tẽpus constitutionem: horã & regionem. Nam ille cui vomitus magis confert cholericus est & macer. 1. quarta aut eſunt absq; læsione omnino. Nunc vero deinceps ex his ostendatur nocumẽtum aut iuuamentum oculis ex vomitu: si nãq; in eis nulla inerit læsio dicendum vomitum eis nocere quocunq; mõ: cũ materias et vapores infestãtes deducat versus ipsos in extrinseca, ꝓpellẽdo: ceu qñ quis entibus oculis sanis pp passum iuncturarum aut renũ vomet. Si vero læsio peruenerit oculis a seipsis vel a cerebro: vomitus etiã nocet magis & in fieri & in facto fore, cũ plus eleuet ad eos ꝑdicta et vniuersaliter ad caput q̃ euẽt: quare negatus est in doloribus capitis & maxime fortis superfluus qñ fuerit ab ipso nõ ex cõpassione cãtus et velut in passionibus capitis quæ huiusmodi: vnde tertio prima. Vomitus est ex eis in quibus nõ fit iuuamẽtum in curis ægritudnum capitis, nisi fiat, ꝓpter cõitatẽ materiæ in vẽtre: tunc enim melior modorum expulsionis est vomitus: & ibidem. Si humores sint frigidi phlegmatici in quibus excitentur vẽtositates fortes: tunc ministra vomitus qui sunt fortiores. Et si Alexander fortasse non recte præcipiat vomitum in epilẽia celebrari: aut id iubet purgato iam capite timẽs ne materia reliqua corporis approprietur eidem. Sed id qđ suspectius est verius. Si autem foret a stomacho confert. vnde practicę. 5. Si hęc passio ex phlegmate fuerit stomachi: cuius ad cerebrum vapores ascendunt & replent patientẽ: vomitu vti oportet cũ medicaminib. incidẽtib⁹ et subtiliantibus: quare Serapio præcipit vomitum in ipso ẽt paroxismo fieri, vt educatur phlegma coarctatum in stomacho: & primo quarta. Vomitus est medicamentũ forte stomaticę epilẽę & capitis doloribus propter societatẽ stomachi factis: ꝑcipitur etiã practicæ quinto meſiã factam ex humore in stomacho contento vomitum patientem celebrare. Veritas igitur ex his elicitur q; vomitus nocet qualitercunq; passionibus capiti appropriatis: & verificatur sermo ita practicę prẹinductus primo. Si vero acciderit oculis læsio per cõpassionem et proprie stomachi: tunc iam apparet q; vomitus est concessus: ceu in alijs taliter passionibus in capite trãslatis: & huiusmodi quidem ratiocinatio est apparens. Attendendũ tamẽ q; huiusmodi vomitus nocet in ipso fieri: eo q; materiam & vapores dirigit in cerebrũ & oculos: & ideo studium debet adhiberi vt ab eo parum causetur nocumenti: vñ sit particularis debilis nõ frequẽs: & in ꝑparato ad ipsum: cõfert autem post factum esse, cum materia educatur: & ꝑ cõsequẽs fumus crudus lęsionis oculorum cãtiuus. Cura etenim euacuatione perficitur causæ. Et sermones siquidem ita intelligendi sunt authorum præinducti. Ex quo etiã simpliciter apparet vomitũ conferre saltẽ in ipso fcõ esse, cũ materia fuerit in partibus inferioribus & præcipue in parte contenta. Et nosce q; nisi humor exñs in stomacho lędens oculos omnifariam sursum repat, tam in fieri fortassis quã in facto esse læsionis euitandę gratia tutius ipsum per inferiora fit educere cum ea ipsi sint dedita. vñ interiorum. 4. Hñtibus suffusionẽ oculorum a stomacho & ꝓprie exhibuit Gal. hierãpigrã. Et lethargicis ea egentibus in longinquiora mandauit. Hęc autem stomachum per deorsum purgat.

PROPTER quartũ quidẽ: et si nunc appareat quid dicendũ uisum ad primũ. Ad aliud dicendũ: q; si educat materiã & fumũ nocẽtes in stomacho entes iuuat saltẽ in facto esse, non aũt qui eã quę caput aut oculi conaretur ꝑ vomitũ educere: cum lædens hęc nõ educeret: petit enim huiusmodi deorsum duci materia. Superiora nanq; hñt ꝑ inferiora euacuari amplius q̃ cõtra. Ad aliud dicẽdum: q; ibi non dicitur vomitus perfici a virtute naturali: eo q; actus eius naturaliter se habẽtis omnino: sed dicit ad differentiã sternutationis quę fit ab aiali: et tussis quæ ab hac similiter & vitali. Fit nanq; vomitus a re lędente stomachum interius, qua mota, natura eã satagit vomitu educere: qui cũ solũ tunica fiat extrinseca: naturaliũ. 3. qa in ipsa sunt villi lati expulsiui. Intrinseca vero lõgi attractiui. dria. 46. difficilis ẽ valde respectus secessus qui tunicis ꝑficiẽ ãbabus intestinorum: cũ ex villis vtręq; sint latis dria ꝑinducta. Et iõ sępius medicina solutiua reddiẽ vomitiua: q̃ cõtra. dria. 141. Ad aliud quid dicẽdũ apparuit: qm̃ spũm clarificat qñ cã lęsionis oculorum ẽ fumus a stomacho crudus in eos mãdatus: et nõ qñ materia fuerit in cerebro vel in eis: tũc. n. potius contingit oppositum.

Ad aliud dicẽdũ: q; Mes. in practica exponit ꝑ pharmaciã vẽtris fluxũ inquiens cũo ꝑ ventrẽ confert doloribus phlegmaticis: cholicis, & melicis. Et similiter ad ea quę alterius partis apparet: quia licet huiusmodi accidãt symptomata in vomitu: ea tamẽ sunt in fieri quãdo materia educitur de ventre & tolerabilia satis lęsione quę pręest oculis cum igitur nihil iuuet absq; lęsione. 11. de ingẽ. oportet acutum ac exercitatũ diligenter discernere medicum inter vtrũq; vt iuuamẽtum ꝑferat nocumento.

Differentia.

vbi supra Imediate.

K

Cap. 41.

L.

Cap. 2. ad medium.

Cap. 16. Collit c. 21

M

Cap. 13. in fine.

Tra. 1. ca. 19. post me.

N

Tra. 1. ca. 33. primus me.

Cap. 11. in medio.

1. bre. c. 23 in medio. Ca. 13. in ara 6. & c. 14.

Ca. 33. ad medium. At. 3.

O

P

Cap. 1. ad medium

Q

Cap. 2. in medio.

S6 t. cõde dolorum oculorum circa prin piũ.

Cõic 11. in sine.

A

DIFFERENTIA. CXXXII.

VOD IN incontinente calidiori & ficciori funt frondes populi fternẽdæ, monftratur:qa plures latinorum practice ac cõiter id iubent operantes. Rurfus. Vt locus eft, ita natura operatur, pbl.ao. vnde de infpiratione & refpiratione. Naturę materię, in quo funt tales entes exiftũt: vt quæ quidẽ in aqua humidę: & quę in terra ficcę: quę vero in aere calidæ: fed populus reperit in locis humidis & aquofis: ita vt in calidis non germinet & ficcis. Eti. In aere huiufmodi quod infrigidat & humectat eft apponendum: talis vero eft populus: humectat. n. fm Diofcoridẽ mediocriter: infrigidat etiã quod oftendit gummi eius dictum charabe frigidum. vnde practicæ fecundo charabra eft frigida & ficca. Palin. Quod ponitur in medicaminibus frigidis tanq̃ bafis eft frigidum: huiufmodi vero funt extremitates quędam dictę populi oculi. Cadunt. n. in vnguentũ populeon nominatũ a quibufdã: vnde tãq̃ a principaliori fundante, totũ nominatur compofitum. Ipfum autem eft frigidum: tollit enim calorẽ: fomnumq; fm Nicolaum præftat. Igitur frondes populi funt in aere nos continente fternendæ.

proble.12. — Cap.91. 3.0.ca.4 — B

IN oppofitum: Quoniã id non eft imponendum aeri calidiori & ficciori: quod ipfum nõn valet & proprie ad frigiditatem immutare. Talis vero eft populus, cum fit terræ nafcentium vnum. In eis. n. nõ reperitur calor in actu: coll. 5. fed in animalibus folum: erit igitur in potentia: & tunc non poterit aeris immutationẽ caufare: cum omnis actio perficiatur ab habente actum. meta. 9. Nõ enim ipfa corpori applicat habẽti calorẽ. Itidẽ. nullus infignium medicorum: quos non eft ponere infufficientes docet huiufmodi frondes in aere profternere: verum quafdam frigidas ab his & humidas: puta vites, falices, myrthos: lentifcos, rofas, violas, nenufar &c. & proprie cum rore collectas: vnde de inge. 9. Flores & frõdes virtutis humidæ, & frigidæ in pauimentum proijciendæ. Extremitates igitur populi non funt aeri huiufmodi imponendæ.

Cap.14 poft med. — Te.c5.13 — C — cap.14. in fne.

PROPTER primũ quidẽ fciẽdũ: q̃ hic fumit continẽs pro aere vt eft vna fex rerũ non naturalium: non fimplici efnto: fed fm q̃ ei cõmifcentur fumi terreftres, & vapores aquofi vtriufq; ignea & ftellarũ radij. 155. differentia. Sunt aũt frondes plantarũ extremitates tenellę. Populus quoq; pprius collectionẽ gentis importat: a qua trãslatio fifis facta eft ad arborẽ. Quando. n. abfcindit ex eius radice multitudo ad modum gentis cuiufdã innafcitur. Cuius maneries duplex cõmuniter ponit. Vna dicta agyros fm Diofco. Iuxta vero. A. haurum romanũ & achiros. Sed apud Serap. haur romanum: quam plinius populum nigram vocat. Et eft arbor penes nos cõior alta frangibilis: nõ dura: folia hñs quafi triangulata: fufficiẽter viridia: motu aeris fonitũ facientia: in locis multiplicata hũidis fluuiofis. Eft & altera non adeo alta: fed groffior ac femialba, cũ folijs maioribus ac fubalbidioribus, & proprie in altero laterum: quæ etiã loca petit humida: licet non tantũ vt prædicta albarus a plurimis nominata: & fortaffis eft quam Dio. fimpliciter populum vocat. A. haurum. Serap. vero haur reperitur fm quofdam: & tertia in altum valde crefcens montana alba: cuius folia lanuginofa folijs antedictæ fimilantur habens cortices plures: vt cerafus: & in circulum fimiliter ab ipfa excorticantur, quæ ardendo flammam diutius feruat velut teda: & eft folidior & tenacior prælatis: quam quidam beolam vocant.

ca.19. — Lib.2. ca. 144. & 111. pri. mo fimp. ca.30 & li. 4. ca.26. — Li.16. c.14 — D

PROPTER fecundum vero fciendum: q̃ aliqui præcipiunt fterni populum in continente præfignito putantes ipfam frigidam effe & hu. Vnde expofitor quis Nicolai. Recipe oculorum populi qui frigidæ & hu. funt complexionis. Alij vero dicũt colligi ex ferie Diofcoridis ac A. duas populi fpecies: vnam quidem calidæ naturę: reliquã vero frigidæ. Quorũ defectus mox apparebit aperte ceu in fequentibus qui priorum. Reliqui vero tanq̃ his oppofiti negare coguntur in continenti præfcripto quancunq; arborem huiufmodi fterni, cum omnis calida denotetur, vnde Diofco. Agyros. i. populus calefacit fortiter: humectat vero mediocriter: in alio autem ipfius cap. naturam ipfius non tangit. Ipfe nanq; cum Serap. duo ipfis facit capitula. A. vero tria. vnde hic in primo cap. Natura calefacit vehementer in tertio & ficcat in primo: quod & fentit pharmacorum. 6. & 2. cap. Haurum natura eft ęqualis ad ficcitatem declinãs. In tertio quoq; cap. Nux romana quod debet dicere haurũ romanum: fimilitudine nanq; literarum cum punctorũ appofitione vel abfq; errorem induxit: punctis. n. Arabs eorũ literis denotat quid eft, nominat acrufici. Quod fortaffis debet effe achirofa fiue melius agirofa, calefacit vehementer in tertio, & ficcat in primo. Eft &. n. gummi vltimũ in calefaciendo: ipfius fructus cum aceto confert epilẽ. Id aũt uere dictum in cap. de hauro romano: vnde idẽ omnifariã. Serapio vero fiue Aggregator in cap. 1. haurũ romanum calidũ & ficcum in. 3. Vnde grandis eft hic diuerfitas in capitulis & naturis contingens a Diofcoridis translatione fortaffe. Quare A. & Serapio circa dñas iftius arboris videntur hæfitare: oẽs fere tamen conueniunt q̃ vtraq; calida fit & ficca: & maxime agyros fiue haurũ romanũ dicta, quã fortaffis ponit Diofcorides tẽperate humectare hũiditate aliena: fed. A. plus diffonantiæ videtur continere: cum ponat gummi hauri romani vltimum in calefaciendo & exic. 6. vero pharmacorum. virtus floris huius arboris eft ca. in tertio gradu: fed in ficcitate ac humiditate tẽperata. Ex his igitur apparet quomodo quidam pofterorum differunt ab illuftribus primorum in populorum naturis.

E — Cap. 91. 496. — Ca.11.507 — F — Cap.11.

PROPTER tertium quidem primitus veritas de hoc oftendatur: deinde quid fit gũmi populi, & vnde profluat oftendat: & tandem quomodo terra nafcẽs poteft in actũ deduci manifeftetur. Propter primũ quidem huiufmodi fciendũ q̃ in aere prænominato non funt populi fternenda extrema: neq; fortaffis in oppofito propter odorẽ ipfius horribilem: quod oftenditur. quia nihil calidum & ficcum ponendum in continente calidiori & ficciori: cum fimile adiunctum fimili concitet ad furiam: fed populus calida eft multum & ficca vt prædictum & proprie nigra de qua præfens extat differentia. Et firmatur: quia illud quod eft leue, rarum, actu inflãmabile, hoc eft calidum & ficcum, vt ex libris colligitur pharmacorum non eft continenti præfato imponendum. Tale vero fenfus & actus forte indicant populum: quod fortaffe impediet lignum caufam fore. Adhuc. & ęgritudines frigidas curat. vñ Diofcorides. Semen populi cum aceto bibitum epilepfiam curat. Ipfa vero ægritudo eft maxime frigida & humida: erit igitur cali. & fic. Rurfus. Quod habet odorem foetidũ, acutum, horribilem, non debet in prædicto aere fterni: fed huiufmodi eft vni populi motus: quod oftendit eius caliditas multa cum humiditate fecundum Diofcoridem temperata. Itaq; populi frondes non funt in continente fternendæ. Propter, huiufmodi fecundum fciendum: q̃ fecundum Gal. A. & Serap. charabra eft gummi agyri feu haur romani. vnde Diofcorides, aliqui etiam prohibent populi lachrymum, ideft gummi, ideft rhodanum diftillatum & coagulatum fuccinum facere fexto quoq; pharmacorum. gummi huius carboris arabre eft: cuius virtus fimilis eft virtuti floris quod indicat vnguentum diagyron quarto de re. fa. conftructum. in fecũdo vero transfigurationis. Inde fluunt lachrymæ, ftillataq; fole rigefcũt. De ramis electra nouis quæ lucidus amnis. Excipit, & miribus mittit geftanda latinis. Voluit enim q̃ forores Phaetontis cõuerfæ fuerint in populos, & lachrymæ ipfarum, ideft gummi populorum defluentes in Eridanum electrum facere, ideft charabre vel fuccinum. Plinius quoq; cum primorum deteftatione inquit certũ effe

G — Lib.1. dif. fecũda. c. 3. verfus finem. — Cap. 496 — H — Cap.11. — Verfus fi. — Li. 37. c. 3 i pricipio.

I gigni electrum in insulis septentrionalis oceani. Et quod nascitur ex gumi pini densato rigore uel tempore aut mari quod eius ait odorem ostedere. Formicasque aut culices & lacertas in ipso repertas. De quo. 4. metheo. Te.c5 so Electrū & quaecunque dicuntur vt lachrymae in frigidatione sunt velut myrra, thus: vernix. Electrū autē huius generis videtur & coagulatur. Intercepta.n.aialia in ipso videntur: a fluuio autem casu exiens velut cocti mellis qn in aquam dimiseris euaporat humidum. Cap. 374. In.2. vero cañ. karabe est gūmi sicut sandaracha ad citrinitatem & albedinem & paruitatem tendens. Est & aliud karabe quod est vernicis modus quidā vnde.2. practicae, karaba exponitur vernix marina sandaracha dicta quo nunc communiter vtūtur, ad nos ex partibus deferentes septentrionis. Et vtrunque paleas rapit &

K praecipue frictione calefactum. Est et electrū metallū constructum ex auro & argento. Propter huius tertiū sciendum quod humidum terrenascētium & maxime tenellorum frigidū siue calidum fuerit euaporat incontinenti propter calidum ipsius actu calidi existētis: & praecipue qn abscissum fuerit alimenti attractione priuatum. Sic.n. minorato ipsius humido ac terrenascenti purificato, plus potest calidū continētis facere humidū eius expirare, & ens potētia frigidū aut aliud deductū taliter in actū infrigidare & humectare. Cap. f. in medio. dria euidens. 138. per quem siquidem modum odor.2. de anima. A. maxime occurrit sparsus in cōtinente olfatui: neque terrenascēs extat simpliciter huiusmodi in potentia & proprie actu viuens: verum secundum quid magis vt relatione calidi animalium actu entis etiā elati.

PROPTER QVARTVM huiusmodi ad primum dicendum vt apparuit quod tales rudes sunt & praue operātes, cum nullus gratiosorum inueniatur id praecipere medicorum. Sitque ostensum ratione nociuum non minus vapore pluri prauo, quam caliditate ipsius & siccitate. Ad aliud

L dicendum, id verificari qn res fuerit sufficienter contēperata: tūc enim eget quasi persimile conseruatione vt corpus temperatū in regione tēperata locatum. Quando autē frigidus in frigidiori loco saluatur: & ideo post inductū sermonem Arn. mox subdit: habitus tn̄ qui quidem excedentes caliditate in frigido: qui aūt frigiditate in calido positi saluantur magis. Reducit enim ad mensuratum locus habitus excessum. vnde videmus quod calidorum plurima & frigidorum in locis constituuntur & saluant contemperata oppositis qualis est agyros seu populus nigra in.3. gradu caliditatis locata. Ad aliud dicēdum: quod humiditas quae a Diosc. populo attribuitur est accidētalis, magis loci acquisita humore a quo contraxit originem: essentialiter vero sicca vt rapa & castanea. Quae similiter humiditas frigidam ostēdit populum propter vaporationem fumosam continentis infectiuam. Id tamen nō reperitur in alia eius

M translatione. Duae nanque sunt: neque in recitatione huiusmodi aggregationis: altera quidem per literas alphabeti ordinata communior: reliqua vero propria in quinque libros et secundum Gal. pharmacorū.6. aliter distincta. Neque gummi karabe verius frigidum extat: sed opinione magis. vnde de medicinis cordis. A. karabe calidum in primo: siccum in.2. Tra.2. rubri ppria. Opinio tamen est quod sit frigidum. Aut Halyabbas audiuit karabe quod est vernix marina. Ad aliud dicendum: quod Nicolaus aestimauit populū frigidam sicut ex positor ipsius quod falsum, cū monstrata sit calida: quod etiam ostendit pilorū generatio & productio ex vnguēto vulgari facto ex oculo populi velut basilardo & vino decoctis cum mellis appositione: aut fortassis ponūtur oculi populi propter comprimere frigida quae huiusmodi ingrediunt vnguētum plurima: propter quod castoreum frigidis commiscetur medicinis: ac propter poros aperire & medicinas vehiculare frigidas. Qualiter ergo frigiditatis actus inducet: dicendum propter frigidorum valde quod plurima quae in ipso. Ad primum etiam quod partis alterius apparuit quid dicendum: quod & si propositum concludere satagat: non tamen ex his quae vera apparet et quomodo potest in actu deduci. N

DIFFERENTIA. CXXXIII.

QVOD SIT ALIQVIS morbus in quo nullus debeatur cibus vsque in statum ostenditur. Primitus Hippo. re acu. primo. Expedit ut huius quantitatis ius detur idest sorbitio quae neque multa sit nec grossa: & hic post septem dies si virtus patientis tolerare queat. Non paucae vero aegritudinum terminantur in.7. & infra. Quarto quoque eiusdem. Inconsistentes sinere febrium donec stent. Quando vero steterint, obuiare cum decenti diaeta secundum naturam considerans. Huiusmodi autem tunc stant quādo fuerint in statu. Amplius aphor. prima. In quibus aegritudinibus status & crisis in prima debet fieri quaternitate: virtute fortiori existente in vi, nutricatione omnimoda hos cu stodiemus quod est vltime subtilissima diaeta. Rursus ibidem: in quibus mox status. i. secundum primā quaternitatē debet fieri: in his vltime subtili vti diaeta ferente virtute & incibationem omnimodā & mellicrati solius oblationem, & succum ptisanae paucum omnino dandum: sic itaque concedit incibationem omnimodam quae penitus est cibi nihil dare. Amp. ibidem ad vltimas curationes exponitur subtilissima diaeta. Hoc autem est vt testatur in alijs nihil dare. Palin. Cibus nunquam datur in morbo saltem materiali cum ipsius causam adaugeat nisi propter virtutis sustentationem: sed virtus non raro potest sine cibo in statum peruenire. Morbus igitur quis erit quem non sit opus nisi post statum diaetare. O

CVIVS quidem contrarium monstratur similiter Hippocrate aphor. primae partis testante difficile fore tenues & certas diaetas in morbis non solum chronicis: immo & in acutis. Et rursus in tenuibus diaetis peccare aegrotantes. Et itidem. Quibus proximus est status, mox subtiliter diaetare: quibus autem posterius status &c. Si ergo in statu mox oportet subtiliter diaetare, quod est aliquid dare. P Multo igitur magis ante statum expedit cibum & si subtilem administrare. Amp. primo re. a. Cauendum est ibi ne vna dies venas permittas exinaniri: sed absque interpolatione diei illam. s. ptisanam dare nō desistas. Adhuc aphorismorum secunda negatur plurima & repentina euacuatio. Nam oē subitū est naturae periculosum. Cōmen. ibidem. Et in techni. Natura non sustinet repentinas immutationes: sed nihil cibi administrare, multa & repentina per accidens saltem est euātio, ac naturae mutatio: cum sanitatis tempore cibus acciperetur absque interpolatione.

Amp. exhibendum est quod valet contra febrem & ante statum: cum tunc feruor febrilis & accidentia intendantur: sed humidae diaetae conferunt omnibus febricitātibus.

Rursus, quod laedit sanos, laedit & aegros secundo re. acu. sed incibatio laedit sanos: ergo & egros: quod autem laedit, eget abscissione, & ideo concludendum cibum in omni morbo continue dandum.

PROPTER primum quidē sciēdum: quod qd sit morbus ostensum dria.72. Ipse aūt ad psens duplex existit acutus, videlicet, & chronicus siue temporalis. acutus siquidē magnus existit. i. periculosus & cito ad statum accedens: qui et duplex extat. Vnus nanque simpliciter dr acutus cuius terminus decimoquarto definitur ab Hippo. die. Alter fm quid seu respectiue multiplex et existens: aut. n. multū excedit.14. diē: & tunc est ille quē Hip. protulit, pgnosticorū primo.40. terminari die. Aut mediocriter vt q.27 & 34. terminatur. Qui acutus fm tamē plus & minus cū transitione seu conuersione dicitur a Gal. vel infra.14. quod etiā diuersificatur in plus appropinquando.14. diei, puta quae 11. & etiā.9. creticatur. Aut in appropinquando egritudinis principio, vt qui in tertia quarta & quinta iudicatur die. Et hmōi: fm tn̄ amp. & minus ppter acutus seu valde peracutus dicat. Vel in medio horum terminat: vt q septima

qui valde

A

Cô. apho. 19. iux. fi.

qui valde dicit acutus ſiue peracutus.4.apho. Non.n.exponendũ vt Oribaſius & quidã dicẽtes ægritudinẽ terminari acutam in.14.diebus criticis:puta vt concordẽt cum dicto prognoſt. primo in.40. diebus ſiquidem.14. critici fiunt.40.dies critici ceu.1.4.7.9.11.14.17.21.24.27.31.34.37. &.40. Adhuc ad ſui erroris fulcimentum praue inducit Oribaſius ꝙ pleureſis i.14.die,aut terminaẽ, aut fit empyema hoc eſt in.40.die. vel ſoluiẽ aut pertranſit in phthiſim. Non igitur ꝙ in.14.die diſtincte abſoluitur ęgritudo: concludit:verum magis in.14. qui extẽditur in.40. Sed dicẽdũ ſm Gal. oppoſitũ huius experientiã docere. Nulla enim ægritudo acuta continua æqualiter tranſit.14. dies. Sin autem non eſt acuta,nec in primis diebus ſęua.criticorum ſecũdo. Aut eſt inæqualis deficiens quãdoq;. Eti. prædicti ſeriem violentant æquiuocantes in die. Rurſus. aut ſumũt dies verius criticos:& ita nõ erũt niſi.9. vſq; ad 40.ceu quartus, ſeptimus, vndecimus, decimuſquartus, decimusſeptimus, vigeſimus, vigeſimusſeptimus, trigeſimus quartus,& quadrageſimus. Si vero addant.24.31.& 37.adhuc erunt tñ duodecim & nõ quatuordecim. Sed ſi volueris oẽs colligere dies vt verius criticos & intercidentes:tunc erunt multo amplius ꝙ̃.14.puta ſm Oribaſium prim⁹ poſtea.3.4.5.6.7.8.9.11.14.17.18.20.21.24.27.31.34.37. &.40.differentia apparens.105. Peccat etiam Oribaſius quia ponit primam diem criticam:cum primus periodus ſit in quarta ſecundũ Hipp. Aut in tertia in illius virtute. Ephemera enim et ſi prima terminetur die:non tñ criticat: cum criſis in morbo accidat ſolum acuto periculoſo. Diocles tamẽ poſuit eam criticare.dñia.103. Vnitas etiam licet ſit omnis numerus potentia ſm arithmeticum: non tñ hic ſufficit vbi quæritur actus & forma. Fortaſſis tñ & ꝙ̃ raro criticat prima. Iuxta illud quarti primæ. Terriana conſumit qñq; ꝑpter ſubtilitatẽ materiæ in vno paroxiſmo, in quo accidit vomitus,aut ventris ſolutio mundificans, Chronicus vero tarde ad ſtatum perueniens, ac magnitudine carens vltra quadrageſimam protelatur:vt.60.80.& 120.deinde currit per menſes: & tandem per annos. Et hæ gubernantur ſole magis paſſiones velut priores luna ſm Gal.& Ptolomeũ. Quid autem ſit cibus infirmorũ: & quo diſtinguatur modo differentia ſcibitur ſequenti. Hic autem cibus accipitur pro medicinali. Eſt autem ſtatus vnũ quatuor tẽpoꝝ morbi ſalubris cũ in principiũ, augmentũ,ſtatum:& declinationẽ diuidaẽ. Qui quidẽ eſt hora in qua morbus in oibus ſuis partibus ſm vnam permanet diſpoſitionem:ſicut viſum.170. Qui ſicut & alia tꝑa tria diſtinguitur dupliciter. Vnus quidem penes pugnam & furiã accidentiũ.vñ prima aphor. Status non eſt aliud niſi cũ labores vltimanẽ & accidentia:vel qñ qđ maximũ ægritudinis:vt in ſymptomatib⁹ quarto vero prima. Status eſt hora in qua fit vehemens pugna inter naturã & materiam:& apparet victoria vnius eaꝝ ambaꝝ ſupra aliã, & eſt hora pugnę. Alter quoq; diſtinguitur penes materiã eſſe digeſtã,vel eius contrariũ,ſicut reliqua tempoꝝ.vnde ibidem,& illic apud ſtatum cõpletur veſtigium digeſtionis aut eius contrarium. In pluribus quoq; ægritudinum ſimul tꝑe concidit diſtinctio temporũ morbi ſm accidentium intenſionẽ vel remiſſionẽ & materiei digeſtionẽ, aut eius contrarium. In nonnullis uero diſtinctio ſm materiei digeſtionẽ & ei⁹ oppoſitũ añcedit diſtõnẽ ſm labores datã & accñtia,ceu i pleureſi & peripneumonia, criſiũ prio.

Secũ aph. cõ. aph 13 iuxta fin.

Col. ca.13 poſt med.

B

Tertio pro gno,t.c.4.

Tra.2.ca. 73.poſt principium.

C

3.c.ſ.c.7.in principio.

Cô. aph.7. circa prin.

Tra.1.c.3. in medio.

D

col.ca.5.& 8.

PROPTER ſecundum quidem ſciendum:ꝙ aliqui ſermones Hip.& Gal. & aliorum videntur ſuperficietenus ſonare ꝙ in ægritudine peracuta nullus exhibeatur cibus vſq; in ſtatum. Alteri vero his facti oppoſiti præcipiũt cibum exhiberi,& horum hi quidem cõtinue a principio vſq; in ſtatum:vt apparebit in argutis. Alij vero non niſi tertia iam die pertranſita primo cibant:deinde per tertiam: vt viſum de inge. per Theſſalum. vnde Cornelius Celſus. Abſtinentiæ duo ſunt genera. Vnum quidem vbi nihil æger aſſumit. Alterũ vero vbi qđ oportet, quare in Viatico interrogatus Gal. quæ medicina foret perfecta.reſpondet abſtinentia,Plato inquit duplicẽ fore abſtinẽtiã: vlem & particularẽ. Vlem quidẽ vt non manducetur niſi qñ magnus & vehemẽs fuerit appetitus. Particularem vero.vt quis vtatur quibus a prædominio eſt cõſtitutus oppoſitis elementis. Subditq; Cornelius: pleriq; ex antiquis tarde cibant:ſæpe quinto die, ſæpe ſexto. Et id fortaſſe in Taſia,uel in Ægypto cœli ratio patitur. Aſclepiades quidem qñ ęgrum triduo per omnia fatigauerat,cibum quarta die deſtinabat:tertia nanq; die cibus ægro cõiſſime datur:hi die pari cibant,tũc enim videbatur exacerbatio ꝙ̃ minus accidere remiſſa nuper,non quãdo cœpiſſet febris, ſed quando deſijſſet. in aphrica vero eo ꝙ magis digeritur zelo nullo videtur abſcindendi recte neceſſitas:celerius cibus ob quam cauſam dandus in Aphrica. Quorũ expoſitio manifeſtabitur ex dicendis.

Sol. li.7.c.2 & ca.6. & li.10.ca.2. & ca.6.circa princi.

E

Iſaac lib.4. c.9. circa principiũ.

F

PROPTER tertium vero ſciendũ ꝙ opus ſit prius conſiderare indicationes quib⁹ inſpectis cibum expediat aut non donare ante ſtatum deinceps veritas ex hmõi oſtendatur. Propter primum quidem iſtius ſciendum, ꝙ indicatio ſeu oſtenſio vel curationis ingenium:a quo modus examinatur applicationis rerũ medicinalium ad naturam eſt vna generaliſſima ſola ſanationũ contrarietas. Quæ in duas poteſt ſecari,in præſentem videlicet,diſpoſitionem ægritudinem nominatã:& in antehabitam ſanitatem & ſm naturã vocatã. Et in tres incidunt indicationum intentiones. Quarum vna ſumitur a rebus naturalibus. Altera vero a rebus non naturalibus. Et tertia ab his quæ præter naturã. A primis ſiquidem dupliciter vt a rebus naturalibus & earum annexis. A naturalibus quoq; principali a virtute. Ipſius nanq; indicatio alias oẽs denigrat & occultat indicationes. Nã ſublimior intentionum omnium ſumiẽ a natura:re.a.primo.& ab alijs in quibus ea fundatur,qualia ſunt cõplexio,compoſitio,humor,& ſpiritus cum ſubſtantia carnoſa ſpermatica prima. Ex annexis quidem vt ab ætate,ſexu,qualitate,ſeu forma corporis & conſuetudine. Ipſa enim ſub rebus locatur naturalibus,differentia.98. A quibus omnibus ingenium ſumitur exhibitionis rerum per ſimile indicatiuum. Attenditur etiã a regione ac tempore uniuerſali ſicut eſt aliquod quatuor anni temporũ. Et particulari die vel hora ac medio:vt conſtitutione ceu tẽpore ortus caniculæ. Et ab iſtis indicatio ſuſcipitur per contrarium magis. Ab his vero quæ contra naturam,tripliciter. Sunt.n.tria hęc,cauſa, morbus,& accidens morbi:quibus per cõtrarium accipitur curationis oſtenſio in de ſanitatis ingenio. Propter huius ſecundum ſciendum,ꝙ qui huic vult operi ſe applicare,oportet exercitatum fore ad oia hmõi, & natura prudentẽ,vt vniuſcuiuſq; indicationis ſubtiliter reputãs virtutem & inuicẽ cõparans:vnum quoddam caplm coaceruet propriarum laboranti indicationum.octauo de inge. Præ alijs autem indicationem vt apparuit dignificando virtutis. Ipſa enim ſm Hip.morboꝝ extat curatrix. Aſſimilatur enim pecunię expendendæ. Medicus vero mercatori:ſanatio morbi lucro ex mercato cõſurgenti. Proportionatur etiam cibus tertio & octauo practicæ ſtipendijs peregrinatiõis. Infirmus qdẽ peregrinanti.ſtatus aũt morbi peregrinationis termino.vnde criſiũ tertio. Tria oportet exercitatos maxime dignoſcere:robur videlicet virtutis:vehementiam morbi,& futurum eius ſtatum:quorum virtus proportionatur portanti:morbus autem oneri: & ſpatium temporis quod eſt vſq; ad ſtatum itineris longitudini. Vbi inſinuatur ꝙ medicus ſic debet virtute vti, ꝙ ipſa ſemper corroborata ſanitate introducta corrumpaẽ ægritudo, vt patienti ſic ordinet cibum: aliquando ſubtrahendo aut addendo quód ad ſtatum valeat peruenire.

G

com.14.in medio.

Col. lib 9 cap.14.circa pri.& li. 10.ca.1.& fi. & li.1. c.1.i prin.

H

c.1.9.iux.f. 6.ep.d.pri. 5.t.cô. ca.11.poſt principiũ. ca.15.cir. principiũ. ca.5.iu.f.

Deinceps quoque ſciendum,ꝙ ſi virtus robuſta fuerit, & corpus narrandis diſpoſitionibus qualificatũ in peracuta

cuta

I cuta etiam ęgritudine. vt septimo terminatura: cibus oīs præter ius subtilius denegandus vsq; in diē sept i mā. Vt autem intelligatur & series iubens vna die venas nō exinaniri permitti huic concordetur. Supponit Gal. acutorum re. primo, ęgrotātes pleuresi duos: quorꝫ vnus sit his conditionibus circumuentus, complexione. s. sicca: ætate consistente, qualitate spissa: venis amplis: virtute forti: consuetudine multorum ciborū comestiuus: habitatione frigida & humida præcedente, ipsius regimine delitioso quieto: multiplicantibus ei nutrimentum cibis: ore stomachi robusto. cui ægritudo contigerit pleuresis hyeme vero frigida vehementer. Sitq; alter cōplexione humidus, ætate puer, habitudine rarus: venarum minutarum, virtute debilis, consuetus multam quantitatem ciborum assumere, regimine æstiuali, tedijs fatigatus, comedēs cibos paucos inconsuetos ex oleribus: & talibus paruum habētibus nutrimentum, ore stomachi natura debilis: & inciderit ægritudinem æstatis hora præfatam. Istorum siquidem infirmorum oportet fm̄ a principio ægritudinibus suæ vsq; ad statum: vt septimam diem, continuo nutricare nō permittendo fm̄ diatritaricorum sententiam qui cibum nisi transacta tertia die concedunt venas vna dierum exinaniri. Primum enim expedit regi solum potibus vsque ad statum vt septimam diem. Speratur nanque non vltra ægritudinem protendi. Dicit etiam se longo tempore expertum fuisse huiusmodi regimen alterutro iuuatiuum fore valde. Cuius contrarium si adueniat vt q; secundus abstineat vsq; ad statum: alter vero cibetur a principio continue, morietur vterq; ante diem quartam: vnus quidem cibis præfocatus: alter vero virtute prostratus: quod etiā Aristo. primo signat probl. Sic igitur apparet ex sermone Hip. & Gal. q; in peracuta ægritudine quandoq; cibum non expedit nisi post statum offerre, uirtute tamen cū alijs constante vehementer. Visum etiam ex sentētia Gal. aph. prima. q; in peracuta virtute fortiori ente cibari non expedit, quod monstratur ratione. In illo nanq; tempore in quo natura est intenta digestioni humorum vehementer, non oportet etiam ciborum digestionibus, aut alijs impediri, cum eius distracta operatio perturbetur omnimode, sed in peracuta ęgritudine, natura a principio eius vsq; ad statum intendit omnino digestioni superesse materiei, vt eam denuo expellat in statu: confiditque in suo robore.

Margin: Cō. 43 p° princ piu. — K — Probl. 51 — Cō. aph. 4. & 7 iux. fi. — L

Amp. quod naturam impedit, & morbum intendit & augmentat, cum eius causa non debet illi administrari: cū ipsam oporteat semper illæsam custodire. Eam vero impedit cibus in huiusmodi ægritudine cum virtute forti ad hibitus: q̄q; enim ex parte sit amicus virtuti, est etiam inimicus ex parte, cum sit amicus inimico eius: vt materiæ. quarto prima, conuertitur enim ad causam indigestus natura inde distracta. Instant etiam tunc accidentia sæua de natura morbi entia, & phlegmones non raro cibationem prohibentia. Itaq; in talibus ægritudinibus cibū oportet donare post statum solum. Quia tñ hodie amplius isto homines sunt delicati gulæ, ac luxuriæ dediti. aph. 6. sunt etiam natura debilitati primis parētibus, vt ostēsum differentia. 9. Et quia fm̄ veterē. In tenuibus diætis peccāt ægrotantes propter quod magis læduntur modernorum tempore, nō sic oportet regimina vt aniquitus subtiliare: immo amplius condescendere vt virtus permaneat. differentia præfata. Quædam nanq; olim medicinæ, vt ellebori erant vtiles: quæ nunc oino sperniuntur eorꝫ improportione naturæ subiacenti. Debilitas etenim in cibationibus curationes fieri in adiutorium non poterit tolerare: neq; symptomatibus resistere fortuitis. Vt autem aperti us quod dictum elucescat præmissum, indicationē proposito adaptetur: partes naturales antea discurrendo. Si virtus debilis existat cibare omnib⁹ alijs spretis indicationibus expedit. nam indicatio a virtute sumpta cæteras denigrat & occultat. Si autem virtus fortis extiterit, regimine regatur subtiliatiuo, & mellicrato, ac ptisana subtili, vel grossa, seu grossiori, fm̄ q; ægritudo erit magis vel minus peracuta. Si vero complexio ca. fuerit & humidior, quæ præ alijs celerius resoluitur vt ostensum differentia. 117. Compositio rara: humores & spiritus subtiles, mox a principio concedendus erit cibus vtcunq; grossior vsq; in statum. Sunt tñ quidam talium quibus & in statu, et in paroxismi hora deterori debetur cibus, virtutis timendo defectum resolutione spirituum decimo de inge. Si autē horum contraria fuerit, expedit cibaria subtiliare q̄ maxime. Media vero dispositione, interueniente mediocriter erit diætandum. Ex parte similiter annexorum hoc idē obseruandum. si. n. fuerit ætas pueritiæ, quia infantes & pueri praue tolerāt incibationes: senes vero facile, sexusq; sit masculinus: & qualitas corporis mollis rara: & consuetudo comestionis plurima, cum consuetudinem oponeat per simile vt naturam gubernare, neq; etiam prauam subito alterare. Non his erit cibus subtiliandus, neq; in ægritudinibus etiam peracutis multum q̄ maxime: cum natura talium consumatur ex seipsa: verum exhibēdus vt virtus possit ad statum peruenire, ceu peregrinans ad suæ peregrinationis terminum. In cōtraria siquidem dispositione cibare oportet subtilius. In media vero mediocriter erit cibandum. Ratione quidem nō naturalium, quia regione calida ente, tempore æstiuo, cum æstas sit tempus sparsione indigens cibi: constitutione ac hora calidis, cibare oportebit propter resolutionem abundantius, parum tamen & sæpe, propter virtutis defectum non potentis vna exhibitione multum alimentum digerere, et corporis resolutione inanitorum, vt apparet apho. prima. In regione vero tempore: constitutione ac hora frigidis, per oppositum erit subtilius diætandū numeri saltem rōne: in media vero mediocriter dispositione. Quantum quoq; ad res pręter naturam vt morbum, & causam, nunq̄ cibum expedit dari, cum causa & morbus intendanť ex illo. vnde acu. re. primo. Per cibum in seipso non fit iuuamētum in aliqua horarum in dispositione ęgritudinis. Dictū nanq; cibum fore amicum naturæ ac materiæ, neq; in ægritudine immateriali cōpetit vt cibus est solum eius operās materia: sed magis vt medicina sui agens qualitate nisi forte ipsa fuerit consumptiua. Quo ad accidētia vero dicendum, cum ipsa triplicia existant & diuersa, multiformiter cibus ordinabiť circa ea: vt dr̄ia declarabiť consequenti.

Margin: Tra. 1. c. 7. post princ. — M — cō. aph. 28 Apho. 1. Apho. 1. — N — Cō. 1. fe. 9 — O — c. aph. 17. cum mod. — P — Cō. 41. re. fin. fecun.

PROPTER quartum ad primum quid dicēdum visum. Ad aliud dicendum secundum Cōmenta. q; Hip. vocat inconsistentes febrium nothas & errantes, & nō esse ipsarum ante statum. Noluit enim in his cibum pręcisum administrari nisi stent. i. cessent ab eorum errore, vnum accipientes & seruantes incipiendi tēpus, & tunc his vt vult diæta obuiandum competenti. Ad alia per Gal. inducta quid dicendum iam apparuit cum loquatur in peracuta ægritudine virtute ente forti ac conditionibus proportionatis correspondentibus sibi. Ad primum ēt inductorum partis aduersæ dicēdum Hipp. loqui magis in cōmuni vt ægritudinibus simpliciter acutis, & nō in valde peracutis, aut peracutis specialiter, quibus ceu ostensum continue cibus debetur a principio in statum virtute non valente ad statum peruenire absq; cibo tam longinquum. In quibus præcipitur cum adiectis a Gal. conditionibus cauendum fore ne vna die venæ dimittātur exinaniri, sed absq; diei interpositione cibum dandum. Ad aliud dicendum illud uerificari in cōplexione natura lita ut in consuetudine naturata alteranda: non autem in dispositione ægritudinali: & pręcipue cum in hanc dispositionem euacuatio aut inanitio & subita interueniat alteratio, & non in naturā aut cōsuetudinē vsu lōgo naturatā. Ad aliud dicendum q; humidæ diætę inquantum humidæ semper conferunt febricitanti, cum fe. sit mala cōplexio sicca, humidis egens, non autem semper rōne materiei cibi & mollis

Margin: Q

A lis:vt ostensum prius. In cibo enim oportet nõ solũ qualitatem:sed & substantiã cum quantitate attẽdere. Ad aliud dicendum:verum existere quantum ad subitã permutationem in naturã cadentẽ & naturalitatẽ in vtrisq; entem:non autem quo ad innaturalitatẽ:cũ infirmi propter materias in eis præter naturã existentes possint inappetere ac abstinere sine minori nocumento in sanis carentibus eisdem.

DIFFERENTIA. CXXXIIII.

T.c.151 VOD REGIMEN in diæta procedat ingrossando & nõ subtiliando, vt q; in morbi principio exhibeatur subtilis:deinde cõsequenter ingrossetur ostenditur p Hip. primo re. acu. qm̃ qñ sputi plus ſm quãtitatem est:refectionis plus adhibendum vsq; in termini tempus: sed tunc ægritudo est in augmento, vel in statu, cũ signa digestionis appareãt,

B quæ in his ostẽdunt tẽporibus. Adhuc ibidem. Expe-

T.c.41. dit vt huius quantitatis ius detur, quæ nec multa sit neq;

T.c.46. grossa:& hoc post septem dies. Amplius. in ibidem

T.c.56 porro ptisanæ succũ primo, deinde vero grossum adhibeas. Adhuc in secundo huius, non administretur aliquid ex sorbitione, donec digeratur ęgritudo:sed in prin

Ca.9. post medium. cipio non digeritur. Amp̃.11.de inge.sani. præcipitur dari vinum materia digesta, hoc autẽ est in statu, sed vinum diæta est grossa respectu potus qui febricitantibus

Ca.6. ver sus fi.nẽ. debetur. Similiter 12.eiusdem:hac digesta, cibaria cõcedit carnosa, vt gallorũ testiculos, cerebrũ porci assatum, & ouorũ uitellos, quę diæta sunt grossa. Palin.3.practi

Ca.11.p° principiũ. cæ.aquã quidẽ dabis ordei in morbi principio. Eius aũt transeunte medio mezaurum.i. ius cum cucurbita & spinachijs. Hæc aũt illa posteriori grossior est diæta. Rur

Ca.14.p° principiũ. Tra.1.cap. 6a.1 prin. sus. Isaac febrium.5.atq; quarto prima. Rectius est vt inclinetur regimen patientium quartanã in primis quartanis:ad subtilitationem quandã, & illud est vt abstineant

C a carne, deinde præcipit diætam ingrossari, quod etiam de cura febris sextanæ, & similium sentire videtur, & similiter de paralysis curatione vsq; ad decimãquartam.

Ibidem.c. 61. Amplius tertio prima.nona, vndecima, & vigesima

2.3.cau4. prima. pręcipitur abstinẽtia cibi & uini in principio, aut

Tra.3.c.3. in medio. maior eorum subtractio. Itidem, diæta subtiliãdo pro

Cap.11. cedit vel rõne virtutis, aut morbi, siue causę, aut acciden

Tra 2.c.8. tium, sed propter istorũ nullum: quia non rõne virtutis,

Tr.4.c.12 post princ. cum in principio fortis existat cibi nõ egens fulcimẽto. In statu vero indigens, qm̃ debilis extat, neq; ꝓpter morbum, cum diætatio nõ solum fiat propter uirtutis subtractionẽ, immo etiã propter oppositionem. Ægrorũ nãq; diæta faciẽda magis opposito qualificata. iuxta illud ueteris. Humidæ diætę oibus febricitantibus cõferunt: sed

Apho.1. Apho.16 in statu, cum tunc magis morbi cõsurgat acumẽ, necessaria erit diæta illi amplius opposita, hãc uero habere non

D poterit oppositionem nisi quantitate participet multa, non enim agens operaĩ nisi multæ fuerit associatum quãtitati. secundo de cã. neq; rõne causæ, quia in principio cum causa sit amplior & maxime in saluandis: in statu vero minor, si vberius diętabitur, tũc corpus nutriretur

2. apho. apho.10. impurũ, quod est contra illud Hippocraticum. Nã pura corpora quãtũcunq; nutries magis lędes, sicr & materiã cibi multitudine incrudabis. In statu quoq; secus contingit:neq; causa symptomatũ, cum accidentibus virtutem

Cõ. aph. 3 dissoluentibus mox. Gal.apho. prim a. cibũ dari pręcipiat:sed symptomata virtutę dissoluunt, concisiones. enim notãt in statuq; maxime: cũ circa pricipia & fines oia imbecilliora: circa statum vero fortiora, vtpote ac-

Hippo.1 apho.aph. 10. cidentia. Rursus, sicut se habet in temporibus particularibus morbi:sic & in uniuersalibus uĩ se habere, cũ illa vtrobiq; sint quatuor tẽpora cõsimiliter ꝓportionata:

Cõ.41. in medio. sedita in particularibus tẽporũ euenit q; deterior cibationis hora est principiũ. vñ Gal. re.a. prima. Deterior ho

E raũ est hora in qua inueniuntur membra in dispõne deteriori:& manifestũ q; est hora inceptionis paroxismi. Adhuc illo tẽpore vĩ cibus dandus in quo natura circa cibũ negociatura minus est occupata. primo quarta hoc autem est in statu, cum virtus naturalis sit salua. apho.2. Tra.2.c.8. post princ.

Amplius. in statu calorem oportet adaugere naturæ, vt morbi caliditas minuatur, & extinguaĩ demũ. Nam maior flamma minorẽ secus positam extinguit. de causis longitudinis & breuitatis vitę. Sed cibo calor augmẽtatur naturalis. vnde primo proble. Quartanis febribus oportet non attenuare:sed ignẽ in corporibus per cibos facere. Qñ.n. multus ignis modicũ ad se rapit, opus est multum ignẽ in corpore facere ut febris modicũ habeat, Calor nãq; huius, cibis inductus, digestionem procurat. Cõ. apho. 29. in fin. Post prin. probl. 51.

Rursus est fe. sanguinis augmastica aut peraugmastica id est declinatiua dicta cũ continue decrescat vsq; in statum, post eius subtiliationẽ opus fiet ingrossare. Itaq; diæta ingrossando & non subtiliando procedit.

F

CVIUS OPPOSITUM sentit Hip. qñ dicit. Quibus continuus est status mox tenuiter reficere oportet. Et Gal. ibidem. & in arte. Adhuc natura non sustinet repentinas immutationes: sed mox a principio subtiliare multum repẽtina immittitur permutatio, cum prius diæta vteretur quis grossiori. Diætandum igitur ſm subtiliationis processum. 1.aph.aph. 10.

PROPTER PRIMUM quidẽ sciẽdũ: q; diæta dupliciter oportet accipi: cõiter & proprie. Primo q̃dẽ sumpta est certa uiuendi regula vsui humani corporis & vtilitati accõmoda. Proprie vero dr̃ cõpetens cibi & potus exhibitio quantitate, qualitate, tempore, opere, ac ordine mẽsurata. Cuius qdem expositio tãgatur ad pręsens: demum qũo corporibus administranda sit ostendatur.

Propter primum huius sciendum q; diæta dr̃ nõ simpliciter exhibitio: verum additur cõpetens: quia diætatio nõ solum cibi administrationẽ dicit & potus, immo eorundẽ etiã subtractionẽ. Illa.n. elegãter ordinaĩ diæta qñ vbi & qñ expedit exhibetur ac subtrahitur. Cibi autẽ regimen est triplex, ceu ex Hip. colli͞r. & Gal. ac quarto prima. Ipsius etenim quoddã est vehementer subtile: vt omnimoda cibi prohibitio, aut mellicrati seu iulep ſm Gal. modica exhibitio. Aliud est grossum ualde, ceu qui sanorum cibus: quoddã vero medium obtinet. Et huius quidem vnum ipsius ad latus magis declinat subtilitatis, vt granatorũ succus, demum iulep: deinde aqua ordei subtilis, postea grossa: deinde olera: velut atriplices, spinachię ac lactucæ. Aliud quoq; ad partẽ tendit grossitiei: vt gallinę, & earum extrema, deinceps, fasiani, perdices: pulli: demũ aues paruę, postea oua sorbilia quantitatis paucę: quibus extat subtilior ptisana cum fece, & panis simulę minutatim confractus, multotiens aqua lotus, cibus adhuc subtilior extat. Medium uero existit kist.i. ptisana cum fece. Adhuc & variatur diæta in subtilitate sua, et grossitie: similiter rõne quantitatis & tẽporis: quantitatis quidem qm̃ grossa ſm se diæta sanorũ dici potest: subtilis si in modica & raro detur quantitate. Et subtilis multa multotiens administrata reddiĩ grossa. Subtilis quoq; rõne qualitatis dr̃: cuius nutrimentum est modicũ etiam si sufficientis fuerit quãtitatis. Grossa vero per huius oppositum si quantitati cõiũgaĩ debitæ: quo vero ad tẽpus diæta dr̃ subtilis qñ raro & longis interuallis fuerit exhibita: grossa vero contra. Potus quoq; duplex existit: simplex vt aqua quę datur in morbis cruda seu decocta de cuius exhibitione.171. videbitur dr̃ia, Alter est cõpositus & hic aut vinum. Ipsum.n. rõnẽ etiã continet cibi:de cuius administratione differentia.172. indicata. Similiter est potus diuersitas differentia. 118. Et potus potio dicta corporis naturam secundum Ioannitium ad se conuertens. Et is est multiplex vt syrupus simplex, acetosus, & compositus cum radicibus cõibus et seminibus. Syrupus

G 1.apho. aph. & cõ. 4.&.5 Tra.1 cap. 8. post pn.

H

In isago gis tra. re. non natu ralium; sub. de mo tu potationũ in fine.

I pus violatus, aqua mellis siue mellicratũ & iulep. Syrupus siquidẽ acetosus simplex febricitantibus potus est vtilis. Confert. n. causonem patientibus & cholerae febribus, & vr febribus oibus. Quibusdam tñ rõne digestionis. Alijs vero ex parte alteratiõis & digõnis simul. Refrigerat. n. & extinguit, humores viscosos incidit, ac subtiliat grossos, oppilationẽ aperit, hu. putridũ educit, pra Ca.11.iuxta finem. Tra.2.ca.7 circa me. Dist.6.aš medium. cti.3. vñ quarto prima. Syrupus acetosus qñq; sitim sedat, incidit, et soluit. Et Mes. in antidotario. Virtus syrupi acetosi magnificata est inter uerificatores in ipsius excellentia in cõitate. s. posse eius in materias calidas & frigidas: subtiles, grossas, & uiscosas, siue adhęrentes. Et uirtus siqua ipsi in est infrigidationis cito tollitur virtute penetrationis non sublata. Et hoc quidem Gal. testatur q eius potentia est cõis ad oẽs materias: ita q ad choleram nigram ipsam diuidendo & medicinas in ipsas penetrare faciendo. dña.176. Nocet tñ pectori tussienti ac intestinis ad quae humor declinat acutus: ceu apparet de oxy Ca.11.iuxta finem. melle sibi cõterminabili. 11. de inge. Cõpositus quoq; acetosus phlegmaticis confert se. & melãcholicis: diffunditur. n. in amplius materias subtilians: vrinã prouocãs, & oppilationes aperiens. Violatus quoq; materiam emollit pectoris, asperitates lenit & pulmonis, ac cholerae sedat acutioris, sitim mitigat: sed nocet vẽtrẽ habentibus debilem & viscera: materiã incrudãs propter quod aegritudinẽ producit: ac frigidis nõ cõfert materijs & naturis appetitum deijciens, & fastidiũ pluribus inducens. Mellita quoque aqua & mellicratum subtiliat & incidit

K materias grossas & viscosas sine refrigeratione multa, digestionẽ procurat: materias tñ calefacit calidas ac naturas, & ideo nocet se. incentiuis. Iulep vero qd ex penidijs cõstruitur & aqua cõius: cui tñ interdum modicum cõiungitur aquae rosatę, sitim mitigat & humectat: digõnẽ materiae procurat: ac abstersionẽ operatur minus tñ mellita aqua. Huius vero vt tactũ est diuersificaĩ regimẽ

L penes quãtitatẽ, qm alia multa: quędã modica, nonnulla vero media & ẽm qualitatẽ: quaedã. n. ca. alia fri. quędã humida, nonnulla uero sicca. Itidẽ quaedã multũ nutritiua: alia modicũ, nõnulla vero mediocriter: apparens pri Co[n]str doc. 2.fẽ.1. ca. 15.iuxta fi. mo secũda. Iuxta qd tẽpus uariatur, quia hyeme cõpetit diaeta calidior & amplioris quantitatis. Æstate vero cõtra. Sumẽda est etiã in tẽpore frigido hora calidiori, & in calido frigidiori: nisi cõsuetudine id maxime distrahatur. Et qd de tẽpore dr, de cõsuetudine audiaĩ & regione. Diuersificaĩ quoq; & ẽm artificiũ multipliciter, aliqñ. n. elixatur: interdũ vero assatur, aut frigit, aut aliter prępatur ẽm vẽtris ac hepatis diuersitatẽ. Quantũ quoq; ad ordinẽ diuaricatur diaetae scema dupliciter: aut rõne antecessionis & postpõnis, vel etiã ex parte numeri. primo q dẽt quia qñ quis pluribus utitur ferculis, prẽmittẽda sunt subtiliora grossis. Incarcerat. n. naturã qui grossum subtili praemittit, nisi vẽtris lubricitas fuerit. dña.119. Pro

M pter huius secundum sciẽdũ, q id plenius audiaĩ, q oportet attendere ad res naturales et eis annexas nõ naturales & cõtra naturã entes, ẽm. n. has regimẽ oẽ ordinaĩ. Hae autẽ sunt cõplexio: virtus maxime, aetas, forma, sexus, consuetudo. Et demũ tẽpora, cõstõnes, horae, regiones, & quae his continuantur. Et tãdẽ morbus, causa & accidens: ac ẽm corporis quãtitatẽ, cui hę insunt dispõnes. Secundũ quoq; cõplexionẽ, qm in ca. plus & pluries expetitur cibi sicut melioris ente digestionis, in frigida vero secus. Requiritur etiã frigidus in ca. simir in frigida calidus, ac humida siccus & cõtra. Naturalis tñ temperãtia simili obseruetur continue proprieq; in morbis in quibus non licet cõplexionẽ alterare trãsmutatione. Penes quoq; virtutem: quia si fortis fuerit: paruus expetitur cibus, & pręcipue qñ ęgritudinis status fuerit non longinquus. Interdum autem nullus qñ & fortior quis fuerit & status futurus continue. Si autem debilis extiterit & cum

N status distantia. contra. Scdm vero aetatẽ variatur qm in aetate infantiae multus expetitur cibus. Iuxta illud medicinę inuentoris. Senes facillime ferunt ieiuniũ & reliqua. 1.apho. Aphor.13 In senectute vero paucus, in senio modicus & multotiẽs administrandus. In ętatibus vero medijs mediocriter exhibendũ. Et similiter his: de humore, membro, ac spiritu.

Secundum quidẽ corporis qualitatẽ: qm cholericos ex corporibus raros de facili resolubiles trãspiratione cibari oportet tẽpore status etiã ac paroxismi. differẽtia priori. Sunt etiam corporũ quaedã mollium carniũ celeriter resolubilium, quę & si appareant pinguiora, abstinentiã non valent ferre. Opposita vero his sufficit tenuiter dietare, & usq; ad. 7. dies ceu visum dña imediata cibꝰ exhibeatur. Secũdum vero sexum minime, quia virilis natura plus expetit cibi muliebri: cũ calidior existat, nisi virtutis expaueatur debilitas, quae cibũ praecipit dari omnino. Iuxta quoq; consuetudinẽ, qm ea omni tẽpore in sa T.c.14 lutis tuitione reperitur secura. secunda. re. acu. cũ consue O tudo sit natura secunda ex adiuncto. Et ideo fit eã simili regulare, propter qñ cibationis hora cõcidit cum passionis requie, optimũ est vt testãtur cibare. Penes autem res non naturales & primitus tpis ita ordo variaĩ diaetae: q in hyeme danda est calida & semel multa in corporibus natura ca. In alijs fortassis econtrario, et hora simr frigidiori minus. Calida vero cõtra: sed in medio mediocriter dietandum. In constitutione vero vt in tpe eodem mõ. In regione aũt frigida plus expetitur dietae & calidioris & incisiuae magis ac vicibus paucioribus datae & quantitatis amplioris. In ca. vero secus contingit, ẽm quoq; corporis quantitatem: aut enim magnum vel paruum seu mediocre: ẽm quam quantitatem oportet aliter variare: ac aliter quae diaetae. Qualiter vero diaeta sit ordinanda penes quae praeter naturam manifestabitur consequẽter. de quibus etiam visum differentia consequenti.

PROPTER SECVNDVM vero sciendum, q quidam antiquorũ indifferenter pcedebant ingrossando P nihil vsq; in tres vel quatuor dies exhibentes. vnde. 2. re. acu. Scio medicos qui citra q opportunum est operantes in morbi principio duobus vel tribus diebus siue pluribus custodiunt, postea vero ius & potum illis sumere permittunt. quorũ affuit motiuum: quia maxime mutationi mutatio per contrariũ maxima debetur. Sed mutatio fit pcipua aegrotantis ab ea quae in sanitate: pp quod & dietã mutare oportet ex grossa in subtilissimã. Alij Vt supra dña.133 et.1 vero quos Gal. in curatiua parte diatritarios vocat, vsq; in tertiam transactam diem abstinere ab omni diaeta iubentes in istorum fere videntur opinionem concidere.

Quorũ forsitan fuit persuasio vt ex verbis potest elici Gal. qm aegritudinem in principio non cognoscebant, & ideo inclusiue vsq; in tertiam diem expectãtes vt eius motus perpenderetur: cum omnis humor euentetur in quartũ ad plus nisi febrẽ inducat quintanam vel sextanam, aut illi compares rarius emergentes, vt & Gal. fe Cap.5.in fine. brium primo fateaĩ eas nõ percepisse. Sed hęc stare nõ Q possunt vt in tertio peramplius conuinceĩ dicendorũ. vñ T.c.19 primo re acu. Cauẽdum est tibi vt nec vna die venas per mittas exinaniri, sed absq; interpositione diei dare non desistas, nisi fortassis qñ potionibus aut clysterijs opus T.c.15 fuerit vti. Et secundo eiusdem. At vero vbi ptisanę opus fuerit incipere illã dari a principio morbi melius esse fateor, q exinanitionem venarum pcedere: postea vero in tertia die morbi, aut quarta uel qnta seu sexta uel septima dari incipere nisi crisis: tunc fuerit vẽtura. Motiua ipsorũ etiam non valent, cũ diaeta sit quid naturale administratum & consuetudinarium: non solum sanis, sed aegrorũ plurimis. quod autem hmõi non oportet repente in con 2.apho. apho.51 trarium permutari. Iuxta illud Hippocraticum. Secun dum multum & repente calefacere, aut infrigidare, & re Li.3.t.cõ. 55 liqua. vnde in techni. Natura non sustinet repẽtinas mu

tationes

A tationes: non enim semper maximæ mutationi maxima in contrarium debetur mutatio: sed qualis poterit a natura sustineri: s'm.n. vtilitatem & concordissimę securitati exhibendū est secūdo re.acu. debet nãq; talis esse subita mutatio quæ contra inimicū incidat virtutis & non in ipsam. Post dic quoq; tertiū tm̄ cibantes aut potū exhibentes exterminantur pluries: ac per plura & proprie de inge. decimo vt tactū est antea: quod indicat iuuenis nō cibatus vt prius ante paroxismū a Gal. concidit in syncopim p̄ntibus eius, ppinquis, ac medicorū diatritarijs. Non.n. recedere potuerunt, cum Gal. fecisset portas claudi, & claues remoueri. Propter eorũ similiter motiuum sunt peramplius vituperandi, cum talis modus cibationis eius suppetat ob inscitiā cognitionis ægritudinis. Cōtra quos intonat crisium idē secūdo inquiens q; si positis signis tertianæ certę ipsam his nō cognoueris: sed adhuc B expectas deridēdū diatritū non asinus adhuc vt Thessalus: sed quis eris? lapis. Et qui tertianam non valet diiudicare a quartana mox s'm primã diē vniuersaliter, medicus non existit. Sunt deniq; hodie fere oēs semita gradiētes istorũ. In principio quidē morbi & deinceps cibū subtiliantes valde. Qui demum videntes circa statum tempora virtutum deficere, coguntur tunc necessario grosse reficere, ita vt exhibeāt etiam quæ carnosa, qui eodem decipiuntur modo vt prædictorum quidam, eo q; ægritudinis statum cognoscere nequeunt. Contra quos Hip. & Gal. non raro, quare secundo re.a. In quibus plurimum ipsi errore continentur &c. Subdūturq; illis symptomata contingentia ita multotiens a capite ad circunspectus crudi.i. indigesti de genere cholerarū attrahuntur humores, vñ illis vigilię accidūt & reliqua. Et ideo quarto prima. Multotiēs errat medicus in his ægris modo alio, qm̄ in principio morbi eis prohibet cibum, & qñ appropin C quat status, & scit q; virtus cadit, in illa cibat hora necessario. Iā igitur errauit dupliciter. nā si eos in principio cibaret, error esset & ignorantia infra hunc errorē, quibus quidem ægris symptomata contingunt praua, vt catarri nauseatiui cholerici & uigilatiui, propter repletionem & digestionis priuationē. Inquieti etiam facti de latere reuoluuntur in latus & alienãtur, & materiæ coarctant ipsorũ virtutes & vapores multiplicantur in eis, quare qd' non est imaginantur, & audiunt, tremunt, & citantur labia ipsorū inferiora propter stomachi dolorē: & animæ contristantur eorum materiei grauitate.

PROPTER TERTIVM autē sciēdum q; ægritudo quædā est in qua nullus debetur cibus a principio vsq; ad statum, vt apparuit differētia priori: de qua pręsens non extat sermo, cum in ea solum post statū debeat cibus. Cui siquidem is tandem ordinandus contrarie ipsum ægritudini exquirenti. Primitus enim expedit subtilissime diætare, ceu succo granatorū, iulep, vel mellicrato, deinde ptisanę aqua: demum chist ordei. vnde re.acu. D secundo. Nociuius in mutatione delinquit qui ptisanam cum fece ministrat. Nocet etiā qui tm̄ adhibet succum, & qui solum propinat potum, sed nocumentum eius ad illos non tantum, eo q; subitā minus introducit alterationem. Est & alia ægritudo in qua mox expetit a principio cibus: neq; dimittendum est vna dierũ venas exinaniri. Et ea itidē duplex existit, quædā nãq; est immaterialis ex inanitione causata, ceu ethicæ modi quos oportet vniformiter s'm tēpora diætare: vel fortassis in processu magis q̄ in principio, cum plus corpus extenuetur: ac inflammatio vehementior existat. hoc tñ si virtus poterit tollerare digestiua. vnde quarto prima. Qñ ethicæ superuenit cibus, augmētatur velociter, & fit fortis pulsus valde, & incipit magnificari & propter illud accidit stultis medicorum q; prohibent eis cibū propter accidentia occurrentia, quare perdunt eos, augmētatur.n. ipsis calidū amplius incibatis. Nonnulla est materialis, cuius materia vel est apostemās actu, vt in vero apostomate siue similitudine sicut in labore apostemoso: aut nō. siqdē nō verum vniformiter fere totum possideat corpus, eius dięta sit regulariter subtiliādo procedere, fortassis tñ epimastico excepto, vt q; in principio vberior administret, in processu aūt subtilior cōtinue, donec ad statū perueniat in quo diætā oēm oportet oīno subtiliare. Consideranda est etiā breuitas status ac eius prolixitas. Primitus tñ id auctorizetur & rōne monstret: deinde illud quo per relationem ad causam, morbum & accidēs & paroxismū sit diætandum. Propter primum huius sciendum: q; apho. prima prædictus præcipitur obseruari diætādi ordo qñ dr̄. Quibus mox est status, subtilissime diætare: q; bus autē posterius & reliqua. vnde tertio practicę. At vero diætæ regimen s'm morbi tēpora sic oportet esse. Cōmodum est in morbi principijs cibū ad grossitiē inclinari, ne forte infirmi fiat transitus a grossa ad subtilē semel diætā: noceatq; illi amplius, & dissoluatur virtus eius ac debilitet: dehinc autem eius imminuat grossities paulatim & per dies donec morbus ad statū perueniat. quo quidem oportet diætā multæ esse subtilitatis, vt est prandij dimissio, ac inniti iulep: aquæ mellis, & violarũ syrupo: ne forte virtus in ciborũ occupet digōne, cōuertatq; oēm suam causam ad resistendum morbo, & expellendū, vt vero incepit declinationē morbus habere, cibus incipiat ingrossari, & regatur æger regimine ab infirmitate surgētium. quare & quarto prima. Verū tibi necessariū est vt sit principiū tui regiminis grossius, & postremū peruenientis ad statum subtilius, & gradatim procedas in eo qd est inter illa, ita vt virtus sit cōseruata vsq; prope statū, tunc enim intende super materiā vt non sis occupatus in alio.

Prædictus quoq; diætādi modus & rōnibus cōfirmat (vt & tactum prius) qm̄ illo tempore in quo natura minus intenta est circa digestionē materiæ, & contra accidētium insultum, plus expetitur cibi, in quo autē magis, minus. primum autē est in principio morbi. secundū vero in statu, quia in principio natura nōdum incepit aperte agere in materiam, & ideo in eo signa digestionis nō apparent manifeste. In ipsius tamen incipiunt manifestari fine. Quare apho. prima. Coctionis signa circum termināt principiū quod vt pars totius ægritudinis existit. Similiter quoq; nōdū adest accidentiū insultus. Iuxta id veteris prætactum. Circa principia & fines &c. In statu vero accidit contra. in eo nãq; natura maxime intēta est circa digestionē & materiei expulsionē: vixq; illis p̄t sufficere. apho. prima. Insurgunt tunc ēt accidētia vehemētia: qm̄ status nil aliud existit q̄ quod maximū ægritudinis vt in symptomatibus, vel cū labores ac eorũ vltimātur accidentia ibidē. Adhuc si propter phlegmones & labores inseparabiles ab acutis ægritudinibus formidādū est dare cibos rōne dignos. In statibus amplius hoc timēdū, cū prædicta magis insurgant accidentia: sed expectādū in peracutis: quare in statibus magis pauēdū. Rursus. virtus vnita plus est infinita q̄ multiplicata.i. fortior est seipsa dispersa de causis libro cū Mes. sed cibus in statu datus virtutē naturæ multiplicat eam dispartiēdo. Etenim opus fit superesse simul materiei regimini & digestioni cibi: pp quod aut naturā oportet intētā fore circa digestionē cibi, & regimen dimittere materiæ aut cōtra. Et ita cibus indigestus permanens magnificabit morbū, eius multiplicando causam, & eius similiter discrasiam. Vtrunq; enim vna non valet perficere, cū calor naturalis naturæ instrumentum adhæc nō sufficiat. quarto.n. de anima. A. Virtutes impediunt seipsas, cū oēs vno instrumento operent, ceu calore naturæ. Itaq; regimen diætæ regulariter subtiliando & non ingrossando debet procedere. Dico aūt regulariter: q̄a quædā corporũ prędictū diætandi

Marginal notes (left): Te. cō. 18. — Cap. 3. Diff'a sec. de ar. 3. — Ca. 3. vet. finem. — T. c. 45. — T. c. 46. — Tra 1. c. 5. in fine. — T. cō. 19 — Tra. 3. c. 1. post med.

Marginal notes (right): E — Apho. 10. — Ca. 11. ad medium. — F — Tra. 2. ca. 8. p'. med. — G — Coll'r cō. aph. 11. post me. 2. apho apho. 30 In ar. post medium. Cō. aph. 8 Cō. apho. 7. p'. prin. — H — In cas. in. ten. 1. ca 1 in fine. — Coll'r ca. 2 post prin.

I diętandi modum tolerare non possunt vt tactū est præmissorum. primo. Propter huius quoq; secūdum sciēdum q causa morbi multiplex extat: iuxta quā regimen variatur diætę, natura quędā est calida, quædam frigida &c. Adhuc qdā est subtilis, alia grossa: quædā viscosa nonnulla quidē multa: alia pauca: quędā media. vnde si fuerit ca. pauca & subtilis, modica expetit vt sit diæta, cum ipsius ęgritudo sit terminum habitura cito. In opposita vero contra: sitq; cū hoc subtiliatiua incisiua. Oē tñ hmōi ad virtutē referendū: propter enim ipsam cibamus, & nō propter morbum. apho. prima. nisi fortassis de inanitione consumptiua fuerit ęgritudo vt prætactū. Modus autē diętæ fm morbum dictus est prius. Cōsiderandum tñ q morbo҇ quidā sunt acuti: quidā chronici, & vtriq; sunt subdiuisi, differentia priori, quidā vero fm q breues aut longi siue medij diętandi sunt in statu & tēporibus alijs, habita relatione ad virtutē cōtinue:
cō.aph.6

K obseruandū ēt q ægritudinum quædam sunt. q. totæ in statu: aliæ in declinatione: nonnullę in augmento. q. semper quales sunt sanguineæ fe. quæ regimen determinatū expetunt. Silr quarūdam ęgritudinum status est breuis, alia҇ longus, harum vero mediocris, fm quas oēs diuersitates oportet diuersimode diętare. Penes quoq; accidētia status variatur & modus diætæ, vt tactum antea, nā quædā sunt ex ęgritudinis essentia, alia ex medici iniuncta q̄plurima abstinentia, nōnulla quidē sunt virtutem prosternentia: vel quia symptomata proprie seu syncopis, aut quia de corpore aliquid euacuant, vt sanguinem vndecunq; fluxus immoderatus, aut ventris siue vomitus, vel apostematis ruptura. Siqdē prima fuerint, cibū non oportet exhibere: nā si exhiberetur amplius, intenderetur eadē. vnde secundo re. acu. Neq; quispiam medico҇ repertus est mihi qui ęgro҇ habitudinē cognoscere queat sicut oportet, si, videlicet, defectionē patiuntur, an
Tex.cō.49

L sit ex inanitione vena҇ defectio, aut ex alia furia vel labore infirmū affligēte, seu aliquo naturæ alio accidente. Malum. n. nimium qñ ægrū in dolore & acumine morbi defectum in diuortij die potū atq; ius aut cibū sumere permittunt: quia ipsam defectionē ex inanitione ęstimāt fore. Si vero fuerint intensa, ꝑpter abstinentiā iniunctam a medico accñtia, cibus illico est exhibendus, quē qs con donans medicus plebeius aut rusticus aut vulgaris videbit in dedecus mortuū suscitasse prioris magni medici, si vero accñtia fuerint virtutē ꝓsternētia, vt syncopalia, & ꝓcipue qñ syncopis, ex inatiōe cōtigerit, tūc mox dādus cib⁹. 12. terapeuticæ. Sed circa id dubitare accidit: qm̄ qdā syncopis cōtingit ex hu. frigi. viscosis replētib⁹, repletionalis dicta, quæ alimento non eget, cum adsint prędicti replētes hu. in alimentum transire potentes. Dicendum, q cum intentio curatiua versetur circa duo præcipue, puta virtutem & dispositionem, quantum quidē ra
Colli ca.6

M tione huius (vt tactum) non expetit alimentum. ve҇ potius abstinentia & eductio subtilis: sicut est per frictionē leuem in principio maxime. vñ 12. terapeutices. Nullam aliā inueni euacuationē in eis nisi quæ per frictionē. Dixi autē leuem &c. ꝑpterea q. 7. coll; Gal. mordet, eo q frictio eliquat & dissoluit humores ampliorē inducens oppilationem, sicut in exhibitione ptisanæ, quia stomachum debilitat & horripilationē inducit, nisi eidē parū masticis, piperis, aut, seminis admisceatur apij. Ex parte vero virtutis nutrire oportet. Est autē aptissimum mel licratum hyssopo in eo decocto, quare. 12. Exolutio quę propter frigido҇ multitudinē humorū, nō indiget cibo sanatione. Nihilominus tñ hic nō cibū solū: sed aliquid etiam vini dare cogimur, id quod mox periculum auertentes: non autem dispositionē sanantes. Nam euacuatio. talium magis est sanatio, nō adiectio. Qñ nanq; syncopizāt, & proprie absq; phlegmone, dandus est panis non multus per vinum, quod reductionē facit citā fm ēt
Ca.3. post princip. ū. Ca.10. iuxta finem.
De inge. cap.1

Alexandrum in proble. Oportet etiā alimēta paulatim exhibere: non enim multa semel: neq; frigida & grossa: sed ex genere calefacientiū & attenuantium. Itaque quid sentiendum appareat. Dicatur igitur in amplius q si adsint symptomata virtutem propter, fluxum q; concidere faciētia: exhibendus est cibus cum ipse immediatius ordinet ad virtutē. vñ aph. prima. Qñq; & fm ipm statū superueniente symptomate dissolutiuo virtutis cogimur cibare. Sublimior. n. intentionū oium est intētio sumpta ex virtute, primo re. a. & primo 4. Illud de quo magis medicus sollicitari oportet est virtus, quia curans hæc est, & non medicus, quarto prima. Penes quoq; paroxismum quaruncūq; ægritudinū diuersificatur dięta, quia in paroxismis nihil dandum: sed quod additū subtrahendum, nisi prædicta occurrerit causarū aliqua, vnde aph. prima. In paroxismis subtrahere oportet: qa læsio extat adijcere. In paroxismo nāq; cibus non debet dari, sed subauferri amplius praue appositū. Qd posset probari simili quo mōstrat q cibus in statu nō debet exhiberi. Si autē nullus affuerit paroxismus, tunc in hora consueta & quietiori saltē rōne cibandū est cōtinēs.
N

O

Deinceps vero quærendum per quot horas añ paroxismum, aut post recessum ipsius alendum. Dicendum ergo primitus vniuersalius, q spatium tēporis maius debet intercidere in cibando ante paroxismum q̄ post illū cum ante ipsum aduenit pugna, & post eū iā recesserit, vnde primo. re. acu. Qñ pedum plantæ frigidæ fuerint, tūc ius maxime & ois alius potus negādus est. Sed cum iam calor in calcaneum descēderit dandus: iam. n. instat paroxismi declinatio quartæ tertio practicæ. Si feb. fuerit immobilis & minime varia, nec mista, prohibendus erit patiēs a cibo accessionis tpe añ sex horas, donec declinetur calor & accessio deficiat. Si tamen non patitur infirmus donec febris paroxismus deficiat, non oportet illum refici donec calor in superioribus est, aut in oia diffusus est mēbra. Sed qñ a pectore ardor cessauerit, & a vētre tenderit ad extrema. Gal. ēt primo re. a. Manifestetur quoq; ab hinc sigillatim tēpus intercidens principio paroxismi ac eius fini cibationis in vnaquaq; feb. Dicat itaq; q tempus tertianæ puræ ab au ctoribus fere diuersimode ponitur. Inquit. n. Serap. 6. breuiarij, dat añ periodum hoc est paroxismum tribus horis aut quatuor, aut post solutionē feb. Almans. vero decimo sit inter comestionē & inuasionis principium lōgum tēpus. videlicet nutriat tribus horis uel duabus añ feb. aduētū aut postq̄ recesserit. Haly, quoq; accessionis die febris aquā ordei minime dabis: differesq; prandiū donec oino cōsumat accessio aut tēpus alleuiationis illius. Isaac quoq; febriū quinto. Cauere oportet ne aliquid hora tribuat accessionis feb. In viatico vero dr, q neq; det cibus tpe paroxismi neq; ēt tribus horis ꝑcedētibus, sed sustentet eū syrupo viola. vel ros. vsq; post accessionē febris. Haly. quoque de tertiana inquit nō pura. Vtat cibo post dimissionē accessiōis, cibos deferat quos & subtiliet post typi terminationē, vt die quo nō accenditur virtus cōseruetur. Die vero accessionis aduersari morbo occupet & cōsumatur materia. Aui. vero cibatio oi die ite҇ aut prope cibationē est ex eis quæ nocent illis, immo oportet vt cibētur vna die, & alia die nō. Tēpus autē quotidianæ intermittentis ponitur tale fm Serap. Et sit hora cibi post quietē febris aut añ statum tribus aut quatuor horis. Expono quoq; statum. i. ante q ponatur instare & esse, & non añ statum prout ēst vnum de tēporibus morbi, quia tunc cibaretur in principio vel augmēto. Almāsor vero indeterminās hmōi tps inqt: hora comestionis ab hora accessiōis quāto plus possibile fuerit: elōgāda est Haly. equidem. Obseruandum vt ordei des aquā añ accessionem horis sex, nō paucioribus autem quatuor. Isaac vero. Vlr quoq; dicimus vt inter cibum & accessionē sex
P

Q

horarum

A horarum fiat spatium. A. quidē: hora cibi est post tēpus paroxismi, & eius eradicationē, & anī paroxismū ad minus quatuor horis. In quartana vero in die paroxismi cōiter praecipit abstinentia. vñ Haly. Prohibeas cibos accessionis febris die, vt natura in resistendo morbo potius occupetur. In viatico vero. Cum. 20. pertransierint dies abstinendū est a cibis omni die accessiōis. In alio vero die parum comedat. Sed. A. oportet vt prohibeantur in die paroxismi a comestione, & praecipiatur ieiunium ut sit dicere q vnā dimittat comestionē in die, ut cœnā, seu prādiū, Nam si feb. inuadere debet post meridiē, prandiū omittat. Si vero in noctis principio, cęnam neq tota sit absq cibo die & maxime naturali: quia cum eius afflictio horis duret. 24. quando certa fuerit per. 36. horarū spatium abstineret, ex quo posset ethicā & virtutis prostrationē incurrere. Cornelius quoq celsus de tempore hesitat cibi dicens. Qñ quidē cibus debeat exhiberi non parua extat

B dissensio. Quidā. n. dari praecipiunt matutine: qm tēpus remissius aegris videtur esse. Sed respondebitur q non tunc: quia hora subsequitur meridiana, congruit, ea. n. omnis aeger redditur peior. Et ideo iubent vespere alii dari. Sed neq sic bene, cum hoc aegrotantes tempore disponātur q̄ praue, quare verēdum ne tunc motu quod insurgat asperius. Ob hoc igitur ad mediam decurrit noctem iam tempore finito grauissimo eodemq distanti longissimi. Sequitur & tempus in quo poterit dormire salubriter, fere nāq tunc omnes dormiunt maxime. Quod quidem vtrum dum fe. errantes nō fuerint, aut fortassis in oppositum fixior consuetudo. Vndecimo autem de ingē. Tempus siquidem cibi in putridis febribus quę vnius paroxismi vsq in finem, bona valitudo, & consuetudo sunt intentiones: tunc. n. dandus cibus cum fuerint eufortissimi: & maxime si secūdum id tempus diei quo & antea sani cōsuetudine hēbāt cibari. Nihil. n. apud Aui. me

C lius. Haec quoq sunt tēporū spatia iuxta quae ante paroxismū & post a medicis commēsurant dięta & horae. Qui & si videantur dissentire ab inuicē, non discordāt oino. Si quis regiones aduertat diuersas consuetudinesq cum aliis in quibus scripsere cōspiciētes: & si principaliter quod mensuratū in re qualibet obseruandū. vñ differentia. 79. Aegritudines quae acutae sunt in terris Hip. in ptibus aure. peracutae existūt. Notādū etiam q in febribus quartanis & tertianis interpolatis veris maxime quātū est ratione paroxismi possumus multū cibum a paroxismo elōgare tā ex pte post, q̄ ex pte ante: cū tertiana certa. 36. horas habeat qetis et. 12. laboris: quartana vero. 40. quietis. et afflictionis. 24. In quotidiana vero certa vexamur cum. 18. horas habeat laboris & sex quietis. In salsa etiā dimittit quiete ita vt fere non separetur: vnde aliqui ante paroxismum. 6. horis cibari iubēt, & si vera fuerit quotidiana instante quasi adhuc paroxismo cibabunt praece

D denti. Et ideo fortassis consilium illorum magis est acceptandum qui spatium solum ponunt. 4. horarum ante paroxismum, vt duae resistent vel minores post paroxismi terminum. Nam melius est vt apparebit a paroximi principio recedere q̄ ipsius fine. Circa vero praedicta dubitare cōtingit: qa cōcessum fuit q necessitate vrgēte cibus donetur in paroxismo. Sed cū ipse quatuor sicut tota ęgritudo cōtineat tpa. In quo deterius tēporū dięta tur. Et uidetur q in principio: quia primo re. acu. Qñ plātae pedū frigidae sunt qd est in paroxismi initio, tunc ius maxime ac ois alius potus negandus est. Amplius Gal. ibidē. Hora in qua partes pectoris & vētris sunt cum deteriori dispōne, est hora iceptionis paroxismi. vñ prima apho. In quibus quae paroxismo ordinato nō sunt cauēdū est principia eorum: hoc est vt nō iā factis, neq parū post fiendis nutriamus. Cuius oppositū scribitur quarto prima. Corpora cholerica & proprie assueta multa comestione, qñ nō cibantur saltē in principio febris, immo in hora quae est prauior in ea, & est hora status, non euadunt quin syncopizent, & moriantur si fuerint debiles in paroxismo. Si vero fortes extiterint, extenuationē incurrunt. Ad hoc respondēt quidā corrigentes literā per alias inuentū qñq extrinsecus, puta purior loco eius quod est prauior notetur. Aut dicendū q extensius deterius nocumētū sequitur ex cibi exhibitione in principio paroxismi: cū p oia duret ipsius tēpora: nō autē in statu: sed in ipso nocumentū extat maius intensiue: cū tūc symptomata incēdātur magis: hic. n. status est vt diffinitum est supra. Restat aūt nunc fm partē cuiusdā distinctionis superius factae prosequi, quae erat si materia causans ęgritudinē fuerit aut apostema verae, aut similitudine collecta. Et vlius si morbus accidat a causa manifesta, vehemētius mox impressiua, ut solo cōtinui: dislocatio & fractura: tunc quidem a principio tenuius oportet diaetare: deinde in vberius tendere sicut sapiunt sermones. 6. de in

F ge. ac reg. a. Quod videtur Gal. primo illius sentire praecipiens in apostematibus siccis quando non currit ex eis virus aliqd in quibuscūq visceribus fuerint āñ sorbitionis susceptionē aliquas res humectātes recipere, sicut hydromel & vinum, qm pluris sunt humectationis ea. Ista tñ sunt sorbitione subtiliora, ex qb' vr sentire q in hmōi diaeta pcedat ingrossando vt apparet tertia primo. De certo autē apparae in diuisionibus: cura eius qñ est incipiēs & vsq ad hebdomadā &c. Et sit cōtētus pro cibo aqua ordei. Cūq alleuiatur fe. sint cibi eius ex herbis & acresta cum pullis. Quare Alex. in proble. pp quid Hip. in fe. fugiens cibum. In statu pleureticis & peripneumonicis mutatur ad tribuendum fm statum. Quod. A. expressius in q̄pluribus locorum notauit. quarto nāq prima. Et qñ scis q virtus est fortis, tunc fortassis necessarium facit dispō, vt sis contentus iulep solo: & si non plus, saltē hebdomada vna et proprie in febribus apatum. Et si timueris debilitatem sis cōtentus aqua ordei. Tertio quoq prima. primo incipe ipsum nutrire nutrimento subtili ita vt sis con

G tentus oxymelle: deinde post hoc die una aut duobus pmuta ipsum ad aquā ordei subtilem cum oxymelle: deinde ad grossam. Adhuc. 3. 9. Oportet q sint cōtenti in cibis suis vsq ad tertium diem oxymelle, deinde gradatio fiat ad aquam ordei cum quibusdam medicinis delectabilibus, deinde ad vitellum oui. Adhuc. Si fuerint ingeta sis cōtentus aqua ordei quousq declarei tibi dispō & pprie fm sputum, & si retinet, subtilia regimen: & sis cōtētus aqua ordei & syrupis quātum potes, retinere autē circa principium, ipsa nāq tunc indigesta. Et ideo pleuriticos iubet Aurelius triduo abstinere a cibo. Adhuc. 3. 14. de cibis oportet vt administretur in principio subtiliatio cibi aperitiui. Et sis contentus chist ordei & syrupo acetoso: deinde post illud administretur cibi aperitiui quos diximus, & vitella ouorum sorbilium, & sorbitiones lenificantes. Et ad summum in cura sisr apatis ois. Qd' etiā

H firmatur rōne: quia qñ vides accidentia aegritudinis fortiora in principio, incipiendū est a subtiliatione cibi multa, nisi virtutis timeatur casus tertio prima. Dictum etiā supra: q qñ instant accidentia vehementer, q oportet cibum minuere. Sed in apostematibus circa principiū magis q̄ in aliis morbis festinanter insurgunt accidentia saeua, cum in eis status digōnis materiae, diuersificet a statu accidentium. Adhuc qñ materia digerit accñtia qetant. Et sicut digeritur ita eget eductione, & praecipue qñ vna non expellit expulsione, sed pluribus paulatine. Istis quippe seriebus & rōnibus cōsimilibus mōstrari potest in solutione imparis vniuersali diętam ingrossando pcedere, cum mox accidentia in ipsis constent seuiora. Propter qd' in huiusmodi a principio magis q̄ in processu cibum oportet subtiliare: vt id aūt amplius declaretur & praeinductorum solutio habeatur: consideretur status distinctio differentia praeostēsa priori. Deinceps quoq notandum

Marginalia (left): 11. p° pri. post med. 3. feb. c. 10 | 4. 1. tra. 2. Ca. 61. P° vsta fi. ē pri. cap. 4. in me. Lib. 7. c. 5 versus finē 4. 1. trac. 2 ca. 19. ante medium. | Ca. 5. circa finem. | I. 4. trac. 2 cap. 2. circa principiū. | C. c. 45 | 1. aph. 19 | Tra. 1. c. 2. versus finē

Marginalia (right): Cap. 5. ver. finē. Cō. 22. | Cap. 16. versus finē | Ca. 63. circa princi. | Tra. 1. c. 2. post mediū | Tra. 1 ca. 3 ante med. | Ca. 11. | 3. decl. tra. 2. c. 2. iuxta finem. | Tr. 3. c. 14 iuxta finē. | Tra. 3. c. 3. ante med.

I notādū ꝙ diætatio est duplex. vna qdē vl'is in toto morbo a pricipio in finē. Altera ꝑticularis in quolibet tpe pticulari seu paroxismo. apho. prima. Refertur etiam diętę ordinatio vt tria: ad virtutem principaliter, statum morbi, & accidentia aphorismorum præmissa.

Collr cō. apho. 11. in principio. Collr cō. apho. 11 & 19

PROPTER QVARTVM vero. ad primum dicendum ꝙ Hip. loquitur in febribus apatum in quibus materia non unica depellif expulsione. In his. n. oportet a principio subtilius diętare. Quod secus existit vt apparuit, in quibus totum vna expellif emissione. Ad aliud dicendum, ꝙ ratio Hipp. est de illis qui sine cibo fuerunt a principio ægritudinis vsq; ad statum de quibus nō est quęsitum: sed de continuo a principio sumentibus ipso.

Ad aliud dicendum, ꝙ Hip. sermocinatur in illis qui fuerunt sine cibo vsq; ad statum. In quibus vt ostensum oportet cibum per contrarium administrare ꝙ̄ in aliquibus illorum qui cibantur mox a principio. In his enim

K oportet subtiliando diætā procedere, in illis vero potius ingrossando. Ad aliud dicendum, ꝙ loquif in habentibus fortem virtutem & morbum breuem potentibus absq; cibo peruenire ad statum. Ad aliud dicendum, ꝙ Gal. non ꝑcipit dari vinum propter diætæ ingrossationem, sed gratia medicinæ, quia vinum sui subtilitate & penetratione materiam educit: vniuersas nāq; mouet excreationes, sunt ēt iam accidentia quoquo mō sopita.

Ad aliud dicendum, ꝙ ratio Gal. est in febribus syncopalibus ex inanitione, in quibus propter subtilitatem humorꝫ et apertionem pororum sequitur spirituum resolutio. Et ideo oportet inuiscantia mediocriter stiptica administrare. Ad aliud dicendū, ꝙ Halya. intelligit eius transeunte medio idest statu. Est enim tēporꝫ vnum ęgritudinis ipse & nō trāseunte medio vt principio. Ad

L aliud dicendum, ꝙ illa cura Isaac & A. est tentatiua & non vera, sicut calefactorij administratio. 2. re. acu. mox a principio: volūt. n. experiri si diætæ subtilitate vsq; ad tres septimanas possit sextana vel quartana aut hmōi curari. Q. si non continue ꝑcipitur diæta ingrossari & carnes ac talia exhiberi. Et ita dicēdum ad id quod de paralysis cura inductum. Et sifr ad alia dicendū, sunt enim apata vel syncopes. Ad aliud dicēdum, ꝙ quia fortis virtus est in principio, non cibamus pp præsens, sed futuri gratia: vt. s. fortis remaneat in quæ deinceps. Volumus. n. tpe quo natura non est impedita neq; digestione materiei neq; accidentibus roborare illam, vt tpe quo his occupaf valeat eis resistere: nō impedita cibi exhibitiōe: neq; qn̄ subtrahit. n⁹ in statu est sic debilis, vt nō possit illi sufficere: alioquin necessario cibarem⁹, vt ostensum ēt in eodem. Neq; in statu pp humiditatem exhibenda est diæta: qm̄ licet conferret rōne humiditatis resistentis siccitati: t fortassis noceret substantia & quantitate ac virtutis distractiōe a morbi materia. Aut humidæ diętæ

Aliter ꝙ Haly. dixit in dici ꝑn. & nō mor. & ideo ista apud hunc corrupte al leg. 21. cō. ꝑ. vsq; ad 11. cō. 9

M non simpliciter febricitantibus cōferunt: sed cū determinatione ꝙ̄titatis, qualitatis, & tpis. Neq; cessandū est cibatione in principio licet, corp⁹ sit impurū, quia cibatio duplex est, vna quidē ad virtutis sustentationē, altera vero ad robur & corpis augmentū, quā quidē negat Hip. non aūt primā. Adhuc materia replēs in principio cum sit cruda, quieta, nō sic vt in ꝓcessu nata est corrūpi: neq; materia incrudaf, cū cibus debeaf modicus imputrescibilis & digestibilis. Neq; symptomata adeo virtutē dissoluunt oia, vt & cibus sit necessarius: sed ꝓpria & iā determinata quibus fortassis id nomen fuit impositū. Concisionē. n. denotant vt dictū. Ad aliud dicendum ꝙ nō est similitudo oimoda: verū in hoc, quia sicut totus morbus ex quatuor cōponif tpibus vl'ibus notus: ita paroxismus ex quatuor particularibus: sed in multis alijs deficit qm̄ in principio vniuersali cōcedif phlebotomia. Iuxta illud veteris. Inchoantibus morbis et reliqua: non aūt in principio paroxismi. In principio ēt vl'i materia est indi

1. apho. apho. 29

gesta: non autem in particulari plerūq; paroxismi, sicut N in principio totali remissa sunt accidentia magis in particulari non parū intensa & taliū cætera, de quo uisum est dr̄ia. 107. Ad aliud dicendū, ꝙ virt⁹ naturalis licet sit salua, tn̄ virtus aīalis plurimū laborās ad se oē conuertit calidum naturæ instrm̄: ita vt virt⁹ naturalis cibū calore depauperata digerere non valeret: sed potius indigestus remanens conuerteref in morbi materiā. Aut si ad se calidum contrahens digereret actio critica & regimen omitteref morbi. Vel virtus naturalis adhuc laborat in diuidendo: licet non in decoquendo: digō nāq; decoctione & diuisione. i. a membrorꝫ parietibus cōplef separatiōe apho. 4. Ad aliud dicendum, ꝙ verū est in se, in quib⁹ caliditas est modica vt quartanis & quotidianis, vn̄ in his electuaria exhibenf calida vt theriacę, diatriton pipereon & hmōi: & ꝓprie qn̄ materia fuerit digesta. In febribus aūt inflāmationis nō oportet, cū caliditas vtraq; sit intensa, ne volēdo caliditatē adaugere naturalē, calor augumenteś extraneus. Neq;. n. is inducendus semper: quia licet in materia frigida indigōnē coadiuuet, in calida tn̄ discrasiam intendendo nocet ꝙ̄ magne ac cas m extinguendo innatū: neq; calefactio materiæ multū calidæ est digō, sed infrigidatio potius ꝑpata. Ad aliud dicendū ꝙ hui⁹ febris si vnice relinquaf expulsioni, cibū oportet circa statū subtiliare, vt non occupef cibi digōne: sed in sola materiæ depulsione. Aut hæc febris modum habet singularem ab alijs diætādi. Et sifr quantum quæ alterius partis arguta contingant præostensum.

O

DIFFERENTIA. CXXXV.

QVOD confidentia infirmi de medico nō cōferat in ipsius salutē mōstraf, qm̄ agētia & patiētia debent in materia cōicare seu gn̄e & loco subiectoq; fore distincta. Sed sanitas & confidentia non conueniunt in materia: cum vnū sit ens corporeū: reliquū aūt aiæ & intentionis magis. Sūt ēt ambo in infirmo fulcita. Amplius conferentia actione consistit: hmōi vero motu perficitur: proprium nanq; actionis est esse in motu Gilibertus. Confidentia vero motus minime inexistit, cum proprietas sit quædā aiæ cui per se motus non inest, cum probatum sit nihil moueri nisi corpus, ꝑhy. 6. Adhuc sanitas est quædam dispositio causata ex contemperantia calidi fri. hu. & sic. & coæqualitate plasmatis, quātitatis numeri & pōnis. 1. re. sa. Hæc autē virtuti maxime inest naturali vt quod eius monstratur o perationibus, confidentia aūt ad virtutem attinet aialē. Inhæret nanq; opinioni de aia secundo quæ virtutem attinet aialem. Et firmaf: quia cū virtutes se ipediant, de aia. 4. A. Fortificata confidentia virtute aiali, debilitabitur virtus naturalis, ablato sibi calore instrō naturæ quo mediāte peragebat suas actiones, omnes enim virtutes tanꝙ̄ proprio eo sul ciuntur instrumento. Rursus nihil agit vltra suam speciem, cū omnis actio sit tandem a forma: differentia. 40. Cum igitur confidentia sit alterius speciei & rationis ꝙ̄ sanitas: nam alterum vt apparuit naturam imitatur corpoream, reliquum autem animale magis. Relinquif &c.

P

Q

Amplius primo quarta. Res quibus perficitur medicatio tres tantum ponuntur, vt regimen vel nutrientia, medicinarum exhibitio, & operatio manualis, quorum nullum extat confidentia: non autem est insufficientiam illic signare, propter quæ cōfidentia in salutem minime confert ægroti.

HVIVS quoq; cōtrarium sentiunt Gal. prognosti. primo, & A. quarto de anima. Rursus species calidi tristabilis & delectabilis intellecta modo aliquo est talis qualis & rerum vnaquæq;: de causa motus animalium. Sed confidentia quædam species animę existit animalis maxime potentiæ. Quare confidentia sanitatis talis erit & sic illi confert assimilata.

propter

A

PROPTER PRIMVM quidem ſciendum, ꝙ confidentia eſt intentio vehementer apprehenſioni occultæ impreſſa. Quid autem reliquum ſit terminorũ apparuit differentia prima & decima.

PROPTER SECVNDVM autem ſciendum naturalium primo quoſdam expreſſe nuntiaſſe ut aſclepiatici nullam animæ fore nobis virtutẽ qua cogitamus ſeu intelligimus: verum nos tāꝗ pecudes a ſenſibilibus regi paſſionibus reputantes ſapientiam: ſobrietatem & continentiam, ridiculum grande: teſtanteſq; nos neq; inuicẽ diligere aut nepotes, & nullam dijs curam fore. Contemnentes inſuper ſomnia, diuinationes, conſilia & aſtrologiam oẽm. Cum igitur confidentia ſituetur ut apparebit in virtute animæ rationalis velut in proprio ſuſceptiuo, ridiculum nõ paruum reputabitur ab eiſdem collationẽ fore ipſius in ſalutem. Quos æquidem primo ſecũda olfecit. A. ac tertio vigeſima prima ad pręſens corpus pati pp affectiones animales quales affectus & imaginationes exiſtũt animæ, vt accidit in aſſimilatiõe fortiter imaginati tpe caſus ſeminis in matricẽ. Iſtæ quidem ſunt res quas homines credere abhorrẽt: qui difficilis diſpoſitionis habitudines non nouere, illi vero qui ſapientiam diligunt non negant velut rem quę eſſe non poteſt. Et hi qui cum ſeipſos vituperent ſine rõne vane dicentes vix ſunt audiendi nedum coꝝ ſtoliditati inſiſtere, cum a dicentib[9] per rationem audire oporteat. 3. meta. Quolibet nanq; contraria proferẽdi ſollicitari opinionibus ſtultũ eſt primo topicorum: vnde tertio de partibus. Fortaſſis ſtultus ſtultos ſermonum valde inquirere, cũ etiam quia eorum falſitas apparebit ex dicendis aperte.

Ca. 12. p[9] medium.

Do. 2. ſũ. 1 in medio. Tra. 1. c. 2

B

poſt me. di. c. 3. 1 ſ.

Coll. t. c 15 in medio. ca. 9. circa principiũ. Cap. 3. in medio.

PROPTER TERTIVM vero oſtendendũ confidentiam ergo primitus conferre. Secũdo modus declaretur eius. Propter primum huius ſciendum, ꝙ confidentia non parũ confert in ſalute ęgroti ſenſualis indicat Empiria: auctoritas teſtatur, & rõne conuincitur. Primo ſiquidem eo ꝙ videmus non raro infirmos in grandem conualeſcentiam deduci propter ſpem medici famoſi & diu affectati, imm̃ ꝙ magis alijs viſum eſt non raro operari, medelæ etiam operatione actuali extrinſecus: velut Gal. de ipſo teſtatur interdum: quod per me percepi non parũ: nihil interdum vltra alios operans. Quod & oſtenditur probatione ita. Qñ mens humana aliquid licet naturaliter non iuuet, ſibi prodeſſe certificat: & ex ſola mentis intentione corpus res illa iuuat. Quare bene perſuaſus medicus magis ſanat. Vnde progno. exor. Commẽ. de quo habeť fiducia ꝙ ipſa eſt potens ſcire naturam ægritudinum, ex fiducia etiam infirmorum de eo committendi ſe vehementior, & de quo confidunt infirmi & in cuius manibus ſe committũt, talis plus ſanat ægritudines Id quoq;. A. cum Algazele intm̃ aſſerit vt dicat actionẽ a confidentia dependentẽ efficaciorem fore ꝗ id qđ agit medicus inſtr̃is ſuis & medijs vel medicinis. Attẽdendum tñ ꝙ hmõi confidentia diuerſimode confert & penes corporis diſpoſitionem variam & ætatem ſm ꝙ aliquis mollis corporis delicati magis fuerit aptus in ſuſcipere ac ætatis prouectæ vel contra, ac ſm ꝙ intellectu uel imaginatione ſeu quacũq; virtute interiori ſenſibili fuerit ſpecies confidentiæ recepta comparatione illius quod actualius operatur exterius: cum actio fiat hinc in rõne ſatis differenter. Nam ipſa in intellenctu fundata minus confert in ſalutem ꝗ in imaginatione ſita. Et adhuc in hac minus valde ꝗ in re extra. Quod enim magis imprimit eſt quod ſenſu comprehenditur particulari. Hęc enim ſpecies exiſtit etiam modo quodam cõfuſo, deinde abſolutius quod communi: poſtea quod phantaſia cogitatiua & deinceps æſtimatiua minime autem quod intellectu, eo ꝙ intellectus & ſpecies eius ſit immaterialis vniuerſalis multum diſtãs a re particulari ſignata in qua eſt operari. Actus etenim & operatiões circa ſingularia exiſtunt: meta. initio. Non. n. hominem medemur. uerũ Sortem, aut Caliã. Spẽs tñ cõfidentiæ ſanitatis & ſi valde diſtat a ſanato p ſe quidem non ferens: oĩ tñ per accidens et mõ quodã applicať intermedio. Nã ſicut ſe hñt ſenſibilia ad ſenſum: ita intelligibilia ad intellectũ. 3. de aïa. Senſibilia aũt ſenſum in actũ cõſtituunt, igiť & intelligibilia intellectũ. Intellectus aũt intelligere non poteſt niſi ſm ꝙ accipit ſpẽm per intellectũ agentem abſtrahendo a phantaſmatibus. Quod. n. intelligit intellect[9], neceſſe eſt aliqđ phantaſma ſpeculari. Phãtaſma quoq; eſt ſimilitudo rei corporalis. Et ideo confidentia exiſtens in intellectu mõ aliquo habebit agere: cum dependeat a ſenſu magis alterate. Nihil. n. fit in intellectu quin prius fuerit in ſenſu. 3. de anima: cum omnis doctrina et diſciplina ex p̃exiſtẽti ſit cognitione. v3. ſenſitiua. Quia tñ eſt paruę entitatis & multum diſtans a ſanitate reali confert: non tñ velut confidentia imaginata. Simile huius quidem cõfidentia magis & minus operať, ſm ꝙ amplius uel minus intenditur deſiderata, & corpus fuerit vt tactũ magis vel minus paratum. Palin: confidentia illoꝝ qui fortis ſunt imaginationis ceu melancholici aduſti vehementer imprimit: quibus opponuntur humidi phlegmatici. Actus etenim agentium in patiẽs imprimiť ſuſceptioni diſpoſitũ. Aduertendũ demũ, ꝙ confidentia interdum ipſamet mouet inferendo: qualis illa de qua nunc ſermo: aliqñ vero narrant adducere virtutẽ ab alio per quã ſanitas immediate cõſurgit: iuxta illud Matthei. Fides tua te ſaluam fecit.

Com. 2

4. de aïa c. 4. verſus ſ.

C

D

E

In prohe. circa prin.

T. c. 3

Coll. t. c. 36

F

Quod demũ oſtendiť rõne, qm̃ quod trãſmutat & alterat ſm calidum frigidũ &c. taliũ ſanitatis ẽ inductiuũ. Ipſa nanq; eſt bona corporis diſpoſitio ex cõtemperantia hoꝝ cauſata: hæc autem operatur confidentia. Ea. n. ſpẽs quędam exiſtit animæ. Species vero mouet ſm ſimilitudinem rei exiſtentis extra, vnde de cauſa motus animalium. Alterant phãtaſiæ ſenſus & meditationes. Senſus enim ſtatim ſunt alterationes quædam exiſtentes, pp quod dictum eſt ꝙ confidentia exiſtens in ſenſu magis operať exiſtente in intellectu, & ſubdiť. Phantaſia aũt & intelligentia: habent rerum virtutem. Aliquo. n. modo ſpẽs in intellectu calidi aut frigidi aut delectabilis aut triſtabilis talis exiſtit, qualis quidem & rerum vnaqueq; ut prætactum. Et ideo tremunt & timent intelligentes ſolũ.

G

Adhuc illud quod incitat calidum innatum contra ægritudinem, confert in ſalutem. Calor enim ſicut naturæ inſtr̃m curat ægritudinem, nam aut ægritudo erit frigida, & in contrarietate quã habet ad ipſum curabit, aut calida, & tunc mouebit ſpiritum ad ipſam deſtruendum euaporare faciendo eius materiam & reſoluendo. primo ſecunda. Hæc aũt agit confidentia vt oſtendeť. Q. ſi dicatur ipſa ſic calidũ magis ad furiã incitare mouendo ipſum & ꝓprie in ægritudine calida, dicendũ ſecus contingere. Nam maius eſt iuuamentũ quod acquiritur in euaporando: reſoluendo & oppilationẽ aperiendo. Etenim quod ſic operať ampli[9] habet infrigidare ꝗ ſit augumentum caliditatis quaſi nullũ in nocendo ex cõfidentia caloris incitari. Eſt ẽt motus hic leuis & ſuauis non ſubito alteratiuus. Rurſus corpus compatitur a paſſionibus aïæ i phyſiognomiæ initio, velut apparet circa amores; timores & triſtitias & hmõi. vnde primo de anima. Videntur oẽs animæ paſſiones fore cum corpore. Ita: manſuetudo, timor, miſericordia, confidentia adhuc gaudiũ amare & odire. Simul enim his aliquid compatitur corpus, quod apparet: nullo enim terribili imminente extra in paſſionibus efficimur qñq; timentes, ſed confidentia vt dictũ animæ extat paſſio: ergo corpus patietur ab ea; & quia patiens patietur ſm ꝙ ei imprimiť ab agente ente diſpoſito. Eti. Vnũquodq; quod habet ꝓportionem et cõuenientiam aliquam ad illud, poteſt ſuper ꝓductionẽ illius. Singulum nãq; producitur a ſibi ſimili & cõuenienti: ſed confidentia ſanitatis imaginata & intellecta

Do. 3. ca. 2 in medio.

H

T. c. 14

I conuenit cum sanitate exteriori tanq̃ ab ea dependens, hauritur enim a sensibilibus & educitur, sanitas nanq̃ fit ex sanitate. 7. meta. Amplius quod cum minus subita alteratione permutat, potest conferre ad salutē maxime, eo q̃ natura non sustinet repētinas mutationes. Sed hoc operatur sanitatis confidentia, cum suauiter inducat alterationes, non enim sic violenter operatur vt materialiū plura intus vel extra applicata. In quibus vero curatiue: nihil reperitur iuuamenti præter aliquid lęsionis. Incitāt enim naturam suis extraneis qualitatibus cum substantijs vltimis & quantitatibus superfluis vt operetur in ipsam. Plerunq̃ tñ quia ægritudo grandis existit ex qua sanitas debet introduci, & quia corpus indispositū, & virtus debilis, necnon confidentia sanitatis debiliter in intellectum aut etiam sensum impressa, sanitatē inducere non valet absq̃ rei materialis applicatione, immo non parū neq̃ illa qua interueniente introducitur salus. Rursus

K confidentia cum animæ sit rationalis quædam affectio ex opinione rei prouenientis desideratæ conferens vt ex A. colligitur & secundo de anima: omnē nanq̃ opinionem sequitur fides, nulli autem inest bestiarum. Sed confidentia sanitatis quā suscipit infirmus de medico est huius rationalis animæ affectio, propter quæ ipsa conferet in salutē ęgroti. Propter huius secundum sciendum, q̃ A. visus cum Algazele in parte cū magno philosophorum discrepare. Scripsit nāq̃ in quarto de anima, quòd animæ duplicis sunt naturæ. Quædam enim sic sunt eleuatæ nobiles, & tam grandium & mirabilium operationum, vt non modo operentur in corpore proprio factis alterationibus & trāsmutationibus, verum etiam alieno & absq̃ medio, quale opus oculi fascinantis & exterminationem operātis existit, velut enim hinc hominē deijcere in puteum. & camelum in caldarium. Cum enim anima alicuius fuerit hmōi intendens corruptionem cu-

L iuscunq̃ immediate sibi cui obuiat ceditur obediēs transmutando & corrumpendo ipsum ad suæ voluntatis imperium. Sentit enim q̃ natura inferior tanq̃ nobilioris obediat nutu superioris. Et ideo anima talis infirmos sanare potest & sanos debilitare, prauare naturas, & pmutare elementa, adeo vt quod non est ignis, ignis efficiatur & non terra, terra. Et pro voluntate talis animæ contingunt pluuiæ, fertilitates, absorbitio a terra & mortalitas. Et hoc ideo quia materiæ animæ tali multo ampli⁹ obedit q̃ vnum contrariorum agentium alteri superādo ipsum. Et hæc etiam est vna de pprietatibus virtutum prophetalium. Quod autem ipsum mouit fortassis ita superstitiose in philosophia narrare: cuius est causam omnium propriam assignare. Et quia acquieuit incantationibus & fascinationibus quæ ponuntur ab earum defensoribus prouenire ex virtutibus animæ ptactæ, quas suscipit a cœlestibus, prout coꝝ motuum & lucis facta est

M imago. Induens. n. huius virtutē non solum mouere habet corpus sibi cōiunctum, verum totum quod subiacet sphereæ quam mouet eius motor cuius extat imago. Habet nanq̃ duo ea & q̃ est aīa, & q̃ est imago motoribus spheræ vt Saturni & Iouis, aut talium ita vt cōsequatur resultationem & vmbram quādam illius virtutis, vnde mouet ea quæ illi subiacēt spheræ cum fm propriam moueat virtutem impedit materiā aut impedire valet a suo actu & ordine: vel sermonibus gestoꝝ prophetalib⁹ hebreoꝝ talia scribentiū. Sed causam nō alicui aīę hn̄t christicolæ pncipaliter attribuere verū virtuti diuinę operāti hæc miranda supernaturalia per viros tanq̃ per instrā prophetas appellatos. q. medium quoddam inter nos et Deum obtinentes. Hæc autem non parum vt apparebit opinio Peripateticis facta est ridiculosa. Est autem & altera anima debilis infirma nō valens in operationem absq̃ instrīs & medijs deuenire: velut apparet in scamnificante qui formam scamni in ipsum introducere nō va-

let nisi per instrā & media pp̄ debilitatem & ociositatem N animæ ipsius. Cui⁹ modi redditur infirmi dispositio qñ credit se conualescere, aut sani qñ credit se ægrotare. Multotiens enim cōtingit ex hoc vt qñ corroboratur forma in anima eius: proueniat ex hoc sanitas vel infirmitas. Quæ quidem actio efficacior existit q̃ id quod agit medicus instrīs suis vt dictum est & medijs vel medicinis. Tale ēt est q̃ ambulare potest quis super trabem stratam in plano, non autem si eleuata in pontem valde fuerit super aquam profundam. Cum tunc animæ forma cadēdi sit vehemēter impressa, cui natura obedit corpalis, vnde de motibus liquidis. Corpori cōicat cogitatio & compatitur in accidentibus: fortasse nanq̃ videt homo serpentē subito & pallescit. Et incedens sup apicem pinnaculi aut montis excelsi pedibus tremulat. Silr si videt quem egerentem aut mingentem, puocatur ēt idem operari ac si in membris ipsis visio sit inspectio & intellectus. Et de hoc septima pble. plurima. Hic itaq̃ modus conuenit magis cum snia Ari. & Commen. ponentium nullam ope- O rationem ab aliquo, puenire sine motu & transmutatiōe in hæc inferiora: immo oē agens quantūcunq̃ fuerit magis distans a contactu patientis pluribus instrīs & ēt medijs indigere ut contrahaī & dearticuletur ad operandū. Cuius tñ oppositum satagit legis ueritas sapere ponentis creaturarum creatorem ipsas immediate absq̃ motu & alteratione, pducere & potētiam in hoc habere. Et de hoc quidem dña. 64. Iuxta hunc quoq̃ modum ponendum est q̃ confidentia sanitatis via qua ex sensationibus particularibus sanitatis deducta est in virtutes phantasticas: aut in intellectū reuertendo ab illo, conferat ad salutē eandem. Qñ enim fuerit in intellectu deduciī ad vires phantasticas vt ad æstimatiuam: deinde ad cogitatiuā & imaginationem. Et tūc velut materialis facta & particularis instraq̃ naturæ vt calori amplius reddita simul excitat P ipsum & maxime, put fundaī in corde. Quo accidente id & spiritus vitalis suscitanī ad alterandum, resoluendū et destruendū quæ fuerant ægritudinis, adeo q̃ sanitas habitualis tāq̃ carcere ligata in cordis parte nobiliori hinc in principalia subleuaī alia & in corporis demū oē dña. 72. Non parum etiam huiusmodi quæsiti tactum. 156.

PROPTER QVARTVM quidem ad primū dicendum, q̃ agentia & patientia in materia cōicant physica cōuersiua. In tali nāq̃ actione oē agens compatiī. 3. physicorum. In actione autem quodammodo supernaturali veritatem non habet, qualis quę superioꝝ corpoꝝ in hæc inferiora. Non. n. materiā habēt eandem nisi per indrīam fortassis formarum vt tactū fm Commētatorē in tali materia. huic aūt actu operatio, pportionaī confidentiæ. Et licet sanitas realis & sanitas mota p confidentiam sint in eodē mota subiecto cōi, sunt tñ diuersi subiectis partialibus distinctæ: quia vna in corde: reliqua uero in intellectu aut virtute phantastica: vel sermo iste verificaī in actione vt prior conuersiua, ppria. Ad aliud di- Q cendū silr verificari de actione maxime pdicta conuersiua. Aiæ nāq̃ suis vt passionibus iuxta peripateticorū peritiam, pprie non inest motus neq̃ actio: sed corpi solū & composito, fm tñ similitudinē quandam actionem et motū locam⁹ in virtutibus aiæ & in intellectu: immo in eodē quidam potest cōsurgere circulus reflexiuus. Ad aliud dicēdum, q̃ licet sanitas principalius virtuti inhæreat naturali, nihilominus tñ & vitali & aiali in hn̄tibus illas. Neq̃ dicēdū est operationē virtutis aialis puta confidentiā virtutem impedire naturalē sanitatis principiatiuam, cū motus ipsius (vt ostēsum est) paruus sit valde, & alteratiuus minime. Adhuc instrm vt calor quo virtus animalis in sui vertiī operationem ad eūdem finē tendit cū calore quo virtus gubernatur naturalis in sua. Qñ aūt virtutes in vnū finem sic ordinanī cū suis instrīs non se vt inducebaī impediunt: verum roborant magis,

Ad

Marginal notes (left): T. cō. 30; 4. de aīa cap. 4 T. c. 137; 4. de aīa C. 4. versus fi.
Marginal notes (right): In pri. tra. ar.; Dif. 1. ct. in medio; pble. 1. & 2. & 3. & 5 rīs in fi.; T. c. 3 2. & 16

A Ad aliud dicendum: q licet cōfidentia sanatiua & sanitas realis magis sint diuersarū rōnum: non tñ adeo differunt vt vna non conferat vt declaratum ad esse & productionē alterius. Propter quod dicebaẗ confidentiā nō multū conferre, maxime qñ fuerit in intellectu non fortificato affectione grandi & in corpus imprimēs indispositum. Ad aliud dicēdum sub vnoquoqꝫ illoꝝ trium contineri cōfidentiam infirmi ad salutem & proprie sub regimine. In ipsa nāqꝫ includuntur animæ accidentia ad quæ confidentia potest reduci prædicta.

DIFFERENTIA. CXXXVI.

QVOD medicina sortiatur eius cōplexionem ab innata mōstratur complexionū qñ secunda primo. Non dicimus q res sit calidior vel frigidior nisi cum comparatione ad impressionem caliditatis innatæ in ipsa quæ est in nobis. Itidem (Tra.1.c.3 post prin.) B cōplexio & calor inuicem ꝓportionanẗ velut agēs principale & secundariū, cum vnū in aliud ordineẗ, sed calor innatus est ille qui potentiā medicinæ perducit ad actū, vnde secūda primi. Cum portitor medicinæ fuert passus a calore innato qui est in nobis, itaqꝫ & complexio innata, & sic medicina erit hmōi propter attributionem quā habebit ad complexionem innatam calori tali proportionatam. (Do.1.sū.1 ca.15.ante medium.) Eti. Ab illo medicina videtur sortiri naturā a quo certius examen percipit suæ operationis in corpe nostro. Sed hoc est a cōplexione innata & non influenti qm verior medicinarū experientia in corpe cadit tpato. simplicium primo, sed complexio innata est tpata currentis relatione: illa enim tanqꝫ eleuatior distemperatior extat. (Coll. dif.2 cap.1.in principio. & Dif.3.ca.7 in prin. L.cōne.17 circa prin.) Rursus in dictis vniuersalibꝰ cōplexio humana est tpate calida & humida in secundo gradu. Aut enim auditur de complexione ponderis vel iustitiæ, non ponderis, quia ostensum dria.18. eam non reperiri, erit igiẗ iustitiæ, sed cum hæc sit duplex: influēs & innata: de altera C oportebit sermonem verificari. Non quidem influente, cum sit secundaria ab innata causata. Ac propter vnum quodqꝫ & illud amplius. Cum ergo non sit plures cōplexiones dare, verificabitur sermo hmōi de complexione innata solum. Propter quod medicina sortietur complexionem propriam ab innata & non influenti.

QVOD AVTEM oppositē vt ab influēti ostendiẗ. Vnumquodqꝫ naturam suā sortitur ab eo quod est actu & per quod habet esse & ab aliis distinctum. Hoc enim est de ratione actus, cum sit res perfecta & præsens: complexionum tertio, & septimo metaphy. (Ca.1.circa principiū.) Actus est qui separat & distinguit: sed complexio innata est prima, primitus enim qualificat humidum & partes vt tactū dria. (T.cō.49) 48. Complexio vero influens secunda. Quod manifestatur etiam ex caloribus duobus quibus complexiones associantur hmōi. Sicut enim se habet potentia ad potentiam, ita instrm ad instrm, sic autem se habet in potentiis D quia prima est imperfecta & materialis respectu secundæ actu existentis, & in ipsa cōtinetur ceu trigonum in tetragono. Igitur & instrumentum ad instrumentum: id autē duplex existit calidum: dria præinducta ostensum. Itaqꝫ sic erit in complexionibus q innata est ceu in potētia: reliqua vero vt actus. (Ab Auer.5 Coll.c.24 post me.) Adhuc scriptum non parū in terræ nascentibus esse calidum in potentia & nō in actu: velut in animalibus: ab illo demum sortieẗ medicina complexionem quod eam reducit ex potentia in actum, cum dictum sit id de rōne actus existere, sed hæc est cōplexio currens & non innata, cum sit in actu. Oē etenim quod ducitur de potentia in actū per aliquid, fit existens actu: (Ca.1.vers. fin.) secūdo de gen. animalium. Rursus medicina sortitur speciem & nomē ab eo quod ipsam in proprium dirigit finem cum iustum sit omnia appellari a fine, secundo de aia, sed finis est medicinæ alterare: dria sequēti. (T.c.49) Sortietur itaqꝫ complexionē suam ab eo quod est principium alterationis eius, sed ea complexio extat fluēs, cum sit actu. E vnde Gal. vult complexionem acquisitā & lapsum non parū in curatione conseruari. Igiẗ medicina spēm cōplexionis sortitur a complexione influenti, & non innata.

Q. aūt a neutra ostēdiẗ: quia ex pluribus entibus actu non construiẗ vnum actu, dria.16. sed vtraqꝫ est actu, qd' notum de influenti, ac ēt apparet de innata, cū qualificet ēt & disponat virtutē vitalem quæ eā sequiẗ ad recipiendum principium primū & aiam primam, primo pma. Amplius: id debet sortiri naturā suam ab illis ex quibus componitur. (Do.6.ca.4 circa me.) Sed medicina sicut res hic quælibet ex quatuor constituitur elemētis. Non itaqꝫ medicina complexionem suam a complexione suscipit corporis.

PROPTER PRIMVM vero sciendū q qd sit medicina, quotiens ēt dicatur ostensum est dria.3. & etiā videbitur consequenti. Verumtñ primo notandum q medicina prout hic sumitur est res de cuius ꝓprietate existit vt alteret naturas nostras, ceu cibus est res augumentans substantiam nostram & addēs illam: simplicium primo F vnde colliget.5. Cibus est illud quod ponit naturales partes cibati: & hæc pars ē in spē partis dissolutæ. (Dif.1.ca.1 circa prin. Cap.1.in principiū. proble.45) Medicina vero licet ponat naturales partes cibati, non est tñ in spē partis dissolutæ: verum habet in se rem actiuam & alteratiuam: vnde proble.1. In eo q contraria est nutrimento, pharmacia est. Quod autem digeritur a natura, hoc consolidat corpus, & appellaẗ nutrimentum. Est aūt de rōne medicinæ & ꝓprie solutiuæ vt sit indigestibilis excessu caliditatis aut frigiditatis paruæ iuincibilis a caliditate animalium. Vincens autem bene fluxibilis a duobus ventribꝰ puta sursum & deorsum rōne qualitatis ac qtitatis expurgatiua ibidem. Medicina autē nunc accepta duplex existit: quædā enim est simplex vt absinthium, alia composita vt theriace. Etiam simplex duplex: quædā nanqꝫ alteratiua velut camomilla: alia vero solutiua vt scamonea. Et composita similiter est bina, vna nanqꝫ est vniuersalis nulli partium determinate attributa: ceu metridatū, scelite, & hmōi. G Alia vero singularis parti alicui deputata vt thutiç collyrium, & clystere cum talibus. Et ideo antidotaria in duas separantur partes. Nosce siquidem q cuiuscunqꝫ medicinæ hic audita complexio non est prout talis relatione vniuersi ex elementorū causatur productione: cum non in proprium finem ordineẗ ipsius, verum corporis humani, puta sm q talem in corpore nostro efficit actionem. Et ideo vna medicina diciẗ frigida comparatione speciei ac etiam indiuidui, quæ alterius notatur calida relatione: primo prima. Quid autē sit complexio & qualiter distinguatur: dria ostēsum. 17. (Do.3.ca.1 post me. & Li.2.tra.1 ca.1.iuxta finem.)

Verumtamen sciendum q cōplexio duplex est: quædam nāqꝫ actualis, vt quæ animalium. Inest enim oibus calida complexio actu & maxime sanguinem habentibus. In reliquis vero actu relatione frigida, sed potētia calida vel frigida ita vt quædā sint actu talia ceu animalia: nonnulla potētia sicut quæ vita priuata. H Quædam vero quasi media ut viuentes plantarum: non enim sunt actu calidæ vti animalia; neqꝫ potentia vt mortua.

PROPTER SECVNDVM quidem sciendum, quòd aliqui dixerunt quòd medicina sumit complexionem suam ab innata: nonnulli vero ab influenti, qui vtcunqꝫ probabiliter mouebantur vt eorum ostendunt inargutis inducta. eorum tamē defectus aliquis apparebit in sequentibus.

PROPTER quod sciendum est tertio: quòd medicina sortitur complexionem ab innata simul & influēti natura secundum quòd in illa a principiis elicitur geneseos: hæc autem ab ætate ac ab vsu non naturalium rerum suscipit exordium. Ex quibus duabus vna tertia modo compositionis quodam est consurgens natura. Quod monstraẗ. (T.c.17 in prin.) Nam in oi natura est aliud qd' locū obtinet materiç, aliud qd' formæ.3. de aia: cōpso vero est

I natura quædam Gal. de secretis. Erit itaq; in ipsa quid proportionatum materiæ vt complexio dicta innata: et aliquod formæ ceu influens. Adhuc sicut ex calore innato & influẽti tertius conficiẽ calor qui est factor & tãq; forma mẽbrorũ. 2. colliget: & ex spiritu ente in vasis spũs fouet innatus, & vnum efficiẽ vt ostensum. dr̃ia. 48. ita ex complexione innata & influẽti vna eliciẽ tertia calori & spũi tertio ex duobus cõfractis proportionata, sed q̃ fuit in corpore a calore aut spiritu perficiũtur tertio, tanq̃ ab instr̃o. Itaq; & a complexione tertia ex duabus confecta illi ꝓportionata. Quod innuit. A. cũ dixit caliditatis innatæ in ipsa quæ in nobis. Et calor innatus qui intus est vel in nobis, vt per primum denotet calidum complantatum: per secundum vero currentem. Ex quibus vnum tertiũ conficiẽ. Quod firmaẽ: qm̃ sicut ex coalteratione complexionis vniuscuiusq; membri resultat vna complexio in totum corpus ſm Haly. & A. Et ex naturali accidentali vna dicta mala complexio libro de distemperantia inæquali, ita ex innata & influenti cõsurget tertia. Ducitur enim innata vel materialis & confusa in speciem & actum per currentem vnam constituentes tertiã. Quod etiam insinuatur sufficiẽter simplicium primo qñ docetur sumi experientia aquæ in corpore sano, lapso et ægrotanti. In duobus enim vltimis complexio hic maxime percipitur tertia. Ex his itaq; cõcluditur medicinã sortiri complexionem propriam non ab influenti tantum, neq; ab innata: sed magis a tertia ex his constructa, quoniam ista dat tanq̃ forma, ab eo vero quod tale sumitur esse ac actus.

[Margin: Ca. 7. post principiũ. — ꝑmo ꝑma Do. 3. ca. 3 in medio. & 1. can. tra. 1. ca. 3 & ꝑmo. 3 do. 1. c. fin. circa me. & tri. 1 Do. 3. ca. 3 — K — Coll. ꝑ. techni tra. 3. c6. 1. in medio. Do. 1. ca. 3 Dif. 1. ca. 1 in prin.]

PROPTER QVARTVM vero. ad primum dicendum & secundum q; caliditas innata siue calor innatus non facit pati portitorẽ medicinæ simpliciter: sed qñ fuerit calori associatus currenti, & vnus ex his tertius factus. Neq; A. simpliciter dicit calor innat⁹ aut caliditas innata: sed addit qui intus est vel in nobis vt expositum prius. Ad aliud dicendum q; complexio temperata, in qua verificatur experientia medicinarum magis non solum est innata, sed etiam influens confracta in tertiam neq; complexio innata temperata est quo ad actiones ut influẽs: vel tertia ex his cõstituta: licet tactu fortassis mulcebrior sentiretur ac suauior. Ad aliud dicendum: q; Isaac complexionem omnem quo ad iustitiam cõparat complexioni quo ad pondus, vt sit dicere q; complexio quo ad iustitiam est calida temperate in secũdo gradu relatione temperamenti ad pondus. Quod ostendit dulcedo cui naturam assimilat humanam, quæ licet sit temperata quo ad iustitiã: est tamen ca. & hu. in secundo gradu comparatione complexionis ad pondus sicut hic apparuerunt amplius. 39. differentia. Est & tertiam complexionem dare vt & calorẽ tertium. Et ratiocinatio huius quidem tertia apparuit differentia. Ad ea vero quæ alterius partis. Ad primum dicendum quidem q; licet complexio innata sit tanq̃ in potentia: influens vero velut in actu: nihilominus ex his efficitur vna tertia quę nõ minus in actu secunda. Cui dictum est omnia cõparari.

[Margin: L, M]

Et ad declarationem similiter dicẽdum, q; ex duobus caloribus vt ostẽsum vnus tertius cõsurgit qui est forma et gubernator membrorum. Ad aliud dicendum iam apparet quando ex duabus consurgit tertia. Ad aliud similiter dicendũ: alteratio enim magis tertiæ attribuẽda est naturæ q̃ alicui duarum, Ad aliud q; non a neutra dicendum q; non est simpliciter actu complexio innata sed vtcunq; potentia vt tactum relatione complexionis fluentis, neq; ex his duobus fit vnum quocunq; modo.

Ad aliud quid dicendum iam visum: non enim in terrænascentibus & alijs quæritur complexio simpliciter et ad finem ipsorum, sed per relationem ad naturam hominis eiusq; finem intentũ a medico. Talis enim ipsius consideratio: reliqua vero naturalis magis.

DIFFERENTIA. CXXXVII.

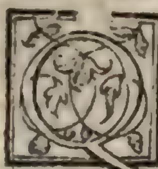

QVOD nõ sit aliqua medicina tꝑata monstratur: qm̃ colliget. 5. Meli⁹ est appropriare distemperantiam medicinę. Adhuc in principio pharmacorũ. Volo per medicinã rem de cuius proprietate est vt nostras alteret naturas. Conuertit enim corporis naturam ſm Ioannitium ad se. Quod autem temperatũ non alterat neq; transmutans ad se conuertit: hoc enim ipso dicitur temperatum. Amplius portitor medicinæ patiẽ a calore innato qui est in nobis primo secunda. Calor ẽt deducens in actum eius potentiam distemperatus extat, cum uehementer sit calidus. Quod aũt hmõi tꝑatum est, nõ permanet. Rursus medicina diciẽ tꝑata ab effectu qui ex ipsa vt dicũt resultat in corpore, sed nullus potest tꝑatus resultare, cum id fiat mediãte contrarietate ac passione & actione. Vbi autem hæc interueniunt, tollitur temperamentum. Palin. si est medicina tꝑata vel erit simplex, quod non fit, cum omne simplex qualitates habeat in summo, aut composita, sed nec hæc, quia composita sunt media habentia, huius quidem magis, illius vero minus, dr̃ia. 18. Similiter in omni natura inest aliquid formæ & aliquid materiæ. 3. de anima: quæ aũt talia sunt tꝑata fore nõ possunt. Eti. ea posita cũ dicaẽ ad corpus tꝑatum oporteret hmõi existere. Id aũt non reperit: quia eius operationes existerent: huius aũt minime tanq̃ nullo habente optimas operationes oẽs, in techni.

[Margin: N, O]

Itidem si medicina ens tꝑata corpori occurrat hmõi erit coniunctio similis cum simili. Quod aũt tale, incitat ad furiam: velut enim ignis efficitur in igne: itaq; non est medicinam temperatam reperire.

OPPOSITVM huius cõiter testãtur medici. Palin. Deus & natura de cõtingẽtibus ẽt aliter se habere ſm Ari. in plerisq; locis semper quod melius operatur. Cum itaq; sit medicinam distemperatam reperire, amplius & temperatam erit. Adhuc ars imitatur naturam, sed in natura est aliquid dare temperatum vt corpus semꝑ sanũ itaq; & in arte. Sed medicina & proprię composita initialiter saltem est ab arte. Rursus si ad quod refertur est, & quod attribuitur existet: sed corpus temperatum reliaẽ Gal. cui debetur ipsa: propter quod & medicinam erit reperire temperatam.

[Margin: P]

PROPTER PRIMVM quidem sciendũ q; quia medicina tẽperata est medicina, primitus videatur quid sit medicina & quid temperata medicina: & quia opponitur & conuenit cum cibo, id etiam monstretur, quid ẽt sit cibus & qualis hmõi. Quid autem sit medicina & quot dicatur modis dr̃ia ostensum tertia & anteriori. Præter illud quoq; amplius dicatur q; ipsa est id qualitate cuius est animatum alteratione permutare: non enim medicina proprie substantiam subiectam, sed qualitatem importat: cum eius sit permutatione alterare, quod in qualitate repertum est sola & proprie tertia: puta passione & passibili qualitate. Cum additione vero alterationis imperceptibilis fere ratio consurget tꝑatę medicinæ, de qua quidem pharmacorũ. 5. Medicina tꝑata est quæ cõsequiẽ ex tꝑamento suo vt sit similis complexioni corporis q; per eam medicatur ex via q; non exiccat ipsum neq; calefacit neq; infrigidat neq; humectat: ita vt non nominetur calida, frigida, sicca uel hu. Est autem cibus corpus passibile a cibato cuius est ipsum saluare ac augumẽtare, vnde simplicium. 1. Volo per cibũ oẽ de cuius ꝓprietate est vt augumentet substantiam nostram & addat in eã. et Ioannitius. Cibus reparat ordine recto corporis integritatem. Cibus itaq; temperatus erit cui perfectius insunt hmõi, qualis est caro dr̃ia laudata. 68. & vinũ. 70. & panis Gal. & carnes colliget. 5. Melius etenim est tꝑantiam cibo appropriare, distemperantiamq; medicinæ. Cibus itaq; sua virtute & præparatione habet vt conuertaẽ ad humiditatem

[Margin: Q — Dif. 1. ca. 9 in prin.]

A

humiditatem similē humiditati radicali & calori cibati Cuius quidem tēperantiæ ppinqua est quę medicinæ, sed differt, quia non habet potentiā restaurandi partē ex corpore deperditā nisi fortasse per accidens. Et ideo non potest quis vt sic ex tpata nutriri medicina, & si tm̄ assumat de ea quantū de cibo comedit. Aliquid aūt dupliciter inuenit ceu duplex habet esse, potentia. v3. & actu: diuersis tñ horis. Idem nāq; numero prius extat potentia, demumq; actu. In diuersis aūt contra, cū oē quod deducit de potentia in actū, per aliquid qd' sit actu vt tactū prius deducit. Potētia aūt triplex in p̄sentiarū extat; ppinqua, remota, et media. Propinqua quidē parū distans ab actu ceu potentia sanguinis in carnē. Media vt quæ chili. Remotior sicut cibi forinseci: cōplexionū. 3. Actus aūt duplex: primus vt forma dicta ēt potētia secunda: & secundus vt actio dña. 16. Considerandum quoq; vlterius secundo q̄ opus sit canone quo in cognitionē perueniamus cōplexionis medicinæ: quo non obseruato errant medicinalia laudabilia coapplicantes: ignorantes vbi, qñ: quantū: qualiter & ĉp diu. Et ideo libro laudant experimentor cibi sacrificior, quia et si non psunt, nocere tñ non possunt. Nā medicina sic danda est, vt conferat. Si aūt non confert, non oportet vt noceat. Haly hippocratiçans. Est aūt huius cognitionis semita duplex: vna quidem extrinseca coadminiculatiua: dña exposita prima: necnon ēt. 2. Reliqua intrinseca & essentialis duplex existens, vna quidē est experientia, & altera rō: sicut duo nobis inexistunt, sensus puta & intellectus. Prior siquidem est septuplex seu octuplex. Prima q̄ sit medicamen pbandum vacuum omni qualitate accidentali vt ostendatur eius actio & virtus sicut manifestat aqua facta calida calefaciens & infrigidans. Secunda vt experiat in passione simplici, ceu hectica, & non cōposita vt quotidiana vel alia. Tertia vt eo medicent ægritudines oppositæ donec certificet, velut scamonea contraria operat forma & qualitate. Quarta vt sit virtus medicaminis per oppositum æqualis potentię passionis ēt in eodē gradu saltē cū parti occurrerit patienti integra. Quinta q̄ considerei si mox calefaciat & infrigidet applicatum vel lōga interueniēte hora contrarium operet. Ipsius enim accidentalis sic est actus. Sexta vt sit actio eius s̄m assiduationem vel saltē ad multum calefaciendi vel infrigidandi in omni corpe in vnoquoq; tempore, qm̄ tūc est ipsius operatio per naturam, si autem secus, accidente. Septima q̄ sit eius calefactio vel refrigeratio in corpore ad quod refertur puta hominis ceu conium vel cicuta hominē interficit, nutrit autem turdum. differentia. 15. Octaua vt distinguat inter cibum & medicamen sicut ostensum. Semita vero ratiocinationis sumit ex effectibus qualitatum primarum quatuor & secundarum dictarum qñq; substantiarū vt duri, mollis, asperi, lenis &c. ex quibus consurgit tactus & tertiū sicut saporis, odoris, et coloris, per primas nāq; in cognitione deuenimus complexionis medicinæ p id quod est facilius aut difficilius alterari a calore ac ex celeritate coagulatiōis ex frigore & difficultate, si. n. celerius transmutatur in suū proportionabile, calida est vel frigida, si aūt tardius, opposita. Sapor aūt notus est dña. 145. odor. 155. sed color. 64. Et nosce, q̄ cognitio per saporē perfectior est ea quæ odore & colore: appropinquant. n. tactui maxime & est ipse qñq;. Consequenter per odorē minime vero per colorem: simpliciū quarto. Sonum autem hic tacent ceu in aliis simpliciter plurimis. Hęc Gal. de simplicibus. Halyab. A. practicę ac canonis secūdis, & Heben Geosar simplicium parte prima.

B

C

D

PROPTER SECVNDVM vero sciendum, q̄ aliqui motiuis persuasi p̄missis. Aut Auer. sermone medicinam negarūt temperatam: immo corpus etiam temperatum differentia. 18. Quorū ibidem apparuit iam defectus & tertio videbitur dicendorum.

E

PROPTER TERTIVM quidem sciendum primitus q̄ est medicinam dare temperatam: deinde modo quo, & tandem quæ illa existit. Propter huius primū sciendum: q̄ medicinam temperatam esse cōiter contestantur medici velut & corpus huius cui refertur. Quod & rōcinatio sil'r confirmat: q̄ si vnum contrarium est in natura, & reliquum secūdo cœ. & mun. Contraria enim debent esse paria. Commen. primo cœ. & mun. sed medicinam distemperatam est multiformem reperire, cum multimodus sit a temperamento discessus. Rursus, si est dare imperfectum & perfectum: quia cōtraria sunt in eodem genere quor vtrūq; naturam aliquam dicit. Sed medicina reperitur imperfecta, vt distēperata. Palin. vbi est dare magis & minus, & medium quod est temperatum: sed magis est reperire in medicina ut magis calidā & frigidam &c. Itidem, omnia quæ hic ordināturad hominem vt necessaria uel iuuatiua, cum sit vltimū quid & completum a natura intentum: dña. 5. Medicina uero temperata ei necessaria existit ac vtilis s̄m finium diuersitatem eiusdem. Eti. quod mutatur, corrumpitur, & alteratur non seruans quam ex principio assumpsit consistentiam, eget procuratiōe, tale quidem est corpus humanum etiam ĉptumcunq; temperatū, in techni. Procuratio autem ipsius medicina perficitur maxime temperata cū sit naturæ amica. Erit igitur medicinam temperatā dare.

T.c.18 Com.14

F

Li.5.te.c.6

Propter secundum istius sciendum, q̄ medicinam, ac cibum dicet quis temperatos, eo q̄ mensuræ elementorū & qualitates in his inuentæ sint æquales & proportionabiles his quæ reperiuntur in homine: quod stare non potest: qm̄ sic nulla medicina: neq; ēt quod plus dicetur cib' tpatus homini nisi caro humana colliget. 5. cum quæ gallinarum caro vel hedorum similitudine quadam tamen remota: cū & terræ nascens non sit calidum nisi potētia. Calidum enim ipsius vt tactum: nō parum remissum est valde ac potentionale tm̄ respectu caloris corporis cum sit actu. Medicinam igitur sic non esset reperire tpatam.

Ca. 14 p' medium.

G

Et ideo fortassis dicet medicinam fore temperatā propter proportionem mensurarum elementor, quā habet in seipsa, vt medicina in qua dominatur elementum calidum dicatur ca. in qua vero frigidum frigida, & illa dicatur tpata in qua nullum hor dñatur. Sed id ēt stare nō potest: eo q̄ plures res in complexionibus suis calidiores comparatæ corpori humano extant frigidæ, ceu mustū ebibitum: bulliens enim extra eius manifestatur calor: ipsum tñ est corpore frigidius humano & pprie qñ nondū ppinquū est vniforme: ac contra res sunt inuentæ frigidę quidē essentia, corporis tñ cōparatione calidæ, velut vinum qd' vetus. Propter quod oportet dicere q̄ medicina vel cibus nō dicitur tpata vel alia nisi comparatiōe permutatiōis quam a nostro suscipit corpe. vnde primo prima. Qñ de medicina dicitur q̄ est tpata, nolumus dicere q̄ sit temperata certe vt temperamento ponderis, cū id ostensum sit fore impossibile. differentia. 18. Neq; q̄ tēperamento humano in sua complexione sit temperata, si enim ita esset: tunc enim ex ipsamet foret humana substantia: eo q̄ formaliter esset talis, & non effectiue, nisi corpus humanum viuens occurrēs alteri conferatur. Sed volum' qñ propter calorem qui est in corpore humano patietur, qualitate afficietur quæ hominis qualitatem nō supergredietur in aliqua duarum extremitatum æqualitatem excedentium simplicium vel cōpositarum. sil'r audiendus est in complexione distēperata sermo. Quod Auer. visus est debilitare: quia cū medicina sit frigida in quarto gradu, esset dare in corpore nostro frigiditatem actualiter in eodem gradu, quod non oportet si quis diligenter cōsideret: quod dicetur dña consequenti. Dicit ēt q̄ canones demonstrati: quos conati sunt Gal. et alii medici in hoc facere, non sunt nisi signa opinatiua. In istius quoq; medicinæ tpatæ: sicut & in alterius cognitionem

H

Do. 3. c. 1. post med.

5. colliget ca. 14. vers. fin. finem.

Collr. 5. Ca. 25. in principio.

…runimus

I peruenimus experientia per sensum accepta octo canonibus rectificata. Et rõne sumpta a substantia: quãtitate, Cõ.102.&. fus fiuem. vt grauitate & leuitate: licet Commenta. secundo de aia: eas substantias dicat qualitate: sicut tactui: sapore: odore: colore, atq facilitate permutationis & passibilitatis ab igne & talibus ac eius oppositis. dña priori. Propter huius quoq tertiũ sciendum: q medicina quædã est simplex temperata, vt in vniuerso, vt corpus humanum in toto ente. Alia in genere sicut aurũ: quædam in specie velut perfectior rosa, uel scamonea. In qualibet enim specierum est ista temperatum reperire & distemperatum, vt ficulneam bonas & multas producentem ficus, aut canẽ Ca. 6. post medium. mansuetum domesticis, & iracũdum oppositis, complexionum primo. Potest nanq quid comparari vel ad ea quæ sunt extra: & hoc dupliciter. aut vniuersaliter cũ medicina temperata comparetur ad entium omnia, vel particulariter vt ad corpus optime constructũ, aut ad ea quę K sunt intra: ceu qñ vna medicina in eadem specie alia temperatior dicitur. Medicina quoq temperata duplex existit. simplex: vt a natura producta, & ab arte cõposita: prima quidem vt oleum & continens quale quod veris: & duo corpa consimilia se incontinenti commensurato tangentia: simplicium secũdo: quarum altera talis est potentia vt oleum, altera vero actu, vt continens & corpa prætacta, & similiter aqua cuius vna medietas fuerit nix: Diff. 3. c. 2 post prin. & altera feruens aqua complexionum & primo primis. Secundum vero. A. tertio. 11. & de medicinis cordis ponuntur plures temperatæ & cordi propriæ, vt hyacint*: Ca. 9. post principiũ. Do. 3, ca, 1. in medio. Tra. 1. c. 8 Tra. 2 çaphirus, smaragdus, aurum, argentum, & buglossa. Et Aggregator istis annumerat ampliores vt citrum, macis capillus vene. sparagus, andachocha: lycium: sebesten, lenes, cera, tereniabin & cassiafistula. In quibus nomen temperatę dilatatur amplius medicinæ, cum harum plures a multis notentur distemperatę. Tertio vero pharma L corum. Camomilla adeo dicitur temperata, vt hanc dijs Dist. 2. c. 3 versus fi. offerrent etiam in sacrificio. Composita quoq erit quæ componitur ex tẽperatis vt cassiafistula & tereniabin. Aut ex distemperatis oppositis directe, vt quæ ex camomilla calida & sicca in primo gradu, & viola frigida & humida in eodem. Et sic in alijs generib* vt eorum mansionibus oppositis ex æquo plurib* aut paucioribus medicinis aggregatis.

PROPTER QVARTVM quidem ad primũ dicẽdum, q licet medicina vt ostensum possit dici temperata, tñ relatione cibi & præcipue formalis temperamẽti corporis humani, plus habet prædicari distemperata q̃ æqualis, cum nec formaliter sit temperata. Foret enim iã ipsamet hominis natura, neq in substantiam corporis conuertitur. Ad aliud dicendũ, q alteratio est duplex velut & passio: vna quidem est permutatio corruptiua a contrario, & talis alteratio non est medicinæ temperatę, M sed inæqualis & corruptiuæ. Est & alia quæ est potius salus & perfectio eius quod afficitur corporis ab ea, qualis quæ medicinæ temperatæ, licet enim alteret, non est hmõi tamen alteratio curãda. vnde primo secunda. Medicina Do. 2. c. 15 post med. temperata & etiam nutrimentum absolute mutaĩ a corpore, & non mutat corpus mutatione de qua sit curandum. Aut dicendum q in applicatione prima ad corp* & in ipso fieri modica interuenit alteratio, sed post tẽpus applicationis & in facto esse potius ab alteratione conseruat: vnde aliqui dixerunt Gal. communiter sumpsisse alterare ad permutare & ad ipsum prohibere. Nã in corpore temperato quantumcunq si debet esse vita oportet actionem interuenire & passionem, cum & virtutis vitalis aliquid sit passio, et aliqd actio: pmo prima. Do. 6. ca. 4 versus fi. Quando autem dicit Ioannitius medicinam conuertere naturam corporis ad se, loquitur de distemperata magis

Ad aliud iam quid dicendum apparuitq; talis passio cum fuerit insensibilis fere perfectiua stat cũ medicinę temperamento: neq calor distemperatus est in se & vere N licet ad cutem. Cõtemperatur etiam eius caliditas ex affectione quam suscipit a frigidis partium, Ad aliud etiã sifr dicendum: qñ hmõi contrarietas necessaria est etiam in corpore tpato vt actio interueniat & passio, sine qua non potest aiatum esse saluatiua ens & non peremptiua.

Ad aliud dicendũ, q & simplex fere reperiĩ medicina tpata vt & non continens & nõ solum composita, neq in ipso sunt qualitates, quia forent in somno. Non enim elementum simplex est vere, sed confractum ex natura ignis per radios inducta deorsum fumositate terræ, vapore aquæ & aere plurimo. Id tñ tpamentum magis referendum ad quæ corpis extrinseca q̃ ad interiora, vt spiritus pcipue, quia aer circundans nos valde est frigidus comparatiõe complexionis spũs innati, primo secũdæ: Do. 1. fã. f Cap. 1. in principio. Vt ar. 3. to fus fiuem. vnde sermo secundi simplicium, ad exterius magis est referendus pnuntians aerem: qñ q maioris calefactionis q̃ corpus, ita vt hõ nõ possit tolerare, sed ab ipso vt intemperato cogaĩ fugere. Sifr est ponere vt monstratũ est com O positam tpatam. Et quod deduciĩ negans illud esse sublatum fuit dña. 18. Ad aliud sifr patuit idem, non enim est intentio Gal. asserere q corpus non inueniatur habẽs operationes optimas: alioquin iã decideretur in dogma sempiterne passionis, q is respuit per oẽ: sed potius hoc impugnare satagit dicentes ẽm naturam eos nullum corpus optimas cũctas haberet actiones, quod falsum extat vt ostensum dña. 18. Ad aliud quidem dicẽdum, dña apparuit. 116. Simile nanq duplex in spẽ & natura, qualis etiam coniunctio medicinæ temperatæ cum corpore Vt. 2. uch. ni t. 16. 21. &. 5 t. c. 71. &. 3 complexionum. C. p. 4. in medio. huius: & talis non citat ad furiam & destructionem: sed placat potius & conseruat. Est & simile in genere, dissimile tamen priori & id furiam inducit: ceu enim ignis in igne efficitur ab eo.

DIFFERENTIA. CXXXVIII.

VOD HVMIDVM frigido coniunctum possit vltra secundum gradũ eleuari P ostenditur: quia ponimus vnicuiq medicinarum super quã vincit aliqua quatuor virtutum: puta caliditatis, frigiditati, siccitatis, & humiditatis gradus, quatuor. 5. simpliciũ pharmacorum. Amplius quotiens dicitur vnum contrarioru & reliquum ẽm topicos. Sed calidum & siccum quod est Dist. 1. c. 1. circa prin. Li. 1. c. 12. contrariũ frigido & humido diciĩ quatuor modis cũ sit calidũ & siccũ inuenire in quolibet quatuor graduum vt camomilla, centaurea: ireos, & euforbium. Adhuc q res nõ iueniaĩ talis, aut erit ex parte frigiditatis aut humiditatis, non quidẽ frigiditatis, qa qđ operaĩ inæquali tpe efficacioris qualitatũ tpi, vt caliditatis vehementis & eleuatę virtutis existit. Sed frigiditas æquali tpe agit in corpus: ceu caliditas: vñ. 7. de inge. Quæ tpis emendationis Cap. 5 Ca. 1. post prin cipiũ. Tra. 1. c. 14 post prin. paria quodam mõ sunt caliditati & fri. & primo quarta & tertio. 13: idẽ scribit simpliciter: q calefactionis & infrigidationis est tps vnũ. Neq ẽt rõne humiditatis, quia cõplexio humana in quã concidit actus, est & humida, humidũ vero cũ humido iunctũ vigoratur amplius poterit Q eleuari. Sifr nanq simili adueniens ad furiã incitat, & velut ignis efficiĩ in igne. Itidem ceu ingnita se habent ad ignẽ, ita & aquatica ad aquã: sed dictũ est q inueniri potest calidum & siccũ in quarto gradu. Et simile sicut fit reperire frigidum & siccũ in quarto gradu, vt papauer nigrum & nux methel: erit & frigidũ et humidũ in quarto. Quod firmaĩ, quia frigiditas i frigido & sicco, vt in terra non est, ppria sed acquisita: vt ostẽsum dña. 12. In frigido vero & humido, velut in aqua existit propria; vnde & fortior. Si ergo frigiditas cum siccitate ad quartum eleuaĩ gradum, eleuabitur etiam cum humido nõ minus. Plus enim virtutis vr acquirere frigiditas proprietate ipsi* ad aquam, q̃ sit ipsius remissio, ppter humiditatem. Amplius, plures febriũ sunt calidę & sicc; in quarto, cũ sensibiliter

A Lib.3.tecum.97 biliter actus destruant. Cura vero perficit per contrariū in totidem per oppositionē graduum:in techni. Oppositum vero eius hmōi frigidum factū est & humidum.

Adhuc partiū quędā ita flexibiles & molles considerantibus & tangentibus apparent, vt si volueris earum particulas palpare defluāt cito a digitis velut aqua:pmo de morbo:& tertio prima. Apoplexia non est aliud nisi mollitio totius corpis. Spasmus ēt cōficit ex humiditate. Si ergo vltra fm gradum amplius in his attollitur humiditas simplex omnifaria:multo plus eleuabitur frigiditati cōiuncta. Frigido igitur humidum coniunctū vltra secundum poterit gradum protendi.

Ca.5.post medium. Coll.tra.5 Cap.11.in medio.

OPPOSITVM vero huius Mes. de simplicib⁹ ca. de psilio ita:quia substantiam expansam super corticem psilij:inquit Ruffus frigidā esse & humidā in tertio & excessit. Et dicit Dio. Est in secundo & est verius. Inquit.n. Hip. in Epidemia. Non eleuatur res frigida iuncta cum humiditate vltra fm gradum. Et Gal. dixit humida res non transgreditur metam vsq; ad quam potest regimen hominis extendi. Adhuc:fortius agēs vilioris duplat actum æquis cæteris.7.apparens hpysicorum. Sed calidum & siccum sunt forte agēs, cum in se habeat efficaciorem actiuarum & resistētiorem amplius passiuarum, frigidum quoq; & humidum contra. Sed calidum & sic. eleuatur solum ad quartum gradum. Rursus humidum hebetat & impedit non solum frigidum, immo et calidū eo virtuosius, ita vt nil verius calidum & humidum describatur in tertio. Itaq; frigidum iunctum in humido infertur secundum gradum non posse pertransire.

B A te.c.35. vsq; in B.

PROPTER PRIMVM quidem sciēdum, ꝙ quid sit frigidum & humidum quot etiā modis dicatur visum est differētia.15. Frigidum & humidum hic quæsitum relatum est, & non in somno vt aquæ:neq; actu, sed potentia. Quid autem sit gradus & quomodo distinguantur ostendetur differentia subsequenti.

C

PROPTER SECVNDVM sciendum, ꝙ sapientes videntur in hoc quæsito dissonare non parum. Apparuit enim iam ex Mes. frigidum & humidum gradum non transeuntem secundum. Isaac ac. A. ponunt frigidū & hu. in tertio fungum. Cum quibus Aggregator etiam concidit:portulacam quoq;, semperuiuam, virgam pastoris in eodem silr collocat. Sed portulacā Isaac &. A. licet ponant frigidam in tertio, humidam dicūt in secundo. Semperuiua silr & virga pastoris frigidæ & siccæ in secundo ponuntur a reliquis. Secundo quidem practicæ: psilium locatur frigidum & humidum in tertio:portulacaq; lactuca ac alia non pauca:quinto tñ theoricæ ponit lactuca frigida & humida in fine secundi, sed exceditur: quia frigiditas & humiditas eius non eleuatur vltra principium secūdi gradus. Et ideo. A. inquit. Dico ꝙ ille qui dixit lactucam frigidam in tertio iudicatur de ipsa ꝙ est mali nutrimenti & pauci, & nō est ita. Et vr ꝙ ipsa sit in secundo. Ponit ēt. A. pruna frigida in principio secundi & humida in tertio:alij vero ipsa locant in primo gradu frigiditatis & humiditatis. Mes. autem humectat ea in secundo. In calida & humida cōplexione sicut in alijs est diuersitas plurima. Aggregator enim ponit çinçiber granum çelin, enulam & tapsiam calida & hu. in.3. Alij vero testantur hæc sicca vel non humida. Dictum est ēt. A. granum pini minus:ponere calidum & hu. in tertio fm vero Isaac pineæ sunt calidæ in secundo & siccę in.1. iuxta vero Auer. calidę sunt & siccę in tertio apud quidē Aggregatorē calidæ & humidæ in primo. Aut dicendum ꝙ vtcunq; eius tollitur dissonantia:quia. A. paruū expressit. Alij vero magnum. Vnde ait:magnum est sicut æquale ad caliditatem declinans:& augumentat humiditas eius, in passiuis tñ ipsius qualitatib⁹. Auer. & A. videnť plurimū dissonare sicut cōsuetū in ꝙmultis. Vel dicendū ꝙ alias in. A. reperit in.2. Diuersificant ēt ꝙma

In dictis particulari b⁹ rub. propria partis tertię 2.ca.275 Ca.35.&

1.can.tra.2.ca.452

D 2.can.tra.2.ca.536 De simplicibus rub. propria.

2.can.tra.2.ca.308 In dictis pticu.pti.2.rub.vltima.5.colliget ca.40 in fine.

E Cap.1.in medio. ximę auctores in natura viui argenti. dria.151. Quæ breuitatis causa omitto ob tantas diuersitates nō īmmerito potest dici cum colliget secūdo de graduali membrorų distributione ꝙ hic est pelagus in quo aliquis satis haberet nauigare si tps adesset. Causa vero diuersitatis tantæ pōt ex duabus consurgere rebus. v3. ex parte rei de qua hæc extat inquisitio, & rōne doctrinę. Rei quidē vt medicinę dupliciter, aut corpis in quo cadit Emperia, vel rei quæ applicať illi. Quantūcunq;.n. duo sint tēperata & in locis temperatis, varietas tñ non parua eis occurrit. Corp⁹ nāq; humanum fluens est continue & transmutatum in fere instanti tpe. apho. initio. Ratione similiter medicinę applicando diuersitas euenit ex parte substātiæ ꝙtitatis, qualitatis:tpis, loci & hmōi, ita vt vna medicina vni ēt membro in vna conferat hora. In alia vero noceat. pmo quarta. & tertio.22. Quod totū accidit ex materiæ indeterminatione ac illius inordinatione. vnde Alex.2. meteoroŗ. Materia hęc inordinationis est causa non potēs certitudinē & ordinē in oibus suscipere vt diuina:pp qd' in cētiloquio. Qui cognoscit rem fm suā materiā nō peruenit ad eius certā cognitionē. Nā perm ateriā habemus de re cognitionē dubiam, per formā vero certam:sicut & ampli⁹ apparet quadripartiti principio. Secundū quidē ex parte doctrinæ, qm̄ mista p quatuor gradus seriatim distinguentes nullū possunt inuenire auctorē autenticatū sufficienter:in cuius cōuenirent pōne:eo ꝙ Dioscorides & Gal. huius doctrinæ pcipui fundatores medicinas nō distinxerunt pcise per gradus, licet Gal. id promiserit in fine quinti pharmacoŗ:in sexto enim ipsoŗ, & in de simplicib⁹ ad paternianum ei scripto paucissimas in gradu collocauit determinate, in libro quoq; alimentoŗ nulli coŗ gradum deputauit:sicut neq; Almāsor in.3. Et ideo posteriores quasi vagantes vt eis visum fm diuersa contingentia ea in gradibus ordinauerunt. Sciēdum tñ ꝙ harum dissonantiarū potest aliqua dupliciter consonantia inueniri, aut rōne gradualitatis:quia inter tēperamentum & quartū gradum infinitæ sunt mansiones. dria sequenti. etsi ad.12. quinto simpliciū reducanť, vnūquēq; quatuor graduū in tres separādo portiones, pp quod fit quasi diffinitū quid inter vnā mansionē & aliā, & demū inter vnū gradū & reliquum pp eas. Quod.n. tale, in fine primi gradus est, ac si foret in principio secundi. Et ideo simpliciū.6. dicit non raro aliquid esse tale vt anhetū vel calidū in.2. gradu extensę aut in.3. repressę. Vel ex parte diuersitatis eius qd' ponit in gradu fm ꝙ ipsum ē tale natura vel accidenti:velut çinçiber asseritur a plurimis humidū in.2. gradu non quidē cōplexione naturali:cū magis sit siccū in eodē. Aut fm Aggregatorē in.3. sed accidētali. De tali ēt humiditate multū participat tapsia et cepę vehemēter calidę. Qui tñ in hac re familiariores visi sunt existere fuerunt Isaac in cibis. A. cū Mes. Halyab. enim quasi primoŗ minus fortassis excessit aut subsedit. Serapio quoq; siue Aggregator medicaminum compositam qualitatem ęquali gradu volens suis vribus areolis obtinere, nō sic vt pdicti varians rōnes simplicitatis multotiens qualitatis potuit huius singulariter pādere veritatē.

Cō. apho. 1. versus fi.

Coll.3 ca.1 versus fi. Tra. poste. Ca.7. versus finem.

F

G

In fine.

Cap.43

H

PROPTER TERTIVM quidem sciendum, vt amplius dria ostendetur sequenti, ꝙ gradus potest dupliciter distingui, vel ratione temperamenti ad pondus, aut respectu temperamenti iustitialis. Siquidem primum sic in vtraque qualitatum contrarietate quatuor erit gradus reperire vt frigidum & humidū in quarto ceu entia meteorologica, sicut pluuiam, rorem, niuē, & talia. Fungum etiam cum spōgiolo, propter propinquitatem quā habet cum summo frigidorum & humidorū, in recedentibus vero ab eo fortassis non reperitur qualitatum hebetatione. Fungus nanq; tuber aut spongiolus videtur ex vaporibus aquæ cōsurgere modico fumo admisto terrestri, & ideo non apparent sub genere vegetabilium

I continineri virtutum aliquam habentium naturalium:sed potius ex continua vaporis emissione fieri, velut capilli & vngues dria.54. In quarto quoq; calida & sicca, ꝓpter qualitatum efficaciã plurima sunt nota. In frigido vero & sicco locanẽ in quarto papauer ni. opiũ, succ⁹ illius, & nux methel. Calida quoq; & humida in ipso respectu sal tem temperamenti relati non reperio: immo etiã in tertio. ꝙ pauca, vt granum pini minus aut nulla, & in quarto a Serap. signata: quæ tñ isto modo gradualitatis ostendẽt ad quartum eleuari. Q. autem calidum cũ humido, aut frigidum cum ipso nõ tm̃, & in tãtis possit eleuari, humi ditas maxime vt ostẽdeẽ extat causa: ꝙ autem taliter ẽm vtranq; qualitatiuam contrarietatem gradus reperiatur quartus, potest persuaderi: qm̃ has cõtrarietates: vt in ele mentis est in summo ponere: quarto cœ. & mun. & ꝓmo apparens prima. Sed ab illo summo cõtingit motum & descensum fieri ad temperamentum. Fiet itaq; per mediũ multiplex propter longinquitatem distantiæ a tempera- mento ponderis fere punctali: vt visum dria. 20. in quo gradus erit quatuor assignare diuersis mansionibus in vnoquoq; distinctis, vt post summum eius quod reperiẽ in elemento fit quartus gradus, deinceps tertius, demum secundus, tandem primus, & finaliter temperamentum. Itaq; quatuor gradus ẽm hũc modũ distinctiõis ipsorũ in vtraq; cõtrarietatum existent. Si vero distinguatur gradus quo ad æqualitatẽ iustitiæ adhuc calidum & sic- cum ꝑcipue in quarto fit gradu reperiri: deinceps frigidũ & siccum: calidum & humidum, & frigidum et humidũ minime. Sed vix & in paucis aut nullis hæc duo ad prin cipium etiam tertij gradus valent peruenire, cum eleuenẽ ꝓpter humiditatem a ꝓtacto ponderis quasi punctale ta lis in gradum secũdum. Quod ostendiẽ, tum ex parte lapsus complexionis humanæ a temperamẽto absolute versus calidum & humidum: tum rõne harum qualitatũ copulatarum: tumq; tertio actionis ipsarum ad corp⁹ in quod agunt humanum. Primo quidem quia iuxta. A. complexio humana recedens a tẽperamento simpliciter ad calidum tendit & humidum: quod Isaac de cibis cõi- bus secundo collocat gradu illius æqualitatis relatione. Per istum quoq; secundum gradum mansionem audio primam ipsius. dria. 20. vt finem primi gradus, & prin- cipium secundi sicut quasi adinuicem indiuisibiliter con ferri. Sic itaq; calidum & humidum per vnum gradum a temperamẽto attolleẽ absoluto, & frigidum sisr & hu- midum, nõ minus: ꝓpter quod nulla res sic calida & hu- mida poterit esse in quarto & multo amplius frigida & humida: qm̃ iam esset respectu temperamẽti simplicis in quinto qui non datur. Existens autẽ in prima mansione tertij gradus erit in quarto relatione temperamenti abso luti. Frigidũ vero & humidum propter ineleuationem humidi & debilitatẽ actionis ipsi⁹, pono in prima man sione tertij gradus & nõ amplius reperiri. Rursus. Ex parte quidem qualitatum: qm̃ frigiditas est debilior acti- uarum, & humiditas passiuarum, cum permistio, mot⁹, & eleuatio in extrema per calidum extent præcipue & siccum: demum per frigidum & siccum. Calidum vero & humidum licet sint sufficienter permistibilia excellen- tia calidi humidũ destruitur ab eo. Et ideo quidam dria. 19. calidam & hu. negauerunt complexionem sicut frigi dam & siccam, quæ demum magis in his quorum quali tates sunt actu in frigidam labiẽ & humidam accidente.

Colli. t. c. 26. &. 31 Doc. 2.

K

L

ꝑmo ꝑma Do. 3 c. 1. ante me. Le cõne. 17 circa prin.

M

Itidem tertio ex parte applicationis ipsarũ ad corpus quia humidum humido coniunctum, licet passiuum & mollius augeat actiuum, vt calidum siue frigidum, cui fuerit commistum, tñ obtunditur: humiditas nanq; pas- siuarum eus debilissima seipsam infirmat, & sibi conne- xum passiui obtinet rõnem & actiui minime. Et ideo cõ plexionem simplicẽ humidam ꝑcipue fortassis nõ con- tingit reperire, dria præallegata. Quod declaratur: quia hic gradus attendiẽ distinctio non rei ẽm se considerata: N verum ẽm actionem quæ prouenit qñ corpori fuerit me- dicamen applicatum: quod fit calore naturali deducẽte quod est de potentia in ipso, ad actum: vt ostẽdetur dria 140. Frigidum vero & humidum calorem reprimunt ac hebetant: vt potentia medicaminis eo nõ possit in actio nem immẽsam destructiuam corporis animalis eleuari. Motus nanq; frigidi & humidi differens est, se impediẽs, cum illius sit contrahere & inspissare: huius vero exten- dere & eliquare. In calido ẽt & hu. aut ipsum hebetat cali dum quasi infrigidans, vt actio ipsius nõ proteleẽ, vel ca lidum consumit excedens humidum, & in siccum cõuer tit. Posui etiã frigidum & humidum in prima mansione tertij gradus reperiri: quia hic videẽ quoddam medium existere, quo fere omnes remouentur discoliæ. Ex quibus decenter concludatur frigido iunctum humidum vix & raro vltra secundum gradum ꝓtendi, quod in calido si- militer & hu. & consequenter monstratum: ac non min⁹ in simplici humido. Ex qua etiam positione auctorum fere dissonantiæ sopiuntur: cũ omnes possint in id tanq; in medium quoddam reduci. Et posset id descriptionib⁹ geometricis ostendi, & non modicũ ex dria apparet. 20.

O

PROPTER QVARTVM vero. ad primum di- cendum ꝙ Gal. suum promissum non seruauit nisi fortas sis virtute. Non enim ibi declarat nisi in calidis & siccis, neq; in libris particularibus medicinarum simpliciũ eos distinguit per hos quatuor gradus nisi per parũ. Aut di- cendum ꝙ dixit vnicuiq; medicinarum esse ponendos quatuor gradus ẽm ꝙ est possibile: quod apparet qm̃ per sermonem suum denotat qualitatem simplicis medicinæ quæ forte absq; associatione alterius qualitatis nõ eleuaẽ in gradus, vel se ad priorem distinctionem gradus tran- stulit. Ad aliud dicendum, ꝙ verum est in contrarijs per se & essentialiter: non autem in his quæ per accidens: neq; in his omnifariam. Hic nãq; sermo topicus est. Nã vnum contrariorum est vt habitus: reliquum vero vt pri- uatio. 10. metaphysicæ. Aliter nãq; dicitur habit⁹ & pri- uatio, cum vnum habeat rõnem perfectionis, aliud uero imperfectionis, & perfectum sit vnum, prauum autem multiplex: aut aliter cõtra. dria. 65. Ad aliud dicendũ ꝙ non euenit vt aliquid sit frigidum et hu. in quarto, nec ex parte singulariter frigiditatis, neq; fortassis humidita- tis: verum rõne coniuncti ex vtraq;, cum vna sit alterius impeditiua, & ꝑcipue humidũ vt apparuit frigidi. Neq; frigiditas tm̃ potest ceu caliditas: cum sit efficacior ea, nisi ꝑp materiæ dispositionẽ medicinæ, ut pororum apertione. Et ideo non simpliciter dicit Gal. æquale tempus esse ca- lefaciendi & infrigidandi: sed quodam modo addito. Si militer si humidum humido coniungatur, cum vtrunq; passiuum sit valde, forte maior imbecillitas & passio ad ducetur, qñ fuerit agens non immensum. Adhuc humi- dum complexionis humanæ modicum eleuatur. Ad aliud dicendum esse totum concedendum de tempera- mento absoluto non autem de relato. Ad aliud di- cendum, hęc reperiri ut aquam, pluuiam, niuem & talia. Vel licet non inueniaẽ res in ęquali gradu: multiplicatur quantitas & numerus vsus: ita vt is suppleaẽ quod defi- ciebat in æquali gradualitatis appõne. Sermo sisr Gal. in telligendus est vbi fuerit possibile oppositum inueniri. Scitum. n. est in. 7. de inge. &. 10. ꝙ humidum non potest sicco æqualiter contraponi. Et ideo difficilis curationis aut ipossibilis sunt ægritudines siccæ. Ad aliud dicen dum: ꝙ tales discrasiæ in ambitu primæ mansionis gra- dus tertij possunt inueniri, vel interimunt siue lædunt ra tione ꝗtitatis oppilãdo & suffocando, & non ex parte qualitatis. Aut dicendum ꝙ quæsitum non hoc quærit vtrum res possit in se frigida & hu. in tali gradu reperiri: sed relatione operationis, vt ostensum ipsius in corpus.

P

T. c. 16. & 16

Q

Colli. t. c. 5 &. 10. & 13. circa principi. Colli. 3.

Ad argumẽta ẽt alterius partis aliquid oportet dicere, cum

A cum neutra simpliciter cõcedatur. Ad primum igitur multipliciter dicendum, vt ꝙ id verificatur in his quorũ compositio distat ab elementis vtcunqꝫ, cum pharmaca & quæ hmõi: non autẽ de propinquis vt metereologicis cũ tuberibus & fungis ad hoc in ꝗ minimis habere instantiam. Vel dicendum ꝙ id quod in fine secũdi gradus existit, & in principio tertij æqualem gradualitatem æstimatur habere: quia non solum hoc quod sic omnino affine, sed parum distare videtur, pro eadem reputat intellectus. Quod enim parũ deest tanꝗ nihil deesse videtur. 2. physicorum. Ad alia etiam consimiliter notandum.

T. c. 56.

DIFFERENTIA. CXXXIX.

QVOD MEDICINA calida in primo gradu adiuncta medicinæ calidæ in tertio non reducat eã ad scdm gradum caliditatis, sed amplius monstrat ex colliget. 5. id firmante. Rursus. qualitas seu forma requi-B rit debitam quantitatem in materia vt agat. Nam omne agens oportet fore multæ ꝗtitatis. de causa. 2. Multiplicatur quoqꝫ ꝗtitas, cum ipsa deferens caliditatem primi gradus coniungit ꝗtitati deferenti caliditatem tertij. Videmus enim maiorari ex additione lignorũ ignem ad ligna & ꝓprie qñ fortis extiterit. Vnde caliditas tertij gradus eleuabit ex admistione medicinæ sibi calidæ in ꝑmo tum ꝑp ꝗtitatem coauctam, tum etiam qualitatem: cum tale additum tali reddatur apud topicum amplius tale.

Ca. 57. in medio.

Adhuc calidum in primo & calidũ in tertio sunt contraria, cum in altero vt ostendetur sint plures partes caliditatis & pauciores frigiditatis ꝗ in reliquo. Medium ẽt physicorũ. 5. extremis contrariatur. Id autem de natura videtur contrariorũ inuicem agentium & patientium ꝙ vincens trahit ad se victum, intm̃, ꝙ præfortificatur eius vigor super ea quod prius extiterat: quod ostendit grandinis generatio, & aquæ calidæ tpe ingentis frigoris sup humum aspersio. meteororũ. 1. Coagulatur. n. magis & C celerius frigida: quod primo etiam innuit. 2. Vincet itaqꝫ caliditas tertij gradus ꝑp oppositionẽ infrigidatione caliditatem primi gradus. Et quia est silr caliditas quædam vtriusqꝫ symbola non reducetur ad secundum gradum caliditas tertij, sed potius intẽditur versus quartũ. Amplius. pharmacorum quinto & primo secunda. Primus gradus non efficit actionem in corpus manifestam perceptam: sed potius occultam insensibilem. Et ideo indigemus in eo demonstratione ex rõne dialectica: nisi fortassis per accidens, ut qñ reiteratum fuerit, & multum factũ. Quod autem est in tertio gradu, talem operationẽ efficit fortem. Prouenit nanqꝫ ex ipso essentialiter impedimentum manifestum, licet non mortificet: quod uero est occultum non perceptum, copulatum impedimentum adducenti, non poterit ipsum permutare vt ad secundum perducat gradum: cuius actio est manifesta nõ impeditiua.

Li. 3. c. 9
Te. c. 6
Ca. 4. in fi. Do 1. sũ. 1 Ca. 3. in ex. ꝑ fatem.
Dif. c. Do. 1. sũ. 1 Ca. 15. aũ medium.

D Et. sm Iacob alchindi de gradibus pharmacorũ compositorum medicinæ ca. in primo gradu partem vnam habent caliditatis supra temperamentum & mediam frigiditatis, in tertio vero calida, partes octo caliditatis, & octauam frigiditatis. Sic igitur qñ gradus primus adiungitur tertio consurgent partes nouem caliditatis cum dimidia & octaua parte vnius frigiditatis. Nõ ergo tm̃ fit deductio ad secundum gradum in quo quarta pars frigiditatis adest & quatuor caliditatis, immo erit ad octo caliditatis partes ascendere, partibus etiam frigiditatis sublatis, quare medicina calida in primo gradu copulata calidæ in tertio, non hanc ad secundum gradum reducet, sed vltra.

OPPOSITVM quoqꝫ huius colliget quinto dicit Gal. sentire in lib. 10. tractatuum in pharmacorum compositione: quod eius sapit Halyab. decimo practicæ.

Colliget. Ca. 58. post medium. Ca. 1. post principiũ.

Adhuc sicut extrema se uicissim reprimunt & contemperant propter vim contrarietatis in ipsis relictam, ita et media, cum in eis modus quis sit cõtrarietatis. Cum igitur plus frigiditatis sit in medicina ca. in primo gradu ꝗ in tertio confranget caliditatem ipsius, & ad secundum reducet: quod Gal. & Halyab. series nituntur ostendere ex coniunctione aquæ ca. cum feruentissima. Vnde Constantinus de gradibus. Videmus calorem calidissimæ aquæ minui tepida sibi adiuncta. Rursus symbolum & prapinquitatem habentia celeriter transeunt in adinuicem. 2. de ge. & cor. Facilior enim fit transmutatio in genere ꝓportionabili: secunda primo. vt apparet in aere & igne ac vino & spiritu, sed finis primi gradus symbolus est & affinis secundi gradus principio, & istius tertij. E

In fin. s. in fine. secũdi practicæ eius.
T. c. 25. in medio.
Do. 3 ca. 3.

Amplius cum frigiditas paralyticum faciat & mortificet, caliditas vero sit amica. apho. 5. & ꝑmo prima. Frigiditas primi hebetabit & refranget poros subintrando sui oppositione caliditatem tertij ad secundum, cum oia talium relatione ad nostrum cõsiderentur corpus. Itaqꝫ concludent prioris oppositum: quod aũt de calido dicit extendi potest etiam ad frigidum, siccum & humidum. F

Apho. 1 r Do. 6. c. 5. in medio.

PROPTER PRIMVM quidem sciendũ, in antea consideretur graduum distinctio, quõ & penes quid sumatur vt hinc quid sit gradus ostendat. Et deinceps quæ vera positorũ distinctio, quid autem est calidum, frigidũ & hmõi ostẽsum dña, 15. Quid autem medicina tertia cũ alijs multis. Et ideo sciendum propter huius primum ꝙ gradus non est quatuor priorum simplicium, neqꝫ fortassis commistorũ parum inde permutatorum: sed compositorũ vere, cum ipse penes coniunctionem attẽdatur, simplicia vero coniunctione carent, & silr mistione. Et ideo calidum aut frigidum vel hmõi non quæritur eorũ, cum non sit in summo, sed remissum ab illo. Attendendum quoqꝫ ꝙ cum gradus respectum & ordinem quendam importet: referẽ enim ad temperamentum. Videndum primitus quid sit tẽperantia. Ipsa quoqꝫ est duplex. Quædam nãqꝫ absoluta vt qui vniuersa dicta substãtia, G siue ponderis quæ minime inuenitur dña. 18. Est & alia relata sm iustitiam dicta de qua sermones verificant medicorum, penes quam etiam ut apparet per Constantinũ quatuor distinguuntur gradus: licet Iacob nõ solum sm hanc temperãtiam immo primitus sm absolutam nitat graduum digestionem assignare: quod rei non extat applicabile, vt censuit. A. verum imaginabile magis absqꝫ nulla ad subiecta comparatione. Est & deniqꝫ contemperantia duplex: virtutis scilicet & molis. Et hæc iterum bina, certificata quidem pondere & sensus apparẽtia denotata. Quædam nanqꝫ certa mole sunt grandia, & virtute parua, vt lithargyrum: aliqua vero contra, vt euforbium, vel napellus. Nonnulla vero visui sunt multa, vt agaricus, & pulpa colloquintidæ. statera vero pauca. Et oportet principaliter molem virtutis attendere, demum stateræ, non autem quæ apparentiæ. Est quoqꝫ iuxta Iacob huius virtualis contemperantia æqualitas in qualitate contrariorũ in adinuicem in re æquali, & eorum effectus æqualis vt sit eius calefactio quanta est ipsius infrigi- H datio. Et si ponatur solum ex contrarijs temperãtia consurgere, nihilominus potest ex temperatis euenire, ceu qñ hyacintus auro coniungitur: aut qñ lupulo capillus veneris copulatur, per recessum vero a temperantia tali sm proportionem dupli voluit hic gradus distingui. Propter quod vt sermo eius amplius explicetur, nota, ꝙ numerorum modi sunt quinqꝫ, penes quos sumuntur proportiones musicę. v3. expitercus siue sexquitertius, cui respõdet proportio musica diatesseron dicta. Emiolus vel sexquiquartus cui adaptatur diapente. tertius duplus cui rñdet diapason: quartus triplus cui suppetit diapason diapente, quintus quadruplus cui consonat bis diapason. dña. 83. Cõsiderans quoqꝫ Iacob proportionem duplã seu diapason omnibus natura conuenientem, auribusqꝫ dulciorem solam, æstimauit medicinarum gradus penes recessum

2. pra. tar. de gradibus in prin.
ꝑmo ꝑma Do. 3. c. 1. post prin.

I recessum a téperamento distinguendos. vnde. 19. probl. (probl. 18) propter quid diapason consonantia cantatur sola, organizat enim fm hanc: fm vero aliam nullam. vnam quidem causarum solués assignat: quia ex antiphonis idest contrasonantibus est chordis. Sustentans itaq; imaginationem suam sup hanc proportionem, ponensq; in temperamento partes caliditatis: frigiditatis: sic. & hu. æquales fm pportionem duplam voluit gradum primum a temperamento secedere, vt q; primus gradus est fm duplum egressus a temperátia. v. g. Illa medicina dicitur calida in primo gradu qñ duas medietates vnius partis habet caliditatis supra temperantiam, & frigiditatis mediá quæ erat frigiditatis temperamenti cóiuncta cum altera medietate partis caliditatis ipsius: fm hoc quoq; secundus gradus est quidam excessus dupli supra primum, & quadrupli supra temperamentum, vt cũ in aliqua re sint quatuor medietates caliditatis, & vna quæ erat téperan-

K tiæ frigiditatis. Tertius vero est egressus a secundo in duplum: a primo fm quadruplum: a téperamento fm octuplum, ceu qñ medicina octo medietates continet caliditatis & vnam medietatem quæ erat temperamenti frigiditatis. Est & demum quartus silr augumentum dupli supra tertium quadrupli ad secundũ, octupli supra primũ: & sexdecupli ad temperamentum relatum, sicut qñ medicina caliditatis. 16. obtinet medietates, & mediam frigiditatis quæ est radix in téperamento inuenta. In omni enim misto post temperamentum denominatio facta est ex dominanti: & fm Anaxagoram in mistura. Cum re nanq; quacũq; calida seu frigida: frigidum aut calidum reperitur: fm tñ plus aut minus, quod in alijs silr euenit qualitatibus, Sic itaq; imaginatur in hoc gradu esse quatuor pportiones duplares aut diapason. Ex his concludens inquit manifestum discessus ab æqualitate fm qualitaté. hoc est: gradus est augumétum vnius qualitatis su-

L per sibi contrarium fm dupli pportionem obseruatum.

Est & alius distõnis graduum modus vt ipse testatur a quibusdam notatus ponentibus virtutem primi gradus in se cótinere quinq; octauas virtutis caloris gradus qrti, & tres octauas frigiditatis. Posuerunt ét q; virtus caloris secũdi habeat in se sex octauas virtutum caloris gradus quarti, & duas frigiditatis, & q; virtus caloris tertij gradus continet septé octauas virtutis caloris quarti, & vná octauam frigiditatis, Quartus itaq; gradus est in quo nihil erit frigiditatis, & demum hoR motiuum tágens ait: quod eos duxit in hanc sniam: fuit quis volens q; si miscuerimus medicinam in quarto calidam cum medicina frigida in eodem gradu æquaretur medicina, & essent in ea quatuor partes caloris & qtuor frigiditatis. Sed si adderem⁹ quintam parté, esset calida in primo, ita vt essent quatuor partes calidæ & tres frigidæ. Similiter si adderemus sextam parté, esset in secundo calida sicut forent sex ipsius partes calidæ & duæ frigidæ. Septimam vero par-

M tem calidá si adderemus, esset calida in tertio, sicq; essent septem partes caliditatis, & vna frigiditatis. Si vero pars adiungatur octaua, esset calida in quarto totaliter nihil habés frigiditatis. Recitat hic & tertium distinctionis modum teste Galeno in lib. decimo tractatuum compositorum pharmacoR parte octaua destruente sniam illorum qui posuerunt virtutem quarti gradus quadruplam primi & tertij triplam, & secundi duplam. Hunc tñ mo- (Ca. 58. versus finem.) dum distõnis quinto approbat colliget in annullatione distinctionis Alchindi testante. Sufficiés erat ei dicere q; secundus est duplus primi, & tertius triplus, & quartus quadruplus. Et sic intellexerunt medici in ordinatione graduum ad hoc vt essent æquales, quia caliditatem sensibilem corpori posuerunt in primo gradu, ab hac deuenerunt in mediam quæ est remota ab illa tm quátum fuit remota a temperata, & posuerunt illam in. 2. Et istud sine dubio est duplum primi, & post hoc deuenerunt ad medicinam quæ est remota a secunda tm quantum est secun-

N da remota a prima, & hanc in tertio locarũt, quia tripla est, & sic in quarto fecerũt gradu. fm hoc itaq; gradus est augumentum vnius qualitatis supra contrariam fm ordinem excessus numeri naturalis, vt quod suũ immediatum pcedentem. Inuenii & alia graduũ distinctio penes calorem naturalem sumptam a Constantino de gradibus. Qm antiqui et maxime æqualem complexionem infra duas extremitates dixerunt, primum. v3. & quartũ (In 6. 1. pre ctice sup in prin. trac.) gradum. Infra hanc latitudinem quatuor fuerũt gradus necessarij. In primo gradu calidum minus est calore naturali. In secundo autem quasi simile. Calidum autem in tertio est maius eo. Calidũ quoq; in quarto vltra ipsum existit, eodem quoq; modo frigidum, siccũ, et humidũ. Hæc itaq; sunt graduum diuisiones: ac eoR modi ab auctoribus assignati. Propter huius quidem secundum sciendum q; positio distinctionis gradus Iacob stare nõ

O potest: neq; eius motiuum. Cuius quidem Auer. positionem tripliciter conatur impugnare. Primo quidem: quia (5. colliget ca. 58. v. f.) cum ipse ponat secundũ gradum in excessu sup primum duplum excessus quem habet prim⁹ super temperamentum: & tertius sup secundum duplum quem habet secundus sup primum: tunc medicinæ quæ erunt in tertio calidæ necessario interficient, & magis quæ erunt in. 4. Et qũo possunt tolerare corpora medicinas quæ sunt in decimosexto gradu. At verũ licet hmõi rõcinatio Auer. veritatem vt magis ostendet concludat: mendaciter forte tñ: qm ét Gal. ponit tertium gradum habere nouem par- (5. de simp. dif. 1. c. 1 iuxta fin.) tes caliditatis aut frigiditatis & quartum duodecim, cum vnumquodq; gradum distinguat in tres mansiones. Amplius, Iacob nõ dicet. 16. medietates partis caliditatis temperamenti esse. 16. gradus, sed potius. 16. medietates partis & mansiones quæ sunt a téperamento ad ipsum. Gradus enim quisq; non solum in tres mansiones partitur:

P immo ét in fere infinitas fm amplius & minus variatas velut colliget dicitur. 6. indiuiduoR tot fore pparationes (Cap. 5. in medio.) fixas: pp possibilitatem & materiæ diuersitatem: vt eas per signa colligere nõ possumus. Dictum etiam comple- (Ca. 6. circa finem.) xiones fore infinitas. theo. 1. Ampli⁹ Auer. redarguit Iacob. 2. quia concesso sibi qd' posuit: tunc latitudo tertij gradus nõ erit proportionalis latitudini secundi ad temperantiam, & silr secundi ad tertium: cum tñ tales latitudines debeant in gradu locari, vnde cũ non sit æqualitas inter hos ordines, non posset esse maior error in hac arte q̃ iste. Amp. tertio eundem compugnat sermone ex quinto pharmacoR sumpto: eo q; Gal. intellexit id esse calidum in primo quod habet excessum sup téperaméto in vna parte vltra ipsum. Et fm hoc qñ ponetur comparatio dupli in excessu graduum, non erit necessarium vt quæ est in quarto gradu sit dupla sup medicinam quę est temperata sexdecim vicibus duplicis. Quod sensit Gal.

Q qñ dixit. Et mea intentio est in primo gradu, illa res quæ primo manifestatur sensui in permutatione corporis, q; si esset intentio Gal. q; primus gradus esset duplum temperamenti, permutatio quæ manifestatur a medicina in corpore non esset principiũ permutationis, immo si esset aliquid ante hoc, esset principium permutans. Et hoc q d' ponitur esse principium, non esset, sed vltra principium (pmo fcda Do. 1. sũ 1 Ca. 15. in medium.) iam existens: quod etiam innuit A. qñ dicit. Gradus secundus est vt fiat opatio fortior ista. Extra hoc quoq; plurimis possum in filium, pcedere Alchindi vt eius positio erronea tollatur a non paucis rudioribus pp admirationem dilecta, Ipse nanq; primo prauum induit modum docendi. Non enim naturalia: de numero quoR est huius graduum medicinarũ distinctio habét ex arithmeticis & musicis demõstrari: pcipue cum modus huius naturalis inueniatur sufficiens valde. Demonstrationes. n. de genere in genus non saliũt. posterioR. 1. Propter quod (Te. c. 11. & 13) peripateticorum schola cum tertio criticoR Pythagorá

A &Platonem in pluribus detestatur locorum naturalia volentes mathematicis causare ac demonstrare. Adhuc insufficiens existit, quia sicut arithmetici & musici alijs proportionibus vtuntur in suis ostēsionibus pinsignitis & non solum dupla siue diapason: sic in hac erat ei parte Iacob faciendum, & maxime cum id ut ostēdetur sit possibile, & rei quodammodo cōsonū naturali. Palin. 8. historiarum. & de mundo. Natura saltum non cōmittit: sed paulatim & interscalariter de extremo trāsit in extremum, vt eius continuate conterminum lateat & mediū. Qui autem pgreditur a temperamento in duplum & ab inde in quadruplum & deinceps in octuplum & sexdecuplū saltū immittit subitum: pportionem non seruans æqualem. Eti. Ceu in complexione humana etiam naturali sunt infinitæ mansiones in magis & minus: vt tactum variatæ: multo amplius in ægritudine: cum magis eleuetur & a medio recedat q̄ cōplexiones humanæ naturales. B Erit igitur ægritudo secedens a temperamēto ſm quinq; partes caliditatis aut. 6. uel. 7. aut. 9. aut. 10. siue. 11. aut. 12. vel. 13. aut. 14. vel. 15. quia excessus a tēperamento vniformiter causatur, cum sit motus: ceu dictum de extremo in extremum per medium fieri. Prædictæ vero distemperantiæ curari non poterunt, cum ſm Iacob positionem eis medicinæ non reperiantur oppositæ, sicut expetunt in microtechni. Inuenitur nanq; solum ſm eum oppositio dupli: quadrupli: octopli, ac sexdecupli. Rursus. Medicina quæ est in primo gradu frigiditatis medicinā quæ est in tertio non poterit ad secundum gradum adducere, sicut sentiunt vniuersi: quia in medicina calida tertij gradus sunt octo medietates partis caliditatis & vna frigiditatis: quæ in secūdo quatuor caliditatis habet & quatuor frigiditatis: nunc autem duæ medietates frigiditatis primi gradus remittent octo caliditatis medietates tertij gradus reducēdo ad. 16. medietates. Et quia in primo gra C du erat medietas frigiditatis quæ remissa ab octaua frigiditatis tertij gradus. Reducetur medicina calida in tertio gradu per medicinam frigidam in primo ad sextam caliditatis & medietatē vnam dempta octaua partę vnius medietatis. Si autem duceret ad secūdum gradum, oporteret ad quatuor medietates caliditatis reprimere. Hæc enim secūdi posita est gradus descriptio. Ex his itaq; eleuatur error paruus diu pullulatus. Motiuum ſiſr ipsi⁹ nullum: qm̄ si eo q pportio dupla siue diapason est naturalior, suauior ac dulcior cæteris ſm ipsam distinctio graduum assignatur: tūc omnis pportio numeralis & armonica sonorum aut vocū per solam ipsam fieret: ociose nāq; forent tunc aliæ inuētæ. Q̄ q̄ enim sit adeo vt refert proportionum in se plata: non tñ huic, ceu licet sit nobilius esse in aere q̄ in aqua vel terra, cum sit formalior, non tñ in animalibus aquaticis aut terrenis, immo talis processus potius ſm quid & simpliciter deceptionem cōmittit.

D Distōnem quoq; assignatam secūdo detestatur Iacob ipse rōne quadam algoristica insufficiente inquiens eam falsam fore per viā experimenti & arguitionis, qm̄ si medicina calida in quarto commisceaꝛ medicinæ frigidæ in eodem & ęquetur medicina, essent in ea tres partes calidę & duæ frigidæ: prius autem in pōne adducta ponebant quinq; calidæ & tres frigidæ ſiſr in secundo gradu: ſm hoc igiꝛ erunt quinq; partes calidæ & vna frigida: prius autem positæ sunt sex calidæ & duæ frigidę. Si aūt tertia pars adducatur alia erunt sex partes calidæ, ita q medicina tota erit calida nihil habens frigiditatis. Antea uero septem partes erant calidæ in hoc gradu & vna frigida.

Adhuc aio q non erit modus quo sit possibile quartū assignare gradum. Amplius neq; radix huius pōnis stare potest, qm̄ temperamentum non solum resultat ex calidis & frigidis in quarto. verum etiā ex gradibus substantib⁹ oppositis & tēperatis, vt tertio caliditatis gradu cum tertio frigiditatis gradu, secundo cū secundo, primo cum primo: & temperantia cum temperantia. Rursus. E Quod erit in quarto gradu calidum ſm hoc nihil frigiditatis haberet: quod ridiculum est dicere: cum ca. frigidum siccum & humidum: non simpliciter in his: sed a dominio dicam. Relictum enim fuit in principio calidum frigidum, siccum & humidum simplex & absolutū. Distinctionem siquidem Constantini intellectus non capit dispositus sane qñ gradus firmaꝛ: vt apparuit ſm Iacob per recessum a temperantia. Calor aūt naturalis vt fingit non est temperatus: sed magis in secundum tendit caliditatis gradum. Adhuc calor naturalis a forma prima temperatus mulcebris est & suauis: & si hic & cōplexio humana in secūdo gradu calidi relatione quæ ponderis ponātur. Aut fortassis calorem naturalem intelliget innatum, & non currentē, vel tertium ex his concretum.

Palin. Cum secundo colliget & primo canone calor naturalis sit calidus & humidus, ac membrorum tanq̄ forma, erit in secundo gradu æqualis frigiditati fere illius F gradus aut siccitati: cum frigidum & siccum graduentur per ipsum: pp quod sicut et in alijs plurimis omittatur vt ambiguus. Quartam quoq; graduum diuisionem quā Gal. Auer. ascribit: meli⁹ audio: q̄uis Alchindi filius cā dixerit Gal. improbare: quia tñ redditus est hic suspectus hanc graduum distinctionem non sperno, cum euitet in conuenientia quæ Iacob consequuntur & alios. Obseruetur q; naturalis paulatinus & occultus naturæ pcessus distantiam oēm in magis & minus distinctam temperamento vsq; ad extrema graduum quatuor continue replens, ita vt finis vnius gradus statim principiū alterius attingat: velut etiam vniuersi connexio vt elementorum inter se & ad orbes ac illorum adinuicem. Quod quinto apparet pharmacorum & primo secunda. Medicina nanq; dicitur calida: frigida: sicca vel humida, siue quod comeditur & bibitur: aut iungitur in primo gradu quæ calefacit corpus calefactione non manifeste percepta: immo in G ipsa indigemus demonstratione rōcinationis & dialectica nisi per accidens, vt qñ reiteratum fuerit & multotiēs factum. Quod autem in secundo gradu: tale consistit q fortius operatur pdicto. Est nanq; ipsius operatio manifesta comprehensa: cursum tamen naturæ ac eius nō permutans actus nisi accidente: vt si multotiens occurrit vel multū extiterit. Aliquid. n. dupliciter ponitur in gradu aut directe rōne qualitatis, vel lateraliter ex parte q̄titatis discretę aut continuę. Illud quoq; quod actionē fortē efficit: non tñ vltime vt inde essentialiter nocumentum pueniat manifestum quod non mortificet & corrumpat gradum obtinet tertium. Quod autem sua operatione ut caliditate adurit, aut mortificat frigiditate essentialiter, qualis est venenosorū proprietas: id in quarto ponitur gradu. Qui siquidem gradus vt indeterminati referūtur in temperamentum, velut in regulam inæqualitatis directiuam. Est autem ipsum qñ aliquid corpori occurrēs in H eius non imprimit sensum: neq; fugat aliqua manerierū ſngæ. Nam quod hmōi sibi extat consimile, a quo non accidit pati Heben guest simpliciū parte pma. Vnūquemq; etiā gradum sequestrauit Gal. in tres mansiones ita vt resultent. 12. in vniuerso. vnde in techni. septem numeros nominat, &c. 10. ſm excessum a temperamēto: qđ euenit quia gradus dicit excessum in magis & min⁹, vbi autem id, & medium: quare consurgunt inde tria. In minimis est mediū tribus. physicorum. 5. Et si vnusquisq; graduum (ut tactum) infinitas habeat mansiones: non tamē nobis sit eas possibile distinguere. Gradus autē in tertia partitionem, pbat Gal. qm̄ exiccatio synapi non est velut exiccatio cauterij: q̄uis ambo in quarto sint talia. Sic igitur apparet ex sermonibus horum & subdistōne in tres partes gradus cuiuslibet. q totalis terminorum distātia graduali augumentatione in amplius & minus variata: vt nihil intercidat uacui sicut pōne Iacob sequebaꝛ erronee.

Si

Margin notes: Cap. 8. in medio. — Ca. 1. circa principiū. — Li. 1. t. c. 96. & 97 — Coll. c. 7: post prin. — coll. sen. 1 Do. 3 c. 1. ante me. — Dif. 8. ca. 1 in medio. Do. 1. fū. 6 Ca. 15. asi medium. — Li. 3. t. c. 96. & 97 — T. c. 22 — f. 6mpl. dist. 8. ca. 1 in fine.

I Si autem curiose voluero melius et Iacob ſm proportiones numerales aut armonicas gradus distinguere vt proportionabiliter distō mathematica aut armonica cōcurrat naturalis superius approbatę fiet: ponēdo ꝙ quartus gradus se habeat ad primū in ꝓportione quadrupla seu quadrupl' diapason. Et id est qđ fuit concessum ꝙ quartus quadruplat primum. tertius autem triplat secundum diapason diapente. Secundus vero dupleat siue diapasoniçat, & primus ad tpamentum quantum ad eius mansionem secundā in proportione emiola se habet, seu diapente, quo vero ad primā in epitrica & diatesseron. Hoc itaq; mō sanius ac naturalius graduum distinctio ꝓportionibus famulaē arithmeticis & musicis.

5. colliget Ca. 57. in medio. PROPTER SECVNDVM quidem sciendum, vt ſm Auer. apparebit dñia amplius in. 43. ꝙ vnus modus necessitatis coniunctionis medicinæ cum medicina est propter vigorare aut infirmare medicinæ virtutem. Quod duobus fieri potest modis. Vno vt misceaē alteri K contraria reliqua: ceu qñ caremus medicina calida in secundo miscem⁹ cum medicina calida in tertio medicinā frigidā in primo: & reddiē medicina calida in. 2. Altero quidem vt forti medicinæ coniungatur alia nō sibi contraria in qualitate & virtute: sed similis magis, verū vna minus participet altera vt qñ medicina calida in tertio coniungitur medicinæ calidæ in primo: tunc. n. declinat illam ad secundum gradum. Quod quidem ꝓbat Gal. per mistionē aquæ tepidę cū bulliente calorē illius facieti declinare ad gradum vt dicaē secundum. Vult igiē Gal. medicinā calidam primi gradus eam quæ tertij reducere Ca. 1. post principiū. ad secundum. Decimo quoq; practicæ firmaē idem ita. Necessaria equidem fit aliqñ duoꝝ medicaminum compositio ex quibus complexio contraria malæ complexioni adunaē: vt quis enim morboꝝ cureē indiget medicatione in. 2. gradu calefaciente: quod si non inueniaē sumaē in tertio calidum & cōiungaē ei qđ calidum est in. 1. L Ex his resultabit mediū calefaciēs in. 2. Minuit. n. quod in primo calidū calorē tertij: & ad secūdū reuocat, vt apparuit in aqua calida & tepida. His aūt Auer. consequenter aduersaē maxime p duo: vnū quia inquit id contradicendū fore: qm̄ si viderimus hoiem pati ægritudinē calidā in quarto vel tertio: & dederim⁹ rē calidā in secundo, multum lædeē inde, & tñ pp verba Gal. refrigerari deberet, puta si mel exhiberemus in potu causonem habēti nunquid lædereē in continenti læsione grādi? Et similiter si quis haberet passionem frigidissimā in capite, & vngeretur oleo ro. nonne multum læderetur? Et subdit, qui sustinent Gal. super hoc prouideant. Alterum: qm̄ sequeretur iam ꝙ medicina calida tantum remitteret & reprimeret calidiorem & quantum frigida calidam: calida. n. in primo gradu secūdum Gal. remittit calidum in tertio ad ſm: cum satis constet ꝙ frigida in primo gradu reducat calidum in tertio ad ſm gradū, primus enim gradus M sui frigiditate reprimit tertium caliditatis & ad secūdum perducit. Quid autem de hoc videbitur consequenter.

PROPTER TERTIVM vero sciendū, ꝙ Gal. consentiens inquio tripliciter posse sermonem eius verificari. Vno quidē mō aliqualiter ꝙ Auer. in ei⁹ ducit fauorem vtcunq;: ceu ꝙ medicina calida in primo non reducit calidum directe in tertio ad gradum caliditatis secundi: sed aliquid remittit ex ipsius caliditate inquiēs. Si erit sicut dicit Gal. hac cōtinget via: qm̄ medicina quam dicimus calidiorem est quæ maiorem operationē habet caloris ad frigiditatem ꝙ̄ minus calida. Erit ergo frigiditas in ambabus per contrarium: hoc est quia in calidiori erit frigiditas minoris cōparationis: & in frigidiori maioris comparationis: puta quia comparatio caloris ad frigiditatem in piperis. 3. i. est maior ꝙ̄. 3. i. spicæ. Et si in. 3. piperis sint quinq; partes caliditatis & vna frigiditatis, mixtis duabus drachmis simul erit cōparatio caliditatis ad frigiditatē minor in hoc mislo ꝙ̄ esset in pipere N solo, quia cū duabus partibus caliditatis in spica est multa frigiditas: vt vnius partis quæ erat in pipere cū quinq; partibus caliditatis: sic itaq; exponit Gal. ꝙ non fiat recte ad secundū gradū ex tertio reductio, sed potius quædam remissio tertij sub vna ꝑmanētis adhuc latitudine.

Est autem & alius modus exponendi per accidens: ut ꝙ id fiat magis rōne quātitatis improportionalis in qua immensa consequenter qualitas continetur. Aut multotiēs reiteratū fuerit: sicut vna piperis drachma valde plures extensiue sæpius etiam applicata calefacit ꝙ̄ scrupulus. Non autem rōne qualitatum proportionalium extensiuarum, vt qñ multa tepida paucę feruēti associareē. Hic tamen dicēdi modus magis videtur extraneus, cum proportio principaliter qualitatum requiratur & virtutum. Et propter hoc secundum Gal. & alios modus tertius alius erit ꝑcipuus ex dictis iam manifestus, quare cum vnusquisq; gradus sit in tres mansiones distributus O tertia mansio secundi gradus attinget immediate primā tertij mansionem: positum enim est omniquaq; mansiones ſm amplius & minus distinctas sibi fore contiguas, quod saluare nō valuit Iacob Alchindi. Cum igitur aliquid ꝙ̄tumcunq; remittatur modicū a prima mansione tertij gradus, & maxime cum fuerit in eius principiante initio ad extremitatem mansionis tertiæ: reducetur gradus secundi. Qui si amplius remittat magis in secūdum faciet quod est in tertio peruenire gradum. Sed tūc dubitatur: quia cum tres sint mansiones vniuscuiusq; gradus, non videē sermo Gal. verificari nisi de vna: quia qđ est calidum in primo non remittet quod in tertio calidū ad secundum & multotiens ad primam secundi mansionem. Dicendum ꝙ fortassis Gal. sermo magis fuit expositiuus exemplaris ꝙ̄ canonis assignatiuus. Cuius signum est, qm̄ decimo practicæ suscipere diciē secundum Ca. 1. post principiū. gradum ibi. Morboꝝ quispiam &c. Aut melius ꝙ & si P aliquis sermonum verificetur in paucis, aut raro, in his oportet eum notare ne putetur ſm id veritatem minime cōtinere, sicut quarta apho. crisim in septima. Nubes ru Apho. 71 bra denotat apparēs in quarta: quia cum hoc magis ſm Gal. insit albę nisi de ru. exprimeret, nō crederet quis tantam fore ipsius significationis virtutem, ita enim diminuti sermones inueniuntur plerunq; vt philosophi exercitetur anima, quod modus oppositionis inter se extremorū medioꝝ virtutē ostendit. Itaq; medicina in primo calida & maxime in mansione illius prima plus frigiditatis participante medicinā calidam in prima mansione tertij gradus calidam ad tertiā reducet secundi mansionē & fortassis ad extremitatem secundę: & ad secundum totum per accidens quātitatis tñ rōne. Ad primū deniq; Auer. in Gal. adductoꝝ dicendum ꝙ mel non confert ægritudini calidæ in tertio: licet de se illius remittat feruorem, cū medicinatio expetat oppōnem gradualem: nisi Q quid occurrat accidentaliter prohibitiuum. Adhuc quia mel dulce velociter inflammabile superatur adiunctum caliditati, & ideo in se. prohibentur frigida etiam quādo fuerint dulcedini cōiuncta. Dulce nāq; est inflāmatiuū, in choleram conuersiuum, oppilatiuū, vnde licet statim in mellis appropinquatione aliqua fiat caliditatis tertij gradus repressio, cum ipsum sit in secundo calidū & siccum, tñ post moram facto in dominans transitu caliditas induceretur intensior. Sicut euenit in appropinquatione lignorum semiuiridium igni vehementi. Ad secundum dicendum iam ex dictis apparuisse non esse inconueniens propter diuersas gradus secundi mansiones medicinā calidam in primo, calidam in tertio ad secundum perduceret: et medicinam frigidam in primo ad eundem: quoniam calida in primo perducet primo ad tertiam mansionem secundi gradus & inde. frigida vero in primo ad secundum & ad primam.

Propter

A PROPTER QVARTVM ad primũ quid dicendum iam ostensum. Ad aliud dicendum, ꝙ licet multiplicetur quantitas & consequenter qualitas caliditatis multiplicatur etiam non minus quantitas frigiditatis, vt qñ multa ligna debili adiunguntur igni: obtũdunt enim ipsum & reprimunt. Agens nãq; cum principaliter requirat patiens sibi dispositũ, ex hoc enim prouenit actio carens eo non poterit operari: & ꝓcipue qando illud cui multa coniungiť ꝗtitas fuerit debiliter actiuum. Illud ẽt quod adiũctum facit magis tale est simile in specie & natura, non autem in genere. Ad aliud dicendum id habere veritatem in contrarijs directe oppositis æque vigorosis diu sibi resistẽtibus in pugna: ceu in fortibus: vt diu inuicem euenit duellantibus: qñ enim tunc vnus alterum superat sæuior redditur super eum ꝗ̃ si parum resistens mox superasset. Talia vero contraria non sunt calidum in primo & calidum in tertio. Ad aliud dicendum, si

B volo esse cum Auer. dicam calidum in primo habere sensibilem caliditatem, vt medicorum testatur auctoritate, aut caliditas primi gradus, licet nõ sit sensibilis per comparationem ad caliditatẽ secũdi: sentitur tñ cõparatione tpamenti, & maxime vltima mansio gradus primi, vel etiam dicendum ꝙ gradus primi, licet non sit sensibilis eius operatio actu: potentia tñ est ita ꝙ elatiori cõiuncta qualitati, vt tertij gradus mox sentitur. Non enim euenit vt non sit modo sensibilis aliquo. Ad aliud dicẽdum ꝙ non arguitur: sed Iacob magis denotatur ignauia curiosa. Quantum etiam rationes partis aduersæ concludant intelligenti notum fit manifeste.

DIFFERENTIA. CXL.

QVOD non sit modus quo medicina valeat deduci ex potẽtia in actu, & præcipue frigida monstratur, qm̃ id erit vel ex parte medicinæ in actum deducendę, vel calidĩ

C innati, non quidem ex parte medicinæ, vt medicina cum ipsa sit talis potentia: seu virtute in techni & .11. curatiuæ. Docetur enim eligi ẜm virtutem tale & non ẜm apparẽtiam vel præsentem actum. vnde quinto colliget. Terrænascentia ẽt calida ponuntur in potentia talia, quod autem hmõi in actũ progressum habere non potest cum actu careat omnifariam. Neq; ex parte substantiæ ipsius maxime accidentibus concrete, cũ eius ita sit a materia operatio: id autem naturã retinet cibi et non medicinæ. Neq; etiam ex parte calidi in corpore existentis, cum calidum infrigidare nõ habeat frigidum deducendo ad actum: et deductio in actum fiat per aliquid tale existens actu. Amp. si medicina frigida deducitur ad actum, aut illud quod eam deducit erit calidum actu, aut frigidum, cum tale solum sit operatiuum. Nõ calidũ quia calor naturalis non habet aliquam viam generãdi frigiditatem. colliget quinto. Neq; frigidum actu, cũ vita

D & actus non stent cum eo: verũ per calidum vt inquiũt. Adhuc non erit per diuisionem ad minima, sicut sensit Gal. quia quod minimum est, nõ aget, eo ꝙ forma naturalis debitam ꝗtitatem requirit in materia. De ueneno enim & igne potest sumi in tam modica quantitate ꝙ nõ sentietur: nedum ꝙ lędat: tertijs complexionum & pharmacorum. Propter quod non est modum assignare quo possit medicamẽ & maxime frigidum in actũ deuenire.

CONTRARIVM quoq; huius sensus nobis ostendit, cum videamus frigidum potentia corpori applicatũ in actũ frigiditatis peruenire: similiter & alia. Eti. Qdᵒ agit prius non agens, ductũ est de potentia in actum, sed huiusmodi sunt corpori occurrentia quæcũq;, quare modum oportet quo hoc fiat aliquem statuere.

PROPTER PRIMVM quidem sciẽdum, ꝙ quid sit medicina, et quot dicaẽ modis: dña ostensum est tertia 136. & 137. Est autem ea res qualitate corpus alterans sua fine ipsius in ipsum conuersione. Differt nãq; a cibo qm̃

Margin: ...1.3. t.cõ. 17 Collig. ca. 1 ...a medio. ...t.c.9. iux finem. ...a.14. pᵒ medium. ...a. 3. post medium. ...ntio sim. Dif.4. c.2 circa prin. Ca.5.4. in principio. Dif.4. ca.3 circa sol.

E sui operaẽ materia, & ingressum habet in corpus seruans & augumentans illud nutrimento diuersificato. Tenet enim locũ deperditi & amplioris in pluribus. Medicina quoq; frigida dicitur illa quæ in summo aut a prædominio quandam obtinet qualitatẽ, vt aqua & aer: aut commista frigidorum vt solatrum & papauer. Vnũquodq; nanq; corporum dupliciter est tale aut simpliciter & in summo, aut a ꝓdominio. differentia.16. Potentia quidem est res imperfecta nata suscipere cum qua naturatur dispositionem, velut homo rationalis quando nascitur, & canis venatilis. Actᵒ quoq; ex opposito res erit perfecta iam obtinens cum qua naturatur dispositionem.

Est autem potẽtia duplex. Vna quidem per se. Altera vero per accidens, vt aquæ frigidæ curãris thetanum ex repletione. apho.5. Prima quidem duplex. altera nempe principalissima: in quibus natura ipsa in perfectum tendit, nullo eandem exteriorum impediente quæ actus videtur primus, seu potentia secunda existens forma. Reli- Apho.12

F qua vero ceu materia adhæret ei qd' fit inde. Quod multipliciter euenit ẜm propinquius aut remotius: vt qñ ex sanguine fit caro: aut cibus bis coctus, & omnino facile cõmiscibilis velut panis, & vniuersalius adhuc elemẽta complexionum.3. Secundo vero de anima potentia etiam adhuc duplex existit. Vna quidẽ prima et remota qualis est qñ quid de non esse progreditur ad esse, ceu mineralium & terrænascentium esse ex potentia suscitatur elementorum. animalium vero ex istorum esse consurgit potentia. Altera vero potentia seu virtus est secunda quę forma rei existit qua esse habet & actionem. Quam quidem Gal. vocat virtutem rei seu perseitatem aut verã existentiam, ut tactum.16. dña. Hmõi quoq; potentia triplex existit. Quędam nanq; est remota: non tñ prima dicta potentia quę est virtus considerata per operationem quam nostra corpora in eius efficiunt substãtiam. Quia qñ portitor illius a calore nostro patietur innato, perue- Ca.1. post principiũ. T.cõ.55.& 61. Vbi supra immediate.

G niet tunc quod erat in potẽtia in actum, qualis est potẽtia medicinarum primi gradus & secundi maxime. Potentia siquidem, ꝓpinqua in intentione habitus existit, qualis est napelli & veneni viperarum potest in nostra corpora perimendo. Est & alia media harum: cuius quędã magis se tenet cum potẽtia dicta remota, velut quæ cum intentione bonitatis extat aptitudinis: sicut sulphur medicamen Medeę ex sulphure & aspalto humido. Altera vero est affinior potentia propinquæ, maiorem habens prædictam aptitudinem in actum, ceu medicinarum potentia venenosarum, vt opij & euforbij. Hæc autem potentia tota secunda inclinationem habet in actum propter eius parum ab ipso distare valde maiorem ꝗ̃ potentia prima appellata remota. Ipsa nanq; propter eius distare non multum nisi alteratiuis multis interuenientibus transmutationibus medijs in actum deducitur. Potentia

H etiam secunda actus secundo de anima denotatus est primus: forma existens materiæ, ex quibus rei consurgit substantia, a qua quidem qualitatibus medijs actus consurgit secundus qui operatio appellatur. T.c.5

PROPTER SECVNDVM vero sciendum Gal. posuisse tertijs complexionum & simplicium: magis medicinam in actum deduci calidum et frigidam etiam per diuisionem ipsius in minimas partiũm. Acquirũt enim motum ab extrinseco, vt a nostri corporis calore. Quod conatur ostendere, eo ꝙ in diuisa & minuta calidum imprimitur melius, & eis dominaẽ in ampliᵒ: vt apparet in lignis siccis minutatis. In uiridibᵒ quoq; humiditate plenis & integris calor vt ignis inualescere non potest cum vias & poros nõ sibi inueniat patulos, quibus subingrediatur. Hæc autem positio & si superficietenus veritatem videatur cõtinere, non tñ causam quæsiti simpliciter exponit. sed concausam seu occasionẽ magis dicit. Quia si medicina nõ infrigidaret frigida, nisi diuisione eius in minimas Ca.1. post medium. Dif.4. ca.1 circa prin.

I minimas partium: tunc cum illam suscepisset diuisionē, iam foret actu frigida: quod non est: cum non appareat extra hoc existere quid potens in actum deductiuum. Et ideo Auer. Non est dicere ꝙ sit iam actu frigida diuisiōe ipsa in partes minimas deducta. Amp. diuisio respicit q̄titatem, sublata nanq; q̄titate substantia indiuisibilis permanet. physicoꝝ. 1. Quantitati autem nec actio nec passio attribuitur, mathematica enim neq; motū aut locum habent, nec tpe mensurantur: nec finis & bonum in eis reperiuntur: vnde principium saltem motus fm esse, & per consequens nō agunt nec patiuntur nisi metaphorice fortasse. 3. metaph. et de ge. & cor. 1. propter quod ex diuisione respiciente q̄titatem sibi deductio potentiæ in actum, cum non sit quis huic modus actionis, assignari nō poterit. Monstraui nāq; ex dr̄ia. 60. omnem actionē qualitatibus perfici, cum eius rō in cōtrarietate consistat quæ, pprius qualitatibus inest. Rursus. Si medicinam

K deduceret de potētia in actum: nunc autem quæ minima sunt operationem habere non possunt: cum forma determinatam q̄titatem requirat & materiam. Est enim minimam carnem fm Arist. assignare: vt inductū de veneno & igne. Sicut enim corpus minoratur, ita & virtus remittitur. 2. cañ. Propter qđ concludit ex diuisione medicinę in partes minutas non posse potentiam eiusdem in actū cōsurgere. Et ideo Auer. Gal. dicit sicut fugitiuū. Attendendū tñ ꝙ q̄q̄ diuisio in partes minores medicinæ nō sit causa deuentus potētiæ in actum: est tñ concausa quodammodo velut ignis nutritionis & alimenti. 2. de aia. Res nāq; conuertibiles & de potentia in actum deducibiles qñ in partes conuertuntur paruas facilius in actum deducuntur: vt testatur per Gal. etiā in lignis siccis & minutatis & humidis viridibus & integris apparere, vt. n. congregatio & segregatio non est generatio & corruptio sicut posuere antiqui: conferunt tñ ad generationē & corruptionem. Nam congregata et separata leuiter existunt corruptibilia: primo de generatione: ita in, pposito. Sed

L contra. A. secūdi primo. videtur modum Gal. tenere inquiens. Medicina subtilis est: cuius, pprietas extat, ut cū a virtute patitur naturali: quę in nobis diuidatur in corporibus nr̄is in partes minimas. Dicendum. ꝙ. A. non dixit id vt daret modum vr̄ deducendi potētiam medicinę in actum: sed ut medicinam describeret subtilem per id quod erat ei notius aliarum relatione quæ hmōi non habent substantiā. Auer. vero. 5. colliget. ponit ꝙ medicina frigida ex potentia conuertat in actum per caliditatem in ea existentē: quā quidem calor innat⁹ & similis vtcūq; caliditati illius suscitat de potentia in actū infrigidando chilum, & p consequens corpus: ait nanq; medicinam frigidā non infrigidare nisi quia in locis digōnis ad diminutum conuertit amplius calorē q̄ calor sit corporis: ita ꝙ chilus generatus ex ea est a calore corporis di

M minutus, & ideo dicit ꝙ veraciter infrigidat eo mō quo dicit. 2. coe. & mun. stellas non agere frigiditatem: sed calores siles vnicuiq; elementoꝝ detestans. A. ponentē alias infrigidare: de quo perquisitum, pble. 25. Hoc etiam conatur, pbare inquiens calorē naturalem nō habere aliquam viā generādi frigiditatem: pp quod visum est ei ꝙ omnis medicina frigida pp caliditatem in ipsa existentē, pportionatam vtcūq; calori corpis in actum perueniat frigiditatis. Hæc aūt positio cū ipsius motiuo calumniam patit non paruā: sic. n. eius modus conueniret soli medicinæ ad ventrē peruenienti, cū ibidē generet chilus, non aūt aliter applicatæ. Adhuc. si conuerteret medicina, nō qualitate ageret sed materia. Eti. Taliter nūq̄ dicemus aliquā tunc vere frigidam nisi corpis relatione aialis, cum tñ illo dempto quædā in se & ad elemēta sint frigida fm operationes diuersas. primo secūda. Amp. si ē dare calm̄, est & dare fri. nā si vnū cōtrarioꝝ est in natura, & reliquū. 2. coe. & mun. Sed calidū inuenit veraciterq; calefaciens, ergo & frigidū vere infrigidans. Rur

N sus. cū operatio faciat scire formā, quod sensibiliter lædet aut destruet operatiōe sui frigiditate veraciter est frigidū. Hmōi aūt multæ sunt medicinarū: quare & frigidæ erūt cum ēt sicut aliquid est ita cōcipiat & significet: frigidum enim dicit ab infrigidare: sicut calidum a calefacere. Itidem. si pp caliditatem inuentā in medicina frigida deducatur de potentia in actū, tūc medicina minus frigida citius peruenit ad actū frigiditatis, cū minorē habeat contrarietatē ad calidū q̄ medicina frigidior. Cuius contrarium cōspicimus in semperuiua: vermiculari, vua canis, & similibus ex vna parte, ex alia vero in solatro pestifioso, iusquiamo: mādragora, lacte papaueris ægyptiaci & talibus habentibus intensiorē frigiditatē, quæ tñ velo cius infrigidāt actu antedictis. Adhuc. si calor corporis non deducit medicinā frigidā ex potentia in actū nisi pp caliditatē in ipsa repertā, quærendū est tunc quid frigidū

O in ipsa superans deducat ad actū aut erit dare ꝙ nō deducatur in actū, cum iam careat calido, aut ꝙ in medicina oino frigida adhuc insit calidū pp quod peruenit in actū & sic nō erit frigida, immo potius sit ca. Inductiuum ipsius fortassis non valet: calor nanq; corporis & si non habeat p se potentiā aliquā ad infrigidandū, ei tñ per accidens inexistit, velut aquæ frigidæ in calefacere per accidens, & morbos ēt curare frigidos vt thetanum & talia. 3. de complexionibus. & . 5. apho. Refrigerat nanq; calidum aut materiam, ppriam consumēdo vel poros aperiendo corporis quibus exhalat foras apertis. Quidā vero somniant calidum medicinam frigidam actū deducere, phibens remouēdo. Tunc siquidē medicina frigida foret alia a construente ipsam frigido.

PROPTER TERTIVM quidem sciendum, ꝙ quis fundatus sup sñiam Ari. actiuoꝝ & passiuoꝝ poterit aliquem cognoscere modum: quo frigidum potētia in actum commodius deducat, ꝙ aūt deducatur sensus indicat cum rōne: eo ꝙ omnis actio fit ab ente actu. Ap

P parent autem quædam habentia nunc operationē illa carentia prius, quare ex potentia, puenerunt in actū. In eodem enim numero potentia actū semper præcedit, 9. metaph. Ratio aūt deducendi frigidum de potentia in actū est identitas & similitudo generalis vel materiæ, alteritas aūt & dissimilitudo specialis, faciens nanq; & patiens oino contraria, genere quidem sunt eadem & similia, spē aūt altera & dissimilia. Actiua. n. et passiua inuicem sunt cōtraria & media. 1. de ge. Cum enim calidum corporis agat in frigidum potentiale, quia eius potentia, vt ostensum est, non multum distat ab actu: cū sit forma eius, suscitatur ex suo contrario & in actum deducit. Actiuis. n. & passiuis contrariis fortibus & dispositis inuicē applicatis tpe fm Ari. & Gal. impossibile est nō agere. Modū aūt hunc indicat nobis quod videm⁹ accidere in aliis tā

Q calidis potentia deductis in actū per suum contrariū, q̄ ēt frigidis. In calce nanq; inextincta calidum post multi tps remanet virtute: quæ adueniente frigido actuali suo contrario in actū peruenit caliditatis. Obseditur aūt calidum calcis, & vigorat ab aquæ frigiditate infrigidante, & poros claudente, pp quod calidum in seipsum contractum, vigorat & excitatur tandem superās frigiditatem aquæ actualem. Sic ēt ex transitu aquæ frigidæ sup mineras sulphureas potentia propinquiori deducta in actum caliditatis excitato in hmōi mineris calido ab aqua ipsa reddit calida de, pprietatibus elementoꝝ. Hoc ē modo confectio ex sulphure & aspalto: quā quidam construūt curiosi exposita pluuiæ inflammatur qua quis posset domum inimici occulte comburere: quod & cibus notus mēbris indicat occurrens hectici. Et acetum etiam parti dr̄ia. 170. Silr & potentia frigida in actum deueniunt ex calido: velut monstrat ēt marmore exposito soli, pānis inuoluto: qđ ēt apparet in glacie: grandine & phlegmate vitreo

Marginal notes (left): 5. colliget Ca 3. post medium. Colli t. cō. 15 — T. cō. 3 T. c. 44 — 1. phy. t. cō. 38. in arg. Tra. 1. c. 5 ante me. — T. c. 41. & 39 3. complexio. Cap. 1. in medio. — T. c. 10 Ca. 4 post principiū. — Cap. 3. in medio. — Com. 42 in fine. pble. 17. & 20 — Do. 1. sū. 1 ca. 15. circa medium. T. c. 18

Marginal notes (right): Cap. 1 de medic. 1 [illegible] — T. c. 13 — T. c. 51 — 1. de ge. & coe. & m.

A vitreo calore concitato clysterijs, quibus non solum frigiditas inexistit actualis: verum etiam potentialis: qn̄. n. liquescunt vehementius infrigidāt. Sic igit & in corpore nostro medicina frigida deducet ad actū infrigidādi excitato calido frigido sibi cōtrario: sicq; frigidiora cū magis oppugnēt calido corporis q̄ minus frigida citius suppeditando calidum mota ab eodē in actū deueniunt frigiditatis, vt ostēdit natura narcotici cum vino exhibito calido aut aliquo modico calido, ut castoreo addito. Cōcitatis. n. & nō refrenatis citius in actum infrigidationis deducit & forti⁹. Infrigidat enim ēt si exhibeat calefactū valde: vnde complexionum. 3. Sicut aqua calida iniecta flammæ extinguit eā, ita & opium infrigidat & periculū inducit mortis & si maxime calefeceris. Contingit autem circa p̄dicta dupliciter dubitare, primo quidem quia cum medicina calida cōicet cum calore corporis: non solum in genere: seu materia: verum ēt in specie sic poterit, sicut. n. alba omnia sunt indr̄ia specie. topicorum. 4. ita & qualium reliqua: nō poterit igitur in actum deduci. Et cū opponatur rōni: qua positum est contraria in actum deuenire: dictum nanq; oporteret & alteritatem & dissimilitudinem fore in spē. Dubitat & itidem: qm̄. 9. meta. ac de animaliū ge. 2. q; semp ex potestate ente fit actu ens ab actu ente: vt homo ab homine, & musicus a musico. Et hinc est quod dicitur q; oē quod deducitur de potētia in actum per aliquid tale educitur actu: qd in deductione medicinæ de potentia in actum minime reperitur: vt tactum. Ad primū quidem dicendum: q; ca. potentiale medicinæ & calidum corpis, licet videantur conuenire, non tn̄ conueniunt nisi remote & in genere. In spē aūt & natura differūt maxime, velut est calidum primi gradus & secundi, & tertij, & quarti. Media. n. contrarietatē habent ad extrema & non tm̄ extrema ad seipsa. primo secunda. Eti. Vnum calidorꝝ est potētia: reliquum vero actu: ac vnum simplex vt medicinarum & elemētorum aliud compositum: vt corporis, & licet oīa alba inquantum talia sint in distantia: differunt tn̄ inquātum alia: sic & in reliquis. Ad aliud dicendū, q; aliquid deduci de potentia in actum: nil aliud est q̄ generari quoddam. Est enim generatio deductio de nō esse ad esse. In generatiōe nāq; triplex attenditur similitudo: est. n. quædam similitudo realis & vniuoca penes quam attēditur similitudo formæ & speciei: qua similitudine perfecta generant, vt homo hominem, & equus equum. Et hmōi generationē oportet ab actu ente fieri & habēte similitudinem vniuocam cum generato, immo interdum & similitudo reperitur in indiuiduis vt apparet in assimilatis parentibus ēt fm cicatrices & stigmata, de generatione animalium. 1. Est & alia virtutis æquiuoca magis qua sol nos generat, etiam quæ sunt vegetabilium & animalium ex putrefactione solum. Sic ēt vinum generat ebrietatem, & motus caliditatem effectiua tm̄ virtute & non forma: non enim formaliter permanent talia, & in hmōi generatione licet requiratur actualis existentia exterius motiua, non tn̄ requiritur identitas formalis: sufficit enim virtualis sola. Estq; tertia similitudo inter ista duo media, quale est qn̄ duæ spēs propinquæ animalium in q̄titate & tpe gestationis aduenientes inuicem coniunguntur in tertij generationem. vt in mulum & leopardū. 2. de ge. ani. In his nāq; non attendit similitudo formalis tm̄, aut virtualis: sed vtraq;, unde & agens p̄ter hoc q; existat actu oportet similitudinem inducere ex virtuali & speciali contractā, cum itaq; similitudo medicinæ ad corpus sit virtualis solum et nō formalis. Sic enim foret ipsamet ipsa nostri corporis substantia, vt arguitur primo prima. sufficit q; sit agens deductiuum eius de potentia in actū: tale actu existens cum similitudine quadam virtuali: non autem formali. Et de hoc differentia visum. 101.

Margin notes (left): B; C; D; 2. 3. versus finem. Ca. 11. iux ta finem. T. c. 13 Ca. 1. versus finem. Colli. Do. 3. c. 3 a medio. 2. 17. 18. 2. 4 in medio. Do. 3. ca. 1 prope me.

PROPTER quod apparet quarto quid dicendū ad inducta, qm̄ causa qua medicina frigida deducitur de potentia in actum, est potentia propinqua ad actum, cū sit ipsius forma & non potentia ad esse remota, & calidum corporis actu tale existens virtute sola. Apparuit etiam quem calor corporis modum habet infrigidandi. Ad primum tn̄ dicēdum amplius q; medicina deducitur de potentia in actum, & ex parte quidem medicinæ velut principij passiui actione calidi tanq̄ actiui: ita vt medicina calida directe in actum deducat, Frigida vero quasi a latere per modum contrarietatis cuiusdam. Contraria enim nata sunt inuicem agere & pati. Ad aliud etiam apparuit, qm̄ per accidens calidum potentiam habet infrigidandi. Ad aliud silr quid dicendum iam visum.

E

DIFFERENTIA. CXLI.

QVOD medicina attractiua uadat ad humorē attrahendum, & non in ventre permaneat ostēditur per Ari. proble. prima dicentem. Qn̄ medicinæ ventrem ingrediuntur & diffunduntur feruni fm quos poros nutrimentū fertur in venas. Ad huc Dam. in apho. Oportet ad purgandum in similitudine cibi medicinam cōuerti per ingenium, vt natura eā apte recipiat. & retenta per venas reportet. Amp̄. 7. bre. Qn̄ membra permanent fm dispositionem suam naturalem attrahunt quod eis est simile et proprium scilicet cibum. Qn̄ autē ipsis accidit dispositio egressa a natura. attrahunt quod eis contrarium propter desiderium quiescendi a læsione. Hæ autem sunt attractiuæ medicinæ, cum sint de genere veneni. secundo re. ac. Rursus practicæ & canone secundis. agaricus facit peruenire medicamenta solutiua in corporis extrema. dicit etiam q; hermodactyli debilis solutionis entes attrahunt a remotis, vt a iuncturis & in eis stipticitatē relinquunt. vnde valde conferunt. Hanc vero stipticitatem non inducerent nisi eorum substantia perueniret ad ipsas. Adhuc. aut substantia transit ad humorem: aut virtus tm̄, cum nō plura sit prima assignare. Siquidem substātia, tunc ipsamet medicina ibit ad humorem: sicq; propositum conuincitur. si vero virtus solum vt absq; substātia, tunc accidens erit sine subiecto, & de subiecto migrabit in subiectum: virt⁹ vero est accidens in genere locatum qualitatis, quod est contra physicorū & generationis primos, etiam diuino intellectui. Palin. Exhibitio cibi aut pot⁹ vt aquæ maxime frigidæ post medicinam facit illam operari, quod non videtur aliter nisi quia medicinam in humores impellit & membra. Rursus. omnis actio perficitur contactu. primo de generatione & corruptione. Contactus autem omnis ponitur ibidem corporum: itaq; medicina cum eius substantia transiet ad humorem.

HVIVS quoq; contrarium sapiunt excellentes medicorum, vt Ioānes serap̄. Haly. Aui. & Mes. Sermones enim ipsorum aptius sonant medicinam qn̄ attrahit hu. ventrem inhabitare. Amp̄. si substantia pergeret medicinæ ad humorem, debilitaretur, & in via dissoluerei, ita vt similitudo corrumperetur: quā ad hu. habet attrahendū: qua ponitur a Gal. attrahere: quare permanet in ventre saluata transmissa ad hu. attrahendum virtute. Si enim vt aiunt quidam pergēs dissolueretur in fumos, nouum inde fieret generatū corrupto pori: ceu spūs generat ex humoribus subtiliatis alius existēs ab illis propter qd virtus tendit sola medicinæ ad humores.

PROPTER PRIMVM antea quęsitum exponat & demum ad quem locum attrahat medicina ostendat.

Propter hmōi primum sciendum medicinam attractiuam fore qualitate eius essentiali: quæ virtute sibi indita suæ speciei ex humoribus attrahit quod eius proprium euellere. Quid autem sit attractio, et quotiens, & qūo fiat aut qualitate sola, ceu Arist. cum Auer. fortassis videtur sentire, aut per athomos indiuisibiles, vt Epicur⁹ primo naturalium

Margin notes (right): F; G; H; proble. 42; Apho. 14; cap. 5. in medio. collr cō 12 circa prin. Cap. 54. Numero 558 tra. 2 ca. 81. iux ta finem. A tertio. 11. tra. pu ste. cap 8 circa prin. T c. 14. & 39. Te. c. 83. in fi. & coll. t. c. 11. 12 31. & 55 collr t. c. 60 78 & 79 Bre. 7. c. 10 in prin. 2. pra. c. 53 pmo. 4. c. 4 versus fi. Li. 1. cas. int. 1. c. 2. 3. de simp. Diff. 4. c. 4 ante medium. collr. 4. me t. c. 6

I

&.14.&.7 phi.t.c. 10 coll.5. col. ca.18 Cap. 14. circa prin.

naturalium inductus virtutum suscipiēs positionem Democriti & Leucippi, vel a tota substantia siue specie: aut a virtute consequente illam monstratum dria.51. & 60. vtcunq;. Dictum est autem qualitate essentiali, vt expositum est dria.71. Subditum autem virtute indita suæ speciei. Qm̄ medicinarum quędam soluunt a tota specie; quales sunt dictæ attractiuæ dissolutiuæ calidæ & siccæ, quædam vero a qualitate: & hæ aut sui pondere vt myrabolani & cydonia, vel leniendo vt cassiafistula & violæ cum alijs: aut lubrificando: vt psilij mucilago & prunorum, sicut sentiūt. A. & Mes. secūdo vero practicæ quasdam medicinarum soluere sentitur suo acumine, vt euforbium quod virtute volūt prædicti soluere occulta. Est autem dria inter medicinam attractiuā & alias. 3. seu. 4. solutiuas, quia attractiua per se attrahit, per accidēs vero soluit, eo q; humores ducit ad ventrem aut intestina, qui demum naturæ redditi odiosi eos per vomitum aut secessum educit, vnde primo quarta. Cum hu. fuerint ad stomacum vel intestina attracti, huius natura mouetur ad hoc vt eos natura pellat extra. Aliæ autem medicinæ & proprie tres prædictæ per se videnī magis soluere aut sui pondere descendere comprimēdo. Et si in myrabolanis qandam poni oporteat virtutē attractiuā, cum euacuent choleram aut melancholiam, qñq; distantem obuiationem, aut leniendo naturam, vt ficterim & membrorū expulsionis ductus, vel lubrificando materiā & aptam fluxui reddēdo: hæc enim innuit dria. 3. canone sen prima. inter lenitiuum & lubrificatiuum qñ dicitur materiā cholericam fore euacuandum cum eo quod lenit naturam & lubrificat materiam. Additum autem fuit ex humorib9. eo q; quinto pharmacorum. Medicinarum quædam attrahunt hu. vnum de sui proprietate determinatum: vt scamonea choleram: aliæ vero duos, licet vnum principaliter, vt aloes anthonomasice choleram, consequēter autem phlegma, & polypodium melancholiā ac phlegma grossum. quædam vero præter sanguinem, oēs: quia illius attractiua non habetur hodie medicina. Gal. enim fecit illum suspendi præside iudicante qui eā sciebat. 144. Sanguis tñ mundificatur ea, ceu agaricus fm Gal. vnde & Mes. Democritus dixit ipsum fore medicinam familiæ idest cōem & familiarem cunctis. Euacuat enim materiam oēm, & ab omnibus mēbris educens singulis prę stat iuuamentum nō modicum. Cuius itaq; dualitatis aut pluralitatis attractionis causa potest contingere tam ex parte medicinæ q̄ etiam ex parte humorum attrahendorū. Medicinæ siquidem, quia calor ipsius q̄tumcūq; vigorose nō est actualis proprius ceu fortis magnes propria virtute ad se attrahit: sed acquiritur & in actum deducitur, cum sit potentionalis solum per calorem quo afficitur naturę. Alioquin in ipsum nunq̄ operarei primo quarta. vt in corporibus apparet mortuorum: quem quidē calorem oportet esse determinatum & proportionatum medicinę q̄titate debitis & qualitate. Nam si q̄titas multiplicetur medicinæ, alium etiam purgabit hu. colliget. 5. & similiter qualitate spēbus elesangiæ vigorata. Sic itaq; attractio non peruenit nisi per viam comparationis cuiusdam proportionis. In medicina nanq; virtus attractionis est sicut ligata & in potentia quadam magis qua oportet calorem demum corporis: vt attrahat ad actum deducere. Nō autem talis vsquequaq; est proportio magnetis ad ferrum: virtus enim attractionis magnetis plus est potēs & libera in ferrum attrahendū. Ex parte quoq; humorum: qm̄ non est longinquum quin oēs hu. habeāt propinquitatem in vno genere, cum generentur ab eadē virtute fere specifica eodemq; calore cōi & organo, differentes tñ sunt non parum rōne materię ex qua generantur circa quam agunt prędicta, dria. 29. propterea cū sint vehementer affnes, si multiplicet q̄titas cum virtute medicinæ: vni ēt attributę determinatę humori, alios educet

Colli 2 c. nos.na 2 Ca 526.& 527 Intētione prima. Li. 1. ca. 1 ca. 54. no. 555

K

Ca. 4. versus fi.

Tra. 2. c. 11 post nie.

colli. dif. 4 Ca 3. ante medium.

L

Vt li. de 9. pharma. cap. 1 colli li. de. catarticis cap. 5. circa prin. &.6. &sim. cap. 5 de simp. ad pf. c. 16 de sim. ca. proprio. Ca. 5. ante medium.

M

Ca. 31. versus finem.

N

cōsequenter & pcipue habilitatos, ceu cholera & affines illi qui euacuatur humoris proprietate, quare medicina cholerae attractiua eā primitus attrahit: deinde phlegma deinceps melancholiam, & vltimo sanguinem, quē quidem natura tanq̄ natum sibi dilectissimum vltimo conseruat & recondit. Coacta tñ medicaminis agitatione ac feruore vehemēti aliquam eius exhibet partem, vt ea medicinæ extra corpus depellat substantiam: velut probus improbum a se adducit sibi quid sui relinquēdo, quæ autem determinate attrahit phlegma, postea choleram, deinde melancholiam ac sanguinem postremo. Attrahens vero melancholiam demum attrahit superfluens choleram: deinceps phlegma, & tādem sanguinem. dria. 144.

Venter autem hic sumitur pro stomacho cōiter apud nos dicto qui est locus concauus in quo cibi reponuntur & potus primitus digerēdi: quem Gal. pro isophago accipit siue mery: quid autem sit & quotiens dicatur, ostensum est dria sufficiēter. 53. Propter secundū hmōi sciendum q medicina attractiua vel educit per vomitum incitata natura, vel per secessum: siquidem per vomitū morans in vētre attrahit ex humoribus ad ipsum quem sibi est pprium attrahere: qui quidem cū ad ventrem peruenerint, medicināq; attigerint: illius cessat attractio: cū attrahens simul extet cum attracto. Et tunc natura humorum horribilitate ac ēt medicinę acumine irritata illis sibi redditis odiosis insurgit vt ipsos expellat in quę extra vomitum faciēdo. Si aūt per secessum educat medicina permanens, hęc in ventrem & demum ad intestina descendens humores p se attrahit ad ipsa: non aūt ad ventrē. Per accidens tñ vt ventris in dispōne inferioris aut eius fortitudine vel ventris superioris debilitate: seu alicuius syderis superioris dominio: velut qñ quis medicinam ēt subductiuam sumpserit Luna existente in signo ruminātis animalis, ac eo descendente dño similiter ascēdentis existentis in medio cœli vel planetæ illic enti coniuncto. Medicina hmōi vomitu euabit: vt dicunt centiloquio medici.

7. dringe Cap. 5. in metho.

O

PROPTER SECVNDVM quidem sciendum quosdam voluisse ēt subductiuā humores ad stomachū attrahere: quos quidem pluribus Ioannes serapio in pluribus redarguit: & secundo practicę. Primo siquidē quia humores a medicina ad ventrem attracti remanerēt ambo in loco uno. vt in ventrem, sicut magnes non separat a ferro attracto ad se & sibi coniuncto, & vt sic secessus non intercidet neq; etiā vomitus. Adhuc natura semper agit quod melius, citius, & leuius: Eam enim videm9 in omnibus ex possibilibus faciētem optimum de iuuentute & senectute. Hoc autem eueniret si hi permanserint in intestinis & nō ad ventrem, qui grauiter lædit ob eius sensibilitatē, & maxime qñ cholerici fuerint & adusti. Palin. Nulla necessitas est vt hu. attracti ad intestina perueniant ad stomachum: cum possint breuius & tutius deorsum per intestina expelli. Amp. venter & stomachus sibi cōiectus deputatus est attractioni & iuuatiuo. Attrahit enim tunicis duabus, expellit autem altera solum: ceu dicunt extrinseca. Intestina vero sunt expulsioni ordinata: & superfluitatum receptioni, quas etiam duabus propellunt tunicis. Rursus intestina sunt assueta superfluitatum acutarum contristātium receptioni: nam cholera cum alijs superfluis similiter decurrit per ipsa continue. Venter autem minime, sed consuetus est cibos & potus ei delectabiles & proprios assumere. Eti. regitiua natura nunquàm propinquiorem semitam omittit & facilem remotam eligens & laboriosam, cū ipsius sit opus intelligentiæ omnia meliori disponentis modo. 12. apparens metaphysicæ hoc autem eueniret si hi reparent ad stomachum: quod nun solum minime contingit, immo non parum medicina vomitiua efficitur secessiua: quod accidit, aut quia medicinarum declinatiōe cū sint graues: sunt enim mistæ in quibus elemēta prædominantur

P

7. bre. Ca. 10 p principio. Ca. 15. ad medium.

Q

Colli 6. & 51

min antur

A minantur grauia petunt amplius deorsum, uel quia canales & viæ per quas ptes expellunt superflua plus ad intestina q̃ ad ventrẽ continuantur & redundãt. Palin. Natura eligit superflua et nociuia transmittere ex ptibus nobilibus ad viles ignobiles & non cõtra, sed vẽter cum suis partibus est intestinis nobilior. Itidem natura semp ex propinquioribus ducit vſis recte operãs, quod habet expellere aphor. 2. hmõi vero quæ intestinorum. Rursus confert ad id stellaris afflatus oppositus priori à Ptolomeo pretacto. Ex his itaq; priorũ sermonibus dispersis hic in vnum recollectis infertur medicinã subductiuã ad stomachum per se nullo humores perducere mõ. In loci ẽt permanentia medicinæ attractiuæ diuersificati fuerunt. Quidã. n. posuerunt vt apparet scdo practicæ, substantialiter peruenire medicinam ad hu. attrahendũ. Dixerunt nãq; qñ quis medicinã biberit laxatiuam perueniens ad ventrẽ, egreditur leuiter ab eo ad mẽbrũ in quo

Colli có. pho. 15

2a. 53. de 2. prin.

B est superfluitas tendens, quam eius est attrahere propter cõuenientiam ad illã. Quando aũt ad se attraxerit quod ex superfluitatibus habet attrahere, mouetur tunc membrũ vt expellat propter discordiam & contrarietatẽ quã habet ad eam et læsionẽ perceptam ab humorũ acumine & medicinæ, vnde ipsa cum superfluitate attracta reuertitur ad intestina itidẽ, aut ad ventrem, et sic tandem perficitur laxatio. Quod stare non põt, vt oñdetur. Nonnulli vero posuerunt medicinæ substantiã attractiuæ in fumos dissolui, remanente tñ eius parte nõ modica in vẽtre aut intestinis, qui quidẽ fumi per vias quibus cibus diffunditur in mẽbra perueniunt ad humores attrahendos, quos demũ retro adducit vigore partis medicinæ, & remanẽtis in ventre aut intestinis, ac ẽt membri à se expellẽtis virtute. Hæc quoq; & si minus impossibilitatis contineat añdicta, ipsi tñ veritati aduersatur non parũ. Ad ipsam. n. & añdictam amplius plura sequũtur absurda,

C qm̃ similis est attractio vt scribũt humorũ à medicina ferri à magnete attractioni, & palearum à charabe ac nutrimẽti à mẽbris & similibus. Magnes vero charabe ad mẽbra nunq; perueniunt ad ferrum paleas & nutrimẽtum: nõ. n. attrahens dirigitur ad attractum, verum ipsum ad attrahens fertur vt Haly. testatur. Adhuc agens est pręstantius patiente: tertio de aia, sed medicina est agens, humor aũt patiens, sed si medicina iret ad hu. iam foret patiens & vilior humore passiuo. Palin. Habitibus exñtibus in materia, cessat motus, primo de ge. & cor. Si ergo medicina perueniret ad humorẽ tunc qñ esset secum, forma iam foret impressa & habitus, & ita motus cessaret attractiõis, velut quiescit attractio qñ ferrum fuerit magneti coniunctum, vnde ponentes medicinã totaliter ad humorẽ tendere attractionem, & eductionem nullo valent saluare mõ. Amplius perfectum vt sic nunq; mouetur ad imperfectũ sed contra: medicina vero est perfecta, hu

Vbi supra imediate. Ie. có. 29.

Te. cõ. 55.

D mores quoq; attrahendi imperfecti vt corrupti & parati corrumpi. Neq; ẽt resoluitur in fumos vt attrahat, quia cum tota possit in eos resolui, aut maior illius quantitas qñ attinget humorẽ iam cessaret (vt tactum) attractio & per consequens eductio. Rursus cũ de ratione fumi sit superius tendere, iam medicina educeret ad superiora fere semper & per vomitũ solum, cuius oppositũ expertum magis contingere. Dicendũ: si dicatur fumũ illum natura gubernari, & ideo oẽs corporis partes protendi, quod id non posset, quia tunc in solutione per medicinam nõ fieret naturæ resistentia & victoria. Cuius contrariũ primo scribitur quarta & Haly. in centiloquio. Itidẽ sunt quædã medicinarum minerales duræ compactæ, vt lapis lazulus & armenus, à quibus nullus fere & maxime qñ tribuntur intriti fumus eleuatur: quare saltẽ in his non erit motus præfiguratus. Adhuc fumus applicatus hu. attrahendis superans partem medicinæ in ventre existentis aut intestinis non permittet eos ad ipsos adduci, cum

Colli ca. 9 post med.

E perfectionem iam acquisiuerint suam, propter quod nullo modo substantia medicinæ attractiuæ per se aut in fumos dissoluta ad humores accidit attrahendos.

PROPTER TERTIUM vero sciendũ primitus modus oñdatur attractionis, demũ veritas adducatur. Propter primũ hmõi sciendum, q; medicina attrahit hu, plerũq; ex partibus corpis remotis, qui si fuerint in partibus inferioribus, vt in spongiositatibus simpliciũ membrorũ eos calore ac agitatione intm̃ subtiliat, vt extremitates paruarũ venarũ intrare ipsos cogat, & de his trahũtur ad medias, & magnas, & demũ maiores, vt inde ad uenã perueniat cõcauam græce chilim dictã, & deinceps p hepar ad meseraicas: et vltimo ad intestina, & id si medicina fuerit secessiua. Si aũt uomitiua, cogũtur adhuc ad ventrẽ & stomachũ vi attractionis ascendere, qui si locati fuerint in partibus supioribus simpliciũ membrorũ, vt capitis & aliarũ venarũ similr ingrediuntur extrema par

F uarũ, & sic ad magnas, inde ad maiores pueniunt, vt originales siue iuueniles si trahũtur ex capite, ab hinc ad venam magnã locatam apud cordis dextrã auriculam, & demũ per hepar vt prius ad venã chilim, & vltimo per meseraicas ad intestina, & sic per ipsa propellitur si fuerit subductiua. Si vero vomitiua per eas ad ventrẽ & p intestina deuenit, & tunc natura irritata educuntur vomitu. Humores tñ habitantes sub cerebro, & circa epiglotim, mery & pulmonẽ ad ventrẽ, vt testantur attrahunt qñq; absq; eo q; venas ingrediantur. Cum. n. fuerint subtiliati virtute attractionis vigorata propinquitate locorũ egrediuntur in quibus cõtinent parietes & tunicas penetrantes in ventris transferunt concauitatẽ, qui tandem iuxta naturã medicinę vomitu, ppelluntur extra vel secessu, nã qñ ad intestina uel ventrẽ attracti fuerint, cessat medicinę attractio, cũ secum existant, & tunc humorũ grauitate ac acuitate ipsorũ cum ea q̃ medicinæ utrorũq; horribilitate

G ventris & intestinorũ concitata mõ natura, vt eos secessu expellat aut vomitu, ppter qd' sane dcm̃ q; medicina solutiua p accñs, solutiua existit. Propter hmõi scdm sciẽdum substãtiã medicinę in se aut in fumos resolutam ad hu. nõ peruenire attrahendos, qd' sermones oñdunt illustrium medicorũ pretactorũ. Serapionis. n. filius in. 7. assignãs drĩam inter medicinã alteratiuam & attractiuam, inquit, medicinã alteratiuam agere nõ posse ex lõginquo ceu solutiua: qñ ipsa sola qñ est lõginqua põt sibi ppriũ hu. attrahere, qñ aũt ipsi efficitur ppinquus annexus, diminuit attractio. Attrahit nãq; humorem lædentẽ ex lõginquo, & ponit ipsum in vias p quas penetrat cibus donec ipsam attingat, et subdit quasi repentes. Medicina solutiua nõ attrahit, nisi qñ elongata est ab humore tm̃, qñ ergo appropinquat ei, & cõtinuatur secũ: tunc quiescit ab attractione, primo quidẽ quarta. Si medicina virtutẽ haberet attractiuã, quæ humorem comitaretur, esset natura virtutis expulsiuæ magis digna vt in sano & forti su-

Cap. 5. p' medium.

Cap. 4. in, iuxta finẽ.

H peraret, licet medicina nõ attrahat nisi ad viam signatã. Sed dispõ medicinæ vomitiuæ est ab hoc diuersa, qm̃ cũ in stomacho fuerit in eo morabitur, et humorẽ ab intestinis ad seipsam attrahet, & sua virtute superat ad resistendũ virtuti naturali. Mesue quoq;. Medicina perueniẽs ad stomachum non educit humorem quem euacuare debet penetrando ad ipsum, sed virtute attractionis sigillata in ea eligens attrahit ex humoribus quem attrahere sibi est proprium. Quod quidam ita nituntur ostendere. Medicina etenim in ventre morans aut intestinis medium sibi coniunctum & proximum alterat & trãsmutat virtutẽ imprimens ei sibi similem, demũ hoc mediũ sic affectum peruertit consequenter qd' deinceps vsq; ad humorem attrahendum, qui à medicina per alterationem affectus mouetur attractus: & tandem vt dcm̃ virtute à corpore depellitur expulsiuę, cuius quidem similem in lapidis apparet proiectione, proijciens. n. primo aerĩ

Lib. 1. intẽtione prima cap. 2. post prin.

I particulam mouet sibi propinquã quæ aliã mouet, & sic deinceps dum virtus permanet impellentis aut aeris impellẽtis & impulsi, q.d.4.&.8.habet physi.declarari, vñ & virtus sola transmittitur medicinæ. Quã quidem positionẽ amplius declarantes aliqui, volentes ẽt difficultates illi occurrentes remouere dicunt huius virtutẽ non vere realiter, uerum intentionaliter et similitudinarie magis medium imutare, qualis est imutatio aeris et pupillę à colore, volentes per id medicinam virtualiter & intẽtionaliter similitudinẽ suæ speciei multiplicare in medio disposito, & sic attractionem efficere, et talis videtur esse actio magnetis in ferrũ. Nihil.n.reale ut dicebat Epicurus dissoluitur a magnete. Et ab hac quidem positione vltima non multum abscedens pono medicinam & pręcipue à remotioribus partibus attrahentem calefieri & alterari à natura, & in fumos quosdã vsq; ad quid dissolui, vt melius possit spẽm & similitudinem suam multiplicare in

T.cõ.68. Te.cõ 32. 82.&.85.

K medio, vt per hoc melius attrahat, ita.n.karabe conspicitur frictione calefactum paleas fortius rapere, deinde ut tactum est per mediũ multiplicare. Quod positionis motiuum satis elicere valeo ex alterationibus probabilibus Aui.et Auer.de imutatione medij ab odore, scribit enim scdo de aia, odorem realiter imutare medium cum appareat odorifera, vt pomũ cõtabescere, minorari, & consumi. Cõmẽ.quoq; scdo de aia sentit ipsum intentionaliter tñ medium alterari per id quod tigres & vultures quingentis leucis remotæ nullo præter odorẽ duce ad cędẽ puenere Gręcorũ. Alio.n.q; corpora cęsa vsq; ad aliquã partem fm quid inde euaporationẽ fumalẽ resoluta medium illic vere realiter imutarunt, demũ per spatium extẽsa virtualiter & imaginatiue medium alterauit reliquũ. Quod hic põt cõtingere eo q; odoratus talium perceptiuus medium obtinet inter sensus spirituales, vt visum & auditum, & materiales, vt tactum & gustum, vt ẽt apparebit.155. Eodem itaq; modo medicina vsq; ad quid qñ

Cap. 5.in medio. Cõ. 97. in medio.

Vel Troianorum.

L attrahit a remotis mediũ realiter, imutabit, non tñ q; hęc realis imutatio modo humori occurrat aliquo, iam.n.pfata occurrerent in conuenientia, deinceps vero per longinquiorem distantiam ipsius fit intentionalis solũ imutatio. Quorum vtrũq; firmatur. Primũ quidem ex portitore medicinæ, quẽ oportet à calore pati innato, vt ostẽsum crebrius, & maxime cum actio medicinæ non sit ita libera & absoluta ceu magnetis, per se nãq; fm debitã distãtiam in actum põt attractionis ferri. Secundũ etiam apparet, quia color rubeus inspectus intente sanguinem cõmouet & fluxum inducit, & iõ prohibetur cum intueri ille à cuius naribus san.emanat, similiter intuitus coloris citrini cholerã concitat, dicitur.n.q; patientes icteritiã iuuantur per considerationem in rebus citrinis. Illud.n. mouet naturam ad expellendã materiam citrinam totã ad cutem, vnde alleuiantur inde, dr̃ia.135.hmõi aũt imutationes intentionales extant. Adhuc quædam medici-

M narũ retentæ sub pedis planta à toto attrahunt corpore. Haly. Simil'r etiam poma conficiuntur ex fortiter attractiuis quæ solo hñt humores odore attrahere à toto. Pilulæ similiter duriores qñq; copiosa fere integre solutione mittuntur, quod amplius euenit, cũ virtus expulsiua eius qui medicinatur fortis extiterit & humores subtiles, propterea imutationem causabit medicina vsq; ad quãtum quid realiter & demũ intentionaliter. Sed contra id videtur esse phy.7.volens attrahens non separari ab attracto, sed simul fore, neq; medium inter ipsa concidere. Dicendum illud verificari in attractione uniuoca in qua contactus intercidit corporalis. Medicinę vero attractio vt ex.51.apparet magis extat æquiuoca, vbi & cõtactus virtualis occurrit.

5. techni. cõ.199.

Tex. cõ.10

PROPTER QVARTVM quidem.ad primũ dicendum q; verum fm virtutẽ & non substãtiam, quia tñ series Ari. diligenter inspecta videtur importare diffusionem medicinæ fm substantiã, dicẽdum eũ opinionis fuisse illius. Sic.n.quidam tenebant medicorum suo tpe vt uisum, & in illa particula causas assignat quorundã dictorum à medicis, ita vt non parum loquatur in ea fm aliorũ opionem. Adhuc vt ostẽsum est dr̃ia.6. Ari.posuit actionem oẽm perfici qualitate, & nullam forma dicta specifica. In actione vero qualitatis, quæ alteratione perficitur alterans quod alteratur attingit, etiam phy.apparens.7. Ad aliud dicendum q; tunc fuit illius opionis.

N

T.c.11. Aut melius quia loquitur de medicina cibali, vt eius indicat sermo, nõ aũt de dissolutiua, sicut hic petitur. In aph. enim Damasceni, medicina videtur fuisse cassiafistularis benedicta. Ad aliud simil'r dicendum, q; tunc loquitur de medicina alteratiua quæ uirtute membri attractiua ducitur ad ipsum, & demũ de medicina dissolutiua, quã vt inductum voluit ad membrum accedere, sed manens in ventre aut intestinis attrahere. Ad aliud dicendum, q;

O agaricus hermodactyli & tales non solum hñt virtutem attractiuam, sed incisiuã, subtiliatiuam, stipticam, cõfortatiuam, & tales quibus soluentiũ virtutes faciunt ad extrema corporis peruenire. Mista.n.talia soluentibus magis ipsarum iuuabunt virtutes q; attrahant ea, quod innuitur. A.dicente qñq; adiuuare, & reliqua, non aũt semper aut sæpe. Aut dicendũ, q; licet stipticatio vt hermodactylorum in partibus sit non multũ à ventre & intestinis remotis, confortat tñ iuncturas, eo q; materias amplius nõ permittit rheumatizare ad ipsas. Ad aliud dicendũ q; posita virtute sola pertingere ad humorem, non tñ sequitur accñs à subiecto absolui & existere absq; ipso, quia virtus exñs in medicina alterat medium & transmutat & illud deinceps aliud usq; ad humorem, sicut ignis aerẽ calefacit, et aer demũ corporũ alia, non.n.ita fit transmutatio de subiecto in subiectũ, sed potius noua generatio.

De aga.C. 2 can.tra. 2.ca.91.

P Vel dicendũ, q; virtus hmõi non est realis vera, sed intẽtionalis similitudinaria quæ potest in aliud imprimi, & sine subiecto in quo fuerat existere, simul.n.& semel duæ ac plures spẽs siue intẽtiones pñt simul in vno & fm idẽ permanere, vt nigredinis & albedinis & rubedinis intentiones in aere, & simil'r in pupilla, & quod & in formis & virtutibus veris realibus non cõtingit. Ad aliud dicendum, q; propter potũ aut cibum supra medicinam assumptos non fortificatur solutio, eo q; medicinæ substãtia impellatur ad humorẽ, sed quia magis virtus medicinæ multiplicat suã spẽm & intentionem in medio, & virtus ẽt naturæ stimulata incitatur expulsiua. Ad aliud dicendũ, q; contactus est duplex realis, & talis est corporũ & virtualis, & hic põt etiam aliorũ esse, & quia virtus medicinæ penetrat, & non corporea ipsius substantia ei sufficit & debetur virtualiter contangere.

DIFFERENTIA. CXLII.

Q VOD MEDICINA attractiua si nõ soluerit minime conuertatur in hu.quem habet attrahere videtur, qm̃. A.primo quarta recitando opionem Gal.id procẽdentem dicit: hmõi dicta non sunt conuenientia. Amplius hmõi conuersio aut erit ratione substantiæ medicinæ, vel virtutis naturalis agentis. Non quidẽ primo, qm̃ qñ quid in aliud puta in humorem conuertitur, oportet ipsius resolutionẽ, vt sapiunt peripatetici, vsq; ad materiã primã fieri, sic.n.forma substantialis medicinæ corrũpitur, & per consequens dispõnes cunctæ accñtales. Materia vero prima cum de se indifferenter sit in potẽtia ad oẽs formas, in ea nãq; nihil distinctũ, primo meta.in potẽtia existit ad hũores indifferenter oẽs, & nõ solũ ad illũ quẽ habebat attrahere. Neq; ẽt ex pte virtutis corporeæ naturalis, cũ fm. A. attrahat iuuatiuũ. Medicina vero hæc sit nocitiua venenosa. Palin. Quę opposita effectus habent contrarios, sed cibus & medicina sunt oppositi, vt visum ex eorum rationibus, dr̃ia.136.&.137. Cum igitur cibus

Ca.4.vers. fus finẽ.

T.cõ.17

primo pri. ma doct.6 c.1. circa principiũ.

A cibus habeat corpus nutrire ac augere, medicina vero alterare & transmutare: vnum nõ permutabitur in aliud. Rursus similis est attractio ipsius posita humoris à medicina quæ à magnete ferri, sed magnes nunq̃ conuertitur in ferrum non attractum, quare neq; medicina in humorem. Adhuc primo secunda: in eo quod in sanguinem conuertitur remanent dispositiones eius iam sanguificato, & proprie quando nutrimẽtum fuerit medicinale, vt apparet in sanguine ex lactucis generato, in quo maior inexistit ad tẽpus frigiditas q̃ in reliqui corporis sanguine, in generato vero ex aliis amplior caliditas, sed si semẽ vrticæ aut carthamus cõuertetur in phlegma, quia hmõi calida sunt & sicca, phlegmati caliditas inerit & siccitas, qđ falsum, cum frigidum sit & hu. et contraria simul esse non põt. Amplius ꝙ pharmacia phlegmatis saltẽ attractiua non cõuertatur in quod attrahitur, videtur: qm̃ non rõne complexionis, cũ turbith semen vrticę, carthamus, & quæ talium sint calida et sicca phlegmati opposita. neq; medicinæ, quia illa disponitur per qualitatẽ, nutrimentum verum est aptũ sine qualitate, aphor. 4. Neq; à parte proprietatis occultæ, qm̃ in ea rõ non consistit alitionis. Rursus cum hęc permutatio alicuius in humorẽ ordinetur, hęc aũt similitudine perficiatur, sitq; medicina calida & sicca cholerę tm̃ similis in eam transducetur solũmodo. Medicina igitur non conuertetur in id quod habet attrahere: qm̃ iam cibus efficeretur.

Doc. 1. sũ. 3. cap. 15. ali. princ.

B

Coll. c5. aphor. 13.

Dist. 4. c. 4 post princi. Apho. 30.

EIVS OPPOSITVM habet tertio pharmacorum: et primo quarta. unde Damascenus. Medicina data si uicta fuerit a natura nõ expellit eos quos quærimus humores, remanet in corpore, & eorum mutata qualitate morbos intendit generare. Rursus vt quod minus ad esse uidetur inest, & quod magis, minus autem uidetur uenenũ posse cõuerti ad humores & corpus et conuertere vt ostẽdetur, quare medicina attractiua in humorem attrahendum non soluens conuertetur.

C

PROPTER PRIMVM vero sciendum vt nunc sit pręter alia de medicina tacta referre, ꝙ medicina dupliciter accipitur, vna quidem materialiter pro subiecto in quo fundatur ratio ipsius quod est mistum ex elementorum substantijs ſm formã causatã. Aliter quoq; formaliter inquãtum medicina, quæ quidem complexio extat & proprietas aliqua cõsurgens ex alteratione mutua passiua & actiua cõtrariarum inuicem qualitatum causata, & ad aliquem extrinsecum aspectum vt orbem: ceu ostẽsum dĩa. 71. ſm ꝙ medicina efficitur alteratiua cum eius virtute aut attractiua. Conuersio quoq; quædã existit proprię formæ expoliatio ac alterius introductio. Illa nãq; cõuerti dicuntur, quorũ ſm. A. est operatio à materia recipientia formã alicuius diuisionis membrorũ humanorũ, hoc autẽ nil aliud esse videtur q̃ nutritio, cuius ratio est perfecta nutrientis assimilatio in propriam qualitatem, & substantiam etiã illius quod nutritur dĩa. 30. Ratio etenim nutritionis mistione videtur cõsurgere elementorum nisi fuerit deprauata. Mista enim quędã sunt in vltima dispõne habilitata ad nutriendum qualia sunt nutrimenta simpliciter dicta, vt vinum, testiculi gallorum, oua sorbilia: ac huiusmodi. Alia vero remota omnino, ita ꝙ quantumcunq; quantitas assumatur ex eis modica, nunq̃ conuertuntur in alimentum verum, læsionem semper pręstãt & corruptionem. Ipsa nãq; in genere suo humana sunt naturæ cõtraria: tertio pharmacorum, ceu corrodentia & corpus nostrum putrefacientia maxime sublimata vt æs vstum, & plumbum, viride æris, arsenicum vel realgar & reliqua, in quibus propter eorum igneitatem acutissimam & siccitatem imensam nullatenus in eis nutritionis remanet ratio, cum omne nutrimentũ calido participet temperato & humido, & ideo in quibusdam maribus acutis et amaris nullum animal generatur & viuit, ceu tactum etiam differentia. 101. Quædam vero medium obtinent inter ista extrema: quorum aliqua magis accedunt ad latus priorum, sicut dicta nutrimẽta medicinalia vt ficus, vuæ, dactyli & similia, & olerũ genera, vt rapæ, caules &c. Nonnulla vero ad reliqua m attinent extremorũ, sicut quæ simpliciter appellantur uenena, vt virus serpentum & napellus. Ista enim & si à tota specie naturæ humanæ sint cõtraria, in tanta tñ quantitate possunt assumi modica ꝙ in eis seruabitur ratio mistionis nutritiua, non autem virtutis specificæ venenosę, cum sit minimã carnem prout est quãtum quod naturale reperire, phy. primo. De venenis nãq; & igne in tã modica potest suscipi mole, ꝙ non solum nil lædent, sed nequaquam sentientur, complexionum & simpliciũ pharmacorum tertijs, forma nanq; & proprietas operatiua debitam seu sufficientem quantitatẽ expetit in materia, ꝙ aũt virtus serpentum & napellus nutriant, prædicti testãtur sapientes. In libro enim secretorũ Arist. ascripto dicitur puellam fore quandam veneno serpentum nutritã: quarto quoq; sexta recitatur Gale. scripsisse anum quandã in principio rei ex napello rem modicam suscepisse, & inde non cessasse illo vti, donec eius natura assuefacta fuit eo, vt audacter vteretur ipso absq; lęsione, videtur etiam Ruffum scripsisse puellam nutritam veneno vt ea interficerentur reges qui secũ coirent. Quæ autẽ adhuc in medio istorum existunt medicinæ rationem amplius obtinent, q̃ cibi aut veneni, quorum & quędam minus rõnẽ medicinæ participant: velut medicinæ cibales, vt cassia fistula, tamarindi, synapis & nasturtium. Alia vero magis ad rationẽ attinent veneni, sicut quæ medicinæ dicũtur venenosæ, ceu euforbium, helleborus & scamonea. Nõnulla quidem sunt vere media quæ medicinæ certius dicuntur vt carthamus, semen vrticæ, agaricus, ireos & hmõi. Attendendum siquidem ꝙ humor in quẽ proprius medicina si non soluerit conuertitur est naturalis, eo ꝙ aspectus & forma medicinæ ad humorem quantũ ad naturalia magis attenditur q̃ ad ea quæ præter naturam cũ causæ vtrorumq; naturales existant, quod apparet eo ꝙ medicina cholerae eductiua vel pituitæ aut melãcholię ipsas euacuat, q̃uis in eis nullum extet peccatum, quod indicat medicina sanguinis euacuatiua, potest tñ & medicina in humorem innaturalem permutari cum ipsum inueniat, magis habilitatum & multiplicatũ. Amplius humor naturalis & innaturalis conueniunt, cum vterq; talis adhuc dicatur humor, puta pituita vel melãcholia vel cholera, imo nõ solum naturalis & innaturalis eiusdẽ speciei conueniunt, verũetiam oẽs humores cõmunicant sibijpsis non parum differentia priori.

Primo secũ. 2. doc. 2. ... ca. 15 in princi.

D

Dist. 4. c. in fine.

E

T. c. 38

Co. 4. ante medium. Dist. 4. ca. 3. iuxta finẽ

F

Tra. 1. c. 2. in fine.

G

PROPTER SECVNDVM vero sciendum, ꝙ Asclepiades sicut imponitur ei secundo elementorum et primo naturalium, vt etiam. 144. tãgetur differentia. voluit indifferenter medicinam attractiuã siue venenosam vel non si minime soluerit, in id quod euacuabat conuerti, ponens eam nullum etiam determinate humorem euacuare, & primitus tamen subtiliorem, & iuuatos à medicina non ex determinati humoris eductione auxiliari, verum etiam magis euacuatiõis cõis ratione. Cuius quidem potuit esse motiuũ, ita vt diceret etiã medicinam cõuerti venenosam in id quod habet attrahere dum nõ soluerit, eo ꝙ conuersio seu nutritio, vt tactum similitudine perficitur, medicina autem attractiua similitudine quod attrahitur attrahit tertio simplicium. Quam quidem positionem affirmauit Gale. & negat A. cuius ratio potest esse qm̃ medicina venenosa & maxime in tãta quãtitate assumpta vt arbitratum sit eam soluere & nõ soluat propter causas occurrẽtes ex pte corporis aut virtutis cõstellationis nõ põt ab eius venenositate expoliari, sicvt & in alimentũ conuertatur, imo potius corpus in pnitiẽ deducit, q̃q̃ enim virus aut medicina venenosa modicę quantitatis possit cõuerti in corpus, non tñ quæ mul-

Post prin. Cap. 13. & sus finem.

H

Dist. 4. c. 4 ante med. Vbi supra immediate Prio quarte ta. c. 4. v. 8.

I tæ grandi existente in ipsa inuincibili a corpore malitia. Neq; valet eius motiuū:q̄m et si adsit inter attrahēs & id qđ attrahitur conuenientia:est tñ inter ipsa rōne materię venenosæ & qualitatis excellētis sumpta in debita quantitate tā grandis contrarietas: vt similitudinē destruat & contrarium magis adducat, cum non possit a natura superari. Gal. quoq; tertio simpliciū, & A. primo q̄rta testantur nō simplr̄ medicinā in humorem quē attrahit cōuerti, sed tribus conditionibus adiectis: puta q̄ nō sit venenosa, q̄ non soluat & digeratur: q̄dā nāq; medicinarū & si non soluunt, nō tñ nocēt in corpore, sed fiunt cibus, quia inter medicinā solutiuā vnāquāq;, & humorē quēcunq; proculdubio est assimilatio, & q̄dā quæ alterātur & cōuertuntur ad dispōnem q̄ corrumpit & interficit, ꝑdictę quoq; conditiones declarantur. Medicina. n. venenosa nō esse debet quæ in humorē conuertit attrahendū, eo q̄ oñsum q̄ q̄n res uenenosa multæ fuerit quātitatis in corpus non pōt conuerti, cum ratio nutritiōis habita ex

Vbi supra imediate. Collī vbi supra imediate vt patet. arg. 4. in principio

K elementorū mistione tollatur, ꝑpter contrarietatem medicinę ad corpus & naturā, oportet. n. qđ nutrit in fine uinci & assimilari. Debet ēt non soluere scđo, q̄m si solueret iam non tm̄ tanto ꝑmaneret tp̄e in locis digestionis q̄ ualeret digeri, in eius ēt contrarietate ad corpus impedientē, imo cū humoribus quos attraxit ad ventrē vel intestina impellitur sursum vomitu, aut deorsum rapitur secessu. Requiritur ēt ipsam digeri tertio, eo q̄ oē nutriens oportet ꝑ loca trinæ digestionis ventris hepatis & membrorū transire. dr̄ia. 53. Et iō nutrimentum pelliculæ ventris ex contactu ēt ſm medicos non est simplr̄ nutrimentū, sed potius qualitatiuū quoddā refociliamentum, scđo coll'. Sed quid de hoc differentia visum pretacta.

Ca. 9. post principiū.

PROPTER TERTIVM quidē sciendū ſm prefatos medicorū, q̄ tribus conditionibus prędictis appositis medicina attractiua in humorē conuertitur attrahen

L dum noīe medicinæ materialiter sumpto, ceu pro subiecto cui forma inhęret medicinæ. Ipsa. n. formaliter iquātum medicina nūq̄ in humorē permutatur quibuscunq; conditionibus adiectis: cū eam digeri oporteret & ad nutrimentum ordinari, quod rōnis est cibi, non aūt medicinæ. Q. aūt medicina ita conuertatur oñditur. Q̄m quæcunq; genere cōueniunt spē, dr̄ia inuicem transmutātur, primo de ge. Sed id in quo fundatur medicina & humor ex ea generatus in quandā concurrunt cōitatē saltem hylealem. Oium. n. generabilium & corruptibiliū vna existit materia. Differunt quoq; specificis differentijs, vt ex eorū oñsum est rōnibus. Rursus cum dcm̄ sit rōnem nutritionis potissime ex elementorū mistione passibilium à contrarietatibus pręiacētibus expoliari, vbicunq; hm̄oi interueniet elementorū mistio, incorrupta nutritio poterit perfici. Id aūt reperitur in eo qđ est medicina vt declaratum non venenosa, cum ab ea valeat natura corporis

M cōtrarietates impedientes nutritionē remouere. Adhuc nutritio similitudine perficit, cum nutritio sit quędā conuersio alterius in alterum: q̄ autē similia facilius adinuicē transmutantur. Habentium. n. symbolū facilior est transitus in adinuicem. scđo de gene. & facilior conuersio euenit in genere proportionali: q̄ in extraneum: primo secū da, sed medicina ſm Gal. similis est hu. attrahēdis. Et cōfirmatur, quia si similitudo est causa conuersionis in alterum, vbi erit intensior similitudo, erit & trāsmutatio vehementior, id autē est inter medicinā attractiuā & hu. est enim similitudo iuxta Gal. in substantia. Cum igit̄ similia ſm qualitatem inuicē conuertantur, multo amplius et ſm substantiā similia tanq̄ vehemētiorem similitudinē hn̄tia. Et iō signo, quia videmus medicorum empiricos membrum infirmū ex membri et similis administratione coadiuuari. Dicunt. n. ossa cranei humana morbo capitis, & epileplię conferre, cerebrū ēt gallinarum cerebrū confortare & augmentare. Sanguinemq; ex naribus fluē

T. c. 50. & 51. Te. c. 15 Doc. 3. ca. 3. in med. 3. simp. distin. 4. ca. 4 post princ. 3. simp. distinc. 4. ca. 4. in me.

N tem compescere testantur, & pulmonē uulpis ac eritij passionibus conferre pulmonis, & pelliculam ventris interiorem gallinarū ventri vehementer debili conferre. Totumq; ventrem auiū & potissime carnosum ac hepar lupinū sua proprietate conuenire hepati humano. Passionibus intestinorū eius scribunt intestina & maxime colicæ applicata valere. Simil'r & renē reni. 3. 18. 22. ēt testant̄ quosdā æstimasse de expertis fore qui non diuersificant̄ oino, ut in potu dolores patientibus iuncturales hois ossa contribui adusta, quibus & iam vsi fuerunt ex pręsumptuosis quidā, & sanati sunt cum eis ex podagra & doloribus iuncturarū oino. vnde coll'. 5. dicūt quidā quodlibet membrū comestum confortare comedentis membrū consimile, vt dr̄ia ēt visum. 68. itaq; conuincitur conuersionē & confortationem ex similitudine maximeq; nobis occulta causari pręcipue, non. n. propter ipsius latentiā ipsam pōt humana rō attingere. 3. apparens de inge. Impeditur et eius cognitio, quia ceu infinita existit infinitis, quasi comparata. Et iō coll'. 6. pręparationes infinitas in materia entes nobis fore ignotas, cum id quod finitum solum noster protendatur intellectus.

Tra. 1. cap. 13. in fine. Tra post. c. 9. in me. Cap. 19. in principio. Ca. 7. post principiū.

O

Cap. 1. in medio.

PROPTER QVARTVM quidem. ad primū dicendum. A. non intellexisse dicta Gal. esse inconuenientia. i. veritati aduersantia, ceu praue subaudiunt quidam: cum idē eius suscipiat verba, pharmacorū. 3. Sed nō sunt conuenientia. i. non sunt similia: sed dissonantia. s. Asclepiadis & Gal. dicta. Nam Asclepiades simplr̄ & indifferenter ponit quamlibet medicinā attractiuam, q̄n nō curauerit in id quod habet attrahere conuerti Gale. vero ut ostensum conditionibus tribus appositis. Simplex autē & conditionatum contrariantur nedū q̄ idem existār, quod maior extat assimilatio, vt ēt apparuit rōne simili-

P tudinis in substantia q̄ in qualitate: cum similitudo qualitatiua ex similitudine causetur substantiæ. Nam materia cum forma causa est oium accētiū velut mater. Quæ aūt et qualis sit hm̄oi in substantia similitudo, dr̄ia ostensum. 71. Q. siquis aduersetur, q̄m similitudo qualitatiua vt sancitum ex similitudine causetur substātiæ, nunq̄ erit in re, quia ex similitudine substantiæ in phlegma conuertitur, ceu carthamus & semina vrticæ complexio calida & sicca: verū frigida magis & humida, vt effectus concidat in suam similiter causam. Cui dicendum vel q̄ ex aliqua alia pręparatione reperta in materia substantię in qua prędicta similitudo attenditur talis consurgit diuersitas, aut quia cū similitudo substātiæ ordinetur ad actū. Forma. n. est quæ dat esse & per cōsequens operari. Agere aūt non pōt nisi conuenientibus habitis instrumentis. Instrumenta vero actus sunt qualitates, conuenientiora quoq; instrumenta medicinæ attractiuæ sunt caliditas et siccitas, cū caliditatis sit attrahere, & siccitatis eius motū sustētare. Sunt ēt fortiores cæteris actiuis & passiuis. Pro-

Q pter quod cum oē quod est sit vt teneat uꝑpriā operationem habebit & propria instrumenta ex substantia prodeuntia, licet nobis videantur prima fronte aduersantia, ceu conspicimus motum animalis qui calore fit neruis, & chordis perfici, existētibus tamen frigidis. Ad aliud dicendum ſm graduales formarum non fieri resolutionem compositi vsq; ad materiam, verum vsq; ad alias formas in materia semper remanentes, propter quas remaneat aliqua similitudo in corrupto vel generato propter remanentiam talis vel huiusmodi formæ. Secundū vero recte philosophantes vnitatem formarum in omnibus pręter forte q̄ in homine, quidam enim duas in eo concedunt. Dicendum q̄ licet fiat resolutio compositi vsq; ad materiam primā, ita q̄ omnes corrumpātur dispositiones formā consequentes in materia priorem, q̄n tñ materia aliam suscipit formā dispositiones perfectiores similes pręcedentibus introducuntur: cum forma posterior semp deducat secum sicut perfectior ens : pfectio

etiam

A Coll. ca. 1. i medio. & ca. 3. i p̃n. A te. c. 15. vsq; ad te. c6. 30. Trac. 1. ca. 1. in prin.

& id quod erat in prima fc̃do geneseos aialium. Sic igitur in virtute formæ sequẽtis aduenientis hñtis similitudinẽ cum priori dispositiões nõ ꝗedẽ sed similes relinquũtur, vt ẽt oñdit generatio ignis ex aere in quo non eadem remanẽt symbola in generato qualitas numero & esse, sed spẽ vel essentia: vt secundo exponitur de ge. vñ similitudo potius ꝙ identitas importatur vera: neqꝫ ẽt vis naturalis attractiua semp attrahit quod conueniens iuuatiuũ, sed apparẽs decepta qñqꝫ dulcore vel odore. Quare pręcipitur quarto sexta ne assumat timens venenari potu siue cibo res dñantiũ saporum aut odorum. Neqꝫ ẽt medicina vt ostensum est quæ conuertitur est venenosa. Ad aliud dicendũ similitudinem magnetis ad ferrum & medicinæ attractiuæ ad humorem fore latam non modicũ differentem dr̃ia pręeunti. Ad aliud dicendũ: aut ꝙ qñ in generato qualitates videntur priores ad tp̃s remanere, ipsum non fore adhuc perfecte transmutatũ & ex corrupto generatum pręcedenti. Et iõ indicat. A. ꝙ ꝑmaneret non semper: sed ad tp̃s. Aut dicendũ vt iã apparuit nõ illas easdem: ve℞ similes permanere. Ad aliud dicẽdũ, ꝙ licet medicina formaliter inquantum medicina & cibus opponãtur: non tñ vt dictum illud in quo fundatur illud quod est medicinæ, seu eius subiectũ & cibus vt ostẽsum aduersantur. Ad aliud dicendũ, vt apparuit ꝙ turbith & similia conuertuntur in phlegma principaliter ratione medicinæ. Neqꝫ cibus est sine qualitate dictus nisi verus in tertia nutriens digestione, qualis non huiusmodi & vtcunqꝫ complexionis & proprietatis velut instrumentaliter aduersantur &c.

B

DIFFERENTIA. CXLIII.

Ca. de my rab. in medio. Tra. 2. ca. 105. post med. C Trac. 2. ca. 39. p° me.

Q VOD MEDICINA lenitiua & lubricatiua siue compressiua sit admiscenda monstratur per Mes. fc̃do simplicium & Aggregatorem: & quarto prima, vt soluatur decoctiõe myrabolanorum cum thamarindis terenia bin cassiafistula &c. quorũ quidem vnum compressiuũ, & alterum lenitiuum. Adhuc: illa debent misceri adinuicem, quorum vnum per alterum corrigitur. Ista nanqꝫ est vna causarum cõmistionis medicinarum, vt oñdetur ex dicendis: sed medicina lenitiua seu lubrificatiua, quia de ambabus idem fit iudicium mista compressiue corrigitur vicissim. Correctio. n. est remotio extranearum qualitatum à medicina. Lenitiua etenim lenit materiã & ptes mẽbrorũ & ipsas remollit ac debilitat. Lubrificatiua vero materiam respicit lubricã reddendo: et mollitie quadã subtilitate deorsum incitando. Compressiua vero viscera confortat & recolligit: remouebitur itaqꝫ ab ipsa corrugatio & adhęrentia per medicinam lenitiuam aut lubrificatiuã, & illa quidem econtrario à suis emendabitur defectibus. Rursus lenitiua & compressiua cõiunguntur cũ medicina dissolutiua fortiter sui proprietate attrahente, vt cassiafistula cum reubarbaro uel agarico, & myrobalani cum scamonea, quæ magis distant inuicem ꝙ lenitiua & compressiua, cũ dissolutiua sit valde vehementioris virtutis, ꝙ hæ. Attrahit ẽt plus & à remotis, quæ nequaqꝫ operanꝭ istæ. Palin. cõpositionis medicinę vnus est modus, ꝑpter diuersis dispositionibus conferre. Ponatur itaqꝫ quis habere uentrem & superiora intestina robusta & densa, inferiora quoqꝫ debilia dissoluta, tunc qdẽ vtilis esset cõpositio lenitiuę cum cõpressiua: qm̃ lenitiua operatur prius circa partes superiores quibus contraria erat cõpressiua styptica corrugatiua. Hæc aũt demũ operabiꝭ laudabiliter contra inferiora intestinorum ipsa confortando quibus nocebat lenitiua. Itidẽ Mes. Res styptica oium medicinarum virtutes & operationes fœlicitat, cõfortat. n. cor, vẽtrẽ, & corpus, & aiam a subuersione sedat & nausea. Talis quoqꝫ vt dicũt est medicina cõpressiua, itaqꝫ medicina lenitiua est sociãda cõpressiuę.

D

Lib. 1. in ten. 2. post medium.

Cap. 9. in

CVIVS OPPOSITVM sapere videntur primo quarta, & fc̃do prima, & coll. 5. Ad huc. illa non debẽt misceri quorum operationes se inuicem iuncta corrũpũtur, vt dulce cum acetoso. Sed medicina cõpressiua corrũpit actionem lenitiuæ, cum ipsæ sint contrarię, una enim lenit & applanat, altera vero exasperat & corrugat, contraria nãqꝫ inuicem sunt corruptiua. Eti. Quæ sunt omnino diuersarũ intentionum, associari non debent, cũ inde frustretur intentio quæsita, fit ẽt actio illorum opposita laboriosa agitatiua, sed cõpressiua & lenitiua sũt huiusmodi, qm̃ compressiua eligit propter ventrem constringere post solutionem proprie laudata & non parũ in fluxu vẽtris & dissenterijs, lenitiua vero propter leuiter soluere & ventrem deinceps apertum tenere, & ideo multotiens datur in his qui beneficio subductionis priuantur. Medicina itaqꝫ cõpressiua non admiscenda est lenitiuæ.

E xta. finem. Cap. 5. iuxta finem. Coll. ca. 57. p° p̃n.

PROPTER PRIMVM quidem sciẽdũ primitus quid quęsitum importet: fc̃do quid medicos coegit medicinas componere, & demũ ꝙ medicinæ sic cõpositæ redduntur meliores: aliter vero corrumpuntur. Primũ quidem huiusmõi monstratũ est dr̃ia. 137. & 141. Mistio vero vt ẽt visum dr̃ia. 16. duplex existit, quędam nãqꝫ vera in qua miscibilia reducuntur in quandã naturam mediã inter alteratione & corruptionẽ quæ est alteratorũ vnio, quæ intellectu percipitur & non sensu, primo elementorum, qualẽ elementa constituunt mistionem in viuẽtibus maxime. Est & altera quæ est corporum inuicem congeries formis ẽt manentibus, ꝑprijs inalteratis quoquo mõ vere sensu percepta, vt puluerũ inuicem copulatio. Est et mistio in qua miscibilia ex longinquo fuerunt tpe approximata, quędam vero ex propinquo. Adhuc quędã fit per ignem unam partẽ alteri propter eius acuitatem ac subtilitatem subintrare facientem vt ea quæ decoctionũ, & similiter, alia vero fit corporũ inuicẽ applicatione minutim confusorum vt pilulæ vel trocisci. Multis. n. modis aliqua fiunt & cõiunguntur inuicem, dr̃ia. 16. Propter huius ꝭm sciendum ꝙ qui debite voluerit aliquã medicinam cõponere, opus est primitus quidem corpora attendere quibus habet occurrere. vt eorum complexionẽ, ætatem, virtutem, consuetudinem, habitudinem & reliqua, dispositionem simiꝉr aeris, regionis, vt res non naturales oino, similiter & contra naturã, vt causam, morbũ & accñs, vt sciat medicinam artificialiter componere ac naturis corporum proportionaliter applicare. Dico autẽ artificialiter componere, quia si medicina simplex totũ posset opari, nõ esset cõposita eligẽda, quinto, primi. Verum quia non põt eo ꝙ in una medicina simplicium nõ inueniuntur virtutes oẽs quas quęrimus, aut quia volumus virtutem medicinæ augere vel minuere, vel quia sunt in ipsa virtutes quibus non indigeꝭ. Coacti itaqꝫ fuerunt ꝑpter hęc tria medicinas cõponere, quas quidem diuersificauerunt cõponentes dupliciter: primo quidẽ penes naturam infirmi, morbi, & membra languida, fc̃do vero iuxta simpliciũ medicinarum naturã. Penes quidem naturã infirmi, puta si ventrẽ habuerit frigidum & hepar ca. miscemus calidã cum fri. ceu absinthium, masticẽ cum endiuia & berbere. Similꝉr si fuerint intestina debilia catarrizantia & vẽter fortis & nõ reumatizans, vt cholericæ passioni siue diariæ apparati raffanũ vel quid simile, primo quarta. Propter vero naturã morbi pluribus de causis medicinas cõponũt, aut qa morbus diuersificatur a sua cã, vt qñ febris putrida fuerit ex hu. grossis frigidis. In hac. n. ꝑpter febris discrasiã ca. & sic. indigemus medicina fri. & hu. ei. opposita. Propter vero putredinẽ ex hu. grossis frigidis egemus medicina cal. & sic. q caliditate & sic. digerat subtiliando & diuidendo. Aut ꝑpter diuersitatem morbi ab accidente uelut in febre euenit syncopali minuta pręcipue. Gratia enim ut tactum est febris egemus frigi. & humi. propter vero syncopim ca. & sic, quale uinũ est calidum aromaticũ spirituosum,

F

Coll. i fine & fin.

G

Circa. fin. Quarto pri ma.

H

Cap. 5. circa prin.

I trocisci de musco, & talia calidorum: & iõ fuerunt theriacæ adinuentę vt variis nocumentis & venenis resistant oppositis: vel propter diuersitatẽ ægritudinum vt in febre contingit diuersarum specierũ materierum et locorũ, sicut est emitriteus ex cholera & phlegmate cõmistus: in quo vna materierum continetur in venis et altera extra: vnde quarto prima Gal. Et qui ante eũ fuerunt curabant emitriteum cum aqua hordei in qua erat virtus piperis: æstimans vti naturam vnoquoq; contra vnumquodq; quod facere põt docta obedire creatori sublimi & glorioso scdo prima. Ipsa.n. ualet distinguere tertio undecimae & quinto prima. Aut causarũ diuersitatẽ in vna ægritudine collectarũ ceu tertianam nothã q̃ requirit extinguẽtia & calefacientia ꝓpter cholerã & phlegma: vel pp vehementẽ morbi malitiam ad quã vna medicina simplex non põt cum oppositione peruenire velut qñq; egemus medicina calefaciente quatuor partibus: aut ꝓpter varietatem ipsius: eo q̃ ꝑmutetur sensibiliter indigens nũc frigidis, tunc aũt calidis: mõ vero simul frigidis repercussiuis, & calidis euaporatiuis: ceu in pluribus euenit ægritudinibus ſm horas comitatis & in phlegmonis statu: aut quia talis est morbus q̃ medicina directe sibi simplex nõ inuenitur opponi vt si quis morborũ indiget in eius cura medicatione in scdo gradu calefaciente: q̃ si hoc nõ inuenitur: componitur ipsum ex calefaciente in tertio gradu & in primo: ex quibus medicamen in scdo calefaciẽs cõsurget: vt differentia tactum.139. Penes siquidem partium languorẽ uariatur cõpositio: aut ꝓpter earum diuersitatem & vtilitatem: ceu qñ partibus fortibus & multæ custodiæ vitæ innascitur apostema: qualia sunt venter et hepar. In his.n. cum euaporantibus vti oportet: & in statu apostematis, stipticis, aromaticis, confortatiuis, quatenus eorum custodiantur virtutes: pro toto.n. corpore circa alimentum negociantur: vndecimo & tredecimo curatiuæ artis. Vel ꝓpter locum membri vt medicina alteri est admista cum faciat ad locum intẽtum celeriter peruenire, cuius gratia trociscis cãphoratis admiscetur crocus, q̃q; ipsæ passionibus complexione calidis noceat cordis, ꝓpter quam etiã intẽtionẽ aliqui apiũ in medicinis ꝑiecerũt epilepsiæ, & cantarides medicinis admiscuerunt vesicæ, ac acetum in emplastro sciaticæ. Aut ꝓpter societatẽ siue colligantiam mẽbri, vt in morbo ẽt calido stomachi, non indigemus frigidis multum rõne neruorũ sibi à cerebro mandatorum, vnde frigidæ ipsius medicinæ calida cõmiscentur, cum frigidũ inimicum sit ſm verẽ neruis vel pp multam sensibilitatem partis, quale os vẽtris: & oculus. Sunt.n. sensibilissimæ partiũ corpis.4. de accidenti, et.13. de inge. Quare medicinis eorum cõmiscenda sunt mitia indolorosa dicta anodina. Interdũ autem ꝓpter diuersitatẽ morbi simul & mẽbri, eo q̃ sic principale quod patitur membrũ, velut ipso patiente morbũ ẽt calidum est pp eius naturam & principalitatem multũ & repente infrigidare, ideoq; frigidis calida sunt admiscenda. Penes uero naturam medicinarũ diuersificatur compositio cum simplex non sufficiat, aut ut virtus medicinæ augeatur, ceu cum vni medicinæ calidæ aut frig. alia coniunguntur vt roboretur inde, vel vt longiori ꝑduret tempore indissoluta ipsius virtute, propter quod i theriacen radix ireos proiiciuntur acori & agaricus. Aut vt medicaminis minuatur robur, quædam nãq; medicinarum cum sint calidæ acutæ oportet ipsis frigida inuiscantia componere, vt earum minuatur virtus ac tollatur acumẽ, velut cõmiscetur gũmi arabicum theriacæ ac fœnugręci, uel similium gũmium in collyriis oculorum: aut vt ipsius tollatur nocumentũ sicut scamoneæ ventri & hepati nocenti piper adiungitur & anisum, & in cydonio decoquitur, & aloe dragacantum aut gũmi arabicum copulatur, vel vt ipsius frangatur aduersitas, velut opio castoreum coniungiẽ qñ stupefacere fit opus. Vel

Tra.4.ca.15.cir me.

Cap.4.in medio. Tra.1.ca.7.in medio. post prin.

K

L

Ca.15.ios ata fi.et ca.16. Cap.9 in prin. &.10 versus finẽ.

5. aphoris. apho.19.

Cap.7.in principio. Ca.16. p' principiũ.

M

N quia licẽt medicina iuuet in vna re, nocet tñ in alia: cõiũgitur illi medicina læsionis remotiua: ceu cãtaridibus in lapidum fractionẽ, addunt inuiscantia indolorosa sicut lac aut seminũ lac cõium. Vel quia medicina habet aspectũ vt ad duas perueniat vias. s. ad venas & vrinæ meatus: qua ꝓpter adiũgimus ei medicinas illam ad vias vrinæ trahentes: ceu cãtaridibus prouocantia cõmiscemus. Aut vt medicina remaneat indispersa in pte suam perficiens operationẽ sicut balsamo cera associatur, quia inuiscat: primo quarta, ne in pte dissemineturnon intentã: siue vt medicina diutius ꝑmaneat incorrupta, ceu mel cõfectionibus admiscetur, vel ꝓpter abominationẽ & horribilitatem tollendã vt possit suscipi ac suscepta ꝑmanẽs in vẽtre suam expleat actionem: & iõ scdo re.a. Hellebo ro associantur daucus & apii semen montani: & sic scamoneæ anisum coniungiẽ, ꝓpter hoc quoq; zuccharum & mel plurimis additur medicinarũ: seu vt bonitas medicinæ acquiratur simplici & multum ipsius tollanẽ malitiæ ac defectus sicut myrabolani citrini coniunguntur scamoneæ. Iuuant.n. ꝓprietatem ipsius in choleram soluendo, emendantq; illius excessus: quia cum inflãmet vẽtrem & cor debilitet, dissoluat ptes & excoriet ipsi oia remouent quæ huiusmõi. vnde Mes. Operatus est optime qui scamoneã cum myrobalanis miscuit citrinis, ita etiã vigorat & emendat zinziber turbith. Cum.n. phlegma euacuet subtile & à ꝓpinquis ptibus tarde similr educat: zinziber sibi cõmistum cunctos hos tollit defectus sibi ꝓprietates impartiendo laudabiles: & iõ primo quartæ zinziber non ꝑmittit turbith virtutẽ stupefieri. Hoc etiã ut ad vnum sit dicere oẽs operantur spẽs elesanginæ.i. calidæ aromaticæ debilibus & tardis medicinis cõiunctę. Ita sermonibus his collectis ex sapiẽtium dictis appent causæ quibus una simplicium medicinarũ cum altera cõiungitur vel aliis. Nosce q̃ in cõstructionibus medicinarum & ꝓprie solẽnioribus vna sternitur vt basis aliis cooperantibus illi: velut in membro instrali consimilis pticula: differẽtia.127. Attendendũ siquidem iuxta filiũ Alchindi, q̃ licet fere infiniti modi cõpõnis medicinarũ existãt, capitales tñ sex sunt: qm̃ aut componitur calida medicina cum calida: vel fri. cum fri. aut ca. cum fri. vel tpata cum tpata: vel tpata cum calida, aut ipsa cum fri. In primis quoq; tribus modis diuersitas triplex extat: aut.n. æquę calida cum æqualiter cõiungitur calida, vel minus, aut magis. Et similr in frigida cum frigida, & in calida cum fri. vnde colliget.5. Medicinarum simpliciũ ex quibus medicina resultat cõposita vel sunt oẽs vnius generis vt ca. uel fri. aut contrariĳ generis: qm̃ quedam calidæ, aliæ vero frigidę. Quorum vterq; subdiuiditur modorum: quia medicinæ aut erunt in eodẽ gradu caliditatis vel fri. vt in scdo aut in tertio aut in diuerso vt primo, tertio vel scdo & quarto. Propter huius tertium sciendum q̃ sicut cibaria vnomõ composita vigorosiora, & perfectiora redduntur & mõ alio contraria: ita & medicinæ. vnde primo probl. Nutrimenta quidẽ alia existentia inuicem se corrumpunt: hoc quidẽ mõ alio vero nõ. Quæ nãq; componuntur vna scdo primo tripliciter disponuntur: aut.n. vigorãtur eorum operationes: aut destruuntur, aut rectificãtur ipsorum remouendo malitiã. Vigoratur quidem, sicut quando panicum & milium lacte decoquunẽ aut pinguedine porcina vel oleo: cũ.n. sint pauci nutrimenti: imo minus cæteris granis triticalibus: alimentorũ primo & ꝑcularibus dictis: reddũtur nutribiliora satis, vnde Gal. Palã hoc eduliũ melius tanto est q̃ per seipsum solum comestum, quanto & lac a natura ipsorũ amborum ad euchimam & ad alia duceret. Corrumpũtur quoq; sicut dulcia cum acetosis permistæ eo q̃ i adinuicem nõ sigillent, vnde primo tertia. Experimentatores Indi et aliĳ iam dixerunt q̃ lac cum rebus acetosis edendum non est neq; pisces cum lacteq́m indead ægritudines

Ca.1.I.A.

T.c.11.

O

1. simp. in ten.1. fun. 1.c.3. post princ.

Cap 9. in medio.

P

Ca.17 p' principiũ.

Q

Probl.C.1 f.

Ca.5. vers fin finem.

Coll. ca.9. iux. finem primo alimentorum ca.10. post 1. cap. pro prio.

A ægritudines peruenitur permanentes sicut lepra,neq; in-est.i.lac acetosum coagulatum cū raffanis:licet.n.hæc in se satis sint laudabilia, qn̄ tn̄ permiscenẽ corrūpuntur, cū non adinuicem sigillent. sicut confectio caloe dicta iuxta Beygeth auctorẽ cibarioꝵ ex sufficienter conficitur laudabilibus vt pineis:amigdalis,oleo sisamino ,et zucchаro.Qn̄ autem inuicem cōponuntur in se corrūpunt, propterea:ꝙ facta est abhominabilis oppilatiua tardi transitus in venas:passionibus tn̄ pectoris & viaꝵ vrinæ confert egentibus lenificatione & sedatione,rectificantur aūt si cum frigidis misceantur calida & contra. vnde primo tertia.Quod frigidum est sicut cucumer & cucurbita, tēperẽ ab eo quod existit cōtrariū sicut allia & porri . Qđ si fuerit calidū tēperẽ cū eo qđ existit ei cōtrariū, sicut cucumeres et portulaca. Eodẽ quoq; modo medicinaꝵ uigorantur aut destruuntur vel minus reddunẽ actiones cū vna cōiungantur.Exēplū primi est associatio turbith cū zinzibere, vt tactū est prius, et epithemi cum pipere, aut reubarbari cū bolo armeno. In reubar. nāq; inest virtus contractionis fortis,sed cum hoc virtus etiā aperitiua minuens illius actionẽ,vnde si misceaẽ cū bolo armeno aut achacia cōtrahit uehementer. Et propter hāc intētionem crocus cōmisceẽ cū rosa, cāphora,& corallo, vt ipsas ad cor faciat peruenire. Ob hoc quoq; semen raffani cū subtiliatiuis & penetratiuis copulaẽ,vt tanto tēpore faciat ea permanere in hepate:vt suas perficiant actiones . Declaratio quoq; secundi est violæ cū myrabolanis, & vl̄r lenitiua cū cōpressiua cōiunctio ac aqua ordei cum syrupo ace. vnde quarto prima. Et aggregare syrupum acetosum & aquam ordei simul est illaudabile, qm̄ corrumpit aquam ordei s̄m plurimum. Tertij quidẽ paradygma est permistio aloes cum dragacanto aut bdellio et vl̄r cū omni acuto excoriatiuo,ceu pulpa colloquintidæ. Aloe enim soluit & mundat intestina,sed excoriat, & venarū proprie ani aperit orificia, sed permistione præ dictorū tollitur hm̄oi malitia. Talis quoq; medicinaꝵ societas & copulatio aliqn̄ attēditur penes qualitates primas, vt se inuicē corrigant uel corrumpant interdum propter effectus sicut myrabolanos emendare dicunt prauos scamoneæ effectus,aliquando quidẽ propter emēdationẽ ꝓprietatum malaꝵ quas eius proprietate habet corrigere, sicut venenositas & inimicitia rei, propter qđ bezabart commiscetur medicinis: & si ex his conueniens debet esse permistio,oportet vt sibi inuicē sigillent, ita ꝙ postq; fuerint inuicem cōiunctæ per actionẽ & passionẽ ac virtutẽ inditā,vna consurgat virtus in totum qualis est permistio turbith cū zinzibere:& raffani cum hermodactylis,nō aūt raffani cum turbith,nō.n.sigillāt sibi. Qđ ostẽditur,qm̄ scamoneæ ꝓpriū est lædere cor. Estq; calida habilis inflāmari:est & multæ membroꝵ dissolutionis,ambra vero cōfortat cor,& crystallus extinguit inflāmationẽ,& gallia cōfortat mēbroꝵ dissolutiones:& tn̄ condigna nō est ipsoꝵ cū scamonea permistio,nō.n.sibi sigillant vna & ideo nō fit eoꝵ vtilis permistio. Mes.primo simpliciū,quare secūdo. A. secundo. Inquit Gal. Ego posui hepar adip.i.lupi in medicamento eupatorij, & non reperi ipsum augere iuuamentū vltra id quod ex illo solebat peruenire. Quædā vero se proprietate corrumpunt, vt chordæ ex intestinis ouium factę & lupoꝵ cōiectæ et pennæ columbæ cum his quæ accipitris dicunt.

Docti. 1.c. 7. p°. prin.

B

Tr.2.ca.9. post med.

C

D

Intro. 2.fē 1.cap. 1. in ata finem. Ca. 234.

Ca.9 in f.

Ca.5.circa finem.

PROPTER secundum vero sciēdum scribi primo quarta quod labere facit nō est cōiungendum ei qđ comprimendo iuuat taliter vt sint eoꝵ virtutes æquales, immo melius est in hm̄oi vt vnū post aliud tardetur, vt sit. ver.gra. vna duaꝵ medicinaꝵ quę lenificat prius suam perficiens operationẽ q̄ ea quæ cōprimit, deinde aduenia expressiua & expellat quod lenificatū fuit. secundo quoq; primo. Illæ autem quæ destruuntur per cōmistionem sunt sicut si sint duæ medicinæ vnā efficientes operationem,sed duabus potentijs contrarijs aut quasi contrarijs,tunc qn̄ aggregantur,si contingat ꝙ vna eaꝵ antecedat ad operationem,suam perficiet operationẽ, & si non antecedat vna earum aliā prohibẽt se, sicut viola et myrabolani, viola.n. soluit læniendo, & myrabolani soluunt exprimēdo & inspissando:qn̄ ergo superueniūt materiei ambaꝵ operationes destruuntur ipsæ,& si myrabolani antecedunt,deinde superuenit viola, non inest alicui ipsorum operatio,& si antecedit viola & lænit deinde superueniant myrabolani & exprimant est operatio fortior. Colliget quoq;.5. Medici miscent myrabolanos cum cassiafistula & turbith, sed nesciūt modum medendi. Contrarium quidẽ hoꝵ secundo practicæ,ita. quidam myrab. simplices bibunt cum zucchаro & mānna: & qui hoc modo quidam tritos diligēter cum duplo zaccare.manna vero lenitiua est. Amplius id videtur superficietenus sapere Mes.secundo simpliciū.Quidā autẽ dixerunt ꝙ nō est bona ꝓmistio myrabolanoꝵ cum medicina labificatiua & lenitiua,qm̄ operationes eoꝵ in id ipsum se perimunt. & ego nō video illud, immo remouetur id eis per ipsas adhærentia & corrugatio:& acqrit solutio facilis. Adhuc Aggregator. Et qn̄ volumus myrabolanos præparare ad dandum in potu, terātur,& infundantur in aqua calida,& colentur:& proijciantur super colaturā zacchare & tereniabin ad reprimendum stipticitatem eoꝵ &c. Et qui vult addere in bonitate pręparationis eorum coquat ipsos cum prunis et sebesten & iuiubis & tribuat,quia in istis medicinis est viscositas quæ reprimit stipticitatem myrabolanorum &c. & istæ tres species myrabolanorum miscentur cum thamarindis. Medicina itaq; s̄m hos lenitiua est compressiuę miscenda,sed quid de hoc mox apparebit.

E

Cap.55. post prin.

Cap.55.& 179.

Ca.8 mir. in medio.

F

Tra.1 cap. 103.post medium.

PROPTER tertium est sciēdum vt ex prædictis veritas relinquatur ꝙ permistio medicinæ cum medicina, aut est uera vel appropinquans vere, & tempus iam tantum præterijt super eam: vt ex omnibus permiscibilibus resultauerit vna quædam complexio & forma. Mora enim egent confusorum corpoꝵ particulæ, elemētorum primo, vt agant & patiantur inuicem omnifariā, & hoc modo potest medicina lenitiua cum compressiua cōiungi, cum tunc contrarietates quas habebāt adinuicem miscibilia sint sopitæ ac in vnā naturam mediā redactæ: sic enim videmus per tēpus ex contrarijs vnum aliquid constitui & consurgere perfectum. Aut mistio fuit quasi sensibilis & per iuxta positionem:ac ex breui tēpore facta:& ita non est vtilis permistio medicinæ lenitiuę cum compressiua:& proprie cum æqua vt cōtingit fuerint in mistione miscibilia: pręcipue cum lenitiuā præcesserit cōpressiua, quod & argumenta notant in hanc partem inducta. Potest quoq; aliter & dulcius dici,ꝙ ex sermonibus poẽ colligi prææallegatis medicoꝵ qa in ꝓmistiōe aut sunt miscibilia æqualia virtute, vel inæq̄lia. Siqdẽ æq̄lia ceu qn̄ uolumus solonẽ vnius medicinę iuuare ex alterius solone vt agarici cū turbith, tūc medicina lenitiua nō est cōpressiuæ adiūgenda:qm̄ actiones sibi earū aduersæ destruerenẽ:sicut sentit. A.cū Auer.qn̄ inqt vt sint virtutes eoꝵ æquales, qđ & rōnes hm̄oi ꝑtis deducūt aperte. Aut nō sunt æq̄lia virtute: immo vnū valde superat reliquum:qđ euenit qn̄ medicina cōiungitur medicinę: non quidẽ cā solonis ex æquo fiendæ vel alterius: sed magis propter remotionẽ alicuius malitiæ & defectus a medicina illa: sicut myrabolani citrini scamoneæ,zinziber turbith admiceẽ,rosa scamonee,& bdelliū aloe. Et ita medicinæ lenitiuæ cū cōpressiua vtilis est permistio per viā q̄dẽ correctionis ac emendationis nocumēti:& hoc est qđ voluit Mes.qn̄ dixit.a myrabolanis q̄ medicina cōpressiua existit ꝑ admistionẽ medicinę lenitiuę remoueri adhærentiā & corrugationẽ & facilẽ ꝑstari ꝑ cōsequēs solonẽ. Apparuit etiā ex Aggregatore Serapionis manifeste

G

In fine.

H

4.1.ca.9.i fine. 5. colliget. ca.17. post principiū.

2 simp. ct de myrabolanis in medio.

I ꝙ loquitur de permistione preparatiua bonitatis praesta tiua & malitiae remotiua. Virtus similiter myrabolanorum remouet a cassiafistula lenificationẽ superfluã quae debilitat stomachum & intestina: ita vt timeatur in debilibus lubricis & maxime hyeme, quod & argumenta huiusmodi partis ostendunt prima.

PROPTER quartum quidem & si rationibus iam vtriusq; partis appareat quid dicendũ: gratia tñ maioris didascaliae. Ad primum dicẽdum visum esse quid auctoritates deducant Halyab. Mes. & Aggregatoris. Ad aliud dicendũ: ꝙ vtilis est permistio inaequalis virtutis & correctionis causa: non autem solutionis faciendae ex aequo, & ita quod inducitur. A. audiẽdum. Ad aliud dicendum ꝙ medicina dissolutiua cõiungitur alijs rõne correctionis, non autem solutionis faciendae, cũ fortis existat: per quem etiam modum concedetur copulatio medicinae lenitiuae cum cõpressiua. Aut dicendum

K ꝙ non est tanta oppositio dissolutiuae ad alias: ceu lenitiuę ad cõpressiuã: quia licet ipsa sit fortioris virtutis alijs: non tñ inde consurgit contrarietas & impedimentũ solutionis. Ad aliud dicẽdum: ꝙ hic poterit iuuari per admistionem lenitiuae & cõpressiuae: non ex aequo, sed inaequalis virtutis quę conceditur, aut permistionẽ ẽt aequalẽ virtute ac veram, quae ex longinquo tempore fuerit constructa. Et propter hoc ad aliud: quia res stiptica põt aliã medicinam iuuare mistione concessa praemissa. Silr ex opposito apparẽt sermones. A. & Auer. Ad aliud dicendũ: ꝙ operationes lenitiuae & cõpressiuae nõ se corrumpunt, immo meliorantur & emendant, si praedicto commisceãtur modo. Ad aliud dicendũ: ꝙ arguit de mistione quasi vera, ex longo tẽpore consurgente in qđdam medium ab extremis omnibus alterum &c.

DIFFERENTIA. CXLIIII.

QVOD post euacuationem melancholiae per pharmacũ effrenitans attrahatur pituita monstratur ex secũdo practicae & Hal. Rursus plures medicinae sunt euacuãtes melãcholiã & phlegma: sicut cho-

L lerã & phlegma. vnde reg. a. 2. possibile est vt eũentur cholera & phlegma in vna hora: fere autẽ nullae melancholiã & cholerã. Adhuc primo quarta. ois medicina in primis eũ extrahit humorẽ q est sibi proprius, & deinde illũ qui est post ipsum in multitudine & subtilitate, et reliquos hoc ordine. Id aũt erit phlegma cũ maioris sit quantitatis in corpore humoribus pharmaticis subtiliusq; post melancholiã. Amp. 3. pharmacoꝝ. Medicina laxatiua trahit per similitudinẽ vt & tandẽ stimulata euacuet natura attractũ, sed melancholia & phlegma conueniunt cum vtrũq; sit frigidum & graue. vnde colliget. 5. Medicinae quae attrahunt melancholiã, trahũt hu. phlegmaticos, quia conueniunt cũ ea in vna qualitatũ, ita ꝙ post eductionẽ melãcholię euacuabit phlegma.

Cap. 53. post med. 3. tecõni Cõ. 196. circa prin. Cõ. 11. an medium. Cap. 5. post medĩũ Dist. 4. c. 4. cir. princ. Cap. 11. in fine.

M IN OPPOSITVM Gal. 2. elemẽtoꝝ. 3. pharmacoꝝ. Serapio in antidotario, & Isaac elementoꝝ primo. Eti. Humor ille debet euacuari post melancholiã & vſr post appropriatum qui minus est proprius & familiaris naturae: talis vero est cholera & non phlegma, cũ sit nutrire natum in sanguinis conuersione, quod non cholera dria. 30. Palin. quod est calidius est magis educibile, qa calidum bene mobile. de ge. aialium. 2. hmõi vero cholera, non autem phlegma, ita ꝙ post eductionem melancholiae pharmacum choleram attrahet & nõ phlegma.

Versus fin. Dist. 4. c. 5 post princ. Ca. 10. cir. principiũ. Circa me. Ca. 1 post principiũ.

PROPTER PRIMVM siquidem sciẽdũ ꝙ quid sit euacuatio, differentia ostendet. 164. hęc autem euacuatio proprie dicitur purgatio, eo ꝙ eductis alijs hu. sanguis remaneat depuratus, vnde de pharmacijs Gal. Propterea nominãtur ab hominibus purgãtia, quia purũ relinquunt sanguinẽ ab alijs superfluitatibus, quid etiã sit pharmacum dria visum. 126. Illud quoq; dicitur effrenitans quod non iure pharmaci, sed violentia degenerãtis educitur, insilit enim in humorem sibi extraneum velut irascens in quencq; furere. Humor nãq; dupliciter euacuatur, aut proprietate, puta qñ pharmacũ determinatum seu determinatos attrahit humores. Nam quoddã pharmacorum ita vnum euacuat humorem, vt scamonea choleram: lapis lazuli melancholiam, & turbith phlegma. quoddam vero plures, sicut aloe & reubarbarum choleram & phlegma. Agaricus autem omnes tres fortasse: aliud effrenitando etiã ꝙ plures. differentia. 141. quid autem sit melancholia & phlegma differentijs visum proprijs.

Ca. 1. in fi. & 3. in prin.

N

PROPTER secundum vero sciendũ vt visum etiã 142. ꝙ circa quaesitum huius diuersificati sunt antiqui. Asclepiades nãq; factus opiniõis Empedoclis defensor vt ꝙ elementoꝝ qualitates sint inalterabiles & intrãsmutabiles a seculo in seculum, hicq; naturã negãs, puidentia & velut arte quadã operãtem dixit nullum humoꝝ nullo determinate attrahi pharmacoꝝ, immo trãsmutat cõuertit & alterat corrũpens in sui ipsius naturã quodcũq; fuerit, quod effundit, & adhuc ꝙ vtilitas cõsecuta in purgationibus non tristãtis fit purgatione humoris, sed cõi rõne eũonis, quia. n. eũauit in cõi: & nõ hunc humorem vel illũ sensit ꝙ inde iuuari. Cuius quidẽ positionis annullatio inscribit elementoꝝ. 2. naturaliũ primo, & simpliciũ. 3. de pharmacis: & de melancholia, quia sic indifferenter iuuarent phlobotomia & pharmacia huius vel illius humoris, qđ in manifestũ ducit incõueniens, cũ hi hoc iuuentur: illo vero laedãtur aperte: non. n. siccis & extenuatis confert phlobotomia, aut oppositis pharmacia. Rursus emperia docet pharmacũ hunc & non illum eũare humorẽ, & istũ deinceps & non illũ iuuari. Q. autẽ nõ simplr insoluens pharmacũ in humorẽ cõuertatur quem habet attrahere differentia monstrauit. 142. Fallitur etiã Erasistratus putãs quae post negata vera fieri ab Asclepiade oia consequentia eius qđ euacuaĩ saluare. naturalium primo redargutus & secundo & in de pharmacijs: volens: ꝙ sicut in phlobotomijs est humoꝝ omniũ aequalis eũatio, & in purgationibus solius: tũc. n. ois medicina cholerã cum sit subtilis educeret. qđ. n. attrahit cõsequẽtia vacui primitus attrahit qđ subtile: deinde qđ reliquum ordine dria. 51. Alij vero fere his oppositi dixerunt pharmacum euellere quod ex humoribus augmẽtatũ: qđ & nõ valet: quia ita pharmacũ nõ educeret eligẽdo quod sibi propriũ, sicq; determinate phlegma eũaret omne, cum humoꝝ sit amplius. Quidã vero arti familiares dixerunt ꝙ pharmacum cholerae attractiuum primitus hãc euellit, deinceps si effreniteт phlegma, demum melancholiã, & ultimo sanguinẽ cum sit familiaris naturae & dilectus tãꝙ filius. Si autem post illud degenerãs attrahit cholerã & ab hinc melancholiã & sanguinem tãdem & in his cõueniunt cuncti, sed si melãcholiã habeat attrahere sm Gal. ascribentẽ Hip. Serap. & Isaac vt prae inductum illã primitus euellit, deinde cholerã & postea phlegma sanguinẽq; vltio. Halyab. uero cũ Haly. ut inductũ post melãcholiã eũari volũt phlegma, quibus. A. visus est assentire. Istius siquidẽ aut alterius ordinatio nis humorum vnius post alterum eductoꝝ quatuor reperio fore modos causae positos. Mes. nãq; de pharmacis cãm tãgit uniuersalem & insufficientem habilitatẽ. videlicet, humoꝝ. Has. vero tertio pharmacoꝝ causas huius assignat, subtilitatẽ humoꝝ & grossitudinẽ et ppriетatem seu cõuenietiã cum corpore ac huius oppositum. Serap. quoq; & Isaac concidunt cum Gal. in primo, nõ autem in secundo ponentes causam huius leuitatẽ & grauitatem humoris siue velocitatem ad motum & tarditatem. A. vero concordans cum alijs in priori causa. secũdã dicit humoꝝ multitudinem vel paucitatem, quid aũt de hoc videbitur consequenter.

O

Ante me. Ca. 1 & 5. Cõsi... post prin. Cap... Cap. 9.

P

Cap... vsq; in f. Ca. 1 ... Cap. 1. & 8

Q

Primo 4. ... Li. 1 ... 1. cap. 1 in medio. Vlt. ... in fine

Propter

A

PROPTER TERTIVM vero primitus quędā præmittantur necessaria: secundo veritas subiūgatur: & tertio præinducti familiares amplius arti visi concilienť dissoni. Propter hmōi primum sciendum ꝙ pharmacum vt suppositū effrenitat qn̄ꝙ: quod tripliciter euenit: vasoꝝ.s.debilitate, vel pororum eorundē apertione, aut pharmaci mordicatiua acuitate. differētia.127. Amplius iuxta Serap. quæsitum tribus verificatur conditionibus adiectis, vt ꝙ virtus pharmaci nō deficiat in humorum successiua vsꝙ ad sanguinē eductionē et ꝙ pharmacum vnum solum habeat humorem proprietate sua euellere: quoddam nāꝙ vt dictum est plures cōcitat humores, & ꝙ humor educendus in loco existat apto pharmaci eductioni. Nam pharmacum melancholiæ attractiuum si choleram reperiat in loco euelli apto, vt ventre: illā vero in angustis meatibus positam tunc cholera primitus per viam educiť accidentis: eo ꝙ venter lesus medicamine & humoꝝ acumine & grauitate virtus ipsius excretiua excitabitur in choleram expellēdam ante melancholiam.

7.bre.cap. 10. post principium.

B

Dubitare tn̄ contingit, quia cum medicina hu. euacuaret ꝓprium magis ꝙ̄ alterum, si ad alium permuteť euacuādum tunc corpus erit absꝗ humoꝝ vno: immo etiā sine tribus cum ad sanguinē perueniat euacuādum: eo ꝙ natura vt tradunt tanꝙ familiarē & filium naturæ vltimo exhibet violētata. Cuius oppositum dr̄ia monstrauit.11. Dicendum ꝙ corpus oē constat ex quatuor humoribus: proportionatur nāꝙ elementis quatuor prioribus, vt ostensum ibidē. Et duplicem sciendum ꝓportionem habere naturā ad humores: vnam quidem cōem & indeterminatā: ita ꝙ cum maiori quātitate ipsoꝝ aut minori pōt subsistere: alterā pręcisam & definitam, adeo ꝙ cum minori nequeat consistere: & hac cuiuscunꝗ sit humoris magis diligit et defendit ꝓportione sanguinis cōi. Nam qn̄ natura sentit se a proportione præcisę choleræ, aut melancholię secedere, potius exhibet sanguinē: vt eo pharmacari corrigať audacia ꝙ̄ alicuius hu. euulsionem patiať in amplius: quia ad ipsius euacuationē omnifariā mors cōsequeretur. Et ex hoc ēt apparet ꝙ ꝙ̄ꝙ aspectus pharmaci sit amplius ad hu. naturalē, ꝙ̄ corruptum. differentia.142. hunc tamē magis euacuat ꝙ̄ illum: cum ipe tanꝙ iuuatiuus aut necessarius naturæ defendat magis ab ipsa. Propter secundum huius sciēdum ꝙ pharmacum primitus humorē attrahit ꝓprium prioribus conditionibus adiectis: deinde reliquum fm̄ subtilitatē & leuitatem siue facilitatem ad motū vsꝗ ad sanguinem: qm̄ si pharmacū (vt tactum) habet choleram euellere primitus ipsam attrahit deinde phlegma: postea melancholiā: & postremo sanguinē. Si vero phlegma, illud primitus attrahit: deinceps choleram: postea melancholiam, & sanguinem tandem: si aūt melancholiam, eam primitus: postea choleram: deinde phlegma & finaľr sanguinē. Et is quidē est ordo de humana natura ab Hippo. & Gal. expressus vel insignitus. Quem ratio confirmat: eo ꝙ ille humor post proprium educitur qui est subtilior: leuior & ad motum agilior: talis aūt est præinductus qui post proprium euacuať: nam cholera subtilior alijs leuior & mobilior: & ideo post appropriatum semper euelleť humorem: quod fortassis sensit Damascenus dicens oē catharticum necessario choleram rumouere. Et si quidā nomine choleræ humorem audiant oēm: huic aūt opponitur melancholia: & ideo fere vltimo educiť: phlegma vero horum obtinet mediū: vnde et in medio educitur ipsoꝝ.

C

D
Cap. 2. in medio. 2. clemēto rū vsus 6.

Apho. 34.

Adhuc humoris attractio post ꝓprium perficitur amplius calido ꝙ̄ proprietate nisi fortassis cōi: sed calidum magis attrahiť calido ꝙ̄ frigidum ꝓpter conuenientiam. Cholera vero est calidior humorum: post humorē itaꝗ ꝓprium euacuabiť cholera, & non phlegma vel melancholia: & neꝗ est inconueniens ꝙ post quēlibet appropriatum hu, aquositas immediatius educatur: cum fuerit coaptata. Sed hic dubitare contingit, quia sanguinem videtur debere post ꝓprium hu. educi. Nam vna causarum eductionis eoꝝ post ꝓprium fm̄ A. est multitudo. Adhuc sanguis corrumpiť: & est sanguis fm̄ eūdem & Halyabbatē: quod autē tale, celerius datur a natura: igiť post appropriatum hu. sanguis educetur immediatius. Dicendum ꝙ sanguis vltimo attrahiť seu euacuať: non enim demonstrat in præsenti pharmaco effrenitatē: ipm enim tanꝙ intimum natura recondit & conseruat quantum potest: cum solus nutriat dr̄ia.30. & spirituū sit materia: quod alijs minime aut rarius inest: neꝗ pharmacū nunc scitur sanguinis ꝓprietate euulsiuū, olim tn̄ scitum: vnde de pharmacijs. Quidā adinuenit herbā ita vt assumens ipsam sanguinem emitteret et periret: quare multis ac morientibus: vtebať enim hac ea in malū: inquisitione facta diligentiori repertus est medicator & ad præsidem gentis ductus. Cuius erat intentio nō hunc solum mori: veꝝ docentem istum & discentē ab eo: qui dixit interrogatus a pręside pręfato se a nullo doctum fuisse neꝗ aliū docuisse, sed casu cum porcellum ad quodā suburbium deferret ligatum: applicato ventre ipsum penes herbam reposuisse. Cum autem remouisset liquores vidit sanguineos ex hepate ad herbā defluentes: hincꝗ cōiecturatus ꝙ ea sanguinē attraheret: quam exhibens hoīum alicui ita esse reperit. Quem liquidē præses ligatis oculis ne eā ostenderet alicui iussit moriturum abduci: & de hac quidē herba multa valde inquit prætor nasci vbiꝗ. Paduæ etiam nūc ex quodā hepate liquefiente vni suppositę aliquo herbę deuentum est in notitiam illius. Tunc igitur ad primum dicendū: ꝙ licet multitudo humoris consentiat in euacuationē celebrem: huic tn̄ potest esse qualitas adiuncta benigna, vt in sanguinem quæ illud ꝓhibebat. Aut fortassis multitudo humoris non est vsquequaꝗ cā sufficiēs vt apparebit velocioris eductionis. Ad aliud dicēdum: ꝙ sanguis qn̄ corrumpiť licet remaneat sub natura cōi sanguinis: non tamē sub ꝓpria immo eius pars subtilior amplius conuertitur in choleram: & grossa fm̄ Gal. in melancholiam. dr̄ia.89. Hæ autem cōcessæ sunt pharmaco educi siue naturales existant aut aliæ. Propter huius tertium sciendum ꝙ dicentes post melancholiam phlegma educi: decepti fuerunt fortassis. Hipp. sermone ambiguo dicentis de humana natura phlegma cū sit frigidissimū & viscosum violentia. i. effrenitate pharmaci euacuata melancholia ꝓprie cōsequitur phlegma: & hic intellectus fm̄ Gal. & plurimos vt ostensum falsificatur: quem videnť praue habuisse prætacti: aut ꝙ cum duo sint hu. qui violentia educunť illata naturæ, vt melancholia & phlegma ꝓpter eorum grossitiē & viscositatem ad eductionē melancholiæ grandior expetitur violentia & conamen ꝙ̄ phlegmatis: cum amplius firmata euacuatione obediēs sit minus. Et hic prius acceptus est intellectus tanꝙ verus. Aut fortassis hoc accidente contingit ꝙ post melācholiam educať phlegma cum ipsum post sanguinē sit amplius augumentatū. vnde. 8. practi. Medicamen laxatiuum & si destinatum ꝓprium educit hu. per accidens tn̄ phlegmatis duplum eo ꝙ hoc in corpore sit multum. Id tn̄ hos non saluat perfecte: cum non quod per accidens, sed essentiale quæsitū expetat. Quidam ēt dixerunt ipsos velle ꝙ medicina eductiua melancholiæ, phlegma educit: cum rarius aut nunꝗ̄ pharmacum sit melācholię, aut choleræ attractiuū appropriatę, sed aut vt tactum melancholiæ & phlegmatis aut ipsius & choleræ: sed licet id verificeť: non tn̄ adaptatur ꝓposito: cum quæsitum de pharmaco sit auditum vnius hu. et non pluriū eductiuo: vel forsitan considerauerunt: quia pharmacum laxat quæ sīlia: pharmacoꝝ.3. Melancholia vero & phlegma, vt dictum etiā coll. 5. cōicant amplius & in substātia & qualitate: cōueniunt enim in actiuis, ꝙ̄ melancholia & cholera, sed id ēt modicum valeꝝ: eo ꝙ

E
3 4. vt in arg. 1.4. trac. 2 ca. 41 post principiū. Collig. 8. theo. ca. 5. iuxta fi.

F

Cap. 3. in medio.

G

2. de crisi ca. 12. post medium. Ca. 2. post medium.

H

Ca. 35. in medio.

Dist. 4. ca. 4. post pri. Cap. 21. in fine.

I eo q subtilitas humoris, & grossities, leuitas, & grauitas, siue facilitas ad motũ et difficultas plus vt positum alio quolibet operant in successiua humorũ eductione: et ideo fortassis minus sufficienter dixere recipientes causam ex Isaac oratione praue audita: & præcipue cum nõ expresserit ordinem euacuationis a melancholia inceptum per inter medios hu. in sanguinẽ peruenientẽ velut in cholera & phlegmate. vnde videtur alludere A. insinuanti: q consecutio euacuationis effrenitantis accidat subtilitate humorũ & multitudine: ita vt post melãcholiam educat phlegma. Causas ẽt ordines consecutionis euacuationis confirmant amplius ab Isaac et Serapione expressas, cũ ad eas non sequanĩ vt ad alias inconuenientia: nam quę Mes. vt dictum vsis & insufficiens. Similiter quæ A. prętactum colligit incõueniens. Causa ẽt Gal. secunda sumpta ex ꝓprietate vel continentia cum corpore põt calumniari: cum ſm eam phlegma deberet euacuari tantũ post

K choleras ambas: verificatur tñ in sanguine plurimum: cum dictum sit cum appropriatione quam habet ad naturam vltimo relaxari.

PROPTER QVARTVM quidem. ad primum quid dicendum apparuit. Ad aliud sitr apparuit: qm̃ quæsitum tangit pharmacum vnius hu. appropriate & non plurium euacuatiuum. Ad aliud sitr visum quid dicẽdum, cum in opinionẽ cadere satagat Haly abbatis cum Haly. Ad aliud dicendum: q similitudo quam pharmacum attrahit non est qualitatiua sed substãtialis ſm Gal. potius. Est nãq quædam conuenientia & affinitas in forma vel virtute occulta, vt ostensum dña. 142. vel causæ prætactæ.

DIFFERENTIA. CXLV.

T. cõ. 105. In medio. L VOD NON omne amarum sit caſm ostenditur: quia. 2. de aia & de sensu et sensato: qđ amplius exprimit Cõmentator. Species saporum sunt sicut spẽs colorũ & sibi æquales. Sed colorum quilibet ceu albus et niger cum aliꝭ qui sunt ipsorum extremi causanĩ a calido & frigido. Igitur & saporũ amarus. s. & dulcis. Sunt eni ſm Aristo. extremorum hi ex quibus consurgunt, & aliꝭ mediꝭ.

Vbi supra imediate. Dist. 3. ca. 5. post pn. Eti. simpliciũ. 4. Fructus quidam cõuertuntur ex amaritudine ad dulcedinẽ: sicut multi citrullorũ & melonum hmõi adsunt frigidi & hu. Adhuc si dulce vt cõiter dicunt est calidum: erit itaq amarũ suum contrarium frigidum. Contrarij nãq effectus contrarias arguunt causas. Calidum autem & frigidum cum aliꝭ qualitatibus sunt

Coll. 1 primi & 30. omniũ causæ. metheo. 4. Rursus. cuius substantia deferens est frigida, ipsum existit frigidum, sed substãtia deferens saporem amarum, est quid frigidum, qm̃ grossum. Grossum aũt ab elementis causari vr̃ frigidis congregando & coartando. Palin. præseruatiuum a putredine. fri. est: qm̃ ea causatur a calido: sed amarũ præseruat a pu

M Intent. 2. sũ. 1. ca. 3. in medio. pb. e. 47. tredine. Mes. simplicium. 1. Itidem. Amara oia sunt indigestibilia. 1. probl'. sed omne indigestibile frigidum est: cum digestiuum sit ca. & inde causetur. Itaq non omne amarum est calidum: verum quoddam frigidum: aliud autem calidum.

CVIVS OPPOSITVM medici cum physicis sapiunt plurimis: quod ẽt ostendiĩ, quia differentia consequenti ex dulci per caliditatem vlteriorem quid redditur salsum nitrosum: deinde amarũ: quod melius denotat decoctio & zucchari: cum tñ mel sit rei ois dulcissimum. 3.

Com. 2. in medio A. alimentorũ colle ca. 38. & de sub. dieta. t. 11. i pn. in medio. re. a. & Alexan. 1. proble. Palin. Auer. de sensu & sensato. Sapor attribuitur caliditati & humiditati: amarus quoq est sapor. Sed hæc ratiocinatio q̃si iniusta destruit sapores frigidos & siccos maxime: & ipsi dicetur ideo. Igitur amarum omne calidum erit.

PROPTER PRIMVM quidem sciẽdum: q volẽtem scire quid sit amarum opus est primitus quid sit sapor monstrare: & quę ipsius distinctio: cum sit spẽs eius. Est autẽ ſm Aristo. sapor passio gustus a terrestri sicco & hu. ſm potẽtiam alteratiuam deducta in actum. Dicitur autẽ sicco terrestri ad differẽtiam fumalis euaporationis: quæ cã extat odoris. Potẽtia vero alteratiua & in actum deductiua est caliditas: quæ ex cõmistione cum aliꝭ qualitatibus saporẽ deducit in actum de potentia. Actum dico qui est forma & non actio: talis enim consurgit quando qđ gustatur in effectu: est enim duplex sapor, actu & potentia, vt in sale q̃n gustatur in effectu percipitur tunc eius sapor prius existens in potentia. Auer. quoq his cõsonans sapor causatur ex commistione partis siccæ cum parte humida q̃n fuerit digesta ex calore aliqua digõne. Isaac siquidẽ in cibarijs vsibus typo satis saporem notificat volens id nihil aliud esse: q qddã sensibile sensui gustus: qđ vel abhorret aut delectat. Sapor nãq ad p̃sens tripliciter põt distingui. aut rõne primarũ qualitatũ, vel substantiæ deferentis illas. Aut eo q delectabiliter extat, vel abhorreĩ, siue neuter. ſm vero primum dicitur q saporum aliꝭ sunt calidi, aliꝭ frigidi tertꝭ, autẽ medꝭ. Calidi vt salsus & amarus & acutus. Frigidi quidẽ acetosus, stipticus, & ponticus. Medꝭ vero vnctuosus & dulcis: & ſm quosdã insipidus timo aliꝭ. Amp. Isaac locat eis gradus qualitatũ primarum determinatos: ponit eni salsum fore ca. & sic. in secundo gradu: amarũ in tertio: sed acutum in quarto vnde Hebẽ Gueso. Salsus sapor est calidus in secũdo & amarus in tertio verũ caliditas eius est minor caliditate acuti, & in genere frigidorũ. Acetosum dicit Isaac fri. & sic. in secundo, quod tñ non est multum sane dictum: cum potius acetum vnde nominatur sit frigidum in primo & siccum in tertio. Stipticum quoq in principio tertꝭ: ponticũ in fine ipsius vel principio quarti. vnctuosus vero & dulcis maxime ponuntur tpati: vt idem ibidẽ cum tertio & quarto simplicium. Res. n. dulcis est conueniens naturæ corporis nostri ꝓprie & est corpus hois ca. & hu. cum æqualitate: & ad hanc naturam cupit Isaac ẽt insipidum adducere. Hoc aũt apud ipsum est iustitiæ temperamẽtum: quod tñ est ca. & hu. in secundo gradu: humana nãq complexio temperata est ca. & hu. vt dicit in secundo gradu. Distinguit ẽt sapores quo ad tpamentum ad pondus cum inquit. dulce fore calidũ & hu. in secundo gradu. Distinguitur ẽt secundo rõne substantiæ prædictas deferentis qualitates: quod ẽt tripliciter euenit: quia quædã est subtilis, alia media: quędã vero grossa. Grossa vt deferens ponticum & amarũ. Subtilis, vt quę actui et acetosi. Media vero ois alia: ſm tñ magis & minus diuersificata: qm̃ mediocriter est vnctuosa & postea dulcis: deinde salsa: & demum stiptica. ponitur ẽt & insipida locum medium inter hęc obtinere distãtia: & põt hæc distinctio cum prędicta coniungi: vt substantia grossa, amara, & calida in tertio &c. Distinguiĩ & tertio qm̃ saporũ ſm Isaac quidã est gustui non accõmodatus, vt quis inde sapor dictus isipidus: qui & triplex existit: aut quia vere insipidus, qualis qui aquæ simplicis & aliorũ elementorum. Carent enim ea sapore, cum ipse cõsurgat ex elementorum cõmistione. Est & alius nõ eo q nõ habeat formam saporis, sed quia cum sit in actu primo saporis formã iam obtinens, non põt in opus peruenire. secundo quia nihil ab ipso dissoluiĩ in partes minimas quod poris infigaĩ linguæ: exquo cum humido illi admisto ratio causaĩ saporãdi. secundo apparens de anima. Et ita ferrum sui duritie, aut adamas fere indissolubiles insipidos dicimus: aut licet ab ipso aliquid dissoluaĩ ac linguę cõmisceatur: non tñ dictorũ quis determinatus sentitur saporum: quod fortassis non ꝓprie vocaĩ insipidum: velut phlegma sic dictũ & cucurbita. Est & sapor alius sensui gustus accõmodus & ei coaptatus: qui ẽt triplex existit. aut. n. abominabilis est gustui repugnans & iuncturas separans: ſm plus tñ & minus feruẽti proportionatiuus aquæ: qualis est salsus, amarus, acutus, & acetosus

Right-margin notes: N De sensu & sensato in medio. — Vbi supra imediate. — L cõne. 6. versu 6. — Q — In dictis vsibus lcõne. 14. ver sus finem. L cõne. 18 — L cõne. 12 iuxta fi. & lcõne. 15. in princi. Dif. 2. c. 1. Dif. 3. c. 1. circa fi. L cõne. 15 in prin. L cõne. 12 & fi. & lcõne. 17 circa prin. — P — Q Vbi supra lcõne. 16 in fin. — Tex. & cõ. 104.

A tosus ex parte subtilitatis substantiæ. aut horridus & sensui nociuus, ꝑpter nimium cõstringere ac adunare aquę frigidæ assimilatus, vt ponticus maxime & stipticus: & rõne qualitatis acetosus, aut iucundus et contemperatus sensui medium in vtrisq; obtinens extremoꝝ, velut vnctuosus & dulcis. Vnusquisq; ẽt saporũ gradus & mansiones recipit non paucos in magis & minus diuersificatos: vnde & vnus sapor aliĳ similis reddit̃ nõ parum. Et ideo iuxta Arist. dulce ac vnctuosum ponit̃ idem fere cõsistere: ac sĩr salsum cum amaro. Diuersitas aũt hæc ostẽditur in dulcedine: nã ipsa quadruplex inuenit̃ ab Isaac distincta: nam quædam est pura omniũ qualitatum media: quædã ad grossitudinẽ attinet & viscositatẽ: reliqua insipiditati cõiuncta: nõnulla acumini cõmista: quę vero pura naturæ ꝑportionatur tẽperatæ humanæ. Sunt autẽ vt iam apparuit sapores octo & vnum quid priuatum sapore dictum isipiduꝫ: quidã vero solum septem posuerunt, vt Gal. simplicium. 1. Et Arist. ipsos hoc numero cõprehendit sicut & colores: licet octo idẽ explicet numerando: quidam ẽt ponticum omittunt, vt Almansor. 3. & Mes. ipsum ad stipticũ reducentes: aliĳ vero contra: quod fit quia parum hi duo distant sapores. & inter hos sm Gal. locatur etiã austerus: causatur enim ex sicco feculento aquæ cõmisto, ꝓbl. 20. Qui aliqñ sm Arist. expositores sumitur pro acetoso: interdum vero pro stiptico. Gal. vero de alimentis vr̃ ipsum ad stipticum reducere & ponticum magis: & forsitan hanc diuersitatẽ translatãtes induxere. Nam paupercula olim latinitas rebus caruit & vocibus. Est aũt & modus generationis saporum sm Arist. ex amaro & dulci: ceu colorum omnium ꝓductio tanq̃ ex extremis ex nigro conficitur & albo. Velut enim nigrum est priuatio albi, & in non ꝑspicuo: sic amaꝝ, dulce, & salsum in nutribili humido. Saporũ quidem productio apud Arist. magis existit sm numeꝝ proportionabilẽ, vt gustui conueniẽtem & eius oppositum, qua sm primas immediatius consurgat qualitates, ceu colores veniunt ex illis. Vnusquisq; eni sapor attenditur sm numeros quosdam proportionabiles, & cõmistiones, & motus aut indeterminatos & improportionabiles: qui enim delectationẽ inducunt cõmistim hi in numeris ꝑportionalibus cõsistunt soli: opposite vero se habent reliqui. Aristo. nãq; egit de sapore in de sensu & sensato: sicut de odore & colore: prout sunt quædã obiecta deducentia potentiam sensitiuam in actum: de quo. 2. de aia: in quemlibet hmõi ordinatur. Medicus vero magis considerauit saporẽ prout per eum peruenit̃ in cognitionem medicinaꝝ sic cõplexionataꝝ: & ideo magis attribuit primis qualitatibus q̃ organo eundem. Vnde nosce quoq; ex de sensu & sensato ac. 2. de aia: ꝙ q̃uis sapores causentur a calido frigido hu. & sic. & contraria sunt quę maxime a se distant: non tñ sm maximã distantiam calidi frig. hu. & sic. attenditur contrarietas in sp̃ebus saporum, sed sm ordinẽ ad gustum: prout, videlicet natus est imutari a sapore cum horrore vel suauitate. vnde nõ necesse est ꝙ dulce vel amaꝝ sit maxime calidum fri. sic. vel humi. sed ꝙ maxime se habet in tali: aut altera gustus immutatione. His itaq; apparere põt quid sit amarũ. Est nãq; sapor linguam abradens ac exasperans absq; adustione de pharmacis & primo apparens secũdi. Calidum quoq; vt ex sermonibus opus sit Auic. dicere duplicem habet cõparationem, aut ad naturam humanã, vel ad rem ipsam: vt videbitur in se consideratam.

[Margin: 2. de aia. t. c. 105. — cõme. 17 in prin. — Dis. 3. c. 9. in prin. 2. de aia. tex. c. 105. — B — Cap. 10 1. Lib. 1. simplic. intẽ. 1 cit. 1. 3 me. proble. 3 5. Li. 2. c. 21 — 2. de aia te. c. 105. — C — in medio. — c. 105. — D — Lib. 4. dis. 4. ca 3. in principio Cap. 3. in medio.]

PROPTER SECVNDVM vero sciendum: ꝙ post antedictos superueniens litigiosus & infestus antiquis Auerrois cordubensis Aristo. dilucidator eximius nititur ostendere. 2. de aia. de sensu & sensato: ac colĩ. 5. cum detestatione medicorũ & Gal. pręcipue ꝙ amarum non solũ causatur a calido: immo ẽt a fri. sicut album & nigrum. Cuius quidẽ motiua si cõcesserimus ꝙ isti sapores consequunt̃ calorem & frigus: necesse est ꝙ contrarietas in istis sit in illo quod est vltime calidũ & in eo quod vltime frigidum. Sed si cõcesserimus ꝙ est de sapore, ceu de colore. s. ꝙ idem color sit a caliditate vel a fri. tunc nõ accidet impossibile: quod & tactum est in argutis primis virtute, & subdit. Videtur ꝙ opinio Gal. sit error. Videmus enim ꝙ amaritudo qñq; inuenitur cum frigiditate vt q̃ est in fructibus in primo incremento demonstrat frigidum: & quę est in rebus cõbustis demonstrat calidum. Et sĩr non est impossibile: ꝙ aliqua dulcedo sit frigida. Videtur enim ꝙ plantæ amari saporis apud cõplementum sunt dulces, aut insipidæ in principio. Signum autẽ ostendens ꝙ hi sic habeant sapores est, quia plantę habẽtes saporem non transferunt ex amaritudine ad dulcedinem in eis quæ innatæ sunt esse dulces in fine: nisi mediãte aliquo sapoꝝ illorum. In. 5. etiam colĩ. Super naturã amari dominatur cõplexio sicca terrestris: & hęc põt nasci a ca. & fri. Et significatio separans vnum ab altero est significatio ꝙ fit a frigore, vt sit dulce postq̃ fuerit amarum, sicut sunt glandes xylocaracta & aliqua ex cucurbitis. Adhuc opiũ est in fine amaritudinis inducens paralysim sua frigiditate. Et remouet demum cauillationẽ: quia non potes dicere ꝙ nõ prouenit amaritudo a parte frigida sed a calida: qm̃ amaritudo est dominans in suo sapore: & sapor est in iudicãdo super naturam rei: vnde debet sm hoc iudicari ꝙ magis sit ca. q̃ fri. Et hoc quod diximus de amaro non senserunt medici qui nos præcesserunt: & ẽt Gal. non appropriauit ipsum nisi calori tm̃.

[Margin: Primo prima doc. 3. cap. 1. post me. & 1. 1 cap. 3. in fi. Cõm 105 in medio. cap. 17. — E — F]

Istius aũt positionis quidem annullatio rõnabiliter in tertio dicendoꝝ ostendetur. Hic autem solum mõstretur eius non cõuincere inducta. Primitus tñ sciendum quod non est aliquod de habẽtibus sapores, puri saporis vere 4. simplicium: non enim est aliquid saporis cui nõ admisceantur sapores aliĳ: cum hu. ẽt non sint puri: ex quibus causantur. Omnia enim ex quatuor sunt cõposita elemẽtis faciẽtibus in re qualibet repręsentationes diuersas, vt cõmistiones vel cõplexiones. Est enim duplex cõmistio seu cõplexio. primo secũdi: & in naturalibus ac artificialibus, vt lactis significat & theriaces compositio: prima quidẽ & secunda. prima quoq; est quæ ex primaria resultat cõplexione inuicem elementorum quã maxime consequitur tactus: cum sit quid terreum materiale & insertũ valde naturis primis: ac etiam gustus qui est tactus quidã hanc sequitur q̃plurimum. Estq; secunda resultans post illam primariã ex actione & passione contrariarũ qualitatum elementorum: quod euenit quia vna demum qualitatum vigoratur super aliam: ceu in pluribus rerum cõtingit: ꝙ in tpis acuuntur processus q̃d aut propter aerem accidit circunstantem vel propter virtutem cœlestem aliquam aut fortassis imaginationẽ in habentibus immensam: quã quidem non parum sequit̃ color: deinde odor, postea sapor minime dr̃a. 37. apparens. Color enim est quid fere spirituale imateriale, permutatur enim ex qualibet re de leui, cum sit tanq̃ epiphania sm Pythagorã aliqua. In sapore tñ nõ est necessaria verificatio penitus, vt ꝙ talis sapor arguat talem cõplexionem omnino aut substantiã, sed vt multum & post sapores est in odorib' & post vtrosq; in colore. Est enim in eis sicut sine fiducia simpliciũ. 4. & primo secundi. vnde primo simplicium. Mes. colores non dant scientiam ordinatã quæ sit cõprehẽsio sicut vr̃ in particulari, sed incidenter significãt super bonitate ac malitia quarũdam medicinarum. Cuius extat causa: quoniam odores & colores imprimunt sine obuiatione suorũ corporum: non aũt sic est in saporibus. Et ideo aliquid põt resolui a re sm cõplexionem secũdam & non primariã a qua secunda magis sequitur color pręcipue aut odor non testificans aliquid de cõplexione siue cõmistione primitiua: quod vtiq; euenire possibile est, cum in vna istarum mistionũ sit quid terreum grossium:

[Margin: Coll. dis. 2. ca. 5. cir. fin. & li. 3. dis. 3. c. 1. & 3. in fi. — G — Ca. 1. post principiũ. — H — Coll. dis 5 ca. 1. in fi. Cap. 3. in medio. Intẽ. 1. ca. 1. post me.]

I grossum: in altera vero subtile, superficiale, fumosum. In sapore aūt hæ duæ naturę vnitantur magis aut plurimū sequuntur primam cōplexionem q̄ secundam. Fallaciā vero coloris ostēdit duorum aureorū euforbij cum libra lactis concretio. Hanc enim visus frigidā iudicabit: cum tñ sit calida vt gustus insinuat. & ideo practicæ. 2. In experiendis medicaminibus in corporibus hominū particula sunt animarum. Est ēt sciendum q sapor vt plurimum denotans caliditatē in re frigida reperitur: q̄ significans frigiditatē in calida: eo q caliditas est qualitas efficacissima oia sibi coaptans & assimilans: & hac via pōt causa assignari: quare opium in sua est amaritudine cum frigiditate superflua. A. Aut fortassis amaritudinē acquirit ex quadam adustione, quia assatur super laminam ferream igneā & fit rubeum: q autē sic differens natura immistis reperiatur: s̄m tñ magis & minus sapit Gal. in pluribus locoꝝ & maxime in libris pharmacoꝝ: quod ostēdunt præcipue lac, psilium, caulis & lens dr̄ia. 109. Non aūt sic camomilla in q̄ stipticitas & resolutio reperit: minus aūt adhuc & cibo monstratur tpato. Hanc aūt diuersam cōpositionem testat Mes. in pluribus simpliciū. Dicit nāq rosam fore cōmistam: ex partibus etiā excellentibus diuersis vt ex terreis & aqueis præstātibus sibi stipticitatem: & aereis dantibus illi dulcedinē & aromaticitatem: & ex partibus igneis præstantibus illi amaritudinē: quod ēt silr dicit in agarico euenire: habet enim dulcedinem cum stipticitate ac amaritudine: & ideo Hermes dubitauit de centaurea: vt ostensum dr̄ia. 190. His igit præmissis dicendum ad Auer. primum q sapor amarus nō causatur a frigido: imo solum a calido vt ostēdetur: neq est sic de spēbus saporum: ita vt vult idem de spēbus colorum: qm̄ sapores, vt amarus & dulcis nō sunt oppositi s̄m Arist. vt apparuit: eo q immediatius causant a frigiditate et caliditate: sicut colores: cum vterq calido attestetur, sed quia causant a proportione naturali & cōmistione: puta delectabili aut horrida, a quibus demum mediocriter medij causant sapores. Ad aliud dicendum: q non est veꝝ q fructus permutentur de amaritudine in dulcedinē: immo dulce semper amarū præcedit: neq eni xylocaractis glandibus & cucurbitis quibusdā est amarus sapor vt asserit: immo potius ponticus: simpliciū. 4. aut austerus ex stiptico quasi cōmistus & pontico: vnde 22. probl. Glandes stipticæ ponūtur, & interioꝝ. Galla acerba stiptica & pontica iudicatur: aut si est illic sapor amarus alicuius particulæ, inde existit substantię calidę.

Cap. 7. de ca prin.

Primo. 1. cap. 5. circa mediū.

K

L

Dist. 2. ca. 7. in med.

pble. 11.

2. cap. 8. in medio.

Ad aliud de opio quid dicendum iam apparuit: cum opio sit duplex, vt in plurimis alioꝝ reperta natura, vel dicendum ēt opium non fore in fine amaritudinis, vt testatur, sed magis saporē habere confractū in amaritudinem aliqualem & horribilitatē vergentem. Aut dicendum hunc saporē vt tactum ex assatione acquisiuisse ceu & colorem: neq etiā valet quod dixit: quia tunc opium esset calidum: qm̄ vincunt partes aliæ frigidæ: licet sit calidum rōne saporis illius quodāmodo amari. Modica enim substantia causabit saporē & odorem: & maxime colorem, cum minus sint materiales: non aūt natura prima. Vult & his tandē Gal. supportare qn̄ dixit: si concesserimus. Et omne dulce calidum, & omne amarū calidum, debemus dicere q id non est nisi respectu corporis humani non naturæ ipsius rei. Experientia enim licet in corpore id testetur humano: tñ hoc demōstrat naturam ipsoꝝ saporum. Sermo enim Gal. non est verus in cōplexionibus saporum s̄m suas naturas. vnde idem dicit de sensu & sensato. Dulcedo attribuitur caliditati & humiditati: amaritudo aūt caliditati & siccitati, aut frigiditati et siccitati respectu humiditatis dulcedinis. Sic itaq cum sermo Gal. sit respectiuus sicut ois artificis loquentis in materia corporali: eumq Auer. nihil angit, sed potius ostēditur vt non medicus loquens in medicina. Adhuc

M

In medio.

quæ natura iudicat rei sapores non nisi gustus.

N

PROPTER TERTIVM vero sciendū: q omne amarum est calidū, vt sapiunt medici vniuersi. vnde. 4. simplicium. Res amara pculdubio est calida: s̄m magis tñ & minus: prout amplius aut minus amarum recedit a dulci: quare. 2. practicę. Amarum est igneum et terreum: et primo secundi. Acutum ponit calidius: postea amaꝝ: deinde salsum quæ non minus vr̄ esse Arist. s̄nia. inquit eni de sensu & sensato. Amarum & salsum fere idē sunt. vnde. 23. probl. quęrens, pter quid mare salsum & amarum, soluit, aut quia in mari sunt sapores: etenim amarū & salsum silr vr̄, sed salsum omne ponit calidum: igitur & amarum. adhuc in præantea inducto de generatione loquens amari, aut cinis amarus cōbustorum omnium. exhalatum enim est ex ipsis potabile: & 24. probl. adustionis cinis omnium amarus: hmōi autem est calidum. Amp. quod adustum est calidū, sed amarum est adustū. 23. proble. Palin. enim meteoroꝝ. 2. ponens salsedinem causari a caliditate faciēte in aereo humido subtili euaporationē sentit q qn̄ maior fuerit caliditas euaporans nō solum generari salsedinē: verum ēt amaritudinē sicut inducit de stagno palestinę. 101. dr̄ia. Et ideo maria sub tropico, aut inde existentia cancri sic sunt amara, vt in eis aial non nascatur, neq viuat: quę aūt sub polo sita arctico, minus salsa sunt: ceu mare dictum helespontiū cęteris dulcius. i. minus amarū: quod & appellatur mare tanais, seu meotidis versus septentrionē mari dicto maiorī seu nigro cōiunctum. Arist. igitur vbiq apparet, ceu potui colligere: omne amarum iudicasse calidum. Amp. amarum est linguā abradens & exasperans: absq tñ vt dictum est adustione: quod aūt tale est calidum. Palin. cuius actiones sunt calidæ, ipsum est calidum: cum actio in cognitionē formæ deducat, sed actiones amari attestātur caliditati. Calefacit nāq, desiccat, & consumit: sitim inducit: venarum aperit orificia, attrahit, abstergit, resoluit, purgat, excoriat, fluxum sanguinis causat, & ventositates carminat, vt de ipso fatentur. Rursus. res dulcis tpe redditur amara: deinde acuta, sicut ostendit vinum, zuccharum, & mel. dr̄ia consequenti: id aūt caliditate vr̄ detur contingere solum, & non frigiditate: quia nunquā redderetur acuta. Nihil itidē vnctuosum aut dulce frigescens visum est amarescere: verū potius insipiscere. Itaq omne amarum inquantum tale calidum est excedenter tertio s̄m Isaac occurrens gradui. Sed contra id. 5. simplicium. amarum aperit, mundificat meatus, abstergit, subtiliat & hu. incidit grossos præter caliditatem manifestam. Dicendum id esse dictum per comparationem ad acutum: quod ea operatur apertius: non autem ad salsum, multo minus ad dulce.

Dif. 2. c. [illegible] in fi. & c. 3. c. 1. in m[illegible] & dif. 4. c. [illegible] 1. & ca. 2 circa prin Cap. 5. Cap. 3. In medio pble. 3 f. De sen. & sen. 1 me pble. 18. pble. 40. Ca. 1. post medium.

O

P

In dictis vsibus li[illegible] ne. 14. ver sus finem. Dif. 8. c. 1. post med.

PROPTER QVARTVM quidem. ad primum dicēdum vt apparuit q Arist. noluit sic se habere in speciebus saporū, vt & colorum: ita vt q sicut colores immediatius causantur a calido & frigido, sic & sapores. Sed q velut album & nigrum sunt opposita: & ex ipsis causantur colores medij: ita & dulce & amaꝝ opposita producunt sapores medios: tñ s̄m aliam rōnem prouenit sapor & color vt declaratū est. Ad aliud dicēdum: vel q amarum inquātum hmōi est calidum, aut q improprie sumitur pro austero: vitiato etiā forte translatione vocabulo arabica. Ad aliud dicēdum verum esse si sapores immediatius causent aliqualiter a qualitatibus actiuis: sicut colores. Causa nāq duplex existit: remota quæ minus dearticulat & conducit ad esse: & ppinqua quæ amplius. Ad aliud dicendum: q substantia deferens amarum licet sit grossa in genere substantiarū deferentium sapores calidos: est nāq terrea subtilis: non tñ est frigi. qm̄ grossa substantia non solum causatur a frigido: immo ēt a calido. Si enim calidū temperate in aliquid agit condigerēs ipm aggregat homogenea, et etherogenea expellit: substantiam

Q

A substantiam reddendo mediocrẽ qualis est dulcis & vnctuosa. Si autẽ plus calidum intẽdatur faciendo humidũ expirare subtile, reddit substantiã grossiorem, vt quæ deferens salsum. Si vero amplius intendaf, humidum omne expirare cogit: vnde substantia remanet cõpressa ingrossata: qualis quæ amari: ꝙ si amplius & plus inualescit calidum & humidum continuans existens in re calefacta consumit. vnde necesse sit poros & subtilitatẽ substantię aduenire, & hmôi est substantia deferens acutum quod in lignis carbone indurato, & carbone qñ in cinerem conuertit cõtingit videre. Ad aliud dicendum: ꝙ non est verum ꝙ solum frigidum sit preseruatiuum a putredine, immo & calidum: nec omne calidum facit putredinẽ, sed calidum debile humiditate suppeditatum ac victum. Calidum enim potens, humidum calefaciẽdo expirare paratum putrefieri, a putrefactione cõseruat: aloe etenim, myrra, salsum omne, ac amarum: eo ꝙ sui caliditate subtili humidũ resoluunt & consumunt: substantia vero terrea poros constringit & oppilat, non permittens calidũ naturale & humidum exhalare, ac extraneũ subingredi: hoc enim modo generatur putrefactio. Ad aliud dicendum: ꝙ aliquid reddif indigestibile: non solũ rõne frigiditatis: imo & caliditatis. Calidum nãq quod potest esse cum substantia grossa dura: vt ostensum est & cõpacta: quæ indigestibilis ideo redditur. vnde primo se condi. Raffanus digerit, et non digeritur, aut parum, sed in expositione pbl. Arist. scripsi non solum saporẽ intelligere hunc ipsum, sed & saporẽ horribilem omnẽ: quod significat. d. oia pharmaca fore amara: cum tñ quædam sint amara et alia saporibus aliis affecta. Sed de quodã partis aduersę arguto innotuit dubitandũ dicente Auer. saporẽ caliditati & humiditati attribui: quod non videtur, cum quidam sapores sint frigidi. Adhuc idem. 2. de anima. Sapor vr̃ magis sequi humiditatẽ & siccitatem, ꝙ̃ caliditatem & frigiditatem. Dicẽdum ꝙ sapor causatur ex digestione quadã. Omnis aũt digestio per se calido perficitur & humido consequenter: quare dictum est saporẽ fore passionem a calido in sicco terrestri celebratam. Hoc tñ sic operans licet sit calidum respectu saporis producti: potest tñ esse frigidum corporis humani cui cõparatur relatione. Ad aliud dicendum pro tanto dicere Auer. saporẽ magis sequi humiditatẽ & siccitatem ꝙ̃ &c. quia causa saporis intranea vr̃ magis esse siccum & hu. extranea vero calidum. Calor enim condigerens multoties extra permanet vt solis vel continentis. Vel dicẽdum quia parum calidum dominatur aliqñ in sapore veluti in frigidis saporibus, frigidum autẽ nunꝙ̃: cum ois sapor a calido contingat. Et ideo plus sapor sequitur siccum & humidũ: sicut hæ qualitates pfectiorẽ reddunt vrinæ digõnem ꝙ̃ aliæ. dr̃ia. 85. Quod autẽ hic dubitare cõpellit est: qm̃ qualitates actiuæ & maxime calidũ amplius operaf, cum sit qualitatum efficacissima: ceu humidum vilissima: deinde quia frigidum & siccum.

Ca. 1. post medium. — Cõm. 105 huius sor. — C — D

DIFFERENTIA. CXLVI.

QVOD AMPLIVS decoctum reddatur amarius ostẽditur. Naturalium enim secundo seriatur ita. Quis non nouit ꝙ eorũ singulum quę coquuntur amplius: salsius quidem primum: postea vero amarius fit: & in pbl. quæ transtuli Arist. ascriptis. Omne dulce calefactũ primo fit acre: demum vero supercalefactum amarum efficitur valde. Rursus. per vlteriorẽ decoctionem alicuius exhalat quod est aqueum aereum: remanens quod terreũ adustum grossum: in tali vero sapor fundatur amarus: sicut in priori vnctuosus vel dulcis: de sensu & sen. &. 4. pharmacorum apparens. Amp. sicut est in decoctionibus naturalibus quæ interius: ita & in artificialibus quæ de foris: cũ ars sit naturę imago. Sed in illis vlterius decoctum redditur amarum & acutum: vt ostendi phlegma insipidum: quod vlteriori decoctum digõne dulcificatũ conuertitur in sanguinẽ: & demum peramplius coctum, in choleram amarã acutam, & melam adustam: quare pble. 11. Allia elixa leniunt & porri viscositatem habẽt: & hoc mel testatur dulcius re omni dr̃ia priori: quod per vlterius decoqui efficitur amarius: ac deinceps acutum. Lac ẽt existens extra venas attinet ad insipiditatem: cum vero decoquitur vlterius dulcescit. vnde pharmacorum. 4. Lac digestum in ventre & venis si posset gustari, æstimo ꝙ esset dulcior ꝙ̃ sapor mellis: & similiter est de zuccharo & succis reliquis: itaq aliquid decoctum amarius redditur & acutius.

Ca. 2. 4. 5. — In medio. Dif. 3. c. 5. post med. — E — pble. 39. — Dif 3. c. 5. huius fne.

IN OPPOSITVM qm̃ aphoris. 2. auferantur sm̃ præparationẽ mordaciores sapores: quemadmodum in caule & leguminibus: quorum ablatio fit ex eo ꝙ transponuntur sm̃ coctionẽ ex alia aqua in aliam. Et alimentorum. 3. scribit. Solidum decoctum non amarificari: verũ dulcificari magis. Adhuc. qñ per decoctionẽ exprimitur ab aliquo qđ est nitrosum serosum acutum: illud dulce efficitur & vnctuosum. Sed id agit decoctio quod raffanus & lupini signant infusi & decocti, simil & acrumina, & allium cum reliquis. Et i. quod aliquid digerit, illud dulcificat: cum omnia digesta reddãtur dulcia, sed hoc operatur decoctio, vt ostẽdunt glandes, acresta, sorba & sic similia: itaq amplius decoctum dulcius redditur aut vnctuosum.

Cõ. apho. 18. in mē. — Capi. 13. post princ. — F

PROPTER PRIMVM vero sciendum præter illud quod ostẽsum est dr̃ia. 50. decoctionem esse mollitiẽ quãdam a calido causatam: quæ duplex existit: vna quidem in naturali. & hęc duplex: aut in iuuatiuo: quę proprius dicitur digestio seu pepansis vt quæ fructuum. vel in nocitiuo, ceu quę humorum corruptorum maturatio verius dicta: per quã expulsiuæ præparantur. Reliqua quidem artificialis: & id vel elixando quæ empsesis dicitur, aut assando vt optesis dicta. Indigestiones vero tres existunt his oppositę: ceu omothesis, molinsis, statensis. differentia. 50. Nosce quoq ꝙ aliquid multiplici decoquitur causa, vel vt digestibilius reddatur: ceu alimentum solidius: aut vt facilius penetret, sicut aqua, seu vt ipsius remittatur malitia uel acuitas, ceu pharmacũ attractiuum, vel vt a putrefactione præseruetur, vt ceruisium, & succi plures, vel vt melior inuicem fiat permistio, sicut in medicinarum constructionibus, vel vt solubilior fiat: sicut squilla assatione: aut vt virtutẽ amittat solutionis & contractionẽ acquirat, sicut myrabolani & rhabarbarũ assati, vel vt venenosiora efficiãtur, ceu argentum viuum & arsenicum sublimata. quid autem sit amarum: dulce ac sapores reliqui differentia visum priori.

G

PROPTER SECVNDVM quidem sciẽdum ꝙ aliqui, sicut Praxagoras & Philotimus æstimauerũt quęcunq dura, quæ fuerint salsari siue nitrari ac amaricari, & plus decocta tertio alimen. Gal. vero sm̃ partẽ his aduersus inquit. Solidum quidẽ corporum siue durum per aquã decoctum deponit qualitates in eo existentes a principio. ut tẽpore succedenti appositio seu in quale vel absq qualitate reddatur & aquosum non retinens quid salsedinis, amaritudinis, pungitiuitatis, aut stipticitatis: quod ostenditur apertius qñ ex vna transmutatur aqua in aliam: ita enim inuenies quod decoquitur suam qualitatem abiicere: ac illam eius in quo decoquitur suscipere: tum ppter hoc ipsum: tum quia plerũq digeratur quod in ipso crudum existebat: sicut lupini amari entes aquã in aqua decoquunt vel infundũtur amaram efficiunt: sic & abrotanum, iarus, absinthium & hmôi. Corpora vero talium decocta minus permanent amara: quorum si adhuc bis aut amplius decoctione aquã mutaueris amaritudinẽ perdẽt oino. quod sim̃ euenit pungitiuis: qualia sunt allia, cepæ & porri, & ponticis vt mespillis, piris et sorbis immaturis, oia hmôi aquis cocta, suã relinquunt qualitatem

H — Capi. 31. in princi. — Alia litera habet ias.

I qualitatē:ipsa vero ſm ſe dulciora vel vnctuoſiora redduntur,ſed ſi ſuccos abſq; eorū ſubſtantijs decoxeris inſipidi entes fiunt dulces primo. deinde amplius decocti, ſalſi,& tandē amari, & acuti,vt mel oſtēdebat cum zuccharo. Sic igitur ſolida decocta mutatione aquæ amplius dulceſcunt:liquida vero ſuccoſa efficiūtur amara:ſiſr vina mordacia auſtera tpe dulcificantur ſeipſis longiori digeſta. Breuiori vero qn̄ in Aſia mouenī & Soli exponūtur in vrceis ſup domos,aut ſuffumigant igne grandi de ſubtus:acida vero ſic corrumpuntur debilia,pharmacorum.14. Ex quo apparet Praxagorā & Philotimum in his vero exiſtere:non aūt in prioribus. Veritas enim huiuſmodi cum diſtinctione & non abſolute percipitur.

Dif.3.c.3. circa pn.

PROPTER TERTIVM vero ex his ſciendum: q; ea quæ decoquuntur: aut ſunt homogenea ſimplicia, vel heterogenea cōmiſta:q; ſi prius aut ſunt ſaporū frigidorum,aut mediorū,aut calidorum. Si frigidorū,vt inſipidi,ſtiptici vel hmōi: dicendum q; ſufficienter decocta dulcia reddunī & vnctuoſa. Quando vero talia iam facta peramplius decoquunī,efficiūtur ſalſa vel amara ſeu acuta ſm minorē decoctionem mediā aut maiorem; qd' oſtenditur. Decoctio enim habet maturationē cauſare remouendo cruditatem indigeſtam humidi:et oppoſitum inducendo:facit enim humidū molle per partes penetrare decocti. Hoc aūt qn̄ amplius decoquitur incipit humidum ſubtile cōmiſtum ex aqueo & aereo exhalare:ita vt ſalſum reddaī. Quando aūt per magis decoquitur prędictum exhalat plus humidum: ita q; derelictum ſit terreſtre groſſum & calidum: ſcitum vero prius quod hmōi amarum deferre ſaporē:qn̄ autem ipſum peruritur in magis calidum fortius inſertum:nō ſolum quod humidius cogit tranſpirare:imo ēt quod ſolidius, vt pumices lapides in mare oſtēdunt ex Vulcano proiecti:ita vt qd' tale ſubtilius leuius & calidius efficiaī.Scitumq; antea q; talis ſubſtātia ſaporem defert acutum:itaq; homogeneū ſimplex decoctione per oēs pōt tranſire ſapores. Si aūt decoquibile fuerit heterogeneum permiſtum: tunc vel igne aſſatur,aut aqua elixatur. ſi quidē primo, dico ipm̄ omnes ſapores poſſe acquirere ceu prædictum:pars eni ſuccoſa per calidum cōcitata cum terreſtri ſicca ſit amplior eam ſui permutatione immutat:qd' nobis oſtendit actus in pericarpijs, & ſeminibus, ac ſorba vtrūq; fructus acreſtes qn̄ aſſanī:& ſiſr pungitiua ſeu acrumina. Cuius quidem iam apparuit ratio.Si vero elixetur tūc illud in quo elixatur redditur illius qualitatis qua ipſum fuerit elixabile:ſubſtantia tn̄ ipſius propter derelictionē ſuæ qualitatis naturæ humanæ oppoſitæ dulcificaī. Solus enim ſapor dulcis ei & iocundus exiſtit:& ideo quāto pluries in funditur,& aqua cum decoctione ſufficienti mutaī,ſapidior redditur. Noſce tn̄ q; ēt aqua ſalſa, ſeu amara, vel alia redditur per alicuius talis in ea decoctionē vel infuſionem: ſaporē poteſt tādem vtcunq; recipere ſimplicis prioris homogenei:licet dicaī nunc aquam fore aliam ſatis ab infuſo,vel decocto.Eſt ēt q; quæcunq; modo decoquantur quolibet tandem acutiſſima redduntur & venenoſa:ignis enim ad ſe oia conuertens corrumpit illa:deniq; intantum vt talia vim nullam habeāt alimenti:verum veneni perfidi nullo potenti modo conuerti in corporis naturam. Corrodunt enim ſemper et corrumpunt ita vt ſint napello et ſerpētis virus pernicioſiora:cum ex his puella & anus fuerint cōnutritæ. differētia.142.Itaq; ex his veritas breuiter huiuſmodi ſit oſtenſa queſiti.

K

L

M

PROPTER QVARTVM autem.ad primum viſum antea quid dicendum:ipſe eni loquitur in homogeneis ſimplicibus:quales ſunt aliqui ſucci depurati. Ad aliud ēt apparuit: qn̄ enim tale amplius decoquitur, per omnes tranſit ſapores vt viſum:non aūt qn̄ fuerit cōmiſtum heterogeneum. Ad aliud dicendum:q; ratio procedit ſiſr in ſimplicib9 homogeneis, in quibus apparuit qualiter decoctum amplius amaricat & acutum efficitur: humores enim velut ſucci ſunt quidam:& quid ēt dicendum ad aliud viſum. Quòd aūt alia ſæuiant imordaciora ſeu acutiora reddantur decoctione, id fortaſſis eueniet cum diutiſſime & violenter fuerint decocta:ita vt priori humiditate vigentes ipſis amplius quædam viſcoſa nō ſæuiant adeo:ſiſr & cępe ſufficienti participans humiditate. Cum autem non fuerit aliorum ēt intantum violēta decoctio ac conſimiliū, non minus mordacitas ſiue acrimonia in euaporationem conſumiī decoctione & humiditate quadā talium fere inſipida digeſta: in dulcedines quæ hmōi conuertuntur:quod ēt calidum operatur ſolare maximum demū vere quod pleniluniū præcipue: tertio apparens criticorū. in fructibus humidum digerēdo ipſorum auſterum: cum quo ēt calidum aſſociatur ipſorum:duplici enim digeruntur calido: ſolari videlicet, & proprio.de plantis Theophraſtus:& ſimpliciū.4.ad ea ſiſr ſiquidem quæ alterius partis apparet, cum procedāt de heterogeneis cōmiſtis a qbus per elixationem aut infuſionem redditur aquæ qualitas extranea elixabilis:reliquo dulcificato remanēte. Et ita ſenſit Gal.cum Praxagora & Philotimo alimentorū.3. Ad aliud dicendum: q; oia inquātum ſunt digeſta dulcia efficiuntur: poſſunt tn̄ eſſe amara vel hmōi propter qualitatē impreſſam in humidum aqueū nondum ſufficiēter digeſtā:cum tandē vt tactum hęc ēt per decoctionem varient ſapores. Ad aliud qd eſt dicendū per anterius apparet dictum &c.

N

Cap.2.

O

Dif. 2. ca. 4. in med.

Capi.51.

DIFFERENTIA. CXLVII.

QVOD PAVCVM piperis prouocet vrinam,& multū eius ventrem ſoluat:paucum vero ſcamoneæ ſoluat ventrem, & multum vrinam prouocet oſtendiī:quia ſecundo canone:paucum piperis prouocat vrinam, & multum eius ſoluit ventrem ſm contrarium ſcamoneæ.

Capi.173. iuxta fin.

P Rurſus.piperis paruū eſt debile ſolutiuū.Quando aūt medicina ſolutiua quāto vel quali eſt debilis, prouocat, eo q; id facilius ſit q̄ ſoluere. Si aūt in his fortis extiterit, ſoluet,cum actio ſit fortior hmōi. primum autē eſt piperis paucæ quantitatis.ſecundum aūt multæ. Pauca vero quātitas ſcamoneæ ſoluit: quia natura dominans illi regulat & ſuſtinet eandē diſtribui per membra:vt oſtēſum dria.141. Multum aūt patitur,ſed mox tanq; per latiora in vrinæ vias depellit. Eti.Paucum piperis non mordicat ventrē & inteſtina ſuo acumine: licet calidum ponaī & ſiccum in quarto gradu: cū omne egeat magnitudine quod debet facere qualitercunq;.ſecundo de cauſa. vnde hi patientes permittunt idem per venas in hepar & vias vrinales tranſduci. Multum aūt per oppoſitum mordicans & ſtimulans eoſdē: cogit ipſos expulſionē & receſſum cauſare: pauca vero ſcamoneæ quantitas a ventre vel inteſtinis tolerata: ventrē attractione ſoluit:multa vero impatiens reddita per vias vrinales tanq; inuincibilis propellitur extrorſum:non enim tolerabitur a ventre & inteſtinis ſui effrenitate:ita q; minor quantitas piperis prouocat,& maior ſoluit.Scamoneæ vero paucum ſoluit,& plurimum prouocat.

Q

IN OPPOSITVM vt q; multum piperis ſumptū prouocat vrinam:paucum vero ſoluat ventrem. ſcamonea vero contra:qm̄ proble.1.Propter quid piper multū exiſtēs,veſicam ſoluit:paucum aūt ventrem: ſcamonea aūt multa exiſtens ventrē ſoluit:pauca vero & vetus, veſicam. vnde Serapio Aggregator ex libro quæſtionum. Siquis vtitur multū pipere prouocat vrinam:et ſi vtatur eo parum facit humectare ventrē, ſed ſcamonea eſt contraria in hoc. Adhuc idem ſcamonea qn̄ non eſt nimis antiqua nō prouocat vrinā, ſed laxat ventrem:antiqua vero prouocat vrinā,& non laxat. vnde ſecundo canone dixerunt quidam q; qn̄ ex ſcamonea antiqua ſumitur parua quantitas;puocat vrinā: ventrem aūt non ſoluit.

proble.43.

Cap 160. in fine.

Cap.157. iuxta finē.

Cap. 531. iuxta finē.

Amplius

A Amplius piper multum sui caliditate addita trāsit per meseraicas in hepar:illic aūt humida eliquans,vias petit vrinæ:cum sit calidum subtile: paucum vero id nequiēs remanet in intestinis, eadē sui stimulans acumine in secessum. Scamonea vero plurimum mordicans intestina & irritans:eandē in secessum expellunt:& ipsa pauca siqui dem tanq̄ debilior tolerat̄: & maxime antiquior ab eisdem,vt in venas penetrans ad hepar perueniat:& tandē ad vrinæ meatus. Adhuc vnumquodq̄ agens si debet propriū inducere actum,expedit sufficientis fore quātitatis,alioquin non valeret in ipsum, sed proprius actus piperis est ꝓuocare,scamoneæ vero soluere. vnde Arist. Aut quia vtrūq̄ vtroq̄ est mobilius: piper quidem diureticum,scamonea vero deorsum ferēs. Improprius autem actus piperis est soluere, & scamonεę prouocare, in quos etiam alteratis poterunt quantitatibus. itaq̄ multum piperis prouocat: parum autem soluit, secus vero euenit in scamonea.

proble. 1. proble. 43.

B

PROPTER PRIMVM quidem sciendum, q̄ piper est species aromatica,calida & sic. acuta, complexionū frigidarum & humidarum vehementer correctiua,et est triplex. nam quoddam est imaturum formā habens oblongam. quod ideo macropiper est dictum, calidum in tertio,sic.in secundo. Est & album rotūdum leucopiper noīatum,calefaciens plus & desiccans illo, & ventrem roborans maxime,ac præ aliis,de re.sa.6. melius ens nigro. vnde canone.5. Ipsum confortat stomachū plus q̄ aliæ spēs & pipera, & hoc est quod nō est paruum, neq̄ contractum,& neq̄ est cortex eius grossus, sed tn̄ grauis ponderosus. Reperitur & tertium piper absolute dictū, aut piper nigrum seu melanopiper calidū & sic. in quarto. quę quidem non vn̄r nisi tempore & quātitate differre. Dicitur enim q̄ prius est piper longum qn̄ humidum est & crudum: qn̄ autem maturat̄ corrugat̄ & separatur, piper efficitur album:qn̄ vero id amplius accidit nigrū redditur & minus. vnde.2. canone. inquit Gal̄. In p̄mis qn̄ eleuatur fructus piperis est lōgum piper, deinde separatur in genera piperis,& propter hoc longum piper humidius est pipere. His aūt Dyoscorides in simplicibus etiam sm̄ Gal̄.8. pharmacoꝝ princeps assentit. Est autem scamonea succus cuiusdam herbæ volubilis dictæ, quę quadruplex iuxta Mes̄. reperitur. Vna quidē dicta funis arborum lupulus & humulus,eo q̄ circa ipsas inuoluitur,cuius flos est albus ad modum campanæ oblongæ habēs lac,quæ volubilis est magna. Alia vero est cuius rami repunt super terram & herbas, cuius flos est paruus,ceu campanula expansa coloris subalbidi cum quadam citrinitate,habens etiā lac cuius comestione delectantur sues. Et est reliqua habens aspera folia, vt quæ citrulli,cuius flos vt ampullæ adhærentes, qui lupulus vel funis pauperū dicitur. Est & quarta,& eius radix est sicut quetāni & maior folia habens stricta parua,in modum sagittæ alatæ,quæ causa leui decidunt,et habet lac, quæ dominus dicitur lacticiniorꝰ ex qua construitur scamonea,cuius complexio calida est in tertio et sicca. Aggregator tamen sm̄ Gal̄. eam calidiorem protestatur pipere,licet ipse vt alij pronuntiet eam complexionis prędictę choleram cum fortitudine attrahens scamonea:est enim actio ipsius,vt furiosi,et ideo solutiuum anthonomatice,multa habens corrigibilia, cum in quāplurimis principaliores corporis partes offendat. Cuius dosis est a granis.v. vsq̄ ad.xij. sm̄ Mes̄. apud vero. A. est danich.i. quod est sexta pars drachmę: Iuxta vero Serapionem a kirat.i. vsq̄ ad tres. Decoquitur vero in cydonio pasta inuoluto sub cineribus, vt remittatur eius malitia, & tunc diagridium appellatur. Corrigitur & nō parum ex myrabolanorum sibi citrinorum admistione. Volubilis vero ipsa ex qua deducitur leuiter soluit, ita vt pueris administretur & senibus i sanitatis regimēto. Quid

piperis spēs.

P° mediū Tra.3.cir. ca prin. ī. diacimino Gal̄.

C

Cap.553. ī prin. cap.506. cap.41.

D

cap.287. medio.

E autem sit venter, vrinam laxare ac prouocare suis notatum est quæsitis. In præsentiarum quoq̄ nosce q̄ actio diuersificat̄ ratione agentis, patientis, & modi actionis. Nam agens forte aliter operatur q̄ mediocre vel debile, sicut est scamonea respectu piperis, cum sit eo effrenior, & naturæ inimicabilior humanæ, patientis quidem ex parte,quoniam ventrium & vīr corporis quidā est sensibilior & passibilior, alius vero contra. Estq̄ medius. Modi vero, ceu prætactum, piper principaliter habet ꝓuocare,& soluere consequenter,scamonea vero cōtra.

PROPTER SECVNDVM vero sciendum, q̄ iam ipsum apparuit ex argutis, ampliusue tertio manifestabitur dicendorum.

F

PROPTER TERTIVM quidē sciendū, q̄ p̄mitus sermo verior reputatus declarat̄ Arist. et deinceps attēdatur si quid veritatis sapit qui Aui. Propter huiusmodi primum sciēdum q̄ piperis maior quātitas sui caliditate & acumine mordicans ventrem,& intestina, et pręcipue sensibiliores petens, hinc transitum per meseraicas in hepatis vias, dissoluit & eliquat humiditatum subtiliores,& quia virtus ipsius extat debilior ea quæ scamoneæ & minus naturæ humanæ contraria, prędictas humiditates non potest per meseraicas ad ventrem & intestina reducere,& proprie quando eius substantia non remanserit in ventre vel intestinis, vt in medicinis contingit attractiuis. differentia.141. Cuius vigore attractio ad prędicta fiet loca, educet itaq̄ ipsas per vrinę meatus latiores et promptiores eisdem, cum hinc etiam eius sit euacuare. Si vero paucum extiterit partes intrinsecę inde minime morsę non expellent in venas, & præcipue cū sensibiliores extiterint, non potens in proprium actum remissis ipsius qualitatibus, quātitate ibidem inuiscatū remanet mora longiori, eliquabit aliquas humiditates inuentas, ipsasq̄ obuiatione deducet cum stercore foras, vt reliqua salsa vel acuta, ceu alexādrina manifestat diæta. in scamonea vero secus continget, nam plurimum eius potens in actum ꝓprium permanens in ventre et intestinis ceu subductiua,& transiens per poros sm̄ quos nutrimentum defert̄ in venas, partim dissoluta realiter etiā in fumos sm̄ aliquod spatium, demū intētionalr̄ magis imutans differētia prę inducta. Qui fumi tandem ad humiditates delati agitant, liquefaciunt et dissoluunt quod earum multum grossum & terrestre: idē vigore attractionis substantiæ remanentis eius in vētre vel intestinis per meseraicas recurrit in huiusmodi. Natura enim satagēte hoc factum odiosum a se ꝓpellere, sicq̄ ventrem excernit oino vnde Arist. Scamonea multa ꝓpter fortitudinē multo tēpore manens desursum fert multā purgationem & terrestrem, pauca vero & maxime vetus & multū in fumos totaliter fere dissoluta, perueniēs ad humiditates modo antedicto nō valet quod multum & grossum earum concitare, uerum potius modicum & subtile, quod & non potest ad uentrem ad intestina deducere, cum ipsius.q. nihil remanserit in eisdem, & ideo conuertit se in actum impropriorem & leuiorem quod est prouocare. Sic itaq̄ uerificatus extat sermo Aristo. prętatus. Propter secundum sciendum huiusmodi, q̄ sermo Auic. aut praue seu mendaciter extat expositus, uel q̄ aliter multā & paucam audiuit q̄ Arist. quantitatem diuersificando sm̄ mediocrem & maximam. Aut dicendum q̄ aliter soluit piper, quia sui acumine humida eliquando ut euforbium & uniuersaliter uehementer calida.141. differentia. Et scamonea modo alio, ceu dissoluendo et attrahendo. Qn̄ ergo fuerit piper multæ quantitatis pungēs uentrem & intestina sua acuitate, & proprie si sensibiliores extiterint, non tanto sustinent ipsum tempore ut perueniat in urinę meatus, uerum propellunt idem extrorsum & uentrem sic. facit, & ea forte quātitas est maxima. Qn̄ autem fuerit minor eius quantitas toleratum a prædictis

G

prima pro ble. probl. 43. in fine.

H

poterit

I poterit in vias peruenire vrinæ ipsam prouocando, & fortassis hęc minor quātitas extat mediocris: scamonea vero multa soluit vrinam, forte quia natura non sustinet ipsam tanto tempore vt reducat superfluitates attractas ad ventrem & intestina: verum statim in vias sibi paratiores propellat vrinæ. Pauca vero toleratur ab eadem vt ipsas ad loca conducat antedicta, sic itaq; sermo palliatur. A. Et de hoc similiter scripsi, quod sufficiens in proble. Aristo. expositione.

PROPTER QVARTVM vero sciendum, ꝙ inducta suis procedunt vijs. vnde quid dicendum iam apparuit ad primum. Ad aliud dicendū, ꝙ minus & debilius medicamen habet prouocare, verum multum, & fortius soluere si fuerit illa ventris: non autem si vrinę vt piper. Ad aliam etiam partem istius rationis in scamonea iam quid dicēdum apparuit. Ad aliud quid dicendum etiam visum. Vel dicēdum paucum piperis diu remanens inuiscatum in intestinis sui quadam acuitate aliquid

K eliquat & dissoluit, vnde secessus accelerat. Ita vero paucum non potest in vias peruenire vrinæ, cum sit scamonea penetratiuum debilius. Ad reliquam huius ratiocinationis de scamonea partem quid similiter visum.

Ad aliud etiā apparuit, quia scamonea posset esse tantę quantitatis vt auditū quandoq; ꝙ mox assumpta natura ea perterrita cum humiditatibus stercorosis obuiatione quadā propulsaret extrorsum, vt. 91. tactum d'ria.

DIFFERENTIA. CXLVIII.

QVOD AQVA lactis seu serū sit calida videtur, in dictis nāq; vbibus aqua lactis calida est. Secundo quidē secundo. Lactis aqueitas est calida. Ibidem quoq;. In aqua casei propter quod in ipsa est nitrositas acquisita in sanguine primum, & pars cholerica est caliditas quædam in dictis particularibus siquidem. Vna triū substantiarum lactis subtilis et clara quiddam habet acuminis, ideo pro acuminis subtilitate et calorē &c. Mes. quoq; aqua lactis est calidæ & sic. cōplexionis in primo gradu, vsq; ad secundum. Amp. aphor. 3. Lac habet

L non paucum serosum in seipso. Expurgatiuū est hoc natura, & ideo vlcerationes oris nouiter inducit natis. vnde primo tertia. Rasura aquositatis lactis multum nocet infanti perducens ipsum ad alcula. Dioscorides vero. Serum purgatiuam habet uim educens vētris humores, quod autem huiusmodi calidum est. Expurgatio nāq; et solutio calore perficitur, vnde quę huiusmodi a Gal. calida prędicantur & sicca. Rursus, quod viscerum aperit oppilationes & hu. abstergit & subtiliat, est calidum: talis vero est aqua lactis. vnde Mes. Est lauatiua, abstersiua per nitrositatem suam, & stomachi mordicatione solutiua. Adhuc, quod velociter conuertitur in fumosum & igneum, calidum est, cum habentium symbolum facilior sit trāsitus, huiusmodi vero est aqua lactis, quod ostendunt caput dolentes secundum veterem & febricitantes. Palin. Inquiunt educi serum ex lacte sicut vrinę

M aquositas ex humoribus prouenit. Sed vrina caliditate participat, aqua itaq; lactis est calida.

CVIVS CONTRARIVM scribitur simpliciū. 4. Et septimo de ingenio. In cura malę complexionis calidæ ventris spuma exhibetur lactis, & tertio. 15. In aqua quidem casei est īfrigidatio. Amp. illud quod est aquę, & frigido congelatur, est frigidum, huiusmodi quidē est serum. vnde. 4. meteororum. Vina quędam, acetum, lixiuium, serum & icor aquæ: omnia enim coagulantur frigido. Amp. cuius totum multa constat frigiditate, et pars, cum eiusdem sint rationis. historiarum principio. tale quidem lac. vnde colliget. 5. Si res fuerint inspissatæ, ita ꝙ calor in primis nullam facit coagulationem, debet dici ꝙ sint frigidæ et humidæ, sicut lac quod multa coagulatur frigiditate. Lactis igitur aqua est frigida.

N PROPTER PRIMVM vero sciendum, ꝙ lac est animalis superfluum album bina decoctione i mammis generatum. Est nāq; sanguis bis decoctus. Mes. in practica, in albedinēq; permutatus: & si secunda quidē decoctio eidem non caliditatem, sed potius inferat frigiditatem, propter mamillarem carnem glandosam frig. & hu. existētem. Sicut. n. spiritus animalis bis decoquitur, puta in corde ac cerebro, ita & lac in hepate seu corde ac mammis. Est & lac quid medium inter phlegma & sanguinem declinans tamen magis ad sanguinis naturam. quinto simplicium. & practicę. 2. Diuersificatur quoq; lac natura sua & accidente puta tēpore. Natura quidem, quia duplex est ipsius complexio. Vna siquidem prima ex elementis consurgens, sicut complexio aquæ lactis, butyri, & casei in lacte. Altera quidem est secunda resultans ex prioribus tribus, ceu complexio theriaces, q̄ per artem acquiritur a simplicibus et lactis per naturam quę frigida est & hu. temperatę. vnde Alman. 3. Lac recenter

O mulctum temperamento existit vicinum, licet ad frigiditatem & hu. parum attineat. quinto vero theor. Lac vsr frigidum est & hu. Quare in. 3. sciendum ꝓpter declinationem lactis ad frigus aliquod nocet phlegmaticis. Tēpore quidem diuersificatur. vnde in dixtis cōibus. Lac generaliter tripliciter dicitur: aut enim dulce vicinitus a mamillis profluens, uel acidum iā diu mulctum, aut horum medium. Dulce quidem est minus calidum. q. sit in medio primi gradus & initio secūdi, quod monstrat saporitas sua. unde quarto pharmacorum. est suauis dulcis gustus, substat itaq; temperamēto quod est clatius eo in. 2. gradu. Acidum quoq; lac frigidum ponitur & siccū: exhalauit enim cali. & hu. pręexistens in illo, & noscę ꝙ lactis natura diuersificatur penes animaliū spēs, naturas, annos, tēpora, regiones, pascua, et quæ talium.

PROPTER SECVNDVM quidem sciendū, ꝙ Gal. in hac differentia sibimet uidetur apparenter aduersari. Inquit. n. alimentorū. 3. Fiunt hic lacti non propter

P solum habere in seipso serosam naturā. Et subdit. Neq; in cholerico & calidissimo uentre acetosum lac, adhuc calidā & pungitiuā habet qualitatem & uirtutē qua participat lac propter serum, uult igitur serum per se calidū fore absq; alicuius ui coaguli, uel alterius calidioris admistione. quarto uero pharmacorum ita scribit. Lac cōponitur ex tribus substantijs diuersis in qualitate, quarum una est substātia grossa ex qua est caseus, & secunda pinguis butyrosa. Tertia uero aquea, casei dicta aqua, & est unicuiq; harum substātiarum complexio propria, nam butyrosa pinguis maioris est æqualitatis, & caseata infra illud in complexionis æqualitate, aquea uero frigida & hu. unde redditur caliditas totius lactis infra caliditatē totius corporis temperatę caliditatis, & ideo de se non in amaritudinem sed in acetositatem permutatur. Cuius quidem scholię definitio propositorum apparebit tertio. quare aliqui dixerunt aquam lactis duplicis fore sub-

Q stantiæ, quarum una est aquea insipida, & hæc frigida et hu. Altera uero cholerica nitrosa acuta per quam aperit, abstergit & purgat, & ea calida est & sicca, quod uidetur in præmissis inuere. A. Sed his dicendum ꝙ si hic natura caliditatis & acuminis ei a dominio insuerit, nō est ut testatus est Gal. frigida & hu. quid autem de hoc amplius ostendetur ex dicendis.

PROPTER TERTIVM quidem sciendum, ut dicatur cum Gal. de pharmacijs ꝙ aqua lactis contemperati quocunq; modo fm seipsam frigida est & hu. & demū contradictioni in se ex alimentis dicat ipsius. Dico autem secundū se quoniam potest per artificium extractionis aquę casei natura in calidam permutari. Elicit enim sæpius ex lacte a substantijs duabus separata reliquis, uirtute coaguli calidi entis & sicci quod alterat & immutat, aquā huiusmodi, & ea serum tunc dicit quemadmodum

Colli'r lectione. 44. circa prin. Cap. 444. Cap. 127. in prin. Cap. de lacte asi me. scdo sim. ca. ꝓprio. Cō. apho. 25. in pn. Do. 1. c. 3. Cap. 340. vsus fine. Aphor. 1. cō. 24. ante mediū. 2. sim. ca. proprio. Aphor. 5. aphor. 65. Dif. 3. c. 5. versus fine Ca. 4. post medium. Tra. 1. ca. 3. cir. pnc. Te. cō. 41. in prin. Colli'r cap. 36. ad me. Lac qd ... Ca. 8. ... in medio Dif. 6. c. ... in princi. Cap. 19. Cap. 15. principio Cap. 26. principio Lectione 44. me. Dif. 8. c. ... versus fine Ca. ... in me... Dif. 8. c. ... versus fine

A admodum sperma mēstruali. Sed aliquis obuiabit, qa eadem rōne deberet pinguem substantiā & caseatam lactis immutare. Adhuc hmōi coaguli quantitas est modica valde lactis respectu, ingreditur ēt caseum non mole, sed magis virtute & vapore, ceu sperma embryonē differentia.36. Dicendū q aquositas lactis cum sit substantiæ subtilioris et hęc plus recipiat passiōis.febrium.&.2. primis. Aliæ vero duæ substantiæ sunt grossæ cōpactiores ista non tantā recipient imutationem à coagulo, cum actus agentium in materiam concidat dispositam. Ad aliud dicendū, q licet coagulum lacti imissum sit paucæ quantitatis, est tn̄ de natura principiorum vigore potēs: sic enim agit in lacte, vt sperma in menstruo, dr̄ia prętacta. Ebullitionē.n.quandam fere per uiā putrefactionis inducit: vnde & caseus multoties inde alteratur sapore. Pōt autem hmōi aquositas ex lacte deriuari per aliquod frigidum ex succo vuarum acerbarum, & tunc permanet vt est

B frigida & hu. Coagulatur.n. lac ex multis substantijs eidem imissis, vt flore flomi bussuri, pręssura, lacte ficuū, carthamo & hmōi.vn̄. A. aialium. lac ficuum coagulat lac. Est aūt artificium tale separando aquositatem ex lacte vt habeatur vas rotundum ceu cucurbita maior, et in ipsum lac imittatur cū lapillis rotundis torrentis & diutissime contundatur, deinde manu, substantia quę super natat vnctuosa educatur, & deinceps fortius itidem conquassetur donec abijciatur tota, & demū per colationem fortem aqua separetur hęc substantia remanente caseata: vnde.4.1. Aqua casei accepta à dogo post colationē vehementē, quæ proprius aqua lactis appellatur. Q. aūt in se ac taliter extracta aquositas hic sit frigida & hu. vr̄, qm̄ lac totum vt dictum est, frigidū est & hu. ita ut substātia pinguis sit æqualior & caseata infra hāc in cōplexionis æqualitate, sed si aqua lactis esset calida, tunc cum butyrosa substantia sit calida tpata, iā lac propter eius duas

C substantias calidū foret, cum substantia caseata modicæ frigiditatis etiā existat. Hic autem fortassis r̄nderet. A. cum ponat caseum recentem frigidū & hu. in.3.d. reliqs duas substantias ipsum versus frigiditatem tm̄ imutare, vt & frigidum lac reddatur. Adhuc cū operatio in formæ cognitionem deducat illud quod sitim febricitantiū acute mitigat, ethicos infrigidat, frigidum existit. Tale uero est aqua lactis. vnde.4.1.q conueniens est ad sedādū sitim acute febricitantium est foca factum ex pane simul cum aqua casei excepta ex dogo post colationē vehementem: Et ibidē. Aqua lactis uaccini de quo extractum est butyrum infrigidat ethicos, quod quis fortasse impediet, quia licet mitiget sitim, & infrigidet hos uehementer in flammatos, non tamen alios. Cui dicendum quod non valet, sed potius oppositū cum calidius semicalidū calefaciat reliquo amplius frigidiori, itaq lactis aqua frigida est & hu.

D Ad id aūt quod inductum ex alimentis denuo dicendum q illic comparatur aqua humida, vel serum lacti acetoso, & non corpori temperatæ complexiōis, & tunc calida est pro certo, & si frigida sit ęqualitatis comparatione: pharmacorum.4. Et ego quidē nō ignoro q medicorum alij cum Gal. etiam de alimentis aquā casei videntur magis calidam & siccā sentire: sit tn̄ sancitū nunc cum.4. pharmacorum frigidam fore & humidam.

PROPTER QVARTVM quidem dicendū siquidem ad primos, q ipsi fuerunt illius opionis, aut aquam lactis audiunt per coagulum ex lacte deriuatā, vel q aliquam partem cholerica entem in ipsa respexerunt. Ad aliud dicendū, q licet lac mulieris habeat non paucū serosum expurgatiuum natura respectu nouiter natorum, & ita gingiuarum vlceratiuū, non tn̄ corporis mensurati relatiōe cui comparatur, pharmacorum.4. Aquositas nāq lactis subtilis penetrat in eorum labia tenerrima & ebulliēs illic vlcerationem inducit, & proprie quando lac nutricis fuerit lacte cætero calidius. Est & calidum huiusmodi lac actu & non potentia tantum, vt de quo hic ratio.

E Neq etiam omne expurgatiuum, aperitiuum, subtiliatiuum, ac subductiuum ventris, est calidum a dominio qd' horum aqua ostendit ordei. Potest etiam sui subtilitate id operari vt denotat acetum. Similiter quædam frigida soluunt leniendo, vel labificando aut pondere comprimēdo vel liquefaciendo seu dissoluendo: differentia.141. Et hæc duo solum vltima calida sunt & sicca. Ad aliud quid dicendum apparuit. Ad aliud dicendum, q facilis conuersio ad igneum non tantum prouenit ex parte caliditatis, verum etiam non parum subtilitate substantiæ passibilis de facili. Ad aliud dicendum, q illa seri eductio ex lacte fit per coagulum quod lactis aquam, vt ostensum ad caliditatem alterat & siccitatem quandam.

Aut dicendum, q sicut vrina non est calida respectu sanguinis vel cholerææ, ita lactis aqua relatiōe butyri sed casei tantum. Sit itaq id quæsitum sic ,pbabilr tactum. F

Marginal notes (left): Ca.1.s.6. Do.2.sā. 1.ca.3.iu- xta finem. & ca.16.i medio. — 3.de aiali. ca.3.&.6. — Tra.2.ca. 10.in me. &.tra.4.c. 9.p' med. — 1.cā.2. tra.ca.127 in prin. — Tra.2.ca. 16.in me. — Tra.3.ca. in prin. — Dif.3.c.5 ... — Dif.3.ca.5 ...

DIFFERENTIA. CXLIX.

QVOD MENTHA sit frigida ostenditur, quoniam illud est frigidum quod infrigidat ea vero infrigidat. vnde proble.20. Propter quid dicitur, mentham in bello neq comedas neq plantes, quod soluens inquit. Aut quia infrigidat, quod declarat spermatis corruptio, qd' est contrarium ad fortitudinem & audaciam existens genere idem priori, &.1.3. Menthæ inest virtus sanguinem corrumpendi. Adhuc mentha est saporis stiptici, hic autem frigidus est: differentia.145. cum à sapore sufficiēs rei sumatur cognitio. Palin. In ipsa est humiditas superflua cruda s̄m. A.2.& Aggregatorem. Quod autem tale calidum hebetans, sibi frigiditatem consociat. Eti. Qd' excitat appetitum frigidum est, quod acetosa ostendunt, & vniuersaliter stiptica, viget enim his frigiditas & siccitas, mentha vero vt tradunt appetitum confortat. Itidem. Inquiunt sputo sanguinis cum aceto cōferre, quod autem ita proficit, frigidum est, cum calidū sanguinē faciat emanare. apho.5. Amp. si foret calida, vnius esset naturæ, cum caliditatis sit vnumquodq vnigeneū reddere. Sed sapores ea plures pronuntiatur habere. Quidā enim ponunt stipticam. Alij amaram cum stipticitate. Nonnulli: dulcedinem cum amaritudine dicunt habere. Aliqui ponticitatē cum acuitate. Frigida itaq est mētha.

IN OPPOSITVM cæteri sunt ab Aristote. quos uidi ponentes ipsam sufficienter calidam. Rursus: illud est calidum quod linguam cum acuitate celeriter mordicat, huiusmodi uero est mentha et eius maxime folia, ipa enim participant non modica. Et fulcitur, quoniam s̄m Aggre.&.A. est subtilioris substantiæ oleribus reliquis, mentha igitur est calida.

PROPTER PRIMVM quidem sciendū, q mentha adiosmon Gręce appellata est herba cōmuniter nota existens duplex: una quidem domestica, quæ similiter duplex: altera quidem latis folijs & acutis calidior, acuta, mentha Romana, vel sarracenica dicta. Reliqua quidē minor folijs, cuius fustis est quadratus in cubiti quantitate fere sisimbro similis, calida et sicca in secundo cōmuniter locata. Quidam vero in tertium ipsam extendunt gradum considerantes mordicationem festinam cū acuitate quę eius folijs inexistit & apici: licet stipes ipsius plurima participet stipticitate, & ideo sermones in eius sapore reperti sunt vt tactum varij, vnde in stomachum confortando, & vniuersaliter stipticando eligendus est pre folijs is non parum ceu in absinthio s̄m. A. secundo reperitur, & ipsa quidem coitum excitat. Est nanq calida & sicca cum humiditate quadam fere superflua. Quę aūt talia ventosa & veneris excitatiua sunt, vt pastinacę

Marginal notes (right): Pble.20. — Doc.1.ca. 2.p' prin. 2.c.496.i pncipio. Cap.291. usus hor. — Aphor.17 & 20. — 2.cap.2. — G — H

Concil. Ec demōstrāt

I demonstrant & rapæ: quæ quidē añ horā coitus supposita, prohibet impregnationē vnde Dioscorides. Succus eius suppositus añ coitum iter præstringit genitale: lac et coagulat. Cuius contrarium scribunt. A. & Serapio sermonē recitantes ipsius fortasse corruptum: inquiūt. n. ꝙ qñ in lacte dimittuntur menthæ frusta id nō caseatur: de qua quidem cōior est sermo. Est aūt & syluestre mētha strum dictum calidius et siccius: & calidius isto: in ipo est resolutio. calefactio & exiccatio supflua impediēs maior in fuste & folijs pilosis. q. et subalbidis ferme, q̄ ꝫm Dioscoridem licet non sit vtilis ad curā hoibus, aut dico nō tm̄ vt prior. Repperi tñ mirabilem actionem ipsius contusi aliqualiter, et cum oleo calido fricati super apostema matricis durum. Ipsum. n. sanauit vrinam prouocādo, & sudores cum humoribus vaporosis promouendo.

Cap. 151.

Vbi supra Immidiate i hoc capitu.

PROPTER SECVNDVM vero sciendum ꝙ Ari. vt apparuit scripsit mētham pter alios corpora infrigidare, sed quid de hoc in. 3. & . 4. videbit dicendo.

K

PROPTER TERTIVM quidem sciendum, ꝙ mentha est calida & sicca in. 2. gradu vt tradunt. Quod ostenditur, qm̄ illud est calidum quod calefacit partes frigidatas, & exiccat humectatas illi approximatas, digestionem procurat, coitum in frigidis excitat. Est. n. inflatiua, vermes necat, apostemata resoluit, talis autē est mentha, sicut cum sermonibus de ipa conscriptis testatur experientia certa, quod acuitas et mordicatio succi ipsius et maxime apicis eius ostendit. Itaqꝫ breuiter ostensum sit mentham calidam fore et siccam. Est autem talis in. 2. dicta gradu: cum eius hic actus non perueniat ad operationes corporis impediendas nisi accidente, ceu, qñ multū eius fuerit & sępius iteratum. dr̄ia. 139. Secundus. n. gradus omnis qualitatis regimen nō transcēdit humanū.

PROPTER QVARTVM vero. ad primū dicēdum ꝙ fortassis translator non retulit intellectum suum ad menthā iam notificatam, vel forte corruptione translatum quod calefacit in id quod est infrigidat, quia enim mentha corpora calefacit, illa inde incitans ad libidinē, cum sit inflatiua non est vtenda in bello, quia multiplicato coitu, debilitarentur corpora adeo ꝙ fierent timida, & ideo inuirilia. Quare dulcius dicendum ꝙ mentha per accidens infrigidat, & calidiores proprie ac bellicosiores eorum, poros aperiendo, spiritus subtiliando, ipsosque resoluendo, vnde timidi redduntur, & imbecilles. Calidum enim accidente sic infrigidat, iuxta illud proble. 8. Plumbū lana calidius ceu frigidum in seipsum conuersum, & antipistasim faciens calefacit. phy. 8. Per se autem nō modicum cōfert coitui. vnde. 3. 20. Mentha sumpta in secūdis mensis proprie confert coitui. ea nāqꝫ confortat membra spermatis valde, & vsus eius fortitudinem facit super sperma, quare forte fit desideriū. Ad aliud dicendum, ꝙ plures rerum sunt heterogeneæ propter materiæ diuersitatem. Vnūquodqꝫ. n. ex pluribus constituitur. pharmacorum. 4. vñ alimentoꝵ. 1. In quocunqꝫ fuerit stiptica qualitas, quantum in seipsa conducit & constringit appropinquantia corpora, pōt tamen qñqꝫ idem corpus habere quędam calefacientia suarum partium, quędā vero infrigidantia. Etenim cum ab alia rōne res sit calida vel frigida, & saporis talis aut alterius, cum sapor causetur non solū a qualitatibus primis, verū etiam secundæ coadiuuent, non. n. est inconueniens qualitates & sapores non semper similes concidere. Nā medicus ponit oē amarum calidū. dr̄ia. 145. & tamē opium frigidissimum est amarum, vbi hmōi dissolutio apparet amplius rōni. similiterqꝫ semperuiua minor seu vermicularis frigidior percipitur acutior. Ad aliud dicendū, ꝙ ea humiditas non est simpliciter cruda, ita vt omnifariā extraneum calidum exterminet, verum respectu caliditatis ipsius naturalis & siccitatis, sicut etiam in cæpe appa

L

proble. 19 Tex. cō. 8. Tra. 1. ca. 6. in me.

M

Collr. dl. 1 ca. 3. iuxta fi. & ca. 4. & li. 2. dif. 2. ca. 7. in me. & li. 3 dif. 3. ca. 1. 2. & 3. C. 1. 4. 6.

ret & tapsia, quę calidiores humiditate multa participāt extranea. Calidum enim plerunqꝫ humidum amplius attrahit & euaporare facit ꝙ valeat resoluere. Ad aliud dicendum, ꝙ appetitum excitat sui stipticitate quæ orificium congregat stomachi et confortat aut frigidos iuuat etiā caliditate & siccitate, et in quibus hu. abūdant huiusmodi viget etiam frigiditate appetitus & siccitate cōtemperatis, cum vltima discrasia proprie dissoluat actū virtutis. apho. 2. Ad aliud similiter dicendum, ꝙ mentha confert sputo san. sui siccitate & stipticitate, remissio eius calido aceti cōmistione, & id in non calidioribus, ppri⁹. Potest etiam iuuare in aliqualiter incitando & sanguinē excreare faciendo. Ad aliud dicendum, id verum esse nisi foret heterogeneitas materiæ ipsius, quod ostendunt diuersus sapor radicis stipitis et folij, humiditasqꝫ ipsius superflua, vel hoc verum cum calidū fuerit potentius.

N

Colli. el Aphor. 5

DIFFERENTIA. CL.

QVOD CICVTA sit frigida ostēditur per Democritum associantem eam frigidis ita. Renibus impone succum strigni & portulacæ, & iusquiami, aut cicutæ, itaqꝫ Dioscoridem dicentem. Conios seu conion alias hastas habet nodosas, sicut maratrum folia similia ferulæ, sed angusta & grauis odoris supra quæ sunt capitula rotunda, ubi flores sunt albi, in quibus semen est aniso simile vel anheto, sed album, radix est ei non alta. Ista siquidem descriptio recte videtur adaptari per omne cicutæ, nisi forte, quia radix satis alta apparet seu profunda, conion etiam in cicutam transfertur apho. 2. Quam et Grgci maconam uocāt. Subditqꝫ demū Dioscorides ꝙ ipsa necem fere infert sui frigoris nimietate. Secūdo vero de causa papauer, mandragora, iusquiamus & cicuta interimunt vehementia frigiditatis. vnde Serapio Succaram i. cicuta frigida est & sicca in. 3. gradu, & ꝫm Gal. est frigida valde, qui deinceps recitat omne quod de ipsa protulit Dioscorides. A. 2. etiam succaram eā dicit, qui & tandem post aliorum opinionem diuersam frigidam & sic. eandem in. 3. usqꝫ ad. 4. referens: postea quæcunqꝫ de ipa Dioscorides scripsit. Quare Macer his per omnia in conio consonans. Frigida letiferæ vis est natura cicutę. Vnde necat gelidi potantes more veneni. In synonymis et Stephanonis conion exponitur cicuta. Eti. Frigidum est id quod actus per se frigiditatis inducit, huiusmodi uero est conion seu cicuta. Scribunt. n. ꝙ congelat seu stupē facit, fluxum sanguinis et spermatis compescit, piloꝵ prohibet ortum, testiculoꝵ et māmarum vetat augmentum, herisipilam compescit & formicā. Est & venenum mortale cuius gutta venenum est purū & reliqua, quę frigiditatis imensæ afferunt accñtia & fulcitur: qm̄ aialia stupefacit & prosternit imobilitans, vnde stupefactione aues capiuntur manu, ex confectiōe confecta est ipsius succo: vini fece & farina. Quæ quidē materia magis est vt in susceptionem conditi incitentur, itaqꝫ pręter alia cōcluditur conion siue cicutam seu succaram frigidam fore.

O

Cap. 119.

In Aggre. ca. 31. & ca. 676.

P

Q

IN OPPOSITVM est Constantinus de gradibus testans eam calidam & siccam in tertio gradu. Similiter Au. colliget quinto, ac etiam Circainstās, in nullo enim hi discrepant in complexione aut gradu. Adhuc illa planta est calida, quæ quidem non aquatica vel viscosa hyeme virescit, quod dictum est propter senationes, nenufar, semperuiuam et talia, huiusmodi uero non qualis ille permanens est cicuta: cum omni virescat tempore & maxime minor terrestris, est igitur cicuta calida.

Lib. in no 20. 1 prac dict. Ca 48 n brihulae med.

PROPTER PRIMVM quidem sciēdum ꝙ cicuta est duplex vna quidē terrestris, altera vero aqtica. Terrestris siquidē duplex. Vna eqdē minor ramosa virescēs oi hora fere, permutatione tñ noua, florib⁹ puata sępius petrosillino assimilata. Reliqua vero magna in staturā

hoie

A hoîs eleuatã non par concaua interius ad modum calami vel ferulæ, nodositatibus quibusdã distincta, in folijs priori assimilata, supra quam flores crescunt subalbidi, semen simile deferens aniso. Aquatica vero harũ media stipite breuior imediata & grossior, ac odore grauior & olentior. Quoties autem calidum dicatur & frigidum & quomodo hic oportet accipere dña innuit.15.

PROPTER SECVNDVM vero sciendũ ꝙ auctores in isto quęsito vt visum potissime inter se dissense re. Cuius quidẽ fortassis duplex potuit esse cã. Vna quidem quia prioꝝ non pauci uidenł Coniõ cicutam audire. Arabes uero plures ipsum iusquiamũ esse putãt. vñ.1. et.3.pharmacoꝝ. Vbi in Gręco coniõ habet, Arabs, iusquiamũ transtulit: et ubi ſm Arabẽ habet Gal. in pdictis ꝙ iusquiamus est cibus turdis, & hoibus venenum. A.2. 1.napellõ subscripsit.4. vero.6.amplius hęsitans inquit Gal. dicere & id simpliciũ.3.ꝙ Alfarfas, & æstimo ipm esse napellum aut venenũ interficiens, interficit.n.hoies & non turdos, cum ppter ipsaꝝ uenarum angustiam ad eoꝝ corda non pueniat nisi vehemẽter alteratus, in hoie aũt secus: cuius cã uera notatur, cõplexionum.3.ex proportione agentium inuicẽ & patientium, et iõ. A. hãc ab eo.2.suscipiens cãm, sibiq; tanq̃ furtiue attributam silet de priori inquiens cã. Et dico iste modus est quidã inuẽ quasi Gal. defectũ. Quam quidem cãm Halyab.2.pquirens practicæ ait non nocere: qm̃ cicuta vbi grȩce scribit coniõ hoies infrigidat, vt merulos ifrigidet, illis.n.cibus. Sicut non expedit helleboꝝ cum cibus sit turdoꝝ, hois ẽt esse vbi Monachus transtulit iusquiamus nõ occidit passeres: imo eos nutrit, non est necesse hoies ex helleboro nutriri sicut coturnices, vnde.3.cõplexionum Gale. cuius conantur seriẽ interpretari. Coniõ faro quadẽ.i.turdo cibus, pharmacũ vero hoi: & ortistis helleborus cib⁹: pharmacum vero hoi, ꝙ dissone igit seriẽ interpretatur Gal. Similiter. A. recitatis multis & oppositis opionib⁹ de succarã quid extat tandem concidit cũ Dioscoride in coniõ sermones recitans eiusdẽ. De quo quidem practicæ.2. Succaram est dormitans letale ex frigiditate, siquis ex ipso in vino modicũ accipiat soporat. Dicunt ẽt quidã, ꝙ succarã est spẽs iusquiami sicut dcm̃ fuit de conio. Quicquid tñ sit ipm frigidum vr̃ et venenosum. vñ.pbl̃. 3.moriunł si aliquis pmacrescens multũ bibat. Aut quẽadmodũ ã conio extincto calido paulatim pprio sed alio mõ. hoc quidem.n. frigiditate coagulat frigiduin & hu. Vinum aũt sua caliditate naturalẽ extinguit caliditatẽ.

Altera quidem existere potuit cã quæ scribił in synonymis. harmel est herba quæ inuenitur Toleti & similał cicutæ, cuius loco Constantinus posuit cicutam & errauit vt dicunt aliqui. Volũt.n. Arabes ꝙ harmel sit modus ruthæ. vñ Dioscorides in fine sermonis de rutha. Alterũ genus ruthæ est quam molim ciues Macedoniæ & Galitiæ & Asiæ appellant, quam & multi harmela ẽt vocãt, quare Almans. A.2.&. Serapio harmel.4.siquidem.7. Rutha syluestris non est harmel ſm ꝙ æstimauerũt quidã: imo est species ruthæ ipsius, & concidunt cum Dioscoride omnifariã: licet plura eidẽ ascribant eo: sed quicquid sit in multis vr̃ harmel cum cicuta conuenire attributis, ut quis eandem fore herbam æstimet. In de harmel enim scribitur hu. purgare phlegmaticos & viscosos & melancholiam, similiter inebriare tanq̃ vinum & somnum causare, similiter & cicutam dicunt phlegma purgare ac quod grossum viscosum, vomitũ ẽt scribunt harmel & cicutam procreare: sed percepi eius radicem comedendo ꝙ ebrietatem & somnum inducit: plures siquidẽ esse id reputant stupefactione letifera, venenosa: alij uero spirituum dissolutione. unde Circainstans. Cicuta uirtutem habet dissoluendi & consumendi, quare ea non vtimur in interioribus: quia venenosa est in substantia, & qualitate: dissoluit enim tantum ꝙ spiritus inanitur: ex quo spiritus mortificantur & membra.

[Margin notes, left column: Dif.1.c.2. & pncipio Diff.4 ca. 1.in med. Ca.1.16. Tra.1.ca. 3.p⁹ med. — B — Cap.4.16. — Cap.2. in medio. — 1.prac.c 3 — Ca.4.16. — C — Cap.35. ... 129 — Proble.23 ppter qd ... — D — Cap. 552. — Lib.3.ca. 35. ...ca.540. In Aggre. ca.269. Colli. tra. 5.c.10.in ... (partly illegible)]

E PROPTER TERTIVM quidẽ sciendum ꝙ vt in pręsentiarum est dicere cicuta est duplex: terrestris vз. & aquatica. Terrestris est calida & sic. qđ eius ostendit effectus. Illud.n. calidum per se etiam est, quod hu, incidit viscosos: grossos subtiliat eos educens: vrinam & menstrua prouocat: colicã & ventositatem intestinoꝝ dissolutione curat. Epilepticis subuenit, cum vino decoctũ cõceptionẽ pcurat. Si.n. purgata mulier die quaq;.3.i.sumpserit de radicib⁹ ipsius diebus.40. cõceptionẽ cãt. Et recitauit mihi dñaꝝ prudentissima cum.7. annis nõ cõcepisset ꝙ aliquibus diebus vsa comestione radicum cicutę elixatæ minoris: masculum concepit. Talis aũt vt Constãtinus, Aui. & Circainstans determinant est cicuta. Et fulcitur, qm̃ gustantis ipsam mordicationem & acuitatem tanq̃ fere pyretrum incutit linguæ. Palin. Quod rarũ, leue, cito in ignem conuersum, calidũ est, complexionũ 3. talis vero est prior vtraq; cicuta tñ præexiccata. Eti. Odor eius seu fœtor magis est magnus & horribilis valde, organum cõcutiens olfatus magnopere calidũ denotans, qui prauãm eius cõpositionẽ ostendit & heterogeneã maxime, quod & asa designat fœtida. Itaq; mihi remittenda si occurrerit meliori sententia: iudico cicutã terrestrem calidã fore & siccam. Cicuta vero aquatica indubitanter est venenosa pestifera, ut experientia cõprobatum: quã magis puto frigiditate occidere ꝙ caliditate: qđ locus innuit nõ parum ipsius frigidior. Celerrime similiter perimit: quod non venenum operał: sed tardius calidum nisi virtus ei fuerit coniuncta occulta vt napello, et serpentum veneno: eo ꝙ frigiditas est aduersa naturæ & mortificãs citissime. Caliditas vero determinans & amica. aphor. quinta & quarta primo.

PROPTER QVARTVM quidẽ: ad primũ dicẽdum ꝙ Democritus cicutam æstimauit esse modum iusquiami quendã: vt sic interpretetur. Dioscoridi ẽt dicendum vel fortassis conion non est cicutã vt exponunt, cũ alij testentur ipsum spẽm fore iusquiami, vel aliud fortasse hmõi existet: aut ꝙ coniõ cicuta est aquatica venenosa concessa. Ad aliud similiter dicendũ. Ad confirmationẽ dicendum: ꝙ si aliud stupiditatem et imobilitatem videatur inducere: non oportet tñ ipsum frigidum cõcludere. Nam harmel ca. & sic. in: 3. gradu ſm hos. Id tñ videtur causare somnum: nanq; imobilitatem ac ebrietatẽ inducit: similiter lolium: semẽ canapis, amomum, aloes Indum. Vinum fortius superflue sumptum calida existẽtia causant prędicta, quoniam eorum caliditatẽ ac effumatione uapores mittunt in cerebrum, quibus spiritus ꝑturbantur eisdem: vnde ratio primitus hebetatur, & somnus tandem & imobilitas causantur, ita & cicuta prędicta habebit huiusmodi inducere modo.

[Margin notes, right column: A.1.3,2. — Remediũ ad concipiendum. — Coll. c. 11 añ mediũ. & ca.1. in medio & cap.5. circa pncipiũ — F — Aphor. 19 & 13. Cap.1.p⁹ principiũ — G]

DIFFERENTIA. CLI.

QVOD ARGENTVM viuum sit calidæ et siccæ complexionis ostenditur: quia illud quod mordicat & corrodit partes, ca. est & sic. Corrosiua nanq; vehementer ponũtur calida & sic. tale vero est argentum viuum, vñ Dioscorides. Virtus argenti viui est homicidialis pondere suo corrodendo intestina. Quare Aggregator. Corrodit oẽ cui obuiat ex membris intrinsecis. Eti. ostenditur calidæ & hu. naturæ, quia illud qđ cito ad aliquod conuertetur elementorum, videtur naturam ipsius obtinere, alia nanq; sunt symbola facilius se inuicem transmutantia, sed argentum viuũ celerrime mediante fumo conuertitur in aerem, & vniuersaliter motus ipsius caliditatem testatur, omnis nanq; perficitur per se tandem calore. H

[Margin notes: Ca.76. — Ca.361.]

RVRSVS vr̃ fri. & hu. qa ægritudines cãt frigidas & hu. vt palysim, apoplexiã & similes, quod & nomẽ ipsius gręce ẽt ſm Dioscoridem oñdit. Appellatur enim idrargyros ab hydor quod est aqua, & argyros argentum Ca.76.

I tū quasi aqua argēti, aqua vero frigida est & hu. Q; au
tē frigidum sit & siccum, lęsio quam neruis, & oino mē-
bris frigidis & siccis infert, & sensus mortificatio & vſr
vitę denuntiant. Adhuc attribuitur Mercurio qui licet
sit indifferens, ad frigiditatem tñ attinet magis ꝭm astro-
logos & siccitatem, & vniuersaliter nocumenta frigida
ex ipso accidentia ipsius denotant frigiditatem, igitur ar
gentum viuum diuersæ fiet naturæ. Ex quibus etiam col
ligit dicti cuiuslibet oppositum.

PROPTER PRIMVM quidem sciendū ꝙ argē-
tum viuū est metallum continue motū, termino diffini-
tum magis extraneo, colore albo lucenti perfusum, pro-
pter nāq; nō adhęrere tangenti terreitate quadā & aquei
tate, ac figurę rotunditate mouetur continue. Aqua nāq;
ꝭm Auēpacē semicircul̄r mouetur, vt indicat accessio &
recessio ipsius, figura enim conuocat ad motum. Prin
K cipia quoq; metallorꝫ à diuersis ponuntur diuersa, qui-
dam nāq; dixerunt alchimistarꝫ. i. humorosorꝫ ipsa con
fici ex spiritibus fœtentibus, & aqua uiua, quæ sicca pōt
aqua noiari. Alij vero principium metallorꝫ posuerunt
non argentū viuum, & sulphur in natura sua, sed altera-
ta & in terram conuersa. Quidam vero dixerunt metal-
la cōfici ex aqua fluenti per meatus terræ inuenienti sub-
stantiā in visceribus ipsius dissolubilem, cui aqua coniū
cta vnum redditur corpus. Quidam vero peritiorꝫ sim-
pliciter testantur metallorꝫ principia fore argētum viuū
velut mater & materia, sulphur vero ceu pater et actiuū.

Sunt aūt metalla. 7. iuxta planetarꝫ numerum. Alchi
mici nempe volentes eorꝫ reputatam sciētiam occultare
Platonicorū more, metaphoris loquuntur, quare argen-
tum viuū vocauerunt Mercurium et seruum fugitiuum:
quia sicut Mercurius est mobilis vehementer, & ad om-
nes planetas, cū sit indifferens conuersiuus facillime: ita
L et argentum viuū: ceu etiam Mercurius instabilis seruos
denotans, sic & hoc metallum de quo. A. 4. meteo. Ar-
gentum viuum est vt aqua quæ miscetur cum terra nimis
subtili sulphurea mistione forti donec non quiescat in su
perficie plana: & hoc est ex siccitate magna quæ inest il-
li, & ideo non adhęret tangenti. Et est albedo ipsius ex
claritate aquę & albedine terræ subtilis: quę est in eo ac ēt
ex admistione aeris cum illo. Argentum aūt lunæ com-
paratur: quia sibi vtcunq; in substantia proportionatur
colore et cōitate. Aes aūt Veneri propter calorē et ipsius
complicabilitatem. Soli quoq; aurꝫ dant propter precio
sitatem vtriusq;, Marti vero ferrum: Ioui autem stānum
& propter naturam cōmutabilitatis vtriusq; & colorē,
Saturno quoq; plumbum propter substantiā et pondus
ambobus similia quæ etiā transferentes obseruant. Si
autem quis obijciat quia Ieber in eius alchimia solum po
nit. 6. metalla: non. n. argentum viuū enumerat: videtur
M enim ipsum nō esse singulare metallum cum materia sit
ipsius. Dicendū ꝙ non est simplex metallum: sed ma-
gis assimilatione quadam & reductione, sicut simplicia
reducuntur in composita in linea directe sita: quia tñ nō
est pure simplex sicut materię rō: sed aliq̄ vt oñ. deſ pcici-
pat cōplexione. iō vtcunq; pōt iter metalla numerari.

PROPTER SECVNDVM vero sciendū: ꝙ de
isto quęsito diuersę reperiūtur opiones. Videtur. n. ꝙ na
tura ipsius non possit percipi velut illa quæ Mercurij pp
ipsius instabilitatem: apparentiam & ostentationē: qui-
dam nāq; pronuntiarunt, ipsum fore fri. & hu. vt. A. in
2. cap. 47. .2. gradu: aliqui in. 4. Alij ca. & hu. in. 4. sicut cū Circa-
Cap. 48. instante Constantinus de gradibus eius practicæ. 2. Ha-
num. 501. lyab. vero ibidē inquit ipm acutū fore cōburens. Almā-
Cap. 34. soris quoq;. 3. ꝙ qñ extinguitur ardens est. Ieber vero vr̄
ipm aquā viscosam pronuntiare p calorē tpatum vnitā:
apparet ergo hmōi quęsiti diuersitas, quod ēt difficulta-
tē hic inducit est: quia pauci auctorꝫ eius aperte comple-
xionē exprimunt, sed qd de hoc mōstrabitur cōsequter.

PROPTER TERTIVM quidem sciendū ꝙ Ie- N
ber posuit ipm hmōi existere ut dictum imediate inquiē-
demū. Argētum viuū manifestū est ꝙ Mercurius appel
latur antiquorꝫ vsu, est aqua viscosa in visceribus terræ
substantiæ subtilis albæ tinctæ per calorē tpatissimū vni
ta tali vnitione p minima quousq; humidū contpatur à
sicco, & siccū æqualiter ab humido: ideoq; fugit superfi-
ciem planā de facili pp sui aquæ humiditatem: qd' fortas-
sis apud Ari. stare nō pōt: cum dictū sit metheo. 4. ꝙ aq̄ Tex. c. 18 & 37.
liquidorꝫ minime inspissatur sola permanens: nisi frigi-
ditate ipsam ad terrā cōuertente, calore nāq; nullo elixa-
bilis est mō. Adhuc non adhęrere tangenti accidit pp
subtilē terreum qd' est i ipso ceu pręinductū ab. A. Est aūt
argentum viuū sicut materialis elementorꝫ substantia, &
velut menstruū mulieris, ex quo virtute sulphuris ipsum
digerentis et adurentis metallū hoc generatur. Qñ aūt cō
uerti incepit ad hmōi spēm, reducitur glandulosum pri-
mitus. deinceps paulatim constare incipit et conuerti. In O
ipso quoq; ꝭm sapientes duæ reperiuntur substantiæ dif-
ferētes. Vna quidē aquea, reliqua vero terrea: & hęc qd-
dā sulphuris habet, sic igiſ argentum viuū pōt dupl̄r cō-
siderari: aut quantū ad partē terream sulphureā: & ita ca
liditate participat & siccitate quę extinctione ac sublima
tione calidi potentis manifestatur humida euaporante
aquea: & iō dictum est per Almanſ. ꝙ extinctū est ardēs
& vstiuū, et Halya. acutum. i. sublimatū est comburens,
vnde. A. 2. Sublimatū est interficiens propter vehemen- 2. cap. 47.
tē incisionem: ipm. n. ꝭm Aggregatorem sicut ignis adu Cap. 368.
rit. Aut quantū ad ipsius substantiā aquosam, quę velut
materia eius existit, quæ statim calido concitato euapo-
rat in fumos ob imperfectā ipsius mistionē cum terrestri
sulphureo: & hęc ægritudines & alia inducit frigiditatis
nocumenta. vñ. A. Eius vapor facit accidere palysim et
tremorem. Et Abugerib. Fumus est nociuus valde: nāq; P
ipsius assiduatio destruit neruos et inducit palysim et au Vbi supra immediate.
fert sensum & motū: visum destruens et auditū: orisq; fœ
torem ēt ꝭm. A. inducens cum dentium putrefactione: ut
mulieres fucantes oñdunt: & ad hanc quidē eius partē re
spiciens ipse frigidum pnuntiauit in. 2. gra. & humidū.
Apparet itaq; ex his aiaduertenti quid est dicendū, Mo-
nachus tñ in hoc sicut in multis vr̄ excedere: cum calidū
fortassis in. 4. gra. nō patiaſ secum humidū: in ęquali sal
tem quo ad tpamentū relatum, de quo dr̄ia. 138. qd' ēt de-
claraſ per reliqua. Videmus nāq; mista plurima ex sub-
stantijs diuersis cōstructa ꝭm vnā substantiā, vt ca. et sic.
nitrosam vētrē soluere, ꝭm vero alterā terream stipticam
eundē constringere, vt monstraſ in caule & lente, alimen Ca. 1. 2b me...m.
torꝫ primo. Veritas ēt quęsiti non parū apparet conside Cap. 76.
rato mō constructionis argenti viui differenti. Dioscori-
des nāq; scribit ipsius quoddā confici ex minio, & cina- Q
brio, alias canauaria, mittitur. n. in cacabū testeum et fer-
reo cooperculo pfecte munitur, poniturq; in foco et post
duas aperitur horas, & qd' cooperculo inhęserit collige,
quia hoc argentū est uiuum id tñ nō recitat Aggregator.
Aliud quidē argentum viuū est ꝭm. A. qd' est purgatum
seu extractum ex minera sua & viuū inuentū. vnde Dio
scorides. Etiā inuenitur in metallis qñ colligitur argentū
& audiui ipse multoties aquā currere de montibus. Est ēt
.1. qd' extrahitur ex montibus in lapidibus mineræ suæ,
in quibus generaſ per adustionē cum igne sicut de lapide
aurum euelliſ & argentū, & hoc propter acumē diciſ esse
de genere venenorū. Sed tunc aliquis dicet aurum ēt ar-
gētū sic extracta fore acumine perniciosa, & ppric aurū,
cum tñ magis sit temperatum. Dicēdū ꝙ aliter hęc ma-
teria est disposita, & illa per ignem, quia aliter patiens vt
sudor & virus oñdūt, & hūores ac mus napelli et ipē, sic
itaq; illud qd' ignis artificio cōstruiſ ca. erit & sic. magis,
qd' vero natura pduciſ plus frigiditate pticipabit & hūi-
ditate. Ex qbus ēt diligēs itellectus poterit quęsitū termi-
nare

A nare elegantius tñ modo anteriori, neq; valet vt indicat pomum quod dicit Circaistas quosdam auctorum posuisse frigidum in quarto gradu quia est valde frigidum actualiter, quoniam medici non considerant tale in his quæ corpori occurrunt secūdum actum vel apparentiā, verum secundum virtutem & per se intelligunt.

PROPTER QVARTVM vero. ad pmum quid iam dicēdum apparet, quia fm partē terream sulphureā calīn est & siccum. Aut dicendum ipsum corrodere qđ ei obuiat grauitate, fm tñ secundo. A. hoc verbū non est cōprehensum. Ad aliud dicendum, ꝙ non sequit ꝙ ꝓpter hoc sit calīn & hu. quia illud quod euaporat in fumum, non opȝ ꝙ sit calīn saltem per se, sed potius aqueū calore agitatum, velut vapor aq̄ radijs cœlestium calefactus deducit sursum. Ad aliud dicendum, ꝙ motus ille sibi non inest mox a calo, cum alia eo non moueant continue calidiora, sed magis ꝑpter subtile terrę ꝙ i ipso cōmistum est cum aquoso, & terminatū quodāmodo, ideo & superficiē despicit planā fugiens de facili. Ad aliud sistr quid dicendum visum, quia ꝑpter aquositatē frigidā ipsius & hu. in fumos missam accñtia cāt pdicta, iuxta quam nomen sibi fuit impositum, quia hæc manifestior est terreitate. Ad aliud dicendum, ꝙ non lædit neruos & alia sicca ratione siccitatis, sed magis frigiditatis, quo datū modo: humida vero humiditate lædit. Ad aliud dicendū, ꝙ ascribitur Mercurio propter id quod dictum primo & non propter complexionē, cum aurum sit temperatum & Sol calidus & siccus, & Saturnus frigidus & sic. plumbum autē frigidum et humidum, Mars quoq; calidus & sic. ferrum aūt frigidum & sic. Eius aūt cōplo in actiuis non inuenit sufficiēter a peritioribus expressa.

t.ca.47. in fine.

B

DIFFERENTIA. CLII.

QVOD COLLOQVINTIDA nō multum teri debeat, mōstratur per Serap. simplicium. Rursus tertio. 16. Rx. colloquintidæ sanæ non contritæ. Eti. 10. practicę pręcipit Gal. q̄ solubilium sunt antidotoꝝ medicamina mediocriter conteri, qm̄ si diligenter terent, minus operantur. Et id de re. sa. apparens. 4. Hmōi vero est colloquintida, cum non possit sui amaritudine in decoctionibus, aut syrupis, vel pulueribus sumi: verum potius in pilulis. Adhuc secundo pmo. Oium medicinarum in quaꝝ cōtritione elaborat superflue, opationes destruuntur, hmōi vero tritura facit vltima. Rursus quę vltime trita, nō poterit ablui, & abstergi sui penetratione ex villis ventris, & intestinoꝝ. qđ autem tale, excoriationē & apa cābit. Et firmatur, quia quod multum terit sui subtilitate, ventris villis & intestinorū adhæret & inuiscatur, quod aūt hmōi & ꝑprie qñ fuerit amarum excoriat præ cæteris et vlcerat, hmōi quidē est colloquintida vehemēter cōtrita. Amp. scamonea est solutiuorum maximū, ita vt fm Democritum sit anthonomatice laxatiuum, et ideo fm Mes. ipsius operatio ē vt ea q̄ furiosi, sed scamonea non multū pcipitur cōteri, & ꝑprie antiochena bona. Et fulcit, qm̄ mezereon solutiuorum violentū pcipitur non ad multum teri, vnde practicę. 2. et Aggregator. Tere mezereon non subtilissime, ne forte villis ventris et intestinorum noceat adhærens. Itidem Mes. Trituratio ois qualiscūq; sit, oportet vt fiat cum facilitate & cōmensuretur substantijs terendorum, laboriosa nāq; resoluit virtutem, id autem aduenit in ad vltimum triturando. Non igitur multum colloquintida erit terenda.

C
Cap. 166. versus fin? Tra. 4. c. 4. la prin. Cap. 5. circa pncipiū medii. ca. 5. post pncipiū.

D
Amp. rubrica ppa.
Cap. 54. versus finē. Tra. 4. c. 4. la prin. Cap. 5. circa pncipiū medii. ca. 5. post pncipiū.
Cap. 146. versus fin. Lib. 1. in. tra. 2. sū. 2. ca. 4. in fi. C. 11. post medium.

QVOD AVTEM non parum sed vltime debeat conteri, sapit Serapio breuiarij. 7. Eti. forte solutiuum propter læsionem inde potentem consurgere pcipitur consolari, sed trituratione perficitur grandi. Ea nāq; malitia sedatur laxatiui, quia nō quotiēscunq; minorat corpus ipsius conseruat virtutem fm ꝓportionis minorationem, imo ipossibile fit vt diminutio corpis pueniat usq; ad terminum, vt vlterius nihil proprie actionis inducat, cū sit minimam carnem reperire physicorum. 1. Forma. n. naturalis vt agat debitam & pręcisam quantitatem expostulat in materia, vnde nō est necessarium ꝙ si virtus aliqua vt decē uiri deferant aliquod onus per leucam i die, ꝙ illoꝝ medietas, ceu illoꝝ. 5. per medium: imo qđ plus id non poterunt mouere. 2. 1. et phisicorum apparens. 7. Virtus nāq; vnita fortior est diuisa. Rursus ars suffragatur naturæ. Colloquintidæ autem natura inest a partibus remotis vt a iūcturis extremorum educere. quod vero vltime tritum est in extrema valet amplius peruenire, propter quod expedit colloquintidam vltime conteri.

E
Tex. c. 38. Ca. 5. post pncipium. Te. cō. 37.

PROPTER PRIMVM quidē sciendum, ꝙ colloquintida fm Dioscoridem est planta emittens ramos & folia extensa super terram, simia his q̄ cucurbitę domesticæ alba pilosa ipsam aduenientia incisuras habentia. Vnde Mes. Persę vocant eam cucurbitam deserti, quæ etiam fel terrę appellatur, eo ꝙ in toto ambitu ipsius herbas interficit existēs vt venenum illis, & ideo Arabes vocant eam necem plantarum, & producit fructum rotundum pilæ sisem. Estq; vehementer amara composita ex partibus igneis & terrestribus adustis plurimum. Et est duplex, masculus & fœmina. Estq; hic villosus, lanuginosus, grauis ad asperitatem attinens & nigredinem. Fęmina vero laudatur et colltr in autūno, & proprie quando expoliata citrinitatem acquisiuit, cuius quidem planta qñ fuerit singularis in loco, aut fructus ipsius in planta, est perniciosus, tota nāq; malitia & violentia colligit in ipsa. Est nāq; canon ꝙ medicinarum laudabilium benedictarum quantuncūq; earum fuerit plurimum in loco a sui remitti euenit bonitate ipsa in plura sequestrata, in oppositis vero contrarium. Vtimur autem pulpa siue ipsius adipe, propriusq; phlegma viscosum attrahit, et a locis remotioribus, ut iuncturis. Est autem trituratio corporis in plures partes sequestratio, quæ diuersificatur quantitate & numero, fm ꝙ plus aut minus laboratur in eius tritura. Et ipsa quidem est triplex fm varietatem substantiæ terendorum, nam substantia grossa habet conteri maxime, subtilis minime, mediocris vero medio modo. Tritura quoq; quintuplici de cā videtur fieri. Vna quidem vt melior fiat commistio & sigillatio medicinarum inuicem, sicut expetit i theriace, & in alijs solēnium confectionibus, ut ex eis reliqua consurgat natura, nōnulla uero ut uelocitas penetrationis medicinę acquirat, quod opus fit qñ ad partes longinqores debet puenire, pp quod lapidē emathitē, & corallū oportet uehemētissime cōteri cū medicinis miscet Pl̄onis. Alia quidē ut ꝓprietas ulla medicinę adipiscat q̄ actionē alterius inducat manerici, apparēs. 4. et de re. sa. q̄ in cymino acqritur: qñ. n. paꝝ conterit, educit per secessum: qñ uero maxime quia debilitatum p urinę meatus eūat, nā qñ medicina fuerit debilis non potēs feces educere, subtiliatum se ad urinas conuertit. unde. A. & Mes. fm Gal. Instituti in ultima pulucrizatione cymini, & cum esset solutiuū, factū est ꝓuocatiuum. Quarta uero ut malitia remoueatur a medicina & hoc in se, quia sit uiolenta, et naturę inimica, & hac de cā colloquintidā teri oportet extreme. Aut rōne partis nobilis & sensibilissimæ cui occurrit, qualis est oculus practicę. 10. Est. n. sensibilissima corporis particularum. 13. de inge. unde oportet pulueres seu alcohol quæ oculis administrantur ultime triturare omnino.

colloquintida qd. Cap. 208.

F
2. sim. rubrica ppa.

G

Post medium.

H
2. 4. ca. 5. asi mediū. Lib. 1. in. tra. 2. sū. 2. ca. 4. in medio.

PROPTER SECVNDVM quidem sciendū, ꝙ in hac differētia diuersificati sunt maiores: quidam. n. ut filius Gezar et Aggregator cum seruitore de pharmacorum pręparatione inquiunt colloquintidā non multum terendam, ne uillis uentris & intestinorum adhærens ulceret ipsa: imaginantur enim ꝙ ipsius subtilitate intantū penetret in partes per quas transit, vt nequeat ablui, & abstergi ab illis. Alij vero his opponuntur omnino, vt

Ca. 5. in medio. C. 16. post pncipiū. Vt in arg. Tra. 2. asi medium.

I Serapio abbreuiator. A. & Mes. testantur enim hi vna colloquintidam fore vltime terendam omnino, vñ. A. oportet vt in eius contritione ad vltimum deueniatur, et neq; sit aliquis contentus q; ipsa sit iam valde trita, hanc etiam seriem exprimit Mes. quãuis eam Serapioni ascribat: quid autem sit de hoc videbitur consequenter.

Lib. 7. ca. 11. 2. ca. 131. 1. sm. ca. tertio ã medium.

PROPTER TERTIVM quidẽ sciendum q; tritura triplex existit. Quædam nãq; grossa, alia subtilissima, nõnulla vero media, quod innuit. A. ex præmissis. Dico itaq; hic q; tritura mediocris est detestanda omnino, qm̃ in ipsa partes remanent sensibiles membrorum villis adhærentes ita vt difficile separent inde, neq; adeo sunt ad paruitatem redactę tritura vt hac malitia reprimaẽ sufficienter colloquintidę, quod voluit hic inquiẽs, neq; sit aliquis cõtentus vt ea sit valde trita, vtraq; tamẽ triturationum extremaꝶ veritatẽ põt continere, nam dicentes eã non multum teri eius minorem inspiciunt adhęsionem partibus inde et faciliorẽ eius ab eisdem eductionem cum aliis in argutis fulciti. Reliqui vero acquisitionẽ incolumitatis ex vltima triturationе & abiectione nocumenti, quos quidẽ fulcio magis imprępsentiaꝶ et defendo volẽs cum eis colloquintidã vltime cõteri oino, vt & nulla pars ipsius sit manifesta sensui, imo q̃si ad misturã perueniat intellectus ita q; fere minimum vnius alterius tangat minimum, & pſm q̃ pſm, sed id vltima fit vt inductum est triturationе. Vñ Mes. Mihi vř q; in vltime puluerizata frangaẽ virtus a permissione cõiunctoꝶ ipsi, & pertransit loca viscerum absq; impressione lęsionis in eis. Amp. illud quod adherens villis ventris, & intestinorum inflant, vlcerat, & aꝑat, est ꝓhibendũ, hmõi vero agit colloquintida nõ extreme vt aiunt sed mediocriter aut ẽt parum contrita. Eti. pharmacum operatur in adusq; pſm i fumos & vapores dissolutum, dña. 141. Id autẽ apertius efficit cõtritum extreme: dictum est. n. q; vltima cõtritio iuuat medicinam in partes penetrare ad quas prius non poterat peruenire, sed colloquintida est quid tale. Et firmatur, quia cum sit vt ꝓmissum amarissima est grossæ substantię: tale vero dictum est absq; ipsius etiam imperfectione vehementissimam trituram sustinere, itaq; colloquintida est extreme terenda.

2. 1. cap. 5 post pn. in arg.

K

1. sm. ca. 3. oprio.

vide auer. 1. cõ. cafi. 3 re curati. ua cap. &

L

PROPTER QVARTVM quidẽ ad Serap. simplicium quid dicendum apparuit. Ad aliud similiter. A. quid dicẽdum ẽt visum, vel loquitur de colloquintida qñ submittiẽ per clystere in colica, & non ꝑ os vt infra. Libri ẽt aliqui negatiua carẽt particula. Ad aliud dicendum, q; verum id, & ideo colloquintida est vltime terenda vt ipsius obtundaẽ violẽtia et attractio laboriosa, nõ tñ ipsius virtus tollitur oifariam tritura, cum sit violẽta & substãtia grossa. Vel sermo ille verificaẽ in q̃pmultis, cum pauciores sint medicinę i grossa substãtia adeo violẽtę. Ad aliud siſr dicẽdum q; destruunẽ. n. aut oino vř ẽm quid & remittunẽ ab eo qđ ꝑus. Ad aliud per interęptionẽ dicendum. Põt. n. ablui & abstergi, & iõ nocumenta nõ inducere ꝑdicta. vñ A. docẽs colloquintidam vltime cõteri ꝑcepit ipsam hydromelle ꝑus infundi, deinde exiccatã teri, adhuc ẽt si non posset vt non multum trita lauari & abstergi, tñ tritura vt tactum imbecillitata lęsionẽ nullã aut modicam posset inferre, & ꝑcipue quia doceẽ cum gũmis stipticis inuiscatis admisceri, vt bdellio, dragacanto, & mastice & hmõi. Ad confirmationem vero qđ dicendũ appuit, quia virtus ei⁹ tritura remittitur effrenis, vt lędere nõ possit. Ad aliud dicẽdum, q; non est siſe de scamonea & colloquintidæ adipe vel pulpa, cum illa sit acuta subtilis substãtię. Cui⁹ vis destruitur vt tactum laboriosa tritura, hęc aũt grosse extremã sustinẽs trituram. Ad cõfirmationẽ quidem siſr dicendum, aut fortassis hæc in mecereon ẽt fuit illorum vt in colloquintida opinio. Ad aliud dicendum, q; substantia adipis vel pulpę colloquintidæ, quia grossa subtilissimam pati

M

potest triturationem, concessum etiam est vigorem colloquintidæ vtcunq; tritura dissolui. Quæ autem alterius partis suo similiter procedunt modo.

N

DIFFERENTIA. CLIII.

QVOD NON ois cura perficiaẽ contrario monstraẽ: qm̃ apho. 5. Quæcũq; infrigidata calefacere oportet exceptis quibuscũq; sanguinẽ futuꝶ ẽ emanare, in his igř saltẽ istantiã recipit canõ. Ampli⁹ ibidẽ. Aq frigida est & hu. et tñ poniẽ curare thetanum repſonalem ex hu. constructum phſaticis. Eti. Epidimiaꝶ. 6. Dolor dolorem soluit, vnde duoꝶ doloꝶ qui simul fiũt &c. Top. 4. Febri & ophthalmię nihil est contrarium, & tñ plures curanẽ eaꝶ. De re. vero sa. 3. Labore oportet laborẽ soluere. et. 3. quidẽ Megathegnis. Humida corpora cum humidis, siccum cũ siccis curare oportet. Ac ꝑmo tertia. Labor labore curaẽ. Rursus eodẽ q̃rta. Nõ ois repſo, neq; ois compſonis malitia, suo medicaẽ contrario ex eũone & oppõne. Amp. tertio ꝑma. Regimen subtiliatiuum est nociuum ei qui habet sodam cã cibi grossi, ꝑpter cholerã. Et eodẽ. 16. ẽm. Hip. Vomit⁹ qñq; ꝓhibetur vomitu, & fluxus fluxu. Palin. Calor naturalis calidusq; exñs morbos tñ curat calidos apparens ꝑmo ſcđa. Multi ẽt curanẽ forma specifica, cui nihil vř contrariũ. Rursus. scamonea cal. et sic. curat febrẽ cholerę huius tã rõne febris, q̃ materiæ. Adhuc si ois cura per contrarium curatur, morbus numeri, & quãtitatis curari nõ poterit: cũ nihil in ꝑdicamẽtis quãtitati ponaẽ cõtrariũ. Amplius si ea perficiẽ contrariis, erunt in gradu, & mansione sibi opposita in techni. Quę aũt taſr extant, aut eoꝶ vnũ nõ aget in aliud si oino fuerit æqualitas vel ad furiam pamplius incitabit. Itaq; non ois cura completur contrario.

A phor. 20. A phor. 21. pti. 2. tex. cõ. 3. 1. aphor. aphor 46. Cap. 5. inter ta finem. C. 2. in fi. Colli doc. 1. ca. 14. & 15. inr. fi. Ca. 1. in fi. Tra. 2. ca. 7 in fine.

O

Tra. 1. ca. 13. Doc. 3. capitu. 3. pti 1. diui. 1. in me. Tex. c. 97.

CVIVS OPPOSITVM scribitur de humana natura. aphor. 2. Nam ex plenitudine quæcunq; ægritudines fiunt &c. Vnde ethi. 2. Medicinæ sunt innatæ fieri per contrarium. Eti. Omnis actio est a contrario, ꝑmo de ge. & cor. sed curatio est quædam actio. Est igitur per contrarium ægritudinis curatio.

P

G. 2. in fi. A phor. 2. Ca. 3. ante medium. Te. cõ 50.

PROPTER PRIMVM quidem sciendum, q; cura est ꝓuidentia seu sollicitudo alicuius vt permaneat in vita nociuo depulso. Quę duplex existit, vna quidẽ vľis ceu prouidentia de aliquo modo quocunq;. Iuxta illud. Cura hunc. i. ꝓuide sibi. Est & alia pticularis vt hæc oppõne ꝑfecta. Procurat. n. subiectũ puta corp⁹ vt in eẽ ꝑmaneat morbũ abscindere, ceu moralis aiam. Est autẽ contrarium ẽm idẽ gen⁹ distãtia, cui⁹ quidẽ gr̃a videndũ ꝑmo qũo cõtrarium ẽm Ar. sumaẽ multipliciter, deinde q̃liter apud Gal. & demũ quidã i modis cõtrarii subiungaẽ ex sermonib⁹ acceptũ medicoꝶ. Propter ꝑmũ hui⁹ sciẽdum q; penes Ari. cõtrarium inueniẽ accipi multipliciter, vno mõ quidẽ ꝓprie, put in q̃litatibus reperiẽ, in eis eni verissime est cõtrarietas post locum, vt cẽtri ad circũferẽtiã. Com. 9. & 10. meta. Cum in q̃litatibus ẽt saluetur maxima distãtia. Nã vere cõtrariorum vnum maximũ & ꝑfectũ nõ hñs excessum i illo gñe. Reliquum vero ab hoc distãs per oẽ. Quare. 10. meta. Cõtrarietas est diuersa. i. distãtia ꝑfecta. Posita. n. sub eodẽ gñe cõtraria maxime a se distant & in eodem susceptiuo simul & ẽm idem fore non possunt in prædicamẽtis, vnde. 11. de inge. Cõtraria sunt per multum ad seinuicẽ distantia ẽm aliquod vnum genus. Sic igitur de rõne vere contrariorum est q; maxime a se distent & q; sint in eodem genere, ac idẽ differenter tñ, habeant susceptiuum. Et ideo in talibus contrariis non contingit vni plura cõtrariari. 10. meta. Tantum. n. vnum vni est oppositum. Sunt & alię cõtrarioꝶ acceptiones. 5. meta. Contraria. n. dicuntur esse quę non non possunt simul inesse eidem differentium ẽm genus, puta musica & albedo, Et quę plurimum differunt, eo q; in eodẽ existant susceptibili, ut album & nigrum. Et ẽt q̃ plurimum

Cura qd.

Q

Cõ 4 ad medium. Cõ. 13. in medio. Te. cõ. 13.

Colli pte 3. c. de apposi. i me. Ca. 11. in medio. Te. cõ. 14. & 17. Tex. com bñis cõm.

A plurimum distant eorum quæ sunt sub eodem genere, ut homo et asinus. Et quæ plurimum differunt eorum quæ sunt sub eadem potestate, velut congruum et incongruum sub grammatica. Et hi duo modi postremi horum quatuor videntur proprius nomen cõtrarietatis iportare. Dicuntur et cõtra prædictos modos quatuor contraria cõius. Quædam quidem in talia habere. Alia vero in suscipere. Reliqua in activa esse, vel passiva. Aut agentia esse vel patientia, ut abiectiones aut acceptiones, vel habitus seu privationes. In his.n. cõtrarietas videtur secundo a qualitatibus causari. Dicuntur & contraria cõissime quæcunque sunt secundum unam cathegoriam diversa. Secundum.n.id quod ens & unũ multipliciter dicuntur, sic & alia ab his sequentia. Hoc etenim modo dicentur contraria & quæcunque ex æquo dividuntur quocunque modo. Qualiter & prædicamenta dicentur opposita. Dicuntur et non tantum extrema extremis cõtrariari, ut ponitur.10. meta. verum etiam medium ipsis, puta media uox cõtraria est ad ultimã sicut acutã: acuta vero ad grauem, & fuscum relatum albo apparet nigrum, & nigro apparet album. phys.5. Propter huius secundum sciendũ quod perpendens Gal. cõtrariorum multiplicitatẽ inquit.11.de inge. Si non vis dicere contrariorum contrarias esse curationes, dicas oppositorum fore oppositas, ceu sensit Hip. cum Platone, quẽ siquidẽ Platonẽ dicit fore divinum semperque sequẽdum, oportereque nomina contẽnere: nõ autem rerum doctrinã, cum multum conferat ad salutem, et rerum error desinat in perniciem. Et quod sive vtamur proprie noibus aut improprie, ex hoc nihil plus vel minus acquiritur laborãti. Nõ.n. in qualitatibus solum: verum et in quãtitatibus est reperire huiusmodi contrarietatẽ quam Aristotelici oppõnem appellant. Non.n. magnum dicunt paruo fore contrariũ, sed oppositũ relative, neque similiter multum pauco. Et eodẽ modo neque densum raro, neque remisso intẽsum in prædicamentis. Oia tamen huiusmodi cõtraria secundum Hip. noiantur et Platonẽ facientes ex contrariis generationem. Inquit et Arist. non observasse suã legis in noibus lationem. Cũ principia physi.1. puta materiã & formam cum privatione posuerit cõtraria, quæ tamen non sunt qualitates verum substantiæ. Adhuc scripsit.2.de gen. & cor. igni aquã contrariari, aeri vero terrã, & si sint substantiæ. Sunt.n.ex contrariis passionibus constitutæ, vult quoque Gal. quod curatio primo & per se debeatur dispõni seu morbo, per accidens aũt & secũdario accidenti. Eo quod morbum consequitur, velut umbra corpus.3.de accidenti, &.11.de inge. Et ideo morbo interẽpto, & accidens interimetur consequenter. Potest igitur ex hoc accipi quod contrarium est duplex. Quoddã nanque immediatũ dispõni per se occurrens. Aliud vero mediatũ alterius gratia, & quod unũ per se & aliud per accidens. Vnũquodque propriũ & reliquum cõe. Et quod in accidentibus et põt concedi cõtrarietas vtcunque, ceu fluxibilitas cõsequẽs pororum aptionẽ, cõtrariatur detentioni eorum angustiã consequẽnti. Propter tertium vero huius sciẽdum quod particularius ac medicinalius cõtrarie accepto dispõnis intẽtio triplex reperitur. Quoddam.n.est intrinsecum, aliud vero extrinsecum, nõnullum vero mistum ex utroque cõfectum. Intrinsecũ vero tripliciter diversificatur. Rõne quidem gubernantis, ceu virtutis regitiuæ natura dictæ, de qua in techni. Oium natura operatrix existit, medicus autẽ minister. Vnde Mes. de pharmacis, &.8.practicæ. Naturæ est curare, & non medici. Eius vero opus dignius extat aliquid porrigere naturæ. Vel ex parte fulcientis, qualis est corporis natura dicta complexio & cõpositio, & cõmunius utriusque natura vigore tamen principalius cõplexionis, cum ea sit cõpõnis & naturæ cõis potior causa. de cõplexionibus apparens primo. Cõplexio.n. propter qualitates ex quibus cõsurgit, principium est actionis, cum ois tandẽ actio perficiatur qualitate. differentia.60. aut rõne instrumenti, puta caloris innati vel spiritus. Ipse nanque est instrumentum naturæ quo agit ea. Cuius quidẽ natura est nõ solum frigiditatẽ sibi contrariã qualitate impugnare & destruere, verum et caliditatẽ cõtrariã quodammodo sibi proportionatam. Mouet.n. ipse spiritum ad expellendum nocumentũ caliditatis extraneæ, vaporem ipsius remouendo, & ipsum resoluẽdo, eiusque materiam adurendo. Hanc autem naturam non habet frigiditas. Non.n. impugnat & destruit nisi sibi contrariam advenientẽ caliditatem. Frigiditatem autem minime, propter quod caliditas dicitur innata, non aũt frigiditas. Et ideo primo secunda. Non cõparatur frigiditati ex colcodeia corporis.i. datore vitæ illud quod cõparatur caliditati. Cõtrariũ similiter extrinsecum tripliciter variatur, vel ex parte quidẽ influentiæ superioris. Interdum nanque talis superiorum occurrit influxus, qui aliquo dictorum contrarietatis modorum ægritudinem tollit, aut minora, puta, luna quando coniungitur forti aut loco applicatur quo infirmi natales stellæ fuere illi fortunatæ ut tactum sæpius. Aut ratione ministerii cuiusdam, & ita medicus dispositioni cõtrariatur. Est enim subminister naturæ, licet alio mediante utpote natura operatur. Nam fortuna quæ beniuolus quis videtur influxus & artifex per medicinas quæ faciunt operatur materias. Natura vero ipsa per seipsam tribus cõpleta particulis ex substãtia. videlicet. spũs, mẽbro spermatico, & substãtia carniformi.11.de ige. Vel ex parte instrumenti quo infirmi obediẽtia, ministrorum idoneitas & extrinsecorum adaptatio prompta ægritudini adversantur destruendæ, ut primus instruit apho. Contrariũ vero ex his cõmistum est morbus morbo ad curationẽ superveniens per se vel arte, ut febris spasmo repletionali, & quartana epilepsiæ. E

Doc.3.c.3 post me.

F

Cap.3. ad medium.

PROPTER SECVNDVM quidem sciendũ, quod oẽs consenserunt tandem curam perfici contrario, cũ sit artis principiũ, ita nanque debet esse notum ceu ianua in domo, quã nullus ignorat. Cõmẽ.2.metaphy. Principium enim nullus negat ignorãtia.q. negationis aut proxima 4.metaphy. Differens tamen posuerunt contrarium secundũ quod diversimode construi ponebant corpora, cum ea posuerint differenter componi. Vel ex elementis his quatuor alterabilibus & passibilibus, ut Hip. & Aristo. Aut oppositis, sicut Empedocles et Asclepiades. Seu his ut athomis et corporibus anarmis in compactis, ut Democritus & Epicurus primis elementorũ ac morbi. Tales enim morbos & per consequens contrarietatem in compositione ponunt tantum, ut angustiam pororum, & dilatationem, non autem in cõplexione ut cõplexio.

Te.c.1.

Collr te. cẽm.8.

G

post princ. Capi.1. iuxta finem.

PROPTER TERTIVM vero sciendum, quod canon videtur permanet curationis per contrarium, ut inductũ ex vetere et Ari. unde in techni & in quamplurimis. Curatio unum habet modum & maxime cõem intentionem ei quod soluendũ est contrariũ &c. Quod quidẽ visus est Gal. astruere inducendo ut calidæ dispõni frigidã fore contrariã, & frigidæ calidã & in aliis similiter simpliciter et cõpositæ. Quod et confirmat.11.de inge. & apho.2. Empiria magis dicens hoc adeo fore manifestum quod rõne idigeat minime. Est.n. maxima & principiorum primum artis curativæ. Principiorum aũt non est ratio, posteriorum fine.

Lib.3. te. cõ.23.

Cap.11.in medio. Cõ. apho. 22 in principio.

Quod tamen quandoque conatur ratione firmare: quoniam duobus contrariis æquipotentibus fere invicem applicatis ex eorum actione & passione medium quoddã confractum ex ambobus necesse est consurgere, ut apparet ex cõiunctione nivis seu glaciei ac ignis vel aquæ feruẽtissimæ, cõplexionum primo. Nam immoderatum cum sit contrarium quoddã præter naturã ut morbus, moderatũ vero secundum naturã ceu sanitas, fiet necessario hoc imoderatũ ab altero immoderatorum contrariorum in artis administratione secundum contrariũ ad moderatum. i. sanitatem aduocari.

H

Ca 9. post principiũ.

Eti. de distemperantia inæquali, interimuntur oia & corrumpuntur a cõtrariis. Cum igitur sanatio sit dispõnum interemptio.11.de inge. per contrariũ necesse erit fieri. Itidẽ contrariorum contrariæ sunt rõnes, de ge. & cor.11. Sed conseruatio & curatio sunt contraria, cum idem dividat

Doc.1.c.4. in me. C.12. post principiũ T.c.56.

T.c.5.15

B

Tex.cõ 6. C. 13. versus finem.

C

pri.3.c.de oppositis Tex.c.48. & 70. T.c.22.

11.de inge. ca.12. circa mediũ & a fine. Ca.1. versus finem. a.12. circa principium

D

Lib.3.te. cõ.66.

Lib.1. in tract.3 ma c. 1. circa principiũ & in cõ. & sũ.1. c.1.cap.3. circa. princ. Collr.c.9. ad mediũ.

I ex opposito & oppositis debeantur subiectis. Cum igitur conseruatio fiat per simile differentia. 116. Quare curatio idē opposita pficietur contrario. Q. si quis mordeat Gal. inquiens hoc principiū curatiuum non debere probari, cum sit notum per se veniēs ad hñtem: nulla. n. scia v'lis vel particularis pbat suū subiectum. A. 1. metaphy. & Cōmen. 2. phy. Cum oīs rōcinatio ex notioribus pcedat. Dicendum hoc principium Gal. roborasse nō inquātum medicus, sed magis vt naturalis phy. per quē etiā modum demonstrationis induxit in confirmatione fultionis naturę & numeri elementorum in primo eorūdem, vt & Ari. 1. phy. disputat contra Parmenidē et Melissum testantes oia vnum esse & imobile induēs sicut testatur habitum metaph. Aut non est incōueniens sciam ex quibusdam posterioribus et signis suis suum declarare subiectum vtcunq;, & maxime causas ipsius. Vnde Com. 2. phy. Impossibile est aliquam scientiam vniuersalem & particularem declarare suum subiectum eē, siue per signum, siue per demonstrationem, quod non est ita i causis subiecti, quoniam declarat eās per signum, non per demonstrationem simpliciter. Aut melius fuit Gale. in tam breui arte demonstrationem tacere, ceu siluit in aphor. Nosce quoq; q curatio certa non quocunq; pficitur contrario, verum contrario per oppositum ęquali in gradu. Est autem is quadruplex, cuius quilibet i tres diuiditur mansiones differētia. 139. Fit & quādoq; opus adiungere gradualitatis aliquid medicinę aestimando q in transitu deperdatur aliquid qñ pars laborans iacuerit in profundo. Iuxta illud techni. Si ita accidat vt. 10. quidem numerus secundum calidius sit excessus & reliqua.

(Ca. 1. iux. fin. Cō. 16. iux ta finem. — Ante me. Tex. c. 12. — K — Cōm. 16. iuxta finē. & c. 22. in medio. — Lib. 3. circa. 97.)

L Hoc etiam verificatur virtute adeo robusta supposita vt contrarium recte per oppositum dispositionī ea valeat tolerare. Multotiēs nāq; nec euacuamus per oppositum totam replēonem, neq; per alterationem contrarium conamur destruere ex sibi quidem opposito naturae vigore morborum curationem non sufferēte. vnde primo secunda. Cum multa egressio ab ęqualitate acciderit proportionale & non proportionale ab eo diuersificatur ideo q virtus debilitatur. Et ideo huiusmodi procuratio 11. de inge. omittitur ne ab idiotis auxilijs detrahatur sanitatis. Huiusmodi autē contrarietatis curationis ęqualitas gradualis confirmatur rōne, qm̄ si curatio vt oñsum fit contrario. Et si simpl'r ad simpliciter, et magis ad magis, & maxime ad maxime topi. 2. Cura perficietur maxime ex vero & maxime cōtrario. Hoc aūt est fm ęqualem gradus excessum. Amplius. dr̃ia. 116. duplex est sile, vnū quidē in genere, alter; vero in spē & natura, in quo vere silitudinis saluaī rō, p quod ibidē oñsum est conseruationē fieri maxime. Nō. n. sile a sili patiī, pbl. 8. ita & rōne contrarietatis duplex erit cōtrariū assignare, vnum videlicet i gñe, alter; in spē & natura, p quod maxime curatio fiet et ęgritudinis destructio, cū in ipso potissime rō cōtrarietatis obseruet. Huius aūt contrariū secundum est inęquali gradualitatis excessu cōtrarię gradualitatis excessui, ceu añdictum sile secundū est cū suo simili in eodē gradu punctale. Itaq; pficieī curatio p cōtrariū inaequali gradus excessu locatū. Ad hmōi aūt certā gradus contrarietatē excessus puenire nō possumus ita iam scia nr̄a foret vt q Asclepij siue Esculapij reputata. vñ. 3. de inge. Ego quidē si possem naturā vniuscuiusq; cognoscere, essem eiusdem sciae cuius Asclepius extitit. Sed cum hoc sit impossibile studui vt nihil eorum quae humana comprehendit natura modo ptermitterem aliquo. Nā vnicuiq; naturae humidū inest, pprium quoddā, quod nullatenus lingua potest explicari. Et quanuis non possumus peruenire ad id quod est certū administramus tñ naturae artificiali vt cura per aequale, quātum possumus per cōtrariū, confidendo in sagaci & diligenti eius opere, vt quod superflue additū est vltra aequalem cōtrarietatis excessum,

(Doc. 1. fē. prima c. 4. i principio. Ca. 9. post medium. — Coll. 2. c. 26. vsq; in finem. — M — pble. 18. — Ca. 7. post principiū. & in me.)

ipsa resecet, quod vero minus est, suppleat et augmentet. N

PROPTER QVARTVM vero. ad primū est dicēdum, q quantū est ex vera cura immediata vt oñsum pficitur contrarietate, ita vt infrigidata recalefacere oportere, verūtñ, ppter timorē accñtis vt fluxus sanguis futuri ex calefactione poroꝝ rarefactiua, & sanguinis ab extra ductiua, phibetur calefactio frigiditatis imediatius extinctiua. Cōiter tñ fluxu poterit calefieri quietato. Licet enī cura pncipaliter, vt apparuit dispōnibus debeaī, & non accñtibus. Nonnunq; tñ ipsorum procuratio dispositionum diuertit curationē & destruit. Sicut oñdit colica ex phlegma vitreo causata frigidissimo, in qua propter vehementiam accñtis, vt doloris, cogimur administrare frigida stupefactiua, ceu philonium, opium & hmōi. dr̃ia. 204. vt sensus tollatur a membro, & non q causa remoueatur dispositionis, immo eā hmōi amplius intendunt & extendunt. Ad aliud dicendum, nihil fore contrarium eius vno nomine nominatū velut iustitia iniustitię, fm nāq; Com. 5. phys. Spēbus aegritudinis species contrariantur sanitatis et reliqua, differentia. 65. Ad aliud dicendum q loquitur de cura solutionis cōtinuitatis, cuius curatio per oppositum est vnitio, per simile vero reducere in id quod fm naturā fuerat reducere, et tunc caro curabitur humidis, & neruus siccis. dr̃ia. 107. Aut est eis contrariū intrinsecū gñale, vt sanitas in cōi licet non singulare. Est. n. sanitas spēs spālissima. dr̃ia ptacta, sed extrinsecum particulare vt debita sex rerū nō naturaliū, & medicaminū exhibitio. Ad aliud dicendū, q contrarium sumiī mediatū & remotū. Vel q natura regitiua cū instris ipsius vt cōpl'one ac innato calido hmōi curationē pficit, q posita est dispōnibus aduersari. Ad aliud dicendū id fore verum qñ eius regimen nimis fuerit subtile, eo q est cā nocumenti alio modo. pauca. n. comestio i stoda calida nocumentū affert in ipsa demum: generat. n. chol'am sursum effumatiuā, q nō minus q repletio grossi cibi dolorem inducit, cū magis et minus ad easdem inducat dr̃ias in techni. Vnde cū non interueniat recta cōtrarietas, non cura subsequiī, verū potius interuenit symptoma. Ad aliud dicēdū similiter nisi tm̄. Ad aliud dicendū, q licet nō appareat p contrariū imediate fieri, induciī tñ contrariū cōsequēter. Aq. n. frigida cōgregando calorē naturalē interius, & antipistasim faciēs, calefacit fortificādo ipm, q demū p viā contrarietatis & instri frigidos humores & humidos calefacit & resoluit, pble. apparens. 9. Nā ad vltimū in huius cōtrariū interuenit, licet nō appareat primo. Ad aliud dicēdū q dolor soluit dolorē, et labor curat laborē, nō p se sed p accñs, eo q incitat naturā cū spiritibus & humoribus trāsire de vna parte ad aliam, ita vt materia de loco dolēte pus remota, hic dolor sedeī, & sil'r de labore cū materiā satagat transpirare. Ad aliud dicēdū, q licet calor naturalis & extrane' i eo q calor conueniāt, opponunī tñ naturalitate & inaturalitate. Ad aliud dicēdū, q i actione et forma spēi est cōtrarietatē et qlitatum assignare. dr̃ia. 60. Vel saltē localē q contrarietatū est pma fm Cōm. posita. Ad aliud dicendū q scamonea licet imediate nō sit cōtraria tertianę, cū vtraq; sit cal'a et sicca, reddiī tñ denuo sibi cōtraria ipsam perimēs. Eūat. n. cholerā eandē cātiuā. Adhuc in tali actione saluaī et contrarietas situs ptacta, qa scamonea vnū obtinet locū, materia vero attrahēda reliquū. Qd' oñdit cholerę adductio. Qñ. n. ea cōiungitur, scamonea getaī actio, ceu i ferro cōspiciī magneti applicato. dr̃ia. 141. Et forte qlitatiua. differētia. 60. Oribasius quoq; apho. 2. extraneā valde huic pręstat rñsionem inquiens q ex añdata humectatiua diaeta diagridiū accipit vires, vt q calidum & siccū, et p hoc cholerico simile cōtraria qlitate diaetę inuitet & deponat humorē, et ideo cibos offerimus frīdos & hu. vt lactucas, oua sorbilia et sisia. Ecōtrario phlegma calefit & deponiī. Melia vero

(O — Cō. 57. vsq; i finē. — 3. prima trac. 2. c. 9. in fine. — P — Lib. 3. te. cō. 59. — pble. 9. & 10. — Q — Vt supra ar. 1. post principiū.)

calefit

A calefit & humectatur. & ita deponuntur humores. Sed tūc dicā nō virtute occulta, sed potius qualitate ipsorum erit attractio, quod plures onerose ferunt. Adhuc nunquam traherentur nisi prędispositi cibis. Quod non oportet licet id conuenientius perficiatur. Ad aliud dicendū, quod contrarium sumitur cōiter pro quacunque oppositione et diuersitate quæ aliqualiter in quātitate pōt reperiri. Aut melius quod morbus nō est simplr in quantiate, sed in qualitate, cum sit qualitas seu dispositio naturali nocēs actioni. differentia. 72. Fundatur tn̄ hmōi qualitas interdum in quātitate cōtinua, vel discreta, vbi habere. & qn̄. dña 74. Ad aliud dicendum, quod nō reperiūtur oino æqualia. dña. 18. Vel si reperiantur vnū superat aliud frequēter reiteratum & medicamē morbum. Adhuc natura superest hæc regitiua medicamini auxiliatiua. Si etiā incitaretur ad furiam modico tempore permaneret illud trāsiens confestim in quod dominans.

B

DIFFERENTIA. CLIIII.

QVOD morbi cura sit forti medicina inchoāda ostenditur. Qm̄ aphorismorum secūda. Secundum principiū istarum ægritudinū a quibus speratur saluari laborātem, tētare oportet maiora offerre auxilia. Et per Gal. detestantem. 5. de inge. Archistratem incipientem etiā in forti ægritudine a debiliori medicamine. Eti. quarto quarta. Vlcera cum curantur indigent in primis mordicatione, deinde gradatim perueniatur ad id quod est leuioris mordicationis. Amp. qn̄ materia est multa, & inhærens partibus, valde grandi egemus medicina, vere nāque eget forti quæ firmata, aph. quarta. Id aūt euenit in morbi principio, cum nondum sit materia vllo modo mutata. Rursus differentia priori. Cura perficitur cōtrario æquipotēti gradualiter morbo: sed in principio morbus excedit quantitate & qualitate: cum nullā adhuc euacuationē aut alterationē susceperit a natura. Palin, omne lęsiuum mox & fortiter est a corpore propulsandū, cum corruptiuum existat: talis vero est morbus in principio etiam existēs: cum de ratione ipsius sit operationes essentialiter lædere. Eti. Qn̄ natura est valida, fortis expetit medicina. Sic autem est in morbi exordio, cum nōdū sit morbo fatigata: quod eius indicant accidentia. Nā circa principia & fines oia ſm veterem accidentia imbecilliora, circa statum vero fortiora, itaque in morbi principio a forti inchoandum medicamine.

Cō. apho. 29. i med. Ca. 15. circa princi. Tra. 3. ca. 2. aſi med. Cō. aph. 30 in medio, C

OPPOSITVM quoque huius vt quod a debili medicina sit cura inchoanda, scribitur. n. tertio prima taliter. Oportet in cura sodæ vt incipiamus a debiliore medicinarum, & gradatim procedamus donec sciamus ex dispositione morbi quod ipse iam est abscissus. vnde Mes. in practica. Incipiamus a leuioribus sicut cōsueuimus procedentes ad maiora. Itidem Hip. 4. reg. acu. docet curare acutas ægritudines & phlegminantia hypocūdria in principio cum phlobotomia detestās pharmaciā: cū nihil ea phlegminātis educatur, neque passio remittatur, sed potius resistentia ægritudini & sana colliquantur loca, sed phlobotomia lęuior est medicatio quam pharmacia: Secūdo regi. acu. Palin. ars est imago & sequela naturæ. Ipsa vero a debilibus inchoat semp ad fortiora procedens, vnde proble. 10. Natura in fine operosa & adipisci facit confestim, non autem in principio, igitur a debiliori medicina cura est inchoanda.

Secūa aph. apho. 30 Tra. 1. ca. 19. aſi me. Ca. de soda calida 1 principio. T. c. 18 D Colli cō. 11. pº me. proble. 45.

PROPTER PRIMVM quidem sciendū quod quid sit curatio, differentia innotuit priori. Est enim morbi per oppositum ablatio, cum dictum sit eā perfici semper cōtrario. Quid autē morbus, quidque medicina differentijs ostēsum. 72. 136. & 137. Ipsa quoque vltra illa tacta est auxilium alteratione seu euacuatione morbi expulsiuum. Est itaque duplex. Vna quidem alteratiua qualitate operans absque eo quod in corporis vt sic substātiā ingrediatur calefaciēdo, infrigidādo, exiccādo, & humectādo: reliqua vero euacuatiua modis prætactis, dña. 141. Est autem fortis medicina duplex, et ita per oppositum debilis aut in se, quia paruæ quātitatis ens vehemēter operatur, vt scamonea, anacardus seu opiū, uel quia humorem forte altérat aut educit sicut melācholiam, primo apparens quarta & quarto prima.

Curatio qd & quotuplex. E

PROPTER SECVNDVM sciendū quidē quod Archistratus fortem ægritudinē & periculosam: curare incipiebat cum debili medicina, ceu sanguinis screatiuā quē Gal. impugnat. 5. de inge. assimilans eundē nautæ negligentiā suæ naui præstanti donec frangatur, & deinceps dat vnicuique tabulā iubēs per eā si pōt euadere. Quidā vero inceperūt a debili medicina timētes ne forte subita occurrat permutatio in naturā: quorum defectus. 3. et. 4. apparebit dicendorum.

Colli ca. 5 dr. mediū, & ca. 9. in principio. Tra. 2. c. 7. ver. finem. & cap 4. in zta finem.

PROPTER tertium vero sciendū: quod ægritudo est duplex. Quædā nanque est periculosa versuta: siue ipsius periculum mox immineat seu postea, reliqua vero huic opposita, prima quidem confestim a principio est forti medicina curāda, nisi fortis medicina fuerit sibi contraria, velut clystere acutum prius cholicæ stercorosæ. Humidum. n. cōpetit primitus mollitiuum, & deinceps reliquum, reliqua vero debili. vnde cōtra Archistratū Gal. Non oportet nos incipere a paruis & debilibus medicinis, vt ex his intendamus ea quæ illi intendunt dicentes initium curationis oportere fieri a paruis & minutis medicinis, quibus non præualentibus, fiant magnæ & fortes, cum id expediat in passionibus securis, sed in his ex quibus infirmus moritur: vt si ptisim inciderit: exordiū a paruis medicinis non est faciendū: verum a fortibus & crebris: quare primo quarta. In ęgritudinibus in quibus est timor & nō sumus securi ex defectu virtutis: si quod facere debemus tardauerimus aut aliquid ex eo alleuiarimus: a forti medicina primo incipere debemus: Illæ vero in quibus non existit timor, ſm ordinē ad fortiorem procedatur si ei non suffecerit debilis: quare Alexan. refert in angina sciuisse phlobotomatum mane, & vesperi venas sub lingua incisas: ac datum ptisanæ cum succo diagridium fuisse sero. Cuius quidem distinctionis pars probatur alterutra. Nā ſm Hip. Ad vltimas ægritudines vltimæ curæ ad certitudinem sunt potentes. Ægritudo vero vltimę periculosa talibꝰ est supposita. Adhuc pharmacari in valde acutis si materia gliscit eadē die: qm̄ tardare in talibus malum apho. quarta. sed eadē die qua incipit ægritudo ipsa est in principio, & pharmacia dicta est fortis medicina. Eti. vltimæ repletioni vltima debetur euacuatio: in techni: & similiter ęgritudini omni expedit vltima per oppositū & directa contrarietas: sed huius est versutior ægritudo: igitur in ægritudinis exordio forti vtēdum est medicina. Sed cōtra apoplexia est periculosissima ægritudinum ac versutissima, et in tertio prima scribitur. Sed vt incipias a debiliori vnctionum si confert, & si non, permuta te ad illud quod est fortius. Dicendum quod in ægritudine prætacta incipiendum a forti medicina, quæ de se fortis sit in euacuando: maxime separādo ac etiam alterādo, qualis inunctio non est. Loquitur etiam tentatiue qū inquit: si confert vt Hip. de cura pleuresis secū calefactorijs secūdo re. acu. Aut illud dicit, quia oportet euacuationē pręcedere. Demonstratur et pars altera pręfatę diuisionis, qa qn̄ materia est indigesta quiescens fere immota, non eget fortiori alterāte seu euellēte: talis vero in principio est. Palin. natura nō sustinet repentinas immutationes: cum oē subiturę naturę sit priuatiuum: apho. secunda. sed cum in principio ęgritudinis debilis intimorose medicinari forti incipitur medicamine, subita introducitur immutatio: quia cum sit debilis: sub ipsa nō parū adhuc cōtinetur naturalitate quam oportet paulatim & per similia magis alterare: itaque a debili

F Aegritudo quotuplex. 5. de inge. ca. 15. vbi supra. Cap. 1. 4. sus finem. G 1. aphorisi apho. 6. Apho. 10 Li. 3. t. cō. 139. H Tra. 5. c. 13 in med. Tex. cō. 1 Aphor. 51

I debili hic incipiẽdum medicina. Primã siquidem partem oppositi curationes etiam ostendunt experiẽtia traditæ, & per consequens secũdã, quæ quidem curę debentur morbo & accidenti alterando & euacuando. Ratione quidem alterationis qm̃ febris causonica si fuerit adeo adurens incensiua vt timeatur assatio cerebri & ventris, demum spasmus, præcipitur in diuisionibus mox vehementer cum frigida extingui. Ethicus etiã desperatus pręcipitur mox in frigidã proijci vt in ethicã deueniat senectutis in qua potest diutius uiuere q̃ in priori 10. de inge. In spasmo uero docetur de repletione cum calidis subueniri. Quãtum quidem ad euacuationẽ vt educatur sanguis vsq; ad lypothomiã in febribus ex eo factis & vr̃ in alijs ęgritudinibus vt apoplexia, angina, dum concesserint alia. Et similiter in doloribus fortissimis febribusq; ardentissimis pharmacum præcipitur prima vel secunda die dari vsq; ad lypothomiã perductiuũ. Idẽ aũt accidens expetit, vt dolor ostendit cholicę vehemẽtissimus, in quo timore mortis celerius administrantur narcotica vel vinum in syncopi. de causa etiã calida. Itaq; in morbo minori primo leui vtendum medicina, in altero uero fortiori. Sed contra. A. de cura paralysis. Non properes in vsum medicinarum fortiũ in principio rei, immo tarda vsq; ad quartã vel septimam. Quòd si fuerit ægritudo fortis vsq; ad. 17. Differt igit̃ curã cũ medicinis fortibus qñ morbus fuerit fortis. Dicendũ licet paralysis vna sit fortior inter se alia, nõ tñ tota est fortis. i. periculosa vt hic intenditur. Vel paralysis licet sit fortis rõne materiæ factæ viscosæ indigentis cũ alterantibus multa pręparatione digestiua ante euacuationẽ fortem, non tamẽ ratione acuitatis essentiæ morbi & accidentiũ, de quibus magis hic sermo.

Cap. 147. & 150.

Ca. 10. p' medium.

K

Secunda. 3 ca. 4. i pn.

PROPTER QVARTVM vero & si ex prædictis appareat iam dicendum tñ. quid autẽ ad primam est visum. Ad aliud dicendum: q̃ nõ remanet similis dispositio in vlcere prius & posterius, cum primo fuerit saniosum amplius insensibilius minus. vñ. A. Sensus nõ sentit ipsum in primis: indiget nanq; abstersione cum eo q̃ põt hãc absq; dolore sufferre. Ad aliud dicendum, q̃ licet & materia sit hmõi, perparũ tñ ipsa obedit alterationi aut euacuationi forti, cum sit ad multum grossa vel viscosa seu subtilis imbibita. Rari° tñ existit furiosa. Nã multa sm Hip. non cõcupiscunt. & ideo dictum est q̃ satagens materiam educere indigestã, nil euacuans eius sanas destruit partes ægritudini resistentes, cum concocta oporteat pharmacare, & mouere nõ cruda. Ad aliud quid dicendum per id potest apparere. Ad aliud dicendum, q̃ læsiuum omne a corpore depellendum cõfestim: nisi aliquid impediat: ceu opposita materiæ dispositio, pp quã fortis in principio lædit, ut ostẽsum est medicina. Alteṛ ẽt duoṛ capitũ habẽs, licet lædat, non tñ amputãdũ, cũ mors sequaĩ inde. Ad aliud sr̃ dicẽdum.

L

Vbi supra in arg.

Prio apho. apho. 22.

M

Ad ea ẽt q̃ alterius partis apparuit q̃d dicendũ. Vñ ad primũ dicendũ: q̃ loquunt̃ in ægritudine in periculosa minime versuta cõcedẽte naturæ spatiũ, ægritudinẽ paulatim in debilib° curare alterãdo & eũando. Ad aliud dicendũ: q̃ ægritudines illæ magis erant ex materia sanguinea. Vel q̃ phlebotomia nõ est minor et debilior medicina pharmacia, cũ vr̃ euacuet tã rõne humoṛ oium, q̃ corpis totius. Ipsa tñ minoris extat periculi pharmacia: cum possit ea melius cõpesci. Ad aliud quid dicẽdum, differentia visum. 18. &. 165. monstrabitur.

DIFFERENTIA. CLV.

Post med.

QVOD odor curet tñ alterando & non alẽdo vr̃, quod directius quærit̃ an nutriat ipse qa de sen. & sen. odorabile nõ cõfert ad nutrimẽtũ: sed ad sanitatẽ manifestũ, vt. n. sapor se habet in nutritione ad nutrienda: ita odorabile ad sanitatẽ. Q̃d dupl̃r contra Pythagoricos probat ponentes q̃ſdã aialiũ odoribus nutriri, eo fortassis, quia ipsoṛ inueniebant viscera incisione vacua vt alec, qm̃ sicut alita sunt cõposita, ita oportet vt alimenta cum nullũ simplex incorporeũ nutriat, sed odor est huiusmodi, cum sit qualitas quædã spiritualis ac intẽtionalis, vt videbitur. Quod fulcitur, quia aqua simplex pura de qua magis videtur: nõ nutrit, cum aere cõpositior & corpulentior appareat cui pręfata indita est intentio. Necesse foret similiter superfluitatem ipsi fieri interius vt aialibus, aut exterius vt plantis. Amp. quod nutrit opus habet loco digestionis ipsius vt viscere: sed odoris sensitiuum est in capite. Adhuc obiecta sensuum sunt impermista, ceu & ipsi sensus, cum diuidãtur ex opposito, sed obiecta tactus alunt animal, & constituunt vt calidũ & fri. &c. secundo de anima. non igitur quæ olfatus. Vna enim species opposita nõ iuuat alteram ad esse, topicoṛ Boe. 4. Eti. Eadem est materia qua nutritur & constituitur primum, de ge. aialium secundo. Oia. n. nutriunt̃ ex eisdem: ex quibus fiunt. 2. de ge. & cor. Sumus autem non ex odoribus, verum ex humiditatibus spermaticis. N

Tex. co. 18

O

Ca. 4. ante medium. I. c. 50.

Palin. nihil alimentat nisi triplicem prius locum permeet digestionis: complexionum tertio. Odor autem cum perueniat ad nares, huius non pertransit locum, cũ per nares cerebrũ petat, oportet etiã quod nutrit in massam ptisanariam & tandem in humorem conuerti, cum fere solus ponatur nutrire, non igitur odor alendo curat, sed potius alteratione confortando.

Ca. 1. post principiũ.

IN OPPOSITVM est Gal. cum plurimis medicorum. vnde aph. 2. Quæcunq; citissima indigent adiectione humidum cito ad resumptionẽ virtutis optimũ est, vbi uero citiori per odorationẽ. Eti. quod delectat, replet, & proficit: illud etiã nutrit, cum ad rõnem eius q̃d est alimentare pertineat, talis vero est odor. vñ epidimię. 6. Odores leuatorij. i. resoluti in vaporosam emanationem delectabiles replentes proficiẽtes. Palin. 11. de inge. Virtutis substantia cõpletur per spiritum carnisormẽ substantiam & per solida. Ex similibus. n. vnicuiq; speciei virtutem operari oportet. Spiritui quidem per respirationẽ & trãspirationem & sanguinis euaporationẽ generi solidoṛ per cibum solidũ, sicut gñi carnosaṛ specierum per naturam mediam humidoṛ & solidoṛ corporum. Prior aũt nutritionis modus visus est spiritus saltẽ p introductionẽ aeris vaporiferi odorabilis, itaq; odor alimentando etiam habet curare & non tm̃ alterando.

Cõ. aph. 18

Particula 8 te. co. 2

P

Ca. 1. ante medium.

PROPTER PRIMVM vero sciẽdum q̃ odor est natura siue forma sicci euchimi. i. humorosi in humido. s. abluibili & mundabili, per tale nãq; humidũ natum est ablui & mũdari: odorabile. n. nõ est passio aeris & aquę inquantum est quiddã perspicuum illis cõmune, sed magis ratione ablutionis cuiusdam & mundationis euchimi sicci. Nosce siquidem antiquiores cõiter dixisse q̃ odor sit fumalis euaporatio. Quod mirãdũ eo q̃ adhuc id plurimi Aristo. attribuũt modernoṛ, cum tamen idẽ impugnet inquiens q̃ odorare fit aialibus in aqua vt piscibus, & in aere vt alijs. Fumalis uero euaporatio est passio terræ & aeris, & non aquæ. Non igitur sm hoc odorarent aquatica: cum hmõi fumalis euaporatio non possit esse in ipsa cuius passio est vapor. neq; ẽt põt dici q̃ sit effluxio quædam odor, quia tunc non conueniret aeri, sed aquæ soli. Sed dico q̃ si reperiatur quid cõe aquæ & aeri, q̃ tunc erit sm hanc impugnationẽ Arist. descriptio conueniens odoris vt dicatur. Odor est vaporosa diffusio siue emanatio. Vnum enim hoṛ videt̃ aquæ competere, reliquum vero aeri. Col. tũ 3. ponitur & satis improprie, q̃ esse vaporosum sit cõis passio omnium quatuor elementoṛ: vult. n. q̃ vaporosum terræ pter cõuenientiam in altera qualitatũ recipiat̃ ab aqua, & quod aquæ simili de causa ab aere, sicq; quod aeris ab igne, & ita dissolutum ad nostrum perueniat sensum. Sequaces autem

Q

De sen. & sensato p' medium.

Cap. 16.

A Auer. aliter prædictá impugnant odoris descriptionem dicentes odorem non esse fumalem euaporationem seu diffusionem vaporosam, eo ꝙ odor perueniat qñq;, vt in cęde accidit Græcorum, ad quingétas leucas & ad mille succedendo a diametro in opposita directe. Intm̃ autẽ absurdum est prędictam euaporationem pertingere, & fortasis quis dicet præter eos qui odorem realiter ponũt in medio fore ꝙ huiusmodi euaporatio simpliciter intentionalis reddetur, vt correcta saluetur descriptio, huiusmodi tamen diffusio vaporosa magis dicit odoris causam ꝙ̃ ipsum, vnde. A. secunda primo. plurima causa in propinquitate ad virtutem odorandi est substãtia subtilis vaporosa, & hic quidẽ sermo exquisitior in proble. expõne parte. 12. Odoꝝ vero species est duplex: vna quidẽ p se vt dr̃ odor suauis & fœtidus, seu iocũdus aut horribilis, sicut qui floꝝ & cadauerum. Vel per accñs & similitudine ad sapores, sicut dicitur delectabilis aut tristabiliis sm̃ ꝙ sic aut aliter fuerit affectus alimento: dicit & dulcis, amarus, & reliquus. Species. n. odoris praue notamus: cum hunc sensum cæteris animalium intensiuæ deteriorem habeamus, differentia. 45. Notandum quoque iuxta Cõm. 2. de anima: ꝙ sicut color habet duplex esse. vnũ in corpore terminato seu colorato quod si bi est naturale, & aliud esse in medio vel diaphano quod est eius extraneum, ita & odor, habet enim esse in humido separabili seu corpore odorabili, qđ est ei esse corporale & naturale. Reliquũ vero in medio, qđ & spũale ac extraneũ. Subdo ẽt ꝙ in medio est habet duplex esse, quoꝝ vnum est reale siue naturale qm̃ mediũ non extiterit multum, fuitq; odorabile in vaporosa emanatione non parua, seu quod est vaporosum ualde subtile aereũ, aut super prunas proiectum si corpus eius fuerit conterminatum. Quãdo autẽ mediũ fuerit amplisimũ aut odorabile nõ tale sm̃ alteꝝ extremorum: vt versus organũ intentionaliter seu spiritualiter extat tm̃, vt tactum dr̃ia. 141. assero etiam ꝙ medio quocunq; modo. aut odorabili existente odor ad organũ eius intẽtionalr̃ pueniit solũ, cũ sensus sit susceptiuus specieꝝ sine materia. 2. de aia: vñ totidem de aia. A. Sentire est recipere formã rei nudã absq; materia eadẽq; informari. Hæc tñ intẽtio materialis fere ac velut corporea respectu spũalitatis coloris & maxime in medio & soni: accedens ad naturam tactus & gustus: quod ostenditur, eo ꝙ plures & contrarię intentiones visibiles possint percipi & in eodem simul medio et aliqualiter soni, non sic odorabiles. Nosce nãq; ꝙ licet odor intentionaliter magis organum immutet in medio, tñ põt esse realiter & intentionaliter sm̃ quidẽ modicã distantiã vel magnã. Quod ostendit, quia obiectũ tactus materialius vt calidũ & fri. põt realiter esse in medio obiectum immitans & intentionaliter ut species calidi & frigidi. differentia. 167. Quid autẽ sit nutritio ostẽsum dr̃ia. 30. Nutrire quoq; est dupliciter, uno quidẽ modo, ꝓprie vt alimentum sui operans materia: vel metaphoricæ ceu agens sui qualitate alterãdo & confortando, ad quod nutritio tandem sequit vera. Id autẽ nutritione indiget, qđ resoluitur & deperdit. Hmõi aũt substãtia triplex nr̃a existit spũs substantia carniformis, & solida spermatica, vt dictũ antea, quid aũt sit curare ac alterare suis innotuit quæsitis.

Ca. 3. 9. 8. — problē. 8 — Cõ. 97. añ medium. — T. c. 121 Cap. 2. añ medium. — In argu. ad oppositum

D PROPTER SECVNDVM vero sciendum, ꝙ in isto quæsito extat diuersitas, vt apparuit ex arguitis, quidam etiam dixerunt (vt pretactum) solum humorem nutrire. Sed quid de his tertio apparebit propositorum, & quarto amplius.

PROPTER TERTIVM autem sciẽdũ ꝙ odor nutrit nutritione etiam vera spiritus. s. & proprie aiales prout est in medio factus. primo per vaporosam emanationẽ, demũq; transiens per tracheã arteriã in pulmonẽ & cor demũq; per arterias iuueniles in rete mirabile vbi digeritur non parum, & ultimo in cerebrum pertingens, et digestior factus spiritus nutrit et reparat dissolutos, nõ autem vere nutrit quando occurrit olfatus organo, cum sit tunc qualitas quædam simplex, & adhuc intentionalis fere magis, prius autem vt in medio corporeitate participat. Potest igitur dupliciter vt & calor cõmuniter accipi pro corpore. videlicet odorabili & qualitate odorifera. partes autem grossiores vt carniformes, & solidas magis ꝙ̃ certe nutrit qualitate easdem cõfortando. vnde de vtilitate pulsuum dictũ est in sermone de anhelitu sm̃ Hippo. opinionem ꝙ ipsius est duplex utilitas: quarum vna & præcipua est caloris cõseruatio innati. Altera vero est mulcebris nutricatio spiritus animalis. Et. 8. de iuuamentis. Vtilitas anhelitus secunda est cibare spiritum animalem. Et. 11. de inge. Spiritus irrigatur & nutrit per inspirationem et exhibitionem quę est retiformi est replicatio. Adhuc tertio. 11. In plurimo quod accidit ex syncopi oportet vt incipiatur & laboretur cum eo quod nutrit spiritum ex odoribus bonis, nisi in syncopi præfocatione matricis facta. vnde de medicinis cordis. Duarum medicinarum æqualium in virtute, dulcior quidẽ & aromatica efficacioris est iuuamenti, & propterea virtus mẽbrorum attractiua ipsam recipit fortius, & spiritus inde celerius nutritur si potentiam habuerit nutriẽdi, & ab ea celerius patitur inquantum est medicina. Eti. Ioannes Alexandrinus super illud. odores leuatorij. Quidam referunt mirabile de Democrito. quãdo enim voluit decedere vitam hanc deridens, festiuitas debebat celebrari solẽnis in Abderis ciuitate in qua erat, & Abderitę rogãtes ipsum non decedere, ne ciuitas in festiuitate tristaretur. respondit q; illis Democritus. vsque ad quot dies vultis ꝙ expectem: qui dixerunt. vsque ad tres vel quatuor qui sunt festiuitatis: & præcepit sibi tunc vas mellis afferri, & in ipso permansit illic quatuor odorãdo diebus. Alij vero dixerunt ꝙ præcepit furnum aperiri & in eo panes decoqui, & ita ex odore panis permansit. Et hoc fortassis est qđ recitat Oribasius in aphorismis Philosophus refertur quidam qui ad odorem mellis. 40. dies vixit. sed puto literam corruptam per additionẽ cifræ figuræ quatuor denotantis. Quòd autem vt protendunt auctoritates huiusmodi nutritione & certa spiritus nutriatur prę fatus fulcitur ratione, quoniam omne mistum nutrit, simplex autem minime ita ꝙ etiam venena perniciosa serpẽtis, & napelli. differentia. 142. nisi illud mistum fuerit venenum putrefaciens & corrodẽs vt calx, æs vstum. attramentalia, arsenicum, argentum viuum: sublimatũ et vniuersaliter huiusmodi mineralia adustione prępatata. vnde pharmacorum. 3. In medicinis quæ interficiũt per id quod faciunt accidere de corrosione & putrefactione nõ est possibile vt nutriat penitus & si quantitas eaꝝ sit parua in termino paruitatis. Sunt enim in genere suo contrariæ naturæ hominis, sed odor prout est resolutus in medio a corpore odorabili penetrãs: vt tactũ per partes intrinsecas est quid mistũ. Palin. Nutritio est assimilatio eius quod nutrit propriam quantitatem, ac etiã substãtiã illius quod nutrit. dr̃ia. 30. sed odor præfiguratus & spũs valde conueniunt, vterq;. n. corpus existit subtile: aereũ, de facili alterabile, resolubile, mobile, calidum & siccũ: potestq; vnus alteri prædicto aduenire modo, cũ agẽtia & patientia egeant cõtactu. Rursus. siquidem minus inest, et quod amplius inerit: sed aer minus vr̃ nutrire, nutritq; tñ. vnde de iuuamentis. 8. Aer attractus per partes cãnę pulmonis ab extrinseco in carne alterat pulmonis. secundo in venis pulsatilibus & ꝓcipue in his quæ sunt in rete contexto sub cerebro, & alteratur alteratione perfecta in cerebro, & fit illic spiritus aialis leuis purus. tertio vero theo. Coctioni necessarius fuit aer, aer etenim exterior spiritum nutrit vitalem & augmẽtat, & quia vitalis est animalis materia, & hunc nutriet cõiter. vnde Alex. in proble. per inspirationẽ subingrediẽs aer in corde subtiliatus

E — Post prin. — Ca. 1. in fi. — Cap. 3. in medio. — Tra. 1. ca. 8 post prin. — F — Tra. 1. ca. 9 iuxta finẽ — 7. parti. 6. epidi. — G — Dist. 4. c. 3 in fine. — H — Ca. 1. iuxta finem. — Ca. 1. in fi.

I tiliatus,& ascendens per arterias ad cerebrũ, cibus ętheri & animalis spiritus cõstituitur,qui si corpus existat configuratũ corpori. si vero subtilis fumus purissimus & splẽdidissimus aĩa dirigitur rõnali. Nico. vero Peripateticus in suis proble. Scire oportet conseruationem caloris fieri per aerem,nõ ut quidã putãt ad sui refrigerationẽ:immo ad nutrimentum, in paruis.n. aĩalibus paruus est calor, ideoq; per corporis poros sufficiens aer ingredi põt ad eius nutrimentum. Itaq; odor nõ solũ curat alterãdo,verum etiã nutriendo,& maxime spm̃ nutritione vera præsignatum. Odor etiã prout qualitatẽ fert intentionalẽ importat,improprie tñ et mediate non solũ spũs,ue℞ cęteras cum aĩa nutrit & confortat partes,quo facto demũ nutriuntur uere, velut animę accidẽtia gaudiũ & delectationem afferentia, odor quoq; suauissimus animæ est cibus. Ar. de secretis. & Damas. in apho. Olfatus & maxime si saliat fumus in caput celerius q̃ quod bibitur cerebrum iuuat.

Aphor. 54

K Sed circa prædicta dubitatur cum positũ sit aerem nutrire cuius oppositũ scribitur de sensu & sensato ita. Neq; aqua vult ipsa sola nutrire incõmista existens. Et multo quidẽ minus rõnabile de aere. Eti. nullum simplex nutrit,cũ tale oporteat restaurari, quale qđ deperditum. vnde elemento℞.1. quæ ex pluribus cõponuntur omnino ex talibus qualia sunt cõponẽtia custodiuntur,qđ autem deperditur est cõpositũ mistũ,& ideo tertio.10. Non est vt aer solus sicut æstimãt quidã cõuertatur vt fiat spũs: sicut nõ sola aqua nutrit, verũ vnũqđq; eo℞ aut est pars nutrimenti: vel est faciẽs penetrare lubricitate,sed aqua est ad nutrimẽtum corporis, & aer ad nutrimentum spiritus, & vnũquodq; duo℞.s. nutrimenti corporis & spiritus est corpus cõpositum non simplex. Et ideo colĺ.2. Impossibile cõpositum nutriri ex simplici:tunc.n. animal esset simplex ex vno solo elemento cõtra Hip. de humana natura. nõ igitur aer quicquam nutriet.

Post med.

Colĺ ante me. & 9.6.

Tra.1. ca 1 ver. finem.

Ca.19. de principiũ.

L Dicendum q; aer & vr̃ elementũ omne põt dupliciter accipi. Aut prout est simplex pu℞ oĩno & singulare,& ita vt argutũ sufficienter nõ nutrit, vel prout aliĳs etiã in sphæra existens sua permiscetur vtcunq;: sicut maxime accidit hic dicto continens. differẽtia.132. Ea enim fumi terræ ac vapores commiscentur ascendentes,defluxusq; ignis p radios solares lati deorsum:ac ex refractione ipsorum ad terram & aquam peruenientium,eumq; inde suscitantium. vnde elementorũ.1. Non oportet in animalium corporibus terram quærere synceram & nõ mistam,qm̃ neq; in mũdo talẽ demonstrare potes. Etenim quantuncunq; ipsius accipias partẽ,mox hæc ex calore aliquo & humiditate ac aerea participat substantia. & similiter in aliĳs. Quare pharmaco℞.l. nullũ quatuor elemento℞ sensato℞ est pure, cui non aliud sit permistum ab eo apud sensum & vsum. aqua vero ab hoc longinqua est pura & munda. Quòd aũt ita mistũ est põt nutrire etiam vere maximeq; qđ parua nutritione indiget vt spiritus & proprie aĩalis ostenditur,qm̃ in aqua subtilissima & clarissima ozimum viuit & nutritur continue: augetur & florescit:odorem etiã nõ amittens: & in ea similiter aqua fontali subtili præclara cõspicio pisces singul'r lapidibus impressos & præcipue trutas,cancralia,& huiusmodi viuere & nutriri diutissime: vermes etiam in puteis limpidę aquæ ac pręclare. similiter & lacertulũ dictũ salamandra. Et ex hoc quid dicendum apparet pręiudicatis,qm̃ de elemento concludunt simplici puro.

Cap.1.& 1 principio.

In medio.

Dist.2.c.1 in medio.

M

PROPTER quartum vero. ad primum quid dicendum apparuit cum odorem Arist. accipiat pro qualitate odoratiua simplici,& non,p vaporosa diffusione. Ostẽsum est enim q; elemẽtum potest nutrire impurum, neq; odor sic nutriens habet superfluitatem sensibilem vt locum exquirat receptiuum transpirat enim absq; sensu.

Ad aliud dicẽdum,q; illic sunt loca digestionis & tria puta pulmo,rete serinũ,et cerebri substantia, aut pulmo, cor,& arteria. Ad aliud dicẽdum, q; odor hmõi vere nutriens est corpus sensibile quoddã vaporosum diffusum qualitatibus tactiuis affectum primis & secũdis, nõ autẽ tertĳs:tũc.n. simplicem qualitatẽ odoratiuã importat. Ad aliud dicendũ,quia fumus ex odoribus, principia.n. gñationis nr̃æ fuit materia aquosa & aerea plus vaporosa emanatiua. de re. sa. apparens initio. Ad aliud quid iã dicendũ apparuit. Ad aliud dicẽdũ, q; illud audiendũ est de nutritione pr̃m cõtingente,ac ea quę partiũ grossio℞,spũs autẽ subtilis partis,qui autẽ ,pprius nutritur eius est innatus cõplãtatus in principĳs nr̃æ cõstructionis, qui.n. fluens vel currens gñatus quotidie ab alimentis per motũ cordis & arteria℞ digeritur,subtiliatur & cõuertitur in spm̃ antedictum simpliciũ.5. Hic aũt currens spiritus adeo non nutritur uere:cũ fere fm vnam quãq; receptionem minor et amplior fiat.11. de inge. Q. autem verius nutritur oportet manere. Ad ea ẽt quę alterius partis quid dicendum apparuit,cõcluditur.n. odorem nutrire prout est corpus ab odorabili dissolutum & interius assumptum: non autẽ certe fm q; qualitas extat simplex intentionalis aliqua.

N

Coll. & 2

O

cap. 5. post principiũ.

Cap.1. versus finem.

DIFFERENTIA. CLVI.

VOD præcantatio in cura nõ conferat ostẽdit: qm̃ Ouidius de amoris medela. Nulla res animis deponet pectore curas. Gal.6. simplicium singularium deridet medicos incantantes quosdam & coniurãtes herbas. Amp. Perihermenias primo. Propter nostrum affirmare vel negare non erit oratio vera vel falsa. Incãtatio vero est oratio quędam affirmatiua vel negatiua,sicut enim res se habet ad verum & falsum,sic & ad operari. secundo metaph. propter ergo affirmationem uel negationẽ nil aget in nobis. Eti. Nihil agit vltra suam speciẽ, sed incantatio cum sit orõ quędam est in genere quantitatis in pñtis. sanitas autẽ in gñe qualitatis,vel fortassis ad aliquid, quæ non solũ specie: verum etiam genere differunt. Est etiam incantatio quid tanq; intentionaliter mouens:sanitas autem aliquid reale. Adhuc primo quarta. Res medicationis rebus perficitur tribus:puta nutrĩetibus,potione seu medicina, & manuali operatione. vnde Gal. Paterniano. Totius corporis medicina in hæc tria redigit,medicamẽtũ,ferrũ,& ignem,sed incantatio nulla est isto℞,vt monstrat ex prosecutione ipsorum. Rursus quod sanat habet alterare: cum sanitas reducatur eo: sed incantatio nõ alterat:quia quæ huiusmodi sunt in materia cõmunicare oportet, qđ non incantationi adest & sanitati:vt prætactum:nõ igitur sanationi præcantatio confert.

Ca.1. ante medium.

Cap.6. in medio.

Tex. c6.4

Parte 2 di. 2. in prin.

P

Ca.1. i pa.

Libello de dinami diis intitulato in fine

OPPOSITVM: Qm̃ Homerus in prima odyssea recitat qualiter Chrisses sacerdos propter Briseidã filiã suam raptam per Agamẽnonem: rediens secus litus maris sibilantis. ea quidem non obtenta rogauit incantatione Solem dicẽdo qualiter sacrificauit sibi & sacrificabit si de Gręcis faceret vltionem:ita ut Sol concitatus immitẽs arcu sagittas eius seu radio causauit pestem in multos primitus & canes albos & demum in homines vt cogeretur Agamemnon Briseiden reddere Sacerdoti. Calcãte siquidem Nestoride pestis huius causam assignante.

Q

Eti. tertio prima de amore. Verba in hmõi conferunt cap. Adhuc de causa motus aĩaliũ,quodãmodo spẽs intellecti calidi aut fri. delectabilis:aut tristabilis talis existit,qualis re℞ vnaquæq;: propter quod tremũt & timẽt intelligentes solum eis etiam non existentibus, sed imaginatio tm̃ differentia.135. Huiusmodi vero vt apparebit est incantatio. Amp. illud quod cõfidentiã salutis ag generat in ægroto,iuuat in cura. differentia prætacta: talis autem est incantatio vt eius indicabit ratio. Confert igitur in curã.

Tex.4. ca. 14. cũ. &c.

PROPTER PRIMVM quidem sciẽdum. q; scribitur

A bitur Socratem dixisse incantationes fore verba animas decipientia humanas: vt autem in præiacēti fit loqui materia, Præcantatio est oratio admiranda affectione in subsidium incantati præcipue confidentis explicata, dr̃ autē oratio ad discretionē terminorum non significatiuorum, quę q̃n fuerit de miris & occultis. Amp̃. cā reputans incantatus eidem cōferet magis: & ideo quātum possibile occultatione vtēdū, deitatem. n. minuit qui secreta mistica vulgat. Artē notoriā præcātans, et cū grandiori diligētia debet ipsam promere, vt tā ab ipso q̃ ab incantato dignissima reputata possit ampli⁹ cōferre. Cū. n. fuerit de ipsa amplius confidens, vt ita eūdem iuuabit maxime iuxta illud differentiæ. 135. Ille plures sanat ęgritudines, de quo plures confidunt. Eius quoq; conferre probatur explicatione, cum oratio triplex cōsistat Boe. perihermenias. 1. Vna quidē in mente ipsius formatus existēs cōceptus: alia in pronunciatione, iuxta illud prędicamētorum. Dico aūt orationē voce prolatā: reliqua vero in scripto, vt qd' litis a caracteribus et pinni, & collo tādē vel alibi alligat.

Parte. 2. di xi. 2. circa principiū.

B

Amp̃. prçcātator debet esse astutus, credulus, affectuosus, animæ fortis impressiuæ, incantandus vero auidus: sperans q̃ maxime ac dispositus oimode: vt actio concidat in materiam pręparatā dr̃ia. 135. Et merito, quia cum incantatio sit quid tanq̃ intentionale, nō agit efficaciter, nisi interueniant prædicta, cū actus agētiū sit in passiuum & susceptiuum prædispositum, & ideo pertransinutat et alterat quod est maxime permutabile, ceu virtutem animalem, & maxime somnijs: cum motus reliqui tunc cessent corporei. Ea enim præcipue in opposita valet, deinde vitalem ac demum naturalem tanq̃ materialiorem reliquis: ceu æstimatio immutat hominem magis bruto: afficitur enim amplius oscitante reliquo oscitatore. at mingēte magis omne illo: propter enim plurimam hominis ad alia sensibilitatem memoria facta, mox in actum cōcurrit alterius: quare visus subiugalibus non sufficit, immo altero egent vt olfatu. In ipsis enim bene mobilis hic extat sensus: et ideo ex mictione vicissim postea olfaciūt.

C

Mouentur enim cum passione huiusmodi quæcūq; sunt leuiter mobilia, ceu fumosum quod oscitatione aut alice propellitur, deinceps vero vrina: deinde semē, vltimoq; stercora. proble. apparens. 7. primo, secūdo & tertio proble. quid autem sit cura, quidque conferentia suis notatum differentijs.

PROPTER SECVNDVM quidem sciēdum q̃ aliqui dixerunt præcantationem non conferre, aut quia grossi, increduli, non putantes aliquas actiones prouenire nisi materiali & grossiori quodam contactu medianti bus qualitatibus primis sensibilioribus valde: licet omnis actio inde tandem apud Aristotelem consurgat differentia. 60. quod accidit propter immersionem plurimā ipsorum materiæ corporali. vnde nec pręsentia vtcunq; denudata futuraq; minus concipere possunt, quare. A. meta. 9. quia nos in hoc nostro seculo & corpore demersi sumus in multa turpia, non sentimus delectationē animæ rationalis quando aliquid apud nos fuerit de causis eius. Idemq; Haly. super centiloqui..., aliqui vero incantationem negarunt sicut Ouidius: vt homines ab amore ardentiore detraherent, sicut erat eius intentio in illo opere inducens particularia plura quomodo furiosus non potest mox amore remoueri. Alij autem rationabiliter eas spernunt, eo q̃ in eorum non cadebat artem sensibilē & entem & apertam in qua actus considerantur manifestiores qualitates parum excedentes primarias: ceu Gal. in sexto pręalleg. detestans Caniachirum & Bamachiū cunctis Dioscoridem præferens, eo q̃ scripsissent superstitiosa verba & fabulas quas narrare consueuerunt mulierculæ ac vetulæ ad modum stultorum Ægyptiorum fascinationes dicentium. Coniurauerūt enim medicinas asperserunt & suffumigarunt diuinitus, cum eas euellerēt

Coll'r 1. de ge. & cor. Te. com. 50 C. 7. ante medium.

D

Simp. c. 1 ante med. in argu.

de terra, vt. s. collo vel alibi iuuamenti causa in modum suspenderunt filateriarum, quod omne falsum est ac stultum, & medicinæ artis detestatiuum: hi enim inhęrentes huiusmodi quæ artis dereliquerūt propria. Alij vero extra hanc intentionem positi timentesq; contradicere incantationes vtrasq; concessere præfatas. B

PROPTER TERTIVM quidem sciendum primitus q̃ non confert præcantatio in cura inquantum ipsa, sed demum inquantum talis, prout. videlicet. s. recipit a proferente vel coniurante aut ab instituente seu causante. Propter huiusmodi primum sciendum q̃ si prçcantatio confert inquantum huiusmodi & oratio simplex, tunc & omnis, cuius falsitas est prompta. Eti. tale carmen in quadam explicatione constat sonora: quod autē tale cum per se non alteret corpus ad sanitatē, cum ea inducatur alteratione non permutat. vnde. 2. & 3. de anima. Manifestum est q̃ neq; lumē & tenebra, neq; sonus: neq; odor nullum facit in corpora effectum. videlicet nisi fm accidēs, puta si simul sono depulso fiat ictus, vt in tonitruo scindente lignum. Et a visis similiter & odoratis fit motus corrumpentibus accidentaliter tactum vel meatum. Ex primis enim qualitatibus constamus: non autem ex tertijs: itaq; incantatio non proficit in curatione vt ea. Propter secundum huiusmodi sciendū q̃ experientia potest demonstrari & demum rōne persuaderi præcantationem cōferre: de hoc enim in simili & proposito empiriæ sunt q̃ multæ: vt aperte illud summum sacramentum cum alijs multis ostendit eucharistiæ. Nomina etiam id confirmant diuina notoriæ artis chiromantiæ, magicis etiam verbis prolatis in auriculam thauri cum incantator prosterneret in mortem in p̃ntia nostri, hunc & reuiuiscere denuo effecit. hoc etiā confirmat motus panis ad furtum inueniēdum, aut psalterij, vel cribri. Verba etiam quædam in aurem cuiusdam hominis prolata satagit cum tibi quæcunq; petieris elargiri, incantatione similiter prolata vel scripta, ne vnq̃ pandant qui cruciātur ea, etiam super gladium ambulāt acutissimū, & prunas viuaces: digitorumq; vno applicantes: alterutrūq; hominem aut pondus subleuant in altum grauissimum, serpentemq; stupefaciunt vt nō lædat, æquos furibundos carmine quietant: eosq; castrant cum alijs immobiles eadem redditi, hoc etiā modo trucidati euadunt periculum. Prima similiter astronomiæ oratione placantur: & in subsidium concitantur nostrum, vt orationum epilogus insinuat planetarum. Vnde Albumasar in sadam. Reges Græcorum quando volebant obsecrare Deū propter aliquod negocium, ponebāt caput draconis in medio cœli cum Ioue, aut aspectum ab eo figura amicabili, & Lunam cōiunctam Ioui aut recedentem ab ipso, & coniunctionem a dn̄o ascendentis petentem. Adhuc autem & cū caput amicabili figura: tuncq; dicebāt ipsorum petitionem exaudiri. vnde Albumasar in apho. Si quis postulauerit aliquid a deo capite existente in medio cœli & reliqua, non præteribit quin breuiter adipiscatur quæsitum, & ego quidē in huius orbis quandoq; cōfigurationē scientiam petens a primo visus sum amplius in illa proficere, incantatione quoq; quis dormire non valet representationē continue incantantis imaginat: ipsa etiam pollutionem inducit in somnijs. quid erit futurū taliter aperit de aliquo, sagitta etiam ossi adeo infixa vt alio nequeat ingenio extrahi, digitis lateraliter duobus facile ac sine dolore applicatis foras educitur: cancerq; mortificatur, lumbrici occiduntur, sang. ea & caractere vndecūq; fluens sistitur. Paroxismus epilepsię quietatur nominibus magorum in aure prolatis, aut portatio sui se cessare cogit. omnis epilepticus sanat & lunaticus Cōstantinus cum alijs, cum pater aut mater in quatuor temporū feria quarta eam ad ecclesiā deducat, & feria sexta, & deinde sabbato super ipsam cantetur & suspendatur illud

Coll'r t. c. 64. & 67. T. c. 126.

F

G

H

I illud dñicum euãgeliũ, hoc genus demoniorũ nõ eijcit nisi orationibus & ieiunijs. charactere siſtr & carmine paſſio curatur renalis, futurũ prænoſcitur & quod abeſt vt edocet geomantia, taliumq; multa. Id autem vtcũq; rõne perſuadetur & effectus in ſuas reducuntur percepti cauſas. Id nãq; euenit aut a cauſa immediate interiori, ſeu inferiori vel exteriori. Siquidem primum id dupliciter contingit, aut ex parte incantãtis affectuoſi, cum eius fuerit anima intantum eleuata vt materiæ poſſit huic dominari mundanæ: ipſamq; vigore intelligentiæ ſuſcepto admittunt tranſmutare. vel ex parte incantant quamplurimum confiſi vt ex vigore ſiquis iuuat æſtimationis nõ parum. Et hunc quidem modum Peripateticus cõcedit differentia. 135. quorum vtrũq; ſufficienter differẽtia quæ huiuſmodi, hæc enim fulcitur maxime illa. Si vero a cauſa exteriori dupliciter, aut ea ſubſtantia eſt vniuerſalior vel particularior. Vniuerſalior quidem, ceu cauſarũ prima. cuius quidem virtute oratio ſeu præcantatio ſuſcipit

K effectum, cum ipſa quodãmodo noſtrum ſollicitudinẽ habeat vt oſtenſum. differentia. 101. poteſt nãq; primus ſua mera benignitate, cum ſit agens ſupernaturale per voluntatem abſq; motu et tranſmutatione in hæc infera operari, quicquid dicat Peripateticus, differentia ſubmiſſa: cum ipſe ſit ſummum bonum, de cuius ratione ſit fore ſui diffuſiuum ac cõmunicatiuum, aliter. n. bonum minime foret ſumme, neq; propter hoc cum ſit quid diuiniſſimũ et honoratiſſimũ. meta. 12. hoc tranſmutatur in indignius intelligendo eſſentiã, cum is non intelligat actualiter extra: ſed intelligens ſeipſum intelligit omnia, cum ea reluceant in ipſo vt in cauſa, non. n. contemplatur ipſa prout ſunt materialia & vilia: verũ modo nobiliori & altiori quo intelligit ſe talium cauſam exiſtere. Quo quidẽ modo ſcientia etiam viliſsimorũ aialium & abominatorũ apud ſenſum nobilis redditur & decora. vnde de par-

L tibus primo. In non gratioſis ad ſenſum ſm theoriam ſimiliter. nam admirabiles delectationes exhibet potentibus cauſas cognoſcere: & ideo Meſ. Sanat ſolus languores Deus. Si vero eſt particularior ſubſtantia vel eſt abſoluta, aut mobili coniuncta. q; ſi primum: aut eſt benigna ceu angelus: qui noſter ponitur adminiſtrator, a diuinis, et nuntius, orationes deferens ante primũ, ſicut etiam ſenſit Aui. 10. eius meta. de quo ſunt non parũ teſtamẽta repleta. ſi vero deprauata ita dæmon uel ſpiritus cuius efficacia permaximat cum non ſit in terra poteſtas quæ ſibi valeat comparari. hic quidem multum incantationibus & ſacrificijs obedit vt decipiat cõcitatus vehementer vt appareat multa perficiens & præcipue mulierculis obediens ſimplicioribus: eas. n. celerius ſapiẽter fallere valet: quare has video votum & effectũ conſequi ex earũ incãtatione ſeu cõiuratione vtplurimuũ, quod ſapiẽtiori nõ accidit: quantumcũq; illis operetur perfectius. Eſt etiam

M vt expertum vigoris perfectioris & familiaritatis in locis in quibus cultus celebrat diuinus. Quę quidẽ licet Peripatetica non exprimat philoſophia, non. n. fuit eius, vt quæ Platonis: cũ ex ſenſibilibus ac mobilibus perueniat in motores. apparẽs. 12. meta. ipſum tñ aſſerit Ptolomę⁹ quadripartiti quarto inquiẽs. Si nanq; Luna fuerit dña magiſterij exiſtens in Sagittario, vel Piſcibus, ſuper mortuos dominabitur, & malignos: ſpiritus etiã de loco ad locum coget moueri. vnde Cõm. ibidem. Mouebit ſpiritus qui dicti ſunt diaboli vel alios ſpiritus: propter quod diuinabit. Si vero applicatur huiuſmodi ſubſtantiæ mobili, aut incorruptibili, ceu intelligẽtia & anima cœli vel altera tñ apud Alexandrum & Themiſtium, & hoc dupliciter. Aut enim confert incantatione alterutra mota, cum ordinentur ad noſtrã ſollicitudinem modo ut tactũ quodam: ſicq; intelligens ita vt eius orbe ac aſtro cõferat aut efficiat ſm q; diuerſimode fuerit incantata, quod obſeruant Magorum non pauci inuocantes Iouem; Saturnum vel alium nomine intelligentię ducentis eundẽ diſ- N
ferẽtia. 9. cũ fœliciter fuerint vel aliter diſpoſiti, quod quidem Chriſſes Sacerdos ſenſit, & vt expertus ſum, ipſos in amorem propriẽ ac odium non leues, continuato adducunt carmine: ſicq; iuuare videt incantatio conferens. Sed vel quia directio natiuitatis ſignatoris alicuius ad talem pertingit noſtrum vt hic amorẽ talis debeat adipiſci vel quid conſimile, ita vt incantatio vel id qđ ſit nihil cõfert niſi caſu. Iuxta illud poſte. 1. Te ambulante corruſcauit: & ita huiuſmodi omnes ceſſant taliter præcantationes & quæ taliũ qđ nõ eſt, licet. n. quod dicunt poſſit interuenire qñq; non tamen ſemper vel ad multum, cũ directio ſignatoris ad locũ rarius pertingat hmõi cauſatiuum. dña tactũ. 64. cum videamus q; multotiens ex incantatione vel alio agentes effectum adipiſci intentum, ſi autẽ ſubſtantiæ mobili adhæreat corruptibili, ceu intelligentia dicta agens ab. A. 9. quid de hoc in ſe ac in propoſito ſentiendũ, dña expoſitum. 101. & 135. aut etiam O
quia in ipſum motus incitatur expulſiuus naturæ, velut euenit qñ nobilis quis pauperculã docuerit vetulã præcãtare dicendo, duo & tria conſtituunt quinq;, & tria ſimiliter & duo: dum autem ſpina piſcis gutturi eius fixa cruciaretur eaq; tandem vocata perueniens ad eum dixiſſe aliam neſcire medelam niſi eam quam ab eo didicerat, is autem in vehementiorem riſum concitatus ſpinam cum ſanguine foras mandauit.

PROPTER QVARTVM quidem, ad primum quid dicendũ apparuit. talia nãq; Ouidius habuit, vtta ctum negare, cum contra eius extent intentionem ibidẽ multa etiam ſm prouerbium mentiũtur poetæ: metaphi. prohe. Similiter & Gal. medicorum perſpicuus vt tactũ nõ habuit arti. commiſcere hic ſuæ. Ad aliud quid dicendum viſum, cum dictum ſit incantationem ſm ſe nõ conferre in cura, ſed inquantum hmõi & a tali explicata taliq;. Ad alia quæ ſequuntur quid dicendum differẽtia viſum. 135. aliquid enim inquantum huiuſmodi non P
poteſt vltra ſuã agere ſpeciem, in virtute tñ alterius, vt caliditas ignis eius vigore ex aqua ignem generat, & nõ in eo q; caliditas: cum accidens extet ſitq; omne agens præſtantius patiente. tertio de anima. & oſtenſum q; per ſe non alterat vel tranſmutat incantatio, & ideo non ſanat cum ſolum mentis indicet cõceptum. Ad ea ſimiliter quæ partis aduerſæ quid dicendum apparuit, procedũt enim via ſua cum per ſe agant incantantia in aliquã cauſam, ſed quod agunt deducta qua poſſit eorũ ſaluari conferentia, verba enim contra amorem rõnabilibus conferunt maxime, eorũ enim excitant rõnes vt amplius concepto amore diſcedat tanq; turpi aliquo. Sit itaq; de hoc tantum topice dictum quæſitum.

DIFFERENTIA. CLVIII.

QVOD ſomnium non conferat in cura mõſtratur. Quoniam quod eſt indifferenter ſe habens, non cõfert ad curam: cum curatio determinetur ſcientia medicinę ſaltem, ſicut plurimæ aliarum: veritatem vt multum cõ- Q
tinente. huiuſmodi vero eſt ſomnium. vnde de ſomno et vigi. de diuinatione quæ in ſomnijs ſit & dicitur accidere a ſomnijs neq; contemnere idoneum, neq; ſuaderi. Adhuc quod decipit nõ competit in curatione cum ipſa perficiatur certificãte, tale quidem extat ſomnium iuxta illud. Somnia ne cures, nã fallunt ſomnia plures. Rurſus. ſi conferret ad curam id eſſet per modum motus cuiuſdam, cum curare ſit quoddam agere, quod motu perficitur omne: ſed in ſomnio non interuenit motus, cum ſit quędam proprietas & paſſio ſomni, omnis autem cõpletur quiete, cum motus ab animali procedat virtute, ſomnuſq; ſit quies virtutum animalium cum intenſione naturalium; & vinculum ac immobilitas primi ſenſitiui. differẽtia. 108. Eti. Res medicationis tribus perficitur

Tex. cõ. 51 · Ca. 5. i prĩcipio. · In præ. in principio. · Cap. 1. in principio. · T. c. 29. vſq; ad t. c. 49 · Tex. cõ. 9. · Met. ca. poſt med. · Aut me. · T. c. 19 · Veſa. A.

A tur rebus diæta, potione, ac manuali actione. quarta primo. quorum nullus est somnium: non enim sub diæta cõtinetur. cum illa sit sex rerum non naturalium conueniẽs administratio: quarũ ipsum nulla extat per singulas trãseundo. Quòd autem non sit potio vel chirurgia euidẽs extat: cum reliquis ergo prætactis. differẽtia. 135. somniũ in salutem non confert.

IN OPPOSITVM qm̃ de somno & vigi. dicunt medicorũ gratiosissimi: oportet valde intendere somnijs hoc autem non est nisi quia in curatione tãdem vt apparebit conferunt ea. vnde secundo secundo. Quidam splenetĭcus somniauit ꝙ ei præcipiebatur in somno vt vrinã suam biberet omni die ter & sanaretur: qui expertus illud inuenit mirabile, quarto etiam tertia. Aliqui obediẽdo somnio vel visioni, curati sunt a lepra. vñ. 14. terap. quis somnio determinauit Gal. consilium & laudauit.

Itidem. illud cõfert in cura, quod procedit ab eo qui cũctos sanat languores, tale vero est somnium: quare re. a. B primo. Sõnia sunt a Deo bñdicto et sublimi: ac solus sanat languores Deus. Me. Adhuc illud quod significat super humorem dominantem corpori & euacuationem futuram: curationi adminiculatur, cum omnis significatio in ipsam ordinetur: hmõi quidem est somnium. nam vnusquisq; humorum somnium causat illius ostendens dominiũ: ita vt medico eius indiceẽ eductio. vnde quarto secunda. Multotiens videt infirmus de gñe illius quo fit crisis eius: sicut videt habiturus crisim per sudorẽ qd' ingreditur balneum sibiq; præparatur, itaque somnium proficit in cura.

PROPTER PRIMVM quidẽ sciẽdum, ꝙ somnium est phantasma factum a motu simulacrorum dormientis in eo ꝙ dormit, de somno & vigi. de quo. A. in de huiusmodi tractatu loquitur ẜm Aristo. Nam tres huiusmodi existunt apprehensiones: puta somnia quæ di-C cuntur ab angelis: & diuinationes a dæmonibus: ac philosophiæ quæ a Deo cum medio & sine medio. Diuiditur autem multipliciter somnium: qm̃ aliud est uerum: aliud falsum. Adhuc quoddam fit supra repletionem: aliud supra inanitionẽ: nonnullum vero in dispositione media. Itidem. quoddã est naturale: aliud aiale: nõnũq; vero cœleste: seu diuinũ. Voco aũt illud naturale qd' ex dñio cõplexionis contingit & humoꝝ. vnde Aui. quarto de anima. Naturalia somnia sunt quæ veniũt ex tẽperantia virtutũ humoꝝ cum spiritu gerente virtutẽ formalem ad imaginatiuam: qñ. n. in aliquo natura sanguinis dñatur vt ad multum videbit in somnio res rubeas delectabiles, seq; in sanguine natare: cõuiuia et similia, qñ vero choleræ, res igneas citrinas, volatus, rixas, furores, & quæ huiusmodi. si autem phlegmatis natura, somniabit aquas, niues, frigora, stupores & quæ talium: ꝙ si melancholiæ, res nigras perterrentes, ploratus, casus, loca mor-D tuorum. & quæ taliũ: quæ siquidẽ permanẽt diutius aut labuntur ẜm ꝙ corporis natura participat siccitate aut humiditate. Somniũ vero aiale dico ꝙ causatur ex multa sollicitudine aiæ circa quoddã in vigilia, cũ. n. somno maior motus: vt qui exterior: quietetur propter spirituũ cõtractionẽ percipitur minor qui interior. Maior. n. motus minorẽ ẜm Arist. perturbat & depellit: & hmõi quidem somniũ me vltra duos annos ꝗ multipliciter fatigauit ex impressione causatũ vehemẽte itineris ad studium Parisiẽse. Diuinum vero somnium seu cœleste audio illud quod a diuinis siue cœloꝝ causatur aiabus: quæ motores etiã dñr orbium: qui ẜm A. aliqñ operantur formã in imaginatione ẜm comparationẽ eorum: & comparationem animarum ipsorum ẜm aptitudinem, qm̃ animæ nostræ habẽt maiorẽ cõparationẽ cũ substãtijs separatis ꝗ cũ corporibus sensibilib⁹. Iuxta qd' verificaẽ fortassis illud Gal. Somnia immitti a Deo bñdicto & sublimi.

PROPTER SECVNDVM vero sciendum, ꝙ aliqui negauerunt somnium: non solũ in conferentia curæ, verum etiam simpliciter omnia quæ ordinis & naturæ. vnde naturalium primo. Quidã expresse nullã enuntiauerunt animæ inesse virtutem qua cogitamus cõtemnentes somnia: diuinationes et consiliarios: astrologiãq; omnem: dña etiam 135. Quoꝝ quidem errori consulitur ibidem. Alij vero directius negarunt somnia, quare Auer. Quidam hominum negant somnia: & dicunt ea casu accidere: quod fortassis dico euenit: quia plurima viderunt falsificari nesciẽtes inter ipsa distinguere. Aut forte cũcta immediate in causam reducẽtes priorẽ. dña. 101. quoꝝ quidẽ defectus apparuit ibidem. De quibus quoq; subditur consequenter: sed negare somnia est negare sensitiua & maxime vera diffinitiua somnia: nullus. n. homo est qui non viderit somniũ quod nõ enuntiauit ei aliquid futuꝝ. unde. A. Nullus hominũ est qui non habeat portionem in somnijs et in apprehensionibus quæ fiunt in vigilantibus. quod apparet: quia cũ homo experimẽ- F taucrit multotiens, uidebit ꝙ hoc non accidit casu sed essentia: & aliæ cõprehensiones: puta visiones & prophetiæ: licet non sint visæ: sunt tñ valde famosæ: quæ autem huiusmodi apud oẽs aut sunt necessaria ẜm totũ aut ẜm partem. Impossibile. n. vt famosum sit falsum ẜm totũ: cum hoc etiam hoꝝ defectus tertio apparebit dicẽdoꝝ.

PROPTER TERTIVM vero sciendum prius, ꝙ somnium confert in cura, & deinceps quod huiusmodi: & tandem quis est somnians & vere & quis minime.

Propter primum huiusmodi sciẽdum, ꝙ somnium coadiuuat ad curationẽ: tum per viam causæ quasi immediate curans, tũ per modum signi. Primum quidẽ ostenditur: qm̃ illud quod docet eligere quod morbo cõtraria tuetcurat eundem: cum curatio perficiatur cõtrario. Tale vero est somnium vt prætactũ ex argutis. vnde quidam socioꝝ verẽs phtisim incurrere, vidit in somnio ꝙ præcipiebatur sibi horride assumere quod Græce lac importat & saluaretur a phthisi, quatum autem in ea conferat, dif- G ferentia ostendetur. 194. Eti. quod aiam excitat super morbum cũ calore naturæ ac in bonã spem salutis cõfirmat, coadiuuat non parum in curatione. 134. apparens & priori. Confert igitur ratione causæ. Adhuc ex parte quidẽ signi: quia illud quod significat, ducit in causam morbi atq; in ipsum confert, tale vero est somniũ vt tetigit propositoꝝ primũ, itaq; somnium iuuamẽtum vt signum præstat curæ. Propter secundũ huiusmodi sciẽdũ: ꝙ somniũ verius est cœleste seu diuinum: & maxime qñ anima fuerit libera, superioribus substantijs applicata, eorum repræsentationes suscipiens. Animale vero nullius aut ꝗ paucæ veritatis existit: est. n. magis illusio eorum quædam circa quæ anima fuit sollicita et occupata in vigilia: ceu famescenti repræsentanẽ cibi, appetentiq; mingere cloaca: & strepitus agonizanti. Somnium vero naturale & si verificetur ad multum, nullam tamen grandẽ hoc est immediatam habet significationem, cum ex par- H te possit etiam rerum nõ naturalium permutari. Somnia etiam post repletionem sunt pauca. vnde proble. 30. In his quæ sunt post præmissionem ciborum minime fit somnia videre: tunc enim maxime accidit moueri, ꝓpter introductum cibũ. Minoratur etiam somnium post uehementem laborem & spirituum dissolutionem, anima enim tunc recondita quiescit totaliter, quod si accidat & maxime contra repletionem proprieq; vaporabiliũ vẽtosorum verificatur ꝗ minime: cum anima turbata nequeat quæ cœlestium impressiones animarum suscipere. post autem digestionem sufficientem & incorporationẽ cum anima quiescat magis per oppositum somnium verificatur maxime: tũc enim ea potest prædictis animab⁹ coaptari. vnde A. Plerũq; nõ sunt vera somnia nisi quæ videntur in mane: oẽs enim cogitationes hac hora quiescunt: et motus humoꝝ sunt finiti: in media vero dispositione

Marginal notes: Versus fi. — Ca. 11. p° medium. Tra. 3. ca. 3 in medio. Cap. 8. Com. 16 post prin. — In princi. taraba. — Tra. 1. ca. 9. & 57. — Sicuti qd. — Versus fi. 16. nãiũ. — Ca. 2. post medium. — In de sen. & sen. ver. 2. & s. de ge. m. c. 1. post ma. — 4. de aia. c. 2 ver. fi. — Vrla ar. arq. — Ca. 11. 4. sus fine. — 4. de aia. c. 2. aõ me. — Aiiãs. gala — Proble. 12 vlti. — 4. de aia. c. 2. ver. fine

I sitione mediocriter contingit, somniūq; maxime fit eius quod cognitū, & quo quis versatur in vigilia vt suæ patriæ ac gentis suorūq; actuū. vnde proble. 30. Maxime videmus quæ operamur, aut speramus, vel volumus: de his.n. maxime plures cogitationes & phātasiæ supsunt. Sunt & quædā apprehensiones vehemēter velaminibus obtectæ, quæ nisi grādiori difficultate & aīo elatiori nequeunt explicari: aliæ vero apertæ vt se qua figuratione figurant euenientes, vt Tullius de quodam enarrat somnio: in secūdo de deorū natura: sicut multotiens somniaui q̄ porrigeretur mihi pecunia per talē vel hmōi q̄d die acciditreliquæ vero mediæ, quas siquidē apprehēsiones aliqui in.13. extenderunt modos. Cōtingit etiā q̄nq; hominē somniare idq; obliuioni tradere: post quod cōdormiens denuo aīa sollicita somniat q̄d antea: ceu fm A. contigit Herculi. Propter tertiū hmōi sciendū, q̄ licet animalium somniēt plurima, vt canis, equus, bos, ouis, et capra: hō prę aliīs somniat maxime. historiarū.4. nō mox tn̄, verū post quatuor annos aut quinq;: quidā etiā nunq̄ somnium viderunt. Somnium etiam accidit amplius cum apprehensionibus & regione: hora & vīr vita temperatis ad caliditatem & siccitatē q̄ in oppositis: & ideo viri reperiunt illic & tunc prophetici. quadripartiti secundo. quare in Anglia & Scotia repletus humidis & ceruisia fere per annum secedens vacaui a somnio: ille quoq; verior est somniorū fm A. qui cōplexionis fuerit temperatioris, qui.n. siccæ quāuis bene retineat: nō tn̄ bene suscipit. Qui vero humidę q̄q̄ suscipiat cito, celeriter tn̄ amittit, neq; somnii recordatur ad multum: qui si calidæ fuerit cōplexionis, erit agilis in eorum motibus, instabilis, somnia habens permutata, qui autem frigidæ tardus est, piger & obliuiosus. Est etiam verior qui cōsueuit dicere verum. unde proble. 30. Meliores meliora somnia vident: quia vigilantes de melioribus intelligunt. nam vsus prauarum cogitationum imaginationē causat malorum motuum inobediētium virtuti rationali: propter quod somnia verificantis, mendacis, malitiosi, ebrii, infirmi, tristis, in quo mala præualet complexio aut sollicitudo, vt ad multum falsificant. Contra prędetermina ta vī Auer. ire inquiens aliquos fore veriorū somniorū propter diuersitatem virtutis imaginatiuæ, ceu habentes cōplexiones melancolicas, frigidas, & siccas. Humiditas.n. cooperit virtutes & oppilat uias spirituum faciens somnum similem morti, ita ut dormiens fere imaginetur nihil. Sed humor melancolicus cōuenit somnio & actioni istius virtutis, quia enim iste humor est multi vaporis, ascendit ad caput & facit somnium, & ideo cōuenit somnio huicq; virtuti & actioni complexio frigida & sicca. Frigiditas enim facit tarditatem motus, & siccitas confirmationem formæ. Et ideo ista virtus habet magnum dominium in multis, ita q̄ in vigilia comprehendūt, quod alii in somno. Sed forte plurima horum veritatem nō cōtinent, cum melancholicus humor natura non conueniat somno. in techni: neq; in euaporatione cōsistat, sed magis accidentalis. Est etiam omnis operatio perfectior in corpore temperato. Frigiditas similiter & siccitas, vt inductum motū tollit: & impressioni resistit: & ideo magis. A. consentio. Neq; melancolicus nisi per accidēs veracior est somniorū temperato: puta propter attentionē, & sollicitudinem maiorem. vnde Arist. Quidā extatici: seu vesani præuident: q̄m proprii motus non infestant, sed longe proiiciuntur. extraneos ergo maxime sentiūt: potissime vero somniator est melancolicus adustus propter sollicitudinem et motum ipsius crebrum. unde Ari. Quorūcūq;.n. loquax natura est & melancolica multas visiones vident, fm.n. plura & multifaria mouētur. Homines enim.s. melancolicos phantasmata mouent maxime, de memoria & reminiscentia. Accidenteq; similiter cæteros antecellunt doctrina & artificio proble. 30.

[Left margin notes: Proble. 11. vi. — 4. de aīa. c. 2. cir. me. — K — Ca. 10. i fi. — Vbi supra in medio — Proble. 12. vi. — L — Vbi supra in medio — M — Colli. li. 2. tra. 6 cere. te. c. 51. — De som. & vig. in fine — Vbi supra in medio. — Iuxta finē — Proble. 1]

Noscesiquidem aliquos adeo animas elatas habere intelligentiis affines, vt omnium apprehensionū quantūcūq; etiam occultarū valeant similitudinum tegmēta detegere in apertumq; adducere. Iuxta illud Ari. Artificiosissimus est iudex somniorū qui potest similitudines inspicere: qualis videtur ea quæ Ioseph in somnium Pharaonis, ac Danielis quæ in Nabuchodonosor, & hmōi quidem modus extat prophetiæ non paruæ. Aliqui vero aīas sic habent infimas & sensibilibus immersas, vt nihil valeant per apprehensiones allegorizare: quidam vero in medio horum sunt loco. Sunt etiam quædā somnia laudabilia in quibusdā & prospera. in aliis uero vituperanda & auersa: & ideo impossibile aut difficile fit natura quam cognitionem de somniis suscipere vniuersalē propter eorū causas fere indeterminatas. De metn̄ ipso aliquam notitiam cōmunem ex somniis comprehendi.

PROPTER quartum vero. ad primum dicendum q̄ illud dictum est disputando & inquirendo: nō autem conterminando, aut indicauit huiusmodi iudicii difficultatem. Ad aliud dicendum q̄ sermo Cathonis audiendus est vt apparuit de somniis animalibus: non autē cœlestibus aut naturalibus. Ad aliud dicendum q̄ in somno motus est nō raro: licet enim virtutes sensitiuæ & motiuæ quiescant extrinsecus, interius tamen motus fit grādis plerūq; qui motu depellebat maiori fm Ari. extrinseco, ita vt modica mota in somno ventositas videatur tonitruum causare & humidum submersionem siccumque præcipitationem. Verificatur enim vt ad multum quòd virtutes quiescant etiam in somno motiuæ, cum videamus aliquos de lectis surgere seq; armātes quandoq; procedere aut huiusmodi peragere & maxime quorum cerebrum est calidum & siccum fumositatum vaporosarū receptiuum, q̄ autem in somnio intercidat, eius mōstrauit descriptio. Ad reliquum ex differentia apparet. 135. & priori. Potest enim reduci ad accidentia animæ vt confidētia & vniuersaliter ad omnia tria medicinæ instrumēta, prout indicationem a superiori didicit salutis. Quātum etiā quæ alterius conuincant adducat monstrauimus apparet. Sed circa illud dubitare contingit, quia somnia videntur nō esse a Deo benedicto sublimi, cum Ari. dicat ipsa nō immitti a Deo: tunc.n. fierent de dietantū. non inessent etiam brutis neq; stolidis, sed sapientibus solum & prudentibus, cum hi sibi sint amplius tanq̄ materia disposita eius nati actionem suscipere. Illi autē somniant nō minus & recte dicēdum: sit q̄ Deus ordinatus, q̄ maxime doctoribus ue affinior. Dicendum Gal. locutum fuisse fm opi. Stoicorū & Epicureorum ponētium somnia nō nisi a Deo immitti: quod apparet cū illic de auspicio loquatur & Aruspicio, aut fortassis verificatur Gal. de prophetia quæ ponit a Deo immediatius a Hierarcis immitti, de qua vt dictum Aristotelis sermonem non condidit.

[Right margin notes: N — De som. & vig. a fine — O — De som. & vig. in fi. — P — Vbi supra in medio. — Q]

DIFFERENTIA. CLVIII.

QVOD digerat innaturalis ostendit. Q̄m proble. prima. ignis præcipitur in quartanis augmentari febribus. tale vero prę ceptum non videtur nisi ad materiæ digestionem factū, quęcunq; enim in febribus exhibentur materialibus & propriè medicinalia sunt ad hunc finem vt materia digeratur et naturæ reddatur obediēs: sed ignis seu igneus calor est innaturalis. Amplius q̄d pōt maius, poterit & q̄d minus, sed calor etiā innaturalis potest plus: quoniam ex putrefactione animal producere. vnde quarto metheo. Animalia fiunt in his quæ putrefiunt. Hoc autem maius est materiam simpliciter disponere naturæ: cum animā suscitet de potentia materię. Eti. illud quod terminare facit ægritudinem ad salutē, digestionem causat: quoniam digestio non est aliud plus: q̄ vt dominet natura & humorem

[Right margin notes: Proble. 57. — In dicti]

A morē vincat prauum quicunq; sit. Haly. sed calor innaturalis ægritudine terminat. vnde apho.4. A spasmo & tetano habito, febris superueniens soluit ægritudinem. Curat et febris epilepsiam & ,pprie longa maxime quartana.3. prima. & Me. in practica. Sed febris est calor innaturalis. Rursus. qñ aliquis effectus a duabus producitur causis vtraq; ad illum operari dicere verum existit: sed sanies circa quam attenditur digestio, a calore fit naturali & accidentali vt apparebit dria cõsequenti. Palin. Volentes materiam digerere frigidam, calida in corpus inducimus extranea: qm̃ digestio perficitur maxime per calidam vt electuaria: syrupos & talia; itaq; calor innaturalis digestionem agit.

IN oppositum quia digō est completio a proprio & naturali calore. mete.4. sed calor innaturalis non est naturalis neq; ,pprius, sed extraneus. Itidem febrium.2. Calor naturalis aptus natus est coquere: extraneus vero corrumpere & putrefacere.2. quoq; re. acu. Digō est similis B decoctioni. innuit ergo Hippo. per illud quod fit a caliditate humida non sicca tenebrosa ut caliditas febris, sed caliditate humida vaporosa, sicut caliditas naturalis q̃ est in animalium corporibus, talis autem non est innaturalis vt hic exprimit valde. Eti. Quod putrefacit: mortificat & corrũpit, non digerit, viuificat & construit. hic autem calor operatur naturalis, illa vero innaturalis vt testantur cæteri. Adhuc contrariorum contrariæ sunt rationes: sed calor naturalis habet digerere. ergo innaturalis oppositum operabitur: ceu putrefacere. Palin: medicorum eximij quos non est insufficiẽtes ponere id minime scripsere. calor igitur minime digerit innaturalis.

PROPTER PRIMVM quidem sciendum, q; quid sit calor, & naturalis, quot etiã dicatur modis drña ostensum est.59. & .111. per cuius oppositum calor erit no C tus innaturalis. nam qui bene diffinit, contraria signat. topi.6. Erit igit̃ calor innaturalis morbi instrm̃ quo corrumpitur natura: qui quidē aut est innaturalis omnino, vt qui marcoris, vel secundum quid; puta medius inter naturalem & innaturalem omnifariam: ceu qui saniei, mistus enim est hic calor ex naturali & putrescibili: vincente demum naturali. Esse autem digestionis differentia monstrauit.50. & .62.

PROPTER SECVNDVM quidem sciendum, q; aliqui dixerunt calorem non digerere innaturalẽ, quia cum digestio sit opus virtutis (vt dicunt) naturalis digestiuæ, sicut ipsa est naturalis: ita oportet ipsius instrm̃ naturale fore, vt sit proportio agẽtis principalis ad instrale & secundarium. Dicunt etiam q; si calor innaturalis aliquam curet vt tactum ęgritudinem, per accidens id fore; neq; hoc facere per uiam digestionis: sed potius rõne consumptionis siue resolutiõis vel expirationis. Q. quidem falsum apparet ex dictis. eo q; digestio non est aliud D q̃ vt natura dominetur & vincat humorē prauum quocunq; modo ut a calore innaturali etiam. Quid etiam hic positio veritatis cum ipsius motiuo cõtineat, quidq; falsitatis dicendorum ostendet tertium. Fuerunt et aliqui qui rudius horum oppositum simpliciter promẽtes, puta q; calor innaturalis digerit non solum in nocitiuo: verum etiam in iuuatiuo: moti quidem: quia illud quod pręparat virtuti nutritiuæ ac expulsiuæ, digerit. In iuuatiuo enim virtuti proportionatur nutritionis alimentum. In nocitiuo autem aptatur ad expulsionem digestione materiæ. Hæc autem facit calor innaturalis, præparat enim nutritiuæ permutando alimentum & alterando, etiã expulsiuæ materiam incinerando & subtiliando vapores & fumos expellendo: pp quod excludunt calorem innaturalem opus digestionis perficere. Q. autẽ prædicta positio sit absurdior priori ostendet quidem tertium. Minor etiam rõnis absurda. Si enim calor innaturalis digereret, tunc & febricitantes sanis digererẽt melius, quod est præter aliam cõtra Gal. & aplo.2. Neq; ẽt incineratum E est digestum cum sit expulsiuæ & victoriæ naturæ inobędiens redditum, & ideo materiarum incineratarum videmus ęgritudines protelari. Neq; etiam quod subtile fumosum naturę obedit vsquequaq; & proprie, cum fuerit plurima & grossa materia, aut calorem fortasse innaturalem audiunt a rebus non naturalibus & maxime aere susceptum, cum morbos abbreuiet.

PROPTER TERTIVM autem sciendum, q; calor innaturalis siue sit omnino præter naturam, siue nõ, sed mist⁹ quodammodo calori naturali, nullo modo vt sic habet digerere iuuatiuum, eo q; qualis finis, talia oportet esse quæ ante finem illi ordinata: cũ finis necessitet ipsum præcedentia. Finis autem digõnis in iuuatiuo est oisaria naturalis, et si aliqñ iuuetur calore acquisito a motu qui a cibis seu medicinis nihilominus hic omnia ad naturalem ordinantur. Amplius cuius virtus & forma est naturalis. & medicina quibus operatur natura, cũ effe F ctus causæ sit ,pportionalis. sed virtus & forma digõnis est naturalis oino vt indicat effectus. Itidem, nihil agit vltra suam spẽm. Cum igitur calor naturalis & innaturalis sit spẽs alia, & actio erit alia, et ideo si naturalis digerit & perficit, inaturalis putrefacit & destruit. Si aũt digō extiterit in nocitiuo, dicendum q; in ipso calor innaturalis idest oiquaq; ꝑter naturam non digerit aliquo mõ, sed putrefacit cõtinue ac corrumpit, cum calorē perimat naturalem eius putrefaciẽdo materiam: talis autem est calor Marcorē siue uirus aut putrefactionē producẽs calore naturæ penitus tãdem superato, & ab ipsi⁹ æqualitate oino egresso: vt in vlceribus apparet perniciosis & in corporib⁹ mortificatorum, sicut nãq; calor naturalis qñ fortis est potest natura ipso mediãte in humoribus ministrare ſm modũ maturandi & digerendi, & custodire ipsos ac prohibere moueri ſm modum ministrationis caloris extranei ut non putrescãt, sicq; calor extraneus qñ inuenit hu. G non gubernatos administratione caloris naturalis comprehendit ipsos & reddit sibi obedientes, & illos motu mouet extraneo. vnde putrefactio contingit primo secunda. Quod ostẽditur: quia quod est simpliciter pręter naturam, nunq; opus inducet naturale: cum oino sit suæ factum improportionatum causæ, sed calor hic ꝑter naturam omnifariam est talis. Neq; .n. per se habet digerere vt qui naturalis: neq; p accidens: puta virtute calidi naturalis, cũ sit corruptus vt qui infra hunc in malitia: sicut declarabitur latius: pp quod digõnis opere priuatur oino. Si aũt calor hic innaturalis non fuerit oino: sed commistus magis ex calore naturali & accidentali, vt febrilis & ,pprie qñ nondum venit ad perimendũ digõnē facit vtcunq; vñ.3. colliget. Apparet q; calor febrilis & calor saniei sit extraneus: quia lædit actiones membrorum & passiones, & apparet ex parte qua manifestatur ipsa operatio caloris intrinseci digerendo humores & recipit H sanationem, & nõ est sicut calor extraneus qui inuenitur in corporibus mortuorum; & ex hoc apparet qui ẽt est naturalis, & est veritas, quia est calor naturalis commistus cum aliqua qualitate caloris putrescibilis. Calor ẽt saniei commistus testat̃ Gal. progno.1. ita. Si fuerit virtus caloris naturalis adhuc remanẽs accidit dispositio sanguini cõposita ex dispõne extra naturam & dispõne naturali quare pars ipsius pp dispositionem putrefit innaturalẽ, quicunq; istorum vicerit calorum tunc ipsius apparebunt significationes vincentes magis in substantia: odore & calore saniei. vnde apho.11. distinguitur triplex sanguinis transmutatio. Vna quidem est in simpliciter benignum: cuius conuersio in particulas fit animalis. Alia in prauũ absoluté vt illa qua putredo perficitur purulenta. Est & tertia harum in medio vt quæ puris operatiua: quæ neq; a solo innato sicut prima perficit, neq; ab eo qui ꝑter naturã oiquaq;, uerũ ab eo qui mistus est cũ quodam modo

Concil. Ff vt

Margin notes (left): 3. tech. 57 — po. 57 — 1. 5. c. 7 — 1. de epi — ta ante — 14 9. circa fin. — 12. 16. — 3. 1. in f.

Margin notes (right): 1. de virt. naturali C a. 8. in fine & c. 1 — Coll' com. apho. 12. & 16. in fine. — Do. 3. c. 5 post me. — cap. 3 post medium. — C6. 46. post medium. — C6. apho. 47

I vt quę phlegmonis: transmutatio etiam cōscribenda apparebit dña, ac quid dña tactum. 87. Q2 etiam ratione monstratur & paradigmate: quoniam quod per accidēs aliquem introducit effectum illud modo quodam operatur eundem: sed calor pdictus innaturalis per accidens facit ad digōnem inquantum calefacit materiā, & dissoluit, poros aperit. Suscipitur ēt eius actio a calore naturali hunc regulāte, cum supponatur ipso fortiorem existere. pp quod calor innaturalis aliquo confert ad digōnem modo, ut apparet in curatione spasmi thetani et aliarum ægritudinum frigidarum per febrem inducta: Et hoc est videre ægritudines celerius terminari etiam in bonum, qñ calor exacuitur accidentalis: crisium. 3. Hic enim exagitat materiam: poros aperiens, & calorem excitat innatum. Amplius id ostendit frigiditas faciens ad digestionem dña. 62. magis calido naturæ auersa ꝙ calor extraneus: quod in actibus paradigmizatur humanis naturæ operibus similatis, sicut nanqꝫ captores faciunt ciuitatū superatos exponentes ante suos vt reliquas surripiant ciuitates, quemadmodum dicūt Attilam Picardensem in Italorum expugnatiōe obseruasse, hi enim subiugati qui ante in bello suis retropositis exponuntur nō nisi coacti bellātur timore posteriorum insurgentiū in ipsos. Quod apparet: quia suspenderentur cogentes a rebellibus expugnandis deteriusqꝫ habentes ipsi: eosdem inuaderēt acerrime: ita et calor naturalis agit cum innaturali. nam regulato & cohibito calore innaturali & velut instrumēto facto innaturalis facit ad digestionem materiæ, quæ tamē de se machinatur maleficium & destructionem ad modum priuationis continue, per accidens tamē qui ea perfectius operatur præexistenti, cum species non posset in priori cōseruari particulari dato: & ideo inter principia & causas rerum trium & si per accidēs cōputatur phy. 1.

Colli. c. 4 circa me. & c. 6. & ca. 10. t. 6.

K

T. c. 66

L Quod ostenditur: quia mox si calor debilitaretur naturalis, opus putrefactiōis induceret & corruptionis innaturalis tanqꝫ simplex factus & impermistus.

PROPTER QVARTVM quidem. ad primū dicendum ꝙ Aristo. per ignem non audiuit calorem innaturalem, sed magis medium, plus tamen ad calorem attinens naturalem: quod apparet: quia addidit per cibos. Nō enim oportet in fe. materialibus frigidis quales sunt phlegmaticæ, & maxime quartanæ cibos subtiliare, sed potius, ingrossare. & abundantius exhibere, vt eius calore augmentato paucus destruatur febrilis, multus nāqꝫ calor modicum ad se trahit, et maior flamma minorem extinguit. Ad aliud dicendum ꝙ non est calor innaturalis qui animalia ex putrefactione generat, sed cœlestis magis. dña. 48. & 101. Sed id quidem valere minime dicetur quia similiter dicetur calorem innaturalem digerere calidi virtute cœlestis. Propter quod dicendum, ꝙ calor producens animalia nō est innaturalis omnino

M sed in ipso adhuc remanet quædam naturalis portio ca-

T. c. 13 loris. vnde quarto meteo. Animalia fiunt in his quæ putrefiunt: propterea ꝙ segregata caliditas naturalis existēs facit segregata. In putrescentibus nāqꝫ aliqua proportio generalis saltem calidi ad humidum remanet, per quam potest fieri generatio imperfectorum: licet specialis sit corrupta inexistens antea. Non enim ad generationem imperfectorū tanta requiritur proportio, vt ad ea quæ completorum dña. 35. Hmōi autem caliditas naturalis non seruat in calore simpliciter innaturali, uel si seruatur & faciat ad digestionē nocitiui, per accidens ostensum est hoc contingere. Aut fortassis in productione animalis plus vis constellationis operat ꝙ in digestione: pp quod non maius sed minus est producere animal ꝙ digerere, cum ex alijs contineat causis. dña. 101. ptractatis. Ad aliud dicendum: ꝙ calor innaturalis distinctus digerit materiā & exhalare ipsam facit per accidens: inquantū est instrm caloris naturalis. Ad aliud similiter dicendū: sanies. n. licet initialiter fiat a calore innaturali: pficit tn̄ naturali, obtinēte calido & maxime digesta laudata: & multo amplius febris putridę seu alicuius alterius ægritudinis materialis quod saniei extat simile. Ad aliud dicendum ꝙ calor ex cibis & medicinis acquisitus magis est naturalis ꝙ innaturalis: cum ad ipsum ordinetur vt instrm digestiuū. Ad ea vero quæ alterius partis sisr apparet: qm̄ tm̄ Ari. & Gal. loquuntur de digōne in simpliciter iuuatiuo, quæ calore dicta est perfici naturali omnino: nō autem de alio. Ad aliud dicendum id intelligendum esse in contrarijs per se & essentialiter: non autem in his quæ per accidens, qualis est digō calidi naturalis & extranei

N Nihil. n. prohibet quid per accidens aliquid operari, qđ aliud p se facit suo mō. Frigus. n. & calor infrigidat & calefacit differēter, vt vnum per se, alterum vero accidente vt tactum sæpe. Ad aliud dicendū ꝙ auctores magis enumerauerunt causas essentiales digestionem complentes, cū sint accidētalibus efficaciores. Aut ꝙ eas interdū

O tetigerunt sicut dictum est ꝙ a spasmo & thetano habito febris superueniens soluit ægritudinem.

DIFFERENTIA. CLIX.

QVOD digestio non debeatur causæ coniunctæ, sed antecedenti ostēditur: quia si digestio deberetur causæ coniunctæ, tunc putredine digesta febris cessaret: quod nō fit, nā cessante putredine, adhuc eius permanet substantia. Est enim digestio alteratio faciens cessare putredinē manente substātia in techni. Itidem fumus putridus nō indiget digōne, cum per se ipsum euaporet & dissoluatur: nō enim qualitates habet inobedientes ad expulsionem: sed ipse vt ostendetur causa est coniuncta: repletio autem & putredo est causa antecedens. Adhuc puisio competit causæ tm̄ antecedēti, hoc enim ipsius denotat nomen anteuisio: sed per digestionem habetur quædam præuisio. Reducitur enim ad

P benignum causa antecedens. aut præparatur ad expulsionem ne lædat vlterius. Itidem in febre putrida cum sit ægritudo fiens: quiddam est factum: quiddam uero futurum fieri. Si autē quod factum est debetur sola curatio & contrarietas, hoc autem vr̄ factum per causam cōiunctam, futurum autem fieri pp antecedentem quę ponitur subiuncta. Eti. dicunt oportere primitus materiam digerere, deinde ipsam eūare. vnde Mes. in antidotario ait Gal. testari potentiam syrupi acetosi fore ad omnes materias communem. dña. 170. sed causa antecedens est materia, non autem coniuncta, cum sit efficiens: iuxta illud in techni. V namquāqꝫ causarum efficientium abscindere prius, deinde sic venire ad eam quæ tacta est ab illa ęgritudinem. Efficiens autem et materia non coincidunt. 2. phy. cum vnum habeat vicem actus reliquum potentię. Digō igit̄ competit causę antecedenti & non coniunctę.

li. 3. c. 4

Dif. 6

li. 3. t. c.

T. c. 78. colli.

Q IN OPPOSITVM quoniam putredo communiter ponitur causa febris coniuncta: sed ei debetur digestio cum sit alteratio vt dictum existens faciēs cessare putredinem manente substantia, quam a quibusdam causis contingit facere. Rursus ars & medicus imitantur naturam, sed natura causam digerit coniunctam, cum ei dominetur & vincat. V nde Halya. Digestio nō est aliquid plus ꝙ ut dominetur natura & vincat humorem malum quicunqꝫ fit. Amplius digestio est causa quædam curatiua in techni. hoc vero causæ debetur coniunctę. Antecedenti enim magis debetur præseruatio. 11. de inge.

1. techni com 90 Colli. li. 3. t. c. 90. & 91

Ca. 2 in fi.

Palin. vbi competit euacuatio, & digestio: quia ipsa videtur ad euacuationem ordinari, iuxta illud Hippo. Digesta medicari. Sed putredini quæ ponitur causa coniuncta competit euacuatio: secundum illud techni. Euacuatio est totam ex corpore educens substantiam. Eti. digestio est præparatio substantiæ materię ut ad expulsionem ordinetur facilem: sed putredo relinquit

Apho. 1 vpho. 21 li. 3. t. c. 91

A stit expulsioni pp indigestiones, quia grossa vel subtilis vel aliter disposita, digõ itaq; causæ debetur coniunctæ.

PROPTER PRIMVM quidem sciendum, q causa in communi est ad cuius esse sequitur aliud fm naturam. vel dispositio per quam habet esse causatum, seu, qua res est primum aut principium rei habentis esse per aliud. Apud vero medicum causa est id quod primo est & ex quo prouenit inuentio alicuius dispositionis in corpore humano aut eius fixionis: primo secunda. Causarum autem quædam sunt sanæ, aliæ quidem ægre, nõnullæ vero neutræ in techni. Quæ duplices extant aut a generatione tales, & ita quædam sunt sanæ & ægræ aut neutræ, ceu & corpus triplex cui referuntur ibidem. aliæ vero post generationem seu a tempore. Et proprius, oẽs causæ sunt sanæ vt dicatur in techni qñ dicitur. Ad manifestos ęgros salubres causarum deinceps percuramus. nam omnis causa vel est sanitatis conseruatiua, vel sanitatis effectiua, quæ posterior natura & tpe prior. Causa B nanq; corpori ægro applicata proprie dicitur sana cum in sanitatem tãq; in finem ordinetur. Motusq; sumit nomen et speciem a termino ad quem: physi. 5. Et iustum est vnumquodq; nominari a fine. 2. de anima. Improprie vero potest dici causa ægra ratione subiecti cui applicaĩ ægroti, aut eius administrationis vt apparebit praue. Sũt etiam causarum quædam necessariæ, quibus corpus nostrum impossibile sit non subiacere, sicut aer, motus & quies, somnus & vigilia: cibus & potus, inanitio & repletio & accidentia animæ. Quædam vero non necessariæ his oppositę: sed potius casuales seu fortuitæ, gladijs. n. & bestijs vti, non necessarium, & ideo circa eas non consistit ars circa corpus humanum idest ars medicinæ. Ars tamen alia vt astrologia potest circa hęc existere, tunc. n. non existent ista casualia, verum necessaria magis. Et hæ quidem sex oẽs causæ sunt sanitatis & ægritudinis tanq; C materiæ: sed in formas consurgunt qñ corpori applicantur debitis aut oppositis quantitate, qualitate, tempore, modo, vsu & ordine. de re. sa. 1. Aut etiam opere. Ioannitius, quarũ principaliores quidem sunt q̃titas & qualitas. quid vero digestio dña ostensum. 50. Sed causæ particulares puta sanitatis & ægritudinis sunt tres. primitiuæ seu manifestæ, antecedentes. & coniunctæ dispositione complexionali: compositionali, & cõmuni. Sũt autem causæ primitiuæ res non corporales idest non de substantia corporis existentes, licet quædam ipsarum in se sint corpora, vt cibus & potus, ex quibus accidũt ęgritudines mediate uel immediate. Interdum enim caliditas Solis immediate febrem inducit ephemeram: qñq; vero mediante ebullitiõe quam in humoribus inducit febrem causat putridam. Causæ autẽ antecedẽtes sunt causę corporales puta humores, aut complexionales, vel compositionales, ex quibus accidet ægritudo non immediate, D verum alia mediante causa scilicet coniuncta, puta repletione & inanitione. Coniunctæ quoq; sunt causæ corporales ex quibus consurgit ægritudo immediate. primo secunda. vnde his existẽtibus adest infirmitas, & ipsis abeuntibus cessat eadem. Ipsæ tamen lędunt operationem alio scilicet morbo mediãte. 6. theo. Sed contra in techni dicitur q a causa coniuncta principaliter læda tur operatio, quod videtur esse immediate. Ad qđ dicendum per serieĩ expositionem hmõi quæ est. Facta vero ægritudo &c. q ipsa est duplex. Vna quidẽ simpliciter & vna ceu hectica et ephemera in qua nulla subest causa eam faciens, abscessit enim omnis: nihil enim est in corpe quod eam generet de distemperantia inæquali. Est & alia fm quid & lata, ceu qñ causa coniuncta sola facit morbum non suscipiens quid deinceps ab antecedenti quæ in uno paroxismo terminatur qñq; quarto prima: vt in vltimo paroxismo apparet magis interpolate, & in continua circa statum non minus. Et talis ægritudo est illa quæ curatur dispõne soluta. i. eã coniuncta & non prima, cum ipsa careat. a qua. s. causa coniuncta principaliter. i. per se & immediate læditur operatio per respectũ ad causam antecedentem, qua lęditur secundario & mediate valde. Quam & ipsam puta causam coniunctam dicimus esse ægritudinis causam. Ipsa. n. p̃ncipalis est illius causa, cũ ea conuertaĩ cum illa, vel in qua. s. ęgritudine principalr . i. simpliciter immediate & non p relatione: q ad causam antecedentem solum vt prius lędiĩ & reliqua sicut antea.

E

Subtiliter tñ consideranti sciendũ q causę quædã sunt antecedẽtes tñ: ut humoralis repletio anteq; ad mineram perueniat putredinis. Quędam coniunctæ solum: vt putrida fuligo seu fumus hmõi qui ex minera resultans putredinis in ventriculos peruenit cordis. primo febrium. vnde. 4. prima. Humor recipiens putredinẽ est cholera talis modi vt ab ea uapor egrediatur qui est subtilis fumosus valde. Aut sanguis, vt illud quod euaporat sit vapor subtilis aut phlegma tale vt inde spissus euaporet vapor vel melancholia hmõi vt ab ipsa vapor cõsurgat fumosus spissus puluerulentus. Q. autem hic fumus horribilis seu fuligo putrida sit causa coniuncta conuertibilis cum febre, non autem putredo monstratur, cum aliquando sit inuenire putredinem in a͞patibus aut in venis, non autem febrem, eo q fuligo putrida cor nondum competijt. Neq; etiam putredo grossior in ipsum sic posset tendere, aut si perueniret deteriora induceret & mortis symptomata. Q. si quis instans dicat cõiter poni putredinem causam fore febris coniunctam. Dicẽdum q per hanc putredinem partim audiunt fumum putridum qui uere coniuncta est causa, & partim ipsam ad causam reducunt antecedentem. unde. 11. de inge. In obstructione symptoma factum est transpirationis detẽtio: in qua rursus putredo humorum causat antecedentẽ febrẽ. Hic autem propter diligentem doctrinam opus fuit Gal. & A. exponere: quod merito potest fieri. nam putrefactio quæ est corruptio quædam in vnoquoq; humido proprie & fm naturam caliditatis ab aliena caliditate. meteo. 4. vndecunq; consurgat siue transmutatio totius substãtiæ corporis putrefiẽtis in corruptionem ab exteriori calore. 11. de inge. Vnde Isaac feb. 5. Putrefactio ẽ corruptio humidis & liquidis corporibus eueniẽs propter ebullitionem & turbationem caloris extranei. Sed id quod dicitur, aut quia mouetur & fluit contrarium ipsi est quod scribitur. proble. 22. putrescunt quidem mota omnia. Dicendũ q duplex est motus. Localis videlicet & a seipso fere, ac alterationis ab altero impressus. Mota siquidem primo cum euententur, & superflua expellant, p̃seruantur a putrefactione: vt animali & aer & aqua: quæ autem mouentur secundo ceu corpora dicta in aere quiescere putrescũt. Calidum enim continentis extraneum subingrediens ipsorum corrumpit calorem: causando ebullitionem & alterationem in humidis ipsorũ, & ideo vinum acescit in uase qñ non fuerit plenum, & proprie qñ non educitur quid de ipso: mouet enim aer & alterat semiplenum amplius pleno: cuius quidem communiter. meteororum. quarto & colliget tertio duplex causa existit. Vna quidẽ per se: puta calor extraneus qui calorem exhalare cogit naturalem & maxime cum uehementi fuerit coniunctus qualitati, altera per accidens vt frigiditas. Quando enim calori dominatur extrinseco, extinguit ipsum, et tunc ex materia calor alius generaĩ extraneus. Est autem quintuplex causa: propter quã aliqua reliquis putrescunt amplius aut minus. Aut quia sit in ambiente calidiori. unde hyeme minus quidem putrescit: quoniam in aere et aqua modicum est calidum, & similiter in animalium corporibus & ideo tunc minus ægrotant: quæ tamen si ægrotare contigerit. magis depereũt proble. primo. Vel quia sit coagulatum & maxime frigido, ceu metallum vel adeps. Aut quia feruens ut ignis & spiritus. Vel

F G H

Marginal notes: Do. 1. c. 1 in prin. | Li. tra. 1 c. 5. & 3. | Li. 1. c. 16 f. | Li. 3. t. cõ. 74 | T. c. 4. & 48 | T. c. 49 | Colli. post p. n. in fi. | Cap. 1 Li. 3. t. c. 12 | Colli. 2 do c. 3 fi. | Cap. 5. in medio. | Tra. 2. c. 8 post prin. | Cap. 9. in fine. | T. c. 6 | Ca. 8. post principiũ. | Cap. 1, in medio. | T. c. 6 | Ca. 3 iuxta finẽ. | proble. 25

I quia mouetur & fluit: vt aqua & spiritus, siue sanguis arterialis. Aut qa molis sit amplioris. In ea enim calor pro prius est immensior, et ideo aqua diuisa celerius putrescit coniuncta vero minime, vt apparuit dria etiã praeeunti.
Cap.6 Et febrium primo est triplex fm q magis, aut minus, vel mediocriter calido participat extraneo. Primo quidem causatur, aut quia virtus digestiua est debilis omnino vt in nullum possit benignum transmutare quod putrescit superfluitatis. Existente etiam ipso commẽsurato prauo vel virtute non existente penitus imbecilli: humido putrescibili maiori ente vltime. Et talis quidẽ putredo neq colorem neq odorem aliquem habet determinatum, sed secundum substantiam eius semper quod putrefit alteratur & variatur, aliquoq putrido colore participat albo
T.& c.46 & foetore: minime lenis existẽs & aequalis per omne. pro guo.1. Quae quidem subsidens ad modum sanici, putredinis denotat digõnem, vt in febrib⁹ apparet materialis:
K quae autem in medio existit mediocris indicatio.

PROPTER SECVNDVM autem sciendum, q quidam dixerunt digestionem competere causae coniunctae & antecedenti: qui demum sibi aduersantes protulerunt eam causae solum antecedenti: quos puto suis sermonibus intellectum intellecti sanum habere: cum causam antecedentem velint aliquãdo duplicem facere, similiter & coniunctam. In hoc tamen q videtur sentire fumum putridum corpetentem non recipere digestionẽ, forsitan (vt apparebit) non continet veritatem. Quid autem de hoc, tertio videbitur dicendorum.

PROPTER TERTIVM vero sciendum, q digestio principaliter cõpetit causae mediae inter vere coniunctam & antecedentem vt minerae putredinis. consequenter vero causae antecedenti praenotatae etiam prius Et demum minime valde coniunctae causae dictae, pprie: quod ostenditur: quia illi praecipue competit digestio, cui
L semper competit et per se, talis autem est putredo: facit.n. digestio cessare ipsam: manente substantia. Non autem hmõi causa existit antecedens. Neq enim sanguini peccanti quãtitate solum proprie debetur digestio vt sentiũt.
4.p. tra.2 Ca.7. post medium. A. & Gal. mox eũantes vsq ad animi defectionẽ. Neq etiã materiae furiosae debetur digestio, nisi fortassis dicat
Vt.1 aph. C6. aph.2 Versus fi. quis ipsam non debere digeri per accidens: eo q natura tempore ipsius non tolerat effrenitatẽ sine periculo grandiori. vt Gal. in pluribus notat locis. Aut dicendũ potius q haec materiae proportionatur digestae, quod ex ipsius apparet motu agitabili & furioso. Quare crisium.1.
Ca.9. iuxta finem. In materijs quidem solum furientibus rationabiliter quis fm principia vtetur pharmacia: cooperationem habens ad attractionis facilitatem superabundantium humidorum motus. Similiter materia mediocris existens multotiens in ventre aut capite potest sine digestione eũari, & proprie cum natans extiterit, quia tamẽ plurimum causę antecedẽtis est viscosum, aut grossũ, vel subtile, seu aliter
M in obedientia expulsionis affectum. Ideo sibi consequenter debetur digestio. Quod de causis praeseruatiuis appa-
Li.3.t.c6. 81 ret in techni. Perparum vero causę certe cõpetit coniunctae, cum non habeat praetactas substantias eũoni inobedientes, quia tñ est calidior, vel siccior, aut mordicacior vel acutior, siue venenosior q̃ expediat eget digestione, & ideo vehemẽtiori status incendio facta syrupi & alia frigiditatis administrantur multae, partes confortantes dissolutas, corq proprie. Repellunt etiam ab ipso per ipsius epithimata confortatiua super illud posita. Et propter istam intentionem in febribus ephemeris potum frigidae & medicinas administram⁹ frigidas. Amplius.11.
Cap.9. ad medium. de inge. videtur sapere Gal. inquiens: quia in viuente corpore fit putredo quod alterare potest & digerere ac reducere ad benignum quaecũq putrefactorum sunt semiputrida & semimala virtutem habebit in sanationẽ. Eti. tentantibus sanare febrem: necessariũ est cessare facere putredinem, vt duae quidem fiant intẽtiones. Vna quidem N
a febre. altera quidem a putredine, ut quod ipsius etiam putredinis factum est curetur, quod his quae aperiunt perficitur, & quod fit prohibere: quod perficitur humorum obstruentium inhibitione, quorũ duo vnum respicit putredinem causam scilicet intermediam, secundum autem antecedentem. Et demum subditur fm putredinẽ humorum & excretio & refrigeratio & semiputridorum est digestio. Adhuc quod plus habet de inobedientia in eũacuationem & maiorem contrarietatem ad naturam diutiusq permanentẽ, principaliter eget digestione quę talia cogat cessare. Haec autem est putredo cum omnis indigestionis maneries praetactae magis reperiatur in ipsa q̃ in causa antecedenti & vere coniuncta. Itaq digestio principaliter competit minerę putredinis consequenter causę antecedenti, & demum coniunctae puta fuligini & putrido fumo.

PROPTER QVARTVM vero. ad primum dicendum cum expositione prius qualiter digestio siue alteratio putredinem faciat cessare manẽte substantia. Qd O
dupliciter videtur interpraetandum: vno quidem modo fm translationem Arabicam habẽtem, necesse est vt facias alterationem scilicet quiescere putredinem, & substantia quae fuit ante putredinem sit manens in corpore: talis quoq substantia fuit humor. vnde fm hoc exponetur manente substantia videlicet humorum: cum nõ amplius causa antecedens pertransit in coniunctã: sicut alia videtur sonare translatio: de quibus extat sermo qñ dixit. Ferunt enim si ita contingat in hu. putrescentibus accendi febrem. Aliter vero dulcius vt alteratio faciat putredinem cessare, non quidem fm formã suam omnino, quia tunc in statu iam non esset febris: cum cesset a putredine & remaneat praeter naturam existens etiam. Sed q remoueat substantias & qualitates actuales existentes in ipsa prohibentes eam expelli remanente ipsius substãtia interius adhuc ineuacuata, quae per euacuationem educitur demum vt mox subditur, eũo totã ex corpore substantiam educens. Velut digestio proprie competit indispositioni substantiae prohibenti eius eductionẽ. Et P
per hoc quid dicendum apparet, quia licet materia sit digesta, manet tamen substãtia humoris aut putredinis: cũ ipsa plus euacuatione tollatur. Quidam vero dicunt substantiam putredinis quae est materia manere: non autem quae forma, cum sit iam digestione sublata. Quod veritatem non continet vsquequaq, cum in ea non pauca horribilitas adhuc & oppositio reperiatur ad naturam, ita vt nõ solum materia inde monstret, sed & forma. Ad aliud dicendum q fumus putridus licet non indigeat digestione propter substantiam: eget tñ propter qualitates primas & secundas: vt ostensum extraneas. Neq etiam oino sic resoluit cum parietes inuenerit densos relisictes. Et ideo vt dria ostendetur.162. expedit frictiones & inunctiones corpi adducere. Ad aliud dicendũ concessum Q
esse prius. Illa et praeuisio nõ simplex est sed cõposita ex causa praecustoditiua & curatiua apho.2. & .11. de inge.
Ad aliud dicendũ q licet causae vere coniunctae competat curatio, conuenit etiam vt ostensum est aliquo mõ digõ. Ad aliud dicendum q causa antecedens & media vt putredo habet rõnem materiae: quibus, pprie debetur digõ. Fumus autẽ putridus est causa efficiens & aliud a pdictis duabus. Sicut spũs qui fit ab humore subtilitate aliud est ab ipsis ita vt fumus putridus a minera putredinis, & multo amplius a causa praecedente. Aut abscindere causam efficientem idest facientem ad esse causati, & sic etiam materiã & vniuersaliter omnis causã potest dici efficiens, cum producat causatũ. Quod etiam quidam intelligere nequeuntes multotiens expositione intellectus sanos peruertunt maiorum. Quae alterius partis erant apparent arguta.

Pleniori

A

PLenioris huius inquisitionis causa hæsitatur an humor sit causa febris efficiens, vel materia. Videt nanq; efficiens iuxta illud. Vnum commune habentes præceptum efficientem vnamquanq; harum causam abscindere prius &c. Sermoq; existit in curatiõe synochæ. Et fulcitur vt tactum. Si nanq; humor cum eo ꝙ est causa efficiens: esset etiam materialis: sic materia coincideret cum agente in vnum quod negatum est phy. 2. Tunc nanq; potentiæ & actus differentiæ valde oppositæ. Commentator procemio de anima, starent vna. Tres nanq; causæ multotiens in vnum veniunt numero vt forma & finis. vel specie: ceu agens cum prædictis, homo enim hominem generat. Adhuc de sensu & sensato nec sanitatem neq; infirmitatem possibile fieri carentibus vita, sed humor caret ea, cũ ipsa sit consistentia per alimentum. Tale vero non alitur sed alit, propter quod humor non erit materia febris sed agens, & ꝙ amplius sanitas & ægritudo tantum inerunt membro, cum ipsum maxime viuat. Et firmatur: quia primo prima. ipsum ponitur sanitatis & ægritudinis subiectum propinquum. Eti. agẽs est vnum principium permutationis primum: finis autem quietis. Talis autem est humor propter prauas dispositiones illi coinditas: materia etiam est ex quo fit aliquid cum insit. physi. 2. & 5. metaphy. Sed huius non est humor ad febrem, cum ea sit accidẽs, & ipsum non habeat materiã ex qua sed in qua. Humor itaq; non est febris materia.

3. techni T. c 9
Collit. c. 70
C6. 6. 18. circa prin.
B
Doc. 1. c. 2 post prin.
T. c. 18
T. c. 2
Do. 1. c. 2 post pr n.

IN OPPOSITVM primo enim prima. Causæ enim materiales positæ in qbus sanitas & ægritudo mensurantur, sunt subiectum quidem remotũ humorũ quos quidem in causis ibidem non exprimit effectiuis. Et eodem secũda. Causæ antecedentes sunt causæ corporales scilicet humorales, aut complexionales, vel compositionales. Scribitur etiam febrium & quarto primis, quòd tria sunt febrium genera secundum triplex distincta subiecta. Nam ephemera fundatur in spiritibus: humoralis in humore seu putrida magis, & hectica in membris.

Do. 2. fẽ. 1 cap. 2. in principio.
Ca. 1. in medio.
Tra. 1. c. 1 in medio.
C

Rursus materia est ex quo &c. sed taliter humor se habet ad febrem. Est nanq; quidam excessus ex calidis & humidis. proble. prima. Excessus autem causam materialem importat: igitur humor est causa materialis febris, & non efficiens.

Proble. 25

PROPTER PRIMVM quidem sciendum, ꝙ quid sit humor: differentia ostensum. 29.

PROPTER SECVNDVM vero sciendum, ꝙ aliqui dixerunt ꝙ humor erat duplex. vnus quidem qui est pars membri. Est nanq; imbibitus & cõuiscatus cum eo: & talis est materia sanitatis & ægritudinis. Alius in concauitatibus venarum, & causa is extat sanitatis & ægritudinis effectiua. Sed id non valet: quia primo humor non remanet sed transiuit in membrum. Neq; secundo vt ponunt est causa efficiẽs. verum materialis magis vt videbitur consequenter. Et ideo quidam exposuerunt humores idest spermata, eo ꝙ spiritibus & membris sunt confinia. Nonnulli moti propter præinducta simpliciter protulerunt humorem fore causam efficientẽ & non materialem. Quidam vero materialem exponentes efficientem idest facientem ꝙ causa materialis est & faciens, cum sit vna quatuor causarum ſm illud quod subditur demum. manifestũ vero ꝙ facientium causarũ &c. quod etiam apparebit ex dicendis.

D

PROPTER TERTIVM vero sciendum, vt persuaserunt non praue arguta quòd humor se habet ad febrem seu ægritudinem in ratione causæ materialis & efficientis: vt colliget tertio. Occasiones ægritudinum materialium sunt: quoniam humores quatuor ægrediuntur ab eorum temperantia in quantitate aut qualitate, et hoc accidit aut a parte materiæ aut a parte efficientis. Subdit etiam quòd hu. exeunt a natura ex duabus partibus: a parte materiali & efficienti simul. Quod firmatur: quia sicut se habet hu. bonus ad sanitatem: similiter & prauus ad ægritudinem: contrariorum enim contrarij sunt effectus & causæ similiter. sed humor permanens sub decore naturæ causa sanitatis extat materialis. Ex ipso enim surgit partium temperantia. vnde physicorum. 7. Sanitas est commensuratio quædam calidorum & frigidorum, aut eorum quæ sunt infra: idest humorum ex quibus componitur corpus vt exponunt aut ad continens. Similiter humor sui temperata natura conseruat aut efficit sanitatem. Ita etiam in ægritudine contingit quòd humor poterit habere rarionem causæ materialis & efficientis. Amplius omne quod fit: ex aliquo fit: vel in aliquod ex agente. Cũ generatio seu factio quęlibet procedat ex potentia in actum per aliquod ens actu nono metaphy. Sed febris fit: effectus enim ex aliquo & in aliquod, quia substãtia proprius generatur ex aliquo: puta ex materia vere. Accidens autem proprius fit in quod, ceu subiectum. Et firmatur: quia in humore reperiuntur duo: materia siue subiectum ipsius, & qualitas. Itaq; humor poterit habere causæ materialis & efficientis rationem ad febrem. Similiterq; in alijs materialibus morbis. Potest autem & quis apparenter dicere quòd humor sit causa materialis febris & non efficiens: quia illud quod causat febrem humoralem vel putridam, est fumus seu fuligo putrida vt tactum. Hic autem non est humor: ceu spiritus non est sanguis: immo essentialiter differens penes medicos ab eo: licet constituatur ex ipso. differentijs 48. & 59. Neq; etiam perfecte humor vt ipse febrem perficit vt materia: cum oporteat tandem prætactam fuliginem cor petere.

Cap. 1. in principio.
B
T. c. 17
T. c. 13.
F

PROPTER QVARTVM quidem. ad primum dicendum. Aut quòd idem non est causa materialis & efficiens: cum humor vt visum essentialiter differat a fuligine putrida & a minera putredinis similiter. Vel dicendum quòd in generatione & fictione erit vt quæ substantiæ. Id verificatur maxime: cum agentia & patientia in ea proprie oporteat distincta fore subiecto & loco. In generatione vero secundum quid vt accidentis qualis est sanitas & ægritudo, non sic necesse: vt ostẽdit materia vaporis, cui calidum actiuum inditum adest, & forma occulta suscitata in theriace qua venenum depellit. differentia. 178. Subiecta nanq; simplicium sunt materia, eorum uero qualitates efficiens. vnde & in techni. Sex non naturalia ponũtur materiæ quædam sanitatis & ęgritudinis. Sed prout fuerint competenti vsu corpori administratæ fiunt conseruantes & salutem præstantes. Ita & peccantes in contemperantia ægritudinis sunt causæ. Sufficit igitur in huiusmodi distinctio rationis realis causa identitate subiecti: aut licet materia & agens non coincidant in vnum numero vel specie: concurrere tamẽ possunt in id quod est idem subiecto. Quod denotat materia eadem et vera cum misto. In qua substantiæ elemẽtorum sunt materiæ, & qualitates illorum agens similiter & in proposito. Potest & quis exponere introductum efficientem idest facientẽ. Omnis enim causa aliquid facit modo aliquo: super quod inquit extranee Haly. id ꝓprie non esse nisi in ægritudinibus quæ sunt primitiuę tantum. Ad aliud dicendum quòd Aristo. sanitatem et ægritudinem toto retulit vt animali in communi, & non in partibus quibuscunq;. Quod apparet: quia demum subdit. Necessarium est animali ſm quod animal vnumquodq;, sensum habere, & tñ ſm plures ipsius partes non est sensus. Velut enim ostẽdetur ꝙ naturalis habet determinare de principijs sanitatis & ægritudinis: quę passiones sunt vitę, cum de vita habeat negociari. Vel dicendum ꝙ spiritus & hu. possunt dici viuere, ad vitam enim ex ꝓpinquo ordinantur. Et quod deest ad paruum apud intellectum tanq; nihil detrahere videtur. phy. 2. Aut sanita-

G
Li. 3. t. c. 10
H
3. techni. com. 95
T. c. 56

I tem tandem omnem & ægritudinem inesse membro ex alijs prioribus causatas. Ex humoribus enim & spiritibus laudabilibus temperata causatur totius complexio: deinde compositio & natura communis. Ex illis autem sanitas in parte, ita & ægritudo ex his corruptis inducta tamen insit membro. Quod monstrat quia in commune ipsius læsio concidit partis. Fulcimento vero dicendum ꝙ subiectum dicitur dupliciter. Aut proprius vt in quo fundatur dispositio, & ita humor subiectum putridæ, spiritus ephemeræ, membrumq; hecticę. Vel illud in quo manifestantur operationes perfici seu corrumpi. Et membrum quidem nosce fore maxime subiectum sanitatis & ęgritudinis. Huiusmodi enim dispositiones primũ idest immediate sunt in membro: consequenter autem in spiritibus, & humoribus. Sed primum idest anteꝙ nihil plurime humoribus & spiritibus. Ad aliud iam secundum eius ambas partes quid dicendum, apparuit: quo-
K niam humor conceditur habere rationem causæ efficientis mediate, sicut etiam causæ materialis: cũ effectus semper causæ suæ proportionentur immediate, ceu febris fuligini purulentæ quę ipsius extat coniuncta proprie conseruatiua: ab ipsa nanq; progreditur absq; medio: sed materialis vt repletio causa extat mediata.

DIFFERENTIA. CLX.

QVOD materia digesta non possit febris seu morbus causari ostenditur: quia digestio alteratio est faciens cessare putredinẽ manente substantia differẽtia priori, hæc autem alteratio est digestio. Materię nãq; debetur alteratio, sicut discrasiæ sanatio. Amplius sublata causa tollitur effectus cum fulciatur illa. Sed putredo communiter febris ponitur causa coniuncta conuertibiliter ipsam concomitans, qua ente morbus existit. Recedenteq; iuxta Ioannitium prouenit sanitas. vnde Haly. Quãdo prohibebimus putrefactionẽ non generabitur ab ipsa febris. Hanc autem remouẽt digerẽtia: vt cibus, potus, exercitia & medicinæ. Adhuc quando cessat ebullitio in putredine, cessat febris: cum fumus putridus cor non petat. Sed materia digesta cessat ebullitio, alioquin non esset digesta. Eti. Illud quod est motum a natura æquatum & eũoni præparatum, non causat febrem: cum ex victoria & inæqualitate quam obtinet supra naturam causetur: hoc autem est quod digestũ extat. Rursus digestio est complexio a proprio & naturali calore ex contraiacẽtibus passiuis. differentia. 50. Q. autem tale, cum sit dñatum natura febrem non causat omnino. Palin. destructo subiecto, & accidens perimitur, cum ipsius sit esse ab illo. Sed materia digesta tollitur subiectũ eius puta humor in quo fundabatur. vnde differentia priori. Arabice. Alterationem quidem vt facias ita quietare putredinem & substãtiam quæ fuit ante putrefactionem sit remanens in corpore: propter quod
M Haly. vna intentionum curationis est mutatio humoris donec quiescat putrefactio. Itaq; materia digesta febrem generat nequaquam.

In isago. tra. re. & naturã ro. cont a oc. sani. & ęgritudinis. 3 techni. com. 91

L

3. techni com. 90

OPPOSITVM arguunt quidam huiusmodi ex febrium primo. Manente virtute adhuc digestiua vasorũ, qui putrescit interius humor in talem alterationem deuenit. Ex crisium etiam libro consimilem asserunt seriem. Palin quarto prima. Et ansedimen laudabile est aliqd nisi humor faciens ægritudinem qui iam digestus est. Ex his quidem seriebus & alijs non multum ad id concitantibus, volunt digestionem etiam habente materia fieri febrem. Itidem cum ad causæ remotionem: effectus non permaneat, & si per digestionem cessaret putredo febrem inducens ipsa quiesceret: cum materia foret digesta. Sed in statu ea est plene digesta, primo de crisi. cessabit igitur febris. Cuius contrarium experimur, cum tũc ipsa eiusq; accidentia intendantur maxime. Circa enim statum pronuntiatum est ab Hippo. omnia intẽsiora symptomata existere. Amplius materia quæ digesta supponitur est putredo: huiusmodi autem est præter naturam sibi inobediens & incorruptibilis plene. Quæ vero talis, febrem ualet continuare. Itaq; materia digesta febrem potest causare.

Cap. 6. añ medium. Collſ. i. 2 Ca. 12 eis. medium. li. 1. c. 7. añ medium. Tra. 1. c. 7 post me. Collſ. ca. 3 post me. & cap. 10 8. apho. apho. 30

N PROPTER PRIMVM quidem sciendum, ꝙ materia febris putridæ de qua principalius sermo est triplex. Vna siquidem remota: vt humor seu repletio. Reliqua proprior vt putredinis minera. Tertia vero causa vere coniuncta rationem habens efficientis: ut fuligo aut fumus putridus cor petens immediate: differentia præcedenti. Quid autem sit digestio differentia monstrauit. 50. Quid autem febris. 87.

Febris putridæ materia triplex.

PROPTER SECVNDVM vero sciendum, ꝙ aliqui dubitarunt ad vtranque partem in hoc quæsito. Ipsumq; impertractatum cum sponsione grandi relinquentes. Aut quia eius videbatur expositio difficilis vel
O prolixa. Videntur tamen hi aliquando innuere ꝙ materia digesta perfecte non causet febrem. Eo quòd expulsioni coniungatur immediate fere. Quod tunc per accidens vt apparebit existit solum. Quidam vero apertius protulerunt moti, eo ꝙ digestio faciat cessare putredinem febris causatiuam immediate materiam digestam febrem non inducere perfectæ. Qualitatem tamen aiunt quandam in membris impressam ex inde febrem facere. Quod non valet fortasse: neque quantum ad primum, cum eorum motiuo vt monstrabitur subsequenter: neq; quo ad secundum: quia sic iam in omni foret putrida cum hectica: cum feb. putredinis subiectum habeat humorem. Hectica vero membrum. Adhuc breuis quædam passio nullam impressionem facit in partem: cui post abscessum ipsius opus sit procurationem superesse. tertio tertia.

P PROPTER TERTIVM vero sciendum, quòd materia digesta: ut putredo cui quidem dictum proprius rationem digestionis anterius competere febrem potest adhuc fouere, quod indicatur quarto secunda. ita non fit febris sublimatio cum apparition e digestionis, sicut non fit cum digestione apostematis dolor vehemens, quod monstratur, quia quousq; intentiones curatiuæ nõ sunt adimpletæ febrem remouentes, permanebit & ipsa, cum aliter cessare non possit: sed materia digesta intentiones curationis cunctæ non sunt completæ. Sunt enim tres. 11. de inge. putridorum humorum excretio refrigeratio & semiputridorum digestio. vnde. 3. practicæ dicimus oportere in medela febriũ ex putredine tribus nempe vti. Primum est caloris febris extinctio, ac eius aduersatio. secundum humoris putridi euacuatio: tertium vero ciborum regimen ac potus electio: quod cibis & potibus digestiuis & medicinis perficitur vt consequenter exponit. Duæ vero tantum tanguntur in techni, alteratio
Q videlicet & euacuatio: vnde Haly. tertiam quidem tacet Gal. quæ est feb. curatio cum frigidis & hu. propter manifestationem eius, & quoniam ipsius est sermo in conseruatione sanitatis. Bertoldus vero alemanus Haly. stimulus infestus inquit, ego dico quòd nõ tacuit sed in fine capituli prosequitur vbi dicit: deinde sic venire ad eam quæ facta est ab illa ęgritudinem: quem quidem gratis in quammultis præfatum impugnat: quamuis is desipuerit in nonnullis: non enim factum est ab ęgritudine plerũq; post abscissionem febris: non est autem ægritudo ea: cum illa iam cessauerit per eius causæ cessationem, cum dependeret ab ea, verum alia quædam discrasia in membris relicta: nondum tamen ad multum impressa vt habitualiter sit inserta, velut quando ad separationẽ ignis immensi & diutini caliditas in parietib⁹ eo amoto remanet aliquandiu: id autem perfecte habetur per hoc ꝙ dicitur quæcunq; vero quali ad eam quę adhuc fit in ipso end.

Tra. 1. c. 1 in prin.

Tra. ca. 2 in fine.

Ca. 13. in medio. Cap. 9. in princi.

Li. 1. ca. 90 Bertoldus. Tr. 1. c. Tc. 95

Et per

A Et per illud tandem manifestum vero quod ipsarum discrasiarum alteratio sanatio est. Eti. aphor. 4. Apparet in ægritudinis materialis sanatione tria oportere cócidere, puta digónem, sequi vero discretionem id est diuisionem et deinceps eũonem: sed in digóne vnum tm̃ occurrit: nõ enim in ipsa est eũo neque discretio quę ad eũonem ordinatur: est tñ discretio quædam quæ est humoris a partibus quibus adhærebat separatio. Duplex itaque est circa materiam educendam discretio aut fortassis triplex: si viscosorum incisio dicatur discretio: principale nanque digestionis est materiam vniformem ponere cum eius diuisione, vt nullum apertis meatibus patiatur in expulsione obstaculum, vnde post digestionem oportet expulsionem consequi finalem: digestio igitur sola nõ sufficit: quare prognosticorum. 2. Multotiens ægritudo iam est digesta & non est processio sputi fm quod oportet: quod virtutis contingit imbecillitate pectus mouentis. vnde interiorum. 4. secundum Hippo. Quidam Papligiorũ digesta expuentes parum vixerunt. Q. si dicatur accidentaliter his contingere nõ valet. Nam si materia fuerit digestionis omnem benignitatem sortita, virtute etiam debili ente in nullum machinaretur versutum. Itidem. Facta sanie materia est digesta, apparẽs prognosticorum primo. nam sanies fit calore vincente tandem naturaliter: differentijs prioribus, ita vt iam sit digesta calore in ea obtinẽte naturali: sed ita disposita se, inde licet minor educitur. vnde apho. secunda. Circa generationem saniei &c. Amp. firmaẽ quia febrium primo. Putredo humorũ quæ est in vasis, similis est ei quę fm phlegmones apata & alias pustulas. Sed in apostematibus per saniei digestionem facta febris adhuc permanet: immo in quibusdam intẽditur eruptio prognosticorum secundo. Rursus in quo nõ modica pars continetur præter naturam, potest inceptam alere febrem, & proprie cum membra sint iam disposita recipere. hmõi vero est sanies quãtumcunque a natura victa; nã & in ipsa res adhuc præter naturam constat non parua. prognosti. apparẽs febrium primis & pharmacorum. 5. Adhuc id in quo remanet ad naturam inimicitia, horribilitas, inflammatio & serositas: potest febris habilitatem producere, hic autem diligenter adurenti in sanie seu materia quantumcũque digesta sunt reparata. nam per alterationem nõ tollitur a materia magis nisi ad expulsionem inobedientia, cum hmõi digõ non sit aliud: ex quibus conuincitur putredinem non solum fientem: verum etiam a digestione factam vt in dissolutiõe apparebit argutorum febrem alere potẽtem. Sed circa prædicta dubitatur, quia ex his saltem habetur quod materia digesta febris & accidentia debeant mitigari: cum vtcunque fuerit a natura dominata cuius quidem contrarium experimur.

Dicendum, quod hæc mitigari habẽt propter materiæ vt arguitur digestionem. Q. autem intendatur, aut propter corporis euenit habilitatẽ, ac magis propter naturæ impetum ad excretionem materiæ. vnde de accidenti. 5. Febris causonica rigore accidẽte: quia materia hmõi febris cholera rubea existens: dum fortius mouetur, augmentatur & magis accẽditur: & nullo modo recedit nisi cholericus vomitus, siue egestio, aut nimis contigerit sudor. Et apho. secunda. Quibuscunque crisis fit, his nox difficilis portabilisque ante paroxismum. Commentator quidẽ fit autem natura discernente ab iuuatiuis nocitiua & ad excretionem præparante. Animalis enim virtus secundum status fatigatur q̃ multũ: & si vitalis permaneat fortis, & naturalis.

PROPTER QVARTVM vero dicendũ. ad primum quod per digestionem non tollitur omnifariam putredinis esse, quod enim putridum extat, nunq̃ vt ita potest imputridum fore ac naturale. sed digestio remouet a putredine qualitates excessiuas actualiter virtuti rebelles ex pulsiuæ: si enim fuerit calida infrigidatur, si humida siccatur & contra. si autẽ subtilis ingrossatur & econuerso. Inciditur etiã quę viscosa in techni. non tñ potest ab ipsa habitum repellere et cum actu susceptiuo pcipue ad febrẽ disposito ente. Aut dicendum, quod putredo est duplex. vna quidem fiens. altera vero facta. 11. de inge. Alteratio siquidem facit cessare putredinem fientem, non autem factam, corrigit enim & conterminat causam antecedentẽ ne ponatur sub coniuncta. Scias tñ quod putredo proprius dicitur quæ est in fieri, & non quæ in facto esse: cũ ipsa sit fm Ari. corruptio & Gal. transmutatio. dñia priori, qui rem in fieri & non in facto esse pronuntiant: putredo aũt facta & amplius fiens vt probatũ nata est febrem in esse causare inceptãque præcipue. Ad aliud dicẽdum, quod putredinis minera non est causa febris vere cõiuncta, sed fuligo putrida cor petẽs immediate: vt dñia visum præeunte. vnde dicentes putredinem causam fore febri vnitã & conuertibilem, duas solum ipsius ponunt causas: cum tñ sint tres expressę: duæ quidem materiales magis ceu priores, & vna efficiens sicut fumus putridus a putredinis minera realiter alius existens: vt spiritus a sanguine ex quo generatur, & hic plures vndique moderni medicorum obsessi steterunt formidantes idem cõtra Ari. materiale ponere principium & efficiens, eo quod in techni putãt humorem causam dici febris efficientem: quod non est: sed fuligo vocata ab eodem iam aliud facta vt visum dñia. 87. et prius: quãtum etiam cibi: medicinæ & alia possint de benignitate præstare putredini: dudũ apparuit. Ad aliud dicendum, quod ebullitio non cessat vsquequaque & oppositio quam habet putredo ad naturam vt tactum: & maxime cum sæpius ac verius putredo extet in fieri. Ad aliud quid dicendum, per primum apparuit, ex eadem enim protenditur radice. Ad aliud dicẽdum, quod sermo in radice ille de digestione fit in iuuatiua, hic autẽ de ipsa in nocitiuo est ratio. Ad aliud dicendũ, quod putredo potest dupliciter accipi: & pro qualitate magis ac pro corpore & putredo quæ non est accidens sed subiecto nullo egens alio subiecto. Alterius etiam partis auctoritates inductę putredinem protendunt magis fientem quàm factam, de qua nulli extat dubium febrem causare: quare etiam in statu in putredine facta febris & quæ eius intendantur apparuit.

DIFFERENTIA. CLXI.

VOD in morbi principio competat euacuatio uidetur, quia Hippo. Inchoantibus morbis siquid videtur mouendum moue. Vnde Commen. Melius in principijs euacuare vt minor materia facta facilius natura possit digerere. Itidem. 8. & 13. de inge. Iubetur in principio euacuãdum. Adhuc præcipiunt fere medicorum omnes in febribus sanguinis: vsque ad lypotomiam euacuandum: iubent etiam in apoplexia: angina, & talibus mox omnifariam euacuare. Eti. euacuandũ illo tempore quo virtus est fortior: cum ipsa euacuatione perturbetur ita vt maior indicatio in euacuãdo sumatur a virtute aphor. prima. Id autem est a principio, cũ nondum fuerit pugna morbi debilitata natura. Eti. quòd prohibeatur euacuatio in principio id ex indigestione accidit materiæ, propter quod Hippo. præcepit digesta medicari & euacuari matura: sed quædam materiæ in principio etiam sunt digestæ, sicut plures sanguineæ in stomacho natantes & fortassis cholericæ furiosæ, cum non habeant aliquid prohibens eas moueri vt in sequentibus ostendetur: in principio itaque est euacuandum.

IN CONTRARIVM q̃m Hippo. præcipit concocta medicari, & mouere non cruda, neque in principijs &c. Eti. Qui eũat materiam indigestam & pcipue cũ fuerit ad apa collecta nihil eũat de materia sed destruit loca sana ęgritudini resistentia. re. a. apho. qrtis & crisiũ primo.

Concil. Ff iiij

Marginal notes (left): T. c. 89 T. c. 105 coll. com. 12. in medio. — Com. 67 in medio. Coll. ca. 4 post prin. — B — Coll. t. & com. 44 — Apho. 47 in prin. cap. 5 — T. c. 57 vsque ad te. com. 63 — C — cõ. 46 in ea fine. cap. 6 coll. dif. 2 cap. 5 an medium. — D — Ca. 5 post principiũ. — Apho. 13 Coll. cõ. apho. 13 in princi pio & 16 in fine.

Marginal notes (right): E — lib. 3. te. c. 135 — Ca. 10 cir. principiũ. — Arg. 1. in medio. — F — vt coll. 1 phy. t. c. 70. li. 3. t. c. 90 1. 8 dif. fe. Ca. 5. post principiũ. — G — 1. apho. apho. 29 — Ca. 4. post principiũ. Dif. 1. c. 2 & di. 1. c. 2 & cap. 3 in prin. — H — Coll. cõ. apho. 4 in medio. 1. apho. apho. 21 — Vbi supra immediate.

I

T.c.18 Cō apho. 1. iuxta fi. T.c.8 in fine. Ca.4 post principiū. cap.4 in medio. Tra.1. ca. 43. in fi. cō.aph.22 in medio. ca.10 cir. principiū.

primo. Palin. 2.re.a. In pleuresi quæ vt multum fit ex sanguine cholerico, venam pcepit incidi cum dolor ascenderit in spatulas:tūc autem passio iam in augmentum videtur constare. Rursus .9. de inge. Iuuenem certatorem febrientem synocha putrida præcepit in. 8. hora tertia noctis phlobotomari, sed febris videtur iam principium pertrāsisse cum plurimum terminetu r in. 4. crisiū.3.&.4.prima. Adhuc digō humoris ē habilitatio, vt phlebotomari natura expellaī de facili:sicut ostēsum. dria.50. Sed in prin. nōdū pōt tpis breuitate hmōi habilitatio cadere: vt enim fiat laudabile iudicium, oportet digestionem, diuisionem, & excretionem præcessisse: aphor.4. Itidem. Primo quarta enumeratis plurimis morbis dicitur: debes scire q dum istæ timentur ægritudines & nondum in eas ceciderint, plus secure conceditur eis minutio, & qn in ipsas ciciderint in earū pncipiis penitus phlobotomia dimittatur, quia humores subtiliat & eos per corpus fluere facit, & sanguini commiscet eos sano, et est etiam quādo nihil ex eo quod oportet eūatur.

K

Amp. ars & medicus imitantur naturam, sed ea non euacuat in principio propter materię in elaborationem: in principio igitur non est euacuandum, sed fortassis in statu magis quando materia fuerit digesta.

PROPTER PRIMVM vero sciēdum q quid sit eūo, quot etiam dicitur modis: dria ostendetur. 164. Eūo siquidem hic accipitur cōiter pro omni eductione siue sit sanguinis abundantis cum aliis hu. seu vnius determinati. Scitum est etiam quid sit et quot modis sumaī principium differentia. 106. & 107. quod prout est vnum de morbi temporibus suscipitur in quæsito.

Ca.9. post medium.

PROPTER SECVNDVM vero sciendū colliget. 7. scribi q digestione facta competit expulsio, sed qn non apparet digestio, tunc dissensio reperitur inter medicos: quia Gal. & medicorum pars maior dicunt minime nos purgare debere materia existente indigesta, nisi ægritudo fuerit in vltimo acuitatis. & subditur post quædam q in febribus phlegmaticis & melancholicis. Rasis in earū purgat principio: & erat ipsius opinio penitus Gal. tñ dicit contrarium manifeste: vt q minime debemus in principio febrium melāch olicarum purgare. Et illud id idem in epistola scribitur ad Glauconē. Et illud est, quia finis harum ægritudinum est securus: nec expectatur digestio mala. Est autem series ad Glauconē tentanti: mox a principio. neq medicamen aliqd des temere: neq purgationem vel detractionem vētris aut sanguinis facias, nisi forte videris nimiam sanguinis abundantiam fore: tuncq de brachio phlobotoma sinistro. Qn autem videris manifeste causę digestionis signa, dabis purgatorium tunc melancholicum non semel: verum quotiens putaueris conuenire. Post hæc quidem diebus interiectis paucis theriacem diatesseron accipere suademus te alia talia, ex quibus probatum nobis est omnibus: id quod succū cyrenaicum recipit: q si mox a principio: tale quid dederis, obest q maxime. nā ex vna quartana duas facies: ac ex duabus tres, aut ex leui fortiorem, & in periculum hominem deducens facies vt non viuat. Demū vero sermo cōtinuatur Auerroisticus: sed phlegmatica est malę determinationis: & propter hoc necessarium existit vt infirmus euacueī pręter qd expectei perfecta digestio, & ideo medicus debet prius incipere a subtiliatiuis & incisiuis p hebdomadam vnā, quo peracto incipiendum pharmacari: quid autem de hoc sentiendum, tertio monstrabitur dicendorum.

L

Tra. 1. c.4 circa. prin.

M

PROPTER TERTIVM vero primitus veritas aperiatur quęsiti, & deinceps gratia huius ostendo an in horis sit aliis euacuādum vel silendum omnino. Propter primum quidem hmōi sciendū q euacuatio duplex existit vna quidem eradicatiua & perfecta, qua totaliter peccans materia extrahitur a corpore. Reliqua vero minoratiua imperfecta per quā aliquid euacuatur materiæ, vt natura potentior tandem reddaī super residuo. vñ. 11. de inge. alleuiata enim euacuatione quæ dispensat corpa natura: & deponēs quod aggrauat ipsam velut onus aliquod, dominabitur reliquo facile, & digeret quod digeri potest, ac excernet quod poterit excerni: quod etiam apparet ex primo quarta. & decimaquarta tertio. Deinceps vtiq ad quæsitum magis dicēdum, q ægritudo cui de se debetur euacuatio, aut est vt de ipsa spes habeatur salutis, aut minime, immo signa iam mortis apparent futuræ in qua quidem non oportet. 11. de inge. & prima & secunda aphor. euacuare: ac velut medicari neq in prin. neq in tpe alio: non oportet in non victuris conari, sed futura prædicere, & ita inde recedere, cum in talibus vanum sit detrahi ab idiotis per ea quæ sanant multos auxilia. medici tñ qnq ne defectus appareat in arte aut artifice, conātur circa tales practicare, vt etiam apopleticos spasmatos ex inanitione irrecuperabiliter syncopatos et phthisicos perfectos, cum prædictione tñ apparens de inge. per omne. vnde Mes. de apoplexia. Vt non appareat ex parte operātis defect9 conaberis a principio. materiam subtrahere inquātum possibile. Si autem morbus extat de quo spes habeatur salutis: aut ipsius quidem materia colligitur ad vnum locum, vel in omnes, seu plures spargitur corporis partes. Primum siquidem dupliciter: quia hmōi materia vel est in fluxu tota vt aggregetur in loco, aut iā pro magna coaceruata existit in e o parte, vt causans apostema quod est ægritudo fiens partium. v3. iā facta & sm partem futura. 13. de inge. Si autem est in fieri proprieq qn ipsius materia extiterit sanguinea, fueritq per viam reumatis, sibi euacuatio debetur, etiam in prin. magis eradicatiua: dum virtus & alia ei consentiant proportionabilia. apho. 1. Qn enim materia sanguinis in aliquem locum defluit vt in phlegmone colligatur, ea euacuata, vel omnino quietatur futurum apa, seu modicum permanebit ipsius, quod etiam in materia potest contingere cholerica, cum per hunc cōtingat apa fieri modum Si autem materia fuerit pro maiori parte in loco coaceruata, & ęgritudo sm partē facta: tunc eidem minoratiua debetur euacuatio solum. 13. de inge. & in techni apparēs euacuamus enim totum non solum in plectorica dispositione, sed & propter magnitudinē passionis consistentem etiam in toto corpore humorum commoderatione, dolor enim & calor phlegminātis partis, causę reumatis fiunt, & si sine sup̄fluitate corpus extiterit: hac enim euacuatione natura alleuatur super residuo. sic euitatur timore rupturę ante ipsi9 maturationē. vñ primo quarta. Qui habet apa minuendus est qn timetur ne aperiatur anteq̄ maturetur: licet non indiguerit & nō fuerit ei multitudo, eūo vero sibi non debetur eradicatiua. vnde vt tactum re. a. 4. Quicunq phlegminantia in principio ęgritudinum: mox conantur soluere forti pharmacia, & cæteri quidem, & phlegminantis nihil aufert, neq enim remittitur cruda existens passio: sed resistētia ægritudini & sana colliquant: quare. A. primo quarta. Cum humor fuerit in vno membro comprehensus, nullo modo moueatur donec maturetur & essentiam habeat tparam. Simile enim fiet ceu si quis arborē conaretur euellere a terra prius lateraliter in separatā: necesse quidem fit vel frangi ipsam aut non euellere nisi cum grandi terrę disruptione & ita non fit in principio eūare sed in statu, dummodo non eūet natura. Si autē materia per plures aut omnes corporis extiterit partes dispersa, tunc vel ægritudinem constituit chronicam, aut acutam, siquidem longam ceu ex phlegmate contingentem & melancholia, aut corpus erit repletum, inanitum, vel medium, tunc non opus fit eūare vt sic modo quocunq quod forsan sensit iuxta inducta Gal. ad Glauconē: nisi fortassis timeretur apa ex casu vel percussione. Si autem fuerit medium & proprie

Ca. 15. p9 medium.

N

ca. 10. 16 medium.

Tra. 3. ca. 14. cir. me. cap. 9 cō. apho. 8 iuxta fin. cō. aph. 19 in medio.

O

Dif. 1. c. 1

cō. aph. 19 in fine.

P

colli. dif. 1 c. 1. & dif. 10. c. 3. 1 principio. & d. 3. c. 2 lib. 3. te. c. 15

ca. 10. cir. principiū. T.c. 18

Q

Ca. 3. ad medium

At. scdo

A

repletum eget eũone in principio minoratiua vt nõ confortetur super residua tam per eductionem sang. vt apparuit. 11. &. 13. de inge. q̃z etiam per pharmacũ suo modo. Almãsor enim. 10. docet minoratiue in fe. frigidis eũare in earũ exordio. vnde. 4. prima. de fe. phlegmatica. Ego non diligo expectationem digõnis & lenificatiõis cum eis quæ diximus prius: immo oportet vt euacuet aliquid & expectetur in reliquo usquequo digeratur, qui & medicinam de turbith exhibent constructam ex eo & zinziber. & zucccharo puluerizatis. In cura siquidẽ quartanæ ibidem spẽs quintanæ habent iudicia in quibus cõicant: omnes enim in principio minuuntur. Subditur etiã post aliqua: si oportet eũetur a principio de hu. faciẽte febrem aliquid ad alleuiandum & mundificandum: hmõi autẽ euacuatio faciẽda est parua & cũ debili medicina leniter eũando, non autem cum forti eradicando, vt subtile euacuetur & grossum remaneat infixum indigestum: ita. n. nõ euacuat aliquid de materia, sed potius sana debilitantur loca egritudini resistentia, & p̃cipue cũ materia fuerit grossa compacta.

Ca. 7. et se quentibus Tra. 3. ca. 13. p. pn.

Ca. 19. añ medium.

B

Si autẽ materia non fuerit chronica tunc aut erit vehementis acuitatis, quia furiosæ, aut aliter siquidem prius vel erit cholerica seu sanguinea. Hæ nãq; materiæ videntur furiosæ qñq; reddi aut rõne qualitatis vt cholerica. vel quantitatis sicut sanguis exuberans omnino. Interdum etiam dicitur ægritudo furiosa rõne loci cum materia quæcũq; fuerit in loco collecta qua nobilis impediatur actus. Sic itaq; tripliciter potest dici egritudo furiosa proprie quidẽ ceu cholerica. Illa enim apud Gal. est quæ ad modum animaliũ ad coitum mouetur furientium repentine sui subtilitate ac caliditate effrenis. Cõiter sanguinis quidẽ materia dicitur furiosa: improprie vero & similitudinarie dici potest rõne loci nobilis, aut multi sensus, vbi continetur vt materia causans in cerebro apoplexiam, aut in gula anginam vel in intestinis iliacã seu colicam dolore vehementissimo, quæ furiosa proprie in principio est eũanda, iuxta Hip. & alios etiã eradicatiue vt timore mobilitatis & furiæ ipsius, ne in cor translata interimat extemplo: aut in aliquo comprincipalium collecta membrorum inducat ap̃atum etiam quia subtilis mobilis. q. digesta existit & parata eductioni: per parum enim participat dispositionibus prohibẽtibus humoris indigestione ipsius eductionem. vnde crisium primo. In his solum rõnabiliter quis ſm principia vtetur pharmacia cooperationem habente ad attractionis facilitatẽ superabundantium hu. motus. Et col. 7. hu. acutissimi existunt subtiles: quia ibi nõ est grossities neq; viscositas quę medicinæ prohibeant operationem laxatiuæ, sed cum pharmaca solutiua sint calida vt dicunt & sicca, quæ autem talia sunt materiam incitant magis ad furiam.

1. aph. cõ. aph. 22 in prin.

C

Vbi supra imediate.

Ca. 9. versus fi.

Ca. 9. post medium.

Dicendum q̃ hic solummodo nocumentũ inducunt quia suis qualitatibus primis excedunt: febrem incitant: materiam exagitant in fieri, sed illud potest remoueri miscẽdo cum eis frigida et hu. sicut cum scamonea myrabolanos citrinos, succum granatorum, syracost, syrasoth, & quæ talium. Conferunt autem in facto esse non parum aut alleuiari eorum paruam exhibendo quantitatem: vel cum medicinis benedictis frigidis mollibus educendo, ceu lenitiua & lubrificatiua nota. Siquidem materia fuerit sanguinea sua fouens quantitate superflua, mox opus fit ipsam a principio eũare, ita q̃ non parum vsq; ad syncopim ducere ceu fere omnes cõcedunt medicorum. 164. Et merito: tum quia in sanguine non expectatur vt in alijs digestio. vnde quarto prima. phlebotomia qñ est intẽtio sana non est in genere illius de quo expectatur digõ expectatione quæ est in solutiuis, & non expectatur ipsa nisi in hu. alijs: tum qm̃ timor est ipsius ne in loca principaliora decurrat suffocatione calorem extinguendo confestim innatum: vel crepentur vasa. apho. 1. & in de bona habitudine. Ista tñ nosce eũo in principio facta eradicatiue non quocunq; symptomatica magis q̃z vi extat naturæ. similis nãq; est cibationi factæ in nõ sua hora: puta in paroxismis qñ casus timetur virtutis, quarto prima. Vtrobiq; enim fit ne virt⁹ succumbat in labore fatigata proprie futuro.

D

Tra. 2. c. 7 post me.

C. 8. aph. 3 in medio, iuxta fi.

E

Ca. 8. versus finem.

Si uero materia non fuerit vehementis acuitatis, vt q̃ infra primam, quartam, vel septimam terminetur, sed acuta simpliciter, & non furiosa quiescens, dansq; naturæ spatium ad digestionẽ & securam q̃ virtus vsq; ad maturitatis horam perduret: tunc sufficit eũo si corpus non fuerit inanitum in principio minoratiua, vt natura exonerata incitetur super residuum, & nõ eradicatiua cum nondum sit digesta, neq; subtilis agitabilis aut sanguinea valde: quod ex sermonibus apparet in de inge. præinductis, & in techni. vnde primo quarta. In febre sanguinea necesse est vt eũo fiat cum minutione non superflua in principio idest minoratiua, & superflua qñ affuerit fe. maturatio quæ multotiens remouetur in hora phlobotomiæ.

Ca. 2. ante medium.

F

Si vero materia fuerit talis cholerica, simili modo vt sanguinem oportet eũare: vt. 10. Alman. apparet vt in tertiana & causone docetur in principio leuiter eũare quem & Halya. comitatur: quare. A. Oportet vt tu properes in primis & lenias lenitate quadam. Et de tertiana inquit notha. de solutiuis in p̃ncipijs sint ea quæ sunt propinquiora æqualitati. vnde Auer. Ægritudines quæ non sunt acutæ scilicet valde, & fuerint ex hu. subtilibus sicut est vera tertiana quæ non pertransit vltra septimum paroxismum dicit. A. q̃ expectare debemus digestionem, eo q̃ digestio est hu. subtilis ingrossatio. igitur apparet q̃ in principio competit eũo minoratiua si materia non sit acutissima: si autem fuerit tunc eradicatiua.

Ca. 5. &. 6 3. pra. c. 16 Tra. 2. ca. 39. cir. pn. Cap. 4. in medio. 7. colli; Ca. 9. post medium.

Propter secundum hmõi sciendum q̃ in augumento non competit eũo saltem eradicatiua: quia forte materia furiosa iam dudum pernitiem intulisset: est etiam tũc materia in parte iam inserta & virtus impugnata. Minoratiua tñ potest competere & proprie in egritudinibus longis, in quibus quidem quasi omni tp̃e partim oportet digerere & ſm partem eũare vt natura non permaneat aggrauata.

G

In statu quoq; attendendum: qm̃ si materia fuerit digesta vincente natura: tunc nihil arte operãdum sed totum naturæ committendum. vnde aphor. 1. Quæ iudicantur & quæ iudicata sunt &c. Et secunda præcipit melius fore in statu silentium habere, innuẽs statum vincentis naturæ, cum talis sit vt multũ: iuxta illud apho. 2. Scimus q̃ ægrotantium qui saluãtur plures sunt morientibus nisi qñ pestilens fuerit constitutio. Si vero natura fuerit impotens materiam in statu digestam educere: tũc oportet medicum ipsius defectum supplendo illam euacuare. Vnde mox subdit: quæ oportet agere vndecunq; repit natura & reliqua: &. 4. prima. Si humor non est digestus non moueas nisi in principio: apud statũ vero nõ moueas aliquid donec vincat natura et digerat: & si ipsa non mouet moue tu hora motus eius, & si ea mouet, aut mouit, tunc dimitte ipsam, & operationem eius.

Apho. 10 Apho. 19

cõ. aph. 13 in fine.

Apho. 21 1. particu. Tra. 2. c. 7 versus fi.

H

In declinatiõe autem simili modo qñ perfecte succedit crisi in statu factæ, non est euacuandum arte, cum natura sufficienter eũauerit, quod est contra cõiter practicantes volentes omnes conualescentes eũare sperantes inde suscipere ampliora, ita vt & omnem actum & crisim naturæ faciant incomplete. Veri enim conualescentes eũone non egent, cum eis insit san. paucus & bonus. Non veri autẽ his habẽtes opposite. dr̃ia. 130. Si autem diminute oportet quod deficit ex ipsius opere perficere. Noscite quòd sicut in principio tẽporis morbi competit prius eductio & consequenter in statu, ita tempore veris & autumni demum: vt demonstrant qui purgationis studium appetũt tempus vernum & autumni apertius.

PROPTER QVARTVM quidem ad primũ dicendum euacuationem minoratiuam concessam fore in principio quam intellexit in initio Hip. non autem eradicatiuam

dicatiuam

I dicatiuã nisi materia fuerit acuitatis multæ: quod rarius fm Hippo. accidit. Ad aliud dicẽdum, ꝙ Gal. loquit de eũone minoratiua: non autem de eradicatiua. Ad aliud similiter apparet quia talis materia dicitur similiter furiosa, & similiter ad aliud nomine furiositatis extenso possunt quidem hmõi furiosæ nuncupari ægritudines.

Ad aliud dicendum, ꝙ licet virtus sit fortis in principio nondum existit. Ad aliud quid similiter dicendum iam visum. Alterius partis inducta similiter suis procedunt vijs. Ad quorum quidem primum & secundum dicẽdum, ꝙ eũone perfecta eũanda est materię iam digesta, & non prius qñ non eũat natura. Ad aliud dicendum ꝙ Hip. primo curauit pleuresim cura tentatiua magis ꝙ̃ vera, cum calefactorijs incipiendo: vel ꝙ ægritudo adhuc est in principio qñ dolor ascendit in costas et proprie qñ ipsa fuerit tpis longioris curam trahẽs inde nunc eũat in principio principiãte: ac ante si perpendat

K melius. Ad aliud dicendum ꝙ Gal. mox a principio iuuenem phlobotomasset nisi fuissent alij medici, quorũ quidam fieri iubebant: quidam vero inhibebant. Ad aliud similiter apparet per pdicta. Ad aliud quid dicendum apparet dña.168. Aut dicendum ꝙ A. non simpliciter negat phlobothomandum esse, sed quod non est adeo tutum, cum quis ceciderit in ægritudines sicut prius & id sentitur.4. prima. Qñ enim postponitur phlobothomia apud principium ægritudinis, non est ei intentio & fortasse interficit per aduentum debilitatis virtutis, & ideo consulit vt supendatur phlobotomia inquãtum sit possibile, vel quia in ægritudinibus prędictis est sanguis subtilis, paucus, bonus: & hu. praui ebulliẽtes, ppter ęgritudinem vel crudi vehementioribus. Crudi hu. excuntes anteꝙ̃ incipiant generare morbos caute sunt ẽuacuandi. Iam vero febrientes nullomodo. vnde timendũ ne phlobotomia bonum san. rapiat & prauum omittat. Aut ne

Trac c.7 post ini.

L gat tunc euacuationem eradicatiuam, non autem minoratiuam. Ad aliud dicẽdum ꝙ non competit eũo eradicatiua nisi materia digesta, dummõ furiosa fuerit minime. Ad aliud quidem dicendũ: vt dña.149. notaẽ.

DIFFERENTIA. CLXII.

QVOD euacuatio causę competat coniunctæ solum ostenditur: qm̃ ipsa ei debetur, quod ægritudinem causat. propter enim causatiuum ægritudinis euacuatio administratur. hoc vero causa extat cõiuncta. Rursus in techni. Oportet abscindere vnamquanꝙ causarum efficientium: hmõi autem causa est coniuncta per se: ea nanꝙ ęgritudinem causat. Eti. Ægritudo non cessat: nisi causæ ipsius abscissione immediate qualis quidẽ in coniuncta: qd' cura enfrasis signat ex techni. Competit ergo eũo coniunctæ tantum causæ.

Li.3.t.c.5

Li.3. tt.c. 134

M IN OPPOSITVM vt ꝙ antecedenti solum monstratur, qm̃ cum causa cõiuncta sit in statu vniuersali vel paroxismo potior: tunc ei quidem deberetur euacuatio cuius falsitas differentia apparebit consequenti. Palin. Euacuatio fit ad præseruationẽ: sed talis debetur causæ antecedenti: quod ostẽditur ex techni de præ custodia ægritudinis fiendæ: itaꝙ euacuatio causæ antecedenti debetur, & non coniunctæ.

Li.3.t.28.

PROPTER PRIMVM quidem sciendum, ꝙ quid sit euacuatio: quidꝙ purgatio & qũo differant & qualiter conueniant: differentia videbitur.164. Hic euacuatio etiam cõiter accipiẽ pro quacunꝙ humoris eductione siue humoꝝ peccãtium qualitate vel ꝗ̃titate.

PROPTER SECVNDVM vero sciendum, ꝙ aliqui ex argutis promoti dixerunt euacuationem competere solum antecedenti causæ & non coniunctæ: quorum defectus monstrabitur ex dicendis.

PROPTER TERTIVM quidem dicendum, ꝙ eũo principaliter debetur causæ antecedenti, consequenter vero coniunctæ siue putredinis mineræ. & tertio vere dictę coniunctę vt fuligini seu fumo putrido: quod ostenditur: qm̃ eũo competit primo & per se præcedenti causę non pręmissa etiam interdum digestione, mineræ autem putredinis non conuenit nisi post digestionem, cum digestio eam faciat cessare. dña.160. Digestaꝙ oporteat me dicari: ea enim resistit eductioni maxime: non autẽ adeo repletio. Adhuc euacuatio debetur per prius hu. parato corrumpi: consequẽter quidem corrupto. primo quarta. Sed causa pręcedẽs est sicut humor qui aptus est corrũpiẽ putrescens vero vt corruptus. Palin causæ antecedẽti debetur euacuatio per phlobotomiã: scarificationem: purgationem. Putredini autẽ rarissime per hoc debetur euacuatio: cum ab euacuandorum secesserit non parum natura fumat enim non sic replens. Q. autem ita manifestum fit ex illo. In exercitantibus ad summum cum alijs multis. vnde de inge.8. Melius euacuãtes quod prius cacochimiæ ad expurgandum obstructiones ire. competit igitur per prius causæ antecedẽti. Quòd vero demum competat eductio putredini scribitur in tech. ita. Quando aliqua humiditas præter naturam cõtinetur in membro curatio in perfecta euacuatione quemadmodum in putredinibus.i.11. autem de inge. Expurgare oportet putrefacta eorum quæ a putrefactione laborant corpoꝝ, et per vrinam: & ventrem, & sudorem, & vomitum. Dico etiam ꝙ causæ coniunctæ certę vt pote fumo putrido seu fuligini competit euacuatio quædam sicut per respirationes secundum cutem. Est nanꝙ talis aliqua. in tech. &.8. de inge. cura ephemeræ facta præclusiõe vaporis calidi. In patientibus fe. syncopalem humorosam nulla me... cura est frictione: ac demum inunctione.12. de inge. Nullam aliam inueni euacuationem in eis: nisi eam quæ per frictionem, quare Monachus, quid præter frictionẽ faciam ignoro. Aperiuntur nãꝙ inde pori & fumus hic transpirat corruptus. Sic itaꝙ ex his concluditur quòd euacuatio prætactis tribus conuenit causis, verum principalius antecedenti debetur: sedario minerę putrefactionis & consequenter fuligini putredini seu fumo: quæ autem hmõi quæsiti reliqua: differentia monstrata priori & consequenti, hæc enim illarum consona.

N

Coll. t. c. 2 circa prin. & ca.20 in principio.

Apho. 3 prime par.

O

Ca.4. post principiũ. Li 3.t.c.6. 138

Cap.9. in pncipio.

Li.3 t.& T.c.92 Ca.4

Cap.5. in prin.

P

Coll. 12 parti. ula. megatech ni post pn.

PROPTER QVARTVM quidem sciendum, ꝙ ex præfatis innotuit quid ad vtriusque partis dicendum obiecta, quoniam concedendum quòd causa etiam coniuncta certa suo indiget euacuatione modo, & in statu similiter: cum natura non possit perficere volens euacuare. Tunc nanque præceptum est medico ducere vndecunꝙ ea repit maxime per conuenientia loca. Si autem putredo causa dicatur simpliciter coniuncta, non minus sibi competit euacuatio, cum ipsa expulsa, fumus cesset putridus cor petere. Similiter concedendum quòd competit euacuatio causæ antecedenti & principalius eo quòd repleti repletioni autem per se debetur euacuatio. per accidens tamen sæpius non euacuatur, cum dispositiones sint in ea prohibentes eiusdem eductionem: & idcirco ingeniati sunt medici digestionem præmittere quammultum euacuationi. Caueant tamen ne digerant in repletis magis nisi euacuatio præcesserit quædam, timentes ne aperitiuis digerentibus materia exampliata oppilationem vehementiorem inducat: & per consequens putredinem & febrem vel ægrum ad suffocationem præparet. vnde octauo de inge. Periculum est obstructionem auferentibus nobis antequam euacuemus obstructiones amplius incuneari.

Apho 18 1. particu.

Q

Ca.4 post prin.

DIFFERENTIA. CLXIII.

QVOD mouendum in diebus motus ægritudinis ostenditur: qm̃.11. de inge. in cura synocharum putridarum pręcipitur eũari per vomitum: secessum & vrinam: hæ autem in paroxismis constant semper: cum

Cap.9. in principio.

vnus

A vnus earum sitis a principio usq; ad finem. de inge. 9. Et tñ præcipitur ibidem euãri vsq; ad lypothomiam in eis tanq̃ cura fm Gal. earũ existente perfecta. Et fulcitur qm̃ ipse ibi quendam febrientem synocha putrida phlobotomauit in. 8. hora noctis. 3. instãte paroxismo. Erat enim fe. ex sanguine putrefacto, cuius subtile cõuertitur in chõleram, & grossius in melancholiam, secundis febrium, et crisium. Cholera vero de tertio mouetur in tertiũ. Eti. Ægritudo furiosa existit in paroxismo & motu vehemẽtissimo, & tamẽ præcipitur mox euãri quocunq; modo. Palin. 4. prima præcipitur motum fieri ante paroxismum, & tñ est tunc quis motus morbi. Rursus ibidem medicus est adiutor naturæ & nõ impediens eam. Sed in die motus ægritudinis laborat virtus vt expellat qđ contristat. cum igitur auxilium conferẽtiam importet iuuanda erit natura medici subsidio: non enim est ipsam vt tactum impediens. Amp. apho. prima. Vndecunq; repit natura inde ducere per conuenientia loca. & similiter

B quandocunq; Hip. fuerit breuiloquus vno sermone multos subaudiens vt de ipso multotiens testatur Gal. Itidem materia quæ est in motu amplius & velocius expellitur q̃ illa quæ in quiete, sed in die mot⁹ ægritudinis hoc euenit. Adhuc medicus imitatur naturam prima & quarta aphor. sed natura euacuat in die motus ægritudinis, ac etiam laudabiliter, euacuandum igitur in die motus ægritudinis.

IN contrarium quoniam primo quarta neq; phlobothomia aut euõ est faciẽda in die motus illius, q a est dies requiescendi & inquirendi somnum vt dies ebullitionis ægritudinis. Et post quædã subditur. In omnibus acutis fe. a sui principio & in die periodica cauendum est a minutione. Eti. quarto prima: non euacues per fluxum ventris in die periodi neq; phlobothomes. Capitulo quoq;. 39. Oportet vt non moueas in die paroxismi ali-

C quid nisi propter necessitatem. Itidem: natura non est impedienda & præcipue qñ operat̃ recte. Sed ille qui mouet in die motus ægritudinis, ipsam impedit: cum distrahat operationem eius cui insistit: similiter cum ipsa latenter operetur in. 6. principijs: sicut etiã artificium & opus his quæ artis excellẽtiora poterit medicus eius actus imitari. Adhuc motus artis fatigat naturam: nihil enim aduenit corpori quantumcunq; cõueniens, quin natura aliquo modo permutetur extraneo, cum ipsum cõtrariũ primitus existat: ita vt quando multa egressio alicui ab æqualitate acciderit & ꝓportionale diuersificatur ab ipso primo secunda. Sed motus inductus in die qua tentat mouere huiusmodi existit. Est etiam natura de se laborãs post digestionem & diuisionem: quare tunc mouere afflictio superadiungitur afflictio. Non igitur mouendum in die qua mouetur ægritudo.

D PROPTER PRIMVM quidem sciẽdum, q̃ mouere est euãre seu educere. Euacuatio vero est multiplex. dña. 166. quædam nãq; san. alia vero humorum aliorũ. Fit etiam per vias multas. Est & quædam vehemens violenta, nonnulla vero debilis connaturalis. Ostendetur ẽt ibidem euacuantia fore multiplicia in magis & minus diuersificataq; modis exercita. Est autẽ dies motus ægritudinum ceu paroxismorum vel diei indicatiuæ aut criticæ. Et his duplex vnus quidẽ motus quẽ suscipit aliũde seu ab alijs superioribus. dña. 104. & alter quem sortitur ex humoris natura qua causatur. Quidam enim mouet continue. alius vero interpolate. interpolans autem tripliciter: aut amplius dña. 169. licet hic motus tandem reducatur in priorem. Diuersificatur etiam motus minor non parum ex parte situs materiæ fm q̃ intra venas extiterit vel extra, & rõne quantitatis & qualitatis ipsius. Maior enim & calidior materia celerius mouetur & fortius q̃ opposita, adeo q̃ cholera interdũ moueṫ per quartum & phlegma per tertium & aliter: et melancholia per

E 5. 6. & 9. dña prætacta. Prior equidem duplex est mot⁹: indicatiuus. vt. in quo monstratur q̃ natura contra ægritudinẽ operabitur: deinceps indicatiuus seu criticus quo ipsa manifeste in ægritudinem consurgat motu cœlestiũ: coniunctione vel aspectu adiuta, vt ipsam expellat. Est autem per diem intelligere naturalem continentem diẽ et noctem. 24. horarum spatio terminatum.

PROPTER SECVNDVM vero sciendũ q̃ quidam Salernitanorum uoluerunt simpliciter mouendum fore in die motus ægritudinis quibusdam vilibus foti apparentijs, conspiciebant enim in hac morbos die a natura curatos quam præceptum est medicum imitari. Afficitur enim tunc calore materia vnde diuisioni & expulsioni apparatur. Quod ostendebant ex empiricis in diẽ paroxismi exhibitis sanantibus febres quãdoq;. Sed q̃ hæc positio veritati sapientũq; repugnet fniæ manifestatur ex dicendis. In errorem fere consimilem & extra-

F neum conciderũt paulatim qui montis Pessulani ꝑ duos dies vniuersaliter ante crisim venam aperiẽtes q̃titatem duarum vnciarum in san. educentes. Dicunt enim hinc naturam super residuo potentiorem reddi: sed vt apparebit hic error apertus & contra veteris documentum, cũ tunc sit in statu vel circa: qua hora præceptũ est silere. Distraentes etiam motũ naturæ, ipsam perturbant: incitant etiam materiam in furiam manifeste.

PROPTER TERTIVM quidem sciendum primitus vniuersaliter qñ cessandum mouere, & qñ mouendũ in die motus ægritudinis, & deinceps id particularius mouendum. Propter primum hmõi sciendum, q̃ natura mouetur ad crisim, plerũq; perfecte, interdum vero diminute, ceu & in alijs eius actibus contingit. Siquidem primum vt q̃ sit habitura sex cõditiones bonæ crisis notatas. dña. 163. tunc utiq; nõ est in die motus ægritudinis

G mouendum. vnde vetus. Quæ iudicantur & quæ iudicata sunt pariter &c. quare. 4. prima. Si natura mouet aut mouit tunc dimitte ipsam & operationem eius. Frustra nanq; foret medici auxilium cum natura sufficiẽs sit per se crisim operari: immo ipsa disturbaretur amplius: medico nõ omnino metiri potente locum euõnis illius: tempus & quantitatem cum qualitate. Adhuc cum naturam die motus ægritudinis nõ oporteat per cibum exagitare præcepit enim in omni morbo materiali dum virtus patitur subtrahi: multo itaq; magis nõ opus erit pharmaco cum materia permutetur amplius illo: sic enim agens similis factus est amico: qui multos adduceret in auxilium non egentis ciuitatis. Si autem natura moueatur diminute in crisim: ceu q̃ plures prædictæ bonæ crisis conditiones deficiant, vel omnes, aut & digniores, tũc oportet medicum naturam iuuare ac compugnare modo omni, vt crisis perficiatur: ipse nanq; est adiutor naturæ & mi-

H nister illius. vnde Hippo. Quæ oportet agere vndecũq; repit natura & reliqua: puta eundem quem ea intẽdit impotens humorem euãre ac per eandem partem cum tãta mole ac tali: quæ etiam si mouetur indebite, necesse sit ipsam gubernare in conuenientia: quia loca deducere omnem ibidem, propter quod. 4. prima. Si natura non mouet moue tu hora motus eius: per quam equidem horam omnino expedit audire ꝑdicta: ceu per id quod dictum ab Hippo. conueniẽtes regiones. Quod quidem fulcitur: quia sicut interdum in die motus ægritudinis oportet naturam cibo confortare vt qñ fuerit debilis extiterintq; accidentia ipsam prosternẽtia. dña. 133. & 134. ita opus fiet qñq; pharmaco adiuuare q̃uis laboret i ipsa pharmaci actione, quoniam qñ educitur de materia potentior redditur super residuo. Eam tñ iuuantia sint leuia. nam diaforeticis tolerabilius iuuatur: sudorem promouentibus vrinatiuis & his & sang. educentibus: secessiuis & vomitiuis: quæ ordinem inter se ẽt obtinent. dña. 166. Propter secundum hmõi sciendum q̃ si per diem motus ægritudinis

[Marginal notes, left: Cap. 2. in principio. Ca. 4. in medio. Vbi supra immediate. Cap. 10. in medio. Ca. 11. versus fi. Co. 3 tra. 2 Ca. 7. ante medium. & versus fi. Versus fi. apho. 21 — vt elementorum. 1 Cõ. aph. 2 circa prin. — Ca. 10. cir. prin. Ca. 4. post prin. Ibidem an medium versus fi. post prin. — post prin. — Ca. 2. cũ 1 4. i pri.]

[Marginal notes, right: 1. apho. apho. 10 Tra. 2. c. 7 post me. — 1. apho. apho. 11 — 1. apho. apho. 21 — Tra. 2. c. 7 post me. — Vbi supra immediate.]

I tudinis dies intelligatur indicatiua:tūc nullatenus videt mouendum esse,tum quia materia nondum digesta:tum etiam quoniam natura perterrita: indicationem perturbaretur ostensura. vnde de tpe crisis & modo non possemus certificari deinceps. si autem audiatur in die motus ægritudinis idest in die paroxismi tunc considerandum vtrum ęgritudo sit sæua,acuta, vel opposita. Q. siquidē primum non oportet mouere ,ppter materiam maxime in hora paroxismi,neq; in die ipsius,siue sit cōtinua:siue interpolata,eo q; hmōi materia calida mobilis afflictiua naturam amplius stimularet concitata medela. si vero fuerit chronica ex materia cruda tardi motus:tūc mouēdum est cum leuibus eductiuis in die paroxismi:non autem ipsius hora ne fatigetur natura & disturbetur in eius actu: motus autem is nō fit vndecunq;, neq; ex quocūq; sed per vomitum leuiorem,ac interdum clysteri, vel collyrio. vnde.3. practicę de quartana. Die accessiones pro

K uocetur uomitus humor enim tumultuat accessionis die: calorq; hunc liquefacit febrilis: quare de eadem. A.4. prima vomitus q; ,pprie ante cibum: post ēt est cōuenientior &,pprie in die paroxismi ante paroxismum. Et Alman.10. Vomitus in die accessionis dādus. In quotidiana ēt. A. post septimum etiam prouocat vomitum: post sīsr paroxismum,ceu per horam vtile fit aliqua prouocatiua & abstergentia leuia administrare vt reliquia materiæ motæ in paroxismo expellatur. propter quod syrupi cōpositi acetosi: vt oxymel conferunt in talibus nō parum cōditionibus sibi proportionalibus,neq; prohibendus est hic vomitus cum sit leuis stomachum euāns qui vt facilior reddatur post cibum fiat:eo q; vomere sup stomachi inanitionem difficile Almāsoris.4. Vomitus autem fortis vniuersalis totum corpus euāns & cum medicina forti die motus morbi est vitandus, cum sit etiam solutione violentior subductiua. dria.166. Est tñ interdū

L qñ materia fuerit inserta inobediens eductioni propter eius frigiditatem & grossitudinem: sit etiam aliquod digestionis signum aut diu processerit ægritudo: virtusq; fortis cum ventris robore vt detur medicina in statu paroxismi qñ caliditatis & aliorum sunt accidentia intensiora,& ita. In fe. et maxime quartanis Empirici exhibēt medicamen: effectum laudabilem qñq; consequentes vt qd'assari, aut ebuli, vel myrræ, & olibani aut hmōi: plurimi tñ indifferenter talia exhibent,& ideo infirmos trucidant nō raro. De die quoq; motus ægritudinis idest in die crisis dicendum q; crisis dria.103. dupliciter accipitur: pro commotione scilicet antecedenti euonem: vt qñ accidentia intenduntur critica: in quo siquidem die non est mouēdum, cum natura & maxime virtus diuisiua & expulsiua laboret q; multum, ac etiam scire nō potest medicus certe. vnde & quomodo intendit natura mouere, quare non tunc mouendum neq; cum pharmaco neq;

M modo quocunq;: neq; etiam cibandum, cum hmōi symptomata sint ex ægritudinis, furia, non ex ratione euacuationis, vel ex abstinentia a medico iniuncta: re. a.2. Sumitur & crisis pro subita alteratiōe quam sequitur euō prædictam consequens crisim. Et in tali die motus ægritudinis post scilicet huius alterationem opus mouere nō parum, vt qñ accidentia fuerint mitigata, natura per aliquam regionum attendat educere: diminute tñ vt declaratū superius. Nosce quoq; scribi continentis.15. sm Gal. q; in maiori parte in fe. minutio debet fieri in die quietis: sed in alijs morbis ad modū ophthalmię et apostematis magis fit in tempore magnitudinis doloris ac eius insultus vehementis: & hoc ideo dico: quia naturam ægritudinis induit furiosæ.

Ca. 14. p' medium. Trac. 2 cap 59. añ medium. Ca. 8. post medium. Vbi supra imediate. Ca. 13. añ medium. cap. 16 T. c. 44. & 50 Ca. 6. & 8.

PROPTER QVARTVM vero ad arguta vtriusq; partis: etsi vtcunq; appareat dicendū. Ad primū igitur dicendum q; in ægritudine acuta quę tota est in paroxismo & pugna continua, euandum in quietiori hora & in principio qñ accidentia nō sunt adhuc intensa virtutem ,psternentia: quia circa principia fines & reliqua. apho.2. vnde qñ Gal. præcipit euandum, iam ægritudo est mitigata: cum materia sit iam plurimū digesta. Ad confirmationem etiam quid dicendum iam apparuit ex prædicto. Vel dicēdum q; synocha est ægritudo furiosa rōne sue q̄titatis magis, quæ est ex sanguinis supinflammatione. Quæ vero est ex putredine, ex parte qualitatis & similiter q̄titatis. Qñ autē materia fuerit furiosa mox oportet euare: in hac enim hora necessaria & non dicta attenditur dria euidens consequenti: quod apparet: qm̄ hic infirmus non potens præ furia ægritudinis amplius pati octaua noctis hora ad Gal. trāsmisit. Adhuc etiam ægritudo nō longe a principio existebat similiter in ægritudine sanguinea liberius est omni hora euare. cum virt' amplius q; in alijs constet ægritudinibus. dria cōsequenti.168. Ad aliud dicendum, q; ægritudo furiosa priuilegiata est super alias in euando: vt in principio: ac etiam

O eradicatione: cum eo q; eius mobilitate fingit digestionē fore cum sit expulsioni præuia. Ad aliud quid dicendum apparuit. Ad aliud dicēdū, q; si natura fortis est non oportet ipsam iuuare: tum qm̄ medicus non posset motum omnino ipsius metiri, tum etiam quia illa quib' ipsam iuuare naturam ad peius incitarent & debilitarēt. Ad aliud dicendum, q; iam apparuit: qm̄ oportet naturam iuuare: & q; non. Ad aliud dicendum, q; id verum & laudabile foret nisi natura medici fatigaretur viis auxilio: cum enim incitatur a morbo si medicinis iterum moueretur agitata: cōtungeret afflicti oni afflicio. Ad aliud etiam quid dicendum apparuit. Medicus enim naturam imitatur: qñ est debilis taliter vt cōferat eidem, qd' non hic erit. Ad ea etiam ēt sīsr quæ alterius partis apparet quid dicendum: sermones enim. A. sunt iam expositi auditi ex sermone continentis nunc vltimo inducto.

P Ad aliud ēt apparet natura enim non est iuuāda: nisi præincipiens motum debiliter ,pcipat: dum tñ medicus imaginet vnde uelit ea & qñq; mouere. dicendum etiā q; ideo dicit latenter naturam operari: quia nullus q̄tumcunq; perspicacis sensus potest mox eius perpēdere actū: verum tpis distantia vt crementum ostendit plantarum. vnde licet medicus non valeat confestim actionem eius percipere: paulatim tñ per tps perpendet. Ad aliud dicendum q; licet motus artis naturam fatiget: sm tñ amplius & minus, & ideo medicus debet esse prouidens vt tali moueat quo magis iuuetur q; lædatur: cum difficillimorum sit reperire summe quid conferens: nil autem nocens. de inge.11.

Aph. 19 ... Ar. 3. ...

DIFFERENTIA. CLXIIII.

QVOD euandum non sit absq; ad lypothomiam ostenditur ex colliget.7. Gal. q; multum de hoc mordente. Amplius. cui vsr resistendum, illud medicus non debet adducere. hmōi vero est syncopis. vnde de inge.12. In omni dispositione resistendum est syncopi.

Q Rursus. virtutem præ cæteris oportet custodire: cū id sit vitæ custodia. de inge.9. Illud nanq; de quo amplius sollicitandum est virtus. primo quarta. Et ideo indicatio ab ipsa sumpta cunctas obtenebrat indicationes.9. de inge. sed lypothomia præ cæteris dispositionib' virtutem prosternit: cum sit eius casus & mors dimidiata. Et. percipitur vltimas euacuationes vitari. apho. prima, sed euacuatio vsq; ad syncopim est huius: non enim immensior ea. Quod firmatur: quia ibidē in athletis nedum in atrijs iubentur euitari. Itidem. Cū medicus nequeat virtutem omnifariam metiri: apho.1. & dria pręcūte formidandum ne hmōi euacuatione virtus succumbat: vt ne queat releuari a casu: & ideo consultum est primo quarta melius fore infra subsistere q; exquisitissime euacuare. nō igitur vsq; in lypothomiam euacuandum.

Ca. 12. in fine. Ca. 1. post principium. Q Ca. 6. in medio ... Aphorism. 3. ... 13. vel. 6.

A — Apho. 28 7. c. 62 ca. 4. in medio. Tra. 1. dif. 3. c. 1. & 6 ca. 3. circa principiū. Ca. 3. in principio.

CVIVS CONTRARIVM sentitur aphor. ꝑma quarto re. a. &. 9. de inge. In epistola tñ ad Glauconem. in homoteno tantū præcipitur phlobotomari, nihil lypothomiæ commemorans. vnde propter multa quæ illius puto ꝙ eam quádo nondum peritior construxit: & maxime quia ipsam ex alĳs non auctorizat eius opusculis ꝗ parum: solum enim secundo crisium reperio introductam, quam & vniuersalius lypothomiā consentiunt medici cæteri. Palin. vltimæ repletioni vltima debet eũo. quidam vero sunt interdum vltime repleti: eũo vsq; in syncopim est vltima. Rursus. duoꝝ prauorum minus tanꝗ expediens eligẽdum topi. 3. minus autem malum fit ad lypothomiā deducere, a qua qñ fuerit vt oportet inducta resurgere poterit, quam quem dimittere mortis periculis casualiter subiacere. aliquis ergo in lypothomiam ducendus.

B — Apho. 2 apho. 8

PROPTER PRIMVM quidem sciẽdum, ꝙ eũo accipitur dupliciter. vna quidẽ cõiter pro humoris eductione cuiuscunq; vt alius siue sanguinis & omni modo seu per pharmaciam siue phlobotomiam: vt innuitur si ex ægritudine cibum accipiẽs &c. significat qm̃ eũonem indiget. Sumitur vero ꝓprię pro eductione humoris sanguinis cõmisti alĳs hu. per phlobothomiā. Nam eũatio debetur humoribus ꝗtitate peccãtibus qualis est primo phlobothomia, cnosequenter autem scarificatio. vnde apho. 2. Eũo æqualiter omnium humorum quę quidem certissima per phlobothomiā: prope vero eá quæ per genuum scarificationem. Et quarta primo. phlobotomia est eũo vñis quæ multitudinem eũat. Eductio vero humorum contristantium qualitate: quales sunt reliqui a sanguine, ꝓprie dicitur purgatio seu mundificatio: de pharmacĳs: ac ẽt dñia. 125. Lypothomia vero Græcum compositum nomen a lypi quod est defectus & thimos animus seu furor idest defectus animositatis: quæ. 9. de inge. spiritus dicitur defectio: nominaẽ & syncopis siue concisio: malefactio: exolutio: dimidiata mors & angustia, est autem syncopa virtutis acuta concisio seu casus virtutis repente factus. 12. de inge. Quarto vero febrium Isaac est cordis defectio & toti⁹ virtutis in se coadunatio & fumosæ emissionis ablatio. tertio vero. 11. syncopis est destructio maioris partis plurimum virtutis motiuæ & sensibilis, ꝑꝑ debilitatem cordis & aggregationem spũs totius ad ipsum ꝑꝑ causam mouẽtem eum ad interiora vel ꝑꝑ causam ꝓfocantem ipsum interius: quare non inuenit spiraculū aut ꝑꝑ paruitatem & subtilitatẽ suá, quare non supfluit supra illum qui reperiẽ in minera. Cuius quidẽ euentus ex duplici causa innuiẽ contingere: ex subita quidem trãsitiõe spũum in cor suffocatiua, vel ex resolutiõe ipsoꝝ repẽtina dissolutiua: ipsa nãq; duplex: quædá. n. causaẽ ex repletiõe. altera vero ex inanitione. 12. de inge.

C6. apho. 16. v̄sus fi. Cap. 20. in principio. Ca. 2 in fi.

C — Cap. 4. in medio. Cap. 5. in principio. Ca. 16. in prin. Tra. 2. c. 6 prin.

D — Coll. ca. 5 circa finẽ. 8. ante medium.

PROPTER SECVNDVM vero sciendū quòd Auer. conatus suis progenitoribus contradicere solus lypothomicam eũonem. colliget. 7. tribus medĳs molitus est destruere: inquiẽs quidẽ: huius eũonis ꝗtitas est valde inartificialis & erronea: qm̃ ars imitatur naturam: sed natura nunꝗ laudabiliter criticat eductione sanguinis ad syncopim, sed potius in crisib⁹ id euenit prauis. Eti. eũonis intentio inꝗtum hmõi sanguinem est solū remouere superfluum conseruando naturalem ipsius ꝗtitatẽ. hoc vero in eductione ad syncopim accidere fit impossibile, cum maxime id quod est naturalius educatur. Palin. facta hmõi eũone virtuteq; summe inde prostrata aliquis mod⁹ & aptitudo potest putredinis relinqui in corpore: quo quidẽ febre adhuc sustentata natura in interitum duceẽ. Dicendum ꝙ sermo Auer. licet timoratione medicum sollicitet, non tñ quod asserit sub ꝓpria forma vt apparebit seruandum. Cuius imago ita refelluntur motiua: primum non valet: quia licet ars sit naturæ sequela: tñ multa fiunt per artem quæ complentur per naturá & econtrario. Commen. fm Alexan. phy. 2. Nam quædá initiãtur ab arte & perficiuntur eadem ut domus & effigies, aliqua uero totaliter sunt a natura ceu sanitas absoluta vel alicuius plantæ productio, reliqua vero media. Principiantur enim a natura & perficiũtur per artem, sicut sanitas materiæ introducta, & plãtæ acrestis cultura. nonnulla vero contra, ceu seminū sparsio. Ars enim incipit in terram spargens, & natura complet: in quibusdá tñ amplius potest ars natura: sextū, n. videlicet digitum amouere ipsa, nõ tñ natura. Similiter in quiddam potest natura, in quod nõ ars, vt in hominis vel carnis productione. vnde ars potest benigne ad syncopim eũare: non autem sic natura: quod mõstratur: quia eũo ad lypothomiam non competit nisi virtute constante, sed in principio constat, nõ vero in statu, cum sit morbo fatigata: natura autem nunꝗ eũat in principio benigne, cum sit naturæ eũare digesta: quod in principio minime potest contingere verum in statu magis. dñia. 163. Ars vero tp̄e videlicet eũare omni: potest itaq; ars conferenter in syncopim eũare: non autem natura. Ad aliud dicẽdum ꝙ licet hic educaẽ magna sanguinis ꝗtitas naturalis & caloris huius eũone: remanet tamẽ tantum ꝗtum sufficit ad esse vitæ dummodo fuerit conditionibus dicendis ornata ut periculo euitato, causa expulsa & natura deinceps roborata in actus possit proprios. Ad aliud dicendum vt apparebit ꝙ in synocha de putredine magis formidãdum in syncopim ducere: si timetur ꝙ ea se. non extinguatur omnino: sed potius prope ipsam & non in eam veniendum. Quidam vero scioli taliter visi sunt seriem Hip. & Gal. commentari dicentes ꝙ hæc dictio, sincathegorematica vsq; dupliciter teneri potest. Aut exclusiue, vt vsq; ad lypothomiam idest ꝙ sibi appropinquet, sed tñ non cadit in eam, vel inclusiue: hoc est ut in lypothomiá accidat. Primum autem intellectum illos voluisse dicunt mendaciter ipsum importare vsq;: non autem secũdum.

E — cõ. 77. i fi.

F

G — Cap. 4. in medio. Ca. 12. cir. prin. 6. breuiarii Ca. 17. p⁹ principiū. 3. prac. Ca. 16. in prin. tra. 2. c. 13 circa prin.

Quoꝝ quidem sermo aperte medicis contradicit alĳs seriebus hmõi eũonem denotantibus. vnde. 9. de inge. Aufero igitur sanguinem ex studio vt lypothomia idest defectio spũs fieret. Quare Isaac febrium. 4. recitat ꝙ consanguinei amici inspicientes quẽdam per Gal. in lypothomiam deductum murmurare in eum ceperunt dicentes. Heu heu nostrum carissimū occidisti. Quare Serap̄. Si adiuuat virtus eũemus infirmum vsq; superueniat ei syncopis. Haly. quoq;. Educas de san. plurimá ꝗtitatẽ, vt etiam defectus fiat, ac quarto prima. Et nõ cesset phlobothomare donec ęger appropiquet syncopi aut cadat in syncopim. Sic igitur apparet ex horum sermonib⁹ ꝙ illud aduerbium, vsq;, non importat exclusionem: verū inclusionem amplius. Fuerunt & alĳ distinguentes lypothomiam reparabilem vt a qua euadit patiens, & irreparabilem in qua eundem periclitari contingit. Volunt itaq; fore vsq; ad lypothomiam reparabilem educendū non autem irreparabilem quod dicunt innui, eo ꝙ lypothomia defectio commentatur animositatis volentes non in ipsam sed in ipsius appropinquationẽ deueniendum fore. vnde. 12. de inge. Humores qñq; crudi nõ syncopim inferunt, sed vocatas animi defectiones, puta qñ non obstruunt neq; grauant: ex diuersitate tñ transferentiam apparet manifeste seriebus lypothomiam: ceu defectum animositatis syncopim & hmõi idem importare, vt & nomina videantur synonyma. dixit etiam vocatas Gal. nõ autem absolute defectiones exposuit animi. Rursus. hic eorum distinctio: quam Gal. &. A. volũt in suum fulcimentum ascribere omnifariam inartificialis existit: cum hoc etiam ꝙ ea discordantium & opinantiū diuersimode nullatenus cõciliantur. Omnis etenim siue neget euacuationem lypothomicam, seu applaudat eidẽ intellectum suum, semper ad lypothomiam reparabilẽ affert cum medicus sit adiutor naturæ non periclitator illius.

H — Ca. 7. iuxta finem.

I Illius. Eti. hac distinctiõe sublata nihilominus contingit soluere quæsitum cũ illa sit recta solutio cuius si detur oppositum nõ contingit soluere, elenchorũ. 2. Inartificialis est igitur & rudis huiusmodi omnino deaurata.

Ca. 5. in medio.

PROPTER TERTIVM vero sciendũ, primit' qui sunt morbi quibus prædicta debetur eũo. 2. videndæ sunt ostensiones nos in eo dirigentes, & deinceps tãdem applicentur ad actum. Propter primum huius sciendum q ea principaliter sic cõpetit in synocha inflatiua & synocha cõsequenter ex putredine ac in doloribus vehementissimis. unde commẽ. apho. 1. In maximis phlegmonibus & ardentissimis fe. & dolore vehementissimo oribasius vero in causone per quem febrem audio ardentissimã in tumore membrorum quem apa puto pleuriticũ aut eius apertionem per Isaac apparẽs febrium. 4. vel fe. san. fortassis & pedum dolorẽ: qualis podagra est ardentissima. Quibus etiam consonat q hic ex quodam commentario transtuli Græco, ita inflammatione immensa per quam febrem sanguinis audio, & in apate faciendũ. primo vero quarta ponunt fe. synochæ: apoplexiæ, squinantiæ, apata magna pernitiosa & dolores fortes. Propter secundum huius sciendum q indicatio vt ostensum in hac tertia libri parte non raro sumit a tribus. v3, rebus naturalibus: non naturalibus: & contra naturam. Naturalibus quidem ceu maxime a virtute, ipsam enim super omnia oportet custodire, cum ea stet veridica: vnde non dignificantes hanc non parum delinquunt: iuxta illud noni de inge. Q2 duo in manibus quorũdam medicorum lypothomiam passi, nõdum sunt adhuc restituti. Debet enim hæc tunc fortior existere. A complexione vero: nã talis eũo est facienda in cõplone calida multi sang. cũ in ea pacti magis occurrant morbi: virtus ẽt sit robustior. In frigida vero vehementer & ca. prohibetur pp phlegmaticorum infrigidationem & cholericorum ebullitionem. Ab ætate quidem quia infra. 12. annos fm. A. primo qrta vel quatuordecim. 11. de inge. aut sexdecim, ad glauconem pceptum non solum non lypothomizare: verũ ab eductione sanguinis cessandũ pp spũum & humorũ in hmõi ætate resolutionem celeriter factam, cum hmõi ætas calida sit et humida resolubilis facile. 9. de inge. Sisr in senectute ac senio cessandum eũare ac merito: quia plenitudo tunc ẽt cessat cũ virtute a sexu & forma & colore sumat indicatio suo modo. sisr a cõsuetudine tanq a naturali dispositione: ipsa enim quædam extat natura dña 98. nã consuetos eũari qñ expedit audemus amplius ad lypothomiam adducere oppositis. Suscipitur ẽt a rebus non naturalibus quodãmodo medijs inter pdicta duo, puta a tpe, constitutione: hora: regione et arte. a tpe quidẽ dupliciter aut fm q vnũ est de quatuor tpibus anni, nã in tpe frigido vehemẽter vt hyeme negatur eũo, & in tpe sibi ẽt opposito sicut æstate quarta primo. Ac in autũno pcipue, cum sit tps humorum assimilatum corruptioni: apho. 1. & ideo hmõi eũonem expedit in vere proprie celebrare vt innuit in eadem. Et sic proportionabiliter constitutio, hora & regio: cum arte vt declaratum sæpe obseruanda. vel a tpe fm q est vnum quatuor temporum morbi & tunc talis eũo competit in principio: non aũt a tpibus alijs, cum virtus sit iam fatigata. vnde apho. 1. In acutis ægritudinibus fm principia cõfestim aut circa primam diem, aut non extra secundam futuris cõuenit nobis vti purgationibus, quod & videtur sexto breuiarij & in. 3. practicæ. Et Isaac febrium. 4. cum post principium virt' subiaceat prostrata morbi acumine, & regiõe ignota medico fortassis iam attentauerit conata eũare. Ad has ẽt indicationes reducuntur quatuor quæ ex commẽtatorio suscepi Græco nos ab eũone prohibẽtes quæ sunt stomachi facilis passibilitas, formidolositas eius quod eũatur, cõfluxus humoris ad stomachũ cholericũ nimio ei' sensu, humorum cruditas, quæ siquidem. 9. ẽt tanguntur therapeuticæ. vnde Gal. 4. regi. acu. Aude vsq ad lypothomiam ducere si virtus fortis, laborans iuuenis sanguine habitu densus durus difsuaporabilis, hora anni regio eucratæ fuerint: ad quas quidem res. 10. demonstrantes rectitudinem eũonis primo quarta. sunt adducendæ vtrepletio, complexio, virtus. accidentia proportionabilia, figura, ætas, tps, aer, regio, consuetudo & ars, postea intuendum in matula, si vrina fuerit rubea: grossa. Ostẽsio vero sumpta a rebus præter naturam sicut apparuit: qm expedit in morbis prætactis, quorum causa fuerit humidus humor & calidus: & qñq calidus & siccus & accidentia repletionalis acuta quæ ad hmõi sequuntur naturas, nõ sint humores multi: idigesti: viscosi. neq hypocundria tensa, inflata et excedẽter ignita aut viscera phlegminantia. Tales nanq ante purgationem præparandi iuxta illud veteris. Corpora vbi quis &c. Propter tertium hmõi sciendum cum Hippo. & Gal. eũandum fore vsq in lypothomiam inclusiue non raro, & id in synocha inflatiua præcipue. vnde. 9. de inge. vt tactũ: auferto ei tñ scilicet sanguinẽ ex studio, vt lypothomia idest spiritus defectio fieret. Et Democritus cum Oribasio ad Eustachium: phlebothomandus æger & eũandus, vt angustietur, angustia enim est magnum adiutorium, sudores enim subsequuntur & febres extinguuntur, quod ostenditur tam ex parte curæ respicientis cõtrarietatem solam q ex parte virtutis. Curæ quidem: qm ad vltimas ægritudines vltimæ curationes optimæ, ac vltimæ repletioni vltima præcipitur eũo in techni. Hmõi autem ægritudo cui talis debetur cura est vltima, & eũo lypothomica sisr extrema. Rõne quidem virtutis cum sit fortis quod hic euenit. Ægritudo. n. hmõi vt fe. sanguinea non contingit nisi in corpore ca. carnoso cum robusta virtute. Non enim amat in alio fieri. 9. de inge. Amp. illa facienda eũo per quam corpus mox refrigeratur: vomitus aut egestio seu sudor excernitur, & quæ a laborãte delectabiliter & suauiter sustinetur. Talis iuxta Gal. eũo est lypothomica, quæ quidem eũo experiẽtia coapprobatur. apho. 1. Lypothomica igitur eũo in hmõi ægritudine stantib' indicationibus celebranda. vnde quarta prima. Si corpus fuerit forte nõ cesses eũare donec cadat in syncopim Syncopis nanq complexionem fortem infrigidat. At quia ostẽsiones eũonis hmõi plurimæ sunt & ratissimæ, omnes aut plures & digniores super vnam rem concurrunt, non multum pcipiendum talem eũonem fieri. Propter quod moderni trepidantes sciẽtes corpora nunc minus solito fortia. dña. 9. Timentes ne casu fortuito homicidium & indignationem incurrant, potius eligunt communius infra subsistere q exquisitissime eũare: recipientes consilium primi quartæ. In casu tñ prolatum ac colliget. 7. In synocho vero de putredine & similibus non suadeo etiam simul cum Gal. & Aui. præcise vt lypothomem inclusiue. vnde & Gal. alium modum pnunciandi tenuit in phlebothomia huius fe. q prioris inquiens: venam igitur ei confestim incidẽtes vsq ad lypothomiam euacuauimus: vbi superius dixerat: vt lypothomia idest defectio animi fieret. Demum autem subditur fm synochas quæ in constrictione forti existente virtute sæpius sine periculo est eũo. In alijs vero ægritudinib' vlitime periculosa puta in corruptione humorum. Tutius ergo hic exponẽdum q vsq teneatur exclusiue: quod innuit. A. dicens. Donec appropinquat syncopi. vnde tertio prima. Oportet vt fiat eius phlebothomia cum cautela in cognoscendo dispositionem eius in syncopi: an ceciderit in ipsam: an sit eius vicin' & retineatur san. qñ syncopis adest propinquitas, quod etiam fulcitur, quoniam sicut vna ratio. Auer. deducebat: & Gal, innuit post euacuationem vt tactum lypothomicam in synocho putrido non sumus securi quin adhuc remaneat modus aliqs putrefactionis, qd' satis apparet, qñ seruus in. 9. de inge. recitatus

Cõ. apho. 23. iuxta fi. — Ca. 18 — K — ca. 10. post medium. — ca. 10 ante medium. — L — Ca. 10. ante medium. cap. 14 in pncipio. Tra. 1 di. 2 ca. 6. circa prin. ca. 5. v. f. & c. 17. ante medium. — Cap. 5 cõ. aph. 12 iuxta fi. — M — Ibidem & particu 6 apho. 47 cõ aph. 2 iuxta fin. Collc 12 Cap. 16 in princi. ca. 18. post principiũ. — N — O — P — Q

A recitatus qui phlebotomatur non fuit a febre curatus synoco. Et in prætactis similiter defectis duobus nondum releuatis syncopi. Quidam vero in ægritudinem peruenerunt longam, eo q complexionem frigidam intm acquisiuerunt, vt & tota permanserint vita nequeūtes reuocare nocumentum ex immoderata illatum euõne. Alij decolorati & mali habitus extiterunt tpe omni. Nonnulli concapiti hydropisi spiritus difficultate: ventris & hepatis imbecillitate. Aliqui vero apoplexias & paralyses incurrerunt. Sic ergo modestius hic eūandum q prius, timendo ne quis cõcidat in syncopim: quod te pulsus poterit edocere. Qñ enim tremit & descendit & diuersificat absq ordine, ita vt inuenias pulsationem vnam magnã & aliam paruam: significat propinquitatem syncopis.

Nosce quoq q licet fm Gal. apho. 1. non solum sit lypothomizare per sanguinis eductionem, verum etiã per pharmaciam: in ea tñ non ita sicut in phlebotomia psumendum: cum ipsa sit intensioris periculi. dña. 166. Qd' ostendunt auctores se amplius læsionibus pharmaci opponentes. Itidem alij humorum a sau. indigent præparatione: ipsi autem nihil aut modicum, & vniuersalis ois si possibile in syncopi euitãda perductio. vnde de re. sa. 4. Melius si cõcedat in die vna bis sanguinem auferre q ad defectionem animi semel producere.

(margin: 6 apho. 13. in me. — B — versus fi.)

PROPTER QVARTVM vero. ad primum qd dicendum apparuit. Ad aliud dicẽdum q Gal. illic loquitur de fe. syncopali in qua virtus est debilis, eūo ideo vitanda omnino. Ad aliud dicendum, q licet virtutem prosternat syncopis in præsenti: confert tñ in futuro, & neq ipsa intm deijcitur et quin obseruatis conditionibus ptactis ualeat sustinere: mortisq periculum euitare qtum ad defectionem animi semel perductę. Ad aliud dicendum, q vltimæ vitandæ sunt concessione si possit paulatinius eūari: quod non est, cum prætactæ passiones quibus cõpetit eūo ad lypothomiam, minori facta incitatæ agitentur peram plius: neq iuuamenta: sequuntur postea: sa: in athletis autem cum nõ sit ante ægritudo paulatine seu inexquisite potest eūari. Ad aliud dicendũ: q licet medicus non possit virtutem certius metiri omnifariam: valet tñ id cõiectura quadam artificiali propinquissima veritati apho. & crisium primis. Ad ea etiam quæ alterius partis similiter quid dicendum apparuit: quia in omnimoda repletiõe omnino si tolerat virtus eūandum non enim solus stat super contrarietatem, verum etiam per virtutem magis vt sæpius inductum. Ad aliud similiter concedendum quando ostensiones persuadent monstratæ.

(margin: C — aph. 11 & prin. p. 5)

DIFFERENTIA. CLXV.

QVOD euacuatio symptomatica conferat ostẽditur: quoniam quod euacuatur a principio morbi symptomatice educit: huiusmodi autem iuuat. vnde tertio. 10. Diuersitas seu fluxus ventris in principio pleuresis est signum bonum: immo est res iuuans. Hoc firmans vomitus cholerę prassinę ęruginosę ac veneni assumpti: concitata natura. Eti. Euacuatio in syncopi uidetur symptomatica, cum ea sit acuta virtutis concisio. differentia priori. sed hęc ibidem pręcepta. Rursus. illud quod educit materiam quę sua qtitate seu qualitate posset interitum creare, visum est conferre. Id autem euacuatione potest symptomatica contingere, cum huius materiei eductione alleuietur natura, vt visum non parum aliquos paulatine sanari. Adhuc medicum dictum sępe naturam imitari, supplendo ipsius defectum vt materiam euacuando furiosam indigestam in principio. quę si posset natura per se euacuare conferret: cum ergo ars iuuet & natura: effectui enim proportionatur causa, itaq euacuatio iuuat etiam symptomatica.

(margin: D — 1. 4. c. 4 medio.)

IN oppositũ nihil benigne adducitur, cuius euacuatio non regulatur a natura: hmõi vero est symptomatica eductio, quod & nomen coindicat. Palin. Contrariorum contrariæ sunt rationes: sed euacuatio naturalis & symptomatica sunt contrariæ: hæc autem confert. Symptomatica igitur nocebit: euacuatio ergo non confert symptomatica.

(margin: E)

PROPTER PRIMVM vero sciendum, q quid sit euacuatio: dña visum priori. Est autẽ symptoma seu concisio accidens prauum stimulata quocũq natura inductum. Contingit autem euacuatio symptomatica ratione qtitatis humoris, aut qualitatis vt acuitatis, vel vtriusq, aut ex regiminis malitia, siue ex aliqua Lunæ applicatione vel combustione vel aspectu malignorum vt Saturni vel Martis, & vniuersaliter ab his q in apho. libro proœmizata. Sicut enim portitor imbecillis ponderε stimulatur grauiori ante terminũ id grauatus deponere, stomachusq grauatus qtitate assumptorum aut qualitate, ita & natura regitiqm non valens humores sustinere tpeq digerere, verum stimulata cogitur hos ante horam expellere distinctam. criticorum. 3. Est autem cõferre beneficium naturæ aliquod præstare.

(margin: 1. cõ. aph. 1 in fine. — F — c. 7. 8. 8. & cap. 8. post principiũ.)

PROPTER SECVNDVM vero sciendum aliquos dixisse q eūo symptomatica potest cõferre per viã causæ qñq, eo q praua materia læsura non parum: educta est ex corpore. Nocet autẽ semper per viam signi denotans prauam ipsius dispositionem. Sed id stare nõ potest, licet enim aliquid possit esse bonum aut prauum per viam causæ & signi: non tñ bonum per modum causæ, & malum per viam signi aut cõtra, qm: res sicut se habet ad esse, sic ad intelligere & significare ac contra. 2. meta. Vnum enim ordinatur hic ad aliud per modum causæ aut causati. Cum igitur benignũ aliquid fuerit per viã causę in essendo & causando, erit & per viam signi in eo notiorando ac econtrario. Rursus causa & effectus sunt proportionales, sed causa, morbus, & signũ proportionantur. vtriq nanq proueniunt a causa, nisi q morbus causatur immediate a causa. Signum autem seu accidens morbo intercidenteq quem imitatur tanq vmbra corp⁹. dña. 73. Et ita ipsum producitur a causa, cum quicquid est causa causæ sit & causati causa. Non igitur aliquid est laudabile per viam causę, prauũq per modum signi vel contra. Aliqui vero respondent dicentes signũ ad virtutem referendum, & nõ ad causam vel morbum. Sed id non valet: qm iam non esset signum cum non suo reddẽret essentialr significato, ut causę, uel morbo. Significationes enim semper debent suis iungi significatis. aphor. 2. Neq enim signa virtutis quæruntur a triplici sumpta natura, verum magis quæ materiæ. Neq eorum etiam. v. 5. primorum motiuum: qm si eūo debet esse laudabilis carens symptomate: non sufficit quod euacuatur solum attendere, sed opus sit modum quo educitur inspicere: vt ante aptatum a natura vel aliter, quod nõ accidit in euacuatione: vt ostendetur symptomati admista. Quidam etiam dixerunt euacuationem symptomaticã per se nocere perpetuo: per accidens autem conferre quandoq, quorum quidem defectus ex sequẽtibus ostendetur, cum eo etiam q per accidens omne oportet in aliquod per se primum adducere.

(margin: T. c. 41 — G — co. sr com. apho. 33 circa prin. — H)

PROPTER TERTIVM quidem sciendum, q eūo symptomatica vt talis semper habet læsionem inferre iuuamentum autem nunq. Quod firmatur, qm illud quod concidere naturam facit, nocumentum ita semper inducit, id autem symptomatica causat euacuatio, ceu & ipsum nomen indicat, & natura rei, cũ ipsa læsio educat aliquid ex corpore stimulata virtute. Palin. Illud symptomatice euacuatur, quod ante digestionem educit, aut per regiones inconuenientes. Omne autem tale prauum existit. Nihil enim benigne a natura euacuatur, nisi fuerit prędigestum, quod esse non potest in morbi principio. unde

I vn apho.1. Secūdū pncipiū ægritudinis indigōnis sunt signa, ergo mala: semp erit talium humorum eūo, quod euenit cum signa critica ea quæ digōnis antecedāt. Similiter quod per loca educitur inconuenientia compescendum & ad ea conducendum quæ cōgrua. apho.1. Itidem. quod interitum, aut longitudinem fm imbecillitatem virtutis, aut eius vigorem inducit, significat ægritudinis prauum. Talis vero est eūo symptomatica vt certificat emperia, laudabile nāq; erit materiam retinere: ipsamq; demū naturalter eūare. Eti. illa non confert eūo quo arte præcipitur compesci naturæ coadiuuatiua, sed symptomatica extat hmōi: unde apho.1. Oportet medicum reptioni naturę attendere. Nā a parte quidem fiente famulari simul & cooperari, si vero cōtrarie simul & nociue fiāt & phiberecq; simul, trāsducere ac reuellere: apho.1. Itaq; eūo non confert symptomatica per se & directe.

Cō. apho. 12. in me

Cō. apho. 21. in fine.

Cō. apho. 21. in fine.

Vbi supra Imediate.

PROPTER QVARTVM quidem. ad primum quid dicēdum dr̄ia visum. 192. Non enim ea est symptomatis eūo, cum materia fuerit ante prædisposita in antea volēs ipsam expellere, aut laudat eam per relationem ad eūonem factam in pleuresis fine hepar iam denotantem debilitatum existere. Ad confirmationem vero dicendum q; cholerę adeo prauę & venena non sunt materię mora egentes interius vt coaptentur pp contrarietatem quam habent cum natura. Nunq; enim possunt ad benignum reduci: aut ad expulsionem laudabilem adaptari cum digōne: cum suscipiantur caloris naturalis specificā corrumpētes formā vt venenum. colliget.3. Ad aliud dicendum, q; talis syncopis seu symptomatica eductio facta est per artem pp grādius periculum euitare, de qua nō hic ut apparuit sermo. Nunq; enim fit crisis bona per eūonem usq; ad syncopim: colliget.7. Ad aliud dicendum: q; per interemptionem, vt visum, & proprie si materia educēda indiguerit præparatione. Retenta enim & spōte eūata laudabilius foret q̄ maxime. Ad aliud dicendum vt apparuit dr̄ia prædlegata, quia ars q̄uis imitetur naturam in q̄ multis, non tñ in omnibus, cū ea possit aliqua facere quæ nō natura: vt sextum digitum auferre, ac benigne in principio non raro euacuare. Est etiam sui mobilitate: subtilitate: materia furiosa fere digesta, vt tactum prius.

K

cap.3. in medio.

Ca.8. post principiū.

L

DIFFERENTIA. CLXVI.

QVOD pharmacia in prægnante sit periculosior euacuatio phlebothomia monstratur per Auer.7. colliget id credentem. Eti. Pharmacia grandis est timoris & periculi: phlebothomia vero minime. 2. re. acu. Adhuc: pharmacia hæc materię est solutiua, talis autem est de gen. veneni omnis eodem .2. venenū quoq; peremptiuum, & maxime qñ materia fuerit obediēs de facili passibilis qualis est embryo. Rursus pharmacia inducit agitationem vehementem in pręgnante, cum operatio medicinę non fit corpori naturali sed violenta. Commentator centiloquij. Huiusmodi autem cotilidones matricis absoluit. vnde sequitur aborsus quod in phlebothomia inest minime. Palin pharmaca vel sunt violenta: & tunc nocumentum causabunt præfatum, aut debilia, & sic possibile fiet ipsa mouere, non euacuare praua inducendo symptomata, oportebit etiam de ipsis amplius sumere, quod & laboriosum erit naturæ. vnde primo tertia. Si medicinæ non essent venenosæ, non posset esse quin eas bibere naturæ laboriosum esset. Itaq; in pręgnante pharmacia periculosior phlebothomia.

cap.4. post medium.

Cō. 11. p' medium. Cō. 11. p' pncipiū. & com. 12 post priu.

M

Do.2. c. 1 in medio.

IN OPPOSITVM quia aphorismorum quinta conceditur pharmacia: & detestatur phlebothomia. Et firmatur: quia infirma virtute phlebothomare nullatenus, purgare autem mediocriter. Itidem phlebothomia euacuatur immediate sanguis: qui nutrimentum est prægnantis & embryonis generatiuus, nutritiuus, & augumentatiuus: quod non humores agunt alij. differentia.30. qui & pharmacia educuntur. Non enim scimus medicinam sanguinis eductiuam dissoluendo. differentia. 194. Phlebothomia igitur periculosior est pharmacia.

Collīgitur apho. 30.

N

PROPTER PRIMVM quidem sciendum, quòd phlebothomia dupliciter notificaf vno quidem modo prout sub organo locatur medicinali, secundum illud prioris quæsiti. Phlebothomia est euacuatio vniuersalis quæ multitudinem euacuat humorum æqualiter abundantium. Aliter vero determinatur prout sub instrumento situatur manuali: vnde Commentator sectarum: phlebothomia est recta venæ incisio: nam dicitur a flex vena & thomi diuisio. Illud vero dicitur periculosum quod læsionis plurimæ plenum extat: ceu aborsus quem sequitur mors embryonis, & mulieris interdum, & maxime quando quarto aut octauo factus fuerit mense. differentia.49. Est autem euacuatio alicuius ex corpore deductio. Quæ præter prius dicta dupliciter existit: vna naturalis quidem natura sola perfecta, quam nō compescere oportet nisi fuerit superflua virtutem prosternens: altera vero artificialis quæ adiutorio perficitur medici: naturā. in omnibus immutantis ferc: quare vnaquæq; adhuc diuiditur in vniuersalem & particularem. vniuersalis autem est vel quia omnes euacuat proportionaliter hu. ceu fluxus quis spontaneus sanguinis & phlebothomia: seu quoniam a toto corpore: sicut spontaneus vētris fluxus: aut aliqua fortis pharmacia. particularis deniq; quædā aut ex loco educit particulari, puta purgatio pectoris p sputum & ventrium cerebri per colatoria narium & palatum: vel quia materiam singularē euacuat alicubi contentam, sicut quæ apostematum. Amplius quibusdā euacuationibus totum euacuatur corpus immediatius, qua les sunt fortiores vt per sanguinis fluxum, vel per ventrē aut stomachum, vel vrinam, seu sudorem. Alijs uero mediate sicut frictionem: balnea & hmōi: per ipsum nanq; non euacuatur, nisi quæ secundum cutem permanent, & non quæ in profundo dispersa. apho.3. sed per accidens euacuat abstinentia seu fames, eo q; ipsa tollitur quod repletionem inducit, vnum enim cōtrarium priuat aliud. Harum euacuationum quædam fiunt permutatione, vt quæ apostematum: reliqua vero in quæ foras deductiōe. Sunt etiam partes ex quibus clam euacuationes fiunt occultiores, sicut quę per sudorem & magis adhuc per somnos profundos. Ex reliquis vero manifestiores. Prægnans aūt dicitur in qua retento semine conflaf embryo.

Collig

O

P

Cō. 16. ...

PROPTER SECVNDVM vero sciendum, q; colliget.7. Auer. nititur ostendere periculosiorem forem prægnante pharmaciam phlebothomia quasi Hippo. aduersus recitato nāq; eo inquit. Dico q; phlebothomia quando adest repletio qua embryo non indiget, non est mala. Sed pharmaciam non credo ad bonum finem peruenire: immo lædit embryonem, quia in se substantiā habet venenosa;. Adhuc fortasse humores facit malos fluere ad embryonem ut eum lędant. Eti. Medicinæ purgantes prouocatiuæ sunt vrinæ; quod vero vrinam prouocat de genere menstrua extat prouocantium. Tale vero aborsum inducit. His igitur tribus contentus concedit phlebothomia difficiliorem fore solutionem. Sed id ut apparebit simpliciter auditum stare non potest, immo eius oppositum magis neq; etiam ipsius conuincunt inductæ: sicut enim phlebothomia in pregnāte repletionis tempore non vituperāda: ita multo amplius dicatur de pharmacia quando eius aderit indigentia. Sunt autem pharmaciæ quædam benedictæ venenositate carentes, de quibus præsumitur vt scribitur super prægnantes & pueros, ceu cassia, manna & hmōi. Quæ et cū naturæ sufficienter

Ca. 4 p medium.

Q

A ficienter sint amicabiles, humores fluere non cogunt: vt inquit embryonem lędentes. Tales similiter entes, neque vrinā prouocant: neque menstrua. Est tamen necessariū menstrua prouocare qn̄ q̄ suppositorium in collum matricis ponendo paulatim & multis vicibus mundificando, & proprie quando impregnatio facta fuerit in matrice immundiori existente. tertio. 21. Hip. quoq̄ superficietenus auditus vr̄ phlebotomiā negare oīfariā et pharmaciā conditionaliter: ex parte tn̄ necessitatis & tēporis. vn̄ apho. 5. Mulier prægnans phlebotomata abortit: & maxime cuius fœtus est maior. Eorūdē vero quarta præcipitur prægnātes a quarto mense inclusiue vsq̄ ad septimū purgare inclusiue. Ex his igitur elicitur in prǫgnāte pharmacandum non autem phlebotomandum. Saxones tamē brutales communiter in prægnante phlebotomiam celebrant.

PROPTER TERTIVM vero primitus vr̄ sciēdū: q̄ periculosior vomitus est secessu, & alijs eūonibus cæteris paribus. apho. notū secunda. Et secessus phlebotomia: ac deinceps phlebotomia in prægnante pharmacia. Propter primū huius sciendū, q̄ illa difficilior, & periculosior est euacuatio, quæ magis extat cōtra inclinationē naturæ: talis vero est vomitus, cū stomachus sit deputatus attractiōi a natura: intestina expulsioni. naturalium. 3. Vomitus aūt stomacho pficit: secessus vētris pileron & intestinis: stomachus etiā sensibilissimus: via breuior: virtute latior & pronior in deorsum q̄ in sursum. Eti. Actus qui vno perficitur instr̄o, laboriosior est & periculosior eo qui pluribus: sed vomitus solum perficitur tunica extrinseca: secessus aūt eius duabus et intestinorū: naturalium totidem quod secunda sancitur aph. 2. Mes. simplicium primo. Adhuc vomitus deteriora inducit accidentia secessu: puta suffocationem vel rupturā vasis in pectore vel pulmone: quod autē hmōi periculosius. Vomitus igitur difficilior & periculosior secessu: & vr̄ in de eūonibus reliquis. Q̄ autem secessus & similiter vomitus consequēter sit acrior phlebotomia et periculosior monstratur ex febriū acutarū. 2. quia in phlebotomia nō cadit aliquid timoris: in solutione vero accidit multotiēs timor: & proprie qn̄ non fueris cognitor naturę infirmi. Sunt. n. qui difficillime soluuntur medicinis: alijs vero facillime: nonnulli mediocriter ,ppter qd̄ timendū est pharmacari: & maxime incognitos & inexpertos: nam pharmacia indebite administrata aut superflue soluit, aut mouet & non educit: tortiones præstans & angustias cum dolore q̄ multas. Ipsa etiam de se gn̄e ponitur venenorū dissolutiua proprie. Natura nanq̄ medicinarum solutiuarum est contraria naturæ corporū soluendorū, & vniuersaliter sunt pernecantes: & ipsam interimentes ibidē: & præcipue lædunt cor & quæ sunt eius, qm̄ oium nocumentorū corpori aduenientium primus concursus est ad cor tanq̄ ad basim vitæ, stomachū tāq̄ receptorē molestans. Mesue de pharmacijs: non tn̄ principales partes a pharmacia sunt difficilioris passionis: pili enim & vngues quæ sunt oium minus principales sunt magis difficulter passibiles: & ossa ēt q̄ cerebrū & cor simplicius primo cœli & mun. Medicinæ nāq̄ nociuæ sunt ventri, & proprie ori eius: cū sit sensus plurimi: propter neruos disseminatos in eo: motus exhibite nō pōt cōpesci tāq̄ nō existens in nostra potestate velut sagittā emissa: sed phlebotomia pōt repēte cogi nisi fortassis extiterit maior: igiẗ secessus et vomitus amplius acerbior et periculosior phlebotomia: & vomitus: vt probatur adhuc secessu. Sed circa prædicta contingit dubitare. quarto nāq̄ de re. fa. Cum imbecilli virtute nunq̄ minuendum: moderate vero purgandum. Et Haly. Magis conueniens & maiorē cautelam faciens est eūo ęqualis: sed hic sanguinis est eductio. Adhuc plura & digniora eūantur p̄ phlebotomiā, quàm per pharmaciam: vt sanguis et spiritus: periculosior igitur & molestior phlebotomia pharmacia. Dicendum q̄ pharmacia periculosior: quia ut tactū nō pōt ita cōpesci voto ut phlebotomia: laborē infirmi et maiorem inducit pharmacia q̄ phlebotomia: & proprie vomitiua: sed rōne illius quod educit, periculosior phlebotomia est pharmacia: nisi ipsa effrenitās sanguinē siḃ attrahat et eūet: aut sit pharmacia sanguinis eductiua. Aut amplius ad mentem dicendum Gal. q̄ sermo illius est in pleuresi cum fe. alijsq̄ accidētibus acutioribus in quibus timendum pharmacū in sui caliditate & motu immēsioribus: & ideo ad phlebotomiā declinandum magis: & si non adeo cōferat sicut solutiuū. Ad primū quidē dicēdum: q̄ sicut nō est phlebotomandū imbecilli stāte virtute: ita neq̄ purgandum pharmacia dissolutiua: potest tamen aliqua lenitiua vel lubrificatiua: maior enim videẗ esse latitudo in pharmacia q̄ in phlebotomia. vnde si iusta fiat cōparatio non minus timendum pharmacari: q̄ phlebotomare. Ad aliud dicēdū q̄ Haly. comparat phlebotomiā ad ventosationē & ad cibi & potus imminutionē: non autē ad pharmaci sumptionē. Ad aliud qd dicendum apparuit. Propter secūdum huius sciendū, q̄ pharmacorū quædam sunt fortia: periculosa. venenositatis plurimū abundantia, qualia sunt calidiora dissoluētia: vt scamonea, mezereon, euforbiū & hmōi. alia debilia salua: sic cōprimētia: & adhuc magis lęnitiua: & lubrificatiua. vt myrabolani, manna, tamarindi, cassia fistula: mucilago, psilij, & prunorū. vnde. 2. cañ. Cassia fistula soluit sine nocumento & absq̄ mordicatione adeo q̄ est conueniens pregnātibus & soluit eas hyeme: tamē habētibus debilia intestina & lientericis est suspecta. Myrabolanos autem ponunt educere comprimendo. Cogor enim confiteri aliquam virtutem primitus attractionis illis inexistere: sicut alias tactum: cum videam nigros melancoliam a toto educere: citrinos choleram & reliquos phlegma: quod non foret si solum exprimerent: vt coctana vel pira, sed attrahūt antea in locum signatum: deinde finaliter iuuando naturam sui pondere compressiuo soluunt: quod medicina nō operatur dissolutiua tātum, illa enim magis attrahit ad vias signatas: postea vero natura sentiens ipsius acuitatem & humorem satagit expellere. Reperitur & tertium pharmacum tanq̄ horū medium: & si sit dissolutiuū vt aloe, agaricus, & rhabarbarū quod aliquando hic potest competere & præcipue cōsolatum. Deinceps quoq̄ nosce q̄ tēpus imprągnationis in tria diuiditur tēpora: quorū vnūquodq̄ in partu naturaliori quæ est nouem mensium cōtinet tres menses: in alio vero minores habet aut plures s̄m q̄ septimo parturitur mēse vel. 10. d̄ria. 49. in quibus quidē mēsibus fœtus diuersimodē disponitur in matrice. Nā in primis trium paruus est & debilis modico contentus alimento, debiliterq̄ cottilidonibus alligatus: uelut fructus nouiter productus: in alijs quoque tribus sicut quarto, quinto, et sexto. maior & fortior ampliorem expetens alimentum sanguinē & crementū: tuncq̄ fortissime alligatur matrici: ceu fructus tempore intermedio arboribus vehementius inhærent: nec enim humiditas succosa, quæ ligatur mollis est & quasi fluida, vt in principio affuit, neque & maturatione remollita, & fœtus pondere aggrauata, qd̄ eis accidit completis. In reliquis quoque tribus vltimis fortis factus & grandis amplius attrahit sanguinē p̄m in sui nutrimentum & augmentum: tuncque ipsius incipiunt ligamina debilitari. Tum propter eius onus solito grauius. Tum etiā propter finē naturæ. Procedūt. n. debilitando vt hora partus leuius absoluanẗ: & tanq̄ maturi ad casum disponunẗ fructus. apho. 4. siḃ in alijs euenit partus tēporibus inter ipsis sequestratis. Attendendum etiam q̄ licet plures causæ aborsus extent: duæ tn̄ vn̄r principaliores: subractio, videlicet, alimēti embryonis: qd̄ sanguinis fit ductione phlōmia vel alio: ex puriore

Marginal notes: E; F; Tra. 2. ca. 197. De cassia fistula; G; H; Cō. aph. 2; te. 1. ca. 2. in me.; pho. 50 ... 1; aph 35 ... 6.; olli ca. 1. ... prio.; L. 1. dif. ... olli cō. ... pho. 35. ... C; t. 2. post incipiū. ... 11. p° dium.; 11. p° incipiū; D; 1. 2. in ... ma. c. 1 ... 2. post incipiū.; te fac. ... 139. in ... ltem

I tiore.n.nutritur parte sanguinis menstrui.apho.5. Reliqua vero est agitatio & motus vehemens quibus fœtus dissoluuntur ligamenta: vt thenasmus ostendit: quos fortior inducit pharmacia. His igitur breuius perstrictis dicendum: q oibus iuste vniformiter adinuicem comparatis phlebotomia pharmacia vniuersalius periculosior extat, vt series etiã sapiunt veteres. Qđ monstratur rõne: qm̃ phlebotomia non vr̃ conuenire nisi in primis tribus mensibus et maxime in eoꝝ medio cũ tunc embryo paruus & debilis non multũ expostulet nutrimentũ, q̃ si fiat paulatim fit & per interualla minorãdo q̃titatẽ & vices potius si opus multiplicãdo. Phlebotomia.n.taliter mẽsurata non tm̃ agitationẽ inducit, vt inde fœtus dissoluãtur ligamenta: cum id agere sit amplius pharmaciæ: neq; etiam sanguinem sic euacuat, ut fœtui noceat multũ: cum paruus et debilis minori sit contentus alimento. hoc aũt non cõpetit tp̃e pharmacia & proprie vehementer dissolutiua: quæ Hip.notior vr̃ fuisse, nõdum.n.fortassis medicinæ familiares benedictæ fuerant inuentæ: nec tanto eis tunc indigebant vt modo: cum corpora forent robustiora: vt ostensum dr̃ia.9. In secundo vero tẽpore vt in tribus mensibus sequẽtibus constat phlebotomiã periculosiorẽ fore pharmaciæ: cum maiorato & fortificato embryone plurimũ sanguinis expetat in nutritionẽ & augmẽtũ: quo subtracto aborsus accidit prõpte. Pharmaciã vero tolerat, cũ non subtrahat sanguinem ipsius alimentũ: sed humores reliquos nutrientes minime.30.dr̃ia. Est etiã sic fortis ac vehementer vinctus: vt & ligamina possint illæsa tolerare pharmaciæ agitationẽ et motũ: et proprie qñ fuerit ex secundis medicinis vel etiã tertijs ipsa: in reliquis vero vltimis tribus: licet pharmaciã et phlebotomiã difficilius ferat: phlebotomia tñ pharmacia grauius: cum ampliori valde solito indigeat in alimẽto & augmẽto sanguine, eo q maioratus fœtus continue. Quòd & si necessitas ad pharmaciã impellit sit leuior q̃lis est: vt apparuit: maxime tertia. Qđ si Hip. abhorret pharmacari cõtingit: quia vt tactũ apud ipsum fortiora cognita erãt pharmaca: quod innuitur in aphor. cũ per medicari vel purgare Hip.medicinã solutiuã intelligat dissolutiuam. Itaq; vt ad amplius in pregnante pharmacia concedenda quàm phlebotomia. Cõtra prędicta contingit dubitare, quia tempore pregnationis diuiso in tres partes quartus mensis cõiungitur tẽpori primo et septimus vltimo: cũ adhuc cõcessa sit phlebotomia insuspectior in primis mẽs. q̃ in secũdis. Sed 3.21. Oportet vt caueat añ mẽsem 4. & post 7. & in eo qđ est inter illa vbi prius alludit Gal. cõsequẽter vero Halyabba. In oppositũ primus practicæ ac vtcũq; nonus theoricæ inquiens. Si pregnãs aliquo tẽpore sanguinẽ eget minui aut cathartico purgari: propter aliquã passionẽ: nõ oportet accelerare hoc in primordijs donec sit mẽsiũ quatuor p̃gnãs, faciesq; hoc q̃nto vel sexto mẽse, et septio. Cauebisq; hoc idẽ.8. vel.9. In eis.n.est fœtus debilis & opus est illi cibo. Aut vero inanitio minuit cibũ, vnde et moritur fœtus. Octauo quoq; & nono creuit fœtus & eget cibo ampliori: in his si euẽt multũ minuitur cibus, fœtus nec remanet viuus: demũq; consulens subdit. Si autem necessitas ad inanitionem his temporibus impulit & timetur de morte mulieris si differatur tnõ cures fœtum sitq; tibi carior genitrix illo. Dicendum sermonem fortassis Halyabbatis sanum vsque non fore. primo enim quãdo mensem quartum componit cum tribus prioribus aduersatur Hip. & Gal. dicentibus pręgnantes purgare si conuenit s̃m quadrimensem.

Eti. septimus mensis non debet cũ quinto & sexto cõiungi verum cum octauo, vt dictũ & 9. nã s̃m Gal. purgandum s̃m quadrimẽsem & vsq; ad septimũ mẽsem. s. excludendo. Quod apparet ex illo addito, puta quod est in medio conceptionis, cũ certissime habeaĩ in matrice quod cõcipitur. Si vero cõponaĩ septimus cũ quinto & sexto, tunc id nõ erit in medio cõceptionis nisi geometrice valde. Itidẽ, aliqui nascunĩ in mẽse 7. plures et nõ cõplent nonũ: sed partẽ ipsius capiunt solũ: p̃pter qđ rõnabilius vr̃ septimũ mensem cũ tertio tẽporũ & nõ cum secũdo copulare: vt vulgatũ est a multis. Qđ & scđo vidẽtur cõcedere phlebotomiã in quinto & sexto, & septimo & negare ipsam in primis quatuor mensium non multũ recipio: cum declaratio rõnabiliter antedicta directe oppositum in phlebotomia ostendat. Visæ.n. sunt quædã in principio prægnationis una vel duabus mẽstruationibus laudabiliter mẽstruare. Et fortassis Halyabbas plus motum phlebotomiæ formidauit q̃ sanguinis caretiam ab illa inductã. Nosce quoq; aliqñ phlebotomiã expedire non existente plenitudinis significatione: puta qñ morbus fuerit sæuus, & virtus fortis, etiã timor apatis: ut in percussione & casu. Interdum uero et cõtra: tollitur. n. necessitas phlebotomiæ abstinentia vel mollitie vẽtris: pharmacia balneo: exercitio & frictione & virtute cum alijs & in impręgnatione ceu in proposito non parũ. de inge. quarto.

PROPTER quartum vero ad Auer. quid dicendum apparuit. Ad aliud etiam quid Gal. dicendum visum. Ad aliud dicendum, q pharmacia vehementer dissolutiua est de genere veneni: non autẽ reliquæ prædictæ q̃bus potest perfici purgatio benigne. Vel si oporteret eam exhibere in casu ostensum quo tempore cañ. Ad aliud dicendum q prælecta pharmacia non est agitatiua. Quòd si talis administretur, necessario fit tempore quo fortius fœtus matrici conuincitur: in quarto, quinto, & sexto mensibus. Fortassis etiam non est medicina multum violenta: & si humores extent furiosi cum desint agitabiles & ad exitum dispositi, ac si essent digesti. differentia.162. & ideo possunt in principio euacuari, cũ hoc etiam permanent in præiudicium grande naturæ in euacuati. Ad aliud dicendum, quòd pharmacia debilis & non fortis danda vt visum: neq; ea mouebit inuacuans: cum nullam habeat attractionem. sed obuiationẽ magis: neque ineuacuãs nocebit sensibilius, cum sit apta in cibum etiam conuerti. Quòd si est naturę fastidiosa: diligatur quæ abominationis minoris aut dulcibus vel acidis præparatur: Aut audit Auicenna quando quis ea utatur q̃ sępe.

DIFFERENTIA. CLXVII.

QVOD in acuta ægritudine post quartã diem non sit phlebotomandum ostenditur eo quòd medici communiter præcipiunt phlebotomãdum in principio qđ est ante quartã: puta prima: scđa: et tertia die. ceu sentit Rasis p oẽ: Isaac febriũ q̃to et Halyab. practicę.3. Eti.4.prima. Qñ postponiĩ phlebotomia apud principiũ ægritudinis nõ est amplius intẽtio. Et fortasse interficiet per aduentum debilitatis virtutis: principiũ autem terminatur in huiusmodi ægritudine ante quartã, neq; in quarta videĩ euandum, cũ sit in tali ægritudine qs motus naturæ indicatiuus aut criticus. dr̃ia.164. Itidem ibidẽ. Qñ est possibile vt phlebotomes vsq; ad tres periodos, facies quod nõ erit in quarta vt apparuit: neque in quinta: cum sit tunc materiæ motus: in sermone autem variolaꝝ ibidẽ phlebotomia cauetur post duos dies aut tres: & tamen in his expetitur phlebotomia maxime. Rursus. apho.2. Incipiẽtibus morbis si quid videtur mouendũ moue. vnde. 9. teraphcutices. Qui mox a principio non euacuant obedientes Erasistrato qui neque spontaneas hemorrogias imitari poterat: incidunt huiusmodi anxietatem sanationum: quoniam tũc neq; pharmaco possunt euacuare: cum augẽt febrem neque infrigidare, cum oppilationem & causam putredinis augmẽtent. Palm. Cũ natura est debilis non competit eũo. id autẽ in huius passione eueniat post

Marginalia: I 6.aph.37. — K — L — Particu.1. aph.22. & pti.4.aph.1. — Tra.2.cap. 10. p° pn. Cap.19. In medio. Ca.39.iuxta finem. — M — 4.apho. apho.1 — N — O — Ca.5. post principiũ — P — Q

A post quartam. vnde de inge. 10. Rarius est confestim in prima die, vel secūda virtutē imbecillē existere: qđ praua habitudine senio cōtingit vel extrinsecis. Amplius iā digerere, sequestrare, & se versus expulsionē prǣparare incepit natura: cuius etiam actū & modum euōnis medicus non potest sufficienter perpendere. Qñ aūt ita euenit non opus sit eam euacuatione irritare. Adhuc phlebotomia debetur qñ sanguinis est pctm̄ vt in fe. sanguinea, sed tales plurimum terminantur in quarta. crisium. tertio & quarto prima. Non igitur post quartam in acuta phlebotomandum.

HVIVS quoq; oppositum sentitur. 9. de inge. & primo quarta. Vnde Democritus. Qñ plenitudo talis fuerit aut ægritudo apparebit in qua phlebotomia sit necessaria nec naturā, neq; horā expectabis: sed cōfestim phlebotomia consolaberis. Itidem. 2. re. acu. Iubetur in pleuresi vena incidi qñ dolor ad scapulas ascenderit: sed id ut multum post quartā fit diē. vnde apho. prima. die octaua incisus est cubitum Anaxionis. Palin. Qñ est sanguinis abundantia & virtus tolerans cōpetit phlebotomia. hoc vero post quatuor pōt dies contingere, cū sanguis in forti abundet natura. vnde febris sanguinea non nisi in talibus amat fieri. dr̃ia. 164. Amp̄. post quartū cōceditur pharmacia. quarto re. acu. igit̄ multo amplius phlebotomia, cum ostensum sit. 66. difficiliorē fore pharmaciam phlebotomia. Phlebotomandum igitur in acuta post quartam.

B

PROPTER PRIMVM quidē sciēdū: quid sit phlebotomia dr̃ia inducta ostensum et nō pa; ꝙ principaľr phlebotomia debetur humori peccāti quantitate, secūdo vero qualitate. Quid ēt sit ęgritudo ꝗdq; acuta & qūo distinguatur. dr̃ia uisum. 72. & 133. Est autem ægritudo quędam acuta rōne materiæ, vel ſm ꝙ quanta vt synocha, seu qualis velut tertiana: nonnulla ex parte loci, ceu squinantia, reliqua rōne accidētis doloris videlicet, sicut colica. In quadam nempe oia continentur prædicta, vt in syrsen ex sanguine causato cholerico. In eo. n. peccat sanguis & acuitas eius, quantitas. Est & in cerebro quod cęteris post cor nobilius membris. 7. de inge. pessima etiam ei insunt accidentia vt frenesis seu karabitus. i. alienatio vel permistio sensus. Nosce quoq; quæsitum magis ꝓpositū fuisse de quarta die ꝙ̄ aliis: quia amplius in acutis cōterminatur in principio. In ea etiam mouetur natura: cū sit vnus dierum indicatiuorum aut criticorum.

C

PROPTER SECVNDVM vero sciēdū: ꝙ Gal. & vniuersaliter Græci liberius vn̄r concedere phlebotomiā ꝙ̄ Arabes. Octauo nāq; de inge. cōceditur phlebotomiā fieri. Plectorica etiā non existēte dispōne, sed quasi media inter ipsam et inanitionem humoribus similiter entibus grossis & viscosis. Quare. 11. eius. Optimum quidem vt dictum est venam incidere non solū in synochis fe. sed in aliis oibus quæ in putredine humo; qū demū, vel quæ ætatis aut virtutis nō prohibeāt, alleuiata. n. natura dispensans corpora, & deponens quod aggrauat eā uelut onus quoddā, dn̄abitur facile reliquo, indeterminatius etiā aliis cū Gal. Hip. in lypothomiā iussit adduci. Et eodem ideo. 11. quasi castigans eius sermonē ait. Quia non est possibile oppilationem et putredinem curare per phlebotomiam: cum aliis egeāt auxiliis: deponere oportet quid sanguinis in curæ tempore, ne cogamur interdū intemporanee cibare: nam inquātum euacuatur corpus eget cibo: vnde tunc necessariū vel nutritione febrē augumentare: aut in nutritione virtutem dissoluere: quare melius aliquid sanguinis proprium cibum animalis particulis relinquere. Arabes vero videntur phlebotomiā suspendere magis. vnde primo quarta. Melius est quidē, vt phlebotomiæ vices sint multæ ꝙ̄ vt eius quantitas sit multa. Et prima quarti. Consilium meum est in phlebotomia vt dimittatur quantum possibile: si autem non est possibile: tūc multiplicatio numeri melior multiplicatione quantitatis. Cōcedit etiam. A. ducere ad lypothomiā cum timoratione grādiori & digestione: quam & Auer. refellit. differentia. 164. Quod fortassis euenit, quia licet Gal. tradiderit can̄. curationis in toto orbe terrarum, & & non in Italia solū. de inge. quinto ipsi tamen directius & magis clymatibus adaptantur tēperatis, quales Græcorum sunt regiones, ex quibus vt Pergamo extitit oriūdus: in quibus & corpora sunt fortiora ac abundantior sanguis cum ipse sit humor temperatior & multiplicior, vnumquodque enim generatur a sibi simili & conuenienti. A talibus autem indicatio maxime sumitur. Arabes vero regiones inhabitāt distemperatas calidiores: quare ægritudines in eis fiunt cholericiores. propter quod colliget. septimo. Ægritudines quę sunt in terris Hippocra. simpliciter acute: in nostris sunt peracute. In quibus quidem propter dispositiones oppositas eis quæ in regionibus temperatis minus expetitur phlebotomia. Temperata quidem ipsarum sanguinis requirit euacuationem. Cholerica vero choleræ purgationem. Magis siquidem particulariter egrediendo deinceps dicatur 9. de inge. concedi: vt tactum post quartum phlebotomia ita. Optimum quidem vt vidisti semper nos facientes non solum sextenos vel septenos: sed & secundū eos qui deinceps phlebotomabis. Et demum phlebotomia fit omni tempore virtute ferente. Rasis vero 15. continentis dixit. Gal. noli inspicere in diebus: sed minutionem fac vsque ad vigesimum: vnde sexto breuiarii. Non oportet vt cōsideres in numero dierum: quia quando virtus est remanens non oportet vt sis contentus phlebotomare in sexto & septimo: imo in reliquis diebus. quare primo quarta. Cum in febribus oportet te phlebotomare: non attendas quod quidam dicunt. s. ꝙ non est bonū vt post quartum diem phlebotomia fiat: quoniam bonum est vt fiat etiam post 40. dies. Et hoc ſm sententiam Gal. licet præmittere vt ante quartum & præparare postea digerendo sit melius: cū certę fuerint significationes: quare colliget. 7. Tempus faciendi phlebotomiam sequitur virtutis fortitudinem: quia ipsa plus ſm plurimum est in principiis ægritudinum: propter hoc ordinauerunt quidam fieri phlebotomiam in principiis earum. Et multi ægrorum sunt qui phlebotomiam patiuntur vsque ad septimam diem. Et ad remouendum illorum opinio. dicit Gal. ꝙ debilitatem virtutis aut fortitudinem nō sequitur numerus dierum. Qui autem dicunt non post quartam phlebotomandum: iam tacti sunt in communi. unde quinto practicæ. Vtaris phlebotomo primo aut secundo & tertio die si virtus sufficiens est: quarta vero die nil attingas horum: sed quid de his mox apparebit.

PROPTER TERTIVM autē primitus videanť indicationes ostendentes euōnem sanguinis ante quartū vel etiam post. Et deinceps applicētur ad actum. Propter primum huius sciendum. ꝙ indicationes tales: & diuersitas situs materiæ tactæ sunt. differentia. 164. & 152.

Propter secundum huiusmodi sciendum: quod si omnes ostensiones testentur phlebotomiam: aut plures digniores: & virtus dispositio earum cū earum operibus principalibus: cum hoc & vrina grossa spissa in rubrū tendens, non autem adsit nausea neque ventris indigestio: aut eius debilitas vel superfluitas sensibilitatis choleræque susceptio: sint etiam vtcunque fortia cum adiacentibus & sibi deseruientibus principalia: nondum adsit materia ita digesta: quam natura expellat absque artis suffragio. sit & replens venas aut putrefacta cū aliquali sanguinis habitudine. Terminetur etiā ægritudo vltra septimā: tunc licet sit melius phlebotomare ante quartā, cū virtus sit fortis: qm̄ rarius est in prima die, vel secunda virtutem imbecillem fore: nisi laborantis praua habitudine aut senectute contingat. Potest etiā si aliqñ fuerint

Concil. Gg ij omissa

Margin notes (left): Cap. 4. in ordio.; Ca. 3. ca. 4. in fine; 3. s. ante medium.; Cap. 10. p° principiū; Ca. 16. & 66. aph. 13 in medio; c. 33; c. 13 in medio; 4. post principiū.; Cap. 15. medio.; prima pri. 60. aph.; & quar tc. 2.; c. 68; a. 14. in fine; Ca. 10. ad medium; Ca. 2. c. 7. in fine.

Margin notes (right): E; Quarto p̄ma secūda tra.; Ca. 43. p° principiū. 7. colli. c. 8 Arti. 2; Ca. 12. in medio; Cap. 9. in medio; Cap. s. ad medium In argu ad oppositū.; F; Ca. 6. t. s. Ca. 12. p° principiū; Ca. 10. ad medium.; Cap. 9. p° principiū; G; Cap. 13 in principio; H

I omissa etiã vltra quartũ fieri diẽ aut q̃ntũ, aut deinceps, puta nausea vel discordia:ignorãtia & similibus. Q̃d sermones Gal. sentiunt cũ eius cõplicibus inducti. Si vero discordauerint oẽs intẽtiones, aut plures & maxime principaliores vt virtus sit debilis &c. sit & vrina p̃dictę opposita:adsitq; nausea principalis cum horũ administrantibus infirma tendat spõte in digõnẽ materia:sit & ipsa vtcunq; a sanguine alia:fueritq; extra vasa. Suspẽdẽda est phlebotomia, non solum post quartũ:imo ẽt nõ pars ante ipsam. Q̃d fortassis uoluit. A. q̃n dixit. Cõsiliũ meũ in phlebotomia est vt dimittat quãtũ pot est. Si aũt ostensiones scitæ cum alijs cõsequenter additis medio se habuerint modo: non phlebotomandũ oĩario sicut primo:neq; desistendum penitus velut secundo. sed medio criter se habendũ: ita q phlebotomãdum erit lateraliter circa quartũ. Ex his igitur breuius: eo q alibi sunt in amplius hęc ordinata, poterit solẽnis mẽs artificialiter in his

Quarto p. me: trac 2. ca. 7. v. fiñ

K sub contrarietatibus veritatem coniecturari.

PROPTER QVARTVM autẽ. ad primũ dicendũ q ideo p̃cipit phlebotomia in morbi principio: q̃m laudabilius existit, dũmodo nihil fuerit impeditiui p̃tractum:nihilominus tñ si fuerit omissa, põt ẽt post quartũ, vt declaratum fieri. Ad aliud dicẽdũ q. A. loquit cõi magis sermone:non autẽ particulari:q̃n sanguinis expetitur euõ, p̃prie. Apparuit ẽt modus Arabũ, & Græcorũ in phlebotomando diuersus. Ad aliud dicendũ: q in se. tertiana dñatur cholera & cito crisim est habitura, vel ei non debetur phlebotomia:aut si debetur id in primis erit diebus. Ad aliud dicendũ, q secus est in variolis, q̃ in alijs ægritudinibus ex sanguine vel eius feruore:q̃m variolarum & morbillorũ materiã oportet ad exteriorẽ superficiem tendere manifeste, si laudabilis debet esse terminatio:phlebotomia vero post duos aut tres dies ipsam diuertit in contrariã trahens ad intus, non sic vero

L contingit in alijs sanguinis ęgritudinibus, cum non hoc terminẽtur modo. Ad aliud dicendum: q Hip. imitat vt apparuit quod melius in principio euãdo: attamen nihilominus non negat quin post quartã posset phlebotomari. Et similiter dicendũ Gal. Ad aliud dicendum:nõ semper natura est post quartum prostrata, q si esset suspendeda vt dictũ phlebotomia, cũ principalis indicatio sumatur ab ea. Ad aliud dicendũ, q vt concessum q̃n motus naturæ iã ex se apparet ad crisim non est phlebotomandum, cum sit medici energia conformari naturæ: neq; etiã possit oĩario metiri subtilẽ ipsius actũ: attentat nãq; fortassis per vnã viã & aliter q̃ tu volens ipsius imitator fieri. Ad aliud dicendum, q licet synochæ p̃m terminent in quarto. alię tamẽ sunt ęgritudines cum sanguinis abundantia, quæ ultra quartũ & septimũ iudicantur, cũ phlebotomia expostulet p̃p delictũ aliorũ etiã humorũ entiũ in venis. Ad eorũ vero alterius partis primũ dicendũ, q Gal. & A. et Democritus loquunt

M in ægritudinibus in quibus purus peccat sanguis & virtus est fortis, cum hoc sit in 9. vbi ait de cura synocharũ: ac simil'r. A. primo de phlebotomia q̃ in sanguinis ordinatur euõnẽ. Ad aliud dicendum, q fortassis phlebotomiã tardauit a principio Hip. quia cõfidebat se posse cura tentatiua sanare:vt per ea quę applicabat calefactoria varia, vel ostensiones, tunc etiã plures aderãt phlebotomiæ. Ad aliud dicendũ, q pleuresis Anaxionis nõ fuit simpliciter acuta, licet plurima sit hmõi:sed v'is topica:cum in. 34. fuerit terminata diẽ. hic autẽ sermo de simpliciter acuta. Aliud quod sequitur cõcedatur intellectum sane. Ad aliud dicendũ, q non conceditur pharmacia & negat phlõmia post quartũ magis: eõ q sit fortior euõ ipsa phlebotomia, sed quia post ipsum plus contingit reperire materiã indigentem eductione per pharmaciã q̃ p phlebotomiã: cũ sanguinẽ plurimũ in ægritudinibus oporteat, p thesauro recõdere & custodire:ipse ẽt

conuertitur in cholerã & melãcoliã: qũo autem fit timor & in pharmacia, & phlebotomia, et qualiter nõ, differentia visum. 166.

N

DIFFERENTIA. CLXVIII.

VOD in prima quadra Lunationis amplius q̃ in reliquis competat phlebotomia ostẽditur:sunt enim quatuor hæ ceu tempora vniuersalia anni eorũ proportiõatę naturis. Albumasar quarta introductorij, q̃m prima quarta vt ver ponit ca. & hu. vernalis infantilis sanguini proportionata. secunda calida & sic. ęstiua iuuenilis cholerae attributa. tertia frigida & sic. autũnalis senilis melãcolię dedita. quarto vero frigi. & hu. hyemalis senio, p̃portionata & phlegmati attributa. In illa igitur quarta in qua sanguis & natura sibi cõparata dñat, expedit phlebotomia. Hæc autẽ ut oñsum prima. Amp. q̃n uirtus, sp̃us, seu calor, et humores augentur:debetur phlebotomia : cũ ipsa humorũ

O multitudinẽ euet. sed hoc in prima euenit quadra: cũ humores sp̃usq; augumẽtent, & intẽdãtur et p cõsequẽs virtus, ipsa. n. fortitudinẽ sequit calidi innati eiusq; multitudinẽ. primo secũda. Eti. phlebotomia debet p̃ctõ q̃ntitatiuo:pharmacia qualificatiuo. differẽtia. 104. Sed hu. et calidum q̃d quãto associat in prima abundat quadra: in secũda vero & alijs ca. & sic. frigidũ & sic. ac hu. & tri. 'g bus attribuit qualitas magis:cui quidẽ debetur pharmacia:expetit. n. humoribus qualitate delinquẽtibus. Id dẽ cẽtiloquio:humiditates corporũ in prima quadra accedunt:in scda recedunt:& sm hãc, p̃portionẽ erit in duabus alijs quadris:quia in tertia aduenient & in quarta secedent. Q̃n autem accedunt debet minutio: tunc. n. coaugẽtur:q̃n vero recedunt oppositum: itaq; phlebotomia in prima competit quadra:non autem alijs ita.

Coll'r duo. 5. sum. 1. Cap. 8.

IN OPPOSITVM quia in prima quadra hu. nõdum sunt augmẽtati:neq; ebullierunt primo quarta, q̃n

P est mensis initium:tunc. n. phlebotomia nõ cõpetit neq; ventosatio, nõ ergo phlebotomãdum. Quõd in secũda nõ conueniat ostenditur, quia vt tactum, p̃portionat choleræ:p̃p quã non querit phlebotomia verũ p̃p sanguinẽ. Palin. timet ne hu. ebullientes agitati phlebotomia ad putrefactionẽ moueãtur:præcipitur. n. tẽpore motus ęgritudinis ab euãtione desistere:ut possibile. Rursus. In ea interciditur oppositiõis aspectus, qui perfecte iudicatur inimicitiæ latitudinis saltẽ:in eo autẽ præcipit astrologus ab euatione quiescere, & naturæ motione: cum naturæ contrarietatem habeat. Nõ igitur phlebotomandũ in quadra secunda. In cõtrariũ:q̃n uirtus tunc est fortis:petuntq; humores exteriora, his vero cõpetit phlebotomia. Adhuc in ea interuenit trinus aspectus:tunc autem maxime conuenit cum is sit amicitiæ perfectæ: sitq; lumine iam abũdans ualde: cõgruit itaq; phlebotomia.

C. 21. principio.

Cento. p' ... dictum. ... 4. ... 10.

Q Quõd vero in tertia quadra cõpetat præcipue ad Alexandrum secreta edocẽt Ari. Iidem. Halyhamec in de electionibus:q̃n fit phlebotomia oportet vt sit Luna in defectione luminis:hoc autem in tertia euenit quadra magis. Eti. in ea humiditates accedũt: sunt etiã adhuc humores acuti & virtus fortis, quæ phlebotomare præcipiũt:tunc itaq; euãndũ. Huius quoq; oppositũ scribit Halyabenragel: volens phlebotomiã fieri in primo medio mẽsis. Palin. Quia sm quid in ea intercidit oppositionis aspectus phlebotomiæ prohibitiuus. Amplius. quando humores petunt interiora se minorantes: tunc phlebotomiæ non est locus, sed sic est in decremento Lunæ, non itaque expedit. Quõd autem in quarta congruat, uidetur magis:quia q̃n humiditates abundant & diffunduntur, competit phlebotomia: sed hoc est in luminis defectione vt apparet in aere: tunc enim eleuantur vapores plurimi & fiunt amplius pluuiæ. Rursus. medicus imitatur naturam: ea vero euacuat in quarta

quadra

A quadra,& in fine mensis. vnde secūdo posteriorū. Finiēte mense magis fluit Nilus:quia uerior est finis mēsis:propter id quod Luna deficit:quod amplius septimo explicatur historiarū ita: mulierū motus menstruorū. videlicet. fit circa deficientes Lunas: vnde de ge.ani.quarto. Menstrua secūdum naturam deficientibus fiunt mēsibus magis. In quarta igitur Lunationis parte phlebotomandum. Cōtrarium autem sapiunt cæteri. Eti. pituita tūc abundat,cui non debetur euacuatio, sed purgatio vere. Adhuc aspectus interuenit quartanus qui contrarietatis saltem est mediæ:petit etiam Luna solares radios,nō igitur euacuandum in ipsa.

F.c.14.

Cap. 2 in principio.

Cap.1.cir. principiū.

PROPTER PRIMVM vero sciendum: ꝙ quadra Lunationis a mēse denotatur Lunari. Est autem mēsis multiplex:vt ostensum.104.drīa. Sed hic auditur mēsis coniunctionis constructus ex mense peregrinationis Lunę totius sui orbis. quod.27. dierū spatio & fere octo perficitur horis:ac ex duobus diebus & quatuor insuper horis,quorum numerus in 29. dies consurgit cum dimidio. Luna enim a Sole recedēs suo celeriori motu,ipsum non reinuenit in loco vbi prius copulata: sed fere per signum antecessit & ipse:cui demum Luna tempore duorum dierum, & quatuor horarum eidem iterum applicatur. Cum igitur hic mensis in quatuor diuidatur partes, eius siquidem consurgent & quatuor quadræ, quarum vnaquæꝗ septem continebit dies: ac insuper nouem horas, in quibus Lunę variatur lumen diuersimode,in fine nāque primæ quadræ semiplena efficitur seu diacornea. In termino vero secundæ plena omnino siue beclerce. In fine vero tertiæ redditur iterum semiplena: in quartæ vero vltimo Soli comburitur coniuncta lumine carens, & vigore. Recipit etiam alias particulariores figurationes. criticorum tertio.& de sphera mota Mesahalach. Potest etiam dici quadra Lunationis fm ꝙ Luna mouetur ductu primi mobilis in omni die naturali ab oriente in medium cœli,& inde in occidētē:& demum in terrę mediū ac in orientē tādem: iuxta illud centiloquij: humiditates in prima quarta accidunt &c. Est etiam attendendum ꝙ in phlebotomia et vniuersaliter in omni eductione duplex est hora:electa quidem quę horarū est aptior: in qua omnes conditiones aut plures seu digniores,quæ in ipsa expetuntur meliori obseruantur modo: vt in lumine diei clariori:superfluitatibus euacuatis: digestione perfecta, et huiusmodi expetitis. Et necessaria vt quando eam oportet fieri oino, ita vt nulla fere res eam interueniat prohibitiua quæ rarius accidit:ceu in apoplexia sanguinea & sqnātia priori.quarta primo. Licet enim Hip. pręcipiat in acutis morbis eadem die medicari. Dies siquidem latitudinem habet magnam,ita vt orbis & planetę possint aliter signari,ac aliter,propter quod non est diuersitas inter medicos & astrologos,sed potius intelligenti concordia summa, quæsitum quoꝗ hoc & si vtranꝗ horam continet,in electa tamen verificatur amplius. Quid autem sit phlebotomia differentia innotuit.164.

B

Cap.1. in medio

C

4.10. p' edin m. pho.4. in, 10.

D

PROPTER SECVNDVM autem sciendum, quosdam medicos dixisse magis phlebotomandū in prima quadra fore: quoniam vt tactum in argutis proportionatur sanguini calida existens & humida, hoc autem primo non ualet,cum in secunda quadra ante oppositionem & in tertia post.13. præcipiatur ab astrologis phlebotomari pfm. Similiter in ipsa humores nōdum sunt plene amoti exteriora petentes: neꝗ etiam inductiuum sufficiēs est eorū. qm̄ licet Luna fm quadras per diuersas varietur naturas relatione facta ad luminis susceptionem: Ita vt modo dicatur cali. & hu. nunc autem cali. & sic. & huiusmodi. Facta tamē comparatione vt ad Iouem, qui naturæ proportionatur humanę, totum lumen sic variatum frigidum extat & hu. phlegmaticum:ita ut calidū & siccum ipsius proportionetur amplius sanguini: ꝗ̄ calidum & hu.cum magis accedat ad calidum & hu. naturę humanæ. Fuerunt & alij:qui in oppositione phlebotomare præceperunt: eo ꝙ ventosæ in principio mēsis nō apponuntur vt quidā retulerunt, quia humores non dum amoti fuerūt. neꝗ ebullierūt: neꝗ in fine mēsis: qm̄ tunc sunt imminuti:sed in medio mēsis cū humores sint ebullientes & in suo sequatur augmento Lunæ lumini incrementum. primo quarta. Tūc.n. humiditates augmētātur maxime,cum Luna pcipue fiat vt alius Sol minor de ge.ani.4. In medio vero mensis Luna proprie in præuentione cōsistit,cum super diametrū ex opposito vertatur recte. Adhuc tunc est humiditatū augmētum omne, et fluxus. Hoc etiā vt declarabitur stare nō pōt:cum aspectus illa oppositionis sit hora naturæ aduersus oibus ꝓhibitus astrologis. Nec ipsorū inductiuū acceptandū est: quia vel id. A. non ex propria dicit sciētia: sed aliorū: aut qm̄ medium latitudinis grandis & nō arithmeticum pūctale intēdit: ita vt mēsis medium dicat qn̄ aspectus separatur oppositionis:qui spatium vt ostendetur.24. est graduum:quia etiam tunc humores mouentur feruore quodam nimio fluitantes:non mouendum.

E

Cap. 11 cir.prin.

Cap. 10. in medio.

F

PROPTER TERTIVM quidem sciendū primitus,qua Lunationis quadra cōpetit phlebotomia:& deinceps in qua scarificatio, ac sanguisugatio. Propter primum hmōi sciendum ꝙ Luna pōt dupliciter cōsiderari: prout fm quadras immutationes suscipit, aut rōne receptionis luminis, vel sitis ipsius: siquidē primū attendatur virtus corporis regitiua fm humorū augmentum, & motus ipsorū diuersificet:nā cum fit a cōiunctione ad oppositionē,fortificatur ipsa:humores.n. & spiritus incrementum assumunt, & motus ad extra tendit ipsorū. Ab oppositione vero ad cōiunctionē euenit econtrario. Et ideo introducit Alber.3. qui infirmātur in mēsis principio erunt ipsorū corpora ad repellēdas infirmitates fortiora. In fine vero mensis fit cōtra:quod motus affirmat criticus:cum sit expulsio quędā de interioribus ad extra: quem motū habet Luna de cōiunctione ad oppositionē: & ægritudo id non minus inanitionis,cum humiditatis egeat augmento, & virtutis uigore. Ab oppositione autē in cōiunctione contingit opposite vtrinꝗ. Dico itaque phlebotomandū esse magis in scda quadra:partibus oppositionis aspectus exclusis:consequēter in tertia: minus vero in prima, minime quoꝗ in quarta. Qd ex antemissis ēt oñdit:qa qñcūꝗ virtus est fortis,cū ab ipsa principalr sumat eūonis indicatio: & humorū augmētū: humoribus nāꝗ abundātibus dictū est,nō parū phlebotomia deberi:ac motus ipsorū petit extrinseca. Sequunt.n. motum phlebotomiæ,extat phlebotomādū. Id autē cōtingit in scda mēsis principalr quadra. Virtus.n. tunc est fortis p luminis Lunæ receptionē ampliorē: ex qua ēt augmentant humores & ꝗ̄ forinseca petunt,pp caliditatem mouentem de centro ad circūferentiā: Luna.n. qn̄ lumine magnificat,caliditatis efficit impssiones: vnde quarto de partibus. Noctes plenilunij sunt calidiores pp lumen Lunæ,quod in scda & maxime iuxta finem accidit quadra. Deinde vero in tertia:et si hu. sint adhuc satis in augmēto & virtus fortis & proprie in eius principio. ipsi tñ interiora exqrunt magis,plus tñ cōcedēda est phlebotomia ꝗ̄ in prima. vnde Halyhamech. Post præuentionem minutio ꝗ̄ initio luminis magis laudatur: alias tamen reperitur, Aerea,scilicet signa meliora sunt post præuentionem. Minutio enim initio quidem mensis magis laudatur comparatione uidelicet,finis mensis. In prima vero neque virtus adhuc fortis, neꝗ humores adaucti, & præcipue in eius principio, licet motus ipsorum incipiat tendere in exteriora. In quarta quoque nullum reperitur istorum & maxime vltra ipsius medium. Sic igitur phlebotomia competit maxime in secunda quadra: deinde in tertia; minus in prima, minime vero

G

H

Ca. 5.post medium.

I in quarta. Noſce quoq; quadras: differre ſm ꝙ ſunt
ante oppoſitionem vel poſtea: nam minus cõpetit ante:
vt in eorum principio quã in fine gradibus oppoſitio-
nis ſecluſis, poſtea vero ipſam cõtra, magis enim conue-
nit in ipſarũ principijs ꝙ in fine. Si vero conſideratur
Luna ex parte ſui ſitus id tripliciter põt ad pñs continge
re, vel rõne ſigni ſiue domus, aut cõiunctionis cõplexio
nis eius cũ reliquis planetarũ, vel ẽt ſtellis fixis, aut ex par
te aſpectus. Siquidem primũ dicũt aſtrologi in phlobo-
tomia fore præcipue obſeruãda ſigna aerea & ignea: &
moblia ſimiliter. Fixa vero & cõia magis ſpernenda.
Sed aerea non oĩa eligenda qm̃ Gemini & ſi hmõi ſunt,
propter duo tñ in ipſis nõ cõceditur phlobotomia, vnũ
quidem particulare, quia ſignat ſuper manus magnas in
quibus phlobotomia fit p̄cipue. Dicũt.n. ꝙ phloboto-
mia non cõpetit in brachijs Luna ente in Geminis, ſicut
neq; ſcarificatio ea tenẽte Cãcrũ in ſpatulis, in his.n. par
K tibus hæ cõcidũt: vt ſæpe: vñ in cẽtiloquio. Tãgere mem
brum ferro: Luna exñte in ſigno illius mẽbri horribile.
Aries nãq; ſignat ſuper caput, Thaurus ſuper collũ, Ge-
mini ſuper humeros & manus magnas, Cãcer ſuper ſpa
tulas, Leo ſuper cor & ſtomachũ: & q̃ inde: Virgo ſuper
vẽtrem & ei affinia: Libra ſuper vẽtris inferiora, vt circa
pectinẽ: Scorpio pudenda veſicã & anũ, & quæ inde ſi
ſint ſecus coxas: Capricornus ſuper genua: ſed Aquari⁹
poſſidet crura vſq; ad inferiora: Piſces vero denotãt ſup
pedes. Et id oẽ ſignatione eſſẽntiali, qm̃ accñtali põt con
tingere: vt Piſces notent ſuper caput: & Aries ſuper col-
lum, qñ quis ortum cõtraxerit piſcibus aſcendẽtibus aut
aliter differenter. Quæ ſiquidẽ denotatio nõ p̄ſcitur pfe-
ctius niſi ex natiuitatis certa notitia. Eſtq; opus recte iu-
dicare volentem vtrãq; denotationem attendere. Alterũ
vero eſt vl'e, qm̃ Gemini ſignum eſt cõium, ipſa vero Lu
na tenente dicunt non fore phlobotomandũ, ſignat.n.
minutorẽ plus vna percuſſione percutere vel neceſſitatẽ
L minutionis alterius tẽpore interpoſito modico. Sunt aũt
ſigna fixa vitanda qñ volumus vt hic permutare: ſic qa
eligenda cum fixa re. quidã tñ approbant Scorpionem.
Sunt quoq; mobilia: Aries, Cãcer, Libra & Capricorn⁹:
fixa, Thaurus, Leo, & Aquarius, cætera vero cõia. Eli-
gendum eſt aũt maxime vt Luna ſit in Ariete vel Libra:
Veneri aut Ioui vel ambobus applicans. Id.n. omne bo
num denotat phlobotomato. Quãtũ quoq; ad domum
ſit Luna in decima ſcd̃a & tertia: quæ domus eſt ſui gau-
dij ſeptima vel quinta, nõ autẽ in aſcendente cũ Lunę cõ
trarieſ caliditate ſui ac ſiccitate, neq; in quarta quæ dom⁹
eſt foueæ, aut in ſexta: quæ infirmitatis, neq; in 8. q̃ mor-
tis: vel. 9. quia ſui oppoſita gaudio: neq;. 12. quæ inimico
rum, triſtitiæ, carceris, & oĩs praui, aut cum dñis harũ do
morũ, nõ ſit ẽt dñs aſcẽdẽtis in his locis, ſed in. 10. magis.
Si vero ſecundo Lunæ obſeruetur cõiũctio, coniunga
tur hic Veneri vel Ioui, ſeu vtriſq;: non autẽ Soli cõiun-
M cta niſi fuerit vnitio cuius terminus eſt ĩfra. 16. minuta in
ante vel poſt. Ponunt.n. oẽs planetas in vnitione ſoli in
hmõi vigorari, hoc tñ quia breue ac tãq; punctale actib⁹
non multũ congruit medicinę. Aut ſub eius quidẽ radijs
per. 15. vel. 12. gradus ſit ante vel poſt, aut in cõiunctione
Satur. & proprie qñ ea fuerit lumine diminuta vel Mer-
curij. De Marte tñ quia medicinã denotat curatiuã et ma
xime materialẽ: diſcordãt fere aſtrologi. Inquit nãq; Ha
lyhamec fore phlobotomandũ qñ Luna fuerit in ſigno
maſculino Marti cõiũcta: nec timeãt illũ niſi ſit: aſcẽdẽs
in latitudine & in ſuæ augis circulo: ſitq; dñs domus Lu
næ illum laudabili aſpiciens aſpectu: vnde lumine a prę
dicto induct⁹ Mars eſt infortunata in oĩ opere, niſi in his
quæ pertinent ad ſanguinem: & venarũ apertionẽ & mi-
nutionẽ ſanguinis per ventoſas aut in medicandis ægro
tis. plures tamen Martis cõiunctionẽ, ac etiã aſpectus de
teſtãtur ipſius prauos. Vnde Haly haberagel, nõ eſt bo-
na minutio Luna eunte ad Martẽ. Et Ioãnes Hiſpalẽſis. N
Non ſit Luna Marti coniuncta, ſignat.n. poſt minutio-
nem choleræ motum ſicut applicatio ad Saturnũ melan
coliæ. Quibus magis aſſentio timens Martis verſutias.
Infortunæ nãq; auaræ ſunt & infideles, cũ.n. quid præ-
ſtauerint boni pœnitentes conantur illud aufere, fortunę
vero contra. Albumaſar in aphoriſ. Tertio quoq; rõ-
ne aſpectus: qm̃ cũ quadruplex ſit vt ſextilis, quartus, tri
nus & oppoſitus faciẽda eſt quidẽ minutio qñ Luna fue
rit in aſpectu magis trino Iouis vel Veneris: cõſequẽter
qñ in ſextili: aſpectus autẽ quartus iſtorũ nõ nocet neque
oppoſitionis etiã: licet non cõferãt: ſed vitandus eſt aſpe
ctus oppoſitionis proprie. ac demum quartus ad Satur-
num & Mercurium maxime: deinceps ad Martem: tri-
nus autẽ aſpectus, & ſimilr̃ ſextus Martis fortaſſe iuuat,
eo ꝙ hoc Martis eſt artificiũ qd̃ nõ Saturni ineſt & Mer
curio. Eſt autẽ aſpectus ſextilis cõtinẽs ſextã partẽ cœli:
puta duo ſigna qui & in duo ſeparaſ, ceu alij præter op-
O poſitũ. Reſpicit.n. planetã in ſigno tertio exñtẽ añ ipſm
& poſt: ſicut qui exiſtit in principio Arietis illũ qui fuerit
in exordio Gemini ac Aq̃rij. qui mediæ aſpectus dr̃ ami
citię. quart⁹ vero eſt quartã cõtinẽs cœli ptẽ vt tria ſigna:
qui duplex eſt vt prior, ceu qñ ante ſe conſpiciſ qui eſt in
Cancro: & poſt eum qui in Capricorno, dictus inimici-
tiæ dimidiæ. Trinus vero aſpectus eſt continens tertiã p-
tẽ cœli, vt q̃tuor ſigna: ſicut cũ ex Ariete uideaſ ille qui in
Leone & Sagittario: & hic perfecte dr̃ dilectionis. Aſpe-
ctus quoq; oppõnis eſt ſimplex vt de aliquo ſigno data
quocunq; in ſeptimo perfecte cõtrarietatis erit ac inimici
tiæ. Et qd̃ dictum de exñtia planetæ in Ariete & alijs, ita
per ſimilẽ diſtãtiã fit in ſignorũ reliquis. perdurat quoq;
hmõi in Luna viſio per quãtitatẽ luminis ipſius, ſicut in
cæteris quæ. 12. eſt gradũ anteceditq; poſt in ea. vñ cum
aſpectus oppoſitus, ac etiã quartus ſint praui ſuſpenden
da phlobotomia per 12. p̄dictos grad⁹ añ et retro. Erga
P trinus & ſextilis ſunt laudabiles: in his phlobotomãdũ
viſionibus: prædicta graduũ quãtitate obſernata. vñ cũ
in aſpectu trino primo Luna ſit duas ptes trini luminis
iam adepta, ſitq; beniuolus diſtans ſufficienter a quarto.
in nullo magis iſto phlobotomãdũ: cõſequẽter aũt aſpe-
ctu trino ſecundo. cũ Luna receſſerit ab oppoſitione ſuf-
ficiens lumen habens, primum tñ aſpectũ magis laudo
cum lumine maiorandũ procedat: ex inde aũt minoran
do. Aſpectus vero ſextus ꝙꝙ ſit mediocriter beniuolus:
quia tñ Luna parũ obtinet luminis nõ appreciandũ niſi
modicum: fortior tñ primus ſecundo. vt de trino. Quar-
ta ſiquidẽ viſio deteſtatur: eſt.n. cõtrarietatis mediocris:
quia tñ Luna plus in ea recipit luminis ꝙ in ſextilis aſpe
ctu: ſecurius cõceditur phlobotomia ꝙ primo. Viſio ve
ro oppoſitionis quia cõtrarietatis integræ vitãdus oĩno:
cogit.n. ſua malitia phlobotomantẽ errare aut phlobo
tomandũ vel ſeruientes peccare ac incõueniẽter admini-
ſtrata forinſeca, propter quod ante ipſius terminum. 11. Q
videlicet. graduum in antea principaliter intendendum
per. 11. quæ conſequenter poſtea. Si autẽ dicatur in prę
dicta ꝙ natura non euacuat in uiſione ſexta vel trina: ve
rum ſe fortificat & materiã præparat: Sed in ſexto vt die
ſeptima &. 22. & in oppoſito vt. 14. ita & medicus conſe
cutor naturæ cuius oppoſitum firmatum. Dicẽdum
ſolutio huius nota ex pluribus differẽtijs maximeq;. 151.
Oſtenſum enim eſt quando & quomodo medicus imita
tur naturam, ac huius oppoſite. Propter ſecũdum hu-
ius ſciendum ꝙ eodem tempore & modo euacuãdus ſan
guis per ventoſas: ac etiam ſanguiſugas, ſicut phloboto-
miam prædictæ declarationes poſſunt ſimiliter coapta-
ri: neq; diſtat niſi ſecundũ magis & minus, ſanguis enim
ſubtilior eſt qui trahitur per ventoſas eo qui phlobot-
miam: quod ſufficiẽter indicabitur. 195. Haly tñ Hebo-
gel differẽtiam notat inter phlobotomiã et vẽtoſationẽ
quia

A quia quando volueris sanguinem per ventosas extrahe
re:bonum est φ sit post oppositionem in vltimo medio
mensis. Et si extraxeris de vena:melius est φ sit in primo
medio: aliis prænotatis constellationibus inspiciendis.
Hic autem vir fortassis mouetur, quia aliter per phlobo
tomiã eũatur:& aliter per vẽtosam, nã phlobotomo ex-
pellendo.sycia vero attrahẽdo:& quia humores añ op-
positum sunt ebullientes augmẽtati:postea vero. 12.ita ti
mẽdum ne vẽtosæ nimia fiat ad partẽ attractione humo
rum deductio, et per cõsequens apostema:humorũq; flu
xus, non aũt post oppositũ cũ quiescere & minorari hu-
mores iam ceperint, sed id nõ euenit in phlobotomia, si
debite fiat quocũq; tẽpore cum in ipsa fiat expulsio: nõ
autem attractio. Est aũt attẽdendũ φ melius tp̃s phlo
botomãdi est a mane vsq; ad horã tertiam:proprieq; cũ
pp sanguinem phlobotomeꝭ augmẽtatum vt tradũt me-
dicorum qui astrologizãtes. Dies nãq; diuiduntur natura-
B les in.24.horas æquinoctiales, quibus in quatuor partes
segregatis earum vnicuiq; sex contingunt horæ:ita vt a tri-
bus noctis horis instantibus vsq; ad tres diei, dñetur san
guis:post vero vsq; ad nouem diei horas dñatur chole-
ra: inde vero sex horis melancolia : & deinceps vsq; ad
sex horas noctis phlegma:Et quia unusquisque humorum
melius eũatur:quando est in motu, & euentationem susci
pit:sanguisq; in prædictis sex euacuetur horis, & maxi-
me in tribus diei. Sũt.n.in ipsis magis præparata electio
ni horæ phlobotomiæ necessaria, digestioq; celebrata et
superflua expulsa:tunc quidem vt phlobotomia φ ven-
Collr c.11 ante med. & iuxta f. tosatio simil'r faciẽda:sicut vomitus in meridie celebran-
dus. vnde quarta primo. Hora vomẽdi melior est in æ-
state:ac meridie:tũc nãq; cholera sursum q̃ vomitu educi
tur, Sol.n. eleuatus sursum leuitat ipsam: sicut nocte me-
dia phlegma expeditius educere. Propter quidem ho-
rum opposita, ponunt etiam astrologi dñm ascendentis
C in medio cœli, & Lunam sibi aliqualiter copulari quan-
do vomitum irritare, quando vero secessum in terræ an
gulo:Lunãq; illi aliquo coniunctionis aut aspectus iun-
gunt modo in centiloquio apparens.

PROPTER QVARTVM vero. ad primum iã
quid dicẽdum apparuit:qm̃ calidum & humidum quar
tæ primę totum est frigidum & humidum respectu tem-
peramenti:cui calidum & siccum appropinquat magis.

Ad secundum dicendum, φ licet suo modo competat
phlobotomia in quadra prima, non tamen sic ut in secũ
da vel tertia, qm̃ qđ fit, nondum est, saltem in permanen
tibus vtcũq;, qualia sunt ista. In successiuis vero secus exi
stit, quando enim motus fit, est aut tempus, factus autem
cessat: vnde licet virtus fortificetur aut hu. augmententur
& moueantur, non tñ hic perfecte sunt adepti in prima
quadra. Ad aliud eodem modo fere dicendum vt ad
primũ, quia magis peccant hu. q̃to in quadrã secũda, q̃
in prima cõparatione ad naturã humanã uel ad sidus tẽ
peratum aliquod facta. Ad aliud dicendũ:φ per qua-
D dras in qbus humiditates mouenꝭ nõ intelligo quadras
in quibus Luna pertrãsit suũ orbem eccentricũ:licet com
mentator Haly fortassis peruerse ita exponat: verũ qua-
dras diei naturalis audio : quarũ vna est ab orizonte ad
medium cœli, vt prætactum. Qñ igitur Luna transiuerit
ab orizõte ad cœli mediũ, humiditates accedunt corpo-
rum, & augmentanꝭ in maris accessu Oceani maxime:
a medio vero cœli quando iterum in occasum tendit mino
rantur interiora petentes & ipsorum occulta, & ita fit in ter
tia vt in prima:in quarta vero sicut in secunda. Ad quã
siquidem humiditatum augmentationem virtus confor
tatur adeo vt fere omnes, nisi vi aut ægritudine morian-
tur, fortassis sæuissima vel Luna interdum domũ.12.ob-
tinẽte, in casu Lunæ a medio cœli & terræ. In reliquis au
tem duabus quadris fortificãtur quasi vitales. Multotiẽs
enim contingit φ quis videtur mori cum Luna mouea-
tur a medio terræ ad hemisphærium: aut a medio cęli ad E
Occidentẽ:& tunc deinceps adeo vigoratur: vt ab impe
ritis spes reputetur salutis: qũ vero demum Luna rapitur
a medio cœli in Occidentẽ:aut ab angulo terrę in Oriẽtẽ
mors aduenit festine, quod etiã noscunt idiotæ ripas ma
xime maris inhabitãtes Oceani : in quo manifestior est
confluxus: videntes enim aliqui sic in extremum deueni
re, pronunciant moriturum quando maris aderit reces-
sus:quod et manifestiùs percepi in his quorum hylec fue
rit Luna sic visum signãtissime in Azonis Marchionis
Æstensis obitu:ita ut per duos ita se habens dies astantes
mirarẽtur maxime:propter qđ cũ protendat Commẽ.
per quartam eccentrici Lunę quadram ceu mensis illius:
non aũt cœli fm motum diurnum reuoluti, obiectio nõ
procedet inducta. Ad aliud dicendum sicut ad primũ
suo modo. Ad aliud dicendum:φ non tanta interue-
nit agitatio: vt ad putrefactionem moueantur humida,
et proprie quia oppositionis visio:ut ostensum debet eui F
tari, ac eius ꝓpinquitas:& in trino aspectu phlobotomia
fieri. Ad aliud consequenter apparuit quid dicẽdum.

Ad aliud dicendum φ competat in tertia quadra:nõ
autem ostensum ceu in secunda. Ei autem quod Aristo.
aut Haly hamec scribit dicendam illius fuisse opi. seu for
tasse post oppositionem voluerit phlobotomiam fieri.
quia hu. non sic ebulliunt vt in secũda timẽs illorum influ-
xum. Vel imaginans in tertia quadra sanguinem lauda-
bilem iam incipere interiora petere, aquosiorem autem
adhuc possidere extrema. In secũda vero fortassis euenit
secus, quia tamen virtus est fortior in accessu ad plenilu-
nium q̃ in recessu, & humores magis petentes educi:qua
dram secundam cum plurimis aliorum prætuli tertiæ.
Ad aliud quid dicendũ visum. Ad aliud dicendũ, φ
non sunt sic acuti & dispositi phlobotomari ceu in secũ-
da:sed quatuor relatione aliorum. Ad aliud dicendũ li-
cet hu. petãt interiora sintq; in diminutione id esse respe-
G ctu secũdæ quadræ, nõ aũt aliarum. Ad aliud dicẽdũ: φ
humiditates moueri, hoc põt dupl'r intelligi euenire, aut
vigore Lunę: vel eius impotentia. primo quidẽ qa cũ ea
habeat super humida in mouendo virtutẽ qñ fuerit vigo
rosa vt lumine plena:tunc utiq; poterit eas augumẽtatas
mouere & dispergere hincinde: ceu cum dux exercitus
potens fit in ordinando & cohibendo eius subditos suo
motu. secundo quoniam qñ Luna sub radiis incipit esse:
quia lumine priuatur:non enim inde habet nisi a Sole:ut
cætera cœlorum corpora. Exugatur etiam eius humidum
naturale Solis calore & siccitate. Quare adeo imbecillis
facta humiditates regere non potest:immo sponte discur
runt per loca in quibus erant sita. Primo itaq; modo cũ
Luna hu. motu regat ordinato illis dominando, qñ iam
in oia fortis reddiꝭ, expedit phlobotomia. Scđo vero qñ
nõ fuerit imbecillis reddita. Ad aliud per hoc quid di-
cẽdum apparet:quia motus mẽstruorum factus in fine men
H sis Lunaris : nõ fit vigore naturæ, sed potius qa impotẽs
reddita corpore infrigidato et humiditatibus aliquãtis a
contrariis redditis, labunꝭ sponte. Quare cũ id nõ fiat na
tura exñte forti aut ꝓprie intendente, medicus non habet
eã imitari: vel si eã imiteꝭ in sanguinis huius ꝓuocatiõe:
Collr ca.4 cir. prin. nõ tñ in educere ipsius per alias semitas. Mẽstruũ etiã nõ
solũ defluit in fine mensis : sed etiam in eius medio nõ de
terius. vt secundo innuitur de gene. ani. Qñ.n. Luna mu
tatur aperte in eius lumine:in aĩalibus cõsimiliter humi-
da immutanꝭ. Sed circa prædicta contingit dubitare:
vtrũ fluxus mẽstruorum sit innaturalis in fine mẽsis:cũ di-
ctũ sit. sexto de accñti. oẽm fluxũ san. fore innaturalẽ: ꝑ
Ca.1. & f. ter illũ qui mẽstruorum. Dicẽdũ, φ fluxus in fine mensis
hmõi non est innaturalis rõne illius sanguinis qui expel
litur superflui, verum ex parte minoris vigoris naturæ.
tũcq; in plenilunio põt innaturalis vtcũq; dici. De natu
ralitate uero flux⁹ sanguinis et inãlitate. dña oñsum. 187.

I

DIFFERENTIA. CLXIX.

VOD ptisana ordacea febri non conferat ostenditur, quia huiusmodi cõferentia vel erit ex parte agentis & patientis, aut talis febris. Non quidem primo. quia agentia, & patientia debent in materia communicare, si vnum debet imprimere in reliquum, ipsum alterando, & ad se deducẽdo. Ptisana vero cum sit substantia & fe. accidens. Est nãq; praua complexio calida & sic. nõ coincidunt in materia. Neq; secundo quia cum febres sint tres, vt ephemera, putrida, & ethica. Ephemeræ quidem non confert, quia in spiritu. ipse nanq; cũ corde calidior
Doc. 3. c. 2 cir. prin. est omni re corporis. primo prima. Superaccensus quidẽ inflammatior efficitur. neq; ethicæ: cum ipsius caliditas sit immensior caliditate tertianæ. neque etiam putridæ, vt tertianæ, quia cholera ipsius materia cæteris corporis calidior, de distemperantia inæquali. Sanguis vero materia synochi calidior, post cholerã. Putrefactis autẽ his

K

Doc. 1. ca. 8. in med. & superinflammatis reddũtur calidiores ad tertium vel magis quartum superuenientes gradus. Ptisanæ autem frigiditas & humiditas circa principium secundi gradus locantur, quod autem tale, non peruenit ad oppositum
Li. 1. c. có. 96. & 97 gradualitatis æqualis: vt docetur in techni. Nam sicut vltimæ repletioni vltima debetur euacuatio, ita & oimodę alterationi cõpetit per oppositũ alteratio oimoda, neq; febribus quarũ materia est frigida, cũ eas potius infrigidãdo augmentaret. Et fulcitur. quia frigidũ & hu. prohibet
Tertio techni. có 9. in fine. digestionem nisi in materijs cholericis Haly. Eti. Ptisana est cibus super omne de grano cibarium. primo. de
Tex. có. 18 re. a. Ea vero dabitur aut ratione fe. aut uirtutis: nõ prius, quia morbo vt morbus nisi vi consumptionis fortassis
Ca. 14. iuxta finem. non expetit cibus. 11. de inge. neq; virtutis cum ipsa pluries sit fortis cibum non expetens. Et confirmatur quia

L

cibus est inimicus virtuti ex parte: & amicus morbi. ap-
Tra. 1. ca. 7 parens prima quarti. Rursus ordeum est frigidum, &
Cap. 534 siccum uentosum, vt tradunt, unde secundo cañ. Omnis aqua ordei est inflatiua horum autem tale febribus non confert, cum ei affinitetur: virtutemq; distrahat & vasorum contentiua. Palin si conferat fe. omnibus administraretur indifferenter & tempore omni, sed in valde per
Apho. 1. aph. 19. & 2. aph. 29. primo re. a. te có. 18 acutis prohibetur differentia. 133. Paroxisinis ac stantibus fe. præceptum enim silentium tunc a veteri. Itidem: quod viscosum febribus non confert materialibus propriecum oppilando inducat fe. huiusmodi est ptisana. vnde Hippocra. Quippe quæ viscosa. Itaque febribus non confert.

IN OPPOSITVM medicorum est cœtus & philosophorum omnis. Super enim omne de grano cibarium in acutis passionibus excellentissimum habet. Adhuc quod habet omnes bonitates vtilitates sanis exhibere ac

M

ægris febribus confert: talis vero apud veterẽ & alimen
Vbi supra Imediate Cap. 6. In medio. torum primo est ptisana. Iuuat itaq; in febribus ptisana.

PROPTER PRIMVM quidem sciendum, q ptisana est cibus medicinalis seu medicina cibalis ex ordeo & aqua constructa: ad perfectionem decocta. natura eius, & præcipue quidem colata plus ingreditur in opus medicinarum, quàm ciborum: colliget quinto. fit enim cõ-
Ca. 31. in medio. muniter ex aqua & ordeo: licet aliquando addatur amygdalinum lac in non colata: zuccarumq; demum. similiter in colata acetum admiscetur & semen papaueris albi:
Tra. 4. c. 15 in medio & tra. 3. c. 9. ver. finẽ. propter amplius refrigerare calidiores naturas aut somnum fortassis inducere. quarto vero prima fm Gal. proijcitur in ipsam virtus piperis & multotiens radix fœniculi & apij. Quæ autem colata maiori eget coctione q fœculenta. Ipsa nãq; cõstruitur multipliciter ex parte ordei. nam sæpe per ipsius farinam diligẽter præparatam
Ca. 6. post principiũ. & aquam. Ordacea vero ex ordeo multis modis cõponitur quorum primum. Alimentorum primo. Qñ coquerentes ipsam crudã in mortario non dissoluunt coquẽtes illam supra ignem & imponentes amidum, vt videatur per decoctionem sufficienter succosa esse: quę quidem est inflatissima & indigestibilissima non parum. Adhuc deterius quando mittitur in ipsam ita constructam vinũ dulce aut præparata aqua. postea teratur in mortario & manibus confricetur per pãnum lineum asperum. Finis autem tritionis huius sit donec cortex abijciatur. Quando enim ordeum pistatur nõ abijcitur tunica subtilis circumiacens ipsi: & ideo pręhumectatur & teritur in mortario, deinde sufficienter decoquitur. Elixatur quidem in terdum ordeum prius in aqua, deinde assatur: & inde facta farina cum zuccharo conficitur, quod quidem non parũ valet in refrigeratione ventris & hepatis ac sitis fm Isaac extinctione. Colata quoq; iuxta partium pportionem eam ingredientiũ ordinaĩ modis quinto. 11. theoricæ conficitur ita, accipiatur ordeũ nouum, album, spissum, tenerum, plenũ, quod dũ coquitur intumescit, & inflatur. inflatur plurimũ, excorietur diligenter, & teratur moderate, de quo sumatur vna mensura, & ponatur in vas stannatum vel lebentem, super quẽ fundaĩ aqua. 15. mensuræ, coquaturq; igne tẽperato donec duę remaneãt mensuræ, de aqua solum audio, in cuius decoctione fiat diligens commotio & percussio cum cocleari magno donec perfectius misceatur & coletur, fm quoq; Isaac confringatur ordeũ, vt cortex auferri possit & mẽsura sumatur ordei vna & 10. aquæ. videlicet deinde coletur & potui detur: quæ quidem ad sanitatis valet custodiã & corporis humectationem, quarto quoq; prima. Quòd dicitĩ aqua ordei melior est vt sumatur aqua sacraiati. 20. & ordei sacraiati vnum, & est circa. 37. ʒ. & iam sit decoctione redacta proprie ad quintã. si sumatur de ea rubeum, subtile, cuius nutrimentum minus extat, & humectatio maior. quinto siquidem colliget. aqua ordei taliter debet fieri, ordei grana infundantur in aqua integra non contusa: & in vna parte ordei debent poni. 20. partes aquæ, & dimittaĩ in ea quatuor horis, & postea in ipsa coquatur quousque rubedinem adipiscantur. q. vini. primo vero alimentorum indeterminatius his construitur modis ptisana humectat quando vt oportet fuerit præparata, hoc est quando ad plurimum ebullierit fm decoctionẽ. deinde post hoc per suauem ignem vsq; ad multũ succo facto, miscetur autem ei fm illud tempus acetũ qñ bulliet perfecte. Cui quãdo elixa fuerit diligẽter inijcere oportet sales subtiles non multum ante esum. Constructionis autem qui. A. sanior est forte cæteris modis. construitur & ex ordeo potus sauich dictus Arabicæ, Græce alfita, sed Latinæ polenta. Qui Almansoris 9. fit quãdo ordeũ fractum in aqua ipsum cooperiente bullit donec aqua inspissetur, deinde coletur & bibatur, vel curiosius fit ex ordeo maturitati vicino, quod supra ignem in vase lenitertorrefiat, deinde confricatus asperiori confricatione, vt cortex abijciatur, & deniq; grossius frangatur sicut far: quo postea vtuntur coquendo aut in aqua pp sitim infusum bibendo. Et nosce quòd circa ptisanæ præparationem, & maximæ colatæ dupliciter Parisienses peccant: tum quia communiter eam cõstruunt ex auena quę alimentorum primo cibus est subiugalium, & nõ hominum nisi fortassis tempore famis vehementis participãs caliditati sufficienter: cõsimiliter ty fe. i. siligini. Quæ etiã auena siue deuser poniĩ calida in primo & sic. in secũdo. sexto vero simpliciũ. Virtus auenę est dissoluẽs sicut eius sapor manifestat. nã in ipso est acumẽ paucũ qđ ostendit ex eo q curat apata q incipiũt indurari. qđ aũt tale febri nõ cõgruit nisi fortassis cuius materiæ frigidæ. tũ q ipsam q minime decoquũt, ita ut retineat saporẽ aq;, sicut et cõiter peccaĩ circa illã vbiq; fifr q ordei. qre cũ febrientes eius delecteni, ppter frigiditatẽ potus multũ bibentes prauam inde dispõnẽ stomachi acquirunt & viscerũ. vñ debilitanĩ & discoloranĩ valde. suffocanturq; apostemata interiorum

N

Isaac in 1. partic. distin. de ptisana

Is. de dietis particu. de cibis medicin.

O

Cap. 15. in med.

Vbi supra Imediate

Tra. 1. ca. 9. cir prin.

Cap. 11

P

Cap. 6.

Cap. 71. in medio.

Q

Cap. 172

Cap. 9

A C. 6. circa principiū. interiorum habentes. Ordeū quoque communiter frigidū ponitur & sic. in primo gradu. Primo vero alimentorum, ordeum nullatenus calefacit corpus secundum nullum præparationis modū. humectat autē & desiccat diuersimode præparatum. nam farina quidem ordeacea ex torrefacto ordeo facta videtur euidenter exiccans. Ptisana uero humectat quando vt oportet fuerit vt dictum præparata. Quare videtur iuxta Gal. quod ordeum minus sit eleuatum in qualitatibus passiuis quam actiuis: cuius quidem contrariū. 5. apparet theo. cum frigidum ponatur in. 1. gradu et sic. in. 2. Quid autē sit se. differētia visum. 87. Sed circa prædicta tripliciter dubitare contingit. primo quidem quia cōcessum in ptisana quandoque acetum adiungi. Cuius oppositū videtur sentiri. 4. 1. cū illic de quo minus videtur prohibeatur syrupus acetosus aqua ordei simul aggregari: corrūpit. n. ipsam plurimū. Dicendum quod Gal. & Isaac quādo iubent interdum apponi acetum in aqua ordei: illud esse in modica quantitate. Et fortassis taliter audiendum triū principia hn̄s incipe ipm nutrire nutrimēto subtilitatis vt sis cōtēt᷑ oximelle: deinde post hoc die vno aut duobus permuta ipsum ad aquam ordei subtilem cū oximelle. Permiscetur etiam ptisanæ acetum in decoctione quāuis iuxta finem. Secus autē extat in syrupo acetoso. Prohibet vero. A. copulam aquæ ordei & syrupi acetosi: ne operationes confundantur vna: quia syrupus acetosus diuidit & sequestrat præparans superfluitates ad excreationem. Ordei vero aqua abluit quod incisum & abstergit deducēs illas per sudorem & vrinæ prouocationem: & ideo infert. Et tu consequenter post duas horas da ordei aquam subtilem. Secundo hæsitatur: quia Isaac & Halyabbas præcipiunt ordeum conteri post diligentem etiam excoriationem. Quibus Auer. aduersatur etiam inquiens, qui frangunt vel terunt ordeum prius peccent, quia nō est ab eo priuata inflatio nisi propter infusionē, sed grana non trahunt aquam nec recipiunt infusionem nisi propter virtutem attractiuam quæ in granis est, sed hæc ipsis non inest: nisi quando fuerint integra. Quod ondūt grana quando incisa vel confracta seminantur. Nō. n. nascūtur priuata virtute attractiua: quod quidem cū laude amplori Zoar in Theisir confirmata quo dicit se id habuisse qui fuit supremus in scientia medicinæ à Gal. vsque ad tempora nostra: quod puto hęc & talia de ipso proferre vt subtraheret Aui. cuius extitit æmulus non paruus. Dicendum quod Auer. sermo sufficienter est approbandus præcipue in ptisana colata, et potissime quando damus ipsam gratia medicinæ amplius quam cibi. Plus. n. tunc habet ablutionis abstersiuæ minusque ventositatis. Illi autem quærūt eam nutrire aut delectabiliorem triturationem ordei construere. Tertio etiam similiter dubitatur, quia positum est ordeū frigidum et sic. unde Habē Guesdi. Ordei prima virtus infrigidans est & desiccās in primo gradu. quare Alman. 3. Generat sanguinem vicinū choleræ nigræ. prob. vero primo. videtur id humidum sentiri quādo dicitur non solum ordeum frumēto humidius, sed et frigidius. Frumentum vero calidum est in primo. temperatum est humiditate & sicci. apud Gal. cum alijs: quod autem temperato humidius humidū est, ordeū igitur humidum. Dicendum quod ordeum naturaliter siccum est, quod ostendit ipsius paruum nutrimentum: humiditate vero quadam extranea indigesta ventosa quę decoctione tollitur sufficienti, humidum est & ventosum propter debilem ipsius digestionem à calido contingentē abbreuiato: à fabis autem ventositas remoueri non pōt cū eis quasi substātialiter sit inserta, adeo quod si coci diuitū decoquant eas tribus diebus & noctibus per tabulas conterētes ipsam non valent excludere: acutorum regiminis & alimentorum primis.

Tra. 5. c. 5. ad medium. — Tra. 2. ca. 3. p᷑ med. — B — Tra 3. c. 3 ad mediū — In dictis pro tic. particula. 1. rubrica de ordeo. — C — 5. theo. c. 15. in me. 5. coll. ca. 31. in fine. Lib. 1. tra. 16 c. 6. circa med. — D — Capitu. 5. problema tr. 36. Simplicium 8. ca. 71.

Te. c. 18. in fine. Coll. c. 15. PROPTER SECVNDVM quidem dicendū quod aliqui dixerūt aliquibus ptisanam febribus omnino nō conferre, eo quod digestionem in quibusdam impediat corporis sui frigiditate. Accētia & quędā inducit frigida. Sed quid de hoc tertio, & quarto apparebit dicendorum.

E

PROPTER TERTIVM vero sciendum quod ptisana simpliciter confert febribus vt declaratur re. a. primo, & vniuersaliter acutis, et præcipue colata, quod monstratur, quia in exhibitiōe ipsius sumitur indicatio, ceu in alijs à rebus contra naturam & non naturalibus. A primis quidem triplex cum tripliciter extet, causa, morbus & accidens. Ex parte quidē morbi puta febris, semper. n. expetitur ipsa ratione alterationis quam inducit et proprie subtilior colata. Quod firmatur, quoniam curatio omnis perficitur contrario. ptisana uero contrariatur febri cum eam prędicent frigidam & hu. in principio gradus secūdi: quod apparet diligenter considerata natura ordei, & aquæ cū earūdem artificio. Diuersificatur tn̄ eius complexio secundum appositionem quorundā in ipsa. Febris autē extat mala complexio ca. & sic. Eti. fri. & hu. competunt febri calidæ et sic. est. n. de natura ignis, vt distemperatum reducatur ad temperamentū distemperato. Sed ordeum elixatum est frigidum cibariū alimentorum. 1. Id autem est ptisana vt ex eius constructione apparuit propter quod febri confert ea. Adminiculatur etiam eidem ratione accidētium: quod. n. sitim mitigat, asperitatem oris et vniuersaliter spiritualiū tollit, anhelitum facilitat, vapores, dolores capitis cātiuos deorsum reprimit ad vrinas, & sudores deducens, & quæ talium operans, accidētibus febriū confert, cum talibus autem ptisanam describūt proprietatibus existere, his itaque confert. Ex parte quidem causæ, quoniam aut est calida per essentiam, vt cholera & sang. & tunc manifestum est ipsam conferre alteratione illius interueniente contraria: diuisiua est materierum et ablutione abstersiua, vel calida per accidens puta putrefactiōe, & sic licet simplex non conferat notabiliter forte alteratione causæ antecedenti, nondum putredine incalescēti. Proficit tn̄ ratione contrarietatis causæ coniunctæ, cum caliditatem fuerit adepta, & quia eandē abluit & abstergit quemadmodū fortassis & antecedentem. Ex parte quidem non naturaliū vt temporis, regionis, & talium, dicendū eam vt ita conferre in calidis, non sic autē in frigidis, cū tempus semper alterationem indicet distemperatum per cōtrarium. Ratione quidem rerū naturalium vt virtutis & aliarum sibi annexarum vt ostensum differētijs non paucis, dicendū ptisanam & maxime feculentā semper conferre proprie quia quando debilis fuerit: quando. n. fortis extiterit nullum expetitur alimentum, eo quod cum suo iuuamento nocumentū adducit naturā à morborum regimine diuertendo. Et ideo in statibus & paroxismis præcipitur acutioribus subtrahi, et quia vt tactum secundum partem in materiam conuertitur morbi si talis affuerit, apho. apparens prima. Sic itaque ostensum sit qualiter febribus adminiculetur ptisana.

Tex. c. 18. & 19. — F — Capi. 6. in principio — G — H — Cō. apho. 4. 1. princ. & iuxta fi. — Doc. 1. sū. 1. ca. 15 ad medium.

PROPTER QVARTVM vero ad primū dicendum quod ptisana confert febribus ratione febris, & quod ptisana cum eis cōuenit in materia saltem, in qua. Omnia. n. generabilia & corruptibilia quæcunque sint ea in materia conueniunt ad minus cōi, imo quidam etiā cœlestia, corporum, vnā oium ponentes materiam per indifferentiā formarum: neque ptisana prout eius substantia proprie agit, sed propter qualitates in ipsa entes accidentia existentes vt se. Confert etiam ipsa ratione qualitatis se. quo licet se. sit calidior & siccior, potest tn̄ ipsa multa quātitate ac ita sępius administrari, vt gradualitati paulatim oppōatur febris: quod. n. in primo est gradu multum vt multoties tactum ad. 2. prolabitur. 1. 2. Frigidiora etiā vt prætactū possunt ptisanę imergi. Alia etiam assunt frigida quibus cum ea medicamur et febri. neque omnifariam cibus expetit exhibitionē per contraria, sed per simile magis. Ad reliquum aūt huius arguitionis quid dicendū apparuit, quia

I quia in causa frigida modo quocunque, ratione non cõuenit alterationis. Ad aliud dicendũ, quod non expetit febri ex parte qua cibus, sed magis in eo quod medicinæ quando obtinet alterantis. Similiter concessum quod quando virtus est fortis, non opus illam exhibere ratione alitionis proprie. neque oportet si parum noceat quandoque ipsam vbi opus fuerit aduertere omnino maius ipsius considerando iuuamentũ læsione, difficillimorum. n. inuenire aliquod auxilium quod nihil nocens prosit multum. 11. de inge. Ad aliud dicẽdum, quod siccitas remouetur ab ordeo per aquæ multæ cõmistionem, & ventositas per sufficientẽ vt ostensum decoctionem. Et si aqua ordei sit ois inflatiua id est aut quia non sufficienter decoquitur vel quando corpori prędisposito non occurrit ceu ventre non est exhibenda ente sicco re. a. primo. Ad aliud dicendũ, quod aqua ordei quãtum est ratione fe. in alterando semper ut ostensum competit, sed ex parte aliquorum accñtium non administratur, sicut visum quandoque virtutem distrahit ab eius actu circa regimen morbi, aut aliquid eius exhibeatur loco subtilius. Ad aliud dicendũ, quod viscositas est duplex. Vna quidem adhęrens oppilatiua qualis non quæ ptisanæ quando sufficiẽter fuerit constructa & feculenta. Reliqua est partium continuitas adinuicem quo iudicatur ventositas inexistere ipi minime qua partes distantes & incõtinue reddantur abinuicem. & talis est quæ ptisanæ viscositas.

C. 11. li. 6. Te. cõ. 44.

K

DIFFERENTIA. CLXX.

QVOD SYRVPVS acetosus aut qd'hmõi vt oxymel non conferat in omni materia uidetur, quoniam aut confert ratione qualitatis, vel substantiæ, puta incisionis vel penetratiõis: non quidem qualitatis, quia nocet choleræ siccitate propter acetum phlegmati & melancholię propter frigiditatem, vt aqua, neque incisionis, cum materia incisiua sic calida & sic. materiam exagitet et amplius cõcitet inuiscando. re. a. apparens. 3. & proprius quando fuerit acidior, neque etiam sanguis, cum ipsius non expectetur digestio. Et si cõferret pmo. 2. vel quia qlitate operans sed non ita, cum aliquas materias pręter alias infrigidet & inspisset & ingrosset sui qualitate frigida, vel materia, neque taliter, cum hic sit cibus, neque etiam tertio proprietatis, videlicet, ratione, cum ea magis à natura cõsurgat differentia. 129. Rursus non confert cholerę, quia subtilis indiget vt digeratur ingrossatione: vnde pharmacorum primo. Quod est subtile vltimæ subtilitatis euadit ab aceto & non valet coartare ipsum neque refręnare illud, qualis humorũ cholera. Syrupus autem is subtilitatẽ habet pręstare, neque phlegmati aut melancholiæ, quia eas incidens subtilians & agitans, oppilationis erit amplior cã, quod autẽ tale, læsiuum omniquaque est. Amp. contrariorum contrariæ sunt curationes cum medicinæ sint innatæ fieri per contrarium, sed materię prętactę sunt contrariæ, quod qualitates ostendunt & substantiæ cum ipsarũ sitibus. Itaque syrupus acetosus non omni, verum nulli competet materiæ.

L Te. cõ. 12.

Doct. 1. in fẽ. 1. c. 15. in pncip.

Dif. 5 cap. 4. in me.

M

IN OPPOSITVM Mesue namque de cõpositis magnificata est iter verificatores virtus syrupi acetosi in excellentia eius. s. in cõmunitate posse ipsius in materias. ui. delicet, calidas & fri. subtiles, grossas & viscosas siue adhęrentes. vnde Gal'. potentia eius cõmunis est ad oẽs materias. Et coll. 7. Squingibi & aqua ordei laudata sunt in curis febrium, quod apparet qrto. 1. in quo fere in oi febre pręcipitur syrupus administrari acetosus. Palin. Id qd' sitim quandoque sedat, incidit & soluit apostemati minime nocens, confert in omni materia. is autem hmõi ibidem. Itidem quod vias & meatus aperit faciens in expulsionẽ materierum, educens etiam medicinas alias ad ipsas, conuenit eisdem, talis vero syrupus est acetosus sui incisione & penetratione subtili. vniuersa. n. materia aliquo indiget horum. Confert itaque syrupus acetosus materię oi.

Dif. 6. pte. 2. circa pncipium.

Cap. 9. ad medium. Tra. 2. ca. 7. in me.

PROPTER PRIMVM quidem sciendum quod syrupus deriuatus est à rob quod est succus inspissatus. vnde. 5. cañ. Differentia est inter syrupos & rob. quia rob sunt succi conspissati per seipsos, et syrupi sunt decoctiones & succi inspissati cum dulcedine. nam aliquando fiũt cum melle, plurimũ vero cum zuccharo. Rob autem cõmuniter sumitur pro musto uuarum dulcium paruarum quod decoctione inspissatur, & ideo decoctum dictũ triplicatum, quia coctione minuitur tertium carenum dulce & sapa saraphena, syreon fm G. Est autem syrup' acetosus duplex, puta simplex qui auditur quando syrupus absolute pronuntiatur acetosus, & compositus. Primus quidem constituitur ex aceto: aqua & zuccharo ad spissitudinem decoctione pductis qrto. 1. G. vero ad monteũ cõstruit ipsum ex aceti albi mellis dispumati et rob. ana. 10. lib. Est & acetosus compositus cum medicinis calidis quandoque et interdum frigidis velut vrget necessitas. Similiter oxymel seu secaniabin duplex, simplex et compositũ. Acetum autem cuius natura frigida est in primo & sicca in tertio, est basis ipsius, ceu caro tyri in theriace & aloẽ hierapigra, & helleborus in hieris magnis uel colloquintida ad modum quo particula consimilis est basis & vigor totius compositi organi. differentia. 141. hic autẽ acetum proprie. Potest autẽ natura ipsius ipsi zuccharo recentiori & albiori construi, et ad. 2. gradum peruenire in frigiditate, consideratis componẽtium naturis, variatur tñ fm quod plus, aut minus fuerit acetosus. quando. n. acredinis fuerit vehementis acetum pparũ à caliditate recedit. Materiæ autem quatuor sunt simplices notæ, sanguis, phlegma, cholera, & melancholia. Debet autem multus aut paucus exhiberi fm multitudinem & paucitatem causæ discrasiæ & ægritudinis seu accidentis. Nosce quoque ex pharmacorum. 1. quod circa complexionem aceti diuersificati sunt medici. Quidam. n. posuerunt ipsum calidum, eo quod exacuit, mordicat, & corrodit, exasperat, et rarificat per oppositum frigiditatis. Alij vero frigidum pronuntiauerunt liquefacere naturam, resoluereque glutinositatẽ sanguini accidentem, eo quod frigiditate aggregat & exprimit omnifariam, ceu digitis comprimitur quiddã. Qui siquidem excesserunt vtrinque, vt ostenditur ipsius complexio prędicta. Sed denuo dubitatur, vt si ponitur acetum frigidum natura, quomõ sensus tunc percipitur caliditatis debilis inde. Respondet quidem. Gal'. id fore aut quia fortassis sic compositũ ex virtutibus contrarijs ceu lac, vel forte quia obsidet, caliditatem aggregat illam, & vigorat, aut sua penetratiõe acuitate et mordicatione dolor causetur, quo materia calida trahitur ad locum feb. ẽt 2. Dico ergo quod acetum iuuatiuum eius subtilitate substãtiæ calidum relictum sopitum ex putrefactione in ipso cõmistum corporis humidis deducitur in actum quendam caliditatis uelut declaratum in calce differentia. 140 Cuius siquidem signum quia primitus fm G. infrigidat, post horas vero calefacit quo et fermentat terram modo cum eo quod subintrans aerem cogit exire, cũ plura corpora eundem nequeant locum habere. Cuius quidem causę se fatetur ibidem Gal'. ignarus.

N Trac. 6. in principio.

Li. de subtiliãte dietã cap. 12. cir. princi. Trac. 2. ca. 9. in me. luxta 8.

O

Dif. 3. ca. 1. in pnc.

P

Vbi supra imediate & ca. 4 p' med.

Ca 11 p' principiũ. Vbi supra imediate cap. 2. post princip. Cap 5. fi.

Q

PROPTER SECVNDVM vero sciendum, quod aliqui dixerunt syrupum acetosum non oi materiæ conferre, quia acetum nocet melancholicis, confert cholericis. unde tertio re. a. Acredo aceti eos iuuat qui choleram habent amaram, non aũt qui nigram, cholera. n. euanescendo in naturam phlegmatis transducitur quando agitatur ab aceto. Sed nigræ cholerę bulliunt, & crescendo multiplicantur, quia ipsam choleram nigram adiuuat procreari, & ideo nocet amplius fœminis quam maribus ppter matricem membrũ entem melancholicũ naturæ aceti affinem. Adhuc quia videbant aliquos syrupos fore magis appropriatos & accommodos materijs singulis, vt oxymel simplex vel compositum materierũ frigidis.

Tex. cõ. 40

Alia littera habet mae tricem.

Dicendũ

A Dicendū q syrupus acetosus conuenit, vt ostendetur in aneta oi materię: neq ualet quod inducunt cum acetum non simplex administretur sed confractū in vnā vtcūq reductum ex tribus naturam, superante tñ aceti potestate ipsum etiam licet noceat ratione qualitatis melancholiæ confert siquidem substantiæ subtilitate. Neq etiam dicēdum q non conferat in omni materia, licet aliqui inueniantur syrupi materiæ determinatæ peramplius appropriati in ipso etenim maior inuenitur cōitas sup oēm materiam q̃ in reliquis aliorum. Quidam vero dixerunt q syrupus acetosus confert in oi materia ratiōe aceti, nō autem ratione adiunctoꝝ eidem. Sed id etiam nō valet, cum acetum sit ostensum melancholicis nocere. Adhuc nō operatur ratiōe aceti solum, sed qualitatis cuiusdam ex cōponentibus vt monstratum acquisitæ.

B PROPTER TERTIVM vero sciendum, q syrupus acetosus iuuat oēm materiam sicut & prius inductum, qm̃ id quod alterat materiam, incidit, subtiliat, ductus etiam & meatus quibus ipsa pōt extra deduci apit, medicinasq alias faciens ad eandem peruenire, oi confert materię: talis est aūt syrupus acetosus cum materiam calidam aut putrefientem digerat sui frigiditate et humi. alterando: digestio.n. non solum respicit substantiā, ueꝝ etiam qualitatem, apparens in techni. Grossam vero materiam et viscosam subtiliat & incidit: vnde Mes. approbans q conferat melācholiæ inquit syrupum acetosum facere penetrare medicinas in partes in quas forte nō penetrarēt, & facit eas acquirere diuisiuas secaturas duri difficilis. Et ideo meatus habet etiam exopilare ac aperire. Sanguini nanq confert eo q ipsius caliditatem remittit: diuidit etiā & subtiliat si grossus fuerit aut viscosus, choleram iuuat quia eam alterat & à partibus separat. Grossiorem etiam diuidit: phlegmati confert & melancholiæ incidendo & subtiliando, ex quo maius acquiritur iuuamentum q̃ nocumentū alterationis ratione. Vniuersaliterq cęteris syrupis amplius omnibus confert materiæbus. Hæc autem propter acetum operatur pręcipue. vnde prima tertio. acetum est omnibus materijs cōmune: ipsius.n. infrigidatio possibile est vt leui causa frāgatur. Amplius remanet profundatio ipsius cum medicinis et eius incisio, & hoc in materijs agit administratum frigidis: in maturatione vero calidaꝝ nō eligatur super ipm. Iuuat itaq syrupus acetosus materiam omnem.

Li. 3. tex. c. 90. & 91. Di. 6. aūt. pte. 2. circa fini.

C

Tra. 1. ca. 9. in me.

PROPTER QVARTVM vero ad primū dicendum, q iam visum quomō conferat ratione qualitatis, ac etiam ratione incisionis: neq acetum incisiuum est tm̃ ratione qualitatis, imo etiam ratione substantiæ non parum operatur ad illud, aut licet incisiuum vt sic extet calidum, frigidum tñ poterit esse altera de causa ceu opiū cū eius frigiditate extat amaꝝ. Similiter dicendū, q licet

D sanguis non expectet tantam digestionem, vt cęteri humoꝝ aliqua tñ adhibita confert non modicum, & proprie qñ naturalis non fuerit vsq. vnde qrto prima. phlobotomia qñ est intentio sanguinis non est de genere eius in quo expectatur digestio supple talis qualis, quæ est in solutiuis. Ad aliud dicendū, q syrupus acetosus potest agere à materia, vt iulep, & mellicratum, et qualitate, ceu ostensum magis. Ad aliud quid dicēdū, iam apparuit: sermo etiā Gal. est in aceto & non in syrupo. Ad aliud dicendum, q illud verificarur in contrarijs essentialiter & per se, nō aūt in oppositis. 158. Alter.n. syrurus acetosus cōfert choleræ, & sanguini, alter vero materieꝝ alijs.

Tra. 2. ca. 1. p° me.

DIFFERENTIA. CLXXI.

QVOD AQVA frigida non cōpetat in febribus & in acutis maxime monstratur, qm̃ oportet eius esse in corpore febrientis aliquā actionem habere: aliter.n. non competeret: sed nullam ostēditur in corpore posse habere. Quoniā ſm Isaac in elementis & cibis vniuersalibus,

Lib. 1 iuxta finem.

E simplex nō agit in compositum ceu compositum in cōpositum: aqua autem simplex est corpus, corpus autē cōpositum, vnde Hebenguefen, simplex non efficit in cōpositum operationem compositi. Nihil.n. agit nisi in id qđ est sibi simile in potentia, & agentia inde, et patientia cōicare dicunt in materia: aqua vero & corpora non coincidūt in vnam materiā, sed dicitur vnum, vt aqua simplex, et alterū ut corpus permistum. Rursus curatio pficitur cōtrario approximato in eodem gradu directe opposito: in techni. sed febris est in gradu cum sit ægritudo, licet quidam scioli contrarium palogizati dixerint eo q se.re.a. primo pronuntiatur de ignis fore substātia in gradu, vt cętera elemētoꝝ minime positi, cum eoꝝ simplex sit natura & in summo, sed aqua non est in gradu, cū frigiditate participet extreme differētia. 13. gradus.n. respectum & comparationem importat. 139. Eti. quod nocet sanis, nocet ægris. 2. re. a. sed aqua nocet sanis vt frigida saltem. Additur.n. frigiditas frigiditati, nocet & calidis propter eius citam penetrationem, cum coꝝpori sint aperti. Temperatis autē quia egent regimine per similia, quale non est aqua, cum frigida sit in summo et humida: quæ autem talis, non competit. Palin. singulariter nulli videtur aqua febri conferre, non.n. ehpemeræ, cū eius subiectum sit spiritus qui frigido lęditur maxime. differētia. 196. Est.n. igneitas subtilis & re omni resolubilior, de distemperātia inęquali. Et firmatur, quia caliditas ephemeræ fere mulcebris est & suauis, qualis quidem balneati, quæ vero talis, non adeo forti eget, vt q̃ aquę infrigidatione. Neq competit ethicę, cum ea corpus frigidum redditur & exangue. Depauperatur.n. ipso et calore, Huic autē non paꝝ nocet aqua de inge. 9. Et fulcitur, quia ethicans post cibos inflāmatur quātumcunq debiliores, qđ euenit propter humidum super inflāmata membra dispsum, ceu qñ aqua effunditur sup calcē, quicquid satagat criminis coll. 4. impingere. G. Multo igitur magis propter aquæ continget expansionis assumptæ per partes, cum intensior contrarioꝝ consurget pugna differentia. 140. Neq etiam conuenit putridæ, quia oppilationē inducit sui frigiditate, transire nanq moratur. re. a. 3. à qua siquidem causatur prohibita transpiratio, indeq putredo & febris augentur. Prohibetq iterum materiæ digestionē. frigidū.n. & hu. quale quod ipsius maxime phibet digestionem. Haly. cum digestio perficiatur essentialiter calido & hu. 62. coauget similiter accidentia vt inflāmationem vel ęstuationem & sitim, qm̃ aqua in cholericis quibus cholera dñatur sub diaphragmate in naturā choleræ transducitur. re. acu. 3. vnde totidem prac. si stomacho dñantem contigerit esse choleram corrumpitur aqua in choleram cōuertitur. Itaq aqua frigida in febribus non competit vniuersaliter aut particulariter.

Lectione 12. 16 me. — Lf. 3. tex. cō. 97. cō. 18. ante me. — F — Collr. tex. cōm. 10. & 16. — Doc. 1. ca. 2. in me. — Cap. 5. in medio. — G — Cap. 33. — Te. cō. 41 — 3. techni. cō. 9. in fi. — Tex. cō. 42 Ca. 11. in fui fin. — H

IN OPPOSITVM quarto re.a. Commentatur. Nullus mortuus est cui aquam dedi frigidam tēpore conuenienti, nisi periculosē & insanabiliter se habuerit. Ipse nanq cum cęteris aquam exhibet ut videbitur frigidā. Palin. Hip. illius. 3. aquæ nullum opus inueni nisi quia i acutis bibitur morbus. Febres autē plures sunt acutæ. Est enim morboꝝ molestior. 8. apparens de inge. Rursus ois sanatio per cōtrarium, sed aqua aduersatur febri omnifariam, cum fri. sit & hu. illa vero ca. & sic. Itidem febris accidētia vt sitis, æstuatio, dolor capitis ex fumis in ipsum delatis calidis, & angustia, quæ fere febres inseparabiliter consequuntur sedantur, & tolluntur frigidæ potu. Aqua igitur frigida competit in febribus.

Cō. 11. in medio. — Te. cō. 42. — Collr. cap. 1. in me. & 9. iuxta fi.

PROPTER PRIMVM quidem sciendū, q quid sit aqua & qualiter distinguatur in cōmuni ostensum differentia. 13. Dicatur tñ hic pręter ea quæ primo simpliciū & alijs comparibus sunt determinata q nunc aqua quęritur potabilis tanq dulcis imaginata vt pluuialis, fontalis, fluuialis vel putealis, quę nāq qualitates habet ex-

Diff. 1. ca. 1. in me.

traneas

I traneas admistas & sapores aut non certe fri. et humi. seu potabilis minime, quæ non gratia sitis & delationis alimenti verum magis expetitur medicinæ.

PROPTER SECVNDVM quidem sciendũ aliquos abhorruisse propter inducta frigidã exhibere aquã in fe. aut quia inartificialiter qñq; administrata casus sinister est secutus. 9. de inge. Attendens etiam Auer. colli. 7. Aquam hic non præferentem dicentemq; sibi videri, q aqua anguriæ longe melior existit q aqua in niue infrigidata in hoc casu vt in causone, eo q hic quamuis sit in vltima frigiditate, velociter tñ recipit caliditatem adhuc magis, qm aqua cũ sit simplex vix restaurat, & nõ præstat corpori nisi solum frigidam qualitatem, sed aqua anguriæ restaurat & addit in sanguine faciendo secundam qualitatem. Quid autẽ de hoc tertio apparebit pmissa.

Colli. ca. 5. cir. me. & li. 10. c. 5. cir. me. ca. 8. i me. & ca. 12.

K PROPTER TERTIVM quidem sciendum cũ febris triplex existat genus cui aqua comparatur, primitus considerentur ostensiones monstrantes ipsam exhibendam omnino, aut negandam, uel medie. Deincepsq; ostendendum vbi dare oporteat & qñ, ac ei us oppositũ.

Propter huius primũ quidem sciendum, q indicationum aliquę semper concedunt frigidam, vt quæ sumitur à dispositione vel fe. cum. n. sit praua complexio calida et sic. & propria cura huius sit contrario vt sic infrigidatio et humectatio. differentia subscripta. Semp igitur feb. aqua competit frigida. Sunt autem quędã indicationum omnifariã prohibentes sicut sumptæ a virtute, & vt multum à spiritu, quomõ virtutis vigoratio cibis perficitur imediatius & vino pręcipue. differentia. 70. & consequẽti. Aqua vero directe virtutem non firmat: imo potius p se illam debilitat et prosternit, per accidẽs tñ coadiuuat, aliquã. n. corrigit complexionem qua fulcitur virtus velut organum, ita etiam spiritum virtutis latorẽ per se magis debilitat, cum eius caliditatem temperatam obtũdat.

L Capi 7. p° principiũ. Est nanq; vapor sanguinis temperatus, de iuua. 7. et eius substantiam ingrosset tenebrosum ac imobilem reddat. accedente tñ põt cõferre vt tactum de virtute. Si quoq; ad complexionem referatur febrientis sciẽdum, q aut est calida vel fri. siquidem calida, gratia curationis ei frigidę debetur potus. Si vero frigida econuerso, ratione tñ cõseruatiõis calidæ debetur calidus, frigidę quoq; frigidus: hic tñ magis oppositum expetitur in qua consistit curatio q similitudo in qua conseruatio fundatur. Si autem aliquis quantum ad humorẽ intueatur, tunc quidẽ si humor fuerit calidus sanguineus aut cholericus, potu indiget frigidæ, materia etiam ente indigesta & proprie cholericus. vnde quarto pma. humoris cholerici digestio est, vt conuersus à sua subtilitate fiat spissus. Aqua vero frigida facit illud. Si autẽ humor fuerit frigidus crudus, sibi etiam post digestionem non competit frigidæ potus. prac. 3. Quantum quoq; ad membrũ considerandum, qm si fuerit debile oppilatum aut apostematum, frigida non competit illi, & pręcipue qñ hepar & venter cũ suis partibus. Hi. n. primitus malitiam percipiunt aquę proprieq; stomachus. 7. apparens de inge. In opposita vero secus est dispositione. Quo autem ad annexa vt ætatem dicendum, q ætas, vt sic calida sicut iuuentus concedit. Frigida vero vt senectus prohibet. Similiter est i sexu, colore & forma, quia quæ caliditatem ostendunt, ipsam q̃runt, quæ uero frigiditatem spernunt. Et in habitu carnoso & colore viuido. Oportet etiam consuetudinem non parum obseruare: vt aphor. & re. a. secundis apparet. Est nanq; natura quædam secunda. Si vero res attendãtur non naturales in cõi dicendum, q prout ad caliditatem, declinant temperatam, tñ concedunt frigidam, fm vero q ad frigiditatem, vetant. Lęduntur. n. ab aqua de regione entes calidiori propter citum eius penetrare in poros ipsorum apertos caliditate. Si autem res intueatur pręter naturam ut causa febris, tunc partim concedunt: sicut qñ

Tra. 1. ca. 7. in me.

C. 11. 4. 8. M

Colli. ca. 8. in me.

Apher. & cõ. 50. & 51. Tex. cõ. 10

N materia fuerit calida, fm partẽ quã prohibent, ceu quando frigida indigesta. Similiter & accidentia inflammationis, æstuationis & sitis expetunt. Alia vero denegant uelut rigores, ructus acidi, nausea, pedum frigiditas & huiusmodi. Ad vnum scitote q hæc potum prohibent frigidę, uirtutis debilitas, ac caliditatis innatę paucitas, sanguineus humor, frigidus, crudus, humoris indigestio, imbecillitas partis, vt eorũ quæ ventris intestinorũ cum visceribus, diaphragmate ac vesica, extenuatio, insuetus potus illius oppilatio viscerum interiorũ, dolor et apostema, & regio calida omnino et frigida cum tempore. 9. ac. 10. de inge. & q̃rto prima. Propter scdm huius sciendum sigillatim q in febribus ephemeris potus pręcipitur frigidę, & maxime in his quæ inflãmationis intẽsioris virtute stante cum aliis adiectis et proprie in principiis, vnde quarto prima. Oportet vt aqua frigida nõ prohibeatur in principio rei, qm virtus est fortis de qua non timetur, quare non timetur debilitas eius, et est melior infrigidatio quod octauo notum de inge. vbi in febre ephemera & proprie ex ira æstuatione, ac caumate canicularis, & pręcipue qñ timetur casus in ethicam iubetur frigida potari, & merito: tũc enim inflãmatio tanta, vt & spiritus cum aliis toleret frigidam, et casus timoris remoueatur in ethicam, ita q quantum est ratione febris ephemerę nõ debetur aqua valde, sed ratione sympthomatũ aut timore casus in alias fe. In ethica vero, cum ipsius sit intensior caliditate tertianæ fm. A. exhibenda est frigida febris gratia: vnde de inge. 10. Oportet q citissime, & p ptisanæ succum, & per sorbitiones quæ per condrũ cibare & panis quid superaddere, deide curare potu aquæ frigidæ laborantem. Extinguitur enim confestim, & quiescit finaliter febris qñ demũ vt dictum neq; phlegmõ qs ei superexcrescit, neq; putredo humorũ: nam potus aquę frigidæ vtilissimus fe. colliquatiuis contrariissimus vero phlegmoni reg. acu. quarto. aliqñ etiam existente phlegmone aquam eligendũ est dare. vnde subditur. 10. pręfacto. Ego dedi multis talium melius esse ęstimans, in eo q mox tempore augere phlegmones q sustinere hoiem in ethicam fe. incidere, imo in aquam pręcipit frigidam proiici vt in ethicam conuertatur senectutis magis eligẽs q marasmati celerius moriantur, illius tñ nouo. His qui paruũ habent sanguinem, & qui habent paucas carnes, potus frigidæ fallax, cito enim ad solidas aialis particulas pertransit, et nulli adueniens à quo frangatur. Propterea ethicæ fe. neq; syncera aqua similiter neq; multũ indigent frigida subtilibus & parui san. frigidis eorũ corporibus, quare quarto prima. Frigida aqua quæ non est vehementis frigoris non est malum si detur ethicis in potu si non fuerit debilis aut aliquid prohibens, vt apostema sub hypocondriis, vel chimi putrefacti aut crudi in toto corpore indigesti. Licet enim ista prohibeãt si tñ timetur malitia caliditatis & sitis, & ęstimas q peruenitur per ea ad ariditatem, non prohibeas aquam frigidam. Nã additio apostematis & cruditatis eius melior est q extenuatio, timendum tñ est in apostemate pulmonis et diaphragmatis propter spasmũ & suffocationem celeriorem. Sic igitur apparet q in fe. ethicis & si multa sint prohibẽtia, considerato tñ iuuamento maiori nocumento oporteret eis frigida exhibere temperate & cum cautela. Si autem quęsitum referatur ad fe. humorales, dicendũ q aliqñ cõpetit frigidus potus, interdum vero non fm ostensiones concedentes vel prohibentes. In hac enim proprie sunt obseruandæ. Quæ vero concedũt est humor cholericus ac sanguis, etiam sanitas & robur membrorũ, & spiritus innatus cũ calore potenti principalium, carnositas, ętas calida, cõsuetudo, regio temperate frigida, priuatio apostematis in visceribus nisi fuerit herisipila pura. vnde. 9. de ige. Herisipila certissima nequaq; curatur aliter q cũ frigida. quare de marasmo. Si herisipilosa fuerit disposi-

Te. cõ. 10. Cap. 5. in medio. Cap. 5. cir ca me. Trac. 2. ca. 7. in me. Tra. 1. c. 9

O Colli. cap. 5. in me. et lib 10. ca. 5. in me.

primo. r. doc. 1. sũ. 2. ca. 19. p° pnc. et. 4. de aia ca. 1 i me. C 6. circa principiũ. Cõ. 3 s. 18. Cap 6. in medio.

P Ca 10. fus fnẽ. Cap. 6. p° medium.

Tra 3. ca. 6. in me.

Q

Cap. 5. in medio.

A tio abstinere oportet ab omni aliqñ: aq vero frigida sm statum quidem morbi vtendum agonisticeita nanq; nominare consueui qñ repentinam et frigidissimam do. In principio vero non vtendum nisi cogantur à laborante & consuetudine sibi facto ente potu & sitim non ferente. quarto auté prima. In febribus apostematũ non cõceditur potus aquæ frigidæ, neq; introitus balnei. Vultq; in apostemate herisipelato frigida exterius apponi ut lactucam, portulacam, & semperuiuam, nõ tñ aquam exhibet interius, vnde de tabe. Infrigidãtia extrinsecus supponere oportet exprimens quæ prędicta, ꝙ si nihil cõferũt intra corpus cogere assumere. Opposita vero his, ꝓhibẽtia ipsum sunt ꝙ plurima. Febrium. n. humoralium quędam est cum apostemate. de qua iam quomõ dandũ apparuit, alia uero sine, nõnulla est synocha dicta ex sola sanguinis inflãmatione, alia siquidem cum putredine in quibus suo tempore expetitur frigida, nocumento, & iuuamento præponderato inde consurgente. 9. de inge. nisi prohibens fortius occurrat. Et fortasse in potu sumit donec tremere faciat & faciet, forte nanq; sanatur inde, quare ad Glauc. Fontanæ aqua in synocho eligẽda quæ lenior & in die critico exhibenda. Si auté fe. fuerit ex cholera siue ex tertiana interpolata seu continua seu causon, cum peccatũ sit ratione discrasię maxime potus proprie debetur frigidæ. unde ad Glauc. Causon certissime extinguitur si aquam biberint multã et nimis frigidam. Halyuero. Febris consistentia tenente piodicam patienti aquã propinari oportet frigidã accessionis eius tempore medio. Sed in principio nullo modo aqua frigida suscipi ꝑmittenda. De causone quoq; & tertiana continua in diuisionibus ita. Non auscultes neq; attendas id quod dicitur à stultis medicis ꝙ multitudo extinctionis tardat crisim. Ego enim iam expertus sum ambas vias, & inueni hanc incolumiorem, & saniorem, et minoris timoris. Et qui mortui sunt ex habentibus hanc fe. cum hoc regimine multo pauciores sunt eis qui mortui sunt cum regimine primo, qm̃ dimittere extinctionem & subtiliationem regiminis, vt appropinquet crisis est dimittere ęgrum ad mortem proculdubio nisi speretur superfluitas humiditatis in corpore toto, aut iobediat medico, & bibat aquã frigidam plurimã, vel cibum comedat quẽ desiderat plurimũ. Q. si non cerebrum assatur, & eoꝝ stomachus ita vt spasmetur, quare dissoluuntur oculi & mandibulæ, et accidit eis tortura sub assatione stomachi & cerebri, & spasmantur nerui, & non prohibetur in hac febre quin sumat æger aquam frigidã qñ vult, & quod appetit de cibis frigidis & humidis. vnde. 4. re. a. Potio aquæ frigidę qua nos sæpe curauimus causones nullo moriẽte cui dedi aquam frigidam, vt pretactũ. Si vero feb. minime fuerit acuta & humor fuerit crudus prohibendus est aquę frigidæ potus Halyab. Gal. uero. 11. curatiuæ putridaꝝ fe. curationẽ pertractans in cõmuni ait. Quando instat magnitudo febris, sicut in synochis, neq; uino vtendũ, neq; balneo, neq; vnctionibus rarefactiuis, sed frigida in his bibita, ut antea dictum aptissima, nisi dictorum prius inhibeat. Febris enim semper est sanatio frigida potatio. Similiter qñ viderimus cognitionem eoꝝ quæ digeruntur humorum, tunc maxime audemus aquam frigidã dare. Hi ergo sermones sunt in frigidæ potu succincte collecti inter quos promptior qui Gale. in eius exhibitione. De quo etiam Auer. premissus est sermo. Dico quoq; ꝙ his naturis locis, & temporibus sicut i balnei apparebit usu, ne quis sit pręsumptuosus in frigidæ potus exhibitione cum plurima corpoꝝ nunc hic sint frigida alimẽtis suppeditata, crudis hu. plena & iõ oppilata, delitijs & ocijs dedita quibus aqua competit minime. Et propterea euitanda nisi ostensiones fuerint exhibitionis illius euidentissime, aliqua enim ex ipsius mihi exhibitione à quodã temerario acciderũt symptho mata, cum hoc, ꝙ fere periculum mortis euasi adhuc permanentia.

Lib. 2. ca. 3. dr. fnc.

Tra. 4. ca. 41. iux. fi.

Vbi supra immediate.

B Cap. 5. circa med.

Li. 1. dist. 3. c. 6. i fi.

Colli. vbi supra imediate c. 1. iuxta finẽ.

3. prac. ca. 11 visus fi.

Cap. 142.

C

26. 11. in medio.

D in arti ad oppositũ.

3. prac. ca. 11. visus fi.

Cap 9 p° principiũ.

Arg. 3.

E

PROPTER QVARTVM vero dicendũ, ad primũ ꝙ aqua in corpus agit febrientis, cum actio perficiat qualitate, sitq; in aqua velut alijs elementis in summo. Neq; Isaac intendit dicere ꝙ simplex non agit in cõpositum vllo modo, sed ꝙ non adeo fortiter simplex operatur in compositum, vt compositũ in compositũ, aut simplex in simplex, qm̃ potissima operationis causa est conuenientia cum contrarietate aliqua, agentia enim debent conuenire in genere, opponi vero in specie. differẽtia. 16. Et licet simplex non sic agat in compositum vt compositum, multiplicabitur deniq; quãtitas simplicis. Sic. n. operabitur fortius, nam quantitate aucta, & qualitas intendetur. Dicendũ etiam, ꝙ cõicant aqua & fe. in materia. Ipsa. n. dicendũ prima, uidelicet. oĩum generabilium & corruptibilium hyle dicta. In tali nanq; cõicant cuncta naturalia, licet Cõmẽ. inde subtrahat cœlum, non raro ipsum corpus simplex dicẽdo. Et secunda post istam nõ proprie magna dicitur, sed compositũ magis in qua non oportet conuenire agentia & patientia, imo magis differre, vt vis contrarietatis reperiatur in ipsis actionis causa. Ad aliud dicendũ, ꝙ curatio bene perficitur cõtrario in eodem gradu saltem uigore, quia licet aqua non sit in gradu verum in vltimo humiditatis & frigiditatis, ipsa tñ vt apparuit, quia simplex non ita operatur in cõpositum, vt compositũ in compositum, põt etiam sumi de aqua in parua quantitate & frigiditate temperata taliter vt ad feb. remittatur gradualitatem. Est etiam quę datur aqua non simplex elementum, verum compositum quid magis. differentia. 12. Ad aliud dicendũ in pręsenti, quod nocet sanis nocet ægris ratione cõsuetudinis maxime, de ea nanq; sermo ibidem Hip. aut uirtutis ratiõe. Est enim hęc oratio in definita, non æquipollens vniuersali omnino vel permutationis mox naturalitatis. Concedendum etiam ꝙ frigida aqua nocet frigidis & temperatis qñq;, non autem calidis, neq; penetrat in ipsos inalterata cum calore sint inflãmati vehementi aquã alterãti versus caliditatis latus, ipsa etiam transitum impedit sui frigiditate. Trãsire nanq; moratur re. a. 3. Ad aliud dicendũ, ꝙ ea debetur in modica quantitate quæ etiam nõ sit frigiditatis multę. Vel licet spiritus sit subtilis, igneus, resolubilis respectu humoꝝ, is tñ cum fuerit inflãmationis imensæ, maximeq; quia totũ inde concalescit ad corpus poterit potum frigidæ tolerare. Ad confirmationẽ dicendũ, ꝙ caliditas ephemeræ mulcebris est, & suauis respectu caliditatis aliaꝝ febrium, vt ethicæ & putridę. Et tñ tanta & ꝑcipue qñ est ex ira & forti ebullitione, vt frigidę possit potum ferre, neq; etiam in ephemeris sic potus frigidæ, ut in aliis expetitur. Ad aliam huius partem dicendũ, ꝙ hęc ratiocinatio concitat vt quęratur an sit maius iuuamentũ ꝙ nocumentum in exhibitione frigidæ vel contra. Quando enim apparet caliditatem augmentari intm̃ vt tabẽ quis incurrat, oportet illam dare. Magis enim eligendum, vt in ethicam incurrat senectutis, vt vitæ aliquid adijciatur temporis ꝙ desperate mori. vnde de inge. 10. Melius est cum spe benigna efficiẽtes quid & piclitari ꝙ sine spe perire certissime. Ad alterã huius partem dicendũ, ꝙ per multoties exhibitionem facta frigidæ prohibebitur inflãmatio & ignitio. Sicut etiã qñ calx diu infunditur aqua ab ipa caliditas remouetur, Ad aliam partẽ dicendũ, ꝙ quando est oppilatio nõ est exhibẽda frigida, quare iubetur magis dari materia iam digesta, nisi febris fuerit cholerica incisiua. Ad reliquã istius partis dicendũ dupliciter: aut ꝙ Halya. supplet ꝙ fri. & hu. prohibet digestionem nisi materia fuerit cholerica. Vel qm̃ qñ aqua datur, iam vtplurimũ materia est digesta. Ad vltimã huius partis dicendũ, ꝙ frigida, vt apparuit sedat accñtia quę sunt caloris, neq; conuertitur in choleram, nisi qñ fuerit modicę quantitatis, vt ꝙ vincatur

Li. de substantia orbis ca. 2.

F

Tex. 6. 42.

G

H

Ca. 10. p° medium.

I catur fe. feruore. Obtegit enim tunc febrile calidum, sicut aqua modica super ignem in fornace proiecta, ut agũt vigorantes ignem fabri. Quando aũt fuerit multæ quantitatis superaspersa febrile calidum extinguit, & ignẽ similiter. Et ideo præcipiunt in multa quantitate dandum donec satietur & contremiscat infrigidatus. Non est autẽ audiendum formaliter aquam in choleram conuerti, cum sit simplex absq; reliquis sed effectiue, eo φ calidum obtegens ipsam fortificat adeo φ materiam inflãmat, vt cõuertatur in choleram. Ex ea enim velut à cholera eleuantur tunc fumi.

DIFFERENTIA. CLXXII.

QVOD VINVM nõ competat in febribus & vniuersaliter in acutis videtur ex. 4. de re. sa. &. 8. de inge. voce Hippocratica. Rursus si vinũ competit fe. aut erit ratiõe rei præter naturam aut causæ, vel morbi sicut fe. seu

Collī. lu. ... ara finem. Cap. 3. aſi medium.

K accñtium, aut naturalis ceu uirtutis. Non quidem primũ cum quędã febres, sint factæ causam non habentes sicut ethicæ, ac ephemerarũ plurimæ, neq; etiam in habẽtibus scilicet causas, puta putridas, cũ uinũ ipsam exagitet, malignumq; cõmiscens benigno in vnum faciens cõcurrere. Sunt etiam quędam causarũ calidę quibus vinũ erit similitudine nocens. Efficit enim sicut ignis in igne, vt materiæ cholericæ sanguineæ, ac adustæ, & vniuersaliter quia fe. materialis causa existit putredo caliditate ac siccitate effecta superfluis. Neq; etiam ratione fe. cum sit mala cõplexio calida & sicca, vinumq; similiter ca. & sic. in dictis particularibus. Aut saltem nocet, quia calidũ & si humidũ extat. differentia. 70. Nam ois fe. inquantum talis infrigidatio proprie cum humectatione sanatio. 9. de inge. vnde. 11. fe. semp est sanatio frigida potatio. Similiter neq; ratione accidentiũ confert, qm̃ accñtia fe. inseparabilia quę semper accidunt neq; ab eis separantur sunt dolor capitis, sitis, & spiritus angustia, hęc oia vini caliditate intenduntur vnctuosa, & subtilitate vaporosa. Neque virtutis etiam ex parte, quia apho. prima. Infirmis virt⁹ non est augenda, sed vt inuenitur custodienda, neq; etiã corpus peramplius nutriendũ, non pura enim corpora quantumcunq; nutris, magis lędis. sm ueterem. Eius vero atq; corporis vinum prę cęteris est augmentatiuũ, nutritiuum, ac naturæ instrõ puta spiritui sit proportionale oino. differentia. 70. Adhuc unctuosum inflãmabile (vt tradunt) est tanq; oleum in lucerna effusum. Vinum verò est tale quod ostenditur ex inflãmatione aquę dictę vitę ac ex phiala vino bulliẽti plena, dña inducta.

par. 5 rub. de vino iu xta finem. Ca. 14. in medio. Cap. 9. p⁹ principiũ.

L Isaac. feb. 2. ca. 1. p⁹ medium. Cõ. apho. 4. in me. 2. aphoris. apho. 10.

IN OPPOSITVM tertio enim re. acu. conceditur vinum etiam in acutis, & Gal. similiter in locis non paucis de inge. Palin. Vinum causam fe. euacuat, uniuersas enim mouet excreatiões in pręallegato. 11. humectat etiã et infrigidat in dictis particularibus, sedat quoq; accñtia vt sitim typos à syncopi prę cęteris releuat virtutem corroborãs. 12. de inge. et. 70. Rursus. vinum est humidũ, dña. 70. sed humidæ diæte oibus febrientibus conferũt. apho. 1. Eti. proble. 1. Multus ignis modicum ad se rapit, nam maior flãma minorem extinguit, de causa lõ. et bre. vitę, & ideo ignis in Sole dissoluitur celeriusq; pstringitur, vinum aũt cum sit calidũ dandum erit, vt caliditatem adaugeat innatã, qua quidem aucta calor dissoluat febrilis attractus. Vinũ igitur exhibendũ in febribus.

Te. cõ. 1. Vt lib. 8. c. 3 aſi me. et li. 11. ca. 9. cir. pnc. pti. 5. rub. de vino in xta finẽ.

M Collī ca. 1 &. 3. i me. & iuxta fi. & ca. 4. p totum. Apho. 16. probl 56. post prin.

PROPTER PRIMVM siquidem sciendũ, φ qd sit vinum, quidq; feb. differentia innotuit. 70. &. 87.

PROPTER SECVNDVM vero sciendũ Gal. 9. curatiuę talem de hoc orationẽ pręferre, vinum cognoscas me dantem his vniuersis, quod aquosum visu et virtute. Melius enim hoc vinũ aqua p omnia digestioni auxilians, vrinas & sudores promouens. Manifestum vero est, φ Hip. non solum in ephemeris, sed in acutis uinũ est dans. Ex quibus i libris quæ de diæta scribit acutis: sed

Cap. 3. aſi medium.

sm Gal. epidemiæ sicut Hip. siue Thessallus filius ei⁹ prohibet vinum nõ solũ si febrientes qui calidi complexionibus, sed etiã sanitatis tempore. Calidam. n. naturã admonet infrigidare & potum aquæ, & quiescere, nisi forte vti ampliori aqua q̃ vino sm tales naturas velut quibusdam placet diximus ab eo amoueri. Et quia videtur id difficile lõgumq; determinare, subdit. Igitur hoc ipsum sm seipsum quęri. Fulciturq; id, eo φ uidemus quosdam consequentius vinum exhibentes, alios vero prohibẽtes omnino, sicut et quidam febrientibus carnes concedunt, aliqui autem penitus denegant, ceu Gallici minus vinũ cõcedunt Italicis. Quid aũt de hoc videbit ex dicẽdis. N

PROPTER TERTIVM vero sciendũ, φ volẽtem vinum in feb. diligenter administrare oportet indicationibus attendere sumptis à rebus naturalibus, nõ naturalibus, & pręter naturam. dña priori, sm quas demũ exhibendum hoc erit vel negandũ. Et primitus sumptas ex parte vini deinceps passionis cum subiecto. Propter primũ huius sciendum, φ vinum ad multũ administratum hoc debet esse aquosum visu & virtute. vnde. 3. re. acu. Cõuenientius uinum habenti ægritudinem acutam est aquosum cuius color est albus, substãtia subtilis i quo nulla eminet qualitatum, puta stipticitas, põticitas, asperitas, dulcedo, amaritudo aut uentositas. Id enim solum priuatum est nocumento aquę, & eo quod reliqua faciũt euenire vina. Quod quidẽ datur magis gratia medicinæ alterando, diuidendo & expurgando ac potius aquã penetrare faciendo, ipsum enim aquã penetrare facit pharma. 1. q̃ ratione alimenti. Est. n. vinum alimentorũ et nõ potuum tm̃ contra quosdam alimentorũ. 3. Interdum vero vinum expetitur vetus potens vt materiam alteret, & diuidat frigidam crudã, sicut in quartana prolixiori. vñ Alman. 10. Vinũ quoq; vetus & purũ bibat. Propter sm huius sciendum, vt vniuersaliter primitus dicatur, φ vinum & maxime prolatum absolute calidis natura, vigorosis, iuuenibus, viris carnosis & extenuatis, coloratis sufficienter & consuetis calidis & siccis, aere calido & sic. diæta simili, motibus fortibus, uigilijs, inanitiõibus, ira, & furoribus, & causa ęgrotantibus calida cum accidentibus sibi comparibus minime dãdum, nisi grandis virtute supaccidat causa, ceu lypothomia, & quibus materiæ sunt passionis crudæ, oppositis vero cõcedendum liberius, medijs quoq; mediocriter conditionandũ quod natura sufficienter denotat rei. Vt autem deinceps particularius dicatur profitendum φ in pluribus vinum cõpetit ephemerarũ, sicut ex sermone visum Gal. febre pręcipue declinante. vnde Gale. & Glau. Leniter febrientes minimeq; plectorici non penitus prohibeantur à vino, sed oppositi prohibeantur omnino. Album vero & tenue nõ dormientibus dandum maxime, dũmõ capitis non patiantur dolorem, aut pulsum in temporibus, qd vniuersaliter obseruandum, similiter ab ipso abstineant qui ira, feruore, sollicitudine, aut nimia febriunt cogitatione quarto vero prima. Vinũ plurimę cõmistionis est bonum medicamentũ feb. ephemeræ ex angustia. Cum enim ipa sit cordis propria passio, iuxta Isaac fe. primo. Cor aũt & spiritus uinum præ alijs habet confortare. Similiter quoq; modo ac consimile feb. confert ex tristitia, cogitatione & timore. In febribus etiam ex vigilia ponit vinum ex conferentibus magis. Eleuando enim vapores ad caput bona digestione inde causata somnũ inducit. Confert similiter fe. ephemeræ syncopali proprie, ac ei quæ ex somno & quiete, cum spiritus magis incitet, & augmentet humectos, lędit etiam febrem habentes ex satietate nauseatiua & oppilatione, nisi his declinantibus fortasse. Timendum. n. ne suo motu ac turbatione putridam inducat aut inflãmationem partium generet, quæ duo semper in fe. oportet attendere spirituũ. Fortassis uũ rõne subiecti i quo hmõi fundatur febris, ceu spiritus, nõ

O Ca. 10. aſi medium.

Dif. 5 cap. 6. aſi me. Cap. 39. Cap. 8. i 9.

P

L i. 1. cap 5. in me.

Q Tra. 1. ca. 11. in me. Collī. ca. 5 in prin.

peruenit

A peruenit ex uino nocumentũ, îmo potius iuuamentũ acquiritur, nisi fuerit ex ira, vel furore, ac hmôi, spiritus.n. confortatur vino ꝙ maxime.dĩa.70. Q: aũt in fe.nõ competat ethica cum eo ꝙ non exprimitur.10.de inge. scribitur de tabe ita. Vini vsus in frigida quidem tabe vltime vtilis. In ea vero quę de assationibus fugiendũ. Alij tñ determinatius promunt dandũ ꝗ multis adiectis conditionibus, tam ex parte suscipientis, puta ꝙ nõ sit naturæ calidę cum reliquis sibi taliter comparatis, neqꝫ febris sit intensa, ꝗ ex pte vini, vt ꝙ sit debile plurimę cõmistũ aquę, tale nanqꝫ infrigidat & humectat, cum aquá citius penetrare faciat, unde Almansor.in.10.si neqꝫ caliditas, neqꝫ acuitas fortis fuerit, album & subtile, quod tñ frigidæ habeat admistum, vt sapor vini abscondatur, bibat, quare quarto prima. Fortasse.i.quádoqꝫ oportet, vt detur ei in potu aliquid vini subtilis permisti cũ aqua multa. Si uero quęsitum ad putridas referatur, cum determinatione dicendum ut prius, ꝙ natura calida cum cæteris ente sibi proportionibus vinum minime conuenire. In contrarijs autẽ non sicut apparebit prohibendũ. In alijs vero mediocriter exhibendũ aut prohibendum. Adhuc febrium quędam sunt mortiferę. in quibus neqꝫ signa apparent digestionis, neqꝫ fortes sunt virtutes quas impossibile sanari, & tales neqꝫ sunt balneandi neqꝫ vngendi rarificatiuis, neqꝫ vinum dandũ, neqꝫ aqua. Nam terap.11. in quo desperabilis est salus, vanum vtiqꝫ est detrahi ab idiotis per ea quæ sanarunt multos auxilia, ut dictum est in aphorismis, aliæ uero sunt de quibus spes salutis habet, quarũ quędam sunt ex apostemate in quibus prohibendum vinũ. Concitat.n. materiã sui caliditate ac penetratione subtili, & eam in locum mũneræ conducit putredinis, nisi fortassis materia fuerit cruda, frigida valde, & ęgritudo declinationẽ assumẽs. Aliæ vero sunt sine apostemate, et hæ aut declinant materia digesta ente, aut nõ.

C Primo quidem conceditur vinum.11.de inge. prætactũ, maxime cum virtus debilis existat. In hoc.n. tempore uinum aquosum bibitũ vniuersas mouet excreatiões, subditur & post quędam moderata existente febre, & virtutibus non fortibus simul cum digestionis signis, prosunt talibus balnea & vini potatio. Si aũt febris fuerit fortis, & materia indigesta, & maxime virtute forti non est vinum exhibendũ. vnde ibidem. Si qñ instat magnitudo febris sicut in synochis, neqꝫ vino, neqꝫ balneo, neqꝫ vnctionibus vtendum rarefactiuis, magis tñ vinum euitandũ cum materia fuerit cholerica vehementer inflãmata, fortasse etiam digesta, & ideo colл.7. In febribus quæ nõ sunt acutæ vina quidem exhibere possumus aromatica & leuia, quæ modicam possunt sustinere aquã phlegmaticis.s.& melancholicis febribus. Sed in incensiuis à vino elongari debemus omnino, qm̃ ipsarũ sic acutarũ materiæ sunt calidæ & essentialiter, & per accñs ratione putrefactionis. Chronicarũ vero per se sunt frigidæ, licet ratione putrefactionis reddantur vtcunqꝫ calidæ intñ, ꝙ

D in quartana fortassis uinum expetit conditionatũ. vnde ad Glau. Vino vtendũ tenui albo, & mediocriter naturali vigore calido. Almansor etiam añ quadragesimam diem ipsa ente pręcipit vinum subtile, & valde temperatum bibere. Sed contra hoc insurgitur, qm̃ tertio practicæ. Expedit huius dño febris vinum propinari post humorũ maturationem, sitqꝫ vinum non vetus, sed nec nouum parũ mistum. Dicendũ ꝙ ante quadragesimã potest materia vtcunqꝫ quartanæ digesta esse, aut ꝙ huiusmodi vinum est debile aqueum, & quartanæ sic longiori exhibitum. In febre uero tertiana post digestionem. A. balneum concedit et vinũ album subtile multa permistũ cõmistione, facit.n. sudare cum in lectis suis fuerint cooperti. vnde ad Glau. In tertiana omnino à vino abstine quandiu videris digestionis causam fieri, et ad sanitatem venire, sitqꝫ album tenue aquatum. In phlegmatica

E quidem dicitur ad Glau. Dabis in potũ ante accessionẽ vinum subtile ac albi coloris, & modicum temperatũ calidum. A. vero. Cum vides ꝙ digestio apparet & maxime qñ materia est fridida valde, non est malum vti pauco pipere, & pauco vino subtili, vinum.n. subtile cõfert subtiliatione sua: quia calorẽ confortat innatum, vrinam prouocat & sudare facit. vnde quarto de re.sa. Vinũ super oẽ aliud digerit semicrudus hu. sudores & vrinam prouocat, somnoqꝫ confert. Apparet igitur propter quã causam cõcedatur vinum aut prohibeatur, quale etiam debet esse vinum & quãtum. Propter febrem vero, vt ipa nunc sciẽdũ ꝙ vinum nunqꝫ competit cum ea mala extet, vt dictum calida & sic. complexio. Huic siquidẽ vinum proportionatur oifariam ẽm iudicantes cali.& sic. ac & ẽm protestantes ipsum calidum & hu. cum ea quæ dulcia vnctuosa sint choleræ materia: primo prima. & pręcipue qñ caliditatem inueniunt in corpore plurimã.

F Eti. cum febris sanatio sit frigida potatio vt pręactũ, vinum aũt cõmuniter iudicatur calidum. Nõ itaqꝫ febri debetur inquantum febris, quod si administratur, uel rone causæ seu debilitatis virtutis causa accñtium cõtinget vt videbitur in antea. Dixi autẽ ut ipsa, quia per accñs uinum fe. extinguit inquãtum caliditas intensior remissiorem ad se rapit et consumit, quare probl. prima. pręcipitur calidum naturæ in quartana augmentari per calida, vt ipso coaucto febris calorẽ non habeat eo concurrente oĩ in eum qui natura. Quapropter apparet tpe inflãmationis amplioris proxĩmi calida exhibita hanc febrem extinguere. differentia.163. Si autem quæsitum in accidentia morbi referatur, dicendum vinum competere in febre, quoniam quędam accñtium sunt uirtutem prosternentia de corpore aliquid euacuando quibus mox confortatiuum debetur, vinum vero hmôi est maxime cum sit cibus & potus & proprie cum pane. Alexã. in probl. vnde apho. prima. Dissoluẽtibus virtutem concisionibus, cibandum confestim. Sunt & accñtium quædã virtutem deijciẽtia, eo ꝙ cor inde patiatur pręcipue cum lypothomia ppter quam vinum expetitur maxime. Ipm enim spiritus confortat et reparat potissime illis ens proportionale ꝗ multum.12.de inge.&.4.r. vnde coll.7. in hoc casu nihil melius reperitur vino ita, vt licitum sit saracenis.70. nõ bibentibus ipsum pręcepto legis suæ tunc bibere, quemadmodũ licet comedere carnes morticinas, puta quæ per se me riuntur hñtibus necessitatẽ. Sed circa hmôi dubitare cõtingit cum dictum sit nũc &.70. differentia pręcęteris vinum virtutem confortare. Cuius oppositum tertio scribitur re.a. ita dña inter virtutem uini, et mellis vtriusqꝫ dati puri nõ cõmisti est ꝗ magna, qm̃ qui biberit duplum vini puri ꝗ mellis id magis confortat dũmodo ventrem non molliat. Dicendũ ꝙ vinũ vinosum non purũ solum vna vice aut duabus exhibitum amplius confortat virtutem ꝗ tm̃ etiã solius mellis, ꝗ pluries autem exhibitum etiã medium mellis respectu vini plus habet cõfortare, cum sic uinum spiritus magis inflãmet eo & humidũ deficcet inatum, ita vt & fortassis aquæ in amplius hoc vitam protendat. vnde Gal. qñ mel non lenit naturã sui proprietate, possibile est, qui vtitur eo vt moretur diebus multis.

PROPTER QVARTVM vero ad primũ dicẽdũ, ꝙ sermo est in fe. materia ente indigesta, vel de vino vinoso aut in calidis magis materijs, et naturis in quibus vinum oportet uitare ut.5.de re.sa. Tñ uidetur mihi absolute. Hip. id dixisse, sed de ultime calida natura ẽm distemperantiam. Ad alud dicendum, ꝙ iam notum est quomõ uinum competat ratione causæ & æqualiter nõ, similiter febrium & accñtium. quod autem dicit Isaac in feb. inseparabiliter adesse anhelitus angustiã sitim, et capitis dolorem uerificatur in febribus incensiuis peracutis ut ꝗ multum. Talia.n. symptomata ex uehemẽti caliditate

Margin notes, left: Lib.2.ca.4.iuxta fi. — Cap.3.p° medium. — Trac.3.ca.6.asi me. — B — Ca.9.post medium. — Parti.5 ma tõ.apho.8 etpti.1.cõ. apho.19. — Cap.9.circa princ. — Ca.10.iuxta finem. — Li.1.disti.4.cap.4 in medio. Li.10.c.8. Ca.14 iuxta finem. — 4.1.tract.2.c.39.4. sus finem. Li.1.disti.4.cap.1.in medio. 4.1.tract.3.ca.153.in medio.

Margin notes, right: Post prin. — Doc.4.ca.1.p° med. — Probl.57. — Cõ.aph.9 — G — Vt supra i arg.ad oppositum et, cap.5. Collr.tra.1.ca.56. Cap 16.i medio. Tex.cõ.13 — H — Vbi supra imediate. i medio cõmenti. — Collr. post medium.

I liditate fe. huius & siccitate inseparabiliter consequuntur febrem, vel dicendũ q vinum aquosum subtile datũ hęc nõ inducit, verum oppositum potius, cum aquã faciens penetrare per partes infrigidet, & humectet magis. Ad aliud dicendũ, q virtute forti ente nõ oportet vinum exhibere, propter. n. virtutis datur imbecillitatem. In infirmis. n. nõ opus fit virtutẽ augere, qñ fortis videlicet. extiterit: vnde vera translatio determinatius continet ita, rarum quidem qñ virtutem fortiorem ea quam assumpsimus operari properamus, neq; nutrit quod tale ad robur corporis, sed tñ ad sustentationem virtutis. Ad aliud dicendũ, q vinum quod administratur debile, & aquosum est valde, ita q iflãmatio & vnctuositas sopitur, aut tollitur omnino. Ad ea etiã quæ partis alterius per iam
2.cõ.1 dicta potest patere, quia Hip. cum Gale. nõ concedit vinum simpliciter in feb. & pręcipue acutis, sed post multã considerationem vt Hip. ipse confitetur. a. re. 3. quæ aũt
K illa iam ostensum. Ad aliud dicendũ, q vinum prędicta operatur iam feb. deficiente et materia proceditur maturata. Vinum etiã pręconcessum velut medicina quędã infrigidare habet & humectare. Ad aliud dicendũ, q licet vinum cõferat ratione humiditatis, nõ tñ caliditatis. Aut eius humiditas est vnctuosa iflãmatiua, nisi vinum fuerit pręconditionatum rõne ipsius & suscipientis similiter. Ad aliud quid dicendũ iam apparuit, qm̃ Ari. loquitur in fe. quartana in qua vinum, & vniuersaliter calida magis q̃ in alijs competunt feb. tum propter materię frigiditatem & grossitiem, tum etiã quia per accidens minor flãma maiorem extinguit. Q. & si dicatur plures pdictarum solutionũ nõ fore ad propositum directe quęsiti, cum vinum album subtile aqueum visu, et uirtute nõ sit vere uinum, cum unũquodq; simpliciter prolatum sit
Colli cõ. 3. cir. me. & cõ. 41. cir. princ. in eius potiore significato intelligendum. 3. re. a. Dicendũ q imo, qñ vinum in eius potentiori esse negatum est per oẽ fere, sed hoc nõ solum est vinum, nomẽ ipsius ex-
L tendendo, verum etiam oẽ aliud quod aliqua eius partici-
Colli. c. 3. & 6. & 7. uersus fine. cipat natura, vnde vt quis reprehensione saluetur cõplexionum opus fit uinum in oi eius significato tangere primo. 3. re. a. cũ regimento sanitatis et. 12. curatiuæ ptracto.

DIFFERENTIA. CLXXIIII.

Colli. 1. et cõ 9. in fi. Colli lib. 4. iuxta fi. & lib. 5. Cap. 4. In 3rd. ad oppositũ Cap. 10. i principio.

QVOD BALNEVM non competat in febribus ostenditur à Philippo. 10. de inge. Adhuc balneum aut erit calidum vel frigidum: calidum quidem nõ competit, eo q discrasiam febrilem adauget. Neq; frigidũ, cũ sui frigiditate membra percutiat, & oppilationẽ putredinis causet inductiuam, & per consequens neq; tepidum, cum sit remollitiuum mediũq; calidi & frigidi naturã sapiẽs extremorũ. Eti. balneum petitur propter humectare uel propter euaporationem seu resolutionem. Nõ quidem prout primũ. qm̃ aqua neq; bibita neq; extrorsum accedens humectare apta nata est solidas aĩalis particu-
M las, apho. 4. & re. a. 3. Neq; euaporat seu resoluit, sed ma-
Cõ. apho. 13. in fine. Cõ. 42. Ca. 10. in medio. Cõ 63. in medio. gis attrahẽs ad extra obstruit & oppilat. Amplius. 10. de inge. Balneum nocibilissimũ his qui repletionem hñt quo ad vasa, vel ad virtutem. Sed has uel alteram solum puta quo ad virtutem oẽs videntur febricitantes habere, cum eorũ virtus sensibiliter lędatur. Eti. re. a. 3. Humor phlegmaticus non resoluitur per balneum, cum sit grossus & viscosus, & per cõsequens melancholicus minus. Cholericus autem inflãmatur amplius illo. Ebullit enim
Vbi supra im ediate. sm Gal. ex balneo in corpore. Talibus uero non competit. Rursus quod humores quietos mouet, & pręparat putrefactioni ad membra etiã debilia declinare faciẽs & sic apostemans, nõ cõpetit in febribus, tale quidẽ est bal-
Doc. 2. ca. 5. in fine. neũ pmo tertia, nõ igitur balneũ cõpetit in febribus.

IN OPPOSITVM cõmuniter sunt medici pręci-
Te. cõ. 60. pientes in febribus acutis etiam balneari. vnde. 3. re. a. Iuuantius est in pipneumonia q̃ in acutis balneum. Cum igitur cõparatiuũ positiuũ derelinquat iuuatiuum simi-
N liter in feb. erit acutis. Palin. quod aperit poros corporis, & male resistit cõplexioni, confert in febribus, huiusmodi vero est Eucratæ balneum aquæ. Igitur balneũ iuuatiuum est in febribus.

PROPTER PRIMVM autem sciẽdum, q quid sit balneum, & modi eius differentia visum. 128. similiter quid sit feb. & quæ ipsius reliqua. 87.

PROPTER SECVNDVM vero sciẽdum, q qdam medicorũ Philippus introductus. 10. de inge. & de-
Ca. 10. in principio. Lib. 2. ca. 1 in ret. post me. tabe. bal. etiam in ethicis prohibet febribus. Motiuũ fortassis hñs ex aliquo prauo effectu balnei indebite administrati sibi occurrente, vel ratione cõcitatus, vt quod calidum discrasiam adauget febrilem. Quod vero frigidũ est partes debilitat & mortificat, vel quia balneabat incaute, puta cum adesset putredo, uel apostema, uel hmõi uolebat balneare ut cæteros, modum huius nõ obseruãs traditum. 10. terapẽ. Quæ siquidẽ nõ ualent cum pluries
Cap. 10.
O sm illustres medicorum inuentum sit balneum cõferre in febribus debite administratum non parum. Nõ enim ex vna particulari experientia & accidentali proprie rõ consurgit vniuersalis, nisi prędicatum illius, cum per se
Colli cõ. apho. 12. in fine. insit subiecto vt apparet apho. 3. et re. a. 1. Fortassis. n. fallax illi emperia occurrit Philippo, eo q ministri, & alia
Colli cõ. 13. in ante. & 17. & 43 in me. T. c. 46. non erãt cõuenienter disposita necessaria. re. a. 3. Adhuc balneum non solum calidum est aut fri. sed hoꝵ mediũ, puta tepidum. Quod & male complexioni opponitur febrili, membra quasi refrigerans & humectans, consumptionem prohibens radicalis humidi. Neq; etiam frigidum nocet cum calidũ processerit, vt apparebit ex dicendis. Gal. vero ad Glauco. indifferenter quasi ac inarticulate concedit balneum. Ille nanq; liber & si eiusdẽ, raro tñ inuenio seipsum ibidẽ in alijs locis sermones ipsius allegare. vt Crisium solum secundo. Quę in eo etiam de-
Ca. 13. p principio. terminata non uidentur, nec re aut modo, ut in alijs quæ
P ipsius exquisita.

PROPTER TERTIVM uero sciendum cũ tria sunt genera feb. balnea quidem cõmuniter laudantur in ephemeris, & maxime in illis quæ amplius à causa eueniunt manifesta, et proprie qñ iam declinare inceperint. unde. 8. de inge. Ducere siquidem ab balnea oportet oẽs
Cap. 1. in principio. in declinatione post paroxismũ, qui tñ febriunt ex furore, tristitia, uigilia, & sollicitudine, neq; balneis indigent, neq; frictionibus multis, quare quarto prima. Concedi-
Tra. 1. ca. 9. in me. tur in ephemeris balneum, cum eaꝵ poxismus consumitur propter accidentia de quibus est humectatio & sedatio, ac poroꝵ rarificatio, & de eis est infrigidatio inquieta dispositione, & prohibetur ubi casus timetur putredinis. Et non oportet ut balneũ deuitet, nisi qui habet ephemeram ex oppilatione, propterea quia balneatio ægritudinem generat putridam, & similiter qui patitur ex satietate nauseatiua. unde. 8. de inge. balneari concedere in ea
Cap. 5. 6. sm totum. si certissime infebricitãs fuerit. Et qui etiam patitur ephemeram ex bubone. In his enim timendum est ne balneo
Q concitati humores in putredinem decidant. Signum aũt q nõ oportet eos balneare, aduentus est rigoris ex ipso. Q. autem balneum sic competat in ephemeris apparet, rarificat. n. cutem, spiritus contemperat, & fortificat, reddẽs ipsos ad expulsionem aptos uaporis capinosi, & cũ hoc materiam nõ concitat humoralẽ, cum non sit parata, ut his in quibus cõtingit putrescere. In huius enim uerendum: neq; balnei aqua oppilãtur pori, sed potius aperiuntur exoppilati, tum propter calidũ cuius est aperire, tum etiam propter spiritum qui intrat, purificans & viã faciẽs, quod extraneum spiritus impellit ad extra. Eti. Oportet hos magis oẽs in aqua balnei q̃ in aere ipsius imorari, nisi febricitauerint ex cutis soliditate & spissitudine. His nanq; ut aperiantur pori conuenit, ut prolongent moram in aere balnei donec sudent. Ethicam uero patientes

A patiētes ad hecticam senectutis oportet indifferentius pſē balneare, ſicut fere oēs prēter Philippū teſtantur. Modus aūt balneationis hoꝝ notatus eſt ſufficienter, de inge. 10. et de maraſmo cum qrti prima, oportet. n. eos in aere bal nei modicū conſimilr plurimis ephemerizātibus cōmorari, plurimū vero in aqua, oportetq́ primitus hos in calida aqua miſta, demū in frigida, vt pori coanguſtentur aperti, & humidū aqueum remaneat in eis cōtētum. Expedit ēt interdū in aquā proijcere frigidā, & maxime qñ iā tabidi facti ſunt et incurabiles. Sic. n. in hecticam tranſducuntur ſenectutis, & ipſis quidē vitæ adijcitur prius cē leriter relictis morituris, balneū quoq́ hecticis certe prætalijs competit, cū temperet coꝝ calidum febrilē, & humectet, maxime prēparans cibum ad diſtributionē per corpus. Neq́ timendū eſt fluxus hic materiæ, vt in alijs ad loca, et vſ cū oīs cura perficiatur contrarietate. Ac aqua ſui oppoſitione febri huic cum reliquis iuuamentis confert non modicū, et non ſolum febricitantibus, ſed oībus

B cōiter extenuatis. 7. apparens de inge. Quare antiqui nō paꝝ ſolliciti fuerunt in regimine bal. Si autē dicatur balneū non hic conferre, qm̄ eſt de euacuantibus reſoluentibus. Aphor. 4. Dicendū q balneū multiplex eſt prius diſtinctū. Nō. n. hic balneū euacuatiuū, reſolutiuū, qritur, veꝝ magis humectatiuū, & repletiuum, quale qd aquæ dulcis eſt eucratæ, & menſuratæ in calore & frigiditate. Febricitantes quoq́ febre putrida, ſiquidē fuerit cū apate maxime timendū balneare fortaſſe mō quocunq́, balneum. n. materiā excitat & ad locum debilem apatū adducit. Quod demū fit cā maioris febris & periculi. vnde A. in his fe. non conceditur potus aquæ frigidæ neq́ introitus balnei. Qui ſi forte competat, erit extraneum, et p accñs valde, vt ad doloris mitigationē, quod tñ non aggrediendum niſi materia fuerit digeſta. 3. re. acu. & tunc non hac vr̄ intentione conferre, cum dolor iā ſedetur, circa. n. generationē ſanici dolores & fe. amplius fiunt q̄ fa

C cta ſanie. vnde. 10. de inge. phlegmones, pp̄ter balneū augentur. Effunduntur. n. humores à calido, tenduntur va ſorum tunicę, virtus etiam ipō male patitur. Et tertio. re. acu. ponitur balneum conferre in fe. adurentibus in quibus nō exiſtit apoſtema calidū, neq́ apoſtema aliquod factum à cholera citrina tm̄, qm̄ ebullit in corpore. Si vero fe. putrida fuerit ſimplex, tunc aut erit in declinatione materia iam digeſta, & ita cōiter pręcipitur balneū propter intentionem aperiendi poroꝝ anguſtiam, & materiā euacuandam eo, totum. n. corpus euacuat mediante cute. Similr̄ humectat ſui aqua & cōtemperat. In hoc. n. tpe Gal. 11. curatiuæ concedit febricitantes balneandos, & rarefactiuis vti pharmacijs, vel aquam frigidam, aut vinum bibere, qñ viderimus cognitiones eoꝝ quæ digeruntur, ſubdenſq́ demū, corpus qñ tranſpirauerit moderate, balneum non paruā operatur vtilitatem, vniuerſas ex ipſo euacuās lucernoſas & fumoſas ſuperfluitates, qñ

D modo non fuerit quod viſceꝝ imbecillitatum horrorem faciens incurrere, tres. n. oportet in oibus fe. in balneo intentiones habere. Vnā quidem ſi abſq́ horrore contingat, eo. n. fe. generatur et augetur. Aliam ſi particularum nulla imbecillis permaneat principalium. In eam nanq́ humores recipiuntur balneo effuſi. Tertiā vero q multitudo humoꝝ crudorum non ſit ſm primas venas. In totū. n. redditur eo corpus. Hac ēt hora quarto prima ſcribitur non eſſe malū, vt adminiſtretur bal. & potus vini ſubtilis miſti & inunctio cum oleis lenificantibus. Dicitur autem non eſſe malum fortaſſe, quia oportet conſiderare balneandoꝝ conſuetudinem, et amorem ad ipſum, nā balneare amantibus nō nocet, ſi bis etiam in die prçceperis. tertio re. ac. Quare. A. oportet ne balneo approximent niſi poſt digeſtionem, et apud declinationem eſt ipſum melior curatio ipſis, et proprie conſuetis. Et ibidē & quando declinat ægritudo non eſt tunc introitus bal.

E ante cibum malus. ſeptimo vero colſ. Scias q bal. in fe. declinatione collaudatur: quoniam ſuperfluitates euacuat, in principijs vero minime, quia rigores habet prouocare, & diſſoluit humores, multiplicatq́ oppilatiōes, & ſuperfluitates per corpus diſpergit omne, & non eſt tutum quin inde proueniat apoſtema in principalium aliquo. Quamuis enim hu. euacuat, caliditatem fe. multiplicat & ſiccitatem. Si autem materia fuerit indigeſta, tūc aut bal. quęritur propter humectare, aut euacuare, ac reſoluere, et propter ſecundū quidem iam apparet non debere fieri bal. Multa enim adducit ut tactum incōmoda: vnde breuiarij. 6. caueatur ne balneetur ante digeſtionē, quoniam quando facimus id, attrahimus tres malas res. Quia effunditur materia qua generatur oppilatio & putredo, & quia materia retenta, & putrefacta in membro vno quando calefit effunditur, et permiſcetur cum humiditate alia non putrefacta. Permiſtio igitur fit benigni cū maligno, & per conſequens corruptio amplior redditur

F & feb. Et quoniam balneo reſoluitur quod ſubtile, remanetq́ groſſum impillatum. vnde prima quarti. Balneū facit deſcendere humorem indigeſtū propterea, q effunditur ad locum putredinis, & permiſcet humorem malū cūm putredine, & reſoluit ſubtile, & facit remanere ſpiſſum. Et quia talia magis accidūt in morbi principio: inquit Oribaſius. Non eſt bonum ab initio lauari in balneis, ſed quando iam digeſtionis apparent ſigna. Si autē ſit intentio balnei humectatio, et calefactio quādoq́ moderata ſic videtur quarto prima etiam ante materiæ digeſtionem balneum concedi. Nam de illis quibus fit iuuamentum eſt ſeſſio in aqua calida dulci ante cibum omni die, & balneatio quæ humectat, & non facit ſudare, neq́ excitat caliditatem. Sed huic quidem videtur ex tertio practi. aduerſari de cura melancholiæ ita. Non omnino vti oportet hoc in fe. bal. niſi quādo ſtatus eius aduenerit, declinatioq́ cęperit. Eſt nanq́ balnei humores

G euacuare ſubtiles. Dicendum q bal. vt dudum apparuit extat duplex, quoddam enim humectatiuum temperate calefactiuum, & tale materia etiam indigeſta competit in quartana, cum humor ſit frigidus ſiccus, & non paratus vt pluries balneo concitari & effundi. Eſt et balneum cōcitatiuum humorum, euacuatiuum, reſolutiuum, quod voluit nō competere Haly. ibidem. Notandum euitādum balneū pręcipue in feb. ſyncopali humoroſa. 12. de inge. ei cōtrarijſſima ſunt balnea, quare neq́ balneare cōgruū, cum adſit virtutis debilitas balnei prohibitiua. vñ 3. acu. balneum neq́ defectis cōuenit. Noſce quoq́ bal nei operationē, vt viſum nō parum diuerſificari rōne cōſuetudinis ipſius, & amoris ad illud. Grçci. n. & Arabes vſq́ hodie magis videntur latinis delectari, ſibiq́ conſuetudinem feciſſe, propter quod magis iuuātur inde cū debite aduenerit, minus autem lędunt cum incōuenient̄er occurrerit. prima etiam euidēs quarti. Eſt ēt aliud, qm̄ lati

H ni eo q principaliter maxime gulæ deſeruiunt ac luxuriæ, ciboſq́ delectabiles oīfariam conſtruentes humores magis ad fluxum, & putrefactionem concitantes. Vniuerſaliter nanq́ nunc plus valde natura humana reddita eſt delicata, etenim antiquitus contenta erat glandium & caſtanearum comeſtione alimentorum, & Boetij de cōſo. ſuperinnoteſcit ſecundis, carmine illo. Fęlix nimiū prior ętas contenta fidelibus aruis, nec inerti perdita luxu. & Virg. in Georgicis, Cōcuſſa famem ſolabere quercu. Quare humores amplius balneo concitati in apoſtemata, & putrefactiones deueniunt. Et ideo hæſito non ſolum in febris declinatione, ſed etiam poſt earum ceſſationem non parum, quæ nunc exiſtentia corpora balneare. Rariuſq́ inueni ſic in putridis ex balneo effectum conſequi laudabilem.

PROPTER QVARTVM vero: ad auctoritatē Philippi dicēdū per interemptionē, potius. n. accuſatur

I is q̃ auctorabilis, vt apparuit reddatur. Ad aliud dicē dū, q non solū balneum est calidū & fri. imo et medium ac tpatū. Adhuc et calidū confert, vt ostensum est suo tpe poros aperiendo et materiā euacuādo. Sīr et sua hora et dispositione competit frigidū. vnde Gale. 11. terap. (Cap. 9. in medio.) Siquis fuerit iuuenis fortis, bene carnosus complexio calida et sic. si in piscinā natatoriam imiseris frigidā mox sudat, & venter quibusdā ipsorū egessit cholerica. Frigidum itaq; in hoc schemate mēbra nō percutit neq; mortificat, imo potius ipsa congregat & cōfortat medīū etiā licet sapiat extremorū naturā, non tñ eorū habet operatio nem omnino cum ea participet incōplete. Ad aliud dicendū, q balneum habet humectare, & vr aqua exterius et interius applicata. vnde. 2. 1. (Doc. 2. fū. 1. c. 19. circa princ.) Neq; attendenda sunt verba illius qui dicit q aqua nō humectat interiora qñ bibi tur membra vel ei obuiant. Sed quia vr apparenter Gal. obuiare. aphor. 4. & 3. re. acu. vt inductū. Ideo vt veritas habeatur sciendū, q humectatio duplex. vna nanq;

K vera quæ est alicuius conuersio à propria forma in corporis naturā, & ita proprie humectare dicuntur q̃ verius alimenta quod Gal. asserit, vnde cum huius humectare sit tanq; nutrire, aqua vero simplex non tañ humectabit cū nullum nutriat simplicium. Est & altera humectatio quæ est quædam quomōcunq; irroratio, & ita simplex, & oē humidum habet humectare. Sīr neq; ad balnei resolutionē sequitur attractio & oppilatio, cum corpus fuerit iā purificatum, materiaq; digesta. Ad aliud dicendū, q habentes repletionē quo ad vasa nō sunt balneandi, nisi prius educatur ea, imo periculū iminet suffocationis, neq; habent repletionē quo ad virtutem infirmantes quidā, quia materia est iā digesta & corpus rarificatum, licet quidā effectus adhuc remanserit repletionis virtual. vnde ipsa existente cum sua cā non est balneandum, cā vero expulsa vel in via per bal. expellendi pōt

L aliquis balneari. Ad aliud dicēdū. q humor phlegmaticus aut melancholicus nō resoluitur per balneū in principijs ęgritudinū, sed in declinatione qñ fuerit subtiliat⁹, neq; tunc cholera inflāmatur, imo magis ipsa digesta refrenatur ab ipsius acuitate mulcebri, & eucrata caliditate quę aquæ, ac per poros inducitur manifestos apertos. Ad aliud dicendū, q balneum prędicta operatur añ materiæ digestionē, non aūt post ipsam. Quare tunc prohibendū, non aūt nunc, vt & rōnes partis oñdunt aduersę.

Propter tñ Hippo. simplr proferentē balneandum in peripneumonia, & pleuresi, & excreationis, & mitigationis doloris cā, sciendum id nō absolute faciendū, verū post materiæ digestionē eiusq; deductionē. vnde Cōme. (Cō. 63. ad medium.) ibidem. Hip. inquit q balneatio sedat dolorē, & maturat quod excreari necesse est per sputum, verū tñ manifestū, quia oportet vt vtaris balneo post euacuationē corporis. Nosce quoq;, q balneum vīr si ante euacuationē

M administretur corporis, attrahit ad loca quę sunt sub hypocundrijs materias, q si post, adiuuat ad maturationē. Nam cū calidis bal. non fit securitas ad cursum humorū ad pulmonē, cor et cerebrum. Frigida vero digestionem prohibet, & oppilationē augmētat. Quęsita circa ęgritudinis cōmunis curationem.

DIFFERENTIA. CLXXIIII.

QVOD IVVENIS uel cholericus causonizans ampliori egeat infrigidatiōe puero aut phlegmatico monstratur coll. 7. ita. (Cap. 2. ad medium.) Ego dico q manifeste apparet, q nō verū dicunt. s. qui testantur q senex & phlegmaticus tēpore frigido regione, & dięta frigidis indigent uehementiori infrigidatione iuuene, et cholerico his oppositis. Qđ & rōne monstratur, quia ille qui indiget infrigidatione pluribus de causis, opus fit infrigidare amplius alio non egente totidē, sed cholericus vel iuuenis causonizans est hmōi. Indiget. n. & pp̄ter reductionē complexionis naturalis vel ætatis, cum calida et sicca cōplexio egeat frigi

N da & hu. ut eius tēperetur excessus. dr̄ia. 116. Indigetq; pp̄ter discrasiam febrilē, senex aūt vel phlegmaticus eget tm̄ discrasia febrili, & non pręseruatione maxime phlegmaticus, quia sic indiget ca. & sic. Senex vero saltem frigiditate non indiget in pręseruatione ipsius, & si humiditate indigeat. Quare cholericus causon izans vehemētiori eget infrigidatione phlegmatico. Et. si contingat causon senibus, & phlegmaticis cū sit duplex. 4. re. acu. (T. c. primi & 11.) de cholera. videlicet. & phlegmate salso, phlegmaticus minoris flāmæ cholerico, accidet seni et phlegmatico, cū eis sit proportionalior. Cholericus vero quia cholerico proportionatur & iuueni aduenit illis. Cum igitur cā curatiua debeat ægritudini ꝓportionari opposite, causon phlegmaticus minoris est flāmę cholerico, remissiori igit egebit extinctione. Palin. iuueni causonizanti administratur aqua frigida, non aūt seni dr̄ia. 171. Huius. n. natu

O ra est pauci sanguinis, & caliditas innata debilis, q̃ cōditionū sunt frigidæ potum prohibentes. Itaq; iuueni causonizanti abundantior competit infrigidatio sene.

IN OPPOSITVM cōiter sunt medici. Quod. et. 7. (Coll. c. 2. inter fin.) tandē coll. protestatur & conuincitur rōne. Simile vī de hoc, & de mala complexione humorali in carne aut neruo, solutione continuitatis causata, indigente exiccatiōe vehementiori q̃ in carne, cum plus distet à sua complexione naturali qñ is malā patitur hanc complexionē q̃ caro. Sed neruus eget exiccatione maiori q̃ caro. Rursus per oppositū rōnis partis primæ indigens de causis plurimis extinctione eget vehementius illa q̃ eius oppositus. Hic aūt est phlegmaticus vel senex etiā pro parte. Quia propter naturalē complexionē conseruandā, quæ frigidis conseruatur & humidis. Calidiora. n. calidioribus egent adiutorijs, & frigidiora frigidioribus in techni lib. 3. Indiget et pp discrasiā febrilē. Iuuenis aūt solū eget (T. c. 44.)

P ꝓpter hāc, non aūt ꝓpter naturalē cōseruationē, imo indiget oppositis potius, vt calidis & sic. ceu ex prædicto monstratur sermone. Itidem morbus factus ex vehemētiori cā vehementiori eget ablatione, talis autem est qui accidit cum disproportione particulariū. aphor. 2. & ꝓble. 1. (Apho 31. Coll. pa. primo.) Causon quoq; contingens seni est, vt notum cū horum improportione, qui vero accidit iuueni cum ipsorū conuenientia. Itaq; causonizans senex vehemētiori eget infrigidante iuuene.

PROPTER PRIMVM quidē sciendum, q quid sit cholericum, et phlegmaticū dr̄ia innotuit. 21. quid aūt senex & iuuenis. 27. quidq; causonizans subsequenti.

PROPTER SECVNDVM vero sciēdū, q Gal. cum plurimis sentit, q senex causonizans egeat ampli⁹ infrigidari iuuene. vnde. 7. de inge. Calidiori natura particulæ calida ægritudine ægrotanti parua, & breui opus est ipsi frigiditate, frigidiori vero calefactione, similr aūt (Ca. 13 de ca princ.) humidis & siccis, quando igitur senex, & phlegmaticus

Q frigidi ægrotant ægritudine calida, vt causone, vehemētiori egebunt infrigidatione iuuene, vt cholerico calidis & siccis ac ægrotantibus ægritudine huius. Quod & ratione ostenditur. Intantum enim vnamquamq; complexionem ad eam, quæ sm naturam redire oportet inquantum in ipsam quæ pręter naturam euersa erat, quādo enim senex aut phlegmaticus ægrotat ægritudine ca. multa facta est ab eo quod sm naturam euersio, quare periclitari fit magis. In iuuene vero, & cholerico accidit cōtra, & ideo non periclitatur ita. Qui aūt se fatentur fideliores Gal. interpretes pręedictas in argutis addūt cū alijs rationes, apparenter tñ vt vr amplius q̃ vere ipsum exponunt. Auer. uero huius sentit contrariū. Quod cōtra Gal. rationibus non paucis molitur ostendere. Est nāq; vt inquit sensibile argumentum, quia iuuenis causonizans curari non poterit nisi cum rebus vehementer frigidis, vt aqua cucumeris et camphora. Si aūt hmōi dentur seni

A seni causonizanti eius extinguitur calor naturalis & moritur. Et si sit iuuenis cholericus calidæ complexionis in primo gradu, et supueniat ei feb. transferens ipsum ad scd'm gradū caloris, iste quidē nunc elongabitur à propa eius cōplexione per unū gradum tm̄. Cum rebus tn̄ in. 2. gradu frigidis curari nō poterit, quod euenit propter fortē permutationē quā medicinæ suscipiunt in corpore iuuenis ad substantiā igneam. Si vero seni phlegmatico frigido in primo gradu supuenerit ęgritudo perducens hūc ad scd'm gradū iā à sua complexione naturali magis q̄ iuuenis elongabit per vnum gradū. Facta est.n. ipsius p duos gradus aut plures à naturali cōplexione remotio, nunc aūt licet ita sit, non tn̄ possumus frigida seni p contrariū in æquali gradu oppositionis administrare, quia talia forent quasi tertij gradus, frigida q̄ ipsum corrūperent, ꝑpter eius radicalium frigiditatē, & per consequens debilitatē, Tm̄.n. hęc ipsum à sua elongant contēperātia q̄ mortis aut prauę forent ægritudinis cā. Iisdem huius

B sequitur oppositū tenentibus, q̄ medicinæ senis, & iuuenis sint in ęquali gradu frigiditatis, quia si corpus calidū supercaleht usq; ad scd'm gradū, et frigidū simil'r vsq; ad scd'm, vnū corpus non erit calidius altero, in hoc.n. stat eius sermo, quia licet senex sit frigidior iuuene, ipsi tn̄ additur i caliditate, ita q̄ iuueni coęquatur calido. Palin. sciendū fore, q̄ si iuueni medicinæ calidæ donarentur vltra eius cōplexionē naturalem, ipm̄ non lęderent imo iuuarent, cum eius virtus fortis existat in eaꝝ permutatiōe. Quare nō perueniunt ad gradum quo natura corrūpaī, sed eam potius ad tpamentū reducunt, quod seni non fit ꝑpter ipsius membroꝝ radicalium frigiditatem, & ideo sufficit sibi fe. calidissimā habenti medicina frigida in. 2. gradu rōnibus supradictis. Adhuc corpus senis potentiā non habet cōuertendi medicinas ad substantiā igneā velut iuuenis corpus. Et hęc quidē iam prętacta. Tāgit ēt is medicoꝝ decipulam inquiens. Quod vero ad hunc

C errorem medicos induxit est vna regula generalis quam posuerunt sine distinctione, pręuisa in gradu elongationis senis à suo calore naturali ad extraneum, & maxime qn̄ dixerunt, q̄ maior est elongatio, hoc.n. impossibile, nā tu scis q̄ calor extraneus à naturali ramificat° est &c. q.d. cum senex modicū habeat caloris naturalis, parum eius intendetur extraneus. Et subdit. Si possibile foret, vt æqualis esset elongatio, tunc uere necessario ẜm viā curationis per contrariū essent infrigidantia senē multum fortiora quasi ad gradum tertiū. Sed hoc in ipso veritatē nō habet, vt q̄ tm̄ eleuetur caliditas senis extranea. Nō igiī tanta eget is, vt iuuenis infrigidatione. Hęc quæ Auer. in medicoꝝ remorsu. Hoꝝ tn̄ hmōi plurima impugnarent oppositi. Nā ipsius inductoriū primo fortassis diceī calidum iuuenis paratū esse frigiditatem medicinaꝝ extingui, cum eius corpus sit rarius ab ipa celeriter passiuū, & pręcipue cum dicat calida fore ad recipiendū frigiditatē faciliora q̄ frigida caliditatem. Ad aliud dicendum, q̄

D forsitā ipsius pars prima nō est vera, reliqua vero saltem rōne dispositionis continet ueritatē. Ad aliud respondebitur, q̄ non debet in sene fieri oppositio in infrigidādo per comparationem ad æqualitatem iustitiæ absolute, sed ad eius æqualitatem, & tunc non erit vtriusq; gradus æqualis infrigidationis, imo senis maior, vt magis excedit. Ad aliud vero inductorū concidit non parum cū primo, & ideo apparens. Ad aliud dicendum, q̄ licet medici nō exprimant hic distinctionē causonis in maiorē & minorem, hanc tn̄ subintelligunt. Senex.n. causonē incidit nō paꝝ ex improportione naturalis calidi q̄ malo plurimo ei accidit regimine. Hic tn̄ sermo Auer. veritatem in hac materia nos incitat inuestigare.

PROPTER TERTIVM quidē sciendum regula cōparatiōis subtracta ex dr̄ia. 27. prius q̄ hic opus est indicationibus vti sumptis à rebus naturalibus, non naturalibus, & præter naturā declaratis dr̄ia. 133. ac ēt. 171. cum sequentibus duabus. Deinceps quoq; cum quęsitū fere duplex existat antea videndū an senex egeat infrigidatione imensiori q̄ iuuenis, & demū vtrum phlegmaticus cholerizante. Propter huius primū sciendum, q̄ quantū est rōne dispositionis suppositæ per oē consimilis, & eius appenditiarum senex causonizans vehementiori eget infrigidatione q̄ iuuenis. Quem siquidē intellectū Gal. sermones important apparentes. Quantū vero rōne virtutis hanc non tolerat extinctionē. Non.n. virtus eius debilis, et natura frigida eam sufferre pn̄t. Et ideo applicari non debent vehementius frigida. Dictum.n. q̄ indicatio à virtute sumpta oēs operit indicationes, qđ & sermones insignant superficiales. Auerroistici & rōnes monstrant hincinde iā tactæ, ita vt vtrūq; dicere verū contingit in parte. Indicatiōes quoq; q̄plures sibi ad

F uersantur, ut ad multum tn̄ attenditur ad uirtutē sicut euenit in proposito, negligēdo etiā dispositionem interdū. Aliqn̄ vero ad dispositionē virtute constante, ceu cū ipa in principio morbi toleraret euacuationē, sed dispositio non patitur, cum eius sit cā indigesta. In principijs enim morboꝝ, nisi materia fuerit furiosa, non est euacuandū, q̄ si educatur, non eradicatiue veꝝ minoratiue magis. Quod aūt id senserit Gal. 7. apparet curatiuæ sic habente, quęcunq; calidiores natura particulæ ẜm frigiditatem ægrotant magis, hæ & vsq; amplius tp̄s calefieri indigebunt, in frigidis aūt contra. Nā intantum redire oportet vnāquamq; discrasiaꝝ ad eam quæ ẜm naturā, inquantū in ea q̄ pręter naturam est cōuersa. Econtrario vero calidiori quidē natura particulæ, & reliqua vt pręscriptū, quare illius. 8. Si qui febriunt, cōis indicatio infrigidantium & humectantiū. Sed quid cui ętas, cōplexio, cōsuetudo, & hora, & constitutio est infrigidantiū, & humectantiū habet indicationē hunc opʒ infrigidare, et humectare non modice, neq; vt contingit, sed fortiter valde & Ca. 13. de ca pnci. Arg. 2. in principio. Cap. 9. 4. fen secun.

G magnope. Sed cui alioꝝ oium indicatio nō humidoꝝ, & frigidoꝝ similiter febri dięttationū est, sed contrariarū eis calidarū & siccarum alteratio fit inuicē & pugna indicationū. unde. 3. prac. Oportet medelā ẜm complexionē corporis naturalem fieri, vt siquidē corporis frigida est naturalis cōplexio, egemus in febribus, rebus, quæ fortiter refrigerant, eo q̄ corpus hoc frigidū à cōplexione naturali plurimū elongatum sit, q̄ si corpis est complexio calida, necesse sit humidis, & refrigerantibus minus medicaminibus vti. Non enim corpus à naturali plurimū elongatum est complexione, quod & in omni morborum euenit medela, quę ex diuersitatibus male contingit complexionis. Primo vero quarta. Si complexio sanatiua fuerit frigida, & ægritudinalis calida, tunc iam multa eius erit elongatio à complexione, & tunc multa eget infrigidatione, q̄ si ambæ fuerint calidæ, sufficiet ei parua infrigidatio, q̄ autem his consonet Auer. eo con- Cap. 9. Cap. 1. in medio.

H sequenter ostēditur, ait enim. Si membro frigido frigida superuenerit ægritudo, puta cerebro, signum est q̄ ipsa leuis est, quia pauca facta est elongatio à sua complexione naturali, vnde medicinis curabitur calorem habentibus debilem. sed quando eidem mala complexio superuenit calida, tunc multum elongatur à sua complexione naturali, q̄re medicinis multę frigiditatis ei debemus mederi, sed alia membra sunt infrigidanda, & non ipsum cerebrum, & idem ẜm q̄ dicunt de iuuene & sene, vnde timēdum est cerebrum infrigidare. Tum quia naturaliter frigidum. Tum quoniam est principale operationē faciens nobilem cum iuuamento, & non solum timendū est mēbrum frigidū infrigidare, imo etiam calidū habens prędicta insignia. Et ideo inquit, q̄ timendum est infrigidare in fine hepar, quāuis sit supercalefactum, & cum idem sit iudiciū in huiusmodi partis & totius, timorosum erit corpus senis totum imbecille ac frigidum refrigerare, & 7. coll' ca. 2. 4. fen.

I proprie quod in annos processerit. Quare cōcluditur senē causonizantē iuuene minori infrigidante indigere. Quòd si quis nixus hanc veritatē corrumpere, dicat senē simpliciter egere imensiori extinctione, quia corpus ipsius est frigidū condēsatis poris, ita ꝙ frigidum nō poterit in ipsum inducere lęsionē, dicendū maius esse nocumentū quod senex incurrit propter debilitatem & ipsius frigiditatē quę cito augetur à sua cōpari, iuxta illud Dioclis & Arꝫ. ꝙ simile augmentat simile, & in furiam cōcitat, fitꝙ uelut ignis in igne, ꝙ fit ex alia pte in dispositione materiæ prępostensa, pori adhuc aperiuntur, & disponitur caliditatis receptiōi senile corpus propter febres.

Vt 2. aph. cō aphor. 34. prima proble. ꝑ ble. 3.

Et ideo quidā velut mediatores facti volentes plurima inconuenientia euitare, dixerunt non praue, ꝙ senex causonizans in toto tpe curę vehemētiori eget infrigidatione ꝙ iuuenis, sed in particularibus exhibitiōibus euenit econtrario cum idē possit agēs debilē tpe longiori, quod & forte breuiori. 4. pharmacoꝝ. Oportet. n. senē infrigidare parum cū virtus sit debilis, et naturaliter frigidus, et sępe ꝑpter causonis feruorē, iuxta illud dictæ. Ex quibus semel &c. conātur, hinc. n. similitudine partim oēm intentionem seruare ſm, partemꝙ supprimere, sicꝙ indicatio simul sumpta custoditur à uirtute ac dispositione.

K

Dif. 3. c. 5. ꝟsus fin. Aphο. 1. aphor. 17.

Propter hui⁹ scdm sciēdū, ꝙ phlegmaticus causonizās, cęteris paribus eget cholerico fortiori extinctiuo, quia cū virtute non raro maiori, uel æquali phlegmaticus dēsior poris, non. n. rōne se. aperiuntur sicut in cholerico. videlicet. & rōne complexionis naturalis, vt hic dilatatos habet dūmodo cōpositio sequatur complexionē, quod fere contingit sicut semperuiua, ita vt corpus phlegmatici proportione quasi ab hyeme detenta, quod uero iuuenis ab æstate ſm illud. Ventres hyeme &c. Et ideo probl. 1. Adustiōes vehementiores sunt hyeme et autūno ꝙ ęstate & vere. Corpora. n. tunc sunt compacta intranspirantia. Cholericus siquidē habet calidum subtile, resolubile, porosꝙ apertos, ita ꝙ propter eius vehementiā aptitudinis, vt sic ad patiendum redditur passibile vehementer à frigido, iuxta illud colꝫ. 7. Scias ꝙ siccitas difficilior est ad humectandū ꝙ humiditas ad desiccandum, sicut frigidæ difficilioris sunt naturæ ad recipiendū calidum ꝙ calidæ ad recipiendū frigiditatem, quod forte innuitur de inge. 7. qñ dicitur, q̄ quidē tpis terminationis paria quodāmō sūt, & caliditati et frigiditati. Dicitur aūt qdāmō, eo ꝙ fortassis amplius operatur frigidū in calidū ꝙ econtrario, quia dispositum est magis calidū suscipere operationem frigidi ꝙ contra, actusꝙ agentium in disposito sunt patiente. Aut quis dicet Gal. magis inspexisse similitudinē, & homogeneitatem calidi aduenientis ad calidū naturæ pręexistens, primū tñ putandum magis. Sermo vero Auer. vt moris dissonat ab. A. 1. 4. & 3. 13. dicente ꝙ infrigidationis, & calefactionis est tp̄s vnum, & spatium calefaciendi frigidū est, sicut & infrigidandi calidum. Verūtñ post prędicta subditur quo pōt hmōi diuersitas tolli. Ait. n. ꝙ complexionē frigidam calefacere quasi difficile est, qñ iam est infusa, sed multum facile in principio, et ad vltimū calefacere frigidū in principio rei est facilius, ꝙ calidum in principio infrigidare. Sed calidum infrigidare in fine licet sit difficile, est tñ facilius ꝙ frigidū in fine calefacere, qm̄ superflua frigiditas est ipsa mors innati caloris aut ei propinqua. Phlegmaticus sigdem ſm Gal. frigidis et hu. eget. Tum ꝑpter complexionem naturalē conseruandam per ea uelut per similia. Tū etiam ꝑpter discrasiam, & proprie quia intensior qñ accidit particulariū discohęrentia. Indiget igitur causonizans phlegmaticus cholerico amplius infrigidante.

Aphor. 1. aphor. 15. proble. 29

L

Cap. 25.

Cap. 5.

Cap. 2. p⁹ principiū. Tract. 1. c. 24. p⁹ pn.

M

Sed forte quis dicet contra Gal. phlegmaticū propter cōplexionē non egere fri. & hu. veꝝ ca. & sic. cum corpus lapsum & proprie in actiuis egeat reductione in contrariū & ṇon conseruatione per simile, dria. 116, similiter & cholerica infrigidanda erit, & humectanda naturalis cōplexio. Dicendum id verum esse de complexione naturali lapsa, non autem de ægritudinali, cum opus sit illam seruare qualiscunꝙ existat, vt visum latius, quoniā qualis de qua nunc instat sermo.

N

PROPTER QVARTVM aūtad primū quid dicendū visum. Ad aliud dicendū, ꝙ hmōi ratiocinatio in sene & iuuene concedatur, in cholerico vero, & phlegmatico ſm Gal. dicendū rōnem magis oppositū ꝙ intētum cōcludere, eo ꝙ corpus calidum & sic. calido eget & sicco, vt eius naturalis apud Gal. conseruetur cōplexio. Aut dicendū ꝙ non est simpliciter attēdendum ad causaꝝ multitudinem, sed ad ipsaꝝ vigorem, sicut de signis prognosticis, vnū. n. bonum superat multa mala et contra. aphor. 2. & ita in causis, nā quæ formā attingūt, & finem potiores sunt ꝙ quæ materiam & agens. Ad aliud quid dicendū apparuit canone comparationis.

Cō. apho. 33. in pn.

O

Ad reliquum dicendū, ꝙ iam concessa est hæc rō in sene & iuuene, aut modus datus est administrationis paulatinus apud quosdā. Sed quantū ad reliquam quęsiti partē dico, ꝙ sicut ostensum est in phlegmatico, non negabo aquā dare frigidam, cū caliditas sit vehemens, & cā ipsi⁹ & calidum accñtale naturæ acuat calidum, & agat in frigidum calefaciens ío ipm, habet ēt calorem defensum velaminibus poroꝝ densioribus cholerico, neꝙ pauci sanguinis est, licet dicatur phlegmaticus imo forte plus participat cholerico, cum phlegma sit sanguini propinqor cholera, sitꝙ hic magis humidus ꝙ calidus. Est. n. aeris filius, neꝙ ēt est debilis, vt dicebat qualis est senex & maxime secundus. Ad inducta vero alterius partis, & primitus ad ea quæ Gal. & alioꝝ iam quid dicendū apparuit. Ad aliud concedendū pro pte, vt in phlegmatico & cholerico, pro parte aūt negandum, vt in sene & iuuene, non. n. est similitudo, vt ostensum ois: qm̄ siccū & humidū non sunt naturæ, & virtuti propter ipsoꝝ inactiualitatem molesta, vt calidū & fri. propter naturæ oppositum illoꝝ. dria euidens. 116. & maxime frigidū quod calorem pernecat natiuū. Ad aliud apparet ex suo cōparis opposito, iam. n. scitū ꝙ partim concludit ſm vnum in quęsito tactum, ſm reliquū vero minime. Vltimum aūt concedo in cholerico & phlegmatico, non autē sene & iuuene, qm̄ licet indicatio sumpta ex parte dispositionis, & aliorum eius hoc requirat, tñ indicatio venerabilior sumpta ex virtute id vetat. Quòd si dicatur causon senis erit phlegmaticus, iuuenis aūt cholericus, dicendū dupliciter. aut propter causas grandioris peccati in regimine senis vt tactū, non solū phlegmaticus causon, imo cholericus sibi pōt contingere qui accñs est deterior, licet is sit ad phlegmaticū dispositus magis ꝙ ad cholericū. Aut quia oportet vtrūꝗ causonē pati phlegmaticū aut cholericum, vt canon cōparationis remaneat illęsus.

P

Q

SED CIRCA id contingit dubitare, quia suppositum est ægritudinem improportionalem seu dissimilem periculosiorem opposita, cuius oppositum videtur. Primo enim prognosticorum. Exemplū quidem huius, vt ponas causam infirmitatis alicuius laborem, ieiunium, angustiam, æstate, calido aere, & corpore cholerico iuuene, febre vehementi cholerica, pulsu virtutis ostendente imbecillitatem, sermo meus in ægritudine tunc fit proportionata, in qua facies ipsius mortem denotat velocem, nisi prius, vt oportet nutriatur, ponaturꝙ alius in quo nullum reperiatur narratorum, neque in die primo aut secundo, tertio autem facies aspiciatur ipsius ceu Hippoc. dixit, sitꝙ talis ex vigilia, vel fluxu, aut indigentia minus versutum æstima fore, hoꝝ autem prior vr̄ cum ꝑportionalitate pticulariū ægrotare, alter vero econtrario. Eti. ꝙto quis remouet à sui naturalitate peramplius, tanto ipsius periculosior ægritudo, cum ea vita constet cum sanitate. Supponantur autem duo calidi

Ca. 11. ad metam.

A calidi & sicci, vel idem hora differente in mansione pmi gradus prima, quorum primus patiatur causonē intensissimā, alter vero paralysim. Causon.n. periculosior existit paralysi, cum sit in quarto gra. à naturalitate per tres gradus & duas mansiones vnius secedēs: paralysis vero solum p duos, & mansionem vnicā apparens. 138. mediū enim rōnē indiuisibilis obtinet, vt ēt apparet pmo qrta. attn causon similis extat huic ægritudo, illi autē paralysis, vel eidē diuerso tpe dissimilis. Amp. 99. dria. & 183 Pleuresis sinistri lateris, & eiusdē podagra, peior ac periculosior ea, quę dextri, sed pleuresis sinistrę partis eidem proportionatur, cum fiat amplius ex cholera, ea uero ,pter caliditatē cordis partis sinistrę acutiorem cui appropinquet cholericitior reddatur, podagra vero ,pter frigiditatē pedum à fonte caloris distantium facta inde pamplius à phlegmate, parti similabitur q̄ magis sinistrę. Amp. 5. prac. Spasmi ex euacuatiōe in puero, & circa. 7. annorum confinia forte sanatio facilis. Et. 3. 2. infantes liberantur à spasmo sicco velociter, & tn̄ est non proportionalis eisdē, spasmus ēt siccus proportionatus neruo deterior eo qui repletionis impar eidem. Adhuc ieiuniū in cholerico, cui proportionatur, exiccat.n. & subtiliat, periculosius extat q̄ in phlegmatico, cui disproportionari vr apparens. 8. & 10. de inge. Palin. Morbus is minus periculosus, qui rōne causę resistit sibi suiq; ipsius interēptionem protendens eius opposito, hmōi vero est incōsimilis. reliqui vero vt apparet contrarius. Rursus periculositas ægritudinis aut opposita suscipitur à virtute ac mō curationis, sed in proportionali virtus curans imbecillitatur, propter.n. adiunctionē similis cum simili plurima fit, uelut ignis in igne incitatiuus in furiam et perniciē, in dissimili uero contingit oppositū, impedieturq; similiter curationis modus propter oppositionis defectū directe. Instantiæ siquidē partiales plurimæ possent contra singulam particulam aphorismi induci, breuitatis tn̄ cā ac quia neq; pręsentis vr̄ cōsiderationis & plures ipsarū tertio dicendorum videbuntur taceātur in pręsenti.

C

OPPOSITVM uero scribitur huius aphorismorum. 2. ita. In morbis minus periclitantur ægrotantes, quibuscunq; propria naturæ ætatis, & reliqua. Itidem probl. 1. queritur quare plures moriantur hyeme virtute aphorismi pretacti. Eo q̄ in hyeme necesse fit vehemens fore morbi principiū calido interius vigorato. Quod autem tale conuenienter corruptiuum esse contingit, ęstate vero secus, vnde eorundem. 14. Propter quid in frigida regione & tpe causones maiores fiunt. Rursus mala complexio diuersa semper deterius efficit nocumentū q̄ similis, & æqualis, licet sit mala. primo secunda. in proportionali quidem similis seu æqualis. Proportionalis igitur ægritudo impericulosior opposita.

PROPTER PRIMVM quidem sciendū, q̄ quid sit ęgritudo dria visum. 72. quid aūt ,pportionale, simile, periculosum seu opposita, tertio apparebit ,ppositorum.

D

PROPTER SECVNDVM vero sciēdum aliqn̄ dictum esse morbum proportionalē, vt ad multum minus periculosum improportionali, nonnunq̄ hunc illo deteriorem, quod suadent instantiæ adductæ in contrariū ac aliæ q̄ plurimæ, ita vt talis seriei Hippocraticæ capiatur intellectus, magis quidem minus euenit, hoc est rarius valde periclitētur ægrotantes in ægritudinibus quibuscunq; propria natura &c. Sed quia Arum. hunc videtur aphor. vniuersaliorem reddere, ac huius instantiarū est repulsio apparens, & ad hominem, dicendum igitur vniuersaliter, & ad rationem peramplius.

PROPTER TERTIVM autem sciendum suppositā comparationis regula. differentia. 27. prius. vnde causetur proportio, & improportio in morbo. Deinde periculositas, & oppositum ac. 3. in quibus verificatur quęsitum morbis. Propter huius primum sciendum, q̄

Coll.c.31 iuxta fin.

Ca. 30. in principio.

B

Cap. 5. in medio.

Cap. 8.

Cap. 5. circa princ.

Apho. 34 Probl. 25.

Probl. 3.

Doc. 3. fū. 1. cap. 9.

ægritudo energiatur. i. operationum existit essentialiter impeditiua. Est nanq; dispositio corporis præter naturā actum lędens primo. Dependentiam.n. quantū ad operationes importat, hæc autem relationem ad virtutē. Est nanq; virtus operationis initium, neq; operatio prouenit nisi à virtute. primo prima. Virtus autē & ægritudo saltem subiecti ratione locales existunt. Id autē quod relocat, & seruat nos extat continens. Est.n. sine quo, nec interimere possibile morbum, neq; habere sanitatem. 9. de inge. In continente nanq; fit sana, & ægra permanere necessario, hęc ēt tria non solum oportet attendere, sed et quæ reducuntur ad ipsa. Virtus nanq; rerum corpus cōstituentiū principalior existens, per eā nanq; fieri & vita consistit de inge. 9. dupliciter cōpatur ad quæ ipsius immediate, uel cum medio. Prius quidē tripliciter aut tanq̄ ad subiectum in quo fundatur, & id etiā triplex vel propinquius, ceu mēbrū & spiritus, aut mediū sicut humor, seu remotius vt elementū, vel quasi ad cām efficientem per modum instrumenti, ad hanc.n. cā reducitur instrumentalis, & id dupliciter, aut incorporea velut cum coęqualitate complexio, vel corporea vt spiritus, hi.n. virtutē deducunt ad actū, etiam conseruant, aut ad finalem ceu est operatio. Est nanq; finis virtutis qua ois in actum ordinatur tanq̄ in eius donum. Si vero virtus attendatur quo ad illa, quæ eius mediāte qualia sunt dicta quidē annexa, quæ rebus naturalibus annecti complexione ponuntur mediante triplicia exn̄tia, vel.n. his sunt propinquiora ceu sexus & ætas, aut remotiora vt consuetudo, de quibus ēt videtur adiunctio, seu media sicut forma, & color. Deinceps quoq; in ægritudinem, cum sit quid medium duarum circūstantiarum, relationem ad id per qd' recepit esse habebit, puta cām, & ad illud quod inde consequitur velut accns, ceu corpus causæ ac signi contentiuum medium existit. Ambiens vero nos dupliciter cōsideratur, vel in ordinatiōe sibi cōparium eo intellectorum sicut res quinq; non naturales, reliquę motus. v3. & qes, cibus & potus, inanitio & repletio, somnus & vigilia, et aię passiones dictæ. Aut in se amplius consideratum, qd' multis accidit modis, aut.n. ratiōe tpis, et id vel quatuor vsium, vt veris, æstatis. autūni & hyemis. Aut constitutionis sicut canicularis, seu ipsius oppositæ, vel horæ partialis vt diei, aut partis ceu vnius viginti quatuor ęquinoctialium horarum, vel ex parte ortus, et occasus cōiunctionis, & separationis adinuicem siderū aut ventorum, vel dispositione terrarum, & situ seu fumositate illorū. Hæc autē omnia primis. s. quatuor vtcunq; simpliciter disponuntur naturis. Si ergo omnia inuicem concurrant fm calidum & siccum, vel quo aliter modo cum ægritudine dicētur eidem proportionalia vel comparia. Si vero opposite omnino opposite, aut sanius fm ampliora, quoniam oportet actum facienti proportionari vtcunq;. Et ideo subditur. Q; quibuscunq; non propria fm aliquid horum fuerit, sicut quando ęgritudo fuerit frigida, & hu. & causantium q̄ plurima calida & sic. ægritudo improportionalis consurget in medijs mediocriter aut fm amplius iudicandum & minus. Id autem explicari singulariter posset, sed breuitate cum apertione accidente transeatur. Propter huius vero secundū sciendum, q̄ periculositas, & eius oppositum interuenit ex parte virtutis cum his, quæ ipsius aut morbi cū suis, vel curæ, hęc nāq; morborum curatrix sine q̄ ociosa sunt oia, quæ aut erit fortis sufficienter, aut oino debilis seu mediocris, qua siquidem robusta dispensantur cuncta optime, ceu cum oia fa- riam debilis pessime, tunc enim similis, vt proportionalis ægritudo extat periculosa, cum sibi similia, & diuersa noceant quęcunq;. secunda primo. Non enim potest contrarietatem effectiuam corpori applicatorum sufferre. Si vero media iudicandum ex semisse. Morbi quidē rōne similiter & id vel propter ipsius spēm, ceu apople-

E

Doc. 6. ca. 1. in princ.

Ca. 14. p' medium.

Ca. 13. circ principiū.

F

G

H

Doc. 1. fū. 1. cap. 4. in principio.

I xia & spasmus siccus: vel more, sicut propter accñia cōsequentia: aut quantitate siue uehemētia, magnitudine. s. & excellentia qualitatiua, cū is ceu oñsum quid duorū fere obtinens sit mediū extremorū ad eadem ẽm añs & cōcomitans, vel posterius saltem natura in oibus pōt comparari, qd' aūt ægritudinem antecedit cā extat ipsius nō tm̄ natura, verū & tpe, vt antecedens dicta & primitiua nō raro. Coniuncta vero simultatur fere tpe passioni, nō tñ adeo ut illuminans illuminato. Quod aūt concomitatur ęgritudo. Subiectum ipsius triplex existit, puta membrū, spiritus, & humor: quod siquidem ægritudinē diuersificat & cām, cum id lędat ẽm ꝙ aptum fuerit suscipere. Subsequens vero natura saltem, quod tpe simul incipit qñq̃ symptoma seu genimē existit. Quod nempe aliqñ sęuissimū adeo, vt non liceat regimine morbi vel causæ vti. 12. de inge. Pluries aūt remissius procuratur morbi cu ratione, tollitur nanq̃ illo tanq̃ vmbra corpore, ita. n. sequitur ipsum. dr̄ia. 153. Cura quoq̃ diuersificatur aut ratione materierū seu auxiliorū, vt sex non naturaliū rerū cum medicaminibus quibuscunq̃, aut ex parte modi: ꝙ si prius vel rōne cōsequentiæ aut oppositi ipsorū ad subiectum in quod faciunt, nam ea in quibus uiget frigidum deterius inducunt nocumentū, non sic aūt illa ubi calida dr̄ia. 61. Similiter de sicco, & humido quicquid referant quoquo mō vel ob intensiorem & remissiorē actum, ceu calidum & siccū potentius imprimit, & patitur minime frigido & hu. cum sit fortius actiuorum, et magis resistēs passiuorū, ita vt hęc vna, non ēt vltra secundū eleuantur gradum, quanto igiť minus simplicius humidū de quibus dr̄ia. 138. Modus siquidē attenditur exhibitionis in quātitate, qualitate & mō vsus ad Glauconē. & 134. q̃ sunt regiminis formæ contractæ ceu priores cōes materiæ dispositionū indifferentes. Ex his igitur liquido appuit, ꝙ ægritudo reddiť periculosa virtutis imbecillitate dissimilis seu improportionalis, iuxta illud Cōmentatoris. Nō simpl'r dictum est in senioribus branchos, & corizas nō maturari, sed cū determinatione puta valde. Senioribus enim ppter imbecillitatem uirtutis oia piculosa existūt. Eodem aūt mō peripneumonia compar est senioribus, cum ex humoribus fiat frigidis, & cū ea moriuntur amplius iunioribus quibus simulatur. Vnde progno. 2. Sanationibus quæ ex peripneumonicis seniores moriūtur magis, alijs uero sanationibus iuniores pereunt ampli⁹. In virtute vero opposita sec⁹ accidet, cū media vero mediocriter. Si vero intueatur ægritudo rōne causarū prędētium, tunc semp periculosior ea quarū causæ improportionales illi existunt opposita, cum ab intensiori, & plurima cā contingat. Quia. n. improportionalitas causarū non paucarum opposita ægritudini hanc nō potuit ne accideret cōpescere iudicatur q̃uersuta. Immensus. n. ignis ardens in aqua, iuxta qd' legiferi delictum narrant luciferi infinitū carētis impellente, nō aūt habentis Ade. In simili vero accidit econuerso, cum plurima in eius generatione cōcurrant cōuenientia, virtute quidē ac ēt ipsi⁹ ad cā habilitate. Si vero cum hoc intendatur ad subiectū cui ægritudo inseritur, tūc licet prius nō sit ea periculosa, plena reddiť piculis, ita ꝙ phthisis, empyema & hmōi, indispositis, vt ita minus extant periculosæ, q̃ in oppositis, cum utrobiq̃ eadē permaneat cā, sed ꝙ periculosior fit in præparatis, id euenit propter angustiā, & thoracis imbecillitatem impotētē saniem expurgare, digestam ēt qñq̃. Similiter quidem et in solutione cōtinuitatis euenit in corpore renollito hyderante. i. hyderum patiēte hoc est in hydropisi, & cancro illeprizante, periculosi. n. redduntur rōne quibus superueniunt subiectorū, & nō propter causarū affinitatem superuenientes. n. oppositis incolumiores existerent. Eodem ēt mō ægritudo consurgit periculo plena propter morem prauū accñtium quæ superueniunt potissimeq; doloris non existentis relatione alterius ad cām talis. unde progno. 3. Iuniores hoium auium dolore cū febre acuta pereunt hebdomada vna, & adhuc celerius hoc morbo, seniores vero tardius, sic qdē & pleuresis sinistrę partis, et iuuenescentis deterior opposita, si aūt amicitia & contrarietates auxiliorū intueātur, tunc periculosior erit quę frigidis curať ea quæ calidis, cū sint naturæ inimica peramplius ceu incensiua imensa di scrasia frigida quædā & humida. Q̃tum siquidē ad vigorē actus materierū, & eius oppositū periculosior ęgritudo quæ facta ex efficaciori qualitate, vt calida & sicca, ceu frigida & humida cōtraria, sicut repletionis spasm⁹. Qui aūt de inanitione hoc deterior, cum eius oppositum fit inefficax puta humiditas curatiuum. Verumtñ si ex tā grandi cā spasmus humidus contingeret vt siccus, eo foret deterior mēbrum mortificans oifariam. Eti. Ægritudo quæ diligenti curatione requirit auxiliorū formam, ceu maiorē quantitatem, vel intensiorem qualitatem, ac alia denotata. dr̄ia. 134. periculosior est opposita, et proprie cum indicationes sibi occurrunt, vt visum. s. & 9. de inge. Circa vero prędicta dubitare contingit, qm̄ ꝑpositum aphorismū verificat vl'r, ita ꝙ ēt in specie seu cōpositione. Cuius oppositū sentit Cōmentator ipsum ad crasim corporis angustans. Dicendū, ꝙ ipse non intellexit minime verificari in specie, sed vt aiam euigilaret legentis indicans ægritudinē periculosam non fore solum causarū antecedentiū rōne, verum eorū quæ morbū inseparabiliter vel separabiliter, vt expositum cōsequuntur subiectum, puta & concisionis, cum etiā compositio sequatur cōplexionem quasi semp. dr̄ia. 63. Propter tertium huius sciendū ꝙ verificatur quęsitū in morbo complexionali mō quocunq̃ vt visum, cum in eo præcipue appareant proportionalitas, & dissimilitudo ac vniuersaliter in oi morbo, vt compositionali cōi sicut totum et compositio, dependet. n. plasma seu compositio à complexione, & demū vnitas ab eisdem cōmunis. dr̄ia. 61. q̃ in apostemate copulātur omnia. differentia. 95. ac in causa & accidente suo modo. Nullam igitur canon aphoristicus instantiam recipit sane, et vt nunc ex positus. Cum Hippo. in eo cū Arū. se ad causas transtulerint precedentes, vt inde formaretur demonstratio. Morbus ille periculosior est qui à vehementiori causa consurgit, cum esse totum fortiatur ab ea, huiusmodi uero vt declaratum improportionalis extat & non similis passio. Palin. Morbus ille est sęuior, cui p causas generationis eius ēt opposi tas non potuit resisti eo cui contestabantur causæ sed talis est disproportionalis, non autem vt apparuit oppositus. Itaq̃ morbus dissimilis periculosior proportionali. Hęc autem possent sigillatim descendendo perampli⁹ declarari, sed breuitatis gratia, & quia intelligētibus scribitur omittatur.

PROPTER QVARTVM vero ad primū dicendum, ꝙ non comparatur proportionale ad dissimile, ut quis putauit, verum ad simile tantum, prout potest contingere à causa interiori occulta, & forinseca manifesta, semper nanq̃, vt ita prior amplius deterrens secunda. Ad aliud dicendum, ꝙ non omnia sunt paria vt expetitur, à vehementiori enim causa, & magis actiua contingit hic causon q̃ paralysis, cum qualitas amplius eleuata versus vltimū vehementius operetur, differentia ostensum. 138. Si enim æqualiter secederent à naturalitate ambo secus esset, & qualitates morbi forent similiter actiuæ cum quantitatibus. Est. n. morbus hic illo deterior à sua specie. Vnde Damas. i apho. Morbi calidi plus frigidis mortiferi sunt propter velocitatē ignei motus. Ad aliud dicendū, ꝙ id non euenit propter proportionalitatē cārū precedentium, verū propter accñtia sęuiora, ut in pleuresi sinistra, aut virtutē imbecilliorem, sicut in podagra etiam leua cū motus angustia plurt. Ad aliud dicendū ꝙ spasmus ægritudo extat officialis. tertio secūda sermo

autem

Margin notes: K Ca. 1. post principiū. — L Lib. 1. dif. 1. cap. 1. in medio. — 1. aph. cō. 34. in me. — Tex. cō. 59 — M — N Tex. cō. 16 — O Cap. 9. in medio. Cap. 10. in fine. — P — Q — Aphor. 8. — Col. ca. 1 in princi.

A autẽ is vt apparuit verificatur in complexione, non aũt in cõpositione. Dicitur etiam.5.prac.forte. Subdit similiter. A. Cõfestim propter humiditatẽ cõplexionũ suarũ & humiditatem cibi eorũ. Quis ẽt exposuit liberantur à spasmo infantes uelociter, quia ipm minime incurrunt. Ad aliud ẽt apparet, quia si circa humidũ naturale vtrobiq; accidit cõsumptio plus consumet de illo quod phlegmatici ꝙ cholerici, cum sit maius minusq; ꝓpter ipsius contractionẽ arescibilis, non aũt faciẽda relatio humidi aquosi ceu phlegmatici ad humidũ cholerici oppositũ cũ antea fuerit canon præsuppositus cõparatiuus. Ad aliud dicendũ, ꝙ potius oppositum concludit propositio iuste deductũ vt apparuit. Si.n.resistentia prętacta uẽturã prohiberet ægritudinem tunc conferret. Impotẽs autẽ emollita cã reliqua occulta vehementior iudicatur, ita vt vr̃ contrarium prędicipiens vna cum morbo qd' improportionale semp ægritudinem periculosiorẽ reddit, superueniens aũt in periculosiorem, cum ordinet ad curã, ceu consimile superincidens perniciosiorẽ, quæ ęgritudinis priora siue consequentia coaugẽs in curationis, ptẽsionẽ & piculum, quod ambiens oñdit maxime: vbi Cõmentator momordit Dioclẽ. Ad aliud per interẽptionem magis, licet.n.simile coniungatur simili, non tñ incitat ad furiã propter vehementẽ habilitatem subiecti, & causarũ remissarũ quibus põt ægritudo cõtingere, disponẽt.n.tale tanꝗ qd' mensuratũ corporũ patiendũ de leui, & modicũ, vt.5.probl'.apparet. Ad reliquã etiã huius deductionis partem visum quid dicendum.

Probl. 11

DIFFERENTIA. CLXXV.

QVOD IN CAVSONE competat phlebotomia monstratur. Cassio fęlice dicẽte. In causonis initio permittentibus viribus ęgrotũ in brachio phlebotoma si tpe iuuenis fuerit. Vndecimo quoq; de inge. Optimũ uenã incidere nõ solũ in synochis febribus, sed & in aliis, quæ in putredine humorũ qñ demũ quæ ętatis aut uirtutis nõ prohibuerint. Et Oribasius, qui putredine febriunt humorũ mox phlebotomandi, si actus fuerit fortis, sed causon febris est hmõi. Adhuc quarto ꝑma. Cura causonis est cura tertianæ puræ, qñ indigent euacuatione & reliq́, sed euacuatio debetur humoribus peccantibus in quãtitate.164. Huius aũt est phlebotomia. Ipsa nanq; est euacuatio vr̃is multitudinẽ educens humorũ. Rursus.ars est naturæ imitatrix & sequęla, sed natura causonem terminat per fluxũ sanguinis narium. vnde Hippo.4.re acu. Si sanguis ex naribus fluxerit soluit passio, & demũ huic tali causoni nisi sanguis fluxerit ex naso. Quare quarto ꝑma. Plurimũ consumitur vomitu, aut solutione vẽtris, vel sudore aut fluxu sanguinis narium. Palin. Apho.1. In fortissimis febriũ pręcipitur phlebotomia, talis quidẽ causon, cum ea vt dicit nomen sit febris intẽlissima, dicit enim à caumate, in ipsa.n.videtur ratio febris seruari ꝙ maxime. Eti.cum causon incendium importet, infrigidatione indiget. Cura.n.perficitur contrario, ea vero inducitur phlebotomia terapeutices.9. Et firmatur, quia sola phlebotomia non solum sanguinis quantitatiuo debetur peccato, verũ etiam qualitatiuo. quarto prima phlebotomia igitur competit in causone.

Ca.15. p' medium.
C
Tra.1. ca. 41.in fine.
ex.cõ.9.
ex.cõ.13
Trac.1.ca.
6. apho.
13. iuxta finem.
Collig ca.4 in med. & 10. cir. ca mediũ.
D
Ca.10.in principio.

IN OPPOSITVM qm̃ cõmunius medici nõ pręcipiunt in causone phlebotomari. Itidem. humoribus contristantibus debetur purgatio & nõ euacuatio. huiusmodi vero sunt cholera, salsumq; phlegma, ex qbus hęc ponitur passio cõsurgere. Palin.forti morbo fortis debetur ẽm Gal'. medicina vt directe contrarietas occurrat: sed phlebotomia non est fortis medicina, dr̃ia.166. cũ in ea penitus nihil intercidat timoris, sed vomitus aut solutio. Non igitur phlebotomia competit in causone.

4. aphor. cõ. aphor. 16.& 30. in fine.

PROPTER PRIMVM vero sciendũ, ꝙ causon est feb.incẽsiua ex cholera, vel phlegmate salso causata, cuius materia in venis cordi vicinis est sita. Q. aũt sit incensiua, vel adurens nomen indicauit ipsius. Est & affligens cõtinue, sine intermissione sensibili aliqua, vniusq; tenoris vsq; ad crisim, adeo vt in ea neq; additio reperiatur, neq; diminutio, ꝙ si Almansoris scribatur.10. causonẽ vna die validiorem fieri, alioq; minus validam, dicẽdũ ipsum cõprehendere sub causone tertianam, ẽt continuam cuius id euenit gratia. Q. aũt ex choleræ fiat, vel phlegmate salso, Hip.4.asserit re.acu.cum ꝑmę.4.cuius modus signatus ibidem. Nosce quoq; sermonẽ Auer. dissutum fore satis in hac materia. Tertio.n.colliget. inquit ꝙ ægritudines, ꝑuenientes à cholera eruginosa & prassina incurabiles extant, cum digestionẽ nõ suscipiant neq; à calore permutentur naturali, imo formã specificã eius corrumpunt, vt venenũ. Quarto vero eius peior spẽrum causonis est illa quæ à cholera fit zinaria vel prassina, & illius paroxismus lõgus est, cum tñ ꝓprie inquio ipse causonem carere paroxismo. Et subdit propter inobediẽtiã humoris illius ad digestionẽ recipiendam. Dicitur ẽt in tertio nõ esse possibile, vt cholera suscipiat aliquam digestionẽ, quia non est possibile rei, quæ transiuit decoctiõis terminũ ad ipsum redire, sicut non est possibile, ut assum ad elixum reuertatur, qm̃ quod coctum est nõ põt incrudari, theoricæ.1. Et hic quidem sermo vt apparet Haly. cum in capi'o sit prolatus humorũ de cholera verificatur naturali. Quarto vero colliget. Non põt in corpore fieri febris de cholera solũ, quia talis fe. de necessitate mortifera est, eo ꝙ cholera non est apta recipe aliquã digestionẽ. Et ex hoc vr̃ ꝙ digestionẽ non possit ẽt recipere pro habilitate materiæ virtuti ẽt expulsiuæ. In tertio vero ait tãꝗ contrarius factus. Sunt febres quedã appropriatæ choleræ puræ, et aliæ choleræ nõ purę. Septimo quoq; ex cholera pura raro inuenitur fe. fieri. Nosce siquidẽ ꝙ licet ita loquatur indistincte dictũ fore dr̃ia.30. ꝙ purum dupliciter dr̃, aut qm̃ nullam alterius habet permistionẽ, vt vinum oĩfariã purum, vel quod modicã, vt ꝙ paruę admistũ aquæ. ꝑmo quidem mõ nullus ẽm Hip. humor repertus est purus. progno.2. Nã cholera qñ fuerit pura significat victoriã caliditatis vehementis, & phlegma purũ frigiditatem, vterq;.n.humorum hmõi qñ fuerit pur' simplex est grossior, cum phlegma frigiditate igrossetur condẽsante, cholera vero caliditate subtile in fumũ resoluẽte grossiori derelicto. Eti.colliget.3. uult quis ꝙ causon fiat ex materia nõ putrescibili, & ꝙ nõ solum in locis digestionis secundæ, verũ ẽt tertiæ, quod ab aliis satis dissonũ, aut audit fortassis nescio qualiter p id cõmistionẽ putridæ cum ethica. Causonis quoq; materia continetur in venis oris stomachi, aut in partibus hepatis ꝓprie & ad summũ in mẽbris nobilibus vicinis cordi. q̃rto ꝑma. Adhuc circa hunc vr̃ Hip. & Gal'. aphorismorũ dissentire.6. Inquit.n. Hip. Quibuscunq; in causone tremores fiunt alienatio soluit, quẽ siquidem apho. nõ putat Gal'. ipsius fore, quia etsi materia causonis se à venis, & arteriis transmutante in neruos causon soluatur, non tñ est mos Hip. dicere morbum solui superueniente vehementiori. Soluto enim causone superuenit mentis permistio non minus periculosa, cum sirsen incurratur inde Hip. vero consentitur secunda tertio ita. Hippocra. quidem iam dixit cui accidit in febre causonide tremor tunc sensus permistio resoluit eam ab ipso. Gale. vero non concedit hunc aphorismo. verumtamen non esse ex eis, quę modum non habent. Quarto vero prima exponitur cum approbatione ita. Et est simile, vt sit quoniam cerebrum calefit valde, & calefiunt nerui, & est simile, vt sit causon, & sit permistio mentis, & resoluatur ab eo per tremorem propter expulsionem materierum ad neruos. Ex his quoque sermonibus, & quæ Gale. quarto. veritas, vt innuit. A. poterit indagari. Nam mentis permistio potest à sirsen, vt vult Galenus consurgere,

E
Cap.5. in principio.
Te.c. ꝑmi M.11.
Tra.1.ca. 41.in fin.
Cap.3. in medio.
Ca.12.in fine.
F
Cap.4. circa mediũ.
Cap.15. iuxta fine.
Ca.31.circa princ.
Cap.4.in fine.
Cap.11.in xta finem.
G
T.&.c.32.
Cap.4. & seq. finem.
Trac.1.c. 41.in pnc.
Aphor.16
H
Ca.11.in fine.
Trac.1.ca. 41.iã me dium.

I &c ita falsificatur aphor. aut à fumis & vaporibus horridis in cerebrũ delatis, ppter motum materiæ superiora petẽtis, ceu euenit qñ crisis vomitu pficitur, aut sanguinis nariũ fluxu, sicq; is potest verificari. Quid autẽ sit phlebotomia, & qualiter competat differentia uisum. 164.

PROPTER SECVNDVM vero sciendum, ꝙ circa id quæsitum ex sermonibus medicorꝫ videtur ambiguitas relinqui. Plures enim simpliciter pcipiunt pharmacari secessu, sudore & vomitu. Quorũ Democritus & Oribasius phlebotomiã vel omnifariã tacẽdo. A. vero videtur eam qñq; sub dubitatione concedere inquiẽs. Non phlebotometur, fortassis nanq; inflãmabit eos, & fortassis iuuabit eos si fuerit illic turbiditas & rubedo. i. vrina grossa in substantia, & colore rubea, vel etiã facies et corpus huius. vnde colliget. 7. In hac febre conueniẽs est purgatio cum medicina attractiua in eius principio, & minuere ex sanguine si eius apparent signa, quidã uero dixerunt ꝙ per se nõ competit phlebotomia, per accidens tamen conuenit, vt quando materia fuerit furiosa, quod quidem sanum euacuatio non extat, quia cũ causon, vt dictum sit ex materia cholerica ea pharmaco habet educi, non phlebotomia.

quarto. 1. tra. 2. c. 41 circa fnẽ.

Ca. 12. in principio.

K

PROPTER TERTIVM vero sciendũ, ꝙ regulariter & frequentissime in causone quocunq; non competit phlebotomia, per accidens vero conuenit qñq;, vt qñ materia fuerit furiosa sanguini cõmista. Et oino fere omnes ipsam tacuere, quod ostenditur, qa phlebotomia est euacuatio vniuersalis multitudinem euacuans, in causone vero id non existit, quoniam vnus præualet humorum in ipso, ceu cholera vel salsum phlegma, non autem simul omnes: cum in ea nõ sit plectoria, quę humoribus inest peccantibus quantitate, verꝫ cacochimia qualitate, cui debetur pharmacia, ceu priori phlebotomia. Eti. in causone competit, vt in alia ęgritudine quæ humorẽ peccantem euacuat eductio, cum eum et non alium ſm Gal. opus sit educere, hoc autem perficitur pharmaco, choleram enim euacuat, aut phlegma salsum huiusmodi ægritudinum causatiuas, non autem phlebotomia, quæ peccato adhibenda quantitatiuo. Rursus in causone non competit quod ipsum in furiam magis incitat, sed oppositum, talis quidem est phlebotomia, cum sanguis quod est obstaculum choleræ, et frenum educatur. Bulliens. n. cholera, & furiosa reddita, in locum nobiliorem translata vel apostemat, aut calorem extinguit inatum, ceu quæ maior flãma minorem. vnde in ipsa quidam iam morte sunt repentina deperditi. Et ideo quarta primi. Sũmo tibi opere caue ne ad vnam duarum rerum ægrum perducas, vt humorũ cholericorum ebullitionem, & frigidorꝫ incrudationem. Itaq; regulariter non competit in causone phlebotomia. Fortassis autem rarissime conuenit, vt qñ causon cum quadã fuerit sanguinis factus abundantia, ceu forsitan quando eius principium fuerit ex sanguinis corruptione: quando enim sanguis ſm Gal. differentia. 89. corrumpitur, eius subtile cõuertitur in choleram, grossius in melancholiam. In huiusmodi autem transitu ut circa principiũ quando modicum fuerit sanguis transmutatus, phlebotomia potest competere, cum ipa etiam & si consequenter humoribus debeatur peccãtibus qualitate. In causone igitur cõpetit phlebotomia quandoq;, quod innuit cum Auer. A.

L

2. aph. cõ. 8. in reg. et li. de vtute phar. ca. 1. in fine.

Ca. 20. p' principiũ.

M

PROPTER QVARTVM vero: ad primũ cum secundo dicendũ, ꝙ id verum aliqua supposita sanguinis abundãtia, quod firmatur, quia in putredine humoris, non autem humorꝫ inquit Gal. cum Oribasio ita, vt aliqualiter sanguis ẽt peccet. Aut dicendũ, ꝙ hic fuit audacior in phlebotomãdo et usr Grecus Arabe. dria. 167.

Ad aliud dicẽdũ, ꝙ euacuatio sumitur nõ solum pro euacuatione quantitatiua, imo ẽt qualitatiua. dria. 164.

Ad aliud dicẽdũ, ꝙ rarius est, ꝙ causon terminetur in statu sanguinis nariũ fluxu. Et iõ ab. A. vltima ponitur criticatio huius. Ad aliud dicendũ, ꝙ licet natura in fine per fluxũ sanguinis educat narium, cũ sanguis sit in statu humoribus cholericis repletus ppter delationẽ ipsorũ ad superiora, nõ tñ tollitur in principio. vñ Gal. 4. re. acu. In acutis fe. ad caput fertur feruens sanguis. Qñ igitur residet in venis natura effundit hunc, cum adunatis vaporibus & paratius reliquo dñatur. Ad aliud dicendũ, ꝙ huius fe. fortissimæ sunt, vt quæ de sanguine. Fortissimũ enim etsi prius dicat qualitatem, põt ẽt quãtitatem denotare, iuxta illd aphor. 1. ꝙ fe. dr magna & parua cum prius intensa hẽat dici vel remissa. Ad aliud dicendũ, ꝙ phlebotomia infrigidat qñ sanguis peccãs euacuatur, qñ aũt cholera delinquit, et euacuetur ipse, potius (vt oñsum) cum eius frenum educatur, inflãmat. Ad confirmationẽ dicendũ, ꝙ illud est improprie, aut ꝙ id conuenit cũ humores computreant vniuersi. Ad ea ẽt quę ptis opposite appet cum propriissime, & regulariter causoni cõpetat colagogum, & phlegmagogum ſm ꝙ fuerit cholericus vel phlegmatic⁹, extranee vero phlebotomia & in casu. Expetitur. n. interdum ppter corruptionẽ hu. & inflãmationem. Vnde Democritus & Oribasius, nõ solum repleti sanguine phlebotomia egent, verꝫ ẽt qbus reumaticæ passiones, et inflãmationes quędam in corpe absq; plenitudine oriunt, vt percussis aut aliquo lęsis extrinsecus mõ, vel intrinsecus fuerit sanguis constrictione cholericus, aut dolor vehementior extet. Nã quisq; phlebotomatur, aut ppter sanguinis multitudinem, aut eius malitiam, aut vtrũq;. primo qrta. Ad aliud dicẽdũ, ꝙ posset impediri, quia licet phlebotomia nõ sit fortis medicina rõne periculi emergẽtis in actu ipsius, ut pharmacia, cum possit aptius illa cõpesci, est tñ fortius ac fortioris rõne illius qđ educitur ea sanguinis. v3. qui pprius est naturæ ac familiaris, non aũt adeo cęteri. drã. 166.

N

Cõ. 10. in principio.

Cõ. apho. 14. 2ẽ me dium.

O

Cap. 10. in principio.

DIFFERENTIA. CLXXVI.

P

VOD APOSTEMATI non competat repercussio mõstratur, qm ipsum aut fit per viam congestionis ex residuo superflui nutrimenti ptis, aut per modum reumatis, quo vnũ membrorꝫ fortium expellit suam superfluitatẽ ad debilius dria. 95. Sed neutri talium cõpetit repcussio. Nõ quidẽ primo, cum sit expulsio superfluæ ptis illius, quod alicubi nequit expellere natura ipsius, uerum eam oportet potius pmutare trahendo ad extra ꝙ apocrusticis hoc est repercussiuis ad intra repellere. Nec secũdo. qm illa est membrorꝫ expulsio principaliũ partium, cum interiores sint exterioribus nobiliores, & principaliores, velut supiores in politia respectu inferiorꝫ. Adhuc formæ febriũ & apatum sunt similes: febrium pmo. In febribus vero non fit repcussio, sed euaporatio, & ad exteriora deductio. Amp. qđ poros membri coangustat, & materiã in eos implicando & inuiscando cõdensat, non cõpetit in apatibus: talis autem est repercussiõis actus, cũ à frigido pcedat et sicco stiptico. Palin. apho. 6. herisipelã extrinsecus factam intus conuerti nõ bonũ, intrinsecus vero extra bonum, qđ in quolibet apate vrizat Cõmẽtator. Repercussiua vero herisipelam seu apa de exterioribus ad interiora conuertunt. Rursus quod uiolentat actione naturam, non competit, cum pręceptũ sit medicum naturam imitari. Id autem operatur repercussio, vt eius denotat ratio. Itaq; apostemati non competit repercussio, quæ in eius administratur pncipio.

Cap. 6. iux ta fnẽ.

Q

Apho. 2 f.

CVIVS OPPOSITVM sentiunt vniuersi pręcipientes in principio apocrustica simpliciter esse apponenda. vnde. 13. de inge. Cõmune id omnium phlegmonum ꝙ demũ solis repercussiuis vtens, quis auxilijs ſm pncipiũ nõ peccabit. In augmẽto vero repcussiuis admiscẽda sunt resolutiua, tunc in statu ambo sunt ęquãda, & pprie in eius pncipio. In declinatione uero solũ est vtẽdũ resolutiuis

Cap. 10. in ita fnẽ.

A resolutiuis mollificatiuis. Quod probatur: quia quod prohibet magnificationem apostematis, & ne ipsius malitia spargatur in partem, confert in curatione ipsius: huiusmodi vero est repercussio: propter quod apostemata sunt repercutienda in initio.

PROPTER PRIMVM vero sciendum, ꝙ quid sit apostema quæ ipsius causæ, & modus gñationis illius ostensum dr̃ia. 95. Est autem repercussio actus medicinæ: cuius proprietas est propter frigiditatem suam, vt frigus in membrum faciat puenire, & inspissetur ea, & constringantur pori eius, & frangatur caliditas ipsius attractiua: & congeletur quod ad ipsum currit, & inspisset id ne ad membrũ currat: quod prohibeat ipsum a receptione ipsius: ceu per solatrum in apostematibus. secunda primo. Ca. 4. post medium. Ad vltimum repercussio est materiã frigiditate & stipticitate in facie loci a quo secedit impellere.

PROPTER SECVNDVM quidem sciendum B aliquos sensisse ꝙ in apostematibus calidis debeẽ repercussio non autẽ in frigidis: hi. n. imaginati sunt materias propelli posse infrigidatione calidas: non autẽ frigidas, cum sint hebetes: quorum defectus in parte tertio apparebit dicendorum peramplius. Nã apostemata frigida, vt Ca. 4. post principiũ phlegmatica indigent repercussione: licet non tanta neqꝫ cum talibus vt calida. 14. de inge. Præcipit. n. vndimijs apponi spongiam nouam infusam aqua & aceto modico & medicamen de memithe, quæ sunt frigida repellentia. Et in secundo ad Glau. Mox spongiã nouã infusam Ca. 10. circ. medium, pusca superpones & sanabis: quod est acetũ aqua mistũ: vel sm̃ quosdam vinaciæ lauatura quod marellum nominatur. Et si forti corpore vel carne erit atqꝫ dura cute is qui patitur hæc pusca acrior esse debet. vñ primo quarta. Oportet vt frigida stiptica constrictiua repercussiua Ca. 25. p' principiũ. frigidæ cõplexionis pure existant si apostemata fuerint acuta, ꝙ si frigida, oportet vt alicui sint mista in quo virtus existat calida cum retentione sicut squinãtum & blattæ bizantiæ. Et demum quarto tertia. medicamenta sub C duntur Gal. Tr. 2. c. 3 cir. prin.

PROPTER TERTIVM vero primitus quædã præmittantur ex quibus ueritas venetur: demũqꝫ ueritas subcludatur. Propter huiusmodi primum sciẽdum, ꝙ apostematum quædam sunt a causa primitiua, vt casus & percussio. alia vero ab antecedẽte sicut repletio ex quatuor hu. cum aquositate & ventositate quæ tandẽ in causam peruenit coniunctam. dr̃ia. 115. Sunt etiam in principio qñqꝫ interdum vero in alijs tempoꝝ: ac quædã ipsorum intrinseca vt phrenitis pleuresis: apostema hepatis: renum & talium: & alia extrinseca. Existũt & alia per se calida vt materia, sicut sanguinea et cholerica: nonnulla per accidens tñ, velut putrefactione: vt phlegmatica uel Do. 1. ca. 5 circa med. melancolica. Materię nanqꝫ hoꝝ licet per se sint frigidę: Tra. 4. ca. 1 post prin. qñ tñ putrefiunt calescunt & ægritudines dicuntur calidæ. primo secunda. & tertio decima. quædã vero & ma- D teria, & inflãmatione vel putrefactione sunt ca. sicut bubonica et sanguinea atqꝫ cholerica putrescentia. Eorum etiam materia est intime apta qñqꝫ sunt & quædam vulneꝝ fortium prauoꝝ. Adhuc aliqua sunt vniuersalia: fere totum corpus continentia vt variolæ: morbilli & alia bothorum plurificata, & hydropisis: alia partis determinatæ. Quædã etiam sunt mẽbroꝝ molliũ: vt cerebri: alia duroꝝ: vt ossium & dentium: nonnulla vero medioꝝ, vt quæ musculoꝝ & talium. Sunt quædam in locis ordinatis ad susceptionem materieꝝ mẽbroꝝ principalium: vt quæ fiunt in faucibus: sub ascellis & inguinibus: quædam sunt critica quę plurimum in prædictis eueniunt locis, & in articulis: nonnulla ex materia venenosa: vt modi antracũ & pustulaꝝ: de qbus sermo in occultis Hipp. cum his & corpus aut plectoricũ aut cacochimicum: vel non existit. Propter huius secundum dicatur itaqꝫ demum ꝙ apãta, quod enim plurimum euenit nõ paꝝ: ita pronuntiant egent repercussione: ꝙ autẽ non indigeant E quasi p accidens euenit magis. vnde primo quarta. Apo Ca. 25. ad medium. stematibus emunctorioꝝ non est applicandum aliquid quod refrenet: non ideo ꝙ hoc non sit medicamẽtũ apostematis coꝝ: sed quia nolumus ipsoꝝ medicari apostematibus, immo studium vt augmentemus & materiã ad ipsa trahamus: non curantes si fuerit in ipsis augmentata malitia: cum cura sit circa principalia membroꝝ habenda in ista expellẽtia. Et sermo quidem Gal. partis ita Cap. 3 in principio. Lib. 1. ca. 159. oppositæ audiendus: proinde quoqꝫ ostenditur supposito si corpus fuerit plectoricũ vel cacochimicum, ꝙ eũo aut purgatio pcedat vl's tredecimo de inge. & in techni. qm̃ quod prohibet apostematis gñationẽ: mẽbrum apostematũ confortat: prauat alterat cõplexionẽ et compositionem tollit peccantẽ: solutionem prohibet cõtinuitatis dilatari: & dolorem mitigat: apostemati cõpetit et cõfert maxime: id autem repercussiuũ operatur sui qualitate & substãtia: sicut apparet volẽti particularia percurrere: verum frigidæ materiæ per accidens: putrefactione tñ calidæ qualis est phlegmatica & melancholica egent reper- F cussione nõ tñ tãta, vt per se calida: neqꝫ adeo frigida: immo admiscendum ei aliquid calidũ vt dictum. Propter quod apostemati suo tẽpore conferens extat repercussio, ꝙ autem fere secus eueniat, per accñs est, quia aut a causa factum est apostema primitiua: & tũnc modicat aut nulla competit repercussio: & maxime si corpus non fuerit plectoricũ, sed potius cum his quæ fluxa faciũt et in principio medicandum. vnde. A. Quæ propter causas acci- Prio quar. ta cap. 25. ante med dunt primitiuas, vbi non est humoꝝ repletio eis medicari debemus in principio rei cũ eis quæ fluxa faciunt & resoluant. Vel quia per uiam congestionis fit genitum: tũc enim nõ expedit repercussio, nisi timeatur fluxus aliaꝝ materierũ ad locũ doloris, aut alio quodam. aut sunt intrinseca in quibus nulla: aut pusilla repercussio cõpetit, sicut in his quę sunt extra & maxime cordi vicina, vt qd̃ G lateris apostema ne ad principale fiat repulsio. vñ Mes. In de apo propriis fũ 2. R. de pleuresi cir ca princ. Prima res curę perficitur pleuresis administratione medicaminum membrũ confortantium, ipsiusqꝫ virtutẽ coadunantium vt nõ recipiat, neqꝫ super ipsum vineat quæ ad ipsum defluit materia. Ex quibus facta est emplastrio ex lentibus excorticatis cum aceto, aut ex farina fabarũ cum aceto, aut ex sauich cum aceto &c. uerum hoc suspectum est nisi cum magna cautela fuerit, aut in principio principiante quando nondum materia repsit in locum: quod & secundo vtcũqꝫ tãgitur re. ac. aut si apa fuerit ex Tex. c6. 5 materia frigida quæ per accidens vt putrefactione nõ calescat, vt sunt nodi, scrophulæ & talia. In his siquidem mollitiuis egent et resolutiuis, non autẽ apocrusticis timẽdo spasmum aut maniã vel cruditatem. aph. 5. vel quia Apho. 18. Ca. 3. post medium fit ex materia incuneata i parte. Tñ. 13. de inge. Incuneatione quæ in phlegminãte particula tacta nõ adhuc possibile repercussiuis vti, sed ad euaporandũ ire tempus est: H aut quia sint fere totius, vt morbilli, variolæ, lepra & hydropisis, non enim est locus ad quem fiat expulsio tantę materiæ receptiuus, uel cum timore in talibus fit repercussio propter materiæ multitudinem, quod similiter est in scabie: neqꝫ quæ ossium, cũ sint dura irretrocessiua: neqꝫ illa quæ membroꝝ principalium expulsione eueniunt: & maxime ad tria prætacta locoꝝ qñ a causa fiunt antecedẽti præcipue: nec ea quæ sunt critica vel venenosa, ne opus distrahatur naturæ & materia mortifera in principio repellatur uitæ, & proprie cum ad emunctoria & ad articulos fiat expulsio. Propter oppositum igitur potest priorum ratiocinatio formari, vt quod motũ naturæ impedit rem inobedientem repercussioni repercutit: et ad locum non receptiuum impellit & reliqua non competit apostemati: talis quidem est in exceptis repercussio: quare in his non competit.

PROPTER QVARTVM quidem. ad primum dicendum:

I dicendum: ꝙ vt ostensum repercussio non competit per
se qñ apostema per modum cõgestionis efficitur. Qñ aũt
fit per modum reumatis quod pluries cõtingit illo cõpe-
tit magis, non tamen membra lædũtur principalia: quia
in vacuitatibus intermedijs suscipitur materia: & maxi-
me cum corpus non sit plectoricum aut prius euacuatũ,
locus enim adhuc uel nunc permanet susceptiuus. Aut et
magis expedit: vt ad quid modicum valde partes fm in-
terius patiantur, ꝙ læsio grandis in exterioribus, & ma-
xime in cute veniat spermatica sensus & decoris redditi-
ua. Ad aliud dicendum ꝙ formæ febriũ & apostema
tum sunt similes in quibusdam. Nam fm ꝙ feb. putridæ
fiunt ex quatuor humoribus: & ꝙ quædam sunt simpli-
ces, aliæ vero compositæ: ita & apostema: fm ꝙ illę indi
gent maturatione ac eductione in cõmuni: sic & ista, nõ
tñ omnino in particulari, eodem modo cũ apostemata
locum particularem continentia possint repercussionem
K recipere, non autem febres cum corpus omne cõtineant:
ad quod non est repulsio. Ad aliud dicendũ, ꝙ mate-
ria prius ꝙ pori constringantur fm interius, aut ipsa in-
frigidata ingrossetur, propelleť ad intra: pori. n. licet exte
rius angustentur, non tñ interius, neqꝫ impellatur cum li-
quida adhuc manens occurrat ad intra, & proprie cũ va
cuum ponere non contingat. Ad aliud dicendum, ꝙ
Hip. loquitur de materia quæ per modum expellitur cri-
ticũ. Aut repercussio nõ est tãta vt materia prohibeat ex
pelli, sed potius membrum confortat, & quandam dige-
stionem sibi præstat. Ad aliud dicendum, ꝙ medicus
debet naturam imitari recte operantem, non autem recte
operatur quãdo materiam apostematis in partem expel
lit: nisi in his quæ sunt excepta, aut licet medicus videať
primitus impedire naturam: consequenter tamẽ eam ex-
pedit & vigorat virtute partis & caloris digerentis ibi-
dem vigorata.

L PRÆSENTIS occasione quæsiti primæqꝫ intẽtio-
nis hæsitatur an formicæ cura perficiatur pẽnæ cõ
cauitate duriori seu aliquo sibi ꝓportionali. Et vi-
T. 1. ca. 7 iuxta finẽ detur ꝙ ita. Quarto nãqꝫ tertia Gal. quidem dixit esse cõ
ueniẽs vt sumatur aliquid sicut embula. i. fistula ex extre-
mitate pennę, aut alterius rei, cuius extremitas acuta quã
possibile sit deglutire formicam &c. Est aũt series Gal. vt
Cap. 17. ver. finẽ. transtuli de inge. 14. hmõi similiter curatur forti & oppo
sito calamo circulariter verrucę factę. Oportet autem cõ
mensuratam capacitatem habere verrucę grossitiei & vn
diqꝫ diligenter ipsam stringat & circũuenire deinceps ad
Ca. 12. pº principiũ. inferius conari, velocissime nanqꝫ sic & cum ipsa radice
verrucam depones. Eti. id quod aufert morbum, cu-
ram perficit: ei nanqꝫ proprius debetur cura. 11. de inge.
talis quidem est huiusmodi vt prætactum calamus cum
mox extirpet nocentem: confert itaqꝫ.

IN OPPOSITVM quia cum formica sit de genere
apostematis calidi dolorosi hmõi actu curatiuo materia
M ad locum trahetur peramplius alterans: soluẽs, replensqꝫ
locum. Est nãqꝫ formica pustula vel pustulæ, quæ ægre-
diuntur et faciunt accidere apostema purũ & ambulant,
T. 1. ca. 6 & fortasse vlcerant & resoluuntur. quarto tertia. Dicẽ
dum breuius ꝙ in formicæ prædefiniente curatione, vt
persuasum non cõpetit calamus, cũ ea sit verrucæ seu ma
Tertio pra Al. c. 19. gis acrocordinis, ceu ostensum per Gal. A. respondeo
ipsum videri deceptum aut illum, qui sub eius recolligiť
Ca. 145. iuxta finẽ. æquiuocationis fallacia. Formica. n. denotat duo. Nam
Cap. 718. post princ. fm Albu. secundo uerrucam seu acrocordinẽ importat:
quæ apud Haly. dicitur formix. & Diosc. cum antiquis
myrmicia. i. formicalis: puta pustula. Myrmix enim for
ca. quare secũdo canone. Lachryma eius valeť super ver
rucas formicales, dr̃ autem formica huius pustula verru-
cosa, eo ꝙ in ipsa morsus quis sentiatur qui formicæ. Se-
cundum uero. A. velut prætactum nunc significat pustu
lam puram calidam serpendo perambulanteẽ: ceu formi

ca, & sic ei non competit calami curatio: sed priori. vnde N
quarto septima. sibi pennæ conuenienter subdiť cura prę
tacta. Ad aliud quid dicendum ex his visum, grande T. 3. c. 15 post me.
nanqꝫ sicut præinductum ex cura pennæ, vel calami se-
quitur nocu mentum.

DIFFERENTIA. CLXXVII.

VOD IN LEPRA competat eductio
ostẽditur, qm̃ in apopl exia maiori mor
taliori etiam, & squinantia præcipitur
eductio. dr̃ia. 182. multo igitur magis in
hac cum plurimum quis eã patiens per-
maneat in vita. Rursus prima apho.
& quarta. Medicum imitari oportet naturã. sed illa edu- Cõ. apho. 1. circa prin.
cit emittendo hu. corruptos in quæ foras, quod pustulæ Ca. 4. 5.
ostendunt, & squammæ in cute dispersæ. Adhuc. 14.
de inge. In cancro qui est eiusdem materiæ cum lepra, in
quo materia vehementius est inserta: cum virtus unita sit
vigorosior dispersa: præcipitur eductio cũ sero & epith.
Itidem ad vltimas ægritudines vltimæ curæ ad exqui- O
tudinem sunt optimæ, talis vero est eductio cum vim in-
ferat naturæ non parum. Est & ægritudinum pessima-
rum lepra. Palin. leprosus diutius viuens procurãdus
est ceu aliæ ægritudines materiales, nunc quod corruptũ
educendo, tuncqꝫ discrasiatum in melius alterando. edu
ctio igitur competit in lepra.

IN OPPOSITVM quoniam eductio est praui ex
corpore deriuatio: bono retento. ita. n. virtus agit expul-
siua. In lepra verò corruptum est omne. Est. n. sicut Can
cer cõis toti corpori. quarto tertia. Amplius in ægritu T. 3. ca. 1 in princ.
dine cuius materia non recipit digestionem, non est eua-
cuandum: cum mollia oporteat pharmacari: & mouere
non cruda: sed talis est lepra, cum hu. in ipsa sint omnifa
riam corrupti, adeo ꝙ neqꝫ ad benignum, neqꝫ præparã
do expulsiuæ potest digestionem recipere. natura enim
caret fulcimento, & omnẽ motum necesse sit artis & pro
prie fortem regulare. Non igitur imperes educendum P
in lepra.

PROPTER PRIMVM quidem sciẽdum primi-
tus quid sit lepra. secundo eiusqꝫ causa, & deinde modi,
& tandem quomodo ea cõsurgat. Propter huius pri-
mum sciendum ꝙ lepra seu elephantia. 8. theo. morbus Cap. 15. in principio.
est corporis membra desiccans: & siccitate corrumpens, 1. sui lib. 7.
& tanqꝫ Cãcer qui in omni fit corpore. In viatico vero, cap. 17. in principio.
lepra est passio nascens de cholera nigra incensa & putre 1. 3. ... principio.
facta in superficie corporis apparens. Tertia quoqꝫ quar
ti. Lepra est infirmitas mala proueniẽs e x sparsione cho
leræ nigræ in corpore toto. vnde complexio membrorum
corrumpitur & figura: itaqꝫ in fine ipsorum continuitas in
tantum vt corrodantur membra & cadant qñqꝫ. Et est
tunc velut apostema totius ex melancolia generatum li-
cet in cutis desędatione ipsãm collocent aliqui. Quid au-
tem eductio seu cõmuniter euacuatio apparuit. 164. quæ
in pñti duplex existit, multa seu vehemens: & pauca siue Q
debilis. Propter secundum huius sciendũ, ꝙ lepra aut
contingit a gñatione. & id vel a parentibus. Est. n. mor-
bus qui in semine hęreditatur: aut quia cõceptio mẽstruis
nondum mundificatis, aut in dispositione ipsorum interue
nit, vel a tẽpore: qđ multipliciter euenit: aut ab aere cor-
rupto pestilẽtiali, vel ab hepate. Ipsum enim est causa effi-
ciens antiquior & consequenter splen: aut ab alijs parti-
bus, vel corpore toto, aut a cibis prauis & potibus melã-
colicis: & vſ̃ a mala diæta. vnde primo tertia. Experi- Doc. 14. 9 vn. ...
mentatores Indi & alij dixerunt ꝙ lac cum cũ rebus ace-
tosis edendum non est, neqꝫ pisces cũ lacte: qm̃ inde per-
uenitur ad ægritudines pernecantes sicut lepra: vel pro-
pter moram cum leprosis. Ponunt enim ipsam ægritudi
nem contagiosam aut propter coitum cũ leprosa, uel ma
xime illius cum qua leprosus coiuit. Propter enim calidi
tatem viri, & apertionem pororum membri virilis, vap
pores

A pores a matrice corrupti eleuati eum celerius corrumpũt, ita vt cauendum sit a copula menstruantis, mulier autem non sic inficitur, nisi fortasse cum crebro coitus ipsorum vsu, cum matrix frigida sit & sicca densa: minimeq; læsionis receptiua. semen etiam leprosi ab ea susceptum celerius eijcitur aut in contusum quiescens extinguitur.

Cap. 1 fin princi. Propter huius vero tertium sciendum, q Serap. quinto breuiarij ait leprã causari & choleræ superfluitatibus nigræ. Duplex. n. existit. vna quidem consurgens ex choleræ citrinæ adustione: altera ex ea quæ hu. melancolici. Cap. 15 in medio Octauo autem theo. sunt quidem elephãtię species duæ: altera quę fit ex cholera nigra: quam sanguinis diximus esse fecem & purgamentum quæ membrorum casum nõ inducens curatur nonnunq;. altera vero ex hu. fit nigro, qui ex choleræ generatur rubeæ adustione. In qua membrorum est comestio & casus, a qua quis nulla cõualescit medela. s̃m Isaac vero in viatico quatuor maneriẽs lepræ nominibus distinguũtur ex quatuor humoribus cõ-

B Li. 7. ca. 17 cir. princi. surgentes. Prima siquidem causatur ex sanguine combusto, quę alopicia seu vulpina dicitur: in qua cutis excoriatur vt vulpes mayhora quæ similiter cuti capitis taliter appropriatur passioni. Alia quidem ex phlegmate corrupto thyria dicta similitudine illius serpẽtis excoriatione decorticati etiam cuti capitis attributa, nonnulla vero ex cholera combusta dicta leonina, eo q calidior & sæuior: vt leo faciem terribilem causans, aut quia leonibus accidit: reliqua vero ex choleræ nigræ adustione nominata elephantia: eo q sicut elephas maculis variatus extat, ita hanc patientium cutis: aut sicut is maior & fortior animalium cæteris ita & modus hic lepræ, quæ similiter magnitudo dicitur cruris, & modus hic lepræ. A. uero & Isaac exposita dicta Latini prolixauerũt vniuersi. A. siquidẽ ponit eam fieri ex cholera adusta vt dicta leonina: & alia combusta similis priori: atq; a sanguinis fe-

C cetquarum deteriorem ponit primam. consequenter secũdam & tertiam. Propter quartum huius sciendum: q humor hic aut putrescit, vel minime. Quòd si primũ. aut intra venas, & ita quartanã continua, vel extra tuncque interpolata per quartum. Si autem non putrescat aut species expellitur ad partem unam. vel ad corpus totum. Et siquidem prius aut in profundum membri retinetur, vel in superficie propellit. Quòd si prius: aut materia est grossa: & tunc generat duritiem, vel sephiros: aut subtilis corrodens & ita herpetẽ hestiomenum: uel media & sic cancrum. Si vero ad superficiem tum morpheam, serpiginẽ, & scabiem. Est nanq; lepræ differentia. 180. & talia inducit. Si autem in totum propellatur sicq; lepra conficitur: Serapio cum Alexandro.

PROPTER SECVNDVM vero sciendum, q auctores quandoq; concedunt eductionem: qñq; vero minime, sed quid de hoc tertio apparebit dicendorum cum quarto.

D PROPTER TERTIVM primitus sciendum, q in lepra qñq; competit eductio. Interdum uero minime, ac deinceps considerandum vtrum multum & mox in ea debeat educi: an parũ & paulatim. Propter primũ huius sciendum, q lepra vel est in via vt cõfirmetur, aut iam inserta confirmata. Quòd si primum adest, educen-

Ibi. 5. c. 15 ver. fin. dum eductione multa seu forti, siue sanguis, aut quis aliorum peccet humorum: vnde Serap. Intẽtio in curatione lepræ, hu. vincentis est euacuatio: & hoc in principio sui anteq; induretur, & in duritiem transeat lapideam. Obedit. n. medicinis, quæ euacuant eum & attrahunt, et resol-

Quarto ter tia. c. 5. ca. iam prin. uitur cum medicinis euacuatiuis attractiuis. Cui quidem consonãs. A. inquit. Oportet vt incipiatur in cura lepræ cum euacuationibus & mundificatione anteq; ingrossetur ægritudo: & vt incipias & phlebotomes phlebotomia vltima: sicut etiam sentit Halyab. cũ Rasi, vt tange-

Ca. 3. cir. principiũ tur deinceps. Quod firmatur: qm̃ in principijs nonnũq;

E san atr. quarto prac. Sanatio vero ipsius perficitur abscissione causæ ceu aliarũ materialium ægritudinum: hęc autem eductione remouetur. Educendum igitur, tunc in ipsa: ceu et persuadent præarguta. Si autẽ secundũ extiterit, tunc non est educendum multũ & vehementer: verũ parum & paulatim. Quare Serap. Qñ igitur peruenit res ad grossitudinem completam terrestrẽ, non euacuat omnino neq; resoluitur. Quod fulcitur, quia qui malo vtuntur nutrimento in pharmacijs purgati exoluuntur cito, propter abundantiam malorũ humorum, siue nutrimentum exterius audiatur malum, seu quod in corpore cõtinetur. Apho. secunda, hmõi vero nutrimentum intrinsecum est leprosorũ. Amp. id quod agitat materiã, & ad fitriã icitat amplius, malignũ pmiscẽs cũ benigno, ipsam & ineducẽs, nõ cõpetit in lepra, talis uero est eductio fortis: seu multa quæcũq;, cũ materiã inueniat indispositã oĩfariã. Corrũpit etiã cõplexionẽ magis corpis pexistẽtẽ, cũ

F ipsum totaliter tam s̃m humida et spũs q partes solidiores fit cõtagione affectũ. Mũdare nãq; leprosum hmõi, est ceu quis volẽs puteũ aquæ corruptæ depurare, lagenã in ipsum proijciens aquæ limpidæ. nihil. n. pręexistentẽ depurat aquã aduenientẽ corrũpẽs: cũ trãsitus in dñans fiat ita & antea subargutum. Tali igitur lepræ mõ hmõi nõ cõpetit eductio. paucinã vero & pedetẽtinã concedit ingens. A. In phlebotomia leprosorũ qui cõfirmati sunt non oportet vt sit occupatio: neq; in solutione uentris eorum cum medicina forti, quia superfluitates eo in eis mouentur, & non separantur. immo fit alleuiatio in declinãdo materias eorũ ad intestina exterius administrãdo, qd' carminet & resoluat. Cũ. n. tales nõ possint curari, quod ostenditur proprie cũ ipsorum sanguinem in sacello per aquam deducto residere videantur frustula carnis arenosa, nigra, adusta: non autem subalbida. tunc quidẽ eis blãdiendũ, & palliãdũ, s̃m q pose, vt tenẽdorũ eorũ viscera cum trocíscis de capparibus aperta intestina & vrinales

G meatus promouentibus leuioribus & humectãtioribus. Palliãt etiam quidã & eorum superficiem & maxime faciei quæ proprie cum metallorum limatura: nonnulli cũ sanguine testudinis, et oleis amigdalarũ amararũ. Alij cũ theriace opiate cõmista, aliqui cum vnguento fusco & terbentina & sanguine puerorũ recenti. laudant & plurimum narcoticon cum limatura eboris & auri. Nõnulli testiculorũ laudãt extractionẽ, qd in leonina fortassis cõfert & non in alijs. Veritatem vero hanc Rasis ita breuiter innuit. hæc ægritudo aut est incipiens, vel inuasit ex corpore aliquid, aut iam peruenit ad vltimum ipsius. Dubitatur quidem quia in viatico pręcipitur in lepra de sanguine corrupta phlebotomandum fore de vena mediana, quando fuerit materia intra vasa. Si uero fuerit extra, phlebotomia erit cauenda, cũ multum noceat. materia. n. corrupta trahetur in venas, verũ tũc educẽdũ pharmacia. Cuius oppositum videntur reliqui sentire cum le-

H pram ponant per corpus oẽ diffusam tanq; cãcrũ vl'em. Dicendũ q sermo viatici Isaac cauillosi simpl'r auditus nõ est sanus vsquequaq;. Intelligo tñ ipsum innuere distõnem in lepra s̃m q fuerit ex sanguine corrupto, vel humorũ alio. Propter secundũ huius sciendũ q Rasis præcipit eductionem fieri paruam & paulatinã inquiẽs. Et in hmõi hora. i. cũ ægritudo est incipiens. oportet, vt euetur cum phlebotomia in oĩ mense, pter q vltimatio fiat in extractione sanguinis, & solutione vẽtris in omni hebdomada cum eis quæ educunt choleram nigrã, præter q id fortiter fiat. vnde Alman. quinto recitat sequendam adolescentẽ leprizantẽ in quinq; mensium & paucorum dierũ spatio plus q quadragesies ventrem soluisse. Id autem fieri non posset si multum & mox educeret.

Et firmatur quia ostensum differentia. 154. q in ęgritudine non vehementer periculosa spatium dante incipiendum sit a medicaminum leuioribus, cum natura non sustineat

Vbi supra imediate

Apho. 36

Quarto. 3. tra. 3. ca. 3. ver. finem.

In diuisioi- bus c. 120. in princi. Isaac lib. 7. cap. 17. in medio

In diuisioi- bus. c. 110. circa prin.

Ca. 35. iuxta fin.

stineat repentinas alterationes. In oppositum Serap. in initio huius ægritudinis oportet ut fiat euacuatio cum extractione sanguinis multi in principio si consentiunt virtus & ætas. In quarto vero prac. Cũ elephantia fuerit in principio anteq̃ facies incipiat deficere, & deformis fieri, & membra vlcerari: sanguinem minue a duabus organicis & duabus venis quæ sunt post aures, & quæ frõtis ac nonnunq̃ a mediastinis, donec defectus appareat, vnde dictum per A. oportebit vt incipias & phlebotoma phlebotomia vltima. Id autem quod multum est & mox educere. Et firmat per id quod dictũ ad vltimas ægritudines vltimas curationes potentes. Ac vltimæ repletioni vltima debetur cũo, & plurimis eget eductionibus. Dicendum q̃ multum & mox potest dupliciter dici, aut rõne insertionis & malitiæ materiei, quæ nõ potest vna vice, aut tribus, uel plurimis eget eductionibus, virtus.n.non pateretur. Et ideo melius infra subsistere, q̃ exquisitissime cũare, quarta primo. Et ita prima sunt audienda vel ex parte materię multæ replentis in maiorem mox cacochimiã se transmutantis & sic intelligenda secunda. Primi igitur sumpserunt indicationem a virtute, secundi vero a multitudine cacochimiæ. Et nosce quidẽ lac in hac passione minime competere & maxime quando fuerit a materia non adeo feruenti & in regione frigidiori. Per accidens vero confert quandoq̃ vt accidentiũ gr̃a, ceu difficultatis anhelitus et eius cõstrictiõis, exasperationis, & raucedinis vocis maximeq̃ corpore iã euacuato. Et proprie quando fuerit calidũ mox emulsum vt bouinũ ſm A., pprie cũ suo exhibitũ calore. Ipso aũt qñ quis multotiẽs ac inordinate vtitur & maxime cũ pauca participauerit aquositate & in locis magis frigidis intrãspirabilibus, a piscibus salsis, marinis carnibus antiquis: melancolicis: salitis &, pprie bubalinis & bouinis leprã incurrit. Et ideo in Saxonia & supra mare Flandrẽsæ, ac Carmonia multos est reperire leprosos, ceu in Alexandria ex asinorum comestione.

PROPTER QVARTVM vero sciendũ, q̃ si appareat tñ dicendũ ad primũ quid visum dr̃ia 185. Nõ.n. simile: cũ hor. materię sint alteræ. Ad aliud quid dicẽdum similiter dr̃ia.18.&.165. Quòd.n. superfluitates ad extrinseca mandentur & escaræ & hmõi causentur desędationes nõ quidem per modũ eductionis materiæ de interioribus eradicatę in quę foras, uel maior expersio euenit ipsius malitię nocens per oẽ. Ad aliud dicendũ, q̃ illa eductio facta in cancro cũ sero et epithimo qua fuerit confirmatus non est multa seu vehemẽs, sed potius pauca & debilis per viam cuiusdã præseruationis vt possibile ac palliationis. Nosce tñ q̃ cãcer fortasse deterioris est curationis q̃ lepra, eo q̃ eius malitia in uno est loco inserta: lepra autem diffusa & virtuosior ita reddita. Itidẽ administratæ curationes lepram sustentant: & non agit super membra simplicia, sed in cancro nõ est ita. A. Ad aliud dicendum, q̃ hoc verum est si virtus toleraret, & materia expelleretur corrupta. sed ostensum est id intercidere minime: immo hoc lupum foret suscitare sopitũ.

Ad aliud etiam apparet quid dicendum: quia leprosus non confirmatus procurandus est cum eductione etiam grandiori: quando nondum confirmatus: non autem ut ostensum est postea. Distat.n. hæc ægritudo ab alijs de corruptione. Quæ autem alterius partis inducta, similiter potentia sua procedunt via.

DIFFERENTIA. CLXXVIII.

QVOD theriace uenenũ qualitate, & nõ proprietate depellat ostenditur ex septimo breuiarij continentis theriacen facere operationes illius p cõplexionẽ cõem resultãtem ex reliquis simplicibus cõponentibus eã. Amp., pprietas cõsurgit in aliquo & tota species aut substantia, cũ simplicia se cõmiscuerunt, digestaq̃ cõplexionis uigore pręcedẽtis fuerit perfectę. primo secunda. Sed miscibilia in theriace nõ sunt simplicia: verũ ex elemẽtis q̃tuor cõposita. nullũ.n. elementor. ipsius p se ingredit cõponẽ. Adhuc si resultat in aliquod proprietas, cũ ipsa cõsequat formã subalẽ: dr̃ia.71. oporteret p gñationẽ introduci, qd euenit in primã pcedẽtẽ resoluẽdo materiã. Id aũt natura fit, & nõ arte cũ ipsa sit principiũ intrinsecũ totũ hoc in totũ trãsmutans, hoc aũt extrinsecũ. Expedit etiã gñatio, cũ sit natura subiectũ in potentia: ars uero in actu, cũ eius tñ sit alteratione transmutare: theriace vero arte cõficit & nõ natura. Rursus nihil agit vltra suã spẽm: hoc aũt esset si ars theriacandi, pprietatẽ causaret: cum ea sit naturæ: nõ aũt artis. Consequtur nãq̃ formã (vt dictũ) substãtialẽ: ars.n. debilior est q̃ natura: vt assequit eã: licet multũ laboret. meteoror. 4. A. Palin. Si proprietas posset arte induci cum forma adduceretur quam sequitur substantiali, & ita posset aurum per alchimiam cõstrui: quod negat ibidem. A. Theriace igitur venenum qualitate: & non proprietate repellit.

OPPOSITVM vero huius sapiunt medicor., vt apparebit q̃plures. Adhuc Damas. in apho. Theriace magis necessaria est vt dissoluat: dispergat & mundet. hæc autẽ perficiunt cõplexione. Virtute nãq̃ huius comparatiui magis huic inerit aliud opus: puta uenena depellere quod perficieť, pprietate. Palin: qd' vr̃ opponitur venenis, agit a proprietate. cum actio qualitatiua seu cõplexiõalis sit determinata. hmõi vero est theriace. Venena.n. depellit calida & frigida vniuersaliter. Itaq̃ theriace id agit proprietate, & non natura.

PROPTER PRIMVM quidem sciendũ quid sit theriace & reliqua quæ ipsius mõstrata dr̃ia.127. Est autẽ venenũ substantia humani corporis proprie corruptiua duplex exñs. Quoddã nãq̃ est humidi hois corruptiuũ: qd' accidit ex spermatis corruptione materię interior. 6. vnde Haly. venenũ est humiditas aquosa subtilis horribilis qualitatis. uel aialiũ humidum, subtile, acutũ, humanæ naturę interẽptiuum pręcipue, vt qd' serpẽtis, aut scorpionis. Aliud vero ex mineris, aut vegetabilibus: ceu qd' arsenici, aut plumbi sublimator. t napelli vel papaueris. Est & quoddã interficiẽs proprietate seu forma dicta specifica vel substantia, vt napellus potissime. Aut qualitate & ea frigida: vt opium & iusquiamus: vel calida: vt euforbium & anacardus: licet sint frigidis impericulosiora. Sunt & quædã totum corpus venenãtia: vt fere prędicta. nõnulla vero partẽ eius magis, ceu argentum viuum cerebro per aures introductũ: lepus marinus pulmonem vlcerãdo, & cãtarides vesicã. Est aũt qualitas ſm quã vocamur quales. in pdicamẽtis duplex existẽs. una quidẽ simplicis elemẽti: reliqua eius quod ab eo cõpositi. Sunt etiam ſm Gal. qualitates triplices. primæ, videlicet, caliditas. fri. hu. & sic. secundæ ceu durities: mollities, asperitas & densitas: grauitas, & leuitas, & quæ hmõi dictę nõ par. substantiæ. & tertiæ: vt odor, sapor, et color. Hic autem qualitas auditur secũda & prima. Quid aũt sit, pprietas dr̃ia innotuit. 51. & .60. Ipsa nãq̃ formã inhęrẽtius sequit substãtialẽ: ita vt actus aliqñ toti attribuat substãtiæ. Cum.n. simplicia cõmista vigore cõplexionis perfectioris in qua calidum dñatur, fuerint pfecte condigesta, & a labe contrarietatis & sorde depurata, priori forma corrupta introducitur reliqua: cui virtus seu virtutes inhærent ſm aspectum ad orbem determinatũ maxime occulte, ac mirandæ ex potẽtia suscitare materiæ anima excepta humana: quas etiam complexio subsequitur a priori ea corrupta reliqua. Et si omnia simul extent tempore: simultate tamen naturæ forma præcedit substãtialis. deinde proprietates consequuntur, tandẽ quoq̃ fit cõplexio.

PROPTER secundum vero sciẽdum q̃ aliqui dixerunt theriacen, metridatum, & si quid huiusmodi, est confectio

Marginal notes (left): I — hf.5.ca.4. finem. — Cap.3.circ. principiũ. — Quarto.3. trac.3.c.3. in princi. — Cap.5. pet.fine. — K — Quarto.3. tra.3.ca.3. pet.fine. — L — Quarto.3. trac.3.c.1. in fi. — M — Cap.8. ad medium.

Marginal notes (right): N — Doc.2.fẽ. 1 cap 15. post princ. — De hoc sup. dr̃ia 18. in prin. — O — & dr̃ia 84 ar.4 post medium & ista dr̃ia 103.ar.3. — A pho. 18. — P — Colli ca 4. circa med. Scdo tech. tra.de. ventre c. 27. p° me. — Distĩ 4.3 principio — Q

A cōfectio de musco amara, seu dulcis venenis cōferre qualitate tantum: non autem proprietate arguitionibus moti prædictis. Et mouentur huiusmodi dicentes ex miscibilibus talium confectionum ſm debitam proportionem commensurationis ipsorum quandam resultare complexionem, adeo naturæ conuenientem humanæ: sicq; admirabilem, vt spiritibus & principalioribus partibus indevigoratis: omnis malitia tollatur veneni calidi seu frigidi.

Doc. 3. c. 3 post med.

Quod fulcitur ex primo secundæ ita. quando caliditas extranea æqualitatem destruere voluerit: calor innatus interior existit in resistentia rerum fortissima: vt venena etiam calida refrenet: nec expellat: neq; ipsorum corrumpat substantiam, nisi calor innatus. Ipse nāq; naturæ existit instrumentum quod caloris aduenientis expellit nocumentum: ideo ꝙ spiritum mouet ad ipsum expellendum, & eius vaporem remouendum, ac ad ipsum resoluendum, & ipsius materiam adurendum, quod & frigidi etiam occurrentis per contrarium expellit nocumētum. B huiusmodi enim proprietatem nō habet frigiditas. Non enim impugnat neq; infrigidat nisi caliditatem aduenientem per contraria: non autem occurrentem frigiditatem. Id autem sapit Ari. astutia volentis omnem actionem qualitate perfici modo quocunque elementari.

Vi. differentia. 60 ar. 3 in fi. & differentia 156. ar. 1.

Super q̄d adeo innixus Alexander, & vt animā praue sentiat humanam ex potentia elementoꝝ consurgere monstratum differentia. 71. Sed id fortassis non valet: q̄m tūc theriace virtutem amplius confortaret lapidū confectione, quod euenit minime.

PROPTER TERTIVM quidem sciēdū, ꝙ post hos inuentus est familiarior dicendi modus, cum omnis sit addere quod deficit ethi. primo. quo theriace, & quæ huiusmodi venenum depellant.

Cap. 10. in principio.

Sitq; stultum ſm Ciceronē a quibuslibet recte inuētis secedere: iuxta illud eiusdem: omne benedictum meum extat: ꝙ theriace, & quæ C talium non solum operantur qualitate complexionali: verum etiam proprietate qualitatis occultæ. cum sic. n. calida uenena depellit qualitate frigida vt opiū & talia: proprietate vero quæ calida vt serpentis & similiū: modo vero quædam vtroq;: vt ea quæ cum frigiditate propter vitæ calidum proprietatem habet insertā: ceu quod scorpionis venenum. Quòd autem theriace, & quę taliū proprietate depellat venena fulcit auctoribus. vnde Serap. 7.

Ca. 8. post principiū

Sunt quædam operationes, quas non facit theriace sua proprietate. s. operationes quæ sequūtur primas ut ascarides depellere. decimo vero pract. theriace sua proprietate prodest reptilium percussionibus, & non ipsius qualitate.

Ca. 5. p' principiū.

Quinto vero prima theriace non efficit ipsius operationes nisi proprie propter proprietatem illius formæ sequentem compositionem simplicium ipsius. unde colliget quinto.

Cap. 59 in medio.

nō est remotum inuenire proprietates in medicinis quaꝝ cōpositio facta fuit in tpe lōgo, eo ꝙ cōplexio magis est in illis cōfirmata: D magis tñ proprietas reperitur in cōmistione naturali q̄ in artificiali. & hmōi quidem proprietas solum cōprehenditur experientia.

Tra. 2. ca. 4. in prin.

Quare. A. de medicinis cordis hanc ꝓprietatē declarans inquit: ꝙ in theriace & mitridato quiddam est notum uelut quod ex simplicibus cōsurgit: ceu si dicat theriacē cōferre venenosis, eo ꝙ ipsam ingrediuntur medicinæ conferentes illis. aliquid vero ignotum, vt ꝙ ex eis aduenit post commistionem a natura conuenienti naturæ humanæ valde: ad quam quidem suscipiendum cōplexio simplicia præparauit. cuius etiam principium ab extrinseco existit. ignoratur etiam proportionis medicinarum quātitas in ea inuentarum: vt talis introducatur proprietas: ceu in reliquorum ignoratur naturalium compositione, vt tertio etiam apparet terapeutices.

Cap. 7. in medio.

Et ideo dicunt sapiētiores præcise ꝙ directio ad cōpositionem theriace & huiusmodi processit ab inspiratione & prouidentia diuina vel arte inspiratiua consimili. Natura enim non pertingit ad earum compositionem. Ipsaꝝ nāq; cōmistio est ferre illa quæ totius in totum existens Dei opus & naturæ. E

Ca. 9. post prin.

complexionum primo. Et ideo talium commistio non ratione comprehenditur, sed magis experimento. theriace siquidem etiam quæ talium proprietas nō aduenit nisi post ipsarum vehementem commistionem: ita vt antiqui formidarent commistionem simplicium huiusmodi medicinas ingredientium theriacen ipsarum proprietates destruere, sed reuelatio ac diuina prouidentia deducit ad istud, vt etiam experientia percipiatur illas non corrumpi. Et ideo differentia. 126. Meum cōsilium est vt non remoueatur aliquid ex theriace quod experimento iuuatiuū Andromachus inuenit. Quod Gal. ut sibi ascriberetur facere satagebat, fortasse nāq; illa complexio cū illo pondere signat illud cuius iuuamētum inuenit experimentum, ita vt q̄n remouetur a suo pondere non cōsequatur illam proprietatem. Et nosce ex decimo practicę & de medicinis cordis ꝙ iuuamentū quod ex eius prouenit proprietate, nō inuenitur sufficienter apprehendi nisi in theriaca fermētata. F

Colli. ca. 5 iuxta fi. Tra. 2. ca. 4 post prin.

cuius quidem ſm Modernos in 10. an. ꝑficit fermentatio. ſm vero Gal. in secūdo. ſm diuersitatē regionis in caliditate & fri. Apud tamē aliquos modernos speratur ipsius iuuamentum post sex menses: quod Gal. non consentit. Et si dictum sit ipsam post sex mēses fieri infantem differētia. 127. Sic itaq; sentiunt peritiores non esse incōueniens ꝙ ex actione & passione simplicium coniunctorum in vnum post longum tēpus cōsurgat & fermentetur proprietas in theriace et similibus, qua depellat venenosa spiritum & calorē etiam cōfortādo innatum: quare iuuatur propter illud supra contrarietatem facientia frigida & ca. & vincit virtutes eorum.

Colli. li. de theriace ad pāphy. & li. de cōmoditatib' theriace ca. 2. iuxta fi.

Et ideo sciendum, ꝙ proprietas potest accipi dupliciter, proprie quidem ſm ꝙ ipsa verius reperitur in rebus productis a natura: ceu expositum differentia. 21. aut improprie ſm quandā similitudinē: sicut ex applicatione rerū ingredientium theriacen factā per artē: vbi forte ita non seruatur ad orbē aspectus nisi forsitan continens dicatur illud, aut existentia luminarium in locis determinatis tū cum tempore conuenienti, vt monstratur differentia consequenti. G Quòd autem in ea & in eius compari cōsurgat tandem aliqua proprietas ostenditur, quoniam si operatio theriaces fieret propter simplicium complexionē solum, & non propter compositionem ex qua post tēpus diutinum eleuatur proprietas: theriace recens foret efficacior & vtilior ſm A. fermentata. Cuius quidem cōtrariū iam apparuit cum recens pauci extet iuuamenti. Adhuc si theriace depelleret uenena per qualitatem solum seu cōplexionem, & tunc faceret per contrarietatem, ita ꝙ ea venena non corrumperet calida. Cuius quidem cōtrariū apparet. Confert enim venenis magnifice calidis vt serpentis & similium & frigidis vt scorpionis. Rursus simile videtur de colore & odore constructis per artem etiam & de theriace. sed hi proprietates habent primo secūda. H

Colli. doc. 1. sum. prima. ca. 14. iuxta fi. Doc. 4. ca. 2. iuxta fi. T. 1. c. 6. post med.

Color rub. sanguinem ad extra mouere & fluxum inducere: et ideo prohibetur ne res intueat ru. ex cuius naribus defluit san. primo prima. Citrinus autē confert ictericiæ. vnde tertio. 15. dicit ꝙ patientes ictericiā iuuantur per cōsiderationem in rebus citrinis. Illud enim mouet naturā ad expellendam materiam citrinam totā ad cutē. Similiter & odor virtute quadam occulta vt matricem incitare in motum. Itaq; vtcunq; in theriacen & similia cōsurget post spatium non parua proprietas. quod & altera significant arte coniuncta vt scorpiones, apes, & quę talium.

Scias quoq; aliqua venenis obsistere sui cōplexione: ceu corpora calida frigidis, vt castoreum albū dianacardinum. & cōtra. aut ꝓprietate sicut mus napelli: vermiculus quidā in eius nascens radice: & vt dicunt theriace vel cor confortādo: puta hyacintus auꝝ & diamuscus. Aut vias & meatus coangustando ne ipsa in cor pergant, vt

in

I in terra sigillata, & quę ipsam adiuuant ei coniuncta. vel membrorum superficies viscosas & vnctuosas reddēdo vt venenum conuiscatum ad cor prohibeat accedere, quod butyrum multum, oleum, nuces, auellanæ & taliū cętera operantur, aut ipsum calidum incitando ut moueatur in cōtrarietatem & venenorum resolutionē. ceu omnia calida & sic. subtilia aromatica, & cor maxime cōfortantia. Nosce insuper theriacen non solum operari depulsionē venenorum propter proprietatem cōsurgentem ex simplicibus, verum etiā operationes cōplexionales quæ ipsius iuuantur & perficiuntur proprietate. vnde de medicinis cordis. Impugnātur medicorum imperiti putātes caliditatem theriaces, & metridati fore intēsiorē illa quę diatrion pipereon & diacyminι: & ideo de theriaca & metridato exhibebat quātitatē medij aurei, sed de illis aur. quatuor. quod tñ est falsum. Nam in his quę de medicinis cordis. A. dicit se inuenisse caliditatē theriaces in fine secūdi gradus, & metridati aliquantulum citra. Æstimatio tñ persuadet q complexio per fermentationem adipiscitur caliditatem venientem ab extra: quod tñ syllogismo non potest compræhēdi: sed tm̄ æstimatione artificiali & experimentali, quod ostēdit immutatio grandis quam causat in corporibus assumpta.

Tra. 2. ca. 4. post pri.

Vbi supra immediate

K

PROPTER quartum quidem: ad primum quid dicendū apparuit qm̄ Serap. actiones ponens theriaces peruenire per complexionem communē resultantem ex simplicibus, non vult q eius quædam non fiant proprietate, cū iam dixerit theriacen facere quasdam actiones sua proprietate. Sed id inquit repudians æstimatiue theriacē operari per simplicē cōplexionē miscibiliū: aut fuit opinionis q proprietas esset cōplexionū aliqua prima ut uisum dr̄ia. 71. Ad aliud etiā quid dicēdū apparuit: qm̄ illud verificatur magis in ꝓprietate naturæ accepta, quæ totaliter resultat per naturam absq; artis adminiculo. ea vero q̄ consurgit initialiter ab arte ꝓprietas existit: vt dictum est, similitudinaria, non certa quæ priorem imitatur, vt ars consequitur naturam. Resultat enim: vt declaratū est sm aliquem modum ex simplicibus medicaminibus cōponentibus theriacen sicut vera ꝓprietas ex simplicibus elementis relatione ad aliquē orbis sitū. Ad aliud dicendū: q licet ꝓprietas principaliter et pfecte introducatur per naturā initialr & cōsequēter pōt vigore artis suscitari naturā imitando. Et sicut imitatione ipsam nō cōsequitur: licet multū laboret ita cōcessum ꝓprietatē quę arte taliter cōsurgit nō certā, sed similitudinariā magis existere. Ad aliud dicendū prædictis ei adiectis q nihil operatur vltra suā speciē in virtute propria, alteri⁹ vigore tñ agit, vt caliditas virtute ignis ex aere aquā gñat & ignē.

L

Ad aliud dicēdū q cōcessum est a quibusdā alchimiā verificari. & aurum & argentū arte posse cōstrui ponentibus oia metalla in vna cōicare natura propinqua neque nisi in magis differre & minus. & q sunt velut corpora quędā ęgra: quorum sanitas & perfectio arte acquirit vt in corporibus aiatis. vñ Cōmē. 3. de aia dicit de multis artificijs quæ videntur esse possibilia, sed sunt causarum ignoratarum. ver. g. alchimia. Quod ostēdit modus gñationis duplex aliquorum per naturā & artē: ceu scorpionū et similium. vnde. A. 15. de aialibus. Iam amicū habui qui fecit scorpiones qui alios postea gñauerūt. Et iā testificati sunt mihi duo amicorum fideles argētum arte decoctionis fecisse verum omni examine: nō tñ inde lucrari aperte.

M

Cō. 36. p⁹ medium. Ga. 1. post principiū

DIFFERENTIA. CLXXIX.

QVOD theriace diatessaron cōferat morsui canis rabidi ostēditur. Scribitur nanq; quarto. 6. Dicitur q theriaca diatessaron vehementer est conferens morsis a cane rabido. Adhuc. quod inest partibus, inerit et toti: cum totum non sit aliud q̄ partium congeries. Commē. phy. 1. Sed partibus his ex quibus componitur dicendis hmōi medicāmen inest depellere venenāt et morsibus canū: vt tradūt conferre. Rursus: qd' calorē seu spiritū cōfortat, vrinā prouocat: venenū exiccat: morsui confert rabidi canis, talis vero est hæc theriace cum ex calidis & sic. vrinatiuis & diaforeticis construatur. Amp. illud quod est acutum vlceratiuum & virus ad foras tractiuū, confert potissime vt tradunt. id autem medicamen huiusmodi existit. itaq; theriace diatessarō morsibus canis cōfert rabidi.

Tr. 4. c. 9 post prin.

Cō. 17. 1 s.

N

IN OPPOSITVM qm̄ neq; Serap. Rasis Halyab. A. aut Mes. quos vna non est in propria materia insufficientes ponere iuuamentum istius theriaces in morsibus canis rabidi scripsere. Adhuc aut cōfert cōplexione vel proprietate. non quidem complexione: cum ipsa calida sit & sicca: & venenum hmōi calidum extet & sic cum. Omnis autem cura perficit contrario. exiccantur et & inflammātur morsi veneno tali. Neq; proprietate, cū verius reperiatur in simplicibus. non autem in compositis, nisi fortassis in medicinis solennibus, qualis theriace magna: metridatum & confectiones de musco. differentia priori. Ipsa nanq; generatione introducitur quę naturæ, & nō artis est effectus. Igitur theriace diatessarō morsui non confert canis rabidi.

O

ROTPER PRIMVM quidem sciendum q theriaca est multiplex sm diuersitatem cōponētium: vt visum dr̄ia. 127. Cui tñ illud nomen proprius cōuenit theriaca est magna Andromachi, aut Gal. in qua caro ingredit tyri serpentis. vnde nominationē est sortita. Quæ autem hanc non scripsit metaphorice dr̄ theriaca. vt quę diatessaron: eo q ad illius similitudinem uenenorum depellat nocumēta. Dr̄ autē a dia, quod de interpretat & tessara quatuor. inde diatasseron. i. de quatuor. Nam præter mel decopulatiuum quatuor medicinis antea cōstruitur, ceu gētiana: aristol. longa: myrra & thure: cuius dosis est aur. i. Quidam vero loco myrrhæ posuerunt costū amarum. Alij vero crocum addiderunt. Nicol. quoq; refert quosdā prioribus adunasse fœnugræcū, nigellam: zedoariā: diptamum, camedreon, pigamū, & adhuc alij gūmi hederæ & calcantum vstum. Quæ priores cōiter Græcorum, & Arabum rōnabiliter obmiscuerunt dicētes ipsam passionibus frigidis mirabiliter conferre, aut ventositati, & corrosioni ventris & intestinorum hepatis & splenis: doloribus hepatis præcordiorū tremori, puncturis reptilium vt scorpionum & aranearū & potibus venenosis & maxime frigidis. Morsus autem carnis est dētibus ipsius appræhēsio, quibus plerūq; solutio inducitur cōtinui de terior exñs. Interdū aūt minime, uerum is interficit humiditate tantum saliuali. Est autem canis rabidus aial cunctis vir redditum insidiatiuū: cū prius esset familiaribus domesticum extraneisq; obnoxium custodiæ aut venationi deditū. Rabit, aut ex cibis & potibus corruptis, aut cadaueribus & aquis putridis: ita vt humores ipsius in melancoliam cōuertantur adustā, vel ex aere. Quod sm A. & viaticum maxime cōtingit autūno & vere. Calor nāq; æstatis humores aduritfrigus vero vehemens eos ad nigredinem declinare facit. Alij tamen scribunt id in diebus canicularibus maxime cōtingere, hyeme vero q̄ parum, quæ satis possunt cōcidere, cum finis vnius temporis alterius similetur exordio: apho. prima. Rabidi autē fiunt canes non solum, sed & lupi, vulpes, simiæ: mustelæ & quādoq; muli. Cuius quidem rabiei signa & discretionis inesse vel opposito, auctores notant q̄plurima. similiter & morsi. quando enim proceditur tēpore signationes apparent terribiles & mirandæ: ceu pauor aquæ licet eam appetant vehementer, & vniuersaliter liquida, & formas vt specula repñtatiua, latrantq; interdum, vt canes. mingunt etiam qñq; pinguedinem, in qua res carnosę mirabiles ac si essent animalia & quasi catuli apparent, & alia huiusmodi versuta contingunt symptomata:

P

Q

Quarto 6. tra. 4. ca. 5. in princi. Isaac ãb 7. cap. 13 in principio.

Cō. aph. 15 in fine.

A ta: vixq; vnq; euadit quis quando venerit in pauorem aquæ. Iam nanq; in corde veneni malitia est inserta. Iuxta illud transfigurationis Ouidij. Nec trepidātis auxilia tur aquis. Viros tamē duos recitat. A. ex hac euasisse dispositione: non tamen a cane fuerūt morsi rabido immediate, verum per hominem ab illo morsum.

Fe.4.c. in medio

PROPTER SECVNDVM vero sciendum, q̃ cōmuniter æstimatur theriacen diatessaron morsibus huiusmodi conferre. quare etiā Nicol. in eius expressit antidotarijs ambobus. Quod fortassis euenit, vel quia gētianam inspexit his conferentem magnifice: aut confisus fuit in additione medicinarū quā super illustriores proijcit in hanc confectionem. vnde quid de hoc sentiendum manifestius apparebit consequēter. Quidam vero posuerunt hanc conferre morsis proprietate, quod vanum est dicere. tunc.n. in qualibet medicina composita esset proprietatem assignare: cuius falsitas potest ex differentia anteriori apparere: atq; in posterum ex dicendis.

B PROPTER TERTIVM quidem primitus veritas aperiatur quæsiti, deinde huiusmodi gratia subdatur an principio huic competant solutiua: & tādem causa quorundam accidentium morsis probabiliter his cōtingentibus assignetur. Propter igitur huiusmodi primum sciendum q̃ hm̄oi theriace diatessaron nō confert morsis iuuamento de quo sit curandum, & proprie quādo fuerit a cholerico assumpta, imo fortassis nocebit in amplius, cum vehementer calida sit & sic. Et ideo sibi vt apparuit illustriores medici hāc virtutem minime impressere, verum alijs multis medicaminibus, & theriace maiori. Si autem confert aut pueris teneris, & pinguibus calefaciendo & exiccando venenū hm̄oi & spūs confortando vel gentianæ proprietate, cum ipsa nō totaliter in hac corrumpatur medicina, neq; perdurans est adeo, cū sit vehementer calida & sic. vt ipsa maturatione et fermētatione ceu theriace maiori proprietas insurgat differentia præmissa. vel vrinę prouocatione, ac vr̄i supfluitatū

C de partibus intrinsecis ad extrorsum eductione. vnde & cantarides cū vrinæ prouocatione & sanguinis propter vesicæ excoriationem eductione laudātur pręcipue. Magis autem confert quando super locū emplastratur adeo q̃ calida non par: extat & sicca inflāmatiua: vlceratiua & attractatiua. nam vlceratio & attractio ad exteriora mox præcipitur, ita vt ventosæ loco applicētur morso, & deinde acuta vlceratiua vt allium: cępe & synapi: eruca & quæ taliū. Quare Nico. in antidotario maiori præcipue morsibus theriace. Dia. vt emplastrū imponatur. Medicina vero præ alijs hic ab omnibus laudata est ea quam. G. conscripsit Monteo: ipsamq; composuit Asanius vetus qui omnes medicinas vituperabat p̄ eā ita vt nullus moreref q̄ hac quadraginta vteref diebus. Cuius quidem cōpositio. Rec. cineris cancro℞ fluuialiū adusti in vase exposito ex ære rubeo partes 10. gētianæ ptes. 5. thuris ptem. 1. cuius dosis est coclear. 1. magnū: puluerizetur super aquā & non bibātur ex ea minus drachmę tres mane f̄m A. in ieiunio & sero. Aliqui vero duas exhibēt drachmas, nonnulli unā tm̄ qn̄ pauor nondum apparet aquæ. Astadion autem experimentator f̄m Gal. p̄cepit hanc medicinam construi qn̄ Sol fuerit in Leone & Luna. 18. post cōiunctionem pertrāsiuit noctes. Hm̄oi tamē confectio diuersificatur apud plurimos in numero medicinarum & pondere. Super locū autē firmabat Gal. hoc emplastrum. Rec. aceti kist. 1. opoponaci vncias tres. picis lib. 1. aggregentur & inde locus emplastretur morsus.

Li. secreto rum rubri. propria, & 11 simp. medicina ca. 7. post principiū. Quarto. 6.

D

tra.4.c.9. ver. fin. 11. simp. ca. 17. post princ.

Vbi supra Imediate.

Cap. 10. in medio

Propter secundum istius sciendum q̃ Almā. 8. præcipit in principio curationis talium ventrem cū pilulis, & medicinis nominatis in capitulo melancolię soluere incipere: cuius contrarium videtur scribi quarto sexta. Et nō oportet in diebus primis vt properes ad euacuādum: sed occupare in attrahendo ad exteriora. Nā euacuatio quā

Te.4.c.9. post prin.

E doq; adiuuat ad hoc vt venenum penetret ad profundū prohibēs attractionem ad exteriora. Quod enim trahit humores ad interiora, cum eis etiam venenum cōtrahit. Cui dicendum q̃ in principio principiante nō debet fieri euacuatio f̄m A. timendo attractionem veneni ad interiora peramplius. Principiū nanq; latitudinem habet. quædā.n. pars ipsius magis attinet ad principiū certum alia ad finem eius: nōnulla uero ad mediū & merito, q̄m anteq; praua superueniant accidentia. vnde paruū præterijt tempus: aliquando enim 7. dies, interdum quarto, quandoq;. 6. menses: interdum f̄m alios annus. Et dixerunt aliqui. Et non est creditum aliquando talia post septem annos apparere. Accepit igif Almansor pro principio partem mediam princip ij aut quod attinet eius extreme. A. vero partem primā exclusit vt principium initians. vnde subdit post attractionem ex loco. Quādo igitur trahis qd̄ tibi possibile est post duos dies aut tres: tunc occupare in euacuando quod forsitan iam penetrauit.

Vbi supra Imediate. ca. 7. iux. fi.

F Propter huius tertium sciendum quòd aliqui dixerūt morsum terreri ab aqua propterea quia facta est complexio ipsius mala æqualis cōplexionalis. q. ita vt refugiat contraria & similia concupiscat. nam discrasiæ naturales appetunt similia: ægritudinales vero cōtraria in techni. 2. vnde quarto sexta inquit Ruffus. Non terrentur ex aqua & diligunt volutari in terra, nisi quando complexiones ipsorum iam dilexerunt siccitatem, quare abhorrent contrarium complexionis & diligunt conueniens. Consequenter vero subdēs eum detestatur. A. inquiens. Ad hunc sermonem non est declinatio. Declinatio nāq; ad illud quod conuenit complexioni propinquę est ex illis ad quæ non currit. q. d. complexio æqualis non introducif ex propinquo vt hæc non raro. Aut licet sit aliqua ho℞ propinquitas, non tamen tanta q̃ inducta sit naturalitas concupiscendi quæ similia. Et fulcitur: quia hi sitiunt vehementer & appetunt aquam, licet ea uisa terreātur q̄maxime. Eti. specul. & vniuersaliter tersis species repræsentantibus eis timor incutitur. Rursus marasmatus complexionem prauam habet æqualem calidam & sic. & tamen frigidam appetit aquam vehementer illi contrariam. Rasis vero medicus sophistica in eius prob. sentit prętactum euenire symptoma ex subingressione aquę in poros stomachi angustiores: vnde spūs causat phantasiam inducens terribilem. Sed id tunc nō minus fortassis deberet liquoribus consurgere reliquis. Propter qd̄ dicendum id magis contingere ex imaginatione corrupta phantasiantur nanq; canes in liquidis & tersis ac ipsorum viscera. Almansor & Halyab. & ideo formidāt aquam & abhorrent: licet egeāt propter sitim illa. Quod aperif: quia nocumētum infixum membris est principalibus & maxime cerebro: theoricæ. 8. Spūs enim animalis cum reliquis conuersus ad naturam melancolię, de cuius ratione timor existit, vnde quinto de accidenti. Non est mirum si tristitiam & timorem mortisque suspectionem melancolici patiantur: cum melancolia fundamento dominetur animæ rationalis. Nihil enim videmus extrinsecus occurrens tantum timorem vt tenebras inferre. Nam Ruffus inquit hanc passionem quandā melancoliæ speciem fore. theo. 8. hic siquidem spiritus ita corruptus cogit quod non est imaginari & tandem sentiri visu, aut auditu vel sensu reliquo. vnde colliget tertio. Propter ægritudinem aliquam fixam timorem vel tristitiam: vapor quis dissoluitur cerebrum ascendens in quem forma imprimitur cogitati: in cuius quidem ascensu spūs concitatur animalis: ita vt vsq; ad virtutē perueniat imaginatiuam, qua mediante sensus mouetur cōis: hic autē monet particularem taliter vt resentiatur extra. Populus tñ credit q̃ hm̄oi sensatio ab angelis vel a dæmonibus imitaf. Cum.n. uisus spū fretus huius corrupto: ac occurrens liquidis & tersis imaginem repræsentantibus canis similitudinem

Tra. de vi. tre. i. cō. 5. Vbi supra imediate.

G

Lib. 8. cap. 10. in fine. theo. 8. ca. 10. Vbi supra imediate. Ca. 7. in fi.

H

Vbi supra imediate C. 32. in fi.

I tudinem: in cuius virtute agit. facit videre. Et quia melancolicus huius pauor: & hinc timorem incutit vehementem: quare medici liquidum quod trepidati assumunt iubent occultari, per cannellumq; fugi. Recolo nãq; cum furore quodam in conualescentia turbarer, mihi ex corruptione imaginatiõis accidisse, vt omne visum auia videretur mei nuper defuncta. Similiter cum diu in ignem conflassem erectis oculis, apparuit fumus subniger altus qui per motum circularẽ a superius incipiens euanuit in deorsum. hoc siquidem proportionale tangitur meteororum. 3. cuidam vt Antiferoni erithi fm Alexan. accidisse debiliter & non acute videnti: tanq̃ semper intuenti idolum ipsius ex opposito antecedere. Formæ vero in pinguedinibus in matula decisis repræsentantur, quia omnis elicitur effectus fortitudine agẽtis, & materiæ aptitudine, quod hic concidit cum id venenũ calidum sit & siccum vehementer acutum sibiq; assimilatũ. Omne nã que qd' deducitur ab aliquo: eius notã obtinet a quo producitur. Nam orta principijs contestantur. in techni. materia etiam in qua repræsentatur effectus est subtilis humida de facili passibilis apud Galenũ. propter quod effectus est formis vtiq; canum consimilatus poterit in matula causari: quo quassato dissolutio accidit vt nihil appareat residere. Id autem persuadet virtus seminis informatiua & vrinæ dispositio in phiala: vt denotant granula magis superius vrinæ inferius vel in medio entis reumate partes differenter percuti, similiter hypostasis circulusq; cum alijs contentis.

Cap. post medium.

K Li. 2 t. cõ. 31. in fine Collir. de dif. inqua li. doc. 2. c. 2. in med. & pmo de dif. feb. ca. 7. in fine.

PROPTER QVARTVM vero ad primum dicẽdum. A. loqui fm alior; opinionẽ. Modus nanq; ipsius est cum aliquid non affirmet scribere dĩe fertur, ceu quędam ipsius indicãt, præter prognostica Hippocratis attributa prognosticis. Ad aliud dicendum, q; partibus theriaces. Dio. non inest nisi uni fere, videlicet gentianæ, vt conferat morsis: propter quod si aliter prosit non ab alijs ipsius componentibus, sed ab isto fit tñ, cuius quidem iam datus modus. Ad aliud dicẽdũ, q; in quibus ipsa præstat auxilia, in alijs fortassis minime. hæc ẽt perfectiori dicta sunt modo & plurimis alior; medicaminũ consurgere. Quare non huic multum ascribẽda talia. Ad aliud quid dicendũ apparuit. Nam cõcessum est huius theriacen exterius oppositã morsis cõferre pręcipue. Ad ea etiam quæ alterius partis quid dicendũ visum: qm̃ gratiosissimi medicorum considerantes nullum, aut q̃ paruum iuuamentum istius medicaminis fore morsis, id explicarunt minime. Ad aliud dicẽdum, q; si quid conferat complexione & qualiter monstratum: & non proprietate cum ipsa careat, nisi ea sit quæ gentianæ mirifice in hac punct ura laudatę.

L

DIFFERENTIA. CLXXX.

M T. 3. ca. 7

VOD in scabie non competat phlebotomia ostenditur. A. eam minime præcipiente quarto septima quem non est insufficientẽ ponere, cũ cæteris particularior extiterit. Adhuc phlebotomia est eũo quæ debetur humoribus æqualiter abũdantibus, cum sit euacuatio multitudinem humorũ educens quarta primo. sed in scabie hu. non abũdat ęqualiter: immo humor adustus aut salsum, phlegma magis. Rursum vndecunq; repit natura, indeagere per conuenientia loca. apho. prima, cum medicus sit imitator naturæ, sed ea per cutim reperitur ducere, quæ vna euacuationem extat laudabiliter criticantiũ, vt sudor ostendit. Palin. quando san. fuerit bonus paucus et humores multi mali, phlebotomia bonum rapiet, et malum relinquet: primo quarta. huius autem euenit in scabie, cum extet species lepræ. Eti. eadem rõne qua coitus prohibetur hic: eo q; mouet materiã ad exteriora, & excitat vaporem putridũ calidum aduenientẽ ad partẽ superficiei cutis in qua putrescit. quarto. 7. ita & phlebotomia: quia motum in humoribus causat ex eis vapores eleuando & fumos. Quare quarta primo. Minutio est turbans donec quiescatur, & ideo phlebotomatis interciditur somnus. Itaq; in scabe non cõpetit phlebotomia.

Cap. 1. In princi. Apho. 21.

Ca. 10. p° principiũ.

Tra. 3. c. 7. n princi.

N Ca. 1. circa principiũ. Cap. 7. in prin.

IN OPPOSITVM breuiarij quinto. Euentus scabiei fit ex sanguine grosso qui putrescit. Quapropter sit inceptio curationis eius cũ phlebotomia. At Theodorus Priscian⁹ phlebotomo prius sub gemina detractiõe subueniendum est, & uentris purgatio frequenter. Rursus in lepra communiter phlebotomia præcipitur. 177. Dictum autẽ scabiem lepræ speciem existere. Adhuc aũt 11. de inge. Optimum est venam incidere non solũ in synochis fe. sed & in alijs omnibus quæ in humorũ putredine. In his autẽ timor potest gratia fe. aduenire. Ideoque quarto prima. Consilium meum in phlebotomia, vt dimittatur quantum possibile. Sed in scabie, vt ad multũ nõ est fe. suspitionis illatiua periculi. expedit igitur in scabie phlebotomia.

Cap. 1 5. in medio.

T. 1. ca. 7 ver. finem.

O

PROPTER PRIMVM quidem sciendum, q; scabies est corporis uniuersalis superficiei defœdatio cum pruritiua punctura & vlceratione modica, propterea nanq; inter passiones annumeratur communes: cum fere totã corporis superficiẽ cõtineat: quo a plurimis differt subcutaneis passionum: ulcerat autem non profundius cum acredine quadam & punctura propter nitrositatem, seu bauracitatem humoris acquisitam. Dicitur autẽ cuti superficialis fœditas, eo q; non sub ægritudine cõi, verũ in his quæ de decoratione tractatur. Ea propter nosce q; scabies dupliciter potest se habere. Vel quia interdũ totius essentialiter impedit actus. Et ista ęgritudinis sapit naturã: cum id ratio existat morbi. Aut non lædit omnes operationes, sed vnius solum, puta eã quæ cutis, ex qua tñ læsio nõ consurgit in totum. Et sic dedecoratio quantũ ad corpus extat reliquum: morbus tñ quo ad cutim, ceu solutio imparis q̃ parua digiti, et si actũ eius non impediat partis, tñ in qua est ita ut virtutes illius actibus impediantur proprijs morbus est non digiti, sed partis solũ in qua cadit. at quia rarius scabies actus impedit corporis vniuersi, ideo non sub ægritudine: verum sub dedecoratione locatur cõmunius. Existit autem scabiei, ceu plurium aliar; triplex ægritudinum causa. Primitiua uelut cibi, et potus salsi acres & amari, priuatio balneationis, mutationis pannorũ, exercitij & frictionis. Añs ceu hu. peccantes in sanguine maxime. coniuncta sicut quis humor corruptus ad cutem delatus. Propter quod sciendum, q; materia quæ in cutẽ propellitur aut est incorrupta naturalis, uel est corrupta putrescẽs. Et siquidem prius, aut est fumosa terrestris, fm tamen amplius & minus grossa: ex qua pili generantur & vngues. differentia. 54. vel humida vaporosa, quod tripliciter euenit. nam aut est subtilis, & sic in vapores insensibiliter foras demandaĩ trãspiratione nominata occulta. vnde proble. quinta. Semper corpus nostrum proprium quendam tepidum uaporem emittit a se aerem calefacientem propinquum: uel grossa, quæ sub cute remanens affecta calido corporis ac extrinsece: Dæmonis virtute in pediculos conuertitur. Aut media, quæ in sudores emittitur extra. si vero extiterit corrupta virulenta, uel est subtilis & tunc ex ea proueniunt furfures & pruritus: in minus tamen & magis diuersificata, aut grossa: & ita scabies: aut alterutra, & sic alopicia: impetigines & serpigines. Et nosce q; scabies crisis extat interdum quarundam ægritudinum & proprie chronicarum. Et est ægritudo contagiosa. quid autem sit phlebotomia. differentia ostensum est. 164. cum alijs.

P

Q Probl. 36.

PROPTER secundum quidem sciendum, q; aliqui omiserunt phlebotomiam in scabiæ adhærentes, vt pręmissum est. A. & quoniam phlebotomia cum sit vniuersalis euocuatio hu. debetur quantitate peccantibus: non autem contristantibus, quales qui scabiei generatiui. Et

quia

A quia materia ipsius vt extra venas existere, quorum quidem defectus tertio & quarto propositorum ostendetur.

PROPTER vero tertiũ sciendum, q̃ in scabie competit phlebothomia: ceu oẽs exprimũt vel patiuntur ẽm oẽs, dummodo aliæ non obstẽt indicationes a virtute & ab his quæ eam consequuntur sumptæ, atq; ex rebus nõ naturalib⁹ inter virtutẽ intermediis & dispõnem. Quod monstraẽ: qm̃ aut materia eius intra venas existit, vel extra. Siquidem primũ cũ amplius hic dñetur san. expedit phlebothomia. Ea. n. ipsius ꝓpria eũo est. Quod firmaẽ qm̃. 4. 7. Materia ex qua generaẽ scabies, aut est materia sanguinea cui cõmisceẽ cholera, quæ forsitan est cõuersa in melãm, aut conuersa est pars eius in melãm, vel materia cui commisceẽ est phlegma salsum baurachitũ. un. 4. practicæ. scabies fit ex phlegmatis salsi cum sanguinis melci admistione. Qñ aũt san. peccat singulariter, aut ẽt aliis permistus humoribus, competit phlebotomia. 8. apparẽs de inge. Non. n. semp quis phlebotomaẽ & si principalius ꝑꝑ sanguinis multitudinẽ: verum ẽt ꝑꝑ malitiã eius vel vtriusq;. primo. 4. Rursus prius opus fit vnamquãq; causarũ efficientium ægritudinẽ abscindere in techni. 3. talis aũt san. potest esse antedictus & si mediãte alio, vt ea quæ coniuncta. Est. n. his causa penitus antecedẽs. Ampli⁹ passioni vľiori cura debeẽ huius vt vnũquodq; coaptetur ꝓportionali. Phlebothomia vero & scabies (ut inductum) tales extant, conuenit itaq; in scabie hmõi phlebothomia. Si vero humores ipsam causantes nõ extiterint in venis, verum iã ad cutim ꝓpulsi, fuerintq; multum a sanguine alieni tunc non competit ex opposito inducti phlebothomia. Rursus timeretur ne materia corrupta traheretur intra venas, in quibus amplius putrefacta febrem posset causare. Quod cauendum potissime: cũ ea fuerit ægritudinis indiciũ alicuius, immo potius trahẽda est quantũ possibile ad cutiz, ceu in aphoribus p̃ceptum est fieri criticis. Igitur tunc phlebothomãdum & ad vnum opus est in scabie & pruritu magis pharmacia q̃ phlebothomia: cum plurimũ hu. ex quibus causaẽ distãtes facti sint a sanguine: q̃lis est illa: quæ sanguis diciẽ mundificatiua, eũ ab infectionibus superfluitatũ alioꝶ mundãdo.

PROPTER QVARTVM vero ad primum dicendum q̃. A. non negat phlebothomiam: immo amplius eam facit audiri: cum dicat. Cura scabiei prima & melior & cum qua est sufficiẽtia est eũo cum eo quod educit humorem adustum, acutũ, & salsum phlegma. Eũo vero proprius debetur sanguini, maxime qñ dixit scabiẽ generari ex materia sanguinea cholerę uel phlegmati permista salso. Ad aliud dicendum, sicut apparuit q̃ licet principaliter expetatur phlebothomia ꝑꝑ hu. æqualiter abundantes. debetur ut inductum hu. ẽt contristantibus: dummodo extiterint intra venas cum sanguinis abundantia. neq; qñ debeẽ humor extat choleric⁹ adustus omnino aut salsus uel sanguini permistus. Ad aliud dicendum, q̃ ille Hippocratis sermo audiendus est qñ expulsio fit critica velox & violenta a natura, qualis nõ est scabies: quæ si talis fuerit vt dictum: est qñq; a plebothomia cessandum. Oportet. n. primitus totũ eũare phlebothomia: cum opus existat ne san. per amplius corrumpaẽ, & q̃ corpori destruat superficiale. Ad aliud dicendũ per interemptionem minoris assumptæ. Non enim in scabie semp est bonus san. & paucus, alii hu. multi extãt & praui. tunc enim expetiẽ magis pharmacia q̃ phlegma. Scabies ẽt licet dicatur species lepræ, multum interius differt ab ipsa, conuenit tamen in superficie corporis magis, cũ vtraq; sit ægritudo contagiosa & corporis impediat superficiem. Ad aliud dicendum, quod motus & perturbatio facti per phlebothomiam non sunt tanti vt hi qui coitu contingunt. Aut phlebothomia euacuatur causa scabiei futura. non autem coitu: verum potius multiplicatur ꝑꝑ fumum putridum a coitu dispersum per omne,

Margin notes (left): Tra 3. c. 6 in prin. Collr ca. 6 in prin. & 7. theo. — Ca. 27. in principio. cap 4. post principiũ. — B — Ca. 10. in prin. T. c. 95 — C — ca. 7. i fin. — a. 6. i fin. — D

DIFFERENTIA CLXXXI.

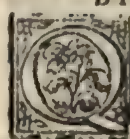

QVOD solutio continui ad interius penetrãs cranei non possit sine ossis eleuatione medicinari ostenditur auctoritate omniũ scribentium & operantium fere. Gal. quidem primit⁹ in fine sexti terapeutices. Albucasis in eius parte secunda operationis manualis. Halyabbatis nono prac. quarto quinta. Et colliget. 7. hi nanq; & vt vna sit differentia cæteri conueniunt vt ossis fiat ablatio circunstantiis. Adhuc monstratur ratione per topicã. Si quod minus videtur inesse aderit, & quod magis. Minus autem videtur cum os aliarum partium a craneo fuerit indebite restauratum & ligatum: cuius fractio vsq; ad medullam penetrat, quòd oporteat restaurationem & ligationem iterare: ne sanies medullum cum osse corrumpat. Sed hoc propter accidens superueniens oportet gerere. Cum igitur in quodam aliorum ossium contingat prętactum: quanto magis in osse capitis: cum non possit ligari & restaurari vt aliarum partium ossa: multo igitur magis. Rursus si fractura sit parua capillaris dicta: uirtus propter grossitiem partium circunstãtium medicinæ vsq; in profundum nõ poterit peruenire in techni. &. 7. de inge. Neq; etiam materia prolapsa ad interius ingrossata poterit per huiusmodi scissurã paruaz educi. Amplius si dicat quòd huius medicinatio solutionis cõtinuitatis fiat medicinis vt emplastro aut vnguento absq; ossis attractione, oportebit quòd medicina hæc saniem generatam extrahat ab interius ad extra. Quod nisi duobus aut tribus poterit euenire modis. Nam omnis attractio tertio naturalium fit, aut virtute qualitatis: qua magnes ferrum ad se conducit: vel consequentia eius quod euacuatur. Nõ quidem prius: eo q̃ virtus specifica est potentia quædam naturalis consequens introductionem formæ in materiam secundum aliquem ad orbem aspectum. 71. forma autem hęc introducta qua talis operatio consequitur artis existit: & ita accidentalis. Omnes enim formæ accidentales sunt accidentia propter quod virtute non poterit hoc contingere specifica. Neq; a vacuo: quia vt actus eueniat consequentia euacuationis oportet esse attrahens quod subtilius & vas continens: non autẽ dispergens, quæ non reperiuntur in emplastro aut vnguento forinsecus applicato. Neq; etiam potest saluari huiusmodi per calidum attractio: quia hæc est ipsum ad implendum vacuum attractio. primo prima. Quare nullo modoꝶ est huiusmodi attractionem saluare. Itidem in ossis fractura non solum exterius: verum etiam interius mala introducitur complexio: quæ sanari non poterit nisi eadem remoueatur. Quare medicinam oportebit ad locum interiorem peruenire. motus autem attractiuæ medicinæ secedit ab illo. Palin. vulnera omnia præter contusa debent exiccari. 107. Exiccatiuum autẽ tenet se cum frigido: eo q̃ siccitas maior q̃ debet reddit corpus frigidius q̃ oportet prima primo. Quod autem tale foramen vulneris obturabit amplius & saniem impellet interius. Igitur opus fit os eleuare.

HVIVS quoque oppositum nondum quis fide dignus auctoritate confirmauit. Rationibus tamen & experimento potest non parum conuinci. Emperia siquidem, quoniam cum cuiuslibet fit addere quod deficit. hecticorum primo. Quidam taliter operantes hodie laudabilius & absque minoribus concisionibus curant primis. Ratione quoq; : quoniam quod prauiora infirmo adducit accidentia, non debet administrari. huiusmodi est ossis eleuatio cranei. Sequitur enim non parum dolor cerebri communis: concussio, spasmus & mors subita, vt testantur sapientes præmissi. Adhuc in percussione cranei primitus occurrit fractura: postea humorum decursus: deinde malac omplexio: quam quidem in omni curatione (vt dicunt) pri-

Margin notes (right): E — Cap 6 Cap. 85 T. 3. cõ. 1 ca. 36. i fi. li. 3. ca. 16 — F — Lib. 3. a t. c. 99. vsq; ad te. cõ. 103 & t. c. 164. ca. 13 iuxta fi. — ca. 14. cir. medium. — G — Do. 6. ca. 3 post ini. — H — Do. 3. ca. 1 versus fi. — Ca. 10. in prin.

I mitus oportet remouere. Hoc quoq; agit medicina super posita: non autem ossis eleuatio: immo hæc complexionem deteriorem amplius inducit. Quare emplastris vel vnguentis insistendum absq; ossis eleuatione.

PROPTER PRIMVM quidem sciendum, q; solutio continuitatis siue imparis omnibus aduenit membris etiam sanabilis, nisi cordi. Illud enim solutionem non tolerat continui. 87. Aut nisi ad intimam partis intrinsecæ peruenerit, vt ad ventriculos cerebri vel pro- funditatem hepatis. aphoris. sexta. Ad hanc enim im- moderatus sanguinis prosequitur exitus. Gal. vero ibi- dem. Incisionem cerebri vidi sæpe sanari. semel enim in Nubia ciuitate Samariæ quandam quàmmagne & concaue incisum cerebrum habere conspexi, & tamen mortem euadere: quod contingit rarissime, quæ quidem solutio continuitatis secundum quòd diuersis aduenit membris: diuersa vt aiunt sortitur vocabula. nam si cuti aduenerit, dicitur excoriatio uel scarificatio. si vero carni plaga siue vulnus. Quando autem factum fuerit sanio sum appellatur vlcus. si autem occurrerit ossi aut cartilagini, & hoc secundum latitudinem vocatur incisio. si vero secundum longum & paruæ fuerit quantitatis dicitur scissura. si vero magnę contusio. Quando autem aduenit lacertis secundum latum dicitur separatio. si vero in eorum extremitate, puta in corde aut neruo dicitur separatio, secundum longum autem vocatur liquæfactio & dissolutio. In extremitate vero ipsorum eueniens vt in chorda vel neruo vocatur attritio. si quoq; aduenerit arterijs aut venis vocatur apertio, & si fuerit secundum latum dicitur incisio vel separatio. si vero secundum longum scissura nominatur. si autem panniculis dicitur ruptura. quòd si iuncturis vocatur separatio & dislocatio. differentia tactum. 75. Quid autem sit craneum & eius compositio. 39. Deinceps quoq; sciendum, quòd modi figuræ solutionis continuitatis capitis cum eius nominibus & causæ sunt multiplices, quædam nanque ipsius solutio est simplex, & alia est composita. Simplex quoque multiplex est. nam quædam est in cute tantum: alia in craneo: quæ proprie dicitur fractura. istiusq; aliqua peruenit vsque ad medium craneum. Est nanque compositum ex duabus partibus inter se, rimulas & anfractus quàm plures habentibus, quas & tabulas vocant, quorum nonnulli penetrant vsque ad interius omnino. Est & alia duram etiam soluens matrem: quædam & piam: alia vero ad medullam peruenit cerebri, & non nulla ad ventres mortalis iudicata. & adhuc aliqua est contusiua ita quòd cutis exterior non videtur læsa, & interius erit os fractum, aut etiam non fractum: sed solutio continuitatis interius & contusio. Item quædam est lata quæ os frangit in plures partes, alia in quo ossa confracta in interius propelluntur marusis dicta. quædam subtilis minima quæ non apparet nisi per enclaustri aut alicuius liquidi colorati appositionem, mergitur enim in eam & ipsa dicitur capillaris. Contingit etiam interdum quòd cutis aut os non frangitur sed in interius applicatur, sicut vasa metallica quando fortiter cõtunduntur. quod in capitibus mollium euenit puerorum. Diuersificantur etiam huiusmodi solutiones penes illa quibus inducuntur. nam os quædam ensis perficitur percussione auferente totum os vsquequo in panniculum penetret, quæ fractura dicitur axalis. similis enim est incisioni ab axia ligno immissa. aut ense inciditur superior pars ossis tantum absq; penetratione omnina quam dicunt absolute fracturam: quæ autem lapide aut alio consurgit lato dicitur attritio. Craneo etiam aduenit quædam perforatio quæ acutis contingit hu. Fit etiam quædam superius: quædam ante: alia retro: alia dextra: quædam sinistra: & harum vnaquæq; potest penetrare & non penetrare. Est autem composita quando fracturæ aut solutioni continuitatis apostema: carnis deperditio & vlcus associantur.

aphο. 18

Solutionis cõtinui varia vocabula.

K

L

M

PROPTER SECVNDVM quidem sciendum, quòd huiusmodi continui separationibus diuersis medicamur modis. secundum quòd indicationes ab eis suscipiuntur differentes. Omnium tamen solutionum fere modo curationis omisso, capillaris in exemplum maxime assumatur sicut eam aliarum paradigma inducit. A. Quam quidem solutionem omnes hactenus scribentes curauere per ossis cranei ablationem, ingeniantes se in instrumentorum plurium aptorum ad hoc inuẽtione. quorum vnum est strictæ & subtilis aciei acutissimæ instrumentum, post quod aliud præcipiunt latius administrari, & adhuc si oportet latius. Est & instrumentum aliud serra subtilis ingeniose facta: qua os serratur leuiter. Aliud vero quod terebrum seu tripanum dicitur cuius acutum subingrediẽs proportionatur cranei spissitudini quare ne amplius penetret additamentum superius relictum est rotundum, ne possit ad interius amplius peruenire. Cum hoc quoq; instrumento perforatur os perforationibus crebris: postea inter eas cũ aliquo fit separatio acuto incidente velut quando quis terebello perforat parietes, hoc tamen instrumentum exercent in fortioribus & craneo solidiori. Est & aliud quod dicitur lenticulare quoniam est illi pars eminens extrema sicut lens super quod malleolo percutitur, quod fortassis est instrumentum illud ad hoc laudatum quod Gal. collophysos appellans cum. A. laudauit & alijs. Ante tamen horum ad ministrationem si craneum non fuerit patens præcipiũt incisionem crucialem super locum præcedere: q; si san. ef fluat locum panno oleo ro. & vino infuso iubent repleri donec coerceatur ipse. Hanc vero cranei eleuationem nisi ad matrem duram peruenerit, præcipiũt differri diutius, differenter tamen æstate & hyeme: quoniam in hac prius, in illa autem posterius. vnde Albucasis. In diebus hyemis oportet vt studeas in ablatione ossis ante diẽ. 14. ſm omnem dispositionem. Et si est in diebus æstatis, vt properes remouere os ante diem. 7. anteq; corrumpatur quod est sub osse ex panniculo: & hoc accidant accidẽtia sæua timorem manifeste denotantia, ceu choleræ accensio: amissio intellect⁹, abscissio vocis, syncopis, fe. acuta, egressus oculorum & eorum rubedo, cum quibus in pluribus dispositionibus non sananť patientes. Tp̃s autem remotionis ossis siſr Haly. determinauit. si hyems fuerit oportebit partem ossis ante. 14. diẽ educere. si vero æstas est ante. 7. anteq; p̃dicta patianť accidẽtia: nam si illa patianť, curam nõ adhibeas: tendit. n. in interitum. vñ. A. Ne pus fundať ad interiora oportet vt extrahať si fuerit plaga capitis completa: quæ. s. p̃dicta nõ egeat ossis eductione. Aut incidať vt præhabitũ si non fuerit cõpleta et non fiat occupatio in restauratiõe illius, & oportet vt nõ tardetur illud in æstate vltra. 7. dies, in hyeme vltra. 10. et quãto fuerit velocius tãto melius & longinquius ab hoc vt accidant nocumenta magna. Si autem solutio continuitatis ad duram peruenerit matrem, die primo aut. 2. p̃cipiunt medicari modo p̃lato. Considerant ẽt in hmõi fracturis, ne peruoratio quædam quam faciunt, in loco fiat in quo neruo possit concurrere, aut panniculo a cerebro exeunti. Siſr & subtiliorem perforant cranei partem locum vnde sanies liberius valeat expurgari. vnde. Gal. Scio nãq; qm̃ cuiusdam caput vidimus cuius craneũ fractum erat & os quod tpa dicuntur passum est: tunc tpa dimittens quod in craneo erat inciso & æger sanitati restitutus est. Et adhuc viuit. Si enim craneum postponerem necessario pelliculæ quæ sub eo erant putrescerent priusquàm os solidaretur: quia nisi saniem a superiori ad inferius scirem semper descensuram, incisio non foret vtilis ossis. Vidi inde alium habentem sicut prior in capite fracturam: tamen arbitratus fui dimittere os quod superius

A

q̃rto qnta. Tra. 3. c. 1

O

5. de inge. Cap 6. Vbi supra imediate.

P

nono pra. cap. 94. in medio. Vbi supra ante medium cap.

Q

6. terapeu. cap post medium.

A perius erat,& incidere ea quæ iuxta illud erant, vt sanies locum haberet fluendi. Cumq; huius ossis duritiem considerarem & grossitiem, vidi magis vtile esse vt os qđ superius erat abscinderetur, q̃ vt in sanie studium impenderetur, quoniam timui ne cerebrum moueretur: timui ẽt ne si latum foramen fieret in ossibus lateraliter existentibus causa huius, cerebrum ascẽderet & foras exiret. Si autem quæratur posita ossis capitis fractura in communi, vt alij ossium minime adhæreat nunquid debet permitti cæteris conglutinari, vt in alijs fit ossium foras educi. Tibi quoq; de hoc satisfacit. A. inquiens ligamentum super caput non posse vt alijs ossibus administrari. propter illud ergo necesse est os subleuare, & fracturã cui est quantitas: donec egrediatur virus: sicut est necessarium. ossa etiam capitis ab alijs diuersificãtur ossibus. Quãdo enim frãguntur non restaurat natura super ea orosboth idest porum fortem sarcoydem, sicut ipsum adducit & nasci facit super alia ossium: immo rem debilem: quod ẽt apparuit in argutis ex sermone Ga. Id autem quod mouet eos ad ossis incisionem aut perforationem & ipsius eleuationem saniei affuit expurgatio: ne illius retentione quæ sunt cerebri corrumpãtur. vnde septima colliget. Si fractura sit in osse cranei vt penetret vsq; ad telam, tunc necesse est vt circa scissuram os remoueatur, vt mundificari possit a sanie tela, ne corrumpatur, & si ita non fieret sanari non posset: sed in hoc nostro loco non inuenitur qui hoc facere sciat.

Vbi supra 5. quinta. Tra. 3. c. 1 ante me.

B

ca. 36. in fi.

PROPTER TERTIVM autem sciendum, q; opus sit modum alium empiricum dogmatiçare prædicto aduersum: curã; prædictarum solutionum sine ossis eleuatione visum sanare, & hic quidem perficiatur cum appositione solum emplastrorum aut vnguentorũ absq; ossis eleuatione omnino. obseruandum tamen ne in causis applicentur in quibus sua valde p̃fata iam apparent accidentia vt stolidi & methodoici operantur: hmõi medicaminibus vtẽtes nullam indicationem nisi a morbo & adhuc praue sumentes: neq; etiam applicẽtur locis in quibus propter contusionem cranei humores concurrerunt intra super matrem duram, aut quando fractura nõ penetrat & cursus factus est prædictus: quod ex accidentibus potest timorosis notatis perpendi. primitus igitur his cõditionatis modis hic empiricus recitetur curatiõis duplex existẽs. quidam enim san. cessante fluere modorum quocunq; post secũdam diem, aut tertiam, vel quartam, emplastrum ponunt hmõi. Vinum enim suscipiũt doricum siue maluasinum & stupas in illud infundunt, deinde exprimunt, & demum puluere s plantaginis & siliginis habent non vehementer contritorũ: primitus quidem plantaginis puluerem super stupæ puluillum spargentes immittunt in maiori quãtitate, deinde siliginis in minori addunt, & quidam secundum aliquam partem nigrarum fabarum grana tosta cõtrita modo prædicto, & super hoc puluillum itidem multaq; infusa, reliqua in prædictum vinum & expersa superapponunt diligẽter & dimittunt per. 3. dies aut. 4. & maxime in hyeme, demum vt amplius materiam trahant magis in quæ foras vtuntur fermenti emplastro. ipsius enim est materias ex profundo corporis euellere. deinceps aliquo consolidãt communiori. Hunc autem vidi modum vtilem & expertus quandoq;, non tamen alijs membrorum a capite applicentur. sicut enim vidi idiotas alibi applicãtes apostemata non parum in partem attrahere. Est autem alius modus artificialior & vtilior & communior iam factus saracenis, vt post sanguinis hemorrosagiam tale desuper applicetur vnguentum. Quod ℞. gummi elemi vncias. iij. rasinæ purissimæ. ℥. iiij. ceræ. ℥. vi. olei ro. ℥. iij. ʒ. armoniaci. ℥. ij. terbentinæ. ℥. iij. drachmam. 5. fiat vnguentum. Aliud huic satis affine. Suscipe gummi elemi. ℥. iij. & opopanacis. ℥. ij. bdellij vnciam semis. rasinæ pini. ℥. i. ceræ quantum sufficit fiat vnguentum. E

C

D

Quod & ratione non minus ostenditur consequenter quoniam apho. 7. Naturæ forti nihil potest repugnare in expellendis: licet materia sit grossa, & viæ strictæ. Videmus enim quando natura materiam apostematis aliquibus expellit locis, etiam ossa trãsit. vnde. A. 14. 3. Natura expellit pus quod est in pectore ad concauum, & hæc penetratio non est mirabilior penetratione puris in ossibus pectoris, sed natura fortis est hic. Et nosce quia non debet medicamen applicari quando praua vt ostensum est mortis apparent accidẽtia sub modo spei salutis: fortificabis etiam ipsa per medicamẽ adhibitum. Etiquod malam non permittit fieri complexionem, aut fientem impedit, & humorem delapsum ad interius super duram matrem antequàm sanietur educit, vel sanantis dolorem mitigat, aerem impedit ne suo introitu cerebrum alteret, partes circunstantes ossis elargat, & purificat, oportet tanquàm laudabilissimum administrare in cranei fractura etiam capillari. Sed huiusmodi repertum est antedictum agere unguentum etiam ab idiotis. Quod similiter certioratur non parum consideratis diligenter quæ ipsum ingrediuntur & eorum proportione & maxime gummi elemi quod attractiuum sufficienter existit: doloris mitigatiuum: malę complexionis propter familiaritatem ipsius ad corpus nostrum correctiuum, quæ rasa de furzolo a quibusdam vocatur: alterat malã complexionem: attrahit & mundificat. Cera vero commistionem præstat & prædicta confirmat, armoniacũ quidem cum terbentina in his, secundum tamen plus & minus conuenit cum prædictis. Et quia armoniacum minus est familiare: calidius enim est & magis attractiuum, ideo minus de ipso in confectione proijcitur. Oleum quidem ro. prædicta commiscet & sua temperata commensurat qualitate, stipticitate quadam etiam partes confortando læsas: ita vt ex his consurgat quid æquale virtuosum omni læsiuo contrarium. Quòd autem possit antedictam materiam extrahere ad extra, ostenditur per Haly. Nobis quidem præparatur vt ponamus medicinas sub vmbilico, & attrahunt humores ex corpore, & vt retineatur medicina in manu & attrahat hu. & vt ponatur sub pede & attrahat ex capite, igitur emplastrum relatum vel vnguentum poterit, cum ei sit via per rimulas multo melius, attrahere. Itidem quod prauam intendit complexionem alteratione subita & continui solutione: his enim de causis dolor consurgit, & accidentia plurima sæpe inducit deteriora vt cerebri eius eleuatione ad eam quæ foras egressionem, febrem, spasmum, syncopim & mortem non parum: & huiusmodi non debet eligi supra illud quod id non operatur: hoc autem causat cranei eleuatio sicut idem testantur. Est nanq; craneum cerebri clypeus & defensiuum. Similiter. 6. de inge. colofisos quod apud eum & alios est instrumentum laudatũ valde, licet cerebro sit minus molestum alijs, non est tamen liberum a suspitione, cum aliquando craneum capitis ab eo moueatur: in quo tempore caput necesse est fore quietum. Itaq; laudabilior est medicatio emplastris aut vnguentis facta quàm ossis eleuatione inducta. Sed quòd in isto curationis modo non conueniant omnes est, quia medicamen ignorãt: aut quoniam verecundantur a consueta secta secedere, volentes eam conseruare illæsam & elatam. Vana gloria enim quæ circa hæreses malum quoddam est scabie omni difficilius quidem sanatu naturalium primo. Vel quia timent hunc nouum sibi modum & insuetum imitari, vt enim ait Gal. medici communiter vtebantur post ossis eleuationem cranei medicina doloris capitis mitigatiua. Quidam tamen medicus senior in ciuitate nostra solitus est facere, hoc super pelliculas quæ sunt sub craneo, quas denudabat ab osse, mox ponebat vnguentum quod dicit essilios, et sup

Cõ apho. 5 5

Tra. 4. ca. 5 iuxta fi.

F

Gummi elemi cõmoda.

G

3. techni com. 199.

cap. 6. ante medium. H

ca. 13. post principiũ. 6. de inge. cap. 6. & 8.

I vnguentum ponebat mel & acetum mistum. Is quidem in hac medicina studiosus erat, nec etiam ipsam ab vllo Romæ fieri vidi: nec audaciam habui vt eam facerem. De hoc tamen suus testis ero ante Deum: quoniam plures ab eo cum hac medicina curati sunt in Asia quam ab illis qui medicinam doloris mitigatiuam imponebāt: quare volui ipsam probare quando in Asia eram: quia tamen Romæ nunc sum, eam postposui, eo quod secutus sum chirurgos Romanos: vñ. A. tertio prima recitans hos duos medicationis modos fracturæ cranei ait. Per manus posterorū peruenit maior incolumitas quam per manus priorum: & non est hoc mirum: cum complexio sit ossis & panniculi secundum Gal. sicca. Sic igitur apparet quòd Gal. dubitauit de virtute medicaminis ne regione virtus frustraretur: sic & nunc plures hic dubitāt forte: ne ita laudabilis appareat effectus vt in partib⁹ Arabicis, vbi hic modus medendi originem contraxit: quod non oportet K cum experientia eius in his sit verificata regionibus & forsitan in regionibus temperatis laudabilior est ipsius effectus quam in frigidis summe propter vinum: licet minus noceat propter aliud. Ducatur ergo hic modus medicationis deinceps securius in vsum.

Tra. 3. c. 14 in fine. 1. complexionum. Cap. 9 iuxta finem. & 6. de inge. ca. 6. in fine.

PROPTER QVARTVM vero, ad auctoritatē scribentium iam apparuit quid dicendum. Ad aliud dicendum, quod medicamen oppositum non permittit materiam effusam saniari: ante enim educit illam. Aut si saniari incipiat, nō redditur sic praua: neque tanto moratur tempore vt quæ sunt cerebri lædat. In argumento autem supponebatur saniem iam esse lædentem. Ad aliud dicendum quod immo virtus poterit penetrare tum virtute naturæ iuuata medicamine. Natura enim tempore ægritudinis ad se trahit medicinam sicut cibos tempore sanitatis septimo breuiarij: Tum quia etiam vnguentū sui quadam mulcebri & subtili humiditate partes ossis inspirat & aperit circunstantes: Tum quia substātia medicinæ in L fumum resoluta subtilem poterit per scissuras arctissimā penetrare. Potest etiam materia per scissuram etiam capillarem educi. Si enim ab extrinsecis interius penetrauit ut & intrauit, ita & retro poterit educi: propter naturam expellentem & medicamen subtilians & attrahens. Si autē non intrauit, sic tamen scissura eo medicemur modo. Si vero non adest & intrauit materia interius aggregata: quod cognoscitur ex eius signis: tunc oportet vt dictum est ossis eleuationem procurare: vt edocuerunt priores.

Cap. 5. in medio.

Ad aliud dicendum: quod attractio euenit a virtute propria calido coadiuuata medicaminis mensurato. Si dicatur quod virtus specifica non inuenitur in artificialibus: dicendum vt. 178. differentia. Ad aliud dicendum, quod natura sagax primitus substātiam ad se & fumum attrahit medicinæ: qua male resistitur cōplexioni: deinde ipsam materiam dissoluente & agitante natura expellit extra- M neum contentum ad extra medicamine apposito exterius attrahente, & ita remotione causæ male complexionis remouetur & ipsa. Ad vltimum: verum esse quòd vulnerā oportet desiccare quando volumus consolidare, per hoc autem medicamen non consolidare intendimus, sed potius aperire, & materiam saniaturam expurgare. Quando autem expurgatio completa fuerit, tunc ad curationem cum siccis stipticantibus proceditur: maxime cum consolidatio dicat partium distantium inuicem copulationem quod calidis perficitur temperatis & siccioribus magis. Et quis idiota medicaminis delator facta materiæ subsidentis mundificatione nesciens medicamentum mutare: sed putans prædicto consolidare, derisus est prius. Similiter errauit: quia omnem ægritudinem uolebat hoc curare: cum tamen sit capitis proprius. Audio tamen id ab expertis etiam visum in vulneribus cassalibus: saniemque ex pectore euacuare. Cauendum tamen quando & quibus apponatur & quo mediante freno infrenetur, ne maiorem quam expediat actionem inducat. N

DIFFERENTIA. CLXXXII.

QVOD in apoplexia nihil ifra. 72. horas sit operandum monstratur per quintum prac. id testantem. Adhuc in ægritudine mortali non oportet operari: sed solū prognosticatiōe vti. vnde apho. prima. Quibus stantibus mors sequitur, præcognoscitiua parte artis sola vtimur, prædicentes quod futurum, vt incauti ne eorum quæ contingūt simus. Et. secunda eorūdem. Nō oportet in victis conari. 11. quoque de inge. In quo desperabilis est salus vanū est detrahi ab idiotis ea quæ sanauerūt multos auxilia. Sed apoplexia & præcipue maior est mortalis. Iuxta illud veteris Hippo. Soluere apoplexiam fortem est impossibile. Amplius in crisi nihil est agendum. aphor. prima. Sed nonnulla apoplexia est in crisi. vnde tertio prima. Cum apo O pleticus febricitat, fac moras in re illius donec detegatur. Fortassis enim est crisis: sitque mora vsque ad. 27. horas: tanto nanque tempore sepulturā præcipiunt differri. Rursus re. ac. & apho. 4. & primo crisium. Quicunque phlegminantia in principio ægritudinum mox conantur soluere pharmacia, phlegminantis nil aufert: quia non remittitur cruda existens passio sed resistētia ægritudini & sana colliquāt, huiusmodi vero est apoplexia, cum eius materia sit quandoque apostemās & incuneata plurimū. Et fulcitur: quia tertio prima. Scias quod apoplexia & paralysis constringunt meatus cerebri: quia non sunt medicinæ facientes euacuationem euacuantes ex materia ipsas faciente proprie. Palin. in statu Hippo. præcipit quiescere: sed apoplexia ceu & alia ægritudinū per peracuta mox omnis est in statu. apho. prima. Et. Medicus operatur cum diæta, potiōe, vel chirurgia. Ista enim sunt tria P instrumēta quibus ipse facit necessaria naturæ occurrere, non quidem diæta, cum secundum veterem ad vltimas ægritudines vltimæ curæ idest diætæ, qđ est nil dare sint ad certitudinem optimę, huiusmodi autē est apoplexia. Neque potione: quoniam aut alteratiua digestiua, & hac non: quia calida & sicca liquans & dissoluens adauget materiam & incuneat. vnde. 8. terap. Melius euāntes quod prius cachochimię ad expurgationem postea ire. Neque euacuatiua: quoniam digesta medicari, & mouere non cruda, qualis nō est apoplexię materia. aut manuali operatione, quia ea presupponit organa premissa. Igitur in apoplexia nihil ante. 72. horas ceu tres dies agendum, vt aliquis actus preappareat naturę.

ca. 2. 3. c. principiū. Cō. aph. 8 Cō. apho. 19 Cap 9. 2. apho. apho. 42 apho. 10 Tra 5. ca. vlti. iux fi. T. c. 1 ? Cō. apho. 1. in fine. Ca. 9. iuxta finem. Tra 5. ca. viti. in 6. 2. apho. apho. 19 Cō. apho. circa prin. apho. 1 apho. 6 cap. 4. post principiū. apho. 1 apho 22

CVIVS OPPOSITVM Mesue sapit in practica. Rursus apho. quarta. Medicari in valde acutis si expedit eadem die cum tardare sit prauum in talibus. Id autem expedit perampli⁹ in apoplexia. Est enim peracuta valde ac repletionalis. Adhuc cū medicus sit diligens minister & adiutor naturę, differentia prima. In maxime nanque periculosis casibus eam habet amplius gubernare. Talium vero est qui apoplexię, cū in ea regitiua mox auferat vis omnis ipsius. Itaque infra. 72. horas confestim operandum. Q

Sī. 1. fē. propria. apho. 10

PROPTER PRIMVM quidem sciendum, antea quid apoplexia: deinceps quot eius causæ & modi, & tertio qualiter conueniat & differat cum passionibus quibusdam. Propter huius primum sciendum, quòd apoplexia est mollitia totius corporis cum ablatiōe regitiuæ virtutis. tertio de accidenti. vnde aphor. secunda. Est insensibilitas repentina, & totius corporis immobilitas. At Cassius fœlix. Passio dicta est hoc ab eo quòd mortifero ictu corporis & animæ concidant patientes: vnde Theodorus Priscianus. Appellati sunt apopletici: eo quòd velut ictu quodam percutiantur repentino. Tertio quoque

cap. 3. in medio. Cō. c. 5. apho. 42. in principio.

A quoq; prima est ociositas membrorum a sensu & motu propter oppilationem contingentem in ventriculis cerebri, & in meatibus spirit⁹ sensibilis & motiui, & ipsa quidem est accidēs sicut epilepsia, propter prauum motum spasmantem in ea. Est enim actio læsa: est siquidem passio acuta cū spasmo facta, sed ægritudo prout lædit partium figuram & receptaculum replet & oppilat. Propter huius secūdum sciendum, q̄ apoplexia causatur interdum a causa exteriori vt ab aere frigidissimo: sicut in iter quandoq; agētibus hora maximi gelu. de morbo apparens. primo constringit & coartat humidum quod interius & spiritus, vt in partes nequeant pertransire. Aut ex percussione vel casu sensum & motum confestim priuante, vel ex ebrietate. vnde apho. 5. Si ebrius aliquis repente sine voce fuerit spasmo innato moritur: si non febris eum acceperit, aut ad horam ueniens secundum quā crapulæ soluuntur, locutus fuerit. Aut propter coangustionem factam in laqueo: vel digitorum compressione.

Tra. 5. c. 11 in prin. — cap. 5. in medio. Apho. 5

B Potest tamen quis tam vehementer sub mento lateraliter constringere arterias venas iuueniles & neruos, vt inde decidat in apoplexiam. vnde tertio prima. Cū oppilantur arteriæ & venæ ex repletionis vehementia exinde accidit, quod euenit quando cōstringuntur duæ venæ apopleticæ ex casu sensus & motus: quando enim simile accidit illi ex causa primitiua efficit illi actioni quod simile Aut a causa interiori, et ea phlegma maxime, consequenter sanguis: minime vero humorum alius, quam quidem operantur sua multitudine oppilādo, & hoc quidem aut est apostemans quæ apoplexiam perniciosam inducit, siue sit calida vel frigida: vel non apostemās plurimum eueniens, quæ vel fit in cerebro ipso aut in meatibus spiritus: in cerebro accidens ex humore mox ad ventres cerebri effuso sanguineo aut phlegmatico superabundanti

Trac. 5 ca. 11. circa medium.

C vel in meatibus spiritus ad cerebrum quando arteriæ oppilantur & venæ ex repletione vehementi. Quare spirit⁹ non habent transitum, velut ille cui dictum venas constringi apopleticas: apoplexia quoq; secūdum medicos communiter est passio cerebri. apud Aristo. vero cordis vnde proble prima. Vetustioribus apoplexiæ quando coagulatum solutum humidum cadit in cor: quod propter imbecillitatem innati coagulatur calidi, & merito, quia apoplexia secundum. A. accidit habētibus ætates. Vult nanq; Aristo. q̄ humidum hmōi aliqua de causa motum per arterias & venas subethicas siue apopleticas aut iuueniles in cor concidens suffocet confestim. Series tamen communis hmōi est veteris: senioribus catarri celeriter perire faciētes. Species siquidem apoplexiæ sm Hippo. sunt duæ, fortis & debilis, siue maior & minor, dicentem fortem soluere impossibile: minorem autē non facile: sm vero. A. & Zoar. 3. Vna quidem existens cæteris prior, in qua neq; anhelitus apparet: neq; spuma, neq; vox auditur strangulati, adeo vt mox non distet a mortuo. Et alia in qua instrumenta motus & anhelitus euacuatur spiritu, aut debilitant ita vt difficilis fiat anhelitus: immo illic est spuma, & eius vox est ceu strangulati vel ista posita hic secunda est communis ad primam & tertiam, priorem nanq; ipsam scribit. A. & tunc duæ solum erunt. Est & tertia in qua nocumentum non magnificatur in anhelitu, et quod immittitur in guttur penetrat patientis, quæ non euacuatur a timore: quāuis de ipsa habeatur fiducia. apho. vero secunda. penes Gal. ponunt 4. vel. 5. vna in qua repēte redditur insensibilitas in toto corpore respiratione sola excepta: quæ si demum fuerit prohibita maxima erit & apoplexiarum acutissima: in quibus verbis duplex potest tangi modus apoplexiæ. Est & alia in qua respirat, sed cum violentia vehementissima, & hic fortis est apoplexia. Alia vero fortis: sed hac minus quando sine tensione & violenta inæqualem, & inordinatam, & adhuc difficilem habet quis respiratio-

pble. 9 in fine. — 3. 1. tra. 5 ca. 11. 4. 5. — 1. apho. apho. 42 Colligitur. Vbi supra immediate. in prin. capitulū.

D colli. 5 distinc. tra. 3. f. c. 11 — Coll. com. apho. 41

E nem. Est & reliqua in qua quis seruatur ordo imbecillis existens, qua fortassis sanatur omnia si gerantur opportuna. Circa prædicta euenit hæsitare: cum ita diuersimode species numerentur apoplexiæ. Dicendum, q̄ ipsa vel distinguitur rōne sui finis qui est ad mortem vel ad vitam: sicut cuiuslibet ægritudinis: quod crisis signat descriptio: & ita eius sunt duo modi. Aut rōne symptomatum vel talis anhelitus spumæ & hmōi, & tunc. 3. 4. vel. 5. possunt maneries ipsi⁹ fore sm q̄ perspicacius aut aliter considerantur. Amp. dubitatur, quia dictum est prius, & interiorum. 3. in apoplexia fortiori sensum omnem & motum auferri præter eum qui anhelitus. A. dicente q̄ in quibusdam anhelitus non apparet: non tamē ipsorum pulsus deficit integre. Dicēdum autem: quòd Gal. tangit quandam apoplexiam in qua motus cuiuscunq; partis deficit vt eam quæ maxima & acutissima, vel q̄ loquitur de ablatione motus causati a virtute animali, non autem vitali. Neq;. A. negat simpliciter motū abesse quemcunq;, sed motum virtutis animalis, non autem vitalis vt pulsus: hic autem potest inesse cum singularis sit actus vitalis ab apoplexia simpliciter non impeditus, nisi apoplexia audiatur secundum Aristo. in corde causata: anhelitus vero deficit, quia actus est virtutis animalis: cuius defectum est iuxta medicos apoplexiam fore passionem, ac vitalis etiam, cū sit mistus. quarto de accidenti. Cum enim in apoplexia cerebrum oppiletur, spiritus animalis nequiens a cerebro in neruos & musculos progredi, motus pectoris & vniuersaliter omnis cessat, ita vt animal oporteat suffocari. Aut enim. A. nec in ea simpliciter tollit anhelitum: verum dicit eum non apparere. Propter hmōi tertium sciendum q̄ apoplexia cum pluribus conuenit ægritudinibus sibi comparibus aut in membro & accidentibus vel in his saltem. Differt tamen in non paucis: ceu sunt epilepsia, subeth, stupor, congelatio syncopis & suffocatio matricis. de accidenti. 3. interiorum quarto. apoplexia enim & epilepsia conueniunt in subiecto vt in cerebro. In causa quia vt plurimū fiunt ex phlegmatis oppilatione, & in accidētibus anhelitus & spumæ. differunt autem secundum magis & minus: eo q̄ apoplexia maior morbus est, uel enim mox perimit, vel in paralysim conuertitur. Differt autem apoplexia a subeth, quia apoplexia clamat cum anhelitus læsione, & omnifariam praua sensus & motus, non autem hæc adsunt subeth laboranti: immo potest intelligere ac excitari. Sunt & motus ipsius sensibus leuiores. Et p ante dicta differt apopleticus a stupidis & congelatis. differūt etiam inter se: quia stupidi oculis permanent clausis, cathaleptici apertis. distatq; subethic⁹ a syncopizato, quia pulsus subethici fortior est & similior sanorū pulsui, syncopizati autem debilior & durior. In eo etiam mutatur color ad citrinitatem & ad mortuorum coloris similitudinem, frigescuntq; extrema, quæ quidem non accidunt subethico. Differt similiter subethicus a suffocato matricaliter: quia hic intelligit & loquitur concitatus, illa vero cum difficultate intelligit obmutescens omnino: motus etiam patientis subeth, præcipue colli: capitis, & pedum, extat facilior: in suffocata vero sensus etiam & palpebrarum apertio facilior. aduenit etiam suffocatio matricis subito & minus subeth perdurans. Per horam vero hic audis æqualis seu æquinoctialis quę præcise est. 24. pars diei naturalis ita vt vnicuiq; signo duplex hmōi correspondeat hora. Est & hora inæqualis seu artificialis secundum quòd quilibet dies & nox longior & breuior vel melius in. 12. diuiduntur horas, ita vt quando dies fuerint noctibus ęqui, in idem ambę concidant horæ, ceu quando etiam in climatibus sol fuerit in principio Arietis vel Librę, quod sub linea euenit ęquinoctiali perpetuo. Operatio vero est alicuius in subsidium apopletici administratio, siue dięta fuerit medicina siue aliud

Ca. 7. iuxta finem. 3. 1. trac. 5 cap. 11. in medio.

F

Colli. ca. 7 versus fi.

G Ca. 3. in medio. Ga. 1. post medium.

H

I aliud minus tamen diætæ quam medicinæ insistendum.

PROPTER SECVNDVM quidem sciẽdum, quod aliqui auctores simpliciter absque protestatione nil operandũ docent fore in apoplexia. Quidam vero protestantur ne appareat defectus operantis mox agendum. vnde Mes. In cura oportet apoplexiæ vt omne genus regiminis ad ministretur ilico. dilatio enim ad mortem perducit festinam: cum etiam morbus de se parum recipiat curam, verumtamen vt non appareat ex parte operantis defectus conaberis a principio materiam subtrahere inquantum possibilitas expetit siue sãguinea fuerit aut phlegmatica. Aliquis autem honore ac amicitiæ solatio practizans. vnde Theodorus Priscianus. Ægrotos sub plena iã desperatione positos nõ vt medicinarum iam medelis, sed magis tantum amicorum solatio uisitamus. quidam etiã concitati pietate: nam si dimiserimus in huiusmodi accidet mors secundum omnem dispositionem, sed proportionabimur ad materiæ paucitatẽ. Nonnulli vero testantur non esse operandum: in quadam tamen apoplexia nisi tempore definito: vnde practicę quinto. In cura apoplexię prius intuendum: quod si facies ægri rubet, aut liuida est, vel viridis repleta, cephalicæ vtaris phlebotomo aut saphenæ, quo a remotioribus trahatur materia locis, & iuxta quod virtus patitur & repletionis quantitas de sanguine educatur. Si autem hæc non videris signa, patientẽ non moue omnino, nec aliquid ciborum adhibeas aut medicaminum: donec. 72. pertranseat horas. Alman. vero nono. Si spuma egrediatur ab ore non est apopletico medicandum. vnde aliquando dictum est quod actio quæ debetur in apoplexia interdum est vera redundans in salutem apopletici: & tunc nõ semper medicãdum: sed quando spes affuerit curæ. Interdum vero apparens palliata, ut ne defectus in arte videatur & artifice, & ita mox in ea indifferenter semper aliquid agẽdum. Sed quid de his in tertio & quarto monstrabitur dicendorum.

Vbi supra in ar. ad oppositum. — K — *ca. 21. circa prin.* — *ca. 4. circa prin.* — L

PROPTER TERTIVM primitus quidem veritas subdatur: deinde videatur cur Halyab. dilationem actus in apoplexia. 72. pręcepit horis. Dico itaque primo confestim a principio agendum & proprie cum educentibus in apoplexia: nec tempus aliquod expectandum: Tum ne defectus in operatione vt prædictum est appareat, atque ut misericordes, & amicis compati videamur: Tum quoniam acutorum morborum non omnifariam sunt certæ pronuntiationes salutis uel mortis. Hic autem est acutorum morborum maxime, vnumquodque enim indiuiduum a sua constructione materiali ca. & hu. & a superis habet virtutes & proprietates occultas: ad quas intellectus peruenire non potest humanus, differẽtia. 115. Nos nanque in cognitione talium non possumus ad id quod est certum peruenire: cum aliquando extraneitas idest monstruositas in morbis accidat sicut in rebus naturalibus, vt vlceratio pulmonis & similia, coll'm. 7. Quod amplius firmatur per. A. dicentem. Accidit ut hõ in apoplexia incurrat, & non sit differentia inter ipsum & mortuum, & non appareat aliquid anhelitus, deinde reuiuiscit & sanatur. Et nos plurimos uidimus tales. Ad huc materia apoplexiæ furiositatem quãdam importat. In huiusmodi autem confestim præceptum est mouere. Rursus operationis istius intempestiuæ non reperiuntur nocumenta præscripta. Igitur cum protestatione tamen mox in apoplexia operandum. Propter secundum huius sciendum, quod ideo voluit Haly. dilationem actus. 72. horarum: & si quidam librorum praue ac etiam contra Rasim in cõtinente & A. habeant. 70. quoniam. 72. horæ tres dies cõstituunt integros, in quibus declaratum est omnem hu. euentari. differentia. 88. cum melancholia etiam in. 3. diebus suã perficiat periodum. Et propterea Ioãnis illud undecimo. Cum Lazarus fuerit morte quatriduanus, ac etiam fetens, quæ nequeunt in apopletico reperiri, miraculo magis ascribendum quàm naturæ, hic etiam trinitatis numerus a philosophis est pręlatus adeo vt in significationes sit institutus huius conscriptionis prooemio. Verens etiam occultam distrahere Haly. actionem naturæ. Amp. quis forte causam assignabit ex motu Lunæ per circulum zodiacum secundum quadras & medietates ipsarum. Nam in trium dierum spatio ad medium eam dicens quadræ vnius peruenire: sed id potest calumniari. Non enim Luna peruenit ad quadræ medium, nisi quando fuerit cursu velocitata: tunc enim vt apertum est differentia. 104. 15. gradibus in die mouetur naturali. Ter enim. 15. 45. cõstituunt gradus quod est quadræ medium: cum tota gradus contineat. 90. Si autem fuerit motu tardata, solum mouetur. 12. ita vt tribus diebus. 36. tantum peragret partes, & sic a medio deficiet quadræ. Quando autem inter has duas dispositiones media fuerit, gradibus intermedijs çodiacum perambulabit. Sed circa prædicta dubitatur: quia vt inductum Almansor negat medicandum quando apparet spuma. Sed id in secundo iuxta. A. contingit apoplexiæ modo. In secunda igitur non est operandum specie, multoque amplius in prima. Dicendum quòd Almansor audiendus est in ipso actu spumationis: quia tunc strangulatur. Et suffocatorum, & dissolutorum, nondum autem mortuorum, non referunt quibuscunque fit spuma circa os. Quando vero nondum apparet spuma: quando habet spatium, operandum, vt in Halyab. cõtinetur, in cuius concidit hic sententiam. Plures enim curam magis videntur minori coaptari apoplexiæ.

Ca. 3. iuxta finem. 311. trac. 5 cap. 11. in medio. — M — *Lib. 1. ca. 1 in fine. Vbi supra imediate.* — N — O

PROPTER QVARTVM vero ad primum dicendum, quòd Halyab. fuit illius opinionis, quæ non appprobatur in præsenti. Ad aliud dicendum, quòd in ægritudine mortali quando essemus omnino certi de morte celerrima, nihil esset agendum, quod hic vt ostensum non euenit, aut nihil agendum sine protestatione. quod de eo, quod quinto de inge. &. 10. suscipiuntur in cura hecticum phthisicis, salutem parentibus & amicis non promittendo, sed vitæ tantum per dies, menses, aut annos protelationem, vel quid operum: ne actus inscitia cum alijs imputetur medico. Ad aliud dicendum, quod nil agendum in crisi quando fit æqualiter: tunc enim natura non est medicaminibus stimulãda. iuxta illud Hippocraticum. Quæ oportet agere undecunque maxime repit natura &c. Ad aliud dicendum, quòd non semper immo rarius apoplexia (vt dictum) ex apostemate & cum fe. consurgit, quod prauum est valde. unde. A. post sermonem antemissum. Si autem ita non sit, sed cum feb. est propter apostema & putredinem, tũc est mortiferum, dictum etiam fuit, quòd apoplexia materiæ imaginem habet furiosæ, mox ad eductionem cogentis in principio. Et similiter ad inductum dicendum Aui. Et fortassis hic mouerunt Halyabbatem dilationem prædictam apponere. Ad aliud dicẽdum, quòd apoplexia sicut ægritudinum cæteræ habet principium: licet sit breue. Aut in statu quiescendum si natura operetur sufficienter, si vero nõ, moue tu hora motus eius ut tactum antea. Ad ultimum dicendum, quòd non est multum cum diæta operandum, dummodo apoplexia ex causa contigerit interiori, nisi post. 72. aut ampli' horas, & proprie quando apoplexia minor in paralysim terminatur: sed magis negociandum cum eductiuo: licet enim materia sit cruda, indigesta, habet tamen morẽ furiosæ confestim euacuandæ in principio. Quæ autẽ partis alterius, quantum etiam conuincant, ostensum in anterius.

P — colli. c. 1 ... colli. c. 7 ... Q

CIrca prędicta dubitare contingit, eo quòd dictum febrem cum apoplexia concidere. Quod non uidetur: quia apho. 5. &. 2. Acutæ ægritudines raræ quam sine feb. qlis est apoplexia. Et i. Paulus apopletici iacent sine feb, Sisr perquirẽs practicas minime inuenit febrem

Cã. 1 in fine. Cã. 1 ... circa ... Ca. 7. iuxta ...

A febrem apoplexiæ consociari. Itidē. Apoplexia mox accidit vt tactum. unde interiorę etiaʒ tertio. Apoplexia propter repentinā generationem indicat frigidū humorem grossum vel viscosum repente simul implētem principales ventres, qui secundum cerebrum non secundum discrasiam totius substantiæ ipsius, sed febris non fit repente. Oportet nanqꝫ putredinem a suis causis præinceptis fieri: deinde resolui fumum inde putridum cor petentem, tandem ab eo per totum corpus refrangi. dřia. 88. febris etiam discrasia existit. Ea vero paulatine superuenit.

Amp̄. vt dictum est in febre de qua sermo fuliginē putridam opus fit cor petere. Id autem contingere non potest, cum in apoplexia (vt visum) oppilatio intercedat totalis, quod in epilepsia non contingit. Et firmatur: quia spiritus etiam animalis subtilissimus nō potest in partes diffundi subtiliores. apho. 2. Rursus. propter apoplexiam necessitas immensissima euetationis inducitur: ita vt suffocatio ea sola intercedat apho. 3. si ergo feb. superueniat multiplicabitur peramplius taliter vt non permaneat vita: febris enim necessitatem extinctionis coauget non parum aphoř. quarta. cum sit passio cordis calida per omne diffusa. Non itaqꝫ febris poterit cum apoplexia concidere.

Cō. apho. 41. in me. Coss. com.

B

apho. 17. ante me. Coss. cō. apho. 34. circa prin. Dřia ſce. iam, & ar. 4. 3. pra. tra. 5. c. 6. in fi. apho. 51

IN oppositum sicut visum Auicen. & glosa noni Aman. ita. Apoplexia quandoqꝫ contingit in ventriculis cerebri ex phlegmate: quandoqꝫ ex sanguine superfluo: quandoqꝫ ex apostemate cerebri, apostema vero tam nobilis membri febrem inducet. differētia. 95. apho. 6. Quibuscunqꝫ sanis dolores repente fiunt in capite, & continuo sine uoce fiunt, & stertunt: in. 7. diebus pereunt, si nō febris accipiat. Sed hæc fm Commen. est apoplexia. concidit igitur feb. cum apoplexia.

PROPTER PRIMVM quidem sciendū, ꝙ quid sit apoplexia, & q̄ ipsius causæ ac modi visum est prius: & quid feb. 87.

C

PROPTER SECVNDVM vero sciendū ipsum ex argutis apparere.

PROPTER TERTIVM quippe sciendum, ꝙ cum apoplexia fe. concidere potest quandoqꝫ, nā ipsius quædā est quæ fit ex materia plurima mox oppilatione suffocante, velut ignis tegmine corrumpitur: & cum hac breuitate more vt probatum febris non valet concidere: cum hæc maxime a materia contingat phlegmatica febri opposita substantia & qualitate. alia quidem fit ex materia minore: ita ꝙ vigorato cerebro super ipsam in latus expellit sæpius dextrum dřia. 183. paralysim causando. & cum tali propter motum & agitationem naturæ, & non ob apostema: potest febris associari, & laudabiliter vt iudicatum ab Hippo. coniungi: cum secundum Commen. calefaciat & dissoluat grossam & inflatiuam ventositatem, aut materiam phlegmaticam vnde contingit. Quare. A. Quando apopleticus febricitat, fac moram in re illius donec discooperiatur: fortasse enim est crisis, sitqꝫ mora vsqꝫ ad. 72. horas ut visum, si vero iter has duas materia fuerit media quantitate, ppriecp sanguinea non mox suffocans & sufficienter subingrediens, potest apostema causare, & quia rarius talis occurrit ꝗ minus ipsa contingit, sicut ex prima indicat. A. vt plurimū contingente. Quod probatur: quia fe. concidit cum apostemate partis nobilis intrinsecæ. vt visum differētia. 95. sed cerebrum potest apostemari sicut ostēsum. 96. Et apostemate adhuc apoplizante & præcipue de sanguine. vñ etiam apho. 2. Omnis apoplexia fit animali virtute influere nequeūte in quę inferius in capite: aut, ppter phlegminosam quandam dispositionem in ipso cerebro existentem, aut uentriculis eius quadam repletis humiditate phlegmatica. Eti. vbi est reperire causam coniunctam fe. & ipsam erit inuenire, cum inseparabiliter comitetur eandem, sed in apoplexia possibile fit hāc vt fumum petentem intimius reperire propter saniem apostematis.

6. apho. apho. 51 Vbi supra in ar. ad oppositum.

D

Cō. apho. 42. post principiū.

E

Tempus enim dat trium aut quatuor dierum quandoqꝫ quæ huius in quibus sufficiēter potest causa produci coniuncte præmissa. Amp̄. cum arteriæ sint partes cordis & in eius seruitiū ordinatæ. Si ergo quis calor extraneus petat illas lęsiuus, mox in passione deducetur ad ipsum. Sed hæc eis accidet apostemate. Et firmatur: quoniam omnium accidentium occurrētium corpori, primus concursus est ad cor tanqꝫ ad basim vitæ. Mes. phar. scilicet Potest iterum fe. cum apoplexia quādoqꝫ concidere præcipueqꝫ phlegminosa: sepius tamen sine ipsa. vnde. A. Quandoqꝫ cum apoplexia fuerit febris, tunc illic est apostema secundum plurimum. Sed circa id dubitare accidit: quia inquit is ꝙ apoplexia accidens ex apostemate est ex speciebus apoplexiæ peruersæ. Non igitur dat moram fe. productioni. Dicendum ꝙ triplex extat sicut etiam tactum apoplexia, vna quidem peruersior et mox suffocatiua: nonnulla peruersa sicut phlegminosa, & tertia minus peruersa ceu quę paralysim magis incurrere facit. Ex hac nanqꝫ primo fit euasio non raro, cū fuerit machinatum contra ipsam perfecte. A prima quidem mors repente contingit, sed a media tēpore differtur vt visum. sæuior tñ vltima, vnde. A. Si feb. est propter apostema & putredinem, tunc est mortiferum. Sic itaqꝫ fm minus & amplius est peruersa. Adhuc hæsitatur: quia histo. 3. in cerebro non est modica: neqꝫ magna venula aut arteria: nihil enim sanguinis habet in ipso & siccissimum: de partibus secundo sicqꝫ non apostemabitur de sanguine. Dicendum, ꝙ licet arteria aut vena non sit in substantia cerebri: ipsa est tamen in pia inuoluente ipsum matre immediate, & reti mediante & dura, vt inde fiat continuatio cuʒ corde. Ratione igitur societatis, arterijs inerit compassio cerebri.

Inten. 1 fē. 1. ca. 1 can. 1 3. 1. tra. 5 ca. 11. iux ta finem. Vbi supra imediate. pᵒ pn. ca.

F

Vbi supra immediate. Ca. 13 i fi. cap. 3. in fi.

ca. 7. circa prin.

PROPTER QVARTVM vero dicendum. ad prima eos se transtulisse ad ea quę sæpius cōtingunt, qualis est apoplexia prior trium. Sic plures vt visum proferunt eam simpliciter ex phlegmate fieri. Ad aliud similiter dicendum vt ad multum verificari. Neqꝫ etiam apoplexia fit secundum discrasiam immediate, cum nō sit morbus siue passio complexionalis, verum officialis. Cui tamen vt ostēsum discrasia superuenit febrilis quandoqꝫ. Ad aliud dicendum, ꝙ licet sit oppilatio neruorum in apoplexia per quos spiritᵘ defertur animalis sensus & motus delatiuus: non tamen arteriarum, ita ꝙ nō valeat per eas fuligo putrida cor petere, & maxime quia dictum in hmōi apoplexia phlegminosa non superfluā materiæ quantitatem interuenire: nec repente suffocationem. Et per hoc apparet ad aliud. Propter enim ipsiᵘ minorem materiam etiam cum feb. non tam grandis inducit extinctionis necessitas quin aliquibus diebus vita permaneat. Et fortassis aliquid materiæ dissoluit fe. Nō ea igitur amplius intēdetur necessitas: quod certum extat in spasmo de repletione concurrente, vt quem veritas edocet aphoristica.

G

H

DIFFERENTIA. CLXXXIIII.

particu. 2 apho. 16

QVOD paralysis sinistri lateris sit curatiōis difficilioris ea quæ dextri monstratur per Paulum id dicentem. Adhuc. vbi est ratio curationis maior, cū hæc perficiatur contrario, ipsa completur melius. Ea vero in dextro reperitur laterum, cum sit calidum & siccum oppositum materiæ frigidæ & humidæ vt multum hanc passionem causantis, & non in contrario eius sinistro. Rursus. vbi virtᵘ regitiua fortior, cū ipsa sit morborū fm Hip. curatrix, viæqꝫ latiores, quibus potest materia euari & æmitti, ægritudo facilioris est curationis. Hoc siquidem euenit in dextro, cū laterum sit nobilius ac latius. Eti. ægritudo reddit difficilioris curæ causa ipsius

6. epi. pd. 5 T. c. 1

Concil. Ii iiij amplіore:

I ampliore, sed in sinistro plus colligitur materiæ frigidæ, cum sit imbecillior ex qua cõsurgit ęgritudo hæc frequentissime. (Collī c. 11) Itidem defectus & peccata in partibus ignobilibus contingunt magis ꝙ in earum oppositis. 3. apparens de partibus: pars autem dextra nobilior sinistra, sicut anterius posteriori, & sursum eo quod deorsum. differentia. 47. Palin. simile videtur de paralysi & pleuresi & adhuc magis de tremore et sciatica, cum vbilibet ratio similis seruetur partium. (Tra. 4. c. 1 post me. cap. 11. in fine. Isaac ca. 18 circa prin. Tra. 2. c. 34 circa prin.) Sed pleuresis sinistri lateris deterior ea quæ dextri. 3. decima. Et tremor sinistri: eodem secunda. At sciatica eodem modo. Viatici. 6. vnde. 3. 22. In parte sinistra est difficilior. Erit itaq; paralysis sinistri lateris curatione deterior.

IN OPPOSITVM illa ęgritudo deterioris est curę quæ in parte occurrit nobiliori, & ideo ægritudines cordis sunt pernitiosæ, talis est paralysis quę dextræ partis, cum q; sit nobilior sinistra. Rursus illa ægritudo difficilioris est curæ, quæ fortes non tolerat medicinas, & maxime cum huiusmodi ægritudo fortibus egeat remedijs. K Sed hæc est paralysis dextri, cum ipsam oporteat curare calidis. Dextra vero est calidior & vsibilior sinistra. Est itaque difficilioris curationis paralysis lateris dextri eã quæ sinistri.

PROPTER PRIMVM quidem sciendum ꝙ paralysis dupliciter accipitur: communiter & ꝓprie: primo quidem significat mollificationem cuiuscũq; partis, proprie vero medietatis totius corporis sensus & motus priuatio. Aliquando tamen dicitur paralysis priuatio sensus & motus ſm totum, quod idem sit apoplexiæ quod nomen ostendit: dissolutionem enim dicit. Differt autem paralysis a stupore, & tremore, qa in ea sensus ablatio est & mot⁹, sed in stupore sensus debilitas, in tremore vero motus: sunt enim hæ duæ passiones in paralysim præuiæ. nosce quoq; in ipsa maiorem oppilationem interuenire ꝙ in tetano, & deinceps in spasmo, ac demum L in tremore, stupore & saltu: et ideo in illis non tollitur sensus & motus omnino. Eti. paralysis aliquando est per se contingens, nõ raro vero ex alia euenit passione vt apoplexia, cholerica febre acuta & hmõi. Est etiã ad multũ cum humoris vitio & proprie frigido, quãdoq; vero ex simplici qualitate, apud enim. A. cõtingit ex apoplexia (3. 2. ca. 2 versus fi.) a crisi colicæ, & ægritudinis acutæ: dislocatione spondilium: frigore: casu, percussione, ligatura forti, veneno, & hmõi. Dextrum quoq; animalis est pars duarum ipsius nobilior qua mouetur: sinistrum autem vilior qua fulcit: moueri nanq; est in dextris, in sinistris autem fulciri de animalium motu.

PROPTER SECVNDVM vero sciendum, ꝙ Paulus & aliqui motiuis præinductis detenti protulerũt paralysim sinistri lateris difficilioris curationis ea ꝗ dextri, de quibus tertio & quarto dicendorum apparebit, M quod verificabitur fortasse indicatione a loci imbecillitate per se sumpta, cum virtus sit curatiua non considerando quid accidit.

PROPTER TERTIVM siquidem sciendum prius ꝙ paralysis sæpius contingit in parte dextra ꝙ sinistra, & demum ꝙ deterior quæ partis dextræ. Propter primum huius sciendum ꝙ experimẽto percepi crebrius valde lat⁹ dextrum paralyticari sinistro: præcipue cum ipsa vt frequenter eueniat ex apoplexia minori. vñ (cõ. aph. 13 versus fi.) apho. 3. His qui satis senioribus catarros ꝑ raritatem et eliquationem venarum vt repente pereãt, hos autem ꝑ apopleticos seu paralyticos fieri in dextris. Quare alia translatio, celeriter pereũt vel in dextro latere paralysim sustinebunt. (Post me.) Sed de aere & aqua: alijs vero desiccantur latera dextera. quod ostenditur: quia paralysis ad multum accidit ab apoplexia minori ex materia ꝙ multũ phlegmatica replente vẽtriculos cerebri: minus tñ ꝙ in maiori. Quam quidem phlegmaticam in seipsa natura expellit ad latus dextrum. Tum quia maior pars huius materiæ colligitur in parte sinistra, cum sit infirmior dextra. N Repletur ergo magis, cum natura semper expellat quod superfluum ad partem imbecilliorem. Ea vero impleta nõ poterit in ipsam fieri expulsio cum plenum non recipiat sed uacuum. expelletur igitur ad dextram minus repletã: Tum quia fulcita est in sinistris, motus autem & propulsio in dextris: Tum quoniam vię & meatus latiores sunt in parte dextra ꝙ sinistra causa calidi, & quia ipsum cũ sit attractiuum præcipue. Crebrius igitur in latere ꝙ multum accidit dextro. Sed contra videtur enim magis in sinistro ꝙ in dextro contingere. Quoniam Serap. Si humor viscosus abundet super duos ventriculos cerebri anteriores, facit apoplexiam. (1. bre. c. 15 circa prin.) Si vero super posteriorem, paralysim inducit. Si in latus debilius trãsmutatur, hoc autem est sinistrum. dñia euidens. 47. Contingit igitur amplius in sinistro. Dicendum ꝙ latus debilius in hmõi apoplexiæ labore illud est quod natura stimulata reddit O magis aptum recipere vt ostẽsum materiam a cerebro in latus propulsam. vnde tertio secunda. Non elongatur (Cap. 2. in medio.) quin seruet naturam vnius. duorum laterum purgando vt expellat materiam ad latus quod est debilius, & pro id est, quod magis extat susceptibile materiæ primum, id autem dextrum vt ostensum. Propter secundum vero hmõi sciendum ꝙ deterior paralysis est curatione quæ lateris dextri ea quæ sinistri: nam is ſm veterem vt ostensum. 174. est deterior morbus qui cum disconuenientia et (2. apho. Apho. 34) improportione particularium contingit eius opposito. Sed talis est paralysis dextri lateris, cum magis ipsum eidem contrarietur ꝙ sinistrum, ꝙ caliditas motus & fortitudo cum reliquis monstrant. Neq; instandum ad istã rationem vt plures modernorum dicẽtes sermonẽ Hip. verificari in acutis tantum: qm̃ scribitur primo secunda. (Do. 2. fẽ. 1 ca. 11. in medio.) ꝙ in habitantibus septentrionis loca non accidit epilepsia: eo ꝙ sunt interius sani. & quia calor innatus est multus, quę si accidat erit fortis, qm̃ non contingit eis nisi ꝑ P fortem causam. Et eodem tertio. 14. Homo de quo vehementius timetur cum aduenit ei hydropisis est ille cuius (Tra. 4. c. 4 post me.) complexio naturalis est calida & sic. Non enim ægrotat per contrarium suæ causæ nisi ꝑ rem magnam. Epilepsia vero, nisi dũ spasmat, & hydropisis ęgritudines sunt chronicæ. Adhuc illa ægritudo difficilioris est curationis, quæ amplius lædit fontem & materiã vitæ ac nutrimenti, & ita curationis fundamen tum. Talis vero est paralysis lateris dextri magis ea quę sinistri, cum cor virtute magis respiciat dextram. dñia. 47. Hepar autẽ situeẽ in eadem. Eti. morbus colligẽs materiam ampliorem plus ꝙ disseminatam & insertam, deterior curatione redditur, sed hmõi est paralysis lateris dextri (vt ostensum) neq; in ipsa fulcire possumus curationis basim, cum partium sit læsa nobilior. Itaq; paralysis dextri & maxime quæ ꝑ apoplexiam cõtingit minorem peior est cura ea Q quæ sinistri. Fortassis autem si esset aliqua paralysis seu mollificatio particularis, cum hmõi causa absq; cerebri & nuchæ & aliorum principalium læsiõe possent, puta quæ propter ligaturam quæ sinistri lateris illa quæ dextri ceu in podagra contingit sinistra & dextra ac in plurimis talium passionum cum curatiua principia saluentẽ illæsa magis. Et sic audiendus est dicens Paulus paralysim dextræ partis facilioris curationis ea quæ sinistræ.

PROPTER QVARTVM vero. ad primum apparet quid dicendum. Ad aliud vero dicẽdum per interemptionem hic, & licet latus dextrum sit calidius & siccius sinistro q; fortius: debilitatum tamen & infrigidatum ac humectatum non remanet quid quo possit ratio curationis haberi, sicut si foret in sinistro: per viam etiam reumatis ostensum ꝙ materiam hic maiorem suscipit sinistro. Ad aliud siłr quid dicendum apparuit: verum enim cum latus dextrum in sui permaneret dispõne naturali

A turali quod secus hic accidit. Ad aliud dicendum, q licet per modum congestionis seu aggregationis materię nutrimenti superfluę plurimum ipsius aduenit in parte sinistra q in dextra, per viam tamen reumatis vt visum amplius corruit in dextram. Ad aliud dicendum, q sermo ille verificatur relatione partium reliquarū ad cor tamen si ei accidat nocumētum ex aliqua fortiori causa, deterius remouetur: cum non sibi auxiliū adueniat aliun de vt in corde ostendit læsio. Ad aliud dicendum, q non est simile, cum non adeo huiusmodi morbi lædant partes quibus accidit vt paralysis ab apoplexia contingens. Amplius enim naturæ læduntur principia, in quadam tamē (ceu tactum) paralysi particulari secus potest contingere.

DIFFERENTIA. CLXXXIIII.

B QVOD in tortura faciei locale remedium ponendum sit sup partem visam sanam ostenditur per Alexandrum in proble. quærentem pp quid in paralysi maxillæ non ipsi afferim⁹ auxilia, sed alteri. Adhuc locale remedium debet apponi super partem visam sensibiliter infirmam, cum medicus sit artifex sensibilitatis & euidentiæ. Hmōi vero est quæ sana: vnde Alexander ibidem. Videtur musculus qui est fm alterutram maxillam san⁹ infirmus, & infirmus vt sanus. Eti. Locale ponēdum est auxilium super partem fluētem cum in ea compositio corrumpatur: ipsa vero vt dicunt est quæ sana videtur.

Rursus. super partem mollificatam seu resolutam remedium applicandum, vt humiditates exiccentur illam imbibentes, hæc autem apparens est sana, cum non refugiat uersus suum principium: sed magis reliquum videat impellere. Itaq super partem apparentem sanam locale situandum est auxilium.

C IN oppositum tertio. A. secunda. Quidam dixerunt q latus ægrum in tortura est quod sanum videtur, quamuis causa sit in ipso & latus sanū agit actionem propriā. Sed hoc fm plurimum nō est verum. Nam anatomia & quod scitum est de dispositione lacertorum faciei facit te scire corruptionem hmōi. Itidem. Super locum in quo est morbus remedium applicandum: talis vero quí non sanus apparet cum in eo ægritudo extet compositionis. vnde interiorum. 4. Sanum latus vt scitis erga mollificatam conuertitur latitudinem. Rursus. quorum sunt ortus differentes, ptractus, & fines, diuersis egent remedijs. Huiusmodi uero est alterutra laterū pars in tortura. Itaq super latus infirmum & non visum sanum locale figendum remedium.

Cap. 15

Ca. 2 in fi.

PROPTER PRIMVM vero sciendum, q tortura est officialis ægritudo in facie qua ipsius pars ad innaturalem trahitur partem, formaq permutatur naturalis eiusdem, ita vt remoueatur bonitas obuiationis vtrorumq labiorum & ambarum fm partem palpebrarum A. cuius quidem causa vel est mollificatio seu paralysis aut dissolutio chordæ incisio, aut spasmus lacertorum faciei & palpebrarum. vñ de causa secundo. Scema quidē fm naturam corrumpitur aliqñ vt elephantiosis: phthisicis & hmōi. Interdum vero fm accidens, sicut in dissolutis seu paralyticatis, vel spasmatis, aut phlegminantibus, vel induratis: aut neruo abscissis, uel chorda, siue duris cicatricibus alligatis. In omnibus his talibus in aliam particulam repens fit particula, alias fm aliam. Tortura nanq hic euenit propter læsionem factam in neruis venientibus a tertia coniugatione neruoꝶ cerebri & quinta sub ossibus paris vtrinq duobus sepulta & defensa & a neruis venientibus q plurimis colli spondilibus, ex quibus cum ligamentis & carne construitur colligante panniculo lacertus. A qua quidem passiōe & si duo musculi latigonales hoc nomine noti apud. A. velut culcitra fm Gal. existentes quoq vnicuiq sunt quatuor venientes a

D

3.2.ca.15

1.p. do. 5 fū 2.ca.6 circa prin.

totidem partibus branchi seu rami principaliter peccent nihilominus compatiuntur qui labioꝶ quatuor duoq nasi: in qua etiam passione qui oculorum cum palpebris & ppriæ in parte torturæ contorquetur musculi. Nosce quoq q si omnes nerui qui cerebri patiuntur & p consequens reliqui, consurgit apoplexia. Si vero qui fm alteram sunt partium omnem paralysis seu dissolutio. Si autem fm aliquam partium mollities causatur illius partis, q si partis alteri⁹ faciei tortura vel eneruatio. 3. interioꝶ.

E

Colli. c. 11 fi vti. partic. cap. 4. in medio

Ex qua tamen coniugatione neruoꝶ spondilium manibus paruis nerui mandentur veraciores discordes reperio. 4. enim de accidenti scribitur ita. Sensus manuum quibus spinalis medulla patitur fm quintam spondilem perit omnis cum motu, quibus vero fm sextam non omnis. Primæ nanq brachij partes impassibiles custodiuntur. Multo autem vtiq magis si fm septimam spōdilem spinalis patitur medulla, si autem quid post ipsam non adhuc quid patiuntur manus. Cui quidem sermoni alludit primo secunda vtcunq taliter. Si ergo situs ex communitate fit sicut qñ per nocumentum quod est in digito ex causa antecedente cognoscitur quando est pp nocumentum quod sexto ex paribus neruoꝶ colli accidit apparet igitur ex his seriebus q fm quintam spondilem & sextam demum, minus autem fm septimam minime vero fm octauam nerui deferuntur in manus paruas. In contrarium primo interioꝶ quis cadēs de vehiculo cum iret Romam in principio spatulæ percussus fuit in quo tribus digitis manus sensus iam. 30. dieb⁹ defecerat motu illæso custodito, de quo præsumpsit Gal. q in prima excisione nerui qui post septimam spondilem percussione particulam aliq phlegminantem duram dispositionem habere. Sed neruus qui est post septimam spondilem & ante octauam ex pari ægredit neruoꝶ octauo vnde practicę quinto vbi hic refertur casus concluditur ita in com modum hic neruis contingit qui ad annullarem medicū & medium digitos sensum ferunt: quibus a spondili est origo. 7. colliget. Quare theori. secundo & primo prima expressius de hoc anothomiçatur ita, plurimum septimi paris neruoꝶ colli peruenit ad adiutorium: quidam tamen rami vadunt eius ad collum, caput, dorsum, & diaphragma cū ramis quinti associati. sed octaui post commistionem & societatem omnes ad brachium & asseid uel vlnas perueniūt, neq eoꝶ quis peruenit ad diaphragma. Ramus tamen qui est ex quinto pari versus partem directus manus spatulam non pertransit, neq qui ex septimo adiutorium: sed ille qui ex spatula in brachiū peruenit est ex octauo misto cum primo ramo qui nascitur ex spondilibus dorsi & ad dorsum tendit. Dicendum q hic sermo secundus est verior & particularior: qui autē de accidenti vniuersalior. Per manus enim adiuit earum exordia supre:na vt spatulas cum ipsarum iuncturis ad quas quinta pars neruoꝶ rami & sexti dicuntur peruenire, aut lęsio facta in neruoꝶ explanatione circa quintā spondilem non fuit eius tantum: sed communicans his quæ inferius. Q. autem prius sit acceptabile dictū ostendit: quod vidi de quodam adolescente super collum ex gradibus cadente: vbi percussionem incurrit circa spondilem septimam, in qua factus est tumor, & phibitus motus tandem in manibus totis. Cum autem eum iuuarem, melius habere incepit, motū in manu dextra reassumens a focilibus in antea, sed adiutorij extremum cum focilibus mouere non poterat: in sinistra vero magis erat contra, quod contingebat fm læsionem aut salutem neruoꝶ ortoꝶ a septima et octaua spondilium, qui tandem sanatus perfecte tumore medicamine soluto. Sit tamen imprę sentiarum dicere tantum de hmōi auctorum contrarietate. Fortasse nanq eius amplior sermo deinceps cōcurret.

Colli. c. 10 post prin cap. 5. in medio.

F

Doc. 3. c. 1 in fine.

cap. 6. post mediū & li. 3. c. 10 in fine.

Ca 16. iuxta finem.

G

Ca. 10. iuxta finem. Do. 5. ca. 3 in me.

Cap. 8

H

Est autem facies pars quæ sub craneo anterius in homine solutio ppriе reperta. historiarū primo. Locale quidem

I dem remedium est auxilium post vniuersalem euacuationem seu purgationem ꝙ plurimum administratum, cum in paucis aut in nullis talium hmōi contingat ægritudo, absq; corpis plectoria vel cacochimia, quę prius euacuatione indigent, aut purgatione. Res equidem videtur aliqua talis & est ipsa, vt aurum perfectum aut hō: quandoq; vero neq; videtur neq; existit, vt homo Asinus. Interdum quoq; videtur & non est ceu fixæ distantes stellę apparent non scintillantes scintillare. Nonnunꝗ est & non videtur vt appositione diuersorum colorum superficies existens plana concaua de longe apparet, quod autem certificat istorum amplius sunt duo extrema: consequenter vero quod existit: non tamē visum reliquum autem fidem plerunq; fraudat.

PROPTER SECVNDVM autem sciendum, ꝙ aliqui ambiguitatibus & diuersorum auctorum seriebus paralogizati dixerūt latus visum sanum fore infirmum alteri vero contra, & ideo secundum hoc diuersimode re
K medium applicādum locale: quid autem de hoc mox videbitur ex dicendis.

PROPTER TERTIVM vero sciēdum, ꝙ eneruatio seu tortura si fiat mollificatione aut chordæ dissolutione vel incisione apparente quod exterius ipsius, tūc super partem visam sanam ponendum est remedium, cū ea taliter sit ægra, & ideo fluens trahitur a sana perficiēte sanum actū directe. Apparet enim superficialiter in tortura ꝙ latus quod cōtrahit sit sanum. Contrahens enim & recedens ab eius debito situ ægrum: vt duo trahentes funis extrema seorsum rotulæ infixæ, qui enim plus trahit videtur reprimi & alter subleuari. Si uero tortura contigerit a spasmo humectante vel exiccante: aut a pate vel
Coll.2.de ac.& mor. Ca.7.in medio. &.4.inter. ca.2.inf. duritie cicatricis ſm Gal. super partem apparentem infirmam & vere huius entem ponendum locale auxilium vt durities aut nodosa cū in altero laterum fuerit pendendi; quod series insinuāt præmissæ. Fulcitur quoq; medio breuiori, quoniam super partē veraciter infirmam quic
L quid sit de apparentia quandoq; phantastica locale applicādum remedium: hmōi quidem est pars visa sana in tortura causata ex mollitie vel ei proportionabili. In ea vero quæ a spasmo & sibi similib⁹: talis quidem est visa & existens infirma, propter quod in hac locale remediū ponetur super apparētem sanam partem cum realiter sit ægra. In reliqua vero tortura super entem infirmā & apparentem, quod & signis discernitur certis, quādo enim a dissolutione contingit eneruatio sensus & motus in ea sunt hebetes, & sentitur in cute lenitas & in lacertis absq; extensione, & demergitur oculi inferior palpebra: & partium altera panniculi palati: consequens torturā est mollificata humida laxa: & quia aspectus fit ad inferiora, videtur patiens .q. meditari. Quæ autem fit a spasmo sicco vel humido nota habet signa in parte spasmata, ceu contractio cum repletione non siccitat: stringitur causa cutis
M frontis in illo latere & extensio in altero fit latere: paucitasq; adest saliuæ ac sputi cum sensuum turbatione. Apostematis vero nota sunt signa in eius parte.

PROPTER QVARTVM vero. ad primum dicendum ꝙ Alexan. loquitur de tortura facta ꝑpter mollificationem in qua concessum remedium ponendum super partem visam sanam. Ad aliud dicendū: licet medicus sit artifex sensibilis & euidens, eius tamen sensibilitas & manifestatio veræ debent esse & non sophisticæ quales sunt quæ in tortura apparent ex dissolutione. Nā dictum est quoddam apparere: non autem existere super quod locale non est applicandum auxilium. Aliud sit concedendum, cum lęsio sit in parte visa sana, licet enim in parte apparente infirma corrupta videatur compositio: non tamen proprie: sed per alligationem quam habent musculi vnius partis cum his qui alterius. Quando enim qui sunt alterius partis mollificantur alteri actū suum exercentes contrahunt non habentes aliquid æquipotens. Ad aliud dicendum, ꝙ hmōi tortura contingit ex paralysi siue dissolutiōe: vnde super eam remediū ponendum quādo illic ægritudo existit. Ad ea etiam quæ alterius partis apparet quid dicēdum: quoniam sermo est in tortura facta spasmo vel apostemate, & quia hmōi sæpius euenit ꝙ ea quæ mollificatione, ideo dicit A. hoc ſm plurimum nō esse verum. Ad aliud dicendum: ꝙ in loco sano non est ægritudo compositionis, cū tortura mollificatione contingat nisi apparenter & non vere. Cum enim lacerti vtrinq; habeant suum actum perficere: si qui ex vna parte deficiunt alteri suam perficientes actionem. non eis correspondentibus refrenantibus contrahuntur in seipsos & videntur infirmi, cum tamen extent. In tortura vero ex spasmo euenit secus.

DIFFERENTIA. CLXXXV.

QVOD vinum competat in ægritudinib⁹ neruorum ostenditur: quia tertio secūda. Vinum antiquum paucum cōfert valde ęgritudinibus neruorum omnibus. Et firmatur: quia practicæ .5. Vinum propina vetus modica ꝙtitate vt venter ostendit & oculus. Hęc autem neruosa, multo igitur magis quod medium a nouitate secedens, cū sit antiquo amplius naturæ accommodum: tripliciter enim tempore variatur. dña.70. Rursus. morbus is aut erit ex inanitione, & ita confert vinum maxime, cum humectatione curetur: vinum nanq; humectat, tale enim actu similiter & potentia, cum inter cętera celerius subeat & amplius in partes. Cito enim replet corpa obnoxia inanitioni. apho.2. Ratio etenim nutritionis in eo saluatur maxime, cum calidum sit & hu. dña.70. vel ex humore erit replente, vt phlegmate: cholera vel melancholia aut sanguine. His autem singulariter cōfert: phlegma enim digerit, incidit & resoluit, choleram rub. in vrinam extrahit, & nigram labere facit velociter, quia cogit exire contrarietate flectens illius nocumētum. primotertia. sanguinem etiam clarificat: feces ipsius in euacuatiuas deriuando partes.

N

O Cap. 4. in medio. Ca 16. p⁹ medium.

C6. apho. 21

P

Amp. quo virtutes animales alleuiat & requiescere facit, confert neruis, quoniam iuuamentum fundamento neruorum vt cerebro ministrat. hmōi est vinū etiam inebrians. Alman. 4. & tertia primi. Et curatio ac etiam reductio perficitur contrario, nerui vero sunt frigidi & sicci: vinum quidem vt dictum calidum & hu. Itidem contrariorum contrariæ sunt rationes secūdo de ge. & cor. sed vinum causat ægritudines neruorum repletionales vt paralyses: spasmos & consimiles. Curabit itaq; illas quæ de inanitione saltem. Vinum igitur confert neruorum passionibus.

Do.2.c.8 in medio.

Colligitur ca. finali. Do. 1. c.8 versus fi. T.c.56

IN OPPOSITVM quinto theo. Vini proprium est cerebro nocere et neruis, in eos enim materias penetrare facit. tertio secunda. vnde Mes. in practica. Vinum uitare oportet. Facit enim ad neruos penetrare materias quæ forsitan non penetrarent. Et scito ꝙ inimicum est oculis vinum & neruis. Amp. omnia interimuntur et corrumpuntur a contrarijs de distemperantia inæquali. Vinum autem neruis contrariatur, cū sit calidum & hu. sufficienter. Ipsi autem frigidi & sicci nō multum a cutis recedentes tꝑamento: complexionum apparens primos itaq; vinum ægritudinibus neruorum non competit.

ca.30. 4.f. cap.4. post principiū.

Q Sū.4. ſ. de paraly. post principiū.

Do.2.ca.4 in medio.

ca.7. iuxta finē. & li.2 cap.3. ante medium.

PROPTER PRIMVM siquidem sciendum, ꝙ quid sit vinū, eiusq; multiplicitas, quidue neruus, & morbus differentia monstrauit. 70. 41. & 42. Nosce quoq; ꝙ vinum sumitur aut gratia nutritionis: prout cibum & seipsum deportat in partes & conuertitur in eas: aut medicationis causa secundum quòd alterare sibi & cōfortare taliter inexistit.

PROPTER SECVNDVM vero sciendum, ꝙ aliqui dixerunt vinum competere neruoꝝ passionibus:

Tum

A Tum quia calidum eorum remittens frigiditatem: Tum etiam quia ipsorum superfluitates vtplurimum coquit et digerit. Sed hæc non valent, cum peritiores cōtrarientur eis veritatis çelatiores, licet enim neruos calefaciat & humectet, ea tamen sunt natura neruorum elatiora ita vt illis noceant cōtraria excessu facta: sui etiam subtilitate penetrando & superfluitates in ipsos nocet inducēdo: neq; materijs eorum confert modo quocunq;, sed quādo fuerint digestæ naturam in earum excitans expulsionem.

Post prin. Alij vero dixerunt id conferre quia virtutem confortat, & digestionem procurat, & maxime cum humores fuerit crudi. vnde quarto de regi. sa. Vinum & digerit semicrudos hu. pręomni alio. Sed id similiter nō stat, quia hoc accidentaliter eis aduenit vt ostēdetur, hic autem magis quod per se sicut apparebit expetitur.

PROPTER TERTIVM vero sciendū, q; vinū simpliciter & per se nocet neruis & proprie alitionis gratia datum, vt illustriores cōiter exponunt & præcipue B subtile: acutum: citrinum: quando fuerit antiquum potissime, oppositū vero minus. Quod firmatur, quia quod neruos relaxat & dissoluit, materias in ipsos deducens, non confert eis, immo eos perampliius lędit, tale quidem vt scribunt est vinum: ipsum nāq; subtile penetratiuum: existit. In neruis etiam debilis digestionis existentibus in digestum conuertitur in acetum: nihilq; vt firmant neruis inimicabilius est aceto, intātum vt dictum sit re. acu. T. c. 41 3. fœminis plus ipsum propter læsionem vuluæ q̃ maribus inimicari, neruosa enim existit. Eti. A quo præcipitur a dogmatioribus abstineri suspectis neruoꝝ ægritudinibus ipsorumq; ipsas inducit: neruos lædit: sed vi- Proble. 6. & 17 num est tale. proble. 3. & complexionum tertio. quod signo fulcitur, videmus enim homines vinum non potan- Cap. 2. iux ta finem. tes propter legem vt Agarenos, aut propter carentiam: quia illuc non perueniat, uel inopia seu abominatione fa- C tali, vel pietatis studio, neruorum passiones incurrere minime. Sic igitur vinum neruis simpliciter nocēs non confert, & similiter sicera et maxime pomacea. Per accidens autem & medicatiōis causa potest interdum eisdem conferre, quia ipsos humectet cū fuerint exiccati, & proprie aquę admistum non paucæ, velut in spasmo qui ex inanitione, vnde in diuisionibus. Detur in potu vinum cū Cap. 17 aqua multa. & tertio secunda. Si misceatur vinum cum Ca. 7. ante medium. Ca. 27 fi. c. 42 aqua quā bibit, nō est remotum a rectificatione. Breuiarij siquidem primo. Sumat in potu vinū subtile velocis penetrationis, & id videtur non plurimum iudicio distare ab eo quod fortius multæq; fuerit aquę cōmistum. Et firmatur: quia aqua humidissima apparenter trāsire: tamē moratur tertio re. acu. vino vero commista subtilitatem acquirit & penetrationem vt deueniens in neruos sine læsione dupliciter humectet, substantialiter propter vinum aqua remollitum: ita vt absq; siccitate humectet in ipsos D conuersum, & accidētaliter propter aquam qd' est quodAm deforis irrorare. Cōfert etiam aliter accidente, quia Ca. 9 & 11 materiam digestam incitat in expulsionē calore naturæ instrm fulciendo. Prius autem spargens eandem & amplians incrudat & nocet non parum quod febres totius signant passiones. 11. curatiuæ: prodestq; itidem: quia uirtutem roborat & confirmat, quod denotat in syncopi eius indifferens exhibitio. Spiritum enim & cor vrr confortat: animam enim lætificat et gaudere facit, adeo vt nihil inueniatur quod ipsius vicem suppleat. Alman. 4. in Cap. 13 casu tamen & accidentaliter confert. Nosce quoq; q vinum vniuersaliter nocet alitionis datum rōne. Medicinæ autem confert gratia quādoq;, aut si forte nocet neruis simpliciter, confert tamen illis modicū appetitus gratia, diuersificatum enim fm minus & amplius diuersos inducit effectus. vnde Dioscorides. Vinum vetus si mul- Ca. 671. in principio. lo at. tum bibitum fuerit, præ nimietate virtutis neruis & sensui contrarium est, pro suauitate autem modicum bibitū

E bonum extat. quare tertio prætactum secunda. vinum antiquum paucum confert ægritudinibus valde neruoꝝ Cap. 4. in medio. omnibus, plurimum enim ex eo sumptum est res nocibilior: ita vt de ipso dicatur quod exponitur de squilla se- Ca. 591. in medio. cundæ secundo ita. Nocet neruis sanis parumper conferendo doloribus neruorum & iuncturarum paralysi & sciaticæ proprie. Sicut nanq; vinum prohibendum est in neruorum passionibus: ita & in his quæ arteriarum, ipsum enim neruosa & frigida lædit maxime. vnde tertio 22. Oportet patientem dolorem iuncturarum dimittere Tra. 2. c. 7 versus fi. vinum omnino vsquequo sanet ex eo integra sanationes: q; si aliquando concedatur in hmōi vinum id: per accidens vt tactum euenit: aut propter abusum prauum quo Ca. 32. iuxta finem. in dilectionem deductum est infirmis. Propter quod Rasis concedit de iuncturis qn̄q;, satagit tamē id interdum meliorare admistione passularum mellis & apij spermatis: quod autem amplius conuenit est mellis aut çucchari F aquæ secundum tamen materiæ varietatem.

PROPTER QVARTVM vero, ad primum dicendum: q;. A. non dicit vinum simpliciter conferre: verum antiquum coniunxit & paucum: quod per accidēs vt visum confert medicinæq; gratia: virtutem enim confortat & materiam educit. Ad fulcimētum vero dicendum, q; venter non est simpliciter neruosus, uerum etiam carnosus & proprie illius intrinsecum fundale: licet neruosum dicatur respectu eius quod extrinsecum hmōi. Neq; etiam in substantia oculi certe natura dominatur neruosa: sed amplius aquosa. dria. 64. Aut licet vinum absolute. Alman. 4. noceat oculis, per accidens tamē eorum materiam vel spiritum iuuat vt indicatur aphor. 6. Modicum etiam q̃titate concessum. Ad aliud dicen- Ca. 11. ante medium. Apho. 31 dum q; vinum non confert spasmo ex inanitione simpliciter: verum commistum aquæ vt tactum plurimæ, aut per aliud ceu tactum: licet etenim vinum conferat neruis G rōne medelæ, nocet tamen (vt ostēsum) eo q; materias in ipsos deducit crudas, cum eo q; eorum dissoluit substantiam. Similiter ostensum est quomodo vinum cōferat & quando gratia materierum contentarū in eisdem. Ad aliud dicendum, q; etsi vinum simpliciter noceat neruorum fundamento ac ipsis: virtutem tamē eius alleuiat & requiescere facit atq; hmōi instrm spiritum. v3. animale: vrinam etiam prouocat, & sudorem, reliqua relinquens superflua & proprie non in fieri verum in facto esse, & ideo ebrietas vt dicunt continua esse non debet. Cauetur enim in eo cuius cerebrum est debile. Maius nanq; nocumentoꝝ vini nō est nisi in cerebro. tertia pmo. Passio ve- Doc. 1. c. 8 versus fi. ro neruoꝝ præparatis debile cerebrum habentibus concurrit. Ad aliud dicendum, q; q̃q; vinum opponatur neruis in complexione ita vt eos reducat siue ipsoꝝ curet passiones sibi, tn̄ illi alia insunt præmōnstrata nocibiliora: vel vinum est amplius calidum & hu. q̃ nerui sint H frigidi & sicci cū immediate & ꝑprie sensitiui iuxta temperamentum sint cutis: ita vt neq; neruos reducat, neq; illis opponatur directe. Ad aliud dicendum, q; illud verum est in p̄dicatis per se, non autem in his quę per accidens, cum ostensum sit vinum neruis per accidens iuuamentum ut nocumentum p̄stare. Nocet nāq; paralysi & ꝑprie sumptum in multa quantitate materiam multiplicando & in neruos illam amplius figendo: parum autem acceptum similiter dictum est iam conferre.

DIFFERENTIA. CLXXXVI.

QVOD coitus non conferat ægritudini phlegmaticæ monstratur, qm̄ sperma qd' coitu emittitur nō est phlegma, cum illud sit vtilis superfluitas vltimi alimenti sanguinei: hoc autem primi. 36. Conferentia sit ipsius passionibus phlegmaticis eo q; ipsarum educat materia. Et fulcit: quia impossibile sit cibum conuerti in chilum, nisi ex ipso generentur superfluitates

tates phlegmaticę, cum phlegma sit primum indigestum proueniens ex cibis. dña. 33. quod autem multum tale ꝙ multum distat a spermate. Eti. Quod corpus desiccat & minuit virtutē naturalem, ideoq; infrigidans ægritudini, cum ea sit frigida, non cōfert phlegmaticæ, hmōi vero secundam Io. est coitus. Rursus. quod lædit maxime partem phlegmatis causatiuam & receptiuam in curatione passionis ex eo generatæ, non iuuat. Itidem nanq; grandius valde suscipit nocumentum conferētia ea vero est stomachus. vnde tertio. 13. Plurimū quod inuehitur in stomacho aut generatur in eo ex hu. est phlegma. quare Isaac ipsum posuit phlegmatis susceptaculuз: sed hic maxime prosternitur vt monstratur ex coitu.

parti. 5.6 epi.cō.25

Tra.1.c.16 in medio. Feb. 5.c.9 post me.

Amp. aut confert per se vel per accidens. nō quidem primo: quia euacuatione mediante. neq; secundo: eoꝙ talia eligenda sunt per se secundum virtutem & non secundum accidens & apparentiam. Adhuc. si iuuaret libido ægritudines phlegmaticas, ipsius præciperetur vsus, cum non sit medicorum gratiosos insufficientes ponere vt febribus apostematis, tyriæ, & similibus quæ phlegmatis: id vero nō iubent, verum eius oppositum magis, non igitur coitus passionibus confert phlegmaticis.

K

IN OPPOSITVM Hippo. epidi. 6. quinta. cum alijs plurimis. Palin. Quod animā hylarem facit corpus alleuians, ægritudinibus confert phlegmaticis & melancholicis maxime: hic autem coitus. Alman. 4. & in techni apparēs. Eti. Quod calefacit & desiccat, phlegmaticis confert ægritudinibus, cum frigidæ sint & hū. Talis vero est coitus: ex multa enim concussione corpus calefacit & desiccat consequenter. Io. Itaq; coitus ægritudini confert phlegmaticæ.

T.c.25 — Ca. 17. in prin. — Lib.3. t.c. 35 in epi. — Vbi supra imediate.

PROPTER PRIMVM vero sciendū, ꝙ quid sit coitus cum eius multiplicitate, differētia visum. 124. quid est ægritudo. 72. Est autem phlegmatica ægritudo vt reliquæ cōplexionales, duplex, quædam siquidem absq; humoris vitio, altera vero cū eo. 74. Et hmōi vel diffunditur per omnem partem fere: ut in se. lepra: scabie: hyposarcha: cacesia & talibus. Aut in partem consolidaſ, ceu vndimia, colica & huiusmodi.

L

PROPTER SECVNDVM autem sciendum, ꝙ qualiter aliqui & maxime Epicurus negarūt hic coitum & vniuersalius conferre ostensum differentia. 124. Quidam vero plurimas coitus aduertentes iacturas in eius hęsitauere iuuamentis omnino: sed quid de hoc ex dicendis in amplius apparebit.

PROPTER TERTIVM vero sciendū, ꝙ coitus confert ægritudinibus phlegmaticis: modificatus tamen vt ostendetur. vnde Hippo. Libido a phlegmate ægritudinum proficuum. Democri. vero. Vsus Venereus maxime quæ est phlegmate fiunt ægritudinibus extat adiutorium magnū, quare Oriba. ad Eustachium. Ægrotantibus ex phlegmate Venus optima. & proble. pria & 4. Propter quid coitus confert ægritudinibus quę ex phlegmate. & quinto theo. melancholię passioni prodest, confert etiam phlegmaticis morbis. Tertio vero. 20. Coitus cōfert ægritudinibus phlegmaticis: vt autem horum verificentur sermones, oportet ipsos prius indicationibus subinniti quibusdam sicut ostendi proble. Aristo. expositione, & demū id idem firmare. Propter huiusmodi primum sciendum, ꝙ caliditas expetitur coeūtis innata fortis, quam nō destruat spermatis exitus, quod indicat desiderium cibi. A. Sed quomodo dicet quis in ægritudine phlegmatis poterit calitas innata fortis esse. Dicendū ꝙ non simpliciter sed vtcunq;. Potest nāq; phlegmatica ægritudo esse in aliqua partium & maxime ventre, & cor cum alijs principalium sit sufficienter calidum forte: sit etiam ægritudo cum humoris vitio. Repletis. n. competit coitus, adsit etiam stomachus non debilis prostratus & maxime melancholicus. Quem coitus lædit

Epi.6.parti.5 — T.c.25

M

proble. 50 — proble. 16 — Ca. 36. in medio. — Tra. 1. c. 5 in medio. — Vbi supra imediate.

Vbi supra imediate.

ꝙ maxime: iuxta illud tertij. 13. coitus est ex rebus magis nociuis stomacho, & dimissio eius ex rebus est conferentibus magis. vnde illius. 20. Dimissio coitus est cōuenientior res ei qui stomachum habet debilem, non sint quoq; eius neruosa cum cerebro, oculis, ac corde debilia: neruis enim coitus principaliter obest: licet enim cōferret ex parte materiæ quæ educitur: nocumentū fortassis magis consurgit neruosorum causa: quod patientes iuncturarum lęsiones ostendunt. Non sint etiam in corpore aliqua corrumpi parata uel corrupta ceu in scabie phlegmatica. vñ quarto septima. Scabiosus dimittat coitū omnino. Ipse nanq; mouet materias ad exteriora & excitat vaporem putridum calidum venientem ad partem superficiei cutis, quare putrefit illic, & in lepra similiter cum tyria, ex phlegmate nanq; causatur. 175. in qua præparatio non raro deducitur in actum. vnde quarto. 3. Oportet ut alienetur leprosus a coitu penitus: neq; sit putrefacta secundum corporis totum vt in febribus aut secundum partē: ceu in vndimia. Coitu enim corpꝰ inflammaretur & dissolueretur. Amp. commisceretur malignū cum benigno ex motu & agitatione: quare in hmōi nō præcipitur coitus, sed tacite potius prohibeſ. Propter secundum huiusmodi sciendum coitum mēsurate adhibitum: vt ostensum. 123. phlegmatis conferre morbis, quoniam illud qdꝰ materiam educit phlegmaticam, calidum excitat naturale sopitum, corpusq; calefacit & desiccat: ægritudines iuuat phlegmaticas, talis vero est coitus. Educit enim de phlegmate partem non paruam, cū in talibus præcipue sit quoddam superfluum spermati assimilatum: vnde Aristo. Coitus confert ęgritudinibus phlegmaticis, quia eo superfluitas phlegmatis expurgatur, & natura simile phlegmati: quare coitus auferēs multum phlegmaticum: iuuat. Et ideo video phlegmaticos emissionis multæ: ac crebræ, maxime cum ventositas coadiuuans erectiua. Et firmatur similitudo eo ꝙ cerebrum cum eius ortus est phlegmaticum. Plurimum autem materiæ spermatis descendit a cerebro. differentia. 34. vñ de aere & aqua. Quibuscunq; inciduntur venæ quæ post aures, hi prorsus oi orbantur generatione. & ideo quæ cerebri læduntur coitu ꝙ plurimum. proble. apparens. Excitat & naturæ calidum motu & eductione, ex hisq; duobus subsequitur calefieri & desiccari. Rursus signo notatur: quia est videre pueros phlegmaticos ægritudinibꝰ phlegmaticis multum ægrotare minores & hebetes permanere. Quando autem coire incipiunt, sanos reddi, maiorari, ac velocitari multum iuuat igitur coitus ægritudines phlegmatis vt expedit: tamen conditionatus & indicationibus prætactis determinatus. Sunt autem huiusmodi ægritudines quibus is confert, foda maxime a consueto capite mox abscisso vertigo, seu scotomia, modus quis epilepsiæ, subeth, malitia animæ, tenebrositas visus, & vniuersaliter sensuum hebetudo, deiectio appetitꝰ, dolores & grauitates renum repletorum emunctoriorum, ancharum & earum vniuersaliter quæ circa pudibunda partium pręseruat ab eorum apostematibus, pręfocatio matricis, & omnifariam tollit vaporem fumosum præcipue retentione seminis diu coartatum: qui tandem petens cor et cerebrū symptomata inducit ꝙ praua: mox ēt accidentia quandoq; interiorum cum. 124. euidens. 6. Confert etiā coitus regulatus non modicum propter eandem causam ægritudinibus melancholicis. Halyab. & Alman. Dilatat enim animam hylarem & iocundam reddens. vnde tertio. 20. Coitus confert melancholiæ & pluribus ęgritudinibus cholerę nigræ. pp quod dilatat & expellit fumum spermatis aggregatum a parte cerebri & a corde.

N — Tra 1.c.36 in fine. — Tra 1.ca.6 versus fi.

Tra.1.c.7 in prin.

Tra.3.c.3 in medio.

O

5.proble. proble. 50

P — versus fi.

4.proble.1 & complexionibus aliis.

Q

Ca.4. post principiū. — 5. theo. cap. 36. in medio. — Li.4.c.7 in prin. — Tra 1.ca.5 in me.

PROPTER QVARTVM vero. ad primū quid dicendum iam apparuit. licet enim sperma verum nō sit idem phlegmati: est tñ sibi multum vt tactum affine proprie in languorosis a phlegmate: non enim inconueniens

phlegma

A phlegma ita spermati simile coitu educi, cum eo sanguis sequatur q̄nq;. Iuuat etiam coitus non propter id solum: verum etiam quia corpus calefacit, & phlegma desiccat. Ad fulcimentum quidem dicendum visum. 33. Phlegma enim impropriè tamen potest dici chilositas anteq; in sanguinem trāsducatur, quæ magis distat a spermate. Dicitur & phlegma vere quod cum sanguine simul vt multum generatur in hepate. d̄ria prællegata de quo hic ratio. Ad aliud dicendum, q; id est verum q̄n coitus fuerit superfluus valde etiam corporum & quocūq; qualis non hoc expetitur loco. Ad aliud etiam quid dicendum iam est visum. Tunc enim coitu læsio consurgeret grādis propter læsionem alicuius partis principalioris, aut cōsurgeret dissolutio virtutis propter exhalationem spirituum. Ad aliud dicendum, q; coitus per se cōfert eo q; non per accidens & causaliter proficit: licet aliquo accidat mediāte, puta motu vel euacuatione & per se q; ipsius iuuamentum est permanens verum. per se nanq; opponitur ei quod per aliud, ac illi quod per accidens: et ipsum quod secundum quid. Ad aliud quid dicendū vtcunq; apparuit: quoniam in ægritudinibus præmissis exceptis coit⁹ prohibetur, aut tacite subauditur nociuus. In reliquis vero vt expressum asseritur coitum conferre.

B

DIFFERENTIA. CLXXXVII.

QVOD sanguis desuper fluēs sit compescendus ostenditur: quia quod est præter naturā est compescendum, cum ipsam impediat & prosternat: talis vero est fluxus sanguinis desuper factus. Omnis enim sanguinis fluxus menstruali excepto, extra naturam existit. de accidenti sexto. qualis quidem non est exterioribus proueniens. (Ca. 1. t. fi.)

Itidem: omne malum est cohibendum, cum sit naturale læsiuum: hmōi vero hic fluxus existit. quarta enim Apho. Sanguis desuper fluens qualiscunq; fuerit malū, deorsum vero, bonum si niger fuerit. Rursus, quod educit filium & thesaurum naturę de corpore & proprię per partem superiorem, quæ deputata est attractioni, vt inferior expulsioni. differentia. 166. est compescendum. Id autem fluxus agit sanguinis desuper, maxime cum ipse sit præcipue proprius & familiaris naturæ elementorum. 2. Palin. prohibenda est declinatio & transitus materiæ ad principale. Sed hic euenit fluxus sanguinis, cum cerebrum sit desuper locatum: itaq; sanguis desup fluens cohibendus. (apho. 25) (C) (Aetsus fi.)

IN CONTRARIVM Alman. 9. Quibus per os etiam solet sanguinis exitus cum interpolatione accidere ex quo nullum sentiunt nocumentum: ideo sic dimittendum. Rursus quod salutare seu salubre tranquillitatē præstans & iuuamentum, non est cohibendum: talis autem sanguis est desuper fluens. vnde apho. 7. Quicunq; sanguinem vomentes si quidem sine feb. salubre. Atter. tio. 13. Multotiens est in vomitu duarum librarum san. v. g. tranquillitas & iuuamentum. Adhuc motus naturæ non est compescendus, & maxime cum fuerit sufficienter regulatus illa. Hmōi autem non parum repertus est fluxus desuper sanguinis factus, quod reuma fluxus sanguinis a naribus ostendit iuuatiuum. Itaq; sanguinis fluxus desuper non est constringendus. (a. 59: in medio.) (D) (apho. 38) (Tra. f. c. 10 post me.)

PROPTER PRIMVM quidem sciēdum, q; quid sanguis & quotiens dicitur: d̄ria ostendit. 30. Est desuper quod a diaphragmate superius. Inferius vero quod reliquum: de quib⁹ quoq; partibus sang. effluat desuper differentia uidebitur. 190.

PROPTER SECVNDVM vero sciendum, q; aliqui imitantes Erasistra. 9. de inge. dixerunt sanguinis fluxum fore compescendum, omnes euitātes etiam spontaneos fluxus. Acquiescentes quoq; aliqui Gal. denotāti omnem fluxum extra naturam, eo qui menstruorum excepto protulerunt desuper factum: p̄ter eum qui narium fore compescendum. Nōnulli autem a se asserunt vt omnis sed quid de his tertio propositorum ostendetur. (cap. 5. post principiū.) (Vbi supra in arg.) E

PROPTER TERTIVM vero sciendum, primitus vt dudum innotuit: q; sanguinis fluxus desup occurrens, aut est a naribus, vel ab ore. siquidem primum aut symptomaticus, vt propter aliquam malam cōplexionem partium contentiuarum: vel sanguinis acuitatem et mordicationem, aut ipsius quantitatem naturam stimulantem ad sanguinis excretionem, & ita sanguis compescendus per ipsius causę remotionem, cum symptomate fact⁹ naturam prosternat. Siquidem criticus digestionis etiam signis præcedentibus, vel aliter periodicus, cōsiderandum, an sufficienter sit expellens quod superfluum. Ex cuius quidem eductione sequatur iuuamentum, q̄m tunc cum motus sit naturæ naturaliter operantis, non est coartandus, ni excedens ex quo humores eūentur & spiritus resoluantur, vt tandem virtus subiaceat prompta, tuncq; vt sanciunt cō pescendus. Si vero fit ab ore, aut exiuit locum suum, vel intra ipsum cōtinetur: siquidem egressus: educendus mō quocunq; ad illud medicatione naturam incitante, q̄m sanguis præter naturam in ventrem. i. cōcauitatem effusus necesse est putrefieri. apho. 6. Quod autem putrescit feb. & q; deinceps inducit. q; si intra locum contineatur proprium, tūc aut egreditur a partibus superiorib⁹, ceu ore, vel a medijs, & ita compescendus, ad inferiora ducēdus, cum eductio expostulet oppositionem etiam loci & proprius q̄n intēditur deriuari. Si autem a partibus labatur inferioribus, ore aut tussi educitur, vel vomitu: quod siquidem tussi, tunc ex spiritualib⁹ exit. unde apho. 7. Sanguis a pulmone cum sputo exiēs non est salubris etiam carētibus fe. q̄m si hæc passio elongetur, ex necessitate subsequitur fe. iuxta illud eadem. 7. In sanguinis sputo phthisis & fluxus capillorū: vbi vero saliua retinetur moriūtur. Si quoq; egressus fuerit proprium locum, vt in cōcauitate pectoris delapsus, educendus, ne putrefactione corrumpat quod reliquum omne. vnde liquoribus hmōi sanguinis eductiuis commiscent acetum minus acutum, vt eius incisiōe ac quadam tussis excitatione cum fluxus cessauerit, quod residuum foras educatur eiusdem. interdum autem fere inter hæc mediās loca vt in apate sanguineo, & tūc nisi in p̄ncipio fuerit educendus omnino medicinis pectoris lenitiuis & maturatiuis, cu; eius cura perficiatur digestione ac eductione. (F) (apho. 20) (C6. apho. 38) (apho. 16) (G)

Si vero educatur vomitu, ceu quod in ventre continet tunc effusus in eum. Aut erit pp sanguisugam stomacho infixam, vel aliud quodcunq;: & ita vt apparuit: ne ibidem corrumpatur eūandus. Si ide; in ipsum refundatur ex alijs locis considerandum: quia vel periodice depellit vigore sufficienter naturæ pp aliquas ipsius consumptiones derelictas aut eūones prohibitas consuetas, vt in manifestius mutilatis, vel retentionibus menstruorum, hemorroidarum, aut exercitijs derelictis vsitatis, vt ostendetur. 190. Et series taliter uerificat Alman. cum. 7. apho. & A. Vel educitur symptomatice magis propter causa; complexionis simplicis, aut materialis, aut compositionis. Et sic vt firmatum a natura compescendus est flux⁹, ceu conspexi in mulieribus nocentem ipsum adhuc menstruantibus, & de his quarto interiorum apparet. Nosce siquidem in amplius, q; bonu; aut malum dupliciter accipitur, ut vniuersaliter sit dicere, uel simpl̄r ceu Deos reuereri, & parentes honorare, aut hmōi oppositum, vel secundum quid, sicut voluptas, seu mercium in pelagus tempestatis hora prostratio: digitiq; abscissio, causa causati aut eiusdem contrarium, vel quod hmōi. simpliciter quidem hic bonus est fluxus sanguinis menstrualis solummodo, cum mulieri competat etiam tēperatæ in suo genere, non aūt in viro temperato fluxus quis est sanguinis naturalis: conferatq; in præsenti & ordinetur illa depurata in prolem. tunc enim peramplius aduenit concipere, (H) (Cap. 5)

I pere vnde tertio.21. Ex consuetudineqꝫ mẽstruationis delapsus ad matricem sanguis hora prægnationis retinetur clausa eadem, ita vt eo embryo conficiatur, nutriatur, & foueatur. Ordinatur igitur fluxus naturaliter in indiuiduum & speciem magis, quod apparet, quia plurimæ sterilium mẽstruantur ꝗ minime. Alij vero fluxus licet sint simpliciter mali, secundum aliquid tamen laudabiles, vt per vomitum: periodicus etiam iuuatiuus malus extat relatione fluxus menstrualis seu fluxus sanguinis narium: aut per hemorroidas, uel similiter intestina, cum id quod secundum quid extat latitudinem hic contineat grãdem. vnde apho.4. Deorsum uero bonum & reliqua: bonum non proprie dictum intelligere congruum: sed impari huic idest melius ac si & ita dictum. deorsum autem melius exeuntes nigræ. Veræ nanqꝫ aliquis eliget sanguinẽ deorsum ferri anteꝗ per os qualitercũqꝫ. Apparet igitur ex his veritas non parum quæsiti. Sic igitur fluxus sang. K quidã est innaturalis ex toto: sicut qui corporis optime sani. alius autem medius tamen simpliciter innaturalis. ſm quid autem vti propter iuuamentum potest dici naturalis, quod inde consurgit, sicut quod est naribus & hemorroidibus. Alter vero simpliciter naturalis vt qui in aliquo genere ceu menstrualis, cum mulieri etiam temperatæ hoc opus sit habere.

Colligitur. Tra.1.c.1 versus fi.

apho.25

PROPTER QVARTVM quidem. ad primũ dicendum naturam sumi anguste ualde prout in eius omni naturalitate consistit, quando dicitur omnẽ fluxum san. fieri præter naturam &c. Iuxta quod dixit Diocles. Sudores præter naturã: & similiter hypostasis, ita quælibet erit innaturalis. in corpore nanqꝫ temperato certe nulla debet sensibilis superfluitas ꝗ per vias deputatas manifestas emitti: sed insensibiliter foras omnis excerni, & ita superfluum sudorale vel hypostaticũ non aderit eidem. quare dictum de accidenti.6. fluxum omnem sanguinis extra naturam fore in toto. Latius vero sumendo naturam plurimi fluxus sanguinis & præter menstrualem naturales existunt iuuamentum præstantes, ceu quinarium & hemorroidarum valde plura præter optime sanum, corpora sana & in latitudine sunt dicta & si sanius cæteris illud. Ad aliud dicendum iam patere. Nam fluxus omnis san. desuper factus: præter illum etiam qui a naribus vt excipit Commen. non est malus simpliciter saltẽ; sed respectu flux⁹ qui deorsum sicut hemorrhoide quando subditur. Deorsum uero niger bonum. immo aliquid bonitatis vt declaratum continet, sicut quando sanguis fuerit extra loca ꝓpria periodice a reliquo euomitus corpore quãuis laudabilius: amabilius atqꝫ decentius foret eundem per intestina in extra dimitti. Ad aliud dicendum, ꝙ licet sanguis sit filius & thesaurus naturæ sibiqꝫ dilectus non parum peccans: tamen qualitate seu quantitate redditur secundum Isa. tunc oppositus. Pater nãqꝫ filio delinquenti quandoqꝫ alio magis cum in amplius debuerit subijci irascitur ita vt eum a se verberatum educat. euacuatur etiam quid benigne per stomachũ, & præcipue quando natura repit inde. Ad aliud dicendum ꝙ fluxus sanguinis per desuper ꝗꝗ versus principale ut cerebrum inclinetur, non tamen intantum vt peruenit in idem. Aut id secundum quid. non autem simpliciter laudabile. Quæ autẽ partis alterius similiter apparet, quoniam sanguinis fluxus per vomitum periodice factus secundum aliquid bonus, & remedium præstans, & non compescendus. Ad aliud dicendum, ꝙ vomitus sanguinis non est simpliciter laudabilis, sed qui sine fe. illius qui cum relatione tcum ille sit pernitiosus. vnde. A. Omnis vomitus san. cum fe. malus: sed cum non est illic feb. quandoqꝫ non est malus. qui autem prauus ostenditur eo ꝙ subdit Hip. Curare vero stipticis & infrigidantibus & per hoc apparet tranquillitas ipsius & iuuamentum qualis extent. Ad aliud etiam quid dicendum apparuit, cum concessum sit aliquem fluxum sanguinis desuper factum laudabilem existere.

Ca.1.⁊.fe. L

Elemento rum.1. p⁹ medium. & feb.5 M cap.3. circa prin.

5.13 tra.5 ca.10.in fi. apho.7 apho.38

N

DIFFERENTIA. CLXXXVIII.

QVOD subscannatio non competat in squinãtia videtur: quia communiter operantes quos non est insufficientes ponere non inueniuntur eam facere. Adhuc Albuc. chirurgiæ.3. In habẽtib⁹ squinantiam oportet ut deuitetur sectio epiglotis, cum non fiat iuuamentum per id. inciderentur enim musculi dilatantes in aeris attractionibus ordinati. quæ autem fit in epigloti propria existit & squinantiarum pessima. Amplius per foramen subscannationis sanguis suffocatiuus decurret ad pulmonem, & aer mox inalteratus in prauam dispositionẽ est permutans ipsum: & ideo hac duplici de causa vuulæ abscissio reddit suspecta, pro gnosti.3. hinc autem timor imminere potest nõ parum. T.c.13 Rursus quib⁹ desperabilis est salus mortem habet medicus prędicere, sicqꝫ ab eis recedere, ne de ipsorum inculpetur morte: dña.132. hmõi vero est squinanticus. Præcipitur nanqꝫ subscannari, cum cætera non conferant, et res est tanꝗ in desperatione posita. Et confirmatur: quia si a fe. habito tumore &c. mortale. aphoř.4. Itidẽ si mortalis est incisio vesicæ aut intestini, cum non sit adeo nobilis pars vt canna. eius mortalis est incisio: sed illius est mortalis iuxta apho.6. Vesicã incisam aut cerebrũ &c. mortale. Palin. Si canna incidatur non poterit consolidari per aphorismũ sequentem, hmõi quando incisum fuerit os, aut cartilago. aut neru⁹, vel maxillæ tenues, aut præputium, non crescunt, neqꝫ conglutinantur. De natura vero quorundam istorum est canna cum sit neruosa & cartilaginosa. Timor autem ad nõ posse consolidari est ꝑtactus: non itaqꝫ in squinantia cõpetit subscãnatio. c.36.A.18

O

apho.34 &.35 Apho.8

apho.19

CVIVS OPPOSITVM scribitur. 9. practicæ.3. nona similiter & Zoar. Adhuc autem incisiones nõ minus ista sunt periculosæ, vt quæ pectoris, hepatis, vm bilici, vesicæ ac inguinum & crepaturæ quæ tamen permittuntur fieri. Rursus ad vltimas ęgritudines vltimę curationes sunt potentes ad perfectionem. Squinãtia vero est vltima & perniciosissima ægritudo apparens pro gno.3. Operatio autem manualis est vltima curatio, cuꝫ sit extremum medicinæ organum. Itaqꝫ in squinantiam competit subscannari. T.c.18

ca.1.⁊.fe. 1. theori. P Tra.10. c. 14.⁊.fi.

PROPTER PRIMVM quidem sciendũ, ꝙ squinantia est præfocatio circa guttur ex apate consurgens. Præfocatio siquidem hmõi vt genus ex pluribus potest contingere causis. Aut exteriori vt laqueo vel rebus venenosis susceptis, sicut iusquiamo, & fungis, & propriæ andachoca, aut ex bolo vehementer stiptico viscoso, seu spina gutturi infixa, vel a causa ĩteriori vt siccitate intensa: vel a debilitate musculorũ partes aeris attractiuas mo uentium. Aut a materia oppilante transitus spirituum cerebri ad pectoris partes, vt in apoplexia, vel ex materia in pulmonẽ delapsa, velut catarri superiores celeriter dissoluentes. Aut ꝑ apa squinanticum seu spõdilium colli dislocatione quocunqꝫ modo causata. Nam squinantia vt multum causatur ex apostemate: quandoqꝫ vero ex dislocatiõe. Aphorismorum & interiorum quartis. quæ etiam vtplurimũ contingit ex apostemate. contractione dislocatiõe sua, interdum vero casu vel percussione. Rasis in diuisionibus. Nosce quoqꝫ ꝙ squinantia dupliciter distinguitur. Aliquãdo quidem ratione materiæ vt sanguinis cholerę, phlegmatis, & melancholiæ. tertio nona. Subditur enim in ea pręter alios ꝙ accidit a melancholia. Raro tamen cuius sentit viaticus contrarium ita. Ex melancholia nunꝗ fit hoc apostema: quia hic morbus cito præualet, cum sit peracutissimus, sed melancholia per lõgum tempus operatur: quare impossibile fit ex melancholia generari. vnde. A. Dicunt quidam ꝙ non

Q

Apho. & com. 35 Cap. 3 circa prin. Ca. 11 ⁊ ta fi. Ca.5 ⁊.fi. Isaac lib. 3 ca. 1. circa prin. Vbi supra immediate.

accinit

A accidit omnino ex melancholia: quoniam melancholię minoratur effusio ab aliquo membro ad alia membra subito. demumq; subiungens terminat taliter veritatē. Verum non elōgatur cum raritate illius quin accidat subito aut paulatim & inde suffocet: neq; oportet vt refert viaticus q̄ melancholia semper per longum tempus imprimat. Licet enim hoc insit ei rōne qualitatis: potest tamen ex parte suæ molis & grossitiei cum grauitate cito meatū obstruere quemcunq;. Adhuc sm. A. præfocatio quandoq; 40. prolongatur diebus. Interdum vero distinguit squinantia rōne loci solum in quatuor solum modos uel in quinq;: interiorum quarto. Exampliāt enī sermones non parum Hippo. subsequentes, cum his tantum eius tres subdat modos progno. notos. 3. Nam quandoq; fit in lacertis extrinsecis ab epigloti declinantibus ad anteriora et inferiora, in qua rubor apparet in anteriori parte colli & thoracis: aut in lacertis ad posteriora colli cum

Vbi supra mediate. ca. 5. post principiū. T. 12. & ...

B communitate quandoq; spondilium & nuchæ: tūcq; rubor & calor percipiuntur in ore: & fit in lacertis intrinsecis mery & quæ sequuntur ipsum constringens anhelitū vicinitate sensui apparens minime, aut in lacertis intrinsecis epiglotis & in panniculo cooperiente ipsam quę de terior est alijs sensui nō manifesta omnino. Et interdum ex his apostematib⁹ duo pñt simul aggregari vel plura.

Et nosce q̄ aliqui vocant primam speciem istius passionis per. q. quinātiam. secundam per s. synantiam: tertiam vero per. s. & q. squinantiam: & per ch. chinātiam aut per acchinātiam quod Aphorismo℞ & interiorum quartis non cōfert: eo q̄ nominum studium rerum est negligenda, est autem hic subscannatio cōtinuitatis solutio tracheæ perforans subtiliter illam.

C6. apho. 14. var s. 2. 3. ver. 6.

PROPTER SECVNDVM quidem sciēdum, q̄ medici communiter hanc sectionem non faciunt. vnde Albu. Non vidi aliquem in terra nostra. qui hanc fecerit

C eo q̄ sunt inexperti, formidolosi, timentes periculum & infamiam quam possent incurrere. Et proprie dico minus reputati & imperite operantes. Maioribus enim vulgus illis amplius non apprehēdens comparcit. Sed quid de hoc tenendum consequenter apparebit ex dicendis.

PROPTER TERTIVM quidem sciendum, primitus q̄ non raro hic competit subscannatio. Et modus eius ostendetur deinceps. Propter primum hmōi sciendum, q̄ præfocationes aliquæ sunt adeo sæuissimę, ut eis reliqua non conferant medicamina, despereturq; de ipsis omnino. Quædam vero his sunt oppositę. In primis autem quando virtutis aderit constantia: quod ubiq; intellectum & suppositum competit subscānatio vt testantur medicorum illustres præfati: expetitur & in casu cum aliquis nullo modo vellet aliquod medicaminis auxiliū suscipere præter hanc sectionem ceu infra concedetur Bezel. differentia. 199. cum prædictione tamē, ne inde si ali-

D quid contingeret medicus infametur. Excepto tamen q̄ si apostema fuerit ad exteriora procliue, poterit cum medicaminibus & incisionibus si expedierit factis sub gula curari: aut fuerit apparens interius ore aperto. Vnde Platearius consulit, licet nunq̄ fecerit q̄ imminente suffocationis periculo, habeatur lignum politum & aperto imponendum ore, vt pellicula rumpatur apostematis, cum summa tamen cautela faciendum. Pater nanq; meus inquit dum luderet aleis cum quodam Salernitano, ille subito squinantia occupatus est ita vt loqui non posset, & cum iam inciperet suffocari locum cum digito dolentem cępit ostendere: paterq; tanq̄ comperiens causam: cuneo dentibus imposito clauem interius impulit & rupta est apostematis pellicula, & sic sanguine in multa quātitate fluente conualuit. Timendum dico tamē taliter id facere quando apostema latitat interius periculum non parum posse imminere. Quosdam enim vidi celerius suffocari ex humorum decursu ampliori. Fit etiam subscannatio

E gratia attractionis aeris in refrigerationem cordis: non autem gratia eductionis materiæ apostematis vel alitionis, vt si esset apostema in mery non est perueniēdum ad ipsum incisione, vt materia educta alimentum assumat, cum inde mors celeriter posset occurrere. Quòd autem sit subscānnatio faciēda probatur: quoniam septimo de inge. & primo quarta. Oportet te habere maiorem sollicitudinem de re quæ maiorem incutit timorem, regendo tamen illud quod est sub ca: sed maior timor incutitur ex suffocatione festina per squināntiam q̄ ex sectione ex parte arteriæ vt ostēdetur. Adhuc sicut videmus in alijs perforationibus cannæ casu factis: ita & in his amplius quę arte fiunt, sed priores plerūq; accidunt absq; periculo sicut vidi & audiui. vnde Albuc. ancilla cultellum accepit & sibi immisit gutturi ita vt inciderit cannalem pulmonis: ad cuius curationem vocatus inueni eam mugire vt mortuus. Detegens ergo vulnus inueni sanguinem egredientem parum. Confisus ergo sum q̄ ipsa non absci-

ca. 11. post principiū. ca. 1. circa principiū.

F derat venam neq; guidez. Et non accidit ancillę aliquid nisi raucedo, quæ post dies ad meliores suarū dispositionum redijt. Amplius sicut in alijs animalibus euenit & maxime perfectioribus homini assimilatis: ita & in homine. interiorum apparens quinto. Sed in his vidi sæpe quando suspenduntur & cannalis perforetur indifferenter & sine arte viuunt. Palin. Quod præparat aerem cordi ad eius refrigerium, non solum confert: immo necessitatem habet q̄ grandem: talis autem est subscannatio: cū aer inde a pulmone attrahatur. Eti. Videmus q̄ in perforationibus ac periculosioribus in pectoris cōcauum pertingentibus, non malignatur tunc omnifariā vita: quare neq; in ea quæ cannæ. Confert itaq; squinantiæ subscannatio, immo tanq̄ necessaria in casibus determinatis est facienda. Propter secundum hmōi sciendum, q̄ oportet patientem in conspectu operantis sedere super sedem posterius eleuatam vt eius dorsum conseruetur, eiusq; ca-

cap. 2. in medio.

G put subleuetur excorticeturq; cutis cum eo quod illi subiacet panniculo, & tenaculis protrahatur ad diuersa sub tribus aut quatuor plus q̄ semicircularibus annulis epiglotis: deinde inter cartilaginem vnam & aliam in panniculis fiant tres aut quatuor fissuræ rotūdæ: vt duæ sint versus dextrum, aliæ vero duæ versus sinistrum: vel fortassis duæ sufficienter laterales: dimittanturq; aperte donec periculum recesserit, pertractatisq; vt expedit partib⁹ extrinsecis lateraliter occurrentibus: deinde medicamine cōsolidentur incarnatiuo. Vnde Zoar post multam circa hoc perscrutationem inquit. Incidit quandoq; cannā pulmonis post incisionē corij & pelliculæ incidi de substantia ipsius cannulæ incisione perfecta minus quantitate vnius lupini. deinde laui vulnus cum aqua & melle donec consolidaui.

Theisir. 1 tra. 10. c. 14 iuxta s.

PROPTER QVARTVM quidem ad primum dicendum, q̄ nō arguis per os sed eos potius accusas cū sint formidolosi: ac inexperti operum artis. Subscānatio

H enim fienda est vt in casu præfigurato. cum inde secundum Albuc. saluentur a morte. Ad aliud dicēdum, q̄ Albuc. non simpliciter negauit, verum præcepit q̄ fiat subscānatio epiglotis sub tribus fere circulis aut quatuor ipsius. Negauit autem in ipsa epigloti. Propter quod secundum eum omnes venæ & pulmo sunt infirmi. Læduntur enim vt tactum musculi epiglotis illam dilatantes & constringentes in aeris attractionem & emissionē.

Ad aliud dicendum, quòd san. non curret ad pulmonem, sed exterius totus: cum non incidatur canna nisi in cisione modica & in loco panniculoso sanguine carēte. Neq; est simile quod introducetur de vuula. Neq; etiam aer nocet cum possit ad complexionem contemperatam pulmonis permutari, Neq; illud etiam remanebit tempore longiori: ceu in vuulæ abscissiōe. Ad aliud dicendum quòd Gal. loquitur in his in quibus virtus est imbe

cillis

I dillis penitus & prostrata: quales vt suppositū non sunt in quibus inducitur subscannatio: aut sermo Gal. nō est absolutus sed potius cum prædictiōe circa tales operandum apparens in phthisicis.5. de inge. ita vt Mes. præcipiat operari in apoplexia maiori: ne defect⁹ appareat in arte seu artifice. Ad confirmationem dicēdum, quòd ante illam repentinam suffocationem posuit saluatiua præcedere subscannatio. Ad aliud dicēdum q̃ incisio vesicæ est mortalis quando eius magna pars inciditur, quod hic non euenit. secūdum vero Commen. id vesicæ inest: quia est subtilis & sine san. non autem talis est omnino trachea arteria. Ad aliud dicendum, q̃ id auditur quando incisum fuerit, idest pars eius grandis deperdita fuerit, quod hic non euenit vel non conglutinatur conglutinatione seu consolidatione prima & vera secundum primam intentionem: sed iuxta secundam in tech. vt visum.36. Adhuc. licet etiam partes tracheæ arteriæ
K non conglutinarentur quocunque modo, partes tamen superiacentes consolidarentur & vnirentur & foramina obstruerentur cannulæ.

Vt supra 182. arg. 4 De appropriatis sū. 3. in s. ru. propria.

Li. 3. t. c. 114

DIFFERENTIA. CLXXXIX.

QVOD gargarismata conferant in passionibus pectoris monstratur, quoniam in asthmate & cōstrictione anhelitus factis propter catarrum oportet vt laboretur cum cura prohibente ipsum & faciente spuere quod aggregatū est tertio decima. huiusmodi autem super pectoris ægritudines: sed gargarisma operatur prædicta, cum catarrum sistat inspissando illum ad partes stipticando & cōfortando diuidit & ipsum subtiliat quando fuerit viscosum grossum & lenit asperum in sputum propellens. Adhuc. illud quod cerebrum confortat, catarrum compescit, et a pectoris partibus auertit, cōfert in passionibus pectoris. Huiusmodi
L vero est gargarisma ex rebus constructum cerebrum iuuantibus & stipticis & confortatiuis expulsiuarum partium. Rursus eadem ratione qua competunt caputpurgia videtur & gargarisma conferre: cum vtrobique materia prohibeatur catarrosa in partes pulmonis. Caputpurgium vero maxime competit vt declarabitur. Amplius illud confert in passionibus per cuius motū & agitationem virtus defertur ad ipsum: tale autem est gargarisma. Propter enim cōcussionem & agitationem ipsius vigor propellitur intra. Palin. Ratione continuitatis partium extinguit inflammationem existentem in pectore, aut frigidam remittit, vel aliam prauam dispositionem tollit, quod autem tale, eidem iuuamentum præstat. Itaque gargarisma ægritudinibus confert pectoris.

Tra. 1. c. 41 versus fi.

IN OPPOSITVM quia nullus auctorum inuenitur, quos non est dare insufficientes gargarismata ex-
M primere in ægritudinibus pectoris conferre, verum capitis & ceruicis. Adhuc quoq; quorum partes & passiones sunt diuersæ, & remedia erunt alia & alia: cum ab his sumatur indicatio curationis, sed ipsæ sunt aliæ, ceu etiam capitis: colli & pectoris. sed prioribus vt ostendetur competit gargarismus. Itaq; ipsa non conferunt in morbis pectoris.

PROPTER PRIMVM quidem sciendum, quòd gargarisma vel nomen est fictitium ad soni huiusmodi similitudinem sumptum aut a gargareon Græce quod est vuula. In passionibus enim ipsius & partium circunstantium ei gargarismate vtuntur. Est autem gargarisma medicamen locale humidum in passionibus capitis & ceruicis iuuatiuum, ex cuius agitatione sonus quis percipitur in gutture. Locale siquidem medicamen seu remedium dicitur: quod determinate applicatur loco contra id quod omne respicit diuisum. humidum autem existit vt humectet, applanet, mūdificet, & abstergat: cuius humidum aquæ vel alterius liquorum est materia in quo
N decoquuntur medicamina necessaria. auctores quoq; in solius capitis & colli eo passionibus vtuntur, cum illis tanq̃ appropriatis locis immediatius occurrat: & vsus est ipsis non paruus in passionibus ceruicis: quod quidē differens administratur iuxta dicta ex ipso iuuamēta sperata. Nam quoddam est alteratiuū alicuius discrasię simplicis vel compositæ: aliud impillatiuum materiæ fluentis acutæ: nonnullum aperitiuum: quoddam lenitiuum asperitatum, aliud dissolutiuū: reliquum abstersiuum & mundificatiuum alicuius in partibus prædictis contentum, vt pulueris seu alterius ita vt & quoddam sanguisugæ expulsiuum. quod & pluries administratur calidum interdumq; frigidum secundum quòd differenter expedit alterare & permutare. Est autem pectus cordis & aliorum quæ vitæ tutamen in euentationem ipsius ordinatum: ex. 12. spondilibus &. 24. costis ac osse thoracali constructum. Torax enim seu os thoracale septuplex
O pars est ipsius anterior, cum qua. 24. connectuntur costę. differentia. 191. Quid autem passio seu morbus differentia ostensum. 72.

Gargarisma quid

PROPTER SECVNDVM quidem sciendum, quosdã simpliciter protulisse gargarisma in morbis pectoris conferre, cum ipsum lapsus vel alia incurrat quibus gargarismate suffragatur: quod in omnibus inducūt passionibus ipsius per longa. Sed quòd id non valeat monstrabitur dicendorum tertio. Nam & si aliquod iuuamentum afferant nocumentum vt ostendetur est maius illo. Et ideo aliquando cum distinctione dixerunt & passio pectoris aut est iam fiens, & ita ei vt apparebit gargarisma non conuenit: aut futura mox fieri, puta ex catarro annato vel viscoso ad pectus descendente. Et tunc expedit, cum ipsum inspisset aut diuidat cum alteratione conuenienti. nam secundum Mes. interdum eligitur gargarisma quando timetur ne materia ad partes nobiles
P fluat, & quando catarrus est cholericus acutus vel multę viscositatis & spissitudinis. Sed vt tertio manifestabitur proposito. dicendum id non valere, cum iste sermo lit in catarro magis negatur autem in passionibus pectoris. in quo & si gargarisma conferat ex parte eius quod dictum nocet tamen vt ostendetur ratione motus & agitationis tussis inducti.

In de appropriatis. fi. 4 re de cura catarrationeet.

PROPTER TERTIVM vero sciendum, q̃ gargarisma nō competit in passionibus pectoris seu pulmonis: quia quod materia sui motu agitat in pectus tanq̃ ēt a nullo excellentior expressum & quæ ipsius casuram, non confert in passionibus &, ꝓprie qñ fuerit ex catarro. Sed ostendit talium hmōi esse gargarisma: cum motu. n. & agitatione actū perficit suum. hic aūt materias ad locū impellit debilem natū suscipere. Adhuc incitat taliter tussim: hoc aūt in pluribus nocet pectoris passionibus: cum materiā magis deducat ad locū: solutionem ēt continui-
Q tatis causat & exāpliat inductū. Rursus. aut corpus gargarismatis vel virtus. Non quidē corpus: quia cymbalaris cooperit si casu concidit agitationē & tussim inducit, passiones pectoris læsiuas vt sæpe. Neq; virtus seu aliq̃ uapor subtilis transiens vr̃ conferre: quia imbecillitate ipsius non poterit discrasiæ quæ in pectore vt multum opponi: sed potius superatus augmētabit eandē velut aquæ sup ignem aspersio vigorat ardorem. Eti. Si gargarisma vt ad multum, ꝓhibeatur in catarro: maxime in pectoris ægritudinibus debet inhiberi: cum dictum sit ipsum fore medicamen capitis & ceruicis: sed non parum, ꝓhibeatur in eo. vñ Mes. In quatuor casibus gargarisma suspectum est in catarro administrare. Primus timor & suspitio ipsius ad pectus & pulmonem fluere consueti. Secundus si de genere fuerit acutorum et subtilium mordicantium. Tertius in ꝓfocationibus quæ mox cōtingunt. Quartus si fuerit hic vehementer multus. In his siquidem casibus gargarismata

Ab his fere habet curationem.

Vbi supra arg.

A gargarismata materiam agitant, & ad vias conuertunt pectoris, & pulmonis, & faucium, easdem multiplicantia. Non igitur gargarisma in passionibus conuenit pectoris. Collutio tamen oris & retentio in eo alicuius medicinæ humidæ conferentis pectoris passionibus: ex qua non perueniat motus & agitatio non est prohibita, verũ peramplius præcepta qualis fere syrupus loch, & huiusmodi. Nosce quoque, ꝙ sternutatoria similiter huiusmodi nullo conferunt modo: cum propter eorum maximum motum agitatiuum materiam in pectus depellãt. immo & in catarris suspecta similiter extant materia nõ dum existente digesta: & proprie si pectus fuerit debile receptiuum. Ex hoc remedio quosdam conspexi catarros in empyema, & phthisim delapsos. Caputpurgia vero vehementer iuuant, vt præfata nocẽt, cum materiam descendentem in pectus absq; læsione: quasi in partem diuertãt oppositam. Quod firmatur: quia phthisim habẽtes et ad eam sufficienter parati nihil ex naribus eijciunt: B sed totum in os per colatorium inducitur: vt inde & maxime in somno in pulmonem corruat vel vẽtrem phthisis vel diartæ causatiuum. quare ad oppositum diuertere quàm bonum.

PROPTER QVARTVM vero. ad primum, qd dicendum apparuit: quia gargarisma potest, vt inductũ aliqualiter alterãdo, & permutando catarrum conferre. nocet tamẽ rõne tussis & agitationis superfluæ, quam inducit. Ad aliud similiter quid dicendum apparuit, qa maioris extat nocumenti, ꝙ iuuamenti. potest etiam cerebrum cõfortari per alia & catarrus sedari, vt inductum. sicut retentione alicuius in ore vel intra dentes aut ipsius collutione. Ad aliud dicendũ, ꝙ non est simile, vt ostẽsum est: quia gargarisma nequaꝙ cõpetit. Caputpurgiũ vero omnifariam, & proprie quando caput non fuerit plectoricum omnino. Ad aliud dicendum, ꝙ verum esset si posset uirtus illa passionibus pectoris absq; læsio- C ne occurrere, quod non est vt visum prius. Virtus etiam non confert sæpe gargarismi, nisi per oppositũ aduenia morbo. Ad aliud quid dicendũ est visum si causa sine læsione posset gargarisma perficere, cõferret vtiq; quod non, valet, vt ostensum.

DIFFERENTIA. CXC.

QVOD centaurea non conferat sputo sanguinis ostenditur, quia quod excoriat, & sanguinis fluxum inducit sputo non confert sangui. sed potius incitat in illud. Huiusmodi vero est cẽtaurea. amarissima nãque extat, quod autem amaꝝ præ ceteris vult excoriare, cum sit calidum grossumq; partibus: ita vt in hoc superet quod acutũ: testãturq; ipsam solutionẽ sangui. educere. Adhuc. quod est calidum nocet sputo sang. cum fluxum ipsius inducat. apho. quinta. & ideo ibidem opus fit, quæcũq; infrigidata sunt calefacere, quibus siquidẽ sanguinem emanare futuꝝ est exceptis. Sed centaurea calida est & sic. in secundo gradu aut in principio tertij. Amplius. quod oppilationes aperit, apostemata dissoluit, & maturat: menstrua prouocat: & quæ talium a caliditate procedentia, nõ iuuat spuentem sanguinem, cum amplius incitet ad eius emanationẽ, talem quidem scribunt cẽtauream. Rursus. quod agitationem, & motum in humores causat: permanens etiam in ventre, sputũ non curat sang. centaurea vero huiusmodi existit, cũ alterutra sit solutiua, & phlegmatis principalius, & cholerææ ni. proprieq; maior, minor autem cum priori choleræ rub. Solutiuum autem efficit prædicta in ventre permanens. differẽtia. 141. Palin. quod opponitur conferenti sputo sang. maxime nocet illi. Hoc autem est centaurea, cũ sit calida & sicca circa tertium, in quo portulaca huic opposita potissime locat iuuatiua. Igitur centaurea spuitioni non confert sanguineæ.

(margin: pho. 17. no. 20; D)

E IN OPPOSITVM est Diosco. cum Gale. & cæteris dicens. Asthmaticis, & Emoptoicis singulare ꝑsidiũ fore. Adhuc. quod tussim mitigat, confert sputo sang. cum ea motu exacuat fluxus. hoc autem extat cẽtaurea. vnde Gal. ad Paternianum. Confert tussiẽtibus & suspiriosis. Rursus, quod cõsolidat rupturam partis, iuuat in sputo sanguinis, huiusmodi est centaurea: cum sit calida & sicca: etenim sicca consolidat vulnera. Si non perfecte siccentur non sanantur. Aphorismorum sexta. Sed quia calida superfluis humidis pulmonis: frigidis resistit. Itaque centaurea in sputo confert sang.

(margin: Ca. 159 in medio lib. intitulato de virtute centaureꝯ ad Papiam. — eõ. aph. 18)

PROPTER PRIMVM quidem sciendum. quòd centaurea est duplex: maior & minor. Est autem maior secundum Dioscoridem abundans in Lycia, & Archadia: idest certa habens folia nuci regali: id est communi similia oblonga & viridia sicut cauliculi rotunda, & seriatim exterius incisa velut tres digiti, & virgam similem F lapatio acuto, duorum vel trium cubitorum longam, ramulos habentem plures exeuntes ab vna radice, super quos sunt capitella similia his quæ papaueris rotũda ad longitudinem tendentia: cuius semen est cardamomo simile, & flos lanę, eiusque radix est grossa grauis cubitorum duorum, saporis acuti cum pauca stipticitate, & dulcedine, cuius color est rubeus, & succi color sanguineus nascens in locis pinguib⁹ Soli expositis, & in montibus vmbrosis. Et quod administratur de ea est radix cuius sapor secundum Galenum componitur ex diuersis. In eo enim est acuitas & punctio est stipticitas cum dulcedine pauca. & hæc duplex secundum A. alba. videlicet, & citrina. & ista quidem centaurea apud nos extat ignota, verum vtimur quadam alia nõ multum differente a minori habente folia cum stipite illa minora & longiora.

(margin: Ca. 159. — 7. de simp. cap. 16. & secundi. ca. 161. i fin.)

Est & altera secundum Dioscoridem minor dicta iuxta quosdam amaratũ vel febrifuga nascens in locis aquosis hypericon vel origano similis, virgam habens lon- G gam: anulosam, seu quadratam cum flore ru. vergente ad purpureitatem. cuius folia sunt minuta oblonga, vt quæ ruthæ, & semen velut triticum cuius radix amara nullius extat iuuamenti. Et ea quidem vniuersaliter est, quæ communiter hic appellatur maior. Minor autem apud nos dicta vniuersalius nota. Cẽtaurea quoq; iuxta Mes. componitur ex partibus terræ adustis in parte dantibus ei amaritudinem & partibus non adustis cum permistione aqueitatis. Quare redditur stiptica: estq; in ea de dulcedine a partibus aereis, & ex acuitate quidem ex igneis. vnde amaritudo in ipsa est in immensior stipticitate, & huius dulcedine, & acuitas est ipsius remissa sine mordicatione. Neque id est inconueniens: cum etiam in corpore hominis clarissime differentes sint partium complexiones in unam tandem vniuersaliorem redactę primo prima: cum vnumquodque ex quatuor componatur elemenetis. Et minor quidem melior est in omni re H ſm Me. Quidam tamen maiorẽ laudãt. Sputũ quoq; sanguinis causatur aut a partibus superioribus & sic vel a colatorio, vvula seu meningibus cerebri: quem cũ quadam educunt attractione excreando. Interdum vero euenit a partibus medijs, vt labijs, gingiuis, lingua, & est subtilis paucus, cum saliua permistus cum quadam eductus collutione. vel a partibus inferioribus: vt gutturis: vel cannæ: ſm quòd cum maiori egreditur rascatione seu maiori. aut secundum quòd multus fuerit, aut paucus. minus enim est canna gutture sanguinea. Interdum etiã emittitur sine tussi vomendo, & est a stomacho, ventre, hepate, partis mutilatione, ac vniuersaliter ab omni corpore potest contingere qui colore discernitur dolore: & huiusmodi. Aliqñ cum tussi educit ita ex spũalibus, pueniens, & hic vel a pectore, & est grossior cõglobatior, & nigrior cũ dolore aliquo & timore minori duratiuo et sanitate velociori. vel a pulmone, et is vel ab eius substãtia

(margin: De sim. ru. propria cir ca prin. — Collr. de. 3. ca. 1. cir. prin.)

I &c citrinus tunc subtilis, spumosus, valde etiã timorosus, vel a vena, id est arteria venali. non enim audio, ꝙ vena pulmonis arterialis dicta duas habẽs tunicas, vt arteria, &c velut immota, cum in pulmone disseminetur retro ad dorsum vbi fere permanet quietus rumpi valeat: verum arteriam venalem vnam solum habentem tunicam disseminatamq; ad partem interiorem pulmonis, vbi vehemens motus existit, et ita sangui. educitur multus calidus medius consistentia inter illum, qui a pectore ac eum, qui a pulmonis substantia, quem siquidem triplicem sanguinem præsens petit quæsitum. Et nosce. quòd huiusmodi fluxus aut est ſm viam resudationis a venarum, vel arteriarum extremis, vel apostemate sanguineo, vel resudationis, ceu retentione menstruorum, hæmorrhoidarum mutilatione, atque plectoria vniuersali, aut per modum rupturæ, &c apertionis vasis, vel vlceris, &c corrosionis, quæ in ipso fit, &c sanguisuga quandoq;.

K PROPTER SECVNDVM quidem sciendum, quòd Hermes dubitauit, &c causam habuit dubitandi, eo, quòd dictum est centauream fore venarum aperitiuã &c sanguinis effusiuam: cum sit ecõtrario vlcerum incarnatiua &c sigillatiua. &c merito quia positum est a Diosc. eam singulare præsidiũ emoptoicis præstare. vnde Alkindus. Confert sputo san. aggregans ad eius retentionẽ &c sigillationem emanationis loci. Quam quidem Me. ambiguitatem eneruãs ait, quòd perscrutatio satisfaciat inquisitioni. Cum enim dictum sit ipsam cõponi ex diuersis partibus dominantibus in ea amaritudine, &c stipticitate ab his primitꝰ operatio prouenit aggregationis &c sigillationis. A dominante nanq; prima consequitur actio. Quando autem post longam actionem suscitatur caliditas ipsius &c acrimonia cũ agitatiõe, insurgit actio ex virtute denuo acuta mordicatiua propter calorẽ fortius excoquentem &c examinantem omne, quòd ipsius intimum. vnde &c sanguinem excoquendo vasa educit,

L &c aperiendo, quod nõ semper euenit: sed, ꝑprie qñ ipsius effrenitat purgatio. Ad hoc etiã non parũ operatur diuersitas eius ſm ꝙ fuerit exterius applicata. Nã cũ calidum inueniat debile, actionẽ inducit incarnationis, &c sigillationis. aut interius, &c tunc cum eundem reperiat acutum vasorũ excoriationẽ causat &c san. fluxũ inducit. Propter enim quatuor causas res aliter operat exterius applicata ꝙ interius assumpta &c cõtra: cõplexionũ. 3. quæ in 6. protelantur. primo secũda, ceu cepe, allia, pisces salsi, cerusa &c hmõi. Aut qm̃ interius assumpta virtus retentiua mox retinet ipsam &c constringit &c digestiua sui calore immenso alterans &c immutãs debilitat ipsius vigorẽ. vel quia virtus naturalis regens cõfestim existit, quod superfluum, et benignum in sanguinem conuertit. Aut qm̃ vt ad multũ comeditur admista, &c in modica ẽt ſm Ga. sumitur quantitate. vel quia cõmiscetur cum reliquis humiditatibus vẽtris eandem submergentibus. Non enim

M est vnq; vacuã inueniri regionẽ, neq; ſm matrices, neque ſm ventrem, neq; ſm vtrasq; vesicas. naturalium. 3. Aut quoniam interius mouetur continue assumpta motu salitem alterationis vel etiam lationis vtcunq; ſm A. exterius plurimum ligatur &c stricte tenetur. vnde cum cerusa sit grossæ substãtiæ qñ fuerit de foris applicata, vbi calor non viget adeo naturæ non penetrans, nõ pertinget ad spiritus &c membrorum principaliora. qñ autem introrsum suscipitur contrarium euenit: quod in centaurea ostensum est contingere, &c merito, quia agẽs diuersificat penes naturã vigoris ipsius &c eius quæ patientis: &c agẽtis actus in patientis concident dispositionem. secundo de anima.

PROPTER TERTIVM quidem sciendum primitus, quòd centaurea confert sputo sanguinis, &c deinceps tangantur ad id medicamina solẽniora simplicia, &c composita veritatis gratia. Propter primum huius sciendum, quòd præter id quod inductum est ex sermone simpliciũ tertio decima: sup et alia in actionibus ostenditur centaurea sputo sanguinis cõferre, ita centaurea aggregat ad retentionem sputi sanguinis, &c mundificationem: quare in potu sumant febrientes cum aqua, &c alij cum uino. Et Sclaui quidem curant cum decoctione radi cũ centaureæ ma. Na inquio. ꝙ hæc centaurea est ea, q uç laudatur a Diosc. &c Ga. in hoc cap. Quod firmatur: qm̃ id quod incarnat: consolidat &c sigillat, quę talium actuũ extant difficiliora, mũdificat, &c illud maxime cõfert ad compescendum sanguinem, &c sedandum accidẽtia sputo sanguinis superuenientia. Talis quidem est centaurea. Intantum enim ualet in priora: ut &c carnes lebeti demersas immissa consolidare dicat. emũdat, etiã cũ sit phlegmatis maxime choleræ ac melancholiæ, vt dictũ educti ua: sui etiam stipticitate frigida: &c præcipue cũ eius resolutione perueniẽs ad pulmonẽ debilitet substãtia sangui.

O agitationem cõpescit, mitigat etiam accidentia, ut tussim sui dulcedine quadã, &c proprie qñ fuerit præparata, ꝑ quod sputo conuincitur non parũ san. cõferre. Sed circa prædicta contingit hæsitare, quia dictum, ꝙ interius assumpta, quod hic euenit proprie suscitat acuitas &c acrimonia vt san. habeat fluxum causare præcipue, quia tẽdens ad pulmonem ꝙ plurimum supercalescit &c alteratur per loca longa ita vt quæ acuitatis, &c effrenitatis eleuetur peramplius. Dicendum, ꝙ propter diuersam ipsius administrationẽ qñ quæritur vt solutam, aut sputo colatam varias inducit impressiones in corpus. Quãdo enim gratia exhibetur solutionis, in maiori suscipitur quantitate sicut ab vncia unius, tertia ipsiꝰ substãtiæ ſm Mes. vsque ad vnciam vnam &c semis. In decoctione vero ab vncia vna vsque ad tres. Sed cum sputo exhibetur sang. febrientibus cum aqua, &c non cum vino ſm Dioscori. duæ propinantur drach. ſm autem Gale. aurei duo. simi

P liter admiscebit alijs, quæ eius acrimoniã habeant tollere &c stipticitatem sigillatã cum dulcedine confortare velut rosatum zuccharum: &c quæ talium, vehementer etiã vt possit penetrare velocius conteri habet differẽtia. 152. vnde etiã debilitat in amplius ita vt minor ipsius quantitas ad pulmonem per itinera longiora, &c meatus deueniens angustos debilitetur calido alteratiuo: adeo vt vis acuitatis &c acrimoniæ minorata hac substantia deferente resoluatur ab illa, quod nõ accidit quando ad vẽtrem peruenit, &c intestina effrẽnitans &c gratia ipsius quantitatis grandioris, &c quia non intantum calidi suscipit alterationẽ. Propter secundum huiusmodi sciendum, ꝙ cũ in curatione istius passionis quatuor oporteat iuxta Me. cõcurrere: vtputa sanguinis rectificationẽ per cibos &c potus medicinales subfrigidos, deriuationẽ cum medicinis attrahentibus &c educentibus, mũdificationem, &c accidentium sedationem, portulaca in hoc pharmacum est laudatum. Plura enim horum perficiuntur ipsa.

Q Similiter rhabarbarum succo plãtaginis, aut portulacę, &c lapis emathites cum succo plantaginis, et psiliũ etiam assumptum cum portulaca: ita vt ipsa ſm omnem conferat modum administrationis. Medicamina in hoc composita expertiora duo repperi: quorum vnum sunt huiusmodi trocischi cõstrictiui, sigillatiui, &c vniuersaliter fluxui omni conferentes, somnum etiã procurãtes quos construxi. Rec. achaciæ, balaustiarũ, nucis cupressi, gallarũ. hypoquistidos nucleorũ vuæ syluestris: caudæ equinæ, corrigiolę, myrti, sumach, an. ʒ. ij. thuris minuti, masticis, myrrhæ, lapidis emathitis, karabe, sanguinis draconis, sandaracæ, coralli ru. gummi ara. dragacãti: similę amili, terræ sigillatæ, boliarmeni: luti stellæ: et aluminis scissi. an. scro. ʒ. stercoris asini, capræ, leporis, siccorum, spongiæ combustæ, encaustri scriptorum, centaureæ mi. cornu ceruini adusti, spõdij, capillorum rosarum rubearum syluestrium, erucæ, rubi canis quam imperiti puris

bedegard,

Vt in ar. ad opposi-tum. Vt supra arg. 1.

Cap. 3. circa principiũ.

Doc. 2. sũ. 1. ca. 12. in medio.

ca. 4. lux. fi.

Tex. cõ. 14

Trac. 4. c. vet. fen. 11

In de op. propriet. rub. sũ. ab orr.

Trocisci ad sumẽdum, consilias dum, &c ad omnẽ fluxum.

A bedegard, reubarbari tosti an. scrup. iiij. se. papaueris albi. seminis portulacæ, semi. lactucæ, semi. plantaginis, seminis bibli. semi. iusquiami albi an. ℥. i. corticum mandragoræ, opij, castorei, cassiæ ligneæ. an. scru. ij. croci, cāphor. an. scr. i. construatur trocisci massa cum succo portulacæ, & plantaginis, & informentur trocisci. Qui melius possunt post duos aut tres menses. Quorum cum succo portulacæ sumatur vnus quātitatis drach. vnius aut cum frigida. Est et aliud electuariū narcoticum in hoc mirabile quod etiam tussim et uentrem sistit, & somnum inducit, et dolorem palliat. cuius permistio. Recipe spicæ nardi, storacis calamitæ, croci, thuris albi, cinnamomi omnium an. ℥. x. xylobalsami, succi liquiritiæ. an. ℥. ij. armoniaci, cassiæ ligneæ, dauci asinini. an. ℥. vij. &. s. galbani, myrrhæ, costi, piperis albi. an. ℥. v. fœcis balsami. ℥. iiij. loco cuius potest poni fæx terbentinæ distillatę. ℥. ix. succi foliorum mandragoræ. ℥. ix. &. s. opij thebaici. ℥. s. misce quantum sufficit cuius dosis sit a dra. s. vsq; ad duas, iuxta virtutem & ægritudinem patiētis cum vino calido, aut aqua s̄m materiam ægritudinis artificiata. Quod vt alia philoniorum dandum est post tempus constrictionis ipsius, lōgius, vt sex mensium. differentia 204. & vltima.

Narcoticū cassim sedans & uētrem sistēs

B

PROPTER QVARTVM vero. ad primū quid iam dicendum fere apparuit. cētaureæ etiam amaritudo, vt ostensum est tollitur vel pp artem & permistionē, vel quia resoluitur propter eius minorem quantitatem & calido immensiori plurimā, ut monstratum est, agitationē. Amarum enim quamquam sit grossioris substātiæ in genere saporis calidi, est tñ subtilioris in gñe frigidi. Ad aliud dicendum, φ calidum, vt ostensum iam remissum est intantum, vt in stipticando conferat, & sigillādo humidum & calidum non nocet hmōi, eo φ contemperatum iuuat in exiccādo humidum quod pulmonis super fluum. calidum etiam coniunctum substantiæ grossæ cōsolidatiuum existit. Ad aliud dicendū, φ quātitas substantiæ est aduentus ad locū & permistio habet actionē (vt apparuit) pharmaci variare, quæ aliter in sputo san. concurrunt & in reliquis. Ad aliud etiā, quid dicendū apparuit. Similiter qm̄ hic parua exhibetur quantitas, & nō gratia solutionis, sed consolidationis, & sigillationis propriæ. Ad aliud dicendum, φ diuersa pñt in eadem conferre cura, ppter intentiones differētes, vt frigida in febribus, & calida. Expoliatur etiam, ut declaratum est nō parum acuitas & acrimonia in cētaurea læsuræ ita, ut qd' magis stipticitatis remaneat & mūdificationis in illa cuiusdam dulcedinis gratia.

C

DIFFERENTIA. CXCI.

Q VOD in pleuresi non competāt repercussiua monstratur & similiter vtcunq; neq; in peripneumonia. qa. 2. re. a. mox eūone non præunte docentur applicari remissiua maturatiua, vt vas aqua calida plenū, & consequēter fortiora resolōnem etiā facietia, sicut ordeū vel orobū aceto infusum, & demum ad sal proceditur et miliū simul assatā: immo tertio decima præcipitur ventosas qñq; super pectus apponi cum scarificatione. Palin. quod repellit materiā & trāsmittit in membrum principale est prohibendū, cum cauendum sit ne transitus & trāsmissio super partem fiāt principalē. Hmōi quidem sunt repercussiua. dñia. 176. Et fulcitur, quia herisipelā intrinsecus factā extra cōuerti bonū apho. 6. Quod nō de sola tm̄ s̄m Cōmē. auditur herisipela, sed de omni passione. de interioribus membris ad ignobilia se conuertenti. Rursus repercussio non competit, & præcipue quādo corpus fuerit plectoricum, nisi fiat phlebotomia. Hoc autem fieri nō potest, cum tactus accideret & demandatio super cor & proprie cum phlebotomia liceret ex parte opposita in qua pleuresis situat.

tex. cō. ni vsque &ca. cō.

D

T. s. ca. 1 princi.

Apho. 21.

E

Amplius quod est contrarium curationi pleuresis nō est adducendum. id autem est repercutiētium administratio cum ipsa sint frigida & sicca: hæc autem prohibent pleuresis digestionem, cum ea calido perficiatur & humido, & eius resolutionem. Ipsa nāq; his duobus terminātur modis sicut apostematum reliqua. Rarissime autem sclirotizatur. Itaq; in pleuresi non competit repercussio etiam in principio.

IN OPPOSITVM qm̄ apostematibus & maxime calidis competit repercussio dñia. 176. Pleuresis vero est apostema, neq; ipsam ab hoc uidentur canone separare. Adhuc. hersipelæ cōpetūt frigida repercussiua. vñ de de inge. 9. Herisipelam quæ certissima, neq; vtiq; aliter sanabis, φ cum frigida aqua. Herisipela vero est apostema cholericum, sed pleuresis plurimum fit ex cholera. differentia. 99. Rursus. stiptica repercutiunt, cum partes inspissent comprimendo, ita vt quod cōtinetur cogatur in oppositū propelli. Id autem in pectore mediocriter exercendum. Nam quædam sunt partium quæ omnino egent stipticis. vt venter & hepar. Aliqua vero nullatenus, sicut intestina, syphac, hypocūdriorum musculi: vesica, & matrix. quędam autem in medijs sunt horum, vt renes & pectus. 11. de inge. Igitur in pleuresi competūt repercussiua.

T. s. 1 me.

F

Ca. 16. in medio.

PROPTER PRIMVM vero sciendum, quid sit pleuresis & omne quod ipsius differētia ostensum est. 99. Quid autem repercussio, differentia. 176.

PROPTER SECVNDVM quidem sciendum, φ aliqui dixerunt et pene cōiter factus est usus, φ pleuresi non cōpetant repercussiua hærētes sermoni Hip. ac prętactis. Sed φ id nō sit simpl'r asserendum: neq; sine distinctione in opus ducendum, apparebit ex dicendis.

PROPTER TERTIVM quidem primitus sciendum, φ alicui pleuresi cōpetit repercussio. Et demū, quia vnum inductoꝶ & phlebotomiam tangit, qui ipsius canon sit hic subdatur. Propter primum huiusmodi sciēdum, φ pleuresi, siue sit vera, siue non vera competit cū his conditionibus repercussio. Phlebotomia quidē præmissa si corpus fuit plectoricū vel medium: dūmodo nō fuerit inanitioni expositum, cui fortassis nunq; aduenit pleuresis ex causa saltem immanifesta. Si autem ex aperta vt casu vel percussione, phlebotomādū. Similiter propter humoꝶ fluxum. Qñ enim corpus fuerit plectoricū, aut etiam mediū plenitudinis: acthui minime obedit repercutiētiū. Opus ēt materiā calidā et maxime cholericā existere, non aūt frigida phlegmaticā vel melancolicam, ex qua pleuresis rarissime gñatur, quia materia calida indiget infrigidatione, quæ repercussione acquiritur mobilis: & de loco in locū transmutabilis: quod frigidæ inest minime. Oportet ēt ipsam in fluxu esse, & nō in parte iā cōgregatā. vñ. 11. de ige. in hmōi apātibus nō est posse phlegmonē iuuari stipticantib⁹ qñ neq; influit aliqd & firmatus difficile dissolubil'r in eo qd' patiē grossis ptib⁹ humorū. Et propterea Me. medicamē coadiuuās alias coadunans & confortans est suspectū, nisi cum magna cautela fuerit aut in principio principiāte qñ nōdum materia recepsit. Cum enim fuerit collecta iam & incuneata transmissioni non obedit, sed stipticitate potius incrudata induratur. Sit etiam non multa: sed pauca. vnde tertiodecima. Si materia fuerit multa, tūc emplastra et epithemata frigida sunt nociua, & si est pauca nō nocet. Tumēdum nāq; cū hmōi materia locū nō inueniēs maiorata in partē trāsferat principaliorē. Adhuc indicatio a parte sumpta per paucā expedit repcussionē & nō parū nullā. vñ. 11. de inge. Minus in thorace stipticis vtēdū. Expellunt. n. quandoq; ad pulmonem & cor humores. Nullam dico cum prius oporteat in thorace ac pulmone contentum expurgare. Et firmatur: quia quod materiā repercutit in locum vnde trasmittebatur: ac infrigidat & mēbrū vigorat, &

G

Cap. 16. in medio.

H

In de appropriatis rubrica. de pleuresi p⁹ princi.

T. s. ca. 3. circa med.

Cap. 17. in princi.

I confortat, id agendum. Talis quidem est repercussio, vt apparet in techni: & de inge. 11. prætactis conditionibus adiectis. Itaq; repercutiendum mox. At quia rarius ista vna concurrunt ideo medici fere incipiunt semper calassica & anodina pectori applicare. Raro nanque in principio vocantur principiante in quo dictum conuenire repercussiua. huiusmodi vero lateribus applicāda sunt: sicut cerotum factum ex oleo violato, cera colata, & dragacanto contrito. Serapio. In viatico quoq; vngatur locus cum oleo violato vel rosato, cera alba, & dragacanto, Similiter facienda sunt cataplasmata de psilio, portulaca & oleo violato si materia fuerit acutissima & cholerica. vnde Mes. Primum administranda sunt medicamina membrorum confortantia: & ipsius virtutem coadunantia: vt non recipiat: neque ipsum vincat, quæ ad id fluit materia: qualis est emplastratio facta ex lentibus excorticatis cum aceto coctis, aut ex farina fa. cocta cū aceto, vel ex sauich cum aceto. Huius autem intentionis est

Li. 3. t. c6. 150. Cap. 15 post med.

2. bf. c. 21. ver finem Isaac. li. 3. ca 11. ver. finē. Vbi supra Imediate.

K euaporatio facta cum spongia infusa in aceto decoctionis rosarum aut balaustiarum vel similiū. Propter secundum huius sciēdum, quòd phlebotomia fere semper est præmittenda dum virtus patiatur & ætas: plus tamē aut minus fm q indicationes demonstrant: quæ siquidē ex latere opposito apostematis est facienda, si corpus fuerit plectoricum & materia in fluxu. Si vero non, ex eadē asserunt parte. Quòd si fuerit in panniculo pectus distinguente: utrūq; latus uel indifferenter phlebotomandum, aut magis dextrum. At quia plerūq; medici vocātur materia collecta, non par ex eadem euacuant parte. Qn̄. n. materia fluit, habet per oppositum euacuari, & præcipue quando volueris deriuare. hoc nāq; longinquiorē expedit diuersitatē. Qn̄ autem materia fuerit infusa, phlebotomia facta ex parte opposita impotēs est aliquid eūare de materia apostematis, sed naturā debilitās prohibet digestionem, quod similiter in peripneumonia intelligendū.

L Considerādum etiā quia si pleuresis fuerit in parte superiore pectoris, phlebotomanda est plus mediana. si uero in inferiori basilica, cū illa eūet qd' superi⁹ magis. Hmōi aūt quod inferius amplius. Neq; etiā fit tractus sup principale, cū in opposito partis pleuresis fiat phlebotomia, quia venæ quæ ad musculos deueniunt pectoris ramificantur a vena grandi a corde ascendente circa clauū colli. Et neq; si per cor transiret, cum talis materia nondum sit corrupta, esset sic adeo grande nocumentum, vt iuuamentum quod inde consequitur.

PROPTER QVARTVM vero. ad primum, dicēdū, q vt cōiter dicitur cura quam docet Hip. ibidē nō est vera, verum potius tentatiua qualis quæ. A. quartanæ, vbi ieiuniū trium præcipitur hebdomadarū. Quod apparet: quia videns calefactorio infirmum non iuuari, mox præcipit phlebotomari & pharmacari. Aut dicendum, q Hip. voluit administrādo calefactoria plus ad accidens vt ad dolorem instare quàm ad ægritudinē.

Quarto. 1. tra. 1. ca. 6.

M vt de inge. edocet. Vnde ait, Primo quidē calefactoriū adhiberi dissoluendi doloris intentione non sit inutile. Similiter neq; ventosæ sunt administrandæ in principio cum fluit materia. Neque in materia calida, sed frigida plus, & pleuresi plus non vera. Ad aliud dicēdum, q non repellit auditis conditionibus oppositis materiam in mēbrum principalius, sed potius facta phlebotomia demandatur membro stipticis cōfortato in partes a quibus fuerat transmissum. Ad confirmationem vero dicendum, quòd repellentia casu præassignato potius tandem impellunt materiā uersus extra, q in quę intra. Vel dicēdū, q bonū est apa intrinsecū oē ad extra permutari fm materiā, nō tn̄ semper apud artē neq; omni tempore. Aut bonum vt ita interdum tamen materia cōgregata introrsum refrangitur vnitione vigorata perniciem inferens: vt ostendunt antraces & huiusmodi. Ad aliud

Li. 11. c. 11

etiam quid dicendum apparuit. Ad aliud dicendum, q quando fit repercussio in principio ita principiāte nō prohibetur materiæ digestio, neq; resolutio: sed potius minoratur eadem & ad digestionem præparatur. Inducta etiam partis alterius quantū conuincant visum prius Neque pleuresis fit vniuersaliter ex cholera intantum pura aut aqua frigida in herisipilla exterius nō applicatur verum potius interius assumitur. habet enim extinguere ac resoluere materiam pure cholericam, ceu solatrum habet proprietatem resoluendi apostemata calida, quę sunt occulta. N

DIFFERENTIA. CXCII.

QVOD fluxus vētris curet apostema pectoris seu pleuresim ostenditur: quia lienteria sanat apostema lateris. primo secūda. ipsa vero est fluxus ventris, & latus est pectoris hæc portio. Et firmatur quia diaria & dissenteria iuuāt passionem oculorum & splenis. aphorismorum sexta. Ipsa quoque ventris sunt fluxus. Amplius id quod vniuersalius curat ęgritudines materiales: apostema curabit pectoris. Hmōi vero est fluxus vētris: cū sit eūo magis dilecta & naturæ cōsueta. Ea nāq; superfluitates liberius educuntur ita vt ægritudines etiā capitis curet. Adhuc ægritudo repletionalis curat eūone, cū omnis cura perficiatur contrario. 153. Sed apostema pectoris de repletione morbus existit: fluxus autem ventris inanitionis. Palin. quod præseruat ab ægritudine futura: illam postq acciderit poterit curare: materiā euando ægritudinem causantem. Sed fluxus vētris præseruat ab ægritudine futura materiali proprie. vn̄ de aere & aqua: Humidi ventres naturaliter, neq; pleuresim, neque alias incidunt infirmitates. Igitur fluxus ventris apostema curabit pectoris. O

Doc. 1. c. I. post med.

Apho. 17. & 48

Cellis. p... Primi.

IN OPPOSITVM aphorismorū. 6. A Pleuritico habito aut peripneumonia, diaria superueniēs malum: Hæc autem sunt apostemata pectoris. Ea uero fluxus vētris. Et fulcitur per Mes. dicētem. In pleuresi largitas plurima non est bona: quoniam consueuit hanc ægritudinem fluxus consequi immoderantia. vnde viatico multa vitanda est in hoc morbo mollities naturæ: nisi vehementer fuerit necessaria. Nam hunc morbum solet sequi ventris solutio, quæ vix potest constringi. Rursus secūdū ventrem dolores super diaphragma superiori purgatione quiescunt, inferiores vero per eam, quæ deorsum. In apostemate vero pectoris est dolor, immo inseparabilis & supra diaphragma & in pleuresi maxime. P

Adhuc illud curat, quod materiam ægritudinem causantem per propriam et conuenientē regionem euacuat, huiusmodi autē in apostemate pectoris est pars superior quæ sputis euacuatur per tracheam arteriam, velut concauitātis hepatis regio euacuatiua est secessus: gibbositatis vero vrina. Itaq; apostema pectoris nō curat fluxus ventris, verum potius molestat. Q

PROPTER PRIMVM vero sciēdū, q quid sit fluxus, qd venter, & apostema. dr̄ia ostendit. 201. 53. & . Est autem pectus spiritualium partium clibanus anhelitus instrumentum ex duodecim spondilibus vigintiquatuor costis osse septuplo dicto thoracali: & ideo septem musculis constructum, quorum inter costas simul dilatantes & constringentes Gal. cum Halyab. vigintiduos ponit. A. uero. & Alman. 88. vnumquéq; eius. 22. in quatuor partiuntur partes. Inter. n. 12. lineas. 11. cadunt distātiæ, sed sexdecim sunt exterius secundum superius & inferius permanentes magis. Quorum. 11. seu superiores dilatantes &. 9. inferiores constringentes dr̄ia. 99. Et nosce q diaphragma musculorū est pricipalior. ab ipso. n. principium prouenit motus pulmonis fm Gal. & totius pectoris, quod quidē per eius motū inter musculos numerat dilatationis, sed per quietē inter arcentes ipsum locat ibidem.

A Ibidem. Est autem spondili os perforatum per quod nucha perambulat. Vigintiquatuor vero costarum, quarum 12. initium spondilibus. 14. sunt veræ pectus vndique circumeuntes anterius cum osse cartilaginoso thoracali vehementer connexæ. 10. autem falsæ dicuntur. Nõ enim inuicem coniunguntur, sed deficientes remanent propter intumescentiam alimenti & prolis gestationem, de partibus secũdo. Quarum quidem ad ventrẽ extremitas, ne is lædatur eisdem cartilaginosa permansit. notum quoque est quod apostemata pectoris pleuresis est, & peripneumonia. cor enim nunquam aut rarius apostema suscipit, cũ illi mors prius occurrat. differentia. 91. (Cap. 9. ante med.)

PROPTER SECVNDVM vero sciendum, quod vt apparuit ex argutis contrarietas hæc colligitur inter auctores apparens: cuius quidem enodatio ostẽdetur ex dicendis. Quidam vero dixerunt, quòd fluxus potest dupliciter fieri i apostemate pectoris, aut vigore naturæ materiam noxiam expellentis & ita ipse curat pectoris apostema: vel eã symptomate impellente: sicque nõ curãs malignationem inducit. Quod quidẽ licet veritatẽ cõtineat B sanius auditum: opus tamen fit quod quæritur aperire.

PROPTER TERTIVM autem sciendũ, quod apostema pectoris et præcipue pleuresis, aut est in principio, vel in fine. quod si primũ, fluxus ei confert ventris. vnde tertio decima. Diuersitas enim fluxus ventris in principio est signum bonum: immo res est iuuans. Et fulcitur, quia quod significat naturam potentem in euacuãdo, & materiam educit peccantem, confert. huiusmodi uero est hic fluxus in principio & talis passionis, cum potentiam expulsiuæ indicet virtutis. Sed cõtra id proceditur, quia nulla euacuatio in principio morbi est laudabilis (vt scribunt) verum oia symptomata, cum secundum veterẽ digesta oporteat medicari, & mouere non cruda, qualis quidẽ in principio est materia. Dicendum, quod licet interdum materia sit indigesta, paucaque, & acuta, & natura sensibilis ad illam mouetur expellendam etiam ante tempus, ex quo non parum sequitur iuuamentum & salus, quamuis vtilius foret eam quousque compleretur digestio tolerare. vnde criticorum tertio. Virtus expulsiua quãdoque cogitur ad expellẽdum hum. noxium ante ipsius maturationis complementum: ceu quãdo aliquid fuerit digestum eius interdum debilitate illius tardatur expulsio, quod ventris actus ostendit, cum aliquãdo alimentorum stimulatus acumine depellat: & maxime cũ sensibilius fuerit, quod eum inquietat, cum quandoque etiã quod digestum fuit tardat imbecillitate expellere. vnde apho. 7. Quicunque spachilon seu immoderatum dolorẽ patiũtur vniuersaliter. Commentator hanc passionem fore adhuc incipientem & nondum confirmatã, & si transeat tres euadunt dies, cum tamen intenta sit hæc passio, sitque in membro nobili, vt ea confirmata nullus euadat. Innuit itaque euacuationem naturæ in principio. quandoque laudabilem fore, & non artis solum: vt etiam apoplexiæ minoris ostendit terminatio. vel dicendũ, quod hmõi materia defluens est, vtcunque digesta. Mouebatur nãque ad fluxum spontaneũ natura post quãdã naturalitatem ita, vt nequiens materiam expellere, pars ipsius modica fuerit in apostema collecta, reliqua vero ad ventrem concurrit, quia qua inde prolapsa, & prius minus conficitur apostema, tãdẽque materia quæ in ipsa cõtinebatur fluxu tollitur hmõi, quod experientia cõspexi. Si aũt apostema fuerit in fine, ipsiusque affuerit fluxus uẽtris, aut erit eo quod materia inde apatis eũel, vel propter hepatis imbecillitatẽ cum vẽtre mẽbris spũalibus cõpatiẽti in quibus est apa, cũ inuicẽ habeãt colligantiam non paruã realẽ & virtualem. totum. n. cõtinuatur toti, & inuicem confluit & transpirat. naturalium tertio. Et si prius, tunc aut erit materia apatis multa nõ dñata pfecte a natura: & ita fluxus est prauus, cũ materia transeat per cor, aut circa: & vlr per partes perambulet nobiles debitũ locũ expulsionis suæ omittens, ceu qui per tracheã fit arteriã. unde praua sequunt symptomata mortẽ minãtia. vel fuerit paruæ quãtitatis vigoreque naturæ dñata: et ita fluxus ut. ad bonũ poterit terminari: cũ forti naturæ nil repugnans existat. Si vero fluxus fuerit pp cõpassionẽ hepatis & ventris, tunc pectoris nõ curat apostema: verum potius stimulat naturã. vñ dictũ quod a pleuritide habito vel a peripneumonia diaria superueniens, malum. Apud nanque Cõ. hmõi diaria superoccurrens malum signũ erit, cum causa ipsius sit hepar non potens alimentũ ad se vt expedit trahere, ac in sanguinẽ cõmutare. Quod etiã interdũ cõtingit a vẽtre cibũ intra se corrũpẽte. quare tertio decima. Qñ pleuritico aduenit fluxus ven. in fine, signat quod hepar eius iam debilitatũ est valde: qm per viã, vt tactum signi notat in natura tantam debilitatẽ spũalium, vt inde etiam cõpatiantur naturalia, nihil tñ inde de materia apatis eũantia, & p modũ sim causæ. Inducit enim hic fluxũ intẽsiorẽ debilitata natura, cũ corpus priuetur alimento, qd' prauum vtique est ualde: sicut cũ splenicis longior superueniat dissinteria. Qd'. n. virtutẽ psternit nihil euacuans de materia, nõ curat qd' pectoris apa. Talis vero is fluxus existit. non igitur ipsum curat. Põt quoque fluxus iste interuenire, aut uentris ppria malitia. vnde Com. aliqñ tñ ex corruptione fit stomachi cibum intra se corrumpentis vel etiam escæ, quod quidẽ licet sit prauũ: non tñ vt primũ. Cõmẽ. tñ vr distinguere in magnitudine apatis & paruitate inquiens, quod si pleuresis vel peripneumonia paruæ sint, possunt diaria superuenientæ solui: maxime si causa pñs fuerit diariæ. videlicet, cuius inde materia euacuetur. Non autem propter cibum vel potum contingentis. quod autem magnũ pectoris apostema, vt ostensum malignans: idem fluxus ventris non sanat: verum in amplius extendit eiusdem malitiam.

(Te. 4. c. 4. in medio) (apho. 1) (apho. 11.) C (Te. 8. post principiũ.) (apho. 51) D (Ca. 13. ad medium.) E (In ar. ad oppositum) (Te. 4. c. 4. in med.) F

PROPTER QVARTVM vero ad primum quid dicendum apparuit: cõcessum. n. est lienteriã siue fluxũ vẽtris in principio, Aut qñ materia fuerit modica a natura dñata posse pectoris apa in sanitatẽ aduenire. Neque est hoc simile omnino in curatione oculorũ & splenis passionum per diariam & dissinteriam, cum nõ ex compassione accidit spiritualiũ, verũ potius vigore naturæ, materiam a natura coaptatam ex his locis expellentis. Dico autem coaptatã: quoniam longior dissenteria in spleneticis hydropisim aut lienteriam inducit. aphorismorum sexta. Ad aliud dicendum quod fluxus ventris ægritudines vniuersaliter curat, quando vigore acciderit naturæ digestum expellentis, & non symptomate: aut ex passione partium nobiliorum. Ad aliud dicẽdum, quod repletio non quocunque modo inanitione curatur, verum debita expetitur regio. Nã pectus per asperã purgat arteriã: stomachus per vomitũ: intestina, & cõcauitas hepatis p secessum. Expetit etiã tẽpus, in quo agens tñagat in materiã, vt eã euacuationi exponat cõdigne, quod nõ facit fluxus vẽ. vt multum in pectoris apostemate, est tñ vlior via cæteris eũatiua. Ad aliud dicendũ: quod fortassis non est verum, cũ aliter educatur materia qñ vaga est nõdum in parte confirmata, & aliter cum fuerit in ea collecta. Qñ. n. vagatur, potest per plures partes liberius euacuari: cõfirmata vero iam extat determinata diffinitam expetens euacuationem. Quantum etiam quæ alterius partis iam possint conuincere apparet, quia & si quandoque curatur pectoris tumor ventris fluxu, amplius, & perfectius sanatur sputi eductione. materia etiã vnde reperit nisi quid vehemẽtius impediat est semper educẽda. (G) (Apho. 43.) (H)

DIFFERENTIA. CXCIIII.

QVOD PHTHISIS possit curari ostenditur: quia 28. problema. Dionysius tyrannus in Poliorbina vel obsidione secundum Nicolaũ Peripateticũ cessans bibere, phthisim passus est quousque iterum transmutauit se ad priorẽ vsum crapulæ. (Probl. prio)

I Adhuc p Mes. dicentē q nō est cōprehēsibilis numerus eorum qui sanati sunt ex vsu zuccari ro. cuius etiam sanationi consentit Gal. de inge. quinto recitās duos curatos iam partem pellicularem inferioris cannalis pulmonis expuentes. Similiter Zoar duos: & A. tertiodecima mulierem unam sanatam & impinguatam quæ euenerat ad tantū, vt iam præparata essent quæ necessaria erant morti. Quare frater ipsius curauit cum zucchari ro. & panis comestione. Eti. creare saniem in vlceribus magna est certitudo securitatis ad salutem. impossibile nāq esse molestum aut periculosum, quando sanies fit in vlceribus. apho. quinta. sed in phthisi generatur sanies plerūq etiā laudata. Palin. q non sanetur: aut erit ex parte membri, quod non est, quia tunc nullum vlcus sanaretur. vel rōne motus, quod et nō ut: cū ipse prohibeat putrefactionē, & cōsolidetur arteriariū etiā soso et diaphragmatis se mouentium, aut ex parte modi applicationis medicinarum. Quod etiam non fit, cum possit intus & extra corpori applicari. Rursus. san. fluxus a pulmone curatur quinto de inge. hic iam putrefactus ostenditur: quoniam si præter naturam san. in ventrem effundatur, necesse fit in saniem conuerti. aphoris. 6. Potest itaq phthisis sanari.

In de ap. propriatis rubrica. de phthisi. f. ca. 12. & f. primo thei sir. tra. 11, c. 2. I me. tra. 5. c. 6.

e3. aph. 23 ēē prin. i.

K

Ca. 8. & f. Apho. 10. Cap. 8. post med.

IN OPPOSITUM interiorum enim. 4. recitātur plures, quorū tādē nullus euasit. Et Serapio signis phthisis datis inquit. Phthisis, quæ fm hāc dispositionem existit non est curatio. Zoar vero dicit q hæc ægritudo etiā in qua sputum extat album nō sanatur fm iudicium medicorum, sed incidit in ęgritudinē, quæ dicitur phthisis: ex qua ponitur mortem aduenire. Itidem in Viatico. Si quis tandiu negligat, quòd ad saniem pulmo colligatur, vulnera sunt incurabilia. In phthisi vero uulnus extat in pulmone. Adhuc ex phthisi propter vaporē putridū capinosum qui retinetur motu pulmonis in euētando hebetato transit in tabem et consumptionem paulatim omnimodam a qua nullum contingit euadere: nō igitur phthisis poterit curari.

2. bre. c. 26 1. theisir. Tr. 11. ca. 2. in med. Isaac. li. 3. cap. 7

L

PROPTER PRIMUM vero sciendum vt tactum etiam. 93. q phthisis seu corruptio tripliciter inuenit accipi. Communiter quidem pro quacunq indifferenter cōsumptione naturali seu accidētali, & sic hectica vsior extat: cū omnis hecticus, sit phthisicus non autē cōtra. Potest nanq quis natura ex omnimoda consumptione humidi radicalis a calido vltimo ad hmōi peruenire phthisim, vt apparet Alman. 4. Et proprie præparatis simpliciter, quales sunt cerebrum habentes debile: collum longum gracile: foris epiglotum proeminētem: humeros ad modum alarum eleuatos, pectus strictum & à carne nudum: plenū ventositatibus pulmonē, & crura tortuosa: quis frequenter etiā fere gratis tussiculā inuadit cū pūctura spatularum uel mamillarum et maxime si fuerint cholerici, facileq irascentes. Accipitur et proprijssime prout dicitur esse consumptio totius corporis cum vlceratione pulmonis, vnde Cassius fœlix. Phthisis est vlceratio pulmonis & thoracis cum defluxione corporis, quare Mes. Est detrimentum consumptionis cadens in corpus ex calore febrium habitudinaliū ex vlcere pulmonis causatarum: & hac quidem vniuersalior est hectica: omnis enim sic phthisicus hecticus est, & non contra. Hi autem duo modi postremi phthisis tanguntur apho. 3. Quibus autumnus pronuntiatur prauus cum vere. vnde 6. epidimiæ. Phthisicis autumnus malus, malum autem & ver, quum ficus folia cornicis pedibus adæquantur. De vltima vero hic extat sermo, quæ vtplurimum causatur a catarro acuto in pulmonem cadentem ipsum vlceratione perforante, ceu petram ex crebra instillatione concauat aqua, vel propter sputum sangui. iuxta illud aphoris. 7. In san. sputo sanies sputum: in sputo vero phthisis vel propter peripneumoniam seu pleuresim præcedē tem ad quam subsequitur empyema, fm illud apho. 5. Si ex pleuritide facti empici a die rupturę non purgentur in quadraginta diebus, transeunt in phthisim. Sanies enim permanens acuitur, & pulmonem corrodit. Fit & interdum ex materia corrupta diuturnitate in pulmone, qua sequitur putrefactio & vlceratio. Hæc autem passio fm veterem plerūque contingit a decē & octo annis usq ad. 35. vnde Cassius fœlix. fm quidem ętatem iuuenibus magis concreatur quàm senibus, & est molestior sæpius viris aduenie ns quàm mulieribus, & adolescentibus, & iuuenibus, quàm pueris, & senibus. Pueri enim magis sunt alijs huiusmodi susceptibiliores curationis. Est & de illis, quæ hæreditantur in semine passionibus: quæ deterior existit quando fuerit, vt apparebit a pulmone, quam a pectore primitus. Pulmo quoque est membrū rarum molle in flabellationem cordis ordinatum, qui superius cum aspera iungitur arteria, & in ipsum spargitur quę dura est et compacta ex annulis fere cartilaginosis consistens a panniculis inuestientibus illam. Lateraliter vero eidem a corde venā occurrit arterialis, & arteria venalis, ex quibus nutritur, vegetatur & agitatur, situsque circa cor lateraliter est ipsius, vt ipsum contineat & amplectatur præcipue dilatationis hora. Cuius quidem sunt quinque pennulæ seu additamenta, quarum maior subiacet ad dorsum minus mota, quæ velut sustētaculum & culcitra est maioris venæ, reliquæ vero quatuor leuiores & mobiliores dilatatione, & constrictione cor perflant id in anterius amplectentes. Est autem cura per contrariam administrationem materierum corpori applicatarum sanitatis introductio, quæ duplex extat, vna quidē vera qua morbus tollitur totaliter aut eius causa, altera vero apparens palliata velut quando is remediatur: ne in amplius protendatur, quæ morbis supr petit incurabilibus.

Ca. 31. 16.

M

In de appropriatis. R. ppa in princi.

Apho. 11 parti. 7. t. com. 13.

apho. 15.

N apho. 5 6.

Vbi s. pra imedi. cc apho. 20.

Pulmo qd

O

PROPTER SECUNDUM quidem sciendum aliquos dixisse phthisicos minime posse curari: quia vulnerati sunt in pulmone: vulnera enim ipsius quidem fatentur non solum difficile posse curari: sed etiam incurabilia esse: quod ratione affirmatiua, ac experimēto. quinto de ingenio. vnde tertio decima. Dicunt quidem quòd vlcera pulmonis non sanantur omnino, quia consolidatio indiget quiete, & illic non est quies, sed Gal. diuersificatur ab eis æstimauit enim quòd motus solus non prohibet consolidationem, nisi adiungantur ei reliqua prohibentia. Cuius significatio est quòd velamen etiam mouetur & quandoq sanantur etiam vlcera eius. Et huiusmodi quidem diuersitas iam apparuit ex inductis. Sed quid de hoc tertio videbitur dicendorum.

P

Cap. 8. in prin. Tra. 4. c. 18 ante med.

PROPTER TERTIUM vero sciendum, quòd phthisis hic intenta, vt quammultum non curatur, & proprie quę iam diuturnizauit, & accidentia terroris impressit, factaq a pulmone ex catarro acuto corrosiuo in ipsum descendente maxime in pennulas mobiles illius prætactas. vnde Cassius fœlix. Veteres peiorem atque insanabilem dicunt, quæ pulmonis vel apostemate, quę nam talis vt impossibilis est curationis quod indicat empyema. Ex ea nanq visum quampaucos aut nullos huiusmodi euadere, quod ratiocinatio confirmat: quoniā si phthisis deberet curari, cum in ea sit vlceratio pulmonis oportet illam curare. Hæc autem impossibilis est curationis, cum impedientia sint plurima: puta mollicies, & teneritas pulmonis, sanguinis caliditas: subtilitas, & acuitas & motus: quod enim debet consolidari quiete indiget: qui etiam dolorem concitat stimulantem reuma ac magnitudo cum amplitudine, & duritie vasorum pulmonis. Recipit etiam pulmo catarros ascendentes, & descendentes consolidationē remollitione impedientes. differentia. 207. Oportet etiam saniem ipsius tussi mundificari, ipsa vero vlcus dilatat. Introducitur etiam mala

Q

Quod sanati debet quiete indiget sola. cf Galeni. 6. pti. apho. apn. 6. 16. nē assignāt curatiua ve sic aliqui et sanaos in senibus

A mala ibidem complexio: propter quam cõsolidatio impeditur, ad quam etiam feb. cõsequitur hectica: eo ꝙ pulmo læsus non est potens cor libere euentare, & fumus retinetur capinosus putridus: cor & vir totum corpus inflammans & in hecticã conducens. Similiter etiam medicinæ interius sumptæ non possunt ad pulmonem peruenire, quæ nisi multum in transitu ad eum propter distantiam alterentur & debilitentur in membris plurimis corporis caliditate, & maxime quia eas oportet esse subtiliores substantia, natura: & arte ut transeant, quare præceptũ est in techni: earum uirtutem augmentandã exterius fore: puta si adsit discrasia pulmonem septẽ numeris frigida eligatur medicina sibi opposita in 10. numeris caliditatis eleuata. Tres nãq; in via æstimantur deperditi. Talis etiã fortassis virtutis medicinarum eleuatio lædet pulmonẽ & circunstantia, & ideo ingeniati sunt medici construere electuaria sorbilia humidiora lohochat dicta: vt ore retenta super collum iacentibus paulatine dissoluantur

(l. lib. 3. t. c. 100. & 164)

B in vapores ad pulmonem aliqualiter descendentes per isophagum suauiter pertranseuntes substantia vtcunque arteriam immutent & pulmonem. Eodem quoq; modo & quæ applicantur exterius propter parietum densitatẽ difficillime perueniunt ad pulmonem. Adhuc etiam medicinæ se impediunt, cum huiusmodi passio egeat oppositis. Propter enim saniei expurgationem opus est calidis & siccis, propter vero hecticam frigidis & humidis. vnde A. medicinæ desiccantes, quæ requirũtur propter vlceris cõsolidationem prohibẽt sputum prouehi addẽtes in hecticam. Mundificantes vero lenificant vlcus, & malignant fortasse. Itaque phthisis, quæ talis, curationis extat impossibilis: aut fortasse monstruosæ, quam maxime in morbis etiam interdum monstruositas contingit. vnde colliget septimo. Aliqui euadunt ab ęgritudinibus per accidens, quia sicut in rebus naturalibus aliquando sunt extraneitates, cum tamen sit de raro cõtingentibus,

(3. 10. tra. 4 ca. 18. post medium)

(Ca. 31. fi.)

C sicut vlceratio pulmonis & similia: mors tamẽ in phthisicis protelatur plerũque diutius ita, vt quãdam viderit A. in phthisi circa 23. annos aut parum amplius uixisse. Raro tamen & a casu, quasi prætacto colliget approximans dicto, potest phthisis curari, & præcipue quando non chronicauerit, neq; accidẽtia terrorem apparuerint inferentia, sit etiam a solutione singularis & vlcere nõ sanioso superius magis circa cannam pulmonis cadente: vel etiam fortassis in additamẽto maiori dicto venæ maioris: vt culcitra, vel quę nõ a pulmone sed a pectore magis nam solutio continuitatis pectoris cum minori difficultate sanaĩ ea, quæ pulmonis de causis quamplurimis. Vna quidẽ quia paucitas existit instrumentorum pectoris, & multitudo eorum quæ pulmonis. Alia quia venæ pectoris minores, & angustiores sunt his quę pulmonis: ita vt non adeo ei accidat vt pulmoni grãdis imparis solutio. Reliqua quia sanies ulcerationis pectoris ad ipsius

(Vbi supra immediate.)

(Cõtinuitatis pectoris solo cur sanabilior solutione cõtinuitatis pulmonis.)

D confluit concauitatem: non autem sic quæ pulmonis, cũ in eo sint cãnales angusti. Quarta quia pectus pulmone carnosior sangui. quã grossi: pulmo plurimas cannaliũ diuisiones habet, quorum substantia nõ est carnosa: sed quasi neruosa sanguinis cholerici subtilis contentiua, ex huiusmodi enim ponitur fieri & nutriri. de iuuamentis. 7. quæ autem carnosa melius cõsolidatur, vt pars carnea diaphragmatis denotat soluta. Quinta est motus pulmonis continuior & fortior est motu pectoris. Adclatur etiam sexto immẽsior materierum debilitas in transitu ad pulmonem perueniendo. Phthisis etiam eueniẽs ex solutione cõtinui circa tracheam arteriam ad pulmonem nõ est adeo difficilis aut impossibilis curationis, vt quæ contingit a pulmonis substantia priori. Cum huius modi cannales sint solidi recipientes consolidationẽ magis. vnde Gal. Vulnera quæ sunt in cannalibus pulmonis interioris, videlicet pellicula, & maxime in ea quæ vicina est gutturi vt in gutture possibile sit vt curetur: multos enim huiusmodi habentes curauimus & sanitati restituti sunt. Quòd autem huiusmodi phthisis possit curari: dummodo medicus non fuerit negligens imperitus cum aliis quæ expetuntur tribus experientia plurium conclamat iam prætacta. Ipse quoque sanaui, et quosdam curatos vidi & maxime pueros & mulieres: quod & ratio similiter affirmat, quoniam quando lęsio fuerit parua: & causæ remediantes maximæ, poterit vtiq; illa curari, sic autem euenit in huiusmodi phthisi cum minori sit altera conditionata nocumento: aer etiam alterãs maxime siccus potest reperiri & proprie tempore pestilẽtiæ alicuius exiccans & purgans saniem pulmonis aut pectoris, seu qui Stabrij. differentia. 207. Neque etiam præinducta in phthisi praua cõsolidationis impedimẽta hic adeo sunt immensa: vt eam prohibeant omnino. Sic itaq; raro, & in casu fere phthisis poterit quædam curari. Et nosce

(Colli ca. 1. in medio & c. 1. post quod. et li. 8 c. 6. p' pn.)

(5. de Ige. c. 12. l prin.)

E

F fortassis esse medicinam nobis tamen occultam omnem curare fere possibilem phthisim: iuxta illud Hermetis. Mineralibus & vegetabilibus insunt virtutes mirandæ, quæ si cognoscerentur: eis homines operarentur quicqd arte Magica conficitur. talia tamen magis brutis: quàm nobis sunt cognita, vnde Zoar. Sunt medicinæ vlcerationis pulmonis & eius infirmitatum existentes in mundo, ignoratæ tamen a nobis, quoniam quando accident in pulmonibus ouium vlcera, exeũt a coitate gregis, qua si quærentes aliquid et circumeuntes ad inueniendum illud: & dixerunt nobis pastores ꝙ comedũt illæ oues herbas, quibus comestis mox reuiuiscũt, & perfecte sanãtur a suis vlceribus. Et ego inquit vidi pulmones ouium in quibus inceperat iam fieri vestigium solutionis continuitatis & apparebat in ipsis in aliqua parte. In alia vero parte opus apparebat sanationis in consolidatione carnis pulmonis manifeste, nunc autem non est, qui sciat illam herbam: nec credo ante nos, qui sciuerit illam fuisse.

(Theisir. 1. tra. 10. c. 4 post prin.)

G PROPTER QVARTVM vero et si quidem iam appareat: dicendum tamen & ad primum ꝙ Aristo. per phthisim intellexerit corporis consumptionem in communi, aut præparationem similem phthisi. Ad secundum dicendum: ꝙ Mes. loquitur de phthisi secũdo modo dicta, quę raro & casu quasi curatur, licet plures fiant quæ inde temporis diuturnitate curentur, ipse nanq; met priorem ut ostensum asserit phthisim sanationis impossibilis fore. Ad aliud dicendũ ꝙ Gal. ut visum loquitur de illis in quibus erat vlceratio superius circa cãnales tracheæ arteriæ pelliculas inde spuentes, similiter dicit hos sanatos ex siccitate pestilentis aeris & huiusmodi: similiter phthisim dicam Zoar. & A. vidisse vt concessum curatam: priorem autem vt ostensum nequaquam. Ad aliud dicendum, quòd quantum est ratione saniei dummodo laudabilis extiterit non impeditur cura: sed pro-

H pter inducta quæ consequuntur accidentia ad saniem in tali parte iacentem. Ad aliud dicendum, quòd illud euenit ex parte vt monstratum talis membri: motus etiã impedit consolidationem, licet nanq; prohibeat putrefactionem faciendo transpirationem, per accidens tamen sequitur illam augmentare materiam ad locum deducendo dolorem & vlcus latificando: & quamuis arterię, aut diaphragma motæ cõsolidentur, non tamen oẽs sed paruæ & in pueris: neq; diaphragma vbiq;: sed in parte, vt tactum carnosa, nõ autem in neruosa, similiter visum est quomodo medicinę & modus eaꝝ applicationis phthisis impediunt curationem quãdo fuerit ꝙ praua. Ad aliud dicendum sanguinem præter naturam in ventrem seu cõcauitatem effusum putrefieri dum ibidem permanserit. Si autem reducatur citissime computrescit minime. Ad eorum quæ alterius partis primum dicendum, ꝙ Gal. Sera. & Zoar. sermocinanĩ de phthisi deteriori quę

impossibilis curationis est posita, & ad reliqua similiter est dicendum.

Occasione illius quod tactũ est de causis phthisis dubitaẽ an phthisis possit fieri a siccitate: & videtur quidem ita per aphorismorum tertiam. In ariditatibus phthises ophthalmiæ &c. Adhuc. phthisis fit ab humiditate: quod ibidem ex commento apparet, quod & catarrus ostendit. Rursus. pulmoni morbus omnis complexionalis sicut cęteris accidit partibus quorum vnus est siccitas. Et firmatur, quia exiccando continuum soluit vt terra denotat exiccatione crepata, et ideo primo secunda scribiẽ dolorẽ per accñs vt soluẽdo cõtinuũ causare. Eti. Illud causat phthisim qđ ipsi prauũ contrarium multum, talis quidem est siccitas, quod ostẽdit autũnus phthisicis malus detegens occultum esse ipsorum aphorismorum tertia, & primo secunda. Siccus aũt est autũnus maxime: causat igitur siccitas phthisim.

K IN OPPOSITVM Gal. aphorismo. ut videbitur tertia. Amplius pthisis causis sufficienter enumeratis non posita fuit siccitas. Et firmatur, quia siccitas catarrũ siccando & consumendo sistit: verum & vniuersaliter partem indurat & fortificat ne sanguis inde labatur: quę phthisis sunt causæ, non igitur a siccitate causatur.

PROPTER PRIMVM quidẽ sciendũ quid phthisis visum, & qualiter distinguatur visum, siccitas etiã nota differentia tertia.

PROPTER SECVNDVM vero sciendum, quòd Gal. detestatur sermonem hunc Hippocraticum inquiẽs phthisim fieri a frigidate summa i respiratiuis organis, et maxime subdo cum motus postea sequaẽ fortis & a caliditate cum frigiditate: sed siccitas temperatis entibus caliditate, & frigiditate, reliquæ magis ægritudinum consequantur quàm phthises. Aut phthises inquit vt exposuerunt aliqui non est proprie seorsum accipere, verum cũ ophthalmijs, vt dicatur ophthalmiæ phthisicæ, hoc est lippitudines tabidæ.

L PROPTER TERTIVM autem sciendum, quòd phthisis tertio modo prius dicta non contingit a siccitate vt ipsa: verum potius iuuatur in facta, cum exiccet saniem & consumat ipsius causatiuam. Neque potest tanta fortassis in pulmone siccitas fieri, vt ea ipsius soluatur continuum. Tum quia qualitas passiua, quod tamen potest frigiditas & maxime subsequente motu vehementi, vt tactum, cum sit actiua: Tum etiam quia pulmo humectatur phlegmate suscepto. Receptaculum nanque ipsius Isaac: atque propter catarros ascendentes & descendentes. primo prima. Modos vero duos priores, & maxime scđm, siccitas potest causare, cũ simile simili iunctũ incitetur ad furiam: ita ut efficiatur tãquam ignis in ignet vel dicendum ꝙ siccitas causat phthisim: licet non primo: consequenter tamen. Est nanq; tussis ipsa inductiua, M cum omnis praua causet eam cõplexio. Sed tussis phthisim inducit in diuisionibus vel continuum spiritualium soluendo, & confluxum sangui. inducendo, aut catarrũ in pulmonem concitando, & maxime quod casu continuo aut acuitate ipsum exulcerat & maxime corpore repleto: et aeris constitutione calida præcedẽte ac humida.

PROPTER QVARTVM vero sciendum, & si iam appareat quid dicendum ad primum visum. Ad secundum vero dicendum, quòd humiditas per se nõ causat phthisim, nisi ẽm ꝙ fuerit coniecta humido catarroso, vel caliditati aut frigiditati. Siccitas autem sola saltem non commiscetur taliter reumati. Ad aliud etiam apparet, quia siccitas prohibetur intendi: ne ad scissuram perueniat propter pulmonem humectãtia. Ad aliud dicendum ꝙ autumnus non lędit phthisicos tantum ratione siccitatis: immo magis iuuat ex parte saniei exiccationis ꝙ propter ipsius inæqualitatem. Ad ea etiam, quæ alterius sunt partis apparet.

[Margin notes, left column: Apho. 16; Doc. 2. sũ. 2. ca. 19. in medio; Apho. 11. Doc. 2. sũ. 1 c 6. in fi.; Cõ. apho. 17. cir. me.; Vbi sppra immediate.; Feb. 5. ca. 9 post med. Doc. 3. c. 2 in medio; Cap. 55]

DIFFERENTIA. CXCIIII.

Quod lac non competat phthisicis ostẽditur, qm̃ ẽm ueterem lac prauum siticulosis, & suspensa habentibus hypocundria: sed huiusmodi sunt phthisici, sitiunt enim propter inflammationẽ febrilẽ ac saniei serositatem admodũ: & quo viscera suspenduntur omittentibus prandiũ. secũdo re. acu. ita & his, ꝓpter consumptionẽ. Itidẽ. scđo scđa. vñ lac nocte debilia habentibus capita. Tales autem sunt pthisici. vñ Mes. expositi vt cadant in phthisim sunt cerebrum habẽtes debile. Rursus. cũ 3. sint in lacte substãtiæ, vt mõstratũ dña. 148. aquosa, ut delicet butyrosa: & caseata: rõne qdẽ nullius istarũ cõpetit. Non qdẽ aquosę siue ponaẽ calida ceu aliq̃ sensere: quia tunc febrilis augmentabitur discrasia. seu frigida: quoniã sic non erit mundificatiua abstersiua, sed potius sui frigiditate impillatiua. Neque gratia partis butyrosę, cum sit calida vnctuosa inflammabilis de facili. Vnctuosum enim in febre est velut oleum in lucerna effusum. Neque etiam ex parte substantiæ caseatæ, cum sit frigida & sicca compacta ẽm quid discrasiam adaugẽs & oppilationem cum difficili digestione causans. Adhuc lac cum vnum sit alterabilium maxime quinto & septimo deinge. mox enim corrumpitur extra vasa factum, non competit phthysi quæ Græce similiter corruptionem importat. Et fulcitur quoniam ingrediens ventrem frigidũ, permutatur in acetositatem, calidum vero in fumositatem, & amaritudinem. aphoris. quinta. & pharmacorum. 4. Sed phthisicus ventrem habet calidũ inflammatũ, ꝓpter feb. Amp. ibidem. Æstimo ꝙ si lac posset gustari quãdo fuerit digestũ in ventre ac venis foret dulcius mellis sapore: mel autem ponitur calidũ & siccũ in secundo gradu, et ideo prouenit in choleram conuerti: & maxime in ignitis apparens naturalium secundo. In dictis vniuersalibus. Sapor dulcis quo amplius ẽm Gal. omni re participat calidum ponitur & siccum in secundo gradu: qđ autem tale est infestum est febri ac cõsumptioni: nõ itaq; lac competit in phthisi.

IN OPPOSITVM apho. 5. Lac conuenit phthisicis: & proprie febrientibus non valde. Palin. Ibidem vniuersaliter lac bonum esse dico indigentibus bono, & facili nutrimento, sed phthisicus hoc indiget, cum sit cõsumptus, & difficile nutritus. Eti. Lac præcipiẽ in hecticа exhiberi, de quo minus: ut apparebit uidebitur: immo eradicator existit, & proprie lac asinę. quarto prima: sed phthisicus omnis est huiusmodi differẽtia priori. lac itaque confert phthisico.

PROPTER PRIMVM vero sciendum, ꝙ quid sit lac: & quomodo distinguaẽ: & similiter phthisis ostensum differentia. 148. Nosce tamen ꝙ lac differens hic expetitur ẽm diuersas intentiones. Quando enim plus intẽditur vlceris abstersio & expuitio lac competit camellinũ, & postea caprealinũ, cõsequẽter uero asininũ. Ipsum enim propter facilem eius penetrationẽ subtilitate conueniens extat. Si vero sigillatio quæratur amplior nutritio & ventris constantia, lac erit vtile vaccinũ, si autẽ æqualitas & temperamentum, caprinũ. Si quoq; cum his proprietas expetatur muliebre: ipsum enim præ cæteris familiarius extat: et maxime quando sugitur ore a mãmis ẽm perdicum & Euriponta. 7. de inge. & tabe. Oportet etiã animal alijs nutriri quando intenditur saniei vlceris abstersio, puta hyssopo, thimo, absinthio, polio: sceha, foeniculo, & abrotano, & lacticinio quandoq;: & tunc lac conuenientius vernale, atq; alteris quando expetitur cõsolidatio & vlceris cicatrizatio ceu rubo, rhanno, salice, spinis, myrto, quercu, uirga pastoris, utroq; solatro: taraxacon & similibus: & tunc lac laudabilius post æstatẽ erit medium. Sit etiam animalis iuuenescentis, nec omnifariam partui propinqui: neque remoti, sumantur ad ventre

[Margin notes, right column: N; Apho. 5. aphoris.; Tex. dic. Cap. ... medium. In de 29. propri... R. ... 6 cit. pm.; O; Collect. 11 ver... Cap. 5.; Cõ. apho. 65. ... Simp 4. ...; P; In medio. ...; Q; Apho. 65. ...; Cõ. 6 ... princi...]

A ventre vacuo, neq; quicq; comedatur donec fuerit digestum, et reliqua quidem hic obseruentur precepta.

PROPTER SECVNDVM vero sciendum aliquos hesitasse lac phthisicis exhibere febrilem ipsorum inspicientes discrasiam, & catarrum augmētatum inde, quando exhibuerint aliquando, sed quid de hoc tertio et quarto apparebit dicendorum.

PROPTER TERTIVM vero sciendum, q; lac cōpetit in phthisi quibusdā ostensionibus pręmissis, puta q; non sit catarrus in fluxu, sed iam sedatus, nam ipsa non parū fit propter catarrum stillantē in pulmonem, & hunc longitudine tēporis vlcerantem ac tandem sanian tē, aliqñ quoq; ex ruptura fit arteriæ, vel pectoris venæ, seu substantiæ pulmonis, casu, percussione, onere grauiori, vel alio cāta, vt lepore marino, qui venenū extat sup pulmonem ipsum corrodēs, ac interdum ab empyemate vt visum antea. In his siquidem vltimis casibus binis

B securius lac conceditur q̃ in priori. Non sit etiā phthisicus febricitans multū, iuxta illud ueteris. Cōuenit phthisicis febricitantibus non valde. Quando.n. plurimū febriunt, lac velocius alteratum discrasiam febrilem adauget, et ideo lac hui⁹ gratia exhibetur acetosum qñq;. Nō fluat etiā venter illius iuxta illud. Malum & quibus felle i secessus aut etiā sanguinis egestio plurima, lacte nanq; amplius irritatur, & ideo hypoquistidos admisceatur eidem, vel calibs candens extinguatur in ipso, sicut etiam ei miscentur trochisci diarodon ,ppter ventris debilitatē, & dragacanthum ,ppter sitim qñq;. Non sit quoq; capitis debilis dolorosi, eo enim maius incurret nocumētum ,ppter effumationem ad ipm. Neq; adsint hypocundria surrugitantia suspensa, vel ex illis non sit quibus lac fastidium inducit & lęsionem prius. Quādo.n. ipsum video & maxime cum pane comestum ad vomitū stimulor, et ideo secundo secunda. Lac cum corporibus ,pportiones habet, quarū causæ non cōprehenduntur, q̃ plurimis autem confert nō parum. vnde.5. de inge. Lac in ista passione optimū est, & non in vanum laudatū, et maxime muliebre. Illud enim elegerunt antiqui, est enim naturæ consimilis humanę, quod aūt prefertur Stabrij extat pcipue castri in campania existentis Romæ mari vicini, cui siquidem aliquid mellis imiscebis, si eius caseationem timueris in ventre, petisq; abstersionem vehementiorem, q; si vis, vt citius descendat & ventrem aperiat, parū salis, & zucchari in id iacias. vnde tertiodecima de lacte. Cōuenientius est mulieris sumptum ex mãmis, deinde lac asinæ ac caprinum proprie propter stipticitatem, quę est in ipso, sicut equi propter mūdificationē, & facilem expultionem. Quod ratione firmatur, qm̃ illud quod remouet oēs fere phthisici defectus, confortando etiam uirtutē ipsius, competit sibi, hmōi vero est lac. Ipso nanq; indiget propter saniem mundificatione, et abstersione, quod

D lactis substantia operatur aquosa, cum talis existat virtutis adeo, q; uentrem dictum est leuiter emollire. Indiget et propter consumptionē adiectione facili & bona. Id autē vt inductum substantia operatur butyrosa ad caliditatē attinens & humiditatem, vbi ratio cōseruatur alimenti. Similiter illi opus est consolidatione ac vlceris sigillatione, quas caseitas sua operatur frigiditate, & siccitate temperata stipticitate. unde Mes. Lac congregat intentiones tres, est.n. res cibalis, & dilecta nimis, & est ex rebus quæ sunt velocis conuersionis in sanguinē. Est.n. sanguis bis coctus. Extat & medicamen abstergens vlcus serositatis virtute, ac res ipsum virtute caseitatis conglutinans. Ad summū nāq; octo reperiuntur in lacte phthisicis conferētia. Est.n. facilis digestionis, resumptionis bonæ, citę penetrationis, & proprie camellinū, equinum, et asininum bonæ nutritionis. Vnde Diosco. Bonos nutrit hu. Chimorū etiā apud. A. contemperatiuum, humectatiuum, consolidatiuū, et sufficienter lauatiuū, abstersiuum. Cōpetit igitur lac phthisicis nō parū. Sed circa id euenit dubitare, quia dictum aquositatē lactis mundificare ac abstergere, quod medicinę calidæ actus existit, simpliciū.5. dria vero.148. posita est frigida. Dicendū q; aquositas licet sit frigida, quandam tñ serositatem, et acuitatem abstersiuam acquirit per lōgum iter calefacta quo graditur ad pulmonē, cum subtilis sit substantiæ impressionis leuiter susceptiua cuiuslibet. Substantia.n. subtilis citissime permutatur, aut cum sua frigiditate aquosa quiddam habet acuminis in dietis particularibus.

PROPTER QVARTVM vero: ad primū dicendū, q; phthisici qui non febriunt fortiter non multum sitiunt. Sitis etiam magis cōtingit propter inflāmationem factam in humoribus proprie cholericis q̃ in membris, quod ostendunt hectici siticulosi minime, neq; serositas saniei est tanta, q; eos siticulosos reddat. Celeriter etiā trāsit per partes in quibus sitis habet causari non causata in

F in eis etiā vere. Suspendi etiam viscus dupliciter dicitur. Aut quia sit pendens deorsum propter tumorē grauantē & oppilationem, vt hic aphor. 5. viscus accipitur suspēsum, & in tali lac nō congruit, cum ipm suspendat, et oppilet amplius. Vel qm̃ inhęret vehementer ei cui copulatur, & sic sumitur suspensum secundo re. acu. & in hmōi lac nō denegaī, verū potius conceditur, vt extēdatur ingrossatiōe vbi quid nisi inductorū impediat. Ad aliud dicendū, q; phthisis si sit catarralis causata capitis debilitate nisi cerebro confortato, & catarro quietato, nō lac sicut prętactum concedendū. Ad aliud dicendū, q; lac congruit propter oēs eius (vt declaratum) substātias, nō enim substantia aquosa est calida, verum magis frigida. dria.148. exhibetur etiam febricitantibus ipsis non valde ostensum similiter, q; licet sit modicum frigida calefit in via perueniens ad pulmonē, vt valeat abstergere. Cōceditur etiā pars butyrosa cum parum sit calida dum fe.

G vehemens non existat. Contemperatur quoq; caseitate, neq; ea tanta participat frigiditate ac siccitate vt noceat, cū aliis cōmensuretur substantiis, neq; sunt phthisici oppilationi expositi. Ad aliud dicendū, q; licet lac facili ter permutetur, exhibitum tñ & cōmistū rectificantibus, ut ostensum eius sistitur alteratio. Neq; in phthisi est corruptio humorū aut totius. Neq; similiter datur qñ vēter, & aliæ nutritionis partes fuerint distemperatæ q̃ multū.

Ad aliud dicendū, q; lac in venis licet reddatur dulci⁹ acquirens saporem in ipsis dulcem velut qui mellis, non tñ complexionem eius oino, et maxime qñ substantia resistit caseata. vnde fortassis id verum extat de parte butyrosa siue reliquis. Sapor etiam dulcis non est calidus, & siccus in secundo gradu, nisi respectu cōplexionis ponderis, sed temperatus magis relatione temperamēti iustitialis. Et ad vnum quidem pręinducta procedunt qñ fe. fuerit intensa, quare tunc negatum id dare, verū qñ fuerit

H remissa quod ipsius per cibos, & medicinas quantū possibile remittendo, ut lactis phthisicus assumptioni reddatur dispositus. Quæ autem alterius etiam partis inducta, quantum conuincant sufficienter monstratum.

PRÆSENTIS quoq; quæsiti occasione hęsitatur an zuccharum rosaceum competat phthisicis. Laudatum.n. extat vehemēter vt lac prętactum. Et videtur q; non, quia phthisici egent mundificatione saniei & eductione. Ipsa uero forti educitur medicina, cū materia contineatur in pectore, & pulmone. vnde.5. de inge. Medici pectus & pulmonem de sanie mundificare volentes dant fortissimā medicinam, incisiuam. videlicet. zuccharum vero rosaceum non est hmōi, verum potius oppositum. Amp. aut nouum exhibetur aut antiquum, non quidē nouum, quia solutiuum ventris, quod hic timetur, & abstersiuū ita, ut fluxus inde timeatur san. neq; antiquum cū exiccet, et uias per quas fit eductio materiei coangustet, saniemq; impellat. Rursus cum id sit siccum,

Margin notes: Apho.5. Apho.65. — Vbi supra imediate. — Cap.444. post princ. — C Ca.12.4. sus finem. — In de appropriatis R. d phthi si in med. — Cap. 140. in princ. 3.10.trac. 5.cap.6.in medio. — E Collī. di 3.p⁹ me. — Parti.5.R. de lacte p⁹ principiū. — Ca.11.circa mediū.

I siccum, saltem prauã discrasiam siccam augmentabit febrilem. Cui Hip. docet resistere cunctis febrientibus diætã humidã exhibendo. Itidem. Frigidũ hoc ipsum, frigida vero pectori inimica. aphoř.5. cum oĩa ea sint speciei in dña, velut alba, in topicis. Adhuc: si non competunt simplicia, neq; composita. Esse nanq; & vigorẽ recipiunt à simplicibus, sed simplicia vt zuccharum, & rosæ non competunt, cum vnũ calefaciat, desiccet et abstergat superflue vt zuccharũ, reliquum vero desiccet, stiptiсеt, humidum cõsumat, ac exprimat vt rosæ. Non igitur zuccharum rosatum competit in phthisi.

Aphor. 1. Aphor. 16 Aphor. 25 Lib. 4. ca. 12. & fine.

OPPOSITVM VERO sapiunt vt apparebit q; plures. Amplius id cõpetit in phthisicis, quod eis cõuenit gratia medicinæ & cibi, tale vero est zuccharum rosatũ cum sit frigidum, alteratiuum male discrasiæ habitudinalis propter rosarum dñium, et nutritiuum maxime ꝑpter zuccharum. Eti. Mundificat & abstergit propter zuccharum, quæ indigere dictum phthisici. Competit itaq; zuccharum rosaceum in phthisi.

K

PROPTER PRIMVM quidem sciendũ, q; zuccharum est duplex, quoddã. n. est arundinis, aliud dictũ allusar ab. A. 2. & est mãna cadẽs super allusar, quod est lignum leue, grossum, rectũ, pulchrũ. Cuius cãtilenis crura, & brachia assimilantur dñarum, zuccharũ verò arũdinis sumitur ex meditullio cãnæ cuiusdam, cuius nodi sunt propinqui cãnæ dorę similatæ quæ reponitur in vase. Et quod tunc distillat inde liquor est subtilior dulcissimus, qui mel dicitur cãnę, ad modum quo ex vuis humiditas effluit non calcatis, deinde fit hmõi cãnarum decoctio, et quod primo inde post infrigidationem colligitur zucchaꝵ est purum albissimũ tabarzeth ceu cassiti dcm̃, deinde decoquitur secundo & exprimitur, et fit panis inde dictus zucchari, deinceps vero tertio inde puluis consurgit citrinus qui zucchari decoctione in colore intẽdit.

2. cap. vlti.

L Rosaceum vero dicitur à rosis, quaꝵ quædã sunt domesticæ, & aliæ syluestres, & harum quędam albę, nonnullæ vero rubeæ. Albæ qdẽ rubeis frigidiores minusq; siccæ & solubiliores, rubeæ vero confortatiores, & ipsæ quidem recentiores soluunt, antiquiores vero constipãt, violę vero contra. Cuius quidem constructio. ℞. rosas albas vel ru. & expansas super tabulã in vmbra, donec resoluatur superfluum humidum ipsaꝵ, & sint apertionis mediæ, teranturq;, ac in vas ducantur lapideum, deinde proiiciatur super eas zucchari tabarzeth triplũ sui ponderis, & ponantur in vase vitreato, & obturetur os eius cum pergameno, & exponatur soli tribus mensibus continue sępius agitãdo, deinde remoueatur à sole & seruetur, quidam vero faciunt illud cum imaturis quod magis stipticum inuenitur. Sunt et aliqui qui non terunt eas, sed forficibus incidũt, & manibus fricant easdẽ frictione vltima, deinceps vt prius exponunt soli. Eius aũt quoddam est nouum quod habet infrigidare & humectare, &

M maxime cũ frigida sumptum, abstergere & consolidare. Aliud antiquũ cuius est exiccare, stipticare, & consolidare. Est & medium quod mediocriter operatur.

PROPTER SECVNDVM vero sciendũ, q; aliqui dixerunt zuccharum rof. phthisicis non conferre. Et mouebantur, q; plures nõ testentur id auctoꝵ, et rationibus prętactis similiter concitati. Sed q; hoc nõ valeat tertio & quarto mõstrabitur dicendoꝵ magis. Quòd enim quis non tetigerit ipsum aut euenit, quia breuitate gaudet cum eius exhibitio longiorẽ expostulet sermonem. Aut fortassis qm̃ ipsius experientiam non percepere cũ medicinæ quotidie inueniantur empiria.

PROPTER TERTIVM vero primitus ostẽdatur, q; zucchaꝵ confert rosatum phthisicis. Et demũ tp̃s & modus administrationis tangatur. Propter primũ quidem hmõi sciendum, q; vnum de maxime conferẽtibus phthisicis est zucchaꝵ ro. vnde tertiodecima. Ex eis

Tra. 5. ca. 6. in fine.

quæ multoties sum expertus in corporibus diuersis, et regionibus diuersis est, vt vtatur pane cum zuccharo rosato recenti sui anni oĩ die quantũ põt quamuis multũ sit. Et si eius angustetur anhelitus propter exiccationẽ rosarum, detur in potu syrupus de hyssopo, vel de papauere ad quãtitatẽ necessitatis. Et si inflãmatur fe. dentur in potu trochisci de camphora, & non intermittatur hęc cura, qm̃ sanat. Et ideo si non timerẽ dici mẽdax, narrarem in hac intentione mirabilia, & referrem summã qua vsa est mulier phthisica. Peruenit nanq; res eius ad hoc, vt ægritudo cũ ea prolongaretur adeo donec perueniret ad mortem, vt pręparata essent quæ necessaria erãt morti. Et tũc frater eius quidam surrexit ad ipsam, & curauit eam hac cura tpe longo, & reuiuiscit & sanata est. Et fere simile mihi contigit in quadã adolescente. Zoar quoq;. Rectificabitur cibus subtilitate ac melioratione oium ciborum, qui est zuccharũ rosatum cũ pane facto sapienter. vnde Mes. Ex rebus quidem mirabilis iuuamenti ad consolidationes, & sanationes vlcerum pulmonis est zucchaꝵ rosatum recens, & supra quod non pręteriit annus. Aggregatur. n. in eo virtus abstersionis ex succo rosarum, et virtus consolidationis ex parte substãtiæ ipsaꝵ. Et Gal. pręcepit dari zucchaꝵ rof. singulis diebus in quantitate plurima etiã cum rebus medicinalibus. cibalibus, & potabilibus, & sm oẽm modum administratiõis eius, ita q; etiam cum pane, & plurimi vsi sunt eo post ipsum, & nõ est comprehẽsibilis numerus eoꝵ, qui sanati sunt ex vsu eius. Et firmatur, qm̃ illud quod leuiter mũdificat, abstergit, consolidat & sigillat, nutrit & confortat, proficit eximie in phthisi. Hmõi vero est zuccharum rosaceum, rõne nanq; zucchari maxime mundificat, & abstergit ac vtcunq; rosarum, & maxime qñ fuerit recens. Ipsis. n. super rem aliquã vis inest ablutionis. Ex parte vero rosarũ magis consolidat & sigillat, et proprie qñ fuerit antiquũ vel medium, nutrit etiã ratiõe zucchari, & aliqualiter ꝑpter rosas, quarũ aromaticitate confortat. Confert igitur zuccharũ rosaceũ phthisicis nouũ maxime aut mediũ, & uetus suo mõ. Propter scdm̃ hmõi sciendũ, q; medici plerunq; errant circa phthisis curationem, eo q; volentes mundificare saniem, tm̃ abstersiuis eã expurgantibus vtuntur, vt sanguinis sputum denuo inducant. Peccant etiam ex parte alia, quia stiptica expurgantia, vt zuccharum rosaceũ, & maxime medium, vel vetus tribuunt, & proprie cum luto armeno, et alia cum nondũ perfecta saniei interuenerit mũdificatio, quia materiam amplius in pulmonem cõpingunt. vnde Mes. zucchaꝵ ro. administrandum mundificatiuis antecedentibus, falluntur. n. vtentes ipso à principio dum mundificatio non pręcesserit. Oportet igitur prius sufficiẽter pus abstergere, ac deinceps consolidare et sigillare, quorũ primũ zuccharum ro. plerũq; nõ valet pficere, & pcipue mediũ et antiquũ.

N

Conti. theiz. Tra. 11. c. 2. io ca. In de ęg propriet. & deglut. & post ea.

O

P

Vbi supra inmediate.

PROPTER QVARTVM vero: ad primũ dicẽdũ, vt apparuit. q; oportet vti non parũ, & maxime qñ multiplicatur sanies abstersiuis fortiorib[9] zuccharo rof. etiã recenti vt lacte, syrupis, robub, lohochat & electuariis sm gradus, non tñ q; non ipso tẽpore suo. Ad aliũ dicendũ, q; in zuccharo ro. etiam recenti pauca, vel nulla est virtus solutiua. Tollitur. n. quodãmõ virtus rof. lauatiua ex artificio longioris constructionis zucchari rosacei, neq; tanta est ipsius abstersio quæ sanguinis cursus faciat emanare, quod si timetur vtendum medio, vel etiã antiquo quis põt vti qñ expedit proprie sigillare. Iam. n. sanies est coexpurgata. Ad aliud dicendũ, q; zucchari rof. & pcipue noui pauca inest siccitas, ita ut sit maius iuuamentum ipsius ratione alioꝵ quæ operatur ostensorũ q; lęsio huius ratione, cum etiã qñ id timetur possit quis cibis, & lohochat vti humidis, vt apparuit per. A. Ad aliud dicendũ, q; frigiditas sua est modica, quæ etiã tollitur, cum lõgo itinere alterata in pulmone pertingat. Illa vero

Q

Ar. 3 circa principiũ.

A vero frigida de qua sermo Hip. est acuta. Ad aliud dicendũ, vel interemptione aut ꝙ nõ excedenter operãtur simplicia hic eis ascripta, vt inferant læsionem, cum eo etiam, ꝙ possint alijs corrigi.

DIFFERENTIA. CXCV.

QVOD VENTOSÆ in retentione menstruorum sub mamillis sint cum scarificatione applicandæ ostenditur quod Hippo. indeterminate reliquit, quia in hac passiõe veluti alijs plurimis præcipitur phlebotomia vniuersalis, post eã vero particularis ac localis subsequi habet euacuatio, quæ scarificatione perficitur. Adhuc quod materiã euacuat, & diuertit ad loca opposita, competit in retentione menstruorum, sicut in alijs pręceptũ fluxibus. Id autẽ uentosæ agunt scarificatæ, quod nõ faciũt simplices, cum sanguinẽ non educant. Rursus aut ponuntur cum scarificatione, et tunc habetur intentum, vel non, & ita trahendo ad partem debilẽ receptiuam, inducẽt phlegmonẽ in ipsam, aut maniã, iuxta illud apho. 5. Mulieribus quibus ad mamillas san. conuertitur, maniã significat. Neq; etiam attrahent, cum obstaculo penetratione careant. Et fulcitur, quia supposito ꝙ san. conuertatur ad mãmillas, recurret itidẽ grauitate retro qñ aufertur vẽtosa. Palin. Ventosarum attractio perficitur à vacuo, seu apud Gal. consequentia quod euacuat, sed qñ ponũtur cum scarificatione propter solutionem imparis maius occurret vacuum, vel consequẽtia illius quod euacuatur, cum vna pars san. attractione consequatur tunc reliquã. Itaq; sitię sunt cum scarificatione sub mãmis in retentione menstruorum locandæ.

Aphor. 5. Apho. 51.

B Apho. 40.

Tertio de virtu. naturali ca. 14 post princ.

IN OPPOSITVM sunt Viaticus & A. cum communiter operantibus. Adhuc in hmõi retentione non est intẽtio euacuationis sanguinis, ne virtus amplius debilitetur fluxu prostrata superfluo, verum deriuationis tñ, vt in penuria sanguinis cum imbecillitate pręcipitur vigoris, id autem euenit qñ absq; scarificatione occurrunt. Eti. Quod retinet mẽstrua sic cum minori lesione, melius, Id aũt est, vt apparebit qñ sine scarificatione applicantur. In ea. n. concidit dolor nullus, igitur ventosæ sine scarificatione mãmis supponendæ.

Isaac lib. 6 cap. 10. primo. 4. c. 21 post me.

C

PROPTER PRIMVM quidem sciendũ, ꝙ ventosæ sunt instrumentũ virtute vacui ex corpore aliquid attractiuum, quod quidẽ ex diuersis potest materijs construi. Cõmunius tñ fit ex cucurbitis paruis rotundis, aliqñ vero ex vitro quæ fortassis eo, ꝙ solidior magisq; applicabilis fortius attrahit. Interdum aũt cornua eis similiter operantur. 13. de inge. quæ spiritu oris partibus applicantur minusq; attrahunt, quę per se iuxta Corneliũ cel. dicuntur imponi respectu ignitarum quorum orificijs aliquod combustibile applicatur, aliqñ quidẽ aliorum penuria citatim applicantur. Ventosæ vero igne insitæ sunt vehementius euellentes. Et nosce ꝙ aliqñ ventosę adeo carnes ad se contrahũt, vt absq; earum fractura nequeãt separari, et ideo quæ de cucurbitis tũc laudabiliores, possunt. n. perforari, & foramẽ aliquo illud obuiari. Ventosarum aũt quædam cum scarificatione applicantur, q̃ partes cutis magis mundificãt phlebotomia, plusq; sanguinem subtilẽ ꝙ grossum extrahunt, quibus autem cõferant, & quibus sint applicandæ locis peramplius edocent. Aliæ vero absq; scarificatione firmãtur, quod multiplici venit de causa. Vel vt fluxus superexcedens cõpescatur menstrualis, & supponuntur mãmis. Aut vt apostema profundũ ad exteriora deducatur, vt medicamen ad ipm melius valeat peruenire, siue vt apostematis materia ad ignobilius trahatur membrorum nobiliori uicinius, vel vt meatus permaneat apertus, ceu collo applicant in angina. Aut vt membrũ calore depauperatum earum calescat sanguis, & spiritus attractione, frigoraq; & ventositates resoluant contentas ibidem, seu ut partes ad suum naturalem reducantur locũ à quo separatæ, velut in inguinis ruptura, vel vt tollatur oppilatio, & lapis qñ ponuntur iuxta Albucasim super renes, seu quidẽ, vt dolor sedetur vt in colica magis opus est ventosa, & vniuersaliter in oibus doloribus ventosisq; pręcipue. Aut ne mẽbrum à suo remoueatur loco, ceu in ante iunctura, vel vt apostemati medicemur ventoso & frigido. Aut ut venenum fugatur exteriusq; attrahatur parti qñ fuerit illatũ, quare post casum applicantur sanguisugę primo quarta duodecimo. 13. 14. de ingenio. Est autem menstruũ, sanguis quidam superfluus, qui tpe determinato à muliere naturaliter emittitur. Ois. n. fluxus sanguinis est innaturalis pręter eum qui menstruorum sexto de accñtibus qui quidem cõmunius circa. 14. annos vsq; ad. 45. decurrit, ẽm tñ cõplexiones differentes in amplius aut minus, cũ nõ sit in rebus materiæ applicatis terminũ prefixum reperire, primo de re. sextoq; apparens sanitatis latitudinẽ expedit notare. Quando autẽ is fluxus fuerit naturalior, in fine mensis amplius lunaris contingit, menstrua. n. deriuantur à mense, qñ autem naturalis redditur citius fluit aut tardius. vnde lex. Mulier quæ bis purgatur in mense sana non extat, quibusdã autem plurimis laboriosis ac viraginibus calida inhabitantibus loca tardius accidũt, ita ut absolute careant illis. Cõmunius autem per quinq; fluunt dies, plus autẽ minusq; non parum. Est aũt mamilla instrumentum generatiuũ lactis quæ componitur ex arterijs, venis, neruis, & carne alba sensibili. Sicut. n. hepar factum est purpureũ, vt sanguis generetur hmõi de iuuamentis quinto & theoricæ quarto. ita & mãmillę caro est alba, vt sanguis in ea in lac vlterius decoctum dealbetur, ad quã quidem perueniunt arteriæ, & venæ à matrice ramificatæ à vasis in opposito femoris subiacentibus. Reuertuntur. n. sursum ad mãmillas, sicut & venæ, & arteriæ diuisæ à vasis ascendentibus supra furculã ramificatis descendendo coniunguntur predictis. Est autem scarificatio siue carassatio alias scarsatio superficialis cutis icisio crebra, sicut phlebotomia vna profunda. Nosce ẽm Democritum & Oribasium eius collegam, ꝙ ventosæ non competunt in passionis initio, nec plectoria manente, verum quando plenitudo fuerit euacuata, 13. etiam de ingenio.

Cap. 3. iuxta finem.

D

E

Ca. 12. fere fus finem. Cap. 7. Cap. 3. iuxta finem. Cap. 7. circa princ. Ca. 1 versus finem. Post prin. Post prin.

F

Cap. 3. circa princ. Ca. 3. versus finem.

G

Cap. 11.

PROPTER SECVNDVM vero sciendum, ꝙ aliqui voluerunt sitias cum scarificatione apponere, dicentes inde plenitudinẽ euacuari, sed id non valet, quoniã melius esset dum permaneret plenitudo per matricẽ permittere vt labantur, aut si debet euacuari conuenientius perphlebotomiã educere, cum ipsa proprie plenitudinem euacuet, non aũt scarificatio. Et ideo fuerunt alij dicentes, ꝙ ventosæ valent cum scarificatione, & mouetur ex inducto in argutis, eo ꝙ materia currens ad aliquod membrũ magis aufertur quando deriuatur et euacuatur, ꝙ quando deriuatur tantũmodo, quid autem de his tertio & quarto apparebit dicendorum.

H

PROPTER TERTIVM quidem sciendũ, ꝙ vẽtosę debent sine scarificatione absolute poni. vnde Viaticus. Ventosam supponamus mãmillis, & exugamus sine scarificatione, qñq; ponuntur, vt natura à parte sui motus trahatur, sicut quando mãmillę supponuntur iõ, vt cursus san. menstrui retineatur, quod etiam rõcinatio confirmat, qm̃ san. menstruus grossus est & terrestris, qui autẽ p scarificationem educitur subtilis aquosus. Adhuc superficialis est san. qui carassatione educitur, cum circa cutem in venis continueatur minutissimis, qui autem existit in venis, quæ mãmis à matrice deriuantur est profundus, ad quem non sic valet ventosarum attractio peruenire. Rursus si ponantur cum scarificatione propter relationẽ ipsarum cessat celerius vacui necessitas quo facto destruitur attractio. Quando aũt non euacuatur quid corpulentius, quod sine scarificatione contingit, tanꝙ vacui

Isaac lib. 6 ca. 10.

necessitate

I necessitate vigorata fortius attrahitur sang. et retinetur in loco ad quem attractione deuenit, itaq; ventosæ sine scarificatione hic debent applicari.

PROPTER QVARTVM vero dicendũ: ad primũ ꝙ euacuatio vniuersalis, & particularis competit qñ est plectoria, non aũt sic in proposito, cum non existat, aut melius sit phlebotomia euacuare cũ adsit, vel ut ostẽsum est per matricem. Ad aliud dicendũ est, ꝙ materia non põt euacuari, & diuerti conuenienter, vt apparuit ꝑ scarificationem, cũ ea impediat attractionem uacui necessitate priuando, quomõ autem vacuo perficiatur attractio, dña ostensum. 51. Ad aliud dicendũ, ꝙ diligens artifex cessabit ab attractione ad locũ qñ viderit phlegmonem posse gigni, neq; sang. attractus in mãmillis retinetur, vt corruptus tandẽ maniam generet, cum corpore fluxu euacuato sanguinis cogens attrahat ad seipsum cũ non sit superfluus oino, neq; intãtum est carnis obstaculum,

K ꝙ virtus ventosæ non possit ad attrahendũ quod in venis, vel arterijs peruenire. Et pro hoc fulcimento quid dicendũ apparet. Sanguis enim attractus non recurret retrorsum, verumtñ in reliquũ dispartitũ indigens illo corpus. Ad aliud dicendũ, ꝙ licet vacuum, vel conuenientia eius, quod euacuatur præexistat amplius, cum tñ san. attractus fluit tollitur confestim molle illius, quod attrahitur ventosam replens attrahentem.

DIFFERENTIA. CXCVI.

Tra. 1. c. 7 in medio. Cap. 3. ad medium. Epid. 6. parti. 1. Tex. cõ. 1.

QVOD IN CVRA morbi calidi cordis competant calida, monstratur tertio vndecima. Amp. Megathecni tertio. Sicca corpora cũ siccis, humida cũ humidis curare oportet: quare similiter calida cum calidis, & frigida cum frigidis. Morbus aũt hic suppositus est calidus. Itidẽ curans ſm veterem est uirtus, medicus vero illius minister, ipsa quoq; eius fulcit

L instrumento, vt calore qui intus est, hoc aũt permanet calido, & destruitur frigido præcipue. Rursus: spiritus cõfortatur per odorifera eo ꝙ his nutritur. vnde tertio. 11.

Tra. 1. c. 8 circa prin. Laboretur in syncopi cum eo, quod nutrit spm̃ ex odoribus bonis, citior nanq; per odoratricem est virtutis resumptio. aphor. 2. sed aromatica sunt calida cũ odor ef-

Cõ. apho. 41. fumali causetur euaporatione. dña. 155. & spiritus est radix cordis vt videbitur. Palin. Cor pre cęteris mẽbrorũ opus est conseruare et defendere, cum sit oium particularium prima radix, virtutẽ oẽm illis demandans medianLi. 1. intẽ. 2. sũ. 1. c. 1 ca si. 2. tibus arterijs. dña. 38. oium etiam accẽtium corpori occurrentium primus concursus est ad cor tanꝙ ad basim vitæ. Me. de simplicibus. Sed conseruatio & defensio, ut dicunt fit per similia, & non per contraria, cũ potius sint corruptiua. Calida quoq; sunt cordi similia, complexio nanq; formalis ipsius ca. est & sic. differentia. 25. Itaq; in cura ægritudinis cordis calidæ frigidorum non compe-

M tit administratio.

IN OPPOSITVM est cõmunis medicorũ sermo frigidis discrasijs cordis applicans calida. Adhuc: omnis cura per contrariũ fit, & in totidem ex æquo gradu: in techni. Sed morbus hmõi signatus est calidus. Rur-

Li. 3. te. c. 83. & 97. Tra. 2. c. 11 sus. tertio. 11. In apate cordis calido præcipitur infrigidatio pectoris niue & camphora super apostema. Eti. Cũ cor sit res corpis calidior, & spiritus à quo procedit, pri-

Do. 3. cap. 2. cir. prin. mo prima. si caliditate ipsius naturali morbo calido addita calida sibi applicantur, incitatio fiet ad furiã, & velut ignis in igne. Propter quod in calidæ passionis curatione cordis non calida expediunt, sed frigida.

PROPTER PRIMVM sciendũ, ꝙ quid sit cura, quid morbus, quid calidum, quid etiam cor, suis ostensum est differentijs.

PROPTER SECVNDVM uero sciendum, ꝙ à plurimis superficietenus, vt audiuntur medicorũ sermones, ut morbis calidis cordis, ceu & reliquarũ partium cõpetant frigida, & mouetur ex prętactis, & pręcipue cau. vniuersali: per contrarietatem curatio, & quia morbi ca-

N lidi plus frigidis, sunt mortiferi propter velocitatẽ igneĩ

Aphor. 8 motus. Dam. in aphor. tales autẽ sunt maxime, qui cordis calidi, quorũ defectus aliqualis tertio & quarto videbitur dicendorũ. Sed circa prędictum dubitare contin-

Ca. 6. cir. mediũ. git, qñ colliget tertio. Febres quæ sunt à phlegmate periculosiores sunt febribus cholerę. Febris aũt phlegmatis

Aphor. 1 Aphor. 34 est, morb⁹ frigidus, choleræ vero calidus. Adhuc. morbus cum disproportione particularũ circũstãtiarum ſm veterem periculosior est proportionabili, sed talis est frigidus et non calidus, cum natura humana calida existat & hu. Rursus: morbus ex natura magni detrimẽti mortalior est reliquo. Hmõi vero est, qui ex frigida, cum frigiditas sit mortificans & paralyticum faciens, caliditas vero naturæ amica. dña. 61. Palin. Ita se habet morbus frigidus ad calidũ, vt tempus frigidum ad calidũ, sed in

Proble. 35 & 18 tẽpore frigido mortalior est morbus, ꝙ in calido prob. 1 propter improportionẽ particularitatum. Itaq; ægritu-

O do frigida est pestilens amplius calida. In oppositũ, quia

Cõ. 46. prognosti. 2. Materiæ sanguineæ, & phlegmaticæ sunt minoris malitiæ ꝙ materiæ, quæ sunt ex genere choleræ citrinæ nigræ, sed phlegma est frigidum, cholera calida.

Eti. simile coniunctum simili incitat ad furiam, est. n. sicut ignis in igne. Hoc aũt in morbo euenit calido, cum materia sit calidior natura. Itaq; morbus calidus mortalior frigido. Dicendum breuiter, ꝙ morbus aut est simplex. i. sine materia, vel coniunctus illi. Siquidem prius, ita morbus calidus periculosior est frigido actiuioris ei⁹ qualitatis efficacia, frigidus. n. minus actiu⁹, licet plus cõtrarietur natuę, quod indicant feb. hectica & ea quę senectutis. ita ut decimo de inge. Expositione in aquã frigidã

Cap. 10. post med. cum doceatur hecticus in eum qui senectutis tãꝙ ampli⁹ uiuentem deduci. Siquidẽ secundo mortalior dupliciter, aut ratione molis materiæ ipsius obtegentis calidum innatum & extinguentis, & ita morbus frigidus plurimus

P et interdum calidus sanguineus est mortalior calido cholerico. vnde tertio subditur colliget: febres phlegmaticas

C. 16 cir. principiũ. periculosiores fore cholericis propter grossitudinẽ phlegmatis, & oppilationem causatam ab illo: vel ratione essentiæ morbi, quod dupliciter euenit, aut quia ab ipso ꝑcedant symptomata intẽsiora, sensibiliora, et dolor, nõ enim patiuntur medicum errare, vel infirmum peccare.

Cap. 8. ad medium. Isaac fe. 5. Et ita morb⁹ calidus mortalior frigido, vel qa ipsius essentia plus vitæ principijs opponatur, & tũc frigidus mortalior calido. Et ad vltimũ morbi calidi plus frigidis sunt mortiferi, eoq; improportionabiliter plures sunt calidi interimentes sui acuitate ꝙ frigidi, æqualibus tñ numero existẽtibus mortaliores sunt frigidi. probl. 1.

Proble. 25 & 18. Ad primũ igitur dicendũ, ꝙ febris phlegmatica est periculosior ratione quantitatis materiæ, aut læsionis quã causat in stomacho vt aiunt, interficit magis. Ad aliud dicendũ, ꝙ natura humana nõ est calida, sed tẽperata re-

Q latione temperamenti ad iustitiam nõ ponderis, vt quęsitum expetit. dña. 19. Ad aliud iam apparuit vt sic. Ad aliud dicendũ, ꝙ hoc verũ, sed plures morbi contingunt valde æstate ꝙ hyeme, & ideo plures moriũtur, nõ autem iusta comparatione obseruata. Ad ea quæ alterius partis iam apparẽt, & ad primũ, & ad secundũ per solutionem quarti prius.

PROPTER TERTIVM sciendũ, ꝙ licet in ęgritudinibus cordis frigidis absolute competant calida, in calidis tñ non simplr expediunt frigida, sed & calida illorũ remissiua, propter quod primitus id ex tertio. 11. ostẽ-

Tra. 1. ca. 7. in med. datur: secundo ratione fulciatur, & tandẽ quales competant huic medicinæ narretur. Propter hmõi primũ sciẽdũ, ꝙ qñ volumus permutare complexionẽ frigidã, audaces sumus ad illud cum medicinis calidis cõmistis cordialibus. Sed qñ volumus permutare complexionẽ calidam,

A lidam, non sumus contenti infrigidantibus, quia substātia propter quam cor est creatum, & est spiritus effusus in ipso existit substantia calida caliditate. videlicet. innatā nō caliditate corpori noxia, vnde cum ipsi superueniat, quod ipsam extinguat, eo ꝙ nō sit permistum ex medicinis calidis, quarum proprietas est, vt cōfortent calorem innatū, quod non totum fit earum caliditate: sed etiā cum proprietate absoluta associata caliditati earum, possibile est, vt noceat radici. s. spiritui: quamuis ramo cōferat quod est corpus cordis. Et ideo nō inuenimus sapientes antiquorum euacuasse in curatione malitię complexionis calidę quę est in corde, & eius quod ei accidit à permistione medicinarum frigidarum cum cordialibus calidis confidentes si natura fuerit fortis, ꝙ discernet inter infrigidatiuū, & calefactiuū, vt afferat infrigidatiuum cordi, & calidū cordiale spiritui, unde illi qui abstulerūt crocū ex trochiscis, camphoræ, & blasphemauerunt primos, trochiscos cā-

B phorę reddiderunt pauci iuuamenti. Et similiter eadem de causa præcipit Gal. in cura emitritei aquæ hordei virtutē piperis admisceri. quarto prima. Propter secundū hmōi quidem sciendū, ꝙ indicatiōes. 3. principalius hic oportet intendere: vnam quidē sumptam à virtute, aliā à dispositione, tertiam à parte. Istarum vero indicationum prima cęteras obnubilat & denigrat. de inge. 9. maxime in passione periculosa, quod gratia dicitur ephemerarū, ea nanque deficiente vana sunt oia, quæ cum sit quid naturale, oportet ipsam ceu natura per similia gubernare, & ei mō compugnare omni. Ostensio aūt à dispositiōe sumpta, sui semper indicat ipsius per contrariū interemptionē, per partem vero cor audio, & spiritum eius innatum. videlicet. maxime & influentem, qui velut eius radix dictus existere. Dicatur itaque ꝙ in curatione aut attēditur ad virtutē, & ita cum ipsa calidis permaneat ac cōfortetur, & frigidis lędatur in passione eius gratia quan-

C tumcumque calida expedit calidorum frigidis cōfractorum administratio, & maxime in corde, cū vita inde ꝓcedat. Est nanque ipsa motus continuus à corde in mēbra delatus, & hoc perficitur calido, & lęditur frigido, quia spiritus factor ipsius, & virtutum lator taliter calidis afficit & frigidis. Igitur & sic opus est calidis. Si aūt respiciatur dispositio, cum ipsa curari habeat per contrarium, quia omnis cura est per hmōi æquali gradu aut eleuatiori, ne perdatur in via. Et ad vltimas ægritudines vltimæ curationes sunt potentes ad perfectionē, vltimęque repletioni vltima expediat euacuatio, sic nunque in passione calida, & pręcipue cordis cōpeteret calida, nisi ex accidente fortassis cum calidam intenderet in amplius discrasiam. Si vero consideretur pars, puta cor ratione curæ cū eius cōplexio calida sit & sic. formalis, naturalis, ac etiam ęgritudinalis, frigidis eget solū. Ex parte quoque conseruatio-

D nis naturalis complexionis eget calidis, cum ipsius fiat per similia cōseruatio, dfria. 116. Si uero altera pars intueatur compositi, vt spiritus qui est sicut radix, tunc in passione ca. cordis eget calidis temperatis non excessiuis, eis nāque celeriter resolueretur. Est nanque alterabilissimus, quia & subtilissimus, de distemperantia inæquali. Subtilis autem substantia plus recipit passionē, primis febriū. & secunda eadem quippe de cā non administranda sunt elate frigida, maxime cum ei, & ipsius actui sint contraria. Et his disposit⁹ pati celerrime raritate. Adhuc calida virtutem melius medicinarum ad cor faciunt peruenire, vt crocus ostendit. Sic itaque tū ratione virtutis, tum etiā ex parte spiritus, & conseruationis cōplexionis naturalis egemus calidis, frigidis, repressis in ægritudine cordis pręcipue. Frigidis autem propter dispositionē absolute, et cor dis reductionē. Propter hmōi quidem tertium sciendū, ꝙ eorum quæ hic administrantur quędā sunt simplicia, aliqua cōmista. Simplicia quędā agunt à materia. vt ouorum vitelli, brodium carniū, & vinū, alia complexione sicut

Trac. 4 ca. 15. in me.

Coll. 2. c. 7. vsque ad ca. 15.

Doct. 2. ca 2. in med. Ca. 1. in fi. Do. 2. fē 1 ca. 3. iuxta finē & ca. 16. in me.

E zedoaria, & stœcados, quædam proprietate, & horum alia sunt, quæ non educunt, alia vero sunt educentia, vt lapis lazuli, & armenus, quæ autē non educunt, sunt vt hyacintus, & aurum, quędā vero cōplexione simul operātur & proprietate, vt melissa, & buglossa proprie, quę in oi passione cordis virtutem habet mirabilem fm oēm ipsius administrationis modū, & proprie radicis cortex non lotæ. Nōnulla uero iuuant deportando virtutē medicinarum ad ipsum, ceu crocus, muscus, & cum hoc alias etiam habent naturas quasdā partes cordis, et spirituum stipticitate quadā ne dissoluantur coadunando, vt myrobalani et lilium. Sunt quędā cordis confortatiua ne de facili patiatur à venenis sicut muscus, & doronigi, et uniuersaliter ois res odorifera siue calida vel frigida, cum sit spiritui proportionabilis & amica. Sunt & quędā cōpositæ, & illæ sunt plures sicut theriace, metridatum, dia

F muscū, & oino confectiones in quibus cum aliis cadūt, quędā metallorum, vt aurum & argentū, & mineraliū plurima pręciosorum qualia sunt cōfectiones de lapidibus appellatæ, inter quas nobilior efficacior & temperatior, ita vt in oi cordis passione frigida seu calida possit administrari, est illa quam construxi, cuius efficaciam mox exhibita testatur sensus, quæ aliqn̄ vt est administratur, interdum cū optimo vino, vt muscatello, vel alio cū opus sit celeriter virtutem confortare, ita vt teratur in uino, tūc enim melius à debilibus sumitur, ac uelocí⁹ penetrat, aliquando duabus partiū, vel pluribus vel medietati zuc. ros. admiscetur vel boraginati, cum virtus non sic fuerit prostrata, & discrasia extiterit calidior: vnde in hmōi casu caueatur simplex ipsius huius vsus nimius, et proprie in illo qui fuerit subtilioris spiritus, & latorum pororum, eum nanque celerius cogeret exhalare, cuius signum, quia corpus odorosum reddit, & in risum qn̄ alicui datur deducit faciem crebrius, vita etiam recedente. Cuius quidem

G hęc est permistio. ℞. succi pomorum dulciū dispumati, succi buglossæ dispumati, an̄. ℥. v. doronici, corticum citri, florum boraginis, rosarum ru. been albi & rub. coralli, limaturę heboris, an̄. ℥. iii. spodii, macis, gallię muscatæ, karabæ, ossis de corde cerui, sandalorum ru. an̄. ℥. ii. seminis basiliconis, folii, myrtillorū, melissæ, coriandri, cinnamomi, galangæ, zedoariæ, spicæ nardi, ligni aloes, serici minutatim incisi, aut combusti modicū, croci, oium, an̄. ℥. ii. oium myrobalanorum, an̄. ℥. iii. berillorum, smaragdorum, hyacintorum, sardoni, zaphyrorū, granatarum, an̄. ℥. i albarum margaritarū. ℥. ii. auri, argenti limatorū, an̄. ℥. ii. & semis, ambræ, camphoræ, an̄. ℈. s. musci. ℥. fiat electuariū arte, & ingenio ori laudabile. Remedium etiam promptū, & proprie qn̄ quis allalos imbecillitate factus loquatur, & legis sacramenta suscipiat, extat castoreum, macis & crocus simul terātur cum vino laudabili etiam vi ore aperto in id deducta. Sed circa prędicta dubi-

H tare contingit eo, ꝙ dictum sit cor ramū existere, spiritū vero radicem, cū videatur contrarium, quia spiritus generatur in corde per motum ipsius, & arteriarum confricationem, generans autem generato perfectius & radicalius. Dicendū, ꝙ spiritus innatus est corde perfectior & prior, cum in virtute ipsius cor sit fabricatū cum aliis huiusmodi. vnde cum vigore ipsius spiritus cōstat fluēs.

Aut dicendum, ꝙ licet generans inquantum tale perfectius extet generato, aliquid tamē generato potest aduenire, quo perfectius erit generante, ceu ꝙ generās se habet, vt ante finem ad generatum, ipsum autem vt finis, is autē nobilior his, quę ad finem physicorum. 2. licet etenim sit pręstantius agens, vt ita patiente tertio de aia, non tamen homine perfectior pulex, quē affligit punctura.

Te. cō. 51. Te. cō. 14.

PROPTER QVARTVM vero: ad primū quid dicendum iam visum. Ad aliud dicendum, ꝙ sermo Gal. est in cura vlceris, & carnis generatione, quæ quidē quando fuerit humida, minus siccis oportet curari, quæ humida

I humida reputantur, quãdo vero sicca, siccioribus, vt acquiratur simile illi, quod deperditum est, hic autẽ sermo est in alteratione complexionis malæ. Aut dicendum, ꝙ hanc oportet similibus procurare, in eo ꝙ opus sit cõplexionem sicut monstratum naturalem vbicunqꝫ conseruare. Ad aliud etiam quid dicendum apparet. Cõcessum enim virtutem calidis viuificare temperatis, cum indicatio, vt principalior suscipiatur non parum ab ea.

Ad aliud similiter quid dicendum apparet ostensum. Et licet odorifera sint calida inquantum talia, cum odor sit fumalis euaporatio causatiue, nihilominus substantia in qua fundatur existẽs heterogenea potest frigiditate amplius vigere, vt rosa, viola, muscus, nenufar, camphora, & sandalus, pauca tamen aromatica sunt à dominio frigida. Similiter quoqꝫ opium inquantum amarum aliquid caliditatis participat, prout autem stupefactiuum frigiditatis plurimũ. dfia. 142. Ad aliud quid etiã dicendũ

K apparet. Virtutẽ enim, & proprie in principaliori pncipio expedit quidem calidis viuificare temperatis, vt vitam ceteris subministrent motu, & ideo est videre excellẽtes medicorũ plus ad calida declinare ꝗ̃ ad frigida. Ex his etiam quid ad ea, quæ sunt alterius partis arguta potest apparere, qm̃ licet plurimũ sermones videantur sonare, ꝙ in passione cordis calida vtendum sit frigidis, tñ audiendi, ut expositum per. A. precipue. Ad aliud quid dicendũ, monstratum est. Ad aliud dicendũ, ꝙ frigida exterius apposita non possunt ad cor deuenire sic calefactũ, nisi prius in medio aliquã recipiat alterationem ad calidum, secus autem si intus administraretur, aut tanqꝫ in casu desperato potius dispositionẽ inspexit ꝗ̃ virtutẽ vt sic fortem. Ad aliud, ꝙ calida quæ administrantur nõ excellẽter debent esse calida, sed frigidis cõfracta.

DIFFERENTIA. CXCVII.

QVOD IN APOSTEMATE hepatis, & præcipue in sanguineo phlebotomandus sit pes, & non manus monstratur. Materia nanqꝫ debet ſm veterem euacuari per partes in quas repit, quę autẽ grauis petit deorsum, sicut leuis sursum, cum hic proprius existat locus, sed sanguis superior est subtilis & leuis, inferior vero contrari⁹, vnde de som. & vigi. tenuissimus, qui est purissimus sanguis, qui in capite: hepar aũt cũ sub diaphragmate situetur, & pedes sunt inferius, manus vero superius. Et fulcitur qm̃ qui super frẽnes dolores sursum pharmacia indigere designant, quicunqꝫ autẽ infra, deorsum. aphoṙ. 4. Rursus quarta primo. Caue tibi ne transitus super principale fiat. Is autem fit super cor, quod oĩum est principalissimũ, cũ manus phlebotometur in hepatis apostemate. San. enim educendus transit per venam à gibbo hepatis per diaphragma in cor protensam, & demũ ad man⁹ & ad reliqua, quæ sursum ramificata, quod nõ euenit in pedum phlebotomia. Palin. ibidem. Non oportet vt in duas diametros prolongationem facias, sed in vnam tm̃ quæ sit diameter magis longinqua. Quãdo autem phlebotomatur manus fit protractio ĩ duas diametros, qm̃ ab hepate ad manum concidit diagonalitas, cũ ipsa ex longitudine construatur et latitudine. In pedis autem phlebotomia vna tm̃ concidit distantia. videlicet. longitudo, & quia longinquior est diametrus, quæ ad pedem ea quæ ad manũ. Amplius præcipitur in techni, ꝙ materia existens in gibbo hepatis deducatur ad vias vrinę, quæ in symma in ventrem, non autem ad manũ aut pedem. Adhuc phlebotomia debetur materiæ intra venas existenti, cum per eam sanguis educatur, qui solũ in venis & corde continetur. Materia vero apostematis iã venas fuit egressa in spõgiosas partes delapsa. in techni. & de distẽperantia inæquali. Non igitur manus, sed pes phlebotomãdus, aut vtrũ phlebotomãd⁹ minime.

OPPOSITVM VERO huiusmodi vniuersi sapiunt medici pręcipientes in hepatis apostemate phlebotomari manum & non pedem. vnde. 13. de inge. san. pręcipitur ſm dextrum cubitum interiorem venam. i. basilicam incidi, quia ſm rectum, & per latã viam concauæ venæ, quæ si non apparet, incidatur media, hac vero nõ apparente, reliqua incidatur tertia. Et demũ hepate incipiẽte phlegminare venas, quę in dextra ĩcide manu, splene vero contra. Amplius phlebotomanda est vena, quæ respicit partem phlebotomandam, talis vero est basilica, quæ est manus. unde quarta pmo. Basilica euacuat quod est à parte suminis inferius, hic autẽ situatur hepar, Itaqꝫ ĩ hepatis apãte phlebotomãda est man⁹ & nõ pes.

PROPTER PRIMVM sciẽdum, ꝙ quid sit apostema, quid hepar, quid phlebotomia ostensum est differentijs. 95. 47. & 164. Est autem manus duplex, magnã videlicet. adiutorium, focilia continens, & manum paruam, quæ reliquum est manus magnæ, ipsaqꝫ minor appellatur man⁹, & ita pes dupliciter existit, de distẽperãtia inęquali. Manus aũt & pes hic magis audiuntur magni.

PROPTER SECVNDVM vero sciendum, ꝙ aliqui particularius dixerunt aliquando phlebotomandum hic fore venam, quæ post poplitis iuncturã vel saphenam, et id firmabant agendum esse quando materia peteret sursum vt caput. Eti. 13. de ige. Incidere aut interiorem, vel mediam aut humeralem venam, vel eam, q̃ ſm genu seu crus, quod fortassis stare non potest, cum hepar apostematum trahat ad se sanguinem velut sitia, & maxime cum dominetur sanguini, sintqꝫ illius viæ latiores & directæ, ita vt pedis propter longitudinem, et viarum angustiam non posset phlebotomia sanguinem ex hepate efficaciter educere. Adhuc deorsum eductio est quędam deriuatio, hoc autem debetur apostemati frenti, & non facto, de quo proponitur quęsitum. Ad aliud dicendũ, ꝙ non est sermo tunc de phlebotomia hepatis apostemati, cum superius tetigerit sufficienter. Sed ꝙ cũ euacuatio per talem uenam vel aliam fit, considerata indicatione q̃ à parte, vñ mox subdit, à pticula patiẽte indicationem id habet, aut reuulsio hoc, & deriuatio quædam partialis. Non igitur hinc sic pes phlebotomandus.

PROPTER TERTIVM quidem sciendũ prius fore ostendendum, ꝙ manus hic amplius phlebotomãda, & pes etiam quandoqꝫ, deinde an per eandem partẽ vel alteram, puta dextram vel sinistram, & tandem quæ phlebotomanda sit vena. Propter huiusmodi primũ sciendum, ꝙ simpliciter in hoc omnes reperio consentire, ꝙ vena manus sit phlebotomanda, etenim aphoṙ. 6. in passionibus supioribus, hepate à manibus, in inferioribus vero à genuum interioribus, aut super calcaneum incidi venas Hippoc. dicere consueuit, dũmodo indicationes concedant phlebotomiam, & pharmaciã in hac edictione pluries dictæ, ꝙ si omnes conuenerunt aut pncipaliores, & maxime si vigor virtutis affuerit, tunc extrahe quod necessariũ est de sanguine vice vna, ꝙ si non, partire phlebotomiam in vices ꝗ̃plurimas tertio. 14. Et fulcitur, ꝙ euacuatio facienda est per distantiam mediocrem, vt neqꝫ omnino propinqua, aut penitus remota, ac per uiam latam, respicientemqꝫ directe quod euacuandũ, talis vero phlebotomia est manus, vt anatomia indicatur & nõ pedis, phlebotomãda igitur simpliciter manus: verũtñ & si peritiores non scribant põt interdum, et pes phlebotomari his se indicationib⁹ repñsentantibus, ceu ꝙ corpus nõ fuerit plectoricũ, sed magis inanitũ, ita vt euacuatione non egeat uerum deriuatione, qua plus materia educatur à loco: & non labatur in quæ foras, acciderítqꝫ apostema à causa primitiua, ut propter casum aut percussionem, sit & paruum & in fieri ac in symmo hepatis locatum. Et quia ꝗ̃parum hęc concidunt: ideo absolute pceptũ est manum, & non pedem phlebotomari. Propter secundũ huius sciendum omnes pręcipere fieri phlebotomiã

L Aphor. 1. Aphor. 11

Post pmũ.

Aphor. 18 Cap. 1. p̃ medium.

M Ca. 3. post medium.

Li. 3. t. c6. 69.

Li. 3. t. c6. 155. Doct. 2. c. 1. in princ.

N Ca. 5. circa princ.

Vbi supra similiter. In fine capitulj

Capi. 10. a 6 medio.

Doct. 1. c. 2. in prin.

O

Ca. 5. de. ca prin.

P

Q

C6. apho. 56.

Trac. 3 ca. 1 in prin.

Ca. 5. 18.

A Ca.1.ante te me. botomiā per eandem partem: & non diuersam. vnde.13 de inge. Hepate incipiēte phlegminare venas, quę in dextra manu incidimus, splene vero cōtra. primo siquidem quarta basilica dextra est phlebotomanda in ægritudine hepatis, & non cephalica dextra, ne interdū ex hmōi errore consequatur nocumentū, et ideo prognosticorum
Te.cō.36. circa poc. G.21.v.fi. primo & crisium.3. laudatur fluxus sanguinis naris dextræ in phlegmone hepatis, & splenis sinistræ: vituperatur aūt oppositus: basilica. n. sinistra distat ab hepate tantum, vt per duas magnas diametros fieret euacuatio. Est & hepar phlegmonizans sanguinē ad se trahēs, velut
Cō. apho. primi. fistia. & vniuersaliter omne uiscerū apostema Aphoꝝ.7. Quare oportet per viam vehementius educētem euacuare: hoc autem ex basilica dextra, neq; est simile de pleuresi in qua corpore plectorico ente materiaq; fluente precipitur phlebotomari de parte opposita, cū minor interueniat distantia, neq; vt qui hepatis phlegmō sit adeo sanguinis attractiuus.
B Propter hmōi tertium sciendum, q̄ cōmuniter pręcipitur basilica phlebotomari, cū euacuet (vt tactum) partes hepati cōiacentes. Cephalica vero circa collū & supius. Cōis vero mediana, nigra, purpurea, matrix, & vena cordis dicta: partes quæ harum sunt in-
Capi 10. ante med. termediæ. q̄rta primi. q̄ si aliquid impediat, deinde phlebotometur mediana, & deinceps cephalica. Si hmōi etiā rebellauerit tibi, aut non apparuerit, vt dictum prius: aut verens periculum, quod aliquando sequitur in phlebo-
Vbi supra imediate. Tra.3. ca. 12. in pn. Cap.63. in princ. Cō. apho. 71. in me. Ibidem in pn. cōmēti. tomiā basilicæ propter arteriā, & medianæ propter neruum cadentes fm. A. illis. vnde.3.14. Phlebotoma si est tibi possibile ex basilica, quod si non, ex nigra: et si non, ex cephalica, & ideo hinc apparet quare in diuisionibus iubetur phlebotomari cephalica, vel vt per hanc basilicam magis, & medianam consequenter daret intelligere: nisi enim explicuisset cephalicam, nullus putaret in ea vtilitatem fore aliquam ad modum quo Aphoꝝ.4. denotatur per nebulam rubeam apparentē in quarta crisim futuram in septima, licet hanc amplius demonstret
C fm Gale. alba. Neq; dixit simpliciter, q̄ fiat phlebotomia cephalicæ: sed adiunxit vsq; ad hebdomadā, quasi diceret, q̄ in principio debet fieri phlebotomia de basilica: in processu autem si oportuerit de cephalica.

PROPTER QVARTVM ad primū dicendū, q̄ quamuis san. de se petat deorsum suæ derelictus naturæ, cum in omni misto dominētur terra et aqua deorsum tēdentes, ipse tamen calido contectus naturę petit sępius superiora, licet etiam san. qui inferius grossior eo qui superior, non tamen adeo est quin possit superiora petere nō parum. Quando enim vena vbiq; aperitur propter dolorem quo concurrit natura cū spiritibus, et humoribus, & impulsione confluxionis in quę foras, san. etiam grossior labatur in superius ad extrinseca, hepar etiam tenet medium magis corporis omnis. Ad confirmationem dicendum, q̄ Hippo. loquitur de aliorum humorꝫ à sanguine deductione aut plus ad inclinationē aduertit mate-
D riæ. Ad aliud dicendum, q̄ licet transitus fiat sup cor, tamen maius sequitur inde iuuamentū q̄ nocumentum. Cum san. etiam quando debet fieri phlebotomia hmōi nondum sit corruptus, neq; etiā in substantia disseminatur, verum lateraliter magis per venam currit in sursum vsq; in partem in qua incipit bifurcatio, & demū ad brachium inclinatur, visum nanq; est interdum, q̄ sanies hepatis per cor deriuetur in pulmonē, & cōtra, salutē promittens. Vniuersaliter tamē melius si fieri potest, vt nūq̄ transitus & materiæ, & maxime perniciosæ accidat sup principale sicut tactum differētia. 192. q̄ si aliter fieri nō
Collr cap. ...cir. pn. ...ca. 2. c. ...ver.fi. potest, q̄ minus deterrens eligatur reliquo minime neglecto. vnde.7. de inge. & primo tertia. oportet maiorē sollicitudinem habere de re maiorem iniiciente terrorē, regendo id etiā, quod est sub ea: q̄ si in phlebotomia pedis nō concidat transitus super cor, non tamen, vt ostensum ad

E ipsam tantum consequitur iuuamētum, vt ad illam quæ manus. Ad aliud dicendum, q̄ non fit protractio in duas diametros, sed in vnam quæ tm̄ constat ex inferiori & superiori, vt brachij denotat in directum sursum eleuatio. Diameter enim debet totum corpus continere fm superius, & inferius dextra & sinistra, añ & retro, quod hic non euenit. Diameter etiam quæ est ad pedes protensa licet sit longior, & pręcipue quæ pedis parui, nō tamē alias ut ostensum habet conditiones requisitas ad elegantem per diametrum eductionem. Aut ipsa debet esse magis longinqua non simpliciter, sed q̄ dispositio duarum ptiū capitis vt dextræ. videlicet. & sinistræ. Ad aliud dicendum, q̄ materia quæ ab hepate ad vētrem ducitur, aut ad vesicam est altera ab ea, quæ sanguinis sub natura eius adhuc manentis, de qua pręsens extat sermo. Ad aliud dicendū, q̄ in fieri apostematis quādo prius expetitur phlebotomia materia nondum est totaliter extra ue-
F nas q̄tū ad alterū eius extremū. Aut euacuato corpe materia eius, q̄d euacuatur consequētia reingreditur vasa, & pcipue cū stipticis apocrusticis impellitur pharmacijs.

DIFFERENTIA. CXCVIII.

QVOD MEMBRVM aut hepar supercalefactum sit epithemandum cerusa, ostenditur per Dios. dicētem. Folia endiuię mista cum aceto, & cerusa omnibus calidis opitulatur rebus. vnde.2. cañ. Aqua endiuię cū cerusa, et aceto est mirabile epithema in infrigidādo illud cui infrigidatio quęritur, hic autem quæ hepatis petitur cū supercalefactum supponatur. Amplius curatio perficitur omnis contrario: cerusa vero frigida in secundo eius gradu frigiditatis locatur & siccitatis. Rursus cum hepar sit in profundo locatum eget deducente frigiditatem ad ipsum: hoc autem reperitur in cerusa, cum ipsa sit frigida subtilis. Constituitur nanq; cōmuniter ex plumbo fri. & hu. in gra. 2. & acetum quidē partibus extat subtile. vnde secūda secdō. Cerusa est uehemētis subtiliationis, & magis profundans, & maxime quæ cū aceto construitur. Adhuc si plumbū, de quo minus videtur applicatur super lumbos, & renes ad infrigidādū, vel vasa seminaria dicta fm Aristot. inuoluta pollutionē cātia, multo fortius cerusa, cum dictum sit eā, vt plumbū æque forre frigidam, & subtiliationem vehementē, quod plus est cum profundatione habere: sed plumbum pręcipitur. 6. de re. sa. a. Gal. super lūbos applicari ab experiētia præceptoris athletaꝝ promoto. Palin. Cerusa quādo dissoluta fuerit, et epithemata pmanet irresoluta diutiꝰ operans super locum conglutinatione sui. In cōmisto etiam cōtinet diutius applicata, quod autē est hmōi, competit, Itaq; hepati supercalefacto est applicanda cerusa.

IN OPPOSITVM sunt omnes aucto. Necubi. n. inuentum est in simplicibus, aut compositis hepatis medelis calidi, q̄ pręcipiatur per se, vel quod magis cū alijs etiam conferentibus hanc eidem apponi, neq; operātes, similiter quos audiui medico quodā rudiū excepto quo motus hunc errorem suum pessimū extirpare decreui. Ampli. cerusa est frigida, stiptica, grossaꝝ partium, non potens ad hepar peruenire, sed quod superius ipsius impillans calidum interius obtegēs peramplius calefaciet, iuxta illud. 8. proble. Plumbū est calidius lana. Frigidū enim calefacit conuersum quodāmō et obsedens. phy. 8. & pręcipue quia hepar situm est in profundo. Adhuc prohibebit fumorum transpirationem. Nō itaq; epithemandum est super inflāmatum hepar cerusa.

PROPTER PRIMVM quidem sciendum, q̄ q̄d sit hepar, differentia innotuit. 47. Supercalefactum vero dicitur hepar cum amplius eius calidum inualescat q̄ eiꝰ expostulet natura, siue absq; humoris vitio seu cū eo modo quocunq;. Est autem cerusa medicamen ex plumbo, et aceto cōmuniter constructum venenosum interius administratum,

Cap. 592. in fine. Cap. 333. in me.
G Cap. 131. in medio.
Collr. 5. hysto. ca. 1. in me. et. 1 de ge. ani. ca. 4. Versus fi.
H
Proble. 19 Tex. cō. 2.

I ministratum, lenitiuũq; exterius applicatum. Dico autẽ cõiter, qm̃ in secũdo scd̃o scribitur fieri ex salibus qñq;. Capi.111. Lib.12. trac.1. Interdum uero ex aceto. Eti. Seruitor supra plumbum, et acetum docet vuas imponi albas, & licet compositio ei⁹ à diuersis doceatur in idem satis coincidũt taliter vniuersi. Suscipiatur nanq; vas terreum vitreatũ, latius inferius Cerusã fa ciẽdi mod⁹ q̃ superius, & in ipsum acetum fundatur acerrimũ cum eius fece: & quidã vuas addunt albas: deinde laminę plũbeæ supra acetum spatio quatuor digitoꝝ suspendãtur lignis superius, aut panno duriori applicatæ, deinceps obturetur vas optime & sepeliatur, & maxime in stercore porcino vsq; ad duas vasis partes: & fit in loco tecto nõ ventoso omnino: et dimittatur ita per .10. dies. Aliqui uero pręcipiunt per quatuor mẽses: tunc curiosus operatur aperiat vas sapienter, ne hoꝝ pestifero, et paralyticatiuo lędatur fumo, deinde abradat mucilaginem cerusinã super laminas efflorentẽ, qua suscepta, et manibus malaxata lauet in pelui cũ aqua in sole, & residere permittat, donec ipsa descendat, pluriesq; id agat donec albeat omnino illa, &c. n. quæ niuea melior & æstate sm̃ Dios. est con-

K

Cap.188. in medio. structa. Et quia vtcunq; fœtida quędã mulieꝝ ipsam lauant, & construunt cum aqua ros. Iste siquidẽ est modus constructionis eius cõmunis. Qm̃ aliqñ omnes fiunt ceruſæ cum aceto, et qñq; cum salibus: & interdũ fiunt mo Cap.121 Cap. 18. i princ. dis q̃multis. 2. 2. Epithema siquidẽ seu superpositio est medicamẽ locale ptib⁹ exteri⁹ applicatũ. Primo quoq; quarta. Epithemata sunt ex bonis medicinis, q̃ ad ipsam perueniunt ægritudinem talia entia, vt emplastra: differũt tñ, quia emplastra sunt dura, sed epithemata sunt curren Ca.19. in princ. tia mollia. vnde Sera. 7. Tale est epithema existens aggregataꝝ partium: et extenditur sub digitis pręter quod abscindatur. Dimach seu emplastrum abscinditur, qm̃ nõ administratur oleum multum grossitudini eius. Nosce quoq; q̃ taliter applicatoꝝ quędã sunt in grossa substan

L tia omnino, vt emplastra & calefactoria sicca, quę aliqñ superalligãtur: & interdum in saccellis reponuntur, nõnulla in molli liq̃da totaliter, vt embrocæ quæ sunt medicamenta congrua ei, quod ex capite, & alijs membris oportet resolui: & illi cuius complexionẽ necessarium est Cap.15. permutare. primo quarta. Et construuntur ex medicinis in aqua sufficienter decoctis: deinde ipsa post expressionem illaꝝ super partem ab alto proiecta, vt eaꝝ uis profundetur peramplius. Alia vero media quoꝝ aliqua sũt magis in medio, vt vnguenta seu marã, quæ oleũ seu pinguedinem recipiunt. Quędã vero ad vnũ declinant plus sm̃ ordinem extremoꝝ, vt cerotũ, aut emplastrũ, quod construitur ex medicinis recipiẽtibus inuiscatiuũ quoddam, vt cerã, laudanũ, vel picẽ, & oleũ ita, vt possit primitus extendi: deinde condensantur, deinceps siquidẽ fomentũ, qd' ex rebus fit decoctis, vel ex alijs calidis, & ap plicatis: reliqua vero attingunt magis extremoꝝ alteri,

M ceu oleum, deinde synapisma seu synapissima meli⁹, qd' est quum super partem humectatam liquore viscoso pul ueris fit alicuius proiectio post, quod erit epithema, ut cũ in aquas odoriferas puluis sufficienter inijciatur, & cordi vel hepati applicetur.

PROPTER SECVNDVM vero sciendũ, vt apparuit, q̃ quidam syluestrium medicoꝝ hepar deceptus epithemare cerusa ex seriebus tentauit inductis. Cuius q̃dem defectus cum eius motiuis tertio, & quarto dicendorum apparebit.

PROPTER TERTIVM quidem sciendum, q̃ cerusa nunquã est supra hepar inflãmatum epithemãda simpliciter, aut etiam cõmiste, cum id fit nouũ dogmatis genus mendosum, & à nullo auditũ in antea. Quod ostẽditur, quia si deberet conferre opus esset ipsius virtutẽ ad Cap. 188. in fine. 9 de sim P. ca.38. hepar peruenire, sed non potest, cũ sit stiptica sm̃ Dios. et. G. grossaꝝ partium, qua propter qñ est deforis, nõ penetrat in poros, q̃ si penetrat, non peruenit ad poros spi-

N ritus neq; ad mẽbra principalia. Hepar autem est hmõi, Doc.1. su. 1.cap. 18. in fi. neq; etiam cũ alio poterit penetrare liquido, eo q̃ secum admista permanebit in poris extrinsecis, cum nõ habeat Colli.c.1. cir med. Colli. ca. 15. 16. 18 cap. 16. in princ. se profundandi naturam. Adhuc dato q̃ penetret, nocumẽtum inferret cuicunq; quod de aggregatione est hepatis, vt substantiæ ipsius spiritui & virtuti, cum extet uenenosa (vt testantur cuncti) intus apposita: est naturaliter de illis quę liniuntur exterius applicata, intus venenat assumpta primo secunda, & complexionũ apparens. 3. Itidem quod applicatur super principalia, & maxime hepar debet esse aromaticum. 11. de inge. & in techni. vnde quarta primo. principalia diligunt odorem epithematũ bonum. Sic igitur breuiter inferatur tanquã à nullo intelligente dubitatum, q̃ hepar supercalefactum non est epithemandum quomodocunq; aliqua cerusa.

PROPTER QVARTVM vero. ad primũ dicẽdum, q̃ intentio Dios. & A. non est q̃ pręscriptum epi- Li.3. tr. 6. 171. ca. 18 thema sit apponendum supra hepar, vt ipsius gratia, cũ

O id dicatur in cõmuni atq; in areola operationũ, & proprietatum in qua operationes ponuntur primaꝝ qualitatum et secundaꝝ, cum triplices extent, nõn aũt in areola membroꝝ nutrimenti, propter quod ille sermo cõmunis exponẽdus est qñ infrigidare volumus, quæ sunt extra, & non quæ sunt intus ceu hepar: tunc. n. confert cerusa non solum per se infrigidando, sed etiã diutius aggregatum propter eius viscositatem inde consurgentem super partem faciendo permanere: neq; etiã licet dicat. A. pręfatum esse mirabile in infrigidãdo epithema, q̃ aliud non sit mirabilius illo, vt quod camphoram reciperet, aut aliqua alioꝝ in gradu tertio frigidoꝝ vel quarto. Ad aliud dicendũ, q̃ sm̃ q̃ apparet per artem oẽm curatiuam non solũ oportet sumere indicationẽ curationis à dispositione, veꝝ non minus à virtute, & à parte. Dictũ autẽ est, q̃ cerusa virtutem et instrumentũ lędit, ut hepar. Gaudet etiam id peruenientibus ad ipsum aromaticis, quale cerusa est minime. Ad aliud dicendũ, q̃ licet cõ-

P ponatur cerusa ex aceto, quod est leptomeꝝ, igrossationem tñ & stypticitatem acquirit propter plumbi terreitatem & artificium, sicut adipiscitur siccitatem: licet. n. plũbum sit humidũ in secundo gradu: acetum siccum in tertio, & frigidum in primo cum artificio constructionis cerusæ, remouens humiditatem à plumbo in ipsa, vt tactũ secundi gra. acquiritur exiccatio. Neq;. A. simpliciter dicit vehementis subtilitatis, sed relatione, vt quæ ex aceto ad eã, q̃ fit ex salibus constructa. Ad aliud dicẽdũ, q̃ nõ est simile de plũbo et cerusa, cũ multũ distent in naturis primis secũdis & tertijs. Neq; etiã de hepate mẽbroꝝ principali, et renibus principaliũ superfluitatũ receptiuis, neq; ẽt sup lũbos plũbea lamina est applicanda, nisi fuerit pforata foraminibus paruis q̃multis, timendo ne carnem impilans ampliorem inducat calorẽ. Oportet etiã

Q q̃ sub ipsa ex succis inunctio fiat frigidis vt semperuiuę, solatri, umblici ueneris, psilij, plantaginis, portulacę, acetosæ, rosaceo oleo, & hmõi de re. sa. 6. Expedit etiam, vt Versu 8. duæ sint laminæ spatio duoꝝ distantes digitorũ ne nucha lęderetur inde. Sintq; corio vel alio inuicem copulatæ, & cum hoc debet eas qñ supercalescunt remouere, & applicationẽ nouã prędictoꝝ superponere laminis humidoꝝ. Applicatur siquidẽ magis hoc propter caliditatem vasoꝝ inuolutoꝝ in quibus dictum dña. 35. sperma generari q̃ renum calore. supercalescit etiam locus motu non paꝝ, & cum frictione ibidem plurimis: & ideo eq̃tantes et textrices stimulantur ad coitum. Ad aliud dicendum, q̃ arguit cerusam exterius infrigidare, quod cõcessum. nõ tamen interius cum ostensum sit eam penetrare non posse. vnde secundo pract. Si cathaplasmetur super acuta apostemata inflãmationem eorũ sedat, & ideo ponitur in vnguentis ad combustionem ignis, vel aquæ Cap.44. u.414. feruentis, & in vlceribus cancerosis.

Differentia.

A DIFFERENTIA. CXCIX.

QVOD BEZEL seu incisio super vmbilico competat in hydropisi mōstratur. Quoniam. (Apho. 27. Gal. ibidē.) Aphoꝝ.6. Quicunq; empici vrūtur aut inciduntur & reliqua: vnde Cōmen. hydropicos cōsueuerūt medici incidere plusq; incendere. (Particu. 7. tex.c.169.) Epidemię quidem sexto. aquosos cito incidere, phthisicos incendere, continuo secare capita. Amp. cura perficitur ex ablatione causæ coniunctæ, cum ipsa conuertatur cum morbo. Causa vero coniuncta, videtur esse in hydropicis aqua, quæ incisione educit. Eti, competit cauterizatio ſm Albuca. vt declarabitur multiplex, quę videtur incisione difficilior, cum ista fiat vna (Capi.13. ante me.) solum. Et.14. de inge. Chirurgia in hydropicis fit per iustā scissionem. Palin, educitur incisione, quod contristans est, & pręter naturam. Omne autem tale laudabile (Co. 3. cap. 6. in fine.) fit euacuari, quarto apparens de accidenti. Rursus simile videtur de hydropisi, cum sit apostema quoddam B vniuersale, & de alijs particularibus: sed alia huiusmodi multoties egent sectione. Quare vniuersale amplius, vnde (Trac.4.ca. 14.iux.fi.) tertio.14. Quando sanies ex ruptura dubellati hepatis seu exituræ erumperet in concauitatem cadens sub syphac, præcipitur cutis incidi apud duo inguina, donec per lacertum aperiatur syphac, taliter, vt cannula intro missa pus currat extrorsum. Itidem ars imitatur naturā, cum sit sequela, & ipsius imago. Sed natura non parum euacuat hydropicum per vmbilicum, & suminis meatum, quo in vtero aquositas vrinalis reddebatur vmbilico. Non enim tunc mingit ex vesica, sed illo. Et ruptura etiam circa coxarum initia osseum scilicet & pudendū.

Adhuc preceptum in.97. ne accidat euacuatione transitum fieri super principale, sed illud contingit maxime quando hydropum aqua diureticis educitur: medicinæ etiam subductiuę, cum sint de genere veneni regi.a.2. sto(Cō. 51. & 11.cir.pn. C.37.i fi.)machum lędunt, & hepar debilitant, quod non agit incisio. Itaq; bezel competit hydropicis.

C IN OPPOSITVM septimus est practicę ac Gal. Amplius curatio morbi est ipsius ablatio, & non alterius adductio: sed incisione solutio concidit continuitatis. Et ſm Archistratē feb. & hepar redditur ponderosum, aut apostemate, vel aquæ imbibitione. Aut splen contrahit diaphragma, & reliqua deorsum spiritualia. vnde virtus percutitur vehemēter vitalis. Propter quod hydropico non competit incisio.

PROPTER PRIMVM vero sciendum, q; quid sit hydropisis, quæ & quot sunt species ipsius & causæ, differentia ostensum.102. quid autem incisio, & coctura, differentia ostenditur.181.&.208. Sub vmbilico quidem est ventris pars, ipse nanq; in tria diuiditur vniuer(Cō. apho. 5.in fine.)sus, in hypocundrium, & quæ circa vmbilicum, & pectinem. Aphoꝝ.2.

PROPTER SECVNDVM autem sciendum, q; aliqui simpliciter cōcesserunt incisionem fieri. Nam hyD dropicos consueuerunt medici incidere plusq; incende(Cō. apho. 17.cir.pn. C.27.i fi.)re. Aphoꝝ.6. Quod ostendunt, quia intensior causatur dolor incisione ex cauteriorum multiplicitate administrata. Sed id non valet, quia incidendo periculū est magnum. practicæ.7. Eti, incisio penetrat ad interiorē partem ventris euacuans aquam fere subito, ad quod spirituum sequitur resolutio, & humorum commotio. vnde feb. consurgit multoties: coctura vero ſm Albuca. non sic educit repente nec hu. concitat, sed paulatim, cum cutem non pertranseat, quorum et defectus maior tertio apparebit dicendorum.

PROPTER TERTIVM autem primitus adducantur sermones auctorum, & rationibus confirmetur deinceps, postea situs musculorum ventris in quibus ca(Tra.4.bf. ca.7.in fi.)dit incisio exponatur, & tandem modus incisionis, & cauterizationis similiter subiungatur. Propter primū huiusmodi sciendū hanc seriem de hoc Serapionis fore, E nos iam vidimus multos quibus factum fuit bezel, & non euasisse nisi paucos ex eis, qm̄ ipsi post bezel vsi fuerunt motu, & exercitio, & erant virtutes ipsorum remanentes, & corpora non erant extenuata multum, ,ppter id igitur euaserūt sicut puto. Quapropter oportet, vt nō administretur bezel nisi in corporibus quorū virtus est fixa, & sanitas eoꝝ est ſm q̄titatem necessitatis sufficiēs, & non descēdont ad extenuationē, & macilentiā. Oportet etiam cum hoc, vt administretur in his bezel cum cautela vehementi quando curamus eos, et faciamus cognoscere vehementiam, quæ est cum bezel, & timorē in quo est mors, ne postea de ipsorum inculparemur morte. Se primo quoq; ac nono etiam practicæ increpādo periculū est magnum, nec adhibendum uidetur, nisi in eo cuius valida est virtus. (Capi.17. in fine. Capi.41.) Pauci.n. sunt, qui à crepando liberantur. Neq;.n. aliquē uidi in quo adhibitum sit pręter unū, nec is liberatus fuit, supple eadem perfecte. Refert autem F G. se neminem vidisse cui crepatio adhibita sit, et liberatus fuerit, excepto viro vno cuius valida erat virtus, & corpus corpulentum. Tertio vero.14. de incisione myrach. (Trac.4.ca. 13.i me.) Scias q; parum proficit, nisi in corpore ualde forti, quando potens est hoc modo tolerare temperatam sitim & minorationem cibi, vnde oportet, vt non audeat fieri dum possibilis est cura alia. Albuca. quoq; si non cōfert medicatio tua cū medicinis, tunc considera, quia si infirmo iam consecuta est debilitas, aut est cum eo infirmitas aliqua pręter hydropisim, ceu ventris solutio et consimile, tunc caue ne mediceris ei cū ferro, qm̄ timor est illius. Si aūt vides infirmū exuberantis virtutis, neq; cum ipso est pręter hydropisim solā ægritudo, & non est puer, neq; senex, tūc incidēdū audacter, hę igitur sunt de hoc maiorū series. Propter scdm sciēdum primū, q; oportet indicationē in huius incisiōe suscipere ratione subiecti, qd̄ curatur, & dispositionis subiecti quidē multipliciter, qa G virtus debet esse fortis, corpus carnosum, iuuenile, nō ab aliqua ægritudine prostratum, neq; post desperationē salutis cum alijs medicinis, potens abstinētiam tolerare ac exercitium. Ex parte quidē dispositionis, quia in hydropisi competunt vritica seu asciti, nō autē in hyposarcha & tympania. Halyab. cum Albuc. (Coll. 7. prac.c.37. et lib.9.ca. 41. in pn. Doct.1.c. 8.in me. Trac.2.ca. c.1.p' me.) Non fit etiam aquositas tanta in ipso contenta, vt non possint seruientes cō primēdo latera ipsius ea ad inferiora suminis expellere.

Nosce quoq; deinceps, q; ęgritudo quędā est sanatiua idest non habens, quid prohibens ipsam, vt debet medicinari, reliqua non sanatiua: primo scd'a. cum tertio p̄ma. Si igit fuerit ægritudo sanatiua hm̄oi realiter, & simpliciter dicēdū, q; nullo mō bezel competit seu ruptura. Quod mōstratur ex indicatiōibus prętactis: virtus nāq; aut est fortis, vel imbecillis. Quòd si fortis, curanda est medicinis, vt subductiuis, & diaphoreticis, in qbus sine H periculo cura perficitur: si vero debilis, iā negata est incisio. Amplius ex indicatione sumpta à causa dispositionis, quia curatio est causę abscissio, qd̄ nō fit ruptura, cū hydropisis fit ex mala cōplexione, vel oppilatione, seu apostemate in hepate, vel alijs mēbris, ita q; tandē cōpatiatur ipsum vndecūq; incipiat, sicut cor cōpatitur in in(Cap.3.aff necium' cō.1.i me)fe. alioquin nō esset febris, fe. p̄mo & progno.2. sed in sectione potius morbus occurrit morbo cū virtutis dissolutione, ,ppter spirituū eductionem. Rursus uiscera apata maxime ac etiā pōderosa reddita ex aquositatis imbibitione, ,ppter euacuationē ipsius incisione tēdūt deorsum diaphragma, & spiritualium cętera subtus trahentia. vñ dolor, & difficultas sequuntur anhelitus. Fe. etiā ſm Archistratem cōcomitatur, tm̄q; in hydropisi reperitur praua continue: ,ppter quod in hydropisi sanatiua nō cōpetit incisio: si aūt fuerint nō sanatiua, ne defectus appareat in arte, faciēda est ruptura indicationib' obseruatis antemissis, puta qñ qs id pręeligit abhorrēs medicinas quas,

I tunq. vnde Serap. Infirmi ſunt qui non tolerãt admini-
bſ. 4. c. 7. in fine. ſtrationem medicinarum ſolutiuarum, & prouocãtium vrinam, & minuentium aquam hydropiſis, ſed eligunt ſup potum medicinæ bezel, ſicut Gaſ. recitat de malente
Poſt medium. quodam oia pati q̃ piccari ſexto de re. ſa. Aut aliqui euitant medicinas, quia his videtur cura protendi, putantes id citius euacuatione perfici, confidentes etiam in eius robore, vel quoniam pauperes nõ valent medicaminibus vti, vel propter aliquid tale. Qui ſi euadant in fortitudine virtutis cum corporis carnoſitate ac alijs iam euenit tactis: huiuſmodi tamen medicorum auxilio cura laudabilius poterat perfici. Propter tertium huiuſmodi ſciẽdum, q̃ muſculi ſuper ventrem inferiorem ſiti octo exiſtunt: quorum quidem duo ſub cute locati totum cooperiunt ventrem, incipientes quidem à parte pectoris anterioris circa gladiatã extremitatẽ ſm inulos in oſſa protẽduntur pectinis oblongos. Sunt et alij duo quorum inuli ſm latum procedunt cum prioribus per tranſitum angulos conſtituẽtes rectos locati ſub pectoris magis fine. N
Extantq; quatuor reliqui quorũ duo circa pectoris inferius. Alij vero ſecus oſſa villis ſibi diagonalibus concurrentes in modum huiuſmodi crucis. In horum quidẽ poſitionem octo priores duos conſentiunt eminẽtiores exiſtere, ſub quibus nempe latitudinales aut rotundi dicti ſituantur, iuuamentorum ſexto, vt etiam gręco plegi libro cũ p̃mo prima expreſſius: quod et Almã. innuit cũ 6. de vſ. par. ca. 14.
Auer. q̃nto aũt interiorum, de inge. 6. a. theoricæ tertio. De ſ. ſ. l.
ſub rectis imediatius locantur diagonales ſiue obliqui. 1. cap. 14.

K

O

L

P

M

Q

Conſiderans vero denuo anatomiam ſenſibili huius viſione percepi ordinem muſculorum tactũ ſecundo. Videntur enim intm̃ aliquando confundi, vt nequeant ſenſu diſcerni, & ideo diuerſimode ipſorum pronuntiatur ſitus, ſi tamen aliud apparebit, ſubiungetur in his quæ deinceps. Volenti vero partes uentris interiores inſpicere, primum quod occurrit eſt cutis inſentiens, deinde ſpermatica ſenſitiua, poſtea panniculus ſeu membrana ſub ipſa extẽſa, deinde lacertus myrach dictus, deinceps vero tunica infima tunicarum lacerti ventris, & demum panniculus, qui ſm veritatem ſyphac exiſtit, quod peritoneum ſiue circum extenſum appellatur, ſub quo zirbus continetur & inteſtina. Eſt autem horum muſculorum cum his, quæ ipſorum triplex iuuamentum: vnum quidem, vt eorum conſtructione inteſtina, veſicam, & matricem quod in eis continetur, cogat expellere ſuo tẽpore: ſecundum vt ſuſtentent, & roborent diaphragmã quando pectus exufflatione conſtringitur, & vocis adiuuent tumitionem. Reliquum vt uentris augmentent calorem in alimenti digeſtionem. Qui autem continuantur vtilitatem præbent ab inſtrumentis ſubleuando cibi ipſius ſoliditatem augendo, ne quando extenditur, ei cõtingat ſciſſura, vel quando ventri acciderit inflatio.
Propter quartum huiuſmodi ſciendum, quòd euacuatio aquæ, vel ſanici, ſm cauterium debet fieri paulatine, Apho. 6. apho. 27.
ſm quòd virtus poterit tolerare. Nam ſm ueterem. Quicunq; empici, aut hydropici vruntur, vel inciduntur, his effluente ſanie: vel aqua multa, & repente omnino pereunt, cum omne ſubitum naturæ ſit præliatiuum.
Aphoř. 2. Modus autem inciſionis, quoniam aſciticus Apho. 8 cõſi.
exiſtat rectus, aut ſuper ſedem eleuatam, vt tendantur uẽtralia, tuncq; miniſtri latera vẽtris deorſum comprimãt, & conſideretur an hydropiſis ſit ab inteſtinis, vel renibus, hepate uel ſplene. Quòd ſiq̃dẽ ab inteſtinis p̃ tres digitos

A gitos ẜm latum ſub umbilico directe facienda eſt inciſio. Si vero ſit ab hepate, in latere fiat leuo. ꝙ ſi à ſplene talitur à dextro, ut eductio accidat per contrariũ, deinde pellis eleuetur ad ſuperiora, ita vt accidat inciſio, ꝙ ea pforet in alio loco ꝙ̃ myrach & ſyphac, propterea vt ipſa cooperiat deſcendens foramẽ poſtea, ceu euenit in ingreſſu poroꝝ vritidum in ueſicã: vnde urina non retrocedit cum etiã quis pedibus ſuſpendetur. Serpiunt.n. inter unã eius tunicam & reliquã, licet Aſclepiades voluerit vrinã per reſudationem in eadẽ colligi, naturalium primo. Ruptura vero facta, cãnula imponatur metallina vt argentea, vel æ nea ſubtilis, & euacuetur de aqua quantum robur tolerat uirtutis quod pulſus indicabit. Sunt & aliqui q ingeniãtur, & currere faciunt aquoſitatẽ ad ſyphac, & incidunt paulatim inde, quidam vero inciſionẽ faciunt in oſſeo. Alij vero ipſum acubus multis pungunt, vt aq̃ reſudationes habeat plurimas. Coctura vero quæ.7. practicę minus ruptura reputatur periculoſa nono ac ſi quidẽ eiuſdem ẜm Albuca. hoc modo. Quoniã quatuor fiant cauteria in circuitu vmbilici, vt vnum ſuper ſtomachum, & aliud ſuper hepar, et vnum in directo pectoris, et reliquũ in directo ſtomachi, & ſit quantitas profunditatis cauterij propinqua ſpiſſitudini cutis, deinde dimittatur longo aperta tẽpore, vt aqua valeat paulatim trãſfluere, regãturq; regimine ipſoꝝ ꝓprio, quia ſi virtus fuerit debilis, aut perterreatur in ipſo, cauteria fiant paucіora, & per vices, vt virtus conſeruetur inquantũ poſſibile: & quia magis in ipſo agere affligit coctura, ideoq; fugiũt ipſam ꝙ̃ multi ſuper eã, vt tactũ inciſionem eligentes.

Ca.13.de ca ptin.

B C.37.in f. Cap.78.

PROPTER QVARTVM vero: ad primũ dicendũ, ꝙ Hippo. non pręcipit ſimpliciter, ꝙ fiat inciſio. ſed ꝙ ſi fiat aquam paulatine cõſulit educi, ne ſubita euacuatione illius ſyncopis, & mors adueniat. Aut loquitur in caſu pręnotato, vt qñ hydropiſis fuerit ægritudo non ſanatiua. Et ad illud, quod inducitur per Cõmen. apparuit quid dicendũ. Ad aliud quid dicendũ apparuit. Per hmõi comparat etiã aſciticos ad hypoſarticos: vñ ſubditur, Hydropicum. ſ. hypoſarticum non contingit medico ſu. incidere. Ad aliud dicendũ, ꝙ licet multiplex expediat coctura, põt tñ fieri ſucceſſiue, & non omnis vna, quæ ꝙ̃uis in ipſo fieri plus moleſtet, non tamen quantũ inciſio, vt oſtenſum in ipſo facto eſſe: vnde ſimile accidit ei, quod dicetur de cauterio actuali, & potẽtionali: dña.108. Ad aliud dicendũ, ꝙ fortaſſis cauſa cõiuncta non ſolũ eſt aqua, verum mala diſpoſitio in hepate cauſata, vel ſuppoſito, ꝙ cauſa coniuncta ſit aqua, & tollatur hydropiſis, tñ cauſa derelicta in hepate itidẽ generat aquam, uelut poxyſmus ceſſat fe. quia fuligo remouetur putrida, quæ ipſius cauſa erat coniuncta, ſed nõ ꝓpter hoc habitudinaliter ceſſat. 190. fe. cum poſſit cã pręcedens remanere, quæ ponitur itidem ſub coniuncta.

C Te.cõ.17.

D pho. pma phor.23. x.35.

Ad aliud dicendũ, ꝙ non ſufficit ad curationem, vt euacuetur contriſtans, uel quod pręter naturam, ſed opus eſt ẜm veterẽ ægrum bene ferre, & non conferre tm̃, ſicut apparet in alterius duoꝝ capitis inciſiõe, quod euenit in ꝓpoſito. Ad aliud dicendũ, ꝙ non eſt ſimile, qm̃ apoſtematũ cętera cum fuerint euacuata nõ adeo relinquunt diſpoſitionẽ prauam in parte qua iteꝝ cõſurgat, ceu derelinquitur i hepate, ut viſum prius. Eſt etiã modus apoſtematis hydropiſis alius: ac aliter iductus. Ad aliud dicendũ, ꝙ aliqñ ars non imitatur naturã, dña.164. cũ aliquando ipſa potentior ſit natura. Neq; euacuationes aq̃ per vmbilicum factæ, aut per rupturam circa inguina, et anum ſunt proprie factæ à natura vincẽte ac naturaliter ſe habente, ueꝝ potius ſymptomate ponderis ſtimulata, quod oſtendit earum exitus prauus. Ad aliud dicendum, ꝙ licet regulariter pręcipiatur euitari tranſitus ſup membrum principale quãtum poſſibile, interdum tamẽ permittitur quando materia non fuerit corrupta, & parue quantitatis citoq; pertranſiens. 179. Ex quo et maius ſequatur iuuamentum ꝙ̃ nocumentũ, quod fit quando aqua diureticis educitur. Nã quędã eius pars per hepar tranſit, & reliqua fortaſſis ſubtiliata ſine ea deuenit ꝑ venas ad renes iuxta illud Apho.7. Quibuſcunq; inter frenes & ventrem &c. Si autem per ſubductiua ipſius aliqd aſcendat ad hepar in vapores redditur diſſolutum ita, ut non taliter lędat. Medicinæ ſimiliter licet ſint venenoſę, & proprie violentę, remiſſiores eligantur, earumq; corrigitur malitia, cum hepar confortantibus, vt ſpica, eupatorio, endiuia & adip hepate.

E

aphor.55.

DIFFERENTIA. CC.

QVOD FLVXVS vẽtris in ꝑncipio morbi factus, ſit compeſcẽdus, oſtenditur: quia ille cohibendus eſt, quo nihil euacuatur benigne, neq; vi naturæ, ſed ſymptomaticẽ: huiuſmodi vero eſt fluxus in principio, & ſimiliter omnis euacuatio. vnde Aphoř. quarta. Cum inceperit aliqua ægritudo, nullum eoꝝ quæ excernuntur ratione naturæ euacuatur, ſed ſunt vniuerſa ſymptomata diſpoſitionũ pręter naturã: in quo nanq; tempore grauatur ab ægrotatiuis cauſis natura, & eſt humoꝝ indigeſtio, nihil euacuari benigne fit impoſſibile. Amplius, quod ordinem corrumpit naturæ oportet cõpeſcere, cũ bonitas ſit in rebus propter ordinem. 12. metaphyſi. Sed id agit fluxus talis. Primitus. n. euacuat, cum oporteat digeſtionẽ antecedere, ſequi vero diſcretionem, et deinceps euacuationẽ. Gal. ibidem. Cuius hic cõmittitur oppoſitum. Itidem quod eſt malum per viam cauſæ, & ſigni oportet abſcindere: talis vero eſt pręt actus. Eſt nanq; ſignum criticũ, & cauſa pręcedens digeſtionis ſigna, cum nunꝙ̃ in principio appareat huiuſmodi: bona nanq; ſigna non mox apud veterem apparent, quæ vero critica ea quæ digeſtionis antecedentia mortẽ denotant, aut, pliXitatem ægritudinis, vel recidiuationem: criſium primis & Aphoř. Eti. Quod non põt in minus, neq; in maiꝰ poterit multo amplius: ſed natura non põt in principio morbi motũ inducere alterationis, quem facilius eſt cauſare ꝙ̃ motum expulſionis, qui localis exiſtit, cũ in motu locali, & proprie recto mutetur locus ẜm totũ. In motu vero alterationis ẜm partes magis: de generatione primo. Id aũt in quo natura non põt, eſt cohibendum, cum ſit ei contrarium. Rurſus: ſi cauſa debet prohiberi, & effectus, cum plerũq; imprimat amplius ceu in propoſito. Sed cauſa debet prohiberi vt morbus, ergo & fluxus qui eius eſt effectus. Sunt. n. accidentia morbis cauſata, ꝑpter quæ oportet fluxũ in principio compeſcere factũ.

F Cõ. apho. 12.

Te.cõ. 54. Vbi ſupra imediate.

Co.apho. 1.apho.2. c.12.4. finem. Ca.14. pꝰ principiũ.

G Vbi ſupra imediate.

Te.cõ.25.

IN OPPOSITVM quia præcipitur ſeptimo practicæ, ꝙ qñ cõturbatio, & anxietas ſiue cholerica paſſio acciderit nõ occupandũ amputatione ꝙ̃diu virtꝰ fert ualida, et euacuatio modi terminos nõ trãſgrediaſ, imo potius adiuuandũ cũ aqua calida, et oleo dulciũ amygdalarũ, quatenus ſtomachus, à ſupfluitatibus purgeſ. Qđ ſi fuerit in ventris fluxu obſeruandũ, cũ aſſocieſ eidẽ. Adhuc qđ eſt ſignũ bonũ, et res iuuans, nõ eſt cohibendũ: talis vero eſt fluxus in ꝑncipio morbi factus, vñ tertio. 10. Cũ accidit pleuritico diuerſitas in fine alias fluxus vẽtris ſignificat, ꝙ hepar eius iã debilitatum eſt, & malũ eſt valde, & eſt in principio ſui ſignũ bonum, imo eſt res iuuãs.

Capit.14. in ptin.

H Trac. 4. c. 4. in me.

Eti. Sputum ẜm Hippo. ſi continuo appareat, inchoãtem abbreuiat, & ſimiliter fluxus in principio factus abbreuiabit morbum, cum vtrinq; materia educatur morbi. Palin. Quod medicũ excuſat ab eiꝰ opere, nõ oportet abſcindere. hmõi vero eſt fluxus in principio per ſe factus, cum medicus euacuet in principio nõ raro. Rurſus quod educit hu. ſuffocantes ſui quantitate, aut extinguentes ſui qualitate, ſeu vtroſq; non oportet cõpeſcere: hoc aũt videtur hic fluxus efficere. Itaq; fluxus ventris non expedit in principio morbi conſtringere.

apho. pmd apho r.12.

I PROPTER PRIMVM vero sciēdum, ꝙ fluxus est humorum per corpus transitus, ex centro maxime versus circūferentias factus, qui aūt vētris est eductio ad eius circūferentiam per intestinoꝝ uiam: hic aūt aut à causa fit exteriori, vt aere, vel aqua, seu terra, & vniuersaliter à continente, aut à cibis vel potibus, & simpliciter ab indebita sex causaꝝ necessariarum administratione, uel ab interiori, & à solutione etiam continui, & hoc aut ab humoꝝ aliquo quatuor, & maxime à cholera, vel à mēbro vt à cerebro, stomacho, intestinis, meseraicis, hepate, & splene, & simpliciter à toto corpore. Aut eius alius cibalis ex indigestione causatus, qui fit propter malā complexionē stomachi, & intestinoꝝ simplicem, vel cōmixtā, vel à meseraicis cum hepate nō valentibus attrahere, aut à cerebro catarrizante. Alter vero humoralis, & ille multiplex existit ſm diuersitatem humoꝝ in se inuicem proprie qn̄ humorum interuenit compositio cum mēbris, ut

K apparuit tertio. 16. Est autē aliquis fluxus morbus, alter accidens est, similiter, & alius cum fortitudine virtutis, alter vero cum debilitate. Et demū aliquis criticus naturalis, & alius symptomaticus. Quid autem sit venter, differentia ostendit. 53. Principium autem sumitur hic prout vnum extat de quatuor morbi temporibus, quod quid sit, & quot dicatur modis ostensum. 106. & 107. Morbi etiam ratio differentia monstrata. 72.

Tra. 2. capi. 2.

PROPTER SECVNDVM vero sciendum, ꝙ aliqui dixerūt simpliciter fluxum hunc fore compescendum, cum nil euacuetur naturaliter & benigne, veꝝ symptomatice stimulata natura magis. Alij vero non esse cōstringendum, cū materiam morbi educat: quoꝝ positionum defectus, & motiuoꝝ apparebit tertio dicendorū, cum ſm quid dictum simpliciter enuntiet.

PROPTER TERTIVM vero sciendū, ꝙ fluxus hmōi est aut morbus, aut accidens sicut magis quęsitum petit: siquidē prius non est compescendus, nisi intm̄ pro-

L cedat, vt virtutem prosternat, sicut etiam fluxus compescuntur critici: vnde Dam. in Apho. Siquis per multum tempus neq; vomitū, neq; solutionem habuerit, & ei subito eueniat, videndū ne constringere festines, quia hinc corpus à prauis purgatur hu. Quare primo secunda. Sanus qui non exercitatur multoties egerit virus, & saniem quæ sibi purgatio, & euacuatio est laudabilis. Ex hoc. n. laxitas remouetur, quę propter dimissionem contigerat exercitij. Si vero est accidens, aut est cibalis ex indigestione consurgens, vel humoralis. Siquidem prior cū his quæ ventris, & intestinoꝝ procurant digestionē interius intromissis, aut exterius applicatis leuiter compescēdus, qualia sunt contemperata sufficienter stiptica, vt absynthium, mastix, spica, cydonia & similia. 8. terapeu. Si autem fuerit à meseraicis, hepate vel cerebro, curetur cum illoꝝ confortatione siue sit ex malitia complexionis, vel aliter, vt in locis traditur operatiuis, de quibus propria

M sunt passulæ enucleatæ, spica nardi, stœcados arabicum, & xyloaloes. Hunc. n. fluxū compescere oportet cum inde virtus prosternatur, & de materia morbi nihil vt sic educatur. Si uero humoralis extiterit, aut est cū multitudine humorum excedenti, aut qualitate intensa, vel vtraq;, supposita virtutis constantia, & tūc hmōi fluxū nō oportet compescere saltē violenter, sed magis blādiēdo, demū ne materia ad aliquod membroꝝ decurrat ꝑncipalium mortē, aut apostema, vel quid simile inducēs, cū hoc etiā aliquid de materia euacuatur adhuc ipā quanta excedens, & qualis acuta. q. furiose digestionem non expectat, et proprie cum fuerit ex cholerico genere mobilitate ipsius perniciosa. Virtus. n. aliqn̄ fortis cum multa sensibilitate percepto nocumento, ut indiscretus bellator mouetur nimium de se confidens. Si aūt virtus fuerit debilis, & fluxus quicunq;, cum cautela, & paulatim oportet ipsum compescere partim virtutem conseruando, & fluxui ſm partē blandiendo. Non. n. solum oportet fluxum incipientē constringere, sed etiam criticum qn̄ virt⁹ non tolerat. Indicatio. n. sumpta ab ipsa oēs alias indicationum obtundit, vt sermo significat terapeu. nonus. uñ primo quarta. Id de quo magis sollicitandum est virtus, ipsa. n. curatrix est, & non medicus. Quando. n. fluxus compescitur, spiritus conseruantur amplius, cum in omni euacuatione resoluantur facillime ipsorum subtilitate. Quòd aūt criticus, & vniuersaliter fluxus omnis qn̄ superfluit uirtutem dissoluens debeat cōstringi, quarto notatur prima. Simile nanq; vere videtur de alijs fluxibus, vt de eo qui ventris. Intus quidem restrictione electuarium ꝙplurimū efficax construxi. ℞. nucleoꝝ granorū vuę syluestris, fructuū canis rubi, et cimaꝝ eius, nucis cupressi, stercoris asini, caprę, & leporis, & se. plantaginis, cineris spongiæ, encaustri scriptorum, añ. ʒ. iij. masticis, thuris minuti, gūmi arab. dragacanti, myrrhæ, achacię, myrti, sumach, ramich, se. nenufaris, berberorum. cyminni, & ameos tostoꝝ in aceto infusorum, gallarū, corticū granatorum, balaustiaꝝ, coralli rubei, san. drac. boli ar. terræ sigillatæ, luti stellæ, mūmiæ, añ. ʒ. ij. spodij, se. papa. al. & nig. se. iusquiami al. se. portul. se. aceto. se. end. lactucæ se. bibli, reubarbari tosti parum. añ. ʒ. ij. & se. pilosellæ, caudæ equinæ, corrigiolę, hypoquistidos, herbę marinæ, cyperi, spicæ nardi, maratri, se. apij, carui, se. leuistici, anisi, añ. ʒ. ij. carniū cydonioꝝ. ʒ. v. mespilloꝝ, sorboꝝ, piroꝝ syluestriū, et granoꝝ granatorum, cornorum, añ. ℈. vij. oium myrobalanoꝝ dulcoratoꝝ adustorū, añ. ℈. v. karabę, sandaracę, capilloꝝ ros. ru. añ. ℈. iij opij, croci, castorei, cassiæ lignee, camphoræ, añ. ʒ. ij. fiat cum zuc. electuarium rebus sufficienter contritis.

A. cap. 7. vsq; ad capitu. 14. Ca. 1. in princ.

Trac. 2. ca. 10.

Electuariū efficax ad restringendum.

O

PROPTER QVARTVM vero ad primū dicendū, ꝙ euacuari aliquid vigore naturæ, & benigne potest esse dupliciter: aut simpliciter, & ita nullus est talis in principio perueniens fluxus, aut ſm quid tanꝙ malum expe-

P diens necessitatis tempore, et ita potest dici modo aliquo fluxus vi naturæ factus, & euacuans quid benigne: nun⁹ enim id malū ꝙ ꝙ materia restringatur, & maxime cum fuerit multa, & acuta timendo ne ad aliquod membroꝝ tanꝙ repercussa declinet principalium, proprie qn̄ non euacuatur aliunde virtute etiā constante. Ad aliud similiter dicendum, ꝙ ordo naturæ non corrumpitur absolute, sed ſm quid magis, licet enim aliquid perficiatur aptius simpliciter, necessitate tamen impellente potest aliter vtcunq; compleri. Ad aliud dicendum eodem modo, ꝙ melius eligenda recidiuatio, aut ægritudinis prolixitas ꝙ recursus materiæ ad aliquod principalium, & licet illud sit tanꝙ simpliciter malum. Ad aliud dicendum, ꝙ aliquando natura non uidetur aliquid etiam minus posse, quia non toto sui vtitur robore. Quando uero vtitur in seipsa collecta, poterit quod maius, vt apparet

Q in pulsu formicante spississimo, & vermiculante iuxta mortem victa virtute facto, qui demum vertitur in rarū quando est nimia virtutis incensio, et omnino aduentus perditioni proximus: primo secunda: qui quidem videtur minorem virtutis imbecillitatem spisso monstrare. Pulsus enim magnus simpliciter coniunctim tres causas expetit contentiuas, fortitudinem virtutis, instrumenti obedietiam & necessitatem. Quòd si ipsum reddatur inobediens pulsus fiet velox. Si vero cum hoc virtutis occurrat debilitas, erit spissus. Quòd si plus spissitudo augmentetur, efficietur vermiculosus. Et si magis hac augmētata. & virtute prostrata, efficietur formicās, & dein de virtute pigritata ob debilitatē mouere, remittetur vtcunq; spissitudo, & pulsus itidem constituetur vermiculosus debilitatem virtutum significans maiorem priori. Et demū ea pamplius imbecillitata mouere ꝑterita, fulcita tñ in seipsa cogit pulsare, ita vt pulsus efficiat tardus, & tunc adest incendiū virtutis nimiū, et aduentus perditioni

apho. 60.

Doc. 3. sū. 2. ca. 13. in medio.

Cap. 8. in med.

Doc. 3. sū. 1. ca 6. in medio.

A tioni proximus, primo secunda. Fiunt enim aliquę passiones morosę, sicq; anima exhalat confestim. Ex hoc quoq; apparet vera concordia discordantium. Scribitur enim in pulsuū introductorio formicantē maiorem debilitatem virtutis monstrare vermiculante: in de pulsuū cōpendio econtra, quæ etiam diuersitas inferitur primo secunda. Dicendū autē q; is vi efficitur symptomatis. Ad aliud dicendū, q; effectus non debet prohiberi oino si conferat ad esse, vel ad destructionem causę: sicut enim fluxus aliquo mō tollit causam & morbū. Ad ea etiā, quæ alterius partis iā vtcunq;, quid dicendū apparuit. Ad primū tñ, q; fluxus ventris, vt ostensum in casu non est prohibendus, & proprie cū aliquid materiæ euacuet malę, virtute constante. Ad aliud dicendū, q; illic A. per principiū intelligit spatiū trium dierū, et non vnū de temporibus quatuor morbi. Vel dicendū, q; materia

(Vbi supra immediate. — C.1.4.5. — C.17.1.5. Doc.3.sū. prima.c.3 & cap.13.)

B illa qñ mouebat ad apostema simul etiā repetebat quasi sponte ad euacuationē, ita vt ea tēdens ad apostema delabatur tandem ad illa, quæ fluxum inducebant: apostemate etiam nondū perfecto magno, quod aliqñ conspexi, dria.192. non tñ simpliciter bonum in alijs, vt in quibus materia esset iam collecta oiquaq;. Ad aliud dicēdū, q; continuo sputū apparere denotat principiū prout dicit spatium triū dierum, & nō fm q; notat tēpus, quod est morbi exordiū. Aut non est similiter de sputo ad pectus, & fluxu ventris ad ea, quæ inde euacuantur, cū sputum egrediatur primitus indigestū continuo: non sic aūt de ventris fluxu omnino. Aliud etiā quantumcunq; concludat iā apparuit. Scitum est etiam, q; euacuatio fm artē similiter laudatur in morbi principio, non aūt apud naturam. Et similiter visum quid ad aliud dicendū.

DIFFERENTIA. CCI.

C QVOD DYSENTERIA ex sanguine facta sit alijs deterioris curationis ostenditur. Quoniā illa passio deterius curatur, in qua humor euacuatur qui est familiarior, et naturę propinquior: hic autem est san. elementorū secundo. Adhuc morbus improportionalis deterior est proportionabili iuxta illud. In morbis minus, & reliqua drīa.179. sed san. improportionabiliter se habet ad dysenteriam causandā, cum ea sit intestinorū scissura, quæ ex aliquo causatur hu. acuto qualis non est sanguis, cum sit calidus ac humidus, dulcis & mitis. Itaq; peioris est curationis dysenteria ex sanguine causata. Quę autē ex phlegmate salso deterior scribitur Aphor.3. Rursus ægritudo causata ex humore resistente eductioni, deterius curatur sibi opposita. Huiusmodi vero phlegma, cum sit frigidum viscosum. Peius itaq; curatur.

(Versus 6. — aphoris.3. aphor.34. — Collir cō. aphor.12. & su 1 snē. &.3. ante mediū.)

IN OPPOSITVM q; dysenteria sanguinea, & phlegmatica curatiōis sint leuioris, quia progno.2. Materiæ sanguineæ ac phlegmaticæ sunt minoris malitię q̄

D choleræ citrinæ, & ni. quæ autem tales sunt morbos inducunt curæ facilioris. Quòd autē, quæ fit ex cholera deterioris sit curæ monstratur, qm̄ dysenteria est excoriatio. Ipsa vero causatur ab amaro acuto: hæc.n. proprietas est sua, hmōi autem est cholera. Eti, ea est calida tenuis penetratiua, quę autem talis, excoriationis est maxime inductiua. Ex cholera igitur incurabilior est dysenteria. In cōtrarium quia subtilis cito foras educitur: quæ autē dysenteria est hmōi, curabilior est. Quòd autē ex melancholia sit deterioris curæ videtur, qm̄ morbus ex humore amplius naturę contrario deterius curatur, talis vero est melancholia, cum sit frigida & sicca, & natura siquidē humana ca. & humida. Palin, morbus causatus ex humore difficilioris expulsionis à corpore difficilius curatur. Hmōi aūt est melācholia, cum sit terrestris, grossa, mobilis cū difficultate. Itaq; deterior hæc cæteris cura. In oppositū, quia spleneticis dysenteria superueniens bonū: Aphor.6. splenetica vero passio extat melā-

(apho.41.)

E cholica. Rursus sui frigiditate, siccitate ac ponticitate habet ptes cōgregare, ac confortare: quod aūt hmōi est, opponitur dysenteriæ. Palin. melancholia naturæ, proportionatur intestinorū, quod vero tale positum, deterrens est minus. Facillime igitur curationis si cōtingat est dysenteria ex melancholia causata.

F PROPTER PRIMVM quidem sciendū, q; quid sit dysenteria & quæ vera, quæ vę metaphorica, & quot ipsius modi, drīa videbitur consequenti. Dysenteria vero intestinalis causatur quidē, aut à causa exteriori ceu à veneno, seu pharmaco effręnitante venenoso, & ex fęce qnq;, ac salsis & acutis. Consurgit etiam à causa interiori sicut à melancholia, et proprie adusta ab emissiōe cancrena in intestinis, quæ dissolutione discernitur san. melācholici ex cholera, & phlegmate salso ex uehementia infixionis viscositatis, qñ.n. eradicatur vulnerat ex apostematis ruptura. Nono quoq; terapeu. nōnunq̄ cōtingit ex venarū scissura qñ sanguis in eis extiterit nimius. Attenuantur.n. & disrumpuntur san. abūdantia. Sūt & aliq dicētes eā à cholera cōtingere prassina et æruginosa.

(Collit.c.5. & c.11.p° principiū.)

PROPTER SECVNDVM vero sciendum aliquos dixisse dysenteriam deteriorē curatione fore cōsurgentē à melancholia cholerica, eo q; impetum habeat, et qualitatē pernecabilem, & pernitiosam. Sed id vt ostendetur nō valet cum hęc breuitate sermonis per melācholiam choleticam oēs audiat melancholię modos innaturales.5. hunc quidē solum exprimens veluti famosiorem magisq; contingentē cum cęteris cholera sit hu. paratior adustioni sui caliditate & sicci. ac substantiæ subtilitate. Melancholia tñ melancholica, vt ostendetur hac impetuosior, & effręnior existit per hunc modum innaturalitatis melancholiæ non minus audita. Quidā etiam dixerunt illam fore deterioris curę, quę ex cholera causatur

G prassina, & proprie æruginosa, cum ægritudines factæ ab eis sint incurabiles corrumpētes caloris naturalis formā specificā ceu venenū. colliget tertio, quibus dicendū, q; si dysenteria causaretur ab istis, et proprie ab æruginosa, deterioris, vt apparet, imo impossibilis foret curationis, nō tñ aliquem auctenticū reperio scribentem ex his dysenteriam causari, cū etiā negetur ab Isaac febriū qnto ab ipsis morbos generari, mox.n. foras emittuntur, aut corpus corrumpunt, vt differentia ostendit.91.

(C.3.i me. — Cap.7.i 6.)

PROPTER TERTIVM quidem sciendū, q; deterior curatione est dysenteria illa, quæ ex melancholia dicta melācholica. vnde Aphor.4. Dysenteria si à cholera nigra inceperit mortale. Quod & ratione firmatur, quia illa peioris curationis, quæ habet qualitates magis effręnes, et naturę humanę contrarias similiterq; acutiores. Huiusmodi uero est, quę à melancholia causatur melancholica. Ebullit enim, & fermentat terram inducens ampullas, vt iura ebullientia, & acetū à qua fugiunt musce, & animalia illam non gustantia: naturalium secundo. interiorum tertio. de inge.14. & Aphoris. quarto.

(apho.14.)

H Primo quidem prima ponitur duplex & ipsa. Quoniam aut fit ex adustione melancholię naturalis grossę, vel subtilis, quę autem ex grossiori difficilius resoluitur à membro reliqua: vnde ibidem. Illa quę magis est acris deterior existit: ipsa est quę generatur ex adustione subtilioris melancholię. Sed tamen si in ipsius principio auxilio pręsto fuerit, citius medicationem recipiet illa. Quę vero super terram minus ebullit, tardius perimit, sed ad resecandum, & arctādum, & medicationem recipiendū effrenis est magis, vt visum differentia.32. Amplius illa est deterioris sanationis, quæ in nullo distat à cancro vlcerato, cum hic sit corrosiuus insanabilis etiam in exteriori situ, super quem possunt remedia aduenire tangēdo, & permanere: talis vero est dysenteria causata ex felle ni. Aphoris. quarto. Hanc vero consequitur in malitia illa quę dicta est contingere ab emissione in intesti-

(Cap.9. Cap.7. Cap.9. Cō. apho. 13.in 6. Doct.4.c. 1.post me. — Cō. apho. 14.)

I nis cancrena ex sang. huic hu. admisto causata. vnde. 9. theo. Sũt hæ duæ species pessimæ, & mortiferæ maxime si humoris comitetur fœtor. Nã humor adeo sæuus, & pniciosus non nisi ppter causam generatur maximã naturã excedentẽ vltime, qui aũt est talis ei aduersatur q̃ maxime, cum effectus proportionetur causæ, quæ igitur ex talibus hu. dysenteria cæteris existit deterioris curatio. Post hãc vero peior illa quæ contingit ex adustione choleræ ru. in melancholiamq; cõuersæ: hęc. n. fortis est malitiæ, & velocioris corrosionis q̃ phlegmatica, & sang. melancholici, licet phlegma vehementioris existat adhęsionis cholera iã ente assatione iminuta, quæ malitiæ tardioris sunt illa & impedimenti, verũ tñ est susceptibilis curationis melancholica. primo prima. Quod quidẽ ostẽdit minor harũ melancholiarũ ſm ordinem in se malitia, cum ab humore generetur, vel minus sæuo. Generatum. n. aliq̃ generãtis obtinet naturã: aut subtilioris, qui K citius põt educi ex parte ceu qui cholerę, deinceps autem difficilior ex phlegmate salso facta, ea etiã quæ ex cholera. vnde Apho. 3. pronuntiatur difficillima dysenteria. qm̃ humor cholericus sui subtilitate exitũ facit: phlegmaticus aũt sua permanens viscositate ac adhęrentia q̃amplius ulcerat salsedine sibi adiuncta: plus nanq; nocumẽtũ est phlegmatis ex parte viscositatis adhęrentis q̃ eius oppositũ qualitatis phlegmaticæ minus mordentis acutæ. Sic itaq; post hanc cholerica. Post has uero ordinet alia, quæ ab humore vtcunq; corrupto generatur melancholico, vt innuitur his Apho. 6. Quicunq; splenetici à dysenteria capiuntur et reliqua. Et spleneticis dysenteria superueniens bonũ, cum ipsa fuerit breuis tẽporis moderata. vnde tertio. 16. Quando aũt melancholia non ebullit, neq; odorẽ habet acetosum, tunc est superfluitas melãcholica quã expellit, nam & speratur cũ ea sanitas qñq;.

L Deinde quæ ex vehementia infixionis alicuius viscositatis vehementer phlegmaticæ minus mordentis acute intestinis creatur, ceu phlegmatis vitrei in viatico. Ad hmõi nanq; separationẽ grandis sequitur vlceratio cum pelliculã intestini educat, & dolorẽ causet. Quare mordetur ipm̃ supfluis cõcurrẽtibus ac transeũtibꝰ inde. Demũ uero, q̃ generatur ex sanguine difficilioris est curationis, quã tñ rarã fore puto, neq; sanguine in propria pmanente natura, quia sic forsan dysenteriã magis generabit hepaticã, vel eidem consimilẽ. Quando. n. vena scinditur, intestinum malignatur ita, ut virulentia velut in solutione continui exteriori contingit, quis modus vlcerationis causetur. Quæ autẽ ex apostematis ruptura causatur difficilioris curationis, aut leuioris existet ſm quantitatẽ ipsius eiusq; materiæ malitiam, & similiter quæ ex uenenosis, & fęcibus generatur serosis acutis. Sic igitur apparet, q; deterior dysenteria est, quæ ex melancholia cõsurgit melancholica, deinde ea quæ ex cholerica phlegmatica, & cõsanguinea melãcholicis, & postea quæ ex phle M gmatica salsa, post quæ à cholera, deinde quę à melãcholia, & ea quæ ab adhęrentia viscositatis uehementi, et tãdem sanguinea non adustis. & quæ ab apostematis apertura, & alijs ſm eorũ maiorẽ causam & minorem. Sed cõtra id videt, quod dicitur de cholera nigra, & p Haly. & A. ponentes deteriorẽ fore amplius melãcholiã generatã ex adustione choleræ amarę q̃ nigræ. In contrarium, quia inde cholera nigra dicit: sicut intestinũ irremediabile à cholera nigra vlceratũ, difficulter uero auxiliabile à flaua cholera: hęc. n. minus deterrens priori. Dicendũ q; ratione citæ impressionis deterius nocumentũ fit ex melancholica cholerica, consequenter quod à melancholia minus grossa, deinde ab illa, q̃ facta est à grossiori melancholia, & demũ à sanguinea, et phlegmatica differẽter tñ. Ex parte aũt eradicationis deterior tertia q̃ secũda & prima cũ alijs, vt indicatur primo prima. Vel ad inductũ secundo. G. dicendũ, q; non cõparatur melã N cholia vsta melancholica cũ melãcholia cholerica, verũ illa cũ cholera amara nõ vsta. Sed eti, dubitare contingit. Contingit. n. dysenteriã mortalẽ simpliciter fore si à cholera inceperit nigra. In diuisionibus uero scribitur, q; dysenteria causata ex melancholia est mala chronica ex cuius egestione terra ebullit, & odor inde odoratur aceti, cuius quidẽ excoriatio si antiquatur non sanatur. Innuit ergo q; in principio si pręsto auxiliũ affuerit valeat curari. Dicendũ, q; si dysenteria inceperit à felle nigro iãq; processerit intrã, vt vlceretur intestinũ ſm Cõmẽ. vlcere cancroso, eã tũc nõ possibile sanari. Aut dysenteria causatur ex maiori quãtitate, & minori similiter malitia.

PROPTER QVARTVM vero: ad primũ dicendũ, q; dysenteria sanguinea facta excoriatione, licet euacuetur san. eius tñ quantitas est pauca. Si aũt esset multa ceu in hepatica euenit aliqua, tunc quidẽ hęc esset deterioris curationis. Ad aliud dicendum, q; ille Aphoř. ſm Cõmẽ. locum habet in ægritudine cõplexionali, vel verũ extat qñ san. egrediens fuerit q̃ multus. Aliud aut, O vt apparuit concedendũ. Ad aliud aũt dicendũ, q; licet verũ conuincat in proposito ægritudines sanguinis, & phlegmatis licet sint saluiores ratione qualitatis cholericis & melancholicis, sunt tñ deteriores ratione quãtitatis suffocationes celerius inducentes cum amplius abundent in corpore. Ad aliud dicendũ, q; licet cholerę insint ista, nõ tñ alijs hu. dysenteriã inducit difficilioris sanationis, cum inter cęteros humorũ sui subtilitate ac leuitate facilius ex corpore ac celerius possit educi. Quare inde si penetrat, in contrariũ põt illius reuelli, vt ratio psuadet in oppositũ adducta. Ad alia duo dicendũ, q; melancholia hęc nõ habet substantiã corruptam et qualitatẽ deprauatã, cũ sit naturalis minimeq; intestinis contraria, licet breuioris aial constituat vitæ, dñia. 21. Ad aliud dicendũ, q; dysenteria quæ spleneticos curat nõ generatur à melancholia sæua, verũ ab aliquo humore vtcunq; iam in melancholiæ corruptionẽ mutato, vt ostẽ P sum. Ad aliud dicendũ, q; hmõi melancholia cũ sic incipiat innaturalis acquisiuit acredinẽ, qa cũ ipsius terrestreitate ponderosa ulcus ingerit intestino. Ad aliud etiam per hoc, & prius quid dicendũ apparuit.

DIFFERENTIA. CCII.

QVOD IN DYSENTERIA hepatica cõpetant stiptica mõstratur per Viaticum, & septimũ prac. pręcipientem in ea stiptica exhiberi non parũ eleuata: ut trociscos de karabę cum rob granatorũ muzorũ, aqua portulacę, berberis et hmõi, ac ẽt quę sputo san. conferentia.

Rursus dysenteria hic fluxus est quidã, styptica vero cũ cõdẽsent & impillent, eundẽ cõpescũt, et maxime virtute curatiuæ. Itidẽ in cęteris hepatis passionibus in q̃bus nõ tm̃ videntur cõpetere, vt hic stiptica pcipiũtur eidẽ administrari, apparẽs de inge. ita vt & resolutiuis maturatiuis illius sint admiscẽda, uñ pmo q̃rta. Qñ hora fue Q rit resoluendi apãta hepatis, & stomachi, nõ debes dimittere q̃n stipticas medicinas bonũ hñtes odorẽ admiscẽas. Quod fulcit à minore. Et fulcitur, quia illa cõpetunt, quę inspissant, & cõpescunt sanguinẽ subtilẽ fluentẽ ab hepate qualis est san. aq̃ loturę carnis similatus tuñ interiorũ. Qñ videris egestiones velut nouiter occisarũ carniũ loturis assimilatas, certa fit cognitio passionis hepaticæ. Sed hoc agunt stiptica. Rursus qñ eductio alicuius nocet, illius retentio confert, ppter rationẽ contrarietatis curæ, sed quod educitur hic obest, cum sanguis, & spiritus euacuentur, quę vitę sunt causa. Proderit igitur eius retentio. In hepatica itaq; dysenteria competunt stiptica.

OPPOSITVM tertio sextadecima. Adhuc q̃d hẽt par infrigidat, ac ipsum amplius ab eius se mouens natura, & materiã in id impillat, & cõdẽsat, ipsiꝰ phibẽs expirõnẽ, nõ cõfert in hmõi ęgritudine: talia vero sũt stiptica cum

A cum sint frigida ĩ gradu tertio in dictis ussibus. Et firmaĩ, quia meatus hepatis sunt tandẽ angustissimi tanq̃ capillares existentes villi. Adhuc cũ hepar sit velut san. cõgelatus. primo prima. qđ ipsum amplius deniq; cõgelat lęsionẽ nõ paruã id cogit incurrere: hmõi vero stiptica sũt, cũ frigidiora sint pronuntiata. Non igitur in tali morbo competunt stiptica, verum potius aperitiua.

Lectione 15. & 18.

Doc. 5 co. 8. post pa.

PROPTER PRIMVM quidem sciendũ, q̃ ut nomen designat dysenteria est fluxus cum intestinorũ rasura: discissionẽ nanq; denotat intestinalem. Enterõ intestinũ, inde enteria. i. intestinalis quæ triplex existit. Vna q̃dem qñ pinguedo quædã super intestina existens excernitur. Alia qua membrana superficialis interior ipsorũ educitur. Tertia vero qñ substantia abraditur intestini. Apho. apparens. 4. Et hęc iuxta rationẽ uocabuli appellatur dysenteria proprie. Qm̃ hepatica dicta dysenteria metaphora dicitur amplius, cũ rarissime in ea excoriatio intercidat. Et ideo interiorũ quinto plures medicorũ decepti hanc. i. hepaticam æstimant dysenteriam. Est autẽ ipsa sanguinis puri cui nõ admiscetur egestio, theoricę. 9 Secundũ quosdam fluxus ventris sanguinolentus absq; intestinorũ excoriatione. Sed quia non semper neq; in oi dysenteria hepatica sanguis emittitur purus, verũ tãdem æruginosus est, & aliqñ cũ excoriatione consequenti aut antecedenti, dicet quis dysenteriam hepaticã fore fluxũ humiditatũ per intestina ex praua hepatis dispositione causatũ. Humiditas aũt quæ in ipsa emittitur est velut liquor loturis carniũ nouiter occisarũ assimilatus, aut velut vini fęx, interiorum quinto. In ea quoq; in principio icores excernuntur sanguinei. Tẽpore vero procedenti grossi, & sanguinei multum. In vltimo vero nigra certissime cholera. G. & Halya. 6. quoq; de accidẽti quatuor egestiones ponuntur sanguineæ, quarũ tres huic pertinẽt passioni, de quibus vna ex abscissione contingit, aut magnorũ alicuius dolorum, uel exercitij dimissione, nõnulla ex melãcholico accidit sanguine lucido, quarta quoq; est sanguis paulatim defluens ab intestinis. Tertio quidẽ 14. Plures completius ponũtur maneries humiditatum egredientes ab hepate diuersificatę in substantia eius, qđ expellitur: & causa illius. Substantia. n. quæ propellitur inde, alia est chimosa, quædã aquosa, qñq; est abluitiua, nõnulla cholerica, quædam virulenta, septima nigra: & nigra vt fęx, ac nigra melancholica, nõnulla est fœtida, & quædam priuata fœtore, aut sanguis purus qui aliqñ expellitur vomitu, & quædã est quæ in grossum nigrũq; aduenit circa mortẽ, & est hepatis caro. Causa quidẽ earũ expulsionis aliqñ est apostema eruptũ, aut oppilatio apta, vel scissura seu vlcus, vel corrosio, aut debilitas retentiuæ, seu attractiuæ, vel digestiuæ: aliqñ totalis repletio causa, vel dimissio exercitij, & additio in cibo & potu.

C 6. apho. 26.

T. 7. imo.

B

Ca 26. in medio.

Ca. 7. in me dio.

Vbi supra imediate, 9 theo. c. 26. in me.

C

Cap. 1. pº medium. Trac. 4. c. pato i pn.

D Ex his quidẽ vlterius condescẽdendũ ad causas egestionum particularius pręctactarũ assignatas iuxta doctrinã indicatam Auic. Distat aũt inter dysenteriam hepaticam & intestinalẽ: quia quod egreditur ab intestinali est paulatine, & cum rasura squamosa, & dolorosa pungitiua, sed quod in hepatica est sine dolore, & est multum, et non continue, verũ cum interpolatione. Adhuc in ea, q̃ intestinorũ est permistio stercoris cũ eo, quod egreditur: non sic autẽ in hepatica. Differunt etiam hepatica, et stomachalis, qm̃ hepatica est chilosa æqualis in qua iã operatus est stomachus, in ea vero quæ stomachi nequaq̃. Nosce q̃ dysenteria hepatica dupliciter accipiĩ: vno q̃dẽ mõ cõmuniter pro fluxu cuiuscunq; humiditatis ab A. pręctactæ per hepar transeuntis diuisa cõtra stomachalem, alio modo proprie, ceu maxime pro illo cuius initiũ est ã sanguine loturæ carnis simili de quo sermo principaliter existit. Quæ aũt breuitatis gratia sunt hmõi tertio requiratur. 14. Quinto quoq; interiorũ hmõi passionis indicatur taliter inscitia medicorũ hæc passio incipit

I. 7. i me.

E interdum sine febre, tpe vero procedẽte corrupto sanguine ẽm hepar superuenit febris quã medici valde contemnunt inexperti ita, vt totaliter videatur eis qñq; laborãs absq; fe. Si aũt febricitant putant propter ieiuniũ contingere iam appetitus gratia, & ideo cũ videant eos interdũ nihil excernere balneant, et negligentius permittunt dietari, quid aũt sit stipticũ, dña ostendit. 165. quod ẽm plus diuersificatur, & minus vt comparabiliũ reliqua.

PROPTER SECVNDVM vero sciendum, q̃ aliqui operantes vehementer stiptica, & indifferenter nõ discernentes in hac exhibent passione. Promouenturq; eo q̃ fluxum hunc putant constringentibus simpliciter curare, qualia sunt stiptica. Rursus præcipiunt in oĩbus passiõibus hepar stipticis roborari: hæc aũt absolute nõ valent: vt in tertio videbitur dicendorum, et merito, qm̃ plures decipiũtur in hmõi passionis curatione. Tũ quia de se q̃ difficilis. vnde pract. 7. Hepaticæ dysenterię medela, & cura perdifficilis est, & perpauci liberãtur ab ea; Tum etiã propter medicorũ inscitiã. Quare subdiĩ. Multi etenim parũ cognoscunt hepatis debilitatẽ eiusq; causam. Ait quidẽ Gal. se cognouisse quosdã quibus dysenteria inerat hepatica ex hepatis debilitate causata, & perierunt ex pauca curationis horum notitia. Interdũ nãq; hęc passio ex humore accidit acuto effluente ad intestina vlcerante illa, quam dysenteriæ curant intestinalis cura, cum hepatis egeat prouidentia, quare laborans perditur inde. Idem quoq; breuiarij tertio, quæ amplius hodie cõtingere uideo. Et hanc quidẽ sẽuã passionem conspexi in partibus gallicanis, & deinceps affinibus vigere pcipue. Aliqñ etiam dysenteria cõsequitur hepatica ex intestinali qñ protenditur ipsa, eo q̃ intestinis cõpatiuntur meseraicæ. Fit. n. qñq; ã meseraicis hmõi passio, quæ tandem hepati cõicatur, quam imperiti negligunt similiter credẽtes eam fore simpliciter intestinalem.

Cap. 231. in pnc.

F

Ca. 26. pº Principiũ.

G.

PROPTER TERTIVM vero sciendum, q̃ dysenteria hepatica si contingat ex sanguinis repletione totius, tunc cura ipsius est per aliã regionẽ eductio, & oĩum quæ sanguinem habent multiplicare alienatio, & eorum oppositis adhæsio, in qua nõ egent patientes nisi modicum stipticis, vt deriuata materia, & educta hepar ne deinceps recipiat, roboretur. Non. n. vti oportet fere stipticis, & proprie fluxus tempore, vt superabundans cõpescatur intus materia, & hic quidem nõ est difficilis curæ: ceu improprie dicitur q̃multũ dysenteria. Si autẽ ex hepatis accidat peccato, aut erit quia debilitatũ chilum ad se non possit attrahere, ita vt venter remaneat liquidus, corpusq; demacretur cum appetitus debilitate, in cuius quidem curatione competunt calida cũ quadam stipticitate, vt hepatis roboretur vigor. Calida quidem quoniam ea iuuãt attractionem, cum hepar debilitatum chilum nequeat attrahere, vel in eius substantia ex dominio calidi, vel frigidi proportionalis aggregatur substantia. Siquidem frigida, grossa, impillans, & obstruens hepar, tunc ratione passionis nullatenus competunt stiptica, vnde tertio. 16. detestans. A. exhibentes stiptica inquit. Illud quod cadit de errore in hoc capitulo est, vt dentur illi, qui habet fluxum hepaticum oppilatiuum medicinæ constipatiuæ in oppilationem addentes ipsamq; cõfortantes, vt stringant naturam, & id ad errorem perducit maximum. Et multoties insipiẽs linit hepar cum sanguine inspissantibus eorum frigiditate, in quo est mors & putrefactionis susceptio, immo quando causa huiusmodi passiõis est in meseraicis & hepate oppilatio oportet intendere in oppilationis apertione. Et iam laudauerunt passulas pingues in hoc capitulo intantum, vt quidam æstimarunt eas sanare fluxum lotiuum difficilem, quod expertum non fuit ab eo, quod dixerunt longinquum. Quare tertio. 14. Passæ conferunt debilitati hepatis ita, ut prohibeant solutionem aquę carnis similẽ.

H

Tra. 1. c. 1. in princ.

Tra. 1. ca. 3. in fne.

I. Videtur autem ostensum prius, quod vtiq; materiā impillat, & condensat in hepate ac ob id putrefactionē parat frigiditate addita robur ipsius destruens, dissinteriæ nō confert hepaticæ: sed hęc talia sunt stiptica, cum simile incitatiuum ad furiam simili coniungatur. Non itaq; stipticatio huic conuenit passioni, gratia tñ partis requirentis stipticantia, hepar nanq; & stomachus, vt eorū robur custodiatur pro cęteris laborantes egēt semper stipticis vigorari vt edocent pręarguta. Quòd siquidem caloris dñio in hepate materia subtilis dñetur calida, ceu sanguis subtilis loturæ carnis similis, qui tandem in fęcē solet æruginosam conuerti, sic opus est frigidis contēperatæ malam complexionē hepatis calidam remittentibus, & stipticis mensurate, vt hepar vigoretur, & sanguis inspissetur subtilis, non tñ adeo stipantibus, vt quod delapsum iam prohibeatur descendere, nam retentū excoriationē causaret et putrefactionē. Itaq; hic cōpetunt prę cæteris amplius stiptica, quia & ratione partis et passionis, quod septimo firmatur prac. Quando hepatis medicus cognouerit passionē ipsum curare oportet confortantibus, & his quæ ipsius malā complexiōē auertunt, & deinceps incipiat vti eis quæ sanguinē incarcerant, vt inde huius passionis amputentur incōmoda, qualia sunt lactuca, terra sigillata & cyprina cum reliquis, sic igitur indicatione sumpta semp̄ est stipticandum à parte, à dispositione interdū ita, qñq; vero aliter. His quoq; cognitis egestiōibus hepaticis, poteris reliquas curare pręmissas. Et ad summū huius ægritudinis curā scribunt auctores succinctā tanq; in ipsius cōfidentes parū salute. Nosce quoq; q; corpus plectoricū ante oia opus habet eductione, ne materia retineatur aut alterantibus agitata in quæ subtilia labaī peramplius, quidā vero modernorū in hac pręcipiūt passione tenuē non esse diætā exhibendā. Cui° quidē contrariū indicat. A. inquiens. In inceptione ascellationis hepaticæ plurimū est, vt non approximet pani, qa hepar nō recipit ipsum, imo rectius est, vt sit cōtentus aqua sauich in die bis aut ter. Adhuc diæta nō tenuis laborem causat in hepate, naturam etiā distrahit in morbi regimine. & fortassis hi robur cupiunt virtutis inspicere.

K — Ca. 25, in medio.

L — Tertio. 16. tra. 2. c. 1. post med.

PROPTER QVARTVM vero: ad primū dicendū, q; stiptica pręcipiuntur dari post hepatis cōfortationem, & prauæ complexionis alterationem, qñ humiditas quæ fabricaī ab hepate fuerit subtilis aquosa, ut ipsis condensetur, & retineatur, non aūt qñ fuerit frigida, grossa, impillatiua. Quod ostēditur qñ ab Haly. dicitur post vti his quæ sanguinē incarcerant, vnde ipsius cura non est vniuersalis vsquequaq;. Ad aliud dicendum, q; in hac passione non solū, & si sit in ea fluxus, eget æger constrictione, imo etiā apertione non parū, vt materia educatur. vnde tertio sextadecima. Hip. dixit q; vomitus prohibetur vomitu, et fluxus fluxu, qm̄ stiptica etiam cū cōferant in pręsenti, nocent tñ, cum non expediunt in futuro, & p̄ talia nō perficitur cura. Curātia nanq; debent esse per se, & permanentia, & nō per accñs & transmutabilia. 153. Ad confirmationē similiter apparet, cōcessum nāq; vtendū stipticis hepate pręroborato ac etiā passionis gratia qñ humiditas fuerit subtilis confluens. Ad aliud quidem quid dicendū apparuit, concessum. n. iam gratia partis, vt hepatis semper cōpetere vtcūq; stiptica, nō aūt passionis rōne. Ad aliud dicēdū, q; ei°, qđ educitur retentio confert, nisi id quod retinetur sit tale ad cui° quidē retentionē consequatur acuitas & mordicatio, p̄pter quas intendatur & fluxus, tunc potius aperiendū q; angustandum. Ad ea etiā quæ alterius partis quid dicendum visum, qm̄ quando materia frigida fuerit grossa impillata non egemus stipticis saltem passionis gratia. Ad aliud dicendū, q; hepar est sanguis congelatus. i. inspissatus non quidē à frigido verū ab informatiua vtente qualitatibus & maxime caliditate vt instrumento.

Trac. 1. ca. 13. cir. fin.

M

DIFFERENTIA. CCIII.

N

VOD ILEON ex stranguria febris nō curet superueniens, ostenditur per Cōmenta. detestantem aphoř. 6. parti. per totum, neq; hipocraticum profitentem, cuius quidē series. Quibuscunq; ex stranguria ileos innascitur, in septē pereūt diebus, nisi febre superueniente multū fluxerit vrinæ. Rursus. Quod mēbra debilitat p̄ncipalia digestum corrumpit, & spūs inflāmat, ileon non sanat. Huiusmodi vero est febris cū sit morbus vniuersalis cęteris infestior. 8. de inge. Est nanq; abundantia calidi extranei per oē corpus aialis diffusa. Palin. Quandocunq; nocumētū adiungitur nocumento, nō perficiī, verū magis incitatur ad furiam. Quando. n. simile adunatur simili: velut ignis efficitur in igne, simile nanq; simili occurrens furiam intendit. Id autem contingit qñ febris morborū sęuior aliĳ copulatur morbo. Eti. Si feb. ileon curet is erit ex humoribus cōsurgens frigidis viscosis, cū factus ex calidis ceu a͞pate amplius inflāmaretur, & lęderetur, sed cum ileon causato ex materia frigida viscosa non est febris. vnde in Viatico, ileos qui de humoribus frigidis, neq; tumorem habet, neq; extēsionē, neq; fe. ceu qui ex apostemate accidit calido. Itaq; ileō ex strā guria causatum feb. non sanat superueniens.

Apho. 44. — Collr. c. 1. — O — Isaac libr. 4. cap. 16. circa prin.

IN OPPOSITVM aphorismus pręinductus. vñ tertio. 16. inquit Hippo. Quādo accidit ex stillicidio vrinæ ileos, moritur ille cuius est in septimo, nisi accidat ei febris, et currat cū ea sudor plurimus. 19. uero illi°. Qui habet difficultatem vrinæ, & aduenit ei post ipsam thenasmon, moritur in septimo, nisi accidat febris, & prouocationē vrinæ plurimā faciat. Ecce q; dissute dubitanterq; introducit aphorismū sicut consueuit, vt semper extorte satagat sermones aliorū iducere. Vel alludit ultimo Gal. volenti vesicam cōprimere longaonem, & nō iliaca intestina. Adhuc: sicut se habet febris superueniens spasmo, vel thetano qui de humorib° frigidis viscosis occurrens, ita superueniens ileo ipsa ex eisdē constructo, sed ea illum curat. vnde aphoř. 4. A spasmo vel thetano habito febris superueniens soluit ægritudinē. Et fulcitur, qm̄ epilepsia multoties soluitur propter feb. quas tolerat habens eas, & proprie quæ sunt longæ. Igitur ileon factum propter stranguriam fe. tollit superueniens.

Trac. 4. ca. 30. p° me. — Tra. 1. c. 6. iuxta fi. — Apho. 6. c. apho 44. i medio. — P — Apho. 57. — Aut. fen 3. tra. 5. c. 7. ver. fin.

PROPTER PRIMVM quidem sciendū, q; stranguria est parua, & sępissima mictura. apho. 5. A. vero est qñ vrina guttatim mingitur, & velociter exit, quod acumine seu adustione aut defectione vesicæ accidit contentiuæ. Defectio quoq; aduenit ex a͞pate, vel vulnere, aut intemperata cōplexione seu de grossa ventositate. Dissuria vero est cum duritia, & angustia, neq; sine magno dolore actionem suā complet vesica, quid autem sit fe. dña mōstrauit. 87. Est autem ileos dolor intestinorū prohibens stercus exire ab inferiori parte cogens aliqñ ipm̄ uomere: in Viatico. vnde Cōmen. aphoř. 6. In ileo inferius nulla egrediuntur, & si acutius clystere construatur, non tamen patiens iuuatur. Paulus quidem est acutissima passio dolore plena qua miserabili pereunt morte stercus p̄ os reijcientes circa finem sexto vero theori. Quę ileos vocatur passio interpretatur vexatio, dolor est grauis accidens intestinis. Cuius in diuisionibus est expositio, domine miserere, maxime tamen cum ex apostemate contingit calido, descēdit enim ab eleo, quod grece misereor ex quo ileos, quod tertio sextadecima. Inquit Hippoc. Quando accidunt in colica à qua Deus nos tueatur vomitus, & singultus, & commistio rationis, & spasmus, tunc totum illud est significatio mala. Sunt autem tres passiones vniuersaliter consimiles, fiunt enim ex materia sæpe consimili, & in loco eodem communi cum dolore fere simili, particulariter vero differētes per amplius & minus. Est enim strephus, tortio seu colica, & ileos,

G 6. apho. 59. in pnc. Collr 19. 3. tract. 2. cap. 6. — Q — Isaac libr. 4. ca. 16. in principio. — Cō. apho. 44. in pnc. Collr. c. 16 — Ca. 63. in medio. — Trac. 4 ca. 30. in me. — Lib. 3. tra. de stoma. cho. t. c. 54

A ileos. quando materia breuis fuerit, inducit tortio: iuxta illud in techni. Tortio uero in ventre, qñ prauia est in colicam. Ipsa quoque fm veritatem accidit in intestinis grossis vt colon a quo deriuatur & his quæ ipsum sequuntur & est strophus difficilior valde: ileos vero proprie in intestinis generatur gracilibus, quãdoque tamen ileos colica est in quibusdam locis: vehemẽter enim est similis illi. tertio. 16. quę fm Garipontum est passio acuta sub angusto tempore. vnde in Viatico. Vniuersaliter morbus iste pestiferus est ac mortalis aliquando in die secunda interficiens & interdum in tertia, & raro sanatur. A. tamẽ. Qñ plus occidit accidit ileos in septimo, quia videt morbus epidemialis & contagiosus. vnde idem. Et ipse vadit de quibusdam ad quosdã permutatione, quæ fit in aere pestilentioso, & de terra ad terram permutatione ægritudinum venientium. Ipsa quidem pluribus contingit de causis. Nam aut ex apostemate calido in intestinis subtilib9 causato, uel ex humore phlegmatico grosso viscoso, seu ab oppilatiõe causata ex fimo siue stercore sicco, quo intestinum obtorquetur, vel ex syphac ruptura quando intestinum semotum labitur in osseũ, aut ex ciborũ inopia vel letiferi medicaminis porrectione. theo. 6. Fit etiã fm A. propter potum aquæ frigidæ, nõ fm ipsius necessitatem cum eo quod accidit ex causis cunctis, quibus & colica.

Tra. 4. fen. ca. 30 Isaac. li. 4. ca. 16. circ. prin. 16. 3. tra. 4. cap. 30. in me. Ibidem im mediate.

B

Coll. ca 6. iuxta fin. & c. 16.

PROPTER SECVNDVM vero sciendum, ꝙ Commen. simpliciter damnat antemissum apho. Tum quoniam ex stranguria non possit ileos consurgere. Tũ etiam quia feb. superueniens illum nõ curat, sed intendit peramplius. Primo quidem quoniam multos dicit se vidisse tempore suo ex stranguria in mortẽ peruenisse: quorum vesica videbatur plena extẽsa & dolorosa, & tamẽ nullus ita patiens ileon incurrebat. Rursus. Is magis videt debere ex apostemate matricis contingere: cũ ipsa vsque ad diaphragma ascendat, quo intestina debuit amplius comprimere, sed ex eo ileos non fit. Palin. Si vesica esset apostemata solum rectum comprimeret intestinum, & non subtile, in quo ileon dictum est fieri. Cõcludit igitur ex stranguria ileon causari minime. vnde quis fortassis per ileon colicã etiam audiet vt tactũ. Quòd autem secundo non possit ileos febre iuuari nititur ostendere, quoniam is causatur propter apostema vesicæ. Febris autem superueniens ipsum nõ curat, verum potius malitiam eius augmentat. Adhuc febris nõ curat quẽcunque morbum, nisi de frigiditate morbus fuerit, siue sola, siue cum humoribus phlegmaticis vel vẽtositate grossa & inflatiua, ex quibus nõ constat ileos, verum potius ex apostemate. Non igitur febris superueniens ipsum curat. Aui. vero Hip. contemnens aphorismum. ait Gale. causam ignorauisse: quoniam ileos phlegmaticus et ventosus iuuatur cũ febre. Sed quis fortasse obuius Gal. eius tollet arguta dicens minime, quæ inducta valere. Ad primum quidem dicendum, qm etsi Gale. non vidit suo tempore & regione ileon ex stranguria causatum: alijs tamẽ visum. vñ illud. 193. Expertum quidẽ id in pluribus horis de hoc potest audiri, ceu febriũ inquit primo. Ego nondum manifeste vidi quintanam, neque aliam quandã vlterius a quartana. propter quod. A. quarto prima fere Gal. impugnans ait, Hipp. certificauit sermonem in inuentione febrium septennæ & nouẽnæ: & retulit mihi fidelis quidam se vidisse nouẽnam. Quintanã vero multotiens vidimus. Non enim oportet vt negentur ægritudines, quas non contingit in tempore quodam & regione quadam, quia hoc genus non cõprehẽditur præ multitudine, similiter interiorum sexto. In quodã loco Arabiæ, vt aiunt vocata Tragũtia fiunt neruosa quædam lũbricis in colore & grossitudine similia, quod quidem dicentes vidisse multos audiui. Nõ vidi vero ipse ideo nõ habeo cognitionem neque de generatione neque substan

C

Vbi supra imediate. in fine. ca.

D

Ca. 5. in fi. Tra. 2. cap. 62. versũ.

Ca. 2. post princi.

tia eorũ certissime. Hæc autem passio Almansoris. 7. vena vocatur ciuilis. quarto vero tertia vena medeni: quia in hac abundat ciuitate. vnde subditur. Gal. dixit. ꝙ nõ fuit comprehensum ex esse illius aliquid manifestum super quod sit innitẽdum, quoniam ipse non vidit eam omnino. Ipseque scriptor semel in quadam conspexi monialibus: ciam etiam non reperio ab Arabicis communiter expressum: cum tamen apud Italos sit cõmunissimum apostema. & c. 14. de inge. tractatum. Ad aliud dicendum, ꝙ non debet fieri ileos ita ex apostemate matricis, vt ex stranguria passione vesicæ, quia ipsa & maxime in viris vehementiorem habet connexionem & arctiorem colligationem cum intestinis, ꝙ matrix: hęc enim debiliter alligatur & laxe: quod ostendit ipsius descensus & ascẽsus, & circa vertebrum conuersio. Et ideo virtus regitiua propellit ipsam versus uentris musculosa quãdo ascendit ad diaphragma ne intestina cõprimẽs passionem causet in eis. Ad aliud dicendum, ꝙ licet vesica intestinum rectum immediatius cõprimat, cõitate tamen quadam reliqua valet comprimere. Nam societas seu communitas qua passio vna cõpatitur alteri multiplex existit, vel quia natura sunt continuæ inter quas aliqua cõtinuant instrumenta sicut cerebrum & stomachus propter continuitatem neruorum inter ea, & matrix & mammæ venarũ cõtinuitate: vel quia vnũ est via alterius, ceu inguina cruris apostemati, aut quia sunt uicina situ ut cerebrũ et pulmo, vel quia vnum radix & principium actionis alterius velut diaphragma pulmonis in aeris attractione, seu quoniam vnum seruit alteri. vt nerui cerebro, aut quia tertio associãtur alij, sicut cerebrum renibus: eo ꝙ vnũquodque associatur hepati & ventri, primo secunda. & tertio prima. quo quidem modo vesica iliacis associatur mediãte recto intestinis. Aut dicendũ hmõi societatem compassionis fore propter materiei exuberantiã vesicæ causatã, vt ea perueniẽs ad intestina minuta ileon inducat: iuxta illum aphoris. 7. Quibuscunque hepar aqua impletum in omentum eruperit, his venter aqua impletur, & moriuntur, vesicę quoque orificium angustius est illo quod matricis. Ad illud quod persuadet febrem ileon superueniẽtem non iuuare verum efficere. dicet aduersarius: ꝙ Gal. q. somnians putauit ileon ex apostemate calido consurgere, quando inquit dico apostema calidum, seu durum, illud facere, nec credo hanc cõstipationem fieri ex humoribus grossis viscosis: cum tamen omnes ipsius imitatores ex eis firment iliacam contingere passionem: quid autem maxime excitauit Gal. talia proferre, fuit quia aphorismi vt fassus experientiam non percepit. Circa quidem prædicta dubitare contingit, quia dictum per Gal. matricem vsque ad diaphragma ascendere. Cuius oppositum interiorũ apparet ita 6. Matrix neque diaphragma, neque ad aliquem altum locum deueniet: non enim vsque ad uentrem reuelli apparet. Dicendum, quòd matrix non peruenit vsque ad istas partes apprehensione velut animal mota, sed magis vere instinctu quodam seu clementia diuina. Reprobatur enim prædicto sexto Plato fere matricem & alij putãtes animal existere filiorũ procreationis concupiscitiuum. Aut dicendum: ꝙ Gale. non intẽdit ꝙ matrix corporaliter absolute pertingat ad diaphragma vsque: sed mediate vel potentia, ac si dicat ipsa multum ascẽdit, cum ligamenta eius sint laxa dissoluta comparatione vesicæ permanentis immobilis fere, vel more litigiosi. Gal. volens omnifariam sic obtinere quæcunque potuit comprehendere: sicut alia non pauca ibidem inducta calumniam, vt uisum pati ualentia non modicam.

E

Ca. 24. Tra. 3. c. 21.

Coll. cap. 11. & li. 13 Dif. 2 c. 3. cir. prin.

F

Doc. 1. ca. 8. cir. prin. Tra. 2. c. 4. post princ. Apho. 57.

G

Cap. 4. post med.

H

PROPTER TERTIVM vero sciẽdum duo, quæ Gal. uisus est negare: primitus quidem quoniã ex stranguria potest ileos consurgere, aut materiæ exuberantis, ut tactum deductione ex uesica in subtilia intestina gratia communitatis

I munitatis & impulsionis naturæ de membro nobiliori, & sensibiliori ad quod non tale. Quod ostēdit intestinorum strophus vel tortio quando aliquis vrinam veneratione, vel alio cogitur retinere. 6. de accidenti. materiā vero hanc maxime recipiunt gracilia intestina cum sensibiliora, passibiliora, minusque tecta defensiuo sint grossis: ceu ostendit extremitas virgæ mox dolorosior passione facta uesicæ. Tum quoniam primo sensitiuo propinquiora: Tum etiam quia minus viscositate & pinguedine obducta, vel id qs accidere dicet, quia vesica plena ente vrina, eam ab ipsa quantum potest auertit: natura illam uersus intestina dirigens: verens ne ad intestinum peruenies rectum, vesicam compressione dolorosiorē reddat, quare illam potius in intestinis cogit manere gracilibus, quo dicet modo differentia consequenti colicam ex vlceribus & pustulis generari: ileos itaq; potest ex stranguria causari. Secundo quidem quoniā omnis cura perficitur cōtrario, sed febris est mala cōplexio & calida & sicca: ileō vero positum est ex humiditate frigida phlegmatica, & K ventosa contingere. vnde aph. 6. Cōstipulatio siue grossities ventosa: & inflatiua vel complexionis intemperātia frigida curatur febre: liquefacit enim & dissoluit materiam constipationis generatiuam ventositatis, malāq; ad temperamentum complexionem reducit. Palin. ibidem bonum esset dici humores grossos crudos viscosos & frigidos creare huiusmodi morbum, & eum cum se. ac vrinæ purgatione curari: hic autem morbus fm reliquos ileos existit, quamuis id nō sentiat Gal. Et ideo dixit A. ipsius causam in hoc ignorasse, itaq; aliquis ileos ex strāguria causatus, febre superueniente curari potest, & maxime quando vrinæ aut sudoris fluxerit multitudo.

Ca. 1. 4. 8.

C 5. apho. 44. iux. finē

Tertio 16. tra. 4. ca. 3. in fine.

PROPTER QVARTVM vero ad primum dicēdū, quòd iam apparuit. Non enim Gal. concessus est vsquequaque. Ad aliud dicendum, q̄ maius est iuuamentum, q̄ aliquis consequitur ex materiei ilei dissolutione per se. L q̄ ipsius nocumentum ab eo, q̄ febris: ceu ipsa spasmo, aut thetano superueniens ex repletione dicto eiusdem curatiua. Ad aliud quid dicēdum notum existit: licet. n. febris per se vniuersaliter noceat, per accidens tamen inquantum materiam frigidam & ventosam calefacit, & dissoluit confert peramplius. Quando enim morbus occurrēs alteri super eius fundatur materia, ipsam coaptās & in melius adducens, non læsionem, sed iuuamentum operatur, qn̄ autem oppositum interuenit, necesse fit quā maxime, læsionem operari, velut in hydropisi cū febre ac in emopthoica cū pleuresi euenit passiōe. Ad aliud dicēdum: q̄ febris mox cuidam subuenit morbo, vt ileo ex apostemate causato. Alia vero demū, vt ei qui ex humorib⁹ crudis causato, ceu quę spasmo ex repletione occurrit: hinc vero febris superuenit vel incitatione quadā naturæ: aut ingenio seu arte, quod nocens expellatur. Neque intelligendū vnq̄ ileo ex frigida causa febre non adM esse verū per par relatione ipsius ex apostemate calido factū hoc tamen primum videtur sensisse Gal. existimās febrem tm̄ apostemati vesicæ associari calido, vel q̄ non sit febris, neq; cum accidentibus sęuis adeo, ceu quę facta fuerit ex apostemate calido.

DIFFERENTIA. CCIIII.

QVOD narcotica non competunt in colica ostenditur: quoniam cura est per contrarium abscisio morbi vel causę, hunc autem nō abscindūt stupefactiua verum potius adaugēt, cum eorum frigiditate prauam inducant qualitatem: eaq; ipsorum simul substantia colicæ materiam ingrossent et impillent, & intestina implent peramplius. Adhuc. vt vniuersalius sit rōcinari ægritudo eget curatione: colica vero est ægritudo, ipsa quoq; curatur, aut in melius complexionem alterando, aut euacuādo. Ab his enim curæ ingenium simpliciter est sumendum. Nullum autem horum narcotica operantur, sed oppositum N magis, virtutem nanq; prosternunt, cum ipsa calidis per maneat, quod eius ostendit actus motum explicitus a calido causatus ac sicco semper. Membrum etiam ob hoc ineptum mortificatione redditur ad horum receptionē per quem habet esse & operari. Quòd autem complexionem quācūq; infelicitant, aut praue alterādo, vel euacuationem prohibendo apparuit. Rursus. quod dolorem inducit: non competit in colica: sed torporifica dolorē causant, pp cuius sedationē quis dicet ea fore administratæ qm̄ complexionem mox frigiditate coalterant, & solutionem imparis causant: cum materiam in partem impellant: & aggregent soluendo eandem: hæc autē duas causas ponunt doloris. Eti. Accidens sequitur morbum, vt vmbra corpus: ea vero non potest nisi corporis remoueri ablatione. Non igitur sedari poterit stupefactiuis dolor accidens: si nisi tollatur eius causa, si causa habet, vt q̄ libet etiam alius morbus. Adhuc si torporifica confe- O runt in colica propter quid non administrantur in principio, cum virtus fit robusta, & in peracutis passionibus eadem die ac hora fm veterem sit medicādum, alioquin nanq; detestationem incurremus. Erasistrati nanq; impe rito assimilari, qui in fortibus ægritudinibus debilibus in principio vtebatur remedijs. 154. In colica itaq; non cōpetunt stupefactiua.

OPPOSITVM vero huiusmodi cōmunitas profitetur medicantium. Amp. quod virtutem quiescere facit, & sedat accidentia, competit in colica, cum hmōi naturam vehementer impugnēt, talia vero, vt declarabitur sunt narcotica. Eti. Quod malam complexionem alterat, & substantiam materiæ ingrossat, cōfert, & maxime cum calida fuerit & subtilis, sed talis est, quæ colicæ, cum ex humoribus fiat calidis interdum. Rursus. Cū hæc ex ventositate fiat, quę calido causatur submisso, ex P frigido destruetur forti, ceu indicat hyems. Nam temporibus ventositas generatur temperatis non calidis neque frigidis valde. meteo. apparens secundo, huiusmodi autem sunt narcotica. Propter quæ conferunt in colicæ narcotica curatione. Cap. 1. 20. te med.

PROPTER PRIMVM vero sciendum, q̄ narcoticum est medicamen doloris sedatiuum: cuius natura cū siccitate vehementer est frigida. Ipsa enim ad finem tertij gradus eleuatur & ad quartum maxime: huiusmodi aūt quædam est simplex, vt opium præ cæteris stupefactiuū quod succus est fm A. papaueris ægyptiaci. Et vniuersaliter papauer utrūq;, amplius tamē nigrum, iusquiamus: mandragora, solatrū maius, & faba dicta inuersa. Reliquum vero est compositum, vt phylonii. i. amicabile, diaspermaton, trigona, siue teroch: quibus nomen imponunt ternarij theriace noua, vt usque ad sex mēses. Apollonia Græca & seresiata, siue babylonica, aurea alexandrina, requies, rubea trociscata & hmōi plurima: quorū Q bonum est id quod construitur ex croco: cassialignea, & opio ęqualiter. tertio prima. Optimum autem electuariū scriptum. 190. Nosce quoq; q̄ illa, quæ sunt simplicia sunt deteriora compositis, Ideoq; componuntur cū alijs vt eorum malitia remittatur et audacia. plura. n. ex ipsis timentur nocumenta cum sint vitæ omnia contraria, cōgelantia: mortificantia: & præcipue nuda, propter quod opus fit ipsa corrigere per artem ipsorum societate remouendo nocumentum, quod triplici fit de causa. Primo, vt eorum tollatur congelatio mortificatiua quod castoreum: piper & crocus operātur, castoreum quidem & piper carminant & resoluunt magis, crocus vero sedat, & maturāt: virtutem cum hoc cordis confortando. Secundo vt uirtus cum membris confortetur, & spiritus reparetur, quod cordialia & stomatica operātur, ut crocus, spica, ozimum, zedoaria, & quæ huiusmodi. Tertio, ut stipticitas & constrictio materiæ reumatizantis inducant:

Sectio cō. t. 1. 1. cō. 525. i pa.

Tra. 4. ca. 6 in medio.

Li. 3. c. c 159. & 163

Dolor

A Dolor enim exacuit reumã in techni & febrem:id autem facientia sunt myrrha:mastix, olibanum, & sandaraca. Adhuc antiquiora sunt eligenda, eo q debiliora existũt cum tempore, ut caliditate admistorũ sibi frigiditas sopiatur licet minus sit actiua. Amplius cũ sint adeo vitæ naturæ contraria, si potest excusari, non sunt propinanda: si vero non, cum timore ac cautela id agẽdum, vnde melius est q administrentur in odoramentis: vnguentis, vel emplastris q̃ interius assumantur: nisi fortasse in oculis, propter eorum sensibilitatem ac diaphaneitatem, quam expetunt. 131. Læduntur nanq inde maxime: quædã vero his appositis minime, vt dentes: etiã minus lædũt clysterizata vel supposita, q̃ trãsglutita quando modis nõ cõferunt primis. Oportet & q dentur si fieri potest in sero ante somnũ, quia ipsum inducendo dolorem sedãt. Incipiatur etiam a debilibus ad fortiora perueniẽdo paulatim præ oculis inquantum possibile habendo illud quartæ primi. Si necesse fuerit stuporem inducere non transcẽdas tale quale est papauer: qm̃ cum stupore suo est etiã domesticũ. cauendũq est ne dentur super cibũ, neq corpore repleto, sed eo iam digesto & euacuato. neq etiã sit eorum exhibitio continua, sed interpolata valde: cũ ad malum deducat finẽ, vt ad cæcitatẽ magis, & surditatẽ circa talium partes: & tãdẽ vlr ad stuporẽ & mortem, fitq ipsorũ cum vino calido exhibitio: celerius. n. in actum perducuntur. Sed circa prædicta dubitare contingit, quia dictum est opium fore vehementissime stupefaciẽs adeo vt potio eius sit quantitas lenticulæ magnæ. Venenum nanq huiusmodi est interficiens congelando, & calidũ extinguendo innatum. secũdo secunda: & quarto sexta. sed in partibus Ægypti vtuntur eo modo quo libet et q̃titate oi: ita q in condimentis oleũ inde cõstruẽdo. Non igit vr stupefacere intantũ. Dicẽdũ, q fortassis alius est papaueris modus hic & ille. Aut certius fm Alex. in ꝓble. Dissoluendũ q sicut vinũ Ægyptiũ est frigidũ, cum tñ regio sit calida, & Scotię calidũ frigid ę entis, eo q calidum continentis adueniens in Ægypto rarificans terræ poros, calidum exhalat visceribus terrę inditũ, calido associatum forinseco, apho. apparens. 1. ita vt vites nutriantur frigido in Scotia vero pori terræ permanent frigiditate obstructi, vt eius non valeat calidũ expirare: quare vites nutritę calido vinũ calidum reddunt: & forte quod Thorisii est inuenire, vnde terra temperate lapidosa calidior est alia fertilior ac digerens quod melius fert. Lapilli enim prohibent calidum terræ ac humidũ exhalare. Plãtæ quoq maxime permutãtur fm terræ diuersitatem, vt boletum ostendit. 22. dñia. Vinũ & caules in Persia præcipue: ita & de papauere videtur dicendũ in Ægypto, et in locis sibi similibus ortoq ac in his quę circa polos, neq etiam opium fieri ex semine papaueris, ut ipsum comeditur: sed ex lacte quod colligit ex capitibus papaueris viridibus ita. Mane nanq postq̃ Sol rorem desiccauerit fiãt scissuræ in capite papaueris subtiles cum cultro non profundæ q trãsfigatur cortex: sed tm̃ superficietenus: deinde gummi, seu lac quod egreditur sine cõpressione abradatur. & collige secundo ac tertio donec aliquid egredit. Aggregator. Rursus. Hęsitatur quia dictum est narcotica composita, maligniora pręcipue nouiter constructa ita: vt theriace ex opio quod recipit stuporem vtcunq inducat, & sanguineum sputum compescat. vnde quinto de inge. Hora dormiendi theriacẽ quatuor mẽsium tribui. qm̃ cum nouitati esset vicina virtutem habuit opiji quare somnum inducit hu. fluentes: desiccat & alimentum ingrossat. Quare neq venenũ expellit neq alia, quę caliditas egit: quod non videtur cum caliditas sit fortior qualitas frigiditate. Simlr plura recipit calidiora valde quàm frigida. Calidum etiam corporis melius debet qd' calidum inducere ad actum, quàm frigidum, cum secum proportionem habeat. Ad qd' dicendũ, q opiũ propter plurima primitus superãs actũ suum inducit, qm̃ vehementioris est frigiditatis, q̃ aliquod calidorũ: cum mãsiones graduum sint fere infinitæ. 139. & 22. de ipso etiã grandis ingreditur quantitas & maxime in descriptione ipsi⁹ radicali Andromachi. Est & substãtiæ pachimeris & vnitioris virtutis vt virtutẽ magis coadunet suam, cæteris sibi non consimilizãtibus in gradu, ipsiusq frigiditas vehementer oi naturæ nuntians inimica. Calida etiã corporis poros aperiunt ipsum ad amplius patiẽdũ præparantia. Opponunt et frigiditati opij, vt inde pugnantius excitetur in actũ: tandẽ vero caliditas vincit cũ deinceps calida in vnã concurrãt naturã. His itaq deductis cũ hæsitatione tñ percunctator pausare poterit curiosus.

Marginal notes (left): Ca. 1. 4. 1. — B — Cap. 515. in fine. — Sum. 3. c. 8 — Coll. 1. 16. apho. 15. 17. & 18. — Tra. 5. par. 1. cap. 1. in medio. — Cap. 13 in medio

E Est aũt colica ægritudo intestini colon vehementer dolorosa, in qua oppilatione prohibetur eius, qd' fm naturam exitus: sunt aũt intestina mẽbra cæteris corporis mẽbris lõgiora duplici cõsita tunica iuuatiui & superfluitatis, cõtentiua susceptiua, quæ sex quidẽ extãt numero, vt Portenariũ, siue duodenũ ad quantitatẽ duodecim digitorũ longum: Ieiunum ideo dictũ, q in mortuis aialium vacuũ reperitur, Subtile inuolutũ siue iliontin quibus tribus continetur quod alimenti magis iuuatiuũ: & Monoculon, Cæcum seu orbum iã pure cõtinẽs fęculẽtum, deinde Colon: & ultimo Hastale rectũ siue lõgaon dictum cuius vltimũ fiteris appellatur: in quibus fisr tribus, qd' stercorosum simplicius cõtinetur. Quòd aũt in colica dolor sit immensus de semet testatus est Gal. ipsam patiens: interiorũ. 2. sentiẽs se quasi terebro perforari: existimabat tñ calculum pati. Oppilatio aũt præscripta ex multis cõsurgit, vt. 203. apparuit causis. Aut ꝓp apa ex calida materia: maxime aũt ex humore frigido, vt phlegmate fm Praxa. vitreo. nominato: quod pluries euenit: aut ex humore calido acuto: aut ex ventositate: uel descensu intestinorum in osseum modo quocũq: aut excoriatione, qua natura abhorret quod cõtentũ per intestina emittere, seu propter vermes, aut ex stercore duro, quod adhæsit intestino: quod multis accidit modis in techni cum Haly. et tertio. 16. Ex his autem apparet, quòd exitus eius, quod fm naturam impeditur.

PROPTER SECVNDVM autem sciendum, q aliqui propter inducta futurum timẽtes inde periculum euitarũt narcotica: qd' fulciunt: eo q Serap. Ras. in diuisionibus cum Zoar nõ vñr ea tãgere. Sed qd de hoc cõsequẽter apparebit cũ eo, q neq præinducti auctores illa euitãt omnino, sed potius sermonis breuitate hmõi tacẽt prius ea in antidotis supplendo posterius.

PROPTER TERTIVM sciẽdũ, q in pñtiarũ indicatio curationis sumitur a rebus naturalibus, nõ naturalibus, & præter naturam: vt tactũ sæpius: a primis quidem, vt à virtute cũ eius annexis quæ fortis erit aut debilis seu media, a tertijs vero, vt a causa cum suo effectu, & accidente. Ipsa nanq qñq est frigida & aliquando calida, vt accñs aliqñ est perniciosum virtutẽ omnifariã deficiens, vt dolor: interdum vero minime, inter quæ mediũ est inuenire, a reb⁹ nõ naturalibus, qa media istarũ mediocriter iudicandum. Siquidem virtus fuerit fortis, & materia frigida, dolorq paruus, ut possit pati, non est sup narcotica præsumendum: cũ aliter ceu alteratiuis anodinis, & euacuatiuis cura valeat perfici. Dolorẽ nãq sedantia sunt triplicia: vel materiam euacuantia, quæ causa est ipsius: aut malã cõplexionẽ alterantia, ceu calida mensurate in primo gradu, sicut complexio corporis fm Hebenguefe. spũs demulcentia & quasi inebriantia, sicut camomilla: anhetum, semen lini &c. Vel sensum a membro remouentia velut, q̃ hic tractãtur narcotica. Aut virtus est vtcunq debilis, causa calida: dolor fortis: & tunc expedit tandem super narcotica præsumere: in medijs autem mediocriter agendum. Nam illud de quo medicum amplius sollicitari oportet est virtus, & pręcipue si fuerit debilis

Marginal notes (right): Colica qd. — F — Ca. 5. ad medium. — G — Lib. 3. tex. & 16 136. Tr 3 6. ad medium. — Bre. 3. cap. 31 & 32 — Ca. 69. Theisir. 2. c. 2. 3. & 4. — H — Dolorẽ sedantia triplicia.

I bilis primo quarta. q̃ si hũ mores fuerint acuti subtiles, tũc narcotica, quia fluxum hebetant: calorem refrigerãt vehementer, ac ingrossant substãtiã, cõferunt quidẽ multum parum nocentia: & ideo audendũ tunc cõfidentius sup ea. Qñ autẽ fuerint frigidi grossi, vt phlegma vitreũ, aut ventositas cruda: nocumentũ inde incurritur grande cum phantastico iuuamẽto solum. In posterũ.n. vehemẽtior dolor insurget causa ei⁹ narcoticitatis adaucta: & iõ super ea cum cautela maxima & necessitate presumẽdũ, licet.n. q̃ multũ inferat illis nocumẽtũ. fortassis illud poterit corrigi consequenter. vnde de inge. 12. saluari hoiem mox preeligendũ nocumento, quod postea sequitur: melius nãq; fit vni pticulæ nocere, q̃ infirmũ periclitari dimittere: q̃ q̃.n. vlr cura perficiatur per causę abscissionẽ: instãdũ tñ magis ad illud quod amplius naturã infestat, tum ars prius insurgit in causam, quæ magis urget. vnde primo quarta. Si accñs superauerit ęgritudinẽ tũc ei curã adhibemus & ægritudinẽ non considerabimus, sicut in colica damus stupefacientia, ut doloris remoueatur vehemẽtia: licet ea colicæ nocumenta faciant. Scda.n. die, uel tertia dolor insurgit molestior etiã præcipue, cũ materia eius fuerit frigida: verũtñ ipsa non tm̃ dolorem incutit ut calida, cum frigida sit mortificatiua sensuũ magis. Qua vero dolor sedatur hora: altera & eũa: ne iteratione narcotici crebra infirmum in mortẽ deducas. Est igitur procuratio palliatiua apparens qualis, quæ lepræ confirmatæ, super quã hic audent deceptores orbẽ percurrẽtes: ceu qui dolores arteticos curabat cicutæ appositione virentis: alius vero cerusa & aceto. Quòd aũt iuxta præfata narcoticis opus sit vti qñq; mõstrat: qm̃ duorũ prauorũ semp eligẽdum, quod minus. toporicorũ tertio, ut merciũ proiectio psonæ salutis grã, sed torporificis vti aliqñ fit minus timorosum, q̃ ipsa negligere, cũ mortem ipsis cõtingat effugere qñq;. Tẽpore nãq; intermedio uirtus quiescit & cõfortatur: põt & causa doloris interim digeri, & euacuari. Eti, illud cõpetit qđ remouet illud quod virtutem psternit: sed hmõi est torporificũ sua hora: frãgit.n. dolorem præ cæteris virtutis deiectiuum. Adhuc ceu iuratus est Gal. symptomatibus resistere bonum, et pcipue virtutẽ mox ac vehementer prosternẽtibus: de quorũ numero dolor extat insigne. Sibi autem resistunt narcotica sensum destruẽdo in quo dolor fundatur. Est nãq; ipsius passio. Itaq; narcotica expetuntur in casu & tempore cũ modestia tñ: vt nocumento præferatur, iuuamẽtum, qđ intendit omnis curans: cum difficillimorum fit inuenire aliquod auxiliorum quod nihil nocens multum conferat. 11. de inge. Quod autem dictum in colica & iliaca intelligendum & sibi similibus partibus ac uniuersaliter de torporificorum administratione. Quę autem ex ventositate contingit sæua, & longior est propter assiduam eius generationẽ, in qua timenda sunt non parũ narcotica, cũ spiritum ingrossent & membra condensent, vt non possit resolutio fieri.

Ca. 1. post princi. — *Ca. 1. 4. 6.* — *Ca. 31. iuxta finem.* — K — *Cap. 3 in princi.* — L — *Coll. 12. & inge. ca. 1. po prin.* — *Ca. 11. in fine.* — M

PROPTER QVARTVM vero. ad primũ dicendum, q̃ curatio uera, causæ perficitur abscissione, non autem vt visum apparens mẽdosa palliatiua, vt hmõi plurima. Ad aliud dicendũ, q̃ narcotica cõuenienter administrata non destruũt virtutẽ simpliciter, sed magis saluant, vt in posterũ resurgat, fm quid tñ pñtialiter debilitãdo. Eligendum est etiã vt vna pars Infœlicitet propter totius salutem, ut cõcessum dudũ, neq; cõplexio & humor læditur calidus, sed potius iuuatur, læditur autem frigid⁹ quod supportatur iuuamenti contingẽtis inde prælatione. Ad aliud dicendũ stupefacientia dolorẽ vtiq; inferre: si subiectum perceptiuũ ipsius vt sensus permaneret, sed is tollitur, & ideo dolor sedatur a quacunque contingat causa. Ad aliud similiter dicẽdum, q̃ accidens nõ solum sequitur morbum, sed etiã naturã. Nõ.n. possibile fieri senitatem vel ægritudinẽ carentibus vita, de sensu, et sensato. Dicitur autẽ morbũ imitari, quia ab eo videntur immediatius causari: aut sicut phãtastice tollitur accidẽs sic & morbus. Ad aliud vt apparuit dicẽdum, q̃ corpus initio est repletum: virtus etiã fortis, et sperat cõtinue de dolore similiter: p alia prædicta sedatione, his.n. entibus non decet stuporem inducere. Quãtum etiã quę alterius partis vincant argũta iam apparuit.

Circa fin.

N

Quæsita circa vias vrinæ.

DIFFERENTIA. CCV.

QVOD diuretica non cõpetãt ægritudinibus viarum urinæ ostenditur, qm̃ ea educunt materias ad vias urinæ infirmas, per partes autẽ læsas nõ debet eductio fieri: immo potius ad oppositum trahendum. vnde primo quarta. Contingit cum mẽbrũ a quo expellitur est ipsum membrũ per qđ est eũo faciẽda, sed est in ipso ægritudo uetus aut recens propter quã est timor de cursu humorũ super ipsum, ipsi igitur ad aliud quod sit melius sunt trãsponẽdi. Quare. 13. de inge. nequaq; neq; cum fm anum, uel aliquã proximarũ particularũ principium phlegmonis fiat ventrem mouebis: quẽadmodum neq; si fm vesicã, vel pudendum: aut renes diuretica pharmaca transglutire iubebis, neq; mulieri fm matricẽ, vel pudendum menstrua mouebis: sed quę ad longissima semp in cõtrarium euulsionem facies. Amplius cum perficiatur contrarietate curatio, sitq; passionẽ adducens in parte inferiori: curabitur per ea, quæ ad superiora deducunt vt vomitu. vnde tertio. 16. Vomitus est melius quo renum vlcera curantur, eo q̃ mũdificat & euacuat, & per hoc q̃ attrahit humores ad cõtrarium partis renum. Rursus, q̃ materiam educit ad locum patiẽtẽ, oppilatione adaugẽs, ac ipsam resolutione subtili indurans, & petrificans: simulq; causans dolorem inde reumatis stimulatione, nõ confert in morbis viarũ vrinę: quę vniuersaliter in nullis sunt: talia vero vritica, cum sint vehementer calida, & sicca acuta: simplicium quinto & practi. 2. Palin, Aut conferunt, quia similia uel contraria. non quidem primo: quia tunc agerent minime: cum omnis actio perficiatur contrarietate. 60. quę autem talia non prosunt, cum suo priuentur fine. neq; secundo, quia contraria sunt inuicem corruptiua. vnde de distemperantia inæquali. Omnia interimuntur & corrumpuntur a contrarijs. Itaque in passionibus viarũ vrinæ non conferunt diuretica.

Cap. 3. ante med. — O — *Dif. 3. c. 3. post med.* — *Tra. 1. c. 8 in prin.* — P — *Dif. 6. ca. 2. ppe med. Cap. 27* — *Doc. 2. c. 4. in mi.*

IN OPPOSITVM sunt auctores iubẽtes nõ raro in hmõi ægritudinibus eorũ transglutionem. Rursus. apho. 1. qua oportet agere vndecunq; maxime repit natura hęc agere. Et ideo præceptum quarta. Graciles & facile vomentes purgare superius: oppositos uero inferius: sed in hmõi passionibus natura repit per partem inferiorem, cum sit ex propinquioribus eũo. Eti, eadem quarta. super diaphragma dolores sursum pharmacia indigere signãt. Quicunq; vero inferius deorsum: puocatio autem vrinæ similis est ventris pharmaciæ, sed hmõi dolores & passiones sunt infra diaphragma. Amplius qđ educit materiam ex vijs vrinæ illas mundificãs, confert eisdem, huiusmodi vero sunt diuretica. Cõfert igitur viarum vrinæ passionibus.

Apho. 21. apho. 6 — *aph. 18.* — Q

PROPTER PRIMVM quidem sciendum, q̃ diureticum siue uriticum. i. vrinatiuum est medicamen calidũ & siccum, acutum, sanguinis subtiliatiuũ subtilis, a grossiori discretiuum ipsius quod tenuius in vrinæ vias eũatiuũ sicut semen apij, fœniculi, acorus & huiusmodi. Nã medicinarũ quędã sunt calefacientes temperate, & nõ desiccantes, vt quæ lactis sunt gñatiuæ. duplicia enim sunt lac generatiua, vt calida, & humida multã materiã sanguinis ipsius procreãtia, & calida & sicca incidentia sanguinem & subtiliantia, vt hic motus in lac cõuertat materiam

Diureticũ quid.

A teriam spermatis minorando. Aliæ vero calefaciunt magis desiccantes mensuratæ sicut menstruorum prouocatiuę: aliæ vero plus istis calefaciunt & desiccant cum incisione forti sicut lapidis fractiuæ. Si autē adhuc amplius caliditate pticipāt & siccitate, puocatiuæ sunt vrinę. Nō.n. q̄ lapidis adeo sunt calidæ & siccæ vt istę: qm̄. ita lapidē aggregarēt, igrossarēt, & indurarēt. pharmacorum 5. & iō in glosa: nonus refellitur Almansoris ex hoc Gal. sermone. Oportet enim vritica calida fore ac sicca, vt vias aperiant: humores subtilient & renes calefaciant: vt eorū vigoretur attractio. Sed dubitare fit circa prædicta, positū enim vriticum medicamē multum calidum & sic. acutū existere, cum quædam frigida & humida multum ponātur non parum cōiter diuretica ceu quatuor aut quinque dicta semina cōia frigida. Dicendū dupliciter, aut q; vriticum ꝓprie calidum est & sic. Vn̄ Halyab. medicamina vere vrinā prouocantia calida esse, & acuta simul oportet. Quare Hebēguesso. Prouocātia vrinas sunt oia q̄ calefaciūt & exiccāt, quorum etiā plurima sunt acuta. Et ita medicamen notificatum diureticum. vel cōiter, & tūc frigidorum quædā horū vritica, eo q; habeant aliq̄ humiditatem subtilem aperitiuam possunt vtcunq; diuretica nominari: ceu ꝓprie medicina solutiua est attractiua absolute tm̄: fm quid vero tres reliquæ magis. Aut dicēdum q; vritica inquantum talia sunt calida & sicca, nihilominus quantum ad aliud potest in eis altera complexio amplius attēdi: ceu omne amarum inquantū hmōi est calidum: quapropter & opium vt sic calidum, & si frigidum indicet. dr̄ia. 145. Et qm̄ in corticibus hmōi seminum minus abūdat frigiditas & humiditas, q̄ in medullis, facti sunt eis aperitiui amplius. Distant et hmōi diuretica in magis & minus esse calida, vel frigida. Est aūt ad præsens triplex eorum conferentia, vel rōne alterationis fm q; ipsa alterando proprijs alterant qualitatibus, aut C eductionis, prout materiam ex vijs euacuant vrinæ, aut ex parte deductionis: eo q; medicinas deportant ad passionis locum: velut crocus ad cor patiens defert: ita vt in morbis eius administretur etiam calidis. 196. Aut forte et quarto ablutionis cuiusdā gr̄a. Quid autem sit morbus differentia visum. 72. Est autem duplex: simplex: vt mala complexio sine materia, & cum ea: praua compositio in quatuor diuisa naturas: solutio continuitatis ex multis fm diuersa nomina & tempus occurrens partibus, & composita, vt apostema. viæ vero vrinæ sunt partes deseruientes ipsius eductioni, vt venæ arteriæ emulgentes renes, pori vrinales. vesica. eius musculus, & virga in viris: hæ nanq; partes ordinatæ sunt a natura vt superfluitas vrinalis ex corpore educatur musculis in id operantibus ventris. Quid autem sit vrina, & quot ipsius causæ visum. 89. Nosce quoq; q; viæ vrinæ, aut sunt vehementer debilitatæ aut minime.

Dif. 3. 4. 5. 6.

Secda prac. ca. 27

Morbus duplex.

D PROPTER SECVNDVM vero sciendū, q; fm Thessalum indifferenter præcipiuntur administrari diuretica in passionibus viarum vrinę, cum indicatio fm eū solum attendat vniuersalis a dispositione sumpta, & nō particularis à membro & alijs. Quare is quidē non merito scientiam medicinæ adipisci in sex profitebatur mēsibus, immo quod etiam amplius minus in sex uersibus, in q̄ multis deridet partibus de inge. Methodicus.n. hic seu proprius amethodicus vr̄ia solū cōsiderans nihil de particularibus in quib⁹ extat experiētia & medicinæ adipiscit terminus pertractabat. Alij vero & cōiter operantes indifferenter pręcipiunt diuretica trāsglutiri: eo q; sibi videatur materiam in vijs abundare vrinæ, & per easdem tanq̄ p partē propriam, quorum defectus tertio uidebitur dicendorum.

Vt si. t. c. 1 in medio. & lib. 11. c. 15. dr. pa.

PROPTER TERTIVM vero sciēdum, q; si passio fuerit hic sine humoris uitio diuretica eidem cōferunt ratione alterationis & deductionis: prius quidem, quia modus curationis super cōtrarietatem fundatur: & maxime cum concessum sit diuretica differenter cōplexionē variare: & si proprius calida sint & sicca. Ex parte vero deductionis, eo q; medicinas factas deportet ad locum: non autem eductionis, cum careat præsupposita passio materia, sintq; hmōi viæ nō dissolutæ oino. Si autem cū humoris vitio praua fit cōplexio aut corpus sit plectoricum, vel cacochimicum, tunc quidē prius euacuandum vel purgandum ex diuerso, cum particularē eductionem opus fiat vr̄em præcedere. Et deinde si locus tolerat diureticis interdum vtendum, vel neutrū prædictorum existit, & ita mox si pars tolerat diureticādum. nā cum eductio facta fuerit vniuersalis vt perfectius educatur læsium: expedit per patientem partem educere. Quare tunc vritica conferre pn̄t triplici priori modo prætacta cum materia egeat alteratione, cōplōnis rōne, deportatione medicinarū materiem ad locum ac eūone. si autem fuerit praua cōpositio, & ꝓprie in receptiuis oppilatio vel humoralis lapidea vel carnosa eductione peccātis humoris diureticādum si mēbrū patit: tēperate tn̄ ne materia fluat amplius in partē obstructionē inducens: & ne ipsa, & maxime si fuerit calidior cum quadā viscositate cōuertatur in lapidem: vnde in fractura lapidis prohibita sunt vehemēter calefacientia, minuunt etiā ex continuo vsu diuretica carnium excrescentiā, & humectant ac leniunt et ꝓprius, q̄ frigida, & humida membrorum siccitatem ex qua oppilatio consurgit attenuatoria. Si vero fuerit passio in superficie ceu scabies aliqua cōferunt corpore prædisposito vritica saltem ablutionis gr̄a, vt demum consequantur consolidantia stiptica. Morbus siquidem in his quantitatis, perparum numeri, aut positionis minime poterit uriticis curari. Quòd si fuerit solutio continuitatis, aut erit plaga recens per quam sanguis educitur continue sicut in ruptura emulgentium, & hmōi tunc ad oppositum trahēdum nullatenus diuretica exhibēdo, cum sanguinem vt dictū subtilient & fluere peramplius cogant, nisi fortassis ipse detētus esset ceu euenit in trumbis, quod grauitate digno scitur & vrinæ retentione. Et si adhuc propter imparis solutionem, vtendum vriticis leuioribus cum stipticis, quod si non timetur, fortioribus. si autem fuerit solutio continuitatis antiqua, vt vlcus corpore prædisposito eductione, quæ in oppositum, quod si fuerit leue operandum cum diureticis remissioribus, vt semen kekingialtę & huiusmodi mundificantibus, & abstergentibus, dein de stipticantibus consolidantibus vbi nō expediunt diuretica, nisi fortassis deductionis gratia. si autem malignū fuerit vlcus eget fortioribus, vt abstergatur, quod grossius & saniosus in eo, ceu capillo veneris ireos: & farinę orobi: demum vero incarnatiuis & consolidatiuis. Serapio & A. quòd si fuerit ægritudo composita sicut apostema corpore primitus indigente educendo, quod peccat, deinde materia ente digesta maturandum, non autem vriticandum nisi quando fuerit maturatum, vt diureticis rumpatur apostema, & sanies educatur ad extra. & cauendum ne fortiora sint huiusmodi vritica, ne nimis prouocent materiam plurimam mox educendo in eius viastita vt constipatio generetur, ac ne saniem inspissent, indurent, & petrificent: propter quod in talibus optima medicinarum est cassiafistula, semper quidem in his supposito viarum vrinæ vigore constante aliquo.

Bre. 4. fib. cap. 14. in medio.

H 12. 3. tra. 2 ca. 11. post princi.

Et nosce, quòd oportet diuretica exhibere longe ab alimenti assumptione, non enim ante ipsam parum neque cum ipsa uel postea confestim. Ipsum enim indigestum in vias educeretur urinæ mox, sicque causa fieret maioris nocumenti. Et ideo peccant communius practicantes diuretica epulis admiscentes: oportet enim per horas ante ipsam suscipere ceu uentris subductiua, unde alimentorum secundā. Palam, quòd pruna subductioni conferunt uentris, & post oblationem ipsorum super bibere

Ca. 10. in fine.

I bibere dulce vinum: & interrumpere aliquod tempus, & non mox prandere post ipsa, & hoc quidem commune in memoria habeatur omnium, quæ laxant ventrem. Multo igitur amplius in vriticis differendum alimentū, cum ea citius vias vrinæ petant quàm mollitiua vias vētris. Sed cōtra. 14. de inge. Quando in renibus fuerit lapidosa constitutio mox cum oxymelle dare cappares in principio escæ, quousque transeat quod graue. Dicendum, ꝙ huius diureticon non debet esse tantæ quantitatis & virtutis vt cibum indigestum educat, ceu non est.

Cap. 16 in medio

Vel dicēdum dare cappares &c. i. ꝙ sumatur ieiuno eo ante aliud omne, non tamen, ꝙ mox sequatur illud. Euitanda etiam sunt diuretica & maxime in vrinæ ardore immensiori: ducēdo enim ad locum infirmum magis mingere cogunt, & ita inducunt dolorem ampliorē. Sit itaqꝫ breuiter, de vniuersaliori huius quæsito tractatum.

K PROPTER QVARTVM vero. ad primum dicendum, vt apparuit, ꝙ quando partes sunt vehemēter læsæ, non debet fieri eductio per eas, vnde A. dicendum quòd aut loquitur in huius prætextu, vel quando materia fuerit multa indigesta: prius enim minoranda est, & digerenda. Et similiter apparet, quid dicendum Gale. quoniam sermo eius etiam in apostemate existit, nondū maturato. Ad aliud dicendum, quòd quādo materia vniuersalius peccat ducenda est in opposita, quando autē minorata fuerit eadē poterit parte euacuari in techni, nisi ea fuerit imbecillata omnino. Neqꝫ A. omnifariam negat diuretica in vlcerum renum curatione, & si vomitum peramplius laudet. Ad aliud quid dicendum apparuit: quia quando huiusmodi accidūt apostemata nō competunt vritica. Sic enim præaptatur corpus, & ad ministrantur diuretica talia: ne prætacta (vt mōstratum) pertingant accidentia. Ad aliud dicendum, quòd vritica possunt conferre: non enim sunt omnino similia: neque penitus contraria, sed media, cum communicēt cum vijs vrinæ in materia: & proprijs differant formis, talia nanqꝫ sunt actiua & passiua. differentia. 60. Ad ea etiā quæ alterius partis, quid dicendum uisum etiam: declaratum enim est, quæ vriticorum, & quando & quomodo concedant edocti. Ad aliud dicendum, quòd vnde ꝑcipit natura inde oportet ducere, si regio fuerit cōueniens: qualis non est vt visum sæpe. Quare oportet ſm Galenū ibidem reuellare ac ad cōtraria transmutare. Ad aliud dicendum, quòd Hippo. considerauit raptum materiæ maxime horum: si tamen pars sit omnino læsa: transmutanda erit in alium locum. Ad aliud etiam quid dicendum apparuit. Sic enim practicandum nisi aliquod prauum contingeret, vt ostensum symptoma.

Lib. 3. t. 6 161

L

In 6. com.

Quæsita circa articulos vt pedes.

DIFFERENTIA. CCVI.

M

VOD in podagra sanguinea existente in pede dextro phlebotomādum sit ex manu sinistra, & in sinistro ex dextra monstratur, quoniam Rasis in diuisionibus, Si podagra fuerit in pede dextro phlebotoma ex sinistra manu: si vero in sinistro ex dextra. vnde de iuncturis idem. Si dolor in pede sinistro, debemus minuere ex manu dextra. econtrario de uena basilica: vel de quibusdam ramis eius: & non debes ire ad aliam venam. Quare Auenzoar indigne cephalicam iubet scindi venam. Et firmatur: quoniam Rasis in Alman. & diuisionibus in elephantia præcipit partis oppositæ basilicam phlebotomari. Adhuc Garipontus construens passionarium ex serie Galeni epistola ad Glauconem Alexandrum Pauli, Theodori Prisciani ait. Si podagra fuerit calida & vnius pedis dolor fuerit magnus cum tumore, & rubore, viribus, & ætate permittentibus phlebotometur de brachio partis sanæ. Sana vero pars est illa quæ cōtradictoriæ opponitur infirmę, seu pedes dextri ad sinistram manum, & sinistri ad dextram. Rursus. Serapio in ægritudine podagrę phlebotomamus ex iūctura opposita pedi infirmo: hæc autem non est pedis sed manus, cum in eo præcipiatur saltem mox fieri phlebotomia, aut nequaquam cum attraheret magis, quàm euacuaret. Oppositio vero propria inter contradictoria reseruatur, cum omnis tandem reducatur ad illam, & simpliciter prolatum in potiori audiendum sit eius esse. tertio regiminis acutorū, sed dextri pedis ad sinistrum & contra est oppositio velut contradictionis.

Ca. 101 cir. prin. 1 Cap. 3. cir. princi.

Theisir. 2. tra. 7. c. 31 circa prin.

Li. 9. c. 93. Ca. 107

N

4. bre. ca. 24 cir. fin.

Adhuc. cura contrario simpliciter perficitur. Itaque & magis, & maxime eo, quòd si simpliciter ad simpliciter, & magis ad magis, & maxime ad maxime, topicorum secundo. vnde tertio. 22. Si podagra fuerit sanguinea, aut cum dominio sanguinis, oportet vt administres phlebotomiam ex parte contraria. Maior autem contrarietas extat etiam superius, & dextra simul ad sinistram ea, quæ tantum superioris & inferioris, hoc vero interuenit cum existente podagra in dextro pede phlebotometur ex manu sinistra, & in sinistro ex dextra. Non autem si in dextro ex dextra, uel in sinistro ex sinistra. Palin, Si corpus fuerit plectoricum non solum debetur euacuatio, siue attractio, verū etiam deriuatio, seu extractio per propinquiora: cum autem ente podagra in dextro pedū phlebotometur mox ex dextra, ac in sinistro ex sinistra: sicut secundario non poterit intercedere: cum phlebotomia ex eadem parte sciaticæ, aut saphenæ materiam exagitaret peramplius. Itaque podagrizante pedum dextro competit phlebotomia ex manu sinistra, & sinistro ex dextra.

Coll. 16. 1 post prin.

Coll. . ca 29. & 30. Tra. 2. ca. 7 post prin.

O

IN OPPOSITVM Almāsor. 9. Æger si dolet in dextro pede ex dextra manu: & si in sinistro ex sinistra est phlebotomandum. Adhuc. 13. de ingenio. Manu quidem male habente crura incidemus, vel scarificabimus, altero vero crure patiēte reliquū. vnde primo quarta. Et non oportet vt in duas diametros prolongationē facias, sed in vnam tantum, quæ sit diameter magis longinqua: vnde si materia fuerit in suprema partis dextræ, non est trahenda ad infimum sinistræ: immo ad infimū ipsius dextræ, quod amplius necessarioꝝ existit. Cuius quidem interuenit oppositum quando ex dextra manu phlebotomaꝰ podagrizante pede sinistro, aut ex sinistra dextro, cū diameter duplex intercidat, puta eius. quæ superius ad inferius & dextri ad sinistrum. Quare si apostema est in manu dextra, attrahatur sanguis ad manum sinistram: & contra, & si est in pede dextro, trahe sanguinem inferius ex latere, quod est in directo ipsius. Palin, ars imitaꝰ naturam, spontaneus autem fluxus naris dextræ laudaꝰ in hepatis apostemate. In eo autem qui splenetícus sinistræ. Oppositū autem vituperaꝰ differentia. 194.

Ca. 90. in princi. Di. 1. c. 1. ante med.

P

Ca. 1 post medium

Q Rursus. euacuationem expedit fieri per partē aptiorē eidem, talis vero est dextri per dextram. & sinistri per sinistram: cum communitas, seu cōuenientia sit intensior dextri ad dextrum: et sinistri ad sinistrum, ꝙ cōtra. Itaqꝫ phlebotomandum de manu dextra podagrizante pede dextro, & ex sinistra sinistro.

PROPTER PRIMVM quidem sciēdum: quòd podagra iuxta Viaticum est dolor calcanei, & plantæ pedis cum distensione nerui & pulsatione sui: ex prauis nascens humoribus ad calcaneum descendentibus. Hæc autem passio denominationem suscipit a pede velut chiragra. chir. i. manus denotaꝫ, & pleuresis a pleura costa. Ægritudines quoque sibi multipliciter vendicant nomina, differentia. 199. huius etiam passionis, & vniuersaliter doloris iuncturarum est considerare causam facientē: patientem ac instrumentalem. agentem vero duplicem vniuersalem præcedentem: & quæ talium, vt est regimē

Li. 6. c. 19 in princi.

prauum

A

prauum in sex rebus necessarijs & proprie in vino forti, subtili:inebrianti, & coitu,& retentio euacuationis consuete,ac catarri,& colicæ curatio, & intestinis vigoratis, quod superfluum iacitur in extrema, & quæ talium. Et particularem magis præsentem. Et hæc duplex complexio aut materia. prima quidē sicut totius natura vel partis principalis, & q̄druplex, seu octuplex simplex, vel composita calida, & frigida &c. materia quidē sicut sanguis singularis aut phlegmaticus, cholericus vel melancolicus, aut phlegma singulare, vel multitudo humoris crudi:& hic aut singularis, vel compositus ex phlegmate & cholera, sang. aliquid ex genere choleræ commista ventositate plurimum tamen euenit huiusmodi passio a phlegmate cum cholera, nā & cholera sui acumine mordicante naturam cum spiritibus & hu. currere incitat, & viam parat. Phlegma vero sui grauitate & lubricitate descendit in quæ a cholera præparata: & deinde a crudo humore: deinceps a sanguine:& deinde a cholera & melancolia raro. Rasis. & tertio. 22. Causam quidem patiētem dico membrum suscipiens propter debilitatem, vel complexionem malam impressam, & maxime frigidā, aut propter prauam constructionem ab initio, vel tempore acquisitam. Instrumentalem siquidem velut meatuum apertio, natura vel accidente ad quod motus superfluus,& proprie post comestionem aacuitas, raritas, balneum, strictura calciamenti,& huius accidentium operātur non parum, aptiores autem ut passiones incurrāt iuncturarum sunt ægritudinibus perplexi chronicis, & conualescentes, & proprie quorum cura fuit blandiens accidentium sedatiua q̄puera, & euacuatiua. Aptiora etiam tempora generationis sunt ver propter hu. motū, & autumnus eorum malitiā indigestione causantia:nam podagrica & maniacam uere & autumno mouentur, vt ad multum. aphorismorum sexta. Dolor quoq; multiplicatur in iuncturis, quia sunt plurimi laboris alijs corporis partibus, vnde attrahūt calefactæ: cū & naturaliter superfluitates ad eas demandentur phlegmaticæ humectationis gratia. Sunt & vacuæ suscipientes de leui, quod fluit complexionis, quia debilis frigidę, ac a fonte remotiores vitæ. Est etiam quando huiusmodi passio hæreditatur in semine. Et nosce, quòd sex extant differentiæ loci, penes quas phlebotomia regulatur:puta superius & inferius, ante & retro, dextra & sinistra, quæ aliquando incidunt simplices:nonnunquam vero compositæ, ceu cum duæ, aut tres si expediret in vna obseruarentur phlebotomia duæ, quòd vt si patiēte pede dextro minuas ex manu sinistra, & contra: tres autem non sic concidunt fortasse.

B

Lib de iuncturis. c. 1. Tra. 2 c. 5. post prin.

Apho. 55.

C

PROPTER SECVNDVM quidem sciendum, quòd aliqui simpliciter protulerunt, quòd podagrizante pede dextro phlebotomandum foret ex manuum sinistra:sinistro vero ex dextra:alteri vero velut his oppositi, quòd pede dextro patiente minuendum ex manu partis eius:sinistro vero ex sinistra:quorum vtrique fulciebātur cum alijs ex prioribus inductorum. Sed simplicis eorum sermonis defectus ex dicendorum monstrabitur cōsequenter.

D

IDEO PROPTER TERTIVM sciendum, q̄ huius veritas apparet nō parum ex ratiocinatis differētia. 197. nam corpus aut est plectoricum fortis virtutis, & ipsius ægritudo in principio principiante:& ita phlebotomandum est ex loco contradictorio, & non tantū cōtrario. Plectoria enim eget attractione cum euacuatione ad lōginqua, virtutem etiam plus debilitat in longinqua eductione:quare magis quę pedis, q̄ quæ manus imbecillitat phlebotomia. primo quarta. Quādo etiam materiam amplius fluit oportet in longinquiora deducere, quod in principio accidit passionis. Et firmatur per simile, quoniam in diuisionibus & Almansor in sciatica ex

Ca. 20. 9. fen.

caliditate præcipiat phlebotomia basilicæ lateris illius, & in apate testiculi calido phlebotomiā basilicę ex apostematis latere. Adhuc materia solum, quod quoniā eget extractione verum ipsa & attractione, quæ penes longinquam diuersitatem attenditur:in qua quidem non solum expectatur prima sanguinis eductio: verum etiam secundario, quæ conueniētius celebratur ex basilica partis infirmæ, cū ex ea quæ sanæ antecesserit minutio:si vero corpus non fuerit plectoricum, nec virtus ingens, nec morbus initians, tunc non contradictorie verum cōtrarie phlebotomādum, puta q̄ podagrizāte pede dextro, dextra minuenda est & econtrario: verū quia san. q̄ parum superabūdat in huiusmodi passione: cū potius feb. san. aut apoplexiam vel scissuram venæ, seu suffocationem induceret, quàm rarissime phlebotomandum extat contradictorie, cum etiam huiusmodi passio f̄m minus fiat ex san. indigesto in diuisionibus, quod & monstrāt priora opposita modo deducta.

E

Ca. 103. in me. & 101 in medio. Lib. 9. cap. 90. ver. f.

Ca. 103. in princi.

F

PROPTER QVARTVM quidem & si appareat ad primum dicendum, quòd sermo ille Rasis, aut est falsus, nam in pluribus librorū reperitur si est ex pede dextro, phlebotometur ex manu dextra, si in sinistro ex sinistra. Et concordat Alman. sermo in argutis præscriptis. Sunt autem aliqui librorum non quod veritatis continentes, vt si passio est in pede dextro phlebotometur in manu sinistra, & si est in pede sinistro ex manu dextra. Vel dicendum, q̄ si sermo verus extat præinductus suo audiendus est supposito modo. Ad aliud, quod de iuncturis adducitur dicendum, quòd plurimum continent, & dices oppositum puta si dolor fuerit in sinistro pede, debemus minuere de sinistra manu. Confirmatio autem interimitur tanq̄ non similis existens cum ex maiori q̄ plurimum plenitudine accidat elephantia quàm iuncturarū passio. Ad aliud dicendū, q̄ Gariponto apparuit ex inductis in tertio præmissorum, quid dicendum:in casu. n. & si rarissime potest tamen veritatem continere. Ad aliud dicendum. q̄ id verificatur in casu, ceu prætactū, q̄ phlebotomia perficiatur contradictorie, vel q̄ oppositum f̄m medicum accepit pro contrario iuxta cano. curatiuum per cōtrarium assignatum. Ad aliud quid dicendum per hoc visum. Adhuc non semper cura perficitur contrario immediate:uerum etiam aliquo simili differentia. 153. Cura etiam nō perficitur solum contrarietate veræ magis virtutis cōstantia. Ad aliud quid dicendū apparuit. Aut f̄m Zoar secundaretur de cephalica, aut ex basilica in parte seorsum a priori, vel ex eius ramorū aliquo. Ad ea quæ alterius partis iā ad primum, quid dicendum apparuit. Ad secundum dicendum: quòd sermo ille verificatur quando corpus non fuerit plectoricum omnino, cum ibidem scribatur materiei euacuatio, & ipsius de suo loco ad locum eradicatio: siue fiat attractione, quę ad longinquam diuersitatem, aut ad propinquam dignior harum existat quando in corpore nullo modo est alicuius materiæ repletio. Sed id quis refert tantum, scilicet dignior &c. ad euacuationē diuersitatis propinquæ, aut alius cū in corpore stomachi. videlicet, nullo modo, & reliqua. Quare dicendum contradictoriam euacuationem quàm rarissime fiendam, cum huius repletionem hic minime, aut rarissime fit dictum contingere. Ad aliud dicendum: quòd licet ars sit naturæ sequela: non tamen vt semper, differentia ostensum. 164. Ad aliud dicendum, q̄ non oportet semper dextrę ad dextram, aut sinistræ ad sinistrā fieri euacuationē: eo q̄ intensior sit communitas vel cōuenientia: quoniam tūc omnifariam per eandem foret euacuādum partem proportione interueniente maiori, vnde præcisum experitur quàm magis: cum fiat confluxus, & conspiratio per eundem etiam porum totius in totum, naturalium tertio.

G

H

Quæsita

1 Quæsita circa manualem actum.

DIFFERENTIA. CCVII.

QVOD NON omne vlcus egeat exiccatione ostenditur. Quoniam Rasis in continentis.14. Omne vlcus debet exiccari Ca.5.4.8. præter illud, quod fit ex contusione & distensione in carne quod oportet humectari, & calefieri, vt putrida in eo velociter fiat materia. vnde quarto, quarta. Omnia vlcera indigẽt Tra.3. c.2. in prin. exiccatione quadam præter facta ex contusione lacertorum & ipsorum contritione. Ista nanque indigent in primis, vt mollificentur, & humectentur. Adhuc quarto de ingenio, secundum Hippocratem. Omne vulnus nõ Ca. 5. post princ. oportet humefieri, ergo aliquod vlcus oportet humefieri: sed vlcus realiter est vulnus, non enim supra ipsum verius addit nisi quid plus vt putrefactionẽ. In Græco quoque scribitur vt apparebit elcos. Itidẽ. vlcus quãmultũ K eget incarnatione, consolidatione, et cicatrizatione, hæc autem per inuiscationem perficiũtur, inuiscatio vero causatur ab humido. vt secundo de ge. & cor. & meteo. ap- Colli. 3 re. c5 8 vsque ad. t... 16. & te. c.49. Te.c. 47. Ca.4. &c. paret quarto. Amp. in vlcere non est parua carnis deperditio quã regenerare oportet, cum curatio partem ad id in quo prius extitit deducat, sed caro generatur primitus a natura per frigiditatem & humiditatem. secũdo de ge. animalium: igitur, & secũdum artem per huiusmodi constituetur cum illius extet pedissequa. Eti. Si fiat vlcus in corpore sicco: & parte sicca, cum omnis cura perficiatur contrario: humectabitur non modicum. Et firmabitur, quando quis enim patitur perniones, seu scissuras calcaneorum mugas dictas ex mala complexione frigida & sicca velut accidit in gelu: opus fit calefactione, & multa humectatione: non autem exiccatione. Itaque quodlibet vlcus eget minima consolidatione.

L IN OPPOSITVM, quinto de inge. experimentum testatur & ratione firmatur: quoniam vna in curan- Ca.15. in fine. Ca.18. p^o princ. dis vlceribus est intentio. videlicet, desiccare. vnde primo quarta. Intentio in medicando ulcera, est exiccatio. Adhuc, in vlcere est debilitas partis eius, & caliditas, propter cursum materiæ cum spiritibus & hu. dolorem inducentibus non raro: cum hæc omnia materiam ad locum attrahant humidam mollem apparens febrium se- Ca. 11. ad medium, cundo. Vlcus itaque eget exiccante omne.

PROPTER PRIMVM vero sciẽdum, quod vlcus plerunque sumitur pro vulnere econtrario: nec puto eam realiter differre verum potius accedente. Pronũciatur enim vulnus plaga recens in corpore carnoso. Vlcus autem vulnus seu plaga putrefacta in eodem. Tempore enim subsequente in vulnere generatur putredo, quæ superius extat commune ad saniem seu pus, quæ est permutatio humi. putrescentium ad albedinem quandam, & leuitatem in qua naturæ calor tandem superat innaturalem. M C6. apho. 47. c6. viti. 2. techni Tra de vl. tre. c6. 17. post med. aphorismorum secunda, & prono. primo. cõtra. & hoc dicitur: quia putrescens aut est aquosum subtile cum calido virus dictum egens exiccatione maxime. Est enim virus humiditas subtilis horribilis qualitatis. Halyab. vel grossum terreum, puta sordes, seu marcor exiccatione, & abstersione indigens præcipue. Putredinis autem huius communiter dictę duplex existit causa: intrinseca, vel extrinseca, prima quidẽ principaliter est membri debilitas. Inde nanque aliæ partes eidem fortes superfluitates mittunt suas qua etiam eius non potens incorporare nutrimentum in putredinem transducitur, quam quidẽ naturæ humidi decursus, & calidi adiuuant cum dolore. Extrinseca uero est medicamen calidum & humidum superiacens parti cum reliquis forinsecis taliter narratis. Vulneris autem differentia præter alia eius prætacta plurima de ingenio. tertio practicis, et quarto quartis. est duplex. Quoddam nanque est simplex sicut illud, cui nihil aliud associatur præter naturam nisi cõtinui solutio: N ita vt in eo sit complexio minime alterata non indigens correctione cum modica sanie laudata. Reliquum vero compositum, & id aut ratione causæ, vel morbi, seu accidentis, ceu complexio praua superfluitates decurrentes in ipsum, quàm praue escara, superaddita caro: apostema, concauitas: sanguinis ex vasis in id effusio. Quod autem sit siccum, & quotiens dicitur, differentia ostendit decimaquinta.

PROPTER SECVNDVM vero sciendũ, quod in ista, vt apparebit cura indicatio maxime sumenda est ex Colli. ca. ... parte. Ideoque Thessali hæresis nullatenus suscipiens indicationem ab ea de inge. primo. sed vniuersalius a contrarietate tantum dicet non omne vlcus exiccandum, uerum quoddam humectandum, aliud vero exiccandum per eorum opposita, ceu aliqui moti in hoc ex præargutis: sed horum defectus dicendorum tertio monstrabitur aperte. O

PROPTER TERTIVM vero sciendum, quòd omne vlcus, ac etiam vulnus inquantum talia: id est vt sunt quædam imparis solutiones egent exiccatione: vt rei natura denuntiat. Indigẽt enim vnitione, quæ fieri non potest absque sanguinis ingrossatione, quæ perficitur siccitate. vnde de ingenio tertio. Vulnera, seu vlcera Cap.4 in med. in eo, quòd vlcera sunt desiccanda: & ideo vinum inquantum talia est medicamen omnium sublime. Dicit autem in eo, quòd vlcera, quoniam si fuerint propter cõtusionem, ea præcipit humectari. de ingenio quarto: vt Cap.5. in medio. indictum prius. vt autem id propateat est sciendum, quod cura quædam est immediata, cum medicamentum nullo interueniente interstitio in remotionem concidit morbi, vt aqua in fe. frigida, & vnitio in solutione continui; reliqua vero mediata: & per aliud quando frigida curat aqua thetanum repletionis, & scamonea fe. & vniuersaliter bono regimine natura omnem morbum roborata 14.3. apparens. Siccum igitur per se conuenit vlceri, ac P Colli. tra. 1 c6 ... & 1... in fin. etiam vulneri humidi per accidens, frigidum vero sicut aqua, ut nullatenus: ipsum enim mordax vlcerib^9. aphorismorum quinta. Sed contra. quarto quarta. Vlceri- Apho. 21 Tra. 3. c. 4. bus corrosiuis cum quibus non est putrefactio cõfert embrocatio cum aqua frigida & aqua pura plurima si fuerit caliditas. Dicendum, quòd huiusmodi vlceribus frigida competit vt erysipelæ puræ & fe. causonidæ, ceu visum differentia. 172. Non enim oppilatio ipsa contingit hic aut saniei detentio. Debet etiam aqua non modica embrocari. Noscis quoque ex huius differentia, quod contrarium sumitur communiter pro omni eo, quòd morbum expellit modo quocunque eo indifferenter in quolibet entium genere. vnde contrarietas vlceris, & uniuersaliter solutionis vndecunque accidat est vnitio, dicatur ergo, quòd si ulcus fuerit simplex, cum in eo maxime ratio seruetur ipsius omnifariam, & siccante indiget im- Q mediate, cum hic morbus sanatiuus existens, nisi quid interuenit, quod ipsius curationem diuertat. Quod firmatur: tum quidem per se inquantum in eo natura generis saluetur superioris putã separatio iuncturæ. Omnis autem huiusmodi, ut substantia rei denotat unitione proclamat ad sui prioris esse reductionem, huiusmodi autem efficitur exiccante sangui. in porum colligante condensante, tum etiam ratione saniei, quæ indiget exiccatione ac abstersione exiccans etiam partes insuper confortat poros oppilat: ne supfluitates in seipsum recipiat effundendas. Si vero vlcus fuerit siue vulnus compositum, quamuis ratione adiuncti ei quandoque immediatius competat humectatio. Mediate tamen & secundario sibi debetur inquantum vlcus, vt præmonstratum exiccatio. Interdum vero, & associatio & vlceri debetur exiccatio. aliquando vero vtrisque. Exemplum quidem primi sit ulcus complexione siccum, escarosum, durum,

A rum vt inde partes nequeant inuiscari cum id aliquo per ficiatur humido, tunc nãq; humectãte & remolliente fit opus. vñ. 4. de inge. Si in carne fuerit complexio corrupta, opus fit inuestigare vtrũ sit dura & sicca. si. n. ita fuerit, fomentetur aqua calida tpate, donec intumescens rubescat. Remota vero mala sicca cõplexione carne quæ qsi escarosa humectatione suaui placata: tunc instãdum cũ exiccantibus consequenter ceu natura expedit partis. vñ de inge. 3. Quorũlibet sunt compexiones attẽdendæ. Nã si complexio corpis extiterit sicca & mẽbra sicciora ceu ossa: colligationes & chordæ, opus est ipsorum materiã esse ci sicciorem. Si aũt cõplexio totius cũ membris fuerit humidior, expedit parũ medicina desiccatiua, cum partem oporteat quãq; per similia facere & obseruare. Si vero medium interueniat medicinam ẽt opus fit hmõi fore. pmo itidem. 4. Simr quoq; si vlcus fuerit cum attritiõe seu contusione prius humectandum & calefaciendum vt his sanies generetur, q̃ quod nocitiuum expellatur: deinde vero ad exiccandum redeatur. nisi. n. contusio uel attritio cessauerit vlcus sanari non poterit. Si vero quod vlceri associatur est cõcauitas aut caro superadiuncta uel uas scissum: san. in vlcus uel uulnus, pellẽs: opus fit exiccãte tpatiori: sed vt caro generetur deperdita, puta consolidante aut cicatrizante, indiget exiccatiori. Veruntñ in destruendo carnẽ additam, opus est siccitatem magis calidiati adiungere. In compescẽdo vero fluxum san. frigiditatem nisi oporteat qñq; hunc causticis compescere cicatrizatiuis. Paradigma vero tertij est apa. nam in principio indigetur auxilio vt repellatur quod currit ad vlcus, & obstruãtur pori atq; pars roboretur. In augmento vero fine & statu eget humectãte maturatiuo. In declinatione vero exiccatiuo calido admisto & tandem vltimo vniẽte exiccatiuo. Cura enim vlceris vt vlcus per exiccãtia fulcita est antea primitus vt dictum. Curationes aũt intermediæ ex natura C rerum euidenter apparent: cum hoc q̃ oẽ impediens vnitionem intermedium est suo amouendum contrario. id aũt est humidum aut siccũ. oportet igitur in medio qñq; exiccare ac humectare interdum. Ex quibus etiam apparet q̃ vlcus compositum difficilioris curationis est ual de simplici, cum pluribus egeat intentionibus curatiuis contrarijsq; non parum, & maxime cũ fuerit in parte nobiliori, aut multæ quantitatis vel malignitatis. Nosce quoq; vlcus simplex solum consolidatione indigere, cũ nulla in eo sit facta substantiæ deperditio, aut aliquid ei adiunctum quod medicamine perficitur. frigido in principio vt vniuersaliter sit dicere primi grad', & sicco principio secundi. Compositum autem & proprie cum carnis diminutione, productione, ac interdum calidis sufficienter & amplius siccis. Vlcus igitur omne indiget primitus vel consequenter exiccãte: quasi indigeat qualitatum dictarum gradualitate: sed cicatrizatio eget frigidis in primo, & siccis in fine secundi: & in tertio qñq;.

D PROPTER QVARTVM vero ad primum q̃d dicendum apparuit. Exceptum enim & concessum est, vlcera contusa & attrita humectari, vt quod fluit in partem maturetur. Vlcera enim sanari non possunt nisi sanies ostendatur matura: ceu se. humoralis nisi eius interueniat maturatio: & ideo dictum Aphor. 5. Curare saniẽ in vlcere magna certitudo ẽ securitatis. Impossibile nãq; in ipso sanie fiẽte fore periculosum vel molestum. Ad aliud dicendum, q̃ illa series Hippo. corrupta est a monacho: nec potest nisi extranee verificari valde. Ex Græco enim sic traduxit: vlcera vniuersa non oportet extendere sine vino. quod apparet ex eo quod additur ita causam docens inquit. Siccum enim vicinum est salubri: humidum vero non salubri. vnde quia vinum cum sui humiditate & maxime antiquum siccum est virtute, cum ipso remollire ac extendere oportet, & non siccũ aqua vel liquore alio: cum dictũ sit vulneribus seu vlceribus optimum medicamen existere. Aut dicendum, q̃ humidũ E vt visum qñq; confert in vlceribus ceu in sclirosis aqua calida hu. Ad aliud dicendum, q̃ caro generatur a calido & hu. relatione generationis ossis quod a calido generatur assatiuo tanq; tegula in fornace de generatione animalium. 2. Respectu vero pinguedinis generatur a ca. & hu. primo prima. Ad aliud dicendũ, q̃ inuiscatio quę debetur vlceribus licet materialiter sit in humido: formaliter tamen cõsurgit ex ipsius exiccatione. Qñ enim san. est hu. currens immediate continuatur & inuiscatur adhærens siccitate. Ad aliud dicendum, q̃ in cura solutionis continui aliter se habet q̃ quæ complexionis malæ. Illam enim per cõtrarium qualitatum oportet curare omnifariam: obseruata tñ vt possibile naturali complexione. ita vt cholericus causonizans minus egeat extinguentibusq̃ phlegmaticus. dña, 174. hanc autem per simile vt rõne naturalis complexionis ac substantiæ. Oportet enim tale quale fuit deperditum restaurare. huius aũt est F substantia san. desiccata. Opus igitur erit desiccatiuis: s̃m plus tñ aut minus prout fuerit membrum cum eius complexione istius modi aut alterius. vñ. 3. de inge. Si duo vlcera seu vulnera sint æqua humiditate: vnu; tñ eorum in humido corpore: & alterum in sicco extet: quod quidem in sicco expedit sicciorib' adiuuari. quod vero in humido cum minus siccantibus subueniri: hoc tñ s̃m diuersitatem siccitatis & humiditatis ipsorum fieri oportet. nam carnem in vlceribus creatam similem necesse generari deperditę. quare si sicca fuerit, expedit amplius desiccare ulcus aut vulnus. Si autem humida, opus fit medicamine minus exiccante. De pernionibus dico & huius vlceribus siccioribus vt apparuit q̃ cura mediata prius oporteat humectare & remollire vt dictum per calidam: cõsequenter autem & mediate desiccare. Quòd si dicatur curam non esse per contrarium. Respõdeo, q̃ est contrarium susceptum modo quocunq;. In vlcere nãq; solutio G inerat, cuius contrarium est vnitio quę inducitur. licet. n. per similia prius partis introducatur, tãdem contrarium occurrit, puta counitio siccãtibus proportionabilibus parti & complexioni vlceris causata.

DIFFERENTIA. CCVIII.

QVOD cauterium potentiale sit laudabilius actuali videtur: qm̃ melior medicorum est qui potest curare vlcera mala fraudulenta corrodentia cum medicinis quas ponit, & faciũt id quod facit incisio cum ferro, aut cauterium cu; igne. In hoc nãq; apparet operatio prudentis super imprudentem. Haly. cauterium autem potentiale conficitur ex medicinis. In actuali autem permiscetur ignis metallo alicui. Am- H plius Damascenus in apho. Potens curare cũ diæta sine medicinis prospera inueniet. Vnde Haly. Melior est medicatio facta cum cibis medicatione quæ fit cum medicina, sed sicut se habet diæta ad medicinam seu potionem: ita se habet potio ad chirurgiam. Si ergo prosperabitur curans diæta sine medicina: prosperabitur etiam sanans potione absq; chirurgia. Rursus illud est deterius cauterium quod repentiniorem causat immutationem. Natura enim repentinas non sustinet alterationes. sed cauterium actuale repentiniorem causat immutationem propter ignis actualitatem intensam. Non autem potentiale cum oporteat paulatim quod est in potentia in actum reduci ex affectione quadam portitoris ipsius ad corpus.

Palin, id medicamen cuius compositio minus lædit partes, magis est eligendum, tale quidem est cauterium potentiale: cum in molle magis imprimat corpus: non autem sic in siccum durum, ut neruosa & ossuosa. Actuale vero plus hoc potest imprimere in omnẽ partẽ visui. Adhuc Gal. in plerisq; locis nos docet eligere ta

ca. 2. spa.
ca. 7. in. s.
cap. 17. in medio.
C 6. apho. 23 cir. pn.
Ca. 4. 4. s. Doc. 5. ca. singu. 7. s.
Cap. 3. ad medium.
3. techni cõ. 128. i s.
Apho. 59 3 techni cõ. 169. iuxta finem.

I lia secundum virtutem seu potentiam sicut per formam aut essentialiter. Respuere vero talia secūdum actum vel per accidens vt per sensum vel apparētiam. sed cauteriū potentiale locatur in primo: actuale vero in secundo.

Vt.3. techni 1. c6.87

Eti, per id cauterium melior fit operatio quod magis complexioni proportionatur humanæ: cum contraria sint summe adinuicem corruptiua. talis quidem est natura potentialis cauterij, cum illa sit gradualis: non autem quæ actualiter. Eius enim est caliditas ignea in summo. Cauterium itaq; potentiale præfertur actuali.

IN OPPOSITVM Albuc. in chirurgię principio extollens cauterium actuale vt monstrabitur quę magis supra potētiale. Adhuc illud cauterium est potius eligendum in quo perfectius omnis reperitur cauterizationis vtilitas. huiusmodi vero est actuale. vnde, 9. prac. In coquendi cura necessaria est desiccatio vt qualis piperis & euforbij, & adustio, vt qualis calcis & floris æris. Quod

Ca.68

K autem vtrunq; in complementi adiuuat fine, ex ignis est combustione quod cauterium est actuale, alterum vero vtrunq; potentiale est. Est igitur cauterium actuale eligendum supra potentiale.

PROPTER PRIMVM sciendum quid sit cauterium: quid potentiale cauterium: quidq; actuale, & diuersitas eorundem: deinceps quibus conueniat complexionibus & quibus non, & tandem in quo tempore plenius expediat cauterizare. Gratia siquidem prioris sciendū primo quarta. cauterium esse medicamē valde nobile iuuans ad prohibēdum ne corruptio spargatur, & ad confortandum membrum cuius complexionem volumus rectificare, & ad resoluendū materias corruptas in membro retentas, & ad constringendum san. fluxum. & hæc quidem cauterij notificatio per quatuor eius iuuamenta cum genere ipsius data præcipue cōpetit cauterio actuali quod apparet per. A. mox comparātem cauterium ferri

Ca.19. in principio,

L cauterio auri, & nullum sermonem tāgentem de cauterio potentiali. Est autem cauterium potentiale quod ex medicinis fit adustiuis seu causticis ca. & sic. in quarto maxime gradu. Hæ nanq; corpori applicatæ & calore affectæ naturæ, de potentia consurgunt in actum. Quarum cauterium diuersificatur ratione substantiæ qualitatis similiter & quantitatis. Substantiæ quidem: quoniā aliud in substantia dura sicca: sicut arsenicum sublimatū: calx, viride æris, & similia. Aliud autem in substātia liquida, vt aqua salis nitri: arsenici & talium per distillationē præparati. Est & aliud in substantia media sicut ex his constructum medijs extremis vt cum sapone: herbis contusis, ceu flammula: tapsi a: gummi ruthæ acrestis: apio ranino, & risus, & talib9. Cauterium quoq; actuale est illud in quod caliditas ignis actu imprimitur: cui9 materia est metallum, vt aurum vel ferrum, & aliqui modernorum tetigerunt argentum & auricalcum. De conuenientia

M cauterij in complexionibus testatur Albu. illud naturaliter omni conferre complexioni, quę cum materia fuerit & absq; materia. complexiōe uero ca. & sic. sine materia minime conuenit & proprie potentiale, ita vt principaliter cauterium conueniat complexioni fri. & hu. cū hu. vitio & sine illo: cum dictum sit ipsum complexionem membri alterare: & materias in ipso retentas resoluere. alteratio vero in passione & passibili solum locatur qualitate, & omnis etiam actio perficitur contrario. Virtus enim cauterij est calefacere & desiccare. deinde conuenit complexioni frigidæ simplici & humidæ, deinceps ca. hu. & proprie materiali, & deinde fri. & siccæ. De ca. quoq; siue hu. & sic. videtur esse dubitatio non parua, cū dictum sit cauterium complexione; membri alterare qđ cōtrario efficitur. propter quod quidam posuere huic nō conuenire cauterium complexioni: cum hæc conueniat cum ignis natura: sed alij protulerunt sibi etiam conueniri eo q; licet sit complexio hominis aliqua ca. & sic. ipsa

N tamen est fri. & hu. cōparatione cauterij & ꝓprie actualis. Ista quidem fortassis ratiocinatio non est exquisita intelligenti: cum oporteat curationem per oppositum occurrere in eodem gradu. sentit tamē Albu. hic cauterium conferre: sicut inuentum esse testatur emperia nō parum ab ipso: oportet tamen hoc operantem fore probum & exercitatum in actione cauterij vltime. Opus est etiā scire ipsi diuersitatem complexionum hominum dispositiones ægritudinum: causas accidētia & spatia temporis ipsarum: ita vt cauterium cadere faciat in actionem in materiam egentem resolutione: non autem in complexionē & naturam taliter vt consurgat inde nocumentum, licet enim cauterium iuuamenta operetur prędicta: non tamē omnia simul: sed aliquando plura: interdum vero vnū. Hæc autem omnia interdum magis verificantur de cauterio actuali quàm primo. Illud enim proprie non conuenit nisi in complexione fri. & hu. & præcipue cum materia propter nocumenta dicenda quę ipsi occurrūt plus

O quę cauteria actuali. Tempus vero cauterij duplex existit: vnum quidem quod ad tempora relatum: continentis. aliud vero ad ipsum quod medetur configuratur corpus. De primo quidam discordati sunt chirurgici. Quidam nanq; dicunt in vere solum competere cauterium, cum tunc complexiones alterentur & humores moueantur. Alij vero de quorum numero Albu. dicunt cauteriū omni competere tempore: propter quod nocumētum accidens propter tempus tollitur cauterij iuuamento: maxime si cauterium expetitur propter dolorem festinum virtutem prosternentem omnino vel fluxum san. & pręcipue ex arteria. Hæc autem ambiguitas satis potest clarescere primo quarta. Sicut enim in phlebothomia dupli cem distinguis horam, scilicet electam & necessariam: ita in purgatione & cauterio ac vniuersaliter in omni opere medicinæ duplex tempus tunc obseruandum. Sic igitur

ca. 10. in f.

P tempus electum vniuersale est ver & particulare alia, ita tamen vt post ver sequatur autumnus in bonitate & deinde hyems, & postea æstas. Tempus autem relatum ad corpus est: quia oportet cauterium fieri post purgationē corporis sufficientem vniuersalem & particularem: ne ipsius dolore hu. agitati concurrant ad locum. Debet nanque fieri post medicamina plurima non conferentia ita vt dicatur cauterium a quibusdam vltimum medicinæ subsidium.

PROPTER SECVNDVM sciēdum est, aliquos absolutius elegisse cauterium potētiale super actuale, moti ex repentino dolore quem inducit. Similiter eo q; quis ipsum abhorret magis potentiali. Hæc autem positio stare non potest sicut ostēditur in tertio propositorum, nec motiuum vniuersaliter arguit: sed particulariter cum casu in quo interdum cauterium actuale est concedere potentiali. Sunt & alij circa cauterium errantes sicut vul-

Q gares & stolidi chirurgicorum, & putant ægritudinem cauterio sanatam nunq; subuersionem habituram: hoc autem non est: cum possit recidiuari occasione rerum naturalium, aut non naturalium, vel præter naturam existentium. Silr est ipsorꝫ sermo q; cauterium postremu; sit medicinæ subsidiū: qui tn̄ sanu; potest habere intellectū: ipso nāq; vtimur qn̄ videmus aliorꝫ plura non cōferre. primo nāq; corpus regendū diæta: & potione: demū autem chirurgia sub qua cauterium relocatur. Si tamen velit ad hoc referre ut quod post ipsum alium non conferat medicamen: iam dictum est id falsificari: cum alia sit medicina fm dispositionem futuram necessaria pleraq;.

PROPTER TERTIVM quidē sciēdum, simplr cauteriū actuale ꝑeligendum esse potentiali: qm̄ vt ostensum actuale conuenit fere omni complexioni. non autē potentiale sed frigidæ magis & hu. & proprie cum materia & in tpe tpato ac corpore fortiori. Adhuc vtilitates quibus cauterium describit diligenter consideranti magis

A gis adaptantur cauterio actuali quàm potentiali. Palin, cauterium potentiale penetrans plus lædit principalia membrorum q̃ actuale, et maxime qñ fuerit illis propinquum. Rursus cauterium potentiale & maxime liquidũ postq̃ impressum fuerit non remanet in nostra potestate sicut cauterium actuale: quod autem tale, deterius existit. Simile nanq; videtur de cauterio potentiali & actuali sicut de pharmacia & phlebothomia: nam in phlebothomia nihil penitus cadit timoris: in pharmacia vero interuenit grandis. dr̃ia. 166. in complexione æquali & diuersa. Itidem illud cauterium quod non solum peruenit ad locum cauterizãdum, sed & sana & colliquat, lędit membra, & dolorem diuturnionem præstat: faciẽs fortasse accrescere ignem in membris difficilis sanatiõis, & interitũ deterius est illo qui locum non transcẽdit infirmum: neq; alia lędens mẽbra. Primum vero ut dictum est cauteriũ potentiale: secundum vero actuale. Potentiale nãq; paulatine

B deductum de potentia in actum ebullitione; inducens in spiritibus & hu. facit ipsos dolore ad locum currere non minus q̃ exiccet multotiens: a quibus fumi eijciuntur horridi ad cor ipsum inflammantes & in se. cadere facientes: & merito quia putrefaciendo agit. 5. &. 3. phar. vnde Gal. 5. phar. de medicinis vehementer ca. & sic. testatur similem dolorem cauterio & longiorem actũ inducere: & ad hoc non parum temporis prolixitas ipsius operatur. Cauterium vero actuale non hæc inducit, cum sit simplex ẽm Albu. sitq; eius dolor citissime quiescens subtilitate sua & substãtiæ bonitate nisi multum superfluxerit. Sed locus huius cauterio potẽtiali cauteriçandus, debilis non poterit violẽtiam cauterij tolerare quin ad interiora perferatur mẽbra, quod est periculosum valde, & proprie qñ membris nobilioribus fuerit propinquum. Igitur cauterium actuale præferendum amplius potentiali. Interdum quidam sunt pusillanimes abhorrentes ac fortiter formidantes cauterium actuale vt dictũ

C de bezel: dr̃ia. 199. eligẽtes ab hoc potẽtiale magis actuali, eo q; illis videatur illud vehementiorem dolorem inducere: quod tamen non extat vsq; verum: licet enim intẽ intensiue vehementior esset. vnde. 3. 15. Si spleneticus nõ tolerat ignem, administrentur cauteria ex medicinis. iuxta illud quarti de inge. Quidam incisionem carnis nolentes longo volunt tempore curari; dolor celeriter tamen transit, sed extensiue maiorem inducit potẽtiali: cũ actio ipsius longiori tempore mensuretur putrefaciendo partes. aliquando etiam sunt loca carnosa fistulosa orificiũ habentes angustum & profundum latum: ad quæ non posset cauterium actuale sine grandi læsione circunstantium partium pertingere. Interdum etiam administratur potentiale quando timemus neruorum læsionem aut venarum. potentiale nanque debite constructum minus hos lædit.

D PROPTER QVARTVM vero. ad primum dicendum, q; illæ medicinæ non sunt causticæ: sed potius mundificatiuæ: abstersiuæ, ac leuiter exiccatiuæ: & diætę debitæ ac euacuationis ordinatio. si dicantur facere illud quod faciunt incisio & cauterium cum igne hoc per media est q̃ plurima. Non enim omnis repletio: neq; omnis complexionis malitia suo curatur contrario: vel q; talia si sint caustica non debent sub secundo medicinæ instrõ locari: verum cum tertio cum chirurgiæ sit incidere suere & coquere. Ad aliud dicendum est similiter. Caustica enim hmõi non debent sub potione: sed manuali operatione locari. Ad aliud dicendum, q; repentina immutatio quæ cadit in dispositionem & in suam causam nõ nocet, verum confert: quæ autem in naturam plurimum lædit, & præcipue cum quo naturale aut habituatum destruit. Cadit autem cauterium actuale in rem pręter naturam si debite administretur & non in naturã: quod ex eius celeriter ostenditur effectu. Ad aliud dicendũ, q; in tali

E conceditur aliqñ casu cauterium, vt ostensum est potentiale. Ad aliud dicendum, q; Gal. nõ spernit omnino talia ẽm actum qñ sua actuali essentia possunt effectũ inducere, quale cauteriũ est actuale: sed quia in plerisq; sunt deceptiua, cum eorum præincepta non permaneat actio sed potius superueniat cõtraria: sicut apparet in aqua calida, quæ licet incipiat calefacere, infrigidat deinceps & resurgit deinde priori infrigidatione uehemẽtiore. Ad aliud dicendum, q; licet cauterium potentiale videatur plus proportionari corporis cõplexioni q̃ actuale propter eius diuturnam moram in parte: sed ob accidentia ostensa quæ inducit maius nocumentum causat cauterio actuali. Actuale enim modicum moratur in parte nõ lædens circunstantia vt declaratum uelut potentiale. Opiũ nanq; licet plus proportionetur complexioni humanæ q̃ aqua: cum sit compositum graduale, illa vero in summo frigiditatis: magis tñ infrigidat ea & lædit: non enim

F simplex. sic agit in compositis: ceu compositu; Isaac: est etiam ipsius actio simplex. Aut etiam licet magis immutet cauterium actuale mox, non tñ postea vt potentiale.

GRatia siquidem huius quæsiti monstratur q; cauteriorum actualium laudabilius sit factum cum ferro eo q; cũ auro: qm̃ in cauterio & proprie actuali queritur: vt apparuit exiccatio & adustio: sed hoc magis in eo q; ferri reperitur q̃ auri: cum ipsum sit etiam in se siccius & subiectum est cõpactius in quo ignis suscepta impressio fortius poterit operari q̃ in auro ipressio. Adhuc, aurum metallorum solum nõ ignitur meteo. 3. Cauterium autem oportet esse ignitum. Eti, ex illa materia laudabilius est cauterium in qua melius possumus actionem ignis commensurare q̃ in reliqua. hmõi vero est ferrum: qm̃ aurum cum sit coloris subrussi ignei, non apparet quando sufficienter est calidum: ceu ostenditur in ferro colore participãte fere subalbido. Amp. aurum est

G corpus minus dẽsatum compactum ferro: ita q; si superficie calescat, dissoluitur & cedit in laminas. quare artifex cadit in occupationem inde. Si autem modicum caluerit ante completam cauterizationis infrigidatur actionem: quo periculum potest consequi non modicum vt doloris & escaræ: quod in ferro non accidit. Rursus. Marti ẽm Astrologos actus attribuitur medicinæ chirugicisq; præcipue. Ferrum vero vt videbitur est hmõi. itaq; cauterium ferri, cauterio præponendum est auri.

IN OPPOSITVM primo quidem quarta. Res melior qua cauterium fit est aurum. vnde. 2. 2. Melius cauterium & velocius sanabile est quod fit cum cauterio auri: quod etiam contestatur: quia quando cauterizatur cum cauterio auri non facit vesicas cauterizatio ipsius & est melioris curationis. Palin, ex illo elegantius fit cauterium quod magis propinquum est complexioni humanæ: quod etiam minus incutit nocumentum citiusq; curatur: sed hoc est cauterium aureum, non autem ferreum.

H Quod firmatur: quia aurum est temperatũ complexioni humanæ proportionatum: ferreum vero sufficienter frigidum & siccum fortassis. non enim satis exprimitur in actiuis qualitatibus ipsius natura. Post etiam cauterizationem cum auro non sequuntur vesicæ & pustulæ sicut cum ferro: neq; sanies in membro cauterizato. Est etiam velocioris cõsolidationis & pulchrioris cicatrizationis propter auri temperiem & operationis ipsius qualitatẽ.

Eti, proble. 1. propter quid siquis ęre incidatur facilius sanatur q̃ ferro. incisio autem & cauterizatio proportionantur. Æs autem vt substantia ostendit & color auro amplius propinquat quàm ferro. Adhuc, illud cauterium cuius materia est nobilior magisq; proportionatur vitæ, nobilius est: huiusmodi vero est aurũ & non ferrũ, cũ ipsum sit solum quod vitæ fontale p̃dicatur exordiũ.

Dist. 4. c. 2 Cõsil. dist. 4. cap. 3. in medio. Vbi supra immediate.

Tra. 1. c. 7 versus fi. Ca. 2. post principiũ.

In dig. vl̃ bus hõne. 11. as me.

In fine.

Ca 29. cir. prin. Cap. 79

proble. 34

A tapsia: quia mediæ vtroq; modo, sed vnum alteratiuorũ leuium vel grauium aut mediorum poterit alijs adiungi calidis entibus cunctis. Palin, si natura potest ex simplicibus elementis solutiuum construere: multo amplius hoc ea valebit arti coniuncta: sed illud euenit cum alteratiua simplicia entia naturæ per artem demum conciliata pondere copulant debito. Itaq; ex alteratiuis simpliciter potest solutiuum consurgere.

IN OPPOSITVM quia theriace: metridatũ: anacardinum & similia: cum sint quàm calida debiteq; constructa: & maxime theriace omni modo essent solutiua.

Itidem. quæ sequestrantur ex opposito vnum nõ concidit in reliquum: cum vna species non iuuet reliquam adesse: sed alteratiuum & solutiuum: vt videbitur distinguuntur ex aduerso. Rursus. nihil vltra suam speciem potest. Potentia vero alteratiui est alterare. solutiui autem ad se trahere. Non igitur ex alteratiuis potest solutiuum conflari.

B PROPTER PRIMVM quidem sciendũ, q; quid sit medicina quidq; solutiua. differentia. 136. & 141. innotuit. Solutiuum etenim seu laxatiuum hic audio medicinam sufficienter calidam attractiuam a virtute speciem consequente quam respicit secundum debitum aspectum ad orbem. 72. quæ proprie dicitur secundũ Hippo. pharmacia: sed alteratiuarum qualitate prima. vel secunda elementari agentium quædam uentrem concitant: aut quia leniũt naturam vt membrorũ superficies remolliẽdo ceu cassiafistula: violæ & huiusmodi: vel materiam lubricã reddendo sicut gummi prunorũ & psilij mucilago, aut eius caliditate subtili in poros penetrando & humidum abstergendo quòd in his, & per consequens fluxum causando. Omnis enim medicina abstersiua essentialiter lenit naturam, licet in ea non sit virtus solutiua: secundi primo. vel eius acumine: ceu euforbium: licet alij hoc ponãt magis dissoluere. Quædam nanq; medicaminum laxãt sui ponticitate vt myrabolani, alia soluendo: sicut salsa & dulcia, alia acuitate ceu euforbium: alia viscositate vt medullæ: nonnulla virtute attrahendi humores illi consonos, vt scamonea ru. a partibus choleram pra. 2. & de hac innotuit materia differentia. 141. [Cap. 4. ad medium.] C

PROPTER SECVNDVM vero sciẽdum, q; aliqui moti ex argutis concesserunt alteratiua prætacta solutiuum posse conflare cum debita proportione & mensura: quod declarare nituntur: quoniam æris ærugo in vulneribus carnem non generat: eo quòd sanguinem ad locum peruenientem exiccat, & carnem mordicat saná & corrodit: neq; cera cum oleo cum sanguinem in carnem non condenset: verum potius putrefaciat & corrumpat, mixta tamen simul concreant carnem. de inge. 3. Sic igit in proposito ex alteratiuis non solutiuis conficitur solutiuum. Sed quòd eorum positio stare non possit cum motiuis prioribus. 3. ac. 4. dicẽdorum apparebit. neq; valet simile quod inducitur de cera & oleo & æris erugine, cuius eis inuicem coniunctis nihil vltra qualitatem consurgat actiuum. prius eni; vnumquodq; improportionale existebat in carnis generatione. In proposito vero expetitur aliquid consurgere specie differens vt videbitur à priori. [Ca. re. in principio.] [ca. 2. ſ me. & 6. myamir. ca. 3. in ſi.] D

PROPTER TERTIVM vero sciẽdum, q; ex medicinis alteratiuis non potest pharmacia cõsurgere: quoniam sicut se habet ad productionem, ita ad actum. Nã similis est dispositio rei in entitate & operatione. 2. meta. sed solutiuum supra compositionem simpliciu; id componentium uirtute bonæ complexionis alterantis & decoquentis ea secundum aspectum talem aut hmõi ad orbem expetit: cuius vigore aliam suscipit formam priori corrupta, quam uirtus attractionis consequitur propria. Calidum etiã requiritur cœleste, quod in simplicibus amplius reperitur primis: non autem sic in secundis. Ipsum enim est omnis generationis causa. differentia. 48. In alteratiuis autem vt ita solum prius adueniens misti forma cum complexione reperitur, & proprie in frigidis, in quibus uirtutes nisi fuerint, viuentia non reperiũtur specifice hæc differentia nota. 71. Adhuc huiusmodi proprietas solutionis si surgeret ex alteratiuis, iam ars formam induceret naturalem. id autem non potest, quia ipsa debilior est natura, nec consequitur eam: licet multum laboret. A. meteo. 4. Formæ similiter artificiales sunt accidentia. [E] [T. c. 4] E

Quòd si dicas. Ars non facit hanc nisi initiatiue simplicia inuicem applicãdo, tunc enim uirtute complexionis agunt secundę. Dicendum id non valere, tum propter improportionem ut tactum ad orbem & calidũ cœlestetum etiam quoniã quis sapientia debita mensura & pondere non ualet ad id peruenire, cũ non possimus pertingere ad id quod certum. 153. Palin, si deberet per artem solutiuum ex huiusmodi componi simplicib⁹, oporteret ea vsq; in materiam redigi primam. Sic enim ponitur aliquid generari, cum hoc totum permutetur in hoc totum: primo de ge. & c. ad ilem uero peruenire non potest nisi mistio præcesserit vera quo ad intellectum & non apparens sensibilis: talis enim quæ simplicium solum primorum commistio: eodem de ge. elementorum exordio: sed ars non ualet ad hanc pertingere, cum sit Dei & naturæ. differentia. 178. sed ad alteram incertam & apparentem. Itidem: quòd differẽtia specifica aliquo tollatur ingenio ego non credo possibile: & ideo sciant artifices alchimiæ species vere permutari nõ posse. 4. meta. A. Ipsum vero & modus tolleretur, species q; permutaret ingenio, si ex alteratiuis posset aliquod consurgere solutiuum: cum id vigore constitueretur artis. Non igitur potest ex alteratiuis solum solutiuum conflari. [De Ii dfia 12. in pn. & dfia. 84 arg. 4. post me. & differentia. 178. in ar.] [F] [T. c. 10 & 13] [Coll. tex. com. 11]

PROPTER QVARTVM vero. quid ad primũ dicendum, q; illa non est series Dios. sed adiecta. tũ quia solum proponit tres species arthemisiæ. tunc. n. essent. 4. tum quoniam illam superadditam nõ scribit sicut alias: & ut moris est illius in omnibus: plurima enim sunt apocripha in eo & proprie in translatione alphabetica: non sic autem in illa quæ. 5. distinguitur libris radicali. Aut licet assumens purgetur ut præmittitur: non tamen huiusmodi purgatio est per solutiuum: verũ lenitio: quod ostẽdit ei oxymel commistum, sua nanq; incisione & acumine habet vẽtrem aliqualiter incitare ad quod adiuuat quod subditur in ita cœnato. Ad aliud q; illæ pillulæ cũ sint speciebus alefanginæ calidis acutis, occurraturq; materiæ phlegmaticæ viscosæ colicę causatiuę, earum caliditate agitatur ipsa eliquatur & dissoluitur acumine sensibiliter ut expellat morsa cõsurgit natura, quod & antea concessum, non autem q; ex his confletur solutiuum alterum: quod indicatur ita in techni. euacuatur autem a calidis sufficienter pharmacijs: inuenit etiam naturam apparatam. aliqua enim medicina fluxum inducit aut cõstringit secundum q; fuerit suscipiens dispositum. vnde. 2. secundo basilicon constringit, q; si hu. inuenit præparatũ soluitur, sed mirãdum quomodo dosis adeo parua: vt. 3. scilicet id potest operari. unde fortassis cecidit corruptio in scriptura: vel numerus multiplicabitur tunc ipsius. [G] [Lib. 3. te. c6. 196] [H] [c. 105. i ſi.]

Ad aliud dicendũ q; Gal. per ca. sufficiẽter pharmaca non audiuit solutiua sed potius alteratiua secundũ Commen. vehementer ca. & hu. ad cutim attrahẽtia in vaporem dissoluentia: quæ tandem resoluũtur in aerem & proprie cum subtilis extiterit: quod apparet ex eo quod subditur: purgationibus per quas solutiua intelligit & clysteribus, & sudoribus, ac vomitibus. quinq; enim euacuationis modos tetigit: nec pharmacum hic sumitur pro solutiuo: Hippo. more: sed cõiter pro alteratiuo magis.

Ad aliud dicendum, q; licet ca. alteratiuis adsit nõ potest virtus solutionis adesse: vt ostẽsum. Coadiuuat enim

I tum principali attractiuo: per se autem sufficiens non extat neq; valet approbatio eo q per theriacen non datur virtus conculcatiua: sed potius ad aliquam ea pertingi similis.178. neq; id est simile: quoniam plus distat alteratiuum a solutiuo quàm simplicia construentia theriacen a virtute quæ æstimat inde consequi propria, cum vtraq; ei⁹ sit naturæ alteratiuæ magis. Adhuc huiusmodi virtus theriaces post.10.aut.20.consurgit annos.178. Medicamen vero alteratiuum tanto non potest tempore durare vt electuarium: trocisci aut pillulæ. differentia vltima: nisi in eo opium & frigida ponerentur huiusmodi. Ea uero virtutem solutionis impedirent. Ad confirmationem vero dicendum, q metallum non potest fieri per artem & in aliud vt tactum transmutari: cum ars solum faciat per mutationem in accidentibus: non autem in substantia, vel fortassis si possibile id ignotum. vnde Commen.3. de anima. Dicitur de multis artificijs quòd uidentur esse possibilia: sed sunt causarum ignotarum: ut verbi

K Cõ.36. p⁹ medium, gratia. Alchimia & si constituatur forsitan hoc amplius esset per accidens & inspiratione diuina quàm artis sapientia: vt dictum de proprietate theriaces differẽtia.121. Non enim ars potest peruenire: vt agens in materiam cũ tempore sciat ita proportionari vt inde nouũ constituat metallum. Quod si apparenter videatur, id erit quia ars fallaciam ipsius quoquo ingenio nequit detegere sed natura. vnde aurum seu argentum arte cõstructum vim nõ puto habere cor vt aliud natura productum confortãdi: licet nequeat quis eius fallaciam secundum artem ostendere. fideles mihi tamen experti dicunt argentum decoctione per artem fieri verum, non videtur tamen apparenter lucrari probationibus omnibus quibus vtunt experum. Eti, non est etiam consimile, quoniam vnũ metallorum magis conuenit cum alio: cum sit amplius alterabile, passibile, materiæq; ppinquius, q medicinæ terræ nascẽtium, aut animalium: Extat enim formalior minusq; passiua, & ideo magis distincta vna à reliqua. Qd⁹

L volunt alchimistæ dicentes omnia metalla in vna materia liquabili propinqua conuenire nunq esse ad alterius relatiuum velut æreum corpus quod depuratione deducunt in metallum nobilius & contra, ceu corpora per regimen & medicinam animalis adipiscuntur sanitatem. De scorpionum aut apum generatione vel vniuersaliter vermium quorumcunq; non est simile, cũ oporteat materiam ex qua generantur ea putrescere et ad materiam reuerti primam: quod hic non euenit, quod quidem posset fieri si alteratiua calida acuta putrescerent: ad elemẽta & materiam se conuertendo primam. Ad aliud quid dicendum, differentia visum.6. Ad aliud dicendum, q natura potest ex simplicibus elementis solutiuum generare: cum ea sit materia generationis ppria, in quibus calidum magis cœleste generatiuum, non autem ex simplici

M cibus compositis etiam cum arte: cum non sit materia ex qua natura possit aliquid operari eis permanẽtibus actu verum ars tantum modo.

DIFFERENTIA. CCX.

Q VOD composita plus perdurent simplicibus ostẽditur: quoniam theriace est medicina compositior cęteris, vltra etiam triginta iuuenescens annos, secundum tamẽ regionum diuersitatem vt tactum differentia.178. Nullum autem simplicium vltra hos positum est permanere. Adhuc cum res operetur vt habet esse. Similis nãq; est dispositio rei in entitate

T.c.4 actu & veritate vt apparet metaph.2. sed composita fortius agunt q simplicia: sicut visum differentia.143. quare fortius habet esse. Rursus cu; ars imitetur naturam: vt accidit in natura: sic & in arte: sed in his quæ naturæ perdurabilia sunt composita vt generata q semina vel sperN mata ex quibus vt apparet producuntur. Eti. virtus vnitior, fortior est: ac permanẽtior per cõsequens, quàm diuisa multiplicata. Durabiliora itaq; sunt composita simplicibus.

IN OPPOSITVM quoniam.2.cañ. scamoneę uirtus perdurat vsq; ad.30. annos: duo etiã hellebori ut al. & ni. longiori permanent tempore: & ideo excipiuntur ab herbis quæ vltra.2. aut.3. debilitantur annos: quod ostendunt mineralia & ossalia permansionis longeuæ. nullum autem compositum simpliciter aut per se tã longiori vt declarabitur permanebit tẽpore. Itidem simplicia primis proportionantur elementis: composita uero ex his constructis: sed elementa longiori permanẽt periodo illis quæ componuntur ex ipsis: cũ sint eis maiora quàm maxime: etenim potentię eorum sequuntur magnitudines. Commen.1.cœ. & mun. Simplicia igitur magis permanent compositis. ca.63.1. in principio.

PROPTER PRIMVM vero sciendum, q perdurare est tempore cum vigoris constantia coextendi. Sic enim vegetabilia proprius dicuntur viuere, qñ in actus valent debitos, similiter & quæ huiusmodi. Est autem hinc simplex medicina singularis a natura, pducta. Cõposita vero est constructum ex simplicibus arte quæ per miscet plurima vltra naturam debite ipsa inadinuicẽ applicando. vnde simplex est duplex. vnum quidem simpliciter & secundum naturam vt elementum: alterum secundum quid & secundum artem sicut medicina singularis. similiter & per oppositum duplex est compositum. O cõ.33.18. Simplex dupla.

Nosce q simplicia & composita perdurant longiori aut breuiori tempore multiplici de causa. nã ea quæ sunt fri. & sic. complexionis, cum minus exponantur putrefactioni & resolutioni, longiori permanẽt tempore: subaudiendo absq; vita: tactum differentia.21. Quæ autem ca. & hu. sunt ampli⁹ putrefactioni exposita, & quæ ca. & sic. resolutioni. Frigida vero & hu. vt visum.138. hebetiora celerius redduntur. Quæ etiam fuerint substãtiæ duræ cõpactę deferentes sapores ponticos stipticos & amaros, durabiliores sunt oppositis ut mineralia ostẽdunt et sui opposita. nam mollia aquosa minus perdurant ad multum seu succositates. nisi arte & decoctione constructæ: deinde folia: radices: gũmę: stipites & semina demũ nisi fuerint multum. hu. mollia. illa vero sicciora dura & in aliquibus animalibus cõsimiliter habet suo modo. Similiter quæ sunt grandioris qtitatis minus putrescũt vt sic contrarijs. vnde.4. meteo. Multum, minus putrefit pauco. In maiori enim amplior ignis. adhuc quæ exponitur aeri & agitationi eiusdem cum habeat continue alterare & resoluere magis, & proprie sic mollia pseruãtur a corruptione constructa. vnde proble.22. quare fructus & carnes & quęcunq; talia vtralibet inputrescibilia fiũt quando vehementer inflabuntur: & ea similiter quæ in terra superfluis se habẽt. Cuius quidem causam assignat: quia omnia mota putrescunt: quæ autem plena immobilia: licet quidem id contrarietur ei quod dicitur meteo.4. de quo monstraui quid sufficit proble. prętacta.22. Et qñ aliquo similiter glutine simplicia vel composita superficialiter illiniunt, aut melle occultantur, uel decoquũtur, diutius permanent: quare cupientes compositorum aliqua permanentiora effici, melle construunt & non zuc. quod omnia denotant composita perdurabiliora. Ea ẽt quæ tenentur in regionibus frigidis diutius uigore perdurant his quæ in calidioribus: qđ indicat ętatis distinctio. differentia.178. Illa etiam quæ in tempore colliguntur frigido & sic. boreali & sereno & Luna lumine diminuta minusq; hu. redundantia permanẽt amplius oppositis. Similiter ea quorum substantia est magis homogenea, & vniformis, perdurant amplius contrarijs P T.c.12 proble.4 Q T.c.12

Propter

A

PROPTER SECVNDVM vero sciẽdum, ꝙ auctores exprimũt simplicia & composita: vt ad multum .3. aut. 4. perdurare annis. Non enim propter ante dicta potest limitatus horæ ipsorũ assignari permanentiæ conterminus. Amp. tamẽ ac particularius pertractãt de perduratiõe compositi quàm simplicis: vt apparet Serap. & Halyab. auctoritatibus. Singulariter enim descẽdunt ad multorum compositorum permanẽtiam vigorosam ut theriace vsq; ad. 30. an. virt⁹ perdurat integra: & vniuersaliter electuaria melle cõstructa & maxime frigida: ceu opium recipientia longiori perdurant tempore: puta. 5. vel septimo. anno. quæ autem zuc. condiuntur & absq; frigidis & proprie modicum decocta non perdurant anno quæ venditores ea in fornellis conseruant subcalidis: Plurimæ etiam quantitatis amplius coaslata & aeri plus perdurant in obuia: ita vt liquidis vasorum orificijs repletorum mel aut oleum superponant: ne aeris motiui ac putrefactiui subsit ingressus: quæ autem minoris molis paruo permanent tempore sicut tro. & pil. ceu tribus aut quinq; mensibus in quibus distare videntur vtcunq;. Serap. & Halyab. & ideo melius conseruatur si fiat horum massa magis ꝙ si remaneant informati: quare pulueres proprieq; contritiores minimo perdurant tempore: sicut mensibus duobus et inde. nam quantumcunq; minuitur corpus, & virtus consimiliter. cañ. 2. olea uero permanent quousq; incipiant rancidari & odorẽ amittere. Sed oleũ balsami idest balsamus siue opobalsamus & camphoræ aqua quanto antiquiores, tanto virtusiores. Emplastra vero vnguenta & quæ similia perdurant in annum. Syruposq; autem duobus inquiunt annis permanere aut usq; ad. 4. eo, ꝙ sunt optime constructi & decoctione inspissati. Apud ṽo modernos hic apothecarios feculatos iuxta vnum aut duos permanent menses. vñ Haly. 2. Medicinã cũ cydonio sine aqua aut rob. vero imanifesto fortuitu iacentem posterius quandoq; inuenimus intermedijs annis septimo factis nullam habentem immutationem qualitatis: in gustu: puta vel odore seu colore. Et id quia secũdum Halya. fuerat quousq; tertia defecerit pars decocta. Nosce ꝙ ea quę componuntur inuicem componuntur & proprie non ab igne aut modicum affecta non mox sufficienter operantur constructa: verum tempore egent quodam intermedio: quo actione & passione concurrentibus inter ea in vnam concidant naturam. vnde elementorum primo mora indigent confusorum particulę: vt inuicem agant & patiantur omnifariam: & & sic perficietur totum sibiq; simile omnino. Condita si quidem quę opium, iusquiamum, & huiusmodi recipiũt sufficienter saltem menses pertranseant sex anteq; exhibeantur, vt inde unum resultet & malitia sopiatur narcotica. Plura uero aliorum ex vno vel duobus tribuantur. Quę uero igne examinantur perfecte ut syrupi. decoctiones & similia post eorum refrigerationem perfectam ut a die constructionis uel biduo & pulueres: & consimiliter emplastra: unguẽta & quę talia. Pillulę autem uel tro. saltem a. 4. vel. 7. condominantur in antea vsq; in tempus prętactum. Sic itaq; apparet breuius in communi temp⁹ permanentię compositarum. Sed circa prędicta dubitare contingit eo ꝙ inquit Dia. hellebori ambo al. & ni. anno uno durare possunt cuius oppositum per. A. superius scriptum ꝙ non solum. 2. aut. 3. perdurant annis iterum est longiori tempore. Dicẽdum ꝙ hellebori eo ꝙ sufficienter sunt ꝙ. subtilis substantię de facili resoluunt, quia tamen sunt uiolẽtiores corporibus modernis infesti & maxime albis: ut tactum differentia. 9. licet ab anno in antea uel circa debilitentur: nihilominus uirtus eorum quo ad actum in nos sufficientem longo permanet tempore. similiterq; quod dictum est scamoneam. 30. an. perdurare interpretandum.

brevia. 7 Cap. 34 prac. 10. c. 6.

B

Tra. 1. c. 5 ante me.

Cap. 12

C

In fine.

D

In plogo versus fi. 2. cañ. tra. 1. c. 6. in fi.

E

In arg.

PROPTER TERTIVM quidem dicendum, ꝙ omnibus parisicatis ut ad multum simplicia compositis sunt permanentiora: quod discursus experiẽtię ostendũt & ratio non minus: quoniam permanẽtia fit per formã. Ipsa enim est quę dat esse atq; perdurare. quę autem perfectior existet, melius poterit esse ac permanere condonare. sed hęc est illa quę simplicium, cum sit naturalis: quę uero compositoru; artificialis. Arte siquidem perfectior natura cum principium extet intrinsecũ: illa uero extrinsecum. 2. de ge. animalium. Rursus: dictum est ꝙ quandocũq; minoratur corpus, minoratur & uirtus illius: sed composita minorantur tritura quę laboriosa est, ac extranea. non autem ita simplicia. Etiã causa corruptionis & per consequens impermanentię heterogeneitas extat. nullum enim nudorum simplicium corrũpitur dum permanet tale secundo p̃ma & ideo artificiata etiam ex pluribus constructa rupturę plus sunt oppositis exposita. similiterq; naturalia ut mox ostendit proble. 11. sed simplicia sunt ut homogenea, composita uero heterogenea ut euidẽtia determinat. Amp. id minus perdurat in quo reperiuntur plura contraria alterantia & corrumpentia eius opposito: sed id in composito: non autẽ in simplici: cum duplex reperiatur in eo compositio in hoc una sola ut primorum elementorum: quare lac natura commixtũ ex triplici substantia et natura corrumpitur celerius. Simplicia itaq; longiori perdurant tempore compositis.

Ca. 1. & fi.

F

Collr ca. 1 ante me.

proble. 1

collr circa principiũ.

PROPTER QVARTVM quidem ad primum dicendum, ꝙ theriace & huiusmodi diutius permanẽtia composita non perdurant diutius propter rationem cõclusionis vniformiter ex simplicibus consurgentis, uerũ propter vnum maxime simplicium. puta opium & sic potius conuincitur oppositum ꝙ intentum. aut id verificatur ut multum. Ad aliud dicendum non oportere aliqua esse permanẽtiora eo ꝙ sint fortiora uigorosiusq; agentia, ceu apparet in homine respectu plurium animalium eo fortiorum: uerum permanentia ꝙ minus in uita: neq; omnino res sicut operatur, habet esse, uel econuerso licet ea verificetur in communi, non tamẽ particulariter omnifariam, cum causa differat essentialiter ab effectu.

G

Ad aliud dicendum similiter non fore verum vniuersaliter, vt visum differentia. 164. Cum eo etiam ꝙ prima & componentia sunt permanentiora compositis vt elementa. Ad aliud dicẽdum, ꝙ in compositis virtus inuicem copulatur: sed non propter hoc vnitur, cum huiusmodi eorum coniunctio non in vnum reddita consopiatur vt simplicis. Sunt nanq; in compositis plura quę nõ natura copulantur sed arte. Ipsa enim quantumcunq; connata complexionum appparens. 1. non potest ad eã quę naturę & dei veram permixtionem peruenire. Cuius quidem benignitate ipso in posterum pertrui valeamus.

H

Cap. 9 añ medium.

Conciliatoris differentiarum Philosophorum ac Medicorum Petri aponensis fœlix hic extat exitus.

TABVLA CAPITVM Tractatus Petri de Abano de remedijs Venenorum,

PETRI DE ABANO Libellus de Venenis.

PROLOGVS

SANCTISS. in Christo patri & domino dño Xysto, diuina prouidentia summo Pontifici, Petrus de Abano minimus medicorum. Cum deuotione pñsens scriptum tam uestrę petitioni q̃ pro debiti solutiõe afferre iuxta posse obedire propono, vt sanctitati vestræ, tum ad profectum corporis, tum ad scibilia coaugenda, tractatum vtilem nõ minus q̃ breuem de Venenis inscribam.

Primo siquidem, diuisionem faciam de venenis. Sunt enim nobis magis nota, quæcunq; per partes diuidunt quoddam totum. *Libri argumẽtũ & diuisio.*

Secundo, vnumquodq; diuisionis membrum resoluã hinc ad terminũ singularem. Sic.n. cuiusq; rei sciẽtia complet, a generalissimis ad specialissima descendendo.

Tertio, describam modum, secundum quem venenũ mortificat, & nocumẽtũ inducit hũano corpi ꝓximatũ. Inde naturã notitia curãtionis in arte medicinæ venat.

Quarto, sermonem faciam de pręcustodia & cautela: ne aut vena propinent, aut si propinata sint, nõ noceãt. Præcustodiriua enim, ars est, curatiuam excusans.

Quinto, signa ponam, & curas, ad quodcunq; venenum assumptum, & ad eius nocumenta introducta.

Sexto & vltimo, virtutes bezoarticas (idest a morte liberantes occulta virtute potius, & diuina, q̃ complexione vel natura) ad quodq; venenum describam: Et cũ hoc soluens quęstiones duas difficiles valde: Quarum prima erit theriaca magna, vtrum theriaca sit alicui veneno bezoar vel medicina. Et ſecunda erit, vtrum venenum aliquod possit ad certum tempus taliter exhiberi, q; ex eo quis ad illud tempus moriatur, & non ante. *Qõnes duæ.*

De diuisione venenorum. Cap. I.

QVia uenenum oppositũ est cibo nostri corporis: ideo sicut cibus efficit pars nostri corporis & se totũ assimilat parti nutritæ, vicẽ tenens partis

A

partis dissolutæ, ita venenum, nrm corpus seu partẽ, cui approximauit, ad suiipsius venenosam naturã totũ trahit, & cõuertit, & deniq; assimilat sibi ipsum, adeo vt sicut aialia e terra nascentia quoꝝ natura cibos cõuertit in spẽm nutritoꝝ, a nobis comesta, in nostrum alimentum conuertunt, & spẽm: Ita quæcunq; corpora veneno sunt iuncta, si comedant a nobis, transeuntia faciunt nostra corpora in venenum, qm̃ omne agens præstantius est patiente: sic nostra substantia per modum passiui, trãsit ad p̃sentiam veneni: quod se habet per modum actiui in veneno, sicut palea subiecta igni, transit in ignem: Est enim ignis totus actiuus ad paleam. Quare sapiẽtes medicoꝝ venenum dixerunt esse de genere rerum interficientium complexionem & cõpositionem: & interdum inducentium solutionem cõtinuitatis: ita vt ægritudines, quæ ex venenis accidunt, sint de generibus communibus, & nõ ꝓprijs. Diuiditur autem venenum tribus modis. Nam vno modo consideratur, prout fit diuisio generis in species. & secundum hoc dixerunt Auicenna & Auerrois: quòd venenorum aliud est de minera: aliud de vegetabilibus, aliud de animalibus.

Actiuũ fortiꝰ suo passiuo.

Diuiso ven.

B

Collr. 4 can. fe. 6 Collr. 5 colliget. cap. 18. & 22. & 43. rubrica de albusat.

De minera quidem est, vt quæcũq; sub terra generata perniciosam habent naturam, ut argentũ viuum, & gypsum, & æs, & quidam lapides, vt magnes, & lapis armenius non lotus, & plumbum vstum, & arsenicum, & realgar, & cerusa plumbi, et de multis alijs: de quibus infra in speciali dicetur.

Venenum de minera quid

De vegetabilibus vero sunt, quæcunq; plãtarum contrarijssimæ sunt naturæ cibali, vt aptæ natæ non sunt ad nutriti speciem cõuerti, sed potius sunt prompta conuertere, vt helleborus, & turbith nigrũ, napellus, & gummi napelli, & fungi quidam, & tubera, & viduam faciẽs, & mezereon, & oleander, & apium risus, &c.

Ve. de vegetabilibꝰ.

Ve. de aialibus sumpta.

C

De animalibus autem, venenosa sunt omnia, quoru; natura longissime distat ab humana cõplexione: aut opposita & inimica est speciei: qualia sunt serpentes, & dracones, & thiri, & viperæ, & lepus marinus, & carnes assatæ & stati; suffocatæ, & pisces frigidi, & morticinæ carnes, & etiam putridæ, & quæ a fulgure sunt percussa & mortua, & quæcunq; sunt patiẽtia rabiem, & multa quæ infra in speciali dicentur.

Alia diuisio veneni quo ad nos.

Secundo modo consideratur venenũ relatum ad nos & ſm hoc dixerunt, Venenum aliud est assumptum intra corpus, & aliud extra. Quod vero est assumptum intus, est de genere potionũ perniciosarum, datum sub specie cibi, vel potꝰ, vel medicinæ. Et hoc est, quod plurimũ fit: a quo reges, & prælati, & ociosi, cauere debẽt. Quod vero extra est, dicitur reptilium morsus: sicut cum visu, aut auditu, aut gustu, aut tactu, aut odoratu, sentitur venenum. Visu quidem, sicut venenat basiliscus. Auditu, sicut venenat serpens quidã in Nubia, qui est corpulentiæ duarum palmarum, acutum habẽs caput, viridis existens coloris, qui regulus vocatur, sibilãdo enim aues, & aialia eum audientia, interimit. Gustu quoq;, sicut aspis surda, q̃ sputo suo, quos tangit, interficit, et thirus, quos mordet, & vipera, perimit. Tactu vero, sicut serpẽs: quẽ miles (de quo Auicenna dicit) interfecit lancea, & ex contactu lanceæ: manus militis: & totum corpus fuerũt mortificata, & sicut piscis quidam, qui stupefactor vocatur, de quo Galenus dicit, ꝙ cum intrat rete, piscatoris manꝰ & brachia stupefiunt, intãtumq; insensibiles efficiuntur. Odoratu vero, sicut quidam fungi perniciosi, de quibus dicit Rasis, quod cum euelluntur a terra, & odorati interficiunt odorantem.

Ve. assumptũ in corpus nr̃m. Ve. ab extra corpus Vene. visu nocens. Auditu.

D

Ven. gustu interimẽs. Tactu. quarto sexta tra. 3. c. 22 Ven. odoratu. sexto iter. collr ca. 4 ante me. & 4. de accidenti & morbo ca. 5. cir. pn. & expresse ab Auer. 2 cplicõ. 42 circa prin.

Tertio modo, consideratur venenum, quãtum ad specificam differentiam: qua differunt species a specie, & ſm hoc, dixerunt oẽs medici & philosophi naturales, quod venenum, aliud est, quod facit operationem suam a qualitate sua, siue a complexiõe, & aliud, quod facit hoc idẽ per virtutem fluentem a tota specie, quod medici formã specificam vocant, quod nihil aliud est, nisi meritum, qdꝰ vnumquodq; compositum ex quatuor elemẽtis, ſm maiorem & minorem proportionem ipsorum elementoꝝ, in composito sortitur & meretur breue ab influentibus stellis fixis, quæ species inferiorum compositorum respiciunt, & prout ipsorum materiæ apte fluunt: iuxta illud: Virtutes stellarum uehuntur inferius, mediantibus lineis pyramidalibus & rectis, quæ in lumine ipsarum stellarũ firmantur, ꝙ lumen per lineas diuersas vectum de stellis depertiat virtutes specificas, quas derelinquit in compositis, ſm quod componentia meruerunt. Et hoc est, quod recte Auicẽna dicit in canone: ꝙ talis formã specifica aduenit rebus, post primam complexionem elementorum in composito. Et quia ignoramus in æternũ quantitates & pondera elementorum in cõpositis: ideo tales formas specificas, aduenientes iuxta meritum talis & talis proportionis, in cõpositis necesse est ignorare: neq; de ipsis plus scire possumus: nisi quantum præbet hominum experientia: & propterea in talibus plus conferunt experti, q̃ rationales medici, sicut bene in ꝓœmio metaphysicæ Aristoteles dicit: Venenum ergo, quod a qualitate sola facit operationem, variatur ſm diuersitatem qualitatu;. Nam aliud calidum, aliud frigidum, aliud siccum, aliud humidum. Calidum quidem duobus modis interficit: quia aut calefaciendo corrodit interius assumptum vsq; ad cor, & extra appositum vsq; ad medullam ossis, & sic interficit soluendo continuũ, quale est lepus marinus. Aut calefaciendo inflammat, & intus exteriusq; ad cor, & sic interficit substantiam cordis superflue inflammando, sicut euforbium & helleborus. Frigidum venenum similiter interficit duobus modis scilicet: aut stupefaciẽdo propter maximam eius frigiditatem, vsq; cor reddatur immobile, & hoc est tale, quale est opium, aut oppilãdo vias anhelitus, & claudendo, ita, ꝙ quasi anhelare non possunt, & vsq; ad cor auferĩ anhelitus. & hoc tale: quale est plumbum vstum. Siccum vero venenum interficit duobus modis, scilicet, aut consumendo humidum sanguinem cordis, & quasi in crustam conuertendo, & hoc tale est, quale est calx non extincta, & colcotar. Aut separando partem a parte, donec omnia mẽbra vsq; ad cor, & in minimas partes non liquefiant, sed soluanĩ, & hoc facit tale, quale est realgar. Humidum vero venenum, dicunt quidam non inueniri: qm̃ non ascendit humiditas ad quartum gradum: & quartus gradus venenosam reddit qualitatem: quonia; corruptiuum est & mortale. Sed Galenus narrat de vno, quem in somno serpẽs quidam momordit, & excitatus non valens surgere: tractus per manum, remansit caro corrupta & putrefacta super terram, & ossa denudata apparuerunt: unde ex putrefactione occulta, & facili carnis solutione, probat Galenus venenum esse humidum: ex hoc genere, ſm aliquos, argentum viuum videtur esse venenum: quod solum humidũ in quarto gradu esse fatentur. Sed venenum quod a tota spẽ soluente virtutem, siue a tota substantia: siue a forma specifica est, interficit: non quia calidum, neq; frigidum, neq; siccum, neq; humidum, sed quia tale: quia oppositã habet virtutem ad vitam hominis & sanitatem: & id venenum, in quacunq; paruitate sumptum, ita etiam vt sensum intus fugiat, interficit, multiplicando seipsum, quoniam quamcunq; humiditatem nostri corporis inuenit, ipsam statim in venenum cõuertit: & hoc virtute suæ speciei, & tale est, quale est napellus.

Alia diuisio veneni quantũ ad specificam differẽtiã.

E

Specifica forma q̃.

Li. 1. fen. 2 doc. 2. sũ 1 ca. 15. post principiũ.

F

Circa pn. Ve. ſm qlitatem considerata. Ven. calidum qũo corrũpat.

Ven. frigidum duobus modis interficit Stupefaciendo. Oppilãdo.

G

Siccu; ve. duobꝰ modis iterficit Consumẽdo humidum. Separãdo Humidum ven. quare non reperiatur.

Historia ex Galeno, Collr. 1 complexionum. cap. 4. versus finem. Alias gl. b.

H

vt dicit gẽtilis. 5. can tra. 1. in descri. theriace pꝰ principiũ. Ve. a tota spẽ lędẽs.

De vnoquoq; veneno in speciali. Cap. II.

VEnena mineræ speciali & plantarum & animalium nõ nisi nota & famosa dicemus: ne occulta narrantes, virus in angues adijceremus ob eã eius solam causam, ut p̃uisa minus lędant, aut nunq̃ lędãt. Hæc scribunĩ, nõ vt alios lędere doceamꝰ. Mineralia igiĩ venena

Ve. minera lia a natura.

quædam

I quædam sunt a natura: quædam ab arte procurata.

A natura quidem, quæ in ventre terræ generantur, & horum vnum est argẽtum viuum: quod intus assumptũ quandoq; interficit, sua humiditate putrefacere faciente humiditatem cordis naturalem: quandoq; autem interficit, sua frigiditate actuali cõgelante cor. Cuius signum est, quod quidam apothecarius, cum de nocte tẽpore magni æstus sitiret, tentans inuenit ampullam plenã argẽto viuo, quod bibit. & mane inuentus est mortuus, & inuenientes argentũ viuum exire de ano, anatomizatus fuit, & inuẽtus fuit sanguis circa cor coagulatus, & ipsum cor similiter. Inuenerunt q; in stomacho fere libram unam argenti viui. Aliud est argentũ viuum, quod fit ab arte alchymię sublimatum in alludel, quod est uas alchymistarum, & istud est deterius & magis perniciosum quàm naturale: quoniam minerale sæpe per ventrem secedit, vel sponte, vel clysteri, sed sublimatum assumptum interius corrodit intestina, & apostemat cor, & retinet vrina, & prohibetur eius exitus, & moritur. Extinguitur etiam argentum viuum cum forti admistione saliuæ hominis, donec dispareat. Quòd si proieceris super ipsum aquam feruentẽ, & redierit ad primam dispositionem, non est extinctum & hoc deterius est quàm purum viuum, & minus malum quàm sublimatũ. Secundum venenum, quod est a natura mineræ, est gypsum, quod intus assumptum sua frigiditate coagulat sanguinem, & inspissat spiritus, & inducit difficultatem anhelitus, & deinde moritur. & hoc datum crudum in potu tritum: coctum vero, non est venenum, sed medicina stiptica valde, nascitur aũt in venis terræ montosæ. Tertium est æs, quod metallinam habet naturã, compositum ex argento viuo & adurente sulphure ad formam tuberis deducẽte, quod quidem cum per fabros percutitur, & malleatur, scoriæ, quæ cadũt & datæ in potu venenant, & ventrem fortiter soluere faciũt, & hoc medici vocant Tubel æris, inde etiam vinum, si reponatur in vase æneo, aut cupri, aut electri, & bibatur, vomere facit. Tertiũ est scoria ferri æruginosi, & ipsa ærugo, quæ intus assumpta adhærendo intestinis exiccat humiditates, & corpus, & senectam inducunt, idest, quãdam ægritudinem, quam medici marasmum vocant. Vtuntur autem medici scoria ferri consolata, in curatione multarum ægritudinum. Quartũ est lapis magnetis, qui assumptus intus melancholicum, & lunaticum, & præstigiatum facit recipientem. Vtũtur autem eo medici consolato cum alijs medicinis, in curatione melancholicæ. Est autem lapis iste duarum specierum. Vna est, quæ trahit ferrũ vertens illud ad polum septentrionalem, vbi dicitur esse minera magnetis. Alia, quæ trahit carnes humanas vertẽs tractum versus polum meridianum, vbi dicitur esse minera ipsius. Hæc autem trita & data in potu viscera contrahit, & in globum reddit. Quintũ est lapis armenius, qui rubeus est, & assumptus intus, si non est lotus, sm doctrinam medicorum est venenũ vomitiuum. & eo vtuntur medici in cura melancholiæ passionis. Sextũ, est lapis stellatus, quem medici vocant lazuli, qui si nõ fuerit lotus datusq; in potu, subuertit stomachum, & dolorem intestinorum facit, quo utuntur medici contra quartanã. Septimũ est arsenicum, siue auripigmentum, quod est de specie gypsi (vt dicit Albertus) quod caliditate & siccitate sua & perniciosa natura venenũ est pessimum, putrefaciens, & valde mortificatiuum. Sed si sublimetur sm alchymiam in vase alludel, est pessimum venenum intus assumptum, & si sæpius sublimetur, efficitur albissimum & tanto deterius efficitur venenum. Venena vero, quæ per artem fiunt, Lithargyrium quod ex plumbo fit fuso in olla, cum testis ollæ fractis, quod assumptum intus, facit intestinorum stypticitatem. Sic cerusa & calcechumenon, quod quidem corrosiuum est & venenum est mortale. Est & plumbum vstum, quod fit ex sulphure & auri pigmento, quod est venenum, oppilans & interficiẽs suffocando. Est & asurum, quod fit ex lapide lazuli, quod est uenenum exiccatum. Est & realgar, quod ex sulphure & plumbo fit, corrosiuum existens venenũ intus assumptum. Vegetabiliũ vero venena, quædam sunt succus herbarum, quædam vero semina ipsarum. Succus quidẽ cicutæ, & succus tithymallorum, & succus cucumeris asinini, & succus vsneæ, & succus bothormarien, & succus coriandri, succus mandragoræ, & succus papaueris nigri, de quo opium fit, & succus corigolæ lactãtis, de quo fit scammonea. & succus apij risus, & succus ceruæ idest gyrasolis, & succus napelli, & succus oleandri, et succus mezereon, & succus hellebori nigri, & succus alfæsiræ. i. vitis albę, & succus bryonię, idest cucurbitę syluestris. De fructibus vero sunt cornua oleandri, & cornua bedeguar, & anacardi, & nuces, & auellanæ rancidæ, & nux vomica, & coloquintida, quæ solitariæ fiunt, nata in arbore sua, & ficus Pharaonis, & poma mandragoræ. Semina vero sunt, iusquiamus & cocognidij, & baccæ lauri rancidæ, & catapuciæ, & semen vrticæ, & semen papaueris nigri, & semen hellebori, & semen cicutæ, & semen coriandri humidi, & semen serpentariæ: quæ omnia comesta vel bibita, aut perimunt modis supradictis, aut infirmant corpus & alterant. De animalibus uero sunt quędam de cerebris ipsorum, quædam de caudis, quædam de sanguine, quædam de saliua & sputo, quædam de fellibus, quædam de toto corpore. In cerebro quidem cattę venenum est perniciosum, faciens hominem amentem. Similiter in cerebro vespertilionis. In cauda vero cerui, venenum est pessimum, propter quod venatores extremitatem caudæ cerui, quando uolunt ceruum comedere, abscindũt. Similiter in cauda scorpionis, & rutelæ, & vespæ, & apis, & ex anguium animalium, & quorundam serpentum. In sanguine vero, sicut in sanguine bouis veteris, & in sanguine bufonis, & eius sputo, & in sanguine hominis cholerici, rufi, in furia positi, & i sanguine menstruo, & in sanguine prosi.

In sputo vero siue in saliua hominis ieiuni, non ad hominem, sed ad scorpionem & serpentem.

In sputo bufonis, & sputo & saliua viperæ, quę cum coire vult cum pisce, venenum deponit in litore super lapidem quendam, deinde rediens, suum colligit venenũ. Et in saliua & spuma canis rabiosi, & saliua cattę, simię, & muris, & hominis ieiuni, facientium morsum.

De fellibus vero, sicut est fel leopardi, quod est uenenũ a forma specifica statim pariens.

De toto vero corpore, sicut sunt cantharides, & salamandra. De quorum omnium summa dictum est, quòd a qualitate, aut a specie interficit prædictum venenum.

Ad sciendum, secundum quem modum venenum interficit aut nocet. Cap. III.

OMne nanq; venenum, inquantum est venenum oppositam habet qualitatẽ corpori nostro. Hæc autem oppositio magnum dubium facit, quomodo & qua via venenum ad cor hominis trãsitum patiatur. Nam, aut venenum trahetur a corde, sicut ferrum a magnete, aut ipsum transibit ad cor, aut vtroq; modo, corde scilicet attrahente, & ueneno currente. Q. si nullo prædictorum modorum erit, asserere relinquetur, quod nullo modo uenenum ad cor trãsire possit, & sic cessabit oppositio ueneni ad ipsum cor. Quo posito, dicemus uenenum nõ esse peremptiuum cordis, cuius oppositum uidemus, quòd assumpto ueneno pernicioso, ut napello, statim syncopis apparet, quę passio est cordis, & tremor cordis & pulsus, defectus & omnia accidentia cordiacæ passionis. Propter quod sciendum est, quòd cor dum est sanum, sicut & cætera membra, nihil attrahit, nisi sanguinem sibi cõsimilem & spiritum, quorum unum reponit in dextro uentriculo cordis, & alterum in sinistro. Quando uero infirmum

Marginalia (left column): Argentũ uiuũ frigidæ naturæ. — apothecarius ex potu argẽti uiui mortuus. — Arg. uiuũ arte paratũ deterius est. — K — Extinctio argẽti uiui quõo fit. — Gypsũ uene. — Scoria ferri. — L — Aerugo ferri. — magnes — Magnetis duę species — M — Lapis armenius — Lapis stellatus. — Arsenicum. — venena p artem parata. — Lithargyriũ. — Cerusa. — Plũbũ vstum.

Marginalia (right column): N — Asurũ. realgar. — Vegetabiliũ venena. — Succi uenenosi qui. — Fructus veneno si qui. — O — Semina veneno sa. — Ve. ex aialibus de sumpta. — In cauda uene. — P — Sãguis venenũ — Sputuũ. — Saliua. — Q — Cor sanũ sanguinẽ et spm ad se trahit

A Infirmum est, trahit ad se qualitatem contrariam sui nocumenti, sicut qn̄ est supercalefactum, attrahit ad se aerē frigidum, & hoc, facit & sanguinem frigidum, per virtutem naturalem attractiuam sui similis, dum ipsum est in potestate naturæ, & per appetitum sensitiuum animalē, quo vnumquodq; membrorum læsum, appetit deliciā, & sentit conueniens & contrarium sui nocumenti. Venenum ergo, vt cum in nullo participet cum complexionem cordis, & natura ab ipso corde dum sanum est, non trahitur, immo refugiet illud tāq; inimicum, oppositum: quādo vero cor esset infirmum, ex appetitu sensit, immo appeteret, & traheret contrarium suæ passionis. Et ꝑm istum modum, venenum ueneno curatur. Nam quando aliquis venenum assumpsit, puta opium, quod infrigidando corpus vsq; ad cor, et deinde coagulando sanguinem corde, ex quo mors introducitur, antequam cor sensum amittat, ex frigiditate opij sentiens nocumētum, desiderat medicinam calidam. Et si detur castoreum, quod

Venenum veneno tolli ꝓbat.

B de se est in genere venenorum, ipsum castoreū contrahet, mediante appetitu sensitiuo, non vt venenum oppositū substantiæ cordis, sed vt oppositum qualitatis malæ introductæ per opium. Hæc autem ratio non plus monstrat, quando cor attrahit ad se venenum, nisi sic quodlibet membrorum infirmum ad se trahat oppositam qualitatē. Præterea dato, ꝙ cor, quando sensit nocumentū veneni frigidi, virtute appetitus sensitiui appetat medicinam calidam, & ipsam ad se trahat, adhuc stat quæstio, quomodo illud venenum primum datum transiuit ad cor. Quare dicendum videtur, quod nullo modo cor ad se vnquam venenum trahit, quoniam neq; inquantum simile est cordi, quia nullam similitudinem cum ipso habet, nec inquantum contrarium, quoniā cor nunquam fuit talis dispositionis, quòd venenum esset oppositum illius. Nec potes inferre ex hoc, nullam esse oppositionē

C inter cor & venenum, quoniam licet cor venenum non trahat, venenum etiā licet non currat, neq; etiam vtroq; modo contingat, est tamen dare alium modum, quo directe apparet oppositio & peremptio manifesta. Nā venenum quoniam actiuum est, a forma quam habet, perniciosam, & destructiuam cordis, quicquid tangit in corpore humano, conuertit in illam speciem venenosam, et seipsum multiplicat, inficiendo humiditates nostri corporis in venenosam naturam, qua multiplicata augetur virt⁹ veneni. Nam dicitur in Geometria, quòd geminata quantitas augumētat virtutem. Vnde ex modico veneno assumpto conuertente quod tangit ad suum simile, augetur virtus & multiplicatur: ita vt de facili per modū continui corporis, cuius extrema se tangunt, attingit parum in quantitate venenum ipsum cor, quod etiam tangit, conuenit ad venenum, & ex eo tunc spiritus vitalis non habens debitum organum, in quo resideat, cedit for-

A quo modo quo venenū cor lędat.

Venenum quę tangit ad sui simi le reddit.

D mæ veneni, & egrediens de corde, dimittit cor & corpus sine motu. Et hoc est mors cuius signū est, quod illud cadauer, si comedatur, venenum efficitur comedenti. Est tamen adhuc sciendum, quòd arteriæ cordis & ipsi uentriculi cordis motu diastoles & systoles, idest, per modum naturalem attrahendi & expellendi, quem habent continuo, quanto tempore viuit animal, attrahunt ad se circunstantem spiritum, ita quòd etiam arteriæ, quæ ad cutem terminantur, per poros suos aerem exteriorem continentem nos attrahūt vsq; ad cor, & per easdem cor exsufflando expellit calores & fumos, ita quòd si aer continens nos fuerit venenosus & pestilentialis: per ipsas arterias motu dilationis attractus cor inficit, & inde ægritudines pestilentiales contingunt, non quòd arteria vel cor de sui natura venenū trahat, sed quia sub specie aeris & spiritus, attractus venenosus vapor ingreditur. Et secundum hoc dixerunt sapientes, quòd est venenum, dormire seu degere sub arbore nucum, & in hortis caulium,

Insensibilis trāspiratio an attractio p por-os venenum attrahat.

De cubito sub quibusdam arboribus venenosis

E & sub vmbra oleandri, & balneari in aquis, sub cuius ripis oleander, & arbores venenosæ crescunt. Narrat. n. Galen⁹ de quodam qui se balneauit in balneo calefacto de lignis excisis de cauernis serpentum, qui mortuus fuit ex vapore lignorum, cum quibus fuit balneum calefactum infectū veneno. Et Aristoteles in libro de proprietate elementorum & planetarum, dicit, quòd tempore regis Philippi, omnes mercatores transeuntes per quandā viam, quæ ad ciuitatem applicabat, quādo erant in parte illius viæ, in qua duo montes, vnus hinc, & alter hinc existebant, statim moriebantur. Et tunc Socrates parari fecit caueam vitream in quam intrans: se illuc iussit portari, & respexit duos serpentes, vnum in vno monte, & alium in reliquo existentes, qui aerem illius loci inficiebant, vnde transeuntes moriebantur. Rufus etiam dicit, quòd antiqui reges fecerunt puellam nutriri napello, vt per eius anhelitum & amplexum, cum ea coeuntes morerentur. Similiter in sentinis nauium & in cauernis pro-

Historia ex Galeno, 1. apho. cō. aph. 4. circa prin.

Ex anhelitu & cum plexu puellę mortui.

F fundis, & in locis inhabitatis, & in locis fœtidis propter aerem attractum habitantes, venenantur. Dicit namque Auicenna in capite primo, quòd nulla res est magis inimica caloris innati & cordis, quàm magn⁹ fœtor, a quo subito spiritus vitalis a corde recedit: & quanto complexio cordis, & materiarum alicuius hominis calidior fuerit & rarior, tanto citius venenum, tam bibitum, quàm respiratum perimit, & occidit, quoniā calidum cor plus attrahit, quàm frigidum de anhelitu, & viæ latiores sunt in arterijs calidi cordis, quàm frigidi, ita quòd Hyoscia mus passeres non occidit propter stricturam uiarum ad cor: hominem autem sic, quia latiores habent uias, per quas facilior est transitus spiritus uenenati, & quanto venenum de sui complexione est calidius, tanto deterius efficitur: dato in homine calidiori, quia utriusq; caliditas se iuuat in unum effectum. sed exhibitum in frigidiori natura, suum tardat effectum. Verūtamen tanta posset esse

Magn⁹ fœtor cordis inimicus. Li 1. fen. 1 doc. 1. sū. 1 c. 29. i me.

Hyosciam⁹ quare hoīes & ita passeribus veneno sus.

G caliditas naturalis: quòd etiam uenenum calidum superaret & repelleret, & ipsius nocumentum prohiberet, aut mortem, & inde est, quòd multi homines uenenati uno cibo & eadem quantitate in eadem cœna, aliquis moritur, & aliquis euadit, & aliquis excorticatur uel infirmatur: sicut ego quandoq; uidi, in quadam cœna fuisse quatuor uenenatos, comedētes singuli ferculum uenenatum: quorum unus mortuus fuit statim, alius euasit omnino, reliqui duo infirmati fuerunt ad mortem: qui uero euasit animosus erat, & calidi cordis: qui uero mortu⁹, fuit minus calidæ complexionis. qui uero infirmati fuerunt, calidiores erāt natura, ꝙ ille qui migrauit: & minus, quàm qui euasit. hoc autem nō aliter esse potest: nisi quia calor naturalis, qui mouet ad formam uitæ, resistit inquantum potest: calori accidētali, tam febrili quàm calidi ueneni, quàm etiam calori aeris pestilentiali & calori æstus, & dierum canicularium, qui omnes calores mouent ad interitionem: & dissolutionem compositorum. Vnde Aui

Cōplexio superans venenum.

Ex q̄tuor venenatis vnus mo-rii superstibus reliqs quare

H cenna dixit in cap. primo: ꝙ nihil est: quod resistat malis qualitatibus & calori febrili, plus quàm calor innat⁹: adeo quòd etiam uenenis calidis repugnat: non complexionaliter: sed formaliter: quia calor naturalis informatus est regulatus ab anima nostra, quæ mouet ad uitam mediante calore naturali tanquàm suo instrumento: & ideo dicitur, ꝙ omne opus naturæ, est opus intelligentiæ id regentis: unde signanter natura dicitur de calore: tam a philosophis quàm a medicis: cum dicunt: calor naturalis & non frigiditas naturales. & proportionatur (ut dicit Dorachius Astrologus) ad Alchocodem: idest: ad constellationem, & locum cœli: qui dicitur dator uitæ. Venenum uero frigidum: datum in complexione hominis frigidi: frigiditate utriusq; citius perimit: quàm datū in complexione calidiori: sed si uenenum fuerit de illis, quæ a tota specie interimunt: ut est napellus & eius gūmi & fel

Calor innatus resistit malis qualitatibus. 1. can. fen. 1. do. 3. c. 3 post me.

I & fel leopardi, & thirus: tunc complexio bibentis vene-
num, nihil impedit vel confert, nisi pro tanto, quòd in
calido homine viæ sunt latiores ad transitum, in frigi-
do strictiores.

De præcustodia & cautela, ne aut venena propinent, aut propinata non noceant. Cap. IIII.

Oportet suspicantem aut timentem venenosam
potionem, vel cibum, vt vtatur regimine duplici
Primum est defensio cum tutela. Secũdum, est de-
struction assumpti veneni cum virtute. Defensio vero cũ

Defensio a venenis cum cautela.

cautela est, vt ante comestionem suæ mensæ, coram suis
ferculis & potibus, sint res discernentes & significantes
fore venenuum, si fuerit: & horum vnũ est: sicut cornua

cornua serpentis venenũ produnt.

serpentis, quæ sudant in aduentu scilicet napelli & thiri,
& fellis leopardi, & non in aliorum venenis. Et aliud,

Lapis prasius q̃lis.

quod est lapis quidam nomine prasius, qui est matrix &
palatium smaragdi, quia in ipso inuenitur. Est autem vi-
K ridis, habens viriditatem spissam sicut prasium, & inue-
nitur aliquando cum rubeis guttis, & aliquando cum al
bis, expertum est, quod præseruat reges a venenis. Nam
si lapis ille sit in mensa, in qua venenum ponitur, ad præ
sentiam veneni, nitorem statim emittit, & ipso ablato, ni

Historia.

tor reuenit. De hoc lapide dicitur in epistola Æsculapij
philosophi ad Octauium, quòd ipsum timet venena &
prælia: vnde & Alexander Macedo in prælijs sæpe ha-
bebat: Cumq; de India reuerteretur, se lauans in Eufrate,
deposito cingulo, in quo lapis erat suspensus, serpẽs qui-
dam illum morsu abscidit, vomuitq; illum in Eufratem:
Et de hoc Aristotelem dicunt mentionem fecisse in libro

Annulus artificialis a venenis p̃seruans.

de natura serpentum. Aliud est etiam, quod scriptum est
in libro regum Persarum, quòd si sculpere feceris in lapi-
de hæmatitis virum genuflexum cinctum serpẽte, cuius
caput teneat dextera manus, & caudam sinistra, posue-
risq; lapidem hunc in aureo annulo, & sub lapide posue
L ris radicem serpentariæ tritam, portaueris q; hunc annu-
lum, ab omni veneno præseruat. Quod quidẽ ego quan
doq; præparari feci, & ad prædictum vsum seruaui. Ca
ueant etiam coqui, ne vasa, quibus ipsorum vinum defer
tur vel tenetur, stent discooperta in cællarijs vini, nec vi-
num discoopertum. Quia naturaliter omne animal ve-
nenosum lambit vinum, & vasa vini: & quandoq; in
eis suffocata sunt inuenta. Caueant etiam fercula, & po-
tus, & confectiones, sapores habentia dulcissimos, qua

Smaragdi virtus.

in istis consueuerunt cælare venenum. Smaragdus etiam
optima, quam si bufo intuetur, expertum est, quòd ipsi⁹
oculi crepitant ad præsentiam ipsius, si teneatur in men-
sa, venena debilitat: si in ore teneatur, venenum uirtutem
inficiendi dimittit, & si detur trita in potu post venenũ,
peroptime a morte liberat, & sit eius quãtitas scrupul. ii.

theisir duo trac. cap. 5 post prin.

quod ego quandoq; expertus sum: & Auenzoar hoc in
uenit, vt in libro translato papæ Bonifacio, scriptum
M est. Comedat etiam ante omnem cibum castaneas cum

Hæc comesta a venenis tutos faciunt. Cheisir. 2 Tra. 1. c. 1 post prin.

ficis siccis: aut rutam cum auellanis, & nuces virides cũ
ruta, aut siccas nuces cum ficis siccis, aut calamentum re-
cens vel siccum in fritellis, aut radicem dictamni tritam
& cum vino potatam. Præcauet etiam ab omni veneno
bibisse ieiunum, cyatum vini puri optimi, in quo, tem-
pore musti, in una mensura duo serpentes viui fuerint suf
focati, præseruat etiam (quod est expertũ) vt omni mane

Cõpositio theriacæ.

accipiat drachmas duas de theriaca, quæ dicitur de terra
sigillata. Fit autem sic: Recipe baccharũ lauri drachmas
quatuor, terræ sigillatæ drachmam vnam, terantur, &
cum melle dispumato libra vna conficiatur, & repona-
tur in vase uitri, & sumãtur ex ea in uicem drachmę duę.

Ve. assumptũ quo destruẽdũ sit.

Destructio vero assumpti veneni fit ita. Nam si scitum
fuerit de specie veneni, tunc destruatur per medicinã pro-
priatam illi veneno, quæ bezoar vocatur, & de hoc ego
singulare faciam infra capitulum, ad cognoscendum
vnumquodq; venenũ per signa propria, & ibi docebo
virtutes bezoarticas. Si vero ignoratum fuerit venenum N
aut medicus fuerit absens: & dubitatum fuerit de vene-
no cuiuscunq; fuerit speciei, tũc statim butyrum & aqua
calida simul dissoluta bibatur, & cogatur euomere, &

Vomitus prodest in q̃ venenum sumpsit.

post vomitum cum butyro iterum vomere cogatur cum
aqua mellis, & mundificato stomacho, statim theriaca
magna exhibeatur cum decoctione vini, in quo bullitæ
sunt radices dictamni, & sit theriaca drachmæ duæ, &
vinum vnciæ duæ, & non comedat vsq; ad septem ho-
ras, & tunc nutriatur rebus vẽtosis, cum ficis & vuis paf
sis & auellanis, & iure gallinæ pinguissimæ, vel agni an
nalis vel hœdi, quod si intestinis ardor vel dolor senti-

Clysteri veneno prodest.

tur, clystere iniciatur factum cum aqua mellis, dissoluta
cum adipe anatis vel gallinæ, & proiecto clysteri, iterũ
dissericetur cũ lacte ouino calido, quo proiecto, cibetur
iure supradicto: si vero adhuc morsus vel dolor in sto-
macho vel in intestinis remanserit, tunc modicum bal-
sami dissoluti in lacte circa vnum cyathum detur in po-
O tu. Hæc enim liberant venenatos, si cito adhibeãtur, quę

Venenũ per vulnera inflictũ quo curandum.

dicta sunt. Si vero morsus, aut gladius fuerit venenatus,
statim supra morsus, aut supra vulnus gallina viua eui-
scerata supponatur, & reitẽretur viua, aut ore alicuius
schlaui vel serui sugatur locus, & os serui abluatur sæpe
cum vino, in quo dictamnus fuerit coctus: deinde the-
riaca magna loco supponatur, & cũ theriaca fuerit exic-
cata: iterum alia recens ponatur, donec locus non plus
theriacam desiccet. Si uero locus morsus, siue vulnus ue-
nenatum fuerit siccus, tunc theriaca non apponatur, sed
loco theriace lactucella super vulnere alligetur, & inno-
uetur toties, quoad locus fuerit humectatus, & tunc sa-
nitas erit introducta. Quantum enim theriaca exiccat,

Septẽ herbæ q̃ venenũ resistũt.

tantum & lactucella humectat amplius. Intelligat vestrę
reuerentia Sanctitatis quod septem sunt herbæ, quarum
cuiuslibet natura vniuersalis, cuius interest, speciem cu-
P iuslibet plantæ, singulari & specifica uirtute dotatę, non
a complexione elementari, quia calida uel quia frigida,
uel quia sicca, uel quia humida, sed quia talis, & a natura
uel mediante stella sic dotata, donauit uirtutem liberan-
di a uenenosis cibis, & potibus, & letali ueneno ex vul-
nere siue morsu. Prima quarum est Hypericon, quæ alio

Hypericõ.

nomine herba dicitur Perforata: quã Achilles oraculo
Apollinis in exercitu Troianorum dicitur inuenisse, ut
ait Plinius. Scda est Vincetoxicũ. Tertia Enula. Quarta
Rafanus. Quinta Dictamus. Sexta Aristolochia longa
& rotunda. Septima Lactucella, quarum unaquęq; dici
tur æquipollere theriacæ: ita ut uulneribus uenenosis suc-
cus alicuius prædictarum datus in potu, uulnera ueneno
infecta purget, & saluet, & per istum modum omnes an-
tiqui talia curabant uulnera, antequam theriaces haberẽt
notitiam. Morsus uero ab animalibus uenenosis, curat

Li. 25. c. 5 post prin. Vincetoxicum. Enula. Rafanus. Dictamnus. Aristolochia. Lactucella

quælibet prædictarum, & theriaca morso loco suppo-
sita. Venena uero bibita, curat puluis factus ex qualibet
Q prædictarum, & datus in potu cum uino, uel aqua mel-
lita. Dicit præterea Auicenna, q; stercus Galli bibitum
cum aqua, statim per uomitum omne uenenũ educit: Et

4. 6. tra. 1 Cap. 4. in medio.

lac asinæ, comestum prohibet uirtutem profundari ue-
neni, ita quod in quo prandio uel cœna asinæ lac fuerit
bibitum, uel comestum, nullum præter napellum, possit
nocere uenenum. Theriaca autem omni ueneno comple

Theriaca veneno cõtraria.

xionali, & specifico, & napello directo opponitur, &
contrariatur secundum totam speciem, idest, secundum
bonam permistionem medicinarum, quæ intrant confe
ctiõe artificiali theriaces: Qua resultat quoddam diuinũ
& formale destructiuum omnis ueneni, vt infra in spe-
ciali dicetur. dentur autem de ipsa unciæ duæ uel tres tri-
bus diebus continuis, quia toxicum resoluit, & sudorem
prouocando liberat. Terra etiam sigillata, aut in come-

Terræ sigillatæ mira vi.

stione: aut post comestionem bibita uel comesta, hãc ha-
bet proprietatem, quòd si uenenum inueniat in stoma-
cho,

A cho, ipsum: per vomitum expellit. Si vero post eam venenum exhibeatur, nunquam permittit per corpus perambulare, ita vt deniq; cor defendat, & ei⁹ humiditates custodiat. Quare reges & principes de partibus orientalibus & meridionalibus (vbi scilicet exhibendi venena clandestine, vt homines moriantur: hæc pernicies nefandissima accepit originem & inualuit) quotidie vsq; nūc, semper in suis cœnis & prandijs terram comedunt sigillatam, & ideo sigillo regum talis terra sigillabatur; inde terra sigillata est vocata: nūc autem perijt fides sigillorum, quoniam tam inelegans quàm elegans ad nos sigillata portatur. Et est sciendum, quòd Rasis, & ipsa experiētia hoc testatur. Dicitur in libro diuisionum, quod ad venenum napelli, parum theriaca aut nihil prodesse videtur: quapropter ad aliud remedium prorsus est confugiendū & non tam in pauco temporis spatio, in quo necesse est napelli virtutem, ne ad cor transeat, impedire: contemnere artem medicinæ in specie theriacę quod est, quia si non citissime impediatur, moritur homo in vno die, vel in tribus. Sed de hoc infra dicetur, vbi singulares medicinas, ad singulare venenum inducam.

ca. 141. p⁹ priu.

B

De signis & curis cuiuslibet singularis veneni propinati, & primo de argento viuo. Cap. V.

Ille qui argētum viuum sumpserit dolorem patietur intestinorum & laterum, aut grauedinem, & ad vltimum perducit ad epilepsiam vel ad apoplexiam, & tunc cadit & interficit. Quod si fuerit extinctum, vel sublimatum, corrosionem facit intestinorum, & morsurā, & fit grauedo linguæ & stomachi, & apostematur cor, & moritur. Et eius cura est clystere cum adipe anatis vel butyro, & deinde reiteretur cum aqua mellis, & si fuerit creditum, quod fuerit extinctum, vel sublimatum, vomitus prouocetur, & hoc statim antequam ad intestina descendat. Quoniam tunc penitus intestina excoriaret, & sanguinem exire faceret, & tenasmum induceret: Tunc enim cum clysteribus solum esset intendere, & expedita argenti euacuatione, erit attendendum ad accidentia derelicta, quæ tria esse consueuerunt. Vnum, mala complexio humida, & frigida in intestinis. Secundum, est debilitas cordis & tremor. Tertium, vulnera in stomacho uel intestinis. Et primo opponemus nos cum rebus confortatiuis, stipticis, calidis, & desiccantibus: dabimus ergo tunc myrrham & castoreum decoctum in vino, & saluiam, & rutam tritā, & cum aqua, in qua nuces cypressi sunt bullitæ, potui propinabimus. Et ad secundum opponemus nos, cum exhibitione diamargariton, & diamusci amari. Et tertio opponemus, cum medicinis sigillantibus vulnera assumptis per clystere, si fuerunt vulnera in intestinis, in potu, si fuerint in stomacho, & horum summa erit trifera minor, aut vinum rubeum, in quo myrobalani cocti fuerunt. Et si vrina fuerit retenta ex potu argenti viui, tunc ponemus eum in balneo aquæ calidæ, & postea supponemus vesicæ spongiam infusam in decoctione iuniperi, & seminis apij pluribus vicibus, & dabimus in potu vinum purum optimum, in quo bullita fuerit radix cyperi, & vngemus mentulam, & testiculos, cum oleo rutaceo, & iunipero, & eius bezoar est costos &c.

Sublimatum.

Cura.

C

Accidētia quę fum. ptū argentum viuū sequunt.

D

De gypso. Cap. VI.

Ille cui datū fuerit in potū gypsum, habebit difficultatem anhelitus, & frigiditatem in stomacho, & stipticitatem ventris, & labia alba, vt mortificata: Et ei⁹ cura erit, ut bibat aquam calidam butyro & euomat. Deinde bibat iterum aquam calidam cum melle, & euomat & postea dentur sibi in potu mithridatū drachmæ duæ cum optimo vino. Et si stipticus remansit, clysterizetur cum adipe anatis, & vngatur vēter cum oleo de cheruia, & eius bezoar est stercus muris tritum & bibitum, & detur ex eo cum vino drachma vna.

E

De scoria æris. Cap. VII.

Ille cui data fuerit in potu scoria æris, multum affellabit aut vomet, & cum dolore & punctione in intestinis & stomacho. Et eius cura erit balneum, in quo bullita sint capita hircorum, vel limacium, & dare in potu succum mentæ, & vngere stomachum & ventrem cū oleo rosato calido. Et eius bezoar est succus acori, bibantur drachmę duę cum uino.

De scoria ferri. Cap. VIII.

Ille cui data fuerit scoria ferri, aut eius ærugo exiccabit quotidie, & vēter adhæret renibus & marasmum patitur. Et eius cura est humectare totū corpus cum balneis, in quibus testudines sint bullitæ, & clysterizet uenter cum decoctiōe pedum hœdorum, aut cum aqua mal uauisci, & comedere butyrum recens, & iura pinguia. Et eius bezoar est lapis magnetis tritus, & datus in pilulis, cum tantundem de succo mercurialis, & bletis in modū pillularum, & fit dosis magnetis in vice drachma una.

Magnetis confectio.

F

De lapide magnetis. Cap. IX.

Ille cui datus fuerit lapis magnetis non consolatus, efficitur lunaticus, & melancholicus, aut heroicus. Et eius cura est, ut detur in potu limatura auri, & fragmēta smaragdi simul iuncta cum uino, & clysterizetur cum lacte ouino, & oleo de amygdalis dulcib⁹. Et est bezoar eius smaragdus trita, & data in potu tribus vicibus, in nouem diebus.

De lapide lazuli. Cap. X.

Ille cui datus fuerit in potu lapis lazuli non lotus: patietur subuersionem stomachi, & tristitiam, & solicitudinem. Et eius cura est, bibere lac recens mulctum asinę, omni mane usq; ad dies. vij. & comedere auiculas assatas in speto. Et eius bezoar est charabe tritum, scru. ij. & datum in potu cum uino.

De Arsenico sublimato. Cap. XI.

G

Ille cui datum fuerit arsenicum sublimatum, patietur excoriationem intestinorum, & stomachi, & arsurā, & dolores mordicatiuos, & sitim, & linguam habebit exiccatam & expuere non poterit, & demum syncopim patietur. Et ei⁹ cura est, vt bibat butyrum cum aqua calida, in qua semina rapę sint cocta: & euomat, & clysterizetur, & deinde cum óleo de amygdalis dulcibus omni die bis, & cibetur iure gallinæ pinguissimæ. Et eius bezoar est crystall⁹ trita subtiliter, & data in potu drachma vna cum oleo amygdalarū dulcium. Et si non fuerit sublimatum, erunt accidentia remissiora, & cura eadem.

De lithargyrio. Cap. XII.

Ille, cui lithargyrium datum fuerit in potu, non poterit digerere, & per uomitum emittet, quod insueuerat per secessum. Et eius cura est, colice per clystere iniectum, factu; ex aqua mellis & adipe gallinæ vel anatis, & dare in potu oleum amygdalarum dulcium, & comedere ficus siccas ante cibum, & ungere stomachum cū succo apij, & uentrem cum butyro. Et eius bezoar est semen cheruę tritum, & datum in potu drachmas duas.

H

De Cerussa. Caput XIII.

Ille cui data fuerit cerussa in potu, patietur uomitum album ut cerussa, & dentes nigros, & dolorem uentris grauatiuum, & egeret sanguinē, & habebit tenasmum. Et eius cura erit, uomitus prouocatus cum aqua, in qua semina rapæ & attriplicis sint bullita, & deinde clysterizare uentrem, & cum brodio caulium coctorum & oleo sine sale, & dare in potu mithridatum aut theriacam cum optimo uino. Et eius bezoar est potus, uini albissimi puri prope inebriationem.

De chalcechumenon. i. uiride æris. Cap. XIIII.

Ille, cui chalcechumenon. i. uiride æris, datum fuerit in potu, oblationem & suffocationem pulmonis & anhelitus

I anhelitus habebit: & quasi non poterit respirare: & patietur solutionem cõtinuitatis in interioribus, & vulnera & ulcera in intestinis, & punctiones corrosiuas. Et eius cura erit statim cum vomitu procurato, cum butyro & aqua calida, & sæpe reiterato, & deinde inijcere clystere factum cum lacte asinino, & oleo de amygdalis dulcibus, & deide dare in potu de terra sigillata drachmã unã cum vino albo, & deinde si non confert, fiat balneum in tina, vbi sit oleum oliuarum in tanta quantitate, ꝙ non attingat ad stomachũ. Et eius bezoar est corallus rubeus tritus & datus in potu cum uino, drach. ij.

De plumbo vsto. Cap. XV.

Qui datur plumbum vstum, non potest loqui, & moritur suffocatus, & vox eius non auditur, nisi sicut plumbum, & eius labia & lingua plumbina sunt. Et eius cura est dare theriacam magnam drach. ij. omni die vsq; ad. v. dies, cum aqua mellis, & induere pelles vulpinas vel ouinas nouas, & intrare ventrem mulæ
K vel asinæ calidæ, & reiterare introitum sæpe. Et eius bezoar sunt grana citrorum, mundata & trita, & data in potu cum vino cocto dulci, drach. ij.

De asuro minio aut cenabrio. Cap. VXI.

Qui datur asurum, aut minium, aut cenabrium, patietur vomitum, & ventris stypticitatẽ, & in vomitu discernetur per colorem vnumquodq; ipsorum. Et cura omnium prædictorum est eadem. Detur ergo in potu butyrum cum aqua calida, in qua semina rapi sint bullita, & euomat post vomitũ spõtaneum, deinde clysterizetur cum aqua mellis & oleo. Et eius bezoar est spodium, quod fit de ebore combusto datum in potu cum vino drach. ij.

De realgare. Cap. XVII.

Qui datur realgar in potu, patietur sitim, & exæstuationem & exiccationem, & consumptionẽ humiditatis, ita ꝙ nisi ei succurratur, aut mo
L rietur, aut paralyticus & cõtractus remanebit. Ego vidi & curaui iuuenẽ, cui datum fuit cum hepate porci assato realgar tritum, & euasit mortem ab eo, & remansit circa omnes iuncturas, quasi immobilis ex nimia siccitate. Et eius cura est vomitus cum butyro & aqua calida sæpe iteratus, & clysteria cum lacte asinino iterata, et dare in mane in potu omni die vncias. v. de lacte asinino, & cibare cum ficubus pinguibus, & vngere totum corpus ex oleo de amygdalis dulcibus, & sedare sitim ipsius cum iuleb. Et eius bezoar est oleum de nucellis pini, datum in potu statim, vel in prima die, vnc. iiij.

De cicuta. Cap. XVIII.

Ille cui datus fuerit in potu succus cicutæ, stuporem et sensum perdet. Ex eo Socrates ab Atheniensibus fuit interemptus. Et eius cura est, in potu sumere theriacã drachmas duas distemperatam cũ decoctione dictami.
M Et eius bezoar est, gentiana trita & data in potu, drachmæ duæ cum vino.

De succo tithymalorum. Cap. XIX.

Ille, cui datus fuerit succus tithymalorũ, patietur fluxum ventris, & vomitũ, & accidentia cholericæ passionis. Et eius cura erit, theriaca magna cum vino, in quo dictamus fuerit bullitus. Et eius bezoar est, muria trita & potata cum vino, drachma vna.

De succo cucumeris. Cap. XX.

Ille cui datus fuerit in potu succus cucumeris asinini, patietur excoriationem in gutture, & solutionem vẽtris & dolorem intestinorum. Et eius cura est, theriaca magna cum decoctiõe baccarũ lauri & mellis, drach. ij. Et eius bezoar est succus mentę, vncia vna.

De succo vsneæ. Cap. XXI.

Ille cui succus vsneæ datus fuerit, patietur decursum humiditatum superfluarum ad os, & guttur: ita vt

N strangulari videatur. Propter quòd hæc herba strangulatrix ab Hippocrate lupi vocatur: strangulat enim lupos ipsam comedentes. Et eius cura est, sumere in potu de terra sigillata statim drachmas duas cũ aqua calida, & euomere: & deinde post illud accipe de theriaca drachmas duas cum vino decoctionis gentianæ. Eius bezoar est Aristolochia longa.

De radice bothormarien. Cap. XXII.

Qui datur in potu succus aut radix bothormariẽ, patietur strangulationem, & quasi suffocationẽ, propter quod vocatur panis porcorum. Et eius cura est baccę lauri tritę drachmæ duæ datæ in potu. Et eius bezoar est piper album tritum drachmæ duæ.

De succo coriandri. Cap. XXIII.

Qui succus coriandri datur, patietur quasi destructionẽ intellectus, ac sicut ebrius videatur, & tandem moritur stupide. Et eius cura est theriaca ma
gna. ʒ. ij. cum optimo vino. Et eius bezoar est herba, quę dicitur vincetoxicum: data in potu drachmæ. ij. O

De succo mandragoræ. Cap. XXIIII.

Qui datur in potu succus mandragoræ, aut poma eius, aut radix eius, ruborem in facie & oculis, & stuporem in mente, & mẽtis alienationẽ, & amentiam, & somnum profundum patietur. Et eius cura erit, sumere in potu statim theriacam magnam distemperatã cum optimo vino, & tardare comestionẽ per diem vnã, & bibere optimum vinum purum, & odorare acetũ forte. Et ei⁹ bezoar est radix raphani comesta omni die vsq; ad tres dies cum pane & sale.

De succo papaueris nigri. Cap. XXV.

Qui datur succus papaueris nigri, patietur stuporẽ mentis, dormitationem, & hebetiam, vt illi qui oleum comedunt. Et eorum cura est, bibere theriacam magnam, & dyacastoreum, & oppopiram, aut cõfectionem de anacardis drachmas duas cum vino. Et ei⁹ P
bezoar est allium crudum.

De opio. Cap. XXVI.

Qui datur opium in potu: si cogatur vomere, apparebit odor opij in vomitu, & erit hebes, & piger, & dormitans absq; sensu, & non intelligens, neq; sentiens: & si non succurratur ei, morietur. Et eius cura est, altissimum uinum, & fricare extrema cum nitro & sapone, & prouocare sternuationem cum pipere intromisso in nares. Et eius bezoar est castoreum tritum, & datum in potu cum vino drach. ij.

De succo scamoneæ. Cap. XXVII.

Ille cui succus scamoneæ datus fuerit in potu, patietur cordis defectũ, & syncopim, & sitim, & exæstuationem, & dysenteriam, & febrẽ. Et eius cura est, potare aquam hordei sæpe, & ingredi balneũ aquæ tepidæ deinde post illud bibere syrupum rosarum & buglossarum tota die, & prouocare somnũ, & odorare nenufar, Q
& rosas, & myrtum, & cibare eũ cibo facto cũ sumach, vel berberis, & emplastrare vẽtrem & stomachum, cum pulpis citoniorum. Et eius bezoar est herba, quæ vocatribes & eius succus.

De apio risus. Cap. XXVIII.

Ille, cui datum fuerit in potu apium risus, facit hominem extra mentem, & continue ridet. Propter hoc vocatur apium risus. Et eius cura est prouocare somnum cum potu boni vini inebriantis. Et eius bezoar est succus melissæ cum aceto datus in potu.

De succo cheruæ. Cap. XXIX.

Ille, cui succus cheruæ datus fuerit in potu, patietur vomitum continuum, & dolorem ventris. Et eius cura erit theriaca magna, data in potu drachmæ duæ cum vino optimo calido. Et eius bezoar est hypericon.

De

A

De succo napelli. Cap. XXX.

Ille, cui succus napelli, siue eius fructus, siue eius substantia data fuerit, in spatio vnius diei, aut trium moritur, & patitur ante hoc syncopim, & defectum cordis, & denigrationem, & desuscationem paulatim omnium membrorum, & deinde tumet totum corpus, & oculi eius foras prominent, & linguam in ore continere non potest. Succurratur ergo instanti dando terram sigillatam, distemperatam cum butyro & aqua, & euomat, & statim exhibeatur smaragdus optime trita drachmas duas cum vino, & super cor ponatur sericum tinctum in grana infusum in succo buglossæ & aqua rosata, & reiteretur, & deinde serui sugant cum ore extremitates corporis, sed ipsi morienf, nisi acceperint de smaragdo. Et eius bezoar est muscus, qui nascitur in radice napelli, exiccatur, & datur ex eo in potu, drach, ij.

De succo oleandri. Cap. XXXI.

B

Ille, cui succus oleandri, et eius cornua vel eius cortex dat⁹ fuerit in potu, patietur syncopim, & tribulationem cordis, & anxietates. Et eius cura est, sumere dia castoreum datũ in potu drachmas duas. Et eius bezoar est, granum iuniperi, tritum in quantitate drachmarum duarum cum vino.

De succo mezereon. Cap. XXXII.

Ille, cui succus mezereõ datus fuerit in potu, patietur fluxum vẽtris, & sitim, & anxietatem, & excoriationem intestinorum. Et eius cura erit syrupus rosatus, cum aqua hordei & odorare fructus frigidos, & odoriferos. Et eius bezoar est origanum assatum & bibitum.

De succo hellebori. Cap. XXXIII.

Ille, cui succus hellebori datus fuerit, aut radix ei⁹, patietur strangulationem gutturis, & pręfocationem, et fortassis suffocatur subito: & ideo vocatur strangulator carnis. Et eius cura est sumere in potu statim aquam

C

mellis, & quiescere in loco separato, & deinde detur bezoar eius, quod est flos nenufaris siccus, & tritus, drachmas duas.

De alphesira. Cap. XXXIIII.

Ille, cui alphesira data fuerit, patietur excoriationem vẽtris, & vomitum. Eius cura erit, dare in potu aquã mellis, deinde tribuere citonium assatum. Et eius bezoar erit anagallis.

De succo Bryoniæ. Cap. XXXV.

Ille, cui succus bryoniæ datus fuerit, patief scotomiã, & stoliditatem, & angustiam spirit⁹. Et eius cura erit theriaca drachmarum. ij, cum vino decoctionis enulæ. Et eius bezoar est piper.

De cornibus spicæ. Cap. XXXVI.

Ille, cui cornua spicę data fuerint, patietur torsionem ventris, & nauseam. Et eius cura est theriacæ drachmæ duæ cum decoctione vini, in quo dictamus sit bullitus.

D

De cornibus oleandri. Cap. XXXVII.

Ille, cui data fuerint cornua oleandri, aut qui comederit assaturam in veru exciso, ex oleandro: aut qui dormierit sub vmbra oleandri, aut qui biberit aquam fluminis: sub cuius ripis crescit oleander, cuius copia est in insula Sardiniæ, & ego expertus sum illud & vidi, patietur æstuationem, & amentiam, & rugitum ventris, & si balneum fuerit calefactum ex oleandro, balneatus syncopim patietur in balneo. Et eius cura, & bezoar, dicta sunt supra in capitulo de succo oleandri.

De cornibus beduguar. XXXVIII.

Ille, cui in potu data fuerint cornua beduguar, patietur difficultatem transglutiendi. Et eius cura est, bibere oleum de amygdalis dulcibus. Et ipsius bezoar sunt mora celsi.

De anacardis. Cap. XXXIX.

Ille, qui assumpserit anacardos, patietur incensionem in gutture vehementem, & qñq; inflabitur, & acutam faciet ægritudinem, & mentis alienationẽ. Et eius cura est, cum rebus vnctuosis, sicut oleo amygdalino, sisamino, & butyro, & lacte, & iuribus gallinarum, & si dolorem habebit in intestinis, tunc conueniens est balneum, & si inducunt febrem acutã, tunc est conueniens vti attenuãte diæta, & frigida, & humida. Et si fuerit mentis alienatio, puocetur somnus cũ semine lactucæ, & papauere albo. Et eius bezoar sunt grana pini torrefacta & comesta. E

De nucibus & auellanis. Cap. XL.

Ille, qui comederit nuces aut auellanas rancidas, patietur accidentia mala, scilicet nauseam & deiectionẽ appetitus, & vomitum, & debilitatem virtutum animalium. Et eius cura erit rob citoniorum, & rob pomorum. Et si acciderit ei eructatio, habẽs odorem lini putrefacti, tunc posset mori, & eius cura erit diaciminum, vel diapericon, & detur ei in potu vinum purum, & fomentetur stomachus cum oleo nardino.

De malo castoreo. XLI. F

Ille, cui in potu datũ fuerit malum castoreum, patief clamorem, & rixam, & dolorem, & linguam habebit foris prominentem, & febrem. Et eius cura erit uomitus cum butyro, & aqua mellis: donec vomitus minime habeat odorẽ castorei. deinde detur in potu rob mororum, aut limonum. Et eius bezoar sunt semina coriandri assata & trita, drach. ij.

De malis fungis. Cap. XLII.

Ille qui comederit malos fungos, & præcipue: qui nati fuerint super ferrũ, aut super anabulla, uel malo terræ vel in locis thermarum, suffocabitur, & dolorem patietur in pectine, & prohibebitur ei vrina, & dolores habebit in uentre. Et si odorauerit malum fungum, & tubera mala, patietur epilepsiam, & fortassis morietur. Et ante illud erit ei propinandum vinum optimum, in quo piper nigrum sit bullitum. Et deinde clysterizare ipsum cum aqua mellis, & sale, & fomentare fęmur cũ oleo nardino. Et eius bezoar, qñ decoquuntur fungi, aut comeduntur, sunt pira incisa in frusta, & simul decocta. Et bezoar post comestionem ipsorum est allium crudum. G

De nuce vomica. Cap. XLIII.

Ille, qui nucem vomicam biberit, vel comederit, habebit vomitum pessimum: & dissolutiones virtutis. Et eius cura est rob citoniorum & myrtillorũ & pot⁹ albi vini. Et eius bezoar est cortex citri.

De coloquintida. Cap. XLIIII.

Ille, qui coloquintidam solitarie natã, in arbore sua, comederit, venenum letale sumpsit. Et nisi succurratur ei, subito morietur in tertio die. Cuius cura & bezoar simul & semel, erunt smaragdus optime trita, data in potu, drach. ij.

De fico Pharaonis. Cap. XLV.

Ille, qui comederit ficus Pharaonis, statim patietur febrem: & fractionem totius corporis, & videbitur ei, quòd sit hydropicus. Et hoc ego vidi in Sardinia in ducatu Galuriæ, vbi istarum ficuum est abundantia, qui vnam comedebat, patiebatur vnam febrem, & qui duas, duas, & qui tres, patiebatur trinã febrem, & vt plurimum, istæ febres erãt tertianæ. Et cura eius est aqua hordei parata, aut serum caprinum. Et eius bezoar sunt grana, siue semina cucumeris mundata, & trita, & data in potu, drach. ij. H

Febris prouocata ex comestiõe ficuum.

De semine iusquiami.

Caput. XLVI.

Hyosciami

Ille, cui in potu data fuerint semina iusquiami, patietur ebrietatem, & mentis alienationem, & stuporem, & immobilitatem omnium membrorum. Et eius cura est, piper longum tritum, & datum in potu, drachmæ duæ. Et eius bezoar sunt grana phisticorum comesta vel bibita.

De

I De granis cocognidij. Cap. XLVII.

ILle, cui in potu data fuerint granã cocognidij, patietur vomitum, & fluxum ventris, & tribulationem in stomacho. Et eius cura est theriaca magna drach. ij. cum vino. Et bezoar eius amygdalæ amaræ.

De baccis lauri rancidis. Caput. XLVIII.

ILle, qui comederit baccas laurinas rancidas, patietur accidẽtia, quę patitur, qui comederit nuces rancidas. Et cura eius, & bezoar erunt similia.

De cataputia. Cap. XLIX.

Cataputia ex tithymalorũ specie bus est.

ILle, qui comederit semẽ cataputiæ, patietur accidentia, quæ patitur qui biberit gyrasolẽ, quæ superius dicta est chensa. Et cura eius, & bezoar sunt eadem.

De semine vrticæ. Cap. L.

ILle, qui comederit semen vrticæ, patietur gutturis, & oris, et linguę excoriationem, & arsuram, & ardorem
K in mictu. Et eius cura est, oleum amygdalinum dulce potare. Et eius bezoar sunt grana citoniorum trita, & potata cum aqua calida.

De semine papaueris nigri. Cap. LI.

ILle, qui biberit vel comederit seminã papaueris nigri patietur accidẽtia, quæ patitur, qui opium sumpserit, licet remissiora. Et cura & bezoar idem sunt.

De semine hellebori. Cap. LII.

ILle, qui biberit vel comederit semen hellebori, patietur accidentia, quæ patietur, qui succum aut radicem hellebori biberit. Et cura & bezoar est vna.

De semine cicutæ. Cap. LIII.

ILle, qui biberit semen cicutæ, patietur accidentia illa, quæ passus fuit, qui succum eius biberit, et licet magis remissa. Et cura & bezoar sunt eadem.

De semine humidi coriandri. Cap. LIIII.

ILle, qui biberit, vel comederit semina humidi corian
L dri, patietur accidentia similia, quæ patitur, qui succum eius biberit. Et eius cura, & bezoar sunt eadem.

De semine serpentariæ. Cap. LV.

ILle, qui comederit semen serpentariæ, patietur stridorem, & punctionem gutturis, & dentium, & superęstuationem & feruorem. Et eius cura est, butyrum recens bibitum. Et eius bezoar est succus farinæ hordei, decoctæ in aqua.

De morsibus aut puncturis ab aliquibus animalibus venenosis. Cap. LVI.

venena ex pũctura & morsione, aialium.

SI vero aliquis morsus fuerit, aut punctus ab aliquo animali venenoso, & ignoretur, cuius sit punctura, tunc stringatur locus puncturæ, & ponantur super ipsum ventosæ cum scarificatione, & sugatur locus cum ore seruorum, et deinde super locum ponantur cancri triti: ꝙ si locus venire cœperit ad corruptionem, abscindatur membrum, si fuerit locus aptus: aut mẽbrum aptum ab
M scisioni, ꝙ si non, cauterizetur. Nam quando inceperit locus denigrari aut putrefieri, erit signum, quòd pũctura fuerit animalis pernitiosi: dum autem non inceperit tendere ad putrefactionem & corruptionem: quãuis sit vehementis doloris, cum nondum sit ei velox perambulatio in corpore. Nõ est malum, nisi punctura fuerit iuxta cor, aut arteriam magnam.

Signa & cõiecturę: quibus deprehendimus morsus esse letales.

De morsu viperæ. Cap. LVII.

ILle vero quem momordit vipera: summa medicinarum & bezoar est ei theriaca magna, & fortassis confert mithridatum, & medicamen de asa fœtida, & butyrum vetus, & medicamẽ de cherua & comestio alliorum, & potus vini puri.

De morsu scorpionis. Cap. LVIII.

MOrdicationi autem scorpionum, confert vaporatio olei, & alliorum, & theriaca diatessaron, & oleum antiquum linitum. Et eius bezoar est corpus scorpionis tritum, & superpositum loco.

De morsu aranearum. Cap. LIX. N

MOrdicationi aranearum cõfert succus pomorum, aut pyrorum, aut oppositio ferri frigidi iterati. Et eius bezoar est endiuia.

De morsu rutulæ. Cap. LX.

MOrdicationi autem rutulæ, confert balneum calidum valde, & sepeliri in arena, aut cinere calido, & bibere puluerem de nigella.

De morsu apum. Cap. LXI.

MOrdicationi autem apum, et puncturæ, confert epithema cum boloarmeno, & aceto, & camphora, & qui manus suas & faciẽ, succo maluæ abluerit, non pungetur ab apibus.

De mordicatione animalium. Cap. LXII.

SI autem mordentia animalia, aculeos aut dentes in locis morsis dimiserint: tunc oportet, vt locus fricetur cum oleo, & cinere suauiter, & deinde fiat empla
strum super locum ex fermẽto, cum oleo, & sic aculei vel O dentes venenosi educentur.

De morsu canis. Cap. LXIII.

SI autem aliquis morsus fuerit a cane, & dubitetur, vtrum fuerit rabiosus vel non, fricetur buccella panis sub loco morsurę, & deinde illum exhibeat alijs canibus, quem si renuerint, rabiosus erit: si vero comederint, minime. Signa autẽ, ꝙ sit rabiosus præter hoc sunt, ꝙ canis linguam proijciat extra, & intromittat caudam suam inter coxas suas, & raucam habet vocem, & ꝙ abhorreat canes sanos & viros, & ꝙ mordeat dominos domus suæ, & omnes qui ei obuiant, & fugiant ab ipso canes. Et qui morsus est, nisi pręcaueat, & curetur infra quadraginta dies, efficietur hydroforbicus, idest tenẽs aquã. Quod est, quia propter rabiem efficitur siticulosus, & appetit aquam, & cum viderit eam, imaginabitur canes esse in aqua, & moriens siti, præ timore immanium canum fugiet aquam, & tunc non est spes salutis. Et cum proce
dit in ægritudine, efficitur & ipse rabidus, & emittit sper- P ma in pollutione sua, in modum catulorũ, & quandoque egerit phlegma, in modum catulorum. Quod est, quia imaginatio continua, quam habet de cane: sigillat in humiditatibus suis figuram canum. Et scias, ꝙ si equus, & mulus, & asini, & simia, & homo patiũtur rabiem, circa maximũ frigus, aut circa maximũ calorem eã patiunt. Q. eius cura est, vt super locum morsus ponant ventosę cum scarificatione, & ponantur desuper allium siue cepe tritum, & confectum, cum butyro vaccino, & sumat in potu electuarium cancrorum fluuialium, et intret balneũ omni die, & laboret in cura hecticorum, & melancholicorũ, & balneetur ante. xl. dies in aqua maris. Et eius bezoar sunt cãcri fluuiales adusti & puluerizati, & dati ex eis drach. iij. in potu omnibus tribus diebus.

Signa qb° accipi[illegible] mus canes esse rabiosos. Aliud signum.

Hydrophobicus, [illegible]

De Cantharidibus. LXIIII.

SI autem cantharides quis biberit, patietur mictum
sanguinis, & æstuationem, & accidentia pernitio- Q sa. Et eius cura est, vt sumat in potu lac ouium cum oleo amygdalino, deinde curentur ulcera vesicæ. Et eius bezoar erunt grana alkekengi numero decem.

De lacte. LXV.

SI aũt quis lac biberit, fueritque coagulatum in stomacho, patietur stomachi mollificationem, & nauseam, & sudabit sudore frigido. Et eius cura erit, bibere acetum fortissimũ, postea sumat de asa fœtida. ℥. i. aut syrupo acetoso unciam vnam, vice vna post vicem.

De assatura suffocata. Cap. LXVI.

SI aũt quis comederit assaturam suffocatam, quæ inuoluitur in pannis, cum extrahitur ex furno, patietur vertiginem similem epilepsię. Et eius cura est, vt euomat, et postea sumat in potu rob fructuum stypticorum, & saccarum rosatum, cum. ℥. i. aloes, & mastiches, quærat somnum & ingrediatur balneum.

De piscibus

A

De piscibus frigidis. Cap. LXVII.

SI aūt quis comederit pisces frigidos, quibus post ei⁹ captionē aduenerit vna dies, aut duo, aut si quis carnes pridie, vel ante tertiā, uel quartā diē occisas, aut morticinas, aut percussas à fulgure, & tempestate mortuas, aut morbo pestilentiali peremptas, accidit, quod superuenit ex comestione malorum fungorum. Et cura eorum est, vt euomat, & sumat in potu vinum purum cum pipere, & curetur cura fungorum, prÿter, quod non comedat pyra.

De cerebro Cattæ. Cap. LXVIII.

ILle, cui in potu datum fuerit cerebrum catte, patietur stoliditatem, & prÿstigiare videbitur. Et eius cura est, terra sigillata, & vomitus cum ipsa, omni mense bis, & accipere de cōfectione diamusci omni die summo mane. Et eius bezoar est muscus tritus scrupulum semis, & datur in potu cum vino albo.

B

De extremitate caudæ cerui. Cap. LXIX.

ILle, cui extremitas caudæ cerui data fuerit, patietur accidētia napelli. Et eius cura est potio smaragdi, scrupulum semis triti datum in potu cum vino, et deinde fricatio totius corporis, cum oleo facto de semine citri. Et eius bezoar est theriaca magna drach. ij.

De sanguine bouino. Cap. LXX.

ILle, cui in potu datus fuerit sanguis bouinus vetus, patietur mortificationē, & euomat vomitū coagulatū. Et eius cura est acetum acerrimū calidū, deinde vomitus, deinde theriaca, deinde balneū aquæ calidæ.

De sanguine bufonis. Cap. LXXI.

ILle, cui in potu datus fuerit sanguis bufonis, patietur difficultatē anhelitus, & cordiacæ accidentia, & si quis sputū ipsius sumpserit, erit prope mortē, sicut qui napellum biberit. Et eius cura est, potio smaragdi scrup. i. deinde intrare corpus animalis quadrupedis magni, vt

C

est bos, asinus, vel mulus, vel equus, & reiterare illud, deinde theriacæ, drach. ij. bibere. Et eius bezoar est lapis inuentus in capite bufonis, qui apud lapidarios vocatur borras, vulgariter trepanidę.

De sanguine hois cholerici rufi. Cap. LXXII.

ILlę, cui in potu datus fuerit sanguis hominis cholerici rufi, extractus in tempore rixę suę, aut furoris, patietur furores mentis, & permistionem intellectus, & inuerecundiā, deinde paulatim exiccabitur. Et eius cura est bibere aquam cucumeris palestini, & masticare grana ipsius, & deglutire succum, & potare syrupum nenupharinū. Et eius bezoar est trociscus vnus de thiro.

De sanguine mēstruo aut leprosi. Cap. LXXIII.

ILle, qui sanguinem menstruū, aut leprosi biberit, videbitur esse prÿstigiatus, & Lunaticus, maleficiatus, et obliuiosus. Et ei⁹ cura est, potare margaritas tritas, ʒ. i. cū aqua melissæ, & balneari in aqua tepida, & coire

D

cū puella secundū legem, & conuersari & amplectari cū puellis & iuuenculis. Et eius bezoar est comedere serpentes, à quibus caudæ, & capita per palmū sunt abscisa.

De morsu hominis ieiuni. Cap. XXIIII.

ILle, qui morsus fuerit ab homine ieiuno, ponat super morsuram stercus gallinæ, alioquin patietur vlcus venenosum, & difficilis sanationis.

De morsu serpentis vlmo. Cap. LXXV.

ILle, qui fuerit morsus à serpente vlmo, statim liget locū cū coreo cerui, & deinde supponat theriacā, & de ipsa bibat, & circa cor apponatur smaragdus, & corallū, vt margaritas, & locū morsurę faciat fugi à seruo.

De felle Leopardi. Cap. LXXVI.

ILle cui in potu datū fuerit fel Leopardi patiet accītia napelli, & viperæ. Et eius cura, & bezoar sunt vna.

De Salamandra. Cap. LXXVII.

ILle, qui biberit Salamādram, patietur accidētia cantharidarum. Et cura eius & bezoar est vna.

De lepore marino, aut rana marina. Ca. LXXVIII. E

ILle, cui lepus marinus, aut rana marina data fuerit in potu, habebit vomitū vnctuosum, & totū eius corp⁹ efficitur turgidū, & inflatum, sicut hyposarca, & foetebit eius anhelitus. Et eius cura est, festinus vomitus, cū butyro, & aq̄ mellis, et deinde sumere post illud theriacā diatessaron p̄ tres dies, & cibari carnib⁹ passerū, & potare bonū vinū. Et ei⁹ bezoar ē caro vulpis assata et comesta.

De morsu muris, simię, & cattæ. Cap. LXXIX.

QVi vero à mure, & simia, & catta morsus fuerit, super morsuram ponat stercus gallinæ, & curet illud, vt in morsu hois ieiuni dictum est.

Descriptio bezoarticæ virtutis ad vnūquodq; venenū, et de duabus difficilibus q̄stionib⁹. Ca. LXXX.

BEzoar antonomastice dicitur de quodā lapide qui sic vocatur, cuius propria & specifica virtus ad letale venenum est, liberans à morte subito, absque vllo medici ingenio. Et ideo de oi medicina, qua liberare potē a morte hoiem, ab aliqua ægritudine, vel veneno, dici pōt q̄ sit bezoar illius morbi, siue sit illa medicina lapis, vel granū, vel succus, vel aliqua cōposita medicina. Et qui illū lapidē habet, tutus est ab oi mortali ueneno. Teritur etiam, & datur in potu de ipso. ʒ. i. Et per ipsum dicunt fuisse liberatum regē Angliæ dn̄m Eduardum in ciuitate Aaron, q̄n uulneratus fuit per Passiasynum Soldani gladio toxicato. Hunc autem lapidē ei tribuit generalis prÿceptor templi, & ego consimilem vidi. Est autē rubeus, pursulentus, leuis vt spongia, et frangibilis, vt gypsum. Habet aūt quodlibet venenum, tā minerale, q̄ vegetabile & aiale, propriā medicinam oppositā ei, à qua oppositione virtute specifica fit liberatio mortis ab illo veneno. Et ideo bezoar est vnicuiq; veneno illa medicina, quæ absq; virtute elementari curat tale venenum. Et de quolibet bezoar, iam supra expediui tractatum, in cura cuiuslibet veneni, in fine descriptionis, ne sit amplius necesse recapitulare tractatum.

F

Bezoardica medicina vnde dicatur.

Historia e Rege Anglico p Bezoar lapidem a veneno liberato.

Bezoarticus lapis q̄lis.

De q̄stione vtrū theriaca &c. Cap. LXXXI.

G

ESt aūt quęstio, vtrū theriaca magna sit bezoar. i. à forma specifica, liberans à veneno, an materię elementaris, liberans à cōplexiōe, nō à forma. Et uoluerunt quidā dicere, q̄ oino erat bezoar, fundantes se super ratione Galeni, qui cū Andromachū philosophum respexisset, qui primo theriacā inuenit, & eā probauit nū quā prodesse, nisi in morbis frigidis, propter oppositionē multarū rerū calidarū, et in morbis calidis propter oppositionē multarū medicinarū frigidarū, quæ in ipsa intrant. Et hoc dixit Gal. illam theriacā Andromachi esse mediā complexione, sed ipse adiungens carnes thirorū, & terrā sigillatā, fecit eam valere formaliter ad oē venenū, licet ad quędā plus, & ad quędam minus, & ad quędā singulariter data, et ad quędā cū additione. Alij vero dixerūt, q̄ à cōplexione elemētali agebat, q̄cunq; in corpore humano opatur, fundantes se super debilitatē operationis suæ, aut penitus vanitate, q̄n ipsa datur contra napellum, vel contra viperā, vel contra fel leopardi, & breuiter contra quodlibet venenū letale secundum specificā formam. In quibus parū, aut nihil videtur conferre, vt dixit Rasis. Solutio aūt huius dubitationis est, q̄d curatio cuiuslibet veneni quatuor modis cōtingit. s. quia aut frangitur acumen veneni, aut substātia eius resoluit, aut ipm expellitur, aut ipm p̄ oppositionē specificā corrūpitur, & ab eo eius virt⁹ prorsus aufertur. Exemplū p̄mi, est opiū, q̄d frangit euphorbiū, & castoreū, q̄d frāgit opiū. Exemplū secundi, est terra sigillata, & allium, quæ substantiam veneni, aut per vomitum, aut per sudorem resoluūt. Exemplū tertij, est smaragdus, q̄ venenū fugat, & attrahit, vsq; in extremitates membrorū. Exemplum quarti, est forma specifica opposita veneno, quę in naturalibus inuenit, vt in lapide bezoar, et in artificialib⁹, ut

H

Curatio cuiuslibet veneni q̄tuor modis contingit.

I in diuina & nobili cõpõne theriacæ, & pmistione oium singularium medicinarum, simul cõfectarum resultatione. Et quia in theriaca est virtus cõpſonalis: multarum medicinarũ, venenum frangentiũ: iõ bene dcm̃ est, qđ theriaca est medicina cõplexionalis ad venena: & expõne tali resultat res diuina, quę potius est ab extra, q̃ ab intus. s. forma artificialis, quæ omni veneno opponit: & ideo bene dictum est: quod ipsa bezoar est omnibus venenis: licet magis, & minus. Et licet quædã sunt, magis bezoar ad quædam venena, q̃ ipsa. Verum ipsa est ad omnia. Et ideo mater omnium medicinarum, à medicis est appellata.

Theriaca mater omnium medicinarum

Petri de Abano de venenis liber finit.

De lapide Begaar ex Pandectis.

Lapis Begaar latine, vel lapis liberans à venenis Arabi. Hager. Begaar. Begaar est nomen Persicũ, & est expellens nocumentum, & hoc nomen cadit
K in vim: & est, q̃ cadit super omnẽ medicinã conuenientẽ alicui veneno, eo q̃ resistat virtuti eius, & expellit nocumentũ eius propter, pprietatẽ, quę est in eo, & fm̃ q̃ cadit super lapidẽ notum, qui cõuenit oibus venenis calidis & frigidis: cum tota sua substãtia, et resistit ei bibitus, aut suspensus super patientẽ. Colores lapidis begaar sunt multi. Nam ex eo est citrinus, velut puluerulentus, & machaici. Et ille qui participat viriditate, et ille qui albedine, Melior vero oĩbus est citrinus, & plus purulentus. Et in hoc differt Exceraſten cum Begaar, et expositio eius est cõtra venenum, & minera est in terra Sui, & Indiæ, & in terris orientis, & multi lapides assimilantur ei, qui non habent suã proprietatẽ nec approximãt ei, & in operationibus aliquibus, & quidã est, qui dicitur cohebori, & marina, et est lapis, in quo non vnus, sed multi errãt, in alio, qui dr̃ chimedes, & est lapis multę bonitatis: mollis tactu, mollitie sine superfluitate. Et idẽ auctoritate Rasis, Begaar est
L lapis citrinus mollis, non habens saporẽ. Vnde & lapis est vergens ad citrinitatẽ & albedinẽ, habẽs colorẽ vini, & est splẽdẽs: sicut lumẽ, & est leuis. Posse Serap. lapis Begaar cõuenit venenis, & qñ bibit ex eo põdus duorum granorum hordei, aut linimẽtũ fiat cũ eo supra morsũ, liberat à morte, et expellit venenũ p sudorẽ, & qñ ponit lapis in anulo, & ponit in ore illius, q̃ sumpsit venenũ: et fugit eũ aliq̃tulũ: cõuenit. Et qñ tãgit cũ illo lapide aculeus Scorpionis, prohibet ab eo potẽtiã pungendi. Et si terit ex eo pondus duorũ granorum hordei, et dissoluatur in aqua, & ponatur in ore serpentis, suffocat ipsum statim, & occidit. Et ego vidi in ipso sufficientiã, ad auferendũ nocumẽtum, & erat lapis ille, quẽ vidi habens vergens ad citrinitatem & albedinẽ, colorem vini, & cũ hoc erat leuis, splẽdens sicut lumẽ. Etiam vidi in eodẽ, sufficientiã illã, quã non vidi in alia medicina simplici. Immo, q̃ et nõ vidi theriacis cõpositis. Vñ lapis iste Begaar cõuenit ueneno
M scorpionis, et idẽ autoritate Raſ. lapis Begaar cõuenit ueneno scorpiõis, qñ portat i anulo, & sculpes in eo imaginẽ scorpionis, signo Sagittario ascẽdẽte, deinde sigilla cũ eo olibanũ Luna existente in Scorpione: qđ tritũ exhibe patienti ad potandũ, & euadet ab dalla anarach. i. à veneno, Vidi lapidẽ Begaar amari à custoditore legis Dei, & est verum, quia ipse emit hunc lapidẽ, & dedit in precium huius palatium Cornubio in principio guerræ.

Colores bezoar lapidis.

Virtus & operatio lapidis Bezoar.

SEQVVNTVR CARMINA DE VENENIS ex Q. Sereno Samonico.

De venenis prohibendis.

VT tutus fias infestæ fraude nouercæ,
Vel quicunq; tuo carpetur liuidus auctu,
Non expectatis eat obuia cura venenis,
Ante cibos igitur iuglandis fœtus edatur,
Produnt electri variantia pocula virus,
Præterea coctæ querno cum cortice lymphæ. N
Conueniunt potu, dimersaue ficus oliuo.
Sæpe etiam raphanum prædixit numen edendum,
Antidotus vero multis mithridatica fertur
Consociata modis, sed Magnus scrinia regis
Cum raperet victor, vilem deprendit in illis
Synthesin, & vulgata satis medicamina risit.
Bis denum rutæ folium, salis & breue granum,
Iuglandesq; duas terno cum corpore ficus,
Hæc oriente die parco consperſa lyæo,
Sumebat metuens, dederat quod pocula matri.

Huius Antidoti & eius compositionis meminit Pli. lib. [illegible]

De venenis datis.

SI nequit infandum præuertere cautio virus,
Proximus ille gradus data pocula pellere cura,
Lac asinæ placidæq; bouis prodesse loquuntur,
Betonicam ex paruo sumunt plerịq; lyæo.
Quòd si hederæ succos (quæ truncos implicat altos)
Instilles paruis, poterunt haud vlla nocere O
Pocula, quæ quisquam sæuis vitiauerit herbis.
Si quis hyoscyamum gustarit lacte capellæ
Exhausto, rabidos poterit mulcere furores.

Ab homine vel à simia morsis.

SIue homo, seu similis turpissima bestia nobis
Vulnera dente dedit: virus simul intulit atrum,
Betonicam ex puro prodest assumere Baccho.
Necnon & raphani cortex decocta medetur,
Si trita admorsis fuerit circumlita membris.

Serpentium morsibus, & venenis pellendis.

CVspide non quisq; longe neq; cæde larissæ
Fulmine non gladij, volucris nec felle sagitta,
Quam cito vipereo potis est affligier ictu.
Quare aptam dicamus opem, succosq; medentes,
Cui nocuit serpens fertur, caput illius apte
Vulneribus iungi, sanat quæ sauciat ipsa.
Vt larissea curatus Telephus hasta.
Proderit & caulem cum vino haurire sambuci, P
Aut coctum raphani librum tritumq; ligare
Siue etiam excelsa folium de mole cupressi,
Mandabit lacteus caprifici succus opellam,
Aut Tithymalus atrox vulnus contrita perungit.
Carduus est nondum doctis fullonibus aptus,
Ex illo radix tepido potatur in amni.
Ceruino ex fœtu commista coagula vino
Sumuntur quæ res membris agit atra venena.
Aut ferulæ radix potatur in hymbre lixi
Betonicæue leues, gallinæ aut iura vetustæ,
Si vero horrendum vulnus fera iaceret aspis,
Vrinam credunt propriam conducere potu.
(Varronis fuit ista senis sententia) necnon
(Plinius vt memorat) sumpti iuuat hymber aceti.
Dicendum: & quæ sit præcox medicina timenti,
Cautio nanq; potest diros præuertere morsus,
Si iecur exectum tardo de vulture portes, Q
Ericis vel si totos perduxeris artus,
Qu asprius attritas vehementi spargis aceto.
Aut tu ceruina per noctem in pelle quiescis,
Aut genere ex ipso dentem portabis amicum.
Toxica præterea qua sint pellenda medela,
Expediam. sanguis poterit prodesse caninus
Qui facili potu antidotos imitatur honestas.
Vis & mirificos cautus prædiscere odores,
Accensis quibus arcetur teterrima serpens?
Aut styracem torres, aut duri vulturis alam,
Vel nepetam, aut frondem rigidæ stirpemq; myricæ.

Ictibus scorpij, & morsibus muris cæci, siue aranei.

SVnt minimæ species, sed diræ vulnera pestis,
Quę magis in tenui latitantes corpore fallunt.
Scorpius & grauis est & araneus: hæc mala semper
Captant securos multa iam nocte sopores,

Et

A Et documenta dedit nobis prostratus Orion,
Magna ꝙ exiguis perimantur membra venenis.
Et cum vulnus atrox incussit scorpius ardens,
Continuo capitur tunc digna cæde retusus,
Vulneribusq; aptus fertur reuocare venenum.
Aut calidis pelagi lymphis loca læsa fouentur,
Siue meri potu dissoluitur improba pestis.
Ad cunctos autem morsus ictusq; minorum
Caseus aptus erit pauidæ de lacte capellæ,
Cumq; hoc assumi debebit origanus herba,
Hæc duo mirificis curabunt icta medelis.
Necnon peniculo calidum annectetur anethum,
Aut viuum sulphur sicca cum fæce lyæi
Exiguo piperis cerebrum consperguto galli,
Quo lita sanescunt depulso membra dolore.
Sin autem muris nocuit violentia cæci,
Quæ sola signauit voluendis orbita plaustris,
Illinc, mira datur vili de puluere cura.

B

Petrus Cararius Vitali Lādo militi splēdidissimo S.

QVI AMORIS gratia Vitalis Lando miles splendidissime, artium, ac vtriusq; iuris doctor excellētissime: Ego Petrus Cararius de monte Silice materiam arduā, ac difficilē in medicina aggredi nō dubitaui, qm̄ & illud vtile satis in ea mihi vr̄ sāgi, quod ab alijs fere oino est sub silētio pertrāsitū. Verum quod etiā plus me promouet in hac materia determinata loqui, fuit, ꝙ qn̄ trāsiuimus ad libellum Conciliatoris de uenenis, inuenimus hāc difficultatem in eo libello promotā cū promissione dilucidationis eius, qđ attn̄ ab eo promissum, executum nō inuenitur. Qua de re siue ardua rei difficultas causa hæc fuerit, aut mortis pręuentus, aut altera: nō desij admirari: & tāto amplius quanto me præcesserunt tot viri illustres, qui tanꝙ tenebrosi discurrere. Cūq; etiā claritas ac magnitudo excellentiæ tui ingenij apud me comprænhensa indubitata sit: ita vt eundem non humanum: sed diuinū prope in magna terraꝝ parte iudicatum sit: non solum in vno gn̄e disciplinæ, veꝝ circumiēs oia, & quāto magis speculabilia sint, tāto circa ea innititur magis. Et ideo hanc mei amore suscipe: & lege, quia eā excellentiæ tuæ trado, vt si quod minus, ꝙ bene positū existat, semp tuæ correptiōi subiacere volo. Vale.

C

QVęritur vtrum possibile sit actionem veneni ad aliquem præcisum terminū limitari, sic ꝙ venenatus ad illum terminum moriatur merito venenositatis & non ante. Et arguitur ad partem negatiuam primo sic. Venenū administratum corpori habet potētiam ipsius corporis humani corruptiuā, & passum potest corruptionem recipere. ergo quando administrat pro tunc siue paruo tēpore, suā perficiet operationē, siue corruptionē, cōsequentia patet. quia agēte potēte, & subiecto disposito necesse est, vt fiat actio si approximātur.

D Tra. 1. in 6. Anš aūt est Aui. 2. cañ. ca. 4. dum dicit. Venenū est qđ corrumpit cōplexionē humanā nō cum cōtrarietate solū, sed cum proprietate quæ est in ipso. Secūdo arguit sic. sit. a. venenū qđ nūc nō interimit, sed interficiet vsq; ad annū fm te: & arguitur sic. a. pro aliquibus mensibus nō interficit, & postea interficiet. ergo aliquid de nouo ꝑducetur in. a. qn̄ interficiet qđ ante in eo nō erat, quo dato, cū illud non possit esse nisi certa qualitas. quęro igitur a quo illa qualitas producet, siue sit caliditas, siue frigiditas, aut mala proprietas. nō pōt dici ab. a. quia nihil agit in seipsum producēdo aliquid qđ nō habet nec fm totū nec fm partē. neq; pōt dici a caliditate corpis nostri, primo, quia nihil agit vltra gradū ꝓprium, tum ēt quia caliditas nō est frigiditatis ꝑ se causa ꝓductiua, tum ēt tertio quia nihil intendit suij psius corruptionē qualiter esset calor naturalis, si pro tūc esset ipsius venenositatis per secā productiua. Tertio uenenū administratū humano corpori et, & spūi naturali cōtrariatur. ergo necesse est, ꝙ fiat actio, aut ergo potentia veneni superabit potentiā caliditatis naturalis, aut ecōuerso, uel ęquabuntur aliqualiter, nō tertiū. quia ex eis produceretur vna forma media aliquo modo, vt ex frigiditate, & caliditate ipsa, tepiditas, vel viriditas: & sic nūꝙ fieret perampli⁹ venenū ad terminū. nec est dicēdū primū, quia nō ad terminū, sed pro tunc venenaret. nec scđm, quia tūc venenū conuerteret in dn̄ans, & sic finalr̄ nutriret corpus nr̄m. Et confirmatur sic. nō minor est proportio totius caliditatis naturalis supra venenū corrūpēdū, & cōuertēdū in tpe vnius anni, ꝙ sit eiusdē supra paucā ꝗtitatē in vna die, sed pauca talis ꝗtitas pōt nutrire, vt dr̄ sexta quarti de puella nutrita napello: ergo &c. Et cōfirmatur vltimo: quia illud venenum efficietur assuetū naturæ a quo amplius nō patietur, vt sumitur tertio de simplici medicina. distin. quarta cap. 1. de illa muliere quæ ex assuefactione assumebat de iusquiamo sine nocumento quātitatem magnam. In oppositum est communis fama. E Tr. 1. c. 15 Versus fin. F

IN ISTA QVÆSTIONE pro eius declaratiōe erūt tres articuli. In primo ponētur notabilia quædā. In secūdo conclusiones dilucidantes quæsitū nr̄m. In tertio erit rn̄sio ad argumenta.

QVANTVM igitur ad primum est primo intelligendū, ꝙ per venenū debemus intelligere illud, quod qualitercunq; approximetur humano corpori est suæ cōplexionis corruptiuum, & hoc ꝓprietate sua: & hoc sonauit auctoritas Aui. secundo cañ. supra alleg. Ex quo infero aliqua dicta. Primū ꝙ aliqua dn̄r venena calida, & aliq̄ frigida, similiter sicca: & aliqua humida, probatur. quia hmōi ꝓprietas siue forma venenis specifica ipsius cōplexionis humanæ peremptiua, aliqn̄ cōiungitur cum frigiditate: vt in opio: aut in caliditate, ut in euforbio: ac in humiditate: vt in argento viuo, & sic de alijs. ergo &c. Secundum dictum, aliquod pōt esse venenum: & tn̄ nulla erit qualitas manifesta in illo multum excessiua: siue nociua; ꝓbatur: quia plus repugnāt alicui extremo ꝙ medio: sed cum caliditate excessiua stat ꝓprietas specifica veneni, vt in euforbio. & similiter cum frigiditate, vt in opio. ergo &c. Et tunc vltra. cum caliditate venenosa intensa, stat humiditas venenosa intensa: & sir̄ cū ea intensa caliditate pōt stare intēsa siccitas venenosa. ergo et medium. cōsequētia patet, qa maior est repugnātia extremi, ad extremū, ꝙ extremi ad mediū. & tūc vltra arguit sic: Extrema pn̄t stare cū medio. ergo medium poterit stare cū medio. cōsequētia clara: eo ꝙ maior est repugnātia extremi ad medium, q̄ medij ad medium: cū repugnātia medioꝝ non sit nisi rōne extremoꝝ. ergo scđm dcm̄ veꝝ. Tertiū dcm̄, ꝙ impossibile est ꝙ venenum aliqđ siue calidū, aut frigidum. & sic de alijs, excludat ab huiuscemodi ꝓprietate: & hoc stāte sub forma veneni ꝓbat ꝑ declarationē veneni superius datā: & rōne arguit sic. Theriace confert oi veneno, & hoc nō rōne frigiditatis, cū sit multum calida. ergo ꝑ ꝓprietatē. maior ꝓbatur ꝑ experientiā in venenis calidis serpētum & alioꝝ, & est auctoritas Sera. & Halyab. 10. prac. Aui. 5. cañ. & Gal. & finaliter oium doctorū appellātiū eā mr̄em oium medicinaꝝ bezoarticarū. Et cōfirmat. quia si venenū esset nō rōne ꝓprietatis solū sed rōne qualitatis manifeste et absq; ꝓprietate: tunc sequeret, ꝙ oia q̄ essent calida i quarto gradu, essent venenosa. cōseqn̄s est falsum, qa synapis et piper ponūtur talia calida in. 4. et tn̄ comesta multotiēs nullū inducūt in corpe nocumētū. et sir̄ possum⁹ dicere de opio Ægypti quo vtuni tāq̄ oleo i ptib⁹ illis, ꝓ cōdimēto. Ad istud de opio fortassis rn̄deret, ꝙ opiū Ægypti et de ptib⁹ nr̄is nō eodē mō cōstituta sunt: qa illud fit ex seminibus papaueris: aliud vero ex gūmi, qđ collr̄ ex capitibus papaueris viridibus. Sed contra: quia dato adhuc quod non eo- G H 7. tra. ca. cit. p in. c. 5. p' po. tra. 1. in. 6 ty. dr. p. n. li de cō. ty. c. 4. dr. po.

dem modo cōstituat: tñ adhuc debēt esse multum similis cō plexionis, ex quo ex papauere ambo cōstituunt. ergo rōne frigiditatis similes deberēt facere læsiones, & iō diceremus nos, qđ istud lædit, aliud vero nō, quia in illo expoliata est sua ꝓprietas mala sicut in arbore Persica, & trāsplātata. Et confirmat: quia aq̄ summæ frigida in magna q̄titate administrata nō mortificat: imo multa facit iuuamenta. ergo &c. Rñdet, ꝙ aqua frigida est in actu formali frigiditatis, sed venena sunt aliquo mō in actu virtuali cū actuatiōe indigeāt. Cōtra nihil agit nisi scdm, ꝙ in actu, ergo nisi qđ potētiale efficeret formale, & actualiter frigidū nūq̄ esset actio: ergo rñsio nulla & tertiū dictū veꝝ. Et si cōtra hoc allegarent auctoritates doctoꝝ dicēdū, ꝙ nō plus voluerūt, q̄ sonat primū dcm: et si aliꝰ q' ꝓ nunc nō acceptant. Intelligēdū secūdo ꝓ vlteriori manifestatiōe dictoꝝ nr̄oꝝ: ꝙ talis forma specifica a Philosophis appellata. siue ꝓprietas venenosa nihil aliud est nisi natura qdā inuenta in quibusdā mistis corporibus ꝓcedēs in eis à superna & plenissima influētia, pp cōplexionē ꝓpriā nō apta in corporibus nr̄is mutari: imo non cessat ab operatione sua donec corpus corrūpat. sicq; igit hæc ꝓprietas sequit cōplexionē, q̄ ex potētia deducit materiæ virtute superioꝝ, & corpoꝝ cœlestiū. & nō solū rōne luminis & motus tanq̄ vl'i impressione: immo et sine motu & luce, & ꝓprie absq; mediј alteratiōe in suscipiēte impressa ab aliqua particulari virtute stellaꝝ & particulari situ causata, qđ apparet nō solū i uenenosis: sed et in aliјs vt in magnete existit virtus ferri attractiua ex polo artico. Ex quo apparet ꝙ talia mista a suis superioribus talē formā specificā recipiunt, qualē meritū hñt in diuersa mistione elementoꝝ, & eoꝝ ꝓportione adinuicē. & hoc intellexit etiā Plato dū dixit. ſm meritū materiæ formæ dātur & earū virtutes imprimuntur: non excludo tñ quin possit cōcurrere lumen stellaꝝ fixaꝝ mediantibus lineis tales virtutes vehentibus. Ex quibꝰ oībus sequit, ꝙ ista ꝓ-

L prietas erit accñs. ꝓbat. quia qđ sequit mistionē elementoꝝ, cōplexionēq; ex mistione cōsurgentē est accidēs. talis autē ꝓprietas est hmōi. ergo &c. Maior est sumpta ex scientiјs fundamentalibus, & minor supra patuit. Et cōfirmatur, quia ipsa suscipit magis & minus, quod refugit rōni substātiæ, quod apparet in venenosis adhuc eiusdē speciei ortis in diuersis locis & regiōibus: vbi aliqua sunt magis mortifera & aliqua minus. Sequitur secūdo, ꝙ sub gñe qualitatis debet collocari. patet ex dictis. Sed contra. illud nō est accidens, qđ corrupto subiecto remanet in esse: sed corrupto subiecto remanet ꝓprietas venenosa, vt patet in carne tyri: quia mortuo tyro adhuc remanet virtus multoꝝ aīalium pereptiua. Respōdetur

L primo: ꝙ si ponimus plures formas, & gradus substātiales in composito, ꝙ licet mortuo tyro corrupta sit forma eius substantialis, remansit attñ altera forma in carnibus tyri: & cōplexio quā proprietas illa cōsequatur in tyro. & sic suum non fuit corruptum subiectū. Aut aliter scdo

M ꝙ corrupto tyro corrumpitur & proprietas, & in carnibus tyri denū propter similē dispōnem materiei, & alia similis introducitur & altera ꝓprietas aīaliū pereptiua, aut ꝙ accidentia: licet subiectum denominēt, nō tñ in cōposito inhæsiue fundantur. Et nota ꝙ istud argm̄ potius cōuincit ꝙ talis proprietas magis sit accidens, q̄ substantia: quia in tyro viuo aut esset materia, aut forma, aut compositum. non primum nec tertium: vt liquet. nec secundum, quia tunc sequeretur ꝙ corrupto tyro adhuc esset tyrus. Ex quo sua esset forma substātialis: quę vnicuique dat esse. Nota tñ, ꝙ licet sit vt superius dictū est: tñ nō est credendum, ꝙ huiuscemodi proprietates inseparabiter consequantur sua subiecta, immo pñt subiecta permanere corruptis ipsis proprietatibus, & ꝙ hoc sit veꝝ apparet in multis eiusdem speciei existentibus in diuersis locis: immo de vno eodē mutato de loco ad locum appa-

ret etiam in lapidibus preciosis, qui olim erāt virtutibus mirabilibus insigniti. nūc autem non apparent huiuscemodi virtutes. apparent etiam in figuris vel imaginibus artificialibus antiquis in operationibus quaꝝ nūc appa- N ret error. & causa oīum istoꝝ potest esse aut rōne agentis vel eoꝝ a quibus illa forma imprimitur. nā cum illa sint extrinseca: vt ante declaratum est, ideo virtus est ad certū tempus terminata, q̄m virtutes cœloꝝ ad tp̄s determinatū in formis & materiјs sustentātur, aut propter indispōnem materiæ cū distemperata complexione colligāte in ea formam & virtutes. cū aliquo nanq; gradu distemperamenti corrumpetur virtus dicta. cum quo adhuc non corrumpetur forma: & hoc apparere potest in theriace senescente. aut etiam prouenire potest ex parte loci i in quo productæ fuerunt, et cōseruabat: remouent. corpus nāq; Indi q̄n mutabitur ad talem cōplexionē qualis est cōplexio Sclaui, aut infirmabit aut morief. dixit Auic. primo can. ideo ex omnibus narratis causis patet possibilitas separationis virtutum à suis subiectis quibus inhærent. Doc. 3. c. 1 cir. medium. O

Sed circa dicta dubitat, quia ex quo dictū est. ꝙ q̄n hmōi proprietas specifica venenosa coniungitur cū caliditate: tunc vocatur venenū calidū: sicq; cū frigiditate vocatur frigidum venenum: & sic de aliјs. Ex quo cōcludi potest ꝙ si à tali venenoso calido expoliaret sua proprietas manente eius caliditate manifesta: non plus illud noceret, q̄ alliū, aut piper, aut aliud calidū. & similiter si à venenoso frigido remoueretur sua proprietas non plus noceret, q̄ aqua aut aliud frigidū. istę tñ proprietates sunt diuersi gradus malignitatis. ideo aliq̄ venenosa sunt magis mortifera & aliqua minus. augetur tamen etiam malitia venenosi a qualitatibus manifestis. cum quibus alligatur illa prorietas. stante igit paritate malę ꝓprietatis venenosæ, cum æqualibus gradibus qualitatum manifestaꝝ in duobus venenosis: quoꝝ vnum sit calidum: aliud vero frigidum. quærit: quod erit peius & magis letiferꝝ, Ad

P hoc dubium est responsio quorūdā solēnium doctoꝝ, ꝙ in casu prædicto venenosa frigida sunt peiora calidis. & præsupponunt, ꝙ humanū corpus declinās sit ab æqualitate ponderali per caliditatē & humiditatem vt sumi uidetur de mente principis Auicennæ in primo canone, in quāmpluribus locis, ex quo supponunt secundo, ꝙ caliditas magis sit amica naturæ & pro operationibus conueniens, quàm frigiditas, & est auctoritas eiusdem in pluribus partibus & capitulis ab omnibus allegata. Ex quibus sequitur operationes vitæ magis imperfici per venenum frigidum, q̄ per calidum: quoniam imperfectio, & earum operationum destructio rōne proprietatis in ambobus est æqualis, sed ratione frigiditatis magis imperficiuntur, q̄ caliditatis. ergo imperfectio ipsarum absolute erit maior in frigido. Ex quo etiam sequitur in casu prędicto, ꝙ citius deueniet ad ægritudinem cui administratum est frigidum, q̄ cui datum est calidum: sequitur etiā quòd citius ille morietur, cui datum est frigidum, q̄ alter: immo quod magis est ꝙ ille morietur, & alter sanari poterit: patet ex fundamento dicto. Et licet ista dicta sint apparentia. tamen oppositum est multum probabile, & ex consequenti potest primum præsuppositū negari, vt videtur ex sententia Gale. secundo de complexionibus, qui ponit ipsam cōplexionē tēperatā maxime mediare, & vult ꝙ per sensum tactus tanq̄ per verā regulā hoc cōcludatur, cōcurrēte tñ aliquo rōnis iudicio, quare nō sentiet inquit: quasi mistum cōpositū ex aqua feruenti, & niue partibus æqualibus, & ęqualiter cōmēsuratis, & hoc quia est simile illi. Sed adhuc illo concesso dicimus, ꝙ nō est veꝝ ꝙ caliditas absolute sit magis amica naturæ, q̄ frigiditas, qđ ꝓbat, qa acceptis corpibꝰ duobꝰ æq̄liter tēperatis, quoꝝ vnum pјciatur in aqua calidissima. alterum vero in aqua frigidissima. & apparet per experiētiā, ꝙ illud quod ponetur in aqua calidissima, morieт cito: & alterum

1. 1. doc. 6 ca. 3 circa medium.

Q

Cap. 3 in princ. 1. cōpl. c. 9 post princ.

A & altere non. Item in vola manus corporis teperati pōt esse tanta frigiditas quāta est in marmore, aut in aqua frigida vt apparet eam tangendo tpe hyemis: & no pōt esse caliditas, qa destrueref talis cutis i qua est sit̄s cōpl̄o, sicut cōpl̄o toti⁹ teperata, & hoc p coalterationē oium partiū vt sumit prima primi, ergo absolute caliditas non est magis amica naturę: & ideo pono ista dicta. Primum ꝙ aliqua caliditas, temperamētū excedens, minus est inimica naturæ ac discōueniens, ꝙ̄ cōsimilis frigiditatis cōsimiliter gradualr̄ tēperamētum excedēs, patet, quia operatio, & vita in certa caliditate existūt. Scd̄m dictū, ꝙ certa latitudo caliditatis versus partē intensiorem est magis vitæ inimica, ꝙ̄ cōsimilis frigiditas terminata versus ptē intensiorē, patet per experientiā, quia illa magis adurit, & est qualitas magis actiua. Ex quo sequit̄ ꝙ labētib⁹ æqualiter duobus corporibus ęq̄liter tēperatis, vnū p caliditatē, aliud p frigiditatē, ꝙ primo usq; ad certū gradū

Doc. 3. c. 1 post fin.

B caliditatis, vt duo gratia exempli. & frigiditatis, vt duo deterius labei quod p frigidū ꝙ̄ qd' per calidū, & postea, ꝙ multo deterius incipit labi, qd' labit̄ ulterius p calidum versus gradū, vt quatuor, ꝙ̄ quod per frigidū. Et ex cōsequenti ꝙ multo peius est absolute labi per calidū, ꝙ̄ per frigidum. Tertiū dictū sequens, ꝙ venena calida sunt peiora, & deteriora frigidis, patet. quia non dn̄r calida, aut frigida, nisi quia in eis sunt illę qualitates multū intēsę vel improportionatę: sed caliditas ē magis improportionata quando est multum intensa, ꝙ̄ cōsimilis frigiditas: ergo &c. Et cōfirmatur, quia caliditas est magis aperitiua, & ex cōsequenti causa, vt virtus venenosa pertranseat ad interiora, ergo venena calida erūt frigidis deteriora, debita paritate seruata. Tertio principaliter notādū ꝙ dictum est in diffinitione veneni qualitercunq; administraf &c. Et hoc: quia venena sunt dupliciter operātia, aliqua sunt operātia materialiter, & aliqua spiritualiter.

C Illa agunt materialiter, quę ad intra sumuntur, & aliquo modo a corporibus nr̄is patiuntur. Illa vero operantur spiritualiter quæ non manifeste actuantur, nec alterātur à caliditate nostri corporis. sed corrumpunt spiritus, aut membra spiritualia et eorū operationes. Et hoc mediantibus speciebus intentionalibus, quę tn̄ species intentionales licet habeant esse reale in medio tanꝙ̄ in subiecto existentes, & tanꝙ̄ verę qualitates reales: tn̄ dn̄r spūales, & recipi sine materia: & hoc, aut quia tota ipsa species intentionalis est in toto medio: & etiam ipsa tota est in qualibet parte medij, & hoc quo ad representationem, qd' patet per exemplum in intentione & specie albedinis, quæ per paruum foramen totam representat albedinem, aut erit, quia formaliter agēs inducit aliquam formā in ipso passo, quæ non est similis formæ inducentis, est tamen ipsius similitudo, & ista est species, quę recipitur sine materia existēte in medio, vt species coloris, ac species & ipsa proprietas veneni: quæ aliquando mediante visu, & au-

D ditu inficit, vt recitatur ab antiquis doctoribus de basilisco, aut odoratu mediāte, vt quidam qui venenati fuerūt propter odorem malorum fungorum. similiter per gustum, atque etiam tactum, vt dicitur de milite qui cum lācea cum qua regulum serpētem occiderat: venenatus fuit eam tangendo: & hoc non est nisi, quia ipse tales species intentionales venenosæ inficiūt spiritus visibiles vel audibiles, & illos ad quorum organa deueniunt. deinde earum virtus mala ad cor portatur: & tandem corrumpūt, & ex hoc patet causa quare istud spiritualiter operans est perniciosius, & hoc quia minorem habet resistentiam, et etiam quia alterationem fere nō patitur à calore nostro: sed subito agentia & corrumpentia: vt patet in visu basilisci. producitur etiam ad magnam distātiam, & patet de duobus serpentibus recitatis ab Arist. in libro de proprietatibus elementorum. Et nō solum, quòd per visum, sed etiam per odoratum, nec hoc debet esse mirum, quia etiā

E aq. de & vultures per plura miliaria mediātibus speciebus odorabilibus puenerūt ad cadauera: vt sensit Auer. secundo de anima. ꝙ nō potuit esse nisi spūaliter recipiēdo: quia si cadauera illa fuissent ad rarefactionē talem reducta: sicut est ignis, aut aeris rarefactio, nō potuisset ad tantam distantiā fuisse realiter multiplicata. Ex quibus oibus manifestum est, ꝙ̄ multis modis reges & principes venenari possunt, & hoc est qd' dr̄ et legitur aliquos venenatos fuisse in sella equi, & aliquos pp aliquod venenū clausum in aliquo anulo aut in thalamo. Et ideo multotiens cōmoriunt̄ cuius mortis causa sapientibus est ignota. Et ideo bene dixit princeps ꝙ multotiēs venit pestis cuius causa est occulta. Vltimo præmittendum est, ꝙ licet de rōne veneni sit esse perēptiuū: nō tn̄ de necessitate est ꝙ assumēs venenum actualiter perrat: & hoc ꝙ actio veneni multis modis pōt impediri. videlicet, principaliter & ex cōsequēti rōne cōditionum particulariū cōcomitātiū proprietatē veneni. Principaliter vero rōne formæ

Cō. 97. in medio

f. 3. doc. 5 c. sing. iuz. fi. & 4. 1. tra. 4. ca. 1 post prin.

F bezoarticę: siue virtutis totaliter & essentialiter virtuti venenosæ cōtrariæ & eius corruptiuæ: siue sit virtus ista in re simplici vt in plātis multis, aut mineralib⁹, vel in alijs vt lapide bezoar apellato, aut lapide prassio, aut buffonis, et draconides, & in adamāte, et hyacinto, & zaphyro, & in multis alijs, sicut patet auctoritate Auicennæ in suo de lapidibus, de qbus ēt oibus has, & alias in eis assignat virtutes Alber. Magnus in suo de mineralibus, & hoc etiam siue ista virtus sit in composito, cuius sit cōplexio secunda ex mistis resultata: vt in theriace pp fermentationem eorūdē, & mithridato & alijs: quas medicinas componere sciunt hoies perfecti ingenij, cū intelligentijs cōiuncti, quibus fit reuelatio diuina misericordia Dei pp salutem nr̄am: cui laudes sint infinitę. Potest etiā esse ista virtus in aliquo simplici cum quibusdā verbis collecto, aut rōnibus certo puncto & tēpore plātis: ꝙ tunc consurgit virtus perniciosa valde. Et hoc quidem euenit rō

G ne alæ affectuosæ proferentis talia verba, cum pp excessiuā imaginationem fertur grandi impetu, & cætera ei obediunt: vt vr̄ sentire Auicē. in sexto naturalium, vel qa talia verba cū quibusdā conditionibus prolata ab aliquo spirituali recipiunt virtutem: sicut & ego in morsu viperæ venenosæ, & vulgari sermone appellatę el Marasso oculata fide percepi: cui ægrotāti ab vno Veneto datus fuit cyatus vnus aquæ putei cum puluere terræ: cum quibusdam caracteribus, & verbis in terra eadē scriptis & platis: quibus potatis subito euomuit, & ex hoc inde cōualuit: & antea pp intensissimos dolores languebat. Pōt ēt esse talis virtus in aliquo simplici cui artificialiter sit aliqua imago impressa: vt ꝙ est illo naturali, & artificiali perficiatur vnum habēs virtutem bezoarticam: sicut recitat Albertus Alemanus in suo libello de imaginibus. videlicet: ꝙ imago astri serpentarij alicui lapidi præcioso insculpta venena fugat oia: & valet contra morsum oium venenosorū: & maxime si ex rasura eius aliquid bibatur. imago autem taliter est insculpta. videlicet, vir serpente cinctus cuius caput manus dextra tenet sinistra. vero caudam. credo tn̄, ꝙ si lapis erit de superius narratis, aut alijs habentibus ex se proprietatē contra venena, & tunc sit insculptus & perfectior reddetur: ista igitur sunt, quæ principaliter impediunt operationem veneni. Illa vero, quæ impediunt ex consequenti eiusdē operationē rōne suarū cōditionum: sunt aut quia frangunt suas acuitates, vt euforbium, & alia calida franguntur ab opio & econuerso: aut quia resoluunt substantiam in qua fundaf virtus venenosa: vt allium, & alia prouocatiua: aut quia expellunt ad extra: vt dicitur de terra sigillata: aut forte quia constipat, & cōstringit porosut intus penetrare nō possit: vt bolus armenus. & hæc quasi omnia possunt accipi ex sententia principis Auicen. sexta quarti.

Lib 4. c. 4 post med.

H

QVANTVM AD SECVNDVM articulum ponitur Cap. 4

I prima conclusio quorũdam, ꝙ licet venena ad se inuicē diuersificentur in tarditate & velocitate interemptionis: attamen non est possibile vt ad certum praecisum terminum limitetur: ita ꝙ nec ante nec post. sed in illo venenatus moriatur. Prima istius cõclusionis apparet per superius narrata: quia in venenositate oia non sunt aequalia siue gradus eiusdē: secũda declaraẽ. quia ois actio naturalis alicuius variaẽ tã rõne dispositionis passi, ꝙ̃ rõne agentis modo cũ possibile sit passum diuersi mode dispositum esse tam rõne dispositionũ manifestarũ: ꝙ ꝓprietatum insequentium materiãrũ: ita ꝙ vna res iuuet vni, & noceat alteri eiusdē cõplexionis, & similiter illud: quod est venenum vni non est alteri: & si est venenum non in eadem dosi. ergo erit impossibile talē terminũ sic metiri pręcisum. Sed cõtra istã cõclusionem arguitur sic. Possibile est vt venenũ taliter alicui administreẽ cũ aliqua rõne miranda, & maxima affectione explicata ad limitatum

K tp̃s determinata vt oẽm resistentiã ꝑ tunc passi superet. ergo in tali determinato tp̃e suã pernecatiuã ꝑficiet operationẽ, consequentia patet. assumptũ aũt ꝓbatur. quia minus nobile subiacet, & obedit magis nobili: sed aia affectuose explicãs talia verba veneno adiuncta est nobilior aliis rebus, cum sit ipsa cõstans ex nobilibus principiis: materia autẽ corporalis non ideo: ipsa materia mundi ei aiae obedit. Et cõfirmaẽ, quia nõ minus pñt operari verba taliter explicata ad bonum, ꝙ̃ ad malũ cum sint opposita, sed per experientiã apparet, ꝙ operãtur ad bonũ, vt incantationes, quae fiunt pro sanatione vulnerum, & aegritudinũ, & multarũ aliarũ rerũ, vt tradit ẽt Cõciliator dña. 166. ergo &c. Et hoc idẽ cõfirmat auctoritas Auic. quarta sexti naturalium: vt patet intuẽti. Rñdetur primo ꝙ licet aia ipsa sit multũ nobilis, tñ nõ põt aliquo pacto agere in materiã extrinsecam. Verũtñ ipsa aia põt in suomet corpe aliquã excitare operationẽ: & hoc mediãte magna phantasia ipsum taliter disponere, vt spe acceptã

L ab incantante fiat aliqua sanatio, & nõ aliter, ꝙ̃ mediante forti imaginatione: & haec rñsio colligiẽ ex snia Arist. problematũ particula. 7. Sed contra aliqua incantatio põt mediãte bono angelo bonũ operari, ergo aliqua siẽr poterit ad malum operari mediante sacrificio facto à vetulis: quas facilius decipere põt malus angelus. i. daemon.

Ad hoc forte diceretur ẽm sniam Arist. nõ esse verum ꝙ sint daemones nec alii angeli: & hoc. quia vt apparet ex. 12. metaphy. praeter animã intellectiuã & substantias separatas mouentes orbes, & ipsum Deum benedictum non sunt aliae substantiae spirituales. Ideo non erunt istę incantationes nisi sicut sensuum delusiones. Sed contra. illiteratus subito factus fuit litteratus, vt ipse in ꝓblematibus recitat Aris. & est famosum apud multos, & nõ potest reduci in aliquã verã causam naturalẽ, vt liquet intelligenti: ergo &c. Item inter substantiam separatã & animã humanã sunt multi medii gradus perfectionis:

M ergo poterunt esse multae formę. consequentia patet intelligenti. Et confirmaẽ auctoritate Plato. ut narrat Apuleius: ponentis daemones multos habitantes & cõuersantes nobiscum, qui etiã videntur ad nos attendere & verbis nostris & caracteribus turbari, & placari, & hoc probat cõis fama, & aliqualis experientia: & forte esset dicẽdum iuxta hoc ꝙ operatio propria istorũ spirituũ esset intelligere particularia & vlia, licet imperfectiori modo, ꝙ̃ ipsae intelligentiae: attñ perfectius ac excellentius, ꝙ̃ anima humana, quia non sunt corpori applicati. si aũt sunt eiusdem speciei inter se vel non. est cõis quęstio ẽt ad alia: ideo &c. & forte omissa ista rñsione posset secũdo aliter responderi tenendo ipsam cõclusionem. videlicet, quòd intelligitur merito effectus naturalis ipsius veneni. nã argumentationes ante formatę bene ꝓbãt ꝙ ad certum determinatum tempus datur venenum, sed non rõne naturalitatis ipsius veneni: sed propter aliquid supernaturalẽ additum illi: ideo adhuc stabit conclusio. Sed contra

N hanc resp̃onsionẽ arguitur sic. Nõ minus possibile est naturaliter, ꝙ aliquod venenũ ab extra approximatum in tempore terminato. videlicet, sex mensium vel vnius anni suã perficiat operationẽ, ꝙ̃ materia vna uenenosa: vel non venenosa existens in pede vel in capite ducatur in isto tempore determinato ad malũ gradum putredinis, & moueatur ad membrũ nobile in quo actionem perficit, & sanus: sed primum est possibile. ergo &c. consequentia patet: & prima pars probatur: quia in ambobus est ratio similitudinis. sicut enim in vno materia mouetur ad malum gradum putredinis ita & in alio. sicut ad membrũ principale, ita & in alio. Secunda autem, quae fuit minor assumpti declaratur, eo quòd possibile est, quòd una certa materia accumuletur in pede vel crure, & post determinatum tempus ducatur, aut procedat ad caput siue cor, & pro tunc causatur epilepsia: siue apoplexia, quae

O possunt esse aegritudines periodice: & totũ hoc sumiẽ de mente principis Aui. ca. 3. cañ. Siẽr ẽt argui põt de materia asthmatica fluẽte à capite periodice ad pulmonẽ, vt sumitur ex snia eiusdẽ quod totũ sentit Auer. 6. colliget. & cõfirmat Cõciliator dña. 125. ergo pariformiter si in vulnere aliquo aliquis expertus & malignus poneret aliquod venenum poterit illud esse talis cõditionis, ꝙ ita tãto tempore ad membrum principale erit motum: & non apparet esse multum incõueniẽs, quia reperitur aliquod venenum magis malũ ꝙ̃ materia illa, quae periodice facit epilepsiam, & aliquod minus malum. ergo aliquod aequale cum aliis cõditionibus. consequentia patet, quia vbi datur magis: & minus non inconuenit dari aequale, ideo &c. Et confirmatur per experiẽtiã in vno episcopo Brixiensi qui morsus fuit à cane suo paruulo in digito, et post multum tp̃s rõne illius deuenit in rabiem. ergo etiam per perfidũ expertum fieri posset administrando, siue ab intus, siue ab extra venenũ similis dispositionis.

Et si diceretur, ꝙ hoc esset difficile: & quasi non credibile. Respondetur, ꝙ non fuit minus difficile Andromacho componere theriacen ex tot mistis cõpositã per fermentationem ad vnam formam reductam, quae habet aetates sicut corpora viuentium, in quibus in vna stupefacit. videlicet, in iuuentute: in alia resoluit, & contra venena operatur, & sic de aliis: & tñ certi sumus hoc factũ fuisse, ideo difficultas rei non arguit impossibilitatem immo contrarium. ideo propter haec, & alia ponitur haec secũda cõclusio. videlicet, ꝙ siue venena sint operãtia materialiter siue spũaliter, possibile est, vt ad terminatũ tp̃s interimenẽ. Istam cõclusionẽ probãt argumenta tacta cõtra primã cõclusionẽ. Et cõfirmatur: sicut possibile est ꝙ reperiaẽ vna res, q̃ cõtra venenũ existẽs: illud nobis sua ꝓprietate demõstret si appresentatũ sit: ita nõ repugnet inueniri alteram quae operationẽ veneni impediat, sed primũ est, vt legiẽ de cornu serpẽtis, & lapide prassio: quia

Q cum in eorum pñtia sit põsitũ venenũ rorẽ emittere vñr. et siẽr lapis buffonis in anulo perforato taliter, ꝙ lapis digitum tãgere posset, ita ꝙ cum appresentatum sit uenenũ miro modo supercalefacit partẽ digiti quã tãgit. secundũ igitur erit possibile. quo dato ponatur aliquod venenum agere non posse: quia ab aliquo tali impeditũ: remoueaẽ igitur impediens ad libitũ alicuius. et sequitur conclusio. Et cõfirmatur auctoritate Alberti de mineralibus. libro secundo. tractatu secundo. cap. primo. qui dicit, quòd licet magnes attrahat ferrum, tamen adamas impedit ne ferrum a magnete trahatur: sed remoto adamãte remanebit eiusdem virtus attractiua. ergo conclusio secunda vera. Tertia conclusio sit ista, ꝙ possibile est vt uenenum taliter praeparetur, vt si ad intra naturaliter administretur suam operationẽ perficeret in duobus aut tribus diebus, sed mediante tali praeparatione transibit illos dies, & plures, ista conclusio patet intelligenti praeparatio-

nes

Ca. 4. post medium.

Colli. pro blc. quinto

Colli. a te. cã. 42. vsq; ad. n. cõ. 47

Colli. par. 30. probl. 1

Tra. 5 ca. 7 circa med. Feu. 3 ca. 3. 20. tra. 1 cap. 19.

Colli. tra. 1 in medio.

A nes medicinales, eo quod idē cibus siue eadē caro præparata cū synapi in pauco tp̄e digeritur. s. in septē horis, ubi si comedatur cū acresta nō digeretur in decē. Sīr apparet in medicinis solutiuis: unde Mes. de cōsolatione medicinaꝝ ponit medicinas tardę solutionis uigorari in multis quæ permista uelocitāt illā. ut mel vigorat operationem aquæ lactis, & zinziber operationem agarici. & ita possunt misceri aliqua earūdem operationes retardātia, quare etiam medici docent, ꝙ qn̄ administrantur medicinæ pulmonis cum eis admisceantur res quæ habeāt diutius tenere virtutes illarum. Nam cum via ad pulmonem sit multum longa, virtutes earundem iuuatiuę resoluerētur. ideo ponuntur vt retineant. Quarta conclusio sit ista. Possibile esse intelligenti Philosophiam, & Astrologiā, ꝙ taliter alicui exhibeatur uenenum, ꝙ rōne eius ducetur ad mortem vsq; ad decem annos vel circa, cōclusio pbatur: quia talis perfecte sciēs, intelliget quātitatem humidi

B radicalis & qualitatē, & oēm fere eius dispōnem. ergo ex cōsequēti terminū vitæ eius: quia rōne cōsumptionis humidi est calidi extinctio, & consequenter mors: vt inquit Arist. in lib. de morte & vita. sciet ēt dispōnes influentiarum superioꝝ pro termino vitæ. ponaſ igitur, ꝙ sciat ipsum viuere vsq; ad. 40. annos & regatur regimine cōseruatiuo, exceptis ꝙ illi administretur venenū in tēpore viginti annoꝝ exiccatiuum certę q̄titatis humidi: & tunc patet, ꝙ pōt istud humidum exiccatum abbreuiare vitā per decē annos. post tempus igitur decē annoꝝ à tempore administrationis veneni morietur. ille igitur morietur in triginta annis & non fuisset mortuus nisi in annis quadraginta. ergo conclusio vera. Et istā cōclusionem intellexit Auicenna. 6. quarti, cap. secundo. quādo dixit: omne quod interficit cum permutatione complexionis aut cum aduentu super membrum possibile est vt sit aduentus, post tempus ipsius effectus. Ex quo dicto correlatiue sequitur, quòd non est incōueniens aliquos esse ve-

C nenatos qui continue exiccando procedant: & tales appellantur apud vulgares herbati siue strigati. & ex consequēti apparet qualiter venenū atterminari posset, a quo sua bonitate immensa vir magnanime te præseruet altissimus & vitam tuam prolonget.

Istud apparet falsum ex dictis li. de venenis ca. 1. post med.

Tra. prima

QVANTVM AD VLTIMVM licet pro magna parte appareant responsiones ad argumenta principalia. Ad primū tn̄ respondetur ꝙ licet venenū quod administraſ siue ad intra, siue ad extra siue materialiter, siue spiritualiter habet ex sui natura cū cōparatione ad corpus nostrum, ꝙ in terminato tp̄e suā incipiat & finiat operationē. attamē multotiens & multis modis suæ actiones pn̄t impediri & tardari, atq; etiā totaliter corrūpi, vt patuit, ex supradictis. Et licet, venenum sit humanæ naturæ corruptiuum, nō est necesse, ꝙ actualiter semper occidat.

Pro responsione ad secundum notandum, ꝙ in veneno multa reperiuntur. videlicet, ipsa proprietas dicta. itē

D frigiditas si est venenū frigidū, & caliditas si est calidum &c. Et oia ista talia ante operationē sunt in potentia operandi. videlicet, interficiendi, infrigidādi, & calefaciēdi. veꝝ tn̄ ista potentia non est æqualis: immo vna magis propinqua & habitui magis cōiuncta, & alia magis remota. ideo aliqua citius suā operationem perficiūt: ut spiritualia & alia, & quædā tardius. sed quōcunq; sit, necesse est si debent actualiter operari, ꝙ de potētia ducātur ad actū, licet in spūaliter operātibus hoc non multum appareat. remanet igitur difficultas a quo ducaſ ad actū. nā si est mala proprietas nō ducitur ad actum à calore nostro quia per se produceret aliquid quod ipsum corrumperet: quod repugnat principio Philosophiæ. nec ab ipso venenoso, quia nihil agit in seipsum: et ēt illā malā, pprietatem prius nō habebat: & etiam si est frigiditas vt in opio non vr̄ a quo ipsa tribuaſ: quia non ab opio, quia ad tactum non percipitur talis frigiditas: immo quod plus est assumpto opio si vomeretur perciperet calidum, aut tepidum. nec a caliditate nostra: quia non est aliquis modus quo caliditas frigiditatem generet. Et etiā si est caliditas non appareat a quo generetur, quia non ab euforbio gratia exempli, quia ad tactum est frigidū. nec a calore nr̄o, quia illa caliditas gn̄ata in euforbio est maior, q̄ sit caliditas nostra, & ideo mirum est qūo uenenum, quod ante nullā operationē faciebat, nec nihil ex istis percipiebaſ. et postea facit illas a qua causa hoc facit, qua de re, rōnabiliter est magna discordia inter sapientes. & Cōciliator differentia. 140. improbat opinionē Gal. & Auer. & loquēdo de calido & frigido vult ꝙ de tale potentia reducatur ad actum per viā antiperistasis. de proprietate aūt venenosa nihil dicit. Et ideo ꝓ nūc ꝓ responsione ad argm̄ fundādo supra sn̄iam Gal. pono ista dicta. Primū. ꝙ oē venenum calidū in potentia vel frigidū, vel interēptiuum est ꝓductiuū sui effectus respectu cuius dr̄ talis in potentia per suā ꝓpriā cōplexionē. istud dictum ꝓbatur, quia oē mistum cuius forma ordinaſ in aliquā operationē naturaliter habet instr̄m cū quo illa forma debet suā operationē producere, sed oē venenum est hmōi respectu operationis in humano corpore producendę. ergo oē venenum potētialiter tale habet instrumentum cū quo potest eius forma in humano corpore operationē suā agere. sed tale instr̄m non est aliud, q̄ cōplexio eius ꝓpria cū suis ꝓprietatibus ornata. cōsequētia nota est. maior patet in oibus: quia grauia hn̄t grauitatē, & leuia leuitatē: quæ sunt instrumenta suoꝝ motuū. s. sursum & deorsum. Et cōfirmatur: quia per saporē, odorem, & colorem venimus in cognitionem calidorum & frigidorū: vt inquit. A. 2. can̄. sed istę sunt qualitates secundæ per quas non possumus ferre iudicium nisi supra cōplexionē illoꝝ, quæ cōplexio licet non sit qualitas prima sed scd̄a: est tn̄ productiua per suā virtutē caliditatis & siccitatis, & sic de alijs. E F

Tra. 1. ca. 3 cir. princi.

Secundū dictū: ꝙ venenum nō recipit aliquod principale principium aut instrumentale a calore nostro ꝓ sua operatione dum actuatur: patet, quia antēq; actuetur, habet formā & cōplexionem cū proprietatibus. Tertiū dictum. ꝙ tale a calore nostri corporis præparatur mediāte diuisione, vt ad actum ducatur. patet, quia nō alio modo: vt probatum est. sed mediante ista diuisione melius ad membra fit penetratio, imaginemur igitur, ꝙ aliquod venenū aliqn̄ duceſ de potētia ad actū, quia vel ad formā quæ est actus primus: & hoc a calore nostri corporis. Scd̄o: quia ad eoꝝ operationē recipiant aliqd̄ instrumētale essentiale principiū per quod agant. aut tertio, ꝙ recipiunt certā dispōnē ꝑ quā cōuenientius agāt: & sic dicimus, ꝙ calor noster nō operatur nec primo, nec secūdo, sed tertio modo. & hæc videſ intētio Gal. 3. de cōplexionibus, & primo & tertio de simplici medicina. G

His præsuppositis rn̄deo ad argm̄ & totā difficultatē ꝙ. a. venenum nunc non interficit quia impeditū aut aliter vt supra. interficiet tn̄ vsq; ad annum. Et qn̄ vltra arguitur, ergo aliquid de nouo producetur in. a. qn̄ interficit. Rn̄detur distinguendo ꝑ dicta: quia aut intelligis ꝙ producatur aliquid nouū tanq; accidentale principiū actionis, & sic ego cōcedo, quia ꝓducit aliqua tepiditas, raritas & diuisio, sed si intelligas: ꝙ ꝓducaſ aliqd̄ nouū tanq; essentiale principiū vel ꝓpriū illi instr̄ale. sic nego illam cōsequentiā, & dico ꝙ licet ista actualiter nō interimant: nec calefaciant: nec infrigident: qa nō hn̄t istas q̄litates actuales. hn̄t tn̄ ipsas virtuales: & hoc nullo mediāte essentiaſr nisi cōplexione & forma illius veneni, quæ non est actualiter talis: sed est in potentia virtuali tamen propter calorem nostrū ducitur ad operationem. in ista tamē materia occurrerēt nouę phātasiæ, sed de hoc alias. H

Ca. 1. post medium.

Diff. 2. c. 3. post prin. Diff. 4. c. 2 cir. prin.

Ad tertiam patet responsio per supradicta. eo ꝙ potest administrari venenum, quod non faciat actionem suam: nisi in illo tempore: aut quia impeditur: vt dicit

I secunda cõclusio: aut quia retentum in aliquo loco paulatim augetur sua malitia, & paulatim mouetur ad cor: & stabit per multũ tps anteq̃ aliqñ suã operationẽ perficiat, aut quia diuersimode præparatur: vt dicit tertia conclusio. ideo prima cõsequẽtia non valet. Ad cõfirmationẽ rñdet ab aliquibus negãdo minorẽ: quia impossibile est ꝙ ex veneno aliqua nutrita fuerit, qa inter venenũ, & corpus nostrũ nõ currit aliqua familiaritas siue conuenientia, quæ requiritur inter nutriens & nutritũ, vt sumitur primo cañ. & ex cõsequenti illa puella non fuit nutrita napello sed assuefacta ei: vt eius humiditates remanerent infectę, & interficerent. Sed contra istam responsionem instatur sic: quia repugnat Gal. & Auic. qui ponunt ipsam puellam fuisse nutritã napello. Itẽ repugnat experimento, quia plantæ & fructus multotieś sunt venenati tpe pestis vt sumitur secũda primi et tñ nutriũt. Itẽ nõ soluit argm̃, qa dato, ꝙ illud venenũ nõ nutriret. arguit sic in minori. sed illa pauca q̃titas nõ interficit. ergo

Ff.2.doc.2 sum.1.ca.15.ver.fi.

Tertio de simp.dif.4 cap.1.ver. fi 4 6. tra. 1.ca. 2.i fi. doc.2.fũ.1 ca.7.in fi.

K in illo tẽpore nec illud interficiet, & sic stabit rõ. Et iõ aliter dicatur supponẽdo, ꝙ nõ sit incõueniens in aliquo reperiri aliquod quod habeat rõnẽ cibi, & in eodem quod habeat rationem veneni: vt si vnus & idem cibus administratur uni, erit ei cibus cõueniẽs ut fungus gr̃a exẽpli. & in alio erit venenũ mortiferũ. Supponendũ est scdo ꝙ duplici mõ hõ posset se disponere quãtũ spectat ad ppositũ, vt non patiatur à veneno. primo p paulatinam assuefactionẽ, ꝙ vna dispõ efficiatur naturalis, quæ si subito imprimeret, esset ipsius corporis corruptiua: eo modo quo allegatũ ẽ supra de cõplexiõe Indi respectu Sclaui: patet ẽt de muliere quę sumebat iusquiamũ sine lęsione tertio de simplici medicina. Scdo mõ p virtutẽ bezoarticã acquisitã arte vel naturalr. vt puta de mithridate qui p visum medicinæ quã mithridatũ appellamus se securũ reddidit ab vsu venenorũ. Patet ẽt de illis qui pdicãt eos esse de domo sancti Pauli, qui comedunt serpẽtes, & tangunt & pũgũtur absq̃ aliqua lęsione. Et Aui. noiat vnũ qui se sine læsione serpẽtibus obijciebat, & nos vidimus vnũ de illis qui innumerabiles habebat serpẽtes malos, quos tangebat, & non lædebat ab eis, & ipse vendebat panẽ quẽ appellabat panẽ sancti Pauli. Ex quib⁹ sequit, ꝙ possibile est, ꝙ aliquis ueneno nutriatur. primo per assuefactionẽ. secũdo quia vna & eadẽ res potest habere rõnẽ cibi et veneni: ideo illa res potest a sua venenositate expoliari: & sic ex ea corpus nutritur. Ex quibus sequitur ẽt ꝙ illa puella fuit vere nutrita napello: & vlterius, quòd illa venenosa dispositio per quam alios osculando venenabat erat ei naturalis. sequitur vlterius, quòd ipsa erat venenum: quia quicunque cum ea cõmiscebantur venenabãtur. Et vltimo sequitur possibile esse duo indiuidua aut plura humanæ speciei habentia proprietates specificas contrarias & plura alia speculanti facilia. Sed contra supradicta est forte argumentum dñi Auer. 7. colliget & in epistola de theriace ad Glauconẽ, videlicet, ꝙ idem esset homo: & nõ homo probatur sic. Exiens hoĩs latitudinẽ nõ est hõ, sed suprascripta puella venenata exiịt humanam latitudinẽ. ergo nõ est homo. maior sumitur ex primo canonis. minor probatur. quia tota humana cõplexio formę veneni extremaliter cõtrariatur, sed exquo illa puella nutritur napello siue ueneno, sequitur, ꝙ inter ipsam, & illud, cadat similitudo quędã, ergo si similatur illi formæ extremaliter contrariæ formæ humanæ: dissimilabitur humanæ formæ: & tunc non erit homo.

Distl.4.ca. 4.ver.fin.

L

M

Ca.1. post medium.

Ff.1.doc.3 cap.1.

Ad istud argumentũ põt respõderi negando primã cõsequẽtiã. & ad probationẽ dr̃ sicut supra allegatũ de mẽte principis, ꝙ primus modus æqualitatis humanę complexionis habet magnam latitudinẽ: a qua si egredietur nõ erit amplius humana complexio: ista tñ latitudo est magna valde in qua continentur corpora tam tẽperata, q̃ naturaliter distemperata, tam sana simpliciter, q̃ etiã ægra. vt nunc & pręternaturaliter: talia quãtum ꝙ ęgritudine intensissima, & tam habentia distemperantiam in qualitatibus manifestis, q̃ etiã in proprietatibus & qualitatibus specificis, & ex consequenti prope extremũ latitudinis huius essent ponenda illa venenata, ita ꝙ licet essent in latitudine: tamen essent in aliqua mansione vltimi gradus ipsius latitudinis specifice, ad quam mansionem non perueniunt non assueta ad venenum, sicut nõ est inconueniens, ꝙ cętera caliditas sit alicui cõueniens, & naturalis inquantum excitatus, tamen esset illi aut alteri simili discõueniens quiescenti. Ita ista dispositio inquãtum assueta est similis, & dissimilis contraria, siue nõ naturalis cuilibet nõ assueto: ideo omnium aliorũ interẽptiua: & sic negatur, ꝙ talis exiịt totaliter latitudinẽ primi modi. Sed contra. agens à tota substantia nullam habet similitudinem: vt venenum, ex quo extremaliter opponũtur: vt dicebatur arguendo, & sumitur ex tertio de complexionibus. ca. 1. & 2. & primo cañ. Respõderi potest, ꝙ licet venenũ, vt venenũ non alteratũ sit totaliter oppositum humanæ naturæ: tamẽ possibile est, ꝙ per actionẽ veneni in mẽbra, & caliditatẽ naturalem ipsorũ spirituum fiat tãta actio, & reactio. ꝙ introducatur vna complexio æqualis siue facta. & hoc: quia aut illa ambo agentia sunt æquata, & ex cõsequenti reducta ad vnam formam, siue dispositionem mediam multum alijs indiuiduis repugnãtem: vt credit Gẽtilis de febre hectica. aut quia tam in partibus materialibus, quàm formalibus est fixa illa dispositio tanq̃ facta naturalis: vt dixit Dynus de complexione æquali: & possemus ex isto phantasiari vnum nouũ modum dicendi. & tu cõsidera. Vel possumus secundo respondere, ꝙ cũ duplex sit complexio, quædam insequens formam, & quædã materiam, ꝙ nõ esset inconueniens aliquod ratione complexionis insequentis formam esse oppositum extremaliter: licet rõne insequentis materiam esset conueniẽs & econuerso. Et ex hoc videmus ꝙ aliquis abhorret vinum tãq̃ venenum, & alteri tamen illud est cibus conueniẽs. & talis dispositio insequẽs materiam, quæ est certa occulta proprietas, etiam per artem acquiri potest, vt patet per assuefactionẽ comedentis napellum: & iusquiamũ. & etiam a natura, vt recitatur de puella ab Alberto. 7. animalium, cap. 8. quæ scorpiones comedebat & nõ lædebatur. Sed contra, quia sequeretur, ꝙ homo posset a natiuitate produci venenosus, quia cum quibus forma cõseruatur, cum eisdem dispositionibus illa introduci potest. Respondetur concedendo totum: vt si leprosus cum leprosa coiret forte generaretur homo venenosus, & ideo prohibetur aut prohiberi in lege deberetur. ex quo concluditur ꝙ ista cõsequentia non valet. in ista materia sunt dispositiones facientes pro ipsa forma veneni. ergo forma humana introduci non potest. vt patet ex supradictis. Respondetur igitur ad primam cõfirmationem, ꝙ licet venenum possit corpus nutrire per paulatinam assuefactionem, tamẽ maior assumpti est falsa, ppter causas supra narratas in probatione conclusionum. & consimiliter respondetur ad vltimam confirmationem. Et sic sit laus cui dedit intelligere.

N

O

Ff.2.doc.1 fũ.1.c.15

Quarto primi.tra. 3. ca 1.ver.fi. & in quinibus de febre quot. 3.in fine.

P

Q

Finis quęstionis de venenis ad tempus, æditæ à Petro Carrario de monte Silice.

Explicit differentiarum Philosophorum ac medicorum liber Conciliator celeberrimi Philosophi mediciq; sua tempestate præstãtissimi Petri Aponensis Patauini: emendatissimus impressus, vtpote qui de verbo ad verbum collatus fuerit cum exẽplari quod fuerat manibus proprijs Ioãnis Aquilani correctus, qui medicinæ practicam ordinarie Patauij magno cum nomine diu professus est.

Hectorem

A Hectorem Dalli Aruernum Sanctæ Apostolicę sedis Prothonotariũ Ecclesiæ sancti Iuliani Briuatensis Canonicum dignissimũ Symphorianus Champerius plurima iubet salute impertiri.

ANNOTATIONES in Petrum Aponēsem quem Consiliatorē vocamus: tibi Hector vir literatissime dicare constituit opus à Philosophia ad medicorum utilitatem conditum. In Theologia enim, ac Astrologia rerumq; diuinarũ mendę innumerę in Consiliatore conspiciũtur: & religionis deprauata sacramenta: ac maculosa nomina scaturiũt ad quæ repurganda opus foret iusto volumine. Hoc enim mihi prope vnum propositum est: hic Scopos, hoc signũ: vt B pro virili parte foueam: instituamq; tyrocinia adolescentulorũ medicorũ, vt in religione Christiana titubātib' ob Petri Aponensis delyramenta, fulcimenta suppeditē, vt denique iuniter Democritum, quem nimio iuuandi mortales studio: interdum prolapsum in Philosophia ferunt. Malo enim (citra religionem dico) deerrare nonnũq; : & incidere in culpam, vt ego sentio ignoscibilem, q̃ diutino senelcere silentio, & funesto veterno torpescere. Equidem ex castris medicorum in Theologorum & Astrologorum, atq; iurisponticiũ castra subinde me cōfero: nō tñ vt trāsfuga, sed vt explorator. Nolo quidē esse Theologus vt Origenes: non tamen expers Theologię, qua salus animę cōtinetur. Nolo esse Iurisconsultus, vt Gratianus & Baldus, non tamen penitus explosus a contubernio iurisconsultorũ. Nolo esse Astrologus vt Ptolomeus: tamen nō omnino alienus a secta Astronomorũ, & schola. Hæc autem si penitus introspicere nō licet, saltem a limine salutotet ut celeberrimi scriptores dixere: magnę rei C quantulumcunq; possederis fuisse participem: non minima est gloria: & satius est plura studiorũ gña nouisse mediocriter, si non possis vnũ aliquid insigniter. Sed ne extra cancellos instituti operis euagetur oratio, iam aperiēda sunt vela ac ianua petenda: iam manus imponenda opusculo est: in quo vereor ne dum amphoram formare incipio, vrceũ finxerim. Tu vero Hector clarissime quicquid est illud munusculi libēter cape: quod si facit ad stomachum tuum: quod si tibi probatur tuisq; similibus bene est: pluris enim facio vnius eruditi laudationē, q̃ sexcentorum male literatorum vituperationem. Viuas valeasq; Champerij tui memor.

Annotamēta, errata, & castigationes in Petri Aponensis opera, per Simphorianũ Champerium Lugdunēsem, serenissimi Ducis Calabrum, & Lotharingorum medicũ primarium.

D

PETRVS DE APONO apud nostros Consiliator dictus, vir magnę: sed nonnunq; nimium audacis temerariæq; doctrinæ. Olim tamē inter medicos boni nominis, sed qui exacte philosophatur aduertit, plurimę lectionis hominem fuisse minimiq; iudicij, ab omnib' ferme creditus est Magus: verum ex aliquibus cōstat: q; oppositum ei dogma aliquando tributum sit: quem etiam heresum inquisitores vexauerint, quasi nullos esse dæmones crediderit, is plura reliquit signa cur superstitiosus crederetur in libro præsertim quem appellauit Consiliatorē: cuius libri differentia 56. supra centesimam de præcantationibus multa in vtranq; partem agens, eis tribuit plurimum: illiq; absurdissime & impie supestitioni fauet. placari Deũ Astronomica oratione: quod se expertum dicit: visumq; sibi vberiorē scientiā impetrasse, dum eā petijsset capite cœli E medium draconis occupāte. sed hæc mittamus & à Ioanne Pico Mirandulano: & à nobis alibi detestatam. Elige re. n. diem ad initiāda cōiugia: cōmertia: orōnes ad Deũ & his similia impium est, & a fide apostatare. Oium (inquit Augustinus) corda fideliũ non dubitant: nullis mũdi partibus: nullisq; temporibus prouidētiam abesse diuinā: nec de stellarũ potestate: quę nulla est: seculariũ negociorũ pendere profectus: sed ęquissimo & clementissimo summi regis arbitrio cuncta disponi. Concordat qđ idē dicit lib. 3. de trinitate. cap. 4. Et ad Ianuarium ait. Non itaq; dies obseruemus: & annos, & mēses, et tempora: ne audiamus ab apostolo, Timeo ne forte sine causa laborauerim in vobis. Eos. n. inculpat q dicũt: nō pficiscar. qa posterus dies: aut qa Luna sic feri: vel, pficiscar vt pspera cedāt: qa ita se habet positio syderũ: nō agā hoc mēse cōmertium, quia illa stella mihi agit mēsem, vel agam: quia suscepit mensem. F

Quòd præcantatio in cura non conferat, cōtra Petrum Aponensem differentia. 156.

PRęcantationes censuit Aponensis ęgris conferre, idq; persuaderi rōne & experimentis demōstrari: pro experimētis affert multa inter quæ eucharistiæ nostrę verba, & diuinæ: vt (inquit) artis Notorię noia: et pleraq; Magicę artis cātamina: & sane Aponēsis iste minus decipere poterat: q; vt pcantationibus cōmisceret, q diuina sunt: quæq; prophana & noxia diuinorũ noie dignaret. Dicũt Theologi supra Christi corporis sanctissimũ sacramētũ: verbis ipsis vt causis nō cōfici: intercedēte aũt ea: vt signa quibus assistat diuina potētia. Notoriā quoq; artē: nō modo illicitā: sed vanā prorsus & inefficacē. Diuus Aquinas asseruit noxiorũ delyramētorũ hostis, vt sanctũ, & doctũ hoiem decetis igił post multa aduersus superstitiones disputata de arte Notoria verba faciens: docet eā suis figuris & ignotis vbis vti tāq; signis. G Manifestũ autem ex illis aiam naturalr scientia nō informari: quare eā ad pacta pertinere: demũ cũ diuina auctoritate instituta non sit: docet & illud effectũ scientiæ, qui ea ex arte separat a suis cultoribus modo quo sciētia naturaliter acquirit haberi nō posse, inueniēdo. s. per se: uel discendo ab alijs: quare relinqui vt vel à Deo, vel à Dæmone expectet. Deũ vero p hmōi obseruationes largiri non solere sciētiā: sed ex arbitrio suo: liberaliq; clemētia: vt Salomoni olim. vt apostolis: vt alijs: quare colligi debere: vt rei huiusce sit auctor dæmō: ad quē intellectũ illuminare minime cōueniat: quē tñ collustrari oporteat in adeptione scientiæ. Verũ. n. est Augustino narrāte neminē vnq; à dæmone scientiā edoctũ: q; dæmones ipsos: dum loquuntur, quępiam sciētiarũ documēta proferre nihil vetet: id autem Notoria ex arte nō queri: ita hac in re Thomas decernit: cuius auctoritas Aponensi præstabilior: cuius iudicium excellens adeo: vt Aponēsis cōparationem excludat. Magica alia, quæ affert Aponensis ex H perimenta: in pacta dæmonum referenda sunt: quæ autē pro rōnibus affert: nullā rōnē continent: posse inquit incantationē ita affectā esse: vt mundanæ materiæ dominari possit: alibi confutauimus, ex affectione quoque incātati ita euenire quod pari rōne refellitur. Nā tametsi aliqua possit hois imaginatio: & vehemēs desideriũ, nō tñ ea ualet: quæ ille plurima congerit: inter quæ illud: vt ex verbis in aure haustis largiatur quis quæcunq; alius petierit: ambulet super acutissimum gladium: super prunas ardentes illæsus: stupefieri præterea serpētes: furibundos equos carmine quiescere. Fieri. n. ope dæmonis id pōtt non naturæ. Qualia si pro veris suscipiantur: & non ab antiquitate cōfictis: fuere nōnulla Circes & Medeæ cātamina: q; autē à Deo sortiantur effectũ præcantatio hmōi tam impium q; delyrum: nec propterea excusaris: quòd in fine quæstiōis: seu discordiæ differētiæue, pdideris hęc

I omnia topice a te dicta: nullā enim probabilitatem habent: nullum ex topicis Aristotelicis argumentū sumptū est: execrāda omnia & Deo aduersa, & theologis explosa: nec minus illa, q in angelos hæc etiam referri posse dixisti: illi siquidem a Dei nunc voluntate deflectunt. At qui dicūtur orationes ferre & præsentare Deo, proq nobis intercedere, verę illę sunt, & ab eo ecclesiaue sua institute recta voluntate, & religiosa pietate sursum effuse, tales non sunt Magicę vanitates: & phanaticorum superstitiosa incantamenta. Quòd vero in dæmones ea ipsa etiam retuleris, recte sensisti: sed non ex integro, ibi enim plane delyras cum Ptolomeo: & eius interpreti accedēs, non negas ex cœlesti configuratione deriuari ad nos potentiam cogendi malignos spiritus, & ex mortuis diuinare, quod irrisum confutatum, & explosum est libro nostro de vita cęlitus comparanda: & demum decipis, dum non abnuis coniunctas orbibus intelligentias, seu
K cœlorum animas prodesse nobis & officere ex diuersitate cantaminum: quasi substantiæ, quæ mouent orbes: & quoquo modo eis coniunguntur malę sint, & nocere magis, q iuuarę mortales curent, quasi magorum verba formident. Tum autem Oreste insanior iudicandus es cu subdis expertum te eas in amorem non leuem, & odium continuatum duci, hæc vt quidam ex recentioribus scribit auctoribus ex Piccatrice magna ex parte decerpsit Aponensis: vanissimo libro superstitionibus pleno: & veluti scala ad idolatriā facto: in quo & preces ad quęq planetarum docentur, & suffimenta & cōciliationes prauorum spirituum: quæ ob stultitiam explodenda: & ob superstitionem penitus execranda sunt.

De arte notoria: & q pręcantatio in cura nō conferat. Ex Galeni auctoritate contra Petrum Aponensem.

ILlicitam esse hanc artem & inefficacē Galenus sexto simplicium cōcludit. sic enim ait. Si autem necesse est
L aliquibus aliquo tempore considerare in lib. medicinæ non existimo, q sit aliquis qui relinquat libros Dioscoridis, & libros Abrucalis, & libros Faratan, & libros decēmilia hominum qui senuerūt & cōsumpti sunt in hac arte: neq qui uelit legere libros alicuius grāmatici, aut illorum qui narrauerunt in suis libris coniurationes quibus coniurant radices vel plātas quousq se transmutent & conuertant de figura in figurā, & de forma in formam. & narrauerunt sicut putauerūt radices, quæ faciūt videri dæmones. Et manifestum est, q libros qui sunt huiusmodi non fecerunt nisi homines facinorosi, siue fascinatores, qui volūt facere ammirari populū ex hoc quod dixit Kamachilis in suis libris. Nam iste homo primum quod nominauit fuit Athisum: & est medicina quā omnes sciunt: postea nominauit agnum castum: & est similiter vere omnibus nota, postea nominauit affil. Et hanc similiter non solum sciunt physici, sed etiam pastores por
M corum & postea nominauit asinar, quæ est similiter medicina, quam nullus ignorat sicut non ignorat aliquis capillum veneris quem ipse nominauit post asinar. Et iste in istis medicinis, quas omnes sciunt non dixit aliquid plus quàm nos sciamus: de earum dispositionibus: & ipse postquam nominauit istas medicinas, nominauit etiā vnam aliam medicinam, & dixit quòd eius nomen est vquilla, & confessus est, q hanc medicinam non nominauit aliquis Gręcorum, sed dixit q est scripta in aliquo librorum qui sunt nominati Hermetis alkipti in loco in quo scripsit. 36. medicinas, quæ mōstrant dæmones qui sunt domini horarum. Et scitum est similiter de istis medicinis q nihili sunt & falsæ, & sunt fallaciæ illorum qui narrauerunt eas in suis libris, & sunt ibi alia nomina similia illis quæ dicta sunt. & dicta ex nomine Abionicon qui fuit in Cargeliæ, qui fuit in seculo: & ipse posuit ista nomina ad hoc, vt homines errarent in ipsis nominibus, sicut in omnibus nominibus quæ nominantur. N
Et ille. 36. medicinæ non sunt nisi vnum nomen solummodo: nec est veritas in illis nominibus neque ostendūt vllam sententiam. Sed Hamachindus & multi alij præter eum habebant sicut existimauit Legher, quia poterāt facere, & verificare res quæ non sufficiunt: neque valent quando memorantur in libris. Sed ego vidēs narrare ea quæ narrauerūt de dispositionibus earum in hoc tempore, nō manifestabo illas nec illorum libros amplius. Sed dimittam illos & incipiam in illis, quæ sunt meliora his. Hæc Galenus. illicitam igitur hanc artem & inefficacem Galenus concludit, quia vtitur his quæ scientiā causare nequeunt: etiam dæmō per eam inuocatus nec intellectū illuminare: nec sciētiam infundere potest: quamuis possit nonnulla scientiarum documenta tradere. Accedit, quòd non inueniūtur, qui ex arte ista in scientijs præ cæteris fuerint illuminati, sed potius infatuati. Nanque (vt hoc vltimū primo redarguamus) nec Hippocrates, nec O
Galenus, Græcorumq celeberrimi. Nec Auicenna, & Auerrois Arabum præstātissimi: id consueuerunt: irriserunt potius & aspernati sunt.

De fabrica imaginum astronomicarum, & quòd nullam vim a constellatione habeant contra Petrum Aponensem.

IN differentia. ci. in tertio notabili sic scriptum apud Petrum Aponensem vulgo legitur. Sapientes imagines construentes planetarum: introitum in cœlestes obseruant vultus. Et tunc ad constructionem vel destructionem quod expediebat operabantur. Est nanque cœlestis Scorpio qui inferis dominatur Scorpionibus, et serpens serpentibus. Vnde ex serpentibus forma, aut Scorpionis, vel Cancri, seu aliqua tali nobis fortassis determinate ignota, lumbrci producuntur in corporibus etiā hominum tales. Cum enim secundū Hermetem Enoch, su Mercurium quælibet arenarum maris suum obtineat P
sidus, incitans ad incremētum eiusdem: multo amplius in perfectioribus erit tale quid dare. Nam ex virtutibus superum omnia hæc quibusdā muneribus demoniacis, & virtutibus sunt plena. Vnde Aristoteles de mūdo ait quosdam antiquorum sensisse omnia hæc dijs plena fore. hæc Aponensis. Sed nec insignes hoc mestici crediderunt, nec Aponensi vllum præstat patrocinium ratio. Sed quàm fallantur qui opinionem ipsam Petri Aponēsis inuenerunt, manifestari copiose potest. Illud enim testatissimum (vt sic dicam) compertissimumq apud omnes habetur cœlorum motus: & dispositiones non esse effectus rerum inferiorum. Quòd etiam causæ non sint ipsi fatetur. Restat vt ipse dispositiones, & quod per eas putant significari: ab eadem causa proueniant, quemadmodum iris interdum serenitatem portendit, non quia eam efficiat, sed quia iris causa serenitatis etiā causa est. Sed cœlo nulla est corporea causa superior, quæ cœli scilicet & inferiorum simul dispositiones efficiat. Relin- Q
quitur igitur nō significari a cœlo, quę ab eo non fiunt. Auerrous quoque aduersus Algazelem scribens huiusmodi imagines prorsus inefficaces asserit. Nam artificialia inquantum huiuscemodi, nec cœlestem influxum recipiūt: nec alicuius operationis naturalis p se causa sunt, sicut patet ex naturalibus, & quātitas de genere actiuorū non est imago igitur ex quacunq materia fabrefacta sub quibusuis constellationibus nihil amplius virtute cœlestium accipit, q massa nō effigiata ex qua imago fit, nec omnia, quæ inscribuntur virtutem aliquam habēt. Similiter, q imagines sepeliuntur in medio loci quo operatio eorū expectatur actioni naturali cōtrariatur, quia actiua & passiua applicata fortius agūt & patiunt. Vanitatem maiorē indicat qđ Marsilius ficinus in quodā Arabum collegio se legisse fatetur. Figurā videlicet crucis cūctis anteponi. Quia corpora p virtutē agunt ad superficiē iam diffusam

A diffusam. Prima (inquiunt) superficies cruce describitur. Sic.n.in primis habet longitudinem, atq; latitudinem. Primaq; figura est, et oium recta ꝙ maxime, et quatuor rectos angulos continet. Effectus vero cœlestium maxime per rectitudinem radiorum angulorumq; resultant. Tunc enim stellę magnopere sunt potentes, quādo quatuor cœli tenent angulos, imo cardines, orientis videlicet occidentisq;, & medij vtrinq; cœli. Sic vero (inquiunt) dispositiue radios ita conijciunt in se inuicem, vt crucem inde constituant. Crucem ergo veteres figurā esse dicebant, tum stellarum fortitudine factam, tum earundem fortitudinis susceptaculum, ideoq; habere summam in imaginibus potestatem, ac vires, & spiritus suscipere planetarum. Hęc autem opinio ab ægyptijs, vel inducta est, vel maxime confirmata, inter quorum characteres crux vna erat insignis, vitam eorum more futuram significans, eamq; figurā pectori Serapidis insculpebant. B Ego vero, quod de crucis excellentia fuit apud Ægyptios ante Christum, non tam numerus stellarum (quod in similibus nullum est) testimonium fuisse arbitror, ꝙ virtutis presagium, quam à Christo fuerat acceptura. Astrologos autem, qui statim post Christum fuerunt, vidētes à Christianis miranda per crucem fieri, nescientes autem, vel nolentes in Iesum tanta referre, in cœlestia retulisse. Qui ꝙ cōsiderare debeant per crucē ipsam, absq; nomine Iesu miracula minime perpetrari. Vanitatem etiam indicant obseruātię cęterę, quæ in illis obseruantur, vt cum sinistra manu quędam nomina inscribuntur, imaginum quędam supinę sepeliuntur, aliæ sursum erectis pedibus capite deflectūtur, quæ omnia signa magis sunt occulti pacti initi cum dęmonibus ab his, q talibus vtuntur, ꝙ causę ad effectum naturaliter concurrentes. Sicut in imaginibus Necromanticis angelorum, aut potius dęmoniorum inscriptio, et aliorum nominū, C & characterum ignotorum, insuper diuersarum suffumigationum, inuocantium quoq; vsus signa sunt manifesti pacti cum dęmonibus.

De creatione rerum Errauit Aponensis, & sibiipsi contradicit.

APud eūdem differentia eadem inscitissime peccat Aponensis, qui dum Aristotelem conatur sustinere, & verba obscurat, et sensum, & sibiipsi cōtradicit insulso barbaricoq; interpretamēto, sic enim ait. Ponentes vero creationem, et si verissimi lege sint, in philosophia tamen non sunt admittendi cum ipsam leuem faciant omnino, ac primam quasi causam multiplicib' vexant laboribus. Decorem non minus & ordinem, & per consequens perfectionem remouentes fm Peripateticos ab vniuerso. Hæc Aponensis. Sed quis ferat illum qui studere medicinæ, ac veritatem profiteri præ cæteris Christianis medicis iudicatur, cū is neget fieri posse qcꝙ D de nihilo? Sed dic tu Petre. Quis est qui adeo, aut floreat eloquentia, aut doctrina polleat, vt creationis ipsius valeat explicare rationem? Magna quippe res est, atque ita prorsum admirabilis, vt sensum humanę imbecillitatis antecellat, verum complura nobis Christianis illustrata sunt, & hęc ipsa quoq; creatio manifestata desuper. At non potest Deus quicꝙ penitus creare de nihilo? Negat Aponensis, prohibet omnipotente Deo potentior homuncio. O egregium facinus. Quod Aponensis non vidit, audebit ne, aut poterit Deus? voluit (vt mihi quidem videtur) Pygmęus Gigantum more pugnare cum dijs, id est enim bellare cū dijs, Deo potius ꝙ quod senex Cato interpretatur, repugnare naturę. Prodeat nunc in medium Aponensis, & manum nobiscum conferat. Ponētes creationem ais verissimi lege sunt, igitur lex eorū vera & sancta, si vera, ergo non eguit materia Deus. Non.n. officinam quęsiuit. non artificem, ipse per se, in se omnia fecit: Principio, Moyses inquit, creauit Deus coelum & terrā, & si sint verissimi, quare in philosophia admittendi non sunt, cum omne verum vero consonet? Quid.n. E philosophia aliud est ꝙ studium sapientiæ? sapientia vero rerum humanarum diuinarūq; scientia est. Quid dicā de te, qui Deum laboribus vexari asseris? furere mihi videris, cuius obtusa acies cum altius nequiret cogitationē attollere, Deum passibilem, & mutabilē credidisti. Mittamus vana hęc portenta, & turpissima ludibria nō philosophoꝝ, sed potius insanientium. Furere mihi videris cum Mercurio trimegisto, Furere cum Aristotele, Furere cum Auerroo, quorum alteri tardi, atq; hebetes, arrogātes alteri, & contumaces, vtriq; rudes sapientiæ, & ignari veritatis iudicandi sunt. Sed age quęso, tibi dico Petre, qui philosophiam profiteris, et sapientiæ studium colis, ac veritatis artifex haberi cupis, dissolue, si tāta insit vis animi tui atq; ingenij acumen, Quomodo fieri possit, vt Christiani verissimi lege sint, & tamen admittēdi in phi- F losophia nō sint: Quis est, q ferat huius philosophi, sed potius insanientis hominis deliramenta? Quis hāc tam discrepātem, tanq; variam opinionem pati possit, proh nefanda, ac detestabilis huiusmodi insanientis philosophi impietas. Sed redeamus ad priora. Quid est ex nihilo creare, aut post non ens aliquid esse? Aperi nunc disertissime Romuli nepotum Cicero. Diligentissime naturæ perscrutator Aristoteles edoce. Ostende philosophoꝝ aquila Plato nobis omnia, atq; dissolue, ignorantiæ pelle nubila, ingenia nostra serena. Mentis caliginem discute (si potes) & viam ostende veritatis. Sed hanc veteres non videre, qui sanctissima instituta Christiani dogmatis ignorarunt, aut si ista considerauerunt, non sciuere, nec potuere dissoluere, cum non fuerint cęlitus inspirati, ac desuper afflati, & instructi diuinitus, quare in vastū ignorantiæ pelagus, atq; in magnos errores, & ipsi sunt lapsi, & vt Aponensis etiam post eos laberetur, effecere. Sed non est humani aut ingenij, aut eloquentię ista nouisse, G atq; narrare. Diuino est opus instinctu, & spiritus sancti afflatu et gratia. Neq; enim aliunde, ꝙ e purissimis sacrarum literarum fontibus haurienda est altissimarū rerum, nunꝙ à vero discrepans, ac certa cognitio.

De magna coniunctione ab astrologis somniata ante diluuiū Noe, & de alia añ aduentū Mahumetis contra Petrum Aponensem.

IN differentia.113.sic scriptum apud Petrum Aponēsem legitur. Videmus aliquas cōiunctiōes, quid magnum ostendentes prius longo præcedere tempore, anteꝙ ipsarum monstretur effectus, cum materiam tempore disponant, & formā tandem inducant, sicut cōiunctio diluuium protendens per.287.pręcessit annos. Albumasar coniunctionum primo. Illa vero quæ Mahumet futurum denotauit per.52. Alchabitius. Sic igitur ex his omnibus intellectum perspicacē habentibus, & scien- H tiam quibus scribitur diligentibus sufficienter ostensum sit, mortem posse naturalem, et medici beneficio, et astrologi retardari: hæc Aponensis. Sed de ipsis cōiunctionibus, quanta inter astrologos diffidentia? Cum nondum constet apud eos, quę maxima, quæ media, quæ minor. Alijq; ab hoc, alij ab illis iubeant effectus expectari. Alchabitius, Albumasar, & Leopoldus magnam esse coniunctionem dicunt, quæ post viginti semper annos euenit. Iouis scilicet & Saturni. Maiorem cū ab vna, vt aiūt ipsi triplicitate ad aliam fit transitus, post annos scilicet ductos & quadraginta. Mediam Saturni, & Martis in cancro, quæ trecentesimo quoq; anno perficitur, maximā oium Iouis & Saturni in ariete, quæ post noningentos & sexaginta annos euenit. Messalla ab his dissentiēs eam vocat maximā, quæ fit trium superiorum Planetarum, Saturni, Iouis, & Martis, proximam hinc facit Iouis & Saturni coniunctionem. Tertiam Saturni & Martis, Quartam Iouis et Martis. Mitto q magnę rerum inferiorum

I feriorum mutationes euenere fine magnis coniunctionibus, contraq; magnę coniunctiones fine magnis euētis. Mitto ꝙ non plus Planetę possunt iuncti ꝙ separati, cū diuersarum sint (vt ipsi volunt) & pugnantiū proprietatum ac viriū, ex qua mistione refractioneq; minus aliquid, non maius esset expectandum. Adde ꝙ nec Ephestion, nec Maternus, nec Ptolomeus vnꝗ de magnis euētis per maximas istas coniunctiones iudicarunt. Ptolomeus enim mutatiōes istiusmodi in Solis Lunęq; defect⁹ retulit, in has autem quas vulgus colit astrologorum varias quidem mutationes acceptas referri debere non abnuit, maximas uero nequaꝗ, in quem errorem ob Gręcę linguę imperitiā eius interpretes sectatoresq; inciderunt. Mitto ꝙ pręcipui astrologi medias hoc est fictas, & imaginarias, falsoq; supputatas, non aūt veras coniunctiones sequuntur, non vero, sed medio scilicet, & ficto motu inuestigatas. Finxerūt enim vnicuiq; Planetę motum
K vniformē, vt inęqualem eorum, & uerum assequerentur. Periodicum illum vocat Ptolomeus, iuniores mediū ex re. s. quia eo quasi medio ad verum inuestigandum vterētur, sed falluntur longissimeq; aberrant. Nunꝗ enim ibi est Planeta vbi per medium motum esse deprehenditur, quia nec sic vnquam ille mouetur, & multorū per se annorum spatium intercedit inter veras, & medias coniunctiones, vt ex tabulis apparet. Mitto alias super his eoꝝ insanias, mitto dissidia, in quibus fere semper inueniuntur. nisi dū eos colligat, & cōiungit insania. Paucis itaq; colligamus, quæ à cœlo non fiunt diuina miracula (qđ enim magis insanum, ꝗ id quod supra naturam est, viribus naturæ factum arbitrari?) eadem quoq; nec ex ipso cœlo posse portendi, pręmonstrantur autem antecedentibus miraculis. Siquidē vniuersale diluuium Noe diuinitus inspiratus mundo significauit, transitum rubri maris, Ægyptiorum Magis, & astrologis testificata sunt, fa-
L cta per diuinam virgam à Mose miracula. Ezechię prorogatam uitam retrocessio solis palam fecit. Miraculum corporati verbi, & virginis puerperij, cum alia, tū mentes diuinitus afflatę, tum nouū sydus exortum, Magisq; perspectum indicauit, quod ne astrologis aliqua ex parte fauere suspicemur, edocet nos euāgelica littera, non id esse, de his quæ ab initio creauit in cœlis. Et ecce iquit stella, quam viderant in oriente antecedebat eos, vsq; dum veniens staret supra ubi erat puer. Quod omnes penē interpretes fatentur. Sileant igitur astrologi, & obmutescat Iulianus Cęsar impius ille desertor, stellā eam Ægyptiā blatterans nomine Asaph, videriq; quadringentesimo quoq; anno. Nusꝗ enim hoc proditum antea nec post annos. 1500. & 14. tot enim à salutifero Christi ortu pręteriere, uisa est: Suo enim munere functa, ab oculis mortalium prorsus euanuit, nec eius cursus cum syderibus alijs conueniebat. Facititia igitur illa, & temporalis, non natu-
M ralis, atq; perpetua, condita ad id officij à creatore, ꝑ quā significari natum regem iudeorum eo forte modo Magi intellexerunt, quo & postea in somnis declinandum Herodem, et alia quā venerāt via in patriam esse reuertēdū. Facessant ergo magnæ quas somniant coniunctiones, quæ & falsę conuincuntur experientia, & irrationabiles ratio demonstrat, quibus tamen diuinaculi prorsus insanientes, diuina miracula & prophetarum aduentum, & legum mutatiōes, & nostram etiam religionem fidemq; subijciūt. Albumasar de nostra, hoc est Christiana lege, ita sensit, vt annos quos vocant Solis maximos nō excederet, hoc est. 1460. et iā. 1514. euolut⁹ est. Nec veri⁹ suā, hoc est Mahumetis legem emēsus est. Habraam Iudeus Messiā eoꝝ promisit anno Christi. 1464. ea. s. ratiōe, ꝙ tunc erat ea syderum positio reditura sub quam Moses populum duxit ex Ægypto, & legē illis posuit. Arnaldus etiam vaticinari voluit anno Christi. 1355. vel. 1345. ob conuentum superiorum Saturni, & Iouis in piscibus venturum Antechristum. Alliacensis vt iuniorum astrologorum & pręsertim ætatis nostræ mendacia prętermittam, prędixisse inquit astrologos dum generale conciliū Constantiæ celebrabatur, nullā in ecclesia pacem futurā sed dissensiones & bella, & tamen scisma illud, quo nullum in ecclesia maius, eo anno extinctū est. Cum igitur ea tempora iam prętererint, eos profecto ignorātes, arrogantes, mendaces, leues, & ridiculos, nugigerulos declarat euentus. Sed redeamus ad ea quę Aponēsis de Mahumeti religione asserit, cuius sententia plane refellitur. N
Nā si magna aliqua cōiunctio causa est religionis cuiuspiam, abolita vi coniunctionis, & religio quoq; quæ illius. s. effectus est debet aboleri. Nulla autem syderū coniunctio per tot annos durare etiam fingitur, quot annis & idolorum cultus, & Mosaici ritus, et Christi religio ꝑdurarunt, ille enim circiter annorum quinq; milia, illi vero ter mille annis & eo plus, et eius etiā obseruantia apud iudeos visitetur. A Christi vero natiuitate mille quingētos & 14. numeramus annos, quare qui per has coniun- O
ctiones voluerunt religionibus terminum ponere, mendaces deprehensi sunt. Sed cum omnia sint incerta, et plena fabularum, illud Christi tenendum est. Estote parati, quia qua hora non putatis, filius hominis veniet.

Quomodo astrologi frequenter errant in iudicijs suis contra Aponensem.

Differentia eadem. 113. in responsione decimi argumenti sic scriptum est. Ad aliud dicendum est, ꝙ & astrologia non est mendax neq; ociosa, quoniam sicut astrologus percipit circa natū accidētia emergentia, ita & eorum subsidia in prolongatione vitę per artem ordinate percipit, et veritatem dicit in ꝗplurimis. Et raro deficit valde à prognosticatione recta, exceptis quibusdam particularibus valde. Perpauci autem sunt predicto vtentes regimine vitę productiuo, cum plures uita viuant brutali, aut occupationibus ciuilibus, et fami- P
liaribus occupati. Hęc Aponensis de mendace, et superstitiosa astrologia scripsit, Sed audiamus diuum Cyprianum virum clarissimum, & eximiæ sanctitatis martyrē, eo in libro quo sibi reuelatum ait à domino, ne sacerdotes cum fœminis cōmune habeant contubernium, astro- Notent sacerdotes.
logos obiter irridet. Ioannes Chrysostomus in cōmentarijs in euāgelium Matthei, opinionem illam astrologorum veluti blasphemā reijcit, qua freti, putant stellas in causa esse, vt adulter quis aut homicida fiat. Augustinus secundo libro de doctrina Christiana scribit ex notione syderum velle nascentiū mores, vitam, actus, euenta ꝑdicere: magnum esse errorem, magnamq; dementiā, eodem libro scribit. Quisquis liber est, cum ad mathematicum ingreditur, dat pecuniam, vt inde seruus exeat. Eusebius Pamphili in sexto pręparationis euangelicę libro aduersus malignam (vt ipse inquit) Chaldeorum astrologiam, & rationibus, & auctoritatibus aperte bellauit. Q
Diuus Basilius magnus in Exameron libro, scribit ridiculum esse astrologis contradicere, sed necessariū ne multi eorum fraude pręoccupentur, quādo in eorum verbis, & multa ignorantia, & multa impietas, & inter alia pleraq; connexionem hanc affert. Si enim ex stellis naturaliter malū procedit, creator erit effector mali. Diuus Hieronymus affirmat esse ex opprobrijs Ægypti, hoc est reliquijs idolatrię requirere stellarum cursus, & futurorum ex eis eueta rimari. Diuus Gregorius homilia decima in mathematicos inuehitur, meminitq; eos, qui Prisciliani ste dicebātur, putare vnumquemq; hominem nasci sub constructionibus stellarum. Mitto Lactantium affirmātem astrologiam, Aruspicinam, Necromantiam, Magicam à malignis angelis inuentam. Mitto alios complures eam condēnātes, ut Diuus Ambrosius in Examerō, qui vanam, & inutilem, & impossibilē istam Genethliacorum artem affirmat. Deniq; inquit delectatus sum, ꝗ nullus

A nullus imber effusus est donec precibus ecclesię dat⁹ manifestaret, nō de initijs Lunę eum sperandū esse, sed prouidentia, & miseratiōe creatoris. Eadem fere semita Leo, Seuerianus, Cassiodorus, multifariam, presertim in psalmorum cōmētarijs, & quicunq; vel ante, vel post Theologi fuere, aut doctrina, aut sāctitate, aut vtroq; insignes precessere. Diuus Thomas in expositione symboli affirmat eos factis ostendere plures Deos se credere, qui non solum putant cœlestia corpora imprimere in voluntatē hominis posse, sed et illo etiam, qui in factis suis certa accipiunt tēpora, damnatq; astrolabia, quę tamē ad vsum verę mathematicę in deprehendēdis stellarū motibus, & magnitudinibus pertinent. Idem in libro de sortibus, & in secundo volumine theologicę summę parte secunda. Diuus item Bonauentura in prima centiloquij parte diuinationem ipsam, quę ex astrorum inspectione dies, & horas in agendis custodit rebus, asserit deceptionem illusionemq; esse diaboli, atq; ideo maledictam à Deo atq;
B interdictam ab ecclesia. In Tolletana synodo (quod, & meminit Ioānes de turre cremata in summa ecclesiæ) aduersus astrologiam, ita decretū est. Siquis astrologiæ, vel mathesi existimat esse credendum Anathema sit. Somnia hęc profecto, & impossibiles nugæ sunt, non theologis solum, sed & philosophis iniurię, Platoni maxime, & Aristoteli, qui in suis de republica libris, vbi de condēda vrbe preceperunt, nugas hasce non tetigerunt. Nugas inquam, quæ cultoribus etiam suis pernitiem inferunt, adeo vt experientia cōstet, eos potissimum in suis rebus agendis parum esse fęlices, qui vanam hanc temporum discretionem obseruant: contra longe fęliciores, qui eam duce prudentia reijciunt. Nostra hac ętate in principib⁹ etiam viris, ita palam ostensum est, vt etiam conuiuentes exquisitissime pspexerint. Apud antiquos idem euenit, siquidem Ninus Assyriorū rex, nec Astrologus nec Ma-
C gus, Zoroastrē in Astrologia, in Magicis, in oī superstitione potentē, & vicit in bello & occidit. Pompeius quę res aduersę atq; sinistrę pressere, vanitati huic plurimam fidem adhibebat. Nullam Cęsar cui fęlix lętaq; fortuna. Iustinianus Imperator, astrologorum, & domi, & militiæ fęlicissimus fuit: contra Iulianus ipse desertor, et Christiani nominis inimicus, supstitionibus deditissimus, breui, et Imperium, et vitam infęliciter amisit. Concludam⁹ igitur, q; stellę nec pro libito futura decernunt (quia animatę non sunt) nec decreta Dei necessario ventura in nobis explent, quoniam Deus hominem in manu consilij reliquit ait Sapiēs. Sed ex natura sua puta motu, & lumine à conditore accepta, homines resq; terrenas alterant, & ad multa inclinant, cui inclinationi homo si vult contraire poterit, viri aūt philosophię gnari, facile nō enunciant, quod ex certis causis, & demonstrationibus veritatis euidentiam non habet. Veruntamen si anni qua-
D tuor partes à qualitatibus suis multum exorbitare contigerit, facillime sequetur aeris intemperies, sicq; frugū detrimentum aut excessiuo frigore, uel calore vrenti, humore suffocante, aut siccitate cōsumente humidū radicale. Amplius turbatis elemētis, imaturis frugibus, & aere infecto aut putrefacto, quo ad respirādum sedulo vtimur, ęgritudines euenturas temere nemo iudicabit. Deniq; ex aere infecto, & alimentis inconuenientibus, spiritū animalem turbulētum generari physica ratio suadet. Hinc ægritudines acutę, & cerebro multæ obueniunt turbationes, quibus in vulgo dominantibus ad vnius filij Belial dolosam persuasionem, insultus fieri haud erit difficile. Si enim princeps vi legis occurrere nititur, mox à supba ceruice onus seruitutis, & sceptrū exactoris excutere moliuntur, hinc sectę, cōtentiones, partialitates, seditiones, bella, & cętera huiusmodi oriūtur multa. Vnde mirum non est si his, & similibus, non tam Astrologi q; philosophi, medici, agricolę, & nautę, quotidię de futuris multa vera prędicūt sine astrologicis regulis, de morbis, de annona, deq; tempestatibus. Missa igitur hęc facientes, reliquos Aponensis errores videamus. E

Pręclarissimos viros artium, & medicinarum doctores Franciscum Dalais, & Christophorū Champerium fratrem Germanū Regię maiestatis consiliarios, & medicos dignissimos Symphorianus Champerius Lugdunensis illustrissimi Ducis Lotharingorum, Calabrorū, et Barrensiū &c. medic⁹ pmarius. Salute plurima imptit.

LAVDANT in Consiliatore nostro medicorum doctissimi dogmata ad medicinā, & philosophiā pertinētia, quibus vnctiora edulia, lautioresq; popinas interdixit adeo, vt familia Paduana, puras, et sine ferculis, & cum omni sobrietate cęnas cęnitare ex Petri Paduanensis instituto cōsueuerit. Verum (vt inquit Horatius) Quādoq; bonus dormitat Homerus. Et iuxta illud Varronis. Nemo vnus omnia potest scire. Nam cū plurima à Petro Paduanēsi in medicinis, et philosophia erudite dicta sint, nonnulla tamen reperiūtur parum curiose pensiculata, & ab Hebręorum lege, et Christiana religione discrepantia, quę de Astrologia, Magia, arte Notoria, quæ ad gentilium ritum pertinent licet animaduertere. Nanq; ea scripsit Paduanēsis circa religionem somnia, quę Christianorū aures ferre nec possint, nec debeāt. Quapropter cum spiritus fallax: cuius instinctu Paduanensis ista dicebat, plus obsit legētibus, q; prosint in medicinis, & philosophia ipsi⁹ ueritates, institui summatim breuiterq; annotare loca q; plurima, quę apud Paduanēsem magis obelisco q; asterisco digna esse existimaui, qd' negocium dum Consiliatorem vna cum Gal. & Auicē. profiterer, suscipere non recusaui, ut medicis aliquibus id efflagitantibus gratificarer. Et id potissimū adimpleui, non eruditionis ostentandę gratia, sed vt pro virili parte iuuarem Consiliatoris differentiarum studiosos, & potissimū ipsius Paduanensis doctrinæ amatores, ipsum vtpote optimū medicum laudo & lectito, sed quādoq; deficientem, ac minus recte enarrantem diuina, emendare contendi. Existimans me facturum esse operepreciū, si ea, quę Paduanensis de religione nostra ignorauit, partim mendosa: partim manca, & inerudita, nostra industria, vera, et erudita legerentur, verum alia sexcenta preconio scriptorum in Cōsiliatore celebrata prudens omitto, cū ad illa festinet animus, quæ hodierne oratiōi materiā prestabunt, & argumentū, vt opinor nō pęnitēdū. Et valete viri clarissimi, & Champeriū vestrū amate. F G

Annotatiōes, errata, et somnia Petri Paduanēsis: quē nr̄i Consiliatorē vocant. Lib. II.

Erratum primum. *dif. 1. in ult. C.*

MEDICINA & maxie curatiua Marti est scripta, qui oibus fere Planetis iudicatur odiosior, hic etiam irremunerationis obiurgij, & omnis iniquitatis extat Planeta. H

Erratum secundum. *diff. 1. B.*

Est autem sciendum, q; medici merito vtplurimū malorum extant morū. Tum quia ex vili stipite, & sterili originem contraxerunt, intumescentes demū, & contumeliosi facti cum fuerint aliqualiter incrassati. Tum etiam quia medicinæ scientia, & simpliciter curatiua maxime Scorpioni attributa est, & Marti, quorū proprietates in malum tendentes iam sunt tactę. Conseruatiua vero magis Tauro, et Veneri hos in omnem trinam incitantibus luxuriam, istos tamen qui stellariter prauorū morum existunt propter uirtutem Scorpionis, et Martis in eis dominantem ab attributionis virtute perfectos reperio medicos. Vnde nāq; prob⁹ medicus insectator malorū debet esse morum. Tum quia scientia hęc nō de virtutibus ac morib⁹ determinat acquisitis sicut aliarū plurimę, sed dę naturalibus

I naturalibus tantum in techni. Tum[que] propter astralitatem [quam] prauam mortalitati oppositam.

Erratum tertium.

Causa astrologica sumitur ex Planetis, & maxime ex cõiunctionibus Saturni et Iouis, & solaribus eclypsib[us], & lunaribus vtcun[que]. Ex cõiunctione nan[que] Saturni, et Iouis i principio arietis, quod quidem circa finem.960. contingit annorũ, tunc enim [secundu]m ascendens coniunctionibus, & dominũ eius, [secundu]m etiã locum coniunctionis eorũ ex domibus, aut [secundu]m fortunas, & infortunas locũ ascẽdentis, et coniunctionis aspicientes, variatur non solum natura humana fortitudie, aut debilitate, lõgeuitate, aut ecõtrario, imo & totus mũdus inferior cõmutatur, ita[que] [quod] non solum regna, sed & leges, & Prophetæ consurgũt in mundo significatiuę saltem seu casualiter in quibusdã uolentes prioribus quasi neglectis reliquas condere, sicut apparuit in aduentu Nabuchodonosor, Moysi, Alexãdri Magni, Nazareni, & Machometi. Quod & dearti-
K culatur id cõmune, fortunatur nan[que], et infortunatur [secundu]m coniunctiones medias Saturni, & Iouis duodecies, aut tredecies in qualibet triplicitate factas, quod spatiũ.240. aut.60. mensuratur mensura annorum.

Erratum quartum.

Intelligentia est septenaria [secundu]m numerũ septem Planetarũ, nã prima quidẽ Saturni Cassiel. Secunda Iouis Sachiel. Tertia Martis Samuel. Quarta Solis Michael. Quita Veneris Anael. Sexta Mercurij Raphael. Septima v[er]o Lunę Gabriel. Ordo aũt i ducatu eo[rum] existit, [quoniam] [pri]mo ducit Saturnus, deide Venus, postea Iuppiter, deiceps Mercurius, postea Mars, deide Luna, demũ Sol. Ducatus aũt, & regimẽ vniuscuius[que] est.354. anno[rum] et [qua]tuor mensiũ lunarium, ad similitudinẽ anni lunaris continentis.354. dies. & .1. tricesimas, & [secundu]m hoc inuentum, [quod] cum Mars mundum gubernaret, factum est diluuium propter coniunctionem maxime Planetarum in pisci-
L bus. Sub ducatu autem Lunæ dispartitę sunt linguę, subuersa est Sodoma & Gomorra, et factus transitus à filijs Israel de Ægypto, & multa alia apparuerũt indicia, [secundu]m naturas, & proprietates ducentium Planetarum &c.

Petri Paduanensis excusatio [quam]uis insufficiens.

Sic igitur (inquit) dictum sit quantum de hoc rationabiliter potest comprehendi iuxta sapientum mundi versutiam, nil sapientiæ diuinę superius pręscriptę derogando, sed potius eam per omnia confirmando, cum ipsa sola sit veritas & vita. In hoc autẽ (inquit) me loqui [pro]terui nolẽtes, aut potius impotentes audire, gratis, lõgis vexauere temporibus, à quorum manibus me mea[que] ueritas laudabiliter eripuit prefata, demum mãdato etiam superueniente apostolico. Hęc ille.

Erratum quintum.

Omnis mundanę geniturę conditio ex Planetis, cõtum[que] signis tan[quam] ferrum ex lapide magnetę dependet. Vnde Mesahalach epistola. Simile est op[us] Planetarum
M in hoc mundo lapidi magneti & ferro.

Erratum sextum.

Complexio autem omnium astro[rum], ut in primo quadriparititi ex complexione Planetarum elicitur, ad caliditatem tendit & humiditatem, velut complexio humana cum superiora ordinentur ad inferiora ista accidentalitate fit quadam, & intentione secunda in superioribus caliditas Iouis, Martis, et Solis superant frigiditatem Saturni Veneris contemperate in frigiditate & Lunę, ita [quod] caliditas superexcedat, similiter & humiditas multa Lunæ, & Veneris nobis propinquarum, & Iouis superant siccitatem Saturni, Martis, & Solis non vehementer sicci, cum sit fons maxime caloris & vitę. Non enim est vita viuentium pręter Deum nisi per Solem & Lunam. Modus vero particularis, est quidam influxus stellaris vnicui[que] indiuiduo fere differenter ab alio propria nati-

uitate, aut reuolutione eiusdem influxius, & ideo videm[us] N Saturnum & Martem, licet simpliciter sint infortunę, & habeant annos auferre ab alcorhodẽ, tamen quando fuerint alcorhodẽ id est datores formarum vitę, annos suos minores medios seu maiores pręstabunt [secundu]m eorum fortunationem, quod & in alijs magis contingit Planetis, & ideo omnis Planeta [secundu]m diuersitatem natiuitatis, et reuolutionis, vni existit fortuna, alij uero infortuna.

Quid Albumasar & Auerrois, quãuis Mahometistę fuerint de talibus senserint.

Albumasar & si in astrologia somniauerit tertio tamen introductorij ait stellas significare omnem rem, quæ est in hoc mundo, scire tamen nobis est impossibile totum propter impotentiam intellectus nostri. Item Auerrois secundo cœli et mundi contra Auicẽnam inquit, stellas in rei veritate non agere frigiditatem, sed caloris similes vnicui[que] elementorum.

Erratum septimum.

Ego quidem (infit) fui expertus figuram Leonis im- O pressam in Auro, Sole existente in medio cœli cum corde Leonis. Ioue autẽ Venerem aspiciente, ac malis infortunatis, & cadentibus dolorem renum auferre, pro corrigia ex corio vituli marini nudã super carnem concincta. Et merito. Nam (inquit) vultus huius sęculi subditi sunt vultibus cœlestibus. In centiloquio, pro confirmatur recitatiõe Cõmẽ. de figura Scorpionis in incẽsum impressa Luna existẽte in Scorpiõe morsum eiusdẽ curãtis.

Erratum octauum.

Siquis purgatorium acceperit Luna cum Ioue existente, abbreuiabit tunc opus eius, & effectus minuetur, propter fortificationem virtutis naturæ, & coniunctionem Lunę cum Ioue. Medicina enim tunc operari non poterit cum agat virtutes plures superãdo naturales, sed purgatorium accipere Luna existẽte in Canero, Scorpione vel Piscibus, dño etiam ascẽdentis coniuncto Planetæ, qui fuerit sub terra laudabile. Si vero cõiunctus fuerit do- P mino ascendentis Planetæ existente in medio cœli, patietur nauseam, euomet medicinam, & in eo non morabitur. Oportet autem in applicando tertium instrumentũ, puta chirurgiam ad scientiam iudiciorum attendere, iuxta illud centiloquij, tangere membrum ferro Luna existente in signo illius membri periculum est.

Erratum nonum.

Astrologus potest fortunatiores reddere fortunas, & infortunatiores ab infortunio separare, [secundu]m [quod] sciuerit inferiora conuenienter reducere in superiora, actionẽ motus, & luminis coniunctionis, & virtutis occultę specifice superiorum his inferioribus applicando.

Erratum decimum.

Corpora superiora non solum motu operantur & lumine, sed fortunio, & infortunio, et virtutibus quibusdã specificis appropriatis, quæ sine medio imprimunt imutatione sensibili.

Erratum vndecimum. Q

Terra in quadã eius parte inuenitur aquis discooperta, quod potest contingere ex virtute stellarum existentiũ in.12. imaginibus, quæ sunt extra zodiacũ in septentrione compescentium Mare Oceanum ne superinundet terram iuxta illud Psalmistę. Congregasti aquas in vtre, [pro]pter quarum virtutis relaxationem enigmatizant diluuium contigisse.

Erratum duodecimum.

In omni actione, & passione, agens dupliciter existit, quorum vnum est motor imobilis dans cuncta moueri, vt causa prima, vt Boetius. Immobilis[que] manens dans cuncta moueri. Secundũ vero virtus orbis cum his, quæ locantur in ipsis astris, quæ (vt infit) duplicia existunt, quędam.n. sunt erratica, vt septem errantes seu Planetæ dicti quorũ Sol fons caliditatis spheram cõmouet ignis,

Luna

A Luna vero principiũ humiditatis sphærã concitat aquę, quod ostendit motus accessus, & recessus eiusdẽ ſm motum diurnum cœli quadratiuum quatuor puncta Cardinalia constituentem. Aerem vero concitant quinq; alij. Saturnus nanq; ad frigiditatem disponit ipsum cõgelatiuam mortiferam. Iuppiter quoq; calorem, & humiditatem illi cum temperamento præstat. Mars caliditatem æstiualem cum siccitate. Venus frigiditatem cum humiditate mensurate, sibi quidem Mercurius cõmunicabilitatem ac passibilitatem existens indifferens attribuit, et ideo (inquit) diuersi motus sunt in aere reperti. Quędam vero astrorũ sunt fixa in sphera octaua locata ex quibus ſm Ptolomeũ, & Hipparchũ. 48. sine suis testaminibus procreantur imagines seu formę: ceu in causę assignatione physionomię (inquit) per me notaui constructę. Cuius motus ſm Ptolomeũ in. 36. milibus annorum cõpletur, cuiq; illius graduum centũ deputãdo annos, nunc autem circa. 70. verius (inſit) dña. 9. & tractatu quem de motu octauę cõstruxi sphęrę: ex cuius motu
B causa prima fulcito continget tandem signa septentrionalia meridionalia fieri, & ecõntra vniuersam sic vicissim habitationẽ permutari, vt ibidem (inquit) declaraui.

Erratum tertiũdecimum.

Vna est iustitialis cõplexio latitudine participans aliquantula, dicenda quidem angustior valde rarissima inuenta, neq; enim duo ipsam habentes nedum plures possunt in vno tempore existere. Cum ad id videatur maxime coniunctio puta Saturni, & Iouis in principio Arietis cum alijs, & aspectus omnis supercœlestium operari natura iubente diuina, seu cum quis insurgit eadem consignante Propheta, legem imponẽs nouam, sapiẽtes dogmatizans & homines. Est.n. hic medius inter angelos, & sapientes nedum homines ſm Isaac, Amaraã Auicẽ, & Algazelẽ, & talem fuisse dixerunt, quidam Moysen, et Maradei mendaces Christum Mariæ Filium. De hac
C quoq; temperantia scribitur, in de optima corporis compositione cap. 3. q; vtile perfectũ in oĩbus, vt neq; in cõsimilibus, neq; in organicis particulis nihil incõmensurate habere sic oppositum non valde quid continue, sed in longis temporum periodis cõsueuit fieri, & si rara extet ipsius generatio. Et fortassis eius per maxime tempus duorũ, aut triũ annorũ, uel minus siquis eam voluerit amplius coarctare, vt circa. 33. annos aut aliter. Quo tpe q; dẽ scribunt Christũ tẽpatissimũ passum fuisse hierarchę.

Petrus Paduanensis in Erratum Gentilis Fulginensis. differentia. 20. §. 3.

Mendax Gẽtilis Helyam adeo dicit temperatum extitisse, vt in quolibet elementorum possit locari, sicq; in ipso elementa proportionata, & contrarietates eorum sopitę, vt fere in quolibet posset permanere, ita q; receptus est in turbine igneo, & curru equorũ igneorũ, ecclesiastici. 48. Similiter (inquit Paduanensis.) dicet Christum, simplicibus enim pedibus vndas maris
D calcauit Matthei. 14. Vnde talia corpora vehemẽter põderi fuerunt propinqua, vt quasi in omni possent elemẽto seruari, hoc autem fictum, verum omne attribuẽdum diuinę imediate potestati, Christum tamen (inſit Aponẽsis) testantur hierarchę temperatissimum extitisse, quod actus diuini edocuerunt eiusdem, inquantum etiam natura participauit humana. Ex parte quidem alterius (inquit) componentis, vt anima proportionate virtutibus imaginati corporis ponderis apparet propinquitas, cũ homo participet opere diuinissimo, vt sapere, & intelligere aialiũ solũ. Est.n. eorũ prudẽtissimũ & sapiẽtissimũ.

Erratum. 14. Differentia. 21. §. 1.

In specie non sunt positi termini causę materiæ solius, sed causa receptiõis longeuitatis est impressio à stellis, donec sit vita concordans cum reuolutione alicuius stellę, aut multarũ stellarum. Vnde est Alcorhodem Planeta respiciẽs amicabili locum Hyler aspectu in quo, & aliquã
F quatuor essentialium quinq; dignitatum Planetarũ insignis obtineat seu plures, vt domũ aut exaltationem triplicitatem seu terminum. Facies.n. cõmuniter respuitur eius vtilitate, hęc quoq; Planetæ Alcorhodẽ ſm q; fortificatus, aut debilitatus fuerit in quinq; locis potẽtię, vt gradibus luminarium ascendentis medij cœli, & partis fortunæ gradu ac etiam Almucar cum alijs eius dignitatibus essentialibus, & accidentalibus annos suos tribuit maiores medios, aut minores Menses, Septimanas, aut Dies. Cui etiam Alcorhodẽ in additione annorũ suffragantur fortunæ ſm esse ipsorum fortunatũ, & aduersantur infortunę, ſm eorum esse deprauatum annos Alcorhodẽ, & sibi accõmodatum à fortunis minuendo. Secũdum vero Aristo. est aer continens, & periodus Solis, & Lunę, vnde quarto de generatione aialium. c. vlti. Causa eius, quod est esse longę vitę animal quodcunq; est cõtemperatum fore ad continentem aerem, & ad periodos Solis, & Lunę maxime. Rationabiliter enim tẽpora omnium gestationum, & generationum, et vitarũ, mensurari volunt ſm naturam periodi. Causa vero vniuersalis, & prima est cœlum motu & Lunę. Medię vero ſm genethliacos sunt duę, quarũ vna proportionatur materiæ seu matri, vel vxori, quæ Hyler id est vita perfice appellatur. Secunda quidem Alcorhodẽ, quę formã seu patrẽ, aut nuptum importat: Hyler autem sumitur à Sole p̃mitus si fuerit possibile natiuitate existẽte diurna. Quòd si non sit peruenitur ad Lunam, & ab ea experitur si natiuitas, fuerit nocturna, q; si non possit ab ipsa suscipi reditur ad Solem, econtrario & si ab his nõ possit sumi iterum aspicitur ascendens, deinde pars fortunę si non põt ab eo suscipi, q; si non ab hac consideretur gradus impletionis, si natus vel natiuitas fuerit coniunctionalis, si vero oppositionalis præmittatur pars fortunę ascendentis consequenterq; gradus sequatur pręuentionis. Quòd si
G ab aliquo istorum nõ valet sumi, non viuet quis, nisi luminaria fortassis se beniuolo videant aspectu, cum visu etiam fortunarum laudabili.

Erratum. 15. Differentia. 22. §. 3.

Aspectus cœlestis superior alius est existẽs super latus dextrum, et alter super sinistrum matricis cum diuersa in orbe zenith possideant, similiter etiã erit, & influxus cœlestis si fuerit in eadem concauitate, cum cuilibet loco, & locato suus debeatur zenith, & aspectus. Duo aũt corpora impossibile sit eũdem locũ occupare, vnde duo actus q̃tumcunq; exiles coniunctę habent differẽtem zenith, & aspectum in orbe, imo etiam quęlibet arena hmõi, habet, & sidus ſm Hermetẽ seu Enoch, q̃re dicit Habraam. Nõ põt vt natiuitas hois vni' assimilẽ natiuitati alteri' tãq; sibi. Nõ.n. est orbis stans ſm modum nec vnq; erit punctus horę qua remouetur proportio, quæ fuerit, sicut illa. vnde Lucanus.

H Stant gemini Fratres fecundæ gloria matris.
Quos eadem varijs genuerunt viscera fatis.

Augustinus lib. 83. quęstionũ. quęstione. 45.

Onceptus geminorũ qm̃ vno concubitu efficitur attestantibus medicis quorũ disciplina multo est certior atq; manifestiorq; sit mathematicorũ, tam paruo puncto temporis contingit, vt duas minutas minutarum non tendatur. Cum aũt multa vera eos dixisse prędicatur, ideo fit, quia non tenent homines memoria falsitates errorésq; eorum, sed non intenti nisi in ea, quæ illorum responsis prouenerint, ea quæ non prouenerint obliuiscuntur, & ea cõmemorant, quę non arte illa, quæ nulla est, sed quędam obscura rerum forte contingunt. Recitat albi Augustin' in lib. de ciuitate Dei, q; erãt duo gemelli quorũ vnus lętabatur, tristabatur, esuriebat, saturabatur, ęgrotabat, cum huiusmodi inessent & econtra. Cuius causam quæsitus Hippocra. ait existere, quia ex eodem

I eodem Patre Aliō simili nutrimento, & regimine fuerāt producati & educati.

Erratum.16. Differentia.26.§.i.

Primitus quoq; septē eueniunt ætates seu septē sunt Planetæ, quarum prima causatur à Luna, ipsa quoq; gubernatrix est infantium in quatuor primis annis. Egetq; cibo humido liquido, supra quā occurrit Mercurius indifferens, rationis tñ & scientiæ Planeta, vnde puer tradēdus est magistro cū sex habeat annos. Et demū ducit Venus gubernans natum.10. annos, cuius regimen.8. terminatur annorum spatio: tot nāq; sunt eius minores anni. Et postea super quodā principatu Sol regit quarto, quare diuinus appetit videri, honestatē simulans, & abstinentiam. 19. permanet annis, vt anni sunt eius minimi. Deinceps superuenit Mars, quę est æstus rixę & superbię &.15. dñatur annis fm annos ipsius minores. Et denuo superuenit Iuppiter Planeta futuri sęculi pacis, et tranquillitatis, sub K quo natus pęnitet cōmissorum Martis ducatu, quęrens quę Dei ac oēm operationē bonam.12. natum gubernās annis, vt minores sunt eiusdem. Et tandē occurrit Saturnus frigidus, & siccus: dolosus, cogitatiuus, tristis, labore plenus, & angustia, & illi accidunt infirmitates, & tristitiæ, & hic natū gubernat fm numerum annorum eius minorum. 30. an. ita vt oēs anni congregati reddantur.9?. nam valde pauci sunt transeuntes annos.c. Quòd si pertranseūt perdunt actus eorum oēs, quos quis superans ex Saturno deuenit in Lunę ducatum, quę non quatuor solum ducit an. vt prius. verum.25. sicut anni maiores ipsius Haly. Si autem modo altero seu prçter actus iniūgit ciuiles, tūc septem iterum sunt ætates.

Erratum.17. Differentia.28.§.2.

Vis aūt constellationis aliqñ sexum imutat, ut in imaginibus ab Indis. in.9. cœlo cum nono nunc denotatis, quarum efficaciam Ptolomeus approbat in cētiloquio, ac L ascendens, & vniuersaliter figuratio cœlestis, quādo forma imprimitur masculineitatis, vel fœmineitatis, cū Planetis compictis in illa.

Errata Petri Aponensis quem Consiliatorem vocant. Lib. III.

Primus Error. Differentia.94.§.i.

FIVNT putredines in terræ visceribus propter causas à medico ignoratas: quod & luminarium proprie contingit eclipsibus, & coniunctione Planetarū, & maxime Saturni, & Martis cum stellis fixis, aut ipsorum adunatione in aliquo signorum humanorum, & pprie cum prçualuerint in domo vitæ in aliqua coniunctione maiorum, vel aspectu, aut reuolutione anni mūdani inducentibus prauas temporum constitutiones, permutatorum essentijs & naturis.

Error.2. & horrendus in differentia.101.

M Ponentes creationem, & si verissimi lege sint, in philosophia tñ non sunt admittendi cum ipsam leuem faciāt oino, ac primā quasi causam multiplicibus vexant laboribus, decorē non minus, & ordinem, & per consequens perfectionē remouētes fm peripatheticos ab vniuerso. Hęc ille, contradicens sibiipsi, quia simul stare nō possūt q lege sint verissimi, & tamen admittendi nō sint in philosophia, quia omne verum vero consonat.

Error.3. Differentia.101.§.i.

Virtus in superioribus est duplex, vna quidē vniuersalis plus, vt quæ orbis stellarum. Alia contracta magis sicut quę alicuius de.48. imaginibus absq; earum gestaminibus vnde Ptolomeus in centiloquio. Vultus huius sęculi subiecti sunt vultibus cœlestibus idest species aialium, & Plantarum istius mundi inferioris fm Haly. conuentātem superioribus subijciuntur imaginibus. Quod oñditur, eo q sapientes imagines construentes Planetarum, introitum in cœlestes obseruant vultus. Et tunc ad cōstructionē, vel destructionē, quod expediebat operabantur. Est nāq; cœlestis Scorpio, qui inferis dñatur Scorpionibus, & Serpens serpentibus, vnde ex Serpētis forma, aut Scorpionis, uel Cācri seu aliqua tali nobis fortassis determinate ignota, lumbrici producūtur in corporibus etiā hoium tales. Cū.n. fm Hermetem Enoch seu Mercuriū, quęlibet arenarum maris suum obtineat sidus, incitans ad incremētū eiusdem, multo amplius in perfectioribus erit tale quid dare. Nam ex virtutibus superum omnia hæc quibusdā muneribus dęmoniacis, & virtutibus sunt plena. vnde Aristo. de mundo ait quosdam antiquorū sensisse omnia hęc dijs plena fore.

Error.4. Differentia.113.§.3.

Videmus aliquas coniunctiones, quid magnum ostēdentes prius longo prçcedere tēpore, antecß ipsarum monstretur effectus, cū materiam tpe disponant, et formā tandem inducant, sicut coniunctio diluuiū protendens per 287. prçcessit annos. Albumasar cōiunctionū primo. Illa ♃o q̃ Mahumet futurum denotauit py. iŋ. Alchabitius. O

Error, et heresis.5. ex Aristotele, et Cōmētatore. Differētia.113. in respōsione ad tertiū argumētū.

Dicendum fm Aristo. & Cōmē. q Deus nihil potest in hęc operari absq; medio, cū eius ois actio hic mediāte motu, & transmutatione perficiatur, ita vt periodus à supernis corporibus in hac inferiori materia inducta pmutare, cū ad id sequatur quędam inordinatio, ac defectus, et mutabilitas in primo, tanq̃ nō sapienter primitus oia producenti denotetur inesse. Quę.n. perfecta ratione firmata sunt, permutari nō possunt iuxta Timeum.

Error.6. Dña eadē in respōsione vnius argumēti.

Dicendum q astrologia nō est mendax neq; ociosa, qm̄ sicut astrologus prçcipit circa natum accidētia emergentia, ita & eorum subsidia in prolongatione vitę per artē ordinatæ percipit, vel veritatem dicit in q̄plurimis. Et raro deficit valde à prognosticatiōe recta, exceptis quibusdā pticularibus valde, perpauci aūt sunt prędicto vtētes regimine vitę, pductiuo, cū plures viuāt vita brutali, aut occupationibus ciuilibus & familiaribus occupati. P

Diuus Augustinus in libro quęstionum veteris, & noui testamēti quęstiōe.115. cōtra astrologos.

Nihil tam contra Christianos, q̄si arti matheseos adhibeant curā: hęc.n. inimica dignoscitur dei legi. Si.n. nascuntur, qui mali sint, et econtra qui boni sint, frustra lex data dicitur, & nō solū hæc, sed & iniustus habebitur legislator. Mathematicorum ergo fabulis credentes, fidei semen exterminant, quod & creatori, & iustitiæ eius testimoniū perhibet. Opus.n. opificem cognoscit, et ęquo in re amoreq;, & facto testatur. Fugiendum omnibus modis ab hac arte monemus, curiosi etenim ei?, inimici Dei sunt, & sine sollicitudine nunq̃ sunt, semper enim suspēsi expectant, quod minime certum sciunt. Q

Error.7. ex Aristo. Ex differētia eadem in responsione vltimi argumenti.

Aristoteles (inquit Aponensis) in libro de mundo ait. Deus fm Poetā residet in supremo uertice uniuersi, cuius virtute præcipue fouetur corpus quod prope est, & deinceps quod post illud, consequēter usq; ad loca nostra prope terram. Et quæ (insit) super terrā videntur nimiū distantia à cōmodo diuino infirma esse, & plena multi turbinis. Non enim (inquit) effectus virtutem sue causæ continet, & representat perfecte: propter quod & varietas paulatim occurrit, vt & in toto apparet ordine vniuersi à primo per media infima descendendo. primus.n. simplex, & imobilis manens ac incorruptibilis oino, reliqua autē absunt, cōpositio, mobilitas, & corruptio.

Diuus Cyprianus sermone quinto de lapsis.

Perspicit Deus abdita, & secreta, atq; occulta considerat. Nec Dei oculos pōt aliqs euadere dicentis. Ego De? approximans,

A approximas, & loquitur Deus de lōginquo. Si abscōditus fuerit hō in abditis: ergo ego nō videbo eū? videt ille corda, & pectora singulorū, & iudicaturus non tm̄ de factis, sed & de verbis, & cogitationibus nostris oium mētes volūtatesq; conceptas in ipsis adhuc clausi pectoris latebris intuetur. Dei. n. nutu cuncta reguntur, cū dn̄s in euangelio suo dicat. Nōne duo passeres asse veneunt, & neuter eorum cadit in terram sine patris vestri volūtate? cum ille nec minima fieri sine voluntate Dei dicat.

Error. 8. ex dictis Auicenę. Differentia. 13. §. 3.

Quòd aūt acquieuit Auic. incantationibus, et fascinationibus, q̄ ponūtur ab earū defensoribus, puenire ex virtutibus aię, quas suscipit à cœlestibus prout eorū motuū, & lucis facta est imago. Inducens. n. huius virtutē nō solū mouere habet corpus sibi cōiunctū, verū totum, quod subiacet sphęrę quā mouet eius motor cui⁹ extat imago: habet nanq; duo ea, & q̄ est aia, & q̄ est imago, motoribus sphæræ, ut Saturni, uel Iouis, aut talium, ita aut, ut cō sequatur resultationē, & vmbrā quandam illius uirtutis,
B vnde mouet ea, quæ illi subiacent sphæræ, cum sm̄ ppriā moueat uirtutē impedit materiā, aut impedire ualet à suo actu, & ordine, vel sermonibus gestorū, pphetalibus Hebręorū talia scribentiū. Quo causam nō alicui aiæ habēt christicolæ principaliter attribuere, verū virtuti diuinę operanti hęc miranda supernaturalia p viros tanquā per instrumenta prophetas appellatos, quasi mediū quiddam inter nos, & Deum opinātes. Hęc enim (inquit) Aponensis nō parum opinio peripatetici facta est ridiculosa.

Error. 9. & nefandus. Differentia. 156. §. 3.

Experientia pōt demonstrari, & demū ratione psuaderi pręcantationē conferre, de hoc. n. in simili, et proposito repertę sunt q̄mplures, ut aperte illud summū sacramētū cum alijs multis ostendit eucharistię, noia etiā id cōfirmāt diuina notorię artis, & magicis ēt verbis prolatis in auriculā tauri, cū incantator psterneret i mortē in psentia
C Syluestri Papę, hūc et reuiuiscere nō effecit, sed Syluester, hoc ēt cōfirmat mot⁹ panis ad furtū inueniēdū, aut psalterij, vel cribri. Verba etiā quędā i aurē cuiusdā hois plata: satagit. n. tibi quęcunq; petieris elargiri. Incantatione silr prolata, vel scripta, ne vnq; prodant, qui cruciantur ea, ēt super gladiū ambulant acutissimū, & prunas viuaces, digitorūq; uno applicantes alterutrumq; hoiem, aut pōdus subleuant in altū grauissimū, serpētemq; stupefaciunt, vt nō lędat, equos furibundos carmine quietant, eosq; castrāt cū alijs imobiles eadē redditi: hoc ēt mō trucidati euadunt piculū. Prima silr Astronomię rōne placantur, & in subsidiū concitantur nr̄m, vt orationū epilogus insinuat planetarū, & ego (inquit) in huius orbis qnq; cōfiguratione scientiam petens à primo, capite existente in medio cœli, dū Luna coniuncta erat Ioui, visus sum amplius in illa pficere incantatione, quàm quis dormire non valet repræsentationē continue incantātis imaginans. Ipsa etiā pollutionē inducit in somnijs, quid erit
D futurū taliter aperit. De aliqua sagitta etiam ossi adeo infixa, vt alio nequeat igenio extrahi, digitis lateraliter duobus facile, ac sine dolore dulci applicatis foras educit, cācerq; mortificatur. Lūbrici occidūtur, sanguis ea, & charactere vndecunq; fluens sistitur, paroxismus epilepsiæ quietatur noibus magorū in aure prolatis, aut portatio sup se cessare cogit, ois epilepticus sanatur & Lunaticus. Cū Pater aut Mater in quatuor tēporibus feria quarta eū ad ecclesiā deducat, & feria sexta, & deinde Sabbato sup ipm̄ cantetur, et suspendatur illud dn̄icū euangeliū: Hoc genus demoniorū nō eijcitur nisi oratiōibus, & ieiunijs: charactere silr, & carmine passio curatur renalis, futurū pręnoscitur, et qđ abest, ut edocet Geomātia, taliūq; multa. Id aūt vtcunq; rōne persuadetur, & effectus in suas reducūtur pcepti causas. Id nāq;, ut Aponēsis somniat euenit, aut à cā imediate interiori, seu inferiori, vel exteriori. Siquidē primū, id dupliciter cōtingit, aut ex parte incantātis affectuosi, cū eius fuerit aia intm̄ eleuata, vt materiæ
E possit huic dn̄ari mundanę, ipsumq; vigore intelligente suscepto admittunt transmutare, vel ex pte incantati q̄ plurimū confisi, vt ex vigore si quis iuuatur æstimatiōis non parū. Et hunc quidē modū peripateticus concedit. Si vero à cā exteriori dupliciter, aut ea substantia est vniuersalior, vel particularior. Vniuersalior quidē, ceu causarū prima, cuius quidē virtute oīo seu pręcantatio suscipit effectū, cū ipa quodāmō nr̄m sollicitudinem habeat: pōt inquit primus sua mera benignitate, cū sit agens sup naturale per voluntatē absq; motu, & transmutatiōe in hęc isera operari, quicquid dicat Peripateticus, cū ipse sit summū bonū de cuius ratiōe sit fore sui diffusiuū, ac cōicatiuū, aliter. n. bonū minime foret summe, neq; propter hoc cū sit, quid diuinissimū, & honoratissimū. 12. meta. hoc trāsmutatur in dignius intelligēdo essentiā, cū is non intelligat actualr extra, sed intelligens seipm intelligit cū ea reluceāt in ipo, ut in cā oia. Nō. n. contēplatur ipa, put
F sunt materialia, & vilia, verū mō nobiliori, et altiori quo intelligit se taliū cām existere. Quo quidē mō sciētia ēt vilissimorū aialiū, & abominatorū apđ sensum nobilis redditur & decora: hæc. n. sunt q̄ à Petro Paduanensi dr̄ia 156. q̄ ptim mēdosa, partim heretica, supstitiosa, curiosa nimis, partim vera suo in Cōsiliatore deprehensa sunt.

Error. 10. Differentia. 156. §. 1.

Eadem dr̄ia de incātationibus, & arte notoria mendę innumerę conspiciuntur: vñ inquit. Scribatur Socratē dixisse incantationes fore verba aias decipiētia humanas, vt aūt in pręiacenti sit loqui materia. Pręcantatio inquit est oīo admiranda affectione in subsidiū incantati pręcipue cōfidentis explicata: dicitur aūt oīo ad dr̄iam terminorū non significatiuorū, quę cū fuerit de miris, & occultis, amplius eā reputās incantatus, eidē cōferet magis: & ideo (inquit) quantū possibile occultatione vtendū: deitatē. n. minoit qui secreta mystica uulgat: ars notoria: pcantans ēt cum grādiori diligentia debet ipsam promere, ut
G tā ab ipso q̄ ab incātato dignissima reputata possit amplius cōferre: cū. n. fuerit de ipsa amplius cōfidens, vt ita eundē iuuabit maxime, iuxta illud dr̄ię. 135. Ille plures sanat ægritudines de quo plures confidunt. Quare inquit Aponensis, q̄ nō confert pcantatio in cura inquantum ipa, sed demū inquantū talis, prout. s. recipit à proferēte, vel cōiurāte, aut ab instituēte, seu cantāte. Propter hmōi (inquit) sciendū, q̄ si pręcantatio confert inquantū hmōi, et oīo simplex tūc & ois, cuius falsitas est prompta. Etiā talis incātatus in quadā explicatione cōstat sonora. Qđ aūt tale cum p se nō alteret corpus ad sanitatem cū ea inducatur alteratione nō permutat: vnde in primo, & tertio de aia: manifestū est, q̄ neq; lumen, et tenebra, neq; sonus, neq; odor, nullū facit in corpa effectū, uidelicet nisi sm̄ accidēs, puta si simul sono depulso fiat ictus, vt in tonitruo scindente lignū. Et à visis silr, & odoratis fit motus corrūpentibus accidentaliter tactū vel meatū. Ex pri
H mis. n. qualitatibus cōstamus non aūt ex tertijs, itaq; incantatio nō proficit curatione vt ea. Sed experientia pōt demonstrari, & demū ratione persuaderi pręcantationē conferre: prima. n. astronomię oratione placantur, & in subsidiū cōcitantur nr̄m, vt orationū epilogus insinuat Planetarū: vnde Albumasar in sadam: Reges Gręcorū cū volebant obsecrare Deū propter aliquod negociū ponebant caput draconis in medio cœli cum Ioue, aut aspectum ab eo figura amicabili, & Lunam coniunctā Ioui, aut recedentē ab ipso, & coniunctionem ad nō ascendentē petentē. Adhuc autē, & cum caput amicabili figura tuncq; dicebant ipsorum petitionē exaudiri. Vnde Almāsor in Aphorismis. Si qs postulauerit aliquid à Deo capite existente in medio cœli & reliqua, nō præteribat quin breuiter adipiscatur quęsitum.

Champerius.

Petrus noster de Apono seu Paduanensis vir fuit magnæ

gnæ, sed nõnunquam nimiũ audacis temerariæq; doctrinæ secutus Apuleium, Porphyriũ, & cęteros damnatę magię studiosos, qui vt dictũ est scribit incãtationes ad infirmorũ curam conferre quàm plurimũ: verum quia in decretis Gratiani. xxvi. quęstione. v. cap. non liceat, vanas istas stellarũ, & incantationũ obseruationes, videtur sanctorũ patrum damnare sententia, Consiliatori assentiendum nõ consulo. Si tñ verba sint sancte, fideliter, et nulla supstitione prolata, vt Oratio dñica, Symbolum fidei, non dãnauerim: verũ ea cum peccati suspitione carebunt, nõ iam incantaméta sed religiosa verba, aut sacrę preces appellantur. Eadẽ quęstione capitulo vltimo herbas, gemmasq;, sanitatis gratia, sine ulla incantatione, deferre cõcessum est. Imagines uero astrologorũ, characteresq; pręter signũ crucis, penitus dãnantur. De quibus apud Augustinũ, Ambrosium, et alios theologos multa reperies. Sed hęc breuiter dixisse volui, quòd hac nostra tẽpestate plerosq; videmus his malis artibus deprauatos, & grauissimis erroribus aĩas implicare. Nos aũt quibus propositũ est nunquam à catholica puritate discedere, talia floccipendimus, eligentes nos magis semper ęgrotare, quàm cum saluatoris contumelia sanos esse. Quapropter de his vti libitũ cuiq; fuerit opinetur. Cętera quæ approbati, & catholici medici remedia docent, nõ solũ aspernanda nõ sunt, uerũ etiam diligenti cura sumenda, medicisq; parendũ si peritiam habeãt medicandi: dicẽte scriptura, Honora medicũ &c. His igitur quę lex, et ratio dãnant prętermissis, sic de corpis sanitate curandũ est, vt quicquid ad corpis sanitatẽ referatur, à salute aĩæ sumat exordium. Quòd si morbus incurabilis inueniatur, virũ sapientem ęquo aio ferre decebit morbũ tanquam à Deo missum, qui nunquam percutit nisi vt sanet, q nos castigat, vt meliores reddat. Cui sit laus, & gloria in sęculorũ sęcula. Amen.

Finis operis Collectanei subito calore à Dño Symphoriano Champerio coaceruati, & in formam optimam redacti.

REGISTRVM.

✠ A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z
Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn.
Quaterniones oẽs: Nn exceptis quinterniones & ✠ ternione.

Explicit Conciliator Differentiarum Philosophorũ, ac Medicorum, celeberrimi Petri de Abano Medici Patauini, nouissime emendatus, ac Venetijs impressus, in officina hęredum Lucęantonij Iuntę Florentini. Anno. M. D. XLVIII. Mense Martio.